CHILIANVS

BERCHTOLDVS

283
952

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

http://www.archive.org/details/conciliaomniatam02crab

CONCILIORVM OMNIVM, TAM GEneralium q̃ particulariũ, a temporibus Agapeti papæ vſque ad Eugenium papam quartũ, ex vetuſtiſſimis bibliothecis collectorum,

TOMVS SECVNDVS.

Quorum ordinem & nomina verſa pagina quærentibus offeret.

Ad Conventu vallis speciose.

Vbi em̃ duo vel tres cõgregati ſunt in nomine meo, ibi ſum ego in medio eorum. Matth. xviij.

Obedite p̃poſitis v̄ris, & ſubiacete eis. Ipſi em̃ peruigilãt, quaſi ratione p̃ pro aīabus veſtris reddituri. Heb. 13.

Paulus aũt perambulabat Syriã & Ciliciã, cõfirmans eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta apoſtolorum & ſeniorum. Act. xv.

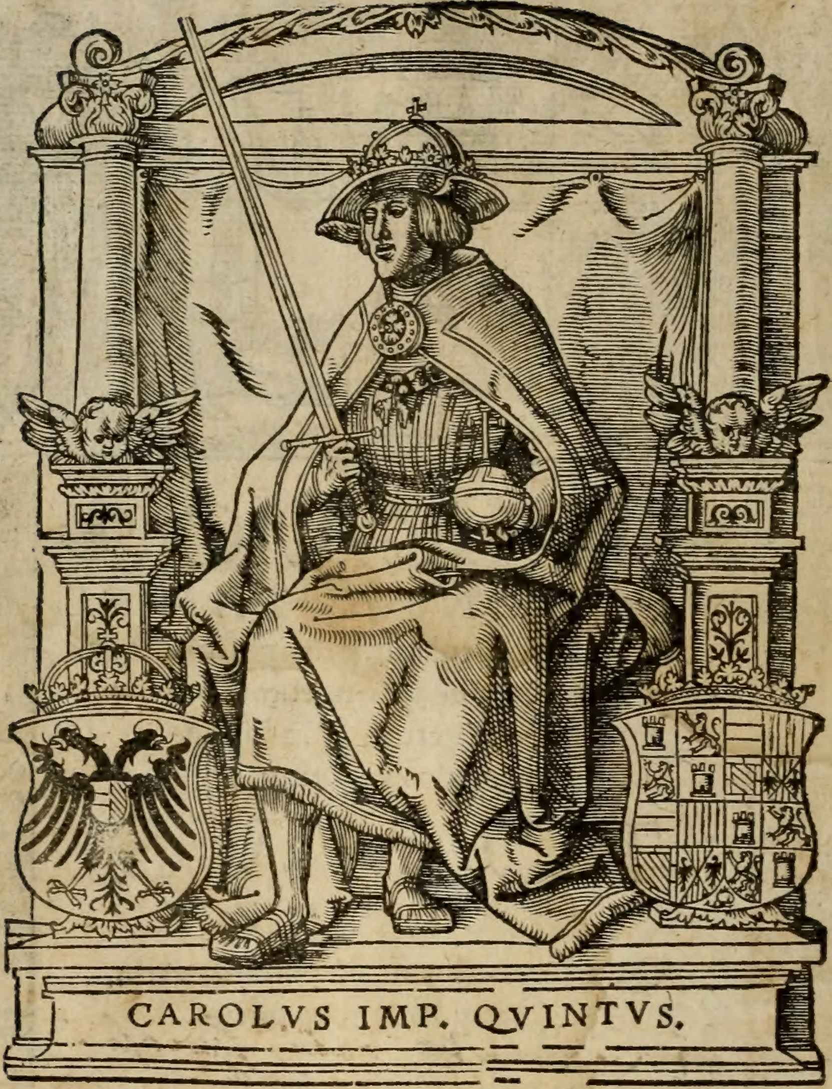
COLONIAE, M. D. XXXVIII.
Menſe Septembri P. Quẽtel excudebat.

Cum gratia & priuilegio tam Cæſario q̃ regio per Imperium, atq; Brabãtiam, ac vltra Moſam.

Ex libris Georgij Lindaueri

CONCILIVM

Cõſtantinopolitanũ.fo.xxi
Conſtantinop.quintũ. xij
Hieroſolymitanum. xxxiij
Aurelianũ ſecundũ. xlviij
Aurelianũ tertium. Ibidem
Aruernenſe. lxvi.
Aurelianũ quartũ. lxviij
Turonicũ ſecundũ. lxx
Parrhiſieñ.primũ. lxxiiij
Aurelianũ quintũ lxxv
Parrhiſieñ.ſecundũ. lxxvi.
Hiſpaleñ primum. lxxxiij
Toletanũ tertium. lxxxiiij
Matiſconeñ.primũ. lxxxix
Matiſconeñ.ſecundum. xc

CONCILIVM

Lateranenſe. fo. xciiij
Antiſiodorenſe. xcv
Hiſpalenſe ſecundum. xcvi.
Toletanũ quartum. c
Toletanum quintum. cvij
Toletanum ſextum cviij
Bracareñ. primum. cx
Bracareñ. ſecundum. cxij
Toletanũ ſeptimum. cxviij
Toletanũ octauum. cxxij
Toletanũ nonum. cxxviij
Toletanum decimũ. cxxx
Cabilonenſe. cxxxij
Toleta.vndecimũ. cxxxiiij
Bracareñ.tertium. cxxxix

CONCILIVM

Conſtantinop. ſextũ. fo. iiij
Tolet.duodecimũ. lxxxvij
Toletanũ.xiij. xcij
Romanum. c
Franciæ in regno. cxi.
Moguntiaceñ. cxiij
Wormacienſe cxvij
Remenſe. cxxiij
In Theodonis villa. cxxv
Triburienſe. cxlvi.
Lateranenſe. clx
Conſtantienſe. ccccci.
Baſileenſe. dcix
Ferrarienſe. dccliiij
Florentinum. dcclxxxi.

Act. I (140 Bll.) fehlt

TABVLA ALPHABETICA OMNIVM EORVM, QVAE IN HOC SECVNDO TOMO VOLVMINIS CONCILIORVM CONTINENTVR, IN QVA CITO LECTOR REPERIET, QVOD EX IJS SIBI PLACET.

IN hac autem tabula illud ſtudioſe notandum eſt, numeros hic bifariam exprimi, videlicet cifris quas vocant, & literis: neque id fortuito aut fruſtra, ſed neceſſarie & conſulto. Numerus enim ille, qui cifris effigiatur, indicat priorem huius tomi partem, videlicet quintam ſynodum Conſtantinopolitanam, & reliquas, vſque ad ſextam Conſtantinopolitanam: qui vero literis exprimitur, indicat ſextam Conſtantinopolitanam, & cæteras deinceps ordine ſequentes, vſque ad tomi iſtius ſecundi finem.

ACatij archiepiſcopi Cõſtantinopolitani epiſtola ad Petrum Antiochenum ep̃m 9
Adriani papæ tertij vita. cxlvi.
Agapeti papæ vita, & ipſius vna epiſtola. i.
Agapeti papæ alia epiſtola. 39
Agathonis papæ vita. i.
Agathonis papæ, ac ſynodi Romanæ, tempore concilij Conſtãtinopolitani ſexti, epiſtola ad Conſtantinũ quartum Imp. xvij
Amatoris epiſcopi epiſtola ad Siluerium papam. 2
Anteonis epiſcopi epiſtola ad Petrum Antiochenum epiſcopum. 6
Aſclepiadis epiſcopi Tralliarum epiſtola ad Petrum Antiochenum epiſcopum. 7
¶Bartholomæi Abramij Creteñ. Arieñ. epiſcopi epiſtola ad Benedictum de acolythis Rauennatem. dccliij
Baſilieñ. concilij epiſtola de ſaluo cõductu Bohœmorum. dcxix
Baſilieñ. ſynodi ſynodales epiſtolæ & reſponſiones, numero. xvij. dcxcv
Baſilij epiſcopi Cappadociæ libri tertij de ſpũ ſancto contra Eunomiũ fragmentũ. dcccxi.
Benedicti papæ primi vita, & ipſius vna epiſtola. 78
Beſſarionis patriarchæ Cõſtãtinopolitani &c. oratio in ſynodo Florentina habita ad Græcos, cum patriarcha & Imperator Græcorũ vota ſeorſum à Latinis peteret, quę dogmatica, vel de coniunctione inſcribitur. dccxij
Beſſarionis patriarchæ aliquarum ſentẽtiarum declaratio, quæ in prædicta oratiõe dogmatica continẽtur, quæ Græcis notiſſima, Latinis incognita ſunt. dccxxij
Bonifacij epiſcopi ad Zachariam papam epiſtola. cv

CONCILIORVM IN HOC ſecundo tomo contentorum ſeries ſequitur.

Concilium Antiſiodoreñ. circa tempora Deuſdedit papæ. 95
Aruerneñ. circa tempora Vigilij papæ. 66
Aurelianeñ. ſecundum circa tempora Vigilij papæ. 48
Aurelianeñ. tertium circa eadem tempora. 48
Aurelianeñ. quartum circa tempora Pelagij papæ primi. 68
Aurelianeñ. quintũ circa eadem tempora 75
Baſilieñ. xlv. ſeſſionum, tempore Eugenij papę quarti, ac Felicis quarti. dcix
Bracareñ. i. circa tempora Honorij pp. i. 110
Bracareñ. ij. circa eadem tempora. 112
Bracareñ. iij. circa tempora Vitaliani papæ. 159
Cabiloneñ. circa temppra Eugenij pp. i. 132
Conſtantinopolitana quinta ſynodus ſeſſionũ numero. iiij. circa tempora Agapeti, Siluerij, & Vigilij pp. 12
Conſtantinopolitana quatuor actionũ quintæ ſynodo Conſtantinopolitanæ inſerta, ſeruata tempore Iuſtini Imperatoris. 21.
Conſtantinopolitana ſexta ſynodus circa tempora Doni, Agathonis, & Leonis papæ. ij. ſuntq́ eiuſdẽ ſynodi ſeſſiones. xviij. iiij
Conſtantieñ. ſeſſionum. xlv. circa tempora Iohannis. xxiij. Benedicti. xiij. Gregorij. xij. & tandem Martini papæ. v. in eodẽ electi. di.
Conſtantieñ. cõcilij omiſſionũ appẽdix. dlxix
Ferrarieñ. xvi. ſeſſionum, quod in Florentia terminatum eſt dccliiij
Florentinum. ix. ſeſſionum. dcclxxxi.
Francorum in regno, tempore Zachariæ papę & Carolomanni. cxi.
Hieroſolymitanum circa tempora Agapeti & Iuſtiniani Imperatoris, ĩſerta ſynodo quintæ Conſtantinopolitanæ. 35
Hiſpaleñ. i. circa tempora Pelagij papæ. ij. 83
Hiſpaleñ. ij. circa tẽpora Honorij papæ. i. 96
Lateraneñ. circa tempora Gregorij pp. i. 94
Lateraneñ. circa tempora Innocentij papæ. iij capitulorum. lxx. clx
Matiſconeñ. i. circa tempora Pelagij papæ ſecundi. 89
Matiſconeñ. ij. circa eadem tempora. 90
Moguntiacum circa tempora Leonis papæ tertij. cxiij
Parrhiſienſe primum circa tempora Pelagij papæ primi. 74
Parriſieñ. ij. circa eadem tempora. 76

Remēſe circa tēpora Leonis papæ.iiij. cxxiij
Romanū circa tēpora Gregorij papæ.iij. c
Theodonis villæ concilij fragmentum circa tēpora Eugenij papę.ij.& Caroli magni.cxxv
Toletanum tertium circa tempora Pelagij papæ ſecundi. 84
Toletanum quartum circa tempora Honorij papæ primi. 100
Toletanum quintū circa eadē tempora. 107
Toletanū ſextum circa eadē tempora. 108
Toletanum ſeptimum circa tempora Theodori papæ. 118
Toletanū octauū circa eadē tempora. 122
Toletanum nonum circa dicti papæ Theodori tempora. 128
Toletanū decimū circa eadē tempora. 130
Toletanum vndecimum circa Vitaliani papæ tempora. 134
Toletanum duodecimum circa Agathonis vel Leonis papæ.ij.tempora. lxxxvij
Toletanum tertiumdecimum circa eadem tēpora. xcij
Triburieñ,circa tempora Adriani papæ.iij.& Arnulphi Imperatoris. cxlvi.
Turonicum ſecundum circa tempora Pelagij papæ primi. 70
Wormacieñ. cxvij
Finit catalogus conciliorum.
¶Cabiloneñ.concilij epiſtola ad quendā Theodorum Arelateñ.epiſcopum. 135.
Conſtantipolitanæ ſynodi relatio ad Iohannem patriarchum Conſtantinop. 19
Cōſtātinopolitanæ.vi.ſynodi decreta. lxxxvi.
Conſtantienſis concilij epiſtola ad Hieronymū de Praga. dvij
Conſtantieñ.cōcilij epiſtola ad vniuerſos Chriſtianos citatoria Iohannis.xxiij. dviij
Conſtantieñ.concilij bulla diuiſionis fratrū Minorum de obſeruantia ab alijs. dxxvij
Conſtantieñ.concilij epiſtola ad regem Arragonum. dxxxvij
Conſtantienſis concilij epiſtola ad Wiclefitas. dlxxv
Conſtantini quarti Imperatoris epiſtola ad Agathonem diaconem Conſtantinopolitanum. iiij
Conſtantini quarti epiſtola ad populum Occidentalem. lxxix
Conſtantini quarti Imperatoris epiſtola ad ſynodum Romanum. lxxxij
Deuſdedit papæ vita,& fragmentum epiſtolæ eius ad Gordianū quendam epm. 95
Doni papæ vita. 1.
Epiphanij epiſcopi Tyri,& epiſcoporum, qui ſub eo erant epiſtola ad Iohannem Conſtātinopolitanū epm,& ad ſynodum. 23
Epiſcopoꝝ ſecundæ Syriæ in ſynodo Hieroſolymitanoꝝ epſa ad Iohānē Conſtātinop.25
Eringij regis Gotthoꝝ compellatio ad ſynodum congregandam lxxxvij
Eugenij papæ primi vita. 132
Eugenij papæ ſecundi vita. cxxv
Eugenij papæ quarti vita. dccliij
Eugenij pp.iiij.bulla a Iulianū ſancti angeli cardinalē legatū,cōfirmās cōciliū Baſileñ. dcxiij
Eugenij pp.iiij.tres bullæ.dcxxxvij.& deinde.
Eugenij pp.iiij.duę bullę.dcccviij.&.dcccxxiij
Fauſti epiſcopi Apolloniadis ad Petrum Antiochenum epiſtola. 7
Felicis papæ.iij.epiſtolæ duæ ad Petrū Antiochenum. 8.&.10
Felicis papæ.iij.epiſtola ad Zenonem Imp.de depoſitione Petri Antiocheni. 11
Felicis epi Siciliæ epſa ad Gregoriū pp.r. 95
Frederici& Carolinæ conſtitutionū pro libertate eccleſiaſtica confirmatio. dccxlviij
Gregorij papæ primi vita,& epiſtolæ ſex,cum duabus ſynodis ipſius tēpore celebratis,quæ omnia remittuntur ad illius regiſtrum. 92
Gregorij pp.ij.vita,& eiuſdē epſæ.viij. xciij
Gregorij pp.3.vita,& eiuſdē epſæ.v. xcviij.ci.
Gregorij papæ.vij.vita,& ipſius quoddam decretum. clvij
Gregorij pp.xij.bullę tres ad Iohannem ſancti Sixti cardinalem. dxv
Gregorij.xij.duæ bullæ ad Carolū de Malateſtis domicellum Arimineñ. dxv.&.xvi.
Gregorij Neocæſarieñ.fides. 6
Gunthranni regis Gotthoꝝ epiſtola ad ſynodum Matiſconeñ.ſecundam 92
Henrici Angliæ regis epſæ duæ. dccxlvi.xlvij
Honorij papæ primi vita. 96
Hormiſdæ papæ epiſtola ad monachos ſecundæ Syriæ. 17
Hormiſdæ papæ epiſtola ad Epiphanium Conſtantinopolitanum epm. 18
Innocentij papæ tertij vita, & ipſius decreta. clix.primo.
Innocentij papæ tertij expeditio pro recuperanda terra ſancta. clxxi
Iohannis papæ tertij vita, & ipſius epiſtola vna 77
Iohannis papæ.xxiij.bulla conuocationis concilij Conſtantieñ. d.ij
Iohannis papæ.xxiij.epiſtola ad Sigiſmūdum Imperatorem. dxcviij
Iohannis patriarchæ Conſtantinopolitani epiſtola ad Iohannē Hieroſolymitanū. 22
Iohannis patriarchæ Conſtātinop.epiſtola ad Epiphanium epm Tyri. Ibi.
Iohannis patriarchæ Hieroſolymitani,& eporum ſynodi Hieroſolymitanę epiſtola ad Iohannem Conſtantinop. Ibi.
Iohannis Cochlei artium & theologiæ magiſtri,& Miſnen.canonici epiſtola ad Iohannem Rincum Colonien.&c. clx
Iohannis Huſs articuli erronei & hæreticales numero.xxx. dxx.&.dlxvi.
Iohannis Vvicleſitæ articuli erronei & hæreticales numero.xlv. dlxv
Ioſeph patriarchæ Conſtātinopolitani litera ad Baſilienſem ſynodum. dcxliij

Iuſtiniani epiſcopi Siciliæ ad Petrum Antiochenum epiſcopum epiſtola. 8
Iuſtiniani Imperatoris epiſtola ad Iohannē papam.ij.pro confirmatione ſextæ ſynodi Cōſtantinopolitanæ. lxxxv
Iuſtiniani Imperatoris conſtitutio ad Mennam patriarcham Conſtantinopolitanum contra Anthymum, Zoaram, & Seuerum hæreticos. 32
Leonis papæ ſecundi vita. ij
Leonis papæ ſecundi epiſtola ad Conſtantinū quartum Imperatorem. lxxxiij
Leonis papæ tertij vita. cxij
Liberati archidiaconi Carthagineñ. breuiariū cauſæ Neſtorianorū & Eutychianorū. 51
Martini papæ.i.vita,& ipſius vna epiſtola. 119
Martini papæ.i.ſynodica decreta.xx. contra Theodorū & Cyrum epos hæreticos. 120
Martini papæ quinti bulla ad Iulianum Cardinalem legatum deſignatum, dcxvi.
Martini epiſcopi Bracareñ.capitula.lxxxv.ex Græcorum concilijs collecta. 114
Martini.v.papæ bulla ſuper conuocatione cōcilij Baſilieñ. dcxij.dcxiij.
Monachorum Apamiæ &c.ad epiſcopos ſecūdæ Syriæ epiſtola. 12
Monachorum Apamiæ libellus ad proprios epos,ſcilicet ſecundæ Syriæ. 30
Monachorū libellus ad ſynodū congregatā.20
Monachorum ſecundæ Syriæ epiſtola ad Iuſtinianum Imperatorem. 13
Monachorum ſecūdæ Syriæ epiſtola ad Mennam patriarcham. 14
Monachorum ſecundæ Syriæ epiſtola ad Iohannem Antiochenum epiſcopum contra Seuerum. 18
Monachorum ſecundæ Syriæ & Hieroſolymorum & ſynodi Hieroſolymitanæ ad Agapetum papam. 36
Monachorum ſecundæ Syriæ &c. vt ſupra.ad Agapetumpapam epiſtola alia 38
Nicolai papæ primi vita,& epiſtola ad Michaelem Imperatorem de poteſtate & dignitate papali. cxxvi.
Nicolai papæ primi decreta ex Gratiano collecta. cxl
Nicolai papæ.v.vita,& bulla approbationis geſtorum in concilio Baſilieñ. dcxciij
Orientalium epiſcoporum epiſtola ad Agapetum papam. 38
Pamphyli epiſcopi Abydani ad Petrū Antiochenum epiſtola. 7
Parrhiſieñ.epiſtola ad Iohannem.xxiij.& Italicam nationem. dlxxij
Parrhiſieñ.epiſtola ad patres in concilio Conſtantieñ. dlxxix
Pauli epiſcopi Apamiæ Syriæ ſecundæ epiſtola ad Iuſtinianum Imperatorem. 15
Pelagij papæ primi vita,& eiuſdem vna epiſtola. 67
Pelagij papæ ſecundi vita,& eiuſdem epiſtolæ quatuor. 79
Petri epiſcopi Nicomedieñ.epiſtola ad ſynodum Conſtantinopolitanam. xliiij
Quintiani epī*Camulianorum epiſtola ad Petrum Antiochenum epm. 8 al.Eſculani
Quintiani Eſculani epiſcopi ad Petrum Antiochenum fides. 66
Reccaredi regis Gotthorum edictū de confirmatione concilij Toletani tertij. 88
Sigiſmundi Imperatoris epiſtola pro vnione eccleſiæ. dxciiij
Sigiſmundi Imperatoris epiſtola ad patres in concilio Baſilieñ. congregatos. dccxlvij
Siluerij papæ vita,& eius epiſtolæ duæ. 2
Sophronij Hieroſolymitanorum patriarchæ epiſtola ad Sergium Conſtantinopolitanū epiſcopum. 45
Theodori papæ vita. 117
Vigilij papæ vita,& ipſius epiſtolæ tres. 5
Vitaliani papæ vita,& illius epiſtolæ.iiij. 133
Zachariæ papæ vita,& epiſtolæ eius ſex. 103

INDEX RERVM AC VOCVM MAXIME NOTATV DIGNARVM, PECVLIARIS

tantummodo quintæ ſynodo Conſtantinopolitanæ, & ijs, quæ hanc cōtinuo ordine ſequuntur, vſq; ad ſextam ſynodū Conſtantinopolitanam, nam ea, & reliquæ deinceps vſq; ad finē tomi iſtius ſecundi, indicē habent priuatum. Duorum aūt huius tomi indicū, ſi quis forte rationē deſiderat, noſſe is debet; initio opus iſtud concilioꝝ in tres tomos diuidi deſtinatum, ſed inter excudendū, ei, cuius potiſſimū intererat, aliter vt diſpartiretur, viſum eſſe: Ideoq; nō potuiſſe huius tomi ſecundi vnū tantummodo fieri indicem, vltima pſertim tomi iſtius parte prius excuſa, & facilius intelligunt chalcographicæ rei periti, & difficilius imperiti, q̄ vt pluribus hoc loco verbis ſit opus.

ABbati nihil licere abalienare ſine epiſcopi conſenſu 50.d
Abbatibus & pbr̄is qn̄ ad concilium veniendum 95.d
Abbatis mulierē i cęnobiū ītromittētis pęna. 95
Abbati, aut monachis nuptijs ītereē, illicitū. ibi.
Abbatib⁹ ſeculare patrociniū q̄tinus interdictū, (133.a
Abortū vel in ſe vel in alia procurantis pœna. 117.a.b
Abſtinētia ciboꝝ quorundā laudāda, quæ. 4.d
Abuſus quidam pœnitentum. 87.e
Abuſiones quædā impiæ quorundam. 139.e
Accipitres quibus alere vetiti. 91.e
Accuſatores epi, alicuius aut prælati, quales eſſe debeant. 85.a
Accuſantis innocentem pœna. 90.a
Accuſantis aliquem & teſtimnio probare nequeuntis pœna. 115.e
Accuſatum neminem damnandum ſine pręſentia accuſatoris. 190.e
Adæ anni quot. 10.c
Adoleſcētiū in clero, q̄le debeat eē regimē. 105 f
Adoptiuam habere mulerem aliquam, an licitum ſacerdoti. 115.f. 116.a
Adulteriū clerici qūo olim punitum. 49.c
Adulterij monachalis pœna. 95.f.
Adulteri ſeu adulteræ pœnitētia quæ. 117.a
ἀγάπητος quid ſonet. 35.c
Agapeti laus. 1.c. 35.c. 36.c
Alleluia quando non cantandū 102.f
Alienaꝝ reꝝ petitio, q̄ epis & omnibus omnino hominibus ſit interdicta. 74.d.e
Altaria cōſecrare cuius proprie interſit. 112.c
Amalaſiuntha à quo occiſa. 1.a
Amalaſiunthæ filiā quis ſibi iunxerit vxorē. 2.b
Amator epūs quæ dona papę Siluerio exuli miſerit. 2.e
Amingus q̄ꝝ dux, qd fecerit, à q̄ occiſus. 77.c
Anabaptiſtā non punientis pœna. 50.f
Anathematizationes aliquot. 8.a. 9.c
Anathematizandi formæ. 25.c
Angli à quo, & p quos ad Chr̄i fidē cōuerſi. 93.a
Animas in cœlo prius peccaſſe, & ob hoc in corpora detruſas, quis hæreticus finxerit 111.c
Annuntiationis feſtum quando olim ſeruari ſolitum, & iuſſum. 130.c
Anthemius à quo de hæreſi conuictus 1.b
Anthimus hæreticus q̄ꝝ fuerit epūs ordinatus, 34.a. 35.b. & quoꝝ poſtea intruſus. 36.a
Anthemius Scribon quomodo Vigiliū papam cœperit. 3.e
Apamienſis cuiuſdam epiſcopi hæretici nequitia. 26.e. & deinde.
Apamienſiū monachorum libellus ad concilium, ſeu epiſcopos. 30.a.b
Apocalypſeos librū Iohannis euangeliſtę non eſſe credentium pœna. 103.c
Apollinarius ſeu Apollinaris quam hæreſim ſuſcitarit. 51.e.f
Apoſtolicæ ſedis quanta poteſtas. 72.c
Aqua myſtice quid. 140.a
Archiepō ſine pallio quid non licet 89.d
Ariamirus rex quod concilium coegerit. 110.f
Arma ferre clericis, licitum non eſſe. 89.c
Arma in eccleſijs non ferenda. 133.a
Arriani rebaptizare ſoliti ad ſe deficiētes. 4.e
Arrianiſmus Hiſpania expellitur 85.a.b.c
Articulorum aliquot Manichæi & Priſcilliani damnatio 111.c.d
Aſpirantis illicite ad regiam dignitatem, anathema. 107.e
Atychis noīe qs hæreticus vocari dignus 9.a
Auguria prohibentur. 95.d
Aulicoꝝ aſſentatio & neq̄ violētia retūdiſ. 91.e
BAchi epiſcopi oratiuncula 43.f
Ballimathiæ prohibentur. 88.e
Balſami pretium in chriſmate, olim à fidelibus exigi ſolitum, vetatur. 115.d
Baptiſmi tēpus q̄ſtricte olim obſeruatum. 95.e
Baptizantis aliter, q̄ in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti pœna. 5.a
Baptizātis extra neceſſitatē quibuſlibet diebus, nō in paſcha aut pentecoſte, pœna q. 90.e.f
Baptizādi merſio, vna an trina fieri debeat. 102 (b.c
Baptizati alicuius exta animaliū quomodocunq; honorantis aut conſulentis ethnice pœna. 69.d
Baptizati Iudæoꝝ liberi, q̄bus cōmittēdi. 105.c
Baſiliſci tyranni victoria, & quos ille hæreticos fouerit. 58.c
Beliſarij in Gotthos & Neapoli. crudelitas. 2.b
Beliſarius qūo Vandaloꝝ regē in Aphrica oc- (ciderit. 3.d
Beliſarij donaria in eccleſias, & pauperes Romæ. Ibidem

Bellica arma illicita templum petentibus 50.e
Benedictio pœniæ qbus credenda, Ib.d
Benedictiões hæreticorum catholicis non ſuſcipiendæ 116.f
Benemeritis de eccleſia quomodo ex eccleſiæ theſauro ſuccurrendum 104.c.d
Bis quotānis cōcilium prouinciale, quomodo fieri debeat 115.c
Beticoꝝ epoꝝ de cōſeruatōe cœnobioꝝ ſtatu (tū.97.f
Blaſphemiantis regē pœna quę.107.f
Bona eccleſiæ nō obligāda aut abalienāda.49.f
Bona eccleſiæ collata, cuius vſui cędant 128.e
Bonoſiacum fouentis pœna 50.f
Byzantini quomodo terræmotum ſuſtinuerint, & euaſerint 8.a
CAlceamenta ſecularia clericis nō licere. 89.c
Cantare aut ſaltare inter epulas, an licitum preſbytero 96.a
Canticoꝝ ſpūalium in eccleſiis etiam extra bibliam, defenſio. 103.a.b
Canendi in eccleſiis vnum atq; eundem ordinem eſſe debere. 111.a
Canes in epāli domo nō nutriendi 91.e
Capitula ſeu decreta quintæ ſynodi Conſtantinopolitane 47.a.& inde.
Capitulorum ex ſynodis Græcis collectorū præfatio 114.a
Carceratoꝝ relaxatio quædā miſericors.76.c
Carnem guſtare nolentium iuxta Priſcillianum pœna, quæ. 112.b.c
Carnes quomodo ab vno aliquo edi, & nō edi (iubent.116.e
Caſtrati quatenus ad ſacerdotium admittendi, aut non 115.d
Catechumenoꝝ ſine baptiſmo decedentiū, an debeat fieri in eccleſia cōmemoratio 112.c
Cauſidici dñicam nō celebrātis pœna q̄ 90.e
Cęreus in vigilia paſchali cur bñdicat 102.e
Ceremoniæ diuerſæ paganorum abominātur (117.a
Chalcedonenſis ſynodi acta paucis narrantur verbis 56.f.& deinceps
Childeberti regis pietas 76.a
Chindaſiundus rex quis 118.a
Chintillanus rex q̄d cōciliū coegerit 107.b.c
Chintillani regis præconium 110.b
Chorepōrum quorundam arrogans temeritas retunditur 77.d.e
Chorepi quorum loco fungantur Ibid.e
Chryſma qñ pbri ab epo petere debeant. 95.d
Chryſma benedicere cuius proprie ſit 112.c
Chryſma quādo cōficiendum, & quomodo p diocœſes mittendum 116.d
Chrīanizare neminem poſſe, niſi Chrm reputet ſaluatorem 7.a
Chrīanum Iudæo ſeruire nō debere 105.d
Chrm ante Mariam non fuiſſe, quorum hæreticorum ſit dogma 111.c
Circumciſi à Iudæis baptizatis, ſed ad vomitū reuerſis, qūo tractandum 105.c
Ciuitati cuiq; ſuos pauperes alendos 71.b
Clerico quatenus cum ſeculari habitare vetitū.
Clericis quas ſecum in domibus ſuis (48.c perſonas habere liceat 49.c
Clerici adulterantis pœna Ibidem.d
Clericus vxorem ducēs, qūo tractādus. Ibidē.
Clerici furantis aut periuri pœna Ibidem.
Clericoꝝ inobediētiū ſacerdotibus, pęna.49.f
Clerico q̄d liceat tm̄ de beneficijs ſuis ſperare. (50.e
Clericus in ſeculare iudicium neminem nocet, nec ipſe nocetur Ibidem.f
Clerici eccleſiaſticas res violenter obtinentis (pœna.69.f
Clericis qūo dormiēdum.71.d
Clericus poſt ordinationem ſuam ad cōiugiū anhelans, qūo compeſcendus. 75.d
Clericus cōclericum an ad publica iudicia ptrahere poſſit 87.f.
Clerico clericum ad ſeculare trahere iudiciū non licere. 89.d
Clericum abſq; epi ſui diſcuſſione, à ſeculari iudice puniri non debere Ibidem
Clerici dñicam inhonorātis pœna quæ 90.e
Clerici inſcio epo, aut nō conſentiente, à ſecularibus non iudicandi. 91.c.d
Clerici, q interficiēdoꝝ, aut ſanguinis examini intereſt, pœna. 92.a
Clerico nō trāſeundū de epo ad epm 97.a.b
Clerici militantis pœna, quæ 104.e
Clericos ab oneribus ſecularib⁹ imunes eē. Ib.
Clericis monachatum appetentibus, epiſcopū obſtare non debere. 104.f
Clerici in quo examinādi ab epo q̄tānis 115.c
Clerici vxorē mœchā habētis, inſtructio.115.f
Cogi neminem debere ad matrimoniū 87.e
Clodouæi regis laus 75.b
Clodouæus rex q̄d cōcilium coegerit 132.d
Comam nutrire, qbus vetitum 116.f
Comites q & quot interfuerint octauæ ſynodo Toletanæ 127.b
Cōicare excōicatis nullo modo licere 96.a
Concilium perfectum quod 115.a
Concilio gñali intereſſe ſoliti q, & qs eius fuerit modus & ordo 101.f.& 102.a
Cōcubinarū filij, an ad ordines admittēdi. 49 (e
Confugientes ad eccleſiam ſeu loca ſacra, libertas quanta. 69.e
Confugiens ad hoſtem, & ad eccleſiam refugiens, quomodo tractandus. 109.f
Coniugia & conuiuia Iudæorum interdicūtur Chriſtianis 50.a
Cōiugiū nō debere eē inſtar captiuitatis 69.e
Coniugium inter Iudæum & Chrianam quādo dirimendum 105.d
Coniugia q hæretici dānent 111.d
Conſcia eporum q̄ pura debeat eſſe 89.c
Conſtantinopolitani patriarchæ ſuperbia cōfutatur 79.e.f.& deinceps
Conſuetudo quædam pia & mira epiſcoporū Alexandrinorum 61.b
Cōtemnētes pdicatorē, qūo corrigēdi, 92.e
Contumax aliqs aut conſpirationem faciens,

quomodo tractandus 50.c
Cõuiuia Iudæorum, qbus inhibita 89.f.
Cõuiuia in eccleſia fieri nõ debere 95.d
Copulati multis nuptijs pœnīa 117.b
Corpus dñi in altari qũo ponẽdũ. 71.a
Corrupticolæ q dicti. 60.f.&.61.b
Cruciferos qdem eſſe multos, at vnum modo propter nos 6.f.
Crucifixa trinitas à qbus dicta 8.e
Crucifixio q adſcribenda Chr̃o 7.a
Crucis appellatio, q cõueniat Chr̃o 6.e
Crux vbi aliquãdo lapidata 23.e.
DAntis eccleſię qcq̃, & idipſum poſtea vt ſuũ auferẽtis, pœna 69.d.76.b
Datius epũs, qd miri ſcribat, qbuſdã in liguria mulieribus 2.c
Decimarum intermiſſarum, aut detẽtarũ reuocatio 90.f.&.91.a.
Decimæ anni totius quæ. 126.b
Defuncti quomodo lugẽdi 88.c
Degenerum ſeruorum aliqbus teſtamẽtum relictorum, vſus qs 74.f.75.a
Deitas Chr̃i an crucifixa. 7.d
Delinquẽdi aditum repellere, qua ſit fugiendi delicti cautela 73.f
Detẽtores bonoꝝ eccleſiæ obligatoꝝ q puniẽdi. 49.f
Diabolum nõ fuiſſe angelum bonũ, cuius hæretici figmentum 111.c
Diaconi aut ſubdiaconi ſine ep̃i cõſenſu de ciuitate in ciuitatem vagãtium pœna 50.a
Diaconũ q̊t oporteat eẽ annoꝝ ad minus. 49.a
Diaconis & ſubdiaconis vxores nõ vtẽdę. 95.e
Diaconis & ſacerdotib⁹ vxores ĩterdicũt. 69.d.
Diaconi quoto ętatis ſuę anno cõſecrãdi. 103.e
Diaconi eccleſiæ res vęnũdãtis pœna 115.c.
Diaconiſſę q̃ procul habitãdũ à diacono 72.a
Dictinius qdam qualia quædam ſcripta confinxerit 111.e
Differẽtia inter Arrium & Sabellium. 65.b
Dioſcori exilium & eius ſucceſſor 56.f.
Diſpenſatio paſſiõis Chr̃i, qbus olim hæreticis phantaſia fuit 6.f
Diuidẽtes Chriſtum hæretici, qui 7.d
Diuiſores filij dei qui 8.e
Dñicis diebus cuiuſmodi opera licita 50.e
Dñic⁹ dies q̃ honorifice & religioſe trãſigẽtib⁹ 90 d
Dñicã diẽ nõ vt decẽ celebrãtis pęna. 90 e
Dñicæ diei honoratio 92.d.&.133.a
Dñicæ or̃onis præconium 102.e
Dominico die quibus olim non licebat abeſſe templo 116.e
Duas in Chr̃o naturas quis hæreticus negarit. 1.c.& inde
Duas in Chr̃o naturas eſſe. 7.b
Duæ in Chr̃o naturæ quàm diuerſæ à Neſtorio, & catholicis aſſeruntur 54.a
Duas miſſas vno in altario fieri vno die non debere 95.d
Duarum in Chr̃o naturarum longa demonſtratio. 98.b, & deinceps.
Duodeccim ſigna cœleſtia per corporis membra diſſipari qs hęreticus finxerit. 111.d
Duab⁹ in eccleſijs militare, olim illicitum 134.d
EBrius ac diſtentus cibo ſacerdos, an debeat ſacrificare 91.a.
Eccleſiæ ex dirutis ſeu collapſis renouatæ, an iterum conſecrandę. 4.e
Eccleſiæ bona ep̃o credi debere. 49.c.
Eccleſię res in cuius vnius ptãte conſiſtãt. 69.d
Eccleſię & pauperum oppreſſores qui tractandi. 73.e.f
Eccleſiæ res iniuſte detinentis pœna. 74.c.
Eccleſiæ res quomodo epiſcopo expediãt, aut adminiſtrari permittãtur. 87.c.
Eccleſiæ quomodo aut qua conditione ſint cõſecrandæ. 113.d.
Eccleſiaſticoꝝ cuiuſmõi debeat eẽ cõſcĩa. 67.a.
Eccleſiaſticoꝝ caſtitas quãta debeat eſſe. 89.e.
Eccleſiaſticis quando vxores epiſcopus iuſte adimere ſolet 104.e
Eccleſiaſticaꝝ reꝝ q̊t debeãt eẽ portiões. 112.b
Electio epiſcopalis qui debeat fieri 66.d
Emerſio ab aqs in baptiſmo myſtice qd. 102.c.
Emiſenę cuiuſdam Mariæ fornicatio ſub prætextu baptiſmi. 28.d
Epheſinæ ſynodi ſecundæ argumentum ſeu re geſtum breue. 56.b.c.d.e.f.
Epicuro qs hęreticus Chriſtũ cõpararit. 47.e.
Epiſcopoꝝ aliquot dãnationi Theodori Cæſareenſis p̃ſulis ſubſcribẽtiũ catalogus. 5.e.f.
Ep̃oꝝ ſecundæ Syrię ſubſcriptiones. 13.b
Ep̃o nõ licere detrectare ad cõciliũ venire. 48.b
Ep̃i inuitum aliquem ordinantis, pœna. 79.d.
Epiſcopi aliena in diocœſi ius ſibi vindicantis ſine commiſſione, pœna. 50.a
Epiſcopi ordinatio vbi fieri debet. 69.a.b
Epiſcopi bigamum aut viduæ maritum ordinantis, pœna 69.b.
Ep̃o an liceat ſeruos eccl'ię libertos facere. Ibi.
Epiſtolia qbus facere vetitum 71.b.
Ep̃i puniẽda punire negligẽtis pęna quæ. 71.c.
Epiſcopi priſtina vxor, qũo ei habenda. 71.d.
Epiſcopi qũo olim eligebantur 74.f.
Epiſcopi res, eccleſiæ res eſſe. 74.d.
Ep̃oꝝ electio & ordinatio qũo facienda. 75.e.f
Ep̃i quando aut quatenus poſſint licite transferri ex vna ciuitate in aliam 81.c
Ep̃i priſtina vxore cõiugaliter vtẽtis pęna. 89.e
Ep̃us q̃ nõ leuiter de ſede ſua violenter trahendus. 91.c
Ep̃i à cõcilio ſine graui cã abſentis pœna q̃. 92.a
Epũs clerico ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt 97.c
Ep̃o ſoli qd liceat, pbr̃is illicitum. Ibi.d
Ep̃us aliquis aut pbr̃ iniuſte depoſitus, quomodo ad honorem reſumendus. 104.a
Ep̃is qd faciendũ in paupeꝝ oppreſſores. Ibi.b
Ep̃o ſingulis annis parochiæ ſuæ viſitãdæ. Ibi.c
Ep̃o qualiter ſuæ eccleſiæ viſitandæ. 113.b.c
Epiſcopo in viſitandis eccleſijs quantũ ab eccle

ſia vna tantummodo exigendum 113.c
Epũs quomodo ordinandus 114.e.
Epo quatenus liceat de vna parochia in aliã tranſire. Ibidem.f.
Epoꝝ inobedietiã ſeu ſeditioſoꝝ pœna 115.a
Epm ſua cui velit relinquere poſſe Ibidem.b
Epũs vnius cõcilij ſeu diocœſis inter ſe æqual'r diſſentiẽtibus qd tum faciẽdum. Ibidem.
Epi concilium præ contemptu non adeuntis, pœna. Ibidem.d
Epiſtolam in miſſa vtrum laudes, an euangelium ſequatur. 105.a
Eruli in Turcia quem ſibi regẽ fecerint, & Italiam prefferint 77.c
Euãtius comes cui ſynodo interfuerit 127.b
Euchariſtia mortuis nõ danda 95.e
Euchariſtia cur à quibuſdam olim reijceretur, & iam ſumpta 158.d
Euphemij & Macedonij ab exilio reuocatio, (20.d
Eutychianiſtę qd de Chro opinent.7.b
Eutychianę hęreſis breuiuſcula qdẽ, ſed acris cõfutatio. 64.d.e
Eutyches quis fuerit, & eius hæreſis ac damnatio 55.c.d
Eutychetis dogmata reſpuenda 75.c
Excõicato communicantis pœna 74.f
Expœnitẽs qs olim diceret & ei⁹ inſtructio.115.e
Fames quędã inaudita ſub Syluerio.2.c
Fames Romæ ſub Totila rege q̃ta. 4. a
Faſtus epiſcoporum quorundam olim quantus 140.a
Fatali ſigno animas & corpora humana, q hæretici aſtringant. 111.d
Fermentum purum myſtice quid 12.e
Feſtoꝝ aliquot mobiliũ & ĩmobiliũ ſimul eueniẽtium digeſtio ſeu temperatio 4.f
Filij duo à qbus hęreticis poſiti. 7.f.8.b
Filius infans vel filia religiõi à parẽtibus deuoti an voto illo puberes facti obſtringãtur.95.e
Filia ſacerdotis ſi nupſerit, quõo habẽda 115.f
Filij quàmdiu ſint in poteſtate parẽtum, ac voto eorum teneantur. 131.a
Fœĩaꝝ & ſerpentũ pulchra cõparatio 71.c
Fœĩæ pœnĩam acturæ, qd primũ agẽdũ 87.f
Fœĩæ clericis cohabitare pmiſſæ quæ 104.d
Fons diuinitatis totius quis 155.d
Foraſticis preſ byteris qd prohibitum 116.d
Fornicantis epi pœna quæ 125.c.d
Fugientium ad eccleſias quanta ſit ibidem libertas. 91.b.
Fulgura & tonitrua vnde ſecundum hęreticos fiant. 111.d
Gaiani exilium & exitus quis 61.a.b
Geillanis cuiuſdam ſcelus & damnatio. 106.f.
Gloria patri in fine pſalmorum, quomodo olim à qbuſdam mutilatum 4.e
Gloria & honor patri, in fine pſalmoꝝ dicẽdũ nõ tãtummodo, Gloria patri 105.b.c
Godiſcalcus cuius in qua ſynodo legatus.117.b
Gotthorum clades magna 4.a
Gotthi in Hiſpania abijciunt Arrianiſmum. 84 f.85.a. f.86.d.
Gotthorum abiurationes in abijcien do Arrianiſmo quæ 85.f. 86. a.b.c
Gotthorum ſubſcriptiones. 86.d
Gradibus eccleſiaſticis indignus quis. 105.a
Granatarij qui 95.e
Guntrãnus rex q̃dnã cõciliũ coegerit. 90.c
Hæreticorum aliquot catalogus 17.e
Hæreticorum natura 24.a
Hęreticum fouentis pœnã 50.f.
Hæretici pœnitẽtes quomodo ad cõmunionem recipiendi. 69.b
Hęreſiarchaꝝ aliq̃t catalogus. 25.a.121.d
Hæreſis pbrorum quæ & vnde. 72.b
Hæreſum aliquot per Martinum primum cõdemnatio 120.f.& deinceps
Heliſęi cuiuſdã liberti cõtumacia & correctio. (97.e
Hellurus qd mali perpetrarit.58.a.
Hermẽfredus eps cui cõcilio interfuerit 127.a
Hieroſolymitani patriarchæ contra Anthymum ſententia 46.b
Hiſpalenſe concilium primum, quos habuerit epos. 83.f.84.c
Homicidę voluntarij pœnĩa quæ 117.b
Homicidæ volũtarij, & iam principi aut occiſi cognatis reconciliati pœna, 69.f
Homouſios quid latine ſonet 8.c
Homonemia quid. 47.a
Honor eccleſiaſticis à ſecularibus impendi ſolitus quantus 91.e
Horreum myſtice quid 122.a
Hoſpitalitas quàm & exercenda ab omnibus, & docenda. 91.d
Hymnorum Ambroſianorum & aliorum in ea eccleſia vſus quis. 75.d
Hymnorum in templis canendorum ratio & defenſio. 105.a.b
Hymnus trium puerorum aliquando in miſſa dici ſolitus, & iuſſus Ibidem.b
Ianus quis fuerit, & eius cultores à Chriſtianis, quomodo habendi 73.c
Ictibus trigintanouem quis clericoꝝ, aut quando puniendus 89.d
Idololatria prohibetur 87.f
Ieiuniorum monaſticorum ſeu ratio qs. 71.e.f
Ieiunium panis & aquæ quibus impoſitũ. Ibi.f.
Ieiunium à feſto ſancti Martini vſque ad Chriſti natalem, quod 89.d
Ieiunantium dominico die & natali Chriſti anathema 111. c
Ignatium Petri dextra epiſcopum ordinatum (11.c.
Ignorantia ſacerdotibus quàm vitanda 105.f
Illiteratum neminem, ordinari debere diaconum &c. 48.c
Illiterati, an ſint ad ordines admittendi 126.a
Immolata dæmonibus ſumẽtis poſt baptiſmũ pœna. 69.e

Inceſtæ matrimonij cõiunctiões, in qbus olim toleratæ, & in qbus grauiter punitæ 49.e
Inceſtæ nuptiarum cõiunctiões, quæ ſint, & earum interdictio 72.e.f
Inceſtuũ aliquot enumeratio 73.b
Inceſta mřimonia q̃ ſtricte ꝓhibeant.91.f.92.a
Indulgẽtiam ſeu veniam delinquẽtiũ penes iudicem ſemper eſſe. 108.a
Infantes gratis baptizandi 113.d.e
Intellect⁹, mẽtis, ac rõnis ĩter ſe cõparatio.65.e
In templis ſepeliri neminem debere 112.c
Interceſſio ſanctorum. 35.e
Ĩpiſſima carnis & verbi vnio q̃uõ ſe habeat.9.b
Irreligioſa quædam vulgi cõſuetudo 88.d
Iſidori Hiſpalenſis præconium 125.b
Iudæã nõ debere nubere Chřiano, nec Chřianam Iudæo 48.c
Iudęis quãdo aut qbus diebus ſit vetitum prodire inter Chřianos. 50.e.
Iudæis inter Chřianos agẽtibus vetita q̃.70.a
Iudæis non licere vxores Chriſtianas, aut ſeruos 87.f.
Iudæis à cœna dñi vſq; ad alteram paſchæ diẽ inter Chřianos apparere nõ licere 89.f.
Iudæis Chřianorum iudices, aut telonarios fieri non licere Ibidem.
Iudæos inuitos baptizãdos nõ eſſe 105.b
Iudæorum q iam baptizati adhuc iudaizant, pœna, quæ 105.c
Iudæis qñ nõ ꝑmittẽda teſtimonij dictio.Ib.d
Iudæorum baptizatorum cõceſſio & vetatio. 128.f
Iudicis ſecularis clericum abſque ſcitu epiſcopi quomodolibet puniẽtis, pœna 96.a
Iudices ſeu prælati q̃uõ debeãt pnnire 135.a
Iudicio ſanguinis adeſſe qbus vetitum 95.f
Iudiciorum rectitudo ſeu proſperitas quãdo ſperetur 128.e
Iurare dei, quid ſit. 124.e
Iuſiurãdum incautũ, an ſeruãdum. Ibidem
Iuſtiniani crudele aduerſus papã dictum 1.b
Iuſtiniani ædictum 32.d. & inde.
KAlendas Ianuarij æthnice celebrantium damnatio 73.c
Kalendę Ianuarij quomodo obſeruãdæ, & quid per eum diem aliquando fieri ſolitum. 95.c,
Kalendis Ianuarijs olim cur illicitum fuerit cãtare, Alleluia 102.f
LAc pro vino, an in miſſa offerẽdũ.139.
Laica communione qui olim (e.f. puniti. 49.b
Laicis quouſq; in miſſa ꝑdurãdũ.50.e
Laicorum in eccleſiis ſtatio quæ 71.b
Laicus adulteratam habens, ad ordines nunquàm admittendus 115.f
Leonis nomẽ dyptichis redditur.19.f. &.20.d
Lætania triduana in decembri quotannis inſtituta, vbi. 107.d.&.108.f
Liberti eccleſiæ quomodo tractãdi 87.d
Libertorum eccſiæ cã cui agẽda aut audiẽda.91.b
Libertorum eccleſiæ cõditio quædam 105.e
Liberti eccleſiæ q̃uõ ſe gerere debeant 105.f
Libertorum eccleſiæ diſciplina 109.c
Luctus pro mortuis p cõciliũ inhibitũ qs.88.c.
MAledictiões qbus in hac vita competant 73.a
Maledictiones pſalmi.108. in quos olim ferri decretæ Ibidem.d
Mancipia Chřiana Iudæis ſeruientia quomodo habenda 49.f.&.50.a
Mancipijs, an liceat matrimoinum inire ſine ſcitu dominorum 69.e
Mãcipium à Iudæis, & ſi inuitis quanti redimere liceat 89.f
Mãcipium eccleſiæ manumittẽti, quæ duo cõſideranda. 105.e
Manichæorum de Chřo ſentimẽtum 6.f.
Marcioni vł manichæo qs Chřm ſimilarit.47 (c
Mariæ laus à populo Byzãtino.21.a.b.c
Maria imploratur, vt intercedat 22.f
Mariæ laus à populo Tyrienſi 24.e.f
Maria dicenda mater dei, nõ hoĩs, aut Chriſti tantum. 47.c.
Mariti viduæ ordinationem, & ſi iam factam, nullum tamen eſſe. 97.b
Martyrum natales in quadragema nõ celebrã (dos.116.c
Matrimonia olim quàm fortuito caſu ſeparata fuerint 95.b
Mendaciorum genera duo quæ 125.a
Mẽna in cuius locum pontifex Byzãtinus fa- (ctus.1.b
Mẽnæ patriarchæ oratiũcula, 39.f.
Mẽnæ přiarchæ cõtra Anthimũ ſnĩa 45.b.c
Merſio in aquis myſtice qd 102.c
Metropolitanorum ordinatio 49.b
Metropolitani honor quantus 114.f
Miniſteria ſacra tractare qbus illicitum 138.f
Militaris cuiuſdam epi temerarium factum de Chorepiſcopis 97.c.d.
Miraculum inſtgne Conſtãtinopoli ſub Proculo factum 9.d.e.&.10.f
Miraculum quoddam inſigne. 119.f
Mirum qd de honore clericorum 91.f.
Miſſa ſolẽnis q̃ta diei hora quotidie celebrãda (50.a
Miſſam nõ niſi à ieiuno fieri debet.95.e
Miſſas eodem modo ab oĩbus legi debere.112.a
Monachorum ſen abbatum ſecũdę Syrię ſubſcriptiones 13.c.&deinde.14.f.& deinde
Monachis quomodo dormiendum 71.d
Monachæ per donatiões callidæ monaſterij liberum egreſſum parãtis, & eam ad hoc inuantis pœna quæ 90.a
Monachi dñicam nõ vt decet celebrantis, pœ(na quę. 90.e
Monachũ qd faciat.104.e
Monachi cænobinm relinquentis, & vxorem ducentis pœna 104.d
Monaſticorum inſtructio 71.e
Monaſteria puellarum quatenus epiſcopo ingredi vel nõ ingredi permiſſa 89.e
Monaſteriorum libertas ſtatuiť & firmať 94.d.e.f
Mõaſterijs virginũ q debeãt ꝑeſſe.97.f.&.98.a

Monaſteria quatenus debeant eſſe ſubdita epiſcopo. 104.f.
Mopſueſteni epiſcopi blaſphemiæ in Chriſtũ damnantur 47.d.e
Mortuos non inuoluendos velo aut pallis. 95.e
Mortuum ſuper mortuum mitti nõ licere. 95.e
Mulieres eccleſiaſticis viris cohabitare permiſſæ, quæ 67.a.71.c.
Mulierum clericis concumbentium pœna. 69.f.&.70.a
Mulieribus quę cœnobia ingredi vetita. Ibi.e.
Mulierũ ſolatio epiſcopos vti nõ debere. 75.d
Mulieri, an & quomodo liceat epiſcopi cubiculum ingredi. 89.c
Mulieri nulla manu euchariſtiam ſumere illicitum. 96.a
Mulieri communicanti quid neceſſario haben(dum. Ibidem.
Mulieris duobus fratribus nuptæ, licet non ſimul, pœna. 117.b
Munificentię ſacerdotum quõo accipiẽdę. 50.b
NArſes qdam eunuchus, quõo Romã à Gotthis liberarit, Totila occiſo. 4.a
Narſetis accuſatio falſa apud Impatorẽ à Romanis machinata. 77.c
Naturæ in Chriſto confitendæ quot. 7.b.
Natura quid 65.b.c
Naturę ac natiuitates Chriſti duę. 121.a
Necatores pauperum myſtice habendi qui. 75
Negotia ſeu iudicia clericorum cui aut quibus diſcutienda (e.74.c 89.d
Neminem rectè Chrĩfidelem eſſe, niſi crucem tribuat Chriſto 7.a
Neocęſarienſis epiſcopi profeſſio fidei ſuæ de trinitate. 6.c.
Neſtorianorum opinio quę 7.b.
Neſtorij hęreſis deſcribitur. 51.d.e.f
Neſtorius cuias fuerit, & vnde in epiſcopatum Byzantinum vocatus. 52.a
Neſtorij dogmata vitanda. 75.c
Nodus in ſcirpo non quęrendus 82.c
Nitigis epiſcopi oratio 112.f
Nonnarum poſt velationẽ nubentium pœna. (89.e.
Nouercam ſuam nemini ducendam eſſe vxorem. 48.c.49.e.
Noui morbi noua medicina. 107.e.
Nuptijs ſecundis intereſſe vetitum qbus. 116.b.
OBedientia cleri erga epiſcopum, qualis eſſe, aut quanta debeat. 89.d.
Oblationem pro his, q ſeſe peremerunt non recipiendam. 48.c.
Oblationes defunctorum eccleſijs datas, ſi bi retinens, quomodo puniendus 89.c
Oblationem communem dominicis diebus in templis fieri debere ab omnibus, non priuatim à ſingulis. 90.f.
Oblationes in templo quomodo olim diuidebantur. 112.d.
Occidentium ſę voluntarie oblatio non facien(da. 95.112.c
Odoacer comes, cui ſynodo interfuerit. 127.b.
Oeconomi clericorum an poſſint eẽ laici. 97.e
Oeconomi eccleſię vnde ẽpo ſumendi 104.e
Offerendum in miſſa quid 140.b.
Offerenda in calice quæ. 69.b
Officia publica Iudæis inhibita inter Chriſtianos. 87.f.105.d.
Opera dñicis diebus licita aut illicita quę. 90.d.
Operationes Chriſti duæ. 121.b.
Oratio quotidiana quę, & eiuſdem pręconium (102.e.
Orarium diacono non clam, ſed palam gerendum. 112.b.
Orarium diaconi vnum modo eſſe debere, & quale. 104.d.
Orarium ſacerdoti oranti habendum 140.c
Orbatus preſbyter 48.e.
Ordo inter communicantes in templo, quis olim fuerit. 103.c
Ordines eccleſiaſticos qui non ſint digni recipere. 103.c.d.
Ordinationes clericorum gratis fieri debere. (48.b
Ordinationem clericorum ab epiſcopo gratis fieri debere. 113.c.
Ordinatione clericali dignus aut indignus qs. (116.c
Ordinationibus eccleſiaſticis indigni, qui 103.c.d.
Oreſtes epiſcopus cui concilio ſubſcripſerit. (93.b
Organum diaboli, quis aliquando hęreticus dictus. 38.f.
Origenis mortui damnatio. 62.c.
Orontius ẽps cui concilio ſubſcripſerit 127.a
Oſcula mortuis non danda. 95.e.
PAraſceuen ieiunio non honorantis, pœna. 102.d.
Parentum inaudita erga filios crudelitas. 88.a
Parochiani qd ab ẽpo ſumere debeant. 69.b
Parochorum inſtructio. 103.f.104.a
Parochi quomodo aut ex quibus conſtituendi (106.a.
Parochiæ, an ſecularibus adminiſtrandæ. 132.e
Paſchæ celebrãdi ratio iuxta Vigilium papam (4.f.
Paſchæ obſeruandi ratio. 68.f.
Paſcha extra ciuitatẽ teneri prohibitum, quare. 69.a.
Paſcha quàm ſolenniter olim, & quot diebus agi ſolitum. 90.e
Paſcha quando & quomodo olim denuntiari ſolitum. 102.b
Paſcha quomodo olim indici, & prænuntiari ſolitum. 113.e.
Paſſibilitas quomodo tribuatur Chriſto. 6.e
Paſſio Chriſti ipſa paraſceue in eccleſijs prædicanda decernitur 102.d
Patrocinãtium quomodocunque Iudæis pœna quæ. 105.c
Pauli apoſtoli inſtar quis aliquando in tertium cœlum raptus. 9.e.
Periuri aut ad periuriũ ſolicitantis pœna. 90.a
Perſona quid. 65.c
Perſonarum aliquot quibus inter ſe matrimonium contrahere non licet, catalogus 95.f
Perſonę, ẽpo cohabitare pmiſſæ quę 140.c.d

Petrus cur Cœphæ cognomē adeptus. 5.a
Petri Antiocheni hæreſis confutatur. 6.e. & deinceps
Phantaſticis Manichæis Chriſtus quid fuerit 6.f
Phantaſiaſtæ qui dicti. 60.f.61.b
Pietas in ſęueritate magna quæ 70.f
Platoni qs hęreticus Chrm̃ aſſimilarit. 47.e
Plebs quõ ab epõ & in qbus inſtruenda 115.c
Plurimorum in concilijs ſententiam præualere. 126.d.
Pęna deſcribētiũ libros ĩterdictos olim q̃. 35.a
Pœnĩam petēti qd primũ faciēdum 87.e
Pœnitētes ac poſtea apoſtatantes, quomodo tractandi 105.a.109.c
Pœnitere dei quid ſit 124.e
Pœnĩæ laus & vtilitas 132.e
Potamij epi confeſſio & pœnĩa 131.b.c
Potētum per imperinm poteſtatis filias quaſcunque appetentium, pœna 69.e
Præfationum in miſſa dicendarum quot ſint numero 85.d.e.
Pręgnantis fides an profit infanti 116.d
Preſbyterarũ cellas à preſbyterorum remotiores eſſe debere. 72.a.
Preſbyter accuſatus, nullis certis teſtibus, quo modo ſe dedeat purgare. 93.d.
Preſbytero num liceat poſt benedictionē dormire cum preſbytera. 95.f.
Preſbyterorum in concilio Antioſiodorenſi catalogus. 96.b.
Pbr̃ quot ad minus debeat eſſe annorum. 115.d
Priſcillianiſtarum ab eſu carnium abſtinentia quæ 4.c.
Priſcillianæ hæreſis damnatio & articuli aliquot 111.b.c.d
Priſcillianorũ ſacerdotũ veſania coercet. 113.e.f
Primos quoſq; pungi à poſterioribus 7.a
Proclo reuelatio facta quę 8.a.c.9.d.e.
Promiſſa non oĩa implenda 125.a
Propinquos an epiſcopi ſeu prælati promouere debeant. 130.d
Protherij epiſcopi indigna & miſerabilis cædes. 58.a
Prouinciæ nomen quantæ regioni competat, & quot ſaltem epiſcopatus debeant eſſe prouinciæ vnius. 80.f.81.a.
Prouinciale cõcilium quotãnis decernit. 49.b.
Prouincialis concilij inſtitutio 138.f.139.a
Pſallendi ſacrificio quotidiano, qui intereſſe debeant. 116.e
Pſallendi pſalmos & antiphonas in eccleſiis ordo quis. 71.f
Pſalmi in eccleſia cani prohibiti, qui 116.f
Puellarum monaſteriorum ingredientium habitus. 76.c.
Pupillorum cauſæ quomõ inſcio epõ à ſecularibus non iudicandę 91.d
Pyrrhi & Pauli patriarcharum Byzãtinorum condemnatio. 121.e

Q

Vadrageſima quomodo tenēda. 69.a.
Quadrageſimæ initium, quomodo olim publicabatur 95.c
Quadrageſimam non ieiunantium, pœna. 126.b.
Quaternitatem perſonarum qui olim hæretici ſapuerint. 6.f.
Quaternitas à quibus aſſerta hæreticis, non trinitatis. 7.e.8.b.c.10.f
Quaternitatem ex trinitate q faciant. 7.e
Quitiani epi fides ſeu ꝓfeſſio catholica. 66.a.b

R

Aptores virginum ſacrarum, quomodo puniendi. 50.b
Rebaptizatio abiuratur. 86.a.95.e
Reccaredi ædictum. 88.d.
Reccesiunthi regis ædictum. 127.f
Reccesiunthi relatio, ſeu literæ ad ſynodum. 122.d. & deinde.
Regale præceptum eccleſiæ iuſſioni poſtponi. 70.f.71.a
Regi quid præter alia iurari ſolita, iurandum. 109.a.b
Regi quomodolibet moleſtiam exhibentis, pœna. 110.c
Regem terrenum qd faciat. 127.d.
Regum bona cui cedere debeant. 127.d.e.f.128.b
Religionis ſemel aſſumptæ habitum contemnentium pœna. 109.c.
Religioſi vagi ſeu priuatim agentes, quomodo ab epiſcopo tractandi 104.f.105.a
Reliquiæ ſacrificiorum quibus edendæ 91.a
Reliquias collo imponere, an & quomodo licitum. 140.d.
Renuptæ (id eſt, viduæ) maritum non debere adipiſci ordines ſacros 49.c
Rerum eccleſiaſticarum, quota parte, & quatenus epiſcopo vtendum. 104.b.c.
Reorum torturæ adeſſe quibus illicitum. 95.f
Res eccleſiæ quomodo ſint in epiſcopi poteſtate. 115.e
Reſponſorijs quando addendum Gloria patri, quando non. 105.e
Rhodo quidam quem occiderit, & quomodo ipſe & vbi occiſus. 62.b.c.
Romanæ eccleſiæ & pontificis poteſtas quanto maior quàm quarumuis aliarum. 5.a
Rubrum mare myſtice quid. 102.c.
Ruſtici dominicam non honorantis, vt decet pœna, quæ 90.e

S

Abellianæ hæreſis acerrima confutatio 64.f. & deinceps.
Sacerdotum raptori virginis ſacræ cõmunicantium, pœna. 50.b
Sacerdos eccleſiæ bona occupans, quomodo tractandus. 50.c
Sacerdotum cuiuſmodi debeat eſſe vita. 103.e
Sacerdotum hariolos quoſuis conſulentium pœna. 104.
Sacerdotes quando principis ſecularis ſententiam exequi poſſint. Ibidē.
Sacerdotum electio, an penes populum ſit. 11.
Sacerdotali conuiuio lectionem ſacræ ſcripturæ mixtam eſſe debere. 87.d
Salue, hæreticis non dicendum. 31.c
Salutationē epi & pbr̃i in miſſa, eãdē eē debere 112.a
Samoſateni Pauli hęreſis quę. 7.c.
Sanctimonialium inſtructio, & an eis liceat aliquando nubere. 72.c.d.e

Sanctimoniales ſtuprari poſſe, vxores fieri nõ poſſe. 89.e
Sãguinarius q dã Iohãnes q d fecerit. 5.d.
Saphoraci damnatio 77.a.b
Scãdalũ ex crucifixione Chri infidelib⁹ q̃d. 7.a
Scortantis presbyteri pœna. 125.d
Secularium commonitionem archipresbyteri tenentium pœna quæ. 96.b
Secũdis nuptijs pbrm intereſſe nõ debere. 116.b
Seditioſorũ & periurorũ pœna. 106.b.c.d.e.f
Sepulchra defunctorũ nõ onerãda prædijs. 116.f
Sepulchra demolientis clerici pœna q̃. 104.e
Sepulchra recentia nõ debere aperiri. 91.f
Sepulturã alienã nemini temere vtdã eẽ. Ibi.
Seraphicus hymnus à quibus calũniatus. 8.f
Sergij patriarchę Byzantini cõdemnatio. 121.d
Seruilis conditionis neminẽ ordinãdum. 50.d
Seruilis gnis, ppago qũo debeat ſe habere. 70.a
Seruũ ſine dñi cõſenſu nõ ordinãdũ cler. 75.d e
Seruorũ ad eccleſias cõfugiẽtiũ cõditiões. 76.d e
Seueri nequiſſimi hæretici depictio 14.e.f
Seueri eiectio ſeu maledictio 21.b.d
Seueri machinationes impiæ & violẽtæ. 23.d.e
Siluerius pp. q̃s miſerias & calũnias paſſus. 2.d
Siluerio adhuc viuenti, quis factus ſucceſſor p̃- (ter leges. 3.b
Siluerij papę calamitas. 61.c.d.e
Simacos Aegyptij quos vocẽt. 62.b
Simithilanę tyrãni crudelitas & dãnatio. 106.e.
Simoniacorum pœna 109.b
Simoniaci damnantur. 138.b. c.
Simoniæ cuiuſdam mirę p̃textus. 113.d.
Simonię condemnatio. 125.b.c
Siſebuto ſub rege q d Iudęis in Hiſpania factũ.
Siſenandi regis laus. 101.c. (105.b.
Siſenandi regis ędictũ cõtra Iudęos q̃d. 105.d.
Sororem vxoris tuæ & ſimilis gradus p̃ſonas tibi non habendum. 49.e
Sortilegia vetãtur. 95.d
Sortilegos cõſulentiũ pœnitentia 117.a
Spectacula quibus vetita 116.e
Spiritũ ſanctũ crucifixum q s hęreticus dixerit. (6.f.9.e.
Spũs ſanctus cur neq; genitus neq; ingenitus dicatur. 135.e
Spoliatores eccleſiarum quibus olim maledictionibus publice impeti ſoliti. 37.d.
Stare ſub miſſa in tẽplis q bus illicitum. 95.e.
Statuta bona transgrediẽtis anathema. 107.d.e
Subdiaconum ne propria q dem vxore, ſi ante habuerit, poſt ordinationẽ vti debere. 49.b
Subdiaconiſſæ. 72.a
Subſtantia quid. 65.b.c
Succeſſorem ſuum ponere epo non licere. 115.a
Supſtitionum aliquot priſcarũ abolitio. 95.c
Synodus ſingularũ diocœſum bis quotannis decernitur. 70.f
TErrẽmotu Byzantini, qũo laborarint & liberati ſint. 8.a.9.d.
Teſtamenti veteris nihil poetice cãtandum in templis 112.b
Teſtimonia contra Petrum Apamienſem hæreticum. 27.f.& deinceps
Theandrica θεανδρική quid ſonet. 321.c.
Theodati regis facinus. 1.a
Theodorus eps Cęſareẽ. dãnat à Vigilio. 5.b & deinceps
Theodoriti blaſphemię damnantur 47.f
Theodoſiani qui hęretici. 61.b.
Timothei Helluri iniquitas, exilium, reuocatio morsq; ipſo digna. 59.a.b.c.
Tonderi ſacerdotes quomodo debeant. 104.d
Totila rex obſidet Romam 3.f.
Translatio eporũ de ciuitate ad ciuitatẽ q̃uando licita. 81.c.d
Trinitati ex incarnatione vnius ex ea, nihil p̃ſonę aut ſubſiſtentię acceſſiſſe. 47.b.c
Trinitatis breuiuſcula demõſtratio. 64.f.65.a.b
Trinitatis demõſtratio 78.f.& deinceps.
Trinitatis catholica in cõcilio pfeſſio. 108.d.e.f
Trinitatis ſctiſſimę cõfeſſio catholica. 135.d.e.f
Triſagio addere, Qui crucifixus eſt pro nobis, hęretici cur voluerint. 6.e.& inde.
Triſagio (rectius triſhagio) cruce attribui non debere 6.e.7.a.& deinceps.
Triſagius hymnus quis. 8.a.
VAlentini error quis. 9.a
Vaſa domini non in proprios vſus vtenda. 140.b
Verbi dei duas confitendum eſſe natiuitates 47.a.
Veſtaliũ apud ęthnicos fornicãtiũ pęna q̃. 72.c
Veſtes ſeculares clericis prohibitas eſſe. 89.c
Viduarũ cauſæ quomodo tractãdę 91.d
Viduę diaconi aut presbyteri ſecundas nuptias non licere. 95.f
Viduarum genera duo quæ 105.b
Viduam ducentis ordinatio nulla. 115.e
Vidua epi ſi rurſus nupſerit, qũo tractãda. 115.f.
Viduarũ q mores, & q s debeat eẽ veſtitus. 130.e
Vigiliæ interdictę quæ 95.d
Vigilia paſchæ quomodo expedienda. 95.d.e.
Vigilius à Siluerio anathematizatur 3.c
Vigilij ex malo principio conſtantia & virtus inſperata 3.e
Vigilio ſuũ repẽſum ſcelus, ſed agnoſcẽti. 3.f
Vigilij vita, ſcelus, agnitio ſceleris, miſeria & finis. 3.d.e.f.4.a.b
Vigilij ab exilio reuocatio & mors. 4.a.b
Vigilij in Silueriũ calũna & nequitia. 61.c.d.e.
Vinum myſtice quid. 140.a.
Virginis ſacratę raptori aut ſtupratori cõſentientis pœna. 50.b.
Virginũ velatarũ poſtea nubentium damnatio quanta 72.b.c
Virgines ſacras rapientium, aut in matrimonium appetentium pœna 74.e
Virgines velatas fornicari poſſe, vxores fieri non poſſe 89.e
Vitigis q̃rũ rex. 2.b.c.& à quo fugatus.
Vitigis à quo tandẽ captus, & q̃rſum miſſus. 3.d
Vltrothonis reginæ pietas 76.a
Vnitas q̃ multis modis accipiatur. 47.b.
Vniuerſalis patriarcha nemo dicendus. 80.a.c

Vniuerſalia concilia cuius ſolius authoritate cõuocanda. 79.e.& deinceps.
Vniuerſalitatis appellatio an vni alicui perſonæ conueniat. 80.a
Voluntates Chriſti duæ. 121.b
Vxores etiam antea propriæ ſacerdotibus prohibentur. 66.f
Vxores clericorũ quõo ab ipſis habẽdæ. 87.c
Vxor epi, cuius ipſi loco habenda. 89.e
Vxorẽ clerici defũcti nõ poſſe iterũ nubere. 91.f
Vxore perpetua ægritudine laborante, an marito alteram ducere liceat. 63.d
¶Wambani regis laus, & quod is conciliũ coegerit. 134.e.139.a.b
¶Xeneas hæreticus. 17.e
Xenodochia quid. 19.a
Xenodochij regij apud Lugdunũ inſignitas & liberalitas quanta 76.a
¶Zoaras cuias & quis fuerit. 31.d
Zoaras quidam hæreticus ſuis depingitur coloribus. 13.c.&.39.a
Zenonis Imperatoris vxor quæ. 58.f
Zoilus cui in ſede Alexandrina ſucceſſerit, & quomodo ipſe pulſus. 62.c

INDEX RERVM AC VOCVM, NON QVIDEM OMNIVM, SED NOBILIVM,

ſexti cõcilij Cõſtantinop.&c. ac cæterorũ vſq; ad ſecũdi tomi finẽ, per ſtudioſum quendã rectiſſima alphabeti ſerie digeſtus.

ABbatis Ioachimi error quis, & vbi dãnatus. 161.b
Abbatem non niſi vnius cœnobij abbatem eſſe debere. 164.c
Abbatũ quorundã ſuperbia reſtringitur. 170.b
Abbatũ in cõcilio Cõſtan. catalogus 534.c
Abbatiſſarum diſciplina. 115.a
Abiuratio hæreſum omnium per Hieronymũ Pragenſem publice facta. 526.d
Ablata cuiq; ſua reſtituenda. 141.b
Abolitio affinitatis cuiuſdam 168.e
Abſolutio concilij Conſtantieñ. 563.a.c
Abſtrahere cõfugiẽtes ad eccl. nõ licere. 116.e
Abuſus quidã Romæ viſus, quid peregrinis ibidem agentibus nocuerit. 106.d
Abuſus potandi ad æquales hauſtus interdicit, (164.d
Abuſus ſpoliandi electum recens in papam rejcitur. 560.a.678.f
Abuſus oppignorantium res ſacras, quomodo caſtigandus 648.c
Acephalorum inter ſe diuiſio. 52.d
Acceptatio grata authorizationis concilij per Gregorium.xij. 516.c
Accipientes gladium, gladio perire, quomodo intelligendum. 149.c.d
Accipere ſpm̃ ſanctũ à filio, quid ſit. 794.a.b.c
Accipitres ſacerdotibus interdicti. 111.e
Accipitres & canes epis vetiti & qbus alijs. 119.d
Acclamatorius ſynodi ad Cõſtan. ſermo. 78.c
Actoris & rei cõditio quędã notabilis. 167.c
Accuſatũ ſine pſente accuſatore damnari non debere. 121.b
Accuſatio platorũ à ſubditis facta, nõ facile admittenda 163.b
Adæ animã in cõdemnatione detentam, implo raſſe dominum. 29.f.
Adoptione prohiberi matrimonium. 146.b
Additionis genera tria, quæ. 774.b
Adulterorũ ſeu adulterarũ pœnitẽtia quæ. 121.b
Adulterium in quo grauius vindicatum q̃ homicidium. 142.f
Adulterũ & adulterã, etiã liberos vtrinq;, nunq̃ legitime iungi debere. 154.c
Aegrotis prius prouidendum de animæ medicina, tũ de corporali 165.c
Affinitatũ ſpũaliũ regulæ & cõditiões aliqt. 155.d
Agathonis abſentiæ in ſexta ſynodo Conſtantinopolitana rationes. 8.a
Agathonis teſtimonia ſeu libelli de duab⁹ Chri voluntatibus recitantur, & ſigillant. 24.b.c.d
Agathonis pro non imitandis ſymbolis allegatio. 763.b
Agnes Imperatrix vbi & cur mortua. 157.b
Agrippina olĩ, nũc Colonia, metrop. fit. 108.e.f
Albini cuiuſdã cubicularij papę induſtria. 112.b
Aleæ clericis vetitæ 104.d
Alemani per literas Bohœmorũ ad defectionẽ ſolicitati. 703.a
Alemãni cuiuſmodi ſint. 106.d
Alexãdrina ſedes poſt Rom̃. quota. 133.d.162.d
Alexãder.v. qd in cõc. Piſano decreuerit. 502.c
Alexander.v. cuius machinatiõe obierit. 587.e
Alexãdri.v. ſnĩa cõtra Huſſiticam doctrinam, 600.b.602.d
Alienatio terrarum eccleſiæ Romanæ interdicitur. 626.d
Almerici hæreſis à quo damnata, & author ipſe vbi exuſtus. 159.f
Amalech à Moſe myſtice q ſuperatus. 31.d
Amalrici hæretici inſania damnatur 161.e
Ambaſiatores concilij Conſtantieñ. ad regem Aragonum. 525.b
Ambaſiatores cõcilij ad Gregoriũ.xij. 526.c
Amedeus Sabaudiæ dux quid per conciliũ Baſileeñ. factus 682.f.755.c.d
Amedei ducis in ſui electionẽ conſenſus. 683.d
Anabaptiſtarũ pęna, nõ iſtorũ noſtratiũ, igne & aqua pſequẽdorũ, ſed illorũ vetuſtorũ. 162.d
Anaſtaſij Sinenſis de ſpiritus ſancti proceſſione ſententia. 768.e
Anathemata aliquot à Gregorio tertio inflicta 100.d.e.f

Angelũ Corariũ deiectũ à papatu, non licuiſſe
Angeli Corarij benigna per (reeligi. 514.a
concilium prouiſio. 524.c
Angelos oẽs eiuſdẽ eſſe naturæ, non dignitatis
Anglicæ nationis ad eligendũ pa- (811.a.b.c
pam creati qui. 559.f
Anglicanæ nationis p̃ſidens in ſynodo Senen-
ſi quis. 612.e
Animalia vulnerata à beſtijs, quõ vtenda. 122.b
Annatarũ, quas vocãt. i. exactionũ pro cõfirma
tione epi vel abbatis, inhibitio. 647.b,
Animæ abſq; corporibus an vel perfecte beatę
vel perfecte damnatæ. 756.b.c
Animæ mortuorũ iuxta Græcos vbi. 807.f
Anthropolatriam qui prædicarint. 52.d
Anthimi hęretici propoſitiones aliquot ex eius
libris ſelectæ. 42.b.c.54.f.55.b
Antiocheni p̃ſulis publica in ſynodo pfeſſio q̃,
Antiochena ſedes poſt Rom̃. q̃ta. 162.d (26.f
Antiparaſtaſis quid 801.d
Antuerpiæ quõ p̃tenſis indulgentijs à Iohanne
xxiij. impoſitum. 584.a
Anulorũ cardinalib⁹ traditorũ ſub cõditiõe abu-
Apelles hæreticus. 52.c (ſus. 652.f
Apes hoiem occidẽtes quõ puniendæ 121.b
Apollinaris hæretici de vna Chr̃i opatiõe dicta
Apollinaris aſſertio de Chr̃o q̃. 28.a. (15.a.43.a
Apollinaris aliquot dogmata ex eius libris ex-
cerpta 54.f.55.f
Apoſtolicarũ lr̃arũ ſcribẽdarũ mos quidam nulli
non notandus. 136.f
Ap̃licæ ſedis ſnĩa an mutãda, & quõ, & qñ. 139.a
Appellationis cauſa exprimẽda iudici. 166.f
Apellatio friuola quanti æſtimanda 647.a
Appellationũ longinquarũ abuſus tollit. 667.c.d
Aquã ſolã in calice non offerẽdam 151.d
Aqua myſtice quid ſignet 825.a
Aquiſgrani mortuus Carolus magnus 113.a
Aquitaniæ dux ſine virili ſobole moritur. 146.e
Arabicæ linguæ profeſſio in gymnaſijs publicis
per quos ad quid decreta. 645.b
Aranearũ telæ q̃ multæ aliqñ Cõſtãtinopoli vi-
Archiepõrũ poteſtas. 142.f (ſæ. 2.b
Archiepõrũ in cõcilio Cõſtan. catalogus. 534.b
Areæ tẽplorũ q̃t paſſus p circuitũ hr̃e debeant,
Areopagitæ de duabus Chriſti opera (144.e
tionibus teſtimonium. 14.b
Argenteis vaſis vti in miſſa, qs prim⁹ ſtatuerit,
Ariolos ſectãtis, anathema. 100.f. (151.c
Arma qbus interdicta, qbus cõceſſa. 111.d. 115.d
Armeniorũ metropolis quæ. 74.a.77.a
Armenos ſub Eugenio quarto, eccleſiæ catho-
licæ ſe iunxiſſe 753.d
Armeniorum laus. 623.
Arnoldus aurifaber ſigillũ papale Iohãnis. xxiij
rumpere iubetur 591.c
Arnolfi Imp. ad cõciliũ oratiuncula. 148.c
Arrianæ fidei ſeu hęreſeos ſumma. 46.e
Arrius in qua ſynodo damnatus. 78.e.763.a
Artitoriti qui 53.a
Articuli cõtra Ioh. xxiij. pducti in cõcilio. 581.d
Articulorũ Vviclef catalogus. 597.a. & deinde
Articuli Huſs. 598.f
Aſcenſio Chriſti quomodo facta. 161.a
Aſiæ minoris metropolis quæ. 74.a.77.a
Aſtẽſis eṗs à comite virtutũ quid paſſus. 546.c
Athanaſij manifeſtũ de duabus Chr̃i volunta-
tibus teſtimonium. 32.f
Athanaſij lr̃as aliquot non ita diu poſt mortem
eius, ab hæreticis falſatas fuiſſe. 789.e
Auaritiæ ſpẽs q̃dam callida. 169.d.e
Auaritiæ ſpecies aliquot inauditę. 583.d.e.f
Auinio Græcis oblata pro loco concilij per Ba
leenſe concilium. 658.b
Auinione q̃d deſignauerit Iohãnes. xxiij. 588.c
Auinionenſis ciuitatis regimẽ cui per Baſileen-
ſe concilium commiſſum. 621.f
Auinionẽſiũ liberalitati puidet p cõciliũ. 685.e
Aurea bulla Imperatoris Græcorum. 654.e
Aurei ſacerdotes quando fuerint 151.c
Authoritas concilij generalis ſuper papã. 617.a
Auunculi mortui vxorem ducens quidam, exi-
bilatur. 110.c
BAliſtarij Græcis per concilium Baſile
enſe mittendi quot. 643.e
Bamburgenſis epiſcopatus quando &
à quo ordinatur. 105.f.110.b
Bannum epiſcopalẽ ſpernentiũ pœna. 149.e
Baptiſma paruulorum. 86.f.89.c.
Baptiſmi ratio 144.e
Baptiſmi ſacramentũ a quocunq; legitime fa-
ctum, efficax eſſe. 161.b
Baptiſmi materia & forma & effectus. 824.d.e
Baptiſtæ & p̃curſoris dñi caput, qbus, & quanti
p Iohannẽ. xxiij. vendi cœptum. 588.d
Baptizandi tp̃a p̃ſtituta q̃. 114.a.b.118.b.150.c
Baptizantis malitiam baptizato nihil nocere,
ſeruatis ſeruandis. 108.c
Baptizatorũ ab indignis ſeu paganis documen
Baptizatos à Latinis, à Græcis (tũ. 98.a.102.c
nõ rebaptizandos 162.d
Baſileeñ. cõciliũ qñ & à qbus inchoatũ. 609.d
Baſileeñ. ciuitatis electio pro cõc. gñali celebrã
Baſileeñ. cõciliũ legitimũ eẽ. 616.f (do. 611.a
Baſileenſis concilij ſupplicatio humilis ad papã
& cardinales. 618.c.d. & .645.a
Baſil. cõcilij ſtabilimẽtũ & intẽtio. 614.a.b.675.f
Baſil. cõcilij trãſlatio in ciuit. Lauſanẽſem. 691.a
Baſileenſes q̃ miſere ab Eugenio afflicti. 729.d
Baſileenſe concilium ab Eugenio approbatũ,
& reprobatum. 753.e
Baſileenſis cõcilij quanta apud Græcos tũc tp̃is
Florẽtiæ congregatos, authoritas 802.b
Baſilij locus quidã inſimulatur falſationis, & de
fenditur 789.b.d
Baſilij de ſpũs ſanctiproceſſione expoſitio iux-
ta Græcos. 790.a.b.c
Baſilij in Eunomiũ de ſpũ ſancto exordiũ. 810.f
Bauari ad fidem Chriſtianam per literas papa-
les hortantur. 101.f
Bauari ſuperantur 112.b
Bella qbus & quõ & qñ licita ſint 146.b.c

Benedicere maioribus, minores quomodo aut quare non debeant 155.e.f
Benedictiones quædã Gallorum rebrobant. 109.d
Benedicti.xiij.ſeu Petri de Luna vt papatui renunciet, monitio 518.f
Bendicti.xiij.pertinacia. 537.c
Benedicti.xiij.citatio ad concilium 540.c
Benedictus.xiij.pertinaciſſimus omnium tunc de papatu contendentium 540.d
Bñdicti.xiij.poſt monitionẽ primã fuga. 541.b
Benedicti.xiij.contumacia declaratur 545.c
Bñdicti.xiij.contumacia accuſatur. 553.e
Benedicti.xiij.damnatio ſeu depoſitio. 554.a
Bñficiũ eccleſiaſticũ habẽtibus, qd agẽdũ 116.f
Beneficia duo, quõ vni vetita. 166.a
Beneficiatis ſeu pbendatis in cõcilio exiſtẽtibus quatenus pbendis gaudendum. 529.b
Beneficiorum eccleſiaſticorum mercatio. 582.c
Bñficia Iohãnis.xxiij.erga Sigiſmundũ. 589.a.b
Beneficiorum collatio qui diſpenſanda, ex ſententia concilij Baſilienſis. 668.a
Beneuẽtanus eps in ſynodo Romæ ſub Agath. (quis. 19.d
Beſſarionis prima in concilio Florentino oratio. 757.a
Beſſarionis interlocutio p Græcis ſuis. 760.c.e.
Beſſarionis lõgiſſima pro Græcis oro cõtra Latinos. 770.b. & deinde. Itẽ alia breuior. 773.a
Beſſarionis in concilio finalis ſentẽtia 807.b
Blaſphemia Stephani Macariani de voluntate Adæ diuina. 30.c
Blaſphemia quædã Huſſitica. 600.e.f
Bohœmorum ſaluus conductus p cõcilium Baſil. conceſſus. 619.b
Bohœmorum ad conc. vocatio qd pfuerit. 642.f
Bonifacij epi iuſiurandum 95.e
Bonifacius inſtruit p epſas à Greg.ij. 97.d.e
Bonifacius delatus temerariæ rebaptizationis, inſtruitur. 107.b
Bononiẽſis epatus & vniuerſitas p quẽ infirmati (585.b.c
Bononienſis clerus q̃ miſere p Iohannem.xxiij. vexatus. Ibidem.d
Bononiẽſis eccl. depauperatio p Ioh.23 588.d
Bononia pro loco ſynodi Græcis ad optandũ (propoſita. 645.c
Britones ſuſpecti. 101.f
Bullarum cõcilij ptãs eadẽ q̃ & papæ. 526.a
Burgũdiã, ſcopũ fuiſſe Ioh.xxiij.fugiẽtis. 587.b
Burgundorum oratorum inciuilitas ſiue cõtemptus in Imperatorẽ Cõſtãtinopolitanũ. 780.d.e
Butrij qd ab & ſub Eugenio paſſi. 660.a.b
Byzãtini archiepi p quẽ iuſte & legitime eijciantur. 134.c
Byzantium biennio ab Agarenis obſeſſum, nec receptum Ibidẽ
Byzantinorum circiter trecenta millia illo tpe fame ac peſte obijſſe. 94.d
Cameracenſis diœceſis p Iohãnẽ.xxiij expilatio. 583.f
Campuli cuiuſdã preſbyteri in Leonem.iij.facinus. 112.b
Canonicorum diſciplina. 114.d
Canonicorum filij non in eadem cũ patribus eccleſia inſtituendi. 166.c
Cantilenas ſeculares in tẽplis nõ decere. 648.b
Capitoliũ qñ & p quẽ ſolo æquatum. 158.e
Capitula monachorum de triennio in triennium obſeruanda. 163.f
Capitularem actionem non debere ſeruari ſub miſſa maiori, pſertim in feſtis. 948.c
Cardinaliũ multiplicatio prohibita 621.d
Cardinales clanculũ ſeu in cõcilij læſionẽ creatos, authoritatẽ non habuiſſe. 505.a
Cardinaliũ in cõcilio Cõſtan. catalogus. 534.a 593.c.605.f.606.e
Cardinaliũ contumacia accuſatur. 614.d
Carlomãni cõciliũ in Frãcia & oro. 110.c.111.c d
Carnẽ nolle mori, vitiũ nõ eẽ. 13.a.35.c.37.a
Carnis & ſanguinis in ſacro veritas etiam aduerſantis eccleſiæ, teſtimonio 28.d
Carolus magnus imploratur à papa. 99.e
Carolus mag. à q̃ Impij corona donatus. 112.d
Caroli Malateſtę in cõc. Cõſt. oratiũcula. 517.b
Carolus Malateſta renuntiat papatui nomine Gregorij 518.e
Catharinæ reginæ Caſtellæ & Legionis exoneratio ab obediẽtia Benedicti.xiij. 551.f
Cauſæ & cauſati nomĩe qui vtantur ſcriptores ſacri 822.c
Cauſatis q̃ aliqñ noĩa imponantur. 819.c
Cenſuram apoſtolicam etiam in rei ſucceſſorẽ hærere. 168.a
Ceſſationis ſpontaneæ de papatu p Ioh.xxiij. oblatæ, ſchedula quæ. 586.b
Chalcedoneñ. ſynodi acta vbi & p quẽ in ſexta Cõſtantinop. cõcilio lecta. 6.d
Chaldaicæ linguæ eruditio publice in vniuerſitatibus tradenda. 645.b
Chariſij ſymbolum quale. 775.e.f
Chirugia quibus vetita. 164.f
Chriſma q̃ diligenter cuſtodiendum. 116.b
Chriſma cui ſoli conficiendum. 118.c
Chriſma vnde & quõ petendum. 121.f
Chriſma ſub ſera cuſtodiendũ eſſe 165.a
Chriſmate apud Græcos qui vtantur. 810.c
Chriſtianos vendẽdi mos p quẽ impedit⁹. 105 a
Chriſtiani Iudæorum conuerſioni reſiſtentes, qui habendi. 645.b
Chryſopol vbi, & q̃ alio noĩe dicta. 74.d.77.a
Ciconiæ an edendæ. 109.b
Citatio contra Petrum de Luna 540.c
Citatio Benedicti.xiij.ad concilium. 552.c.d
Citationis contra Hieronymũ de Praga executæ tenor. 507.e.574.a
Citant fautores Wiclef & Huſs. 575.c.d
Citationis Eugenij quarti decretum 629.f
Ciuitates Græcis propoſitæ pro loco ſynodi, quæ. 643.c
Clandeſtinorum matrimoniorum prohibitio. 168.f
Claudus quõ cler.c⁹ fieri aut nõ fieri poſſit. 155.e
Clerici vagi qui habendi. 115.f
Clericũ ſeculari iudicio abſtinere debere. 121.f
Clerici homicidæ pœna. 150.a.b
Clericorũ cuiuſmodi fuerit aliquãdo, & nunc eſſe debeat veſtitus. 562.c

Coadiutores ep̄o ſumendi qui. 163.e
Cœmiteriorum libertas. 91.e
Cohæredibus vnius eccleſiæ de iure eccleſiæ diſſidentibus,quid ep̄o faciendum. 153.c.d
Collationes beneficiorum eccleſiaſticorum quomodo faciendæ. 668.& deinceps
Colonia metropolis à Zacharia creat. 108.e.f
Colonienſis vniuerſitatis legatus in concilio Conſtantien̄.quis. 534.e
Coloſſenſis p̄ſulis pro Latinis oratio cōtra Græcos de ſymboli additiōe. 764.b.& deinceps
Cometæ apparitio. 113.b
Cōmertia ſecularia quibus interdicta. 164.d
Cōmertia Iudæorum q̃tenus Chr̄ianis ĩhibita.845.c
Cōicantiū vtraq; ſub ſpẽ laicorum dānatio. 515.a
Conceptionis puræ beatę Mariæ teſtimonium antiquum 47.f
Cōceptionis b.Mariæ feſtū approbat. 676.e
Cōcilia quinq; prima qd potiſſimū tractarint, & cur,ac cōtra q̄s cōgregata ſint. 51.d.e.f
Concilia generalia ad quid ſeu quæ potiſſimū conuocentur. 501.b
Conciliū generale nō diſſolui,aut transferri debere ſine concilij ipſius conſilio 504.d
Concilij generalis legitime congregati poteſtas quanta. 504.e.505.b
Concilio durante,papam ſine concilio contra ipſius cōcilij ſuppoſita nihil poſſe. 505.c
Cōcilio durāte Cōſtātiæ,nō licuiſſe,etiā vacāte papatu,eligere papā ſine cōſenſu cōcilij.514.a
Cōciliū gn̄ale ſup papā eſſe.617.a (517.c
Cōcilio gn̄ali inobedientes,qūo puniendi. Ibi.
Cōcilio intereſſe debentes,non poſſe ſine licentia abire. 617.c
Cōcilij diſſolutionē,inuito cōcilio,nō eſſe licitā (618.a
Concilia aliquot ante Nicenum primū habita memorantur. 768.f.&.769.a
Cōcluſionū.v.cōcilij Baſileen̄.firmitas. 692.e
Cōcūbētis duabus ſororibus documētū. 120.d
Cōcumbētis priuignæ ſuæ pœnitentia 120.f
Concubinarij ſacerdotes quomodo ex concilij ſententia tractandi. 646.b.c
Cōdēnati in.vi.ſynodo Cōſtātinop.qui. 2.d.e
Cōditiōes p̄ cōciliū Ioāni.xxiij.oblatæ. 571.a.b
Cōditiones q̃tuor à papa Græcis oblatæ.805.d
Cōductitijs pb̄ris qd nō cōmittendum. 125.e
Conductus ſaluus hæretico datus ad conciliū, cuiuſmodi reputandus. 528.e
Cōfeſſio Imp.Cōſtātini in quinta ſynodo.80.c
Confeſſio quoties ad minus,& cui quotannis facienda. 165.b
Conficiendi corpus Chriſti, cui data poteſtas tantummodo. 161.b
Confirmator alicuius electionis qui ſe debeat habere. 632.d.e
Cōfiteri alieno pb̄ro qua cautione liceat. 165.b
Confiteri celebraturis miſſam, apud Græcos inſuetum. 810.c.d
Con flictatiuncula concilij cum monacho quo dam Syro. 71.d.e
Confugientium ad eccleſias & cœmiteria libertas. 91.b
Coniugē ſuā reijcientis pœna. 90.e
Coniurationis ſeu conſpirationis ſcelus quomodo puniendum. 111.e
Cōſanguinitas q̄uſq; obſeruari ſolita. 146.b
Conſanguinitas hodie quouſq; duret in contrahendo matrimonio. 168.e.f
Conſanguineos papa ſuos quoto gradu promouere queat. 651.a
Conſtantiarum aliquot mentio. 172.f
Conſtantia vbi & quando,& à quibus pro loco concilij electa. 502.e
Conſtātienſe concilium continuatiuum fuiſſe concilij Piſani. 501.e.f
Cōſtātinus vicarios pro ſe ponit in cōcilio.55.c
Conſtātini cuiuſdā monachi audacia,ſtultitia, profeſſio,& exibilatio. 71.per totum
Conſtantini primi Imp.pium dictum,129.e.ſimul & factum. 134.b.144.d
Conſtantinopoleos & Imperatoris eius encomium. 79.e.f
Conſtantinopolim eſſe,imo fuiſſe raptricē violentam reliquiarum ſacrarum. 136.c
Conſtātinopoleos prouiſio per Baſilienſes procurata,quæ. 643.f
Cōſtantinopolitanæ.v.ſynodi acta vbi & per quē lecta,& qūo falſata deprehenſa. 7.c
Conſtitutiones eccleſiæ non ſubeſſe Imperialibus edictis. 140.f
Conſtantinopolitana ſedes poſt Romanam quota. 162.d
Conſtitutiones aliquot ſeruandæ electoribus papæ. 558.b.c
Continere ſe nequeuntes, quid facere debeāt.
Cōtra famoſos libellos. 508.a (164.d
Cōtra inuaſores ſuppoſitorum concilij. 521.f
Contrarietas Chriſtianorum inter ſe,quid mali pariat. 813.f
Contradictiones aliq̄t apparētes in ſcriptura, recte intellectas,nihil minus quàm contrarietates eſſe. 814.d
Controuerſia inter Græcos ac Latinos de ſedium ordine. 755.a.b
Contumacia Wicleſiſtarum accuſatur. 574.d
Conuentionis inter legatos concilij & regem Aragonum capitula. 531.e
Conuerſio ad deum vera,vnde potiſſimū æſtimanda. 123.b
Conuocatio & vnio mutua concilij & legatorum regis Caſtellæ. 550.c.d.e.f
Corniculæ an edendæ. 109.b
Corpus ipſius Vvicleſ exhumari præcipitur ad proijciendum. 511.c
Cotiæ alpes cui per quem conceſſæ. 93.f
Creatio cardinalium qūo fieri debeat.651.e.& deinceps.
Credo & Pater noſter &c.amputantiū in choro abuſus caſtigandus 648.b
Criminato ſeu ſuſpecto epiſcopo de vitijs aliquibus, quomodo coram populo ſatisfaciendum. 119.b

Damnatio ſeptē pontificum. 61.a.b
Dānatio doctrīæ Wiclefiticæ.509.d
Daniel Sophienſis inſignis medicus, cuius veneno ſublatus 587.e
Danubiū iuxta Germanis olim indictū cōciliū. (105.a
Dauid myſtice quid.132.e
Decanus vnde, aut quomodo eligendus. 125.d
Decimarum neceſſitas. 116.e.150.d
Decimæ quibus potiſſimum debeantur. 121.d
Decimarꝫ pulchra ex Auguſtino ratio. 150.d
Decimæ cur dentur, & quot inde partes faciendæ. 150.e
Decimas quoſdam non dare. 169.c
Decimæ neceſſario ſoluendæ quæ. Ibi.
Decimæ prius an tributa ſoluenda. 169.c.d
Decimarum confirmatio & reuocatio. 562.b
Decretorum papalium ius. 142.a
Degradatio Iohā. Huſz q & à qbus facta.603.e
Deorum nomē quibus tribuat aliquando ſacra ſcriptura 129.e
Depoſitio Polychronij & dānatio, temere mortuos ſuſcitare volentis. 70.b
Deſcenſus Chriſti ad inferos, qūo factus 161.a
Diabolus qūo Chriſtū acceſſerit tētaturus. 30.a
Diabolus quomodo creatus 160.f
Diabolus incarnatus quis aliqñ dictus. 582.c
Diaconiſſa ordināda qt annorꝫ debeat eē.122.e
Dietæ quot inter Baſileam & Pragam. 702.c
Dignitas papalis vnde. 136.d
Dij cur à ſcriptura quidam dicantur. 812.a
Dioſcori ſuperbia, præſumptio & damnatio, 133.f.141.b.&.763.a
Dioſcori tyrannis in Flauianum & Euſebium epiſcopos. 776.d.e
Dioſcorus vbi ſit, & quid ſonet 74.d.77.a
Diſcordia inter Latinos & Armenos de quorundam feſtorum diebus, ſopitur. 825.e
Diſcretio inter pœnitentes ſeruāda quæ. 124.c
Diſpēſatiōis ſcādalū q̄ddā ſub Zacharia.106.c d
Diſpēſationes papales qñ licitæ aut illicitę.138.c
Diſpēſatiōes qñ & vbi locū habere debēt.142.a
Diſpenſationum reuocatio aliquarum. 562.a
Diſſenſiones mutuæ Chriſtianorum, quid infidelibus proſint. 812.e
Diſſolutionem concilij ſine conſenſu concilij fieri non poſſe. 618.a
Dñicæ diei priuilegia ſeu prærogatiuæ. 87.a
Dominica dies quomodo obſeruanda. 116.e
Dominicæ diei reuerentia quæ. 124.d
Dotes eccleſiarꝫ p quē potiſſime tractādæ.121.e
Duæ in Chriſto voluntates & operationes, 9.e.10.e.f.&.30.e.f.
Ducatorum millia quot Græcis per Baſileenſes addicta. 643.d.e
Ebrietas q̄ vitanda 117.a
Ebrietas clericorꝫ qūo caſtigāda.164.d
Eccleſiæ congratulatio. 85.b
Eccleſias gratis cōſecrādas eſſe. 118.c
Eccleſia quid. 42.a.
Eccleſiarum priuilegia. 144.d
Eccl'iam vnā eē, extraq̄ eā neminē ſaluari 161.a
Eccl'ię res nō exponi debere vſui mūdano.164.f
Eccleſia triumphans vtrum fidem habeat nec ne. 527.b
Eccleſiæ poteſtas. 699.f.& deinceps
Eccleſiæ ſemp eandem eſſe poteſtatem. 765.d
Eccleſiaſticus cenſus in ſingulos coniugatos ſemel impoſitus, vbi & qñ & quātus. 108.c
Eccleſiaſticus cenſus ad quid cōuertēdus. 109.f
Eccleſiaſticorum reddituum quot fieri debeāt partes. 119.a
Eccleſiaſticarum rerum cura quæ ſit, & ad quē pertineat. 121.b
Eccleſiaſticarum rerum emptio Iudæis interdicta. 645.e
Eclipſis lunæ horrida 1.d.2.f
Edicta publica qūo edi ſolita. 509.c.541.d
Edictū Imperiale dignum tanto Imperatore, & tam docto 79.f.& deinde
Eiſtettenſis epiſcopatus vnde & quando inſtitutus. 105.f
Electi in papam profeſſio & forma conſenſus, 649.e.f
Electionum quæ debeat haberi ratio. 165.d e.f.&.683.a
Electiones illegitimæ quæ. 165.e
Electiones ṗlatorꝫ & confirmationes quomodo faciendæ. 631.f.&.652. f.
Electio ſimoniace facta, qūo habenda. 632.c
Electio p metū facta, qualis ſit. 556.a
Electus nō recte in papā, q tractandus. 141.d.e
Electori an & qñ liceat ꝓcuratorē facere.156.e
Elector qñ perdat ius eligendi. 165.d
Electoribus papæ quid iurandum 629.d
Eleemoſynarij q̄ſtores qui tractandi. 170.c
Emmanuel quis aut quid proprie vocetur.50.c
Emerſio ab aquis in baptiſmo myſtice quid. 118.e.150.d.
Engeltruda damnata. 142.e.143.b
Ennodius à quo Conſtantinopolim miſſus, & quid in ea legatione paſſus. 154.b
Epiphaniæ cuiuſdam monachę inceſtus ſeu ſacrilegium. 100.f
Epiſcopalis & preſbyteralis poteſtatis diſcretio quæ. 119.a
Ep̄is licuiſſe olī deſignare ſibi ſucceſſores.110.c
Epiſcoporum ſedi Conſtantinop. ſubiectorū publica & cōcors fidei ſuæ profeſſio. 26.c
Epiſcoporum aliquot Antiochenæ ſedi ſubditorum, libera profeſſio. 27.a
Ep̄o viuēti adhuc, ſucceſſorē dari nō licere.110 c
Ep̄i ſynodi cuiuſdā in Francia qui & quot.111.d
Ep̄o poteſtatē eſſe rerꝫ eccleſiaſticarꝫ. 114.c
Epiſcopis cognitam eſſe debere canonicorum vitam. 115.e.f
Epiſcopos (ſi ante habuerint) vxoribus abſtinere debere. 119.b
Epiſcopum lædentis pœna. 126.a
Ep̄m à ſubditis ſuis iudicari non debere.132.b.c
Epiſcoporum officium. 143.b
Ep̄m nō niſi à duodecim ep̄is deponendū.150.a
Ep̄i in pbr̄os poteſtas quæ. 153.d

Epiſcopos ſuam parochiam ſeu diœceſim viſitare debere. 162.b
Epiſcoporum ſimonia. 170.f
Epoꝝ in cōcilio Conſtantieñ. catalogus. 534.b
Epiſcopoꝝ puerili ū, & regū &c. abuſus, in templis maxime, tollitur. 648.d
Epiſtolaꝝ ſcribendaꝝ cautio quædam omnibus hominibus aduertenda. 136.f
Equi ſyluatici nō edēdi Chriſtianis. 109.c
Equi morbo regio laborantes, q̄ tractādi. Ibi.d
Eringius per quem rex factus 88.f
Errorem paruū in principio, cauſam eē maioris in fine. 790.f
Errorum Vviclef catalogus. 565.d
Eſcarum dijs immolatarum apud Germanos vſus. 102.c
Euchariſtia extremo ſupplicio afficiendis olim non negata. 155.c
Euchariſtiā ſub ſera cuſtodiendā eſſe, & ſemel in anno ſaltē, ab vnoquoq; ſumendā. 165.a.b
Euchariſtiæ ſacramentū q̄uo ſuſcipiendū. 667.b
Euchariſtiæ materia, effectus, & forma. 824.f
Eudonis miraculoſa contra Sarracenos victoria. 94.c
Eugenij contumacia accuſatur, & declaratur, 627.e.632.f.663.& deinde.
Eugenius ſuſpenditur ab adminiſtratione papali. 669.e.& deinde.
Eugenium quartum podagra laboraſſe in conuentu Ferrarienſi 756.e
Eunomij in ſpū̄ ſanctū blaſphemia quæ. 810.f
Euphemiæ martyris corpus teſtificatum veritati. 703.b
Eutychis ſeu Eutychetis opinio de Chriſti humanatione. 28.a.&.48.c
Eutyches vbi & cur damnatus. 78.f.&.763.a
Eutyches vbi & ſub quo conuictus 703.b
Exactionū ſimoniacarum reiectio 171.a
Excōicati an ſemp, & qui uitandi 646.e
Excōicationē ſpernētes, q̄uo coercēdi. 149.a
Excōicatio q̄n aut q̄uo facienda. 168.a.b
Excommunicationem eccleſiaſticā, Huſſo bene dictionem eſſe. 607.f
Excommunicantis aliquem iniuſte, pœna ſeu vindicta quæ. 168.b.d
Excōicati cōtumaces, qui tractandi. 148.e.149.a
Excuſandi per iuramentum mos. 151.f
Exemptionū ſtatutum. 561.d
Exequiarum ſimonia. 170.f
Exercitui Chriſtiano contra infideles prædicanda quæ 171.d.e
Ex filio, & per filiū, an differant. 820.a
Exilium Macarij. 60.b
Exomologeſis quid. 116.c
Explanationem alicuius rei, additionem eius non eſſe. 764.b.& deinde
Ex, quomodo ſignificat. 804.d.819.b.c
F Alſandis authoribus, Græcos potius q̄ Latinos ſtuduiſſe 789.d.790.d
Falſatio librorum aliquot, quomodo deprehenſa. 67.a.b.c
Falſatio literaꝝ concilij Baſileeñ. 661.f
Falſatio librorum quāta tpe Athanaſij. 790.e.f
Falſantis literas apoſtolicas, examen & pœna. 153.a
Famoſoꝝ libelloꝝ prohibitio. 508.a
Felicis quinti profeſſio ſeu iuramentum papale. 683.e
Felicis quinti obediendum fuiſſe, non Eugenio quarto. 684.a.b.c
Felicis quinti prouiſio per conciliū Baſileenſe ordinata quæ. 685.
Feſta quæ & q̄uo celebranda. 116.d
Feſta quædam aliàs apud Armenos, aliàs apud Latinos celebrari ſolita. 825.e
Feria ſexta q̄ caute ſemper obſeruata & obſeruanda. 156.d
Fermentato & azymo Græcos indifferenter vti in ſacramēto conficiendo. 808.c
Ferrarienſe conuenticulum orthodoxis cauendum. 674.b.c
Ferrarienſis cōuenticuli exploſio. 721.& deinde
Ferrariēſis cōcilij erectio & approbatio. 755.d e
Ferri candentis examen. 151.f
Ferrum bullæ papalis ſeu ſignetum in medio cōcilij frangitur. 591.c
Ferri igniti & ſanctorum in hoc ſeculo, pulchra ſimilitudo. 811.c.d
Feruentem aquam Græcos in calicem fundere ſub miſſa, non frigidam. 810.c
Fibri non edendi à Chriſtianis 109.c
Fide violata, omnia fruſtra eſſe. 46.b
Fides catholica q̄firmiter tenenda. 113.f
Fides Chriſtiana à quibus potiſſimum argui ſolita ſit. 815.f
Fide iubere quibus vetitum. 170.a
Filius dei Arrio quid ſit. 488.c
Flauianus ab Eutyche & Dioſcoro nequiter damnatus. 776.d.e
Florentiam falſo concilij nomine publicatam pro loco ſynodi. 672.e.f
Fœminæ velatæ ſi fornicent̄, q̄ tractandę. 119.e
Forma excommunicandi. 168.a
Fornicantium pœna quæ. 111.f
Fornicātis cū ſpūali mr̄e aut filia, pœnīa. 120.e
Fornicātis cū duab⁹ ſororib⁹ pœnīa. 145.c.155.b
Forſan aduerbiū, quid tumultus ſeu incommodi alicubi importet. 793.f.794.a.b.797.a.b
Frācīſcus cuias fuerit, & q̄n ordinē ſuū īſtituerit (159.f
Frāci cuiuſdā & Saxonicæ cauilloſa ſoluendi matrimonij adinuentio. 154.e
Francoꝝ aliquando in fide tepiditas. 106.a
Francicoꝝ epoꝝ callida mendacia. Ibi.e
Francoꝝ concilium indicitur 108.e
Francoꝝ epiſcoporum pallia. 109.b
Fratricidaꝝ pœnitentia. 98.b.120.f
Fratre vxorē fratris ſtuprante, an matrimoniū illud deinceps licitum 154.f
Friderici ducis Auſt. iniuria in epm Trideñ. 529 f
Friderici Auſtriæ ducis citatio ad cōciliū. 530.c
Friderici ducis Auſtriæ contumacia accuſatur, 543.a.d

Fridericus Auſtriæ dux à cōcilio dānat.544.c
& Sigiſmūdo pſequēdus cōmittitur. Ibidē.f
Friderici Auſtriaci in grām recepti, adductio ad Cæſarē, geſtus & oratio. 576.c.d
Friſones Agarenis crudelitate aſſimilati. 108.d
Fructus bñficioꝝ nō ſubtrahēdi ſuppoſitis con (cilij.616.c
Fructus vacātiaꝝ qbus ceſſuri.561.f
Fugitiui clerici qui tractandi 116.c
GEbellinoꝝ & Guelforum factio cui amouenda. 650.e
Genera reꝝ pcipua tm̄ duo, q. 796.d
Gnātiōis q̄rtæ cōiugiū ꝓhibitū. 117.e
Generatiōis cōſanguinitas q̄uſqꝫ ſeruāda.120.d
Genuæ ſeu Ianuæ qd aliqñ miri cōtigerit.151.b
Germanorum idololatria quanta. 98.b
Germani à Gregorio tertio ad fidem Chriſtianam hortantur. 101.d
Germanorum barbariei quid à Gregorio tertio indultum. 102.b
Germanicæ nationis conuentio quædam ſpecialis. 576.a.579.d
Gladio euaginato eccleſiā intrātis pœna. 149.c
Gloria in excelſis deo, vbi in cœna dñi cantet. (143.e
Gradus qntus, ſextus, ſeptim⁹ olim prohibiti in contrahendo matrimonio, nūc abolentur. 168.e
Græcoꝝ in falſandis ſcriptis tehnæ mirę. 130.c
Græcoꝝ ad vnionē eccl. catholicæ deſiderium (642.f
Græcorum inaudita contra Latinos ſuperbia, & contemptio. 162.c.d
Græcorum & Baſileenſium concordata ſeu cōuentiones. 643.b
Græcæ linguæ notitia publice in ſtudijs generalibus ſecundum quos tradenda. 645.b
Græcorum diſputatores ſelecti ad quæſtionem de purgatorio quot. 755.f
Græcoꝝ de purgatorio ſententia 756.b
Græcoꝝ aliquot antiquoꝝ de ſpūs ſancti à filio proceſſione ſententia. 768.d.&.805.a
Græci de falſatione libroꝝ accuſantur & excuſantur. 789.d.&.790.a
Grecoꝝ q̄lis cū Latinis de ſpūs ſancti proceſſione concordia. 808.b
Grammaticorum officium. 59.b
Gregorius ſctūs, q à Iohāne Huſs illuſus.600.e
Gregorij.xij.renuntiatio papatus 516.e.518.e
Gregorij.xij.cardinales à concilo Cōſtantieñ. recepti. 518.a
Guilelmi pij teſtamentum 146.e
Guntharius ob quid depoſitus ab epiſcopatu Colonienſi. 142.d.e.145.a
HAeres teſtamēto factus, quomodo exhæreditari poſſit. 759.a
Hæreſum diuerſarum appellationes diuerſæ. 52.f.53.a
Hæreſum Iohānis Huſs articuli. 520.e
Hęreſis, infidelitas & deſperatio Ioh.xxiij.588.e
Hæreſibus orientibus, qd faciendum.812.f.813.a
Hæreſiarchaꝝ aliq̄t diuerſoꝝ catalogus. 84.e
Hæreticoꝝ aliquot cumulus. 10.c.28.e
Hæreticorum diuerſorum plus q̄ nonaginta, catalogus. 52.c.d
Hæretici qui habendi. 131.f.141.b
Hæreticus neminē ligare pt aut dānare. 132.a.b
Hæretici q per oīa tractādi. 161.e.f.& deinde
Hæreticis fauentium pœna. 162.a
Hæreticos quomodocunqꝫ fouentium damnatio ſeu pœna quæ. 162.a
Hauriri ſeu profundi in diuinis quomodo accipiatur. 805.a.b.c
Hebraicæ linguæ profeſſio ad quid ex ſentētia concilij Baſil. renouata. 645.b
Henrici Imp. contumacia, obedientia & leuitas. 157.b
Henricus præfectus Caroli magni à quibus occiſus. 111.c
Herbipoleñ. epatus qñ & p quē inſtitutus. 105.f
Hieronymi Pragenſis abiuratio hæreſum omnium. 526.d
Hieronymi Pragenſis ad vomitum reditio, & combuſtio. 536.a
Hieronymi de Praga cōtumacia accuſat. 573.d
Hieroſolymitana ſedes poſt Romanā q̄ta.162.d
Hippocētauri qui, & qui ipſis ſimiles.115.f.152.e
Hirenæ Imperatricis reuerentia erga ſummū pontificem. 130.d.e
Hiſtriones quibus prohibiti. 164.d
Homicidij clericalis pœna. 150. a.b
Homicidia nō ſponte commiſſa, quomodo puniend a. 155.f
Homicidaꝝ voluntarioꝝ pœnitentia. 156.a.b
Homo qui conditus. 29.c.d
Homines viuos à Germanis aliquando dæmonibus oblatos. 98.b
Hominis & diaboli lapſus q̄ differētes. 160.f
Homines ſingulos à ſingulis angelis cuſtodiri, vnde conſtet. 811.b
Homouſion quid. 93.c
Honorij papæ epſa relegit, & condēnatur.58.c
Honorius papa primus decernit hæretic⁹.61.b
Honorij Imp. humilitas. 130.c
Hordei cōbuſti & tritici prodigum in Cāpania (94.c
Horæ canonicæ qūo perſoluēdæ.648.a
Hormiſda quid. 7.a
Hoſpitiū Ioh.xxiij.q̄d Cōſtātiæ fuerit. 508.f
Hypoſtaſis quid. 71.d
Hypoſtaſes in diuinis quot, & quibus inter ſe differant. 789.b
IBæ cuiuſdam epiſtola anathematizatur, 28.e.51.f.763.a
Idololatriam reſumentium Chriſtianorum pœna. 91.d
Ieiunij violator quomodo caſtigandus. 116.d
Ieiunium quomodo obſeruandum. 154.a
Ignis paſchal obſeruatio q̄ ſeu ceremonię.109 c
Ignes quidam ſacrilegi & ſuperſtitioſi (forte ad vincula Petri) vetantur. 111.f
Ignorātiæ pater inter hęreticos qs dictus.52.e
Illuſtrium aliquot perſonarum in concilio Cōſtantienſi præſentium catalogus 505.a 570.a. 572.b.578. a.580.f.581. c.591.c. 592.f. 603.e.f.606.d

Imagines ſanctoꝝ prohibent ab Imperatore
Imaginũ ſanctaꝝ cõſeruãdaꝝ cau- (94.e.f.
ſa, concilium Romæ à quo coactum 98.e
Imaginum ſacrarum oppugnatio 135.c
Imaginum ſanctorum defenſio 763.c.d.
Immerſio trina in baptiſmo, myſtice qd. 118.e.
Impedimẽta mrĩmonij 145.f.& deiñ (150.d
Imperatorum aliquot laus 18.f
Impatoria ptãs fungo contẽptorie aſſimilata.
Imperatoris poteſtas quouſq; ſe ex- (137.e.
tendat. 142.b
Imperiale ędictũ in rebelles canonicis ſeu ſyno
Imperatores Cõſtãti- (dicis inſtitutis. 126.c
nop. à ſexta ſynodo fere hęretici 130.b.
Imperatoris Græcorum in Italiam aduentus
ſub Eugenio quarto 754.e.
Imperator Græcoꝝ à legatis ducis Burgun-
diæ, qua de cauſa grauiter offenſus 780.d.e
Imperatoris Gręcoꝝ oro ad ſuos hortatoria.
Imperatoris Græcorum ad ſuos pri (781.c
uatim oratio. 802.a.b.806.b.c
Impatoris Gręcoꝝ in cõcilio ſnĩa. 807.a.b.
Incẽdium apparãtis pœna ſeu pœnia 125.d
Incęſtuoſi q tractandi 117.b.122.f
Incęſtuũ aliqt diuerſoꝝ diuerſę pœnę &pęnĩę
Incidẽtis arborẽ qua qs opprimatur (122.a.
pœna ſeu conditio 120.b
Incõtinẽtia clericoꝝ, qũo caſtigãda. 164.c. Ibi
dẽ linea. 12. à fine, pro cõtinẽtia lege incõtinẽ
Incõuenĩetiæ pdeũtes ex expoſitiõe vni- (tia
us in Chro voluntatis & opationis. 79.b
Incorporatos cõcilio, nõ extrahẽdos foras ad
Incorporatoꝝ cõcilijs gene- (iudiciũ. 625.c
ralibus bñficia alijs cõferri nõ poſſe. 626.c
Indulgentiarum moderamen. 170.d.
Indulgentiæ plenariæ 172.e
Indugentiæ à concilio conceſſæ 525.d
Indulgentias quanti faciat Huſz. 601.a
Indulgẽtiaꝝ quãtitas cõceſſaꝝ à cõcilio Baſil.
ſubueniẽtibus reductioni Græcoꝝ. 655.f.
Indulgẽtiæ celebrãtibus deuotæ viſitatiõis fe-
ſtum, p cõciliũ Baſiliẽſe cõceſſę quę 687.e
Indulgẽtiæ incorporatis cõcilij Baſili. cõceſſæ
Indulgentiarij. 170.d (quæ. 691.b
Indulta Iudæoꝝ Chrĩanis noxia nulla eẽ debe
Infantes de quoꝝ baptiſmo (re. 645.f. 646.a
dubitatur, baptizandos eſſe 122.c
Infantis Henrici legati à cõcilio recipiuntur,
& concilio incorporantur 550.e.f
Ingreſſus clauſtroꝝ puellariũ, qten⁹ viris pmiſ
Iniqtas quędã inaudita. 583.b.c (ſus. 116.b
Iniuriæ qbus & à qbus æquo aĩo ferẽdę 129.d
Iniuriæ non ferendæ quę 130.a
Iniuriantis clerico pœna 151.d
Inqſitiones quomodo faciendæ 163.a
Inſaniẽdo qs occidẽs quẽ, qũo caſtigãd⁹ 120.b
Inſcitia epi an toleranda 163.e
Inſtituẽdi in eccleſijs qui 166.b
Interdicta nõ leuiter ponẽda 646.f
Interrogatiunculæ proponendæ ſuſpectis hæ
reſeos. 567.c.& deinde.
Iuuectiuę Eugenij quarti per cõcilium reſpõſ
Ioachimi abbatis error à quo (ſio. 79.c.
damnatus. 159.f
Ioachim ſua ſcripta ſedi apoſtolicæ iudican-
da ſubmiſiſſe 161.e
Iohannis. XXIII. ad Cõſtãtiũ aduẽtus 501.e
Iohãnis. XXIII. oratiũcula ad cõciliũ 502.b
Iohãnis. XXIII. oblatio ceſſiõis papat⁹. 504.a
Iohãnis. XXIII. receſſum furtiuũ à Cõſtãtia,
ipſi cõcilio nõ præiudicare 504.c
Iohãnis. XXIII. fugiẽtis à Cõſtãtia nullũ de-
ceps factum cõtra cõciliũ, ratũ fuiſſe 504.f
Iohã. XXIII. pcuratoriũ ſup ceſſiõe papatus.
Iohãnis. XXIII. citatio ad concili- (505.f.
um ex fuga. 508.d.
Ioh. XXIII. ſuſpẽſio ab adminiſtratiõe papali
Iohã. XXIII. depoſitio à papatu. 514.b (512.f
Iohã. XXIII. receſſus clãdeſtin⁹ accuſat. 573.e
Iohãnis. XXIII. cõtumacia accuſatur 577.b
Iohãnes. XXIII. q papatum aſſecutus 582.a
Io. XXIII. clã à cardinalib⁹ correptũ, nõ emẽ
daſſe ſeſe, ſed neqorẽ deinceps euaſiſſe. Ibidẽ
Iohãnes. XXIII. à legatis Gallorum de (d.e
ſimonia increpitus 584.b
Iohã. XXIII. qũo populum Romanũ cędi, &
direptioni expoſuerit 584.d
Iohãnis Huſz ſnĩa finalis 519.e.&. 603.d
Io. XXIII. q̊ anno, mẽſe, die, hora, & vbi renũ
tiauit papatui poſt ſnĩam in eũ latã. 591.d.e.f
Iohã. Huſz ſtatuit in medio Cõſtãtieñ. cõcilij
Io. Huſz. articli erronei. 520.e. 566.c. 597 (596.d
Iohã. Huſz temeritas & ſuperba vanitas. 602.c
Iohã. Huſz vulgũ Pragẽſem incitat ad ſibi ad-
Iohãnes Huſz ſemel & iteꝝ (hęrẽdum. Ibi.e
iudicio cõcilij ſtare noluit 603.b
Iohãnis Wicleff articuli 510.a
Iohannes Vuicleff damnatur 511.b
Iohãnis prouincialis luculẽta pro Latinis cõ-
tra Græcos oro 773.d.& deinceps
Ioſephi prĩarchę Cõſtãtinop. in Italiã aduẽt⁹
Ioſephi prĩarchæ Cõſtãtinop. in cõ- (754.f
cilio Florentino ſententia 807.d
Ioſephi Conſtantinopolitani præſulis ſubita
mors ac teſtamentum 808.a
Ipſiſſimum epi officium quid 163.d.e
Ipſiſſimæ cõcluſiões Græcoꝝ cũ Baſilieñ. 643.d
Irene Impatrix filium rebellem excæcat. 112.b.
Irene in exilium mittitur Ibidem.e
Irreiterabilia ſacramenta quot 824.d
Iſaac occiſio quid ſignarit 31.d
Iudęis ĩ Hiſpa. leges pſcriptę q. 91.f. 91.a (171.b
Iudæis qñ pdire ĩ publicũ apd chrĩanos vetitũ
Iudæos habitu diſcernẽdos ĩter Chrĩanos. Ib.
Iudæorum nouiter conuerſorum ad Chriſtia
niſmum, inſtitutio 171.c.d
Iudæorũ conuerſio quomodo ex ſententia cõ
cilij Baſilienſis procuranda 645.b.
Iudæorum debere eſſe ad internoſcendum diſ
cretas veſtes Ibidem.c
Iudæis aut infidelibus non concedendi famuli
Chriſtiani. Ibidem.

Iudæoꝝ ad fidẽ Chri noletiũ cõuerti, regula p
cõcilium Baſilienſe pręſcripta, quę 645.d
Iudaicæ obſtinationis actus 38.a
Iudices ſuſpectos qũo liceat recuſare 131.d.e
Iudices q & quales eſſe debeant 141.b
Iudices cauſaꝝ oĩm à cõcilio ordinati q 511.e
Iudicia eccleſiaſtica q exequenda 141.a
Iudicia incerta quàm noxia 151. f.
Iudicia quæ quibus vetita 167.d
Iuliani cardinalis ĩterlocutio pro Latinis.760.f
Iuliani cardinalis lõga pro Latinis (d.761.b
contra Gręcos oratio. 775.d.e.f.& deinde.
Iuramentũ ſeu iurandi modus in cõcilio ſexto
Conſtantinopo. 64.e.66.e
Iuramentum ſeu profeſſio Bonifacij Germa-
norum apoſtoli 95.e
Iuramẽta vi impioꝝ extorta, q habẽda. 141.f
Iuramentum eligentibus aut electuris prælatũ
aliquem faciendum quod 632.b.&.649.d
Iuramẽti p papã recẽs electũ faciẽdi, tenor.678
Iurandi ratio ſeu doctrina. 151.e (e
Iurandi in concilij mos 551.c
Iurãda p electores papę & cuſtodes cõclauis.
Iuranda pontifici ſummo ex concilij (559.a
ſententia quę 649.f.650.a
Iurata male, non ſeruanda. 151.e
Iurare legitĩe corã ſupiorib⁹ ſuis nolẽtes, q ha
Iuriiurando ſacerdotis quantus (bẽdi.161.c
olim fuerit honor. 102.b
Iuſtiniani Imperatoris laus 14.e.18.f
LAdiſlaus Apuliæ rex, quid aliquando
fecerit 584.d.
Laicorum veſtes clericis interdictæ,
Laicorum poteſtas nulla con (111.f.
tra preſbyteros. 116.b
Laicorum erga ſacerdotes officium quod eſ-
ſe debeat 144.d.
Laici, quomodo in iudicijs interrogandi.151.e
Lardum quomodo & quãdo edendum. 109.e
Lateranum capitur. 158.e.
Lateranenſi ſynodo quot inſignes perſonæ
interfuerint. 159.e
Latina lingua à quo Imperatore calumniam,
quaſi barbara ſit, paſſa, & à q̃ defenſa 130.f
Latinæ linguæ vſus apud Gręcos. 131.a
Latini quod diſputatores ſelegerint ad quæ-
ſtionem de purgatorio. 755.f
Latinorum in conuentu Ferrarienſi diſputa-
tores publici qui & quot 756.f
Latinorum de ſpiritus ſancti proceſſione ſen-
tentia ſummaria. 804.e.
Latinorum in ſynodo Florentina nomina ac
ſubſcriptiones 809.e.& deinde.
Latronũ pœna eccleſiaſtica olim quę.153.b,c.
Latrocinium in nuntium concilij Baſilienſis ab
Eugenianis perpetratum. 673.d
Lectores puberes effecti, quid facere debeant,
Legatorum Agathonis oratio ad Im (122.c
peratorem. 5.c.
Legati apoſtolicæ ſedis, quidam ſuo officio
non recte functi. 128.e
Legatorum regis Caſtellæ in concilio Con-
ſtantienſi oratio. 550.a.
Leges electuris papam præſcriptę quę 559.a
Legiſperitorum apoththegma. 775.e
Leodienſis diocœſis à Iohanne viceſimoter-
tio quid paſſa. 583.f.
Leonardi Aretini laus 793.d.
Lepores non edendi Chriſtianis 190.c
Leproſi qui inter Chriſtianos tractandi.102.d
Leproſi quomodo tractandi. 120.d
Letania (rectius litania) quid 116.c
Lætaniæ maiores quomodo celebrãdę.Ibidẽ.
Lex concilij Baſilienſis de Iudæis conuerſis,
quomodo tractandi 654.d
Libertaꝝ in contrahendo matrimonio ius q̃d
Libertas arbitrij oſtenditur 29.c (154.c
Libertas dicendi in concilijs generalibus quan
ta. 503.c.
Liberum eſſe cuilibet ad cõcilium venire.629.a
Libri Huſz quando & vbi combuſti 523.b
Linguarum quatuor externarum profeſſio in
ſtudijs generalibus decreta. 645.b.
Literis apoſtolicis quouſque trahi quis debe-
at ad iudicium 167.a
Literarum ſubmiſſionis, quibus ſe Fredericus
ſubdit Imperatori Sigiſmundo, exemplar
Litium venatores q tractãdi.167.a (576.e
Loca ſacra ſepultis quid proſint. 151.c
Lognai quid aut vbi. 101.d.
Longobardi pro papa certant 94.e
Longobardi cõtra Romanos 99.e.103.c
Luciferi ſtellæ prodigium 95.e
Luciferum naturę fuiſſe tranſmutabilis 811.d
Ludorum literariorum pia prouiſio 163.f
Lues magna Romæ. 1.d.
Lugdunenſi concilio Gręcos aliquando inter-
fuiſſe. 759.e
Lugdunum pro loco concilij à Felice quinto
ſtatutum. 690.e.
Luithprandi donatio, ſeu donationis confir-
matio, quæ. 95.f.
Luithprandi regis expeditio. 94.d.
Luna myſtice quid. 79.df
Lunæ cruentatæ prodigium 93.
Lugdunenſis ſynodi mentio. 106.c
MAchlinia qui aliquando per falſas in
dulgentias ludificata 584.a
Macarius quo cum ſuis in exilium
miſſus. 2.b.c
Macarij pertinacia quanta 2.b.29.a
Macarij aduerſus Vitalianum inuidia 4.a
Macarij opuſcula recitantur, & examinan-
Macarius exuitur pontificali ha (tur.27.d.
bitu, deponiturq́. 30.b.
Macarij prof phoneticus ſermo profertur, &
recitatur. 54.c
Macariana profeſſio ſeu libelli in concilio le-
guntur & ſigillantur 22.d.23.b.c
Macarianæ orationis epilogus vehemens ad
Macedonius quod cogno- (ſuadendũ.28.f
men ex hęreſi ſua adeptus 52.d

Macedonij hæreſis vbi damnata. 78.e
Macedonius vbi damnatus 763.a
Macedonij in ſpiritum ſanctum blaſphemia. 788.c.
Machtildis comitiſſa quid inter papam & Imperatorem egerit. 158.a
Machtildis clades. Ibidem.d.
Magiſter ſententiarum à quo aliquando hæreticus habitus 161.b
Maguntiæ epiſcopatus, aut potius Germaniæ primatus inſtituitur 108.b
Manfredonia quæ olim dicta. 112.e
Manſus quid ſit 121.d
Manus preſbyteri quàm ſancta. 151.e
Marciani Cæſaris laus & humilitas.18.f 150.c.d
Marcus præſul Epheſius pro Græcis diſputatione de additiōe ſymboli inceptat.758. e.f
Mariæ laus etiā à cōtradicēte eccleſiæ 27.f
Mariti & vxoris eandem eſſe legem & ius.155.c
Martinus quintus quādo & vbi electus, & quis antea dictus 560.e
Martini quinti ædictum contra Vvicleſiſtas, & Huſſitas.563.e
Martini epiſcopi ad Mironem regem aurea ſententia. 148.b
Matricidarum pœnitentia. 98.b.
Matricidæ cuiuſdam pœnitentia. 145.b.
Matrimonij diſſoluendi caſus quidam, ſed turpior. 154.f.
Matrimoniū qūo aut qn̄ diſſolui poſſit, aut nō poſſit.145.c
Matrimonium liberi cum ſerua, an legitimum Ibidem
M̄rimoniū qb⁹ caſib⁹ ſoluat, & an ſoluat. 145.e
Matrimonij cauſa efficiens quæ, & bonū quotuplex 145.c.&.8.25.d
Matrimoniū clādeſtinū cōtrahētis pœna.168.f
Mediator malus quis 141.b
Medicandum prius animæ q̄ corpori 165.c
Medicinæ exercitiū, p̄ſertim piculoſę, qb⁹ vetitū.164.f.
Medicis qd ab eccl'ia vetitū.165.c
Mediolani Græcis ad locū ſynodi optio data. 643.c.
Mellis & mellicrati venuſtiſſima comparatio 68.c
Mel apum homicidarū nō vitandum 122.b
Melchiſediani qui 53.a
Melchiſedech typice fuiſſe ſacerdotē & regē 140.a
Mendacij proprium quid.813.e.f.
Menſæ argenteæ cui aliqn̄ fuerint 115.a
Mercatores bn̄ficiorū p Iohā.23. ordinati.583.a
Merſenburgēſis ep̄atus cōfirmatur. 110.b
Merſio vna baptizādo fieri, an tres debeāt.118.d.e
Methodius à qbus perſecutus, & à quibus protectus. 155.d
Michael Imp. Cōſtātinopolit. blaſphem⁹ 129.b
Michaelis Impat. pteruia ſit & obliuio.150.c.e
Michael Imp. aduerſus Ignatiū iiuſtitia.154.d
Militiam ep̄os dedecere 143.d.e.
Militiā clericis & mūdanā dignitatē īterdictā eſſe.152.d
Mimi clericis interdicti. 164.d
Mimarum contemptio 139.c
Minores poſſe qties & qn̄ voluerit, ſe ad obſeruātiā trāſferre.528.a
Minoritarū legatio in cōcilio Conſtātienſi quæ 534.f.535.b
Minoritarū gn̄alis i ſynodo Florētina qs.810.a
Mirum ſeu audax ſeu temerarium cuiuſdā epiſcopi factum. 25.f.26.a.b
Mira mirabilis Simoniæ adinuētio. 585.f
Mirum qd factum in cōcilio Baſilienſi 672.f
Miraculoſus Chr̄i ſanguis vbi aliqn̄ fuerit.112.f
Miraculū in ſynodo Chalced. fctm̄ q̄d. 703.b
Miſſam ſacerdos nō celebrabit ſolus 116.f
Miſſa pbr̄i fornicātis, an audienda 143.e.f
Miſſam Cōſtātię in ſingl'is tēplis durāte cōcilio ſeptimanatim ordinatā fuiſſe, & magnas ad eam indulgentias conceſſas 503.b
Miſſa p Sigiſmūdi felici in itinere ſucceſſu p cōciliū ſeptimanatim ordinata 525.d.e
Mœchū & mœchā, nullo caſu, nulla rōne vnq̄ legitime iungi poſſe 155.f.
Monachi fornicātis pœna quæ 111.f
Monachis quomodo viuendum 114.f
Monachum quid faciat 119.f.
Monachorū cap'la ſeu cōcilia q faciēda 164.a
Monachū nō niſi vni⁹ cęnobij alūnū eē dr̄e. Ib.c.
Monachorū & monialiū ſimonia.170.e
Monaſterijs incluſi hęretici ptinaces q̄ 2.e
Monaſteriorū puiſio & capacitas 115.d.e
Monomachia q̄ temeraria ſit & iniq. 146.b
Morbo regio vexari & eq̄s 109.c.d
Moſes ſacerdotū n̄ri tp̄is acu depicti, ſed vetiti 164.e
Mortis noīe myſtice qs appellet.91.d
Mortuorū loca tria quæ 756.a
Mortuos à Græcis oleo perungi. 810.e
Motus animi quid. 30.e.39.b
Mulieres clericis interdictæ qūo 117.b
Mulieres fœtū vteri ſui pdētes, qūo tractādæ, 120.e.
Mulierū ſuſpitio qbus vetita.124.b
Mulieris infantem ad ignem temere ponentis, & alterius cacabum igni ſuperponentis, iudicium. 154.b.c
Mulieris ſe patri & filio, aut duobus fratribus miſcentis, pœna. 155.a.b
Mulier vnde dicatur Ibidem.e
Mundanas conſtitutiones non præiudicare eccleſijs. 167.d
Multitudo aut numerus vbi nec profit, nec obſit. 155.b,
Mutatio legis de gradibus quibuſdam conſanguinitatis olim vetitis, nūc cōceſſis. 168.b
NAtiuncularū aliquot Germaniæ iam ignotarum catalogus 101.d.
Natorum ex concubinarijs ſacerdotibus, quæ habitationis ratio habenda. 646.d
Naturā abſq; opatiōe eſſe nō poſſe 14.f
Natura quot modis intelligatur 791.e
Naturalem eſſe voluntatem, & Chr̄m eam habuiſſe q probetur 30.e
Nazareni archiep̄i libellus qdā dānat 648.e
Neceſſitati nō eſſe legem 150.d
Negotia ſecularia q̄ diuerſa, & quæ horum clericis interdicta 115.a
Neophytorum matrimonia quomodo ex concilij Baſilienſis ſententia procurāda. 645.e.

Neophytis ad vomitum redeuntibus, quid faciendum. 645.f
Neptem ducentis vxorem, anathema 100.e
Neſtorij hęretici diuidentes Chriſtum opinio 28.a.48.c.
Neſtorius vbi, & quare damnatus 78.f.736.a
Nicolaus Tollentinus, quando & à quo canonizatus. 755.e
Nobilium Conſtantinopolitanorum in ſexta ſynodo Conſtãtinopolitana numerus. 8.b
Nobilium in poſſidendis præbendis reſpectus, & priuilegium. 669.b.
Normãni quomodo in Gallia habitare pmiſſi (146.d
Noua nouæ Simoniæ ppetratio. 587.f
Nouercam aut nurum ducentis in vxorem, anathema. 100.e
Nundinæ deteſtabiles quæ. 125.d
Numero aut multitudine non vbique valere iudicia 135.a.b
Nuptiæ damnatæ quæ 117.c
Nuptiæ liberi cum ſerua, an legitimæ. 154.c
OBlationum pro mortuis vſum iam olim fuiſſe, non heri, aut nudiuſtertius introductum 98.a
Oblationem & pacem ſemper in eccleſijs faciendam, 116.f
Obſeruãtia Frãciſcanorũ, vbi cœpta, ſeu renouata. 528.a
Obulia quid. 48.d
Occidentalis ecclefia accuſatur tanquàm deſertrix veri dogmatis. 759.b
Occidentis ſponte ſacerdotem, pœna, ſeu pœnitentia. 120.a
Occidentis ſeruum ſuum, licet ſontem, pœna, vel pœnitentia. 121.a.
Occidentium excommunicatos quæ & qualis impunitas. 149.a
Occidentes ignoranter Chriſtianum in prælio contra infideles pœnitentia quæ. 153.e.f
Occulti matrimonij pœna 169.a.
Odio inueterato ſeneſcentium pœna. 121.a
Officia papæ. 650.& circiter.
Officia cardinalium. 651.d
Officium præſulis potiſſimum quod. 163.d.e
Officium diuinum, quomodo rite & honeſte celebrandum. 647.d.
Officijs publicis Iudæos præeſſe non debere. (171.c.
Olei ſacri & chryſmatis oblationem gratis exhibendum 125.e
Oppida parua indigna epiſcopis, nedum pagi. 110.b.
Oppignorantium cultum diuinum pœna. 648 (c.
Oppreſſæ à Turcis Græciæ cauſa. 811.f.
Opprimentiũ monachos pęna ſeu vindicta, q̃ (164.b.
Orarijs (id eſt, tympa, aut ſeppa) ſacerdotes ſemper vti debere. 116.b
Orationis dominicæ ſcientia, quàm neceſſaria. 123.d.
Oratio Chriſtianorum communis quàm efficax & neceſſaria. 148.d.
Ordinatio preſbyterorum ſine præuia examinatione non facienda. 121.e
Ordinationes epiſcoporum non diu differri debere. 112.e.
Ordinatio quædam ordinis obſeruantiæ, per concilium Conſtantię facta 527.c.d.e
Ordo perſonarum in diuinis, vocalis ne tantum ſit an naturalis ſeu realis 791.a.b.c
Ordo naturæ quid 795.a
Ordinum ſacrorum collatio, qui facienda & habenda. 143.b.
Ordine ſacerdotali digni, qui & indigni 166.a
Ordinis definitio 761.a
Ordinis ſacri materia, forma, & effectus. 825.c (d
Ordinis prędicatorũ approbator & inſtitutor qui & quando fuerint. 159.f
Orientalem eccleſiam non recte occidẽtalem incuſare. 759.c.
Origenes vbi & quando damnatus 763.a
Origenis & eius complicum dogma falſum (51.a
Origenes duo, amboque hæretici, qui alias dicti. 52.d.
Orphanorum ſubleuatio per concilium quod decreta. 114.b.
Oſſa Iohannis Vvicleff, exhumanda decernuntur. 575.d.e.
PAcis inter Chriſtianos neceſſitas, & commodum. 114.b
Pallium papale epiſcopo quando vtẽdum. 97.f.
Pallium patriarchale. 162.d.
Pallium archiepiſcopo gratis concedendum. (2.f.
Pallij munus à pontifice cui iam olim datum. 97.f.
Panis conſecrati aliquantulum vino in calice à Græcis miſceri. 810.c
Paniſtolæ vbi & quid ſit 540.a.541.b
Papæ quanta reuerentia. 111.d
Papæ, durante concilio, non licere cardinales creare. 621.d.
Papæ electio, qui facienda 649.b.c
Papa, quomodo à cardinalibus corripiendus. (652.c.
Papa ceſſante, cardinales concilium vocare poſſe. 556.b.
Papæ iniuſſu concilium legitimum fieri non poſſe. 769.c
Papalis authoritas nulli ſynodo accepta ferenda. 136.d.e
Papia pro concilij loco poſt Conſtantienſe decreta. 561.f.
Paraſceua ipſe Iudæos in publicũ apud Chriſtianos prodire non debere. 171.b
Parcentes indignis quantum maneat periculum. 16.d.
Parentibus ius eſſe proles ſuas etiam infantes deo dicare. 102.c
Pariſienſis ſchola à quo inſtituta. 113.a
Pariſienſis vniuerſitatis epiſtola ad legatos ſuos, & ad Iohannem viceſimũtertium. 572.c
Parricidarum pœnitentia 98.b.120.c
Pars aquæ in calice quota 151.d
Paruulorum cœnobijs à parentibus, aut tutoribus traditorum, rigidum prçceptũ. 119.e

Paſcha olim & pẽtecoſtẽ tm̃modo præfixa fuiſſe ad baptizandum tempora 150.c
Paſcha octo dieb⁹ olim celebrari ſolitũ. Ibid. d
Paſtori ꝓprio ſemel ad minus q̃tãnis cõfitẽdũ
Patriarcharum poteſtas. 142.f. (165.b.
Patriarchæ q ſe gerere debeãt in præſentia papæ aut eius legati de latere. 162.e
Patriarcharum qnq; ordo qs. 809.b (155.d
Patronis eccleſiaꝝ diſſidẽtib⁹, qd ẽpo faciẽdũ
Patroni eccleſiaꝝ cõmonẽt ſui officij. 166. c.d
Patroni eccleſiæ clericos occidẽtis ſeu læden-
Pauperꝝ res malo (tis pœna primaria q̃. 167.e
ingenio emi, aut vendi vetantur. 114.c
Pax gñalis inter Chr̃ianos qñ indicta. 172.d.e
Peccatum in hoĩe, qũo emergat. 68.d.
Per qd, qũo, aut q̃t, apd̃ Latinos ſignificet. 804
Peregrinos nõ eſſe prohibẽ (d. 805.d. 807.a
dos, ſed pie ſuſcipiendos 124.f
Perfectio p̃ris cœleſtis, qũo nobis imitari ĩtelli
Perfugarum ſeu transfuga- (genda. 161.d.
rum pœna ſeu pœnitentia. 121.b
Perſecutores eccl̃iæ aliq̃t etiã hic puniti 139.d
Perſecutio quatenus fugienda 143.d
Perſonã cõcilij extra cõciliũ nõ vocari poſſe ad
Perſona qd ſit. 788.b. 789.b (iudiciũ. 617.b
Peſtis aut luis ſeu mortalitatis tempore, qui ſe Chriſtianus gerat. 102.d
Peſtis concilium Ferrarienſe diſſoluit 756.d
Petrus cur labi permiſſus 136.e.
Petri de luna cõtumacia accuſat̃ & declaratur,
Petr⁹ de luna contumax repu- (547.f. 548.c
tatur & citatur. 549.c.d.
Petri de luna facinora ꝓter q̃ depoſitus. 554.b
Petr⁹ Lõbard⁹, vbi & p̃ qs à Ioachimo defendit̃
Phrygia duplex. 75.b (161.c
Phylacteria prohibentur 111.e
Pipinus Vngaros vincit, rex Italię creat̃ & mo
Piratis fauẽtiũ pœna. 172.c (rit̃. 112.b.d.f.
Placita ſecularia q̃bus interdicta 114.f. 124.c
Placitoꝝ ẽpi & comitis, differentia 149.e.f
Placita feſtis diebus illicita 153.f
Pęna ĩcõtinẽtiũ religioſoꝝ ſeu clericoꝝ. 164.c
Pœna cõfirmantis indigne electum 165.e
Pœna excommunicantium iniuſte. 168.b.d
Pęna turbãtis cõſeſſum ipm̃ cõcilij gñalis. 503.d
Pœnitẽtib⁹ q̃ cõſiderate pęnĩa iniũgẽda 119.f
Pœnĩam nullam ſeram eſſe. 123.a
Pœnĩam nulli negandam eſſe 153.c
Pœnĩa homicidarum quæ. 156.a.b.c.d
Pœnĩa vera hoĩem, q̃tũuis peccarit, ſp̃ repari.
Pœnĩæ materia, forma, partes, & (161.b.
effectus. 825.b.
Polychronij cuiuſdam monachi ſup mortuo ſuſcitãdo temeritas noua & ĩaudita. 69.e. 70.a
Polychroni⁹ exagitat̃ à ppl̃o Byzãtino. 70.a.
Polychronius delirus damnatur. 79.c.
Polychroni⁹ ẽps q̃re depoſit⁹ ſeu dãnatus. 132.f.
Põtificibus viuis nõ ſubſtitui ſucceſſores. 143.c.
Porta qua Iohãnes viceſimuſtertius fugiens, exijt quæ vulgo dicta 575.f.
Portiões de reb⁹ eccl̃iaſticis q̃t fieri debeãt. 121.c
Ptãti ſeculari qd faciẽdũ ꝓ extirpãdis hęreticis
Poſſeſſores triũ annoꝝ pacifici, quate- (161.f
nus oĩno non moleſtandi. 647.c
Prędicationẽ aſſidue fieri der̃ dieb⁹ feſtis. 116.a.
Prædicare neminem niſi meſſum aut iuſſum, legitime, debere 162.b
Prælati cuiuſcũq; priuilegiũ 133.b
Prędidẽtes ꝓ tp̃e, facultatẽ abeũdi petẽtib⁹ dare
Præſtigiæ miræ cauſidicorum (debere. 523.f
ſeu litigatorum. 167.a
Preſbyteri fornicantis pœna quæ 111.f.
Pbr̃i ſchiſma faciẽtis cõtra ẽpm̃, pœna 122.b
Preſbyterum lædentis pœna. 126.a
Preſbyterorum documẽta aliquot. 143.e
Pbr̃i occidẽtis quẽpiã qũocũq;, pœna Ibid.
Pbr̃, ſi deponi debeat, q̃t ẽpis deponẽd⁹ 150.a
Pbr̃i in iudicijs qũo adiurãdi ſeu cõmonendi,
Principatui papæ qd detulerint Græ (151.e
ci in concilio Florentino 807.f. 808.c
Principiũ, cuiuſlibet rei potiſſima pars 516.c
Prioritatis votoꝝ ſeu nationũ in cõcilijs mẽtio
Priuilegia eccl̃ię Ro. q̃ & q̃ durabilia. 136.b (542.e
Priuilegio ſuo qũo qs indignus fiat 169.e
Priuilegioꝝ aliq̃t rõ & interpretatio Ibi.e.f
Priuilegia crucefignatoꝝ in expeditiõe cõtra
Priuilegia Iudęoꝝ Chr̃i (Sarracenos. 172.b
fidẽ amplectẽtiũ p̃ cõciliũ Baſi. cõceſſa q̃. 645
Proceſſio ſpũs ſancti à filio, oſtendit̃, tum (e.
ex Latinis, tum Græcis. 768.c. & deinde.
Proceſſio qd ſignificet 783.c
Proceſſus contra inuaſores concilij 614.f.
Proclamatiões cõtrahentium matrimonium, publicę in eccleſia faciendæ. 168.f.
Procuratores quibus non liceat eſſe 122.c
Prodigium telarum aranearum 2.b
Profeſſio papæ facienda quæ 556.e. 649.e
Prophetia Iacobi de Theramo 599.d
Prouincialis ſynodi inſtitutio 91.e
Prouĩcialiũ ſynodoꝝ cõtinuatio & mod⁹ decer
Prouincial̃ ſynodoꝝ inſtitutio, ob (nũt. 162.e
ſeruatio & confirmatio 636.d
Prouĩcialia cõcilia qñ nõ deceat celebrare. 657.
Publica ędicta qũo olim ſcribi ſolita. 531.b (a
Publicus concubinatus qs 646.d
Puellaꝝ mõaſteria q̃b⁹ debeãt eẽ curę 124.c
Puellaꝝ & puelloꝝ in cunabulis iunctiõe qũo fiat, matrimonium, aut nõ fiat 145.d
Purgare ventrem, myſtice qd 132.e
Purgatorij aſſertio ex ſcripturis 756.a
Purgatorium Græcis qd ſit 807.f. 756.b.
Pyrrhi hęr̃. de vna chr̃i op̃atiõe variatio 15.c.d

Q

Quadrageſimæ tres in vno anno, q̃bus & quomodo ieiunandæ. 156.d.
Quadrageſimam nec cõuiuia, nec ſpõſalia admittere 145.f
Quæſtores indulgentiarij. 170.c
Quæſtus ex permiſſione concubinatus, q̃ illicitus & prohibendus 646.d
Quæſtionis de conceptione beatæ Mariæ, terminatio 676.c
Quæſtiones aliquot inſignes Græcis à ponti-

fice ſummo propoſitæ 810.c.d
Quæſtiones nouæ quatenus mouendæ 813.a
Quatuor tpa qñ & qũo obſeruãda 116.c
Quaternitatem perſonaꝝ in diuinis qs cui im
Quota generatione coniu- (pegerit.161.b.c
gia copulari debeant 122.f
RApientium puellas pœna 122.f
Rapientium res eccleſiaſticas pœnã
ſeu vindicta 142.d
Rapina Iohannis Huſz 601.e
Realiũ vniuerſaliũ opinio exploditur 526.e
Rebaptizatores temerarij 162.d
Recedẽtiũ à cõcilio ſine venia pęnę.518.b.523.d
Redargutio Iohannis Huſz. 600.d
Reformationum in cõcilio Conſtantieñ.futu-
rarum catalogus 557.e
Regio morbo vexati q tractandi 109.a
Regum facta nõ oĩa laudanda 142.c.d.e
Reiterabilia ſacramenta quæ 824.d
Religionum nouarum prohibitio 164.c
Reliqæ ſanctoꝝ qũo oñdẽdæ vel nõ oñdendæ
Res eccleſię epo credi debere.118.f (170.b
Reſeruationes omnes abolentur. 653.a
Reuelantis confeſſionem pœna 165.b.c
Reuocatio reuocatiõis cõcilij Baſilieñ.p Euge
Reuocatio tranſlatiõis concilij (niũ.637.e.f
Baſilienſis 664.d.& deinde.
Rhemi qui & vbi ſint 123.b
Rigor qdã iuris ciuilis de bonis qete. licet iniu
ſte,ad tot annos poſſeſſis,tẽperat 167.c
Ritus aliqt Græcoꝝ in miſſa, diuerſi à Latinis,
Ritibus diuerſis & linguis in eadem (810.c.d
ciuitate,quid epo faciendum 163.d
Romam concilium generale pauloante Con-
ſtantieñ.fuiſſe conuocatum 502.d
SAbaudię optio qrſuꝫ Gręcis cõceſſa.643
Sabelliana fides ſeu hæreſis quæ46.e (d
Sacerdoticidarum pœna 149.b.c
Sacerdotio initiandorum quę debeat eſ
ſe ætas. 109.d.e
Sacerdotes qũo vnius vxoris viri fuerint,con-
tra hæreticos noſtrates 110.d
Sacerdotis fornicantis pœna 119.b
Sacerdotum dignitas quanta 149.b
Sacerdotis clãdeſtino matrimonio cooperan
Sacerdotũ laicis ſub vtraq; (tis pœna.169.a
ſpecie ſacramẽtum cõicantiũ pœna. 515.b
Sacerdotes in pctõ mortali cõſtitut⁹, qd iuxta
Huſzum habeat poteſtatis 601.a
Sacrm euchariſtiæ qũo ſuſcipiendum 667.b
Sacrm corporis Chri indifferenter apud Græ
cos ex azymo & fermẽtato cõfici. 807.f
Sacroꝝ ſeptẽ breuis declaratio.824.c. deiceps
Saga diaconis interdicta 111.f.
Saluare verbũ q ſenſu ſp accipiat 756 c
Salutaria Phrygia 75.f
Sanctorum corpora non tranſferri de lo-
co ad locum 117.b
Sanctorum inuocatio. 86.f
Sanctimoniales ſibi mutuo in cœna domini la
uare poſſe pedes 109.d
Sãguinis iudicio qbus intereſſe vetitũ 164.f
Sapientiæ iudicium quod 813.f
Sarraceni cur graſſari permittantur 53.d.e
Sarracenoꝝ qt milia vno die ab Gallis occiſa.
Sarracenoꝝ immanitas qd nobis aliqñ (94.c
proſit. 108.d
Sarraceni in Luſitania vincuntur. 112.b
Sarraceni habitu diſtĩguẽdi ĩter Chrianos. 171
Saul myſtice quid.132.e (b.
Saxonia tranſmarina quid. 106.c
Saxones Sarracenis comparatos aliqñ fuiſſe.
Saxones transferuntur in Franciã à (108.d
Carolo Magno. 112.f
Saxonum clades 157.d
Scaturire in diuinis qũo accipiatur. 805.a.b.c
Scenophylacium quid 54.d
Schiſmatũ futuroꝝ pũetio ſeu remediũ 555.f
Sclaui(aliàs Slaui)inter Chrianos habitãtes,an
tributo obnoxij ſint 110.a
Scrutiniũ in eligẽdo qui fiat 165.d
Sectarum aliquot catalogus 52.f
Seculum relinquere ,quid ſit 115.c
Sedes Antiochena quota 133 d
Sedes patriarchales potiſſimũ tres quæ 136.c
Sedium patriarchalium dignitas. 162
Sentẽtia damnationis Iohannis Huſz 519.e
Snĩa vltima cõtra Hieronymũ Pragẽſem.536.
Sententia diffinitiua contra Fredericum (a
Auſtriacum. 544.c
Sepeliendi in eccleſijs,aut non ſepeliendi, qui
117.b .&.151.a.b.
Septingẽtis pſonis Græcoꝝ liberę expẽſæ per
Baſilienſes quatenus addictæ 643.e
Sepulturam non debere vendi 125.e.150.e.f
Sepultura mortuorum vbi aut qui debeat fieri
Sepultura indigni in loco ſacro, qd (150.f.
proſit 151.b.c.
Seraph cur apud Eſaiã ter dicat.ſanctus 811.d
Seruos fieri clericos non debere 152.f
Seruis ad palatinos honores aditus intercluſus
Serui iam clerici facti cõditio 121.a (93.a
Sęueri hęretici opinio de Chriſti humanatio-
ne. 15.b.28.a.42.e.43.a
Sęueri hęretici tyrannis 52.d.e
Sigiſmundi Imperatoris ſtudiũ &conatus pro
congregando concilium. 502.d.e
Sigiſmundi pietas & humilitas erga ſummum
pontificem 504.b
Sigiſmundo vt cõciliũ defendat, quomodo ab
ipſo concilio ſupplicatum. 518.c.d
Sigiſmundi abituri in Hiſpaniam, per concili-
um benedictio 524.b
Sigiſmundi clementia erga ducem Auſtriæ,
Sigiſmundus acceptatur à concilio (576.d.
Baſilienſi. 626.e
Simoniacorum exagitatio 561.f
Simoniæ ſpecies aliquot inauditæ.582.d.& de-
Simonia vbi potiſſimum cauenda.636.e (inde
Sitiens terra,prophetæ quid myſtice ſignarit.
Sodomæ nequitia qũo iudicata.151.f (31.f.
Sol myſtice quid 79.d

Solœciſmũ in baptizãdo admiſſum, non impedire virtutem baptiſmi. 107.b
Sordes vbi potiſſimum cauendæ 165.a
Sororicidarum pœnitentia 98.b
Sororum duarum vni alicui ſe miſcẽtium pœnitentia & pœna. 155.b.
Spectacula in eccleſijs, ſeu ludos non licere fieri. 648.d.
Spũs ſancti ab angelis differentia quæ 811.d
Spũs ſancti tractatio ipſiſſima quæ 796.e.f
Spm̃ ſanctum duobus modis cõtriſtari 697.c
Spoliatores ſeu inuaſores mẽbrorum cõcilij generalis, quomodo puniendi 521.f.& deinde
Sponſalium ceremoniæ 145.d
Sponſa Chriſti vera, quæ 761.a
Squamæ myſtice quid 147.f
Stellæ miræ apparitio 1.b
Subditis nõ eẽ poteſtatẽ iudicãdi p̃latos 152.d
Subſcribẽdi antiquus in cõcilijs mos qs 310.c
Subſtãtiæ vocẽ duob⁹ modis intelligi 788.b
Subſtantiarum genera duo Ibidem.e
Subſtãtiã diuinã tripl'r à doctorib⁹ intelligi. 789 (b
Suſcipere de baptiſmo q̃d cui ꝓhibitũ. 117.c
Suſpectis de hęreſi q̃d faciendum 564.f
Suſpenſi in patibulis, an ad cœmiteria deferendi. 123.a
Suſpenſi à diuinis, & tamen non abſtinentes, quomodo puniendi. 164.c
Suſpenſionis Iohannis viceſimitertij, ab adminiſtratione papali ſententia 512.f
Symboli & or̃onis dñicæ notitia q̃ neceſſaria, (86.f.117.a
Symbolo num addere quicquàm liceat, nec ne 759.& deinceps
Symboli vox quid ſignificet. 794.c
Syncopãtium horas ſacras legẽdo, ſeu canẽdo (mos. 164.e
Synodus prouincialis quàm diu durare debeat 656.d
TAbernæ publicæ quibus ad ingrediendum interdictæ 114.b.c
Tabulæ pendẽdæ in choro continẽtis agẽda in choro, ſeu extra decretum. 648.b
Tacita à ſcripturis, nõ temere aſſerenda eſſe. 812.d
Tallijs clerici non niſi ſponte, & epiſcopi conſenſu onerandi. 167.f
Taraſii laus & authoritas. 814.a.b.c
Taxilli quibus vetiti 164.d
Teberga Lotharij vxor, ſed abiecta ob pellicem. 143.a.141.d.142.d.
Tebergæ ſtatus 145.c.d.e
Templorum & cœmiteriorum libertas 91.b
Terra myſtice quid 136.d
Terram mortuis vendere, Chr̃ianis illicitum,
Teſtandi authoritas quibus adempta per quendam. (151.a 90.d.e
Teſtandi ius quibus duriter ademptum 92.f
Teſtamentum Chriſti proprie quod 759.a
Teſtimoniũ de auditu, quanti habendũ. 169.a
Teſtium in prouincialibus ſynodis inſtituẽdo (rum ratio. 656.f
Theodorici Gotthorum regis cõtra Symmachũ papã machinatio q̃ 134.a
Theodoricus q̃dam hiſtoriograph⁹ antiquus quid de euocatione papali ſcripſerit 138.c
Theodoriti (aliàs Theodoreti) opuſcula quædam vbi damnati 763.a.
Theodoriti error & reſipiſcentia 822.e.f
Theologo ad minus vni locum eſſe debere in collegijs cathedralibus. 669.
Theopolis quæ ciuitas cognominata 6.b
Theſinatiuncula barbara Germanię 101.d
Thuringorum primates aliquot nominatim recenſentur. 96.e
Thuringi natio. 101.d
Tiberis exundatio inaudita 94.a
Toletani epiſcopi inter Hiſpanos priuilegium (90.c.
Toloſana hæreſis quando orta, & à quibus ſopita. 159.d
Tondendi clericos ratio 116.a
Tonitrui creatio quæ. 812.c
Tonſura clericorum qualis 164.d
Tornacenſis diocœſis quid aliquando à Iohãne viceſimotertio paſſa 583.f
Torneamenta quando potiſſimum inhibita, (172.d
Traiectenſis diocœſis quid à Iohanne viceſimotertio ſuſtinuerit 583.f
Traiectum quomodo falſis indulgentijs per mercatorem quendam illuſum 584.a
Tranſlationes prælatorum inuitorum nequaquam fieri licere 557.a
Tranſſubſtantiari panem & vinum in ſacramẽto euchariſtiæ 161.a
Tranſſubſtantiatio Iohãni Huſz inuiſa. 600.e
Triangularis figura Hieronymi Pragenſis, q̃d ſibi voluerit. 526.f
Triburia quid & vbi ſit. 147.f
Tributorum relaxatio q̃ñ & q̃bus & per quẽ conceſſa. 93.a
Tributum à ſingulis coniugatis exactum quando 108.c
Tributis prius decimæ ſoluendæ 169.c
Tridẽtineñ. ep̃i ſubuentio per concilium. 529.e
Tridentinenſis ep̃i querela contra Fredericum Auſtriæ ducem. Ibidem.
Tridentinenſis cauſa declaratio. 543.e
Trinitati nil creatũ aut ſeruile ineſſe 47.c
Tritheiæ propugnatores. 52.e
Turbãtiũ cõcilia gñalia q̃uis mõ, pęna 518.c.
VAcatio eccl̃ię alicuius q̃uſq; tm̃ liceat (167.e.d
Væ q̃bus potiſſimũ. 143.c.
Vagãtiũ ſacerdotũ diſciplina 121.f
Vagãtiũ ſurſum & deorſum per tẽpla ſub diuinis pœna 648.b
Vagi clerici q̃ habendi 119.a
Valentij cuiuſdam exhumatio miraculoſa, & horribilis. 151.b.
Valentiniani Imperatoris humilitas 150.c.d
Vaſis illius myſtici in Actibus Petro viſi explicatio plauſibilis 137.b
Vaſa conficiẽdis ſacroſanctis myſterijs aptata qualia debeant eſſe 151.c.
Vaſculis ligneis q̃ & q̃ñ vtebant̃ in miſſa. Ibidẽ
Velatã & deo ſacratã ducẽtis vxorẽ, pęna. 152.a
Velatarum virginum decretum Ibidem.b

Venator nullus ſanctus 143.c
Venationes clericis & epis interdictę 111.d
Venayſin⁹ comitat⁹ cui p cõciliũ Baſ.cõtradit⁹
Veneti pp.ſe iũgũt cõtra Impatorẽ.94.f (621.f
Verbi dei pabulum q̃ neceſſarium 163.d
Veritatis quanta ſemper conſtantia 16.c
Veritates tres p cõciliũ Baſil.pmulgatę.679.e
Veſtes clerico q̃les ſint,id ẽ,eẽ debeãt.164.d.e
Veſtitus q̃rũdã ſacerdotũ ridiculus 562.c
Viduam aut virginem rapientis ſeu furantis,
Viduarum diſciplina.124.d (anathema.100.f
Viduas velãdi ius epo interdictũ eẽ Ib.152.c
Vienna Auſtriæ ad qd Grȩcis oblata 643.c
Villicum moueri à villicatione qd 163.c
Vinci bene meli⁹ ne ſit,an vincere male 758.b
Vinum ſolum in calice nõ offerẽdum 151.d
Vini partes in calice ſacrato q̃t eẽ debeãt. Ibi.
Violentiã clerico aut monacho inferẽtis pœ-
Viri vxorẽ ſuam fornicatam per- (na.125.d
ſequentis aureum documentum 155.c
Vir vnde dicatur Ibidem.
Virgo añ.xij.annũ velata, & ſic annũ vnũ pſe-
uerãs,an velũ deponere poſſit 152.b
Virides veſtes clericis vetitos eſſe. 104.e
Virtutũ comitis nõ virtutis opus 546.c
Viſitatores 164.a
Viſitatiõis B.Marię feſtũ p concilium Baſilieñ.
erigitur,ſeu approbatur 687.
Viſitatorum officium 166.e.
Vitaliani erga Conſtantinum merita 4.a
Vitalianus aliquãmdiu reiectus reponitur in
dyptichis. 26.e
Vitreis vaſis vti in miſſis qs inſtituerit 151.c
Vladiſlai Polonię regis,legati qd in cõcilio pe
Vlixbona à quo ſub Carolo (tierint.565.
Magno vi capta 112.b
Vnctionis extremæ ſacramentum qbus &per
quos,& quomodo miniſtrandum 122.d
Vnctiõis extremę materia,forma,effect⁹.825.c
Vnicũ eẽ debere vno tpe concilium 626.a
Vnius ciuitatis,licet diuerſas natiões in ſe cõti-
nẽtis,nõ niſi vnũ epm eẽ debere 163.d
Vnionis legatorum regis Aragonum ad eos q
erant Conſtantiæ, modus 537.e
Vnionum decretum. 561.e.
Vniõis Grȩcorum ac Latinorum lr̃æ ſeu bulla.808.
Vnũ,q aliq̃ties ĩ euãg.acceptat.161.d (d.e.f
Voluntas vñ pueniat,ſiue cauſetur 12.a
Volũtatis vni⁹ &eiuſdẽ eẽ qd rõnabil̃r ĩportet
Voluntas quid.12.a.30.e.39.b (30.d
Volũtas eẽntialis qd potiſſimũ cõſtituat 79.b
Votorum mõaſticorum tractatio ſeu mẽtio.194.b
Vrbs æterna quæ à quo dicta 135.f
Vſurarum Iudaicarum reſtrictio 171.a
Vſurarũ relaxatio qbus aliqñ indulta 172.b
Vtraq; ſub ſpecie, & non ieiune paſſim cõmu-
cantium damnatio 515.a
Vxor vna ſolum cauſa reijcienda 145.e
Vxorẽ fornicatã abijcere viro licere,ſed illa vi
uente aliam ducere,nequaquam, 155.d
Vxores clericis prohibentur 158.f
Vxorati clerici miſſa audiri prohibet. Ibidẽ.
Vvamba vbi regnarit 88.f
Vvambæ noua & iniuſta p̃ſumptio 89.e
Vvambæ lex q̃dã dura,p quẽ tẽperata.90.d.e
Vveregeldi compoſitio quid 149.a.b
Vviclefitici libri,nominatim dialogus& trialo
gus conndemnantur 511.a
Vviclefitici articuli 565.d
Viclefi & Vviclefiſtarum accuſatio. 575.a
Vvilhelmus dux Bauariæ defenditur per con-
cilium Baſilienſe 627.a
Zachariæ cuiuſdam legati apoſtolici ne-
quitia. 128.e
Zelus Nicolai papæ primi erga iuſtitiã
Zozymus papa defert tanq̃ falſari (139.b.c.
us.789.f.& defenditur.790.d.e.f.

ERRATA .II. TOMI.

¶Folio.5. facie.1. linea.51.fuerant ordinata. 6.2.27.cõmẽtari, id.12.1.12.ſexto nonas Maias 15.1.18.veſtrum turpes.17.1.14.clamaui.Surge. Ibidẽ. lin.26.niſi futurorum. Ibi.fa.2.lin.20. acceptatã.Vereamur.19.2.51.ſynodum.Quę.Folijs 21.22.24.28.29.deleat in margine vbicũq; habet Iuſtinian⁹.Folijs.24.25.35.vbi habet Iuſtinian⁹ legat Iuſtin⁹.Fo.21.fa.2.lin.2.p̃dica,prædicata Ibi.lin.19.Iulij indictiõe.xi. Et poſt hęc acclamatũ eſt eis.Ibi.lin.41.Heſterna.22.1.9.inſcãdalizatos.24.2.53.pplo hęc.Rectã.30.2.12. interfecit venerabiles.41.1.35.à dextra qdẽ parte cõſidẽtib⁹ ipſi.42.2.42.dam⁹ dilationẽ.Ibi.lin.49 Macari⁹ venerabiles.51.2.24.ſeq̃r qd &c. Ignarus.55.2.41.ſed poſſe ſe.61.1.40.fungebat. Deniq;.69.1.28.facultate ſi qd aliter.Ibi.fa.2.lin.15 ſeu p̃poſito.Ibi.in margine.Aurel iij.ca.x.70.1.44.ſed vt ſe. Ibi.fa.2.lin. 18.p̃poſito.83.1.47. Nolite vllo.85.1.5.nr̃o tñ.88.2.26.nubere elegerint.89.2.34.viſum fuerit,a.94.1.6.per vos cognouimus.107.2.19. fraudulenterve auferant, nec à quoq̃.108.2.34.cooperata ſit.119.1.29.patribus inſtituta.Ibi.fa.2.lin.51. ſuo ſpatario.121 1.9.corpe incircũſcriptũ.Ibi.lin.45.ponat parẽtheſis poſt Grȩcũ, & deleat in linea ſequẽti. 133.1.50.ſumus,vt daretis intel. Ibidem,linea.21 pontifex valedixerunt.Et Imperator.

¶Ordo alphabeticus Tomi Conciliorum ſecundi.

¶Aa,Bb,Cc,Dd,Ee,Ff,Gg,Hh,Ii,Kk,Ll,Mm,Nn,Oo,Pp,Qq,Rr,Ss,Tt,Vv,Xx,Yy,Zz, a,b,c,d,e,f,g,h,i,k,l,m,n,o,p,q,r,s,t,v,x,y,z, aa,bb,cc,dd,ee,ff,aaa,bbb,ccc,ddd,eee,fff,ggg, hhh,iii,kkk,lll, mmm,nnn,ooo,ppp,qqq,rrr,ſſſ,ttt,vvv,xxx,yyy,zzz, aaaa,bbbb,cccc,dddd, eeee,ffff,gggg,hhhh,iiii,kkkk,llll,mmmm,nnnn,oooo,pppp, qqqq,rrrr,ſſſſ,tttt,vvvv,xxxx, yyyy,zzzz,aaaaa,bbbbb,ccccc,dddddd,eeeee,fffff,ggggg, hhhhh,iiiii,Singula ſunt trifolia,excepto,Zz, quadrifolio, & ff,ſſſ,hhhhh,iiiii,bifolijs.

A

DECRETA DONI PAPAE PRIMI.

Sub hoc Dono conuocata eſt ſynodus ſexta Conſtantinopolitana, ſub Agathone cœpta, ſub Leone ſecundo finita.

DONVS NATIONE ROMANVS, ex patre Mauritio, ſedit annum unum, menſes quinq;, dies ſex. Hic atrium beati Petri apoſtoli ſuperius, quod eſt ante eccleſiam in quadriporticum magnis marmoribus ſtrauit, ſed & eccleſiã apoſtolorum ſitam uia Oſtienſi, ut decuit, reſtaurauit atq; dedicauit, itemq; eccleſiam ſanctæ Euphemiæ poſitam uia Appia ſimiliter dedicauit, clerum diuerſis ordinibus & honoribus ampliauit. Hic repperit in urbe Roma in monaſterio quod Boetiana dicebatur,
B
Neſtorianitas monachos Syros, quos per diuerſa monaſteria diuiſit, & in prædicto monaſterio monachos Romanos inſtituit. Huius temporibus eccleſia Rauennas, quæ ſe ab eccleſia Romana ſegregauerat cauſa autocephaliæ, denuo ſe priſtinæ ſedi apoſtolicæ ſubiugauit, cuius eccleſiæ præſul nomine Reparatus, eueſtigio (ut deo placuit) uitam finiuit. Hic dum eſſet electus, per Auguſtum menſem apparuit ſtella à parte orientis à gallicantu uſq; ad mane per menſes tres, cuius radij cælos penetrabant, in cuius ſurgentis uiſione, omnes prouinciæ & gentes mirabantur, quæ poſt in ſemetipſam reuerſa, diſparuit: pro quo capitulo & maxima mors à parte oriẽtis ſubſecuta eſt. Fecit autem ordinationem unam, presbyteros decem, diaconos quinque, epiſcopos per diuerſa loca numero ſex. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſtolum ſub die tertio idus Aprilis. Et ceſſauit epiſcopatus mẽſes duos, dies XV.

DECRETA AGATHONIS PAPAE.

C

Ex libro pontificali.

AGATHO NATIONE SICVLVS, SEDIT annos duos, menſes ſex, dies quatuor. Tantũ benignus & mãſuet⁹ fuit, ut etiã oĩbus hilaris & iucũdus cõprobaret. Huius tpibus Theodorus archiepiſcopus Rauẽnas ſemetipſum ſedi apoſtolicæ poſt multorum annorũ curricula præſentauit. Hic ſuſcepit diualem iuſſionem pijſſimorum principũ, Conſtantini, Heraclij & Tiberij auguſtorum, per Epiphanium glorioſum à ſecretis miſſam præceſſori ſuo Dono papæ, inuitantẽ atq; adhortantẽ, ut debeat ſacerdotes uel miſſos ſuos dirigere in regiã urbẽ pro adunatiõe faciẽda ſanctaꝝ dei eccleſiaꝝ. Quod & ordinare nõ diſtulit. Et direxit Abundantiũ Paternẽſem, Ioannẽ Rhegitanũ, & Ioannẽ Portuẽſem epiſcopos, Theodoꝝ & Georgiũ presbyteros, Ioannẽ diaconũ, Conſtantinũ ſubdiaconũ, Theodoꝝ presbyteꝝ Rauennatẽ, atq; religioſos ſeruos dei monachos. Hic clerum diuerſis ordinibus, ſup quod cõpetebat, honoribus ampliauit. Hic ultra conſuetudinẽ arcarius eccleſiæ Romanæ efficit, & p ſemetipſum cauſas arcarij diſpoſuit, emittẽs ui

delicet de ſuſcepta per nomẽ cultorẽ al. cultorũ manu ſua obũbrata al. obumbratas D
al. perumbratas. Qui infirmitate detentus, arcarium iuxta conſuetudinẽ inſtituit.

Huius temporibus indictione octaua, luna eclipſim pertulit menſe Iunio die decimooctauo. Similiter & mortalitas maior atq; grauiſſima ſubſecuta eſt menſe ſuprascripto, Iulio, Auguſto, atq; Septembri in urbe Roma, qualis nec temporibus aliorum pontificum fuiſſe memoratur, ut etiam parentes cum filiis atq; fratres ſeu ſorores bini & bini per lecta ad ſepulchra adducerentur. Poſtmodum uero foras circunquaq; ſuburbana & caſtra deuaſtare non ceſſauit. Supraſcripti uero miſſi ſedis apoſtolicæ, qui directi fuerant, ut regiam urbem ingredientes die decima mẽſis Nouembris, nona indictione, domino ſolatiante, atq; principe apoſtolorum comitante, ſuſcepti ſunt à principe in oraculo beati Petri apoſtoli intra palatium, porrigẽtes ei & ſcripta põtificis. Quæ dum ſuſcepiſſet, commonuit eos atq; adhortatus eſt, ut non per ſchiſma aut furore, ſed pacifica diſpoſitione remittentes philoſophicas aſſertiones, puram ſanctarum ſcripturarum patrumq; probatam fidem per ſynodalia decreta ſatisfacerent. Et dans inducias ad retractanda ſcripta, tribuit eis omnia, quæ ad ſuſtentationem ſufficiebant in eorum expenſas, in domo quæ Placidias dicebatur. Die decimooctauo ſupraſcripti menſis, die dominico aduocati ſunt in proceſſione ad ſanctam dei genitricem in Blachernas in tanta honorificentia, ut etiam de palatio caballos ſtratos dirigeret cum obſequio pietas imperialis, & ſic eos ſuſciperet, ea ipſa cõmonens, ut pacifica aſſertione teſtimonia uenerabilium patrum proponerent. Die uigeſimaſecunda menſis Nouembris in baſilica, quæ & Trullus appellatur, intra palatium ſub regali cultu reſidente Imperatore, & cum eo Georgio patriarcha Conſtantinopolitano, ac Macario Antiocheno, ſuſcepti ſunt miſſi ſedis apoſtolicæ. Dein de metropolitæ uel epiſcopi Orientalium partium numero C. L. Qui proni adorantes, reſidere præcepti ſunt unà cum noſtris. Poſt hæc patricii, ipati, omneſq; inclyti. Et habita inquiſitione ab eius parte, cuius partis deberet oſtenſio adprobari, legati ſedis apoſtolicæ dixerunt: Opportuna ueritas & ratio exigit, à parte eorum, q unam uoluntatem & operationem in domino Ieſu Chriſto aſſerunt, apoſtolicæ ſedi exponere. Qui audientes, læti effecti, paratos ſe eſſe dixerunt. Et accepta licentia, ea hora ſuos intromiſerũt libros & tomos diuerſos, & ſynodos quas falſauerãt. Nam non p ueritatem ſe ſupare æſtimauerũt, niſi p mẽdacia & cõmenta, quæ in libris ipſis addiderunt. Et relegentes p ſingula, repti ſunt mendaces, unam opationem & uoluntatem dicentes. Et in quinta ſynodo epiſtolam Vigilii papæ ad Mænam patriarchã, atq; libellũ eiuſdem Mænæ in quaternionibus nouiter additis falſauerunt, unam uoluntatem & operationem dicentes, quod corã principe & ſynodo claruit. Alia die catholicæ fidei defenſor, pius princeps in ſecretario reſidens, inqſitione de ipſis codicibus facta, ita repperit falſa nouiter addita fuiſſe. Die XII. menſis Nouembris al. Decembris reſidente ſynodo, cũ eius pietate ſuſcepti ſunt miſſi ſedis apoſtolicæ. Et pcepit eos in ſynodo reſidere, pſentãtes locũ ſanctiſſimi ac beatiſſimi Agathonis papæ. Quibus dictũ eſt, ut oẽs libros, quos ſcirẽt ad cauſam fidei ptinere, corã ſynodo adducerẽt. Quod & factũ eſt. Et uocato Georgio diacono & chartophylace eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, pceptum eſt ei, ut iuxta eorum notitiam codices ex bibliotheca eccleſiæ ad medium deducerẽt. Et dũ adducti eſſent, & relegerent, utriq; ſimiles reperti ſunt, duas naturas duaſq; uoluntates & opationes habentes. Et confuſus Macarius coram ſynodo, inuentus eſt mendax. Tunc interdixit pietas auguſtalis Georgio patriarchæ, ut minime in eccleſia ſua ſuſcipet Macariũ, uel eius hoĩes, & interdixit ei pceſſum. Hæc prima eius ruina fuit. Die XXIIII. mẽſis Februarii, auxiliãte beato Petro apoſtolo, ut ueritatis lumen appareret, intromiſſa ſunt corã ſynodo uenerabiliũ patrum dicta Ioannis Cõſtantinopolitani, Cyrilli, Athanaſii, Baſilii, Gregorii, Dionyſii, Hilarii, Ambroſii & Leonis, duas naturas, uoluntates & operationes in Chriſto dicentes, ad ſatisfactionem principis uel ſynodi.

Sequenti

A Sequẽti die in eodẽ ſecretario reſidẽte ſynodo unà cũ principe, ſynodica ſanctiſſimi Agathonis papæ relecta eſt, & ad ſingula patrũ *dicta, cõprobata & inſerta. In q̃ ſynodica & epĩ Occidẽtalis partis ſubſcripſerũt C.XX. Poſt hæc adhortatus eſt, nec dicẽdus Macarius à ſctã ſynodo, uel à pio principe oĩq; ſenatu, ut profiteret̃ unã aut duas cõfiteri uolũtates aut op̃ationes. Qui nullatenus audiuit, ſed potius nec unã aut duas in ſaluatore dicere uoluit. Deinde protulit p̃ijſſimus & ſereniſſimus princeps tomũ ad relegendũ, in quo unà & hæretica dogmata Macarij erãt cõſcripta, & eius manu ſubſcripta, aptiſſime unã uoluntatẽ in dño affirmantis. Poſt ipſius ſubſcriptionẽ, & Theodori expatriarchæ utiq; iuxta eũ tenorem ibi ſubſcriptio eius erat. Et interrogatus eſt Georgius patriarcha, ſi eã fidẽ quã docet ſedes apoſtolica, amplectat̃ iuxta ſcripta Agathonis papæ, ſeu ſanctorũ uenerabiliũ patrũ. Qui rñdit, ut accepta licentia, in ſcripto quæ opportuna erant, reſponderet. Et in his receſſerunt. Die decimaſeptima mẽſis Februarij, die dominico intra oraculũ beati Petri intra palatiũ adſtãtibus inclytis, ſimulq; & patriarcha, legatos ſedis apoſtolicæ ſuſcepit, relegẽs ſuggeſtionẽ aliã pro eorũ commẽdatione à ſanctiſſimo papa directã. Qui al. Tũc Georgius ſanctiſſimus patriarcha profeſſus eſt ea die in ſcriptis, duas naturas duaſque uolũtates & op̃ationes ſe credere & p̃dicare, ſicut ſedes apoſtolica, anathematizãs eos,

B q unã naturã, uoluntatem & op̃ationem dicunt. Die XXV. menſis Februarij reſidente ſynodo, unà cũ pio principe, ſimulq; & legatis ſedis apoſtolicæ Macarium adeſſe iuſſerunt. Et data à principe licẽtia, ut ſe partes quis in quas uellet, diuideret, Georgius patriarcha regiæ ciuitatis cum ſuis in parte orthodoxorũ, Macarius uero cum ſuis in parte alia hæreticorum. Et deducentes ad medium profeſſionẽ Georgij patriarchæ, quam fecerat & porrexerat principi, relecta eſt. Et commonitus ſupraſcriptus Macarius, qd ſentiret uel crederet, reſpondit ſe in ea perfidia, quam ante propoſuerat, perdurare, & nullatenus orthodoxæ fidei adquieſcere. Ea hora ſancta ſynodus unà cum principe, eius orarium auferri iuſſerunt. Et exiliens Baſilius Cretenſis epš, eius orariũ abſtulit. Et anathematizantes eũ, foris ſynodũ proiecerũt, ſimulq; & thronũ eius. Stephanũ aũt diſcipulũ eius ceruicibus à ſctã ſynodo clerici Romani eijciẽtes, expulerũt. Ea hora tantæ telæ aranearũ nigerrimæ in medio populi ceciderũt, ut oẽs mirarẽtur, q̃ ſordes hæreſeos expulſæ eſſent, & deo auxiliante, unitæ ſint ſanctæ dei eccleſiæ. In locũ uero Macarij ordinatus eſt Theophanius abbas monaſterij Baias inſulæ Siciliẽſis, patriarcha Antiochenæ eccleſiæ. Macari⁹ uero cũ ſuis amatoribus, id ẽ, Stephano, Anaſtaſio exp̃sbytero, Leõtio exdiacono, Polychronio, Epi-

C phanio, & Anaſtaſio exp̃sbyteris, & incluſis, in exilio in Romanã directi ſunt ciuitatẽ. Deinde abſtulerũt de diptychis eccleſiarũ noĩa patriarcharũ, uel de picturis eccleſiæ, aut in foribus, ubi & ubi eſſe poterãt auferẽtes, id ẽ, Cyri, Sergij, Pyrrhi, Pauli, necnõ & Petri, p̃ quos error iſte orthodoxæ fidei uſq; nũc pullulauit. Tanta aũt grã dei oĩpotentis cõceſſa eſt miſſis ſedis apoſtolicæ, ut ad lætitiã populi uel ſancti concilij, q in regia urbe erat, Ioannes epš Portuenſis dñicorum die, octauarũ paſchæ, in eccleſia ſanctæ Sophiæ publicas miſſas corã principe & patriarcha latine celebraret, & oẽs unanimiter in laudes & uictorias p̃ijſſimorũ Imp̃atorũ idẽ latinis uocibus exclamarent. Hic ſuſcepit diualẽ iuſſionẽ ſecundũ ſuã poſtulationẽ, ut ſuggeſſit, p̃ quã releuata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari p̃ ordinatiõe põtificis faciẽda. Sic tñ, ut ſi cõtigerit poſt eius tranſitũ electiõem fieri, nõ debeat ordinari, q electus fuerit, niſi prius decretus gñalis introducatur in regiã urbem ſecundũ antiquam conſuetudinem, & cũ eorũ ſcientia & iuſſiõe debeat ordinatio p̃uenire. Hic dimiſit omĩ clero rogam unam, & ad luminaria apoſtolorũ & ſanctæ Mariæ ad p̃ſæpe, ſolidos duo millia C. LX. Fecit aũt ordinatiõem unam, p̃sbyteros decem, diaconos tres, ep̃os p̃ diuerſa loca numero octodecim. Qui etiã ſepultus eſt ad beatũ Petrũ apoſtolũ ſub die quarto idus Ianuarij. Et ceſſauit epiſcopatus annũ unum, menſes ſeptem, dies quinq;.

FINIS.

*al. cõprobata patrum dicta al. dicta, p̃bata patrũ dicta

DECRETA LEONIS PAPAE SECVNDI. D

Ex libro pontificali.

LEO iunior,natione Siculus,de patre Paulo,ſedit menſes decem, dies ſeptẽdecim,uir eloquentiſſimus,in diuinis ſcripturis ſufficienter inſtructus, Græca Latinaq́; lingua eruditus, cantilena ac pſalmodia præcipuus, & in earum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus, lingua quoq; ſcholaſticus,& eloquendi maiore lectione polita.al.politus. Exhortator omnium bonorum operum,plebiq́; florentiſſimas ingerebat ſcientiam,paupertatis amator , & erga inopum prouiſionem non ſolum mentis pietate,ſed & ſtudij ſui labore ſolicitus. Hic ſuſcepit ſextam ſanctam ſynodum,quæ per dei prouidentiam nuper in regia urbe celebrata eſt, Græco eloquio conſcripta, exequente ac reſidente pijſſimo ac clementiſſimo magno principe Conſtantino intra regale palatium eius, quod appellatur Trullus. ſimulq́; cum eo legati ſedis apoſtolicæ,& duo patriarchæ,id eſt,Conſtantinopolitanus & Antiochenus, atq; centum quinquaginta epiſcopi. In qua condemnati ſunt Cyrus,Sergius,Honorius,Pyrrhus,Paulus,& Petrus, necnon & Macarius cum diſcipulo ſuo Stephano, ſed & Polychronius nouus Simon,qui unam uoluntatem & operationem in domino Ieſu Chriſto dixerunt uel prædicauerunt,aut qui denuo prædicaturi fuerint, aut defenſauerint,ſed ut nunc,al.ſed ita ut nunc,al.ſed ut à nunc,duæ uoluntates & operationes in ipſius diſpenſatoris Chriſti & ſaluatoris dei noſtri dicantur,quam & ſtudioſiſſime in latinum tranſtulit. E Verũtamen ſupraſcriptos defenſores malorum hæreticos, Macarium,Stephanum, Polychronium & Anaſtaſium, dum nollent à ſuo recedere propoſito,p diuerſa monaſteria retruſit. Qui p̃dictus ſanctiſſimus Leo abſoluit duos uiros in percipienda communione, qui de regia urbe cum ſupraſcripto Macario & cæteris in Romanam directi ſunt ciuitatem,necdum à ſynodo anathematizatos, id eſt,Anaſtaſium presbyterum ac Leontium diaconum eccleſiæ Conſtantinopolitanæ,in die ſancto Theophaniæ, exponentes uidelicet per propria ſcripta fidem ſuam,iuxta quod & ſancta ſynodus determinauit, anathematizantes uidelicet duos hæreticos,ſed & ſupraſcriptos uiros complices,quos ſancta ſynodus uel ſedes apoſtolica anathematizauit. Huius temporibus pcurrente diuali iuſſione clementiſſimi principis,reſtituta eſt eccleſia Rauennas al.Rauennatis ſub ordinatiõe ſedis apoſtolicæ,ut defuncto archiepiſcopo,qui electus fuerit,iuxta antiquam cõſuetudinem in ciuitatem Romanam ueniat ordinandus. Hic fecit cõſtitutum,quod arciuo eccleſiæ continetur, F ut qui ordinatus fuerit archiepiſcopus,nulla cõſuetudine pro uſu pallij aut diuerſis officijs eccleſiæ quicquam pſoluere debeat. Sed nec Mauri quondam epiſcopi anniuerſitas aut agenda celebretur. Sed & typum autocephaliæ,quem ſibi elicuerunt ad amputanda ſcandala,ſedi apoſtolicæ reſtituerunt. Hic fecit eccleſiã in urbe Roma iuxta ſanctã Viuianam,ubi & corpora ſanctorum Simplicij,Fauſtini,Beatricis,atq; aliorum martyrum recõdidit,& ad nomẽ beati Pauli apoſtoli dedicauit,ſub die XX. menſis Februarij,ubi & dona obtulit. Huius tpibus die decimaſexta mẽſis Aprilis,indictiõe XI. luna eclipſim ptulit, & poſt cœnã dñi nocte pene tota in ſanguineo uultu elaborauit,& nõ niſi poſt gallorum cantũ cœpit paulatim delympidare,& in ſtatũ ſuũ reuerti. Hic fecit ordinatiõem unam p mẽſem Iuniũ die uigeſimaſeptima,presbyteros nouem,diaconos tres,epiſcopos per diuerſa loca numero uiginti tres. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſtolum ſub die quinto nonas Iulias. Et ceſſauit epiſcopatus menſes undecim, dies uiginti duos. Qui ſupraſcriptus ſanctiſſimus uir ordinatus eſt à tribus epiſcopis, id eſt, Andrea Oſtienſi, Ioanne Portuenſi,& Placentino Veliternenſi,p eo q; eccleſia Albanenſis epiſcopum minime habuit.

In

A
IN HOC CORPORE

CONTINETVR SANCTA SEXTA SYNodus, quæ in urbem Conſtantinopolim congregata eſt ſub temporibus domini Conſtantini pijſſimi Auguſti, & Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ urbis Romæ.

Quæ de hac ciuitate Conſtantinopolitana commemorãt Ptolemæus, Plinius, Antoninus & Strabo geographi inſignes, lector offendere poterit poſt Damaſi papæ primi decreta, ubi narratur primum concilium Conſtantinopolitanum.

Diualis ſacra directa ad Donum ſanctiſſimum papam ſenioris Romæ, contradita uero Agathoni ſanctiſſimo ac beatiſſimo papæ eiuſdẽ antiquæ Romæ, eo quod idem Donus de præſenti uita deceſſiſſet.

B
SVPERSCRIPTIO SACRAE.

IN nomine domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Imperator Flauius Conſtantinus fidelis magnus Imperator, Sacra Dono ſanctiſſimo ac beatiſſimo archiepiſcopo antiquæ noſtræ Romæ & uniuerſali papæ, Data pridie Idus Auguſtas Conſtantinopoli, indictione ſexta.

Per omnia nouit ueſtra paterna beatitudo, & plures ueſtræ ſanctæ eccleſiæ antiquæ Romæ, quia ex quo iuſſit deus principaliter nos imperare, dum uoluiſſent multoties quidam motionem facere de uerbis, de quibus eſt contentio pro dogmate pietatis, inter partes tã ſanctæ ueſtræ eccleſiæ, quamq́; huius ſanctæ magnæ dei eccleſiæ, ut ambigerent, & hoc prohibuimus fieri tempore non admittente, cognoſcentes quod ex particulari contentione non ſolum unitas fieri non poſſet, ſed magis malum accreſceret. Et licet animo doleremus, ultra omnem dolorem tam pro exprobratione, quæ nobis ob hoc ab inimicis inferebat, & propter ipſam ueritatem, quod pontifices ſecundum uos, & orthodoxus noſter populus propter quaſdam nouitates uocum in ſchiſma incidiſſet, exultatioq́; ex hoc fieret impijs & hæreticis: attamen C deo noſtro commiſimus, ipſo pro nobis potiora prouidente, & dum eius benignitas iuſſerit correctionem huius rei fieri, tunc nobis condonare opportunitatem temporis, ad generalem collectionem faciendam utrarunque ſedium, quatenus cõſiderantibus eis definitiones ſanctarum quinque ſynodorum & editiones ſanctorum probabilium patrum, ſatiſfacerent ſibimetipſis, & cõuenirent in uno ore, unoq́; corde, ad glorificandum honorificum nomen dei noſtri. Sed quoniam ſicut homines cogitamus, ſicut autem iubet deus, omnia perfecit, ipſe enim nouit futura & quæq́; nobis expediunt, ſic ei placitum eſt, ut ad effectum perducantur: cognoſcere facimus ueſtram paternam beatitudinem, quod dum ordinatus eſſet Theodorus ſanctiſſimus & beatiſſimus patriarcha à deo conſeruandæ huius noſtræ regiæ urbis, ſuggeſſit noſtræ ſerenitati ſuſpectum ſe eſſe, dirigere conſueta ſynodica ad ueſtram paternam beatitudinem, ne forſan non recipiantur, ſicut & ſub prædeceſſoribus eius patriarchis factum eſt: ſed quia magis præuidit adhortatoriam epiſtolam facere ad ueſtram paternam beatitudinem, quam & direxit, eius per omnia ſcientiam habet ueſtra paterna beatitudo, & non præuidimus per præſentem noſtram piam ſacram de huiuſmodi epiſtola uti multiloquio: ſed poſteaquam directa eſt eadem epiſtola ad ueſtram paternam beatitudinem, interrogauimus eundem ſanctiſſimum & beatiſſimum patriarcham, & Macarium ſanctiſſimum patriarcham

ciuitatis Theopolitanæ, quæ nam eſſet difficultas, quæ prouenerat inter ueſtram pa- D
ternam beatitudinem, ſeu ueſtram apoſtolicam ſedem, & ipſos. Olim omnibus
expletis, quæque ſunt de immaculata noſtra & incommutabili Chriſtianorum fi-
de, tam per doctrinam ſanctorum apoſtolorum, quam que per diffinitiones ſan-
ctarum quinque ſynodorum, & doctrinam ſanctorum ac probabilium patrum, &
omnibus hæreſibus iam manifeſtatis atque condemnatis, & nullo deinceps remanen
te modo, quo poſſit diuiſio aut ſchiſma ſanctæ & immaculatæ noſtræ fidei inferri,
ſatisfecerunt nobis ijdem ipſi ſanctiſſimi patriarchæ, quod uerba quædam nouitatis
intromiſſa ſunt, aliquibus quidem ex imperitia hæc introducentibus, aliquibus ue-
ro incongrue ſcrutantibus incomprehenſibilia opera dei: & quia, ex quo hæc uerba
moueri cœperunt, & uſque hactenus utraque ſedes inter ſe minime conuenerunt, ut
inquirentes ſibimet ſatisfacerent pro ueritate. Propter uiles igitur inquiſitiones non ſit
al.infinita *finita contentio, ne nobis inſultent pagani & hæretici, neque in nobis uſquequaque lo-
cum accipiant ſemina aduerſarij. Cadens nanque ab humano genere, quod ei ſeruie-
bat, & confuſus per apparitionem domini noſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri, etiam
1.Pet.2.a in his confunderetur per ſtudium ueſtræ paternæ beatitudinis, & ſecundum quod
ſcriptum eſt, deponentibus nobis omnem zelum & omnem contentionem, omnemque
inuidiam, ueritati concurramus. Veritas enim deo chara eſt, & ſecundum domini
Matt.20.d uocem, quicunque uoluerit omnium primus eſſe, ſit omnium miniſter. Et iterum di- E
Mar.9.f 10.g Ioan.13.d ctum eſt: In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueri-
tis ad inuicem. Poſtquam igitur tempus recipit perfectam congregationem fieri,
adhortamur ueſtram paternam beatitudinem per præſentem noſtram piam ſacram,
dirigere uiros utiles, modeſtos, notitiam habentes totius à deo inſpiratæ doctrinæ,
& peritiam irreprehenſibilem habentes dogmatum, indutos perſonam ueſtræ apo
ſtolicæ ſedis, eiusque concilij, deferentes & libros quos oportet proferri, & omnem
autoritatem habentes, quatenus conuenientes cum hic poſito ſanctiſſimo ac beatiſ-
ſimo patriarcha, & Macario ſanctiſſimo patriarcha Theopolitanæ ciuitatis, perſcru
tentur cum omni manſuetudine & modeſtia, & per gratiam ſancti ſpiritus ueritati
inſiſtere & conſentire, munitionem habentibus eis, qui huc aduenerunt ex parte ſe-
dis ueſtræ per præſentem noſtram piam ſacram. Per deum enim omnipotentem, non
eſt apud nos partis cuiuſlibet fauor, ſed æqualitatem utriſque partibus conſeruabimus,
nullatenus neceſſitatem facientes in quocunque capitulo eis, qui à uobis diriguntur
quoquomodo, ſed & omni honore, cum competenti munificentia & ſuſceptione di
gnos eos habebimus. Et ſi quidem utrique conuenerint, ecce & bene: ſin autem mi-
nime conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad uos dirigemus. De cæ- F
tero nos excuſantes in iudicio dei imminente nobis, iuxta quod conſtituti ſumus ſer
uare fidem ſanctam & immaculatam, quam percepimus, unoquoque proprio ſenſu
abundante, rationem reddituri ante ſanctum & terribile tribunal dei noſtri. Inuita-
re enim & rogare poſſumus ad omnem commendationem & unitatem omnium Chri-
ſtianorum, neceſſitatem uero inferre nullatenus uolumus. Per perſonas uero, quæ
dirigentur à paterna ueſtra beatitudine, ita decernat: ex ueſtra quidem ſancta eccle-
ſia (ſi utique uidetur ei) tres perſonas: quod ſi & plures, quantæ ei placuerint,
dirigat. De concilio uero uſque ad duodecim metropolitas epiſcopos. De quatu-
or uero monaſterijs Byzanzenis, ab unoquoque monaſterio monachos quatuor. Nam
ſi receperit tempus, (ut dictum eſt) perfectam congregationem ſtuduiſſemus face
re: ſed quoniam tempus non admittit, deus autem noſter proprio conſilio protulit,
quod nos differebamus in hoc tempore, per omnia iubemus ueſtram paternam bea-
titudinem minime effici impedimentum uoluntati dei, ſed eos dirigere. Sic enim
ſperamus in eius benignitate, quoniam qui uoluerit huiuſmodi capitulum moueri
in præſenti, per ſpiritum ſanctum concedere habet, ut ueritas clareat, & inſtruantur
omnes ſine ſchiſmate atque contentione ueritatem profiteri, & uno ore, unoque corde
glori-

A glorificare nos omnes eius bonitatem. Tacere quippe hoc terribile æſtimamus, ut ne plebs, quæ, ut ſanctificetur, accedit ad ſanctas dei catholicas & apoſtolicas eccleſias, contrariis *congregationibus occupetur, conſiderans antiſtitum adinuicem diſſonantiã. Multã em̃ nobis inſtantiã fecerunt tã hic ſanctiſſimus patriarcha, quã q; Macarius ſanctiſſimus patriarcha Theopoleos, ut eiiceretur Vitalianus beatiſſimus de diptychis, aſſerẽtes Honoriũ memorari in diptychis, ꝑpter honorẽ apoſtolicæ ſedis antiquæ noſtræ Romæ. Nã nõ acqeuere, ut memorẽtur patriarchæ, q poſtmodum fuerunt in ꝑdicta ſancta Romana eccleſia, donec conquiſitio & ſatisfactio proueniat uerborum, de quibus contenditur inter utraſq; ſedes, & ita ueſtra paterna beatitudo conſequenter memoretur: ſed hoc nos non acquieuimus, id eſt, ut eiiceretur idem Vitalianus de diptychis. Hoc quidem, utpote omnem æqualitatem ſeruantes, & utroſq; orthodoxos habentes: hoc autem & propter collatam nobis charitatem ab eodem Vitaliano, dum ſupereſſet, in motione tyrannorum noſtrorum. Sed ſic polliciti ſumus prædictis ſanctiſſimis patriarchis, quod per omnia dirigit ueſtra beatitũdo homines, qui debeant conquirere cum ipſis, & tunc ſecundũ quod claruerit, perfecta diſpoſitio fiet. *Nam ante hoc nullo modo nos acquieſcere, ut idem beatiſſimus Vitalianus eiiceretur. Hæc cognoſcens ueſtra paterna beatitudo, ſtudeat ſequi uolunB tatem dei. Sicut enim prædictum eſt, ſpem habemus in coronatore noſtro deo, quia dum præuiderit ſuper hoc feruẽtem noſtrum affectum, eius benignitas etiam ingruentes nobis perturbationes gentium ſedabit. Omnem uero concurſum uenientibus iuſſimus præbere Theodorum glorioſum patricium & exarchum Chriſto amabilis noſtræ Italiæ prouinciæ, tam in naui, quamq; in expenſis & omni utilitate eorũ: & ſi neceſſitas exegerit, etiam caſtellatos dromones præbere ad eorum munimen ut ex omnibus illæſi, & ſine periculo (deo cooperante) iidem ad nos perducantur. Et ſubſcriptio. Diuinitas te ſeruet ꝑ multos annos ſanctiſſime ac beatiſſime pater.

al. cogitationibus

al. nec

ACTIO PRIMA SVB AGATHONE PAPA.

Diualis ſacra, directa ad Georgium ſanctiſſimum archiepiſcopum huius magnæ Conſtantinopolitanæ urbis nouæ Romæ.
Et ſuperſcriptio.

C IN nomine dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperator pius pacificus Flauius Conſtantinus fidelis in Ieſu Chriſto deo, Georgio ſanctiſſimo ac beatiſſimo archiepiſcopo Conſtantinopoleos & uniuerſali patriarchæ, Data quarto idus Septembris Conſtantinopoli, imperante domino piiſſimo perpetuo Auguſto Conſtantino imperatore, anno uigeſimooctauo & poſt conſulatum eius anno XII.

Quãquam ſolicitudinibus tam militaribus, quamq; ciuilibus indeſinenter noſtra ſerenitas coartetur, attamen omnes Chriſto amabiles noſtræ reipublicæ cauſas inſequendo ob Chriſtianã noſtrã fidẽ ponentes, q & in bellis propugnatricẽ tam noſtri, quamq; Chriſto dilectorum noſtrorum exercituum habemus, neceſſarium iudicauimus ꝑſenti noſtra pia ſacra ad ueſtram paternam beatitudinem uti, ꝑ quam adhortantes eam ſancimus congregare ueſtram paternam beatitudinem omnes qui ad eius ſanctiſſimam ſedem pertinent, ſanctiſſimos metropolitas & epiſcopos in hanc a deo conſeruandam noſtram regiam urbem, quatenus coopante omnipotente & miſericorde deo noſtro, diligentiſſima inquiſitio dogmatis fiat, quod olim ante multũ tẽpus exortum eſt de uoluntate & opatione in diſpenſatione incarnationis unius de ſancta trinitate domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri, quod & diſſidium non minimum ꝑ quaſdam ꝑſonas ſanctæ dei eccleſiæ intulit: innoteſcere quoq; ſuꝑ hoc & Macario uenerabili archiepiſcopo Antiochenæ magnæ ciuitatis, quatenus & ipſe de propria ſynodo deo amabiles metropolitanos & epiſcopos præparatos faciat pro hoc ipſo huc congregari. Iam enim ſuꝑ hoc adhortati ſumus ꝑ pios noſtros api

ces adhuc inter uiuos exiſtentem,& Donum ſanctiſſimum apoſtolicæ ſedis antiquæ D Romæ præſulem: & illo de hoc ſeculo migrante, Agatho ſanctus nuper ordinatus papa in apoſtolica ſede prædictæ antiquæ Romæ, huiuſmodi noſtros pios ſuſcipiens apices, deſtinauit in præſenti propriam eius indutos pſonam, Theodorum & Georgium deo amabiles presbyteros, & Ioannem deo amabilem diaconum: ex perſona uero totius eius concilii, Ioannem & Abundantium & Ioannem uenerabiles epiſcopos, cum cæteris clericis & monachis, qui debeant inuenire in prædicto capitulo quæſtionem: qui & nunc ad noſtra conuixerunt ueſtigia, porrigentes nobis etiam duas ſuggeſtiones, unam quidem eiuſdem ſanctiſſimi Agathonis papæ, aliam uero concilij eius. Sciens igitur ueſtra paterna beatitudo, quia primũ *& præcipuum (ut prædiximus) hoc orthodoxiæ exiſtit capitulum, feſtinet prædictos uenerabiles metropolitanos epiſcopos celeriter aduenire in hanc à deo conſeruandã noſtram regiam urbem, quatenus prædictum tractetur capitulũ, & maiorũ donorũ datore atq; coronatore noſtro deo cooperante, cauta atq; orthodoxa diffinitio huiuſmodi dogmati imponatur. Et ſubſcriptio. Diuinitas te ſeruet per multos annos, ſanctiſſime ac beatiſſime pater.

al.*nobis

PRINCIPVM SANCTI SEXTI concilij.

E

Acta ſanctæ ſextæ ſynodi apud Conſtantinopolim factæ aduerſum eos, qui impie docuerunt unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis diſpenſatiõe domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri, unius de ſancta & conſubſtantiali trinitate.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperantibus à deo coronatis & sereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Cõſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimoſeptimo, & poſt conſulatum eius à deo *inſtitutæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruãdis eius fratribus, anno uigeſimo ſecundo, die ſeptima menſis Nouembris indictionis nonæ. Præſidente eodem pijſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari *logotheta, Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore *impialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & locum agente impialis comitis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glorioſo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule & domeſtico imperialis menſæ. F

al.*inſtructę

al. logotecta

al. diuinorũ

Conueniente quoq; ſancta & uniuerſali ſynodo, quæ ſecundum imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, uicem agentibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili ac ſanctiſſimo archiepiſcopo magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & monacho, & locum ſeruante ſedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Macario uenerabili archiepõ Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo Portuenſi, Abundantio epiſcopo ciuitatis

A tatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præſentantibus centū XXV. uenerabilium epiſcoporum ſancti concilij antiquæ Romæ, qui & per proprias ſubſcriptiones demōſtrantur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum Imperatorem Conſtantinum, & Theodoro religioſo presbytero & locum agente Theodori deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ, Baſilio epiſcopo Gortynæ inſulæ Cretæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epiſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalcedonēſi, Theodoro epiſcopo Meletinēſi, Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epiſcopo Cij, Georgio epiſcopo Camuliani, Antonio epiſcopo Hypepæ, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Ioanne epiſcopo Daſcylij, Theodoro epiſcopo *Iuſtiniapoleos Gordi, Theodoro epiſcopo Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, Dometio epiſcopo Pruſiados, Salomone epiſcopo *Claneu, Georgio epiſcopo Coenſi, Ioanne epiſcopo Myndi, *Georgio epiſcopo *Cantanēſi, Ioāne epiſcopo Lappis, Eulalio epiſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monaſterij Siciliæ, quod *cognominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in ſeniore Roma, Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum hic ſiti uenerabilis patriarchij, & Stephano presbytero & monacho diſcipulo Macarij uenerabilis archiep̄i Theopoleos Antiochiæ. Reſidētib⁹ glorioſis patricijs & conſulibus ex latere pijſſimi & CHRISTO amabilis noſtri Imperatoris Cōſtantini, & ex læua quidem eius parte reſidentibus uenerabilibus uicariis Agathonis ſanctiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ, & qui ex perſona eius ſynodi erant deo amabiles epiſcopi, Theodoro presbytero & locum agente Theodori deo amabilis epiſcopi Rauennæ, & Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ, & Georgio presbytero & monacho & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymorum, & cæteris epiſcopis cōcilij ſanctiſſimi papæ antiquæ Romæ Agathonis. A dextera uero eius parte ſimiliter reſidentibus Georgio ſanctiſſimo archiepiſcopo Conſtantinopoleos nouæ Romæ & Macario ſanctiſſimo archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Petro deo amabili presbytero monacho & loci ſeruatore ſedis magnæ Alexandriæ ciuitatis, & Theodoro epiſcopo Epheſi, & reliquis deo amabilibus epiſcopis, tam qui ſub ſede ſanctiſſimi archiepiſcopi Conſtantinopolitani, quāq; ſanctiſſimi archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ, propoſitis in medio ſacroſanctis Chriſti dei noſtri euangelijs, Theodorus & Georgius deo amabiles presbyteri, & Ioannes deo amabilis diaconus, locū p̄ſentantes ſanctiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ Agathonis, necnō & q ex pſona ſynodi eius erāt, dixerūt: Beniгniſſime dn̄e, ſecundū directā ſacrā ab à deo inſtructa ueſtra fortitudine ad ſanctiſſimū papā, demādati ſum⁹ ad pijſſima ueſtigia à deo cōfirmatæ ueſtræ ſerenitatis unà cū eius ſuggeſtione, necnō & cum altera eius ſynodica ſuggeſtiōe ad æque facta ad à deo cuſtoditā ueſtram pietatē, à ſubiacētibus ei uenerabilibus epiſcopis, quas & obtulimus à deo coronatæ fortitudini ueſtræ. Qm̄ igiť ante hos XLVI. plus minus annos quaſdam nouitates uocum, contrarias orthodoxæ fidei introduxerunt, qui illo in tēpore fuerunt præſules huius regiæ, & à deo conſeruandæ ueſtræ ciuitatis, id eſt, Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus, necnō & Cyrus quōdam Alexandrinæ ciuitatis antiſtes, inſuper & Theodorus, qui fuit epiſcopus ciuitatis cuius uocabulū eſt *Faran, & alij qdam, qui eos ſecuti ſunt, non modice quæ per totum orbem terraꝝ eſt, eccleſiam turbauerunt, unam uoluntatem in incarnationis diſpenſatione unius ſanctæ trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti, unamq; operationem dogmatizantes & docentes

al. Iuſtinianę polis Gordię come
al. Cleone
al. Gregorio
al. Candani
al. dicitur
B
C
l. Pharan

tes, & multoties ſeruili ueſtra, quæ ſecundum nos eſt apoſtolica ſede, de hac re pulſante, dehinc ſupplicante, & minime ualente uſque hactenus à tali ſenſu prauæ æſtimationis eos abſtrahere, quæſumus à deo coronatam ueſtram fortitudinem, ut dicāt, qui ex parte ſunt prædictæ ſanctiſſimæ eccleſiæ Cōſtantinopolitanæ, unde huiuſmodi uocum adinuenta eſt nouitas. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Audientes Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus à deo cōſeruandæ noſtræ huius ciuitatis, & Macarius uenerabilis archiepš Antiochenæ ciuitatis, & ei adiacēs ſynodus, quæ à parte apoſtolicæ magnæ Romæ ſedis dicta ſunt, quæ eis uidenť, proſequāť. D

Macarius deo amabilis archiepiſcopus Antiochenæ magnæ ciuitatis, unà cū Stephano religioſo presbytero & monacho eius diſcipulo, cū eis uero & Petrus deo amabilis metropolitan⁹ Nicomediæ, & Salomon deo amabilis epiſcopus *Claneu, uerba faciētes tam pro ſede huius ſanctæ magnæ eccleſiæ, quamq̃ pro ſede Antiochiæ, dixerunt: Nos quidem uocum nouitates non edidimus, ſed quicquid percepimus tam à ſanctis uniuerſalibus ſynodis, & ſanctis ꝓbabilibus patribus, q̃q; à præſulibus huius regiæ urbis, id eſt, Sergio, Paulo, Pyrrho, & Petro, necnon & Honorio, qui fuit papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit papa Alexandriæ, hoc eſt, de uoluntate & opatione, ſic & credimus & prædicamus & docemus, & parati ſumus de hoc oſtendere. Conſtantinus pijſſimus Impator dixit: Si uultis nobis de hoc oſtendere, non aliter uos ſuſcipimus, niſi ꝓbationes proferentes, quemadmodum dixiſtis, à ſanctis uniuerſalibus ſynodis & ſanctis probabilibus patribus. Macarius deo amabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & q cum eo erant, dixerunt: Pijſſime domine, iubeto per chartophylacem huius ſanctæ magnæ dei eccleſiæ libros ſanctarum ſynodorum ex uenerando patriarchio in medium proferri. Conſtantinus pijſſimus Impator dixit: Iubemus acta earundem ſanctarum ſynodorum uniuerſalium ex uenerando patriarchio à deo conſeruandæ huius regiæ urbis, confeſtim p competentem chartophylacem ad medium deduci, atq; relegi. Et paululum egrediens Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, & ueniens in bibliothecam uenerandi patriarchij, protulit libros ſanctarum uniuerſalium ſynodorum. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Georgius religioſus diaconus & chartophylax codices, quos *præ manibus gerit ſanctorum conciliorum, porrigat ad legendum. Accipiens Stephanus religioſus presbyter & monachus, diſcipulus Macarij uenerabilis archiepiſcopi Antiochiæ, primum librum geſtorum ſanctæ tertiæq; Epheſinæ prioris ſynodi, relegit: & ueniens ad ſermonem prophoneticum, q ſcriptus eſt à ſanctæ memoriæ Cyrillo Alexandrinæ magnæ ciuitatis præſule ad Theodoſium piæ memoriæ Impatorem, cuius eſt initium, Quod apud homines qdem eminet: & poſt pauca, Firmamentum autē immobile huiuſmodi ueſtri deo amabilis & religioſi imperij ipſe dñs noſter Ieſus Chrs eſt: p ipſum eñ reges regnant, & potētes decernūt iuſtitiā, ſecundū quod ſcriptū eſt, Eſt eñ eius oīpotens uoluntas: Macarius ſanctiſſimus archiepiſcopus Antiochenæ ciuitatis dixit: Ecce dñe, oſtendi unā eſſe uoluntatē in Chrō. Et exurgētes, q locum p̄ſentabant apoſtolicæ ſedis Romanæ, & qdam epiſcoporum ſynodi Cōſtantinopolitanæ, & glorioſiſſimi iudices reclamauerunt, dicētes: Supflue, & non ſecundum *quod iacet, Macarius uenerabilis archiepiſcopus magnæ Antiochenæ ciuitatis, exnunc relecto textu uidetur affirmare, unam eſſe uoluntatem in duabus naturis unius domini noſtri Ieſu Chriſti, id eſt, deitatis eius, & humanitatis. Hoc eñ ſanctiſſimus Cyrillus in diuina ipſius domini noſtri Ieſu Chriſti & oīpotentiſſima eius naturā accipiēs, ſcripſit, quā cū patre & ſanctoſpiritu cōmunem & oīpotentē habet. Propter quod & oīpotentem eam idē ſanctæ memoriæ Cyrillus appellauit alias, nec numeraliter poſuit eandem uoluntatem unam. Et relecto ex integro eodem libro, Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Et ille alter liber ſanctæ tertiæ ſynodi relegatur. Et accipiens Salomon deo amabilis diaconus, & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos, relegit à principio uſque ad finem. Conſtantinus pijſſimus E F

al. Cleone

al. per manus

Prouer. 8. b

al. q̃d adiacet

mus

A mus Imperator dixit: Sufficienter nobis lectio in præſenti die facta eſt, in qua finem ſuſceperunt, quæ in ſancta tertiaq; Epheſina priore ſynodo geſta ſunt. In ſubſequente uero, & quæ in ſancta Chalcedonenſi quarta ſynodo acta ſunt, nobis relegantur.

ACTIO SECVNDA.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperantibus à deo coronatis & sereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Cõſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe perpetuoq; Auguſto & Imperatore, anno uigeſimoſeptimo, & poſt conſulatum eius à deo *inſtitutæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruãdis eius fratribus, anno uigeſimo ſecundo, die decima menſis Nouembris, indictione nona. Præſidente eodem pijſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari *logotheta, Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore impialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & locum agente impialis comitis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glorioſo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule & domeſtico imperialis menſæ.

al. inſtructæ

B

al. logotheta

Conueniente autem & ſancta ac uniuerſali ſynodo, quæ ſecundum diuinam ſanctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioãne uenerabili diacono locum adimplentibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili atque ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario uenerabili archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternẽ. Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegienſis, locum præſentantibus uenerabilis ſynodi antiquæ Romæ CXXV. deo amabilium epiſcoporum, qui & per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad Conſtantinum pijſſimum magnum Impatorem, & Theodoro religioſo presbytero atq; uicario Theodori deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epiſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalcedonæ, Theodoro epiſcopo Meletinæ, Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epiſcopo Cij, Georgio epiſcopo Camuliani, Antonio epiſcopo Hypepæ, Ioanne epiſcopo Daſcylij, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Theodoro epiſcopo *Iuſtiniapoleos Gordi, Theodoro epiſcopo Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, Dometio epiſcopo Pruſiados, Salomone epiſcopo *Claneu, Georgio epiſcopo Coenſi, Ioanne epiſcopo Myndi, *Georgio epiſcopo *Cantani, Ioanne epiſcopo Lappis, Eulalio epiſcopo Cynopoleos, Cõſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monaſterij in Sicilia poſiti, quod cognominatur

C

al. Iuſtinopolis Gordiu come

al. Cleone

al. Gregorio

al. Candani

gnominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in D antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in ſeniore Roma, Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum uenerabilis huius patriarchij, & Stephano presbytero & monacho diſcipulo Macarij archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ. Reſidentibus quoq; tã glorioſiſſimis patricijs & cõſulibus, quã omnibus uenerabilibus & deo amabilib⁹ epiſcopis in eodẽ ſecretario Trulli, ꝓpoſitis in medio ſctis & intemeratis euangelijs, Paulus magnificus à ſecretis & imꝑialis ſecretarius, dixit:

MEminit ueſtra pietas, & ſancta ac uniuerſalis ueſtra ſynodus, quod in præterito conuentu finita lectione geſtorum ſanctæ tertiæ Epheſinæ prioris ſynodi, præuidit ſubſequenter & acta ſanctæ quartæ Chalcedonenſis ſynodi relegi, & ſuggerimus ad quod placuerit. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Proferantur & acta prædictæ ſanctæ quartæ Chalcedonenſis ſynodi, & coram noſtro relegantur auditu. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos, primum librum eiuſdem ſanctæ Chalcedonenſis ſynodi relegit. Et relegente eo epiſtolam, quæ in eis continetur ſanctæ memoriæ papæ Leonis magnæ ciuitatis Romanæ, & ueniente ad textum, in quo ſcriptum eſt: Agit E enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit, uerbo quidem operante quod uerbi eſt, carne autem exequente quod carnis eſt, & horum unum coruſcat miraculis, aliud uero ſuccumbit iniurijs: exurgẽtes qui ex parte apoſtolicæ ſedis erant antiquæ Romæ, reclamauerunt: Ecce benigniſſime domine, manifeſte duas naturales operationes inconfuſe & indiuiſe in domino noſtro Ieſu Chriſto præſens ſanctiſſimus prædicat pater, cuius præſentem ſermonem ſancta quarta ſynodus firmamentum orthodoxæ fidei conſcripſit in damnatione uniuerſæ hæreſis, utpote profeſſioni beatæ principis apoſtolorum Petri conuenientem. & quid ꝓ hoc dignum ſentit Macarius uenerabilis, & qui cum eo ſunt deo amabiles uiri, dicant. Macarius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ dixit: Ego, domine, duas operationes non dico, ſed nec ſentio, quod beatæ memoriæ Leo per hunc ſermonem duas operationes dixerit. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Sed unam operationem intelligis eum dixiſſe? Macarius uenerabilis archiepiſcopus dixit: Ego numerum non dico, ſed deiuirilem eius operatiõem ſecundum ſanctum Dionyſium. Cõſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Et quomodo intelligis deiuirilem operatiõem? Macarius uenerabilis archiepiſcopus dixit: Ego non ſuperiudico. Et relectis reſiduis eiuſdem libri uſq; ad finem, Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Relegatur & F alius liber eiuſdem ſanctæ quartæ Chalcedonenſis ſynodi. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius, eorundem actorum librum relegit. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Sufficit & nunc præſens lectio. In ſubſequẽti uero & liber geſtorum ſanctæ quintæ ſynodi proferatur.

ACTIO TERTIA.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperantibus à deo coronatis ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimoſeptimo & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruãdis eius fratribus, anno uigeſimo ſecundo, decimotertio die menſis Nouembris, indictione nona. Præſidente eodem pijſſimo & Chriſto amabili magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo

A lo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari * lo- al. logotecta
gotheta, Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore impialis domus Hor
miſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore impialis comitis ex-
cubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polycucto glorioſo excon-
ſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientali-
um prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule & dome-
ſtico imperialis menſæ.

Conueniente autem & ſancta ac uniuerſali ſynodo, quæ ſecundum diuinam ſan-
ctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Ge
orgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum adimplētibus
ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio ue-
nerabili atque ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Cōſtātinopoleos nouæ Ro
mæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario ſedis Alexandriæ magnæ
ciuitatis, & Macario ſc̄tiſſimo archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio
religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis
Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ci-
uitatis Paternæ, Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegienſis, locum præſentantibus uene-
B rabilis ſynodi antiquæ Romæ C.XXV. deo amabilium epiſcoporum, qui & per pro
prias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad Conſtantinum pijſſi
mum magnum imperatorem, & Theodoro religioſo presbytero, atq; uicario Theo
dori deo amabilis archiepiſcopi Rauēnæ, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſu-
læ Cretæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ. Geor-
gio epiſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne
epiſcopo Chalcedonæ, Theodoro epiſcopo Meletinæ, Siſinnio epiſcopo Hierapole-
os Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ Thra
ciæ, * Georgio epiſcopo Mitylenæ, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo al. Gregorio
Methymnæ, Theognio epiſcopo Cij, Georgio epiſcopo Camuliani, Antonio epi-
ſcopo Hypepæ, Ioāne epiſcopo Daſcylij, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Plato
ne epiſcopo Cinnæ, Theodoro ep̄o * Iuſtinianopoleos Gordi, Theodoro epiſco-
po Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, Dometio al. Iuſtinopolis Gordiu come
epiſcopo Pruſiados, Salomone epiſcopo * Claneu, Georgio epiſcopo Coenſi, Ioan-
ne epiſcopo Myndi, * Georgio epiſcopo * Cantani, Ioanne epiſcopo Lappis, Eulalio al. Cleone
epiſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Ol- al. Gregorio al. Candani
C bis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monaſterij Siciliæ, quod co-
gnominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in
antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod co-
gnominatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in ſeniore Roma, Anaſtaſio presbytero
& monacho oratoriorum uenerabilis huius patriarchij, & Stephano presbytero &
monacho diſcipulo Macarij archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ. Reſidentibus
quoq; tā glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, quamq; omnibus uenerabilibus &
deo amabilibus epiſcopis in eodem ſecretario Trulli: propoſitis in medio ſanctis &
intemeratis euangelijs, Paulus magnificus à ſecretis & Impialis ſecretarius, dixit:

Secundū quod in præterito cōuentu interlocuta eſt à deo inſtructa pietas ueſtra,
ecce libros ſanctæ q̄ntæ ſynodi in manib⁹ habemus, & ſuggerimus ad quod placue
rit. Cōſtantinus pijſſimus Impator dixit: Præſens Antiochus religioſus lector & no-
tarius, ſuſcipiēs librū relegat. Et accipiēs, apiensq; eundē librū, exorſus eſt principiū
p̄dicti libri, qui ita continebat: Sermo ſanctæ memoriæ Mænæ archiepiſcopi Con-
ſtantinopoleos ad Vigilium beatiſſimum papam Romanū, de eo quod una ſit Chri
ſti uoluntas. Et exurgentes legati apoſtolicæ ſedis Romæ, exclamauerunt: Pijſſime
domine, falſatus eſt p̄ſens liber quintæ ſynodi. Nequaquam relegatur ſermo, qui di
citur Mænæ ad Vigilium, quia fictus eſt: ſed iube diligenter aduertere p̄ſentem li-

brum,ſatisfieri enim habet pijſſimum ueſtrum impium,quia non eſt tunc tempo- D
ris poſitus in exordio,cum fierent acta in ſancta quinta ſynodo.Iſte qui dicitur ſermo Mænæ ad Vigilium, nup appoſitus eſt in principijs pſentis libri, eo quòd uigeſimo primo anno Iuſtiniani diuæ memoriæ obijt Mænas. Quinta autem ſynodus uigeſimoſexto anno impij eius congregata eſt,epiſcopatum tenente huius regiæ urbis Eutychio uenerabilis memoriæ. Et inſpicientes tam pijſſimus Impator unà cum glorioſiſſimis iudicibus,& quibuſdam ex ſancta ſynodo deo amabilibus epiſcopis,& apientes ac diſcernentes, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos, non habentes ſubnotationem numeri,qui ſecundum conſuetudinem affigitur in quaternionibus,ſed in quarto quaternione habente primum numerum,& in ſequenti quaternione ſecundum,& tertium, atq; quartum ſubſequenter:alias uero & diſſimiles eſſe literas eorundem in exordijs ſubmiſſorum quaternionum, in quibus cõtinebatur ſermo,qui dicitur Mænæ ad Vigiliũ, à literis quæ prius ſcriptæ ſunt in eodem codice.Cõſtantinus pijſſimus Impator dixit:Huiuſmodi nõ relegatur ſermo.*Poſtmodum enim geſtorum eiuſdem ſanctæ quintæ ſynodi ordinabiliter relegatur.* Et relectus eſt primus liber.Cõſtantinus pijſſimus Impator dixit:*Sequenter & ſecundi libri geſtorum eiuſdem ſanctæ quintæ ſynodi lectio pueniat.Et accipiens Petrus E
religioſus diaconus, & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos,librum relegit.Et dum relegeretur ſeptima actio,repti ſunt in ea duo libri, quaſi ex nomine Vigilij ſanctæ memoriæ,qui fuit papa Romanus,unus quidem ad Iuſtinianum piæ recordatiõis quõdam Impatorem, alter uero ad Theodoram piæ memoriæ quondam Auguſtam,in quibus cõtinebatur ita: Anathematizamus autem & Theodorũ, qui fuit epiſcopus*Mopſueſtiæ, tanquam qui alienus ſemp extiterit ab eccleſijs, & ſanctis patribus aduerſarius,qui nõ cõfitetur incarnatum eſſe deum uerbum,id eſt, Chriſtum eſſe unam*ſubſiſtentiam, & unam pſonam, & unam opationem. Et exurgentes iterum legati apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,unaq; qui cum eis erãt deo amabilibus uiris,exclamauerũt dicentes:Non faciat deus,Domine,nõ dixit Vigilius unam opationem.Non ſunt libelli Vigilij.Falſatus eſt hic liber,ſicut exordia primi libri pſentis quintæ ſynodi.Nam,domine,ſi unam opationem docuit Vigilius, & ſuſceptus eſt à ſynodo,utique & in definitione eiuſdem ſanctæ quintæ ſynodi de una opatione uox habuit cõprehẽdi.Dum relecta ergo fuerit,pijſſime domine,ipſa definitio, inueniet dominus omnem ueritatem.Cõſequenter itaq; & ſecundum ordinem relecto eodem libro,ipſaq; definitione uſq; ad finem relecta, nullo modo aliquid de una opatione in eadem definitiõe inuentum eſt cõtineri.Theodorus & Georgius uenerabiles presbyteri,& Ioannes uenerabilis diaconus legati ſanctiſſimi pa F
pæ antiquæ Romæ,dixerunt:Petimus à deo inſtructã ueſtram ſerenitatem,ut tempeſtiue pdictus liber examinetur,ut adinuentio quæ in eo facta eſt,manifeſtetur.Cõſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Quod poſtulatum eſt, in ſubſequenti pueniat. Præſens uero liber uſq; ad finem relegatur.Et relectus eſt.Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Cognitionem *prædictorum ſynodicorum librorum percipientes tam ſancta ſynodus, quamq; glorioſiſſimi iudices, edicant,ſi inuenitur definitum ab eiſdem ſanctis ſynodis,ſicut pollicitus eſt Macarius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & qui cum eo ſunt religioſi uiri, demonſtrare unam uoluntatem, & unam operationem in incarnationis diſpenſatione domini noſtri IESV CHRISTI. Sancta ſynodus & glorioſiſſimi iudices dixerunt: Ex lectione ſanctorum conciliorum (ſicut noſtis pijſſimi) non inuenimus in incarnationis diſpenſatione unius ſanctæ trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti unam uolũtatem,& unam operationem. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Macarius uenerabilis archiepiſcopus, & qui cum eo ſunt,proſequantur, ſi ſecundum quæ ab eis promiſſa ſunt, paratum habent proferre teſtimonia ſanctorum probabilium patrum, quæ debeant approbare (ſicut polliciti ſunt) unam uoluntatem & unam operationem in incarnatiõis diſpen
ſatione

al. Primus
al. Primum
al. Subſequenter
al. Mopſueſtiæ
al. ſubſtantiã
al. relectorum

ſatione domini noſtri Ieſu Chriſti, & hæc proferant. Macarius uenerabilis archiepi- A ſcopus Antiochiæ, & qui cum eo ſunt, dixerunt: Secundum iuſſa ueſtri imperij indu cta à nobis data teſtimonia, quæ proferre promiſimus, ſanctorum proferimus. Con ſtantinus pijſſimus Imp̄ator dixit: Macarius uenerabilis archiepiſcopus, & qui cum eo ſunt, hæc in ſubſequenti peragant. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus Con- ſtantinopoleos, & quæ ſub eo eſt ſynodus, dixerunt: Pijſſime domine, petimus ue- ſtram trāquillitatem, ſuggeſtiones directas ad à deo ueſtram inſtructā fortitudinem, tam ab Agathone ſanctiſſimo papa apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, quamq́; ab eius ſynodo, relegi, ut auditū capiamus, q̄tenus cognitionē & nos accipiamus totius uir- tutis, quæ in eis continetur. Conſtātinus pijſſimus Imp̄ator dixit: Quod à uobis po ſtulatū eſt, in ſubſequenti proueniat.

ACTIO QVARTA.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperantibus à deo co- ronatis ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uige- ſimoſeptimo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis, anno de- cimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruādis eius fratribus, anno uige- ſimo ſecundo, decimoquinto die menſis Nouembris, indictione nona. Præſidente eo- B dem pijſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſa- cri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à deo inſtructæ ſere- nitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magi- ſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite im- perialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Pau- lo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari *lo- gotheta, Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore diuinæ domus Hor- miſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & locū agēte comitis imp̄ialis excubi ti, Ioāne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glorioſo excōſule, Tho ma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo excōſule & diſpoſitore Orientaliū p̄uinciaꝝ, Petro glorioſo excōſule, Leontio glorioſo exconſule & domeſtico imp̄ialis menſæ. al. logotecta

Conueniente autem ſancta ac uniuerſali ſynodo, quæ per imperialem ſancti- onem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Ge- orgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum præſentanti- bus ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili atq; ſanctiſſimo archiep̄o magnæ Cōſtantinopoleos nouæ Romæ, & Pe C tro deo amabili p̄sbytero & monacho, & uicario ſedis Alexādriæ magnæ ciuitatis, & Macario ſctiſſimo archiep̄o Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo p̄sby tero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymoꝝ, Io anne ep̄o ciuitatis Portueñ. Abūdantio ep̄o ciuitatis Paterneñ. Ioāne ep̄o ciuitatis Rhegitanæ, locū p̄ntantib⁹ uenerabilis ſynodi C.XXV. deo amabiliū ep̄oꝝ antiquæ Romæ, q & p̄prias ſubſcriptiōes declarant in ſuggeſtiōe quæ ab eis facta ē ad prin cipē pijſſimū Cōſtātinū, & Theodoro religioſo p̄sbytero, & loci p̄poſito Theodori deo amabilis archiep̄i Rauēnæ, Baſilio ep̄o ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Theo- doro ep̄o Epheſi, Siſinnio ep̄o Heracleæ Thraciæ, Georgio ep̄o Cyzici, Petro ep̄o Nicomediæ, Photio ep̄o Niceæ, Ioāne ep̄o Chalcedoñ. Theodoro ep̄o Meletinæ, Si ſinnio ep̄o Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio ep̄o Seleuciæ Iſauriæ, Georgio ep̄o By ziæ Thraciæ, Gregorio ep̄o Mitylenæ, Sergio ep̄o Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epiſcopo Cij, Georgio epiſcopo Camuliani, Antonio epi- ſcopo Hypepæ, Ioāne epiſcopo Daſcylij, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Plato ne epiſcopo Cinnæ, Theodoro epiſcopo *Iuſtiniapoleos Gordi, Theodoro epiſco- po Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, Dometio epiſcopo Pruſiados, Salomone epiſcopo *Claneu, Georgio epiſcopo Coenſi, Ioan- ne epiſcopo Myndi, *Georgio epiſcopo *Cantani, Ioanne epiſcopo Lappis, Eulalio epiſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Ol- bis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monaſterij Siciliæ, quod co-

al. Iuſtinopolis Gordiu come
al. Cleone
al. Gregorio
al. Candani

b ij gno-

gnominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati, poſiti in an D
tiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod dici-
tur domus Arſitia, ſimiliter in antiqua Roma conſtituti, Anaſtaſio presbytero & mo
nacho oratoriorum huius uenerabilis patriarchij, & Stephano presbytero & mona-
cho diſcipulo Macarij archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ. Et ſedentibus tam glo
rioſiſſimis patricijs & conſulibus, quamq; omnibus uenerabilibus & deo amabili-
bus epiſcopis in eodem ſecretario Trulli, propoſitis in medio ſanctis & intemeratis
euãgelijs, Paulus magnificus à ſecretis & imperialis ſecretarius, dixit: Meminit à
deo inſtructa ueſtra pietas, quòd in præterito cõuentu dum legerentur acta ſanctæ
quintæ ſynodi, Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus huius à deo conſeruandæ re-
giæ urbis, unà cũ ſubiacenti ſynodo petijt ueſtrã pijſſimam fortitudinẽ, ſuggeſtiões
quæ factæ ſunt tam ab Agathone ſanctiſſimo papa antiquæ Romæ, quàm quæ à
ſubiacenti ei ſynodo, in præſentia ueſtræ pietatis & ſanctæ uniuerſalis huius ſynodi
relegi, & ſuggerimus ad quod placet. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Re-
legantur. Et prolata eſt in Græcis literis memorataꝵ ſuggeſtionũ interpretatio per
Diogenem magnificum à ſecretis & imperialem ſecretarium. Et relecta eſt, ha-
bens in uerbis ſic: Dominis pijſſimis & ſereniſſimis uictoribus ac triumphatori-
bus, amatoribus dei & domini noſtri IESV CHRISTI, Conſtantino maiori Im- E
peratori, Heraclio & Tiberio Auguſtis, Agatho epiſcopus ſeruus ſeruorum dei.

Conſideranti mihi humanæ uitæ diuerſos angores, & ante deũ, qui unus & uerus
eſt, cum uehementia fletuum ingementi, ut conſolationem animæ fluctuanti diuinæ
miſerationis impertiret inſtinctus, & de profundo mœroris & anguſtia, potentia
ſuæ dexteræ ſubleuaret: magnum atque mirabilem cum indefinenti gratiarum acti
one ſereniſſimi domini filij confiteor conſolationis opportunitatem exhibere di-
gnatus eſt, pijſſimum tranquillæ manſuetudinis ueſtræ propoſitum, quem ad ſta-
Prouer. 8. b bilitatem diuinitus commiſſæ reipublicæ Chriſtianæ eius conceſſit dignatio, ut im
perialis uirtus atque clementia de deo, per quem reges regnant, qui rex regum &
Apoca. 9. c dominus dominantium eſt, & curet & quærat eius immaculatæ fidei ueritatem, ut
ab apoſtolis atque apoſtolicis eſt patribus tradita, inquirere uigilanter, atque ut ue-
ra traditio continet, inſtantiſſime deſideret in omnibus eccleſiis obtinere. & ne quen-
al. pterreret quam tam pia lateret intentio audientium, humana'ue ſuſpicio * perterreretur æſti
mantium poteſtate nos eſſe compulſos, & non plena ſerenitate ad ſatisfaciendum
al. cõmonitos ſuper euangelicæ & apoſtolicæ noſtræ fidei prædicatione * communitos, diuales
apices ad apoſtolicæ memoriæ Donum pontificem noſtræ puſillitatis prædeceſſo-
rem, cunctis populis ac gentibus per noſtrum miniſterium patefecerunt ac ſatiſfa-
ciunt, quos gratia ſanctiſpiritus imperialis linguæ calamo de puro cordis theſau- F
ro dictauit, commonentis, non opprimentis: ſatisfacientis, non perterrentis: non af-
fligentis, ſed exhortantis, & ad ea quæ dei ſunt, ſecundum deum inuitantis: quia &
ipſe conditor omnium ac redemptor, cum poſſet in ſuæ diuinitatis maieſtate, in ſe-
culum ueniendo, mortales perterrere, humanitate magis inæſtimabilis clementiæ
humiliter ad noſtra deſcendens, quos creauerat, dignatus eſt & redimere: qui &
1. Pet. 5. a ſpontaneam de nobis ueræ de ſe fidei confeſſionem expectat, quod & beatus Petrus
apoſtolorum princeps commonet: Paſcite qui in uobis eſt gregem CHRISTI, non
coacte, ſed ſpontanee, ſecundum deum exhortantes. His itaq; manſuetiſſimi rerum
al. eleuatus, orſus domini, diualibus apicibus animatus, & ad ſpem conſolationis de profundis angori
bus * alleuiatus, ſum meliori refectus confidentia paulatim, quæ per manſuetiſ-
ſimæ fortitudinis ueſtræ ſacram dudum præcepta ſunt, efficaciter promptam ob-
ſequentiam exhibere, ut perſonas quales ſecundum temporis huius defectum
ac ſeruilis prouinciæ qualitatem poterant inueniri, pro obedientiæ ſatisfacti-
one inquirerem, & cum conſilio confamulorum meorum epiſcoporum, tam de
propinqua huius apoſtolicæ ſedis ſynodo, quamq; de familiari clero amatores Chri
ſtiani

A ſtiani imperij, & ſequenter de religioſis ſeruis dei, ut ad pijſſimæ tranquillitatis ue=
ſtræ ueſtigia properarent, hortarer. Et niſi longus prouinciarum ambitus, in quibus
humilitatis noſtræ concilium conſtitutum eſt, tanti temporis protelationem ingere
ret, olim hoc, quod uix tandẽ nunc fieri potuit, ſtudioſa obedientia noſter * famula= al. noſtri
tus impleret. Sed dum de diuerſis prouincijs familiare nobiſcum concilium congre=
gatur, & dũ perſonas, quaſdã quidẽ de hac ſeruili ueſtri sereniſſimi principatus Ro=
mana urbe, uel proxima dirigere ꝓcuramus, quaſdam de lõge poſitis ꝓuincijs, in qui
bus uerbum Chriſtianæ fidæi ab apoſtolicis exiguitatis meæ prædeceſſoribus miſſi
prædicabant, remeare præſtolamur, non paruus temporum curſus * lapſus eſt: ut cor al. elapſus
porales ægritudines mei famulatus ſilentio tranſeam, quibus nec uiuere licet, nec li=
bet aſſiduis ægrimonijs laborantem. Ideoq; Chriſtianiſſimi domini filij, ſecundum
pijſſimam iuſſionem à deo protegendæ manſuetudinis ueſtræ, pro obediẽtia quam
debuimus, non pro confidentia eorum ſcientiæ quos dirigimus, præſentes conſamu
los noſtros, Abundantiũ, Ioannem, & Ioannem reuerendiſſimos fratres noſtros epi=
ſcopos, Theodorum & Georgium dilectiſſimos filios noſtros presbyteros, cum di=
lectiſſimo filio noſtro Ioanne diacono, & Conſtantino ſubdiacono ſanctæ huius ſpi=
ritalis matris apoſtolicæ ſedis, necnon & Theodorum presbyterum legatum ſanctæ
B Rauennatis eccleſiæ, & religioſos ſeruos dei monachos cum ſcripturarũ cordis de=
uotione curauimus demandare. Nam apud homines in medio gentium poſitos, &
de labore corporis quotidianum uictũ cum ſumma * hæſitatione conquirentes, quo al. exercitatione
modo ad plenum poterit inueniri ſcripturarum ſcientia, niſi quæ regulariter à ſan=
ctis atque apoſtolicis prædeceſſoribus, & uenerabilibus quinque concilijs definita
ſunt, cum ſimplicitate cordis & ſine ambiguitate à patribus traditæ fidei conſerua=
mus, unum ac præcipuũ bonum habere ſemper optantes atq; ſtudentes, ut nihil de
eis quæ regulariter definita ſunt, minuatur, nihil mutetur uel augeatur, ſed eadem &
uerbis & ſenſibus illibata à nobis cuſtodiatur? Quibus portitoribus, & teſtimonia ali
quorum ſanctorum patrum, quos hæc apoſtolica Chriſti eccleſia ſuſcipit, cum eo=
rum libris tradidimus, ut facultatem ſuggerendi à benigniſſimo ueſtræ Chriſtiani=
tatis imperio conſecuti, ex his duntaxat ſatisfacere ſtudeant, dum imperialis manſue al. præceperit
tudo * præciperet, quid hæc ſpiritalis mater eorum ac à deo propagati imperij apo al. perceperit
ſtolica Chriſti eccleſia credat & prædicet, non per eloquentiam ſecularem, quæ nec
ſuppetit idiotis hominibus, ſed per ſynceritatem apoſtolicæ fidei, in qua & ab incu=
nabulis edocti uſq; in finem propagatori ueſtri Chriſtiani imperij, cæli domino, o=
mnes nobiſcum deprecamur ſeruire atque obedire. Licentiam proinde eis ſiue au=
C toritatem dedimus apud tranquilliſſimũ ueſtrum imperium, dum iuſſerit eius cle= al. ſatisfaciendi
mentia, ſimpliciter * ſatisfaciendum, inquantum eis duntaxat iniunctum eſt, ut nihil
profecto præſumant augere, minuere uel mutare, ſed traditionem huius apoſtolicæ
ſedis, ut à prædeceſſoribus apoſtolicis pontificibus inſtituta eſt, ſynceriter enarrare.
Pro quibus flexo mentis poplite, ſuppliciter ueſtram ad manſuetudinem ſemper
intentam clementiam deprecamur, ut, iuxta benigniſſimam atq; auguſtiſſimam im
perialis ſacræ promiſſionẽ, acceptione eos dignos efficiat Chriſto imitabilis ueſtra
tranquillitas, atque placabiles auditus eorum humilimis ſuggeſtionibus accommo
dare dignetur. Sic aures dei omnipotentis ſuis precibus ad exaudiendũ inueniat ue=
ſtra mãſuetiſſima pietas reſeratas, illæſoſq; tã in rectitudine noſtræ apoſtolicæ fidei,
quãq; corporũ ſoſpitate in ꝓprijs reſtituere iubeat: ſic reſtituat ſuperna maieſtas per
fortiſſimos atq; inuictiſſimos labores ueſtræ à deo corroboratæ clementiæ ſub be=
nigni ueſtri principatus regimine totam Chriſtianam rempublicam, & fortiſſimis
ueſtris ſceptris aduerſas ſubigat nationes, ut ex hoc omni animæ atque om̃ibus gen=
tibus ſatisfiat: quia quod per auguſtiſſimos apices de immunitate atque illæſione
euntium, deo ſibi aſpirante, polliceri dignata eſt, adimpleuit in omnibus. Non em̃
nobis eorũ ſcientia confidentiam dedit, ut ad pia ueſtra ueſtigia eos auderemus di=
b iij rige=

rigere, ſed hoc imperialis ueſtra benignitas clementer iubens hortata eſt, & noſtra D
puſillitas, quod iuſſum eſt, obſequenter impleuit. Vt autem ueſtræ diuinitus inſtru
ctæ pietati, quid apoſtolicæ noſtræ fidei uigor contineat, breuiter intimemus, quam
percepimus per apoſtolicam apoſtolicorumq́ pontificum traditionem, & ſancta-
rum quinque generalium ſynodorum, per quas fundamenta catholicæ Chriſti ec-
cleſiæ firmata atque ſtabilita ſunt: hic igitur ſtatus eſt euangelicæ atque apoſtolicæ fi
dei, regularisq́ traditio, ut confitentes ſanctam & inſeparabilem trinitatem, id eſt,
patrem & filium & ſanctum ſpiritum, unius eſſe deitatis, unius naturæ & ſubſtan-
tiæ ſiue eſſentiæ, unius eam prædicemus & naturalis uoluntatis, uirtutis, operatio-
nis, dominationis, maieſtatis, poteſtatis & gloriæ. Et quicquid de eadem ſancta tri-
nitate eſſentialiter dicitur ſingulari numero, tanquam de una natura trium conſub-
ſtantialium perſonarum comprehendamus regulari ratione hoc inſtitui. Cum ue-
al. adorandæ ro de uno earundem trium perſonarum ipſius ſanctæ trinitatis, filio dei, deo uerbo,
& de myſterio * admirandæ eius ſecūdum carnem diſpenſationis confitemur, omnia
duplicia unius eiuſdemq́ domini ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſecundum euangeli-
cam traditionem aſſerimus, id eſt, duas eius naturas prædicamus, diuinam ſcilicet &
humanam, ex quibus & in quibus etiam poſt admirabilem atq; inſeparabilē uniti-
onem ſubſiſtit. Et unamquanq; eius naturam proprietatem naturalem habere confi E
temur, & habere diuinam omnia quæ diuina ſunt, & humanam omnia quæ humana
ſunt, abſq; ullo peccato. Et utraſque unius eiuſdem dei uerbi incarnati, id eſt, huma-
nati, inconfuſe, inſeparabiliter, immutabiliter eſſe cognoſcimus, ſola intelligentia
quæ unita ſunt, diſcernentes, propter confuſionis duntaxat errorem. Aequaliter eñ
& diuiſionis, & commixtionis deteſtamur blaſphemiam. Cum duas autem naturas
duasq́ naturales uoluntates, & duas naturales operationes confitemur in uno do-
mino noſtro Ieſu Chriſto, non contrarias eas, nec aduerſas ad alterutrū dicimus (ſic-
ut à uia ueritatis errantes, apoſtolicam traditionem accuſant, abſit hæc impietas à fi-
al. per ſe ſeparatas delium cordibus) nec tanquam * ſeparatas in duabus perſonis uel ſubſiſtētijs, ſed du
as dicimus unum eundemq́ dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſicut naturas, ita
& naturales in ſe uoluntates & operationes habere, diuinam ſcilicet & humanam:
diuinam quidem uoluntatem & operationem, habere ex æterno cum coeſſentiali pa
tre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum noſtra natura ſuſceptam.
Hæc eſt apoſtolica atque euangelica traditio, quam tenet ſpiritalis ueſtri feliciſſimi
imperij mater apoſtolica Chriſti eccleſia. Hæc eſt mera confeſſio pietatis. Hæc eſt
Chriſtianæ religionis uera atque immaculata profeſſio, quam non humana adinue-
nit uerſutia, ſed ſpirituſſanctus per * apoſtolorū principes docuit. Hæc eſt firma & F
irreprehenſibilis ſanctorum apoſtolorū doctrina, cuius ſynceræ pietatis integritas quo
aduſq; liberiter prædicatur, in republica Chriſtiana ueſtræ tranquillitatis imperi-
al tuebitur, ſtabilietur, & exultabit. um * tuetur, ſtabilitur, & exultat, & felix (ut perfecte confidimus) * demonſtrabit.
Credite humilimo mihi Chriſtianiſſimi domini filij, quia pro ſtabilitate & exultati
al. demonſtrabitur one eius, has cum fletibus p̄ces effundo. Et hæc (licet indignus & exiguus) ſynceri-
al. dirigendo ter * diligendo, p̄ſumo conſulere: quia ueſtra à deo concedenda uictoria, noſtra ſalus
eſt: ueſtræ tranquillitatis felicitas, noſtra lætitia eſt: ueſtræ māſuetudinis ſoſpitas, no
ſtræ paruitatis ſecuritas eſt. Et ideo cum corde contrito & profluētibus lachrymis,
al. dignamini mente proſtratus exoro, porrigere * dignemini clementiſſimam dexteram apoſtoli
cæ doctrinæ, quam cooperator piorum laborum ueſtrorū beatus Petrus apoſtolus tra
didit, non ut ſub modio condatur, ſed tuba clarius in toto orbe p̄dicetur: q͂a eius ue
Matt. 16. c ra confeſſio à patre de cælis eſt reuelata, pro q̄ à dño oīm beatus eſſe pronunciatus
Ioan. ult. d eſt Petrus: q & ſpiritales oues eccleſiæ ab ipſo redēptore oīm terna commendatiōe
paſcendas ſuſcepit: cuius adnitente p̄ſidio, hæc apoſtolica eius eccleſia nunq̄ à uia ue
ritatis in q̄libet erroris parte deflexa ē, cuius autoritatē, utpote apoſtolorum oīm prin
cipis, ſemp oīs catholica Chriſti eccleſia, & uniuerſales ſynodi fideliter amplectētes,
in cun-

A in cunctis ſecutæ ſunt,oẽſq́ uenerabiles patres apoſtolicã eius doctrinam amplexi,ꝑ
quam & ꝓbatiſſima eccleſiæ Chriſti luminaria claruerunt, & ſancti q̃dem doctores
orthodoxi uenerati atq; ſecuti ſunt,hæretici aũt falſis criminationibus ac derogatio=
nũ odijs inſecuti.Hæc eſt apoſtolorũ Chriſti uiua traditio, quam * ubiq; eius tenet ec al.undecunq;
cleſia,quæ ꝑcipue diligenda atq; fouenda,& fiducialiter ꝑdicanda eſt, quæ ꝑ ueridi=
cam confeſſionem deo conciliat,quæ & Chriſto dño commẽdabilem facit,quæ cle
mentiæ ueſtræ Chriſtianũ cõſeruat imperiũ, quæ à cæli dño largas uictorias ueſtræ
pijſſimæ* fortitudinis confirmat,quæ comitatur in ꝑlijs,& expugnat aduerſos:quæ al.fortitudini conferet,
ueſtrũ à deo propagatũ imperiũ ubiq; ut murus inexpugnabilis ꝓtegat,quæ terro=
rem in contrarias nationes immittat,& ira diuina ꝑcellat,quæ & in bellis triũphales
palmas de hoſtiũ deiectione atq; ſubiectione cælitus tribuat,& in pace ſecurũ & hi=
larem ueſtrum fideliſſimũ principatum ſemꝑ cuſtodiat.Hæc eſt enĩ ueræ fidei regu=
la, quã & in proſperis,& in aduerſis uiuaciter tenuit ac defendit hæc ſpiritalis mater
ueſtri tranquilliſſimi imperij,apoſtolica Chriſti eccleſia: quæ ꝑ dei omĩpotentis gra
tiam à tramite apoſtolicæ traditionis nunq̃ erraſſe probabitur,nec hæreticis nouitati
bus deprauata ſuccubuit:ſed ut ab exordio fidei Chriſtianæ ꝑcepit ab autoribus ſuis
apoſtolorum Chriſti principibus,illibata fine tenus permanet,ſecundum ipſius do
B mini ſaluatoris diuinam pollicitationem,quam ſuorum diſcipulorum principi in ſa
cris euangelijs fatus eſt: Petre Petre, inquiens, ecce ſatan expetiuit ut cribraret uos,
ſicut qui cribrat triticum. ego autem pro te rogaui, ut non deficiat fides tua. Et tu Luc.22.c
aliquando conuerſus,confirma fratres tuos. Conſideret itaque ueſtra tranquilla cle=
mentia,quoniam dominus & ſaluator omnium,cuius fides eſt, qui fidem Petri non
defecturam promiſit,confirmare eum fratres ſuos admonuit, quod apoſtolicos pon
tifices meæ exiguitatis prædeceſſores,confidẽter feciſſe ſemper,cũctis eſt cognitũ:
quorum & puſillitas mea, licet impar & minima, pro ſuſcepto tamen diuina di=
gnatione miniſterio, pediſſequa cupit exiſtere. Væ enim mihi erit, ſi ueritatem
domini mei, quam illi ſynceriter prædicarunt, prædicare neglexero. Væ mihi
erit,ſi ſilentio texero ueritatem,quam erogare nummularijs iuſſus ſum,id eſt, Chri Matt.25.c
ſtianum populum imbuere & docere. Quid dicam in ipſius Chriſti futuro exami=
ne,ſi hic(quod abſit)prædicare eius ſermonum ueritatem confundor?Quid de me=
ipſo,quid de commiſſis animabus ſatisfaciam, dum de officio ſuſcepto rationem di=
ſtrictam exegerit?Quis igitur,clementiſſimi atque pijſſimi domini filij, (quod tre
mens,& conſternatus ſpiritu dico)nõ prouocetur illa admirabili pollicitatione, q̃
fidelibus repromittit:Qui me confeſſus fuerit coram hominibus,inquiens,confite= Matt.10.d
C bor & ego eum coram patre meo,qui in cælis eſt? Et quem infidelium ſaltem non & Luc.12.b
perterreat illa ſeueriſſima comminatio,qua indignaturum ſe proteſtatur & aſſerit, Matt.10.d
inquiens:Qui me negauerit coram hominibus,negabo & ego eũ coram patre meo, & Luc.12.a
qui in cælis eſt?Vnde & B.Paulus apoſtolus gentiũ cõmonet & dicit:Sed licet nos, Gala.1.b
aut angelus de cælo euangelizet uobis, præter quod euangelizauimus uobis,ana=
thema ſit. Vbi itaque talis imminet deprauantibus, uel tacentibus ueritatem pœna
ſupplicij,quomodo non eſt fugiẽda de fidei dominicæ ueritate ſubtractio?Vnde &
apoſtolicæ memoriæ meæ paruitatis prædeceſſores dominicis doctrinis inſtructi,
ex quo nouitas hæretica in Chriſti immaculatã eccleſiã Conſtantinopolitanæ eccle
ſiæ ꝑſules introducere conabãt,nunq̃ neglexerũt eos hortari,atq; obſecrãdo cõmo
nere, ut à praui dogmatis hæretico errore,ſaltẽ tacẽdo deſiſterẽt,ne ex hoc exordiũ
diſſidij in unitate eccleſiæ facerent, unã uoluntatem, unamq́ operationem duarũ na
turarum aſſerentes in uno domino noſtro Ieſu Chriſto,quod Arriani & Apollina=
riſtæ,Eutychianiſtæ, Timotheiani, Acephali,Theodoſiani & Gaianitæ, & omnis o=
mnino hæreticus furor, ſiue confundentium, ſeu diuidentium incarnationis Chriſti
myſterium,docuit.Confundẽtes quidem ſanctæ incarnationis myſterium,eo quod
deitatis & humanitatis Chriſti unam naturam dicant, unam eum ſicut unius uolun=

tatem & operationem perſonalem habere contendunt. Diuidentes autem inſeparabilem unitionem in duas naturas, quas ſaluatorem habere cognoſcunt, non per unitionem, quæ ſecundum ſubſiſtentiam facta cognoſcitur, uniunt, ſed blaſphemantes per affectũ uoluntatis, tanquam duas ſubſiſtentias, id eſt, duos quoſdam, per concordiam iungunt. Porro apoſtolica Chriſti eccleſia, ſpiritalis mater à deo fundati ueſtri imperij: & unum dominum Ieſum Chriſtum confitetur ex duabus, & in duabus exiſtentem naturis, & duas eius naturas, diuinam ſcilicet & humanam, etiam poſt inſeparabilem unitionẽ inconfuſas, in eo eſſe defendit, & ex proprietatibus naturalibus unamquanq; harum Chriſti naturarũ perfectam eſſe cognoſcit, & quicquid ad proprietatis naturam pertinet, duplicia omnia confitetur: quia ipſe idem dominus noſter Ieſus Chriſtus & deus perfectus eſt, & homo perfectus eſt, ex duabus & in duabus naturis: & poſt admirabilem incarnationem exiſtens, nec deitas ſine humanitate, nec humanitas eius ſine deitate poſſit intelligi. Conſequẽter itaq;, iuxta regulam ſanctæ catholicæ atq; apoſtolicæ Chriſti eccleſiæ, duas etiã naturales uoluntates in eo, & duas naturales operationes eſſe confitetur & prædicat. Nam ſi perſonalẽ quiſquam intelligat uoluntatem, dum tres perſonæ in ſancta trinitate dicuntur, neceſſe eſt ut & tres uoluntates perſonales, & tres perſonales operationes (quod abſurdum eſt & nimis prophanum) dicerentur. Sin autem, quod fidei Chriſtianæ ueritas continet, naturalis uoluntas eſt, ubi una hæc natura dicitur ſanctæ & inſeparabilis trinitatis, conſequenter & una naturalis uoluntas, & una naturalis operatio intelligenda eſt. Vbi uero in una perſona domini noſtri Ieſu Chriſti mediatoris dei & hominum, duas naturas (id eſt, diuinam & humanam) confitemur, in quibus & poſt admirabilem adunationẽ conſiſtit, ſicut duas unius eiuſdemq; naturas, ita & duas naturales uoluntates, duasq; naturales operationes eius regulariter confitemur. Vt autem huius ueridicæ confeſſiõis intelligentia ex ueteris nouiq; teſtamenti à deo inſpirata doctrina, pietatis ueſtris mẽtibus clareat (* plusq; enim & incomparabiliter ueſtra poſſit clementia ſenſum ſanctarum ſcripturarum penetrare, q̃ noſtra puſillitas uerbis defluentibus explanare) ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui uerus & perfectus deus, uerus & perfectus homo eſt, in ſacris ſuis euangelijs proteſtatur in aliquibus humana, in aliquibus diuina, & ſimul utraq; in alijs de ſe patefaciens, ut ſe uerum deũ, uerumq; hominem credere, ac prædicare fideles ſuos * perſtrueret: orat quidẽ ad patrem ut homo, ut calicem paſſionis tranſigeret, quia in eo noſtræ humanitatis natura abſq; ſolo peccato perfecta eſt: Pater, inquiẽs, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Veruntamen non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu uis. Et in alio loco: Non mea uoluntas, ſed tua fiat. Cuius teſtimonij ſenſum ſi à ſanctis & probabilibus patribus explanatum, cognoſcere cupimus, &, quid mea uoluntas, quid tua ſignificet, ueraciter intelligere, beatus Ambroſius in ſecundo libro ad beatæ memoriæ Gratianũ Auguſtum his uerbis de hoc loco nos intelligere commonet, inquiens: Suſcepit ergo uoluntatem meam, ſuſcepit triſtitiam meam. confidenter triſtitiã nomino, quia crucẽ prædico. mea eſt uolũtas, quam ſuam dixit: quia ut homo ſuſcepit triſtitiam meam, ut homo locutus eſt. & ideo ait, non ſicut uolo, ſed ſicut tu uis. Mea eſt triſtitia, quã meo ſuſcepit affectu. Ecce claret, pijſſime principum, q; hic ſanct⁹ pater uerbum ipſum, quod dominus orans protulit, Non quod ego uolo, ad humanitatem eius pertinere conſignat, per quam & obediens ſecundum doctrinam beati Pauli apoſtoli gẽtium dicitur uſque ad mortem, mortem autem crucis. Vnde & obediens parentibus intimatur, quandoquidem obedientiam eius uoluntariam non ſecundum diuinitatem, qua omnium dominatur, pium eſt intelligere, ſed ſecũdum humanitatem, qua ſponte ſe parentibus ſubdidit. Quod & ſanctus Lucas euãgeliſta ſimiliter commemorat, eundem dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ſecundum humanitatem orantem ad patrem introducens, & aſſerens: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Veruntamen non mea uoluntas, ſed tua fiat. Quem locũ confeſſor Chriſti Athanaſius antiſtes

Margin notes: D; E; F; al. plus; al. inſtrueret; Matt. 26. d; Mar. 14 d; Lucæ 22. d; Ambroſius ad Gratianũ Auguſtum; Philip. 2. a; Lucæ 2. g; Lucę 22. d; Athanaſius contra Apol

A tiſtes Alexandrinæ eccleſiæ, in libro aduerſus Apollinarium hæreticum de trinita- linarem de trinitatis incarnatione,
te & incarnatione, etiam duali numero comprehendens, ſic explanat: Et quando di-
cit, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte, & tamen non mea, ſed tua uoluntas Lucæ 22.d
fiat. Et iterum, Spiritus promptus, caro autem infirma: duas uoluntates hic oſten- Matt. 26.d
dit, & unam quidem humanam, quæ eſt carnis, aliam autem diuinam. Quod enim
humana propter infirmitatem carnis refugiebat paſſiōem, diuina autem eius prom
pta erat, qua explanatione quid uerius poterit intimare? Quomodo enim non in
eum duæ uoluntates, id eſt, diuina & humana fideliter agnoſcuntur, in quo duæ na-
turæ etiam poſt inſeparabilem adunatiōem ſynodali præconio prædicantur? Nam Ioan. 13.e
& Ioannes, qui ſuper pectus domini recubuit, dilectus diſcipulus, eandem continen & 21.f
tiam his explanat uerbis: Quia deſcendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, Ioan. 6.d
ſed uoluntatem eius qui miſit me, patris. Et iterum: Hæc eſt uoluntas eius qui me
miſit, ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, ſed ut reſuſcitem illud in nouiſſi-
mo die. Item eundem dominum introducit cum Iudæis diſputantem, atque dicen
em inter cætera: Quia non quæro uolūtatem meam, ſed uoluntatem eius qui miſit
me. Cuius diuini ſermonis intentum beatus Auguſtinus præſtantiſſimus doctor ita Ioan. 5.e
B aduerſum Maximinum Arrianum diſſerit, & dicit: Vbi autem dixit filius patri, Ve Aug. contra Maximinum cap. 20.
rum non quod ego uolo, ſed quod tu uis, quid te adiuuat, quod tua uerba ſubiūgis, Matt. 26.d
& dicis, oſtendit uere ſuam uoluntatem ſubiectam ſuo genitori? quaſi nos negemus Mar. 14.d
hominis uoluntatem uoluntati dei eſſe debere ſubiectam. Nam ex natura hoīs hoc Lucæ 22.d
dixiſſe dominum cito uidet, qui locum ipſum ſancti euangelij paulo attentius intu-
etur. Ibi enim dixit, Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortem. Nunquid ex natura uni- Matt. 26.d
ci uerbi poſſit hoc dici? Sed homo, qui putas gemere naturam ſpiritusſancti, cur Roma. 8.e
non etiam naturam uerbi dei unigeniti triſtem dicas eſſe potuiſſe? Illi tamen quid
tale diceretur? Non ait, Triſtis ſum, quamuis etiam ſi hoc dixiſſet, non niſi ex na-
tura hominis oportuiſſet intelligi: ſed ait, Triſtis eſt anima mea, quā ſicut homo uti-
que habebat humanam. quanquam & in hoc quod ait, Non quod ego uolo, aliud ſe
oſtendit uoluiſſe quàm pater, quod niſi humano corde non poſſet cum infirmitate
noſtra in ſuum non diuinum, ſed humanum transfigurare affectum. Homine quip-
pe non aſſumpto, nullo modo patri diceret unicum uerbum, Non quod ego uolo.
Nunquam enim poſſet immutabilis illa natura quicquam aliud uelle, quàm pater.
Hæc ſi diſtingueretis Arriani, hæretici non eſſetis. Per quam diſputationem hic ue-
nerabilis pater demonſtrat, quia & cum dicit dominus ſuam, humanitatis ſuæ ſigni
ficat uoluntatem: & cum dicit non *eſſe uoluntatem ſuam, admonet nos, non no- al. facere
C ſtram quærere principaliter uoluntatem, ſed per obedientiam, noſtram uoluntatem
diuinæ ſubijcere uoluntati. Vnde patefacit, quia & humanam habuit uolūtatem,
per quam *obedijt patri: & immaculatam ab omni peccato eandem humanam uo- al. obediuit
luntatem, utpote uerus deus & homo, hanc in ſemetipſo *habuit. Quod & ſanctus al. habuit, & probauit.
Ambroſius in explanatione ſancti Lucæ euangeliſtæ ſic diſſerit: Suam, ad homi-
nem retulit: patris, ad diuinitatem. Voluntas enim hominis, temporalis: uolun- Ambro. ſup Lucam.
tas diuinitatis, æterna. Hæc ſpiritalis pater commemorans, aſtruit, qualem uolun-
tatem ex æterno cum patre & ſpiritusancto filius communem naturaliter habet, qua-
lem'ue temporaliter per aſſumptam humanitatem idem ipſe in ſua perſona ſuſce-
pit. Quod & apoſtolicæ memoriæ ſanctus Leo in epiſtola ad Leonem Auguſtum Leo epiſtola 17. & finali
explanat, unicuique formæ, id eſt, naturæ, quæ in CHRISTO ſunt, diſcreta conſi-
deratione, quæ in ſcripturis de eo referuntur, adſignans: & hoc, quod ſuam domi-
nus dixit uoluntatem, ad humanitatem eius pertinere demonſtrans, ſic dicit: Secun-
dum q̄dem formam ſerui, non uenit facere uolūtatem ſuam, ſed eius qui miſit eum.
Ecce enim hic apoſtolicus pater, ad formam ſerui eundem domini noſtri ſermo-
nem congruere, nos docuit intelligere. Præterea, quomodo pie poterunt intelligi
diuerſa ſuper hoc ſanctarum teſtimonia ſcripturarum, quæ nunc quidem ex natu-
ra

ra humanitatis, nunc autem ex diuinitate unius eiuſdemq́ domini noſtri Ieſu Chri- D
ſti ueri dei, & hominis aſtruuntur, & modo ſcriptura commemorat: Omnia quæ-
Pſal. 134. cunque uoluit dominus, fecit in cælo & in terra. Itemq́, Sicut pater ſuſcitat mor-
Ioan. 5. d Matt. 8. a tuos & uiuificat, ita & filius quos uult, uiuificat. Et leproſo dicit: Volo. Mundare.
Matth. 11. d Et nemo poſſit cognoſcere patrem niſi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Itemq́
quædam de humana eius uoluntate euangelij ſacramenta commemorant, cum di-
Matt. 14. c Ioan. 6. b cunt, eum ſuper mare ambulantem uelle ut uere hominem ſuos tranſire diſcipulos.
Mar. 9. e Et dum cum diſcipulis per Galilæam tranſiret, noluit ut aliquis cognoſceret. Et ut
Ioan. 4. e homo dicit, Meus cibus eſt, ut faciam uoluntatem eius qui me miſit. Et nolebat per
Iudæam ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Et iterum ſurgens, uenit
Ioan. 7. a Mar. 7. c in partes Tyri, & ingreſſus in domum, noluit aliquem ſcire, & non potuit latere.
Ergo ne ille omnium conditor ac redemptor, de quo dicitur, Omnia quæ uoluit do
Pſal. 134. minus, fecit in cælo & in terra: cuius uelle hoc eſt, quod poſſe: cuius nutui cæleſtes
cum terrore deſeruiunt poteſtates, in terris latere uolens, non potuit, qui per diui-
nam maieſtatem ex æterno cum patre in cæleſtibus dominatur arcanis, & in manu
Pſal. 94. eius fines terræ ſunt, niſi hoc ad humanam eius uoluntatem, quam temporaliter di
gnatus eſt adſumere, redigatur. Quanto ergo errore, talia non diſcernens, inuolui-
tur, ut dicat una eademq́ uoluntate & omnia in cælo & in terra, quæ uoluit, domi-
num poſſe, & eadem iterum uoluntate in domo uili uolentem latere, non poſſe, E
ſecundum euangelica teſtimonia? Sed ſi ad diſpenſationem humanitatis eius, per
quam humilitatem noſtram aſſumpſit, redigitur, omnia, quæcunq́ diuina eius ma-
ieſtate minora ſunt, ad humanitatem ipſius pertinere cognoſcit, quam perfecte ſuſ
cepit abſq́ ullo peccato, ut hanc etiam perfecte ſaluaret. Quod enim ab eo non ſuſ-
ceptum eſt, nec ſaluatum eſt, ſecundum quod nos conſtantiſſimus prædicator ueri-
Gregorius Nazianzenus tatis Gregorius Nazianzenus præſul inſtituit. Itaque ſi ab eo humana uoluntas, ſic-
ut & natura ſuſcepta eſt, & ſaluata eſt, & quod à ſuſceptore ſaluatum eſt, non ei
poterat eſſe contrarium. Nihil enim ſibi contrarium creator omnium condidit, uel
p myſterium incarnationis aſſumpſit. Et hymnidicus Dauid perſonam domini no
Pſal. 39. ſtri Ieſu Chriſti in pſalmis introducens, pronunciat: Vt faciam uoluntatem tuam
deus meus uolui. Itemq́, Voluntarie ſacrificabo tibi. Nunquid ſecūdum deitatem
Pſal. 53. alia eſt uoluntas patris, quàm filij? aut aliud uult filius, quàm pater? Si igitur unum
uolunt, & nulla eſt in ſancta trinitate differentia uoluntatis, quo modo intelligen-
dum eſt, quod propheta de eius perſona teſtatur, Vt faciam uoluntatem tuam deus
meus uolui, niſi fideliter intelligatur de immaculata eius humanitatis uoluntate di
Pſal. 39. xiſſe? Vnde & ſequitur, & legem tuam in medio cordis mei. Nullus enim eſt, qui F
ambigat, quòd idem pſalmus in perſona Chriſti à propheta prædicatus eſt. Quod
& apoſtolus Paulus in epiſtola ad Philippenſes, ſi fidem plenam quiſquā intendere
uelit, adnunciat, de eodem domino noſtro Ieſu Chriſto ſic inquiens: Qui cum in for
Philip. 2. a. ma dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem deo, ſed ſemetipſum exina
niuit, formam ſerui accipiens. In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuen-
tus ut homo, humiliauit ſemetipſum, factus obediens uſq́ ad mortem, mortem au
tem crucis. Ecce hic ueriſſimus præco, & formarum (id ē, naturarum) Chriſti diffe
rentiam docet, & obedientiam uſq́ ad mortem humanæ formæ prudēter aſſignat.
Nā qs in tm̄ à luce ueritatis abſceſſit, ut ſecūdū diuinitatis ſuæ uoluntatē p̄ſumat di
cere dn̄m nr̄m Ieſum Chr̄m patri obediſſe, cui eſt æq̄lis in oībus, & hoc uelit in oī-
bus & ipſe quod pater? Aut quis non intelligat obedientiā humanæ magis cōpetere
uolūtati, in q̄ nullū habuit om̄ino peccatū? Nec diceret obediens uſq́ ad mortē, niſi
humanam in ſe ſuſciperet uoluntatem, ſicut animam rationalem carnem'que cum
oībus ſuis proprietatibus humanatus aſſumpſit. Præterea, ut clareat ueſtræ p̄ijſſi-
mæ benignitati, quòd naturalis eſt humana uoluntas, & qui uoluntatem humanam
in Chriſto abnegat, abſq́ ſolo peccato eum nec habere humanam animam confite

tur

A tur,ueritatis prudẽtiſſimus prædicator beatus Auguſtinus in quinto uolumine diſ putationis aduerſus Iulianum Pelagianiſtam, quid ſit uoluntas, his definit uerbis: Aug.lib.5. cõtra Iulianũ Motus animi quid eſt niſi motus naturæ? Animus enim ſine dubitatiõe natura eſt: proinde uoluntas motus eſt naturæ,quoniam motus eſt animi. Ecce per huius pru dentiſſimi patris definitionem,quid ſit humana uoluntas, monſtratum eſt, quia ani mi motus eſt. Item in eodem: Veritas autem dicit,quandiu eſt uoluntas ulla,à natu ra non poteſt ſeparari. Et rurſus in eodem uolumine: Et aliunde eſt uoluntas, & eſſe Aug.in eodẽ non *cogitur, & ſi eius origo quærenda non eſt,non ideo quærenda nõ eſt,quod uo al. cognoſcitur luntas aliunde non eſt, ſed quia manifeſtum eſt unde ſit. Ab illo enim eſt uolun tas, cuius eſt uoluntas, ab angelo ſcilicet uoluntas angeli, ab homine hominis, à deo dei. Et ſi operatur deus in * hominem uoluntatem bonam, id agit, ut oria al. homine tur ab illo bona uoluntas, cuius eſt uoluntas. Et iterum: Cur ergo negas,inquit, clauſis oculis res apertas, de natura hominis exoriri hominis uoluntatem? Itemq;: Ipſe animi motus,cogente nullo, uoluntas eſt: quia propter hoc eſt dicere, uoluntas exiſtit de animi motu, quod uoluntas exiſtit de uoluntate. Et iterum: Ita ne uero Iuliane ex homine hominis uoluntas non oritur, cum homo bonũ opus dei

B ſit? Poſtremo,potuit ne aſcendere in cor tuum,exoriri quidem hominis uoluntatẽ, ſed non de libero eius arbitrio? Dic ergo unde,ſi non de natura,id ẽ,non de ipſo ho mine? Quibus teſtimonijs claret,unãquanq; earũ, quas hic ſpiritalis pater dinume rauit naturas,propriã naturalem habere,& unicuiq; aſſignari debere uoluntatem. Neq; enim poterit angelica natura diuinam habere uoluntatem aut humanam,ne q; humana natura uoluntatem dei uel angeli, ſicut nec alterius,q̃ eſt quiſquam natu ralẽ habere poterit motũ,niſi quod eſt naturaliter,aut creatus eſt. Cum hæc ita ue ritas habeat,certiſſime claret,quòd in domino noſtro Ieſu Chriſto duas, id ẽ,dei & hominis, naturas ſiue ſubſtantias confitentes in unam conueniſſe ſubſiſtentiã ſiue p ſonam, neceſſe eſt,& duas nos naturales in eo fateri uoluntates, diuinam ſcilicet & humanam: quia neque diuinitatem eius,quantum ad naturæ rationem pertinet, hu manam habuiſſe uoluntatem dicendum eſt: neq; humanitatem eius,diuinam habu iſſe naturaliter uoluntatem credendum eſt: neq; rurſum aliquam ex eiſdem duabus Chriſti ſubſtantijs abſq; naturali uoluntate extitiſſe fatendum,cum & humana per omnipotentiam diuinitatis eius ſublimata ſit,& diuina per humanitatem eius hoĩ bus reſerata. Reddere itaq; neceſſe eſt,quæ diuina ſunt,eidem ut deo: quæ humana ſunt,eidem ut homini: & utraq; per ſubſiſtentialẽ adunationẽ unius eiuſdẽq; domi ni noſtri Ieſu Chriſti,ueraciter cognoſcenda. Quod ueriſſima definitio ſancti Chal Chalcedonẽ.

C cedonenſis concilij cõmonet,aſſerens: Sequentes igĩ ſanctos patres,unũ eundẽ cõfi cõcilij actio. ne 5. teri filiũ & dñm noſtrũ Ieſum Chrm,conſonãter oẽs nos docemus eundẽ perfectũ in deitate,eundẽ perfectũ in humanitate,deũ uere,& hoĩem uere,eundem ex ani ma rõnali & corpore,conſubſtantialẽ patri ſecundũ deitatẽ, & conſubſtantialẽ no bis eundẽ ſecundũ hũanitatẽ,& p oĩa nobis ſimilẽ abſq; pctõ,ante ſecula quidem de patre genitũ ſecundũ deitatẽ,in nouiſſimis aũt diebus eũdem ꝓpter nos, & ꝓpter ſalutẽ noſtrã ex Maria uirgine dei genitrice ſecundũ hũanitatẽ,unũ eundẽq; Chrm filiũ *dei unigenitũ,in duabus naturis inconfuſe,immutabiliter,indiuiſe,inſeparabi liter cognoſcendũ,nuſq̃ ſublata naturarũ differentia ꝓpter unionẽ,magiſq; ſalua ꝓ prietate utriuſq; naturæ, & in unã perſonam atq; ſubſiſtentiã concurrente,nõ in du as perſonas partitũ atq; diuiſum,ſed unũ & eũdẽ filiũ unigenitũ deũ uerbũ dominũ Ieſum Chriſtum. Hoc idem etiã & ſancta ſynodus, quæ ſub auguſtæ memoriæ Iu Conſtantinopolita.5. ſynodi definitione 7. ſtiniano principe in Conſtantinopoli congregata eſt,in ſeptimo definitionum capi tulo ꝑdicat: Si quis in duabus naturis,dicẽs, in deitate uidelicet & hũanitate,unũ do minũ nrm Ieſum Chrm cognoſci nõ cõfitetur,ut p hoc ſignificet differẽtiã natura rum,ex quibus inconfuſa & ineffabilis unitas facta eſt,neque uerbo in naturam car nis transfigurato,neque carne in uerbi naturam tranſlata: (manet enim utrunq;,quod eſt

eſt ſecundum naturam,& poſt factam unitionem ſubſtantialiter,ſed indiuiſe ꝑ partem huiuſmodi ſuſcepit uocem in myſterium Chriſti,aut numerum naturarũ confitens in uno eodemq́ domino noſtro Ieſu Chriſto, deo uerbo incarnato, ſed tantũmodo contemplatione differentiam earum accepit,ex quibus & compoſitus eſt,non interempta propter unitionem,(Vnus enim ex utriſq;,& per unum utraq;) ſed ꝓpterea numero utitur tanquam diuiſas,& propriæ ſubſiſtentiæ conſiſtentes naturaliter,talis anathema ſit. Propterea,quæ nos hæ uenerabiles ſynodi commonent,fideliter neceſſe eſt cuſtodire,ut nuſquam differẽtiam naturarum propter unitionẽ adimamus,ſed ſalua proprietate utriuſq; naturæ, unum Chriſtum deum uerum perfectum,& eundem hominem uerum atq; perfectum confiteamur. Quocirca,ſi in nullo differentia naturarum domini noſtri I E S V C H R I S T I ſublata eſt,neceſſe eſt ut in omnibus proprietatibus eandem differentiam conſeruemus. Qui enim in nullo adimendam differentiam docuit,in omnibus hãc ſeruari debere commonuit. Vbi autem una uoluntas & operatio ab hæreticis,hæreticorumq́ ſequacibus dicitur,qualis in ea differentia cognoſcitur? Vel ubi ſecundum hanc ſanctam ſynodum differentia conſeruatur, dum ſi una in eo uoluntas (quod abſurdum eſt) aſſeritur,neceſſe eſt eos,qui hoc aſſerunt,aut diuinam eam dicere,aut humanam,aut ex utriſq; compoſitam,commixtam atq; confuſam,aut (ut hæretici omnes aſſeuerant) Chriſtum unam habere uoluntatem & operationem,tanquam de una (ut perhibent ipſi) eius **E**
natura compoſita ꝓcedentem,& perit in hoc proculdubio differentia naturalis,quã ſanctæ ſynodi etiam poſt admirabilem unitionem nobis in omnibus conſeruandam ſanxerunt.Quia etſi unum Chriſtum,unamq́; eius perſonam ac ſubſiſtentiã,propter unitionem uidelicet naturarum,quæ facta eſt ſecundum ſubſiſtentiam, docuerunt; differentiam tamen ipſarum,quæ in eo ordinatæ ſunt naturarum, poſt admirabilem atq; inſeparabilem adunationem, uſq; ad intelligentiæ contẽplationem nos cognoſcere ac prædicare tradiderunt. Si itaque proprietates naturarum in uno eodemq́; domino noſtro Ieſu Chriſto propter differentiam conſeruantur, & differentiã quoque naturalium eius uoluntatum & naturalium operationũ plena fide nos congruit confiteri,ut eorum doctrinæ pediſſequi in omnibus approbemur,&nihil hæreticæ nouitatis in Chriſti eccleſiã admittamus.Licet eñ numeroſa etiam aliorũ ſanctorum patrum exiſtant uolumina,parua tamen teſtimonia de libris,qui in Græco ſunt,propter faſtidium in hac humilima ſuggeſtione ſubneximus. Sancti Gregorij Theologi ex ſecũdo libro de filio,circa illud quo dicitur deſcendiſſe de cælo filiũ,non ut faciat uoluntatem ſuam,ſed uolũtatem eius qui miſit eũ: Si ergo,inqt,nõ ab eodem,q deſcendit,hæc dicta fuiſſent,dixiſſemus utiq; tanq̃ ab homine formari uerbum,non **F**
illo,q in ſaluatore intelligitur,illius eñ uelle nec contrariũ eſt deo,cũ deificatũ ſit totum. Sancti Gregorij Nyſeni lib. ii. contra Eunomiũ: Qũo dñs mundũ ſibi reconcilians,diſtribuebat aĩæ corporiq; bñficiũ,quod ab eo fiebat hominibus,uolens qdẽ ꝑ aĩam,tangens aũt per corpus? Eiuſdẽ de lib. contra Apollinarẽ: Hmõi aũt ſermonis hæſitationi una erit conſolatio, uera myſterij confeſſio:qm̃ formidare qdẽ in paſſione,humanæ fragilitatis eſt, iuxta quod dñs ait,ſpiritũ promptũ eſſe dicẽs,carnem aũt infirmam:ſuſcipere aũt diſpenſationis paſſionem,diuinæ uoluntatis atq; uirtutis eſt.Qm̃ igitur altera humana uolũtas,& diuina altera eſt,loqtur quidẽ ut homo, quod infirmitati carnis congruit,qui noſtras paſſiones ſuſcepit:producit aũt *ſecundam uocẽ excelſam,& deo dignam uoluntatẽ confirmari,quam humanam propter ſalutẽ hoĩm uolens.Qui eñ dixit,non mea uolũtas,humanam ꝓſenti ſermone ſignificauit:addens aũt,tuam,oſtendit cognationẽ propriæ diuinitatis ad patrẽ, cuius diuinitatis nulla eſt differentia propter unitatem naturæ. Sancti Ioannis epi Conſtãtinopolitani de ſermone ad eos,q ad miſſas non occurrerunt,& de conſubſtãtiali: Si igitur patris & filij una uoluntas eſt, quomodo hic dicit,ueruntñ non ſicut ego uolo,ſed ſicut tu uis? Si eñ in diuinitate,quod dictũ eſt,ſit hoc,aliqua contradictio erit.

Si au-

Gregorius theologus q & Nazianzenus
Ioan. 6. d
Grego. Nyſſ.
Matt. 26. d
al. ſecundum
for. uolẽs ſuſcepit
Ioan. Chryſ.
Matt. 26. d
Luc. 22. e

A Si autem de carne habẽt rationem, quæ dicta ſunt, & nullum ex hoc erit ſcandalum. Nec enim, nolle mori carnem, reprehenſio eſt, quoniam hoc naturæ eſt: ipſe autem, quæ naturæ ſunt, omnia abſq; peccato oſtendit, & cũ multa abũdantia, ut etiam hæreticorum obturet ora. Quando autem dicit, ſi poteſt fieri, tranſeat à me calix iſte, & non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu: nihil aliud oſtendit, niſi quia carnem uere indutus eſt eſt timentem mortem: mortem enim timere, & dubitare, & anxiari, illius eſt. Sancti Cyrilli epiſcopi Alexandriæ de libro theſaurorũ: Quando uidetur timens mortem, & dicens, ſi poteſt fieri, tranſeat à me calix iſte: conſidera iterum, quoniam formidans mortem, caro docebatur à deo uerbo induta, hoc deinceps minime pati. Dicebat enim ad patrem, Non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu. Et non quidem timebat ipſe mortem, ſecundum quod uerbum eſt & deus, ſed uſque ad finem diſpenſationem perficere properabat: hæc enim erat patris uoluntas. Habet autem & nolle mori, eo ꝙ mortem caro recuſabat naturaliter. Ex quibus ueridicis teſtimonijs ſimiliter demonſtratur, duas in uno eodemq; dño noſtro Ieſu Chriſto naturales uoluntates ꝑdicaſſe, diuinam uidelicet & humanam, hos uenerabiles patres. Cum enim dicit ſanctus Gregorius Nazianzenus, illius enim uelle, q in ſaluatore intelligitur hominis, oſtendit humanam ſaluatoris uoluntatem per ipſam unitionem ad uerbum, deificatam fuiſſe, & ideo non eſſe contrariam deo. Itemq; demonſtrat, quia & humanam, licet deificatam, habuit uoluntatem: & idem ipſe (ſicut in ſequentibus docet) habuit & diuinam, unam eandemq; cum patre. Si *enim & diuinam, & deificatam habuit, duas utiq; habuit uoluntates. Quod enim natura diuinum eſt, deificari non indiget: quod uero deificatur, non eſt profecto natura diuinum. Et dum dicit ſanctus Gregorius Nyſenus magnus epiſcopus, ueram eſſe myſterij confeſſionem, alteram debere intelligi humanam uoluntatẽ, alteram diuinam in Chriſto: quid intelligi commonet, alteram dicendo uoluntatem, & alteram, niſi duas manifeſtiſſime uolũtates? Itemq; cum ſanctus Ioannes præſul egregius docet, unam quidem ſecundum diuinitatem, patris & filij intelligi uoluntatem, & eundem iterum dominum Ieſum Chriſtum filium dei uelle dicit ut hominem & ſecundum carnem, rationabiliter* ei ſine ſcandalo dictum debere cognoſci, quod nollet mori, idcirco quod humanæ ſit naturæ irreprehenſibiliter hoc uolentis: clarum eſt, quod & ipſe duas naturales in Chriſto prædicet uoluntates: diuinam, quæ una eſt patris & filij: humanam, quæ affectũ uiuendi naturaliter gerit. Et cum conſtantiſſimus orthodoxæ fidei prædicator beatus Cyrillus dicit, quia ſecundum quod erat uerbum, non timebat mortem, ſed uolebat uſque ad finem diſpenſationem perficere, quia hæc erat uoluntas patris, quæ eſt ſecundum diuinitatem & filij: & habuiſſe eundem ipſum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ſecundum humanitatem non moriendi uoluntatem, id eſt, humanæ uitæ naturalem affectum: oſtendit duas eum, diuinam ſcilicet & humanam, proculdubio in ſe uoluntates habere: unam ſcilicet, qua diſpenſationem uolebat perficere: alteram, qua dicit nolle carnem naturaliter mori. Nihilominus autem & de duabus naturalibus operationibus Chriſti datur intelligi, quando eidem uenerabiles patres unicuiq; Chriſti naturæ ꝓpriam operationẽ aſſignant. Vnde ſanctus Hilarius defenſor ueritatis egregius, in nono libro de fide aduerſus Arrianos, ita nos inſtruit: Natus igitur unigenitus deus ex uirgine homo, & ſecundum plenitudinem temporũ in ſemetipſo prouecturus in deum hominem, hunc per omnia euangelici ſermonis modũ tenuit, ut ſe dei filium credi doceret, & hominis filiũ prædicari admoneret, locutus & gerens homo uniuerſa quæ dei ſunt, loquens deinde & gerens deus uniuerſa quæ hominis ſunt: ita tamen, ut in ipſo illo utriuſque generis ſermone, nunquam niſi cum ſignificatione & hominis locutus & dei ſit, ut ueraciter duæ intelligerentur naturæ. Itemq; ex eodem uolumine poſt pauca: Vides ne ita deum & hominem prædicari, ut mors homini, deo uero carnis excitatio deputetur, nõ tamen ut alius ſit qui mortuus eſt, & alius ſit p quẽ mortuus reſurgit? ſpoliata eñ carne, Chriſtus

[Margin notes: Cyrillus — Grego. Nazianz. ut ſupra. — B — al. ergo — Greg. Nyſenus ut ſupra. — Ioan. Conſtantino. ut ſupra — al. & — Cyrillus ut ſupra — C — Hilarius contra arrianos. — Idẽ ut ſupra]

ſtus eſt mortuus: & rurſum Chriſtum à mortuis excitans idem Chriſtus, eſt carne ſe D expolians. Naturam dei in uirtute reſurrectionis intellige, diſpenſationem hominis in morte cognoſce. Et cum ſint utraque ſuis geſta naturis, unum tamen Chriſtum Ieſum eum memento eſſe, qui utrunque eſt. Nunquid ambiguum poterit arbitrari, ꝙ hic pater lucem ueritatis illuſtrat, dum dicit, & locutum & gerentem eundem dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, cum eſſet homo, uniuerſa quæ dei ſunt: & eundẽ ipſum rurſum gerentem, cum eſt deus, uniuerſa quæ hoīs ſunt, & utrunq; genus ſignificatiue dei & hoīs demonſtrantẽ? ut intelligere uolentibus uiā ueritatis aperiat, quia idẽ ipſe cū unus ſit Chriſtus deus & hō, & diuinæ operationis potẽtiam, & humanæ naturæ opationem habere ſe cõprobat, ut utraꝗ cū alterutrū ſalua contẽplatiua diſcretione ſignificet. Et quia utraꝗ, & uirtutis diuinæ & diſpenſationis hūanæ, unum eundemq; dn̄m noſtrum Ieſum Chriſtum, q utrunꝗ eſt, ſuis naturis geſſiſſe ꝓnunciat, q & diuinam opationem unam habet ex æterno cū patre, & tẽporalẽ hūanam operationem, homo factus pro nobis, in ſeipſo indiminute ſuſcepit, ut ueraciter utrunꝗ eſſet, & ex naturarū proprijs operationibus, quod erat, naſceretur. Sanctus uero Athanaſi⁹, * atꝗ Chriſti cõfeſſor in li. tertio aduerſus Arrianos * pariter nos inſtruit: Sicut em̄ indutus carne dominus, factus eſt homo: ita & nos hoīes uerbum dei facti, * ſumus aſſumpti per carnem eius, etiam uitam æternā ſortiemur. Hæc neceſſario * ꝑexercuimus, ut ſi uiderimus eum per inſtrumentū ſui corporis deifice agentem uel dicentem aliquid, cognoſcamus quia deus exiſtens hæc operetur: & iterum, ſi uiderimus eum humane loquẽtem aut patientem, non ignoremus quia carne indutus, factus eſt homo. Et ſi hæc facit, & loquitur, ſingulorꝫ enim proprietatem cognoſcentes, & utraꝗ ex uno agi uidentes & intelligẽtes, recte credamus, & non aliquando errabimus. Quàm prudenter hic memorabilis pater ex operationū qualitatibus, naturarū quæ in Chriſto ſunt, differentiam docet intelligi, & tanq̄ res ipſas ꝑ oculis gerens, manu ſpiritalis doctrinæ legentibus monſtrat, cum dicit, ex uno utraſq; agi, id eſt, utraſꝗ operationes, diuinam ſcilicet & humanam, ex uno eodemq; procedere? Et commonet, non poſſe errare, qui ſecundum hanc rectam intelligentiam credit. Itemq;, cū dicit, dicebat & ſimul faciebat humana, docet quod humanæ in ſe operationis, ſicut & locutiōis, proprietatem habebat. Nam ſi humane non operatus eſt, nec * locutus: quanquam & dum humane locutus & operatus eſt, ſimul operabatur ut deus. Sanctus quoque Dionyſius Areopagita epiſcopus Athenienſis, in libro diuinorum nominum cap. ij. ſimiliter docet: Diſcreta eſt aūt benigniſſima circa nos dei operatio per hoc, quod ſecundum nos ex nobis integre uereq; humanatū eſt uerbum, quod eſt ſupra ſubſtantiam, & operari, & pati, quanta humanæ eius & diuinæ operationi congruunt, præcipua ac probabilia. His nanꝗ pater & ſpiritus nulla ratione communicant, niſi quis dixerit, ſecundum benigniſſimam & miſericordẽ uoluntatem, & per omnem ſublimiſſimam & ineffabilem dei operationem, quam operatus eſt ſecundum nos factus incommutabilis, eo quod deus & dei uerbum. E

Sanctus Ambroſius ſecundo libro ad Gratianum Imperatorem: Aequalis ergo in dei forma, minor in ſuſceptione carnis & hoīs paſſione. Nam quō eadem poſſit minor eſſe æqualiſq; * naturæ? Quō autem ſi minor eſt, eadem facit ſimiliter quæ pater facit? Nam quemadmodū eadem operatio diuerſæ eſt poteſtatis, nunquid ſic poteſt minor queadmodū maior operari, aut una operatio poteſt eſſe, ubi diuerſa ſubſtantia eſt? Itaq; accipe Chriſtum ſecundum diuinitatem, minorem non poſſe dici. Ex tomo fidei ſancti Leonis Romanæ eccleſiæ pontificis, ad ſanctum Flauianum epiſcopum & confeſſorem: Agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt, uerbo ſcilicet operante quod uerbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt. Vnum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniurijs. Et ſicut uerbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ita caro naturam noſtri generis non relinquit. Eiuſdem de epiſtola ad Leonem Imperatorem directa: Licet ergo

Athanaſius.
al. adæque
al. paria.
al. non habet ſumus
al. præexequimur
al. locutus eſt
Diony. Areo.
Ambro. ca. 4.
al. natura
Leo papa
Leo papa ad Leonē Imperatorē epiſtola q eſt 17. et finalis c. 2.

A ergo in uno domino Ieſu Chriſto, uero dei atq; hominis filio, uerbi & carnis una perſona ſit, quæ inſeparabiliter atq; indiuiſe communes habebat actiones, intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſynceræ fidei contemplatione cernendũ eſt, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo deitatis: quid ſit quod caro ſine uerbo non agit, & quid ſit quod uerbum ſine carne non efficit. Sanctus Gregorius epiſcopus Nyſe. in lib. v. contra Eunomium hæreticum: Ieiunans autem quadraginta dies, poſtea eſuriit. Dedit enim, quãdo uoluit, naturæ tempus propria operari. Sanctæ Cyrilli Alexandriæ epiſcopi de libro theſaurorum c. xxii. Ergo quæ à deo decenter dicta uel acta ſunt, oſtendunt ſaluatorem Chriſtum deum: & iterum, quæ ſecundum hominem dicta uel facta ſunt, oſtẽdunt ueraciter hominem. Hæc eſt enim myſterij uirtus. Homo factus eſt, deus uerbum, non ut iterũ ſicut deus ante humanationem omnia agat & loquatur, ſed ut ſæpius propter myſterium diſpenſationis, quæ cum carne eſt, & ſicut homo dicat aliqua. Hanc ergo habentes myſterij uirtutem, quomodo non eſt ineptum ſcãdalizari auditores, cum aliquid ut homo loquatur? Loquitur enim ut homo, loqtur autem & ſicut deus, habens in utriſque poteſtatem. Claret & horum ſanctorum patrum intentio ſpiritali diſcretione cernentibus, quod ſecundum catholicæ atq; apoſtolicæ eccleſiæ fidei regulam, duas

Grego. Nyſe. *Cyrillus alexandrin⁹.*

B operationes in Chriſto, id eſt, diuinam humanamq; cognoſcunt, dum ſanctus quidẽ Dionyſius dicit diſcretam eſſe operationem Chriſti, quæ ſecũdum nos eſt ex nobis, & ex hoc integre & uere humanatum deum uerbum cognoſci. Itemq;, cũ dicit, operari & pati, quæ humanæ eius diuinæq; operationi congruunt, id eſt, quæ humanæ eius operationi licet diuinitati conueniunt, ſecundum quam deus pater & ſpiritus ſanctus nulla ei ratione communicant. Ibi enim diſcretio eſſe cognoſcitur, ubi differentia proculdubio demonſtratur. Si ergo ſecũdum aliam operationem una eſt patris & filij & ſpiritusſancti operatio, ſecundũ aliã nulla ratione pater & ſpũſſanctus eidẽ naturali ratione cõmunicant, duæ pculdubio operationes in uno eodemq; dño noſtro Ieſu Chriſto uero deo & perfecto, & hoĩe uero & perfecto, dicendæ ſunt. Et dum oſtendit doctor magnus Ambroſius, non poſſe diuerſæ poteſtatis unam operationm exiſtere, nec minorem poſſe operari quod magnam, nec ubi diuerſa ſubſtantia eſt, unam poſſe operationem intelligi, demonſtrat manifeſtis indicijs, quod non poſſit unam naturalem operationẽ habere diuinitas & humanitas Chriſti, licet unius perſonæ eſſe noſcuntur, & cum alterutrum communione operari cernuntur. Vbi itaque maior, & minor dicitur operatio, non de una, ſed de duabus naturalibus unius Chriſti operationibus intimatur. Et dum defenſor ueritatis ſanctus Leo ad con-

Dionyſius areopa ita. *Ambroſius Mediolanen.* *Leo papa.*

C feſſorem Chriſti Flauianum in dogmatico tomo ediſſerit, inquiens, Agit utraq; forma cum alterius communione quod proprium eſt, & ſubſequenter per intelligentiæ rationem diſcernit, uerbũ quod uerbi eſt operans, & carnem quod carnis eſt exequentem, & uniuſcuiuſq; naturæ congruentia opera contemplatur, quamuis eas ab alterutrum communione non ſeparet, rebus ipſis oſtendit eximius pontifex, immo & omnis cum eo generalitas ſancti Chalcedonenſis concilij, quod & deitas Chriſti naturalem operationem inconfuſam in unitate ſeruauit, & humanitas eius, quæ ad operationem humanæ ſubſtantiæ competunt, executa eſt, & utraq; de uno inconfuſe atque inſeparabiliter proceſſerunt domino noſtro Ieſu Chriſto, qui ex utriſq; naturis ſubſiſtit, & in utriſque unus idemq; permanſit. Et dum ad piæ memoriæ Leonem Auguſtum ſymbolum ueræ confeſſionis explanat, & uerbi carniſq; unam perſonam eſſe ueraciter prædicat, intelligentiæ tamen uiam aperit, ut ex ipſorum operum Chriſti qualitatibus, id eſt, ex naturali operatione unaquæq; unitarum in Chriſto ſecundum * ſubſtantiam naturarum, cuius ſit ſubſtantiæ, cognoſcatur. Neq; enĩ hic præco ueritatis admiſit, ut humana operatio, quam ex tempore dominus cũ natura ſuſcepit, æternæ eius adſignetur eſſentiæ, aut diuinæ eius ſubſtantiæ humanæ operationis menſura adſcribatur, ſed manente nihilominus unitate perſonæ, natu-

Idẽ ad Leonẽ auguſtum. *al. adaperit.* *al. ſubſiſtẽtiã*

ras quæ in Chriſto ſecundum ſubſiſtentiam unitæ ſunt, ex operationibus ſuis agno- D
uit. Si itaq; duæ naturæ ſunt, quarum in uno Chriſto unitio facta eſt, duæ profecto
ſunt & harum naturarum operationes, quæ cum ſuis naturis inconfuſe atq; inſepa-
Grego. Nyſſenus rabiliter cõuenerunt in uno domino Ieſu Chriſto. Similiter autem & ſanctus Nyſſe
nus Gregorius dediſſe dicit dñm ſaluatorem humanæ naturæ, quã in ſe habuit, tem
pus propria operãdi, ut apertius demõſtraret, quod & humana natura quæ in Chri
ſto eſt, habuit propriæ operationis efficaciam naturalem. Vnde certum eſt, & hunc
Cyrillus Alexandrinus duas in Chriſto naturales operatiões nihilominus cognouiſſe. Nam & defenſor ue
ritatis B. Cyrillus Alexandrinus antiſtes dñi colligit, quod ex his, quæ deo decenter
dicta uel acta ſunt à domino ſaluatore, deum eũ oſtendi, & quæ ab eodem ſecũdum
hominem dicta uel facta ſunt, oſtẽdi eum ueraciter hominem, manifeſtum eſt, q; ex
naturalibus operatiõibus Chriſti, Chriſtũ deũ uerũ atq; pfectum, & eũdẽ hoĩem ue
rũ atq; pfectũ eſſe cognouit. Nec enĩ eſt alia tã manifeſta ꝓbatio, quæ poſſet eundẽ
ipſum & deũ & hoĩem demõſtrare, q̃ naturales operatiões, ex q̃rũ q̃litatibus & na-
turæ, de q̃bus eſſentialiter procedebant, certiſſime in eo eſſe credebantur. Si itaque
in duabus, & poſt inſeparabilẽ unitionẽ, naturis eſſe cognoſcit, ubi dualitas natura-
rum incõfuſa permanſit, nec earũ potuerunt operatiões confundi, ſed de uno eodẽq; E
dño noſtro Ieſu Chriſto ſuis naturis congruenter procedebant. Nõ deſunt aũt & ali
orum uenerabiliũ patrũ probatiſſima teſtimonia, duas manifeſte dicentium natura-
les operationes in Chriſto, ut ſilentio tranſeamus S. Cyrillũ Hieroſolymitanũ, ſan
ctum Ioannẽ Conſtantinopolitanũ, uel q̃cunq; poſtmodũ pro rectitudine uenerabi
lis concilij Chalcedonenſis, & tomo ſancti Leonis ſatisfaciẽdo laborioſos conflictus
aduerſum confundentium hæreſes pertulerunt, de quorum errore & noui dogma-
tis deſcẽdit aſſertio, id eſt, beatæ memoriæ Ioannes Scythopolitanus epiſcopus, Eu
logius Alexãdrinus eps, Eufremi⁹ & Anaſtaſius maior Theopolitanæ eccleſiæ anti
ſtites digniſſimi, & p̃ omnibus æmulator ueræ & apoſtolicæ fidei piæ memoriæ Iu
Iuſtinianus imper. ſtinianus Auguſtus, cuius fidei rectitudo, quãtũ pro ſyncera confeſſione deo placuit,
tm̃ rempublicam Chriſtianã exaltauit. Et utiq; ab oĩbus gentibus eius religioſa me-
moria ueneratione digna cẽſetur, cuius fidei rectitudo p auguſtiſſima eius edicta in
toto orbe diffuſa laudatur: quorũ unũ, quod ad Zoilum Alexandrinum præſulem
aduerſus Acephalorum hæreſim miſſum eſt, pro apoſtolicæ fidei rectitudine ſatiſ-
facere ſufficiens, cũ hac noſtræ humilitatis ſuggeſtione ueſtræ tranquilliſſimæ Chri
ſtianitati dirigentes, p p̃ſentium latores offerimus. Sed ne multorum dictorũ uendi
cata, oneroſa putaretur aſſertio, & maxime, q̃bus totius mundi tanquã in fortiſſimo
fundamẽto cura ac diſpenſatio ineſſe dignoſcitur, exigua de numeroſis huic humili F
mæ ſuggeſtioni inſerere ſanctorũ patrũ teſtimonia maturauimus: q̃a & hoc incom-
parabile nimis & magnũ eſt, ut toti⁹ reipublicæ Chriſtianæ cura pauliſper ſubmota,
ꝓ amore atq; ueræ religionis flagrãtia, apoſtolicæ p̃dicationis enucleatius agnoſce-
al. diuerſorũ probabilium patrum re cupiat auguſtiſſima & religioſiſſima ueſtra clemẽtia. Enĩuero ex * diuerſis ꝓbabi
libus patribus orthodoxæ fidei ueritas claruit, licet exiguis teſtimonijs: q̃a rẽ aper-
tã & oĩbus claram, patres laudabiles ſuperfluũ eſſe cenſebãt, differere. Quis enĩ, licet
tardus ſit ad intelligentiam, non uideat quod oĩbus patet? Quia impoſſibile & con
tra ordinem naturæ eſt, poſſe eſſe naturam, & operationẽ non habere naturæ: quod
nec ab hæreticis unq̃ initiatũ eſt dici, qui omnes aduerſus rectitudinem fidei huma-
nas uerſutias & callidas quæſtiones, atq; collectiones illorũ prauitatibus congruas,
repererunt. Quõ itaq; quod nec à ſanctis orthodoxis patribus dictum eſt unq̃, nec à
al. autumari prophanis hæreticis p̃ſumptum eſt inueniri, nũc poterit * continuari, ut duarũ Chri
ſti naturarũ, diuinæ ſcilicet & humanæ, q̃rũ & ꝓprietates ſaluæ eſſe noſcũtur in Chri
ſto unã habere opationem, quiſquam recte ſentiens, poterit demoſtrare? cum ſi una
eſt, dicant, ſi tẽporalis an æterna dicenda eſt, diuina an hũana, incondita an condita,
al. præter eadẽ quoq; & patris eſt, an altera * p̃terq̃ patris. Si igitur una eſt, eadẽq; una & diuini-
tatis et hũanitatis Chriſti cõis eſt, quod abſurdũ eſt dici: ergo dñi fili⁹ dei q̃dẽ, q deus

A & homo eſt, humana eſt operatus in terris, pariter & pater cũ eo naturaliter operatus eſt: q̃a quæ pater facit, hæc & filius facit ſimiliter. Sin autem (quod ueritas continet) dũ humana quædã operatus eſt Chriſtus, ad ſolã eius ut filŋ pſonam redigitur, quæ non eſt eadẽ quæ & patris, ſecundũ aliud ꝓfecto & aliud operatus eſt Chriſtus, ut ſecũdum diuinitatem, quæ facit pater, eadem & filius faciat: ſimiliter ſecundũ humanitatem, quæ ſunt hominis propria, idem ipſe operatur ut homo, qui uerbum eſt & deus & homo. Vnde & ueraciter creditur, ꝙ idem ipſe, cum unus ſit, duas habet naturales operationes, diuinam ſcilicet & humanam, inconditam & conditã, ut uerus & perfectus deus, uerus & perfectus homo, unus idem ipſe mediator dei & hominum dominus Ieſus Chriſtus. Quocirca & ex operum qualitatibus, naturarum quoque, quæ in Chriſto per unitionem, quæ ſecundũ ſubſiſtentiam conueniunt, differentia inoffenſe cognoſcitur. Vt autem & deo odibilium hæreticorum, quorũ ſicut uocabula, pariter abominamur & dicta, ad demonſtrationem duntaxat, quos noui dogmatis inuentores unam in Chriſto dicendo uoluntatem & operationem, ſecuti ſunt, parua quædam ex eorum execrabilibus dictis innexímus. Apollinaris hæretici contra Diodorum, ſecundum quod poſitum eſt in edicto orthodoxæ fidei Iuſtiniani piæ memoriæ Auguſti: Organum, & quod mouet, unã ſolet perficere operationem. Quorum autem una eſt operatio, horum una eſt eſſentia. Vna ergo eſſentia facta eſt uerbi & carnis. Item eiuſdem in ſermone, qui ſupſcriptus eſt, in epiphania incarnationis dei: Vnus enim Chriſtus diuina tantum uoluntate mouebatur, ſecundum quod & unam eius nouimus operationem, & in diuerſis miraculis & paſſionibus de una eius natura procedentem. Deus enim carnem indutus eſt. & creditur Seueri hæretici de proſponetico ſermone, facto in Daphne in martyrio ſanctæ Euphemiæ, ubi ſic ait: Anathematizamus autem ſynodum Chalcedonenſem, ſed & tomum Leonis præſulis Romanæ eccleſiæ, & eos qui dicunt uel dixerunt, in duabus naturis unum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum poſt ineffabilẽ & incomprehenſibilem unitionem, & ſequenter earum duas operationes aut proprietates. Item eiuſdem Seueri ad Sergium grammaticum, ubi ait: Quoniã igitur unus eſt operans, una eſt & eius operatio, & motio operaria. Item ex libro ſecundo Neſtorŋ * hominicułæ, quem ſcripſit Epiphanius Myſeus: Inconfuſas cuſtodimus naturas, non ſecundum ſubſtantiam arbitrio tantum copulatas, propter quod earum unam uoluntatẽ & operationem & dominationem uidemus dignitatis æqualitate oſtenſas. Deus eñ uerbum, aſſumens quem prædeſtinauit hominem per poteſtatis rationem ad eum, non eſt ſecretus propter præſtitum affectum. Theodoſii hæretici Alexandriæ de

C tomo ab eodem ſcripto Theodoræ Auguſtæ: Reliquum eſt, ut una ſit operatio ex utriſꝗ deifica, quoniam & unius eſſe & eiuſdem dicimus deo decibilia omnia, atꝗ irreprehenſibiles paſſiones. Et poſt pauca: Et unam eſſe eandemꝗ unius domini noſtri Ieſu Chriſti, & deo dignam ſapientiam, ſcientiamꝗ omniũ, & cogitationem ſecundum utrunꝗ, id eſt, ſecundum eius diuinitatem, & ſecũdum eius humanitatem, quia & unam operationem confitemur deo dignam, ſicut ſuperius dictum eſt. Et iterum: Deo digna autem eius operatione una exiſtente, neceſſe eſt, & inſeparatam eã eſſe, atꝗ indiuiſam. Et iterum: Proprias ſibi faciens, quæ eius ſunt, id eſt, quæ carnis ſunt, facienſꝗ in ea ſuæ naturæ operationem. Facere uero in ea, quid eſt, niſi locupletari per * unitatem uerbi eius deo digna operatione, quæ inconfuſe atque incommutabiliter unitatem ei animatamꝗ carnem demonſtrat? Ecce pŋſſime domine fili, ſanctorum patrum teſtimonŋ tanquam radŋs ſpiritalibus eccleſiæ catholicæ atꝗ apoſtolicæ doctrina illuſtrata eſt, & hæreticæ * prauitatis tenebræ, quæ errorem imitantibus obiecerũt, reuelatæ ſunt. Nũc neceſſe eſt, ut noui dogmatis intentio quoſnã ſecuta eſt, & quorũ doctorũ autoritate fulcitur, annotemus. Cyrus Alexãdrinus in ſeptimo definitionum eius cap. ad locũ, Et eundem unũ Chriſtũ, & unũ filium, operantẽ deo decibilia & humana una deiuirili operatione, ſecũdum beatum Dionyſium. Itẽ

Ioan. 5. d

1. Timo. 2. b

Apollinaris hæreticus

Iuſtiniani Impera. edictum

Idem Apollinaris

Seuerus hæreticus.

al. hoĩcidæ

Epiphanius.

Theodoſius hæreticus

al. unitionem

al. cæcitatis

Cyr. Alexandrinus.

Theodorus Faranitanus. Theodori quondam epiſcopi Faranitani, ex reſcripto ad Sergiũ epiſcopũ Arſenoitẽ, D
ad locum: Et propterea una operatio totius, ſicut unius eiuſdemq; ſaluatoris noſtri
Sergius Conſtantinopo. hæc omnia ſunt. Item Sergij Conſtantinopolitani ex reſcripto ad Cyrũ Alexandri-
num: Aſſeruiſtis autem, quoniam bonum eſt, & ipſis ſacris ueſtris uocibus, ut unum
eundemq; Chr̃m operari deo decibilia & hũana una operatione, & hæc pie nimiſq;
ſubtiliter expoſuiſtis. Et in conſtructione ectheſeos & in alijs, unam uoluntatem, &
omnẽ diuinã humanamq; operationem habere dñm noſtrum Ieſum Chriſtum ſigni
ficat. Nec unam tñ, nec duas operatiões debere dici permittit. Quod & in alijs cum
Pyrrhus Conſtantinop. al. ecthesis. interdictione, depoſitione, & excommunicatione ſentẽtialiter aſſerit Pyrrhus: in do
gmatico tomo & confirmatione ecthefeos, unam uoluntatem confitetur in Chriſto:
& poſtmodum in libello fidei, quem in confeſſione beati Petri apoſtolorum prin-
cipis obtulit, duas uoluntates & duas operationes naturales cõfitetur in uno domi-
no noſtro Ieſu Chriſto, in quo & teſtimonijs ſanctorum patrum ita ſe orthodoxæ fi
Paulus Conſtantinop. dei ueritatem habere confirmat. Paulus quoq; huius ſucceſſor, in epiſtola ad apoſto
licæ memoriæ Theodorum papam, noſtræ humilitatis prædeceſſorem, unam uolun
tatem Chr̃m habere confitetur. Et idẽ in conſtructione Typi cum interdictione, de-
poſitione & excoĩcatione, neq; unam neq; duas uoluntates aut operationes aſſerit di
Petrus Conſtantinop. ci debere in uno dño noſtro Ieſu Chriſto. Petrus eius ſucceſſor ad ſanctæ memoriæ E
Vitalianum papam ſcribens, & unam & duas uoluntates, & unam & duas operatio-
nes in diſpenſatione incarnationis magni dei & ſaluatoris ſapere ſe profitetur. Quis
quæſo, non compũgatur, manſuetiſſime atq; clemẽtiſſme principũ, & hũanæ uitæ
ancipites laqueos tremẽs conſideret, atq; cũ interno gemitu deũ, q̃ eſt fons miſericor
diæ dep̃cetur, erui ſe ab inimici inſidijs, ad deceptionem humanæ mentis undiq; cir-
cumpoſitis, cernens hos, qui ſe de ſummitate ſcientiæ prædicabiles æſtimabant, hære
Sergius Conſtantinop. tici erroris laqueos incidiſſe, nec in ipſo errore eſſe conſtantes, ſed ſemper inſtabiles?
qñquidem Sergius in alijs & in alijs ſcriptis, unam uoluntatẽ & unã operationẽ do
minũ Ieſum Chriſtũ habere p̃dicat: & in Ectheſim, omnem diuinam & unam huma
nã operationem unius eſſe Chriſti pronunciat. & ſubſequenter econtrario affirmat,
unam operationem à quibuſdam patribus eſſe dictam in Chriſto, duas autem ope-
rationes à nullo: nec unam tamen operationem, nec duas, definit debere dici in uno
Pyrrhus domino noſtro Ieſu Chriſto. Itemq; Pyrrhus in confirmatione typi, & in alijs ꝑ Cy-
ro Alexandrino ſatiſfaciens, unam uoluntatem & unam operationem intelligere ſe
demonſtrat. Et in ſcriptis ad ſanctæ memoriæ Ioannem papam, unam uoluntatem,
& nullam operationem dominum noſtrum Ieſum Chriſtum habere confirmat. Et
idem ipſe in libello fidei, cum ſanctorum patrum teſtimonijs duas naturales uolun- F
Paulus Conſtantinop. tates habere comprobat dominum ſaluatorem. Itemq; Paulus eius ſucceſſor, in epi-
ſtola ad Theodorum apoſtolicæ memoriæ papam, unam uoluntatem habere Chri-
ſtum pronunciat. Et idem ipſe in compoſitione Typi, nec unam nec duas debere
dici uoluntates aut operationes ſtatuit. Petrus quoque, & unam, & duas uoluntates
& operationes in diſpenſatione incarnationis ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſapere ſe
proteſtatur: & unuſquiſque eorum aliter aſſerentes condemnat, excommunicatq;,
atque de numero eccleſiæ proijcit. Attendat igitur à deo inſtitutum ueſtræ cle-
mentiæ faſtigium interno diſcretionis illius oculo, quem ad diſpenſandum popu-
los Chriſtianos, diuina gratia illuſtrante, percipere meruit, quemnam talium do-
ctorum ſequendum cenſeat populus Chriſtianus, cuius horum doctrinam debe-
at amplecti, ut poſſit ſaluari, qui & omnes, & alterutrum unuſquiſque eorum
condemnat, ſicut uariæ eorum & inſtabiles definitiones in ſcriptis adſeuerant, mo-
do unam uoluntatem & unam operationem, modo nec unam nec duas operatio-
nes, modo unam uoluntatem & operationem, & rurſum duas uoluntates & duas
operationes, itemque unam uoluntatem & unam operationem, & denuo nec
unam nec duas, & alius unam, & duas. Quis exæſtuans pijſſimi domini tantæ cæci-
tatis

A tatis errores non abominetur & caueat, ſi utiq; ſaluari deſiderat, & immaculatam ſuæ fidei rectitudinem uenienti dño cupit offerre? Eximenda proinde, ac ſummis conatibus cũ dei pſidio liberãda eſt ſancta dei eccleſia Chriſtianiſſimi ueſtri imperij de talium doctorum erroribus, ut euangelicam atque apoſtolicam orthodoxæ fidei rectitudinem, quæ fundata eſt ſup firmam petram huius beati Petri apoſtolo℞ principis eccleſiæ, quæ eius gratia atq; pſidio ab omni errore illibata pmanet, oĩs pſulum numerus ac ſacerdotum, cleri ac populorũ, unanimiter ad placendũ deo, aĩamq; ſaluãdam, ueritatis formulã apoſtolicæ traditionis nobiſcum confiteaẽ & pdicet. Hæc aũt noſtræ humilimæ ſuggeſtiõi inne-ctere curauimus, afflicti atq; inceſſabiliter ingementes de tantis eccleſiæ ſacerdotũ erroribus, ppria magis quærentiũ, q̃ ueritatẽ fidei ſtatuere, & fraternæ admonitionis ſynceritatẽ ad pprium cõtemptum ptinere cenſentium, non inuido (ſicut deus teſtis eſt) aĩo, neq; p elationem iactãtiæ, neq; per contentionis aduerſitatẽ, neq; inaniter eo℞ doctrinam cupientes reprehendere, neq; quamlibet qs ſuſpicetur hũanæ delectationis arrogantiam, ſed pro ipſius ueritatis, in q̃ ſaluare nos confidimus, rectitudine, & pro ipſius puræ euangelicæ confeſſionis regula, pro ſalute uidelicet animarum, ac reipublicæ Chriſtianæ ſtabilitate, pro ſoſpitate Romani imperij gubernacula diſpenſantiũ meæ humilitatis apoſtolicos p-

B deceſſores commonuiſſe, rogaſſe, increpaſſe, obſecraſſe, arguiſſe, & omnem modũ exhortationis exercuiſſe, q̃tenus medelam poſſet recens uulnus accipere. Nec poſt inoliti erroris diuturnitatẽ à cõmonitione ſiluerunt, ſed ſemp hortati ſunt ac conteſtati, & hoc ex fraterna charitate, non per malitiam uel pertinaciam odioſam. Abſit, abſit à corde Chriſtiano, ut in alterius lapſum * craſſetur, cum dñs oĩm doceat: Nolo mortem peccatoris, ſed ut conuertatur & uiuat. q gaudet ſuper unum pœnitẽtem magis, q̃ ſuper nonaginta nouem iuſtos, qui ad liberandam ouem perditam, ſuæ maieſtatis inclinans potentiam, de cælis ad terras deſcendit, ſed * expaſſis ſpiritalibus ulnis optantes atq; exhortantes eos in orthodoxæ fidei unanimitate remeantes amplecti, eorumq; conuerſionẽ ad integram orthodoxæ fidei rectitudinem præſtolantes, q̃tenus noſtro conſortio, immo beati Petri apoſtoli, cuius (licet indigni) miniſterio fungimur, & traditionis formulam pdicamus, ſeipſos non facerent alienos, ſed concorditer nobiſcũ immaculatam hoſtiam pro ſtabilitate fortiſſimi ac ſereniſſimi imperij indeſinenter Chriſtum dominum exorent. Credimus, pijſſime rerum domine, nullam ambiguitatis caliginem remanſiſſe, quæ ad diſcernendum poſſit obſiſtere, quos ſecuti ſunt noui dogmatis inuentores. nam & ſuauitas ſpiritalis intelligentiæ, qua patrum redolent dicta, coram oculis conſtituta: & hæreticorum abominabilis

al. graſſetur

Ezech. 18. g

Lucæ. 15. a

al. expanſis

C fœtor, ab omnibus fidelibus aſpernandus, innotuit. Et quia noui dogmatis inuentores, hæreticorũ ſectatores oſtenſi ſunt, & non ſanctorum patrum pediſſequi, nec hoc remãſit incognitum. Igitur quantumcunq; ſuum colorare uelit quiſquam errorem, à luce ueritatis arguitur, ſicut & apoſtolus gentium docet: Omne quod reuelatur, lumen eſt. qa ueritas conſtans ſemper & eadem permanet, ſemper autem falſitas uariatur, & ſibijpſi, uariando, approbatur ac redarguitur eſſe contraria. Ex hoc enim et ſibijpſis aduerſa docuiſſe, noui dogmatis inuentores oſtenſi ſunt, qa euangelicæ atq; apoſtolicæ fidei ſectatores eſſe noluerunt. Quapropter, quia & ueritas claruit deo inſpiratis ueſtræ pietatis obtutibus, & falſitas denotata, &, qua digna eſt, abominationem cõſecuta: reſtat, ut à deo coronatæ ueſtræ clementiæ pijs fauoribus uictoriæ coronã redimita ueritas fulgeat, & nouitatis error cum ſuis inuentoribus, & his quo℞ doctrinam ſecuti ſunt, propriæ pſumptionis pœnam exoluat, & de medio orthodoxorum antiſtitum p ſuæ nouitatis hæretica prauitate pellantur, quam intra unã ſanctã catholicã atq; apoſtolicã Chriſti eccleſiã conati ſunt introducere, & indiuiduũ atq; illibatũ corpus eccleſiæ contagiõe prauitatis hæreticæ maculare. Nec eñ æquũ eſt, ut nocẽtes innocẽtibus noceãt, aut immunes alio℞ delicta pcellant, cũ etſi in hoc ſeculo cõdẽnatis parcatur, ſicut ipſi qbus parciẽ, nullũ in dei iudicio ſentiũt parcẽdo

Ephe. 5. b

beneficium, ita parcentibus non minimum ingerunt pro illicita compaſſione pericu- D
lum. Hæc autem ideo deũ omnipotentem felicibus ueſtræ manſuetudinis ad emen-
dandum credimus reſeruaſſe temporibus, ut locum & zelũ ipſius domini noſtri Ie-
for, ſeruãtes ſu Chriſti, qui ueſtrum imperiũ coronare dignatus eſt, * facientes in terris, pro eius
euangelica atq; apoſtolica ueritate iuſtum iudicium proferatis. Quia dũ humani ge-
neris redemptor atq; ſaluator ſit iniuram paſſus, nunc uſq; ſuſtinuit, ueſtræq; fortitu-
dinis aſpirauit imperio, ut eius fidei cauſam (ſicut æquitas exigit, & ſanctorum pa-
trum, ſacrarumq; generalium quinq; ſynodorum decreuit inſtructio) exequi digne-
mini, & redemptoris ac conregnatoris iniuriam de ſuæ fidei contẽptoribus per eius
præſidium ulciſcamini, propheticum illud uaticinium cum imperiali clemẽtia ma-
Pſalm, 68. gnanimiter adimplentes, quia rex & propheta Dauid ad deum loquitur: Zelus do-
mus tuæ, inquiens, comedit me. Vnde pro tali deo placito zelo collaudatus, illã bea-
Actu, 13. tam uocem audire à creatore omnium meruit: Inueni Dauid uirum ſecundum cor
Pſalm, 88 meum, qui faciat omẽs uoluntates meas. Cui & in pſalmis pollicetur: Inueni Dauid
ſeruum meum, oleo ſancto meo unxi eum: manus enim mea auxiliabitur ei, & bra-
chium meum confortabit eum, ut cuius cauſam conflagranti ſtudio elaborat Chriſti-
anæ clementiæ ueſtræ piiſſimus principatus efficere remunerationis gratia, omnes
actus fortiſſimi eorum imperij felices & proſperos faciat, qui in ſuis ſacris euange- E
Matt, 6, d, lijs repromittit, inquiens: Quærite primum regnum dei, & hæc omnia adijciẽtur uo-
bis. Omnes enim ad quos ſacrorum apicum peruenit notitia, & quia ſic benigniter
auguſtæ magnanimitatis ueſtræ manſuetudinis eſt demonſtratus intentus, innume-
ras gratiarum actiones & inceſſabiles laudes, admirati de tanta clementiæ magnitu-
dine, propagatori ueſtri fortiſſimi imperij pſoluerũt: quia uere ut piiſſimi & æquiſ-
ſimi principes, quæ dei ſunt, cum dei timore dignati eſtis peragere, omnem immu-
nitatem à noſtra paruitate dirigẽdis perſonis polliciti. Et confidimus quia quæ pro-
miſit ueſtra pia clementia, potens eſt & efficere, quatenus quod deo à ueſtræ Chriſti-
anitatis imperio religioſa humanitate deuotum eſt & promiſſum, nihilominus eius
auxiliante omnipotentia impleatur. Vnde & laus ab oĩbus nationibus Chriſtianis,
& perennis memoria, & frequens oratio pro ſoſpitate, triũphalibus ac perfectis ui-
ctorijs concedendis, ante Chriſtum dominum, cuius cauſa eſt, effundatur: quatenus ſu-
pernæ maieſtatis terrore perculſæ gentium nationes, ſub ſceptris ueſtri robuſtiſſimi
principatus humiliter colla proſternant, ut piiſſimi ueſtri regni continuetur poten-
tia, dum temporali imperio æterni regni ſuccedit perennis felicitas. Nec enim pote-
rit aliud ſimilimum inueniri, quod ueſtræ inuictiſſimæ fortitudinis diuinæ maieſta- F
al, erratibus ti cõmendet clementiam, q̃ ut repulſis à regula ueritatis * erroribus, euangelicæ atq;
apoſtolicæ noſtræ fidei ubiq; illuſtretur & prædicetur integritas. Propterea piiſſimi
& à deo inſtructi domini filij, ſi hanc ſacrarum ſcripturarum uenerabilium ſynodo-
rum ſpiritualium patrũ irreprehenſibilem apoſtolici dogmatis regulam, iuxta eu-
al, earum angelicam * eorũ intelligentiam, per quam ueritatis nobis formula, ſpiritu referan-
te, monſtrata eſt, Conſtantinopolitanæ præſul eccleſiæ tenere nobiſcum ac prædi-
care delegerit, pax multa erit diligentibus nomen dei, & ullum non remanebit diſ-
ſenſionis ſcandalum, & fiet, quod in Actibus apoſtolorũ, dũ per gratiam ſancti ſpi-
Actu, 4, f ritus populus ad cognitionem Chriſtianitatis acceſſerit, omnibus nobis cor unum et
anima una. Si autem (quod porro longe ſit) nouitatem nuper ab alijs introductam
amplecti malueri, & alienis à regula ueritatis orthodoxæ atq; apoſtolicæ noſtræ
fidei ſeſe irretire doctrinis, quam, utpote animab⁹ noxiam, declinare, indefinẽter ab
apoſtolicis meæ humilitatis prædeceſſoribus exhortati atq; commoniti, uſq; hacte-
nus diſtulerunt, ipſe nouerit, q; de tali contemptu in diuino Chriſti examine ſatiſ-
faciet apud iudicem omnium, qui in cælis eſt, cui & noſipſi pro ſuſcepto ueræ præ-
dicationis miniſterio, uel præſumptione Chriſtianæ religioni contraria, dum ad iu-
dicandũ aduenerit, reddituri ſumus rationem: nobiſq; (quod ſuppliciter exoro) li-
ceat

A ceat apoſtolicam atq; euangelicam rectæ fidei regulam, ut ab exordio pcepimus, inconcuſſe & libere cũ ſimplici puritate integram atq; illibatam ſeruare. Proinde ueſtræ auguſtiſſimæ ſerenitati pro affectu ac reuerẽtia catholicæ atq; apoſtolicæ rectæ fidei, ab ipſo conregnatore Chriſtiani imperij dño Ieſu Chriſto, cuius ueram confeſſionẽ intemeratam cupitis conſeruare, pfecta pioꝝ laboꝝ * reportabitur merces, q͂a nihil in aliquo neglectũ eſt uel omiſſum à ueſtra à deo coronata clemẽtia, quod non poſſit ſalua integritate * ueſtræ fidei ad eccleſiarum concordiam ptinere: quia iudex oĩm deus propoſitum mentis exquirit, & ſtudium pietatis acceptat, qui cauſaꝝ exitus, ſicut expedire iudicat, & diſpenſat. Obſecro itaq; pijſſime atq; clementiſſime Auguſte, atq; unà cum mea exiguitate oĩs anima Chriſtiana flexo genu ſuppliciter deprecatur, ut oĩbus deo placitis bonis, atq; admirandis imperialibus beneficijs, quæ p eorum deo acceptabile ſtudium ſuperna dignatio humano generi concedere dignata eſt, etiam hoc ad reintegrationem perfectæ pietatis conregnatori Chriſto domino * hoſtiam acceptabilem offerre iubeatis, uerbum impunitatis concedentes, & liberam loquendi facultatem unicuique loqui uolenti, & uerbum impendere pro fide, quam credit & tenet, quatenus ab omnibus manifeſtiſſime cognoſcatur, q̃ nullo terrore, nulla poteſtate, nulla comminatione uel auerſione quiſquam pro ueritate ca B tholicæ atq; apoſtolicæ fidei loqui uolens, prohibitus aut repulſus eſt, quatenus omnes unanimiter pro tanto & tam inæſtimabili bono per cunctum ſuæ uitæ ſpatiũ diuinam maieſtatem glorificent, & pro incolumitate atq; exaltatione fortiſſimi ueſtri imperij unanimiter inceſſabiles Chriſto domino preces effundant. Et ſubſcriptio: Pijſſimorum dominorum imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eiſq; omnium gentium colla ſubſternat.

al. reputabitur

al. uere

al. ut hoſtiã

Superſcriptio ſynodicæ ſuggeſtionis.

Pijſſimis dominis, & ſereniſſimis uictoribus ac triumphatoribus, dilectis filijs dei & domini noſtri Ieſu Chriſti, Conſtantino magno Imperatori, Heraclio & Tiberio Auguſtis, Agatho epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, cum uniuerſis ſynodis ſubiacentibus concilio apoſtolicæ ſedis. Omniũ bonorum ſpes ineſſe prænoſcitur, dũ imperiale faſtigium eius, à quo ſe coronatum, & hominibus præſtitutũ ad ſalubriter gubernandũ cognoſcit, uerã de eo confeſſionẽ, q̃ ſola p̃ oĩbus muneribus delectatur, inquirit fideliter, & uiuaciter amplecti deſiderat. Et hoc deo p̃ſtantiſſimũ munus eſt, à quo ꝓcedit oẽ quod bonũ eſt, ad quẽ redigit̃ quod de eius maieſtate pceptũ eſt, cuius ſpiritu pſtruente in mẽtis arcanis, & cõualeſcẽte ſpiritali fragrãtia, piæ C intentionis radij circunquaq; perluſtrant, & ſuauitatis odor de ſacrificio cordis aſcendit ad dñm, qui tali munere complacatur. Vnde & in terreſtribus felicitatem donet, & gentes * ſubiuget uniuerſas, q̃s ad ueræ de ſe cognitionis confeſſionem aſciſcat, quas ſubiectas Chriſtiano imperio de poteſtate liberet tenebrarum, ut felices faciat humiliatos, quos infeliciter exultari ad eorum deiectionem permiſerat. Quia uero, pijſſime atque fortiſſime principum Auguſte, ueſtræ pietatis cum laude admiramur deo dignum propoſitum, quod circa apoſtolicam noſtram fidem habere dignamini, deo ſecretius ſatisfaciẽte non uerbis fluentibus, nec loquacitate fallaci, ſed diuina ſua gratia commonẽte, omniq; ambiguitate ſublata, deſideratis cognoſcere, quæ ueritas orthodoxæ & apoſtolicæ fidei contineat. Omnes nos exigui eccleſiarũ præſules, ueſtri Chriſtiani imperij famuli, in ſeptentrionalibus uel occiduis partibus conſtituti, licet parui & ſimplices ſcientia, fide tamẽ per dei gratiam ſtabiles, pro his quæ per diualem ſacram perceptam cognouimus, conregnanti ac diſpenſanti uobiſcum conditori & diſpenſatori omnium deo exhilarati, pro huiuſmodi pio propoſito cũ intimis cordis fletibus gratias reddere cœpimus, quod tã laudabile, tã mirificũ, tã ſaluberrimũ, tam ſingulariter deo p̃ oĩbus terrenis ſacrificijs acceptabile, trãquillitas ueſtra opus credit̃ cõcupiſſe, quod * multis q̃dẽ pietate & iuſtitia p̃ditis regi-

Iacob. 1. c

al. à multis

regibus deſideratum, paucisſimis tamen raroq́; ad effectum deo placitum, cum ſynceritate apoſtolicæ fidei perduci poſſibile demonſtratum eſt. Credimus autem, quia quod paucis raroq́; conceſſum eſt, à deo coronato ueſtro imperio diuinitus concedetur, & per ipſum catholicæ atque apoſtolicæ ueræ noſtræ fidei ſplendidiſſimum in om̃ium mentibus emicet lumen, quod ex ueri luminis fonte tãquam de radio uiuifici fulgoris, per miniſtros beatos Petrũ & Paulum apoſtolorũ principes, eorumq́; diſcipulos & apoſtolicos ſucceſſores gradatim uſq; ad noſtram paruitatem, dei opitulatione ſeruatum eſt, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum, nec falſitatis nebulis confœdatum, nec intermixtis hæreticis prauitatibus uelut caligoſis nubilis perumbratum, immune atq; ſyncerũ, & ſuis radijs perluſtratum, pijſſimis conatibus conſeruare cupit ueſtrum à deo coronatum faſtigium. In hoc enim tam apoſtolicæ ſedis, quàm noſtri exigui famulatus prædeceſſores uſq; hactenus non ſine periculis deſudarunt, nunc decretali commonitione cum apoſtolicis pontificibus conſulentes, nunc ſynodali definitione, quæ ueritatis * regula continebat, omnibus innoteſcẽtes: & terminos quos tranſgredi nefas eſt, uſq; ad animæ ipſius exitum conſtanter defendentes: nõ ſeducti blanditijs, non periculis territi, ut illam in euangelijs domini noſtri ſentẽtiam operibus demonſtrarent, qua ſententialiter præcepit, dicens: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, & ego confitebor illum corã patre meo q in cælis eſt, & ſubſequenti pœna deterret, quia ſeueriter comminatur: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cælis eſt. Execratur enim uera cõfeſſio pietatis iuxta diuerſitates temporum uariari, ſicut nec ipſe * ueritatem admittit, de quo eſt ipſa uera confeſſio, qui dicit: Ego ſum, & non ſum mutatus. Igitur quia tranquilliſſimæ fortitudinis ueſtræ clementia perſonas de epiſcopali numero dirigi iuſſit, uita atq; ſcientia omnium ſcripturarum præditos, de uitæ quidem puritate, quamuis quiſquam munditer uixerit, confidere tamen non p̃ſumit: perfecta uero ſcientia, ſi ad ueræ pietatis ſcientiam redigatur, * ſola eſt ueritatis cognitio: ſi ad eloquẽtiam ſecularem, non æſtimamus quenquam temporibus noſtris reperiri poſſe, qui de ſummitate ſcientiæ glorietur: quandoquidem in noſtris regionibus diuerſarum gentium quotidie æſtuat furor, nunc confligẽdo, nunc diſcurrendo ac rapiendo. Vnde tota uita noſtra ſolicitudinibus plena eſt, quos gentium manus circundat, & de labore corporis uictus eſt, eo q pristina eccleſiarum ſuſtentatio paulatim per diuerſas calamitates deficiendo ſuccubuit. Et ſola eſt noſtra ſubſtantia fides noſtra: cum qua nobis uiuere, ſumma eſt gloria: pro qua mori, lucrum æternum eſt. Hæc eſt perfecta noſtra ſcientia, ut terminos catholicæ atq; apoſtolicæ fidei, quos uſq; hactenus apoſtolica ſedes nobiſcũ & tenet, & tradit, tota mentis cuſtodia conſeruemus, credentes in deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, uiſibilium omnium & inuiſibilium: & in filium eius unigenitum, qui ante om̃ia ſecula ex eo natus eſt, uerum deum de deo uero, lumen de lumine, natum non factũ, conſubſtantialem patri, id eſt, eiuſdẽ cũ patre ſubſtantiæ, per quem om̃ia facta ſunt, quæ in cælo & quæ in terra: & in ſpiritumſanctũ dominũ & uiuificatorem, ex patre p̃cedentẽ, cũ patre & filio coadorãdũ & cõglorificandũ, trinitatẽ in unitate, et unitatẽ in trinitate: unitatẽ quidẽ eſſentiæ, trinitatem uero perſonarũ ſiue ſubſiſtentiarũ, deum patrem confitentes, deum filium, deum ſpiritumſanctum: non tres deos, ſed unum deum, patrem & filium & ſpiritumſanctum: non trium nominum ſubſiſtentiam, ſed triũ ſubſiſtentiarũ unam ſubſiſtentiã: quorũ una eſſentia ſiue ſubſtantia uel natura, id ẽ, una deitas, una æternitas, una poteſtas, unũ imperiũ, una gloria, una adoratio, una eſſentialis eiuſdem ſanctæ & inſeparabilis trinitatis uoluntas & operatio, quæ om̃ia condidit, diſpenſat & continet. Confitemur autem unum eiuſdem ſanctæ coeſſentialis trinitatis deum uerum, qui ante ſecula de patre natus eſt, in ultimis ſeculorum temporibus pro nobis noſtraq́; ſalute deſcendiſſe de cælis, & incarnatum de ſpirituſancto & ſancta immaculata ſemperq́; uirgine glorioſa Maria domina noſtra

D E F

al. ſingula

Marc. 8. d & Luc. 12. a

Matt. 10. d & Luc. 12. a

*ueritatẽ uariari.

Malach. 3. b

al. ſolius

A ſtrã,*uerè & propriè dei genitrice:ſecundum carnem ſcilicet ex ea natum, & uere al. uera & propria
hominem factum, eundem deum uerum, eundemq; hominem uerum: deum quidem
ex deo patre, hominem autem ex uirgine matre incarnatum, ex ea carne animam ha
bentem rationalem & intellectualem: conſubſtantialem eundem deo patri ſecũdum
deitatem, conſubſtantialemq; nobis eundem ipſum ſecundum humanitatem, & per
omnia ſimilem nobis abſq; ſolo peccato: crucifixum pro nobis ſub Pontio Pilat..,
paſſum, ſepultumq;, & reſurgentem, aſcendentem in cælos, ſedentem ad dexterã pa-
tris, iterumq; uenturũ iudicare uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Vnũ q p-
pe eundemq; dñm noſtrum Ieſum Chriſtum filium dei unigenitum, ex duabus, & in
duabus ſubſtantijs inconfuſe, incõmutabiliter, indiuiſe, inſeparabiliter ſubſiſtere co-
gnoſcimus, nuſquam ſublata differentia naturarum propter unitatem, ſed potius ſal
ua proprietate utriuſq; naturæ in unam perſonam, unã ſubſiſtentiã concurrentẽ, non
in dualitatẽ perſonarũ diſpertitũ uel diuiſum, neq; in unam compoſitam naturã con-
fuſum: ſed unũ eundemq; filium unigenitum, deum uerbum dñm noſtrũ Ieſum Chri
ſtum: neq; alium in alio, neq; alium & aliũ, ſed eundem ipſum in duabus naturis, id
eſt, in deitate & humanitate. Et poſt ſubſiſtentialem adunationem cognoſcimus, quia
neq; uerbum in carnis naturam conuerſum eſt, neq; caro in uerbi naturam transfor-
B mata eſt: permanſit enim utrunq;, quod naturaliter erat; differentiam quippe aduna-
tarum in eo naturarũ ſola contemplatione diſcernimus, ex quibus inconfuſe, inſepa-
rabiliter, & incommutabiliter eſt cõpoſitus. Vnus em̃ *in utriſq;, & per unũ utraq;: al. ex Leo papa epl ſtola 10. ca. 4. ad Flauianũ epiſcopum
quia ſimul ſunt & altitudo deitatis, & humilitas carnis, ſeruante utraq; natura etiam
poſt adunationem ſine defectu proprietatem ſuam, & operante utraq; forma cum al
terius communione quod proprium habet, uerbo operante quod uerbi eſt, & carne
exequente quod carnis eſt: quorum unum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniu-
rijs. Vnde conſequenter, ſicut duas naturas ſiue ſubſtantias, id eſt, deitatẽ & humanita
tẽ, inconfuſe, indiuiſe, incõmutabiliter eũ habere ueraciter confitemur: ita quoq; &
duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes habere, utpote pfectũ deũ
& pfectũ hoĩem, unũ eũdemq; ipſum dñm Ieſum Chriſtũ pietatis nos regula inſtru
it: quia hoc nos apoſtolica atq; euangelica traditio, ſanctorumq; patrũ magiſteriũ,
quã ſancta apoſtolica atq; catholica eccleſia, & uenerabiles ſynodi ſuſcipiunt, inſti-
tuiſſe monſtrant. Ex quorũ doctrinis hæc recolligẽtes, in breuitate pſtrinximus. Hoc
em̃ credimus, quod per traditionẽ apoſtolicã accepimus, cuius autoritatem in omi-
bus ſequimur: ã qua & inſtitutos hoc ipſum noſtræ humilitatis præceſſores cogno-
uimus, quem & uſque ad finem ſeruari nobis ſiue per uitam, ſiue per mortem opta-
C mus. Hanc igitur meræ catholicæ atque apoſtolicæ confeſſionis regulam, ' & ſan- al. etiam
ctum concilium, quod in hãc Romanã urbem * ſeruilem ueſtri Chriſtianiſſimi impe al. ſeruile
rij ſub apoſtolicæ memoriæ Martinũ papã conuenit, prædicaſſe ſynodice ac conſtan al. Martinũ papa
ter defendiſſe, oẽs nos quiſqs ubiq; † eſt humilimi eccleſiarũ Chriſti antiſtites, cogno
ſcimus: in q̃ & noſtræ paruitatis pdeceſſores cõuenietes apoſtolicã confeſſionẽ, quã al. quicunq;
à principio perceperunt, etiã ſynodali præconio prædicarunt, & abſq; cuiuſpiã no-
uitatis errore citra ambiguitatem determinarunt. Pietatis itaq; zelo atq; amore ue-
ræ apoſtolicæ confeſſionis, ueſtræ ſerenitatis benignitas mota, amplius declarare ' fa- al. eam, & ut
ſtu regali ' fomitem multomagis fulgeat, elaborare procuret: cuius uotum, quia ex al. fomite
deo eſt, à deo perficitur: ut & ueritas adhuc in ancipiti poſitis clareat, & eã ſynceriter
amplectentibus robur accreſcat, & zizaniorũ genimina ſpirituali falce, ut offenſionis
ac deceptionis occaſio de medio Chriſti eccleſiarũ tollatur, abſcindantur. Quorũ au-
tores extiterunt Theodorus Faranitanus, Cyrus Alexãdrinus, Sergius, Pyrrhus, &
Paulus Conſtantinop. uel quiq eis conſentanei uſq; in finẽ demõſtrati ſunt, q noui er
roris autores, pfectæq; diſpenſationis, qua ſaluati ſumus, infeſti, nõ ſolũ ueræ cõfeſſi
onis aduerſarij, ſed, utpote à uia ueritatis errantes, ſibiipſis contraria docuerunt, ali-
ter & aliter aſſerentes, & alterutrũ dogmata deſtruentes. Quod enim nulla ueritate

fundatum

fundatum eſt, neceſſe eſt ut erroris inconſtantia uarietur. Nam uera fides immutari D
2.Cor.1.c non poterit, nec aliter nũc, aliter poſtmodum p̄dicari. Quia ſit ſermo ueſter, ut Apo-
Matt.5.f ſtolus docet, Eſt eſt, non non: quod plus eſt, à malo eſt. Præterea ſatisfaciendũ eſt no
Iacob.5.c ſtro exiguo famulatui apud ſereniſſimorum dominorum noſtrorum clementiã, pro tarditate miſſarum ex concilio noſtro perſonarum, quas dirigi per ſuam auguſtiſſimam ſacram ueſtrum pijſſimum faſtigium iuſſit. Primum quidem, ꝙ numeroſa multitudo noſtrorum uſq; ad Oceani regiones extenditur, cuius itineris longinquitas in multi temporis curſum protelatur. Sperabamus deinde de Britannia Theodorum confamulum atq; coepiſcopũ noſtrum, magnæ inſulæ Britanniæ archiepiſcopũ & philoſophum cum alijs qui ibidem uſq; hactenus demorantur, exinde ad noſtram humilitatem coniungere, atq; diuerſos huius concilij epiſcopos in diuerſis regionibus conſtitutos, ad generalitatem totius concilij ſeruilis noſtra ſuggeſtio adunaret, ne ſi tm̃ pars quod agebatur, agnoſceret, partem lateret: & maxime, quia in medio gentiũ tam Longobardorum, quàmq; Sclauorum, necnon Francorum, Gallorum atq; Gothorum ſeu Britannorum, plurimi confamulorum noſtrorum eſſe noſcũtur, qui & de hoc curioſe ſatagere non deſiſtunt, ut cognoſcant quid in cauſa apoſtolicæ fidei peragatur: qui quantum prodeſſe poſſunt, dum in conſonantia fidei nobiſcum tenentur, nobiſq; concorditer ſentiant: tantum, quod abſit, ſi quid ſcandali in fidei capitulo pa- E
tiantur, inueniuntur infeſti atq; contrarij. Nos autem licet humilimi, ſummis uiribus enitimur, ut Chriſtiani ueſtri imperij reſpublica, in qua beati Petri apoſtolorum principis ſedes fundata eſt, cuius autoritatem omnes Chriſtianæ nobiſcum nationes uenerantur & colunt, per ipſius beati Petri apoſtoli reuerentiam oĩm gentium ſublimior eſſe monſtretur. perſonas autem de noſtræ humilitatis ordine præuidimus dirigere ad ueſtræ à deo protegendæ fortitudinis ueſtigia, quæ omnium noſtrũ, id eſt, uniuerſorum per Septentrionales uel Occiduas regiones epiſcopoꝝ ſuggeſtionem, in qua & apoſtolicæ noſtræ fidei confeſſionem prælibauimus, offerre debeant, non tamen tanquam de incertis contẽdere, ſed ut certa atque immutabilia compendioſa definitione proferre: ſimpliciter obſecrantes, ut à deo coronato ueſtro imperio fauẽte, hæc eadem omnibus prædicari, atq; apud omnes obtinere iubeatis, ut deus, qui ue
al. proſpere ritatem & iuſtitiam diligit, omnia *proſpera ueſtræ ſereniſſimæ benignitatis temporibus donet, in quibus apoſtolicæ prædicationis pietatis ueritas fulgeat, meliori ac proſpero ſucceſſu eorum fortiſſimæ trãquillitatis imperium lætari de hoſtium ſubiectione concedẽs. Suſcipere itaq; dignamini, pijſſimi principum, à noſtra humilitate directos epiſcopos, cum reliquis eccleſiaſtici ordinis uiris atq; religioſis ſeruis dei, F
cum ſolitæ tranquillitatis clementia, quatenus ex ipſorum teſtimonio cum gratiarũ actione in propria remeantium, apud omnes nationes laus clementiæ ueſtræ crebreſcat, ſicut magni illius Conſtantini, cuius poſt obitum laudabilis fama nihilominus uiget, cuius inſigne non tantum poteſtatis eſt, ſed pietatis: cum quo illud ſacratiſſimum concilium trecentorum decem & octo antiſtitum in Nicena ciuitate, in defenſione conſubſtantialis trinitatis conuenit. Et ſicut Theodoſii magni, cuius inter alias eius uirtutes ſingularis pietas prædicatur: quo adnitente, per ſanctiſpiritus gratiam centum quinquaginta patrum ſententia, qui eis inſpirabat, ſpiritusſanctus cõſubſtantialis patri & filio prædicatus eſt. Et ſicut egregij ueritatis amatoris Martiani principis, qui & primum concilium Epheſinum, utpote catholicam & apoſtolicam fidem prædicans, à ſancta Chalcedoneñ. ſynodo ſuſcipi fecit, & errores qui accreuerant, de dei eccleſia repulit, ſacrum illum tomum amplexus apoſtolici uiri papæ Leonis, quẽ beatus Petrus apoſtolus uerbis eius ediderat. Et ſicut extremi quidem, præſtantiſſimi tamen omnium, magni illius Iuſtiniani, cuius ut uirtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem reſtaurauit: cuius inſtar fortiſſimæ ueſtræ clementiæ principatus uirtutis q̃dem conatibus rempublicam Chriſtianam tuetur, & reſtaurat in melius, pietatisq; ſtudijs catholicæ ſuccurrit eccleſiæ, ut in unitate ueræ ac apoſtolicæ con-

feſſionis

A feſſionis perfectius copuletur, quam nunc uſq; nobiſcum ſancta Romana ſeruat eccleſia, quatenus ſynceræ pietatis arcanum tuba clarius per totum orbem prædicetur: & ubi huius ueræ confeſſionis ſynceritas pij ueſtri imperij fauoribus obtinet, laus ſimul ac meritum sereniſſimi ueſtri imperij prædicetur, ut cum pietatis laudibus, etiam regni eorum deo annuente dilatentur inſignia, quosq; ueræ pietatis inuitat confeſſio, imperialis fortitudo poſſideat. Nam & nos (licet indigni) dei clementiam deprecamur, ut ſine aliquo lapſu uſq; ad ipſius uitæ terminum, immaculatam nos ſeruare ac prædicare concedat, & per *ea in ſuo conſpectu gloriari. Quia etſi ſeculi ſapientiam & inanem fallaciam (ut beatus Paulus apoſtolus dicit) penitus ignoramus, ueræ tamen prædicationis normam ſimplici ueritate docemus atq; defendimus; quia non uerborum pompas habere cupimus, ut contentionibus occupemur: necenim licet in anguſtijs nobis degentibus. ſed qui conuerti ad ueritatem uoluerit, rectæ noſtræ fidei ordinem cum ſimplicitate cordis, uerborumq; lenitate proferimus. Saluare enim per apoſtolicæ confeſſionis ueritatem commiſſas nobis diuina dignatione animas magis cupimus, quàm per uerboſam loquacitatem in errorem audientes immittere. Quicunq; proinde ſacerdotum hæc, quæ in hanc noſtræ humilitatis confeſſionem continentur, nobiſcum ſynceriter prædicare deſiderant, ut

al. eam Coloſſ. 2. b

B noſtræ apoſtolicæ fidei concordes, ut conſacerdotes, ut comminiſtros eiuſdem fidei, & (ut ſimpliciter dicamus) ut ſpiritales fratres & coepiſcopos noſtros ſuſcipimus. Qui uero hæc confiteri noluerint, ut infeſtos catholicæ atque apoſtolicæ confeſſioni, perpetuæ condemnationis reos eſſe cenſemus: nec aliquando tales in noſtræ humilitatis collegio, niſi correctos, ſuſcipere patimur. Nec tranſgredi nos quiſquam eorũ arbitretur quod à prædeceſſoribus noſtris percepimus. Præterea gaudium magnum erit cælo & in terra, ſi ueſtra benigniſſima pietate mediante, hæc conregnator ueſter omnipotens deus ad effectum perduxerit, ut cælum iocundetur, exultet & terra, dum pax multa fit diligentibus ueritatem, & non eſt eis ſcandalum, & auferatur de domo dei abominatio ſcandali, quæ erit ad ruinam multorum inconſtantium uel ſimplicium, ut ſit una fides, unum os & labium, una apud omnes apoſtolicæ prædicationis confeſſio, dum omnes unanimes loquentur magnalia dei: quam ueſtræ sereniſſimæ felicitatis temporibus miſericors deus concedere dignabitur, dum diſſipata in ædificationem eccleſiæ dei conſtruuntur, ſegregata in compagine ueritatis conueniunt, diſſociata in charitatem apoſtolicæ fidei copulantur, diſperſa in unitate continente apoſtolicam ueritatem concurrunt, ut concorditer nobiſcum omnes hoc bonum operantes, dei maieſtatem ualeant fideliter

C obſecrare, pro longæuitate atque perfecta proſperitate ueſtræ fortitudinis imperij diuinitus *condenda, ut eorum inuictiſſimæ manſuetudinis laboribus congregentur ex gentibus, ad confitendum nomini ſancto eius, & gloriandum in laude ueræ eius confeſſionis, qui facit mirabilia magna ſolus, qui facit prodigia ſuper terram, auferens bella uſq; ad fines terræ, qui diſperſa congregat, & congregata conſeruat, qui tam pijſſimos principes ſuper populum ſuum regnare præcepit, quem peruigili pietate & inuictis laboribus, deo cooperante, cuſtodiunt.

al. cõcedenda Pſal. 145. Pſal. 135.

Et ſubſcriptiones epiſcoporum.

AGATHO epiſcopus ſanctæ dei catholicæ atque apoſtolicæ eccleſiæ urbis Romæ, huic ſuggeſtioni cum generalitate totius apoſtolicæ ſedis concilij, pro rectitudine apoſtolicæ confeſſionis factæ (ſicut ſuperius continetur) conſenſi & ſubſcripſi. Andreas gratia dei epiſcopus ſanctæ Oſtienſis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Agnellus gratia dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Terracinenſis prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionẽ quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cõſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi, Agnellus gratia dei epiſcopus ſan

ctæ Fundanæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apo D
ſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Adeodatus gratia
dei epiſcopus ſanctæ Formianæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtio-
nem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcri-
pſi. Petrus gratia dei epiſcopus ſanctæ Cumanæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in
hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimi
liter ſubſcripſi. Agnellus gratia dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Miſenatæ prouinciæ
Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter con
ſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Gaudioſius gratia dei epiſcopus ſanctæ Puteolanæ ec
cleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fi-
de unanimiter cōſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Stephanus gratia dei eps ſanctæ Lo
crenſis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter
conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Agnellus humilis epiſcopus ſanctæ Neapolita
næ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica no
al. Aurelian⁹ ſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. *Aurelius humilis epiſco-
pus ſanctæ Nolanæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem quam p
apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Barbatus gra-
tia dei epiſcopus ſanctæ Beneuentanæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc ſug-
geſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſub E
ſcripſi. Decoroſus gratia dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Capuanæ prouinciæ Cam
paniæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtru-
ximus, ſimiliter ſubſcripſi. Iulianus indignus epiſcopus ſanctæ Cōſentinæ eccleſiæ
prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide una-
nimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Ioannes gratia dei epiſcopus ſanctæ Hy
druntinæ eccleſiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtiōem quam pro apoſtoli-
ca noſtra fide unanimiter cōſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Germanus humilis epi
ſcopus ſanctæ Tarentinæ eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hāc ſuggeſtionem quam
pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſubſcripſi ſimiliter. Theopha
nius humilis epiſcopus ſanctæ Thurinæ eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc ſug-
geſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cōſtruximus, ſimiliter ſub
ſcripſi. Petrus humilis epiſcopus ſanctæ Cortonenſis eccleſiæ prouinciæ Brutiorū,
in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,
al. Scyllanę ſimiliter ſubſcripſi. Paulus humilis epiſcopus ſanctæ *Scyllacinæ eccleſiæ ꝓuinciæ
al. Tauranię Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cō
ſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Georgius humilis epiſcopus ſanctæ Taurianæ eccle F
ſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide
unanimiter cōſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Theodorus humilis epiſcopus ſanctæ
al. Tropianę *Tropeianæ eccleſiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſto
lica noſtra fide unanimiter cōſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Abundantius humilis
epiſcopus Tempſanæ eccleſiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem quam
pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Hyacin-
thus humilis epiſcopus ſanctæ Surrentinæ eccleſiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc
ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter
ſubſcripſi. Placentius humilis epiſcopus ſanctæ Veliternēſis eccleſiæ prouinciæ Cā
paniæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtru-
ximus, ſimiliter ſubſcripſi. Iuuenalis humilis epiſcopus ſanctæ Albanēſis eccleſiæ,
in hanc ſuggeſtionē quāpro apoſtolica nr̄a fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter
ſubſcripſi. Vitus humilis epiſcopus ſanctæ Syluæ candidæ eccleſiæ, in hanc ſugge-
ſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcri
al. Nomētanę pſi. Paulus humilis epiſcopus ſanctæ *Numentanæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem
quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Ioan
nes

A nes humilis epiſcopus ſanctæ Portuenſis eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Stephanus humilis epiſcopus ſanctæ Prænestinæ eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionē quam unanimiter pro apoſtolica noſtra fide conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Felix exiguus epiſcopus ſanctæ Spoletanæ eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quampro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.*Honeſtus exiguus epiſcopus ſanctæ Eſinatis eccleſiæ,in hāc ſuggeſtionē quā ꝑ apoſtolica nr̄a fide unanimiter cōſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Felix exiguus epiſcopus ſanctæ Camerinæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.Florus exiguus epiſcopus ſanctæ Fulginatis eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Decentius exiguus epiſcopus ſanctæ Foroflaminienſis eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Ioannes exiguus epiſcopus ſanctæ Nurſinæ eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quā pro apoſtolica nr̄a fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Felix exiguus ep̄s eccleſiæ ſanctæ * Aſculanenſis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cōſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Adrianus exiguus epiſcopus ſanctæ Reatinæ eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Florus exiguus epiſcopus ſanctæ *Furconiæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Clarentius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Balnenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Oreſtes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vibonenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Theodoſius exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Syracuſanæ prouinciæ Siciliæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Benedictus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Meſſanenſis prouinciæ Siciliæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Ioannes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ* Thermitanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Ioannes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Mylanæ prouinciæ Siciliæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Petrus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Taurominitanæ prouinciæ Siciliæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Iulianus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Catanenſis ꝓuinciæ Siciliæ,in hanc ſuggeſtionē quāpro apoſtolica nr̄a fide unanimiter cōſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Georgius exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Trioclitanæ prouinciæ Siciliæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Georgius ep̄s exiguus ſanctæ Agrigentinæ eccleſiæ prouinciæ Siciliæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Adeodatus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Leucorum, legatus uenerabilis ſynodi per Galliarum prouincias conſtitutæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cōſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Vuilfridus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Eboracenæ inſulæ Britanniæ,legatus uenerabilis ſynodi per Britanniam conſtitutæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi.Mauricius humilis epiſcopus ſanctæ Tiburtinæ eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Felix humilis epiſcopus Arelatenſis eccleſiæ,legatus uenerabilis ſynodi per Galliarum prouincias conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apo-

al. Honorat*

al. Eſculanenſis

al. Furconen.

al. Termen.

B

C

ſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Taurinus indi-D gnus diaconus ſanctæ eccleſiæ Telonenſis, legatus uenerabilis ſynodi per Galliarum prouincias conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Manſuetus dei gratia epiſcopus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Ioannes indignus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Bergomatis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Donatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Laudenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Anaſtaſius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ticinenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro noſtra apoſtolica fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Valentinus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aquenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro noſtra apoſtolica fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Deſiderius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Cremonenſis, in hāc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Gratianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Nouarienſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Deſiderius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Eporedienſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Ioannes epiſcopus ſanctæ eccle- E ſiæ * Genuenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Deuſdedit epiſcopus ſanctæ eccleſiæ

forte al. Ianuen.

in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Audacis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Dertonenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Benenatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aſtenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Benedictus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Valuenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Bonus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Albingaunenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Theodorus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vercellenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Ruſticus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Taurinatis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Ioannes epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vintimilienſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter F conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Seuerus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Lunenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Eleutherius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Lucenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Maurianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Piſanæ, in hanc ſuggeſtionem quā pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Serenus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Populonienſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Reparatus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Florentinæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Valerianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Roſellenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Cyprianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aretinæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Vitalianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Senenſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Martianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ

al. Vigintimilienſis

al. Ruſellanæ

A ſiæ Volaterranæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Agnellus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ *Vulſinienſis Siciliæ,in hanc ſuggeſtiõem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Cuſtoditus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Caſtroualentanæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Theodorus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Cluſinæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Vitalianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Tuſculaneñ.in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Mauricius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Anagninæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Saturninus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aletrinæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Valerianus epiſcopus ſanctæ *Roſanæ eccleſiæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Gaudioſus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Signinæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter

B conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Agatho epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aquileienſis prouinciæ Iſtriæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Cyriacus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Polenſis Iſtriæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Aurelianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Parentinæ prouinciæ Iſtriæ,in hanc ſuggeſtiõem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Vrſinus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ceneteñ.prouinciæ Iſtriæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Andreas epiſcopus ſanctæ eccleſiæ *Veientanæ prouinciæ Iſtriæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Gaudentius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Tergeſtinæ prouinciæ Iſtriæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Benenatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Opitergieñ.prouinciæ Iſtriæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Vrſinianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ *Paduanæ prouinciæ Iſtriæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cõſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Paulus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Patauinæ prouinciæ Iſtriæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide

C unanimiter cõſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Paulus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ *Altinenſis prouinciæ Pentapolis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Beatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Piſaurenſis prouinciæ Pentapolis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Dominicus epiſcopus ſanctæ Fanenſis eccleſiæ prouinciæ Pentapolis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Adrianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Numanatis prouinciæ Pentapolis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Ioannes epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Auximatis prouinciæ Pentapolis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Ioãnes epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Anconitanæ prouinciæ Pentapolis,in hanc ſuggeſtionẽ quã pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Benenatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Peruſinæ prouinciæ *Tuſciæ,in hanc ſuggeſtionẽ quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Bonifacius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Tudertinæ prouinciæ Tuſciæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro noſtra fide unanimiter cõſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Amator epiſco-

Marginal notes: al. Volſinen. — al. Roſſanen. — al. Veglen. — al. Pucinanæ — al. Alſien. — al. Altien. — al. Pẽtapolis

pus ſanctæ eccleſiæ Bleranæ,puinciæ Tuſciæ,in hãc ſuggeſtionẽ quã pro noſtra apoſtolica fide unanimiter cõſtruxim⁹,ſimiliter ſubſcripſi. Gratioſus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Sutrinæ prouinciæ Tuſciæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro noſtra apoſtolica fide unanimiter cõſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Exhilaratus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Metaureñ.prouinciæ Iſtriæ,in hãc ſuggeſtionẽ quã pro apoſtolica nr̃a fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Theodorus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Nepeſinæ prouinciæ Tuſciæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Ioannes epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Salernitanæ prouinciæ Tuſciæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cõſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Theodorus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Amerinæ prouinciæ Tuſciæ,in hanc ſuggeſtiõem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Barbatianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Polimarcienſis prouinciæ Tuſciæ,in hanc ſuggeſtionem quam ꝑ apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Deuſdedit epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Narnienſis prouinciæ Tuſciæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Theodorus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Rauennatis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Stephanus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ *Saranatis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Barbatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Cornelienſis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Victor epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Bononienſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Florus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Cæſenatis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cõſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Vitalis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Fauentinæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Iuſtinus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Fidentinenſis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Vincentius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Liuienſis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter cõſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Placentius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Placentinæ,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Mauricius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ *Regienſis, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Petrus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Mutinenſis,in hanc ſuggeſtionem quam ꝑ apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Gratioſus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Parmenſis,in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. Magnus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Papienſis,in hãc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus,ſimiliter ſubſcripſi. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Sufficiunt,quæ hodierna die relecta ſunt. Macarius uenerabilis archiep̃s Antiochiæ, & q cũ eo ſunt in altero ſecretario,teſtimonia patrũ quæ iã polliciti ſunt,proferant.

al. Falernitanę

al. Sarnen.

al. Rhegien.

ACTIO QVINTA.

IN nomine domini Ieſu Chriſti dei & ſaluatoris noſtri,imperantibus à deo coronatis sereniſſimis noſtris dominis Flauijs,Conſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimoſeptimo,& poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis,anno decimotertio,Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruãdis eius fratribus,anno uigeſimo ſecundo, ſeptima die menſis Decembris, indictione nona. Præſidente eodem pijſſimo & Chriſto amabili magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus. Et ex eius iuſſione à deo inſtructæ ſerenitatis,*præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum,Theodoro glorioſo exconſule patricio,& comite impia-

al. præſidentibus

A lis obſeqi,& ſubſtratego exercitus Thraciæ,Sergio glorioſo excõſule patricio, Paulo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta,Conſtantino glorioſo exconſule patricio,& curatore imp̃ialis domus Hormiſdæ,Anaſtaſio glorioſo excõſule patricio,& locũ agẽte comitis imp̃ialis excubiti,Ioãne glorioſo excõſule patricio & quæſtore,Polyeucto glorioſo excõſule,Thoma glorioſo excõſule,Paulo glorioſo excõſule & diſpoſitore Orientaliũ ꝓuinciaꝝ, Petro glorioſo exconſule,Leontio glorioſo exconſule & domeſtico imp̃ialis mẽſæ.

Conueniente autem ſancta atque uniuerſali ſynodo, quæ per imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe,id eſt,Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris,& Ioanne uenerabili diacono, locum præſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi antiquæ Romæ Agathonis papæ,& Georgio uenerabili atque ſanctiſſimo magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ epiſcopo, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario uenerabili archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho,& apocriſario Theodori uenerabilis uicarĳ throni Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis,Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ,locum agentibus cẽtum

B XXV.religioſorum epiſcoporũ,quod circa antiquã Romã eſt concilĳ, qui & per ꝓprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad pĳſſimum imperatorem Conſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & uicario Theodori deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epiſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ,Ioanne epiſcopo Chalcedonæ, Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ, Georgio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epiſcopo Crĳ, Georgio epiſcopo * Camulianorum, Antonio epiſcopo Hypepæ, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Theodoro epiſcopo Meletinæ,Ioanne epiſcopo Daſcylĳ,Theodoro epiſcopo * Iuſtinianopoleos Gordi,Theodoro epiſcopo Veriſæ,Stephano epiſcopo Heracleæ Põti,Longino epõ Tĳ, Domitio epõ Pruſiados,Salomone epiſcopo * Claneu,Ioãne epõ Myndi,Georgio epiſcopo Coenſi, * Georgio epiſcopo * Cantani,Ioanne epõ Lappis,Eulalio epiſcopo Cynopoleos,Conſtantino epiſcopo Daliſandi,Theodo-

C ro epiſcopo Olbis, Theophane presbytero & abbate uenerabilis monaſterĳ, Siciliæ, quod cognominatur Baias,Georgio presbytero & monacho monaſterĳ Renati poſiti in antiq̃ Roma,Conone & Stephano p̃sbyteris & monachis monaſterĳ,qđ cognominatᷓ domus Arſitia,poſiti ſimiliter in antiqua Roma,Anaſtaſio p̃sbytero & monacho oratorioꝝ uenerabilis p̃ ſiarchĳ Cõſtãtinopolitanæ ciuitatis,Stephano p̃ſbytero & monacho diſcipulo Macarĳ uenerabilis archiep̃i Theopoleos Antiochiæ. Reſidẽtibus quoq; glorioſis patricĳs & cõſulibus ex latere pĳſſimi & Chr̃o dilecti magni imp̃atoris Cõſtantini.Et ex parte q̃dẽ eius læua ſedẽtibus uenerabilibus loci ſeruatoribus ſc̃tiſſimi archiep̃i antiquæ Romæ Agathonis, & q cũ eis erant deo amabiles ep̃i. A latere aũt eius dextro ſimiliter ſedẽtibꝰ Georgio ſc̃tiſſimo archiepõ magnæ Cõſtãtinopoleos nouæ Romæ,& Macario uenerabili archiepõ Theopoleos Antiochiæ,& q cũ eo erãt deo amabilibus ep̃is, ꝓpoſitis in medio ſacroſc̃tis euangelĳs Chr̃i dei noſtri,Paulus magnificus à ſecretis & imp̃ialis ſecretarius, dixit:

Cognitionẽ habet ur̃a à deo inſtructa pietas,ꝙ in anteriore conuentu, ſecundum poſtulationem Georgĳ ſanctiſſimi archiepiſcopi à deo cõſeruandæ regiæ urbis, eiuſq; ſynodi,lectio facta eſt duarum ſuggeſtionum,directarũ ad à deo munitam ueſtram ſerenitatem,ab Agathone ſanctiſſimo papa apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, & ab eiꝰ ſynodo,& quod interlocutio facta ẽ ad Macariũ uenerabilẽ archiep̃m Antiochenæ ciuitatis, & eos qui cum eo ſunt, ut ſanctorum ac probabilium patrum,

al.Cameleno rum
al.Iuſtinopolis Gordiu come
al. Dometio
al Cleone
al. Gregorio
al.Candani

quæ dudum promiſerant,teſtimonia proferant, demonſtrantia unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti,ueri dei noſtri: & ſuggerimus ad quod placuerit. Pijſſimus Imperator Cõſtantinus dixit: Edicant Macarius deo amabilis archiepiſcopus, & qui cum eo ſunt deo amabiles,ſi ſecundum ſuam pollicitationem præparati occurrerunt. Macarius deo amabilis archiepiſcopus,& qui cum eo ſunt, dixerunt: Etiam domine mi. Ecce duos codices deportamus,in quibus deflorauimus diuerſa teſtimonia ſanctorum ac probabilium patrum. Et hæc iubetote relegi. Pijſſimus Imperator Conſtãtinus dixit:Prædicti codices ſuſcipiantur,&ſecundum ordinem horum lectio fiat. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius Georgij ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos,duos codices relegit,priorem codicem continentẽ in ſuperſcriptione ita:Teſtimonia ſanctorum patrũ unã dñi noſtri Ieſu Chriſti uoluntatẽ docentia, quæ eſt etiam patris & ſpiritusſancti. Et ſequenter relegit omnia teſtimonia,quæ cõtinebantur in eodem codice. Similiter & omnia quæ continebantur in ſecundo codice. Pijſſimus Imperator Conſtantinus dixit:Notitiam habemus modo prolatorum teſtimoniorum à Macario deo amabili archiepiſcopo Antiochiæ, & qui cum eo ſunt: ſed ſi quidem alia teſtimonia uolunt proferre,ad comprobationem promiſſæ ab eis unius uoluntatis,& unius operationis in diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti, in ſubſequenti hæc proferantur.

¶ACTIO SEXTA.

IN nomine domini Ieſu Chriſti dei &ſaluatoris noſtri, imperantibus à deo coronatis ac sereniſſimis noſtris dominis Flauijs,Conſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno Auguſto & Imperatore anno XXVII.& poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno XIII.Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno XXII. XII. die menſis Decembris,indictione nona. Præſidente eodem pijſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij,quod cognominatur Trullus:&ex eius iuſſiõe à deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio,& magiſtro imperialium officiorum,Theodoro glorioſo exconſule patricio & comite Imperialis obſequij,& ſubſtratego Thraciæ,Sergio glorioſo exconſule patricio,Iuliano glorioſo exconſule patricio,& militari logotheta,Conſtãtino glorioſo exconſule patricio & curatore Imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio,locum agente comitis Imperialis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore. Polyeucto glorioſiſſimo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule &diſpenſatore Orientalium prouinciarum, Petro glorioſo excõſule, Leontio glorioſo excõſule,& domeſtico Impialis menſæ.

Conueniente autem ſancta & uniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe,id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris,&Ioanne uenerabili diacono locum pſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ Agathonis,&Georgio uenerabili & ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ,&Petro deo amabili presbytero monacho,& uicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis,& Macario uenerabili archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ,& Georgio religioſo presbytero monacho & apocriſario uenerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum,Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis,Abundantio epiſcopo ciuitatis Patemenſis,Ioanne epiſcopo ciuitatis Regitanæ,locum agentibus uenerabilium centum uigintiquinque deo amabilium epiſcoporum,quod circa antiquam Romam eſt concilij,q &p proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum Imperatorem Conſtantinum; & Theodoro religioſo preſbytero, & locum agente deo amabilis archiepi-

al. Rhegitanæ

A archiepiſcopi Rauennæ Theodori, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cre-
tæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epi
ſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſco-
po Chalcedonæ, Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Se-
leuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio epiſcopo Mityle-
næ, Georgio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epi-
ſcopo Cij, Georgio epiſcopo *Camulianorum, Antonio epiſcopo Hypepæ, Ge-
neſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Ioanne epiſcopo Da- al. Camelenorum
ſcylij, Theodoro epiſcopo *Iuſtinianopoleos Gordi, Theodoro epiſcopo Veriſæ, al. uſtinopolis Gordiu come
Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, *Domitio epiſcopo
Pruſiados, Salomone epiſcopo *Claneu, Ioanne epiſcopo Myndi, Georgio epi- al. Dometio
ſcopo Coenſi, Georgio epiſcopo *Cantani, Ioanne epiſcopo Lappis, Eulalio epi- al. Cleone
ſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, al. Candani
Theophane presbytero & abbate uenerabilis monaſterij Siciliæ, quod cognomi-
natur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua
Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognomi-
natur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma, Anaſtaſio presbytero & mo-
B nacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Cōſtātinopolitani, Stephano presbyte-
ro & monacho diſcipulo Macarij uenerabilis archiepiſcopi Theopoleos Antio-
chiæ. Reſidentibus quoque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, & omnibus
uenerabilibus ac deo amabilibus epiſcopis ſecundum ordinem in eodem Trulli ſe-
cretario, propoſitis in medio ſanctis & immaculatis euangelijs, Paulus magnificus
à ſecretis & imperialis ſecretarius, dixit:

Nouit à deo inſtructa ueſtra pietas, quod ſeptima die Decembris menſis interlo-
cutio facta eſt ad Macariū p̄ſulem Antiochiæ magnæ ciuitatis, & ad eos qui cum eo
ſunt, ſi utique habent alia teſtimonia, quæ concurrant propoſitionibus eorum, id eſt,
de una uolūtate & opatione, hæc proferre, & ſuggerimus ad quod placuerit. Pijſſi-
mus imperator Conſtantinus dixit: Proſequatur à deo amabilis Macarius archie-
piſcopus, & qui cum eo ſunt, ſi ſecundum interlocutionem ad eos factam, debite
præparati aduenerunt. Macarius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & qui
cum eo ſunt, dixerunt: Ecce domine, præ manibus gerimus & alterum codicel-
lum, in quo continentur teſtimonia diuerſorum ſanctorum patrum, & hunc uobis
iubentibus porrigimus ad legendum. Et accipiens Antiochus religioſus lector
C & notarius Georgij ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopolis, relegit habentem
in ſuperſcriptione: Sequentia teſtimoniorum de uoluntate. Et relegit ab initio
uſque in finem. Pijſſimus imperator Conſtantinus dixit: Et horum ſcientiam ac-
cepimus. Siquidem uult pars Macarij deo amabilis archiepiſcopi Antiochiæ aliud
quid proferre ad ſtabilitatem eorum, quæ ab eo promiſſa ſunt, ediſſerat. Macari-
us archiepiſcopus Theopoleos Antiochiæ, & Stephanus presbyter monachus, ei-
us diſcipulus, & qui cum eis ſunt, dixerunt: Sufficientes ſumus domine in his, quæ
iam à nobis prolata ſunt, teſtimonijs ſanctorum ac probabilium patrum, & aliud p̄
ferre nolumus. Pijſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Tres codices, qui prola-
ti ſunt à parte uenerabilis Macarij, ſigillētur tam à glorioſiſſimis iudicibus, quamq;
à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, necnon & à parte ſanctæ ſedis huius ſan-
ctiſſimæ magnæ eccleſiæ. Et ſigillati ſunt. Theodorus & Georgius uenerabiles
presbyteri, Ioannes uenerabilis diaconus, qui locum præſentabant ſanctiſſimi papæ
apoſtolicæ Romanæ ſedis, & qui cum eis erant deo amabiles epiſcopi, & religioſi
clerici & monachi, dixerunt: Pijſſime domine, adhuc aliq̄d de una uolūtate & una
opatione nō oſtenderunt Macarius deo amabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & Ste-
phanus eius diſcipulus, & Petrus deo amabilis epiſcopus Nicomediæ, & Salo-
mon deo amabilis epiſcopus *Clanei, in incarnationis diſpenſatione domini noſtri al. Cleone

Ieſu

IESV CHRISTI per teſtimonia ab eis prolata. Sed & ipſa teſtimonia, quæ pro- D
tulerunt coram ueſtra pietate ac ſancta ſynodo, detruncauerunt, & quæ ad trinita-
tis quidem attinent rationem de una uoluntate, pro incarnationis diſpenſatione do-
mini noſtri IESV CHRISTI protulerunt. Quæ uero conueniunt, & quæ pro-
prie pro huiuſmodi incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti poſita
ſunt, tam ſenſum quàm uerba detruncauerunt. Vnde petimus ueſtram piiſſimam
fortitudinem, authenticos codices prolatorum ab eis paternorum teſtimoniorum
proferri ex uenerabili patriarchio huius regiæ ciuitatis, & conferri cum codici-
al, obcelatio bus ab eis oblatis, & demonſtramus quæ ab eis in his facta eſt* celatio. Præ mani-
bus igitur habentes codicem continentem plurima teſtimonia ſanctorum ac proba
bilium patrum, clare oſtendentia duas naturales uoluntates, & duas naturales ope-
rationes, inconfuſe atque indiuiſe in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ie-
ſu Chriſti ueri dei noſtri, necnon & prophanorum hæreticorum teſtimonia, inſi-
nuantia unam uoluntatem & unam operationem, quæ conſonant cum dogmate ſu-
per una uoluntate & una operatiõe Macarij deo amabilis archiepiſcopi Antiochiæ,
& eorum qui cum eo contradicunt, quæſumus, ut coram ueſtra pietate hæc legan-
tur. Piiſſimus imperator Conſtantinus dixit: In ſubſequenti eorum prolatio fiat.

ACTIO SEPTIMA. E

IN nomine domini IESV Chriſti dei & ſaluatoris noſtri, imperantibus à deo coronatis & sereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Cõſtantino quidẽ piiſſimo, & à deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore anno uigeſimoſeptimo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno uigeſimoſecundo, decimatertia die menſis Februarij, indictione nona. Præſidẽte eodem piiſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus: & ex iuſſione eius à deo inſtructæ ſerenitatis, reſidentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio & comite Imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta, Cõſtãtino glorioſo exconſule patricio & curatore Imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, locum agente comitis Imperialis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glorioſo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule, & domeſtico Impialis menſæ. F

Conueniente autem ſancta ac uniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioãne uenerabili diacono locũ repſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili & ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario uenerabili archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho & apocriſario Theodori uenerabilis ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus uenerabilis, quod circa antiquam Romam eſt, cẽtum uigintiquinque deo amabilium epiſcoporũ cõcilij, q etiã p proprias ſubſcriptiões declarant in ſuggeſtiõe ab eis facta ad piiſſimũ pricipẽ Cõſtãtinũ: & Theodoro religioſo pſbytero & monacho, locũ ſeruãte Theo

dori

A dori deo amabilis archiepiſcopi Rauēnæ,Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſu-
læ Cretæ,Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ,Geor
gio epiſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ,Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne
epiſcopo Chalcedonæ,Theodoro epiſcopo Militanæ, Siſinnio epiſcopo Hierapole-
os Phrygiæ,Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ Thra
ciæ, *Georgio epiſcopo Mitylenæ,Sergio epiſcopo Selymbriæ,Andrea epiſcopo
Methymnæ,Theognio epiſcopo Cij,Georgio epiſcopo *Camulianæ,Antonio epi al.Camelenorum
ſcopo Hypepæ,Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Io-
anne epiſcopo Daſcylij,Theodoro epõ *Iuſtinianopoleos Gordi,Theodoro epiſco al.Iuſtinopolis Gordiu ceme
po Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti,Longino epiſcopo Tij, Domitio
epiſcopo Pruſiados,Salomone epiſcopo *Clanei,Ioãne epiſcopo Myndi,Georgio al.Claneu
epiſcopo Coenſi, *Georgio epiſcopo *Cantani, Ioanne epiſcopo Lappis, Eula- al. Gregorio
lio epiſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi,Theodoro epiſcopo al.Candani
Olbis, Theophane presbytero & abbate uenerabilis monaſterij, quod appel-
latur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in anti-
qua Roma,Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij,quod appel-
latur domus Arſitia,poſiti ſimiliter in antiqua Roma, Anaſtaſio presbytero & mo
B nacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Conſtantinopoleos, Stephano presby-
tero & monacho diſcipulo Macarij archiepĩ Theopoleos Antiochiæ. Et reſidenti-
bus glorioſiſſimis patricijs & conſulibus,& omnibus uenerabilibus & deo amabi
libus epiſcopis ex ordine in eodem ſecretario Trulli:propoſitis in medio ſanctis &
immaculatis euãgelijs,Paulus magnificus à ſecretis & Imperialis ſecretarius,dixit:

Meminit à deo ueſtrum inſtructum imperium, quod heſterno die polliciti ſunt
Theodorus & Georgius deo amabiles presbyteri,& Ioannes deo ualde amabilis di
aconus,locum præſentantes ſanctiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ Aga
thonis,&q cū eis ſunt deo amabiles epĩ & religioſi clerici & monachi, ꝓferre teſti-
monia ſanctoꝝ patrū,luce clarius pdicãtia duas uolũtates naturales, & duas opatio
nes naturales in incarnatiõis diſpenſatiõe dñi noſtri Ieſu Chriſti,ueri dei noſtri,inſu
per & prophanorum hæreticorum teſtimonia, manifeſtantia unam uoluntatem &
unam operationem,& ſuggerimus ad quod uidetur. Pijſſimus Imperator Cõſtan-
tinus dixit: Proferant,qui locum adimplent Agathonis ſanctiſſimi papæ urbis Ro-
manæ,memorata ab eis teſtimonia. Et protulerunt codicem,ſupraſcriptum ita:Te-
ſtimonia ſanctorum ac probabilium patrum,demonſtrantia duas uoluntates & du
C as operationes in domino deo & ſaluatore noſtro IESV CHRISTO. Quem acci-
piens Stephanus religioſus presbyter & monachus monaſterij, quod cognomina-
tur domus Arſitia, unus exiſtens partis apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,relegit ab
initio uſque ad finem tam ſanctorum ac probabilium teſtimonia,quamq̃ propha-
norum hæreticorum. Pijſſimus imperator Conſtantinus dixit: Prolatorum nunc
teſtimoniorum atque relectorum ex parte ſanctiſſimi Agathonis papæ urbis Ro-
manæ ſcientiã pcipientibus nobis,edicant Theodorus & Georgius uenerabiles pſby
teri,& Ioãnes uenerabilis diaconus,ſi & alia ꝓferre uelint teſtimonia.Theodorus &
Georgius uenerabiles pſbyteri,& Ioãnes uenerabilis diaconus dixerũt:Licet & plu
ra alia nobis idoneũ eſt proferre teſtimonia, ſed ne faſtidiũ ingeramus à deo inſtru-
ctis ueſtris auribus,hæc ſufficiunt nobis ad ueritatem demõſtrandam. Petimus aũt
à deo firmatam ueſtram fortitudinem, interrogari Georgium ſanctiſſimum ar-
chiepiſcopum huius à deo conſeruandæ ueſtræ regiæ urbis, & ſubiacentem ei ſyn-
odum, necnon & Macarium archiepiſcopum Antiochiæ ciuitatis, & ſubiectos ei
epiſcopos, ſi conuenit eis tenor relectarum duarum ſuggeſtionum, id eſt, Aga-
thonis ſanctiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,& concilij ei ſubiacentis.
Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus Conſtantinopoleos, & Macarius ſanctiſſi-
mus archiepiſcopus Antiochiæ,& qui cum eis erant, dixerunt: Pijſſime domi-
ne

al. Regrentes ne, petimus ut exemplaria prædictarum ſuggeſtionum percipiamus. * Recurrentes nanque & conferentes teſtimonia, quæ in eis ſunt ſanctorum probabilium patrum, cum codicibus huius uenerabilis patriarchij, in ſubſequenti competens dabimus reſponſum. Pijſſimus imperator Conſtantinus dixit: Citra dilationem, quod poſtulatum eſt, fiat. Prolatus autem codicillus à præſentantibus locum ſanctiſſimi papæ Romæ, ſub ſignaculis tam glorioſiſſimorum iudicum, quamque utrarunque partium, fiat ad inſtar codicillorum, qui à Macario deo amabili archiepiſcopo Antiochiæ oblati ſunt. Et ſignatus eſt. D

ACTIO OCTAVA.

IN nomine domini Ieſu Chriſti dei atque ſaluatoris noſtri, imperantibus diuiniſſimis & sereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Cõſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & Imperatore anno uigeſimo *octauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno uigeſimo ſecundo, ſeptima die menſis Martij, indictione nona. Præſidente eodem pijſſimo & Chriſti amatore magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus: & per iuſſionem eius à deo inſtructæ ſerenitatis, præſidentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio & comite Imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta, Cõſtãtino glorioſo exconſule patricio & curatore Imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, locum agente comitis Imperialis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glorioſo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule, & domeſtico Impialis menſæ. E

(al. ſeptimo)

Conueniente quoque ſancta ac uniuerſali ſynodo, quæ per Imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioãne uenerabili diacono locũ repſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili & ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario uenerabili archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho & apocriſario Theodori uenerabilis ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis *Regitanæ, locum agentibus uenerabilis, quod circa antiquam Romam eſt, cœtum uigintiquinque deo amabilium epiſcoporum concilij, qui & per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum principem Conſtantinum: & Theodoro religioſo preſbytero, & monacho, locum ſeruante Theodori deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epõ Cyzici, Petro epõ Nicomediæ, Photio epõ Niceæ, Ioanne epõ Chalcedonæ, Theodoro epõ Meletynæ, Siſinnio epõ Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ. Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epiſcopo Cij, Georgio epiſcopo* Camulianæ, Antonio epiſcopo Hypepæ, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Ioanne epiſcopo Daſcylij, Theodoro epiſcopo* Iuſtinianopoleos Gordi, Theodoro epiſcopo Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epõ Tij, Domitio epiſcopo F

(al. Rhegitanę) (al. Cameleno rum) (al. Iuſtinopolis Gordiu come) (al. Dometio)

A epiſcopo Pruſiados, Salomone epiſcopo Clanei, Ioanne epiſcopo Myndi, Georgio al. Cleone
epiſcopo Coenſi,* Georgio epiſcopo *Cantani, Ioāne epiſcopo Lappis, Eulalio epi al. Gregorio al. Candani
ſcopo Cynopoleos, Conſtātino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, The
ophane presbytero & abbate uenerabilis monaſterij, quod appellatur Baias, Geor-
gio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma, Conone &
Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod appellatur domus Arſitia, po-
ſiti ſimiliter in antiqua Roma: Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum uene
rabilis patriarchij Conſtantinopoleos, Stephano presbytero & monacho, diſcipulo
Macarij archiepiſcopi Theopoleos Antiochiæ. Et reſidentibus glorioſis patricijs &
conſulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus epiſcopis ex ordine in eo-
dem ſecretario Trulli, propoſitis in medio ſacroſanctis euangelijs, Paulus magnifi-
cus à ſecretis & imperialis ſecretarius, dixit: In memoria retinet à deo firmata ue-
ſtra fortitudo, quod per propriam ſupplicationem in antecedenti conuentu ad exem
plaria duarum ſuggeſtionum directarum ad à deo firmatam ueſtram ſtrenuitatem,
ab Agathone ſanctiſſimo ac beatiſſimo papa antiquæ Romæ, & quod circa eum eſt
concilij, Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus huius à deo conſeruādæ regiæ urbis,
& Macarius ſanctiſſimus archiepiſcopus Antiochiæ, & qui cum eis ſunt uenerabiles
B epiſcopi, promiſerunt, has relegentes, in ſubſequenti competens dare reſponſum, &
ſuggerimus ad quod placuerit. Pijſſimus Imperator Conſtantinus dixit: Edicat Ge-
orgius ſanctiſſimus archiepiſcopus huius à deo conſeruandæ noſtræ ciuitatis, & Ma-
carius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & ei ſubiacens ſynodus, ſi conuenit eis
ſenſus ſuggeſtionum directarum ab Agathone ſanctiſſimo papa Romæ & eius ſyn-
odo. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus Conſtantinopoleos dixit: Inſpiciens, pie
domine, omnem uirtutem ſuggeſtionum directarum ad pijſſimam ueſtram fortitu-
dinem, tam ab Agathone ſanctiſſimo papa Romæ, q̄ ab eius ſynodo, & ſcrutans ſan-
ctorum ac probabilium patrum, qui repoſiti ſunt in uenerabili patriarchio, inueni
cuncta teſtimonia ſanctorum ac probabilium patrum, quæ in eiſdem ſuggeſtiōibus
continentur, conſonantia, & in nullo diſcrepantia à ſanctis ac probabilibus patribus,
& conſentio eis, & ſic profiteor, & credo. Theodorus deo amabilis epiſcopus Epheſi
dixit: Ita domine profiteor, & ſic credo, quemadmodum habent ſuggeſtiones ſanctiſ
ſimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, id eſt, duas naturas & duas naturales uolunta-
tes, & duas naturales opationes in uno ſanctæ trinitatis dn̄o noſtro Ieſu Chriſto, ue-
ro deo noſtro. Siſinnius deo amabilis epiſcopus Heracleæ Thraciæ dixit: Auditu pci
piens ſuggeſtiones Agathonis ſanctiſſimi papæ Romæ, quæ directæ ſunt ad pijſſi-
C mum noſtrum dominum, inueni in nullo eas aduerſari ſanctis patribus, & profiteor
duas uoluntates & duas operationes in uno ſanctæ trinitatis domino noſtro Ieſu Chri
ſto, uero deo noſtro. Georgius uenerabilis epiſcopus Cyzici dixit: Inſpiciens ſugge-
ſtiones ſanctiſſimi papæ Romæ Agathonis, & poſitorum in eis teſtimoniorum ſcien
tiam percipiens de duabus uoluntatibus & operationibus, & conſentiens omnibus
quæ in eis continentur, ſic *ſector, & ſic credo in uno ſanctæ trinitatis dn̄o noſtro Ie- al. ſequor
ſu Chriſto, uero deo noſtro. Ego etenim & dum *hic relegerentur eædem ſuggeſti- al. hæc
ones, ita credidi, & credo. Ioannes deo amabilis epiſcopus Chalcedonæ dixit: Sic cō
fiteor, & ſic credo ſecundum uirtutem ſuggeſtionum directarum ab Agathone ſan-
ctiſſimo papa antiquæ Romæ, ad pijſſimum & à deo firmatum noſtrum dominum
& magnum uictorem Imperatorem, quæ continent duas naturas, & duas naturales
uoluntates, & duas operationes ſimiliter naturales, in uno ſanctæ trinitatis domino
noſtro Ieſu Chriſto uero deo noſtro, inconfuſe, inconuertibiliter, & anathematizo
eos qui dicunt unam uoluntatem, & unam operationem in diſpenſatione eiuſdē do-
mini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri. Siſinnius deo amabilis epiſcopus Hierapole
os Phrygiæ dixit: Suſcipio ea, quæ ſuggeſta ſunt domino noſtro pijſſimo, & magno
uictori Imperatori ab Agathone ſanctiſſimo papa antiquæ Romæ, & profiteor duas

naturas in uno ſanctæ trinitatis domino noſtro Ieſu Chriſto, & duas uoluntates na- D
turales & duas operationes naturales indiuiſe, inconuertibiliter, & anathematizo
eos qui dicunt unam uoluntatem, & unam operationem in diſpenſatione domini no
ſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri. Georgius deo amabilis epiſcopus Byziæ Thraciæ di
xit: Profiteor duas naturales uoluntates & duas operationes in diſpenſatione unius
ſanctæ trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri. ſuſcipio autem & ſugge-
ſtiones directas ab Agathone ſanctiſſimo papa Romano, ad pijſſimum & à deo fir-
matum noſtrum dominum & magnum imperatorem, hoc ipſum prædicantes, & in
omnibus eas ſequor. Gregorius deo amabilis epiſcopus Mitylenæ dixit: Profiteor
ita, & credo duas naturas, & duas naturales uoluntates, & duas operationes ſimiliter
naturales in uno ſanctæ trinitatis domino noſtro Ieſu Chriſto, uero deo noſtro. Sup
his autē ſequor & ſuggeſtiones directas ab Agathone ſanctiſſimo papa antiquæ Ro
mæ, ad pijſſimum noſtrum dominum & magnum Imperatorem, & omnem uirtutē
quæ in eis continetur. Andreas epiſcopus Methymnæ dixit: Sequor ſuggeſtiones ſan
ctiſſimi papæ Romæ Agathonis, & teſtimonia ſanctorum patrum quæ in eis conti-
nentur, & ita credo, & ita profiteor duas naturas, & duas uoluntates, & duas operatio
nes in uno ſanctæ trinitatis domino noſtro Ieſu Chriſto, uero deo noſtro. Sergius
deo amabilis epiſcopus Selymbriæ dixit: Sequor ſuggeſtiōes patris noſtri Agatho E
nis ſanctiſſimi papæ Romæ, & ita ſuſcipio, & ita amplector eas, tanquam epiſtolas
ſanctæ memoriæ Leonis prædeceſſoris eius beatitudinis, & profiteor in domino no
ſtro Ieſu Chriſto, uero deo noſtro duas uoluntates naturales, ſimiliter & duas opera-
al. Dometius tiones. • Domitius epiſcopus Pruſiados dixit: Suggeſtiones directas à patre noſtro
Agathone ſanctiſſimo archiepiſcopo apoſtolicæ & principalis ſedis antiquæ Romæ,
ad à deo coronatum & manſuetiſſimum noſtrum dominum & magnum uictorem
Imperatorem, tanquam ex ſpiritu ſancto dictatas per os ſancti ac beatiſſimi princi-
pis apoſtolorum Petri, prædico, & digito ter beatiſſimi papæ Agathonis ſcriptas,
ſuſcipio & amplector, & ita credo, ita ſentio duas naturas in uno ſanctæ trinitatis do
mino noſtro Ieſu Chriſto uero deo noſtro & duas naturales uoluntates, ſimiliter &
duas operationes naturales in una perſona, in una ſubſiſtentia inſeparabiliter atque indi
uiſe, & anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem & unam operationem poſt
incarnationem domini noſtri Ieſu Chriſti, niſi duntaxat in ſancta trinitate ſolummō.
Geneſius epiſcopus Anaſtaſiopoleos dixit: Secundum uirtutem relectarum ſugge-
ſtionū ſanctiſſimi papæ Romanæ urbis, ſic credo & confiteor in incarnationis diſpen
ſatione dn̄i nr̄i Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri, duas naturas & duas naturales uoluntates,
& duas naturales operatiōes. Theodorus epiſcopus Meletinæ ingreſſus in medio ſan F
ctæ ac uniuerſalis ſynodi, dixit: Ego, domine, hō ſum ruſticus, & peto iſtam chartam
relegi. Quæ porrecta, relecta eſt per Ioannem magnificum à ſecretis & imperialē ſe-
cretarium, & habet in uerbis ita: Sancti ac probabiles patres, quorū teſtimonia utra-
que pars ad uocationem proprij dogmatis protulit ante ſanctam ac uniuerſalem qn
tam ſynodum, claruerunt: & proprios dogmaticos ſermones cōſcripſerunt, ex qui-
bus (ut dictum eſt) teſtimonia utraque pars protulit: ſed tamen nulla ex quatuor ſan-
al. adæque ctis ac uniuerſalibus ſynodis, ſed neque quæ poſtea facta eſt, • ad ea quæ uniuerſalis qn
ta ſynodus tradidit catholicæ dei eccleſiæ, quæ in toto mundo eſt, numerum de pro-
poſitis dogmaticis quæſtionibus proferre, aut tradere, aut prædicare in incarnatione
domini noſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri, præter duas naturas, quæ in eo exiſtunt
inconuertibiliter & inconfuſe ac indiuiſe in una ſubſiſtentia, ſiue in una perſona,
cuius unius domini IESV CHRISTI ueri dei noſtri, miracula & paſ-
ſiones confiteri in uerbis ipſis, tradidit nobis ſancta ac uniuerſalis quinta ſynodus.
& petimus pijſſimum ueſtrum imperium, qui unitatis ubique poſitarum ſancta-
rum dei eccleſiarum plurimam curam facit, quæque nobis tradita ſunt recta & imma-
culata dogmata à prædictis ſanctis & uniuerſalibus ſynodis, per ſacras ueſtras in
ſcripto

A ſcripto ſanctiones ſiue leges confirmare, & nullus licentiam habeat prætergredi aut transponere terminos antiquos, quos patres noſtri ad ſalutem omnium fixerũt. Sed neq; ob quamlibet reprehenſionem aut *occaſionem cuiuſquam *prædefunctorum, ſiue unam operationem & unam uoluntatem, ſeu duas operationes & duas uoluntates docuerunt, fiat, niſi *quicquam fuerit à prædictis ſanctis quinq; uniuerſalibus & cæteris orthodoxis synodis ad deiectionem hæreticorum, cum impijs eorũ dogmatibus & ſcriptis definitum: & (ut generaliter dicatur) quod à ſancta catholica eccleſia refutatum eſt & abiectum, profitentes eundem unum ſanctæ conſubſtantialis ac uiuificæ trinitatis perfectum in deitate, & perfectum eũdem in humanitate, ex duabus naturis, deitate & humanitate, & in duabus naturis etiam poſt ineffabilem & inſolubilem unitionem opportune, & iuxta quod inſitum eſt naturis, unũ eundemq; Chriſtum in una ſubſiſtentia atq; una perſona exiſtentem, indiuiſe ac inſeparabiliter operantem diuina & humana, ut nullus iuxta modum, qui præſignificatus eſt ex alterutra parte, iubente ueſtra pietate, ſub accuſatione aut reprehenſione huius rei cauſa fiat. Pijſſimus imperator dixit: Edicat Theodorus deo amabilis epiſcopus Meletinæ, q sunt, qui cum eo fecerunt porrectam nobis ab eo & nunc relectam chartulam. Theodorus deo amabilis epiſcopus Meletinæ dixit: Petrus epiſcopus Nicomediæ, Salo-

al. accuſationem
al. prædeceſſorum uel præ-diffinitorum
al. quodcũq;

B mon epiſcopus * Clanei, Antonius epiſcopus Hypeporum, & quidam ex ſecretario ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos, id eſt, Georgius diaconus & chartophylax, & Anaſtaſius diaconus & notarius & defenſor nauium, Stephanus diaconus & cancellarius, Dionyſius diaconus & cancellarius, Anaſtaſius presbyter & monachus, & Georgius monachus patriarchij Antiochiæ. Pijſſimus imperator Conſtantinus dixit: Quis tibi porrexit hanc ipſam chartulam, quam protuliſti? Theodorus deo amabilis epiſcopus Meletinæ dixit: Iſte abbas Stephanus, qui eſt de patriarchio Antiochiæ. Et oſtendit eum ſtantem poſt ſedem, in qua ſedebat idem uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ Macarius. Georgius epiſcopus *Camulianorum dixit: Suſcipio & ſequor, domine, directas ſuggeſtiones ab Agathone ſanctiſſimo papa Romæ, & ſic credo, & ſic profiteor in uno ſanctæ trinitatis domino noſtro Ieſu Chriſto uero deo noſtro duas naturales uolũtates & duas operationes. Platon epiſcopus Cinnæ dixit: Audiens ſuggeſtiones Agathonis ſanctiſſimi papæ Romæ, ita credo, & harum uirtutem ſequor & credo, & ſic ꝓfiteor duas naturas, & duas uoluntates naturales, & duas operationes adæque naturales, inconfuſe & incõmutabiliter, inſeparabiliter in uno ſanctæ trinitatis dño noſtro Ieſu Chriſto uero deo uoſtro. Theodorus epiſcopus Veriſæ Armeniæ dixit: Audiens ſuggeſtiones directas ad dominum noſtrum benigniſ-

al. Cleóne
al. Camcleonorum

C ſimũ Imperatorẽ, à patre noſtro papa Romæ Agathone, & teſtimoniorũ quæ in eis continentur ſciẽtiam accipiens, credo ſicut credit ipſe pater noſter Agatho antiquæ Romæ papa, in dño noſtro Ieſu Chriſto, uno ſanctæ trinitatis uero deo noſtro, duas naturas in una perſona, & duas naturales uoluntates, & duas operationes ſimiliter naturales. Et ſurgentes cæteri oẽs deo amabiles epiſcopi, q ſub ſedẽ Conſtantinopolitanã fuerant, exclamauerunt, dicentes: Et nos, pijſſime dñe, notionẽ accipientes ſuggeſtionis directæ ad manſuetiſſimã ueſtrã fortitudinem ab Agathone ſanctiſſimo ac beatiſſimo papa antiquæ Romæ, & alterius ſuggeſtionis, quæ facta eſt à ſubiacente ei concilio, & ſequentes ſenſum qui in ea continetur, ſic ſapimus & profitemur, & credimus in uno domino noſtro Ieſu Chriſto, uero deo noſtro duas naturas inconfuſe, inconuertibiliter, indiuiſe, & duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales, & omnes qui docuerunt & dicunt unam uoluntatem, & unam operationem in duabus naturis unius domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri, anathematizamus. Sancta ſynodus dixit: Si placet pietati ueſtræ, Theodorus deo amabilis epiſcopus Meletinus unã cum ab eodem memoratis perſonis, id eſt, Petro deo amabili epiſcopo Nicomediæ, Salomone epiſcopo * Clanei, & Antonio epiſcopo Hypeporum, al. Cleóne

 Geor-

Georgio diacono & chartophylace ſanctæ huius magnæ eccleſiæ, Anaſtaſio diacono & notario & defenſore nauium, Stephano diacono & cancellario, Dionyſio diacono & cancellario, Anaſtaſio presbytero & monacho, Georgio monacho qui eſt cum Macario uenerabili archiepiſcopo Antiochiæ, & Stephano presbytero & monacho eiuſdem Macarij diſcipulo, ſurgens in medio conſiſtat, & indubitanter, quod ei uidetur, unà cum eis reſpondeat. Pijſſimus imperator Conſtantinus dixit: Quod conſideratum eſt à ſancta ſynodo, fiat. Et ſurgentes prædicti epiſcopi atque clerici, & in medio ſtantes, ſine Stephano diſcipulo Macarij uenerabilis archiepiſcopi Antiochiæ, dixerunt: Mentitus eſt hic aduerſus uos Theodorus epiſcopus Meletinus, neque enim cognoſcentibus nobis facta eſt chartula, quæ porrecta eſt ab eo domino noſtro pijſſimo, ſed & parati ſumus noſtram orthodoxam fidem confiteri. Pijſſimus Imperator Conſtantinus & ſancta ſynodus dixerunt: Quoniam quidem ſuſpicio nobis data eſt circa uos occaſione porrectæ chartulæ à Theodoro deo amabili epiſcopo Meletino, non aliter nobis ſatisfacitis, niſi utique in ſcripto libellos fidei ueſtræ in ſubſequenti adduxeritis, ut debeant coràm ſancta & immaculata dei eloquia eis afferri. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus Conſtantinopoleos accedens ad pijſſimum Imperatorem Conſtantinum, dixit: A deo coronate domine, iubeto mitti in diptychis ſanctarum eccleſiarum nomen ſanctæ memoriæ Vitaliani papæ Romæ, eo quod propter tarditatem miſſorum apocriſariorum à ſanctiſſimo papa eiuſdem antiquæ Romæ petitionem tunc dediſſe ad manſuetiſſimam ueſtram fortitudinem tam partem ſanctæ meæ eccleſiæ, & Macarium uenerabilem archiepiſcopum Antiochiæ, *eoſque qui illo tempore aduenerant in hanc à deo ſeruatam ueſtram ciuitatem deo amabiles epiſcopos, ut prædictus ſanctæ memoriæ Vitalianus eijceretur de ſanctis diptychis, & reſtitui nobis huiuſmodi petitionem. ſtatim enim inueniet à deo inſtructa ueſtra tranquillitas communicantes eccleſiæ catholicæ, ſiue qui ſeipſos ſeparant ab ea propter perſonam. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Quod poſtulatum eſt à ſanctiſſimo Georgio patriarcha huius à deo ſeruatæ noſtræ regiæ ciuitatis, fiat. Sancta ſynodus exclamauit: Conſtantino magno Imperatori multos annos, Orthodoxo Imperatori multos annos, Conſeruatori orthodoxæ fidei multos annos, Pacifico Imperatori multos annos, Nouo magno Conſtantino Imperatori multos annos, Nouo Theodoſio Imperatori multos annos, Nouo Imperatori Martiano multos annos, Nouo Iuſtiniano Imperatori multos annos. Nos famuli Imperatoris Agathoni orthodoxo papæ Romano multos annos, Georgio orthodoxo patriarchæ multos annos, Orthodoxo ſenatui multos annos. Sancta ſynodus dixit: Si uidetur pijſſimo domino, edicat Macarius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, quomodo credit in uno ſanctæ trinitatis domino noſtro Ieſu Chriſto, uero deo noſtro, & ſi confitetur in eo duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales inconfuſe & indiuiſibiliter, & ſi ſequitur ſuggeſtiones directas ad à deo inſtructam ueſtram fortitudinem à patre pietatis ueſtræ Agathone ſanctiſſimo papa antiquæ Romæ, & ſi conſequitur paterna teſtimonia, quæ in eis continentur. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Audiens Macarius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, quæ ab hac ſancta & uniuerſali ſynodo dicta ſunt, quod ei uidetur, reſpondeat. Macarius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ dixit: Non dico duas uoluntates, aut duas operationes in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti, ſed unam uolũtatem & deiuirilem operationem. Sancta ſynodus dixit: Poſtquam non conſentit uirtuti directarum *orthodoxarũ ſuggeſtionum ab Agathone ſanctiſſimo papa Romano Macarius uenerabilis, quæ iam & coram ueſtra pietate relectæ ſunt, *quibus & oẽs conſentientes grate ſuſcepimus, ꝓuidimus hunc de ſede ſua ſurgere, ut debeat rñdere. Et ſurrexit Macrobiꝰ deo amabilis epũs Seleuciæ Iſauriæ, unà cũ Eulalio epiſcopo Cynopoleos, atque Con-

al. eos

al. orthodoxorum

al. quas

A atque Conſtantino epiſcopo Daliſandi, & Theodoro epiſcopo Olbis, utriſque de concilio exiſtentibus ſedis Antiochenæ, & dixit: Sic * confiteor, & ſic credo ſecundum uirtutem ſuggeſtionum directarum ad dominum noſtrum piiſſimum imperatorẽ ab Agathone ſanctiſſimo papa Romano, & cõfiteor ſicut duas naturas, ita & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes, indiuiſe, inconuertibiliter, inconfuſe in incarnationis diſpenſatione unius ſanctæ trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri. Conſtantinus epiſcopus Daliſandi dixit: Confiteor duas naturas in unũ dominum noſtrum Ieſum Chriſtum inconfuſe, & indiuiſe in una perſona atque una ſubſiſtentia, & duas uoluntates naturales, & duas opationes naturales ſimiliter. Theodorus epiſcopus Olbis dixit: Sequor ſanctam Chalcedonenſem & uniuerſalem ſynodum, & tomum beatiſſimi papæ Leonis antiquæ Romæ. & confiteor dominum noſtrum Ieſum Chriſtum unum de ſancta trinitate, in duabus naturis & duabus naturalibus uoluntatibus & operationibus inconfuſe & indiuiſe cognoſcendum, & ſequor ſedem Conſtantinopolitanam & ſedem Romanã, & ſuggeſtiones directas domino noſtro piiſſimo magno Imperatori ab Agathone ſanctiſſimo papa Romano. Eulalius epiſcopus Cynopoleos dixit: Ita credo duas naturas inconfuſe & indiuiſe, & duas uoluntates atque duas operationes in incarnationis diſpenſatione unius ſanctæ B trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri. Conſtantinus piiſſimus imperator dixit: Si placet ueſtræ ſanctæ ſynodo, adueniant codicilli teſtimoniorum, qui dudum porrecti ſunt à Macario uenerabili archiepiſcopo Antiochiæ, qui & à uobis ſigillati ſunt, ut legantur & conferantur cum authenticis codicibus, qui repoſiti ſunt in hic ſito uenerabili patriarchio. Sancta ſynodus dixit: Quod & nunc à ueſtra ſerenitate pie iuſſum eſt, fiat. Et prolati ſunt per Photinum magnificum à ſecretis & imperialem ſecretarium codicilli tres ſigillati, qui & dati ſunt, atque oblati aſſiſtẽti Macario uenerabili archiepiſcopo Antiochiæ, ut recognoſceret, ſi ipſi ſunt, qui ab eo dudum fuerant prolati codicilli. Quos in manibus accipiens, & inſpiciens idem uenerabilis Macarius, dixit: Etiam uere ipſi ſunt, & recognoſco eos. Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: Edicat Macarius uenerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & Stephanus religioſus presbyter & monachus eius diſcipulus, * quid ſibi coaceruantes, huiuſmodi deflorauerunt teſtimonia. Macarius ſanctiſſimus archiepiſcopus dixit: De ipſa una uoluntate, quæ eſt patris, & domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſancti ſpiritus. Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: De diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti, unius ſanctæ trinitatis dei uerbi, quomodo * ſentis? Macarius uenerabilis archiepiſcopus dixit: Confiteor dominum Ieſum Chriſtum unum ſanctæ trinitatis C eſſe, & poſt incarnationem in duabus perfectis naturis inconfuſe, & indiuiſe in una perſona, & una * ſubſiſtentia, nuſquam naturarum differentia perempta propter unitionem, ſed ſaluata potius proprietate utriuſque naturæ, & * in unam perſonam atque unã ſubſiſtentiam concurrente. Quoniam uero alteram perſonam, & poſt humanationẽ unius ſanctæ trinitatis nõ aſſumpſit, propter hoc nec aliquid peccati dicimus cũ * aſſumere, quia abſque carnalibus uolũtatibus & cogitationibus hominis in imagine nouitatis confitemur unum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Qui enim * unam uoluntatem habens, eſt ad ſuſceptionem harum omnium paſſionum idoneus, * unã eandemque habuit uirtutem ad tolerantiam horum omnium, ſecũdum ſanctũ & acceptabilem Auguſtinũ. De hoc enim & confeſſionem fidei iampridẽ expoſuimus, & conſentimus tam ſanctis quinque ſynodis, quamque Honorio à deo erudito, Sergio & Paulo atque Petro, & reliquis, quorum mentionem & in his quæ domino porreximus, teſtimoniis fecimus, confitentes unam uoluntatẽ ſubſiſtentialem in uno domino noſtro Ieſu Chriſto, & deiuirilem * eius operationem. Nec enim quæ diuina ſunt, ſecundum deum, neque quæ humana ſunt, ſecundũ hominẽ, ſed humanam & dei nouã quandam uirilem operationem in conuerſatione demonſtraſſe, confitemur ſecũdum ſanctum Dionyſium. Conſtantinus piiſſimus Imperator dixit: Confeſſio, cuius mentio

al. profiteor

al. quæ

al. ſentitis

al. ad

al. adſumpſiſſe

al. humanam

al. humanam

facta eſt, quod data ſit nobis à Macario archiepiſcopo Antiochiæ, propriæ eius fidei D
lectione pandatur. Et prolata eſt per Photinum à ſecretis & Imperialem ſecretari-
um. Et relecta eſt per Diogenem à ſecretis & imperialem ſecretarium, quæ conti-
net in uerbis ita: Pacis dei, quæ exuperat om̃em ſenſum, ſumma eſt pietas, per quam
uno ore, unoq́ corde deo uiuenti & ueræ trinitati ſeruientes, tenemus confeſſionem
paci dei conſtricti. Hæc non ab homine, neque per hominem, ſed diuina gratia, ô fi-
al. quod tibi indi deliſſime imperator, inſtructus, cætera omnia inferiora ponens, ut condecebat diui-
num ſacrum tuum faſtigium, diuinum zelum, *qui tibi inditus eſt, exacuiſti: & eccleſiæ
oculos ſuſcitans, pontifices inquam inuitas unumquenq;, ut quod in eo eſt, ortho-
doxiæ proferat lumen, quatenus fulgeat amplius in mundo. Annuat quoq; tibi de-
al, ut us temporibus pij tui imperij Chriſtianiſſimæ prædicationis indeficiens lumen, *&
hæreticorum nouæ caligines extinguantur. Obedio quippe præparatus deo placi-
to ueſtro conſilio. Quis ego ſum, domine à deo decrete, uilis & abiectus, nec parens,
& in pauimento reiacens? Dicam quoque immeritus terribili ſeruire, atque aſſiſtere
tribunali. Verum à uobis dignus habitus, hanc profeſſionem facio fidei, quam pa-
tres noſtri, qui in Nicea, & dehinc fuerant, promulgauerunt. Cum qua genitus co-
edoctus ſum, cum hac & abſcedam. Credo igitur in unum deum, patrem omnipo-
tentem, omnium uiſibilium & inuiſibilium factorem. Et in unum dominum noſtrũ E
Ieſum Chriſtum, filium eius unigenitum, qui ex eo natus eſt ante om̃ia ſecula, deum
uerum ex deo uero, perfectum filium, perfectum patris uerbum, effectricem ſapien-
tiam, eſſentialem uirtutem, totius creaturæ factorem. Et in ſpiritumſanctum ex pa-
tre procedentem, & per filium manifeſtatum uidelicet hominibus, uitam uiuenti-
um, cauſam immortalem, ſanctitatem totius, ſanctificationis largitatem trinitatis, p-
fectam gloriam, & imperio & conſilio non diuiſam, unam deitatem & dominatio-
nem. Nihil enim ſeruile in trinitate, uel ſubiectum, & introductitium, tanquam pri
us quidem nõ extitiſſet, poſt uero intromiſſum. Neque enim deficit filius patri, ne-
que filio ſpiritus, ſed inconuertibilis ſemper, & conſubſtantialis ſancta trinitas de-
us noſter. Deum uero cum dico, uno lumine illuſtror, & tribus: Tribus quidem, ſe-
cundũ proprietates ſiue ſubſiſtentias & perſonas: uno uero, ſecundum eſſentiæ rati-
onem, id eſt, deitatis. Diuiditur quippe indiuiſibiliter, (ut ita dicam) & coniungitur
diuiſibiliter. unum nempe in tribus ipſa deitas, & ipſa tria unum, in quibus deitas,
al. expreſſius ſiue (ut *expreſſim dicatur) quæ eſt deitas, & neque ipſam unitatem confuſionem
al, mala opinamur, neque ipſam diuiſionem alienationem. Abſit enim à nobis ex æquo & Sa
bellij confuſio, & Arrij diuiſio, quæ & è regione *alia ſunt, & ſimilia quidem impie-
al, deum tate. Quid itaque eſt *dominum confundere male, aut concidere in inæqualia? No- F
bis uero unus deus pater, ex quo omnia, & unus dominus Ieſus Chriſtus, per quem
al. oĩa unum, Hæc omnia, & unus ſpirituſſanctus, in quo *unum omnia hæc tria deus, & hæc tria unum,
ſicut diximus. Confitemur autem unum ſanctæ trinitatis dominum Ieſum Chriſtũ,
filium dei unigenitum, propter nos in ultimis diebus deſcendiſſe de cælis, & incar-
natum eſſe de ſpirituſancto & ſancta immaculata que domina noſtra, dei genitrice,
ſemperq́ uirgine Maria, & humanatum eſſe, hoc eſt, ueram carnem accepiſſe de ea,
animatam anima rationali atque intellectuali: & hanc, nullo modo ante hoc ſubſi-
ſtentem, mirabiliter in ſeipſo formaſſe, & hanc propriam, per unitionem diſpenſa-
tiuam feciſſe, non ex ſemine humano uel operatione uiri extitiſſe, neque ex uolunta-
Lucæ, 1, d te carnis, ſed operatione & uoluntate uirtutis altiſſimi dei. Ait enim angelus ad glo-
rioſam & uerè dei genitricem: Spirituſſanctus ſuperueniet in te, & uirtus altiſſi-
mi obumbrabit tibi. Ideo que, quod naſcetur ex te ſanctum, uocabitur filius dei. Ex
hoc quippe ſolum, dei genitricem propriè atque ſecundum ueritatem dei uerbi uir
ginem matrem glorificamus, quoniam qui præerat deus ſuper naturam, ex ſe pepe-
al. factus al. hũanatus rit incarnatum: & ita *factum eſt ſecundum nos * humanitus deus uerbum, ut non,
quod

A quod erat, amitteret: ſed ſicut factus eſt in aſſumptione carnis & ſanguinis, ita quoq; manſit, quod erat, deus, natura ſcilicet & * uoluntate. Nec enim carnem dicimus in al. ueritate diuinitatis tranſire naturam, neque iterum in naturam carnis ineffabilem dei uerbi deriuari naturam, ſicut Apollinarius, Euthyces, & Seuerus impudenter * aſſeruerūt. al. delirauerunt Nuſquam enim propter unitionem differentia naturarum euaneſcit. Saluatur autem magis proprietas utriuſque naturæ in una perſona, unaq; ſubſiſtentia. Vnitum quippe eſſe carni ſecundum ſubſiſtentiam confitentes uerbum, unum illum adoramus, filium unigenitum, deum uerum, dominum omnium noſtrum Ieſum Chriſtū, in duabus naturis inconfuſe & indiuiſe cognoſcendū, non per partes ponentes, ac ſegregantes hoīem & deum, neq; illū qdē operatū fuiſſe miracula, hūc uero paſſum fuiſſe, quæ humana ſunt, ſicut diuidentes Theodorus & Neſtorius dicūt. Eundemq; cōfitemur deū & hoīem perfectū, conſubſtantialē patri ſecundū deitatem, & cōſubſtantialem nobis eundem ſecundum humanitatem: eiuſdem utraſque natiuitates p̄dicantes, * tam quæ ante ſecula ex patre ſecundum deitatem, * quam quæ in ultimis al. tamq; diebus ex Maria uirgine dei genitrice, ſecundum humanitatem, eiuſdem miracula & paſſiones, & omnem ſimul deo decibilem, atque homini condecentem operatio- al. quamq; nem ex eodem uno Chriſto deo noſtro καινοπρεπῶς noua ratione proceſſiſſe credi-

B mus. Neque enim quæ diuina ſunt ſecundum deum, neque rurſus quæ ſunt hominis ſecundum hominem, ſed humanatus deus uerbum nouam quandam deiuirilem operationem, & hanc totam uiuificatricem demonſtrat: uel nouum uidetur, & perturbat aliquorum auditus, ſuſpicantium * imperemptionem hanc nos proferre ea- al. in peremptionem rum, quæ in Chriſto deo noſtro ſunt inconfuſe, & ſecundum ſubſiſtentiam adunata- al. interemptionem rum duarum naturarum, quod non eſt, unquam nec * fuit. Vnum igitur eundemq; al. fiet operatū fuiſſe dicimus, id eſt, mire operatum eſſe ſalutem noſtram, eundem paſſum propria carne & omnes uere ſuſtinuiſſe ſalutares paſſiones, idem eſt dicere & miracula, ut ſit quidem carnis, pati, non ſeparatæ uidelicet à diuinitate, quamuis non diuinitatis fuit pati, ipſius autem dei operatio quamuis per humanitatem eius, hoc eſt, totam noſtram conſperſionem hanc adimpleuerit una & ſingulari uoluntate diuina, utpote non exiſtente in eo & alia uoluntate, ſiue obſiſtente & aduerſante diuinæ eius & potenti illius uoluntati. Impoſſibile enim eſt, in uno eodemq; Chriſto deo noſtro duas ſimul & adinuicem contrarias ſeu diſſimiles exiſtere uoluntates. Salutaris uero à deo inſtructorum patrum doctrina manifeſte inſtruit, quia nunquam intellectualiter animata domini caro, diuiſæ atque ex proprio appetitu unitæ ſibi humanitati ſubſiſtentialiter dei uerbi naturalem ſui feciſſet motionem, ſed quando, & quantam,

C & qualem idem deus uerbum uolebat: & ut clarius dicatur, quēadmodum noſtrum corpus regitur, & ornat, atq; ordinatur ab intellectuali & rationali anima noſtra, ita & in domino Chriſto totam hominis eius conſperſionem ab eiuſdem uerbi diuinitate ſemper & in omnibus mota θεοκίνητον deo mobilis fuit ſecundum Nyſenum Gregorium, dicentem aduerſus Eunomium ita: Secundum quod deus eſt, filius Gregorius impaſſibilis eſt per omnia & immortalis. Si autem paſſio de eodem in euangelio di- Nyſenus catur, per humanitatem quæ per omnia paſſionis eſt capax, hoc operatus eſt. Operatur enim uere diuinitas per corpus, quod circa eam eſt, omnium ſalutem: ut corporis quidem ſint paſſiones, dei uero operatio, per * quam & ſaluati ſumus, & huiuſmodi ſaluti nullam introducimus diuiſionem. Semel enim moriens, & mul- al. quem torum abluens peccata, redemptionem & ſalutem ex ſeipſo nobis, qui in peccatis ſumus, acquirens, reſurrexit, & conſuſcitauit & uiuificauit nos, pacem perpetuam donans: aſcendens'que in cælos, ſedet ad dexteram patris eius. & iterum ueniet cum gloria, iudicaturus uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Spero enim reſuſcitari omnes, & diuino aſſiſtere tribunali, ut percipiat unuſquiſque iuſtam

ab eo retributionem,finem non habituram. Neceſſarie uero & illud adijcimus: aſſe- D
rentes quippe mortem,quo ad carnē unigeniti filij dei,id eſt,Ieſu Chriſti,& ex mor
tuis aſcenſum,& in cælis aſſumptionem confitentes τὴν ἀναίμακτον citra ſanguinem
cæremonias in eccleſiis celebramus. Ita quippe accedimus ad benedictiones arcanas,
& ſanctificamur participes effecti tam ſanctæ carnis,quamq; precioſi ſanguinis Chri
ſti,omnium noſtrum ſaluatoris: & non ut communem carnem ſuſcipimus,abſit: neq;
iterum ut uiri ſanctificati,& copulati uerbo per unitatem dignitatis,ſiue ut diuinam
inhabitationem habentes,ſed ſicut uere uiuificatricem & propriam eiuſdem uerbi:
uita enim eſt naturaliter ut deus. quia ergo factus eſt unum ad carnem ſuam,uiuificā
Ioan. 6. f eam demonſtrauit. Vnde idem dicit ad nos: Amen amen dico uobis,niſi manducaue
ritis carnem filij hominis,& biberitis eius ſanguinem. Non ſicut hominis unius ex no
bis,& ipſam extimamus eſſe. quomodo enim hominis caro uiuificare poterit ſecun-
dum propriam ſui naturam? ſed ut uere propriam filij dei, qui pro nobis etiam fili-
us hominis factus eſt χρηματίσαντος & prouectus. Cæterum uoces ſaluatoris noſtri
quæ in euangelijs ſunt,neq; ſubſiſtentijs duab⁹, neq; perſonis partimur: ſed tam huma
nas,ad hæc & diuinas,ab uno dictas recipimus,recte ſentientes. Vni igitur perſonæ
uniuerſas uoces quæ ſunt in euangelio,deputare oportet uni ſubſiſtentiæ uerbi incar
nati: deus enim unus eſt Ieſus Chriſtus,ſecundum ſcripturas. Hæc ſapere ſumus edo E
cti à ſanctis apoſtolis & euangeliſtis,ab omni quoq; à deo inſpirata ſcriptura,& à ue
ra confeſſione beatiſſimorum patrum eorum,qui in Nicea & Conſtantinopoli dein-
ceps,id eſt,ſanctarum & uniuerſalium quinq; ſynodorum,in quibus & epiſtolæ ſan-
ctorum Cyrilli & Leonis,& quæq; prædicauerunt ac ſuſceperunt,ſuſcipimus & p̄-
dicamus: & quæq; abiecerunt, & nos anathematizamus,& omnem hæreſim à Simo
ne uſq; in præſens,præcipue Arrium,Eunomium,Macedonium & Apollinarē,Sa-
bellium,Nouatum & Sabatium,Diodorum & Neſtoriū,Euthycen quoq;,Dioſco-
for. ἀγνοήτων, uel ἀγνοιτῶν rum,& Seuerum,& Iulianum,καὶ ἀγνοητὴν & ignorantem Themiſtium & omne eo-
rum prophanum conſortium,Origenem quoq; & Didymum & Euagrium,& fabu
loſa eorum deliramenta. Ad hæc anathematizamus, & quos ſancta quinta ſynodus
abiecit,Theodorum inquam Mopſueſtenum,maledictū illius Maximi hæretici,di-
uiſioniſq; doctorem: & impia Theodoreti ſcripta, quæ aduerſum orthodoxam fidē
& duodecim capitula beati Cyrilli,& epiſtolam, quæ dicitur ab Iba ſcriptam fuiſſe
ad Marim Perſam. Super his etiam omnibus hæreticis, & eum qui his ſubortus eſt
Maximum,nec dicendum cum eius diſcipulis, quiqui manichizare,& proijcere cor-
pus Chriſti domini noſtri ille paganus edocebat, & impium diuiſionis eius dogma,
quod & olim noſtri patres reſpuerunt,id eſt,Honorius,Sergius, & Cyrus,& reliq F
eccleſiarum doctores,ad hæc etiam & piæ memoriæ Heraclius proauus ueſter, cui⁹
proſapiam deus orthodoxiæ huic pio imperio aſſignauit: cum indignatione quippe
cum ſanctis patribus noſtris,etiam ipſe exortam hanc Maximianorum hæreſim con
demnauit: quos ſecuta & ea quæ hic facta eſt per iuſſionem piæ memoriæ patris ue-
ſtri ſancta congregatio. Petrus quoq; ſanctiſſimus ac uniuerſalis patriarcha, & præ-
ceſſor meæ paruitatis Macedonius beatæ memoriæ,& uicarius Alexandriæ Theo-
dorus. præſentibus unà cum eis & qui aduenerant epiſcopi,& ſacro ſenatu,quæ circa
al. exiliaue-runt eum fuerant,in ſcripto diſcutientes,hunc anathematizauerunt,&* exilio donauerūt
cum impijs eius diſcipulis. Sed uniuerſos hæreticos apud ſe anathematibus conge-
miſcere derelinquens,iterum conuertor ad dominum,& ab eo conſeruari ueſtrā pi-
etatem expoſco,qui orthodoxiæ ſermonem corroborat. Vos enī cū ſitis & à proauis
luminaria fidei,luminaria fidei,domine,illuſtra. Orthodoxiæ cuſtodes, domine, cu-
ſtodi. Deus exaltet cornu ueſtrum,deus pacificet imperium ueſtrū, perſequens oēm
hoſtem,& pacem profundam & eccleſiis & uniuerſo mundo condonantē. Et ſub-
ſcriptio: Macarius miſericordia dei epiſcopus Theopoleos,dictans omnem ſupradi-
ctum orthodoxiæ textum,iuxta editiones ſanctarum & uniuerſalium quinq; ſyno-
dorum

A dorum, & ſanctorum ac probabilium patrum, qui nominatim à me ſunt poſiti, qui explanauerunt iuxta præfixam uirtutem, unam uoluntatem in uno domino Ieſu Chriſto deo noſtro, & deiuirilem eius demonſtrarunt nobis operationem: & quia impium ſit dicere, in eodem Chriſto deo noſtro duas uoluntates, conſentiens atque confeſſus, & ita ſentiens & docens, & ſperans aſſiſtere terribili dei tribunali cum hac in ea orthodoxa fide, ſubſcripſi. Conſtantinus piiſſimus imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Per tenorem oblatæ confeſſionis à Macario deo amabili archiepiſcopo Antiochiæ, fidei eius agnitiōem accepimus. Edicat autem idem deo amabilis Macarius, ſi cōſentit teſtimoniis ab eo prolatis & porrectis. Macarius ſanctiſſimus archiepiſcopus dixit: Vtique domine. Conſtantinus piiſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Proſequatur idem deo amabilis Macarius, ſi cōfitetur duas naturales uoluntates, & duas operationes in incarnationis diſpenſatione dei noſtri. Macarius uenerabilis archiepiſcopus dixit: Non dico duas naturales uoluntates, aut duas operationes naturales in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu CHRISTI, nec ſi membratim incidar, & mittar in mare. Conſtantinus piiſſimus imperator & ſancta ſynodus dixerūt: Ex codicibus nūc prolatis, & recognitis à Macario uenerabili archiepiſcopo Antiochiæ, primus ex eis codicillus lectione pandatur, ad collationem B authenticorum librorum ſanctorum ac probabilium patrum, qui reconditi ſunt in uenerabili patriarchio, iuxta quod dudū poſtulata ſunt à parte apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi papæ Romani Agathonis. Georgius deo amabilis diaconus, & chartophylax huius magnæ dei eccleſiæ, proferat huiuſmodi codices ſanctorum ac probabilium patrum de uenerabili patriarchio. Et prolati ſunt. Et accipiēs per iuſſionem piiſſimi noſtri principis Conſtantini Petrus glorioſus exconſul librum ſancti Athanaſii, cōtulit cum huiuſmodi primo codicillo, deferente eundem codicillum Diogene magnifico à ſecretis & imperiali ſecretario, quem & relegit cōtinētem in uerbis hoc mō: Sancti Athanaſii ex ſecūdo ſermone aduerſus Apollinarem: Certum nanque eſt, quod præexiſtens deus uerbum, ante carnis aduētum nō erat hō, ſed deus erat apud deum, inuiſibilis atque impaſſibilis. Neque igitur Chriſti nomen abſque carne defertur, quia ſequitur nomen paſſio & mors, Luca quidem ſcribente, Si paſſibilis Chriſtus, primus ex reſurrectione mortuorum. Paulo uero dicente, Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Et quia hō Ieſus Chriſtus, qui dedit ſemetipſum pro nobis, non quia nō eſt deus, ſed quia & homo eſt Chriſtus, propterea memor eſto Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis ex ſemine Dauid. Propter hoc ſcriptura utrorunque nominum facit introductionem in oſtenſionem ſubſtantiæ, inuiſibiliter quidem deum in C telligendo & uere exiſtentem, uiſibiliter autem hominem palpando, & uere exiſtentem non in diuiſione perſonarum aut intelligentiarum, ſed naturali natiuitate & indiſſolubili unitate, ut in ipſo certa exiſtente paſſione, uerus idem atque impaſſibilis ueraciter intelligatur. Sunt autē, & quæ intercifa ſunt à Macario & Stephano, & ante & poſt teſtimonia hæc. Sed dicis: Quia ſi omnia ſuſcepit modis omnibus, & humanas habuit cogitationes. Impoſſibile autem eſt in cogitationibus hominis peccatum non eſſe. Et quomodo erit abſque peccato Chriſtus? Dicite igitur: Si cogitationum peccabilium conditor eſt deus, deputandum eſt deo proprium officium. Venit enim aſſumere facturam ſuam. Sed iniuſtum erit iterum iudicium condemnans peccatorem. Si enim peccabiles cogitationes condidit *dominus, quomodo condemnat peccantem? Et quomodo erit poſſibile *οἴονται* arbitrantur à deo tale iudicium fieri? Si autem & Adam ſubiacebat talibus cogitationibus antequam inobediens fieret dei mandato, & quō ignorabat bonum & malum? Rationalis quippe erat natura liberrima à talibus cogitationibus, experientiā mali neſciens, tantummō bonū ſciēs, & qdē uniformis fuerat: nō obediens aūt mādato dei, ſuccubuit talibus cogitationib. nō qa de⁹ creauit captiuātes has cogitatiōes, ſed diabolus p deceptionē ſupimponēs

hominis

Athanaſius Alexandrinus.

Actu. 26.f

1. Cor. 5. c

2. Timo. 2. a

al. deus

hominis rationali naturæ,quæ in præuaricatione facta eſt,& repulſa eſt à deo, ac per D
hoc etiam diabolum legem peccati in natura hominis poſuiſſe, & mortẽ regnauiſſe per opus peccati.Ideo igitur uenit filius dei,ut ſoluat opera diaboli.Sed dicitis,quia ſoluit non peccando. Sed non eſt hæc ſolutio peccati. Nec enim in illo à principio operatus eſt diabolus peccatum,ut ueniente eo in mundum, & non peccante, ſoluatur peccatum,ſed in rationali & intellectuali natura hominis à principio operatꝰ eſt peccatum diabolus,propter hoc impoſſibile factum eſt naturæ rationali exiſtenti,& ſponte peccanti,ſub condemnationeq; mortis factæ,ipſam corrigere ad libertatem,
Rom.8.a ut ait Apoſtolus:Nam quod impoſſibile erat legi,in quo infirmabatur per carnem, propter hoc uenit filius dei,hanc in propriam naturam diſponere ex nouo principio & natiuitate mirabili,non ut illum,q à principio ſtatutus erat,reſecaret,ſed ſuperſe
Eſa.8.a minatum contemptum contemnere,ſicut teſtatur propheta,dicens:Antequam ſciat puer bonum aut malum,reprobat malum,ut eligat bonum. Si autem non in natura peccatrice impeccabilis uiſus eſt,quomodo condemnatum eſt peccatũ in carne,neq;
Rom.5.d & b carne efficaciam habente,neq; deitate peccatum ſciente?Quomodo autem & Apoſtolus dicit, Vbi abundauit peccatum,ſuperabundauit & gratia,non locum deſcribens, ſed naturam ſupponens?ut quemadmodum, inquit, per unum hominem peccatum intrauit in mundum,& per peccatum mors,ita & per unum hominem Ieſum Chriſtum gratia regnaret per iuſtificationem in uitam æternam,ut per quam naturam ꝑgreſſio peccati facta eſt,per hanc & oſtenſio iuſtificationis fieret, & ita ſoluerentur opera diaboli,liberata hominis natura à peccato,& glorificetur deus.Dum igitur cõ E
al.teſtimonia ferretur talis liber,& præmitterentur quædam ante & poſt & in medio eiuſdem *teſtimonij,Conſtantinus piiſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerũt:Edicat deo amabilis Macarius archiepiſcopus,ut quid hæc quæ neceſſaria ſunt, circumrecidit de teſtimonio ſancti & probabilis patris? Macarius ſanctiſſimus archiepiſcopus dixit: Ego teſtimonia quæ defloraui,ſecundum proprium intentũ defloraui. Et dum adhuc relegeretur poſt detruncationem idem teſtimonium,quod deflorauerant Macarius & Stephanus,habens in ſuperſcriptione:Et poſt aliqua,quod iam in uerbis etiã aſtruebat hoc modo,propterea in deitate uerbi apparens forma ſerui,non neceſſitati ſubiecta natura atq; uirtute,inculpabilitatem oſtendit,diſſoluens ius neceſſitatis &
Pſal.67. & ad Ephe.4.b peccati legem,atq; captiuitatis tyrannum captiuum ducens,ſicut ait propheta: Aſcẽdens in altum,captiuam duxit captiuitatem.Formam enim ſerui aduerſus inimicum proferens uerbum,uictoriam fecit per illud,quod aliquando uictum eſt. Propterea & omnem tentationem expleuit Ieſus,quia & omnia aſſumpſit,quæ tentationis experimentum habuerunt,per quæ pro nobis uictoriam fecit,dicens: Confidite,ego uici mundum. Nec enim aduerſus deitatem aſſumpſit diabolus prælium,quam neſciuit, F
Ioan.16.g Matt.4.a quia nec audebat:propterea dicebat,Si tu es filius dei: ſed aduerſus hominem,quem
al.uoluit, olim decipere *ualuit,& ex illo in omnes homines extendit ſuæ malitiæ operationẽ. Dum itaq; anima Adæ in condemnatione mortis detineretur, & exclamaret ad dominum proprium ſemper,ſed & hi, qui placuerunt deo,& iuſtificati ſunt in natura
al.cum lugentibus li lege,unà cum Adam detinerentur,* conlugentibus & * conclamantibus,miſertus
al.cum clamantibus deus hominis quem fecit,bene placitum ei fuit, per ſacramẽtum manifeſtationis no
al. autem ineffabiliter uitatis ſalutem operari in genere humano,ut deſtrueret quidem inimicum,qui p inuidiam deceperat,ſublimatum * ineffabiliter autem oſtenderet hominem per uniti
al.natura & onem altiſſimi,& communionem *naturæ ex ueritate. Propterea uenit uerbum, qui deus eſt,primiq; hominis conditor,ut fieret homo,ad uiuificationem quidem hominis,deſtructionem uero iniuſti inimici,& natus eſt de muliere, ex prima formatione formam hominis ſibiipſi reſuſcitans in oſtenſione carnis,abſq; carnalibus uoluntatibus,& cogitationibus humanis in imagine nouitatis. Nam uoluntas ſolius deitatis, quia & natura tota uerbi in oſtenſione formæ ipſius humanæ carnis, quæ uiſa eſt ſecundi Adæ,non in diuiſione perſonarum,ſed in ſubſtantia,una par ei deitatis & humanitatis:

A manitatis: propterea ergo accedebat diabolus ad Ieſum tanquam ad hominem, & non inueniens in eo uetuſtatis, nec ſuæ ſationis indicium, neq; ad præſens aggreſſionis profectum, uincebatur confuſus: & uictus ac fatigatus, dicebat: Quis eſt hic, qui uenit ex Edom? id eſt, ex hominis terra incedens cum potentia. Propter quod & Chriſtus dicebat: Venit princeps huius mundi, & in me inuenit nihil. Sancta ſynodus dixit: Ecce benigniſſime domine, & hoc teſtimonium abſcidit. Nan*que poſt teſtimonia per iuſſionem ueſtræ fortitudinis relegantur, * oſtendunt deflorationem eius obumbrata. Et relecta ſunt ſequentia teſtimonia, quæ abſciſſa ſunt à Macario & Stephano * & præſente teſtimonio, dum quando & carnem & animam, & totum primum * ſecundum factum inuenit Adam. Si enim de ſubſtantia hominis erat ipſum nihil, quomodo ipſum corpus repertum eſt, quod uidebatur? * dicitis nihil, ſed non inuenit in ipſo, quæ ipſe operatus eſt in primo Adam, & ita deſtructum eſt peccatum in Chriſto. Propterea & ſcriptura teſtatur: Qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Quomodo ergo dicitis, & impudenter aſſeritis, quia impoſſibile eſt captiuabilem fieri, qui ſemel captus eſt homo? ut impoſſibilitatem quidẽ (quod omnino à ratione diſcrepat) deo applicetis, poſſibilitatem autem diabolo, indeſtructum eius dicentes peccatum in natura hominum (ſicut & cæteri hæretici) & ideo

[margin: Eſa. 63. a | Ioan. 14. d | al. ſi quæ | al. oſtendens | al. ex | al. & | al. dicentis | Iſai. 53. c. Et 1. Pet. 2. d. Et 1. Ioan. 3. a]

B aduenisse deitatem, quæ non captiuatur in ſimilitudine carnis & animæ, ut ipſa * captiuabilis maneat, & ſic appareat munda iuſtitia. * quando enim non fuit munda deitatis iuſtitia? & ex his quod eſt hominibus beneficium, niſi in eadem * ſubſtantia & naturæ innouatione * appareat dominus (ſicut ait Apoſtolus) quam * innouauit nobis uiam nouam & uiuentem, dicens: Ego ſum uia, ueritas & uita. Sancta ſynodus dixit: Ecce & hoc teſtimonium ſancti patris peremiſti. Non congruit orthodoxis, ita circuntrũcatas ſanctorum patrum uoces deflorare, hæreticorum potius proprium hoc eſt. Macarius uenerabilis archiepiſcopus dixit: Etiam dixi, quia quærens ſtabilire intentionem meam, hoc modo defloraui. Sancta ſynodus exclamauit: Hæreticum ſeipſum manifeſte demonſtrauit, Nouo Dioſcoro anathema, Huiuſmodi deponatur, Nouum Dioſcorum foras mitte, Nouo * Apollinario malos annos, Merito ab epiſcopatu alienetur, Nudetur circumpoſito ei pallio. Et denudato eo, atq; in medio aſtante, unà cum Stephano eius diſcipulo, Theophanes uenerabilis presbyter, & abbas monaſterij Baias, interrogauit eoſdem Macarium & Stephanum: Habuit humanam uoluntatem dominus noſter Ieſus Chriſtus, & * impeccabilem? Macarius & Stephanus dixerunt: Nos uoluntatem humanam in Chriſto non dicimus, diuinam uero etiam abſque carnalibus uoluntatibus & cogitationibus humanis, ſicut prola-

[margin: al. incaptiuabilis | al. Quando | al. ſubſtantiæ | al. aperiat | al. innotuit | Ioan. 14. a | al. Apollinari | Depoſitio Macarij ab epiſcopatu | al. impeccabilis eſt?]

C tum à nobis teſtimonium ſancti Athanaſii continet. Voluntas enim deitatis tantum. Theophanes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Et quomodo intelligitis carnales uoluntates, & cogitationes humanas? Macarius & Stephanus dixerunt: Voluntates carnales & cogitationes humanæ, hominum ſimilium nobis ſunt, Chriſtus uero nihil eorum habuit. Theophanes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Si teſtimonium quod detruncaſtis, in integro poſuiſſetis, inueniebatur, quòd carnales uoluntates & humanas cogitationes, culpabiles & uoluptuoſas accepit ſanctus pater Athanaſius, quæ ex ſeminatione diabolica illatæ ſunt humanæ naturæ, ſicut idem ſanctiſſimus pater ſuperius * aſſerit. Nam & ego dico non habuiſſe dominum noſtrum Ieſum Chriſtum uerbum, deum noſtrum ex ſuperſatione uoluntatem carnalem, aut peccabiles cogitationes, Abſit: ſed naturalem uoluntatem, quam ipſe deus creans Adam, ei indidit. Et hoc autem ipſe interrogo uos: Habuit animam rationabilem ipſe Adam? Macarius & Stephanus dixerunt: Etiam. Theophanes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Naturalem habuit uoluntatem? Stephanus religioſus monachus dixit, προαιρετικὸν καὶ αὐτεξούσιον, quod eſt, arbitrale & liberum. Etenim ante præuaricationem diuinam habuit uoluntatem, & conuoluntarius erat deo. * Domitius deo amabilis epiſcopus Pruſiados dixit: Vbi iſt

[margin: al. aſſeruit | al. Domitius]

uanitas

uanitas tua blaſpheme? Si conuoluntarius erat Adam deo, ergo & concreator. Theo- D
dorus & Georgius deo amabiles presbyteri, & Ioannes deo amabilis diaconus, locũ
præſentantes Agathonis ſanctiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, & qui
ex perſona eius fuerunt concilij deo amabiles epiſcopi, dixerunt: Si Adam ante præ-
uaricationem diuinam habuit uoluntatem, ergo & conſubſtantialis fuit deo, & incõ-
uerſabilis ac uiuificatrix fuit uoluntas Adæ. Et quomodo mutatus, tranſgreſſus eſt
Cyrillus Alexandrinus
mandatum, & morti ſuccubuit? Qui enim conuoluntarius eſt, utiq; & conſubſtantia-
lis eſt. An ignoras ſanctum Cyrillum clamantem, Sicut eſt cõſubſtantialis, ita & con-
uoluntarius proprio genitori? Vnius enim eſſentiæ una utiq; eſt uoluntas. Theopha-
nes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Quod iam uos interrogaui, dicite: Habu-
it naturalem uoluntatem Adam etiam, an non? Macarius & Stephanus dixerunt: Et
ſuperius iam diximus προαιρετικὸν ϗ αὐτεξούσιον quod eſt, arbitrale & liberũ. Theopha-
nes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Aut aſſentite quia habuit naturalem uolũ-
tatem, aut renunciate, & hoc oſtendo à ſanctis probabilibus patribus. Diu igitur pſe-
uerantibus eiſdem Macario & Stephano, & neq; aſſentire uolentibus, neq; abnuere,
Conſtantinus pijſſimus imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Proferat deo amabi-
lis Theophanes presbyter & abbas, quæ effatus eſt teſtimonia ſanctorum & proba-
bilium patrum. Et protulit duo teſtimonia, unum quidem ſancti Athanaſii archie- E
al. Apollinarem
Gene. 1. d
piſcopi Alexandriæ de libro humanationis aduerſus *Apollinarium, ſic habẽs in uer-
bis: Quando Adam in principio formauit deus, nunquid congenitum ei dedit pecca-
tum? Quid ergo iam opus erat mandati? Quomodo ergo eum condemnauit peccan-
tem? Quomodo autem & ante præuaricationem ignorabat bonum & malum Adã,
quem formauit deus ad incorruptionem & imaginem ſuæ æternitatis? Fecit eum na-
Auguſt. Hipponenſis epiſcopus,
tura impeccabilem, & uoluntate liberum. Aliud autem ſancti Auguſtini epiſcopi
Hipponis ex quinto libro aduerſus Iulianum Pelagianiſtam, continentem ita: Motus
animi quid eſt, niſi motus naturæ? anima enim ſine dubitatione natura eſt, & ideo uo-
luntas motus naturæ eſt, quia motus eſt animæ. Sancta ſynodus dixit: Luce clarius
& ueraciter oſtendit Theophanes deo amabilis presbyter & abbas, per prolata ab eo
teſtimonia ſanctorum ac ꝓbabilium patrum, naturalem eſſe uoluntatẽ. Si igitur pri-
mus Adam naturalem habuit uoluntatem, qui per omnia ſimilis illi factus eſt abſq;
peccato, ſecundus Adam dominus noſter Ieſus Chriſtus, uerus deus noſter, quomo-
do non habuit in humana eius natura naturalem uoluntatem? Si itaq; & humanam
impeccabilem uoluntatem aſſumpſit dominus noſter & deus Ieſus Chriſtus huma-
næ ſuæ naturæ, & diuinam ante ſecula cum patre & ſanctoſpiritu habuit uolũtatem:
proculdubio duas naturales uoluntates in ipſo orthodoxos oportet confiteri incon- F
fuſe atq; indiuiſe, ſicut & plurimis paternis teſtimonijs duæ naturales uoluntates, in
una perſona ſiue una ſubſiſtentia per incarnationis diſpenſationẽ unius de ſancta tri-
nitate domini noſtri Ieſu Chriſti dei noſtri, comprobatæ ſunt. Item relectum eſt ex
Ambroſius Mediolanenſis epiſcopus
eodem codicillo aliud teſtimonium ſancti Ambroſii epiſcopi Mediolanenſis, de li-
bro ad Gratianum Imperatorem, habens in uerbis ita: Veruntamen in tantum homi-
al. affectu
Mat. 26. d
nem, quem in ueritate carnis oſtendebat, in *effectu coæqualem demonſtrat, ut dice-
ret, non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu uis: & hæc utiq; ſimiliter habente ſemper Chriſto
circa uoluntatem, quam uult pater. Et poſt pauca, huius teſtimonia deflorauerunt
ijdem Macarius & Stephanus ita: Cernis, quomodo non ſolum filius uoluntatem pa-
tris, ſed & pater facit uoluntatem filij. Quid ergo eſt uiuificare, niſi quod per paſſio-
nem fit filij? Nam paſſio Chriſti, uoluntas eſt patris. Quos ergo uiuificat filius, per
uoluntatem uiuificat patris. Ergo uoluntas una eſt. Quæ uoluntas patris, niſi ut in
hunc mundum Ieſus ueniret, & emundaret nos à peccatis? Audite leproſum dicentẽ:
Si uis, potes me mundare. Reſpondit Ieſus: Volo. Mundare. Et continuo ſaluus fa-
Mat. 8.
ctus eſt. Cernis ergo quomodo filius poteſtatem habet propriæ uoluntatis, & eadem
eſt uoluntas Chriſti, quæ eſt & patris. Sunt autem & quæ abſciſſa ſunt ex eodem te-
ſtimonio

A ſtimonio à Macario & Stephano, ita: *Quãuis dicente eo, quæ habet pater, mea ſunt,
indubium eſt, quòd nihil ſubtractum eſt. Quam enim pater habet, eãdẽ & filius uo
luntatem habet. Vna ergo uoluntas, ubi una operatio. & in deo enim *uoluntatis or
do effectuum exiſtit actionis. Alia quippe eſt uoluntas hominis, & alia dei. Nam ad
cognoſcẽdum, quòd homini quidem uiuere deſiderabile exiſtit, quoniã mortem per
timeſcimus, Chriſti uero paſſio eſt ſecundum diuinam uoluntatem, ut pro nobis pa
teretur. Petro uolente dominum à paſſione declinare, dominus ait: Non ſapis ea quæ
dei ſunt, ſed quæ hominum ſunt. Suſcepit ergo uoluntatem meam, ſuſcepit triſtiti-
am meam. Confidenter triſtitiam nomino, quia crucem prædico. Mea eſt uoluntas,
quam ſuam dixit: quia ut homo ſuſcepit triſtitiam meam, ut homo locutus eſt. Ideo
ait: Nõ ſicut ego uolo, ſed ſicut tu uis. Mea eſt triſtitia q uã meo ſuſcepit affectu. *Ne
mo enim moriturus gaudet. Mihi compatitur, & mihi contriſtatur, & mihi condo-
let. *Pro me enim dolet in me, quia pro ſe nihil habuit, quod doleret. Doles ergo do-
mine non tua uulnera, ſed mea: non tuam mortem, ſed noſtram infirmitatem. Pro-
pheta dicit, quia pro nobis doles, & nos reputauimus te domine eſſe in dolore, dum
quando ipſe non dolebas pro te, ſed pro me. Et quid mirum, ſi pro omnibus doluit, q
pro uno lachrymatus eſt? Quid mirum, ſi moriturus tædeat, qui Lazarum reſuſcitatu
rus illachrymat? Sed & ibi eum ſororis pietas ad lachrymandum mouit, per quam
B eum tangebat humanus* affectus: & hic *interior affectus diſpenſationem operaba-
tur, ut quemadmodum mors eius omnium noſtrum mortẽ abſtulit, & liuor eius no-
ſtra ſanauit uulnera, ita & eius triſtitia *noſtram deleat triſtitiã. Vt homo igitur du-
bitat, ut homo turbatur, non turbatur ut uirtus, *aut deitas eius, ſed anima turbatur.
Et turbatur ſecundum humanæ fragilitatis aſſumptionẽ, * & ideo quia animam ſuſ-
cepit paſſibilem. Nec enim deus, iuxta quod deus *erat, turbari aut mori *poterat.
Item relatum eſt aliud teſtimoniũ ex eodẽ codicillo ſancti Dionyſii epiſcopi Athe-
nienſis & martyris ex libro diuinorum nominum, & collatus eſt ſimiliter textus te-
ſtimonij continens ita: Diſcreta eſt autem benigniſſima circa nos dei operatio p hoc
quod ſecundum nos ex nobis integrè uereq; humanatum eſt uerbum, quod eſt ſu
pra ſubſtantiam, & operari & pati, quanta *humana eius diuinæ operationi congru-
unt præcipua ac probabilia. His nanq; pater & ſpiritus nulla ratione communicant,
niſi quis dixerit ſecundum benigniſſimam miſericordem uoluntatem, quæ *abſciſſa
ſunt ex eodem teſtimonio ab eiſdem, & per omnem ſublimiſſimam & ineffabilem
dei operationem, quam operatus eſt ſecundum nos factus incommutabilis, eo quòd
deus, & dei uerbum. Item *relectum ex eodem codicillo teſtimonium ſancti Ioan-
C nis Chryſoſtomi ex ſermone illo: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Et col
latum eſt ſimiliter cum libro membranaceo, qui eſt ex bibliotheca uenerabilis patri
archii huius regiæ ciuitatis, teſtimonio continente ita: Tãta beneficia per crucem &
facta ſunt, & fiunt, & non uult crucifigi. Dicito mihi, & quis ergo hoc dixerit. Si au
tem non uolebat, quis ei neceſſitatem fecit? Quis uim intulit? Vt quid autem & præ
miſit prophetas annunciantes quòd crucifigeretur, dum crucifigendus nõ erat, nec
uolẽs hoc pati? Vt qd aũt & calicẽ uocat crucẽ, ſi utiq; nolebat crucifigi? Hoc enim
oñdens eſt, q̃tum deſideriũ circa hãc rẽ habuit. Queãdmodũ eñ ſitientibus calix ſua-
uis eſt, ita & eidem crucifigi. Propt quod & dicebat: Deſiderio deſideraui hoc paſchà
mãducare uobiſcũ. nõ quaſi ſimplicit hoc dicẽs, ſed propter cauſam hanc, eo q poſt
ueſperũ crux eũ ſuſciperet. Quia ergo gloriã hanc rẽ uocabat, & diſcipulũ increpa-
bat, eo q eũ prohiberet, & bonũ paſtorẽ ſe ex hoc oñdebat, quod occideret pro no-
bis, & deſiderio deſideraſſe hanc rem dicebat, & ſponte ad hoc ueniebat, quõ rogat
hoc non fieri? Si aũt nõ uolebat, qd difficile erat prohibere ad hoc uenientes? nunc au
tem & *uidens eũ accurrentẽ in hanc rem? cum eñ ſuper eum uenirent, dixit: Quem
quæritis? Qui dixerunt: Ieſum. Ait: Ecce ego ſum. Et abierunt retro, & ceciderũt in
terrã. Qui igit eos prius excæcauerat & oſtenderat qa poterat aufugiſſe, tũc ſeipſum
tradidit, ut diſcas q non neceſſitate, neq; ui, neq; per tyrannidem irruentium, nolens

f hoc

al. Quia
al. uoluntatis ordo effectũ exiſtit actionis
al. una uoluntatis ſeries operationis effectus eſt
Idem habetur infra actione x.
Matth. 16. d
al. Et ideo dixit.
Matth. 26. d
al. Etem nullus
al. Ergo prò me dolet, & in me dolet.
al. pro me igitur doluit in me.
Eſaiæ. 53. a
Ioan. 11. c
al. ſenſus
al. internus
Eſaię. 53. b
al. noſtrũ diluit mœrorẽ
al. neq;
al. propterea
al. eſt
al. potuit
Diony. Areopagita epus Athenien.
al. humanæ
al. abſciſa
al. relatum
Ioan. Chryſoſtomus
Matth. 26. d
Lucæ. 22. b
al. uidentem
Ioan. 18. b

hoc ſuſtinuit,ſed ſponte,& uolens,& præeligẽs,& olim hæc diſpenſans.Et ideo pro D
phetæ præmittebantur, & patriarchæ prædicabant,& uerbis & rebus crux præfi-
Gene.22.a gurabatur.Etenim Iſaac occiſio,crucem nobis demonſtrabat. Vnde & dicebat:Abra
Ioan.8.g ham pater ueſter exultauit, ut uideret diem meum;uidit,& gauiſus eſt. Ergo patri-
archa quidem gauiſus eſt uidendo imaginem crucis,ipſe uero recuſabat ipſam rem.
Exod.17.c Et Moſes quoq; ita Amalech ſuperauit,quia figuram crucis oſtẽdebat. Et millia mil
al. pfigurabãt liũm utiq; quis cernat in ueteri ſcriptura facta,quæ crucem *præfigurabant. Vt qd
igitur ita fiebant,ſi is qui crucifigi futurus erat,hoc fieri nolebat? Et quod ſequitur,
plus difficile eſt.Dicens enim,tranſeat à me calix iſte, addidit, ueruntamen non ſicut
Matth.26.d ego uolo,ſed ſicut tu.*Ex hoc enim quantum ſecundum ſermonem, duæ uolũtates
al. Ecce
al. ſibi contrariæ *ibi demonſtrantur. Siquidem pater uult eũ crucifigi,ipſe uero non uult,
dum quando ubiq; uidemus eum eadem cum patre *uolentem,eadem præeligentẽ.
al. uoluntate
Ioan.18.b Nam quando dicit,da eis ut quemadmodum ego & tu unũ ſumus, ut & ipſi in no-
bis unum ſint,nihil aliud dicit,niſi quod una eſt uoluntas patris & filij. Et quando di
Ioan.14.b cit,uerba quæ ego loquor, non ego loquor, pater uero in me manens facit opera,
Ioan.14.b
Ioan.5.b hoc ipſum oſtenditur.Et quando dicit,A meipſo non loquor,& à meipſo non ue-
Ioan.8.c ni,& à meipſo non poſſum quicquam facere : non hoc oſtendendo dicit,quod po-
teſtate fruſtetur uel loquendi,uel faciendi,abſit,ſed *exacte oſtendere uolens conſo- E
al. ex uoce num eius eſſe propoſitum tam in uerbis,quàm in rebus,in omnibusq; diſpenſationi-
bus cum patre,& unam eandemq; eſſe,ſicut iam ſæpius demonſtrauimus. Illud au-
Ioan.14.b tem,à meipſo non loquor,non poteſtatis eſt peremptio, ſed conſonantiæ probatio.
al. abciſa Sunt autem & ſequentia eiuſdem ſermonis,quæ & * abſciſſa ſunt ex *præſente te-
al. præſenti
Matth.26.d ſtimonio ab eiſdem Macario & Stephano,hæc: Quod ergo hic ait, ueruntamen non
quod ego uolo,ſed ſicut tu uis,forſitan in multũ uos certamen immiſimus,ſed attoni
al. eſtote ti *ſtate. Nam etſi plura ſunt *quæ dicta ſunt,ſed bene noui, quoniam pudeſcit de-
al. quàm
al. proficiat uotio ueſtra.Cæterum ad ipſam reſolutionem * properat ſermo. Propter quid er-
al. prodeat go ita dictum eſt,diligenter aduerte: Valde difficile recipiebatur incarnationis ra-
tio.Superexcellens enim eius clementia,& magnitudo condeſcenſionis eius: hoc ſtu
pore erat repletum,& multo indigebat apparatu,ut ſuſciperet.Aduerte er go,qua-
le erat audire,& dicere,quòd deus ineffabilis,inenarrabilis, inintelligibilis, inuiſi-
Pſalm.94.
Pſalm.103 bilis,incomprehenſibilis, cuius in manu ſunt fines terræ,qui reſpicit terram, & facit
eam tremere,qui tangit montes, & fumigant,cuius momentum condeſcenſionis ne
al. obuelabãt que Cherubin ſufferre potuerunt,ſed facies *obcælabant extenſione alarum,ipſe qui
omnem ſenſum ſuperexcellit, & omne conſilium agit, tranſiliens angelos, archan-
gelos,uniuerſaſq; intellectuales ſupernas uirtutes, acceptũ habuit fieri homo,& car F
nem,quæ de terra & luto formata eſt,aſſumere,& in uuluam uenire uirginalem, &
nouem menſium tẽpus in utero portari,& lacte nutriri, & omnia humana pati.Quia
igitur ita mirabile erat,quod futurum erat, ut &, poſtquam fieret, à pluribus non
crederetur, primo quidem prophetas præmiſit hoc ipſum prædicantes, & hic qui-
Gene.49.b.
ubi legitur, dem patriarcha hoc præclamabat, dicens: Aſcendiſti de germine fili mi, & cubans
Ad pdã aſcen dormiſti ut leo.Eſaias uero dicit:Ecce uirgo in utero habebit,& pariet filium,& uo-
diſti fili &c.
Eſa.7.c cabunt nomen eius Emmanuel.Et alius iterum:Vidimus eum ut infantem, tãquam
Eſa.53.a radicem in terra ſitienti.Terram ſitientem,uuluam dicens uirginalem, eo quòd non
al. nuptu
Eſa.9.b ſuſceperit ſemen hominis,neq; coitu frueretur,ſed abſq; *mixtione eum congenera-
Eſa.11.a ret.Et iterum:Puer natus eſt nobis,& filius datus eſt nobis. Et egredieƭ uirga de ra-
al. Baru.3.d dice Ieſſe,& flos de radice eius aſcendet.Et *Hieremias:Hic deus noſter, non æſtima-
bitur alius præter eum. Inuenit omnem uiam diſciplinæ, & dedit eam Iacob puero
ſuo, & Iſrael dilecto ſuo. Poſt hæc in terris uiſus eſt, & cum hominibus conuerſa-
Pſalm.71. tus. Et Dauid aduentum eius in carne prædicans, ait: Deſcendit ſicut pluuia
in uellus,& ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram;quoniam abſque ſtrepitu & per-
turbatione in utero uirginis uenit. Sed non ſuffecerunt hæc tantum.Sed & adueni-
ens,ut non putaretur phantaſia eſſe quod fiebat, non aſpectu ſolo rei credulitatem
adhibet,

A adhibet, ſed tpe multo,& p oĩa hũana ueniendo. Neq̃ eñ ſimpliciter in hoĩem uenit pfectũ atq̃ cõpletũ, ſed in uuluã uirginalẽ, ut & utero portaret, & partum toleraret, & lactis alimẽta, & incremẽtũ, & p tpis prolixitatẽ, & differentiã oĩm ætatũ credibile faceret, quod fiebat. Sed nec in hoc ſolum demonſtratio ſtetit, ſed circunferens eandem carnem, permittit eam, quæ contemptibilia ſunt naturæ, ſuſtinere, & eſurire, & ſitire, & dormire, atque fatigari: ad extremum & ad crucem ueniens, reliquit eam, quæ carnis ſunt, pati. Propter hoc enim & guttæ ſudorum deſcendebant de ea, & angelus inueniebatur eum confortare, & triſtatur, & æſtuat. Etenim antequam hæc diceret, ait: Anima mea turbata eſt, & triſtis eſt uſque ad mortem. Si enim & his omnibus factis malignum os diaboli per Marcionem Ponticum, & Valentinum, & Manichæum Perſam, & cæteros plures hæreſum autores tentauit, quantum in ipſis erat, peruertere uerbum diſpenſationis, & inſonuit Satanæ cum* quendam ſonum diceret, quia neque incarnatus eſt, neque carnem induit, ſed putatiua hoc erat phantaſia, & ſcena, & ſimulatio, dum quando paſſionis tempore proclamarent, mors, ſepulchrum & eſuries, ſi nihil horum factum fuiſſet, quomodo non multo amplius diabolus maligna hæc ſeminaret impietatis dogmata? Propter hoc ergo quemadmodũ B eſuriuit, ſicut fatigatus ẽ, ſicut dormiuit, ſicut mãducauit, ſicut bibit, ſic & mortẽ recuſat humanam, oñdens & infirmitatẽ naturæ, quæ non acquieſcit impaſſibiliter abſcindi de hac uita. Si enim nihil horum dixiſſet, habuiſſent dicere, quia, ſi homo erat, oportebat eum quæ hominis ſunt pati. Quæ uero ſunt iſta, dum crucifigendus erat, & formidare, & tædere, & non ſine paſſione abſcindi de hac uita? Naturæ enim inſitus eſt amor præſentium, propterea oſtendere uolens, uerum eſſe carnis indumentum, & diſpenſationem credibilem facere, cum multa approbatione eaſdem paſſiones nudas proponit. Conſtantinus piĳſſimus Imperator dixit: Sufficiunt & quæ hodierna die relecta ſunt: reliqua uero præſentis, qui legitur, codicilli, in ſequenti ſecretario relegantur.

Luc.22. | Ioan.12.d Matt.26.c Mar.15.d | al. quodam ſono dicens

ACTIO NONA.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti imperantibus à deo coronatis, & ſereniſſimis noſtris dominis Flauĳs, Conſtantino quidem piĳſſimo, & à deo decreto magno principe, perpetuo auguſto & imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo cõſeruandis eius fratribus, anno uigeſimoſecũdo, die octauo menſis Martĳ, indictione nona. Præſidente eodẽ piĳſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatĳ, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audiẽtibus Niceta glorioſiſſimo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo excõſule patricio, & comite imperialis obſequĳ, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſo excõſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta, Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo excõſule patricio, & locũ agente comitis imperialis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glorioſo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule, & diſpoſitore Orientaliũ prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule, & domeſtico imperialis menſæ.

C

Conueniente quoq; ſancta & uniuerſali ſynodo, quæ p impialem ſanctionẽ congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id ẽ, Theodoro & Georgio uenerabilibus pſbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, uicẽ agẽtibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili ac ſanctiſſimo archiepo magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & monacho & uicario ſedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Georgio religioſo pſbytero, monacho & apocriſario Theodori uenerabilis uicarĳ ſedis Hieroſolymorum, Ioãne epiſcopo Portuenſi, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis *Regitanæ, locum præſentantibus cẽtum uigintiquinq; uenerabilium epiſcoporum al. Rhegienſ.

ſancti concilij antiquæ Romæ, qui & per proprias ſubſcriptiones demonſtrantur D
in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum imperatorem Conſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente Theodori deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ, Baſilio epiſcopo Gortynæ inſulæ Cretæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epiſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalcedonēſi, Theodoro epiſcopo Meletinæ, Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epiſcopo Cij, Georgio epiſcopo *Camulianorum, Antonio epiſcopo Hypepæ, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Ioanne epiſcopo Daſcylij, Theodoro epiſcopo *Iuſtinianopoleos Gordi, Theodoro epiſcopo Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, *Domitio epiſcopo Pruſiados, Salomone epiſcopo *Clanei, Georgio epiſcopo Coenſi, *Georgio epiſcopo Cantani, Ioanne epiſcopo Lappis, Eulalio epiſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monaſterij Siciliæ, quod cognominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma, Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Conſtantinopoleos. E

al. Cameleno rum
al. Iuſtinopolis Gordiu come
al. Dometio
al. Cleone
al. Gregorio
al. Candani

Et reſidentibus glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus epiſcopis ſecundum ordinem in eodem ſecretario Trulli, propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Chriſti dei noſtri euangelijs, Conſtantinus amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ dei catholicæ & apoſtolicæ magnæ eccleſiæ, & primicerius deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi archiepiſcopi Conſtantinopoleos, dixit: Meminit à deo inſtructum imperium ueſtrum, ac ſancta & uniuerſalis ſynodus, quod heſterna die collata ſunt cū libris uenerabilis patriarchij diuerſa teſtimonia ex codicillo, q oblatus eſt à Macario & Stephano. Et interlocutio facta eſt, ut in ſubſequēti reliq eiuſdē codicilli relegerent. Aſſiſtūt aūt p̄ uelo Petrus eps̄ Nicomediæ, Salomon eps̄ *Clanei, Antonius eps̄ Hypepæ, Theodorus eps̄ Meletinæ, Georgius diaconus & chartophylax, Anaſtaſius diaconus & defenſor nauiſi, Stephanus diaconus & cācellarius, Dionyſius diaconus & cācellarius, Georgius monachus Macarij, Anaſtaſius p̄sbyter & monachus, & Stephanus monachus diſcipulus Macarij, & ſi uidetur à deo inſtructo ur̄o impio, & ueſtræ ſanctæ ſynodo hos ingredi, ſuggerimus ad quod placuerit. Cōſtantinus pijſſimus Impator & ſancta ſynodus dixerūt: Memorati uiri ingrediantur. Et ingreſſi ſunt. Cōſtantinus pijſſimus Impator & ſancta ſynodus dixerūt: Relegātur quæ dudū geſta ſunt. Et relecta ſunt. Conſtantinus pijſſimus Impator dixit: Proferatur codicillus teſtimonio℞, q oblatus eſt à Macario & Stephano, q̄tenus reliqua relegātur, & cōferantur ad codices uenerabilis patriarchij. Et platus eſt. Quē accipiens Diogenes à ſecretis & imperialis ſecretarius, relegit ita: Sancti Athanaſii ex ſermone de trinitate & incarnatione. Et quando dixit, Deus deus meus, ut quid me dereliquiſti, ex perſona noſtra dicit. Et poſt pauca: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Veruntamen non mea uoluntas fiat, ſed tua. Spiritus promptus, caro autem infirma. Duas uoluntates hic oſtendit, & unam quidem humanam, quæ eſt carnis, aliam autem diuinam. Quod enim humanum, propter infirmitatem carnis refugiebat paſſionem, diuina natura autem erat prompta. Sicut & Petrus audiens de paſſione, formidauit, & dixit: Propicius eſto tibi dn̄e. Increpans autē eū dominus, dixit: Vade retro me Sathana. Scandalū mihi es, quia non ſapis quæ dei ſunt, ſed quæ hominum. Ita & hic intelligitur. Sunt autem & quæ *abſciſſa ſunt ex eodem teſtimonio ab eiſdem Macario & Stephano, ita: Factus quippe in ſimilitudine hominum, refugiebat paſſionem ut homo: deus uero exiſtens, qui eſt ſecundum diuinam

al. Cleone
Athana. Alexandrinus.
Pſal. 20.
Matt. 27. f
Matt. 26. d
Matt. 16. d
Marc. 8. d
al. abciſa

A diuinam eſſentiam impaſſibilis,prompte ſuſcipiebat paſſionem & mortem. Baſilius deo amabilis epiſcopus Gortynæ,dixit:Ecce,pijſſime domine *adhuc,quod unam uo luntatem,quæ ab eis promiſſa fuerat,non oſtenderunt, ſed & duas uoluntates ex præ ſenti,quod relectum eſt, ſancti Athanaſii teſtimonio luce clarius oſtenderunt. Stephanus monachus diſcipulus Macarij, dixit: Sanctus Gregorius theologus in libro ſecundo de filio, manifeſte oſtendit unam uolũtatem in domino noſtro Ieſu Chriſto, inquiens: Illius enim uelle nec contrarium eſt deo,deificatum totum. Baſilius deo amabilis epiſcopus Gortynæ,dixit: Qualem uoluntatem dicis quæ deificata eſt, diuinam,an humanam? Si enim diuinam dixeris, quod diuinum eſt,deificatione non indiget.Si autem humanam, proculdubio duas uoluntates, & ex præſenti teſtimonio,etiam nolens ſignificas.* Domitius deo amabilis epiſcopus Pruſiados,dixit:Poſtulo à deo coronatam domini fortitudinem & ſanctam ſynodum, ut ueniat in medium Georgius religioſus monachus condiſcipulus huius Stephani, & interrogetur ſi bene dogmatizet Stephanus. Conſtantinus pijſſimus imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Edicat Georgius religioſus,ſi recte dogmatizat Stephanus monachus condiſcipulus eius.Georgius religioſus monachus dixit:Omnino domine extra intentionem ſanctorum patrum diſputat, aduerſarius πατρομαχοστιν patrum exiſtens.

al. ad hoc

Gregorius Nazianzen.

al. Dometius

B Item relectum eſt ex eodem codicillo alterum teſtimonium ſancti Cyrilli, de interpretatione euangelij ſecundum Matthæum ſermone duodecimo, quod collatum eſt ſimiliter cum libro chartaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij, textu teſtimonij habente ſic:Ergo id nõ ſicut ego uolo,ſed ſicut tu,transformatiõem & transfigurationem naturæ humanæ de exuperata formidine,in audaciã ſpiritalẽ bene nimis ſignificat.Sunt autem & ante hoc teſtimonium, quæ callide prædictus Macarius & Stephanus nõ deflorauerunt,hoc modo:Recuſat itaq; ipſum calicem, crucifigentes ſe,dei amatores non eſſe tanquam per hoc accuſans:& ſubeſt quidem in eo pauor paſſionis propter humanitatem, cõpeſcitur autem cõtinuo uirtute inhabitantis uerbi ac fortitudine.Conſidera nanq; quomodo oſtendit quidem quod humanum eſt, ipſa recuſatiõe:quod autem deitatis eſt indeflexibile,effulſit ſtatim.Ait enim ad patrem,qui in cælis eſt:Veruntamen nõ ſicut ego uolo,ſed ſicut tu uis.Humanitas uero condecenter & hoc ait.Nam ſecundum quod deus eſt, nõ extra eſt uolũtatem patris:magis autem *ipſe eſt uoluntas dei & patris,*ſicuti in ſapientia, & ipſum uelle eſt patris, ſapientia uero eſt filius.Quia igitur & uoluntas patris nominatur unigenitus,*exclamat dicens laudabilis cantor:Domine,in uoluntate tua præſtitiſti decori meo uirtutem. In Chriſto nanq; eſt omne donum cæleſtium bonorum à deo & patre. Aliàs autem

Cyrillus Alexandrin. epiſcopus

Matth. 26. d

Matth. 26. d

al. ipſa

al. Si utiq;

al. explanat

Pſal. 29.

C una & cõſubſtantiali ſancta exiſtenti trinitate,& una deitate in ea intelligenda,quõ nõ *erat uoluntas eadem patris & filij & ſpiritusſancti?Cõgruentiſſime igitur ad humilitatis habitum, & ut homo, ſubformidat tacite mortem, quæ extra naturam, & ex maledicto intromiſſa eſt:reſpuens iterum aũt ut deus,non ſicut ego uolo,ait,ſed ſicut tu. Caro itaque quæ quoquo modo in Chriſto ad ſummam poſt hoc fidutiam hominis transformabatur, natura docebatur quippe iam nec ipſam ſeueram mortem pertimeſcere,ſi præſertim utiliter ad eam accederet propter deum.In hoc enim plurima eſt merces,quia ad id,quod ita odibile & naturæ infeſtum eſt,accedimus propter deum,diſcente & incipiente noſtra natura in primo Chriſto uiriliter agere,& præualere contra ſic uehementes & noxios uenientium incurſus.Sancta ſynodus dixit:Tu Stephane & tuus magiſter Macarius, non oſtendiſtis in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri,per codicillum à uobis oblatum,ſed & duas uoluntates,in teſtimonijs in eodem codicillo poſitis inuenimus aperte, clamante Athanaſio laudabili,quamuis *detruncata & obcelata ſint,iuxta quod ſoliti eſtis,eadem teſtimonia,quæ peruerſe interpretantes protuliſtis.Definiuimus igitur,poſtquã aperte * approbati eſtis ad ſubuerſionem diuinorum dogmatum feſtinare, & ſanctorum ac probabilium patrum doctrinas corrumpere, & hæreticorum magis ſenſum aſſumere,& quæq; ab eis dogmatizata ſunt,ſectari ad contagium orthodoxæ plebis,

al. erit

al. cõprobati

Depoſitionis Macarij & Stephani à ſacerdotio firma concluſa & ſynodalis.

ab omni uos ſacerdotali dignitate & miniſterio alienos exiſtere. Eos autem, qui iam D
pœnitentiam egerunt, & ſuperius nominatos tam epiſcopos quàm clericos, qui & nunc in medio aſſiſtunt, & recte unà nobiſcum confitentur, præuidimus quidem in proprijs locis reſidere. Libellos autem, quos promiſerunt, propriæ eorum fidei cum iureiurando in ſubſequenti nobis offerent. Sancta ſynodus exclamauit: Multos annos Imperatori, Orthodoxo Imperatori multos annos, Hæreticum foras mitte, Nouo Euthyceti malos annos, nouo Apollinari malos annos, Hæreticum foras mitte. Et impulſus eſt Stephanus diſcipulus Macarij, & foras miſſus eſt. Petrus deo amabilis epiſcopus Nicomediæ, Theodorus deo amabilis epiſcopus Meletinæ, Salomon deo amabilis epiſcopus Clanei, Antonius deo amabilis epiſcopus Hypepæ, Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, Anaſtaſius diaconus & notarius, Stephanus diaconus & cancellarius, Dionyſius diaconus & cancellarius, & Anaſtaſius presbyter & monachus, & Georgius monachus Macarij, dixerunt: Parati ſumus in ſubſequenti rectæ noſtræ fidei cum iureiurando libellos offerre. Sancta ſynodus dixit: Quod ab eis promiſſum eſt, fiat. Et quia ſufficiunt quæ hodierna die mota ſunt, in E
ſubſequenti qui dudum oblatus eſt codicillus à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ adlegendum & conferendum, cum libris hic ſiti uenerabilis patriarchij proferatur. Illos itaq; duos codicillos, qui tunc à Macario & Stephano dati, atq; relecti ſunt, ad conferendum uenire nolumus, eo quòd teſtimonia, quæ in eis poſita ſunt, nullatenus ad præſentem dogmaticam cauſam reſpiciunt.

al, Cleone

al, pertinent

ACTIO DECIMA.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperantibus à deo coronatis ac sereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruãdis eius fratribus, anno uigeſimo ſecundo, decimooctauo die Martij menſis, indictione nona. Præſidente eodem pijſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iuſſione eius à deo inſtructæ ſerenitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio, & comite imperialis obſequij, & ſubſtratego Thraciæ, Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta, Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo excõſule patricio, & locum agẽte comitis imperialis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glorioſo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule & diſpoſitore Orientalium prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule & domeſtico imperialis menſæ. F

Conueniente autem ſancta ac uniuerſali ſynodo, quæ per imperialem ſanctionem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum præſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili ac ſanctiſſimo archiepiſcopo magnæ Conſtantinopolis nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & monacho, & uicario ſedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternæ, Ioanne epiſcopo ciuitatis Regitanæ, locum agentibus centum uigintiquinq; uenerabilium ac deo amabilium epiſcoporum, quod circa antiquam Romam eſt, concilij, qui & per proprias ſubſcriptiones demonſtrantur

in

A in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum imperatorem Conſtantinum: & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ Theodori, Baſilio epiſcopo Gortynæ inſulæ Cretæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epiſcopo Cyzici, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalcedonæ, Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epiſcopo Cij, Georgio epiſcopo *Camuliano, Antonio epiſcopo Hypepæ, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Ioanne epiſcopo Daſcylij, Theodoro epiſcopo * Iuſtinianopoleos Gordi, Theodoro epiſcopo Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, * Domitio epiſcopo Pruſiados, Salomone epiſcopo * Clanei, Ioanne epiſcopo Myndi, Georgio epiſcopo Coenſi, Gregorio epiſcopo Cantani, Ioanne epiſcopo Lappis, Eulalio epiſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, Theophane presbytero & abbate uenerabilis monaſterij Siciliæ, quod cognominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monaſterij Renati poſiti in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, poſiti ſimiliter in antiqua Roma, Anaſtaſio presbytero & monacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Conſtantinopoleos. Reſidentibus itaque tam glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, quamq; omnibus uenerabilibus & deo amabilibus ex ordine epiſcopis in eodem Trulli ſecretario, propoſitis in medio ſanctis & immaculatis Chriſti dei noſtri euangelijs, Conſtantinus deo amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ dei catholicæ & apoſtolicæ magnæ eccleſiæ, & primicerius deo amabilium notariorum ſanctiſſimi archiepiſcopi huius à deo conſeruande regiæ urbis, dixit:

al. Camelenorum

al. Iuſtinopolis Gordiu come

al. Domitio

al. Cleone

B

Meminit ueſtra pietas, & hæc ſancta atque uniuerſalis ſynodus, quod in præcedenti conuentu *locutio facta eſt reliquorum teſtimoniorum, quæ ſunt in codicillo, qui prolatus eſt à Macario & Stephano, & eorum collatio facta eſt ad libros ſanctorum patrum, qui reconditi ſunt in uenerabili patriarchio huius regiæ urbis, horumq; uirtutem cognoſcitis. Et quia interlocutio facta eſt à ueſtra ſancta ſynodo, ut in altero ſecretario lectio fieret, & collatio teſtimoniorum cum libris huius uenerabilis patriarchij, quæ iam prolata ſunt à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, & quoniam promiſerunt Petrus deo amabilis epiſcopus Nicomediæ, Theodorus amabilis epiſcopus Meletinæ, Salomon deo amabilis epiſcopus *Clanei, Antonius deo amabilis epiſcopus Hypeporum, necnon & Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, & Dionyſius deo amabilis diaconus & cancellarius, Anaſtaſius quoque religioſus diaconus & notarius defenſor nauium, & Stephanus diaconus & cancellarius, & Anaſtaſius religioſus presbyter & monachus, & Georgius religioſus monachus, rectæ fidei ſuæ cum iureiurando huic ueſtræ ſanctæ & uniuerſali ſynodo libellos offerre, & ſuggerimus ad quod placuerit. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Quæ dudum geſta ſunt, relegantur. Et relecta ſunt. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Auditores effecti teſtimoniorum, quæ prolata ſunt à Macario & Stephano, agnouimus qualis amputatio ab eis facta eſt in huiuſmodi teſtimonijs, quæ obumbraret atque confunderet omnem domini noſtri IESV CHRISTI, ueri *domini noſtri humanationis diſpenſationem. In memoria quoque habemus, quod & Petrus deo amabilis epiſcopus Nicomediæ, Theodorus deo amabilis epiſcopus Meletinæ, & Salomon deo amabilis epiſcopus *Clanei, & Antonius deo amabilis epiſcopus Hypeporum, ad hæc & Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, & Dionyſius deo amabilis diaconus & cancellarius, Anaſtaſius deo amabilis diaconus & notarius defenſor nauium, Stephanus religioſus diaconus & cancellarius, atque Anaſtaſius & Georgius religioſi monachi promiſerunt libellos rectæ ſuæ fidei cum iureiurando, in alio ſecretario huic ſanctæ ac uniuerſali ſynodo offerre. Sed conſequens eſt, co-

al. lectio

al. Cleone

C

al. dei

al. Cleone

dicillum, qui oblatus eſt paternorum teſtimoniorum à parte apoſtolicæ ſedis anti- D
quæ Romæ, qui & ſub ſigillis conſiſtit, ad medium deduci ad relegendum, atque
cõferendum cum libris uenerabilis patriarchÿ huius à deo conſeruandæ regiæ ur-
bis. Et prolatus eſt huiuſmodi codicillus ſigillatus. Et poſtquam diſsigillatus fuiſſet,
accipiens Petrus deo amabilis diaconus & notarius ſanctiſſimi archiepiſcopi Con-
ſtantinopoleos ipſum authenticum librum, qui eſt de ſceuophylacio, id eſt, de repoſi-
tione ſacrorum uaſorum huius ſanctæ magnæ eccleſiæ membranaceum tectum ex
argento. Et Salomon deo amabilis diaconus, & notarius eiuſdem ſanctiſſimi archie-
piſcopi Conſtantinopoleos, prædictum codicillum teſtimoniorũ relegit, habentem
ſuperſcriptionem in his uerbis: Teſtimonia ſanctorum ac probabilium patrum, oſtẽ-
Leo, papa — dentia duas uoluntates & duas operationes in domino & deo & ſaluatore noſtro
Ieſu Chriſto, ſancti Leonis papæ Romani, ex epiſtola ſecunda ad Leonem Imperato-
rem, cuius initiũ eſt, Promiſiſſe me memini: Quicquid ergo in tẽpore accepit Chr̃s,
ſecũdũ hoĩem accepit, cui quæ nõ habuit, conferrent. Nã ſecũdũ potẽtiã deitatis in-
differẽter oĩa quæ habet pater, etiã filius habet: & quæ in forma ſerui à pr̃e accepit, ea E
Ioan. 10. f — dẽ in forma dei etiã ipſe donauit. Secundũ eñ formã dei, ipſe & pater unũ ſunt: ſecũ-
Ioan. 6. d / Ioan. 5. d — dum autem formam ſerui, non uenit facere uoluntatem ſuam, ſed uoluntatẽ eius qui
Matt. 26. d — miſit eum. Secundum formam dei, ſicut habet pater uitam in ſemetipſo, ſic dedit &
filio uitam habere in ſemetipſo. Secundum formam ſerui, triſtis eſt anima mea uſque
ad mortem. Quod teſtimõium collatum eſt cum ſuperius dicto libro ſceuophylacÿ,
Ambroſi9 Mediolan. ep̃s — & conſtitit. Similiter relectum eſt ex eodem codice teſtimoniũ ſancti Ambroſÿ epi-
ſcopi Mediolanenſis, ex libro ſecundo ad Gratianum Imperatorem, cuius initium
Idem habetur ſupra actione. 8. — eſt, Sed forſitan arbitror per præteritum librum: Suſcepit ergo uoluntatem meam,
ſuſcepit triſtitiam meam. Confidenter triſtitiam nomino, quia crucẽ prædico. Mea
eſt uoluntas, quam ſuam dixit: quia ut homo ſuſcepit triſtitiam meam, ut homo locu
al. Ideo ait / Matt. 20. d — tus eſt. *Et ideo dixit, Non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu. Mea eſt triſtitia, quam meo ſuſ
al. Nemo eñ — cepit affectu. *Etenim nullus moriturus gaudet. Mihi compatitur, & mihi contri-
al. Ergo pro me dolet, & in me dolet, — ſtatur, & mihi cõdolet.* Pro me igitur doluit in me, qui pro ſe nihil habuit quod do
leret. Doles ergo domine non tua uulnera, ſed mea: non tuam mortem, ſed no-
Eſa. 53. a — ſtram infirmitatem. Propheta dixit, quod pro nobis doles, & nos reputauimus te do-
mine eſſe in doloribus, dum quando ipſe non dolebas pro te, ſed pro me. Et quid
Ioan. 11. c — mirum, ſi pro omnibus doluit, qui pro uno lachrymatus eſt? Quid mirum, ſi moritu-
rus tædeat, qui Lazarum reſuſcitaturus, illachrymat? Sed & ibi eum ſororis pietas ad
al. affectus — lachrymandum mouit, per quam eũ angebat *ſenſus humanus: & hic *internus eius
al. interior — affectus diſpenſationem operabatur, ut quemadmodum mors eius omniũ noſtrum
Eſa. 53. b / al. noſtrã deleat triſtitiã — abſtulit mortem, & liuor eius noſtra ſanauit uulnera, ita & eius triſtitia *noſtrum di F
luat mœrorem. Vt homo igitur dubitat, ut homo turbatur, nõ turbatur ut uirtus, *ne
al. aut / al & ideo — que deitas eius, ſed anima turbatur: Et turbatur ſecũdum humanæ fragilitatis aſſum
al. iuxta / al. erat — ptionem, *propterea quia animam ſuſcepit paſſibilem. Nec enim deus *ſecundum
al. poterat. — quod deus eſt, aut turbari, aut mori potuit. Vnde & ait: Deus deus meus, ut quid me
Pſal. 21. / Matt. 27. f — dereliquiſti? Vt homo igitur loquitur, meos mœrores circunferens, quoniam in pe-
Mar. 15. d — riculis exiſtentes, à deo nos derelinqui putamus: ut homo turbatur, ut homo illachry
1. Cor. 1. d / 1. Pet. 4. a — mat, ut homo crucifigitur. Sic enim dicit Apoſtolus, quia Chriſti carnem crucifixe-
runt. Et alibi apoſtolus inquit Petrus, Chriſto paſſo carne. Caro itaq; paſſa eſt. Nam
deitas libera extitit mortis & paſſionis, corpus ſecundum conditionem humanæ ceſ-
ſit naturæ. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo uetuſtiſſi-
mo, qui eſt de bibliotheca uenerabilis patriarchÿ huius à deo cõſeruandæ regiæ ur-
bis. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Am-
Ambroſi9 Mediol. epiſcop9 — broſÿ ex libro ſexto interpretationis euangelÿ ſecundum Lucam, continens ita: Quod
autem dixit, nõ mea uoluntas, ſed tua fiat: ſuam, ad hominem retulit: patris, ad diuini-
Matt. 26. d — tatem. Voluntas enim hominis, temporalis: uoluntas diuinitatis, æterna. Quod teſti-
monium collatum eſt cum codice latinis literis ſcripto, interpretante Conſtantino
deo

A deo amabili presbytero,& defenſore huius ſanctæ magnæ eccleſiæ &grãmatico la- tino. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Ioannis epiſcopi Conſtantinopoleos ex ſermone facto ad eos qad miſſas non occurrerunt,cuius initium eſt,Iterum circenſia,continens ita:Horum mihi iterũ memores eſtote uerborum,utilis eorum erit memoria deoratione cõferentibus. Prædixit proditorẽ,prædixit omnium fugam,& ſui mortem. Percutiam enim, ait, paſtorem. Prædixit, qui eum abnegaturus fuiſſet.& quando,& quoties,accurate omnia. Et poſt hæc omnia idoneam præſcientiæ futurorum dans probationem,ueniens ad locũ,orat:& illi quidem dicunt quia ſecundum deitatẽ,nos uero dicimus quia ſecundũ diſpenſationem. Iudicate itaque,& ab ipſa unigeniti gloria nulli gratiam dantes ſententiam proferte. Si enim & cũ contribulibus iudicor nunc,ſed ſupplico ac deprecor, ut abſq; præmio iudicium fiat,neque ad gratiam meam,neq; ad illorum odium. Maxime quidem & ex hoc ipſo manifeſtũ eſt,quòd non eſt diuinitatis ipſa oratio. Deus enim non orat. Dei enim eſt adorari,dei eſt orationem ſuſcipere,non orationem offerre. Viſo reuera quia inuerecundi ſunt,ex ipſius orationis ſermonibus manifeſtum uobis facere pertentabo,quia totum diſpenſationis eſt,& ipſius carnalis infirmitatis. Quando Matt.26.e Mar.14.d Luc.22.e

B enim humile quid loquitur Chriſtus,ſic loquitur humile & uile,quatenus immenſitas humilium dictorum etiam eis,qui ualde contendunt,poſſit perſuadere,quia nimis ab illa ineffabili atque inenarrabili eſſentia diſſonent hæc uerba. Veniamus igitur ad ipſa uerba orationis: Pater,ſi poſſibile eſt,tranſeat à me calix iſte,Veruntamen non ſicut ego uolo,ſed ſicut tu uis. Et poſt pauca: Interrogo hæreticum,Deus formidat, & ſuperſedet,& pigritat,& triſtatur? Et ſi dixerit etiam,recede iam,& ſtatuet illũ deorſum cũ diabolo, magis autem & illo inferiorem. Neque enim ille audebit hoc dicere. Sin autem dixerit,qui nihil horum dignum deo,dic ergo,quia nec orat deus. Abſque iſtis enim & aliud inauditum erit, ſi hæc dei fuerint uerba. Neque enim æſtuationem tantummodo indicant ipſa uerba, ſed & duas uoluntates,unam quidem filij , aliam uero patris ,contrarias in alterutrum. Quod enim dictum eſt, non ſicut ego uolo , ſed ſicut tu,hoc inſinuantis eſt. Hoc autem nec illi aliquando permiſerunt,ſed nobis ſemper dicentibus,ego & pater unum ſumus in maieſtate,illi in uoluntate hoc dictum eſſe inquiunt,dicentes patris & filij unam eſſe uoluntatem. Si igitur patris & filij una eſt uoluntas, quomodo hic dicit, Veruntamen non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu uis? Si enim in diuinitate,quod dictum eſt,ſit hoc, contradictio erit,& multa inaudita ex hoc generantur. Si autem de carne habent rationem, quæ dicta ſunt,& nullum ex hoc erit ſcandalum. Nec enim nolle mori carnem,re- Matt.26.d Ioan.10.f

C prehenſio eſt:quoniam hoc natura eſt. Ipſe autem quæ naturæ ſunt, omnia abſq; peccato oſtendit,& cum multa abundantia,ut etiam hæreticorum obturet ora. Quando aũt dixit,ſi poteſt fieri,tranſeat à me calix iſte:& non ſicut ego uolo,ſed ſicut tu:nihil aliud oſtendit,niſi quia carnem uere indutus eſt timentem mortem. Mortem enim timere,& dubitare,& anxiari,illius eſt. Nũc quidem eam deſtitutam reliquit,& nudatam *ex propria operatione,ut demonſtrans eius infirmitatem,credibilem eius faciat & naturam. Nunc uero eam abſcondit,ut diſcas,quòd non erat purus homo. Quẽadmodum enim ſi ſemper humana demonſtraſſet,hoc utiq; crederetur:ita ſi ſemper, quæ deitatis ſunt,effeciſſet,incredibilis utiq; fuiſſet ipſius diſpenſationis ratio: propterea uariat & intermiſcet uerba & cauſas,ut neq; Pauli Samoſateni,neq; Marcionis & Manichæi ægritudini & furori occaſionem tribuat. Idcirco & prædicit quod futurum eſt,ut deus, & ſuperſedit iterum ut homo. Quod teſtimonium ſimiliter collatũ eſt cũ libro membranaceo, qui eſt de bibliotheca uenerabilis patriarchij huius à deo conſeruandæ regiæ urbis. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Ioannis archiepiſcopi Conſtantinopoleos de interpretatione euangelij ſecundum Matthæum de textu,ubi ait:Et uenit ad diſcipulos ſuos,& inuenit eos dormientes,continens ita: Quemadmodum qui corpore curantur,ſponte ſuſtinent , dum curantur , dolorem , non * quaſi uirtute,ſed * neceſſario propter Matt.26.d al.& Ioan.Chryſ. eps Conſtan. Matt.26.d Marc.14.d Luc.22.e al.queritur uirtutem al.neceſſariã

ſalutem

ſalutem,quæ ab ea conquiritur:eodẽ modo & ſaluator effugiendum quidem, ſecun- D
dum id quod eſt ἤδη, iam recuſabat mortem.Suſtinuit autem eam magnanimiter, ut
nobis hominibus multifarie per huiuſmodi diſpenſationem prodeſſet. Non ſolum
enim λύτρον redemptionem offerens , liberos nos omni peccato fieri παρεσκεύασεν
præparauit , ſed & *corporis quaſdam primitias reſurrectionis mortuorum oſten-
al. corpus ut al. omnium tans,communem *quoque confirmauit reſurrectionem. Forſitan autem etſi non re-
al. quoq; omnium cuſaſſet , æſtimatus eſſet utique , quòd temeraria audacia atque contemptu ultro ad
mortem ueniſſet.Nunc autem orando id recuſans,immoderatam oſtendit perimen-
tium eum malitiam.Tranſeat ergo calix , inquiens,ſubiunxit: Veruntamen non ſic-
ut ego uolo, ſed ſicut tu : & ſuam quidem uoluntatem habere ſe efficaciter demon-
ſtrauit.Præponit autem ubique ſuæ paternam uoluntatem,& in omnibus adnectit il-
lam,quæ patris eſt,ei concurrentem,concordemq́; ſe oñdit illius uoluntati.Quod te-
ſtimonium ſimiliter collatũ eſt cum codice chartaceo,qui eſt de bibliotheca ſimiliter
uenerabilis huius patriarchij.Et conſtitit.Item relectum eſt ex eodem codice teſtimo-
Athanaſi⁹ Alexandrin⁹ nium ſancti Athanaſii archiepiſcopi Alexandriæ ex libro de trinitate & incarnatio- E
epiſcopus ne,cuius eſt initium,Qui callide diuinas ſcripturas,continens ita:Et quando dicit,Pa-
ter,ſi poſſibile eſt,tranſeat à me calix iſte: ueruntamen non mea uoluntas fiat,ſed tua:
ſpiritus quidem promptus eſt,caro autem infirma:duas uoluntates hic oñdit , unam
quidem humanam, quæ eſt carnis,aliam autem diuinam. Nam humana propter in-
Matt,16.d firmitatem carnis refugiebat paſſionem,diuina autem eius prompta. Sicut & Petrus
audiens de paſſione,formidauit & dixit: Propicius tibi ſis domine,increpauit autem
eum dominus,dicens: Vade retro me Sathana,ſcandalum mihi es, quia non ſapis ea
quæ dei ſunt, ſed quæ hominis. ita & hic intelligitur. Factus quippe in ſimilitudine
hominum, recuſat paſſionem ut homo:deus uero exiſtens, & ſecundum eſſentiam di-
uinam impaſſibilis,prompte acceptam tulit paſſionem & mortem, eo quòd impoſſi-
al.croato bile erat teneri illum à morte. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro
Gregorius Nyſſen⁹ eps membranaceo *crocato,qui eſt adæque de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij.
Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodẽ codice teſtimonium ſancti Gregorij epiſcopi
Nyſæ,ex libro ἀντιῤῥητικῶν oppoſitionũ aduerſus Apollinarem, cuius eſt initium,Bo-
num erit utique exordium,continens ita:Apollinari,ſed turbantur(inquit) infideli-
um perturbatione:Gregorij aduerſus nos contumelijs utitur , turbulentos & perfi-
dos appellans eos,qui euangelicæ uoci non citra examinationem attendunt,quæ ait,
al.Apollinaris Si poſſibile eſt,tranſeat à me calix iſte:ueruntamen non mea, ſed tua fiat uoluntas.
His autem adiungit proprium dictum, continens ita:* Apollinarij, & non memo-
rant,quia uoluntas iſta propria dicta eſt, nõ hominis terreni,ſicut ipſi putant,ſed dei,
qui de cælo deſcendit. Gregorij:Quiſnam adinueniet tale aliquid dicere? Non dico F
horum aliquem, qui in hæreſi denotati ſunt, ſed nec ipſum impietatis atque falſitatis
patrem arbitror adinuenire aliquid ad blaſphemiam callidius,quàm quæ dicta ſunt,
Putas,neſcit uerborum ſcriptor, quæ loquitur deus de cælo deſcendens. Propriam
al.acceptat ipſius deitatis uoluntatem παραγράφει *exceptat,& non uult ad affectum uenire,quod
uult.Ergo diuiſæ ſunt patris & filij uoluntates.Et quomodo ergo erit cõmunis utri-
uſq; uoluntas?quomodo utiq; identitas naturæ differentia uoluntatum inſinuabitur?
Omnino enim neceſſe eſt naturæ uoluntatem concurrere,ſicut alibi dominus ait:
Matt,7.c Non poteſt arbor bona fructus malos facere , neq; arbor mala fructus bonos facere,
fructus utiq; naturæ erit affectus,ut profecto bene bona ſit,male autem mala.Si itaq;
differens eſt in patre & filio fructus uoluntatis, differẽtem neceſſe eſt & alterutrorũ
naturam confiteri.Quid igitur impugnatur Arrius? Quid aũt nõ fugiunt ad Euno-
mium,q diuidens patris & filij naturam,ſimul diuidit cum natura uoluntatẽ,& ma-
gis colligit alienationem ſubſtantiæ, ſubmiſſum à prælato diſcerpẽs â diuinitate uer-
al. Apollinaris bũ?Iterũ aũt,quod ab eo dictum eſt,repetamus:*Apollinarij,& nõ memorant,qa uo-
luntas iſta propria dicta eſt nõ hoïs,q ex terra eſt,ſicut exiſtimãt ipſi: ſed dei,q de cæ-
al,ſcriptorib⁹ lo deſcendit. Gregorij: Qualem uoluntatem aſſerit uerbi ſcriptura, q; non uult dñs
fieri

fieri,dicens ad patrem, Non mea uolūtas,ſed tua fiat? Putas ne intelligit, in qualem delapſus eſt ſermo eius controuerſiam? appropinquat paſſio, & ſicut necdum futurus erat proditor ſuperuenire cum multitudine,tunc quoq; huiuſmodi facta eſt oratio.Qui deprecatur,homo eſt,an deus? Si deum eſſe, qui deprecatur, exiſtimat, parē ei cum hominibus inſpicit impotentiam.Quomodo igitur deus nullum habet indițum bonum,ſed ſupernum inuocat adiutorium? De hinc quando reprehendebat diuinitas propriam uoluntatem,bonum fuit an malum quod uolebat? Et ſi quidem bonum,quomodo non ad effectum perducitur,quod uolebat? ſi autem malum, quæ eſt diuinitati ad malum familiaritas? Sed quod dixi, quis non intelligit quod in contrarium circumueſtit illum ſermonem? Si quippe unigeniti dei eſt uox, quæ dicit, non mea uoluntas fiat, ſed tua: ipſe ſermo circa ſeipſum per quandam ſemper contrarietatem uoluitur,& nuſquam ſtabilitatem habet. Qui enim non uult propriam uoluntatem fieri,hoc ipſum uult per omnia,ut non fiat quod uult. Quomodo ergo oratio ad effectum perducitur dicentis, quia hoc uolo, ut quod uolo, non fiat? in contrario per omnia quod deſiderat conuertitur, & hæſitauit erga alterutrum, qui huiuſmodi orationem exaudit. Quicquid enim fecerit ad eum exitum, quod oratum eſt,in uoluntarium conuertetur,ſi faciat uoluntatem orantis. Sed & oratio eſt, ut minime fiat quod uult, non faciat quod uult, ſed qui orat, uult fieri hoc ipſum quod non uult:ac per hoc per omnes modos quoquo conuertatur,quoquo modo accipiatur,inconſtans erit eius intelligentia,ipſa ſibi repugnans,& à ſeipſa deijcitur. Ad huiuſmodi itaque uerbi hæſitationem unum fiat ſolatium, uera ipſa myſterij confeſſio:quia formidare quidem paſſionem,humanæ fragilitatis eſt,ſicut ait & dominus,ſpiritum promptum eſſe dicēs,carnem autem infirmam: ſuſcipere uero eandem ex diſpenſatione paſſionem,diuinæ eſt uoluntatis & uirtutis. Quia igitur alia eſt humana uoluntas,& alia diuina,loquitur quidem & quaſi ex homine, quod infirmitati naturæ congruit, qui noſtras paſſiones aſſumpſit: adiungit autem ſecundam uocem ſublimem,& deo decibilem uoluntatem, quam firmari humanam pro hominum ſalute uolens: qui enim dixit, non meam, humanam hoc ſermone ſignificauit: addens uero tuam, oſtendit coniunctionem ſuæ deitatis ad patrem, cuius nulla uoluntatis eſt differentia propter communitatem naturæ.Nam patris dicens uoluntatem,etiam filij demonſtrauit.Hæc autem eſt,uelle omnes homines ſaluos fieri, & ad cognitionem ueritatis uenire, quod non erat aliter fieri, quàm mortem ſubire, quæ uitam præpediebat. Humilem autem humanæ formidinis & ſermonem, & paſſionem aſſumit dominus, oſtendens quod non ueraciter circa eum erat, quod noſtrum eſt ex communicatione paſſionum, ipſam naturam credibilem faciens. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo,qui erat ex bibliotheca huius uenerabilis patriarchij.Et conſtitit.Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Gregorij de hominis contemplatione,capitulo quarto continens ita: Ipſa quidem anima regium quid & ſublime inditum oſtendit,porro à priuatorum paupertate ſeiuncta, in eo, quòd indominabilis & liberi exiſtit arbitrij, proprijs uoluntatibus ſe imperialiter diſpenſans. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Gregorij ex his, quæ aduerſus Eunomium capitulo triceſimoquinto, cuius eſt initium,Nō erat ut uidetur,continens ita:Omnino neceſſe eſt,conueniens eſſe & proprium confiteri naturæ, ipſum quoq; arbitrium. Et ſi diſſimile extiterit ſecundum naturam,diſſimiles erunt etiam ipſæ uoluntates, uirtute eius in utriſque idonea exiſtente, * natura deficienti ad perficiendam propriam uoluntatem.Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, qui eſt de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Ioannis archiepiſcopi Conſtantinopoleos ex ſermone: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte:cuius initium eſt,Profundam ſectionem, continens ita: Sed non ſufficiunt hæc ſolummodo,ſed & adueniens,ut non putaretur phantaſticum quod fiebat, nō ſuperficie tantum

tum

Matth.26.d

Grego.Nyſſe.

Eiuſdem Gregorij Nyſſe.

al. ne ultra deficiat

Ioan.Chryſoſtomus epus Cōſtātinop.

tum rem credibilem facit,ſed & tempore multo,& quod per omnia humana tranſi- D
uit.Neq; enim ſimpliciter in homine perfecto uenit,ſed in utero uirginis,ut etiam &
in uulua baiularetur,& partum ſuſtineret,& lactis nutrimentum & incrementum,
prolixitatemq; temporis,& per diuerſitatem omnium ætatũ credibile faceret quod
fiebat.Sed neq; in huiuſmodi probatione tantum perſiſtit,ſed & ipſam circũferens
carnem,permittit eam naturæ perpeti detrimenta,& eſurire & ſitire,& dormire,&
fatigari.Poſtremo etiam ad crucem ueniens, ſinit eam quæ carnis ſunt pati, ideo em̃
& guttæ ſudorum de ea cadebant,& angelus inueniebatur *eam ſuſtentans, & triſta
al.eum Lucæ,22,c tur,& hæſitat.Prius enim quàm hæc diceret,ait:Anima mea turbata eſt , & triſtis eſt
uſq; ad mortem.Si enim his omnibus geſtis os malignũ diaboli per Marcionem Põ-
ticum,& Valentinum,& Manichæum Perſam, & alias plures hæreſes ualuit,quan
al.Sathanicũ ſonum tum ad eos,uerbum diſpenſationis ſubuertere,& inſonuit Sathanas *conſonum di-
cens,quia neq; incarnatus,neq; carne indutus eſt,,ſed putatiue hoc erat,& phãtaſia &
ſcena atq; ſimulatio,dum quãdo paſſiones ipſæ *præclamarent,&mors & ſepulchrũ
al. proclamarent & eſuries,ſi nihil horum factum eſt, quomodo nõ multo amplius hęc impietatis ne-
quiſſima dogmata diſſeminarentur? quamobrẽ ſicut eſuriuit,ſicut fatigatus eſt,ſicut
al.quẽadmodum dormiuit,ſicut manducauit,ſicut bibit,ſic & mortẽ recuſat, quod eſt humanũ oſten-
dẽs & infirmitatẽ naturæ,quæ non ſine dolore patiť auelli de p̃ſenti uita. Si enĩ nul- E
lum horũ dixiſſet, dixiſſem utiq;,qa ſi homo eſſet oportebat eum pati quæ hoĩs ſunt:
quæ uero hæc,cũ ad crucẽ ueniret,& formidaret,& tæderet,nec ſine dolore auellere
tur à præſenti uita:(ineſt quippe naturæ amor præſentium)& ideo oſtendere uolẽs
uerum carnis uelamen,diſpenſationemq; credibilem facere , cum multa probatione
paſſiones ipſas nudas propoſuit. Quod teſtimonium ſimiliter collatũ eſt cum libro
membranaceo,qui eſt de bibliotheca huius uenerabilis patriarchĳ.Et conſtitit.Item
Eiuſdem Ioannis epi relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Ioannis Chryſoſtomi ex
al.lxxxiiĳ interpretatione euangelĳ ſecundum Matthæum lib.*lxxxi. cuius eſt initium.Tunc
Matth,26,d uenit cum eis Ieſus,continens ita:Et puſillum accedens,orabat dicens:Pater,ſi poſſi-
bile eſt,tranſeat à me calix iſte:ueruntamen non ſicut ego uolo,ſed ſicut tu. Et uenit
ad eos,& inuenit eos dormientes. Et dixit Petro : Sic non potuiſtis una hora uigila-
re mecum? Vigilate & orate,ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem prom-
ptus eſt,caro autem infirma. Non ſimpliciter maxime Petrum aggreditur, dũ quan-
do & cæteri dormirent,ſed palpãs,atq; tangẽs eum,& ex hoc propter cauſam quam
antea dixi. Dehinc quia & cæteri hoc ipſum dixerunt.dicente enim Petro (inquit)
ꝙ ſi etiam oportuerit me mori tecum,non te negabo.Similiter autem (inquit) &
omnes diſcipuli dixerunt.Cæterum omnes alloquitur,redarguens eorum infirmita F
tem.Qui enim mori cum eo delegerant,nec ſaltem contriſtato ſimul cum eo tũc eui
gilantes,contriſtari ualuerunt,ſed tenuit eos ſomnus. Orat uero, ne cauſa ſimulatio
eſſe putaretur, & ſudores defluunt propter eandem iterum cauſam, ne dicant hære-
tici,quod anxietatem ſimulaſſet. Propterea & ſudores ut guttæ ſanguinis defluxe-
runt,& angelus confortans eum uiſus eſt, multa millia quoq; timoris indicia,ne quis
diceret uerba ficta fuiſſe. Ideo & orat. Dicendo nanque, ſi poſſibile eſt,tranſeat,
oſtendit humanum. Dicendo autem , ueruntamen non ſicut ego uolo , ſed ſicut tu,
oſtendit quid ſit ἐνάρετον elegans, & philoſophum imbuens , etiam natura in aduer-
ſum trahente,ſequi deum. Quoniamquidem non ſufficiebat inſipientibus πρόσωπον
perſonam faciem oſtendere ſolam , & iam uerba adiungit. Iterum quia uerba non
ſufficiebant tantum , ſed & res , oportebat ut eas uerbis coniungeret , ut credant eti-
am , qui uehementer contendunt , quia & homo factus eſt , & mortuus eſt . Si enim
& dum hæc ſint,incredibile eſt hoc adhuc apud quoſdam , multo magis ſi hæc mini-
me fuiſſent. Quod teſtimoniũ ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo,qui eſt de
al.relatum bibliotheca uenerabilis huius patriarchĳ.Et cõſtitit.Item *relectum eſt ex eodem co
Eiuſdem Ioannis epi. dice teſtimonium eiuſdem ex interpretatione euangelĳ ſecundum Ioannem libro ſe
Ioan,12,d,e cundo ſermone LXVII.cuius initium eſt,Dulcis eſt præſens uita,continens ita:Nũc

anima

A anima mea turbata eſt. Et quid dicā? Pater, ſalua me ab hac hora. Quia hoc non eſt euitantis, ut ad mortem ueniret, ſed maxime inuitantis. Vt enim non dicant, quia ipſe extra dolores humanatus exiſtens, facile de morte philoſophatur, omne mortis im- al. humanos perium potenter deſtruens, & nos extra periculum exhortatur, oſtendit quia quāuis anxietur, attamen propter utilitatem non recuſat. Hæc uero diſpenſationis ſunt, non deitatis: ideo ait, nunc anima mea turbata eſt. Nam ſi hoc non eſt, qualis cōſequentia eſt, quod dictum eſt, & dicere: Pater, ſalua me ab hac hora, & ita turbari, ut exui quoque depoſceret? Si uero ineſſet etiam diffugere, hæc naturæ humanæ ſunt infirmitates ſiue impotentiæ. Sed non habeo, inquit, quod dicam ex ui poſtulās. Propter hoc enim ueni in hanc rem. Ac ſi diceret: Seu turbamur, ſiue commouemur, non fugiamus mortem. Nam & ego nunc turbatus, non dico, ut fugiam. Oportet enim ſuſtinere quod ſuperuenit. Non dico, libera me ex hac hora. Sed quid? Pater, glorifica nomen tuum, dum quando perturbatio hoc cogeret dicere. E contrario dico, glorifica nomen tuum, hoc eſt, eleua iam ſuper crucem. Iterum humanum oſtendit, & naturam nolentem mori, ſed præſentem uitam amplectentem, oſtendens ꝙ non extra humanas paſſiones erat. Quemadmodum enim eſurire, crimen nō eſt, neq; dormire, ita nec præſentem uitam affectare. Etenim Chriſtus corpus mundum à peccatis habuit,

B non naturalibus neceſſitatibus liberum, alioquin nec corpus eſſet. Quod teſtimoniū ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo, qui eſt de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Cyrilli archiepiſcopi Alexandriæ de theſauris capitulo uigeſimoquarto, cuius initiū Cyrillus eſt, Si à quolibet aliquorum, continens ita: Propriam mortem ſaluator euacuauit. Alexādrinus epiſcopus Quemadmodum ergo nequaquam mors deſtrueretur, eo non moriente, ita in ſingulis carnis paſſionibus. Niſi enim formidaſſet, nō utiq; natura à formidine libera fieret. Niſi triſtaretur, non utique unquam de triſtitia liberaretur. Niſi perturbatus eſſet & pertimeſceret, nunquam extra hæc efficeretur: etiam in * ſingulis, quæ humaniter facta ſunt, eandem aptans rationem, inuenies in Chriſto eaſdem carnis paſſiones motas fuiſſe, non ut obtineant ſicut in nobis, ſed ut agitatæ deſtruantur uirtute carnem inhabitātis uerbi, in melius refecta eadem natura. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum, qui eſt de bibliotheca uenerabilis huius patriarchij chartaceum. Et conſtitit. Item relectum eſt teſtimonium eiuſdem ex eodem libro, continens ita: Homo factus eſt dei uerbum, non iterum ut deus ante humanationem omnia agat & loquatur, Idē Cyrillus Alexādrinus ſed ut plerunq; etiam propter utilitatem, quæ in carnis eſt diſpenſatione, & ſicut homo quædam loquitur, hanc habente eodem myſterio uirtutem, quo modo abſurdū

C non eſt ſcandalizare audientes, dum interdum humanius loquatur. Loquitur enim ut homo, loquitur ut deus, habens in utriſq; poteſtatem. Humaniter enim dicebat, nunc Ioan.12. d anima mea turbata eſt: diuine autem, poteſtatem habeo ponendi eam, & iterum po- Ioan.10.c teſtatem habeo ſumendi eam. Perturbari ergo, paſſio carnis eſt propriæ: poteſtatem autem habere ponendi, & iterum ſumendi animam, uirtutis uerbi eſt actus. Quemadmodum enim dum quid loquitur diuinè, dum & homo cernatur, minime ſcandalizamur, ſed conſideramus habitans in carne uerbum: ita cum quid loquitur ut homo, non ſcandalizemur, conſiderantes quia propter nos factus eſt homo, & quæ humanitati congruunt loquitur. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum eodem libro. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Cyrilli ex dogmatibus aduerſus Iulianum libro tertio, ex ſermone duodecimo cuius Cyrillus idē initium, Attentat quidem qui ex aduerſo eſt, continens ita: Quia igitur niſi quod in- Alexandrinus uoluntarium erat, feciſſet, & uoluntarium nequaquam omnino pateretur, neceſſario demonſtrat inuoluntarium quidem, quod in patiendo fuit, inglorium, ut fatus ſum: attamen uoluntarium eo, quod omnibus extitit utile, & non uelle quidem calicis recuſatio continet, ſponte autem pati in eo, quod dictum eſt ad patrem, Verūtamen nō mea uoluntas, ſed tua fiat. Complacente ergo deo & patre, & tanquam conſentiente Matt.26. d prudentiſſimis diſpenſationibus, filius ſecundum carnem mortem ſuſtinere dicitur:

quatenus ſurgens à mortuis, deſtrueret mortem, & auerteret corruptionem, & iuſti- D
ficaret quæ ſub cælo ſunt. Et poſt pauca: Conſidera ergo, quomodo ut ſuſcitaret quod
datum eſt ei, id eſt, nos, quod dei erat inuoluntarium, propter paſſionis contumelias
uolūtariū fecit. Suſtinuit quippe crucem ignominia cōtempta, ſicut egregius ſcribit
Hebr. 12. a Paulus. quia uero paſſio extitit inuoluntaria quidem ei quantum ad infirmitatē hu-
manorum ſenſuum pertinet, ueruntamen quanq̄ nimis fuiſſet inglorium, uoluntariū
fuit eo, quod deo eſſet acceptum. Acceptum namq; uidetur oportere omne, quicquid
al. quicquam eſt malum ſuſtinere fideles ſuos pro multorum ſalute. Cōſiderauit * quiſquam opti
me & in euangelicis narrationibus. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum li
bro membranaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij, Et conſtitit. Item rele-
ctum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ex interpretatione euangelij ſecun
Idē Cyrillus Alexādrinus dum Matthæum, ex tomo undecimo conti nens ita: Licet enim q̄ maxime, quodacci
al. accedit dit, non in omnibus, & per omnia uoluntarium ei fuit, ſed tamen propter omnium
ſalutem & uitam, uoluntariam fecit crucis paſſionem. Nouerat quippe, nouerat quæ
ex hoc futuræ eſſent emendationes, & quod hominis naturam repararet, & ſanguine
proprio acquireret deo patri. Si enim nō feciſſet uoluntarium pati, dum nimis eſſet
inuoluntarium, quænam occaſio conſiderabitur orandi eum & dicēdi, Pater, ſi poſſi
Matth. 26. d bile eſt, tranſeat à me calix iſte? Eiuſdem ex tomo xij. Et ſubeſt quidē in eo metus pa- E
Cyrillus idē Alexandrinus tiendi, propter id quod humanum eſt: mitigatur uero confeſtim per inhabitantis uer
bi potentiam atq; fortitudinem. * Proſpice ergo, quomodo ſubdemonſtrat quidem
al. Perſpice. in eo recuſatio ipſa quod humanū eſt, diuinitatis autem inflexibilitas ſtatim refulſit.
Ait enim ad patrē, qui in cælis eſt, ueruntū non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu. & hoc aūt,
Matth. 26. d ut homini congruit, fatus eſt. Nam iuxta quod deus eſt, non extra uoluntatem eſt
patris: immo uero ipſe eſt conſiliū dei & patris, ſi utiq; in ſapientia, & uelle eſt patris,
Pſalm. 29. ſapientia uero eſt ipſe filius. Quia uero & uoluntas patris noīatur unigenitus, expla-
nat egregius cantator: Dñe, in uoluntate tua p̄ſtitiſti decori meo uirtutē. In Chriſto
enim omne datū cæleſtium bonorū eſt à deo & patre, aliàs una atq; cōſubſtantiali exi
ſtente trinitate, & una deitate in ea intellecta, quō non erit eadem uoluntas patris &
filij & ſpiritusſancti? Condecentiſſime itaq; ad humilitatis habitū & ſicut homo ſibi
formidat tacite, eamq; extra naturam, & ex maledicto ſubintrauit mortē, reſpuēs aūt
iterū ut deus, non ſicut ego uolo, ait, ſed ſicut tu. Quæ duo teſtimonia pari modo col-
lata ſunt cum libro chartaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij. Et cōſtitit.
Idē Cyrillus Alexādrinus Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Cyrilli ex interpre-
tatione euāgelij ſecundum Ioannem libro quarto, cuius initium, Quia deſcēdi de cæ
lo, continens ita: Maxime enim non abſolute, neq; in omni ſimpliciter argumēto, ſed F
neq; in omni re omnino non amplecti proprias uoluntates, filius adfirmauit. Conſer
uare namq;, quæ patris eſt, dicit circa rem definitam propter tuas, ſicut mihi intelligi
datur, ſermonum adinuentiones prouidēs noſtræ cautelæ ſicut deus: ſuſtinet autem
inuoluntarium, & facit uoluntarium propter nos. paſſionem autem dico proculdu-
bio crucis ita & genitori complacitam, ſicut à nobis iam dictum eſt. Licet nanque
conſiderare appoſitam ſtatim comprobationem, & adiacentem officioſe ipſam cau-
ſam, ob quam (ſicut ipſe ait) à proprijs quidem receſſit uoluntatibus, implet autem
eam, quæ patris eſt. hæc eſt enim (inquit) uoluntas patris, ut omne quod dedit mihi,
Ioan. 6. d non perdam ex eo, ſed ut reſuſcitem illud in nouiſſimo die. Et qm̄ qdē certe inuolū-
al. unigenito taria ſimul & uolūtaria * unigeniti paſſio, quæ in cruce cernit, iā plane p̄dictū eſt. Re
Idē Cyrillus Alexandrin. petamus autem iterum per ſubtiliores perſcrutationes, relegentibus pandentes ueri-
tatem. Eiuſdem ex eodem ſermone: Nullo mō itaq; ſcādalizeris, ò hō, cum audieris
dicentem, deſcendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, ſed eius qui miſit me.
Ioan. 6. d Quod enim à principio dicebamus, hoc iterum dicimus, circa rem definitam ac ma-
nifeſtam ſuper hoc fecit Chriſtus ſermonem. Docens enim, quia pro omnibus obedi
re uoluntarium quidem habet eo, quod ita uoluiſſet diuina natura, inuolūtarium au
tem propter crucis paſſionem, & quantum ducit ad carnem recuſantem mortem, hæc
& huiuſmo-

A & huiuſmodi fatus eſt,& prolixior quidem nobis conſumptus eſt ſermo: quia uero
& inuoluntarium quodãmodo uidetur ſaluatori Chriſto, iuxta quod erat homo,paſ
ſio quæ in cruce eſt,ex ipſa nos conſequens eſt rerum natura comprobare. Dicimus
autem,ꝙ Iudaicæ obſtinationis actus fuerat, ut Chriſtus per omnia crucifigeretur:
& hoc ſine intermiſſione futurum erat ab eis,ut immeditatam habentibus ſup his au
daciam ex his,quæ iam fuerãt operati tam in ſanctos prophetas, q̃ꝗ in hos qui illo tẽ
pore fuerant ſancti. Qm̃ igitur non erat aliter, quod in morte deciderat, denuo ad ui-
tam reſuſcitare,niſi factus fuiſſet homo unigenitus dei uerbum,oportebat per omnia
factum pati,inuoluntarium effici uolũtarium. Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata
ſunt cum libro chartaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij.Et cõſtitit.Item Idem Cyrillus Alexand.
relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Cyrilli, & ex eadem in-
terpretatione libro octauo,cuius initium:Maria autem accipiens librã unguenti, con Ioan.12.a
tinens ita: Aſpice iterum in his,quod natura quidem humana in perturbationibus fa
cilis & tranſmigrabilis eſt ad formidinem:diuina autem & ineffabilis potentia, in oĩ-
bus infracta atꝗ indirupta,& ad ſolam ſibiꝗ decentem fortitudinem reſpicit. Mortis
nanꝗ ſubingreſſa memoria,turbare pertentat Ieſum:diuinitatis autem potẽtia com-
motã ſtatim ſubijcit ægrimoniam,& continuo ad incomparabilem transformat au-
B daciam,quod formidine fuerat ſuperatũ. Arbitremur enĩ & in ipſo ſaluatore Chri-
ſto cõmoueri quæ humana ſunt,propter duos ac neceſſarios modos. Oportebat enĩ,
oportebat,& per hæc ipſa non putatiue & excogitatiue, magis autem naturaliter &
ueraciter hominem ex muliere factum,*uideri omnia geſtantem humana abſꝗ ſolo al. uidere
peccato. Cæterum timor atꝗ formido,ægrimoniæ quidem ſunt in nobis naturales,
inter peccata autem refugiunt deputari,& ſuper hæc rurſus utiles. Submouebantur
etiam in Chriſto,quæ humana ſunt,non ut mota præualerẽt atꝗ accreſcerẽt, quem-
admodum & apud nos,ſed ut mota,per uirtutem uerbi abſcinderentur ad meliorem al. tranſmutãdo naturam,
quendam & diuiniorem ſtatum tranſmutanda natura. In primo Chriſto ita nempe
inerat,& non aliter,ut etiam ad nos ipſos ſanationis modus tranſiret. Eiuſdem ex ea-
dem interpretatione libro decimo, cuius initium,Qui habet mandata mea, & cuſto- Idem Cyrillus Alexãd.
dit ea: Sicut conſubſtantialis eſt,ita & conuoluntarius proprio genitori. Vnius enĩ
eſſentiæ una profecto uoluntas eſt,intentus in omnibus unus,& nihil eſt quod diſſo-
net. Eiuſdem ex eadem interpretatione libro duodecimo cuius initium, Quia deus
ſecundum naturam eſt filius: Completa omni impietate aduerſus Chriſtum ab ini-
quitate Iudæorum,& nullo de cætero relicto,prout apparet eorum ſuper modum
C crudelitatem fuiſſe perfectam,patitur iterum aliquid in nouiſſimis eadem caro pro-
prium atꝗ naturale. Suſcepit enim ſitim flagris multimodis arefactam. Dolores enĩ
acres ſunt ad extorquendum,ſitire quodam inſito inenarrabili calore internum* exa- *exhauriẽte
minante humorem, & igneis quibuſdam acceſſibus patientia uiſcera concremanti-
bus. indifficile quippe fuerat cuncta ualenti deo uerbo, etiam hoc à propria carne
remouere,ſed quemadmodum ſponte permiſit cætera pati,patitur & hoc.*Per ſpon al. Spõtanea igitur uoluntate
taneam igitur uoluntatem quærebat bibere. Quæ tria teſtimonia pari modo colla-
ta ſunt cum libro chartaceo bibliothecæ uenerabilis huius patriarchij. Et conſtitit.
Item relectum eſt ex eodem codice teſtimoniũ ſancti Epiphanij archiepiſcopi Cypri Epiphanius eps Cypri
ex panarijs,ſermone ſexageſimonono contra Marcionitas, cuius eſt initium, Iſtos qui
ſunt circa Meletium,continens ita: Inſilientes igitur uerbi captores, ſtatim tanquam
occaſionem contra inimicum adepti,addentes aiunt: Cernis quia egebat auxilio ange
lorum, confortabat enim eum angelus,(in agonia nanꝗ ipſe factus eſt) & neſciunt,
quia niſi habeat hæc omnia,& illud non mea uoluntas, ſed tua, & niſi fluctuaretur,&
niſi ſudor ei factus fuerit ex corpore ꝓfluens,utiꝗ putatio fuerat Chriſti carnalis ad-
uentus,& rationabiliter à Manichæis & Marcioniſtis, quæ ſecundum phantaſiam eſt
æſtimatio, caſſa cantatur & non ueriſſima. Hæc autem omnia,præmuniens uitam no
ſtram,diſpenſatiue ſuſcepit,quaſi humanæ ægrimoniæ narrationes habens, & non
ſimulatione, ſed ueritate,dixit,non mea uoluntas,ut oſtendat carnis ſubſtantiam ue-

al. redarguit
al. Omnis

ram, et redarguat eos qui dicunt, mentem humanam eum non habere, itemq; * redarguat eos, qui non dicunt carnem eum habuiſſe. *Omnes enim diuinus ſermo ſtans inter filios tenebrarum, redarguit tenebras, illuminat autem filios ueritatis. Cerne uero quanta utilia ſunt in iſto ſermone. De incorporalibus non procedit ſudor, dum uero hoc fieret, oſtendit ueracem carnem, & non æſtimationem ex carne in deitate coadunata. Citra animam & mentem non fit agonia, fluctuante autem eo, oſtendit animam & corpus & mentem in unum gerere, unde agonia fiat. Itemq; cum dicit, non mea uoluntas, ſed tua, oſtendit uere mentem humanam, ſed ſine peccato. Quod teſtimoniũ ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, qui eſt ex bibliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Gregorij epiſcopi Nazianzeni ex ſecundo ſermone de filio, cuius initium: Quoniam tibi quædam ex cogitationibus, continens ita: Sed cũ deſcendiſſe dicatur de cælo filius, non ut faciat uoluntatem ſuam, ſed eius, qui miſit eum. Si enim non ab eo q deſcendit, hæc dicerentur, diceremus utiq; tanquam ab homine formari hunc ſermonem, non ab eo qui in ſaluatore intelligitur. Illius enim uelle nec cõtrarium eſt deo, deificatum totum: ſed eius qui ſecundum nos eſt, utpote, quod humana uoluntas non per omĩa ſequatur diuinam, ſed reſiſtat plerunq; atq; reluctetur. Etenim illud ita intelligamus: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: ueruntamen non ſicut ego uolo, ſed tua præualeat uoluntas. Neque enim, ſi poſſibile erat, aut non, hoc eũ ignorare oportebat, neq; uoluntati obicẽ mittere uoluntatem. Quia ergo tanquam ab eo, qui aſſumpſit, ſermo eſt (id quippe eſt quod deſcendit) non rei ſuſceptæ ſic occurramus, non tanquam exiſtente propria filij uoluntate præter quæ illum patris, ſed tanquam non exiſtente, is ſermo eſt, ut tale ſit quod colligitur, non ut faciam uolũtatem meam, (neque enim mea à tua ſeparata eſt) ſed communem meam atque tuam: quorum ſicut una deitas, ita & una uoluntas. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro de membranis, qui eſt de bibliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et cõſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Cyrilli archiepiſcopi Alexandriæ de theſauris libro uigeſimoquarto, cuius initium: Si à quodam de accedentibus, continens ita: Quando igitur apparet formidare mortem & dicere, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte, *intellige quoniam formidaſſet mortem, docebatur caro, quam indutus erat deus uerbum, ultro id non perpeti. Dicebat enim ad patrem, non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu. Non enim timebat, ſecũdum quod uerbum eſt & deus, mortem ipſe, ſed ad finem perducere diſpenſationem properabat. Hæc enim erat uoluntas patris. Habet enim & nolle mori idcirco, quod caro mortẽ naturaliter euitet, docens profecto humanitatem, ne ultra quæ ſua ſunt, ſapiat, ſed dei uoluntatẽ inquirat. Sicut homo dicit, non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu. Ideo quippe & addidiſſe uidetur, Spiritus quidem promptus, caro autem infirma. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo de bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij. Et cõſtitit. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ſancti Cyrilli ex interpretatione euangelij ſecundum Ioannem libro quarto, cuius initium, Quia deſcendi de cælo, continens ita: Quoniamquidem etiam aliquatenus inuolũtaria extitit ſaluatoris Chriſti paſſio in cruce, uoluntaria uero propter nos, & beneplacitum dei & patris ex hoc intelligis. *Aſcenſurus quippe ſuper hanc, eaſdem diſputationes faciebat ad deum, uidelicet tanquam orationis habitum dicens: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: ueruntamen non ſicut ego uolo, ſed ſicut tu. Quoniam ergo deus erat uerbum, immortalis atque incorruptibilis & uita ipſa, ſecundum naturam pertimeſcere mortem neſciebat, omnibus exiſtimo eſſe manifeſtiſſimum: * permittebat tamen, utpote qui in carne erat, ſuſtinere carnẽ, quæ ſua ſunt, unde cũ iam in foribus eſſet, & ꝑtimeſceret mortẽ, ut ueraciter appareat hõ, ideo ait: Si poſſibile eſt, trãſeat à me calix iſte. Si poſſibile eſt, inqt, ὡς πατὴς tanq̃ *pater, ô pater ſi poſſum, nõ ſuſtinẽdo mortem

Margin notes: Grego. Nazianzenus eps — Ioan. 6. d — Mat. 26. d — Cyrillus Alexandriæ eps — Matt. 26. d — al. intelligitur — Idem Cyrillus Alexand. — al. Aſcenſur — Mat. 26. d — al. præſciebat — al. patri

D E F

morſem,acquirere uitam credentibus in eum,ſi moritura eſt mors,me non moriente ſecundum carnemduntaxat,tranſeat,inquit,calix,ueruntamen eo quod aliter fieri nõ ineſt,non ſicut ego uolo,ſed ſicut tu. Cernis,quomodo deficiens quidem iterum hominis natura,& in ipſo Chriſto quantum ad ipſam pertinet, inuenitur, reſtauratur autem per unitum ei uerbum ad confidentiam deo decibilem, & ad conſilium iuuenile tranſducitur,quatenus non,quod ei uidetur,proprijs*implere uoluntatibus, ſed diuinam magis intentionẽ ſequi,& ad illud ſedulo currere,ad quod nos profecto lex reuocat conditoris., quid uero hæc afferentes*agimus,ex eo quod ſequitur, addiſces: Spiritus quidem promptus,caro autẽ infirma. Neq; enim ignorabat Chriſtus, quod ualde poſterius erat à deo decibili dignitate, quod uidebat morte terreri,& eius ſentire formidinem,ideoq; feruentiſſimam ſatisfactionem adiecit, infirmatam quidem fuiſſe carnem,ſecundum quod eam decebat,& ei naturaliter inerat,dicens,promptũ attamen eſſe ſpiritum,ſcientem nihil de his,quæ noceant, pati. Cernis qualiter Chriſti mors inuoluntaria erat propter carnem & paſſionis ignominiam, uoluntaria attamen,donec ad proſperum finem uniuerſo mundo perduceretur, quod erat in beneplacito patris,id eſt,omnium ſalus & uita. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum chartaceum,qui eſt bibliothecæ uenerabilis huius patriarchij,Et conſtitit. *al.implerei* *al.agemus*

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Athanaſii archiepiſcopi Alexandriæ ex libro contra * Apollinarium de incarnatione,cuius initium, Modus quidem impie,continens ita:Quando Adam deus ab origine formauit,nunquid inſitum ei dedit peccatum?Quæ ergo iam utilitas erat mandati? Quomodo autem illum condemnauit peccãtem?aut quomodo etiam Adam ante præuaricationem neſciebat bonum aut malum,quem formauit deus ad incorruptionem,& imaginem ſuæ æternitatis?Fecit enim naturam ſine peccato,& uoluntatem liberi arbitrij. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum ex membranis croceis, qui eſt bibliothecæ huiꝰ uenerabilis patriarchij. Et conſtitit. *Athanaſius epiſcopus Alexandriæ* *al. Apollinarem* *Gene.1.d & 2.a* *Gene.2.c* *Gene.3.c* *Gene.1.d*

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Auguſtini epiſcopi Hipponenſis ex libro quinto contra Iulianum Pelagianiſtam,continens ita:Motus animi quid eſt,niſi motus naturæ?Anima enim ſine dubitatione natura eſt,& ideo uoluntas motus naturæ eſt,quia motus eſt animæ. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum latinis literis ſcriptum, interpretante Conſtantino deo amabili presbytero, & defenſore ſanctiſſimæ huius magnæ eccleſiæ,& latino grammatico. Et conſtitit. *Augu. epiſcopus Hipponenſis*

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium de operationibus ſancti Leonis papæ Romanæ urbis ex epiſtola ad Flauianum archiepiſcopum Conſtantinopoleos,cuius initium,Lectis dilectionis tuæ literis,continens ita:Sicut enim deus non mutatur miſeratione,ita homo nõ conſumitur dignitate. Agit enim utraq; forma cum alterius communione, quod proprium eſt, uerbo ſcilicet operante quod uerbi eſt,& carne exequente quod carnis eſt. Vnum horũ coruſcat miraculis,aliud ſuccumbit iniurijs. Et ſicut uerbũ ab æqualitate paternæ gloriæ non * recedit,ita caro naturam noſtri generis non * relinquit,unus enim idemq; uere dei filius,& uere hominis filius. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum membranaceum argento tectum,qui eſt de ſceuophylacio, id eſt, de repoſitione huius magnæ eccleſiæ. Et conſtitit. *Leo papa primus epiſt.10.* *al.receſſit* *al.reliquit*

Item relectum eſt ex eodem codice teſtimoniũ eiuſdem ſancti Leonis ex ſecunda epiſtola ad Leonem pijſſimum imperatorem, cuius initium:Promiſiſſe me memini,continens ita: Licet ergo in uno domino Ieſu Chriſto uero deo atq; hominis filio,uerbi & carnis una perſona ſit,quæ inſeparabiliter atq; indiuiſe communes habeat actiones,intelligendæ tamen ſunt ipſorum operum qualitates,& ſyncetæ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ prouehatur humilitas carnis,&ad quæ inclinetur altitudo deitatis. Et paulopoſt:Poſtremo ſine uerbi potentia non ſe dominus patri confiteretur æqualem,& ſine ueritate carnis nõ idem diceret maiorem ſe eſſe patrem,dum catholica fides utrũq; ſuſcipiat,utrunq; defendat, quæ ſecundum confeſſionem beati apoſtoli Petri,unum Chriſtum dei uiui filium,& hominem credit & uerbum. Quamuis itaq; ab illo initio,quo in utero uirginis uer- *Idem Leo papa epiſtola finali* *Matt.16.c*

bum caro factum eſt,nihil unquam inter utranqꝫ formam diuiſionis extiterit, & per D
omnia incrementa corporea unius perſonæ fuerint totius temporis actiones, ea ipſa
tñ, quæ inſeparabiliter facta ſunt,nulla commixtione confundimus, ſed qd cuius for
mæ ſit,ex operꝫ qualitate ſentimus.Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum li
bro mẽbranaceo argento tecto,de ſceuophylacio,id eſt,repoſitione ſanctæ huius ma
Iuſtinus philoſoph⁹ & martyr gnæ eccleſiæ.Et conſtitit.Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Iu-
ſtini philoſophi & martyris de expoſitione fidei quã fecit ſup rectã confeſſionẽ,cuius
initium,Idonec aduerſus Iudæos & Paganos,ita continens:Sicut luminis,ſecundum
al.capabili quod unum lumen eſt,ipſam operationem non ſeparabit quiſquã à palpabili corpo
re,ratione uero diſcernens,inſinuat naturam,cuius eſt ꝓpria operatio,ita in uno filio
dei,oẽm quidem operationẽ nequaq̃ quiſquam ſeparaturus eſt ab uno filio: cuius tñ
naturæ eſt propriũ quod agitur,ratione facit agnoſci.Quod teſtimoniũ ſimiliter col
latum eſt cũ libro chartaceo,q eſt bibliothecæ ſancti huius patriarchij.Et cõſtitit. Itẽ
Ioãnes Chryſoſto. epiſcopus Conſtan. relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium ſancti Ioannis archiepiſcopi Conſtan-
tinopoleos ex ſermone in Thomã apoſtolum,& contra Arrianos,cuius initium,Le-
gi qdem & eccleſiæ obtemperans,cõtinens ita: Hæc audiens, purgaui aĩam à ꝑfidia,
& exui me ambiguã ſententiam,aſſumpſi credulũ ſenſum,accepi corpus gaudens,ac
tremens expandi cũ digitis & aĩæ oculum,& duas per hoc operatiões ſenſi, quod te- E
ſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro mẽbranaceo prolato à parte apoſtolicæ
ſedis antiquæ Romæ.Et cõſtitit.Item relectũ eſt ex eodẽ codice teſtimoniũ S.Gre-
Gregorius Nyſſenus epiſcopus gorij epi Nyſæ ex quinto tomo contra Eunomium,cuius initium,*Deuote itaqꝫ ſan
cti Petri apoſtoli,continens ita: Inconfuſa permanet tam carnis quamq́ꝫ deitatis pro-
al.De uoce prietatum contemplatio,donec in ſeipſis alterutrum hoꝝ conſpicitur, utpote uerbũ
ante ſecula fuit,caro aũt in nouiſſimis temporibus facta eſt: & nullus conuertens di-
cet,aut iſtam ante ſecula fuiſſe,aut in nouiſſimis uerbũ factũ fuiſſe. caro,paſſibilis na-
Ioan.1.a turæ eſt;operatricis aũt,uerbum,& neqꝫ hæc opifex eſt exiſtentiũ, neqꝫ diuinitas paſ
ſibilẽ habet uirtutẽ. In principio uerbum erat apud deũ, in mortis experimento hõ.
& neqꝫ ab æterno quod humanũ eſt,neqꝫ mortale quod diuinũ, & cætera oĩa ſecun-
Ioan.11.f dum hunc modũ conſiderantur.Neqꝫ uiuificat Lazaꝝ humana natura,neqꝫ lachryma
tur iacentẽ impaſſibilis poteſtas:ſed proprium quidem eſt hoĩs lachrymari,uita uero
Mar.8.b Lucæ 9.b Io.6.b eius,qui uita eſt.Non reficit millia paupertas humana, neqꝫ currit ad ficulneã omni-
Matt.21.b potens uirtus. Quis eſt qui fatigatur ex itinere?& quis eſt qui ſine labore uniuerſum
Marc.11.b Ioan.4.a mundum uerbo conſtituit?Quis eſt gloriæ ſplendor?&quis clauis affigitur?Quæ for
Hebræ.1.a ma in paſſiõe alapis cæditur?& quæ ex æterno glorificatur?Manifeſta enim ſunt, uel
Ioan.20.f ſi nullus ſermo interpretetur:qm̃ quidem plagæ ſerui ſunt,in quo dñs patitur: hono F
res uero domini,circa quem ſeruus: quatenus propter copulationem atqꝫ concretio
nem communia fierent utraqꝫ alterutri, tã domino ſeruiles cicatrices in ſeipſo ſuſci
Greg. Nyſſen. epiſcopus piente,quamq́ꝫ ſeruo honore dominico glorificato.Item relectum eſt ex eodem codi
ce aliud eius teſtimonium ex eiuſdẽ tomo duodecimo,cuius initium, Sed uideamus
& quod ſequitur,continens ita:Interim dignum eſt ſciſcitari,eos,qui nobis uoces hui-
uſmodi proferunt,quia quod aſcendit,& quod uidetur,& quod per tactum agnoſci-
tur,& adhuc ſuper his,quod hominibus per fraternitatem ſociatur, utrunqꝫ diuinæ
aut humanæ naturæ eſſe proprium arbitrantur.Siquidem palpabilem eſſe & uiſibi-
lem,& cibo atqꝫ potu ſuſtentari,& hominibus cognatum fieri ac fratrem, & quæqꝫ
circa corporalem naturam conſpiciuntur,omnia hæc & in diuinitate cernunt. Dicãt
de unigenito deo & hæc,& quæ uoluerint teſtificentur ei,& ambulationis operatio-
nem,& localem abſceſſum,quod proprium eſt eorum corpore circunſcribuntur. Si
uero hic quidem,qui per Mariam eſt, fratribus loquitur,unigenitus autẽ fratres non
Ioan.4. habet:quo modo enim in fratribus,quod unigenitum generis eſt, ſaluabitur? Et qui
Lucæ.24.f dixit,ſpiritus eſt deus,idem ipſe ait ad diſcipulos ſuos,qa palpate me, ut oſtendat,qa
palpabilis quidem eſt humana natura,incontrectabilis autem diuinitas.Et qui dixit,
Rom.11.d uado,localem abſceſſum ſignificat;qui autem omnia, & in quo (ſicut ait Apoſtolus)

creata

A creata ſunt omnia,& in quo omnia conſiſtunt, nihil in exiſtentibus extra ſeipſum habet,in quo per quendam motũ fiat abſceſſio. Neq; enim eſt aliter operari ipſam motionem,niſi tranſiens, locum quidem in quo fuerat,derelinquat, ad alterum autem tranſmutauerit.Quod autem per omnia graditur,& in omnibus exiſtit, & ōnia continet,& à nullo exiſtentiũ continetur,non habet quo diſcedat,eo quod à diuina plenitudine nihil eſt uacans. Quæ duo teſtimonia collata ſunt cum libro ex membranis croceis,qui eſt de bibliotheca uenerabilis huius patriarchĳ.Et conſtiterunt. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ex epiſtola ad Euſtachium de ſancta trinitate,cuius initium eſt * quidem , Et omnibus uobis,continens ita:Oſtendãt ergo ex quibus naturæ diuerſitatem agnouerunt.Si enim poſſibile fuiſſet ipſam diuinam naturam ex ſeipſa uideri,& tam quod familiariter eſt,habet, quamq; quod alienum per ea quæ uidebantur,inuenire,non utiq; per omnia uerborum egeremus,argumentorum'ue aliorum ad comprehendendum quod inquirebatur. * Quia uero hæc quidem ſublimior eſt,quàm quærentium conſideratio,* uerum ex argumentis quibuſdam de his,quæ noſtram fugiunt ſcientiam, naturaliter collegimus, omnis ineſt neceſſitas per operationes nos introduci ad diuinæ naturæ indagationem. Ergo ſi uiderimus differentes ab inuicem operationes, quæ à patre,& filio,& ſpiritu ſan-

Idem Grego. Nyſſenus eps
al. Quid eſt &
al. Et oĩbus
al. quia & uero
al. Verum

B cto peragũtur, diuerſas eſſe & operatrices naturas ex diuerſitate operationum aduertimus.Neque enim poſſibile eſt,ut quæ ſecundum naturæ rationem diſtant, cum inuicem ad operationum ſpeciem coniungere.Nequaquam enim refrigerat ignis, neque calefacit cryſtallus, ſed cum differerentia naturarum, ab inuicem disiunguntur etiam quæ ab eis ſunt, operationes.Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdem ex eodem libro,continens ita: Diuina uero natura in omnibus adinuentis nominibus, ſecundum id quod eſt,manet indeſignabilis iuxta noſtrum ſermonem. Benefactorem quippe & iudicem,benignum quoque & iuſtum,& quæq; ſunt talia, dicentes,operationum eſſe differentias edocemur:operantes autem naturas,per nihil aliud magis,quàm ex operationum conſideratione recognoſcere poſſumus.Cum enim quis reddiderit rationem de unoquoq; eorum nominum,deq; eadem natura circa quam ſunt ipſa nomina,non eãdem de utriſq; reddet rationem:quoꝝ uero ratio altera eſt,horum & naturæ diuerſæ ſunt.Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata ſunt cũ libro ex membranis croceis,qui eſt bibliothecæ uenerabilis huius patriarchĳ.Et conſtiterunt.Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium Cyrilli Alexandriæ ex ſermone proſphonetico,id eſt, *acclamatorio ad Theodoſiũ pĳſſimũ imperatorẽ de orthodoxa fide,cuius initium,Gloria quidẽ quæ eſt apud hoĩes,continens ita:Totũ igi-

Item Grego. Nyſſenus eps
Cyrillus eps Alexandrin'
al. exclamatorio

C tur quod ex eo eſt uerbum,toti coadunatũ * almus humanitati quæ in nobis eſt. Neq; eñ quod in nobis eſt melius,id eſt,aĩam,nulla ratione dignatus eſt ſoli condonãs carni labores aduentus,agebatur uero bene per utraq; diſpenſationis ſacramentũ. Vſus eſt autem tanq̃ inſtrumento propria quidem carne ad opera carnis & naturales infirmitates,& quæq; ab initio longe ſunt:aĩa uero ſua ad hũanas & inuituperabiles ægrimonias.Eſuriſſe enim dicitur,labores quoq; ſuſtinuiſſe ex longis itineribus,formidines,& pauores,& timores,& triſtitiam,agoniam,atq; mortẽ in cruce.Quod teſtimonium collatũ eſt cũ libro membranaceo ſanctæ tertiæ Epheſinæ prioris ſynodi, q eſt in bibliotheca huius uenerabilis patriarchĳ, in quo cõtinet̃ p̄dictus proſphoneticus, id eſt,acclamatorius ſermo.Et conſtitit.Itẽ relectũ eſt ex eodem codice teſtimonium eiuſdẽ ex ſermone xxxĳ.theſaurorũ, continens ita:Neq; eñ unam naturalẽ operationẽ dabimus deo & creaturæ,ut neq; id,quod creatum eſt,ad diuinã deducamus eſſentiam,neq; iterum id,quod eſt diuinæ naturæ p̄cipuũ,ad locum qui*creatis congruit, deponamus.Quorũ igitur operatio & uirtus indifferẽter una eſt,his neceſſe & ſpeciei unitatem*ſeruari.Quod teſtimonium ſimiliter collatũ eſt cũ libro chartaceo,q eſt bibliothecæ huius uenerabilis patriarchĳ.Et conſtitit.Item relectũ eſt ex eodẽ codicillo teſtimoniũ Iuſtiniani pĳſſimi imperatoris ex libro contra Neſtorianos & Acephalos,cuius initiũ,Argumentũ ſcrupuloſum diuinæ nõ uertibilis uiæ,continẽs ita:

al. aiemus
Cyrillus eps Alexandriæ
al. creaturis
al. ſeruare
Iuſtinianus imperator

Sed oportet & quæ ſubſequenter à ſancto Leone dicta ſunt, loqui, & quæ ab iſtis ca- D
lumniantur. Dicente enim eo, quia agit utraq; forma cum alterius cõmunione quod
proprium habuit, uerbo ſcilicet operante quod uerbi eſt, & carne exequente quod
carnis eſt, unum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniurijs, ſtatim aſſiliunt
hæretici, dicentes non oportere dicere diuerſas operationes deitatis & humanitatis
al. Apollinaris — Chriſti, ſed humanam eſſe operationem, & hoc iterum ſecundum *Apollinarij blaſ-
phemantis inſaniam. Omnes enim ſancti patres ſicut paſſionem & impaſſibilitatem
Cyrillus eps Alexandriæ — unius eiuſdemq; credere nos docuerunt, ita & diuerſas operationes unius eiuſdemq;
domini nr̃i Ieſu Chriſti confiteri nos inſtruxerunt; præſertim ſanctus Cyrillus, refu
tans unam eſſe operationem deitatis & humanitatis, ſcribit hæc in trigeſimoſecundo
al. deo & creatori creaturæ — libro theſaurorum. Neq; enim unam naturalem operationem dabimus *deo ac crea-
turæ, ut neq; id quod creatum eſt, ad diuinam *educamus eſſentiã: neq; iterũ id, quod
al. dei creaturæ — eſt diuinæ naturæ præcipuum, ad locum qui *creatis cõgruit, deponamus. Sed & ſan-
al. deducam* — ctus Athanaſius in libro quarto contra Arrianos hæc ſcribit: Hæc neceſſario præexa
al. creaturis; Athanaſius Alexandriæ epiſcopus — minauimus, ut ſi uiderimus eum per inſtrumentum propriæ carnis diuinũ qđ agen-
tem ſiue loquentem, cognoſcamus quia deus exiſtens hæc operatur. Et iterum ſi ui-
derimus eum humane loqui uel pati, non ignoremus quod carnẽ induens factus eſt
homo. Et ſi hæc facit, uniuſcuiuſq; igitur opus noſcentes, & utraq; ex uno agi uiden- E
al. credamus — tes, recte *credimus, & nunquam errabimus. Ecce & per ea, quæ nũc ſunt nobis à ſan
ctis patribus appoſita, aperte demonſtratum eſt, diuerſas operationes eſſe deitatis &
humanitatis unius domini noſtri Ieſu Chriſti, & hoc conſone omnibus patribus, qui
antea fuerunt, ſanctum docuiſſe Leonem. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cũ
libro membranaceo, qui eſt de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et cõſtitit.
Iuſtinianus imperator — Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ſanctæ memoriæ Iuſti-
niani ex dogmatica epiſtola ad Zoilum ſanctiſſimum patriarcham Alexandriæ, cui*
initium, Literas relegentes, continens ita: Vnus igitur eſt Chriſtus, non perempta na
turarum differentia propter ineffabilem unitionem, uerbum intelligẽdum, & homo
uidẽdus: quia neq; unitio confuſionem operata eſt, neq; differẽtia ſubſtantiarum quæ
in eo ſunt, ſectionem uel diuiſionem admittit. Videntes quippe Chriſti miracula, p̃-
dicamus eius deitatem; aſpicientes eius paſſionem, non negamus eius humanitatem:
neq; miracula abſq; carne, neq; paſſiones ſine deitate. Et eſt admirabile, quia ipſe erat
qui patiebatur, & non patiebatur. Patiebatur quidem eo, quod caro eius propria pa
tiebatur, & in ipſo qui patiebatur, erat quod non patiebatur: quia cũ eſſet natura de-
us uerbũ, impaſſibilis erat: & ipſe quidem incorporeus erat in corpore paſſibili, ca- F
ro autem habebat in ſeipſa impaſſibile uerbum, exterminans ipſius corporis infirmi
tates. Operatur enim utraq; forma cum alterius communione hoc, quod proprium
habuit, uerbo quidem operante quod uerbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt.
Cyrillus eps Alexandriæ — Hoc & ſanctus Cyrillus in trigeſimoſecundo libro theſaurorum docet, epiſtolam ad
al. dei creaturæ al. deo & creaturæ al. deo & creatori creaturæ al. creaturis — prophanos explanans: Nec enim unam naturalem operationem dabimus eſſe * dei
& creaturæ, ut neq; id quod creatum eſt, ad diuinam deducamus eſſentiam, neque id
quod eſt diuinæ naturæ præcipuum, ad locũ qui *creatis congruit, deponamus. Idem
ipſe uerus ſanctus pater, & in his quæ erant ad Theodoſium, hæc eadem nos edocet, di
al. aiemus — cens: Totum quod ex deo eſt uerbũ, toti coadunatum *aimus humanitati, quæ in no-
al. nulla ratione — bis eſt. Neq; enim quod in nobis eſt melius, id eſt, animam, *nullius rationem *digna-
al. illius rationem — tus eſt, ſoli condonans carni aduentus labores. agebatur uero bene per utraq; diſpenſa
al. dedignat* — tionis ſacramentum. Vſus eſt autem tanquam inſtrumẽto propria quidem carne ad
opera carnis & infirmitates naturales, & quæq; à uitio longe ſunt, anima uero ſua ad
humanas & inuituperabiles ægrimonias. Eſuriſſe enim dicitur, laboreſq; ſuſtinuiſſe
ex longis itineribus, pauoreſq; & timores, ac triſtitiam & agoniam, & mortem in cru
ce. Nullo quippe cogente, ex ſeipſo poſuit animam ſuam pro nobis, ut & mortuorũ
& uiuorum dominetur, carnem ſcilicet ſuam pro omnium carne perſoluens, uere do
num condignum; animam quoque pro omnium anima, uicem redemptionis faciens,

quanq̃

quanq̃ & reſurrexerit iterum: uita naturaliter exiſtens, ut deus. Nec enim fas eſt dicere, à corruptione unquam poſſe teneri carnem quæ uerbo unita eſt, captam'ue fuiſſe à portis inferni illam diuinam animã, quia nec derelictus eſt in inferno, ſicut ait & ſacer Petrus. Nec dixiſſe aſſerimus naturam illam, quæ à morte penitus nec cõprehenditur, nec cõſumitur, id eſt, deitatem unigeniti, de infernalibus latebris eductam. Non enim erat hoc ipſum admiratione dignum, ſi remanſiſſet in inferno uerbũ quod ex deo eſt, quod deitatis operatiõe atq; natura admirabiliter & ultra ſermonẽ implet oĩa, dum qñ & omnibus appropinquet? Dehinc procedente ſermone, hæc iterũ ait: humanam quidẽ paſſionẽ mori, operatione aũt diuina reuiuiſcere demonſtrans, quæ p utraq; cognoſcuntur, ſecundum nos ſcilicet, ſimul & ultra nos, ſicut deus. Cernis, quõ hic uenerabilis pater duarum naturarũ operationes in una ſubſiſtentia, ſiue una perſona Chriſti dei noſtri tradidit. Et poſt pauca: Deinde ꝓpter nos homo factus, uiſibilis, palpabilis factus eſt: & per diuinas atq; humanas operationes exiſtere demonſtratus in deitate & humanitate, dedit nobis cognoſcere, quia in quibꝰ eſt agnitus, ex his & ſubſiſtit. Sic enim & ſancti patres utraſq; uoces confitendo, id eſt, quod in deitate & humanitate, & quod ex deitate & humanitate, per utranq; earum inconfuſam atq; indiuiſam diſpenſationem magni dei ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, tradiderunt.

Quæ duo teſtimonia collata ſunt ſimiliter ad librum membranaceum, qui eſt de bibliotheca uenerabilis huius patriarchĳ. Et conſtiterunt. Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium ſancti Euphemĳ archiepiſcopi Antiochiæ ex ſatisfactione, quã fecit pro Chalcedonenſi concilio, & tomo ſancti Leonis cap. lvi. cuius initiũ eſt, Qm̃ non indiminute conſeruabat caro, continens ita: Dicito nobis, ò tu ab omni aduerſitate ſynceram cuſtodiens mentẽ tuam. Erat aliqñ tempus ab incarnatione, qñ *incarnatus uerbũ deus non habuit perfectam ſuam animatam carnẽ, aut quia pedeſter ibat ſuper fluctus maris, non conſeruabant pedes proprietatem humanæ naturæ, ſed optime in natura humana ultra naturam operabatur Chriſtus deus noſter, & non peremptа uel extincta hũana ꝓpria ſui carne, ſaltẽ ipſius operationis effigies ſuadeat tibi cõfiteri, quod caro in propria natura ꝑmanſit. Nam ambulare & pedibus ſuper mare, niſi ſecũdum phantaſiam fiebat, liquet ꝙ pedum eſt operatio ipſiꝰ noſtræ naturæ, & utiq; ipſa ſpecies operationis exclamat in priſtinis menſuris carnẽ fuiſſe ſeruatam, & hm̃oi greſſum oẽs corporalem ac ſenſibilem dicunt: ambulare aũt ſup mare, hoc deitatis erat ꝑ humanã carnẽ operantis. Si igiẽ nuda carne operationẽ diceremus fieri, rei geſtæ caligaret intelligentia: queadmodũ ſi etiã ſoli deitati hũc *ambulantẽ depu taremus, inceſſum aſcribẽtes & ambulare ꝓfitẽtes, nũc aũt incarnatũ deũ uerbũ operatũ fuiſſe hm̃oi operationẽ confitentes, quædã quidẽ ad naturæ carnẽ conſequenter *aimus facta fuiſſe, quædã uero ꝓpter deitatis ꝓcelſam naturã. Ergo & hic duæ ſunt operationes. Neq; enim, eo quod habuit, quod deum deceat, annunciante uerbo deo ſubſiſtentialem unitionem, hæc operatio, ob hoc præſumendum eſt dicere, quod caro erat diminuta in ſuis proprietatibus, ſed indiminuta et perfecta erat. Hoc idemq; eſt dicere, peior ac deterior, uel quàm ſi penitus non exiſtens. Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex capitulo ſexageſimoquarto, cõtinens ita: Defert ille grammaticus ex ſermone incarnationis dei uerbi magnum Athanaſium, ex ſcripturarum approbationibus dicentẽ ita: Quando dicit, Pater, ſi poſſibile eſt, trãſeat à me calix iſte: ueruntñ non mea uoluntas fiat, ſed tua, ſpiritus quidẽ prõptus eſt, caro aũt infirma: duas uoluntates hic oſtendit, hanc unam quidẽ humanã, quæ eſt carnis, hanc autem diuinã. Humana ergo propter infirmitatem carnis recuſabat paſſionẽ, diuina autem eius prompta. Reſpõde ergo nobis, ſuſcipis hoc dictũ, et acquieſcis tanq̃ certe habens, et (ut ita dicã) ex ipſa uoluntate procedens, an uelut mendacẽ quãdam et uariã auerſaris? ſed nõ utiq; fateberis mentitũ fuiſſe magnũ Athanaſiũ: et quõ duas uolũtates hunc ſanctũ dicentẽ ſuſcipiens, conſequentia rurſus tibi ipſe dicis, aſſerens eos qui duas naturas in una ſubſiſtentia dicunt, diuidere Emmanuel? Manifeſtũ quippe eſt, quia ubi duæ ſunt uolũtates, quarum hæc prompta et fortis, illa uero infirma, diuerſæ quoq; naturæ exiſtunt unius. Vnam igitur eandemq; naturam promptam &

Euphemius eps Antioch.

al. incarnatũ

al. ambulatũ

al. aiemus

Athanaſius eps Alexand.

fortem, infirmam quoq; dici & eſſe in uno eodemq; tempore, nullus utiq; dicere aut D
fingere audebit: contraria quippe unam eandemq; naturam habere atq; poſſidere im
poſſibile eſt. Colligitur itaq;, q unus idemq; non ſecundum eandem naturam prom-
ptus & fortis eſt atq; infirmus: ſed ſecũdum alteram quidem, quod fortitudinis erat,
apparebat: ſecundum alteram uero, quod erat infirmitatis, pandebatur: ac per hoc uti
que & ex his, quæ ſanctus Cyrillus aſſeruit, manifeſtum fit, quod duas naturas habe-
at dñs Chriſtus, in quibus & eſt & cognoſcitur. Quæ teſtimonia collata ſunt ſimiliter
cum libro chartaceo, prolato à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtitit. Et
ſurgens Theophanes deo amabilis preſbyter & abbas monaſterij Baiarũ, dixit: Sug
gero pietati ueſtræ, & ſanctæ atque uniuerſali ſynodo, quòd Euphemius hic, cuius
teſtimonia modo relecta ſunt, patriarcha erat Antiochiæ, & recuſatur in ſacris dipty-
chis ſanctæ, quæ hic eſt, magnæ eccleſiæ. Sancta ſynodus dixit: Veraciter ſcimus, ſan
ctæ memoriæ Euphemium in ſacris diptychis recuſari cum ſanctis & probabilibus
patribus. Item relectum eſt eodem codicillo teſtimonium ſanctiſſimi Anaſtaſii archi
epiſcopi Antiochiæ, ex ſatisfactione quam fecit pro tomo ſancti Leonis capitulo ſe-
ptimo cuius initium, Si quis meminit quæ pauloante nobis, cõtinens ita: Si, per quæ
noſſe eum deum oportuerit, diuine operabatur, ex quibus uero neceſſarium erat ho
minem eum uere uideri, humane operabatur, altera profecto eſt diuinæ naturæ ope- E
ratio, altera uero humanæ: & ſi eſt altera & altera, ſicuti & eſt, quam ob cauſam quiſ-
quam accuſatur de altera, & altera, utranq; dicens formam? Neceſſe eſt quippe (ſicut
Lucæ.20.e ait Cyrillus) reddere deo quæ dei ſunt, diuinitati & humanitati quæ ei debent. Nõ
autem eadem ipſa exiſtunt utraq;, qm̃ opporuune non attribuitur, attamẽ uni deſe-
runtur per oĩa utraq;, unus uero erat & eſt, quia differenter operatur per differentes
eius naturas. Quemadmodum autem non idem eſt, quod increpauit matrem dicentẽ,
Ioan.2.a Vinũ non habent, & quod mutauit aquã in uinum: ita nõ idem eſt deitati humanitas,
neq; è diuerſo humanitati deitas: neq; quæ ex eis procedũt, eadem ipſa ſunt: idem aũt
ipſe facit utraq;, qui deus ſimul & homo, non ad confuſionem immiſcens eaſdem ſub
ſtantias, neq; itemq; ab eiſdẽ ſubſtantijs procedũt operatiões. Alterutrũ eñ impoſſi-
bile eſt, & à ſecta pietatis extraneũ. Queadmodũ igitur nutriri & creſcere nõ eſt deita
tis, ita ſuſcitare mortuos non eſt humanitatis. Veruntamen eiuſdem utraq; ſunt, deita
tem temperantes humanitati condecenter non per transfuſionem, uerum per unitio-
nem inconfuſam. Ergo duæ quidem operationes, quemadmodũ & ſubſtantiæ: unus
autem eſt q operatur, deus ſimul & homo ipſe. Quod teſtimoniũ ſimiliter collatũ eſt
cum libro chartaceo, prolato à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Baſilius deo
amabilis eps̃ ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, dixit: Suſcipit ſancta & uniuerſalis ue- F
ſtra ſynodus hũc ſanctũ Anaſtaſiũ, q fuit archieps̃ Antiochiæ, cuius teſtimoniũ in p̃-
ſenti relectũ eſt, ſatisfacientis ꝑ tomo ſancti Leonis? Sancta ſynodus dixit: Suſcipim⁹
ſanctũ Anaſtaſiũ, orthodoxè ſatisfacientem ꝑ tomo ſancti & memorialis papæ Leo-
nis. Theodorus deo amabilis eps̃ Meletineñ. dixit: Sanctũ uocat tota Oriens hunc ſan
ctæ memoriæ Anaſtaſium, q fuit archieps̃ Antiochiæ, & q non ſuſcipit, deus eũ ana-
thematizet. Et conſonanter oẽs dixerunt: Amen. Itẽ relectũ eſt ex eodẽ codicillo teſti
Ioan. eps̃ Scy thopolis. moniũ ſanctiſſimi Ioan. epĩ Scythopoleos ex libro octauo contra Seueri blaſphemi-
[illegible] ipa epi [illegible] as, continens ita: Videamus ergo qd iterũ denotet ſanctiſſimũ papã Leonẽ. Ait eñ:
Operatur utraq; forma cũ alteri⁹ cõione, quod propriũ habuit, uerbo operãte quod
uerbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt: qm̃ ſuperuacuum conſcripſiſti ſacrã hãc
uocem, audiſſe te æſtimamus Iulianum Halicarnaſſeum econtra rñdentem tibi, & ta
liter tuis detrahentem: operabatur uerbum incorruptionem, operata eſt caro ſecun-
dum tuam blaſphemiam incorruptionem. Dicito ergo nobis, ô optime, utrum cre-
[illegible] & unitus [illegible] Etiam in- quit. dideris deum uerbum eſſentialiter unitum carni & animæ. Si utiq; *unitus eſt, Etiam,
inquit. Hunc autem qui ſuper omnes eſt deus, eximietate deitatis comprehẽdiſſe cæ
lum, & terram & mare, æthera quoq; & aërem, angelos & archangelos, principatus
& poteſtates, & (ut compendioſe ac complexiue dicam) illarum exiſtentiã cõtinere,
quæ in-

quæ incorporea ſunt beatitudinis, millium millium & decies millies denum millium ſanctarum miniſtrantium & inuiſibilium ſubſtantiarum, prouidereq́ communiter uniuerſis uiſibilibus omnibus & inuiſibilibus, & ſingulatim unicuiq; utique(ut opinor)dabis, ſiquidē non penitus euetuiſti. Huiuſmodi itaq; prouidentiam dei, operationem non uocabis: & ad hoc quoq; non contradices, ſiquidem & nunc non uis palam deitati repugnare, ſic quoq; dabis dei etiam incarnati continuam operationē. Verum animam intellectualem, quæ ei ſubſiſtentialiter unita eſt, dicturus es utiq; ſentire, an inſenſibilem eſſe. Sed ſi quidem inſenſibilem, incidiſti in Apollinaris patris tui blaſphemiam, inſenſatam aientis unitam deo uerbo humanitatem. Si autem dicis mētem ſiue ſenſum ſentire, & non more inanimatorum aut irrationalium inſenſibilem eſſe, dabis per omnia(ſi utiq; conſequentes uel nūc uolueris ſequi ſermones) ipſam intelligentiam operationem eſſe mentis, ut puta ſciens q̄a unita eſt deitati, licet eiuſdem naturæ cum hominibus citra peccatum exiſtit. Agnoſcens autem q̄m ſupaſcendit omnem creaturā uiſibilem & inuiſibilem, & adoratur à ſupernis uirtutibus aīa, inſeparabiliter unita deo oīm cōditori. Memor eſt natiuitatis ex uirgine dei genitrice ſecundum carnem, conuerſationū terrenarū, ſalutaris paſſionis, crucis, ſepulchri, reſurrectionis, in cælum aſſumptionis. Cognoſcens oēm militiam cælorū circunfuſam ei & deſeruientem, utpote aīæ dei. Huiuſmodi aūt intelligentiam operationum utiq; dicturus es etiā tu(ut opinor) & intelligentiam aīæ, quæ inſeparabiliter unita eſt deitati. Cernis, quia unius eiuſdem dn̄i noſtri Ieſu Chriſti duas uidemus operationes deitatis eius & humanitatis inſeparabiliter & incōmutabiliter. Quod teſtimonium ſimiliter collatū eſt cum libro chartaceo, qui eſt de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et conſtitit. Item relecta ſunt ex eodem codicillo teſtimonia prophanorū hæreticorū, unam uoluntatem & unam operationē dicentiū in dn̄o noſtro Ieſu Chriſto: In primis Themiſtij hæretici ex ſecundo eius contradictorio anteredico contra tomū Theodoſii xli. c. Sed non eiuſdem duas ſcientias, aut duas operationes aſſerimus. Vna quippe eſt iuxta ueritatē incarnati uerbi operatio, & unius Chriſti una ſcia, quanq̄ quædam deo decenter ſcit & operatur per propriā carnem, quædam uero humane. Nec em̄ idcirco, quod & ſacer Anaſtaſius duas uolūtates ait Chriſtū mōſtrare tempore paſſionis, iam & duas uolūtates ei reputauimus, & has reluctantes in uicem ſecundū hos tuos ſyllogiſmos: ſed *cognouimus pie unam ſicut unius uoluntatem Emanuel, quodā q̄dē humane moueri, quodam uero deo decēter. Quod teſtimoniū collatū eſt ſimiliter cū libro chartaceo, q eſt de bibliotheca hui⁹ uenerabilis patriarchij. Et cōſtitit. Item relectū eſt ex eodē codicillo teſtimoniū Anthimi hæretici, ex libro ad Iuſtinianū pijſſimū Imperatorem, cuius initiū eſt, Dei meminiſſe in oī cauſa bonū eſt, continens ita: Nos quippe prædicantes unā naturam dei uerbi incarnatā, & adoranda cū propria eius carne una adoratione, in hac una natura dei uerbi incarnata, neq; deitatis eius ignorātia, neq; aīæ eius rōnalis & intellectualis, qua aīatur, quod ex nobis aſſumptū eſt, conſubſtantiale nobis & cōpaſſibile corpus, quod ſecundū ſubſtantiam unitū eſt deo uerbo, acquieſcimus dicere, nec enim fuit. Si enim una eſt ſubſtantia, & una natura dei uerbi incarnati, ſicuti & eſt, proculdubio & una uoluntas, & una operatio, profecto & una ſapientia, & una ſcientia utriuſq; eſt. Item relectū eſt ex eodem codicillo teſtimoniū eiuſdem ex eodem libro, continens ita: Congruentia aūt his etiam idem ſanctiſſimus pater edocuit. Et in quarto tomo commentarij in euāgelio ſecundum ſanctum Ioannem: Ideo uero & dum mortuos ſuſcitaret, non uerbo tantum, neq; deo decentibus præceptis operatus eſſe ſaluator inuenitur, ſed tanquam cooperatricem quandam ad hoc maxime ſanctam carnem ſuam ſumere properabat, ut oſtenderet uiuificare eam poſſe, uelut unum factum ad eum. Etenim quando archiſynagogi uirgunculam ſuſcitabat, dicens: Puella, ſurge, tenuit manum eius (ſicut dictum eſt) uiuificans quidem ut deus omnium opifice præcepto, uiuificans rurſus p tactum manus, unam atq; cognatam per utraq; oſtendens operationem. Cum igitur ſcimus propriam intellectus deo decibilis operationem eſſe, unam autem & eandem utriuſq;

Themiſtius hæreticus.
al. anteretico
al. cognoſcimus.
Anthimus hæreticus.
Idem Anthimus hæretic.
Mat. 9. c Mar. 5. d Luc. 8. g

utriuſq; deo decibilem operationē eſſe ſumus edocti, quō nō cōfiteamur, unā ex hoc eandemq; uniuerſorū ſcientiam exiſtere (ſicut p̄diximus) unius Chriſti, & ſecundum eius deitatē, & ſecundū eius hūanitatē? Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata ſunt, cū libro chartaceo, qui eſt de bibliotheca uenerabilis patriarchij. Et cōſtiterunt. Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium Themiſtij hæreſiarchæ, ex primo eius *anteredico, id eſt, contradictorio contra tomum Theodoſii cap. v. continens ita: Sancti quippe patres unam abſolute dixerunt Chriſti eſſe operationem, & non ſecūdum iſtum hanc concludunt in deo decibili tantum modo, alteram uero humanam inſinuant, ſed ut ab uno eodemq; Chriſto omnia acta ſunt, quæ ſecundum diſpenſationē ſunt deo decibilia & humana, unam ſemel & abſolute, ſicut uiſus ſum dixiſſe, Chriſti afferunt operationem. Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex *anteredico, id eſt, cōtradictorio capitulo trigeſimoquarto continens ita: Vna itaque ſcientia in Chriſto, quemadmodum, & operatio: etenim unus erat qui ſciebat, ſicut profecto & qui operabatur. Eiuſdem ex ſecundo *anteredico capitulo quadrageſimo ſecundo: Nos autem in bono ſenſu perſtantes cum deo, & rectam profeſſionem tenentes, non duas naturas eſſe credimus Emmanuel, uel ſi eſt ex duabus compoſitus, nec in duabus naturis διαιρετικῶν * diuiſionis enim *utrunque, ſed unam naturam dei uerbi incarnatam, unā ſubſiſtentiam & perſonam unam. conſequēter autem unius perſonæ unam ſcimus & operationem. Similiter autem & unā ſcientiam, ſicut ſæpius diximus. Quæ tria teſtimonia ſimiliter collata ſunt cum libro chartaceo, qui eſt de bibliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et conſtiterunt. Et relectum eſt ex eodē codicillo teſtimonium Seueri impij ex ſecunda epiſtola ad *Iconomū comitem, cuius initium eſt, Etiam nobis ex deo inſpirata ſcriptura, continens ita: Si igitur transformauit uerbum eam, quam ſibi ſecundum ſubſiſtentiam uniuit humanitatem, non in propria natura manſit hoc, quod erat, ſed in ſua gloria atque operatione, quæ carnis erant, propria facta ſunt uerbi, quomodo utranq; formam operari, quæ ſua ſunt, dabimus? Anathematizandi ſunt hi, qui in duabus naturis diffiniunt unum Chriſtum, & unamquanq; naturarum operari quæ ſua ſunt, dicentes. Ea itaque quæ agebantur & operabantur ab uno, multum differunt. Quædam ſunt deo decibilia, quædam humana: ueluti corporaliter uadere, ſuper terram ire, iter agere, profecto humanum eſt: crura uero uexatis, & ambulare ſuper terram penitus nō ualentibus, ſanum greſſum donare, deo decibile eſt. Sed unus incarnatus uerbum hoc quoq;, & illud operatus eſt, & nequaquam hoc quidē huius, hoc uero huius naturæ eſt: neq; eo quod diuerſa ſunt operamenta, ideo duas operatrices naturas, atq; formas naturales iuſte diffiniemus. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro membranaceo, qui eſt bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij. Et cōſtitit. Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex epiſtola ad Paulum hæreticum, cuius initium, Apoſtolum quidem Paulum, continens ita: Vnam igitur ſubſiſtentiam profitentes Emmanuel, conſequens eſt, unam naturam profiteri dei uerbi incarnatam, & ipſam operantem deo decibilia & humana, & non, ſecundum Leonis tomum, operantes duas naturas & formas ſupponere, communicantes ad alterutrum coniunctionem affectualem. Hoc enī ſibi uult blaſphemia illa, Operatur enim utraq; forma cum alterius cōmuniōe, quod proprium habuit. Quod teſtimonium collatum eſt cum libro membranaceo, prolato a parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtitit. Item relectū ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex ſynodicis literis ad Anthimum hæreticum, cuius initium, Quod ad tuam reuerentiam, continens ita: Diuinè diuina ſigna operatus eſt, & humanas & diuinas uoces effatus eſt, & quædam deo decenter, & quædam humanè operatus eſt. Et non eſt diuerſitas operationum & uocum, miraculorū quoq; & paſſionum, ne poſt inenarrabilem unitionem in duarum naturarum incidamus diuiſionē & ipſis diſpertiamus uoces & paſſiones & operamenta, eundem ſcientes & mirifice gerentem qui paſſus eſt, & diuinè & diſpenſatiuè atq; humanè hæc enarrantem, ut in ſcriptis eſt explanatum eis, in quibus Chriſti fides eſt & confeſſio. Quod teſtimonium

niu

Themiſtius hæreticus
al. anteretico
al. anteretico
Themiſtius hæreticus
al. anteretico
al. diuiſiones
al. utrinq;
Seuerus hæreticus
al. Icomenū
Seuerus hæreticus

A nium collatum eſt cũ libro membranaceo, prolato à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Seuerus hære ticus.
Romæ.Et conſtitit.Item relectum ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex ſyn-
odicis literis ad Anthimum hæreticum,cuius initium, Quod ad tuam reuerentiam,
continens ita: Diuinè diuina ſigna operatus eſt, & humanas & diuinas uoces effatus
eſt,& quædam deo decenter, & quædam humanè operatus eſt. Et non eſt diuerſitas
operationum & uocum,miraculorum quoq; & paſſionum,ne poſt inenarrabilẽ uni
tionem in duarum naturarum incidamus diuiſionem, & ipſis diſpertiamus uoces &
paſſiones & operamenta,eundem ſcientes & mirifica gerentem qui paſſus eſt, & di-
uine & diſpenſatiue atque humane hæc enarrantem, ut in ſcriptis eſt explanatum eis,
in quibus Chriſti fides eſt & confeſſio. Quod teſtimonium ſimiliter collatum ẽ cum
libro chartaceo,prolato à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ.Et conſtitit.Itẽ rele-
ctum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ad Theodoſium,cõtinens ita:Iſtis
proinde præfatis hominiculis reprobis inſtitutoribus coaptandum eſt,& anathema- Seuerus hæreticus.
tizandum impiam ſynodum Chalcedonenſem, & blaſphemum tomum Leonis Ro- Leonis papæ
manæ eccleſiæ antiſtitis,quem eadem ſynodus titulum rectæ fidei appellauit, contra epiſtola 10.
B canones fideiq; definitiones exponens:& dum diuinam & indiuiduam & inconuerti
bilem incarnationem poſt unitiõem ſeparat,dualitatem naturarum harum cum ope-
rationibus & proprietatibus(ſicut idem tomus legentibus luculenter oñdit)latius in
terpretans, quid nam ſit in duabus naturis dicere agnoſcendum. Nos autem unũ do-
minum & deum Ieſum Chr̃m poſt ineffabilem unitionem ſuſcipimus,ac collaudamꝰ
rectam confeſſionem unitatis,& literas quas tranquilliſſimæ recordatiõis Zenon Im
perator edidit.Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo,prola-
to à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ.Et conſtitit. Item relectum eſt ex eodem
codicillo teſtimonium Theodoſii hæreſiarchæ,ex libro ad Theodoram Auguſtã,cui- Theodoſius
us initium:Mihi quidem uidebatur, continens ita: Vt iam & operatio utriuſq; deo hæreticus.
decibilis una ſit,quia & unius eſſe eiuſdemq;,aſſerimus deo decibilia miracula,& na-
turales omnes & inuituperabiles paſſiones, quas paſſus eſt ſponte pro nobis propria
carne.Et poſt aliqua:Quia & unam operationem confitemur deo decibilem,ſicut iam
dictum eſt.Item relectum eſt ex eodem codicillo teſtimonium eiuſdem ex eodem ſer
mone,continens ita:Deo decibili quippe operatione eius una exiſtente,neceſſe eſt &
indiuiduam hanc eſſe,& inſeparabilem,& non unam quidem,& indigam,& ad meli
ora conſcendere indigentem,ſecundum humanitatem accipiendum eſt ſecundũ uos,
alteram uero ut ſumme perfectã cõfiteri,& indiminutã ſecundũ deitatẽ,ne inanẽ cor
ruptam & impiam Neſtorij peſſimam ſectam incurramus. Item relectum eſt ex eo- Theodoſius
dem codicillo teſtimoniũ eiuſdem,continens ita:Ergo & nos unam eandemq; deo de hæreticus.
C cibilem ſapientiam, & unam ſcientiam dicẽtes dei uerbi,& rationalis atq; intellectu-
alis animæ,qua animata ẽ ſacroſancta eius caro, maxime quidem ſanctorum patrum
aſſequimur doctrinas,ſicut manifeſte demonſtratum eſt. Manifeſtiora proinde etiam
inconfuſe & unitionis quæ eſt ſecundum ſubſiſtentiã, adprobationẽ efficimus,&du
alitatis undiq; ſuſpicionem præamputamus.Si igitur non addamus eandem ipſam,
comitabuntur & nos conſequenter(ſicut Seuerus prudentiſſimus ait)duæ ſcientiæ,
& duæ operationes,& duæ ſapientiæ in Chriſto. Hæc autẽ Theodoreti blaſphemia
eſt,& quæ ex ea eſt Iudaicæ hæreſis ſoboles,&nequaquam noſtrã,qui unum eundem
Chriſtum prædicamus, &unam eius à deo decibilem ſcientiam,& operationem con
fitemur.Quæ tria teſtimonia collata ſunt ſimiliter cum libro chartaceo,qui eſt biblio
thecæ uenerabilis huius patriarchij.Et cõſtiterunt.Item relectum eſt ex eodẽ codicil Paulus hære.
lo teſtimoniũ Pauli ex epiſtola ad Iacobũ,cuius initiũ,Omnia mihi quæ ueſtræ ſancti
tatis ſunt,cõtinens ita:Et enodicã literã piæ recordatiõis Zenonis ad pemptionẽ Chal
cedonẽſis cõcilij ſuſcipimus,qđ occaſionẽ Eurychetis faciẽs,ueſanã Neſtorij hoĩs cul
turã ſtudioſe eccleſiis introduxit,in duabꝰ naturis Chr̃m eſſe atq; cognoſci,ad ſpernẽ
dã fidẽ orthodoxã ꝑdicãs:&naturas q̃dẽ cõſequẽter Neſtorianæ deſipiẽtiæ in nũero
dualitatis cõſeruat,affectũ adoptiõis ac dignitatis ſimpliciter copulat, & ita deinceps

per eandem malignitatem, unum eundemq; CHRISTVM filium & dominum uni D genitum inconfuſe, indiuiſe, inconuertibiliter atque inſeparabiliter prædicat, & ad interpretationem manifeſtam propriæ intentionis Leonis amplexus eſt tomum, titulum hunc orthodoxæ fidei uocans, qui manifeſte diuidit Chriſtum per dualitatem poſt unionem naturarum, & iſtas formas & operationes, uocesq; & indiminutas proprietates, blaſphemoſe condiſpertit. Quamobrem & tanquam inuериſimilia dicere aggredientem, repellimus. Et poſt pauca: Hæc dicunt, non ignorantes, quia in ipſis

al. nulla

rebus huiuſmodi uocem ſynodus, quæ * in illa ciuitate, atque utinam nunquam congregaretur, poſuit conſequenter ſibi affectus copulam, unam uocitans perſonam, & ex duabus uocibus tanquam infeſtam repulit uocem, quæ inconfuſe & indiuiſe unum nobis demonſtrat Emmanuel, eundem conſubſtantialē eſſe patri & ſancto ſpiritui ſecundum deitatem, & eundem conſubſtantialem nobis hominibus ſecundū humanitatem, eundem & mirificantem, & paſſum, diuineq; & humane narrantem, & unam eius operationem & ſcientiam, ſicut unius, inſtruentem. Chriſtus enim uirtus & dei ſapientia, in quo omnes ſunt theſauri ſapientiæ & ſcientiæ, quanq̃ ſic diſpenſatiue dicat ſe conſummationis diē ignorare. Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt cum libro chartaceo, prolato à parte apoſtolicæ ſedis. Et conſtitit. Itemq; relectum ex eodem codicillo teſtimonium Theodori hæretici ex dogmatica epiſtola ad Pau-

Theodorus hæreticus.

lum hæreticum, cuius initium, Cum quidem tempus, continens ita: Et ad hæc omnia E anathematizamus ſynodū Chalcedonenſem, & tomum Leonis, & omnes qui dixerunt uel dicunt in uno Chriſto duas naturas poſt ineffabilem unionem, aut in duabus eum naturis diffinientes, & non prædicantes unam eius eſſe perſonam & unam ſubſiſtentiam, & unam naturam dei uerbi incarnatam, & unam eius operationem ſecundū deū uerentium patrum noſtrorum doctrinā. Inſuper & enodicā literam piæ recordationis Zenonis ſuſcipio, ad anathematizandū prædictam Chalcedonē ſynodū, & tomum Leonis. Quod teſtimoniū ſimiliter collatū eſt cū libro chartaceo, prolato à parte apoſtolicæ ſedis. Et conſtitit. Itē relectū eſt eodē codicillo teſtimoniū Pauli hæretici, ex epiſtola ad prædictum Theodorum, cuius initiū, Nō nunc primum, ſed olim bonorū inuidus, cōtinens ita: Qn̄ igit̄ incarnatiōis modū indagamus, duo quæ ad inuicē nō ſunt cōſubſtantialia, cernit p oīa ſenſus noſter, ſub quo ingreſſus uero ueræ unitiōis ſenſus, non iā qdem duo, ſed unū cōpoſitum decernit ſaluatorem Chriſtum, eundem conſubſtantialem eſſe patri ſecundum deitatem, eundemq; conſubſtantialem hominibus nobis ſecundum humanitatem, eundem mirificantem, & paſſum, deifice & humane narrantem, & unam eius operationem, ſicut unius. Et poſt pauca: Illum itaq; Leonis tomū, quem titulum rectæ fidei uocant ad fidē, qui hac interpretatione de his quæ ei uidebantur, eum dignatur accipere, q impropioſiſſime diuidit unū Chriſtum poſt unitionem dualitate naturarum, & formas & uoces, operationes quoq; & omnes proprietates pari numero condiuidit. Itaque nec illos uiros accipimus, qui inſtabiles ei & ualde indoctas conquirunt ſatisfactiones, & tantum his quæ in ea poſita ſunt, indigent, quantum hæc ipſa à principio perimunt. Quæ duo teſtimonia ſimiliter collata ſunt cum libro chartaceo, prolato à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ. Et conſtiterunt. Theodorus & Georgius deo amabiles presbyteri, & Ioānes deo amabilis diaconus, locum agentes Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Romæ, dixerunt: Petimus pietatem ueſtrā, & ſanctū ac uniuerſale conciliū, ut relegatur

al. Apollinarij

& geſtis inſeratur & Apollinaris hæretici teſtimoniū, ex libro de obſcuris eius, ex codice huius uenerabilis patriarchij, quod non eſt à nobis poſitum in relecto nunc codicillo, non conueniens teſtimonijs hæreticorum quæ relecta ſunt, & conſonans ad ſenſum Macarij & Stephani. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſanctū conciliū dixerūt: Quod poſtulatū eſt ab eiſdē deo amabilibus uiris, efficiatur. Et prolatus eſt huiuſmodi liber chartaceus, q eſt ex bibliotheca uenerabilis huius patriarchij, ſuperſcri-

al. Apollinaris

ptus de obſcuris * Apollinarij, cuius initium, Vita uiuentium cauſam. Continet autē teſtimonium ita: Deus aſſumens inſtrumentum, & deus eſt ſecundum quod operatur,

A tur,et homo ſecundũ quod inſtrumentũ. Manens aũt deus, nõ mutat inſtrumentũ: et quod id mouet, unã ſolet pficere operatiõem. Si aũt una opatio, et una eſſentia. Vna ergo eſſentia facta eſt uerbi & inſtrumenti. Conſtantinus pijſſimus Imperator, & ſanctum concilium dixerunt: Superius memoratus Petrus, & Theodorus, & Salomon, & Antonius deo amabiles epiſcopi, Georgius quoq; & Dionyſius, Anaſtaſius & Stephanus dei cultores diaconi, atq; Anaſtaſius & Georgius religioſi monachi, libellos quos polliciti ſunt propriæ fidei, iurantes offerant, & corporale coram poſitis ſacro ſanctis dei euangelijs ſacramentum perſoluentes. Iidem deo amabiles epiſcopi, & religioſi clerici atque monachi, obtulerunt uniformes libellos. Et relecti ſunt, ita continentes in uerbis:

SANCTAE & uniuerſali ſynodo, quæ per iuſſionem pijſſimi & à deo decreti dñi noſtri & magni uictoris Imperatoris Conſtantini, nunc conuenit in hac à deo cõſeruanda regia urbe in imperiali ſecretario, quod cognominatur Trullus, libellus ſatisfactionis cõpoſitus & porrectus à me Petro indigno epõ Nicomediæ metropoleos prouinciæ Bithyniæ. Qm̃quidẽ exquiſiuit ueſtrũ à deo inſpiratũ & honorabile cõciliũ, qualiter ſentiã ſuper recta & immaculata noſtra Chriſtianoꝶ fide, & de incarnatiõis diſpẽſatione magni dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, q unus eſt de ſancta & conſubſtantiali & uiuifica trinitate, huius rei gratia pſentem ſatisfactionẽ in ſcripto cõponens, offero ſancto & uniuerſali ueſtro concilio, continentẽ ſicut inferius habetur: Credo in unũ deũ patrẽ omipotentem, factorẽ cæli & terræ, uiſibiliũ oĩm & inuiſibiliũ. Et in unũ dñm Ieſum Chr̃m filiũ dei unigenitũ, q ex patre natus eſt añ oĩa ſecula, lumẽ de lumine, deũ ueꝶ de deo uero: natũ, nõ factũ: per quẽ oĩa facta ſunt. Et in ſpm̃ ſcm̃ dñm & uiuificatorẽ, ex patre procedentẽ, cũ patre & filio coadorandũ & conglorificandũ, trinitatẽ conſubſtantialẽ, unã deitatẽ & eſſentiã, uirtutemq; & poteſtatẽ & dñationem, deũ unũ, quẽ cum ſingulariter contẽplatur ſenſu diuidente quæ indiuiſa ſunt, unitatẽ in trinitate, trinitatẽ in unitate adorandã: unitatẽ qdem ſecundũ eſſentiæ ſiue deitatis rationem, trinitatem uero ſecũdũ ſubſiſtẽtias ſiue perſonas. Confiteor quoq; unũ eiuſdem ſanctæ & cõſubſtantialis & uiuificæ trinitatis dñm noſtrũ Ieſum Chr̃m filiũ dei unigenitũ, qui ex patre natus añ oĩa ſecula, eundem in ultimis dieb⁹ ppter nos & ppter noſtrã ſalutẽ deſcẽdiſſe de cælo, & incarnatũ eſſe ex ſpũ ſancto & ſancta glorioſa dña nr̃a dei genitrice, ſempq; uirgine Maria, quã θεοτόκον, id eſt, dei genitricem pprie & ueraciter confiteor, utpote quæ ipſum dei filiũ & uerbũ in nouiſſimis tpibus ſecundũ carnem generans, cõſubſtantialem deo & patri ſecundũ deitatem, & conſubſtantialem nobis eundem ſecundum humanitatem, p oĩa ſimilem nobis abſq; peccato, paſſibilem carne, impaſſibilem

C deitate, pfectum in deitate, & perfectum eundem in humanitate, deũ ueꝶ, & hoĩem uere ex aĩa rõnali & corpore, ex duabis naturis deitate et humanitate, et in duab⁹ naturis pfectis. Et poſt ineffabilem et inſeparabilem unitionem inconfuſe, inconuertibiliter, atq; indiuiſe cognoſcendum, nuſq̃ naturaꝶ pprietate pempta ppter ſubſiſtentialem unitionem, magis aũt ſaluata proprietate utriuſq; naturæ, et in unã pſonam unamq; ſubſiſtentiam concurrente, nõ in duabus perſonis partitum aut diuiſum, ſed unum eundemq; filium unigenitum, deum uerbum, dñm Ieſum Chriſtũ confiteor, Nec em̃ quartæ perſonæ ſancta trinitas augmentum ſuſcipit, etiam incarnato uno ex ipſa dei uerbo, ſed in uirginali utero inuiolabilis dei genitricis ſempq; uirginis Mariæ inhabitans incognoſcibiliter, ex ea in propria ſubſtantia carnem ſibi formauit animatam anima rõnali et intellectuali. Quapropter et eiuſdem duas natiuitates confiteor, tam quæ ante ſecula ex deo et patre ſecundum deitatem, quãq; illam, quæ ex eadem ſancta uirgine et dei genitrice Maria ſecundũ carnem et recentem. Manens qppe quod erat, factus eſt inſolubiliter quod non erat: et ita unã eius ſubſiſtentiam cõpoſitam adnuncio, neutra conuerſa uel cõfuſa propter unionem naturaꝶ, neq; rurſus ſectionem admittente hac incognoſcibili unitione. Etem̃ unitio, quæ ſecundũ cõpoſitionem atq; ſecundum ſubſiſtentiã eſt, et cõfuſionem et diuiſionem excludit, et ſeruat q

h ij dem

Epiſtola epiſcoporũ, clericorum, & monachorum.

dem utriuſq; naturæ proprietatem:unam uero perſonam dei uerbi,etiam cum car= D
ne demonſtrat. Vnde & duas eiuſdem domini Ieſu Chriſti naturales uoluntates, & naturales operationes confiteor,ſecundum uigorem teſtimoniorum ſanctorum ac probabilium patrum, quæ poſita ſunt in ſuggeſtione miſſa ad piiſſimum & à deo confirmandum noſtrum dominum, & magnum uictorem Imperatorem, ab Agathone ſanctiſſimo ac beatiſſimo papa antiquæ Romæ:& ſimpliciter in omnibus cõſentio,& permaneo in cunctis capitulis,quæ continentur tam in prædicta ſuggeſtione eiuſdem ſanctiſſimi uiri, quamq; in altera ſuggeſtione concilii quæ circa eum eſt. Inſuper confiteor eundem dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, uerum deum unum, conſubſtantialem uiuificæ trinitati, crucifixum ſponte pro nobis ſub Pontio Pilato,paſſum,& ſepultum,& reſurrexiſſe tertia die ſecundum ſcripturas, & in cælos aſcendiſſe,ſedere ad dexteram patris, iterum uenturum cum gloria iudicare uiuos & mortuos,cuius regni non eſt finis, ſpero reſurrectionem mortuorum, & uitam futuri ſeculi,Amen. Suſcipio autem & amplector ſancta & uniuerſalia quinq; cõcilia,id eſt,quod in Nicea CCC.XVIII.ſanctorum ac beatorum patrum,& quod in hac à deo conſeruanda regia urbe centum quinquaginta ſanctorum, & deo ſeruientium patrum,& quod in Epheſo prius CC.ſanctorum patrũ,& quod in Chalcedona ſexcentorum XXX. ſanctorum patrum, & quod in temporibus Iuſtiniani piæ E
recordationis iterum conuenit in hanc à deo conſeruãdam regiam urbem ſanctum quintum concilium.In omnibus autem conſeruo & amplector, quæ ab eiſdem ſanctis quinq; conciliis definita atque ſtatuta ſint:& quos ſuſceperunt, ſuſcipio: quosq; damnauerunt atque anathematizarunt,abiicio & anathematizo. Cum his abiicio & anathematizo etiam omnes,qui unam uoluntatem & unam operationem prædicauerunt, aut prædicant,uel prædicaturi ſunt in incarnationis diſpenſatione unius ſanctæ trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri.Hanc igitur piæ & rectæ Chriſtianorum fidei ſatisfactionem compoſui,ſcriptam per alium,menſe Martio,indicti
al.nona one*octaua.Et ſubſcriptio, Petrus indignus epiſcopus Nicomediæ metropoleos prouinciæ Bithyniæ,conſentiens & permanens in omnibus, quæ continentur in præſenti ſatisfactiõis libello,& cõfeſſus(ut ſupius continetur)quẽadmodũ duas naturas,ita & duas naturales uolũtates, & duas naturales opationes, in incarnatiõis diſpẽſatione unius de ſancta trinitate domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei: & anathematizans oẽs, qui dicunt unam uoluntatem & unam operatiõem in deitate eius & humanitate,ma
al.nona nu propria ſubſcripſi,menſe Martio,indictione*octaua.Georgius deo amabilis preſbyter monachus,& apocriſarius Theodori uenerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum accedens,dixit: Quæſo pietatem ueſtram,ſanctum quoque & uniuerſale F
concilium,ut legantur ſynodica Sophronii uenerabilis memoriæ archiepiſcopi Hieroſolymorum, quæ ab ipſo quidem ad Sergium tunc temporis patriarcham exiſtentem huius regiæ & à deo conſeruandæ urbis, miſſa ſunt, nequaquam autem ab eodem ſuſcepta ſunt Sergio: quæ præ manibus mihi ſunt, quo cognoſcatur,utrum orthodoxa ſunt,an non. Conſtantinus piiſſimus Imperator,& ſanctum concilium dixit:In ſequentibus horum prolatio atq; lectio proueniat.

ACTIO VNDECIMA.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti,dei & ſaluatoris noſtri,imperantibus à deo coronatis,ac sereniſſimis dominis Flauiis,Cõſtantino quidem piiſſimo,& à deo decreto magno principe,perpetuo Auguſto & imperatore, anno uigeſimooctauo,& poſt conſulatũ eius à deo inſtructæ manſuetudinis, anno decimotertio,Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus, anno XXII. uigeſimo die menſis Martii,indictione nona. Præſidente eodem piiſſimo & Chriſto amabili magno Imperatore Conſtantino in ſecretario ſacri palatii, quod cognominatur Trulius,& ex eius iuſſione à deo inſtructæ ſerenitatis,præſentibus & audiẽtib^ Niceta glorioſiſſimo excõſule patricio, & magiſtro imperialiũ officiorum, Theodo

ro

A ro glorioſiſſimo excõſule patricio,& comite impialis obſeqi,& ſubſtratego exercitus Thraciæ,Sergio glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſiſſimo excõſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari logotheta, Conſtantino glorioſo exconſule patricio,& curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Thoma glorioſo exconſule patricio, Paulo glorioſo exconſule, patricio, & diſpoſitore Orientalium prouinciarum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule,& domeſtico imperialis menſæ.

Conueniente autem & ſancto ac uniuerſali concilio,quod per imperialem ſanctionem congregatum eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe,id eſt,Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris,& Ioanne uenerabili diacono,locum repræſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magniſonæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho & apocriſario locum ſeruante ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis,& Georgio religioſo presbytero monacho,& apocriſario Theodori uenerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum,Ioanne epiſcopo Portuenſi,Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ,locum repræſentantibus ſancti concilij centum uigintiquinq; uenerabilium epiſcoporum ſenioris Romæ,qui etiam per proprias ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione ab eis facta ad pijſſimum principem Conſtantinum, & Theodoro religioſo presbytero, & locum gerente deo amabilis archiepiſcopi Rauennen. Theodori,Ioanne epiſcopo ciuitatis Theſſalonicæ, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ,Philalithe epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, Theodoro epiſcopo Epheſi,Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ,Platone epiſcopo Ancyræ Galatiæ,Georgio epiſcopo Cyzici,Marino epiſcopo Sardeorum, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ,Ioanne epiſcopo Chalcedonæ,Ioanne epiſcopo Sidis,Theodoro epiſcopo Meletinæ, Iuſtino epiſcopo Tyanorum, Alypio epiſcopo Sangrenſi,Cypriano epiſcopo Claudiopolis,Polyeucto epiſcopo Myrorum Lyciæ,Theodoro epiſcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio epiſcopo Laodiceæ Phrygiæ Coſma epiſcopo Synnadorum, Stephano epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ, Theopempto epiſcopo Iuſtinianopoleos,quæ & Moſtene,Ioãne epiſcopo Pergis, Iſidoro epiſcopo Rhodi,Siſinnio epiſcopo Hierapolis Phrygiæ,Theodoro epiſcopo Tarſen. Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ,Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ,Zacharia epiſcopo Leõtopoleos Iſauriæ,Gregorio epiſcopo Mitylen.Georgio epiſcopo Meleti,Sergio epiſcopo Selymbriæ,Andrea epiſcopo Methymnæ,Theognio epiſcopo Cij,Epiphanio epiſcopo Euchaitorum,Petro epiſcopo Meſembriæ, Petro epiſcopo Sozopoleos Thraciæ,Ioanne epiſcopo Nyſæ, Theodoro epiſcopo imperialium Thermarum,Georgio epiſcopo *Cumulianorum,Zoito epiſcopo Chryſopoleos Aſiæ,Patricio epiſcopo Magniſiæ,Antonio epiſcopo Hypeporũ, Theodoro epiſcopo Pergami,Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos,Platone epiſcopo Cinnæ, Stephano epiſcopo Vranopolis, Andrea epiſcopo Minicæ, Ioanne epiſcopo Melitopoleos, Ioanne epiſcopo Philadelphiæ,Theodoro epiſcopo Prienæ,Ioanne epiſcopo Daſcylij,Theodoro epiſcopo Iuſtinapoleos Gordi,al. Iuſtinopolis Gordiu come, Menna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ,Callinico epiſcopo Colonæ Armeniæ,Theodoro epiſcopo Veriſæ,Tiberio epõ Amyzon, Sergio epiſcopo Sinopis,Georgio epõ Ionopoleos,Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti,Longino epiſcopo Tij,Dometio epiſcopo Pruſiados,Georgio epõ Craciæ,Platõe epõ Adrianopoleos, Salomone epõ Clanei, Georgio epiſcopo Coenſi,Ioanne epiſcopo *Ereſſorum,Ioanne epiſcopo Myndi,Patricio epiſcopo Eleuſorum, Petro epiſcopo Apyræ, Alexandro epiſcopo Nacoliæ, Dometio epiſcopo *Prymneſiæ,Conſtantino epiſcopo Baratthæ, Theodoſio epiſcopo Sibliorum,Paulo epiſcopo Sozopoleos Piſidiæ,Pluſiano epiſcopo Silui,Theodoro epiſcopo Nazianzi,Demetrio epiſcopo *Tinni, Stephano epiſcopo Parij, Grego

al. Camelenorum.

al. Ereſorum

al. Premeſſi

al. Thyniæ

rio epiſcopo *Cantaneñ. Ioanne epiſcopo Lappis, Eulalio epiſcopo Cynopoleos, Cõſtãtino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, Theophane presbytero & abbate uenerabilis monaſterij, quod cognominatur Baiarum, quod eſt in Sicilia, & Georgio presbytero monacho monaſterij Renati, poſiti apud antiquam Romam, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, ſimiliter ſiti apud antiquã Romã. Reſidẽtibus quoq; glorioſiſſimis pricijs & conſulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus epiſcopis ſecundum ordinem in eodem ſecretario Trulli, præpoſitis in medio ſacroſanctis Chriſti dei noſtri euangelijs, Conſtantinus deo amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ dei eccleſiæ, & primicerius deo amabilium notariorum ſanctiſſimi patriarchæ huius à deo conſeruandæ regiæ urbis Georgij, dixit: Diſcernere ſolens eos, qui recta ſentiunt & pdicant dogmata, ab his qui non uere confitentur, quæ ſuper diſpenſatione ſunt Chriſti ueri dei nr̃i: qui unus eſt de ſancta trinitate, tam ueſtra ſerenitas, quàm ſanctum & uniuerſale ueſtrum concilium cognitionem habet, quod in præterita actione Georgius religioſus presbyter monachus & apocriſarius Theodori ſanctiſſimi loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum, ſupplicans petijt ueſtram pietatem & ſanctum ueſtrum concilium, ut ſynodica Sophronij uenerabilis memoriæ quondam archiepiſcopi Hieroſolymorum ciuitatis, proferrentur ad medium atq; legerentur, ut eorum ſcientiam habeatis, & iudicetis ſi orthodoxa exiſtunt, & ſuggerimus ad quod placuerit. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſanctum concilium dixerunt: Relegantur quæ dudum geſta ſunt. Et relecta ſunt. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſanctum concilium dixerunt: Georgius presbyter religioſus monachus & apocriſarius uenerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorũ, quorum meminit ſynodicorum Sophronij quondam archiepiſcopi Hieroſolymorum, ſecundum eius petitionem prolationem faciat, eorumq; lectio proueniat. Et prolatus eſt liber, habens ſynodica eiuſdem uenerabilis memoriæ Sophronij. Quem accipiens Agatho religioſus lector & notarius ſanctiſſimi archiepĩ huius à deo cõſeruandæ regiæ urbis, relegit, ita cõtinens in uerbis:

Epiſtola Sophronij patriarchæ Hieroſolymorum

DOMINO in omnibus ſanctiſſimo ac beatiſſimo fratri & conſacerdoti Sergio, archiepiſcopo & patriarchæ Conſtantinopoleos, Sophronius inutilis ſeruus ſanctæ Chriſti dei noſtri ciuitatis. Papa beatiſſime, quã mihi nunc amabilis ẽ, & multo q̃pridẽ amabilior, ex quo de incurioſo ſilentio in cauſarum turbam decidi, & terrenis quibuſdam fluctibus opprimor, papa deo honorabilis, q̃ nunc ſuauis eſt mihi puſillitas, & non mediocriter q̃pridem ſuauior, ex quo de ſtercore & humo, ineffabili nimiaq; penuria ad ſolium pontificale aſcendi, *multumq; me cerno fluctibus implicari, & ad ſecula eſſe piculum. Non eñ ita eſſe ſuauia cõſpiciunt ſuauia ante inſuanio͡ɽ expimentũ atq; notitiã, ſicut poſt expimentũ & incurſum apparent triſtitiæ. ſic ſalus his q poſt ſalutem ægrotãt, optabilis: ſic tranqllitas his q poſt tranqllitatem fluctuantur, gratiſſima: ſic diuitiæ his qui poſt diuitias egent, amabiles: & oĩa quæ qs ita cõſiderauit exiſtere, & ipſa ſunt qdem ac pmanent naturali atq; eſſentiali qualitate, qualia duntaxat & ante experimenrũ contrariorum parebant: meliora tamen poſt horũ efficiuntur ſcientiã ea, quæ ſuſtinentibus multo precioſiora ſunt, necnon & *iucundiora, & deſiderabiliora ſunt. Et hoc nobiſcum Iob laudabilis promulgat ſplendidiſſime, utrunq; expimentum accipiens ac definiens, meritoq; iudex in his, quæ nobis dicuntur, progrediturq;, ſentẽtiam quoq; indecliuem & immunificam ſtatuit. Quid ergo, ait ille decertator indomitus, mutationẽ paſſionũ aſpiciens, & in æſtuationem angentium ueniens? Quiſputas, me conſtituet in menſe dierum, quibus me deus tuebatur, quando lucerna eius ſuper caput meum ſplendebat, quando lumine eius gradiebar in tenebris, quando eram in itineribus lætus, quando dominus inſpiciebat tabernaculum meum, quando erã opulentus nimis, & in comitatu meo pueri mei, quando affluebant uiæ meæ butyro, montes autẽ mei fluebant lacte, quando progrediebar diluculo, in ciuitate, & in plateis ſedes mea ponebatur? Videntes

al. & multũ cerno fluctũ coniungi, & fluctui

al. cõmodiora

Iob. 29. a

A dentes me iuniores, abſcondebantur: ſeniores uero aſſurgebant, maiores natu autem ſilebant: loquentes, digitum ori ſuo imponebant: audientes uero beatificabant me. Ergo ego etiã merito, beatiſſime, cũ Iob qnquies uictori clamabo: memoria priſtinorũ bonorũ, quæ mihi aderant, proſternatus: tranquilla hæc uita fuerat cũ ſilentio, & nullam fluctuationẽ agnoſcens *pauperies. Quiſ putas, me conſtituet in menſe dierũ anteriorũ, quibus me deus abſque tribulatione ſeruabat, quando fulgebat lucerna ſuper caput meũ, pacificã uitã degens & influctuabilẽ, quando lumine eius gradiebar in tenebris, cũ uindemiabã racemos ſilentij, dũ ſerenitatis honeſtabar germinibus, dum imperturbationis delectabar palmitibus, dũ ſecuritatis floribus conlætabar, dũ intrepidationis floſculis coronabar, dũ in curia *gratus conueſcebar, quando terreſtri fruebar pauperie, quando ſulcos impericuloſi ſtercoris exarabã, quando influctuoſæ paupertatis mare *tranſibã, quando humilis mẽſæ pulchritudinibus congaudebam, quando arualis uictus melliſluo illo manna ueſcebar? Alius quidẽ Iſrael & ipſe quoq; cernendus, deliciasq; epulabar cæleſtes atq; pacificas, citra murmurationẽ, malũ bonum´ue propoſitũ. Quoniã igitur hæc, & ultra hæc, ſapientiſſime, in me ter afflictum neceſſitate magna uideo deo amabiliũ clericorũ, religioſorũq; monachorũ, & fidelium laicorum horum omium ciuium huius ſanctæ Chriſti dei noſtri ciuitatis,

B *quiqui uiolenta manu me cõpulerunt, & more tyrannico coegerunt, peracta ſunt, q bus neſcio iudicijs, neque percipio, quæſo ſynceriſſimos uos & exhortor, non ſolum mundis orationibus ad dominum me adiuuare uitaliter fluctuantẽ pariter´q; periclitantem, & confortare me puſillanimitatibus nutabundum, ſed & à deo inſpiratis inſtitutis introducere ad * operandum inceptum. Hoc quidem, ut patres & prolatores: hoc uero, ſicut fratres & conſanguinei. Date ergo uos mihi paterne ſimul atque fraterne, quæ poſtulo, iuſta quippe ſunt: & ego ueſtram *pede ductionem conſequar, & copulam ad uos habere merebor, qua fides conſentaneos nectit, & ſpes recta ſapientes uiuificat, & charitas diuina ſentientes addenſat, quorum funis triplex, *& ex iſtis tribus diuinis *conſtringit uirtutibus, neq; ſolutionem agnoſcit, neque diſruptionem admittit, neque ſeparationem ſuſtinet, ſed eſt ueraciter indiſruptus, in unam congregans pietatem eos, qui copula eius diuina ditati ſunt. Quia uero quædam apoſtolica atque priſca traditio in ſanctis dei per totum orbem eccleſiis tenuit, ut qui ad pontificatum ducuntur, qui præ eis pontificatus regunt, omnia ſynceriter conſulant, qualiter ſapiant, & qualiter fidem detineant, quam Paulus eis ſapientiſſimus nimis caute contradidit, ut non curſus ſuos in uacuum peragant (inanis nanque eis omnis curſus exiſteret, ſi in quolibet fides uiolaretur) ille quippe ſacer, qui dei uoces audi-

C uit, & cælum ipſum habuit magiſtrũ, & paradiſi contemplator pro tempore factus eſt, & uerborum alijs hominibus ineffabilium fuit auditor, ne torperet (ſicut ipſe ait) perterrebatur, ne forte cum alijs prædicet CHRISTI ſalutiferam prædicationem, ipſe reprobus efficeretur. Vnde & in Hieroſolymis aſcendebat CHRISTI cæleſtis diſcipulus, & diuinis qui præerant, ſubijciebatur diſcipulis, & euangelicam quam prædicabat doctrinam, innoteſcebat eis, qui alios putabantur præcedere. & ipſius eos faciebat doctrinæ participes, munimen ſibi deſpondens eis, qui poſt eum fuerant eius ſuſcepturi doctrinas, quibus formula cunctis probabilis factus eſt, qui eius ſequi uellent ueſtigia. Huic proinde & nos conſuetudini ſeruientes, & legem optimam arbitrati, omne quod olim decenter effectum eſt, maxime apoſtolico roboratum inſtructo, qualiter de fide teneatur, ſcribimus, & à deo inſtructis uobis ad probandum dirigimus, ne forte terminos æternos tranſgredi, quos patres noſtri poſuerunt, æſtimemur, non diſcernere tantum ſcientibus βανοβορ incertis prouida dogmata, ſed & redintegrare quæ minus ſunt, propter perfectam in CHRISTO charitatem exacte potentibus atque ualentibus. Illa igitur dicturus aduenio, quæ ab initio in ſancta & catholica eccleſia natus & nutritus perdidici, & à mollibus percepi unguibus ſapere, & p̃dicantibus uobis à deo inſpiratis hauriui. Credo igitur beate (ſecundũ quod à principio credidi) in unũ deum patrem omnipotẽtem, ſine prin

al. pauperis
al. & gratis
al. tranſmeabam
al. quiq;
al. operandorum
al. pedis
al. & iſtis
al. contortũ
1. Cori. 9. d
Prouer. 22. d

h iiij cipio

cipio penitus & ſempiternum,omnium uiſibilium atque inuiſibilium factorem. Et D in unum dominum Ieſum Chriſtum filium dei unigenitum qui ſempiterne & intemporaliter ex ipſo natus eſt deo & patre. Et nõ aliud principium q̃ patrem cognoſcentem, ſed nec aliunde q̃ ex patre ipſam ſubſtantiam habet,lumen de lumine conſubſtantiale. Deum uerum de deo uero,cõſempiternum. Et in unum ſpiritumſanctum, qui ſempiterne à deo patre procedit,lumen & deum ipſum agnoſcendum, uere patri & filio cõſempiternum,cõſubſtantialem, atque cõtribulem, eiuſdemq́ꝫ eſſentiæ atque naturæ. Similiter & deitatis trinitatem conſubſtantialem, cohonorandamq́ꝫ,ac coaſſeſſorem,connaturalem,& cognatam atque cõtribulem,in unam cõrecapitulandam deitatem,atque in unam copulandam cõmunem dominationem,abſqꝫ perſonali cõfuſione,& abſqꝫ ſubſtantiali diuiſione. Trinitatẽ itaqꝫ in unitate credimus,& in unitate trinitatem glorificamus;trinitatem quidem pro tribus ſubſiſtentijs,unitatem autem propter ſingularitatem deitatis. Seu igitur ſancta trinitas numerabilis perſonalibus facta eſt ſubſiſtentijs, ſiue*ſancta unitas extra omnem numerum eſt, & hæc quidem indiuiſibilem habet diuiſionem,& inconfuſam gerit cõiunctionem. Cũ diuiditur nanque numeralibus ſubſiſtentijs,& numeratur perſonalibus alternitatibus,identitate eſſentiæ atqꝫ naturæ cõiungitur,& omnimodam partitionem nõ recipit. Vnitas enim ſingularis & *incomputabilis, omnem refugit ſecundum eſſentiam numerum. Vnus enim deus à nobis enixius creditur,quoniam & deitas una flagranter prædicatur,licet in trinitate perſonarum agnoſcitur: & unus*deus à nobis adnunciatur, quoniam & dominatio una firmiter agnoſcitur,licet in tribus ſubſiſtẽtijs demonſtretur:neque ſecundum quod unus eſt deus,& una eſt deitas,eſt diuiſibilis,& in tres deos partibilis,uel in tres deitates producendus;neque ſecundum quod unus eſt dominus,unus dominus diſtans eſt,& in tres dominos expandẽdus eſt,ac in tres dominationes dilatandus eſt(Arrianorum hæc eſt impietas, quæ in inæquales deos concidit deum,& in diſſimiles deitates unam partitur deitatem,& in alterigenas tres dominationes unam diſtinguit dominationem)neqꝫ ſecundum quod trinitas unus deus eſt, & agnoſcitur, & ſubſiſtentiæ tres pronunciantur,& tres obſecrantur perſonæ, pater, & filius,& ſpirituſſanctus dicitur coartatus ſiue compoſitus uel cõfuſus,& in unam ſeipſum colligens ſubſiſtentiam,in unamq́ꝫ coercens nõ numerandam perſonam(Sabellianorum iſta eſt prauitas,in unam ſubſiſtẽtiam tres confundere ſubſiſtentias,& in unam perſonam eaſdem tres conſpergens perſonas) Vbi enim eſt trinitas,ô impijſſime,ſi in unam perſonam ſecundum uos trinitas ipſa colligitur, & in unam concurrat confuſibilem ſubſtantiam? Vel ubi unitas, ô furioſiſſime, ſi in tres eſſentias ipſa unitas efferetur, & in tres naturas dilatabitur, & in tres deitates multiplicabitur? Impium quippe eſt orthodoxis utrunqꝫ,& à ueritate prorſus proiectum eſt,tam ſingularitas ſecundum ſubſiſtentiam,quàm ternalitas in naturis. Illud enim ſtatim ad Iudaiſmũ deducit,& à ſeſe dicentem ſimul abducit;hoc uero ad paganiſmum deuoluitur,& in ſeſe aſſerentem conuoluit. Et aut omnino paganus eſt, qui hoc furioſe cum Arrio perhibet:aut Iudæus eſt,qui illud *impietatis cum Sabellio ſuſcipit. Et ideo bene à deiloquis ſancitum eſt,unitatem quidem nos ſapere una & ſingulari deitate, & identitate eſſentialis atque naturalis dominationis,trinitatem autem tribus inconfuſis ſubſiſtentijs,& diuerſitatem numerandæ perſonalis alternitatis,quatenus nec ipſum unũ Sabellianum remaneat,qui unum ubiqꝫ conſpiciens,omnem ſubſiſtentialem multitudinem abiecit;neque eadem tria præferat Arrius, ſi tria intelligantur per omnia, omnem unitatis uocem repellentia deitatis eſſentiæ atque naturæ. Quemadmodum igitur unum deum dicimus ſapere,ita & unam deitatem confiteri percepimus:& ſicut ſubſiſtentias tres exorare didicimus, ita & tres glorificare pſonas inſtruimur, non alium unum deum præter tres cognoſcentes perſonas, neqꝫ tres conſubſtantiales perſonas trinitatis,quæ ſunt,pater & filius & ſpirituſſanct⁹,alteras p̃ter unum deũ agnoſcimus:Et idcirco unum hæc tria,in quibus eſt deitas,prædicamus,& tria unum,quorum eſt deitas,annunciamus,ſiue(quod eſt accuratius ac manifeſtius dicere)quæ de-

us

Margin notes: al. perſancta — al. incopulabilis — al. dominus — al. impie

E

F

A us eſt atque agnoſcitur: hoc ipſum quippe & unum eſt, & tria creditur, & tria prædicatur, & unum ueraciter adnunciatur. Et neque unum, quod extra unum eſt, tria recipit: neque tria, ſecundum quod tria ſunt, unum admittunt, quod eſt & mirabile, & omni certe plenum ſtupore eſt. Hoc ipſum nanque & numerabile eſt, & refugit numerum. Numerabile quidem tribus ſuis ſubſiſtentijs, refugit autem numerum ſingularitate deitatis. Vnitas quippe eius eſſentiæ atque naturæ numerari penitus non admittit, uti non & differentiam deitatis introducat, & ex hoc eſſentiæ, & naturæ, & deorum multitudinem unum principium faciat. Omnis itaque numerus contubernalem habet differentiam, & omnis differentia atque diſcretio numerum ſupinducit, ut inſitũ. Numeret ergo beata trinitas nõ eſſentijs, nec naturis nec diuerſis deitatib⁹, æternis ue dominatiõibus. Abſit, ſicut inſaniũt Arriani, & ſicut nouæ tritheiæ, id eſt, ter deitatis latratores, eſſentias tres, & naturas tres, & tres dominatiões, & tres ſimiliter uaniloquentes deitates: ſed ſubſiſtẽtijs & proprietatibus intellectualibus perfectis, ſemotim ſubſiſtentibus, numero diuiſibilibus, & non diuidendis deitate. Diuiditur itaq; indiuiſe ſancta trinitas, & indiuiſe rurſus coniungitur. In perſonis nanq; diuiſionem habens, indiuiſa permanet & inſeparabilis per eſſentiam & naturã. Similiter & deitas. Et idcirco nequaq̃ tres deos dicimus, neq; tres naturas in ſancta trinitate glorificamus, neq; tres eſſentias in ea prædicamus, neq; tres confitemur deitates, non conſubſtantiales, non alterius ſubſtantiæ, non eiuſdem originis, neque alterius originis: neque quæ ſingulariter in ea prædicatur, in multitudine deducere permittimus. Nec quenquam eius unitatem diuidere ſinimus, neque tres quoſdam deos eſſe cognoſcimus, aut tres quaſdam naturas, uel tres quaſdam eſſentias deitatis nouimus, non unigenas, aut alienigenas, non eiuſdem ſapientiæ aut alterius ſapientiæ, ſed nec penitus deos aut naturas, uel eſſentias aut deitates agnouimus, uel cognoſcentes ſcimus. Sed & eum qui recipit uel ſapit aut nouit, anathematibus percellimus. Nos enim unum principium unius nouimus deitatis, unum imperium, unam poteſtatẽ, unã uirtutẽ, unã operationẽ, unũ conſilium, unã uoluntatẽ, unã dominationem, unum *modum, tam omnium quæ poſt eam ſunt, creatricem, quamq; prouidam & ſtabilientem atque conſeruatricem, unam dominationem, unam ſempiternitatem, & quæque ſunt talia ſingularia & incompoſita unius eſſentiæ atque naturæ, in tribus eſt perſonalibus ſubſiſtentijs, neq; ſubſiſtentias confundentes, & in unam eas ſubſiſtentiam deducentes, neque unam eandem eſſentiam partientes, & in tres eam eſſentias diſcerpentes. & unam ex hoc diuidentes deitatem, ſed eſt unus deus, una deitas in tribus ſubſiſtentijs fulgens, & tres ſubſiſtentiæ & perſonæ in deitate una cognoſcuntur. Propterea perfectus deus eſt pater, perfectus deus eſt filius, perfectus deus eſt ſpirituſſanctus, idcirco quod unam eandem que ſingula quæque perſona inſeparabilem, indiminutam, atque perfectam habet deitatem. Et iuxta quod deus quidem eſt, *ipſum exiſtit unumquodq;, dum ſeorſum conſideratur, ipſa intelligentia, quod non eſt ſeparabile, ſeparante, ut pater tamen & filius & ſpirituſſanctus, aliud & aliud & aliud nõ dicantur. Et idcirco hæc à dei capacibus prædicamus, deus, & deus, & deus, ſed unus eſt hæc tria deus. Non enim alius deus pater, nec alius deus filius, neque alius iterum deus ſpirituſſanctus: quia nec alia natura eſt pater, nec alia natura eſt filius, neque alia iterum natura eſt ſpirituſſanctus. Hoc enim etiam multos atque diuerſos deos opinatur, multaſq; & uarias generat deitates: ſed deus quidem eſt pater, deus uero eſt filius, ſimiliter deus eſt & ſpiritu ſſanctus, eo quod indiuiſe & indiminute eædem tres perſonæ una impleantur deitate, & in unaquaque earum funditus tota ſit. Nam deitas diuiſionem non ſuſtinet, & in tribus ipſis perſonis plenifice atque perfecte, non partibiliter, ſiue ex parte eaſdem implens perſonas, ſed in unaquaque exiſtens pleniſſima & una permanens, licet in tribus perſonis monſtretur, & ad deorum multitudinem non excurrens, licet in tribus ſit ſubſiſtentijs, ut non corporalem quandam ſuſtineat ſectionem, quæ certe eſt impaſſibilis, & incorporea, & pati neſciens, quæ creaturæ ſunt propria. Eſt igitur cum hoc quod

al. tritiç
al. latrant dectores
al. motum
al. idipſum

B

C

quod deus, pater ipſe pater, et neque filius, neque ſpirituſſanctus, ſed quod filius eſt D ſecundum ſubſtantiam, et quod naturaliter ſpirituſſanctus exiſtit, et eſt, cum hoc quod deus eſt filius, ipſe filius, et neque pater, neque ſpirituſſanctus, ſed quod pater ſecundum naturam prædicatur, et quod ſecundum ſubſtantiam ſpirituſſanctus conſpicitur et eſt, cum hoc quod deus eſt ſpirituſſanctus, ipſe ſpũſſanctus, & neque pater eſſe cernitur, neque filius eſſe ſuſpicitur, ſed quod pater ſecundum eſſentiam creditur, & quod filius ſecundum naturam adnunciatur. Hoc quidem propter naturam & identitatem ſubſtantiæ & cognationem eſſentiæ, illud uero propter alterificas horum trium proprietates, propterq́ diſſimilitudinem proprietatum, quæ inconfuſe unamquanque figurant perſonam. Sicut ergo eſſe deus unaquæq; inconuertibiliter poſſidet, ita & proprietatem, per quam ipſa perſona figuratur, immutabilem & immobilem obtinet, quæ eidem ſoli eſt inſita, & ab ipſis alijs perſonis eam diſcernit, & conſitam atque cohonorificandam, conſubſtantialem quoque & conſeſſiuam trinitatem abſque concluſione conſeruat. Trinitas igitur eſt, non ſolum una deitatis perfectione perfecta, ſed ſuperperfecta, & ultra deitatem gloria ac ſempiternitate & imperio non diſpertita neque alienata. Neque enim creatum quid aut ſeruile eſt in trinitate, neque ſubintroductitium, tanquam quod prius quidem non extiterit, poſtremo uero introgreſſum. Neque igitur defuit patri filius, neque filio ſpirituſſanctus, ſed inconuertibilis & incommutabilis eadem trinitas ſemper eſt. Et de ſancta E quidem ac conſubſtantiali, ſempiternaq́ & principali, omniumq́ opifice & regina trinitate qualiter ſentiam, atque glorificem & uenerer, (ut breuiter dicere ſuppetit) manifeſte uobis aliquid unumquodq; digeſſi. Neque enim amplius quid fari permittit harum ſynodicarum ſyllabarum compendium. Qualiter quoque & de incarnatione unius, & de eadem uenerabili trinitate dei uerbi & filij clementiſſima atque admirabili, hoc eſt, de ſubmiſſa exinanitione, ad nos quoq; terrenos diuina atque deifica deſcenſione, teneam atque ſentiam, & tenere à ſanctis patribus, qui ſecundum uos à deo inſpirati ſunt, mihi eſt traditum, tanquam coram ipſa ueritate, quæ conſpicit uniuerſa, ſynodicam hanc literam ſcribens, expono, & ad ueſtrum deſtino ſapientiſſimum auditum. Credo & de hac, ſanctiſſime, quod deus uerbum, unigenitus patris filius, qui ante omnia ſecula & tempora impaſſibiliter de eodem natus eſt deo & patre, miſerationem induens, & humanitatis miſericordiam circa humanum noſtrũ lapſum, ſpontanea uoluntate, & dei gignentis conſilio, & diuino complacito ſpũ, non ſeparatus à gremio gñantis, ad nos humiles deſcendit, ſicut eiuſdem uoluntatis patri & ſpiritui, ita & eſſentiæ inexplicabilis, & naturæ circunſcriptionem nullo modo ſuſtinens, aut ſecundum nos localem tranſmeatum naturaliter ſciens efficere diui- F nam operationem, & uterum intactum uirginitatis ingreſſus, caſtitatem luſtratam Mariæ ſanctæ, præclaræq́, & quæ dei ſunt ſapientis, & ab omni contagione liberatæ & corporis & animæ & intellectus, incarnatus, qui erat incarneus: & formam ſuſcepit noſtram, qui ſecundum diuinam eſſentiam, quantum ad habitum & ſpeciem, inexformabilis: & corporatur ſecundum nos, incorporeus. Et homo iuxta ueritatem efficitur, qui ſemper deus cognoſcitur: & materno uentre geſtari monſtratur, qui ſempiterni patris in ſinu eſt: & intemporeus, principium recipit temporale, non per phantaſiam factus hæc omnia, (ut Manichæis & Valentinis uidetur inſanis) ſed re & ueritate totum ſeipſum exinaniens paterna & propria uoluntate, & totam noſtram aſſumens maſſam, carnem inquam nobis conſubſtantialem, & animam rationalem animabus noſtris contribulem, & mentem menti noſtræ comparem. Hic itaque homo eſt, & cognoſcitur, & homo ſecundum ueritatem factus eſt ab ipſo ſummo conceptu de ſanctiſſima uirgine. Homo enim χωμαζερ fieri uoluit, ut ſimili conſimilem mundificaret, & cognato cognatum ſaluificaret. Ideo uirgo ſancta accipitur, & anima corpuſque ſanctificatur, quæ ita miniſtrauit in incarnatione creatoris, ut munda, & caſta, atque incontaminata. Incarnatur ergo uerbum deus, quod noſtrum eſt, non præfactæ carni copulatus, præformatoue atque in ſeſe præſubſiſtenti

Nota de puritate conceptionis B. Mariæ

aliquando

A aliquando corpori cōlinitus,uel animæ præexiſtenti coniunctus,ſed tunc his ad ſub-
ſiſtendum uenientibus, quando eis ipſum uerbum & deus naturaliter copulatus eſt,
contemporalem habens unitionem atque ſubſiſtentiam,& nō ante ueriſſimum ipſi-
us uerbi conuentum in ſeipſis unquam extiterunt, uel cuiuſpiam ſecundum nos al-
terius hominis penitus extiterunt,ſed cum uerbi ipſius naturali conuentu ſubſiſten-
tia habitura concurrerunt,& nec quantum in ictu oculi hanc illam priorem haben-
tia, (ſicut Paulus Samoſatenus perſtrepit atque Neſtorius) Simul quippe caro,ſi-
mul dei uerbi caro,ſimul caro animata rōnalis,ſimul dei uerbi caro aīata rōnalis. In
illo itaque,& non in ſemetipſa habuit exiſtentiam unam. Cum conceptu quippe uer
bi hæc ad ſubſiſtēdum prolata ſunt,&ſecundum ſubſiſtentiam ei unita ſunt,qñ ad ſub
ſiſtēdum prolata ſunt,quæ certe uera eſt & inſeparabilis,quæ neque diuiſionē perpe
titur,neque mutabilitatē,aut confuſionē admittit ab ipſo prolata,&in ipſo conſiſten
tia,& cū ipſo compoſita,nullumq́ prorſus tempus propriæ conſtitutionis tulerunt,
quod inconfuſam atque inſeparabilem ad eum compoſitionem præcederet.Ex inui-
olabili nanq́ et uirginali ſanguine ſanctæ atq́ immaculatæ uirginis Mariæ uerbum
uere factum eſt incarnatum, & ueraciter homo,et in utero uirgineo deportatus, &
B tempus expleuit legitimi puerperij,et per ſingula naturalia, et peccatum non trahen
tia, nobis hominibus ſimilis factus, noſtramq́ non dedignatus paſſibilem uilitatem,
naſcitur deus humano corpore,ſimiliterq́ et habitu animam rationalem et incorpo-
ream habens,quod ipſe in ſemetipſo et nequaquā alter rationali animauit ſpiritu, et
uirginem generantem conſeruat,et θεοτόκον eam proprie et ueraciter demonſtrauit:
uel ſi Neſtorius uecors ſcinditur, et eius deo rebellis exercitus lachrymatur,et lamē-
tatur,et eiulat,et iterum cum eo diſcerpitur. Deus itaque erat,qui ex ſancta uirgine
dei genitrice Maria eſt,et ſecundam hanc temporalem propter nos natiuitatem ſuſ-
cepit poſt primam eius & ſempiternam illam ex patre,naturalemq́ ineffabilem nati-
uitatem, quanquā incarnatus, naſcebatur ob ſimilitudinem noſtri carnalium. Totus
deus collaudandus,totus idem ipſe apparens homo perfectus,deus idem noſcendus,
perfectus homo idem ipſe innoteſcendus, ex duabus quippe naturis unitionem ha-
buit deitate & humanitate,& in duabus perfectis noſcebatur naturis deitate & hūa-
nitate. Neq́ enī unitioni mutatio quælibet uel confuſio interceſſit, neque differentiæ
dualitatiq́ formaꝝ ſiue ſubſiſtētiaꝝ poſt unitionē diuiſio quædā aut ſectio eſt intro-
miſſa, licet hoc contriſtet quidem furentē Neſtoriū, illud uero tabefacit Eutychem
deſipientem. Nam quæ ſecundum ſubſiſtentiam ad inuicem uniuntur,neque muta
tionem acceptant,neque diuiſionem agnoſcunt:neque ſcit,quæ confuſionis ſunt pro-
C pria,neque ſectionis diſcit indicia.Iuxta quod apparet Eutyches ignorans,atque Ne-
ſtorius, & unitionis ſecundum ſubſiſtentiam non addiſcentes uirtutem, iuxta quam
& incarnatum eſt uerbum, & caro animata & intellectualis,immutabiliter deifica-
ta eſt:hic quidem in confuſionis pelagus iactatur,hic uero in diuiſionis uoragine de-
ijcitur. Et idcirco ille quidem refugit confiteri dualitatem naturarum, hic uero
unam dei uerbi naturam incarnatam ſe ſubtrahit prædicare, licet unam eius compo-
ſitam ſubſiſtentiam dicere metuat: *timorem refugæ metuit, ubi timor nullus inha- al. timore refugę mentis
bitat. Nos uero ſenſu uiuido utriuſque horum ſeruilem propellentes amentiam,
& ſuper petram pietatis ſtantes intrepidi, & ſecundum ſubſiſtentiam uerbi ad car-
nem,quæ ex nobis eſt, intellectualem & animatam, conuenientiam prædicamus, &
unum CHRISTVM & filium incarnatum uerbum obſecramus,& unam eius
ſubſiſtentiam compoſitam dicimus, & in duabus eum adnunciamus naturis, & du-
as eiuſdem dei uerbi natiuitates credimus, unam quidem ex deo patre, quam in-
temporalem & ſempiternam ſcimus,ſecundam ex dei genitrice matre,quam & mo
dernam & temporalem cognoſcimus, & unam dei uerbi naturam in eo incarnatam
glorificamus.& non ſicut Apollinaris,Eutycheſq́ & Dioſcorus dicūt,ſed ſicut ſapi-
ens nobis tradidit Cyrillus,& quæ ſunt naturaꝝ ſaluari dicimus propria,& unitarū
differenti

differentiã non reijcimus, quæ ut in naturali quidem dicitur & eſt qualitate, in eſſen D tiali uero intelligitur & eſt quantitate: & neque Neſtorianam ſectionem metuimus, neq; Eutychianam mutationem ueremur: quia neque ſicut inſulſus Neſtorius, affe-ctualem unitionem dicimus: aut in ſontimam, quod eſt honoris æqualitatem, aut obuliam, quod eſt conſilij concordiam, nec uoluntatum mouentium identitate deli-ramus hanc conuentionem: neque ſicut Eutyches à deo propulſus, ſecundum confu ſionem quandam aut mutabilitatem dei uerbi & carnis intellectualiter animatæ, ſi-ue naturarum atque ſubſtantiarum & formarum compoſitionem garrimus, ex qui bus in CHRISTO admirabilis facta eſt conuentio: unde regiam uiam & mediam gradientes, & confuſionem & ſectionem abominamur, ſolam autem ex animo ue-neramur inconfuſam, ſimulq; indiuiſam deitatis atque humanitatis unitionem, quam ſolam intelligendo cognoſcit naturalis atque ſecundum ſubſiſtentiam conuentio. Hanc quippe cum alterutrum copulatam deitas & humanitas habuerunt, ut neque conuerſionem ſuſtineant, neque diuiſionem patiantur. Vnitatis nanque ratio, quæ naturalis (inquam) eſt atque ſecundum ſubſiſtentiam, (neque enim alteram unitio-nem in Chriſto præter iſtam agnoſco) non ignorat quidem differentiam, diuiſionem autem prorſus expellit. Quæ uero ad unitatem concurrerunt, inconuerſa conſeruat, partitionemq; unitorum non admittit, & ideo ex deitate & humanitate, & ex dua-

al. diphia

bus naturis Chriſtum nominantes, & deum eundem & hominem, & *diphyan, quod E eſt, bis genitum, duplicemq; ſecundum naturas prædicamus. Similiter autem & in deitate perfectum, & in humanitate eundem ſcimus perfectum: idcirco & in dua-bus eum docemus naturis, & patri conſubſtantialẽ ut deum hunc ipſum aſſerimus, & conſubſtantialem matri & nobis hunc ipſum hominem aſſerimus, uiſibilem hunc ipſum & inuiſibilem, creatũ hunc ipſum ſimiliter & increatũ, corporeũ hunc ipſum & incorporeũ, contrectabilẽ hunc ipſum & incontrectabilem, circunſcriptum eun-dem & incircunſcriptum, terrenum eundem & cæleſtem, carneum hunc ipſum, ani matum rationabiliter & deificatum, recentem hunc ipſum & ſempiternum, humi-lem hunc ipſum & ſublimiſſimum, & quæque duplicis inſeparabiliter reperiuntur naturæ: uel ſi quædam ſemper extitit, ut ſempiternam habens naturam: quædam ue-ro propter nos in nouiſſimis temporibus inconuertibiliter factus eſt, utpote huma-

al. inſepara-biliter

nam aſſumens naturam. Si igitur inconuertibilis erat, & inſeparabilis erat unitio, ſic-ut & inconuertibilis eſt, & inſeparabilis permanet* duo immutabiliter differentia ſi-gnificantur, & inſeparabili alteritate conſulgent naturæ & ſubſtantiæ, quæ & formæ conſiſtunt, ex quibus ineffabilis unitio facta eſt, & in quibus unus idem'que Chriſtus conſpicitur. Vnum nanque quod ex ipſis effectum eſt, non iam dualiter diuiſum, F ſed eorum ex quibus factum eſt ſine ſectione & tranſuerſione demonſtrat ſubſiſten-tiam. Quæ enim extat perſona compoſita ex inconfuſo conſtans temperamento, par-titionem conuenientium neſcit, ſed eſſe unum, & permanere unum indiuiſum ſorti-tur: & neque duo, iuxta quod unum exiſtit, efficitur: neque confundit, & in ſingula-rem redigit unitatem, naturalem'que & eſſentialem identitatem ea, ex quibus natu-raliter conuenit: ſed eſt unum & duo, hoc ipſum agnoſcibile: unum quidem, ſecun-dum ſubſiſtentiam atque perſonam: duo uero ſecundum ipſas naturas atque natura-les earum proprietates, ex quibus eſſe unum ſortitur natura duplex & unum per-manere ſeruabit. Vnde idem ipſe unus manens Chriſtus, & filius, & unigenitus, in-ſeparatus in utriſque naturis conſpicitur, & quæ ſunt utriuſque ſubſtantiæ naturali-ter operabatur, ſecundum inſitam unicuique eſſentialem qualitatem ſiue natura-lem proprietatem. Quod ſi naturam haberet ſingularem & inconiunctam, ſicut & ſubſiſtentiam atque perſonam, non ageret utique unus, idem'que filius, & Chriſtus, profecto quæ utriuſque erant naturæ. Quando enim deitas expers eſt corporis, quo-modo naturaliter opera corporis operata eſt? uel quomodo corpus deitate fruſtra-tum, actiones operatũ eſt, quæ eſſentialiter deitatis eſſe noſcuntur? *uerum Emma-nuel, dum unus eſt, & in eo ipſe utraque, id eſt, deus & homo, quæ naturæ utriuſque ſunt,

A ſunt, *naturaliter geſſit, ſecundum aliud quæ geſta ſunt operans, ſecūdum quod de* al. ueraciter
us quidem eſt, idem ipſe quæ diuina ſunt, ſecundum quod homo idem ipſe eſt, quæ humana ſunt, ſeipſum omnibus uolens oſtendere, quod deus idem ipſe & homo ſit: & ideo idem ipſe, tam quæ diuina ſunt agit, quàm quæ humana, ſimiliter & dicit, & loquitur. Non alius quidem miracula operatus eſt, alius autem perpetrauit humana, paſſionesq; ſuſtinuit, ſicut & Neſtorius uult, ſed unus quidem idemq; & Chriſtus, & filius, qui & diuina geſſit & humana, ſecundum aliud uero, & aliud, ſicut diuinitus proteſtatus eſt Cyrillus, quia & in utriſq; habuit poteſtatem inconfuſam, necnon & impartibilem. Secūdum quod deus ergo, ſempiternus idem ipſe exiſtebat, patrabat miracula: ſecūdum quod homo uero, idem ipſe modernus agnoſcebatur, faciebat humilia & humana. Sicut ergo in Chriſto utraq; natura indiminute proprietatem ſuam cuſtodit, ita & operatur utraq; forma cum alterius cōmunione, quod proprium habuit, uerbo quidem operante quod uerbi eſt, cum communione ſcilicet corporis: & carne exequente quod carnis eſt, communicante ei uidelicet uerbo in eadem operatione, dum quando hæc in una ſubſiſtentia cognoſcantur, & in una perſona conſideretur, & inſuſſiſſimam ſectionem propellant. Neq; enim diuiſe operabantur propria, ut & diuiſionem earum ſuſpicemur. Non exultet pro hoc Neſtorius, ſeipſum ſedu*
B cens τῷ ὑφ... erroneus, idcirco quod utraq; forma in uno Chriſto & filio, cum alterius communione operabatur quod ꝓpriū habuit. Neq; enī ab altera eius diſſidens, quod ꝓpriū habuit operabatur. Nec enim ſecundū duos Chriſtos aut filios, qui operantur, glorificamus, unū quidē ſecundum naturā filium & Chriſtum, quæ mira ſunt: ſecundū uero, ſecundū gratiam filium & Chriſtū, quæ humiliora ſunt, quanquā duas formas quæ communiter operantur, edocemus, unamquanq; ſecundum ſuam naturalem ꝓprietatem, ſed unum eundemq; filium & Chriſtum, qui & ſublimia & humilia naturaliter operatur, ſecundum uniuſcuiuſq; duarum eius naturarum naturalem & eſſentialem qualitatem aſſerimus. Naturæ nanq; incommutabiles manentes & inconfuſæ, & duæ manifeſte cognoſcendæ, & non confuſibiliter copulatæ, his penitus non erūt fruſtratæ, uel ſi in una ſubſiſtentia monſtrabantur, nō uane proſiliant Eutyches & Dioſcorus nequaquam non exiſtentes impiæ confuſionis prolatores, ſed unaquæq; natura cum alterius communione agebat quod proprium habuit, & diuiſionem refugiēs, & conuerſionem ignorans, & differentiam ad alteram conſeruans, communionemq; & compoſitionem, inſolubilem atq; indiſruptam perſaluans. Hinc pie ſencientes, & ſuper terminos rectæ fidei conſiſtentes, ſicut unum eundemq; Chriſtum & filiū operari utraq; dicimus, eo quod deus idem ipſe erat & homo, nullamq; excogitamus cō*
C fuſionem, ita nec utranq; formam cum alterius communione operari propria diſſerentes, eo quod duæ formæ in uno eodemq; Chriſto naturaliter propria operantes, exiſtunt, nullam penitus conſideramus diuiſionem, ſicut hic quidem Eutyches, illic uero nobis uult calūniari Neſtorius, e diuerſo adinuicē conſiſtentes, & aduerſum nos pios impiū prælium partientes: quos pro nihilo reputantes, & utriuſq; naturæ utranque nouimus operationem, eſſentialem dico, naturalem, & congruam, indiuiſe de unaquaq; procedentem eſſentia & natura, iuxta inſitam ei naturalem atque eſſentialem qualitatem, & inſeparabilem ſimulq; inconfuſam alterutrius eſſentiæ συμπεπλεγμένην una ſecum cooperationem adducens. Hoc quippe & operationū, quæ in Chriſto ſunt, differentiam facit, ſicut & naturarum. Non itaq; idipſum eſt deitas & humanitas ſecundum qualitatem unicuique naturaliter inditam, licet in unam ſubſiſtentiam ad inuicem ineffabiliter concurrunt, & in unam perſonam ſunt inconfuſe compoſitæ, & unum eundemq; nobis Chriſtum & filium effecerint, ſecundum ſubſiſtentiam adinuicem concurrentes atque compoſitæ. Etenim deus uerbum eſt, & non caro, quanquam carnem rationaliter animatam aſſumpſit, hancq; ſibi unitione naturali & ſecūdum ſubſiſtentiam aduniuit. ipſa uero caro eſt animata rationaliter, & non uerbum, licet dei uerbi caro conſpicitur. Et ideo neque eandem habent indifferēter operationem adinuicem poſt unitionem naturalem ac inconfuſam, id eſt, ueram & ſecun*

dum ſubſiſtentiam, neq; unam ſolam earum operationem dicimus, ſiue eſſentialem et naturalem, penitusq; indifferentem, quatenus eſſentiam unam et unam naturam eas cognoſcamus, quæ ab Acephalorum pueris luditur, et ipſis uerbis impudenter profertur compoſita. Quemadmodum igitur utriuſq; eſſentiæ atque naturæ, ex quibus nobis in Chriſto inconfuſa facta eſt unitas, & unum Chriſtum perfecit, & filium totum deum, totum eundem ipſum credendum & hominem, utranq; naturalem confitemur operationem, ne naturas, quæ inconfuſè unitæ ſunt cõfundamus. Siquidem & ex operationibus tantum ſecundum eos, qui ſunt talia callentes, naturæ noſcũtur, & eſſentiarum ſemper differentiam ex differentia operationum eſt inſitum comprehendere: ita & omnem uocem & operationem, ſeu diuina quædam ſit & cæleſtis, ſiue humana atq; terrena, ex uno eodemq; Chriſto & filio edocemus procedere, ex unaq; eius compoſita & ſingulari ſubſiſtentia *incarnatum dei uerbũ extabat, qui & utranque inſeparabiliter & inconfuſe operationem, ſecundum naturas ſuas à ſeipſo naturaliter proferebat. Secundum diuinam quidem naturam ſuam, iuxta quam erat etiam patri conſubſtantialis, diuinam & inexplanabilem: ſecundum humanam uero, iuxta quam & hominibus nobis ipſe conſubſtantialis manſit, humanã atq; terrenã, unicuiq; naturæ amicam & congruam, & non ſinens quenquam aſpicientium ſcandalizari, quod non ſit idem ipſe deus & homo, qui hæc & illa naturaliter operabatur. In eo q; dem, quod idem ipſe unus Chriſtus & filius operabatur, utranq; Neſtorij cœnolentam obſtruens exfluentiam: nec enim duos iuxta eum Chriſtos & filios, ſic dicimus, qui operatur hæc atq; illa obſecrat: in eo uero quod oſtendebat, quæ utriuſque naturæ ſunt propria, inconfuſa poſt unitionem manentia, & utranque hunc ipſum ſimiliter proferentem operationem ipſa naturali ratione cognoſcendam naturarum, propriamq; naturam naturaliter explanantem, ex qua inſeparabiliter atque naturaliter emanabat, & eſſentialiter exundabat, Eutychetis elareopon * conſopiebat confuſioni ſocium germen: deinde partu noſtro natus, lacte nutritur, & creſcit, & corporales ætates diſcurrit, donec & ad humanæ ætatis perfectionem pertingeret, & eſuriem noſtram, & ſitim, & faſtidium iuxta nos ex itinere ſuſtinet. Faciebat quippe & incedendi ſimiliter nobis operationem, quæ humaniter actitata, ſecundum humanã ſubſtantiam progrediens, humanæ eius naturæ erat oſtenſio. Unde & ex loco, ſicut nos, ad locum cõmigrabat: quia & ueraciter factus eſt hõ, & naturã noſtrã habuit indiminute, & circunſcriptionem carnis ſuſcepit, & habitum nobis competentẽ indutus eſt. Corporalis enim, id eſt, corporis & forma ipſius habitus exiſtit, iuxta quam in utero conceptus formabatur, & quam ſemper ſeruauit, & in ſeculum indiuiſe conſeruabit. Idcirco eſuriẽs cibabatur, ideo ſitiens potabatur, & ut homo bibebat: ideo pueriliter baiulabatur, ulnis uirginalibus ſuperuectus, & materno ſinu repoſitus: ideo fatigatus ſedebat, & ſomni indigens dormiebat. ſed & dum cæderetur dolebat, & uerberatus patiebatur, & dolores ſuſtinuit corporis, manus & pedes transfixus. Dabat itaq;, cum uolebat, humanæ naturæ tẽpus operari & pati quæ ſua ſunt, ne forte phantaſia quædam et uiſio inanis, *nominabilis eius iudicetur incarnatio. Neque enim inuoluntarie hæc uel neceſſitate ſuſcipiebat, uel ſi naturaliter ea et humane admittebat, et humanis motionibus actitabat atque operabatur. Abſit hæc abominabilis ſuſpicio. Deus nempe erat qui hæc pati carnaliter acquieſcebat, uti nos proprijs paſſionibus ſaluaret, et per hæc nobis immunitatem impartiret, quando pati, agere que et operari humanitus idem ipſe uolebat, & conſiderantibus prodeſſe decernebat, propter quos et homo ueraciter factus, naturales motus atque carnales moueri naturaliter ad operandum uolebat, dum inſidiatores inſidias audacter delectabantur perficere. Corpus enim ſe paſſibile et mortale atque corruptibile induit, et naturalibus noſtris atque irreprehenſibilibus ſubijciens ægrimonijs: et huic, quæ naturæ ſuæ decenter conueniebant, pati atque patrare indulſit uſque ad reſurrectionem ex mortuis. Ibidem quippe & paſſibile noſtrum, & mortale, atque corruptibile diſſoluit,

al. incarnat' deus

al. conſpiciebat confuſionis ortum germen

al. non mirabilis

D E F

A ſoluit,& horum nobis libertatem donauit. Quæq; igitur humilia atq; humana ſunt,
ita ſponte ſimul & naturaliter,manens etiam in his deus,demonſtrabat. Erat nanque
ipſe ſibi ταμιας ac reconditor paſſionum humanarum & actionum,& non ſolum re-
conditor,ſed & arbiter,quanquam natura paſſibilis erat, qua naturaliter incarnatus
erat. Et ideo erant humana eius ultra hominem,haud quidem,quod natura humana
non fuerat,ſed quia ſponte factus eſt homo:& homo ſponte factus,hæc recipiebat:&
non tyrannice uel neceſſitate,ut nos plerunq;, & inuoluntarie, ſed quando & quan-
tum conſulebat,& permitteret ipſe,tam eos qui afflictiones ingerebant,quamq; ipſas
paſſiones,quæ ſecundum naturas agebantur,adnuebat. Verum diuina præclara que
& ſublimia,& nimirum noſtram uilitatem ſuperantia,quæ erant miracula & prodi-
gia,& admirandorum operum prolatio,quæ erant, inſeminata conceptio, Ioannis
intra uterum exultatio,partus ipſe incorruptibilis, illibata uirginitas, quæ ante par- Lucæ.1.c
tum & in partu & poſt partum eſt intemerabilis, paſtorum cæleſtis inſtructio, ma- Lucæ.2.a Mat.2.a,b
gorum ſtelliuoca conuocatio,munificentia cum hac ſimul & adoratio,literarum in-
docilis ſcientia.quomodo nanque hic(inqunt) literas ſcit,dum non didicerit? partim Ioan.7.b
redarguens amicorum ignorantiæ maleuolum deſiderium,ex aquis uinalis refectio, Ioan.2.b
infirmorum corroboratio,cæcorum aſpectus,*emundatorum erectio, paralyticorũ al.emendatorum
B *conſtructio,claudorum recte currendi motio,leproſorum ſupermicans mundatio, al. cõſtrictio
eſurientium repentina repletio,perſequentium orbitas,uentorum mitigatio, maris
tranquilla ſedatio,ſuper aquas corporalis inceſſio, immundorum ſpirituum expul-
ſio,elementorum ſubita conturbatio,ultronea ſepulchrorum apertio,ex mortuis tri-
duana reſurrectio,corruptionis*mortuorum deſtructio,mortis indeficiens deiectio, al. non moritura
cuſtoditi ſignaculi lapidis & ſepulchri incoercibilis exitus,ianuarum clauſarum inde-
trectabilis ingreſſus,in cælum à terra * nimirum admirabilis & corporalis aſcenſio, al.nimium
& omnia quæ his ſunt ſimilia,& ſermonis naturam, & uocis uirtutem tranſcenden-
tia,& omnem humanum intellectum ſuperãtia:quæ omnia ultra naturam & ſermo-
nem humanum effecta,diuinæ dei uerbi eſſentiæ atq; naturæ profecto exiſtebant in-
dicia,etſi per carnem agebantur & corpus, & non ſine carne rationaliter animata ge-
rebantur,non tamẽ propter hæc deum uerbum æſtimemus carneum, nec abſque cor
pore aſtruamus,idcirco quod ea patrabat,quæ corpora ſupercellunt. Etenim uerbũ
ueraciter caro factum eſt,& incarnatum,abſq; mendacio corporatum eſt, & unus fi-
lius cognoſcebatur, qui omnem ex ſe proferebat operationem , diuinam & huma-
nam,exiguam & immanem,humilem atq; cæleſtem,carnalem & incorpoream,uiſi-
bilem & inuiſibilem,circunſcriptam & incircunſcriptam, conuenientem naturarum
C eius dualitati, & ex ſeipſa eam inceſſabiliter prædicantem,& flagranter ad nuncian-
tem. Vnus itaq; idemq; dum ſit ſecundum ſubſiſtentiam filius indiuiſus, & duarum
naturarum idem ipſe noſcatur, ſecũdum aliam quidẽ diuina ſignacula opabatur, ſe-
cundum aliam uero humilia recipiebat. Et propterea à deo inſtructi adſeuerant, qui
pro Chriſto deo præmijs coronati ſunt,& loqui diuinitus acceperunt, diuinas nobis
intelligentias contexentes,ſicut cum audieris unius filij contrarias uoces cõuenienter
naturis ipſis,quæ dicuntur,partire:ſi quidem quid magnum & diuinũ eſt,diuinæ na-
turæ exhibens: ſi uero quid paruum eſt et humanum, humanæ reputans: ſic enim et
diſſonantiam uocum effugies,unaquaq; natura proprietates quæ ei ſunt inſitæ, rece-
ptante,et ipſum filium unũ tam ante omnia ſecula,q̃ modernum ſecũdum ſacras ſcri
pturas confiteberis. Sed et hoc in uno filio aſſerunt,oẽm quidẽ operationẽ nullus ab
uno filio ſequeſtrauit. Cuius uero naturæ ſit quod gerit,p ꝓpriã operationẽ inſinuet.
ergo nimis pulcherrime ab eis eſt explanatũ,unũ qdẽ confiteri Emmanuel(ita quip
pe deus uerbum incarnatus nuncupatur)et eundem omnia patrare, et non alium,et
alium tam ſublimia,quamq; exigua citra ullam diſtantiam,per quæ et eius naturarũ
inconfuſa dualitas recognoſcitur,et in ſubſiſtẽtias duas atq; perſonas ipſe prorſus nõ
diſpertitur, ſed eſt unus idem'que filius,et Chriſtus inſeparabilis in duabus indiui-
ſe agnoſcendus naturis , et ipſius unius filij cuncta eſſe certificamur , et omnes eius

& uoces & operationes credimus, licet quædam earum ſint deo decibiles, quædã uero ita rurſus humanæ, quædã uero mediũ quendam ordinẽ obtinent, tanq̃ habentes in hoc ipſo deo dignũ quid & humanũ. Huius uero adſerimus eſſe uirtutem etiam illã, quæ dicitur noua & deiuirilis operatio, non unã exiſtentẽ, ſed diuerſi generis ac differentem, quã ex Areopago à Paulo egregio diuinitus captus deo uocatus aſſeruit Dionyſius, utpote deo decibile in hoc ipſo & humanum habentem, perq; alacrem atq; compoſitam περιφραστικῶς dictionem uniuſcuiuſq; ſubſtantiæ atq; naturæ, unamquanq; perfecte ſignificantem operationem. Ante ſecula igitur eſſe deum, uerbum glorificantem, patriq; coæternum, temporalem ſuſtinuiſſe adnunciamus natiuitatem, qua ex uirgine, uere ac proprie dei genitrice Maria incarnatus *naſcebatur. Et idcirco duabus natiuitatibus naſci à pijs merito creditur, & perfectus idem exiſtens in deitate, perfectus erat idem in humanitate, nequaquam per differentiam ſubſtantiarum diuiſus, neq; p identitatem ſubſiſtentiæ atq; perſonæ, naturas ipſas deducens ad identitatem ſubſtantiæ, ſed ex quibus ſecundum ſubſiſtentiam naturis eſt declaratus, in ipſis inſeparabilis manſit, omnia ſapienter & uere noſtra gerens opera, & paſſiones naturales atq; irreprehenſibiles, quæ procul à macula atque pollutione ſunt, & in quibus cuiuſpiam peccati ueſtigium non reperitur. Peccatum nanq; non fecit, nec quilibet dolus in ore eius prorſus inuentus eſt, & connutritus unà nobiſcum humane, utpote qui ſciebatur homo perfectus, etiam deus idemq; indiminute extabat, miraculaq; ut decuerat faciens. Perfectus quippe deus noſcebatur, quamuis eſſet humanæ carni intellectualiter animatæ commixtus, ad ſpontaneam paſſionem aſcendit, & ultro Iudæis eſt proditus: immo ipſe ſeipſum illis ob ſalutem hominum ſponte prodidit, & ligatur, & colaphis cæditur, & inſpuitur, & flagellatur, & illuditur, & chlamyde purpurea tanquam rex omnium reinduitur, & arundo tanquam ſceptrum regium regaliter ei contraditur, & Pilato iudicante damnatur, ad extremum patibulo cõfigitur, & manibus atq; pedibus cruenratur, ſalutiferæ cruci conclauatur, & cum latronibus leuatur, & acetum potat, & fel deguſtat, & magne uociferans animam tradidit patri, & latus lancea perforatus, ſanguinem quoq; & aquam ſalutarem poſt mortẽ profudit, & emortuus de cruce deponitur, & accuratur, & myrrha conditur, & ſepultura triduana ſepelitur, & triduanus reſurgens, de ſepulchro progreditur, & unà ſecũ cunctos mortuos ſuſcitat ex ſepulchro, ex corruptione ad *immortalitatem eos perducens per ſuam reſurrectionem ex mortuis: & diſcipulis, reſurgens à mortuis, manifeſtatur: & cibo ac potu rei fidem accommodat, & tactu manuum apoſtolicarũ carnis propriæ reſurrectionem, & ſpiritumſanctum eis impertit, tanquam cognatũ ſibi atq; connaturalem, & eleuatur in cælos, immo uti cælorum dominator aſcendit, & dexteræ aſſidet genitoris, ſolium habens paternum & regale & ſublime. Vnde & iterum ueniet iudicium uiuorum & mortuorum facturus, & ſingulis redditurus ſecundum opera, quæ unuſquiſq; operatus eſt, ſiue frugi, quæ bona geſſit, ſeu nequam & uituperabilia operatus eſt, quem unà cum patre & ſpirituſancto omnino regnare credimus, regnum uero immortale, & finem nequaquã aut terminũ ſuſcepturum. Sed & de incarnationis diſpenſatione, hoc eſt, de admirabili dei uerbi incarnatione, qualiter dico ac ſentio, breuiter demonſtraui. Verum de principio uiſibilis mundi, & conſtitutione quæ facta eſt, & conſummatione quam non longe ſuſcipiet, confiteor deo honorabilis, quod omnia non tantum uiſibilia, ſed & inuiſibilia unus deus cõdidit, pater & filius et ſpirituſſanctus, illa ſempiterna natura, quæ neſcit exordium, et ex non exiſtentibus protulit ut exiſterent, et non exiſtentia repente protulit, et horum multorum millium differentias prudẽter produxit. Omnia enim per unigenitum filium pater in ſpirituſancto fecit, quæ et ſapienti prouidentia continet, ut deus ſuis operibus præſidens, principiumq; omnibus temporale conſtituens, ſenſibilia qudem fini temporali ſuppoſuit, intellectualia uero et inuiſibilia hæc meliori dignitate dignatus eſt, et nullatenus quidem moriuntur neque corrumpuntur, iuxta quod ſenſibilia defluunt atq; pertranſeunt, non tamen ſunt immortalia per naturam, neq; in eſſentiam in-

al. noſcebatur

Eſaiæ. 53.

al. aceto potatur

al. immortalem eos uitã

A am incorruptibilē tranſeunt, ſed gratiam eis largitus eſt, à corruptione ea et à morte coercentem. Sic hominum animæ permanent incorruptæ, ſic angeli immortales perſeuerant, non naturam reuera (ſicut aſſerui) incoruptam, propriéue immortalem habētes eſſentiam, ſed gratiam à deo ſortiti ſunt, quæ immortalitatem largitur, & incorruptionem eis prouidet. Sed non idcirco, quod hominum animæ gratia dei incorruptionem receperunt, quæ omnibus creaturis naturaliter inſidet: ideo et ante corpora eas fuiſſe ſuſpicabimur, uel ante huius uiſibilis mundi prolationem atq; compaginem in ſempiterna quadam uita poſitas arbitrabimur, uitam'ue habuiſſe cæleſtem aſſeremus, et incarneam ſeu incorpoream uitam uiuentes perpetuam in cælo aliquando non exiſtenti, (ſicut Origenes erroneus conſtituit, & huius complices atque conſentanei Didymus et Euagrius, & reliqua earum fabularum excogitatrix ὅμιλος ſodalitas) qui quidem hoc non ſolum errando pronunciant paganorum concreti dogmatibus, et Chriſtianorum nobilitatem ſordidantes, ſed et iſtorum corporum, quibus nunc ſumus amicti, imprudenter perimunt reſurrectionem, multa callide balbutientes impiiſſimis eorum & fabuloſis figmentis condigna, quibus ad caſtigationem ſufficit, quod à Paulo ad Corinthios dictum eſt, quod ſi mortui non reſurgunt, neq; Chriſtus reſurrexit, et reliqua, ita eorum cogitationibus uaneſcentibus illud adiicietur: Ergo uana eſt fides ueſtra, aut non eſt pars uobis noſtræ adorandæ confeſſio *1. Corint. 15. c*

B nis, & carnis iſtius reſurrectio. Nam et carnis reſurrectionem exprimur confiteri, ad ſalutarem baptiſmum accedentes, iuxta quod quidam ſapientium contemplatus eſt. cunctum nanq; unigeniti præclaræ inſigniſq; diſpenſationis præclarum myſterium erat et negocium, ut imaginem ſaluet, et carnem immortalē efficiat. Non ſolum autem in hoc deſipientes falluntur, et à recto itinere deuagantur, (eſt nanq; eorum tanquam in comparatione malorum intolerabilis impietas) ſed et alia multa extra apoſtolicam atq; paternam noſtram traditionem aſſeruerunt, paradiſi plantationem proiicientes, in carne Adam formatum fuiſſe nolentes, ex eo Euam formatam fuiſſe uituperantes, ſerpentis ſonitum refutantes, cæleſtium officiorum principatus quidem principaliter à deo adeptas fuiſſe prohibentes, ex condemnatione uero priſtina & tranſgreſſione eas confingentes. Sicut in unitate autem mentium omnia rationabilia fuiſſe producta, impie ſimul & fabuloſe ſomniantes, ſupercæleſtium aquarum creaturarum peſſimantes, finem eſſe uolentes ſupplicii, & omnium quidem ſenſibilium omnimodam corruptionem ſubintroducentes. Omnium uero rationabilium, angelorum, hominum, dæmonum ἀποκατάστασιν reſtaurationem aſtruentes, et iterum in uanitate fabuloſas horum differentias profundantes, cum et nihil à

C nobis differre Chriſtum, quem ipſi delirando perdocent, non quem nos pie prædicamus, gloria ſeu honore, ſiue regno ſiue dñatione dæmonioſe ſcaturiunt, millia quædam proferentes de diabolico cordis eorum & impio theſauro, non una fæculenta tranſuerſione tantummodo, ſed millibus proximos potantes, & animas hoīm mortificantes immiſeri, pro quibus Chriſtus mori dignatus eſt, & pro quorum redemptione ſuum diuinum ſanguinem fudit, et munus præ omni dignitate diuinius ſuam animam poſuit. Nos uero rectæ immaculatæ'que fidei ac pudicæ lacte potati, rationale, et ſine dolo, et bonum uerbum deguſtantes, uniuerſa eorum tenebroſa dogmata repellentes, et omnibus horum nefandorum uaniloquiis liberi, et paternis noſtris ſuperincedentes ueſtigiis, & præſentis ſeculi conſummationem dicimus, & uitam illam, quæ poſt præſentem uitam * futurorum eſt, credimus permanſuram, & immortale habemus ſupplicium, illam quidem indeſinenter exhilarantem laudabilium operum patratores, iſtam uero inceſſabiliter affligētem, necnon et crucian tem eos, qui hic affectatores malorum effecti ſunt, et pœnitentiam agere noluerunt, priuſquam hinc euaderent et exirent. uermis eñ eorum non morietur, (inquit Chriſtus iudex et ueritas) et ignis eorum non extinguetur. Hæc ſapere atq; credere, ſapientiſſime ex apoſtolica et euangelica, atq; prophetica et legitima, et ex paterna et doctrinali prædicatione percepimus, et manifeſta uobis prudētiſſimis fecimus, nihilq;

1. Petri. 2. a

al. futura

Marci. 9. g

uobis occultauimus. Conſequens cæterum exiſtit & competens, ac priſtinæ traditio D ni conueniens, ſacratiſſima concilia paternorum noſtrorum atque ſacratiſſimorũ conuentuum manifeſta literis facere, quæ tanquam luſtrantia noſtras animas confouemus, & per ſecula habere nos exoramus, quatenus cum eis & beatam uitam participem⁹, uti eorum filij nobiles ac ſucceſſores. Quatuor itaque in diuinis eccleſiæ dogmatibus magna, ſacraque & uniuerſalia concilia ſuſcepimus, euangelicis illuſtrata fulgoribus, & ſplendificata euangelicorum configurationum ſpeciminum quantitate. His principare dicimus Nicenum trecentorum decem & octo deum gerentium patrum conuentu, qui ex diuino nutu cõcitus, Arrianæ rabiei deiecit contagia. Poſt illũ uero tempore non gloria ſiue gratia ſecundus congregatur conuentus, qui in regiam conuocatus eſt ciuitatem. Quinquaginta uero & centum à deo inſtituti patres extiterũt, qui & hoc implere concilium diuinitus ducti ſunt, q̃d trifulgorem Macedonij Apollinariſque & Magni impietatem extinxit, & de tam magna atque difficili inflammatione conuenticula piorum eripuit. Tertium poſt hoc tempore ſolo concilium glorifico, quod in Epheſo prius ex diuina uolũtate conſedit. Nam ſecundũ quod Dioſcori dicitur illius, reprobæ intelligentiæ Eutichetis comprehenditur conſonũ, quod primum concilium ducentorum quidem ſanctorum patrum plenitudo noſcebatur, deiecit hominicolam Neſtorium, & omnem eius Chriſto rebellem impietatem. Quartus quoque poſt hæc tria tempora tãtum à deo *inſtructus congregatur cõuentus ſexcentorum ſimul & triginta laudabilium patrum, & illuſtratorũ fide, qui in Chalcedona quidem diuinum diuinitus fecit conuentum, & concertantem habuit Euphemiam martyrem, quæ & uſque hactenus ſuper fidei eorum definitione propugnat, & pro opinatiſſimo eorum maximoque conuẽtu uerbum plurimum & inceſſabile facit. Perimit uero prophanam dualitatem, Eutychen (inquam) & Dioſcorum, & eorum obturat deo rebellem malitiam ex Apollinari undantem, quem fontem defluẽtem, & replentem omnes impietatis riuulos eijcit, cum iſtorum impijſſima hæreſi per orthodoxorum aſſertiones, & Neſtorij deo rebellis immũdiſſimam hæreſim. Nam & contra hanc adhuc impudenter reſpirantem conuenerat. Vnde & eam interemit, & eam ab eccleſiaſticis atrijs expulit. Super his autẽ magnis & uniuerſalibus, ueneran dis quoque ac ſacratiſſimis ſanctorum beatorumque patrum honore coæquandis quatuor conuentibus, etiam quintum ſanctum præter iſtos, & poſt iſtos aliud concilium uniuerſaliter conſtitutum ſuſcipio, quod in regia urbe etiam id celebratum eſt, Iuſtiniano tunc ſceptra Romani imperij diſpenſante, omneſque eius præclaras diffinitiones, quod ad confirmationem quidem nominatiſſimi Chalcedonenſis concilij congregatum eſt. Perimit autem & in interitum proijcit principaliter quidem Origenẽ F inſanum, & omnes eius pompoſas ſomnolentias, & plena multæ impietatis commẽta, Euagrij quoque cum eo & Didymi dogmata, & omnia eorum pagana atque prodigioſa, necnon & fabuloſa deliramenta. Poſt quos & Mopſueſtenum auellit Theodorum, magiſtrum deo rebellis Neſtorij, & ut immundum zizanium cum ſuis blaſphemis opuſculis ab apoſtolica eccleſia proijcit. Scripta quoque Theodoriti, quæ male & impie aduerſus Cyrillum propugnatorem pietatis effecta ſunt, & quæque tam contra duodecim eiuſdem diuini Cyrilli capitula, quamque ſanctum primum Epheſinum cõcilium, noſtræque fidei rectitudinem accuſauit, impio fauẽdo Neſtorio, etiam illa iſtius condemnationis obnixa faciens, quæ pro Diodoro & Theodoro ſatisfaciens ſcri pſerat. Cũ quib⁹ & epiſtolã, quæ dr̃ Ibæ ad *Mariũ Perſam ſcriptã obtrũcauit, id eſt, extirpauit, utpote non tm̃ rectis infeſtam dogmatibus, ſed & om̃i impietate refertã. Illa igit̃ ſacra & magna uniuerſaliaque ſancta q̃tuor amplector concilia, & uno ſenſu confoueo. Sup his uero & hanc quintam honoro atque honorifico & ueneror, et cuncta eorũ laudant̃ recipio tã in dogmatibus & diuerſis doctrinis, quãque hæreticorum anathematibus & definitionibus. Vñ & comprobo atque ſuſcipio, quos ſuſceperũt & probauerũt. Et anathematizo atque abijcio, quos anathemati ſubmiſerunt, & abiectos à ſancta noſtra catholica eccleſia cenſuerũt. Has beatas & ſanctas quinque ſynodos adſequens,

Nota hic de cõcilijs quinque uniuerſalibus ſanctæ eccleſię ab ea dẽ approbatis & receptis

al. inſtinctus

al. Marin

A ſequēs,unā tm̄ fidei definitionē agnoſco, & mathema unū noui & ſymbolum, quod ſapientiſſima atq; beata trecentorum decem octo deum gerētium patrum ſancta Nicena multitudo ex ſancto effata eſt ſpiritu,quod & in Conſtantinopoli C.L. à deo inſpiratorum patrum congregatio confirmauit,& in Epheſo primum ducentorum diuinorum patrū corroborauit conciliū,& in Chalcedona ſexcentorum xxx. ſacratiſſimorū patrū ſuſcepit & ſtabiliuit conuētio,& incōmutabile indiſruptumq; & immobile flagranter aſſeruit,conſeruari ſuſcipimus,deīn eiuſdēq; bonis amplectimur, cuncta quoq; ſacratiſſimi Cyrilli diuina,& à deo inſtructa cōſcripta,utpote oīni rectitudine plena,& oēm hæreticorum impietatē demolientia,pcipue aūt illas ad Neſtorium deo odibilē,& à deo proiectū,duas ſynodicas epiſtolas,ſecundā quoq; & tertiā, in q̄ & duodecim cōnexa ſunt capitula,quæ oēm Neſtorij malitiā,ſanctorum apoſtolorum æqnumeris exuſſit carbonibus.Cū iſtis uero ſuſcipio & ſynodicā epiſtolā,quæ ſcripta eſt ad ſctiſſimos Orietales epos,in q̄ & uoces eorum ſacras appellauit, pacēq; cū eis firmauit.Cū qbus & ipſas Orientaliū eporum literas cōnumerabiles et indiſſolubiles dicimus,utpote ab ipſo diuino Cyrillo ſuſceptas,& ab ipſo eſſe teſtificātes uocibus non ambigēdis orthodoxas. His ſimiliter ſapientiſſimi Cyrilli ſacris inſcriptis,tanq̄ ſacram,& cohonorandā ſuſcipio,eiuſdēq; rectæ fidei propagatricē,& à deo condonatam,atq; à deo inſpiratam epiſtolā magni atq; præclari Leonis ſanctiſſimi Romanæ eccleſiæ,immo oīm quæ ſub ſole erūt, luminarij: quam diuino manifeſte pmotus ſpū cōtra Eutychen maledictū & deo odibilem, deſipientēq; Neſtoriū, ad Flauianum laudabilem ſcripſit regiæ urbis epiſcopum, quam & firmamentum rectæ fidei appello atq; definio,hos qui ita eam optime definierunt,ſanctos patres aſſequēs, utpote omnem quidem rectitudinem fidei nos inſtruentem,omnē uero prauitatē hæreticam perimentē, & ab à deo cuſtoditis atrijs nr̄æ ſanctæ catholicæ eccleſiæ effugātē,cū q̄ diuina ſyllaba & ſcriptura,& cunctas eius epiſtolas & dogmata, tanq̄ prolata ex ore Petri principis apoſtolorum,amplector & poſculor et ueneror, et aīa tota cōplector.Hæc ſicut prædixi,ſacra & diuina V.btiſſimorum pr̄m cōcilia ſuſcipiens,oīaq; cōſcripta,præſertim Cyrilli ſapientiſſimi,quæ cōtra Neſtorij inſaniam facta ſunt,& epiſtolam Orientaliū epiſcoporū, quæ ad eundem diuinū Cyrillum ſcripta eſt,quā et ipſe orthodoxam eſſe teſtatus eſt, et quæq; Leo ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ ſanctiſſimus diſpēſator ſcribit,& maxime quæ cōtra Eutychianam & Neſtorianam pphanationem ſcripſit:hæc quidem ut Petri,illa uero ut Marci definitiones agnoſcēs: necnō & oīa oīm noſtræ catholicæ eccleſiæ probabiliū inſtructorum à deo inſtructa didagmata ſeu in uerbis et ſcriptis,ſiue in epiſtolis qbuſlibet cōprehenſum eſt.Et (ut concinne dicam) cuncta ſuſcipio et amplector, quæq; ſancta catholica noſtra eccleſia ſuſcipit: et cuncta è regione refuto atq; anathematizo,et prophana eſſe reputo,quotquot & ipſa ſapienter abominatur,et propriæ pietati æſtimat eſſe contraria,non ſolū codicillos & uerbula,et deo repugnātia et priuata dogmata,ſed et hæreticas & maledicas,maledicarumq; ſectarū doctrices perſonas. Et ut nihil deſit ad ueſtram ſatisfactionē,ipſas quoq; perſonas exprimo,quas anathematizo,& condēnatas efficio, non lingua tantum et ore, ſed corde et ſpiritu, utpote quæ ſanctæ catholicæ noſtræ fidei in omnibus inſidiantes oſtenſæ ſunt. Anathema itaq; in perpetuum, et catathema à ſancta & conſubſtantiali adoranda trinitate patris et filij & ſpiritusſancti ſint, primū quidē Simon magus,qui primus peſſimis hæreſibus peſſimus principauit: poſt quē Cleobius,Menander,Philetus, Hermogenes, Alexander ærarius, Doſitheus, Corpheus,Saturninus, Maſbotheus , Adrianus, Baſilides, Iſidorus eius filius,et furore ſuperior, Ebion, Carpocrates, Epiphanes, Prodicus, Drintusq; & Mirinthus, Valentinus, Florinus, Blaſius, Arthemon, Secundus, Caſſianus, Theodotus, Heraclion, Ptolemæus, Marcus, Ademis, Colorbaſus Caruſtienſis, Theodotus Scytheus,Theodotus alter,* Euphrates transmarinus,Monoimus Arabs,Hermogenes, al. Eufrateus Tacianus Syrus, Seuerus, Aſclepiodotus, Bardiſanus, Armoneus eius filius & errore cōſimilis,Hermophilus,Cerdon, Sacerdon,Marcion Ponticus, Apelles Apolinidis,

Potitus, Prepon, Python, Seuerus, Theodotus trapezita, Montanus, Priſcilla'que & D
Maximilla huius furioſę diſcipulæ nepos, Helceſeus Origenes, alter Origenes, qui
& Adamantius, Sabellius Libycus, Nouatus, Paulus Samoſatenus, Epigenus, Cleo
menes, Noitus Smyrnenſis, Manes, cui impij furoris cognomen, Sabatius & Ar-
rius, Meletius, Aetius, Eunomius, Aſterius, Eudoxius, Donatus, Macedonius, qui ſan
cto reluctatus eſt ſpiritui, & Pneumatomachi appellationem dignam accepit, Apol
linaris Lodicenſis, & eius filius Apollinarus, Magnus, Polemon Pelagius, Cæleſtius,
Iulianus, eiuſdem furoris defenſores Theodorus Mopſueſtenus & Neſtorius anthro
polatriæ fœdiſſimi prædicatores, Cyrus & Ioannes Cilices, eiuſdem impietatis im-
pij productores frutices, Eutyches, Dioſcor⁹ Eutychetis defenſor & aduocat⁹, Bar
al. Magogus ſunias, Zooras, Timotheus q dicitur Elurus, Petrus, id eſt, Balbus, *Mungos & Aca-
tius, qui cænonitum, id eſt, nouitatem Zenonis machinati ſunt, Lampedius autor nec
nominandæ Marcioniſtarum hæreſeos, Didymus & Euagrius Origenianæ uanitatis
primi ſecretales fœdiſſimi. Petrus Fullo, q ad hymnũ triſagij crucẽ auſus eſt coapta-
re. Petrus alter, Ibericũ & barbaræ mẽtis contagiũ. Eſaias huius Petri collega, q aliã
Acephalorum inter Acephalos hæreſim propagauerunt. Cum quibus omnibus, &
præ oĩbus, & poſt omnes, & ſecundũ omnes, & ſuper oẽs ſit & Seuerus anathema
al. Acephalis hoꝝ leuiſſimus diſcipulus, q præ oĩbus *Acephaliſta tã nouis q̃ ueteribus, demõſtra E
tus eſt crudeliſſimus tyrannus, & ſanctæ eccleſiæ catholicæ immaniſſimus inimicus,
ſctiſſimæq; Antiochenæ eccleſiæ adulter iniqſſimus, & corruptor execrabilis. Theo
doſius quoq; Alexandrinus, Anthemius Trapezũtenus, Iacobus Syrus, Iulianus Hali
carnaſſeus, Feliciſſimus, Gaianus Alexandrinus, à qbus Gaianitarũ ſiue Iulianiſtarũ
ſuperinuenta eſt hæreſis. Dorotheus eiuſdẽ impiæ hæreſis propugnator, Paulus fu-
ſcus non ſolũ appellatione, ſed ſecundũ ueritatẽ effectus. Ioannes grãmaticus cogno-
al. Philopon⁹ al. Xilopon⁹ mẽto *Siloponus, id eſt, ſtudioſius, immo *Mateupinus, id eſt, irritus laborator. Co
al. Mateopin⁹ non quoq; & Eugenuis, hi tres tritheias, id eſt, triplicis deitatis ter maledicti propu
gnatores. Themiſtius, qui fuit ignorantiæ pater, & genitor atq; ſeminator nefandiſſi
mus, qui Chriſtum uerum deũ noſtrum diem iudicij neſciſſe delirabat, neſciẽs quæ
ipſe iam à deo proiectus aſſereret, & non recognoſcens quæ ignorando loquebatur.
Niſi enim ignoraſſet uerborum ſuorum uirtutem, non utiq; læferam ignorantiam
peperiſſet, & ignorantiæ fœditatem feruenter defenderet, ignorare Chrm nõ ſecun
dum id, quod deus erat ſempiternus, ſed ſecundũ quod ueraciter homo factus, diẽ
conſummationis atq; iudicij ex inſipientia mentis eructans, & purũ eũ efficiẽs homi-
nem, & hac monſtruoſitate ſe defamans Acephalum, & naturã unã eiuſdem Chriſti
ſaluatoris nři compoſitam uaticinans. Sit aũt & cum eo Petrus Syrus anathema, & F
Sergius Armeni⁹ tritheiæ minores doctores, & nec ſic adinuicẽ conſonãtes, neq; eadẽ
ſimiliter cũ alterutro glorificantes. Damianus hoꝝ qdẽ excellentior & aduerſarius,
nouus aũt demonſtratus eſt tpibus noſtris Sabellius, cũ qbus & coꝝ impietatis ſuc
ceſſores anathema ſint & catathema. Athanaſius quoq; Syrus, & apozigarius Anaſta
ſius, & q eorũ inconuenientẽ conueniẽtiam inconuenienter & indocte ſuſcipiunt, &
irrõnabiliter tanq̃ iumenta ab eis ſeducunt. Et cum inuicẽ qdem q̃ſi amicabilit com-
miniſcant, inuicẽ uero inimicis anathematibus ſauciant. Induant autẽ cũ eis & ami-
ciant anathema et catathema, et Beniamin Alexandrinus, et Ioannes & Sergius, Tho
maſq; & Seuerus Syri, q adhuc uiuunt uitam execrabilem, & crudelit pietatem ex-
pugnant. Participetur itaq; cum eis his anathematibus et Mænas Alexandrinus, Ga
ianitarum propugnator atq; defenſor hæreſeos, & in aperto expugnans ueritatis prę
dicationem, et omnes cum eis conſortes, atq; contribules, et impietate conſentanei.
Submittant aũt eis anathematibus et omnes hæreſes, quæ poſt Chriſtũ adoleuerũt,
al. for. Bardeſanitarum. et Chriſti eccleſiam auſæ ſunt expugnare, id eſt, Nicolaitarũ, Eutychetarum, Caino-
al. for. Narciſſinorum rum, Adamianorum, *Barbalitarum, Borbonianorũ, *Naaſilitinorũ, Eſtraloticorũ,
Oſionitorum, Sethianorum, Sophianorum, Ophitaꝝ, *Antitacitorum, Petracico-
al. for. Anthiaciſtarum. rũ, Hydroparaſtitorum, Encretorum, Marcioniſtarũ, Phrygarum, Pepudianorum,

Artito-

A Artitoritorum,* Abrodricorū, Teſſeradecatitarum, Nazaræorum, Melchiſede- al. for. Apo- riorum
anorum, Antidicomarianitarum,* Spatirianorū, Cyrcianorum, Dulianorum, An- al. for. Spe-
thropomorphitarum, Heraclitarum, *Meſſalianorum, Eutychitarum, Acephalorū, roniſtarum
*Verſunoſitarum, Eſaianorum, *Agnoetarū, Iacobitarum, Tritheitarum, Et quæq; al. Meſſalani anorum
alia *prauitas extiterit impia & à deo proiecta hæreſis uniuerſa. Igitur ſuperius nomi al. Venuſtia-
natos hæreſum principes, & quæ poſt eos anathematizatæ ſunt impijſſimæ hæreſes norum al. Gnoitarū
& ſchiſmata anathematizo & catathematizo anima, corde & ore, mente quoque & al. præter
uerbis atq; ſermonibus. Et omnem alium hæreſis autorem periturum, & omnem ali iſtas
am prophaniſſimam hæreſim, & omne aliud ſchiſma à deo deiectum, quotquot no-
ſtra ſancta catholica eccleſia anathematizat. Anathematizo autem & catathematizo
etiam omnes eorum conſentaneos, qui eaſdem cum eis impietates æmulantes & ſine
pœnitudine in eis ſunt mortui, & quiqui uſq; nunc in eiſdem perſeuerant, & expu-
gnant catholicæ noſtræ eccleſiæ prædicationem, & fidem noſtram rectam & imma-
culatam deijciunt. Et anathematizo iterum ſimiliter omnia eorum deo repugnantia
ſcripta, quæ contra noſtram ſanctiſſimam catholicam eccleſiam compoſuerūt, & ad-
uerſus fidem noſtram rectam atq; immaculatam conſcripſerunt. Anathematizo aūt
cum eiſdem prophanis hæreſibus & omnem aliam deo odibilem & maledicam hæ-
B reſim, quam ſancta noſtra catholica eccleſia anathematizare atque condemnare con-
ſueta eſt, eorumq; autores & genitores, & eorum probroſas atque fœdiſſimas lo-
quelulas atq; codicillos, ſola honorans & tenēs, ſentiensq; & uenerans ſancta noſtræ ec
cleſiæ catholicæ & apoſtolicæ dogmata, quæ partim uobis & breuiter edidi, propter
ſynodicarum literarum (ut dixi) compēdium. Cum quibus hinc etiam migrare de-
precor, quando hoc deus præceperit. Vnde & ueſtrā quæſo paternam ſanctitatem,
has à mea humilitate ſuſcipientem iure ſynodico literas, paternis oculis conſpicere,
& fraternis obtutibus cernere: & ſi quid per ignorantiam culpatum eſt, ſiue per obli-
uionem prætermiſſum eſt, aut per feſtinationem minus aduerſum eſt, aut per com-
pendium minus expreſſum eſt, & nullatenus memoratum, aut per immobilitatem
linguæ eſt tacitum, aut per linguæ grauitatem & uocis nimiam exilitatem, aut p ſer-
monum agreſtium infirmitatē, & nobis nolentibus ſiluit, adiectionibus & dictioni-
bus adimplere, ex paterna procedentibus plenitudine, & emendationibus corrigere
& robur amiciſſimum tribuere, fraternis operatam ſtudijs, *paternisq; irrigatam ꝓpo
ſitis, ut neq; quod in eis deeſt, imperfectum ſemper appareat: neq; quod infirmū eſt,
& per ignorantiam fortaſſis plerunq; fefellit, inualidum iugiter maneat, & per totā
uitam ægrotet. Quod cum amicabiliter à uobis fuerit factum, me quidem locupleta-
C bit atq; ſaluificabit, uobis autem beatiſſimis teſtificabitur de compaſſionis charo affe
ctu. Et hoc idem eſt dicere de filij atq; fraternitatis dilectione. Ita uero ex uobis ego
ditatus, & quod defuit redintegratus, & quod infirmum eſt medicatus, & quod clau-
dicabat correctus, paternis fraternisq; diuitijs coronatus, quales uobis gratias refe-
ram, unà cum his gaudium æſtimabor ſiue lætitiam uindemiaſſe, & delectamentum
eximium recognoſcar. Sed hoc quidem nouerit ſolus deus. Nouerim autem etiā ego
ipſe deo honorabiles, qui huiuſmodi compaſſionem lucrifacio, & ualetudine & ꝓ-
claro beneficio potior. Noueritis autem reor & uos, & adijcietis, ſi cordis mei feruorē
circa pietatem uideritis, & quod plurimum animæ ad charitatem eſt, oculis animæ
cerneritis. Super his igitur amplius uos uerbis poſcere deſinēs, (ſcio enim quod hæc
per omnia complebitis, & ante noſtras humilimas ſupplicationes fraternæ charita-
tis ardore concremati, affectuq; paterno flammati) illud quæſo, & poſtulans nunq̄
deſinam, quatenus orationibus apud deum me flagrantiſſime foueatis metuentē atq;
trementem, & onus ſufferre mihi iuge impoſitum nequientem, & non hoc ſolum-
modo, ſed ut hunc quoq; Chriſti gregem mecum paſcatis, qui mihi quidē ad regen-
dum commiſſus eſt. Inualidus autem ſum, niſi ueſtris præſidijs adiuuer ad regēdum
hunc, atq; nutriendum diuinis quibuſdam & profuturis germinibus, ad conſeruan-
dum quoq; innoxium & illæſum: idcirco exoro & deprecor, ut nullam hic grex no-
xam ſu-

xã ſuſtineat per meã imperitiã & inertiam,& opportune regere non ſufficientem im D
potentiam,& tanquam ego ipſe eum læſiſſem,in die iudicij iudicer & furantium la-
tronum,atq; occidentium,& perdentium precioſiſſimas oues Chriſti dei,immorta-
al.horum le tormentum ſuſcipiam.*huius enim ſalutem & augmentum & pinguedinem pa-
ſcuis optimis excellentem ſcio,& aliquando à Chriſto paſtorum principe à me exi-
gendam agnoſco. ſed ſi quid deo honorabiles potueritis,deo ad ſuffragandũ nobis cõ
donante uirtutem, concertate, ne & ego ipſe & hæ precioſiſſimæ Chriſti oues pro-
pter meam imbecillitatem à beſtijs capiamur. Aequalem autem uobis opulentam po
ſtulationem offero, ut inſtantem atq; ad deum obſecrationem atque deprecationem
fundatis pro Chriſto dilectis & tranquilliſſimis noſtris imperatoribus, qui diuinitus
imperij gubernacula meruerunt, quatenus ipſe miſericordiſſimus atq; humaniſſim*
deus,qui etiam uirtutem habet & æquiparam uolũtatem, ueſtris deo acceptabilibus
orationibus mitigatus,annorum quidem eis copioſam multitudinem condonet, ui-
ctoriasq; maximas aduerſus barbaros impendat & trophæa,& filios filiorum eorum
coronet,& pace diuina circundet,& ſceptra fortia concedat, atq; uigentia barbaroꝝ
om̃ium maximeq; Sarracenorum ſupercilia cõfringat, qui ex noſtris peccatis ex in-
ſperato nunc ſuper nos ſurrexerunt,omniaq; diripiunt crudeli feraliq; propoſito,&
impia prophanaq; audacia. Vnde plus q̃ etiam uos ſanctiſſimos poſcimus,inſtantiſſi E
mas ad Chriſtum petitiones effundere,ut has propicius à uobis ſuſcipiens,cito dejici-
at eorum furore plenam iactantiam,& uiles eos ſicut & antea ſub ſcabellum à deo cõ
ſeruandis noſtris imperatoribus tribuat,ut & ipſi dierum lætitiam habeant,qui in ter
ris noſtrum habent imperium,à bellicis perturbationibus quieſcentes, & cuncta eo-
al.procura-tores rum cum eis lætetur reſpublica,& ſceptris eorum firmiſſimis communiti per eos,pa
cifico ſtatu iocunditatis*procreatores racemis ueſcant. Iure proinde ſupplico ueſtræ
fraternæ dilectioni,Leontium deo amabilem diaconum ſanctæ Chriſti dei noſtri re-
ſurrectionis,& noſtri uenerabilis ſecretarij cancellarium, primumq; notariorum, &
religioſum fratrem noſtrum Polyeuctum,qui huius noſtræ ſynodicæ ſcripturæ mi-
niſtri ſunt,placido uultu conſpicere & condecenti condeſcenſione ſuſcipere. Hoc qp
pe noſtrum nimium ſpeciale conſtat indicium,quod & aſpicientes uos admirantur,
q; & in ſublimitate maxima exiſtitis,& maximã humilitatem eſtis induti. Sed & cun
ctis ueſtris præclaris proprietatibus ſpiritaliter atq; hilariter complectimini,& ani-
mæ ſpiritalia largimini ſtipendia,& ad nos celeriter remittite alacres atq; gaudẽtes,
quod talem ſunt meriti conſpicere Byſantinorum antiſtitem,lætificantes quoq; etiã
noſtram puſillitatem,dum ſplendide nobis quæ ueſtra ſunt, differũt à deo condo-
natam animæ ualetudinem, & à deo conceſſam corporis ſanitatem, & deſiderabi- F
lia ſcripta conferre,quæ rectam nobis fidem illuſtrent,& habitum animæ candificet,
et paſtoralem nobis diſciplinam inſtituant,& conſtantiſſimos ad regendum hic Chri
ſti gregem efficiant,ut diſcretionis ac ſcientiæ præſidio muniti, à caulis ouium diui-
na prouidentia nobis commiſſarum baculo paſtoralis uigilantiæ furentes ac inſidian
tes lupos arceamus, populumq; nobis commiſſum periculi immunẽ creatori præ-
ſentemus,pro laboribus noſtris ab æquiſſimo iudice mercedem munifice recepturi:
omnemq; quæ cum ſacratiſſimis uobis eſt,deo amabilem et iocũdam fraternitatem,
plurimum in Chriſto deo ego humilis et puſillus, et hi qui mecum ſunt omnes fra-
tres,ſalutamus incolumes in domino. Ora ꝓ me ſanctiſſime frater. Conſtantinus
pijſſimus imperator et ſancta ſynodus dixerunt: Scientiam nunc relectorum ſynodi-
corum ſumus edocti. Dicant autem Theodorus et Georgius deo amabiles presbyte-
ri,et Ioannes diaconus,locum repræſentantes Agathonis ſanctiſſimi papæ Romani,
ſi et iterum nouiter aliquid proſequi cupiunt. Theodorus et Georgius deo amabiles
presbyteri,et Ioannes deo amabilis diaconus, utriq; locum repræſentantes ſanctiſſi-
mi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,dixerũt: Nouit tam ueſtra pietas, quamq;
ueſtrum ſanctum concilium,quod per ſuggeſtiones quæ miſſæ ſunt ad ueſtram pie-
tatem ab Agathone ſanctiſſimo papa noſtro, omnis uirtus orthodoxæ et apoſtolicæ
fidei

A fidei inſinuata eſt per plurima patrum teſtimonia,quæ in eis ſunt poſita,ex abundanti autem & alia teſtimonia ſuperobtulimus in codicillo, quæ & collata ſunt cum libris ſanctorum probabiliũ patrũ.Et quanq̃ alia plurima teſtimonia ſupſint nobis ſanctorum probabilium patrum,attñ his contenti ſumus pro rectæ fidei cõprobatione. Adiecimus autem & teſtimonia prophanorũ hæreticorũ in eodem codicillo,contraria ſanctis patribus continentia,id eſt,unã uoluntatẽ & unã operationẽ in diſpenſatione unius de ſancta trinitate dñi noſtri Ieſu Chriſti, quæ & collata ſunt cũ libris eorundẽ hæreticorum:& omnibus manifeſta facta eſt,quæ ſit orthodoxorũ patrum pijſſima fides,& quæ hæreticorũ malitioſa impietas. Quia aũt cognitũ eſt nobis, ꝙ quædam propria ſcripta reperta ſunt apud Macarium & Stephanum eius diſcipulum,cõſonantia ſectis prophanorum hæreticorum,quæ & ab eis oblata ſunt, & ſunt in chartophylacio uenerabilis patriarchij huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, ſi conſtat à deo inſtructo dño & ſancto uniuerſaliq; concilio, in medium ueniant hmõi opuſcula,quatenus quæ in eis uirtus iaceat,cognoſcatur. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt:Edicat Georgius deo amabilis deicola diaconus,& chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ,ſi ſecundũ quæ dicta ſunt à parte ſanctiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ Agathonis,opuſcula Macarij & Stephani eius diſcipuli ſunt in eius ſacro chartophylacio.

B Georgius deicola deo amabilis diaconus & chartophylax,dixit:Etiam domine,iuxta quod docuerunt,qui à parte ſunt apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,ſunt in mihi cõmiſſo chartophylacio opuſcula Macarij & Stephani. Conſtantinus pijſſimus imperator & ſancta ſynodus dixerũt:Hæc ad mediũ deducantur.Et paululum ſubegrediens idẽ deicola deo amabilis diaconus & chartophylax,& coniungens in cõmiſſo chartophylacio, cõfeſtim reuerſus ꝑtulit duos chartaceos codices,& chartaceũ q̃ternionẽ.Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſctã ſynodus dixerũt:Diſcurrat Georgius deo amabilis hos codices,quos ꝑtulit & q̃ternionẽ chartaceũ,q cũ eis eſt,ſi ſunt Macarij opuſcula.Georgius deo amabilis diacon⁹ & chartophylax dixit:Hi codices,dñe,& quaternio chartaceus,q cũ eis eſt,in domo imperiali quæ Philippici dicitur,inuẽti ſunt in uno metato iuris monaſterij Chriſtopoleos,unà cum alijs diuerſis codicibus,q duo libri unà cum quaternione chartaceo tam ex manus Stephani monachi ꝓprietate,quamq; ex ſupraſcriptione eorũ cognoſcuntur Macarij & Stephani. Conſtantinus pijſſimus Imperator & ſancta ſynodus dixerunt:Horũ lectio ꝑueniat.Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi archiepiſcopi à deo conſeruandæ huius regiæ urbis chartaceũ q̃ternionẽ,relegit habentẽ in ſupſcriptione ſic:Exẽplar libelli,quẽ porrexit pijſſimo magno

C impatori Conſtãtino Macarius patriarcha Theopoleos ſiue Antiochiæ Oriẽtalis diœceſeos in palatio.Et dũ relegeretur hmõi q̃ternio,Cõſtãtinus pijſſimus imperator & ſctã ſynodus dixerunt: Virtutẽ præſentis libelli in ante geſtis agnouimus, & ſupflua eſt hmõi lectio,ſed relegatur interim unus ex duobus libris.Et accipiens idẽ religioſus Antiochus lector & notarius,relegit habentẽ in ſupſcriptiõe:Sermo acclamatus pijſſimo & pacifico magno Imperatori Conſtãtino,à Macario epõ Theopolitano. Et relecta hmõi ſupſcriptione,*Theophanius deo amabilis presbyter & abbas monaſterij Baiarũ,dixit: Pijſſime dñe,extra ordinẽ fecit Macarius hunc, q dicitur atq; relegitur q̃ſi proſphõeticus ſermo. A ſacerdote quippe,ſi factus fuerit proſphoneticus ſermo ad imperatorẽ, uel hiſtoricus, corã ſenatu offertur atq; relegitur. Prius aũt q̃ hoc faceret,& in Sardiniã & in Romã & in alia loca codices faciẽs,eundẽ proſphoneticũ ſermonẽ direxit prædictus Macarius,quod penitus ad ritum ſacerdotalem exiſtit incongruum. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Nos quidem proſphoneticum ſermonem à Macario accepiſſe neſcimus, chartulas autem quaſdam obtulit nobis, quæ & ſunt quas uſq; hactenus nec relegimus, & has in futuro ſecretario proferemus, ut debeat ueſtra ſancta ſynodus notitiam eorum accipere. Conſequenter uero lectio eius,qui proſphoneticus dicitur, fiat. Et relectus eſt huiuſmodi proſphoneticus omni prauitate plenus, & hæreticis in omnibus conſonans,aperte continens unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis diſpenſatione

*al. Theophanes

unius de ſancta trinitate domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri. Conſtantinus pijſ-
ſimus imperator & ſancta ſynodus dixerunt: Similiter & alter liber relegatur. Et ac- D
cipiens idem religioſus lector & notarius huiuſmodi librum, relegit habentem in ſu
perſcriptione ita: Sermo miſſus à Macario archiepiſcopo Theopoleos, Lucæ presby
tero & monacho in Africa, qui ſcripſerat de noua hæreſi Maximianorũ. Et dum diu
lectio eiuſdem ſermonis fieret, ſancta ſynodus dixit: Relecto iam libello Macarij, qui
oblatus eſt pijſſimo & tranquilliſſimo noſtro domino atq; magno uictori imperato-
ri, ſimiliter autẽ relecto & illo quaſi proſphenetico ſermone, qui ſicut ſuperſcriptus
al. extemplo eſt, ad à deo conſeruandam eius fortitudinem factus eſt, & hoc expleto, inſuper autẽ
ad relegendum incepto etiam præſente ſermone ad Lucam quendam monachũ Afri
cæ, habente ordinẽ oppoſitionum Ariſtotelis & ſyllogiſmos, & diſſonante omnino à
ſanctis quinq; uniuerſalibus concilijs, & ſanctis probabilibus patribus, qui nũquam
tale aliquid admiſerunt, præuidimus interruptionem fieri lectionis de huiuſmodi ſer
mone ad Lucam, eo ꝙ extranea atq; aliena ſunt ab eccleſiaſticis dogmatibus, quæ in
eo continenť, & ſibi & ueritati omnino contraria. Reliqua uero eiuſdem libri relegã-
tur. Et relectus eſt ex eodem libro liber terti⁹ eiuſdem Macarij de eadem re, cuius eſt
initium, Aduerſus expugnatores quidem propter pietatem inſtantiæ. Et diu lectio-
ne proueniente, ſancta ſynodus dixit: Superfluæ fabuloſitatis puluerem ſcriptorum E
Macarij & Stephani eius diſcipuli, præſertimq; tertij eorum ſermonis, qui & in p̃-
ſenti relegitur, à nobiſmet ipſis excutientes, & iuſto anathemati ſubmittẽtes, interrũ
pi præuidimus horum animabus noxiam lectionem. Ex huiuſmodi autem ſcriptis ad
pariſimilem demonſtrationem concordiæ ad dudum prolata à parte apoſtolicæ ſedis
antiquæ Romæ hæreticorum teſtimonia, quæq; ſunt ex eiſdem ſcriptis manifeſte
deflorata blaſphemiæ, & his geſtis opportunum eſt inſeri. Conſtantinus pijſſimus
imperator dixit: Secundum quod præuidit ſancta ſynodus, fiat. Et deflorata ſunt ex
ſupradictis Macarij ſcriptis, ad conferendum cum teſtimonijs prophanorum & impi
orum hæreticorum, diuerſæ blaſphemiæ, & inſertæ ſunt, continentes ita: Macarij hæ
retici ex libello oblato pijſſimo magno principi Conſtantino, cuius eſt initium, Pa-
cis dei quæ exuperat omnem ſenſum, capitulum eſt: Pietas una & ſola diuina uolun-
tate, tanquam non exiſtente in eo & alia uoluntate, ſiue reſiſtente atque contraria di
uinæ eius & potenti uoluntati. impoſſibile enim eſt, in uno eodemq; Chriſto deo no
ſtro duas ſimul circa idipſum contrarias ſeu ſimiles ſubſiſtere uoluntates. Themiſtij
hæretici ex ſecundo eius anteretico, id eſt, contradictorio, contra tomum Theodoſii
cap. xli. Neq; enim idcirco, quod ſacer Athanaſius duas uoluntates ait Chriſtum oſtẽ
diſſe in tempore paſſionis, etiam duas uoluntates ei circumponimus, & has repugnã- F
tes ad inuicem ſecundum iſtas tuas collectiones. Sed pie ſciamus, tanquam unius unã
uoluntatem Emmanuelis, alicubi quidẽ humane moueri, alicubi uero deo digne. Ma
carij hæretici ex ſermone tertio, cuius initium eſt, Aduerſus impugnatores quidem
ob pietatem inſtantiæ: Vnam enim perſonam ſaluatoris Chriſti unius de ſancta trini
tate prædicamus: & ſicut unus eſt ipſe, unam ei uoluntatem aſtruimus, quemadmo-
dum & qui ante nos fuerant, explanarunt. Eiuſdem ex eodem ſermone: Sic nos unã
al. Apollinaris uoluntatem Chriſti, & hanc totam diuinam, ſecũdum doctores prædicamus. * Apol
linarij hæretici: Et non memorant, quia uoluntas iſta propria dicta eſt, non hominis,
qui ex terra eſt, ut ipſi putant, ſed dei qui de cælo deſcendit. Macarij hæretici de ſer-
mone qui dicitur acclamatorius ad pijſſimum imperatorem, cuius eſt initium, Mirũ
quid inuictiſſime domine: Eos autem qui contraria eis aſtruxerũt, ſanctos patres no-
ſtros condemnauerunt, & anathematizauerunt abſolute omnes, qui unam uoluntatẽ
domini aſtruxerunt, quorum unus extitit Honorius Romanus, qui unam uolũtatem
manifeſtiſſime prædicauit. Adæque autem & qui unam operationem dixerunt, non
receperunt, ſanctis patribus cognitam unam uiuificam Chriſti operationem. Anthi-
mi hæretici ex ſermone ad Iuſtinianũ imperatorem, cuius eſt initium, Dei meminiſſe
in omni cauſa bonũ eſt: Si ergo una eſt ſubſiſtentia, & una natura dei uerbi incarnata,
ſicut

A ſicut & eſt, proculdubio & una uoluntas, & una reuera eſt operatio, unaq; ſapientia,
& una ſcientia utriſq; eſt. Macarij hæretici ex ſermone, qui ab eo miſſus eſt ad Lucam
presbyterũ & monachum Africæ, cuius eſt initium, Quale eſt his qui in mari pericli
tantur: Qualis uero natura etiam in his, quæ omnimodo ſeiuncta ſunt, (ut & iterum
uanitati ueſtræ condeſcendam) poſtquam cum alia quadam operatur natura, unã nõ
perficit operationẽ. * Apollinarij hæretici de aporis, id eſt, de difficilibus: Inſtrumen- al. Apollinaris
tum & illud, quod hoc mouet, unam naturaliter perficit operatiõem. Si ergo una eſt
operatio, una eſt ſubſtantia. Vna igitur ſubſtantia facta eſt uerbi & inſtrumenti. Ma-
carij hæretici ex eodem ſermone ad Lucam presbyterum & monachũ: Quapropter
& ad ſingula, quæ fiebant, ut quandam cooperatricem quodam modo, p̃ſertim aũt
ad hoc ſanctam carnem ſuam aſſumere nitebatur, ut oſtenderet uiuificare ualentem,
& ſicut unum iam factam cum eo, non ſecundum naturam uidelicet, ſed ſecundum
diſpenſationis unitionem, & uirtutẽ inſolubilem uitæ, qua ineffabilis humanatio no-
bis effulſit. Etenim qñ archiſynagogi filiã ſuſcitabat dicens, Puella, ſurge, tenuit ma- Marc. 5. d
num eius, uiuificans quidem ut deus omnium opifici p̃cepto, uiuificans autem iterũ
& per tactum ſanctæ carnis ſuæ, unam atq; cognatam per utranq; operationem oſten
B dens. Cernis quõ dicens operari utranq; naturam, præterquam cum alterius commu-
nione, unam eius operationem promulgauit. Neq; enim ex eo quod ſecundum alte-
rum dixit, uiuificans ut deus, uiuificans autem et per tactum, iam ſecundũ iſtos nouos
dogmatiſtas duas uiuificationes et duas operationes intelligere nos inſtituit. Anthi-
mi hæretici ex proſphonetico, id eſt, acclamatorio ad Iuſtinianum imperatorem, cu-
initium eſt, Dei meminiſſe in omni cauſa. Conuenientia autem his et idem ſanctiſſi-
mus pater edocuit, et in quarto tomo commentariorũ euãgelij ſecundũ Ioannẽ ita di
cens: Ideo et cum mortuos ſuſcitaret, nõ uerbo tantum, neq; deo dignis p̃ceptis repe
ritur eſſe ſaluator, ſed quandam cooperatricem et uiuificam, p̃ſertim autẽ ad hoc ſan
ctam ſuam carnem aſſumere nitebatur, ut oſtenderet uiuificare ualentem, et ſicut unũ
iam factam cum eo. Etenim qñ archiſynagogi filiam ſuſcitabat, dicẽs: Puella, ſurge, Mar. 5. d
tenuit manum eius, ſicut ſcriptum eſt, uiuificans quidem mandato ut deus omnium
opifice, uiuificans autem et iterum per tactum manus, unam et cognatam p utranq;
operationem oſtendens. Dum igitur propriam intellectualis deo dignæ operationis
ſciamus omnium eſſe ſcientiam, unam aũt eãdemq;, quo utriuſq; deo decibilem ope
rationem eſſe ſumus edocti, quõ non cõfiteamur ex hoc unam eandemq; oĩm eſſe ſci-
entiam (ut diximus) unius Chriſti et ſecundũ deitatem eius, et ſecundũ eius humani
tatẽ? Conſtantinus pijſſimus imperator dixit: Sufficientia ſunt etiã, quæ hodierna die
C ſunt geſta. Quia uero in Chriſto amabilis noſtræ reipubli. cauſis occupamur, iubem-
Conſtantinũ et Anaſtaſiũ glorioſiſſimos patricios, Polyeuctũ quoq; et Petrũ glorio-
ſos exconſules, ex pſona noſtræ pietatis cum ſancto et uniuerſali ueſtro concilio in re-
liquis conuenientibus inueniri, poſtquam præſentis cauſæ plurima et præcipua capitu-
la coram noſtra pietate iam peracta ſunt.

ACTIO DVODECIMA.

IN nomine domini & dominatoris noſtri Ieſu Chriſti, dei & ſaluatoris noſtri, imperantibus à deo coronatis ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtãtino quidem pijſſimo & à deo decreto magno principe, perpetuo Auguſto & imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno uigeſimoſecũdo, uiceſimo die menſis Martij, indictione nona. propoſito uenerando ſeſſu pijſſimi & Chriſto amabilis magni Imperatoris Conſtantini, in ſecretario ſacri palatij quod cognominatur Trullus, & ſecundum iuſſionem eius à deo inſtructæ ſerenitatis, ex perſona eius præſentibus & audientibus glorioſiſſimo Conſtãtino exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioſo excon

ſule, Petro glorioſo exconſule. Conueniente quoq; etiam & ſancto ac uniuerſali con D
cilio, quod per imperialem ſanctionem congregatum eſt in hac à deo cōſeruanda ur
be regia, id eſt, Theodoro ac Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabi-
li diacono, locū repræſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Romæ Aga
thonis, & Georgio uenerabili & ſanctiſſimo archiepiſcopo magniſonæ Conſtantino
poleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & loci ſeruatore ſedis Alexan-
driæ magnæ ciuitatis, et Georgio deo amabili presbytero monacho, & apocriſario
Theodori uenerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuita
tis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternæ, Ioanne epiſcopo ciuitatis Re
gitanæ, locum repræſentantibus ſancti concilij C.XXV. uenerabilium epiſcoporum
antiquæ Romæ, qui etiam per ſubſcriptiones ſuas declarantur in ſuggeſtione ab eis
facta ad Conſtantinum pijſſimum principem, & Theodoro religioſo presbytero, &
loci ſeruatore Theodori deo amabilis archiepiſcopi Rauennæ. Ioanne epiſcopo Theſ
ſalonicenſi, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Philalite epiſcopo Cæ-
ſareæ Cappadociæ, Theodoro epiſcopo Epheſiorum, Silinnio epō Heracleæ Thra-
ciæ, Platone epiſcopo Ancyræ Galatiæ, Georgio epō Cyziceñ. Marino epiſcopo Sar
deoꝝ, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalce
donæ, Ioanne epō Sidenſi, Theodoro epō Meliteneñ. Iuſtino epiſcopo Tyanorū, Aly E
pio epiſcopo Gangrenſi, Cypriano epiſcopo Claudiopoleos, Polyeucto epiſcopo
Myrorum Lyciæ, Theodoro epiſcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio epiſcopo Laodi
ceæ Phrygiæ, Coſma epiſcopo Synnadorū, Stephano epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ,
Ioanne epiſcopo Pergeñ. Theopempto epiſcopo Iuſtinianopoleos, Iſidoro epiſcopo
Rhodi, Siſinnio epō Hierapoleos Phrygiæ, Theodoro epiſcopo Tarſenſi, Macrobio
epō Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epō Byziæ Thraciæ, Zacharia epiſcopo Leontopole-
os Iſauriæ, Gregorio epiſcopo Mitylcneñ. Georgio epiſcopo Mileti, Sergio epiſco-
po Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymneñ. Theognio epō Cieñ. Epiphanio epō
Euchaitoꝝ, Petro epiſcopo Meſembriæ, Petro epiſcopo Zozopoleos Thraciæ, Ioan
al. Camelenorum ne epō Nyſæ, Theodoro epō imperialum Thermarū, Georgio epō * Camulianorū,
Zoito epō Chryſopoleos Aſiæ, Patricio epiſcopo Magneſiæ, Antōio epō Hypepoꝝ,
Theodoro epiſcopo Pergameno, Geneſio epō Anaſtaſiopoleos, Platōe epō Cinnæ,
Stephano epō Vranopolis, Andrea epiſcopo Minicæ, Ioanne epō Miletopoleos, Io-
anne epō Philadelphiæ, Theodoro epō Prienæ, Ioanne epō Daſcylij, Theodoro epō
al. Iuſtinopolis Gordiu come *Iuſtinianopoleos Gordi, Menna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico epō Co
lonæ Armeniæ, Theodoro epō Veriſæ, Theodoro epiſcopo *Amyſſi, Sergio epō Si-
al. Amyzon nopis, Georgio epiſcopo Ionopolis, Stephano epō Heracleæ Ponti, Longino epiſco F
po Tij, Dometio epiſcopo Pruſiados, Georgio epō Gratieñ. Platone epiſcopo Hadri
al. Cleone anopoleos, Salomone epiſcopo *Clanei, Georgio epō Coeñ. Ioanne epō * Ereſſorū,
al. Erezorū Ioanne epiſcopo Myndi, Patricio epō Eleuſorum, Petro epō Apyræ, Alexandro epō
al. Premeſſo Nacoliæ, Dometio epiſcopo * Prymneſiæ, Conſtātino epō Baratthæ, Theodoſio epi
ſcopo Sibliorum, Paulo epiſcopo Sozopoleos Piſidiæ, Pluſiano epō Silui, Theodoro
al. Tinni epiſcopo Nazianzeno, Demetrio epō * Thyniæ, Stephano epō Paros inſulæ, Grego-
al. Cantani rio epiſcopo *Candani, Ioanne epō Lappis, Eulalio epō Cynopoleos, Conſtātino epō
Daliſandi, Theodoro epō Olbis, Theophane deo amabili presbytero & abbate mona
ſterij, quod cognominatur Baias, ſitum in Sicilia, Georgio presbytero monacho mo
naſterij Renati, poſiti in antiqua Roma: Conone ac Stephano presbyteris & mona-
chis monaſterij, quod cognominatᷣ domus Arſitia, adæque poſiti in antiqua Roma.
Reſidentibus quoq; glorioſiſſimis patricijs & conſulibus ex latere uenerandi ſeſſus
pijſſimi & Chriſti amatoris Imperatoris noſtri Conſtantini, omnibusq; ſanctiſſimis
& deo amabilibus epiſcopis ſimiliter in eodem Trulli ſecretario ex ordine reſidenti-
bus, propoſitis in medio ſacroſanctis Chriſti dei noſtri euangelijs, Conſtantinus deo
amabilis diaconus hic ſitæ ſanctæ dei catholicæ atque apoſtolicæ magnæ eccleſiæ, &
primice-

A primicerius deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi archiepiſcopi Conſtantinopoleos, dixit: Omnia indiminute, & ob exactiſſimam comprehenſionem orthodoxæ atque immaculatæ noſtræ Chriſtianorum fidei cõſiderans, hoc quidem ueſtra gloria, hoc & ſanctum & uniuerſale ueſtrum concilium nouit, quod in præterito conuentu, dum relegeretur quaſi acclamatorius Macarij ad pijſſimum & à deo coronatum dominum noſtrum & magnum imperatorem factus, interloqui dignata eſt eius à deo inſtructa ſerenitas, chartas quaſdam ei fuiſſe porrectas à Macario, nõ autem eas uſque hactenus relegiſſe, ſed & has ſubſequenter in ſancto proferre concilio, quatenus earum ſcientiam percipere debeatis. Præ uelo igitur aſtat Ioannes glorioſiſſimus patricius & quæſtor, miſſus à pijſſimo & ſereniſſimo magno imperatore, chartas quaſdam deferens, & ſuggerimus ad quod uidetur. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Interim eorum quæ dudum geſta ſunt, conſequenter proueniat lectio. Et relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Ingrediatur Ioannes glorioſiſſimus patricius & quæſtor. Et ingreſſus eſt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Proſequatur Ioannes glorioſiſſimus patricius & quæſtor, cuius rei gratia ad nos uenit. Ioannes glorioſiſſimus patricius & quæſtor dixit: Benigniſſimus & à deo * conſeruandus dominus noſter & ma- al. confirmãdus
B gnus uictor imperator, de chartis in tranſactione memoratis, quæ ei oblatæ ſunt à Macario, coartatus amore dei coronatoris ſui, & inquiſitionem faciens, chartas quas mecum defero atque codices, contradidit mihi, iubens per me hæc ſancto ueſtro offerri concilio, quatenus eorum debeatis diſcuſſionem efficere. Et hoc per me dignatus eſt inſinuare uobis, quod nequaquam eas uſque hactenus legit à deo munita eius mãſuetudo, ſed nec ſuperſcriptionem earum, inueniſſe autem eas intra hos codices, unà cum huiuſmodi chartis, & (ſicut conſpicitis) miſit omnia ſigillata. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Chartæ, quæ prolatæ ſunt atque codices à Ioanne glorioſiſſimo patricio & quæſtore, ſuſcipiantur. Et porrectæ ſunt chartæ, habentes ſigillum ex cera exprimens * monogamum Conſtantini domini. Similiter autem al. monogrãmon
& præmemorati codices idem ſigillum habentes. Glorioſiſſimi iudices & ſanctũ concilium dixerunt: Memoratus patricius & quæſtor debitum iuſſis imperialibus exhibens, ad propria repetat. Superſcriptæ autem chartæ lectioni ſubmittantur. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos unum ex codicibus, relegit habentem ſubſcriptionem ita: Sermo acclamatus apud pijſſimum & pacificum magnum imperatorem Conſtantinum à Macario epiſcopo Theopoleos. Et dum ad modicum lectio fieret, glorioſiſſimi iudices et ſanctũ
C concilium dixerunt: Qui quaſi acclamatorius dicitur liber, etiam in tranſactis, præſente pijſſimo et à deo confirmato magno imperatore, et in altero codice lectus eſt. Et ſuperfluum exiſtit et hũc denuo legi. Chartula uero, quæ cum eodem codicillo inuenta eſt, relegatur. Et accipiens idem Antiochus religioſus lector et notarius, relegit cõtinentem ita: Adnotatio menſe Septembrio die xxij. feria quinta, indictione ſeptima, Zacharias epiſcopus Leontopoleos, et Georgius epiſcopus * Adraſi Iſauriæ, et Tiberius diaconus et notarius dixerunt: Miſit nos ſanctiſſimus patriarcha noſter ad ſanctiſſimum patriarcham Conſtantinopoleos, deferentes ad relegendum in notis. Et accepit unus nomine Tiberius diaconus et notarius. Et aſcendentibus nobis in patriarchium, egreſſus eſt chartophylax, et diximus ei: Quia nuncia de nobis. Et dixit: Quæ cauſa eſt? Et diximus ei: Volumus ingredi ſalutare ueſtigia eius. Et dum lectio fieret, glorioſiſſimi iudices et ſanctum concilium dixerunt: Quoniam et uirtus, quæ in præſenti charta continetur, nihil ad præſentem pertinet cauſam, præuidimus nec huius fieri lectionem. Reliqua uero relegantur. Et accipiẽs religioſus Antiochus alterum codicem, relegit habentem exemplar epiſtolæ Sergij quondam patriarchæ Conſtantinopoleos ad Cyrum epiſcopum Phaſidis, habentem in uerbis ita: Apparuit quidem nobis ſtatim et à primo experimento uehementia et ſedulitas ſenſus deo amabilitatis ueſtræ, nunc autem multo amplius per hæc quæ ſcripſit, ſolertiam eius atque diligen- for. al. Cratiæ

tiam addidicimus. Inſinuans quippe relegiſſe diuinam iuſſionem fortiſſimi, & à deo conſeruandi noſtri imperatoris ad Arcadium reuerendum præſulem inſulæ Cypri contra Paulum priorem maligni cœtus Acephalorum, & inueniſſe prædictam piam iuſſionem, prohibentem duas in Chriſto deo noſtro dicere operationes: interrogauit nos per notionem ſuam, utrum oporteat duas prædicare operationes, an unam dicere in domino operationem. Vnde nos ſimplici & compendioſo ſermone utimur, & quæ noſtræ ſunt ſcientiæ, perhibemus. Aſſerimus igitur, quod in ſanctis quidem magnis & uniuerſalibus concilijs nulla de hoc *motio facta eſt, nec inuenire eſt de huiuſmodi quæſtione diffinitionẽ quālibet eſſe prolatam à quodam orthodoxorum cōciliorum. Nonnullos uero probabilium patrum ſcimus, & præcipue ſanctiſſimum Cyrillum Alexandriæ archiepiſcopum, in quibuſdam ſcriptis ſuis unam uiuificam operationem Chriſti ueri dei noſtri dicentes, ſed & Mænas ſanctæ memoriæ quondam archiepiſcopus à deo conſeruandæ huius regiæ urbis, ſermonem compoſuit acclamatum ad Vigilium quondam ſanctiſſimum papā antiquæ Romæ, in quo & ipſe ſimili mō unam uoluntatem & unam magni dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti operationem aſtruxit. Et ut prudentiſſima ueſtra diligentia relegens uigorem, qui in eo continetur, agnoſcat, neceſſario præfatum ſermonem tranſcribi fecimus, ſubnectentes teſtimonia diuerſa ad ſtabiliendam propoſitam intentionem, & hunc unà cū noſtris literis ad eam deſtinare præcepimus. Quoniam igitur aſſeruit ueſtra reuerentia, Leonem ſanctiſſimum papam Romanum in eo, quod dicit, Operatur enim utraq; forma cum alterius communione, duas operatiões in Chriſto uero deo noſtro tradere atq; prædicare, oportet ſcire, quod multis ex impio ſchiſmate malitioſis uiris aduerſum pietatis dogmata decertātibus, & aduerſum prædicti egregij patris epiſtolam latrantibus, quæ communiter, ut eſt, rectæ fidei fundamentum exiſtit, diuerſi probabilium catholicæ eccleſiæ doctores ad iuſtam & ueram aduocationem prædictæ epiſtolæ aſſurrexerunt, & nullum horum ſcimus dixiſſe, quod in præſenti libro duas operationes Leo ſanctiſſimus aſſeruiſſet: ſed ut non, omnes hos ad medium deducentes, literas extendamus, unius eorum qui plurimam ob doctrinam ueracium dogmatum ab omnibus laudem adeptus eſt, Eulogiū dico uenerabilis memoriæ quondam Alexandrinorum paſtorem, librumq; integrū ꝓ præfata ſcripſit epiſtola, teſtimonium ad præſentem pertinens textum, ſuperius memorato ſermoni ſubnecti poſt paterna teſtimonia fecimus. Neq; ergo eos, quos ſcimus pie pro ſuperius dicta epiſtola propugnaſſe, neq; alium quenq̃ à deo inſpirabilium eccleſiæ inſtitutorū uſq; hodie duas operationes in Chriſto deo noſtro reperitur aſtruxiſſe. Si quis uero de ſolertioribus oſtendere ualuerit, quenq̃ probabilium & à deo inſpirabilium patrum noſtrorum, quorum dogmata catholicæ aſtruūt eccleſiæ, duas operationes in Chriſto dicere tradidiſſe, opportunum eſt per oīa ſequi. Omnino enim neceſſe eſt, non ſolum ſecūdum ſenſum ſequi ſanctorum patrum dogmata, ſed & eiſdem uocibus uti cum illis, nihilq; penitꝰ innouari. Quæ igitur nouimus ꝓpoſiti capituli gratia, hæc ſunt. Suſcipiens aūt deo amabilitas ueſtra & ſequēter ea, quæ à nobis miſſa ſunt, relegensq; quæ ſunt ædificationis quidē in huiuſmodi ſermonibus atq; opuſculis ipſis, ſcientiarū deo & patribus aſſcribat, gratis autem pro noſtra exoret humilitate, & horū reſcripta uelociter ad nos dirigat. Et poſt finem lectionis huius epiſtolæ, idem religioſus Antiochus relegit ex eodem codice ſermonem quaſi Mænæ quondam patriarchæ Conſtantinopoleos ad Vigilium papam Romanū. Et dum hic relegeretur, glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Superflua etiam præſens lectio ſermonis exiſtit, quia penitus fictus & falſus eſt, eo ꝙ neq; in repoſitis geſtis hic ſitis uenerabilis patriarchij epiſtolarum Mænæ ſanctæ memoriæ huius regiæ urbis antiſtitis, ſermo qui dicitur Mænæ ad Vigilium, inuenitur. Sed & in ſuperius poſita tertia actione, dum relegeretur primus liber geſtorum ſancti quinti concilij, inuenti ſunt additi tres falſi quaterniones, hunc ſermonē aſtruentes, reliqua uero eiuſdē codicis relegātur. Item relegit idem religioſiſſimus Antiochus exēplaria ſeptimæ & octauæ actiōis ſancti & uniuer-

al. mentio

Leo papa primus in epiſtola 10.

A uniuerſalis quinti concilij tranſſcripta, actis principalibus reiacentibus in uenerabili patriarchio. Dumq́ hæc igitur relegerentur, glorioſiſſimi iudices & ſctm̄ conciliū dixerunt: Iamdudū & pn̄tes ſeptima & octaua actiones, dū relegerent̄, ſancti qnti cōcilij declaratæ ſunt nobis: ſed & in memoria habemus, ꝙ tunc proſecuti ſunt ex parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, falſatam fuiſſe prædictā ſeptimā actionē, eo ꝙ *ſint fallaces duo libelli, qui in ea continentur, quaſi porrecti à Vigilio Iuſtiniano & Theodoræ piæ memoriæ, & ergo ſuperflua exiſtit etiam præfatarū duarū actionū lectio. Itē quoq; porrectus eſt à ſuprascripto religioſiſſimo Antiocho alter codex, quē & relegit, continens ita: Exemplar epiſtolæ Sergij Conſtantinopolitani ad Honorium papam Romanum: In tantum uobis ſanctiſſimis in omnibus unanimitate ſpiritus conſtringimur, ut ſtudeamus omnium conſiliorum noſtrorum & actionum uos ſacratiſſimos habere præſidentes: & niſi plurimum locorum diſtantia ſeiungeret, hoc utiq; quotidie gereremus, ueſtræ honorandæ unanimisq́ fraternitatis munito, muratoq́ noſmetipſos circunſepientes conſultu: attamen qm̄ nobis etiam ſermo, atq; abſq; labore litera, quod ſtudemus, impartit, confeſtim ea pro quibus hoc ſcribimus enarram⁹. Ante aliquod certū tp̄s, cum aduerſus Perſas à deo confirmatus dn̄s noſter & magnus uictor imperator promouebat exercitum, propter certamina à deo ſibi creditæ Chriſto amabilis reipublicæ, & ad partes Armeniæ prouinciæ perueniſſet, unus ex principibus impiæ partis Seueri execrabilis, nomine Paulus, in illis locis apparens, ad eius pietatem acceſſit, ſermonem pro ſua errabunda hæreſi proferens, & hoc profecto duntaxat ſatisfaciendo, in quibus pijſſima eius ac regalis magnanimitas (cum cæteris em̄ donis dei, etiam diuinoꝝ dogmatum locupletari ſcientia meruit) dū redarguiſſet atque depompaſſet prauam eius impietatem, prophanis eius aſtutijs ſanctæ noſtræ eccleſiæ, ut uerus ei⁹ propugnator recta atq; immaculata ediuerſo protulit dogmata, inter quæ & unius operationis Chriſti ueri dei noſtri mentionem effecit. Poſt aliquod uero tp̄s idem à deo confirmatus imperator in prouincia Lazoꝝ adueniens, recordatus eſt diſputationis, quam (ſicut diximus) fecerat ad Paulum illum hæreticum, cum p̄ſentia Cyri ſanctiſſimi, tunc quidem eiuſdē Chriſto amabilis Lazorū prouinciæ metropolitanam ſedem tenentis, nunc aūt magnam Alexandriam regentis. Prædictus igitur ſanctiſſimus uir, his auditis, eius ſerenitati reſpondit neſcire ſubtiliter, utrum unā an duas operationes Chriſti ueri dei noſtri aſtruere neceſſe ſit. Ergo per iuſſionem ei⁹ pietatis, ꝑ literas proprias interrogauit nos p̄dictus ſanctiſſimus uir, utrū unā operationē an duas in ſaluatore noſtro Chriſto neceſſe ſit dicere, & ſi quoſdā noſcamus ſanctorum ac beatiſſimorum patrum, unā dicentes operationem. Vnde nos, quæ noſtræ erant ſcientiæ, ꝑ noſtra reſcripta ei ſignificauimus, dirigētes etiam ſermonē acclamatorium Mænæ ſanctiſſimi quondā patriarchæ huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, porrectum ab eo hic p̄ſenti Vigilio ſanctæ memoriæ p̄deceſſori ſanctitatis ueſtræ, habentē & diuerſa teſtimonia paterna de una operatione & una uolūtate ſaluatoris noſtri Chriſti ueri dei nr̄i. Nihil tn̄ propriū penitus in hmōi noſtris reſcriptis ꝓmulgauimus, ſicut ſuppetit noſſe uos ſacratiſſimos & unanimes, relegentes eoꝝ quæ miſſa ſunt exēplaria. Et ſilentium quidem ex illo tp̄e hmōi ſuſcepit capitulū. Quia igitur ante paruū tp̄s, cooperante gratia dei, q oēs hoīes uult ſaluos fieri, & ad agnitionē ueritatis uenire, pio zelo fortiſſimi ac inuictiſſimi magni imperatoris excitatus Cyrus ſanctiſſimus Alexandrinæ magnæ ciuitatis patriarcha, & cōis frater noſter, & conſacerdos dei, amabiliter & modeſte adhortatus eſt eos, qui in magna ciuitate Alexandrina ꝙ Eutychetis & Dioſcori, Seueri quoq; & Iuliani ſunt deo odibilium languētes ad catholicā eccleſiam accedere. Et poſt multas diſputationes & labores, quos cum nimia prudentia, & ſaluberrima diſpenſatione in hac cauſa impendit, hoc quod feſtinabat, per ſupernam gratiam ordinauit. Factaq; ſunt inter utraſq; partes dogmatica quædam capitula, in quibus oēs (qui antea qdem in diuerſas portiones diuiſi fuerant, proauosq́ ſibi Dioſcorū atq; Seueꝝ *hæreticos ſcribentes) coadunati ſunt cum ſanctiſſima & ſola catholica eccleſia, & unus grex Chriſti ueri dei noſtri, omnis Chriſto

[margin: al. non ſint ueraces]
[margin: 1. Timo. 2. a]
[margin: al. erraticos]
[margin letters: B, C]

amabilis Alexandriæ populus factus eſt,& penè uniuerſa cum eis Aegyptus,& Thebais,& Lybia,& cæteræ Aegyptiacæ diſpoſitionis regiones,quas olim conſiderabant (ut diximus) in innumerabilem copiam hæreſum multitudinem diſciſſas,nunc autẽ beneplacito dei & ſtudio prædicti ſanctiſſimi Alexandrinorum antiſtitis unum labium facti ſunt omnes,una uox,& in unitate ſpiritus rectæ eccleſiæ dogmata confitentur. Ex his autem, quæ dicta ſunt atq; ſtabilita, unum exiſtit capitulum de una operatione Chriſti magni dei & ſaluatoris noſtri. His itaq; prouenientibus, Sophronius uenerabilis monachus,qui (ut ex nunc auditu didicimus) Hieroſolymorum præſul eſt ordinatus (necdum enim hactenus eius ex more ſynodica ſuſcepimus) apud Alexandriam tunc temporis poſitus cum p̄fato ſanctiſſimo papa,qñ (ſicut diximus) admirabilem illam circa eos,qui dudum hæretici fuerãt, deo beneplacito unitatem cõponebat,atq; cum eo de eiſdem capitulis pertractabat,aduerſatus eſt,& cõtradixit ad unius operationis capitulum,duas omnino operationes Chriſti dei noſtri, dignũ inquiens cenſeri,p̄nominato aũt ſanctiſſimo papa p̄ſertim teſtimonia ei quorundã ſanctorum patrum noſtrorũ proferente,diſperſim in quibuſdã opuſculis ſuis unam operationem aſſerentium,ad hæc quoq;,& ex abundanti inquiẽte q; multoties ſancti patres noſtri,ut lucrarentur plurimam aĩarum ſalutem, dum talia emergerẽt capitula, deo placitis diſpenſationibus ac placitis uſi fuiſſe uidentur,nihil de ſubtilitate rectorum eccleſiæ dogmatum exagitantes & dicentes,q; oporteat utiq; etiam in præſenti, dũ tantorũ milliũ populorũ ſalus præ manibus ponitur, nihil de hoc per contentionẽ altercari,idcirco quod (ſicut dictum eſt) etiam à quibuſdam ſacris patribus uox huiuſmodi dicta eſt,nihilq; de hoc lædatur rectæ fidei ratio,memorat⁹ deo amabilis Sophronius talem diſpẽſationem nullatenus accepto tulit. Quia igitur pro hoc cũ literis eiuſdem ſanctiſſimi cõminiſtri ad nos coniunxit,de hoc quoq; etiam apud nos ſermonẽ mouendo inſiſtens, ut de talibus adimeretur capitulis poſt factã unitionẽ uox unius operationis,durũ nos hoc arbitrati ſumus. Quõ enim non eſſet durũ & ualde oneroſum,qñ hoc reſoluere,euerterẽq; erat futurũ quidẽ,oẽm illam concordiã atq; unitatem,quæ bene fuerat effecta, tam apud Alexandrinam magnam ciuitatem, q̃q; per uniuerſas ſub ea prouincias,quæ nullo tpe uſq; nunc acquieuerant, nomen ſaltẽ ſimplex diuini atq; laudabilis patris noſtri Leonis,aut ſanctæ & magnæ atq; uniuerſalis Chalcedonenſis concilij mentionẽ facere,nunc uero præclara & magna uoce in diuinis miſſarum arcanis hoc prædicantes? Multis igitur à nobis de hoc motis ſermonibus ad prænominatum uenerabilem Sophronium,poſtremo adhortati eum ſumus, teſtimonia nobis proferre ſanctorum & probabilium patrum, illorũ uidelicet, quos oẽs coĩter doctores confitemur,& quorũ dogmata legem ſanctæ dei cognoſcunt eccleſiæ,duas noĩatim & ipſis uerbis operationes in Chriſto dicendas tradentia, ille autem hoc facere penitus non ualuit. Nos uero conſiderantes, incipientem ex hoc inter quoſdam hic contentionem exardeſcere,& ſcientes quod ſemper ex hmõi decertationibus illæ hæreſum diſſenſiones effectæ ſunt,neceſſariũ iudicauimus, omne ſtudiũ ponere ad ſedandũ atq; amputandũ talẽ ſuperfluum uerborũ conflictũ,& ad ſæpedictum ſanctiſſimũ Alexandriæ patriarchã ſcripſimus,ut poſtq̃ unitatẽ cũ his, q pridẽ reparabãtur (deo auxiliante) cõpoſuit,de cætero nullũ p̄mitteret unã aut duas p̄ferre op̄ationes in Chriſto deo nr̃o,magis aũt (ſicut ſctã & uniuerſalia tradiderũt concilia) unũ eundemq; filiũ unigenitũ,dñm nr̃m Ieſum Chr̃m uerũ deũ op̄atum cõfiteri,tam diuinã q̃q; humanã,& oẽm deo decibilem & hoĩe dignã op̄ationẽ,ex uno eodemq; incarnato deo uerbo indiuiſe p̄cedere,& ad unũ eundemq; redigere, eo quod unius q̃dem op̄ationis uox,q̃q̃ à q̃buſdã ſanctis dicta eſt patribus,tñ p̄egrina uidereẽ & p̄turbare aures quorundã,ſuſpicantiũ ad p̄emptionem hãc p̄ferri incõfuſe, atq; ſecundũ ſubſiſtentiã unitarũ in Chriſto deo noſtro duarũ naturarũ,quod nõ eſt, unquã nec fuit. Similiter autem & duarũ op̄ationũ dictio multos ſcandalizet,utpote à nullo ſanctorum & probabilium eccleſiæ inſtitutorũ edita. Inſup & cõſequens ei eſt p̄dicare duas uoluntates contrarietates circa inuicem habentes, tanq̃ deo quidem uerbo ſalutarem

A lutarem uolenti adimpleri paſſionem, humanitate uero eius, obſiſtente eius uoluntati & reſiſtente, & pinde duo contraria uolentes introduci, quod impiũ eſt. Impoſſibile gppe eſt, in uno eodemq́; ſubiacenti duas ſimul & erga hoc ipſumcontrarias ſubſiſte re uolũtates. nã ſalutaris deũ gerentiũ patrũ doctrina opæ preciũ inſtruit, q́ nunq̃ intellectualiter aĩata dñi caro ſeparatim, & ex appetitu ꝓprio contrario nutui uniti ſibi ſecundũ ſubſiſtentiã dei uerbi naturalem motũ ſuũ effecit, ſed qñ, & q̃lem, & q̃tam ipſe deus uerbũ uolebat, & (ut *plenius dicatur) quẽadmodum corpus nr̃m regitur & ornaẽ & diſponiẽ ab intellectuali & rõnali aĩa noſtra, ita & in dño Chriſto tota humana eius cõſperſio ab ipſius uerbi deitate ſemp in oĩbus mota deimobilis erat ſecundũ Niſenum Georgiũ, dicentẽ contra Eunomiũ ita: Secundum quod deus erat filius, impaſſibilis utiq; eſt & immortalis. Si qua aũt paſſio de eo in euangelio dicitur, p humanitatem profecto, quæ ſuſcipiebat paſſionem, huiuſmodi operatus eſt. Operatur quippe uere deitas per corpus, quod circa ipſum eſt, omnium ſalutem, ut ſit carnis quidem paſſio, dei autem operatio. Hanc igitur (ut dictum eſt) contentionem incipientem accendi uidentes, neceſſarium iudicauimus, attritas potius ſanctorum patrum uoces, & ſynodice definitas ſemper ſequi, & neq; quæ raro à quibuſdam patribus dicta ſunt, & non circa hæc intentionem habentibus, quaſi planam & inambiguam de eis doctrinam exponerent, ad regulam & legem per omnia dogmaticam reducere, quale eſt & quod de una operatione ab eis dictum eſt: neque iterum, quæ nullatenus dicta ſunt à probabilibus patribus, nunc uero à quibuſdam patribus proferuntur, duas (inquam) operationes tanq̃ dogma eccleſiaſticum ꝓferre. Et ad ultimũ ſtetit, ac placuit, quatenus prædictus Sophronius uenerabilis nullũ ſermonẽ de cætero de una ſiue duabus operationibꝰ mouere debeat, ſed ei ſufficiat præfata cautáq; ac trita ſanctorũ patrum recta traditio atq; doctrina. His itaq; cõtentus ſæpe noĩatus uenerabilis uir, & hæc cuſtodire certificans, petimus nos etiam p epiſtolam de his ei ꝑbere reſponſum, quatenus hmõi epiſtolã (ut ait) oſtendat his, q forſitan interrogare eum de prædicta quæſtione uoluerint. Quod & alacriter egimus, & ille quidẽ in his hinc enauigauit. Nuper aũt pĳſſimus, & à deo coronatus dñs noſter apud Edeſſinam demorãs ciuitatẽ, pios ad nos apices fecit, ꝑcipientes, ut paterna illa teſtimonia deflore mus, quæ continentur in libro dogmatico (ſicut dictum eſt) facto à ſanctæ memoriæ Mena ad ſanctiſſimũ Vigilium de una operatione & una uoluntate, & hæc à deo inſtructæ eius ſerenitati dirigere deberemus, quod & ad effectum perduximus. Nos autem quæ dudum mota ſunt, memoriæ retinentes, & tumultũ qui ex huiuſcemodi motione cœpit, ſcientes, ſuggeſſimus eius pĳſſimæ ſerenitati per mediocrem noſtrã ſuggeſtionem, & ſcripta ad excellentiſſimum ſacellarium imperialẽ conſequenter huius capituli oẽm ſubtilitatem, horumq́; quæ à nobis pro hoc actitata ſunt, & quod non oporteat de huiuſmodi inquiſitione perſcrutari, ſed permanere in attrita patrum doctrina, quam oẽs *conſonanter confitentur de hmõi quæſtione, & confiteri unigenitũ filium dei, q ueraciter deus ſimul & hõ eſt, eundem operari diuina & humana, & ex uno eodemq́; incarnato deo uerbo, ſicut quod occurrentes iam ſumus effati, inſeparabiliter atq; indiuiſe oẽm diuinã atq; humanã operationẽ ꝓcedere. Hoc nanq; nos Leo inſtituit, manifeſte phibens: Agit eñ utraq; forma cũ alterius coĩone, quod ꝓpriũ habet. In qbus reſcriptũ piæ iuſſionis ab eius mãſuetiſſima ſuſcepimus fortitudine, quæ à deo conſeruandam eius ſerenitatem cõdecent, continentẽ. His igitur omnibus à principio ita prouenientibus, rationabile ſimul & neceſſariũ iudicauimus de his, quæ partim memorata ſunt, cognitionẽ dare ueſtræ fraternæ atq; unanimi beatitudini p exẽplaria quæ à nobis directa ſunt, & adhortamur uos ſacratiſſimi hæc oĩa legere, & deo placitam ac pleniſſimam charitatem, quæ in uobis eſt, nunc quoq; ſequentes, ſi qd amplius minus ue inueneritis, hoc p datam uobis à deo gratiã adimplere, atq; p ſanctas ſyllabas ueſtras unã cũ ueſtra optabili ſoſpitate, quæq; ſuper his uobis fuerint placita, ſignificare. Itẽ relectũ eſt ex eodẽ codice reſcriptũ epiſtolæ Honorĳ papæ Romani ad eundẽ Sergiũ, cõtinẽs ita: Scripta fraternitatis ueſtræ ſuſcepimus, p quæ inuentiones

Marginal notes: al. planius (beside "ipſe deus uerbũ uolebat"); B (beside "am de eis doctrinam"); C (beside "geſtionem"); al. conſone (beside "conſonanter"); Leo papa primus in epiſtola decima (beside "Hoc nanq; nos Leo").

ones quaſdam & nouas uocum quæſtiones cognouimus introductas, per Sophro- D
nium quendam tũc monachũ, nunc uero ex auditu ep̃m Hieroſolymitanæ urbis cõ-
ſtitutũ, aduerſus fratrẽ noſtrũ Cyꝝ Alexandriæ antiſtitẽ, unã oꝑationẽ dñi noſtri Ie-
ſu Chriſti conuerſis ex hæreſi p̄dicantẽ. Qui deniq; ad ueſtrã fraternitatẽ Sophroni-
us ueniens, querelamq́; hm̃oi deponens, multiformiter eruditus, petijt de his, quæ à
uobis fuerat inſtructus, paginalibus ſibi ſyllabis reſerari: quaꝝ literarũ ad eundẽ So-
phroniũ directarũ ſuſcipientes exemplar & intuentes, ſatis ꝓuide circunſpecteq́; fra
ternitatẽ ueſtrã ſcripſiſſe, laudamus nouitatem uocabuli auferentem, quod poſſet ſcan
dalũ ſimplicibꝰ generare. Nos enim in quo ꝑuenimus, oportet ambulare. Enimuero
duce deo ꝑuenimus uſq; ad menſurã rectæ fidei, quã apoſtoli ueritatis ſcripturarum
ſanctarũ funiculo extenderunt, confitentes dñm Ieſum Chr̃m, mediatorẽ dei & hoĩm
operatũ diuina, media humanitate uerbo dei naturaliter unita, eũdemq́; operatũ hu
mana ineffabiliter atq; ſingulariter adſumpta carne diſcrete, inconfuſe, atq; inconuer
tibiliter plena diuinitate: & q coruſcauit in carne plena diuinis miraculis, ipſe eſt &
Ioan.1.b carneus effectus plene deus & hõ: paſſiones & opprobria patitur unus mediator dei
Ioan.3.b & hoĩm in utriſq; naturis uerbũ caro factũ & habitauit in nobis, ipſe filius hoĩs de cæ
lo deſcendens, unus atq; idem (ſicut ſcriptũ eſt) crucifixus dñs maieſtatis, dũ cõſtet di-
uinitatẽ nullas poſſe ꝑpeti humanas paſſiones, & non de cælo, ſed de ſancta eſt aſſum E
pta caro dei genitrice. Nam ꝑ ſe ueritas in euangelio ita inquit: Nullus aſcendit in cæ
lum, niſi q de cælo deſcendit filius hoĩs, qui eſt in cælo, profecto nos inſtruens, ꝙ diui
nitati unita eſt caro paſſibilis ineffabiliter atq; ſingulariter, ut diſcrete atq; inconfuſe,
ſic indiuiſe uideret̃ coniungi, ut nimirũ ſtupenda mente mirabiliter manẽtibus utra-
1.Cor.2.b runq; naturarũ differentijs cognoſcatur uniri. Cui Apoſto. concinens, ad Corinthios
ait: Sapientiã loqmur inter ꝑfectos, ſapientiã uero non huius ſeculi, neq; principum
huius ſeculi, qui deſtruuntur, ſed loquimur dei ſapientiam in myſterio abſcõditam,
quam p̄deſtinauit deus ante ſecula in gloriã noſtram, quã nemo principũ huius ſecu
li cognouit. Si eñ cognouiſſent, nunq̃ dñm maieſtatis crucifixiſſent. Dum profecto
diuinitas nec crucifigi potuit, nec paſſiones humanas experiri uel ꝑpeti, ſed propter
ineffabilem coniunctionẽ humanæ diuinæq́; naturæ, idcirco & ubiq; deus dicitur pa-
ti, & humanitas ex cælo cũ diuinitate deſcẽdiſſe. Vnde & unã uoluntatẽ fatemur dñi
noſtri Ieſu Chriſti, qa profecto à diuinitate aſſumpta eſt nr̃i natura, non culpa, illa ꝑ-
fecto, quæ ante pc̃m creata eſt, non quæ poſt p̄uaricationẽ uitiata. Chriſtꝰ enim dñs,
in ſimilitudinem carnis peccati ueniens, pc̃m mundi abſtulit, & de plenitudine eius
Philip.2.a oẽs accepimus: & formam ſerui ſuſcipiens, habitu inuentus eſt ut hõ, quia ſine peccato
conceptus de ſpũſancto, etiam abſq; peccato eſt partus de ſancta & immaculata uir- F
al. eloquijs gine dei genitrice, nullum experiens contagium uitiatæ naturæ. Carnis enim uocabu
Gene.6.a lum duobus modis ſacris* eulogijs boni maliq́; cognouimꝰ noĩari, ſicut ſcriptum eſt:
1.Cor.15.f Non ꝑmanebit ſpũs meus in hoĩbus iſtis, qa caro ſunt. Et Apoſt. Caro & ſanguis re-
Roma.7.d gnũ dei nõ poſſidebũt. Et rurſum: Mente ſeruio legi dei, carne aũt legi pc̃i. Et, Video
aliã legẽ in mẽbris meis, repugnãtẽ legi mentis meæ, & captiuũ me trahentẽ in legẽ
pc̃i, quæ ẽ in mẽbris meis. Et alia multa hm̃oi in malo abſolute ſolẽt intelligi, uel uo
Eſaiæ.66.g cari. In bono aũt ita, Eſaia ꝓpheta dicẽte: Veniet oĩs caro in Hieruſalẽ, et adorabit in cõ
Iob.19.d ſpectu meo. Et Iob, in carne mea uidebo deũ. Et alias, Videbit oĩs caro ſalutare dei.
Luc.19.b Et alia diuerſa. Non eſt itaq; aſſumpta (ſicut p̄fati ſumus) à ſaluatore uitiata natura,
quæ repugnaret legi mentis eius, ſed uenit quærere & ſaluare quod perierat, id eſt,
uitiatã hũani generis naturã. Nam lex alia in mẽbris, aut uoluntas diuerſa nõ fuit, uel
al. Et ſicut cõtraria ſaluatori, quia ſuper legem natus eſt humanæ conditionis.* Et ſiquidem ſcri
Ioan.6.d ptũ eſt, Non ueni facere uoluntatem meã, ſed eius qui miſit me patris: Et, Non quod
Mat.26.d ego uolo, ſed quod tu uis pater, & alia hm̃oi, non ſunt hæc diuerſæ uoluntatis, ſed diſ-
penſationis hũanitatis aſſumptæ. Iſta eñ ꝓpter nos dicta ſunt, quibus dedit exemplũ,
ut aſſequamur ueſtigia eius, pius magiſter diſcipulos imbuens, ut non ſuam unuſ-
quiſque noſtrum, ſed potius dñi in omnibus præferat uoluntatem. Via igitur regia

inceden

A incedentes,& dextrorſum uel ſiniſtrorſum uenatorum laqueos circumpoſitos euitantes,ad lapidem pedem noſtrum maxime offendamus Idumæis,id eſt,terrenis atq; hæreticis ꝓpria relinquentes,nec ueſtigio quidem pedis ſenſus noſtri terrã,id eſt, prauã eorũ doctrinã oĩmodo atterentes, ad id quò tendimus,hoc eſt,ad fines patrios peruenire poſſimus, ducum noſtrorum ſemita gradientes, & ſi forte quædam balbutientes(ut ita dicam)niſi ſunt proferentes exponere,formãtes ſe in ſpecimen nutritorũ, ut poſſent mentes imbuere auditorũ,nõ oportet ad dogmata hæc eccleſiaſtica retorquere,quæ neq; ſynodales apices ſup hoc examinantes,neq; autoritates canonicæ uiſæ ſunt explanaſſe,ut unam uel duas energias aliquis p̃ſumat Chriſti dei p̃dicare, q̃s neq; euangelicæ uel apoſtolicæ literæ,neq; ſynodalis examinatio ſup his habita,uiſæ ſunt terminaſſe,niſi fortaſſis(ſicut præfati ſumus) q̄dam aliqua balbutiendo docuerunt,cõdeſcendentes ad informandas mẽtes,atq; intelligentias paruulorũ,quæ ad eccleſiaſtica dogmata trahi nõ debent,quæ unuſquiſq; in ſenſu ſuo abũdans,uidet̃ ſecundum ꝓpriam ſententiam explicare. Nam q̄ dñs Ieſus Chriſtus filius ac uerbũ dei,ꝑ quẽ facta ſunt oĩa, ipſe ſit unus opator diuinitatis atq; hũanitatis,plenæ ſunt ſacræ literæ luculentius demõſtrantes. Vtrũ aũt ꝓpter opa diuinitatis & hũanitatis,geminæ operationes debeat deriuatæ dici uel intelligi,ad nos iſta ꝑtinere nõ debent,relinquẽtes

B ea grammaticis,qui ſolent paruulis exq̄ſita deriuando noĩa uendicare. Nos eñ nõ unã opatione uel duas dñm Ieſum Chriſtũ,eiuſq; ſanctum ſpm̃,ſacris literis ꝑcepimus,ſed multiformiter cognouimus operatũ. Scriptum eſt enim: Si quis ſpm̃ Chriſti non habet,hic eius non eſt. Et alibi: Nemo põt dicere dñs Ieſus,niſi in ſpũſancto. Diuiſiones uero gratiarũ ſunt,idem autem ſpũs:& diuiſiones miniſtrationũ ſunt,idem aũt dñs:& diuiſiones operationum ſunt,idem uero deus,qui operatur oĩa in omnibus. Si eñ diuiſiones operationum ſunt multæ,& has omnes deus in membris omnibus pleni corporis operatur,q̃to magis capiti noſtro Chriſto dño hæc poſſunt pleniſſime coaptari?ut caput & corpus unum ſit perfectum,ut profecto occurrat (ſicut ſcriptum eſt) in uirum pfectum,in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Si eñ in aliĳs, id eſt,in mẽbris ſuis,ſpũs Chriſti multiformiter operatur,in quo uiuunt,mouentur, & ſunt:q̃to magis per ſemetipſum mediatorem dei & hominum,plene ac perfecte,multiſq; modis & ineffabilibus confiteri nos communione utriuſq; naturæ condecet operatum? Et nos quidem ſecundum ſanctiones diuinorum eloquiorum oportet ſapere uel ſperare,illa uidelicet refutantes,quæ q̄dẽ nouæ uoces noſcuntur ſanctis dei eccleſiis ſcandala generare,ne aut duarũ operationũ uocabulo offenſi, ſectantes Neſtorianos, nos ueſana ſape arbitrent̃:aut certe,ſi rurſus unam operationẽ dñi nr̃i Ieſu Chr̃i fatendam

C eſſe cẽſuerimus,ſtultam Eutychianiſtarũ attonitis auribus dementiã fateri putemur, p̃cauentes,ne quorũ inania arma cõbuſta ſunt, eorũ cineres & rediuiuos ignes flãmiuomarũ denuo renouent quæſtionũ,ſimpliciter atq; ueraciter cõfitentes dñm Ieſum Chriſtũ unum operatorem diuinæ atq; hũanæ naturæ, electius arbitrantes,ut uani naturarũ ponderatores ocioſe negocìantes,& turgidi aduerſus nos inſonent uocibus ranarum philoſophi,quàm ut ſimplices & humiles ſpũ populi Chriſtiani poſſint remanere ieiuni. Nullus enim decipiat p philoſophiam & inanem fallaciam diſcipulos piſcatorum. Eorũ eñ doctrinam ſequentes,oĩa argumenta ſcopuloſa diſputationis callidæ atq; fluctiuaga intra eorũ retia ſunt colliſa. Hæc nobiſcũ fraternitas ueſtra p̃dicet,ſicut & nos ea uobiſcum unanimiter p̃dicamus, hortantes uos,ut unius uel geminæ nouæ uocis inductum operationis uocabulum aufugientes,unum nobiſcum dñm Ieſum Chriſtum filium dei uiui,deum ueriſſimũ, in duabus naturis operatũ diuinitꝰ atq; humanitus,fide orthodoxa & unitate catholica p̃dicetis. Et ſupſcriptio: Deus te incolumẽ cuſtodiat dilectiſſ.atq; ſanctiſſ.frater. Glorioſiſſimi iudices & ſctã ſynodus dixerunt: Oporet ad nos afferri regeſta, ac dogmatica ſcripta quæ expoſita ſunt à Sergio quodã patriarcha huiꝰ regiæ urbis,ſiue ad Honoriũ,uel Cyrũ,uel Sophroniũ aut etiã ad alias pſonas ſeu ab Honorio ad Sergiũ facta ſup p̃ſenti dogmatica quæſtiõe, reiacẽti in ſacro chartophylacio huiꝰ uenerabilis patriarchĳ, ut cõferant̃ cũ codicib.

qui

Margin notes: al. niſi — Roma. 8. b; 1. Cor. 12. a — Ephe. 4. c

qui piiſſimo domino noſtro principi à Macario oblati ſunt,& nunc relecti. Georgius D
igitur deo amabilis diacon⁹ & chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, cum omni feſtinantia pergens in chartophylacium uenerabilis patriarchii, eadem regeſta, quæ dicta ſunt, deferat, & ſcripta referat. Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax dixit: Sicut iuſſit ueſtra ſancta ſynodus, confeſtim uado, & quanta inuenire potero, mecum deferam. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Quæ promiſſa ſunt ab eodem Georgio deo amabili diacono & chartophylace, ad effectum perueniant. Hi autem qui excipiunt, quæ gerũtur in hac geſta ſancta noſtra ſynodo, eant unà cum Ioanne reuerẽdo epiſcopo ciuitatis Regitanæ, Georgio deo amabili epiſcopo Cyzici, et Dometio epiſcopo Pruſiados ad Macarium, et oſtendant ei tam illos duos libros et chartaceum quaternionem, qui cum eis eſt, et ſciſcitentur ab eo, ſi uere hæc opuſcula eiuſdem exiſtunt Macarii. Similiter autem oſtendãt ei & tres codices, & illam unam chartam, quæ nunc quoque coram nobis relecta ſunt, ſi hæc utique ſunt quæ ipſe obtulit noſtro piiſſimo domino, & magno imperatori: & reſponſum quod eis dederit, ſtatim ad nos perducant. Et paululum recedentes præfati reuerentiſſimi epiſcopi, unà cũ Paulo & Ioãne magnificis à ſecretis atque imperialib⁹ ſecretariis, & Agathone religioſo lectore & notario ſanctiſſimi patriarchæ Conſtãtinopolitani, & uenientes ad Macarium, atque paulopoſt reuertentes, dixerunt: Secundum iuſſionem ueſtræ E
gloriæ, ſanctæ uniuerſaliſque ſynodi pergẽtes, aſcendimus in uenerabile patriarchiũ, & intrãtes unã cellam, in qua eſt Macarius, (ſicut iuſſiſtis) interrogauimus cũ, ſi recognoſcit illos duos libros qui in noīe eius ſuperſcripti ſunt, & unũ, q cũ eis eſt chartaceum, & quaternionẽ, & ſi opuſcula eius exiſtunt. Qui Macarius accipiens ea, & reuoluens ac inſpiciens, dixit: Etiam dñe, pro certo mea opuſcula ſunt, & recognoſco ea. Similiter aũt & oſtẽſi ſunt ei tres codices, & una charta, quæ hodierna die relecta eſt, et aſpiciens ea, dixit: Etiã dñe, cognoſco ea. Anno eñ præterito obtuli ea dño, et uere recognoſco ea. Georgius deo amabilis diaconus et chartophylax ingreſſus in medium ſancti cõcilii, dixit: Iuxta quæ mihi iuſſa ſunt à ueſtra gloria, et à ſancto et uniuerſali concilio, pergens in chartophylacium uenerabilis patriarchii, codices ſiue regeſta quæ inuenire potui, defero ad quod uobis placuerit. Glorioſiſſimi iudices et ſancta ſynodus dixerũt: Offerat Georgius deo amabilis diaconus et chartophylax ad relegendum, et conferendum cum codicibus à Macario porrectis piiſſimo noſtro principi, codices ſiue regeſta quæ detulit. Et accipiens Antiochus religioſus lector, & notarius Georgii ſanctiſſimi archiepiſcopi Conſtantinopoleos codicem, ſiue regeſtum diuerſarum epiſtolarum Sergii, quondam patriarchæ Conſtãtinopoleos, relegit epiſtolam eiuſdem Sergii ad Cyrum quõdam epiſcopum Lazorum. Et collata eſt cum F
codice Macarii, qui prolatus eſt per Ioannem glorioſiſſimum quæſtorem. Et cõſtitit. Item prolatus eſt alius codex ſiue regeſtum, relectum ſimiliter per eundem religioſum Antiochum, habens epiſtolam Sergii quondam patriarchæ Conſtantinopoleos ad Honorium quondam papam Romanum. Et collata eſt cum codice, qui à Macario datus eſt piiſſimo principi. Et conſtitit. Similiter prolata eſt à Georgio deo amabili diacono et chartophylace epiſtola authentica latina Honorii, quondam papæ Romani, ad Sergium quondam patriarcham Conſtantinopoleos, unà cũ eius interpretatione: & collata eſt eadem latina epiſtola per Ioannẽ reuerentiſſ. epm ciuitatis Portuenſis, qui unus extitit de concilio antiquæ Romæ. Et cõſtitit. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Cognitionem accipiens ſanctum ueſtrum & uniuerſale concilium eorum, quæ nunc relecta atque collata ſunt tam de Sergio quondam patriarcha huius regiæ urbis, q̃ de Honorio quondam papa Romano, ad hæc & Sophronio quondam patriarcha Hieroſolymorum, quæ ei uiſa fuerint, perſequatur. Sancta ſynodus dixit: Secũdum interlocutionẽ gloriæ ueſtræ de his, quæ nobis relecta ſunt, tam de regeſtis ſcriptarũ à Sergio epiſtolarum, q̃ & authentica epiſtola Honorii latina, ad hæc etiã & de ſynodicis Sophronii, quæ nobis iam relecta ſunt, accuratius de eis pertractãtes, futuro ſecretario uobis glorioſiſſimis, quæ opportuna ſunt, dicimus. Glorioſiſſimi iudices

dixerunt

A dixerunt: Hoc quidem ſancta ſynodus peragat. Pijſſimus uero atq; à deo confirmandus dñs noſter & magnus imperator, dei coronatoris ſui clementiã in oĩbus imitat⁹, & pœnitentiã expectans Macarij, p nos indignos eius famulos ueſtrã ſciſcitatur ſemp ſctãm & uniuerſalẽ ſynodũ, ſi forſitan eo pœnitente, poſt depoſitionẽ à ſancta ueſtra ſynodo in eo ppetratam, in ppria ſede reſtituẽdus eſt. Sancta ſynodus dixit: Inueteratũ Macarium in impietatis dogmatibus, & non ſolũ uniuerſam Chriſto amabilẽ plebem, quæ hanc à deo conſeruandam regiam urbẽ inhabitat, euerſione turbulenta *putantem, teſtimoniaq; ſanctorũ & pbabilium patrum falſantem, & quædam quidem abſcindentem, quædam uero addentem, & ſecũdum quod ei uidebatur, in deuia mittentem pijſſimum & à deo coronatũ noſtrum principem per oblatos ab eo codices, ſed & à ſolis ortu uſq; occaſum per literas ſuas, & per hoĩes quos mittebat, uniuerſos perturbantem, & à fide uera ſegregantem, & iuſte atq; regulariter à pontificali habitu denudatum, nullatenus diuina regula de cætero ſuſcipit in doctoris ſede reſidere, ne ex hoc propriæ ſuæ hæreſeos multo amplius recrudeſcere faciat intelligentiã, & fiant (iuxta quod ſcriptum eſt) nouiſſima illius *deteriora prioribus: & maxime cũ diuerſis uicibus in præſentia pijſſimi noſtri domini & magni imperatoris, & cuncti B noſtri concilij interrogatus ſit, ſi ſequitur & unà cum omnibus confitetur in domino noſtro Ieſu Chriſto ſicut duas naturas, ita & duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales: & eo nullatenus accepto ferente, ſed & confirmante, quæ dudum ab eo impie definita ſunt, & ipſis ſermonibus aſtruente, quia ſi membratim incidar, & iacter in mare, ego neq; duas uoluntates, neque duas operationes dico in domino noſtro Ieſu Chriſto, uno ſanctæ trinitatis, & ex hoc (ut dictum eſt) ſynodice depoſitum & anathematizatum, nullo modo hunc Macarium de cætero (ſicut ſuperius dictum eſt) hoc ſanctũ concilium in ſacerdotali ſuſcipit ſede, ſed & execramur, & extra terminos à deo conſeruandæ huius regiæ urbis hunc fieri, unà cum ei ſimilia ſentientibus. Reuerentiſſimi epiſcopi ac uenerabiles clerici, qui ſub ſede ſunt Antiochiæ ciuitatis, accedentes ad glorioſiſſimos iudices, dixerunt: Petimus ueſtram gloriam, ſuggerere pijſſimo & à deo coronato noſtro domino & magno imperatori, alterum p Macario, qui fuerat archiepiſcopus noſter, ad pontificalem ſedem Antiochiæ prouenire, ut non ſit uidua huiuſmodi ſedes. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Secũdum ea, quæ conſiderata ſunt à ſancto & uniuerſali ueſtro concilio, & iuxta petitionem reuerentiſſimorum epiſcoporum, religioſorumq; clericorum, qui ſub iure ſunt ſedis Antiochenæ ciuitatis eccleſiæ, ueſtra ſancta ſynodus in futuro ſecretario, quæ promiſſa ſunt ſuper Sergio, Honorio atq; Sophronio, opere adimpleat.

al. potantem.

Mat. 12. d & Luc. 11. d al. peiora

ACTIO DECIMATERTIA.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti, dei & ſaluatoris noſtri, imperãtibus à deo coronatis ac sereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo & à deo coronato magno principe, ppetuo Auguſto & imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno uigeſimoſecũdo, die uiceſimooctauo menſis Martij, indictione nona, præpoſito uenerando ſeſſu pijſſimi & Chriſto amabilis noſtri Imperatoris Conſtantini, in ſecretario ſacri palatij quod cognominatur Trullus, & per iuſſionem eius à deo inſtructæ ſerenitatis, ex perſona eius, præſentibus & audientibus Conſtãtino glorioſiſſimo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſiſſimo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioſiſſimo exconſule, Petro glorioſiſſimo exconſule. Conueniente quoq; & ſancto ac uniuerſali concilio, quod per imperiale decretum congregatum eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro atque Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum præſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi

papæ

papæ antiquæ Romæ Agathonis,& Georgio uenerabili & ſanctiſſimo archiepiſco- D
po magniſonæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho & locum ſeruante ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, et Georgio religioſo presbytero monacho,& apocriſario Theodori ſanctiſſimi loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum,Ioanne epiſcopo Portuenſi, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternæ, Ioanne epiſcopo ciuitatis Regitanæ, locum repræſentantibus ſancti ac uniuerſalis concilij,quod circa Romam eſt C.XXV.epiſcoporum,qui etiam per ſuas ſubſcriptiones declarantur in ſuggeſtione,quæ ab eis facta eſt ad Conſtantinum pijſſimum principem,& Theodoro uenerabili presbytero, & uicario Theodori reuerendiſſimi archiepiſcopi Rauennæ,Ioanne epiſcopo Theſſalonicenſi, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ,Philalite epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ,Theodoro epiſcopo Epheſi,Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ,Platone epiſcopo Ancyræ Galatiæ, Georgio ēpo Cyziceñ. Marino epiſcopo Sardeorum,Petro epiſcopo Nicomediæ,Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalcedoneñ. Ioanne ēpo Sidenſi,Theodoro ēpo Meletineñ.Iuſtino epiſcopo Tyanorum,Alypio epiſcopo Gangrorum, Cypriano epiſcopo Claudiopoleos,Polyeucto epiſcopo Myrorum Lyciæ, Theodoro epiſcopo Staureopoleos Cariæ,Tiberio epiſcopo Laodiceæ Phrygiæ, Coſma epiſcopo Synnadorum,Stephano epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ,Ioanne epiſcopo Pergis,The- E
opempto epiſcopo Iuſtinianopoleos ſiue Moſtenæ,Iſidoro epiſcopo Rhodi,Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ,Theodoro epiſcopo Tarſenſi, Macrobio ēpo Seleuciæ Iſauriæ,Georgio ēpo Byziæ Thraciæ,Zacharia epiſcopo Leontopoleos Iſauriæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ,Georgio epiſcopo Mileti, Sergio epiſcopo Selymbriæ,Andrea epiſcopo Methymnæ,Theognio ēpo Cieñ.Epiphanio ēpo Euchaitorum, Petro epiſcopo Meſembriæ,Petro epiſcopo Zozopoleos Thraciæ,Ioanne ēpo Nyſſe

al. Camelenorum

no,Theodoro ēpo imperialum Thermarũ,Georgio ēpo* Camulianorũ, Zoito ēpo Chryſopoleos Aſiæ, Patricio epiſcopo Magneſiæ,Antonio ēpo Hypeporum,Theodoro epiſcopo Pergami,Geneſio ēpo Anaſtaſiopoleos, Platõe epiſcopo Cinnæ, Stephano ēpo Vranopolis,Andrea epiſcopo Minicæ,Ioanne ēpo Miletopoleos, Ioanne

al. Iuſtinopolis Gordiu come

ēpo Philadelphiæ,Theodoro ēpo Prienæ,Ioanne ēpo Daſcylieñ.Theodoro ēpo* Iuſtinianopoleos Gordi,Mæna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico ēpo Colonæ Armeniæ, Tiberio epiſcopo*Amyſſi,Sergio ēpo Sinopeñ.Georgio epiſcopo Io

al. Amyzon

nopoleos,Stephano ēpo Heracleæ Ponti,Longino epiſcopo Tienſi,Dometio epiſcopo Pruſiados,Georgio ēpo Cratiæ,Platone epiſcopo Adrianopoleos,Salomone epi

al. Cleone

al. Erezorũ

al. Præmeſſo

ſcopo * Claneñ.Ioanne ēpo* Ereſſorum,Ioanne epiſcopo Myndi,Patricio ēpo Eleuſorum,Petro ēpo Apyræ,Alexandro epiſcopo Nacolio, Dometio epiſcopo * Pry- F
mneſeno,Conſtantino ēpo Baratthis,Theodoſio epiſcopo Sibliorũ,Paulo epiſcopo Sozopoleos Piſidiæ,Pluſiano ēpo Siluenſi,Theodoro epiſcopo Nazianzeno,Deme-

al. Tinni

al. Candani

trio ēpo *Thyniæ,Stephano ēpo Pario,Gregorio epiſcopo*Cantanenſi,Ioanne ēpo Lappis,Eulalio ēpo Cynopoleos,Conſtantino ēpo Daliſandi, Theodoro ēpo Olbis, Theodoro epiſcopo Veriſæ, Theophane religioſo presbytero,& abbate monaſterij quod appellatur Baias,in Sicilia conſtituti,Georgio presbytero,& monacho monaſterij Renati,quod ſitum eſt in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij,quod cognominatᷣ domus Arſitia,quod ſimiliter ſitũ eſt in antiqua Roma. Reſidentibus quoq; glorioſiſſimis patricijs & conſulibus,& omnibus ſanctiſſimis & deo amabilibus epiſcopis per ordinem in eodem ſecretario Trullo, ꝓpoſitis in medio ſacroſanctis Chriſti dei noſtri euangelijs,Conſtantinus deo amabilis diaconus huiꝰ ſanctæ dei catholicæ & apoſtolicæ magnæ eccleſiæ,& primicerius deo amabilium notariorũ Georgij ſanctiſſimi patriarchæ huius à deo cõſeruandæ regiæ urbis, dixit: Meminit ſanctũ & uniuerſale ueſtrum concilium,quod cum præcedenti conuentu interlocutum ſit à glorioſiſſimis iudicibus, quatenus proprium promulgaret intentum ſuper Georgio, Honorio & Sophronio quondam patriarchis, & promiſit quod in altero hoc perageret,& quia poſteaquam,quæ conſiderata ſunt

à ueſtro

A à ueſtro ſancto concilio, ut prouenirent, atq; confirmarentur ſuper Macario, petie-
runt reuerentiſſimi epiſcopi, qui ſedi ſubiacebant Antiochenæ ciuitatis, & religioſi
clerici ad ſuggerendum pijſſimo ac ſereniſſimo noſtro domino & magno principi,
alterum promoueri in ſede Antiochenæ ciuitatis, & ſuggerimus ad quod placuerit.
Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Relegantur acta præterita. Et
relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices dixerũt: Proſequať ſanctũ & uniuerſale uſm con
cilium, quæ in antelatis ab eo promiſſa ſunt. Sanctum concilium dixit: Secundũ pro
miſſionem quæ à nobis ad ueſtram gloriam facta eſt, retractantes dogmaticas epiſto
las, quæ à Sergio quondam patriarcha huius à deo conſeruandæ regiæ urbis ſcriptæ
ſunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat epiſcopus Phaſidis, quàm ad Honorium quon-
dam papam antiquæ Romæ: ſimiliter autem et epiſtolam ab illo, id eſt, Honorio re-
ſcriptam ad eundem Sergium, haſq; inuenientes omnino alienas exiſtere ab apoſtoli
cis dogmatibus, et à definitionibus ſanctorum conciliorum, & cunctorum probabi
lium patrum, ſequi uero falſas doctrinas hæreticorũ, eas omnimodo abijcimus, & tan
quam animæ noxias execramur. Quorum autem, id eſt, eorundem impia execramur
dogmata, horum & nomina à ſancta dei eccleſia proijci iudicauimus, id eſt, Sergij
B quondam præſulis huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, qui aggreſſus eſt de huiuſ
modi impio dogmate conſcribere, Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri & Pauli, qui &
ipſi præſulatu functi ſunt in ſede huius à deo cõſeruandæ ciuitatis, et ſimilia eis ſenſe
runt, ad hæc et Theodori quondam epiſcopi Pharan, quarum omnium ſupraſcripta
rum perſonarum mentionem fecit Agatho ſanctiſſimus ac ter beatiſſimus papa an-
tiquæ Romæ in ſuggeſtione, quam fecit ad pijſſimum & à deo confirmatum domi
num noſtrum et magnum Imperatorem, eoſq; abijcit, utpote cõtraria rectæ fidei ſen
tientes, quos anathemati ſubmitti definimus. Cum his uero ſimul proijci à ſancta dei
catholica eccleſia, ſimulq; anathematizari præuidimus & Honorium, qui fuerat pa-
pa antiquæ Romæ, eo quod inuenimus per ſcripta quæ ab eo facta ſunt ad Sergium,
quia in omnibus eius mentem ſecutus eſt, et impia dogmata confirmauit. Pertracta-
uimus autem et ſynodica Sophronij uenerabilis memoriæ, quondam archiepiſcopi
ſanctæ dei Hieroſolymorum ciuitatis, *&* hæc reperiẽtes cum uera fide conueniẽtia,
apoſtoliciſq; *&* ſanctorum atque probabilium patrum doctrinis paria, utpote, quæ
ſunt orthodoxa, recepimus, & ut ſalubria ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ
ſuſcepimus, & nomen ei⁹ inſeri ſanctis diptychis ſanctarũ eccleſiarũ iuſtum eſſe iudi-
cauimus. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Satisfaciẽs interrogationi ſanctũ ueſtrum
et uniuerſale conciliũ propter perſonas, quas ei propoſuimus, id eſt, Sergij & Hono
C rij quondam patriarcharum, necnon & Sophronij uenerabilis memoriæ, qui fuit ar
chiepiſcopus Hieroſolymorum, aſſecutum eſt et de Pyrrrho, Paulo & Petro, &
his quondam præſulibus huius à deo conſeruandæ ciuitatis, ſuper his & Cyri,
qui fuerat papa Alexandriæ, & Theodori quondam epiſcopi ciuitatis Pharan, inter-
loquatur ad Georgium deicolam diaconum & chartophylacem huius ſanctiſſimæ
magnæ dei eccleſiæ, quatenus in medium proferat ad legendum, quæque reiacent in
uenerabili patriarchio, ſiue ſynodica dogmatica opuſcula uel epiſtolæ ſupraſcripta
rum perſonarum, ut et nos eorum percipiamus cognitionem. De petitione uero,
quæ facta eſt à reuerentiſſimis epiſcopis et religioſiſſimis clericis ſubiacentibus ſedi
Antiochiæ magnæ ciuitatis, pro ordinando præſule in ſede Antiochenæ ciuita-
tis, ſuggeſſimus à deo inſtructis auribus fortiſſimi et à deo muniti noſtri impe-
ratoris. Et iuſſit eius ſerenitas, decretum ſecundum ſolitam conſequentiam fieri à re
uerentiſſimis epiſcopis et clericis ſupraſcriptæ ſedis, & hoc offerri eius manſuetiſſi-
mæ fortitudini. Sanctum concilium dixit: Inquirẽte ueſtra gloria, ut Georgius deo
amabilis diaconus et chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, q̃tenus ad me-
dium deducat quaſcunq; ſiue dogmaticas epiſtolas, ſeu et alia opuſcula, quæ tã à Pyr
rho, Petro, et Paulo, q̃ndã p̃riarchis huius à deo cõſeruãdæ regiæ urbis, q̃ quæ à Cy-

Hereſeos damnãtur hoc loco ſeptẽ põtifices: Sergi⁹ Cyrus, Pyrrhus, Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus.

ro quondam papa Alexandriæ, & Theodoro quondam epiſcopo Pharan, ad retra- D
ctandum ea, hoc fieri ſuperfluum iudicauimus, eo quod & ſecta eorum omnibus manifeſta eſt de una uoluntate & una operatione. De hoc uero & Agatho ſanctiſſimus antiquæ Romæ præſul per ſuggeſtionem ſuam eorum reuelauit contrariã intentionem, immo magis etiam declarauit eos, qui ſimilia ſenſerunt cum Sergio, qui exorſus eſt nouitatem uocis cacodoxam & blaſphemam introducere in catholica ec-
al. doctrinam clefiæ *doctrina. Vnde etiam hos cum proprijs eorum ſcriptis præfatus ſanctiſſimus papa proiecit. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Quanq̃ in omnibus orthodoxa ſit ſuggeſtio ſanctiſſimi ac ter beatiſſimi Agathonis papæ, & ueritati conueniens, attamen omnino neceſſariũ exiſtit, ut prænominatarum perſonarum ſcripta ad medium producantur ſecundum anteriorem interlocutionem, quam fecimus, ut in amplius manifeſtetur ſecta earundẽ pſonarum. Sanctum concilium dixit: Poſtq̃ ob accuratius cognoſcendum de Pyrrho, Paulo, & Petro, atq; Cyro, qui fuit papa Alexandriæ, & Theodoro quondam epiſcopo Pharanitano, inſiſtit ueſtra gloria, Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ dei eccleſiæ ad medium deducat, quæ à ſupradictis perſonis dogmaticè ſcripta ſunt, quatenus omnibus ſatisfiat, quod & ipſi in oĩbus Sergij errorẽ ſecuti ſunt. Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax dixit: Secundũ quæ dudum in anteriori actione interlocutũ eſt ueſtrum ſanctum & uniuerſale concilium, tunc egreſſus, perquiſiui quæ iuſſeratis. Et primum E
quidem inueni in chartophylacio uenerabilis patriarchij ſuper hæc quæ à me prolata ſunt, etiam epiſtolam Cyri epiſcopi, qui tunc Phaſidis fuerat, miſſam ad Sergium quondam patriarcham huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, ante quinquaginta ſex annos per quartamdecimam indictionem præteriti circuli, interrogantis per eandem epiſtolam prædictum Sergium de quæſtione operationum. Similiter & alteram epiſtolam, directam ab ipſo Cyro ad eundem Sergium, poſtquam ab epiſcopatu Phaſidis tranſlatus eſt ad ſedem Alexandriæ magnæ ciuitatis, inſinuante unitatem factam cum his, qui Theodoſiani dicuntur, unà cum exemplaribus ſatisfactionis de unitate, quæ prouenit inter hos ipſos Theodoſianos, & prædictum Cyrum, pariterq; & Theodori quondã epiſcopi Pharanitani libros diuerſos, prolatos ex bibliotheca uenerabilis patriarchij, inter quos & epiſtolam eiuſdem Theodori ad Sergium epiſcopum Arſenoitam de una operatione. Similiter & interpretationes diuerſorum paternorum teſtimoniorum. Excuſſi uero ex eadem bibliotheca & alios ſex libros, habentes ſcripta Pyrrhi, qui factus eſt poſt Sergium patriarcham huius à deo conſeruandæ regiæ urbis. Plurima horũ manu eius ſcripta ſunt de uoluntate & operatione & quibuſdã alijs. Similiter autem protuli ex chartophylacio memorati uenerabilis patriarchij regeſtum diuerſarum epiſtolarum Pauli, qui fuit poſt eundem Pyrrhum patriarcha huius regiæ urbis, in quo iacet epiſtola ſcripta ab eodem Paulo ad ſanctæ F
memoriæ Theodorum, qui fuit papa Romanus, de una uoluntate, & tres proſphoneticos, id eſt, acclamatorios tomos eiuſdem Pauli ad ſanctæ memoriæ quondam Imperatorem noſtrum, & patrem pijſſimi noſtri domini & magni Imperatoris, de una uoluntate & operatione. Ad hæc & Petri, qui factus eſt patriarcha poſt eundem Paulum huius regiæ urbis. Similiter & regeſtum diuerſarum epiſtolarum, in quo eſt epiſtola eiuſdem dogmatica, ſcripta ad Vitalianum ſanctæ memoriæ quondam papam Romanum, & utraque præ manibus habeo, ad quod uobis placuerit. Sanctum concilium dixit: Libros atque regeſta uel chartas, quas præ manibus habet Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax ſanctæ huius magnæ eccleſiæ, hæc ſuſcipientes hi qui à nobis excipiunt, per ordinem relegant. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notarius, duas epiſtolas à Cyro ſcriptas ad Sergium, unà cum prænominato ſatisfactionis exemplari, relegit, ſic continenti in uerbis: Deo honorabili mihi domino benigno, principi paſtorum, patri patrum, uniuerſali patriarchæ Sergio à Cyro humili ueſtro. Prompto me exiſtente præſentem ſuggeſtionem porrigere deo honorabili meo domino, diuerſæ mihi ſubibant cogitationes

A ones,& in duabus ſententijs animam partiebar. Putas'ne (inquam) docenti conſentiam? Altiora te ne quæſieris,& potiora te ne ſcrutatus fueris. & clauſtra labijs imponens,ſilere ſtudeam,aut auſcultem ne eum,qui dicit: Quærens quære,& apud me mane? Deinde in hoc meipſum ſufficienter examinans, etiam ſcribendi ſumebam fiduciam,cum ter beatitudinis ueſtræ à deo inſpiratam doctrinam in mente percipere,*ſatisfactus,quòd unum è duobus, ſiue etiam utrunque ex hoc mihi conquiretur. Aut enim (inquam) ſuſcipiar,aut per omnia emendabor in his quæ ſuggeruntur,ſi non ita ſeſe habent. Dum dignus fuiſſem effectus deo honorabilis pijſſimis ueſtigijs à deo confirmati noſtri domini,ſimulq; & deo imitabilem eius condeſcenſionem indeptus,fiduciam capiebam, diuinam iuſſionem eius ſerenitatis relegendi, quæ ad Arcadium ſanctiſſimum archiepiſcopum Cypri contra Paulum primatem epiſcoporum minime deo decenter conſtructa eſt, cuius laudabilis ac deo amabilis uere eſt omnis quidem intentus, piam immaculatam noſtræ fidei rectitudinem allegans,duas autem operationes in domino noſtro IESV CHRISTO, ut poſt unitionem dicatur prohibentem.eam inueniens abnuebam,& proferre tentabã honoratiſſimam Leonis epiſtolam,duas operationes cum alterutrum ſcilicet communione, quemadmodum docet ſanctiſſimus meus dominus, manifeſtiſſime proclamantem. Ex hoc ergo deinceps nobis exorto ſermone,uenerandam ſuggeſtionem à deo inſpirabilium ueſtrorum ad relegendum iubebar ſuſcipere, quæ dicebatur ac putabatur præfatæ piæ iuſſionis eſſe reſcriptum. mentionem enim faciebat illius Pauli,qui & Sauli. ſed & iuſſiones exemplares,& intentum eorum,quæ in eo ſcripta fuerant,admittebat.Opportune ergo nunc ſilentium gerere, & nequaquam contradicere perſtruebar: ad uero à deo eruditam doctrinam confugere didici, uenerabiles eius ſyllabas poſtulans promereri,liquidius declarantes, qualiter duas operationes poſt unitionem dicere recuſantes,in una,id eſt,ſingulari operatione, in omnibus diuinis eloquijs poſſumus concludere, tam quod paſſibile, quàm quod impaſſibile eſt ipſius ineffabilis diſpenſationis ſaluatoris noſtri IESV CHRISTI, quatenus à deo illuſtrata eruditione deo inſtructorum ueſtrorum illuminata imperitia noſtra forſitan uel in hoc imitabitur pinguiſſimam atque fertilem terram, ſeminatum'que uerbi granum libenter ſuſcipiens,ad fœcunditatem ſaluum perducat: deo acceptas denique ſui orationes ſolite miniſtrare tam meæ paruitati, quamq; his qui mecum ſunt,benignus meus dominus dignetur. Et ſubſcriptio: Cyrus humilis exorans pro honoratiſſima uita deo honorabilis mei domini, ſuggeſſi. Alia epiſtola eiuſdem Cyri ſcripta ab Alexandria. Proprio domino per omnia à deo honorando, atque ter beatiſſimo benigno paſtorum paſtori,patri patrum, uniuerſali patri-C archæ Sergio,Cyrus humilis ueſter. Fœcunditatem & iterum ſpiritalem fructificationem per deo acceptabiles orationes beatitudinis deo amabilis mei domini, quæ concurrit doctrinis pijſſimorum à deo conſeruandorum & ueraciter CHRISTO amabilium dominorum noſtrorum, & nunc promereor ter beatiſſimo meo domino primitias ſuggerere. Notum enim facio, quòd omnes qui dicuntur dogmatis Theodoſianorum circa hanc Alexandrinorum Chriſto amabilem ciuitatem clerici, unà cum his qui in dignitatibus & militibus clarent, inſuper & qui ex plebe ſunt in millibus conſtituti,per tertiam Iunij menſis adunati ſanctæ noſtræ catholicæ dei eccleſiæ,intemerabilia nobiſcum dei myſteria perceperunt,ad hoc adducti præuiante profecto beneplacito omnipotentis dei conſilio,per collatam mihi doctrinam tam à pijſſimis ac inuictiſſimis noſtris dominis, quamq; à deo inſpirata domini mei ſanctitate,ut p hoc ſtabilitetur ſecundũ quod ſcriptum eſt,in confrequentationibus dies feſtus uſque ad cornu altaris. Si autem oportet ueracius dicere,non in confrequentationibus tantum,neq; uſq; ad cornu altaris,ſed & in omnem Alexandrinorum Chriſto amabilem ciuitatem,eiuſq; confinia uſq; ad nubes ipſas,& ultra hæc cæleſtibus officijs in pacem ſanctarũ eccleſiarum,& in his q ad eadem conuertunt lætantibus. Qualiter autem hæc adunatio aſſecuta eſt, ſubtiliter præſumens ſuggeſſi pijſſimis auribus

Eccleſi.3.c

al. perſuaſus

B

Leo papa epiſtola. 10.

Pſal.117.

bus inuictiſſimorum ac sereniſſimorum noſtrorum dominorum, per conſamulum D meum Ioannem deo amabilem diaconum,* qui adfuit in omnibus quæ mota ſunt: & certus ſum quia & in hoc acceptat ultimum ſuum famulum ſanctiſſimus meus dominus. Quæſo nanque ter beatiſſimum meum dominum, quatenus cognitionem omnium faciens, ſi quid mihi uitali motione forſitan defuit, aut per ignorantiam de competentibus fruſtratus ſum, emendare exiguum ſuum famulum dignetur. opus enim hoc deo honorabilium ueſtrorum eſt, qui omnibus diuinis ſcripturis decoramini, & deſuper perficimini. Subſcriptio.

al. quia fuit

Cyrus humilis epiſcopus orans pro deo honorabilis mei domini uita, ſuggeſſi.

EXEMPLAR SATISFACTIONIS FActæ inter Cyrum quondam papam Alexandriæ, & eos qui erant ex parte Theodoſianorum.

Cyri Alexandrini epiſcopi fidei ſatiſfactio.

Domino Chriſto uero deo noſtro omnibus præfulgenti, omnes'que ad ſaluberrimam & ueram eius fidem dirigenti, & in unam eandem'que ſanctam ſuam eccleſiam conuocanti, præſentem ſatisfactionem facimus pro unitate ſanctarum dei eccleſiarũ, menſis Maij die quarta, indictione ſexta.

Satisfactio facta à Cyro miſericordia dei epiſcopo per diuinam ſanctionem be- E nigniſſimorum atque triumphatorum dominorum noſtrorum, locum exhibente apoſtolicæ ſedis huius Alexandrinæ epiſcopo amabilis ciuitatis.

Capitulum primum.

Si quis non confitetur patrem, & filium, & ſpiritum ſanctum trinitatem conſubſtantialem, unam deitatem in tribus ſubſiſtentijs, anathema ſit.

Capitulum ſecundum.

Si quis non confitetur unum ſanctæ trinitatis deum uerbum, qui ante ſecula ſine tempore natus eſt ex patre, & deſcendiſſe de cælis, & incarnatum eſſe ex ſpirituſancto, & domina noſtra ſancta glorioſa dei genitrice, ſemper'que uirgine Maria, & humanatum, paſſum eſſe propria carne, & mortuum, & ſepultum, & reſurrexiſſe tertia die ſecundum ſcripturas, anathema ſit.

Tertium capitulum.

Si quis non confitetur, unius eiuſdem'que domini noſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri tam paſſiones, quam'que miracula, ſed alterius & alterius, anathema ſit.

Quartum capitulum.

Si quis non confitetur, ex ipſa ſumma unitione deum uerbum in utero ſanctæ dei genitricis ſemper'que uirginis Mariæ, conſtituiſſe ſibi per unitionem carnem ex ipſa F ſancta dei genitrice nobis conſubſtantialem, animatam anima rationali & intellectuali, unitione naturali atque ſecundum ſubſiſtentiam, & ſic proceſſiſſe ex ea, unum exiſtentem, inconfuſum, atque indiuiſum, anathema ſit.

Quintum capitulum.

Si quis non confitetur, ſanctam dominam noſtram, ſemper'que uirginem Mariam, proprie & ſecũdum ueritatem θεοτόκον, id eſt, dei genitricem, utpote quæ deum uerbum incarnatum concepit & genuit, anathema ſit.

Sextum capitulum.

Si quis non cõfitetur, ex duabus naturis, id eſt, deitate & humanitate, unum Chriſtum, unum filium, unam dei uerbi naturam incarnatam, ſecundum ſanctum Cyrillum inconfuſe, inconuertibiliter, immutabiliter, ſiue unam ſubſiſtentiam compoſitam, quod eſt ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui unus eſt de ſancta conſubſtantiali trinitate, talis anathema ſit.

Septimum capitulum.

Si quis unum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in duabus conſiderari dicẽs naturis, non eundem unũ de trinitate confiteat̃, ſempiterne q̃dem ex patre genitũ deũ uerbũ, nouiſſimis aũt ſeculi tẽporibus eundem incarnatum, atq; genitum ex ſanctiſſima

A ma & intemerata dña nr̃a, dei genitrice, ſempq́ꝫ uirgine Maria, ſed alteꝝ hũc noſcit &alteꝝ, & non unũ eundemq́ꝫ ſecundum ſapientiſſimum Cyrillum,in deitate perfe⸗ ctũ,&in humanitate eundẽ pfectũ,ex hocq́ꝫ ſolo in duabus contẽplandũ naturis,eun⸗ dem paſſum,& non paſſum ſecundum aliud & aliud,ſicut idem ſanctus Cyrillus ait: & patientem quidem humanitus carne, ſecundum quod homo eſt: permanentem uero impaſſibilem,ut deum,in paſſionibus propriæ carnis,eundem'que unum Chri⸗ ſtum & filium, operantem deo decibilia & humana una deiuirili operatione, ſecun dum ſanctum Dionyſium, ſola contemplatione diſcernens ea, ex quibus unitio facta eſt. Hæc intellectu conſiderans inconuertibilia, & inconfuſa poſt eorum naturalem & ſecundum ſubſiſtentiam unitionem manentia, in hiſq́ꝫ indiuiſe,atque inſeparabi⸗ liter unum eundemq́ꝫ Chriſtum & filium recognoſcens,iuxta quod duo adinuicem inconfuſe conuenientia conſiderat intellectu cauſatiuam eorum contemplationem, & non phantaſiam mendacium, atque inanibus mentis figmentis, nullatenus uero diſiungit,quaſi perempta iam illa,quæ in duo eſt,ſectione propter ineffabilem &in⸗ confuſam & inexcogitabilem unitionem,dicens ſecundum ſanctum Athanaſium:Si
B mul enim caro,ſimul dei uerbi caro:ſimul caro animata rationalis,ſimul dei uerbi ca ro animata rationalis: ſed ad diuiſionem per partes huiuſmodi aſſumit uocem, ana⸗ thema ſit.

Octauum capitulum.

Si quis non anathematizat Arrium,Eunomium,Macedonium, Apollinarem hæ reticos, Neſtorium,Eutychen nec nominabilem,& Cyrum,& Ioannem,& Egeotas, & omnes qui quocunq́ꝫ modo contradixerunt duodecim capitulis ſanctiſſimi Cy⸗ rilli,&pœnitentiam non egerunt,ſed in hoc errore ſunt mortui,& quiqui ſimilia eis ſapuerunt, aut ſapiunt,anathema ſit.

Nonum capitulum.

Si quis non anathematizat ſcripta Theodoriti,quæque ſunt contra rectam fidem, & ſanctum Cyrillum, & epiſtolam quæ dicitur Ibæ,&Theodorum Mopſueſtenum, & ſcripta eius,& ſi quis non ſuſcipit ſcripta ſancti Cyrilli, & maxime quæ ſunt con tra Theodorum & Theodoritum, Andreamq́ꝫ & Neſtorium, et quiqui ſimilia eis, unius'ue eorum ſenſerunt,aut ſentiunt,anathema ſit.

Item accipiens idem Antiochus religioſus lector & notarius codicem Theodori, qui fuit epiſcopus Pharan, relegit librum eius ſcriptum ad Sergium quondam epi ſcopum Arſinoitam Aegyptiacæ diœceſeos, in quo continebatur ita: Omne quic⸗ quid deſcribitur ſeu locutus, ſiue operatus dominus per mentem & ſenſum atque ſapientiam, quæ organa dicuntur αἰσθητήρια & dixit, & operatus eſt, & ſic eius tan⸗ Theodorus Pharanitanus eps.
C quam totius & unici, una operatio uerbi,mentis, ſenſibilis & organici corporis cun⸗ cta dicantur. Eiuſdem ex eodem ſermone: Quoniamquidem primordialiter pro⸗ pter quandam diuinam &ſapientiſſimam diſpenſationem,ſomnum & faſtidium,eſu riem & ſitim admiſit,quãdo uoluit, maxime uero etiam in his motum horum & qui etem, ad illam omnipotentiſſimam ac ſapientiſſimam uerbi operationem applica⸗ mus, & ex hoc unam unius eiuſdemq́ꝫ Chriſti operationem appellamus. Eiuſdem ex eodem ſermone: Affatim (ut opinor) nobis ſermo diſcutiendo monſtrauit,quia omnia (quæcunq́ꝫ ſcripta ſunt de domino Chriſto) ſiue dei, ſeu animæ ſiue corporis ſeu utriuſque,animæ (inquam) atque corporis, ſingulariter, ſimul & inſeparabiliter agebantur, incipientia quidem,& (ut eſt dicere) affluentia ex uerbis,ſapientia & be⸗ nignitate atque uirtute,mediante intellectuali anima & corpore procedentia.Et id⸗ eo una eſt operatio totius, utpote unius eiuſdemq́ꝫ ſaluatoris noſtri. Hæc omnia & ſunt,&dicta ſunt.Eiuſdem ex eodem ſermone:Habemus utique ex his manifeſtum, quæ dei ſunt omnia, quæ de Chriſto audiuimus & credimus, ſiue diuinæ naturæ con gruentia, ſiue humanæ: & ideo una operatio iſta,tam deitatis eius, quamq́ꝫ humani⸗ tatis,piè nominata ſunt.Eiuſdem ex eodem ſermone:Vt ſit omnis humanatio à prin cipio uſque ad finem,& quæq́ꝫ eius ſunt parua & magna,una ueraciter ſublimiſſima

& diuina operatio. Eiuſdem ex ſermone, quem fecit in interpretatione paternorum D
teſtimoniorum: Diuina uero uoluntas, quæ eſt ipſius Chriſti, ipſius enim uolun-
al. diuina tas una eſt, & hæc *humana. Eiuſdem ex eodem ſermone: Per hæc igitur abſque ul-
la ambiguitate inſtruimur, quod omnia ſalutaris diſpenſationis, ſeu diuina, ſiue hu-
mana, de ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto deſcripta ſunt, principaliter quidem (ut eſt di
cere) ex diuinitate facultatem originemq́; accipiebat, mediante tamen intellectuali
atque rationali anima per corpus gerebantur, ſiue mirificam quandam uirtutem di-
xeris, ſiue etiam naturalẽ alteram hominis motionem, ut eſt cibi appetitus, ſomnus,
faſtidium, & dolorum ſuſceptio, triſtitia, anxietas, quæ etiam per inuſitationem no-
minum ex conſuetudine paſſiones appellantur, propriè uero naturales ſunt motio-
nes per animatum ac ſenſuale animal, & ipſa uero quæ reuera ſunt & dicuntur paſſi
ones, crux, mortificatio, plagæ, cicatrix, acclauationes, conſputiones, alapæ, oĩa hæc
rectè utique & iuſtè uocanda ſunt, una eiuſdemq́; Chriſti operatio. Eiuſdem ex eodẽ
ſermone: Intelligẽda ergo ſunt nobis omnino, quæq; ſunt circa ſaluatoris Chriſti hu
manationem, diuina & profecto ſalutaris operatio. Eiuſdem ex eodem ſermone: Ex
his igiť oĩbus & his ſimilibus, aperte & ſatis iuſte una dei operatio, cuncta quæq; ſunt
propriè humanationis, propria credenda atque dicenda ſunt. Eiuſdem ex eodem ſer
mone: Noſtra quidem anima non habet inſitum talis eſſe uirtutis, ut & naturales cor- E
poris proprietates ab ea & à ſemet expellat, ſed neque dominari intantum apparu-
al. etſi it rationalis anima ipſius proprij corporis, ut *etiam quæ circa hoc ſunt, huicq́; ſunt
inſita, id eſt, molem, fluxumq́;, & colorem contineat, atque circa hoc unquam conſti
tuat. Quæ omnia in diſpenſatione Chriſti ſaluatoris noſtri, & conſcripta, & facta ſunt
in illo diuino & uiuifico corpore. Etenim abſque mole, & (ut ita dicatur) incorpora
biliter abſque διασολῆς dirẽptione de uulua proceſſit, & ſepulchro etiam, ut et tan-
quam ſuper pauimentũ, ſupra mare ambularet. Eiuſdem ex eodem ſermone: Oppor
tunum quidem eſt, nos ita ſentire et dicere, omnia quæq; in humanatione de ſaluato
re Chriſto eſſe ſcribuntur, unam cognoſcere operationem: huius autem opificem et
creatorem, ipſum deum uerbum, inſtrumentum uero humanitatem. Quæque igitur
tanquam deo, & quæque humanitati congruentia de eo dicta ſunt, omnia ipſius dei-
tatis uerbi eſt opatio. Item accipiens idem religioſus Antiochus librum, in ſuperſcri-
ptione continentem, Pyrrhi humilis epiſcopi de uoluntate & operatione, relegit to
Pyrrhus Cõſtantinop. mum dogmaticum eiuſdem Pyrrhi, in quo continebatur: Vnum autem (ut dictum
eſt) tantum reprehendit capitulum Sophronius deo amabilis, tanquam qui teſtimo-
nium Dionyſii deiloqui doctoris diſſimulaſſet per immutationem unius uocis. Con
grua quippe in hoc maxime dicens idem uir, & cautelam habentia, in quibus ait ille, F
Sed uirificati dei nouam quandam deiuirilem operationem nobis morigerans: (unã
enim in ueritate noua continebat eadem charta) non malitioſe (quod abſit) ſecũdum
meum ſermonem, ſed utpote quæ non æqualiter noua intelligi ualuiſſet, à Cyro ſan
ctiſſimo huiuſmodi uox eſt appoſita, & per extremitatum quippe negationem, unã
diuinus doctor aſſerit, affirmatiuam faciens, & hanc ſingulariter exprimens, quid ali
ud quàm unam confiteri operationem tanquam unius Chriſti, ſecundum ſermonẽ
aperte & plane contradidit? Item relectum eſt ex regeſto diuerſarum epiſtolarum,
Paulus Conſtantinopo. Exẽplar epiſtolæ Pauli quondã præſulis huius à deo cõſeruãdæ regiæ urbis, ſcriptæ
ad Theodorum quondam papam Romanum, cuius initium: Ecce quàm bonum &
Pſal. 132. quàm iocundum, habitare fratres in unum. Habet autem poſt aliqua eadem epiſtola
ita: Vnius autẽ eiuſdemq́; dei uerbi incarnati tam miracula prædicamus, quàm paſſi
ones agnoſcimus, quas carne pro nobis ſuſtinuit. Vnde & deus dicitur paſſus, & fili-
us hominis de cælo deſcendiſſe, propter illam quæ ſupra recenſita eſt, inſeparabilem
& ſecundum ſubſiſtentiam duarum naturarum unitionem. Propterea & unam uolũ
tatem domini noſtri Ieſu Chriſti intelligimus, ne aduerſitatem uel differentiam uolũ
tatum in una eademq́; perſona domini noſtri Ieſu Chriſti aducamus, aut eum ſibi
reluctan

A reluctantem doceamus,aut duos uolentes introducamus,non pro commixtione proſus uel confuſione duarum naturarum,quæ in eo conſiderantur, huiuſmodi unius uoluntatis uocem proferentes,& ob peremptionem alterius ſolam alteram eē pronunciantes,ſed per huiuſmodi uocem inſinuantes,quod eius rationaliter ac intellectualiter animata caro ex ipſa principali unitione ineffabiliter quæq; diuina ſunt locupletata,eam ſibi uniente ſecundum ſubſiſtentiam uerbi,ipſam diuinam poſſidebat & nō differentem uolūtatem.Item relecta eſt ex altero regeſto epiſtola Petri, & ipſius q̄n dam præſulis regiæ ciuitatis ad Vitalianum ſanctæ memoriæ, qui fuit papa Romanus, cuius eſt initium: Spiritalem nobis lætitiam peperit litera ueſtræ unanimis & ſanctæ fraternitatis. Dumq; relegeretur eadem epiſtola,habens diuerſa patrum teſtimonia,hi qui locum gerebant Agathonis ſanctiſſimi papæ Romani, dixerunt:Innoteſcimus ueſtræ gloriæ, quod paterna teſtimonia quæ continentur in præſenti, quæ nunc religitur Petri epiſtola, circunciſa deflorata ſunt ab eodem Petro ex hoc quod oſtendere uoluiſſet ſuam,ſuper unam uolūtatem & unam operationem,intentionē. Glorioſiſſimi iudices dixerunt:Comperimus diligenter,iuxta quæ à ueſtra reuerentia dicta ſunt,quod talia teſtimonia quæ continentur in præſenti epiſtola, detruncatē

Petrus Conſtantinopo.

B poſita ſunt.Et ſi placet ueſtro ſancto ac uniuerſali concilio,in amplius huiuſmodi epiſtolæ lectio non procedat. Sanctum concilium dixit: Ad hæc quæ gloria ueſtra nup locuta eſt, ſatis eſt præſentis epiſtolæ lectio.Ecce aūt ſecundū quæ iá ueſtra interlocuta eſt gloria ſiue inquiſiuit, in medium uenientibus tam dogmaticis epiſtolis quàm ſcriptis,quæ fecerunt Pyrrhus,Paulus & Petrus, quōdam patriarchæ huius regiæ urbis,necnon quæ à Theodoro,qui fuit Pharan epiſcopus,& Cyro,qui fuit papa Alexandriæ,& ante nos ueſtramq; gloriam relectis,auditur aperte,unam operationem & unam uoluntatem in incarnationis diſpēſatione domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri,eos impie prædicaſſe. Declarantibus igitur nobis, omnem ſatisfactionem ueſtra gloria debet percipere,quod bene atq; iuſte eos iam abijcit Agathon ſanctiſſimus papa antiquæ Romæ,per ſuggeſtionem quam fecit ad pijſſimum ac triumphatorem magnum noſtrum Imperatorem, & nos quoque conſonanter cum eo,hos utpote aduerſa rectæ fidei ſentientes,expelli de ſacris diptychis,& anathemate percelli cenſuimus,eorumq; ſcripta,ut impietate repleta,abominamur, & ut exterminio debeant ſubmitti,decernimus.Glorioſiſſimi iudices dixerunt:Si hi qui poſt Petrum epiſcopum fuerunt, huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, id eſt,Thomas, Ioannes,& Conſtantinus, uidentur ſeu epiſtolas,ſiue ſermones compoſuiſſe de nouitate uocum,quæ nuper impiè in catholicam eccleſiam intromiſſa eſt, eorum exemplaria ſiue regeſta,

C uel authētica in medium proferat Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, q̄tenus & eorū cognitionē percipiēs ſanctū ueſtrū conciliū, quæ æq̄tati cōueniūt decernat. Similiter & ſi uidentur ſeu epiſcopi, ſiue clerici uel monachi, cæteri ue quidam libellos exegiſſe ab his, qui epiſcopatum geſſerunt huius à deo conſeruandæ regiæ urbis,de una operatione & una uoluntate, etiam hæc præuidimus, ut prædictus Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax ad medium indiminute deducat,ut & ipſa ſecundum iudicium ſancti ueſtri concilij exterminio contradantur.Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax dixit:Polypticum,domine,ſiue regeſtum, in quo continentur exemplaria ſynodicorum, quæ facta ſunt tam à Thoma, Ioanne & Conſtantino ſanctæ memoriæ quondam patriarchis huius regiæ urbis, hic mihi præſto eſt, cum his & authentica ſynodica bullata, quæ facta ſunt à Thoma ſanctæ memoriæ quondam patriarcha ad Vitalianum ſanctæ memoriæ quondam papam Romanum, quæ etiam uolens ad eum dirigere, propter impiorum Sarracenorum incurſum aſſidue imminentem, (ut noſtis) & obſeſſionem, quæ facta eſt per biennium, quo geſſit epiſcopatum, non ualuit dirigere,& hæc ergo ſtatim uobis iubentibus profero. Perſcrutatus ſum uero libel-

los, qui facti ſunt à diuerſis epiſcopis, ſeu monachis, ſiue clericis ac laicis de uoluntate et operatione, diligẽter & hos protuli, & ſunt in chartophylacio, ad id quod uobis placuerit. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Regeſta ſynodicorum quæ aſſerit Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax præ manibus habere, ſcriptorum à Thoma, Ioanne, & Conſtantino, qui epiſcopatum geſſerũt huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, necnon & authentica ſynodica, quæ dixit ſcripſiſſe Thomã ad Vitalianum ſanctæ memoriæ quondam papam antiquæ Romæ, ad medium proferat: & hæc ſuſcipientes qui à nobis excipiunt, obauditum noſtrum omnium relegant. Et accipiens Agatho religioſus lector, & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos ſynodicum authenticum ſanctæ memoriæ Thomæ bullatum, & coram omnibus bullam quæ in eo preſſa fuerat, auferens, relegit, habens in ſuperſcriptione ita; Per omnia ſanctiſſimo ac beatiſſimo fratri & conſacerdoti domino Vitaliano, Thomas indignus epiſcopus in domino ſalutem. Cuius initium eſt, Qui cuncta ex nihilo quidem, ut exiſterent, protulit. Quod ſynodicum collatum eſt cum regeſto, quod protulit Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax. Et conſtitit ab initio uſque ad finem indiminute. Similiter relectum eſt ex eodem regeſto exemplar ſynodicorum Ioannis ſanctæ memoriæ, qui fuit ſimiliter patriarcha huius regiæ urbis, continens in ſuperſcriptione ita: Per omnia ſanctiſſimo & conſacerdoti Macario Ioannes indignus epiſcopus. quorum initium eſt, Quis loquetur potentias domini? Item relecta ſunt ex eodem polyptico atque regeſto exemplaria ſynodicorum Conſtantini uenerabilis quondam patriarchæ huius regiæ urbis, continentia in ſuperſcriptione ita: Per omnia uenerabili atque ſanctiſſimo conſacerdoti Macario Conſtantinus indignus epiſcopus. Quorum initium eſt, Alij quidem fortaſſe maiore modeſtia ex comprehenſione multorum. His ergo ab initio uſque ad finem indiminute relectis, ſanctum concilium dixit: Auditum accipientes ſynodicarum epiſtolarum quæ ſcriptæ ſunt à Thoma, Ioanne, & Conſtantino, quondam patriarchis huius regiæ urbis, & nihil inuenientes contrarium de orthodoxa fide eos ſenſiſſe ſiue ſcripſiſſe, præuidimus, ut Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax huius ſanctæ magnæ dei eccleſiæ, in conſpectu noſtro coram poſitis ſacroſanctis CHRISTI eloquijs, ſatisfaciat nobis quod omnibus modis perſcrutatus, nequaquam reperit libellos ſcriptos fuiſſe à quibuſdam, atque oblatos prædictis tribus patriarchis Thomæ, Ioanni, & Conſtantino, unam uoluntatem & unam operationem *aſtruentes in incarnationis diſpenſatione unius de ſancta trinitate domini noſtri IESV CHRISTI, ueri dei noſtri. Et tactis propoſitis ſacroſanctis dei euangelijs, Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax iurauit hoc modo: Per has ſanctas ſcripturas, & deum qui per eas locutus eſt, omnia perſcrutatus, non inueni libellos fuiſſe factos à quibuſdam, & oblatos prædictis tribus ſanctiſſimis patriarchis Thomæ, Ioanni, & Conſtantino, de una uoluntate & una operatione. Sanctum concilium dixit: Corporali ſacramento in noſtra audientia & glorioſiſſimorum iudicum, qui nobiſcum ſunt, perſoluto à Georgio deo amabili diacono & chartophylace ſanctæ huius magnæ dei eccleſiæ, perfectam'que nobis ſatisfactionem huiuſmodi corporali uerbo perhibente, quod nullatenus ſanctæ memoriæ Thomas, Ioannes, atque Conſtantinus, à quibuſdam libellos extorſerunt de operatione & uoluntate, hos ſanctæ memoriæ tres uiros, id eſt, Thomam, Ioannem & Conſtantinum, præuidimus in identitate manere, atque in ſacris diptychis ſanctarum eccleſiarum recitari, utpote qui in omnibus immaculati & irreprehenſibiles inuenti ſunt circa rectam noſtram Chriſtianorum fidem. Libellos uero quos aſſeruit Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax ſe habere, factos à diuerſis perſonis ſub Sergio, Pyrrho, Paulo & Petro, ſtatim ad nos perducat, quatenus horum cõpetẽter fiat examinatio. Et paululum egreſſus Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, & poſt modicum regrediens, chartas'que diuerſas deferens, dixit: Secundum quod placuit ueſtro ſancto concilio, omnes libellos, profeſſiones'que, & cæteras chartas, quæ factæ

*al. aſtruẽtib⁹

A facta ſunt, ad præſentem dogmaticam notionem pertinentes, quæ'que inuentæ ſunt in chartophylacio uenerabilis patriarchī, protuli, in quibus & alteram latinam epiſtolam Honorij, qui fuit papa Romanus, præter illam epiſtolam eius, quæ iam prolata eſt, cum eius interpretatione. Item defero & librum membranaceum, habentem exemplaria diuerſarum dogmaticarum epiſtolarum, in quo iacet epiſtola dogmatica Pyrrhi, quondam archiepiſcopi huius à deo cōſeruandæ regiæ urbis, quam ſcripſit ad Ioannem ſanctæ memoriæ quondam papam Romanum, & omnia defero, ad quod uobis placuerit. Sanctum concilium dixit: Libellos & cæteras chartas, quas adſeruit Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax ſanctæ huius magnæ eccleſiæ, ad præſentem dogmaticam notionem deducens, in medium proferat, quatenus hæc pertractantes, ſi contraria rectæ fidei inuenerimus, congruenti exterminio ſubmitti præcipiamus. Epiſtolam uero latinam, quam in præſenti dixit inueniſſe, ac præ manibus habere idem deo amabilis diaconus & chartophylax Georgius, Honorij quondam papæ Romani cum interpretatione ſua, pariterq; & librum, in quo continetur epiſtola Pyrrhi ad Ioannem quondam papam Romanum, contradat ad legendum, ut horum ſcientiam accipiamus. Et prolata eſt huiuſmodi Honorij latina epi-

B ſtola cum interpretatione ſua, habens in ſuperſcriptione ita: Dilectiſſimo fratri Sergio Honorius, cuius initium fuit, Scripta dilectiſſimi filij noſtri Sirici diaconi. Habet autem eadem epiſtola poſt pauca hæc: Necnon & Cyro fratri noſtro Alexandrinæ ciuitatis præſuli, quatenus nouæ adinuentionis unius uel duarum operationum uocabulo refutato, claro dei eccleſiarum præconio nebuloſarum concertationum caligines effundi non debeant uel aſpergi, ut profecto unius uel geminæ operationis uocabulum nouiter introductum à prædicatione fidei eximatur. Nam qui hæc dicunt, quid aliud niſi iuxta unius uel geminæ naturæ Chriſti dei uocabulum, ita & operationẽ unã uel geminã ſuſpicantur? Super quod clara ſunt diuina teſtimonia. Vnius autẽ opationis uel duaꝝ eſſe uel fuiſſe mediatorẽ dei & hominum dominum Ieſum Chr̃m ſentire & promere, ſatis ineptum eſt. Habet autem & circa finem eadem epiſtola ſic: Et hæc quidem quantum ad inſtruendam notitiam ambigentium, ſanctiſſimæ fraternitati ueſtræ per eam inſinuandum præuidimus. Cæterum quantum ad dogma eccleſiaſticum pertinet, quæ tenere uel prædicare debemus propter ſimplicitatem hominum, & amputandas inextricabiles quæſtionum ambages (ſicut ſuperius diximus) non unam uel duas operationes in mediatore dei & hominum definire, ſed utraſque naturas in uno CHRISTO unitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes atque operatrices confiteri debemus: & diuinam quidem, quæ

C dei ſunt operantẽ: & humanã, quæ carnis ſunt exequẽtem, nõ diuiſe neq; confuſe aut cõuertibiliter dei naturam in hominẽ, nec humanam in deum conuerſam edocentes, ſed naturarum differentias integras confitentes, unus atque idem humilis & ſublimis, æqualis patri, & minor patre, ipſe ante tempora, natus in tempore eſt, per quem facta ſunt ſecula, factus in ſeculo eſt, & qui legem dedit, factus ſub lege eſt, ut eos qui ſub lege erant, redimeret, ipſe crucifixus, ipſe chirographum, quod erat contra nos euacuans in cruce, de poteſtatibus & principatibus triumphauit. Auferentes ergo (ſicut diximus) ſcandalum nouellæ adinuentionis, non nos oportet unam uel duas operationes definientes prædicare, ſed pro una quam quidam dicunt, operatione, oportet nos unum operatorem CHRISTVM dominum in utriſque naturis ueridice confiteri: & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis uocabulo, ipſas potius duas naturas, id eſt, diuinitatis & carnis aſſumptæ, in una perſona unigeniti dei patris inconfuſe, indiuiſe, atque inconuertibiliter nobiſcum prædicare propria opantes. Et hoc quidẽ beatiſſimæ fraternitati ueſtræ inſinuandũ ꝓuidimus, q̃tenus unius cõfeſſionis ꝓpoſitũ unanimitati ueſtræ ſanctitatis mõſtraremus, ut ꝓfecto in uno ſpũ anhelantes, pari fidei documẽto inſpiremus. Scribentes etiam communibus fratribus Cyro & Sophronio antiſtibus, ne nouæ uocis, id eſt, unius uel geminæ opationis

Honorij papæ epiſtola hæretica.

operationis uocabulo inſiſtere uel immorari uideatur, ſed abraſa huiuſmodi nouæ D uocis appellatione, unum Chriſtum dominum, nobiſcum in utriſque naturis diuina uel humana prædicent operantem, quanquam hos, quos ad nos prædictus frater & coepiſcopus noſter Sophronius miſit, inſtruximus, ne duarum operationum uocabulum deinceps prædicare innitantur, quod inſtantiſſime promiſerunt prædictum uirum eſſe facturum, ſi etiam Cyrus frater & coepiſcopus noſter ab unius operationis uocabulo diſceſſerit. Similiter datus eſt etiam liber, in quo continebatur epiſtola Pyrrhi quondam præſulis huius regiæ urbis, ad Ioannem ſanctæ memoriæ, qui fuit papa Romanus, cuius initium eſt, Dominus & deus noſter Chriſtus futurus in cælo aſcendere. Habet autem eadem epiſtola poſt aliqua hæc: Nam quis illorum uidens ſic nos ex aduerſo poſitos, qui ſacerdotio fungimur, exprobrationibus ſubmitti ab eis, qui conſtituti ſunt à rege, non derideat ac deſpiciat noſtrum concilium: & opportunitatem nactus, impietatis propriæ inſtabilitatem noſtram faciat, eo quod nondum de duabus naturis deſtructum ſit bellum, & alteram nobis ipſis turbulētiam introducimus? Similiter prolati, & lecti ſunt libelli, qui ſuperius memorantur, & cæteræ chartæ. Sanctum concilium dixit: Cognitionem accipientes prolatorum nobis à Georgio deo amabili diacono & chartophylace huius ſanctæ magnæ dei eccleſiæ, libellorum atque chartarum ſiue aliorum opuſculorum, comperimus in unam eandemq; impietatem concurrere. Et præuidimus, hæc tanquam prophana & animæ perniicioſa, continuo ob perfectum exterminium igne concremari. Et combuſta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Satis habet & quæ hodierna die peracta ſunt. E

Pyrrhus

ACTIO DECIMAQVARTA.

IN NOMINE domini & dominatoris Ieſu Chriſti, dei & ſaluatoris noſtri, imperantibus à deo coronatis, ac ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo, & à deo decreto magno principe, ppetuo Auguſto & imperatore anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno uigeſimoſecundo, die ſecunda menſis Aprilis, indictione nona. Præpoſito uenerando ſeſſu pijſſimi, & CHRISTO amabilis magni imperatoris Conſtantini in ſecretario ſacri palatij, quod cognominatur Trullus. Et per iuſſionem eius à deo inſtructæ ſerenitatis eius, præſentibus & audientibus Conſtantino glorioſiſſimo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioſo exconſule, & Petro glorioſo exconſule. F

Conueniente quoque & ſancto ac uniuerſali concilio, quod per imperialem ſanctionem congregatum eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne deo amabili diacono, locum repræſentātibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magniſonæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario ſedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, & *Theodoro uenerabili atque ſanctiſſimo archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternenſis, Ioanne epiſcopo ciuitatis Regitanæ, locum repræſentantibus ſancti concilij antiquæ Romæ, centum uigintiquinq; deo amabilium epiſcoporum, qui etiam per ſubſcriptiones ſuas declarantur in ſuggeſtione, ab eis facta ad Conſtantinum pijſſimum principem, & Theodoro religioſo presbytero, & locum agente Theodori uenerabilis archiepiſcopi Rauennæ, Ioanne epiſcopo Theſſalonicenſi, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Philalithe

al. Theophane

the epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Theodoro epi-
ſcopo ciuitatis Thremethuntorum, locum repræſentante Epiphanij deo amabilis
archiepiſcopi Cypri, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Platone epiſcopo Ancy-
ræ Galatiæ, Georgio epiſcopo Cyziceno, Marino epiſcopo Sardeorum, Petro epi-
ſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalcedonenſi, Ioan-
ne epiſcopo Sidenſi, Theodoro epiſcopo Meletinenſi, Iuſtino epiſcopo Tyanorum,
Alypio epiſcopo Sangrorum, Cypriano epiſcopo Claudiupolis, Polyeucto epiſco-
po Myrorum Lyciæ, Theodoro epiſcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio epiſcopo
Laodiceæ Phrygiæ, Coſma epiſcopo Synnadorum, Stephano epiſcopo Antiochiæ
Piſidiæ, Ioanne epiſcopo Pergenſi, Theopempto epiſcopo Iuſtinianopoleos ſiue Mo
ſtenæ, Iſidoro epiſcopo Rhodis, Siſinnio epiſcopo Hierapoleos Phrygiæ, Theodoro
epiſcopo Tarſenſi, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Byziæ
Thraciæ, Zacharia epiſcopo Leontopoleos Iſauriæ, Georgio epiſcopo Mileti, Ge-
orgio epiſcopo Mitylenæ, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methy-
mnæ, Theognio epiſcopo Cij, Epiphanio epiſcopo Euchaitorum, Petro epiſcopo
Meſembriæ, Petro epiſcopo Sozopoleos Thraciæ, Ioanne epiſcopo Nyſeno, The-
odoro epiſcopo imperialium Thermarum, Georgio epiſcopo * Camulianorum,
Zoito epiſcopo Chryſopoleos Aſiæ, Patricio epiſcopo Magniſiæ, Antonio epiſcopo — al. Camelenorum
Hypeporum, Theodoro epiſcopo Pergameñ. Stratonico epiſcopo Solorum, & Ty
chone epiſcopo Citij, utriſque *in ſinu exiſtentibus Chriſto amabilis Cypriorum in — al. ſynodo
ſulæ, Geneſio epiſcopo Anaſtaſiupoleos, Platone epiſcopo Cinnæ, Stephano epiſco
po Vranopolis, Andrea epiſcopo Minicæ, Ioanne epiſcopo Melitopoleos, Theo-
doro epiſcopo Prienetino, Ioanne epiſcopo Daſcylij, Theodoro epiſcopo *Iuſtiniano
poleos Gordi, Menna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico epiſcopo Colonæ — al. Iuſtinopolis Gordiu come
Armeniæ, Theodoro epiſcopo Veriſæ, Tiberio epiſcopo *Amyſſi, Sergio epiſco-
po Sinopino, Georgio epiſcopo Iunopolis, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, — al. Amyzon
Longino epiſcopo Tieñ. Dometio epiſcopo Pruſiados, Georgio epiſcopo Cratiæ, — al. Cleone
Platone epiſcopo Adrianupoleos, Salomone epiſcopo *Clanei, Georgio epiſcopo
Coenſi, Ioanne epiſcopo * Ereſſorum, Ioanne epiſcopo Myndi, Patricio epiſcopo — al. Erezorum
Eleuſorum, Petro epiſcopo Apyræ, Alexandro epiſcopo Nacoliæ, Ioanne epiſco-
po *Premeſſæ, Conſtantino epiſcopo Baratthis, Theodoſio epiſcopo Sibliorum,
Paulo epiſcopo Sozopoleos Piſidiæ, Pluſiano epiſcopo Sylueno, Theodoro epiſcopo — al. Prymneſij
Naziazeno, Demetrio epõ *Thyniæ, Stephano epõ Paros, Georgio epõ Theræ, Ge — al. Tinni
orgio epõ *Cantani, Ioanne epõ Lappis, Eulalio epiſcopo Cynopolis, Conſtantino — al. Candani
epiſcopo Daliſandeno, Theodoro epiſcopo Olbis, Georgio presbytero & monacho
monaſterij Renati, quod ſitum eſt apud antiquam Romam. Reſidentibusq; glori-
oſiſſimis patricijs & conſulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus epiſco
pis per ordinem in eodem ſecretario Trulli, præpoſitis in medio ſacroſanctis & im-
maculatis Chriſti dei noſtri euangelijs, Conſtantinus deo amabilis diaconus huius
ſanctæ magnæ dei eccleſiæ, & primicerius deum colentium notariorum Georgij
ſanctiſſimi patriarchæ huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, dixit: Notionem ha-
bet tam ueſtra gloria, quamq; ſanctum & uniuerſale ueſtrum concilium, quod per
uigeſimamoctauam diem tranſacti Martij menſis prolati ſunt à Georgio deo ama-
bili diacono & chartophylace huius ſanctæ magnæ dei eccleſiæ diuerſi libelli, aliaq;
opuſcula dogmatica chartacea, & libri diuerſi, quæ & ſunt per interlocutionem ue-
ſtri ſancti & uniuerſalis concilij in perditum tradita: memor quoque eſt per omnia
tam ueſtra gloria, quamq; ſanctum & uniuerſale ueſtrum concilium, quod in antela
tis prolati ſunt ex uenerabili patriarchio huius à deo conſeruandæ regiæ urbis duo
libri in membranis, ſancti quondam Cyrilli epiſcopi, quibus facta eſt interlocutio
cæterorum conciliorum. Et quia in primordijs primi libri tres quaterniones inuenti
ſunt poſiti in ſuperſcriptione, aſtruentes, libellum, qui dicitur Mænæ ad Vigilium
tunc temporis papam antiquæ Romæ, quem & accuſauerunt, qui à parte ſunt Aga-
thonis

thonis ſanctiſſimi papæ, & apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, dicentes falſum eum D
eſſe, & quia poſt lectionem huiuſmodi libri, dum legeretur etiam ſecundus liber ei-
uſdem ſancti quinti concilij, inuenti ſunt duo libelli, qui dicebantur Vigilij ad Iuſti-
nianum, quondam diuæ memoriæ Imperatorem, & Theodoram quæ fuit Auguſta.
In quibus libellis, qui apoſtolicæ ſedis ſunt, oppoſuerunt, dicentes quod hi libelli fal
ſi exiſtunt, & quod popoſcerant eoſdem libros opportune retractari. Vnde ſugge-
rimus ad quod placuerit. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Inte-
rim opportune fiat de antelatis lectio. Et relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſan-
ctum concilium dixerunt: Oportet duos membranaceos libros ſancti quinti conci-
lij, qui iam à Georgio deo amabili diacono, & chartophylace porrecti ſunt, ut iterum
ab eo ad medium deducantur, ut inſcrupuloſius cognoſcamus, ſi iuxta quæ memora
uerunt locum repræſentantes Agathonis ſanctiſſimi papæ antiquæ Romæ, hæc in fal
ſata ſunt, ſimiliter autem proferri uolumen chartaceum authenticum ſeptimæ acti-
onis præfati ſancti quinti concilij, quatenus etiam conſideremus, & competenter re-
tractemus, ſi immutilatum permanſit. Et prolati ſunt ijdem duo membranacei libri,
& uolumen chartaceum ab eodem Georgio deo amabili chartophylace. Glorioſiſſi
mi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Edicat Georgius deo amabilis diaco-
nus & chartophylax ſanctæ huius magnæ dei eccleſiæ, ſi libri duo, qui prolati ſunt, E
& chartaceum uolumen, ipſa ſunt quæ dudum protulerat. Georgius deo amabilis
diaconus & chartophylax dixit: Pro certo, domini, hi ſunt duo codices, qui continent
acta ſancti quinti uniuerſalis concilij, & tomum authenticæ ſeptimæ actionis eiuſ-
dem ſancti quinti concilij, quemadmodum & iam dudum protulerunt. Subtilius au
tem in bibliotheca uenerabilis patriarchij ſcrutatus, inueni & alium chartaceum li-
brum eiuſdem ſancti quinti concilij, quem & defero, & ſi uidetur ſancto ueſtro con-
cilio, iubeat hũc me proferre. Sanctum concilium dixit: Librum chartaceum, quem
Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax huius uenerabilis patriarchij præ
manibus gerere proſecutus eſt ſancti quinti concilij, proferat ad conferendum cum
duobus membranaceis libris, iam ab eo prolatis. Et prolati ſunt. Sanctum concilium
dixit: Tranſeat in medium Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, tactiſq;
præpoſitis ſacroſanctis Chriſti dei noſtri euangelijs, ſatisfaciat nobis, ſi præſignati hi
duo libri, & uolumen, quomodo ea inuenit, & in bibliotheca uenerabilis patriarchij
percepit, ita etiam nunc ſunt. Tangens igitur præpoſita ſacroſancta dei eloquia idem
deo amabilis diaconus & chartophylax Georgius dixit: Per iſtas ſanctas uirtutes, &
deum qui locutus eſt per eas, cũ ueritate hi duo libri membranacei, libri ſancti quin
ti concilij, & uolumen ſeptimæ actionis eiuſdem ſancti quinti concilij, iuxta quod iã
& excuſſi ſunt, & prolati, ita etiam nunc manifeſtati ſunt, ſicut & pridem eos in bibli
otheca uenerabilis patriarchij inueni atque ſuſcepi, & neque additum eſt quicquam F
à me, neque ſubtractum per me, neque cum conſcientia mea à quoquam omnium.
ſed et liber chartaceus eiuſdem ſancti quinti concilij, qui in præſentia mea inuentus
eſt in eadem bibliotheca uenerabilis patriarchij, ita eſt ſicut ibidem inuentus eſt depo
ſitus. Et ſurgentes reuerentiſſimi epiſcopi eiuſdem ſancti cõcilij, aſſumenteſq; in ma-
nibus tam prædictos duos libros membranaceos, et uolumen chartaceum, accurateq;
eadem loca inſpiciẽtes quæ accuſata ſunt, eaq; conferentes cum chartaceo libro quẽ
in recenti protulerat Georgius deo amabilis diaconus et chartophylax, necnon et cũ
alijs antiquis chartaceis libris eiuſdem ſancti quinti concilij, dixerunt: Hos duos li-
bros in membranis, qui prolati ſunt à Georgio deo amabili diacono et chartophyla-
ce huius ſanctæ magnæ regiæ urbis eccleſiæ, et uolumen chartaceum ſeptimæ acti-
onis ſancti quinti concilij conſiderantes, ſecundum quod popoſcerunt locum repræ-
ſentantes Agathonis ſanctiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, et hæc confe
rentes tam cum nunc prolato modico chartaceo libro, quamq; cum alijs libris antiqs
chartaceis eiuſdem ſancti quinti concilij, et inuenientes eoſdem duos membranaceos
libros, et uolumen chartaceum ſeptimæ actionis ſibimet quidem conſonantes, adie-
ctiones

A ctiones uero habentes tam librum, qui dicitur Mænæ ad Vigilium, & à Vigilio quaſi duos libellos ad Iuſtinianum diuæ memoriæ quondam imperatorem, & Theodoram eius coniugem, in quibus libellis ei placuit, ut anathematizaret Theodorũ Mopſueſtenum epiſcopum, & epiſtolam quæ dicitur Ibæ, & ſcripta Theodoriti dogmatica contra duodecim capitula ſanctæ memoriæ Cyrilli Alexandriæ quondam epiſcopi, quæ putauit his ſermonibus definire: Anathematizamus autem & Theodorũ quondam epiſcopum Mopſueſtenum, utpote qui alienus ſemper ab eccleſiis extitit, & ſanctiſſimis patribus aduerſarius, qui non confitetur incarnatum eſſe dei uerbum, id eſt, Chriſtum eſſe unam ſubſiſtentiam, & unam perſonam, & unam operationem. Hæc cognouimus, quemadmodum & affirmant, qui ab apoſtolica ſede antiquæ Romæ ſunt, neque facta, neque ſcripta fuiſſe in tempore memorati ſancti quinti concilij, ſed adiectos quidem eſſe tres quaterniones in primo libro ſancti quinti concilij, in quibus uidetur libellus, qui dicitur Mænæ. Poſt hæc & in ſecundo libro circa ſeptimam actionẽ mutatum quidem fuiſſe quintumdecimum quaternionem, adiectumque eſſe quadrifoliũ non ſuperſcriptum ante decimumſextum quaternionem, in quo ferũtur duo libri Vigilij, qui dicuntur facti fuiſſe ad Iuſtinianũ & Theodoram diuæ memoriæ, utriſque alteram literam habentibus. Hos uero, qui falſauerunt præfatos duos libros & chartaceum uolumen, ex illorum uocabulis malitioſe aduerſus recta dogmatica hæc interieciſſe, eo quòd neque in nunc prolatis antiquis & immutilatis libris, eiuſdem ſancti quinti concilij, neque in chartaceo libro, qui in recenti inuentus eſt apud bibliothecam uenerabilis patriarchij, reiacent ijdem ipſi libelli, ſeu Mænæ ad Vigilium, ſiue à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ, ſed hos fallaciter inuenientes inſertos, utpote qui diabolica operatione per eos, qui hæc falſauerũt ſint complices, chartaceum quidem uolumẽ, quod falſatum eſt, decernimus caſſari in locis, in quibus adiectiones ſunt factæ. Verum libros etiam eos obelis obduci in locis, in quibus deprauati ſunt, & caſſari eos. Eos autem qui falſauerunt, anathemati ſubmitti. Et nominatim cum eis anathematizare libellum, qui dicitur Mænæ ad Vigilium, & duos libellos quaſi à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ. Macrobius reuerẽtiſſimus epiſcopus Seleuciæ Iſauriæ, dixit: Suggero ueſtræ gloriæ & huic ſancto atque uniuerſali concilio, quod peruenit ad me liber ſancti quinti cõcilij, datus mihi à quodam Philippo magiſtro militum imperialis obſequij. Quem relegens, inueni eum falſatũ eſſe in ſeptima adiectione. Et interrogans eundem Philippũ, quia alicubi dediſti hunc librum, dixit mihi, quia Stephano diſcipulo Macarij eum dedi. Literæ uero, in quibus falſitas libri facta eſt, propriæ manus Georgij monachi cata Macarium certæ ſunt.

C Quia cum eſſet patriarcha meus ipſe Macarius, ingrediebar in domum eius, & aſpiciebam eundem Georgium monachum ſæpius ſcribentem, & ſcio accurate, quia propriæ eius manus ſunt. Peto itaque tam ueſtram gloriam, quámque ſanctum concilium, ut ad mediũ ueniat ſupraſcriptus Georgius monachus, & de hoc interrogetur. Glorioſiſſimi iudices & ſanctũ concilium dixerunt: Georgius religioſus monachus, cuius mentio facta eſt, in medium ueniat. Et ingreſſus eſt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: In medio aſſiſtenti Georgio religioſo monacho præſens liber oſtendatur, ut recognoſcat, ſi literæ propriæ eius manus ſunt, quæ poſt additametum in ſexto folio ſcriptæ ſunt. Georgius religioſus monachus intuens in eundem librũ, dixit: Hic liber, qui nunc prolatus eſt à Macrobio ſanctiſſimo metropolitano Seleuciæ, mihique oſtenſus eſt, Philippi magiſtri militum imperialis obſequij erat. Ipſe autem Philippus uicinus erat de parte Stephani, qui cecidit cata Macarium hæreticũ. Quando ergo facta eſt quæſtio inter Theodorum, qui fuerat patriarcha à deo conſeruandæ huius regiæ urbis, & præfatum Macarium de fide, tulerunt à *paribus libellorum, qui dicuntur Vigilij, de patriarchio, ſicut dixerunt Macarius & Stephanus, & ſcripſimus in quaterniones, & oblati ſunt ab eis pijſſimo noſtro principi. Præſumptione autem accepta, qui erant circa Stephanum & Macarium, utpote qui obtulerant principi eoſdem quaterniones, unicuique ad eos uenienti monſtrabant. Idem uero Philip-

* al. patribus

Philippus habuit hunc librum, & adduxit eum ad Stephanum hæreticum, ut eum conſideraret, dicens, quia ueniens de Occidente, adduxi librum quinti concilij, & uide ſi bene habet. Nam hic codex non habuit libellos, qui dicuntur Vigilij. Et dixit ei Stephanus hæreticus: Vt ſcias, quia minus habet. Idem ergo Philippus rogauit eũ, dicens: Si quid ſcis, quia deeſt, imple. Et ipſe Stephanus dixit mihi, ut ſcriberem eoſdem libellos. Et ſcripſi de memoratis exemplaribus, & dedi eidem Stephano. Et in ueritate hæc propriæ manus meæ ſunt, & cognoſco ea. Non ſolum autem in hoc libro addiderunt iſtos, qui dicuntur libelli Vigilij, ſed quanticunque libri quinti concilij ad eos peruenerunt, non habentes libellos qui dicuntur Vigilij, addiderũt idem Macarius & Stephanus. Incidit autem eis & alius latinus codex quinti concilij, quem dixerunt ſex ſolidis ſe comparaſſe ab uxore, quæ fuit quondam Innocentij patricij. De capitulo autem eiuſdem latini libri certiſſime ſcit Conſtantinus reuerentiſſimus presbyter huius ſanctæ magnæ dei eccleſiæ, & Latinus grammaticus. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Edicat præſens Conſtantinus deo amabilis presbyter & grammaticus Latinus, ſi uerum dicat Georgius religioſus monachus de illo libro latino, cuius mentionem fecit. Conſtantinus deo amabilis presbyter & grammaticus Latinus, dixit: Scio domine, temporibus Pauli quondam patriarchæ ueniſſe * Fotinum, qui fuit epiſcopus Carthaginenſis, & cum miſſas acturus E eſſet in ſancta magna dei eccleſia, quæſitum eſt, quomodo ſedere debuiſſet, utrum ne ante metropolitanos, qui hic morabantur, an poſt eos. Et requirente eodem Paulo quondam patriarcha in bibliotheca patriarchij librum quinti concilij, ut cognoſceret, quomodo ſedere debuiſſent, contigit, ut inueniretur & latinus liber eiuſdem concilij. Et exinde inſtructus idem Paulus, fecit eum ordinabiliter ſedere. Protulit uero eundem librum latinum de bibliotheca, & dixit mihi: Aſpice illum, ſi ſecundum chartaceum authenticum uolumen ſeptimæ actionis ſancti concilij completum eſt. Et inueni eundem latinum librum in ſeptima actione minus habentem, ad illud uolumen chartaceum. Et dixit mihi idem Paulus patriarcha: Quia * aſſume tecum Sergium diaconum, qui dicitur * Antifidius, quia bonus ſcriptor eſt, & oſtende ei, quomodo debeat literas latinas ſcribere, & adde quæ minus ſunt. Sunt autem, quæ addidimus in eodem latino libro in ſeptima actione, libelli qui dicuntur Vigilij papæ Romani, quos & interpretatus ſum latine ex ipſo uolumine, & (ut dictum eſt) ſcripſit ipſe Sergius diaconus. Quæ uero ſcripta ſunt ab eodem Sergio diacono, qui dicitur * Antifidius, * interpoſui in eodem latino libro. Theodorus librarius, qui habuit ſtationẽ ad ſanctum Ioannem Focam, hæc * domini in ueritate ſcio facta fuiſſe. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Præſens Sergius F deo amabilis diaconus inquiriens, quæ à Conſtantino deo amabili presbytero & Latino grammatico dicta ſunt, quæ ſcit, cum omni ueritate proſequatur. Sergius deo amabilis diaconus ſanctæ magnæ dei eccleſiæ, dixit: Ante hos multos annos conuocauit me Paulus quondam patriarcha Conſtantinopolitanus, & dixit mihi: Vide quæ interpretatur Domnus Conſtantinus grammaticus Latinus ex uolumine quinti concilij, & ſcribe in latinis literis. Et hæc audiens ab eo, ſicut ſeruus & ſubiectus obediui, & ſcripſi, & dedi ea Domno Conſtantino grammatico & presbytero. Sanctum concilium exclamauit: Anathema libro qui dicitur Mænæ ad Vigilium, & q eum finxerunt ſiue ſcripſerunt: Anathema libellis, qui dicuntur facti fuiſſe à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ, qui & ſunt demonſtrati: Anathema ſimul, qui falſauerunt acta ſancti & uniuerſalis quinti concilij: Anathema, q docuerunt & expoſuerunt, docentibusq; uel poſtea docturis unã uoluntatẽ & unã operationẽ in incarnationis diſpẽſatione dñi noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri, unius de ſancta trinitate: Sanctorũ quatuor conciliorũ ſempiterna memoria, Sancti quinti concilij ſempiterna memoria, Multos annos imperatori Conſtantino, Magno imperatori multos annos,

Marginal notes: al. Fortunatum uel Fortunium · al. ſumat eſt Sergius diaconus · al. Antipiſidius · al. Antipiſidius · al. interpoſuit · al. Phocam · al. coram deo

annos, Pacifico imperatori multos annos, Conſeruatori rectæ fidei multos annos. Fili dei, da illi uitam. Fili dei, da uictoriam illi. Theodorus deo amabilis eps ciuitatis Tremethuntorum inſulæ Cypri, locum gerēs Epiphanij ſanctiſſimi archiepi eiuſdem inſulæ Cypri, unà cum Stratonico epo Solorum, & Thycone epo Citij, utriſq; ex ſynodo exiſtentibus antefatæ Cypri Chriſto amabilis inſulæ, dixerunt: Suggerimus gloriæ ueſtræ ac uniuerſali ueſtro concilio, quod teſtimonia diuerſa ſanctorum probabiliumq; patrū deferimus, aſſerentia duas uoluntates naturales, & duas naturales operationes in incarnationis diſpenſatione dñi noſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri, quibus interiacet teſtimonium ſancti Athanaſii quondam archiepiſcopi Alexandriæ, ex libro, qui ſuperſcribitur, de textu euangelij quod ait, Nunc anima mea turbata eſt. Ioan.12.d
Eſt uero apud nos in prouincia etiam liber eiuſdem ſancti Athanaſii, habēs in integro eundem eius librum. Ingredientibus autem nobis huc nuper ex iuſſione pijſſimi domini noſtri & à deo coronati magni imperatoris, & inquirentibus libros patrū, quorum teſtimonia deferimus, ut proferremus ueſtro ſancto concilio, inuenimus codicem chartaceum uetuſtiſſimum, habentem diuerſas allocutiones eiuſdem ſanctiſſimi Athanaſii, quibus interiacet etiam prædictus ſermo, Nunc anima mea turbata eſt. al. eos profeſramus
B Petimus igitur tam ueſtram gloriam, quamq; ſanctum & uniuerſale cōcilium ueſtrū, ſi ei placuerit, ut huiuſmodi codicem, qui & præ manibus noſtris eſt, offeramus ad legendum. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Librum ſancti Athanaſii, quem aſſeruerunt præ manibus habere deo amabiles epiſcopi inſulæ Cypri, accipientes, quiqui acta præſentis concilij ſuſcipiunt ad inauriendum nos omnes ſermonem, qui in eo cōtinetur, in, Nunc anima mea turbata eſt, legant. Et accipiens huiuſmodi codicem Agatho religioſus lector & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos, relegit ſermonem, qui in eo continetur, habentem in uerbis ita: Athanaſii archiepiſcopi Alexandriæ, in, Nunc anima mea turbata eſt: Similitudinis domini ad nos utilitas magna eſt, eo quòd & nos aſſimilamur ad eum. Niſi enim ille aſſimilatus fuiſſet hominibus, nō poterant deo homines aſſimilari. Sed ad deum hominem factum adſimilantur homines. Oportuerat itaque eum, qui ut nobis ſimilis fieret, deſcendit, in hoc maxime ſimilem effici, in quo tranſmutari indigebamus. Tranſmutari autem egebamus ſecundum paſſiones, ut hæc in impaſſibilitatem transferrentur. Nullus igitur diffidat de paſſionibus audiens, exiſtimans uerti deitatem, ſed superueniſſe ei paſſionem ex carnali atque animæ motione coniectet, & ſuperueniſſe, & uictam fuiſſe. Ideo nanque aduenit, ut uincatur. Ideóque uicta eſt, ut omnis natura humana per cognationem beneficium capiat. Ex hoc quippe incipientes transfigu- Anaſtaſius Alexandrinus epiſcopus
C ramur omnes, ex paſſibilibus impaſſibiles, & ex mortuis uiuentes effecti. Nullus igit perturbetur ad infidelitatem, ſi dicit, dum deus ſit dominus pariterq; & homo, Nunc anima mea turbata eſt. Hoc enim factum eſt, deitate quidem acquieſcente, carne autē inſurgente. Poſſibile enim erat deitati prohibere perturbationem, ſed noluit, ut ſimilitudinem, quam ad nos habuit, non diſſolueret. Tale ergo aliquid eſt intelligendum ex rebus, quæ circa nos ſunt. Cum temperatur mel cum aqua, non mel mutatum eſt, ſed aqua ſuperabundauit: ſimiliter quando duntaxat motio carnis eſt in deo, talē quādam ſimilitudinem aſſumamus, ſicut aquam in mellcrato, id eſt, in melle temperato ſuperabundantem. Quando iterum quod diuinum eſt, demonſtratur, & operatur uirtutes, & oſtendit poteſtatem, talem ſimilitudinem aſſumamus, ſicut dum mel aquam ſuperat. Hoc enim poſſibile eſt deitati, aliquando quidem carnem permittere, ut ſuperabundet, aliquando uero eam ſuperare ad perimendam paſſionem ipſam, & carnis infirmitatem. Iudicium uero eſt, quòd quadraginta totis diebus abſtinuit corporali cibo, & non eſurijt ipſum corpus. Poſt hæc quippe (ſicut ſcriptum eſt) eſurijt. hic carnis exuperantia, deinde eſurijt poſt tantum tempus. Exuperauit quod carnis eſt, idcirco, ut & tentatio ingereretur, & tentator confunderetur, & homo qui à principio per cibum lapſus eſt, per abſtinentiam cibi reſurgeret. Tolerat autem & perturbationem carnis * ſub ipſa morte adueniente. Etenim quomodo obediens futurus Mat.4.a al. ſibi ipſi

eſſet, noſtram pro nobis obedientiam cõplens, niſi & contra aduerſitatẽ haberet, & uin D
ceret aduerſitatem? Nobis ſiquidem ex carne infeſtatio fit, & ſi inobedientes fuerimus mandato uicti carne, hoc modo peccatum emergit. Ergo & in domino aduerſitatem quidem oportebat fieri à carne, obedientiam uero uincere. Quamuis enim deus eſt, ueram in carne & ſecundum carnem obedientiam complet, & uoluntatem carnis
Ioan. 6. d uoluntas præualet deitatis, ſicut prædixit: Quia deſcendi de cælo, non ut faciã uoluntatem meam, ſed ut faciam uoluntatem eius, qui miſit me patris, propriam uoluntatem dicens ipſam carnem. Nam & caro propria eius erat, neque enim uoluntas filij diuina à uoluntate dei ſeparata. Oportebat quippe moueri carnis uoluntatem, ſubijci uero uoluntati deitatis. & ita hominum inobedientiæ ſoluuntur per hanc admirabilem obedientiam, qua Chriſtus obediuit pro nobis. Conſidera igitur, facta motione
Ioan. 12. d carnali, quid afferat: Et quid dicam? Salua me ex hac hora. Sed ideo ueni in hanc horam. Pater, glorifica nomen tuum. Ipſum, quid dicam, ſalua me ex hac hora, aſſeruit ſecundum motionem carnis: ideo ueni in hanc horam, diuinitate ſuperuincente effatus eſt, penè nec apparere carnalem uoluntatem permittente diuina. Ipſum igitur, qđ dicam, tanquam abſcindentis eſt ſermo, ut appareret quidem nobis, quia & caro uera, ſubiecta uero, & non ualens circunducere ſicut equus ſeſſorem, nec quantũ eſt ipſam manum qua regit inflectere. Denique, quid arbitratur paſſionẽ? Non ignominiam, E
non confuſionem, ſed gloriam ſuam, & patris, & accelerat magis quàm euitat paſſionem. Pater, clarifica nomẽ tuum. Non erat (inquit) à me ulla recuſatio, ſed recuſans obtemperat, & non recuſans obtinet. Carnalis enim natura recuſat mortem, & erat hæc in Chriſto, quoniam uerbum caro ueraciter factum eſt. Deitatis autem uoluntas elegit mundi ſalutem, quam mors operata eſt. Dehinc adimpletum uidetur id, ut faciam uoluntatem eius, qui miſit me. Dicit Chriſtus, Pater, glorifica nomen tuum. Et reſponſum eſt de cælo: Et clarificaui, & iterum clarificabo. Vt ſciamus, quia diſtantia nulla eſt, neq; ſeparatio patris & filij, magis autem ut lucremur cõiunctionem noſtram, quæ ad deum in Chriſto facta eſt. Nullus quippe hominum eſt, qui nõ ſeipſum abſtraxit à uoluntate dei ex aliqua parte, uel re, uel tempore. In ſolo autem Chriſto
al. lucrabimur inſeparabilitas uoluntatis ſeruata eſt. quem adſequentes, coniunctionem ad deum' lu
Ioan. 10. f crati ſumus, unitionemq; ſalutarem ad ſimilitudinem diuinæ unitionis, ſicut ipſe per
al nobiſcum hibuit: Ego & pater unum ſumus, ita & hi* in nobis unum ſint. Sanctum concilium dixit: Aperte etiam nunc in ſermone, qui relectus eſt, duas naturales uoluntates in incarnationis diſpenſatione unius de ſancta trinitate domini noſtri Ieſu Chriſti, ueri dei, laudabilis Athanaſius declarauit. Dometius reuerentiſſimus epiſcopus Pruſiados dixit: Suggero tam ueſtræ gloriæ, quamq; ſancto ac uniuerſali cõcilio, quod Polychro F
nius quidam presbyter & monachus, conſentaneus exiſtens Macarij & Stephani hæreticorum, & illorum impia ſtabilire cupiens dogmata, nõ mediocriter ſimplices decepit per ſuam impiam falſamq; doctrinã. Si ergo placet tam ueſtræ gloriæ, quamq; ſancto & uniuerſali concilio, hunc ad nos aduenire, ut propriam fidem ſuam explanet. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Sufficienter quidem habent, quæ hodierna die geſta ſunt. Polychronius autem religioſus presbyter & monachus in ſubſequenti ad nos perducatur, de propria fide ſua interrogandus.

ACTIO DECIMAQVINTA.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti, dei atq; ſaluatoris noſtri, imperátibus à deo coronatis ac ſereniſſimis dominis noſtris Flauijs, Conſtantino quidem pijſſimo & à deo decreto magno principe, ꝑpetuo Auguſto & imperatore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno

A bus anno uigeſimoſecūdo, uiceſimaſexta menſis Aprilis, indictione nona, præpoſito uenerabili ſeſſu Conſtantini pijſſimi & Chriſto amabilis magni Imperatoris, in ſecretario ſacri palatij quod appellatur Trullus, & ex iuſſione à deo inſtructæ eius ſerenitatis præſentibus & audientibus Cōſtātino glorioſiſſimo exconſule patricio, & curatore domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioſo exconſule, & Petro glorioſo exconſule. Conueniente quoq; & ſancto ac uniuerſali concilio, quod ex imperiali ſanctione congregatum eſt in hac à deo cōſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locū repræſentantibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro reuerentiſſimo presbytero & monacho, & locū gerente ſedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & *Theodoro uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, et Georgio religioſo presbytero, & apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Abundantio epiſcopo ciuitatis Paternæ, Ioanne epiſcopo ciuitatis Regitanæ, locum gerentibus ſancti concilij antiquæ Romæ C.XXV. uenerabilium epiſcoporum, qui et per ſuas ſub- al. Theophane

B ſcriptiones declarantur in ſuggeſtione quam fecerunt ad Conſtantinum pijſſimum principem, & Theodoro religioſo presbytero, & uicario Theodori archiepiſcopi reuerētiſſimi Rauēnatis, Ioanne epiſcopo Theſſalonicæ, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretenſium, Philalite epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Theodoro epiſcopo Thremethuntorum, locum agente Epiphanij uenerabilis archiepiſcopi Conſtantiæ Cypri, Silinnio epō Heracleæ Thraciēſis, Platone epiſcopo Ancyræ Galatiæ, Georgio epō Cyzici, Marino epiſcopo Sardeorū, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioāne epiſcopo Chalcedonæ, Ioanne epō Sidenſi, Theodoro epō Melitenæ, Iuſtino epiſcopo Tyanorū, Alypio epiſcopo Gangrorū, Cypriano epiſcopo Claudiopoleos, Polyeucto epiſcopo Myrorū Lyciæ, Theodoro epiſcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio epiſcopo Laodiceæ Phrygiæ, Coſma epiſcopo Synnadorū, Stephano epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ, Ioanne epiſcopo Pergis, Theopempto epiſcopo Iuſtiniapoleos ſiue Moſtenæ, Iſidoro epiſcopo Rhodi, Siſinnio epō Hierapoleos Phrygiæ, Theodoro epiſcopo Tarſenſi, Macrobio epō Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epō Byziæ Thraciæ, Zacharia epiſcopo Leontopoleos Iſauriæ, Gregorio epiſcopo Mitylenæ, Georgio epiſcopo Mileti, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnæ, Theognio epō Cieñ. Epiphanio epō Euchaitorum,

C Petro epiſcopo Meſembriæ, Petro epiſcopo Zozopoleos Thraciæ, Ioanne epō Nyſeno, Theodoro epō imperialum Thermarū, Georgio epō *Camelianorū, Zoito epō Chryſopoleos Aſiæ, Patricio epiſcopo Magneſiæ, Antonio epō Hypeporū, Theodoro epiſcopo Pergami, Stratonico epiſcopo Solorū, & Thycone epiſcopo Citij, utriſq; *ex ſynodo exiſtentib⁹ Chriſto amabilis inſulæ Cypriorū, Geneſio epō Anaſtaſiopoleos, Platōe epō Cinnæ, Stephano epō Vranopoleos, Andrea epiſcopo Miniſcæ, Ioanne epō Miletopoleos, Ioanne epō Philadelpheno, Theodoro epō Prienetino, Ioanne epō Daſcylij, Theodoro epō *Iuſtinianopoleos Gordi, Menna epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico epō Colonæ Armeniæ, Theodoro epō Veriſæ, Tiberio epiſcopo *Amyſſi, Sergio epō Sinopis, Georgio epiſcopo Iunopoleos, Stephāo epō Heracleenſi Ponti, Longino epiſcopo Tienſi, Dometio epiſcopo Pruſiados, Georgio epō Cratiæ, Platone epiſcopo Adrianopoleos, Salomone epiſcopo* Clanei, Ioanne epō *Erezorū, Ioanne epiſcopo Myndino, Patricio epō Eleuſorū, Petro epō Apyræ, Alexandro epō Nacoliæ, Dometio epiſcopo* Prymneſiæ, Conſtātino epō Baratthino, Theodoro epō Sibliorū, Paulo epō Sozopoleos Piſidiæ, Pluſiano epō Silueno, Platone epō Magidorū, Theodoro epō Naziāzeno, Georgio epō Coēſi, Demetrio epō *Thyniæ, Stephano epō pari, Georgio epō Cādani, Ioāne epō Lappis, Eulalio epō Cynopoleos, Cōſtātino epō Daliſandeno, Theodoro epō Olbis, Georgio religioſo pre-

al. Camelenorum
al. ex ſinu
al. Iuſtinopolis Gordiu come
al. Amyzon
al. Cleone
al. Greſſorū
al. Premeſſe
al. Tinni

ſbytero & monacho monaſterij Renati, quod ſitum eſt apud antiquam Romam: Co D
none & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus
Arſicia, ſitum ſimiliter apud antiquam Romam. Reſidentibus quoq; p ordinē glorio
ſiſſimis patricijs & conſulibus, oībusq; uenerabilibus & reuerentiſſimis epiſcopis in
eodem ſecretario, præpoſitis ſacroſanctis & immaculatis dei euangelijs, Theodorus
reuerentiſſimus diaconus huius ſanctæ magnæ dei eccleſiæ, & primicerius deo ama-
bilium notariorum Georgij ſanctiſſimi archiepi huius à deo conſeruandæ regiæ
urbis, dixit: Meminit p oīa tam ueſtra gloria, q̄q; p̄ſens & ſctm̄ & uniuerſale conciliū,
quod in p̄terito conuentu Dometius reuerentiſſimus eps Pruſiados, ſctō ueſtro ſug
geſſit concilio, quod Polychronius religioſus presbyter & monachus defendens do-
gmata impiorū Macarij & Stephani, quoſdā de Chriſto amabili populo per uanam
doctrinam ſuam euerteret, & ut adduceretur ad ueſtrum ſctm̄ cōcilium, q̄tenus de-
beret de ppria fide ſua perqrere: & quod tunc tēporis p̄uidit tam ueſtra gloria, q̄q;
ſctm̄ & uniuerſale ueſtrum concilium, memoratum Polychronium in ſubſequēti ad
nos aduenire, Ecce ergo in p̄ſenti præ uelo aſſiſtit idē religioſus Polychronius, & ſug
gerimus ad quod placuerit. Glorioſiſſimi iudices & ſctm̄ concilium dixerunt: Ingre
diatur Polychronius religioſus presbyter & monachus. Et ingreſſus eſt. Glorioſiſſimi
iudices & ſctm̄ concilium dixerunt: Edicat Polychronius religioſus presbyter & mo E
nachus, quæ de fide eius ſunt, quō confitetur incarnationis diſpenſationē dñi noſtri Ie
ſu Chriſti, ueri dei noſtri, q unus eſt de ſancta trinitate. Polychronius religioſus mo-
nachus dixit: Ego expoſitionē fidei meæ do in opere mortui, rogans p eo filiū dei, ut
ſuſcitet eū: ſin aūt non reſurrexerit, ecce concilium & imperator, quæ eis placuerint,
in me faciant. Sctm̄ concilium dixit: Qualē expoſitionem fidei uis ſupra mortuū po-
nere, ut reſurgat, agnoſcere uolumus. Polychronius religioſus presbyter & mona-
chus dixit: Ego pono expoſitionē meā ſupra mortuum, & tūc eā relegetis. Sctm̄ con
cilium dixit: Ecce mortuus p̄paratus eſt. Expoſitionem ergo fidei tuæ pfer, quæ de-
beat ſupponi mortuo, ut ſuſcitet eum, ſicut dixiſti. Et ptulit idē religioſus Polychro-
nius chartulam bullatam, bulla exprimente monogrammū Polychronij cōfeſſoris,
quæ habebat ſuperſcriptionem: Conſtantino à deo coronato & ſapiētiſſimo magno
principi Polychronius. Et dixit: In hoc eſt fides mea, & ita mihi oſtendit deus, ut po-
al. Ecce nam eam ſup mortuum: & ſi non ſurrexerit, *ut prædixi, q̄a & imperator eſt & conci
lium, & quō iuſſerint, iudicent. Sanctum cōcilium dixit: Chartula quæ prolata eſt à
Polychronio religioſo monacho, diſbulletur, atq; relegatur. Et diſbullata eſt hmōi
chartula. Quam accipiens Antiochus religioſus lector & notarius ſanctiſſimi patriar
chæ Conſtantinopoleos, relegit prædictam chartulam, habentem his uerbis ita: Con F
for. al. ſalutē & adorationē ſtantino à deo coronato ac manſuetiſſimo magno principi, ego Polychronius tanq̄
præſens, ſaluto & adoro: & quia uidi multitudinem uirorū, & candidatorū, & in me-
dio uirum, cuius uirtutem narrare non ualeo, dicentem mihi: Quia nouam fidem cō-
ponis, feſtina, & dic imperatori Conſtantino: Non facias nouam fidem, neq; acquie-
ſcas. Et ueniente me ab Heraclea Chryſopolim, & ſtante me in ſolario (hora erat quaſi
ſeptima diei) uidi uirum terribilem, candidatum ualde, & ſtetit corā me, dicens: Quia
qui non confitetur unam uoluntatem & deiuirilem operationem, non eſt Chriſtia-
nus. Ego aūt dixi: Hoc & Conſtantinus ſapientiſſimus imperator præfiniuit, unā uo
luntatem & deiuirilem operationem. Ille autem dixit: Multum bene & deo placite.
Sanctum concilium dixit: Edicat Polychronius religioſus monachus, ſi literæ, quæ
in præſenti continentur chartula, propriæ eius manus exiſtunt, & ſi ipſa eſt chartula,
quæ debeat ſuper mortuum poni, & reſuſcitare eum. Polychronius religioſus mo-
nachus dixit: Ita eſt, domini. Propriæ meæ manus exiſtunt. Et iſta eſt chartula, quæ
debet à me ſuperponi mortuo, eumq; reſuſcitare. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum
concilium dixerunt: Præuidimus, ut chartula quæ relecta eſt, ſuper mortuum poni
ab eodem Polychronio iuxta propoſitionem, quæ ab eo facta eſt, extra hoc ſacrum
palatium, in loco publico, in præſentia noſtra & plebis, quæq; inuenta fuerit, ad ſatiſ-
factio-

A factionem Chriſto amabilis populi,qualiter deus ueritatem demonſtret. Et egredientibus tam glorioſiſſimis iudicibus & ſancto concilio, & plurimo populo congregato,in atrio publici lauacri,quod dicitur zeuxippus,appoſitus eſt ei in argenteo execquiali feretro mortuus, ſimiliter coram glorioſiſſimis iudicibus, & his,qui erant ex ſancto concilio, plurimoq; Chriſto amabili populo ibidem inuento , ſuperaſſiſtens idem Polychronius,poſuit ſupra ipſum mortuum huiuſmodi fidei ſuæ chartulam, perq; plures horas perſeuerans , & inſuſurrans ei , nihil horum quæ ab eo ſtolide ac blaſpheme promiſſa fuerant,ualens peragere, idem Polychronius dixit, nullatenus ſe poſſe mortuum ſuſcitare. Populus itaque, qui ibidem aderat,exclamauit dicens: Nouo Simoni anathema,Polychronio ſeductori populi anathema. Et iterum ingredientes & glorioſiſſimi iudices & ſanctum ac uniuerſale concilium in ſecretario ſacri palatij,quod appellatur Trullus,præſente eodem religioſo presbytero & monacho, dixerunt: Edicat iterum Polychronius monachus,ſi confitetur duas naturales uoluntates & duas naturales operationes in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ieſu Chriſti,ueri dei noſtri,qui unus eſt de ſancta trinitate.Polychronius religioſus monachus dixit:Sicut continet chartula quam obtuli,& poſui ſupra mortuum, ita credo unam uoluntatem & deiuirilem operationem, & alterum quid non dico.

B Glorioſiſſimi iudices et ſanctum concilium dixerunt: Chartam,quam obtuliſti, qs ſcripſit?Polychronius dixit: Propria mea manus exiſtit. Sanctum concilium dixit: Poſtquam Polychronius monachus in proprio errore uſque in ſenium perſeuerauit, nunc aũt etiam à nobis cõmonitus,quõ ſentiat de humanatione dñi noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri,conatus eſt tentare ſpm̃ſanctũ,&blaſphemã cõponens chartulã,obſtinanter affatus eſt ponere eã ſup mortuũ,& ad firmitatẽ blaſphemiæ,quæ in ea fuerat ſcripta,ut nõ dicamus fide huiuſmodi mortuum reſurrecturum,nos(iuxta quod dictum eſt à ſancto Paulo apoſtolo)anathemati iam hunc ſecundum animam ſubmiſimus,ſed ad ſatisfactionem Chriſto amabilium populorum,quorũ plurimos prætcritis temporibus tam ipſe,quàm eius conſentanei deceperant, permiſimus talem ei præſumptionem,dæmonioſamq; ac temerariam propoſitionem publice fieri,& mortuum,quem quæſierat,in medium deduci in præſentia noſtra & glorioſiſſimorum iudicum,& multitudinis Chriſto amabilis populi,ille propoſuit,tale eius impium ſcriptum ſuperponens,& plurimam horam, quantam ipſe uoluit, ſuperaſſiſtens eidem mortuo,& ſuperſuſurrans intra ſemetipſum quæq; putauit,donec dixit,non ſe poſſe facere.Quomodo nanque eſſet poſſibile,blaſphemantem in deum,uirtutes operari? Vnde præuidimus,hunc,tanquam ſeductorem populi & deceptorem,& manifeſtũ

1.Cor.11.a, & Gala.1.a

C hæreticum,omni ſacerdotali ordine & officio denudari.Et depoſito eo, ſanctum concilium exclamauit:Polychronio hæretico & conſentaneis eius anathema,Macario & Stephano ſimilibus Polychronio anathema,Trinitas iſtos tres depoſuit.Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt:Sufficiunt,quæ hodierna die acta ſunt.

ACTIO DECIMASEXTA.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti , dei atq; ſaluatoris noſtri,imperãtibus à deo coronatis & tranqlliſſimis noſtris dominis Flauijs,Conſtãtino quidem pijſſimo & à deo decreto magno principe, ꝑpetuo Auguſto & imperatore,anno uigeſimooctauo,& poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio,Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno uigeſimotertio,nona die menſis Auguſti,indictione nona.præpoſito ſacratiſſimo ſeſſu Conſtantini pijſſimi & Chriſto amabilis magni Imperatoris, in ſecretario ſacri palatij quod appellatur Trullus,& per iuſſionem eius à deo inſtructæ ſerenitatis, ex perſona eius præſentibus & audientibus Conſtãtino glorioſo exconſule patricio , & curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo excon

ſule patricio,& loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioſo excō D
ſule patricio,& Petro glorioſo exconſule. Conueniente quoq; etiam ſancto ac uniuerſali concilio, quod ex imperiali ſanctione congregatum eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Georgio reuerentiſſimis presbyteris, & Ioanne reuerentiſſimo diacono, locum repræſentantibus Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magnæ Conſtantinopoleos nouæ Romæ, & Petro reuerentiſſimo presbytero monacho, & uicario pontificalis ſedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, & Theophane uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepiſcopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioſo presbytero monacho, & apocriſario Theodori uenerabilis loci ſeruatoris ſedis Hieroſolymorum, Ioāne epiſcopo Theſſalonicæ, Theodoro reuerētiſſimo presbytero, & loci ſeruatore Theodori reuerentiſſimi archiepiſcopi Rauennatium, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Abūdantio ep̄o ciuitatis Paternæ, & Ioanne epiſcopo ciuitatis Regitanæ, locum repræſentantibus centum uigintiquinque uenerabilium epiſcoporum ſancti concilij antiquæ Romæ, qui etiam per ſubſcriptiones ſuas ibidem demōſtrantur in ſuggeſtione, quæ ab eis facta eſt ad Conſtantinum pijſſimum principem, Philalite epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, Theodoro epiſcopo Epheſi, Theodoro epiſcopo ciuitatis Thremethūtis, locum repræſentāte Epiphanij uenerabilis archiepiſcopi Conſtantiæ inſulæ Cypri, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thraciæ, Platōe epiſcopo Ancyræ Galatiæ, Georgio epiſcopo Cyzici, Marino epiſcopo Sardeorum, Petro epiſcopo Nicomediæ, Photio epiſcopo Niceæ, Ioanne epiſcopo Chalcedonæ, Ioanne epiſcopo Sidenſi, Ioanne epiſcopo Amaſiæ, Theodoro epiſcopo Melitenæ, Iuſtino epiſcopo Tyanorum, Alypio epiſcopo Sangrorum, Cypriano epiſcopo Claudiupolitano, Ioanne epiſcopo Peſſinuntis, Polyeucto epiſcopo Myrorū Lyciæ, Theodoro epiſcopo Staureopolitano Cariæ, Tiberio epiſcopo Laodiceæ Phrygiæ, Coſma epiſcopo Synnadorum, Conſtantino ep̄o Baratthæ, locum exhibēte Pauli epiſcopi Iconij, Stephano epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ, Ioanne epiſcopo Pergenſi, Theopempto epiſcopo Iuſtinianopoleos ſiue Moſtenæ, Iſidoro epiſcopo Rhodi, Siſinnio epiſcopo Hierapolitano Phrygiæ, Theodoro epiſcopo Tarſenſi, Stephano ep̄o Anazarbenſi, Macrobio epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Georgio epiſcopo Mileti, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methymnenſi, Theognio epiſcopo Cienſi, Alexandro epiſcopo Cotyaiorū, Epiphanio ep̄o Euchaitorū, Ioanne epiſcopo Heracleopolis, Petro ep̄o Meſembriæ, Petro epiſcopo Sozopolitano Thraciæ, Ioanne epiſcopo Stoborū, Ioanne epiſcopo Athenarū, Ioāne epiſcopo Argorum, Theodoſio epiſcopo Lacedæmonieñ. F
Ioāne epiſcopo Nyſeno, Theodoro epiſcopo imperialiū Thermarū, Georgio epiſcopo *Camulianorū, Theodoro epiſcopo Sineñ. ſiue Iuſtinianupolitano magnæ Armeniæ, Georgio epiſcopo Daraniſeñ. ſiue Analiblorum, Zoito epiſcopo Chryſopolitano Aſiæ, Theodoro epiſcopo Pergameno, Theodoro epiſcopo Maſtaurorum, Patricio epiſcopo Magniſiæ, Antonio epiſcopo Hypeporū, Ioanne epiſcopo Amathorū, Siſinnio epiſcopo Nyſorum Aſiæ, Stratonico epiſcopo Soloeñ. & Thycone epiſcopo Citieñ. utriſque de ſynodo exiſtentibus Chriſto dilectæ Cypriorum inſulæ, Ioanne epiſcopo Lappeno, Gregorio epiſcopo * Cantano, Regino epiſcopo Panieñ, Martyrio epiſcopo Iuliopolitano Galatiæ, Michaele epiſcopo Aſponeñ. Platone epiſcopo Cinneñ. Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopolitano, Stephano epiſcopo Vranopolitano, Andrea epiſcopo Miniceno, Georgio epiſcopo Byziæ, Mercurio epiſcopo *Pemanetio, Ioanne epiſcopo Melitopolitano, Cyrico epiſcopo Adrianeñ. Ioāne epiſcopo Philadelphiæ, Andrea epiſcopo *Silandi, Ioanne epiſcopo Sidenſi, Theodoro epiſcopo Daldeneno, Ioanne epiſcopo Daſcylino, Theodoro epiſcopo Prienetino, Ioanne epiſcopo Adrianorum Bithyniæ, Georgio epiſcopo Galli, Siſinnio epiſcopo Baſilinopolitano, Polychronio epiſcopo Theopolitano ſiue Pruſeno, Anaſtaſio epiſcopo Theodotianorum ſiue Apolloniadis, Theodoro epiſcopo Cæſareæ Bithyniæ, Theodoro

al. Cameleorum

al. Candaneñ

al. Pionienſi

al. Celandię

doro epiſcopo Iuſtinianupoleos Gordi, Mena epiſcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Coſma epõ Homonadorum, Niceta epiſcopo Coraceſiano, Theodoro epõ Veriſæ Armeniæ, Callinico epõ Colonæ Armeniæ, Tiberio epõ * Amyſſeno, Ioanne epõ Andraporum, Theodoro epõ Iborum. Sergio epõ *Sinopheno, Georgio ep ſcopo Arcea, Ioanne epõ Fauſtinopolitano, Georgio epiſcopo Iunopolitano, Phoca epiſcopo Dadibrorum, Platõe epõ Adrianopolitano, Georgio epõ Cratiæ, Dometio epõ Pruſiadis, Stephano epõ Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tieno, Anaſtaſio epõ Polemonieñ. Ioanne epõ Comanorum, Theophylacto epiſcopo Ceraſuntorum, Salomone epiſcopo *Clanei, Theodoro epiſcopo Amorij, Zimarco epõ Sidyniorũ, Georgio epõ Oenoandorum, Ioanne epõ *Erezorũ, Ioanne epiſcopo Myndi, Patricio epõ Eleuſorũ, Cyrico epõ Ancyrano Phrygiæ, Petro epõ Apyræ, Alexandro epõ Nacoliæ, Dometio epiſcopo * Prymneſiæ, Theodoro epõ Sibliorũ, Paulo epõ Sozopolitano Piſidiæ, Marino epõ Philomelino, Conſtantino epõ Thymbrianorum, Platone epõ Magidorum, Pluſiano epõ Silueno, Theodoro epõ Nazianzeno, Theodoro epõ Doriorum, Georgio epõ Coëſi, Georgio epiſcopo Thereñ. Stephano epõ Parij, Georgio epiſcopo Naxi, Demetrio epõ *Tinnieñ. Euthycio epiſcopo Melenſi, Ioanne epõ Coryci, Ioanne epiſcopo Adanorum, Georgio epiſcopo Flauiadis, Eulalio epiſcopo Cynopolitano, Conſtãtino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Olbis, Georgio religioſo presbytero & monacho monaſterij Renati, quod ſitum eſt apud antiquam Romam, Conone & Stephano presbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitiæ, ſitum ſimiliter apud antiquam Romam. Reſidentibus quoq; glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, omnibusq; uenerabilibus & deo amabilibus epiſcopis iuxta ordinem in eodem ſecretario, præpoſitis in medio ſanctis atq; immaculatis Chriſti dei noſtri euangelijs, Theodorus amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, & primicerius deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi archiepiſcopi huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, dixit: Edocemus ueſtram gloriam, & ſanctum ac uniuerſale ueſtrum concilium, quod Conſtantinus, qui ſe dicit eſſe presbyterum ſanctæ dei eccleſiæ, quæ eſt in Apamia ſecundæ Syriorum prouinciæ, præ uelo aſſiſtit, rogans ingreſſum adipiſci, quatenus inſtruat ueſtrum ſanctum concilium quædam, quæ ad præſentem dogmaticam pertinent notionem, & ſuggerimus iuxta quod placuerit. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Intret memoratus Conſtantinus religioſus presbyter. Et ingreſſus eſt. Sancta ſynodus dixit: Conſtantinus religioſus qui aſtat, ſui cognitionem edicat, & cauſam ob quam aduenit. Conſtantinus religioſus dixit: Conſtãtinus dicor, presbyter ſum ſanctiſſimæ dei Apamienſis eccleſiæ ſecundæ Syriorum prouinciæ, ordinatus ab Abrahamio epiſcopo Arethuſio, ueni ad ſanctum nutu diuino congregatum ueſtrum concilium, ut inſtruam uos, quia ſi auditus eſſem hoc anno nõ habuiſſemus perpeti hoc, quod paſſi ſumus in prælio. Volui enim ingredi in ſynodo, & rogare ut pax fieret, quatenus aliquod enodicum, id eſt, adunatorium fieret in medio, ut neq; illi, neq; illi contriſtarentur, hoc eſt, qui dicunt unam uoluntatem, & qui dicunt duas uoluntates. Et profectus ſum ad Theodorũ patricium* ſtatecum, & rogaui eum, quatenus ipſe pro me loqueretur ad ſynodum, & fieret charitas & pax, quia pacem & charitatem plus omnibus diligit deus. Et nunc, ſi iubetis, ut quod mihi deus dedit de fide, conſcribam Syriace, & interpretetur Græce. Sancta ſynodus dixit: Quemadmodum proprietatis indicia inſinuaſti nobis Græce, ſimiliter & quæ fidei tuæ ſunt, dic tu. Conſtantinus presbyter dixit: Inducias, domini, accipiam ſex dierum, & * ſcribo apud me fidem meam, & defero eam ad ſanctum ueſtrum concilium. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Iuxta propoſitionem tuam aduenisti ad nos, ut debeas quæ fidei tuæ ſunt dicere, neceſſarium ergo exiſtit, ut confeſtim, quæ fidei tuæ ſunt, edicas nobis & modum enodici, id eſt, adunatorij, quod dixiſti, fieri. Conſtantinus religioſus presbyter dixit: Ego duas naturas dico, ſicut dictum eſt in Chalcedona, & duas proprietates, & de operationibus contentionem non habeo, ſicut proprietates eas

al. Iuſtinopolis Gordiu Come
al. Amyzonenſi
al. Sinopeno
al. Cleone
al. Ereſſorũ
al. Premeſſo
al. Thynienſi
al. ſubſtrategum
Pſal. 83.
al. ſcribam

tes eas dicitis, uoluntatẽ uero unam dico perſonæ dei uerbi ipſi⁹ ſubſiſtentiæ. Nam ſi D uolueritis ediſcere ueritatem bene, quid ſit hypoſtaſis, id eſt, ſubſiſtentia, Græce neſcio: uoluntatem uero dico eſſe perſonæ dei uerbi & poſt incarnatiõem: *patris quippe, filij & ſpiritusſancti una eſt uoluntas. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Ipſa una uoluntas, quam dicis in diſpenſatione incarnationis domini noſtri Ieſu Chriſti, diuinæ eius naturæ eſt, an humanæ eius naturæ? Conſtantinus religioſus dixit: Diuinitatis dico eſſe uoluntatem. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Humana natura domini noſtri Ieſu Chriſti habuit uoluntatem, an non? Conſtantinus religioſus dixit: Naturalem etiam habuit. Habuit nanque eam ab utero uſq; ad crucem. & proprietatem hanc dico, & proprietas eſt. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Quid ergo? Ab ipſa cruce naturam humanam deſeruit Chriſtus? Conſtantinus religioſus dixit: Non manſit cum eo humana uoluntas, ſed manſit cum ſanguine & carne: quia non indiget neque comedere, neque bibere, neque dormire, neque ambulare. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Ante hoc effatus es, quod unam uoluntatem habuit perſona dei uerbi, & poſt hoc dixiſti, quia naturalem habuit uoluntatem humanitas eius, unde ſecundum ſermones tuos unam habuit perſonalem uoluntatem & unam naturalem, & quo modo tu unam uoluntatem ſentis in Chriſto? Conſtantinus religioſus dixit: Chriſtus deſeruit & exuit eam E in carne & ſanguine. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Vbi itaq; remanſit ipſa caro & ſanguis? Conſtantinus religioſus dixit: Exuit eam. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Quis exuit carne? Conſtantinus religioſus dixit: Chriſtus. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Et humanam uoluntatem ſimul exuit cum carne? Conſtantinus religioſus dixit: Etiam, domini, uoluntatem illam. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Macarius, qui fuit patriarcha Antiochiæ, ſic credebat ut dicis? Conſtantinus religioſus dixit: Etiam, domini, ſicut ego dico unam uoluntatem, ita & Macarius dicebat. Sic nanque & ex eo audiui. Sancta ſynodus dixit: Ita ſentis, & ita perſeueras uſque ad finem in hac ſecta? Conſtantinus religioſus dixit: Etiam, domini, ſic ſentio, & ſic credo, & non eſt poſſibile aliter. Sancta ſynodus exclamauit: Hæc ſecta Manichæorum eſt, Hæc eſt fides Apollinarij, Anathema illi cum dogmatibus ſuis, Nouo Manichæo anathema, Nouo Apollinario anathema, Foras mittatur Manichæus, omnibusq; hæreticis anathema. Et poſtquam expulſus eſt idem Conſtantinus, Georgius archiepiſcopus huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, dixit: Ego & quidam parui, qui ſub ſede mea ſunt uenerabiles epiſcopi, propter diſpenſationem rogamus, ut ſi poſſibile eſt, nominatim anathematizentur perſonæ in exclamationibus, id eſt, Sergius, Pyrrhus, Paulus & Pe F trus. Sancta ſynodus dixit: Eos qui ſemel condemnabiles demonſtrati ſunt, & ſecundum ſententiam noſtram iamdudum eiecti de ſacris diptychis, opportunum exiſtit, etiam in exclamationibus hos nominatim anathematizare. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus huius regiæ ciuitatis dixit: Quoniam multitudinis ſiue multorum ubique concilium obtinet, neceſſarium eſt nominatim memoratas perſonas anathematizari. Et exclamauerunt uniuerſi: Multos annos imperatori, Conſtantino magno imperatori multos annos, Orthodoxo imperatori multos annos, Pacifico imperatori multos annos, Conſtantino nouo Martiano multos annos, Conſtantino nouo Theodoſio multos annos, Conſtantino nouo Iuſtiniano multos annos, Conſeruatori rectæ fidei multos annos, Firmamentum eccleſiarum domine cuſtodi, Conſeruatorem fidei domine cõſerua, Agathoni papæ Romano multos annos, Georgio patriarchæ Conſtantinopoleos multos annos, Theophanio patriarchæ Antiochiæ multos annos, Orthodoxo cõcilio multos annos, Orthodoxo ſenatui multos annos, Theodoro hæretico Pharanitano anathema, Sergio hæretico anathema, Cyro hæretico anathema, Honorio hæretico anathema, Pyrrho hæretico anathema, Paulo hæretico anathema, Petro hæretico anathema, Macario hæretico anathema, Stephano hæretico anathema,

ma,Polychronio hæretico anathema, Aſpergio Pergenſi anathema, omnibus hæreticis anathema: Omnibus qui ſuffragantur hæreticis, anathema: Augeatur fides Chriſtianorum, Orthodoxo & uniuerſali concilio multos annos. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Edicat ſanctum & uniuerſale ueſtrum concilium, ſi quicquam de his, quæ ad ſcrupulofiorem indagationem pertinēt, relictū eſt ſuper præſente capitulo, & debeat ampliorem ſcrutationem & inquiſitionem circa id adhibere ſanctitas ueſtra. Sancta ſynodus dixit: Sufficienter quidem habent, quæq; uſque nunc geſta ſunt ac decreta, & ad præſentem dogmaticam inquiſitionem intendunt. In ſequenti uero, inſpiratione ſancti & uiuifici ſpiritus, definitionem rectæ fidei conuenientem ſynodaliter ſtatuemus.

¶ACTIO DECIMASEPTIMA.

¶Definitio orthodoxæ fidei, facta in regia urbe temporibus piiſſimi ac tranquilliſſimi domini noſtri Conſtantini magni uictoris imperatoris.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti, dei & ſaluatoris noſtri, imperantibus à deo coronatis ac sereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino q̄dem piiſſimo & à deo coronato magno principe, perpetuo Auguſto & imperatore anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratribus anno uigeſimotertio, die undecimo menſis Septembris, indictione decima. p̄poſito ſacratiſſimo ſeſſu à Conſtantino piiſſimo & Chriſto dilecto magno Impatore, in ſecretario diualis palatij, quod appellatur Trullus, & ſecundum iuſſionem eius à deo inſtructæ tranquillitatis, ex perſona eius præſentibus atque auſcultantibus conſulibus, Georgio exconſule patricio, & curatore diualis imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioſo exconſule, & Petro glorioſo exconſule. Conueniente quoq; ſancto atque uniuerſali concilio, quod ſecundum imperiale decretū congregatum eſt.

Mutilo exiſtente præ uetuſtate ac paginarum corruptione exemplari, deſunt hoc in loco epiſcoporum nomina, qui huic decimæſeptimæ actioni interfuerunt, cum certis alijs adiungi ſolitis in præmiſſis.

Reſidentibus quoque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, omnibusq; uenerabilibus & deo amabilibus epiſcopis iuxta ordinem in eodem ſecretario, præpoſitis in medio ſanctis atque immaculatis Chriſti dei noſtri euangelijs, Theodorus deo amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ dei catholicæ & apoſtolicæ magnæ eccleſiæ, & primicerius deo amabilium notariorum Georgij ſanctiſſimi atque uenerabilis archiepiſcopi huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, dixit: Comperta habet ſanctum & uenerabile ueſtrum concilium, quæ dudum geſta ſunt in ultima actione, quoniam interlocuta eſt ſufficere quidem hæc quæ acta ſunt. Pollicita eſt uero per diuinam gratiam Chriſti ueri dei indefuturam, definitionem rectæ fidei cōuenietem promulgare. Ad memoriam ergo deducimus, quid uidetur? Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerūt: Ordo lectionis de his, quæ dudum acta ſunt, proueniat. Et relecta ſunt. Sanctum concilium dixit: Definitio orthodoxæ fidei, quæ à nobis conſtituta eſt, relegatur. Et accipiens Agatho reuerentiſſimus lector & notarius Georgij uenerabilis archiepiſcopi à deo cuſtodiendæ huius regiæ urbis, relegit eandem definitionem, ita continentem: Sancta magna atque uniuerſalis ſynodus, quæ per gratiam dei & piam ſanctionem Conſtantini piiſſimi & fideliſſimi magni imperatoris congregata eſt, in hac à deo conſeruāda regia Conſtantinopoli noua Roma, in ſecretario diualis palatij, quod cognominatur Trullus, decreuit quæ habent in ſubditis: Vnigenitus dei patris filius & uerbum, qui per omnia ſimilis nobis abſque peccato factus eſt, homo Chriſtus uerus deus noſter, per euangelicas uoces flagrāter prædicauit: Ego ſum lux

mundi

Ioan.8.b mundi,Qui ſequitur me,non ambulat in tenebris,ſed habebit lumen uitæ.Et iterũ: D
Ioan.14.d Pacem meam do uobis,pacem meam relinquo uobis. Ac proinde diuinitus edita pacis doctrina deo inſtruente,mãſuetiſſimus noſter imperator inſtitutus propugnator quidem eſt rectæ fidei,expugnator uero prauæ doctrinæ,hoc ſanctum uniuerſale noſtrum congregans collegium,totius eccleſiæ adunauit compaginem. Vnde hoc ſanctum noſtrum uniuerſale cõcilium impietatis errorem nunc uſq;,qui à quibuſdam temporibus factus eſt,procul abijciens,ſanctorum autem ac probabilium patrum inoffenſe recto tramite iter conſecutũ, ſanctas & uniuerſales quinque ſynodos pie in omnibus eis conſonuit,trecentorum (inquimus) decem & octo ſanctorum patrum, qui in Niceam conuenerunt aduerſus Arrium furioſum,& ei quæ à C.L. à deo inſpiratis uiris poſt hanc apud Conſtantinopolim aduerſus Macedonium impugnatorem ſpiritus,& Apollinarem impium:ſimiliter & ei,quæ in Epheſo prius aduerſus Neſtorium Iudaicæ intelligentiæ congregata eſt ducentorũ uenerabilium uirorum,atq; ei quæ in Chalcedona ſexcentorum triginta deo inſpiratorum patrum aduerſum Eutychem & Dioſcorum deo odibiles. Super has & ultimæ harum quintæ ſanctæ ſynodi, quæ hic congregata eſt aduerſus Theodorum Mopſueſtenum, Origenem, Didymum & Euagrium,& ſcripta Theodoriti aduerſum duodecim capitula laudabilis Cyrilli,& epiſtolam quæ dicitur Ibæ ad Marium Perſam ſcriptam,immutilatas quidem in omnibus pietatis renouans ſanctiones, ꝓphanas uero impietatis expellens doctrinas. Et id,quod eſt à trecentis decem & octo patribus editum, & dehinc à C.L. deo inſtituente confirmatum eſt, quod etiam cæteræ ſanctæ ſynodi ad extinguẽdam omnem peſtiferam hæreſim alacriter ſuſceperunt,& confirmauerunt ſymbolum,& hoc noſtrum ſanctum & uniuerſale à deo inſpiratum conſignauit concilium ſymbolum Nicenum trecentorum decem & octo:Credimus in unum deum, patrem omnipotentem,uiſibilium & inuiſibilium factorem,& in unum dominum Ieſum Chriſtũ filiũ dei,qui natus eſt ex patre,unigenitũ, hoc eſt,de eſſentia patris, deũ de deo,lumẽ de lumine,deum uerum de deo uero,natum,non factum, conſubſtantialem patri,ꝑ quem omnia facta ſunt quæ in cælo,& quæ in terra,propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendentem de cælo,incarnatumq; & humanatum, paſſum & reſurgentem tertia die,& aſcendentem in cælum,& uenturum iudicare uiuos & mortuos,& in ſpiritũ ſanctum.Eos aũt qui dicunt,quia erat aliquãdo, qñ non erat, & antequam naſceretur,non erat,& quia ex nihilo factus eſt,uel ex altera ſubſtantia uel eſſentia,dicentes eſſe aut uertibilẽ, aut mutabilem filium dei,hos anathematizat catholica & apoſtolica eccleſia.Et C.L. ſanctorum patrum Conſtantinopoli cõgregatorũ:

Credimus in unum deum,patrem omnipotentem,factorem cæli & terræ,uiſibilium omnium & inuiſibilium.Et in unum dominum Ieſum Chriſtum filium dei unigenitum,qui ex patre natus eſt ante omnia ſecula, lumen de lumine, deum uerum de deo uero,natum,non factum,conſubſtantialem patri,per quem omnia facta ſunt, ꝓpter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendentem de cælis,& incarnatum de ſpiritu ſancto & Maria uirgine.Et humanatum, crucifixumq; pro nobis ſub Pontio Pilato,& paſſum, & ſepultum,& reſurgentem tertia die ſecundum ſcripturas,& aſcendentẽ in cælos,& ſedentẽ ad dexterã patris, & iterũ uenturũ cum gloria iudicare uiuos & mortuos,cuius regni non erit finis.Et in ſpiritum ſanctum dominũ, & uiuificatorem,ex patre procedentem cum patre & filio coadorandũ & conglorificandum,qui locutus eſt per prophetas.Et unam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam.Confitemur unum baptiſma in remiſſionem peccatorum,ſperamus reſurrectionem mortuorum,& uitam futuri ſeculi,amen. Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ fidei cognitionem atq; confirmationem, pium atq; orthodoxũ hoc diuinæ diuinæ gratiæ ſymbolum. Sed quoniam non deſtitit ab exordio adinuentor malitiæ,cooperatorem ſibi ſerpentem inueniens,& per eum uenenoſam humanæ naturæ deferens mortem,& ita organa ad propriam ſui uoluntatem apta reperiens, Theodorum dicimus,qui fuerat epiſcopus Pharan,Sergium, Pyrrhũ, Paulum, Petrum, qui fu-

Pontifices aliquot hæretici

A qui fuerũt huius regiæ urbis antiſtites,inſuper & Honorium,qui fuit papa antiquæ
Romæ,& Cyrum,qui Alexãdriæ tenuit epiſcopatum,Macarium quoq;, qui nuper
fuerat Antiochiæ præſul, & Stephanum eius diſcipulum,non uacauit per eos pleni
tudini eccleſiæ erroris ſcandala ſuſcitare,unius ue uolũtatis,& unius operationis in
duabus naturis, uni⁹ de ſancta trinitate Chriſti ueri dei noſtri,orthodoxæ plebi uni-
ſone diſſeminãdo hæreſim conſentaneam inſanæ ac malitioſæ ſectæ impiorũ *Apol al.Apollinaris
linarij,Seueri,atq; Themiſtij:& perfectionem humanitatis unius, eiuſdemq; domi-
ni Ieſu Chriſti dei noſtri,molita eſt per quandam doloſam adinuentionem perime
re,per hoc inuoluntariam & inoperatricem carnem eius,quæ intellectualiter anima
ta eſt,infamiter introducens. Excitauit igitur Chriſtus deus noſter fideliſſimum Im
peratorem nouum Dauid, uirum ſecundum cor ſuum inueniens,qui non dedit (iu- Actu. 13.d
xta quod ſcriptum eſt) ſomnum oculis ſuis,& palpebris ſuis dormitationem,donec Pſalm.131.
per hunc noſtrum à deo congregatum ſacrumq; conuentum,ipſam rectæ fidei repe
rit perfectam prædicationem (ſecundum enim à domino editam uocẽ, ubi duo uel
tres fuerint congregati in nomine meo,ibi ſum in medio eorum) quæ præſens ſan- Matth. 18.c
cta & uniuerſalis ſynodus fideliter ſuſcipiens, & *expaſſis manibus amplectẽs,tam al. expanſis
ſuggeſtionem quæ à ſanctiſſimo ac beatiſſimo Agathone papa antiquæ Romæ facta
eſt,ad Conſtantinum pijſſimum atq; fideliſſimum noſtrum Imperatorẽ, quæ nomi-
B natim abiecit eos,qui docuerunt uel prædicauerunt (ſicut ſuperius dictum eſt) unã
uoluntatem & unam operationem in incarnationis diſpenſatione domini noſtri Ie-
ſu Chriſti,ueri dei noſtri, adæque amplexa eſt & alteram ſynodalem ſuggeſtionem,
quæ miſſa eſt à ſacro concilio, quod eſt ſub eodẽ ſanctiſſimo papa C.XXV. deo ama
bilium epiſcoporum,ad eius à deo inſtructam tranquillitatem,utpote conſonantem
ſancto Chalcedonenſi concilio,& tomo ſacerrimi ac beatiſſimi papæ eiuſdem anti-
quæ Romæ Leonis,qui directus eſt ad ſanctum Flauianum, quem & titulũ rectæ fi-
dei huiuſmodi ſynodus appellauit:ad hæc & ſynodicis epiſtolis, quæ ſcriptæ ſunt à
beato Cyrillo aduerſus impium Neſtoriũ,&ad Orientales epiſcopos. Aſſecuti quo-
q; ſancta quinq; uniuerſalia concilia,& ſanctos atq; probabiles patres,conſonanterq;
confiteri definiẽtes dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,uerum dñm noſtrum, unũ
de ſancta & conſubſtantiali & uitæ originem præbente trinitate, perfectum in deita
te,& perfectum eundem in humanitate,deum uere,& hominem uere eũdem ex ani
ma rationali & corpore,conſubſtantialem patri ſecundum deitatem,& conſubſtanti
alem nobis ſecundum humanitatem,per omnia ſimilem nobis abſq; peccato,an̄ ſecu
la quidem ex patre genitum ſecundum deitatem,in ultimis diebus aũt eundem pro-
C pter nos & propter noſtram ſalutem de ſpiritu ſancto & Maria uirgine proprie &
ueraciter dei genitrice ſecundum humanitatem unum eundemq; Chriſtum filiũ dei
unigenitum,in duabusq; naturis inconfuſe,incõuertibiliter, inſeparabiliter,indiuiſe
cognoſcendum,nuſquam extincta harum naturarum differentia propter unitionẽ,
ſaluataq; magis proprietate utriuſq; naturæ,& in unam perſonam,& in unam ſubſi
ſtentiam concurrentem,non in duas perſonas partitum uel diuiſum,ſed unum eun-
demq; filium unigenitum deum uerbum dominum Ieſum Chriſtũ,iuxta quod olim
prophetæ de eo,& ipſe nos dominus Ieſus Chriſtus erudiuit,& ſanctorum patrũ no
bis tradidit ſymbolum,& duas naturales uoluntates in eo,& duas naturales operatio
nes indiuiſe,inconuertibiliter,inſeparabiliter,inconfuſe ſecũdum ſanctorũ patrũ do
ctrinam adæque pdicamus,& duas naturales uoluntates non contrarias (abſit) iuxta
quod impij aſſeruerũt hæretici,ſed ſequentem eius humanam uoluntatem, & non
reſiſtentem uel reluctantẽ, ſed potius & ſubiectam diuinæ eius atq; omnipotenti uo
luntati. Oportebat enim carnis uoluntatem moueri,ſubijci uero uoluntati diuinæ,iu
xta ſapientiſſimum Athanaſium. Sicut enim eius caro,dei uerbi dicitur & eſt, ita &
naturalis carnis eius uoluntas,propria dei uerbi dicitur & eſt,ſicut ipſe ait: Quia de- Ioan.6.d
ſcendi de cælo, nõ ut faciam uoluntatem meam, ſed eius qui miſit me,patris, ſuã pro
priam dicẽs uoluntatẽ,quæ erat carnis eius. Nã & caro propria eius facta eſt. Quẽad

modũ enim ſanctiſſima atq; immaculata animata eius caro deificata eſt, nõ eſt peremptа, ſed in proprio ſui ſtatu & ratione permanſit, ita & humana eius uolũtas deificata, non eſt perempta, ſaluata eſt aũt magis ſcdm deiloquũ Gregoriũ dicẽtem: Nã illius uelle, quod in ſaluatore intelligit, nõ eſt contrariũ deo, deificatũ eſt totũ. Duas uero naturales operationes indiuiſe, incõuertibiliter, inconfuſe, inſeparabilit in eodẽ domino noſtro Ieſu Chriſto, uero deo noſtro glorificamus, hoc eſt, diuinã operationem & humanam operationem ſcdm diuinũ prædicatorem Leonem apertiſſime aſſerentes. Agit eñ utraq; forma cũ alterius coĩone, quod propriũ eſt, uerbo ſ. operante quod uerbi eſt, & carne exequẽte quod carnis eſt. Nec eñ in quoquã unam dabim⁹ naturalem operationem dei & creaturæ, ut neq; quod creatũ eſt, in diuinam educamus eſſentiam: neq; quod eximiũ eſt diuinæ naturæ, ad competentem creaturis locũ deijciam⁹. Vnius eñ eiuſdemq; tam miracula, quamq; paſſiones cognoſcimus, ſcdm aliud & aliud eorũ, ex qbus eſt naturis, & in qb⁹ habet eſſe, ſicut admirabilis inqt Cyrillus. Vnde igitur inconfuſum atq; indiuiſum conſeruantes, breui uoce cũcta proferimus unũ ſanctæ trinitatis, & poſt incarnationem dñm nrm Ieſum Chriſtũ uerum deũ noſtrũ eſſe credentes, aſſerimus duas eius eſſe naturas in una eius radiantes ſubſiſtentia, in qua tam miracula, quamq; paſſiones per omnem ſui diſpenſationem cõuerſatus, non per phantaſiam, ſed ueraciter hæc demonſtrauit, ob naturalem differentiam in eadem una ſubſiſtentia cognoſcenda, dum cum alterius communione utraq; natura indiuiſe, & inconfuſe propria uelit atq; operetur: iuxta quam rationem, & duas naturales uoluntates & operationes confitemur, ad ſalutem humani generis conuenienter in eo concurrentes. His igitur cum omni undique cautela atque diligentia à nobis formatis, definimus aliam fidem nulli licere proferre aut conſcribere, componere ue aut ſapere, uel etiam aliter docere. Qui uero præſumpſerit fidem alteram componere, uel proferre, uel docere, uel tradere aut ſymbolum uolentibus conuerti ad agnitionem ueritatis ex gentilitate, uel Iudaiſmo, aut ex qualibet hæreſi, aut qui nouitatem uocis, uel ſermonis adinuentionem ad ſubuerſionem eorum, quæ nunc à nobis determinata ſunt introduceere, hos ſiquidem epiſcopi fuerint, aut clerici, alienos eſſe, epiſcopos quidem ab epiſcopatu, clericos uero à clero: ſin autem monachi fuerint, uel laici, etiam anathematizari eos. Et ſubſcriptiones:

Leo papa primus in epiſtola x.

D

E

Theodorus humilis presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ, locum gerens Agathonis ter beatiſſimi uniuerſalis papæ urbis Romæ, ſubſcripſi. Georgius humilis preſbyter, ſicut ſupra. Ioannes humilis diaconus, ſicut ſupra. Georgius miſericordia dei epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ, definiens ſubſcripſi. Petrus miſericordia dei presbyter, & locum ſeruans apoſtolicæ ſedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, ſubſcripſi. Theophanes miſericordia dei epiſcopus Theopoleos, id eſt, Antiochiæ, definiens ſubſcripſi. Georgius humilis presbyter, locum gerens Theodori deo amabilis presbyteri, & loci ſeruatoris apoſtolicæ ſedis ſanctæ Chriſti dei noſtri Hieroſolymorum ciuitatis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Theſſalonicenſis, & uicarius apoſtolicæ ſedis Romæ & legatus, definiens ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Thremethuntenæ inſulæ Cypri, definiens ſubſcripſi. Theodorus humilis presbyter ſanctæ Rauennatis eccleſiæ, locum gerens Theodori beatiſſimi archiepiſcopi, ſubſcripſi. Ioannes indignus epiſcopus ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, legatus totius concilij ſanctæ ſedis apoſtolicæ urbis Romæ, definiens ſubſcripſi. Stephanus miſericordia dei epiſcopus Corinthi, & legatus apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi. Baſilius miſericordia dei epiſcopus & metropolita ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, & legatus totius concilij apoſtolicæ principalis ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi. Abundantius humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ ciuitatis Tempſanæ, legatus totius cõcilij ſanctæ ſedis apoſtolicæ urbis Romæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes indignus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Regitanæ, legatus totius concilij ſanctæ ſedis apoſtolicæ urbis Romæ, definiens ſubſcripſi. Philalithes indignus epus Cæſareæ magnæ ciuitatis primæ Cappadociæ

F

al. Paternę

padociæ

A padociæ prouinciæ,& primatũ habens Põticæ diſpẽſationis, definiens ſubſ. Theodorus mĩa dei epiſcopus Epheſiorũ,metropolis Aſianæ prouinciæ,& primatum habens Aſianæ diſpẽſationis,definiens ſubſ. Siſinnius mĩa dei epiſcopus Heracleæ metropolis prouinciæ Europeorũ,definiens ſubſ.Platon mĩa dei epiſcopus Ancyræ metropolis primæ Galatiæ prouinciæ,definiens ſubſ. Georgius mĩa dei epiſcopus Cyzici metropoleos prouinciæ Helleſponti,definiens ſubſ.Marinus indignus epiſcopus Sardeorum,metropolis prouinciæ Lydiæ, definiens ſubſ. Petrus indignus epiſcopus Nicomediæ metropolis Bithyniæ prouinciæ,definiens ſubſ.Photius mĩa dei epiſcopus Niceæ metropolis Bithyniæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi. Ioannes mĩa dei epiſcopus Chalcedonenſis metropoleos Bithyniæ prouinciæ,definiens ſubſ. Ioannes dei mĩa epiſcopus Sidenſis,metropolis Pamphyliæ prouinciæ,definiens ſubſ. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Amaſiæ,metropolis Helenopõti prouinciæ,definiens ſubſ. Theodorus mĩa dei epiſcopus Melitenenſis metropoleos primæ Armeniæ prouinciæ,definiens ſubſ.Iuſtinus miſericordia dei epiſcopus Tyanenſis, metropolis ſecundæ Cappadociæ prouinciæ,definiens ſubſ.Alypius dei miſericordia epiſcopus Gangrenſis,metropolis Paphlagoniæ prouinciæ,definiens ſubſ. Cyprianus mĩa dei epiſcopus Claudiopoleos Honoriadis prouinciæ,definiẽs ſubſ. Ioannes mĩa dei epiſcopus Peſſinuntis,metropolis ſecundæ Galatiæ ꝓuinciæ,definiens ſubſ.Po-

B lyeuctus miſericordia dei epiſcopus Myrorum,metropolis Lyciæ prouinciæ, definiens ſubſ.Theodorus mĩa dei epiſcopus Staureopoleos,metropolis Cariæ prouinciæ,definiens ſubſ. Tiberius mĩa dei epiſcopus Laodiceæ,metropoleos Phrygiæ Pacatianæ prouinciæ, definiens ſubſ.Coſmas mĩa dei epiſcopus Synnadorũ, metropolis Phrygiæ Salutariæ prouinciæ,definiens ſubſ.Conſtantinus mĩa dei epiſcopus Barathenũ.ciuitatis Lycaoniæ prouinciæ,& locum gerẽs Pauli ſanctiſſimi metropolis Iconienſis,definiẽs ſubſ. Stephanus miſericordia dei epiſcopus Antiochiæ, metropolis Piſidiæ prouinciæ,definiens ſubſ.Ioannes miſericordia dei epiſcopus Pergæ,metropoleos Pamphyliæ prouinciæ,definiens ſubſ.Theopemptus miſericordia dei epiſcopus Iuſtinianopoleos ſiue Moſtenorum,metropoleos ſecundæ Cappadociæ,definiens ſubſ,Iſidorus miſericordia dei epiſcopus Rhodi, metropolis Cycladum inſularum,definiens ſubſ.Siſinnius miſericordia dei epiſcopus Hierapoleos, metropolis Phrygiæ Pacatianæ,definiens ſubſ.Theodorus miſericordia dei epiſcopus Tharſenſis,metropolis primæ Ciliciæ prouinciæ,definiẽs ſubſ.Stephanus miſericordia dei epiſcopus Anazarbi,metropolis ſecundæ Ciliciæ prouinciæ,definiens ſubſ. Macrobius miſericordia dei epiſcopus Seleuciæ metropolis Iſauriæ, definiens ſubſ. Ioan-

C nes humilis epiſcopus Athenienſium ciuitatis,& legatus ſancti concilij apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,definiens ſubſ.Georgius miſericordia dei epiſcopus Byziæ ciuitatis prouinciæ Thraciæ,definiens ſubſ.Theodorus miſericordia dei epiſcopus Pompeiopoleos, metropolis Paphlagoniæ prouinciæ, definiens ſubſ. Zacharias miſericordia dei epiſcopus Leontopoleos Iſauriæ prouinciæ,definiens ſubſ.Gregorius miſericordia dei epiſcopus Mitylenæ ciuitatis Leſborum inſulæ,definiens ſubſ.Georgius epiſcopus indignus Miletiorum ciuitatis Cariæ prouinciæ,definiens ſubſ.Sergius miſericordia dei epiſcopus Selymbriæ ciuitatis Europeorũ prouinciæ Thraciæ,definiens ſubſ. Andreas miſericordia dei epiſcopus Methymnæ Leſborum inſulæ,definiens ſubſ.Theognius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Ciorum Bithyniæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi,ꝑ manus Georgij diaconi & diſpẽſatoris ſanctæ eccleſiæ meæ,ꝑ infirmitate q̃ detineor. Alexãder mĩa dei epiſcopus ciuitatis Coraſiorum Iſauriæ prouinciæ,definiens ſubſ.Epiphanius mĩa dei epiſcopus Euchaitorũ Helenopõti prouinciæ,definiẽs ſubſ.Ioannes mĩa dei epiſcopus Heracleopoleos ciuitatis ſecundæ Armeniæ prouinciæ,definiens ſubſ. Petrus miſericordia dei noſtri Ieſu Chriſti epiſcopus Sozopoleos Thraciæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Stoborum, definiens ſubſcripſi.Stratonicus miſericordia dei epiſcopus Solorum ciuitatis Cypri inſulæ,definiens ſubſ. Tychon miſericordia

dei epiſcopus ciuitatis Citij inſulæ Cypri, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Argorum ciuitatis, definiens ſubſ. Theodoſius mīa dei epiſcopus Lacedæmoniorum ciuitatis, definiens ſubſcripſi. Ioannes humilis epiſcopus ciuitatis Lappis Cretæ inſulæ, definiens ſubſcripſi. *Gregorius miſericordia dei epiſcopus Candani ciuitatis inſulæ Cretæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Niſſenæ ciuitatis primæ Cappadociæ ꝓuinciæ, definiēs ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcop⁹ Thermenæ ciuitatis primæ Cappadociæ, definiēs ſubſcripſi. Georgius gratia dei noſtri epiſcopus ciuitatis *Camulianorum, definiens ſubſcripſi. Theodorus humilis epiſcopus Iuſtinianopoleos Armeniæ, definiens ſubſcripſi. Georgius miſericordia dei epiſcopus regionis Daraniſeos, hoc eſt, ciuitatis Analiborum, definiens ſubſcripſi. Zoitus miſericordia dei epiſcopus Chryſopoleos ſiue Dioſſoru (q̄d eſt, Iouis tumulus) Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Theodorus mīa dei epiſcopus ciuitatis Pergami Aſianæ regiōis, definiens ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Maſtaurorum ciuitatis Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Antonius miſericordia dei epiſcopus Hypeporum ciuitatis Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Patricius miſericordia dei epiſcopus Magneſiæ ciuitatis circa Mæandrum Aſianæ prouinciæ, definiēs ſubſcripſi. Ioannes epiſcopus ciuitatis Amathuntorum, definiēs ſubſcripſi. Siſinnius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Nyſæ Aſianæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Adramytteorū, ſubſcripſi. Reginus miſericordia dei epiſcopus Panis ciuitatis prouinciæ Europæ, definiēs ſubſcripſi. Maryrius epiſcopus miſericordia dei ciuitatis Iuliopoleos primæ Galatiæ, definiens ſubſcripſi. Michael miſericordia dei epiſcopus Aſponitanæ ciuitatis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Platon miſericordia dei epiſcopus Cinnorum ciuitatis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Geneſius humilis epiſcopus Anaſtaſiupolitanæ ciuitatis, definiens ſubſcripſi. Andreas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Minicæ, definiens ſubſcripſi. Stephanus miſericordia dei epiſcopus Vranopoleos ciuitatis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens ſubſ. Cyricus miſericordia dei epiſcopus Adrianenſis Helleſpōti prouinciæ, definiēs ſubſ. Ioannes miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Melitopoleos Helleſponti prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Mercurius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis *Pœmaninæ Helleſponti prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Andreas epiſcopus ciuitatis *Selandi Lydiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Philadelphiæ Lydiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Septorū Lydiæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Theodotus mīa dei epiſ. ciuitatis Daldes Lydiæ ꝓuinciæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Daſcylienſiū ciuitatis Bithyniæ prouinciæ, definiēs ſubſcripſi. Siſinnius miſericordia dei epiſcopus Baſilionupoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Georgius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Cadenæ Bithyniæ ꝓuinciæ, definiens ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Prienæ ciuitatis Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Polychronius miſericordia dei epiſcopus Theopoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi per Theodoſiū archipresbyterum meum propter ſenectutem meam. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Cæſareæ Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Anaſtaſius humilis epiſcopus Theodotianorum ciuitatis, ſiue Apolloniadis, definiēs ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Iuſtiniapoleos Bithyniæ prouinciæ, definiēs ſubſcripſi. Mennas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Carbaliæ Pamphyliæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Coſmas mīa dei ep̄us ciuitatis Conanenſiū Pamphyliæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Niceta mīa dei ep̄us ciuitatis Coraceſii, definiens ſubſcripſi. Theodorus mīa dei epiſcopus ciuitatis Veriſæ ſecundæ Armeniæ prouinciæ, definiens ſubſ. Callinicus mīa dei ep̄us Colonæ ciuitatis magnæ Armeniorū prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Tiberius gratia Chrī epiſcopus *Amyſi ciuitatis Hellenopōti prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes gratia Chriſti epiſcopus Andrapenorum ciuitatis Heleno-

al. Georgius

al. Camelenorum.

al. Celandiæ

al. Amyzon

D E F

no-

A noponti prouinciæ,definiens ſubſ. Sergius miſericordia dei epiſcopus Sinopis ciui
tatis,definiens ſubſcripſi.Theodorus miſericordia dei epiſcopus Iborenſis Helepon-
ti prouinciæ,definiens ſubſcripſi.Theodorus miſericordia dei epiſc.Trapezuntenæ
ciuitatis,definiens ſubſcripſi.Anaſtaſius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Polemo
nij,definiens ſubſcripſi.Gregoriꝰ miſericordia dei epiſcopus Archis ciuitatis primæ
Armeniæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.Ioannes indignus epiſcopus Fauſtinopoli-
tanæ ciuitatis ſecundæ Cappadociæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Georgius hu-
milis epiſcopus ciuitatis Iunopolitanæ, definiens deſcripſi. Phocas miſericordia dei
epiſcopus ciuitatis Dædalorum,definiens ſubſcripſi. Plato miſericordia dei epiſco- al.Iabrudorũ
pus Adrianopoleos ciuitatis Honoriados prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Georgi-
us miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Cratiæ, definiens ſubſcripſi. Dometius miſe
ricordia dei epiſ.Pruſiadenſis ciuitatis,definiens ſubſ. Stephanus humilis epiſc.He-
racleæ Ponti,definiens ſubſcripſi.Lõginus mĩa dei epiſc.ciuitatis Tij,definiens ſubſ.
Ioannes mĩa dei epiſ.ciuitatis Comanæ, definiens ſubſcrip. Theophylactus mĩa dei
epiſc.ciuitatis Ceraſuntis,definiẽs ſubſ.Salomon mĩa dei epiſ.ciuitatis Clanei ſecun
dæ Galatiæ prouinciæ,definiẽs ſubſ.Theodorus mĩa dei epiſ. ciuitatis Amurij,defi
niẽs ſubſ.Georgius mĩa dei epiſ.ciuitatis Oenandi Lyciæ prouinciæ, definiens ſubſ.
Zymarchus mĩa dei epiſ.ciuitatis Sydimæ Lyciæ prouinciæ,definiens ſubſ. Ioannes
B humilis epiſ.ciuitatis *Ereſſorũ Cariæ prouinciæ,definiẽs ſubſ.Ioãnes mĩa dei epiſ. al.Ereſorum
ciuitatis Cariæ prouinciæ,definiens ſubſc.Patricius mĩa dei epiſ. Eleuſenæ ciuitatis
Phrygiæ Pacatianæ prouinciæ,definiens ſubſ.Cyricus mĩa dei epiſ.ciuitatis Ancy-
ræ Phrygiæ Cappadociæ prouinciæ,definiens ſubſcripſi.Petrus mĩa dei epiſc.ciuita
tis Apyræ Phrygiæ Pacatianæ prouinciæ,definiens ſubſ. Alexander indignus epiſc.
ciuitatis Nacoliæ Phrygiæ Salutariæ prouinciæ,definiẽs ſubſ. Paulus humilis epiſ.
ciuitatis Sozopolitanæ Piſidiæ prouinciæ,definiens ſubſ.Conſtantinus humilis epi
ſcopus Tymbrianæ ciuitatis Piſidiæ prouinciæ, definiẽs ſubſ.Marinus humilis epiſ.
ciuitatis Philomelij Piſidiæ prouinciæ,definiens ſubſ.Plato humilis epiſ.Magidorũ
ciuitatis Pãphyliæ prouinciæ,definiens ſubſ.Pluſianus humilis epiſc. ciuitatis Silui
Pamphyliæ prouinciæ,definiẽs ſubſcrip.Theodorus mĩa dei epiſc.Nazianzi ciuita-
tis,definiens ſubſ.Theodorus mĩa dei epiſc.ciuitatis *Doricẽſis,definiens ſubſ.Geor- al.Doriorum
gius mĩa dei epiſc.inſulæ Coenſiũ,definiẽs ſubſ.Georgius mĩa dei epiſc.inſulæ Chi
oꝝ,definiẽs ſubſ.Stephanus humilis epiſc.inſulæ Paros,definiens ſubſ. Sergiꝰ mĩa
dei epiſ.ciuitatis inſulæ Naxiæ,definiẽs ſubſ.Demetriꝰ humilis ẽpus ciuitatis inſulæ
*Thyniæ,definiẽs ſubſ.Georgius mĩa dei epiſ.ciuitatis inſulæ Theræ,definiẽs ſubſ. al.Tinni
C Cõſtantinus mĩa dei epiſc.Daliſandi Iſauriæ prouinciæ,definiẽs ſubſ.Theodorus mi
ſericordia dei epiſc.ciuitatis Olbioꝝ Iſauriæ prouinciæ,definiẽs ſubſ.Ioannes miſeri
cordia dei epiſc.Coryci ciuitatis primæ Ciliciæ ꝓuinciæ,definiens ſubſ. Ioannes mĩa
dei epiſc.ciuitatis Adanæ primæ prouinciæ Ciliciæ,definiens ſubſ.Eulalius miſeri-
cordia dei epiſc.Cynopoleos Iſauriæ ꝓuinciæ,definiẽs ſubſ.Georgius mĩa dei epiſc.
ciuitatis Flauiadis ſecundæ Ciliciæ prouinciæ,definiẽs ſubſ.Hirenachus humilis dia
conus Amaſtridis ſanctæ dei eccleſiæ,& locum tenens * Comitis ſanctiſſimi mei epi al.Comitij
eiuſdem Amaſtridis ciuitatis,ſubſ.Eutychius mĩa dei epiſc.ciuitatis inſulæ Meli, de
finiẽs ſubſ.Coſmas indignus epiſc. ciuitatis Cottenorũ,definiens ſubſ.Dometiꝰ mĩa
dei epiſc. ciuitatis *Premeſſæ, definiens ſubſ.Leontius mĩa dei epiſc. Helenopolita- al.Prymneſiſ
næ ciuitatis,definiens ſubſcripſi. Theodoſius mĩa dei epiſc.ciuitatis Sibliorum Ly
caoniæ prouinciæ,definiens ſubſ.Conſtantinus miſericordia dei epiſc.ciuitatis Lam
pſaci,definiens ſubſ. Ioannes miſericordia dei epiſc. Adrianopoleos Bithyniæ pro-
uinciæ, definiens ſubſ.Theodorus miſericordia dei epiſcopus Sebaſtenorum metro
polis,definiens ſubſcripſi.Siluanus miſericordia dei epiſcopus inſulæ Lemniorũ,de-
finiens ſubſcripſi.Iſidorus miſericordia dei epiſcopus Abydorum ciuitatis, definiẽs
ſubſcripſi. Andreas mĩa dei epiſcopus Neopolitanæ ciuitatis Cariæ prouinciæ, per
Theodorum metropolitam meum ſubſcripſi propter infirmitatẽ,qua detineor. Io-

annes miſericordia dei epiſcopus inſulæ Carpathi, definiens ſubſcripſi. Dauid miſe D
ricordia dei diaconus Boſphoritanæ ſanctæ eccleſiæ,& locum gerẽs Andreæ ſanctiſ
ſimi epiſcopi mei, ſubſcripſi. Theodorus indignus epiſcopus Phaſidis Lazigi prouin
ciæ, definiens ſubſcripſi. Citonatus indignus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Caralitanæ
inſulæ Sardinæ, definiẽs ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Aurelio
poleos Libyæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Sancta ſynodus exclamauit: Multos
annos Imperatori, Chriſto dilecto Imperatori multos annos, Orthodoxe omnes cre
dimus, Illuminatorem pacis domine conſerua, Martiano nouo Conſtantino æterna
memoria, Nouo Iuſtiniano Conſtantino æterna memoria. Qui depoſuit hæreticos,
domine, conſerua. Neſtorio hæretico, Eutychi, atq; Seuero, anathema. Similia eis ſa
pientibus anathema. Theodoro Pharanitano anathema. Sergio & Honorio anathe-
ma, Pyrrho & Paulo anathema, Cyro & Petro anathema, Macario & Stephano ana
thema, Polychronio nouo Simoni, & omnibus hæreticis, anathema. His qui prædi-
cauerunt, uel prædicant, & ſperant docere unam uoluntatem & unam operationem
in incarnationis diſpenſatione Chriſti ueri dei noſtri, anathema.

ACTIO DECIMAOCTAVA.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti, dei & ſaluatoris noſtri, imperan
tibus piiſſimis & à deo coronatis ac sereniſſimis dominis noſtris Flauijs, Con- E
ſtantino quidem manſuetiſſimo & à deo decreto magno principe, perpetuo Au
guſto & imperatore anno uiceſimo octauo, & poſt conſulatũ eius à deo inſtru
ctæ ſerenitatis anno tertiodecimo, Heraclio autem & Tiberio à deo conſeruandis
eius fratribus anno uiceſimo tertio, ſextadecima die menſis Septembris, indictione
decima. Præſidente eodem piiſſimo, & à Chriſto dilecto Conſtantino magno Impe
ratore in ſecretario diualis palatij, quod cognominatũ Trullus. Et per iuſſionẽ à deo
inſtructæ tranquillitatis pſidentibus et audientibus, Niceta glorioſo exconſule patri
cio, & magiſtro imperialium officiorum, Theodoro glorioſo exconſule patricio, &
comite imperialis obſequij, & ſubſtrατego, id eſt, ſupprætore Thraciæ, Sergio glorio
ſo exconſule patricio & militari logotheta, Conſtantino exconſule patricio & cura-
tore regiæ domus Hormiſdæ, Anaſtaſio exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis
imperialis excubiti, Ioanne glorioſo exconſule patricio & quæſtore, Polyeucto glo-
rioſo exconſule, Thoma glorioſo exconſule, Paulo glorioſo exconſule, & diſpenſato
re Orientalium regionum, Petro glorioſo exconſule, Leontio glorioſo exconſule, &
domeſtico imperialis menſæ. Conueniente quoq; & ſancto uniuerſali concilio, quod
per imperialem ſanctionẽ congregatum eſt in hac regia & à deo cuſtodiẽda ciuitate,
id eſt, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne reuerentiſſimo dia F
cono, locum exhibentibus Agathonis ſanctiſſimi & beatiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis
antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili & ſanctiſſimo archiepiſcopo huius magni-
ſonæ Cõſtantinopolis nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & monacho,
& loci ſeruatore pontificalis ſedis magnæ ciuitatis Alexandrinorum, & Theopha-
ne uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepiſcopo Theopoleos Anthiochiæ, & Georgio
deo amabili presbytero & monacho, & reſponſali Theodori uenerabilis loci ſeruato
ris ſedis Hieroſolymorum, Ioanne epiſcopo Theſſalonicẽ. Theodoro epiſcopo Tri
al. Thre al. Tre methuntorum, locum exhibente Epiphanij deo amabilis archiepiſcopi inſulæ Cy-
pri, Theodoro deo amabili presbytero, & locum agente Theodori deo amabilis ar-
chiepiſcopi Rauennæ, Ioanne epiſcopo ciuitatis Portuenſis, Stephano epiſcopo Co-
rinthi, Baſilio epiſcopo ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, Abundantio epiſcopo ciui
tatis Paternenſis, & Ioanne epiſcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum exhibentibus unà
cum Ioanne deo amabili epiſcopo ciuitatis Portuenſis uenerabilis concilij, quod cir-
ca antiquam Romam eſt CXXV. reuerentiſſimorum epiſcoporum, qui & per pro-
prias ſubſcriptiones inſinuantur in ſuggeſtione, quæ ab eis facta eſt ad piiſſimũ Con
ſtantinum imperatorẽ. Philalite epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, Theodoro epiſco-
po Epheſi, Siſinnio epiſcopo Heracleæ Thracienſis, Platone epiſcopo Ancyræ Gala
tiæ,

A tiæ,Georgio epiſcopo Cyziceno,Marino epiſcopo Sardeorum prouinciæ Lydio-
rum,Petro epiſcopo Nicomedieñ. Photio epiſcopo Niceno, Ioanne epiſcopo Chal
cedonenſi, Ioanne epiſcopo Sidæ,Ioanne epiſcopo Amaſiæ,Theodoro epiſcopo Me
liteno,Iuſtino epiſcopo Tyanenſi, Alypio epiſcopo Gangrenſi, Cypriano epiſcopo
Claudiopolitano prouinciæ Honoriadis,Ioanne epiſcopo Peſſinuntorum, Polyeu-
cto epiſcopo Myrorum Lyciæ,Theodoro epiſcopo Staureopolitano Cariæ, Tibe-
rio epiſcopo Laodiceæ Phrygiæ,Coſma epiſcopo Synnadorum, Conſtãtino epiſco
po Baratthis,locum exhibẽte Pauli epiſcopi Iconij,Stephano epiſcopo Antiochiæ
Piſidiæ,Ioanne epiſcopo Pergeno,Theopempto epiſc. Iuſtinianopolitano ſeu Moſte
no,Iſidoro epiſcopo Rhodio,Siſinnio epiſcopo Hierapolitano Phrygiæ, Theodoro
epiſcopo Tarſenſi, Stephano epiſcopo Anazarbenſi, Macrobio epiſcopo Seleu-
ciæ Iſauriæ,Georgio epiſcopo Byziæ Thraciæ,Theodoro epiſcopo Pompeiopolita
no,Zacharia epiſcopo Leontopolitano Iſauriæ,Gregorio epiſcopo Mitylenẽ. Ge-
orgio epiſcopo Mileteno, Sergio epiſcopo Selymbriæ, Andrea epiſcopo Methy-
mnenſi,Theognio epiſcopo Cienſi, Alexandro epiſcopo Coteiaiorũ Iſauriæ regio-
nis,Epiphanio epiſcopo Euchaitorũ,Ioanne epiſcopo Heracliopolitano, Petro epi-
ſcopo Meſembriæ,Petro epiſcopo Sozopoleos Thraciæ,Ioanne epiſcopo Stoborũ,
Ioanne epiſcopo Athenarum,Ioanne epiſcopo Argorum,Theodoſio epiſcopo Lace
B dæmoniorũ,Ioanne epiſcopo Lappis,Gregorio epiſcopo Candani, Stratonico epi-
ſcopo Solorum,& Thycone epiſcopo Citij,utriuſque de ſynodo exiſtentibus Chri-
ſto amabilis inſulæ Cypriorum,Ioanne epiſcopo Niſſeno, Theodoro epiſcopo im-
rialium Thermarum,Georgio epiſcopo *Camulianorum,Zoito epiſcopo Chryſo- al. Camele-norum
politano ſiue *Dioſſoru,quod eſt Iouis *ſacrum ,regionis Aſianorum,Theodoro epi
ſcopo Pergami,Theodoro epiſcopo Maſtaurorum,Theodoro epiſcopo Adramyte- al. Dioſſor al. tumulus
no,Patricio epiſc. Magneſiæ, Antonio epiſc. Hypeporum,Ioanne epiſc. Amathun-
torum,Siſinnio epiſc. Nyſorum,Regino epiſ.Panieñ.Martyrio epiſc.Iuliopolitano
Galatiæ, Michaele epiſc. Aſponenſi,Platone epiſc.Cynnenſi,Geneſio epiſc.Anaſta-
ſiupolitano , Stephano epiſc. Vranopolitano, Andrea epiſc. Miniceno, Mercurio
epiſc. Pœmanino, Ioanne epiſc. Miletopolitano , Conſtantino epiſco. Lampſaceno,
Cyrico epiſc. Adrianenſi,Ioanne epiſc.Philadelphiæ,Andrea epiſc. Celandino , Io-
anne epiſc. Septorum,Theodoro epiſc.Daldeno,Ioanne epiſcopo Daſcylino,Ioan- al. Iuſtino-
ne epiſc. Adanorum,Siſinnio epiſc.Baſilionopolitano,Theodoro epiſc. Prienetino, polis Gordiu
Leõtio epiſc.Helenopolitano,Georgio epiſc.Gallorum,Theodoro epiſc. Cæſareæ Come
Bithyniæ, Polychronio epiſc.Theopolitano ſiue Pruſeno,Anaſtaſio epiſc.Theodoſi
C anorum ſiue Apolloniadis,Theodoro epiſc.Iuſtinianupolitano Gordi,Mæna epiſc.
Carbaliæ Pamphyliæ,Coſma epiſ.Conaneñ. Niceta epiſc. Coraceſeno, Theodoro
epiſc. Veriſeno,Callinico epiſc.Colonę Armeniæ,Theodoro epiſc.*Amyſeno,Ioan al. Amyſſeno
ne epiſc. Andrapenorum,Theodoro epiſc.Iborum,Sergio epiſc. Sinopeno, Grego
rio epiſc. Archeñ.Ioanne epiſc.Fauſtinopolitano,Hyrenarcho religioſo diacono,lo-
cum exhibente *Comitij epiſcopi Amaſtridis, Georgio epiſc. Iunopolitano, Phoca al. Comitis
epiſc.* Iabrudorum,Platone epiſc. Adrianopolitano Honoriadis, Georgio epiſc. al. Dædalorũ
Cratiæ,Dometio epiſc. Pruſiadis,Stephano epiſc.Heracleæ Ponti, Longino epiſc.
Tieno,Anaſtaſio epiſc.Polemonieñ. Ioanne epiſc. Comanorũ,Theophylacto epiſc.
Ceraſuntorum,Theodoro epiſc.Trapezũtorum,Salomone epiſc.*Claneno,Theo al. Cleoneno
doro epiſc.Amurino,Zimarcho epiſc.Sedymorum,Georgio epiſc. Oenandorum,
Ioanne epiſc. *Ereſorum, Ioanne epiſc. Myndi,Patricio epiſc. Eleuſorum, Cyrico al. Ereſſorum
epiſc. Ancyrano, Petro epiſc. Apyræ , Alexandro epiſc. Nacoliæ,Dometio epiſc.
*Prymneſeno,Theodoſio epiſc.Sibliorum, Paulo epiſcopo Sozopolitano Piſidiæ, al. Prymneſ-ſo
Coſma epiſc. Cotteno,Marino epiſc.Philomelij, Conſtantino epiſc.Tymbrianenſi,
Platone epiſc.Magidorum,Pluſiano epiſc. Silueno,Theodoro epiſc. Nazianzeno,
Theodoro epiſc.*Doriorum,Georgio epiſc.Coenſi,Georgio epiſc. Chiorum, Ste- al. Doricenſi
phano epiſc.Pario,Georgio epiſc.Naxiæ,Demetrio epiſcopo *Tinnenſi, Georgio al. Thynis

n iiij epiſcopo

epiſc. Therẽ. Eutychio epiſc. Melos, Ioanne epiſc. Coryci, Ioanne epiſc. Adrianorũ, D Georgio epiſc. Flauiadis, Eulalio, epiſc. Cynopolitano, Conſtantino epiſc. Daliſandi, Theodoro epiſc. Olbis, Georgio religioſo preſbytero & monacho monaſterij Renati, quod ſitum eſt apud antiquam Romã, Conone & Stephano preſbyteris & monachis monaſterij, quod cognominatur domus Arſitia, ſimiliter ſitum apud antiquam Romam, Leontio religioſo diacono & monacho monaſterij, quod cognominatur Cellæ nouæ, pariter ſitum apud antiquam Romam. Reſidẽtibus itaque glorioſiſſimis patricijs & conſulibus, & omnibus uenerabilibus metropolitanis epiſcopis, præpoſitis in medio ſanctis & intemeratis Chriſti dei noſtri euangelijs, Theodorus deo amabilis diaconus huius ſanctiſſimæ dei catholicæ & apoſtolicæ magnæ eccleſiæ, et primicerius deo amabiliũ notariorum Georgij uenerabilis atq; ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopolitani, dixit: Maximæ pietatis exiſtit cognitio tranquilliſſime domine, ut principaliter, quæ ad culturam diuinitatis attinent, præcipuam diligentiam adhibere: dehinc cauſas, quæ Chriſto amabili reipublicæ competunt, recta conſideratione dirigere, quod profecto ἐπιεικῶς benigne peragitis, manſuetiſſime omnem quidem ſecularium cauſarum ſolicitudinem reponens, pro diuinis uero curam & ſtudium per ſpirituſſancti gratiam aſſumens. Et hic ueſter eſt acceptabilis ornatus, pietatem aduerſus diaboli accerſire malitiam, & contra impietatis eius cohortem, ſacrum aggregare collegium, hoc conſulto agimus ſanctum & magnum atque uniuerſale collegium, quod (ſicuti congruum fuerat) cum plurima & quanta debuit ſedulitate ex multis diebus ſuper immaculata noſtra Chriſtianorum fide, quod agendum fuerat geſſit, propugnatricem adeptum ueſtram pietatem: diſſenſionem uero quæ quoquomodo exorta eſt aduerſus rectitudinem fidei, poſt tergum effecit, innixa quidem ueritatis doctrinis, corroborata uero beatiſſimorum patrum irreprehenſibilibus & uere diuinis traditionibus, ex ipſis autorum ſcriptis in unoquoque quæ prouenerunt, conſiderandum eſt. Definitionem autem nunc promulgauit ſine mendacio diuinarum ſcripturarum uigore pollentem, ſanctorum'que patrum doctrina ſuperſcriptam, ad confirmationem quidem rectorum ueritatis dogmatum, gloriam uero pij ueſtri imperij, & hanc præ manibus deferimus ueſtræ ſerenitatis propoſito recenſendam. Conſtantinus pijſſimus imperator dixit: Quæ memorata eſt definitio, relegatur. Et accipiens Agatho religioſus lector & notarius Georgij uenerabilis atque ſanctiſſimi archiepiſcopi huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, eandem definitionem relegit in his uerbis: Sanctum & uniuerſale magnum concilium, quod per gratiam dei & piam ſanctionem *Conſtantini pijſſimi ac fideliſſimi magni imperatoris, congregatum eſt in hac à deo conſeruanda regia *Conſtantini urbe noua Roma, in *ſecreto diualis palatij, quod cognominatur Trullus, definiuit quæ ſubter annexa ſunt. Et quia iam in ſuperiore actione definitio fidei ſcripta eſt, in actione hac non eam ſcripſi, ſed epiſcoporum ſubſcriptiones & imperatoris tantum.

al. Conſtantinopoli
al. ſecretario

E F

Theodorus humilis preſbyter ſanctæ eccleſiæ Romanæ, & locum gerens Agathonis beatiſſimi & uniuerſalis papæ urbis Romę, ſubſcripſi.

Georgius humilis p̃sbyter S. eccleſiæ Romanæ, & locum gerens Agathonis beatiſſimi & uniuerſalis papæ urbis Romę, ſubſcripſi.

Ioãnes humilis diaconus ſanctæ eccleſiæ Romanæ, & locũ gerens Agathonis beatiſſimi & uniuerſalis papæ urbis Romæ, ſubſcripſi.

Georgius miſerante deo epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Petrus presbyter, & locum ſeruans apoſtolicę ſedis Alexandrinæ magnę ciuitatis, ſubſcripſi.

Theophanes miſericordia dei epiſcopus Theopoleos ſeu Antiochię, ſubſcripſi.

Georgius presbyter, & locum gerẽs Theodori deo amabilis preſbyteri, & loci ſeruatoris apoſtolicæ ſedis ſanctæ Chriſti dei noſtri ciuitatis Hieroſolymorũ, ſubſcripſi.

Ioannes miſericordia dei epiſcopus Theſſalonicenſium, & uicarius apoſtolicæ ſedis Romæ & legatus, ſubſcripſi.

Theodorus miſericordia dei epiſcop⁹ ciuitatis Trimethuntorum inſulæ Cypri, locum gerens Epiphanij ſanctiſſimi archiepiſcopi, definiens ſubſcripſi.

Theodorus humilis preſbyter, & locũ gerẽs Theodori beatiſſimi archiep̃i ciuitatis Rauẽnæ, ſubſcripſi.

Ioãnes indignus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Portuenſis, & legatus totius concilij ſanctæ atq; apoſtolicæ eccleſiæ ſedis urbis Romę, ſubſcripſi.

Stephanus miſericordia dei epiſcopus Corinthi, & legatus apoſtolicæ ſedis Romæ urbis, ſubſcripſi.

Baſilius miſericordia dei epiſcopus Gortynæ metropolis Cretæ inſulæ, & legatus ſancti concilij apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi.

Abundantius miſericordia dei epiſcopus Tempſanæ ciuitatis, & reſponſalis totius concilij ſanctæ & apoſtolicæ ſedis Romæ, ſubſcripſi.

A Ioannes indignus epiſcopus Rhegij, & reſponſalis totius concilij ſanctę & apoſtolicæ ſedis urbis Romæ, definiēs ſubſcripſi. Philalithes miſericordia dei epiſcopus Cæſareæ metropolis primæ Cappadociæ regionis & primæ Ponticæ diœceſeos, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Epheſi metropolis primæ Aſianæ diœceſeos, definiens ſubſcripſi. Siſinnius miſericordia dei epiſcopus Heracleæ metropolis Europeorum reg. definiens ſubſcripſi. Plato miſericordia dei epiſcopus Ancyrę metropolis primæ Galatiæ reg. definiens ſubſcripſi. Georgius miſericordia dei epiſcopus Cyzici metropolis Helleſponti reg. definiens ſubſcripſi. Marinus miſericordia dei epiſcopus Sardis metropolis Lydiæ reg. ſubſcripſi. Petrus indignus epiſcopus Nicomediæ metropolis prouincię Bithyniæ, ſubſcripſi. Photius miſericordia dei epiſcopus Niceæ metropolis Bythiniæ reg. definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Chalcedonæ metropolis Bithyniæ reg. ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Sidis metropolis Pamphyliæ regionis, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericordiæ dei epiſcopus Amaſię metropolis Helenoponti, definiens ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Meliténæ metropolis primæ Armeniorum regionis, ſubſcripſi. Iuſtinus miſericordia dei epiſcopus Tyanæ metropolis ſecundæ Cappadociæ regiōis, ſubſcripſi. Alypius miſericordia dei epiſcopus Gan
B græ metropolis Paphlagonię regionis, ſubſcripſi. Cyprianus miſericordia dei epiſcopus Claudiopolitanæ ciuitatis Honoriadis regiōis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Peſſinūtis metropolis ſecundæ Galatię regionis, ſubſcripſi. Polyeuctus miſericordia dei epiſcopus Myrorum metropolis Lyciæ regionis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Staureopoleos metropolis Cariæ regionis, ſubſcripſi. Tiberius miſericordia dei epiſcopus Laodicęę metropolis Phrygię Pacatianę regiōis, ſubſcripſi. Coſmas miſericordia dei epiſcopus Synnadorum metropoleos Phrygiæ Salutariæ regionis, ſubſcripſi. Conſtantinus miſericordia dei epiſcopus Baratthæ ciuitatis Lycaoniæ regionis, & locum exhibens Pauli ſanctiſſimi metropolitani mei Iconij metropolis, ſubſcripſi. Stephanus miſericordia dei epiſcop⁹ Antiochię metropolis Piſidiæ regionis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Pergæ Pamphyliæ regionis, ſubſcripſi. Theopemptus miſericordia dei epiſcop⁹ Iuſtinianopoleos ſeu Moſtenæ, metropolis Chriſto amabilis ſecundæ Cappadociæ regiōis, ſubſcripſi. Iſidorus miſericordia dei epiſcopus Rhodi metropolis Cycladum inſularū, ſubſcripſi. Siſinnius miſericordia dei epiſcopus Hierapolis metropolis Phrygiæ Pa
C catianæ regionis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Tarſi metropolis primæ Ciliciæ regionis, ſubſcripſi. Stephanus miſericordia dei epiſcopus Anazarbi metropolis ſecūdæ Cilicię regionis, ſubſcripſi. Macrobius miſericordia dei epiſcopus Seleuciæ metropolis Iſauriæ regionis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Athenarnm, & legatus ſancti concilij apoſtolicæ ſedis priſcæ Romæ, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Stoborū ciuitatis, definiēs ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Lacedæmoniorum, ſubſcripſi.

Gregorius miſericordia dei epiſcopus Candani Cretæ inſulæ, definiens ſubſcripſi. Georgius miſericordia dei epiſcopus Byziæ ciuitatis Thraciæ regiōis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Pompeiopoleos Paphlagoniæ regiōis, ſubſcripſi. Zacharias miſericordia dei epiſcopus Leontopoleos Iſauriæ regiōis, ſubſcripſi. Gregorius miſericordia dei epiſcopus Mitylenæ ciuitatis Leſbos inſulæ, ſubſcripſi. Georgius miſericordia dei epiſcopus Mileti ciuitatis Cariæ regiōis, ſubſcripſi. Sergius miſericordia dei epiſcopus Selymbriæ ciuitatis Europæ regionis Thraciæ prouincię, ſubſcripſi. Andreas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Methymnę Leſbos inſulæ, ſubſcripſi.

Theognius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Cij Bithynię regionis, ſubſcripſi. Alexander miſericordia dei epiſcopus Cotyaiorū Iſaurię regionis, ſubſcripſi. Epiphanius miſericordia dei epiſcopus Euchaitorū ciuitatis Helenoponti regionis, ſubſcripſi. Stratonicus miſericordia dei epiſcopus Solorū ciuitatis Cypri inſulę, ſubſcripſi. *Tychon miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Citij Cypri inſulę, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Niſſæ ciuitatis primæ Cappadociæ regiōis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Thermis ciuitatis primæ Cappadocię regiōis, ſubſcripſi. Georgius miſericordia dei epiſcopus *Camulianę ciuitatis primę Cappadociæ regionis, ſubſcripſi. Theodorus humilis epiſcopus Iuſtinianupoleos ciuitatis territorij de Zinis, ſubſcripſi.

al. Thycon

al. Cameleng

Georgius m̄ia dei epiſcopus territorij Daraniſenſis ſeu Analiblæ magnæ Armeniorum regionis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Lappis Cretæ inſulę, ſubſcripſi. Zoitus miſericordia dei epiſcopus Chryſopoleos ſiue*Dioſſoru (q̄d eſt Iouis tumulus) Aſianæ regionis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Pergami ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Maſtaurorum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Adramyteorum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi. Patricius miſericordia dei epiſcopus Magneſiæ circa Mæandrum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi. Antonius miſericordia dei epiſcopus Hypeporum ciuitatis Aſianæ regiōis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Amathuntorū Aſianæ regionis, ſubſcripſi. Siſinnius miſericordia dei epiſcopus Nyſorum ciuitatis Aſianæ regionis, ſubſcripſi. Reginus miſericordia dei epiſcopus Panis Thraciæ prouinciæ, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Heracleopolitanę ciuitatis ſecundę Armenię regionis, ſubſcripſi. Martyrius miſericordia dei epiſcopus Iulíopoleos ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi. Michael miſericordia dei epiſcopus Aſponitanæ ciuitatis primę Galatiæ regionis, ſubſcripſi. Platon humilis epiſcopus Cinnæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi. Andreas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Minicę primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi. Geneſius humilis ep̄us Anaſtaſiupolitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regiōis, ſubſcripſi. Stephanus m̄ia dei ep̄us Vranopolitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, ſubſcripſi. Ioannes m̄ia dei ep̄us Miletopolitanæ ciuitatis Helleſponti regionis, ſubſcripſi. Mercurius m̄ia dei ep̄us Pœmanetinus Helleſpōti regionis, ſubſcripſi. Dometius miſericordia dei ep̄us ciuitatis * Primeſſę, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Iborum, ſubſcripſi. Cyricus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Adrianēſis, ſubſcripſi. Andreas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Celandinæ Lydiæ regionis, ſubſcripſi. Ioannes humilis epiſcopus ciuitatis Philadelphiæ Lydiæ regionis, ſubſcripſi. Theodotus miſericordia dei epiſcopus Daldis Lydiæ regionis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Septenorum Lydiæ regionis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Daſcylij Bithyniæ regionis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Prienæ, ſubſcripſi. Ioannes humilis epiſcopus Adrianopoleos Bithyniæ regionis, ſubſcripſi. Gregorius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Cadorum, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Cæſareæ ciuitatis Bithyniæ regionis, ſubſcripſi. Anaſtaſius miſericordia dei ep̄us ciuitatis Theodoſianorum, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Iuſtinianupoleos Gordi, ſubſcripſi. Mennas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Carbalię Pamphylię, ſubſcripſi. Coſmas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Conanēſis Pamphylię regionis, ſubſcripſi. Nicetas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Coraceſii, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Veriſę, ſubſcripſi. Callinicus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Colonæ Armeniæ, ſubſcripſi. Tiberius gratia dei epiſcopus ciuitatis *Amyzon Helenoponti regionis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Andrapenæ ciuitatis, ſubſcripſi. Sergius miſericordia dei epiſcop⁹ ciuitatis Sinopis, ſubſcripſi. Gregorius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis

al. Prymneſię

al. Amyſſi

Archis

Archis primę Armenię regionis, ſubſcripſi. Ioannes
miſericordia dei ep̄us ciuitatis Fauſtinopoleos, ſubſcri
pſi. Hirenarchus mīa dei diaconus ſanctæ Amaſtri
al. Comitij næ eccleſię, locum exhibens *Comitis ſanctiſſimi ep̄i
mei, ſubſcripſi. Georgius mīa dei epiſcopus Iunopo-
al. Dædalorū leos, ſubſcripſi. Phocas mīa dei ep̄us ciuitatis *Iabru
dorum, ſubſcripſi. Platō mīa dei epiſcopus Adriano
poleos Honoriadis, ſubſcripſi. Georgius miſericor-
dia dei epiſcopus ciuitatis Cratię, ſubſcripſi. Dome-
tius mīa dei epiſcopus * Pruſiadis ciuitatis, ſubſcri-
pſi. Stephanus miſericordia dei ep̄us Heracleæ Pōti,
ſubſcripſi. Longinus miſericordia dei epiſcopus ciui
tatis Tij, ſubſcripſi. Anaſtaſius mīa dei ep̄us Polemo
nij, ſubſcripſi. Ioannes mīa dei ep̄us ciuitatis Coma
næ, ſubſcripſi. Theophylactus mīa dei ep̄us ciuitatis
al. Cleone Ceraſuntis, ſubſcripſi. Salomon mīa dei ep̄s ciuitatis
*Clanei, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epi
ſcopus ciuitatis Amurij, ſubſcripſi. Zimarchus mi-
ſericordia dei ep̄us ciuitatis Sidymorum, ſubſcripſi.
Georgi⁹ miſericordia dei epiſcopus ciuitatis *Ocnan
dorū, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus
al. Ereſſorum ciuitatis *Ereſenorum, ſubſcripſi. Ioannes miſeri-
cordia dei epiſcopus ciuitatis Myndi, ſubſcripſi. Pa-
tricius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Eleuſo-
rum, ſubſcripſi. Petrus miſericordia dei epiſcopus ci
uitatis Apyræ, ſubſcripſi. Alexander miſericordia
dei epiſcopus ciuitatis Nacolię, ſubſcripſi. Cyricus
miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Ancyrę Phrygię,
ſubſcripſi. Paulus miſericordia dei epiſcopus ciui-
tatis Sozopoleos Piſidiæ, ſubſcripſi. Marinus humi
lis ep̄us ciuitatis Philomelij, ſubſcripſi. Cōſtantinus
humilis epiſcopus ciuitatis Tymbrianorū, ſubſcripſi.
Platon miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Magido-
rum, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſco-
al. Doricen, pus ciuitatis Nazianzi, ſubſcripſi. Theodorus miſe-
ricordia dei epiſcop⁹ ciuitatis *Doriorum, ſubſcripſi.
Pluſianus ep̄us ciuitatis Siluenſis, ſubſcripſi. Deme
al. Tinni trius humilis epiſcopus ciuitatis inſulæ *Thyniæ, ſub
ſcripſi. Stephanus humilis ep̄us inſulæ Parij, ſubſcri-
pſi. Eutychius humilis ep̄us inſulæ Meli, ſubſcripſi. D
Georgius humilis ep̄us inſulæ Therę, ſubſcripſi. Ioannes mīa dei ep̄us ciuitatis Adanoꝝ, ſubſcripſi. Georgius humilis ep̄us ciuitatis Flauiadis, ſubſcripſi. Ioannes humilis ep̄us ciuitatis Coryci, ſubſcripſi. Eulalius mīa dei epiſcopus Cynopoleos Iſaurię, ſubſcripſi. Conſtantinus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Daliſandi, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Olbiorum, ſubſcripſi. Georgius mīa dei epiſcopus inſulę Coenſium, ſubſcripſi. Georgius miſericordia dei epiſcopus Chij, ſubſcripſi. Georgius humilis epiſcopus inſulæ Naxiæ, ſubſcripſi. Conſtantinus humilis ep̄us Lampſaci, ſubſcripſi. Theodorus humilis epiſcopus Sibliorum Lycaonię regiōis, ſubſcripſi. Coſmas indignus epiſcopus ciuitatis Cottenæ, ſubſcripſi. Polychronius miſericordia dei epiſcopus Theopolitanæ ciuitatis Bithynię regionis, ſubſcripſi, per Theodoſium religioſum preſbyterum ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ meæ. Petrus gratia Chriſti dei noſtri ep̄us ciuitatis Meſembriorū Hemi mōtis regionis, ſubſcripſi. Petrus indignus ep̄us Sozopoleos Hemi mōtis regionis, ſubſcripſi. Theodorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Trapezuntioꝝ, ſubſcripſi. Leontius miſericordia dei epiſcopus Helenopolitanæ ciuitatis, ſubſcripſi. Theodoſius miſericordia dei epiſcopus Sebaſtiæ metropolis ſecundæ Armeniæ regiōis, ſubſcripſi. Syluanus miſericordia dei epiſcopus Lemnos inſulæ, ſubſcripſi. E Iſidorus mīa dei epiſcopus Abydi ciuitatis, ſubſcripſi. Andreas miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Neapolitanæ Cariæ regionis, definiens ſubſcripſi, per Theodorum metropolitanum meum, propter infirmitatem qua detineor. Ioannes miſericordia dei ep̄us Carpathi inſulę, ſubſcripſi. Dauid miſericordia dei diaconns ſanctiſſimę eccleſiæ, quæ eſt in Boſphoro, & locū exhibens Andreæ uenerabilis epiſcopi mei, ſubſcripſi. Citonatus miſericordia dei ep̄us ſanctę eccleſiæ Caralitanæ inſulæ Sardiniæ, ſubſcripſi. Theodotus miſericordia dei epiſcopus Aureliopoleos, ſubſcripſi.

Et ſubſcriptio pijſſimi & Chr̄o dilecti Cōſtātini imperatoris: Legim⁹ & cōſenſimus.

Conſtātinus pijſſimus imperator dixit: Edicat ſctm̄ & uniuerſale cōciliū, ſi cū conſenſu oīm uenerabiliū epoꝝ promulgata eſt definitio, quæ ad p̄ſens relecta eſt. Sctm̄ cōciliū exclamauit: Oēs ita credimus, Vna fides, Oēs idip̄m ſentimus, Oēs cōſentientes & amplectētes ſubſcripſimus, Orthodoxe oēs credimus, Hæc eſt fides apoſtoloꝝ, hæc eſt fides pr̄m, hæc eſt fides orthodoxoꝝ, Multos annos imperatori, Integritates duarū naturarū Chr̄i dei nr̄i tu declaraſti, Luminariū pacis dn̄e conſerua, Martiano nouo Cōſtantino æterna memoria, Nouo Iuſtiniano Conſtantino æterna memoria, Oēs hæreticos tu effugaſti, Deiectorē hæreticorū dn̄e cōſerua, Diuidētes & conſun F dentes tu p̄ſecutus es. Abſit inuidia à ueſtro imperio, Deus cuſtodiat fortitudinē ueſtrā, Deus regnū ueſtrū & imperiū ueſtrū pacificet, Vr̄a uita orthodoxorū uita eſt, Cæleſtis rex terreſtrē conſerua. Per te uniuerſales eccleſiæ pacificatæ ſunt, Neſtorio & Eutychi & Seuero anathema, Cōſentaneis eorū anathema, Theodoro Faranitæ anathema, Sergio & Honorio anathema, Pyrrho & Paulo anathema, Cyro & Petro anathema, Macario & Stephano anathema, Oībus hæreticis anathema, Qui p̄dicauerūt & p̄dicāt, & docēt ac docturi ſunt unā uoluntatē & unā operationē in diſpēſatiōe dn̄i nr̄i Ieſu Chriſti, dei nr̄i, anathema. Cōſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Deū teſtē proferimus ſancto & uniuerſali ur̄o cōcilio, quod abſq; quolibet fauore & inuidia, principale deſideriū & zelus extitit nobis, irreprehenſibilē eſſe immaculatā noſtrā orthodoxā Chriſtianorū fidē, & cū ſtabilitate nos eā cōſeruare in noīe dei, ſcd̄m doctrinā atq; traditionē, quæ tradita eſt nobis tā p euāgeliū q̄q; p ſanctos apoſtolos, & p ſtatuta ſanctorū q̄nq; uniuerſaliū conciliorū, ſanctorūq; probabiliū pr̄m: & nō mediocriter nos p hoc deſideriū coartabat, ex quo (iubēte deo noſtro) autoralit accepimus ſoliū imperij noſtri. Cū ergo deo cōplacuit tēpus cōcedere, inuitauim⁹ fieri collectionē ueſtrā, ad conſiderandū uobis ſanctas dei ſcripturas, oēmq; uocis ſiue aſſertionis nouitatē, quæ adiecta eſt ad intemeratā noſtrā Chr̄ianorū fidem in his uicinis

A nis temporibus,à quibuſdam praua ſentiẽtibus expellendam, mundiſſimamq́ꝫ nobis hanc contradendam,(ſicut prædictum eſt) quatenus ſecũdum ſancta & uniuerſalia quinque concilia,& ſtatuta ſanctorum uenerabilium patrum, ita eam & nos cuſtodiamus uſque in mortem. Ibi ergo iudicemur uobiſcum apud terribile tribunal dei, quando futurus eſt iudicare uiuos & mortuos,ſi forſitan aliquid unquam conſcientiam habetis,fuiſſe intermiſſum in definitione, quæ à uobis promulgata eſt, ſed & ſi quiſquam ex uobis forſitan uult dicere,utique examinato ſermone,qui fuerit à quolibet ex uobis prolatus,ex omni parte per gratiam & inſpiratione ſancti ſpũs ſummitatem cõprehẽdamus ſanctæ & immaculatæ fidei,quæ tradita eſt nobis à ſanctis apoſtolis & diſcipulis domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri,& eis q̃ deinceps reperti ſunt probabilibus patribus, & ſanctis quinqꝫ uniuerſalibus concilijs, quatenus uno ore,unoq́ꝫ corde omnes eccleſiæ dei hymnum offerant in tpe regni nr̃i miſericordiſſimo deo noſtro,recte annunciantes uerbum ueritatis eius, & perfectius extinguatur oĩs hæreticæ p̃ſumptionis iactantia ab eius benignitate. Sancta ſynodus exclamauit:Multos annos Impatori, Chr̃o dilecto Imperatori multos annos, Piũ & Chriſtianũ Imperatorẽ dñe conſerua, Orthodoxã fidẽ tu cõfirmaſti, Definitio orthodoxa eſt, Contradicẽti huic definitioni anathema:Qui cõtradixerit huic definitioni,diuiſor eſt: Qui cõtradixerit huic definitioni,hæreticus eſt:Qui nõ ſuſceperit hãc

B definitionem, Apollinariſta eſt:Qui contradixerit huic definitioni, Neſtorianus eſt: Qui non ſuſceperit hanc definitionem,Eutychianiſta eſt: Neſtorianis anathema, Eutychianis anathema,Apollinariſtis anathema, Omnibus Chriſto rebellibus hæreſibus anathema, Aeterna memoria imperatori, Aeternum p̃maneat ueſtrũ imperium. Cõſtantinus pijſſimus Imperator dixit:Etſi proculdubio ueſtra uenerabilitas atqꝫ religio delaſſata ſit ex longinquo itinere,& diuturna hic commoratione, ueruntamen gratiam dignam cum uiciſſitudine illa ſuperni nutus,etiam ab imperio noſtro percipiet,eo quod multis errantibus circa orthodoxam fidem,extincta diſſonantia, in unã eandemq́ꝫ confeſſionem cõſonanter omnes cõuenimus, ſperãtes ueram atqꝫ celerem ſalutem à multorum munerum datore deo,interceſſionibus ſanctæ & immaculatæ dei genitricis & ueſtræ ſanctitatis,ſuſcipere. Sãctum cõcilium dixit:Pijſſime & tranquilliſſime dñe, ſermonem acclamatoriũ ad deo amabilẽ ueſtrũ potentatũ iuxta morem compoſuimus:& ſi placuerit pietati ueſtræ, hũc plegi iubete. Cõſtantinus pijſſimus Imperator dixit:Acclamatorius ſermo,qui compoſitus eſt à ſancto ueſtro concilio,deferatur & relegat̃. Qui delatus eſt, & in his ſermonibus ita relectus eſt: Sermo acclamatorius,qui proſphoneticus dr̃,à ſancto & uniuerſali cõcilio ad pijſſimum &

C Chriſto dilectum Conſtantinũ Imperatorẽ: A dextera dei qui cuncta creauit & continet,imperialis poteſtatis merito diadema ſuſcipiẽs Chr̃o dilecte imperator, humanitate ac manſuetudine,& circa fidem inſita pietate atque rectitudine,dominum remunerare diligis,qui te regnare diſpoſuit: tales quippe munerum uices ſcis eum habere complacitas,quibus ſibi diligit famulari. Quæ uero eſt alia deo liberalior à uobis donorũ oblatio,q̃ charitatis & fidei circa eum flagrans demõſtratio, ſanctarumq́ꝫ dei eccleſiaꝝ p uos pacificus ſtatus?Propter quod & maxime plurimos agones ſuper his,quos habes,cõſummaſti,ut unanimitatẽ acqreres diffidentiũ. Vos eñ per Chr̃m benigne regnatis, Chriſtus uero per uos eccleſiis ſuis pacẽ delegit impartiri. Ipſe & nunc ueſtram ſuſcitauit ſerenitatem,& ad rectæ fidei zelum commouit,hanc uniuerſalem ad temetipſum ſynodũ conuocandi,ut nup quidẽ exortæ hæreſis nouitatẽ deſtrueret,ueritatis aũt p̃dicationem firmaret,ut hoc proueniente,ſtabile & inconcuſſum ſit eccleſiæ ipſius collegiũ. Intolerabile enim exiſtimaſti,prudentiſſime Imperator,in cæteris qdem nos adinuicẽ conſentire atqꝫ concurrere, circa ipſum aũt uitæ noſtræ capitulũ ab inuicem diſrũpi atqꝫ diſcindi, ut hinc nos alter alterius membra exiſtentes,& in uno Chriſti corpore conſtituamur,per eandem quæ ad ipſum & adinuicem intelligẽtiæ atqꝫ fidei eſt,conſonãtiam. Quid uero eſt & præſertim Imperatori decibilius,q̃ præ oĩbus pietate adornare ſubiectos,p quod & in cæteris feliciter

tur

tur reſpublica? Veruntamen ueſtris diualibus præceptis acquieſcentes, tam antiquæ Romæ, & apoſtolicæ ſummitatis põtificalis antiſtes, q̃ nos humiles Chriſti tñ ſacerdotes atq; miniſtri, ille quidem pro ſe literarum paginam, eosq; qui eius perſonã deſcriberent ſacerdotes conſtituit, nos autem omnes cũ eis ſimul deo amabile ſoliũ tuæ fortitudinis corporaliter circunſtetimus. Si igitur omnes ſimpliciter & abſque caliditate à principio euangelicam prædicationem ſuſcepiſſent, apoſtolicisq; inſtitutionibus eſſent cõtenti, bñ utiq; & apte ſeſe cauſæ haberẽt, & neq; autoribus hæreſum neq; fautoribus ſacerdotum certaminum labores exercerẽtur. Oportebat enim illos quidem in ſilentio degentes ſalutem acquirere, iſtos uero ad reluctandum non prouocari, & tranquillitati tempus, non tumultibus cõpartire, ſed ſilentium prudenter amplecti, & deo colloqui, & ſubiectis formula uirtutum exiſtere. Sed quia aduerſarius Satanas requieſcere minime ſinit; ſed tanquam armigeros atq; telorum portatores aduerſus Chriſtum proprios miniſtros exuſcitat, errorũ doctrinis uelut occultis gladijs multorum mentes fraudulenter perimẽtes, huius rei gratiã & Chriſtus deus noſter, q patris eſt ſapiã & uirtus, per quã uniuerſa cõſtituta ſunt & cõtinẽtur, ſuos aduerſus illos pliatores apto tpe ſuſcitauit gladiũ ſpũs arripiẽtes, ad abſcindẽdum ac perimendũ eos, q manũ extollũt aduerſus populũ eius copioſum, & q eccleſiæ cauſas more luporum captas tenere, & interiores margaritas diuini eloquij rapere, atq; conculcare porcinis dogmatibus nitebantur, ad quos & gladius iubetur exacui: Framea, inq̃t, exurge ſuper lupos paſtores, & eos, qui oues conturbant, interfice. Sic utique & omnium ſynodorum hucuſq; conuentus effecti ſunt aduerſus id, quod tumultuabatur, & reluctabatur tam principibus, q̃q; priſcis patribus ſemper armatis. Arrius diuiſor atq; partitor trinitatis, inſurgebat: & continuo Conſtantinus ſemper Auguſtus, & Syluester laudabilis magnam atq; inſignem in Nicea ſynodum congregabant per quam ipſa trinitas tam fidei ſymbolum dictauit, q̃q; aduerſus Arrianã malitiam ſententiam promulgauit, & iuſta pœna errantem eccleſiæ locis indignis, ſed illi condignis cruciauit. Macedonius ſpiritus denegabat deitatem, & dñantem conſeruum pdicabat, ſed maximus Imperator Theodoſius, & Damaſus fidei adamas protinus obſtiterunt, quorum ſolidam mentem aggreſſiones atq; cõflictus alienarũ ſectarum nullatenus ſauciarũt. Georgius & Nectarius in hac regia urbe conuentum congregabant, & ſacrilegam quidem linguam à ſacerdotio abſcindebãt, quæ blaſphemias execrabiles in ſpiritum ſanctum iaculabatur, fidei uero ſymbolum denuo explanabant, & quod deus eſt ſpiritus confirmantes, per ea manifeſtius expoſuerunt. Sic igitur eos, qui trinitatis unitatem ſoluebãt, trinitatis uirtus deſtruxit. Multa uero ualde & multifaria, & ſuper ipſa unigeniti diſpenſatione facta eſt oppoſitio, ſed generalis ſermo exequi feſtinat, dum Neſtorius & iterum Cæleſtinus & Cyrillus, ille quidem Chriſtum diuidebat & partiebat, hi uero cum domino conſpirantes, unà cum his ſceptrorum domini diuiſorem deijciebant, ut effuſius ibidem geſtorum tabulæ per literariam uocem dum ipſi ſileant, cauſas ipſas loquuntur. Deinde Eutychetis inſania delirãte alteram fabulam, ipſiusq; ſaluatoris humanitatem penitus recuſantem, & umbroſam quandam eius & non ueram ſimilitudinem præſtigiante, putas' ne neceſſarium erat, ſpiritales uiros inſurgere, qui diuinis uerbis falſidicos compeſcerent? Et quomodo non indignaretur deus qui blaſphemabatur, & non defendebatur? Leonis igitur tuba tanq̃ leonis rugitus uiriliter uociferans ex Roma, interim archimãdritã beſtiã perterruit, & à monachico grege piecit, eiusq; phãtaſiam atq; putationẽ reprobauit, & euaneſcere fecit iniuſtam turbulam. Martianus ſacratiſſimus Imperator & Anatolius Conſtantinopolitanus antiſtes cum omni Chalcedonenſi à Chriſto congregata collectione ſeſe amplexi ſunt, atq; manu & lingua cõſentiebant, & pariter ſubſcribebant, & conſonã Eutychetis & Dioſcori intelligentiã euacuarũt. Sicut & Vigilij poſt hæc Iuſtiniano pijſſimo conſonuit gr̃tũ conciliũ, & conſtitutũ eſt, ut eorũ opuſcula, quæ latẽter repta ſunt, repleta abominatione, anathematizarent. His ita ſe habẽtibus, neceſſariũ exiſtebat, & ueſtrã Chr̃o amabilẽ manſuetudinẽ ſacratiſſimum

al. conſtitutionibus

Zacha. 13. c

al. forte trinitatis.

D

E

F

A mum hunc & copioſum cõgregare conuentum, dum utrinq; benefacere putaretur, & cauſam quidem diſſenſionis eccleſiarum repellere, diſtantia uero ad unitatem redu cere. Nec enim ſufferebas conſpicere, deo amabilis domine, ut nuper contexta falſæ doctrinæ adinuentio, tunicam rectæ fidei uſquequaq; conſcinderet: ſed audenter dici mus tanquam per organa ſpiritus per nos & unà nobiſcum, quod exciſſum erat, re-texuiſti, & ad ſoliditatem compaginaſti, integritatiq; reſtituiſti. Proinde inſpiratione ſancti ſpiritus conſpirantes, & ad inuicem omnes conſonantes, atq; conſentientes, & Agathonis ſanctiſſimi patris noſtri & ſummi papæ dogmaticis literis ad ueſtrã for-titudinẽ miſſis conſentiẽtes, necnõ & ſuggeſtioni ſanctæ, quæ ſub eo eſt, ſynodi cxxv. patrum concordantes, unum de ſancta trinitate dominum noſtrum Ieſum Chriſtum etiam incarnatum, prædicamus in duabus perfectis naturis indiuiſe, inconfuſe lau-dandum. Vt enim uerbum, conſubſtantiale eſt & conſempiternum deo genitori: ut autem carnem ſumens ex intemerata uirgine, deiq; genitrice Maria, homo perfectus eſt, conſubſtantialis nobis, factusq; ſub tempore. Perfectum igitur in deitate, & perfe ctum eundem in humanitate ſecundum priſcas patrum traditiones, & Chalcedonen

B ſem diuinam definitionem prædicamus. Et quemadmodum duas percipimus na-turas, ita & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes agnoſcimus. Neutram enim earum, quæ Chriſti ſunt, naturarum in eius diſpenſatione audemus abſque uoluntate uel abſq; operatione pronunciare, ne forte earum perimentes pro prietates, etiam naturas quarum ſunt proprietates, pariter perimamus. Nec enim ne gamus naturalem eius humanitatis uoluntatem, aut naturalem operationem, ne & quod pro ſalute noſtra diſpenſationis eſt capax denegemus, & deitatem paſſioni ap-plicemus. Hoc nanq; conabantur, qui nuper in eo unius uoluntatis, & unius operatio nis execrabilem nouitatem introduxerunt, Arrij & * Apollinarij, Eutychetis atque Seueri malignam ſectam reſtaurantes. Si enim abſq; uoluntate & abſq; operatione humanam dei naturã dicere ceſſaremus, ubi perfectum in humanitate ſaluatum eſt? Nihil eñ aliud conſtituit humanæ ſubſtantiæ integritatem, niſi eſſentialis uoluntas, per quam liberi arbitrij uigor in nobis deſignatur, ſic ſe habeat ut ſubſtantialis opera tio. Quomodo enim dicimus eum in humanitate perfectum, ſi nihil humanũ paſſus eſt aut operatus? Quemadmodum enim duarum naturarum concurſus, unam nobis inconfuſam atq; indiuiſam conſeruauit ſubſtantiam, ita & una ſubſtantia in duabus coruſcans naturis, quæ utriq; conueniſit, proprie demonſtrabat. Duas igit' in eo natu rales uoluntates, & duas naturales operationes communiter atq; indiuiſe proceden tes prædicamus: ſuperfluas autem uocum nouitates, & harum adinuentores, procul ab eccleſiaſticis ſeptis abijcimus, & anathemati merito ſubijcimus: id eſt, Theodo-

C rum Pharanitanum, Sergium & Paulum, Pyrrhum ſimul & Petrum, qui Con-ſtantinopoleos præſulatum tenuerunt, inſuper & Cyrum, qui Alexãdrinorum ſacer-dotium geſſit, & cum eis Honorium, qui fuit Romæ præſul, utpote qui eos in his ſe-cutus eſt, ſuper his præcipua ratione anathematizamus, deponentes Macarium, qui fuerat Antiochienſis epiſcopus, & Stephanum huius diſcipulum, & potius dicamus magiſtrum, qui prædeceſſorum ſuorum impietatem defendere conati ſunt, & ut uer bo dicatur, totum orbem terrarum concitauerunt: & omnes quidem ubique peſtife ris literis, fraudulentis uero inſtitutionibus unumquenque multorum in ſimplicita-te uaſtauerunt. Similiter autem & Polychronium infantilis intelligentiæ delirum ſenem, qui mortuos ſuſcitare pollicitus, dum non ſuſcitaret, deriſus eſt: & omnes, qui conſtituerunt uel conſtituũt, conſtituere'ue præſumpſerint unam uoluntatẽ & unam operationem in diſpenſatione humanitatis Chriſti. Et ne forte quidam reprehendat, ſeu ſanctiſſimi papæ diuinam æmulationem, ſiue præſentem angelicam conuentum illius & ante nos, & nobiſcũ ille apoſtolicas & paternas traditiões ſumus ſecuti, & ni hil diſſonũ aut diſcrepans ab eorũ informatione adinuenimus, inſup & cõtra inſurgẽ tes nobis reſtitimus, ſed non anticipauimus, & neq; nos cõgreſſione adſumpſimus, præincipiẽtibus uero è diuerſo ſumus armati. Quis igitur aſpexit talia * miracula? Spi

al. Apollinaris

al. mirabilia

o titua-

rituale nunc proponebatur ſtudium,& propugnator falſidicæ ſcientiæ iam ante exu D
ebatur: ignorabat autem quod non adipiſceretur coronam uictoriæ, ſed & exueretur co
ronam ſacerdotij. Summus autem nobiſcum concertabat apoſtolorum princeps: illius
enim imitatorem, & ſedis ſucceſſorem habuimus fautorem, & diuini ſacramenti my-
ſterium illuſtrantem per literas. confeſſionem tibi à deo inſcriptam illa Romana an-
tiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à ueſpertinis partibus extulit. charta & atra-
mentum uidebatur, & per Agathonem Petrus loquebatur, & cum omnipotenti con
regnatore pius Imperator ſimul decernebas tu qui à deo decoratus es. Et Simon qui
dem reſupinus uolutatus corruebat, & ſtat ruinæ eius ſtatua. Fides uero reſurgit, ple-
biſque concordia in proprium reſtituitur decus. Eleuatus eſt ſol, & luna ſtetit in ordi-
Habac.3.c ne ſuo, ait propheta. In lumine leuatus eſt ſol, id eſt, mens ueſtra ad iuſtitiæ ſolē aſcen-
dit puriſſimum, puram reſpicere reconciliationem, quæ nobis ex hoc apportauit. Et
luna ſtetit in ordine ſuo, id eſt, eccleſia & ſponſa Chriſti ſuo decore amicta eſt, & pie-
tatem tanquam uirginitatis ſtolam induitur; & orthodoxæ fidei pulchritudine plenius
ſarta, perpetua pace mundum illuſtrat. Audite hæc omnes, qui terrenum hoc taber
naculum uos exuiſtis, & qui poſtea naſcituri eſtis. præſentibus enim non auditus, ſed
uiſus eſt ſatisfactio: & ſoli ſapienti & potenti deo gratiarum laudes enixius offeramus.
Lucæ.2.b Gloria in excelſis deo, & in terra pax, decantantes, dum Chriſto omnipotenti cōpla- E
cuit ſuſcitare principem deo dilectū, qui unitatis eccleſiarū mediator effectus eſt. Sed,
ô benigniſſime dn̄e & amator iuſtitiæ, ei qui tibi potentiam largitus eſt, hanc gratiā
recompenſa, & his quæ à nobis geſta ſunt, ſignaculum tribue. ueſtram inſcribito im-
perialem rati habitionem, & per edicta diualia atque per pias cōſtitutiones ex more eo
rū omniū firmitatem, quatenus nullus his quæ geſta ſunt, aut contradicat, nouam'ue
quæſtiōem machinetur. Scito enī ſereniſſime Impator, quod nihil horū, quæ in ſyn-
odis uniuerſalibus & à probabilibus patribus conſtituta ſunt, falſauimus, uerum potius
cōfirmauimus. Etenī omnes unanimiter atque conſonanter acclamamus: Dn̄e, ſaluum
fac regem noſtrum, qui poſt te corroborauit fidei fundamentum, benedicito uitā ei-
us, dirige greſſus cogitationum eius. Conterat uirtutem inimicorum ſuorum, & re-
ſiſtentes ei continuo corruant, quia fecit iudicium & iuſtitiam ſempiternam, & peri
clitanti ueritati manus porrexit, populumque tuum ſaluauit, ad eadem ſapere eos con
cilians. Gaude ciuitas noua Roma, Conſtantinopolis, glorificata nomine principali.
Ecce rex tuus fidelis ſedet fortiſſimus, & accipiet armaturam æmulatricem eius
uirtutem, indutus eſt loricam iuſtitiæ & ſanctitatis, circumpoſuit ſibi galeam pru-
dentiam, quæ eſt ſpecula uirtutum, & ſcutum aſſumpſit inexpugnabile in deum pi-
etatem. His armatum eum aſpiciant barbari, & ſperamus in deū eos obtēperare do- F
minanti. Lætare ciuitas Sion, cacumen orbis terrarum atque imperium. Conſtantinus
te purpura præornauit, & per fidem coronauit, & Conſtantinus utriſque ſupercorona
uit. Portæque inferi aduerſum tuum orthodoxum imperium non præualebunt. Gau-
de, & fiducialiter age, Imperator ſpecioſiſſime, dn̄s deus tuus in te potens, præcingēs
te uirtute, ſaluabit te: adducet ſuper te iocunditatem & exultationem, ampliabiturque
imperium tuum, & exaltabitur brachium tuum, & dominabitur cunctis aduerſis, de
al. obſtantib' umque non agnoſcentibus, atque *ante ſtantibus: & lamentabitur quidem hoſtilitas, gau
debit autem obedientia: quia ego potens ſum, dicit dominus omnipotens.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri, Imperator pijſſi
mus, pacificus, Flauius Conſtantinus fidelis in Ieſu Chriſto deo Impator, Chri-
ſto dilecto omni populo habitanti in occiduis partibus. Firmamentum ac funda
mētū ſupno nutu creditæ nobis Chriſtianiſſimæ exiſtit reipublicæ fides in deo
inflexibilis & inconcuſſibilis, in qua Chriſtus deus noſter tanquam propriam domum ſu
am conſtruxit eccleſiam, & ſicut rex omnium imperij noſtri ſedem conſtituit, prin-
cipatuſque nobis ſceptra commiſit. Sicut enim quandam petram excelſam & ſubli-
mē, & ut cæli terræque in conſortio cōſtitutā myſticā confeſſionē, quæ in eū cū patre &
ſpū eſt, ſaluator nobis oſ̄dit, ut per eam tanquam per mediam ſcalam ad cæleſtem cōuer

ſationem

A ſatione reducamur,diuinioriſq; regni potentia coronemur. Super hanc petram co gitationis noſtræ greſſus infiximus,ſuper quam firmiter ſtare præcipimur, quamq; cautius tenere ſubiectos præcipimus, ne quiſquam ut minus attentus exagitetur à maligno & inſtabili ſpũ,expulſusq; atq; præcipitatus in impietatis uoraginem dela batur. Etenim deſiderabile eſt dæmoni,qui generi humano ſemper infeſtus eſt,ſepa rare hominem à deo,q factus eſt ad imaginem dei,& multimodis deceptionibus fal lere. Sed nihil eſt ei ſic ſtudioſum atq; officioſum,q̃ pietatem oppugnare,& eccleſia ſticæ pacis ſtatum perturbare. Quod & nuper elapſis temporibus demonſtrauit,at q; aduerſus inuicem eccleſias prælia ſumere perſuaſit per inſtrumenta, quæ ad hoc ut unà ſecum confligerent, adinuenit, ſub ſacerdotali ſcilicet habitu & indumẽto do loſam intentionem obcelantia,Chriſti uero amatoribus populis lœtalem *inſtitutio nem eructantia. Vnius quippe uoluntatis,& unius operationis in incarnatione ſalua toris,atq; in duabus eius naturis (diuina dicimus & humana) nouitatem ſanxerunt, quatenus & unam ex hoc in Chriſto naturam ex improuiſo excogitantes introduce re, antiquæ illius & corruptibilis confuſionis hæreſim reconflarent,cum qua Apol linaris quidem diſperijt,Themiſtius uero nefandus anathematizatus eſt,Eutyches & B Dioſcorus cum ſua peſſima ſecta ſimul deiecti ſunt:& omnes hi,& quiqui ueſtigia eorum ſecuti,è regione ueritatis ierunt, ſynodalibus ſimul & paternis condemnati ſunt ſententijs. Huiuſmodi deniq; contagione eccleſias contaminauerunt etiam hi,q ante noſtra tempora ſacrilegi ſacerdotes eccleſias peruerſe gubernarant. Sunt autem hi:Theodorus,q fuit Faran epiſcopus:Sergius,q fuit noſtræ à deo cõſeruandæ regiæ urbis antiſtes: ad hæc & Honorius, q fuit antiquæ Romæ papa, huiuſmodi hæreſe os confirmator,q etiam ſui extitit oppugnator:Cyrus quoq;,q Alexandrinorũ qui dem præſulatum ſortitus eſt,infringere autem orthodoxa dogmata ſtuduit. Simili ter & Pyrrhus & Paulus & Petrus,huius regiæ noſtræ ciuitatis patriarchæ ſedis al terutrum ſucceſſores,q peruerſionis uitium uiciſſim tranſmiſerunt. Quorum oĩm cultores & opitulatores maleuolorũ ſupinſurrexerunt Macarius, qui fuit Antioche norũ antiſtes,& Stephanus eius diſcipulus,& p̃uaricatiõis inſtructor Polychronius, q multo tempore hæreticæ uetuſtati conſenuit: qui in tm̃ quos ſecuti ſunt, æmulati ſunt, *impietatiſq; furia ſuá animá cremauerũt, ut etiam diſcerpere atq; diſſecare in uicem mẽbra Chriſti Chr̃o dilectos perſuaderent, ut nec barbari tm̃,quantũ Chri ſtiani Chriſtianos oppugnarent, ſanctarũ eccleſiarũ adinuicem perturbationem atq; diſſidium,emolumentum atq; lætitiam pro lucro reputantes. Verũ nos *eis q ab ori gine pie atq; uniuoco nomine ante nos regnauerunt,exæquari cupiẽtes,zeloq; rectæ & intemeratæ fidei conflagrantes,atq; ſanctas dei eccleſias in pacis ordine perſeuera C re, tẽporibus noſtri imperij principale opus ſtatuentes, porrò protelari huiuſmodi læſionem miſerrimum æſtimauimus. unde & hoc ſacratiſſimum & uniuerſale con uocantes ſextũ conciliũ,utpote parile p̃cedentium ſanctorum quinq; uniuerſaliũ cõ ciliorum,in medium deducere falſorũ dogmatum,hoc eſt,nouitatũ propoſitiones de creuimus. Quod ſanctũ conciliũ ſingula quæq; ppendens atq; diſcernẽs,eos qdem,q orthodoxæ fidei prædicationem cõcuſſerunt,& Chriſti gregem ſcandalizauerunt, à ſacerdotali ouili eliminauit,definitionem uero à deo inſtitutam, & ſanctas dei eccleſi as in unitate congregantem,conſtituit, euangelicas qdem & apoſtolicas conſequentẽ ſanctiones, memoratis aũt ſanctis & uniuerſalibus qnq; concilijs conſonantẽ. Idcirco & nos,quæ ab eis definita ſunt,corroborare atq; firmare cupientes,p̃ſens pium edictũ edidimus,ueræ circa diuinitatem fidei ſecundum eccleſiaſtica ſtatuta adnuncians cõ feſſionem:Credimus in patrem & filium & ſpũm ſanctum,trinitatem in unitate,& unitatem in trinitate,unam ſubſtantiam in tribus ſubſiſtentijs:unitatem quidem pro pter naturalem unionem ac dominationem, trinitatem uero propter ſubſiſtentia rum perfectionem,& diuitias ſuperexiſtentis bonitatis. Vnitas quippe uere eſt trini tas, quia unita eſt deitati; & trinitas uere eſt unitas diuiſa proprietatibus,& non diſ pertita æternitate, Ipſa etenim ſibi conſempiterna eſt,& eſſentia æqualis honoris eſt,

al. for. interne cionem ſeu deſtructionẽ.

Pontifices ali quot hæretici

al. impieta tes,q

al. eos

o ij nec

nec enim extitit ſeculum, quando cum patre non erat & filius. Cuius utique uocabi- D
tur pater, ſi non ſimul cum eo erat ſine principio filius? Nec erat, quando nõ erat cum utriſq; ſpirituſſanctus. Vnus igitur hæc tria deus, quæ inuicem cum ſola ſingularitatis differentia in communitate eſſentiæ inſeparabiliter diſcernente unamquaque perſonam intelliguntur. Solus proinde pater, pater eſt: ſolus filius, filius: ſolus ſpirituſſanctus, ſpirituſſanctus. His etenim differentijs non conuertuntur adinuicem, ſed in his quidem inſeparabiliter diuiduntur, communicant autem eſſentiæ unitate, trinitas ſimplex, & impertita, atque incompoſita, ex tribus perfectis, ex ſeipſa perfecta & ſuperperfecta una natura atque deitate & una uoluntate unaq; operatione glorificanda. Quorũ igitur una natura eſt, horum & uolũtas & operatio una eſt, ſicut nos docuit cultor Baſilius. Confitemur deinde unum ſanctæ trinitatis dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, unigenitum filium dei, deum noſtrum, qui eſt cum patre & ſanctoſpũ ſine principio conſubſtantialis, eundem ipſum in ultimis, præſtitutiſq; tẽporibus propter humani generis ſalutem atque reformationem deſcendiſſe de cælis, hoc eſt, per ſpontaneam ſe exinaniſſe humilitatem, & in uulua illibatæ uirginis deiq; genitricis Mariæ habitaſſe, & animam & corpus per ſpiritum & ex ſancta & immaculata carne eius in propria ſubſiſtentia carnem ſumpſiſſe nobis conſubſtantialem, & hanc ſibi mediante anima rationali & intellectuali compaginaſſe atque formaſſe, natum quoque ex eadem uirgine matre ſuper omnem intelligentiam, & ſuper omnem mentis conſiderationem: ſine ſemine quippe, & ſuper naturam exiſtente conceptu, ineffabilis atq; inenarrabilis eſt eius & natiuitas. Proceſſit itaque ſecũdum nos, qui ſuper nos eſt & Chriſtus, & dominus, omnia ferens in ſeipſo naturaliter quæ noſtra ſunt, præter ſolum peccatum, totus homo factus, & totus permanens deus, idem ipſe terrenus & cæleſtis, inuiſibilis & uiſibilis, mortalis & immortalis. Duæ nanq; naturæ cõcurrentes ad inſeparabilem unitatem, unumquidem Emmanuel nobis perfecerunt, ſaluantem in ſe indiminutè naturarum, ex quibus extitit, proprietates. Cum enim ſimplex ſit uerbum ſecundum diuinam paternamq; & ſempiternam natiuitatem, duplex proceſſit ſecundum maternam temporalem & corporalem natiuitatem. Vnde & duas Chriſti dei noſtri natiuitates glorificamus, unam eius uenerantes ſubſiſtentiam, in duabus perfectis naturis exiſtentem. Vnus quippe ſanctæ trinitatis permanſit, etiam dum uerbum caro fieret, perfectus in deitate, & perfectus idem ipſe in humanitate, conſubſtantialis deo patri ſecundum deitatem, & conſubſtantialis nobis idem ipſe ſecundum humanitatem, paſſibilis quidem carne, impaſſibilis autem deitate. Nec enim alteri miracula, & alteri paſſiones ſequeſtramus, ſed uni eidemq; domino noſtro Ieſu Chriſto utrarunq; indicia deputamus, ſecundum aliud quidem miracula operari, ſecundum aliud uero pati. Etenim ſecundum diuinam eius naturam ſignorum proferebat uirtutem, & ſecundum humanam formam, quæ naturæ congruebant, irrefutabiles paſſiones aſſumebat: quatenus ipſe ipſum transfiguraret paſſibile noſtrum in impaſſibilitatem, ſecundum Apoſtolum dicentem:
1. Corin. 15. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Neq; enim dedignatus eſt amator hominum, humanis & irrefutabilibus paſſionibus condeſcendere, qui cum deus eſſet immortalis, mediãte anima, morti corporaliter congreſſus eſt, animam autem dicimus in omnibus perfectam & ſolidam, cui in nihilo deerat humana perfectio. Humanæ autem perfectionis indicium mens eſt, per quam & uolumus, & cogitamus, & ab irrationabilibus animantibus ſecernimur. Nihil quippe eſt ſine mente uoluntarium, omne autem uoluntarium intellectuale eſt. Vbi igitur mẽs ẽ, ibi modis omnibus & uoluntas. Si itaq; perfectus homo factus eſt ſaluator in perfectione pmanens deitatis, neq; amens, neq; inuolũtarius extitit. Igitur hi, qui humanæ domini animæ, quæ ſecũdum naturam eſt, extinguere uoluntatem pertentant, amentem quidem eam, ut uere dementes, aſſignant. Ad impaſſibilem autem naturam eaſdem paſſiones ad mortem* reducunt, nos autem aſtruunt non perfecte ſaluari, hæc quæ prædicant, quia imperfecte uerbum noſtram naturam aſſumpſit

al. redigunt,

A aſſumpſit. Si igitur totus toti humanæ naturæ non unitus eſt, nec totus homo ſaluatus eſt. Quod enim non aſſumptum eſt, nec ſaluatum eſt. Quod uero unitum eſt deo, hoc & ſaluatur, ſecundum deiloquum agnomẽto Gregorium. Sed hi quidem cum proprijs æſtimationibus & phantaſiis circumerrẽt: nos autem, qui ueræ diſpenſationis myſterium non illudimus, non ſolum intellectualem & uoluntariam ſacroſanctam ſaluatoris animam eſſe credimus, ſed & omnibus eam uere naturalibus uirtutibus perfectam, & ſimilibus nobis abſque peccato uoluntarie acquieuiſſe paſſionibus, dum uerbum eam permitteret quærere & uelle, quæ ſua ſunt. Sic & naturalem cibum ſecundum rationem appetebat, deſiderabat quoque, & turbabatur, ac triſtabatur. Cum enim ſaluator ad crucis paſſionem propria uoluntate ueniret, cœpit triſtari & anxiari. Hæc enim animæ rationalis & uoluntariæ proprietates exiſtunt, ut pſuadet nobis præclarus pater noſter Epiphanius, in ſermone aduerſus* Arriomanitas, ita proſecutus: A carne enim, inquit, diuinitati unita, abſque anima & mente non fiet agonia. Vnde & idem dominus dicebat: Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortem. Deinde orat tranſire calicem. Vt enim homo recuſabat mortem. Nam habebat &

Epiphanius epiſcopus. al. Arrionitas al. Artatoritas Matth. 26. d

B non uelle mori, ſicut aſſerit laudabilis Cyrillus, eo quod recuſaret caro eius naturaliter mortem: ſicut autem deus, idem ipſe prompte ueniebat ad paſſionem. Et teſtis horum irreprehenſibilis athleta atq; dei cultor, pater noſter Athanaſius, in ſermone quippe de trinitate & incarnatione ita ait: Et cum dicit, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte, ueruntamen non mea fiat uoluntas, ſed tua: duas uoluntates in his oſtendit, unam quidem humanam, quæ eſt carnis, alteram uero diuinam. Et humana quidem propter infirmitatem carnis recuſat paſſionem, diuina autem eius prompta. Vnus enim cum ſit idem ipſe in utraque natura, loquitur interdum quidem congruentem humanitati, interdum uero diuinitati congruentem exprimit uocem. Habuit enim (iuxta quod ait opinatiſſimus Cyrillus) in utriſque poteſtatem. Dum ergo dicit, non mea uoluntas fiat, non mea, hoc eſt, humanæ naturæ dixit. Et ego enim nunc ſicut homo loquor. Dum uero dicit, tua, illam quæ communis eſt (inquit) mihi uerbo & tibi patri. Patris igitur & filij ſecundum quod uerbum eſt, una eſt uoluntas, propter unitatem eſſentiæ, ſecundum ſanctum Niſſenum Gregorium, in ſermone aduerſus Apollinarium ſic inquientem: Loquitur enim tanquam ex homine, quod infirmitati naturæ competit, ille qui noſtras paſſiones proprias fecit. Adiungit deinde ſecundum uocem excelſam & deo dignam uoluntatem ratam magis fieri quam hominis pro hominum ſalute uolens. Qui enim dixit, non mea, humanam hoc ſermone ſignificauit: adiungens autem, tua, oſtendit coniũctionem ſuæ ad patrem deitatis, cuius nulla eſt uoluntatis differentia propter communitatem na

Cyrill' Alexandrinus. Athanaſius Alexãdrinus Cyrill' Alexandrinus. Gregorius Niſſenus.

C turæ. Si ergo ſequitur (ſecundum quod patres inquiunt) naturam uoluntas, duæ uero ſunt naturæ in Chriſto, duas per omnia illis & naturales uoluntates dabimus. Idem ipſe enim (ſicut aſſeruimus) ſecundum utranque formam uolens, uoluit quidem ut deus, uoluit uero & ut homo ſecundum naturarum diuerſitatem, & iam duarum uoluntatum demonſtrans differentiam. Et neque contrarias uoluntates, aut ad inuicem oppoſitas introducimus. Saluatoris enim humana uoluntas, non erat contraria diuinæ eius uoluntati, ſed ſequebatur in omnibus aſſumentis & deificantis uerbi uoluntatem, quæ deificata, eſt aſſumptæ humanitatis humana uoluntas. Ergo quod ait deiloquus Gregorius, illius enim uelle, qui ſecundum ſaluatorem proculdubio intelligitur hominis, nec contrarium eſt deo deificatum totum. Et de uoluntatibus quidem in breui talis eſt ratio. Affert uero (ut etiam de operationibus rationem breuiter comprehendamus, ſimilibus uſi denuo probationibus) duas operationes in Chriſto deo noſtro naturales demonſtrantes. Qui enim unam ſolummodo in Chriſto operationem adnunciant, uel diuidunt naturas, aut permiſcent & confundunt. Neſtorius nanque hominicola, & quiqui illius dementia deprimuntur, duas dicentes naturas, ſimul diuidunt cum eis & perſonas, pari numero cum eis & ſubſiſtentias introducunt, unam autem earum affectiuam decernunt operationem.

Affectus nanque duarum per omnia, aut etiam plurium rerum diſpertitarum, atque D ſeparatim ſubſiſtentium eſt cõnexio. Qui ergo (ut dictum eſt) in duos Chriſtos unũ Chriſtum concidunt, unam affectiuam (ut diximus) dogmatizant operationem. Apollinarius uero, Themiſtius, & Eutyches, & Seuerus, & quiqui partis eorũ ſtultitia inſigniti ſunt, duas naturas quæ in Chriſto ſunt, confundentes atque conglutinantes, unam quidem eius confuſam & phantaſticam naturam prædicant, unam'que eius portentant operationem, & hæc quidem illi. Nos autem altrinſecus poſitam uoraginem, diuiſionisq; & confuſionis declinantes periculum, & tanquam iter regale pergentes, duas Chriſti naturas, & harum pari numero naturales operationes confitemur, in unam indiuiduam concurrentes ſubſiſtentiam, & quæ ſuæ ſunt alterutra, in commune proprietates conferẽtem. Nec enim perſona aliquid aliud eſt, quàm ipſæ naturæ. ſed in uerbi ſubſiſtentia totius humanitatis formata natura, quæ ſua ſunt, indiminute operatur cum eo, cui unita eſt ſubſtantialiter uerbo abſque ſolo peccato, ſicut & uerbum perfecte operatur quæ eius ſunt propria, cum humana natura quam aſſumpſit. Ita ergo pie nobis credentibus, ſeruabitur ſecundum beatum Leonem: Operatur enim utraque natura cum alterius communione, quod proprium habuit, uerbo operante quod uerbi eſt, & carne exequente quæ carnis ſunt. Quæ enim habuit ſicut conſubſtantialis patri, hæc operabatur diuinitus, per formam tamen humanam: quæ autem aſſumpſit ex nobis, ut conſubſtantialis nobis, hæc operabatur humane, ſed non ut purus homo, ſed ut humanatus deus. Ait nanque in theſauris ſacratiſſimus Cyrillus: Eſt agnoſcere in hoc ipſo utraque in eo. Deus enim uerus in carne, & caro uera in deo. Ex quibus enim oportuit cognoſcere eum dominum, hæc diuinitus operatur: & ex quibus neceſſarium erat hominem uerũ eum uidere, hæc facit & dicit, diſpenſans myſterio ueritatem. Nam ambulare corporalibus pedibus, & cum labore iter facere, & per linguam loqui, humanæ naturæ opus extiterat: membra uero paralytici uerbo ſaluare, & muti ad articulate loquendum linguam aptare, & laborantibus, atque oneratis multitudine peccatorum, & ægritudinum remiſſionem concedere, opera ſunt diuinæ uirtutis, ſed non alterum abſq; altero factum eſt. Et ad medium producendus eſt ſanctiſſimus Leo, in epiſtola ad Leonem Imperatorem hæc afferens: In tantam unitatem ab ipſo conceptu uirginis deitate & humanitate conſerta, ut nec ſine homine diuina, nec ſine deo agerentur humana. En manifeſte hic pater aſſeruit, quia in perſonæ unitate communiter & non diſiuncte, neque confuſe utraque natura operata eſt, quod naturale eius erat & proprium, ut deus eſſe credatur, & diſpenſationem credibilẽ faciat. Vnus ergo exiſtens dñs noſter Ieſus Chr̃s, pfectus in deitate, & pfectus idẽ ipſe in humanitate, opatur ut deus: operatur uero ut homo, dualitate naturarum etiam duas naturales operationes explens. Quæ enim alterius generis, alteriusq; naturæ ſunt, ſecundum ſapientiſſimum Cyrillum, eandem operationem habere nullus ſapiens dabit, ſed ſicut diſſociatam habent naturarum ſiue æqualitatum rationem, ita & differentem reddunt operationem, ſicut & magnus Baſilius collegit in libro aduerſus Eunomium, Quoniã diuerſarum naturarum non una eſt operatio. Duas igitur naturales uoluntates, & duas naturales operationes in diſpenſatione incarnationis unius ſanctæ trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri, recte ſentientes prædicamus, & ita omnibus amatoribus Chriſti ſapere per præſens noſtrum edictum pium adnunciamus, ſuſcipimusq;, & amplectimur ſanctas & uniuerſales quinq; ſynodos, quæ in Nicea CCCXVIII. patrum, qui aduerſus Arrianã conſederũt inſaniam: q, cooperante trina & conglorificanda deitate, ſacrũ fidei ſymbolum terminauerũt: & quæ in hac à deo conſeruanda regia ciuitate, in qua C.L. qui aduerſum Macedonianam rebellem ſpiritus intelligentiam ſimul & linguam, & Magnum nomine Apollinariſtam, congregati ſunt patres, qui inſpiratione ſancti ſpiritus prædictum uenerabile interpretati ſunt ſymbolum, de ſpiritu ſancto quòd deus eſt confirmantes per ea, quæ manifeſtius referarũt. Et quæ prius in Epheſo congregata eſt, cuius autores fuerunt Cæleſtinus & Cyrillus,

Leo papa in epiſtola. 10.

Cyrillus Alexãdrinus.

Cyrillus Alexãdrinus

Baſilius eps

lus,qui cum Chriſto domino atque inſeparabili deo noſtro, diuiſorem Neſtorium cum ſua prophana & maligna ſecta condemnarunt. Cum eis quoque amplector harum omnium ſignaculum,firmamentumq́;,ac confirmationem ſanctum Chalcedonenſe concilium ſexcentorum ſuper triginta, & numero pariter & multitudine honorabilium patrum:quorum pietatis flagello Dioſcorus & Eutyches cruciati ſunt, & cum impietatis uertice de ſacerdotio abſciſſi ſunt. Suſcipimus quoque & quæ in temporibus Iuſtiniani diuæ memoriæ, in prædicta à deo conſeruanda noſtra feliciſſima ciuitate comploſa eſt ſynodus contra dei impugnatores Origenem,Didymum & Euagrium, & obſcœna Theodori Mopſueſteni & Iudaica ſcripta, & refutationem opuſculorum Theodoriti aduerſum duodecim capitula famoſiſſimi Cyrilli cum abolitiōe epiſtolæ,quæ dicitur Ibæ,ad *Marium Perſam ſcriptæ.Hæc itaq; uniuerſalia,& à deo conſita concilia,ſicut quandam hæreditatem cæleſtem in cordis conclaui reponentes tanquam intellectuales margaritas, ab eis theſaurizamus dogmata. & quos anathematizarunt atque refutarunt,anathematizamus atque refutamus: quoſq; ſuſceperunt, ſuſcipimus,patres'que noſtros ſcribimus. Anathematizamus autem omnem hæreſim, quæ à Simone uſque nunc in dei eccleſiam introducta eſt ad diſcindendam pacem atque unanimitatem credentium. Super hæc omnia anathematizamus atque refutamus & eos, qui ſuperuacuorum & * nouorum dogmatum hæreticos,autores atque fautores ſecuti ſunt. Dicimus autem Theodorum,qui fuit Faranitanus epiſcopus:& Sergium,qui fuit huius à deo cōſeruandæ noſtræ regiæ urbis antiſtes,huic conſentaneum & moribus, atque impietate parilem :ad hæc & Honorium,qui fuit antiquæ Romæ papa,horū hæreſeos in omnibus fautorē,cōcurſorem,atque confirmatorem:& Cyrum,qui fuit Alexandrinorum epiſcopus, ſimiliter Pyrrhum,Petrum & Paulum,huius regiæ noſtræ ciuitatis præſules, & una cum eis Macarium, qui fuit Antiochenorum epiſcopus,& Stephanum eius diſcipulum,atque Polychronium dementem, & omnes qui ſapuerūt & ſapiunt, uel futuri ſunt ſapere unam uolūtatem & unam operationem in diſpēſatione ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti.His omnibus ita à ſancto hoc & uniuerſali ſexto concilio conſtitutis,& per ſubſcriptionem noſtræ fortitudinis confirmatis,ſancimus,ut nullus quoq; omnino aliud quicquam de fide ſatagat, uel noui dogmatis adinuentionem machinetur, aut penitus de una uoluntate & una opatione docendi indicium uel ſermonem commoueat. Nos enim ſanctos & probabiles patres *noſtros ſequentes, naturarum uoluntates *adnunciamus:& ſicut duas naturas in Chriſto credimus,ita & duas naturales uoluntates, & duas operationes prædicamus. Hæc ſunt ueræ in deum confeſſionis dogmata,hæc ſunt euangelicarum atque apoſtolicarum uocum prædicationes, hæc ſunt ſanctorum conciliorum & probabilium paternarum linguarum didagmata,hæc Petrus,qui eſt petra fidei & princeps apoſtolorum, intemerata ſeruauit. In hac fide et uiuimus,& regnamus,et cōregnāti nobis deo,cōregnare denuo ſperamus. Hanc comitem hinc recedentes habere depoſcimus, et cum hac ante Chriſti tribunal aſſiſtere. Ad hanc confeſſionem omnes hortamur,et deſeruire deo nobiſcum inuitamus ac ſuper montem excelſum imperij ſtantes, prædicamus, atque eccleſiaſticam pacem totius populi ſolennitatem adnunciamus. Nam illa quondam Chriſto dilectorum diſſenſio,nunc in concordiam uerſa eſt. hæreticorum contra ſunt ſcandala,propriamq́; dignitatem hæc fides adepta eſt,ipſo Chriſto ſuis eccleſiis medente. Ipſe eſt igitur pax noſtra,qui ſoluit medium maceriæ parietem: et quæ per tempora diffidebant,in unanimitatem conciliauit,unus dominus, una fides, unū baptiſma, una in deum nūc eſt eccleſiæ unitas. Si quis igitur Chriſti amator eſt,et metuit dominum,optatamq́; ſalutem deſiderat,hanc fidem orthodoxam teneat. Nec enim erit per aliam fidem ſaluari. Si quis uero hominum perſonis gratiam exhibet, charitatis autem in deum æmulatorem ſe non demonſtrat,præſentemq́; noſtram piā conſtitutionē nō recipit,ſiquidē eps eſt uel clericus,aut monachico circūdatus eſt habitu, deportationis pœnam exoluet. Si uero in ordine dignitatum inſertus eſt,ſupplicio

al.Marim

al.noxiorum

al.noſtri
al.annūciant

Ephe.2.c
Ephe.4.a

proſcriptionis mulctatur, eiq́ cingulum adimitur. Si autem idioticæ ſortis eſt, ex hac D
regia, omniq́ penitus ciuitate extorris addicitur: & ſuper hæc omnia, etiam terribilis
atque inexpiabilis iudicij non effugiet cruciatum.

PROPONATVR EXEMPLAR DIVINAE iuſſionis domini Conſtantini, directæ ad ſynodum apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti, dei atq; ſaluatoris noſtri, Imperator piiſſimus Flauius Conſtantinus fidelis in Ieſu Chriſto Imperator, omnibus ſanctiſſimis uniuerſalis ſynodi apoſtolicæ ſedis conciliũ repræſentãtibus. Clarus & ſpecioſus ſacratiſſimus ueſter cœtus extitit, quem pro eccleſia cõgregauit ſpiritusſanctus, & pietatis armauit ſermonibus, in quibus debellati ſunt inſidiatores fidei, doctoribus ſacerdotalis ordinis pontifici, uerumetiam & uniuerſali patri auxiliantibus, cum quo & pacificare didiciſtis, & compugnare eruditi eſtis. Tempus eſt enim omni rei, ſicut Salomoni uidetur. Vnde bonum quidem eſt pacem habere ad omnes, qui concordiam erga pietatem habent: melius eſt autem pugnare, quando actio pacis conſenſum in malum operatur. Nam dominus inquit, Non ueni mittere pacem in terram, ſed gladium. Gladio enim bis acuto fidei uerbum ſimilatur, diuidens & diſcernens credulum & incredulum: & cognationem quidem uel cõſenſum, quæ ad impietatem declinauerunt eas, ſeparans, deo autem accommodãs ſeu cõnectens per pacem & dilectionem erga ipſum poſitas. Nihil eñ propius ad ipſum pertingit dilectiõe, quæ per fidem eſt erga ipſum. Nam nec pater nec mater, quæ cũ filijs dolores compeperit, nec fratres neceſſitate naturæ alligati, ſed uolũtatibus diſſoluti, nec ex lege coniunctionis craſſa, & non impaſſibilis connexio, alterutri ſolutione affectionem diſſoluens, nullum ex his diuinæ naturæ participes efficit, ſed ſola circa deum fides & dilectio, quorum complexione regenerati & reformati ſumus, & commendatione erga creatorẽ digni ſumus. Ipſe enim dicebat ſaluator: Qui amat patrem aut matrem plus q̃ me, non eſt me dignus: & qui amat filium aut filiam ſup me, non eſt me dignus. Et qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus. Qui ergo euãgelicam ſemitam inueſtigare propoſuerunt, & apoſtolicæ dignitatis pontificatum ſortiti, omnia contemnunt, & patiũtur ad extremam mortem (ſi contigerit propter dei amicitiam) condemnari mortem, & duriſſima quæq; pati & agere didicerunt, cum fidem uident depopulari, per quam erga deum amicitia acquiſita eſt, cum eccleſiam hæreticis inuaſionibus oppugnatam ſpeculantur, quando ueritatem proiectam mendacio ſentiunt, putas ne quod offendere poſtponentes reconciliabuntur hoſtibus, & euangelicum obliti mandatum, noxios ſinẽt impunitos? Nullatenus, ſed ſumentes armaturam dei, his qui aduerſus eos pugnare conati ſunt, reſiſtere certãt. Hoc uero & ueſtrum ſacerdotale collegium exhibuit, & pro pietate pugnauit, in quibus communi parti auxiliatum eſt, & hæreticorum quidem deuiat acies, ſed memoria eorum quæ dicenda fuerint, corripitur, ſermoq́ amplius egredi premitur. Lugubris enim tragœdia ſequẽtiũ eſt * explanatio. Hæreſum eñ inuentores facti ſunt pontifices, & pro pace contentionem populo adnunciauerũt, pro frumento zizania ſulcis eccleſiæ ſeminauerunt, uinum miſcuerũt aquæ, & proximo potum dederunt, euerſionemq́ turbidam, & tanquam lupus agnos ſimulabãt mendacium, & ueritas ut mendacium refutabatur. Conturbabantur res totæ eccleſiaſticæ, cum quod nocere queat, non erat qui diſcerneret. Et quoniam hæc quidem ſic diſponebantur, & pietatem impietas depoſcebat, profecti ſumus illuc, quo nos decebat dirigere greſſum, & ſoli ſapienti eorumq; cognitori deo mentis noſtræ extendimus oculum: & deinceps eorum quæ interpretando dubium ingerunt, ſolutionem continuis orationibus dari nobis poſtulauimus. propter quod nutu eius illuſtrata eccleſia, oculos, id eſt, ſacerdotes, ad contemplãdam ueritatem concitari dinoſcimus. Tanto enim amplius pro fide certamus, atq; pietati attẽdimus, & in primis de

Eccleſi. 3.a & 8.a

Matth. 10.d

E

Matth. 10.d

F

al. exhortatio

A de ecclesiaſtico ſtatu procuramus, quanto & ciuilibus circundati ſolicitudinibus, bellicisq́ consilijs retracti, summum sacerdotalem hunc cœtum non destitimus con gregare, ut ecclesiarum distantia procul expulsa, pacis coniunctio coaptetur. In pace nanque fidei pariter compactam à CHRISTO dilectam Romanam rempublicam noſtram confidimus, & nunc congregatum uenerabile ueſtrum concilium. Interfuiſtis nanque & uos cum uniuerſali principe paſtorum, ſimul cum ipſo diuinitus loquentes tam in ſpiritu quamq́ litera. Suſcepimus enim non tantum ex beatitudine eius, uerum etiam à ſanctitudine ueſtra directas nobis literas, quæ prolatæ, lectæ ſunt, & ueritatis uerum ſtylum declarauerunt, orthodoxamq́ fidem depinxerunt. Totæ enim conuenienter, & non differenter poſitæ ſunt ad imitationem, & tam ſynodicis quamq́ paternis doctrinis conſentiunt. Neq; enim negleximus, ſed diligentius eas comparauimus, idcirco & omnes conſonanter mente & lingua cõcredimus, & ſimiliter confeſſi ſumus, & tanquam ipſius diuini Petri uocem, Agathonis relationem ſupermirati ſumus. nemo enim diſcrepauit niſi unus. Nanque nemo ab omnibus perijt niſi filius interitus, pater contumaciæ, & hic unà cum proprijs diſcipulis ſponte aſſumptus eſt ab angelo ſibi decibili, & ſuo execrabili choro. Quem cum propheta conlugere opportunum eſt, eo quod condolemus. Qualiter cecidiſti ex cælo Eſa.14.

B ſacerdotij culminis, ô lucifer, qui mane oriebaris? Luce certiſſimæ ſcientiæ fidelium animas luſtrare ordinatus es, & in nubibus ponere arrogantiæ ſedem uanis dogmatibus elatus es. Quomodo fuga lapſus es uitato agmine tantorum ſacerdotum? An ſuperbiæ alis ad altam ruinam eleuatus, à myſtica menſa temetipſum alienaſti, æmulator factus Iudaicæ diſceſſionis? Quomodo non ſuſcepiſti collationem fratrum, imperialem & apoſtolicam celebrantium ſolennitatem? Quomodo recalcitraſti, qui dilectus es diligentibus te, & ad patientiam te inuitantibus? Nunquid qui cadit, non reſurgit? aut ita uertens non conuertitur? Quare auertis auerſionem improbam, & tentus es in hæretico propoſito tuo? Noluiſti utique conuerti ad pietatem, confuſus es, in quibus male docebas. O dementiam ſimul & obcæcationem. Idem enim eſſe utrunque uidetur. Harum nanque alia ueſtigia corporis, alia autem greſſus animæ ſeducit. Deſipiens, male docere non erubeſcebat, & bene docere erubeſcebat, hic quidem, qui Antiochienſium factus eſt præſul Macarius, quem non oportet dicere Macarium, & qui cum ipſo de ordine CHRISTI diſceſſerunt, cuius uniuerſalis conuentionis communi ſententia de ſacerdotali dignitate repulſi ſunt, & probationi ſanctiſſimi papæ traditi ſunt. Diffinitionem autem adorandum uenerabile ſanctiſſimum concilium decreuit, tam ſanctiſſimis concilijs atque probabilibus patribus con

C uenientem & ſubſequentem, in qua & imperium noſtrum ſubſcripſit, & per pia dicta noſtra comprobauit eam, per quam orationibus ueſtris cuncta eccleſiæ plenitudo pacificatur. Sicubi ſunt, qui ſcandalum contritæ conditionis fabricauerunt. Sicubi ſunt, qui ſimulatam reuerentiam ad argumentum falſæ doctrinæ induebantur. Detracta ſunt perſonarum uelamina, conuictæ ſunt decipientium falſitates, pellem lupus abiecit, & nudus lupus publicatur, & hoc manet, dum apparet, quod tegebatur, cum non apparebat, ſimulatio damnabatur. Veritas fiducialiter agit, falſitas exterminabatur, & eius qui ſeminauit zizaniam, dogmata abſcinduntur. Triticum, quod eſt CHRISTO dilectus populus, in unum horreum mittitur, ſcilicet in eccleſiam CHRISTI. Lux orthodoxæ fidei orta eſt, erroris tenebræ demerguntur. Triſtitia transfiguratur, & luctus in lætitiam, & contriſtatio in gaudium, omnia ad meliora tranſgrediuntur. Propter quod & nos eccleſiis dei, quæ dudum pacis gratiam acceperunt, congratulantes apoſtolica traditione alloquimur uos: Gaudete, gaudete, iterum dico, gaudete, ternum enim gaudium trinitas nobis conceſſit. Bene ualete, ſacratiſſimi auxiliatores pietatis, orantes pro noſtro imperio. Et manus diuina: Legimus. Data decimo Calendas Ianuarias Conſtantinopoli, imperiali domo, pijſſimo perpetuo Auguſto Conſtantino Imperatore, anno uigeſimonono. Et poſt conſulatum eiuſdem anno decimotertio, indictione decima. Philip.4.

Annus

Annus hic deſignatus ſecundum Marianũ Scotũ, ad ueritatem euãgelij eſt annus Chriſti D.C. D
XCVIII. Sed iuxta Dionyſij cyclum, D. C. LXXVI. Addit quoq; circa præmemoratũ annum de hac
ſexta ſynodo, quę hic adnotantur: Agatho papa rogatu Conſtantini, Heraclij & Tiberij pijſſimorũ
principum, miſit in regiam urbem legatos ſuos, in quibus erat Ioannes Romanæ eccleſiæ tunc diaconus,
non longe poſt epiſcopus, pro adunatione facienda ſanctarum dei eccleſiarũ. Qui benigniſſime
recepti à reuerentiſſimo fidei catholicæ defenſore Conſtantino, iuſſi ſunt remiſſis diſputationibus
philoſophicis, pacifico colloquio de fide uera perquirere, datis eis de bibliotheca Conſtantinopolitana
cunctis antiquorum patrum libellis, quos petebant. Affuerunt autem & epiſcopi C.L. præſidente
Georgio regiæ urbis, & Antiochiæ Macario, & conuicti ſunt, qui unam uoluntatem & unam
operatiõem aſtruebant in Chriſto, falſaſſe patrum catholicorum dicta perplurima. Finito autem cõflictu,
Georgius correctus eſt, Macarius uero cum ſuis ſequacibus ſimul & præceſſoribus, Cyro, Sergio,
Honorio, Pyrrho, Paulo, anathematizatus eſt, & in locum eius Theophanius abbas de Sicilia,
Antiochię epiſcopus factus ẽ: tantaq́; gratia legatos catholicæ pacis comitata eſt, ut Ioãnes Portueñ.
epiſcopus, qui unus ex illis erat, dominica octauarum Paſchæ publicas in eccleſia ſanctæ Sophiæ coram
principe & patriarcha miſſas latine celebraret. Hæc ille.

SCRIPTA LEONIS PAPAE AD CONſtantinum pijſſimum Auguſtum.

REGI regum, in cuius poteſtate ſunt regna mundi puſilli, cui magnas grati
as agimus, qui ita in uobis terrenum contulit regnum, ut cæleſtia uos ma
gis ambire concederet. Plus eſt enim, quod in deo defixa mente confidi- E
tis, quàm quod de collato uobis diuinitus honore regnatis. Illud enim uobis, hoc pro
fecit omnino ſubiectis. Nam triumphalem paterni diadematis gloriam naſcendo ſu
perna miſeratiõe obtinetis. pietas enim ueſtra, fructus miſericordiæ eſt: poteſtas au
tem, cuſtos eſt diſciplinæ. Per illa igitur regia mens deo iungitur, per iſtam uero cẽ
ſura ſubditis adhibetur. Illius opes inopes adiuuant, huius autem ſagacitas à uero tra
mite deuiantes emendat. Non enim minor regnantium cura eſt praua corrigere, q̃
de aduerſarijs triumphare, quia ei nimirum poteſtatem ſuam ſeruiendo ſubijciunt,
cuius profecto munere & protectione imperare noſcuntur. Vnde diuinitus præor-
dinata ueſtra Chriſtianiſſima pietas & habitaculum digniſſimum ſanctiſpiritus in
ſui cordis arcano præparans, quando caput eccleſiæ dominum Ieſum Chriſtum, ue
ræ pietatis regulam amplectendo, conceſſi ſibi ab eo regni demonſtrat autorem ſan
ctum uenerabile corpus eius, quæ eſt ſancta mater eccleſia, ut ſyncerus & principalis
filius, largiendo atque fouendo inconcuſſa facit ſoliditate gaudere. Scriptum eſt igi
tur de uobis, clementiſſime principum, & de eadẽ ſancta eccleſia toto terrarum orbe
Eſa.49.f diffuſa: Erunt (inquit) reges nutritij tui, pariterq́; ſcriptum eſt, Honor regis iudici
Pſal.98. um diligit: quia dum diuina rebus humanis præponitis, & orthodoxam fidem cu
ris ſecularibus incomparabiliter antefertis, quid aliud, quàm iudicium rectũ dei cul
tui mancipatis, & ſacrificium puriſſimum atq; holocauſtum diuinæ ſuauitatis odore F
flagrans, in ara ueſtri pectoris eius inuiſibili maieſtati mactatis? Hæc de pijſſimi ani-
mi ueſtri propoſito Chriſtianiſſime Auguſtorum efficaciter dici (dei gratia operan
te) confidimus, qua ſola & error omnis euictus eſt, & rectitudo euangelicæ atq; apo
ſtolicæ fidei cum ſyncera charitatis copula apud cunctos eccleſiarum Chriſti præſu
les obtinetur. Ibi enim Chriſtianæ fidei ueritas lucet, ubi gemina, dei uidelicet & ꝓ
ximi, charitas feruet. Proinde niſi hoc utrunq; rex regum, omnipotẽs deus ſuis ſacer
dotibus condonare diſponeret, nunquam ſe regia generoſitas ad infirmos famulos in
clinaret, & paululum regali faſtigio ſepoſito, unum ſe de collegio ſacerdotum pro
zelo dei adnumerari concupiſceret. O quàm glorioſa & præcelſa, ueraq́; humilitas,
quæ pro amore diuino ſe inclinare dignata eſt. Quid igitur reſtat Auguſte, regie &
ſublimiſſime princeps, niſi ut deus, qui incrementum dat, hæc in cor regium dignan
ter inſpiret, augeat, & impleat in uobis lucem catholici dogmatis, qua fugentur hæ
reticæ nebulæ prauitatis? Denique legatos huius apoſtolicæ ſedis matris ueſtræ Ro
manæ eccleſiæ, pietatis ueſtræ famulos, id eſt, Theodorum & Georgium presbyte
ros, & Ioannem diaconũ filios noſtros, atq; Conſtantinum ſubdiaconum regionari

um ſanctæ noſtræ eccleſiæ, unà cum perſonis, quæ cum eis profectæ fuerant, quæ à prædeceſſore meo apoſtolicæ memoriæ Agathone papa per octauam indictionem pro cauſa fidei (ueſtra pietate iubente) illuc directæ fuerant, per nuper elapſam decimam indictionem menſe Iulio, cum diualibus clementiæ ueſtræ apicibus & ſynodalibus geſtis, cum magno iocunditatis gaudio in domino exultantes, ſuſcepimus: & quaſi de quodam mœroris fluctu optatæ tranquillitatis portum ingreſſi, receptis uiribus cum gratiarum actionibus exclamare cœpimus: Domine, ſaluum fac Chriſtianiſſimum regem noſtrum, & exaudi eum in die, in qua inuocauerit te, per cuius à deo inſpiratum ſtudium, per totum orbem terrarum apoſtolicæ traditionis pietas flagrat, dum tetra caligo hæreticæ prauitatis euanuit. Merito igitur cum propheta canendum eſt ac dicendum: Domine, in uirtute tua exaltabitur rex, & ſuper ſalutare tuum exultabit uehementer: deſiderium animæ eius tribuiſti ei, & uoluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Rex enim qui ſedet in ſolio (ſicut ſapientiſſimus quidam ait) intuitu ſuo diſſipat omne malum. Etenim diſſipatum eſt domino cooperante ueſtræ pietatis laboribus malum, quod diaboli nequitia deceptione induxerat: & bonum Chriſtianæ fidei, quod Chriſtus ad ſalutem hominum contulit, obtinet. Igitur geſtorum ſynodalium ſeriem recenſentes, curioſaque diligentia ſingula, quæque geſta ſunt, flagitátes, eadem quæ apoſtolicæ ſedis legati narrauerant, ſcriptis conſonantibus conuenire reperimus. Cognouimus enim, quòd ſancta & uniuerſalis ac magna ſexta ſynodus, quæ per dei gratiam imperiali decreto in regia urbe nuper cõgregata eſt, eadem'que & uniuerſum concilium alludens huic ſanctæ ſedi apoſtolicæ (cuius miniſterio fungimur) ſenſerit atque decreuerit ſub orthodoxæ fidei integritate, regulisque maiorum, atque concorditer nobiſcum confeſſa eſt unum eſſe de ſancta & inſeparabili trinitate dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ex duabus, & in duabus naturis inconfuſe, inſeparabiliter, indiuiſe conſiſtentem, ut uere deum perfectum, & hominem perfectum eundem ipſum, ſaluaque proprietate uniuſcuiuſque in eo conuenientium naturarum, eundem ipſum diuina operatum ut deum, & humana inſeparabiliter operatum ut hominem abſque ſolo peccato, & duas idcirco naturales uoluntates, duasque naturales operationes eum habere ueraciter prædicauit, & per quæ principaliter & naturarum eius ueritas demõſtrat, uſque ad cognoſcẽdã profecto differẽtiã quarum ſunt naturarũ, ex quibus & in quibus, unus idẽque dominus noſter Ieſus Chriſtus conſiſtit, per quæ re uera probauimus hanc ſanctam & laudabilem atque prædicabilem ſextam ſynodum per miſericordiam dei, (qui Chriſtianæ fidei ueritatem ſuis fidelibus reſerat) apoſtolicam prædicationem inoffenſo pede fuiſſe ſecutam, ſanctorumque & uniuerſalium quinque conciliorum definitionibus in omnibus conſentientem, & horum regulas amplectentem, nihil ſuper ſtatuta orthodoxæ fidei augentem aut minuentem, ſed regiam & euangelicam ſemitam rectiſſime gradientem, & in his atque per eos ſacrorum dogmatum lima, & probabilium catholicæ Chriſti eccleſiæ patrum doctrina ſeruata eſt, & regulari lima ad omnium ædificationem prolata. Sed & hoc uere dignum, deo'que gratiſſimum exiſtit, quòd apoſtolicæ prædicationis ueritas, quæ imperialem exornat potentiam, & principalem clementiam ſeruat, per auguſtiſſimæ pietatis edictum in toto orbe terrarum percrebuit, & ſicut ſolis radius omnium hominum corda luſtrauit, ut inde rurſus doctrinam pietatis ſpiritaliter perceperint. Vnde iuſtæ diſpenſationis gubernacula benigne ſibi præberi cognoſcunt. Synodali igitur ſententia, & imperialis edicti cenſura, tanquam ancipiti ſpiritus gladio, cũ priſcis hæreſibus etiam nouæ prauitatis error expũctus eſt: & qui autores falſitatis extiterunt, cum ſuæ blaſphemiæ labe proſtrati ſunt, qui ore ſacrilego tentauerunt aſſerere, unam uoluntatem & unam operationem in duabus ſubſiſtentialiter unitis naturis domini noſtri Ieſu Chriſti, ex quibus & in quibus indiuiſibiliter & inconfuſe conſtitit. Hanc igitur rectæ atque apoſtolicæ traditiõis normã prædeceſſor meus Agatho apoſtolicæ memoriæ papa cũ ſua ſynodo p̃dicauit: hanc ſcriptis pcurrentibus in ſuæ ſuggeſtiõis pagina ueſtræ pietati p ſuos legatos emiſit,

approbans

Pſal. 20.

Pſal. 20. al. lætabitur

Prouer. 20. b

approbans & cõfirmans teſtimonijs ſanctorum ac probabilium eccleſiæ doctorum, D
quam ſancta nunc & magna ſynodus, domini & ueſtro fauore celebrata, ſuſcepit,&
in omnibus nobiſcum amplexa eſt, utpote beati Petri apoſtolorum principis ſynce-
ram doctrinam in ea agnoſcens, & immutilatæ pietatis in hac ſigna contrectans. San
cta igitur uniuerſalis & magna ſexta ſynodus, quam nutu dei ueſtra clementia, & ſe
dule conuocauit, & cui pro dei miniſterio præfuit, apoſtolicam in omnibus regulam,
& probabilium patrum doctrinam ſecuta eſt: & quia definitionem rectæ fidei (ut
dictum eſt) pleniſſime prædicauit, quã & apoſtolica ſedes beati Petri apoſtoli (cui-
us licet impares miniſterio fungimur) ueneranter ſuſcipit, idcirco & nos, & per no
ſtrum officium hæc ueneranda ſedes apoſtolica concorditer ac unanimiter his quæ
definita ſunt ab ea, conſentit, & beati Petri autoritate confirmat, ſicut ſupra ſolida-
Matth, 16. tam petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo domino adeptus firmitatẽ. Propterea ſicut ſuſ-
cepimus atq; firmiter prædicamus ſancta quinque uniuerſalia concilia, Nicenum,
Conſtantinopolitanum, Epheſinum primum, Chalcedonenſe, & Conſtantinopoli-
tanum, quæ & omnis Chriſti eccleſia approbat & ſequitur: ita & quod nuper in re-
gia urbe pio ueſtræ ſerenitatis adniſu celebratum eſt ſanctum ſextum concilium, ut
eorum pediſſequi interpretes, pari ueneratione atq; cenſura ſuſcipimus, & hoc cum
eis digne connumerari, tanquam una & æquali dei gratia congregatum, decerni-
mus: & q in eo fideliter conuenerunt Chriſti eccleſiæ ſacerdotes, inter ſanctos eccle- I
ſiæ patres atq; doctores aſſcribendos, æquè cenſemus. Nam & iſtis, ſicut & illis, idem
dei ſpiritus ſalutem animarum operatus eſt: & huius immarceſcibilis fructus imperi
ali pietati ueſtræ à domino reputabitur, cuius & per ſecula prædicando labore (mi-
rabiliter dei gratia cooperãte) perfectum eſt. Anathematizamus præterea proinde,
atq; execramur omnes hæreſes, omneſq; earum autores atq; fautores, qui aduerſus
apoſtolicam & orthodoxam fidem diabolicis decepti fallacijs, falſitatis errores in ec
cleſiam conati ſunt introducere, id eſt, Arrium, Sabellium, Macedonium, Apollina
Hæreſiarchæ alíqt diuerſi. rem, Eunomium, Neſtorium, Eutychem, Dioſcorum, Timotheum, Seuerum, The-
miſtium, Origenem, qui & Adamantius, Didymum & Euagrium, ſimiliter ſcripta
Theodoriti aduerſus duodecim ſancti Cyrilli capitula, cum epiſtola, quæ dicitur Ibæ
al. Marim ſeu Marin miſſa ad *Marium Perſam, & unà cum eis Iacobum, Theodoſum, Gaianum, Anthi-
mum, Zoaram, Donatum, Nouatum, Priſcillianum, Paulum, Fotinum, Pelagium,
Cæleſtium, Iulianum, Fauſtum, Maximinum, quos ſancta catholica atq; apoſtolica
eccleſia de catalogo fidelium patrum, utpote zizania de area dominicæ eccleſiæ, ge
hennæ ſupplicio abdicanda, per uentilabrum diuinæ diſcretionis abiecit. Pariterq;
Hæreſiarchæ de una uoluntate & operatione Chriſti anathematizamus noui erroris inuentores, id eſt, Theodorum Faranitanum epiſco-
pum, Cyrum Alexandrinum, Sergiũ, Pyrrhũ, Paulũ, Petrũ, Conſtantinopolitanæ
eccleſiæ ſucceſſores magis q̃ præſules, necnon & Honorium, qui hanc apoſtolicam
eccleſiam non apoſtolicæ traditionis doctrina luſtrauit, ſed prophana proditione im
maculatam fidem ſubuertere conatus eſt. Et omnes, qui in ſuo errore defuncti ſunt,
ſimiliter anathematizamus, & abominamur imitatores eorum & complices, qui du
dum fuerunt, uel nunc uſq; ſunt, id eſt, Macarium quõdam fallaciſſimum Antiochiæ
eccleſiæ deceptorem, cum ſui erroris diſcipulo, immo magiſtro Stephano, & cum eis
Polychronium nouum (ut uere dictum eſt) Simonem, qui hæreticæ prauitatis de-
luſus phantaſmatẽ, mortuos ſuſcitare pollicitus, dum uanã eius præſumptionem ef-
fectus non ſequitur, fallax & in hoc omnibus comprobatus eſt: & qui ſimilia eorum
ſapuerunt, uel ſapiunt, qui unam uidelicet uoluntatem & unam operationem dice-
re præſumpſerunt, uel p̃ſumunt in duabus naturis domini noſtri Ieſu Chriſti, quos
& ſancta uniuerſalis ſupra memorata ſexta ſynodus abdicauit: & Macarium quidem
de præſulari dignitate deiecit, diſcipulumq; eius Stephanum, & Polychronium ſe-
nem uaniſſimum ſacerdotij honore fruſtrauit, eorumq; participes atq; ſocios, qui no
Pſalm, 35. luerunt intelligere ut bene agerent, & iniquitatem meditati ſunt in cubilibus ſuis, q
ſuos, & præſertim Macarius, errores huc illucq; diſſeminare conati ſunt. Et dum ſub
ouili

A ouili tegmine latens lupus appareret,& pro paſtore fur & latro compertus eſt, à uero paſtore ouiũ Chriſti, ut peſtifer ac deuaſtator abiectus eſt: idcirco digne anathematis *ſtylo pculſi ſunt,& æternis uinculis colligati,pœnitere nolẽdo, inſolubiliter tenen- al.telo tur obſtricti:ne rurſus in effrenatæ præſumptionis audaciam concitati, ſuæ peſtife- ræ doctrinæ contagio quenq̃ de ſimplicibus fœdarent,qui etiam nunc uſq; in ſua ob- ſtinatione peruicaciter perſeuerare maluerunt, q̃ ad ueritatis cognitionem, ut ſalua- rentur, pœnitendo conuerti. obdurauit enim cor eorum diuturna malitia, & omni- bus claruerunt conſcientiæ magis quàm ignorantiæ * labe proſtrati, ut ſponte rebel- al.clade les apoſtolicæ ueritati,& ſuam magis q̃ dei gloriam inquirentes, cum deus moneat, Ezechi.18. a ad pœnitentiæ correctionem delinquentes exhortans: Nolo mortem peccatoris, ſed ut conuertatur,& uiuat. Nam quod per diualia ſcripta ueſtra pietas noſtram exigui- tatem commonere dignata eſt,ut ſalutari doctrina & orthodoxæ fidei dogmatibus imbuerentur,quatenus ad ſanæ fidei ſcientiam peruenirent,ut ægrotis & naufragan tibus circa fidem,ſedulo eis manum ſpiritalis doctrinæ porreximus, ut ad portũ ue- ritatis pertingerent,& medicinalia monita ad cognoſcendam ſanæ ſcientiæ rectitudi nem indeſinenter contulimus:& quod ad noſtrum miniſterium congruit, admoniti- onis remedia non obmittimus cupientibus exhibere. Licet aũt ſcripturæ ſtylus, ꝓ ſta

B tu apoſtolicæ & euangelicæ fidei admiranda certamina ueſtræ clementiæ & uigilanti am ſingularem narrare non ſufficit,non tñ ideo prætermittenda ſunt fortitudinis in- ſignia,dum ubiq; orbis uniuerſus eius canit præconia. O ſancta mater eccleſia, exur- ge,depone pallium mœroris, & induere ſtolam iocũditatis tuæ. Ecce filius tuus con ſtantiſſimus principum, defenſor tuus,adiutor tuus, ne commouearis, accinctus eſt gladium uerbum dei,quo diuidit incredulos à fidelibus,induit ſe loricam fidei, & ga leam ſpem ſalutis. En propugnator tuus,confide, ne metuas, nouus Dauid, non ille rex unius gentis Iudaicæ,ſed hic tuus Chriſtianæ plebis pijſſimus princeps, Nazare- ni ſanguine corporatus,deiecit Goliam magniloquum hoſtem tuũ, & cunctũ agmen 1.Reg.18. eius huc illucq; diſperſit:percuſſit frontem eius iactu lapidis, ubi non inerat ſignacu- lum pietatis:amputatum eſt caput eius,& in membris eius nullus uigor relictus eſt. En ubiq; triumphus portatur in pilo. Congregamini pariter & uenite ò religioſiſſi- mæ Chriſti eccleſiæ,cum ſacerdotibus plebes toto orbe diffuſæ, canite magna uoce, & dicite: Vicit nouus Dauid conſtantiſſimus auguſtoꝝ non in millibus ſolum, (nec enim generalem euangelicæ prædicationis uictoriam numerorum uinculis quiſquã poterit comprehendere) ſed & ipſum principem,& hoſtem,& ducem, ac incentorẽ oĩm maloꝝ & errorũ diabolum cũ ſuis legionibus atq; fautoribus,per arma ueræ atq;

C orthodoxæ & apoſtolicæ traditionis & confeſſionis extinxit. Exulta nunc ſecura ſan- cta mater eccleſia,de libertate tua ſæpius impugnata,ſed nõ derelicta. Suſcitauit rex tuus inuictiſſimus Chriſtianiſſimum principem propugnatorem tuũ,benefactorem tuũ,atq; opulentiſſimũ largitorem, cuius ſtudio orthodoxa fides recollecto ſplendo- re toto orbe irradiat,fideles omnes gratiam referentes exultant, infideles mœror atq; deiectio comprimit & confundit,eccleſiæ Chriſti de cunctis oppreſſionibus liberatæ reſpirant,donis imperialibus confouẽtur,principali præſidio muniuntur,qbus & do meſticis uerbis auguſta ueſtra benignitas Chriſtũ imitando pollicetur: Ecce ego uo- Mat.28.d biſcũ ſum uſq; ad conſummationem ſeculi, ut domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius exem plis utitur,æterna eius regni perenni gloria potiatur,& in orbem terrarum genera- liter atq; perenniter eius imperium dilatetur. Præſentis deniq; ſuggeſtionis exiguũ portatorem Conſtãtinum ſubdiaconum regionarium huius ſanctæ apoſtolicæ ſedis, qui & nuper cum legatis apoſtolicæ memoriæ prædeceſſoris mei interfuit ſanctæ ſy nodo inibi celebratæ,clementia conſueta dignum exceptione cenſeat ueſtra regalis magnanimitas,eiuſq; ſuggeſtionibus aurem pietatis accommodet,ut autorem in mi niſtro dignanter ſuſcipiat. Et ſubſcriptio: Pijſſimum domini imperium gratia ſu- perna cuſtodiat,& ei omnium gentium colla ſubſternat. Data nonis Maijs,indictio- ne decima.

EXEMPLAR DIVINAE IVSSIONIS IV-
ſtiniani Auguſti, directa ad Ioannem papam urbis Romæ, in con D
firmationem ſextæ ſynodi Conſtantinopo-
litanæ.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperator Cæſar Flaui-
us Iuſtinianus, fidelis in Ieſu Chriſto, pacificus, pius, perpetuus auguſtus, Ioanni
uero ſanctiſſimo ac beatiſſimo archiepiſcopo antiquæ almæ urbis Romæ atque
uniuerſali papæ. Magnum ſtudium, magnam ſolicitudinem nos habentes pro
ſtabilitate immaculatæ Chriſtianorum fidei, dehinc nãque clementiſſimum noſtrum
deum adiutorem, & ſuſceptorem noſtræ ſerenitatis eſſe confidimus, aduerſus omnẽ
inimicum Chriſto dilectæ noſtræ reipublicæ, dum cognitum eſt nobis, quia ſynoda-
lia geſta, eorumq; definitionem, quam & inſtituere noſcitur ſanctum ſextum conci-
lium, quod congregatum eſt in tempore ſanctæ memoriæ noſtri patris, in hanc à deo
conſeruandam regiam urbem, apud quoſdam noſtros iudices remiſerunt. Neq; em̃
omnino præuidimus alterum aliquem apud ſe detinere ea, ſine noſtra pijſſima ſere-
nitate, eo quod nos copioſos miſericordia noſter deus cuſtodes conſtituit eiuſdem im
maculatæ Chriſtianorum fidei: ſed mox adduximus noſtros patres ſanctiſſimos ac be E
atiſſimos patriarchas cum ueſtræ beatitudinis apocriſario, & ſacratiſſimum ſena-
tum, uerumetiam deo amabiles metropolitas & epiſcopos, qui hic in regia urbe com
morantur, & deinceps militantes incolas ſancti palatij, necnon & ex collegijs popu-
laribus & ab excubitoribus, inſuper etiam quoſdam de Chriſto dilectis exercitibus,
tam ab à deo conſeruando imperiali obſequio, quamq; ab Orientali Thraciano, ſimi-
liter & ab Armeniano, etiam ab exercitu Italiæ, deinde ex Cabariſianis & Septẽſianis,
ſeu de Sardinia atq; de Africano exercitu, qui ad noſtram pietatem ingreſſi ſunt, &
iuſſimus præfatas ſynodalium geſtorum chartas in medium adduci, & coram ſupra-
dictis omnibus lectionem eorum fieri, omneſq; diligenter audientes, ſignare ipſas fe
cimus: quorum auditorum uniuerſitas in noſtris manibus eas præbuit chartas, ut de-
beamus nos tenendo inuiolatas conſeruare ipſas, ut non licentia fuerit in quolibet tẽ-
pore his, qui timorem dei nolunt habere, aliquid corrumpere aut ſubmutare ab his,
quæ inſerta ſunt in prænominatis ſynodalibus geſtis, quas totas chartas bene defini-
tas in temporibus ſanctæ memoriæ noſtri patris, ex probabilibus ſanctis patribus, qui
propriæ linguæ & manuum fidem apud dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ue-
rumq; deum exiſtentem, confirmaſſe dinoſcuntur, & confitẽtes eã docuiſſe, nos ſpe-
ramus clementiſſimum noſtrum deum: quia uſque dum noſter ſpiritus ſtatutus eſt F
ex deo eſſe, in nobis ipſas chartas illibatas & incommutabiles ſemper cõſeruabimus.
Ad inſinuandum itaque ueſtræ paternæ beatitudini huiuſmodi capituli motiones, p̄-
uidimus & earum ſcientiam notam feciſſe beatitudini ueſtræ. Et manu diuina. Diui-
nitas te ſeruet ꝑ multos annos, ſanctiſſime ac beatiſſime pater. Data decimotertio Ca
lendas Martias, Conſtantinopoli imperiali domo, pijſſimoq; perpetuo Auguſto Iu-
ſtiniano imperatore, anno ſecundo: & poſt conſulatum eius anno ſecundo, indictio-
ne decimaquinta.

¶ Gloria in excelſis deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis.
Gloria indiuiduæ trinitati.

SCRIPTVS EST HIC CODEX TEMPORIBVS
domini Sergij ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ, & in patriarchio
eccleſiæ Romanæ reconditus.

Decreta

DECRETA CONCILII CONSTANTINOPOLITANI SEXTI,

Ex uetuſto codice monaſterij ſancti Bauonis urbis Gandaueñ. Flandriæ. Erat autem codex ille ad inſtar decreti Gratiani, diſtinctus quinq; par tialibus libris, quorum ſinguli tractabant ſingulas materias. Itaque capitula quæ ſubiunguntur, deſumpta ſunt ex eiuſdem libro quarto, capit. quinquageſimoſexto.

TITVLVS DE CANONIBVS APOSTOLORVM & de ſynodis principalibus.

APoſtolorum canones, qui per Clementem Romanum pontificem ſicut q̄dã aſſerunt &c. ſexta in Conſtantinopoli C. L. patrum contra Macarium Antiochenum epiſcopum & ſocios eius, qui unam uoluntatem & operationem in Chriſto falſa ſuſpicione aſtruebant, tẽporibus Conſtantini principis, Agathonis papæ Romani, Georgij Conſtantinopolitani, qui, condemnata hæreſi præfata, ſcripſerunt nouem capitula inferius annexa. Diſtinctione 16. Apoſtolorum canones

B

Caput primum.

Si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico uel laico munera dare, aut dediſſe, ut eccleſiam alterius presbyteri ſubripiat, ſciat ſe pro hac rapina & ſua cupiditate aut gradum amiſſurum, aut in carceris ærumna longo tempore, pœnitentiam agendo, detinendum.

Caput ſecundum.

Si paruulus ægrotãs ad quemlibet presbyterum baptiſmi gratia de cuiuſlibet parochia allatus fuerit, ei baptiſmi ſacramẽtum nullo modo denegetur. Si quis hoc munus petenti cõcedere detrectauerit, & ille paruulus abſq; baptiſmi gratia mortuus fuerit, nouerit ſe ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum.

Caput tertium.

Nullus ſacerdos aut clericus ſiue laicus, præſumat calicem, aut patenam, aut quælibet uaſa ſacra & diuino cultui mancipata, ad alios uſus retorquere. Nam quicunq; de calice ſacrato, quo ſanguis Chriſti accipitur, aliud bibit præter Chriſti ſanguinem: & patenam ad aliud officium habet, q̃ ad altaris miniſterium, deterrendus eſt exemplo Balthaſar, qui dum uaſa domini in uſus communes aſſumpſit, uitam pariter cum regno amiſit. Dani. 5.

C

Caput quartum.

Si quis ex presbyteris uoluerit nepotẽ ſuũ aut aliquẽ conſanguineum ad ſcholas mittere in eccleſiis ſanctorum, aut in cœnobijs, quæ nobis ad regẽdum cõmiſſa ſunt, licentiam id faciendi concedimus.

Caput quintum.

Presbyteri p uillas & uicos ſcholas habeãt. Et ſi q̃ſlibet fideliũ ſuos paruulos ad diſcendas literas eis cõmendare uult, eos nõ renuant ſuſcipere & docere, ſed cũ ſumma charitate eos doceant, attendentes illud quod ſcriptũ eſt: Qui aũt docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti: & q ad iuſtitiã erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellæ in ppetuas æternitates. Cum ergo eos docẽt, nihil ab eis precij exigãt, nec aliq̃d ab eis accipiãt, excepto, quod eis parẽtes eoꝝ charitatis ſtudio ſua uolũtate obtulerint. Daniel. 12. b

De inſtructione bonoꝝ operum. Caput ſextũ. Ex Gandeñ. rubeo libro ſecundo, numero C.XXXV. (dicitur eſſe ex concilio Vuormatieñ.)

Cum ergo oĩm ſcripturaꝝ ſanctarũ paginæ, inſtrumentis bonoꝝ operum refertæ ſint, & ſanctaꝝ ſcripturaꝝ cãpis poſſint inueniri arma, q̃bus uitia cõprimanť, & uirtutes nutrianť: libuit nobis, huic noſtro capitulari inſerere ſentẽtiã cuiuſdã patris de inſtrumentis bonoꝝ operum, in qua magna breuitate, q̃d agi, quid'ue uitari debeat, cõtinetur

tinetur: In primis dn̄m deum diligere ex toto corde, tota anima, tota uirtute, deinde D
proximum tanq̃ ſeipſum. Deinde non occidere, non adulterari, non facere furtū, nō concupiſcere, nō falſum teſtimoniū dicere, honorare oēs homines. Et quod ſibi aliqs fieri nō uult, alij ne faciat, abnegare ſemetipſum ſibi, ut ſequatur Chriſtū. Corpus caſtigare, delicias ſpernere, iuſtitiam amplecti, ieiunium amare, pauperes recreare, nudum ueſtire, infirmū uiſitare, mortuū ſepelire, in tribulatione ſubuenire, dolentē cōſolari, à ſeculi actib⁹ ſe facere alienū, nihil amori Chriſti p̄ponere, irā nō pficere, iracundiæ tp̄s non reſeruare, dolum corde non tenere, pacē falſam non dare, charitatem non derelinquere, non iurare, ne forte piures, ueritatem ex corde & ore proferre, malum p malo non reddere, iniuriam non facere, ſed & ſibi factam patienter ferre, inimicos propter deum diligere, maledicentes ſe non remaledicere, ſed magis benedicere, pſecutionē ppter iuſtitiam ſuſtinere. Non eſſe ſuperbum, non uinolentū, non multum edacem, non ſomnolentū, non pigrū, non murmurioſum, non detractorē. Bonū aliqd in ſe cum uiderit, deo applicet, non ſibi. ſpem ſuā deo committere, malū ſemp à ſe factum ſciat, & ſibi reputet, diem iudicij timere, gehennā expaueſcere, uitā æternā omni concupiſcētia ſpiritali deſiderare, mortē quotidie ante oculos ſuſpectā habere, actus uitæ omni hora cuſtodire, in omni loco deum ſe reſpicere p certo ſcire, cogitationes malas cordi ſuo aduenientes, mox ad petrā Chriſtum allidere, & ſeniori ſpūali E
patefacere, os ſuum à malo uel prauo eloquio cuſtodire. Multum etiam loq nō amare, uerba uana non loqui, riſum multum aut excelſum non amare, lectiones uero ſanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala ſua p̄terita & p̄ſentia cum lachrymis & gemitu quotidie deo in oratione cōfiteri, de ipſis malis de cætero ſe emēdare, deſideria carnis non pficere, uoluntatem ppriam odire, p̄ceptis ſacerdotis & p̄ceptoris dei in oībus obedire, etiam ſi ipſe aliter (quod abſit) agat, memores illius do-

Mat. 23. a minici p̄cepti: Quæ dicunt, facite: quæ aūt faciunt, nolite facere. Non uelle dici ſctm̄

al. dei q̃tidie al. & antequam fit, ſed prius eſſe quod uerius dicatur. Præcepta* uero dn̄ica adimplere, caſtitatem amare, nullum odire, zelum * per inuidiam non habere, contentionem non amare, elationem fugere, & ſeniores uenerari, iuniores diligere in Chriſti amore, pro inimicis orare, cum diſcordantibus ante ſolis occaſum in pacem redire, & de dei miſericordia nunq̃ deſperare. Ecce hæc ſunt inſtrumenta artis ſpiritalis, quæ cum fuerint à nobis die noctuq; inceſſabiliter adimpleta, in hoc præſenti ſeculo trāquillam faciunt ducere uitam, & in diem iudicij reconſignata illa merces nobis à dn̄o recōpenſa-

1. Cor. 2. e biliter retribuetur, quam ipſe promiſit, dicens: quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit deus his qui diligunt illum.

Caput ſeptimum. F

Commonendi ſunt fideles oēs à minimo uſq; ad maximū, ut orationē dn̄icā & ſymbolum dicant, & dicendū eſt eis, q̧ his duabus ſententijs omne fidei Chriſtianæ fundamentū incumbit. Et niſi qs has duas ſententias & memoriter tenuerit & ex toto corde crediderit, & in oratione ſæpiſſime frequētauerit, catholicus eſſe nō poterit. Conſtitutum nanq; eſt à ſanctis patribus, ut nullus chriſmetur, neq; baptizetur, neq; à lauacro fontis aliū ſuſcipiat, neq; corā ep̄o ad confirmandū quemlibet teneat, niſi ſymbolum & orationē dn̄icam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendū ætas minime pduxit. Dicendū eſt illis, ut ſingulis diebus, q amplius nō poteſt, ſaltē duabus ui-

Luc. 18. cibus oret, mane ſcilicet & ueſpere, dicens ſymbolū ſiue orationē dn̄icā, ſiue: Qui plaſmaſti me, miſerere mei: uel etiam, Deus propicius eſto mihi peccatori, & deo gratias agens p quotidianæ uitæ cōmeatibus, & q a ſe ad imaginē ſuā creare dignatus ſit, & à pc̄toribus ſegregare. His actis, & ſolo deo creatore ſuo adorato, inuocet ſanctos, ut pro ſe intercedere apud maieſtatē diuinā dignentur. Hæc faciant, qbus baſilicæ locus eſt in baſilica: qui uero in itinere, aut pro qualibet occaſione in ſyluis aut in agris eſt, ubicunq; eum ipſa hora matutina uel ueſpertina inuenerit, ſic faciat, ſciens deū ubiq; præſentem eſſe, dicēte Pſalmiſta: In omni loco dominationis eius benedic aīa mea do-

Pſal. 101. Pſal. 138. mino. Et, Si aſcendero in cælum, tu illic es. Et cætera.

Caput

A Caput octauum

Diei uero dominici(qa in eo deus lucē condidit, in eo manna in eremo pluit,in eo
naſci dignatus ſit,in eo ſtella magis refulſit,in eo de quinq; panib⁹ & duobus piſcib⁹
qnq; millia hoīm pauit,in eo baptiſmū in Iordane à Ioanne ſuſcepit,in eo ipſe piusre-
demptor humani generis ſponte ꝓ ſalute noſtra à mortuis reſurrexit,in eo ſpm̄ ſctm̄
ſup diſcipulos infudit)tāta debet eſſe obſeruantia, ut p̄ter orationes & miſſarū ſolē-
nia,& ea quæ ad ueſcendū ꝑtinēt,nihil aliud fiat.Nam & ſi neceſſitas fuerit nauigādi
ſiue itinerandi,licentia datur, ita duntaxat,ut huius occaſione,miſſæ & orationes non
prætermittātur.Conueniendū eſt ſabbato die cū luminaribus cuilibet Chriſtiano ad
eccleſiam,conueniendum eſt ad uigilias ſiue ad officium matutinum.Concurrendum
etiam eſt cum oblationibus ad miſſarum ſolennia: & dum ad eccleſiam conuenitur,
nulla cauſa dici debet uel audiri, nulla iurgia ſunt habenda, ſed tantummodo uacan-
dum eſt orationi & celebrationi eleemoſynarum, & in dei laudibus cum amicis &
proximis & peregrinis ſpiritualiter epulandum.

Caput nonum.

Admonendi ſunt omnes,ut hoſpitalitatem diligant, & nulli hoſpitium præbere
B detractent. Et ſi cui forte hoſpitium præſtiterint,nullam ab eo mercedem accipiant,
niſi forte illi qui recipiuntur,ſponte ſua aliquid dent. Dicendum quoq; eſt illis,qua-
liter multi ꝑ hoſpitalitatis officium deo placuerunt, dicente Apoſtolo: Per hanc ẽm Heb.13.a
placuerunt qdam deo, angelis hoſpitio ſuſceptis.Et itẽ:Hoſpitales ſine murmurati 1.Petri.4.c Mat.25.d
one.Et ipſe dn̄s ad iudicium ueniens,dicturus eſt:Hoſpes eram, & nō collegiſtis me.
Sciant quicunq; hoſpitalitatē amant,Chriſtū ſe in hoſpitibus recipere. Nam ille mo
dus hoſpitalitatis non ſolum inhumanus,ſed etiam crudelis eſt, quo nunq̄ in domum
hoſpes ante recipitur,niſi prius dandi hoſpitij merces compenſetur:& quod dn̄s age
re iuſſit pro perceptione regni cæleſtis,pro acquiſitione terrenarū rerum agatur.

FINIS capitulorum nouem ſextæ ſynodi Conſtantinopolitanæ.

TOLETANVM CONCILIVM DVODECIMVM TEMPORE AGAthonis papæ uel Leonis papæ ſecundi.

Quæ de hac ciuitate Toletana certi uetuſtiores ſcriptores commemorant,circa primum Toletanum concilium tempore Anaſtaſii papæ primi habentur ſcripta.

C CONCILIVM TOLETANVM DVODECIMVM
habitum anno primo Eringij regis,quinto idus Ianuarij.

CVM ex glorioſo prædicti principis iuſſu in
unum fuiſſemus aggregati cōuentum,& in ba-
ſilica ſanctorum apoſtolorum debitis in ſedib⁹
locaremur,affuit coram nobis idem clementiſſi
mus princeps,humanitatis gratia plenus, & cla
ro pietatis cultu perſpicuus, qui noſtro ſe cœ-
tui reclivem exhibens ac deuotū,in primis oīm
ſacerdotum ſe commiſit precibus adiuuādum.
Deinde grates multiplices omnipotenti domi-
no egit de conuentu concilij totius, ut ſuæ glo-
rioſæ iuſſionis,cum in unum adeſſent,impleue-
rint uotum, & alternæ uiſionis innouationem
fecerint gaudiorum.Deinde adijciens,ſic omne
concilium eſt alloquutus:Non dubium eſt,ſanctiſſimi patres,ꝙ optima conciliorum
adiutoria ruenti mundo ſubueniant,ſi officioſis,quæ corrigenda ſunt,ſtudijs peragan
tur.Et ideo,quibus plagis pro euētu dierum ſuccedentium pereamus, paternitati ue

ſtræ non reor eſſe incognitum. Ob id, quia certum apud uos gerimus, ꝙ pro contem D
ptu diuinorum præceptorum terra perniciem ſuſtineat preſſurarum, dicēte domino
Ozee, 4, a per prophetā: Propter hoc lugebit terra, & infirmabit oīs, qui habitat in ea. ideo opor
tet, ut qa os ſaluatoris noſtri & domini oracula eſſe ꝓbamini, per uos ſaluationis obti
neat lucrum, ꝑ quos regenerationis percepit ſacramentum, ut diligentia dignationis
ueſtræ ab omni mundata contagione, & ab infirmitatis peſte ſit libera, & bonorum
oīm prouentibus ſit gratioſa. Iam nunc qcqd me adhuc dicere opportuna ratio ſinit,
qcquid etiá narrādū auribus ueſtris cōuenit, aut memoriæ titulo℞ intercapedo ſub-
ducit, aut faſtidiū ꝓlixæ orationis intercipit, ecce in breui cōplexa uel exarata deuoti
onis meæ negocia in huius tomo cōplicationis agnoſcenda ꝑlegite, ꝑlecta diſcutite,
diſcuſſa elimatis ac diſcretis titulo℞ ſentētijs definite, ut pura & placēs deo ueſtrarū
definitionū ualitura diſcretio, & regni nr̄i primordia decoret exhortatiōe iuſtitiæ, &
Prouer, 14, d terrores plebiū digna cohibeat ſeueritate cenſuræ. Scriptū eſt em̄: Iuſtitia eleuat gen-
tē, miſeros facit populos pc̄tm̄. Tunc ſuſcepto à glorioſo principe hoc tomo pro tā ſa
lubri inuitamēto, & copioſas grates retulimus dn̄o Ieſu Chr̄o, & itē bn̄diximus prin
cipi glorioſo. Poſt egreſſum ergo eiuſdē ſereniſſ. principis, hæc in iá dicto tomo ſcri
al, repperim⁹ pta* reperimus.

¶ Compellatio regis Eringij ad concilium.

IN nomine domini Flauius Eringius rex, ſanctiſſimis patribus in hac ſancta ſy- E
nodo reſidentibus: Reuerentiſſimi patres, ſi patres & honorabiles miniſteriorū
cæleſtium ſacerdotes ſoliditatem ſanctæ fidei ueraciter teneant, ſyncera cordis
deuotione amplectantur, teſtimoniū paternitatis ueſtræ fortiſſimū in ſalutis no
ſtræ aduoco adiumentū: ut qui regnū, fauore deo, ad ſaluationem terræ & ſubleuati-
onem plebium ſuſcepiſſe nos credimus, ſanctitudinis ueſtræ cōſilijs adiuuemur. Vn
de licet ſublimationis noſtræ primordia paternitatis ueſtræ cœtum opinabili relati-
one non lateant, qbus clara diuinorum iudiciorū diſpoſitione præuentus, & regnan
di conſcenderim ſedem, & ſacroſancti regni perceperim unctionem, nunc tn̄ melius
id poteritis & ſcripti relatione cognoſcere, & promulgationis ueſtræ ſententijs pu-
blicare, ut ſicut eadem regni noſtri primordia conuentus ueſtræ ſanctitudinis compe
rit diuinitus ordinata, ita in his & orationibus ſolamen impendat, & ſalubrium conci
liorum nutrimēta impertiat, quo ſuſceptū regnū ſicut iam ueſtris aſſenſionibus teneo
gratū, ita benedictionū ueſtrarū perfruar definitionibus conſecrandum, ut innouatio
quodammodo noſtri uideatur imperij, hæc numeroſitas ueſtri ordinis aggregata. Et
Mat, 18, c ideo quia dn̄s præcepit in euangelio, dicens, Amen dico uobis, ſi duo ex uobis conſen
ſerint ſuper terram, de omni re quācunq; petierint, fiet illis à patre meo, qui in cælis F
eſt, ob hoc uenerabilem paternitatis ueſtræ cœtum cū lachryma℞ effuſione conueni,
ut zelo ueſtri regiminis purgetur terra contagione prauitatis. Exurgite, quæſo, exur
gite, culpatorum ſoluite nodos, tranſgreſſorum mores corrigite inhoneſtos, & exci-
tate zeli diſciplinam in perfidos, ſuperborum mordacitates extinguite, oppreſſorum
ponderibus ſubuenite, & quod plus omnibus eſt, Iudæorum peſtem, quæ in nouam
ſemper recrudeſcit inſaniam, radicitus extirpate, leges quoq; quæ in eorundem Iudæ
orum perfidiam propter uanam gloriam nouiter promulgatæ ſunt, omni examinati
onis probitate percurrite: & tam eiſdem legibus tenorem inconuulſum adijcite, quā
pro eorundem perfidorum exceſſibus complexas in unum ſentētias promulgate. Et-
enim ualde nobis cauendum, ne tot antiquorum canonū regulæ quæ pro eorum erro
ribus ſunt promulgatæ, nos illorum culpis obnoxios reddant, ſi noſtri regni tempo-
ribus eorundem canonum conſtructio diſſoluta pertranſeat, præſertim ſi ſ legis illius
(quod abſit) ſerenitatis noſtræ in tempore illa claræ fidei inſtitutio ceſſet, ubi diuæ
memoriæ dominus atq; præceſſor noſter Siſebutus rex omnes ſucceſſores ſuos ſub ꝑ-
Concilij Tole petua maledictionis cenſura obſtrinxit, quicunq; regum mancipium Chriſtianū Iu-
tani 4, ca, 65, dæo ſeruire uel famulari permiſerit, & cætera. Poſt hæc illud quoq; ueſtris deo pla-
citis infero ſenſibus corrigendum, quod deceſſoris noſtri præceptio promulgata le-
ge ſanciuit, ut omnis aut in expeditionē exercitus nō progrediens, aut de exercitu fu
giens, teſtimonio dignitatis ſuæ ſit irreuocabiliter carens. Cuius ſeueritatis inſtitu-

A tio dñ non per totos Hiſpaniæ fines ordinata decurrit,dimidiam fere partem populi ignobilitati perpetuæ ſubiugauit, ita ut quia in quibuſdam uillulis uel territorijs ſiue uici portis huius infamationis habitatores ipſorum locorum ſint degeneres redditi,& quia teſtificandi nullam habent licẽtiam, ueritatis ex toto uideatur interijſſe cenſura: ſicq; gemino malo terra atteritur,dum & lege,& reperiendæ ueritatis deſtituitur adiumento. Vnde licet eandem legem noſtræ gloriæ mãſuetudo temperare diſponat, ueſtræ tamen paternitatis ſententia hos qui per illam infamiæ notam titulum dignitatis amiſerant,reueſtiri iterum claro priſtinæ generoſitatis teſtimonio, deuotiſſime optat. Nunc uero miſericordia præeũte taliter hæc diſponite,qualiter nec noſtra gloria miniſterium crudelitatis adhibeat,nec tam ſæua præceptio terram ſub diutino infamationis iugulo premat.nam & hoc generaliter obſecro,ut quicquid in noſtræ gloriæ legibus abſurdum,quicquid iuſtitiæ uideatur contrarium, humanitatis ueſtræ iudicio corrigatur. De cæteris autem cauſis atq; negocijs, quæ nouella competunt inſtitutione formari,uidendarũ ſententiarum titulis exarando conſcribite,ut quia præſto ſunt religioſi prouinciarum rectores, & clariſſimorum ordinum totius Hiſpaniæ duces,promulgationis ueſtræ ſententias coram poſiti prænoſcẽtes, eo illas in commiſſa ſibi terrarum latitudine inoffendibili exerant iudiciorum inſtantia,quo al. cõmiſſas al. latitudines
B præſentialiter aſſiſtentes,perſpicua oris noſtri perceperint inſtituta. Omnes tamẽ in cõmune conuenio, & uos patres ſanctiſſimos,& uos illuſtres aulæ regiæ uiros, quos intereſſe huic ſancto concilio delegit noſtra ſublimitas, per diuini nominis atteſtationem & terribilem cunctis futuri iudicij diem,ut ſine perſonarum acceptione aliqua uel fauore,ſine aliquo quoque aut malignæ contentionis ſcrupulo, aut ſubuertendæ ueritatis ſtudio,quæ ueſtris ſenſibus audienda ingeſſerint,ſana uerborum examinatione diſcutite,ſaniorią; iudicio comprobate,ut collatarum habita prius deliberatione cauſarum,diſcreta noſtri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter, cum nos amor æquitatis in negociorum acceleratione reddiderit feruidos,efficientia quoq; iuſtorum operum connectat deo perenniter ſociandos, ut bonorum ueſtrorum actib' lætabundus,& præſentis uitæ capiam lucrum,& æternarũ perfruar uobiſcum gaudijs manſionum. Datum ſub die quinto idus Ianuarij, anno feliciter primo regni ſerenitatis & tranquillitatis noſtræ in dei nomine,Toleto.

SVBSCRIPTIO.

In nomine domini, Flauius Eringius rex: Magna ſalus populi gentiſq; noſtræ ac regni conſcribitur,ſi hæc ſynodalium decreta geſtorum,ſicut pio deuotionis noſtræ ſtudio acta ſunt,ita inconuulſibilis legis noſtræ ualido oraculo confirmentur, ut quod
C ſereniſſimo celſitudinis noſtræ iuſſu uenerandis patribus & clariſſimis palatij noſtri ſenioribus decreta titulorũ exaratione eſt edictũ,p̃ſentis huius legis noſtræ edicto ab æmulis defendatur. Eſt enĩ hæc ipſa definitio canonũ, ſub iſto notata ordine titulorũ.

CAPITVLA EIVSDEM CONCILII DVODECIMI.

Cap.I. De agnita & cõfirmata p̃latione faſtigij principialis in noĩe ſanctæ trinitatis.
II. De his qui pœnitentiam conſentientes accipiunt.
III. De culpatorum receptione uel communione apud eccleſiam.
IIII. Vt in locis,ubi epiſcopus non fuerit,nunquam epiſcopus ordinetur.
V. De q̃rũdã cõſuetudine ſacerdotũ fœdiſſima,q,oblatis deo ſacrificijs,nõ coĩcãt.
VI. De conceſſa Toletano pontifici generalis ſynodi poteſtate,ut epiſcopus alterius prouinciæ conniuentia principum in urbe regia ordinetur.
VII. De recepto teſtimonio perſonarum,quæ per legem quæ de promotione exercitus facta eſt,teſtificandi licentiam perdiderunt.
VIII. De his,qui uxores ſuas,diuortio intercedente,relinquunt.
IX. De confirmatione legum,quæ in Iudæorum nequitia promulgatæ ſunt,earundemq; legum præfixo ordine titulorũ,qui in eodem canone annumerant.
X. De his,qui ad eccleſiam confugium faciunt.
XI. De cultoribus idolorum.
XII. De indicto temporis conſtituti, quo debeat concilium celebrari.
XIII. Concluſio definitionũ,in qua & deo gratiæ referuntur,& pro principe exorat.

DECRETA CONCILII TOLETANI DVODECIMI.

PRIMO die ſynodalis exordij, conſidentibus epiſcopis atq; ſenioribus pala
tij uniuerſis, habita eſt primo de ſancta trinitate collatio, nõ quæ nouello ex
actionis ſtylo definita pateſceret, ſed quæ uerbis ſimplicioribus, ſeſe pigris
ſenſibus patefacta, mõſtraret, ubi præmiſſa ſemper lectio præcederet, quod
ſequens expoſitio aperiret. Credentes pariter & docentes de eadẽ ſanctæ fidei puri
tate, quicquid euangelica & apoſtolica traditio ſanxit, quicquid ſancta ſynodus Nice
na conſtituit, quicquid Conſtantinopolitana patrum aggregata collectio promulga
uit, quicquid Epheſini cœtus definitio docuit, ſicut multorum catholicorum patrũ
documento expoſitum, traditumq́; nobis accepimus, ſicut etiam in miſſarum ſolen
nijs patulis confeſſionum uocibus proclamamus:

Credimus in unum deũ, patrẽ omnipotentẽ, factorẽ cæli & terræ, uiſibiliũ & inui
ſibilium conditorem. Et in unum dñm Ieſum Chriſtum, filium dei unigenitum, ex
patre natum ante omnia ſecula, deum ex deo, lumen ex lumine, deum uerum ex deo
uero, natum, non factum, homouſion patri, hoc eſt, eiuſdem cum patre ſubſtantiæ, per E
quem omnia facta ſunt, quæ in cælo, & quæ in terra. Qui propter nos & propter no
ſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria uirgine, Homo
factus eſt, paſſus ſub Pontio Pilato, & ſepultus, tertia die reſurrexit. Aſcendit in cæ
los, ſedet ad dexteram patris, iterum uenturus in gloria iudicare uiuos & mortuos,
cuius regni nõ erit finis. Credimus in ſpiritum ſanctum dominum & uiuificatorem,
ex patre & filio procedentem, cum patre & filio adorandum & glorificandum, Qui
locutus eſt per prophetas. Vnam catholicam & apoſtolicam eccleſiam, Confitemur
unum baptiſmum in remiſſionem peccatorum. Expectamus reſurrectionem mortu
orum, & uitam futuri ſeculi. Amen.

Capitulum primum.

Poſt pacifica ergo huius ſanctæ fidei collationum ſtudia, illa ſe primum noſtris ſen
ſibus ſaluatoris cognitio cognoſcendam inuexit, quæ tanto corda omnium ardore
charitatis aſtrinxit, quanto ſe per eandem ipſa cognitio in conuentu generalis conci
lij prænoſcendam exiliuit. Etenim ſub qua pace uel ordine sereniſſimus Eringius
princeps regni conſcenderit culmen, regnandiq́; per ſacroſanctam unctionem ſuſ
ceperit poteſtatem, oſtenſa nobis ſcripturarum euidentia docet, in quibus & præce
al. Bambæ
ptio, & Vuambæ principis pœnitentiæ ſuſceptio noſcitur, & tranſlatus regni ho F
al. Bamba
nor in huius noſtri principis nomine deriuatur. Idem Vuamba dum ineuitabili ne
ceſſitudinis teneretur euentu, ſuſcepto religionis debito cultu, & uenerabili tonſu
ræ ſacræ ſignaculo, mox per ſcripturam definitionis ſuæ hunc inclytum dominum
noſtrum Eringium poſt ſe prælegit regnaturum, & ſacerdotali benedictione un
gendum. Vidimus enim & pariter patulo alternæ uiſionis intuitu prælucente
perſpeximus huius præmiſſi ordinis ſcripturas, id eſt, notitiam manu ſeniorum pa
latij roboratam, coram quibus antecedens princeps & religionis cultum, & tonſu
ræ ſacræ adeptus eſt uenerabile ſignum. Scripturam quoque definitionis ab eo
dem edictam, ubi glorioſum dominum noſtrum Eringium poſt ſe fieri regem exo
ptat. Aliam quoque informationem iam dicti uiri, in nomine honorabilis & ſan
ctiſſimi fratris noſtri Iuliani Toletanæ ſedis epiſcopi, ubi eum ſeparauit, pariter &
inſtruxit, ut cum omni diligentia iam dictum dominum noſtrum Eringium in re
gno ungere deberet, & omni diligentia unctionis ipſius celebritas fieret. In qua ſcri
al. Bambæ
ptura & ſubſcriptio nobis eiuſdem * Vuambæ principis claruit, & omnis euiden
tia confirmationis earundem ſcripturarum ſeſe manifeſte monſtrauit. Quibus
omnibus approbatis atque perlectis, dignum ſane noſtro cœtui uiſum eſt, ut præ
dictis definitionibus ſcripturarum, noſtrorum omnium confirmatio apponatur, ut
qui ante

qui ante tempora in occultis iudicijs præſcitus eſt regnaturus, nunc manifeſto in tempore generaliter omnium ſacerdotum habeatur definitionibus conſecratus. Et ideo ſoluta manus populi ab omni uinculo iuramenti, quæ prædicto uiro* Vuamba, dum regnum adhuc teneret, alligata eſt, hunc ſolum qui permanſit, sereniſſimum Eringium principem obſecutura, grata ſeruitutis famulatu ſequatur & libera, quem & diuinum iudicium in regno prælegit, & deceſſor princeps ſucceſſorem ſibi inſtituit, & quod *ſupereſt, quem totius populi amabilitas exquiſiuit. Vnde his præcognitis atque præſcitis, ſeruiendum eſt deo cæli, & prædicto principi noſtro Eringio regi, eique pia deuotione obſequendum & promptiſſima uoluntate agendum & enitendū, quicquid ei⁹ ſaluti proficiat, quicquid gentis ſuæ utilitatibus & patriæ conſuluerit. Vnde non erit iam deinceps ab anathematis ſententia alienus, aut diuinæ animaduerſionis ultione ſecurus, quiſquis contra ſalutem eius deinceps aut erexerit uocem, aut commouerit cædem, aut quamcunque exquiſierit lædendi ultionem. al. Bamba al. magis eſt al. plus eſt

Capitulum ſecundum.

Plerunque hi quibus miſeratio domini etiam uolentibus ſubuenit, beneficijs dei uidentur eſſe ingrati, & abuti gratia largitoris, qua bene uſi, poterant conſequi abſolutionem facinoris. Impugnant ſæpe, quod honorare debuerunt, & prophanis quæſtionibus, indultæ gratiæ munus à ſe reijciunt, quod ſummis uotis amplecti debuerunt. Etenim multos ſæpe aſpeximus, in ſalute poſitos, ultimum deſiderantes pœnitentiæ fructum: & rurſus, nimietate ægritudinis ita loquēdi & ſentiendi naturale perdidiſſe officium, ut nulla illis cura ſalutis ſuæ uideretur ineſſe, nullo etiam priſtinæ deuotionis noſcerentur deſiderio anhelare: quorum tamen caſibus fraternitas condolens, ita talium neceſſitates in fide ſuſceperit ſua, ut ultimum illis tribuatur uiaticum, ſcilicet, ne fine fructu pœnitentiæ uideantur tranſire è ſeculo. Quod ſi forſitan, reſpiciente domino, ſaluti priſtinæ reformentur, agunt cautionibus uanis & oppoſitionibus execrandis, qualiter à ſe tonſuræ uenerabile ſignum expellant, atque habitum religionis abijciant, imprudentiſſime aſſerentes, ideo ſe nullis regulis eccleſiaſticæ diſciplinæ ſub hoc uoto teneri, quia pœnitentiam nec ipſi petierunt, nec conſentientes acceperunt, quorum impudentia diuinæ bonitatis, quæ eos ad tam uenerabile ac fœcundi fruct⁹ uocauit ſacramentum, turpiter immemor, & obſtinata procacitas non aliquando diceret talia, ſi qualiter ad uitam per ſacroſancti lauacri gratiam ueniret, meminiſſet. Etenim paruulorum infantium uita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatem diſcernendi uel expetendi ſenſui aptior iudicetur, niſi ex ſponſione fidelium baptiſmi accipiant ſacramentum, nullo ſenſu, nulla etiam diſcretionis induſtria id appetere poſſunt. Vnde ſicut baptiſma, quod, neſcientibus paruulis, ſine ulla contentione in fide tantum proximorum accipitur, ita pœnitentiæ donum, quod neſcientibus illabitur, alijſque, impugnantia uiolationis hi, qui illud acceperint, obſeruabunt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc uiolauerit ſynodale inſtitutum, ut uere tranſgreſſor paternis regulis ferietur. Nec enim iſta ſtatuentes, ſacerdotes quoſque ut paſſim & licenter donum pœnitentiæ non pœnitentibus audeant prorogare, abſoluimus: ſed hos, qui qualibet ſorte pœnitentiam ſuſceperint, ne ulterius ad militare cingulum redeant, religamus. Sacerdotes tamen qui non* conſentiendo neque *pœnitentiæ, auſu temerario pœnitentiam dederint, neque ſe exhortatu eius qui pœnitentiam accipit, uel manuum indicijs, uel quibuſlibet alijs euidentibus ſignificationibus inuitatum fuiſſe probauerit, unius anni excommunicationis ſentētiæ ſubiacebit. al. cōſentiētē al. pœnitentē

Capitulum tertium.

Vidimus quoſdam & fleuimus, ex numero culpatorum receptos in gratiam principum, extorres extitiſſe à collegio ſacerdotum, quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principialis, in quo ſe ſolui licentius curat, ibi alios alligat: & quos in ſuam communionem uidetur ſuſcipere, à cōmunione & pace eccleſiæ uidetur ſeparare: ut qui

ut qui cum illo conueſcuntur, ſacerdotum communione ſola priuentur. Et ideo quia
remiſſio talium, qui contra legem, gentem uel patriam agunt, per definitiones cano-
num antiquorum poteſtate ſolum regia punitur, cui & peccaſſe noſcuntur, ab eis nul
la ſe deinceps abſtinebit ſacerdotum communio: ſed quos regia poteſtas aut in grati-
am benignitatis receperit, aut participes mēſæ ſuæ effecerit, hos etiam ſacerdotum &
populorum conuentus ſuſcipere in eccleſiaſticam communionem debebit, ut quod
principialis pietas habet acceptum, non à ſacerdotibus dei debet eſſe extraneum.

Capitulum quartum.

Maiorum inſtitutionibus auſu temerario contraire, & ſanctorum patrum decre-
ta conuellere, & ſuperiorum ſuorum effrenata libidine contra ſanctiſſimam apoſtoli
doctrinam ſanctionibus reniti, quid aliud eſt, quàm uinculum ſocietatis Chriſti ab-
rumpere, & uſurpatæ præſumptionis licentia ſtatum eccleſiæ diſſipare? Proſequente
igitur uenerabili & ſanctiſſimo uiro fratre noſtro Stephano Emeritēſis ſedis epiſco-
po, res nobis nouellæ præſumptionis uſurpatione ſeſe intulit pertractanda, tanto cō-
muni noſtro iudicio conuellenda, quanto & prauitatis auſu noſcitur perpetrata. Di-
xit enim, uiolentia principiali ſe impulſum fuiſſe, ut in monaſterio uillulæ, in qua ue
nerabile corpus ſanctiſſimi Pineuij confeſſoris debito quieſcit honore, nouam epiſco
palis honoris ordinationem efficeret. Et ideo ex indiſcreto & facilimo aſſenſu iniu-
al. Bamba ſtis *Vuambæ principis iuſſionibus parens, nouam & iniuſtam illic pontificalis ſedis
prælectionem induxit, ubi canonica conſtitutio id fieri omnimoda ratione refellit.
Prædictus idem uir proſtratus humi, medicamine noſtri præcepti & ſibi dari ueniam
petit, & quid potiſſimum fieri oporteat de perſona eius, qui illic ordinatus fuerat, no
ſtri oris ſententia decerni popoſcit. Sed quia ueraciter, immo communiter nouera-
mus, prædictum principem concilio leuitatis agentem non ſolum præcepiſſe, ut in
prædicto loco aliquis epiſcopus fieret, ſed etiam ita cum cōſuetis obſtinationibus de-
finiſſet, ut in ſuburbio Toletano in eccleſia Prætorienſi ſanctorum Petri & Pauli epi-
ſcopum ordinaret, necnon & in alijs uicis uel uillulis ſimiliter faceret, ideo pro tam
inſolēti huiuſmodi extirpationis licentia, quid de hac re habent inſtituta canonum, in
medium proferri præcipimus. Tunc hæc in ordine conſtituta, perlecta ſunt: In pri
Tit. 1, a mis ex epiſtola Pauli Tito diſcipulo, ut epiſcopos per ciuitates conſtituere debeat, p̄
al. 26. ſi capitula Sardicēſis cōcilij addantur Niceno concilio, ſicut in aliquibus exemplaribus reperitur cipiētis. Item ex concilio Niceno titulo *octauo, ubi inter cætera p̄cipitur, ut in ciuit
te una non uideantur duo epiſcopi eſſe. Item ex concilio Laodiceno, titulo quinqua
geſimoſeptimo, ubi dicit: Non oportet in uicis & in uillulis epiſcopos ordinari, & cæ
tera. Item ex concilio *Africæ ſecūdo, titulo quinto, ubi Felix epiſcopus Selemſelitā
nus dixit: Etiam ſi hoc placuit, ſanctitati ueſtræ inſinuo, ut diœceſes quæ nunquam h
al. Carthaginenſis ſecūdi buerunt epiſcopos, non habeant: & diœceſis quæ aliquādo habuit, habeat propriu
epiſcopū. Secundū autem hanc proſecutionem ſanctitatis ueſtræ, æſtimate quid fi
ri debeat. Genedius epiſcopus dixit: Si placet inſinuatio fratris & coepiſcopi noſtri F
al. Carthaginenſis tertij licis, ab omnibus confirmetur. Ab uniuerſis ep̄is dictū eſt, Placet. Itē ex cōcilio *Afr
cæ tertio, titulo quadrageſimoſecūdo, ubi dicit, ut non accipiat alterū ep̄m plebs, qu
in diœceſi ſemper ſubiacuit. Epigonius enim epiſcopus inter cætera ſic dixit: Hoc d
co, non debere rectorem accipere eam plebem, quæ in diœceſi ſemper ſubiacuit, n
unquam proprium epiſcopum habuit. Quapropter ſi uniuerſo ſanctiſſimo cœtui p
cet hoc, quod præfatus ſum, confirmetur. Aurelius epiſcopus dixit: Fratris & cōſac
dotis noſtri proſecutioni non obſiſto, ſed hoc me feciſſe, & facturum eſſe profiteo
Item ex concilio Sardicenſi capitulo ſexto, ubi inter cætera præcipitur: Licentia pa
ſim danda non eſt. Si enim ſubito aut uicus aliquis, aut modica ciuitas, cui ſatis eſt u
presbyter, uoluerit ſibi epiſcopum ordinari, ad hoc ut uileſcat nomen epiſcopi & au
toritas, non debent illi ex alia prouincia inuitati, facere epiſcopum, in quibus ante
non fuit. Item de ſententia eorum qui huiuſmodi ordinationes faciunt, uel de his q
contra hæc inſtituta canonum ordinantur, ex concilio Tauritano, titulo ſecundo u
dit

dicit: Geſtorum quoꝗ ſeriem conſcribi placuit ad perpetem diſciplinam, quod circa Octauum, Vrſionem, Remigium ac Triferium epiſcopos ſynodus ſancta decreuit, qui in uſurpationem quandam de ordinatione ſacerdotum ad inuidiam uocabantur, quod ita his uidetur indultum, ut de cætero hac autoritate cõmoniti, nihil uſurpare conentur, ſi quidem ſe ab hac cauſa tali excuſatione defenderint, qua dicerent ſe non eſſe prius conuentos. Proinde iudicauit ſynodus, ut ſi quis ex hoc fecerit contra inſtituta maiorum, ſciat is, qui ordinatus fuerit, *ſacerdotis ſe honore priuandum: & ille, qui ordinauerit, autoritatem ſe in ordinationibus uel in concilijs minime retenturum. Non ſolum autem circa *memoratum epiſcopum hæc ſententia præualebit, ſed & circa omnes ſimili errore deceptos, qui ordinationes huiuſmodi perpetrarunt. His ergo fortiſſimis regulis effectum prij operis opponentes, in communi definitione elegimus, ut in loco uillulæ ſupradictæ deinceps ſedes epiſcopalis non remaneat, neque epiſcopus illic ultra conſtituendus exiſtat. Hic tamen Conuildus, qui contra maiorum decreta illic uidetur inſtitutus fuiſſe epiſcopus, nullis canonum erit ad condemnationē ſuis ſententijs ulciſcendus: quia non ambitione, ſed principis impulſione conſtitit ordinatus. Et ideo hoc illi remedium humilitatis concedimus, ut in ſedem aliam decedentis cuiuſlibet epiſcopi transferatur: & prædictus locus ſub monaſtica deinceps inſtitutione manſurus, non epiſcopali ultra priuilegio fretus, ſed ſub regimine abbatis (ſicut hucuſque fuit) erit modis omnibus mancipandus. Iam uero de cætero generale *ponentes edictum, Si quis contra hæc canonum interdicta uenire conatus fuerit, ut in locis illis ſe epiſcopum eligat fieri, ubi epiſcopus nunquam fuit, anathema ſit in conſpectu dei omnipotentis. Et inſuper tam ordinator quàm ordinatus, gradum ſui ordinis perdat: quia nõ ſolum antiquorum patrum decreta, ſed apoſtolica auſus eſt conuellere inſtituta.

al. ſacerdotij

al. memoratos epiſcopos

al. ponamus

Capitulum quintum.

Relatum nobis eſt, quoſdam de ſacerdotibus non tot uicibus communionis ſanctæ gratiam ſumere, quot ſacrificia in una die uidentur offerre: ſed in uno die, ſi plurima per ſe deo offerant ſacrificia, in omnibus ſe oblationibus à communione ſuſpendunt, & in ſola tantum extrema ſacrificij oblatione communionis ſanctæ gratiam ſumunt, quaſi non ſit toties illis uero & ſingulari ſacrificio participandum, quoties corporis & ſanguinis domini noſtri Ieſu Chriſti immolatio facta conſtiterit. Nam ecce Apoſtolus dicit: Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris? Certum eſt, quod hi qui ſacrificantes non edunt, rei ſunt *dominicis ſacramentis. Quicunque ergo ſacerdotum deinceps, diuino altario ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe à communione ſuſpenderit, ab ipſa qua ſe indecēter priuauit, gratia communionis anno uno repulſum ſe nouerit. Nam quale erit illud ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe cognoſcitur? Ergo modis omnibus eſt tenendum, ut quotieſcunque ſacrificans corpus & ſanguinem Ieſu Chriſti domini noſtri in altario immolat, toties perceptionis corporis & ſanguinis Chriſti ſe participem præbeat.

De cõſec. diſt. 2. Relatũ eſt nobis quoſ.

1. Cor. 10. c

al. dominici ſacramenti

Capitulum ſextum.

Illud quoꝗ collatione mutua decernendũ nobis occurrit, quod in quibuſdã ciuitatibus, decedentibus epiſcopis pprijs, dum differtur diu ordinatio ſucceſſoris, non minima creatur officiorum diuinorum offenſio, dum tractu terrarum commeantium impeditur celeritas nunciorum, quo aut nõ queat regis auribus decedentis pſulis tranſitus innoteſci, aut de ſucceſſore morientis epi libera principis electio pſtolari. Naſcitur ſæpe & noſtro ordini de relatiõe taliũ difficultas, & regiæ poteſtati dũ cõſultũ noſtrũ ſubrogãdis põtificibus ſuſtinet, *iniurioſa neceſſitas. Vnde placuit oĩbus põtificibus Hiſpaniæ atꝗ Galliciæ, ſaluo priuilegio uniuſcuiuſꝗ puinciæ, ut licitũ maneat deinceps Toletano põtifici, quoſcũꝗ regalis ptãs elegerit, & iã dicti Toletani põtificis iu-

Diſt. 63. Cum longe latéq;

al. innumeroſa

dicium

dicium dignos eſſe probauerit, in quibuſlibet prouincijs & in præcedentium ſedibus D
pficere præſules, & decedētibus epiſcopis eligere ſucceſſores, ſic tamen, ut quiſquis
ille fuerit ordinatus, poſt ordinationis ſuæ tempus infra trium menſium ſpatium p-
prij metropolitani præſentiam uiſurus accedat, qualiter eius autoritate uel diſcipli-
na inſtructus, condigne ſuſceptæ ſedis gubernacula teneat. Quod ſi per deſidiam aut
neglectum quilibet conſtituti temporis metas exceſſerit, quibus nequeat metropoli-
tani ſui obtutibus præſentari, excommunicatum ſe per omnia nouerit, excepto, ſi re-
gia iuſſione impeditum ſe eſſe probauerit. Hanc quoque definitiōis formulam ſicut de
epiſcopis, ita de cæteris eccleſiarum rectoribus placuit obſeruandam.

Capitulum ſeptimum.

Omnis diſciplina ſic ſubiectos debet arguere, ut ſpem ueniæ non uideatur aufer-
re, nec funditus curuationis indicere iugum, ſed temperantiæ ſemper adhibere con-
*editam ſultū. Et ideo quia legem illam à domino Vuambano principe *edictam, quæ de p-
ditione eſt annotata, huius principis noſtri domini Eringij manſuetudo temperare
diſpoſuit. ideo annuente nobis glorioſo & religioſiſſimo Eringio principe noſtro, ne-
ceſſarie hoc ſanctum concilium definiuit, ut hi, qui per ſuperiorem legem teſtifican-
di dignitatem perdiderint, recepto teſtimonio priſtinæ dignitatis, cauſas exequi poſ- E
ſint debitæ actionis, æqualiter nobilitatis ſolidæ titulum reportantes; & quæque de
præteritis legitime teſtificari uoluerint, licentiæ obtineant uotum, & iudicibus nul-
lis prohibentibus arceantur, hoc uidelicet adijcientes, ut ſi quid in præteritis teſtifi-
cari uoluerint, ſi pro ſola huius rei infamatione reiecti ſunt, teſtimonio ſuo nuper
al. poterant conquirant, quod in præteritis conquirere * potuerant: tantum ſi illo tempore quo
in præteritis ad teſtimonium dicendum uocati ſunt, & ſupradictæ legis inſtitutioni-
al. triennii bus reprobati, & aliam criminis notam eos tunc non habuiſſe, patuerit, aut tricenni-
um tunc effluxiſſe, cum ad teſtimonium fuerant prolati, hi qui eos reprobauerant, ma
nifeſte conuicerint.

Capitulum octauum

32. q. 5. Præceptum domini eſt. Et in dec. Iuo li. 7. Mat. 5. e

Præceptum domini eſt, ut excepta cauſa fornicationis, uxor à uiro dimitti non de-
beat. Et ideo quicunque citra culpam criminis ſupradicti uxorem ſuam quacunque oc
caſione dimiſerit, quia *quod deus iunxit, ille ſeparare diſpoſuit, tamdiu ab eccleſiaſti
al. quos ca communione priuatus, & à cœtu omnium Chriſtianorum maneat * alienatus, quan-
al. alienus diu ſocietatem relictæ coniugis ſynceriter amplectatur & foueat. Ita tamen, ut qui
iam admoniti à ſacerdote ſemel, bis, terque, ut corrigerentur, ad thorum ſuæ coniugis
noluerint redire, ipſi ſe ſuis meritis & à palatinæ dignitatis officio ſeparabunt, & in- F
ſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quandiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt, quia
al. cingulo carnem ſuam diſſidij *iugulo tradiderunt.

Capitulum nonum.

De Iudæorum autem execranda perfidia, diſcretis titulorum ſententijs editas no
uiter à glorioſo principe leges uigilanti ſenſuum intentione perlegimus, diſtricto
etiam grauitatis pondere earum inſtituta probauimus. Proinde quæ debitæ rati-
onis iudicio editæ, ſynodali dignatione probatæ ſunt, irreuocabili deinceps iudi-
ciorum ordine, pro eorum exceſſibus tenebuntur, id eſt, leges quæ de commemora-
tione priſcarum cæremoniarum & Iudæorum tranſgreſſionibus promulgatæ ſunt,
atque de nouella confirmatione earum. Item de blaſpematoribus ſanctæ Trinitatis.
Item, ne Iudæi aut ſe aut filios ſuos uel famulos à baptiſmi gratia ſubtrahant. Item,
ne Iudæi more ſuo celebrent Paſcha, uel carnis circunciſiones exerceant, ac ne Chri-
ſtianum quenquam à fide CHRISTI dimoueant. Item, ne Iudæi ſabbata cæteraſque
feſtiuitates ritus ſui celebrare præſumant. Item, ut omnis Iudæus diebus domini-
cis & in prænotatis diebus ab opere ceſſet. Item, ne Iudæi more ſuo dijudicent
eſcas. Item, ne Iudæi ex propinquitate ſui ſanguinis connubia ducant, & ut ſine be-
nedictione ſacerdotis nubere non audeant. Item, ne Iudæi religioni noſtræ in-
ſultantes,

A ſultantes,ſectam ſuam defendere audeant:nec à fide refugientes alibi ſe tranſducant. Et ne quilibet refugientes eos ſuſcipiat. Item ne Chriſtianus à Iudæis quodcunq; muneris contra fidem Chriſti accipiat. Item,ne Iudæi libros legere audeant,quos Chriſtiana fides repudiat. Item, ne Iudæis mancipia deſeruiat uel adhæreant Chriſtiana. Item,ſi Iudæus ſe Chriſtianum eſſe teſtetur, & ob hoc non uelit à ſe reijcere mancipium Chriſtianum. Item,profeſſio Iudæorum, quomodo unuſquiſq; ad fidem ueniens,indiculum profeſſionis ſuæ conſcribere debeat. Item,conditiones Iudæorum,quas iurare debeant hi,qui ex eis ad fidem uenientes,profeſſiones ſuas dederint. Item de Chriſtianis mancipijs Iudæorum,quæ ſe non prodiderint Chriſtiana,ſiue de publicatoribus eorum. Item,ne Iudæi à quolibet poteſtate accepta extra regiam ordinationem Chriſtianum quenque impetere,plectere, uel diſtringere audeant. Item,ut ſi Iudæorum ſerui,necdum adhuc cõuerſi,ad Chriſti gratiam conuolauerint,libertati donentur. Item,ne Iudæi adminiſtratorio uſu in ordinem uilicorum atq; actorum Chriſtianam familiam redigere audeant,& de damnis eorum qui talia ordinanda iniunxerint. Item,Iudæus ex alijs prouincijs uel territorijs ad regis noſtri ditionem pertinentibus ueniens,epiſcopo loci uel ſacerdoti ſe præſentare non differat, ut ſciat quid eum in toto obſeruare conueniat. Itẽ,ut concurſus Iudæo-Diſt. 54. Et ſi Iudęorũ ſerui

B rum diebus inſtitutis ad epiſcopum fieri debeant. Item,ut quicunq; Iudæum ſecũ aſſequentem habuerit,expetente ſacerdote,eum apud ſe retinere non audeat. Item, ut cura omnis diſtringendi Iudæos ſolis ſacerdotibus debeatur. Item,de damnis ſacerdotum uel iudicum,qui Iudæis inſtituta legum adimplere diſtulerint. Item, ne iudices quicquam de perfidorum exceſſibus extra ſacerdotum conniuentiam,iudicare præſumant. Item,ut epiſcopi tunc immunes habeantur à damnis, cum eorũ preſbyteros ad ea quæ ipſi non correxerint, remiſerint corrigenda. Itẽ,de ſeruata principibus miſerendi poteſtate in his,qui conuerſi ad fidem Chriſti ueraciter fuerint. Item,ut epiſcopi omnes Iudæis ad ſe pertinentibus,libellum de ſuis editum erroribus tradant,& ut profeſſiones eorum uel conditiões in ſcrinijs eccleſiæ condãt.Quantum omnium legum promulgatio grauida,ſicut ſynodali iudicio cõprobata,ita generali omnium noſtrorum definitione,in eorum erit deinceps exceſſus exercenda.

Capitulum decimum.

Pro his qui quolibet metu uel terrore eccleſiam appetunt, conſentiente pariter glorioſiſſimo domino noſtro Eringio rege, hoc ſanctum concilium definiuit, ut nullus audeat confugientes ad eccleſiam uel reſidentes,inde ui abſtrahere, aut quodcunque nocibilitatis uel damni ſeu ſpolij reſidentibus in loco ſancto inferre,ſed eſſe potius his ipſis,qui eccleſiam petunt, per omnia licitum, in triginta paſſus ab eccleſiæ ianuis progredi. In quibus triginta paſſibus uniuſcuiuſq; eccleſiæ in toto circuitu reuerentia defendatur,ſic tamen,ut hi qui ad eam confugiunt,in extraneis uel longe ſeparatis ab eccleſia domibus,nullo modo abſcedant,ſed in hoc triginta paſſuum numero abſque domorum extranearum receptaculo progredientes, aditum obtinebunt, ut ad requiſitæ naturæ uſum debitis exeant locis. Et nullo teneantur euentu neceſſitudinis,qui dominicis ſe defendendos commiſerint clauſtris. Si quis autem hoc decretum tentauerit uiolare,& eccleſiaſticæ excommunicationi ſubiaceat,& ſeueritatis regiæ feriatur ſententia. Ipſos tamen,qui ad eccleſiam confugium fecerint,ſi iuxta priſcorum canonum inſtituta hi qui eos repetunt, ſacramenta reddiderint, & ſacerdos eccleſiæ ipſius ab eccleſiæ non abſtraxerit foribus, aut fuga talium ſi euenerit, ſacerdoti quærenda eſt,aut damnorum ſententia ſecũdum electionẽ principis, huiuſmodi ſacerdotibus irroganda.

17.q.4. Diffiniuit ſanctũ concilium

Et in dec. Iud lib. 2.

C

al. accedant

al. aſcendant

Capitulum undecimum.

Præcepta domini ſunt,dicentis:Non facies tibi ſculptile, neq; omnem ſimilitudinem,quæ eſt in cælo deſuper,& quæ in terra deorſum, nec eorum quæ ſunt in aquis ſub Exod. 20.

Exodi 22.c Deutero.17.a ſub terra, nec adorabis ea, neq; coles. Item, qui immolat dijs, occidetur, præterquam domino ſoli. Item, uir aut mulier qui faciũt malum ante conſpectum domini dei ſui, & tranſgrediuntur pactum illius, ut uadant, & ſeruiant dijs alienis, & adorent eos, uel ſolem & lunam & omnem militiam cæli, quæ non præcepi, & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensq; inquiſieris diligenter, & uerum eſſe reppereris, & abominatio facta eſt in Iſrael, educes uirum ac mulierem, qui rem ſceleratiſſimam perpetrauerunt ad portas ciuitatis, & lapidibus obruentur. Præcepta domini hæc non in ultione, ſed in terrore delinquentium apponentes, non mortis ſententiam promulgamus, ſed cultores idolorum, ueneratores lapidum, accenſores facularum, & excultores fontium admonemus, ut agnoſcant quod ipſi ſpontaneæ ſe morti ſubijciunt, qui diabolo ſacrificare uidentur. Mortis enim nomine diabolus appellatur, ſicut de eo Apoc.6.b ſcriptũ eſt: Et erat illi nomẽ mors. Ac proinde omne ſacrilegiũ idololatriæ, uel quicquid illud eſt contra ſanctam fidem, in quo inſipientes homines captiuati, diabolicis culturis inſeruiunt, ſacerdotis uel iudicis inſtantia inuentum, ut ſacrilegia eradantur, & exterminata truncentur. Eos uero qui ad talem errorem accurrunt, & uerberibus coerceant, & onuſtos ferro dominis ſuis tradant, ſi tamen domini eorum per iuriſiurandi atteſtationem promittant, ſe eos tam ſolicite cuſtodire, ut ultra eis non liceat tale nefas committere. Quod ſi domini eorum nolint huiuſmodi reos in fide ſua ſuſcipere, tunc ab eis à quibus coerciti ſunt, regijs aſpectibus præſententur, ut princeps autoritatem ac liberam de talibus dominandi poteſtatem obtineat. Domini tamen eorum, qui nunciatos ſibi talium ſeruorum errores ulciſci noluerint, & excommunicationis ſententiam perferant, & iura ſerui illius quem coercere noluerint, ſe amiſiſſe cognoſcant. Quod ſi ingenuorum perſonæ his erroribus fuerint implicatæ, & perpetua excommunicationis ſententia feriatur, & arctiori exilio ulciſcantur.

Capitulum duodecimum.

Placuit huic ſancto concilio, ut iuxta priorum epiſcoporum ſingularum prouinciarum canonum inſtituta, annis ſingulis in una quaque prouincia Calendis Nouembris concilium celebraturi conueniant. Quiſquis autem in prædictis Calendis Nouẽbris pro celebratiõe ſynodi uenire diſtulerit, excõmunicatiõi debitæ ſubiacebit.

Capitulum decimumtertium.

Præmiſſis his omnibus ſynodalibus geſtis, quæ honeſto decretorum fine compleuimus, perpetuum his robur per manuum noſtrarum ſubſcriptionem annectimus, dantes pro his gloriam & honorem immortali deo & domino noſtro, quo inſpirante, & determinationis noſtræ ſententia uiguit, & probitas cauſarum honeſto ſe fine compleuit. Vnde ſanctæ trinitatis poſcimus inenarrabile nomen, & glorioſam ineffabilis potentiæ maieſtatem, ut det amatori CHRISTI ſereniſſimo domino noſtro atque amantiſſimo Eringio principi, cuius iuſſu ad hunc meruimus aduocari aduentum, imperare clementer, regnare feliciter, habere de clementia fructum, obtinere de iuſtitia præmium, de pietate trophæum, quo & hic inuictus uictor hoſtium ſemper appareat, & poſt diuturna huius ſeculi curricula, ad regnum æternum cum ſuis omnibus coronandus perueniat, præſtante deo & ſaluatore IESV CHRISTO domino noſtro, qui cum patre & ſpirituſancto in trinitate uiuit & regnat deus in ſecula ſeculorum, Amen.

CONSVMMATVM EST HOC SANCTVM concilium, die octaua Calendarum Februariarum, anno feliciter primo ſereniſſimi domini noſtri Eringij regis.

Subſcriptio epiſcoporum.

al. Hiſpalen. IVLIANVS dei gratia Spalenſis eccleſiæ ſedis epiſcopus, hæc ſynodica inſtituta à nobis edita ſubſcripſi. Ego Iulius indignus urbis regiæ Toletanæ ſedis epiſcopus, hæc ſynodica à nobis inſtituta ſubſcripſi. Ego Liuba indignus Bra-

A carenſis ſedis epiſcopus,hæc ſynodica à nobis inſtituta edita ſubſcripſi. Ego Stephanus ſanctæ Emeritenſis eccleſiæ epiſcopus, hæc ſynodica à nobis inſtituta edita ſubſcripſi. Affalius dei miſeratione Auelenſis eccleſiæ epiſcopus, hæc ſynodica à nobis inſtituta edita ſubſcripſi. In Chriſti nomine Leander Ilicitanæ & *Iotanæ epiſcopus, hæc ſynodica à nobis inſtituta edita ſubſcripſi. In Chriſti nomine Palinatius Vrcitanæ eccleſiæ epiſcopus,hæc ſynodica inſtituta à nobis ſubſcripſi. Concordius Palantinæ ſedis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi. Riccila Accitanæ eccleſiæ epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Sinpernus Ergauicenſis epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi. Spera in deo Tullicenſis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Geta Ilipenſis eccleſiæ epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi. Memorius *Egobinenſis eccleſiæ epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi. Tructimundus*Elborenſis epiſcopus,ſubſcripſi.Iſidorus* Sitalenſis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi. Gendentius Valentienſis epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi. Deodatus* Segouienſis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Gentinus Tudenſis epiſcopus,ſubſcripſi. Froaricus Portugalienſis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi. Felix Irienſis eccleſiæ epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Antoninus Baſtinæ eccleſiæ epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi. Proculus *Iugaſtrenſis eccleſiæ epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Atala Caurienſis eccleſiæ epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi. Separatus *Veſcienſis eccleſiæ epiſcopus, ſimiliter ſubſcripſi. B Prouidentius Salamātinenſis epſ eccleſiæ,ſimiliter ſubſcripſi.Argibado*Eliberitanæ epiſcopus eccleſiæ, ſimiliter ſubſcripſi. Siſebado Tuccitanæ eccleſiæ ſedis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Ella Segobricenſis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Sebarianus Nouienſis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Ioannes Pacenſis epiſcopus,ſimiliter ſubſcripſi.Teudulfus Aſtigitanæ epiſcopus,ſubſcripſi.Samuel,Gundulfus, Euſraſius,Terdoratus,Bateradus,abbates ſubſcripſerunt.Annibonius presbyter, tenēs uicem domini noſtri Subdemeri eccleſiæ Complutenſis epiſcopi,ſubſcripſi. Seſulfus hæc inſtituta quibus interfui, annuens ſubſcripſi. Reccaredus ſimiliter ſubſcripſi.Vuitiza ſimiliter ſubſcripſi.Vuimars ſimiliter ſubſcripſi.Theuditēdila ſimiliter ſubſcripſi.Oſtulfus ſimiliter ſubſcripſi.Salimuri⁹ ſimiliter ſubſcripſi. Theudefridus ſimiliter ſubſcripſi. Hildigiſus ſimiliter ſubſcripſi. Vitulus ſimiliter ſubſcripſi.Edila ſimiliter ſubſcripſi.Adeluibus ſimiliter ſubſcripſi.Attulfus ſimiliter ſubſcripſi.

al.Iditanis. al.Egoſen. al.Sitianen. uel Sitien. al.Segobien. al.Iubien. al.Iuncarien. uel Intercatien. al.Ipagren. al.Vecen. al.Viſen. al.Illiberitans

Quibus omnibus ſynodalibus geſtis decretis atque peractis,& debitam reuerentiam honoris impendimus,& patulum autoritatis noſtræ uigorem his innectere properamus.Ideo'que præmiſſas has conſtitutiones ſynodicas à præſenti die uel tempore,id eſt,ab octauo Calendas Februarij,Anno primo regni noſtri, nullus audeat contemnere,nullus etiam præterire, nemo earundem conſtitutionum audeat iura conuellere, nullus temerator hæc decreta ſubuertere.Nemo illicitator uel contemptor, uigorem his inſtitutionibus ſubtrahat,ſed generaliter per cunctas regni noſtri prouincias hæc canonum inſtituta noſtræ gloriæ temporibus acta, & autoritatis debitæ faſtigio præpollebunt,& inuiolabili tenore iudiciorum habebuntur. C Si quis autem hæc inſtituta contemnat, contemptorum ſe nouerit damnari ſententia, id eſt, ut iuxta uoluntatem noſtræ gloriæ & excommunicatus à cœtu noſtro reſiliat,& inſuper partem decimam facultatis ſuæ fiſci partibus ſociandam, amittat. Quod ſi nihil habuerit facultatis, unde prædictam compoſitionem exoluere poſſit, abſque alia infamia ſui, quinquaginta oportebit eum ictibus uerberari, ut ſemper infamis permaneat.Edita lex in confirmatione concilij Toletani, ſub die octauo Calendas Februarij,anno feliciter primo regni gloriæ noſtræ. In nomine domini Flauius Eringius rex hoc legis noſtræ edictum in confirmatione huius concilij promulgatum, ſubſcripſi.

Explicit concilium Toletanum duodecimum.

CONCILIVM TO- D
LETANVM DECIMVMTERTIVM,
actum anno quarto Eringij regis.

ILLIBATAE charitatis inſtinctu alternis uiſi
onum obtutibus redditi, & in unum cœtum fa-
ctore deo pariter aggregati, in eccleſia uidelicet
ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, anno re-
gni quarto ſereniſſimi Eringij principis, ſub die
ſecũdo nonas Nouembris, era D CC. XXI. cum
unuſquiſq; noſtrum debitis locaretur in ſedibꝰ,
affuit idem princeps, pleno fidei ardore ſubnixꝰ,
& humilitatis gratia decoratus, qui ſynodo deli-
berationis ſuæ uota commẽdans, & ut pro ſe de
um inſtantiſſime deprecaretur, expoſtulans, hoc
præſertim eſt allocutus ſufficienti exhortatione
concilium, ut eccleſiaſticæ diſciplinæ quæ cõgru E
unt, & corrigendis moribus quæ conueniunt, tractatus noſtri euidentia ſanciretur.
Deinde religioſis uotis ſuæ clementiæ, quibus ſubueniendum miſeris definiuit, ſyn-
odali conuentu confirmanda commiſit, offerens uidelicet ſacris põtificibus tomum,
obſecrans pariter & conteſtans, ut quicquid illic uenuſtioris eſſet calami reſperſione
congeſtum, ſynodalis potentiæ conderetur ordine titulorum. Tunc nos pro ſuſce-
pto à principe tomo gloriam dedimus deo, & eidem principi benediximus glorio-
ſo. Idem tamen princeps poſtquam uotorum ſuorum actionem peregit, à conuen-
tu concilij gratioſus exiuit. Tunc poſt præſentiæ principialis abſceſſum, hoc in tomi
ipſius allegatione reperimus exaratum.

IN NOMINE domini, Flauius Eringius rex, ſanctiſſimis patribus in hac ſan-
cta ſynodo reſidentibus: Ecce ſanctiſſimi religioſa pietate excolendi pontifices,
& diuini cultus inſtantiſſimi ſectatores, coram cœtus ueſtri reuerentia humilis de-
uotuſq; proſternor, recliuis aſſiſto, promptus aſtipulor, primum de conuentus ueſtri
aggregatione patri luminum gratiarum copiam ſoluens, deinde uotorum meorum
ſtudia ueſtris iudicijs dirimenda committens. Nec enim fas eſt, quenquam etiam ſi
nondum ſit opus, ſine collegio agere, cum multa permiſit deus bona cum cõſilio bo
norum egiſſe. Vnde ut breui exhortatione perorem, uota mea quibus remedia pie- F
tatum exercere delector, ſenſibus paternitatis ueſtræ agnoſcenda innuo. Quæ tamen
ne obliuione quadam memoriam fugiant, & relationi propriæ curarum intercape-
do ſubducat, in huius tomi complicatiõe accipite annotata. Illud primum uolẽti mi-
hi miſeris parcere, conuenit intimare, quod diuulſam per tyrãnidem noſtri corporis
partem in ſocietatis noſtræ gremium conamur reducere. Etenim retroactis diuæ me
moriæ præceſſoris noſtri Vuambæ regis temporibus, quæ in prophanatoribus pa-
triæ, qui cum Paulo quondam tyrannidem aſſumpſerunt, illata eſt ſententia ultio-
num, qui per iudicij uniuerſalis edictum amiſerunt teſtimonium, rebuſq; proprijs
caruerunt, quæ cuncta ueſtræ ſanctitudini nota ſunt, quos tamen & in collegio ſoci
etatis noſtræ recipere, & rebus quibus fas fuerit, deuouimus deueſtire. Nam & de
accuſatis modum uolumus ponere iuſtiſſimæ perquiſitionis, quo ſiue de religioſis, ſi-
ue de laicis quiſq̃ accuſatiõis cuiuſq̃ ſtudio fuerit propulſatus, nõ occultis fraudibus
uel uiolentijs comprimatur, nec clam ad profeſſionem uiolenter arceatur, ſed in cõ-
muni oĩm examine iudicetur, quo ſecundũ publicæ profeſſiõis ſuæ tenorẽ, aut offen
ſibilis debitas damnationis pœnas excipiat, aut innocens, ex iudicio om̃ium compro-
batus, clareſcat. Nam quid iam de tributorum fiſcalium exactionibus referam, quo
rũ redhibitiones tãtis debitoꝝ cumulis increuerũt, ut exigi penitus iubeantur, & ſta
tus

A tus ſubruatur funditus populorum, & fragmine colliſionis eorum ultimum terræ ſentiat propriæ prolapſionis excidium? Vnde talibus non ſolum priuatis, ſed etiam fiſcalibus ſeruis remedia pietatis præoptans noſtra gloria affluenter impendere, ut omnes tributorum exactiones, quæ apud illos de retroactis temporibus adiacent, uſque ad primum annum manſuetudo noſtra illis remittendas laxauit, & ſtylo propriæ autoritatis ſacroſancto cœtui ueſtro relegendas elegit. Illud quoque adijciẽs loquar, quod uotis noſtris horribile & animis execrabile eſt ſemper. Ignobilitatis conditio libertorum uel ſeruorum & adæquata gentis noſtræ ſtatum degenerat. Ob quã rem hoc noſtræ gloriæ animis placet, ut exceptis fiſcalibus ſeruis uel libertis, abraſa deinceps huius malæ præſumptionis licentia, nullus qui ex ſeruitute quorumlibet ſeruus ſit uel libertus, ad palatina officia tranſeat. Quod ſi fecerit, illic ſeruiturum proculdubio recludendum ſe nouerit, quo aut conditionis propriæ originem ſumpſit, aut libertatis titulum reportauit. His uotorum meorum inſinuationibus allegatis, quæſo, ut fortia paternitatis ueſtræ adiutoria prærogetis. Luce enim clarius conſtat, quod aggregatio ſacroſancta pontificum, quicquid cenſuerit obſeruandum, per ſancti ſpiritus donum, omnino eſt ad æternitatem præfixum. Et ideo uniuerſitatem paternitatis ueſtræ ſublimiumque uirorum nobilitatem, qui ex aulæ regalis officio in hac ſancta ſynodo nobiſcum ſeſſuri prælecti ſunt, obteſtor pariter & coniuro, atque per ineffabile illud ſacramentum conuenio, ut quiſquis in medio ueſtri ſe iudicandũ uel retractandum inuexerit, tam quæ per nos dicta, quàm etiam cætera quæ ueſtris auditibus ſe ingeſſerint audienda, communi uigore iuſtitiæ & temperamento miſericordiæ dirimere procuretis, quo cum omni reuerentia patrum præcedentium regulis ſubditi, totius unanimitatis ueſtræ ſentẽtia non aliunde quàm ex ueritatis fonte procedat. Sicque & his quæ præmiſſa ſunt, ſolidum deliberationis ſtylum promptiſſime apponatis, & reliqua adhuc quæ neceſſaria ſunt, in peragendis eccleſiaſticæ regulæ diſciplinis, & dirimenda tractetis, & dirempta religioſioribus diligenter conſcribatis, qualiter dum doctrinam diſpergitis ſalutarem in populis, CHRISTVM dominum in cumulando iuſtitiæ fructu capiatis, ut uobis prædicantibus & implentibus, & quæ diuinis oculis complaceant, & quæ nobis proficiant, ſemper agere ualeamus. Sit utriſque parentibus in hoc ſeculo de lucro animarum ineffabile gaudium, & in futuro de peruentione æternitatis præmium inconuulſum. Datum ſub die quinto nonas Nouembris, anno feliciter quarto regni gloriæ noſtræ in dei nomine Toleto. Perlecto ergo coram cunctis Tomi neceſſariæ inſtitutionis exorſu, prius de fide ſanctæ trinitatis ſermocinationis noſtræ cœpit eſſe principium, profitentes pariter & credentes ea, quæ de hac ſancta trinitate & euangelia tradunt, & apoſtolorum ſanctiones inſtituunt, ſicut Nicena ſynodus hoc pietatis ſacramentum expoſuit, ſicut Conſtantinopolitana definitio ſanxit, uel primi Epheſini cœtus atque Chalcedonenſis euidens doctrina conſtituit, iuxta quod etiam ſacroſancti ſymboli elucubrata profeſſio claret, quæ in miſſarum ſolennitatibus patula cunctorum acclamatur fidelium uoce.

al. in ſeruitio
al. in ſeruum

B

C

FIDES NICENI CONCILII.

CRedimus in unum deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, uiſibilium omnium & inuiſibilium conditorem. Et in unum dominum Ieſum Chriſtum, filium dei unigenitum, ex patre natum ante omnia ſecula, deum ex deo, lumen ex lumine, deum uerum ex deo uero, natum, nõ factum, homouſion patri, hoc eſt, eiuſdem cum patre ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt, quæ in cælo & quæ in terra. Qui propter nos & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria uirgine. Homo factus, paſſus eſt ſub Pontio Pilato, ſepultus, tertia die reſurrexit. Aſcendit in cælos, ſedet ad dexteram patris, iterum uenturus in gloria iudicare uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus in ſpiritũ ſanctum dominũ & uiuificatorem, ex patre & filio procedentem, cum patre adorandũ & glorifican-

rificandum. Qui locutus eſt per prophetas. Vnam catholicam atq; apoſtolicam eccle D
ſiam, Confitemur unum baptiſma in remiſſionem peccatorum, Expectamus reſur-
rectionem mortuorum, & uitam futuri ſeculi. Amen.

POſt huius ſanctæ fidei diſpoſitam ſcripturam, quaſi ſuper ſolidiſſimam petram, cæterorum ſequentium conſtruximus fabricam, ut firmitate inconuulſibili durent, quæ ſuper fundamentum ueræ fidei fuerint perenne conſtructa. Vnde & has omnium in commune ſententias, quas principis hortatu conſtruendas accepimus, cõmuni uoto edidimus, has etiã æterno reuerẽtiæ uigore obſeruãdas fore cẽſemus.

Concilij Toletani decimitertij finis.

DECRETVM GREGORII PAPAE II.

Ex libro pontificali.

GREGORIVS natione Romanus, ex patre Marcello, ſedit annos ſexdecim, menſes nouẽ, dies undecim. Fuit autem temporibus Anaſtaſii, Theodoſii, Leonis, atq; Conſtantini Auguſtorum. Hic E à parua ætate in patriarchio nutritus, ſub ſanctæ memoriæ domino Sergio ſubdiaconus atqueſa cellarius factus, bibliothecæ curam ſuſcepit; deinde ad diaconatus ordinem prouectus eſt, & cũ uiro ſancto Conſtantino pontifice ad regiam profectus eſt urbem, atq; à Iuſtiniano principe inquiſitus de quibuſdam capitulis, optima reſponſione unamquanq; ſoluit quæſtionem. Erat enĩ uir caſtus, diuina ſcriptura eruditus, facundus loquela, & conſtans animo, eccleſiaſticorum dogmatum defenſor, & contrariorum fortiſſimus impugnator. Hic in exordio pontificatus ſui calcarias decoqui iuſſit, & à porticu ſancti Laurentij inchoans, huius ciuitatis muros reſtaurare decreuerat; & aliquã partem faciens, emergentibus incõgruis uarijsq; tumultibus, præpeditus eſt. Huius temporibus Ioannes Conſtantinopolitanus antiſtes ſynodicam miſit, atq; ad eum reſcriptis idem uſus eſt pontifex. Hic maximam partem baſilicæ beati Petri al. Pauli apoſtoli, quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus cooperuit, & altare à nouo refecit, & cyborium argenteum, quod fuerat ruina quaſſatum, reſtituit. Sancti Laurentij pariter eccleſiam foras muros ſitam, quæ trabibus confractis, ruinæ iam erat uicina, F reparauit, atq; aquam fiſtulis compaginatis poſt multum tempus in eandem eccleſiam reduxit, diuerſaſq; eccleſias in ruinis poſitas innouauit, quas per ordinem dicere longum eſt. Hic in Germaniam per Bonifacium epiſcopũ uerbum ſalutis p̃dicauit, & gentẽ illam ſedentẽ in tenebris illuminauit. Hic monaſteria, quæ circa baſilicã ſancti Pauli apoſtoli erant ad ſolitudinem deducta, innouauit, atq; ordinatis ſeruis dei monachis, congregationem poſt longum tempus conſtituit, ut ibidem die noctuq; deo redderent laudes. Hic Gerochomiũ, quod poſt abſidã ſanctæ dei genitricis ad p̃ſepe ſitũ eſt, monaſteriũ inſtituit, atq; monaſteriũ ſancti Andreæ apoſtoli (quod Barbaræ nũcupat̃) ad nimiã deductũ deſertionẽ, (in quo ne unus q̃dem habitabat monachus) accitis monachis, ordinauit ut utraque monaſteria ad ſanctam dei genitricem ſingulis diebus atq; noctibus deo laudes canerent. Eo tempore Luithprandus rex donatiõem patrimonij alpium Cotiarum, quam Arithpertus rex fecerat, hicq; repetierat, ad monitionem tanti uiri redditam confirmauit. Huius temporibus ſignum in luna factum eſt per indictionem XIIII. & uiſa eſt cruentata uſq; ad mediam noctem. Eo itaq; tempore Theodo dux Baioariorum ad apoſtoli Petri limina primus de eadem gen-

A dem gente occurrit oratiōis uoto. Huius temporibus Anaſtaſius Imperator claſſem nauium præparatam in partibus Alexandriæ direxit contra à deo deſtructos Agarenos. Qui ad aliud uerſi conſilium, antequam ad deſtinatum peruenirent locum, ab itinere medio ad regiam regreſſi urbem, Theodoſium orthodoxum inquirentes, Imperatorem elegerunt, atq; coactum in ſolio Imperij confirmauerunt. Anaſtaſius itaq; cum ciuibus, uel quibus potuit de exercitu, munita ciuitate Nicea, perrexit. Illic cū claſſe, in qua Theodoſius fuerat Imperator, dimicauit, & fere ſeptem millia exercitus ſunt interempti. Cuius Anaſtaſii ſuperata pars, uerbum immunitatis experijt, datoq; ſibi ſacramento, clericus factus, atq; presbyter eſt cōſecratus. Protinus etiam ut ingreſſus memoratus Theodoſius regiam urbem, imaginem illam uenerandam, in qua erant ſanctæ ſex ſynodi depictæ, & à Philippo nec dicendo fuerat depoſita, in priſtino erexit loco, ita ut huius fidei feruore omnis priſtina ab eccleſia ceſſaret quæſtio. Eo autem tempore fluuius, q̄ appellabatur Tiberis, alueum ſuum egreſſus, ſe per campeſtria dedit. Intumuit etiam inundatiōe aquarum multarum, & portam (quæ flaminea dicitur) egreſſus eſt. Tranſcendit interea aliquibus locis & muros urbis, atq; ultra baſilicam ſancti Marci per plateas ſe extendit, ita ut in uia lata ad unā B & ſemis ſtaturam aqua eiuſdem fluminis excreuiſſet, atq; à porta beati Petri apoſtoli uſq; ad pontem Miluium aquæ ſe extenderūt, & iuxta inconſueta ipſius fluminis unda ſe dedit. Domos itaq; euertit, agros deſertauit, eradicans arbuſta & ſegetes. Nam nec ſerere ipſo tempore potuit pars maxima Romanorum, & pro hoc imminebat tribulatio magna. Per dies etiam ſeptem aqua Romam tenebat peruaſam. A Domno itaq; papa letaniæ crebro fiebant. Cumq; in oratione & letanijs perſiſteret, per octauam iam diem miſertus deus, aquam amouit, & fluuius ad proprium reuerſus eſt alueum per quintādecimam indictiōnē. Tempore etiam ipſo caſtrum unum à Longobardis fuerat ſub pacis dolo peruaſum. Quo audito, omnes ſunt redditi triſtes. Adhortans etiam ſanctiſſimus pontifex, & cōmonens Longobardos, ut redderent, quod ſi non acquieſcerent, in iram ſe diuinam incidere pro dolo quem fecerūt, ſuis ſcriptis proteſtabatur. Nam & munera eis dare, ut reſtituerent, uoluit multa, ſed illi turgida mente, neq; monita audire, nec reddere ſunt paſſi. Vnde nimis idem ſanctus indoluit pontifex, ſeſeq; ſpei contulit diuinæ, atq; in munitiōne ducis Neapolitani & populi uacans, ducatum eis, qualiter agerent, quotidie ſcribendo præſtabat. Cuius manda to obedientes, inito conſilio, mœnia ipſius caſtri uirtute ſub nocturno ſunt ingreſſi ſilentio, Ioannes ſcilicet dux, cum Theodimo ſubdiacono & rectore, atq; exercitu, & Longobardos penè trecentos cum eorum caſtaldio interfecerunt. Viuos etiam amplius quingentos comprehendentes, captos Neapolim duxerunt, & ſic caſtrum recipere potuerunt. Pro cuius redemptione ſeptuaginta auri libras ipſe ſanctiſſimus C papa (ſicut promiſerat) dedit. Hic Hieruſalem eccleſiam ſanctam, quæ multo fuerat diſtecta tempore, & circunquaque porticus uetuſtate quaſſatas, trabibus deductis cooperuit, ac reparauit. ambonem etiam marmoreum in eadem eccleſia fecit, & ditauit illam diuerſis linteis atque miniſterijs. Eodem tempore nefanda Agarenorum gens, cum iam Hiſpaniarum prouinciam per decem tenerent annos peruaſam, undecimo anno Rhodanum conabantur fluuium tranſire, & Franciam occupare, ubi Eudo præerat. Qui facta Francorum monitione contra Sarracenos, eos circundātes interemerunt. Trecenti enim ſeptuagintaquinq; millia uno ſunt die interfecti, ut eiuſdem Eudonis Francorum ducis miſſa pontifici epiſtola continebat. Mille tantum quingentos ex Francis fuiſſe mortuos in eodem bello dicebat, adijciens, quòd anno præmiſſo benedictionem à prædicto uiro eis directam, in tribus ſpongijs, quibus ad uſum menſæ pontificis apponuntur, in hora qua bellum committebatur, idem Eudo Aquitaniæ princeps populo ſuo per modicas partes tribuens ad ſumendum, ut ex eis nec unus uulneratus aut mortuus eſſet ex his, qui participati ſunt. Eoq; tempore in Campaniæ partibus combuſtum triticum & hordeum, ſeu legumina, quaſi pluuia in loco quodam è cælo miſſa ſunt. Hic quadrageſimali tempore ut in quinta

Tiberis exundatio incredibilis.

al. Domne

feria ieiunium atq; miſſarum celebritas fierent in eccleſia,quod antea non agebatur, D
inſtituit.Oratorium ſane in patriarchio in nomine beati Petri apoſtoli diuerſis ornatum metallis,à nouo fecit, & circunquaq; altaris parietes deargentauit, ac depinxit duodecim apoſtolos,qui penſant libras centum octoginta. Illis interea diebus Conſtantinopolis biennio eſt à non nominandis Agarenis obſeſſa, ſed deo eis contrario, maxima illic eorum parte fame ac bello interempta,confuſi receſſerunt Leone principe. Nam & eiuſdem ciuitatis populum ad CCC. dictum eſt millia diuerſi ſexus & ætatis,fuiſſe neceſſitate uaſtatũ ac peſtilentia.Eo nanque tempore,moribusq́; certe honeſta & nomine,mater pontificis ab hac uita ſubtracta eſt. Poſt cuius obitum domum propriam in honorem ſanctæ Chriſti martyris Agathæ,additis à fundamento cœnaculis,uel quæ monaſterio erant neceſſaria,à nouo cõſtruxit,prædia illic ſuburbana,uel ruſtica pro monachorum obtulit neceſſitate.Fecit autem in eadem eccleſia cyborium argenteum penſans lib.CC.XX.Arcus argenteos ſex,penſantes ſingulos libras quindecim,caniſtra decẽ penſantia ſingula lib.duodecim,& alia dona multa largitus eſt.Eodem tempore caſtrum Narnieñ.à Longobardis peruaſum eſt. Rex uero Longobardorum Luithprandus generali motione Rauennam progreſſus eſt, atq; illam obſedit per dies:& caſtrum peruadẽs,claſſes captas abſtulit plures,&opes tulit innumeras.Poſt aliquod tempus Baſilius dux,Iordanus carthilarius, & Ioannes E
ſubdiaconus cognomento Lurion inierunt,ut pontificem interficerent,quibus aſſenſum Marinus ſpatarius Imperialis, qui Romanum ducatum tenebat,regiã miſſus urbem imperatore mandante hoc,præbuit:ſed tempus inuenire non potuerunt.Qui dei iudicio diſſolutus,contractus eſt,& ſic à Roma receſſit. Poſtmodum Paulus patricius & hexarchus miſſus in Italiam eſt,qui denuo,ut ſcelus perficerent,meditabantur:quorum concilium Romanis patefactum eſt.Qui moti,cuncti Iordanum interfecerunt,& Ioannem Lurionem. Baſilius uero monachus factus,in loco quodam retruſus,uitam finiuit. Paulus uero hexarchus Imperatoris iuſſione eundem pontificem conabatur interficere,eo quòd cenſum in prouincia ponere præpediebat,& ſuis opibus eccleſias denudari,ſicut in cæteris actum eſt locis, atq; alium in eius ordinare locum. Poſt hunc ſpatarius cũ iuſſiõibus miſſus eſt alter,ut põtifex à ſua ſede amoueretur. Denuo & Paulus patricius ad perficiendum tale ſcelus, quos ſeducere potuit,ex Rauenna cum ſuo comite,atq; ex caſtris aliquos miſit. Sed motis Romanis,atq; undiq; Longobardis pro defenſione pontificis in Salario ponte, Spoletini, atq; hinc inde duces Longobardorum circundantes Romanorum fines, hoc præpediebant. Iuſſionibus itaq; poſtmodum miſſis,decreuerat Imperator,ut in nulla eccleſia imago cuiuſlibet ſancti,aut martyris,aut angeli haberetur: (maledicta enim omnia aſſerebat)& ſi acquieſceret pontifex,gratiam imperatoris habere:&ſi hoc fieri præpediret,à ſuo gradu diſcederet.Deſpiciens ergo pius uir prophanam principis iuſſiõem, F
iam contra imperatorem quaſi contra hoſtem ſe armauit, renuẽs hæreſim eius,&ſcribens ubiq; cauere Chriſtianos,quæ orta fuiſſet, impietatem. Igitur permoti Pentapolenſiũ & Venetiarum exercitus, iuſſioni Imperatoris reſtiterunt, & nunquam ſe eiuſdem pontificis condeſcendere neci dicebant, ſed quòd pro eius magis defenſione uiriliter decertarent,ita ut anathemati Paulum hexarchum,qui eum direxerat,eiusq; conſentaneos ſubmitterent,ſpernentes eius ordinationem ,ſibiq; omnes in Italia eligerent,atq; ſic de pontificis deq; ſuæ emunitate cuncti ſtuduerunt. Cognita ergo Imperatoris nequitia, omnis Italia conſilium iniȷ̃t,ut ſibi eligerent Imperatorem & ducerent Conſtantinopolim,ſed compeſcuit tale conſilium pontifex,ſperans conuerſionem principis.Ipſis interea diebus Exhilaratus dux,deceptus diabolica inſtigatione,cum filio ſuo Adriano Campaniæ partes tenuit,ſeducens populum,ut obedirent Imperatori,occidere pontificem. Tunc Romani omnes eum ſecuti, comprehenderunt,& cum filio ſuo interfecerunt,poſt hæc & Petrum ducem,dicentes turbati, q contra pontificem quoq; ſcripſiſſet.Igitur diſſenſione facta in partibus Rauẽnæ,aliȷ̃ conſentientes prauitati Imperatoris,aliȷ̃ cum pontifice & eius fidelibus tenentes, intra eos

A tra eos contentione mota, Paulum patricium occiderunt. Longobardis uero Aemiliæ caſtra, Frentana, Montella, Venafrum, cum ſuis oppidis Buxo, *Præcutio, Pentapoli quoq; & Auximana al. Anaxana ciuitate ſe tradiderunt. Poſt aliquod uero Eutychium patricium eunuchum, qui dudum hexarchus fuerat, Neapolim Imperator miſit, ut illud, quod hexarchus Paulus, ſpatarij quoq; & cæteri malorum conſiliatores facere nequiuerant, ille perficeret. Sed nec ſic iubēte deo latuit miſerabilis dolus, ſed claruit cunctis peſſimum concilium, quod Chriſti uiolare conabantur eccleſias, & perdere cunctos, atq; diripere omnium bona. Cumq; mitteret hominem * proprium Romam cum ſcriptis ſuis, in quibus continebatur, ut pontifex occideretur cum optimatibus Romanis, agnita crudeliſſima inſania, protinus ipſum patricij miſſum occidere uoluerunt, niſi defenſio pontificis nimia præpediſſet. Verum eundem anathematizauerunt Eutychium hexarchum, ſeſe magni cum paruis conſtringentes ſacramento, nunquam pontificem Chriſtianæ fidei zelotem, & eccleſiarum defenſorem permittere noceri, aut amoueri, ſed mori eſſent pro ſalute illius omnes parati. Munera tunc hincinde ducibus Longobardorum & regi pollicentes plurima, ut à iuuamine deſiſterent pontificis, per ſuos legatos patricius ille ſuadebat. Qui reſcriptis deteſtandam uiri doloſitatem deſpicientes, una ſe quaſi fratres catena fidei cōſtrinxerunt Romani atq; Longobardi, deſiderantes cuncti mortem pro defenſione pontificis ſuſtinere glorioſam, nunquam illum paſſuri perferre moleſtiam, pro fide uera & Chriſtianorum certantes ſalute. His ita ſe habentibus, elegit maius præſidium pater ille, pauperibus diſtribuere largiſſima manu, quæ reperiebat, incumbēs orationibus & ieiunijs, letanijs deum quotidie deprecabatur, ſpeq; iſta manebat ſemper fultus plus quàm ab hominibus: gratias tamen uoluntati populi referens pro mentis propoſito, blando omnes ſermone, ut bonis in deum proficerent actibus, & in fide perſiſterent, rogabat, & ne deſiſterent ab amore uel fide Romani Imperij, admonebat. Sic cunctorum corda molliebat, & dolores continuos mitigabat. Eo tempore per undecimā indictionē dolo à Lōgobardis peruaſum eſt Sutriēſe caſtellum, quod per quadraginta dies ab eiſdem Lōgobardis poſſeſſum eſt, ſed pontificis continuis ſcriptis atq; commonitionibus ad regem miſſis, quamuis multis datis muneribus, ſaltem al. tamen omnibus ſuis nudatum oppidis, donationem beatiſſimis apoſtolis Petro & Paulo antefatus emittens Longobardorum rex, reſtituit atq; donauit. Eo autem tempore indictione duodecima menſe Ianuario, per decem & eo amplius dies ſtella, quæ aurifer al. lucifer uocitatur, cū radijs in cælo apparuit in Occiduo, cuius radij partem Aquilonis reſpiciebant, & uſq; ad medium cælum ſe extendebant.

C Eo etiam tempore ſæpius dicti Eutychius patricius & Luithprandus rex inierunt cōſilium nefandum, ut congregato exercitu, rex ſubijceret duces Spoletinum & Beneuentanum, hexarchus Romam, & quæ pridem de pontificis perſona iuſſus fuerat, impleret. Qui rex Spoletum ueniens, ſuſceptis ab utriſq; ducibus ſacramentis atque obſidibus, cum tota ſua cohorte in Neronis campo conuenit, ad quem egreſſus pontifex, eiq; præſentatus, ſtuduit, ut potuit, regis mollire animum commonitione pia, ita ut ſe proſterneret eius pedibus, & promitteret nulli inferre læſionem: atq; ſic ad tantam compunctionem ipſe pijs monitis flexus eſt, ut quæ fuerat indutus exueret, & ante corpus apoſtoli poneret mantum, armilaſiam, balteum, ſpatam, atque enſem deauratum, necnon coronam auream, & crucem argenteam. Poſt orationem factam obſecrauit pontificem, ut memoratum hexarchum ad pacis concordiam ſuſcipere dignaretur. quod & factum eſt, & ſic receſſit, rege declinante à malis, quibus inierat conſilium cum hexarcho. Igitur hexarcho Romæ morante, uenit in partibus Tuſciæ in caſtro Maturaneñ. al. Maraneñ. quidam ſeductor Tiberius nomine, cui cognomen erat Petaſius, qui ſibi regnum Romani imperij uſurpare conabatur, leuiores quoſq; decipiens, ita ut Maturaneñ. al. Maraneñ. Luneñ. atq; Blerani ei ſacramenta præſtitiſſent. Hexarchus uero hæc audiens, turbatus eſt. Quem ſanctiſſimus papa confortans, & cum eo proceres mittens atq; exercitum, profectus eſt. Qui uenientes

in

al. patricii

in Mantuarienſe caſtellum, idem Petaſius interemptus eſt. Cuius abſciſſum caput, Conſtantinopolim ad principem miſſum eſt, & nec ſic plenam Romanis gratiam largitus eſt imperator. Nã poſt hæc claruit impatoris malitia, pro qua perſequebatur pontificem, ita ut compelleret omnes Conſtantinopoli habitantes tam uirtute quã blandimentis, ut deponerent, ubicunq; haberentur imagines tam ſaluatoris, quamq; eius ſanctæ genitricis uel omnium ſanctorum, eaſq; in medio ciuitatis (quod dicere crudele eſt) igne cremarent, & omnes dealbarent depictas eccleſias. Et quia plerique ex eiuſdem ciuitatis populo tale ſcelus fieri præpediebant, aliquanti capite truncati, alij partem corporis abciſi, pœnam pertulerunt. Pro qua cauſa etiam Germanum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ antiſtitem, eo q̃ ei conſenſum præbere noluiſſet, põtificatu priuauit idem Imperator, ſibiq; complicem Anaſtaſium presbyterum in eius loco conſtituit. Qui miſſa ſynodica, dum tali errori eum conſentiẽtem reperiret uir ſanctus, non cenſuit fratrem & conſacerdotem ſolito, ſed reſcriptis commonitorijs, niſi ad catholicam ſe conuerteret fidem, etiam extorrem à ſacerdotali officio eſſe mãdauit. Imperatori quoq; mandauit ſalutaria ſuadens, & ut à tali execrabili miſeria declinaret, ſcriptis commonuit. Hic fecit calicem aureum præcipuum, diuerſis ornatum lapidibus precioſis, penſantem lib. XXX. Similiter & patenam aream, penſantem lib. XXVIII. & ſemis. Hic dimiſit omni clero, monaſterijs, diaconiæ, & manſionarijs ſolidos duo millia centum ſexaginta. Et ad luminaria beati Petri apoſtoli ſolidos mille. Hic fecit ordinationes nouem per menſem Septembrem, & unam p menſem Iunij, presbyteros trigintaquinq;, diacones quatuor, epiſcopos per diuerſa loca numero centum quinquaginta. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſtolum ſub die tertio Idus Februarij, in dictione decimaquarta, Leone & Conſtantino imperantibus. Et ceſſauit epiſcopatus menſe uno, dies quinq;.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperante domino Leone à deo coronato magno imperatore, anno ſexto poſt conſulatũ eius, ſed & Cõſtantino magno Imperatore eius filio, anno quarto indictionis ſextæ, Promitto ego Bonifacius gratia dei epiſcopus, uobis beato Petro apoſtolorum principi, uicarioq; tuo beato papæ Gregorio, ſucceſſoribusq; eius per patrem & filium & ſpiritum ſanctum, trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum corpus tuum, me omnem fidem & puritatem ſanctæ fidei catholicæ exhibere, & in unitate eiuſdem fidei deo operante perſiſtere, in qua Chriſtianorum ſalus eſſe ſine dubio comprobatur, nullo modo me contra unitatem communis & uniuerſalis eccleſiæ ſuadẽte quopiam conſentire, ſed (ut dixi) fidem & puritatem meam atque concurſum tibi & (Matt. 16. c) utilitatibus tuæ eccleſiæ, cui à dño deo poteſtas ligandi ſoluendi'que data eſt, & prædicto uicario tuo, atque ſucceſſoribus eius per omnia exhibere: ſed & ſi agnouero antiſtites contra inſtituta antiqua ſanctorum patrum conuerſari, cum eis nullam habere communionem aut coniunctionem, ſed magis, ſi ualuero prohibere, prohibeam: ſi minus, fideliter domino meo apoſtolico renunciabo. Quod ſi (quod abſit) contra huius promiſſionis ſeriem aliquid facere quolibet modo uel occaſione tentauero, (Actu. 5. a) reus inueniar in æterno iudicio, ultionem Ananiæ & Saphyræ incurram, qui uobis etiam de rebus proprijs fraudem facere, uel falſum dicere præſumpſerint. Hunc autem indiculum ſacramenti ego Bonifacius exiguus epiſcopus manu propria ſubſcripſi, atque poſitum ſupra ſacratiſſimum corpus tuum, ut ſuperius legitur, deo teſte & iudice, præſtiti ſacramentum, quod & conſeruare promitto.

EPISTOLA GREGORII PAPAE II.

GREGORIVS ſeruus ſeruorum dei, Bonifacio religioſo presbytero: Exigit manifeſtata nobis religioſi propoſiti tui pie in Chriſto flagrãtis intẽtio, & approbata ſynceriſſima fidei tuæ perlata relatio, ut ad diſpenſationẽ uerbi diuini, cuius per gratiam dei curam gerimus, te comminiſtro utamur, experiẽtes prouide te ab infantia ſacras literas didiciſſe, profectusq; indolem ad augmẽtum cre-

diti

A diti cælitus talenti proſpectu diuini amoris extendere, uidelicet gratiam cognationis cæleſtis oraculi in laborem ſalutiferæ prædicationis ad innoteſcendum gentibus incredulis miniſterium fidei inſtanti conatu expendere, conlætamur fidei tuæ, & adiutores eſſe cupimus gratiæ prærogatæ. Idcirco, qui præmiſſi conatus pium affectum uſq; ad apoſtolicæ ſedis modeſta præuiſione perduxiſti conſultũ, ut membrum ex membro proprij corporis caput requirens motum mentis probares, capitiſq; arbitrio humiliter ſe ſubmittens eius directioni, iuſto tramite properans, ſoliditati cõpaginis plenitudo exiſtas. Ideo in nomine indiuiſibilis trinitatis, per inconcuſſam autoritatem beati Petri apoſtolorum principis, cuius doctrinæ magiſterijs diſpenſatione fungimur, & locum ſacræ ſedis adminiſtramus, modeſtiam tũc religionis inſtituimus atq; præcipimus, ut in uerbo gratiæ dei, quo igne ſalutifero, quem mittere dominus uenit in terram, enitere. Iudæis ad gentes quaſcunq; infidelitatis errore detentas properare deo annitente potueris myſterium regni dei, per inſinuationem nominis Chriſti domini noſtri, ueritatis ſuaſione deſignes, & per ſpiritum ueritatis & dilectionis & ſobrietatis, prædicationem utriuſque teſtamenti mentibus indoctis conſona ratione transfundas. Diſciplinam denique ſacramenti, quam ad mittendos (deo præuio) credituros tenere ſtudeas, ex formula officiorum ſanctæ noſtræ apoſtolicæ B ſedis inſtructionis tuæ gratia prælibata uolumus, ut intendas. Quod uero actionis ſuſceptæ tibi deeſſe perſpexeris, nobis, ut ualueris, intimare curabis. Bene uale. Data idibus Maij, imperante domino pijſſimo Auguſto Leone à deo coronato magno imperatore, anno tertio imperij eius, indictione ſecunda.

Lucæ.12.f
al, indies

EPISTOLA EIVSDEM AD EPISCOpos, presbyteros, ſeu diaconos, & ad cunctos Chriſtianos.

GREGORIVS ſeruus ſeruorum dei, uniuerſis reuerentiſſimis & ſanctiſſimis fratribus coepiſcopis, religioſis presbyteris, ſeu diaconibus, glorioſis ducibus, magnificis caſtaldis, comitibus etiam, uel cunctis Chriſtianis deum timentibus. Solicitudinem nimiam gerentes pro ſpeculatione credita, quia in umbra mortis aliquas gentes in Germaniæ partibus, uel plaga Oriẽtali Rheni fluminis antiquo hoſte ſuadente errare, & quaſi ſub religione Chriſtiana idolorum culturæ eos ſeruire cognouimus, aliquos uero, qui necdum cognitionem dei habentes, nec baptiſmatis ſacri unda ſunt loti, ſed comparatione brutorum animalium pagani factorem non recognoſcunt, neceſſario pro utrorunq; illuminatione ad prædicandum rectæ fidei uerbum, hanc portitorem Bonifacium reuerentiſſimum fratrem noſtrum epiſcopum, ad eaſdem partes dirigere ſtuduimus, ut & illis prædicando uerbum ſa C lutis, uitam prouideat ſempiternam: & ſi quos forte, uel ubicunq; à rectæ fidei tramite deſtitiſſe cognouerit, aut aſtutia diabolica perſuaſos erroneos repererit, corrigat, atq; ſui educatione ad portum reportet ſalutis, eoſq; ex apoſtolicæ ſedis huius doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere inſtituat. Cui hortamur ob amorẽ domini noſtri Ieſu Chriſti, & apoſtolorum eius reuerentiam, ut in omnibus ſolatiari niſibus totis debeatis, eumq; in nomine Ieſu Chriſti recipiatis, ut ſcriptum eſt de ſuis diſcipulis: Qui uos recipit, me recipit. Prouidentes inſuper neceſſaria itineris eius, comites tribuentes, cibum etiam ac potum, uel ſi quo eguerit largientes, ut uno labore, & ſocia uoluntate opus ſibi creditum pietatis, & negocium ſalutis (annitente deo) perficiatur, atq; præmia laboris percipere mereamini, deq; conuerſione errantium merces uobis aſſcribatur in cælis. Si quis itaq; huic dei famulo ad illuminationem gẽtium ab hac apoſtolica atq; catholica dei eccleſia deſtinato, aſſenſum uel concurſum præbuerit, exorantibus apoſtolorum principibus conſortia mereatur ſanctorum & martyrum Ieſu Chriſti. Si quis uero (quod non optamus) aduerſando, eius præpedire conatus fuerit laborem, aut contrarius extiterit miniſterio ſibi credito, ſucceſſorum'que eius eundem laborem intrantium, ex ſententia diuina anathematis uinculo percellatur, & perpetuæ damnationi ſubiaceat. Bene ualete.

Matt.10.d

Data Calendis Decembris Imperante domino pijſſimo Auguſto Leone, à deo corona

coronato magno Imperatore, anno ſeptimo, ſed & Conſtantino magno Imperatore eius filio, anno quarto, indictione ſexta. D

EPISTOLA EIVSDEM AD VNIVERSVM clerum & plebem Thuringiæ.

GREGORIVS epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, clero, ordini, & plebi conſiſtenti Thuringi, dilectiſſimis filijs in domino ſalutẽ. Probabilibus deſiderijs nihil attulimus tarditatis, fratrem iam & coepiſcopum noſtrum Bonifaciũ uobis ordinauimus ſacerdotẽ, cui dedimus in mandatis, ne unq̃ ordinatiões pſumat illicitas, ne bigamũ, aut q uirginẽ nõ eſt ſortitus uxorẽ, neq; illiteratum, uel in qualibet corporis parte uitiatum, aut *ex pœnitente, uel curiæ aut cuilibet conditioni obnoxium, notatumq;, ad ſacros ordines permittat accedere: ſed ſi quos huiuſmodi forte reppererit, non audeat promouere. Afros paſſim ad eccleſiaſticos ordines prætendentes, nulla ratione ſuſcipiat: quia aliqui eorum Manichæi, aliqui rebaptizati ſæpius ſunt probati. Miniſteria atq; ornatum eccleſiæ, uel quicquid illud eſt in patrimonio eiuſdem, non minuere ſtudeat, ſed augere. De redditu uero eccleſiæ, uel oblatione fidelium quatuor faciat portiones, quarum unam ſibi ipſe retineat, alteram clericis pro officiorum ſuorum ſedulitate diſtribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam eccleſiaſticis fabricis nouerit reſeruandam, de quibus diuino erit redditurus iudicio rationem. E Ordinationes uero presbyterorum, ſeu diaconorum, non niſi quarti, ſeptimi, & decimi menſium ieiunijs, ſed & in ingreſſu quadrageſimali, atque mediante ueſpere ſabbati, nouerit celebrandas. Sacroſancti autem baptiſmi ſacramentum non niſi in paſchali feſtiuitate & pentecoſte nouerit eſſe præbendum, exceptis his, qui mortis urgente periculo (ne in æternum pereant) talibus oporteat remedijs ſubuenire. Huic ergo ſedis noſtræ præcepta ſeruanti deuotis animis obſequi uos oportet, ut irreprehenſibile, placidumq; fiat corpus eccleſiæ per dominum noſtrum, qui uiuit & regnat cum deo patre omnipotente & ſpiritu ſancto per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Deus uos incolumes cuſtodiat dilectiſſimi filij. Data Calendis Decembris, imperante domino pijſſimo Auguſto Leone à deo coronato magno Imperatore, anno ſeptimo: ſed & Conſtantino magno Imperatore eius filio, anno quarto, indictione ſexta.

*al. impœnitentem

EPISTOLA EIVSDEM AD CLERVM & plebem Thuringiæ.

VIRIS magnificis filijs, Aſuleo, Guodelano, Mulereo, Günthareo, Alualdo, & omnibus deo dilectis Thuringis fidelibus Chriſtianis, Gregorius papa. Inſinuatam nobis magnificæ in Chriſto fidei ueſtræ conſtantiam agnoſcentes, quod paganis compellentibus uos ad idola colenda, fide plena reſponderitis, magis uelle feliciter mori, quàm fidem ſemel in Chriſto acceptam aliquatenus uiolare, nimia exultatione repleti, grates debitas perſoluimus deo noſtro & redemptori, bonorum omnium largitori. F Cuius gratia comitante, uos ad meliora & potiora optamus proficere, & ad confirmandum fidei ueſtræ propoſitum ſanctæ ſedi apoſtolicæ religioſis mentibus adhærere, & prout opus popoſcerit ſacræ religionis, à memorata ſancta ſede apoſtolica, ſpiritali omnium fidelium matre ſolatium quærere, ſicut decet filios cohæredes regni à regali parente. Miniſterio quoque præſentis fratris chariſſimi Bonifacij, quem ad uos conſecratum epiſcopum in ſorte prædicationis deſtinauimus apoſtolicis inſtitutionibus informatum ad inſtruendam fidem ueſtram, in omnibus uolumus & hortamur obedientes ei conſentire, ad complementum in domino ueſtræ ſaluationis.

EPISTOLA EIVSDEM AD Thuringos.

Gregorius

A GRegorius ſeruus ſeruorum dei,uniuerſo populo Thuringorũ. Dñs Ieſus
Chriſtus filius dei,deus uerus,de cælo deſcẽdit,homo factus eſt pro nobis,
pati & crucifigi dignatus eſt,&ſepultus,tertia die reſurrexit à mortuis, &
aſcendit in cælos,diſcipulis etiã ſuis ſanctis apoſtolis,ait: Eũtes,docete oẽs Matth. 28.d
gentes,baptizantes eos in noĩe pr̃is & filij & ſpũſſancti.Ipſe eñ credentibus in ſe, ui-
tã æternã promiſit. Cupiẽtes ergo uos in perpetuũ nobiſcũ gaudere, ubi finis nullus
eſt,nec tribulatio,nec aliq̃ amaritudo,ſed gloria ſempiterna,ideo fratrẽ nr̃m ſanctiſſi
mũ Bonifaciũ ep̃m apud uos direximus,ut uos debeat baptizare,& fidẽ Chriſti do-
cere,& ab errore ad uiã ſalutis reducere,ut ſalutẽ habeatis & uitã æternã.Sed uos ei
in oĩbus obedite,& ſicut patrẽ ueſtrũ illũ honorate,& ad eius doctrinã corda ur̃a in-
clinate:quia illum non pro lucro aliquo temporali conquirendo direximus, ſed pro
lucro animarum ueſtrarum apud uos eum miſimus. Diligite ergo dominum, & in
nomine eius baptiſmum ſuſcipite: quia dominus deus noſter, quod oculus hominis Eſaiæ. 64.c
nunquã uidit,nec in cor hoĩs aſcendit,præparauit diligentibus ſe.Iam recedite à ma 1. Corint. 2. c
lis operibus,& agite bene.Non adoretis idola,nec immoletis carnes: quia dñs nõ re
cipit iſta,ſed in omnibus,ſecundũ quod uos frater noſter Bonifacius docuerit,obſer-
uate & agite,& ſalui eritis & uos & filij ueſtri in ſempiternum.Facite ergo & domũ,
ubi & ipſe pater ueſter debeat habitare:& eccleſias,ubi debeatis orare,ut deus uobis
B indulgeat peccata ueſtra,& donet uobis uitam perpetuam.

¶ Epiſtola eiuſdem ad Saxones.

GRegorius papa uniuerſo populo prouinciæ Saxonum.Sapientibus & inſi- Roma. 1.b
pientibus debitor ſum,fateor chariſſimi,uolens uos ſcire,qualem ſolicitu-
dinem habeam pro uobis,& pro his q uerbũ exhortationis fidei Ieſu Chri
ſti ſuſceperunt,& qui adhuc ſuſcepturi ſunt,ut conſolent̃ corda ur̃a inſtructa in cha
ritate,& in omnes diuitias plenitudinis intellectus,in agnitionem myſterij dei patris Coloſſ. 2. a
Ieſu Chriſti,ut ait egregius Apoſtolus,in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcien Matth. 3. a
tiæ abſconditi.Hoc aũt dico,quoniam prope eſt regnũ dei,ut nemo uos decipiat am
plius in ſubtilitate ſermonũ,aut in quocunq; metallo ueſtram ſalutem quæratis,ado
rantes idola manu facta,aurea,argentea,ærea,lapidea,uel de quacunq; materia facta,
qui falſidico nomine à paganis antiquitus,quaſi dij uocati ſunt,in q̃bus dæmones ha- Pſalm. 95.
bitare noſcuntur. Qm̃ omnes dij gentium dæmonia ſunt,ut ait propheta,dñs autem
cælos fecit.Quicunq; autem in uobis ſuſceperunt Chriſtum dñm noſtrũ,in ipſo am
bulent radicati,& ſuperædificati,& confirmati fide,abundantes in gratiarum actio- Coloſſ. 2.b
ne.Videte,ne quis uos decipiat ampli⁹ per philoſophiam & inanem fallaciam. Aſtu Lucæ. 16. b
C tiores ſunt enim filij tenebrarum quàm filij lucis. Diſcedite filij ab idolorum cul- Pſalm. 134.
tura, & accedite & adorate dominum deum noſtrum,qui fecit cælum & terrã, ma-
re & omnia quæ in eis ſunt,& uultus ueſtri non erubeſcent. unus enim dominus ho-
minum,uolucrum,quadrupedum,& piſcium,qui eſt benedictus in ſecula ſeculorũ. Coloſſ. 3.b
Expoliate ergo ueterem hominem,& induite Chriſtum nouum,deponentes omnia:
iram,indignationem,malitiam,blaſphemiam turpem ſermonem nolite de ore ur̃o
producere.Ab idolorum cultu recedite,iam eñ adueſperaſcit dies.Nolite eſſe ocio-
ſi,ſed potius operamini opus bonum,ut Chriſtus habitet in uobis.Et quodcunq; faci Coloſſ. 3. c
tis in uerbo,aut in opere,in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti facite, gr̃as agẽtes deo Pſalm. 95.
& patri per ipſum,reſpuentes gentilitatis ſectam,ſcientes uos deum habere in cælis. 1. Timot. 2. b
Orationi inſtãtes,ad Chriſtum cor erigite:quoniam magnus eſt dominus noſter &
laudabilis nimis,& terribilis ſuper oẽs deos,qui uult omnes ſaluos fieri,& ad agni
tionem ueritatis peruenire.Hoc autem commoneo,fratres,ut quicunque uoluerit ex
uobis ad Chriſtum conuerti,nullo modo eum prohibeatis,neq; uim ei faciatis ſcul-
ptilia adorare:quia Chriſtus ipſe dominus uiuit cum deo patre omnipotente in uni
tate ſpirituſſancti per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Chariſſimi, fidelem mini
ſtrum & conſeruum miſi ad uos Bonifacium fratrem & coepiſcopum meum,ad hoc
ipſum , ut cognoſcat quæ circa uos ſunt, & conſoletur corda ueſtra certæ exhorta-

tionis uerbo in Chrō Ieſu dn̄o noſtro, ut à diabolica fraude liberati, mereamini ado- D
ptionis filijs aggregari, & ut ab æterna damnatiōe liberati, uitam habeatis æternam.

¶ Epiſtola eiuſdem ad Bonifacium epiſcopum.

Reuerentiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Gregorius ſer-
uus ſeruoꝝ dei. Creditæ ſpeculationis ſolicitudine pmoti, euangelica q̄ꝗ
Lucæ.10.a inſtitutione, q̄ ait, Obſecrate dn̄m meſſis, ut eijciat operarios in meſſem ſuā,
tuam proinde reuerendam fraternitatem ad imitationem apoſtoloꝝ (ut
Matt.21.d. & Marci ulti. d dn̄o iubente præcepti ſunt, euntes p̄dicate euangelium regni. Gratis accepiſtis, gra-
Matt.10. a tis date) in partibus Heſperiaꝝ ad illuminationem Germaniæ gentis, in umbra mor-
Mat.25.b.& c tis ſedentis, dirigere p̄uidimus, lucrum inde ut apportare deberes, quia ſeruus ille de
negocio talenti (ſicut ſcriptū eſt) fidus, in futuro autori aſſentis deo feciſſe. Quod qa
ex obedientiæ munere miniſteriū uerbi cernimus adolere, & p̄dicationis præconio
populum infidelem (ut innotuiſti) audiuimus conuerti, domini potentiæ gratias re
1.Timot.2. a ferentes, ut ipſe à quo bonum procedit, & ad agnitionem uult omnes uenire uerita-
tis, tibi optamus, ut cooperetur, & à tenebris ad lucem populum illum ſuæ potētiæ
inſpiratione reducat. Hinc enim uobis merces copioſa credimus ꝙ ab omnipotenti
1. Timot. 6. e domino aſcribatur in cælis. Bonum enim certamen, ſi pſeueraueris, poſſis cū Apo-
ſtolo dicere, certaui, curſum cōſummaui, fidē ſeruaui: ſed ut coronā percipias labo- E
ris, inſiſte. Pollicetur em̄ deus pſeuerantibus in fine ſalutē. Nec te minæ terreant, nec
deijciāt terrores, ſed fixā in deo tenēs fiduciā, ueritatis uerbū denūcia. Erit em̄ ex ad-
iutorio diuino perfectio, tm̄ ſit bonū in uoluntate opus. Igiť quātos ab errore cōuerte
ris, ſyllabaꝝ tuaꝝ recenſito textu cognouimus, læti huberes deo gratias agētes, de lu
al. exultauimus cro aīaꝝ *exultamus. Porro pro ep̄o illo, q nunc uſqꝫ deſidia quadā in eadē gente p̄di
cationis uerbū diſſeminare neglexerat, & nūc ſibi partē q̄ſi in parochiā defendat, Ca-
rolo excellētiſſimo filio nr̄o, ut eū cōpeſcat ſuadētes, paternis literis ſcripſimꝰ, & cre-
dimꝰ quod hoc uetari p̄cipiat. Ipſe uero opportune, importune p̄dicare quæ ſunt ſa
2.Timot. 4. a lutis, nō deſinas. Igiť Thuringis & Germaniæ populo ea, quæ ad aīæ reſpiciūt utilita
tē & ſalutē, ſcribere nō omiſimus, inť alia, ut cōſtruant epiſcopia, & eccleſias cōdant,
Ezech. 18. g iniungētes. Ipſe em̄, q non uult mortē pc̄tōris, ſed magis ut cōuertať & uiuat, erit in
oībus daturus incrementū. Deus te incolumē cuſtodiat. Data pridie nonas Decemb.
imperāte dn̄o pijſſimo auguſto Leone, à deo coronato magno Imperatore, anno octa
uo, ſed & Conſtantino magno Imperatore eius filio, anno quinto, indictione octaua.

¶ Epiſtola eiuſdem ad Bonifacium epiſcopum.

Reuerentiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, ad illuminatio-
nem gentis Germaniæ, uel circumquaqꝫ in umbra mortis morantibus gēti- F
bus, in errore cōſtitutis, ab hac apoſtolica dei eccleſia directo, Gregoriꝰ ſer
uus ſeruorum dei. Magna nos habuit gratulatio, lectis ſanctiſſimæ frater-
nitatis tuæ literis, cum in eis relecta ſerie fuiſſet repertum, domini noſtri Ieſu Chriſti
gratia, plurimos te à gentilitate & errore, ad ueræ fidei agnitionē conuertiſſe. Quod,
quia diuina inſtitutione docemur in parabolis, cui quinque talenta credita fuerant,
Matth.25.b c alia quinque fuiſſe lucratum, in talis commercij lucro cum tota plaudimus eccle-
ſia: hinc iure tibi ſacri pallij direximus munus, quod beati Petri apoſtoli autoritate
ſuſcipiens induaris, atque inter archiepiſcopos unus, deo autore præcipimus ut cen-
ſearis. Qualiter enim eo utaris, ex mandato apoſtolico informatus cognoſces, ita ut
dum miſſarum ſolennia geris, uel epiſcopum te contigerit conſecrare, illo tantummo
do tempore eo utaris. Quia uero turbas domini gratia in eiſdem partibus ad rectam
fidem aſſeruiſti conuerſas, nequire te occurrere omnibus, & ea quæ ſalutis ſunt, im-
pendere aut intimare, cum iam longe lateqꝫ gratia Chriſti eius fides in illis partibus
propagetur, præcipimus, ut iuxta ſacrorum canonum ſtatuta, ubi multitudo excre-
uit fidelium, ex uigore apoſtolicæ ſedis debeatis ordinare epiſcopos, pia tamen con-
templatione, ut non uileſcat dignitas epiſcopatus. Presbyteꝝ nanqꝫ, quē p̄terito aſſe
ruiſti anno ad nos adueniſſe, noſtroqꝫ iudicio fuiſſe à ſuis nefarijs abſolutū actionibus,
credas,

A credas,neq; nobis cõfeſſiones aliquas fecit,nec à nobis,ut ſuos expleat libitus, abſolutus eſt:ſed ſi eũ errori deditũ repereris,hũc apoſtolicæ ſedis uigore,ut iuxta ſanctorũ canonũ cenſurã corrigas,p̃cipimus,& emẽdes,uel ſi quos fortaſſe tales inueneris. Ille eñ ueniẽs,p̃ſbyt̃ ſum,ait:Cõmendaticias apud filiũ nr̃m Carolũ literas expetijt. Nullã illi aliã cõceſſimus licentiã,quã uitari,ſi praue conuerſet̃ cũ reliq̃s,uolumus. Eoſdẽq;,q̊s à paganis baptizatos eſſe aſſeruiſti, ſi ita habet̃,ut denuo baptizes in noĩe trinitatis,mãdam⁹.Interea agreſtẽ caballũ aliquãtos adiũxiſti comedere,pleroſq; & domeſticũ.Hoc nequaq̃ fieri deinceps ſctiſſime ſinas frat̃,ſed q̃bus potueris (deo iuuãte) modis p̃ oĩa cõpeſce, & dignã eis indicito pœnitẽtiã. Immũdũ eſt eñ atq; execrabile.Pro obeuntibus q̃p̃pe conſuluiſſe dignoſceris,ſi liceat oblationes offerre. Sancta ſic tenet eccleſia,ut q̃ſq; pro ſuis mortuis uere Chriſtianis offerat oblationes,atq; presbyter eorum memoriam faciat. Et quãuis omnes pc̃tis ſubiaceamus, congruit ut ſacerdos p̃ mortuis catholicis memoriã faciat,& intercedat. nõ tñ pro impijs,q̃uis Chriſtiani fuerint,tale q̃d agere licebit. Nã & eos q̃ ſe dubitant fuiſſe baptizatos, an nõ,uel q̃ p̃sbytero Ioui mactanti,&immolatitias carnes ueſcenti,ut baptizentur,p̃cipimus.Progeniẽ uero ſuã quẽq; uſq; ad ſeptimã obſeruare decernimus gñationẽ.Et ſi ualueris,deuita,ne amplius,cui mulieres obierint, duabus debeat copulari. De his uero dicimus,q̃ patrẽ,matrẽ,fratrẽ,aut ſororẽ occiderint,ut toto uitæ ſuæ t̃pe corpus nõ ſuſcipiãt dñicũ,niſi t̃pe exitus p̃ uiatico. Abſtineat eñ ſe & à carnis comeſtione & potu uini,donec aduixerit. Ieiunet ſecundã,quartã,& ſextã ferias, ut ſic poſſit deflens diluere cõmiſſum ſcelus. Nã & hoc inter alia diſcrimẽ agi in partibus illis dixiſti, quod quidã ex fidelibus ad immolandum paganis ſua uenundãt mãcipia. Hoc ut magnop̃e corrigere debeas,frater admonemus, nec ſinas fieri ultra. Scelus eñ eſt & impietas.Eis ergo,q̃ hoc p̃petrauerunt,ſimilẽ homicidæ indices pœnitentiã. Et quoties ep̃m conſecraueris,duo uel tres conueniant tecũ ep̃i,ut deo ſit gratũ quod gerit̃, ut eis cõuenientibus ipſiſq; p̃ſentibus cõſecres. Hæc te frat̃ chariſſime, diligent̃ ſeruare uolumus,&ſtudio pietatis cœptum negocium ſalutis exequere,ut de lucro apportato ualeas à domino deo noſtro mercedem percipere in æterna beatitudine. Priuilegium uero,iuxta quod petiſti facientes,his iunctum direximus, optantes te (domini dei noſtri præſidio) de conuerſione errantium Chriſto deo noſtro pleniſſimum atq; integrum apportare lucrum. Deus te incolumem cuſtodiat reuerentiſſime frater.

Idololatria & cæcitas Germanorum.

¶ Finis decretorum Gregorij papæ ſecundi.

C DECRETVM GREGORII PAPAE TERTII, EX LIBRO PONTIFICALI.

GREGORIVS natione Syrus,ex Ioanne, ſedit annos decem,menſes octo, dies uigintiquinque,uir mitiſſimus, & ualde ſapiens, in diuinis ſcripturis ſufficiẽter inſtructus, Græca Latinaq; lingua eruditus,pſalmos omnes per ordinẽ memoriter retinens,& in eorum ſenſibus ſubtiliſſima exercitatione limatus,lingua quoq; in lectione polita,exhortator bonorum operum plebiq; florentiſſimæ ſalutaria prædicans fidei catholicæ & apoſtolicæ immutilate conſeruari,corda fidelium corroborãs,orthodoxæ fidei æmulator ac defenſor fortiſſim⁹,paupertatis amator,& erga inopum prouiſionem non ſolum mentis prouiſione,ſed ſtudij ſui labore ſolicitus:captiuorum etiam redemptor, orphanis quo-

que & uiduis largiter neceſſaria tribuens,amator religioſitatis,Chriſtianæ normæ, D
& religioſe uolentibus uiuere,& dei timorem habere in ſuis præcordijs dilector exiſtens,deo fauente,peruenit ad ordinem ſacrum presbyterij, quem uiri Romani, ſeu omnis populus à magno uſq; ad paruũ,diuina inſpiratione permoti,ſubito eum, dũ eius deceſſor de hoc ſeculo migraſſet,cum ante feretrum in obſequio ſui anteceſſoris eſſet inuentus,ui *abſtollentes in pontificatus ordinem elegerũt.Fuit aũt temporibus Leonis & Conſtantini imperatorum, ea perſecutione graſſante, quæ per ipſos mota eſt ad depoſitiõem & deſtructionem ſacrarũ imaginum dñi noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctæ dei genitricis,ſanctorũ apoſtolorum,omniumq; ſanctorum & confeſſorũ, pro quibus idẽ ſanctiſſimus uir,ut ab hoc reſipiſcerent,ac ſe remouerent errore,comminatoria ſcripta uigore apoſtolicæ ſedis & inſtitutiõis, quemadmodum & ſanctæ memoriæ deceſſor ipſi⁹ direxerat,miſit p Georgium pſbyterum, q humano ductus timore,eadem ſcripta Imperatori non perrexit:quæ reuertens,& ſecũ hic in ciuitate Romana reducens,ipſi ſanctiſſimo pontifici patefecit,confeſſum ſe & reũ culpæ faciens.Quem magna cõminatione pontifex ipſe uoluit ordine ſacerdotali priuare,cui reſidente concilio,& obſecrantibus tam concilio q̃ optimatibus, ut non deponeret, ſed magis idem presbyter pœnitẽtiæ ſubmitteretur, impoſita digna pœnitentia,ſecundo cũ eiſdem actis & ſcriptis apud regiã direxit urbem. Sed *nequiter argumentata eſt diſpoſitio eorundẽ Imperatorum,eadem uenerabilia ſcripta in Sicilieñ.inſula retineri fecit,*nec ad regiã urbem trãſire permiſit, ſed eundem portitorem penè p annum integrum exilio relegauit. Vnde maiore fidei ardore permotus,ſynodale decretum cum ſacerdotali conuentu coram ſacroſancta confeſſione ſacratiſſimi corporis beati Petri,reſidẽtibus cũ eodem ſummo & uenerabili papa archiepĩs,id eſt, Antonio Gradenſi archiepõ, Ioanne archiepõ Rauennæ cum cæteris epĩs iſtius Heſperiæ partis,numero xciij.ſeu presbyteris ſanctæ huius apoſtolicæ ſedis,aſtantibus diaconibus uel cuncto clero,nobilibus etiam conſulibus, & reliquis etiam Chriſtianis plebibus ſtantibus,decreuit,ut ſi quis deinceps antiquæ conſuetudinis & apoſtolicæ eccleſiæ fidelem uſum contemnens,aduerſus eandem uenerationẽ ſacrarũ imaginũ, uidelicet dei & dñi noſtri Ieſu Chriſti, & genitricis eius ſemper uirginis immaculatæ atq; glorioſæ Mariæ,beatorum apoſtolorum & oĩm ſanctorum,depoſitor atq; deſtructor,& prophanator uel blaſphemus extiterit,ſit extorris à corpore & ſanguine dñi noſtri Ieſu Chriſti,uel totius eccleſiæ unitate atq; compage. Quod & ſuperſcriptione ſua ſolenniter firmauerunt,& inter cætera inſtituta probabilium præceſſorũ orthodoxorum pontificum annectenda ſanxerunt.Poſt peractum igitur hoc memoratum ſuperius ſynodale conſtitutum, iterum miſit alia ſimiliter ſcripta comminatoria pro erigendis imaginibus per Cõſtantinum defenſorem:quæ ſimiliter ut anteriora,detenta ſunt,& portitorem earum fortiſſima cuſtodia*conſtrinxerunt,ferè per integrum annum. Poſtmodum aũt auferentes ei ipſa ſcripta,comminantes ei,poſt tanti temporis cuſtodiam cum iniurijs remiſerunt. Nam & cũcta generalitas ipſius prouinciæ Italiæ ſimiliter pro erigẽdis imaginibus ſupplicationis ſcripta unanimit ad eoſdem principes direxerũt:quæ & ipſa ſimiliter ut anteriora, ablata ſunt à Sergio patricio & ſtratego ipſius inſulæ Siciliæ,& ferè octo mẽſibus detẽti, remiſſi ſunt ſimilit cũ exprobratiõis iniuria portitores. Et iterũ faciẽs adhortatorias literas pro erigendis imaginibus,& orthodoxæ fidei firmitate,direxit per Petrũ defenſorẽ apud regiã urbẽ tã Anaſtaſio inuaſori ſedis Conſtantinopolitanæ,q̃q; principibus Leoni & Conſtantino. Hic cõceſſas ſibi columnas ſex onychinas uolubiles ab Eutychio hexarcho, duxit eas in eccleſiã beati Petri apoſtoli,quas ſtatuit circa presbyteriũ ante confeſſionẽ,tres à dextris,& tres à ſiniſtris,iuxta alias antiquas ſex Philopareas. Sup quas poſuit trabes,& ueſtiuit eas argento mundiſſimo,in quo ſunt expreſſæ ab uno latere effigies ſaluatoris & apoſtolorum,& ab alio latere dei genitricis & ſanctarum uirginũ: poſuitq; ſuper eas lilia & fara argentea,pẽſantia in unũ libras ſeptingentas. Hic fecit oratorium intra eandem baſilicam iuxta arcum principalẽ in parte uirorum, in quo

recon-

al. auferentes

al. nequã argumenta.

al. ne ad regiam urbẽ pertranſiſſent.

al. conſtringi fecerunt.

A recondidit in honorem ſaluatoris,ſanctæq́ eius genitricis reliquias ſanctorũ apoſtolorum, uel oĩm ſanctorum martyrum ac confeſſorum, iuſtorumq́ perfectorum in toto orbe terrarum quieſcentium,quorum feſta uigiliarum à monachis trium monſteriorum illic ſeruientium quotidie per ordinem exiſtentia,atq; natalitiorum miſſas in eodem loco celebrare iuſſit, inſtituens in canone ita à ſacerdote dicendum: Quorũ ſolennitas hodie in conſpectu tuæ maieſtatis celebratur, domine deus noſter, toto in orbe terrarum.Quam inſtitutionem in eodem oratorio tabulis lapideis conſcribere fecit,in quo faciens pergulam, contulit dona diuerſarum ſpecierum, id eſt, gabatas aureas numero duas, & alias *ſaxiſcas numero quinque. Cruces pendentes numero quatuor. Item cruces ſimiles numero decem. Amulas ſuperauratas paria duo pendentes. Fibulatoria numero quinq;. Coronam auream cum cruce pendẽtem in gemmis ſuper altare. Patenam & calicem aureos,par unum. Aquamaniles argenteos duos. Et in imagine ſanctæ dei genitricis diadema aureum in gemmis. Et collare aureum in gemmis. Et cum gemmis pendentibus inaures *habente hyacinthinas ſex. Et faciem altaris,& confeſſionem cum regiolis ueſtiuit argento. Et in tribus lateribus altaris poſuit cruces argenteas quatuor, penſantes in unum libras triginta. Caniſtra argentea duo. Calicem argenteum unum quotidianum. Coronulas argenteas quinq;. Et calicem argenteum unum,qui pendet in abſida ipſi

al.forte ſaxicas.
al.forte iiij.
al.forte ij.

B us oratorij. Et ſuper eandem abſidam cruces argenteas tres, & cætera quæ in ornamentum pergulæ,& ad ueſtes altaris ordinata ſunt. Hic fecit in eccleſia ſanctæ dei genitricis ad præſepe per circuitum ſuper columnas regulare candelabrum ad inſtar eccleſiæ beati Petri apoſtoli. Fecit & ibidem in oratorio ſancto,quod ad præſepe dicitur,imaginem auream dei genitricis,amplectentem ſaluatorem dominum deũ noſtrum,in gemmis diuerſis penſantem libras quinq;. Hic renouauit tectum ſancti Chryſogoni martyris, & cameram ſiue picturas parietum. Cyborium etiam de argento, ſeu arcus quinq; penſantes in unum libras CC. XX. ubi obtulit coronas aureas quatuor. Fara canthara duo. Patenam argenteam unam. Calicem argenteum unum,ſeu etiam ueſtes altaris,necnon & uela ſerica alba ornata blatto circunquaque pendentia. Conſtruxitq́ monaſterium circa eundem titulum ſanctorum martyrum Stephani,Laurẽtij,atq; Chryſogoni,cõſtituens ibidem abbatem & monachorum congregationem, ad perſoluendas deo laudes in eodẽ titulo diurnis atq; nocturnis temporibus, ordinatas ſecũdum inſtar officiorum beati Petri apoſtoli, ſegregatum uidelicet monaſterium à iure poteſtatis presbyteri dicti tituli.In quo monaſterio pro ſuſtentatione idem ſanctiſſimus uir prædia & dona atq; familiam ibidem

C largitus eſt,& diuerſi alij fideles & amatores domini noſtri Ieſu Chriſti in eodem monaſterio ſanctorum Stephani, Laurẽtij, Chryſogoni, prædia & dona deuotiſſime contulerunt. Simili etiã modo renouauit monaſterium ſanctorum Ioannis euangeliſtæ, Ioannis baptiſtæ,& ſancti Pancratij ſecus eccleſiam ſaluatoris antiquitus conſtructũ, quod ab omni ordine monachico extitit nimia incuria deſtitutum. In quo prædia & dona contulit,& quæ inuenerat de ipſo monaſterio alienata, reddito precio eidẽ loco reſtituit. Vbi & congregationem monachorum,& abbatem conſtituit ad perſoluẽda quotidie ſacra officia laudis diuinæ in baſilica ſaluatoris domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ Conſtantiniana nuncupat̃ iuxta Lateranas,diurnis nocturniſq; temporibus, ad inſtar officiorũ eccleſiæ beati Petri apoſtoli. Item imaginem ſanctæ dei genitricis antiquam deargentauit, ac ueſtiuit de argento mundiſſimo penſante libras L. Item fecit patenam auream magnam cum diuerſis lapidibus, penſantem libras uigintiſex. Et calicem ſimiliter in gemmis,penſantem libras uigintinouem. Similiter & euangelia aurea in gemmis,penſantia libras quindecim. Fecit autem & tectum nouiter ſimul & cameram ſancti Andreæ apoſtoli ad ſanctum Petrum apoſtolum, quam depinxit. Et fecit in eadẽ baſilica imaginẽ auream in gemmis beati Andreæ apoſtoli, penſantẽ libras ſeptẽ,& intra confeſſionẽ ueſtiuit argẽto,quod deaurauit auro mundiſſimo. Hic etiam baſilicam ſancti Calixti pontificis & martyris penè à fundamen

tis dirutam, nouis fabricis cum tecto conſtruxit, ac totam depinxit. Vbi contulit patenam argenteam & calicem, ſeu & ueſtes altaris. Item tectum baſilicæ ſanctorum Proceſſi & Martiniani à nouo conſtruxit, ſuppoſita pila fabricis fortiſſimis poſt eorundem ſanctorum ueneranda corpora, ad firmamentũ murorum ſanctæ baſilicæ. Item in eccleſia beati Geneſii martyris tectum à nouo reſtaurauit, ubi & altare erexit in nomine ſaluatoris domini dei noſtri. In quo contulit patenam argenteam & calicem, ſeu coronam argenteam cum delphinis ſex. Necnon & coronulam auream cum cruce, pendentẽ ſuper altare. Item in baſilica ſanctæ dei genitricis, quæ ad martyres dicitur, tectum uetuſta incuria demolitum, purgari fecit ad purum, & cum calce abundantiſſimo ſeu chartis plumbeis nouiter reſtaurauit: & quæcunq; per circuitum eiuſdem tecti fuerant diſſipata, nouo nitore conſtruxit. Item baſilicã ſanctæ dei genitricis in Aquiro, in qua ante diaconia & paruum oratorium fuit, eã à fundamentis longiorem & latiorem conſtruxit, atq; depinxit. Item diaconiam ſanctorũ Sergij & Bacchi ſitam apud beatũ Petrũ apoſtolũ, in qua pridem paruum oratorium erat, à fundamentis ampliore fabrica dilatauit. Et concedens oĩa quæ in uſu diaconiæ exiſtunt, ſtatuit perpetuo tempore pro ſuſtentatione paupe℞ in diaconiæ miniſterium deſeruire. Item in cœmeterio beatæ Petronillæ ſtationem annue dari inſtituit. Vbi obtulit coronam, calicem & patenam argenteã, ſeu alia diuerſa ad ornatum eccleſiæ pertinentia. Item accubitos, qui ſunt ad beatum Petrum apoſtolũ in ruinis poſiti, à fundamentis nouiter reſtaurauit, atq; depinxit. Itẽ baſilicæ ſcti Marci ſitæ foras muros huius ciuitatis Romanæ uia Appia, tectũ dirutũ à nouo refecit. Itẽ in eccleſia beati Pauli apoſtoli mutauit trabes, atq; totũ eiuſdẽ baſilicæ tectũ ab arcu altaris uſq; ad *regias reſarciuit ac reſtaurauit. Mutauit autẽ trabes in eccleſia ſanctæ dei genitricis ad pſepe, numero ſex. Fecit uero eccleſiam ſancto℞ Marcellini & Petri iuxta Lateranas. Etiã & cœmeteria beato℞ marty℞ Ianuarij, Vrbani, Tiburtij, Valeriani, & Maximi, ac tectum in ruinis poſitũ à nouo perfecit. Huius temporibus concuſſa eſt prouincia Romanæ ditioni ſubiecta à nefandis Lõgobardis, ſeu & rege eorũ Luithprando. ueniensq; Romam, in campo Neronis tentoria tetendit: deprædataq; Campania, multos nobiles de Romanis more Longobardo℞ totondit atq; ueſtiuit. Pro quo uir dei undiq; dolore cõſtrictus, ſacras claues ex confeſſiõe beati Petri apoſtoli accipiẽs, direxit nauali itinere ad partes Franciæ Carolo ſagaciſſimo uiro, q tunc regnũ regebat Frãcorum, per miſſos ſuos, id eſt, Anaſtaſiũ ſanctiſſimũ uirũ epiſcopũ, necnon & Sergium pſbyterum, ad poſtulandũ pfato excellentiſſimo Carolo, ut eos à tanta oppreſſione Longobardo℞ liberaret. Eodẽ tempore neceſſitate cõpulſus, plurimam partẽ muro℞ huius ciuitatis Romanæ reſtaurauit, alimoniam quoq; artificũ, & preciũ ad emendum calcem de proprio tribuit. Huius deniq; temporibus Gallienſium caſtrum, pro quo quotidie expugnabatur ducatus Romanus à ducatu Spoletano, pecunias non paruas Tranſamundo duci eorum, ut ceſſarent bella & quæſtiones, potuit cauſam finire, & in compage ſanctæ reipublicæ atq; corpore Chriſto dilecti exercitus Romani annecti pcepit. Hicq; fecit ueſtes ad altare in eccleſiis ſaluatoris dei genitricis, ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli, atq; Andreæ, & cæteris diuerſis eccleſiis. Nam & Centumcellenſis ciuitatis muros dirutos penè à fundamentis fortiſſime conſtrui fecit. Et hoc cõſtituit, ut fere ſine interuallo & à presbyteris hebdomadarijs miſſarum ſolennia, & à monachis diuina officia, ſecundum conſtitutum, quod à collegio ſacerdotum coram ſacro corpore beati Petri apoſtoli factum eſt, in ſolẽnijs Chriſti domini dei noſtri ſanctæq; eius genitricis, ſanctorum apoſtolorum, uel omnium ſanctorum martyrum, confeſſorum atq; uirginum, in oratorio nomini eorũ dedicato, intra eccleſiam beati Petri ſub arcu principali, ſimiliter & uigiliæ celebrarentur. Eiſdemq; inſtitutis depoſuit, ut in cœmeterijs circunquaq; poſitis Romæ, in diebus natalitiorum eorum luminaria ad uigilias faciendas, & oblatiões de patriarchio per oblationarium deportentur ad celebrandas miſſas, per eum quẽ præuiderit pontifex pro tempore, ſacerdotem. Hic fecit ordinationes tres per menſem Decembrem,

Margin notes: *al. regiolos (beside "regias"); Hic aliquid deeſt. (beside "pecunias non paruas"). Margin letters: D, E, F.

brem,preſbyteros uigintiquatuor, diacones tres, epiſcopos per diuerſa loca nume-
A ro octoginta. Qui etiá uenerabilem Vuilchariũ in partibus Franciæ in ciuitate Vi-
enna dato pallio archiepiſcopum eum eſſe conſtituit. Qui ſepultus eſt in eccleſia bea
ti Petri apoſtoli, iiij.Kal. Decembris,indictione x.Et ceſſauit epiſcopatus dies octo.

DECRETA GREGORII PAPAE TERTII VEL IVNIORIS.

Vt nullus audeat preſbyteram in cõiugiũ ducere	I	Item de propria cognatione, uel quam cognatus habuit	IX
Item de diacona	II	Vt uiduam nemo furetur in uxorem	X
Item de monacha quam dei ancillam appellant	III	Item ut uirginem nemo furetur in uxorem	XI
Item de commatre ſpirituali	IIII	De aruſpicib⁹ uel incãtatoribus.ſeu phylacterijs	XII
Item de fratris vxore	V	De præceptis eccleſiæ obſeruandis	XIII
Item de nepte	VI	De Adriano filio Exhilarati	XIIII
Item de nouerca,aut nuru	VII	De Epiphania diacona	XV
Item de conſobrina	VIII	Vt nullus audeat aſſenſum eis tribuere	XVI
		De coma clerici non relaxanda	XVII

IN nomine domini ſaluatoris dei noſtri Ieſu Chriſti, imperante domi
B no pijſſimo Auguſto Leone, à deo coronato magno & pacifico Impe
ratore anno ſexto, poſt conſulatum uero eius anno decimoſexto: ſed
& Conſtantino imperatore eius filio anno ſecundo, menſe Aprili, in-
dictione quarta, præſidente ſanctiſſimo Gregorio apoſtolico papa in
baſilica beati Petri apoſtolorum principis ante cõfeſſionem, cõſiden-
tibus etiam ſanctiſſimis epiſcopis Agnello Ferentinati, Agnello Sutrino, Ioanne Ve
ſiternenſi, Tribunitio Phalaritano, Vitale Aletrino, Anaſtaſio Tiburtino, Opportuno
*Maturanenſi, Ioanne Blerano, Martiano Gabinatis, *Vuilarit Narnienſi, Georgio al.Metaurẽſi al.Vuilari
Portuenſi, Sergio Præneſtino, Tiberio Syluæ candidæ, Petro Amerino, Gregorio
Anagniæ, Sinderedo archiepiſcopo *Spaniæ, Georgio Nepeſino, Sedulio epiſcopo al.Hiſpaniæ
Britanniæ, Ioanne Signino, Ferguſto epiſcopo Scotiæ, Andrea Albanẽſi, & Maiori-
no Polimartij, ſeu uenerabilib⁹ presbyteris, Siſinnio, Ioanne, item Ioanne, Euſtratio,
Georgio, Talaſio, Marino, Conſtantino, Gregorio, Ioanne, Epiphanio, Marino, Ioan
ne, & Ioanne: aſtãtibus quoq; diaconib⁹, Petro archidiacono, Gregorio, *Muſco, ſeu al.Maſcoſio
Benedicto, uel cũcto clero, Gregorius ſanctiſſimus ac beatiſſimus papa ante corpus
beatiſſimi Petri in ſynodo reſidens, dixit:

C

CVM ſimus dominicæ plebis ſuperna miſeratione rectores, ſtudioſius nos
conuenit dei præſidium pro eorum ſæpe rogitare ſalute, ne de creditis fru
ſtratis'que (quod abſit) animabus inſidijs antiqui hoſtis, ante paſtorem o-
mnium (niſi ſuccedat præueniendo de offenſis correctio) diſtrictam cogamur ſol-
uere rationem, dum'que perpendo, uel ad animum reduco, quanta circunſpectione
nos oporteat, inuigilando contra ſui cuiuſq; ſceleris nequitiam, obuiare, & (ſi quan-
do inſilierit ad perturbandas fideliũ mẽtes) adiutorio ſuperno ictui eius reſiſtere, ual
de concutior atq; nimis tabeſco, ne ſerpentina calliditate (quod abſit) leuiores quoſq;
decipiat: deo uero fauente, ſolicitudine nimia, animæquiore mente, diuino iuuami-
ne freti, pro ſalute omniũ ſtudere debemus, ut inconfuſo uultu, non de fraude cuiuſ-
quam perculſi, aſſiſtere æterno iudici mereamur, & uocem audire inquientem: Euge Matth.25.b
ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te cõſtituam, intra
in gaudium domini tui. Hinc nanque eſt, quod ingemiſcens dico, quia populi Chri-
ſtiani aliquos per prouinciam Italiam commorãtes, audio temere contra catholicam
fidem & patrum ſtatuta patrare, ita ut deo ſacratas fœminas ducere præſumant mu-
lieres, & propinquas in coniugio ſocient. Quod opportunum eſt ſpiritali amputari
mucrone, atq; ſi ueſtræ placet ſanctitati, radicit⁹ euelli, ne ſeges boni agricolæ, zizanio-

rum mixta horrentibus frutectis ſordeſcat. Sanctiſſimi epi ſeu uenerabiles reſponde- D
runt: Vere cognoſcimus gratia ſancti ſpiritus cor apoſtolatus ueſtri ſuccenſum, & ut radicitus tantæ miſeriæ ſqualores à fidelium mentibus detergantur, & quaſi uulnus corpori infixum, aditu talis miſeriæ obſerato, ſalutari antidoto curetur, ſicut bñ præuiſum eſt, interdictione anathematis, ne denuo hoc quiſpiam Romanus, Longobardus, uel cuiuſcunque ſit gentis, ſacrique baptiſmatis unda lotus, attentet, ut nõ tanti piaculi mole oppreſſus, præcipitationem incidat, aut uoragine mergatur iniquitatis, uitari debeat, atque radicitus euellatur. Poſt hanc omnium conſonam reſponſionẽ Gregorius apoſtolicus papa ante corpus memoratũ uenerabilis Chriſti apoſtolorum principis inferendo ſententiam, dixit:

Capitulum primum.

Si quis presbyteram duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omẽs tertio, Anathema ſit.

Capitulum ſecundum.

Si quis diaconam in coniugium duxerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum tertium.

Si quis monacham quam dei ancillam appellamus, in coniugium duxerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum quartum. E

Si quis commatrem ſpiritalem duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum quintum.

Si quis fratris uxorem duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omẽs tertio, Anathema ſit.

Capitulum ſextum.

Si quis neptem duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum ſeptimum.

Si quis nouercam aut nurum ſuam duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum octauum.

Si quis conſobrinam duxerit in coniugium, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum nonum.

Si quis de propria cognatione, uel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum decimum.

Si quis uiduam furatus fuerit in uxorem, uel *conſentiens ei, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit. F

al. cõſentientibus.

Capitulum undecimum.

Si quis uirginem, niſi deſponſauerit, rapuerit, uel furatus fuerit in uxorẽ, uel *conſentiens ei, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

al. cõſentientibus.

Capitulum duodecimum.

Si quis *ariolos, aruſpices, incantatores obſeruauerit, aut phylacterijs uſus fuerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

26. q. v. Si qs ariolos

Capitulum decimumtertium.

Si quis in quanquam partem noſtra præcepta ante emiſſa apoſtolicæ eccleſiæ de oliuetis & locis diuerſis temerauerit, & non in omnibus obſeruauerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum decimumquartum.

Adrianus filius Exhilarati, qui poſt præſtitum ſacramentum in apoſtolica confeſſione, Epiphaniam diaconam illicito auſu in uxorem habet, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capitulum decimumquintum.

Epiphania diacona, quæ poſt prædictum ſacramentum, cum Adriano Exhilarati filio fuga lapſa eſt in uxorem, anathema ſit. Et rſiderunt omnes tertio, Anathema ſit.

Capi-

Capitulum decimumſextum.

A Si quis ei in tã crudeli actu cõſenſum præbuit, anathema ſit. Et rñderunt oẽs tertio, Anathema ſit. Capitulum decimumſeptimum.

Si quis ex clericis relaxauerit comam, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, Anathema ſit.

¶ Et ſubſcriptio, primo epiſcoporum.

Gregorius epiſcopus ſanctæ catholicæ atq; apoſtolicæ eccleſiæ Romanæ, huic cõſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi. Agnellus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ferentinenſis, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi. Ioannes humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Veliternẽſis, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi. Ego Vitalis epiſcopus eccleſię Aletrinæ, ſubſcripſi. Opportunus epiſcopus eccleſię Maturanẽſis, ſubſcripſi. Martianus epiſcopus eccleſię Sabinatis, ſubſcripſi. Georgius epiſcopus eccleſię Portuẽſis, ſubſcripſi. Tiberius epiſcopus eccleſiæ Syluæ candidæ, ſubſcripſi. Gregorius epiſcopus eccleſiæ Anagninæ, ſubſcripſi. Gregorius epiſcopus eccleſiæ Nepeſinæ, ſubſcripſi. Ioannes indignus epiſcopus eccleſiæ Signinæ, ſubſcripſi. Andreas epiſcopus eccleſiæ Albanenſis, ſubſcripſi. Agnellus peccator epiſcopus eccleſiæ Sutrinæ, ſubſcripſi. Tribunitius indignus epiſco-
B pus eccleſię Phalaritanæ, ſubſcripſi. Anaſtaſius epiſcopus eccleſiæ Tiburtinæ, ſubſcripſi. Ioannes epiſcopus eccleſiæ Bleranæ, ſubſcripſi. Vuilarith epiſcopus eccleſiæ Narnienſis, ſubſcripſi. Sergius epiſcopus eccleſiæ Prænestinæ, ſubſcripſi. Petrus epiſcopus eccleſiæ Amerinæ, ſubſcripſi. Maiorinus epiſcopus eccleſiæ Polimartij, ſubſcripſi. Sinderedus epiſcopus ex Hiſpania, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi. Sedulius epiſcopus Britãniæ de genere Scotorum, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi.

Ferguſtus epiſcopus Scotię Pictus, huic cõſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi.

Subſcriptio presbyterorum.

Siſinnius humilis presbyter ſanctæ Romanę eccleſiæ tituli ſancti Laurẽtij, qui appellatur Lucinæ, huic conſtituto à nobis promulgato, ſubſcripſi. Ioannes presbyter ſanctæ Romanę eccleſię tituli ſancti Sixti, ſubſcripſi. Siſinnius presbyter ſanctæ Romanæ eccleſię tituli ſanctæ Cæciliæ, ſubſcripſi. Ioannes preſbyter tituli ſancti Marcelli, huic conſtituto à nobis promulgato, ſubſcripſi. Ioannes humilis presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ſubſcripſi. Euſtraſius preſbyter ſanctæ Romanæ eccleſię tituli ſanctæ Anaſtaſię, ſubſcripſi. Georgius immeritus presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctorum Ioannis & Pauli, huic conſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi.

Thalaſius preſbyter ſanctę Romanę eccleſiæ tituli ſanctæ dei genitricis, qui appellatur Calixti trans Tiberim, ſubſcripſi. Marinus presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Sabinę, ſubſcripſi. Conſtantinus presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſancti Cyriaci, ſubſcripſi. Gregorius humilis presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſancti Clementis, ſubſcripſi. Epiphanius presbyter ſanctę Romanę eccleſiæ tituli ſancti Laurentij, ſubſcripſi. Marinus indignus presbyter ſanctę Romanæ eccleſiæ tituli ſanctorum Apoſtolorum, ſubſcripſi. Ioannes presbyter ſanctę Romanę eccleſię tituli ſanctæ Priſcę, ſubſcripſi.

Subſcriptio diaconorum.

Petrus indignus archidiaconus ſanctæ ſedis apoſtolicæ, ſubſcripſi. Muſchus humilis diaconus ſanctæ ſedis apoſtolicę, ſubſcripſi. Gregorius indignus & humilis diaconus ſanctæ ſedis apoſtolicæ, ſubſcripſi.

Benedictus indignus diaconus ſanctæ ſedis apoſtolicæ, huic cõſtituto à nobis promulgato ſubſcripſi, die nonarum Apriliũ, imperante domino piiſſimo Auguſto Leone, à deo coronato magno imperatore anno ſexto. Poſt cõſulatum uero eius anno decimoſexto. Sed & Conſtantino nouo imperatore eius filio, anno ſecundo, indictione quarta.

EPISTOLA GREGORII PAPAE TERTII.

C GRegorius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilectiſſimis nobis omnibus epiſcopis, uenerabilibus presbyteris, religioſis abbatibus omnium prouinciarum. Dño cooperante, & ſermonem confirmãte, præſens ſanctiſſimus uir Bonifacius frater ac coepiſcopus noſter, ſicut à prædeceſſore noſtro ſanctæ recordationis Gregorio præſule, in illis partib⁹ miſſus fuerat prædicare uerbum dei, ita poſt multum temporis dño cooperante anhelanti deſiderio, orationis cauſa liminibus ſacris beatorum principum apoſtolorũ Petri & Pauli præſentandus aduenit. Qui perfecta oratione, ad acceptum laborem (angelo dñi præuiante) à nobis eſt abſolutus. Cui pro ueſtra oĩm dilectione ſeu reuerentia & religioſitate propter Chriſti amorẽ iuuamina impẽdere dignemini, dum & agnoſcitis, quæ dñs noſter Ieſus Chriſtus inquit, dicens: Qui ſuſceperit prophetam in nomine prophetæ, mercedẽ prophetæ accipiet: & qui ſuſceperit iuſtum in noĩe iuſti, mercedẽ iuſti accipiet. Et ſi forſitan quis ex ueſtris miniſtris ſeſe ipſi ſanctiſſimo uiro in miniſterio exhortationis ſanctæ catholicæ fidei adiungere uoluerit, nullo modo prohibeatis chariſſimi. Magis autem concurſum præbete, & ex ueſtro ouili adiutores ei tribuite, qui poſſint per dei gratiã ſufficienter gentibus miniſtrare uerbum prædicationis, ut omnipotenti deo noſtro animas lucrifaciant, ut & ueſtra communitas boni operis portionem ſortiatur, atq; illi mereantur dominicam uocem audire, Vos qui dereliquiſtis oĩa, & ſecuti eſtis me, centuplum accipietis, & uitam æternam poſſidebitis. Bene ualete.

Matt. 10. d

Matth. 19. d

¶ Epiſto-

¶ Epiſtola eiuſdem Gregorij papæ tertij.

GREGORIVS papa uniuerſis optimatibus & populo prouinciarum Germaniæ, Thuringis, & Theſis, & Bortharis, & Niſtreſis, Vnedredis, & Lognais, Sudnodis, & Graffeltis, uel oĩbus in Orientali plaga conſtitutis. Q̃m prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis Gregori⁹ p̃ſul nutu diuino motus, ad faciendã deo plebẽ perfectã, præſentium portitorẽ literarũ Bonifaciũ reuerentiſſimũ fratrẽ nr̃m ac coepiſcopũ ordinãs, ad uos uſq; deſtinauit, eumq; regulã & normã apoſtolicæ & catholicæ fidei Romanæ (cui deo autore deſeruimus) eccleſiæ edocẽs, direxit, & poſt temporum ſpatia orationis cauſa ad limina beatorũ principũ apoſtolorũ ſeſe p̃ſentauit, & quæ ad ſalutẽ aĩarum pertineant, à nobis expoſcit imbui: nos deo fauẽte (ut ſacra docet ſcriptura) eũ edocẽtes, ad uos chariſſimi remeandũ abſoluim⁹, hortantes uos in dño, ut digne ſuſcipiatis ab eo uerbũ exhortationis, & epiſcopos uel preſbyteros, quos ipſe ordinauerit p apoſtolicã ſibi datã autoritatem, in eccleſiæ miniſterio recipiatis; & quos forſan deuiantes inuenerit à rectæ fidei tramite, ſeu canonica doctrina, eosq; prohibuerit, à uobis nullo modo impediat̃, & quod eis impoſitũ fuerit, obediendo propter deum ſuſcipiant. Nam q temerator extiterit ad obediẽdum, ſibi ipſi damnationem acquirit. Vos aũt chariſſimi, q in noĩe Chriſti baptizati eſtis,

Galat.3.d Chr̃m induiſtis, abſtinete & prohibete uoſmetipſos ab omni cultu paganorum, non tm̃ E uoſmetipſos corrigentes, chariſſimi, ſed & ſubditos ueſtros. Diuinos aũt uel ſortilegos, ſacrificia mortuorum, uel lucorum, uel fontium auguria, uel phylacteria, uel incantatores & ueneficos, id eſt, maleficos & obſeruationes ſacrilegas, quæ in ur̃is finibus fieri ſolebant, omnino reſpuentes, tota mentis intentione ad dominum conuertimini. Ipſum timete, adorate, & honorificate, ſanctorum memorijs communicantes, ut ait Apoſtolus. Si enim fides ueſtra (domino dicente) fuerit ut granum ſinapis, di-

Lucæ.17.a cetis monti huic, & transferetur. Ipſe enim dominus & ſaluator noſter Ieſus Chriſtus

Matth.22.d in ſuo ſacro eloquio inquit, dicens: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo,

Lucæ.12.a & ex tota anima tua, & ex tota uirtute tua. Et iterum: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, qui eſt in cælis. Vnde & in alio loco promiſit, dicens: Quodcunq; petieritis patrem in nomine meo, fiet uobis. Et ite-

Ioan.14.b rum: Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur uobis. Om̃is eñ

Matth.7.a qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Et uos chariſſimi, facite fructus dignos, ut in die aduentus dñi noſtri Ieſu Chriſti ſidereas mereamini adipiſci manſiones. Bene ualete.

¶ Epiſtola eiuſdem beati Gregorij papæ tertij.

DIlectiſſimis nobis filijs in prouincia Baioariorum Alamanniæ conſtitutis, F Iuggo, Luidoni, Ridolto, & Phiphilo, Seuadas Gregorius papa. Catholica & ſanctorum patrum iubet autoritas, ut bis in anno pro ſalute populi Chriſtiani ſeu exhortatione adoptionis filiorum ſynodalia debeant celebrari, & cauſarum canonicarũ examinatio prouenire, ut unicuique (prout neceſſitas popoſcerit) pia educatione ſubueniatur. Vnde ſecundum Apoſtoli doctrinam admoneo & hortor uos chariſſimi per miſericordiam dei, ut digne ambuletis uocatio-

Ephe.4.a ne, qua uocati eſtis, ut miniſterium ueſtrum perfectum ſit coram deo. Opportunum nanq; eſt, uos noſſe fratrem ac coepiſcopum præſentẽ Bonifacium, noſtram & agentem uicem cum digno & debito honore pro Chriſti nomine ſuſcipere, & miniſteriũ eccleſiaſticum cum fide catholica ſecundum normam & morem ſanctum catholicæ & apoſtolicæ dei eccleſiæ, cui (miſericordia dei præueniente) præeſſe uidemur, ſicut apoſtolica autoritate à nobis deſtinatus eſt, ab eo ſuſcipientes dignanter, teneatis, & gentilitatis ritum & doctrinam, uel uenientium Britonum, uel falſorum ſacerdotum hæreticorum, ſiue adulteros, aut undecunque ſint, renuentes ac prohibentes abijciatis, & ut populum uobis à deo commiſſum pijs admonitionibus edoceatis, & à ſacrificijs mortuorum omnino deuitetis, & iuxta quod fueritis à prædicto noſtro conſacerdote edocti, ita catholicam & apoſtolicam doctrinam tenentes, domino deo & ſaluatori

A uatori noſtro placere feſtinetis. Et in quo uobis loco ad celebranda concilia conueni-re mandauerit, ſiue iuxta Danubium, ſiue in ciuitate Auguſta, uel ubicunque indicauerit, pro nomine Chriſti parati eſſe inueniamini, quatenus cognoſcamus per eius mandatũ de ueſtro conuentu, ut in diẽ aduẽtus Chriſti Ieſu cum fructu boni operis ante eius tribunal aſſiſtere mereamur, dicentes: Ecce nos & pueri quos dediſti nobis, domine, non perdidimus ex eis quenquam, ut & uos dominicam uocem audire mereamini, dicẽtem: Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod uobis paratum eſt ab origine mundi. Bene ualete. Matth. 25. c

ℭ Epiſtola eiuſdem ad Bonifacium.

REuerentiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Gregorius ſeruus ſeruorum dei. Deſiderabilem mihi à te miſſus Denual religioſus preſbyter attulit nuncium, cum te ſoſpitem narrauit, & in miniſterio pro quo miſſus es, (fauente deo) proficere nunciauit. Detulit etiam à te miſſas literas, ubi indicaſti, quod ager dominicus, q incultus iacebat, & ſpinarum aculeis ex infidelitate riguerat, uomere tuæ doctrinæ exarante ſemen uerbi ſuſcepit, & fertilem meſſem protulit fidelitatis. In eiſdem literis quibuſdam ſubnexuiſtis capitulis, ſciſcitando qualiter teneat uel doceat hæc ſancta apoſtolica Romana eccleſia. Bene noſti B ſatis, quia beatus apoſtolus Petrus & epiſcopatus principium extitit, & conſulenti tibi de ſtatu eccleſiæ non ex nobis quaſi ex nobis, ſed eius gratia qui aperit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas, qualiter tenere debeas apoſtolici uigoris doctrinam, dicimus. Igitur in primis legebatur, ut quota progenies propinquorum matrimonio copuletur. Dicimus, quod oportuerat quidem, quandiu ſe agnoſcunt affinitate propinquos, ad huius copulæ non accedere ſocietatem. Sed quia temperantia magis & præſertim in tam barbaram gentem, plus placet, quàm diſtrictio cenſuræ, concedendum eſt, ut poſt quartam generationem iungantur. Nam quod poſuiſti, quod ſi mulier infirmitate correpta, non ualuerit debitum uiro reddere, quid eius faciat iugalis, bonum eſſet, ſi ſic permaneret, ut abſtinẽtiæ uacaret. Sed quia hoc magnorum eſt, ille qui ſe non poterit continere, nubat magis: non tamẽ ſubſidij opem ſubtrahat ab illa, *cui infirmitas præpedit, & nõ deteſtabilis culpa excludit. De presbytero uero, uel quilibet ſacerdos à populo accuſatus, ſi certi non fuerint teſtes, qui crimini illato approbent ueritatem, iuſiurandum erit in medio, & illũ teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia, ſicque maneat in proprio gradu. Nam de homine qui à pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio pro C hibenda eſt. In miſſarum ſolennijs obſeruandum eſt, quod dominus noſter Ieſus Chriſtus ſanctis ſuis tribuit diſcipulis. Accepit nanque calicem, & dedit eis, dicẽs: Hic eſt calix noui teſtamenti in meo ſanguine, hoc facite quotieſcunque ſumitis. Vnde congruum non eſt, duos uel tres calices in altario ponere, cum miſſarum ſolennia celebrantur. De immolatitijs autem eſcis conſuluiſti, ſi à fidelibus ſuperductum fuerit uiuificæ crucis ſignum, edi liceret, an non. illud ſufficit reſpondere, quod beatus Apoſtolus dicit: Si quis dixerit, quia hoc immolatitium eſt, nolite edere propter eum, qui indicauit, & propter conſcientiam. Addidiſti adhuc, quod ſi pater uel mater filium filiamque intra ſepta monaſterij in infantiæ annis ſub regulari tradiderint diſciplina, utrum liceat eis poſtquam pubertatis impleuerint annos, egredi & matrimonio copulare, hoc omnino deuitamus: quia nefas eſt, ut oblatis à parentibus deo filijs, uoluptatis frena laxentur. Enimuero quoſdam baptizatos abſque interrogatione ſymboli, ab adulteris presbyteris & indignis faſſus es. In his tua dilectio teneat antiquum morem eccleſiæ: quia quiſquis in nomine patris & filij & ſpiritusſancti baptizatus eſt, rebaptizari minime liceat. Non enim in nomine baptizantis, ſed in nomine trinitatis huius gratiæ donum percepit. Et teneatur quod Apoſtolus ait: Vnus deus, una fides, unum baptiſma. Doctrinam uero ſpiritalem talibus ſtudioſius ut impertias, demandamus. Pro paruulis uero, qui à parentibus ſubtracti ſunt,

Sapient. 10. d

*al. quam

Matth. 26. c

1. Corin. 8. a
Roma. 14. c

Ephe. 4. a

ꝺi ſunt,& an baptizati ſunt,an non,ignorant: hos ut baptizare debeas ſecundum pa- D
trum traditionem,ſi non fuerit qui teſtificetur,ratio poſcit. Leproſis autem,ſi fide-
les Chriſtiani fuerint,dñici corporis & ſanguinis participatio tribuať,cum ſanis au-
tem conuiuia celebrare negentur. Adiecisti etiam, quod ſi peſtifer morbus aut mor-
talitas in eccleſia uel monaſterijs irrepſerit,quos necdum tetigit,à loco fugiunt eui-
Tobiæ, 13, a tantes periculum,unde fatuum hoc uidetur. Non enim ualet quiſquam dei effugere
manus. In finem epiſtola continebat,quod ſunt quidam presbyteri,ſeu epiſcopi mul-
tis uitijs irretiti,quorum uita in ſe ipſis ſacerdotiũ maculat. Et ſi tibi liceret cum eis
edere aut loqui,niſi coerciti fuerint,dicimus,ut hos ex apoſtolica autoritate redargu
endo admoneas, & ad munditiam eccleſiaſticæ diſciplinæ reducas. Et ſiquidem obe
dierint,ſaluabunt animas ſuas,& ipſe mercedem lucratus es, ueruntamen collocutio
nem & menſam communem cum eis agere non recuſes. Plerunq; contingit,ut quos
correctio diſciplinæ tardos facit ad percipiendam ueritatis normam,conuiuiorũ ſe-
dulitas & admonitio blanda ad uiam perducat iuſtitiæ. Id ipſum autem & in illis pro
ceribus,qui tibi adiutorium præſtant,obſeruare debebis. Hæc frater chariſſime ex
apoſtolicæ ſedis uigore ſcripſiſſe ſufficiant,de reliquo implorãtes miſericordiã dei,
ut qui te illis in regionibus uice nr̃a ex apoſtolica autoritate peragere fecit,& in opa-
cam ſyluam lumina ueritatis per os tuum micare prædeſtinauit,opitulatiõis ſuæ mi- E
ſericordiſſimum tribuat incrementum,quatenus de fructu operis & ipſe ualeas præ
mia præcipere,& ueniam peccatorum inuenire. Deus te incolumem cuſtodiat,reue-
rentiſſime frater. Data x. kalendas Decemb. imperãte domino pijſſimo auguſto Leo
ne à deo coronato magno Imperatore,anno decimo imperij eius, ſed & Conſtãtino
magno Imperatore,regni eius anno ſeptimo,indictione decima.

¶ Epiſtola eiuſdem ad Bonifacium.

REuerentiſſimo & ſctiſſimo fratri Bonifacio, Gregorius ſeruus ſeruoꝝ dei.
Doctoris omnium gentium egregij apoſtoli Pauli uox eſt,dicentis: Di-
Roma, 8, e ligentibus dñm omnia cooperantur in bonum. Agnoſcẽtes itaq; in ſyllabis
fraternitatis tuæ innotuiſti tam de Germaniæ gẽtibus,quas ſua pietate deus noſter de
poteſtate paganorum liberauit,&ad centũ millia animas in ſinu ſanctæ matris eccle-
ſiæ tuo conamine & Caroli principis Francorũ aggregare dignatus eſt,ſed & in Ba-
ioariorum prouincia, quæ à te acta ſunt,agnoſcentes,datori omnium bonoꝝ domi-
no deo noſtro extenſis ad cælum palmis gratias retulimus,qui ianuam miſericordiæ
& pietatis in illis partibus Heſperijs ad cognoſcendam uiam ſalutis,oſtiũ miſericor-
diæ aperuit, & miſit angelum ſuum,q̃ præparauit uiam tuã ante te. Ipſi eſt gloria in
ſecula ſeculorum, Amen. Igitur quia indicaſti,perrexiſſe te ad gentem Baioario- F
rum,& inueniſſe eos extra ordinem eccleſiaſticum uiuentes, dum epiſcopos non ha-
bebant in prouincia niſi unum nomine Viuilo,quem nos ante tempus ordinauimus,
& quia cum aſſenſu Otilo eorundem Baioariorum, ſeu optimatum prouinciæ illi-
us,tres alios ordinaſſe epiſcopos,& in quatuor partes prouinciam illam diuiſiſſe, id
eſt,in quatuor parochias,ut unuſq; ſuam habeat parochiam, bñ & ſatis prudenter
peregiſti frater. Et qm̃ apoſtolicam præceptionem ex noſtra uice impleſti,& ſicut ti
bi præcepimus,ita peregiſti: itaq; non deſinas frater reuerentiſſime,docendo eos ſan
ctam catholicam & apoſtolicam Romanæ ſedis traditionem,ut illuminentur rudes,
& uiam ſalutis teneant,per quam poſſint ad æterna præmia peruenire. Presbyteros
uero,quos ibidem reperiſti,ſi incogniti fuerint illi,à quibus fuerint ordinati,& dubi
um eſt eos epiſcopos fuiſſe,an non,qui eos ordinauerint, ſi bonæ actionis & catholi-
ci uiri ſunt ipſi presbyteri, & in miniſterio Chriſti omniq; lege ſancta edocti, apti,
ab epiſcopo ſuo benedictionem presbyteratus ſuſcipiant,& conſecrentur,& ſic mini
ſterio ſacro fungantur. Illi uero, qui baptizati ſunt per diuerſitatem & declinatio-
nem linguarum gentilitatis,tamen quia in nomine trinitatis baptizati ſunt, oportet
eos per manus impoſitionem & ſacri chriſmatis unctionem confirmari. Nam Viui
lo epiſcopus à nobis eſt ordinatus. Et ſi aliquid excedit extra canonicam regulam,
doce

A doce & corrige eum iuxta Romanæ eccleſiæ traditionem, quam à nobis accepiſti. De concilio uero, ut iuxta ripam Danubij debeas celebrare noſtra uice, præcipimus fraternitati tuæ apoſtolica autoritate ibidem præſentari, & in quantum dominus tibi uires dederit, prædicare uerbum ſalutis, ne ceſſes, ut religio Chriſtiana in nomine domini creſcat & multiplicetur. Nec enim habebis licentiam frater, pro iure cœpti laboris in uno morari loco: ſed confirmatis cordibus fratrum & omnium fidelium, qui rudes ſunt in illis Heſperijs partibus, ubi tibi dominus aperuerit uiam, ſalutis uerbum prædicare non deſiſtas: & ubi locum inueneris neceſſarium, ſecundum canonicam regulam epiſcopos ordina ex noſtra uice, & apoſtolicam atque catholicam traditionem eos tenere edocebis. Ex hoc enim magnum mercedis præmium tibi præparabis, quoniam omnipotenti deo noſtro facies plebem perfectam. Non pigeat, dilectiſſime frater, itinera capere aſpera & diuerſa, ut Chriſtiana fides longe lateque tuo conamine extendatur. Scriptum nanque eſt: *Arcta & anguſta uia eſt, quæ ducit ad uitam.* Operare itaque frater bonum opus, quod cœpiſti, ut in die Chriſti dei noſtri merearis dicere inter cœtum ſanctorum probabilium patrum aſſiſtens: Ecce ego & pueri, quos dediſti mihi, non perdidi ex eis quenquam. Et iterum: Domine, quinque talenta tradidiſti mihi, ecce alia quinque ſuperlucratus ſum, ut ſubſequenter merearis uocem domini audi-
B re, dicentis: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſupra pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium domini tui. Deus te incolumem cuſtodiat reuerentiſſime frater. Data quarto calendas Nouembris, Imperante domino pijſſimo Auguſto Leone, imperij eius anno uiceſimotertio: ſed & Conſtantino magno imperatore eius filio, anno uiceſimo, indictione octaua.

Mat. 7. b
Iſaiæ. 8.
Ioan. 18.
Mat. 25. b
Ibidem

DECRETVM ZACHARIAE PAPAE, EX LIBRO PONTIFICALI.

ZACHARIAS natione Græcus, ex patre Polychronio, ſedit annos decem, menſes tres, dies quatuordecim, uir mitiſſimus atque ſuauis, omnique bonitate ornatus, amator cleri & totius populi
C Romani, tardus ad iraſcendum, & uelox ad miſerendum, nulli malum pro malo reddens, neque uindictæ ſibi meritum tribuens, ſed pius & miſericors. A tempore ordinationis ſuæ omnia omnibus factus, etiam & his qui ante ſui fuerant perſecutores, bona pro malis reddidit, eosque honoribus promouens ac prouehens, ſimul & facultate ditauit. Hic inuenit totam Italiam ualde turbatam, ſimul & ducatum Romanum, perſequente Luithprando Longobardorum rege, ex occaſione Tranſamundi regis ducis Spoletani, qui in hac Romana urbe, eodem rege perſequente, refugium fecerat. Et dum à prædeceſſore eius beatæ memoriæ Gregorio papa, atque ab Stephano patricio & duce, uel ab omni exercitu Romano prædictus Tranſamundus redditus nõ fuiſſet, obſeſſione facta, pro eo ab eodem rege ablatæ ſunt à ducatu Romano ciuitates quatuor, id eſt, Ameria, Ortas, Polimarciũ, & Blera, & ſic idem rex ad ſuum palatium eſt reuerſus, menſe Auguſto, indictione ſeptima. Tranſamundus uero dux habito conſilio cum Romanis, collectoque generali exercitu Romani ducatus, ingreſſi ſunt per duas partes in fines ducatus Spoletani. Qui continuo timore ducti præ multitudine exercitus Romani, eidem Tranſamundo ſe ſubdiderunt Marſicani, Furconenſes, atque Valuenſ. ſeu Pennenſes. Deinde ingreſſi per Rauennenſe

territorium,uenerunt in Reatinam ciuitatem,qui Reatini cõtinuo & ipſi ſubdiderũt D
ſe.Exinde pergens,ingreſſus eſt Spoletum menſe Decembrio,indictione prædicta.
Eratq; magna turbatio inter Romanos & Longobardos, quoniam Beneuentani &
Spoletani cum Romanis tenebant. Sed dum idem Tranſamundus Spoletanus dux
noluit implere,quæ prædicto pontifici & patricio ſimul & Romanis promiſerat,ꝑ
recolligendis quatuor ciuitatibus, quæ ꝑ eo perierant,& alia quæ ſpoponderat capi-
tula,& p̃nominatus rex ad motionẽ contra ducatũ Romanum ſe p̃pararet,in his p̃di-
ctus papa diuina uocatione ex hac luce ſubtractus eſt, & diuino nutu prænominatus
ſanctiſſimus Zacharias ad pontificatũ eſt eleuatus.Cui omnipotens dñs tantã contu-
lit gratiam,ut etiã pro ſalute populi Romani ſuam ponere aĩam nõ dubitaret. Miſſa
igitur legatione apud iam dictũ regem Longobardoꝝ,ſalutaria illi prædicauit.Cui-
us ſancti uiri admonitionib⁹ inclinatus,prænoĩatas quatuor quas à ducatu Romano
abſtulerat ciuitates,reddere ꝓmiſit.Dumq́; motione facta ad cõprehendendũ Tranſa
mundũ ducem Spoletanũ exhortatione ſancti uiri exercitus Romanus cõiungeret ſe
in adiutoriũ prædicti regis,egreſſi ſunt,& ipſe Tranſamũdus ſuã deceptionẽ conſpi
ceret,egreſſus à Spoletana ciuitate,ſeſe prædicto tradidit regi. Dumq́; idem rex ꝓ-
traheret dilationẽ ad reddendũ iuxta ſuam promiſſionem iam fatas quatuor ciuita-
tes,p̃nominatus põtifex,ut uerus paſtor populi ſibi à deo crediti,ſpem ponẽs in deo, E
egreſſus ex Romana ciuitate cũ ſacerdotibus & clero, perrexit fiducialiter & auda-
cter ad ambulandum in locũ Interãnenſium,ubi in finibus Spoletanis ipſe rex reſide-
bat.Qui dũ in Ortanã conueniſſet ciuitatẽ,ipſeq́; rex eius cognouiſſet aduentũ, miſit
Grimoaldum miſſum ſuũ,qui ei obuius factus,uſq; ad Narnienſem ꝑduxit ciuitatẽ.
Ad cuius ſancti uiri occurſum iam noĩatus rex miſit duces, ſatrapas ſuos, magnumq́;
exercitum,& à Narnienſium ciuitate octauo ferè miliario ab eodẽ rege eum ſuſcipi-
entes,die quæ eſt ſexta feria,perrexerũt ad baſilicã beati Valentini epĩ ad mare ſitam,
in p̃dicta Interamnẽſium urbe ducatus Spoletani, ante cuius fores baſilicæ idem rex
cũ reliquis optimatibus & exercitu ſuo ſctm̃ uirũ ſuſcepit.Factaq́; oratione, atq; ſalu
tationem ſibimet perſoluentes,dũ diuinis eum fuiſſet cõmonitus colloquijs, impen-
ſaq́; charitate,ab eadem eccleſia egreſſus,in eius obſequiũ,dimidiũ ferè miliariũ pre-
xit, & ſic in ſuis tentorijs uterq; eadem ſexta feria ſunt morati.Sabbato uero iteꝝ cõ-
uenientes,diuina ꝑfuſus gratia,deo placitis admonitionibus eũ eſt allocutus, p̃dicans
eum ab hoſtili motione & ſanguinis effuſione qeſcere, & ea quæ pacis ſunt,ſemꝑ ſe-
ctari.Cuius pijs eloquijs flexus,& de conſtantia ſancti uiri & admonitiõe admiratus,
oĩa quæcunq; ab eo petijt,gratia ſpũſſancti obtinuit, & prædictas quatuor ciuitates,
quas ipſe ante bienniũ per obſeſſionẽ factam pro p̃dicto Tranſamundo duce Spoleta F
no abſtulerat,eidem ſancto uiro cum habitatoribus eoꝝ redonauit,quas & per dona-
tionem firmauit in oratorio ſaluatoris ſito intra eccleſiam beati Petri noĩe ædificatã.
Nam & Sabineñ.patrimonium,quod per annos prope xxx.fuerat ablatũ, atq; Nar-
nieñ.etiam & Auſinianum,atq; Anchonitanũ,necnon & Numanateñ.& uallem quæ
uocatur magna, ſitam in territorio Sutrino, per donationis titulum ipſi beato Petro
apoſtolorum principi reconceſſit,& pacẽ cum ducatu Romano ipſe rex per xx.con-
firmauit annos.Sed & captiuos oẽs,quos tenebat, ex diuerſis prouincijs Romanorũ
miſſis literis ſuis tam in Tuſciã ſuam,q̃ trans Padum una cum Rauinianis captiuis Le
onem,Sergium,Victorẽ,& Agellum cõſules p̃dicto beatiſſimo papæ renouauit.In
prædicta uero baſilica beati Valentini per eiuſdẽ regis petitionem,in locũ Conſenti
ni antiſtitis,qui tranſierat,alium ordinauit epm̃. In cuius conſecratione , dum ad-
eſſet ipſe cum ſuis iudicibus,compunctione inſpirationis diuinæ,tanta orationis dul
cedine ab eo ſunt prolata,ut cũ ſanctum uirum conſpicerẽt fundere preces, plures ex
eiſdem Longobardis ad lachrymas ſint ꝑmoti. Eodem uero die dñico poſt peracta
miſſarum ſolennia,ad prandiũ eundem regem ad apoſtolicã benedictionẽ ſuſcipien-
dam ipſe beatiſſimus pontifex inuitauit.Vbi cũ tanta ſuauitate eſum ſumpſit & hila-
ritate cordis,ut diceret ipſe rex tm̃ ſe nunq̃ meminiſſe comeſum al. comediſſe. Alio
uero

A uero die, quæ fuit ſecunda feria, ualefaciens ei rex ipſe, miſit in eius obſequium Alde prandum ducem Cluſinũ nepotem ſuum, ſeu Tacipertum caſtaldum, & Raningum caſtaldum Tuſcaneñ, atq; Grimoaldum, qui eidem ſancto uiro uſq; ad p̄dictas ciuitates obſequium facerent, eaſdemq; ciuitates cũ ſuis habitatoribus traderent. Quod & factum eſt. In primis Amerinam ciuitatem, deinde Ortanam. Dumq; in Polimartio caſtro conueniſſent, eumq; recepiſſet, & fuiſſet itineris longitudo per circuitum finiũ reipublicæ eundi uſq; ad Bleranam ciuitatem, per partes Sutrinæ ciuitatis, per fines Longobardorum Tuſciæ, quia de propinquo erat, id eſt, caſtrũ *Laternium, ipſe miſſus à rege Grimoaldus, eundem beatiſſimum pontificem perduxit uſq; ad Bleranã ciuitatem, quam & ipſi ſancto uiro prænominati *Ranningus caſtaldus & Grimoaldus tradiderunt. Et ſic regreſſus eſt deo propicio cum uictoriæ palma in urbem Romam. Qui etiam omnem populum aggregans, ab eccleſia ſanctæ dei genitricis, quæ uocatur ad martyres, egreſſi ſunt omnes generaliter properantes ad beatum principem apoſtolorum Petrum, quos allocutus eſt, admonẽs ad perſoluẽdas omnipotenti deo gratiarum actiones. Quibus expletis x. indictione, indictione xi. dum nimium opprimeret prædictus rex prouinciam Rauennatium, fuiſſetq; præparatus ad motionem faciendam, & ad obſidendum Rauennatium urbem, cognoſcens motionẽ eiuſ-

al. Literuum

al. Raningus

B dem regis Eutychius excellentiſſimus patricius & hexarchus unà cũ Ioanne archiepiſcopo eccleſiæ Rauennatis, atq; uniuerſo populo prædictæ ciuitatis, ac ciuitatũ Pentapolis & Aemiliæ, facta in ſcriptis obſecratione, miſerunt ſanctiſſimo dño papæ, petentes ut pro eorũ occurreret liberatione. Qui miſſis legatione & muneribus ad obſecrandum regem, per Benedictum epm̃ & uicedñm̃, atq; Ambroſium primiceriũ notariorũ, petijt, ut à motione ceſſaret, & Ceſenateñ. Rauennatibus redderet caſtrũ. Qui non cõſenſit. Cuius dum durã perſeuerantiã conſpiceret iam dictus ſanctiſſimus uir, trophæo fidei monitus, relicta Romana urbe iam dicto Stephano patricio & duci ad gubernandũ, non ſicut mercenarius, ſed ſicut uere paſtor, ad oues quæ perierant redimendas concurrit. Cui obuiam occurrit prænoĩatus excellẽtiſſimus hexarchus, uſq; ad baſilicam beati Chriſtophori poſitã in loco, qui uocatur ad aquilã, quinquageſimo fere miliario à Rauennatiũ urbe. Egreſſi aũt de ciuitate Rauennateñ. uiri & mulieres diuerſi ſexus & ætatis, agentes gratias omnipotenti deo, p̄fuſis lachrymis eundem ſanctiſſimum pontificem ſuſceperunt, clamantes & dicentes: Venit, uenit paſtor noſter, qui ſuas reliquit oues, & ad nos perditos liberandos occurrit. Ex eadem quoq; Rauennatium urbe miſit ad p̄nominatum regem, Stephanũ presbyterũ & Ambroſium primicerium, annuncians ei ſuum aduentũ. Qui uiri in finibus Longobardorũ in-

C greſſi ciuitatem, quæ uocatur Imola, & cognoſcentes q; præpeditio meditabatur p̄dicto ſancto uiro, ne illuc ambularet, per epiſtolam ſcriptã per noctis ſilentium eidem nunciauerunt. Quo cognito, iam noĩatus pontifex luceſcente die ſabbato, non mortis timore perterritus, ſed Chriſti fretus auxilio, audacter egreſſus Rauennatium urbẽ, & fines Longobardorum ingreſſus, ſequipes factus eſt ſuis miſſis. Quos quidem p̄cedentes ante eum, iam dictus rex dolore perculſus ſuſcipere noluit. Ipſe uero ſummus pontifex xxviij. die menſis Iulij ad Padũ conuenit, ubi & ad ſuſcipiendũ eum ipſe rex ſuos miſit optimates, cum quibus Ticinum conueniens, ubi ipſe reſidebat rex, foras muros ciuitatis pertranſiens, ad orationes nonæ pro uigiliarũ beati apoſtolorũ principis Petri celebrandis miſſarum ſolennijs, in baſilicam eius quæ uocatur ad cælũ aureum, perrexit. Et poſt, expleta libatione, eandem urbem ingreſſus, moratus eſt. Alio quoq; die p̄ ipſius principis apoſtolorũ natali celebrando, à prænoĩato rege inuitatus, miſſarum ſolennia celebrauit. Ibiq; mutuo inuicem ſalutantes, pariter ſuſceperunt cibum, & ſic in prænoĩatam ciuitatem regreſſi ſunt. Quem ſcm̃ uirũ ſequenti die rex p̄ optimates ſuos ad ſuum palatium properare inuitauit. Et ab eodem rege honorifice nimis ſuſceptus, ſalutaribus monitis eum allocutus eſt, obſecrans, ne amplius Rauennatium prouinciam per factam motionem opprimeret, ſed magis ablatas Rauennatium ciuitates redonaret finibus & caſtrum Ceſenateñ. Qui prædictus rex poſt mul-

tam duritiam inclinatus eſt fines Rauennatium urbis dilatare,ſicut antea detinebat,& D
duas partes territorij Ceſenateñ.ad partem reipublicæ reſtituit,tertiam uero eius ca-
ſtri partem ſub obtentu retinuit.Per initum conſtitutum utriuſq; ad calendas Iunias
Locus omnino mutilus. eius miſſi à regia urbe reuerſi ſunt eundem caſtrum & tertiam partem quam pro pi-
gnoris cauſa detinebat.Poſt hæc autem idem rex egreſſus de loco in locum,uſq; ad
Padum conuiatus eidem ſancto uiro,deduxit illum, in quo loco ualefaciens, condi-
gna ordinatione ad repedandum abſoluit, dans in obſequium eius duces & primates
ſuos,ſed & alios uiros,qui ſæpedicta Rauennatium territoria & Ceſenam redderet,
quod ita factum eſt.Deus enim mirabiliter & Rauennatium atq; Pentapolenſiũ po-
pulos ab oppreſſione & calamitate qua detinebantur,liberauit,& ſaturati ſunt frumẽ
to & uino.Regreſſus autem in urbem Romanam cum omnibus qui ſecum erant,gra
tias agentes deo,denuo natale beatorum principum apoſtolorum Petri & Pauli cele-
brauit,cum omni populo Rauennatium & Romano,deum orantes,ut ab inſidiatore
& perſecutore illo Luithprando rege eos liberaret.Cuius preces non deſpiciens diui
na clementia,eundem regem ante conſtitutum de hac luce ſubtraxit,& omnis pſecu-
tio ceſſauit.Factumq; eſt gaudium non ſolum Romanis & Rauennatibus, ſed etiam
& genti Longobardorum:qm̃ & Aldeprandum nepotem ſuum,quem ipſe relique-
rat regem maleuolum proiectum de regno Rachiſim,qui fuerat dux,Longobardi ſi- E
bi elegerunt in regem,ad quem miſſa relatione ipſe beatiſſimus pontifex, cõtinuo ob
reuerentiam principis apoſtolorum & eius precibus rex inclinatus,xx. annorum ſpa
tio inita pace,uniuerſus Italiæ quieuit populus.Hic in Lateraneñ.patriarchio ante ba
ſilicam beatæ memoriæ Theodori papæ renouauit triclinium,quod diuerſis marmo
re,uitro,metallis,atq; muſino,& pictura ornauit.Sed & ſacris imaginibus tam orato-
rium beati Sylueſtri,q̃q; porticũ decorauit,ubi etiam ſuam ſubſtantiã oẽm per ma-
nus Ambroſii primicerij notariorum introduci mandauit.Fecit aũt à fundamẽtis an
te ſcrinium Lateraneñ.porticum atq; turrim,ubi & portas æreas atq; cancellos inſti-
tuit,& pergulam ſaluatoris ante fores ornauit. Et per aſcendentes ſcalas in ſuperio-
ribus ſuper eandem turrim triclinium,& cancellos æreos conſtruxit,ubi & orbis ter
rarum deſcriptionem depinxit,atq; diuerſis uerſiculis ornauit, & omne patriarchiũ
pene à nouo reſtaurauit,in magna enim penuria eundem locũ inuenerat. Hic in ec
cleſia ſanctorum principũ Petri & Pauli pendentia uela inter columnas ex pallijs ſe-
al.Syricis riceis fecit,& in eccleſia eadem omnes codices domui ſuæ proprios,qui per circulum
anni legũtur ad matutinas,in armarij opere ordinauit. Hic domũ occultam Lauren
tum nouiter ornauit,adijciens ei maſſam Fonteianã,quæ cognoĩatur Paunaria. Hic
xx.lib.auri pro emendo oleo annue,ut de lucro eorum in luminaribus apoſtolicis ꝓ- F
ficiat,inſtituit,& conſtitutum ſub anathematis uinculo obligauit. Hic fecit ueſtem ſu
per altare beati Petri apoſtoli ex auro textam,habentem natiuitatem dñi dei & ſalua-
toris noſtri Ieſu Chriſti,ornauitq; eam ex gemmis precioſis,ſimulq; & uela * ſericea
al.Syrica Alithina,quæ & ornauit in rhodicis & ornamentis uarijs auro textis.Item fecit coro
nam de argento puriſſimo cum delphinis ex proprio precio,penſantem libras C.xx.
Hic beatiſſimus uir iuxta ritũ eccleſiaſticum fidei ſuæ ſponſionis orthodoxæ eccleſiæ
Conſtantinopolitanæ miſit ſynodicam,ſimulq; & aliam ſuggeſtionem dirigens Con
ſtantino principi. Et pergentibus apoſtolicæ ſedis reſponſalibus ad regiã urbem,in-
uenerunt intra palatium regiæ poteſtatis inuaſorem quẽdam & rebellem, Artauaſtũ
noĩe.Dum enim idem imperator ad debellandum Agarenorum gẽtem properaſſet,
illic prælatus Artauaſtus,datis populo,qui in regia urbe remanſerat, primus imperi-
ale arripuit ſolium,& poſtmodũ aggregans Orientalium exercituũ multitudinẽ,an-
helatus Conſtãtinus princeps,pgenſq; Conſtantinopolim,eandẽ uiriliter expugnãs,
atq; extrinſecus uallans,comprehendit ciuitatem,& priſtinũ regni ſui adeptus eſt fa-
ſtigium,ſtatimq; iam Artauaſti filiorumq; eius eruit oculos,& plures ex ſuis rebelli-
bus exules à proprijs fecit habitaculis. Poſt hæc uero regrens miſſum apoſtolicæ ſe-
dis,quẽ ibidem tẽporibus pturbationis contigerat aduenisse,eumq; repertum ad ſe-
dem apo-

A dem apoſtolicam abſoluit,& iuxta quod beatiſſimus pontifex poſtulauerat,donationem in ſcriptis de duobus mãſis,quæ Nymphas & Normias appellantur,iuris exiſtentibus reipublicæ,eidem ſanctiſſimo papæ ſanctæq; Romanæ eccleſiæ iure perpetuo direxit poſſidendas. Huius temporibus Carlomannus filius Caroli Francorum regis,pſentis uitæ relinquens gloriam atq; poteſtatẽ terrenã, ad beatum Petrum apoſtolorũ principem deuotus cũ aliquãtis aduenit fidelibus, ſeſeq; eidẽ dei apoſtolo cõtulit,atq; in ſpirituali habitu ſpondens ſe permanſurum,clericatus iugum ab eodem ſanctiſſimo pontifice ſuſcepit. Et inter alia multa dona obtulit beato Petro apoſtolo ante confeſſionem arcum argenteum maiorem,penſantem libras lxx. Et poſt aliquantum temporis ad beati Benedicti,quod in Aquinenſium finibus ſitum eſt, profectus eſt monaſterium,in quo & ſuam finire uitam iureiurando profeſſus eſt. Porro eodem tempore contigit plures Veneticorum negociatores ad hanc Romanam urbẽ adueniſſe,& mercimonij nundinas propagantes, multitudinem mancipiorũ uirilis ſcilicet & fœminini generis emere niſi ſunt,quos in Aphricam ad paganam gentem nitebantur deducere. Quo cognito, idem ſanctiſſimus pater hoc fieri prohibuit, dicẽs iuſtũ non eſſe,ut Chriſti abluti baptiſmo,paganis gentibus deſeruirent. Datoq; eiſdẽ Veneticis precio,quod in illorũ emptione dediſſe probati ſunt, cunctos à iugo ſeruitutis redemit,atq; more liberorum degendos abſoluit. Ipſis quoq; tẽporibus Rachis
B Longobardorum rex ad capiendam ciuitatem Peruſinam, ſicut cætera Pentapoleos oppida profectus eſt cum uehementi indignatione,Quã & circundans,fortiter expugnabat. Hoc audiens ſanctiſſimus papa,cõtinuo ſpe diuina fretus,aſſumptis aliquantis ex ſuo clero optimatibus,quantocius ad eandẽ perrexit ciuitatem,impenſisq; eidẽ regi pluribus muneribus,atq; oppidò eum deprecans,opitulante domino, ab oppreſſione ipſius ciuitatis eũ amouit. Cui & ſalutifera prædicans,deo autore,ualuit animũ eius ſpiritali ſtudio inclinare. Et poſt aliquantos dies idem Rachis rex regalẽ dignitatem deuote cum uxore & filijs ad beati Petri apoſtolorũ principis coniunxit limina, acceptaq; à præfato ſanctiſſimo uiro oratione,clericus effectus, monachico indutus eſt habitu cum uxore & filijs. Huius deniq; tẽporibus magnum theſaurũ dñs deus noſter in hac Romana urbe per eundem almificũ pontificem ꝓpalare dignatus eſt. In uenerabili itaq; patriarchio ſacratiſſimum beati Gregorij martyris caput idem ſanctiſſimus papa in capſa reconditi repperit. In qua & pitacium pariter inuenit literis exaratum Græcis, ipſum eſſe ſignificantes. Cui ſanctiſſimo papæ cum omnino eſſet ſatisfactum,ilico aggregato huius Romanæ urbis populo,ipſe cum hymnis & canticis ſpiritalibus in uenerabili diaconia eius noĩe ſita in hac Romana ciuitate regione
C ſecunda,ad uelum aureum illud deduci fecit, ubi immenſa miracula & beneficia oĩpotens deus ad laudem noĩs ſui,per eũdem ſacratiſſimum martyrẽ operari dignatur.

Huius temporibus Theodorus maior filius Megiſti al. regis Cataxanthi, ob ueniã ſuorum delictorum,prædium,quo ex hæreditate fruebatur paterna, ſitũ ab hac Romana urbe miliario quinto uia Tiburtina,in quo & oratorium ſanctæ eccleſiæ eſſe dinoſcitur,beato Petro dereliquit. Quod & ipſe beatiſſimus papa magnæ constructionis fabricis atq; picturis decorauit,ampliauitq; in eo fines ex omni parte. Data enim digna recõpenſatione his,qui in uicino eiuſdẽ loci poſſeſſiones tenere uidebantur,nemini uim inferens,ſed magis ut condecet patrem, * culta ſecus eundem locum amica pactione emit prædia,& domum cultam,beato Petro eundem locum iure perpetuo ſtatuit permanendum. Quæ domus culta,ſanctæ Cæciliæ uſq; in hodiernum diem uocatur. Conſtruxit quippe in ea & oratorium ſancti abbatis Cyri, ubi & multas ſanctorum condidit reliquias,quam uidelicet domũ cultam uſui proprio dominicæ uidelicet rationis deſcripſit. Hic conſtituit & aliam domum cultam in xiiij. miliario à Romana urbe de patrimonio Tuſciæ,& conſtitutionibus obligauit uſui eccleſiæ pmanẽdam,*etiam loca quæ ab Anna relicta,*quæ Agathonis primicerij beato Petro *uidetur eſſe conceſſa. Hic *miſſas quæ uocantur Antius & Formias,ſuo ſtudio iuri beati Petri acquiſiuit,quas & domos cultas ſtatuit,& de omnibus ſuperius adnexis

al. cuncta
al. ſimiliter etiam
al. quondam
al. uidentur
al maſſas

domibus cultis apoſtolicæ rationis conſtituta faciens,atq; ſacerdotale collegium ag- D
gregans,ſub interdictionibus ſtatuit, nulli quoq; ſucceſſorum eius pontificum uel aliæ
cuilibet perſonæ licere,ipſas domos cultas ab uſu eccleſiæ quoquo modo alienare. Hic fe-
cit ueſtes ſuper altare beati Andreæ apoſtoli ad beatũ Petrũ apoſtolũ nimis optimas.
Hic beatiſſimus papa ſtatuit,ut crebris diebus alimentorum ſumptus, qui & eleemoſy-
(al. à puallarii) na uſq; nunc appellatur,de uenerabili patriarchio * à parte cellarij paupibus & pere-
(al. à cellarijs) grinis,qui apud beatum Petrum demorantur,deportari,eiſdemq; erogari,necnon &
omnibus inopibus & infirmis per uniuerſas regiones iſtius Romanæ urbis conſtitu-
tis eiſdem ſimiliter diſtribui ipſam alimentorum conſtituit eleemoſynã. Huius tem-
poribus contigit ſubito tegumen tituli beati Chriſti martyris Euſebij cadere. Qui ſan
ctiſſimus uir cum tota ſua decertans uirtute,prudenterq; elaborans, ſicut antiquitus
fuit:rurſus,quod ceciderat,reparauit, atq; optime reſtaurauit. Hic præcipuus ponti
fex multa loca ſanctorum in meliorem ſtatum perduxit,& ueſtes optimas ſuper alta-
ria earundem dei eccleſiarum fecit. Hic dilexit clerum ſuũ ualde, ac presbyteria eis
annue in duplo & amplius tribuit oĩa,utpote pater & bonus paſtor amplectens & uti-
liter fouens, & penitus quempiam minime tribulari permittens. Huius deniq; tẽpo-
ribus in magna ſecuritate & lætitia populus à deo illi commiſſus degens uitam du-
xit. Hic beatiſſimus papa ſuo prudentiſſimo ſtudio,quos beatæ recordationis Grego E
rius papa fecit quatuor dialogorum libros, de latino in Græcum tranſtulit eloquio,
& plures,qui latinam ignorant lectionem,per eorum illuminauit lectionem atq; hi
ſtoriam. Hic fecit ordinationes tres per menſem Martium,presbyteros xxx. diacones
quinq;,epiſcopos per diuerſa loca lxxxv. Qui ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſto
lum,idibus Martij,indictione quinta. Et ceſſauit epiſcopatus dies xij.

Epiſtola Bonifacij ad Zachariam papam.

DOmino chariſſimo ſummi pontificatus infula prædito,uiro apoſtolico Za
chariæ,Bonifacius ſeruus ſeruorum dei. Confitemur domine pater, quia
poſtquam per nuncios referentes audiuimus, quod uenerandæ memoriæ
apoſtolatus ueſtri præceſſor Gregorius pontifex apoſtolicæ ſedis, ergaſtu
lo corporis abſolutus,ad dominum migrauit,quod maiorem lætitiam & maius gau-
dium nobis non audiuimus,& ſuſpenſis ad æthera palmis,deo gratias egimus,q̃ quod
clementem paternitatẽ ueſtram altiſſimus arbiter canonica iura regere,& apoſtolicæ
ſedis gubernacula gubernare conceſſit. Ergo non aliter, quàm ut ante ueſtigia ueſtra
geniculantes intimis ſubnixe flagitamus precibus,ut ſicut prædeceſſorum ueſtrorum
pro autoritate ſancti Petri pietatis ſerui deuoti,& ſubditi diſcipuli fuimus, ſic & ue- E
ſtræ pietatis ſerui obedientes ſubditi,ſub iure canonico fieri mereamur, optantes ca-
tholicam fidem,& unitatem Romanæ eccleſiæ ſeruando dilatare,& quantoſcunque
audientes uel diſcipulos in iſta legatione mihi deus donauerit,ad obedientiam apoſto
licæ ſedis inuitare,& inclinare non ceſſo. Neceſſe quoque habemus, indicare pater-
nitati ueſtræ, quia per dei gratiam Germaniæ populis aliquantulum percuſſis, uel
correctis,tres ordinauimus epiſcopos,& prouinciam in tres parochias diſcreuimus,
& illa tria oppida ſiue urbes,in quibus conſtituti & ordinati ſunt,ſcriptis autoritatis
ueſtræ confirmari & ſtabiliri precantes deſideramus: unam eſſe ſedem epiſcopatus
decreuimus in caſtello,quod dicitur Vuirtzburg, & alteram in oppido, quod nomi-
(al forte Bamburg) natur *Buraburg: tertiam in loco,qui dicitur *Eiſtet,qui fuit iam olim urbis pagano-
(al. Erpeſfryod) rum ruſticorum. Hæc tria loca propria charta autoritate apoſtolatus ueſtri roborari,
(al. Erphoerdt) & confirmari diligenter poſtulamus,ut(ſi dominus uoluerit) per autoritatem & p̃-
ceptum ſancti Petri iuſſionibus apoſtolicis fundatæ & ſtabilitæ ſint tres in Germania
epiſcopales ſedes,& ut præſentes uel futuræ generationes non præſumant uel paro-
chias corrumpere,uel uiolare præceptum apoſtolicæ ſedis. Notum ſimiliter ſit pa-
ternitati ueſtræ, quod Carlomannus dux Francorum me accerſitum ad ſe, rogauit in
parte regni Francorum, quæ in ſua eſt poteſtate, ſynodum incipere congregare, &

promiſit

promiſit ſe de eccleſiaſtica religione, quæ iam longo tempore, id eſt, non minus quàm per ſexaginta uel ſeptuaginta annos calcata & diſſipata fuit, aliquid corrigere & emẽdare uelle. Quapropter ſi hoc (deo inſpirante) ueraciter implere uoluerit, conſilium & præceptum ſanctæ ueſtræ autoritatis, id eſt, apoſtolicæ ſedis habere & ſapere debeo. Franci enim (ut ſeniores dicunt) pluſquam per tempus octoginta annorum ſynodum non fecerunt, nec archiepiſcopum habuerunt, nec eccleſiæ canonica iura alicubi fundabant, uel renouabant. Modo autem maxima ex parte per ciuitates epiſcopales ſedes traditæ ſunt laicis cupidis ad poſſidendum, uel adulteratis clericis, ſcortatoribus, & publicanis ſeculariter ad perfruendum. Nam ſi per uerbum ueſtrum hoc negocium (duce rogante ſupradicto) monere & præcipere debeo, præceptum & iudicium apoſtolicæ ſedis cum canonibus eccleſiaſticis præſto habere cupio. Si inueniro inter illos (diacones quos nominant) qui à pueritia ſua ſemper in ſtupris, ſemper in adulterijs, & in omnibus ſemper ſpurcitijs uitam ducentes, ſub tali teſtimonio uenerunt ad diaconatum, & modo in diaconatu concubinas quatuor uel quinque uel plures nocte in lecto habentes, euangelium tamen legere, & diaconos ſe nominare non erubeſcunt, nec metuunt, & ſic in talibus inceſtis ad ordinem presbyterius officio fungentes, dicunt ſe pro populo incedere, & ſacras oblationes offerre, & nouiſſime, quod peius eſt, ſub talibus teſtimonijs per gradus ſingulos aſcendentes, ordinantur & nominantur epiſcopi, ut habeant præceptum & conſcriptum autoritatis ueſtræ, quid de talibus diffiniatis, & per reſponſum apoſtolicum conuincantur, & arguantur peccatores. Et inueniuntur quidam inter eos epiſcopi, qui licet dicant ſe fornicarios uel adulteros non eſſe, ſed ſunt ebrioſi & incurioſi, uel uenatores, & qui pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu ſanguinem hominum, ſiue paganorum, ſiue Chriſtianorũ. Et quia ſeruus & legatus apoſtolicæ ſedis eſſe dinoſcor, ut unum ſit uerbum, meum hic, & ueſtrum ibi, ſi contingat ad iudicium autoritatis ueſtræ, ut pariter miſſos dirigamus. Præterea de una re & conſilium quærere, & licentiam petere neceſſe habeo, eo quòd uenerandæ memoriæ præceſſor ueſter (ſicut audiſtis) in præſentia ueſtra mihi præcepit, ut presbyterum poſt obitũ meum (deo uolente) in eccleſiaſtico miniſterio hæredem & ſucceſſorem conſtituere deberem. Et hæc mihi (ſi dei uoluntas eſt) placet, ſed modo dubito, & neſcio ſi fieri poſſit, quia poſtea frater illius auunculum ducis Francorum occidit, & adhuc ignoramus, qualiter iſta diſcordia pacificari & finiri ualeat. Et obſecro, ut autoritatis ueſtræ licentia ſit, ut cum conſilio ſeruorum dei de iſta electione faciam, quod nobis in cõmune pro deo & pro eccleſiæ utilitate, uel fructu ſpiritali, & defenſione religionis optimum eſſe uideatur, ut conſenſum ueſtrum habeam de hoc facere, quod optimum eſſe uideatur, & conſenſum ueſtrum habeam de hoc facere, quod optimum eſſe uideatur, & mihi inſpirare dignetur deus, quia hoc non uidetur poſſe fieri, ſi contrarius princeps fuerit. Interea quærere & interrogare paternitatis ueſtræ conſilium debeo de quadam confuſione & ſcandalo prædicationis, quæ nuper ad nos ueniens mentem noſtram conturbauit, & ſacerdotibus eccleſiarum uerecundiam incutiebat: quia laicus quidam magnæ perſonæ ad nos ueniens, dicebat ſibi ab apoſtolicæ ſedis pontifice ſanctæ memoriæ Gregorio datam fuiſſe licentiam, ut in matrimonium acciperet uiduam auunculi ſui, quæ & ipſa fuit uxor conſobrini, & illa illo uiuente diſceſſit ab eo, & iſti uiro (qui nunc eam accipere deſiderans, affirmat ſibi licentiam datam) in tertio *genuculo propinqua illius eſſe dinoſcitur, & uotũ uouit deo caſtitatis, & uelata fuit, & iterũ abiecto uelamine maritata. Tale em̃ matrimonium ſupradictus hõ ab apoſtolica ſede ſibi affirmat eſſe conceſſum, quod non æſtimamus uerũ: qa ſynodus & eccleſia, in q̃ natus & nutritus fui, id eſt, in tranſmarina Saxonia, Lundunenſis ſynodus quæ in primis à diſcipulis ſancti Gregorij, id eſt, Auguſtino, Laurentio, Iuſto, Melito archiepiſcopis cõſtituta & ordinata fuit, talẽ copulã & matrimoniũ, maximũ ſcelus & inceſtũ, & horribile flagitiũ, & damnabile piaculum fieri, ex autoritate ſanctæ ſcripturæ iudicabant. Quapropter paternitas ueſtra huius rei ueritatem nobis indicare nõ dedi

In Frãcia tepuit religio.

De ſcandalo orto ex diſpẽſatione

al. gradu

gnetur,ut eccleſiæ ſacerdotibus uel populo Chriſtiano inde ſcandala uel ſchiſm
uel noui errores non oriantur, & concreſcant. Et quia carnales homines idiotæ A
manni,uel *Bauguarui,uel Franci,ſi iuxta Romanam urbem aliquid facere uider
ex his peccatis,quæ nos prohibemus,licitum & conceſſum à ſacerdotibus eſſe pu
& dum nobis improperium deputant,ſibi ſcandalum uitæ accipiunt. Sicut affirm
ſe uidiſſe annis ſingulis in Romana urbe,& iuxta eccleſiam ſancti Petri in die uel n
cte,quando calend. Ianuarij intrant, paganorum conſuetudine choros ducere per
teas, & acclamationes ritu gentilium,& cantationes ſacrilegas celebrare, & men
illa die uel nocte dapibus onerare,& nullum de domo ſua ignem,uel ferramentũ,
aliquid commodi uicino ſuo præſtare uelle. Dicunt quoq;,ſe uidiſſe ibi mulieres p
gano ritu phylacteria & ligaturas,& in brachijs & in cruribus ligatas habere, & p
blice ad uendendum uenales ad comparandum alijs offerre. Quæ omnia, eo q; ibi
carnalibus & inſipientibus uidentur,nobis hic improperium & impedimentum pr
dicationis & doctrinæ perficiunt. De talibus ait Apoſtolus,increpans: Dies obſeru
tis & tempora,timeo ne ſine cauſa laborauerim in uobis. Et ſanctus Auguſtinus dixi
Nam qui prædictis malis,id eſt, caragis & diuinis & aruſpicibus uel phylacterijs,
alijs quibuſlibet augurijs crediderit,etſi ieiunet,etſi oret,etſi iugiter ad eccleſias cu
rat,etſi largas eleemoſynas faciat,etſi corpuſculum ſuum in omni afflictione cruci
uerit,nihil ei proderit,quandiu ſacrilega illa non reliquerit. Nam ſi iſtas paganias p
ternitas ueſtra ibi in Romana urbe prohibuerit,& ſibi mercedem, & nobis maximu
profectum in doctrina eccleſiaſtica perficiet. Epiſcopi quoque & presbyteri gener
Francorum,qui fuerunt adulteri & fornicatores acerrimi,quos in gradu epiſcopatu
uel presbyterij fornicationum filij nati arguunt,reuenientes ab apoſtolica ſede,dicũ
ſibi Romanum pontificem licentiam dediſſe,miniſterium epiſcopale in eccleſia mi
ſtrare. Quos contra contendimus, quia apoſtolicam ſedem nequaquã cõtra decreta c
nonum audiuimus iudicaſſe. Hæc omnia,domine chariſſime,propterea uobis nota f
cimus,ut ueſtræ autoritatis reſponſum talibus dare poſſimus,ut per cautelam ueſtr
doctrinæ oues eccleſiæ non ſeducantur,ſed lupi rapaces commoti & ſuperati pereat
Interea munuſcula parua uobis direximus,non q; digna ſunt paternitati ueſtræ, ſe
pro indicio charitatis,obediẽtiæ & deuotionis,id eſt,*uuilloſam unam, & argenti &
auri tantillum. Dextera domini protegente, incolumem ualere & in Chriſto profi
cere beatitudinem ueſtram in longitudinem dierum optamus.

Te deus altitonus ſancta conſeruet in æde,
Sedis apoſtolicæ rectorem in tempora longa.
Melliflua gratum populis doctrina per orbem,
Perficiatq; deo dignum pia gratia Chriſti.
Splendida perficiat florens ſua gaudia mater,
Atq; domus domini lætetur plebe fecunda.

forte al. Baioarij uel Bauari.

Facile trahitur pro dolor in exemplum, quod Romæ peccatur.

Galat.4.b

Sermo.de tẽpore 241.

EPISTOLA ZACHARIAE AD VVITTAM.

Dilectiſſimo nobis Vuittæ ſanctæ eccleſiæ Barbarenæ,Zacharias papa. Domino cooperante,& ſermonem confirmante ad dilatandam Chriſtianitatis legem,& orthodoxæ fidei tramitem ad docendum, iuxta quod prædicat ſancta hæc Romana (cui deo autore præſidemus) eccleſia,innotuit nobis ſanctiſſimus ac reuerentiſſimus frater & coepiſcopus noſter Bonifacius, nup decreuiſſe & ordinaſſe in Germaniæ partibus epiſcopales ſedes, ubi præeſt ueſtra dilectio, & prouinciam in tres diuiſiſſe parochias: quo cognito, cum magna exultatione extenſis ad ſidera palmis, illuminatori & datori omnium bonorum domino deo,& ſaluatori noſtro Ieſu Chriſto gratias egimus, qui facit utraq; unum. Flagitauit autẽ à nobis pro ſuis ſyllabis iam dictus ſanctiſſimus uir, per apoſtolicam autoritatem ueſtras confirmari ſedes. Pro quo & nos ardenti animo & diuino iuuamine,ac autoritate beati Petri apoſtolorum principis,cui data eſt à deo & ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto ligan

Ephe.2.c

A ſto ligandi ſoluendiq́ꝫ poteſtas peccata hominum in cælo & in terra, confirmamus, atq; ſolidas permanere ueſtras epiſcopales ſedes ſancimus, interdicentes ipſius principis apoſtolorum autoritate à præſenti omnibus, & in futuras generationes, ut nullus audeat contra eandem ueſtram uenire ordinationem, quæ (dignante deo) ex noſtra præceptione in uobis facta eſt, & hoc interdicentes, ut nullus audeat iuxta ſanctorum canonum traditionem, ex alio epiſcopatu ibidem tranſlatari, aut ordinare epiſcopũ, poſt ueſtram de hoc ſeculo euocationẽ, niſi is, qui apoſtolicæ noſtræ ſedis in illis partibus præſentauerit uicẽ. Sed nec unus alterius parochias inuadere, aut eccleſias ſubtrahere præſumatis. Nam (quod non credimus) ſi quis ille fuerit, qui contra hanc ueſtram præceptionem temerario auſu uenire tentauerit, ſciat ſe æterno dei iudicio anathematis uinculo eſſe innodatum. Si quis uero apoſtolica ſeruauerit præcepta, & normam rectæ & orthodoxæ fidei fuerit aſſequutus, benedictionis gratiam cõſequatur. De cætero petimus diuinam clementiam, ut confirmet & corroboret hoc, quod operatus eſt dominus in uobis. Et charitas dei, gratia, & pax uera ſit cum ſpiritu ueſtro. Sanctiſſimi & dilectiſſimi nobis, toto conamine elaborate pro fide Chriſti, & ad miniſterium eius perficiendum decertate, ut & cum egregio Apoſtolo mereamini dicere: Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. De reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi dñs in illum diem iuſtus iudex. Salutãtes, uos in domino ualere optamus. Bene ualete. Data calendis Aprilis, imperante domino Conſtantino magno imperatore, anno uigeſimoquarto, imperij eius anno ſecundo, indictione ſexta.

Matt. 16. c

B

1. Timot. 4. c

Epiſtola Zachariæ ad Bonifacium epiſcopum.

Reuerentiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Zacharias ſeruus ſeruorum dei. Virgilius & Sodomus uiri religioſi, apud Baioariorum prouinciam degentes, ſuis apud nos literis uſi ſunt, per quas intimauerũt, quòd tua reuerenda fraternitas eis iniungeret Chriſtianos denuo baptizare. Quod audientes, nimis fuimus conturbati, & in admirationem quandam incidimus, ſi habetur, ut dictum eſt. Retulerunt quippe, quod fuerit in eadem prouincia ſacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, neſciens latini eloquij, infringens linguam diceret, Baptizo te in nomine patria & filia & ſpiritusſancta, ac per hoc tua fraternitas conſiderauit rebaptizare. Sed ſanctiſſime frater, ſi ille qui baptizauit, non errorem introducens aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, (ut ſupra fati ſumus) baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, ut denuo baptizentur: quia (quod tua bene compertum habet ſancta fraternitas) quicunq; baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine patris & filij & ſpirituſſancti, nullo modo rebaptizari debeat, ſed per ſolam manus impoſitionem purgari debeat. Nam ſanctiſſime frater, ſi ita eſt, ut nobis relatum eſt, non amplius à te illis prædicentur huiuſmodi, ſed ut patres ſancti docent & prædicant, tua ſanctitas ſtudeat conſeruare. Deus te incolumem cuſtodiat reuerẽtiſſime frater. Data calendis Iulij, imperante domino pijſſimo Auguſto Conſtantino à deo coronato magno imperatore, anno xxvi, imperij eius anno quarto, indictione quartadecima.

Epiſtola eiuſdem ad epiſcopos diuerſos.

Dilectiſſimis nobis, Raginfredo Rothomagenſi epiſcopo, Rimberto Ambianenſi epiſcopo, Deodato Bellouacenſi epiſcopo, Heliſio Nouiomẽſi epiſcopo, Fulgario *Tungrenſi epiſcopo, Dauid Coriſopitẽſ. epõ, Aethereo Cenomanẽſi epiſcopo, †Trenurardo Cameracẽſi epõ, Burchardo Vuirtzburgenſi epiſcopo, Genebando Laudunenſi epiſcopo, Romano Meldenſi epiſcopo, Agiloſfo Colonienſi epiſcopo, Heddo Straburgenſi epiſcopo, & cæteris amantiſſimis epiſcopis, presbyteris, & etiam diaconibus, cunctisq́ꝫ orthodoxis eccleſiarum dei

al. Leodienſi

al. Traguardo

forte al. Argentinenſi

clericis

forte al. fret* clericis apoſtolicam doctrinam tenentibus, Zacharias diuina gratia * præditus, apoſtolicæ ſedis pontifex, ſeruus autem ſeruorum dei, in domino ſalutem dicit. Gratias ago deo patri omnipotenti, & domino Ieſu Chriſto unico filio eius, & ſpiritui ſancto, qui ueſtra omnium corda inflammare dignatus eſt per diffuſam à ſe gratiam, ut in unitate fidei & in uinculo pacis ambuletis, & ſit ſplendor domini dei noſtri ſuper uos, dilectiſſimi mihi, & abundans gratia pacis & charitatis, ut ſitis unum corpus ſpiritalis matris ueſtræ ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ dei eccleſiæ (in qua deo autore & diſpoſitore, quamuis tanto faſtigio uiribus longe impares, præſumus) implentes illud propheticum dictum: Ecce q̃ bonum & q̃ iocundum habitare fratres in unum. (Pſal. 132.) Etenim & ſi pro itineris longitudine quanq̃ corpore ſumus abſentes, in ſpiritu tamen dilectionis ſemper ſumus uobis præſentes, habentes uos in uiſceribus noſtris, & aſſidue orantes, ut deus & dominus noſter Ieſus Chriſtus multo amplius confirmet corda ueſtra, & corroboret in exhortationem euangelij in miniſterio quo fungimini, ut credita uobis plebs, ueſtris pijs admonitionibus adiutore deo à diabolica fraude liberata, ſalua perſiſtat, uosq́ mereamini de eorum animabus in die Chriſti apportare lucrum. (Eccleſia. 3. a) Scriptum quippe eſt: Filij ſapientiæ eccleſia iuſtorum, & natio eorum obediẽtia & charitas. (Ephe. 4. a) Obſecro ergo uos, chariſſimi mei, ut digne ambuletis uocatione qua uocati eſtis, ut decet ſanctos, cum multa ſapientia, ſupportantes inuicem in charitate, ſoliciti ſeruare unitatẽ ſpiritus in uinculo pacis & charitatis: quia finis p̃cepti charitas eſt de corde puro, & cõſcientia bona, & fide nõ ficta. (1. Timot. 1. b; Romano. 1. a) Gaudeo in uobis chariſſimi, quoniam fides ueſtra, & unitas erga nos precioſa eſt, & manifeſta non ſolum coram deo, ſed etiam coram omnibus hominibus, dum ad fautorem & magiſtrum ueſtrum à deo conſtitutum, beatum apoſtolorum principem Petrum benigniſſima uoluntate conuerſi eſtis. Laudabilis fides ueſtra, & bona fama, quoniam id ipſum ſapitis, quod oportet ſapere. Et nunc (deo cooperante) eſt aggregata ſanctitas ueſtra noſtræ ſocietati in uno paſtorali ouili. Et eſt nobis unus paſtor, qui à paſtore paſtorũ domino deo & ſaluatore noſtro Ieſu Chriſto princeps apoſtolorũ, & noſter doctor eſt inſtitutus. Habetis itaq́ noſtra uice ad confirmandum dilectionem ueſtram, & collaborandum uobis in euangelio Chriſti, ſanctiſſimum ac reuerẽtiſſimum Bonifacium fratrem noſtrum archiepiſcopum, apoſtolicæ ſedis legatum, & uicem noſtram præſentantem. Sit ergo conſtantia ueſtra aduerſus contentiones eorum, q aduerſa ſapiunt, & non quæ dei ſunt: & erit fortior petra conſtantia ueſtra, ſicut ſcriptum eſt: Ne timueritis ab eis, neque terreamini à facie eorum, qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. (Matth. 10. c) Quod autem in aure auditis, prædicate in lumine, illum timentes, qui poteſt corpus & animam occidere, & mittere in gehennam. (2. Cor. 10. a) Fratres mei, in carne ambulantes, non ſecundum carnem militamus. Arma enim militiæ noſtræ non carnalia, ſed potentia deo ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes & omnem exaltationem extollentem ſe aduerſus ſcientiam dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum, & omnem cogitationem in obſequium Chriſti perducentes. (Ephe. 6. b) De cætero, fratres, confortamini in domino, & in potentia fortitudinis eius. Pax uobis multa & gratia à deo, & domino noſtro Ieſu Chriſto miniſtretur. Amplectimur & oſculamur, ac ſi præſentes, charitatem ueſtram in unitatem ſpiritus, in uinculo pacis & charitatis Chriſti. Deus uos incolumes cuſtodiat, dilectiſſimi nobis.

¶ Eiuſdem ad Bonifacium.

REuerentiſſimo & ſanctiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Zacharias ſeruus ſeruorum dei. Cum nobis ſanctiſſimæ fraternitatis tuæ ſyllabæ delatæ fuiſſent, atque per ſingula relegi feciſſemus, & reperiſſemus in earundem literarum tuarum ſerie quod peccatis noſtris facientibus, dum dominici tritici ſemina quæreres elaborare ad augendam ſegetem ſpiritalem, ſubito inimici ſuperſeminant zizania, ut ſanctitatem tuam in bono opere impediant. Sed tua ſancta fraternitas inceſſanter orationi inſtet pariter cum fratribus, qui ſecum laborant, & ſpiritales

A tales ſarculos conſtruens, zizania eradicans, deportet ad comburendum, ut beatus Gregorius papa: Bonum enim (inquit) opus nobis ſit in uolũtate. nam ex diuino adiutorio erit in perfectione. His ita ſe habentibus, chariſſime frater, confortare in domino, & ipſe erit adiutor tuus. De incurſione autem gentium, quæ in tuis plebibus facta eſt, mœrendum nobis eſt. Sed hæc aduerſitas nullatenus tuam fraternitatem conturbet, quia & Romana ciuitas ex accidentibus facinoribus ſæpius eſt depopulata, & tamen omnipotentia ſua dominus ex ſupernis eam dignatus eſt conſolari. Sed populis tibi commiſſis, reuerentiſſime frater, prædica ieiunium & ſupplicationes apud dominum letaniarum, & ſupereminens eius clementia adiuuabit te. Te autem (ut præximus) nullatenus aduerſa perturbent, ſed in bono opere quod cœpiſti, nullo modo deficias. Nos uero, licet immeriti & peccatores exiſtamus, noſtris precib⁹ uel cõſacerdotum noſtrorum, inquantum poſſumus, adiuuamus. De ſynodo autem congregata apud Francorum prouinciam, mediantibus Pipino & Carlomanno excellentiſſimis filiis noſtris, iuxta ſyllabarum noſtrarum communitionem, peragẽte noſtras uices tua ſanctitate, qualiter egiſſes cognouimus, & omĩpotẽti deo noſtro gratias egimus, qui eorum corda confirmauit, ut in hoc pio opere adiutores exiſterent, & oĩa optime & canonice peregiſti, tã de falſis epiſcopis & fornicariis & ſchiſmaticis, q̃ꝙ

B etiam & in reliquis nomine ſacerdotibus, contra canonum inſtituta agẽtibus, uel contra catholicam dei & apoſtolicam eccleſiam, de quibus ſecundum tuam relationem p ſingula reſpondemus. De eo nanq;, quod ſuggeſſiſti, quod elegerunt ciuitatem unam omnes Francorum principes contingentem uſq; ad paganorũ fines, *& in partes Germanicarum gentium, ubi ante prædicaſti, quatenus ibi ſedem metropolitanam perpetuo tempore habere debeas, ut inde cæteros epiſcopos ad uiam inſtrueres rectitudinis, & poſt tui ſucceſſores perpetuo iure poſſideant, hoc quod decreuerunt, læto nos ſuſcipimus animo, eo ꝙ ex dei nutu factũ eſt, uel ſi quidem falſi ſacerdotes & ſchiſmatici hoc impedire conati ſunt, quorum uanum agonem dominus diſſipabit, & illa faciet ſtabilita, quæ ſanctorum patrum ſtatutis conueniunt cõcordare. Et quia tibi ipſi principes Francorum in hoc etiam adiutores extiterunt, retribuat illis omnipotens deus uiciſſitudinis præmium, & innumera largiatur bona. Nam ſimiliter de illo falſo epiſcopo, quem dixiſti adulterati clerici & homicidæ filium ac in adulterio natum, & abſq; diſciplina nutritum, & cætera mala & horribilia, quæ per ſingula enarraſti, ac per hoc, & ſui ſimiles ſacerdotes conſecrauit, de hoc meminit tua reuerẽda fraternitas, quòd tribus iam uicibus ſcripſimus, ut nullus homicida, nullus adulter, nullus fornicator ſacrum miniſterium debeat attrectare, ſed neq; pœnitens, aut talis, q̃lem ſacri canones prohibent eſſe ſacerdotẽ. De baptizatis ab illo, ſeu eccleſiis conſecratis requirit tua fraternitas: ſi aut eccleſias in nomine trinitatis conſecrauit, aut paruulos ſimiliter baptizauit, dum ſacerdotio fungebatur, & ſic & conſecratio eccleſiarum, & paruulorum baptiſma ſit cõfirmatum. Et hoc pariter ſuggeſſiſti, quod illi quia à te proiecti ſunt ſacerdotes, à nobis abſolutos ſe apud Francorum prouinciam diuulgent, quod tua ſancta fraternitas nullo modo credat: quia (quod impoſſibile eſt) ſi hoc feciſſemus, tuæ charitati per noſtras indicaſſemus literas. Sed hoc quod impoſſibile eſt, nullo modo credas, quia non aliud prædicamus, & aliud agimus aut dirigimus, ut illi garriunt: ſed auxiliante deo, illud quod prædicamus, finetenus obſeruandum cenſemus. Hoc autem ſanctitatem tuam firmiſſime ut teneas, hortamur, ut ſanctorum patrum inſtitutis & conſultis ſacrorum canonum omnimodo obſequi debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus, & aliud agimus. Nam & de eo, quod obſecraſti, ut Francorum principibus ſcriberemus, uel cæteris Francis: ut petiſti, eis per ſingula ſcripſimus, ut tibi & amici ſint, & adiutores in dominico opere exiſtant. De cenſu uero expetendo, eo quòd impetrare à Francis ad reddendum eccleſiis uel monaſteriis non potuiſti, quàm ut uertente anno ab unoquoque coniugio ſeruorum xii. denarii reddãtur: & hoc, gratias deo, quia potuiſti impetrare, & dominus

donauerit

*al. nõ eſt, & in

donauerit quietem. Augentur & luminaria ſanctorum, pro eo quod nunc tribulatio accidit Sarracenorum, Saxonum uel Friſonum, ſicut tu ipſe nobis innotuiſti.

De eo nanque quod interrogaſti, quod illi qui depoſiti ſunt pro capitalibus peccatis de gradu ſacerdotali, dum eos reperiſſes adulteros aut homicidas, ut nec ſacerdotes, nec clerici eſſe poſſint, nec ſub pœnitētia monachi eſſe uolunt, ſed pergētes apud palatium regis Francorum, rogant ut eis loca tribuat eccleſiarum uel monaſteriorum, ut laicam uitam uiuant, & diſpergentes ſanctorum loca. Sed & de hoc pariter, qualiter fieri debeat, Francorum principibus commonētes direximus. In alia quippe tua epiſtola reperimus contineri omnia, quæ contra te egerant falſi & ſchiſmatici epiſcopi Aldebertus & Clemēs, per quæ omnia acta ipſorum & impiiſſimum errorem ſigillatim indicaſti. Nos uero congregatis fratribus & conſacerdotibus noſtris, eorundem prauorum ſceleratiſſima acta in eorum præſentia relegi fecimus: & dum nobis coram concilio relecta fuiſſent, pio ſtudio omnes eadem ſchiſmatica dogmata ipſorum, atque iniquiſſimas traditiones, ſeu ſceleratiſſimam uitam, quam ſibi Aldebertus conſcribere fecit, damnauerunt, & una uoce exclamauerunt, ut igne cremarētur. Sed nos hoc non rectum iudicauimus, pro eo quod ad reſeruandum, ſiue ad in æternū eos condemnandum, in ſcrinio ſanctæ eccleſiæ reſeruanda mandauimus, cōſcribentes ipſi dignam ſententiam, cuius inſtrumenta actionis ad tuam direximus frater ſanctitatē, ut relecta in prouincia Francorum omnis ſchiſmaticus audiens, taliter à ſancta dei catholica & apoſtolica eccleſia iudicatum, à ſenſus ſui prauitate reſipiſcat. In tertia nanque tua epiſtola intimaſti nobis de alio ſeductore, nomine Geolebo, q antea epiſcopali honore fungebatur. Sed qa ſine cuiuſcunque conſultu apud nos properat, dū aduenerit, ut domino placuerit, fiet. Tua autem reuerentia (ut auxiliante domino cœpit) uice noſtra uolumus ut omni anno apto tempore in Francorum prouincia cōcilium debeat celebrare, ut frequentia ſacerdotum, ſiue inſtitutis ſacrorum canonum mediantibus, illic qd aduerſum nullo modo audeat pullulare: ſed magis eccleſiæ dei unitate, & diſciplina eccleſiaſtica atque apoſtolica ubique in illis partibus dilatata, cunctæ populorum turbæ etiam in occiduis partibus ueri catholici eſſe poſſint, [r] & non amplius per falſos ſacerdotes erroribus inuoluti, demergātur in interitum. Dum uero concilium aggregaueris, ſic tua fraternitas conflictum habeat cum metropolitanis, quos confirmauimus. De eo quod dixiſti, ut nullus ſine commendaticiis epiſtolis ſuſcipiatur, etiam & pro hoc ipſo, & pro omnibus Francorum principibus commonitionis direximus literas, ut iam ſuperius fati ſumus. De ciuitate nanque illa, quæ nuper Agrippina uocabatur, nunc uero Colonia, iuxta petitionem Francorum noſtræque autoritatis præceptum, nomini tuo metropolim cōfirmauimus, & tuæ ſanctitati direximus, pro futuris temporibus ad eiuſdem metropolitanæ eccleſiæ ſtabilitatem. Deus te incolumem cuſtodiat, reuerentiſſime & ſanctiſſime frater. Data pridie calendas Nouēbris, Imperante domino piiſſimo auguſto Conſtantino, à deo coronato magno imperatore, anno uigeſimoſeptimo, imperii eius quinto anno, indictione decimaquarta.

(Margin: al. ne — Agrippina quondā, nunc Colonia, metropolis confirmatur)

EPISTOLA EIVSDEM ZACHARIAE ad Bonifacium.

SAnctiſſimo & reuerentiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Zacharias epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Benedictus deus pater domini noſtri IESV CHRISTI, qui diſperſa congregat, & congregata conſeruat, augetque fidem & fiduciam ſeruis ſuis ad prædicandum uerbum euāgelii IESV CHRISTI domini noſtri, cum eodem patre & ſpirituſancto in unitate uiuente in ſecula ſeculorum: ipſi gloria & laus, qui adiutor & protector eſt in ſe credentibus. Ipſe enim dixit: Qui credit in me, uita uiuet, & non morietur: quoniam ego ſum uia, ueritas & uita. Laudamus & ſuperexaltamus ſanctum nomen eius læti gaudentes per harum gerulos, & ſanctæ fraternitatis tuæ literis allatis, ſuperſtitem in hac uita & in domino te ualere cognoſcentes, petentes immenſam dei noſtri diuinitatem, ut ad præ-

(Margin: Ioan. 11. c — Ioan. 14. a)

A ad prædicandum multo amplius euangelij atq; ſanctæ fidei eius ſacramentum, longæuum te ſeruet, ſuaq; protectione te muniat, & ab aduerſantium inſidijs pie miſerando cuſtodiat. Suggeſſit itaque ſancta fraternitas tua in ſuis apicibus, quod præceſſor noſter beatæ memoriæ Gregorius, huius ſanctæ ſedis apoſtolicæ præſul, dum ad prædicandum uerbum euangelij tuam miſiſſet fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis uerbo pollicitatiōis te eſſe *munitum, ita ut orthodoxos epiſcopos, presbyteros, uel quoſcūq; reperire potuiſſes, in uerbo exhortatiōis perfectos amplius confirmares, & eis communicares, quod & factum eſt. Si quos uero ſeductores epiſcopos, aut pſeudopresbyteros, uel quoſcunq; à recto fidei tramite deuiantes reperiſſes, nulla tibi cum eis eſſet communio. Quod te (deo ſolatiante) uſque ad præſens ſpiritaliter ſeruaſſe confeſſus es, uel ſi omino *propter principalem & humanum fauorem gentis Francorum, dum eos acceſſiſſes corporaliter, abſtinere non ualuiſti, cogente neceſſitate eccleſiarum dei, tamen in eorum concilio & conſenſu communionis, anima tua non eſt coinquinata. Itaq; propter hoc, quod cum eis conuerſatus es, non conſentiens iniquitati eorum, nullum tibi eſt detrimentum coram deo. Te enim prædicante, ſi obedirent, ſalui eſſent. Sin autem in iniquitate ſua permanēt, ipſi peribunt. Tu autem iuxta prophetæ dictum, ſaluaſti animam tuam. De epiſcopis autem & pallijs Francorum ſcripſiſti, quod iuxta promiſſionem ſuam nōdum impleuerūt. Qui ſi impleuerint iuxta uerbū ſuū, habebūt ex eo laudē. Sin uero aliter egerint, ipſi uidebunt. Nos ēm (diuina gratia largiente) quod gratis accepimus, gratis damus. Tua quidē propter hoc benigna uoluntas à nobis ſuſcepta eſt. Igitur & hoc petiſti, monaſterium in uaſtiſſima ſolitudine & in medio gentium, quibus prædicas, conſtitutum, & à te fundatū, atq; in honore ſaluatoris dei noſtri dedicatum, ubi etiam & monachos ſub regula beati Benedicti degere ordinaſti, hoc inquam uenerabile monaſteriū petiſti noī tuo priuilegio ſedis apoſtolicæ muniri. Quod uotis tuis acquieſcentes, ordinauimus iuxta petitionē & deſiderium tuum. Congruit enim, diuini miniſterij prædicatorem optimumq; miniſtrum ad deſiderata pertingere, & cœptum bonum opus uſq; in finem perficere, ſicut ſcriptum in dominico præcepto: Qui perſeuerauerit uſq; in finem, hic ſaluus erit. Et beatus ſeruus ille, quem cum uenerit dn̄s, inuenerit ſic facientē, etenī ſup oīa bona ſua conſtituet eum. Interea prædictus tuus gerulus Lul cum cæteris ſuis concomitibus, quæ iniuncta fuerunt à tua fraterna ſanctitate, tam in uerbo, quamq; *præſcripto omnia liquidius ſuggerentes, innotuerunt, de quibus tam in uerbo reſponſum dantes & præſcripto, tuæ remiſimus fraternitati. Continebant enim capitula in pitacio ab eis porrecto, quæ inferius annexa ſunt, de quibus flagitaſti à nobis, quæ recipienda, quæ reſpuenda ſunt. In primis de uolatilibus, id eſt, graculis, & corniculis, atque ciconijs, quæ omnino cauēdæ ſunt ab eſu Chriſtianorum, etiam & fibri atque lepores, & equi ſyluatici multo amplius cauendi. attamen ſanctiſſime frater, de omnibus ſcripturis ſacris bene compertus es. De igne autem paſchali, quod inquiſiſti, à ſanctis priſcis patribus, ex quo per dei & domini noſtri Ieſu Chriſti gratiam, & precioſo ſanguine eius eccleſia dedicata eſt, quinta feria *paſchæ, dum ſacrum chriſma conſecratur, tres lampades magnæ capacitatis, ex diuerſis candelis eccleſiæ oleo collecto, in ſecretiori eccleſiæ loco ad figuram interioris tabernaculi inſiſtente, indeficienter cum multa diligentia inſpecte ardebunt, ita ut oleum ipſum ſufficere poſſit uſque ad tertium diem. De quibus candelis ſabbato ſancto pro fontis ſacri baptiſmate ſumptus ignis per ſacerdotem renouabitur. De cryſtallis autem (ut aſſeruiſti) nullam habemus traditionē. De his qui regio morbo uexantur, inquiſiſti, ſiue homines ſiue equi ſint, quid faciendum ſit de illis. Si homines ex natiuitate, aut ex genere huius morbi ſunt, hi extra ciuitatem comitari debebunt, ad eleemoſynam uero accipiendum à populo non deuitari. Si aūt contigerit magnū uel paruū non natiuitate, ſed ſupueniente ægritudine uexari, non eſt proijciendus, ſed ſi poſſibile eſt, curandus. Attamen in eccleſia, dum ad communionem uenerit, poſt omnium ſuppletiōem erit ingreſſurus ad participan

[Margin notes: 11.q.3. Quod prædeceſſor — al. illā uoluit à te eſſe munitam — al. per — Ezech.33.b — B — Matt.10.d — Matt.10.c Lucæ.12.e — al. ſcripto — al. āte paſcha]

ticipandum munus. Equi uero, qui præfato morbo fuerint coinquinati, ſi curari non D
ualuerint, in puteis & foueis proĳciendi ſunt, ne eiuſdem morbi contagione cæteri
coinquinentur. De animalibus autem, quæ à furentibus, id eſt, rabidis lupis & ca-
nibus fuerint lacerata, oportet ea à cæteris ſeparari, ne p furentes & mordentes cæte
ra coinquinentur. Quod ſi pauca ſunt, ut ſupra diximus, in fouea proĳcienda ſunt.

Nam & inquiſiuit fraternitas tua, ſi liceat ſanctimonialibus fœminis, quemadmo-
dum uiris, ſibi inuicem pedes abluere, tam in cœna domini, quamq̃ in aliĳs diebus.
Ioan.13.b Hoc dominicum præceptum eſt, quod qui per fidem impleuerit, habebit ex eo lau-
dem. Etenim uiri & mulieres unum deum habemus, qui in cælis eſt. Pro benedi-
ctionibus autem, quas faciunt Galli, ut noſti frater, multis uitiĳs uariantur. Nam non
ex apoſtolica traditione hoc faciunt, ſed per uanam gloriam hoc operantur, ſibi ipſis
Gala.1.d. damnationem adhibentes, dum ſcriptum eſt: Si quis uobis euangelizauerit præter
id quod euangelizatum eſt, anathema ſit. Regulam catholicæ traditionis ſuſcepiſti
frater amantiſſime. Sic omnibus prædica, omneſq́ doce, ſicut à ſancta Romana (cui
deo autore deſeruimus) accepiſti eccleſia. Inquiſiſti etiam & hoc, ſi ante trigeſi-
mum annum liceat ſacerdotem ordinari. Bonum & congruum chariſſime frater, ſi
fieri & inueniri poteſt, ut prouectæ ætatis & boni uiri teſtimonĳ iuxta ſacroꝝ cano-
num inſtituta, ordinentur ſacerdotes. Si autem minime reperiuntur, & neceſſitas E
Diſt.78.Si 30. annorum. expoſcit, à uigintiquinq; annorum & ſupra, Leuitæ & ſacerdotes ordinentur, quem-
admodum in lege domini continetur. De Milone autem & eiuſmodi ſimilibus,
Numeri.8.d qui eccleſiis dei plurimum nocent, ut à tali nefario opere recedant, iuxta Apoſtoli uo
2.Timot.4.a cem, opportune, importune prædica. Si acquieuerint admonitionibus tuis, ſalua-
bunt animas ſuas. Sin uero, ipſi peribunt obuoluti in peccatis ſuis. Tu autem qui re
cte prædicas, non perdes mercedem tuam. Nam & hoc inquiſiſti, poſt quantum
temporis debet lardum comedi. Nobis à patribus conſtitutum pro hoc non eſt.
Tibi autem petenti conſilium præbemus, quod non oporteat illud mandi, priuſ-
quam ſuper fumo ſiccetur, aut igne coquatur. Si uero libet, ut incoctum manduce-
tur, poſt paſchalem feſtiuitatem erit manducandum. Epiſcopus autem conde-
mnatus, de quo inquiſiſti, qui impugnator & fornicator exiſtit, atque res eccleſiæ
poſt degradationem ſibi uendicare nititur, hic omnino ac deteſtabiliter reſpuendus
1.Cor.16.e eſt. (Quæ enim portio infidelis cum fideli? Aut quæ communio CHRISTI ad Be
lial) hunc & ſanctorum patrum traditiones & ſanctorum canonum inſtituta con-
demnauerunt. De ordinatione etiam presbyterorum & diaconorum cogente
neceſſitate & paupertate, rogantium non legitimis temporibus & diebus à te pro-
moueri, ſi aliquam haberes ex hoc offenſionem, inſinuaſti. dicimus autem tibi fra- F
ter, bene noſti quod ſacri canones docent aptis temporibus ſacerdotes ordinandos.
Attamen in eo quod à te propter zelum fidei actũ eſt, à dño deo noſtro indulgentiã
poſtulemus. De cenſu autem eccleſiarum, id eſt, ſolidum de caſſata ſuſcipe, &
nullam habeas hæſitationem dum ex eo poteris eleemoſynam tribuere, ac in CHRI-
STI pauperes partiri, & opus perficere ſacrarum eccleſiarum iuxta canonum inſti-
tuta. Si quos uero presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminali-
bus cauſis obuoluti, celantes peccatum ſuum ordinati ſunt, poſtmodum uero & ma
nifeſtata eſt eorum iniqua actio, hos ſacerdotali habitu priuatos pœnitentiæ ſubmit
te. Non enim odit deus peccantem & confitentem, ſed peccantem & negantem.

Nam & hoc flagitaſti à nobis, ſi licet perſecutiõem paganorum fugere, an non. Et
ꝑ hoc frater ſalutare conſiliũ damus. Si fieri poteſt, & locũ inueneris, inſta ad prædi-
candũ illis. Si aũt ſupportare non ualueris eoꝝ pſecutionem, habes p̃ceptum domi-
Matt.10.c nicũ, ut in aliã ingrediaris ciuitatẽ. Nã & hoc inquiſiſti, quid fiendum ſit, de excõ
municato epõ, & apoſtolicã autoritatẽ negligẽte. Hic deteſtabilis eſt corã deo & hoĩ-
Matt.25.c bus, cui condẽnato incondẽnatus non cõmunicabit. Ipſi eñ condẽnabunt & in die iræ
& reuelationis domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, cum ſederit ad iudicandum
Iacob.4.b genus humanum, ſicut ſcriptũ eſt: Superbis ego reſiſtam, dicit dominus. Etenim
de

A de Sclauis Chriſtianorum terram inhabitantibus, ſi oporteat cenſum accipere, interrogaſti frater. Hoc quidem conſilio non indiget, dum rei cauſa eſt manifeſta. Si enim ſine tributo ſederint, ipſam quandoq; propriam ſibi uindicabunt terram. Si uero tributum dederint, norunt dominatorem ipſam terram habere. Nam & hoc flagitaſti à nobis ſanctiſſime frater, in ſacri canonis prædicatione quot in locis cruces fieri debeant, tuæ ſignificemus ſanctitati. Votis autem tuis clementer inclinati, in rotulo dato Lul religioſo presbytero tuo, per loca, ſigna ſanctæ crucis quanta fieri debeant, infiximus. His autē ita ſe habentibus, domini deprecamur clementiam, licet peccatores, ut ſuo te muniat & confortet auxilio, nos' que annuat proſperitatis tuæ ſemper læta ſuſcipere nuncia. Deus te incolumem cuſtodiat reuerentiſſime frater. Data ſecundo nonas Nouembris, imperante domino pijſſimo Auguſto Conſtantino, à deo coronato magno Imperatore, anno trigeſimo, imperij eius anno undecimo, indictione quarta.

EPISTOLA ZACHARIAE PAPAE AD Bonifacium epiſcopum.

B REVERENTISSIMO & ſanctiſſimo fratri Bonifacio epiſcopo, Zacharias ſeruus ſeruorum dei. Suſceptis ſanctiſſimæ fraternitatis tuæ literis per Deneardum religioſum presbyterum tuum, quia ſoſpitem te (ut ſemper cupimus) eſſe cognouimus, omnipotenti ac miſericordiſſimo deo noſtro magnas retulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis proſperari dignatur. Magnā enim in cordibus noſtris infundis lætitiam, quoties nobis ſanctitatis tuæ ſcripta mittuntur, quando reperimus quæ ad ſalutem reſpiciunt animarum, dum quotidie in gremio ſanctæ matris eccleſiæ per tuam prædicationem noui populi adduntur, ubi & tres epiſcopos per loca ſingula ſecundum ſeriem ſyllabarum tuarum te ordinaſſe cognouimus, qui eidem populo, quem ſibi dominus deus noſter per tuā ſanctitatem aggregare dignatus eſt, præeſſe debeant: & petiſti, ut per autoritatem noſtræ ſedis, epiſcopales ibidem ſedes firmentur. Sed tua ſancta fraternitas pertractet mature, & ſubtili conſideratione diſcernat, ſi expedit, aut ſi loca uel populorum turbæ talia eſſe probantur, ut epiſcopos habere mereantur. Memineris enim, quid in ſacris canonibus præcipimur obſeruare, ut minime in uillulas uel in modicas ciuitates epiſcopos ordinemus, ne uileſcat nomen epiſcopi. Sed nos tuis ſynceriſſimis atque nobis dilectis ſyllabis prouocati, quæ propoſuiſti, abſque mora concedi patimur, & ſtatuimus per apoſtolicam autoritatem epiſcopales illic eſſe ſedes, quæ per ſucceſſionem epiſcopos mereantur, & populis præſint, atque in quibus uerbum prædicationis ſubiectis inſinuetur, id eſt, in caſtello quod dicitur *Murſaburg, & alterum in oppido quod nominatur *Buraburg, tertium in loco qui dicitur Erpheſfurt, ita ut nulli poſt hæc liceat cuiquam hæc quæ à nobis ſancita ſunt, quoquomodo uiolare, quæ autoritate beati Petri apoſtoli firma eſſe decreuimus. De eo autem, quod intimaſti nobis, quod te Carlomannus filius noſter ad ſe rogauit accedere, ut in urbe regni Francorum, in ſua ditione ſiue poteſtate conſtituta, ſynodum celebrare debeas, eo quod omnis eccleſiaſtica regula ſiue diſciplina ab eadem prouincia funditus abolita eſt, quod nimis *mœrendum eſt, quod per ſpatia temporum ibidem ſynodus ſacerdotum minime celebraretur. Vnde neq; quid ſit ſacerdotium neq; quid ſiat ab eis, qui ſe ſacerdotes exiſtimant, cognoſcitur. Sed dum iuuante deo, quæ à præfato filio noſtro promiſſa ſunt, ad effectum perducta fuerint, tuaq; fraternitas memorato concilio conſederit, cum eodem excellentiſſimo uiro, ſi quos repererit epiſcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones uel ſtatuta patrum exceſſiſſe, id eſt, in adulterio, uel ſi plures uxores habuerunt, aut ſi ſanguinem Chriſtianorum ſiue paganorum effuderunt, uel etiam alijs capitulis, quibus canonibus obuiaſſe eos repererit tua ſanctitas, nulla ratione apoſtolica autoritate permittat ſacerdotio fungi: quia tales à ſuo proprio ore falſi nominantur ſacerdotes, & peiores ac deteriores ſecularibus eſſe noſcuntur, qui ſe neque à fornicationibus, neq; à nefarijs matrimonijs abſtinēt, neq; ab hominum ſangui-

Marginal notes: Diſt. 80. per totum — al. Merſeburg — al. Bamburg — al. Erphoert — al. mirandū — C

nis effuſione manus ſeruant innoxias, quales ſe eſſe ſacerdotes exiſtimant, aut quid
1.Timot.3.a inde ſentiunt, dicente deo: Sacerdotes mei ſemel nubant? Et Apoſtolus, unius uxoris uirum, & cætera, & hoc ante ſuſceptum ſacerdotium uti licitum eſt. Nam à die ſuſcepti ſacerdotij etiam ab ipſo proprio coniugio prohibendi ſunt. Quomodo ſacerdotio fungi conſiderant, qui talibus ſceleribus inuoluti eſſe monſtrantur, ut neque ſeculares fideles his facinoribus obuolutos optemus? Quomodo non pertimeſcunt diuina myſteria contingere, aut quomodo ad orandum pro peccatis populi accedere præſumunt, dum ſacri canones neque purum clericum, cui ſacerdotium non eſt, ſecundis copulari nuptijs præcipiunt? Iſti enim econtrario, non ſolum poſt ſuſceptum ſacerdotium ſe abſtinere ab una uxore nolunt, immo luxuria obuoluti, peiora ſecularium ſcelera committunt, ut plures uxores habere præſumant, quibus neq; unam conceſſum eſt poſt ſuſceptum miniſterium attrectare. Sed iſta paruipendentes, atq; ad iracundiam prouocãtes, maiora committunt facinora, dum proprijs manibus Chriſtianos atque paganos homines necant. Et fit, ut quibus in remiſſionem peccatorum debuerunt lauacrum regenerationis impendere, atque CHRISTI ſacramentum donare, ne in æternum perirent, eorundem ſacrilegis manibus ipſi extinguantur. Quis enim ſapiens habens cor, eos æſtimet ſacerdotes, qui neque à fornicationibus abſtinent, neque ab effuſione ſanguinum manus ſeruant innoxias? Quis'ue eorum E
Pſal. 5. ſacrificijs deum credit eſſe placatum, dicente propheta: Virum ſanguinum & doloſum abominabitur dominus? Iſti nanque (ut præmiſi) ne ſacerdotio fungi patiantur, neque diuina contingere myſteria, commonemus. Quicquid uero aliud (ut dictum eſt) eos contra eccleſiaſticam regulam exceſſiſſe repereris, canones ſiue inſtituta patrum præ manibus habeto, iuxta quod in eis edoctus fueris, diſcerne. De eo
7.q.1.De eo autem uel. Petiſti ut cum noſtro autem, quod tibi ſucceſſorem conſtituere dixiſti, & te iubente in tuo loco eligatur epiſcopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia contra omnem eccleſiaſticam regulam, uel inſtituta patrum eſſe monſtratur. Sed uolumus, ut tibi miniſtret, & ſit in
1.Timot.3.c euangelium Chriſti adiutor, dicente Apoſtolo: Si quis bene miniſtrauerit, gradum ſibi bonum acquiret. Nimis enim reprehenſibile manifeſtum eſt, ut te uiuẽte, tibi alium ſubſtituamus. Sed hoc commonemus, ut quandiu te diuina iuſſerit clementia ſuperesse, ſine intermiſſione orare non ceſſes, ut tibi deus illum ſucceſſorem concedat, qui ei poſſit eſſe placabilis, & populum, quem ad ſuam gratiam per æternæ ſanctitatis induſtriam uocare uoluit, irreprehenſibiliter regere ualeat, atq; ad uiam uitæ elaboret perducere. Nam quomodo hæc, quæ popoſciſti, ſi & uoluerimus, concedere poſſumus, dum nos fragiles homines exiſtentes, & ſub conditione mortis conſtituti, ignorantes quid ſuperuentura dies pariat, non ualentes inueſtigare qui de nobis prior de præſenti ſeculo migret? Sin autem & eundem diuina uoluerit clementia poſt F
7.q.1. Petiſti ut cũ noſtro tui diem tranſitus ſupereſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua uoluntate fuerit definitum, ea hora qua te de præſenti ſeculo migraturum cognoueris, præſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, ut huc ueniat ordinandus. Hoc nulli alij concedi patimur, quod tibi (charitate cogente) largiri cenſuimus. De illo nanq;, qui uiduã auunculi ſui, quæ & ipſa fuit uxor conſobrini ſui, & ſacrum uelamen habere mõſtrata eſt, & à beatæ memoriæ prædeceſſore noſtro ſibi licentiam conceſſam eſſe diuulgauit, ut eam in pernicioſo matrimonio aſſumere debuiſſet (abſit hoc, ut prædeceſſor noſter ita præciperet: nec enim ab apoſtolica ſede illa diriguntur, quæ contraria eſſe patrum ſiue canonum inſtitutis perhibentur) admonere, adhortari, increpare eos frater ne ceſſes, quatenus à tali ſceleſto recedant matrimonio, ut non in æternum pereant. Reminiſcantur enim ſe Chriſti ſanguine eſſe redemptos, & non ſponte ſe contradãt (niſi ab ipſo receſſerint inceſto matrimonio) diaboli poteſtati, ſed magis illi deo & Chriſto filio eius, ſpũiſancto quoq;, in cuius nomine ab illius antiq hoſtis erepti ſunt poteſtate. Elabora nãq; ſanctiſſime frater in eis, qa ſcriptũ cognoſcis: Qui cõuerti fe-
Iacobi.5.d cerit peccatorẽ ab errore uiæ ſuæ, ſaluabit aĩam eius à morte, & ſuorũ operit multitudinem peccatorũ. Nam & nos ei pro hoc cõmonitoria ſcripta direximus.

De

A De Calendis uero Ianuarijs,uel cæteris augurijs,phylacterijs & incantationibus,
uel alijs diuerſis obſeruationibus,quæ gentili more obſeruari dixiſti apud beatũ Pe-
trum apoſtolum, uel in urbe Roma, hoc à nobis & omnibus Chriſtianis deteſtabile
& pernicioſum eſſe iudicamus,dicente deo:Non augurabimini,nec obſeruabitis ſo- Leuit.19.f
mnia.Et iterum:Non eſt auguriũ in Iſrael,nec obſeruatio in domo Iacob.Ita & à no- Numer.23.d
bis cauendum eſſe cenſemus,ut nullis augurijs uel obſeruationibus attendamus, q̄a
omnia hæc abſciſſa eſſe à patribus ſumus edocti. Et quia per inſtigationem diaboli
iterum pullulabant, à die qua nos iuſſit diuina clementia (quanq̃ immeriti exiſta-
mus) apoſtoli uicẽ gerere,ilico omnia hæc amputauimus.Pari etenim modo uolu-
mus tuã ſanctitatem populis ſibi ſubditis prædicare,atq; ad uiã æternæ perducere ui
tæ.Nam & ſanctæ recordationis prædeceſſoris atq; nutritoris noſtri domini Grego
rij papæ conſtitutione oĩa hæc pie ac fideliter amputata ſunt,& alia diuerſa q̃plura,
quæ diabolo ſuggerẽte pullulabãt in Chrĩ ouili,cuius inſtrumẽta ꝑ illius populi ſa
lute dirigere maturauimus. Nã & de ſacerdotibꝰ illis,ꝗ falſa opinãtur,ꝗ etiã adul
teri & fornicatores probãtur,& ſibi ab apoſtolica ſede indultũ eſſe,& ecõtrario ſibi li
centiã prædicationis largitã eſſe,hoc nulla ratione credat tua ſancta fraternitas,ſed ſi-
B militer in eis canonicã exercere uindictã,queadmodũ de his de quibus ſuperius à no
bis edoctus monſtraris.non enim aliud te agere uolumus,præterq̃ quæ ſacri præcipi
unt canones, uel etiã ab hac apoſtolica ſede inſtructus eẽ dinoſceris. Secundũ tuæ
nanq; ſanctitatis petitionẽ & tribus epiſcopis tuis ſingulas confirmationis epiſtolas
miſimus, quas ꝑ tuæ ſanctitatis manus eis largiri uolumus. Et Carlomanno filio
noſtro alia ſcripta direximus,ut quæ tibi promiſit,adimplere feſtinet,atq; adminicu
la præſtet. Sed hæc frater chariſſime,de omnibus ſuperius cõprehenſis capitulis,
ut dominus donauit reſpondemus,ad omnia amputanda diabolicæ fraudis ſcandala.
Tua uero ſancta fraternitas,ſi quid de cætero euenerit,ut ſacri docẽt canones,ſtudeat
emendare in plebibus ſibi à deo commiſſis.Non enim aliud nobis conuenit prædica
re,præter quod à ſanctis patribus ſumus edocti.Si uero & noui aliquid(inimici aſtu
tia agente)acciderit, quod tua ſancta fraternitas minime per canonũ inſtituta diſcer
nere poſſit, hoc nobis non pigeat inſinuare,quatenus(deo iuuãte)quæq; ad emenda-
tionem nouæ plebis eſſe poſſunt,tibi abſque tarditate reſpondere maturemus. Co-
gnoſcat enim frater chariſſime tua ſancta fraternitas,ita dilectionem tuam nos habe-
re in noſtris præcordijs,ut te præſentialiter quotidie uidere deſideremus,& ita te in
noſtro conſortio habeamus,ut certe miniſtrum dei & diſpenſatorem eccleſiarũ Chri
ſti.De cætero nanq; confortare in domino frater chariſſime,& eſto robuſtus, & ela- Ioſue.1.b
C bora in opus,ad quod te diuina uoluit euocare clementia. Magna enim te ſpes remu
nerationis expectat,quam promiſit deus diligẽtibus ſe.Et nos licet peccatores exiſta
mus,tamen dei noſtri non ceſſamus abſq; intermiſſione immenſam exorare clemen- Philip.1.a
tiam,ut qui cœpit,in uobis perficiat opus bonum uſq; adhuc.Et beatus apoſtolorum
princeps Petrus cooperetur tibi in omnibus bonis quæ ei parere deſideras. Deus te
incolumem cuſtodiat reuerentiſſime & ſanctiſſime frater.Data Calendis Aprilis,im
perante domino pijſſimo Auguſto Conſtantino à deo coronato magno Imperatore,
anno xxiiij.imperij eius anno ſecundo,indictione undecima.

SYNODVS QVAEDAM SVB

Zacharia papa,iuſſione apoſtolica à ſancto Bonifacio & Francorum epi-
ſcopis ſub Carlomanno duce habita,anno incarnationis
domini DCCXLII.

IN nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, Ego Carlomannus dux & princeps Fran
corum,anno ab incarnatione Chriſti DCCXLII. undecimo uidelicet Calendas
Martij,cum conſilio ſeruorum dei & optimatum meorum,epiſcopos qui in re
gno meo ſunt,cum presbyteris ad conciliũ & ſynodum pro timore Chriſti cõ-

gregaui: id eſt, Bonifacium archiepiſcopum, & Burchardum, & Reginfridum, & D
Guntharium, & Vuitbaldum, & Dadanum, & Eddanũ, ac reliquos epiſcopos cum presbyteris eorum, ut mihi conſilium darent, quomodo lex dei & eccleſiaſtica religio recuperetur, quæ in diebus præteritorum principum diſſipata corruit: & qualiter populus Chriſtianus ad ſalutem animæ peruenire poſſet, & per falſos ſacerdotes deceptus non pereat. Et per conſilium ſacerdotum & optimatum meorum ordinauimus per ciuitates epiſcopos, & conſtituimus ſuper eos archiepiſcopum Bonifacium, qui eſt miſſus ſancti Petri. Statuimusq; per annos ſingulos ſynodum congregare, ut nobis præſentibus canonum decreta & eccleſiæ iura reſtaurentur, & religio Chriſtiana emendetur. & fraudatas pecunias eccleſiarum, eccleſiis reſtituimus & reddidimus. Falſos uero presbyteros & adulteros uel fornicatores diaconos & clericos, de peculijs eccleſiarum abſtulimus, & degradauimus, & ad pœnitentiam coegimus. Seruis dei per omnia omnibus armaturam portare uel pugnare, aut in exercitum & in hoſtem pergere, omnino prohibemus. Niſi illi tantummodo, qui propter diuinum miniſterium, miſſarum ſcilicet ſolennia adimplenda, & ſanctorum patrocinia portanda, adhoc electi ſunt, id eſt, unum uel duos epiſcopos cum capellanis presbyteris princeps ſecum habeat. Et unuſquiſq; præfectus unum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus iudicare & indicare pœnitentiam poſſit. Necnon & illas uenationes & ſyluaticas uagationes cum canibus, omnibus ſeruis dei interdiximus. Similiter accipitres & falcones non habeant. E
Decreuimus quoq; iuxta ſanctorũ canones, ut unuſquiſq; presbyter in parochia habitans, epiſcopo illi ſubiectus ſit in cuius parochia habitat, & ſemper in quadrageſima rationẽ & ordinem miniſterij ſui, ſiue de baptiſmo, ſeu de fide catholica, ſiue de precibus & ordine miſſarũ, epiſcopo reddat & oſtendat. Et quandocunq; iure canonico epiſcopus circumit parochiam ad populos confirmandos, presbyter ſemper paratus ſit ad ſuſcipiendum epiſcopum cum collectione & adiutorio populi, qui ibi confirmari debet. Et in cœna domini ſemper nouum chriſma ab epiſcopo quærat, & epiſcopo teſtis aſſiſtat caſtitatis & uitæ & fidei & doctrinæ illius. Statuimus etiam, ut ſecundum cautelam omnes undecunq; ſuperuenientes ignotos epiſcopos uel presbyteros, ante probationem ſynodalem in eccleſiaſticũ miniſteriũ non admittamus. Decreuimus quoq;, ut ſecundum canones unuſquiſq; epiſcopus in ſua parochia ſolicitudinem habeat, adiuuante Graphione, qui defenſor eccleſiæ eſt, ut populus dei paganias non faciat, ſed ut oẽs ſpurcitias gentilitatis abijciat & reſpuat, ſiue prophana ſacrificia mortuorum, ſiue ſortilegos uel diuinos, ſiue phylacteria & auguria, ſiue incantationes, ſiue hoſtias immolatitias, quas ſtulti hoĩes iuxta eccleſias ritu pagano faciũt, ſub nomine ſanctorum martyrũ uel confeſſorum domini, ſuos ſanctos ad iracundiã prouocãtes. Siue illos ſacrilegos ignes, quos Nedfri uocant, ſiue oẽs quæcunq; ſunt paganorum obſeruationes, diligenter prohibeant. F
Statuimus ſimiliter, ut (poſt hãc ſynodum, quæ fuit undecimo Calẽdas Maias) quiſquis ſeruorum dei uel ancillarum Chriſti, in crimen fornicationis lapſus fuerit, ut in carcere pœnitentiam faciat in pane & aqua. Et ſi ordinatus presbyter ſit, duos annos in carcere pœnitentiam faciat, & in carcere permaneat. Si autem clericus uel monachus in hoc peccatum ceciderit, poſt tertiam uerberationem, in carcerem miſſus, uertentem annum ibi pœnitentiam agat. Similiter & Nonnanes uelatæ uel ſanctimoniales eadem pœnitentia contineantur, & radantur oẽs capilli capitis earum. (al. monachæ) Decreuimus quoq; ut presbyteri uel diaconi non ſagis laicorum more, ſed caſulis utantur ritu ſeruorum dei. Et nullus in domo ſua mulierem habitare permittat. Et ut monachi & ancillæ dei monaſteriales, iuxta regulam ſancti Benedicti, cœnobia uel xenodochia ſua ordinare, gubernare, & uiuere ſtudeant, & uitam propriam degere ſecundum prædicti patris ordinationem non negligant.

Decretum

A # DECRETVM LEONIS PAPAE TERTII, EX PLATINA de geſtis pontificum.

LEO TERTIVS, PATRIA ROMAnus, patre Azzupio, pontifex creatur, ac merito quidem. Ab ineunte enim ætate ita erat educatus & eruditus diſciplina eccleſiaſtica, ut dignus eſſet qui cæteris anteferretur. Fuit præterea uir caſtus, integer, pudicus, facundus. Doctorum uirorum ita amator, ut eos undequaq; ad ſe præmiis alliceret, eorumq́; conſuetudine mirum in modum delectaretur. Præterea uero ægrotos uiſere, eosq́; ad patiētiam adhortari, eleemoſynas indigentibus præbere, deſperatos conſolari, errantes in uiam rectam deducere prædicatiōibus & admonitionibus, quibus plurimum ob eloquentiam & doctrinam ualebat, ei peculiare fuit. B Homo certe mitis ingenij, ut omēs diligeret, neminem odio haberet, tardus ad iram, ad miſerendum promptus, inſignis pietate, fortiſſimus rerum eccleſiaſticarum honoriſq́; diuini procurator & defenſor. Creatur itaq; (ut dixi) pontifex uno omnium conſenſu in natalitijs Stephani protomartyris, ſequentiq́; die acclamantibus omnibus præ fauore in ſede Petri collocatur. Iiſdem uero temporibus, Conſtantini Imperatoris mater Irene, filij flagitia nequaquam ferens, impellentibus quibuſdam ciuibus Conſtantinopolim reuertitur, ac Conſtantinum captum oculis in carcerem conijcit, ubi & merito tanquam ſacrilegus, minimæq́; pietatis, quippe qui matrem relegauerat, uitam finiuit. Interim uero cum Carolus multis rebellantibus undiq; laceſſeretur, Pipinum filium in Vngaros miſit: quos quidem grauibus prælijs ſubpatos, tandem ad deditionem compulit. Adelphonſus aūt Aſturiæ & Galliciæ rex, acceptis à Carolo auxiliaribus copijs, ſuperatiſq́; Sarracenis, Vlixbonam ui cepit: q uero in præſidio Barchinonæ erant, Carolo, audita Adelphonſi uictoria, ſe cōfeſtim dedunt. Superantur & Bauari, qui Foroiulianos uexabant, ab Henrico Caroli præfecto. Interea uero Leo tertius dum ſupplicationes à beato Gregorio inſtitutas, Romæ agit cum populo & clero, Paſchalis primicerij & Campuli presbyteri fraudibꝰ apud ædem beati Syluestri captus, ac pontificali amictu priuatus, multiſq́; uerberibus adeo cæſus, ut oculis & lingua captus putaretur, in monaſterio ſancti Eraſmi in uincula conijcitur, unde poſtea Albini cubicularij induſtria cuſtodes fallens, in Vati C canum ſeſe proripuit, ibiq́; tam diu latuit, quo ad Vinigiſius Spoletinorum dux clanculum acceſſitus, eum incolumem Spoletum pduxit, cohortibus militum in itinere ſtipatum, ne aliqua hoſtium ui obrueretur. Ac ſeditioſi cum ſæuire in Leonem & Albinum non poſſent, eorum domos à fundamentis diruunt. Idem quoq; (adeo audaces erant & temerarij) ad Carolum, qui tum bellum contra Saxones gerebat, quoq́; Leonem profectum intellexerant, accuſandi hominis cauſa puenere. Verum Carolus reiecta in aliud tempus diſceptatione, pontificem cum egregio comitatu Romā mittit, ſe eò breui puenturum pollicitus componendarum rerum Italicarum gratia. Leoni uero ad pontem Miluium honoris & gratulationis cauſa clerus ac populus Romanus obuiam factus, uirum ſanctiſſimum in urbem introducunt. Carolus autem non diu immoratus, per Maguntiacos in Belgis poſitos, Noricumq́; montem in Forumiulij deſcendens, Taruiſinos graui ſupplicio afficit, quòd Henricum præfectum occidiſſent. Creato uero in huius demortui locum altero, Rauēnam primo, mox Romam expectatus pficiſcitur. Vrbem ingredienti, omnia certe & merito quidem honoris genera adhibita ſunt. Octauo autem die poſteaquam urbem ingreſſus fuerat, in baſilica ſancti Petri aſtante populo & clero, epiſcopoꝝ omnium, qui eò ex tota Italia

& Francia conuenerat,ſententias de uita & moribus pontificis rogat. Verū ab omni bus una uoce reſponſum eſt,ſedem apoſtolicam omnium eccleſiarum caput, à nemi ne (laico præſertim) iudicari debere. Omiſſa autem ob tam graue reſponſum à Ca rolo quæſtione,Leo pontifex qui id iudicium maxime expetebat,ſuggeſtum conſcē dens,ac euangelia in manibus retinens, iureiurando affirmauit ſe omniū rerum quæ ſibi obÿcerentur,inſontem eſſe.Fuit is dies idibus Decembris, ſalutis anno octingen teſimo.Dum hæc autem Romæ agerentur,Pipinus mandato patris Beneuētanos du ce Grimoaldo finitimos ſuos uexantes aggreſſus, magnis cladibus ita perdomuit, ut ægre ſe mœnibus tuerentur , cui bello Vinigiſium Spoletanum ducem præficiens, ad patrem reuertitur imperÿ coronam breui ſumpturum. Nam pontifex Carolo optime de eccleſia dei merito aliquam gratiam relaturus, cum uideret Imperatores Conſtantinopolitanos ægre id nomen tueri , ac ob eam rem urbem & Italiam ipſam magnas calamitates paſſam,in baſilica beati Petri poſt ſolennia ſacra , populi Roma ni ſcito ac precibus ipſum Carolum magna uoce impatorem decernit, ac diademate donat,ter acclamante populo Romano: Carolo Auguſto à deo coronato magno & pacifico Imperatori uita & uictoria. Pontifex item hominem inunxit unà cum Pi pino filio,quem Italiæ regem ſolenni decreto ꝓnunciauit. Accepta itaq; imperÿ po teſtate,Carolus Campulum & Paſchalem coniurationis reos capite plectendos cen ſet. At pontifex omni ex parte clemens, à Carolo rege tamē obtinuit,ut his uita con donaret,in Franciamq́; tantummodo relegarent.Poſt hoc uero fuere qui Carolo ſua derent,ut omnes Longobardos Italia expelleret. Verum cum id nequaquam tutum uideretur,quod multis Italiæ populis ſanguine & affinitate coniuncti eſſent, cenſu ere ſimul & Carolus & Leo, Longobardorum nomen ibi tantummodo remanere, ubi ea gens præcipue ſedem habuiſſet.Pipinus autem cum in Samnium rediſſet,fru ſtraq; ꝑ aliquot menſes Beneuentum oppugnaſſet, Theate ſe conferens, oppidum ui captum incendit ac diripit. Inde Ortonam & Luceriam mouens,eas ciuitates timore perculſas,in deditionem ſtatim accipit,ac Grimoaldum Beneuentanum ducem Lu ceriæ capit,qui non ita multo poſt dolore animi perÿt.Interea uero Conſtantinopo litana imperatrix, miſſis in Italiam legatis,cum Carolo pacem & fœdus inÿt,impe riumq́; his terminis diuiſit,ut Irene ea Italiæ parte potiretur, quæ ad dexteram Nea poli incipiens,ad ſiniſtram Siponto,quæ urbs nunc Manfredonia dicitur,infero ſupe roq; mari clauditur,unà cum Sicilia. Reliqua uero Italiæ pars Carolo ipſi ex fœde re obtigit,ea tamen loca ſemper excipio,quæ ditionis eccleſiaſticæ habebant. At Ni cephorus patricius ægre ferens Irenæ mulieris imperium, cum eam dolo captam, Leſbum in exilium miſiſſet , fœdus iam initum ꝑ legatos cum Carolo renouat: qui tum Saxones toties deficientes, migrare Franciam unà cum uxoribus & liberis com pulit, eos in itinere cum legionibus ſubſequens, ne quid maleficÿ inter eundum com mitterent. At Leo cum ſeditionibus ſemꝑ uexaret,ab urbe diſcedens,Mantuam ꝓfi ciſcit ad uiſendum Chriſti ſanguinem , qui tum miraculis magno in precio erat. Is autem à Mantuanis perbenigne ſuſceptus, approbato Chriſti ſanguine ob frequen tia miracula,ad Carolum ꝓficiſcitur,ut hominem ueritatis cognoſcendæ cupidum, eius rei certiorem faceret: ſimulq́; etiam , ut de componendis rebus Italicis inuicem colloquerentur. Rediens deinde in Italiam,adiuuante Pipino rege, mādato patris de coniuratis quibuſdā & ſeditioſis non ſine clemētia ſupplicium ſumpſit. Carolus aūt iam ſenio grauis,cum intellexiſſet Pipinum,quem (ut diximus) Italiæ regem præfe cerat,Mediolani mortuum eſſe , Lodouicum filium miñorem natu , Aquitaniæ re gem & imperÿ ſucceſſorem, Bernardum uero nepotem,Italiæ regem declarat: eiq́; mandat,ut Lodouico rebus in omnibus obtemperet. Fines imperÿ hos eſſe uoluit in Galliam, Rhenum ac Ligerim,qui in Celtis oriens,eos à Biturigibus diuidit: in Ger mania uero,Danubium & Saum fluuios,his autem prouincÿs Aquitaniam, Guaſco niam,magnam partem Hiſpaniæ,ciſalpinam Galliam,Saxoniam, utranq; Pannoni am,Iſtriam,Tiburinos addidit: maritima uero Dalmatiæ, imperio Conſtantinopoli

tano

A taño ſubiecta erant. Rebus autem ita compoſitis, dum Aquiſgrani eſſet ualetudinis cauſa propter aquas calidas, quæ ibi ſcaturiũt, febre ac dolore laterum moritur, ætatis ſuæ anno ſecundo & ſeptuageſimo, quinto Calendas Februarij, ſalutis uero anno octingenteſimo ac quintodecimo. Eius autem corpus nullo nõ genere honoris adhibito, in templo beatæ uirginis, quod ipſe magnis ſumptibus Aquiſgrani extruxerat, ſepelitur, hoc addito epigrammate: Magni Caroli regis Chriſtianiſſimi Romanorumq; Imperatoris corpus hoc ſepulchro conditum iacet. Fuit autẽ Carolus, ſi eius res geſtas, tum domi tum foris inſpicis, tantæ amplitudinis & integritatis Imperator, ut poſtea neminem ſuperiorem, nedum parem habuerit. Adeo autem (cum ei ꝑ ocium liceret) ſtudijs literarum delectatus eſt, ut primus (ſuadente tamen Albino) gymnaſium Pariſienſe inſtituerit. Tres autem menſas argenteas habuit, quarum unã (in qua urbis Cõſtantinopolitana inſculpta erat) baſilicæ beati Petri, aliam (ubi imago urbis Romæ cernebatur) eccleſiæ Rauennati dono dedit. Tertiam filijs reliquit, ubi inerat orbis terrarum deſcriptio. Sunt item qui ſcribant hanc auream fuiſſe. At uero Leo pontifex reſtituto ſancti Pauli tecto, quod terræmotu conciderat, ædificatoq; à fundamentis apud ſanctum Petrum ampliſſimo hoſpitali, quod Græci ξενο-

B δοχεῖον uocant, necnon inſtitutis trium dierum ſupplicationibus ante diem aſcenſionis, quibus prima die ab eccleſia dei genitricis ad præſepe, ad baſilicam Conſtantinianam: ſecunda, ab eccleſia beatæ Sabinæ martyris ad ſanctum Paulum: tertia, à ſancta cruce in Hieruſalem, ad ſanctum Laurentium extra muros ibatur: moritur primo ac uigeſimo pontificatus ſui anno, quo etiam cometes apparuit (ut nonnulli putant) tantæ calamitatis indicium. Sepelitur autem in baſilica ſancti Petri pridie idus Iunij. Eius in morte ſedes tum uacat diebus decem.

CONCILIVM MAGVNTIACVM CELEBRATVM ANNO ſalutis D.CCC.XIII. quinto Idus Iunij.

PRAEFATIO EPISCOPORVM IN SYNODVM, quam Maguntiæ in monaſterio ſancti Albani celebrarunt.

C IN NOMINE patris & filij & ſpiritusſancti. Glorioſiſſimo & Chriſtianiſſimo impatori Carolo Auguſto, ueræ religionis autori, ac defenſori ſanctæ dei eccleſiæ, unà cum ple ſua, eiuſq; fidelibus uita & ſalus, honor & benedictio cum uictoria ſine fine manſura. Almificæ reuerẽtiæ ueſtræ patefacimus nos humilimi famuli ac miſſi ueſtri, Hildebaldus ſcilicet ſacri palatij archiepiſcopus, Ricolfus & Arno archiepiſcopi ſeu Bernharius, unà cum reliqs coepiſcopis ac abbatibus & cætero clero, quia uenimus ſecũdum iuſſiõem ueſtram in ciuitatem Maguntiã: ibiq; pariter adunati primitus cũ letanijs triduanum celebrauimus ieiunium; diuinam ſuppliciter poſtulantes clementiam, quatenus ſancta gratia ſua conuentum & actionem ipſius ſynodi ſibi acceptabilem facere dignaretur, & Chriſtiano populo proficientem ad ſalutem & uitam perpetuam, nobiſq; ad æternum honorem & gloriam. Tum uerò conſedentes in clauſtro baſilicæ ſancti Albani Chriſti martyris, conſona uoce gratias egimus deo omnipotenti, quia ſanctæ eccleſiæ ſuæ pium ac deuotum in ſeruitio ſuo conceſſit habere rectorem, qui ſuis tem-

poribus ſacræ ſapientiæ fontem aperiens, oues Chriſti indeſinenter ſanctis alimen- D
tis reficit, ac diuinis inſtruit diſciplinis, Chriſtianum populum indefeſſo labore amplificare conatur, hilariterque Chriſti honorat eccleſias, ac de fauce diri draconis multorum animas ſtudet eripere, & ad ſinum ſanctæ matris eccleſiæ reuocare, atque ad gaudia paradiſi & ad regna cæleſtia omnes communiter inuitare, ſanctaque ſapientia ſua deuotiſſimo ſtudio cæteros reges terræ tranſcendens. Incipientes igitur in nomine domini, communi ſenſu & uoluntate tractare pariter de ſtatu ueræ religionis, ac de utilitate & profectu Chriſtianæ plebis, conuenit nobis, de noſtro communi collegio clericorum ſeu laicorum treis facere turmas, ſicut & fecimus. In prima autem turma conſederunt epiſcopi cum quibuſdã notarijs, legentes atque tractantes ſanctum euangelium, nec non epiſtolas & actus apoſtolorum, canones quoque ac diuerſa ſanctorum patrum opuſcula, paſtoralemque librum Gregorij, cum cæteris ſacris dogmatibus, diligenti ſtudio perquirentes, quibus modis ſtatũ eccleſiæ dei & Chriſtianæ plebis profectum ſana doctrina & exemplis iuſtitiæ inconuulſum, largiente gratia dei, perficere & conſeruare potuiſſent. In alia uero turma conſederunt abbates ac probati monachi, regulam ſancti Benedicti legentes atque tractantes diligenter, qualiter monachorum uitam in meliorem ſtatum atque augmẽtum cum dei gratia perducere potuiſſent. In tertia denique turma ſederunt comites & iudices, in mundanis legibus decertantes, uulgi iuſtitias perquirentes, omniumque aduenientium cauſas diligenter exa- E
minantes, modis quibus poterant iuſtitias terminantes. In his itaque omnibus primo
1. Pet. 2. decreuimus, unicuique perſonæ uel ſexui congruum honorem impendere, ſecundum dictum beati Petri primi paſtoris eccleſiæ, ubi ait: Omnes honorate, fraternitatem diligite, deum timete, regem honorificate. Serui, ſubditi eſtote in omni timore domini, non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. Hæc eſt enim gratia in Chriſto Ieſu domino noſtro. Hinc Paulus ad Timotheum ſcripſit, dicens: Attende tibi &
1. Tim. 4. doctrinæ, inſta in illis. Hoc enim faciens, & te ipſum ſaluum facies, & eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaueris, ſed obſecra ut patrem, iuuenes ut fratres, anus ut matres, iuuenculas ut ſorores in omni caſtitate. Inſuper etiam congruum nobis eſſe uidebatur, ut ſacerdotes eccleſiæ dei, iure legitimo & inconuulſo honorarentur: de qui-
Luc. 10. bus dominus ait: Qui uos audit, me audit: & qui uos recipit, me recipit. Qui autem
Heb. 13. me recipit, recipit eum qui me miſit. Et Apoſtolus ad Hebræos: Obedite, inquit, pꝛæpoſitis ueſtris, & ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant quaſi rõnem reddituri pro anima-
Eſa. 56. Mar. 11. bus ueſtris. Nã de reuerentia eccleſiarum dicit dominus: Domus mea domus orationis uocabitur cunctis gentibus. De his tamen omnibus ualde indigemus ueſtro adiutorio atque ſana doctrina, quæ & nos iugiter admoneat, atque clementer erudiat, quatenus ea quæ paucis perſtrinximus capitulis, ſubter à ueſtra autoritate firmentur: ſi tamen ueſtra pietas ita dignum eſſe iudicauerit: & quicquid in eis emendatione di- F
gnum reperitur, ueſtra magnifica imperialis dignitas iubeat emendare: ut ita emendata, nobis omnibus & cunctæ Chriſtianæ plebi ac poſteris noſtris proficiant ad uitam & ſalutem & ad gloriam ſempiternam, nobiſque inde merces, honor, laus, benedictio & beatitudo permaneat in omnes æternitates ſeculi, Amen.

STATVTA CONCILII MAGVNTIACI.

De fide catholica firmiter tenenda. Cap. I.

Hebræ. 11. INitium enim actionis noſtræ, de fide eſſe decreuimus, quæ bonorum omnium eſt fundamentum. Et quia ſine fide (ut dicit Apoſtolus) impoſſibile eſt placere deo, fides tamen indiget opere, quia fides ſine operibus mortua eſt, ideo beatus Gregorius: Ille, inquit, uerè credit, qui exercet operando quod credit. Quapropter de fide uera omnes omnino Chriſtianos alterutrum inter ſe iugiter admonere & docere oportet. Maximè tamen domini ſacerdotes in eo certamine laborare decet, ut firmiter ab omnibus teneatur.

De ſpe

A De ſpe habenda in deum. Cap.II.

SPes uero in deum firmiter à cunctis Chriſtianis tenenda eſt. Vnde Pſalmiſta cõmemorat: Sperate in eo omnis congregatio populi. Et reliqua. Et iterum: Spera in domino, & fac bonitatem. Et iterum: Sperãtes autem in domino miſericordia circundabit. Et Apoſtolus: Spe enim ſalui facti ſumus. Pſal.61. Pſal.36. Pſal.31. Ro.8.

De charitate. Cap. III.

CHaritas deus eſt, ut ait Ioannes apoſtolus. Qui manet in charitate, in deo manet, & deus in eo. Item Paulus apoſtolus: Finis, inquit, præcepti eſt charitas de corde puro & cõſcientia bona & fide nõ ficta. Charitatẽ ergo q habet, oĩa bona habet. Quã ideo cõmemorauimus, qa uolumus ut firmiter ab oĩbus æque catholicis conſeruetur. Auguſtinus quoque in ſermone de laude charitatis, dicit: Si ergo non uacat omnes paginas perſcrutari, omnium ſcripturarum ſecreta penetrare, tene charitatem, ubi pendent omnia: ibi tenebis quod ibi didiciſti. Ille itaq; tenet & quod patet, & quod latet in diuinis ſermonibus, qui charitatem tenet in moribus. 1.Ioan.4. 1.Tim.1.

De ſacramentis eccleſiæ. Cap. IIII.

SAcramenta itaq; baptiſmatis uolumus, ut ſicut ſancta ueſtra fuit admonitio, ita concorditer atque uniformiter in ſingulis parochĳs ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter atq; conſeruentur, id eſt, ſcrutinium ad ordinem baptiſmatis, ſicut in decretis Leonis papæ ſub duobus continetur capitulis, capitulo undecimo. Hæc duo tempora, id eſt, Paſcha & Pentecoſte, ad baptizandum à Romano pontifice legitima præfixa ſunt. Item capitulo duodecimo: Non interdicta licentia, quia in baptiſmo tribuendo quolibet tempore periclitantibus ſubuenitur. Et Syricius: Si in qualibet neceſſitate opus fuerit ſacri unda baptiſmatis, omni uolumus celeritate ſuccurri. De conſec. Diſt.4. Duo tẽpora. In prima decretali ca.2.

De pace & concordia. Cap. V.

VT pax & concordia ſit, atque unanimitas in populo Chriſtiano, quia unum deum patrem habemus in cælis, & unam matrem eccleſiam, unam fidem, unum baptiſma: ideo in una pace & unanimitate concorditer uiuere debemus, ſi ad unam & ueram hæreditatem regni cæleſtis cupimus peruenire: quia nõ eſt diſſenſionis deus, ſed pacis, ut ipſe ait: Beati pacifici, quoniam filĳ dei uocabuntur. Ioan.8. Ephe.4. 1.Cor.14. Matt.5.

De orphanis & exhæredatis ſubueniendo. Cap.VI.

PRopter iſtius itaque pacis concordiam conſeruandam, placuit nobis de orphanis & pauperibus, qui debite uel indebite dicuntur amiſiſſe hæreditatem paterni uel materni iuris, ad ſe legibus pertinentem, ſi alicubi inuenti fuerint, quos patres uel matres propter traditiones illorum exhæredes fecerunt, aliorum ſcilicet ſuaſionibus aut petitionibus, uel aliquo ingenio, omnino uolumus atq; decreuimus emendari, quantum ad nos uel ad noſtram pertinet poteſtatem, iuxta uoluntatem dei, & ueſtram ſanctam admonitionem & conſiderationem. Quod ſi forte extra officium noſtrũ alicubi inuentũ fuerit, admonere ueſtram clementiam audeamus, ut emendetur.

Vt res pauperum uel minus potentum, mala occaſione non emantur. Cap. VII.

PRopter prouiſiones pauperum, pro quibus curam habere debemus, placuit nobis, ut nec epiſcopi, nec abbates, nec comites, nec uicarĳ, nec iudices, nulluſq; oĩno ſub mala occaſione, uel malo ingenio, res pauperum uel minus potentũ, nec emere, nec ui tollere audeat. Sed ſi qs ex eis aliquid comparare uoluerit, in publico placito coram idoneis teſtibus, & cum ratione hoc faciat. Vbicunq; autem aliter inuentum fuerit factum, hoc omnino emendetur per iuſſionem ueſtram. al. quiſquis

De poteſtate epiſcoporum pro rebus eccleſiaſticis, ac de conuenientia epiſcoporum cum laicis. Cap. VIII.

VT epĩ poteſtatẽ habeant res eccleſiaſticas ꝓuidere, regere, gubernare, atq; diſpẽſare ſecũdũ canonũ autoritatẽ, uolumus: & ut laici in eoꝝ miniſterio obediãt

epiſcopis ad regendas eccleſias dei, uiduas & orphanos defenſandos,& ut obedientes ſint eis,ad eorum Chriſtianitatem ſeruandam.Et epiſcopi conſentientes ſint comitibus & iudicibus ad iuſtitias faciēdas,& ut nullatenus per aliquoꝝ mendaciū uel falſum teſtimoniū,neq; per periuriū,aut per p̄mium lex iuſta in aliquo deprauetur.

De uita canonicorum. Cap. IX.

IN omnibus igitur quantum humana permittit fragilitas,decreuimus, ut canonici clerici canonicè uiuant,obſeruantes diuinæ ſcripturæ doctrinam & documenta ſanctorum patrum,& nihil ſine licentia epiſcopi ſui uel magiſtri eorum *compoſiti agere præſumant in unoquoq; epiſcopatu, & ut ſimul manducent & dormiant, ubi his facultas id faciendi ſuppetit, uel qui de rebus eccleſiaſticis ſtipendia accipiunt,& in ſuo clauſtro maneant, & ſingulis diebus mane prima ad lectionem ueniāt, & audiant quod eis imperetur.Ad menſam uero ſimiliter lectionem audiant,& obedientiam ſecundum canones ſuis magiſtris exhibeant.

al.poſiti

Item de uita clericorum. Cap. X.

DIſcretionem igitur eſſe uolumus atq; decreuimus inter eos,qui dicuntur ſeculum reliquiſſe, & adhuc ſeculum ſectantur. Placuit igitur ſancto concilio,ut ita diſcernantur,ſicut in regula clericorum dictum eſt. His igitur lege patrum caueatur,ut uulgari uita ſecluſi,à mundi uoluptatibus ſeſe abſtineant,non ſpectaculis,non pompis interſint,conuiuia inhoneſta & turpia fugiant. Tamen Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum,dicit:Omnium Chriſtianorum domos quaſi proprias amare debemus,ut conſolatores nos in mœroribus ſuis potius,quàm conuiuas in proſperis nouerint. Item Iſidorus:Clerici tamen conuiuia priuata,non tantū pudica,ſed & ſobria colant. Vſuris nequaquam incumbant, neq; turpium occupationes lucrorum,fraudiſq; cuiuſquam ſtudium non appetant. Amorem pecuniæ quaſi materiam cunctorum criminum fugiant.Secularia officia negociaq; abijciant, honorū gradus per ambitionem non ſubeant, pro beneficijs dei medicinæ munera non accipiant,dolos & coniurationes caueant:odium,æmulationem,obtrectationem,atq; inuidiam fugiant.Non uagis oculis,non infreni lingua aut petulanti,tumidoq; geſtu incedant:ſed pudorem ac uerecundiā mentis ſimplici habitu inceſſuq; oſtendant.Obſcœnitatem etiam uerborum,ſicut & operum,penitus execrentur.Viduarū ac uirginum uiſitationes frequētiſſimas fugiant, contubernia fœminaꝝ nullatenus appetāt, caſtimoniam quoq; inuiolati corporis perpetuò conſeruare ſtudeant,ſenioribus quoq; debitam præbeant obedientiam,neq; ullo iactātiæ ſtudio ſe attollāt. Poſtremo in doctrina & lectionibus,pſalmis & hymnis & canticis exercitio iugi incumbant.Tales enim debent eſſe,qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere,ſcilicet ut dum ſcientiæ operam dant,doctrinæ gratiam populis adminiſtrent.

De uita monachorum. Cap. XI.

ABbates autem cenſuimus ita cum monachis ſuis pleniter uiuere,ſicut ipſi qui in præſenti ſynodo aderant,palam nobis omnibus promiſerunt,id eſt, ſecundum doctrinam regulæ ſancti Benedicti,quantum humana permittit fragilitas.

Ne monachi placita ſecularia facere audeant. Cap. XII.

AC deinde decreuimus,ſicut ſancta regula dicit, ut monaſteriū ubi fieri poſſit, per decanos ordinetur,quia illi præpoſiti ſæpe in elationem incidunt, & in laqueum diaboli. Hoc tamen omnino uolumus, ut monachi ad ſecularia placita nullatenus ueniant,neque ipſe abbas ſine conſenſu epiſcopi ſui,&cum neceſſitas exigit, tunc per iuſſionem & conſilium epiſcopi illuc uadat,nequaquam tamen contentiones aut lites aliquas ibi mouere præſumat: ſed quicquid quærendum uel etiam reſpondendum ſit,per aduocatos ſuos hoc faciat.Abbates & monachi uſq; ad interrogationem ſilentium habeant:& cum interrogantur,cum humilitate & reuerentia reſpondeant:aliàs querelas omnino deuitent. In eorum clauſtro permaneant,nulluſq; ex eis foras uadat,niſi per neceſſitatem ab abbate mittatur in obedientiam.Nec foras manducent,neq; bibant ſine permiſſione abbatis,nec ad conuiuia ſecularia uadant.

A De ſacris uirginibus. Cap. XIII.

ABbatiſſas autem cum ſanctis monialibus omnino recte & iuſte uiuere cenſemus: quæ uero profeſſionem ſanctæ regulæ Benedicti fecerunt, regulariter uiuant. Si n autem canonice uiuant, pleniter & ſub diligenti cura cuſtodiam habeant, & in clauſtris ſuis permaneant, neque foras exitum habeant: ſed & ipſæ abbatiſſæ in monaſterijs ſedeant, nec foras uadant ſine licentia & conſilio epiſcopi ſui.

De negocio ſeculari. Cap. XIIII.

MIniſtri autem altaris domini uel monachi, nobis placuit ut à negocijs ſecularibus omnino abſtineant. Multa ſunt ergo negocia ſecularia: de his tamē pauca perſtrinximus, ad quæ pertinet omnis libido, non ſolum in immunditia carnis, ſed etiā in omni cōcupiſcentia carnali, qcquid plus iuſto appetit homo: turpe lucrū, munera iniuſta accipere, uel etiam dare, pro aliquo ſeculari quæſtu precio aliquem conducere, contentiones & lites uel rixas amare, in placitis ſecularibus diſputare, excepta defenſione orphanorum aut uiduarum: conductores aut procuratores eſſe ſecularium rerum, turpis uerbi uel facti ioculatorem eſſe, uel iocum ſeculare diligere, aleas amare, ornamentum inconueniens propoſito ſuo quærere, in delicijs uiuere uelle, gulam & ebrietatem ſequi, pondera iniuſta uel menſuras habere, negocium B iniuſtum exercere. Non tamen iuſtum negocium eſt contradicendum propter neceſſitates diuerſas, qa legimus ſanctos apoſtolos negociaſſe, & in regula ſancti Benedicti præcipitur præuidere, per quorum manus negocium monaſterij tranſeat. Canes uero & aues ſequi ad uenandum, in omnibus quibuſlibet ſit cauſis, ſuperfluum eſſe, ecce talia & his ſimilia miniſtris altaris domini, necnon & monachis omnino contradicimus, de quibus dicit Apoſtolus: Nemo militans deo, implicat ſe negocijs ſecularibus. 2.Tim.2.

De imitatione apoſtolica. Cap. XV.

APoſtolus dicit: Imitatores mei eſtote, & obſeruate eos qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram. Non eos obſeruantes, qui ſunt inimici crucis Chriſti, quorum finis interitus, quorum deus uenter eſt, & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt. Noſtra autem conuerſatio in cælis eſt, ſicut Hieronymus in epiſtolam ad Galatas ait: Aemulantur autem bene, qui cum uideant, uel audiant eſſe in aliquibus gratias, dona, uirtutesq;, ipſi tales eſſe deſiderant, & fidem, uitam, atque induſtriam eorum, quæ per illa meruerunt, nituntur imitari, ut poſſint ea quoq; quæ bona æmulatione digna ſunt conſequi, magis quærentes ſpiritualia quàm carnalia, ut perſeuerāti gradu ad finem boni operis peruenire poſſint. Auguſtinus in primo libro de agone Chriſtianorum, hanc ſententiam interpretans, dicit: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Quare intelligendum eſt etiam ipſum Apoſtolum in ſemetipſo triumphaſſe de poteſtatibus huius mundi, ſicut de domino dixerat, cuius C ſe imitatorem eſſe profitetur. Imitemur ergo & nos illum, ſicut hortatur, & caſtigemus corpus noſtrum, & in ſeruitutem redigamus, ſi mundum uolumus uincere. Aliquādo quidem ſuo exemplo Chriſtianos fieri imitatores iubet, dicendo: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Aliquando quidem de ſe reſipiſcens ad deum, ad ipſius nos imitationem hortatur, dicens: Eſtote ergo imitatores dei ſicut filij chariſſimi, iam uero demonſtrans, quia nihil hanc imitationem pariat quàm ſi ita uiuat aliquis, ut bonum eius in commune proficiat, atque uniuerſis utiliora prouideat, adiunxit: Ambulate in charitate. Ideo cum dixiſſet, Imitatores mei eſtote, continuo de charitate diſſeruit, quia hæc præcipue uirtus deo homines proximos faciat.

Phil.3. 1.Cor.4.& 11. Ephe.5. Ibidem dei

De eo quid ſit relinquere mundum. Cap. XVI.

SEculum autem relinquere eſt, ſicut Gregorius dicit, ſeculi uoluptatibus contraire. Hinc Paulus admonet, dicens: Qui emunt, tanquam non poſſidentes: & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. Et Gregorius in libro Paſtorum: Vt uidelicet ſic uobis ſuppetant & exterius ſeruiant, quatenus à ſupernæ dilectionis ſtudio animum non reflectant. 1.Cor.7.

De armis dimittendis. Cap.XVII. D

NOs autem qui relinquimus ſeculum, id modis omnibus obſeruare uolumus, ut arma ſpiritualia habeamus, ſecularia dimittamus. Laicis uero qui apud nos ſunt, arma portare non præiudicemus: quia antiquus mos eſt, & ad nos uſq; peruenit.

De fictis uirtutibus & ueris uitijs diſcernendis Cap.XVIII.

Matt.7. DOminus dicit in euangelio: Attendite à falſis prophetis, qui ueniunt ad uos in ueſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Hinc Hieronymus in cõmentario Matthæi dicit: De omnibus quidem intelligi poteſt, qui aliud habitu ac

Matt.7. ſermone promittunt, aliud opere demonſtrant. Item in alio loco: Non omnis qui dicit mihi, domine domine, intrabit in regnum cælorum. Nec his quidem accommodanda fides eſt, qui cum *pollent integritate fidei, turpiter uiuunt, & doctrinæ integritatem operibus deſtruunt. Vtrunque enim dei ſeruis neceſſarium eſt, ut opus ſermone, & ſermo operibus comprobetur. Et Beda in tractatu in euangelium Lucæ dicit: Ipſe enim finis eſt, ut nihil duplici animo faciamus: Si ueram, inquit, & non fictam uis habere iuſtitiam, quæ uerbis oſtentas, factis compenſare curato. Et Apoſtolus: Dilectio ſine ſimulatione, odientes malum, adhærentes bono.

*turpiter uiuant, polluunt integritatem fidei.

Roma.12.

Vt in monaſteria nimis homines non mittantur. Cap.XIX.

VT plus non mittatur in monaſteria canonicorum, uel monachorum, aut puellarum, quàm ſufferri poſſit. E

De locis monaſteriorum uel ædificijs prouidendis. Cap.XX.

DEinde dignum ac neceſſarium eſt, ut miſſi per quæque loca directi ſimul cum epiſcopis uniuſcuiuſque dioeceſis, perſpiciant loca monaſteriorum canonicorum pariter & monachorum, *ſimiliterq; puellarum: ſi in apto & congruo loco ſint poſita, ubi commodum neceſſarium poſſit acquiri, quod ad utilitatem pertinet monaſterij, ſicut in ſancta regula dicitur: Monaſterium autem ita debet conſtitui, ut omnia neceſſaria infra monaſterium exerceantur, ut non ſit neceſſitas monachis uel clericis uel puellis uagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monaſteriorum ſupradicti miſſi & cum eis epiſcopi, per diuerſa loca præuideant, ſi apta ſint & congruenter ſanctæ profeſſioni compoſita: uel ſi clauſtrum firmum habeât, in quo ſaluari poſſint animæ in eis commorantium ſub diſciplina canonica uel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodis epiſcopus loci ipſius faciat emendari, ita ut condignam profeſſioni eorum cuſtodiam habeant canonici uel monachi atque nonnanes, ne detur eis occaſio malefaciendi, quod abſit.

al. ſimulq;

Vt epiſcopi ſciant qualiter canonici uiuant, qui cum abbatibus ſunt. Cap. XXI.

PRæcipimus ut unuſquiſq; epiſcopus ſciat per ſingula monaſteria, quantos quiſq; abbas canonicos in monaſterio ſuo habeat, & hoc omnino ambo pariter prouideant ut ſi monachi fieri uoluerint, regulariter uiuant. Sin aût, canonice uiuât oîno. F

De clericis uagis. Cap. XXII.

DE clericis uagis ſeu de acephalis, id eſt, de his qui ſunt ſine capite, neque in ſeruitio domini noſtri, neq; ſub epiſcopo, neque ſub abbate, ſed ſine canonica uel regulari uita degentes, ut in libro officiorum *ſecundum capitulum & tertium de eis dicit. Hos neque inter laicos aut ſecularium officiorum ſtudia, neq; inter clericos religio tenet diuina, ſed *ſoliuagos atq; oberrantes ſola turpis uita complectitur & uaga, q̃q; dñ nullũ metuũt, explendæ uoluptatis ſuæ licentiam ſectanť, quaſi animalia bruta, libertate ac deſiderio ſuo ferũtur, habentes ſignũ religionis, non religionis officiũ, hippocentauris ſimiles, nec eq, nec homines. Tales omnino ubicũq; inuenti fuerint, præcipimus ut epiſcopi, ſine ulla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & uagos ſecundum deſideria uoluptatũ ſuarũ uiuere permittant. Si autem epiſcopis ſuis canonice obedire noluerint, excommunicentur, uſq; ad iudiciũ *archiepiſcopi regionis illius, Et ſi ille eos corrigere

al. ſecundo capitulo, 3. de his dicitur

al. ſolutos

al. epiſcopi

A re non ualuerit, tunc omnino ſub uinclis conſtringantur uſq; ad ſynodum, ut ibi eis indicetur, utrum ad iudicium *domini noſtri, aut ad *iſtam magnam ſynodũ afferantur ſub cuſtodia publica. al. principis al. uniuerſal.

De clericis iniuſte tonſuratis. Cap. XXIII.

DE clericis uero hoc ſtatuimus, ut hi qui hactenus inuenti ſunt, ſiue in canonico, ſiue in monachico ordine tonſurati ſine eorũ uoluntate, ſi liberi ſunt, ut ita permaneãt: & deinceps cauendum, ut nullus tondeatur ſine legitima ætate & ſpontanea uoluntate, uel cum licentia domini ſui.

De clericis adeuntibus imperatorem. Cap. XXIIII.

DE clericis adeuntibus imperatorẽ, hoc placet omnibus modis obſeruare, quod de eis in ſacris canonibus conſtitutum eſt.

Vt prædicatio ſancta aſſidue in eccleſia fiat. Cap. XXV.

DE officio prædicatiõis ſi forte epiſcopus non fuerit in domo ſua, aut infirmus eſt, aut aliqua cauſa exigente non ualuerit, nunquam tamen deſit diebus dominicis aut feſtiuitatibus, qui uerbum dei prædicet, & iuxta quod intelligere uulgus poteſt. al. quia

B Presbyteri tantum ad miſſarum ſolennia introitum habeant in monaſteria puellarum. Cap. XXVI.

VT presbyteris per monaſteria puellarum opportuno tempore liceat miſſarũ ſolennia celebrare, & iterum ad proprias eccleſias redire.

Vt presbyteri chriſma diligenter cuſtodiant. Cap. XXVII.

PResbyteri ſub ſigillo cuſtodiãt chriſma, & nulli ſub prætextu medicinæ uel maleficij, donare inde præſumant. Quod ſi fecerint, honore priuentur.

Vt presbyteri aſſidue utantur orarijs. Cap. XXVIII.

PResbyteri ſine intermiſſione utantur orarijs propter differentiam ſacerdotij dignitatis.

Ne laici presbyteros eijciant de eccleſiis. Cap. XXIX.

VT laici presbyteros non eijciant de eccleſiis, neque conſtituant ſine conſenſu epiſcoporum ſuorum.

Ne laici à presbyteris munera exigant. Cap. XXX.

VT laici omnino munera iniuſta non exigant à presbyteris propter commendationem eccleſiæ cuiquam presbytero.

De fugitiuis clericis. Cap. XXXI.

C VT unuſquiſq; epiſcopus in ſua parochia diligenter presbyteros uel clericos inquirat, unde ſint: & ſi aliquem fugitiuũ inuenerit, ad ſuum epiſcopum redire faciat.

Quid ſit letania. Cap. XXXII.

LEtaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latine dicuntur rogationes. Inter λιτανείας autẽ & ἐξομολογήσεις hoc differt, quod exomologeſes *pro ſola peccatorum confeſſione agantur: letaniæ uero, quæ indicantur propter rogandum deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. Sed nunc iam utrunq; uocabulum ſub una dignatione habetur. *ſint quæ

De letania maiore. Cap. XXXIII.

PLacuit nobis, ut letania maior obſeruanda ſit à cunctis Chriſtianis, diebus tribus, ſicut legendo reperimus. Et ſicut ſancti patres noſtri inſtituerunt, non equitando, nec precioſis ueſtibus induti, ſed diſcalceati, cinere & cilicio induti, niſi infirmitas impedierit.

De quatuor temporibus obſeruandis. Cap. XXXIIII.

COnſtituimus ut quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obſeruentur, id eſt, menſe Martio hebdomada prima. Et feria quarta & ſexta & ſabbato ueniant omnes ad eccleſiam hora nona cum letanijs ad miſſarum ſolennia. Similiter in menſe Iunio, hebdomada ſecunda, feria quarta & ſexta & ſabbato ieiunetur

uſque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abſtineatur. Similiter in menſe Se- D ptembrio, hebdomada tertia, & in menſe Decembrio, hebdomada quæ fuerit plena ante uigiliam natalis domini, ſicut eſt in Romana eccleſia traditum.

De indicto ieiunio. Cap. XXXV.

SI quis indictum ieiunium ſuperbiendo contempſerit, & obſeruare cum cæteris Chriſtianis noluerit, in Gangrenſi concilio præcipitur, ut anathematizetur, niſi emendare ſe ſtudeat.

De feſtiuitatibus. Cap. XXXVI.

FEſtos dies in anno celebrare ſancimus, hoc eſt, diem dominicam Paſchæ, cum omni honore & ſobrietate uenerari. *Similiter feriam ſecūdam, tertiam, & quartam. A feria quinta ante miſſam, licentia ſit arandi, uel ſeminandi, & hortum & uineam excolendi, & ſepem circumcludendi. Ab alio uero opere ceſſare decreuimus. Poſt miſſam autem ab opere uacare: diem Aſcenſionis domini pleniter celebrare. Item Pentecoſten ſimiliter ut in Paſcha. In natali apoſtolorum Petri & Pauli diem unum, natiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtæ, aſſumptionem ſanctæ Mariæ, dedicationem ſancti Michaelis, natiuitatem ſancti Remigij, ſancti Martini, ſancti Andreæ. In natali domini dies quatuor, Octauas domini, Epiphaniam domini, Purificationem ſanctæ Mariæ. Et illas feſtiuitates martyrum uel confeſſorum obſeruare decreuimus, quorum in unaquaque parochia ſancta corpora requieſcūt. Similiter etiam dedicationem templi. E

al. Simili mō tota hebdomada illa obſeruari decreuimus.

De dominicis diebus. Cap. XXXVII.

OMnes dies dominicos cum omni ueneratione decreuimus obſeruari, & à ſeruili opere abſtinere, & ut mercatus in eis minime ſit, nec placitū, ubi aliquis ad mortem uel ad pœnam iudicetur.

De decimis. Cap. XXXVIII.

ADmonemus atque præcipimus, ut decima* de omnibus dari non negligatur, *quia deus ipſe ſibi dari conſtituit. Quia timendum eſt, ut quiſquis deo debitū ſuum abſtrahit, ne forte deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua.

al. deo omnino dari *quam

Vt eccleſiæ pacem habeant. Cap. XXXIX.

REum confugientem ad eccleſiam, nemo abſtrahere audeat, nec inde donare ad pœnam uel ad mortem, ut honor dei & ſanctorum eius conſeruetur: ſed rectores eccleſiarum, pacem & uitam ac membra eius obtinere ſtudeant. tamē legitime componat, quod inique fecit.

De pace eccleſiarum. Cap. XL. F

PRæcipimus ut in eccleſiis, aut in domibus eccleſiarum uel atrijs, placita ſecularia minime fiant.

Vt antiquæ eccleſiæ honorem habeant. Cap. XLI.

ECcleſiæ antiquitus conſtitutæ, nec decimis, nec alijs poſſeſſionibus priuentur, ita ut nouis oratorijs tribuatur.

De beneficijs eccleſiaſticis. Cap. XLII.

QVicunque beneficium eccleſiaſticum habent, ad tecta eccleſiæ reſtauranda, uel ipſas eccleſias emendandas, omnino adiuuent, & *nouam decimam reddant.

*nonam & decimam

Ne presbyter ſolus miſſam cantet. Cap. XLIII.

NVllus presbyter, ut nobis uidetur, ſolus miſſam cantare ualet recte. Quomodo enim dicet, Dominus uobiſcū, uel ſurſum corda admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cum alius nemo cum eo ſit?

De oblatione & pace in eccleſia facienda. Cap. XLIIII.

OBlationē quoq; & pacem in eccleſia facere iugiter admoneatur populus Chriſtianus, quia ipſa oblatio ſibi & ſuis magnum remedium eſt animarum: & in ipſa pace uera unanimitas & concordia demonſtratur.

De ſymbolo & oratione dominica. Cap. XLV.

Symbo

A SYmbolum quod eſt ſignaculum fidei, & orationem dominicam diſcere, ſemper admoneant ſacerdotes populum Chriſtianum. Volumusq; ut diſciplinam condignam habeant, qui hæc diſcere negligunt, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione emendentur. Propterea dignum eſt, ut filios ſuos donent ad ſcholam, ſiue ad monaſteria, ſiue foras presbyteris, ut fidem catholicam rectè diſcant & orationem dominicã, ut domi alios edocere ualeant. Et q aliter nõ potuerit, uel in ſua lingua hoc diſcat.

Vt malum ebrietatis uitetur omnino. Cap. XLVI.

MAgnum malum ebrietatis, unde omnia uitia pullulant, modis omnibus præcipimus cauere: & qui hoc cauere noluerit, excommunicandum eum eſſe decreuimus, uſq; ad emendationem congruam.

De ſpiritualibus filiolis. Cap. XLVII.

DEinde præcipimus, ut unuſquiſque compater uel proximi, ſpirituales filiolos ſuos catholice inſtruant.

Vt canticum luxurioſum circa eccleſias non deferatur. Cap. XLVIII.

CAnticum turpe atque luxurioſum circa eccleſias agere omnino contradicimus, quod ubiq; uitandum eſt.

De ſubintroductis mulieribus. Cap. XLIX.

B OMnibus igitur clericis fœminas ſecum in domibus ſuis habere ultra licentiam canonum, firmiter ſit contradictum.

De præpoſitis uel aduocatis, ſiue uicedominis. Cap. L.

OMnibus igitur epiſcopis, abbatibus, cũcto clero omnino præcipimus, uicedominos, præpoſitos, aduocatos ſiue defenſores bonos habere, non malos, nõ crudeles, non cupidos, non periuros, non falſitatem amantes, ſed deum timentes, & in omnibus iuſtitiam diligentes. De iudicibus autem uel centenarijs atq; tribunis ſeu uicarijs, dignum eſſe cenſemus, ut ſi mali reperti fuerint, de miniſterio ſuo abijciant.

Vt nec corpora ſanctorum transferantur de loco ad locum. Cap. LI.

DEinceps uero corpora ſanctorum de loco ad locum nullus præſumat transferre, ſine conſilio principis uel epiſcopi & ſanctæ ſynodi licentia.

Qui mortui in eccleſia ſepeliantur. Cap. LII.

NVllus mortuus infra eccleſiam ſepeliatur, niſi epiſcopi aut abbates, aut digni presbyteri aut fideles laici.

De inceſtuoſis. Cap. LIII.

VT epiſcopi inceſtuoſos pariter inueſtigari ſtudeant, omnino præcipimus. Et ſi pœnitere noluerint, de eccleſia expellãtur, donec ad pœnitentiã reuertantur.

C Ne in quarta generatione coniugium copuletur. Cap. LIIII.

COntradicimus quoq;, ut in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur: & ſi poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur.

Ne proprius filius de baptiſmo ſuſcipiatur. Cap. LV.

NVllus igitur proprium filium uel filiam de fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nec filiolam, nec commatrem ducat uxorem, nec illam, cuius filiũ aut filiam ad confirmationem duxerit. Vbi autem factum fuerit, ſeparentur.

De damnatis nuptijs. Cap. LVI.

SI quis uxorem uiduam duxerit, & poſtea cum filiaſtre ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum patre & filio, tales copulationes anathematizari & diſiungi præcipimus, nec unquam amplius coniugio copulari, ſed magna diſtrictione fieri.

CONCLVSIO.

FACTA eſt autem hæc ſynodus in ciuitate Moguntia in clauſtro baſilicæ ſancti Albani martyris, anno domini octingenteſimo tertiodecimo, & imperij domini Caroli

ni Caroli imperatoris anno tertiodecimo, indictione quinta, quinto Idus Iunij, ubi ſe derunt epiſcopi triginta, abbates uero uigintiquinqꝫ.

Hæc alibi nõ ſunt.

•Hæc igitur contra Græcorum hæreſim & illorum friuolas reprehenſiones, nos in credulitate ſcilicet noſtra reprehendentes, & in cæteris cauſis quæ plus ridiculoſa ſunt, quàm ſapientiæ intellectui ponenda, conſtruximus. Nunc inferius fidẽ noſtram quam firmiter tenemus, confiteri, necnon & omnibus generaliter pandere curauimus, cæteraq; capitula ſubtus inferre ſub autoritate ſanctorum patrum diſpoſuimus, quatenus quiſquis Chriſtianus hanc fidem catholicam tenere conatus fuerit ſecundum ſuam ſcientiam, partem cum his patribus habeat, qui & hanc fidem conſtituerunt, & per quorum autoritatem cætera capitula ſubtus inſerta conſtruximus.

FINIS.

GESTA CONCILII VORMATIENSIS.

De tempore quo Vormatienſe cõcilium celebratum ſit, quia aperte nõ inuenitur ſcriptum, huic Maguntinenſi continuatum eſt, eo quòd circa hæc tempora Caroli Magni eiuſqꝫ filij Ludouici multa fuere concilia celebrata.

PROFESSIO EPISCOPORVM APVD VORmatienſem ciuitatem, decimoſeptimo Calẽdarum Iunij in ſynodali conuentu conſiſtentium.

CONFITEMVR ET CREDIMVS SANctam atqꝫ ineffabilem trinitatem, patrem & filium & ſpiritum ſanctum, unum deum naturaliter eſſe, unius ſubſtantiæ, unius naturæ, unius maieſtatis atque uirtutis. Et patrem qdem non genitum, non factum, ſed ingenitum profitemur. Fons ergo & origo ipſe eſt totius trinitatis: pater nanqꝫ ineffabili ſubſtantia filium genuit, nec tamen aliud quàm quod ipſe eſt, genuit, deus deum, lux lucem. Filium quoqꝫ de ſubſtantia patris ſine initio ante ſecula natum, nec tamẽ factum, fatemur. Igitur non ſicut filius à patre; ita pater à filio eſt, quia non pater à filio, ſed filius à patre generationem accepit. Filius ergo deus de patre, pater autem deus, ſed non de filio. Si enim pater fuit, ſemper habuit filium, cui pater eſſet, & ob hoc filium de patre natum ſine initio confitemur. Spiritum enim ſanctum, qui eſt tertia in trinitate perſona, unum atque æqualem cum deo patre & filio credimus eſſe deum, unius ſubſtantiæ, unius quoqꝫ naturæ: nec tamen genitum uel creatum, ſed à patre filioqꝫ procedentem, amborum eſſe ſpiritum. Nec enim procedit de patre in filium, nec à filio tantũ procedit ad ſanctificãdam creaturam, ſed ab utriſqꝫ procedere monſtratur: quia charitas ſiue ſanctitas amborum eſſe agnoſcitur. Et nec patris tantum, nec filij tantum, ſed ſimul patris & filij ſpiritusſanct⁹ dicitur. In relatiuis uero perſonarum nominibus, pater ad filium, filius ad patrem, ſpiritusſanctus ad utroſque refertur. Quæ cum relatiue tres perſonæ dicantur, una tamen natura uel ſubſtantia creditur: nec ſicut tres perſonas, ita tres ſubſtantias prædicamus: ſed unam ſubſtantiam, tres autem perſonas. Quod enim pater eſt, non ad ſe, ſed ad filium: & quod filius eſt, non ad ſe, ſed ad patrem eſt. Similiter ſpiritusſanctus non ad ſe, ſed ad patrem & filium relatiue refertur in eo, quòd ſpiritus patris & filij prædicatur. In hac ergo ſancta trinitate tres perſonas, unum deum confitemur. Ergo non ipſum qui eſt pater

A pater, dicimus eſſe filium, uel ſpiritum ſanctum: nec ipſum filium patrem uel ſpiritum ſanctum, nec ſpiritum ſanctum patrem uel filium dicere ualemus: Sed quod pater eſt, hoc eſſe filium, hoc eſſe ſpiritum ſanctum, ſine ulla ambiguitate pronunciamus. perſonas enim diſtinguimus, non naturam deitatis ſeparamus. Tres ergo illas, unius atque inſeparabilis naturæ perſonas, ſicut non confundimus, ita ſeparabiles nullatenus prædicamus, cum nulla ante aliam, nulla poſt aliam, nulla ſine alia uel extitiſſe, uel quippiam operaſſe aliquando creditur. Inſeparabiles enim inueniuntur, & in eo quod ſunt, & in eo quod faciunt. Habet enim pater æternitatem ſine natiuitate, filius æternitatem cum natiuitate. Spiritus uero ſanctus, æternitatem proceſſionis à patre & à filio ſine natiuitate. De his ergo tribus perſonis, ſola filij perſona hominem uerum ſine peccato, pro liberatione humani generis, ex Maria uirgine, nouo ordine, nouaq; natiuitate aſſumpſit. Nouo ordine, q̃a inuiſibilis diuinitate, uiſibilis monſtratur in carne. Noua autem natiuitate eſt genitus, quia incorrupta uirginitas, & uirilem coitum neſciuit, & fœcunda per ſpiritum ſanctum charitas materiã miniſtrauit. Dei eñ filius nõ pſonã hominis accepit, ſed naturam. Naturam quippe noſtram in unitatem ſuæ perſonæ aſſumpſit: & idcirco filius dei, &
B filius hominis unus eſt Chriſtus. In eo nanque quòd filius eſt dei, æqualis eſt patri: & in eo quòd eſt filius hominis, minor eſt patre. Qui etiam, ex quo homo eſt, pro delictis noſtris paſſionem ſuſtinuit: mortiq; addictus * eſt crucis, ueram carnis mortem accepit. Tertia quoque die uirtute propria ſuſcitatus, de ſepulchro ſurrexit. Hoc ergo exemplo capitis noſtri, in hac carne qua nunc ſumus & mouemur, reſurrecturos nos credimus. Idem autem dominus & ſaluator noſter peracto reſurrectionis ſuæ triumpho, paternam ſedem repetijt, à qua nunquam per diuinitatem diſceſſit. Inde in finem ſeculorum uenturus, iudicabit uiuos & mortuos, redderq; ſingulis, prout quiſque geſſit in corpore, ſiue bonum ſiue malum. Eccleſiam ſane catholicam precio ſui ſanguinis redemptam, cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Credimus & confitemur unum baptiſma in remiſſionem peccatorũ omnium. Hanc ergo fidem profeſſionis noſtræ inuiolatam nos retinere, & ab ea nunquam deuiare promittimus: hancq;, qui ſaluus eſſe cupit, ſine ulla ambiguitate retinere *ducat.

al. in cruce
al. debet

QVIBVS TEMPORIBVS DEBEAT SACRAmentum baptiſmi exhiberi.

C SAcroſancti autem baptiſmi ſacramentum, non niſi in Paſchali feſtiuitate & Pentecoſte unuſquiſque fidelium nouerit eſſe præbendum, exceptis his, quibus mortis urgẽte periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remedijs ſubueniri.

Vt præter epiſcopum nullus chriſma conficiat.

Chriſma conficere nullus præter epiſcopum præſumat: nam illi ſoli hæc dignitas conceſſa eſt.

De conſecranda eccleſia.

Placuit, quoties ab aliquo fidelium ad conſecrandas eccleſias epiſcopus inuitatur, non quaſi ex debito munus aliquod à fundatore requirat: ſed ſi ipſe quidem aliquid ex ſuo uoto obtulerit, non reſpuatur. Attamen unuſquiſque epiſcopus meminerit, ut non prius dedicet eccleſiam, niſi antea dotem baſilicæ & obſequium ipſius per donationem chartulæ confirmatum accipiat. Nam non *leuis eſt iſta temeritas, ſi ſine *luminarijs, uel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum qui ibidem ſeruituri ſunt, tanquam domus priuata conſecretur eccleſia.

al. leuiar
al. lumiarib*

Quid in ſacrificio offerri debeat.

CVM igitur magiſter ueritatis, uerum ſalutis noſtræ ſacrificium ſuis commendaret diſcipulis, panem tantum & calicem ſub hoc ſacramento præbuiſſe

Lucæ. 22. b
1. Corin. 11. f

cognoſcimus. Ideoq́ præter panem & uinum cum aqua mixtum, aliud offerri non D
debet. Calix enim dominicus, uino & aqua permixtus debet offerri. Quia uidemus in aqua populum intelligi, in uino uero oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergo quando in calice uinum aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei in quem credidit, copulatur & iungitur. Quæ copulatio & coniunctio aquæ & uini ſic miſcetur in calice domini, ut commixtio illa non poſſit ſeparari. Nam ſi uinum tantum quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis. Si uero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine Chriſto. Non enim poteſt calix domini eſſe aqua ſola aut uinum ſolū, niſi utrunq́ ſibi miſceatur.

De baptiſmi ſacramento

Cum quidam ſacerdotes in quibuſdam partibus terræ trinam, quidam ſimplam merſionem faciunt, à nonnullis ſchiſma eſſe conſpicitur, & unitas fidei ſcindi uidetur. Nam dum partes diuerſæ & quaſi contrario modo agunt, alij alios nō baptizatos eſſe contendunt. Proinde quod nobis in ſacramenti diuerſitate finiendum ſit, & apoſtolicæ ſedis *informetur præceptis, non noſtram, ſed paternā inſtitutionē ſequentes. (al. informemur)

Beatæ igitur memoriæ ſanctus Gregorius Romanæ eccleſiæ pontifex, efflagitante ſanctiſſimo Leandro epiſcopo, de hac diuerſitate quid potius eſſet ſequendū, inter cætera reſcribēs, ſic ait: De trina uero merſione baptiſmatis nihil reſpōderi uerius poteſt, quàm ipſi ſenſiſtis: quia in una fide non officit ſanctæ eccleſiæ conſuetudo diuerſa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignamus: ut dum tertio ab aquis infans educitur, reſurrectio triduani temporis exprimaẗ. Quod ſi quis forte etiam pro ſumma ueneratione trinitatis æſtimet fieri, neque ad hoc aliqd obſiſtit, baptizandum ſemel in aquis mergere: qa dum in tribus perſonis una ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenus poterit, infantem in baptiſmate, uel ter uel ſemel mergere: quando & in tribus merſionibus perſonarum trinitas, & in una poteſt diuinitatis ſingularitas deſignari. quod ſi nunc hucuſq́ ab hæreticis infans in baptiſmate tertio mergebatur, finiendum apud uos eſſe non cenſeo, ne dum merſiones numerant, diuinitatem diuidant, dumq́ quod faciebant, morem ueſtrum ſe uiciſſe glorientur. Quapropter quia de utroq́ ſacramento, quod ſit in ſancto baptiſmo, à tanto uiro reddita eſt ratio, utrunque rectum, utrunque irreprehenſibile in ſancta dei eccleſia habeatur. Et ne forte cuiquam ſit dubium huius ſimpli myſterium ſacramenti, uideat in eo mortem & reſurrectionem Chriſti ſignificari. Nam in aquis merſio, q̄ſi in infernum deſcenſio eſt: & rurſum ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item uideat in eo unitatem diuinitatis & trinitatem perſonarum oſtendi: unitatem, dum ſemel mergimus: trinitatem, dum in nomine patris & filij & ſpiritusſancti baptizamus. Pandi- F
tur huius ſingularis baptiſmatis myſterium etiam ſacrarum ſcripturarum exemplis, Paulo apoſtolo atteſtante: Nolo uos ignorare fratres, quoniam patres nr̄i omnes ſub nube fuerunt, & omnes mare tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube & mari. Mare quippe rubrum, ſignificat baptiſmum, Chriſti ſanguine cōſecratum, per quod populus dei ſemel tranſit. Ibi tamen erat tota trinitas, præcedens populum in columna ignis & nubis. In igne quippe ſignificatur pater, in columna filius, in nube ſpiritusſanctus. Iordanis quippe fluenta cum arca populus dei ſemel trāſit, per quod ſignificatur ſimpla merſio baptimatis. *Cuius ſacramento eccleſia abluiẗ, & de ſeculi huius laboribus per baptiſmum quaſi per Iordanem ad terram cæleſtis repromiſſionis ingreditur. (1. Corin. 10.) (al. forte quo)

Vt eccleſia cum rebus ſuis ad epiſcopi ordinationem pertineat.

Multi contra canonum conſtituta, eccleſias quas ædificauerant, & ab epiſcopo poſtulauerint conſecrari, dotem quam eidem eccleſiæ contulerint, ad epiſcopi ordinationem putant non pertinere. Quod factum & præterito diſplicet, & in futuro prohibetur. Ergo omnia ſecundum conſtitutionem antiquam & iura, eccleſiarum ad epiſcopi ordinationem & poteſtatem pertineant.

De

A De oblationibus fidelium ſeu de reditu eccleſiæ, quot portiones fieri debeant.

De reditu uero eccleſiæ & de oblatione fidelium, quatuor fiant portiones: quarum unam ſibi retinet epiſcopus, alteram clericis pro officiorum ſuorum ſedulitate diſtribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam eccleſiaſticis fabricis nouerit reſeruandam.

De his quæ prohibentur presbyteris in eccleſiaſticis ſacramentis.

Igitur presbyteris, quamuis cum epiſcopis plurima myſteriorum communis ſit diſpenſatio, quædam tamen autoritate ueteris legis, quædam nouellis & eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint. Conſecratio ergo uirginum, & benedictio uel unctio altaris à presbyteris minime fiat. Similiter non liceat eis eccleſias conſecrare, nec per impoſitionem manus paracletum ſpiritum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare, ſed nec publice quidem in miſſa quenquam per pœnitentiam reconciliare. Hæc enim omnia illicita eſſe presbyteris cognoſcuntur, quia pontificatus apicem non habent: quæ tamen omnia autoritate canonum conceduntur.

De epiſcopis, cæteriſq; ſacris miniſtris, ut ab uxoribus abſtineant.

B Placuit ut epiſcopi, presbyteri, diaconi, ſubdiaconi abſtineant ſe à coniugibus, & non generēt filios. Quod ſi hoc decretū uiolauerint, ab honore clericatus pellantur.

De incriminatis qualiter expurgari debeant.

Si epiſcopo aut presbytero cauſa criminalis, hoc eſt, homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, pro ſingulis miſſam celebrare, & ſecretam publice dicere & communicare debet, & de ſingulis ſibi imputatis innocentem reddere. Quod ſi non fecerit, quinquennio à liminibus eccleſiæ extraneus habeatur, ſicut antiqui canones inſtituerunt. 2.q.4. Si epō aut presbytero.cum aliq̄ uerborū mutatiōe aut uariatione

De ſacerdotibus in fornicationem lapſis.

Sacerdotes igitur, ſi in fornicationis laqueum ceciderint, aut criminis manifeſtus ſiue oſtenſus fuerit actus, ſacerdotij non poſſunt habere honorem, ſecundum canonum inſtitutionis autoritatem.

De ſacerdotibus quibus crimen fornicationis impingitur.

Sacerdotes, qui in crimine fornicationis fuerint accuſati, & crimen illis non fuerit comprobatum, aut ipſi non manifeſtauerint, quid aliud agendum eſt, niſi quod in nono Cæſarienſis ſancti concilij capitulo legitur ac demonſtratur? Tamen ſi ipſi iuramento ſe uoluerint purificare, licentiam habeant. Similiter & diaconi, ſi fuerint

C accuſati, peragant.

Vt epiſcopus pro leuibus & paruis cauſis neminem excommunicet.

Vt nullus ſacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à communione ſuſpendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri iuſſerunt aliquid committentes.

De clericis, ſi excommunicati pro leuibus cauſis, aut innocentes fuerint.

Epiſcopi uero ſi ſacerdotali moderatione poſtpoſita, ſi innocentes, aut minimis cauſis culpabiles excommunicare præſumpſerint, & ad gratiam feſtinantes recipere fortaſſis noluerint, à uicinis epiſcopis cuiuſlibet prouinciæ communio illis uſque ad tempus ſynodi non negetur.

Si in monaſterijs aliquid furatum fuerit, qualiter ipſi fratres ſe inde expurgare debeant.

Sæpe contigit, ut in monaſterijs furta perpetrentur, & qui hæc committant, ignorentur. Idcirco ſtatuimus, ut quando ipſi fratres de talibus ſe expurgare debeant, miſſa ab abbate celebretur, uel ab aliquo, cui ipſe abbas præceperit, præſentibus fratribus: & ſic in ultima miſſæ celebratione pro expurgatione ſua corpus & ſanguinem domini noſtri IESV CHRISTI percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe eſſe oſtendant. 2.q.6. Sepe cōtingit ut in. Et eſt cum notabili uerborū uariatione

Vt nulli epiſcopo liceat à ſynodo uel ante peractam ſynodum diſcedere. I

Si quis autem epiſcoporum ſynodo neglexerit adeſſe, aut cœtum fratrum, antequam concilium diſſoluatur, crediderit deſerẽdum: alienatum ſe à fratrum communione cognoſcat, nec eum recipi liceat, niſi in ſequenti ſynodo fuerit abſolutus.

Vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, canes ad uenandum & accipitres habere non debeant.

Epiſcopis, presbyteris atque diaconibus, canes ad uenandum & accipitres non liceat habere. Quod ſiquis harum perſonarum hac fuerit uoluptate detentus, epiſcopus tribus menſibus ſe à communione ſuſpendat, presbyter duobus menſibus, diaconus uno menſe ab omni officio & communione abſtineat.

De clericis qui ſine epiſtola ſui epiſcopi proficiſcuntur.

Presbytero, aut diacono uel clerico, ſine antiſtitis ſui epiſtola ambulãti, communionem in officio celebrando nullus impendat.

De uagis & inobedientibus clericis.

Placuit autem, ut ſi in miniſterio diaconi uel presbyteri officio aliquis conſtitutus exiſtat, ſi epiſcopi à quo ordinatus eſt, præceptis non obedierit, ut in delegata ſibi eccleſia officium deperdat aſſiduum quouſque in uitio permanſerit, & communione & honore priuetur. E

De fœminis ſacro uelamine conſecratis.

Fœminæ uero quæ ſacro uelamine ſunt conſecratæ, ſi fuerint (quod nolumus) fornicatæ, uelamen deponere non præſumant: ſed pœnitentiæ iugo ſummiſſæ, ſummopere decertare feſtinent, ut ad indulgentiæ & remiſſiõis ualeant gratiã ſubuenire.

De uiduis, quæ ſacrum uelamen capiti impoſuerunt.

Vidua quidem quæ ſacrum capiti uelamen impoſuerit, & inter cæteras uelatas fœminas in eccleſia orauerit, & oblationem cum illis obtulerit, ſi profeſſa eſt in eodem habitu permanere, ſpondens nunquam religionis deponere uelamen, à religionis obſeruantia diſcedere non præſumat. Quod ſi præſumpſerit, à liminibus ſanctæ eccleſiæ ſegregetur, donec ad emendationis remedia confugiat.

De paruulis à parentibus intra ſepta monaſterij traditis.

Si pater uel pater, filium filiamq́; intra ſepta monaſterij in infantiæ annis ſub regulari tradiderint diſciplina, non liceat eis, poſtquam ad pubertatis peruenerint annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc ergo omnino deuitandum eſt, quia nefas eſt ut oblatis à parentibus deo filijs, uoluptatum frena laxentur. Igitur (ut prædiximus) non liceat eis ſuſceptum habitum unquam deſerere: ſed conuicti quòd tõſuram aut religioſam ueſtem aliquando habuerint, in religionis cultu habituq́;, uelint nolint, permanere cogantur. F

De profeſſione monachorum.

forte al. allegatum

Monachum ergo aut paterna deuotio, aut profeſſio facit. Quicquid horum fuerit *alligatum, tenebit. Proinde huic ad mundum reuerti intercludimus aditum, & cẽs ad ſeculum interdicimus regreſſus.

Vt nullus ſecularium eccleſiam aut clericum fatigare præſumat.

al. conuictus

Si quis uero ſecularium per calumniam, eccleſiam aut clericum fatigare tentauerit, & *uictus fuerit: ab eccleſiæ liminibus & à catholicorum communione, niſi digne pœnituerit, arceatur.

Sub quàm cauta conſideratione erga pœnitentes ſacerdos exiſtat.

Pœnitentibus, ſecũdũ differentiã peccatorũ, ſacerdotis arbitrio pœnitẽtiæ decernant. Debet itaq; ſacerdos in pœnitẽtia dãda ſingulorũ cauſas ſingulatim cõſiderare,

originem

originem quoque, modumq́ culparum, & affectus gemitusq́ delinquentium diligenter examinare, manifesteq́ cognoſcere: temporum etiam & perſonarum, locorum quoque & ætatum qualitates inſpicere, ut etiam pro conſideratione locorum, ætatum uel temporũ, ſeu pro qualitate delictorum atq́ gemituum uniuſcuiuſq́ delinquentis, à ſacris regulis oculos non reflectat.

De his qui ſacerdotem ſponte occiderint.

Qui ſacerdotem morti uoluntate tradiderit, carnem non comedat, nec uinum bibere præſumat: & ieiunet uſq́ ad ueſperam, exceptis feſtis diebus atque dominicis. Arma non ſumat, & ubicunque ire maluerit, nullo uehiculo deducatur, ſed propriis pedibus proficiſcatur. Eccleſiam per quinquennij tempus non ingrediatur, ſed cum ſacrarum orationum officia aut miſſarum ſolennia celebrantur, ante fores baſilicæ perſeueret, orans ac deprecans dominum, ut tanto crimine abluatur. Poſt expletum uero quinquennij tempus, ingrediatur eccleſiam, nondum uero communicet, ſed inter audientes tantummodo ſtet, uel, dum facultas conceditur, ſedeat. Et cum decimus anni curſus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatq́ in reliquis obſeruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, ut perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.

De eo qui *meditatione odij uel propter auaritiam, paganum occiderit. *al. mediatione

Qui odij *meditatione uel propter auaritiam, paganum occiderit, quia non leui uitio committitur, ut homicidam conuenit pœnitere: quandoquidem nec exteris gentibus, niſi oblatam pacem reſpuerint, bellum eſt populo antiquo penitus inferre præceptum. *al. mediatione

De eo qui inſaniens aliquem occiderit.

Si quis inſaniens aliquem occiderit, ſi ad ſanam mentem peruenerit, lenior ei pœnitentia imponenda eſt quàm eis, qui ſana mente tale quid commiſerint. Cui quamuis pœnitentia ſit iniungenda, quia ipſa infirmitas cauſa peccati, licet fortaſſis occulta, contigiſſe creditur, tantum tamen leuior quàm ei, qui ſanus aliquẽ occiderit, quantum inter inſanum & ſanum, irrationabile & rationabile conſtat eſſe diſcriminis.

De eo qui arborem incidit, & dum operi neceſſario inſiſtit, aliqs ſubtus ipſam arborem deueniens, ſupprimitur.

Sæpe contigit, ut dum quis operi neceſſario inſiſtẽs arborem incidat, aliquis ſubtus ipſam ueniens deprimatur: & idcirco, ſi uoluntate uel negligentia incidentis arborem, factum eſt, ut homicida pœnitentiæ debet omnino ſubmitti. Quod ſi non uoto, non incuria illius, non deniq́ ſcientia contigit, ſed dum ille operi neceſſario fortaſſis incumberet, iſte inſperatus occurrens, ſub arborem improuiſus deuenit, & ſub ipſa nemine ualente penitus adiuuare, ſuppreſſus eſt: inciſor arboris, homicidæ procul dubio non eſt comparandus. Diſt.50. Sæpe contingit cũ quis. Et cum ualde notabili uerborum uariatione

De patricidis & fratricidis.

Statuimus ut patricidæ aut fratricidæ per unius anni curriculum, ante fores baſilicæ orantes domini clementiam, perſeuerent. Completo autem anni curriculo, introducantur eccleſiam, tamen inter audientes, uſque dum unius anni ſpatium finiatur, ſtent, cum ad miſſarũ ſolennia uel alia ſacra audire officia uenerint. & his ita peractis, ſi pœnitentiæ fructus in eis conſpicitur, corporis & ſanguinis domini noſtri Ieſu Chriſti participes fiant, ut deſperantiæ non indurẽtur caligine. Carnem non manducent omnibus diebus uitæ illorum, & ieiunent uſque ad nonam horam diei quotidie, exceptis feſtis diebus atque dominicis. Abſtineant autem à uino, medone, atq́ ceruiſia mellita tres dies per hebdomadam. Et arma gerere non audeant uel ſumere, niſi contra paganos. Et ubicunque ire maluerint, nullo uehiculo deducantur, ſed pedeſtri more proficiſci ſtudeant. Tempus autem huius pœnitentiæ in epiſcopotum ponimus arbitrio, ut ſecundum conuerſationem illorum, aut extendere, uel minuere uale-

te ualeant. Ab uxoribus, ſi habuerint, non ſeparentur. Si autem non habuerint, & ſe continere non uelint, legitimas accipiant in coniugio fœminas, ne fornicationis uoraginem incidere uideantur. Et ſi finis uitæ illorum uenerit, antequam duorum prædictorum annorum finiantur curricula, uiaticum illis non negetur.

De leproſis fidelibus, ſi participationem dominici corporis & ſanguinis percipere debeant.

Leproſis autem, ſi fideles Chriſtiani fuerint, dominici corporis & ſanguinis participatio tribuatur: cum ſanis autem, eis conuiuia celebrare non permittatur.

In quota generatione ſibi fideles copulantur.

35.q.3. In copulatione al. generationis numerũ In copulatione fidelium generationum non diffinimus, ſed id ſtatuimus, ut nulli Chriſtiano liceat de propria conſanguinitate ſiue cognatione uxorē accipere, uſque dum generatio recordatur, aut cognoſcitur, aut in memoria retinetur.

De his qui cum duabus ſororibus fuerint fornicati, uel cum his, per quas ſacra ſcriptura prohibet.

Si quis cum duabus ſororibus fuerit fornicatus, aut cum his perſonis, de quibus ſacra ſcriptura prohibet, ſi dignam pœnitentiam & caſtitatis continentiam ſuſtinere non ualuerit, liceat ei legitimam in coniugio uxorem accipere. Similiter & mulieri, quæ tali fuerit ſcelere lapſa fornicationis, liceat. Sed hoc de laicis uiris ac mulieribus ſolummodo ſtatuimus.

De eo qui cum matre ſpirituali, uel cũ ea, quam de ſacro fonte baptiſmatis ſuſceperit, aut cum illa, quam ante epiſcopum tenuerit, cum ſacro chriſmate fuerit uncta, fornicationem perpetrauerit.

Si quis cum commatre ſpirituali fuerit fornicatus, uſq; ad dignam pœnitentiam anathematis percutiatur ictibus. Similiter & illum anathematizare pronunciamus, qui cum ea, quam de fonte baptiſmatis ſuſceperit, aut cum illa, quã ante epiſcopum tenuerit, cum ſacro chriſmate fuerit uncta, fornicationis perpetrauerit ſcelus. legitimam autem ſi habuerit, non dimittat, uxorem.

De mulieribus quæ conceptos utero infantes uoluntarie excutiunt, uel quæ dormiendo filios ſuffocare uidentur.

Mulieres igitur, quæ ante temporis plenitudinem conceptos utero infantes uolũtate excutiunt, ut homicidæ proculdubio iudicandæ ſunt. Illæ uero, quæ dormiendo filios ſuffocare uidentur, leuiter de his iudicare oportet: quia nolentes, & non conſentiendo, ad hunc deuolutæ ſunt caſum.

De eo qui uiduam in matrimonium ſuſceperit, & cum filia ipſius, quam ex priori marito habuit, cõcubuerit: uel quæ patri filioq; ſe ſubſternunt, ſeu de his qui cũ duabus ſororibus concubuerint.

Si uir uiduã in coniugium duxerit, quæ ex priori marito filiam habuit & cum eadem filia poſtmodum concubuerit, coniugiũ modis omnibus diſſoluatur: & uir ille pœnitentiæ ſubiaceat ſanctionibus, ita ut per trienniј tempus à ſacro corpore domini noſtri Ieſu Chriſti ſuſpendatur & ſanguine. Carnem non manducet, abſtineat à uino, & ſingulis diebus ieiunium celebrare feſtinet, exceptis feſtis diebus atq; dominicis. Orationibus omni inſiſtere ſolicitudine integriterq; perficere, ſummopere ſtudeat. Similiter autem de mulieribus, quæ clanculo patri ſe in concubitu ſubſternũt & filio, obſeruandum eſt. Taliter quidem & de his ſancimus, qui duabus ſe ſororibus pollutos cognoſcunt.

Qui pro diuerſis erratibus pœnitentiam ſubierint, ſi à proprijs uxoribus ſeparari debeant.

Illi ſcilicet, qui pro diuerſis erratibus, ac quibuſcunque piaculis pœnitentiæ iugo fuerint ſummiſſi, legitimo nullatenus matrimonio ſeparentur, ne in fornicatiõis uoragine demergantur: & dum ad alta ſubleuari ſperantur, corruant in cœno.

De his qui ſeruos ſuos, iudicibus non iudicantibus, necant,

Si

A Si quis ſeruum proprium ſine conſcientia iudicum, qui tale quid commiſerit, quod morte ſit dignum, occiderit, excommunicatione uel pœnitentia biennij reatum ſanguinis emundabit.

De domina quæ zeli cauſa ancillam ſuam occiderit.

Si qua fœmina furore zeli accenſa, flagris uerberarit ancillam ſuã, ita ut inter tertium diem animam cum cruciatu effundat, eo ꝙ incertum ſit, uoluntate an caſu acciderit: ſi uolũtate, ſeptẽ annos: ſi caſu, quinq; annorũ tpa legitimã peragat pœnitentiã.

Si epiſcopus ſeruum alterius clericum fecerit.

Si ſeruus, abſente uel neſciente domino ſuo, epiſcopo autem ſciente ꝙ ſeruus ſit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipſe in clericatus officio permaneat: epiſcopus tamẽ eum domino duplici ſatisfactione perſoluat. Si uero epiſcopus * cum ſeruũ eſſe neſcierit, & ita eum ad ſacros ordines promouit, qui teſtimonium de illo perhibebant, aut eum poſtulant ordinari, ſimili recompenſationi teneantur obnoxij. *eum

De his qui per odium ad pacem non reuertuntur.

Placuit enim, ut quicunq; odio aut longa inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem reuocari diuina intentione nequiuerint, à ciuitatis primitus ſacerdotibus arguatur. Qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de eccleſiæ cœtu iuſtiſſima excommunicatione pellantur.

B Ne ſine accuſatione legitima condemnetur quiſpiam.

Dignum eſt, ut uita innocentis non maculetur pernicie accuſantium. Quiſquis igitur à quolibet criminatur, non antè accuſatus ſupplicio deputetur, ꝗ accuſator præſentetur, atq; legum & canonũ ſententia exquiratur, ut ſi indigna ad accuſandum perſona inuenitur, ad eius accuſationem non iudicetur.

De refugijs ac perfidis laicis.

Nobis igitur ratio perſuadet ſynodalis decernere, ut quicunq; laicorum in aduerſitate propriæ gentis, aut patriæ, uel regiæ poteſtatis, ad externas partes ſe conferẽdo, noxius fuerit ultra repertus, non ſolum omni rerum ſuarũ proprietate priuetur, ſed & perpetua excommunicatione damnato, nũquam illi, præter in ultimo mortis ſuæ, communio tribuatur.

De adulteris.

Si cuius uxor adulterium fecerit, aut uir in alienam uxorem irruerit, ſeptem annis pœnitentiam agat.

Vt curã rerũ eccleſiaſticarũ tm̃ eps̃ habeat. canon eſt apoſtolorũ. cap. 39.

Omnium negociorum eccleſiaſticorum curam epiſcopus habeat, & ea uelut deo contem plante, diſpenſet: nec ei liceat ex his omnino contingere, aut parentibus proprijs, quæ dei ſunt condonare. Quod ſi pauperes ſunt, tanquam pauperibus ſuum miniſtret, * nec eorum occaſione eccleſiæ negocia deprædentur. al, ne

Concilium Antiochenum.

Epiſcopus eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem, ad diſpenſandum erga oẽs qui indigent. Summa quoq; reuerentia & timore dei participet & ipſe, quibus indiget, ſi tamen indiget, tam ſuis, ꝗ fratrum, qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſarijs uſibus * pſuturis. Et ita in nullo, qualibet occaſione, fraudentur, iuxta Apoſtolum ſic dicentem: Habentes uictum & tegumentum, his contenti ſumus. al. profuturus 1, Tim, 6.

Ex decretali papæ Gelaſii. cap. uigeſimonono primæ decretalis. al. redditu

Quatuor autem tam de * redditibus, quàm de oblatione fidelium (prout cuiuſlibet eccleſiæ facultas admittit, (ſicut dudum rationabiliter decretũ eſt) cõuenit fieri portiones: quarum ſit una pontificis, altera clericorum, tertia pauperum, quarta eſt fabricis applicanda &c. 12. quæſt. 2. Quatuor aũt

Vt epiſcopis præceptione papæ, nouæ baſilicæ dedicentur: & ut nulla baſilica ſub defunctorum conſtructa nomine, dedicetur.

Baſilicas nouiter inſtitutas (nõ petitis ex more præceptionibus) dedicare nemo audeat, ne c ambiant ſibimet * uindicare clericos poteſtatis alienæ. De cõſec. diſt. 1. Baſilica al. uendicare

De conſtituendis.

Statutum eſt, ut ſine autoritate uel conſenſu epiſcoporum, presbyteri in quibuſlibet eccleſiis nec cõſtituantur, nec expellantur. Et ſi laici clericos probabilis uitæ & doctrinæ epiſcopis conſecrandos *ſuis in eccleſiis conſtituendos obtulerint, nulla qualibet occaſione reijciant.

al. ſuis͂q;

De manſis uniuſcuiuſq; eccleſiæ.

23. q. 8. Sancitum eſt. Manſus eſt ager iugerũ xii.

Sancitum eſt, ut unicuiq; eccleſiæ unus manſus integer abſq; alio ſeruitio attribuatur. Et presbyteri in eis conſtituti, non de decimis neq; de oblationibus fidelium, non de domibus neq; de atrijs uel hortis iuxta eccleſiã poſitis, neque de præſcripto manſo aliquod *ſacrificium faciãt, præter eccleſiaſticum. Et ſi amplius aliquid habuerint, inde ſenioribus ſuis debitum ſeruitium impendant.

al. ſeruitium

De presbyteris uniuſcuiuſq; eccleſiæ.

Statutũ eſt, poſtq̃ hoc impletum fuerit, ut unaquæq; eccleſia ſuũ presbyterum habeat, ubi id fieri facultas prouidente epiſcopo permiſerit.

De uillis, nouis eccleſiis in eis nouiter conſtitutis.

Sancitum eſt de uillis, nouis eccleſiis in eis nouiter cõſtitutis, ut decimæ de illis uillis ad eaſdem eccleſias conferantur.

De eccleſiis deſtructis, uel de nouis & de decimis.

al. nonis

De eccleſiis ſanè deſtructis, uel de *nouis, & de decimis, ſiue de clauſtris canonicorũ, qualiter cõſtitui & ordinari à nobis placuerit, alijs capitulis ſubter adnotauimus.

De eccleſiarum honore.

Sed & de eccleſiarum honore, quomodo deo adiuuante, quantum in nobis eſt, uigeat, ſimiliter in ſubter adnotatis capitulis inſertum eſſe dinoſcitur.

Vt eccleſia cum rebus ſuis ad epiſcopi ordinationem pertineat.

Multi contra canonum conſtituta eccleſias quas ædificarunt, & ab epiſcopo poſtulauerint conſecrari, dotem, quam eidem eccleſiæ contulerint, ad epiſcopi ordinationẽ putant non pertinere: quod factum & in præterito diſplicet, & in futuro prohibetur. Ergo omnia ſecundum conſtitutionem & poteſtatem pertineant.

De ordinatione presbyterorum.

Vt presbyteri non ordinentur, priuſquam examinentur, ut excommunicationes paſſim & ſine cauſa non fiant.

Vt nullus laicus presbyterũ in eccleſia mittere, uel eijcere præſumat, niſi per conſenſum epiſcopi.

De honore pro eccleſiis dando.

Vt epĩ præuideant, quem honorem presbyteri pro eccleſiis ſenioribus tribuant.

De decimis diſpenſandis.

Vt decimæ in poteſtate epiſcopi fiant, qualiter à presbyteris diſpenſentur.

De petendo chriſmate.

al. tertio

In ſynodo Vaſenſi, in qua ſederunt epĩ xviij. capitulo *ſecundo: Per ſingula territoria presbyteri ab epiſcopis, nõ prout libitum fuerit uicinioribus, ſed à ſuis proprijs p annos ſingulos chriſma pętant appropinquante ſolennitate paſchali: nec p quẽcunq; eccleſiaſticũ, ſed ſi qua neceſſitas aut presbyteroꝝ uel diaconoꝝ occupatio eſt, p ſubdiaconũ, quia inhonorum eſt inferioribus ſumma cõmitti. Optimũ eſt aũt, ut ipſe ſuſcipiat, q eo in tradendo uſurus eſt: & ſicut reliquæ ſanctoꝝ deportari ſolẽt, ita deportet.

Capitula Carthaginenſis concilij.

Clericus nequaq̃ præſumat apud ſecularem iudicẽ, epõ nõ pmittente, pulſare: ſed ſi pulſatus fuerit, rñſum non pponat, nec audeat criminale negociũ in iudicio ſeculari pponere. Si qs uero ſeculariũ per calumniã eccleſiã aut clericũ fatigare tentauerit, & *uict⁹ fuerit, ab eccleſiæ liminib⁹ & catholicoꝝ coïone, niſi dignè pœnituerit, arceat.

al. conuictus

De epĩs & de presbyteris uagantibus, q parochias non habent, nec ſcimus ordinationẽ eorũ qualiter fuit, placuit iuxta inſtituta ſanctorũ patrũ, ut in alterius parochia miniſtrare, nec ullam ordinationem facere debeat ſine iuſſione epĩ, in cuius parochia eſt, Et ſi

A eſt. Et ſi hoc facere præſumpſerit, ab officio ſuſpendatur. Interim quod ad ſynodum exinde uenerit, & ibidem ſecundum canonicam inſtitutionem accipiat ſentẽtiam, niſi tantum pro cauſa itineris. Et ſi ullus clericus aut laicus talem epiſcopum aut presbyterum defenſauerit, ſine *cõmeato epiſcopi cuiꝰ parochia eſt, excommunicetur, uſq; ad emendationem.

forte al. commeatu al. munimento al. conſenſu

Si quis cum matre & filia in adulterio mãſit, neſciente matre, quod cum filia manſiſſet: ſimiliter & filia neſcia, quod cum matre manſiſſet, & poſtea ille uir, ſi acceperit mulierem, dimittat eam, & uſq; in diem mortis ſuæ non habeat uxorem. Et illa mulier, quam reliquerit, accipiat uirũ: & illa mater & filia, cum quibus in adulterio manſit, ambabus neſcientibus, ꝙ cum matre & filia manſiſſet, habeant uiros. Nam in notitiam illorum ſi uenerit hoc ſcelus, dimittant maritos, & agant pœnitentiam: & illorũ mariti & illi poſteriores, accipiant mulieres. Similiter & de duabus ſororibus, qui cũ una in adulterio manſit, & aliam in publico accepit, nõ habeat mulierem uſq; ad mortem. Et illæ duæ ſorores neſcientes, accipiant uiros: & ſi in notitiam eius uenerit, forma ſuperior ſeruetur. Si quis cum nouerca ſua dormiret, nec ille nec illa poſſunt ad coniugium peruenire. Si quis cum filiaſtre ſua dormierit, * ſimiliter ſententia poteſt ſtare. Qui cum duabus ſororibus dormierit, & una ex illis antea ei uxor fuerat, nullã B uxorem poſtea habeat, nec illa ſoror habeat uirum.

35. q. 2. & 3. Si quis cũ matre & filia Et eſt cum notabili uariatione uerborũ. Et ibi dicitur ex concilio apud Vermeriam

al. ſimilis

Animal uulneratum à beſtijs & guſtatum, licitum eſt manducare, ſi homo prius illud animal uiuum occiderit. Si uero mortuũ fuerit prius, deijciatur caro eius. Si apes occidunt hominem, occidi debent feſtinanter: mel tamen manducetur.

Animalia, quæ à lupis ſeu à canibus lacerãtur, non ſunt comedenda, niſi porcis & canibus: nec ceruus nec capra, ſi mortui inueniuntur. Porci autem, qui ſanguinem hominis guſtantes tetigerunt, manducentur. ſed, qui cadauer mortuum lacerantes, manducauerint, carnes eorũ manducare non licet, uſq; dum macerantur poſt annũ. Piſces autem licet manducare, quia alterius naturæ ſunt. Aues uero & alia animalia, ſi in retibus ſtrangulantur, non ſunt comedenda.

Si quis presbyter cõtra epiſcopum ſuum inflatus ſchiſma fecerit, anathema ſit.

Carthag. concilij. 2. ca. 8.

Ab uniuerſis epiſcopis dictum eſt: Si quis presbyter à præpoſito ſuo correptus fuerit, debet utiq; apud uicinos epõs conqueri, ut ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo epiſcopo reconciliari. Quod niſi fecerit, ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus ſe ſecernendum ab epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatim cum aliquibus faciens ſacrificium deo obtulerit: anathema ſit, & locum amittat. Et ſi querimoniam iuſtã aduerſus epiſcopum non habuerit, inquirendum erit.

Vt nullus epiſcopus, presbyter & diaconus, conductor ſit: & ut lectores uxores accipiant, & clerici abſtineant ab uxoribus.

Item placuit, ut epiſcopi, presbyteri & diacones, non ſint conductores aut procuratores: neq; ullo turpi negocio & inhoneſto uictum quærant: quia reſpicere debẽt ſcriptum eſſe, Nullus militans deo, implicat ſe negocijs ſecularibus.

Carthag. concilij. 3. ca. 15.

2. Tim. 2.

Placuit ut lectores cum ad annos pubertatis uenerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.

Carthag. 3. ca. 19.

Item placuit ut clericus, ſi commodauerit pecuniam, pecuniam accipiat: ſi ſpeciem, eandem ſpeciem, quantam dederit, accipiat. Et ante xxv. annos ætatis nec diaconi ordinẽtur, nec uirgines conſecrentur, ut & lectores populum non ſalutent.

Carthag. 3. ca. 16.

Carthag. cõcilij. 3. ca. 4.

De infantibus baptizandis, quoties dubitatur utrum fuerint baptizati.

Item placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, nec ipſi ſunt per ætatem de traditis ſibi ſacramentis idonei reſpondere, abſq; ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat ſacramentorum purgatione priuari. Hinc enim legati Maurorum fratres noſtri conſuluerunt, quia multos tales à barbaris redimunt.

Carthag. con. 5. ca. 6.

Carthag cõc. 5. ca. 12

De clericis, qui intra annum cauſam ſuam non procurant.

Rurſus conſtitutum eſt, ut quoties *clericis conuictis & cõfeſſis in aliquo crimine,

al. clerici conuicti & confeſſi

uel propter eorum,quorum uerecundiæ parcitur,uel propter eccleſiæ opprobrium C
aut inſolentē inſultationem hæreticorū atq; gentilium,ſi forte cauſæ ſuæ adeſſe uoluerint,& innocētiam ſuam aſſerere,intra annū excōicationis hoc faciant. Si uero intra annū cauſam ſuam purgare contempſerint,nulla eorū uox penitus poſtea audiatur.

De epiſtola ſancti Iacobi apoſtoli,in qua pro infirmis præcipit orare.

Sanè qm̄ de hoc ſicuti de cæteris conſulere uoluit dilectio tui, adiecit filius meus Cæleſtinus diaconus in epiſtola ſua:ſic eſſe à tua dilectione poſitum illud, quod in bea
Iacobi.5.c ti apoſtoli Iacobi epiſtola eſt cōſcriptū:Infirmatur qs in uobis? inducat presbyteros, & orent ſup eum,ungentes eum oleo in noīe dn̄i, & oratio fidei ſaluabit infirmū, & ſuſcitabit illū dn̄s. Et ſi in peccatis fuerit,dimittuntur ei. Quod nō eſt dubiū de fidelibus ægrotantibus accipi uel intelligi debere,q ſancto oleo chriſmatis pungi poſſunt, quod ab ep̄o confectū,non ſolū ſacerdotibus,ſed oībus ut Chriſtianis, licet in ſua aut ſuorū neceſſitate ad ungendū. Cæterum illud ſupfluum uidemus adiectū, ut de ep̄o ambigatur,quod presbytero licere non dubiū eſt:qa ep̄i occupationibus aliīs impediti,ad oēs languidos ire nō poſſunt. Cæterum ſi epiſcopus aut poteſt, aut dignum du-
al. uiſitandos cit aliquos à ſe uiſitandum,& benedicere & tangere chriſmate ſine cunctatione pōt,
al. & presbyter iſto fungi non poteſt cuius eſt ipſum chriſma conficere. *nam pœnitētibus iſtud fundi nō pōt, qa genus eſt ſacramenti. nam qbus reliqua ſacramenta negantur, quō unū genus putatur cōcedi? E

Cap. Chalcedonenſis conciliī de diaconiſſis mulieribus.

Diaconiſſam nō ordinandā ante annū xl. & hoc cū ſummo libramine. Si uerò ſuſcipiens manus impoſitionē,& aliquantū tēporis in miniſterio permanens, ſemetipſam tradat nuptiīs,gratiæ dei contumeliam faciens, anathematizatur huiuſmodi cum eo qui eidem copulatur.

De coniuratione uel conſpiratione.

Coniurationis uel conſpirationis crimen,&ab exteris legibus eſt omnino ꝓhibitū: multomagis hoc in dei eccleſia,ne fiat,admonere conuenit. Si qui ergo clerici uel monachi reperti fuerint coniurantes aut conſpirantes,aut inſidias ponentes epiſcopis aut clericis,gradu proprio penitus abiīciantur.

Quod non liceat clericis poſt mortem ep̄i ſui,res ad eū ꝑtinentes diripere.

Nō licere clericis poſt obitū ſui ep̄i res ad eū ꝑtinētes diripere,ſicut antiqs quoq; canonib⁹ cōſtitutū eſt. Quod ſi hoc facere tētauerint, graduū ſuorū ꝑiculo ſubiacebūt.

Quod non oporteat ordinationes epiſcoporum diu differre.

Quoniam quidam metropolitanorū,quantū cōperimus,negligentius cōmiſſos ſibi greges & ordinationes epiſcoporū facere differunt, placuit ſanctæ ſynodo in tres menſes ordinationes celebrari, niſi fortè neceſſitas excuſabilis præparet tempus dilatio- F
nis extendi. Quod ſi hoc minimè fecerit,correptioni eccleſiaſticæ ſubiacebit. Veruntamen redditus eccleſiæ uiduatæ, penes œconomum eiuſdem eccleſiæ integri reſeruentur.

De his qui rapiunt puellas.

Eos qui rapiunt mulieres ſub nomine ſimul habitandi, cooperantes aut conniuentes raptoribus,decreuit ſancta ſynodus,ut ſi quidem clerici ſunt, decidant gradu proprio:ſi uerò laici,anathematizentur.

Quota generatione coniugia copulari debeant.

Contradicimus quoq;,ut in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit,ſeparetur. Sanè eadem quæ in uiri, hæc nimirum in uxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quoniam conſtat eos duos eſſe in carne una, Ideo communis illis utrinq; parentela
Gene.2. eſſe credenda eſt,ſicut ſcriptum eſt:Erunt duo in carne una.

De honore pro eccleſiis dando.

Vt epiſcopi inceſtuoſos punire & inueſtigare ſtudeant,omnino decreuimus. Qui ſi pœnitere noluerint,de eccleſia expellantur,donec ad pœnitentiā reuertātur. Quod ſi ſacerdotum noluerint admonitionibus aurem accōmodare, uolentes in priſtinis per-

per-

A perdurare criminibus, oportet eos per ſecularis potentiæ diſciplinã à tam praua conſuetudine coërceri.

De his qui ſuſpenduntur in patibulis

Quæſitum eſt ab aliquibus fratribus, de his qui in patibulis ſuſpenduntur pro ſceleribus, poſt confeſſionem deo peractam, utrum cadauera illorum ad eccleſias deferenda ſint, & oblationes pro eis offerendæ & miſſæ celebrandæ, an non. Quibus reſpondimus: Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & dignè pœnitentibus communio in fine ſecundum canonicum miſſum danda eſt, cur non etiam qui pro ſuis peccatis pœnam extremam perſoluunt? Scriptum eſt enim: Non uindicat deus bis in idipſum. Nam dominus ait: In quocunque die conuerſus fuerit peccator, peccata eius non reputabuntur ei. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, ſed ut conuertatur & uiuat. Salutem ergo hominis adimit, quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegarit. Et deſperat de miſericordia dei, qui eam ad ſubueniendum morienti ſufficere uel in momento non credit poſſe. Latro ergo perdidiſſet in cruce præmium ad Chriſti dextram pendens, ſi illum unius horæ pœnitentia non iuuiſſet. Nam cum eſſet in pœna, pœnituit: & per unius ſermonis profeſſionem, habitaculum paradiſi deo promittente promeruit. Vera ergo ad deum conuerſio in ultimis poſitorum, mente potius eſt æſtimanda, quàm tempore, propheta hoc aliter aſſerente: Cum conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris.

Nahum. 1. Eze. 18. Ibidem Luc. 23. B

FINIS.

RHEMENSIS SYNODVS CIRCA TEMPORA LEONIS PAPAE TERTII.

Huius ciuitatis meminit Ptolemæus in ſua Geographia libro ſecundo, cap. 8. uel 9. titulo, Gallia Belgicâ, dicens: Veſſones, quorum ciuitas ab Oriente Sequanæ fluuij Auguſta Veſſonum. Poſt quos iuxta fluuium Sequanam Rhemi, & eorum ciuitas Durocotorum. Plinius quoque in naturali hiſtoria libro 4. cap. 17. tit. Gallia, de ea ita ſcribit: Treuiri liberi antea, & Lingones fœderati, Rhemi fœderati, Mediomatrici.

CONCILII RHEMENSIS CAPITVLA.

HIC eſt ordo capitulorũ breuiter adnotatus, quæ anno dominicæ incarnationis D.CCC.XIII. notata ſunt in conuentu metropolitanæ ſedis Rhemenſis eccleſiæ à domino Carolo pijſſimo Cæſare, more priſcorum imperatorum congregato, ordinante Vulfario eiuſdem ſanctæ ſedis archiepiſcopo, & cæteris quàm plurimis patribus & fratribus in eodem conuentu diuina largiente clementia reſidentibus.

Primo omnium, mediante mẽſe Maio, deo inſpirante, ab eiſdem uenerabilibus patribus inſtitutum eſt ſecundum conſuetudinem ieiunium triduanum, quatenus ipſo miſerante, ea quæ ad laudem & gloriam ſui ſancti nominis, & ad mercedem præfati glorioſiſſimi principis noſtri, ſeu correctionem totius Chriſtianitatis imperij, in eo conſideranda uel ſtatuenda erãt, eo cooperante, ſecundum ſuam magnam miſericordiam & pijſſimã uoluntatem ordinari mererentur.

Capitulum primum

Eſt de fidei ratione, ut unuſquiſque iuxta intellectum ſuæ capacitatis, domino lar

gienſe, diſceret & intelligeret, atq; operibus plene obſeruaret.

Capitulum ſecundum.

Mat. 6. b Vt orationem, quam dominus noſter Ieſus Chriſtus diſcipulos ſuos orare docuit, diſcerent, & ſenſu bene intelligerent, quia illam ignorare nulli Chriſtiano licet.

Capitulum tertium.

Vt quicunq; ad gradus eccleſiaſticos condigne aſcendere uoluerit, unuſquiſq; intelligeret, qualiter ſecundum poſſibilitatem intellectus ſui, in eo gradu ubi conſtitutus eſt, deo militaret, ſeipſum ualeret cuſtodire.

Capitulum quartum.

Vt ea, quæ ſcripta ſunt ſuperius, unuſquiſq; ſecundum à deo ſibi collatū gradum operibus pficere ualeret. Et præſentibus cunctis lectæ ſunt epiſtolæ Pauli, qualiter ſubdiaconi miniſterium eſt, eundem apoſtolum legere, & officium ſibi commiſſum implere certius potuiſſet.

Capitulum quintum.

Lectum eſt euangelium, ut diaconi etiam inſtruerētur, qualiter Chriſto, cuius funguntur officio, condigne ualerent miniſtrare.

Capitulum ſextum.

Miſſarum ibi diſcuſſa eſt ratio, ut presbyteri minus antea ſcientes, intelligerent q̄liter miſſarum ſolennia deinceps dignius celebrare deberent.

Capitulum ſeptimum.

Baptiſterij & catechumenorū uentilata eſt ratio, ut ſacerdotes plenius intelligerēt, qualiter condignis ordinibus efficerent Chriſtianum.

Capitulum octauum.

Lecti ſunt ſancti canones, ut quiſq; canonicus legem uitamq; ſuam minime ignoraret, quod omnimodis non expedit, ſicut in decretali legitur Innocentij.

Capitulum nonum.

Lecta eſt regula ſancti Benedicti, ut ad memoriam reduceretur abbatibus minus ſcientibus, ſi qui forte adfuerint, qualiter & ſe & ſuos ſecundum eandem regulam cuſtodire ualerent atq; gubernare.

Capitulum decimum.

Lectæ ſunt ſententiæ libri paſtoralis beati Gregorij, ut paſtores eccleſiæ intelligerent, quomodo ipſi uiuerent, qualiter ſibi ſubiectos deberent admonere: q̄m teſte eodem beato Gregorio, aliter admonendi ſunt prælati, aliter ſubditi.

Capitulum undecimum.

Diuerſorum ibi ſententiæ relatæ ſunt patrum, ut audientes in omnibus quæ ſupra inſerta leguntur, tam prælati q̄ ſubditi, in dei laudibus roborati, de his quæ audierāt, fructum boni operis contenderent reddere.

Capitulum duodecimum.

Omnibus his actis, uentilata eſt ratio pœnitētiæ, ut ſacerdotes certius intelligerēt, quomodo confeſſiones recipere, & pœnitentiam ſecundum canonicam inſtitutionē pœnitentibus deberent indicare.

Capitulum decimumtertium.

Ventilata eſt ratio octo principalium uitiorum, ut unuſquiſq; diuerſitatem illorū ſciret, & ab alijs domino auxiliante ſe intelligerent cuſtodire, & alijs prædicare.

Capitulum decimumquartum.

Vt epiſcopi diligentius operam dent, lectioniq; diuinæ incumbant, id eſt, canonicis libris & opuſculis patrum, & uerbum dei omnibus prædicent.

Capitulum decimumquintum.

Vt epiſcopi ſermones & homilias ſanctorū patrum, prout omnes intelligere poſſint, ſecundum proprietatem linguæ prædicare ſtudeant.

Capitulum decimumſextum.

Vt epiſcopi & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ conſtituant.

Capi-

A Capitulum decimumſeptimum.

Vt epi & abbates ante ſe ioca turpia facere non permittant,ſed pauperes & indigẽtes ſecum ad menſam habeant,& lectio diuina ibi perſonet,& ſumant cibũ cũ benedictione & laude dñi,ſecũdũ Apoſtolũ,ſiue mãducẽt,ſiue bibãt,oĩa in laudẽ dei faciãt. 1.Cor.10.g

Capitulum decimumoctauum.

Epiſcopi & dei miniſtri non debent comeſationibus & uinolentijs nimijs incumbere,ſed conſiderent ſententiam domini, dicentis: Attendite ne grauentur corda ueſtra in crapula & ebrietate. Luc.21.f Moderate enim cibum & neceſſarium potum ſumant, ut iuxta apoſtolum ſobrij ſint,parati ad ſeruitium domini. 1.Pe.5.b

Capitulum decimumnonum.

Vt epiſcopi & iudices iudicia diſcernant,quia ſunt quædam iudicãda modo,quædam dei iudicio reſeruanda. Scriptum eſt enim: Nolite ante tempus iudicare,quoadusq; ueniat dominus,qui & illuminabit abſcondita tenebrarum,& manifeſtabit conſilia cordium,& tunc laus erit unicuiq; à deo. 1.Cor.4.a Et illius memores ſint: In quo enim iudicio iudicaueritis,iudicabitur de uobis. Matt.7.a

Capitulum uigeſimum.

Vt presbyteris de minore titulo ad maiorem non liceat tranſmigrare.

B Capitulum uigeſimumprimum.

Vt quicunq; presbyter per precium gradum & eccleſiam acquiſierint epiſcopo,* *locus mutilus in exemplari

Capitulum uigeſimumſecundum.

Vt à ſacerdotibus oĩs ſuſpicio mulierũ funditus eradicetur,cum quibus etiã nulla habitatio eis cõceditur,præter illam quæ in Nicena ſynodo permittitur,id eſt, matrẽ aut ſororem,uel eas tantum perſonas,à quibus omnes ſuſpiciones effugiant.

Capitulum uigeſimumtertium.

Vt in uictu & ueſtitu uel conuerſatione abbatum,qui monachos habere cernuntur, dei uoluntas & domini imperatoris impleatur.

Capitulum uigeſimumquartum.

Vt præpoſiti & uicedomini ſecundum regulam uel canones conſtituantur.

Capitulum uigeſimumquintum.

Vt monachi & canonici pleniter conſiliũ habeant, qualiter deo militare,animasq; eorum melius ualeant cuſtodire,ne propter aliquam neceſſitatem, occaſionem quærant uagandi,& inter ipſos propter hoc locus tentandi detur diabolo.

Capitulum uigeſimumſextum.

Vt monachi & canonici tabernas ad edendum uel bibendũ non ingrediantur,ſicut in concilijs Laodicenſi & Africano legitur eſſe interdictum. Laodicen.24. & Carthagi. 3.ca.27.

Capitulum uigeſimumſeptimum.

Vt in ciuitatibus & monaſterijs non maior numerus ſeruientium deo mittatur, q̃ poſſibilitas eis miniſtrandi fuerit.

Capitulum uigeſimumoctauum.

Vt cupiditatis & auaritiæ malum nullatenus ſectetur, ſicut Carthagineñ. interdicit concilium.

Capitulum uigeſimumnonum.

Vt monachi ad placita ſecularia nullatenus uadant.

Capitulum trigeſimum.

Vt nemo ſacerdotum uel monachorũ negocijs illicitis ſe implicent, quomodo ſcriptum eſt: Nemo militans deo,implicat ſe negocijs ſecularibus. 2. Timot.2.a

Capitulum trigeſimumprimum.

Vt diſcretio ſeruanda ſit inter pœnitentes,q publice & abſconſe pœnitere debent.

Capitulum trigeſimumſecundum.

Vt turpia lucra & uſuras minime exerceant,ſicut ipſum habet concilium. Cartha. 1.ca. 13. & Carth.3. ca.16. Et carthag. 4.ca.17.

Capitulum trigeſimumtertium.

De monaſterijs puellarum conſiderandum eſt, & domini imperatoris miſericordia imploranda,ut uictum & neceſſaria à ſibi prælatis conſequi poſſint ſanctimonia-

les,& uita illarum & caſtitas ſecundum fragilitatem ſexus diligenter prouiſa tueatur.

Capitulum trigeſimumquartum.

1. Timot.5.a Vt uiduæ non ſint in delicijs, ſed ſecundum Apoſtolum ſub poteſtate epiſcopi uiuant,ſicuti decet.

Capitulum trigeſimumquintum.

Vt diebus dominicis ſecundum domini præceptum, nulla opera ſeruilia quilibet perficiat,nec ad placita cōueniat, nec etiam donationes in publico facere præſumat, neq; mercata exerceat.

Capitulum trigeſimumſextum.

Vt quicunq; per cupiditatem & malum ingenium aliorum res ſibi acquiſierint,& pro ipſis rebus eccleſiæ illis in precaria reddiderint,& in poſtmodū datoribus diſplicuerit,pars eccleſiæ,quod ſitum eſt,habeat:& illi quæ ſua ſunt,abſq; ullius contradictione recipiant.Poſt hæc uero hi,qui hoc malum perpetrati ſunt, ſecundum modū culpæ pœnitentiam agant,& deinceps res aliorum cupide & procaciter recipere nō præſumant,niſi tantum quantū pro ſola eleemoſyna eas deo dare uoluerint,uel etiam ipſas,quas donant in noīe ſuo & filiorū ſuorum,in precariam recipere uoluerint.

Capitulum trigeſimumſeptimum

Vt ſi quilibet hominum res eccleſiæ per mendacia, uel aliàs mala ingenia,in precariam ſibi acquirere & habere uoluerit, & poſt factas precarias eadem mēdacia ad aures eiuſdem rectoris eccleſiæ delata fuerint, ipſa eccleſia res ſuas, quæ ei mendaciter abſtractæ fuerint,pleniter abſq; ullius contradictione omnimodis recipiat. Ille uero, qui res ſuas per eadem mēdacia propter cupiditatem ipſius precariæ,eidem eccleſiæ tradidit,ſimili modo in ſuam recipiat dominationem.

Capitulum trigeſimumoctauum.

Vt decimæ pleniter dentur.

Capitulum trigeſimumnonum.

Vt nullus homo munera pro placito requirat,aut accipere præſumat.

Capitulum quadrageſimum.

Vt pro domino imperatore ſuaq; nobiliſſima prole, orationes & oblationes ſuper has,quæ hactenus pro ipſis deo omnipotenti oblatæ ſunt, augeantur, ut eos ſuis temporibus in præſenti ſeculo cum omni felicitate cuſtodiat, & in futuro cum ſanctis angelis ſuis pia miſeratione gaudentes efficiat.

Capitulum quadrageſimumprimum.

Vt dominus imperator ſecundum ſtatutum bonæ memoriæ domini Pippini, miſericordiam faciat,ne ſolidi,qui in lege habentur,per quadraginta denarios diſcurrant: quoniam propter eos multa periuria,multaq; falſa teſtimonia reperiuntur.

Capitulum quadrageſimumſecundum.

Vt in ſua eleemoſyna firmiter ſtatuat,ne quilibet in ſuum pergentibus ſeruitiū ullatenus prohibere audeat manſionem,neq; alijs quibus neceſſitas incumbit.

Capitulum quadrageſimumtertium.

al.per eius Vt* eius magnificum & cunctum imperium, ſuis & futuris temporibus firmetur capitulum,ſiue ab anno xxx.à quo adhuc teſtes haberi poſſint,ſeu etiam ab illo,à quo feliciſſimum regnum eius ſumpſit exordium, qualiter omnes lites & iurgia in ſua miſericordia terminum habere potuiſſent: quoniam pro talibus multa piuria, multaq; diſſenſiones oriuntur in populo.

Capitulum quadrageſimumquartum.

Vt de falſis teſtibus,eius ſimili modo pijſſimum firmetur capitulū,qualiter & hoc quod ille Bononiæ ſtatuit,firmiſſimū habeatur: & adhuc quærantur, quatenus in ſua pijſſima miſericordia, ſi qua neceſſaria ſunt,augeantur,ne propter eorū falſa teſtimonia iniquaq; periuria,tot damna,totq; iniuſtitiæ oriantur.

Decretum

A DECRETVM EVGENII PAPAE SECVNDI, EX LIBRO PONTIFICALI.

EVGENIVS ſecundus, patria Romanus, ex patre Boemundo, ſedit annos quatuor, menſes ſex, dies uigintiquatuor. Hic etēm uenerabilis & præclarus uir fuit, & magnæ humilitatis, doctus ſciētia, ſermone præcipuus, forma pulchrior, largus petentibus, mundū reſpuens, ſola quæ Chriſto erant placita, diebus ac noctibus cogitabat. Huius præclari pontificis tempore hubertas nō modica totam non ſolum Romam, ſed etiam penè totum inuaſerat orbem: quia quicquid iuſto percipiebat pondere, pupillis ac uiduis inceſſanter diſtribuebat. Maxima autem pax & requies B eius diebus uniuerſo fuit orbi Romano. Archipresbyter huius ſacratiſſimæ Lateranenſis eccleſiæ fuit, in qua per non modica tempora mirifice probeq; archipresbyteratus officium executus eſt. Poſtea poſt ſanctiſſimi domini Paſchalis papæ tranſitum, à cunctis Romanis pro ſuis meritis erectus ad ſublimiora, pontifex factus eſt ſummus. Tenuit autē ante archipresbyteratus ſui tempus beatæ Sabinæ martyris eccleſiam in Auentino monte poſitam, quam deo diſpenſante, ad meliorem cultum poſt pontificalem ſibi attributam gratiam, perduxit, & picturis undiq; decorauit. Huius diebus Romani iudices qui in Francia tenebantur captiui, reuerſi ſunt: quos in propria ingredi permiſit, & penè omnibus facultatibus deſtitutis, non modicas res de Lateranē. patriarchio impartitus eſt. Fecit autem in eccleſia beatæ Sabinæ martyris ſupradictæ cyborium ex argento puriſſimo. Moritur pontifex optimus collachrymantibus omnibus, & ſuam uicem potius q̄ mortem ſanctiſſimi uiri dolentibus, ſepeliturq; in baſilica ſancti Petri apoſtolorum principis.

EIVSDEM EVGENII PAPAE DECRETA EX concilio Rhemenſi. Primum.

C Qui excommunicato, donec ab eo qui eum excommunicauerat, uel ab alio autoritate ſedis apoſtolicæ abſoluatur, ſcienter communicare præſumpſerit, excommunicationis ſententia ipſum teneri cenſemus.

II.

Præcipimus obſeruari, ut qui in ordine ſubdiaconatus aut ſupra, uxorem duxerint aut concubinas habuerint, officio eccleſiaſtico & beneficio careant.

III.

Statuimus, ut ſanctimoniales & mulieres, quæ canonicæ noīantur, & irregulariter uiuunt, iuxta beatorū Benedicti & Auguſtini regulam uitam ſuā in melius corrigāt, & emendent, ſuperfluitatemq; ueſtium & inhoneſtatem deſerant. Quod ſi non impleuerint, ſi qua ipſarum mortua fuerit, Chriſtianorū careat ſepultura. Prohibemus etiā, ne in earundem collegijs aliqua, niſi quæ regulariter fuerit uictura, recipiatur.

IIII.

Decreuimus, ut laici eccleſiaſtica negocia terminare non præſumant.

V.

Autoritate apoſtolica prohibemus, ut nullus aduocatus præter ius & beneficium antiquitus, aliquid ſibi arripere uel uſurpare præſumat. Quod ſi quis contra hoc attentauerit, Chriſtianorum careat ſepultura.

VI.

Nullus

Nullus in decanum uel archidiaconum, niſi diaconus uel presbyter, ordinetur. Qui ſi ordinari contempſerint, honore ſuſcepto priuentur.

VII.

Temerariam multorum audaciam, qui ad deteſtabiles nundinas ex condicto ueni re ſolent, ad oſtentationem uirium ſuarum, omnino & ſub anathemate fieri prohibe mus. Quod ſi quis ibidem mortuus fuerit, pœnitentia & uiaticum ei non negetur, ec cleſiaſtica tamen careat ſepultura.

VIII.

Decreuimus, ut ſi quis in clericum uel in monachum uiolētas manus iniecerit, ana themati ſubiaceat, & nullus epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis ur gente periculo, donec apoſtolico præſentetur aſpectui.

IX.

Innouamus, ut ſi quis pro uindicta uel odio ignem appoſuerit, uel apponi fecerit, non abſoluatur, niſi damno, cui intulerit, ſecundum facultatem ſuam reſarcito, iuret ſe ulterius ignem non appoſiturum, & pœnitentia ei detur, ut Hieroſolymis aut in Hiſpania in ſeruitio dei per annum pœniteat.

X.

Præcipimus, ut chriſmatis & olei ſacri & ſepulturæ acceptiõe, nullũ preciũ exigat.

XI.

Præcipimus, ne conductitijs presbyteris eccleſiæ committantur.

EX CONCILIO

APVD THEODONIS VILLAM HABIto, tempore Caroli magni, & circa tempora Eugenij ſecundi.

IN concilio apud Theodonis uillam, ubi interfu erunt xxxij. epiſcopi, Aiſtulfus Maguntienſis ar chiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis, Hadabaldus Colonienſis archiepiſcopus cũ ſuis ſuffraganeis, Hetti Treuirenſis archiepiſcopus cum ſuis ſuffra ganeis, Ebbo Rhemenſis archiepiſcopus cũ ſu is ſuffraganeis, cum nuncijs reliquorum epiſco porũ Galliæ & Germaniæ ob nimiam præſum ptionem quorundam tyrannorum, in ſacerdotes domini bacchantium: & propter factum, quod in Vaſconia nouiter accidit, de epiſcopo Ioanne inhoneſte & inaudite mordridato, decretum eſt, ut communi conſenſu & humili deuotione ſup plicarent auribus principis, ſi ſuæ pietati complaceret, ut calumnia in Chriſti ſacer dotes peracta, iuxta ſynodalica determinarentur pleniter ſtatuta. Hoc idem epiſcopo rum iudicio placeret, ſi ex toto ſecũdum poteſtatem ipſorum poſſet definiri: id eſt, ut canonica feriantur ſententia, hi uidelicet, qui timorem domini poſtponentes, in mini ſtros ſuos craſſare præſumunt. Quod ſi uero pietati illius, iuxta capitula regum præ cedentium, ubi eorum prouiſio miſericorditer in offenſis pecuniæ quantitatẽ inter poſuit, pro leuigatione ſcilicet pœnitentiæ, placuit, ut p̃fatæ res per pecuniam ab im peratoribus & à ſibi ſacerdotibus ad defenſionem conceſſam & per pœnitentiam de terminent ẽporũ iudicio, ſi pietas illius conlaudare uoluerit, ſic definiri eis cõplacuit.

Si quis ſubdiaconem calumniatus fuerit, uulnerauerit uel debilitauerit, & conua luerit, v. quadrageſimas ſine ſubditis annis pœniteat, & ccc. ſolidos cum ſua compo ſitione & epiſcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, ſingulas ſupra dictas

A dictas quadrageſimas cũ ſequentibus annis pœniteat, & cccc. ſolidos cũ tripla ſua cõpoſitione & epiſcopalibus bannis epiſcopo componat.

Si diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, ſex quadrageſimas ſine ſubditis annis pœniteat, & quadringentos ſolidos cum compoſitione ſua & epiſcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, ſingulas ſupradictas ſex quadrageſimas cum ſequentibus annis pœniteat, & ſexcentos ſolidos cum tripla ſua compoſitione & epiſcopalibus bannis epiſcopo componat.

Si quis presbyterum calũniatus fuerit & ſpaſſauerit, ſeptẽ quadrageſimas ſine ſubditis annis pœniteat, & ſexcentos ſolidos cum triplici ſua compoſitione, & epiſcopalibus bannis triplicibus epiſcopo componat. Si aũt mortuus fuerit, xiȷ. annorum pœnitentia ſecundum canones ei imponatur, & nongentos ſolidos cum triplici compoſitione ſua & epiſcopalibus bannis triplicibus epõ componat.

Si quis epiſcopo inſidias poſuerit, comprehenderit, uel in aliquo dehoneſtauerit, x. quadrageſimas ſine ſubditis annis pœniteat, & presbyteri non occiſi triplicẽ compoſitionem componat. Si autem caſu & non ſponte occiditur, cum comprouincialiũ epiſcoporum conſilio homicida pœniteat. Si quis autem ſponte eum occiderit, carnem non comedat, uinum nõ bibat cunctis diebus uitæ ſuæ. Cingulum militare deponat, B abſq; ſpe coniugiȷ in perpetuo maneat.

Aiſtulfus Maguntienſis archiepiſcopus dixit: Si principibus placuerit, aliȷſq; fidelibus ſuis, rogemus, ut conlaudetur & ſubſcribatur. Et conlaudatum eſt, & ſubſcriptum eſt, tam à principe q̃ à cæteris omnibus.

CAPITVLVM ECCLESIASTICVM APVD THEodonis uillam à Carolo magno & Ludouico & primis Galliæ conlaudatum & ſubſcriptum.

Placuit nobis & fidelibus noſtris, ut ſicut ab epiſcopis & reliqs ſacerdotibus ac dei ſeruis, alio anno Triburiæ admoniti fuimus & rogati, ut epĩ & eorum miniſtri, quos deus ſuo, non humano iudicio referuauit, iuxta ſanctorum canonum ſanctorumq; patrum ac capitularium præcedentium regum corã poſitorũ ſtatuta, ut dei ſacerdotes eorumq; cooperatores, quorum interceſſionibus & ſupplicationibus ſancta dei eccleſia conſtare uidetur, intacti permaneant: conſtituimus, ut ſi quis ſubdiaconũ calumniatus fuerit, & conualuerit, pœnitẽtia canonica pœniteat, & CCC. ſolidos epiſcopo componat. Et ſi mortuus fuerit, iuxta id quod canones præcipiunt, pœniteat, & CCCC. ſolidos epiſcopo componat. Si diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, pœniteat ſecundum canones, & CCCC. ſolidos componat. Si non conualuerit, iuxta præcepta ſynodalica pœniteat, & DC. ſolidos epiſcopo componat. Si presbyter male tractatus fuerit & ſpaſſauerit, ſecundum eius epiſcopi ſententiam pœniteat, in cuius territoriȷ poteſtate eſſe dinoſcitur. Si autem mortuus fuerit, ut ſynodus diȷudicauerit pœniteat, & DCCCC. ſolidos epiſcopo componat. Et ſi quis epiſcopo inſidias poſuerit, cõprehenderit, uel in aliquo dehoneſtauerit, pœniteat ſecundum canonum ſtatuta. Et presbyteri non occiſi triplicem compoſitionem cum iuſtitiȷs, quæ in ſuperiori capitulo ſcriptæ & confirmatæ eſſe uidentur, componat. Si qs per induſtriam epiſcopum occiderit, iuxta id quod apud Triburiã à xxiȷ. epiſcopis decretũ eſt, & quod ibi à nobis & à primatibus totius Germaniæ benigna collaudatione conlaudatũ eſt & ſubſcriptũ eſt, pœniteat. Et hoc de noſtro adiecimus: Vt ſi quis in his ſupradictis ſanctorũ canonũ noſtriq; decreti ſanctionibus, epĩs inobediens & cõtumax extiterit, primũ canonica ſententia feriatur. Deinde in noſtro regno beneficiũ non habeat, & alodis eius in bannũ mittat. Et ſi annũ & diẽ in nr̃o banno pmãſerit, ad fiſcũ noſtrũ redigat: & capt⁹ in exiliũ relegetur: & ibi tãdiu cuſtodiat & cõſtringat, donec coactus deo & ſanctæ eccleſiæ ſatisfaciat, quod prius gratis facere noluerat. Et ſi omnibus uobis iſta placuerint, dicite. Et tertio ab omnibus conclamatũ eſt, placet. Et imperatores & penè omnes Galliæ principes ſubſcripſerũt, ſinguli ſingulas facientes cruces. Et eccleſiaſticus ordo deo & principibus laudes referentes, hymnũ, Te deum laudamus, decantauerunt, Et ſic ſoluta eſt ſynodus.

DECRETVM NICO-LAI PAPAE PRIMI, EX LIBRO PONTIFICALI.

NICOLAVS natione Romanus, ex patre Theodoro, ſedit annos nouem, menſes ſex, dies xxi. Huius inſignes beatiſſimi actus à primordio pueritiæ ſuæ omnibus fulſerunt, *intactiſq; moribus claruerunt. Tanta enim ſacrorum comptus erat pulchritudine operũ, ut nihil ludi, nihilq; (ut pueri ſolent) inhoneſti eum delectaret. Vacabat autem patientiæ atq; ſobrietati, flagrans humilitate, puritateq; præcipua. Pater uero eius cũ artiũ liberalium fuiſſet amator, & nobiliſſimo polleret fomite, caſtis eum alimentis, almificiſq; ritibus imbuens, literarum ſtudijs inopinate mentẽ eius perornabat, ita ut nulla ſacrarũ ſpecies diſciplinarum remaneret, quam internis conceptam uiſceribus, ſuæq; cognitioni traditã non haberet. Gliſcit igitur mẽbris, gliſcit & ſapientia, clarus modeſtia ſpiritus, & ſcientia decoratus. Probabilium nanq; morũ ſi quoſcunq; uiros cõſpiceret, illis cõcitus adhærere ſtudebat, illiſq; gratulabatur opime. Cumq; cũ prudentiſſimo patre quendam beatiſſimum uirum crebro accederet, qui per ſanctiſpiritus illuſtrationẽ plura fidelibus prædicabat, amplo eum aſſerebat ille in culmine aſcenſurum, decoris animi illius magnitudinẽ intuens, mentiſq; dulcedinẽ coruſcantem. Cuius tandem hortatu ad clericatus ordinem perducitur, ut quod diuino ſenſerat nutu, futuris impleret tẽporibus. Sergius porro præſul cum ſummæ illum actionis faſtigium cõſcendiſſe audiret, parentum illum deducens ab ædibus, in patriarchio locauit, & in ſubdiaconatus gradu per benedictionis gratiam conſtituit, in quo mirificis obſeruationibus degẽs, cæleſti foueretur ardore. Sergio uero papa de hac corruptibili uita ſubtracto, Romanæ eccleſiæ præſul Leo gubernacula ſuſcepit. Verum in hoc ordine adminiſtranti, tanta illi deſuper conceſſa fuit gratia, ut ſummæ actionis perfectionibus cerneretur à cunctis rutilare. Amabatur ergo à clero, à nobilibus laudabatur, & à plebe magnificus habebatur. At Leone papa iam defuncto, Benedictus miræ beatitudinis uir, ut ſacratiſſimus pontifex ſuper proſpectu Romanæ ſedi præponitur, ſuæq; Nicolaũ administrationi iunxit, eo quod magis illum, q̃ ſuæ conſanguinitatis propinquos dilexit, ita ut per nullius horæ momentum ſine illo eſſe delectaretur. Quicquid enim eccleſiaſticarum rerum utilitatibus intuebatur congruere, definitioni illius tradebat ꝓmulgandum alijs, prudentiſſimas illius contemplans arbitrandi opes, ſenſuſq; uirtutem clareſcere. Vtriuſq; nanq; obſeruationis utiliora, illius ſemp conamine faciebat. Ad extrema tandẽ uitæ ꝑductus, precioſæ mortis calicẽ ſumpſit, ſuiſq; humeris, cum adhuc diaconus eſſet, uſq; ad apoſtoli beatiſſimi Petri baſilicã, eius corpus cũ alijs diaconibus geſtans, ꝓprijs manibus in tumulo collocauit, dilectionis * ꝓmium pandẽs, quod circa eũ habuerat, & amoris integritatẽ. Eo aũt tpe à Roma inuictiſſimus Ludouicus Cæſar diſceſſerat, qui cũ Benedicti tranſitũ cognouiſſet, condolens, concitus reuerſus eſt ad eã. Romani quippe tanto paſtore amiſſo, mœſtiſſimo gemitu lachrymas effundebant. Cumq; clerus, proceres, & optimatũ genus congregarentur, ieiunijs & orationibus atq; uigilijs inſiſtebant, *inceſſabili dñm* certamine obſecrantes, ut qualẽ amiſerant, talem illis dignaretur oſtendere uirũ, quem in pontificatus culmine ſubleuarent. Hæc uero cũ gererentur, in baſilicam beati Dionyſii confeſſoris atq; pontificis cũ uniuerſo populo conuenerunt. In qua per aliquot horarum ſpatium confabulantes, ſidereo accenſi fulgore, unanimes illum apoſtolicæ ſedis præſulem eſſe ſanxerunt, & ce-

al. integriſq;

al. priuilegiũ

al. inceſſabiliter dominũ certatim

al. conamine

A ſunt,& celeri greſſu ad principis apoſtolorum Petri aulam continuo properauerunt, in qua confugiens latitauerat. Dicebat eñ, indignum ſe eſſe tanti regiminis guberna cula ſuſcipere. Impetum uero, qui aderant, facientes, ui illum de eadem eccleſia abſtra hētes, ſacris acclamationibus in patriarchio Lateraneñ. introduxerūt, apoſtolicoq́ʒ in ſolio poſuerunt. Poſtmodum uero nobiliſſimorum cœtibus, cunctoq́ʒ populo in baſi licam beati apoſtoli Petri deductus, Cæſare præſente conſecratus eſt. At apoſtolica ſubleuatus in ſede, factusq́ʒ pontifex, ſupra corpus apoſtoli ſacratiſſimū beatifice cele brauit. Qui denſis optimatum populiq́ʒ agminibus, cum hymnis & canticis ſpiritua libus in patriarchio iterum Lateranenſi perductus eſt. Ornatur deniq́ʒ urbs, exultat clerus, lætatur ſenatus, & populi plenitudo magnifice gratulatur. Tertio conſecrati onis eius die Auguſto cōueſcens, ſapienti famine reſplēdebat, claritateq́ʒ plenus epula batur in Chriſto. Finitoq́ʒ conuiuīj apparatu conſurgit, Cæſarisq́ʒ puritatem & ueluti chariſſimum deoſculans filium, immenſo circundedit amore. His ita geſtis, sereniſſi mus imperator urbe diſcedens, ſedem in loco (qui dicitur Quintus) collocauit. Bea tiſſimus autem præſul hoc audiens, dilectionis eius compulſus plenitudine atq́ʒ amo ris ad eundem, cum proceribus & optimatibus ad locum Romani nominis propera uit. Quem cum uidiſſet excellentiſſimus Auguſtus, obuius in aduentum eius occur

B rit, frenumq́ʒ Cæſareis ſuis manibus apprehendens, pedeſtris more quantum ſagittæ iactus extenditur, traxit: cum quo imperiale ingreſſus tētorium, ſalubribus adinuicē fruebantur colloquijs, menſisq́ʒ epulis perornatis, ſpirituali alacritate cibum pariter ſumpſerūt. Cibis uero & menſis remotis, sereniſſimus Cæſar beato præſuli plura cō tulit dona. Quibus ſuſceptis, equū cōſcendens, conabatur reuerti. Auguſtus eius amo re fretus, imperialis equi ſuperſcandens cathedrā, ouanti cum eo incedebat animi uo luntate. Ad quendam aūt cum ueniſſent ſpatioſiſſimum itineris locum, imperator equo deſcendit, equumq́ʒ pontificis (ut ſupra meminimus) traxit, dulciſſimisq́ʒ oſcu lis adinuicem propinquantes, luciflue gratulati ſunt. Cæſar uero ad tentorium reme ans, cœptum arripuit iter. Præſul autem nobiliſſimorū cœtibus, quibus proſecutus fuerat, ſeptus, Romam ingreſſus, almifica eſt conuerſatione magnificatus. Erat enim aſpectu pulcher, forma decorus, doctus in uerbo, loquela humilis, ieiunijs uigilijsq́ʒ di catus, & diuino cultui intentus, pauperibus largus, orphanorū protector, & uiduarum fautor, populiq́ʒ defenſor. Sed quia quæ geſſit, cuncta ſacri operis huic ſcripturæ tra dere nō poſſumus, ad ea quæ ſanctis obtulit locis, redeamus. Nam ſi bis ſenas linguas haberem uel ora, nunq̄ ipſius poſſem inſignia facta differere: quia ſegregatus ab hu

C mo, peritura ac ſemper decurrentia reſpuens, ea quæ * eſſe non carent, & beatæ uitæ, intentis mētibus diligebat, iuxta illud apoſtolicæ uocis eulogium, quo refert: Noſtra conuerſatio in cælis eſt. Vere mens eius nunq̄ ad ima declinabat, ſed polorum atrijs quotidie degens, beatifice exultabat. Illi mundus crucifixus erat, & ipſe mundo. Fecit in baſilica ſaluatoris (quæ Cæſareo nomen ſumpſit à noīe) cruces de argento puriſſi mo, quæ pendent ante figuram ſubſtantiæ carnis eiuſdem dñi noſtri Ieſu Chriſti, in quibus ad laudem ipſius & gloriam feſtis diebus cerei infiguntur ac ſolitis, penſan tes lib. iij. & ſemis. In baſilica quoq́ʒ ſemper uirginis Mariæ dominæ noſtræ (quæ uo catur ad præſepe) fecit cantharum fuſilem de argento puriſſimo, penſantem lib. viij. & uncias iiij. Sed & in eccleſia eiuſdē genitricis dei & dñi noſtri Ieſu Chriſti in Co ſmedin, fecit ueſtem de Stauorati unam, & gabatam argēteam amplæ pulchritudinis, penſantem lib. ij. & uncias iiij. Ipſe etiam à deo protectus & beatiſſimus pontifex, ſup no fauore plenus, obtulit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui gabatam de au ro puriſſimo, precioſiſſimis gemmis mirificoq́ʒ artificio comptam, penſantē lib. iij. & uncias ix. Idem fecit in confeſſione ipſius ſacratiſſimæ baſilicæ iugulū de auro mū diſſimo, penſantem lib. ij. Simul uero & cruces de argento mūdiſſimo numero vi. pē ſantes ſimul lib. xiij. & uncias v. Eo etiam mō in baſilica beati Pauli apoſtoli cruces ex probatiſſimo argento duas, penſantes lib. iiij. Necnon & in baſilica ſancti Laurentij martyris, quæ ſita eſt foras muros, cruces duas, eo ordine atq́ʒ conſuetudine ut ſupra

*ſempiterna ſunt
Phil. 3. d
Gal. 6. d

procul,penſantes lib.iiij.Primo quidem pontificatus ſui anno aurea quædam coro-
na precioſiſſimis compta gemmis, ipſius beatitudini perducta eſt, librarum habens D
pondera octo & unciarum iij. quam ſuſcipiens, polorum ianitoris ad gloriam, ſu-
pra ſacratiſſimum altare baſilicæ aureis catenulis ingenti amore exaltauit. Sacratiſſi-
mus deoq; celebratus & mitiſſimus põtifex in eadem baſilica obtulit ex probatiſſimo
argento auroq; perfuſam gabatam,penſantem libras iiij. Aliasq; iiij.obtulit ad ſplen-
dorem,decusq; ipſius mirificæ aulæ & honorem ex argento puro gabatas iiij. penſan
tes lib.iiij.In qua etiam ſuperno fretus amore,auro texta uela leonum figuras habẽ-
tia,obtulit xl.Fecit autem & pro eadem gabatas iiij.ex probatiſſimo argento quinq;
penſantes libram & dimidiam.Et in eadem cõtulit catenam ſtrenuo opere factam ex
argento mũdiſſimo,penſantẽ pondera lib.iiij.Sed & in oratorio ſanctæ crucis,quod
infra baſilicam ſancti Petri conſtitutum eſt,fecit gabatam de argento,penſantem lib.
ij.Qui beatiſſimus deoq; amabilis papa eccleſiæ dei curam aſſidue & ſolicitudinẽ ge-
rens,fecit in baſilica ſancti Dionyſii confeſſoris Chriſti,quæ in altaris circuitu ſuſpẽ-
dũtur,uela q̃tuor de ſtauorati, habẽtia periclíſes al.blateras.Fecit quoq; in baſilica be
ati Euſebij confeſſoris Chriſti crucem,ſedentem ſuper malum de argẽto puriſſimo,
penſantem lib.iiij. Et in titulum ſancti Calixti fecit amam unã, pẽſantem lib.xi. gaba
tas iiij.penſantes lib.ix.& ſemis,caniſtra ix.penſantia lib.x.euangelium argenteũ au- E
roq; perfuſum, penſans li.xv.Item coronam unam,caniſtrum unum,arcum cum du-
obus gammadijs,penſantes inſimul li.xl.Et in eccleſia beatæ Balbinæ obtulit euan-
gelium argenteum.Præterea & in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli,fecit
miræ magnitudinis ueſtem unam decoratam de chirſoclabo. Et in eccleſia beati Pe
tri apoſtolorum principis,ad cooperiendum umbilicum confeſſionis fecit cooper-
culum ad cooperiendum umbilicum ex auro mundiſſimo, penſans libras quatuor.
Et in ſanctorum Chriſti martyrum Sergij & Bacchi baſilica monaſterij, quod ap-
pellatur Calenici,fecit calices de argento ij.& patenam unam,colatorium i.cantha-
rum i.& thuribulum i.penſantia inſimul libras quatuor.Ipſe quoque inſignis & be-
atiſſimus pontifex ſuperno fundamine mentis eius obſeruantiã ponens, nil de terre-
nis finemq; habentibus diligens,ſpiritualibus ſalubribusq; tãtummodo operibus de-
lectabatur,& in cunctis,quæ ſalutis ſunt,quotidie præclaro intuitu permanebat. His
uero ſacris beneficijs perornatus,apoſtolorum principi,poliq; ianitori obtulit miræ
pulchritudinis ueſtem,aureo textam opere,decoreq; fulgentem, almificam annunci
ationis habentem hiſtoriam,& hypopanti, qualiterq; ipſe unigenitus filius dei tem-
plum ingreſſus,in doctorum medio reſidebat. Veruntamen idem prædictus & be
atiſſimus præſul nimio amore accẽſus,deiq; adminiculo ſuffultus, fecit in baſilica be F
ati ac egregij prædicatoris Pauli apoſtoli regnum* ſpanoclyſtum de auro mũdiſſimo
al.panicenũ
cum catenulis ſuis habentem in medio crucem auream.Item ſpanoclyſtum,qui pen-
det aſſidue ſuper eiuſdem altare,penſantem libras duas & unciam. Obtulit quoq; in
eadem baſilica cantharum de argento mundiſſimo unum,penſantem uncias nouem.
Necnon & cruces argenteas,quæ per olitana tempora per omnes catholicas eccleſias
more ſolito procedebant,præ nimia uero uetuſtate dudum confractæ fuerant, idem
præclarus & ſanctiſſimus præſul à nouo reſtaurauit,& in priſtinum ſtatum iterũ ere-
xit,quæ numero ſeptem penſabant ſimul libras LI.ſemis. In baſilica quoq; ſancti mar
tyris Chriſti beati Sebaſtiani, quæ poſita eſt in loco qui uocatur Fraſcata, obtulit ei-
dem pater egregius ueſtem de fundato,habẽtem in medio crucem *ſericam unam. In
al.ſericeam
baſilica quoq; iam ſæpius nominati egregij doctoris mũdi, idem antiſtes ſanctiſſimus
pulcherrimi decoris *reſtem factam miro opere, totam gemmis ex alballeris & bul-
al.reſtem
lulis aureis,concluſas etiam auri petias in ſe habentem, ſmaltitas uidelicet maiores nu
mero xxij.cũ alijs pariter minoribus,necnon & amendulas aureas undecim,& gem-
mas chiſodolas pendentes numero decem, magno opere præcepit fieri, & ſuper ſa-
crum altare ad honorem beati Pauli apoſtoli offerens,pẽdere iuſſit aſſidue. Præterea
æthereo compunctus nutu,magnam ut idoneus Chriſti miniſter ſanctæ eccleſiæ cu-
ram

A ram corde puriſſimo indeſinenter gerens,* teſtum,ſcilicet uolumen, in quo conſtant ueri prædicatoris Pauli apoſtoli & aliorum apoſtolorum epiſtolæ,atq; prophetarũ ordinabiliter conſtitutæ lectiones,quæ à ſubdiaconibus leguntur per cunctas eccleſiarũ ſtationes more ſolito ſurſum in ambone,quod raptum uel perditum à ſancta eccleſia percipiens, uehementer magna ſolicitudine hoc tale dignum ſimiliter uolumen præparare ſtuduit,in quo Græcas & Latinas lectiones, quas die ſabbato ſanctæ Paſchæ,ſimulq; & ſabbato Pentecoſtes ſubdiaconi legere ſoliti ſunt, ſcriptas adiungi præcepit, miræq; operationis tabulis argenteis decenter adornans, ſanctæ eccleſiæ Romanæ libenter obtulit.Beatiſſimi quoq; iſtius ſacros præſulis actus alacriter deduco ad mentem & innouo,magiſq; inſignia eius ac felicia conamina narrare compellor,quæ diuinis curis piaq; ſolicitudine fecit.Nam cum aſſidue ſuperno fretus intuitu,ſanctorum eccleſias ac cœmeteria, beatifica pſallens carmina, circuiret, in quibus profuſis lachrymis cælitus pro grege commiſſo deo omnipotenti preces fundebat,ut omni abluto ſcelere,ſancto ſignato nomine permaneret,ad baſilicam beatorum martyrum Petri & Marcellini,quæ in Erulana ſita eſt,properauit: quam uetuſtate ſolutam,ruinaq; confractam inuenit,& ſentibus coopertã,tribuliſq; repletam,ita ut nulli ad eam aditus panderetur. Cuius mox fundamenta ualidiſſimo ædificio renouans, B in meliorem ſtatum,ut pridem fuerat, reſtaurauit: in quam nũc ad laudem nominis diuini, populi multitudo properat & confluit. Inter hæc ad cœmeterium beati Marij confeſſoris atq; pontificis,quod inter Apiam Ardeatinamq; uiam poſitum eſſe cognoſcitur,ſancto deductus eſt ſpiritu:& hoc quoq; multis ruinis conquaſſatum reperiens atq; contritum,conatu ſummo releuans, mirifice conſtruxit ac decorauit, diuiniq; cultus myſterium,quod multos per temporum ab eo curſus diſceſſerat, reſtituit ac reſtaurauit.Multam quippe eccleſiarum dei ſanctarum curam gerens, ſemper pro mentis affectu,in illarum reparatione gaudebat. Nicolaus ergo in omni genere uirtutis unici uiri exemplar,ſeptimo pontificatus ſui anno,menſe nono, die xiij. moritur, & ante fores baſilicæ beati Petri ex teſtamento ſepelitur. Sunt qui ſcribant,poſt mortem eius annis octo,menſibus ſeptem,diebus nouem ſedem uacaſſe.

*for. teſtamentum

NICOLAI PAPAE

PRIMI, ANTIQVA ET INSIGNIS EPISTOLA de poteſtate ac dignitate ſedis apoſtolicæ, ad Michaelem imperatorem Conſtantinopolitanum.

C

NICOLAVS EPISCOPVS SANCTAE CATHOLICæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ,omnibus ueræ religionis miniſtris,ac uniuerſis orthodoxæ fidei cultoribus,ſanctiſſimis uidelicet & reuerendiſſimis patriarchis,metropolitis & reliquis epiſcopis,atq; cunctis fidelibus,catholicam duntaxat cum ſede beati Petri pietatem ſectantibus,ſanamq; doctrinam nobiſcum defendentibus, per Aſiam ſcilicet & Libyam conſtitutis.

Nicolaus præſedit anno domini.859. temporibus Ludouici.2. Imp. Sedit annis.9. Pontifex.110.

QVæ apud Conſtantinopolitanam urbem paulo ante geſta ſint, uel etiam nunc gerantur,ſanctitatem ſeu religionem ueſtram nõ credimus ignorare:ſed qualiter zelo zelati pro domo dei,ſolicitudinem omnium eccleſiarum ſecundum Apoſtolum circunferentes,nos de his diſpoſuerimus,breuiter charitati ueſtræ his noſtri apoſtolatus literis intimamus. Et ne aliter ſyncerae ueſtræ mẽti ſuaderi tentetur,uel aliter quod egimus uobis ſubripiatur,

Illicita & Ignatij depoſitio, & Photij ordinatio.

ueraci relatione & præſentibus uos ſyllabis edocemus. ¶ Igitur poſtquam quidã inuidiæ facibus accenſi, & ſuperbiæ faſtu arroganter elati, more Iudæorum contra paſtorem proprium inſurrexerunt, & patriarcham ſuum, comminiſtrũ uidelicet noſtrum, Ignatium ſanctiſſimum præfatæ urbis antiſtitem, ab eccleſia ipſa, cui iure p̃ſidebat, tyrannice proiecerunt, Photium quẽdam ex foro ac ſeculari militia & habitu, atq; a palatinis ædibus eductum, ac ſubito tonſuratum, eidem contra ſacros canones eccleſiæ præfecerunt. Tunc cœpit ſcandalum & ſchiſma in iam dicta urbe, & in adiacentibus ſibi ciuitatibus non modicum oboriri, alijs quidem Photij promotionẽ defendentibus, alijs autem hanc, tanquam in*conuicto & ſuperſtite Ignatio factam, merito deteſtantibus. Tunc inito concilio imperator Michael, qui & ipſe Bardæ patricij uerſutijs ſuaſus, Photij parti fauebat, ad apoſtolatũ noſtrum legatis cum epiſtolis deſtinatis, accuſationes quaſdam aduerſus Ignatium deferentibus, petijt, ut à ſede apoſtolica miſſos daremus, qui ſcandala illa ſedarent, & ſchiſmata diſſiparent. Quo audito, quoniam, ſicut à deo inſpirata ueſtra nouit prudentia, cunctarum Chriſti ouium cura cõſtringimur, cum uices ipſius gerimus, cui ſpecialiter diuinitus dicitur, Paſce oues meas: & iterum, Tu (inquit) aliquando conuerſus, confirma fratres tuos: non potuimus diſſimulare, non potuimus negligere, quo minus uiſitaremus oues diſperſas & diſſipatas, uel quo minus confirmaremus in fide & bonis moribus fratres noſtros & proximos. Et quia inter cætera quæ de ſchiſmate iam facto Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, hi, qui miſſi fuerant teſtabantur, maxime eãdem eccleſiam ab Iconomachis rediuiuam contentionem excitantibus aſſerebant uexari, Chriſtumq; per ſingula conuẽticula blaſphemari, duos epiſcoporum qui nobiſcum erant, quiq; ad hoc tantum perficiendum opus idonei nobis eſſe uidebantur, Radoaldum ſcilicet & Zachariam, unà cum eccleſia quæ apud nos eſt, datis literis Conſtantinopolim, tantum nimirum piaculum execrantes, è latere noſtro direximus: nihil eis penitus iniungentes, niſi ut tantummodo cauſas Ignatij (qui ante de eccleſia pulſus, quàm ab aliquo accuſatus extiterat) diligenter inueſtigarent, & ſedi apoſtolicæ plena & ueraci relatione referrent. Photij uero conſecrationem, non ſolum minime admittendam eſſe decreuimus, uerũ etiam ipſis legatis noſtris, ne cum illo, niſi quaſi cum laico, uſq; ad notitiam noſtram, communicarent, frequenti ac omnimoda iuſſione præcepimus: ſolum ſcilicet eis, de uenerabilibus domini noſtri Ieſu Chriſti, eiuſq; genitricis ſemper uirginis Mariæ, ac ſanctorum ipſius imaginibus, quicquid quæſtio afferret, iuſte ac pie diffinire licentiam dantes. At illi euntes, ſpretis noſtris ac contemptis epiſtolis, ſibi à nobis coram tota eccleſia noſtra datis, immo poſtpoſito timore dei, ſicuti poſtea claruit, in contrarium uerterunt omnia, quæ ſibi fuerant imperata. Deniq; & cum Photio adultero ac eccleſiæ inuaſore atque neophyto, quod ſibi multipliciter prohibitum fuerat, inter ſacroſancta myſteria communicauerunt. Et Ignatium uirum ſenem ac ſanctum, ac per duodecim annos innocenter eccleſiam dei regentem, & nobiſcum & uobiſcum atq; cum uniuerſali & orthodoxa eccleſia communicantem, Græcorum factioni pernicioſiſſimæ concinnantes, damnauerunt: & ſacerdotalibus infulis expoliatum, ab eccleſiæ regimine modis omnibus expulerunt. Quæ ſanctæ ueſtræ in Chriſto fraternitati & piæ generalitati, quia contra noſtram fuerint geſta diſpoſitionem, iamdudum ſignificauimus. ¶ Porro præfati miſſi noſtri, tandem reuerſi, nil aliud renunciauere, niſi depoſitum Ignatium, & Photium in ſede Conſtantinopolitana firmatum. Poſt duos uero dies legatus à nobis Imperialis, nomine Leo à ſecretis, ſuſceptus, duo uolumina obtulit, quorum unum depoſitionis Ignatij geſta continebat, alterũ autem de ſanctis habebat imaginibus acta. Detulit præterea idem Leo imperiales literas, deprecantes, quatenus & in depoſitione Ignatij, & in cõfirmatione Photij, cõſenſum p̃beremus & ſubſcriberem⁹. At nos diuina docẽte gratia, dũ idẽ adeſſet legatus, cõuocata tota, quæ apud nos eſt, eccleſia, decreuim⁹ & ſtatuimus atq; p̃feſſi ſumus, corã ipſo & corã omĩ eccleſia dei, ſicut & p̃fitemur, nos pro deiectione Ignatij uel cõſecratione Photij, nunq̃ conſenſiſſe, nunquam conſenſuros eſſe. Et his ſæpius dictis, & palam annunciatis, at-

que in

In hiſtorijs Photinus legitur.

al. for. non cõuicto

Hunc Bardã paulopoſt interfecit Imperator.

Cauſa ad ſedẽ apoſtolicam deuoluta.

Ioannis. 21. Lucæ. 22.

Id eſt, Imaginum impugnatoribus.

Legati ſedis apoſtolicæ.

A que in apoſtolatus noſtri epiſtolis taliter inſertis,&eidem Leoni à ſecretis,imperatori Michaeli uel Photio ad deferendū datis,hunc à nobis abſoluimus. ¶His ita ueſtræ ſynceræ religioni oſtenſis, quæ ſcripta per ſingula tempora pro hac re miſerimus,ſingulatim huic ſcripto inferius annexa demonſtrantur. Primo etenim loco, noſtri apoſtolatus habētur epiſtolæ ad Michaelem pijſſimum imperatorem, & ad Photium eccleſiæ Conſtantinopoleos inuaſorem,per Radoaldum &Zachariam tranſmiſſæ. Secundo loco continetur ſatisfactio noſtra, cuius textum ueſtræ à deo conſeruandæ generalitati dudum tranſmiſimus.Sed ignorantes,utrum ad uos uſq; fuerit delata,idcirco hanc uobis denuo mittendā exiſtimauimus, qua noſſe ualeatis, quæ fuerit ſuper hoc negocio noſtra uoluntas.Tertio loco poſita eſt epiſtola, quam per Leonem à ſecretis, imperialem uidelicet legatum,de quo ſuperius diximus,poſt reuerſionem miſſorum noſtrorū ſæpe fato Michaeli Auguſto direximus, & ad Photium alteram. Præterea quæ ſubſequuntur,eo ſunt ordine huic inſerta uolumini, quo per ſingula tempora geſta uel miſſa fuiſſe noſcuntur.

Ex his que hic memorātur, tantū epiſtola illa. 3. loco recenſita, in hoc uolumine ſeqtur, idq; certis de cauſis,q̄s non uacat narrare

B NICOLAVS EPISCOPVS SERVVS SERuorum dei,pijſſimo & dilectiſſimo filio,ſuperatori gentium,atque tranquilliſſimo imperatori Michaeli à deo protecto ſemper Auguſto.

PRopoſueramus quidem,antequā Michael glorioſus protoſpatarius legatus ueſter Romā ueniens,epiſtolam nobis claritatis ueſtræ detuliſſet, talia uobis ſcripta per miſſos noſtros, quæ iam & parata erant,tranſmittere, qualia gratiſſimus filius à diligente patre,ac dei cultores imperatores, à ſedis apoſtolicæ præſulibus ſoliti erant ſuſcipere. At uero præfato uiro perueniente,epiſtolamq; nobis ueſtræ gloriæ, quæ tota blaſphemijs,tota erat iniurijs plena, porrigente,mutata eſt in luctum cithara noſtra, & organum noſtrum in uocē flentium. Quonia expectauimus tanquam de bona uite uuas, ſuſce-
C pimus autem labruſcas.Ideoq; mutauimus ſtylum, &oſtenſo uulneri congrua præuidimus adhibere medicamenta. Eſaiæ.5.
¶ Igitur ad potentiā ueſtram, inſpirante domino ſcripturi, noſtræq; mentis affectus induſtriæ ueſtræ reſeraturi, necnon & pro ſancta eccleſia catholica & apoſtolica(cuius nos præcipua cura,& quotidiana ſecundū Apoſtolum ſolicitudo conſtringit)apud uos interuenturi,&epiſtolæ ueſtræ aſſertionibus (prout dominus poſſe & noſſe dederit)reſpōſuri,nihil opportunius, nihil aptius,nihil profecto ſalubrius arbitramur(licet uos à conuicijs inchoaſſetis) quàm præ omnibus flagitare ſuppliciter eum,per quem reges regnant,&legum conditores iuſta decernunt,& in cuius manu corda ſunt regum,& ex quo regnat omnis qui pie regnat, & imperat omnis,qui eidem regi regum & domino dominantium non repugnat: dominum uidelicet noſtrum Ieſum Chriſtum, cui om̄is rationabilis creatura miniſtrat, nimirum cui & inſenſibiles uenti & mare imperanti obediunt,quatenus & labia noſtra ad annunciandum laudem ſuam aperiens,dilatatum quoq; os noſtrum paſtu doctrinæ ſalutaris adimpleat:& quæ per noſtri apoſtolatus officium auribus ueſtris exterius dicimus, per ſe quoq; nutu ſuæ aſpirationis interius mentibus ueſtris aſpiret: quia incaſſum terra cordis uomere noſtræ linguæ ꝓſcinditur, niſi cæleſtis roris aſperſione intrinſecus infundatur. Deus eſt enim qui incrementum dat, &qui docet hoīem ſcientiam. ¶Putas imperator, nō bene facimus ꝙ uos ab iniurijs ſcribentes incho-

2.Cor.11. Prouerb.8. &.21. Matt.8. 1.Cor.3. Pſalm.93.

aueritis,nos ab orationibus:uos à conuicijs in nos,immo contra primam & magiſtrã ecclesiarum omnium loquentes,exordium feceritis,nos in laudibus & in nomine domini ad potentiam ueſtram ſermonem habituri os aperuerimus? Videmus enim gigantem allophylum contra puerum ſanctum & citharœdum noſtrum Dauid, furore plenum & blaſphemias eructantem,primo impetu populo dei terrorem non modicum intuliſſe. Sed expecta paululum,& ecce illũ uidebis in noĩe dñi percuſſum:& iam dicto hymnidico & laudes & pſalmos ac orationes dñi maieſtati humiliter effundente,gladio ſuo proſtratũ. Et qdem nos,iniurias nobis ſpecialiter irrogatas,& maxime ꝑ iuſtitia laborantibus,& à iuſtitiæ impugnatoribus ingeſtas, libẽter ferimus. Diſcipuli enim ſumus illius,de quo apoſtolorũ princeps ait: Qui cũ malediceretur, non remaledicebat:& cũ pateretur,non cõminabatur. De talibus eñ ueritas loqtur: Si patrẽfamilias Beelzebub uocauerunt,q̃to magis domeſticos eius? Et rurſum:Eos,q propter nomen illius pſequutionẽ & maledicta toleraturi erant,beatos eſſe ꝓnunciat,dicens:Beati eſtis,cũ maledixerint uobis,& perſecuti uos fuerint,& dixerint om̃e malũ aduerſus uos, mentientes propter me. Vbi ergo,teſte cõſcientia, deus in cauſa eſt,ibi omnino beatitudo ſperanda:& ubi mendaciũ ſæuit, ibi conuicia nulla timẽda. Sicut ergo nos propter deũ,etiam à non uera dicẽtibus iniurias nobis illatas,æquanimiter ferimus:ita quoq; oportet pietatẽ ueſtram ſacerdotib⁹, qualeſcunq; ſint, ꝑpter eũ cui deſeruiunt,reuerentiã potius q̃ iniurias exhibere. Sed de his iam cũ ſctõ papa uobis loquamur Gregorio. Nam in diuinis eloquijs ſacerdotes aliqñ dij,aliqñ angeli uocantur. Nam & ꝑ Moſen de eo,q ad iuramentũ deducendus eſt,dicitur: Applica illũ ad deos,uidelicet ad ſacerdotes. Et rurſum ſcriptũ eſt: Dijs non detrahes,ſcilicet ſacerdotibus. Et ꝓpheta ait:Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam,& legẽ reqrent ex ore eius,qa angelus dñi exercituũ eſt. Quid ergo mirꝭ,ſi illos imperialis pietas honoret,qbus in ſuo eloquio honorẽ tribuens, eos aut angelos aut deos ipſe etiã appellat deus? Eccleſiaſtica quoq; teſtatur hiſtoria,qa cũ piæ memoriæ Conſtantino principi ſcripto oblatæ accuſationes contra epoꝫ fuiſſent,libellos quidẽ accepit,& eoſdem q accuſati fuerant,epõs conuocans,in eorũ conſpectu libellos,quos acceperat,incendit, dicẽs: Vos dij eſtis,à uero deo conſtituti. Ite,& inter uos cauſas ueſtras diſponite, quia dignũ non eſt,ut nos iudicemus deos. In qua ſententia ſibi magis ex humilitate,q̃ illis aliquid præſtitit ex reuerentia impenſa. Ante eum quippe pagani in republica principes fuerunt,qui uerum deum neſcientes,deos ligneos & lapideos colebant. Et tñ eorũ ſacerdotibus honorem maximũ tribuebant. Quid igitur mirũ, ſi Chriſtianus imperator ueri dei ſacerdotes honoret,dũ pagani (ut prædiximus) principes honorẽ impendere ſacerdotibus nouerũt, qui dijs ligneis *&* lapideis ſeruiebant? Hæc ergo non tm̃ ſpecialiter,quantum generaliter pro omnibus aſſerimus ſacerdotibus: qm̃ adhuc neſcimus,quis in terribili dei iudicio qualis futurus ſit. Etenim Paulus egregius ꝑdicator dicit: Nolite iudicare ante tempus,donec ueniat dñs,qui illuminabit abſcõdita tenebraꝝ,& manifeſtabit conſilia cordiũ. Hoc tñ breuiter dicimus, quia licet pctõres & indigni,plus tñ de uẽturi dñi miſericordia,q̃ de ueſtra pietate præſumimus. Nam ſunt multa,quæ de iudicio illius homines ignorant. Quia fortaſſe quæ uos laudatis,ille reprehendit:& quæ uos reprehenditis, ille laudabit. Non ergo quales ſint ſacerdotes dñi,ſed quid de dño loquantur,eſt uobis magnopere ꝓuidendũ. Nec in uicarijs beati Petri apoſtoli uobis eſt attendendũ,qui ſunt,ſed quid pro correctione eccleſiarũ, quid pro ſalute ueſtra ſatagunt. Neq; enim illos inferiores dicetis ſcribis & phariſæis, ſedentibus ſuper cathedrã Moyſi,de quibus dominus præcepit,dicens: Quæcunq; dixerint uobis,facite & obſeruate,ſecundum opera uero eorũ nolite facere. Ergo imperator conſidera,ſi illos dixit audiendos,qui ſuper cathedrã Moyſi ſedebant: q̃to potius his,qui ſuper cathedram Petri reſident,eſſe exiſtimetis obaudiendum? Et ſi illorum non opera,ſed dicta facere *&* obſeruare iubet:quanto potius horum, qcunq; ſint ipſi,dicta & monita cuſtodienda ſunt & amplectenda? Quid autem uobis mali uolumus? Quare fruſtra indignamini,& contra euangelium,quod dicit: Qui dixerit fra-

1.Reg.17. · Iniuriæ patienter ferẽdæ ſunt. · 1.Pet.2. · Matt.10. · Ibidẽ cap.5. · Sacerdotib⁹ propter deũ reuerẽtia debetur. · Exodi.22. · Malach.2. · Hiſto.Eccle. lib.10.cap.2. · 1.Cor.4. · 3.q.1.Nõquales · Mat.23. · Mat.5.

A tri ſuo,fatue,reus erit gehennæ ignis,nos leuitatis nomine laceſſendos opinamini,uobis nihil,niſi quod eſt ſalubre,nihil niſi quod ſit deo acceptum,offerre ſtudentes? Scimus tamen nos à phreneticis, quos portamus, & ſputa perpeti & colaphis cædi: & eis quod ad ſalutem pertinet,nihilominus exhibere. ¶Nam & in eorum loco per abundantiam gratiæ dei ſedemus,qui propter ueritatem laborantes, à Conſtantinopolitanis ſæpe talia pertulerunt,qualia nunc nos ferre dinoſcimur, quæ ſufficienter,ubi opportunitas exegerit,oſtendemus in ſubditis. Neq; enim fas eſſe iudicamus, ut ad imitationē inferiorum ac infirmorum,tales nos ſinamus credi,quales à uobis cerni mur prædicari,exemplum ſequentes ſaluatoris, qui cū à Iudæis,dæmoniū habes, audiret:hoc,humiliter dicens,Ego dæmonium non habeo,refutauit.Ita quoq; nos,cum de nobis quæ uera non ſunt audimus,ueraci ac rationabili reſpōſione à nobis illa remouere ſatagimus. Veruntū,quæ ad eccleſiæ Romanæ iniuriā,quæ ad ipſius priuilegiorum imminutionē,quæ ad ſedis apoſtolicæ pſulū derogationē ſcripſiſtis, q̄ta poſſumus conſtantia retundemus,&nullis terroribus nec ullis detractionibus ueſtris repreſſi,q̄ta poſſumus uirtute deſtruere, utpote ueritatis inimica, ſtudebimus. Dixiſtis enī,q nullus anteceſſorū noſtrorum à ſexta ſynodo meruerit à uobis,quod nos meruiſſe dinoſcimur.Quid tamē meruerimus,euidenter nullatenus indicaſtis,niſi forte literas Ioan.8. Iniuriæ ab Imp.Conſt. contra Ro. Pont.multæ.

B prædicatorias hoc dicto uelitis intelligi, nos à uobis nunc tm̄ meruiſſe ſuſcipere à ſexta ſynodo, propter aliquod dogma uel diſciplinā quamlibet eccleſiaſticam:&hoc dicitis,quaſi noſtrum fuerit opprobrium,eo q ſedem apoſtolicam in nullo quærere anteceſſores ueſtri dignati fuerint:cum magis eorum fuerit dedecus,quia per tot annorum curricula diuerſarum hæreſeon morbis languentes,medicinale remediū nō quæſierint:quin potius medicinam ſponte à nobis ſibi porrectam,quaſi deſperati,uel quaſi cor impœnitens gerentes, ab ipſis faucibus proiecerint,dum tantæ ſalutis oblatæ miniſtros duplici modo interemerint. Quoniam aut participes illos ſui erroris effectos, ſpiritaliter occiderunt,ſicut tempore reuerendæ memoriæ Cononis papæ contigit,q poſt ſextam ſynodum extitit:aut certe corporaliter illos non conſentientes ſibi,necauerunt,ſicuti ſub uenerabili papa Gregorio factū eſt, qui poſt ſextam ſynodū fuit, qñ pro zelo fidei & ſanctarum imaginum reuerentia, religioſi uiri ac dei famuli directi, in exilium miſſi ſunt, & bona confeſſione, huius mundi finierunt uitā. Deniq; à ſexta ſynodo imperatores aut hæretici,aut(licet perpauci) catholici fuerunt. Et hæretici quidem,ſi mittere ad nos dedignati ſunt,non eſt mirum. Nouerunt enim, per gratiā dei ſe nos nunq̄ penitus ſibi ſociaturos. fuit autem, qñ nos ſibi ſæpe ſociare tentātes, cū Vide Platinā in Sergio.1. & Grego.2. Imp.Cōnſt. hæretici multi.

C magno ſunt dedecore & opprobrio repulſi,& digna conſtantia à nobis, & non à Conſtantinopolitana eccleſia, crebro retuſi. Quando uero catholici fuerunt, & pium dogma uel eccleſiaſticam correctionem defendere uoluerūt, noſtrū præſidiū quæſierūt, ſicut ſynodus ſub Conſtantino & Hirene facta,indicat.In cuius initio, id eſt, in epiſtola beatæ memoriæ præſulis Adriani, quantum idem pontifex illam præſumptionem, qua ex laicis quidam ſubito tonſurantur,& in eporum numerū exacerbate proſiliūt, damnauerit,ſi diligenter inquiſieritis,profecto inuenietis. Si tamen non falſata, græcorum more, ſed ſicut à ſede miſſa eſt apoſtolica, penes eccleſiam Conſtantinopolitanorū hactenus perſeuerat. Et epiſtolæ diuerſæ ſanctiſſimis pōtificibus, Leoni ſcilicet & Benedicto deceſſoribus noſtris miſſæ, teſtantur. ¶Ergo cū ita ſint hæc,quæ de multis partim cōmemorauimus, nō iam uerum eſt illud, q dicitur, à ſexta ſynodo non nos meruiſſe ſuſcipere, quod nunc à uobis ipſi meruimus. Præterea ſcripſiſtis,iuſſiſſe uos,quoſdā,q ſub nobis exiſtūt,mitti ad uos,quod longe eſt à piorum imperatorum affectu,quorum ſicut locū tenetis,utinā ita & pietatē ſectemini. Quod lōge inquā eſt à principibus ſedis apoſtolicæ reuerentiā obſeruātibus. Non q̄ppe hoc dicit Honorius,qui reuerēdo pſuli Bonifacio ſcribit, dicens: Petimus uti quotidianis orationibus apoſtolatus tuus ſtudiū ac uotū ſuū circa ſalutem atq; imperiū nrm digneẗ impēdere. Non inquā hoc dixit Valētiniani & Marciani pia dualitas,ad beatū papā Leonē ſcribēs: Et tuā(inquiens)ſanctitatem principatū in epiſcopatu diuinæ fidei poſſidentem, ſacris li Adriani.1. tēpore Caroli magni. Catholici Imp. antiqui. Diſt.97. Cap. Victor.

teris in principio iuſtum credidimus alloquendam, inuitantes atq; rogãtes, ut pro fir-
mitate & ſtatu noſtri imperij æternam diuinitatem tua ſanctitas deprecetur. Non hoc
dixit Iuſtinianus, qui dicit ſancto papæ Ioanni, etiam promulgatis legibus id interſe-
In Codice. de ſumma Trini. l. Nos reddentes. rens: Petimus ueſtrum paternum affectum, ut ueſtris ad nos deſtinatis literis, manife-
ſtum nobis faciatis, ꝙ omnes qui prædicta recte confitentur, ſuſcipit ueſtra ſanctitas,
& eorum qui iudaice auſi ſunt rectam denegare fidem, condemnat. Et rurſus: Peti-
mus, inquit, ueſtram beatitudinem orare pro nobis, & dei nobis acquirere prouiden
tiam. Non hoc dicit Conſtantinus, qui Dono papæ ſcribens, etiam iurando benigni-
tatem & honorem circa ſedem exhibet apoſtolicam, in his uerbis: Per deum, ingens,
omnipotentem non eſt apud nos partis cuiuſlibet fauor, ſed æqualitatem utriſq; par
tibus conſeruabimus, nullatenus neceſſitatem facientes in quocunq; capitulo eis qui
à uobis diriguntur quoquo modo, ſed & omni honore cum competenti munificen-
tia & ſuſceptione dignos eos habebimus. Et ſiquidem utriq; conuenerint, ecce bene.
Sin autem minime conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad uos dirigemus.
Et poſt pauca: Inuitare enim & rogare poſſumus ad omnem emendationem & uni-
tatem omnium Chriſtianorum, neceſſitatem uero inferre nullatenus uolumus. Non
hoc alius Conſtantinus & Hirene Auguſti dicunt, qui ad Adrianum papam ſcri-
1. Timo. 2. bentes, aiũt: Rogamus ueſtram paternam beatitudinem, magis quidem dominus de-
us rogat, qui uult omnes ſaluos fieri, & in agnitionem ueritatis uenire, ut & ipſamet
nullam tarditatem faciat, ſed aſcendat huc. Et paulopoſt: Si non potuerit, inquiunt,
Imp. Mich. proteruia. aſcendere huc, eligat uiros precioſiſſimos, & dirigat una cũ ſyllabis &c. ¶O im-
perator, ſaltem nunc non agnoſcitis, q̃ à priorum imperatorũ pietate in hac re diffe-
ratis, & q̃ uox ueſtra ab eorum diſcrepet diuinitus inſpirata modeſtia? Illi quippe, pe-
timus, inuitamus ac rogamus, ecce ſparſim ad ſedis apoſtolicæ præſules, ſed pari pi-
etate clamant. Vos autem quaſi non manſuetudinis & reuerentiæ, ſed ſolius imperij
eorum hæredes effecti, & in cauſa pietatis illos imitari nolentes, præcepiſſe, iuſſiſſe,
ac imperaſſe uos, ut quoſdam ſubiectorum noſtrorũ ad uos mitteremus, aſſeritis. Et
hoc ipſum uos quidem egiſſe (neſcimus, cuius inſtigationibus faſcinati & obliuioni
traditi) dicitis. Porro factum à uobis, nulla recordatione recolimus. Nuſquam enim
nobis tale quid iuſſiſſe uos (ni fallimur) hactenus reminiſcimur. Nuſquam uos ad tan
tam circa ſedem beati Petri apoſtolorum principis irreuerentiam deueniſſe cognoſci
mus. Reuoluentes enim epiſtolam, quam tunc per uenerabiles epiſcopos & Arſam
uirum glorioſum ſpatarium miſeratis, nil iuſſiſſe uos nobis, ſed potius obſecraſſe atq;
rogaſſe nos omnino reperimus. In quo datur intelligi, cum nunc aliter prohibeatis,
Iniuria Imp. cõtra linguã Latinam. aut uos oblitos eorũ fuiſſe, quæ ante miſeratis: aut certe pœnituiſſe pro his, quæ hu-
militer petiueratis. ¶In tantam uero furoris abundantiã prorupiſtis, ut linguæ
latinæ iniuriam irrogaretis, hanc in epiſtola ueſtra barbaram & Scythicam appellan-
tes, ad iniuriam eius qui fecit eam. Omnis enim operis derogatio, ad opificis redun-
dat iniuriam. O furorem, qui nec linguæ nouit parcere quam deus fecit. Et quæ inter
Philip. 2. cæteras, in nomine domini, hortante Apoſtolo, confitetur, quia dominus noſter Ieſus
Chriſtus in gloria eſt dei patris: & quæ cum Hebræa atq; Græca, in titulo domini à
reliquis diſcreta, inſignem principatum tenens, omnibus nationibus prædicat Ieſum
Ioan. 19. Nazarenum regem Iudæorum. Quem titulum multi Iudæorum corrumpere uolu-
Pſal. 56. 57. 58. erunt, ſicut uos nunc huius celeberrimæ linguæ tentatis inſigne deſtruere, ſed mini-
me potuerũt. Scriptum quippe diuinitus in libro Pſalmorum fuerat, Ne corrumpas
tituli inſcriptionem. Verũ quia Chriſtiani ſunt, quorum linguã barbarã uel Scythicã
appellatis, gloriã ueſtrã quare nõ pudeat, obſtupeſcimꝰ. Cum eñ barbari oẽs & Scy
thæ, ut inſenſata aĩalia uiuãt, deũ uerũ neſciant, ligna aũt & lapides adorẽt, in eo ipſo
quo uerũ deũ colit lingua latina, quantũ barbaram uel Scythicã linguam antecedat,
agnoſcit. Iam uero, ſi ideo linguã latinam barbarã dicitis, qm̃ illam non intelligitis:
uos conſiderate, quia ridiculum eſt uos appellari Romanorum imperatores, & tamẽ
linguam non noſſe Romanam. Ad extremum autem, ſi iam ſæpe nominatam linguã
ideo bar-

A ideo barbaram nuncupatis, quoniam à tranſlatoribus in Græcam dictionem mutata,
barbariſmos generat, nõ linguæ latinæ, ſed culpa eſt (ut opinamur) interpretum, qui
qñ neceſſe eſt, non ſenſum è ſenſu, ſed uiolenter edere uerbum conantur è uerbo. Ec-
ce enim in principio epiſtolæ ueſtræ, imperatorem uos nuncupaſtis Romanorum, &
tamen Romanam linguam barbaram appellare non ueremini. Ecce quotidie, immo
uero in pcipuis feſtiuitatibus, inter græcã linguã ueluti q ddã precioſum, hanc, quam Vſus latinæ linguę apud Græcos.
barbarã & Scythicã linguam appellatis, miſcentes, quaſi minus decori ueſtro facitis, ſi
hac etiã non bene ac ex toto intellecta, in ueſtris obſequijs ac officijs nõ utamini. Qui-
eſcite igitur uos nuncupare Romanorum imperatores, qm̃ ſecundũ ueſtrã ſententiã
barbari ſunt, quorum uos imperatores eſſe aſſeritis. Romani quippe hac lingua, quã
barbaram uos & Scythicã uocatis, utuntur. Quieſcite iam, utpote tantæ deteſtatio-
nis dictionem in ueſtro palatio memorare. Et adhuc ſi pleniter illam execramini, etiã
ab eccleſiis ueſtris remouere ſatagite. Iſtius enim dictione linguæ Conſtantinopolita
na eccleſia lectionem apoſtolicã & euãgelicã in ſtationibus fertur primitus recitare,
ſicq; demũ græco ſermone, propter Græcos utiq;, ipſas lectiones pnunciare. Sed qa
tm̃ hæc impietas eccleſiæ Conſtãtinopolitanæ hactenus defuiſſe putatur, ut tota ibi-
dem nequitia ſuppleatur, hoc reſtat à uobis ſolũmodo perficiendũ. Verũ de hoc nos
B reſpondiſſe ſufficiat, non tam iniuriam linguæ defendere procurantes, q̃ mutatæ mẽ-
tis ueſtræ inconſtantiam exaggerantes. ¶ Cæterum dicitis, non ideo ad nos mi- Cauſa Ignatij
ſiſſe uos, ut ſecũdum iudicium Ignatius ſuſtineret. Ad quod ueraciter reſpondemus,
ideo uos miſiſſe proculdubio, quia poſterior hoc probat euentus. Niſi enim uoluiſſe
tis, nec id fieri ſineretis. Immo nos, ut uerius dicat, nõ ideo miſimus, ut interim quodli
bet Ignatius frater & coepiſcopus noſter ſubiret iudicium. Sed ut cauſa illius diligẽ Iob. 29.
ter inueſtigata, & ad liquidum reperta (iuxta illud beati Iob, dicentis: Cauſam quam
neſciebam, diligentiſſime inueſtigabam) plena nobis ac incunctanti relatione pateſce
ret, ſicq; demum iuxta ſacros canones, miſſorum noſtrorum relationibus certificati, ſi
decerneremus mittendos eſſe, q præſentes cum epiſcopis iudicarent, habentes noſtrã
autoritatẽ, à quo deſtinarentur, eſſe in noſtro arbitrio. Si uero crederemus epõs ſuffi-
cere, ut negocio terminum imponerent, faceremus, quod ſapientiſſimo iudicio iudi-
caremus. Si aũt Ignatius (ut fertis) iam iudicatus erat, quã ob rem illũ ſecũdo iudicio
ſubijci uoluiſtis, contra illud quod ſcriptũ eſt, Non iudicabit dñs bis in idipſum? Sed Naum. 1.
in hoc manifeſte datur intelligi, non uos bonam conſcientiã geſſiſſe, qñ iterato illũ ad
tribunalia cõcilia ptraxiſtis, ſed quaſi nõ pfecte neq; legitime depoſitũ, pſentia miſſo
rum noſtrorũ, tanq̃ maioris autoritatis exiſtentiũ damnationi ſubijcere contendiſtis.
C Dicentes uero, q ſynodice fuerit condemnatus, fortaſſe, qa nõ addidiſtis canonice, di-
uinitus actum eſt. Congregatio eñ malignantium, non canon iuſte iudicantiũ, illum
damnationi ſubegerat, immo uero afflictioni & tribulationi ſubdiderat. ¶ Etenim
illi qui tunc conuenerunt contra iam dictũ uenerabilẽ uirũ, aut ſuſpecti, & ab heri &
nudiuſtertius inimici eius erant, aut excoĩcati, aut depoſiti, aut ſubiecti ipſius, aut cer
te inferioris dignitatis extiterunt. Quorum oĩm nullus perſonam legitimorum iudi
cum habere ſine dubio poterat uel accuſatorum, in omnibus duntaxat negocijs, quæ
ſingulatim (deo docente) ac ſummatim oĩa ita ſe habere, mõſtrare conabimur.
¶ Igitur quia ſuſpecti & inimici iudices eſſe non debeant, & ipſa ratio dictat, & plu- 3. q. 5. c. ſi.
rimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poteſt, q̃ Nota de ſexto ca. ſynodi Cõſtantinopolitanæ.
ſi ei ad impetendum commiſerit, quẽ lædere forte uoluerit? Quod prouide Conſtan-
tinopolitana ſynodus canonum ſuorum ſexto dinoſcitur prohibere capitulo. Quod
tñ non apud nos inuenitur, ſed apud uos haberi perhibetur. Verũ nouimus nos apo- Paganorum uti ſententijs.
ſtolicis imbuti documentis, etiam ſententijs uti paganorum, q̃to magis Chriſtianorũ
atq; catholicorum, & contra ipſos, quorum nec uitam ſequimur, nec mẽtem erroneã
imitamur. Deniq; apoſtolus Paulus de libris paganorum aliqua in ſuis ſcriptis poſu-
it, ut eſt illud ad Titum, Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, uentres pigri cupi
di. Et in actibus apoſtolorũ de deo ait, In quo uiuimus, mouemur & ſumus. Nunqd Ad Titum. 1. Acto. 17.
ideo etiam

Inimici, & ſuſpecti iudices. ideo etiam cuncta recipienda ſunt, quæ cũ his pariter ſunt prolata? Ait aũt pdictus canon: Quoniam multi eccleſiaſticum ordinẽ confundere ac ſubuertere uolentes, amore inimicitiæ & calumnioſe cauſas quaſdam cõtra diſpenſatores eccleſiarum orthodoxos epiſcopos confingunt, nihil aliud q̃ fœdare ſacerdotum exiſtimationes, & turbationes pacatorũ populorũ conficere conantes: ppter quod placuit ſanctæ ſynodo epõrũ qui Conſtantinopolim concurrerunt, ne ſine diſcuſſione admittãtur accuſatores, nec omnibus pcipiatur accuſationes facere contra diſpenſatores eccleſiarũ. Veniamus ergo & ad ſanctam Chalcedonenſem ſynodum, & quid nobis de Athanaſio Perrenorum epiſcopo referat, audiamus. Is enim antiſtes tertio euocatus ad ſynodũ, quia non occurrit, à patriarcha ſuo canonice condemnatus extiterat. Sed ſolum, quia cum uocaretur ad ſynodum, q inimicus ſuus eſſet ipſe qui iudicabat, clamauit, à ſancta Chalcedonenſi ſynodo, ad cauſas illatas ſibi examinandas, reſeruatur. Et niſi denuo conuincatur, recipere eccleſiam propriã iudicatur. Quod ſi Athanaſius à patriarcha ſuo depoſitus, quia de inimicitia ipſius conqueſtus eſt, iterato ad iudicium renouandum dirigitur, & niſi manifeſta ſibi officiant crimina, ſuæ reddi eccleſiæ præcipitur: quanto magis Ignatius, q non à patriarcha, ſed ipſe potius exiſtens patriarcha, minime debuit eccleſia propria, inimicis & ſuſpectis iudicibus decernentibus, expoliari? Quod quis factum ſit, multomagis q̃ Athanaſius, inimicorum ſoluto iudicio, ſua oportuerat ab eccleſia recipi. ¶ Veniat & facundiſſimus noſter papa Gelaſius, hæreticorũ expugnator fortiſſimus: & quod de Conſtantinopolitanis more ſolito tunc ægrotantibus dixit, etiam nunc nobis ediſſerat. Quæro (inquit) tñ ab his, iudicium, quod ptendunt, ubi nam poſſit agitari? an apud ipſos, ut ijdem ſint inimici teſtes & iudices? Sed tali iudicio nec humana debẽt committi negocia. Quod ſi iudicio, ubi ijdem ſunt inimici qui iudices, nec humana debent committi negocia: quanto minus diuina, id eſt, eccleſiaſtica? qui ſapiens eſt, intelligat. ¶ Et reuera hinc Iuſtinianus imperator pius legibus ſuis promulgaſſe dinoſcitur, dicens: Liceat ei, qui ſuſpectum iudicem putat, anteq̃ lis inchoetur, eum recuſare, ut ad alium recurratur. Nam quodammõ naturale eſt, ſuſpectorum iudicum inſidias declinare, & inimicorũ iudicium ſemper uelle refugere. ¶ Hinc ſanctus Athanaſius inimicorũ ſæpe declinauit inſidias, hinc ſanctus Ioannes Os aureũ, concilij contra ſe congregati renuit intrare collegiũ. Quinimmo hinc & pſalmiſta Dauid, & Helias eximius prophetarũ, Saulis uel Achab refugiunt prorſus inſaniam. ¶ Quod aũt hi, qui à iam fato fratre & comminiſtro noſtro Ignatio depoſiti, excommunicati uel anathematizati fuerant, nullam aduerſus eũ damnationem intorquere potuerint, ex prolato ſecundæ uniuerſalis ſynodi capitulo declaratur, cum dicitur: Si uero eccleſiaſticũ fuerit crimen, quod epõ illatũ extiterit, tunc probari oportet accuſantium perſonas, ut primo quidẽ hæreticis non liceat accuſationes contra orthodoxos epiſcopos pro eccleſiaſticis negocijs facere. Sed ne hos hæreticos eſſe denegetis, audite ſequentia: Hæreticos aũt (inquiunt) dicimus, tam eos qui olim ab eccleſia proiecti ſunt, q̃ qui poſt hæc à nobis anathematizati ſunt. Porro, ſi adhuc nec ſic creditis, audite quod ſubditur: Præter hos aũt (aiunt) & eos qui fidem quidem ſanam ſimulant confiteri, ſchiſmaticos etiam & eos qui ſeorſum à communicantibus nobis epis collectas faciunt. Deinde uero & ſi quidam ab eccleſia ſuper cauſis quibuſdam reprehenſi fuerũt, & proiecti aut excommunicati, ſiue ex clero, ſiue ex laicali ordine, nec his licere accuſare epm, anteq̃ proprio crimine primitus exuantur. Similiter aũt & eos, q ſub accuſatione priori conſiſtunt, non ante eſſe acceptabiles in accuſationem epi aut aliorum clericorum, q̃ innoxios ſemetipſos illatorum oſtenderint criminũ. ¶ Quid aũt periculi regulæ huius immineat contẽptoribus, nõ ignoratis. Præterea qs de conſidentibus ibidẽ, nõ de pdictis extitit hæreticis atq; ſchiſmaticis? Nonne Gregorius Syracuſanus, millies condemnatus? Nonne Eulampius, Petrus, item Petrus, qui pro nefandis actibus ſuis & ore confeſſis, depoſitionem, deinde anathema inciderunt? Et alij quos enarrare longiſſimum eſt. Ecce quales inter cæteros erant, qui contra præfatam regulam CL. patrum, os contra uenerandum patrem

Margin notes: Gelaſius papa. — 1. Reg. 23. 3. Reg. 19. Inique damnatus Ignatius. 4. q. 1, c. 2. — 2. q. 1, c. 2.

A patrem ſuum aperire non ſunt reueriti. Et cum eſſent ligati, ligare: & cum eſſent mortui, & in ſuis penetralibus iam fœtidi, uirum per totum mundum redolentem, mortificare conati ſunt, & malæ opinionis nidoribus aſpergere tentauerunt. ¶ Sed iterum uidete Romanæ ſedis pontificẽ, à uobis quidem derogatũ, ſed à totius Chriſtianitatis unanimitate ueneratum, & magnæ ſynodi Epheſinæ præſulẽ Cæleſtinũ, quid ſentiat de his, qui depoſiti & excommunicati à Neſtorio fuerant, poſtquam depoſitus coram oculis ſummi arbitri iam eſſe credebatur. Et multo magis hoc de fratre & conſacerdote noſtro Ignatio eſſe cenſendũ arbitramini, qui non a prælato quolibet, ſicut iſti, ſed à ſe deiectis talia pertulit. Ait enim, epiſcopis Orientalibus ſcribẽs: *Si quis uero aut ab epiſcopo Neſtorio, aut ab alijs qui eum ſequũtur, ex quo talia p̃dicare cœperunt, uel excommunicatus uel exutus eſt ſeu antiſtitis ſeu clerici dignitate, hunc in noſtra cōione & duraſſe & durare manifeſtũ eſt. Nec iudicamus eũ remotum, quia non poterat quenq̃ eius remouere ſententia, qui ſe iam præbuerat ipſe remouẽdum.* Item idem ad clerum Conſtantinopolitanũ: Aperte (inquit) ſedis noſtræ ſanxit autoritas, nullũ ſiue ep̃m ſiue clericum ſeu profeſſione aliqua Chriſtianũ, qui à Neſtorio uel eius ſimilibus, ex quo talia prædicare cœperũt, uel loco ſuo uel cōione deiecti ſunt, uel deiectũ uel excōicatum uideri. Sed hi oẽs in noſtra cōione & fuerunt, & hucuſq; pdurant: quia neminẽ uel deijcere uel remouere poterat, * quia p̃dicãs talia titubabat. ¶ Intellexiſtis ne imperator ex ſuperius memoratis, nõ potuiſſe (ut nunc dicamus) prælatũ ſuũ, ſaltẽ quẽlibet remouere, qui fuerant olim ipſi remoti? nec deijcere quenq̃, qui fuerant iam ante pſtrati? Ad infirmandã quoq; ſententiã damnatorũ, etiam illud ualere credimus, quod ſancta ſynodus ad p̃fatum papam, quæ apud ſe geſta ſunt referens, pro Ioannis Antiocheni amputanda antiſtitis exaggerata præſumptione, quoſdam eorum, qui contra ſanctum Cyrillũ & Memnonem latrabant, ſine ciuitatibus, uagantes autem & eccleſias non habẽtes, alios uero ante multos annos pro acerbis cauſis depoſitos, à ſuis metropolitis inter alios plurimos fuiſſe ſuggeſſit. Quibus per omnia ueſtrates (ut ita dicamus) depoſitores Ignatij, cõparari plurima ex parte non immerito poſſunt. Ibi nanq; & ſine ſedibus, & uagi, atque pro ſuis acerbis facinoribus à proprijs metropolitis inuenti ſunt epiſcopatu priuati: ibi etiam communione extorres, & anathematis damnationis conſortes fuiſſe probantur. ¶ Vnde miramur, quõ excommunicati ad iudicandum recepti ſint, cum ſecundum apoſtolicos canones, ſine commendaticijs literis in cōione ſola recipi prohibeantur. Abſurdum etenim eſt, ut cui nõ licet etiam cum minimis, iuxta ſacras regulas, communicare, liceat penes uos etiam de maioribus iudicare. Sed iam de hoc pleniſſime, deo auxiliante, dicamus, & ꝙ à ſubiectis ſuis prælatus non debeat ſui diſpendium perpeti, aut calumnijs impeti, demõſtremus. ¶ Quod quia Ignatius frater & coepiſcopus noſter inique pertulit, omni lamentatione plorandũ eſt. Et certe hos patres à filijs honorari, nõ ſolum diuinis, uerumetiam humanis legibus, præcipiuntur. Et ſi hoc carnales, quanto potius ſpiritales, digna penitus à filijs debent ueneratione potiri? Quanto enim ſpiritus carnem præcellit, tanto magis ea quæ ſunt ſpiritalia, carnalibus oportet omnibus anteponi? Verum ſi hoc Ignatij ſubditi dedignati ſunt attẽdere, ſaltem ſcelus Iudæorum in Chriſtum patratum perhorruiſſent committere, nec acuerent linguas ſuas aduerſum patrem ac magiſtrum ſuum ipſi ſicut ſerpentes, nec eſſet gladius in labijs eorum, nec fierent dentes eorum arma & ſagitta, & lingua eorũ machæra acuta, formidantes ſcilicet, ne de ſe Solomon ſapientiſſimus dixiſſe uideretur: Generatio quæ patri ſuo maledicit. Et rurſus: Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus ſuis. Et iterum: Oculum, qui ſubſannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant illum filij aquilæ. Deniq; ſi Cham uidens uerẽda, riſit potius q̃ (ut cæteri) cooperuit, maledictionem in filio percepiſſe legitur: quanto potius hi, qui uerecundiam patris, non ſolũ (ſi quælibet fuit) minime cooperuerunt, ſed & riſerunt, & falſo ad ſubſannationem ſui moris homines prouocauerunt, atq; (quod eſt deterius) patenter contra * ipſos de pharetra iniquitatis ſuæ

Hæreticus neminem ligare aut dãnare poteſt.

Verba Cæleſtini papæ. 24.q.1. Ait cũ 1.ſeq.

B

al. qui

Diſt. 73. ca. 1.

Epiſcopus à ſubditis ſuis iudicari non debet.

Exod. 20.

Pſal. 54. & 63.

Prouer. 30.

Gen. 9.

al. ipſum

ſagittam

ſagittam iudicij produxerunt? Non ſic econtra filij ſobrij, non ſic, ſed auerſi, operuerunt. Quod moraliter egregius doctor papa Gregorius interpretatus, ait: Auerſari dicimus, quod reprobamus. Quid eſt ergo, quod filij uerecũda patris, ſuperiecto dorſis pallio, auerſi uenientes operiunt, niſi quod bonis ſubditis ſic præpoſitorum ſuorũ mala diſplicent, ut tamen hæc ab alijs occultentur? operimentum auerſi deferunt, quia dijudicantes factum, & uenerantes magiſterium, nolunt uideri quod tegunt.

Gregorius .1.

Non debent ſubditi iudicare prælatos ſuos. * Diſt. 21. Nolite.

¶ Sed hæc dicẽtes, nolite nos æſtimare, cuiuſcunq; proximorum noſtrorum quæ ſunt digna reprehenſione, uelle defendere. Sed quod ita uelim filios circa ſpiritalẽ patrem, & diſcipulos erga magiſtrum, deuotos ac ſobrios eſſe, ut nulla penitus temeritate ad eorum uitam, ut non dicam dijudicandam, ſed nec ſaltem tenuiter reprehendendam proſiliant. Qm̃ docente præfato papa in libro Regulæ paſtoralis, Admonendi ſunt ſubditi, ne præpoſitorũ ſuorum uitam temere iudicent, ſi quid eos fortaſſe agere reprehenſibiliter uident, ne unde recte mala redarguũt, inde p elationis impulſum in profundiora mergantur. Admonẽdi ſunt, ne cũ culpas p̃poſitorũ cõſiderant, contra eos audaciores fiant. Sed ſic quæ ualde ſunt eorum praua, apud ſemetipſos dijudicent, ut tamen diuino timore conſtricti, ferre ſub eis iugum reuerentiæ nõ recuſent.

Dauid noluit pcutere Saul. 1. Reg. 24.

¶ Quod melius oſtendimus, ſi Dauid factum ad medium deducamus. Saul qppe perſecutor, cum ad purgandum uentrem ſpeluncam fuiſſet ingreſſus, illic cum uiris ſuis Dauid inerat, qui iam tam lõgo tempore perſequutionis eius mala tolerabat. Cumq; eum uiri ſui ad feriendum Saul incenderent, fregit eos reſponſionibus, quia manum mittere in Chriſtum domini non deberet. Qui tamen occulte ſurrexit, & orã chlamydis eius abſcidit. Quid enim per Saul, niſi mali rectores? Quid per Dauid, niſi boni ſubditi deſignantur? Saul igitur uentrem purgare, eſt prauos præpoſitos conceptam in corde malitiam, uſq; ad opera miſeri odoris extendere, & cogitata apud ſe noxia, factis exterioribus exequendo monſtrare. Quem tamen Dauid ferire metuit, quia piæ ſubditorum mentes ab omni ſe peſte obtrectationis abſtinentes, præpoſitorum uitam nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt, qui etſi quando pro infirmitate ſeſe abſtinere uix poſſunt, ut extremi quædam atq; exteriora mala præpoſitorum, ſed tamen humiliter loquantur, quaſi oram chlamydis ſilenter incidunt: quia uidelicet, dum prælatæ dignitatis* ſaltem innoxie & latenter derogant, quaſi regis ſuperpoſiti ueſtem fœdant. Sed tamen ad ſemetipſos redeunt, ſeq; uehementiſſime uel de tenuiſſima uerbi laceratione reprehendunt. Vnde bene & illic ſcriptum eſt: Poſt hæc Dauid percuſſit cor ſuum, eo ꝙ abſcidiſſet oram chlamydis Saul. Facta quippe præpoſitorum, oris gladio ferienda non ſunt, etiam cum recte reprehendenda iudicantur. Si quando uero contra eos uel in minimis lingua labitur, neceſſe eſt, ut per afflictionem pœnitentiæ cor prematur, quatenus ad ſemetipſum redeat: & cum præpoſitæ poteſtati deliquerit, eius contra ſe iudicium, à quo ſibi prælata eſt, perhorreſcat.

* forte, altitudinem ſeu apicem

Roma. 13. Num. 16. Nemo eṕm ſuũ accuſet.

¶ Nam cum præpoſitis delinquimus, eius ordinationi, qui eos nobis prætulit, obuiamus. Vnde Moſes quoq;, cũ contra ſe & Aaron conqueri populum cognouiſſet, ait: Nos enim quid ſumus? nec contra nos eſt murmur ueſtrum, ſed contra dominũ. Hinc etiam prædicator ueritatis Paulus apoſtolus ſubditis ſuis, & quibus Chriſti euangelium prædicabat, dicit: Mihi autẽ pro minimo eſt ut à uobis iudicer. Hinc Sixtus apoſtolicæ ſedis antiſtes, Euphemium epiſcopum damnaſſe deſcribitur, nihil aliud in depoſitione illius obijciens, niſi ꝙ Polychronium Hieroſolymitanũ eṕm, pontificem ſuum, accuſauerit. Et qdem Polychronius à legatis ſedis apoſtolicæ, eo ꝙ ſedem Hieroſolymitanam primã eſſe mẽdaciter affirmabat, & per ſimoniacam hæreſim ordinationes feciſſe probatus eſt, eccleſiæ priuatus eſt gubernaculis, & urbe eiectus. Sed & Euphemius nihilominus, quia hũc præſumptuoſe, licet ueraciter, accuſauerat, damnationi à ſynodo ſubactus eſt: & quoniam linguam ſuam contra ſibi prælatum erexerat, anathema ſuſcepit, adeo, ut Leo eccleſiæ Romanæ diaconus eijceret, ita dicẽdo: Ex te enim dãnaberis, qm̃ pontificem q te conſecrauit coepiſcopũ, condemnabas & accuſabas. Qui cadens in terrã, ante omne

1. Cor. 4.

conciliuꝫ

A conciliũ eporum ibi confitebatur ſe peccaſſe, Abundio epo, miſſo ab urbe Roma, dicente: Non licet quenq̃ accuſare pontificem ſuũ, qm̃ iudex nõ iudicabitur. Quo audito, Valentinianus Auguſtus (ſicut apud nos ſcriptũ habetur) cuius uos in hoc imitatores eſſe debetis, gauiſus eſt in damnatione epi Euphemij, q extitit accuſator Polychronij pontificis ſui. ¶Conſonat aũt huic neceſſariæ ſententiæ ſanctus Syluester, & Magni Conſtantini baptizator Auguſti, dicẽs: Neq; ab Auguſto, neq; ab om̃i clero, neq; à regibus, neq; à populo iudex iudicabitur, haud dubium quin eccleſiaſticus. ¶Pelagius quoq; p̃ſul apoſtolicus, cuidam regi Francorum ſcribens, ſic dicit: Cum celſitudini ueſtræ multa dona mĩa diuina contulerit, pro amore tamẽ quem eccleſiæ eius ſynceriter exhibetis, fecit uos multis regnantibus clariores: qm̃ inter alias regni ueſtri curas, pro tranquillitate ſanctæ eccleſiæ præcipuam ſolicitudinẽ uos certum eſt exhibere. Quæ cum ita ſint, miramur, quia quantum nobis præſentium portitorum ſuggeſtio patefecit, paſſi eſtis ſubripi uobis & Sabaudum fratrem & coepiſcopum nr̃m, Arelatẽſis ciuitatis antiſtitẽ, cuius eccleſia in regionibus Gallicanis primatus priuilegio & ſedis apoſtolicæ uicibus decoratur, ad petitionẽ epiſcopi ab ipſo ordinati, in iudiciũ ſequentis ciuitatis epi, quod nulla eccleſiaſtica lege uel rõne cõceditur, iudicandũ iuberetis occurrere: ut ipſo, de conculcato loci ſui præiudicio, conquerente, ille q uſurpauit, neceſſe ſit de illicita præſumptiõe culpari. Pro q̃bus Chri-

B ſtianitatis ueſtræ confidentia freti, paterno ſtudio poſtulamus, ut ſi quid tale factũ eſt, congrua ſatisfactione celeriter amputetur, nec ullũ ſui exemplum in p̃turbatione eccleſiarũ, quas uobis deus credidit, relinquere concedatur: & huiuſmodi cauſis ſolicitã uos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra eccleſiaſticas regulas petentibus concedatis. Quia quod bene cognitũ eſt religioſæ menti ueſtræ, nõ aliter deo ueſtra recte poteſt regalis deuotio famulari, niſi prouidentia eius eccleſiaſticorum ordinum ſeruetur integritas. Præterea, ſuauiſſimus pater & papa noſter Gregorius (de quo ſupra diximus) clero Mediolanenſis eccleſiæ, pro eligendo ſibi epo, literis ſuis præcipiens, ait: Penſantes ergo, quæ cũctis expediunt, & quẽ uobis gratia diuina p̃tulerit, integerrimam ſemper in om̃ibus obedientiã præbete. Iudicari nanq; à uobis ultra non debet, ſemel prælatus: ſed tanto nunc ſubtiliter iudicandus eſt, quãto poſtmodum iudicãdus non eſt. Cõſecrato aũt uobis, deo autore, paſtori tota uos mẽte committite, atq; in illo omnipotenti dño, qui uobis hunc prætulit, deſeruite. ¶Quibus rite collectis, ſatis euidenter (ut opinamur) oſtenſum eſt, non poſſe legitime ſubiectos de p̃lati ſui uita iudicare: nec præter hæreſim, cuiuſcũq; ſit meriti, temere reprehendere. Sed ſi adhuc placet aliquid de hoc noſſe quod delectet, antiqui patris & ue-

C nerabilis doctoris Areopagitæ Dionyſii ad Demophilum uerba, uobis recitari p̃cipite. Qui etiã in cauſa pietatis delinquentẽ ſacerdotẽ nefas ſancit à minoribus uel ab inferioribus iudicari, ne fiat eccleſia dei aliquid inordinatum, & ſtatus eius in aliquo confundantur. ¶Verum hucuſq;, q̃ à ſuis ſuffraganeis atq; ſubditis frater & comminiſter noſter Ignatius, non debuerit iudicari, ſed nec facile rep̃hendi, breuiter comprobauimus. Nunc aũt, diuina inſpiratiõe, nõ nos pigebit, nec nobis impoſſibile erit, oſtendere uobis, ſi t̃n audire uelitis, non poſſe quenq̃ rite ab his, qui inferioris dignitatis uel ordinis ſunt, iudicialibus ſummitti definitionibus. Siquidem tempore Diocletiani & Maximiani Auguſtorum, Marcellinus epus urbis Romæ, qui poſtea inſignis martyr effectus eſt, adeo cõpulſus eſt à paganis, ut in templum eorum ingreſſus, grana thuris ſuper prunas poneret. Cuius rei gratia collecto numeroſorum cõcilio epiſcoporum, & inquiſitione facta, hoc ſe idem pontifex egiſſe confeſſus eſt. Nullus t̃n eorum proferre in eum ſentẽtiam auſus eſt, dum ei ſæpiſſime omnes perhiberent, tuo ore iudica cauſam tuam, non nr̃o iudicio. Et iterũ: Noli, aiunt, audiri in noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuã. Et rurſus: Qm̃ ex te, inquiunt, iuſtificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima ſedes non iudicabitur à quoquam. ¶Hinc etiam ſuperius memoratus cõfeſſor Chriſti Syluester, fecit gradus in gremio ſynodi, ut nõ presbyter aduerſus ep̃m, non diaconus aduerſus presbyterũ,

Reſcriptũ Pelagij papæ.

Reſcriptum Gregorij I.

Epiſtola Dionyſij Areopagitæ.

Diſt. 21. c. Nũc autem.

Marcellinus.

Sylueſter.

ἀκόλουθος non ſubdiaconus aduerſus diaconem, non acolytus aduerſus ſubdiaconem, non exor E
ἀκώλυτος ciſta aduerſus acolytum, non lector aduerſus exorciſtã, non oſtiarius aduerſus lecto-
rem, det accuſatiõem aliquam, neq; pſul ſummus à quoq; iudicabitur. Qm̃ ſcriptum
Matth. 10. Sixtus III. eſt, Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrũ. ¶ Sed & cum quidã tpe quodã contra Sixtũ
papam tentaſſent quædã non boni rumoris obijcere, & in concilio, cui & Valentinia-
nus Auguſtus intererat, dictum fuiſſet, Non licere aduerſus pontificem dare ſenten-
tiã, ſurrexit idẽ protinus imperator, & in arbitrio præfati põtificis tribuit iudicare iu-
dicium ſuum. ¶ Etenĩ nullus pontificum, minorũ uel inferiorum urbiũ ſubactus iu-
dicijs inuenitur. Vnde Ioannes Antiochenus, tertiæ uidelicet ſedis epũs, inter cætera
Synod' Epheſina. legitur in Epheſina ſynodo uſq; ad correctionem damnatus, qui Cyrillum Alexan-
drinum, ſecundæ ſcilicet ſedis epm, irregulariter dãnationi præſumpſit addicere, ea-
dem uenerabili ſynodo ad Cæleſtinum ſummæ ſedis præſulem, taliter in ſcriptis po-
ſtulante ac dicẽte: Indignetur ergo tua religioſitas cõpetenter pro his quæ facta ſunt.
Si enim data fuerit uolentibus licentia, & maiores iniurijs ſedes afficere, & cõtra eas,
in quibus non habent poteſtatem, contra leges, ſic & contra canones proferre ſenten-
Chalcedonenſis. tias, ibunt ad ultimam confuſionem eccleſiæ res. ¶ Deinde uero in ſancta Chalce-
donenſi ſynodo, cum à iudicibus Baſilio epõ Seleuciæ obijceretur, quare in damnati-
one Flauiaui ſubſcripſerit, & ipſe reſponderet, quoniam in iudicio C xx. aut xxx. epi- B
ſcoporum traditus, neceſſitatem habui parere his quæ ab illis ordinabantur: & Dio-
ſcorus ad hæc diceret ei, Erubeſcens homines præuaricatus es quod bonum eſt, & fi-
dem ſpreuiſti. Non audiſti quod ſcriptum eſt, Non erubeſcas in ruinam tuam, præ-
fatus Baſilius epiſcopus reſpondit: Si iudices habuiſſem, martyrium ſuſtinuiſſem.
al. oſtendi fidem meam Etenim Conſtantinopoli * offendi fiduciam meam, à patre autem qui iudicatur iu-
ſtis non utitur. filius enim patri etiam iuſta dicens, moriatur. ¶ Deniq; ſi in epiſto-
Diſtin. 21. Deniq; inferior ſuperiorem, nec benedicere, nec maledicere habet. la legimus ad Hebræos, q; minor à maiore benedicatur, reſtat profecto ut exigente
ratione, etiam maledicatur. Siquidem hæc utiq; prænoſcentes periculoſa tempora il-
li, qui ante nos fuerunt, prouidam in eccleſiis conſuetudinem tradiderunt, hodieq; in
eccleſia Romana (quæ magiſtra eſt omnium eccleſiarum) imprætermiſſe ſeruatur,
ita ut nullus ſacerdos, maiore ſuo non innuente conſacerdote, cuilibet rei benedicere
nitatur. Sed & anterior ſtans ad pronunciandam aliquã lectionem, bñdictionem qui-
dem poſtulat, ſed ei quiſlibet inferior non audet penitus benedicere. Cur hoc? nunqd
benedicere peccatum eſt? Abſit. De maledicis enim, non de benedicis dicit Apoſto-
1. Cor. 6. lus, quia regnum dei non poſſidebunt. Sed per hoc innuitur, quantæ cenſuræ freno
inferiores quiq; ad ſuos iudicandos præpoſitos coercendi ſunt, ſi his nec etiam bene-
dicendi ius ullum penitus obtineant. Et reuera, ut ſuperius ex euangelio, beato Syl- F
Matth. 10. ueſtro cõmemorante, iam diximus, Nõ eſt diſcipulus ſuper magiſtrum: Si ad bene-
dicendum non, quanto minus ad maledicendum? ¶ In tantum autem hanc præſum
ptionem ſancti patres apud Chalcedonem deteſtati ſunt, ut Dioſcorum Alexandri-
num antiſtitem, inter cætera idcirco potiſſimum ſine ulla reſtitutione damnauerunt,
quia in contumacia permanens erga primæ ſedis Romanæ priuilegium, reſipiſcere
Pſalm. 72. à ſuis ſuperſtitionibus, ut ſeruaretur à prima ſede apoſtolica, noluit: & ponens in cæ-
lum os ſuum, & lingua eius tranſeunte ſuper terram, excommunicationem in ſanctũ
Leonem papam dictauit, ita, ut in ſententia contra ipſum prolata, hoc uideantur me-
morare præcipue, dicentes: Quoniam ſecundis exceſſibus priorem iniquitatem ual-
de tranſcendit. Præſumpſit enim & excommunicationem dictare aduerſus ſanctiſſi-
mum & beatiſſimum archiepm magnæ Romæ Leonem. Nunquid ibi legitur, inqſi-
tionem fuiſſe factam, utrum iuſte an iniuſte ipſum iam fatum Dioſcorum excommuni-
cationem dictaſſe? Non plane, ſed abſq; omni controuerſia hoc in eo ulti ſunt: quia cũ
eſſet inferior, potiorem quibuſlibet conatus eſt laceſſere contumelijs, teſte Anatolio
Conſtantinopolitano præſule, qui dicit: Propter fidem non eſt damnatus Dioſcorus,
ſed quia excõmunicationem fecit domino archiepõ Leoni. ¶ Voluerunt eñ in do-
1. Cor. 14. mo dei nihil fieri præproperè, nihil confuſum, nihil inordinatum. Vnde apte quoq;
in

A in Aphricano concilio diffinitum eſt, Capi. liij. Ita unuſquiſque noſtrum ordinem ſibi decretum à deo cognoſcat, & poſteriores anterioribus deferant, nec eis inconſultis aliqd agere præſumāt. Et ſupra memoratus Gelaſius papa, multarum deſtructor hæreſeon, in decretali epiſtola ad uniuerſos dicit epiſcopos per Dardaniam conſtitutos: Si certe de dignitate agitur ciuitatum, ſecūdæ ſedis & tertiæ maior eſt dignitas ſacerdotum, quàm eius ciuitatis, quæ nō ſolum int ſedes minime numeratur, ſed nec inter metropolitanorum iura cenſetur. Et item idem in tertio ad Orientales epiſcopos: Præcipue, inquiens, cum de ſecundæ ſedis ageretur antiſtite. Nec ab inferiore qualibet, ſed à prima ſede iure poſſet abſolui. Inferior quippe potiorem abſoluere non poteſt. Sola ergo potior inferiorem conuenienter abſoluit. Hinc liquido peruidetur, quia quem non poteſt abſoluere, non poteſt iudicio inferior potiorem ligare. Gelaſius.

¶ Porro cum Theodoricus hæreſeos Arrianæ fæce pollutus, papam Symmachū uſq; ad damnationem, multis hunc accuſantibus, impetere uoluiſſet, & quotquot potuit ex Liguria, Aemilia, * Valeria, & ex diuerſis regiōibus, atq; de Sicilia inſula, huius rei gratia epōs Romam colligi præcepiſſet, & his ad ſe uenientibus dixiſſet, Plura ad ſe de papæ Symmachi actibus horrenda fuiſſe perlata, & in ſynodi oportere, ſi uera eſſet inimicorum eius obiectio, indicatione cōſtare: memorati pontifices, quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt, ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe ſynodum conuocare, ſciētes, quia eius ſedi primum Petri apoſtoli meritum uel B principatus, deinde ſequuta iuſſionem domini conciliorum uenerādorum autoritas, ei ſingularem in eccleſiis tradidit poteſtatem. Nec antedictæ ſedis antiſtitem minorum ſubiacuiſſe iudicio. Et rurſus: Cauſas, inquiunt, dei, ipſius eſſe iudicio committēdas, qui ualet corpus occidere, & animam mittere in gehennam: qui dicit, Mihi uindictam, & ego retribuam: apud quem conſcientia nuda eſt, cui non abſcondūtur occulta. Et iterum ijdem ipſi dicunt: Quod dicebatur, maiori iudici ſeruabamus, inſtruentes eos, quia per uos illis Chriſtus innotuit, Non eſſe ouium, lupi inſidias præuidere, ſed paſtoris. ¶ Ad poſtremum uero iſti ipſi uenerabiles præſules, cū uidiſſent contra caput * manus ſuas erigere, quicquid de ſæpe fati Symmachi ſanctiſſimi papæ actibus delatum fuerat, totum dei iudicio reſeruarunt, ita ut ſinguli quique in ſubſcriptione ſua hoc patenter indicent, cum dicunt: Laurentius epiſcopus eccleſiæ Mediolanēſis, huic ſtatuto noſtro, in quo totam cauſam dei iudicio commiſimus, ſubſcripſi. Similiter Petro epiſcopo eccleſiæ Rauēnatis & cæteris epiſcopis ſubſcribentibus. Nimirum, quoniā ſicut magnus Chriſti confeſſor Ennodius Ticinenſis epiſcopus, qui ab Hormiſda apoſtolicæ memoriæ, Conſtantinopolim miſſus, innumeC ras miſerias à Græcorum ueſania, pro Chriſti fide & ſtatu eccleſiæ, non ſemel pertulit, ex propheta de his meminit: Nunquid gloriabitur ſecuris contra eum qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eum qui trahit eā? His ita ex diuina ſcriptura & probabilium patrum doctrina commemoratis, ſole clarius exhibuimus, non poſſe quenquam, qui minoris autoritatis eſt, eum, qui maioris poteſtatis eſt, iudicijs ſuis addicere, aut proprijs diffinitionibus ſubiugare. ¶ Verum de hoc generaliter nos huc uſq; dixiſſe ſufficiat. Cæterum, ut calamum ad Conſtantinopolitanos præſules ſpecialiter extendamus, aut nunquam omnino, aut certe uix eorum aliquis, ſine conſenſu Ro. pontificis reperitur eiectus, qui tamē hactenus inter depoſitos annumeretur, & non ab hæreticis uel tyrannis pulſus aut interemptus commemoretur. Denique ut ex his paucos commemoremus, nonne Maximus, poſtquam multum à Damaſo papa (ſicut eius ad diuerſos epiſtolæ miſſæ indicant) laboratum eſt, Conſtantinopoli pulſus eſt? nonne Neſtorius? nonne Acatius? nōne Antemius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, ſedis apoſtolicæ diſcurrentibus conſultationibus ac decretis, eiecti ſunt? Cur ergo, cum ita ſit, in ſolo Ignatio Petri memoriam deſpicere ac obliuioni tradere ſtuduiſtis? niſi quia pro uoto cuncta facere uoluiſtis, conſtituentes ſynodum Epheſinæ ſecundæ crudelitate conſimilem, quamuis ibi Alexandrinus erat, qui cum cæteris ſibi ſociatis cōpatriarchis, aduerſus ſanctum Flauianum agebat. Hic autem, ut de

Conciliū contra Symmachum papam per Theodoricum regem Gotthorum.

al. Venetia

Lucæ. 12. Deut. 32.

forte, * oues aut omnes

Ennodius.

Eſaiæ. 10.

Hic medium eſt epiſtolæ.

Multi ex epiſcopis Conſtantino. hæretici.

Iniquitas Impera. contra Ignatium.

patriarchis omittamus, nec unius epus ciuitatulæ, aut quilibet ignotæ perſonæ, ad uerſus tm̃ pontificem extitit ſententiæ promulgator, q non de ſuffraganeis & ſubiectis eius fuit. ¶ Sed dicitis fortaſſe, nõ fuiſſe in cauſa Ignatiȷ̃ ſedẽ apoſtolicam cõuocare neceſſe, qa non hũc ullus hæreſeos error inuoluerat, ob pietatis intuitũ, ita recte deum colentis, & magis ſuã iniuriã q̃ ſui dei & dñi uindicantis: nonne magis oportuit circa eũ magnanimitatẽ oſtendere, & regularẽ uos obſeruare cenſurã, qm̃ à deo nec ꝑ hæreſim, nec ꝑ ullũ oĩno ſchiſma diſceſſit, q̃ ſi cũctis pollẽs uirtutibꝰ, oĩpotenti minime dño per orthodoxã fidẽ penitus adhæſiſſet? Cõgregatis conciliũ aduerſus eũ, & ad imperiȷ̃ uñi nutũ cuncti ſunt famulati minores, & ad uotũ ſecularium (ut cũ pace uñ̃a dicamus) de ſolio imperiali deſcendẽtes, cathedram p̃ſularẽ (ut ita fateamur)

Regem Iſrael, Oſiã dicit. 2. Para. 26.

aſcendiſtis, & pro deſiderio hoſtium eius, Auguſtalium obliti ſceptrorum, quendam regem Iſrael imitãtes, aduerſus illũ ſacerdotalis miniſteriȷ̃ arripuiſtis officiũ, præſertim cum imperiũ ueſtrum ſuis publicæ rei quotidianis adminiſtrationibꝰ debeat eſſe contentũ, nec uſurpare quæ ſacerdotibus dñi ſolũ conueniũt. ¶ Dicite quęſumus, ubi nã legitis imperatores anteceſſores ueſtros, in ſynodalibus conuentibus interfuiſſe, niſi forſitã in q̃bus de fide tractatum eſt, quæ uniuerſalis eſt, quæ oĩm cõmunis eſt, quæ nõ ſolũ in clericos, uerumetiã ad laicos & ad oẽs oĩno pertinet Chriſtianos. Vos aũt non ſolũ ſynodo in cauſa ſacerdotis collectæ interfuiſtis, uerumetiã numeroſa ſecularium millia forte ad uidẽdum eius opprobriũ aggregaſtis, cum magis debueratis in hoc imitari Cõſtantinũ piũ Auguſtũ, de quo ſcriptũ eſt, ꝙ dixerit, quia ſi uidiſſem aliquẽ eorum, qui religioſo circumamicti ſunt habitu, turpitudinẽ aliquẽ operantẽ, chlamydẽ meam explicaſſem, & cooperuiſſem eũ, ne uideret à quoq̃. Sed hoc in uiro om̃ia hæc obliuioni traduntur. fit plauſus de dñi ſacerdote ſcurris & hiſtrionibus.

Dist 10. c. Imperium. Dist. 96. c. Vbi nam.

Thre. 4.

Heu, quõ obſcuratum eſt aurum (libet cũ Hieremia clamare) mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuariȷ̃ in capite omnium platearum. ¶ Deinde uero contra ritum eccleſiaſticum, contraq; uenerãdas leges, producitur accuſator de imperialibus ædibus: & cui imperari poteſt, ad falſum dicendũ teſtimoniũ adhibetur. Fiunt ſuſpecti, iudices: & lupi, cuſtodes: & mercenariȷ̃, q uidebantur eſſe paſtores, non aſcendẽtes ex aduerſo poteſtatibus mundi, iuxta Ezechielem, nec opponentes murũ pro domo dñi, ſed deſcendẽtes in infernum uiuẽtes, hoc eſt, ſcientes. ¶ Submittitur minorũ, inferiorum, & ſubiectorum deliberationibus, cum ſacris canonibus p̃cipientibus, & exemplis ſanctorum pr̃m, ſemper, ubi eſt maior autoritas, ſit eundum, & in omnibus controuerſiȷ̃s ad potioris ſedis iudicia dirigatur. Quod non ſolum à catholicis, uerumetiam ab ipſis conſtat obſeruatum hæreticis. Alioquin acephalum liquet eſſe conciliũ, ubi de tanta perſona agitur, & maiorum non expectatur ſententia, F cum nec in cauſa clericorum inferioris gradus, ſolius epi ſui iudicium, tantummodo aliàs poſtulãdum, p̃ſtolandum ſit. ¶ Sed ne ſine autoritate canonica quicq̃ proſequi uideamur, ſancti Chalcedonenſis conciliȷ̃ ſanctiones ad memoriam reducamus, quæ ita decernunt: Si clericus habet cauſam aduerſus ep̃m ꝓprium, uel aduerſus alterũ, apud ſynodũ prouinciæ iudicetur. Quod ſi aduerſus eiuſdẽ ꝓuinciæ metropolitanũ ep̃us uel clericus habet querelã, petat primatem diœceſeos, aut ſedẽ regiæ urbis Cõſtantinopolitanæ. In quo hic tenor obſeruãdus eſt, ut ſi uidelicet clericus aut ep̃us aduerſus metropolitanũ habet querelã, & tanta urgetur neceſſitate, uel ſi hoc graue nõ ferat, ubicũq; ſit poſitus, primatẽ diœceſeos petat. Quod ſi iuxta Cõſtantinopolitanã urbẽ quiſq̃ eoꝝ cõſtitutus, & ſolius p̃ſulis eius iudicio uelit eſſe contẽtus, petat eãdẽ regiã urbẽ. Cũ em̃ dixiſſet, petat primatẽ diœceſeos, p̃ceptũ poſuit eadẽ ſancta ſynodus, regulãq; conſtituit. Cũ uero diſiũctiua cõiunctiõe addidiſſet, aut ſedẽ regiæ urbis Cõſtantinopolitanæ, liquet profecto, qa hoc ſecundũ permiſſiõem indulſit. Ergo ſaltem nunc non uidetis, ad maiora ſemper eſſe properandũ? Et quanto magis ad potioris autoritatis iudicium tenditur querimonia, tanto adhuc amplius maius culmen petendũ eſt, ũſq; gradatim ꝑueniatur ad eam ſedẽ, cuius cauſa aut à ſe negocioꝝ meritis exigentibus in melius cõmutatur, aut ſolius dei ſine quæſtiõe reſeruat arbitrio.

Iniquum iudicium contra Ignatium ab Impe. 6. q. 4. c. Si. Ezech. 13. Pſalm. 54. Dist. 21. c. Submittitur. Canon concilȷ̃ Chalcedonenſis.

¶ Quem

A ¶Quem autem primatem diœceſeos ſancta ſynodus dixerit, præter apoſtoli primi uicariũ, nullus penitus intelligitur. Ipſe eſt enim primas, qui & primus habetur & ſummus. Quæ uiritim, ſi locus exegerit, in ſubditis demonſtrabimus. Ne uero moueat, quia ſingulari numero diœceſeos dictum eſt, ſciendum eſt, quia tantundem ualet dixiſſe primatem diœceſeos, quantum ſi perhibuiſſet, diœceſeon. Plenæ ſunt enĩ ſanctæ ſcripturæ tali forma locutionis. Deniq; ſcriptum eſt, fons aſcẽdebat ẽ terra, irrigans uniuerſam ſuperficiem terræ. Qui enim non ait, unus fons aſcendebat ẽ terra, ſed ait, fons autem aſcẽdebat ẽ terra, pro numero plurali poſuit ſingularem, ut ſic intelligamus, fontes multos per uniuerſam terram loca uel regiones proprias irrigantes, ſicut dicitur miles, & multi intelliguntur: ſicut dicta eſt locuſta & rana in plagis, quibus Aegyptij percuſſi ſunt, cum eſſet innumerabilis locuſtarum numerus & ranarum. Ita & hic diœceſim ſingulariter dixit, ſed hãc propter unitatẽ pacis & fidei pluraliter intelligi uoluit. Illud autem ridere libuit, ꝙ quaſi ad maiorem firmitatẽ concilium aduerſus Ignatium fratrem & comminiſtrum congregatum, æqualis numeri cum ſancta olim ſynodo in Nicea à ſanctis patribus celebrata, fuiſſe perhibetis. Quod ſi ideo eſt admittendum, quia æqualis numeri cum ſancta Nicena ſynodo antiſtites habet, neceſſe eſt, ut aut ſeptimam, aut octauam hoc ſynodum uocitetis. Neceſſe eſt etiam, ut tot in ſimilitudine illius ſynodos colligatis, quot pro Nicenæ ſynodi ſequendis decretis conſtat fuiſſe cõcilia congregata.

B Quid autem proficit, ſolo numero conuenientium perſonarum ſanctam ſynodum uos fuiſſe ſequutos, & moribus hanc eſſe crudeliter perſequutos? Vtinam non eſſent tot numero, ſed tamen exiſterent tales meritis, quales erant quibus Chriſtus aiebat: Nolite timere puſillus grex, quia complacuit patri meo dare uobis regnum. Non ergo totidem præſules, ſed merita non minora, ſynodum ſynodo poſſunt facere parilem: magisq; illud aduertendum eſt, q̃ ibi contra unius nuncupati presbyteri ueſaniam, non ſolum multarum regionũ pontifices, uerumetiam & patriarchæ Hic uero non ſolum in alicuius presbyteri, uerumetiam patriarchæ negocio, non ſolum nullus patriarcharum, ſed nec ullus alterius diœceſeos inuentus eſt quiſquam epiſcopus, ſicut iam ſignificauimus. Numerus igitur puſillus nec obeſt, ubi abundat pietas: nec multiplex prodeſt, ubi regnat impietas. Quinimmo, quanto numeroſior eſt congregatio malignorum, tanto ualidior eſt ad ſectandum ſuorum praua uotorum. ¶Nec gloriandum eſt in multitudine, ubi non contra mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritalia nequitiæ, certamen aſſumitur, ſed aduerſus carnem & ſanguinem, id eſt, aduerſus homines, totius belli pondus inducitur. Niſi Pſalmiſta noſſet quandã

C non bonorum multitudinem, nequaquam deo ſupplicando diceret: Diſperge illos in uirtute tua. Diſperſio enim minorationem facit, minoratio uero abolitionem generat. Nolite ergo gloriari in multitudine, quia non multitudo, ſed cauſa damnationem uel iuſtificationem adducit. Neque enim Ignatium iuſtiorem dixerimus iam memorato Dauid rege & propheta domini, qui dicebat: Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Sed quid de homine dicimus, cum de deo, nimirum ex cuius perſona hæc Pſalmiſta dicebat, in paſſione ipſius, ſicut euangelium atteſtatur, tale quid nihilominus agnoſcamus? ¶Quod aũt ſcripſiſtis, uos idcirco quoſdam noſtrorum adeſſe uoluiſſe, quoniam dicebamur cum expugnatoribus ſacrarum imaginum concertare, noua profecto adinuentio eſt. Nam apud uos præſentia miſſorum noſtrorum pro imaginibus ſacris nec digne decertatum eſt, nec impugnatores earum hactenus errare deſierũt: ſed ſicuti uſq; ad illud tempus apud uos ſuper hac cauſa ſtrepitus & blaſphemiæ non ceſſarunt, ita & nunc ibidem prophana prædicantur, & hucuſq; ſacrilega pronunciantur. Vnde apparet legatos noſtros non cauſa pietatis à uobis, ſed crudelitatis argumẽto fuiſſe quæſitos. Verum ad quid fuerint petiti, res ipſa declarat: uidelicet, ſicut iam dictum eſt, ut quod de Ignatio iudicandum erat, & acceptum apud omnes & fixum ſemper maneret, utpote quod tantæ autoritatis uicarij iudicaſſent. *Hos enim nec ſaltem tenuis rumor aſperſit aliquando, cum

Primas diœceſeos quis.

Gene. 2.

Exod. 10.

Conciliũ contra Ignatium

Lucæ. 12.

Defectus hic eſt. Deſunt forte huiuſmodi uerba, cõgregati fuerunt.

Non eſt gloriandũ in multitudine.

Pſalm. 58.

Pſalm. 39.

Contentio de imaginibus.

al. Nos

praua ſapientibus ſapere, quanto minus concertare? Siquidem nuſquã frigidus, nuſ- I
quam tepidus labor ſanctorum apoſtolicæ ſedis præſulum, circa ſacrarum imaginũ
debitam reuerentiam & competentem uenerationem apparuit. Nec defuerunt harũ
impugnatoribus deceſſorum noſtrorum certamina. Qui hoc egerunt ſcriptis, hoc di
uerſis laboribus, hoc etiam ſuis increpationibꝰ apud mundi huius principes, ut talis
error eminus pelleretur. Quatenus dixeritis, non noſtri eguiſſe uos ad expugnandos

Nicea ſynodus ſecunda memoratur. Methodius.

hæreticos, pro eo, quod iam fuerit huius mundi hæreſis in Nicea ſecundo conuocata
ſynodo, & à magno Methodio deinde ſubuerſa. Quaſi non & ipſi ſecũdo in Nicea col
lectæ ſynodo apoſtolica noſtra ſedes præſederit, & prima contra male ſentientes ſpi-
ritalem ſagittam emiſerit. Et rurſum: Quaſi non & uenerãdæ memoriæ Methodius
in Græcia perſequutione feruente, hic apud beatum Petrum & apud nos, ubi olim
Athanaſius, ubi Paulus, ubi plurimi cum illis & præter illos, ubi deniq; ſemper ca-
tholicis ſubuenitur, conſequuti ſunt requiem, donec apprehenderet campum certa-
minis iam ſatiatus lacte huius matris omnium, ſanctæ uidelicet Rom. eccleſię, catho
licum dogma defendere fuerit eruditus. Et quaſi non hinc autoritatem prædicandi
ſumpſerit, nec hic infulis ſacerdotalibus ditatus extiterit. Ad extremũ, quaſi non hinc

Ephe. 6.

conſtantiam Petri & *forte animum* omnia Pauli ad debellandos iconomachos arma
portauerit, id eſt, loricam iuſtitiæ, calceatos pedes in præparatiõe euãgelij pacis, ſcu- E
tum fidei, galeam ſalutis, & gladium ſpiritus quod eſt uerbum dei. Non ergo dica-
tis, non eguiſſe uos in cauſa pietatis Rom. eccleſiæ, quæ collecta concilia ſua autori-
tate firmat, ſua moderatione cuſtodit. Vnde quædam eorum, quia conſenſum Rom.

Synodus abſq; Ro. Ponti. autoritate nõ ualet.

pontificis non habuerunt, ualitudinem perdiderunt. ¶ Quòd non egeat quælibet
ſynodus Rom. ſedis, quando in Epheſino latrocinio cũctis præſulibus & ipſis quoq;
patriarchis prolabẽtibus, niſi magnus Leo, imitator ſcilicet illius Leonis, de quo ſcri

Apocal. 5.

ptum eſt: Vicit leo de tribu Iuda, diuinitus excitatus, os aperiẽs, totũ orbem & ipſos
quoq; Auguſtos concuteret, & ad pietatem commoneret, religio catholica penitus
corruiſſet. Nam & in cauſa ſacrarũ imaginum, ante ſanctiſſimum Methodium, quin-
immo & ante ſynodum in Nicea ſub Hirene congregatam, cum adhuc hoc ſchiſma
nouiter eſſet exortum, & Conſtantinopolitanos penè cunctos more peſtilẽtiæ inua-
ſiſſet, Roma. præſules Gregorius inter cæteros & Stephanus, conuocatis epiſcopis
occidentalium regionum, inueniuntur fortiter dimicaſſe, & hoc funditus cõdemnaſ-

Excuſatio cur nõ ad oĩa reſpõſum ſit.

ſe. ¶ Hæc quidem primordijs epiſtolæ imperij ueſtri reſpondimus, non quan-
tum poteramus adhuc, ſed quantum ſufficere credidimus, ad conuincendam ſcilicet
ſtoliditatem eorum qui talia ſapiunt, qualia in epiſtola ueſtro ſigno ſignata & nobis
miſſa, reſonare uidebantur. Nõ enim nos ex pio corde uel ore ueſtro, tam prophana F
tamq; peruerſa proceſſiſſe putauimus. Ad reliqua uero, quæ ex eadem epiſtola uſa,
plurima ex parte remanebant, reſcribere his pro cauſis omiſimus, uidelicet, quoniam
tanta nos pater cæleſtis ſecundum beneplacitum ſuum ægrotatione, quaſi filios ſuos
corripuit, ut non ſolum quæ ad reſpondendum propoſitionibus uſis idonea eſſe per
ſpeximus, non ualeremus exponere, uerumetiam eadem ipſa qualiter dictarẽtur, nul
li, ægritudine nimia preſſi, quiuerimus edicere. Et quia legatus ueſter tanta eſt impa-
tientia uſus, ut antequam nos ex ualidiſſima infirmitate reſpirare aliquantulũ cogno
uiſſet, nullam moram paſſus, mox etiam nobis inconſultis, urbe (quam uos quidem
inueteratam, ſed Honorius pius imperator æternam uocat) diſceſſerit: ob nihil ali-
ud, niſi quia iam tempus hyemis imminebat, & periculum ſui uel militum ſuorum,
qui ſecum erant, uehementiſſime formidabat. Apud quem uix obtinere potuimꝰ, ut
ſaltem dum hæc ſcriberentur, qm̃ ad Vrbem reuerti nullo modo uoluit, in Oſtia po

Ro. eccleſiæ priuilegia.

ſitus expectaret. ¶ Tertio, quia cum eadem quæ ſuperfuerunt in ipſa epiſtola,
ad quæ nihil reſpondimus, ſed potius philoſophando contẽpſimus, plena eſſent omĩ
prauitate atq; blaſphemia, & contra ipſam diſpoſitionem dei (in qua eccleſiæ ſedisq;
Romanæ priuilegia, cunctarum eccleſiarum priuilegijs ſua ineffabili ꝓuidentia p̃tu
lit) uenena diffunderent, non ueſtra eſſe uerba, ſicut prædiximus, quæ tam perperam
ſona-

A ſonabant, rdceidimus. Ac per hoc his, quæ in ambiguum uenerant, nõ potuimus, tanquam indubitatis reſpõſa uel apologetica ſcripta remittere. Veruntamen, ſi ueſtra fuerunt uerba, quæ in deſpectum beati Petri apoſtolorum principis, immo dei, cuius ordinationi reſiſtitis, ſcripta, & quaſi detrahentia priuilegijs huius ſacratiſſimæ eccleſiæ miſſa ſunt: fateor, non uos ſtudioſe ſacras regulas, non uenerãdarum ſynodorum actiones, non piorum imperatorum leges, uon ueraces probabilium uirorum hiſtorias lectitaſſe. Quas forte tamen tam conati eſtis in derogationẽ eccleſiæ tantæ, inutiliter ac incompetenter atq; incongrue memorare. Sed rogamus omnipotentem deum, ut qui ſuæ cognitionis uobis reſeruauit myſterium, tribuat quoq; noſſe ad plenum ſuæ diſpoſitionis, qua ſancta eccleſia moderatur arcanum, & quæ ſint uel quanta & qualia priuilegia eccleſiæ Romanæ, & ex quo ceperint exordium, & quis eius ſummæ autoritatis autor exiſtat, uobis clementer aperiat. ¶ Quod ſi à nobis quæritis ſcire, utpote à miniſtris Chriſti, & diſpenſatoribus myſteriorum eius, uobis euidentius oſtendemus. Si uero noſſe paruipenditis, & ſolum contra priuilegia eccleſiæ Romanæ niſus ueſtros erigitis, cauete ne ſuper uos conuertantur. Durum quippe eſt uobis, contra impetum fluminis reluctari, durumq; eſt, cõtra ſtimulũ calcitrare. Porro ſi nos non audieritis, reſtat, ut ſitis apud nos neceſſario, quales domin⁹ noſter Ieſus Chriſtus hos haberi præcepit, qui eccleſiam dei audire cõtempſerint, præſertim cũ *Actu. 9.* *Matth. 18.*

B eccleſiæ Ro. priuilegia, Chriſti ore in beato Petro firmata, in eccleſia ipſa diſpoſita, antiquitus obſeruata, & à ſanctis uniuerſalib⁹ ſynodis celebrata, atq; à cuncta eccleſia iugiter uenerata, nullaten⁹ poſſint minui, nullatenus infringi, nullatenus cõmutari. Quoniam fundamẽtum, quod deus poſuit, humanus non ualet amouere conatus: & quod deus ſtatuit, firmum ualidumq; conſiſtit. Illeq; potiſſimum peccat, qui dei ordinationi reſiſtere tentat. ¶ Priuilegia inq̃ iſtius ſedis uel eccleſiæ perpetua ſunt, diuinitus radicata atq; plantata ſunt: impingi poſſunt, transferri nõ poſſunt: trahi poſſunt, euelli non poſſunt. Quæ ante imperium ueſtrum fuerunt, & permanẽt (deo gratias) hactenus illibata, manebuntq; poſt uos, & quouſq; Chriſtianum nomen prædicatũ fuerit, illa ſubſiſtere non ceſſabũt immutilata. Iſta igitur priuilegia, huic ſanctæ eccleſiæ à Chriſto donata, à ſynodis non donata, ſed iam ſolummodo celebrata & uenerata, per quæ non tam honor q̃ onus nobis incumbit, licet ipſum honorem non meritis noſtris, ſed ordinatione gratiæ dei, per beatum Petrum, & in beato Petro ſimul adepti, nos cogunt, noſq; compellunt om̃ium habere ſolicitudinem eccleſiarum dei: cui, ſancto ſcilicet Petro, addita eſt ſocietas beatiſſimi Pauli apoſtoli, uaſis electiõis, magiſtri ueritatis, cui iugiter imminebat om̃ium eccleſiarũ ſolicitudo. Hi ergo tanq̃ duo lumina- *Roma. 13.* *Roma. eccleſiæ priuilegia manebũt ſemper.* *2. Corint. 11.*

C ria magna cæli, in eccleſia Ro. diuinitus conſtituti, totum orbẽ ſplendore fulgoris ſui mirabiliter illuſtrarunt, & Occidens eorum præſentia, ueluti rutilante ſole, tam p ſe nitorem dante, q̃ per diſcipulos ſuos, quaſi quoſdã radios lucis micãte, factus eſt Oriens. Quiq; non poſtquam mortui ſunt, Romam à principibus ſunt delati, ut Romanæ eccleſiæ maiorem conferrent priuilegiorũ honorem: ſicuti apud uos, non rationabiliter, ſed potẽtialiter actum eſt, uidelicet ut eccleſiæ cæteræ patronis ſuis priuarentur, & ſola Conſtantinopolis ſpolijs & opibus, quas uiolenter abſtulit, ditaretur: ſed Romã in carne uenientes, uitæ uerbum euangelizantes, ab ea erroris caliginem amouentes, ueritatis lumine mentes hominum illuſtrantes, & in ea uno eodemq; die martyrium conſummantes, ſanctam Romanã eccleſiam roſeo cruore ſuo conſecrauerũt: & hanc nõ habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, exhibẽtes, deo domino dedicauerunt. ¶ Sicq; deinũ Alexandrinam eccleſiam ſuam fecerunt, p beatum ſcilicet Marcum, unius horum filium ac diſcipulum. Hæreditas q̃ppe filij, in poteſtate parentis exiſtit: & gloria diſcipuli, ad magiſtrum ſine cunctatione refertur. Fecerat aũt beatiſſimus Petrus p̃ſentia corporali & eccleſiã Antiochenam iam ſuã, quæ (ſicut beatus papa dicit Innocentius) urbis Romæ ſedi non cederet, niſi quod illa in trãſitu meruit, iſta ſuſceptum (quippe beatũ Petrũ) apud ſe cõſummatumq; gauderet. Per has igitur tres p̃cipuas eccleſias om̃ium eccleſiarũ ſolicitudo beatorũ apoſtolorũ *Tres ſedes patriarchales.* *Innocentius c. 45.*

principum Petri ac Pauli proculdubio moderamen expectat. Pro quibus patribus D
nos, diuinitus incremento gratiæ miniſtrato, nati ſumus filij, & conſtituti (licet indi-
gni, licet eis longe meritis impares) principes ſuper om̄em terram, id eſt, ſuper uni
Pſalm. 1. uerſam eccleſiam. Terra enim eccleſia dicitur, ſicut ſcriptum eſt: Non ſic impij, non
ſic, ſed tanquam puluis, quem proijcit uentus a facie terræ. Quæ (ſicut ſanctus Augu
Roma. ſedes in Petro ius omne accepit ſtinus exponit) eccleſia intelligitur. ¶ Hæredes quippe horum effecti, faculta-
tem poteſtatis, quam à domino perceperunt, & onus ſolicitudinis nihilominus capeſ
ſere nos oportet. Proinde animaduertendum eſt, q̄a non Nicena, nō deniq; ulla ſyn-
odus quicquam Romanæ contulit eccleſiæ priuilegium, quæ in Petro nouerat eam
totius iura poteſtatis pleniter meruiſſe, & cunctarum Chriſti ouium regimen acce-
Bonifacius I. piſſe, ſicut beatus præſul Bonifacius atteſtatur, uniuerſis epiſcopis per Theſſaliā con-
ſtitutis ſcribens: Inſtitutio uniuerſalis naſcentis eccleſiæ de beati Petri ſumpſit hono-
re principium, in quo regimen eius & ſumma conſiſtit. Ex eius enim eccleſiaſtica di-
ſciplina per omnes eccleſias, religionis iam creſcente cultura, fons emanauit. Nicenæ
ſynodi non aliud præcepta teſtantur, adeo, ut non aliquid ſuper eam auſa ſit conſtitue
re, cum uideret nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri. Omnia deniq; hic nouerat
domini ſermone conceſſa. Si omnia, ergo nihil defuit quod illi non ceſſerit. ¶ De-
niq; ſi inſtituta Nicenæ ſynodi diligenter inſpiciantur, inuenietur profecto, q̄a Ro. E
eccleſiæ nullum eadem ſynodus contulit incrementū, ſed potius ex eius forma quod
Alexandrinæ eccleſiæ tribueret particulariter, ſumpſit exemplum. ¶ Hæc igi-
Deiectiō Ignatij iniq̄. tur & his ſimilia, nos pro cunctis eccleſiis ſolicitos reddunt. Hæc etiam de Conſtanti-
nopolitana eccleſia impigram curam arripere uehementer hortantur. Hæc inquam
Ignatium patriarcham, nulla regula, nulloq; ordine eccleſiaſtico dictante, deiectum,
tanquam fratrem adiuuare compellunt. Nam & inter cætera is, per quem nobis p̄ci
Lucæ. 22. pue iſta ſunt priuilegia collata, Tu aliquando conuerſus, audiuit à dn̄o, confirma fra-
tres tuos. Siquidem & ideo in culpā cecidit, ut ſciret, qualiter eorum infirmitatis mi
ſereri debuiſſet. ¶ Hæc priuilegia Photium, uiuente Ignatio, in caulas dominicas
non per oſtium, ſed aliunde aſcendentem, & paſtorem impellentem, & oues diſp̄gen
tem, nobis & ab honore, quē irregulariter uſurpauit, & à communione Chriſtiano-
rum, amouere diuinitus inſpirata iuſſerūt. Quod autem perhibet excellentia ueſtra,
noluiſſe uos, ut à miſſis noſtris Ignatius iudicaretur, eo q̄ fuerit iam iudicatus & con
demnatus: fatemur ueraciter, quia nec illud ulla ex parte uidetur fuiſſe canonicū, nec
hoc ipſorum iudicium fieri præcepimus, nec factum admiſimus. ¶ Veruntamen
cui magis placuit, euidēter intelligitur, cum patratū uos ſcribēdo roboraſſetis, quod
nuſquam aliquando factum ab imperatore recolitur, & omnes in eo ſcribere impe- F
raſſetis. Nos aūt, nō ſolum factum minime recepimus, uerumetiā doluimus, & à no-
ſtro conſenſu procul amouimus. Quinimmo autoritate & exēplo anteceſſorū noſtro
rum in irritum duximus. Quod ſi tempus indulgeret, quod dicimus, facile probare
Pœna in legatos. ex monumentis poteramus eccleſiaſticis. Patratores autem præſumpti iudicij, iudi-
Lucæ, 6. cio, in quo iudicauerunt, iudicati ſunt ſecundum euangelium: & menſura, in q̄ menſi
fuerunt, dimenſum eſt eis. Nos quippe illos, non ut Ignatij ad patriarchalē ſedem p̄-
motionem uel ingreſſum inquirerent aut iudicarent, deſtinauimus: ſed ut circunſtan
tiam deiectionis eius ediſcerent, nobisq; ueritatē repertam repedantes intimarent, di
Ternæ epiſtolæ eiuſdem tenoris. reximus. ¶ Quod noſtræ (deo gratias) liquido teſtantur epiſtolæ, quas ternas
per Zachariam & Petrum atq; Leonem deo amabiles ſcriniarios ſanctæ Ro. eccleſiæ
uno textu ſcribi præcepimus, & coram ſancta eccleſia, quæ apud nos eſt, diſpertiti ſu
mus: & unam quidem apud nos retinuimus pro futura ſcilicet cautela, & propť quæ-
ſtionem quæ oriri poterat in poſterum, quod ecce in præſentiarū (proh dolor) cer-
nimus. Aliam uero dilectæ ſublimitati ueſtræ direximus. Porro tertiā eiſdem lega-
tis noſtris tribuimus, ut illam uelut ſpecular præ oculis habentes, in ea meditarent,
quid agere debuiſſent, atq; recordaretur quid ſibi à nobis conſtiterat eſſe præceptū.
Et ſi fortaſſe ueſtra magnitudo dedignaretur ſibi miſſam epiſtolam in epiſcoporum
oſten-

A oſtendere cœtu,iuſſimus eis,ut illam,quam ſibi ſpecialiter dederamus,quamq; uni-
us formæ cum reliquis duabus eſſe nouerant,in eo conuentu,in quo cauſam deiectio
nis Ignatij præceperamus inquirere,ac diligenter inueſtigare, imptermiſſe legerent,
& in auribus omnium recitarent,licet ipſi contrarij facti ſint eorum omnium,quæ ſi-
bi fuerant imperata. ¶ Quamobrem & nunc, quia quædam ſcripta dicuntur
apud uos eſſe,tanquam ex nomine noſtro miſſa,quæ nos omnino non miſimus:idcir
co & hanc,quam manſuetudini ueſtræ dirigimus,in altero tomo ſcribi præcepimus,
& hanc quidem Petrus, qui unius prædictarum trium ſcriptor extitit: quam uero
penes nos retinemus,præfatus Leo,deo amabiles ſcriniarij ſanctæ Romanæ eccleſiæ,
quorum fides nobis probata eſt,ſcripſiſſe noſcuntur. ¶ Porro ſcripſit nobis im-
perium ueſtrum,ut Theognoſtum,qui à fratre & coepiſcopo noſtro Ignatio, ſuper
quaſdam prouincias hexarchatus pōdus accepiſſe dinoſcitur: necnon & alios mona-
chos,ſibi tanquam ueſtræ Auguſtalis* cum tamen illi
iniuriatores ueſtri non fuerint.Quid aliud,niſi ut quanta pœna & in quibus tormen-
tis ſubijciantur hi,qui ex parte Ignatij ſunt, & apud uos in ditione ueſtra conſiſtunt,
liquidius agnoſcamus: quando hi non utiq; ad epulas,non ad inſulas alicuius honoris
percipiendas profecto quæruntur,ſed potius ad puniendum,quos forte non uidiſtis,
nec cui' moris ſint penitus agnouiſtis? Deniq; quidam eorum ab ineunte ætate Ro-
B mæ diuinis obſequijs famulati ſunt. Et non iuſtum credimus, huiuſmodi tormentis
fore ſubdendos.Theognoſtum autem non de uobis ſiniſtra,ſed potius grata prædi-
care teſtamur.Quamobrem ergo eum quæratis ignoramus, niſi forte quia illic fuga
tus,hic apud nos requiem (quemadmodum innumeri Chriſtiani) aliquantulam re-
perit. ¶ Siquidem tanta millia hominum protectioni ac interceſſioni beati apo-
ſtolorum principis Petri,ex omnibus finibus terræ properantium,ſeſe quotidie con
ferunt,& uſq; in finem uitæ ſuæ apud eius limina ſemet manſura proponunt,ut præ
ter illud,quo uas è cælo ſubmiſſum,in quo cunctorum oſtenſa ſunt eidem beato Pe-
tro horum omnium rectori, animantium genera,catholicam ſignat eccleſiam,etiam
ipſa ſola Romanorum urbs,apud quam eiuſdem apoſtoli corporalis præſentia ſedu
le ueneratur,ipſius uaſis cunctas dinoſcatur in ſe continere uniuerſorum animalium
(quæ homines intelligunt ſpiritaliter) nationes.Suſcipit ergo ac continet in ſe Ro
mana eccleſia,quod deus uniuerſalem eccleſiam ſuſcipere ac continere præcepit.De-
centiſſimum quippe eſt atq; conuenientiſſimum,ut apud ſe Petrus,quod ſibi ſpecia-
liter oſtenſum atq; præceptum eſt, exhibeat: ſicq; demum quod in generali eccleſia
facilius credendum ſit,innuat. Sane intuendum eſt,quia & hic uas, in quo omnia ge-
C nera erant animantium,Petro ſpecialiter oſtenſum eſt,& ut ea mactaret & manducā
ret,illi ſoli iuſſum eſt,& poſt reſurrectionem ut rete plenum diuerſis piſcibus ad lit-
tus traheret,à domino ipſi propriè ſoli præceptum eſt. Ipſum enim cuius nos (licet
immeriti) uicem ſuſcepimus,principaliter ac ſpecialiter uniuerſalis eccleſiæ curam
diuinitus accepiſſe,etiam nobis tacentibus,credimus,quod ueſtra ſapientia iam ani-
maduertat. ¶ Putas'ne ergo Imperator,iuſtum eſt,ut tradamus aliquem eorum
quos nunc commemorauimus,principibus,quorum aulas,dignitates,honores & be
neficia contempſerunt,uel quorum forte indignationes aut perſequutiones ſuſtinue
rūt? Abſit.Nolumus eñ deo autore nec Iudæ ꝓditori ſimiles inueniri, nec paganorū
excedere ꝓfecto nequitiā.Ipſi eñ nihil tale agere penitus patiunt,quale nos perpetra
re cohortamini uos.Deniq; cū quidā anteceſſoꝝ ueſtroꝝ, quendā uenerabilē uiꝝ ab
Agarenoꝝ principe,multis oblatis muneribus,ſibi mitti popoſcerit,non ſolū mini-
me impetrauit,uerumetiam (ut fertur) ab eo,quē quærebat, pudorē conferētia ſcri
pta recepit. ¶ Quamuis (deo gratias) & p principalem beatoꝝ apoſtoloꝝ Petri
ac Pauli,de qua ſupra partim expoſuimus,poteſtatem,ius habeamus,non ſolum mo
nachos,uerumetiā quoſlibet clericos de quacunq; diœceſi,cum neceſſe fuerit,ad nos
cōuocare,atq; eccleſiaſticis exigētibus opportunitatibus inuitare. Hoc quidem nſm:
ueſtrum autē & piorum imperatorum non eſt ullum penitus quærendi monachos
mini-

Iniqua Imp. petitio.

Defectus hic eſt, forte ſic ſupplēdus, * Maieſtatis læſæ reos inquiramus & mittamus.

Omnium nationum peregrini Romæ ad limina apoſtolorum. Actu. 10.

Iohan. 21.

Papa imperatori neminē tradere debet.

1. q. 1. & 9. q. 3. c. per principalem.

miniſterium,niſi ad miſerendum & orationes eorum ſubmiſſe poſcendũ. ¶ Quod
ſi forſitan opinamini,Theognoſtum apud nos Photium detrahere, Ignatiumq́ iugi-
ter commendare,ſcitote ueraciter,quia nihil ipſe de utroq; loquitur,niſi quod in p-
patulo eſt,quod mundus dicit,quod omnis eccleſia clamat,quod ipſi per innumeros
homines Romam ab Alexandria,ab Hieroſolymis,à Conſtantinopoli & confinibus
eius,ab Olympo monte,atq; à cæteris mundi partibus aduentãtes agnouimus: ad ex
tremum quoq;,quod nos per miſſos ueſtros & diuerſa ſcripta patẽter intelleximus.
Benedictũ 3. loquitur. Quid ergo quis peccat, ſi ea dicit quæ uos dixiſſe conſtat? Ecce enĩ ſcripta ueſtra miſ-
ſa ad anteceſſorem noſtrum,quæ penes nos recondita ſeruantur,quoſdã partis Gre-
gorij Syracuſani congregatis epiſcopis,etiam abſente fratre noſtro Ignatio, uos ana-
thematizaſſe teſtantur. Quid ergo quiſpiam delinquit,uel nos in quo (rogamus) of-
fendimus, (licet uos uerſa uice,quos tunc laudaſtis,nũc uituperetis: & quos tunc re-
os & damnatos pronunciaſtis,nunc miris præconijs efferatis) ſi quod ſcripſiſtis,cre-
Minæ Impe. didimus: & quod dixiſtis,nos quoq; nunc dicimus? ¶ Poſtremo, niſi correxerimus
conſilium noſtrum,uidelicet ut illud iuxta conſilium ueſtrum dirigamus, uel ſi non ef
al. Iudæis fecti ſimiles uobis, ſicut ipſi caput,ita quoq; nos membra tradamus, interminationi
bus crebris deterrere nos & minitari uidemini,tanquam ſitis patriæ & Vrbi noſtræ
ultimum exterminium illaturi,quæ nos,Chriſto propicio atq; cuſtode (de quo ſcri-
Pſal. 126. ptum eſt, Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, in uanum uigilant qui cuſtodiũt eam)
ſicut eatenus non timuimus,nec modo timemus,credentes ſuper muros eius angelo
Eſaiæ. 26. rum cuſtodiam,immo uero ſcientes,quòd ſaluator poſitus ſit in ea murus & antemu
rale,id eſt,apoſtolorum munimentum interceſſionum. Neq; enim non legimus aut
Virilis minarum contemptus. obliti ſumus minarum Sennacherib regis Aſſyriorum & ſeruorum eius contra ur-
bem Hieruſalem & populum eius,quæ non minores nec pauciores minis ueſtris fue
4. Reg. 19. runt. Et rurſus miſerationum domini recordamur, & qualiter CLxxxv. millia homi
num de caſtris Aſſyriorum interierint, & urbs cũ habitatoribus ſuis euaſerit, in men
te reuoluimus, & gratias agimus, & ſpem ſumimus,ac fiducialiter de domo domini,
ſi uirtutem ipſe donauerit,multum Baal amouere curabimus. Quoniã ipſe eſt nunc,
qui tunc,ipſe & in ſecula. Nec minor miſericordia,nec infirmior omnipotentia. Er
Eccl. 10. go ne uelit minari puluis & uermis. ſcriptum eſt: Quid ſuperbit terra & cinis? Ne ue
Pſalm. 51. Lucæ. 12. lit ampulla in aquis inflari,quia poſt pauxillum & ecce non eſt. Quid gloriatur in ma
litia,qui potens eſt in iniquitate? Quid facturus eſt? Occiſurus eſt (ut uerbi gratia di-
camus) hominem? quoniam amplius non habet quod faciat,hoc & unus fungus ma
lus facit. O imperator,in hoccine redacta eſt malitia hominis in iniquitate potentis,
ut fungo malo compararetur? heu quàm inutilem potentem,heu ſuperuacue glorian-
tem. ¶ Porro ueſtra potens uirtus in domino potius glorietur, in bonitate laude-
tur,in iuſtitia exaltetur. Non minas nobis,non terrores uelit incutere. Neſcitis enim
Prouer. 27. ſecundum Salomonem,quid ſuperuẽtura pariat dies. Et iuxta Pſalmographum do-
Pſalm. 32. minus diſſipat cõſilia gentiũ,reprobat aũt cogitationes populorum, & reprobat cõ
ſilia principum,præſertim cũ inter nos & uos non modica ſit intercapedo,quæ quo-
tidie populos non pauxillas uobis iniurias,immo diſcrimina inferentes producit, &
de his uos conueniat potius quàm de nobis ulciſci. Nos enim apici gloriæ ueſtræ nõ
damna,non conuicia,non prorſus ullas (quod abſit) iniurias irrogauimus. Verunt
q̃ diu ſubſiſtemus,miniſterium noſtrum honorificabimus,diſpẽſationem nobis cre-
ditam exercebimus,anteceſſorum ueſtigia noſtrorum ſectabimur,eccleſiarum cun-
ctarum ſolicitudinem baiulabimus in eo,qui nos confortabit,domino nr̃o Ieſu Chri
Reprehenſio minarum. ſto. ¶ Quid ſæuiunt homines? quid mali fecimus nos? Certe non Cretam inuaſi-
mus,non Siciliã exterminauimus, non innumeras Græcis ſubiectas prouincias obti
nuimus. Poſtremo non eccleſias ſanctorum,interfectis numeroſis hominibus,ac ſub-
urbana Conſtantinopoleos,quæ & muris eius penè contigua ſunt, incendimus, & ue
re de iſtis nulla ſit ultio qui pagani ſunt,qui alterius fidei ſunt,qui inimici Chri ſunt,
qui ueritatis miniſtris iugiter aduerſantur: & nobis, qui per gratiam dei Chriſtiani
ſumus,

A ſumus,qui ex parentibus Chriſtianis exiſtimus atq; catholicis,q̄ unius eiuſdemq; fi-
dei dogmata credimus,q̄ ſerui Chriſti uocamur,q̄ ueritatis cultores,quātum poſſu-
mus eſſe deſideramus, minæ prætenduntur,terrores promittuntur etiā,& nonnullæ
moleſtiæ irrogantur.Non eſt iſte ordo laudabilis,nō eſt iſta cōmutatio imitabilis,ut
q̄ innumera mala ingerūt,impuniti euadant: & q̄ nihil mali geſſerunt, ꝓ his talia re
cipiant:& q̄ Chrm̄ blaſphemant,dimittantur:& q̄ Chrm̄ celebrant,huiuſmodi mi-
nis ſubijciātur. Sed habemus ad quē reſpiciamus nos, habemus in quo conſolemur.
Fecerunt em̄ hoc & Iudæi,latronē dimittentes,& ſaluatorē tenentes: occiſorē iuſtifi Matth. 27.
cantes,& uiuificatorē condemnantes;Barrabam liberantes,& Chrm̄ morti ſubden-
tes. ¶ Sed his tandē omiſſis,ad ea, quæ cum uniuerſa ſancta eccleſia, quæ apud nos
eſt,diſpēſatorie cōſiderauimus, ſtylum iā dirigemus,& cū beato Gelaſio nr̄æ ſedis an
tiſtite conſulte dicemus:Neceſſaria rerū diſpoſitione conſtringimur,& apoſtolicæ ſe 1. q. 7. c. Neceſſaria.
dis moderamine conuenimur,ſic canonū paternorū decreta librare,& retro præſulū
deceſſorumq; noſtrorū præcepta metiri, ut quæ præſentiū neceſſitas temporū reſtau
randis eccleſiis relaxāda depoſcit,adhibita conſideratione diligenti, q̄tum poteſt fie
ri tēperemus. Et qm̄ de perſona Ignatij atq; Photij nihil diſcretius atq; mitius,necnō Iudiciū ſedis
& ſalubrius arbitramur,q̄ ut uterq; Romā ad renouandū examē ueniat,hoc magno- Roma. omnibus maius.
pere uolumus,& ut uos annuatis,ſalubriter admonemus. Sed hoc ſecundū indulgen
B tiam concedimus,non licentiā id efficiendi pro libito cuiuſlibet tribuimus. Qm̄ cum
ſecundū canones ubi eſt maior autoritas,iudiciū inferiorū ſit deferendū, ad diſſoluē
dum ſcilicet uel ad roborandū:patet ꝑfecto,ſedis apoſtolicæ,cuius autoritate maior 9.q.3.Pater.
non eſt,iudiciū à nemine fore retractādum, neq; cuiq̄ de eius liceat iudicare iudicio.
Siquidē ad illā de qualibet mundi parte canones appellari uoluerunt. Ab illa aūt ne-
mo ſit appellare permiſſus.Iuxta quod & Bonifacius atq; Gelaſius ſanctiſſimi p̄ſules, Bonifac⁹ Pa.
non ſuis adinuentionibus,ſed eccleſiæ Romanæ conſuetudinē non ignorantes,dicūt:
Bonifacius quidē Rufo & cæteris ep̄is per Theſſaliam & alias prouincias conſtitutis,
ſcribens:Nemo,ait,unquam apoſtolico culmini,de cuius iudicio non licet retractare,
manus obuias audacter intulit. Nemo in hoc rebellis extitit,niſi qui de ſe uoluit iudi
cari. Gelaſius autem in commonitorio Fauſto magiſtro fungenti legatione Conſtan Gelaſi⁹ Papa
tinopolim dato:Nobis,inquit,opponunt canones,dum neſciunt quid loquanť. Con
tra quos hoc ipſo uenire ſe produnt,q; primæ ſedi ſana rectaq; ſuadenti parere fugi
unt. Ipſi ſunt canones, q̄ appellationes totius eccleſiæ ad huius ſedis examen uoluere
deferri. Ab ipſa uero nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt,ac per hoc illam
de tota eccleſia iudicare,ipſam ad nullius cōmeare iudicium. Nec de eius unq̄ præce
C perunt iudicio iudicare,ſententiamq; illius conſtituerunt nō oportere diſſolui,cuius
potius ſequenda decreta mandarūt. Ergo de iudicio Ro. præſulis non retractando, Diſpoſitio 35. q. 9. Sententiam.
quia nec mos exigit quod diximus, comprobato,nō negamus eiuſdem ſedis ſententi-
am poſſe in melius commutari,cum aut ſibi ſubreptum aliquid fuerit, aut ipſa ꝑ con
ſideratione ætatum uel temporum ſeu grauium neceſſitatum, diſpenſatorie quiddā
ordinare decreuerit:qm̄ & egregium apoſtolum Paulum quædā feciſſe diſpēſatorie
legim⁹,quæ poſtea reprobaſſe dinoſcitur. Qn̄ tn̄ illa Ro. uidelicet eccleſia alias diſcr
tiſſima,diſcretiſſima conſideratione fieri delegerit:non,qn̄ ipſa quæ bene ſunt diffini
ta,retractare uoluerit. Porro ne dicatis præter eccleſiæ legem, Ignatium uel Photiū
Romam uenire ſanxiſſe,ſcitote nos antiqui patris & prædeceſſoris noſtri Iulij in hoc Iulius Papa.
eſſe ſequutos exemplū. Qui iuxta quod in epiſtola ſua reperitur,his,qui conuenerāt
Antiochiæ,hoc p̄cepiſſe dinoſciť,& Theodoricus hiſtoriographus in his hoc ipſum
uerbis oſtendit: Verum,inquiens,Euſebius eiuſq; conſortes,calumnias in Athanaſiū
factas Iulio Ro. pontifici deſtinauerunt,qui eccleſiaſticam ſequēs legem,etiam ipſos
Romam uenire præcepit,& uenerabilem Athanaſium ad iudicium regulariter euo
cauit. Ille cōtinuo,euocatione ſuſcepta,uenit. ¶ Quod ſi ad hoc dicitis,ille quidem
uocauit,ſed ipſi uenire contempſerunt:audite ſequentia,& uidebitis,utrum in laudē
an in uituperium iſta ſit illis putata contemptio. Subiunxit enim idem hiſtoriogra-
phus,

phus,dicens:Calumniarum uero ſarcinatores Romam quidem ꝑfecti non ſunt, ſci- D
entes,facile ſuum poſſe capi mendacium. Ne ergo dicatis,nos ꝑter eccleſiæ legem ꝑ-
ſatos Romam uenire ſanxiſſe:qm̃,ſicut ex hiſtoriographo ecce audiſtis, beatus Iuli-
us & accuſatum & accuſatores Romam uenire præcepit, & uenerabilem Athanaſi-
um ad iudicium regulariter euocauit. Sed ille,qui bonam cõſcientiam gerebat,nihil
reluctans,uenit. Illi uero,qui malam,contempſerunt,ſcientes profecto (ſicut ibi legi
Regularis ad iudicium euocatio. tur) facile ſuum poſſe capi mendacium. ¶Quod nos quoqꝫ Ignatio ac Photio mo
do probabimus,quia conſcientia ſe remordente,qui pauet,nobis obedire cõtemnet.
Si tamen Ignatius qui omni eſt humano deſtitutus præſidio,ueſtrũ non impedimen-
tum paſſus,ſed potius fuerit miſericorditer ueſtro,qualiter uenire poſſit,adiutus au
xilio. Porro,ſi uenire illi per ſe nequeunt,primo quidẽ ipſi cuius rei cauſa uenire nõ
ualent,nobis per ſatisfactorias ſuas literas indicent. Deinde ueniant de his,qui cũ Sy
racuſano Gregorio ſunt,quotquot uoluerint,uices cæterorũ tenentes,qui ipſius ſunt
partis. Mittantur etiam de parte Ignatij archiepiſcopi quidem Antonius Cyzici, Ba
ſilius Theſſalonicæ, Conſtantinus Lariſſæ, Theodorus Syracoſſianorum, Metropha-
nes Smyrnæ, & Paulus epiſcopus Ponti Heracleæ, Egumeni autem Niceta, Chryſo
poleos Nicolaus, Studij Doſitheus, atqꝫ Lazarus presbyter, & monachus qui dicitur
Cazaris. Qui ni fuerint miſſi,ſuſpectos uos reddetis:quia hos in qbus certificari poſ E
ſimus,à noſtris obtutibus ſubtrahere ſtudioſe curatis. Et ideo neminem cæterarum
partiũ admittemus,niſi forte quos ex latere ueſtro deſtinatos eſſe ueraciter ualemus
agnoſcere. ¶Quibus ex utraqꝫ parte conuenientibus, & coram noſtra præſentia ac
fratrum & coepiſcoporum noſtrorum auditis,quid quæſtionis inter utranqꝫ partem
emerſerit,facilius agnoſcamus, & canonice finiamus. Mittat nihilominus & Photius
ex ſua parte quos decreuerit,qui modum promotionis ſuæ irreprehenſibiliter & ca
nonicum,ſi poſſunt,edoceant. Necnon & imperialis apex ueſter,ſi libet,ſuos è latere
mittat aulicos,qui in præſentia poſiti,quẽ iuſtitia & rectitudo utriſqꝫ partibus finem
dederit,patent agnoſcant,ueſtræqꝫ pietati renuncient. Hi uero,qui ex latere uſo mit-
tendi ſunt,tales ſint,q & deum timeant,& non ſint eccleſiaſticarum inexpertes tradi-
tionum,atqꝫ ueritati obedienter & facile acquieſcant. ¶Verum,quia ſunt quidam
ex his,quos Romam uenire præcipimus,qui nulla ſua habentes ſolatia, niſi alioꝝ fre
ti ſubſidijs,omnino tm̃ iter arripere nequeant,idcirco quaſi præſentialiter clementiã
ueſtram exoramus,ut quibus egent ad tam difficile atqꝫ prolixum iter,pro dilectione
dei miſericorditer præſtare dignemini. Credimus eñ acceptum eſſe uobis iſtud con-
ſilium,nec moleſte feret honor regius ueſter,q iuſtitiam diligit, pro his quæ taliter
efficienda decreuimus. Qm̃ iuſtitia ſæpius uentilata clarius ſplendeſcit in lucẽ. Pro- F
inde materiam,per quam ueritas poſſit fieri manifeſta,cõfidimus ꝙ pietas ueſtra be-
Requiſita ad iudicium. nigne cupiat adiuuare. ¶Cum aũt legati ueſtri uenerint, mittite quæſumus & epi
ſtolas authenticas,quas per Radualdum & Zachariam dudum epiſcopos miſimus,ue
ſtræ ſcilicet eminentiæ atqꝫ ſynodo,quæ tunc pro ſacris imaginibus eſſe colligẽda pu
tabatur:quatenus ſi tales permanent apud uos,quales à nobis conſtat fuiſſe tranſmiſ-
ſas,apud nos inueſtigentur:ſicqꝫ de cætero falſo dicentium,alia nos ſcripſiſſe præter
quæ miſimus,labia conticeſcant. Si uero quædã in eis habentur inſerta,quæ nos ſcri
bi non iuſſimus,nec mitti uoluimus,diligenter ſcrutemur,& cuius culpa ſit actũ,re-
periamus. Eſt enim apud nos ſocia illarum duaꝝ,quã apud nos (ſicut iã ſupra dixi-
mus) retinuimus, ꝓ futuro ſcilicet teſtimonio,uno tenore cũ ipſis duabus expoſita,
& eiſdem ſyllabis contexta per oĩa. Precamur etiã dilectionem ueſtrã, ut nobis actio
num authentica,in quibus cõtinetur,qualiter Ignatius primitus ſit exiſtimatus depo
ſitus,deſtinare dignemini,& monumẽta geſtorum,quæ ꝑ Leonem à ſecretis miſiſtis,
quæſumus ipſa nobis authentica tranſmittite, tam illa uidelicet, ubi de tyrannica ex-
poliatione Ignatij refertur,q̃ illa in quibus de imaginibus eſt agitatum, licet penè ni-
hil & à paucioribus ꝑſulibus,q̃ in Ignatij putata depoſitione fuiſſent inuẽti. In quo da
tur intelligi,ꝙ maius ſtudium fuerit arreptum in læſione hominis,q̃ in laude dei.

¶Clam

A ¶Iam uero, ſi monitis noſtris obœdieritis, & quæ intimauimus adimplere ſtudueritis, fauente domino, autoritateq́ſ ſanctorum principum apoſtolorum potiti, licentiam Chriſtianiſſimæ ac manſuetiſſimæ ſublimitati ueſtræ concedemus, cum ſancta catholica & apoſtolica eccleſia, ſpecialiter autem nobiſcum & cum conſacerdote noſtro Ignatio, & cum parte ipſius, communionis gratiæ participandi, excepta communione Gregorij Syracuſani & partis eius atq; conſentaneorum ipſius communione. Porro, ſi fortaſſis excellentiæ ueſtræ non placet, quod ſuperius ſcripſimus pro mittendis ex utriſq; partibus legatis, ſcitote nos nil cõuenientius aut commodius, quàm hoc, fieri poſſe penitus inueniſſe. Quamuis & ad hoc ipſum pro ueſtro impiali amore, ne uobis exiſtimemur in nullo ſatisfacere uelle, cõdeſcendamus; atq;, ne minus pacem eccleſiæ nos uelle ſectari, quã ſemper uoluimus, opinemini. ¶Siquidem (ut prætulimus) nulla regula, nullaq́; conſuetudo demonſtrat, ſedis apoſtolicæ ſemel ꝓlatam ſentẽtiam, ipſa non annuente, ultra poſſe mutari. Nihil præterea eſt, quod uos auertere debeat (ſi placet, credite) quo minus præfatos uiros in noſtram præſentiã dirigatis, ad inquirendam ſcilicet iuſtitiam & ueritatem. Teſtis enim eſt nobis omnipotens deus, quia non eſt in mente noſtra quælibet intentio uel deſiderium, niſi diligenter inueſtigandi & inueniendi, quid æquitas unicuique parti tribuat, & quid eccleſiæ

B præſenti ſtatui & futuro conueniat. Non ergo putetis, nos aut Ignatio uelle fauere contra iuſtitiam, aut Photium impugnare canonibus ſibi non reſiſtentibus. Certe ꝑfectorum Chriſtianorum eſt, non ſolum nulli uelle nocere, uerumetiam lædenti ſe, malum pro malo non reddere. In quo ergo coram deo loco, uel inter quos computaremur, ſi nil nobis contrarietatis irroganti inimicitias inferre appeteremus? Igitur dignetur credere pietas ueſtra, quoniam nec iſti uolumus in ſua iuſtitia contraire, nec Ignatio, non ſuffragantibus canonibus & eccleſiaſticis traditiõibus, auxiliari. ¶Credimus autem in domino, qui dixit de tenebris lucem ſplendeſcere, & qui dat homini ſcientiam, quoniam ſi partes quas diximus, ad illius limina peruenerint, qui mentientes Ananiam & Saphyram gladio ſanctiſpiritus interemit, ſiqua ſunt incerta & abdita, reuelabuntur, & manifeſta fient. Quia nos hoc ſemper in uoto habemus, & inhianter deſideramus, ut æqualitatem utriſq; partibus ſeruantes, nihil niſi quod ſacri canones, niſi quod æquitas dictauerit, adiuuante domino ſtatuamus, nullius detrimẽtum uolentes, quanto minus periculum anhelantes. ¶Quamobrem ergo iam, qa ſic ſe ueritas habet, contra partem Gregorij Syracuſani ſimus commoti & in flagello profecti: ſi uultis agnoſcere, dignanter audite. Videlicet quoniam non ſurdi fuimus auditores ſancti euãgeliſtæ, qui nobis refert, quòd redemptor noſter flagellum fecerit de reſticulis, & templum ingreſſus, omnes in eo diuerſo modo male operantes ex ipſo proiecerit. Quod cernentes apoſtoli, potuerunt utique minus adhuc perfecti mirari, ueluti forſitan nunc uos, quomodo tanta facilitate ſacerdotes & cunctos

C malos operarios foras è templo pepulerit. Sed poſtea recordati ſunt quia ſcriptum erat, Zelus domus tuæ comedit me. Non itaque inimicitiæ, non humanũ odium, non ullum (deo gratias) malignum deſiderium, nos contra præfatæ partis homines impulit, ſed zelus domus dei, zelus paternarum traditionum, ordo eccleſiaſticus, antiqua cõſuetudo atq; ſolicitudo, quã circũferimus cunctaꝝ eccleſiaꝝ dei; necnõ & priuilegia propriæ ſedis, quæ in beato Petro ſuſcepta diuinitus, & in eccleſiam Romanam deriuata, uniuerſalis celebrat & ueneratur eccleſia, ſicut prædiximus, nos accendunt, & ſilere ac deſides eſſe nequaquam permittunt. ¶Ergo cum ita ſit, quoniam ut ueritatem dicamus, per omnia ita eſt, & ſi tempus indulgeret, mille quæ dicimus, ualeremus teſtimonijs demonſtrare, & uobis ex probabilium ſcriptis uirorum iudicijs oſtendere multiplicibus; nolite indignari, nolite aduerſus nos fruſtra cauſari, nolite peruerſorum hominum uerba libenter audire, ſed potius nos audite. Nolite nobis minas prætendere, quoniam nec illas, domino protegente, metuimus, nec per has præcepta ueſtra, niſi diuinis fuerint iuſſis ornata, faciemus. Parati autem ſumus propter ueritatem ſanguinem noſtrum effundere; & qdem plebem diuinitus nobis cõ-

aa miſſam

Matt.5.
Roma.12.
Actu.5.
Zelũ Chriſti imitatur Ro. Pont.
Ioan.2.
Pſal.69.
Integritas & conſtantia Ro.Pon.

miſſam,nec uobis, nec ulli ueſtrum, propicio Chriſto,trademus. ¶Veſtrum autem eſt conſiderare,utrum quod meditamini,ualeatis nec'ne perficere. Cogitate itaque dies antiquos,& annos æternos in mente habetote,& quid imperatores,qui perſecuti ſunt eccleſiam dei,& maxime eccleſiam Romanam,id eſt,Nero,Diocletianus, Conſtantius,Anaſtaſius,& cæteri moris eorum,pertulerint,& ubi modo ſint,attēdite diligenter:& quantum ſit in eccleſia dei execrabilis fama eorum,& nomen deteſtabile,ſapienter aduertite. Quanta autem dei cultorum Auguſtorum,qui eccleſiam dei exaltauerunt,& præcipue Romanam,Conſtantini uidelicet & Conſtantis,Theodoſii quoque maioris & Valentiniani,& cæterorum laus in uniuerſali eccleſia polleat,& eorum præconia ubiq; perſonent, & nomen eorum inter ſacra myſteria impræter miſſe commemoretur,attentius & ſedule recordamini, ſicq; nos audire illos imitantes ſatagite. Patres etenim ueſtri per gratiam Chriſti ſumus, & uos tanquam chariſſimos diligimus filios. Nec poſſumus uobis niſi uiam ueritatis oſtendere,terrenam gloriam ueſtram augeri diuinitus exoptamus. Sed quid peccamus,ſi cæleſtē ac æternam uos capeſſere nihilominus exoramus? ¶Quapropter attendat clementia ueſtra quantus fuerat erga ſedis apoſtolicæ reuerentiam anteceſſorum ueſtrorū,piorum duntaxat imperatorū,& præcipue, quos longe ſuperius memorauimus,amor & ſtudium:qualiter eam diuerſis priuilegijs extulerint, donis ditauerint, beneficijs ampliauerint: qualiter illam literis ſuis honorauerint, eius uotis annuerint, inſtituta perficienda mandauerint,orationes petiuerint,fidem ſectandam decreuerint:qualiter etiam legibus ſuis pro adunandis ei eccleſiis promulgauerint,pro colligendis cōcilijs ac proferendis ſententijs non imperauerint, ſed precati & hortati ſolum extiterint:& quæ illi decreuerunt,ipſi conſenſerint: & quæ illi damnauerunt,ipſi reſpuerint. Sic ergo fili chariſſime,ſic & tua ſublimitas non ex parte ingratorum & inobedientium filiorū exiſtens,(quod abſit) ſed hos inter cæteros dei cultores Auguſtos imitata,quæ decreuimus de Conſtantinopolitana eccleſia,obedienter attendat. Iſta quæſumus ſuadentibus ſæpius nobis pietas ueſtra nos minime ſpernat, præ oculis habitis domini uerbis,dicentis:Qui audit uos,me audit:& qui uos ſpernit,me ſpernit:& qui me ſpernit etc. Denique & concordans Apoſtolus domino noſtro:Quapropter, inquit,qui hæc ſpernit,non hominem ſpernit,ſed deum,qui dedit ſpiritum ſuum ſanctum in nobis. Verum ſi nos uobis ſpernendos eſſe ducitis,nos tamen non poſſumus ea quæ dei ſunt ſpernere & negligere,quo minus & ſaluti ueſtræ conſulamus, & de acceptione talenti crediti noſtrum periculum declinemus, diſpenſatione nobis cæleſtis ſeminis iniuncta. Væ ſi nō ſparſerimus,uæ ſi tacuerimus. Quod cum electionis uas formidet & clamet,quanto magis cuilibet exiguo metuendum eſt? Proinde ſicut non leue diſcrimen incumbit pontificibus ſiluiſſe pro diuinitatis cultu & eccleſiæ correctione,quod congruit:ita his (quod abſit) nō mediocre periculū eſt,q cum debeāt parere,deſpiciunt. ¶Et ſi cunctis generaliter ſacerdotibus diuina tractantibus,fidelium conuenit corda ſubmitti,quanto potius ſedis illius pontifici conſenſus eſt adhibendus,quem cunctæ eccleſiæ generalis iugiter pietas celebrauit? Vbi clementia ueſtra euidenter aduertit,nunquā quouis penitus humano conſilio eleuare ſe quenquam poſſe contra illius priuilegium uel confeſſionem, quem Chriſti uox prætulit uniuerſis,quem eccleſia ueneranda confeſſa ſemper eſt & habet deuota primatem. Impelli non ualent humanis præſumptionibus,quæ diuino ſunt iudicio conſtituta. Deſinant ergo (rogamus) temporibus ueſtris quidam per occaſionem perturbationem eccleſiaſticam præcipitantes appetere,& quæ non liceat ambire. Alioqn & quod male appetiuerunt,non perfruentur:& ipſam quoq; Chriſtianitatem,niſi reſipuerint,prorſus amittent. ¶Vos autem,quæſumus, nolite præiudicium dei eccleſiæ irrogare. Illa quippe nullum imperio ueſtro præiudicium infert,cum magis pro ſtabilitate ipſius æternam diuinitatem exorat, & pro incolumitate ueſtra & perpetua ſalute iugi deuotiōe precetur. Nolite quæ ſua ſunt uſurpare,nolite quæ ipſi ſoli cōmiſſa ſunt uelle ſurripe, ſciētes qa tanto nimirū à ſacris debet cīs mundanarū

rerū

Margin notes: Exitus Imp. q Ro. eccle. p ſequuti ſunt. — Boni Imp. — Exhortatio pia. — Luc.10. — 1.Theſſa.4. — 1.Cor.9. — Primat' Ro. Pont. inuiolabilis.

Margin letters: C — D — E

A rerum adminiſtrator eſſe remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum & militantium deo nullis conuenit negocijs ſecularibus implicari. Deniq; hi, quibus tantum humanis rebus,& non diuinis,præeſſe ꝑmiſſum eſt,quomodo de his, per quos diuina miniſtrantur,iudicare præſumant, penitus ignoramus. (Dift.96.c. Deniq;.) ¶Fuerunt hæc ante aduentũ Chriſti,ut quidam typice reges ſimul & ſacerdotes exiſterent.Quod ſanctum Melchiſedech fuiſſe,ſacra prodit hiſtoria,quodq; in membris ſuis diabolus imitatus,(utpote qui ſemper quæ diuino cultui conueniunt,ſibimet tyrannico ſpũ uindicare contendit)ut pagani Imperatores ijdem & maximi pontifices dicerẽtur. (Diſtinctæ poteſtates, papatus & imperium.) Sed cum ad uerum uentum eſt eũdem regem atq; pontificem,ultra ſibi nec imperator iura pontificatus arripuit,nec pontifex nomen imperatoriũ uſurpauit. (Diſt.96. c.Cũ ad uerum.) Quoniam idem mediator dei & hominum homo Chriſtus Ieſus,ſic actibus proprijs & dignitatibus diſtinctis,officia poteſtatis utriuſq; diſcreuit,propriam uolens medicinali humilitate ſurſum efferri, non humana ſuperbia rurſus in inferna dimergi, ut & Chriſtiani imperatores pro æterna uita pontificibus indigerent,& pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerũ imperialibus legibus uterentur: (Textus apud Gratianum mancus, hinc ſuppleri poterit.) quatenus ſpiritalis actio carnalibus diſtaret incurſibus: & ideo militans deo, minime ſe negocijs ſecularibus implicaret: (2.Timo.2.) ac uiciſſim non ille rebus diuinis præſidere uideretur,qui eſſet negocijs ſe

B cularibus implicatus,ut & modeſtia utriuſq; ordinis curaretur,ne extolleretur utroq; ſuffultus,& competens qualitatibus actionũ ſpecialiter profeſſio aptaretur. Quibus omnibus rite collectis, ſatis euidenter oſtenditur, à ſeculari poteſtate nec ligari prorſus,nec ſolui poſſe pontificem,quem conſtat à pio principe Conſtantino(quod longe ſuperius memorauimus)deum appellatum, nec poſſe deum ab hominibus iudicari, manifeſtum eſt. (Ibidẽ c.Satis.) Sed & Theodoſius minor ſanctæ ſynodo ſcribens Epheſinæ primæ,dicit: Deputatus eſt igitur Candidianus magnificentiſſimus comes ſtrenuorum domeſticorum tranſire uſq; ad ſanctiſſimam ſynodum ueſtram,& in nullo quidem quæ faciendæ ſunt de pijs dogmatibus quæſtiones, ſeu potius expoſitiones, communicare.Illicitum namq; eſt, eum,qui non ſit ex ordine ſanctiſſimorum epiſcoporum,eccleſiaſticis intermiſceri tractatibus. ¶Quid præterea hinc Romani præſules ſentiant,quid Latini Græciq; doctores hinc exponant, qd deniq; Maximus uenerabilis monachus,& illo in tempore apud uos pene ſolus catholicus,In diſceptatione ſua perhibeat,quoniam longum eſt ſcribere,interrogate ſeniores,qui tamen moribus ſeniores ſunt,& dicent uobis. His itaq; manifeſte repertis,apparet,comminiſtrum noſtrum Ignatium per imperialem tantummodo ſententiam nullo modo potuiſſe prorſus expelli. (Iniqua dãnatio Ignatij.) In cuius damnatione, quia præſulum quoq; aſſenſus eſt ſubſecutus,apparet id cauſa fuiſſe patratum adulationis,non legitimæ ſanctionis. Siquidem in tantum ueſtra ſententia præſulum præceſſit ſententiam, ut nõ ſolum ueſtro ſit iuſſu à credita ſibi ante omnem interrogationem idem antiſtes pulſus eccleſia,ue

C rum etiam poſtea in damnatione ipſius,(ſicut geſta illius latrocinalis ſynodi,quæ nobis per Leonem illuſtrem à ſecretis miſiſtis,indicant)quod nunquam (ni fallimur) aliquando fuit actum, primi & *ante ſcripſeritis epiſcopum. (*for.ante oẽs proſcrip) ¶His ita prælibatis ſub conſpectu dei, pure ſynceréq; pietatem ueſtram deprecamur,obteſtamur,exhortamur,ut petitionem noſtram non indignanter accipiatis. (Pia deprecatio,& concluſio.) Rogamus deniq;,ut nos in hac uita potius audiatis deprecantes,quàm(quod abſit)in diuino iudicio ſentiatis accuſantes.Et ideo nolite(precamur)iraſci,ſi uos tantum diligimus,ut regnum,quod temporaliter aſſecuti eſtis,uelimus uos habere perenne: & qui imperatis ſeculo,poſſitis regnare cũ Chriſto. Nã qua fiducia(rogamus)illic dei ꝓmia petituri eſtis,cuius hic eccleſiæ detrimenta non prohibetis? Non ſint grauia,quæſumus uos,quæ pro ueſtræ ſalutis æternitate dicunt. Scriptũ legitis,Meliora ſunt uulnera amici, q̃ fraudulenta oſcula inimici. (Prouerb.27.) ¶Deus oĩpotens cor impij ueſtri ad intelligẽda quæ dicimus,clementer aperiat,& nobis obœdire in his,de q̃bus ſcribimus, impetrare nutu intimæ inſpirationis ſuæ dignetur,Chriſtianiſſime & dilectiſſime fili.

Explicit epiſtola.

¶Quiſquis autem hanc epiſtolam noſtram Conſtantinopoli legerit,& Auguſtiſſi
Obteſtatio. mo filio noſtro imperatori Michaeli,quicquam ex his,quæ in ea ſcripta ſunt, occul-
tauerit,ſi locum apud illum poteſt inuenire ſufficientem,anathema ſit. Quiſquis eti-
am interpretatus eam fuerit,& ex ea quicquam mutauerit uel ſubtraxerit,aut ſuper-
Argumētū to addiderit,præter illud quod idioma Græcæ dictionis exigit,uel interpretantis ſcien
tius Tractat' tia intelligendi non tribuit,anathema ſit. ¶Hæc quidem, quæ hucuſq; per perio-
chas nouem ſunt ſcripta, prius acta, & à nobis per quoſdam fraternæ generalitati
ueſtræ intimanda ſunt miſſa,præter epiſtolam illam apoſtolatus noſtri, quam Micha
eli excellentiſſimo impatori per quendam ipſius legatum,qui ſe protoſpatarium ap-
pellabat,nomine Michaelem,trāſmiſimus. Poſtea uero,cum cognouiſſemus,quia pe
nes hos,qui nolunt ſanis acquieſcere monitis, nihil ſolum ſcribendo proficiebamus,
ratum duximus,per legatos noſtros & iteratas literas eorū, quæ uidebantur eccleſiæ
Tres Cardi- profutura mandare,huius rei gratia direximus Conſtantinopolim, Donatū ſanctiſſi
nales ſimul mum epm, & Leonem uenerabilem presbyterum, atque filium noſtrum Marinum
miſſi Conſtā diaconum: quatenus hi,qui literis admoniti,parere refugiunt ueritati,ſaltem uerbis
tinopolim. ſalutaribus conuenti, diſcant tandem diuinis inſtitutionibus minime reſultare. Qui
bus in ſcriptis dedimus,quæ habētur in ſubditis,quæq; per tres periochas diſtinguen
da fore decreuimus. Prima utique harum eſt, quæ & decima huius eſt. Periocha
uoluminis, continens epiſtolam ad iam memoratum Auguſtum tranſmiſſam,& al-
teram ad epiſcopos ac cæteros ordines Conſtantinopoli ſubiectos. Secūda uero peri-
ocha eſt, quæ huius corporis undecimum complet locum, habens in ſe duas epiſto-
las,unam Photio,& alteram Bardæ fautori eius deſcriptam. Porro tertia eſt,quæ &
duodecima iſtius eſt codicis periocha, circumferens in ſe fratri & coepiſcopo noſtro
Ignatio & matri Imperatoris atq; uxori eius ſingulas miſſas epiſtolas, necnon & epi-
ſtolam uniformem,quam quibuſdam claris urbis Conſtantinopolitanæ ſenatoribus
ſingulatim ſcribendam atque mittendam fore præuidimus. Hæc Nicolaus papa
primus.

RESCRIPTA NICO-
LAI PAPAE, HVIVS NOMINIS PRIMI, EX
Gratiani uolumine in unum collecta per Ioannem Cochlæum,
& in uiginti titulos diſpartita.

DE CONSTITVTIONIBVS ECCLESIAE. TIT. I.

1 IMPERIALI iudicio non poſſunt iura eccleſiaſtica diſſolui. Nec poſ-
Diſt.10.c 1. ſunt imperatorum leges euangelicis & apoſtolicis,atque canonicis de
Epis in Cōci- cretis,quibus poſtponendæ ſunt,inferre præiudicium.
lio apud Con 2 Ridiculum eſt,& ſatis abominabile dedecus, ut traditiones, quas
uicinium con antiquitus à patribus ſuſcepimus,infringi patiamur.
gregatis.
Diſt.12. Ridi-
culum.
Ignaro archie
piſcopo, Rhe
menſi.

DE CONSVETVDINE. TIT. II.

Diſt. 8.c.Ma- 1 Mala conſuetudo non minus,quàm pernicioſa corruptela, abijcienda & uitan-
la. da eſt.
Eidē Ignaro.
Diſt .12. Scit. 2 Nihil obſunt ſaluti credentium diuerſæ pro loco & tempore conſtitutiones uel
Michaeli conſuetudines,ſi illis canonica non obſiſtat autoritas.
Imp. Conſtan
tinopolitano 3 Illi qui ante nos fuerunt, prouidam in eccleſiis conſuetudinem tradiderunt, ho-
Diſt.21. Deni- die quoque in Romana eccleſia (quæ magiſtra eſt omnium eccleſiarum) impræter-
q; Eidē Imp. miſſe ſeruatur,ita ut nullus ſacerdos,maiore ſuo non innuente conſacerdote, cuiuſli-
bet rei benedictionem dare nitatur. Sed anterior ſtans ad pronunciandam al quam
lectionē

A lectionem,benedictionem quidem poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet bene-dicere:quia in epiſtola ad Hebræos legimus,ꝙ minor à maiore benedicitur. Heb.7.

DE IVDICIIS. TIT. III.

1 Inferior ſedes potiorem abſoluere,aut iudicio ligare non poteſt,nec proprijs diffinitionibus ſubiugare. Ibi.c.Inferior.

2 Filios circa ſpiritualem patrem,ut diſcipulos erga magiſtrum,ita deuotos ac ſobrios eſſe decet,ut nulla penitus temeritate ad eorum uitam dijudicandam, nec ſaltem tenuiter reprehendendam proſiliant. Epo.Cōſtantinpolitano. Ibi. c.Nolite. Michaeli Imp.

3 Non poteſt quiſquam rite ab his,qui inferioris ordinis uel dignitatis ſunt,iudicialibus ſubmitti diffinitionibus. Vnde factum eſt,ut in concilio epiſcoporum nullus in Marcellinum papam,qui tempore Diocletiani & Maximiani Auguſtorum idolis compulſus ſacrificauerat,ſed poſtea inſignis martyr effectus eſt, ſententiam proferre auſus fuerit,dum ei ſæpiſſime omnes dicerent: Tuo ore iudica cauſam tuam,non noſtro iudicio.Et iterum: Noli audiri in noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam &c. Ibi.c.Nūc aūt Eidem Imp.

4 Acephalum liquet eſſe concilium , ubi de tanta perſona agitur, & maiorum non expectatur ſententia,cum nec in cauſa clericorum inferioris gradus, ſolius epiſcopi

B ſui iudicium tantummodo poſtulandum ſit. Ibidē.c.ſequenti. Eidem.

5 In tantum hanc præſumptiōem ſancti patres apud Chalcedonem deteſtati ſunt, ut Dioſcorum Alexandrinum antiſtitem,inter cætera idcirco potiſſimum ſine ulla reſtitutione damnauerunt,quod ponens in cælum os ſuum,lingua eius tranſeunte ſuper terram,excommunicationem in ſanctum Leonem papam dictauit. Ibi.c.ſequēti. Eidem. Pſal.72.

6 Omnes leges tam eccleſiaſticæ q̄ uulgares & publicæ præcipiunt, ut omnia ſibi ablata reſtituantur ei,qui ſuis eſt rebus expoliatus. 2.q.2.c.2. Carolo. Regi Francorum.

7 Quod ſuſpecti & inimici,iudices eſſe non debeant,& ipſa ratio dictat, & pluri-mis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico poteſt, q̄ ſi ei ad impetendum commiſerit quem lædere forte uoluerit? 3.q.5.c.fi. Michaeli Imp.

8 Reuera iuſtus mediator non eſt, qui uno litigante, & altero abſente,amborum emergentes lites decidere non formidat. 3.q. 9.Reuerā Galliōi archiepo Senenſi.

9 Iudicas Hermannum epiſcopum ſuper quibuſdam frequenter fuiſſe accuſatam, pro quibus,quia ex parte ipſius perſona deeſt,nos uni parti ad diſcrimen alterius credere proculdubio non poſſumus. Ibi.c.Iudicas. Eidem.

10 Neceſſe eſt ſecundum ſacrarum ſcripturarum documentum , ac ſecundum iuſtitiæ tramitem, & accuſatum & accuſatorem ſimul adeſſe, & unam partem, quanta-cunqꝫ & qualicunque prædita ſit autoritate,ſic prorſus audiri, ut alteri parti nullum præiudicium irrogetur. Ibi. c.fi.forte Ignaro. Iſmaro Rhemorꝫ archiepiſcopo.

11 Hæreticis non licet accuſationes contra orthodoxos epiſcopos pro eccleſiaſticis

C facere negocijs.Hæreticos autem dicimus,tam eos qui olim ab eccleſia proiecti ſunt, quàm qui poſt hoc à nobis anathematizati ſunt.Præter hos autem & eos, qui fidem quidem ſanam negant uel ſimulant confiteri. 4.q.1.c.2. Michaeli, Imp.

12 Contra ritum eccleſiaſticum,contra'que uenerandas leges producitur accuſator uel teſtis de imperialibus ædibus , & cui imperari poteſt cum ad falſum teſtimonium dicendum quis adhibetur,fiunt ſuſpecti iudices,& lupi cuſtodes. 4.q.4.c.fi. Eidem.

13 Quod bene ſemel diffinitum eſt,& interpoſitis iuramentis deliberatum,nulla debet iteratione (niſi fortaſſis ubi fuerit maior autoritas) retractari. 6.q.4. Quod bene. Carolo regi Francorum.

14 Ait Cæleſtinus papa, Orientalibus epiſcopis ſcribens:Si quis ab epiſcopo Neſtorio,uel ab alijs qui eum ſequuntur,ex quo talia prædicare cœperunt, uel excommunicatus uel exutus eſt ſeu antiſtitis ſeu clerici dignitate,in noſtra hunc communione duraſſe & durare manifeſtum eſt. Nec iudicamus eum eſſe remotum, quia non poterat quenquam eius remouere ſententia,qui iam ſe præbuerat ipſe remouendū. 24.q.1.Ait. Michaeli Imp.Auguſt.

15 Hiſtoria eccleſiaſtica,ab Euſebio Cæſareenſi epiſcopo confecta, de muliere quadam quæ de caſtitate à marito accuſabatur,ait:Præceptum eſt ab imperatore, lege la 33.q.2. Hiſtoria. Carolo regi Francorum.

ta,ut primo permitteretur ei rem familiarem libere diutius ordinare, tunc demum reſponderet obiectis. Hoc omnes leges tam eccleſiaſticæ q̃ uulgares publicæq́; præcipiunt. Si autem de mulieribus & ſecularibus uiris hæc conſtituta ſunt, multo magis eccleſiaſticis hominibus & ſacerdotibus ſunt conceſſa.

Ibi. c. Siue, Eidem.

16 Siue de coniugiꝭ fœdere, ſiue de adulteriꝭ crimine iudicium agitandum ſit, nulla ratio patitur, Tebergam cum Lothario poſſe inire certamen, niſi prius ad tempus fuerit reddita ſuæ poteſtati, & conſanguineis propriꝭs libere ſociata. Itaque etiam locus prouidendus eſt, in quo nulla uis multitudinis formidetur, ne ſit difficile teſtes pducere uel cæteras perſonas, quæ tam à ſanctis canonibus, q̃ à uenerandis Romanis legibus in huiuſmodi controuerſiis requiruntur.

DE ROMANA ECCLESIA ET SEDE APOſtolica. TIT. IIII.

Diſt. 22. c. 1. Mediolanenſibus.

1 Omnes ſiue patriarchæ cuiuſlibet apicem, ſiue metropolis primatus, aut epiſcopatuum cathedras, uel eccleſiarum cuiuſcunque ordinis dignitatem inſtituit Romana eccleſia. Illam uero ſolus ipſe fundauit, & ſupra petram fidei mox naſcentis erexit, q beato Petro, æternæ uitæ clauigero, terreni ſimul & cæleſtis imperiꝭ iura cōmiſit.

Diſt. 79. c. 1. & c. ſi quis pecunia. In Concilio præſidens.

2 Si quis pecunia, uel gratia humana, aut populari ſeu militari tumultu, apoſtolicæ ſedi ſine concordi & canonica electione cardinalium eius eccleſiæ ac deinde ſequētium clericorum religioſorum, inthronizatur, non papa uel apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur. Liceatq́; cardinalibus & aliꝭs clericis deum timentibus & laicis, inuaſorem illum anathematizare, & humano auxilio à ſede apoſtolica pellere.

Diſt. 97. c. ſi. Ludouico Imp.

3 Licet nunquam apoſtolicæ ſedis modus fuerit, abſq; ſignatis apicibus undecunq; legationem ſuſcipere, nos tamen ſublimitatem ueſtram in nobiliſſimo uiro ac ſtrenuo legato ueſtro honorantes, eiuſq; grauitatem & eloquiorum illius ueridicas cognoſcentes aſſertiones, nihilominus eum abſq; epiſtola ueſtra ſuſcepimus.

2. q. 1. Et 9. q. 3. c. per principalem. Michaeli Imp.

4 Per principalem beatorum apoſtolorum Petri & Pauli dextram & poteſtatem & ius habemus, non ſolum in monachos, uerum etiam in quoſlibet clericos de quacunq; diœceſi, cum neceſſe fuerit, ad nos conuocare, atq; eccleſiaſticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

2. q. 6. Arguta. Rhemenſi archiepo.

5 Arguta ſapientia tua, materiam depoſitionis aduerſus Rotardum aſſumpſit, & ab itinere apoſtolicæ ſedis remouit, & continuatim apoſtolicam ſedem appellantem damnauit, & carcerali cuſtodiæ mancipauit. Priuilegia tamē apoſtolicæ ſedis uos obliuioni tradere nullo modo debuiſſetis, quibus uenerãdi canones iudicia totius eccleſiæ ad hanc deferri iubent.

9. q. 3. Patet. Michaeli Imp.

6 Patet profecto, ſedis apoſtolicæ (cuius autoritate maius non eſt) iudicium à nemine fore retractandum, neq; cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Nec de eius iudicio canones unquam præceperunt iudicari, ſententiamq́; illius conſtituerunt non oportere diſſolui, cuius potius ſequenda decreta mandauerunt.

15. q. 6. c. 2. Epis Galliæ.

7 Autoritatem uenerabilium prædeceſſorum noſtrorum ſequuti, & nominatim beatiſſimi papæ & martyris Alexandri, quinti à beato Petro, ab omnibus iuramentis & cuiuſcunq; modi obligationibus, quibus illi ſeſe coacti uiolentia impiorum obligauerunt, abſoluimus, & ne illa ſeruentur, uetuimus tam archiepiſcopum Treuirenſem, quàm eius præpoſitum, & omnes qui tunc temporis capti, ſe illis quoquo modo obligauerunt. Neq; ullam eos proinde infamiam uel calumniam, aut à ſuis bonis ſequeſtrationem unquam, autore deo & ſanctis apoſtolis & noſtris prædeceſſoribus, ſuſtinere permittimus, ſicut per prophetam dominus dicit: Diſſolue colligationes impietatis, &c.

Eſa. 58. 17. q. 4. Nemini. Omnib' epiſcopis.

8 Nemini eſt de ſedis apoſtolicæ iudicio iudicare, aut illius ſententiam retractare permiſſum, uidelicet propter Romanæ eccleſiæ primatum, Chriſti munere in beato Petro apoſtolo diuinitus collatum.

35. q. 2. Si quis Vniuerſali ſynodo præſidens.

9 Si quis dogmata, mandata, interdicta, ſanctiões uel decreta pro catholica fide uel eccleſiaſtica diſciplina, pro correctione imminentium uel futurorum malorum, à ſedis

A dis apoſtolicæ præſule ſalubriter promulgata contempſerit, anathema ſit.

10 Sententiam Romanæ ſedis non negamus poſſe in melius commutari, cum aut ſurreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ætatum uel temporum ſeu grauium neceſſitatum diſpenſatione quædam ordinare decreuerit: quoniam & egregium Paulum apoſtolum diſpenſatorie legimus quædam feciſſe quæ poſtea reprobaſſe legitur. Quod tamen obſeruandum eſt, quando illa Romana uidelicet eccleſia, diſcertiſſima conſideratione fieri delegerit: non quando ipſa quæ bene ſunt diffinita, retractare uoluerit. 35.q.9. Sententiam. Michaeli Imp.

11 Eccleſia, id eſt, catholicorum collectio, quomodo ſine apoſtolicæ ſedis inſtituetur nutu, quando iuxta ſacra decreta, nec ipſa debet abſque præceptione papæ baſilica nouiter conſtrui, quæ ipſam catholicorum intra ſemet amplecti cateruam dinoſcitur? De conſecra. Diſt. 1. eccleſia. Clero & plebi Viennen. eccleſiæ.

DE DECRETIS ROMANORVM PONTIFICVM. TIT. V.

1 Quod à ſedis apoſtolicæ rectoribus plena autoritate ſancitur, nullius conſuetudinis occaſione remoueatur. Diſt. 11. c. 2. Michaeli Imp.

2 Si Romanorũ pontificum decreto, cæterorum opuſcula tractatorum approbantur uel reprobantur, ita ut quod uere ſedes apoſtolica probauit, hodie teneatur acceptum: & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto potius ea quæ ipſa pro catholica fide, pro ſanis dogmatibus, pro uarijs & multifarijs eccleſiæ neceſſitatibus & fidelium moribus diuerſo tempore ſcripſit, omni honore debet præferri, & ab omnibus prorſus in quibuſlibet neceſſitatibus uel opportunitatibus, diſcretione uel diſpenſatione magiſtrâ, reuerenter aſſumi &c. Diſt. 19. c. 1. Archiepiſ & epiſcopis per Galliam conſtitutis.

B

3 Si decreta Romanorũ pontificum non habetis, de neglectu atque incuria eſtis redarguendi. Si uero habetis, & non obſeruatis, de temeritate eſtis corripiendi & increpandi. Diſt. 20. c. ſi. Clero Cõſtantinopolitano

DE IMPERATORIBVS. TIT. VI.

1 Imperator ſuis reipub. quotidianis adminiſtrationibus debet eſſe contentus, non uſurpare quæ ſacerdotibus domini ſolum conueniunt. Diſt. 10. c. 1. Michaeli. Imp.

2 Vbinam legiſtis imperatores anteceſſores ueſtros ſynodalibus conuẽtibus interfuiſſe, niſi forte in quibuſdam ubi de fide tractatũ eſt, quæ uniuerſalis eſt, quæ omnium communis, quæ non ſolum ad clericos, uerumetiam ad laicos & ad omnes omnino pertinet Chriſtianos. Diſt. 96. c. Vbinam. Eidem.

3 Denique hi quibus tantũ humanis rebus, non diuinis, præeſſe permiſſum eſt, quomodo de his per quos diuina miniſtrantur, iudicare præſumant, penitus ignoramus. Ibi. c. ſeq. Denique. Eidem.

C 4 Mediator dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, idem rex & pontifex, actibus proprijs & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis utriuſque diſcreuit, ut Chriſtiani Imperatores pro æterna uita pontificibus indigerent, & pontifices pro curſu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur: quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus, & deo militans, minime ſe negocijs ſecularibus implicaret: ac uiciſſim non ille rebus diuinis præſidere uideretur, qui eſſet ſecularibus negocijs implicatus. Ibi. c. Cum ad uerum. Eidem.

5 Satis euidenter oſtenditur, à ſeculari poteſtate nec ſolui prorſus, nec ligari pontificem, quem conſtat à pio principe Conſtantino deum appellatum, cum nec poſſe deum ab hominibus iudicari manifeſtum eſt. Ibi. c. ſeq. Satis. Eidem.

6 Non quales ſacerdotes domini ſunt, ſed quid de domino loquãtur, eſt uobis magnopere præuidendum. Nec in uicarijs beati Petri apoſtoli uobis eſt attendendum quid ſint, ſed quid pro correctiõe eccleſiarum, quid pro ſalute ueſtra ſatagãt. Nec em̃ illos dicetis inferiores ſcribis & phariſæis, ſedẽtibus ſuper cathedram Moyſi, de quibus dominus præcepit, dicens: Quæcunque dixerint uobis, facite &c. 1. q. 1. Non quales. Eidem. Matt. 23.

DE REGIBVS. TIT. VII.

1 Relatum eſt nobis, quod quicunque ad epiſcopatum in regno tuo prouehendus eſt, non niſi fauentem tibi permittas eligi. Idcirco apoſtolica autoritate, ſub diuini iu- Diſt. 63. Porro. Lothario regi.

 dicij

dicῆ obteſtatione,iniungimus tibi,ut in Treuirenſi urbe & Agrippina Colonia nullum eligi patiaris,antequam relatum ſuper hoc noſtro apoſtolatui fiat.

2.q.1. Quæ Lotharius. Carolo regi Francorum. Gala.5.

2 Quæ Lotharius rex,nepos ueſter fecit,accuſatione non indigent. Manifeſta enim ſunt,teſte Apoſtolo,opera carnis,fornicatio,immunditia &c. In manifeſtis enim calliditate accuſantium non opprimitur reus,nec tergiuerſatione proprium crimen celatur,cum culpa ſub oculis omnium ſponte ſe ingerat,atque ideo in talibus iudiciarius ordo non requiritur.

Ibi.c.ſi. Epis per Galliam, Italiam & Germaniã conſtitutis.

3 Scelus quod Lotharius rex(ſi tamen rex ueraciter dici poſſit,qui nullo ſalubri regimine corporis appetitus refrenat,ſed lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit)in duabus ſcilicet fœminis Teberga & Gualdrada commiſit, omnibus manifeſtum eſt,ſed dudum epiſcopos Teugualdum & Gũtharium, in tali facto eum habuiſſe tutores atq; fautores,pene totus orbis undiq; ad limina ſeu ſedem cõfluens apoſtolicam,referebat. Igitur decernente nobiſcum ſancta ſynodo in præſentia depoſiti,& ab officio ſacerdotali excommunicati,atq; à regimine epiſcopatus alienati indubitanter exiſtunt.

11.q.3. Præcipue. Lothario regi.

4 Præcipue Gualdradæ pellicis tuæ,&dudum à te repudiatæ,communionem declina. Excommunicata eſt enim,& uſq; ad præſentiam noſtram ab omni cõtubernio Chriſtianorum ſequeſtrata. Quamobrem cauendum eſt,ne cum ea pari mucrone perceſlaris ſententiæ,ac pro unius mulierculæ paſſione uinctus & obligatus, ad perenne traharis exitium.

Ibi.c.Ita corporis. Eidem.

5 Ita corporis tui motibus cedere conſenſiſti, & relaxatis uoluptatum habenis, temetipſum in lacum miſeriæ & in lutum fæcis prohibitum deieciſti, ut qui poſitus fueras in gubernatione populorum,effectus ſis ruina multorũ. Probat hoc Teugualdi & Guntharῆ dudum epiſcoporum legitimus caſus, qui, pro eo quòd te minime competenter erudierint,quinimmo quia præuaricationem tuam argumentis ſuis tegere,& ſub quadam iuſtitiæ ſpecie fucatis quibuſdam exquiſitis adinuentionibus æqtatem obruere ſtuduerunt, noſtra ſunt apoſtolica depoſiti autoritate,& ab omni epiſcopatus regimine regulariter ſequeſtrati.

Ibi Excellentiſſimus. Ignaro Rhemorum archiepiſcopo.

6 Excellentiſſimus rex Carolus apoſtolatum noſtrum conſuluit, quid agendum ſit de his qui cum Engeltruda ſæpe damnata communicant fœmina: quoniam eam cum communicatoribus ſuis & fautoribus pari uinculo anathematis cõſtat eſſe aſtrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iniungimus, ut ſuper hoc noſtra autoritate fretus,curam de his ſumere ſtudeas. Et quia docta diuinitus ſanctitas tua ualde nouit, aliud eẽ ex neceſſitate,aliud ex ignorãtia,atq; aliud quod de ſtudio delinquit, iſtudq; poſterius duobus prioribus diſtrictius eſſe puniendum:idcirco ſolerter inuigilet, & cauta diſtrictione ſingulorum modos dῆudicet:quatenus qui ex neceſſitate aut ignorantia delinquunt,autoritate noſtra per te abſoluantur. Illos autem qui ſtudio ſuo obligantur,& contemptu interdicta noſtra poſtponũt,non niſi digna ſatisfactione præueniente, uolumus à te prorſus abſolui.

24.q.3. An nõ Lothario regi.

7 An non diſtricta ultione feriendus es, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech & flagitium imitatus eſſe dinoſceris? Quod dominus non niſi poſt ſeptuaginta ſeptem generationes ſuo ſalutifero aduentu deleuit, cum Cain fratricidium ſeptima generatione aquis abolitum ſit cataclyſmi,id eſt,diluuῆ.

DE PATRIARCHIS ET ARCHIEPISCOPIS. TIT. VIII.

Diſt.63. Ep̃us Ioanni Rauẽnati archiepiſcopo.

1 Epiſcopos per Aemiliam non conſecres,niſi poſt electionem uel conſenſum cleri & populi.

3.q.6. Hæc quippe. Salomõi regi Britonum.

2 Hæc eſt ordinatio dei patris tui, & hæc eſt lex eccleſiæ matris tuæ, uidelicet,ut omnes epiſcopos regni tui ad Turonenſem archiepiſcopum mittere non detractes, ipſiuſque iudicium poſtulare non dedigneris. Ipſe eſt enim metropolitanus, & oẽs epiſcopi regni tui, ſuffraganei eius ſunt, ſicut conſcriptiones prædeceſſorum meorum

A rum euidenter oſtendunt. Neque enim eccleſias dei per diſcordias regum diuiſionis aliqua damna pati neceſſe eſt, cum (quantum ex ſe eſt) pacem quam prædicat, ſerua re ſtudeant in inuicem & in omnes.

3 Conqueſtus eſt apoſtolatui noſtro frater noſter Sigedodus archiepiſcopus Narbonenſis, quod clericos ſuos (eo inuito) ad iudicium tuum uenire compellas, & de rebus ad eccleſiam ſuam pertinentibus, eo inconſulto, quaſi iure patriarchatus tui diſponas: Cum hoc neque antiquitas (cui ſancti patres ſanxerunt reuerentiam) habeat, & autoritas ſanctorum canonum penitus interdicat, niſi forte pro cauſis, quæ apud ſe termi nari non poſſunt, ad te quaſi ad patriarcham ſuum prouocauerint per appellationes, uel ſi epiſcopus ſuus deceſſerit, res eccleſiæ ſuæ iudicio tuo diſpenſare uoluerint. Pri mates enim uel patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris epiſcopis, niſi quantum ſacri canones concedunt, & priſca conſuetudo illis antiqtus cõtulit, diffinimus. 9.q.3. Conqueſtus. Rodulpho Bituricenſi archiepõ.

4 Teugualdum Treuirenſem & primatem Belgicæ prouinciæ, & Guntharium Agrippinæ Coloniæ archiepiſcopos, nunc coram nobis & ſancta ſynodo ſub geſtorum inſinuatione, qualiter cauſam Lotharij regis & duarum mulierum eius Tebergæ ſcilicet & Gualdradæ recognouerint & iudicauerint, ſcriptum ſuper hoc pro prijs manibus roboratum offerentes, & ſententiam quam à ſede apoſtolica in Engel B trudam uxorem Boſonis, ſanctiſſimus frater noſter archiepiſcopus Mediolanenſis Thado & cæteri coepiſcopi noſtri petiuerunt emittendam, & nos diuino ſuccenſi ze lo ſub anathematis atteſtatione canonice protuleramus, publice ſe uiua uoce uiolaſſe confitentes. In quibus omnibus inuenimus eos apoſtolicas atque canonicas ſanctiones in pluribus exceſſiſſe, & æquitatis normam nequiter temeraſſe, ab omni iudicamus ſacerdotij officio manere penitus alienos. Et ideo ſancti ſpiritus iudicio, & beati Petri per nos autoritate, epiſcopatus exutos regimine conſiſtere diffinimus. 11.q.3. Teutgualdum. Omnib' epiſcopis Galliæ & Germaniæ

DE SACRIS ORDINIBVS. TIT. IX.

1 Quæ in conſecrationibus & ordinibus obſeruanda ſint, beati Innocentij papæ canonica decreta, præſertim principia paginæ ad Decentium Eugubinũ epiſcopum emiſſæ, affatim edocebunt. Diſt. 23. Præterea. Rodulpho Bituricẽ. archiepiſcopo.

2 Simoniaci ſimoniace ordinati uel ordinatores, ſecundum eccleſiaſticos canones, à proprio gradu decidant. Simoniaci quoque ſimoniace à non ſimoniacis ordinati, ſimi liter ab officio male accepto remoueantur. Simoniacos autem non ſimoniace à ſimo niacis ordinatos, miſericorditer per manus impoſitionem pro temporis neceſſitate in officio concedimus permanere. 1.q.1. Statuimus. Cap. 2.

DE EPISCOPIS. TIT. X.

1 Epiſcopi ab omni beſtiarum uel uolucrum uenatione penitus alieni exiſtere, & ab immoderata filiarum ſuarum familiaritate, unde mala oriatur fama, abſtinere de C bent. Nullum enim ſanctum (ut ait beatus Hieronymus) uenatorem legimus. Diſt. 34. c. 1. Aluino archiepo Ianuenſi.

2 Epiſcopis diſpenſatio cæleſtis ſeminis iniũcta eſt. Væ ſi non ſparſerint, uæ ſi tacuerint, ſicut uas electionis formidat & clamat. Diſt. 43. c. 1. Michaeli Imp.

3 Si quælibet ambiguitas uel aliqua fortaſſe ſuper Suffredi examinatione uel epiſcopatus abrenunciatione oborta fuiſſet contentio, ex more ad ſedem apoſtolicam referri conuenerat, & noſtra in his omnibus debuerunt cuncti decreta penitus expectare. Quod quia omiſſum eſt hactenus, dolemus. Dilectiſſimi igitur, gloriam ueſtram uehementer efflagito, ut iam dictus Suffredus epiſcopus proprio reſtituatur epiſcopio: & hic ſi aliquid reprehenſione dignum geſſit, poſtea uel correctione uel di gna animaduerſione diffinietur. 6.q.3. Denique.

4 Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate uel ægritudine, abijciendi nõ ſunt: nec alij in loco eorum conſecrandi ſunt, niſi ex hac fuerint luce ſubtracti. Quod ſi de miniſterio ſibi conceſſo conqueruntur, quæ licita ſunt ſacerdotes expleant. In his uero quæ his præſumere non licet, uicinorum uſque ad recipiendam ſanitatem epiſcoporum auxilia ſubrogentur. 7.q.1. Pontifices. Aluino Ianuẽſi archiepo.

Epiſcopos

Ibi. c. eodem. Eidem. 5 Epiſcopos uero, qui dominici gregis ſuſcipiũt curam atq; ſolicitudinem, ab adminiſtratione eorum diſcedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo non deleatur, ſed certamen eorum ſalubriter augeatur, & triplicetur fructus. D

Ibi. c. Sciſcitaris. Hunifrido Morinẽſis eccleſiæ epõ. 6 Sciſcitaris, utrũ cũ à Normánis de epõ depellaris, debeas de cætero in monaſterio cõuerſari. In quo ſcias chariſſime frater, quod ſi pniciosum eſt proretã in trãqllitate nauim deſerere, quãto magis in fluctib⁹? Vbi nõ dicimus, quod pſecutorum nõ fugiamus (maximeq; paganorum) inſidias, cũ ad tẽpus ſæuiunt, & ob multitudinẽ delictorũ noſtrorum nocendi facultatem diuinitus aſſequuntur, præſertim cum eis prodire ultro non debeamus, & multos prophetas & apoſtolos, ipſum quoq; dominum huiuſmodi fugiſſe inſecutores, luce clarius conſtet: ſed quòd præcipue nos, qui tanquam arietes ducatum gregibus præbemus, immo qui & horum paſtores ſumus deo autore, cum eis in periculis pro uiribus perſiſtere pro certo conueniat. Et cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, ſopitáq; furentium infeſtatio, mox gregem perquirere, & in unum colligere, & eius animos cæleſtis patriæ pace ac potiſſimum ſecuritate prædicata, ſurſum erigere debemus.

23. q. 8. Reprehenſibile. Carolo regi Francorum. 7 Reprehenſibile ualde conſtat eſſe quod ſubintuliſti, dicendo, Maiorem partem omnium epiſcoporum die noctuq; cum omnibus alijs fidelibus tuis cõtra piratas maritimos inuigilare, & ob id epiſcopi impediantur uenire: cum militum Chriſti ſit, Chriſto ſeruire: milites uero ſeculi ſeruiant ſeculo, ſecũdum quod ſcriptum eſt, Nemo militans deo, implicet ſe negocijs ſecularibus. Quod ſi ſeculi milites militiæ ſtudent, quid ad epiſcopos & milites Chriſti pertinet, niſi ut uacent orationibus?

De Conſecra. Diſt. 1. Porro. Radulpho Bituricen. archiepiſcopo. 8 Porro gloria in excelſis deo, ab epiſcopis in cœna domini intra miſſarum ſolẽnia more noſtro dicenda eſt. Pallio uero apoſtolico eadem die uti, eſt illis licitum, quibus eſt ab apoſtolica ſede permiſſum.

DE PRESBYTERIS. TIT. XI.

Diſt. 32. Nullus. Omnib⁹ epis. 1 Nullus miſſam audiat presbyteri, quem ſcit cõcubinam indubitanter habere aut ſubintroductam mulierem.

Diſt. 50. Sacerdotes. Carolo archiepiſcopo Maguntino, & eius ſuffraga. 2 Sacerdotes ſi in fornicationis ceciderint laqueũ, & criminis manifeſtus ſiue oſtenſus ſit actus, ſacerdotij honorem habere non poſſunt, ſecundum canonicæ inſtitutionis autoritatem.

Ibi. c. Studeat. Oſualdo coepo Quadrãtino. 3 Si presbyter aliquem percuſſerit, non ad mortem, pro percuſſione pœnitentiam agat, & aliquanto tempore à miſſarum ſolennijs ſuſpendatur. Si uero qualicunque percuſſione eius, aliquis mortuus fuerit, nulla ratione miniſtrare ſacerdotis more debet. Quoniam & ſi uoluntatem occidendi non habuerit, furor tamen & indignatio in omnibus, & præcipue in dei miniſtris, multipliciter inhibetur atque damnatur.

2. q. 1. Notũ ſit. Gerardo Turonenſi archiepiſcopo. 4 Presbyter iſte dicit ſe falſis criminibus impetitum, & ab eccleſia ſua non conuictum neque confeſſum, irrationabiliter fuiſſe eiectum. Nam tua diligentia per tres uices inquiſitione facta, nulla in ſe neque de fornicationis crimine, neque de homicidij confeſſione, de quibus impetebatur, reperiri potuit culpa. Idcirco magnopere mo nemus reuerentiam tuam, ut quæ te forte ignorante, Gieziaca cupiditate peracta eſſe uidentur, tuæ fraternitatis cenſura celeri emendatione corrigantur, ſcilicet reſtituendo eccleſiæ propriæ iam dictum ſacerdotem, atq; ei reddendo tua pietate priſtinum, quem perdidit, honorem.

15. q. 8. c. ſi. Ad conſulta Bulgarorum. 5 Sciſcitantibus uobis, ſi à ſacerdote, qui fuerit comprehenſus in adulterio, ſiue de hoc ſola fama reſperſus eſt, debeatis communionem recipere nec'ne, reſpondemus: Non poteſt aliqs quantumcunq; pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cũctarum contagionũ exiſtũt. Qualiſcũq; enim ſacerdos ſit, quæ ſancta ſunt, coinquinari nõ poſſunt. Idcirco ab eo, quouſq; iudicio epiſcoporum reprobetur, cõmunio percipienda eſt; qm̃ mali bona adminiſtrando, ſe tantummodo lædunt. Fax accenſa ſibi quidem

bi quidem detrimẽtum præſtat,alijs uero lumen in tenebris adminiſtrat:& unde aliis commodum exhibet,inde ſibi diſpendium præbet. Sumite ergo ab omni ſacerdote intrepidi Chriſti myſteria,quia omnia in fide Chriſti purgantur. Fides eſt enim quæ hunc mundum uincit. Et quia non dantis meritum,ſed accipientis fit,dicente beato Hieronymo:Ad credendum omni animæ baptiſmus eſt perfectus,& in omni ſacerdote corpus Chriſti eſt perfectum.

6 De presbyterorum flagellatoribus & occiſoribus,prædonibus ſcilicet, qui ſeculari brachio minime coercẽtur,iuxta præceptum domini placet, ut fraterno amore conueniantur ſecundo & tertio.Qui requiſiti,ſi te non audierint,conueniente eccleſia,eos ſacra communione priuare:atq; ſi in ſua obſtinatione permanentes, ſacerdotalia monita forte contempſerint,ab eccleſiæ compage ſub anathematis interdictione reſecare,licentiam tribuimus. 17.q.4.De preſbyterorum. Thadæi archiepiſcopo Mediolanen.

DE CLERICIS. TIT. XII.

1 Clericus, qui per ordines eccleſiaſticos uſq; ad ſubdiaconatũ caſte uixit, uxorem ducere non poteſt. Nullis enim datur licentia,exceptis illis,quibus eccleſiaſtica regula uxorem habere permittit. Diſt.32. De illo. Odoni Viennen. archiepiſcopo.

2 Clericum,qui paganum occiderit, non oportet ad gradum maiorem prouehi,q carere etiam debet acquiſito. homicida enim eſt. Nam diſcreti ſunt milites ſeculi à militibus eccleſiæ,quibus militare ſeculo non conuenit. Diſt.50. Clericum Oſualdo coepiſcopo Quadrãtino.

3 Hi qui arborem incidere uidentur,ſi contigerit,ut cadens arbor occiderit hominem,inculpabiles ſunt atque innoxij:quia nec uoluntate eorum, nec deſiderio homicidium perpetratum eſt.Si uero aliqua culpa eorum uel neglectu,morientis hominis interitus cognoſcitur aduenìſſe,abijciendi ſunt à gradu,& in ſacro ordine nullatenus ſuſcipiendi. Ibi.c.Hi qui arborem.

DE VOTIS MONASTICIS. TIT. XIII.

1 Fœmina, quæ poſt obitum mariti ſui ſacrum uelamen ſuper caput ſuum impoſuit, & finxit ſe ſub eodem uelamine monialem eſſe, poſtea uero ad nuptias redijt, debet pœnitentiam agere de illuſione nefanda,& reuerti ad id quod ſpopondit. Diſt.27. Quod interrogaſti. Albino Viennen. archiepõ

2 Præſens clericus, nomine Lambertus, unà cum patre ſuo nomine Attho,quondam uidelicet comite, nunc autem clerico, ad limina apoſtolorum properans, adijt præſentiam noſtram, aſſerens qualiter idem pater eius in laicali adhuc ordine, in prædijs proprijs ædificaſſet duo monaſteria,uoluntatem gerens,ut poſt ſuum deceſſum præſens eius filius Lambertus,in locũ eius ſuccederet,quem infra teneram ætatem inter octauum & decimum annum conſtitutum, memoratus pater proprio arbitrio,abſque regulari inſtitutione,extra omnem illius uoluntatem,cucullam induit.Igitur poſt quoddam ipſius temporis ſpatium(ut ipſe dicit)Salomon epiſcopus, cum quibuſdam alijs,abſque patris oblatione uel abbatis percepta benedictione,eundem Lambertum monaſticum habitum induere fecit (ut ferunt) inuitum. Et ſub hac occaſione paterna ſeu materna hæreditate à fratribus ſuis priuatum eſſe,atq; contra omnem(ut dictum eſt)uolũtatem ſuam quaſi regularem illum monachum permanere uolunt. Et infra:Quapropter conſulte pſalmographi uerba recolentes,quibus uoluntarie ſe deo ſacrificare pronunciat,& uoluntaria oris ſui beneplacita fieri in conſpectu dei obſecrat,præſentem clericum nomine Lambertum, minime debere exiſtimauimus ſub tali uiolentia fieri monachum.Quod enim quis non eligit,nec optat,profecto non diligit.Quod autem non diligit,facile contemnit. Nullum ergo bonum niſi uoluntarium. Idcirco dominus non ferendam in uia uirgam, per quam uiolentia ulli inferatur,præcepit &c. 20.q.3.Præſens Omnib[9] epiſcopis in regno Ludouici. Pſal.53. Matt.10.

3 Vidua quidem,quæ capiti ſacrum uelamen impoſuit,ſi inter cæteras uelatas fœminas in eccleſia orauerit,& oblationes cum illis obtulerit, ſi profeſſa eſt ſe in eodem habitu permanere,ſpondens nunquam religionis uelamen deponere,à religionis obſeruantia diſcedere non præſumat. 27.q.1.Vidua. Carolo archiepõ Maguntino,& eius ſuffraganeis.

DE LAICIS. TIT. XIIII.

Diſt.28.c fi. Ad cōſulta Bulgarorum. Diſt.96.In ſcrpturis. Ludouico 2. Imperatori.

1 De presbyteris,uobis qui laici eſtis, nec iudicandum eſt, nec de uita eorum quic
quam inueſtigandum,ſed epiſcoporum iudicio, quicquid id fit,eſt reſeruandum.
2 In ſcripturis narratur Conſtantinus imperator dixiſſe, Vere ſi proprijs oculis ui
diſſem ſacerdotem dei, aut aliquem eorum qui in monachali habitu circumamicti
ſunt,peccantem, chlamydem meam expoliarem, & cooperirem eum,ne ab aliqui
bus uideretur.Hoc dicimus,cautos uos reddere cupientes,ut ſi de domini ſacerdoti-
bus(qui iure patres animarum dicuntur)aliquid contigerit uos audire,quod confu
ſionem pijs mentibus ingerat,non infrunitum, ſed pudoratos filios Noe imitantes,
patriam de reliquo uerecundiam contegatis,ut affluenti(quemadmodum & illi)be
nedictione repleri,moderante domino,mereamini.

DE ECCLESIIS. TIT. XV.

12.q.1.c.Nulla.Ex eius decretis 12.q.2.De rebus.Adoni Viēnen.archiepiſcopo

1 Nulla ædificia in atrio eccleſiæ ponantur,niſi tantum clericorum.
2 De rebus quæ ſemel deo contributæ atq; dicatæ ſunt,& poſtea ſub occaſione con
ceſſionis principum à quibuſdam inuaduntur atq; diripiūtur,ſancimus ut prius con
ſulatis principem,ad reſecandam tam præſumptiuam factionem:& cognoſcendum,
utrum ſit illius conceſſio,an inuaſoris præſumptio.Quod ſi principis inordinata fue
rit largitio,& ipſe princeps ſit pro emendatione redarguendus:ſi autem inuaſoris de
claratur pſumptio,uſq; ad emendationē,excommunicationis ſit uindicta coercēdus.

17.q.4.Sicut antiquitus. Omnibus epiſcopis.

3 Sicut antiqtus à ſanctis patribus ſtatutum eſt,ſtatuimus,ut maior eccleſia per cir
cuitum XL.paſſus habeat.Capellæ uero uel minores eccleſiæ XXX.Qui autem confi
nia eorum confringere tentauerit,aut perſonam hominis,aut bona eius inde ſubtra
xerit,niſi publicus latro erit, quouſque emendet, & niſi quod rapuerit reddat,ex
communicetur.

DE BAPTISMO. TIT. XVI.

De conſecra. Diſt.4 A quodam. Ad conſulta Bulgarorum. cap.3. Actu.2. & 10.

1 A quodam Iudæo,neſcitis utrū Chriſtiano an pagano, multos in patria ueſtra ba
ptizatos aſſeritis, & quid inde ſit agendum,conſulitis.Hi profecto,ſi in nomine trini
tatis,uel tantū in nomine Chriſti(ſicut in Actibus apoſtolorū legit) baptizati ſunt,
unum quippe idemq; eſt, ut ſanctus Ambroſius exponit, quia non illorum, ſed eius
eſt,rebaptizari non debent.

Ibid c. Catechiſmi.

2 Catechiſmi baptizandorum à ſacerdotib⁹ unuſcuiuſq; eccleſiæ poſſunt fieri,ſic
ut in hac ſancta Romana eccleſia(cui deo autore miniſteriū exhibemus noſtri famu-
latus)ſolenniter fieri comprobantur.

DE POENITENTIA. TIT. XVII.

11.q. 2. de Viro Frontario archiepiſcopo Burdigalenſi.

1 De uiro nefando,Burgando nomine,q rabie inſana commotus, diabolicis ſe irre
tire laqueis non dubitauit,atq; gentiliū more per abrupta itinera & compita inſidi
ans,uobis in ueſtræ eccleſiæ uilla una cū clericis ueſtris manentibus,& populū ſalu
bribus inſtruere dogmatum monitis decertantibus, paneq; ſpūalis uerbi uacua ho
minum corda reficientib⁹,atq; laudabile propriæ ſalutis deſiderium habentibus ſan
cta apoſtolorum Petri & Pauli limina uiſitare, collectis malitiæ ſuæ ſequacibus, &
iniquitatis complicibus,nefarias inuaſiones & deprædationes uiolentas inferre,dæ
moniaco auſu præſumpſerit:& ut epiſtolæ ueſtræ textus eloquitur,ſacrum altare,ſa
craq; dominici corporis & ſanguinis uaſa,inſuper & ſanctum chriſma pollutis arri
pere manibus,quaſi uilia & ad communem uſum apta,præſumpſerit:dilectio nos ue
ſtra conſuluit,ſi ipſe uel qui cum eo in tā impio & iniquo ſcelere fuerūt,ad pœniten
tiam quandoq;,gratia tacti diuina,uenire uoluerint,quo eos pœnitentiæ uinculo cō
ſtringatis,inſtitutionis noſtræ cenſuram expoſcere curaſtis.De quibus tamē ſi ita eſt,
iubemus,cum ad pœnitentiam quandoq; reuerti accelerauerint,uno anno extra ec
cleſiam dei conſiſtere,cuius ſacratiſſima uaſa extra ritum fidei Chriſtianæ diripiendo
auferre non dubitauerant. Secundo uero anno ante fores eccleſiæ ſine communione
maneant.Tertio uero anno eccleſiam dei ingrediantur, & inter audientes aſtent ſine
oblatione

A oblatione, non manducantes carnem neque bibentes uinum, præter natiuitatis & reſurrectionis dominicæ dies. Quarto præterea anno (ſi his prioribus tribus annis eorum fructuoſus fuerit pœnitētiæ labor) cōmunioni fidelium reſtituātur, totaq́ꝫ mentis intentione ſpondentes, talia ſe ulterius nunquam facturos, corpus & ſanguinem domini ſuſcipere mereantur, & uſq; ad ſeptimum annum tribus in hebdomada diebus ſine eſu carnium & uini potatione maneant pœnitentes.

2 De his uero qui pro criminibus pœnitentiam egerunt, & ad cingulum militiæ conuertūtur, conſtat eos contra ſacras regulas agere: uerum quia crimina non æqualia ſunt, perhibes quoq; alios horum, propter nimiam hebetudinem in deſperationem cecidiſſe, alios ob hoc ad paganos fugiſſe: tibi hoc committimus decernendum, nimirum qui loca & tempora *religionis illius & modum culpæ, necnō & pœnitentiam & gemitus hominum ad confeſſionem uenientium, præſens poſitus inſpicere uales.

16. q. 7. De his
al. regionis

3 Interfectores ſuarum coniugum ſine iudicio, cum non addis adulterarum, uel aliquid huiuſmodi, quid aliud habendi ſunt quàm homicidæ? ac per hoc ad pœnitentiam redigendi. Quibus penitus coniugium denegatur, exceptis adoleſcentulis. De
B quibus eſt beati Leonis papæ X X V. regula decretalium, immo indulgentia obſeruanda.

33. q. 2. Interfectores. Radulpho Bituricen. archiepiſcopo.

4 Latorem præſentium, matricidam eſſe cognouimus, cui præcipimus, ut ſub pœnitentiæ iugo permaneat, ita ut per annum integrum eccleſiam non ingrediatur, ſed ante fores baſilicæ ſtans, orans & deprecans deum perſeueret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo uero anni circulo, introeundi in eccleſiam licentiam habeat, tantum inter audientes ſtet, ſed nondum communicet. Completis autem trium annorum curriculis, ſacræ communionis ei gratia concedatur. Oblationes uero non offerat, niſi prius aliorum ſeptem annorum curricula expleantur. His autem omnibus annis atque temporibus carnem non manducet, nec uinum bibere præſumat, exceptis feſtiuis diebus atque dominicis, & à Paſcha uſque ad Pentecoſten. Et quocunque ire uoluerit, nullo uehiculo deducatur, ſed pedibus proficiſcatur, arma non ſumat niſi contra paganos. Ieiunet aūt tribus diebus p hebdomadam uſque ad ueſperam, à propria & legitima coniuge nō ſeparetur, ne in fornicationis uoraginem corruat, quod ne fiat optamus. Si autem ante annorum trium curſum, finis uitæ illius appropinquauerit, corporis & ſanguinis domini noſtri particeps fiat. Si autem, ut ſupra ſtatuimus efficiatur. Tamē ſi illius conuerſionem & lachrymarum fontem in omnibus uideritis floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humanius circa eum ſolicitudo peruigil appareat, mitiſq́ꝫ in omnibus demonſtretur.

Ibi. c. Latorē. Radulpho ſanctæ eccleſiæ Argentoratenſis.

5 Si quis cum duabus ſororibus fuerit fornicatus, aut cum his perſonis, de quibus ſancta ſcriptura prohibet, ſi dignam egerit pœnitentiam, & caſtitatis non ualuerit continentiam ſuſtinere, liceat ei legitimam in coniugio uxorem accipere. Similiter & mulier quæ tali fuerit ſcelere lapſa, ut fornicationis non perducatur ad chaos. Sed hoc de laicis uiris ac mulieribus ſolummodo ſtatuimus.

Ibi. c. ſeq. Ad conſulta Bulgarorum

DE MATRIMONIO. TIT. XVIII.

1 Sufficiat ſolus ſecundum leges conſenſus eorum, de quorum quarumq́ꝫ conſenſu & coniunctionibus agitur. Qui ſolus ſi defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur.

27. q. 2. Sufficiat.

2 Scripſit nobis Teberga regina, ſe regia dignitate uel maritali copula uelle exui, & ſola uita priuata eſſe contentam deſiderare. Cui nos ſcripſimus, non aliter hoc fieri poſſe, niſi eandem uitam coniunx eius Lotharius elegerit. Nam licet ſit ſcriptum, Quos deus coniunxit, homo non ſeparet: deus tamen & non homo ſeparat, quando diuini amoris intuitu, ex conſenſu utriuſque coniugis matrimonia diſſoluuntur. Aliter autem fieri mutuam ſeparationem ueſtram prohibemus.

Ibi. ſcripſit. Carolo regi Francorum.
Matth. 19.

30.q.2.c.1.

3 Vbi non eſt conſenſus utriuſq;,ibi non eſt coniugium.Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis,& econuerſo,nihil faciunt,niſi uterq; puerorum, poſtquam uenerit ad annos diſcretionis,conſentiat.

30. q. 5. Noſtrates. Ad conſulta Bulgaro℞.

4 Noſtrates tam mares quàm fœminæ non ligaturam auream uel argenteam, aut ex quolibet metallo compoſitam,quando nuptialia fœdera contrahunt,in capitibus deferunt.Sed poſt ſponſalia,quæ futurarum ſunt nuptiarum promiſſio,fœdera quoque conſenſu eorum,qui hæc contrahunt,& horum quorum in poteſtate ſunt,celebrant.Et poſtquam arris ſponſam ſibi ſponſus per digitum, fidei annulo inſignitam deſponderit,dotemq; utrique placitam ſponſus eius,ſcripto pactum hoc continente,coram inuitatis ab utraque parte tradiderit,aut mox,aut apto tempore,ne uidelicet ante tempus lege diffinitum,tale quid facere præſumant, ambo ad nuptialia fœdera perducũtur.Et primum in eccleſiam domini cum oblationibus,quas offerre debent deo,per ſacerdotis manum ſtatuuntur, ſicq; demum benedictionem & uelamẽ cæleſte ſuſcipiunt.

31.q.2. Lotharius. Radualdo Portuenſi & Ioan. Sicolien. epis.

5 Lotharius rex in commonitorio profitetur,Gualdradam ſe à patre præmiſſis dotibus accepiſſe, & ſororem poſtmodum admiſiſſe Huberti. Vbi primum diligenti inueſtigatione inquirite. Et ſi eundem glorioſum regem prædictam Gualdradam præmiſſis dotibus coram teſtibus, ſecundum legem & ritum quo nuptiæ celebrari E ſolent, per omnia inueneritis accepiſſe, & publica manifeſtatione eadem Gualdrada in matrimonium ipſius admiſſa eſt,reſtat ut perſcrutemini,cur illa repudiata ſit,uel filia Boſonis admiſſa eſt. Sed quia idem glorioſus rex,metu Tebergam admiſiſſe ſe dicit, metu unius hominis tantus rex non debuit contra diuinum præceptum in immane præcipitium mergi. In hoc certo ſe magis reprehenſibilem oſtendit, in quo amorem dei amori mundi poſtpoſuit,cum nec etiam occiſores corporis ſint timendi, contra iuſtitiam hominem impellentes. Nihil itaque uobis aliud præcipimus,manifeſtatione ſua eodem rege conuicto,niſi ut ſecundum canonicam autoritatem,noſtra uice freti,cauſam illius diffiniatis &c.

32.q.5. Quicquid Ad conſulta Bulgarorum.

6 Quicquid mulier contra te cogitauerit,uel ſi te accuſauerit,non eſt (excepta cauſa fornicationis) reijcienda uel odio prorſus habenda.

32.q.7. Hi qui Carolo Magũtinenſi archiepõ.

7 Hi qui matrimonium ſani contraxerunt, & uni ex duobus dementia aut furor, aut aliqua infirmitas acceſſerit,ob hanc infirmitatem & cauſam coniugia talium ſolui non poſſunt.Similiter ſciendum eſt de his qui ab aduerſarijs excæcantur,aut mẽbris truncantur,aut à barbaris execti fuerint.

33 q 2.Inter hæc. Aluino archiepõ Ianuẽſi.

8 Inter hæc ſanctitas ueſtra addere ſtuduit, ut ſi cuius uxor adulterium perpetrauerit,utrum marito illius liceat ſecundum mũdanam legem eam interficere,ſed ſan- F cta dei eccleſia mundanis nunquam conſtringitur legibus.Gladiũ non habet niſi ſpiritualem,quo non occidit,ſed uiuificat.

33. q. 4. Nec uxorem. Ad conſulta Bulgarorum.

9 Nec uxorem ducere,nec conuiuia facere in quadrageſimali tempore,conuenire poſſe ullo modo arbitror.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.
TIT. XIX.

30.q.1. Noſſe. Salonitano epiſcopo.

1 Noſſe deſideras,utrum mulier quæ uiri filium ex alia fœmina genitum de ſacro fonte leuauerit, poſtmodum poſſit cum eodem uiro copulari. Quos ideo coniungi poſſe decernimus,quia ſecundum canones ſacros, niſi amborum conſenſu, nullius religionis obtentu debet coniunx dimittere coniugem. Pertinet autem ad ingens uxoris exitium,quæ habens odio uirum, uel infirmitatem eius non cõſiderans,quaſi cauſa pietatis operatur impietatem,maxime cum Apoſtolus præcipiat:Nolite,inquiẽs, fraudare inuicem,niſi ex conſenſu ad tempus,ut uacetis orationi.

Ibi. De his. Radulpho Bituricen. archiepiſcopo.

2 De his qui filiaſtros ſuos ad confirmationem coram epiſcopis tenent, id eſt,qui filios uxoris ſuæ de priori uiro,dum chriſmantur ab epiſcopis, ſuper ſe ſuſtinent, ſi in

ſcientia

A ſcientia(ſicut aſſeris)fiat,licet ſit peccatum,non tamen uſq; ad ſeparationem coniugij puniendum eſt. Lugeant tamen, & digna pœnitentia hoc diluentes,domino dicant:Delicta ignorantiæ noſtræ ne memineris. 3 Ita diligere debet hõ eũ qui ſuſcepit ipſum de ſacro fonte,ſicut patrẽ.Item,Eſt inter fratres & filios ſpirituales gratuita & ſancta cõmunio,quæ dicenda non eſt conſanguinitas,ſed habenda ſpiritualis proximitas. Vnde inter eos arbitror non poſſe fieri quodlibet legale coniugium. Quandoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filij ſunt, uenerandæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt.Item, Si inter eos non contrahitur matrimonium,quos adoptio iungit, quanto potius à carnali oportet inter ſe contubernio ceſſare illos,quos per cæleſte ſacramentum regeneratio ſancti ſpiritus iungit? Longe ergo congruentius filius patris mei,uel frater meus appellatur is,quem diuina gratia potius quàm humana uoluntas,ut filius patris mei,uel frater meus eſſet,elegit,prudentiusq; ab alterna corporis commixtione ſecernimur.

30.q.3.c.1. Ad conſulta Bulgarorũ.

4 Sciſcitatur à nobis ſanctitas ueſtra,ſi aliquis homo duas commatres habere ualeat,unam poſt alteram.In quo meminiſſe debet,ſcriptum eſſe,Erunt duo in carne una. Itaque cum conſtet,quia uir & mulier una caro per connubium efficiuntur,reſtat nimirum,uerum compatrem conſtitui illi mulieri,cuius matrimonio aſſumpta uxor, B commater eſſe uidebatur.

30.q.4.c.1. Salomoni Cõſtantieñ epõ. Ge.2.

5 Si quis cum matre fornicatus fuerit ſpirituali,anathematis (ut ſcitis) percutiatur ictibus. Similiter & illum percutere promulgamus, qui cum ea,quam de ſacro fonte baptiſmatis ſuſceperit:aut cum illa,quam ante epiſcopum tenuerit, cum ſacro chriſmate fuerit uncta,fornicationis perpetrauerit ſcelus. legitimam tamen ſi habuit,non dimittat,uxorem.

33.q.2.Si quis

6 De conſanguinitate ſua uxorem nullus ducat uſq; poſt generationẽ ſeptimam, uel quouſq; parentela cognoſci poterit.Laicus uero uxorem ſimul & concubinã habens,non communicet eccleſiæ.

35.q.2.De conſanguinitat. Suffraganeis eccleſię Amalficanæ.

DE BELLIS. TIT.XX.

1 Monomachiam in lege non aſſumimus,quam præceptam fuiſſe non reperimus, cum hæc & huiuſmodi ſectantes,deum ſolummodo tentare uideantur.

2. q. 4.Monomachiam. Ex eius decretis.

2 Quinetiam præfato fratri noſtro, filijsq; Treuirenſis eccleſiæ illiusq; defenſoribus,hæc in mandatis damus,ut ſpirituali ſimul & materiali gladio tamdiu malignos illos eorumq; fautores inſequantur,quouſq; cũ integritate poſſeſſiones uel quæcunque res eccleſiaſticæ hoc facto uel quocunque pacto diſtractæ ſeu direptæ ſunt, reuocentur.

15. q.6.c.2. §. Quinetiam. Epis Galliæ.

3 Omnium ueſtrum noſſe uolumus charitatem,quoniã quiſquis(quod non optantes dicimus) in hoc belli certamine fideliter mortuus fuerit,regna illi cæleſtia minime negabuntur.

23.q.5.Omnium. Exercitui Frãcorum.

4 Si nulla urget neceſſitas,non ſolum Quadrageſimali tempore,ſed etiam omni tempore eſt à prælijs abſtinendum.Si autem ineuitabilis urget importunitas, nec Quadrageſimali tempore,pro defenſione tam ſua quàm patriæ ſeu legum paternarum,eſt bellorum præparationi proculdubio parcendum. Ne uidelicet deum uideatur homo tentare, ſi habet quod faciat,& ſuæ ac aliorum ſaluti conſulere non procurat,& ſanctæ religionis detrimenta non præcauet.

23.q. 8. ſi nulla. Ad conſulta Bulgarorũ.

5 Illi qui peregrinos uel oratores cuiuſcunque ſancti,ſiue clericos ſiue monachos uel fœminas aut inermes pauperes deprædati fuerint, uel bona eorum rapuerint, uel in malum eis obuiauerint,anathematis uinculo feriantur,niſi digne emendauerint.Pax uero illa,quam treugam dei dicimus, fideliter obſeruetur,ſicut ab archiepiſcopis & epiſcopis uniuſcuiuſque prouinciæ conſtituta eſt. Qui autem eam infregerit,excommunicationi ſubdatur.

24. q.3.Illi q. Omnib' epis

DECRETVM ADRIANI PAPAE TERTII, EX PLATINA

de geſtis pontificum.

ADRIANVS TERTIVS, PATRIA ROMANVS, patre Bñdicto, tanti animi fuit, ut initio pontificatus ſui ſtatim ad ſenatũ populumq́; retulerit, anno domini octingenteſimo quinto, ne in creando pontifice Imperatoris autoritas expectaretur, utq́; libera eſſent & cleri & populi ſuffragia. Quod quidem inſtitutũ à Nicolao primo tentatũ potius quàm inchoatum diximus. Illectum credo hac opportunitate Adrianum, quod Carolus Imperator ab Italia cũ exercitu diſcedens, in Nomannos rebellantes mouerat. Fuerat ei in animo gentem inquietam omnino delere. At uero cũ id difficile uideretur, nec fieri ſine magna ſuorum clade poſſet, partem illam Galliæ ad incolendum his conceſſit, quæ ultra Sequanam flumen eſt, quæq́; hodie à gente ipſa Normandia uocatur. Pendere autem quotannis uectigal regibus Franciæ ſunt iuſſi, ne ui, ſed benignitate Imperatoris Caroli loca illa obtinuiſſe uiderentur. Interea uero Guilelmus cognomento Pius, Aquitaniæ dux & Aluerniæ comes, cum ſtirpe uirili careret, Cluniacenſe monaſterium in fundo paterno Burgundiæ pago Maſticenſi, magnificentiſſimis operibus inchoauit, eidemq́; loco Bernonem abbatem præfecit, deſignatis prouentibus unde monachi uiuerent. Ante tempus uero Guilelmus moriens, monaſterium imperfectum reliq̃t, Elbo comite Pictauienſi hærede inſtituto, qui rem ipſam ex teſtamẽto curaret. Adrianus autem pontifex, de quo clerus populusq́; Romanus magnam ſpem conceperat ob eius uirtutem & magnitudinem animi, anno primo & menſe ſecundo pontificatus ſui moritur, ſepeliturq́; in baſilica ſancti Petri, collachrymantibus omnibus & ingemiſcentibus tantum parentẽ iniquo tempore tam repente ſibi ablatum eſſe.

TRIBVRIENSIS CONCILII ACTA ET DECRETA, EX VETVſtiſſimo codice bibliothecæ Brixinenſis fideliter excerpta.

Huius loci infraſcripti autores quatuor, puta Ptolemęus, Plinius, Antoninus, Strabo non meminerunt. Eſt tamen adhuc hodie uilla, quæ Germanica lingua dicitur Tribur, ſita ultra Rhenum prope Maguntiacum.

Celebratum eſt ſub imperatore Arnolfo à uigintiduobus epiſcopis Germanorum, Triburiæ concilium anno incarnationis domini D.CCC.XCV. tam ſancta ſane intentione & diligentia, ad reſecandum omnem palmitem inutilem, ad extirpandam cuiuſlibet hæreſeos radicem, ad tollendam ſchiſmatis occaſionem, ad corrigenda clericorum uitia, ad præcauenda populorum ſcandala, breuiter ad reformandos mores & ſtatus non modo clericorum, ſed & laicorum, ut Gratianus poſtea pleraq́; eius capitula, diligenti ſtudio recitauerit in uolumine Decretorum.

DECRETA ET CAPITVLA CONCILII Triburienſis.

I. Communis oratio pro concordia tam cleri q̃ populi.
II. De quodam presbytero exeæcato, & de excommunicatis interrogatio ſynodalis.
III. Reſponſio regis, & de excommunicatis ſententia uniuerſalis.
IIII. De iniuria & contumelia, quod abſit, presbyterorum.

Quali

A Quali pœnitentiæ ſubiacere debeat, qui presbyterum uoluntarie morti tradiderit. V.
De eo, qui euaginato gladio, atrium eccleſiæ intrauerit. VI.
De his, qui res eccleſiæ, ſiue interiores, ſiue exteriores rapiunt. VII.
De his, qui contemnunt bannum ab epiſcopis impoſitum. VIII.
De eo, ſi epiſcopus eccleſiaſticum, & comes ſeculare placitum una die condixerint. IX.
Vt epiſcopus non deponatur, niſi à duodecim epiſcopis, presbyter à ſex, diaconus à tribus. X.
Si quis clericus homicidium fecerit, ab ordine ceſſare debebit. XI.
Vt præter Paſcha & Pentecoſten, baptiſma non celebretur, excepta neceſſitate periclitantium. XII.
De decimis. XIII.
De decimis antiquarum & nouiter conſecratarum eccleſiarum. XIIII.
De ſepultura mortuorum. XV.
Vt ſepulturam morientium nemo uendat. XVI.
Vt nullus laicus in eccleſia ſepeliatur. XVII.
De uaſculis, quibus myſteria ſacra conficiuntur. XVIII.
B Ne in calice aut uinum ſolum, aut aqua ſola offeratur. XIX.
De iniuria clericorum. XX.
De querimonia inter presbyterum & laicum. XXI.
De eo, ſi quis liber aliquo crimine infamatur. XXII.
De his, qui uelatas deo conſecratas, in coniugium duxerint. XXIII.
De uirgine ante duodecim annos uelata, non conſentiente patrono, ſub cuius erat patrocinio. XXIIII.
De uiduis uelatis. XXV.
De monachis regulariter exeuntibus, ſiue fuga regularis diſciplinæ elapſis. XXVI.
De clericis, qui ſemel in clero deputati ſunt. XXVII.
Vt nullus epiſcopus alterius miniſtrum eccleſiaſticum ſolicitet. XXVIII.
Vt nullum ſeruum ante perfectam libertatem epiſcopus ordinare præſumat. XXIX
De eo, ſi quis ab apoſtolico falſam detulerit epiſtolam. XXX.
De furibus & latronibus. XXXI.
De eccleſia à compluribus cohæredibus obſeſſa. XXXII.
De claudis & aliqua parte corporis minutis, ſi ſacro ordini poſſint adiungi. XXXIII.
De eo, ſi quis in hoſte contra paganos, interficit captiuos Chriſtianos. XXXIIII.
C Vt nullus comes nullusq́ iudex diebus feſtis uel dominicis ſeu ieiuniorum aut quadrageſimæ, placitum habere præſumat, & ut nullus pœnitens illò ueniat. XXXV.
De eo, ſi duo fratres ſimul arborem ſucciderint, & cadente arbore, unus eorum interfectus fuerit. XXXVI.
De muliere, cuius infans aliquo caſu propter negligentiam eius moritur. XXXVII.
Si quis liber libertam duxerit, ulterius habere debebit. XXXVIII.
Si quis alienigenam in matrimonium duxerit, habere debebit. XXXIX.
De eo, quod quidam uxorem alterius, uiuente eo conſtuprauit, & inſuper iuramento confirmauit, eo moriente, coniugem eam accipere. XL.
De eo, ſi quis duxerit uxorem, & concumbere non ualens cum ea, frater eius clam uiolauerit illam. XLI.
Si quis de uno in alium tranſmigrat epiſcopatum, & conſanguineam ſuam polluerit, uel aliquod crimen commiſerit. XLII.
Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo neſciente, filius eius uel frater inſcius uiolauerit illam. XLIII.
Si quis cum aliqua fornicatus fuerit, & frater eius ignarus duxerit illam uxorem. XLIIII.
Si quis cum duabus ſororibus fuerit pollutus. XLV.
Si cuius uxor conſtuprata fuerit, & propterea maritus perdere illam machinauerit. XLVI.

XLVII. Si quis ſpiritalem habet compatrem, cuius uxor commater non eſt, eo defuncto, eius uiduam licet ei ducere uxorem. D
XLVIII. De eo, ſi quis ſuæ ſpiritalis commatris filiam duxerit uxorem.
XLIX. De his, qui in adulterio filios genuerunt, ut omnino ſeparentur.
L. De eo, ſi quis aliquem per inluſionem à recta fide ſubuerterit, uel perdiderit, ut dupliciter puniatur.
LI. De eo, ſi quis cum uxore alterius, uiuente eo, fornicatus fuerit.
LII. De homicidijs non ſponte commiſſis.
LIII. De eo, ſi quis filium ſuum non ſponte, ſed caſu contingente occiderit.
LIIII. De his, qui uoluntarie homicidium fecerint.
LV. De pœnitentia quadraginta dierum.
LVI. Poſt quadraginta dies pœnitentia primi anni.
LVII. Pœnitentia ſecundi & tertij anni.
LVIII. Pœnitentia quarti, quinti, ſexti & ſeptimi anni.

Finis Capitulorum.

EPISTOLA PRAELOQVVTIVA SEQVENTIVM capitulorum. E

CVM CONSTET OMNIBVS, DIuinam legem tractantibus, poſt euãgelia & lympidiſſima noui teſtamenti fluenta, beatorum canonibus apoſtolorum & ſanctorum patrum apud Niceam Bithyniæ congregatorum conſtitutis, necnon & apoſtolicorum Romanæ ſedis pontificum decretis, ſatis occurriſſe, reſtitiſſe, & oppugnaſſe, ſiue hæreticis, ſiue ſchiſmaticis, & omnibus ueræ fidei oppugnantibus regulas: ſed antiquus ſerpens, qui dicitur diabolus & ſathanas, inimicus humani generis, noua uenena malitiæ ſuæ, dulci populo ſanctiſpiritus admiſcere, F & bono ſemini ſancti euangelij, zizania ſuæ
Matt. 13. prauitatis & prophanæ iniquitatis, ſubſeminare non deſinit, ſicut in Matthæo, cum bonæ meſſi zizania fuiſſent inſerta, ſcriptum eſt, Inimicus homo hoc fecit: & de eius
Iob. 41. ſatellitibus, ſub ſquamarum ſpecie in Iob perhibetur, Vna uni coniũgitur, & ne ſpiraculum quidem incedit per eas: unde neceſſe eſt, eius peruerſiſſimis machinatiõibus & ſatellitum ſuorum inſecutionibus, ex authentica poteſtate contraire, & nouũ paradigma ueræ aſſertionis opponere. Quapropter rex regum, cuius regnum (ut Pſal. 144. Pſalmiſta canit) regnum eſt omnium ſeculorum, omnibus eccleſiaſticæ ſublimitatis ordinibus, necnon & ſecularis potentiæ dignitatibus, nouum principem Arnolfum, regem pacifico ordine perpetuæ tranquillitatis præferre dignatus eſt. Cuius cor, ſanctiſpiritus ardore inflammare, & zelo diuini amoris uoluit accendere, ut totus cognoſcat mundus, non ab homine neq; per hominem, ſed per ipſum dominum eum eſſe electum. Conſiderans enim idem ſapientiſſimus rex profundæ mentis intuitu, abundantem in ſe ſanctiſpiritus gratiam, quia quos repleuerit, ardentes in ſe pariter & loquentes facit de ſe, Anno incarnatiõis Ieſu Chr̃i dñi nr̃i D.CCC. XCV. regni uero ſui viij. Indictione xiij. menſe Maio, eiuſdem ſanctiſpũs inſtinctu & primatum ſuorum conſultu, uenit in uillã regiam, uidelicet Triburiã, in terra Francorum conſiſtentem, cum epiſcopis infra conſcriptis, abbatibus, comitibus, & om̃ibus regni ſui principibus

A cipibus,nec non couenientibus eccleſiaſticorũ & ſecularium innumeris turbis:quatenus infatigabili perſeuerantia,diuina & humana tractarentur, atq; emergentia mala comprimerẽtur,ut eo liberius ſancta dei eccleſia ſuo potiretur honore. Cum aũt ſapientiſſimus rex concilium ſacrum continuari decreuiſſet,placuit ſibi & uniuerſo clero, ut peracto triduano ieiunio,letanijs & orationibus ſuper ſe de cælis ꝓmiſſum inuitarent adiutorium,ſicut ipſe ſaluator aſcendens in cælum,diſcipulis ſuis promiſit, dicens:Ecce ego uobiſcum ſum omnibus diebus uſq; ad conſummationẽ ſeculi. Vt futura concilia in ipſo inchoarentur,& per ipſum finirentur,q eſt initium & finis,& ſupplementum legis,ut Apoſtolus Romanis ſcribens,ait:Finis eñ legis Chrs,ad iuſtitiã omni credenti.Quo peracto,pergẽs ad palatiũ,regale ſedit ſoliũ, indutus ueſte ſplendidiſſima,quã texit ſapia,repletus eſt prudentia,erectus & potentia,pro ſua magnitudine ſtipatus multitudine,tractans practicè de ſtatu regni,& theoricè de ordine & ſtabilitate eccleſiarũ Chriſti,& qualiter boni quietè uiuerẽt,&mali inultè nõ peccarent.Interim epiſcoporum ſacer conuentus in baſilica prædictæ uillæ, poſt cõmunes orationes & preces finitas,honorificẽtiſſime infulati,põtificalibus ſedibus ſuffulti, mentibus ſerenati,prudẽtia ꝑditi,ſacroſanctum ingreſſi ſunt ſynodale colloquiũ. Matt.28. Roma.10.

B Inter alia nanq;,qbus diuina & humana tractaturi erãt, cõmuni uoto & pari conſenſu,de collegio ſanctorũ ſacerdotũ gnaros &idoneos direxerunt mediatores ad ꝑfatũ pium regem, inquirentes,quo ſtudio uel quali benignitate,ſecundũ ſapientiã & poſſibilitatem ab ipſo deo ſibi datam,eccleſiã Chriſti,illi per regalem poteſtatẽ,& ipſis per ſacerdotalẽ eminentiã,cõmiſſam defendere,& miniſteriũ illorũ amplificare & ſublimare dignaretur:proponentes ei propriam regis eminentiam, id eſt, ut miſericordia & modeſtia omnes præcellat,& non ſecundũ pſonam iudicet:atq; iuxta Salomonem,iuſtitiam,iudicium & æquitatem diligat:addentes inſuper ſacrarum exempla literarum,quibus ſapia alumnos ſuis laboribus educatos inſtruens,ait: Meum eſt conſiliũ & æquitas,mea prudentia,mea eſt fortitudo:per me reges regnãt, & legum conditores iuſta decernunt:p me principes imperant,& potentes decernunt iuſtitiã. Et itẽ:Rex q iudicat in ueritate,thronus eius in æternũ firmabitur.Præferẽtes etiã ei inſtitutiones Martini epi ad Mironem regẽ,quibus eũ ad honeſtatẽ uitæ & pietatem moꝝ, ordine rõnis inſtituens, ait:Prudentis propriũ eſt,examinare conſilia. atq; ſubiunxit,Si prudens eſt animus tuus,tribus tpibus diſpenſetur:Præſentia ordina,futura ꝓuide,præterita recordare.Et ſermo tuus non ſit inanis,ſed aut ſuadeat,aut moneat,aut conſoletur,aut præcipiat.Quibus rex theologiam quaſi ab alto diſſerentibus, ab auguſta mentis ſuæ ſede (quia ut ſapientia ait, Cor regum inſcrutabile eſt) arcanum myſterij ſui reuelans,in hæc uerba prorupit: 3.Reg.3. Prouer.8. Prouer.29. Prouer.25.

C O paſtores eccleſiaꝝ Chriſti,&clariſſima lumina mũdi,agite quæ uobis impoſita eſt,curã paſtoralẽ:&iuxta Apoſtolũ, inſtate opportune,importune:arguite, obſecrate,increpate in omni patientia & doctrina,ut uigili cura & admonitiõe ſedula,oues Chriſti ad caulas æternæ uitæ introducere mereamini.Habetis me,omibus eccleſiæ Chriſti aduerſantibus, & ueſtro ſacerdotali miniſterio renitentibus,oppoſitiſſimum bellatorẽ. Quia,ut Apoſtolus Romanis ſcribit,In his oibus ſuperamus propter eũ qui dilexit nos.Et itẽ, Si deus ꝓ nobis,quis contra nos? Certus ſum eñ,quia neq; mors,neq; uita,neq; inſtantia, neq; futura,neq; ulla creatura poterit nos ſeparare à charitate dei & unanimitate ſancta,beatiſſimi patres.Gratulantes igitur beati,q miſſi ſunt,ſacerdotes,cõgredientibus qbuſdam optimatibus de throno regis,cauſa iuſtæ legatiõis & ueræ unanimitatis, ad ſanctã ſynodũ directis,reuerſi ſunt ad eos qui miſerant illos. Perambulantes igitur,& ſacrum conuentũ inrumpentes,rite &laudabiliter quæ iniuncta ſunt exponentes,& eccleſiam illic cõgregatam conſolatoria reſponſione lætificantes,ſiluerunt: & quid deinceps acturi eſſent,taciti expectare cœperunt.Exurgentes igitur de ſedibus ſuis reuerentiſſimi patres,cum aſtanti clero ter quaterq; proclamantes , & diuinæ maieſtati ſupplicantes,Exaudi Chriſte, Arnolfo magno regi uita, & ſonantibus campanis, Te deum laudamus,concinentibus cunctis, glorificantes & Ieſum Chriſtũ conlau- 2.Tmo4. Roma.8.

ſtantes, qui in ſeruis ſuis conſolabitur, qui eccleſiæ ſuæ ſanctæ tam pium & mitem cõſolatorem, tamq; ſtrenuum adiutorem, ad honorem nominis ſui condonare dignatus eſt. Et peractis diuinæ maieſtati precibus, inclinantes ſe coram pñ principis aſtantibus miſſis, gratificantes & magno principi laudes debitas perſoluentes, deinde recto ordine conſederunt: & præuio ſanctoſpiritu, quædam capitula magis neceſſaria, ex canonicis inſtitutionibus ſubſcripſerunt, errata corrigere, ſuperflua abcidere, recta uia regia coartare. Poſt hæc prudentiſſimus rex regnorum, ſacroſanctis diuinæ religionis interfuit myſteriis, & ſancti patres ſecretis palatinis. Et concordia erat in cunctis, ad laudẽ Ieſu Chri dñi noſtri, cui ſit laus & gloria p infinita ſeculoꝶ ſecula. D

COMMVNIS ORATIO PRO CONCORDIA TAM CLEri q̃ populi. Cap. I.

POſt ingreſſum ſancti & ſynodalis colloquij, è cælis diuinum implorabant auxilium, ut deus omnipotens, qui, Dauid canente, inhabitare facit unanimes in domo,
Pſal. 67. & dabit uirtutem & fortitudinem plebi ſuæ in domo ſua, in ſancta uidelicet eccleſia, clerum & populum unanimes dignaretur cohibere, uirtutem & fortitudinem dare, ut in nullo diffideret: quatenus rõnabilia meditantes, & dictis cõcordarent, & factis.

DE QVODAM PRESBYTERO EXCAEcato, & de excommunicatis interrogatio ſynodalis. Cap. II. E

CVm hæc pro unitate tam cleri quàm populi tractarentur, quidã presbyter uenit medius, à quodam laico excæcatus, eiuſdẽ criminis, propter quod cæcus fuerat effectus, liberrimus, ut teſtatur epiſcopus, in cuius ſancta ſynodo poſt excæcationem coram poſitus, ſecurus eſt factus. Quapropter idem epiſcopus præcepit, ut ueniret laicus, & de tam nefando ſcelere ſatisfactionem procuraret agere. Qui nequaquam conſenſit, ſed communem epiſcoporum ſynodum appellauit. Perpendentes
Threno. 4. epiſcopi lamentationem Hieremiæ impleri, aurum obſcurari, lapides ſanctuarij ab hoſtibus deſtrui, & iterum in membris ſuis Chriſtum crucifigi, ſuſpirantes & compaſſibiliter ingemiſcentes, uicariis pro ſe & ſancto clero tranſmiſſis, proclamantes, & pium eccleſiarum defenſorem appellantes, & conſilium poſtulantes, quid ſtatuere dignaretur pro talibus & ſimilibus, qui pro diuerſis erratibus & certis criminibus ſunt incorrigibiles, & iuſto anathemate mucrone apoſtolici ſermonis abciduntur,
1. Corin. 5. quo ait: Tradite huiuſmodi ſatanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſaluus ſit in die domini. Et iterum: Cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Sed tamen, indurante diabolo, quamuis excommunicentur, ad pœnitendum non emolliuntur: ſed ſicut ſcriptum F
Prouer. 18. eſt, Impius cum in profundum peccatorum uenerit, contemnit: profundum peccatorum intuentes, & in deſperationem proruentes. Et erit nouiſſimus error peior pri-
Matt. 27. ore. Mittentes etiam ei contra eos ſcripta inſtituta canonica, in canonibus ſanctorum apoſtolorum capitulo undecimo: Quod cum excommunicatis non ſit orandum. In Niceno magno concilio, capitulo quinto: Qui ſuo peccauerunt euidenter epiſcopo, excommunicati rationabiliter ab omnibus æſtimentur. In Antiocheno ſancto concilio, capitulo ſecũdo: Vt ſi quis epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, ſeu quilibet ex clero, communicare deprehenſus fuerit cum excommunicatis, etiam iſte communione priuetur, tanquam qui regulam confundat eccleſiæ. In epiſtola Caliſti papæ, Vt nemo cum in eis in oratione, aut cibo, uel potu, aut oſculo communicet, nec eis Aue dicat.

RESPONSIO REGIS, ET DE EXCOMmunicatis ſententia uniuerſalis. Cap. III.

NOs igitur quibus regni cura, & ſolicitudo eccleſiarum Chriſti commiſſa eſt, aliter regnum & imperium iure eccleſiaſtico regere & gubernare non poſſu-
Ephe. 5. mus, niſi hos qui eccleſiam CHRISTI, non habentem (ut Apoſtolus ait) maculam
Pſal. 118. neq; rugam, conturbant, zelo fidei perſequamur, de quo rex Dauid teſtatur: Non ne qui

A qui oderunt te deus, oderam illos, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Perfecto odio oderam illos, inimici facti ſunt mihi. Et cum euangelium legeretur, audiuimus: Si te non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Et alibi, Qui percutit malos in eo quod mali ſunt, miniſter domini eſt. Idcirco non potentiam oſtendentes, ſed iuſtitiam exhibentes, præcipimus, & autoritate noſtra iniungimus omnibus regni noſtri comitibus, poſtquam ab epiſcopis anathemate excommunicationis percelluntur, & tamen ad pœnitendum non inclinantur, ut ab ipſis comprehendantur, & ante nos perferantur: ut qui diuina iudicia non uerentur, humana ſententia feriantur. Vnde per quendam ſapientem dictum eſt: Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo. Si enim tam rebelles extiterint, ut comprehendentibus repugnare ſtuduerint, & in tali temeritate interfecti fuerint, iudicio epiſcoporũ interfectoribus nulla imponatur pœnitentia: & præcepto noſtro, Vueregeldi nulla ab eis extorqueatur compoſitio. Conſtringanturq; proximi & eorum cognati cum iuramento, ne in illis eos uindicent, ſed pacem ad eos & concordiam ſeruent. Pſal. 138. Matt. 18. Roma. 13. Prouer. 20.

DE INIVRIA ET CONTVMELIA, QVOD abſit, presbyterorum. Cap. IIII.

SI quis presbyter, quod abſit, quia ſacerdos altiſſimi dei eſt, uulneratus, uel quibuſlibet iniurijs & contumelijs dehoneſtatus, euaſerit, & ſuperuixerit, tota compoſitio perſoluatur presbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, precium Vueregeldi tripartita partiatur diuiſione. Id eſt, altari cui ordinatus fuerat, pars una: epiſcopo, in cuius diœceſi erat, altera: tertia parentibus, de quibus ortus fuerat. Si uero in atrio eccleſiæ aliquid ex iſtis presbytero factum fuerit ſupradicto modo, presbytero & pro presbytero ſoluatur. Sed quia, ut Hilarius papa omnibus epiſcopis per diuerſas prouincias in epiſtola ſua ſcribit, iniuria ſacerdotum & eccleſiarum, ſacrilegiũ eſt: ſacrilegiũ in atrio factũ, altari & dño eiuſdẽ loci perſoluatur. Sacerdotes enim non ſunt lacerandi, ſed potius coronandi: quia de his Eccleſiaſticus liber loquitur, dicens: In tota anima tua time dominũ, & ſacerdotes illius ſanctifica, & miniſtros eius non derelinquas, & honorifica ſacerdotem. Et Iſidorus: His enim, ſicut & epiſcopis, diſpenſatio myſteriorum dei commiſſa eſt, præſunt enim eccleſiæ Chriſti, & in *confeſſione diuini corporis & ſanguinis, conſortes ſunt epiſcopis. Similiter & in doctrina populorum, & in officio prædicandi. B Eccle. 7. *. conſecratione.

QVALI POENITENTIAE SVBIACERE DEbeat, qui presbyterum uoluntarie morti tradiderit. Cap. V.

SI quis ſacerdotem, non coactus, ſed propria uoluntate ſeductus, morti tradiderit, ſecundum ſententiam apoſtolicorum & noſtrorum moderni temporis ſacerdotum, quinquennio pleniſſimæ caſtigationi pœnitentiæ ſubſternatur, ita ut carnem non manducet, nec uinum bibat, ieiunet autem uſq; ad ueſperam, exceptis dominicis & diebus feſtis. Arma nõ portet, & ubicũq; eat, pedibus incedat, eccleſiã non intret, ſed ante fores ſtet, orans dominum puro corde, ut abluatur tanto crimine. Expleto uero quinquennio, introducente epiſcopo, ingrediatur eccleſiam, nondum tamen communicans, ſed intra audientes ſtans. Et aliud quinquennium indulgentius introeat indultum. Quo uero expleto, cum decimi anni curſus fuerit finitus, gratia communicandi & licentia concedatur ei equitandi. Maneat autem in reliquis obſeruationibus tres dies per hebdomadam, ut purificationis mereatur culmen. Rigor priſcæ pœnitentiæ. C

DE EO QVI EVAGINATO GLADIO atrium eccleſiæ intrauerit. Cap. VI.

SI quis temerarius atrium eccleſiæ euaginato gladio præſumptuoſe intrauerit, ſacrilegium facit. Et idcirco ſacrilegium in atrio domini factum, ſacrilegij more altari & domino perſoluatur. Dominus dicit in euangelio: Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Id eſt, qui ſeipſos uice talionis per peccatum in Matt. 26.

præſenti ulciſci deſiderant, gladio ipſius peccati in anima moriuntur. Quanto magis is, qui ſecũdum atriũ, quod domin⁹ ſibi præ cæteris ſegregauit locis, ſuæ ſanctæ eccleſiæ ad honorem, polluit, & temerarius irruperit, gladio peccati & iniqtatis ſuæ mortuus iacuerit? Quapropter opus eſt pœnitentia, ut reſurgat ad uitam, qui guſtauit mortem. D

al. ſanctum

DE HIS QVI RES ECCLESIAE, SIVE INTEriores ſiue exteriores rapiunt. Cap. VII.

QVicunq; timorem domini poſtponentes, & eccleſiaſtica iudicia non uerentes, res eccleſiæ rapiunt uel auferunt, ut in epiſtola Anacleti papæ legitur, ſacrilegium faciunt. Papa dixit: Ergo qui Chriſti pecunias & eccleſiæ rapit, aufert, uel fraudat, homicida eſt, atq; homicida ante conſpectum iudicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam uel res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit. Vnde tanta autoritate apoſtolicæ ſententiæ ſuffulti, ſancimus & unanimes iudicamus, ut res eccleſiæ tripliciter componantur, inſuper uero bannus epiſcopalis exquiratur. Qui uero exteriores eccleſiæ res rapiunt uel fraudãt, comite agente coerceantur, ut res ablatæ legitime reſtituantur & componantur. Si uero non procurauerint, uel non emendauerint, ab epiſcopo canonice conſtringantur, ut res reſtituantur. E

DE HIS QVI CONTEMNVNT BANNVM AB EPIſcopis impoſitum. Cap. VIII.

NEmo contemnat, neque tranſgrediatur bannum ab epiſcopis ſuperpoſitum. Sciat & abhorreat in epiſtola beati Clementis dictum, contra ſe ſcriptum: Si uobis epiſcopis non obedierint omnes tam maiores quàm & inferioris ordinis, atq; reliqui populi, tribus & linguæ: non ſolum infames, ſed etiam extorres à regno dei & conſortio fidelium, à liminibus ſanctæ dei eccleſiæ alieni erunt. Et audiant ipſum dominum in euãgelio dicentem: Qui uos audit, me audit: & qui uos ſpernit, me ſpernit. Quapropter nos euangelicam & apoſtolicam conſiderantes autoritatem, non quæſtum pecuniarum, ſed lucrum quærẽtes animarum, ſtatuimus & confirmamus, ut ſi quis poſt hanc huius ſancti concilij diffinitionem, inuentus fuerit corrupiſſe bannum ab epiſcopis impoſitum, quadraginta dierum caſtigatione corripiatur, tantum in pane, ſale, & aqua.

Lucæ, 10.

DE EO, SI EPISCOPVS ECCLESIASTICVM & comes ſeculare placitum una die contradixerint. Cap. IX.

CVm autem epiſcopus eccleſiam à domino deo ſibi commiſſam regens, epiſcopatum circumeundo perrexerit, & placitum canonice conſtitutum decreuerit, populumq; ſibi creditum illo inuitauerit: atq; comes eadem die, ſciens placitum ab epiſcopo condictum uel neſciens, placitum cum populo ſuum condixerit, & per bannum illuc uenire præceperit: placitum comitis omnes poſtponant, & comes ipſe: idemq; populus, poſt epiſcopum feſtine pergant, ſcientes ſe non illic ſeditioſa contentione decertare, ſed pro fide catholica inuigilare: non cumulum pecuniarum, ſed lucrum congregare animarum. Vnde in eadem beati Clementis epiſtola: Veſtrum, qui legatione domini fungimini, eſt docere populos. Eorum uero eſt, uobis obedire ut deo. Et in epiſtola Alexandri papæ, ſucceſſoris Euariſti. Si quis autem legationem ueſtram impedit, non unius, ſed multorum profectum auertit: & ſicut multis nocet, ita à multis eſt arguendus: & quia dei cauſam impedit, & ſtatum eccleſiæ conturbat, ideo à liminib⁹ eius arceatur. Quapropter nullus comes, nullusq; iudex, nullus oĩno in clericatu uel ſeculari habitu cõſtitut⁹, legationẽ epõrum impediat, uel cõturbare ꝓſumat. Vt aũt unanimitas & cõcordia ſit ĩter epõs & comites, placuit, ut ſi qs epũs domi reſidẽs, cõuẽtũ populi eẽ uoluerit, & comes nihilomin⁹ in ipſa eadẽq; die placitũ F

eſſe

A eſſe dixerit, effectum obtineat, qui prior indicauerat,ſalua tamen dignitate & poteſtate epiſcopi.

VT EPISCOPVS NON DEPONATVR NIſi à duodecim epiſcopis,presbyter à ſex, diaconus à tribus. Cap. X.

STatutum eſt in hac ſancta & uniuerſali ſynodo, ut nullus epiſcopus deponatur, niſi à duodecim epiſcopis, presbyter à ſex, diaconus à tribus. In concilio Carthaginenſi, cap.duodecimo, Felix epiſcopus dixit: Si quis epiſcopus in reatum aliquem incurrerit,& non poteſt plurimos congregare epiſcopos:ne in crimine remaneat,à duodecim epiſcopis audiatur. Et presbyter à ſex, cum proprio ſuo epiſcopo, & diaconus à tribus epiſcopis audiatur. Et in eodem concilio,cap.XX. Vt presbyter à ſex,diaconus à tribus diſcutiatur epiſcopis.Reliquorum clericorum cauſas, etiam ſolus epiſcopus loci cognoſcat & definiat.

SI QVIS CLERICVS HOMICIDIVM fecerit,ab ordine ceſſare debebit. Cap. XI.

B SI quis clericus,quamuis nimium coactus, homicidium fecerit, ſiue ſit presbyter, ſiue diaconus,deponatur. Legimus in canonibus apoſtolorum, quod epiſcopus, presbyter,& diaconus,qui in fornicatione,aut periurio,aut furto captus eſt, deponatur. Quanto magis is,qui hoc immane ſcelus fecerit,ab ordine ceſſare debebit? Qui enim Chriſtum ſequi deſiderat, debet, ſicut ipſe ambulauit, & ipſe ambulare. Qui cum malediceretur,non remaledicebat: cum percuteretur,non repercutiebat: cum pro nobis pateretur,non comminabatur. Et ipſe in euangelio ſuo præcepit:Si qs te percuſſerit in unam maxillam,præbe illi & alteram. Non enim debemus occidere, cum dominus dicat:Audiſtis quia dictum eſt antiquis, Non occides: qui autem occiderit,reus erit iudicio.Ego autem dico uobis,Quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Nec malum pro malo reddere, ſed ſicut apoſtolus Romanis ſcribens ait,Noli uinci à malo,ſed uince in bono malum. Si quis clericorum præſens erit, ubi homicidium fuerit,& neque conſenſu,neque conſultu,neque in aliquo homicidíj reatu pollutus eſſe conuincitur, nihil ei obſit,quin conſecratus in gradu permaneat: non conſecratus, ſi aliàs dignus ſit,promotus accedat.

1.Petri 2. Matt.5. Ibidem. Roma.12.

VT PRAETER PASCHA ET PENTECOSTEN baptiſma non celebretur,excepta neceſſitate periclitantium. Cap. XII.

C SAcroſanctum baptiſmi myſterium,ſciant omnes in Chriſto regenerati, non niſi præfixis & legitimis in anno celebrari temporibus, cum hoc ſibi priuilegium, ut in epiſtola Syricíj papæ legitur,cap.II.& apud nos,& apud omnes eccleſias,ſpecialiter cum pentecoſte ſua dominicum paſcha defendit.In quo(ut legitur in epiſtola Leonis papæ,cap.nono) orta eſt & uirtus muneris, & ſpecies actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum ualet,quod ipſe dominus Ieſus Chriſtus, poſtquam reſurrexit à mortuis, diſcipulis ſuis formā & poteſtatē tradidit baptizandi,dicens: Euntes, docete oēs gentes,baptizantes eos in nomine patris & filíj & ſpirituſſancti. De quo utiꝙ ante paſſionem potuiſſet eos inſtruere, niſi proprie uoluiſſet demonſtrare,regenerationis gratiam ex ſua reſurrectione cœpiſſe. Additur ſane huic obſeruantiæ,etiā pentecoſtes,ex aduētu ſancti ſpūs,ſacra ſolēnitas,quæ de paſchalis feſti pēdet articulo.Nā cū ad alios dies alia feſta pertineāt,hæc ſemp ad eum diē recurrit,q reſurrectione domini eſt inſignis,porrigens quodammodo manum auxiliantis gratiæ,& eos inuitans,quos à die paſchæ aut moleſtia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigatiōis difficultas intercluſit, ut deſiderij ſui effectū dono ſanctiſpūs cōſequant.Ipſe eñ unigenitus dei,q in paſcha reſurrexit, in fide credentiū & in uirtute opeꝝ, nullā inter ſe & ſpm̄ſcm̄ uoluit eſſe diſtantiam, q a nulla eſt diuerſitas in na-

Matt.ult.

natura. Vnde utriq; ſit proprium, non diſſimile eſſe feſtum, ubi unum eſt ſacramen- C
tum. Sicut tunc, ita & nunc, in remiſſionem peccatorum, baptiſmi celebratur ſacra-
mentum: qui idem ſpirituſſanctus, cuius hic celebramus aduentum, eſt remiſſio omni
um peccatorum. Trina naq; in baptiſmate immerſio, triduanam imitatur ſepulturā.
Et ab aqs eleuatio, inſtar eſt reſurgentis de ſepulchro. Periculo quocūq; modo præ-
occupatis & deſperatis, omni tempore ſubueniendum, & baptiſmi ſacramētum eſt
tribuendum, quia neceſſitas uix habet legem. Si enim ualida infirmitate occupati &
deſperati, ad eccleſiam prouehi non poſſint, loco mundo perſpecto, baptiſma cele-
bretur, & procuratione presbyteri caute obſeruetur & collocetur. Vſq; ad octauū
nanq; diem, ipſa regeneratio ſacra ab omni Chriſtiano populo celebrabitur, quia re-
ſurrectio domini octo diebus colitur.

De DECIMIS. Cap. XIII.

DE decimis Auguſtinus doctor mirabilis, ſub breui ratiuncula ſatis uidetur di-
lucidaſſe, cum ait: Decimæ ex debito requiruntur. Quid ſi diceret deus, nempe,
Meus es ó homo, Mea eſt terra quam colis, Mea ſemina quæ ſpargis, Mea animalia
quæ fatigas, Meus eſt ſolis ardor: Et cum omnia mea ſint, tu qui* minus accōmodas, *manus
ſolam decimā merebaris, ſed ſeruo tibi nouē, Da mihi decimam. Si non dederis de-
cimam, auferam IX. Si dederis mihi decimam, multiplicabo IX. Si ergo quærit ali- E
quis, cur decimæ dentur, ſciat quod ideo dandæ ſunt, ut hac deuotiōe deus placatus,
largius præſtet quæ neceſſaria ſunt: & ut miniſtri eccleſiæ exinde releuati, liberiores
ſiant ad ſpiritalis ſeruitij expletiōem: & ut munus populi ex hinc in quotidiana ob-
latione domino immoletur: necnon ſecundum ſtatuta canonum, in ſuſtentationem
pauperum & reſtaurationem eccleſiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes, iu-
xta canones iudicamus, de decimis & oblationibus fidelium: ut una ſit epiſcopi, alte-
ra clericorum, tertia pauperum, quarta reſtaurationi eccleſiarum ſeruetur, ſicut in
epiſtola Gelaſii papæ cap. XXVII. legitur.

DE DECIMIS ANTIQVARVM, ET NOVI- ter conſecratarum eccleſiarum. Cap. XIIII.

PLacuit huic ſancto concilio, ut ſecundum ſanctiones canonum, decimæ, ſicut &
aliæ poſſeſſiones, antiquis conſeruentur eccleſiis, ſicut in Chalcedonenſi ſancto
concilio ſtatutum eſt, cap. XVII. Si quis autem in affinitate antiquæ eccleſiæ noua-
lia rura excoluerit, decima exinde debita, antiquæ reddatur eccleſiæ. Si uero in qua-
libet ſylua, uel deſerto loco, ultra miliaria quatuor aut qnq; uel eo amplius, aliquod
dirutum conlaborauerit, & illic conſentiente epiſcopo eccleſiam conſtruxerit, & cō-
ſecratam perpetrauerit, proſpiciat presbyterum ad ſeruitium dei idoneum & ſtudio- F
ſum, & tunc demum nouam decimam nouæ reddat eccleſiæ: ſalua tamen poteſtate
epiſcopi.

DE SEPVLTVRA MORTVORVM. Cap. XV.

REſtat propter inſtantem, quæ tunc maxima occurrit, neceſſitatem, ubicunq; fa-
cultas rerum & opportunitas temporum ſuppetat, ſepulturam morientium
apud eccleſiam, ubi ſedes eſt epiſcopi, celebrari. Si autem hoc propter itineris lōgin-
quitatem, aut adiacentem alicuius inopportunitatis difficultatem, impoſſibile uide
atur, expectet eum terra ſepulturæ ſuæ, quo canonicorum aut monachorum, ſiue ſan
ctimonialium congregatio ſancta communiter degat, ut eorum orationibus iudici
ſuo commēdatus occurrat, & remiſſionem delictorum, quam meritis non obtinet,
illorum interceſſionibus percipiat. Quod ſi & hoc ineptū & difficile æſtimetur: ubi
decimam perſoluebat uiuus, ſepeliatur mortuus.

VT SEPVLTVRAM MORIENTIVM NE mo uendat. Cap. XVI.

ABhorrendus, & Chriſtianis omnibus deuitandus mos iniquus ſubrepſit, ſepul-
turam mortuis debitam, ſub precio uendere, & gratiam dei uenalem facere:
cum

A cum hoc nuſquam ſub euangelica gratia meminimus nos inueniſſe uel legiſſe. In eccleſiaſtico nanq; libro ſcriptum eſt: Mortuo non prohibeas gratiam, ſciens quia oẽs moriemur. Et item: Omnia quæ de terra ſunt, in terram cõuertuntur. Quid terra terram uendis? memento quoniam terra es, & in terram ibis, & quoniam mors tibi futura eſt, appropiat & non tardat. Recordare quoniam non hominis eſt terra, ſed ut Pſalmiſta commemorat, domini eſt terra, & qui habitant in ea. Si terram uendis, inuaſiõe alienæ rei reus teneberis. Gratis accepiſti à deo, gratis da pro eo. Quare interdictum ſit omnibus omnino Chriſtianis, terram mortuis uendere, & debitam ſepulturam denegare. Niſi forte proximi & amici defuncti, propter nomen domini & redemptionem animæ uiri, gratis aliquid donare uelint.

Eccle. 7. Gene. 3. Pſalm. 23.

VT NVLLVS LAICVS IN ECCLESIA SEpeliatur. Cap. XVII.

SEcundum ſtatuta ſanctorum patrum & experimenta miraculorũ, prohibemus & præcipimus, ut deinceps nullus laicus in eccleſia ſepeliatur. Quidam mirabilis doctor noſtræ diffinitioni conſentiens, inquit: Nemo enim in eccleſia ſepeliatur, niſi forte talis ſit perſona ſacerdotis, aut cuiuſlibet iuſti hominis, qui per uitæ meritum, talem uiuendo ſuo corpori defuncto locum acquiſiuit. Corpora antiquitus in eccleſia ſepulta, nequaquam proĳciãtur, ſed pauimento deſuper facto, nullo tumulorum ueſtigio apparente, eccleſiæ reuerentia conſeruetur. Vbi uero hoc præ multitudine cadauerum, difficile ſit facere, locus ille cœmeterium & polyandrium habeatur, ablato inde altari, & conſtituto ubi religioſe ſacrificium deo ualeat offerri. Beatus Gregorius in miraculis patrum, memoria dignum, & huic rei congruum, refert miraculum in Genuenſi urbe contigiſſe. Ibi nanq; quidam Valentius nomine, Mediolanenſis eccleſiæ defenſor, defunctus eſt, cuius corpus in eccleſia beati martyris Syri ſepultũ eſt. Nocte autem media in eadem eccleſia factæ ſunt uoces, ac ſi quis uiolẽter ex ea repelleretur, atq; traheretur foras. Ad quas nimirum uoces cucurrere cuſtodes, & uidere duos quoſdam teterrimos ſpiritus, qui eiuſdem Valẽtĳ pedes cum ligatura cõſtrinxerant, & eam ab eccleſia clamantem animam uociferãtem foras trahebant. Qui uidelicet exterriti, ad ſua ſtrata reuerſi ſunt. Mane autem facto, aperiẽtes ſepulchrũ, ubi idem Valentius poſitus fuerat, eius corpus non inuenerunt. Cumq; extra eccleſiam quærerent, ubi proiectum eſſet, inuenerunt hoc in ſepulchro alio poſitum, ligatis adhuc pedibus, ſicut de eccleſia fuerat abiectum. Ex qua re colligendum eſt, quia hi quos peccata grauia deprimunt, ſi in ſacro loco ſepeliri ſe faciũt, reſtat, ut etiam de ſua præſumptione iudicentur, quatenus eos ſacra loca non liberent, ſed etiam culpa temeritatis accuſet. Quid igitur ſacra loca ſepultis proſunt, quando hi, q indigni ſunt, ab eiſdem ſacris locis diuinitus proĳciuntur? Sancta ſynodus dixit: Mira res, & multis expaueſcenda. Ideoq; p futura temporum curricula ab omnibus obſeruanda.

Quiddam ex Gregorio mirum ualde al. ea

DE VASCVLIS QVIBVS MYSTERIA SACRA conficiuntur. Cap. XVIII.

VAſa quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria, calices ſunt & patenæ. De quibus Bonifacius martyr & epiſcopus interrogatus, ſi liceret in uaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit: Quondam ſacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur, nunc econtra lignei ſacerdotes aureis utuntur calicibus. Zepherinus XVI. Romanus epiſcopus, patenis uitreis miſſas celebrari conſtituit. Tum deinde Vrbanus xvĳ. papa, omnia miniſteria ſacrata, fecit argentea. In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus ſuccreuit eccleſiarũ. Noſtris enim diebus, qui ſerui patrisfamiliàs ſumus, ne decus matris eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur & amplificetur: ſtatuimus, ut deinceps nullus ſacerdos ſacrum myſterium corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti domini noſtri, in ligneis uaſculis ullo modo conficere præſumat, ne unde placari debet, inde iraſcatur deus.

De conſec. diſt. 1. Vaſa in quibus ſacroſancta.

NE IN CALICE AVT VINVM SOLVM, aut aqua ſola offeratur. Cap. XIX.

Apoc. 17.

ALexander ſucceſſor Euariſti, dixit: Nō debet enim, ut à patribus accepimus & ipſa ratio docet, in calice domini aut uinum ſolum, aut aqua ſola offerri; ſed utrunque permixtum: quia utrunque ex latere eius profluxit. Vt uidelicet per hoc indicet, populos, qui ſecundum Ioannem aquæ ſunt, à Chriſto, cuius ſanguis in calice eſt, diuidi non debere. Cuius rei ueritatem in hac ſancta ſynodo confitemur, credimus & confirmamus, ne ullus ſine commixtione uini & aquæ myſteria ſacra conficiat, ſed ut duæ partes ſint uini: quia maior eſt maieſtas ſanguinis Chriſti, q̄ fragilitas populi: tertia aquæ, per quam intelligitur infirmitas humanæ naturæ.

DE INIVRIA CLERICORVM. Cap. XX.

1. Petri. 2.
Nume. 18.
Deut. 18.

SI quis irreuerens, timorem domini poſtponēs, in ſeruos eius ſæuire præſumpſerit, quos ipſe præ cæteris peculiari ſingularitate ſibi ſegregauit, & coronæ ſuæ ſimilitudinem, tradente apoſtolorum principe, geſtare fecit, & ſeruos ſuos dici & eſſe uoluit, ſortemque illorum ſe conſtituit, ſicut de eis ſcriptum eſt, loquēte ipſo domino, Ego hæreditas eorum, Dominus hæreditas mea eſt: ſi quis (ut diximus) ullum eorum, quocunque ordine conſecratum, cæſis uulneribus, uel quibuſcunque iniurijs anguſtauerit, iubeat eum dominus epiſcopus per bannum à ſe impoſitum ante ſe uenire, & aduocet cognitorem & adiutorem comitem, & conſtringat proteruum epiſcopus autoritate canonica: ut eidem clerico, cui contra diuinas & humanas leges contumelias ingeſſit, iuſtam & debitam perſoluat compoſitionem: & comite agente, perſoluat bannum regibus debitum. Si uero agente proteruia uenire contempſerit, iuſtitiæque conſentire detrectauerit, agantur ſuper eum omnia, quæ ſupra ſcripta ſunt in ſecundo & tertio cap. niſi iterum ueniat, & iuſtitiæ concordet.

DE QVERIMONIA INTER PRESBYTErum & laicum. Cap. XXI.

2. q. 4. Si quis presbyter cōtra laicum.
al. p̄cipiente
al. per iuramentum
al. ſe expurget
al. iuramēti
Matt. 5.

SI quis presbyter contra laicum, uel laicus contra presbyterum, aliquam habet querimoniæ controuerſiam, epiſcopo* regente ſine perſonarum acceptione finiatur, & laicus* præiuramento, ſi neceſſe ſit, *conſtringatur: presbyter uero, uice* præiuramenti, per ſanctam conſecrationem interrogetur, quia ſacerdotes ex leui cauſa iurare non debent. Manus enim, per quam corpus & ſanguis Chriſti conficitur, iuramēto polluetur? abſit, cum dominus in euangelio diſcipulis ſuis, quorum uicem nos indigni in ſancta gerimus eccleſia, dicat: Nolite omnino iurare. ſit autem ſermo ueſter, eſt eſt, non non. quod autem his abundantius eſt, à malo eſt. Non dixit, quod amplius eſt, malum eſt, ſed à malo, id eſt, à malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare. Vt enim in quadam homilia beati Bedæ presbyteri legimus, ſi forte nos incautius iuraſſe contigerit, quod ſcilicet obſeruatum, peiorem uergat in exitum, libere illud mutandum nouerimus ſalubriori conſilio.

DE EO, SI QVIS LIBER ALIQVO CRImine infamatur. Cap. XXII.

Heb. 4.
Gene. 18.

SI quis fidelis libertate notabilis, aliquo crimine aut infamia deputatur, utatur iure, iuramento ſe excuſare. Si uero tanto talique crimine publicatur, ut criminoſus à populo ſuſpicetur, & propterea ſuperiuretur, aut confiteatur & pœniteat, aut epiſcopo uel ſuo miſſo diſcutiente, per ignem candenti ferro caute examinetur. Deus omnipotens, cum omnia nuda & aperta ſint oculis eius, (ut in epiſtola Euariſti papæ ſcriptum legimus) quo nos à dubijs & incognitis ſententiam proferre compeſceret, mala Sodomæ noluit audita iudicare, priuſquam manifeſte agnoſceret quæ dicebantur. Vnde ipſe ait: Deſcendam & uidebo, utrum clamorem qui uenit ad me, opere compleuerint, an non eſt ita ut ſciam. Quo exemplo moniti, ne ad proferendam ſententiam unquam præcipites ſimus, aut temere indiligenterque indiſcuſſa quæque quo modo iudicemus: ſed exemplo domini deſcendamus, uideamus, & iuſto examine criminoſos diligēter p̄ſcrutemur, ſicut ipſe Sodomā: ut uideamus, utrū clamorē

A populi compleuerint, nec ne. Nam mala audita, nullum moueant, ſed ante audita diligenter inquirat.

DE HIS QVI VELATAS DEO CONSECRATAS, IN coniugium duxerint. Cap. XXIII.

SI quis ſacro uelamine conſecratam in coniugium duxerit, & poſt dicatum deo propoſitum inceſta fœdera ſacrilegaq; miſcuerit, ut in conſtitutis Gelaſii papæ, cap. uigeſimo legitur, protinus æquum eſt à ſacra communione detrudi, & nihil per publicam probatamq; pœnitentiam omnino non recipi. Si tamen pœnituerint, tranſeuntibus de ſeculo uiaticũ non negetur. In Chalcedonenſi concilio cap. decimoſexto: Hoc perpetrantes excommunicentur: confitentibus, autoritate epiſcopi miſericordia largiatur. In epiſtola papæ Syricij cap. ſexto: Velatæ deo cõſecratæ, ſi abiecto propoſito ſanctitatis, clanculum ſacrilega ſe contagione miſcuerint, uel de illicitis complexibus publice & libere filios procreauerint, has impudicas deteſtabiles que perſonas, à monaſteriorum cœtu & eccleſiarum conuentibus eliminandas eſſe, iudicatum eſt, quatenus retruſæ ergaſtulis, tantum facinus continua lamentatione defleant. Vnde uerbo domini & canonica autoritate in hac ſancta ſynodo præcipimus, ut omnino ſeparentur, & iuramento conligentur, ulterius ſub uno non cohabi B tare tecto, nec familiari frui colloquio, excepto in eccleſia & in publico, aut pariter ullam habere communionem, unde ſuſpicio illecebroſi deſiderij, aut ſcandalum libidinoſi facti, iuſte poſſit oriri. Si quæ etiam inter ſe diuidenda ſint, diuidant, & uterq; ſua prouideat.

DE VIRGINE ANTE XII. ANNOS VELATA, NON conſentiente patrono, ſub cuius erat patrocinio. Cap. XXIIII.

QVæcunq; uirgo ſub patrocinio ante annos XII. non coacta, ſed propria uoluntate, ſacrum uelamen ſibi impoſuerit, annumq; & diem, nullo repetẽte, uelata permanſerit, ab eodem ſancto habitu ulterius non recedat, ſed ſponſa uero regi Chriſto, immaculato agno, ulterius incorrupta & immaculata deſeruiat. Si uero idem patronus poſt annum & diem, ſanctum propoſitum corrumpere, & uelatam ſtuduerit repetere, atq; Chriſto ſuã ſpõſam rapere: ſecundũ cõſtituta canonũ praiudicamus, ut uires nõ obtineat, ſed Chrõ regi ſuã ſpõſam relinquat. Si quas de uirginibus uelatis curioſius & diligẽtius inueſtigare cõſtiterit, inſiſtat cap. XVI. Carthaginenſis ſancti concilij, & XCIII. Africani. In Carthaginenſi cap. XVI. continetur, ut ante XXV. annos uirgines non conſecrentur. In Africano XCIII. ut quicunque epiſcoporum, aliqua urgente neceſſitate, uel periculo mortis anguſtante, aut exigentibus parẽtibus, aut his, ad quo C rum curam pertinet, uelauerit, ſeu uelauit, ante XXV. annos ætatis uirginem, non ei obſit concilium, quod de iſto annorum numero conſtitutum eſt, quin uelata & conſecrata permaneat.

DE VIDVIS VELATIS. Cap. XXV.

VIduas autem uelare, pontificum nullus attentet, prout conſtitutum eſt in decretis papæ Gelaſii, cap. XIII. quod nec autoritas diuina, nec canonũ forma præſtituit. Quæ ſi propria uoluntate continentiam profeſſa, ut in eiuſdem Gelaſii cap. XXI. legitur, eius intentio pro ſe reddat rationem deo. Quia ſicut ſecundum Apoſtolum, ſi ſe continere non poterat, nullatenus nubere uetabatur: ſic ſecum habita deliberatione, promiſſam fidem pudicitiæ deo debet cuſtodire. Qua autoritate paternæ ſuffulti ſentẽtiæ, in hoc ſacro conuẽtu ſancimus & libere iudicamus: quod ſi ſponte uelamen, quamuis non conſecratum, ſibi impoſuerit, & in eccleſia inter uelatas oblationem deo obtulerit, uelit nolit, ſanctimoniæ habitum ulterius habere debebit: licet ſacramento confirmare uelit, eo tenore & ratione uelamen ſibi imponere, ut iterum poſſit deponere. 1. Timot. 5.

DE MONACHIS REGVLARITER EXEuntibus, ſiue fuga regularis diſciplinæ elapſis. Cap. XXVI.

SI quis monachus pro lucro animæ uel animarum à ſuo monaſterio exire,& aliud propoſuerit intrare, conſentientibus epiſcopo, abbate & fratribus, conſentimus & concordamus: quia id feciſſe multos ſanctos legimus. Si uero fuga regularis diſciplinæ elapſus, propoſitum ſanctitatis calcauerit, omnimodis coercendus, & ab hominibus deteſtandus, atque omni onere eſt grauandus: ut ſaltem rubore uerecundiæ confuſus, & onere paupertatis afflictus, redeat; quem relicta ſingularitatis profeſſione inimicus tenebat. Si autem tam irreuerens & pertinax eſt, ut ad monaſterium redire & propoſitum monachi reluctauerit obſeruare, impleantur ſuper eum conſtituta, quæ de eo ſcripta ſunt in ſancto canone in concilio Chalcedonenſi cap. iiij. papæ Syricij ſexto, Leonis. xxvi. quatenus retruſus ergaſtulo, decoqui poſſit pœnitudinis igne purgatorio.

DE CLERICIS QVI SEMEL IN CLERO deputati ſunt. Cap. XXVII.

IN ſynodo Chalcedonenſi, cap. ſeptimo ſtatutum eſt, ut clerici qui ſemel in clero deputati ſunt, neque ad militiã, neque ad aliquã ueniãt dignitatẽ mũdanã. Et hoc tẽtantes, & pœnitentiã nõ agẽtes, quo minus redeãt ad hoc, quod ꝓpter deum primitus elegere, anathematizari. Nos autem eandem ſequentes canonicam autoritatem, ſtatuimus, ut clericus eccleſiaſtice nutritus, in eccleſia corã uel populo legens uel cantans, ſi poſtmodum relicto clericatus habitu, à caſtris dominicis, quibus adſcriptus eſt, profugus & apoſtata elabitur, & ad ſeculum egreditur: ab epiſcopo canonice coerceatur, ut ad ſignum matris eccleſiæ reuertatur. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, ut comam nutriat, conſtringatur, ut iterum detondeatur, & poſtea nec uxorem accipiat, nec ſacrum ordinem attingat. Si uero huic huius ſancti concilij reluctauerit definitioni, ſecundum præſtitutam Chalcedonenſis capituli conſtitutionem anathematizetur. Sanctus Iſidorus tales hippocentauris dicit eſſe ſimiles, qui nec eq, nec homines, atque quaſi bruta animalia, libertate ac deſiderio ſuo feruntur. E

VT NVLLVS EPISCOPVS ALTERIVS miniſtrum eccleſiaſticum ſolicitet. Cap. XXVIII.

IN Niceno ſancto & uniuerſali concilio continetur: Propter multam perturbationem & ſeditiones quæ fiunt, placuit conſuetudinem omnimodis amputari, ita ut de ciuitate ad ciuitatem, non epiſcopus, non presbyter, non diaconus, transferatur &c. In Chalcedoneñ. cap. xx. Clericos in eccleſia miniſtrantes, in alterius ciuitatis eccleſiam, ſtatutos fieri non oportet. Si qs epiſcopus poſt hanc definitiõem ſuſceperit clericum ad alium pertinentem, ſuſcipiens & ſuſceptus, communione priuentur, donec is q migrauerat, ad propriã fuerit regreſſus eccleſiam. Item in ſynodo Sardicenſi, cap. XVIII. Vt nulli liceat epiſcopo, alterius epiſcopi miniſtrum eccleſiaſticum ſolicitare, & in ſuis parochijs ordinare. In Africano, cap. xxi. Vt clericum alienum nullus ſibi priuet epiſcopus, præter eius arbitrium cuius fuerit clericus &c. Item in decretis papæ Leonis: Alienum clericum, inuito epiſcopo ipſius, nemo ſuſcipiat, nemo ſolicitet, niſi forte ex placito charitatis id inter dantem accipientemque conuenerit. Quibus conſtitutis ſanctorum canonum operam dantes, & ueſtigijs patrum inhærentes, hoc ſecundum præfixos ſanctos canones ſtatuimus, & iuſtum eſſe decernimus. F

VT NVLLVM SERVVM ANTE PERFECTAM libertatem epiſcopus ordinare præſumat. Cap. XXIX.

SEcundum decreta ſanctorum patrum præiudicamus, & nos id acturos profitemur, ut nullum ſeruum epiſcopus ordinare præſumat, antequam perfecta ditetur ingenuitate, quia non debet uilis perſona fungi ſacerdotij dignitate. Leo papa in epiſtola ſua, capitulo primo: Debet enim eſſe ab alijs ſecurus, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus, ut à caſtris dominicis quibus nomen eius adſcribitur, nullis neceſſitatis uinculis abſtrahatur. Gregorius in decretis ſuis, capitulo ſeptimo: Multos ex

tos ex eccleſiaſtica familia nouimus, ad omnipotentis dei ſeruitium feſtinare, ut ab humana ſeruitute liberi in diuino ſeruitio ualeant conuerſari. Si uero feſtinantes ad oīpotentis dei ſeruitium incaute retinemus, illi inuenimur quædam negare qui dedit omnia. Vnde neceſſe eſt, ut ab humano ſeruitio liber recedat, q diuini obſequīj diſtrictam ſubire appetit ſeruitutem. Sancta ſynodus dixit: Præfinita patrum ſtatuta, inuiolabilem habeant firmitatem.

DE EO, SI QVIS AB APOSTOLICO FALSAM detulerit epiſtolam. Cap. XXX.

IN memoriam beati Petri apoſtoli, honoremus ſanctam Romanam & apoſtolicam ſedem, ut quæ nobis ſacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſe debeat magiſtra eccleſiaſticæ rationis. Quare ſeruanda eſt cum māſuetudine humilitas, ut licet uix ferēdum, ab illa ſancta ſede imponatur iugum, conferamus & pia deuotione toleremus. Si uero, quod non decet, quilibet ſiue ſit presbyter, ſiue diaconus, aliquam perturbationem machinando, & noſtro miniſterio inſidiando, redarguatur̄ falſam ab apoſtolico detuliſſe epiſtolam, uel aliud quid, quod inde non conuenerit, ſalua fide & integra circa apoſtolicum humilitate, penes epiſcopum ſit poteſtas, utrum eum in carcerem, aut in aliam detrudat cuſtodiam, uſque quo per epiſtolā, aut per idoneos ſuæ partis legatos, apoſtolicam interpellet ſublimitatem, ut potiſſimum ſua ſancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iuſto ordine lex Romana ſtatuat diffinire, ut & is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

DE FVRIBVS ET LATRONIBVS. Cap. XXXI.

TRanquillitatem ſanctæ dei eccleſiæ inquietari, & pacem fraternam infeſtari teſtantur fures & latrones, qui ambulant inter nos ouina pelle obumbrati, ſed lupina mente recedunt alienati, res eccleſiarum ſæua mente adducti rapientes, & gregem dominicum ſpoliando lacerantes. De quibus ſaluator in euangelio commemorat: *Qui non intrat per oſtium in ouile ouium, ille fur eſt & latro.* Atque ſubiungit: *Fur non uenit, niſi ut furetur, & mactet, & perdat.* Vbi quamuis hæreticos, qui fidem furantur eccleſiæ, deſignet: tamen inſecutione furum & latronum, turbatam monſtrat pacem eccleſiarum. De talibus Apoſtolus ad Philippenſes: *Videte canes, uidete malos operarios.* Canes uocauit, quod non habent uerecundiam: malos operarios, quia nulla faciunt quæ pietati conueniunt. Et dominus per prophetam Eſaiam: *Ego dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam.* Vnde nos quæ dominus diligit diligentes, & quæ odit odio habentes, ſtatuimus & iudicamus, ut ſiquis poſt hæc euangelica & apoſtolica atque prophetica uerba, & diffinitionem pacatiſſimæ ſynodi, inuētus fuerit furtum aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortem meretur incurrere: nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſynam dare. Et eleemoſyna pro eo data, in memoriam clericorum nec pauperum ueniat, ſed execrabilis ſordeſcat. Beatus Auguſtinus de talibus horribilem profert ſententiam, dicens: Nemo te poſt mortem tuam fideliter redimit, qa tu te redimere noluiſti. Si autē ille fur uel latro uulneratus elabit̄, & expectatiōe mortis deſperatus putatur, atque recōciliari ſe myſterījs ſacroſanctis, habitu corporis & uolūtate piæ mentis depcatur, deoque & ſacerdoti, comite uita, emendationē morum & actuū cōfitetur, cōmunionis gratiā nō negamus tribuendam. In Niceno magno cōcilio ſtatutū legimus: Si qs egreditur è corpore, ultimo & neceſſario uiatico minime priuetur &c. Itē de ultima pœnitētia, in epiſtola Innocētīj papæ ca. XXI. Tribuitur ergo cū pœnitētia extrema cōmunio, ut hoīes huiuſmodi uel in ſupremis ſuis, permittente ſaluatore noſtro, à perpetuo liberentur exitio. Item de eodem Carthaginenſi VII. Et Cæleſtini XV. ubi ait: Quid, rogo, aliud eſt, ultimā pœnitentiā negare piclitanti, q̄ mortem addere morienti?

Ioan. 10. Philip. 3. Eſa. 61.

DE ECCLESIA A COMPLVRIBVS COHAEredibus obſeſſa. Cap. XXXII.

Cohæredes q ius habeant patronatus.

QVæcūque eccleſia à cōpluribus cohæredibus ſit obſeſſa, cōcordi unanimitate un

 diq

diq; procuretur, ne propter aliquas diſceptationes ſeruitium dei minuatur, & cura populi inreligioſe agatur. Si uero contingat pro ea comparticipes diſſidere, & ſub uno presbytero nolle eam procurare, & propterea iurgia & contentiones tam inter ipſos, q̃ inter clericos incipiant frequentare, quia iuxta Apoſtolum ſeruos dei non oportet litigare, epiſcopus tollat inde reliquias, & ſub magna cura honorifice collocet eas, atq; eiuſdem eccleſiæ claudat oſtia, & ſub ſigillo conſignet ea, ut ſacrum miniſterium nullus celebret in ea, antequam concordi unanimitate unum omnes eligant presbyterum, q idoneus ſit ſacroſanctum locum procurare, & populo dei utiliter pͤeſſe. Hanc autem habeant autoritatem epiſcopi, ut in nullis eccleſiis, nec conſtituantur presbyteri, nec expellantur, illis inconſultis & non conſentientibus. In epiſtola beati papæ Clementis legitur: Attendendum ſummopere eſt omnibus presbyteris & reliqs clericis, ut nihil abſq; epiſcopi proprij licentia agant, non utiq; miſſas ſine eius iuſſu quiſquam presbyterorum in ſua parochia agat. Similiter & reliqui populi, maiores ſcilicet & minores, per eius licentiam, quicqd agendum eſt, agant. Animæ uero eorũ ei creditæ ſunt, ideo omnia eius conſilio agere debẽt, & eo incõſulto nihil.

1.Timoth.2.

DE CLAVDIS, ET ALIQVA PARTE CORporis minutis, ſi ſacro ordini poſſint adiungi. Cap. XXXIII.

IN Niceno ſancto & uniuerſali concilio ſtatutũ eſt, capi. I. ut ſi quis à medicis per languorem defectus eſt, aut à barbaris abciſus, hic in clero permaneat. In epiſtola Innocentij papæ, cap. xxviij. Qui igitur uolẽs cuiuſlibet partem digiti ſibi abſcidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui uero caſu aliquo contingit, hunc canones præcipiunt & clericum fieri, & ſi in clero fuerit repertus, non abijci. Item in decretis Gelaſii papæ, cap. xvi. Vt nemo literas neſciens, uel aliqua parte corporis imminutus, promoueatur ad clerum. Hanc autoritatem ſanctorum patrum confitemur, & confirmamus, ſequimurq;: ita ut ſi quis à medicis per languorem defectus eſt, uel per aliquam infirmitatem claudus effectus eſt, inueniatur aliàs dignus, permaneat clericus, & ſacro ordini aptus.

DE EO SIQVIS IN HOSTE CONTRA PAGAnos, interficit captiuos Chriſtianos. Cap. XXXIIII.

VNdiq; bella conſurgunt, hoſtes ſæuiunt. Inimica gens paganorum inſequitur populum Chriſtianorum. Impletum eſt enim quod euãgelica teſtatur hiſtoria: Surget gens contra gentem, & regnum aduerſus regnum &c. Et alibi ſcriptum eſt: Pugnabit orbis terrarum pro eo contra inſenſatos. Quapropter zelo diuinæ æmulationis accenſus Chriſtianorum exercitus, procedunt ad bellum, confidentes in eũ qui dixit: Vos ad certamen acceditis, ego prælior pro uobis. Fit conuentus Chriſtianorum & paganorum, fortiter dimicant iſti pro fide, illi contra fidem. Vnde fortiſſimo confortante domino, ſicut *Matathias pater Machabæorum ait, Non in multitudine exercitus ſit uictoria belli, ſed de cælo ueniet fortitudo. ſæpe fit uictoria Chriſtianorum, uicta eſt pars paganorum. Quare unà cum interfectis paganis perempti fuerunt Chriſtiani, captiui à barbaris, quia in impetu belli nequeunt diſtingui. Idcirco iuſtum decernentes, ſtatuimus cum interfectoribus miſericordius agendum, ita ut quadragiata diebus pœnitentiæ indulgentius tranſactis, penes epiſcopum ſit autoritas & poteſtas, ut perpendat culpam, agat indulgentiam.

Matt.24.
Sap.5.
1.Math.3.

VT NVLLVS COMES, NVLLVSQVE IVDEX diebus feſtis uel dominicis, ſeu ieiuniorum aut quadrageſimæ placitũ habere præſumat, & ut nullus pœnitens illò ueniat. Cap. XXXV.

SEcundum ſanctorum ſtatuta patrum in hoc ſancto præiudicamus concilio, ut nullus comes, nullusq; omnino ſecularis, diebus dominicis uel ſanctorum in feſtis, ſeu quadrageſimæ aut ieiuniorũ, placitum habere, ſed nec populum illò præſumat coercere. Quia inde iraſcitur deus, cum tantum ſuo ſancto ſeruitio debet populus

A lus deſudare, inueniatur lites & contentiones frequentare. Diebus uero dominicis & ſanctorum feſtis, uigilijs & orationibus inſiſtendum, & ad miſſas cuilibet Chriſti ano cum oblationibus eſt currendum, & tantummodo deo uacandum. Diebus quadrageſimæ & ieiuniorum, ſumma deuotione ieiunandum, & omni intẽtione eſt orandum, atq; unicuiq; pro facultatibus ſuis eleemoſynæ tribuẽdæ, & nullæ lites uel contentiones habendæ. Arguit enim eos, qui contentiones & lites tempore ieiuniorum, & qui à debitoribus debita exigunt, dominus per prophetam, dicens: Ecce in diebus ieiuniorum ueſtrorum inuenitur * uoluptas ueſtra, & omnes debitores uřos repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. Ideo nobis, qui gregis dei curam accepimus paſtoralem, ſummopere curandum & prohibendũ eſt, ne noſtra deſidia agente, præfatis diebus ullus placitum habere, & populũ nobis cõmiſſum, à ſeruitio dei noſtri audeat impedire. Præterea ſancimus & præcipimus, ut nullus comes aliquem pœnitẽtem ad placitum ire compellat, nec ipſe ueniat: ne forte dum ieiunare & orare atq; pro ſalute ſuæ animæ debet inuigilare, uaniloquijs & contentionibus cogatur laborare. Eſaiæ.58. *uoluntas.

B

DE EO SI DVO FRATRES SIMVL ARBOrem ſucciderint, & cadente arbore, unus eorum interfectus fuerit. Cap. XXXVI.

SI contingat duos fratres ſimul arborem ſuccidere, ſiue in ſylua, ſiue quocunq; loco, & cadẽte arbore, alter alteri, fuge uel caue dixerit, & ipſe ſtans, ſiue fugiẽs, ſubtus ipſam arborem deuenerit, & mortuus fuerit: ſuperſtes frater, innocens de morte defuncti dijudicetur. Quia non uoluntate, non incuria illius, non denique conſenſu, nec ullo ſuo mortem incurrit reatu: ſed dum ambo inſiſterent operi neceſſario, incautus & inſperatus caſu arboris depreſſus eſt, nemine penitus adiuuare ualente. Hanc eandem ſtatuimus diffinitionem de cæteris ſimilibus, ſiue cognatis, ſiue nulla proximitate coniunctis. Iſtam diffinitionem tenuere patres noſtri apoſtolici uiri: ideo eorum exempla ſequentes, per futura tempora inuiolabilem eam cuſtodimus, & poſteris noſtris ſequendam tranſmittimus: quia graue peccatum eſt & noſtro miniſterio contrarium, innocentem opprimere, & ſecurum crimine, ſcienter criminoſum habere. Quidam de ſapientibus ait: Premit inſontes debita ſceleri noxia pœna, iuſtusq; tulit crimen iniqui. Diſt. 50. Si duo fratres, habetur ibi ſentẽtialiter.

DE MVLIERE CVIVS INFANS ALIQVO CASV, PROpter negligentiam eius moritur. Cap. XXXVII.

C

SI quæ mulier, ut ſæpe contingit, infantem proprium, prope ignem collocauerit, & alius, qui caldariũ ſuper ipſum ignẽ pependerit, & aquam infuderit, atq; aqua ipſa per ignem feruens egreditur, & infanti ſuperfunditur, & propterea mortuus agitur, mater infantis, propter negligentiam, iudicio ſacerdotum pœniteat, & homo q caldarium pependit, ſecurus permaneat. Simili modo de cæteris ſimilibus, quæ ſæpe diuerſe ſolent euenire, & iudicamus, & eſſe uolumus.

SI QVIS LIBER LIBERTAM DVXERIT, ulterius habere debebit. Cap. XXXVIII.

IN decretis papæ Leonis, cap. xviij. ſcriptum eſt: Non omnis mulier uiro iuncta, uxor eſt uiri, quia nec omnis filius hæres eſt patris. Nuptiarum autem fœdera, inter ingenuos ſunt legitima & inter æquales. Itaque aliud concubina, aliud uxor, ſicut aliud ancilla, aliud libera. Igitur ſi quis filiam ſuam uiro habenti concubinam, in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi eam coniugato dederit, niſi forte illa mulier, & ingenua ſit facta, & dotata legitime, & in publicis nuptijs honeſtata uideatur. Vnde paternam ſequentes autoritatem, ſub præſenti huius ſancti catalogo concilij, ſtatuimus & libere iudicamus, ut quiſquis liber libertam, hoc eſt, ex ancilla per manumiſſionem & regalem largitionem liberam factam, legitime in matrimonium duxerit, ulterius habere debebit, tanquam unam ex nobili genere progenitam, excepta fornicationis cauſa: & quàm diu illa uiuat, nullam aliam accipiat.

Eſt igitur,ut ex decretis papæ Leonis prædiximus,ingenua facta,& dotata legitime, I
& in publicis honeſtata nuptijs,& propterea iam non eſt concubina,ſed uxor legibus acquiſita. Hæc eadem lex,pro qualitate ſexus,ſit fœminis & uiris libertas.

SI QVIS ALIENIGENAM IN MATRIMONIVM duxerit,habere debebit. Cap. XXXIX.

QVicunq; alienigenam,hoc eſt,alienæ gentis fœminam,(uerbi gr̃a,Francus mulierem Baioricam) utrorunq; conſultu propinquorũ legitime uel ſua,uel mulieris lege acquiſitam,in coniugium duxerit:uelit nolit,tenenda erit. Nec ultra abeo ſeparanda,excepta fornicationis cauſa. Quamuis enim,ut Apoſtolus ait,unus dominus,una fides,unum baptiſma,utriq; communis ſit nationi, legem tamen habent diuerſam,& quantum ad ſeculum,interdũ longe diſiunctam. Quare ſi unus è duobus, unam carnem in duas diuidere,& copulam nuptialem machinetur diſiungere,dicẽdo, non ſecundum ſuæ gentis legem iura matrimonij contraxiſſe,& idcirco ſeparari poſſe:canonica inſtitutiõe diffinimus,& noſtro oĩḿq; orthodoxoꝝ iudicio ſtatuim⁹, ut quod legis imperfectũ ſit,perficiatur,& ius matrimonij nequaq̃ reſoluatur. Synodus Romana ait,quod non dimittenda ſit uxor poſt baptiſmũ,quæ habita eſt & ante baptiſmum. In baptiſmo ſoluuntur crimina,nõ tamen legitima coniugia. Cũ enim in baptiſmo tranſmigrat de uita in uitam, & non mutat uxorem legitimam,quomodo mutat eam,qui non mutat uitam,ſed tranſit de gente ad gentem? Igitur quia iam B ſuffugium non habent ſeparandi,impleant dictum Apoſtoli, ut unanimes unum ſentientes permaneant in Chriſto Ieſu dño noſtro. Nos aũt cognita referimus,qa quendam Francum & mulierem Saxonicam talia egiſſe cognouimus. Si qs poſthæc,huius ſancti concilij inſtitutionem paruipendens,aliam duxerit,cuiuſcunq; gentis ſit,canonice arceatur,ut priori cum pœnitentia copuletur.

Ephe. 4.

Philip. 2.

DE EO QVOD QVIDAM VXOREM ALTERIVS, VIuente eo,conſtuprauit. Et inſup iuramento confirmauit,eo moriente,coniugem eam accipere. Cap. XL.

AVdiuimus rem execrabilem,& catholicis omnibus deteſtandam,quendã nefario fornicationis ope alicuius uxorẽ,uiuente eo,commaculaſſe:& in augmentum iniquitatis,iuramento cõfirmaſſe,ſi eius legitimũ ſupuixiſſent ambo maritũ, ut ille fornicator illam adulteram adulterio pollutam,ſibi aſſociaret thoro & legitimo mr̃imonio,ſi hoc iure dici matrimoniũ poteſt,p quod oriuntur quæ Apoſtolus enumerat mala,quæ ſunt fornicatio,immunditia, luxuria &c. ad ultimũ uero,ueneficia & homicidia , quia pro tam inlicito amore, alij ueneno, alij gladio, uel alijs diuerſis ſunt perempti maleficijs. Idcirco acutiſſimo ferro,& totius gñis artificio reſecanda,p quæ cæleſtia regna ſunt obcludẽda. Quoniam, ut idem Apoſtolus ait,qui talia agũt, regnum dei non conſequentur. Tale igitur connubium anathematizamus, & Chriſtianis omnibus obſeramus. Nõ licet ergo nec Chriſtianæ religioni oportet,ut ullus ea utatur in matrimonio,cum qua prius pollutus eſt adulterio. C

Roma. 1.

1. Corin. 6.

DE EO SI QVIS DVXERIT VXOREM, ET CONCVMbere non ualens cũ ea,frater eius clam uiolauerit illam. Cap. XLI.

SI quis legitimam duxerit uxorem,& impediente quacunq; domeſtica infirmitate,uxoriũ opus non ualens implere cũ illa:frater uero eius,ſuadente diabolo,adamatus ab ipſa,clanculum eam humiliauerit,& uiolatam reddiderit, omnimodo ſeparentur,& à neutro ulterius eadẽ mulier cõtingatur. Igitur coniugiũ,quod erat legitimum,fraterna cõmaculatione eſt pollutum:& quod erat licitũ, inlicitũ eſt factũ. ut Hieronymus ait, Mulier duoꝝ fratrũ non aſcendat thoꝝ,ſi aũt aſcendit, adulteriũ ꝑpetrabit. Quia uero humana fragilitas procliuis eſt ad labendum,aliquo modo muniatur ad ſtandum. Idcirco epũs,cõſiderata mentis eoꝝ imbecillitate,poſt pœnitentiam ſua inſtitutione pactam,ſi ſe continere non poſſint,legitimo cõſoletur matrimonio:ne dum ſperantur ad alta ſubleuari,corruant in cœnum.

SI QVIS DE VNO IN ALIVM TRANSMIGRAT EPISCOPAtũ,& cõſanguineã ſuã polluerit uel aliquod crimẽ cõmiſerit, Ca, XLII.

Si quis

A SI quis de uno in alium omnino tranſmigrat epiſcopatum,& ſi (quod abſit) contingat eum filiam ſororis ſuæ, amitæ aut matertera, auunculi uel patrui polluere, aut aliquod crimen committere: epiſcopus, in cuius tunc diœceſi commoratur, & tali ſcelere criminatur, habeat ius & poteſtatem, ſecundum canonicam autoritatem & noſtram ſynodalem inſtitutionem, flagitioſum coercere, & ad pœnitendum emollire. Per quos enim melius rei ueritas uentilatur & emendatur, q̃ per hos inter quos habitat, & criminoſus apparet?

SI QVIS CVM QVALIBET FORNICATVS FVerit, & eo neſciente, filius eius uel frater inſcius uiolauerit illam. Cap. XLIII.

SI quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo neſciente, filius eius uel frater eiuſdem rei inſcius, cum eadem ſe polluerit, & poſtquam ſe pollutum eſſe cognouerit, confeſſus fuerit, & hoc ſe neſcire cum iuramento confirmauerit: quia hoc pœnituit & confeſſus fuit, poſt peractam congruam pœnitentiam, legitimo utatur matrimonio, ne iteꝝ mordēte crudeliſſima libidinis beſtia ſaucietur, & uoraginem fornicatiōis incidere uideatur. Nā ut Hieronymus ait, ferreas mētes domat libido. Mulier uero quæ tm̃ nefas cōmiſerat, ulterius pœniteat, atq; cōtinēs & innupta pmaneat.

B

SI QVIS CVM ALIQVA FORNICATVS FVERIT, ET frater eius ignarus duxerit illam uxorem. Cap. XLIIII.

SI qs cum aliqua crimen fornicationis fecerit, & frater eius, eiuſdem ſceleris ignarus, duxerit illam uxorem, frater qui prior p fornicationem polluerat illam, qa non indicauit fratri uxorem ducenti, prædura arceatur pœnitentia & condigna caſtigatione. Qua pacta, ſi continēs eſſe non poſſit, indulgentia ſubleuetur, ne libidini pſternatur, quatenus legitimo conſoletur matrimonio. De muliere uero ſancimus, ſicut de ea in Neocæſareenſi ſancto concilio diffinitum legimus, cap. II. Mulier ſi duobus fratribus nupſerit, abījciatur uſq; ad mortem. Verũtamen in exitu propter miſericordiam fructum pœnitētiæ conſequatur, ſi promiſerit, quod facta incolumis, huius coniunctionis uincla diſſoluat. Quod ſi defecerit mulier aut uir in talibus nuptījs, difficilis erit pœnitentia in uita pmanenti. Epiſcopus uero poteſtatem habeat ſecundum conuerſationem ipſius, aut adījcere negligenti, aut minuere pœnitenti. Tamen ulterius continens & à uiro diſiuncta permaneat.

SI QVIS CVM DVABVS SORORIBVS fuerit pollutus. Cap. XLV.

SImili modo ſecundum ſanctos canones diffinimus & iudicamus de eo, qui cum duabus ſororibus fuerit pollutus, ut uſq; in exitum uitæ pœnitens & continēs pmaneat. Soror aũt, quæ poſterior libidinis perforata aculeis, ſcienter ſe cum eodem cōmaculauerit, uſq; in finē uitæ pœnitens & continens pduret. Si autem improuiſe contingit, condigna ſtringatur caſtigatione: & ſi uelit, legitima utatur uiri cōiunctione.

C

SI CVIVS VXOR CONSTVPRATA FVerit, & propterea maritus perdere illam machinauerit. Cap. XLVI.

SI cuius uxor conſtuprata fuerit, & propterea maritus capitali ſententia delere illam machinauerit: ipſa uero, urgente mortis periculo, ad epiſcopum confugerit, & auxilium quæſierit, operoſiori, ſi poteſt, epiſcopus labore deſudet, ne occidatur. Si uero non poteſt, nullo modo liceat ei, requirenti eam reddere uiro ad occidendum, quæ ſe ei obtulit ad defendendum: ſed ſolerti cura tranſmittet eam ad locum, quem ipſa delegerit, ut ſecura uiuere poſſit. Si uero interdum maritus eam inuenerit & repetierit, ſecundum ſeculum poteſtatem *habuerit, quid agere ei uelit. Sed audiat ſanctum Auguſtinum, dicentem: Cum eñ uir à uirtute nomen accipit, & mulier à mollitia, id eſt, fragilitate: quare contra crudeliſſimam libidinis beſtiam, uult unuſquiſq; uxorem ſuam eſſe uictricem, cum ipſe ad primum libidinis ictũ uictus *cadit? Nam qcq̃d contra fidem catholicam mulieribus non licet, nec uiris licet. Si autem eadem mulier

al. habeat

al. cadat

mulier timore perterrita, à loco ubi eã epiſcopus deſtinauit, aufugerit, & uir eius ab epiſcopo ſemel aut bis uel ſæpius repetierit, ſi uitã ei obtinere poſſit, pquirat, & reddat: ſin autẽ, oĩno non reddat. Maritus uero, q̃ diu ipſa uiuat, nullo mõ alterã ducat.

SI QVIS SPIRITALEM HABET COMPATREM, CVIus uxor commater non eſt, eo defuncto, eius uiduam licet ei ducere uxorem. Cap. XLVII.

QVi ſpiritalem habet compatrem, cuius filium de lauacro ſacri fontis accepit, & eius uxor commater non eſt; liceat ei, defuncto compatre ſuo, eius uiduam ducere in uxorem, ſi nullam habent conſanguinitatis propinquitatem. Quid enim*nun qd nõ pñt coniũgi, quos nulla pximitas carnalis, uel in id* gñatio ſecernit ſpiritalis?

*nulla

DE EO, SI QVIS SVAE SPIRITALIS COMMATRIS filiam duxerit uxorem. Cap. XLVIII.

ILlud etiam nec canonica inſtitutione diffinimus, nec introductione aliqua refutamus: ſed propter eos qui diuerſe de eo ſentiũt, hoc loco aliqd cõmemoramus. Si qs ſuæ ſpiritalis commatris filiam, fortuitu & ita contingente rerũ caſu, in coniugiũ duxerit, conſilio maturiori ſeruato, habeat, atq; honeſte legitimo cõiugio operã det.

DE HIS QVI IN ADVLTERIO FILIOS GENVErunt, ut omnino ſeparentur. Cap. XLIX.

DE his qui in adulterio iuncti, per incẽtiua libidinis malæ filium uel filiam genuerunt, canonice præiudicamus: ut qñ ab epiſcopo iuſta diuiſione ſeparantur, eo tenore ſeiũgantur, ne ultra ſpe reuerſiõis deludãtur. Quare, ſi qd inter ſe proprietatis aut pecuniæ communi donatione tradiderunt, * ut quæ communi ſeruent infanti. De reliqua uero proprietate & pecunia, nullam ulterius habeant communionem, ſed uterq; ſua prouideat, & ut uelit faciat. Et ut hoc uerius credatur, atq; firmius obſeruetur; uerbo domini præcipimus, & canonica atq; ſynodali impoſitione iniungimus, quatenus iuramento colligentur, deinceps & ultra ſub uno non cohabitare tecto: nec familiari frui colloquio, excepto in eccleſia & in publico: nec ullam habere communionẽ in proprietate, aut mancipijs, uel pecunia, ſiue ullis rebus, unde ſuſpicio luxurioſi facti, aut ſcandalum libidinoſi deſiderij iuſte poſſit oriri.

*utique

DE EO SI QVIS ALIQVEM PER INLVSIONEM à recta fide ſubuerterit, uel perdiderit, ut dupliciter puniatur. Cap. L.

SI qs uero, ſiue ſit uir, ſiue mulier, aliquẽ à recta credulitate & catholica fide inluſiõe diabolica auerterit: expedit ei, ut euãgelicus intonat ſermo, ut ſuſpẽdaẽ mola aſinaria in collo eius, & dimergaẽ in profundũ maris. Quia q ſcãdalizauerit alios, ut deũ offendãt, ac de uera fide & ſalute recedãt, multo melius eẽt ei, ut proprijs uitæ ſuæ uitijs & immunditia pollutus puniret̃, q̃ pro ſuis & aliorũ peccatis in infernũ dimergeretur. Et ſi quempiam ueneno uel herbis, aut diuerſi generis maleficijs perdiderit, uelut peſſimus homicida, duplici multetur pœnitentia.

Matt. 18.

DE EO SI QVIS CVM VXORE ALTERIVS, VIuente eo, fornicatus fuerit. Cap. LI.

ILlud uero cõmuni decreto ſecundum canonũ inſtituta diffinimus & præiudicamus, ut ſi quis cum uxore alterius, uiuente eo, fornicatus fuerit, moriente marito, ſynodali iudicio aditus ei claudatur inlicitus, ne ulterius ei coniungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Chriſtianæ religioni oportet, ut ullus ducat in coniugium, quam prius polluit per adulterium.

DE HOMICIDIIS NON SPONTE COMmiſſis. Cap. LII.

PLacuit nobis de homicidijs non ſponte commiſſis, hic inſerere, quod in Ancyrano ſancto concilio, cap. XXII. legitur, ubi dicitur: De homicidijs non ſponte commiſſis, prior quidem diffinitio poſt ſeptennem pœnitẽtiam perfectionem conſequi præcepit. Secunda uero, quinquennij tempus explere. Modus autem huius pœnitentiæ,

A tiæ, in epiſcoporum ſit arbitrio, ut ſecundum conuerſationem pœnitentium poſſint & extendere tardantibus, & minuere ſtudioſe feſtinantibus.

DE EO, SI QVIS FILIVM SVVM NON SPONTE, ſed caſu contingente occiderit. Cap. LIII.

SI quis filium ſuum (quod abſit) non ſponte, ſed caſu contingente occiderit, *ſecundum homicidia ſponte commiſſa pœniteat, ut ſequẽti ſubinfertur capitulo. al. iuxta homicidia nõ ſponte

DE HIS QVI VOLVNTARIE HOMICIdium fecerint. Cap. LIIII.

DE his qui uoluntarie homicidium fecerint, Ancyrano ſancto cõcilio, cap. XXI. legitur: Vt pœnitentiæ quidem iugiter ſe ſubmittant: perfectiõem uero, id eſt, communionis Chriſti gratiam, circa uitæ exitum conſequantur. Inſtituta canonica & ſanctorum patrum decreta, noſtro & omnium orthodoxorum iudicio, inuiolabilem habeãt firmitatem. Nobis autem, qui paſtores Chriſti ouium ſumus, pro moderni temporis qualitate & hominum fragilitate, bonum & utile uidetur, ut his qui uoluntarie homicidium fecerint, autoritate ſynodali & iudicio generali & modum caſtigationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentiæ tempus præmonſtremus: ne prolixum tempus pœnitentiæ, generet faſtidium negligentibus: ſed curſim

B exercitatis, accreſcat opus ſalutis.

DE POENITENTIA XL. DIERVM. Cap. LV.

SI quis ſponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur. Et nihil manducet illis XL. diebus, præter ſolum panem & ſalem, neq; bibat niſi puram aquam. Nudis pedibus incedat. Lineis non induatur ueſtibus, niſi tm̃ femoralibus. Secularia arma non portet. Nullo uehiculo utatur. Ad nullã fœminam, nec ad propriam uxorem, his diebus miſceatur. Nullam communionem illis XL. diebus cum alijs Chriſtianis, nec cum alio habeat pœnitẽte, in cibo uel potu aut ullis rebus. Si uero ſint aliqui uitæ ſuæ inſidiatores, ut præ illis non poſſit digne pœnitere, interim differatur ei eadem pœnitentia, donec ab epiſcopo proprio pax ei ab illis ſit facta. Si enim aliqua corporali infirmitate detentus ſit, ut non poſſit rite ieiunare, adhibeatur ei miſericordia, quouſq; conualeſcat, & tunc demum pœniteat. Si uero longo tempore eadem ſit occupatus infirmitate, ad epiſcopum pertinebit, ut prudenter pertractet, quomodo infirmum peccatorem curare diſponat: quia, ut Gregorius paſtorali commemorat libro, Occultiora ſunt uulnera mentium, quàm corporum: & ars eſt artium, regimen animarum.

POST XL. DIES POENITENTIA PRIMI ANNI. Cap. LVI.

C POſt illos quadraginta dies, unum annum integrum ab introitu eccleſiæ ſuſpendatur. Et abſtineat ſeà carne & caſeo, à uino & medone ac mellita *ceruiſa, niſi dominicis & diebus feſtis, qui per illum epiſcopatum publice celebrantur apud cunctum populum: & niſi uel in hoſte, aut in aliquo magno ſit itinere, uel longe aut diu ad dominicam *curtam, uel ſi infirmitate detentus ſit. Tunc licitum ſit ei tertiam feriam & quintam atq; ſabbatum, redimere uno denario, uel precio denarij, ſiue tres pauperes pro nomine domini paſcendo: ita duntaxat, ut uel carne, uel uino, uel medone, id eſt, de tribus una re utatur, non om̃ibus ueſcatur. Poſtq̃ autem de itinere domum reuertatur, aut de infirmitate liberetur, prædictas ferias nõ redimat, ſed ſtatuto modo pœniteat. Completo uero unius eiuſdemq; anni curriculo, ita caſtigatus rite & ordinabiliter more pœnitentium, introducatur eccleſiam.

al. ceruiſia

al. curtim

POENITENTIA SECVNDI ET TERTII anni. Cap. LVII.

SEcundum uero & tertium annum, ſimili modo pœniteat: excepto, q; prædictas tres ferias redimere ius habeat, ubicunq; eſt, ſiue in domo, ſiue in itinere. Cætera per omnia obſeruet, ut in primo anno faciebat.

POENITENTIA QVARTI, QVINTI, SEXTI, ET ſeptimi anni. Cap. LVIII.

QVartum enim annum & quintum, ſextum & ſeptimum, iſto modo obſeruet: ieiunet autem his ſingulis tres quadrageſimas: Vnam ante paſcha domini, à caſeo & pinguibus piſcibus, à uino & medone & mellita *ceruiſa. Alteram ante natiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtæ. Si uero deſunt quadraginta dies ante natiuitatem, impleantur poſt natiuitatem. Tertiam quadrageſimam, ante natiuitatem domini ſaluatoris ieiunet, & abſtineat ſe à carne & cæteris rebus prædictis. Et in his quatuor annis, tertia feria & quinta ac ſabbato, manducet & bibat, quodcunque libeat. Et ſecundam atque quartam feriam denario, aut prædicto denarij precio, redimere ius habeat. Sextam uero feriam caute obſeruet. His ſeptem annis rite expletis, recõcilietur, & more pœnitentium ſacris altaribus & ſanctæ communioni reſtituatur, atque perfectionem conſequatur.

al. ceruiſſa

SVBSCRIPTIO EPISCOPORVM uiginti duorum.

In hoc ſancto concilio, præſidente & adiuuante pio principe Arnolfo glorioſiſſimo rege, conſederunt, qui conuenerant, ſancti patres & uenerabiles eccleſiarum paſtores. Et quæ catholica fide promulgauerunt, pari profeſſione confirmauerunt, & unanimes ſubſcripſerunt.

NOMINA EPISCOPORVM.

Hattho ſanctæ Moguntiacenſis eccleſiæ archiepiſcopus, ſubſcripſi.
Hermannus ſanctæ Agrippinenſis, quæ & Coloniẽſis, eccleſiæ archiepiſcopus, ſubſcripſi.
Rathotus Treuirenſis eccleſiæ archiepiſcopus, ſubſcripſi.
Vualdo Frigiſingenſis eccleſiæ epiſcopus, ſubſcripſi.
Erchanbaldus Eiſtatenſis eccleſiæ epiſcopus, ſubſcripſi.
Tuto Radasbonenſis epiſcopus.
Adalpero Auguſtenſis epiſcopus.
Salomon Conſtantienſis epiſcopus.
Theodolfus Curienſis epiſcopus.
Fringus Baſileenſis epiſcopus.
Baldrammus Stratzburgenſis epiſcopus.
Lotechaneus Spirenſis epiſcopus.
Theotelaus Vormatienſis epiſcopus.
Adalgarius Brumenſis epiſcopus.
Dado Vuirdunenſis epiſcopus.
Vuigbertus Hiltinesheimenſis epiſcopus.
Ruodulfus Vuirtziburgenſis epiſcopus.
Sigimundus Haluaraſtatenſis epiſcopus.
Ruodbertus Metenſis epiſcopus.
Druogo Mimidenſis epiſcopus.
Biſo Padarbrunnenſis epiſcopus.
Egilmarus Oſnebruggenſis epiſcopus.

Hæc ſubſcriptio ſacroſancta, uenerabili profeſſione & condigna reſponſione innumerabilium circunſtantium presbyterorum & diaconorum, necnon & nobilium laicorum confirmata, & laudabiliter approbata. Ad laudem & gloriam Ieſu Chriſti domini noſtri, cui ſit honor, laus, & iubilatio, per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

DECRETVM GREGORII PAPAE SEPTIMI, EX PLATINA.

A GREGORIVS ſeptimus, Ildebrandus antē
uocatus, natione Hetruſcus, patria Soanenſis, pa
tre Bonicio, omniū bonorum cōſenſu pontifex
creatur. Ipſius autem electionis uerba ita anno-
tata ſunt: Nos ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardina
les, clerici, acolyti, ſubdiaconi, presbyteri, præ-
ſentibus epiſcopis, abbatibus, multisq; tum ec-
cleſiaſtici tum laici ordinis, elegimus hodie de-
cimo calēdas Maij in baſilica ſancti Petri ad uin
cula, anno ſalutis M.lxxij. in uerum Chriſti ui-
carium Ildebrandū archidiaconum, uirū mul-
tæ doctrinæ, magnæ pietatis, prudentiæ, iuſti-
tiæ, conſtantiæ, religionis, modeſtū, ſobriū, con
B tinentem, domum ſuam gubernantem, pauperibus hoſpitalem, in gremio ſanctæ ma
tris eccleſiæ libere à teneris annis uſq; ad hanc ætatem educatum, doctum, quem qui-
dem ea poteſtate eccleſiæ dei præeſſe uolumus, qua beatus Petrus dei mandato quon-
dam præfuit. Adeptus pontificatum Gregorius, ſtatim Henricū imperatorem admo
net, ne deinceps largitione corruptus, epiſcopatus & beneficia alicui per ſimoniacam
cupiditatem committat: aliter ſe uſurum in ſe & delinquentes cenſuris eccleſiaſticis.
His admonitionibus & quidem ſanis non modo nō obtemperauit Henricus, uerum-
etiam Hagnetē imperatricem bene admonentem, quid fieri cū religione oporteret,
omni adminiſtratione depulit: quæ Romam profecta, non diu ſuperuixit, dolore ani
mi uitam cum morte permutans. Tandē uero multis legationibus ultro citroq; miſ-
ſis, imperator in gratiam cū Gregorio redijt, eundemq; in pontificatu cōfirmauit, ut
tum imperatorū mos erat. At uero cū Henricus in bono leuis, in malo pertinax, ſimo
niam nequaq̄ omitteret, ſæpius admonitus, oēs illos anathematis cenſura pōtifex no
tauit, qui epiſcopatus & beneficia largitione adepti erant, & ne id temere feciſſe uide-
retur, concilio apud Lateranum habito, in quo epī interfuere, maxime Gibertus Par-
menſis, archiepiſcopus Rauennas, rationē reddidit, quā ob rem cenſuris eccleſiaſticis
ſimoniacos notaſſet: facturum quoq; id in imperatorem crebro dicebat, niſi ſententi-
C am mutaret. Tum uero Gibertus ſoluto concilio, & criminandi Gregorij occaſionē
nactus, ad pontificatum uiam quærens, Cincium Romanū ciuem Stephani præfecti
urbis filium, hoīem temerarium & ſeditioſum, in pontificem animat, magna ei polli
citus imperatoris noīe, ſi tm̄ facinus ex ſententia confeciſſet. Structis itaq; inſidijs Cin
cius, dum pontifex media nocte natalis dn̄i noſtri celebrat in templo beatæ Mariæ ad
præſepe, quæ maior nunc dicitur, irrumpens cum ſatellitibus & coniuratis, dum ho
ſtiam ſacrificij comminuit, hoīem capit, & in regionem Parionis ſecū trahens, in tur
ri quadam munitiſſima eum collocat. Sequenti uero die populus Romanus cognito
facinore in Cincium arma ſumit, pontificem liberat, ædes & turrim ſcelerati hominis
à fundamentis euertit, familiamq; eius nares mutilatā ab urbe pellit. Ipſe uero Cin-
cius tanti mali autor, fuga ſalutem quærens, in Germaniam uarijs tramitibus ad im-
peratorem tandem peruenit. Gibertus aūt tanti doli machinator, cum inſidiæ ex uoto
animo ſucceſſiſſent, ſimulata beneuolentia à pontifice dimiſſus, Rauennam molitu-
rus ſe contulit. Nam & Theobaldum Mediolanenſem archiepiſcopum, & pleroſq;
alios Ciſalpinæ antiſtites coniurare in Gregoriū pollicitationibus ꝓpulerat. His ad-
didit Hugonem Candidum, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem, qui etſi ante idem
fecerat, in gratiamq; ſimulato animo redierat, nunc malum animum, malam mentem
præ ſe tulit. Is enim uiribus omnibus annixus eſt imperatorem & Normānos inter ſe

 de impe-

de imperio diſſidentes, compoſita pace, initiſq; fœderibus in pontificem concitare. I
Quod ubi Gregorius reſciuit,congregata ad Lateranum ſynodo, propoſitis rationi-bus quare faceret,Gibertum & Hugonem dignitatibus priuatos anathemate notat. Dum hæc Romæ agerentur, Henricus cum Saxonibus hoſtibus feliciter pugnans, adeo felicitate illa elatus eſt,ut habito conuentu apud Vormatiam,Sigifredo archie-piſcopo Maguntino negocium procurante,interdicere omĩbus auſus ſit,ne ulla in re pontifici Romano obtemperarent.Ex illo aũt conuentu, mandato Henrici Roman-dus clericus Parmenſis Romam ueniens,& Gregorio publice interdixit, ne qd age-ret deinceps quod ad magiſtratum pontificis pertineret:& cardinalibus ipſe manda-uit,ut relicto Gregorio,alium habituri pontificem ad ſe proficiſcerentur. Tum Gre-gorius tantam iniuriam diuinæ maieſtatis cauſa non diutius ferens, & Sigifredũ ali-oſq; clericos cũ Henrico ſentientes dignitatibus ac beneficijs priuauit, imperatorem ipſum anathemate notauit,priuatum prius omni regia adminiſtratione. Abrogatio-nis aũt pontificiæ habita fere hæc formula eſt:Beate Petre apoſtolorum princeps,in-clina quæſo aures tuas, & me ſeruum tuum exaudi, quẽ & ab infantia educaſti,&uſq; ad hunc diem ab iniquorũ manibus uendicaſti, qui me pro mea in te fide oderũt & p-ſecuti ſunt,tu mihi teſtis es optimus, & pia Ieſu Chriſti mater, & frater tuus Paulus tecum martyrij particeps,me non ſponte,ſed inuitum põtificatus gubernacula ſuſce- E
piſſe.Non q; rapinam arbitratus ſim,ſedem tuam legitime conſcendere:ſed mallebã uitam meam in peregrinatione degere,q̃ locum tuũ pro fama &gloria tm̃ occupare. Fateor ego,ac merito quidem,mihi tua gratia,non meritis meis populi Chriſtiani cu-ram demandatã eſſe,conceſſamq; ligandi atq; ſoluendi poteſtatem. Hac igitur fidu-cia fretus,pro dignitate & tutela eccleſiæ ſuæ ſanctæ,omnipotentis dei noĩe patris,fi-lij & ſpiritusſancti,& Henricũ regem Henrici quondam imperatoris filium,qui au-dacter nimium & temerarie in eccleſiam tuã manus iniecit, imperatoria adminiſtra-tione regiaq; deijcio,& Chriſtianos omnes imperio ſubiectos iuramento illo abſol-uo,quo fidem ueris regibus præſtare conſueuerũt. Dignum eſt enim, ut is dignitate careat,qui maieſtatem eccleſiæ imminuere conatur. Præterea uero quia monita mea, immo tua,ad ſuĩpſius populorumq; ſalutẽ pertinentia cõtempſit,&ſe ab eccleſia dei, quam ſeditionibus peſſundare cupit,ſeparauit,cum anathematis uinculo colligo:cer-
Mat.16.b to te ſciens eſſe Petrum,in cuius petra,ut in uero fundamẽto,rex noſter Chriſtus ædi-ficauit eccleſiam ſuam. Fuere tum multi poſt execrationem, qui pacis mentionem fa-cerent. Quibus ita Gregorius reſpondit,ſe pacis cõditiones non abnuere,modo Hen-ricus ipſe primo cum deo pacem ineat. Non ignoratis,inquit,q̃ diu & quantis malis Romanam affecerit eccleſiam,quotieſq; à me ſit admonitus, ut meliorem uitam mo- F
reſq; probatiores indueret. Hoc tribuimus beneuolentiæ & charitati, qua Henrico patri coniuncti olim fuimus, ſed nil profecimus, adeo mores à patre auerſos imbibit. Inſtabant tñ ex his qui aderant nonnulli,regem non ita cito anathematizandum eſſe.
Ioan.21.c Quibus ita pontifex reſpondit:Quando,inquit,Chriſtus eccleſiam ſuam beato Petro
Matt.16.b commiſit & dixit, Paſce oues meas,excepit ne reges? Nam cũ eidẽ ligandi & ſoluen-di poteſtatem daret,nullũ excepit,uel neminẽ eius potentiæ ſubtraxit. Hanc ob rem, qui dicit ſe uinculo eccleſiæ ligari non poſſe,reſtat etiam ut fateatur ſe abſolui ab eius poteſtate nullo modo poſſe:& qui hoc impudenter negat, à Chriſto & eccleſia eius ſe omnino ſeiungit. At Henricus cognita Gregorij cenſura, multas literas ad gentes & nationes conſcripſit,qbus ſe contra ius faſq; damnatũ à pontifice oſtendebat. Gre-gorius aũt id à ſe iure factum non uerbis tm̃ & literis,uerumetiam ratione & teſtibus comprobabat,re ipſa ante oculos oĩm propoſita. Interim uero cũ pars regni ab Henri-co defeciſſet, & iam Saxones bellum contra Henricum q̃ diligentiſſime p̄pararent, Alemani principes ueriti,ne quid mali in prouincia naſceretur, conuentu habito de-cernunt, ut ſi Gregorius in Alemaniam pergat,Henricus ſupplex ueniam errati pe-tat. Quod ſe facturum rex ipſe interpoſito iuramento pollicitus eſt. Motus itaq; pon-tifex his pollicitationibus & precibus Treuirẽſis archiepiſcopi Henrici oratoris, Au-

guſtam

A guſtam prætoriam petiturus, Vercellas uſq; iã peruenerat, ubi ab epiſcopo loci ipſius regni Italiæ cancellario, clam reſciuit Henricum hoſtili in ſe animo cum exercitu aduentare. Tum uero pontifex omiſſo inſtituto itinere, Canoſſum ſe recepit, oppidũ agri Regienſis, ditioni Machtildis comitiſſæ ſubiectum. Venit & eo propere cum omĩbus copijs Henricus, q ſtatim depoſito regali ornamento, nudis pedibus, ut oppidanos ad miſericordiam commoueret, portæ oppidi appropinquans, ſuppliciter intromitti petebat. Denegatum ingreſſum æquo animo tulit, aut tuliſſe diſſimulauit; quamuis aſpera eſſet hyems, & gelu cuncta rigeſcerent. In ſuburbio quidem oppidi triduo immoratus, continuo ueniam petens, tandẽ rogatu Machtildis & Adelai Sabaudiẽſis comitis & Cluniacenſis abbatis introductus abſoluit, & eccleſiæ reconciliatur, pace iureiurando confirmata, & integra obediẽtia promiſſa. Tum uero rebus ita peractis, dilabentibus inde omnibus uarijs itineribus, dum Henricus Papiam iter facit, Cincium amittit ſubita febre correptum. Non tamen mortuo tam pernicioſo homine, Henricus nouis rebus ſtudere deſtitit, pacis fœdera abrumpens. At uero Gregorius cum uideret Henricum contra eccleſiam dei à quibuſdam ſeditioſis epiſcopis concitari, habita ingenti ſynodo, Giberto Rauẽnati archiepiſcopo ob ſuperbiam & malitiam interdicere ſub anathematis pœna, ne epiſcopali & ſacerdotio munere fungatur. Vocatus præterea ad ſedem apoſtolicam, ſcelerum ſuorum cõſcius, parere de-

B fierat: qua ex re tantummodo pœnam anathematis merebatur. Rolandumq; Taruiſinum cenſura notauit, ꝙ legatus ad res componendas inter Henricum & ſe factus, conſequendi epiſcopatus cauſa, ſemina diſcordiarum, non pacis ſeuerat. Nec Hugoni quidem tituli ſancti Clementis cardinali pepercit, ꝙ cum Cadolo Parmenſi epiſcopo in ſeditionibus & hæreſi ſenſiſſet. In eodem poſtremo conuentu tres legatos delegit, Bernardum diaconum, alterum Bernardum Maſſilienſem abbatem, Odonem Treuirenſem archiepiſcopum, qui de latere ſedis apoſtolicæ ad componendas res inter Henricum & Rodolphum proficiſcerentur. Videbat enim ſapientiſſimus pontifex eam diſcordiam, niſi ſedata foret, magnas aliquando calamitates populo Chriſtiano parituram. Verum quia certo ſciebat non defuturos pernicioſos quoſdam, qui id quo minus fieret, impedire conarentur, ꝙ eorum maxime intererat diſcordias augeri, non tolli, literas apoſtolicas in hunc modum conſcriptas, legatis ad principes & nationem dedit: Cognita imbecillitate, cupiditate & ambitione humani generis, mandamus ne quiſpiã cuiuſuis conditionis ſit, uel rex, uel archiepiſcopus, epiſcopus, dux, comes, marchio, ſiue miles, aliqua electione temerario'ue auſu, fraude, dolo, cupiditate ductus, legatis noſtris reſiſtere audeat, ne pacem & concordiam ex æquo & bo-

C no componere poſſint. Quicunque autem temeritate ductus (quod non optamus) huiuſce noſtræ conſtitutionis uiolator extiterit, legatiſq; noſtris impedimẽto fuerit, quo minus pacem componant, eum anathematis uinculo alligamus: & non ſolum in ſpiritu, uerumetiam in corpore, atq; in omnibus fortunæ bonis apoſtolica poteſtate colligamus, uictoriam'que in armis partam ei auferimus, ut ſaltem confundatur, ac duplici pœnitentia conuertatur. Interea Gregorius ne Romana eccleſia ob largitionem & ſimoniacam cupiditatem aliquid incommodi caperet, conuentu habito, maiorum decreta ad reſcindendam hanc labem pertinentia, confirmauit his uerbis: Sanctorum patrum inſtituta nunc ſequentes, quemadmodum in prioribus concilijs fecimus, autoritate omnipotentis dei decernimus ac confirmamus, ut qui deinceps epiſcopatum uel cœnobium, uel aliquod aliud eccleſiaſticum beneficium à laico acceperit, nullo modo in numero epiſcoporum, abbatum, uel clericorum, is cenſeatur, ne'ue idem ſub cenſura anathematis limina apoſtolorum attingat, priuſquam locum ambitione & contumacia conquiſitum quod eſt idololatriæ ſcelus, reſipiſcendo commutauerit. Ad hoc uero Gibertum diſcordiarum oĩm & hæreſum quæ tunc erant autorem, ab eccleſia Rauennate deijciens, ſacerdotibus omnibus eidem eccleſiæ obtemperantibus mandauit, ne Giberto facinorum omnium autori, & ob eam rẽ execrationis uinculo illigato, ulla in re obedirent: & ne populi illi gubernatore indige-

 rent;

rent,Petrum imitatus, qui Apollinarem quaſi ſupplementum mittere conſueuerat D
ubi oportebat,eò alterum archiepiſcopum proficiſci iubet cum integra poteſtate,q
& hæreſim Giberti auelleret,& mentes hominũ in fide confirmaret.Tũ uero Hen-
ricus irritatus magis his cenſuris quàm monitus,capto Oſtienſi epiſcopo è legatione
redeunte,habitoq́; epiſcoporum ſecum male ſentientium conuentu,Gibertum olim
Rauennatem archiepiſcopum pontificem creat, Clemẽtemq́; appellat. Hẽricus ita-
q; ſuperata apud Parmam Machtildi, eiusq́; marito Azone, Romam hoſtili animo
proficiſcens,in pratis Neronianis caſtra collocat:urbem Leoninam ingreditur,ſancti
Petri baſilicam cum ſuo Clemente prophanat,porticusq́; demolitur.Idem quoq; fa-
ctum de baſilica beati Pauli conſtat.At uero cum urbem ingredi non poſſet, Tibur
concedens,inde tanquam ex arce belli in Romanos quotidie incurſiones faciens, ua-
ſtatis rebus omnibus,eò inopiæ eos redegit,ut pacem quauis conditione expeterẽt.
Admotis itaq; copijs,Henricus re per transfugas cognita,urbem ingreditur.Tũ pon
tifex haud ſatis populo fidens,in molem Adriani ſe confeſtim recepit,ubi aliquandiu
obſeſſus eſt, acriter qui in præſidio erant arcem ipſam defendentibus.At uero Henri
cus cognito Guiſcardi aduentu Apuliæ ducis in auxilium Gregorij,non amplius im
morandum ratus, ad dolos conuerſus,Cluniacenſem epiſcopum ad Gregorium in
arcem mittit,qui diceret ſe in Germaniam propere cum exercitu rediturum,ſi ab eo E
in Laterano coronaretur. populus quoq; Romanus, ut idem fieret, precibus inſta-
bat.Facturum ſe id Gregorius dicebat,ſi errata ſua Hẽricus corrigeret, ueniamq́; pe
teret. quod cum facere recuſaret,etiam aduẽtare cum exercitu Guiſcardum ſentiret,
Clementem antipapam in Lateranenſi baſilica corona pontificia publice donat, eam
rem procurantibus Bononienſi,Ceruienſi,Mutinenſi epiſcopis.Quo facto,ſtatim Se
nas proficiſcitur,Clemente ſecum ducto.Guiſcardus autem per portam Flamineã
irrumpens,reſiſtentibus ciuibus,uſq; ad triumphalem Domitiani arcum urbem in-
cendio conſumpſit.Munierant capitolium ciues,& ſe acriter contra Guiſcardum de-
fendebant,qui Lateranum iam ceperat. Vnde cum multa crebro utrinq; committe-
rentur certamina,& illa pars urbis euerſa eſſet,quæ Lateranum & capitolium inter-
iaceret,& ipſum capitolium poſtremo ui captum, fere uſq; ad ſolum æquatur. Inde
uero ſuperata iam & capta Roma,fortuniſq; ciuium militibus in prædam datis, ad
molem Adriani profectus,ubi põtifex obſedebatur,hominem multis calamitatibus
uexatum,tandem è manibus hoſtium liberat, ſecumq́; Caſſinum ac Salernum perdu
cit. Vbi non ita multo poſt pontificatus ſui anno xij.menſe uno, diebus tribus, ſancte
& pie moritur. Vir certe deo gratus,prudens,iuſtus,clemens,pauperum, pupillorum,
uiduarum patronus, atq; unicus eccleſiæ Romanæ fortiſſimus & acerrimus defen- F
ſor contra hæreticorum improbitatem,& malorum principum potentiã, res eccle-
ſiaſticas per uim occupare conantium.

DE hoc papa Gregorio VII.ita ſcribit Marianus Scotus: Anno ad ueritatem euangelij M.XCVI. ſecundum uero Dionyſii cyclum anno M. LXXIIII. Hiltiprandus qui & Gregorius,Romanus archidiaconus papa eſt electus & creatus. Iſte papa ſynodo facta,ex decreto ſancti Petri apoſtoli & ſancti Clementis aliorumq́; ſanctorum patrum,uetuit & banno interdixit clericis, maxime diuino miniſterio conſecratis, uxores habere,uel cum mulieribus habitare,niſi quos Nicena ſynodus uel alij canones exceperunt. Decreuit quoq; ſub ſententia ſancti Petri,ut cum Simone mago damnarentur,non ſolum emptor & uenditor cuiuſq; officij, utputa epiſcopatus,abbatiæ,præpoſituræ,decaniæ,uel decimationis eccleſiæ,ſed & quicunq; conſentiret eis.
Matt.10.2 Dominus enim dicit:Gratis accepiſtis,gratis date. De prædicta ſynodo duo epiſcopi miſſi ſunt à papa ad regem Romanum Henricum,cum matre ipſius Imperatrice Agnete, ob hoc ſcilicet, ut decreta papæ roborata perficerentur.Ipſiq́; duo epiſcopi noluerunt eſſe in Paſcha cum rege in ciuitate Bambergenſi, ne aliquam ſocietatem haberent cum Herimanno eiuſdem urbis epiſcopo, qui epiſcopatum emit, & in illo Paſcha regi ſeruiuit. Cum autem clerici magis eligerent anathemati ſubiacere, quàm uxoribus carere, Hiltiprandus papa, ut per alios ſi poſſet, eos caſtigaret, præcepit, ut nullus audiret miſſam coniugati presbyteri, ſic: Gregorius, qui & Hiltiprãdus papa, ſeruorum dei ſeruus, per totum Italicum regnum & Theutonum debitam ſancto Petro obedientiam exhibentibus, apoſtolicam benedictionem: Si qui ſunt presbyteri, diaconi, ſubdiaconi, qui iaceant in crimine fornicationis, interdicimus eis ex parte omnipotentis dei & autoritate ſancti Petri introitum eccleſiæ, uſq; dum pœniteant, & emendent. Si qui autem in peccato ſuo perſeuerare maluerint, nullus ueſtrum officium eorum auſcultare præſumat: quia benedictio illorum uertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, teſtante domino per
Malach. 2,2 prophetam: Maledicam (inquit) benedictionibus ueſtris &c.

Magni-

MAGNIFICO DOMINO DOCTORI IOANNI RINCO, CIui atq; patricio Colonienſi, iuris utriuſq; profeſſori, uiro clariſſimo.

SCRIPSIT mihi nuper è Francfordia, magnifice dñe doctor, Petrus Quentel inſignis ille typographus, inclytæ ciuitatis ueſtræ ſenator, ſeſe hac hyeme denuo editurum generalium cõciliorum acta atq; decreta, ſed lõge auctiora correctioraq; q̃ ediderit antea. Cuius rei gratia duo uiri doctiſſimi multis menſibus magniſq; uigilijs atq; laboribus deſudarint, uetuſtiora nacti exemplaria, & quidem emendatiſſima. Verum deſiderari ab eis decreta duorum inſignium conciliorum, Lateranenſis inquã & Viennenſis. Petijt igitur à me pro antiqua inter nos familiaritate, ut ſi quid haberẽ, quod huic ſuo inſtituto cõducere poſſit, protinus mitterem. Mitto itaq; decreta concilij Lateranenſis, olim ex antiquo deſcripta codice. Quæ pro ſua & celebritate & utilitate ſunt quinq; libris decretalium iuris canonici, maxima ex parte ſparſim inſerta. Id quod ego in margine circa ſingula annotãdum eſſe duxi: tum q̃ nõ eſt in decretalibus idem ordo titulorũ, qui eſt in hoc libello: tum q̃ obſcuriora horum decretorum loca poterunt ex gloſſis & commentarijs decretalium clarius intelligi. Id ſane laboris libenter impendi, ut quoquo modo inſeruirem iuxta legem charitatis proximo, hoc eſt, lectori: ſi unus pro om̃ibus id moleſtiæ ſubirem, ut ſingulis capitulis ſuum adaptarem titulum, quem in decretalium libris ſunt ſortita. Quantæ uero celebritatis fuerit concilium illud Lateranẽſe, *Bartholomæus Platina in uita Innocentij papæ tertij luculenter declarat. Non eſt profecto aliud celebrius ullum facile indicare. Fuerunt quidem hæc decreta in eo concilio conſtituta, quemadmodum & in decretalibus ubiq; allegando annotatur. Veruntamen ab ipſo papa Innocentio in hanc redacta ſunt formam aliquanto poſt celebratum concilium. Id quod cordatus lector facile deprehendet ex capitulis quibuſdam, præſertim ex xxix. ex xxxiij. & ex lxi. Quantæ uero pietatis ac eruditionis fuerit ille pontifex, iam pridem indicaui, dum ederem ſex eius libros de miſſæ officio & tres de miſeria humana. Hic certe ex appendice, ubi de expeditione pro recuperanda terra ſancta agit, facile intelliget lector, uirum illum inſigniter pium atq; magnanimum fuiſſe: Quem ſane & hæc decreta, & plurimæ ipſius decretales, tum iuris ſcientiſſimum, tum æquitatis ſtudioſiſſimum fuiſſe conuincunt. Cæterum decreta Viennenſis concilij mittere, ſuperuacaneum foret, quum ex ordine recitentur in Clementinis. Mitto autem quorundam aliorum conciliorum (quæ antiquiora ſunt, & uulgo minus nota) decreta, utpote concilij Maguntini, Vormatienſis, Martini primi & Adriani primi Romanorũ pontificũ, & quæ ſub clariſſimis imperatoribus Carolo magno, Ludouico Pio & filio eius Lothario decreta fuere. Additis etiã quibuſdam ſcriptis ex actis Chalcedonenſis ſub Martiano, & quintæ ſub Iuſtiniano Auguſto ſynodi. Si forſitan doctiſſimis uiris illis, quorum opera Quentel nũc utitur, non ſint omnia uiſa prius, aut ſi forte ſuo cum exemplari conferre libeat. Qualiacunq; uero fuerint illis uiſa, tuæ magnificentiæ ea omnia iudicanda ſubmitto, ut arbitrio tuo uel lateant, uel cum alijs prodeant. Satis mihi fuerit, amico promptam obſequendi uoluntatem oſtendiſſe. Bene ualeat magnanimitas tua, quam nunq̃ amare deſtiti, poſteaq̃ Bononiæ olim uirtutes tuas propius cognoſcere cœpi. Ex Miſna ciuitate ſexto cal. Nouemb. M.D.XXXVII.

*al. Baptiſta

Ioannes Cochlæus canonicus cathedralis eccleſiæ Miſnenſis.

DECRETVM INNOCENTII PAPAE TERTII, EX PLATINA.

INnocẽtius tertius, patria Anagninus, patre Traſimundo, è familia comitum, uir etiam ante pontificatum doctrina & moribus inſignis, à Cæleſtino in numerũ cardinalium refertur: quo mortuo, in eius locum oĩm conſenſu pontifex ſufficitur. Hic autem ſtatim ubi magiſtratũ init, bello Aſiatico animum adijciẽs, Germanos propter Henrici mortem in Aſia tumultuantes retinere in officio literis, nuncijs, præmijs, pollicitationibus conatus eſt. Verum id quidem fruſtra tentauit. Huius tẽporibus oborta apud Toloſam hæreſis eſt, quam eodem procurante beatus Dominicus, qui poſtea in ſanctos relatus eſt, mira celeritate compeſcuit, adiuuante etiam Simone Monforti. Non enim diſceptationibus uerborum tm̃, uerũetiam armis opus fuit, adeo inoleuerat tanta hæreſis. Præterea Fredericus Othonem perſequens, à Lodouico rege Franciæ graui bello ſuperatũ Aqſgranum cepit. ibiq; Innocẽtij pontificis autoritate fretus, uexillum ſanctæ crucis ſuſtulit, laturus (ut ipſe dicebat) opem & q̃ primum Chriſtianis contra Saracenos in Aſia dimicantibus. Præterea uero ut grati animi ſignum aliquod præ ſe ferret, Fundanum comitatum eccleſiæ Romanæ dono dedit, uel datũ antea & uſurpatũ deinceps, reddidit. At pontifex ubi uideret Saracenorum potentiam in Aſia concreſcere, apud Lateranum maximum cõcilium celebrat, cui interfuere Hieroſolymitanus, Conſtantinopolitanus patriarcha, metropolitani lxx. epiſcopi quadringenti, xij. abbates, priores conuentuales octingenti, Græci & Romani imperij legati, regum uero Hieruſalem, Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ & Cypri oratores. Venere multa tum quidem in conſultationem, nec decerni tñ quicq̃ aperte potuit, ꝗ & Piſani & Genuenſes maritimo, & Ciſalpini terreſtri bello inter ſe certabant. Eo itaq; proficiſcẽs tollendæ diſcordiæ cauſa pontifex, Peruſii moritur, põtificatus ſui anno xviij. menſe ſeptimo, die xvi. Cuius uita adeo probata fuit, ut poſt eius mortem nil earum rerum quæ in uita egerit, laudauerit, improbaueritq;, immutatum ſit. Nam & decreta pleraq; retulit, q̃bus tam laicorum quàm clericorum mores componerentur. Scripſit & libros de ſacramento euchariſtiæ, de ſacramento baptiſmi, de infelicitate cõditionis humanæ. Habuit item ſermones tẽporibus & ſolẽnibus diebus accõmodatos. Improbauit ꝑterea abbatis Ioachim libellũ quendã, nõ ſanã doctrinã ꝑ ſe ferentẽ. Damnauit & errores Almerici hæretici, q poſtea Pariſiis cũ ſectatoribus ſuis exuſtus eſt, q ad reliquos errores affirmabat, ideas quæ ſunt in mente diuina, *&* creare *&* creari, cũ ex ſententia beati Auguſtini in mente diuina nil niſi æternũ & incõmutabile ſit. Dixerat præterea, in charitate cõſtituto nullũ pct̃m imputari. Iuuere aũt huius põtificis uirtutẽ & doctrinã, beati Dominici, unde ꝑdicatorũ: & Franciſci Aſſiſinatis ſanctitas, unde Minoꝝ ordo tũ originẽ habuit. Et ne exiſtimes Innocentiũ opera pietatis in tanto pontificatu ꝑtermiſiſſe, ſcito eius opera & impẽſa hoſpitale ſcti ſpũs conditũ fuiſſe, auctumq; ab eo magnis ꝓuentibus, q̃bus & peregrini, & ægroti, & uulgo concepti, ac orphani alerentur. Ornauit & altare ſcti Petri opere uermiculato, ut eius imago & literæ in fornice ipſo ſcriptæ indicant. Vniuerſis ꝑterea urbis Romæ eccleſiis librã argenti dedit, unde calices ſacrificãdi gratia cõficerent. Reſtituit & beati Sixti eccleſiã iam uetuſtate collabantẽ. Hoc ideo factũ ab eo maledici dicebant, ne oẽm impẽſam in turrim quandã, nũc comitũ appellatã cognomẽto, familiæ ſuæ trãſtuliſſe uideret. Vtcunq; eſt, cõſtat cũ in quouis genere uitæ ꝓbatiſſimũ fuiſſe, dignumq; q inter ſctõs põtifices cẽſeatur.

Decreta

DECRETA CONCILII LATERANENSIS ROMAE SVB INNOcentio papa tertio celebrati, anno dñi M.CC.XV.

Appendix de expeditione ad recuperandam terram ſanctam.

CONCILII LATERANENSIS, QVOD ROMAE IN eccleſia S.Ioánis Lateraneñ. celebratũ fuit anno dñi M.CC.XV. Cap.LXX.

De fide catholica. I.
De errore abbatis Ioachim. II.
De hæreticis. III.
De ſuperbia Græcorum contra latinos. IIII.
De dignitate patriarcharum. V.
De concilijs prouincialibus. VI.
De correctione exceſſuum. VII.
De inquiſitionibus. VIII.
De diuerſis ritibus in eadem fide. IX.
De prædicatoribus inſtituendis. X.
De magiſtris ſcholaſticis. XI.
De communibus capitulis monachorum. XII.
De nouis religionibus prohibitis. XIII.
De incontinentia clericorum punienda. XIIII.
De arcenda ebrietate clericorum. XV.
De indumentis clericorum. XVI.
De comeſſationibus prælatorum, & negligentia eorũ ſuper diuinis officijs. XVII.
De iudicio ſanguinis & duelli clericis interdicto. XVIII.
Ne eccleſiæ mundanis ſupellectilibus exponantur. XIX
De chriſmate & euchariſtia ſub ſera conſeruanda. XX.
De confeſſione facienda, & non reuelanda à ſacerdote, & ſaltẽ in paſcha coĩcando. XXI.
Vt infirmi prius prouideant animæ q̃ corpori. XXII.
Vt eccleſia cathedralis uel regularis ultra tres menſes non uacet. XXIII.
De electione facienda per ſcrutinium uel per compromiſſum. XXIIII.
Quod electio facta per ſecularem poteſtatem, non ualeat. XXV
De pœna indigne confirmantis electionem. XXVI.
De inſtructione ordinandorum. XXVII.
Vt compellantur cedere, qui poſtulauerunt licentiam cedendi. XXVIII.
Vt nullus habeat duo beneficia cum cura annexa. XXIX.
De idoneitate inſtituendorum in eccleſiis. XXX.
De filijs canonicorum non inſtituendis cum patribus. XXXI.
Vt patroni competentem portionem dimittant clericis. XXXII.
De procurationibus non accipiendis ſine uiſitatione. XXXIII.
De ſubditis non grauandis ſub prætextu ſeruitij alicuius. XXXIIII.
De cauſa appellationis exprimenda. XXXV.
Quod iudex poſſit interlocutoriam & comminatoriam ſententiam reuocare. XXXVI
De literis non impetrandis ultra duas diætas, & ſine ſpeciali mandato. XXXVII.
De ſcribendis actis, ut probari poſſint. XXXVIII.
De reſtitutione danda contra poſſeſſorem quæ non rapuit ipſe. XXXIX.
De uera poſſeſſione. XL.
De continuatione bonæ fidei in omni præſcriptione. XLI.
De ſeculari iuſtitia. XLII.
Ne ſine cauſa clericus fidelitatem laico faciat. XLIII.
Quod conſtitutiones principum non præiudicent eccleſiis. XLIIII.
Patronus qui clericum eccleſiæ occidit uel mutilauerit, ius patronatus amittit. XLV.

XLVI. De tallijs à clericis non exigendis.
XLVII. De forma excommunicandi.
XLVIII. De modo recuſandi iudicem.
XLIX. De pœna excommunicantis iniuſte.
L. De reſtricta prohibitione matrimonij.
LI. De pœna contrahentium clandeſtina matrimonia.
LII. De teſtimonio de auditu, reprobando in cauſa matrimonij.
LIII. De his qui prædia ſua in fraudem decimarum dant alijs excolenda.
LIIII. Vt decimæ ante tributa ſoluantur.
LV. Vt de terris acquirendis, non obſtantibus priuilegijs, decimæ dentur.
LVI. Ne propter pactum aliquorum amittat decimas presbyter parochialis.
LVII. De interpretandis priuilegiorum uerbis.
LVIII. De eodem, in fauorem epiſcoporum.
LIX. Vt nullus religioſus fide iubeat, ſine licentia abbatis & conuentus.
LX. Quod abbatus non extendat ſe ad officium epiſcopale.
LXI. Ne religioſi recipiant decimas de manu laicali.
LXII. Ne reliquiæ ſanctorum oſtendantur extra capſam, ne'ue nouæ habeantur in ueneratione ſine Romana eccleſia.
LXIII. De ſimonia.
LXIIII. De eadem circa monachos & ſanctimoniales.
LXV. De eadem circa illicitam pecuniæ extorſionem.
LXVI. De eadem circa cupiditatem clericorum.
LXVII. De uſuris Iudæorum.
LXVIII. Vt Iudæi diſcernantur à Chriſtianis in habitu.
LXIX. Ne Iudæi publicis officijs præficiantur.
LXX. Ne conuerſi ad fidem de Iudæis, ueterem ritum Iudæorum retineant.

INSTITVTA GENERALIS CONCILII LATERANENſis, tempore Innocentij papæ tertij.

De fide catholica. Caput primum.

Extra de ſumma trini. & fide ca. c. 1. Deus unus in eſſentia, trinus in pſonis

FIRMITER credimus & ſimpliciter confitemur, quod unus ſolus eſt uerus deus, æternus & immenſus, omnipotens, incommutabilis, incomprehenſibilis & ineffabilis, pater & filius & ſpiritusſanctus. Pater à nullo, filius autẽ à ſolo patre, ac ſpiritusſanctus ab utroque pariter, abſque initio ſemper & fine. Pater generans, filius naſcens, & ſpiritusſanctus procedens: cõſubſtantiales & coæquales, coomnipotentes & coæterni, unum uniuerſorum principium, creator omnium inuiſibilium & uiſibilium, ſpiritualium & corporalium, qui ſua omnipotenti uirtute, ſimul ab initio temporis, utranque de nihilo condidit creaturam, ſpiritualem & corporalem, angelicam uidelicet & mundanam: ac deinde humanam quaſi communem ex ſpiritu & corpore conſtitutam. diabolus enim & dæmones alij à deo quidem natura creati ſunt boni, ſed ipſi per ſe facti ſunt mali. Homo uero diaboli ſuggeſtione peccauit. ¶Hæc ſancta trinitas ſecundum communem eſſentiam

Scriptura diuina

indiui-

A indiuidua,& ſcđm pſonales proprietates diſcreta, p Moyſen & ſanctos pphetas alioſq; famulos ſuos, iuxta ordinatiſſimam diſpoſitionē tpm, doctrinā humano gñi tribuit ſalutarem. ¶ Et tandē unigenitus dei filius Ieſus Chrs à tota trinitate coïter incarnatus, ex Maria uirgine ſpūſſancti coopatione cōceptus, uerus homo factus, ex aïa rōnali & humana carne compoſitus, una in duabus naturis pſona, uiam uitæ manifeſtius demonſtrauit. Qui cū ſecundum diuinitatem ſit immortalis & impaſſibilis, idē ipſe ſecundum humanitatem factus eſt paſſibilis & mortalis, quin etiam p ſalute humani generis in ligno crucis paſſus & mortuꝰ, deſcendit ad inferos, reſurrexit à mortuis, & aſcendit in cælum. Sed deſcendit in anima, reſurrexit in carne, aſcendit que pariter in utroque, uenturus in fine ſeculi iudicare uiuos & mortuos, & redditurus ſingulis ſecundum opera ſua, tam reprobis quàm electis. Qui omnes cum ſuis proprijs corporibus reſurgent, quæ nunc geſtant, ut recipiant ſecundum merita ſua, ſiue bona fuerint, ſiue mala: illi cum diabolo pœnam perpetuam, & iſti cum Chriſto gloriam ſempiternam. ¶ Vna uero eſt fidelium uniuerſalis eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur. In qua idem ipſe ſacerdos & ſacrificium Ieſus Chriſtus, cuius corpus & ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & uini ueraciter continentur, tranſſubſtantiatis pane in corpus & uino in ſanguinem poteſtate diuina, ut ad pficiendum myſterium unitatis accipiamus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro. Et B hoc utiq; ſacramentum nemo poteſt conficere, niſi ſacerdos fuerit rite ordinatus ſecundum claues eccleſiæ, quas ipſe conceſſit apoſtolis, & eoꝝ ſucceſſoribus Ieſus Chriſtus. ¶ Sacramentum baptiſmi uero, quod ad inuocationem indiuiduæ trinitatis, uidelicet patris & filij & ſpirituſſancti, conſecratur in aqua, tam paruulis quàm adultis in forma eccleſiæ, à quocūq; rite collatū, proficit ad ſalutē. ¶ Et ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquā prolapſus fuerit in pctm̄, per ueram pœnitētiam ſemp pōt reparari. Non ſolū aūt uirgines & continentes, uerumetiā coniugati, p fidē rectam & operationē bonā, & ſic placentes deo, ad æternam merētur beatitudinem peruenire.

Chriſtus. Extremū iudicium. Eccleſiæ unitas. Euchariſtia. Baptiſmus. Pœnitentia.

¶ De errore abbatis Ioachim. Caput ſecundum.

DAmnamus ergo & reprobamus libellū ſiue tractatum quē abbas Ioachim edidit contra magiſtrum Petrum Lombardū de unitate ſeu eſſentia trinitatis, appellans hæreticum & inſanum pro eo quod in ſuis dixit ſentētijs, quomodo quædam ſumma res eſt pater & filius & ſpirituſſanctus, & illa nō eſt generans, neq; genita, nec procedens: unde aſſerit quod ille non tam trinitatem, quàm quaternitatem aſtruebat in deo, uidelicet tres perſonas, & illam communem eſſentiam quaſi quartam, manifeſte proteſtans quod nulla res eſt quæ ſit pater & filius & ſpūſſanctus, *ſunt una eſ C ſentia, una ſubſtantia, unaq; natura, uerum unitatem huiuſmodi non ueram & propriam, ſed quaſi collectiuā & ſimilitudinariā eſſe fatetur, quemadmodū dicuntur multi homines unus populꝰ, & multi fideles una eccleſia, iuxta illud: Multitudinis credentium erat cor unū & anima una, & qui adhæret deo, unus ſpūs eſt. Item q plantat & q rigat, unum ſunt, & omnes unum corpus ſumus in Chriſto. Rurſus in libro Regum: Populus meus & populus tuus unum ſunt. Ad hanc aūt ſuam ſententiam aſtruendā illud potiſſimum uerbū inducit, quod Ieſus Chriſtus de fidelibus inquit in Euangelio: Volo pater, ut ſint unum in nobis, ſicut & nos unum ſumus, ut ſint conſummati in unum. Non enim ait, ut fideles Chriſti ſint unū, id eſt, una quædam res quæ cōmunis ſit oībus, ſed tm̄ ſunt unū, id eſt, una eccleſia ppter catholicæ fidei unitatē, & tandē unū regnū propter unionē indiſſolubilis charitatis. Quēadmodū in canonica Ioannis epiſtola legitur: Quia tres ſunt q teſtimoniū dant in cælo, pr̄ & uerbū & ſpūſſanctus, & hi tres unū ſunt. Statimq; ſubiungit, & tres ſunt q teſtimoniū dāt in terra, ſpiritus, aq & ſanguis: & tres unū ſunt, ſicut in codicibus quibuſdā inuenitur. ¶ Nos aūt ſacro & uniuerſali cōcilio approbāte, credimus & cōfitemur cū Petro, quod una quædā res eſt incōphenſibilis quidē & inæſtimabilis, quæ ueracit eſt pr̄ & filius & ſpūſſanctus, tres ſimul perſonæ, ac ſingulatim quælibet earundē, & ideo in deo trinitas eſt ſolummō, non q̄ternitas: qa quęlibet triū pſonaꝝ eſt illa res, uidelicet ſubſtātia, eſſentia,

Ex. Ibi. c. ſeq. Abbatis Ioachim error de una trinitatis eſſentia. Hic deeſt qdam. Actu. 4. 1. Corin. 6. Ibid. 3. & 12. 3. Reg. 22. Ioan. 17. 1. Ioan. 5. Reprobatio huiꝰ erroris.

eſſentia,ſiue natura diuina,quæ ſola eſt uniuerſorum principium,præter quam aliud I
inueniri non poteſt:& illa res non eſt generans,neq; genita,nec procedens, ſed eſt pa
ter qui generat, filius qui gignitur, & ſpirituſſanctus qui procedit,ut diſtinctiones
ſint in perſonis,& unitas in natura.Licet igitur alius ſit pater, alius filius, alius ſpiri-
tuſſanctus,non tamen aliud,ſed id quod eſt pater,eſt & filius,& ſpirituſſanctus id eſt
omnino,ut ſecundum orthodoxam & catholicam fidem conſubſtantiales eſſe credan
tur.Pater enim ab æterno filium generando, ſuam ſubſtantiam ei dedit, iuxta quod
ipſe teſtatur:Pater quod dedit mihi,maius eſt omnibus,ac dici non poteſt,quod par-
tem ſuæ ſubſtantiæ illi dederit,& partem retinuerit ipſe ſibi,cũ ſubſtantia patris in-
diuiſibilis ſit,utpote ſimplex oĩno. Sed nec dici poteſt,quod pater in filiũ trãſtulit ſuã
ſubſtantiam generãdo, quaſi ſic dederit eam filio,quod non retinuerit ipſam ſibi alio-
quin deſeruiſſet eſſe ſubſtantia.Patet ergo quod ſine ulla diminutione filius naſcẽdo
ſubſtantiam patris accepit,& ita pater & filius habent eandem ſubſtantiam,& ſic ea-
dẽ res eſt pater & filius & ſpũſſanctus ab utroq; procedens. ¶Cum ergo ueritas ꝓ
fidelibus ſuis ad patrẽ orat,Volo,inquiens,ut ipſi ſint unũ in nobis,ſicut & nos unũ ſu
mus: hoc nomen,unũ,pro fidelibus quidẽ accipitur,ut intelligatur unio charitatis in
gratia:pro perſonis uero diuinis,ut attendatur identitatis in natura unitas, quemad-
modum ueritas alibi ait:Eſtote perfecti,ſicut & pater ueſter cæleſtis perfect⁹ eſt per- E
fectione naturæ,utroq; uidelicet ſuo modo:quia inter creatorẽ & creaturam nõ po-
teſt tanta ſimilitudo notari,quin inter eos maior ſit diſſimilitudo notanda. ¶Si qs
igitur ſententiam ſiue doctrinam ꝑfati Ioachim in hac parte defendere uel approba-
re præſumpſerit,tanquam hæreticus ab omnibus confutetur.In nullo tñ per hoc flo
renti monaſterio,cuius ipſe Ioachim extitit inſtitutor,uolumus derogari, quoniã re-
gularis inſtitutio eſt & obſeruãtia ſalutaris,maxime cum idem Ioachim oĩa ſcripta
ſua nobis aſſignari mandauerit,apoſtolicæ ſedis iudicio approbãda ſeu etiã corrigen
da,dictans epiſtolã cui propria manu ſubſcripſit, in q̃ firmiter confitetur ſe illam fidẽ
tenere,quam Romana tenet eccleſia,quæ cunctorum fideliũ diſponente domino ma
ter eſt & magiſtra. ¶ Reprobamus etiam & damnamus peruerſiſſimum dogma
impij *Amalrici,cuius mentem ſic pater mendacij excæcauit,ut eius doctrina non tã
hæretica cenſenda ſit q̃ inſana.

> Vna ſubſtantia patris & filij & ſpirituſſancti. Ioan.10.
>
> Aliter unum ſunt fideles Chriſti: aliter tres perſonæ diuinæ.
>
> Matth.5.
>
> Non ipſe Ioachim, ſed ei⁹ liber damnatur.
>
> al. Almarici

¶ De hæreticis. Caput tertium.

EXcommunicamus & anathematizamus oẽm hæreſim, extollentem ſe aduerſus
hanc ſanctã orthodoxã catholicã fidẽ,quã ſuperius expoſuimus, condemnantes
uniuerſos hæreticos qbuſcunq; noĩbus cenſeantur:facies qdem habẽtes diuerſas,ſed
caudas ad inuicẽ colligatas,qa de uanitate conueniũt in idipſum. ¶Dãnati uero,ſe F
cularibus poteſtatibus ꝑſentibus aut eoꝝ baliuis relinquantur aĩaduerſiõe debita pu
niendi,clericis prius ã ſuis ordinibus degradatis,ita quod bona hmõi damnatorum,ſi
laici fuerint,cõfiſcẽtur:ſi uero clerici, applicẽtur eccleſiis ã qbus ſtipẽdia ꝑceperũt.
¶Qui aũt inuẽti fuerint ſola ſuſpiciõe notabiles, niſi iuxta cõſiderationes ſuſpicio
nis qualitateq; ꝑſonæ ꝓpriam innocẽtiã congrua purgatiõe mõſtrauerint, anathema
tis gladio feriantur,& uſq; ad ſatiſfactionẽ condignã ab oĩbus euitentur, ita quod ſi
per annum in excoĩcatione perſtiterint,ex tũc uelut hæretici condẽnentur. ¶ Mo
neantur aũt & inducantur,& ſi neceſſe fuerit,ꝑ cẽſuram eccleſiaſticam compellantur
ſeculares poteſtates cuiuſcũq; officij,etiam ſicut reputari cupiũt & haberi fideles,ita
pro defenſione fidei præſtent publice iuramentum,quod de terris ſuæ iuriſdictioni
ſubiectis,uniuerſos hæreticos ab eccleſia denotatos,bona fide pro uiribus extermina
re ſtudeant, ita quod amodo qñcũq; qs fuerit in poteſtatẽ ſiue ſpũalẽ ſiue tpalẽ aſſum
ptus,hoc teneatur capitulũ firmare. ¶Si uero dñs tpalis reqſitus & monitus ab ec
cleſia,terram ſuam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per metropolitanũ
& comprouinciales epõs excoĩcationis uinculo innodetur.Et ſi ſatiſfacere contẽpſe-
rit infra annũ,ſignificetur hoc ſummo põtifici,ut extũc ipſe uaſallos ab ei⁹ fidelitate
denunciet abſolutos,& terram exponat catholicis occupandam, q eam exterminatis
hære-

> Extra de hæreticis.
>
> Contra ſuſpectos de hæreſi.
>
> Seculares poteſtates cõtra hæreticos.
>
> Pœna in negligẽtes aut conniuentes dominos ſeculares.

hæreticis ſine ulla contradictione poſſideant,& in fidei puritate conſeruent,ſaluo iure domini principalis,dummodo ſuper hoc ipſe nullum præſtet obſtaculum, nec aliquod impedimentũ opponat,eadẽ nihilominus lege ſeruata circa eos q non habent dños principales. ¶Catholici uero q crucis aſſumpto charactere,ad hæreticorũ exterminiũ ſe accinxerint, illa gaudeant indulgẽtia,illoq; priuilegio ſint muniti,quod accedentibus in terræ ſanctæ ſubſidiũ conceditur. ¶Credentes uero,pterea receptores,defenſores,& fautores hæreticorũ,excoĩcationi diſcernim⁹ ſubiacere,firmiter ſtatuentes, ut ſi poſtq̃ quilibet talium fuerit excoĩcatione notatus, ſatiſfacere contẽpſerit infra annum, ex tunc ipſo iure ſit factus infamis,nec ad publica officia ſeu concilia, nec ad eligẽdos aliquos ad huiuſmodi,nec ad teſtimoniũ admittantur. Sit etiã inteſtabilis,ut ne teſtamenti liberam habeat factionem,nec ad hæreditatis ſucceſſionẽ accedat. Nullus pterea ipſi ſuper quocunq; negocio,ſed ipſe alij reſpondere cogat. Quod ſi forte iudex extiterit,eius ſentẽtia nullã obtineat firmitatẽ,nec cauſæ aliquæ ad eius audientiã pferantur. Si fuerit aduocatus,eius patrociniũ nullatenus admittatur. Si tabellio,eius inſtrumenta confecta per ipſum,nullius penitus ſint momenti,ſed cũ autore damnato dãnentur. Et in ſubiectis idem p̃cipimus obſeruari. Si uero clericus fuerit,ab omni officio & beneficio deponatur,ut in quo maior eſt culpa, grauior exerceatur uindicta.¶Si qui aũt tales poſtq̃ ab eccleſia denotati fuerint, euitare contempſerint,excõmunicationis ſententia uſq; ad ſatiſfactionem idoneã percellantur. Sane clerici non exhibeant huiuſmodi peſtilentibus eccleſiaſtica ſacramenta, nec eos Chriſtianæ præſumant ſepulturæ tradere,nec eleemoſynas,nec oblationes eorũ accipiãt. Alioquin ſuo priuẽtur officio, ad quod nunq̃ reſtituantur abſq; indulto ſedis apoſtolicæ ſpeciali. Similiter qlibet regulares qbus hoc etiã infligatur,ut eorũ priuilegia in illa diœceſi non ſeruentur,in qua tales exceſſus præſumpſerint perpetrare. ¶Quia uero nonnulli ſub ſpecie pietatis,uirtutem eius(iuxta quod ait Apoſtolus)abnegantes,autoritatẽ ſibi uendicant pdicandi,cũ ipſe Apoſtolus dicat, quõ pdicabunt niſi mittantur ,oẽs qui phibiti uel nõ miſſi pter autoritatẽ ab apoſtolica ſede uel catholico epo loci ſuſceptam,publice uel priuatim prædicationis officiũ uſurpare præſumpſerint, excoĩcationis uinculo innodẽtur. Et niſi quantocius reſipuerint,alia cõpetenti pœna plectantur. ¶Adijcimus inſup,ut quilibet archieps uel eps per ſe, aut per archidiaconum ſuũ,uel idoneas pſonas honeſtas,bis aut ſaltẽ ſemel in anno ppriã parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare,circũeat,& ibi tres uel plures boni teſtimonij uiros,uel etiã, ſi expedire uidebitur,totã uiciniã iurare cõpellat,quod ſi qs ibidẽ hæreticos ſciuerit,uel aliquos occulta conuenticula celebrantes,ſeu à cõmuni cõuerſatione fidelium,uita & moribus diſſidentes,eos epo ſtudeat indicare. Ipſe aũt epiſcopus ad præſentiam ſuam conuocet accuſatos,qui niſi ſe ab obiecto reatu purgauerint,uel ſi poſt purgationẽ exhibitam in priſtinam fuerint relapſi perfidiam,canonice puniantur. Si qui uero ex eis iurationem damnabili ſuperſtitione reſpuentes, iurare forte noluerint,ex hoc ipſo tanq̃ hæretici reputentur. ¶Volumus igitur & mandamus,& in uirtute obedientiæ diſtricte p̃cipimus,ut ad hæc efficaciter exequenda, epi p diœceſes ſuas diligenter inuigilent,ſi canonicã effugere uoluerint ultionẽ. Si qs em̃ eps ſup expurgando de ſua diœceſi hæreticæ prauitatis fermẽto negligens fuerit uel remiſſus, cum id certis indicijs apparuerit,ab epiſcopali officio deponatur, & in loco ipſi alter ſubſtituatur idoneus,qui uelit & poſſit hæreticam confundere prauitatem.

Pœna in receptores & defenſores.

Officium clericorũ contra hæreticos

Quibus prædicare liceat ad Titum.1. Roma.10.

Officium epiſcoporũ ad inquirendum

Contra negligentes epiſcopos

De ſuperbia Græcorum contra latinos. Caput quartum.

Licet græcos in diebus noſtris ad obedientiam ſedis apoſtolicæ reuertentes, fouere & honorare uelimus,mores ac ritus eorum quantũ cũ deo poſſumus ſuſtinendo: in his tamen illis deferre nec uolumus nec debemus, quæ periculum generant animarum, & eccleſiaſticæ derogant honeſtati. Poſtquam enim Græcorum eccleſia cum quibuſdam complicibus ac fautoribus ſuis, ab obedientia ſedis apoſtolicæ ſe ſubtraxit, intantum græci cœperunt abominari latinos, quod inter alia quæ in derogationem eorũ impie committebant,ſi qñ ſacerdotes latini ſup eorũ celebraſſent

Extra de baptiſmo & eius effectu.

altaria

altaria,non prius ipſi ſacrificare uolebant in illis, q̃ ea tanquam per hoc inquinata lauiſſent. Baptizatos etiam à Latinis, & ipſi Græci rebaptizare auſu temerario præſumebant, & adhuc (ſicut accepimus) quidam agere hoc non uerentur. Volentes ergo tantum ab eccleſia dei ſcandalum amouere, ſacro ſuadente concilio diſtricte præcipimus, ut talia de cætero non præſumant, conformantes ſe tanquam obedientiæ filij ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ matri ſuæ, ut ſit unum ouile & unus paſtor. Si quis autẽ aliquid tale præſumpſerit, excommunicationis mucrone percuſſus, ab om̃i officio & beneficio eccleſiaſtico deponatur.

Rebaptizatores.

De dignitate patriarcharum. Caput V.

Antiqua patriarchaliũ ſedium priuilegia renouãtes, ſacra uniuerſali ſynodo approbante ſancimus, ut poſt Romanã eccleſiã, quæ diſponente domino ſup oẽs alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum, utpote mater uniuerſorum Chriſtifidelium & magiſtra, Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum locum obtineãt, reſeruata cuilibet propria dignitate, ita quod poſtquam eorum antiſtites à Romano pontifice receperint palliũ, quod eſt plenitudinis pontificalis inſigne, præſtito ſibi fidelitatis & obedientiæ iuramento, licenter & ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur, recipientes pro ſe profeſſionem canonicam, & pro Romana eccleſia ſponſionem obedientiæ ab eiſdem. ¶ Dominicæ uero crucis uexillum ante ſe faciãt ubiq; deferri, niſi in urbe Romana, & ubicunq; ſummus pontifex præſens extiterit, uel eius legatus utens inſignijs apoſtolicæ dignitatis. ¶ In omnibus autem prouincijs eorum iuriſdictioni ſubiectis, ad eos cum neceſſe fuerit prouocetur: ſaluis appellationibus ad ſedem apoſtolicam interpoſitis, quibus eſt ab omnibus humiliter deferendum.

Extra de priuilegijs & exceſſibus pri. Ordo dignitatis Sedium

Palliũ patriarcharum à Roma. eccle.

De concilijs prouincialibus. Cap. VI.

Sicut olim à ſanctis patribus noſcitur inſtitutum, metropolitani ſingulis annis cũ ſuis ſuffraganeis prouincialia non omittant cõcilia celebrare. In q̃bus de corrigendis exceſſibus & moribus reformandis, præſertim in clero, diligentem habeant cũ dei timore tractatum, canonicas cauſas & maxime quæ ſtatuta ſunt in hoc generali concilio relegentes, ut eas faciant obſeruari, debitam pœnam trãſgreſſoribus infligendo. ¶ Vt autem id ualeat efficacius adimpleri, per ſingulas diœceſes ſtatuant idoneas pſonas, prouidas uidelicet & honeſtas, quæ per totum annũ ſimpliciter, & de plano abſq; ulla iuriſdictione ſolicite inueſtigent, quæ correctione uel reformatione ſint digna, & ea fideliter perferant ad metropolitanum & ſuffraganeos in concilio ſubſequenti, ut ſuper his & alijs, prout utilitati & honeſtati congruerit, prouida deliberatione pcedant, & quod ſtatuerint, faciant obſeruari, publicantes ea in epiſcopalibus ſynodis, annuatim per ſingulas diœceſes celebrandis. Quiſquis autem hoc ſalutare ſtatutũ neglexerit adimplere, à ſuis beneficijs & executione officij ſuſpendatur, donec per ſuperioris arbitrium eius relaxetur.

Concilium puinciale ſingulis annis celebrandum.

Duo inueſtigatores per ſingulas diœceſes.

De correctione exceſſuum. Caput ſeptimum.

Irrefragabili cõſtitutione ſancimus, ut eccleſiarum prælati ad corrigendum ſubditorum exceſſum maxime clericorum, & reformandum mores, prudenter & diligenter intẽdant, nẽ ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur. Vt autem correctionis & reformationis officium libere ualeant exercere, decernimus, ut executionẽ ipſius nulla conſuetudo uel appellatio ualeat impedire, niſi exceſſerint in talibus obſeruanda. ¶ Exceſſus tamen canonicorum eccleſiæ cathedralis, qui conſueuerunt corrigi per capitulum, per ipſum in ipſis eccleſiis (quæ talẽ hactenus conſuetudinẽ habuerunt) ad cõmonitionem & iuſſionẽ ep̃i corrigantur infra terminũ cõpetentẽ ab ep̃o præfigendum. Alioquin ex tunc epiſcopus dñm habens præ oculis, omni cõtradictione ceſſante, ipſos, prout aĩarum cura exegerit, per cenſuram eccleſiaſticã corrigere non poſtponat. Sed & alios eorũ exceſſus corrigere non omittat, prout aĩarũ cauſa requirit, debito tñ ordine in omnibus obſeruato. ¶ Cæterum ſi canonici abſq; manifeſta & rationabili cauſa, maxime in contemptũ ep̃i ceſſauerint à diuinis, epiſcopus nihilominus ſi uoluerit,

Extra de officio iudicis ord.

Exceſſus canonicorum eccleſiæ cathedralis.

ſi uoluerit, celebret in eccleſia eadem, & metropolitanus ad querelam ipſius tanq̃ ſu per hoc delegatus à nobis, taliter eos per cenſuram eccleſiaſticam cognita ueritate cõ ſtiget, quod pœnæ metu talia de cætero non præſumant. ¶ Prouideant itaq; diligen‑ter eccleſiarũ prælati, ut hoc ſalutare ſtatutũ ad quæſtum pecuniæ uel grauamen ali‑q̃d non cõuertant, ſed illud ſtudioſe ac fideliter exequãtur; ſi canonicã uoluerint effu gere ultionem, quoniam ſup his apoſtolica ſedes autore dño attentiſſime uigilabit.

De inquiſitionibus. Caput octauum.

QValiter & quando debeat prælatus procedere ad inqrendũ & puniendũ ſubdi torũ exceſſus, ex autoritatibus noui & ueteris teſtamenti colligitur euidẽter, ex q̃bus poſtea proceſſerunt canonicæ ſanctiones, ſicut olim aperte diſtinximus, & nunc ſacri approbatione concilĳ cõfirmamus. Legitur eñi in euangelio, quod uillicus ille q̃ diffamatus erat apud dñm ſuũ, quaſi diſſipaſſet bona ſua, audiuit ab illo: Quid hoc au dio de te? redde rõnem uillicatiõis tuæ, iam eñi nõ poteris uillicare. Et in Geneſi dñs ait: Deſcendam & uidebo, utrum clamorem qui uenit ad me, opere cõpleuerũt. ¶ Ex q̃bus autoritatibus manifeſte cõprobatur, quod nõ ſolũ cũ ſubditus, uerũetiam cũ p̃la tus excedit, ſi p clamorẽ & famã ad aures ſuperioris puenerit, non quidẽ à maleuolis & maledicis, ſed à prouidis & honeſtis: nec ſemel tñ, ſed ſæpe (quod clamor innuit & diffamatio manifeſtat) debet corã eccleſiæ ſeniorib⁹ ueritatẽ diligentius pſcrutari: & ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpã feriat delinquentis, non tanq̃ ſit au tor & iudex, ſed quaſi deferente fama uel denunciante clamore, officĳ ſui debitũ exe‑quatur. Licet aũt hoc ſit obſeruandũ in ſubditis, diligẽtius tñ obſeruandũ eſt in p̃‑latis, qui quaſi ſignũ ſunt poſiti ad ſagittã. ¶ Et q̃a non poſſunt oĩbus cõplacere, cum ex officio teneantur non ſolũ arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdũ ſuſpẽ dere, nonnunq̃ uero ligare, frequenter odium multorũ incurrunt, & inſidias patiunt. Ideo ſancti patres prouide ſtatuerunt, ut accuſatio p̃latorum non facile admittatur, ne concuſſis columnis corruat ædificium, niſi diligens adhibeatur cautela, p quam non ſolum falſæ, ſed etiam malignæ criminationis ianua præcludatur. Verũ ita uoluerũt puidere p̃latis, ne criminarentur iniuſte, ut tñ cauerent ne delinquerent inſolẽter, con tra morbũ utrunq; inuenientes congruã medicinã, uidelicet ut criminalis accuſatio, quæ ad diminutionẽ capitis, id eſt, degradationẽ intendit, niſi legitima pcedat inſcri‑ptio, nullatenus admittatur. Sed cũ ſuper exceſſibus ſuis quiſquã fuerit infamatus, ita ut iã clamor oſtendat, qui diutius ſine ſcandalo diſſimulari non poſſit, uel ſine picu lo tolerari, abſq; dubitationis ſcrupulo, ad inquirendũ & puniendũ eius exceſſus, non ex odĳ fomite, ſed charitatis procedatur affectu, quatenus ſi fuerit grauis exceſſus, et‑ſi non degradetur ab ordine, ab adminiſtratione tñ amoueatur oĩno, quod eſt ſecun‑dũ euangelicã ſententiã à uillicatione uillicũ amoueri, q nõ poteſt uillicationis ſuæ di gnã reddere rationẽ. ¶ Debet igitur eſſe præſens is, cõtra quẽ facienda eſt inquiſitio, niſi ſe per contumaciam abſentauerit: & exponenda ſunt illi capitula de quibus fue‑rit inquirendũ, ut facultatem habeat defendendi ſeipſum. Et non ſolũ dicta, ſed etiam noĩa teſtium ſunt ei, ut quid uel à quo ſit dictũ, appareat, publicanda: necnon excepti ones & replicationes legitime admittendæ, ne p ſuppreſſionẽ nominũ infamandi, p exceptionum uero excluſionẽ, deponendi falſum audacia p̃beatur. ¶ Ad corrigẽdos itaq; ſubditorũ exceſſus tanto diligentius debet prælatus aſſurgere, q̃to damnabilius eorum offenſas defereret incorrectas, contra quos, ut de notorĳs exceſſibus taceatur, & ſi tribus modis poſſit procedi, per accuſationem uidelicet, denunciationẽ & inqui‑ſitionẽ eorum, ut tñ in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte p leue cõpendi‑um ad graue diſpendium ueniatur: ſicut accuſationem legitima præcedere debet in‑ſcriptio, ſic & denunciationẽ charitatiua admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſi‑nuatio præuenire, illo ſemper adhibito moderamine, ut iuxta formam iudicĳ, ſentẽ‑tiæ quoq; forma dictetur. Hunc tñ ordinẽ circa regulares pſonas nõ credimus uſque‑quaq; ſeruandũ, quæ cũ cauſa requirit, facilius & liberius à ſuis poſſunt adminiſtrati onibus amoueri.

Extra de accuſationibus.

Luc. 16.

Gen. 18.

Delatio per famam & clamorem

Contra prælatos non eſt leuiter credendum

Præſentiã accuſati.

Triplex procedendi modus.

De diuerſis ritibus in eadem fide. Caput IX.

Extra de officio iudicis ord. Diuerſa lingue in eadē ciuitate aut diœceſi. Ne in una ciuitate ſint duo epiſcopi.

QVoniam in pleriſq; partibus intra eandē ciuitatē atq; diœceſim pmixti ſunt populi diuerſarū linguarū, habētes ſub una fide uarios ritus & mores, diſtricte p̃cipimus, ut pontifices hmōi ciuitatum ſiue diœceſum, pſuideāt uiros idoneos, q ſecūdum diuerſitates rituum & linguarū diuina officia illis celebrēt, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruendo eos uerbo pariter & exēplo. ¶ Prohibemus aūt omnino, ne una eademq; ciuitas ſiue diœceſis, diuerſos pontifices habeat, tanq̃ unū corpus diuerſa capita quaſi monſtrū. Sed ſi propter p̃dictas cauſas urgens neceſſitas poſtulauerit, pontifex loci catholicū p̃ſulē nationibus illis conformē pſuida deliberatione cōſtituat ſibi uicariū in p̃dictis, q ei p oīa ſit obediens & ſubiectus. Vnde ſi qs aliter ſe geſſerit, excōmunicatiōis ſe nouerit mucrone percuſſum. Et ſi nec ſic reſipuerit, ab omni eccleſiaſtico miniſterio deponatur, adhibito, ſi neceſſe fuerit, brachio ſeculari ad tantam inſolentiam cōpeſcendā.

De prædicatoribus inſtituendis. Caput X.

Extra ibidem c. ſeq. Pabulum aīæ per uerbū dei Deut. 8. Matt. 4. Officium epiſcoporū prædicare populo. Cooperatores in uerbo dei.

INter cætera, quæ ad ſalutē ſpectant populi Chriſtiani, pabulum uerbi dei pmaxime ſibi noſcitur neceſſariū: quia ſicut corpus materiali, ſic aīa ſpūali cibo nutritur, eo quod non in ſolo pane uiuit hō, ſed in omī uerbo quod procedit de ore dei. ¶ Vñ cū ſæpe contingat, quod epī pp̃ter occupationes multiplices uel inualitudines corporales aut hoſtiles incurſus ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis eſt reprobandum omnino, nec de cætero tolerandū) p ſeipſos nō ſufficiunt miniſtrare populo uerbū dei, maxime p amplas diœceſes & diffuſas, generali conſtitutiōe ſancimus, ut epī uiros idoneos ad ſanctæ p̃dicationis officiū ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in opere & ſermone, qui plebes ſibi cōmiſſas uice ipſorū, cum p ſe idem nequeunt, ſolicite uiſitantes, eas uerbo ædificent & exēplo, quibus ipſi cū indiguerint, congrue neceſſaria miniſtrent, ne pro neceſſariorum defectu compellantur deſiſtere ab incepto. ¶ Vnde præcipimus tam in cathedralibus quàm in alījs conuentualibus eccleſiis uiros idoneos ordinari, quos epī poſſint coadiutores & cooperatores habere, non ſolū in prædicationis officio, uerumetiam in audiendis confeſſionibus & pœnitentījs iniungendis, ac cæteris quæ ad ſalutem pertinent animarum. Si quis aūt hoc neglexerit adimplere, diſtrictæ ſubiaceat ultioni. B

De magiſtris ſcholaſticis. Caput XI.

Extra de magiſtris. Officiū ſcholaſtici in cathedralib. & collegiatis eccleſiis. Theologus in metropolitana eccleſia.

QVia nōnullis propter inopiā & legendi ſtudiū opportunitas proficiēdi ſubtrahitur, in Lateranenſi concilio pia fuit inſtitutione prouiſum, ut p unāquanq; cathedralē eccleſiā magiſtro, qui clericos eiuſdē eccleſiæ alioſq; ſcholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod cōpetens beneficiū p̃beretur, quo & docentis releuaretur neceſſitas, & uia pateret diſcentibus ad doctrinā. Verum qm̄ in multis eccleſiis id minime obſeruatur, nos prædictū roborantes ſtatutū, adījcimus, ut non ſolū in qualibet cathedrali eccleſia, ſed etiam in alījs, quarū ſufficere poterūt facultates, conſtituatur magiſter idoneus à prælato cū capitulo, ſeu maiori ac ſaniori parte capituli eligendus, qui clericos eccleſiarū ipſarū & aliarū gratis in grāmaticæ facultate, ac alījs inſtruat iuxta poſſe. ¶ Sane metropolitana eccleſia theologū nihilominꝰ habeat, qui ſacerdotes & alios in ſacra pagina doceat, & in his p̃ſertim informet, quæ ad curā aīarum ſpectare noſcuntur. Aſſignetur aūt cuilibet magiſtrorū à capitulo unius præbendæ prouētus, & à metropolitano tantundē, non quod per hoc efficiatur canonicus, ſed tādiu reddituſ ipſos percipiat, q̃diu perſtiterit in docendo. Quod ſi forte de duobus metropolitana eccleſia grauetur, theologo iuxta modū p̃dictū ipſa prouideat: grammatico uero in alia eccleſia ſuæ ciuitatis ſiue diœceſis, quod ſufficere ualeat, faciat prouideri. F

De communibus capitulis monachorum. Caput XII.

Extra de ſtatu monachor. Capitula de triennio in triennium.

IN ſingulis regnis ſiue prouincījs fiat de triennio in triennium, ſaluo iure diœceſanorum pontificum, commune capitulum abbatū atq; priorum, abbates pprios nō habentium, qui non conſueuerunt tale capitulū celebrare, ad quod uniuerſi conueniant, præpeditionem canonicam nō habentes, apud unum de monaſterījs ad hoc aptū,

hoc adhi-

hoc adhibito moderamine, ut nullus eorũ plus q̃ ſex euectiones & octo pſonas adducat. ¶ Aduocent aũt charitatiue in huius nouitatis primordijs duos Ciſtertienſis ordinis abbates, uicinos ad pſtandũ ſibi conſiliũ & auxiliũ opportunũ, cũ ſint in hmõi capitulis celebrandis ex longa conſuetudine plenius informati. Qui abſq; contradictione duos ſibi de ipſis aſſocient, quos uiderint expedire. Ac ipſi quatuor præſint capitulo uniuerſo, ita quod ex hoc nullus eorũ autoritatẽ prælationis aſſumat. Vnde cũ expedierit, prouida poſſint deliberatione mutari. Hmõi uero capitulum aliquot certis diebus continue iuxta morem Ciſtertienſium celebretur, in quo diligẽs habeatur tractatus de reformatione ordinis & obſeruãtia regulari, & quod ſtatutum fuerit illis quatuor approbantibus, ab omnibus inuiolabiliter obſeruetur, omni excuſatione & contradictione ac appellatione remotis, prouiſo nihilominus ubi ſequenti termino debeat capitulum celebrari: & qui conueniunt, uitã ducant cõmunem, & faciant proportionabiliter ſimul oẽs communes expenſas, ita quod ſi non oẽs potuerint in eiſdem, ſaltem plures ſimul in diuerſis domibus cõmorentur. ¶ Ordinentur etiam in eodẽ capitulo religioſæ ac circunſpectæ perſonæ, quæ ſingulas abbatias eiuſdem regni ſiue prouinciæ non ſolum monachorũ, ſed etiam monialium ſecundũ formam ſibi pſixã uice noſtra ſtudeant uiſitare, corrigentes & reformantes, quæ correctionis & reformatiõis officio cognouerint indigere, ita quod ſi rectorẽ loci cognouerint ab adminiſtratione penitus amouendũ, denuncient epõ proprio, ut illum amouere procuret: quod ſi non fecerit, ipſi uiſitatores hoc referant ad apoſtolicã ſedẽ examinandũ. Hoc ipſum regulares canonicos ſecundũ ordinem ſuũ uolumus & præcipimus obſeruare. Si uero in hac nouitate quicq̃ difficultatis emerſerit, quod p prædictas pſonas nequeat expediri, ad apoſtolicæ ſedis iudicium abſq; ſcandalo referatur, cæteris irrefragabiliter obſeruatis, quæ concordi fuerint deliberatione prouiſa. ¶ Porro diœceſani epiſcopi monaſteria ſibi ſubiecta ita ſtudeant reformare, ut cũ ad ea prædicti uiſitatores acceſſerint, plus in illis inueniant quod cõmendandũ, q̃ correctione ſit dignũ, attẽtiſſime pcauentes, ne per eos dicta monaſteria indebitis oneribus aggrauent. Quia ſic uolumus ſuperiorum iura ſeruari, ut inferiores nolimus iniurias ſuſtinere. ¶ Ad hoc diſtricte præcipimus tã diœceſanis epĩs, q̃ perſonis quæ pꝰunt capitulis celebrandis, ut p cenſuram eccleſiaſticã appellatione remota compeſcant aduocatos, patronos, uicedños, rectores & cõſules, magnates & milites, ſeu quoſlibet alios, ne monaſteria præſumãt offendere in perſonis ac rebus. Et ſi forſitan offenderint, eos ad ſatisfactionẽ compellere non obmittant, ut liberius & quietius omnipotenti deo ualeant famulari.

Quatuor præſidentes capituli. — Viſitatores. — Monaſteria ſub ordinario loci. — Cõtra oppreſſores monaſteriorum.

De nouis religionibus prohibitis. Caput decimumtertium.

NE nimia religioſorũ diuerſitas grauem in eccleſia dei offenſionem inducat, firmiter prohibemꝰ, ne quis de cætero nouã religionẽ inueniat. Sed quicunq; uoluerit ad religionem conuerti, unã de approbatis aſſumat. Similiter q uoluerit religionis domũ fundare de nouo, regulã & inſtitutionẽ accipiat de religionibus approbatis. ¶ Illud etiam prohibemus, ne quis in diuerſis monaſterijs locum monachi habere præſumat, nec unus abbas pluribus monaſterijs præſidere.

Extra de religioſis domibus. c. ſi.

De continentia clericorum punienda. Caput decimumquartum.

VT clericorum mores & actus in melius reformentur, continenter & caſte uiuere ſtudeant uniuerſi, pſertim in ſacris ordinibus conſtituti, ab omni libidinis uitio præcauentes, maxime illo, ꝑpter quod ira dei uenit de cælo in filios diffidẽtiæ, quatenus in conſpectu dei oĩpotentis puro corde ac mundo corpore ualeant miniſtrare. ¶ Ne uero facilitas ueniæ, incentiuũ tribuat delinquendi, ſtatuimus ut qui deprehẽſi fuerint, incõtinentiæ uitio laborare, prout magis aut minus peccauerint, puniãtur ſecundũ canonicas ſanctiones, q̃s efficacius & diſtrictius præcipimus obſeruari, ut quos diuinus timor à malo non reuocat, tpalis ſaltem pœna à pctõ cohibeat. ¶ Si qs igitur hac de cauſa ſuſpenſus, diuina celebrare præſumpſerit, nõ ſolũ eccleſiaſticis beneficijs ſpolietur, uerũetiã pro hac duplici culpa, ꝑpetuo deponatur. ¶ Prælati uero, q tales præſumpſerint in ſuis iniquitatibus ſuſtinere, maxime obtentu pecuniæ uel alterius

Extra de uita & honeſtate clericorum. — Pœna. — Suſpenſi. — Prælati.

Clerici uxorati.

commodi temporalis,pari ſubiaceant ultioni. ¶Qui autem ſecundum religionis ſuæ morem non abdicarunt copulam coniugalem,ſi lapſi fuerint, grauius puniátur,cũ legitimo matrimonio poſſint uti.

De arcenda ebrietate clericorum. Caput XV.

Extra ibidẽ c.ſequ.

Abuſus compotandi ad æquales hauſtus.

A Crapula & ebrietate oẽs clerici diligẽter abſtineát,unde uinũ ſibi tẽperent & ſe uino:nec ad bibendum quiſpiã incitetur,cũ ebrietas mẽtis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum. ¶Vnde illum abuſum decernimus penitus abolendum,quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo mõ ſe obligant potatores,& ille iudicio talium plus laudatur,qui plures inebriat,& calices fœcundiores exhaurit: Si quis aũt ſuper his culpabilem ſe exhibuerit, niſi à ſuperiore commonitus ſatisfecerit competenter,à beneficio uel officio ſuſpendatur.

De indumentis clericorum. Caput XVI.

Extra ibidẽ c.ſequ.
Externa clericorum conuerſatio

CLerici officia uel commercia ſecularia nõ exerceant,maxime inhoneſta. Mimis, ioculatoribus & hiſtrionibus non intendant,& tabernas prſus euitent,niſi forte cauſa neceſſitatis in itinere conſtituti. Ad aleas uel taxillos non ludant, nec hmõi ludis interſint. Coronã & tonſuram habeant congruentẽ,& ſe in officijs diuinis & alijs bonis exerceant ſtudijs diligenter. Clauſa deferant deſup indumenta,nimia breuitate uel longitudine non notãda. Pannis rubeis aut uiridibus, necnõ manicis aut ſubtalaribus E conſuticijs ſeu roſtratis,frenis,ſellis,pectoralibus,& calcaribus deauratis,aut aliam ſuperfluitatem gerentibus non utantur. Cappas manicatas ad diuinum officium intra eccleſiam nulli gerant,ſed nec alibi,qui ſunt in ſacerdotio uel pſonatibus conſtituti,niſi iuſti cauſa timoris exegerit habitum transformari. Fibulas oĩno non ferant,neq; corrigias auri uel argenti ornatum habentes,ſed nec anulos, niſi qbus competit ex officio dignitatis. Pontifices autẽ in publico & in eccleſia ſupindumentis lineis oẽs utantur, niſi monachi fuerint,quos oportet deferre habitũ monachalem: pallijs diffibulatis nõ utantur in publico,ſed uel poſt collum,uel ante pedes hincinde connexis.

De comeſſationibus prælatorũ & negligentia eorum ſup diuinis officijs. Cap. XVII.

Extra de celebration. miſſarum.
Crapulatores

Confabulatores in templo

DOlentes referimus,quod non ſolum quidã minores clerici, uerũetiam & aliqui eccleſiarũ prælati,circa comeſationes ſupfluas & confabulationes illicitas,ut de alijs taceamus,fere medietatem noctis expendunt,& ſomno reſiduũ relinquẽtes,uix ad diurnum concentũ auium excitantur,tranſcurrendo undiq; cõtinuata ſyncopa matutinum. Sunt & alij,qui miſſarũ celebrant ſolennia uix quater in anno,uel quod deterius eſt,intereſſe contemnunt: & ſi qñ dum hæc celebrantur interſunt,chori ſilentium fugientes,intendunt exterius collocutionibus laicorum: dumq; auditum ad indebitos ſermones effundunt,aures intentas nõ porrigunt ad diuina. ¶Hæc igitur & ſimilia F ſub pœna ſuſpenſionis penitus inhibemus,diſtricte præcipientes in uirtute obedientiæ,ut diuinum officium diurnum pariter & nocturnum, quantum eis deus dederit,ſtudioſe celebrent & deuote.

De iudicio ſanguinis & duelli clericis interdicto. Caput XVIII.

Extr. ne clerici uel monachi &c.

Illicita clericis.

SEntentiam ſanguinis nullus clericus dictet aut pferat,nec ſanguinis uindictã exerceat,aut ubi exercetur interſit. Si quis aũt hmõi occaſione ſtatuti, eccleſijs uel pſonis eccleſiaſticis aliquod pſumpſerit inferre diſpendium,per cenſurã canonicam cõpeſcatur, nec quiſquã clericus literas ſcribat aut dictet pro uindicta ſanguinis deſtinãdas,unde in curijs principũ hæc ſolicitudo nõ clericis,ſed laicis cõmittatur. ¶Nullus quoq; clericus rottarijs aut baliſtarijs aut hmõi uiris ſanguinum pponatur,nec illã chirurgiæ partẽ ſubdiaconus,diaconus uel ſacerdos exerceant, quæ ad uſtionem uel inciſionem inducit. Nec præcipue quiſquã purgationi aquæ feruentis uel frigidæ,ſeu ferri candentis ritum cuiuſlibet benedictionis aut conſecrationis impendat: ſaluis nihilominus prohibitionibus de monomachijs ſiue duellis antea promulgatis.

Ne eccleſiæ mundanis ſupellectilibus exponantur. Caput XIX.

Extra de cuſtodia euchariſtiæ &c.
Mundanus ornatus.

RElinqui nolumus incorrectum, quod quidam clerici ſic exponunt eccleſias ſupellectilibus proprijs & etiam alienis,ut potius domus laicæ q̃ dei baſilicæ ui-

dean

deantur, non conſiderantes quod dominus non ſinebat ut uas transferretur p templū. Mar. 11.

¶ Sunt & alij qui non ſolum eccleſias dimittunt incultas, uerumetiam uaſa miniſterij & ueſtimenta miniſtrorum ac pallas altaris, necnon & ipſa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdū aliquibus ſunt horrori. Quia uero zelus nos comedit domus dei, firmiter ꝓhibemus, ne huiuſmodi ſupellectilia in eccleſiis admittantur, niſi propter hoſtiles incurſus aut incēdia repentina, ſeu alias neceſſitates urgentes, ad eas oporteat haberi refugium. Sic tñ, ut neceſſitate ceſſante, res in loca priſtina reportentur. Præcipimus quoq;, ut oratoria, uaſa, corporalia, & ueſtimenta prædicta, munda & nitida conſeruentur. Nimis enim uidetur abſurdū, in ſacris ſordes negligere, quæ dedecerent etiam in prophanis.

Vt uaſa & ueſtimēta ſacri miniſterij ſint munda

De chriſmate & euchariſtia ſub ſera conſeruanda. Caput XX.

STatuimus in cunctis eccleſiis, ut chriſma & euchariſtia ſub fideli cuſtodia clauib9 adhibitis conſeruenť, ut non poſſit ad illa temeraria manus extēdi, ad aliqua horribilia uel nefaria exercēda. Si uero is ad quem ſpectat cuſtodia, ea incaute reliquerit, tribus menſibus ab officio ſuſpendatur. Et ſi per eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori ſubiaceat ultioni.

Extra ibi, c. 1.

De confeſſione facienda & non reuelanda à ſacerdote, & ſaltem in paſcha communicando. Caput XXI.

OMnis utriuſq; ſexus fidelis, poſtq̄ ad annos diſcretionis peruenerit, oīa ſua ſolus peccata confiteatur fideliter ſaltē ſemel in anno proprio ſacerdoti, & iniunctā ſibi pœnitentiam ſtudeat pro uiribus adimplere, ſuſcipiens reuerēter ad minus in paſcha euchariſtiæ ſacramentum, niſi forte de conſilio proprij ſacerdotis, ob aliquā rationabilem cauſam ad tempus ab eius perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & uiuens ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Vnde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in eccleſiis publicetur, ne quiſquam ignorantiæ cæcitate uelamen excuſationis aſſumat. Si quis autē alieno ſacerdoti uoluerit iuſta de cauſa ſua confiteri pctā, licentiam prius poſtulet & obtineat à proprio ſacerdote, cū aliter ille ipſum non poſſit ſoluere uel ligare. ¶ Sacerdos autem ſit diſcretus & cautus, ut more periti medici ſuperinfundat uinū & oleum uulneribus ſauciati, diligenter inquirens & pctōris circunſtantias & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi conſiliū debeat exhibere, & cuiuſmodi remediū adhibere, diuerſis experimentis utendo ad ſanandū ægrotū. ¶ Caueat aūt omnino, ne uerbo uel ſigno uel alio quouis mō prodat aliquatenus pctōrē, ſed ſi prudentiorū conſilio indiguerit, illud abſq; ulla expreſſione perſonæ caute requirat: qm̄ qui pctm̄ in pœnitentiali iudicio ſibi detectum ꝑſumpſerit reuelare, non ſolū à ſacerdotali officio deponendū decernimus, uerūetiā ad agendā perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum.

Extra de pœni. & remiſſ. c. omnis. Confiteri ꝓprio ſacerdoti.

Diſcretio ſacerdotis.

Pœna reuelātis peccata cōfeſſa.

Quod infirmi prius prouideant animæ q̄ corpori. Caput XXII.

CVm infirmitas corporalis nonnunq̄ ex pctō ꝓueniat, dicente dño languido quē ſanauerat, uade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: Decreto ꝑſenti ſtatuimus & diſtricte præcipimus medicis corporū, ut cū eos ad infirmos uocari contigerit, ipſos ante oīa moneant & inducant, quod medicos aduocent aīaꝝ, ut poſtq̄ infirmis fuerit de ſpiritali ſalute prouiſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cū cauſa ceſſante ceſſet effectus. Hoc q̄dē inter alia huic cauſam dedit edicto, quod quidā in ægritudinis lecto iacentes, cū eis à medico ſuadetur, ut de aīarū ſalute diſponant, in deſperationis articulū incidūt, unde facilius mortis periculū incurrunt. ¶ Si qs aūt medicorū huius noſtræ cōſtitutionis, poſtq̄ p prælatos locorū fuerit publicata, tranſgreſſor extiterit, tādiu ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, donec pro trangreſſione hmōi ſatisfecerit cōpetenter. ¶ Cæterū cum aīa ſit multo precioſior corpore, ſub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali ſalute aliquid ægroto ſuadeat, quod in periculum animæ conuertatur.

Extra ibidē c. ſeq. Ioan 5. Vt medici ante omnia curent aduocari medicos animarum.

Pœna in neglectores huius ſtatuti

Quod eccleſia cathedralis uel regularis ultra tres mēſes nō uacet. Cap. XXIII.

NE pro defectu paſtoris gregem dñicum lupus rapax inuadat, aut in facultati

Extra de electione & electi pot.

bus ſuis eccleſia uiduata graue diſpendium patiatur,uolentes in hoc occurrere p̄iculis aĩarũ & eccleſiarũ indẽnitatibꝰ prouidere:ſtatuimus,ut ultra tres mẽſes cathedralis uel regularis eccleſia p̄lato non uacet,infra quos iuſto impedimento ceſſante, ſi electio celebrata non fuerit, q eligere debuerant,eligendi poteſtate careãt ea uice,ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximo præeſſe dinoſcitur, deuoluatur. ¶ Is uero ad quem deuoluta fuerit poteſtas,dominũ habens præ oculis,non differat ultra tres mẽſes cum capituli ſui conſilio & aliorum uirorum prudentium, uiduatam eccleſiam de perſona idonea ipſius quidẽ eccleſiæ uel alterius,ſi digna nõ reperiatur in illa, canonice ordinare, ſi canonicam uoluerint effugere ultionem.

Ad alium deuoluta electio.

De electione facienda per ſcrutinium uel compromiſſum. Caput XXIIII.

Extra ibi.c. ſeq.

Electio per ſcrutinium

QVia propter electionũ formas diuerſas, q̄s quidã inuenire conantur, & multa impedimenta p̱ueniunt,& magna p̄icula imminẽt eccleſiis uiduatis, ſtatuimus ut cũ electio fuerit celebranda,p̄ſentibus oĩbus q debent & uolũt & poſſunt cõmode intereſſe,aſſumantur tres de collegio fidedigni, q ſecreto & ſingulatim uoces cũctoꝝ diligenter exq̄rant.Et in ſcriptis redacta, mox publicent in coĩ,nullo prorſus appellationis obſtaculo interiecto,ut is collatiõe adhibita eligatur,in quẽ oẽs uel maior uel ſanior pars cõſentit. ¶ Vel ſaltẽ eligẽdi poteſtas aliq̄bꝰ uiris idoneis cõmittat̃, q uice oĩum eccleſiæ uiduatæ prouideãt de paſtore.aliter electio facta nõ ualeat,niſi forte coĩter eſſet ab oĩbus quaſi p inſpirationẽ diuinã abſq; uitio celebrata.Qui uero cõtra p̄dictas formas eligere attẽtauerint,eligẽdi ea uice poteſtate priuẽtur. ¶ Illud penitus interdicimus,ne q̄s in electionis negocio p̱curatorẽ conſtituat, niſi ſit abſens in eo loco de quo debeat aduocari,iuſtoq; impedimẽto detentus uenire nõ poſſit,ſuper quo,ſi fuerit opus,fidem faciat iuramento,& tunc ſi uoluerit,uni cõmittat de ipſo collegio uicem ſuam.Electiones quoq; clandeſtinas reprobamus,ſtatuẽtes ut q̄ cito electio fuerit celebrata,ſolenniter publicetur.

Electio per cõpromiſſum

Quando per procuratorẽ eligere licet.

Quod electio facta per ſecularem poteſtatem, non ualeat. Caput XXV.

Extra ibi.c. ſeq.

QVisq; electioni de ſe factæ p ſecularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra canonicam libertatem,& electionis commodo careat,& ineligibilis fiat,& abſq; diſpenſatiõe nõ poſſit ad aliquã eligi dignitatẽ.Qui uero electionẽ huiuſmodi, quã ipſo iure irritam eſſe cenſemus,p̄ſumpſerint celebrare,ab officijs & beneficijs per triennium ſuſpendãtur,eligendi tunc poteſtate priuati.

De pœna indigne confirmantis electionem. Caput XXVI.

Extra ibi.c. ſeq.

NIhil eſt quod eccleſiæ dei magis officiat,q̄ quod indigni aſſumãtur p̄lati ad regimen aĩarũ. Volentes igitur huic morbo neceſſariam adhibere medelã, irrefragabili cõſtitutione ſancimus,q̄tenus cũ q̄ſquã fuerit ad regimẽ aĩarũ aſſumptus,is ad quẽ pertinet ipſius confirmatio,diligenter examinet & electionis p̱ceſſum & p̄ſonã electi,ut cũ oĩa rite cõcurrerint,munus ei cõfirmatiõis impẽdat: q̄a ſi ſecus fuerit incaute p̄ſumptũ,nõ ſolum deijciendus eſt indigne p̱motus, uerũetiã indigne promouens puniendus. ¶ Ipſum quoq; decernimus hac aĩaduerſione puniri, ut cũ de ipſius conſtiterit negligentia,maxime,ſi hoĩem inſufficientis ſcientiæ, uel inhoneſtæ uitæ, aut ætatis illegitimæ approbauerit, nõ ſolũ cõfirmãdi primũ ſucceſſorẽ illius careat poteſtate,uerũetiã ne aliquo caſu pœnã effugiat,à p̱ceptione proprij beneficij ſuſpendatur,quouſq; ſi æquũ fuerit,indulgentiã ualeat promereri:ſi cõuictus fuerit hoc per malitiam exceſſiſſe,grauiori ſubiaceat ultioni. ¶ Epiſcopi quoq; tales ad ſacros ordines & eccleſiaſticas dignitates p̱mouere procurent, q commiſſum ſibi officiũ digne ualeant adimplere,ſi & ipſi canonicã cupiunt effugere ultionẽ. ¶ Cæterũ qui ad Romanũ pertinent immediate pontificẽ, ad percipiendã ſui confirmationẽ officij, eius ſe conſpectui ſi cõmode poteſt fieri,perſonaliter repræſentent,uel p̄ſonas trãſmittãt idoneas,p quas diligens inquiſitio ſup electionis p̱ceſſu & electi poſſit haberi, ut ſic demũ p ipſius circũſpectionẽ cõſilij,ſui plenitudinẽ aſſequãtur officij,cũ eis nihil obſtiterit de canonicis inſtitutis,ita quod interim ualde remoti,uidelicet ultra Italiã conſtituti,ſi electi fuerint in concordia,diſpenſatiue propter neceſſitates & utilitates eccleſiaꝝ,in ſpũalibus & tp̄alibus adminiſtrent,Sic tñ,ut de rebus eccleſiaſticis nil penſ

Pœna confirmãtis indigne electum

Cõfirmatio, q̄ ad Romanũ põtificem ſpectat.

tus alienet. Munus uero cõſecrationis ſeu bñdictionis recipiat, ſicut hactenus recipe re conſueuerunt.

De inſtructione ordinandorũ. Caput XXVII.

CVm ſit ars artiũ regimen aĩarum, diſtricte præcipimus, ut epĩ promouẽdos in ſacerdotes diligenter inſtruant & informent uel p ſeipſos uel p alios uiros idoneos ſuper diuinis officijs & eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea rite ualeant celebrare: qm̃ ſi ignaros & rudes de cætero ordinare præſumpſerint (quod quidẽ facile poterit comprehendi) & ordinatores & ordinatos graui decreuimus ſubiacere ultioni. *Sanius eſt enim, maxime in ordine ſacerdotij, paucos bonos q̃ multos malos habere miniſtros: quia ſi cæcus cæcum duxerit, ambo in foueam dilabuntur. Extra de ętate & qualitate. al. ſanctius Matt. 15.

Quod compellantur cedere, qui poſtulauerunt licentiam cedendi. Cap. XXVIII.

QVidam licentiã cedendi cũ inſtantia poſtulantes, ea obtenta cedere p̃termittũt. Sed cum in poſtulatiõe ceſſionis hmõi, aut eccleſiarũ cõmoda qbus p̃ſunt, aut ſalutẽ uideantur ꝓpriã attẽdiſſe, quorũ neutrũ ſuaſionibus aliquorũ quærentiũ quæ ſunt ſua, etiã lenitate q̃libet uolum' impediri, ad cedẽdũ eos decernim' cõpellẽdos.

Quod nullus habeat duo beneficia cum cura annexa. Caput XXIX.

DE multa prouidentia fuit in Lateranenſi conſilio ꝓhibitũ, ut nullus diuerſas dignitates eccleſiaſticas, & plures eccleſias parochiales reciperet cõtra ſacrorũ canonũ inſtituta. Aliogn & recipiens ſic receptũ amitteret, & largiendi poteſtate cõferens priuaretur. Quia uero propter ſuppreſſiones & cupiditates quorundã, nullus hactenus fructus aut rarus de prædicto ſtatuto ꝓuenit, nos euidẽtius & expreſſius occurrere cupientes, p̃ſenti decreto ſtatuimus, ut qcunq; receperit aliquod beneficiũ habẽs curã aĩarum annexã, ſi prius tale beneficiũ obtinebat, eo ſit iure ipſo priuatus: & ſi forte illud retinere contenderit, alio etiã ſpolietur. ¶ Is quoq; ad quẽ prioris ſpectat donatio, illud poſt receptionẽ alterius, libere cõferat cui merito uiderit cõferendũ: & ſi ultra tres menſes cõferre diſtulerit, non ſolũ ad aliũ ſecundũ ſtatutũ Lateranẽſ. concilij eius collatio deuoluat, uerũetiã tm̃ de ſuis cogatur prouentibus in utilitatẽ illius eccleſiæ, cuius illud eſt beneficiũ, aſſignare, q̃tum à tpe uacationis ipſius cõſtiterit ex eo eſſe pceptum. Hoc idem in pſonatibus decernimus obſeruandũ, addentes ut in eadẽ eccleſia nullus plures dignitates habere p̃ſumat aut pſonatus, etiam ſi curã non habeant aĩarum. Circa ſublimes tñ & literatas perſonas, quæ maioribus ſunt beneficijs honorandæ, cum ratio poſtulauerit, per ſedem apoſtolicam poterit diſpenſari. Extra de prębendis & digni. c. de multa. Pœna patroni ſi alteri cõferre negligat.

De idoneitate inſtituendorum in eccleſiis. Caput XXX.

GRaue nimis eſt & abſurdũ, quod quidã p̃lati eccleſiarũ cũ poſſint uiros idoneos ad eccleſiaſtica bñficia promouere, aſſumere nõ uerẽtur indignos, qb' nec morũ honeſtas nec literarũ ſcientia ſuffragatur, carnalitatis ſequẽtes affectũ, nõ iudiciũ rõnis. Vnde q̃ta eccleſiis damna proueniant, nemo ſanæ mẽtis ignorat. Volẽtes igitur huic morbo mederi, p̃cipimus ut p̃termiſſis indignis aſſumant idoneos, q deo & eccleſiis uelint & ualeant gratũ impendere famulatũ, fiatq; de hoc in prouinciali concilio diligens inqſitio annuatim, ita quod qui poſt primã & ſecundã receptionẽ fuerit reptus culpabilis, à cõferẽdis beneficijs p ipſum cõciliũ ſuſpendatur. Inſtituta in eodẽ cõcilio pſona prouida & honeſta, quæ ſuppleat ſuſpenſi defectũ in bñficijs cõferendis, & hoc ipſum circa capitula quæ in his deliquerint obſeruetur. Metropolitani uero delictũ ſuperioris iudicio relinquatur ex parte cõcilij nunciandũ. Vt aũt hæc ſalubris prouiſio pleniorẽ conſequatur effectum, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia præter Romani pontificis autoritatem aut proprij patriarchæ, minime relaxetur. Vt in hoc quoq; quatuor patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur. Extra ibi. & ſeq.

De filijs canonicorum non inſtituendis cum patribus. Caput XXXI.

AD abolẽdã peſſimã, quæ in pleriſq; inoleuit eccleſiis, corruptelã, firmiter prohibemus ne canonicorũ filij, maxime ſpurij, canonici fiant in ſecularibus eccleſiis, in qbus inſtituti ſunt patres. & ſi fuerit contra p̃ſumptũ, decernimus non ualere. qui uero (ut dictũ eſt) canonicare præſumpſerint, à ſuis beneficijs ſuſpendantur. Extra de filiis presbyterorum.

Vt patroni competentem portionem dimittant clericis. Caput XXXII.

Extrá de præ ben.& digni. EXtirpandæ conſuetudinis uitiũ in quibuſdã partibus inoleuit, quod ſcilicet patroni eccleſiarũ parochialiũ,& aliæ quædã pſonæ prouetus ipſarũ ſibi penitus uendicantes,presbyteris earundẽ ſeruitio deputatis relinquũt adeo exiguã portionẽ, ut ex ea congrue nequeant ſuſtentari. Nam ut ꝑ certo didicimus,in qbuſdã regionib⁹ parochiales presbyteri pro ſua ſuſtentatione nõ obtinent niſi quartã qrtæ,id eſt,ſextã decimã decimarũ. Vnde fit ut in his regionibus pene nullus inueniatur ſacerdos parochialis,q̃ uel modicã habeat notitiã literaꝝ. Cum igiẽ os bouis alligari nõ debeat triturantis, ſed qui altari ſeruit, uiuere debeat de altari:ſtatuimus ut conſuetudine q̃libet epĩ uel patroni,ſeu cuiuſcunq; alterius non obſtante, portio presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur. ¶ Qui uero parochialẽ habet eccleſiã,nõ ꝑ uicariũ, ſed ꝑ ſeipſum illi deſeruiat in ordine quẽ ipſius eccleſiæ cura requirit,niſi forte ꝓbendæ uel dignitati parochialis eccleſia ſit annexa,in quo caſu concedimus, ut is q talem habet præbendã uel dignitatem, cum oporteat eum in maiori eccleſia deſeruire, in ipſa parochiali eccleſia idoneum & perpetuum ſtudeat habere uicarium canonice inſtitutum, qui ut prædictum eſt,congruentem habeat de ipſis eccleſiæ prouentibus portionem: alioquin illa ſe ſciat huius decreti autoritate priuatum, libere alĳ conferenda qui uelit & poſſit quod prædictum eſt adimplere. Illud autem penitus interdicimus,ne qs in fraudem de prouentibus eccleſiæ,quæ curam proprĳ ſacerdotis debet habere,penſionem alĳ quaſi pro beneficio conferre præſumat.

Deut. 25. 1.Cor. 9.

Vicarius in eccleſia parochiali.

Penſio.

De procurationibus non accipiendis ſine uiſitatione. Caput XXXIII.

Extra de cenſibus. PRocurationes quæ uiſitationis rõne debentur epis, archidiaconis uel quibuſlibet alĳs, etiã apoſtolicæ ſedis legatis,aut nũcĳs abſq; manifeſta & neceſſaria cauſa nullatenus exigantur,niſi qñ pſentialiter officiũ uiſitationis impẽdunt,&tũc euectiõnũ &pſonarũ mediocritatẽ obſeruent,in Lateranenſi cõcilio definitã. ¶ Hoc adhibito moderamine circa legatos & nuncios,ut cũ oportuerit eos apud aliquẽ locũ morã facere neceſſariã,ne locus ille propter illos nimiũ aggraueẽ,procurationes recipiant moderatas ab alĳs eccleſiis uel pſonis,quæ nondũ fuerunt de ſuis procurationib⁹ aggrauatæ,ita quod numerus procurationũ numerũ dierũ qb⁹ hmõi morã fecerint, non excedat, & cũ aliqua nõ ſufficerit ꝑ ſeipſam, duæ uel plures cõiungãtur in unã. ¶ Porro uiſitationis officium exercentes non quærant quæ ſua, ſed quæ Ieſu Chriſti. Prædicationi & exhortationi &correctioni &reformationi uacando,ut fructũ referant qui non perit. Qui autem contra hoc uenire præſumpſerit, & quod acceperat reddat,& eccleſiis quæ taliter aggrauantur, tantundem impendat.

Supra.c.11. Legati aut nuncĳ ſedis apoſtolicæ.

Officium uiſitatorum.

De ſubditis non grauandis ſub prætextu ſeruitĳ alicuius. Caput XXXIIII.

Extra de immunitate eccleſiæ. QVia prælati pleriq; ut procurationẽ aut ſeruitiũ aliquod impendant legato uel alĳ, plus extorquẽt à ſubditis q̃ exoluãt, & in eorũ damnis lucra ſectãtes,quærunt pdã potius q̃ ſubſidiũ in ſubiectis,id de cætero fieri prohibemus. ¶ Quod ſi qs forte præſumpſerit,& ſic extorta reſtituat,& tantundem cogatur pauperibus elargiri. ¶ Superior aũt,cui ſuper hoc fuerit querela depoſita,ſi negligens fuerit in huiuſmodi executione ſtatuti, canonicæ ſubiaceat ultioni.

De cauſa appellationis exprimenda. Caput XXXV.

Extra de appellatiõibus. VT debitus honor deferatur iudicibus,& litigatoribus conſulatur ſup laboribus &expenſis,ſtatuimus,ut ubi quis corã idoneo iudice conuenerit aduerſariũ,ille ante ſententiam ad ſuperiorẽ iudicẽ abſq; rationabili cauſa nõ prouocet,ſed corã illo ſuã iuſtitiam proſequatur,nõ obſtante ſi dicat quod ad ſuperiorẽ iudicẽ nunciũ deſtinauerit,aut etiam literas impetrauerit ab eodẽ,priuſquã delegato fuerint aſſignatæ. Cum aũt ex rationabili cauſa putauerit appellandũ,corã eodẽ iudice cauſa probabili appellationis expoſita,tali uidelicet,quæ ſi foret probata,deberet legitima reputari, ſupior de appellatione cognoſcat:& ſi minus eũ rationabiliter appellaſſe cognouerit, illum ad inferiorẽ remittat,& in expenſis alteri parti condẽnet. Alioquin ipſe procedat,ſaluis conſtitutionibus de maioribus cauſis ad ſedẽ apoſtolicam perferendis.

Extra ibi.c. ſeq. Quod iudex poſſit interlocutoriã &cõminatoriã ſentẽtiã reuocare. Cap. xxxvi.

CVm ceſſante cauſa ceſſet effectus, ſtatuim⁹, ut ſiue iudex ordinarius, ſiue delegat⁹

aliquid cōminando uel interloquendo protulerit, quo executioni mandato alter litigantium grauaretur, & ſano uſus conſilio, ab huius cōminationis uel interlocutionis effectu deſtiterit, libere in cauſæ cognitione procedat, non obſtante ſi à tali commina tione uel interlocutione fuerit appellatum, dummodo non ſit ex alia legitima cauſa ſuſpectus, ne proceſſus negocij friuolis occaſionibus retardetur.

De literis non impetrandis ultra duas diætas & ſine ſpeciali mandato. Cap. XXXVII. Extra de reſcriptis.

NOnnulli gratia ſedis apoſtolicæ abutētes, literas eius ad remotos iudices impetrare nituntur, ut reus fatigatus laboribus & expenſis, liti cedere uel importunitatem actoris redimere compellatur. Cum aūt p iudiciū iniurijs aditus patere non debeat, quas iuris obſeruantia interdicit, ſtatuimus ne qs ultra duas diætas extra ſuam diœceſim p literas apoſtolicas ad iudiciū trahi poſſit, niſi de aſſenſu partiū fuerint impetratæ, uel expreſſam de hac cōſtitutione fecerint mentionē. ¶ Sunt & alij q ſe ad nouum genus mercimonij cōuertentes, ut uel ſopitas poſſint ſuſcitare querelas, aut nouas immittere quæſtiones, fingūt cauſas ſuper qbus à ſede apoſtolica literas impetrāt abſq; dñorū mandato, q̄s uel reo, ne per eas laborū uel expēſarum diſpēdio moleſtet, aut actori ut per ipſas aduerſarium indebita uexatione fatiget, uenales exponunt. Cū aūt lites reſtringendæ ſunt potius q̄ laxandæ, hac generali cōſtitutione ſancimus, ut ſi qs ſuper aliqua quæſtione, de cætero ſine mandato ſpeciali dñi literas apoſtolicas impetrare p̄ſumpſerit, & literæ illæ nō ualeant, & ipſe tanq̄ falſarius puniatur, niſi forte de illis perſonis extiterit, de quibus non debet exigi de iure mandatum. Litiū uenditores.

De ſcribendis actis ut probari poſſint. Caput XXXVIII.

QVoniā cōtra falſam aſſertionē iniq iudicis innocens litigator quādoq; nō uerā negationē probare, cū negātis factū per rerū naturā nulla ſit directa ꝓbatio, ne falſitas ueritati p̄iudicet aut iniqtas p̄ualuit æquitati, ſtatuimus ut tā in ordinario iudicio q̄ extraordinario iudex ſemp adhibeat aut publicā (ſi pōt habere) pſonā, aut duos uiros idoneos, q fideliter uniuerſa iudicij acta conſcribant, uidelicet citationes, dilationes, recuſationes & exceptiones, petitiones & rñſiones, interrogationes & appellationes, renunciationes, concluſiones, & cætera quæ occurrunt cōpetenti ordine cōſcribenda, deſignando loca, tpa & pſonas, & oīa ſic conſcripta partibus tribuantur, ita quod originalia penes ſcriptores remaneant: ubi ſi ſup proceſſu iudicis fuerit ſuborta contentio, p hæc poſſit ueritas declarari. Hoc adhibito moderamine, quatenus ſic honeſtis & diſcretis deferatur iudicibus, quod p improuidos & iniquos innocentū iuſtitia nō lædatur. Iudex aūt q cōſtitutionē iſtā neglexerit obſeruare, ſi ꝓpter eius negligētiā aliqd difficultatis emerſerit, p ſuperiorē iudicē aīaduerſiōe debita caſtiget, nec pro ipſius p̄ſumatur proceſſu, niſi quatenus in cauſa legitimis cōſtiterit documentis. Extra de probationibus. Vt notarius aut duo alij acta perſcribant in iudicio.

De reſtitutione danda contra poſſeſſorem quæ non rapuit ipſe. Cap. XXXIX.

SAepe contingit quod ſpoliatus iniuſte, p ſpoliatorē in alium re tranſlata, dū aduerſus poſſeſſorē non ſubuenitur p reſtitutionis beneficiū ſpoliato, cōmodo poſſeſſionis amiſſo, propter difficultatē probationis ius proprietatis amittit effectū. Vñ non obſtante ciuilis iuris rigore ſancimus, ut ſi qs de cætero ſciēter rē talē acceperit, cum ſpoliatori q̄ſi ſuccedat in uitiū, eo quod nō multū interſit, p̄ſertim quo ad piculū aīæ, detinere iniuſte, ac inuadere alienū, cōtra poſſeſſorē hmōi ſpoliato p reſtitutionis beneficiū ſuccurratur. Extra de reſti tu. ſpoliat.

¶ De uera poſſeſſione. Caput XL.

COntingit interdū, quod cū actori ob contumaciā partis aduerſæ adiudicat̃ cauſa rei ſeruandæ poſſeſſio, ꝓpter rei potentiā ſiue dolū actor infra annū rē cuſtodiē dam nanciſci non pōt, uel nactā amittit: & ſic cū ſecūdū aſſertionē multorū, uerus nō efficeretur poſt lapſum anni poſſeſſor, reportat cōmodū de malitia ſua reus. Ne igit̃ contumax melioris q̄ obediēs cōditiōis exiſtat, de canonica æqtate ſancimus, ut in caſu premiſſo actor uerus cōſtituat̃ elapſo anno poſſeſſor. ¶ At hæc gñaliter ꝓhibemus, ne ſup rebus ſpūalibus cōpromittatur in laicū: qa nō decet ut laicus in talibus arbitret̃. Extra de dolo & contumacia. Extra de arbitris c. contingit

¶ De continuatione bonæ fidæi in oī præſcriptione. Cap. XLI. Extra de præſcriptio. Roma. 14

QVoniā omne quod non eſt ex fide, pc̄tm̄ eſt, ſynodali iudicio definimus, ut nulla ua

la ualeat abſq; bona fide pſcriptio tam canonica q̃ ciuilis:cũ ſit generaliter omi cõſtitutioni atq; conſuetudini derogandũ,quæ abſq; mortali non põt obſeruari pctõ. Vnde oportet,ut qui præſcribit,in nulla tpis parte rei habeat conſcientiam alienæ.

De ſeculari iuſtitia. Caput quadrageſimumſecundum.

SIcut uolumus ut iura clericorum non uſurpent laici, ita uelle debemus,ne clerici iura ſibi uendicẽt laicorũ. Quocirca uniuerſis clericis interdicimus, ne qs ptextu eccleſiaſticæ libertatis ſuã de cætero iuriſdictionẽ extẽdat in piudiciũ iuſtitiæ ſecularis,ſed contẽtus exiſtat cõſtitutionibus ſcriptis & cõſuetudinib⁹ hactenus approbatis: Matt,22. ut quæ ſunt Cæſaris,reddant Cæſari:& quæ ſunt dei,deo recta diſtributiõe reddant.

Ne ſine cauſa clericus fidelitatẽ laico faciat. Caput quadrageſimũtertiũ.

Extra de iure iurando. NImis de iure diuino quidam laici uſurpare conantur, cũ uiros eccleſiaſticos nihil tẽporale continẽtes,ab eis ad præſtãdum ſibi fidelitatis iuramẽta cõpellũt: Roma,14. Quia uero ſecundũ Apoſtolum,ſeruus ſuo dñõ ſtat aut cadit, ſacri autoritate cõcilij prohibemus,ne tales clerici perſonis ſecularibus præſtare cogãtur hmõi iuramentũ.

Quod conſtitutiones principũ non piudicẽt eccleſiis. Caput q̃drageſimũquartũ.

Extra de rebus eccleſiæ alien. CVm laicis q̃uis religioſis,diſponẽdi de rebus eccleſiaſticis nulla ſit attributa poteſtas,quos ſubſequendi manet neceſſitas,non autoritas imperandi,dolemus ſic in quibuſdam ex illis refrigeſcere charitatẽ, quod immunitatẽ eccleſiaſticæ libertatis, quã nedũ ſancti, ſed etiã principes ſeculares multis priuilegijs munierũt,non formidant ſuis conſtitutionibus uel potius confictionibus impugnare,non ſolũ de feudorũ alienatiõe,ac aliarũ poſſeſſionũ eccleſiaſticarũ & uſurpatione iuriſdictionũ, ſed etiã de mortuarijs necnon & alijs,quæ ſpũali iuri uidenẽ annexa,illicite pſumendo. ¶ Volentes igitur ſuper his eccleſiarũ indemnitati cõſulere,ac à tantis grauaminibus puidere,conſtitutiones hmõi & uẽdicationes feudorũ ſeu aliorum bonorum eccleſiarũ, ſine legitimo eccleſiaſticarũ pſonarum aſſenſu pſumptas,occaſione conſtitutionis laicæ poteſtatis,cũ non cõſtitutio, ſed deſtitutio uel deſtructio dici poſſit,necnõ uſurpatio iuriſdictionum:ſacri approbatione concilij decernimus non tenere, præſumptoribus per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendis.

Patronus qui clericum eccleſiæ occidit uel mutilauerit, ius patronatus amittit.
Caput quadrageſimumquintum.

Extra de pœnis. IN quibuſdam prouincijs eccleſiarũ patroni ſeu uicedñi & aduocati,ſe in tantã inſolentiã erexerũt,quod non ſolũ uacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis puideri,difficultates ingerunt & malitias,uerũẽtiã de poſſeſſionibus & alijs bonis eccleſiaſticis p ſua uoluntate pſumunt, &(quod horrendũ eſt dicere) in necem platorũ prumpere non formidãt.Cum igitur quod ad defenſionis ſubſidiũ eſt inuẽtũ, ad depreſſionis diſpendiũ non debeat retorqueri,phibemus expreſſe, ne patroni uel aduocati,ſeu uicedñi ſuper pmiſſis de cætero plus uſurpent,q̃ reperitur in iure pmiſſum: Pœna in uiolatores clericorum eccleſiæ. & ſi contra præſumpſerint,canonica diſtrictione cõpeſcantur. Sacri nihilominus concilij puiſione ſtatuimus,q̃tenus ſi patroni uel aduocati aut feudatarij,ſeu uicedñi,ſeu alij beneficiati,alicuius eccleſiæ rectorẽ,uel clericũ aliũ ipſius eccleſiæ per ſe uel p alios occidere uel mutilare auſu nefando pſumpſerint,patroni ius patronatus,aduocati aduocatiã,feudatarij feudũ,uicedñi uicedñatum,beneficiati beneficiũ prſus amittant.Et ne minus uindictæ q̃ exceſſus memoria prorogetur,nõ ſolũ de pmiſſis nil puematiat ad hæredes,ſed etiã uſq; ad q̃rtam generationem poſteritates talium in clericorum collegium nullatenus aſſumantur,nec in regularibus domibus alicuius plationis aſſequantur honorem,niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum. al.admittantur.

De tallijs à clericis non exigendis. Caput quadrageſimumſextum.

Extra de immunitate eccleſiæ. ADuerſus conſules ac rectores ciuitatũ & alios q eccleſias & uiros eccleſiaſticos tallijs ſeu collectis & exactionib⁹ alijs aggrauare nitũtur,uolẽs immunitati eccleſiaſticæ Lateraneñ.cõciliũ puidere,pſumptores hmõi ſub anathematis diſtrictiõe prohibuit,tranſgreſſores & fautores eorũ excoĩcationi pcipiens ſubiacere,donec ſatiſfactionẽ impendãt cõpetentẽ. ¶ Verũ ſi qñ forſan epś ſimul cũ clericis tantã neceſ- Voluntaria contributio. ſitatẽ uel utilitatẽ inſpexerint,ut abſq; ulla coactione,ad releuãdas utilitates & neceſ-

ſitates cões,ubi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia ꝑ eccleſias duxerint cõfe
renda,prædicti laici humiliter &deuote recipiant cũ actionibus gratiarũ. ¶ Propter
imprudentiã tñ quorundã,Romanũ prius cõſulãt pontificẽ,cuius intereſt cõibus uti
litatib⁹ ꝓuidere. ¶ Qm̃ uero nec ſic quorũdã malitia cõtra dei eccleſiã conqeuit,adij Conſtitutiões inualidæ
cimus,ut conſtitutiones & ſentẽtiæ quæ ab excoĩcatis hmõi,uel de ipſorũ mãdato fu
erint promulgatæ,inanes &irritæ habeant,nullo unq̃ tpe ualituræ. ¶ Cæterũ quia Cenſura etiã in ſucceſſore, niſi ſatisfecerit.
fraus & dolus alicui patrocinari nõ debent,nullus uano decipiatur errore,ut infra tẽ-
pus regiminis ſuſtineat anathema,q̃ſi poſt illud non ſit ad ſatisfactionem debitã com
pellendus:nam &ipſum qui ſatiſfacere recuſauerit,& ſucceſſorem ipſius,ſi nõ ſatiſ-
fecerit infra menſem,manere decernimus eccleſiaſtica cenſura cõcluſum, donec ſatiſ-
ferit competenter,cum ſuccedat in onere,qui ſubſtituitur in honore.

De forma excommunicandi. Caput XLVII.

SAcro approbante concilio prohibemus, ne quis in aliquẽ excoĩcationis ſentẽtiam Extra de ſententia excommunica.
niſi competenti cõmonitione præmiſſa,& pſentib⁹ idoneis ꝑſonis, p q̃s ſi neceſſe
fuerit,poſſit probari monitio, promulgare pſumat.Quod ſi contra pſumpſerit,etiãſi
iuſta fuerit ex cauſa ſententia,ingreſſum eccleſiæ p menſem unũ ſibi nouerit interdi-
ctum,alia nihilominus pœna multãdus,ſi uiſum fuerit expedire. ¶ Caueat etiam di Ne ſine cauſa fiat excõmunicatio.
ligenter,ne ad excoĩcationẽ cuiuſquã abſq; manifeſta &rationabili cauſa procedat,ad
quam ſi forte taliter proceſſerit,& reqſitus humiliter proceſſum hmõi non curauerit
abſq; grauamine reuocare,grauatus apud ſuperiorẽ deponat de iniuſta excoĩcatione
querelam:quod ſi abſq; periculo moræ põt,ad excoĩcatorẽ illum cum ſuo mandato
remittat,infra competentẽ terminum abſoluendum:alioqn ipſe p ſe uel p alium,put
uiderit expedire,ſufficiẽti cautiõe recepta,munus eius abſolutiõis impẽdat. ¶ Cũq; Pœna in excõmunicatorẽ iniuſtum.
aduerſus excoĩcatorẽ de iniuſta excoĩcatione conſtiterit,excoĩcator cõdemnetur ex-
coĩcato ad intereſſe.Aliãs nihilominus ſi culpæ qualitas poſtulauerit, ſuperioris arbi
trio puniẽdus:cũ non leuis ſit culpa,tantã infligere pœnam inſonti, niſi forſan erraue
rit ex cauſa probabili,maxime ſi laudabilis opinionis exiſtat. ¶ Verũ ſi contra excoĩ-
cationis ſententiam nihil rationabile fuerit à conquerente probatũ,& idem ſup iniu-
ſta conqueſtionis moleſtia p pœnam ad intereſſe uel aliãs ſecundũ ſuperioris arbitriũ
condẽnetur,niſi forſan & ipſum probabilis error excuſet,& ſup eo pro quo iuſta fue-
rit excoĩcatione ligatus, p cautionem receptã ſatiſfacere compellatur, uel in priſtinã
reducatur ſententiam uſq; ad ſatiſfactionẽ condignã inuiolabiliter obſeruandã. ¶ Si
uero iudex ſuũ recognoſcens errorẽ,paratus ſit talem reuocare ſentẽtiã,& is pro quo
lata fuerit, ne abſq; ſatiſfactione reuocet illã,appellet,appellationi non deferat in hac
parte, niſi talis ſit error,de quo merito*poſſit dubitari: &tunc ſufficienti cautione re- al. debeat
cepta,quod corã eo,ad quẽ extitit appellatũ,uel delegato ab ipſo iuri*pareat, excom al. parebit
municatum abſoluat,ſicq; pœnæ præſcriptæ minime ſubiacebit.Cauens omnino,ne
uoluntate peruerſa in alterius præiudicium mentiatur errorem, ſi diſtrictionis cano
nicæ uult effugere*diſciplinam. al. ultionem

De modo recuſandi iudicem. Caput XLVIII.

CVm ſpeciali ſit prohibitione ꝓuiſum,ne qs in aliquẽ excoĩcationis ſentẽtiã,niſi Extra de appella.
cõpetenti cõmonitione pmiſſa,pmulgare pſumat:uolẽtes etiã prouidere,ne for
te cõmonitus fruſtratoriæ recuſationis uel appellationis abiectu, monentis declinare
poſſit examen:ſtatuimus quod ſi allegauerit ſe iudicẽ habere ſuſpectũ,corã eodẽ cau
ſam iuſtæ ſuſpicionis aſſignet. Et ipſe cũ aduerſario,uel ſi forte aduerſariũ non habe-
at,cum iudice arbitros cõmuniter eligat: aut ſi forte communiter conuenire non poſ
ſint,eligant abſq; malitia ipſe unũ,& ille alium,qui de ſuſpicionis cauſa cognoſcant,
& ſi nequiuerint in unã concordare ſententiam,aduocent tertiũ,ut quod duo ex ipſis
decreuerint,robur habeat firmitatis. Sciant quoq; ſe ad id fideliter exequendũ ex in-
iuncto à nobis in uirtute obediẽtiæ ſub atteſtatione diuini iudicij diſtricto præcepto
teneri. Cauſa uero ſuſpicionis legitima coram ipſis infra competentem terminum
non probata,ſua iuriſdictione iudex utatur, At ipſa probata legitime,de recuſatoris
aſſenſu

aſſenſu perſonæ idoneæ cõmittat negocium recuſatus,uel ad ſuperiorẽ tranſmittat, ut in eo ipſe procedat ſecundũ quod fuerit procedendũ. ¶ Porro cõmonito ad appellationem conuolante,ſi eius exceſſus euidentia rei uel ipſius confeſſione aut alio mõ legitime fuerit manifeſtatus,cum appellationis remediũ non ſit ad defenſionẽ iniqtatis,ſed in pſidiũ innocentiæ inſtitutũ,non eſt prouocationi hmõi deferendũ. Exceſſu quoq; dubio exiſtente,ne friuolæ appellationis diffugio appellans iudicis pceſſum impediat,corã eodem probabilẽ cauſam appellationis exponat,talẽ uidelicet,quæ ſi foret probata,deberet legitima reputari:& tunc ſi habuerit aduerſariũ infra terminum ſecundũ locorum diſtantiã & tpis qualitatẽ & naturam negocij ab eodẽ iudice moderandũ,appellationẽ interpoſitã proſequatur: quã ſi proſequi non curauerit, ex tunc ipſe iudex non obſtante appellatione procedat. ¶ Nullo aũt aduerſario cõparente,cũ ex ſuo iudex procedat officio,appellationis cauſa corã ſuperiore probata,ſupior ſuæ iuriſdictionis officiũ exequatur. Sed ſi appellans in eius probatione defecerit, ad eũ, à quo ipm malitioſe appellaſſe cõſtiterit,remittatur. ¶ Cæterũ has duas inſtitutiões pmiſſas nolumus ad regulares extẽdi,q ſuas habent obſeruantias ſpeciales.

Quando non eſt appellationi deferendum.

De pœna excommunicantis iniuſte. Caput XLIX.

SVb interminatione diuini iudicij penitus interdicimus,ut cauſa cupiditatis null⁹ audeat excõicationis uinculo aliquẽ innodare,uel abſoluere innodatũ,in illis maxime regionibus,in quibus ex conſuetudine cũ excõicatus abſoluitur,pecuniaria pœna multatur. Statuentes ut cũ excõicationis ſententiã iniuſtã fuiſſe conſtiterit excõicator ad reſtituendã pecuniã ſic extortam,per cenſuram eccleſiaſticam compellatur:& niſi probabili fuerit errore deceptus,tantundem iniuriam paſſo perſoluat: & ſi forte ſoluendo non fuerit,animaduerſione alia caſtigetur.

De reſtricta prohibitione matrimonij. Caput L.

NOn debet reprehenſibile iudicari,ſi ſecũdum uarietatẽ tpm ſtatuta qñq; uariẽtur humana,pſertim cũ urgẽs neceſſitas uel euidẽs utilitas id expoſcit: quoniã ipſe deus ex his quæ in ueteri teſtamento ſtatuerat,nonnulla mutauit in nouo. ¶ Cũ igitur prohibitiones de coniugio in ſecundo & tertio affinitatis genere minime contrahendo,& de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptijs cognationi uiri nõ copulanda prioris,& difficultatẽ frequenter inducant,& aliqñ periculum pariant aĩarũ,ut ceſſante prohibitione ceſſet effectus,conſtitutiones ſup hoc editas,ſacri approbatione cõcilij reuocantes,pſenti conſtitutione decernimus,ut ſic cõtrahentes de cætero libere copulẽtur. ¶ Prohibitio quoq; copulæ coniugalis quartũ cõſanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat,qm̃ in ulterioribus gradibus iam nõ põt abſq; graui diſpendio hmõi prohibitio generaliter obſeruari. Quaternarius eñ numerus bene congruit prohibitioni coniugij corporalis,de quo dicit Apoſto. quod uir non habet poteſtatem ſui corporis,ſed mulier,neq; mulier habet poteſtatẽ ſui corporis,ſed uir,qa quatuor ſunt humores in corpore,quod cõſtat ex q̃tuor elemẽtis. ¶ Cum ergo uſq; ad qrtũ gradũ prohibitio cõiugalis copulæ ſit reſtricta, eã ita eſſe uolumus ppetuã, nõ obſtantibus conſultationibus ſup hoc dudũ editis,uel ab alijs uel à nobis,ſi q cõtra prohibitionẽ hmõi præſumpſerint copulari,nulla lõginquitate defendantur annorũ, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, ſed augeat:tantoq; grauiora ſint crimina,quanto diutius infelicem detinent animam alligatam.

Extra de conſanguinitat. & affinitat. Mutatio legũ ex cauſa. Abolitio affinitatũ ſecundi & tertij generis.

Amotio impedimenti quinti, ſexti & ſeptimi graduum. 1.Cor.7.

Prohibitio in quarto gradu.

De pœna contrahentium clandeſtina matrimonia. Caput LI.

CVm inhibitio copulæ cõiugalis ſit in tribus ultimis gradibus reuocata,eã in alijs uolum⁹ diſtricte obſeruari. Vnde pdeceſſorũ noſtrorũ inhærẽdo ueſtigijs, clandeſtina cõiugia penitus inhibemus:prohibẽtes etiã,ne qs ſacerdos talibus intereſſe pſumat. Quare ſpecialẽ quorundã locorũ conſuetudinẽ ad alia generaliter prorogando,ſtatuimus,ut cũ matrimonia fuerint contrahenda, in eccleſiis per presbyteros publice proponatur, cõpetenti termino pſinito,ut infra illũ q uoluerit & ualuerit,legitimũ impedimentum opponat. Et ipſi presbyteri nihilominus inueſtigẽt, utrum aliquod impedimẽtum obſiſtat. Cum autẽ probabilis apparuerit coniectura cõtra copulam

Extra de clãdeſti. deſpõſ.

Proclamatio contrahentium in eccleſia

A pulā cōtrahendā,contractis interdicatur expreſſe,donec qd fieri debeat ſup eo,manifeſtis cōſtiterit documētis. ¶Si q uero clādeſtina uel interdicta cōiugia inire pſum pſerint in gradu prohibito etiā ignoranť,ſoboles de tali coniunctione ſuſcepta,prorſus illegitima cenſeatur,de parentū ignorantia nullū habitura ſubſidiū, cū illi taliter contrahendo,non expertes ſcientiæ uel ſaltem affectatores ignorātiæ uideantur. Pari modo illegitima proles cenſeatur,ſi ambo parentes impedimentū ſcientes legitimū, præter commune edictū in conſpectu eccleſiæ cōtrahere præſumpſerint. ¶Sane parochialis ſacerdos q tales cōiunctiōes prohibere contēpſerit,aut qlibet alius regularis q eis pſumpſerit intereſſe,per trienniū ab officio ſuſpendatur,grauiť puniēdus ſicut culpæ q̄litas poſtulauerit. Sed & ijs q taliter copulari præſumpſerint,etiam in gradu cōceſſo,cōdigna pœnitentia iniungať. Si qs aūt ad impediendū legitimam copulam malitioſum impedimentum obiecerit, eccleſiaſticam non effugiat ultionem. Pœna ſobolis Pœna presbyteri copulātis Pœnitētia cōtrahētibus ſit iniungenda.

¶De teſtimonio de auditu,reprobando in cauſa matrimonij. Cap. LII.

Licet ex quadā neceſſitate pter communē formam olim fuerit inſtitutū,ut in conſanguinitatis & affinitatis gradibus cōputandis ualeret teſtimoniū de auditu,cū propter breuē hoīm uitā teſtes de uiſu deponere nō ualerēt uſq; ad gradū ſeptimum cōputando,quia tñ pluribus exemplis & certis experimentis didicimus, ex hoc multa pericula contra legitima coniugia proueniſſe, ſtatuimus ne ſup hoc recipiantur teſtes de cætero de auditu,cū iam quartū gradū prohibitio non excedat,niſi pſonæ graues extiterint,quibus fides merito ſit adhibenda,& añ motā litē teſtificata didicerint ab antiquioribus quidē ſuis,non utiq; uno,cū non ſufficeret ille ſi uiueret,ſed duobus ad minus: nec ab infamibus & ſuſpectis, ſed à fide dignis, & omni exceptione maioribus,cū ſatis uideretur abſurdū illos admitti,quorũ repellerentur autores. Nec tñ ſi unus à pluribus,uel infames ab hoībus bonæ famæ acceperint quod teſtentur, tanq̄ plures & idonei teſtes deberent admitti,cum etiam ſecundum ſolitū ordinē iudiciorum non ſufficiat unius teſtis aſſertio,etiā ſi pſidali dignitate præfulgeat,cū actus legitimi ſint infamibus interdicti. ¶Teſtes aūt huiuſmodi proprio iuramēto firmantes,quod ad ferendum in cauſa ipſa teſtimoniū odio uel timore uel amore uel cōmodo non procedant,perſonas expreſſis nominibus uel demōſtratione ſiue circūlocutione ſufficientibus deſignēt uerbis,& ab utroq; latere clarā cōputatione gradus ſingulos diſtinguāt,& in ſuo nihilominus iuramēto concludāt,ſe accepiſſe à ſuis maioribus quæ deponunt,& credere ita eſſe. Sed nec tales ſufficiant,niſi iurati deponant ſe uidiſſe perſonas ſaltem in uno prædictorum graduum cōſtitutas, pro conſanguineis ſe habere. Tolerabilius eſt em̄, aliquos contra ſtatuta hominum copulatos dimittere,q̄ coniugatos legitime,contra ſtatuta domini ſeparare. Ex. de teſtib9 & atteſta. Teſtis de auditu. Iuramentum teſtium.

¶ De his qui prædia ſua in fraudem decimarum dant alijs excolenda. Cap.LIII.

IN aliqbus regionibus quædā permixtæ ſunt gentes,quæ ſcd̄m ſuos ritus decimas de more nō ſoluunt,q̄uis cenſeantur noīe Chřiano. His nōnulli dñi pdiorũ ea tribuunt excolēda,ut decimis defraudātes eccleſias, maiores inde redditus aſſequātur. Ext. de decimis,primi.& obla.

¶Volētes igitur ſup his eccleſiarũ indēnitatibus prouidere,ſtatuimus,ut ipſi dñi talibus perſonis,& taliter ſua prædia excolenda committant, quod abſq; contradictione decimas eccleſiis cum integritate perſoluant,& ad id ſi neceſſe fuerit, per cnnſuram eccleſiaſticam compellantur. Illæ quippe decimæ neceſſario ſunt ſoluendæ, quæ debentur ex lege diuina uel loci conſuetudine approbata.

¶ Vt decimæ ante tributa ſoluantur. Cap. LIIII.

CVm non ſit in homine quod ſemen ſerenti rn̄deat, quoniā iuxta uerbū Apoſtoli,neq; q plantat,eſt aliquid, neq; q rigat,ſed qui incremētum dat deus,ipſo quidem demortificato ſemine plurimum fructū afferente, nimis auare in decimis quidā defraudare nituntur cēſus & tributa,quæ interdū indecimata prætereuntur de frugibus & primitijs educentes. Cum aūt in ſignum uniuerſalis dominij,quaſi quodam titulo ſpeciali,ſibi dominus decimas reſeruauerit: nos eccleſiarū diſpendijs & animarũ periculis obuiare uolentes,ſtatuimus,ut in prærogatiua dñi generalis, exactionē tri- Ex.Ibi.c. ſeq. 1. Cor.3. Rō decimarū

butoꝝ & cenſuum præcedat ſolutio decimarum: uel ſaltem hi ad quos cēſus & tributa indecimata peruenerint, quoniam res cum onere ſuo tranſit, ea per cenſuram eccleſiaſticam decimare cogantur eccleſiis quibus iure debentur. D

¶ Vt de terris acquirendis, non obſtātibus priuilegijs, decimæ dentur. Cap. LV.

Ex. Ibi. c. ſeq. Statutum Ciſtertienſiū de decimis.

NVper abbates Ciſtertiēſis ordinis in gnāli capitulo cōgregati, ad cōmonitionē noſtrā prouide ſtatuerūt, ut de cætero fratres ipſius ordinis nō emāt poſſeſſiones, de qbus decimæ debētur eccleſiis, niſi forte ꝓ monaſterio de nouo fundādo. Si tales poſſeſſiones eis fuerint pia fideliū deuotione collatæ, aut emptæ ꝓ monaſterijs de nouo fundādis, cōmittant excolēdas à qbus eccleſiis decimæ ꝑſoluātur, ne occaſione priuilegioꝝ ſuoꝝ eccleſiæ ulterius ꝑgrauētur. Decernimus ergo ut de alienis terris & amodo acqrendis, ſi eas ꝓprijs manibus aut ſumptibus deinceps excoluerint, decimas ꝑſoluāt eccleſiis, qbus rōne pdioꝝ antea ſoluebātur, niſi cū ipſis eccleſiis aliť duxerint cōponendū. Nos ergo ſtatutū huiuſmodi gratū & ratū habētes, hoc ipſum ad alios regulares, q gaudēt ſimilibus priuilegijs, extēdi uolumus, & mādamus, ut eccleſiaꝝ prælati proniores & efficaciores exiſtāt, ad exhibēdū eis de ſuis malefactoribus iuſtitiæ cōplementū, eorūq; priuilegia diligētius & ꝑfectius ſtudeant obſeruare.

Confirmatio & extēſio ſtatuti.

¶ Ne propter pactum aliquoꝝ amittat decimas pſbyť parochialis. Cap. LVI.

Ext. de pactis

PLeriq; (ſicut accepim⁹) regulares & clerici ſeculares, interdū cū uel domos locāt, E uel feuda concedunt, in præiudiciū parochialiū eccleſiarū, pactū adijciunt, ut cōductores & feudatarij decimas eis ſoluant, & apud eoſdē eligant ſepulturā. Cū autē id de auaritiæ radice procedat, pactū hmōi penitus reprobamus, ſtatuētes ut quicqd fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiæ parochiali reddatur.

¶ De interpretandis priuilegiorum uerbis. Cap. LVII.

Ex. de priuilegijs.

VT priuilegia quæ qbuſdā religioſis pſonis Romana cōceſſit eccleſia, pmaneāt incōuulſa, quædā in eis duximus declarāda, ne minus ſane intellecta ptrahāt ad abuſum, propť quē merito poſſint reuocari: quia priuilegiū meretť amittere, q pmiſſa ſibi abutitur ptāte.

Priuilegiū de ſepultura apud religioſos.

¶ Sane qbuſdam regularibus ſedes apoſtolica indulſit, ut his q eorū fraternitatē aſſumpſerint, ſi forſan eccleſiæ ad q̄s ptinēt, à diuinis fuerint officijs interdictæ, ipſoſq; mori contingat, ſepultura eccleſiaſtica non negetur, niſi excōicati uel noīatim fuerint interdicti, ſuoſq; confratres, quos eccleſiarū prælati apud eccleſias ſuas deferant tumulandos.

Confratres

¶ Hoc aūt de illis cōfratribus intelligimus, q uel adhuc manētes in ſeculo, eorū ordini ſunt oblati mutato habitu ſeculari, uel qui eis inť uiuos ſua bona dederūt, retento ſibi q̄diu in ſeculo uixerint, uſufructu: qui tñ ſepeliantur apud ipſorū regularium uel aliorum non interdictas eccleſias, in quibus elegerint ſepulturam: niſi de quibuſlibet ipſorum fraternitatem aſſumentibus fuerit intellectum, F pro duobus aut tribus denarijs annuatim ſibi collatis, diſſoluatur pariter & uileſcat eccleſiaſtica diſciplina. Certam tamen & ipſi remiſſionem obtineant ab apoſtolica ſibi ſede conceſſam.

Aliud priuilegiū ſtationariorum.

¶ Illud etiam pro huiuſmodi regularibus eſt indultum, ut ſi qui fratrum ſuorum, qui ab eis miſſi fuerint ad recipiendas fraternitates ſiue collectas, in quamlibet ciuitatem, caſtellum uel uicum aduenerint, ſi forte locus ille à diuinis ſit officijs interdictus, in eorum iucundo aduentu ſemel in anno aperiantur eccleſiæ, ut excluſis excommunicatis, diuina ibi officia celebrētur.

Interpretatio eius.

Sic intelligi uolumus, quod in eadem ciuitate aut caſtro uel uilla, una tantum eccleſia eiuſdem ordinis fratribus (ut dictum eſt) ſemel aperiatur in anno. Quia licet pluraliter dictum ſit, quod in eorum iucundo aduentu aperiantur eccleſiæ, non tamen ad eccleſias eiuſdē loci diuiſim, ſed prædictorum locorum coniunctim, ſano referendū eſt intellectu, ne ſi hoc modo ſingulas eiuſdem loci eccleſias uiſitarent, nimium uilipendi contingeret ſententiam interdicti. Qui uero contra declaratiōes præſcriptas quicquam ſibi præſumpſerint uſurpare, graui ſubiaceant diſciplinæ.

Al. ultioni

¶ De eodem in fauorem epiſcoporum. Cap. LVIII.

Ex. Ibi. c. ſeq.

QVod nonnullis eſt religioſis indultū, in fauorē pōtificalis officij ad epōs extēdentes, concedimus, ut cum cōmune terræ fuerit interdictum, excōicatis & interdi-

ctis

ctis excluſis, quandoque ianuis clauſis & ſuppreſſa uoce, non pulſatis campanis, cele= brent diuina, niſi hoc ipſum eis expreſſe fuerit interdictum. Verum hoc illis conce= dimus,qui cauſam aliquam non præſtiterint interdicto,nec quicquam doli uel frau= dis ingeſſerint,tale compendium ad iniquum diſpendium diſtrahentes. al. ptrahẽtes

Quod nullus religioſus fideiubeat ſine licentia abbatis & conuentus. Cap.LIX.

Extra de fideiuſſorib.

QVod quibuſdam religioſis à ſede apoſtolica eſt prohibitum,uolumus & man= damus ad uniuerſos extendi,ne quis uidelicet abſque abbatis & maioris partis ſui capituli licentia pro aliquo fideiubeat, uel ab alio pecuniã mutuo accipiat ultra ſum= mam communi prouidentia conſtitutam. Alioqui non teneatur cõuentus pro his ali quatenus reſpondere, niſi forte in utilitatem domus manifeſte conſtiterit expendiſſe, & qui contrà ſtatutum iſtud uenire præſumpſerit,grauiori diſciplinæ ſubdatur.

Quod abbatus non extendat ſe ad officium epiſcopale. Caput LX.

Quædã ſunt epiſcoporum quæ abbatibus ſunt illicita.

AScẽdentibus ad nos de diuerſis mũdi partibus epõrũ querelis,intelleximus gra ues & grandes quorundã abbatũ exceſſus, q ſuis finibus nõ contenti,manus ad ea quæ ſunt epãlis dignitatis,extendunt,de cauſis matrimonialibus cognoſcendo, in= iungendo publicas pœnitentias,concedendo indulgentiarum literas,& ſimilia præſu mendo,unde cõtingit interdũ quod uileſcat autoritas apud multos. Volentes igitur in his & epõrum dignitati,& abbatũ prouidere ſaluti,pſenti decreto firmiter phibe mus,ne quis abbatũ ad talia ſe pſumat extendere,ſi pprium uoluerit periculũ euita= re,niſi forte qſquã eorum ſpeciali cõceſſione uel alia legitima cauſa hmõi ualeat ſe tueri.

Ne religioſi recipiant decimas de manu laicali. Caput LXI.

Extra de pbendis & digni.

IN Lateranenſi cõcilio noſcitur fuiſſe prohibitũ,ne quilibet regulares eccleſias ſeu decimas ſine conſenſu epõrum de manu pſumant recipere laicali, nec excoĩcatos uel nominatim interdictos admittant aliquatenus ad diuina. ¶ Nos aũt id fortius in= hibentes,tranſgreſſores cõdigna curabimus animaduerſione punire,ſtatuẽtes nihilo= minus, quatenus in eccleſiis quæ ad ipſos pleno iure non pertinent, iuxta eiuſdẽ ſta= tuta cõcilij,epĩs inſtituẽdos presbyteros repræſentent, ut illis de plebis cura rñdeãt, ipſis uero p rebus tpalibus rõnem exhibeant competentẽ. Inſtitutos uero remouere non audeant epĩs inconſultis. Sane adijcimus,ut illos repræſentare pcurent, quos uel conuerſatio reddit notos,uel commendat probabile teſtimonium prælatorum.

Ne reliquiæ ſanctorum oſtendantur extra capſam,ne nouæ habeantur in uene= ratione ſine Romana eccleſia. Caput LXII.

Extra de reliquijs & uene. ſanct.

CVm ex eo quod quidã ſanctorũ reliqs exponunt uenales,ut eas paſſim oñdant, Chriſtianæ religioni ſit detractũ ſæpius,in poſterũ pſenti decreto ſtatuimus, ut antiquæ reliquiæ amodo extra capſam non oñdantur,nec exponãtur uenales. ¶ Inuẽ= tas aũt de nouo,nemo publice uenerari pſumat,niſi prius autoritate Romani pontifi cis fuerint approbatæ. ¶ Prælati uero de cætero non permittant illos, qui ad eorum eccleſias cauſa uenerationis accedunt,uanis figmẽtis aut falſis decipi documẽtis,ſicut & in pleriſque locis occaſione quæſtus fieri conſueuit. Eleemoſynarũ quoque quæſtores quorum qdam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua prædicatione pponũt, admitti,niſi apoſtolici uel diœceſani epĩ literas ueras exhibeant, prohibemus. Et tũc præter id quod in ipſis continebitur literis,nihil populo proponere pmittantur. For mam uero quam communiter talibus apoſtolica ſedes indulget, duximus exprimen= dam,ut ſecundum eam diœceſani epĩ ſuas literas moderentur. Ea ſiquidẽ talis eſt:

Extra de pœnitentia & remiſſ.c. cum ex eo.

Quæſtores indulgẽtiarij

Forma literarum prædicatorum.

Qm̃ (ut ait Apoſtolus) oẽs ſtabimus ante tribunal Chriſti,recepturi prout in corpore geſſimus,ſiue bonũ,ſiue malũ fuerit:oportet nos diem meſſionis extremæ, miſericor diæ opibus præuenire,ac æternorũ intuitu ſeminare in terris,quod reddente dño cũ multiplicato fructu colligere debeamus in cælis: firmã ſpem fiduciamque tenẽtes, qm̃ qui parce ſeminat,parce & metet:& qui ſeminat in benedictiõibus,de bñdictionibus & metet uitã æternam.Cum igitur ad ſuſtentationẽ fratrum & egenorũ ad tale con= fluentium hoſpitale,propriæ nõ ſuppetant facultates,uniuerſitatem ueſtram mone= mus &

2.Cor.5.

2.Cor.9.

mus & exhortamur in dño,atq; in remiſſionẽ uobis iniungimus pctõrũ,qtenus de bonis à deo uobis collatis,pias eleemoſynas & grata eis charitatis ſubſidia erogetis,ut p ſubuẽtionẽ ueſtrã ipſorũ inopiæ cõſulaƭ,& uos p hæc & p alia bona,quæ dño inſpirãte feceritis,ad æterna poſſitis felicitatis gaudia puenire. ¶ Qui aũt ad quærendas eleemoſynas deſtinãtur,modeſti ſint & diſcreti,nec in tabernis aut locis incõgruis hoſpitenƭ,nec inutiles faciant aut ſumptuoſas expenſas,cauentes oĩno,ne falſum religiõis habitũ geſtẽt. ¶ Ad hæc,quia p indiſcretas & ſupfluas indulgẽtias, q̃s quidam eccleſiarũ prælati facere non uerentur,& claues eccleſiæ contẽnuntur,& pœnitentionalis ſatisfactio eneruatur,decernimus ut cũ dedicatur baſilica, non extẽdatur indulgentia ultra annum,ſiue ab uno ſolo,ſiue à pluribus epĩs dedicetur:ac deinde in anniuerſario dedicationis tpe quadraginta dies de iniunctis pœnitentĳs indulta remiſſio nõ excedat,& infra hunc quoq; dierũ numerũ indulgentiarũ literas p̃cipimus moderari, quæ pro quibuſlibet cauſis aliquoties conceduntur,cum Romanus pontifex,qui plenitudinem obtinet poteſtatis,hoc in talibus moderamen conſueuerit obſeruare.

Queſtores modeſti & diſcreti

Moderamen Indulgẽtiarum

De ſimonia. Caput LXIII.

Extra de ſimonia

SIcut pro certo didicimus,in pleriſq; locis & à plurimis pſonis quaſi colũbas in tẽplo uendentibus,fiunt exactiones & extorſiones turpes & prauæ,pro conſecrationibus epõrum,benedictionibus abbatum,& ordinibus clericorum, eſtq; taxatũ q̃tum ſit iſti uel illi,q̃tumue alteri uel alĳ perſoluendum:& ad cumulum dãnationis maioris,quidã turpitudinem & prauitatẽ hmõi nituntur defendere per conſuetudinẽ longo tpe obſeruatam. ¶ Tantum igitur abolere uolentes abuſum,conſuetudinẽ hmõi (quæ magis dicenda eſt corruptela) penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes,ut pro his ſiue conferendis,ſiue collatis,nemo aliquid quocunq; prætextu exigere ac extorquere præſumat. Alioquin & qui receperit, & q dederit huiuſmodi precium oĩno damnatum,cum Giezi & Simone condemnetur.

De eadem circa monachos & ſanctimoniales. Caput LXIIII.

Extra ibi.c. ſeq. Simonia in receptione monialium

QVoniã ſimoniaca labes adeo pleraſq; moniales infecit, ut uix aliquas ſine precio recipiant in ſorores,paupertatis prætextu uolentes hmõi uitium palliare,ne id de cætero fiat,penitus prohibemus,ſtatuentes,ut quæcunq; de cætero talem prauitatem commiſerit,tam recipiens q̃ recepta,ſiue ſit ſubdita,ſiue p̃lata,ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellatur,in locũ arctioris regulæ ad agendum perpetuo pœnitentiã retrudenda. ¶ De his aũt quæ ante hoc ſynodale ſtatutũ taliter ſunt receptæ, ita duximus prouidẽdũ,ut remotæ de monaſterĳs quæ perperã ſunt ingreſſæ,in alĳs eiuſdẽ ordinis collocentur. ¶ Quod ſi propter nimiam multitudinẽ alibi forte nequerint cõmode collocari,ne forte dãnabiliter in ſeculo euagentur,recipiantur in eodẽ monaſterio diſpenſatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus aſſignatis. ¶ Hoc etiam circa monachos & alios regulares decernimus obſeruãdũ. Verũ ne per ſimplicitatem uel ignorantiam ſe ualeant excuſare,præcipimus,ut diœceſani epiſcopi ſingulis annis hoc faciant per ſuas diœceſes publicari.

De eadem circa illicitam pecuniæ extorſionem. Caput LXV.

Extra ibi.c. ſeq. Simonia epiſcoporum.

AVdiuimus de quibuſdam epĩs,quod decedentibus eccleſiarũ rectoribus,ipſas interdicto ſubĳciũt,nec patiunƭ aliquos in eiſdẽ inſtitui,donec ipſis certa ſumma pecuniæ pſoluatur:p̃terea cũ miles aut clericus domũ religionis ingreditur,uel apud religioſos eligit ſepulturam, etiã ſi nihil loco religioſo reliquerit,difficultates ingerunt & malitias,donec aliquid muneris manus contingat eorũ. ¶ Cũ igiƭ nõ ſolũ à malo,ſed etiã ab omni ſpecie mali ſit ſecũdũ Apoſt. abſtinendũ,exactiones hmõi penitus inhibemus. quod ſi quis trãſgreſſor extiterit,exacta duplicata reſtituat,in utilitates locorum,in quorum fuerint ſoluta diſpendium, fideliter conuertenda.

1.Theſſa.5.

De eadem circa cupiditatem clericorum. Caput LXVI.

Extra ibi.c. ſeq.

AD apoſtolicã audientiã frequẽti relatiõe puenit, quod quidã clerici p exequĳs mortuorũ & benedictione nubentiũ & ſimilibus,pecuniam exigunt & extorquent;& ſi forte cupiditati eorum non fuerit ſatisfactum,impedimenta fictitia fraudulenter

A dulenter opponunt. Econtra uero quidam laici laudabilem cõſuetudinẽ erga ſanctã eccleſiam pia deuotione fidelium introductã, ex fermento hæreticæ prauitatis nituntur infringere ſub prætextu canonicæ pietatis. Quapropter & prauas exactiones ſuper his fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſeruari, ſtatuentes ut libere conferantur eccleſiaſtica ſacramenta, ſed per epm loci ueritate cognita, cõpeſcãtur qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. Pulchrum temperamentum

De uſuris Iudæorum. Caput LXVII.

QVanto amplius Chriſtiana religio ab exactione cõpeſcit uſurarũ, tãto grauius ſuper his Iudæorũ pfidia inſoleſcit, ita quod breui tpe Chriſtianorũ exhauriũt facultates. Volentes igitur in hac parte proſpicere Chriſtianis, ne à Iudæis immaniter aggrauentur, ſynodali decreto ſtatuimus, ut ſi de cætero quocunq; ptextu, Iudæi à Chriſtianis graues & immoderatas uſuras extorſerint, Chriſtianorũ eis participiũ ſubtrahatur, donec de immoderato grauamine ſatisfecerint cõpetẽter. Chriſtiani quoq; ſi opus fuerit p cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita, compellantur ab eorũ commercijs abſtinere. ¶ Principibus aũt iniungimus, ut propter hoc nõ ſint Chriſtianis infeſti, ſed potius à tanto grauamine Iudæos ſtudeãt cohibere. ¶ Ac eadem pœna Iudæos decernimus cõpellendos, ad ſatisfaciẽdum eccleſiis pro decimis & oblationibus debitis, quas à Chriſtianis de domibus & poſſeſſionibus alijs percipere cõſueuerant, anteq̃ ad Iudæos quocunq; titulo deueniſſent, ut ſic eccleſiæ conſeruentur indemnes. Extra de uſuris. Quando coguntur Iudæi ſatisfacere de uſuris.

B

Vt Iudæi diſcernantur à Chriſtianis in habitu. Caput LXVIII.

IN nonnullis prouincijs à Chriſtianis Iudæos ſeu Sarracenos habitus diſtinguit diuerſitas, ſed in quibuſdam ſic quædam inoleuit confuſio, ut nulla differentia diſcernantur. Vnde cõtingit interdũ, quod per errorẽ Chriſtiani Iudæorum ſeu Sarracenorũ, & Iudæi ſeu Sarraceni Chriſtianorũ mulieribus cõmiſcentur. ¶ Ne igitur tam damnatæ cõmixtionis exceſſus p uelamentũ erroris hmõi, excuſationis ulterius poſſint habere diffugium, ſtatuimus, ut tales utriuſq; ſexus in omi Chriſtianorũ puincia, & omni tpe, qualitate habitus publice ab alijs populis diſtinguantur, cum etiam per Moyſen hoc ipſum legatur eis iniunctum. ¶ In diebus autem lamentationum & dominicæ paſſionis, in publicum minime prodeant, eo quod nonnulli ex ipſis talibus diebus (ſicut accepimus) ornatius non erubeſcunt incedere: ac Chriſtianis, qui ſacratiſſimæ paſſionis memoriam exhibentes, lamentationum ſigna prætendunt, illudere non formidant. ¶ Illud autem diſtrictiſſime inhibemus, ne in contumeliam redemptoris proſilire aliquatenus præſumant. Et quoniam illius diſſimulare non debemus opprobrium, qui probra noſtra deleuit, præcipimus præſumptores hmõi per principes ſeculares condignæ animaduerſionis adiectione compeſci, ne crucifixum pro nobis, præſumant aliquatenus blaſphemare. Extra de Iudæis & Sarracenis. Vt ſit habitus diſtinctio. Leui. 19. Deut. 22. Ne Iudæi in bona ſexta feria procedant in publicum. Contumelia in Chriſtum. Eſa. 53.

C

Ne Iudæi publicis officijs præficiantur. Caput LXIX.

CVm ſit nimis abſurdũ, ut Chriſti blaſphemus in Chriſtianos uim poteſtatis exerceat, quod ſuper hoc Toletanum conciliũ prouide ſtatuit: nos propter tranſgreſſorũ audaciam, in hoc capitulo innouamus, prohibentes ne Iudæi officijs publicis præferantur: qm̃ ſub tali prætextu Chriſtianis plurimũ ſunt infeſti. ¶ Si qs autẽ officiũ eis tale cõmiſerit, p prouinciale conciliũ (quod ſingulis præcipimus annis celebrari) monitione pmiſſa, diſtrictione qua cõuenit cõpeſcãtur. Officiali uero hmõi, tam diu Chriſtianorum communio in commercijs & alijs denegetur, donec in uſus pauperum Chriſtianorum ſecundũ prouidentiã diœceſani epi conuertatur, qcquid fuerit adeptus à Chriſtianis occaſione officij ſic ſuſcepti: & officium cũ pudore dimittat, quod irreuerenter aſſumpſit. ¶ Hoc idem extendimus ad paganos. Extra ibi. c. ſeq.

Ne conuerſi ad fidem de Iudæis, ueterem ritum Iudæorum retineant. Caput LXX.

QVidã (ſicut accepimus) qui ad ſacri undã baptiſmatis uoluntarij acceſſerũt, ueterem hoĩem omnino non exuunt, ut nouũ perfectius induant, cũ prioris ritus reliquias retinentes, Chriſtianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Extra de apoſtatis.

Eccl.5. Deut.22. Cum aũt ſcriptũ ſit, Maledictus hõ q̃ terrã duabus uijs ingreditur, & indui ueſtis nõ C
debeat lino lanaq́ʒ contexta: ſtatuimus, ut tales per prælatos eccleſiarũ ab obſeruãtia
ueteris ritus omnimodo compeſcantur, ut quos Chriſtianæ religioni liberæ uoluntatis arbitrium obtulit, ſalutiferæ coactionis neceſſitas in eius obſeruatione conſeruet,
2.Pet.2. cum minus malum exiſtat uiam dñi non agnoſcere, q̃ poſt agnitam retroire.

Expeditio pro recuperanda terra ſancta.

AD liberandam terrã ſanctam de manibus impiorum ardenti deſiderio aſpirantes, de prudentum uirorum conſilio, qui plene nouerant circũſtantias tempoꝝ
Vbi claſſis cõuenire debet. & locorum, ſacro approbante cõcilio diffinimus, ut ita cruce ſignati ſe præparent, q̃
in calendas Iunij ſequẽtis poſt proximum, oẽs qui diſpoſuerunt tranſire p̃ mare, cõueniant in regnũ Siciliæ: alij, ſicut oportuerit & decuerit, apud Brunduſiũ: & alij apud
Meſanam, & partes utrobiq́ʒ uicinas, ubi & nos perſonaliter dño annuente diſpoſuimus tunc adeſſe, quatenus noſtro conſilio & auxilio exercitus Chriſtianus ſalubriter
Vbi terreſtris exercitus. ordinetur, cum benedictione diuina & apoſtolica profecturus. Ad eundẽ quoq́ʒ terminum ſe ſtudeant p̃parare, q̃ propoſuerũt p̃ terram proficiſci. Significaturi hoc interim nobis, ut eis ad conſilium & auxilium legatũ idoneũ de noſtro latere concedamus.
Qualia exercitui prædicari debent. ¶ Sacerdotes aũt & alij clerici qui fuerint in exercitu Chriſtiano, tã ſubditi, q̃ p̃lati, orationi & exhortationi diligenter inſiſtant, docẽtes eos uerbo pariter & exẽplo, E
ut timorẽ & amorem ſemp̃ habeant diuinum ante oculos, ne quid dicant aut faciant
quod diuinã maieſtatẽ offendat. Et ſi aliq̃n lapſi fuerint in pctm̃, per uerã pœnitentiã
mox reſurgant, gerentes humilitatẽ cordis & corporis, & tã in uictu q̃ in ueſtitu mediocritatem ſeruantes, diſſenſiones & æmulationes omnino uitando, rancore ac liuore à ſe penitus relegatis, ut ſic ſpiritalibus & materialibus armis muniti, aduerſus hoſtes fidei ſecurius prælientur, non de ſua præſumentes potentia, ſed de diuina uirtute
Priuilegia clericorum in ea expeditione. Cruciata ſperantes. ¶ Ipſis autem clericis indulgemus, ut beneficia ſua integra percipiant p̃ triennium, ac ſi eſſent in eccleſiis reſidentes: & ſi neceſſe fuerit, ea per idem tẽpus pignori ualeant obligare. ¶ Ne igitur hoc ſanctum propoſitum impediri uel retardari contingat, uniuerſis eccleſiarum prælatis diſtricte præcipimus, ut ſinguli per loca ſua illos qui ſignum crucis diſpoſuerunt reſumere, ac tam ipſos q̃ alios cruce ſignatos, &
quos adhuc ſignare contigerit, ad reddendũ uota ſua dño diligenter moneant & inducant, & ſi neceſſe fuerit, p̃ excõmunicationis in perſonas & interdicti ſententias in terras eorũ, omni tergiuerſatione ceſſante compellant, illis duntaxat exceptis, quibus tale
impedimẽtum occurrerit, propter quod ſecundũ ſedis apoſtolicæ prouidentiã uotũ
Vt cõferatur ſubſidium in triennium. eorũ commutari debeat merito uel differri. ¶ Ad hæc, ne quid in negocio Ieſu Chriſti de cõtingentibus omittatur, uolumus & mandamus, ut patriarchæ, archiepiſcopi, F
epiſcopi, abbates & alij, qui curam obtinent aĩarum, ſtudioſe proponant ſibi commiſſis uerbum crucis, obſecrantes per patrem & filium & ſpiritumſanctum, unum ſolũ
uerum æternũ deum, reges, duces, principes, marchiones, comites & barones, aliosq́ʒ
magnates, necnõ communiones ciuitatum, uillarum, oppidorum, ut qui perſonaliter
non acceſſerint in ſubſidium terræ ſanctæ, competentem conferant numerum bellatorum cum expenſis ad triennium neceſſarijs ſecundum proprias facultates, in remiſſionem peccatorum ſuorum, prout in generalibus literis eſt expreſſum, & ad maiorẽ
cautelam etiam inferius exprimemus. ¶ Huius remiſſionis uolumus eſſe participes
non ſolum eos qui naues proprias exhibent, ſed etiam illos, qui propter hoc opus naues ſtuduerint fabricare.
Renuentibus cõminãdum eſt extremum iudicium. Renuentibus autem, ſi qui forte tam ingrati fuerint domino deo noſtro, ex parte apoſtolica firmiter proteſtẽtur, ut ſciant ſe ſuper hoc nobis in nouiſſimo diſtricti examinis dei coram tremendo iudice reſponſuros, prius tamen conſiderantes, qua conſcientia, qua'ue ſecuritate confiteri poterunt coram unigenito dei
filio Ieſu Chriſto, cui omnia pater dedit in manus, ſi ei pro peccatoribus crucifixo ſeruire renuerint in hoc negocio, quaſi proprie ſibi proprio, cuius munere uiuunt, cuius
beneficio ſuſtentantur, quin etiam eius ſanguine ſunt redempti. ¶ Ne uero in humeros hominum onera grauia & importabilia imponere uideamur, quæ digito noſtro
Mat.23.

mouere

A mouere nolimus, ſimiles illis q dicunt utiq; , ſed nõ faciunt: ecce nos de his quæ ultra neceſſarias & moderatas expēſas potuimus reſeruare, triginta millia librarum in hoc opus cõcedimus & donamus, præter nauigiũ quod cruce ſignatis de urbe atq; uicinis partibus conferimus, aſſignaturi nihilominus ad hoc ipſum tria millia marcarum argenti, quæ apud nos de quorundam fidelium eleemoſynis remanſerunt, alijs in neceſſitates & utilitates prædictæ terræ, per manus felicis memoriæ abbatis Hieroſolymitani, patriarchæ ac magiſtrorum templi & hoſpitalis fideliter diſtributis. ¶ Cupientes autem alios eccleſiarũ prælatos, necnon clericos uniuerſos, & in merito & in præmio habere participes & conſortes, ex communi concilij approbatione ſtatuimus, ut omnes omnino clerici tam ſubditi quàm prælati, uiceſimam partem eccleſiaſticorum prouentuum uſq; ad triēnium conferant in ſubſidium terræ ſanctæ, per manus eorũ qui ad hoc apoſtolica fuerint prouidentia ordinati. Quibuſdã duntaxat religioſis exceptis, ab hac p̄taxatione merito eximendis, illis ſimiliter, qui aſſumpto uel aſſumendo crucis ſignaculo, ſunt perſonaliter profecturi. ¶ Nos autem & fratres noſtri ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, plenarie decimam perſoluemus, ſciantq; ſe omnes ad hoc fideliter obſeruandum per excommunicationis ſententiã obligatos, ita quod illi qui ſuper hoc fraudem ſcienter commiſerint, ſententiam excommunicationis incurrant. ¶ Sane quia iuſto iudicio cæleſtis imperatoris obſequijs inhærentes, ſpeciali decet prærogatiua gaudere, cum tempus proficiſcēdi annum excedat in modico, cruce ſignati uel à collectis uel tallijs alijsq; grauaminibus ſint immunes, quarum perſonas & bona poſt crucem aſſumptam ſub beati Petri & noſtra protectiõe ſuſcepimus, ut ſub archiepiſcoporum, epiſcoporum ac omnium prælatorum eccleſiæ defenſione conſiſtant, proprijs nihilominus protectoribus ad hoc ſpecialit̄ deputandis, ita ut donec de ipſorum obitu uel reditu certiſſime cognoſcatur, integra maneant & quieta; & ſi quiſquam contra præſumpſerit, p cenſuram eccleſiaſticam compeſcatur.

XXX. millia librarũ confert papa.

Viceſima clericis p trienium imponenda.

Decima cardinalibus.

Priuilegium crucesignatorum.

¶ Si qui uero proficiſcentium illuc ad præſtandas uſuras iuramento tenētur aſtricti, creditores eorũ, ut remittant eis præſtitum iuramētum, & ab uſurarũ exactione deſiſtant, eadē præcipimus diſtrictione cõpelli. Quod ſi quiſq̃ creditorum eos ad ſolutionē coegerit uſurarũ, eum ad reſtitutionem earum ſimili cogi aĩaduerſione mandamus. ¶ Iudæos uero ad remittendas uſuras p ſecularem cõpelli p̄cipimus p̄tātem, & donec illas remiſerint, ab uniuerſis Chr̄ifidelibus per excoĩcationis ſententiam eis omnino communio denegetur. His autē qui Iudæis debita ſoluere nequeunt in præſenti, ſic principes ſeculares utili dilatione prouideant, quod poſt iter arreptum, uſq; quo de ipſorum obitu uel reditu certiſſime cognoſcatur, uſurarũ incommoda nõ incurrant, compulſis Iudæis prouentus pignorum, quos interim ipſi pceperint, in ſortem expenſis deductis neceſſarijs, computare: cum hmõi beneficiũ non multũ uideatur habere diſpendij, quod ſolutionē ſic prorogat, quod debitũ non abſorbet. Porro eccleſiarum p̄lati, qui in exhibēda iuſtitia cruce ſignatis & eorũ familijs negligentes extiterint, ſciant ſe grauiter puniendos. ¶ Cæterum quia curſarij & piratæ nimium impediunt ſubſidiũ terræ ſanctæ, capiendo & expoliãdo tranſeuntes ad illã & redeuntes ab ipſa: nos ſpeciales adiutores & fautores eorũ excoĩcationis uinculo innodamus, ſub interminatione anathematis inhibentes, ne quis cum eis ſcienter coĩcet aliquo uenditionis uel emptionis contractu, & iniungentes rectoribus ciuitatũ & locorum ſuorum, ut eos ab hac iniquitate reuocent & compeſcant; alioquin quia nolle perturbare peruerſos, nihil aliud eſt q̃ fouere, nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori non deſinit obuiare, in perſonas & terras eorum per eccleſiarum prælatos ſeueritatem eccleſiaſticam uolumus & præcipimus exerceri. ¶ Excoĩcamus præterea & anathematizamus illos falſos & impios Chriſtianos, q contra ipſum Chr̄m & populũ Chriſtianum, Sarracenis arma, ferrum & ligamina deferũt galearũ: eos etiam qui galeas eis uendũt uel naues, quiq; in piraticis Sarracenorum nauibus curam gubernationis exercent, uel in machinis aut quibuſlibet alijs aliquod eis impendunt conſilium uel auxilium in diſpendium terræ ſanctæ, ipſarum rerum

Relaxatio uſurarum.

Cõtra fautores piratarũ.

Cenſura Ecc. in eos, qui arma afferunt hoſtibus.

ſuarum

ſuarum priuatione multari,& capientium ſeruos fore cenſemus. Præcipiētes ut per omnes urbes maritimas diebus dominicis & feſtiuis huiuſmodi ſentētia innouetur,& talibus gremium non aperiatur eccleſiæ, niſi totum quod ex ſubſtantia tam damnata perceperint,& tantundem de ſua in ſubſidiū prædictæ terræ tranſmiſerint, ut æquo iudicio in quo deliquerint puniantur: quod ſi forte ſoluendo non fuerint, aliàs ſic reatus talium caſtigetur, quod in pœna ipſorum aliis interdicatur audacia ſimilia præſumendi. ¶ Prohibemus inſuper omnibus Chriſtianis & ſub anathemate interdicimus, ne in terras Sarracenorum, qui partes orientales inhabitant, uſq; ad quadriennium tranſmittant aut tranſeant naues ſuas, ut per hoc uolentibus transfretare in ſubſidium terræ ſanctæ maior nauigij copia præparetur,& Sarracenis prædictis ſubtrahatur auxilium, quod eis conſueuit ex hoc non modicum prouenire. ¶ Licet aūt torneamenta ſint in diuerſis concilijs ſub certa pœna generaliter interdicta, quia tamen hoc tempore crucis negocium per ea plurimum impeditur, nos illa ſub pœna excōmunicationis firmiter prohibemus uſq; ad triēnium exerceri. ¶ Quia uero ad hoc negocium exequendum, eſt permaxime neceſſariū, ut principes & populi Chriſtiani ad inuicem pacem obſeruent, ſancta uniuerſali ſynodo ſuadente ſtatuimus, ut ſaltem per quadriennium in toto orbe Chriſtiano ſeruetur pax generaliter, ita quod per eccleſiarum prælatos diſcordantes reducantur ad plenam pacem aut firmam treugā inuiolabiliter obſeruandā: & qui acquieſcere forte contempſerint, per excommunicationem in perſonas & interdictum in terras arctiſſime compellātur, niſi tanta fuerit iniuriarum malitia, quod ipſi tali non debeant pace gaudere. Quod ſi forte cenſuram eccleſiaſticā uilipēderint, poterunt nō immerito formidare, ne per autoritatem eccleſiæ circa eos tanquam perturbatores negocij crucifixi, ſecularis potētia inducatur. ¶ Nos igitur omnipotentis dei miſericordia,& beatorum apoſtolorum Petri & Pauli autoritate confiſi, ex illa quam nobis (licet indigne) deus ligandi atq; ſoluendi contulit poteſtatem, omnibus qui laborem proprijs perſonis ſubierint & expenſis, plenā ſuorum peccaminū, de quibus liberaliter fuerint corde contriti & confeſſi, ueniam indulgemus:& in retributione iuſtorum, ſalutis æternæ pollicemur augmentum: eis autem qui non in perſonis proprijs illuc acceſſerint, ſed in ſuis duntaxat expenſis iuxta facultatem & qualitatem ſuam uiros idoneos deſtinarint,& illis ſimiliter qui licet in alienis expēſis, in proprijs tamen perſonis acceſſerint, plenā ſuorum concedimus ueniam peccatorum. Huius quoq; remiſſionis uolumus & concedimus eſſe participes iuxta qualitatem ſubſidij & deuotionis effectum, omnes q̄ ad ſubuentionem ipſius terræ de bonis ſuis congrue miniſtrabunt, aut conſilium & auxiliū impenderint opportunum. Omnibus etiam pie proficiſcētibus in hoc opere in communi uniuerſalis ſynodus omnium beneficiorum ſuorum ſuffragium impartitur, ut eis digne proficiat ad ſalutem, Amen.

Ne naues mittantur p quadriēnium ad Sarracenos.

Contra Torneamenta.

Generalˀ pax inter Chriſtianos ad quadriennium.

Plenariæ indulgentiæ.

F I N I S.

Trium in hoc tomo Conſtantiarum fit mentio. Vnius in Cypro, quæ eſt ciuitas archiepiſcopalis: alterius in Gallia, habentis epiſcopatum ſubditum cathedræ Rothomagenſi: tertiæ in Alemannia, in qua concilium ſequens habitum eſt, quæ & ipſa epiſcopatum habet, ſed obedientem ſedi Maguntinę. Vnde nōnunquam hic additur, prouinciæ Maguntinenſis, non fruſtra aut fortuito, ſed propter differentiam aliarum Conſtantiarum uel epiſcopalium, uel non epiſcopalium. Sunt enim præter has tres & aliæ Conſtantiæ, una uidelicet in Hiſpania, cuius meminit Plinius libri tertij capite primo: altera item in Arabia, alteraq; in Syria,& fortaſſis alibi aliæ plures.

ACTA

A
ACTA CONSTANTIENSIS CONCILII
CELEBRATISSIMI.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime cõgregata, uniuerſalẽ eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriã. QVONIAM facile labitur humana memoria, et procliuis eſt hominum curſus ad nouitates: ad regimen dominici gregis feliciter & uotiue dirigendũ, maxime pertinere dinoſcitur, ut uniuerſalium geſta conciliorum ſub fidelis approbatione teſtimonij ad poſteritatis memoriam pandãtur, & in communi notitia teneantur. Nanq; cum ſæpe caſus eueniant, quorum ſimiles conſtat apud antiquos fuiſſe deciſos, utile quidẽ eſt ſcire, quale fuerit eorum qui nos præceſſerunt, de ſimili re iudicium. Et cum plerunq; in rebus dubijs ad utranq; partẽ rationes plurimæ adducantur, ad tollendas lites & contentiones opportuna cernitur ueterũ autoritas, & quæ ab antiquo facta legitur ſanctorum diffinitio patrum. Sic enim ſcriptum eſt: Interroga generationem priſtinã, & diligenter inueſtiga patrum memoriam. Et iterum: Interroga patrem tuum, & dicet tibi: maiores tuos, & annunciabunt tibi. In cõcilijs præterea generalibus errores aduerſus ſanctam fidem pro tempore inſurgẽtes, reprobantur: determinantur quæſtiones ad catholicam fidem pertinentes: quæ deniq; & qualiter intelligenda ſunt diuina mandata, declarant: & quod illis proprium eſt, per ea ſacri canones eduntur, qui conſtringentes hominum uitas, ſciri ab omnibus debent, ut præſcripto eorum manifeſtius cognito, uel inhibita declinent, uel permiſſa ſectentur. Hæc autem aliaq; plurima attẽdentes, rem utilem & admodum fructuoſam eſſe cognoſcimus, magnæ Conſtantiẽſis ſynodi, quæ ad extirpationem ſchiſmatis, eliminationem hæreſum & errorum, ac reformationẽ eccleſiæ in capite & in membris, fuiſſe dinoſcitur congregata, geſta in unum, de quo nemo ambigere habeat, ad perpetuã rei memoriam librum redigi. Nanq; cum plurima ibidem maxima negocia & digna memoratu, peracta fuerint, quis non illa collaudet ad poſteritatis notitiã recondi perpetuam? Quis non operæprecium duxerit ſciri ab omibus Chriſtifidelibus, quomodo ſancta Conſtantienſi ſynodo operante, eccleſia catholica, quæ per XL. ferè annos horrendo ſchiſmate diuiſa fuerat, ad perfectam unitatem pacis redijt, felicis recordationis Martino papa V. ad ſummi apicẽ apoſtolatus aſſumpto? Quis determinationes ac decreta illius ſynodi pro declaratione autoritatis uniuerſalis eccleſiæ & generalium conciliorum eandem repræſentantium, pro extirpatione prædicti ſchiſmatis, pro eliminatione hæreſum & errorum, ac pro reformatione eccleſiæ in capite & in membris edita, non libenter audire & cognoſcere uelit? Nempe nos magnam atq; euidentem utilitatem ex cognitione geſtorum illius ſanctæ ſyno

Margin: B (beside "minici gregis feliciter"); Deuter. 32. a (beside "Interroga generationem priſtinã"); C (beside "eduntur")

di reſultare proſpicientes,ac uolentes ſaluti publicæ & communibus cõſulere com D
modis,decreta ibidem facta,ex actis eiuſdem concilij extrahi,& colligi, ac fideliter
conſcribi,bulla quoq; ſeu plumbo huius ſacri concilij Baſileenſis communiri, adhi
bitis ſingulis ad id neceſſarijs,uoluimus & mandauimus. Ad cuius operis cõſum
mationem,dilectiſſimos Ludouicum TT.ſanctæ Suſannæ,& Ioannẽ TT.ſancti Ca
lixti,ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyteros cardinales,uenerabiles Guillermũ Ver
cellenſem,& Thomam Duncheldenſem epiſcopos, necnon dilectos eccleſiæ filios
Thomam de Courcellis,& Martinum Boniſilij in theologia magiſtros, & Ioãnem
al.Zegobien. de Vuathẽſtein,archidiaconum*Zagabiẽſem,decretorum doctorẽ, ordinauimus
& deputauimus. Ipſi autem commiſſioni noſtræ multo tempore diligenti cura ua
cantes,iuxta noſtrum mandatum extraxerunt,& collegerunt,ac fideliter conſcribi
fecerunt decreta & geſta nonnulla præfati ſacri concilij Cõſtantienſis, in unum re
digentes uolumen,quorum tenores ſequuntur,& ſunt tales:

ACTA SACRI GENERALIS CONSTANTIENSIS CONCILII.

IN NOMINE SANCTAE ET INDIVIDVAE trinitatis. Hic liber continet ordinationes,ſtatuta,conſtitutiones,de creta,& alia acta & geſta in generali Conſtantienſi concilio, præſi- E dente ſanctiſſimo in CHRISTO patre & domino noſtro,domi no Ioanne diuina prouidentia papa XXIII. recollecta,uiſa,& ordi nata per nos protonotarios,notarios,& ſcribas infra ſcriptos, ad id per eundem dominũ noſtrũ papam,ipſo approbante cõcilio,depu tatos,ſub annis Domini,indictione,põtificatu, mẽſibus & dieb⁹ inferius annotatis.

¶ Introitus papæ Ioannis XXIII. ad Conſtantiam.

IN nomine domini noſtri IESV CHRISTI,anno à natiuitate eiuſ dem milleſimo quadringenteſimo decimoquarto,indictione ſeptima, die lunæ V. menſis Nouẽbris,põtificatus ſanctiſſimi in CHRISTO patris & domini noſtri,domini Ioannis diuina prouidentia papæ uice ſimitertij anno quinto,præfatus ſanctiſſimus dñs noſter papa, q aliàs continuando Piſanum generale concilium,ſtatuit ipſum concilium iterũ conuocandum ad hanc ciuitatẽ Cõſtantieñ. quam ciuitatẽ die dominica XXVIII. mẽſis Octobris proxime decurſi,ſolẽniter & honorifice intrauit,& ita cõuocauit ad primũ diẽ huius mẽſis, ut patet p literas apoſtolicas,de qbus infra in ſeſſione diei ſextædecimæ huius men F ſis fit mẽtio. Sed propter celebritatẽ feſti omnium ſanctorũ,& cõmemorationem defunctorum,ad diem ſabbati tertiam, & deinde ipſam tertiã ex certis cauſis diſtu lit ad hanc diem. In ipſa tamen die omnium ſanctorum,dum idem dominus noſter miſſarum ſolennia celebraret,inter ipſa ſolennia facto ſermone ad clerum per egre
al.Polin. gium doctorem decretorum dominum Ioannem *Volim,per reuerẽdiſſimum in CHRISTO patrem dominum Franciſcum,ſanctorum Coſmæ & Damiani di aconum cardinalem,lecta fuit ſchedula huius tenoris,uidelicet:

AD laudem omnipotentis dei,& incrementum ſtatus,tranquillitatis & pacis uniuerſalis eccleſiæ ſanctæ dei. Cum ſanctiſſimus dominus noſter,dominus Ioan nes diuina prouidentia papa xxiij. paterna pietate reſpiciens in ciuitate Laudenſi V. Idus Decembris,pontificatus ſui anno V. continuando ſacrum Piſanum & genera le cõcilium ſuper reformatione ſtatus eiuſdem eccleſiæ,de uenerabilium fratrũ ſu orum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio,indixit iterum generale con cilium huiuſmodi celebrandum in hac ciuitate Conſtantienſi prouinciæ Maguntí nenſis,in proximo calendas Nouembris inchoandum,ipſum Piſanum conciliũ rur ſum continuaturus,intimat de eorundem fratrum conſilio,ꝙ intrabit dictum futu

A rum Cõſtantieñ conciliũ, deo fauẽte, die ſabbati de mane ꝓxime futura, in hac eccleſia Conſtantienſi, calend. Nouembris, põtificatus eiuſdem dñi noſtri anno V.

Inchoatio ſacri concilij Conſtantienſis.

ITem dominus noſter papa ipſa die quinta pro felici inchoatione dicti concilij, ꝓmiſſa ſolenni proceſſione, aſtante cũ mitris & habitibus põtificalibus tam reuerendiſſimorum dominorum cardinalium, q̃ archiepiſcoporum, epiſcoporum, Electorum, abbatum, & aliorum prælatorum cœtu copioſo, miſſam de ſancto ſpiritu in eccleſia Conſtantienſi ſolenniter celebrauit: & per religioſum uirũ fratrem Ioannem de Vercellis, ſacræ theologiæ magiſtrum, priorem prioratus de *Pamõte Bellicenſis diœceſis, procuratorem ordinis Cluniacenſis, pronũciatus eſt ſermo ad clerum, pertinens ad materiam. & reuerendiſſimus pater dominus Franciſcus ſanctorum Coſmæ & Damiani cardinalis prædictꝰ, ex pulpito ligneo quod aſcendit, hæc uerba alta & intelligibili uoce protulit: Sanctiſſimus dominus noſter papa, ſacro approbante concilio, ſtatuit ſeſſionem tenendam die ueneris XVI. huius menſis. de & ſuper quibus omnibus & ſingulis magiſter Ioannes de Scribanis, procurator fiſcalis, alta & intelligibili uoce ꝑ protonotarios domini noſtri papæ, & clericos & notarios cameræ apoſtolicæ, petijt fieri publicũ & publica inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam. al. Yumonte.

B

SESSIO PRIMA.

DIe ueneris xvi. menſis Nouẽbris, anno, indictione & põtificatu quibus ſupra, ſacra & uniuerſali ſynodo in eccleſia Conſtantienſi, præſidente præfato domino papa, ſolenniter congregata, celebrataq́; miſſa de ſpiritu ſancto per reuerendiſſimum in Chriſto patrem dominum Iordanum epiſcopum Albanenſem, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem, de Vrſinis uulgariter nuncupatum, cantatisq́; letanijs, & alijs deuotis oratiõibus præporrectis ad deum, idem dominus noſter papa inchoans, Veritatem diligite, Zachariæ viij. cap. Et adducens autoritates noui & ueteris teſtamenti, allocutus eſt ſynodũ, exhortans omnes ad meditandum & ſolerter inſiſtendum ſuper ordinandis his, quæ ad eccleſiæ pacem & ſtatum pertinent. Quo ſermone perlecto, reuerendiſſimus in Chriſto pater dñs Frãciſcus ſanctoꝝ Coſmæ et Damiani diaconus cardinalis, Florẽtinus uulgariter nuncupatus, ſtans in thalamo eminẽti, ubi dictus dominus noſter ſedebat, alta & intelligibili uoce legit ſchedulam ſequentem, uidelicet: Zach. 8.

C IOannes epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad futuram rei memoriam: Intendentes ad executionem eorum, quæ per felicis recordationis Alexandrum papam quintum prædeceſſorem noſtrum, in Piſano concilio decreta fuerunt circa conuocationem concilij generalis iterum faciendam, dum aliàs præſens concilium conuocauimus per literas noſtras, quarum tenorem hic duximus inſerendum:

BVLLA CONVOCATIONIS CONCILII.

IOANNES epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad futuram rei memoriam. AD pacem & exaltationem eccleſiæ, & tranquillitatem Chriſtiani populi prompto corde & efficaci deſiderio intendentes, ea libenter ordinamus & quærimus, per quæ huiuſmodi pax & exaltatio tranquillitatis merito ualeat promereri. Dudum ſiquidem felicis recordationis Alexander papa V. anteceſſor noſter, in ſacro Piſano concilio tunc præſidens, ex quibuſdam magnis & arduis cauſis eundem mouentibus, ipſo approbante concilio, inter cætera decreuit, iterum generale cõcilium ex tunc ad terminum per ſe uel ſucceſſorem ſuum, in loco de quo ſibi uel eidem ſucceſſori uideretur, fore ſolẽniter cõuocandum. Idemq́; prædeceſſor ea quæ circa reformationẽ eccleſiæ expedienda reſtabant, pro tunc ſuſ-

pendit,ipſumq́ꝫ concilium uſqꝫ ad tempus triennij præfatum,continuandum ſtatu D
it & prorogauit.Poſtmodū uero ipſo Alexandro prædeceſſore(ſicut deo placuit)
uita functo,nobiſq́ꝫ diuina fauente clementia ad apicem ſummi apoſtolatus aſſum
ptis,dum tēpus triennij iam aduenerat,& nos p ueſtigia eius pdeceſſoris incedere,
& ordinationem pfatam,ab eo in cōcilio(ut præfertur)factam,puro corde & recta
uoluntate adimplere properaremus,quibuſdam rationibus tūc expreſſis,animum
noſtrum mouentibus,concilium huiuſmodi in Romana urbe(quæ paulo ante de
manibus hoſtium recupata,præſentiam noſtram pro ipſius cōuerſatione plurimū
flagitabat)debito tempore conuocauimus. Verum quia ueniente poſtea tempore
conſtituto,prælati & cæteri qui huiuſmodi concilio intereſſe debebant,nequaquā
in tanto numero conuenerunt,quantum rerum agēdarum pondus & magnitudo
requirere uidebatur:nos per alias prorogationes p nos factas,tandē conciliū ipſum
ad menſem Decembris nūc præſentem,ſolenniter prorogauimus ac celebrandum
ſtatuimus.Locum autem infra certum tempus reliquimus declarandū,ut interim
ſuper eo maturius conſuleremus.Poſt hæc uero,infra dictum tempus nondum ela
pſum,per literas chariſſimi in Chriſto filij noſtri Sigiſmūdi,electi in regem Roma
norum,& Hungariæ regis illuſtris,inſtantiſſime requiſiti, ut nō properaremus in
declaratione huiuſmodi loci pro concilio faciendo,ſed tam in declaratione loci præ-
dicti,quàm etiam in tempore dicti concilij celebrandi ſuperſedere uellemus,donec E
ipſe nuncios ſuos ſuper hoc inſtructos,ad noſtram præſentiam deſtinaret:Nos uo-
tis eiuſdē regis,quæ zelo deuotionis & puritate fidei emanare conſpiciebamus,an-
nuentes,aduentum præfatorum nunciorum de uenerabilium fratrum noſtrorum
ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium & prælatorum, qui Romæ in generali conſi
ſtorio ad hoc uocati fuerunt,uoluntate,conſilio & aſſenſu duximus expectandum.
Deinde cum poſt Romanæ urbis miſerabilem caſum ad nos tunc apud Florentiam
exiſtentes,nuncij acceſſiſſent,& ex parte eiuſdem regis multa nobis circa materiam
ſuggeſſiſſent,eorum auditis relatibus,pro pleniori expeditione dilectos filios no-
ſtros Antonium TT.ſanctæ Cæciliæ presbyterum,& Franciſcum TT.ſanctorū Co
ſmæ & Damiani,ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,cum plena poteſtate ſup hui-
uſmodi electione loci & deputatione temporis,ac ſimul cum eis dilectum filiū no-
ſtrum nobilem uirū Manuhelē Chiſſolareñ.militē Cōſtantinopolitanum, ad præ-
ſentiam eiuſdē regis tranſmiſimus:qui ad eum uenientes,tandem de ipſius regis con
ſilio & aſſenſu ciuitatem Conſtantieñ. prouinciæ Magūtineñ. pro loco huiuſmodi
concilij celebrandi,cōcorditer elegerunt,ac tēpus ad initiandum huiuſmodi conci-
liū,ſtatuerunt diem primū menſis Nouēbris proxime uenturi.Deinde uero nos,q F
pro quibuſdā arduis & magnis negocijs cū eodē rege iuxta noſtrū & ipſius deſide-
riū pſonaliter cōuenientes,certificati ab eo de habilitate & ſecuritate ciuitatis Con
ſtantiæ antedictæ,quā ſecuritatē ipſe rex ſe pſtiturum, & in ipſo cōcilio pſonaliter
affuturū pollicet,uolentes & ab intimis cupiētes,ut pfata celebratio concilij ſalubri
ter impleat,& optatū conſequat effectū,huiuſmodi electionē loci & temporis (ut
pfertur)factā,autoritate apoſtolica tenore pſentium de eorundē fratrū conſilio &
aſſenſu ratificamus,approbamus,& cōfirmamus,ac ei apoſtolici roboris adijcimus
firmitatē,pfatumq́ꝫ conciliū in ciuitate pdicta Conſtantieñ.die prima menſis No-
uembris proxime uēturi,initiandū,& autore dño exinde celebrandū,eadē autorita
te & cōſenſu harū ſerie ſtatuimus,pronūciamus,& decernimus,uenerabiles fratres
noſtros patriarchas,archiepiſcopos,epiſcopos,& dilectos filios abbates,et cæteros
eccleſiarum & monaſteriorū platos,hortantes & monētes,ac in uirtute pſtiti iura-
menti & ſanctæ obediētiæ eiſdē mandātes,quatenus pſonaliter:necnō chariſſimos
in Chriſto reges & nobiles uiros, principes,duces,marchiones,& alios q huiuſmo
di cōcilio intereſſe debent,uel q prodeſſe poſſunt quoquo modo, p uiſcera charita
tis

A tis domini noſtri IESV Chriſti inuitantes & exhortantes, quatenus pro pace eccleſiæ & omniũ Chriſtianorum, etiam pſonaliter: uel ſi perſonaliter nõ poſſunt, per ſolennes oratores congruo tẽpore concilio dicto debeant intereſſe, ut ſic cõgregata fidelium multitudine copioſa, ea quæ in eodẽ concilio agenda incumbunt, deo autore & adiutore ſalubriter ordinentur. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam noſtræ ratificationis, approbationis, confirmationis, pronũciationis & decreti infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽtare præſumpſerit, indignationem omipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Laudæ, V. Idus Decemb. pontificatus noſtri anno quinto.

Subinde cum uenerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, & noſtra curia ad hanc ciuitatem Conſtantiẽ uenimus tẽpore conſtituto, & nũc per dei gratiam hic exiſtentes, cum huius ſacræ ſynodi concilio intendimus inſiſtere ad pacem, exaltationem & reformationem eccleſiæ, & tranquillitatem populi Chriſtiani: & quia in hac re tam ardua non eſt proprijs uiribus aliquid præſumẽdum, ſed dei adiutorio confidendũ, ideo à cultu diuino inchoantes, hoc ſacro approbante concilio ordinauimus, quòd hac ipſa die ſpecialis miſſa ad hæc conſtituta diceretur, ſicuti per dei gratiam nunc celebrata eſt, quam etiam miſſam ſtatuimus in hac & ſingulis B alijs collegiatis eccleſiis ſecularibus & regularibus huius ciuitatis ſemel in hebdomada, uidelicet feria quinta, hoc ſacro concilio durante, collegialiter celebrari. Et ut eo feruentius huic ſacræ celebrationi fideles inſiſtant, quo ampliori gratiæ munere ſenſerint ſe refectos, omnibus uere pœnitentibus & confeſſis, uidelicet ſacerdotibus dictas miſſas celebrantibus, pro ſingulis miſſis unum annum, intereſſentibus uero quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentijs, in domino relaxamus. Ad cuius etiam miſſæ celebrationẽ exhortamur uenerabiles fratres noſtros ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, necnõ patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos, & dilectos filios abbates, cæterosq́; ſacerdotes conſtitutos, ut & ipſi ad impetrandum prædictum diuinum auxilium, cum deuotione ſingulis ſeptimanis prædictam miſſam celebrent ſemel: quibus celebrantibus, & celebrationi intereſſentibus, ſimiles indulgentias elargimur. Exhortamur etiam in domino omnes & ſingulos qui Chriſti nomine gloriantur, ut ad obtinendam optatam conſummationem tantæ rei, diligenter inſiſtant orationibus, ieiunijs, eleemoſynis & alijs pijs operibus, ut deus ex noſtra & epiſcoporum humilitate placatus, dignetur felicem exitum huic ſacræ congregationi concedere. Præterea conſiderantes, quod præcipuum agendum in concilio generali, ſecundum laudabiles conſuetudines antiquorum conciliorum, eſſe debet de his, quæ concernunt ca-C tholicam fidem: & attendentes ꝙ talia propter ſummam arduitatem exigant diligentiam, tempus ſufficiens & ſtudium, exhortamur omnes habentes peritiam ſacrarũ literarum, ut diligenter ſecum & cum alijs illa cogitẽt atq; tractent, quæ eis uidebuntur ad hanc rem utilia & opportuna, & q̃primum commode poterũt, illa ad noſtrã & huius ſacræ ſynodi notitiam perducãt, ut tempore opportuno poſſint ea determinari, quæ uidebunt tenenda uel repudianda pro utilitate & incremento ipſius catholicæ fidei, & ſpecialiter contingentia circa nõnullos errores, qui à certis temporibus dicuntur in nõnullis partibus pullulaſſe, & maxime circa illos qui ortum dicũtur habuiſſe à quodam Ioanne dicto Vuicleff. Inſuper etiam exhortamur omnes catholicos hic congregatos, & alios ad hanc ſynodum uenturos, ut uelint diligenter cogitare & proſequi ad nos & ad eandem ſacram ſynodum perducere ea, per quæ poſſit etiam & congregatio catholicorum ad debitam reformationem & optatam tranquillitatem, deo iuuante, perduci. Noſtrarum nanq; intentionis & uoluntatis eſt, ut omnes hac de cauſa congregati, cum omnimoda libertate poſſint dicere, conſulere & facere oĩa & ſingula, quæ pro præmiſſis putauerint pertinere. Vt autem notus ſit modus, qui in huius ſacræ ſynodi proceſſu ſeruandus eſt, tam quo ad ea quæ dicenda & determinanda erunt, q̃ quo ad conſenſum & geſtum & morem & compoſitionẽ, pu

tamus in hoc recurrendum eſſe ad obſeruantias antiquorum patrum, quæ maxime colliguntur ex canone Toletani concilij, cuius tenorem duximus hic inſerendum: D

Toletan. concilij 11, ca. 1.

In loco benedictionis cōſidentes domini ſacerdotes, nullus debet aut indiſcretis uocibus perſtrepere, aut quibuſlibet tumultibus perturbare: nullus etiam falſis, uanis, uel riſibus, uel (quod eſt deterius) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas uoces effundere. Si quis enim (ut ait Apoſtolus) putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius uana eſt religio. Cultum enim ſuum iuſtitia perdit, quando ſilentium ✝ iudicij obſtrepentium turba confundit, dicente propheta: Erit enim cultus iuſtitiæ ſilentium. Debet ergo quicquid aut conſidentium conſultationibus agitur, aut ab accuſantium parte proponitur, ſic mitiſſima uerborum relatione proferri, ut nec contentioſis uocibus ſenſus audientium turbet, nec iudicij uigorē præ tumultu eneruet. Quicūq; ergo in cōuentu cōcilij hæc quæ p̄miſſa ſunt, uiolāda crediderit: & contra hoc interdictum, aut tumultu aut contumelijs uel riſibus concilium perturbauerit, iuxta legis diuinæ edictum, quo præcipitur, Ejce deriſorem, & exibit cum eo iurgium, cum om̄i dedecore à cōſeſſione abſtractus, à communi cœtu recedat, & trium dierum excommunicationis ſententiam ferat. Et quoniam communiter contingere poteſt, q̄ aliqui ex cōſidentibus non erunt in ſedilibus debitis collocati, eodem ſacro approbante concilio decreuimus, q̄ ex ſeſſione huiuſmodi nulli eccleſiæ uel perſonæ præiudicium generetur. E

5. q. 4. In loco benedictiōis.

Iacob. 1. d

al. perit, & iudicium

Iſaiæ. 32. d

Prouer. 22. b

¶ Deputantur hic miniſtri & officiales concilij.

Quia uero ad proſecutionem huiuſmodi concilij requiruntur certi miniſtri & officiales, ideo hoc ſacro approbante concilio deputamus infra ſcriptos, uidelicet dilectos filios Aragonum de Maliſpinis, (loco cuius, quia promotus fuit poſtea ad eccleſiam Eſinam, per nationem Italicam fuit electus & appoſitus dominus Iacob⁹ Rhodini de Ianua) Paulū de Iuuenaco, Hermannum de Duuerck, Thomam Polteñ. Ioannē de Trembleyo, notarios noſtros, qui uidendi omnes ſcripturas quæ in concilio eodem fient, curam habeant ſpecialem, ita quod concorditer & ordinate fient, ſicut decens eſt. Et omnibus ordinatis in præfato concilio, ſe ſubſcribant. Necnon dilectos magiſtros Antonium de Iuſchis, Angelum de Reate, Iob de geſtis, & Petrū de ✝ Irilia, præfati concilij notarios & ſcribas, qui ſubalternent notarijs ſupradictis. Dilectum filium nobilem uirum Bertholdum de Vrſinis, comitem Suauoneñ. & palatinum ipſius concilij cuſtodem: dilectos filios magiſtros Iohannem Baſiræ, literaꝝ apoſtolicaꝝ ✝ ſcriptorē, Iacobum de Cāpis, cauſaꝝ palatij noſtri auditorem, Angelum de ✝ ſtublionibus cauſarum cameræ apoſtolicæ auditorem, & Petrum Pauli de Iuſtinopoli canonicum Rauennateñ. decretorū doctores, ſcrutatores uotoꝝ, quorū duo ex una, alij uero ex altera p̄fati concilij parte uota ſcrutentur: & cū ipſis duo ex eiſdem notarijs, & duo ex ſcribis ſupradictis in uotorū ſcrutamine ſemper debeāt intereſſe. Dilectos filios magiſtrū Petrum de Ancharano utriuſq; iuris, Simonem de Peruſio iuris ciuilis, Raphaelem de Fulgoſijs utriuſq; iuris, & Ardecinū de Nouaria iuris ciuilis doctores, præfati concilij aduocatos: necnon dilectos filios magiſtros Ioannem de Scribanis, & Henricum de Piro, dicti concilij p̄curatores & p̄motores: magiſtrum ✝ Gareteñ. de Piſtorio. meñ. potenti, Bartholo. de Pando, & Michaelem Boloſonis, ordinatores ſedere debentium in concilio ſupradicto. Lectis itaq; ſchedula & bulla prædictis, dominus cardinalis alta uoce interrogās, ſciſcitatus eſt, utrum omnia et ſingula in ſupradicta ſchedula cōtenta, ipſi ſynodo placerent. Ad cuius interrogationem omnes et ſinguli prælati in ſynodo exiſtentes, concorditer nemine diſcrepante reſponderunt, placet. Super quibus omnibus et ſingulis magiſter Ioannes de Scribanis fieri petijt per protonotarios ad hoc deputatos, publicum et publica inſtrumenta. F

al. Trilhya

al. correctorē
al. ſtullionibus

al. Garentū

SESSIO QVANDO DOMINVS NOSTER
papa obtulit ceſſionem ſui papatus.

Anno

A ANNO à natiuitate domini M.CCCC.XV. indictione VIII. pontificat⁹ quò ſupra, die uero martis ſecunda menſis Martij, fuit celebrata ſeſſio, in qua dominus noſter celebrauit miſſam in eccleſia maiori de ſpirituſancto. Qua celebrata, fuerunt lectæ ſolennitates quæ conſueuerũt fieri in ſeſſionibus. Demum dominus noſter ſedens in cathedra ante altare, conuerſus ad concilium ibidem congregatum, legit ſchedulam tenoris ſequentis, per dominum Vitalẽ patriarcham Antiochenum nomine concilij traditam, alta uoce ſcilicet incipiendo.

Ego Ioannes papa XXIII. propter quietem totius populi Chriſtiani profiteor, ſpondeo, promitto, iuro, & uoueo deo & eccleſiæ & huic ſacro concilio, ſponte & libere dare pacem ipſi eccleſiæ per uiam meæ ſimplicis ceſſionis papatus, & eam facere & adimplere cũ effectu iuxta deliberationem præſentis concilij, ſi & quando Petrus de Luna, Benedictus XIII. Et Angelus de Corario, Gregorius XII. in ſuis obedientijs nuncupati, papatui quem prætendunt, per ſe uel procuratores ſuos legitimos ſimpliciter cedant, & etiam in quocũq; caſu ceſſionis uel deceſſus, aut alio in quo per meam ceſſionem poterit dari unio eccleſiæ dei ad extirpationem præſentis ſchiſmatis. Et dum legebat illam clauſulã in præſcripta ſchedula, ſpondeo, promitto, uoueo, & iuro deo, flexit genua uerſus altare, ponendo manus ad pectus, & dixit hæc uerba: al. Chriſti

B Et ita promitto obſeruare. Quo facto, Imperator ſurgẽs de ſua cathedra, regratiatus fuit eidem domino noſtro nomine concilij & ſuo, flectendo genua, deponendo coronam, & oſculando pedem eiuſdem domini noſtri. Et etiam dominus patriarcha fuit regratiatus eidem nomine concilij. Poſt hæc cantores inceperũt cantare, Te deum laudamus &c. Et procurator concilij Ioannes de Scribanis, petijt nomine concilij confici publicum inſtrumentum à protonotarijs & notarijs ac ſcribis ſedis apoſtolicæ.

PRIMA SESSIO POST MISSAM PAPAE, ſeu tertia in ordine ſeſſionum.

DIE lunæ XXV. menſis Martij ſupradicti fuit ſeſſio generalis, in qua præſidebat dominus Petrus cardinalis Cameraceñ. tituli ſancti Griſogoni presbyter cardinalis, qui dixit officiũ miſſæ, in qua rex Romanoꝝ in habitu Imperiali fuit cum ſuis nobilibus, prout decuit regem Romanum, cui regi aſſiſtebat dominus Franciſcus cardinalis Florentinus diaconus cardinalis tituli ſanctorum Coſmæ & Damiani. In qua quidem ſeſſione cãtata miſſa de domina noſtra de annun-

C ciatione, factum fuit officium letaniarum cum introitu, Exaudi nos domine, quoniam benigna &c. & collecta pro pace.

Subſequenter dominus cardinalis Florentinus, iuxta deliberationem ſanctæ ſynodi pronunciauit certos articulos ſiue conſtitutiones ſeruandos ad perpetuam rei memoriam, quorum tenores ſequuntur:

Ad honorem, laudem & gloriam ſanctiſſimæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti, pacemq; in terris hominibus bonæ uoluntatis diuinitus promiſſam, in dei eccleſia conſequendam, hæc ſancta ſynodus ſacrum generale concilium Conſtantieñ. nuncupata, pro reformatione & unione dictæ eccleſiæ in capite & in membris fienda, in ſpirituſancto legitime congregata, decernit, declarat, diffinit, & ordinat, ut ſequitur:

Et primo, ꝙ ipſa ſynodus fuit & eſt rite & iuſte conuocata ad hunc locum ciuitatis Conſtantienſis. Et ſimiliter recte & rite initiata & celebrata.

Item quòd per receſſum dñi noſtri papæ de hoc loco Cõſtantienſi, uel etiam per receſſum aliorum prælatorum ſeu aliorum quorumcunq;, nõ eſt diſſolutum hoc ſacrum concilium, ſed remanet in ſua integritate & autoritate, etiam ſi quæ ordinationes factæ eſſent in contrarium, uel in futurum fierent.

Item quod iſtud ſacrum concilium non debet diſſolui,neq; diſſoluitur uſq; ad extirpationem præſentis ſchiſmatis,& quouſque eccleſia ſit reformata in fide & moribus,& capite & membris. D

Item q; ipſum ſacrum concilium non transferatur ad alium locum,niſi ex cauſa rationabili,& de conſilio huius concilij deliberanda & concludenda.

Item quod prælati & alij qui debent intereſſe huic concilio,non recedāt de hoc loco ante finitum concilium,niſi ex cauſa rationabili examinanda per deputatos ſeu deputandos ab hoc ſacro cōcilio.Qua cauſa examinata & approbata, poſſunt recedere cum licentia huius uel illorum,qui habet uel qui habent autoritatem:& tunc recedēs teneatur dimittere poteſtatem ſuam alijs remanentibus, ſub pœnis iuris & alijs per hoc ſacrum concilium indicendis,& in * cōtrarium facientes exequendis. Super his autem articulis lectis & approbatis per cardinales & concilium, magiſter Henricus de piro promotor & procurator concilij,nomine totius concilij & Imperatoris petiit inſtrumentum.

al.contrafacientes

QVARTA SESSIO IN ORDINE.

DIE ſabbati xxx.& penultima mēſis Martij ſupradicti,fuit ſeſſio gn̄alis in eccleſia cathedrali Cōſtantienſi prædicta:& celebrauit miſſam de ſpiritu ſancto dn̄s patriarcha Antiochenus,in qua ſeſſione fuit Romanorū rex in habitu & inſignijs ad regem Romanum ſpectantibus,& cardinalis Florentinus pronunciauit articulos & conſtitutiones ſequentes: E

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis,patris & filij & ſpū ſancti, Amen. Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis generale concilium faciens,pro extirpatione præſentis ſchiſmatis,& unione ac reformatione eccleſiæ dei in capite & in membris fienda, ad laudem omnipotentis dei in ſpiritu ſancto legitime congregata,ad conſequendum facilius,ſecurius,liberius & huberius unionem & reformationem eccleſiæ dei,ordinat,*diſponit,ſtatuit,decernit & declarat,ut ſequitur.

al.diffinit

Et primo, q; ipſa ſynodus in ſpiritu ſancto congregata legitime,generale concilium faciens,eccleſiam catholicam militantem repræſentans,poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui quilibet cuiuſcūq; ſtatus uel dignitatis,etiam ſi papalis exiſtat,obedire tenetur in his,quæ pertinent ad fidem & extirpationē dicti ſchiſmatis, & reformationem generalem eccleſiæ dei in capite & in membris.

Et in Baſileēſi conc.ſeſſiōe 4.& 16.& 18.

Item quod ſanctiſſimus dominus noſter papa Ioannes xxiij.Romanam curiam & officia publica illius uel illorum officiarios,ab hac ciuitate Cōſtantienſi ad alium locum non mutet aut transferat,ſeu perſonas dictorum officiariorum ad ſequendum eum,directe uel directe cogat,ſine deliberatione & conſenſu ipſius ſanctæ ſynodi, & hoc quo ad illos officiarios uel illa officia,per quorum abſentiam cōcilium ueriſimiliter diſſolueretur,uel læderetur.Et ſi contrarium feciſſet,ſeu faceret in futurum,aut aliquos proceſſus ſeu mandata contra dictos officiarios uel alios quoſcunq; huic concilio adhærentes,etiam cenſuras eccleſiaſticas aut alias pœnas quaſcunq; continentes, ut ipſum ſequerentur,fulminaſſet,fulminaret,ſeu fulminauerit,totum ſit irritum & inane: nec eiſdem proceſſibus,cenſuris & pœnis,tanquam irritis & inanibus,quomodolibet obediendum fore,& ea & eos irritat: quinimmo dicti officiarij in dicta ciuitate Conſtantienſi ſuis officijs utantur, & illa exerceant liberè ut prius, q̄diu ipſa ſacra ſynodus in eadem ciuitate celebrabitur. F

Item q; omnes & ſingulæ tranſlationes prælato℞,necnon priuationes eorundem, aut aliorum beneficiatorū quorumcunq;,commendarum aut donationum reuocationes,monitiones,cenſuræ eccleſiaſticæ,proceſſus ſiue acta & geſta,gerenda,agenda, & fienda per præfatū dominum noſtrū,aut ſuos officiarios ſeu commiſſarios in læſionem concilij ſeu adhærentiū eidem,à tempore ſui receſſus,contra adhærentes huic ſacro concilio,uel exiſtentes in eodem,aut in ipſo℞ præiudicium,ſeu alicuius eorundem, quomodolibet ipſis inuitis facta aut fienda, factæ uel facti, faciendæ uel faciendi,

A di,ipſo iure ſint nulla,caſſa,irrita & inania,caſſæ,irritæ & inanes,ac nullius roboris uel momenti,ex ſua autoritate caſſat,irritat & annullat.

Item fuit declaratũ & cõcluſum,ꝙ de qualibet natione eligãtur tres,qui cognoſcant de cauſis recedere uolentium,& pœnis recedentiũ ſine licẽtia infligendis.

Item ꝙ pro bono unionis non creentur noui cardinales.Et ne fraude uel dolo dicantur facti dudum cardinales aliqui,declarat ſacrũ conciliũ pro non cardinalibus haberi,qui non erant cardinales publice reputati & tenti in receſſu eiuſdem domini noſtri à ciuitate Cõſtantień. Quibus lectis, & approbatis per generalem ſynodum,Henricus de piro promotor concilij,petijt fieri à notarijs cõcilij & eoꝝ quolibet,ipſius concilij nomine inſtrumentum & inſtrumenta,præſentibus ibidem illuſtribus principibus,Friderico burgrauio Nuribergenſi,Rodulfo duce Saxoniæ, comite de Suuartzburg,magiſtro curiæ regis Romanorum, comite Bertholdo de Vrſinis,ambaſiatoribus regis Franciæ,Angliæ,Poloniæ,Noruegiæ,Cypri, necnon Ioanne de uicecomitibus de Mediolano,& alijs pluribus in multitudine copioſa.

QVINTA SESSIO.

Die ſabbati ſexta mẽſis Aprilis,anno à natiuitate domini M.CCCC.XV. indictione octaua,fuit ſeſſio gñalis in eccleſia cathedrali Cõſtantienſi deputata,in qua fuit ſereniſſimus Romanoꝝ rex p̃fatus in ueſte Impiali cũ

B nobilibus ſuis,miniſtrãtibus ſibi in inſignijs.In qua ſeſſiõe inter alios cardinales ibidẽ exiſtẽtes,p̃ſidebat cõcilio dñs Iordanus epiſcopus Albanẽ.cardinalis de Vrſinis.Et cantabat̃ miſſa de dña noſtra per dñm Raynaldũ archiepiſcopũ *Rauẽ.fueruntq; pronunciati articuli & conſtitutiones ſequentes,per reuerendũ dominum Andream electum Poznanień. al.Remẽſem.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis,patris & filij & ſpiritusſancti,Amen. Supra ſeſſ.4. Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis generale conciliũ faciens,pro extirpatione ipſius ſchiſmatis,& unione & reformatiõe eccleſiæ dei in capite & in membris,ad laudem omnipotentis dei in ſpiritu ſancto legitime congregata,ad conſequendum facilius,ſecurius,liberius unionem & reformationem eccleſiæ dei,ordinat,diffinit,decernit & declarat,ut ſequitur.

Et primo declarat,ꝙ ipſa in ſpiritu ſancto legitime congregata,concilium generale faciens,& eccleſiam catholicam repræſentans,poteſtatem à Chriſto immediate habet,cui quilibet cuiuſcũq; ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his,quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem dictæ eccleſiæ in capite & in membris. Supra ſeſſ.4.

C Itẽ declarat,ꝙ quicũq; cuiuſcũq; cõditionis,ſtat⁹,dignitatis,etiã ſi papalis,q mandatis,ſtatutis ſeu ordinationib⁹ aut p̃ceptis hui⁹ ſacræ ſynodi, & cuiuſcũq; alterius concilij gñalis legitime congregati ſuper p̃miſſis,ſeu ad ea ptinentibus,factis uel faciendis,obedire contumaciter cõtempſerit,niſi reſipuerit,condignæ pœnitẽtiæ ſubijciatur,& debite puniat̃,etiã ad alia iuris ſubſidia(ſi opus fuerit)recurrendo.

Item diffinit & ordinat dicta ſancta ſynodus,ꝙ dñs Ioannes papa xxiij.Romanã curiam & officia publica illius,uel illorũ officiarios de hac ciuitate Conſtantiẽſi nõ mutet ad alium locum ſeu trãsferat,ſeu pſonas dictorum officiariorum ad ſequendum eũ,directe uel indirecte cogat,ſine deliberatione & cõſenſu ipſius ſanctæ ſynodi.Et ſi contrariũ feciſſet,aut faceret in futuꝝ,aut aliquos proceſſus ſeu mãdata contra dictos officiarios,aut alios quoſcũq; huic ſacro cõcilio adhærẽtes,etiam cẽſuras eccleſiaſticas,uel alias pœnas quaſcũq; continẽtes,ut ipſum ſequant̃,fulminaſſet,fulminaret,ſeu fulminauerit,totũ id ſit irritum & inane,nec eiſdem proceſſibus,cẽſuris & pœnis tanquam irritis & inanibus quomodolibet obediendum fore: quinimmo dicti officiarij in dicta ciuitate Cõſtatienſi ſuis officijs utantur,& illa exerceãt libere ut prius,q̃diu ipſa ſancta ſynodus in eadem ciuitate celebrabitur. Supra ſeſſ.4.

Itẽ or

Supra ſeſſ. 4. Item ordinat & diffinit, quod omnes & ſingulæ tranſlationes prælatorum, nec D non priuationes eorũdem, aut aliorũ beneficiatorũ, officialiũ, adminiſtratorũ, quarumcunque commendarũ & donationũ reuocationes, monitiones, cẽſuræ eccleſiaſticæ, proceſſus, ſententiæ, & quæcũque acta, geſta, gerenda, agenda & fienda per præfatum dominum Ioannem papam, aut ſuos officiarios & cõmiſſarios in læſionem dicti concilij ſeu adhærentium eidem, à tẽpore inchoationis eiuſdem concilij, & contra adhærentes huic ſacro concilio, uel exiſtentes in eodem, aut in ipſorum ſeu alicuius eorundem præiudicium, quomodolibet ipſis inuitis facta uel fiẽda, factæ uel facti, faciendæ uel faciendi, autoritate huius ſacri concilij ipſo facto ſint nulla, caſſa, irrita & inania, caſſæ, irritæ & inanes, ac nullius roboris uel momenti, ex eadem autoritate caſſat, irritat, & annullat.

Item declarat, quod dominus Ioannes papa, & omnes prælati & alij ad hoc generale concilium uocati, & alij in eodem concilio exiſtentes, in plenaria libertate fuerũt, & exiſtunt, ut uiſum eſt dicto ſacro concilio, nec ad notitiam dictorum uocatorũ, ſeu dicti concilij contrarium deductum eſt: & hoc teſtificatur dictum ſacrum concilium coram deo & hominibus.

Quibus articulis ſiue cõſtitutionibus lectis, dictum concilium eos & eas uniformiter approbauit & concluſit. Super quibus Henricus de piro, promotor & pro- E curator ipſius concilij, nomine eiuſdem concilij petijt inſtrumentum.

SESSIO SEXTA.

Die mercurij decimaſeptima menſis Aprilis ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in cathedrali eccleſia Cõſtantienſi ſupradicta celebrata: in qua primo iuxta morem & ritum aliarum ſeſſionum fuit celebratũ officium de ſpiritu ſancto, per reuerendum patrem dominum Nicolaum archiepiſcopum Gueznenſem, & cantatæ letaniæ ac orationes more aliarum ſeſſionum, cum

Ioan. 10. c evangelio, Ego ſum paſtor bonus. In qua ſeſſione fuit rex Romanus in inſignijs regalibus, cui aſſiſtebant domini Iordanus de Vrſinis, & Angelus Laudenſis epiſcopi cardinales. Et eidem ſeſſioni præſidebat pro tunc reuerendiſſimus pater dñs Ioannes epiſcopus Oſtienſis, uicecancellarius, cardinalis Viuarienſis. Et aſcenderunt ambonem, in quo publicari ſolent conſtitutiones & alia auiſamenta in cõcilio, reuerendi patres epiſcopus Atrebatenſis pro natione Gallica, archiepiſcopus Rigẽſis pro natione Germanica, Lichfeldenſis epiſcopus pro natione Anglicana, & abbas Florentinus pro natione Italica. Et de mandato concilij fuerunt pronũciati articuli ſequentes per dictum dominum Atrebatenſem: F

In noĩe ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpũſſancti, Amẽ. Hæc ſancta ſynodus Cõſtantienſis gñale cõcilium faciens, & eccleſiam catholicã repræſentans, in ſpũſancto legitime congregata, ad conſequendum facilius pacem & unionem eccleſiæ dei, decernit, declarat, ordinat, ſtatuit, diffinit, ut ſequitur.

Et primo decernit & declarat, procuratorium ſuper renunciatione papatus faciendã per dñm Ioannem papam xxiij. per quatuor nationes huius ſacri cõcilij deliberatũ & ordinatũ, eſſe bonũ, utile & expediẽs pro unione ſanctæ matris eccleſiæ.

Itẽ decernit & declarat, quod dictus dñs Ioannes papa xxiij. tenetur dare & facere dictum procuratoriũ, ad cedendũ papatui pro bono unionis & pacis eccleſiæ, iuxta formam ſchedulæ per ipſum oblatæ, cuius procuratorij tenor ſequitur in hunc modũ:

PROCVRATORIVM DANDVM PER PApam Ioannem xxiij. decretum per concilium.

Ioannes epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Pridem ad laudem omnipotentis dei, pacem & quietem totius populi Chriſtiani, unitatiſque eccleſiæ conſummationem, ac extirpationem præſentis ſchiſmatis, generali Cõſtantienſi approbante concilio, uiam ceſſionis papatus libere obtulimus, illamque per nos fiendam cum

A cum effectu,promiſſione,uoto & iuramēto firmauimus,ſicuti in quadam ſchedula per nos in ſacro concilio lecta,latius continetur,& eſt talis: Supra ſeſſione II.

EGO Ioannes papa XXIII.propter quietem totius populi Chriſtiani profiteor,ſpondeo & promitto,uoueo & iuro deo & eccleſiæ ac huic ſacro concilio,ſponte & libere dare pacē *ipſi eccleſiæ per uiam meæ ſimplicis ceſſionis papat⁹, & eam facere & adimplere cum effectu,iuxta deliberationem præſentis cōcilij: ſi, & quando Petrus de Luna Benedictus XIII.& Angelus de Corario Gregorius XII.in ſuis obedientijs nuncupati,papatui quem prætendunt,per ſe uel procuratores ſuos legitimos ſimpliciter cedant, & etiam in quocunque caſu ceſſionis,uel deceſſus,aut alio in quo per meam ceſſionem poterit dari unio eccleſiæ dei ad extirpationē præſentis ſchiſmatis. Ne autem prouentus tanti boni quibuſuis ſortis humanæ caſibus impediri ualeat,aut modo quolibet retractari, ſed expedite deſideratum producat effectum,quod deſideriorum noſtrorum maximum eſt,ad dictam ceſſionem & renunciationem faciendam in omni caſu in dicta ſchedula præfatæ obligationis noſtræ comprehenſo,procuratores noſtros & nuncios ſpeciales in plenaria libertate & ſecuritate conſtituti, ſponte & ex noſtra mera liberalitate conſtituimus,& ordinamus tales & tales,& ex ipſis quoſlibet duos, ipſiſq; ex eis quoſlibet duobus ceden- al.Chriſti

B di & renūciandi noſtro noīe & pro nobis papatui, cōcedimus omnimodā autoritatem,facultatē & poteſtatē,ita q̧ occupantis cōditio melior nō exiſtat, nec per occupationem aliorum poteſtas impediatur.Et q̧ duo quicunq; ex dictis procuratoribus cōſtitutis,ſiue alijs cōtradicentibus,ignorantibus,& irrequiſitis,& coram nobis præſentibus,& ceſſionem perſonaliter facere uolentibus, uel quod per alios quàm per nos renunciatio fieret,quomodolibet contradicentibus,uti eodē procuratorio poſſint,ualeant,& debeant ipſius renunciationis actum expedire,paciſcentes & ex tunc cōtrahentes pacto & cōtractu irreuocabilibus,cum ſancta uniuerſali eccleſia, & hoc ſacro Conſtantienſi concilio,ipſam uniuerſalē eccleſiam repræſentante: promittentes,uouentes, & iurantes deo & eccleſiæ & dicto ſacro cōcilio, q̧ nunquam dictos procuratores,aut eorum aliquem,& poteſtatē illis modo præmiſſo conceſſam, ex quauis occaſione & cauſa orta uel oritura, etiam à iure expreſſa,& propter quam cauſam uel cauſas cōſtitutus procurator reuocatur,tacite uel expreſſe reuocari poteſt uel poſſit,directe uel indirecte,reuocabim⁹:nec ipſum procuratoriū ratione formæ aut perſonarū cōſtituendarū uel conſtitutarū,impugnabim⁹:nec contra ipſum procuratorium aut pſonas cōſtitutas in eodē,quoquo modo, de iure uel de facto,in iudicio uel extra excipiemus: quodq; non diximus aut fecimus, nec di-

C cemus aut faciemus in futurum,uel impediemus directe uel indirecte,quo min⁹ dicti pcuratores poteſtate ſibi data in eodē procuratorio,iuxta eius tenorē libere uti poſſint & ualeant,renūciantes expreſſe omnibus exceptionibus & iuribus,quæ nobis cōpetere poſſent de iure uel de facto,in pſenti uel in futuro,circa reuocationem, annullationē,inualidationē procuratorij & procuratorum huiuſmodi,quas quidē exceptiones & iura nolumus in hac parte aliqualiter nobis ſuffragari.Et huiuſmodi conſtitutionē & formam pcuratorij,nec non renunciationē per duos ex eis (ut præmittitur)fiendam,ualere uolumus & ſtatuimus,nō obſtantibus quibuſcunq; excōmunicatiōis,ſuſpēſionis,& alijs inhabilitudinis ſentētijs,à iure,à nobis,uel alio quocunq; in eos uel eorū aliquem,quacūq; autoritate uel cauſa promulgatis,ſeu pmulgandis,quibus forſan nunc uel tēpore ceſſionis & renūciationis huiuſmodi,ſeu interim pcuratores huiuſmodi,ſeu aliqui eorundem ſunt uel erunt ligati,quos & quorum quemlibet ad huiuſmodi procuratorium accipiendum,& prædictam renūciationem faciēdam,abſoluimus & habilitamus per præſentes,nō obſtantibus etiam alijs cōtrarijs quibuſcunque, uolentes quod renunciatio huiuſmodi per eos fienda, perinde ualeat,ac ſi ceſſionem huiuſmodi perſonaliter feciſſemus:ſupplentes etiam

de

de plenitudine apoſtolicæ poteſtatis omnes defectus in hac noſtra conſtitutione pro D curatorum, ſi qui interuenerunt, ita quod huiuſmodi procuratores per quaſcunq; clauſulas, etiam contra naturam conſtitutionis procuratorum in ea expreſſas, ipſi & eius effectui nociuas aut inutiles, ſeu in ipſo utiles & neceſſarias nõ expreſſas, ſed deficientes, cuiuſcunq; tenoris uel effectus exiſtant, nequeat quoquo modo impugnari, ſed firmum & ualidum in omnibus & per omnia exiſtat, ac ſi in eo clauſulæ neceſſariæ uel utiles exiſterent expreſſæ. Quod quidem procuratorium, quo ad totalem eius effectum, firmum & ualidum uolumus remanere. Quodq; ad clauſulas huiuſmodi obſeruãdas, quæ eſſent contra naturam conſtitutionis procuratorum, ſi quæ eſſent appoſitæ, nos ex certa ſcientia, omni uia & modo quibus melius poſſumus, promittimus, iuramus, & obligamus deo & eccleſiæ ac dicto concilio, declarantes & ſtatuentes ex ſuperabundanti ipſa iura, inquantum uolunt, concedũt, aut fauent, procuratorẽ uel procuratores ex certis cauſis uel aliàs reuocari poſſe, uel irreuocabiliter non conſtitui ea, quantum ad caſum prædictũ expreſſe, & ex certa noſtra ſcientia, cum hic agatur de ſtatu uniuerſalis eccleſiæ, & pace ac publica utilitate totius Chriſtianitatis, uolumus locum non habere, nec præiudicium aliquod afferre. Nec nos per præmiſſam procuratorij cõſtitutionem, ab obligatione qua fuimus aſtricti ad renũciationem papatus facere iuxta deliberationem dicti ſacri concilij, in quocunq; caſu in dicta ſchedula obligationis noſtræ comprehenſo, uolumus E quomodolibet liberari: quinimmo illam in ſuis integritate, robore & firmitate pſiſtere & permanere, quouſque per ceſſionem uel deceſſionem huiuſmodi, aut alium caſum quemcunq; in prædicta ſchedula noſtræ obligationis comprehenſum, unio perfecta fuerit in eccleſia ſancta dei. Et ſi quouis modo contingeret, huiuſmodi procuratorium aut procuratores reuocare, etiam cum adiectione harum dictionum, uidelicet, de fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio & aſſenſu, ſeu ipſum procuratoriũ ſeu procuratores ipſos inualidare, impugnare, aut annullare, ſeu contra ipſum procuratorium uel procuratores de iure uel de facto, & ex quauis cauſa uel occaſione excipere, ſeu ipſos procuratores directe uel indirecte, quo minus iuxta tenorem ipſius procuratorij poteſtate, autoritate, & facultate ſibi data libere uti ualeant, poſſint, & debeant impedire, in omnibus & ſingulis caſibus prædictis exnunc prout extunc, ipſi papatui cedimus, & renunciamus ipſo facto, & deinceps pro nõ papa haberi ab omnibus Chriſtifidelibus uolumus penitus & decernimus, abſoluentes exnunc à iuramento fidelitatis & obedientiæ debito ligamine omnes & ſingulos dictæ Romanæ eccleſiæ cardinales, necnon patriarchas, F archiepiſcopos, epiſcopos, prælatos, ac noſtros & ſedis apoſtolicæ officiales, ac etiam noſtros familiares & officiarios Romanam curiam ſequentes, & quoſcunq; alios eccleſiæ fideles, eccleſiaſticos & ſeculares, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, uel conditionis exiſtant, ac etiam totum populum Chriſtianum, quos etiam tenore præſentiũ abſoluimus, & ultra præmiſſa promittimus habere ratum & gratum, qcquid per prædictos procuratores aut eorum duos, actum, geſtum, factum ue fuerit in præmiſſis ſeu aliquo p̃miſſorũ, firmiter habiturũ ſine aliqua cõtradictione. Datũ &c.

¶ Quòd papa conſtituat in procuratorio perſonas infraſcriptas.

Item decernit, ordinat, diffinit, & declarat, quod dictus domin⁹ Ioannes papa in dicto procuratorio ad dictam ſuam renunciationem faciendam, præter alios quos conſtituere uelit, cõſtituat procuratores ſuos pſonas infraſcriptas. Et primo pro natione Gallicana, dominos Theobaldum archiepiſcopũ Biſuntinum, Guillermũ epiſcopum Ebroicenſem, Ioannem epiſcopum Gebennenſem, magiſtrum Benedictum Gentiam magiſtrum in theologia, ordinis S. Benedicti. Pro natione Italica, Pileum archiepiſcopum Ianuenſem, Antonium epiſcopum Concordienſem, Iacobum epiſcopum Adrienſem, & Iacobum epiſcopum Taruiſinum. Pro natione

An-

A Anglicana, Nicolaum epiſcopum Bathonienſem, Robertũ epiſcopum Saresbirienſem, Ioãnem epiſcopum Lichfeldenſem, Thomam abbatem ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes, ordinis ſancti Benedicti. Pro natiõe Germanica, Ioannem archiepiſcopum Rigenſem, Ioannem epiſcopum Lutomuſleñ. Petrum epiſcopum Ripenſem, Andreã electũ Poſznanienſem. oẽs cõſtituat, uel ſaltem de qualibet natiõe duos.

Concilium deputat legatos ad requirendum papam ſuper procuratorio faciendo.

Item deputat dicta ſancta ſynodus, ac cõſtituit, & ordinat ex parte huius ſacri concilij ſuos legatos infraſcriptos. De dominis cardinalibus, reuerendum patrẽ dominum tituli ſancti Marci, & Florentinum cardinales. Pro natione Gallicana, Theobaldum epiſcopum Carcaſſonenſem, Ioannem Datani in theologia, Iacobum de Spars in medicina magiſtros. Pro natione Italica, epiſcopum Feltreñ. abbatem ſanctæ Mariæ de Florentia. Pro natione Germanica, Conradum abbatem Pinganienſem, Lambertum de ſtipite decretorum doctores, ordinis ſancti Benedicti. Pro natione Anglicana, Thomam Poltenſem protonotarium ſedis apoſtolicæ, Bernardum de Planhea decretorũ doctorem, ordinis ſancti Benedicti, ad dictum dominũ Ioannem papam xxiij. ad petendum & requirendum ex parte dicti concilij, quòd conſtituat procuratores ad reſignandum papatui, infra duos dies poſtquam fuerit requiſitus, & procuratorium ad dictam renunciationem faciat, & expediat pro bono unionis & pacis ecclesiæ, ſub * data forma & ſub bulla. al. dicta

B

Quod prælati prædicti requirant papam, quòd ueniat ad concilium.

Item decernit & ordinat, quòd dicti legati ipſum Ioannem papam exhortentur & requirant ex parte ſacri dicti concilij, ut ueniat ad hanc ciuitatem Conſtantieñ. ſiue ad uillam Vlmæ, aut ad uillam Rauenſpurg, uel ad ciuitatem Baſileẽſem, ad tractandum & perficiendum per eum, quantum in eo, omnia & ſingula quæ expedire uidebuntur pro unione & reformatione eccleſiæ, per hoc ſacrum concilium deliberata & deliberanda.

Quod dicti legati portent papæ ſecuritates debitas.

Item quòd dicti legati ſecuritates debitas ex parte huius ſacri concilij & sereniſſimi principis domini regis Romanoꝝ, ipſi domino Ioanni papæ portent, & cũ effectu realiter illi offerant atque tradant, caſu quo iuxta præmiſſa ad alterum de dictis locis cum effectu accedat.

C Item quòd dictus dominus Ioannes papa promittat, & iuret unum de prædictis locis eligere infra duos dies, poſt requiſitionem ſuper hoc eidem faciendam computãdos, & infra decem dies à tempore dictæ requiſitionis, ad dictum locum per eum eligendum accedere, & abinde non diſcedere ſine conſenſu dicti concilij, uel quouſq; præmiſſa fuerint cum effectu adimpleta. Et in caſu quo oppoſitum faceret, recedendo ſine conſenſu dicti concilij, uel præmiſſa non adimplendo, extunc prout exnunc conſentiat per bullam haberi pro non papa, &c. cum clauſulis opportunis. Et ſi non conſentiat, tunc propter hæc & multa alia procedatur contra eum, tanquam contra notorium fautorem huius ſchiſmatis, & ſuſpectum hæreticæ prauitatis, ut fuerit iuris & rationis.

Quod ſuperſedeatur à proceſſu contra papam, donec habeatur rñſio.

Item quòd pendentibus iſtis, ſuperſedeatur de citatione & proceſſu contra eum faciendo, donec ſuper præmiſſis habeatur eius reſponſio, dummodo ſaluus conductus ducis Auſtriæ in forma petita infra horã ſeſſiõis diei craſtinæ, quæ erit Iouis XVIII. præſentis menſis Aprilis, pro dictis legatis & cardinalibus mittendis habeatur. Et ſi non habeatur infra dictum terminum, decernatur citatorium per edictum, & alias procedatur contra dictum dominum Ioannem papam, ut fuerit rationis.

¶ Si papa adimpleuerit præmiſſa, ceſſabitur à citatione. D

Item ꝙ in caſu quo dictus dominus Ioannes papa, pro bono pacis & unionis eccleſiæ præmiſſa adimpleuerit cum effectu, et dictum ſacrum cõcilium ſuper eiſdem cõtentauerit, ceſſabitur à citatione & proceſſu, & agetur ſecum de ſecuritate & prouiſione ſtatus eius cum omni charitate & honeſtate.

¶ Quod dominus Vicecancellarius ſignet ſupplicationes conſiſtoriales, partibus auditis.

Item decernit, diffinit, & ordinat dicta ſancta ſynodus, quòd dominus cardinalis Oſtieñ. ſanctæ Romanæ eccleſiæ uicecancellarius, ſupplicationes conſiſtoriales de iuſtitia partibus auditis, & aliàs ut in talibus in publico conſiſtorio eſt fieri ſolitum, ſignet & expediat: quod ſi non fecerit, procedatur contra eum ut fuerit rationis.

¶ Dantur commiſſarij contra Ioannem Huſz.

Item ꝙ in materia fidei contra Ioannẽ Huſz autoritate huius ſacri cõcilij ꝑcedant archiepiſcop⁹ Raguſinus ꝓ natiõe Italica, pro natiõe Germanica epiſcop⁹ † Flebbieñ. magiſter Vrſinus Taluenda pro natione Gallicana, magiſter Guillermus comes pro natione Anglicana, in ſacra pagina magiſtri, cauſam dicti Ioãnis Huſz & ſuorum ſequacium examinando, & in illa procedendo uſq; ad diffinitiuã ſententiam incluſiue. E

al. forte Friſingẽ. al. Frebbien. al. Sleſuicen.

¶ Commiſſarij prædicti recipiant relationem dominorum cardinalium.

Item ꝙ prædicti commiſſarij recipiant relationem dominorum cardinalium Cameraceñ. tituli ſancti Marci & Florentineñ. de proceſſu facto ſuper condemnatione librorum & articulorum tam XLV. in Pariſieñ. & Prageñ. quàm etiam ducentorum ſexaginta in Oxonieñ. ſtudijs facta: necnõ ſuper condemnatione memoriæ Ioannis Vuicleff, ac confirmanda ſententia lata in concilio Romano ſuper condemnatione & combuſtione librorum prædicti Ioannis Vuicleff: & relationem ſuper præmiſſis faciant nationibus & huic ſacro concilio, q̃ citius commode illam facere poterunt.

¶ Decernitur citatio contra Hieronymum.

Item decernit dicta ſancta ſynodus citationem contra Hieronymum de Praga de hæreſi infamatum, quodq; dicta citatio contra eum exequatur in forma, quæ ſequit:

SAcroſancta generalis ſynodus generale concilium Conſtantieñ. faciens, in ſpiritu ſancto fideliter congregata, uniuerſalem eccleſiam militantem repræſentans, Hieronymo de Praga, qui ſe magiſtrum in artibus q̃plurimorum ſtudiorum fore ſcribit & prætendit, quæ recta ſunt ad ſobrietatem, & non amplius ſapere quàm oportet. Scriptum quoddam tanquam ex tui perſona affixum in portis eccleſiæ ciuitatis Conſtantieñ. aliàs die dominica qua cãtabatur in eccleſia dei, Quaſi modo geniti, ad noſtram notitiam noueris perueniſſe, in quo tuis obtrectatoribus crimina erroris & hæreſis tibi obijcientibus, te aſſeris publice reſponſurum, de q̃bus apud nos multipliciter infamatus exiſtis, & ꝓ̃ſertim de doctrina Ioãnis Vuicleff, necnon alijs doctrinis catholicæ fidei obuiantibus, dummodo ad ueniendum tibi ſaluus & ſecurus conductus præbeatur. Et quia noſtrum principalius intereſt, capere uulpeculas uineam domini Sabaoth conantes demoliri, idcirco perſonam tuam tanquam de multorum errorum doctrina temeraria aſſertione ſuſpectam & multipliciter diffamatam, euocamus & citamus præſentium ſub tenore, quatenus infra terminum quindecim dierum à data præſentium computandorum, quorum XV. dierum quinque pro primo, quinq; pro ſecundo, & reliquos quinque dies pro tertio & peremptorio termino ac monitione canonica tibi præfigimus & aſſignamus in publica ſeſſione huius ſacri concilij, ſi ipſo die ſeſſio fuerit celebrata, aliàs prima die ſequenti, qua ſeſſionem eſſe contigerit, compareas ſecundum tenorem prædicti tui ſcripti, reſpõſurus

Roma. 12. a

Canti. 2. d

ad ea

F

A ad ea quæ tibi aliquis uel aliqui in cauſa fidei uoluerit obijcere,receptur⁹ & facturus in omnibus iuſtitiæ complementum,ad quod à uiolentia,iuſtitia ſemper ſalua, oẽm ſaluum conductum noſtrum,quantum in nobis eſt,& fides exigit orthodoxa,præſentium tenore offerimus,& etiam plenius aſſignamus,certificantes ꝙ ſiue in dicto termino compareas,ſiue non,nihilominus contra te per ipſum ſacrum cõcilium uel eius commiſſarios uel commiſſarium,lapſo termino ſupradicto,procedetur,tua contumacia in aliquo non obſtante.Datum Conſtantiæ in ſeſſione concilij generalis decimaſeptima die menſis Aprilis,ſub ſigillis præſidentium quatuor nationum.

¶ Contra famoſe libellantes.

ITEM inhibet hæc ſancta ſynodus omnibus cuiuſcunq; ſtatus, gradus,dignitatis, uel cõditionis exiſtant, ne libellos famoſos per ſe uel per alium ſeu alios faciant contra quemcunq; in hac ciuitate Conſtantienſi exiſtẽtem, ſub pœna excommunicationis,quam monitione canonica præmiſſa,contra facientes cõtrarium fert in his ſcriptis,etiam ſub pœna carceris.Quodq; cõtra tales qui in præmiſſis culpabiles ſeu infamati reperiẽtur,procedatur autoritate huius ſacri cõcilij, ut fuerit ratiõis.

B ¶ Concilium decernit literas miſſiuas per mundum informatorias de geſtis ſynodalibus.

ITEM decernit ſancta ſynodus, literas miſſiuas ad dominos reges, principes & uniuerſitates,ꝑ natiões hui⁹ ſacri cõcilij ordinatas & ordinãdas, q̃ citi⁹ fieri poterit fore mittẽdas,ſub ſigillis quatuor ꝑlatoꝝ & quatuor nationũ ꝑſidentium.

Poſt quorum articulorum publicationem fuit petitum per dictos dominos Atrebateñ.& alios ſibi aſſiſtentes,an placerent.Et fuit reſponſum per omnes, nemine diſcrepante,placet,approbando.Et promotor concilij petijt inſtrumenta fieri. Dominus uero uicecancellarius, quantum ad articulum eum contingentem , reſpondit ꝙ uellet ſignare commiſſiones de iuſtitia,ſed non quæ contra ius ſcriptum.

SESSIO SEPTIMA.

ANNO à natiuitate domini M.CCCC. XV. indictione octaua, & dñi noſtri dñi Ioannis diuina prouidentia papæ XXIII. anno V.die Iouis ſecunda menſis Maij, fuit ſeſſio generalis in eccleſia Cõſtantieñ.maiori ſupradicta ad hoc deputata mane hora tertiarum , in qua fuit ſereniſſimus princeps Sigiſmundus
C rex Romanorum & Hungariæ &c.cum ſuis inſignijs regalibus,& nobilibus in prædictis ſibi ſeruientibus, & in qua præſidebat reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtieñ.cardinalis Viuarienſis,fuitq; cantata miſſa de ſpiritu ſancto:per reuerendum patrem dominum Ioannem archiepiſcopum Raguſinum, qua cantata legebantur letaniæ &c.more aliarum ſeſſionum.Quibus quidem peractis, procedendo ad ulteriora, reuerendi patres Pileus archiepiſcopus Ianuenſis ad legendum & publicandum quæ legenda & publicanda erant , ad approbanda ea per concilium: ad approbandum uero eadem,Ioannes patriarcha Antiochenus pro natione Gallicana, Antonius epiſcopus Concordienſis pro natiõe Italica,Ioannes archiepiſcopus Rigenſis pro natione Germanica,Guillermus abbas ſanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana deputati per quatuor nationes,aſcenderunt ambonem: & Henricus de Piro promotor concilij,petijt decerni & concedi per ipſam ſynodum citationem contra Ioannem papam & eius fautores &c.Et ulterius eidem Ioanni papæ ad comparendum, & alijs cõparere uolentibus, per eandem ſynodum & illuſtriſſimum Romanorum regem ibidem præſentem,ſaluum conductum concedi.Quibus conceſſis uerbo per totam ſynodum & Romanorum regem,dictus reuerendiſſimus pater dominus Pileus archiepiſcopus Ianueñ.legebat citationem decretam contra Ioannem papam & ſuos ſequaces ac receptatores,huiuſmodi ſub tenore:

¶ Tenor citationis contra Ioannem papam XXIII.

SAcroſancta Conſtantieñ. ſynodus generale concilium faciens, & eccleſiam catholicam repræſentans, in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſis Chriſti fidelibus unionem et pacem eccleſiæ ac gaudium ſempiternum. Pridem poſt clandeſtinum receſſum domini Ioannis papæ XXIII. ab hac ciuitate Conſtantieñ. et hoc ſacro generali concilio Conſtantieñ. unionis et pacis eccleſiæ turbatiuum et impeditiuum, ipſam eccleſiam ſcandalizantem, per nonnullos prælatos et alios notabiles uiros ad eũ ex parte huius ſacri concilij legatos tranſmiſſos, eundem requiri ac moneri fecimus cum debita inſtantia, quatenus ad ipſum ſacrum concilium et ad hanc ciuitatem Conſtantieñ. rediret, ea quæ pertinebant ad extirpationem præſentis ſchiſmatis, et reformationem eccleſiæ in capite et in membris faciẽdam impleturus, et cum effectu facturus, ſicut ꝓmiſerat, uouerat, iurauerat, et in ſuis literis ſuper conuocatione dicti concilij conceſſis, ſe facturum publicauerat: et cum id facere nolle, facto, non redeundo et ad loca magis longinqua fugiendo, oſtẽderet, fuimus ꝑ uenerabiles uiros magiſtros Henricum de Piro licentiatum in decretis, et Ioannem de Scribanis de Placentia, cauſarum & negociorum huius ſacri concilij ꝓmotores et ꝓcuratores, inſtanter requiſiti, quatenus ipſum dominum Ioannem papam XXIII. criminibus hæreſis fautoriæ huius præſentis ſchiſmatis, Simoniæ mala adminiſtratione et notoria dilapidatione bonorum et iurium Romanæ eccleſiæ et aliarum eccleſiarum, et alijs criminibus grauibus nedum infamatum, ſed illis notorie in ſcandalum uniuerſalis eccleſiæ irretitum, et in ſuis actibus et opibus, uita ac moribus notorie eccleſiam dei ſcandalizantibus, incorrigibilem: qui ſic (ut præmittitur) clandeſtine, de nocte, hora ſuſpecta et habitu trãſformato, à dictis ciuitate et concilio generali fugit, & receſſit, gregem dominicum ut mercenarius deſerens, generalemq́ꝫ reformationem eccleſiæ & hæreſum extirpationem, per dictum ſacrum concilium in capite & in membris faciendam euitare cupiens, ad redeundum & reuertendum ad ciuitatem Conſtantieñ. & hoc ſacrum concilium generale debite compellere, & etiam ad hoc ꝑ edictum publicum in ualuis eccleſiarum & aliorum locorum (ut eſt moris) affigendum citare, & euocare ꝑſonaliter, citationemq́ꝫ ſuꝑ hoc in forma iuris decretam contra eum & eius fautores, receptatores & ſequaces decernere & concedere, interdicta ſibi ex nunc omni alienatione, & aliàs in & ſuꝑ præmiſſis contra eos ꝓcedere dignaremur, ꝑut requirunt canonicæ ſanctiones. Nos autem conſiderantes petitiõem huiuſmodi rationabilem, iuſtam, & iuri conſonam, indemnitati eccleſiæ uniuerſalis & animarum periculis prouidere uolentes, & nulli in exhibẽdo iuſtitiam deficere (ſicuti nec debemus) intendentes, in cauſa & cauſis & negocio huiuſmodi rite & mature procedere, ac dante domino iuſtitiam miniſtrare, ut tenemur, inquiſitione ſuꝑ infamia prius per nos diligenti præhabita, conſiderantesq́ꝫ ꝙ ad locum ad quem idem dominus Ioannes papa ſic diſcedendo, imò uerius fugiendo, contumaciter acceſſit, & reſidere dicitur de præſenti, eiuſq́ꝫ domicilium ſiue hoſpitium pro huiuſmodi citatione exequenda minime tute adiri poſſe, nec ad eum ſeu propinquiorẽ locum q̃ ad hanc ciuitatem Conſtantieñ. haberi poſſit tutus acceſſus, autoritate Chriſti eccleſiæ præfatæ ueri ſponſi, qua fungimur in hac parte, per hoc præſens publicum edictum in ſeſſione publica dicti ſacri concilij, necnon in audientia publica literarum contradictarum more Romanæ curiæ ſolito legendum, ac ualuis ſeu portis loci audientiæ ſacri cauſarum palatij * apoſtolici, necnon palatij apoſtolici ſiue domus epiſcopalis Conſtantienſis, ubi dictus dominus Ioannes papa, dum in præſenti ciuitate Conſtantienſi habitabat, habitare ſolebat, maioriſq́ꝫ & ſancti Stephani huius ciuitatis Conſtantienſis eccleſiarum, & ipſius ciuitatis ianuis affigendum & affixum, per certum temporis interuallum dimittẽdum, præfatum dominũ Ioãnem papam XXIII. principalẽ, eiuſq́ꝫ in dictis criminibus fautores, receptatores et ſequaces ſupradictos, ac omnes alios & ſingulos ſua ſic ꝑ hoc intereſſe credentes, citandos eſſe decreuimus, & tenore præſentium peremptorie citamus, ac citari uolumus, decreuimus, & mandamus

* al. apoſtolicarum.

A datmus, quatenus hinc ad nouem dies proxime uenturos à die executionis huiuſmodi noſtræ citationis, ſic(ut præmittitur)legendæ, affigendæ, publicandæ & exequendæ in antea proxime computandos, quos pro peremptorio termino & citatione canonica peremptorie aſſignamus per præſentes, ipſe dominus Ioannes papa ad præſentem ciuitatem Conſtantiam & hoc ſacrum concilium in propria perſona redeat, & reuertatur, ipſeq́ & ſui fautores, receptatores & ſequaces perſonaliter cōpareant in eorum proprijs perſonis Conſtantiæ in prima generali ſeſſione publica huius ſacri concilij, poſt elapſum terminum prædictorum nouem dierum, à præfata præſentium literarum ſic(ut præfertur)fienda publicatione & executione in maiori eccleſia Conſtantien̄. immediate celebranda, uiſuri & audituri per nos ordinari, decerni, & declarari, dictum ſuum clandeſtinum receſſum, fuiſſe & eſſe eccleſiæ dei damnoſum, ſcandaloſum, & opprobrioſum, ac unionis & pacis eiuſdem eccleſiæ perturbatiuum, nociuum, impeditiuum, ac hui' nefandiſſimi ſchiſmatis nutritiuum & roboratiuum, hæreſisq́ & ſuſpicionis fidei incentiuum, ac à bono unionis & pacis eccleſiæ præfatæ, ꝓmiſſionibusq́, iuramentis & uotis per ipſum Ioannem papam ſuper hoc factis & promiſſis deuiatiuum. Teſtesq́ ſuper notorietate dictorum criminum ad finem ꝓcedendi contra eum ſuper illis, tamq́ ſuper notorijs iurare & admittere, cauſasq́, cur idem dominus Ioannes papa non debeat ſuſpendi à totali adminiſtratiōe papatus ꝓpter malam & ſcandaloſam adminiſtrationem & notoriam dilapidatiōem, dicturi: & aliàs in & ſuper præmiſſis & alijs uniuerſalem eccleſiam notorie ſcandalizantibus contra eum ad eiectionem à papatu ſeu eiectionis huiuſmodi declaratiōem, & alijs per ſupradictos promotores propoſitis & ꝓponendis, de iure & iuſtitia reſponſuri, cauſasq́ quòd non debeat ſuſpendi à totali adminiſtratione, ac aliàs in cauſa & cauſis & negocio huiuſmodi debite ꝓceſſuri, ac ꝓcedi uiſuri, aliasq́ dicturi, facturi & audituri, ut iuris fuerit & ratiōis, indeq́ ſup ꝑmiſſis iuſtitiæ complementum uſq́ ad ſententiam diffinitiuam incluſiue recepturi: certificantes nihilominus eūdem

B dominum Ioannem papam & ſuos ſequaces, receptatores & fautores ſic citandos, quod ſiue in dicto citationis huiuſmodi termino comparuerint, ſiue non, ad præmiſſa omnia & ſingula ad ulteriora & aliàs (ut iuſtum fuerit) contra eos per nos debite procedetur, iuſtitia mediante, ipſorum abſentia ſeu contumacia nō obſtante. Loca uero ſeſſionis præfatæ audientiæ publicæ, literarum contradictarum & portarum palatij eccleſiarum & locorum prædictorum tanquam publica & idonea ad huiuſmodi citationem publicandam & exequendam duximus eligenda, quæ præſentem citationem ad inſtar edictorum publicorum, quæ olim in albo *prætoris ſcribebantur, al. prætorio

C ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo iudicio publicabunt. In quibus huiuſmodi citationem modo & forma præmiſſis decreuimus, & tenore præſentium decernimus publicandam et exequendam, ne præfatus dominus Ioannes et ſui fautores et receptatores et ſequaces ſic citandi, poſſint ſeu ualeant de præmiſſis aliquā ignorantiæ cauſam prætendere, ſeu etiam allegare. Cumq́ nō ſit ueriſimile, apud ipſos ſic citatos incognitum remanere illud, quod tam patenter & notorie oīmbus extitit publicatum, uolentes nihilominus et autoritate prædicta decernentes, ꝙ hæc præſens citatio modo et forma præmiſſis executa, prænominatos dominum Ioannem et ſuos ſequaces, receptatores et fautores ſic citatos, totaliter arceat et aſtringat, et perinde ualeat, tantùq́ habeat roboris firmitatem, ac ſi ipſemet dominus Ioannes & ſui fautores & ſequaces in eorum proprijs perſonis citati & apprehenſi fuiſſent, et eis huiuſmodi citatio præſentialiter lecta, publicata et intimata fuiſſet, et ne dictus dominus Ioānes papa et ſui ſequaces ualeant aliquo modo ſe excuſare, quo minus iuxta præmiſſum terminum compareant(ut præfertur)quanquam ad hoc nō teneamur, nihilominus ex ſuperabundāti eidem domino Ioanni et ſequacibus damus, et tenore præſentium concedimus tutum et liberum ſaluum cōductum, ad ueniendum ad hanc ciuitatem Conſtantien̄. et ſacratiſſimam ſynodum, ita ꝙ in acceſſu nullū debeat et poſſit habere im-

pedimentum,& etiam in ciuitate ſtare,manere libere & ſecure,iuſtitia tamen ſemper D
ſalua,prædictum etiam ſaluum conductum ſub eadem forma fieri & cõcedi fecimus prædicto domino Ioanni papæ & ſequacibus eius,à ſereniſſimo Romanorũ & Hungariæ rege. De publicatione uero,lectura,affixione & executione, ac ſalui conductus præſtatione,datione & conceſſione præmiſſis,modo præmiſſo fiendis, uolumus,decernimus, & ordinamus unum & plura publicum & publica fieri & confici inſtrumentũ & inſtrumenta,quæ nobis plenariam faciant fidẽ de eiſdem.In quorum fidem & teſtimoniũ præmiſſorum,præſentes literas citatorias ſuper hoc ſolẽniter decretas fieri fecimus,& proprijs ſigillis præſidentium quatuor nationum huius ſacri concilij,iuſſimus & fecimus communiri.Datũ Conſtantiæ ꝓuinciæ Maguntineñ. in ſeſſione publica in eccleſia maiori Conſtantieñ.ſolenniter celebrata, die Iouis ſecunda menſis Maij, indictione uero octaua. Anno domini milleſimo quadringẽteſimo decimo quinto,pontificatus præfati domini Ioannis papæ XXIII.anno quinto.

OCTAVA SESSIO.

DIE ſabbati quarta menſis Maij prædicti, fuit ſeſſio generalis in cathedrali eccleſia Cõſtantieñ.ſupradicta,in qua more ſolito fuit dictum officiũ miſſæ per reuerendiſſimum in Chriſto patrem dominum Ioannem patriarcham Antiochenum de beata uirgine. Quo officio completo, legebantur E
Mat,7.b letaniæ,ut in ſeſſionibus fieri conſuetum eſt,cum euangelio, Attendite à falſis prophetis &c.In qua ſeſſione inter cardinales præſidebat dominus Ioãnes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis,in qua etiam ſeſſiõe fuit ſereniſſimus Romanorum & Hungariæ rex,tanq̃ Imperator cum inſignijs regalibus & nobilibus ſuis, & domino Pileo archiepiſcopo Ianuenſi electo ad legendum quæ legi debebant nomine concilij, reuerendis patribus dominis Ioanne epiſcopo Lutomuſleñ.ꝓ natiõe Germanica,Antonio epiſcopo Concordieñ.ꝓ natione Italica, Toloneñ.epiſcopo ꝓ natione Gallicana,& Guillermo abbate monaſterij ſanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana,ad approbandum loco & nomine nationũ aſcendẽtibus in locum, in quo huiuſmodi iuxta determinationem ſynodi fieri debebant,idem reuerendus pater do-
De ſacroſancta eccl. & fi. catho. minus Pileus archiepiſcop⁹ Ianueñ.in ambone legit primo capitulum, Firmiter credimus.Quo lecto,domini Imperator præſidens & alij approbauerunt,& ita crediderunt. Deinde legit ſententiam damnationis doctrinæ Ioannis Vuicleff & articulorum XLV.cuius tenor ſequitur,& eſt talis:

¶ Sententia damnationis doctrinæ Ioannis Vuicleff & articulorum quadragintaquinq;. F

Sacroſancta Conſtantienſis ſynodus generale concilium faciẽs, & eccleſiam catholicam repræſentans, ad extirpationem præſentis ſchiſmatis, errorumq; & hæreſum ſub eius umbra pullulantium eliminationem,ac reformationem eccleſiæ in ſancto ſpiritu legitime congregata,ad perpetuam rei memoriam.

Hebræ.11.b Fidem catholicam,ſine qua (ut ait Apoſtolus) impoſſibile eſt placere deo, à falſis eiuſdem fidei cultoribus,imò peruerſis impugnatoribus,& per ſuperbam curioſitatem intendentibus plus ſapere q̃ oportet,mundi gloriam cupientibus, oppugnatam ſæpius,& cõtra illos per fideles eccleſiæ milites ſpirituales oppoſito ſcuto fidei defen-
In lib.Nume. maxime & alibi. al. ucritate ſatam fuiſſe,ſanctorum patrum ſcripturis atq; geſtis inſtruimur. Hæc quippe bellorum genera in bellis carnalibus Iſraelitici populi aduerſus gentes idololatras præſignata fuerunt.In his itaq; ſpiritualibus bellis ſancta eccleſia catholica in fidei uirtute ſuperni luminis radijs illuſtrata,domino ꝓuidente & ſanctorum patrocinio opem ferente,ſemper immaculata permanens,erroris tenebris uelut hoſtibus ꝓfugatis,glorioſiſſime triumphauit. Noſtris uero tẽporibus uetus ille & inuidus hoſtis noua certamina (ut probati temporis huius,manifeſti fiant) ſuſcitauit,quorum dux & princeps extitit quondam Ioannes Vuicleff pſeudo Chriſtianus,qui dum uiueret, aduer-

A ſus religionem Chriſtianam & fidem catholicam pertinaciter aſſeruit & dogmatizauit plures articulos, quorum XLV. huic paginæ duximus inſerẽdos, q̃ ſequuntur.

ARTICVLI IOANNIS VVICLEFF.

Subſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia uini materialis, manent in ſacramento altaris. I.

Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodem ſacramento. II.

Chriſtus nõ eſt in eodẽ ſacramento idẽtice & realiter in ꝓpria p̃ſentia corporali. III.

Si epiſcopus uel ſacerdos eſt in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat. IIII.

Non eſt fundatum in euangelio, ꝙ Chriſtus miſſam ordinauerit. V.

Deus debet obedire diabolo. VI.

Si homo debite fuerit cõtritus, omnis cõfeſſio exterior eſt ſibi ſuꝑflua & inutilis. VII.

Si papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, nõ habet poteſtatem ſuper fideles ab aliquo ſibi datã, niſi forte à Cæſare. VIII.

Poſt Vrbanum ſextum non eſt aliquis recipiendus in papam, ſed uiuẽdum eſt more Græcorum ſub legibus proprijs. IX.

Contra ſcripturam ſacram eſt, ꝙ uiri eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones. X.

Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, niſi prius ſciat eum eſſe excom-
B municatum à deo: & qui ſic excommunicat, eſt hæreticus ex hoc uel excõmunicatus. xi.

Prælatus excommunicans clericum qui appellauit ad regem uel ad concilium regni, eo ipſo traditor eſt regis & regni. xij.

Illi qui dimittunt prædicare ſiue audire uerbũ dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in die iudicij traditores Chriſti habebuntur. xiij.

Licet alicui diacono uel presbytero prædicare uerbum dei, abſq; autoritate ſedis apoſtolicæ uel epiſcopi catholici. xiiij.

Nullus eſt dominus ciuilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopus, dum eſt in peccato mortali. xv.

Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuũ auferre bona tꝑalia ab eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquẽtibus, id eſt, ex habitu, nõ ſolum actu delinquẽtibus. xvi.

Populares poſſunt ad ſuum arbitrium dominos delinquentes corrigere. xvij.

Decimæ ſunt pure eleemoſynæ, & parochiani poſſunt propter peccata ſuorum prælatorum ad libitum ſuum auferre eas. xviij.

Speciales oratiões applicatæ uni perſonæ per prælatos uel religioſos, nõ plus proſunt eidem q̃ generales, cæteris paribus. xix.

C Conferens eleemoſynam fratribus, eſt excommunicatus eo facto. xx.

Si quis ingreditur religiõem priuatam qualemcunq;, tam poſſeſſionatorũ q̃ mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſeruantiam mandatorum dei. xxi.

Sancti inſtituentes religiones priuatas, ſic inſtituendo peccauerunt. xxij.

Religioſi uiuentes in religionibus priuatis, non ſunt de religione Chriſtiana. xxiij.

Fratres tenent̃ p labores manuũ uictũ acquirere, & nõ p mẽdicitatẽ. Prima pars eſt ſcandaloſa & præſumptuoſe aſſerta, ꝓ quanto ſic gn̄aliter & indiſtincte loquit̃: & ſecunda erronea, ꝓ quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere. xxiiij.

Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare ꝑ alijs eis in tꝑalibus ſubueniẽtibus. xxv.

Oratio præſciti nulli ualet. xxvi.

Omnia de neceſſitate abſoluta eueniunt. xxvij.

Confirmatio iuuenum, clericorum ordinatio, locorum conſecratio, reſeruantur papæ & epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris. xxviij.

Vniuerſitates, ſtudia, collegia, graduatiões & magiſteria in eiſdem, ſunt uana gentilitate introducta, & tantum proſunt eccleſiæ ſicut diabolus. xxix.

Excõmunicatio papæ uel cuiuſcũq; p̃lati nõ eſt timẽda, qa eſt cenſura Antichriſti. xxx.

Peccant fundantes clauſtra, & ingredientes ſunt uiri diabolici. xxxi.

xxxij. Ditare clerum, eſt contra regulam Chriſti. D

xxxiij. Sylueſter papa & Conſtantinus imperator errauerunt eccleſiam dotando.

xxxiiij. Oẽs de ordine mendicantiũ, ſunt hæretici: & dãtes eis eleemoſynã, ſunt excõicati.

xxxv. Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad ſeruandum diuina præcepta, & per conſequens ad perueniendum ad regna cælorum, niſi apoſtatauerint ab eiſdem.

xxxvi. Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus, ſunt hæretici, eo ꝙ poſſeſſionem habẽt, & cõſentientes eis, omnes uidelicet domini ſeculares & cæteri laici.

xxxvij. Eccleſia Romana eſt ſynagoga ſathanæ, nec papa eſt immediatus et proximus uicarius Chriſti & apoſtolorum.

xxxviij. Decretales epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt à Chriſti fide: & clerici ſunt ſtulti qui ſtudent eas.

xxxix. Imperator & dñi ſeculares ſeducti ſunt à diabolo, ut eccleſiã dotarẽt bonis tpalib⁹.

xl. Electio papæ à cardinalibus, per diabolum eſt introducta.

xli. Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter alias eccleſias. Error eſt, ſi per Romanam eccleſiam intelligat uniuerſalem eccleſiam aut concilium generale, aut pro quanto negaret primatum ſummi pontificis ſuper alias eccleſias particulares.

xlij. Fatuum eſt credere indulgentijs papæ & epiſcoporum. E

xliij. Iuramẽta illicita ſunt, quæ fiũt ad roborandũ hũanos cõtract⁹ et cõmercia ciuilia.

xliiij Auguſtinus, Benedictus, Bernardus, damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc ꝙ habuerũt poſſeſſiões, & inſtituerunt & intrauerunt religiões, & ſic à domino papa uſq; ad * infimum religioſum omnes ſunt hæretici. *al. ultimum.

xlv. Omnes religiones indifferenter introductæ ſunt à diabolo. Ideóq; Ioannes Vuicleff libros dialogum & trialogum per ipſum nominatos, & plures alios tractat⁹, uolumina & opuſcula compoſuit, in quib⁹ præſcriptos & plures alios dãnabiles inſeruit & dogmatizauit articulos, quos libros ad ſui peruerſi dogmatis publicationem publice legendos expoſuit, ex quibus inſuper multa ſcandala, dãna animarum & pericula in diuerſis regionibus, & præſertim Angliæ & Bohemiæ regnis, ſecuta ſunt, aduerſus quos articulos atq; libros in dei * ueritate exurgentes magiſtri & doctores uniuerſitatum & ſtudiorum Oxonienſis & Pragenſis, articulos prædictos ſcholaſtice diu poſt reprobarunt. Reuerendiſſimi inſuper patres archiepiſcopi, epiſcopi, pro tempore Cantuarienſis & Eboracenſis ſedis apoſtolicæ legati in Angliæ, & Pragenſis in Bohemiæ regnis, condemnarunt libros etiam eiuſdem Ioannis Vuicleff comburendos fore. Dictus archiepiſcopus Pragenſis ſedis apoſtolicæ commiſſarius in hac parte, ſententialiter iudicauit, & eorum qui ſupereſſent, prohibuit lectiõem. Rurſus his ad notitiam ſedis apoſtolicæ & generalis concilij deductis, Romanus pontifex in cõcilio Romanorum ultimo celebrato, dictos libros, tractatus et opuſcula condemnauit, iubens illos publice concremari, diſtrictius inhibendo, ne quis Chriſti nomine inſignitus, auderet aliquẽ ſeu aliquos ſeu aliqua ex dictis libris, uoluminibus, tractatibus et opuſculis legere, exponere uel tenere, aut illis quomodolibet uti, uel illos, niſi in ipſorũ reprobationem, allegare publice uel occulte. Et ut de medio eccleſiæ illa perículoſa ſpurciſſimaq; doctrina eliminaretur, iuſſit omnes per locorum ordinarios, libros, tractatus, uolumina et opuſcula huiuſmodi, autoritate apoſtolica per cenſuram eccleſiaſticam (etiam ſi opus eſſet cum adiectione, ꝙ cõtra non parentes procederetur tanq̃ cõtra fautores hæreſis) diligẽter inqri, et reptos ac repta, publice ignibus cõcremari. *al. uirtute F

Hæc autem ſancta ſynodus præfatos articulos XLV. examinari fecit, et ſæpius recenſeri per plures reuerendiſſimos patres eccleſiæ Romanæ cardinales, epiſcopos, abbates, magiſtros in theologia, doctores iuris utriuſq; et plures notabiles in multitudine copioſa: quibus articulis examinatis, fuit repertum (prout in ueritate eſt) aliquos et plures ex ipſis, fuiſſe et eſſe notorie hæreticos et à ſanctis patribus reprobatos, alios

non

A non catholicos,ſed erroneos,alios ſcandaloſos & blaſphemos,quoſdam piarum auri-um offenſiuos,nonnullos eorum temerarios & ſeditioſos. Compertum eſt etiam,libros eius plures alios articulos continere ſimilium qualitatum,doctrinamq́ in dei eccleſia ueſanam,& fidei ac moribus inimicã inducere.Propterea in nomine dñi noſtri Ieſu Chriſti hæc ſancta ſynodus ſententias prædictorum archiepiſcoporum ac concilij Romani ratificans & approbans,prædictos articulos & eorum quemlibet, libros eiuſdẽ dialogũ & trialogũ p eundẽ Ioannẽ Vuicleff nominatos, & alios eiuſdem autoris libros,uolumina,tractatus & opuſcula,quocunq; nomine cenſeantur, quos hic haberi uult pro ſufficienter expreſſis,hoc perpetuo decreto reprobat & condemnat. Et eorundem librorum & cuiuſlibet ipſorum lectionem,doctrinam, expoſitionem et allegationem,niſi ad eorum reprobationem,omnibus Chriſti fidelibus prohibendo inhibemus omnibus et ſingulis catholicis ſub anathematis interminatione, & ne de cætero dictos articulos uel ipſorum aliquem audeant publice prædicare, dogmatizare,tenere,uel quomodolibet allegare, niſi ad eorum reprobationem, ut dictum eſt,iubens illos libros & tractatus,uolumina & opuſcula prælibata publice concremari,prout decretum fuerat in ſynodo Romana,ſicut ſuperius eſt expreſſum. Super B quibus exequendis & debite obſeruãdis, mandat pdicta ſancta ſynodus ordinarijs locorũ uigilanter intendere,put ad quẽlibet ptinet,ſecundũ iura & canonicas ſanctiões.

Concilium pronunciat hæreticum Ioannem Vuicleff,ac memoriam eiuſdem condemnat,& mandat exhumari oſſa ipſius.

Inſuper quia autoritate ſententiæ & decreti Romani concilij, mandatoq́ eccleſiæ & ſedis apoſtolicæ datis dilationibus debitis, proceſſum fuit ſuper condemnatiõe dicti Ioannis Vuicleff & ſuæ memoriæ,edictis propoſitis denunciationibusq́ ad uocandũ eos,q eundẽ ſiue eius memoriã defendere uellẽt,ſi q penit⁹ exiſterẽt. Nullus uero cõparuit qui eundem ſiue eius memoriam defenſaret.Examinatis inſuper teſtibus ſuper impœnitentia finali pertinaciaq́ dicti Ioannis Vuicleff per commiſſarios deputatos per dominum Ioannem papam modernum & hoc concilium, ſeruatisq́ ſeruandis,put in tali negocio poſtulat ordo iuris,de eius impœnitentia ac finali pertinacia, per euidentia ſigna teſtibus legitimis comprobata,fuit legitime facta fides.Propterea inſtante procuratore fiſcali,edictoq́ propoſito ad audiendum ſententiam ad hanc diem, hæc ſancta ſynodus declarat, diffinit,& ſententiat, eundem Ioannem Vuicleff fuiſſe notorium hæreticum,pertinacẽ,ac in hæreſi deceſſiſſe,anathematizando ipſum C pariter & ſuam memoriam condemnando,decernitq́ & ordinat,corpus & eius oſſa (ſi ab alijs fidelibus corporibus diſcerni poſſint) exhumari, & procul ab eccleſiæ ſepultura iactari,ſecundum canonicas & legitimas ſanctiones. Super quibus lectura, publicatione, pronunciatione & diffinitione ſiue condemnatione, dominus Oſtieñ. præſidens,& dicti quatuor nationum quatuor præſidentes, interrogati an placeret, reſponderunt omnes, & primo Oſtieñ.deinde nationum præſidẽtes,quòd placeret. Et approbauerunt omnia prædicta.

SESSIO NONA, IN QVA PRODVCEBATVR executio citationis contra Ioannem papam uiceſimumtertium.

DIE lunæ decimatertia menſis Maij ſupradicti fuit ſeſſio generalis in eccleſia cathedrali Conſtantieñ.ſupradicta,in qua præſidebat reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis.Cui ſeſſioni interfuit ſereniſſimus princeps Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex cum ſuis nobilibus & inſignijs regalibus.Et fuit cantata miſſa de angelis,uidelicet,Benedicite omnes angeli &c.per reuerendum patrem dominum Robertum epiſcopum Saresbirienſem nationis Anglicanæ.Qua quidem miſſa cantata, legebantur letaniæ & alia more aliarum ſeſſionum,cum euangelio,Erunt ſigna in ſole & luna &c.Deinde uero dominus Andreas electus Poznanienſis,legebat quaſdam concluſiones & literas,quarum tenores ſequuntur,& ſunt tales: Lucæ.21.c

Sacro

Sacroſancta Conſtantieñ. ſynodus,eccleſiam catholicam repræſentans, in ſpiritu ſancto legitime congregata. Auditis & intellectis propoſitis & petitis per procuratores huius ſacri concilij generalis contra dominum Ioannem papam XXIII. intendentes in hac cauſa cum maturitate & manſuetudine & charitate in ſpirituſancto procedere,præfatum dominum Ioannem,quoad præmiſſa contra eum propoſita & petita,uſq; ad diem craſtinū hora qua celebrabitur ſeſſio,de ſolita benignitate expectandum decernit,& ſuper iam propoſitis ſeu petitis ꝑ parte eius fore rñdendum. D

¶Concilium dat commiſſarios in cauſa inquiſitionis contra Ioannem papam uigeſimumtertium.

Item dicta ſancta ſynodus deputat & conſtituit ſupra propoſitos contra dictum dominum Ioannem papam XXIII.commiſſarios reuerendiſſimos dominos cardinales de Vrſinis,& tituli ſancti Marci,necnō reuerendos patres dominos epiſcopos Cōcordienſem & Taruiſinum,ac Ioannem de Bononia ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditorem,natiōis Italicæ.Et epiſcopum Doleñ.& abbatem ſancti Lupi,necnō Guillermum Malignis dicti palatij auditorem, nationis Gallicanæ. Et epiſcopum Merſeburgeñ.auditorem,natiōis Germanicæ. Epiſcopum Lichfeldeñ.& abbatem beatæ Mariæ extra muros Eboraci,nationis Anglicanæ.quibus dat poteſtatem ſuper prædictis teſtes recipiendi,citandi & compellendi,ipſoſq; examinandi ſecundum petitionem prædictorum promotorum,prout materia cauſæ requirit,ita ꝙ quilibet ipſorum tres,poſſint prædicta inchoare,perficere & finire,& ſuper notorietate & ſcandalizatiōe & incorrigibilitate dictorum criminum plenariā relatiōem facere, & ad finem procedendi contra dictum papam,ut iuris fuerit & rationis. E

¶Concilium deputat ſuos iudices.

Item dicta ſancta ſynodus conſtituit & deputat in iudices ſeu commiſſarios ad audiendum omnes cauſas,ad dictam ſanctam ſynodum per appellationem ſeu querelam deductas,deuolutas,ſeu deducendas & deuoluendas,reuerēdiſſimos patres Matthæum epiſcopum Piſtorienſem nationis Italicæ, Ioannem epiſcopum Vaurenſem nationis Gallicanæ,Nicolaum epiſcopum Plocenſem nationis Germanicæ, & Robertum epiſcopum Saresbirieñ.natiōis Anglicanæ,quibus dat poteſtatem in prædictis citandi in curia & extra eam,& alia faciendi quæ ad dictas cauſas pertinent,& ꝑtinebunt uſq; ad ſententiam diffinitiuam excluſiue.

¶Concilium deputat ſeſſionarios.

Item dicta ſancta ſynodus conſtituit & deputat ſeſſionarios, pro ordinando dominos ꝑlatos,ambaſiatores & cæteros in ſeſſionibus cōcilij,prout fieri ſolitum eſt,uidelicet de natiōe Gallicana antiquos noīatos,et de natiōe Italica dñm Ioannē de ſancto Seuerino,& ꝑ natiōe Germanica magiſtrū Euerhardū Lupi.Prædictis lectis & publicatis,promotores petierunt ab ipſa ſynodo, ſi placerent, adijcientes ſi aliquis eſſet cui nō placeret,iuxta autoritatem & facultatem concilij poſſet ſurgere,& dicere id quod ſibi placeret.Et ſic fuit ab omnibus reſponſum per dominum præſidentem & omēs alios,placet,nemine diſcrepante. F

SESSIO DECIMA.

DIE martis decima quarta menſis Maij ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in eccleſia cathedrali Conſtantieñ. ſupradicta, in qua reuerendus pater dominus Bertrandus epiſcopus ſancti Flori ambaſiator regis Cypri, cātauit officium miſſæ de ſancta trinitate. Et præſidebat in eadem ſeſſione reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarieñ. rege Romanorum ibidem præſente in inſignijs regalibus cum ſuis nobilibus. letanijs & alijs in ſeſſionibus legi conſuetis,lectis & peractis,reuerendiſſimus pater dominus Ioannes patriarcha Antiochenus,legebat decretum ſuſpenſionis papæ,cuius tenor ſequitur in hunc modum:

Sacro

A Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis, eccleſiam catholicam repræſentãs, ad extirpationem præſentis ſchiſmatis, & reformatiõem eccleſiæ in capite & in mem bris faciendam, in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſis Chriſti fidelibus uni onem, pacem eccleſiæ & omne bonum. Pridem poſt clandeſtinum receſſum domi ni Ioannis papæ XXIII. ab hac ciuitate Conſtantieñ. & hoc generali Conſtantieñ. con cilio, unionis & pacis eccleſiæ perturbatiuum & impeditiuum, ipſam eccleſiã ſcan dalizãtem, per nõnullos cardinales ac prælatos & alios notabiles uiros ad eum ex par te huius ſacri cõcilij legatos tranſmiſſos, eundem requiri & moneri mandauimus & fecimus cum debita inſtantia, quatenus ad hoc ſacrum cõcilium & ad hanc ciuitatem Conſtantieñ. rediret, ea quæ pertinebant ad extirpatiõem præſentis ſchiſmatis, & re formationem eccleſiæ in capite & in membris impleturus, & cum effectu facturus, ſicut promiſerat, uouerat, iurauerat, ac in ſuis literis ſuper cõuocatione dicti concilij conceſſis, ſe facturum publicauerat: & cum id facere nolle, facto, non redeundo, & ad loca magis longinqua fugiendo, oſtenderet, fuimus per uenerabiles uiros magiſtros Henricum de Piro in decretis licentiatum, & Iohannẽ de Scribanis de Placentia, cau ſarum & negociorum huius ſacri concilij promotores & procuratores, inſtanter re quiſiti, quatenus ipſum dominum Ioannem papam, notorium Simoniacum, notori umq́ bonorum & rerum ac iurium Romanæ & aliarum eccleſiarum dei dilapidato B rem, fautorem huius peſtiferi ſchiſmatis, ac alijs criminibus grauibus eccleſiã dei ſcan dalizantibus, nedum infamatum, ſed illis in ſcandalum eccleſiæ notorie irretitum & incorrigibilem, qui ſic (ut præmittitur) clandeſtine hora ſuſpecta & in habitu trãsfor mato, à dictis ciuitate & concilio generali fugit & receſſit, gregem dominicũ ut mer cenarius deſerens, hæreſumq́ extirpationem & generalem eccleſiæ reformationem, cui ſe ſubmiſerat, per dictum ſacrum concilium in capite & in membris faciendã, eui tare cupiens, ad redeundum & reuertendum ad ciuitatẽ Conſtantieñ. & hoc ſacrum generale concilium debite compellere, & eum ad hoc etiam per edictum publicum, in ualuis eccleſiarum & aliorum locorum (ut eſt moris) affigendum citare, & euoca re perſonaliter, citationemq́ ſuper hoc in forma iuris debita contra eum ac eius fau tores, receptatores & ſequaces decernere et concedere, et aliàs in et ſuper præmiſſis contra eos procedere dignaremur, prout requirunt canonicæ ſanctiones. Ob quam cauſam iuſtitiæ debitum exequi uolentes, prout tenemur, contra eundem dominum Ioannem papam XXIII. & alios præfatos citationem perſonalẽ decreuimus, ipſumq́ & alios prædictos per edictum publicum in ualuis eccleſiarum maioris & ſancti Ste phani ac portis dictæ ciuitatis affixum, nec nõ per audientiam contradictarum (ut eſt C moris) ad comparendũ corã nobis nona die ab executione citationis huiuſmodi cõ putãda, citari mãdauimus & fecimus, uiſuros & audituros p nos ordinari, decerni, & declarari, dictũ iam clandeſtinum receſſum fuiſſe & eſſe eccleſiæ dei damnoſum, ſcan daloſum, & opprobrioſum, ac unionis & pacis eccleſiæ perturbatiuum & impediti uum, huiusq́ nefandiſſimi ſchiſmatis nutritiuum, & roboratiuum, hæreſisq́ & ſuſpi cionis fidei incentiuum, & à bono unionis & pacis eccleſiæ præfatæ promiſſionibus, uotis & iuramentis per ipſum dominum Ioannem papam ſuper hoc factis deuiati uum, teſteſque ſuper notorietate dictorum criminum ad finem procedendi contra eos ſuper talibus, tanquam ſuper notorijs, iurare uiſuros, cauſáſque, cur ipſe do minus Ioannes papa ab omni adminiſtratione ſpirituali & temporali ex nunc ſuſ pendi non debet, propter ipſius malam adminiſtrationem notorie Simoniacam, bo norum & iurium Romanæ & aliarum eccleſiarum dilapidationem notoriam, eius facto culpabili contingentem, ac ipſius ſuper præmiſſis incorrigibilitatem ma nifeſtam, & aliàs in & ſuper præmiſſis, & alijs eccleſiam dei ſcandalizantibus notorie contra eum ad eiectionem à papatu ſeu eiectionis huiuſmodi declarationem, & alijs per prædictos promotores propoſitis & promouendis, de iure & iuſtitia reſponſu ros, & aliàs in cauſa & cauſis & negocio huiuſmodi debite proceſſuros, ac proce di

di uiſuros,aliaſq; dictoros, facturos & audituros,ut iuris fuerit & rationis,indeq; iu D
ſtitiæ complementum ſuper præmiſſis uſque ad diffinitiuam ſententiam recepturos, ſicut in alijs noſtris inde confectis literis & inſtrumentis ſuper eorum executione inde receptis latius continetur. Et ſubſequēter dicta die nona, quæ fuit dies lunæ XIII. huius menſis Maij, coram nobis ſeſſionem publicam in eccleſia maiori dictæ ciuitatis de mane celebrantibus, comparuerunt prædicti promotores, & contumaciam dicti domini Ioannis papæ citati, perſonaliter non comparentis, accuſarunt, & in eius contumaciá petierunt, illum ab adminiſtratiōe papali propter cauſas ſuperius expreſſas ſuſpendi, & aliàs contra illum iuxta fines in literis dictæ citationis comprehenſos, pcedi. Nos cum maturitate & manſuetudine & charitate in hac cauſa procedere intendentes, dictum dominum Ioannem papam per quatuor præſidentes quatuor nationum huius ſacri cōcilij generalis Conſtantien. uidelicet Ioannem patriarcham Antiochenum, Antonium archiepiſcopum Raguſinum, Nicolaum archiepiſcopum Gueſnen. & Nicolaum epiſcopum Bathoniēſem cōmiſſarios, & per nos ad hoc deputatos, in ualuis dictæ eccleſiæ maioris alta & intelligibili uoce uocari, & proclamari trina uice fecimus ad cautelá, protonotarijs ſedis apoſtolicæ & alijs notarijs publicis cum eiſdem ad id rogatis, ibidem unà cum populi multitudine præſentibus. Et tandem facta nobis ilico ſuper hoc relatione per commiſſarios præfatos, quod idem dominus Ioannes papa ſic citatus, uocatus & proclamatus, minime comparebat, adhuc E
ipſum de benignitate eccleſiæ ſolita uſq; ad ſeſſionem diei præſentis in dicta eccleſia maiori per nos celebrandam, expectandum decreuimus, ut in proceſſu dictæ cauſæ & inſtrumentis inde receptis, latius noſcitur cōtineri. Cum autem hoc die præſenti, quæ eſt XIIII. huius menſis Maij, comparuerint coram nobis dicti promotores, petentes per nos pronunciari, decerni, & declarari, eundem dominum Ioannem papam propter malam adminiſtrationem eius notorie Simoniacam, bonorumq; & iurium Romanæ & aliarum eccleſiarum dilapidationem notoriam, facto & culpa ipſius domini Ioannis papæ contingentem, deiq; eccleſiam ſcandalizantem, ab omni adminiſtratione papali & ſpirituali & temporali ante omnia ſuſpendi, & ulteri⁹ crimina præfata contra eum per dictos promotores propoſita, fuiſſe & eſſe notoria, & in illis tanquam ſuper notorijs contra eum fore procedendum, etiam per nos pronunciari, decerni, & declarari, & aliàs contra eum procedi, ut iuris eſt, & aliàs petitum fuit, nos debitum iuſtitiæ exequi, & indemnitati eccleſiæ ac periculis animarum, quantū cum deo poſſumus, obuiare uolētes, præfatum dominum Ioannem papam ex ſuperabundanti, iterato in ualuis maioris dictæ eccleſiæ alta & intelligibili uoce ter uocari & pclamari fecimus per Franciſcum Florentinū, & Lucidum de comite cardinales & alios commiſſarios prælibatos, ut eſt moris. Et deinde facta nobis relatiōe per eos, quòd non comparebat, decernentes eundem fore contumacem, ad noſtram ordinationem ſuper præmiſſis hincinde propoſitis & petitis, procedendū duximus in hūc modū. F

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti, Amen. Quia nobis legitime conſtat, dominum Ioannem papam XXIII. à tempore quo fuit aſſumptus ad papatum uſq; nunc, papatum ipſum & politiam eccleſiæ in ſcandalum notorium ipſi⁹ & eccleſiæ, male adminiſtraſſe, rexiſſe & gubernaſſe, uitaq; ſua dánabili, eiuſq; nefandis moribus, populis exemplum uitæ malæ præbuiſſe & præbere, & inſup eccleſias cathedrales, monaſteria, prioratus conuentuales & cætera beneficia eccleſiaſtica precio appreciato Simoniace notorie diſtribuiſſe, bonaq; & iura Romanæ & aliarum eccleſiarum plurium notorie dilapidaſſe, quódq; charitatiue monitus, à præmiſſis deſiſtere noluit, ſed continue perſeuerauit & perſeuerat, eccleſiam dei in præmiſſis notorie ſcandalizando: ea propter per hanc noſtram ſentētiam pronunciamus, decernimus, & declaramus, dictum dominum Ioannem papam ab omni adminiſtratione papali, ſpirituali & temporali, cauſis præmiſſis fore ſuſpendendum, & ſuſpendimus, eiq; adminiſtrationē ipſam interdicimus in his ſcriptis, criminaq; præ-
miſſa

A miſſa contra eum ſuper mala adminiſtratione Simoniaca & dilapidatione notoria ac eius mala uita eccleſiam ipſam ſcandalizante (prout præmittitur) propoſita, notoria exiſtere, ac de & ſuper eis tanquam de & ſuper notorijs procedendum fore, & procedi debere ad finem eijciendi eum à papatu, prout iuris fuerit, declaramus. Quocirca uos & quemlibet ueſtrum in domino exhortamur, uobisq; & ueſtrum cuilibet in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœna fautoriæ dicti ſchiſmatis, tenore præſentium diſtricte inhibemus, ne uos ſeu aliquis ueſtrum cuiuſcunq; conditionis, ſtatus, gradus, ſeu dignitatis, etiam ſi regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiſcopalis, epiſcopalis ſeu alterius cuiuſcunq; eccleſiaſticæ uel ſecularis exiſtat, dicto domino Ioanni papæ ab omni adminiſtratione papali per nos (ut præmittitur) iuſte ſuſpenſo, contra dictam noſtram ſuſpenſionis ſententiam de cætero directe uel indirecte obediat, pareat, intēdat, aut de bonis, rebus, iuribus ſeu alijs emolumētis Romanæ eccleſiæ ex quacunq; cauſa debitis, & ad eum ac papatum pertinentibus & ſpectantibus quouis modo reſpondeat, decernentes ex nunc contra facientes ſcienter contrarium, tanquam contra fautores dicti ſchiſmatis, eiusq; domini Ioannis papæ fautores & ſequaces, ad B pœnas iuris & alias (ut fuerit rationis) autoritate huius ſanctæ ſynodi fore procedendum, necnon irritum & inane, quicquid à quoquam quauis autoritate ſcienter uel ignoranter in contrarium contigerit attentari. Datum Cōſtantiæ prouinciæ Maguntineñ. in ſeſſione publica in eccleſia maiori ſolenniter celebrata die martis XIIII. menſis Maij, Anno domini M.CCCC.XV. indictione octaua, pontificatus præfati domini papæ XXIII. anno quinto.

SESSIO VNDECIMA.

DIE ſabbati uigeſimaquinta menſis Maij ſupradicti, fuit tenta ſeſſio generalis in eccleſia maiori Conſtantieñ. ſupradicta, in qua præſidebat reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtieñ. & erat ibidem præſens ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex in inſignijs regalibus, cum nobilibus ſuis ſibi miniſtrantibus. In qua quidem ſeſſione fuit cantata miſſa de ſpirituſancto, per reuerendum patrem dominum epiſcopum Atrebatenſem. Qua cantata, legebantur letaniæ, & alia in ſeſſionibus fieri conſueta. His autem pactis, dominus Andreas electus Poſznaniēſis, legebat articulos formatos contra dictum Ioannem papam, & Bartholdus Vuildingenenſis auditor, in C ſumma dixit & declarauit, ſi articulus erat probatus, exponens per tot teſtes cum eorum quātitate, qualitate & dignitate. quibus articulis & ſummario atteſtationum expoſitis, fuit ad inſtantiam promotoris commiſſum deputatis, ad portandum dictos articulos papæ & ſummaria ad reſpondendum eiſdem, & eundem ulterius citandum ad audiendam ſententiam ad proximam ſeſſiōem. Poſt hæc autem fuit petitum per procuratorem concilij, an placeret omnibus, quod fieret proceſſus iuxta per eum petita. Et primo dominus Ioannes epiſcopus Oſtieñ. reſpondit pro collegio & ſeipſo, quòd placeret: Subſequenter exiſtentes in ambone, uidelicet archiepiſcopus Mediolaneñ. pro natione Italica, Andreas Poſznanieñ. electus pro natione Germanica, abbas ſancti Lupi pro natione Gallicana, Thomas Polteñ. protonotarius pro natione Anglicana, reſponderunt, placet: & ulterius per totius ſynodi ſuppoſita reſponſum fuit, placet. Quibus ſic peractis, idem Andreas electus Poſznanieñ. quoddā decretū pro approbatione ſcripturarum & deputatiōis legebat & publicabat, cuius tenor ſequitur, & ē talis.

¶ Decretum deputationis notariorum.

Item conſtituit & deputat & ordinat dicta ſancta ſynodus pro qualibet natione unum protonotarium, uidelicet pro natione Gallicana Ioannem de Trembleyo, pro natione Italica Iacobum Rhodini de Ianua, pro natione Germanica Hermannum de Duuerck, pro natione Anglicana Thomam Polteñ.

Item notarios nationum, uidelicet ꝑ natione Gallicana Michaelem Bolſonis, & Io- D
al. Girardi annem Guiardi. Pro natiõe Italica Bartholomæũ de Gnoſtis, & Ioãnem Azel. Pro
al. Goaſtis
al. Gumpertũ Germanica natiõe Sumpertum fabri, & Giſeleum fonentem. Et ꝑ natiõe Anglica-
na Guillermum Porezell. quibus dat autoritatem & plenariã poteſtatem, oĩa et ſin-
gula in ſacro p̃ſenti Conſtantieñ. cõcilio dictata, acta, actitata, ꝓmulgata, publicata,
lecta, petita, & omnia alia quæcunq; geſta & facta, & omnia quæcunq; in poſterum
dicenda, agenda, actitanda, ꝓmulganda, publicanda, legenda, petenda, & quæcunq;
alia in & p dicto ſacro cõcilio, & ad dictum ſacrum concilium quomodolibet perti-
nentia, facienda, & peragenda, in formam publicã redigendi, & aliàs cõſcribendi. Ap-
probatq; dicta ſancta ſynodus oĩa & ſingula p ipſos ꝓtonotarios & notarios in dicto
ſacro concilio, & ad ipſum ſacrum cõcilium quomodolibet pertinẽtia, conſcripta: et
tam in publicam formã, q̃ aliàs in ſcriptis ſeu actis quomodocũq; redacta uſq; nunc,
ſub quibuſcunq; uerbis per dictum ſacrum concilium fuerint ſtatuta, decreta, ordina-
ta, pronunciata, et quomodolibet diffinita. Quo decreto lecto, fuit petitum per procu-
ratorem, an placeret prout pronunciatum extitit. fuitq; reſponſum per præſiden-
tem ſeſſionis huiuſmodi, et etiam quatuor præſidentes quatuor nationum, & deinde
per totius ſynodi ſuppoſita, per uerbum, placet. E

SESSIO DVODECIMA, IN QVA COMMISSARII ad Ioannem papam fecerunt relationem, & lata fuit ſententia diffinitiua contra ipſum.

DIE mercurij uigeſima nona menſis Maij ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in
eccleſia maiori Cõſtantienſi, in qua p̃ſidebat reuerẽdiſſimus pater dñs Ioan-
nes epiſcopus Oſtieñ. cardinalis Viuarieñ. p̃ſente ſereniſſimo principe Si-
giſmũdo Romanoꝵ rege in inſignijs regalibus, cũ ſuis nobilibus in eiſdem
ſibi ſeruientibus. Et fuit decantatum officium miſſæ de ſpirituſancto, p dñm patriar-
cham Antiochenum. Quo cõpleto, dicebãtur letaniæ &c. ut moris eſt. Quibus pactis,
fuit facta relatio à legatis & nuncijs miſſis ad Ioannem papam, p organum dñi Ioan-
nis epiſcopi Vaureñ. quemadmodum articulis & atteſtationibus cõtentis in ꝓceſſu ſa-
cri Cõſtantienſis cõcilij cõtra ipſum dñm Ioannem papam eidem exhibitis, offerẽdo
ex parte cõcilij ipſius, ſi quid uellet opponere, quod libere poſſet. Item intimato ei-
dem termino ad proferendum ſententiam quod rñdiſſet uerbo, ſe pro dei eccleſia &
eius unione plura feciſſe, etiam anteq̃ fuiſſet in papam aſſumptus, & ante dicti cõcilij F
Cõſtantienſis inchoationem, in quo etiam obtulit liberam papatus ſui ceſſionẽ. Et ꝙ
turpiter ab inde receſſerat, bene recognoſcebat, maluiſſetq; illa die ſine animæ ſuæ p̃-
iudicio mortuus eſſe, q̃ ita turpiter receſſiſſe. Quodq; cõtra ꝓceſſum ſacri cõcilij nullã
defenſionem facere uolebat, ſed ꝓut p ſchedulam ſua manu ſubſcriptam, datam cardi-
nalibus q ad eum uenerant, cõtinebatur, uouebat, & p̃ſentialiter promittebat ſtare ac
ſe in oĩbus cõformare oĩmi ordinatiõi, declaratiõi & determinatiõi dicti ſacri cõcilij,
ac inſup omnimodum ꝓceſſum p idem cõcilium cõtra eundem habitum, ratificabat,
aſſerens ꝙ nõ aliter uoluit p̃dictis articulis rñdere, affirmans cõcilium Cõſtantienſe
ſanctiſſimũ eſſe, errareq; nõ poſſe, ac cõcilij Piſani cõtinuatiuum: & ꝙ ipſi ſacro Con-
ſtantienſi concilio nunq̃ cõtradicere uellet, etiã ſi in Bononia aut aliàs quouis loco ſibi
magis accepto pſonaliter iã eſſet, cũ id ſibi minus nõ eſſet, q̃ publice fateri ſe in papatu
nullum ius habere. De ſententia aũt ferẽda quod ſumme ſibi placeret, ut q̃ cito lata fo-
ret eidẽ referret, quã oĩmi reuerentia etiã cũ birreti ſui depoſitiõe reciperet, & eã quan-
tũ in ſe foret, cõfirmaret, ratificaret, approbaret, & emologaret, ꝓut dictũ ꝓceſſum
ac oĩa cõtra ipſum in cõcilio geſta, ex tunc ratificabat, approbabat & cõfirmabat, ꝓ-
mittebatq; cõtra ea ſe aliquo proceſſu tẽporis non uenire. Prædicta relatione comple-
ta, reuerẽdus pater dñs epiſcopus Atrebateñ. legebat ſententiã diffinitiuã cõtra Ioan-
nẽ papã XXIII, ac conſtitutiones quaſdã, quarũ tenores ſequuntur hoc modo:

Quod

A ❡ Quod non procedatur ad electionem papæ,ſi contingat ſedem uacare,ſine expreſſo conſenſu concilij.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis ſynodus eccleſiam catholicam repræſentãs, ad extirpationem præſentis ſchiſmatis & errorum, eccleſiæq; reformationem in capite & in membris faciendam,in ſpiritu ſancto legitime congregata,ad facilius & liberius & utilius unionem eccleſiæ cõſequendam,pnunciat,decernit, ſtatuit & ordinat, ut ſi cõtingat ſedem apoſtolicam quouis modo uacare, in prima uacatione ad electionem futuri ſummi pontificis nullo modo procedatur ſine deliberatione & conſenſu huius ſacri generalis cõcilij.Et ſi cõtrarium fieret, ſit ipſo facto irritum & inane autoritate dicti ſacri cõcilij.Nullusq; electum cõtra hoc decretum in papam recipiat,nec illi ut papæ quomodolibet adhæreat uel obediat,ſub pœna fautoriæ dicti ſchiſmatis & maledictionis æternæ.puniantúrq; hoc caſu eligentes & electus,ſi cõſentiat, ac illi adhærentes,pœnis p hoc ſacrum cõcilium ordinandis.Suſpenditq; dicta ſancta ſynodus pro bono unionis eccleſiæ omnia iura poſitiua, etiam in concilijs generalibus edita,& ipſorum ſtatuta,ordinationes,conſtitutiones & conſuetudines, priuilegia q buſcunque conceſſa,& pœnas contra quoſcũq; editas,inquantum effectũ dicti decreti impedire poſſent quoquo modo.

❡ Sententia diffinitiua contra Ioannem papam XXIII.

B In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpũſſancti, Amen. Sacroſancta gñalis ſynodus Cõſtantiẽſis,in ſpũſancto legitime cõgregata, uniuerſalẽ eccleſiã repſentãs, inuocato Chriſti noĩe, ſolũ deũ p̃ oculis habens,uiſis articulis in hac cauſa cõtra dñm Ioannẽ papã XXIII.formatis & oblatis,ac probatiõibus eorũdem factis,eiuſdem ſubmiſſione ſpontanea, unà cum toto proceſſu huius cauſæ habita matura deliberatiõe ſup eiſdem,p hanc ſentẽtiam diffinitiuam quam fert in his ſcriptis, pronunciat, decernit & declarat, receſſum p præfatum dominum Ioannem papam XXIII.ab hac ciuitate Conſtantienſi & dicto ſacro Cõſtantiæ cõcilo generali, clandeſtine & de nocte,hora ſuſpecta,in habitu diſſimulato & indecẽti factum, fuiſſe & eſſe illicitum eccleſiæ dei,& dicto concilio notorie ſcandaloſum,pacis & unionis eccleſiæ turbatiuum & impeditiuum,ſchiſmatis inueterati nutritiuum, à uoto, promiſſione & iuramento per ipſum dominum Ioãnem papam deo & eccleſiæ & huic ſacro concilio præſtitis deuiatiuum,ipſumq; dominum Ioannem Simoniacum notorium,bonorumq; & iurium nedum Romanẽſis,ſed aliarum eccleſiarum plurium,& aliorum locorum piorum dilapidatorem notorium,malumq; ſpiritualium & temporalium eccleſiæ adminiſtratorem & diſpenſatorem fuiſſe & eſſe, ſuis deteſtabilibus inhone-

C ſtis uita & moribus eccleſiam dei et populum Chriſtianum notorie ſcandalizantem, ante eius aſſumptionem ad papatum,& poſt uſq; ad iſta tempora, ipſumq; per præmiſſa eccleſiam dei & populum Chriſtianum notorie ſcandalizaſſe & ſcandalizare, poſtq; monitiones debitas & charitatiuas,iteratis & crebris uicibus eidem factas, in præmiſſis malis et arrogantia pertinaciter perſeueraſſe,ſeq; ex hoc notorie incorrigibilem reddidiſſe,ipſumq; propter præmiſſa et alia crimina in proceſſu dictæ cauſæ contra eum deducta et contenta, tanquam indignum et inutilem et damnoſum, à papatu et omni eius adminiſtratione ſpirituali et temporali amouendum, priuandum,et deponendum fore.Et cum hoc dicta ſancta ſynodus amouet,priuat,et deponit, uniuerſos et ſingulos Chriſticolas,cuiuſcunque ſtatus,dignitatis,uel conditionis exiſtant,ab eius obedientia, fidelitate et iuramento abſolutos declarando. Inhibendo inſup uniuerſis Chriſti fidelibus,ne eũdem (ut præmittitur) à papatu ſic depoſitum, de cætero in papam nominent,aut illi tanq̃ papæ adhæreant,ſeu quoquo modo obediant.Et nihilominus ex certa ſcientia et de plenitudine poteſtatis ſupplet dicta ſancta ſynodus omnes et ſingulos defectus,ſi qui forſan in p̃miſſis aut aliquo p̃miſſorum interuenerunt,eumq; ad ſtandum & morãdum in aliquo bono loco et honeſto,ſub cuſtodia tuta ſereniſſimi principis domini Sigiſmũdi Romanorum et Hungariæ &c.

regis, uniuerſalis eccleſiæ aduocati et defenſoris deuotiſſimi, nomine dicti ſacri gñalis D cõcilij, q̃diu dicto ſacro cõcilio gñali ꝓ bono unionis eccleſiæ dei uidebit, condemnandum fore, & eadem ſententia condemnat. Alias uero pœnas, quæ pro dictis criminibus & exceſſibus inferri deberent iuxta canonicas ſanctiones, dictum concilium arbitrio ſuo reſeruat declarandas & infligendas, ſecundum quod rigor iuſtitiæ uel miſericordiæ ratio ſuadebit.

¶Quod neuter contendentium reeligatur in papam.

Item ſtatuit, decernit & ordinat dicta ſancta ſynodus ꝓ bono uniõis eccleſiæ dei, ꝙ nullo unq̃ tempore reeligat̃ in papam dñs Balthaſar Coſſa, nup Ioãnes papa xxiij. nec Angelus de Corario Gregorius XII. nec Petrus de Luna Benedict⁹ XIII. in ſuis obedientijs ſic nominati. Et ſi contrariũ fieret, id ſit ipſo facto irritum & inane. Nulluſq; cuiuſcũq; dignitatis uel p̃eminentiæ, etiam ſi Imperiali, regali, cardinalatus uel pontificali dignitate p̃fulgeat, eis uel eoꝝ alteri contra hoc decretum ullo unq̃ tẽpore obediat ſeu adhæreat, ſub pœna fautoriæ dicti ſchiſmatis et maledictionis æternæ, ad quas contra præſumptores, ſi qui in poſterum fuerint, etiam cum inuocatiõe brachij ſecularis & aliàs rigide procedatur. Datum Conſtantiæ prouinciæ Maguntinenſis, in ſeſſione publica in maiori eccleſia ſolenniter celebrata, die mercurij XXIX. menſis Maij, anno domini M.CCCC.XV. indictione octaua.

¶ Pro iudicibus, ꝙ uocentur prælati abſentes. E

Item decernit dicta ſancta ſynodus, ꝙ quatuor generales iudices deputati, debeant uocare prælatos abſentes ad ſynodum, & punire non uenientes, prout eis de iure & ſecundum deum uidebitur expedire. Datum &c.

Quibus ſic (ut præmittitur) lectis, dñs Ioannes epiſcopus Oſtienſis præſidẽs, propoſuit ꝙ ſi aliquis eſſet ibidem præſens, dictæ ſententiæ diffinitiuæ contradicere uolens ſeu eius ꝓnunciationi, ſurgeret, & diceret: & in caſu quo non dixerit, habebitur talis pro conſentiente. Tunc nemine rñdente ſiue loquente, ipſe dñs Oſtienſis habuit rñdere nomine collegij cardinaliũ, ꝙ placet. Deinde ipſi commiſſarij in ambone, quilibet pro natione ſua, uidelicet Ioãnes patriarcha Antiochenus pro natione Gallicana, Nicolaus Merſeburgenſis pro natione Germanica, Antonius epiſcopus Concordienſis pro natione Italica, & Patriti⁹ Cartagieñ. pro natiõe Anglicana, placet, rñderũt.

SESSIO TREDECIMA.

DIE ſabbati quintadecima mẽſis Iunij, anno à natiuitate dñi M.CCCC.XV. indictione viij. fuit ſeſſio gñalis in eccleſia maiori Conſtantienſi, in qua fuit cantatum officium miſſæ de beata uirgine Maria, p reuerendum patrem F dñm Ioannem Lutomuſleñ. Quo completo, legebantur letaniæ &c. more aliarum ſeſſionũ, præſente ibidem ſereniſſimo principe Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ &c. rege. Præſidebat in eadem ſeſſione reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtieñ. cardinalis Viuarieñ. Ex deputatione uero ipſius ſynodi archiepiſcopus Mediolanenſis legebat quaſdam ordinationes & decreta, de cætero in Romana eccleſia tenenda & obſeruãda, quaꝝ tenores inferius ſequunt̃ in hũc modũ:

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti, Amen. Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerarie aſſerere præſumant, populum Chriſtianum debere ſacramentum euchariſtiæ ſub utraq; panis & uini ſpecie ſuſcipere, & nõ ſolũ ſub ſpecie panis, ſed etiam ſub ſpecie uini populum laicum paſſim communicent, etiam poſt cœnam uel aliàs non ieiuni, & communicandum eſſe pertinaciter aſſerunt, contra laudabilem eccleſiæ conſuetudinem rationabiliter approbatam, quam tanq̃ ſacrilegam damnabiliter reprobare conãtur: hinc eſt, ꝙ hoc præſens concilium ſacrum gñale Conſtãtienſe in ſpirituſancto legitime congregatum, aduerſus hunc errorem ſaluti fidelium prouidere ſatagens, matura plurium doctorum tã diuini q̃ humani iuris deliberatione p̃habita, declarat, decernit, & diffinit, ꝙ licet Chri-

A ſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtrauerit ſub utraq; ſpecie panis & uini hoc uenerabile ſacramentum, tamen hoc non obſtante, ſacrorum canonum autoritas laudabilis & approbata conſuetudo eccleſiæ ſeruauit, & ſeruat, quod huiuſmodi ſacramentum non debet cõfici poſt cœnam, neq; à fidelib⁹ recipi nõ ieiunis, niſi in caſu infirmitatis aut alterius neceſſitatis, à iure uel eccleſia cõceſſo uel admiſſo. Et ſicut hæc cõſuetudo ad euitandũ aliqua picula et ſcãdala eſt rõnabiliter introducta, quod licet in primitiua eccleſia hmõi ſacramentũ recipetur à fidelibus ſub utraq; ſpecie, poſtea à cõficiẽtibus ſub utraq;, & à laicis tñmodo ſub ſpecie panis ſuſcipiať, cũ firmiſſime credendũ ſit, & nullatenus dubitandũ, integrum Chriſti corpus et ſanguinẽ tam ſub ſpecie panis, q̃ ſub ſpecie uini ueraciter contineri. Vnde cum huiuſmodi conſuetudo ab eccleſia & ſanctis patribus rationabiliter introducta, & diutiſſime obſeruata ſit, habenda eſt pro lege, quã nõ licet reprobare, aut ſine eccleſiæ autoritate pro libito mutare. Quapropter dicere, quod hanc conſuetudinem aut legem obſeruare, ſit ſacrilegũ aut illicitum, cenſeri debet erroneum: & ptinaciter aſſerẽtes oppoſitum præmiſſorum, tanq̃ hæretici arcendi ſunt et grauiter puniendi per diœceſanos locorum ſeu officiales eorum, B aut inquiſitores hæreticæ prauitatis in regnis ſeu prouincijs, in quibus contra hoc decretũ aliqd fuerit forſan attentatũ aut pſumptũ, iuxta canonicas & legitimas ſanctiones, in fauorẽ catholicæ fidei cõtra hæreticos & eorum fautores ſalubriter adinuẽtas.

¶ Quod nullus presbyter ſub pœna excommunicationis communicet populum ſub utraq; ſpecie panis & uini.

Item ipſa ſancta ſynodus decernit & declarat ſup iſta materia, reuerendiſſimis in Chriſto patribus & dominis patriarchis, primatibus, archiepiſcopis, epiſcopis, & eorũ in ſpiritualibus uicarijs ubilibet conſtitutis, proceſſus eſſe dirigendos, in qbus eis cõmittatur, & mandeť autoritate huius ſacri concilij ſub pœna excõmunicationis, ut effectualiter puniant eos contra hoc decretum excedẽtes, q communicãdo populum ſub utraq; ſpecie panis & uini exhortati fuerint, & ſic faciendũ eſſe docuerint: & ſi ad pœnitentiam redierint, ad gremium eccleſiæ ſuſcipianť, iniũcta eis pro modo culpæ pœnitentia ſalutari. Qui uero ex illis ad pœnitentiam redire non curauerint animo indurato, p cenſuras eccleſiaſticas per eos ut hæretici ſunt coercendi, inuocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſecularis. Quibus lectis, magiſter Ioannes de Scribanis, & magiſter Henricus de Piro promotores, petierunt rñderi per dños Imperatorem, cardinales, & cæteros prælatos, an placeret. Præſidens autem dñs Oſtienſis rñdit nomine collegij cardinalium, placet. Similiter rex Romanorum. Sic ſucceſſiue C reuerendiſſimi patres dñi epiſcopi Antonius Concordieñ. pro Italica, Stephanus Dolenſis pro Gallicana, Nicolaus Merſeburgenſis pro Germanica, & Patritius Cartagienſis pro Anglicana, in ambone exiſtentes reſponderunt, Placet.

¶ Seſſio XIIII. in qua Carolus de Malateſtis renunciauit papatui nomine domini Gregorij XII.

ANno à natiuitate domini M.CCCC.XV. apoſtolica ſede uacante, regnanteq; ſereniſſimo & inuictiſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum Hungariæ &c. rege, regnorum ſuorum anno Hungariæ XXIX. Romanæ electionis quinto, coronationis uero primo, die autem Iouis quarta menſis Iulij, fuit tenta ſeſſio generalis per ſanctam ſynodum Conſtantienſem in eccleſia cathedrali Cõſtantienſi ſupradicta, præſente ibidem dicto ſereniſſimo dño Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ &c. rege cum inſignijs regalibus, & nobilibus ſibi in his ſeruientibus, uidelicet dominis Lodouico comite Palatino Rheni in pomo ſiue mundo, Henrico duce Bauariæ in enſe, Friderico burgrauio Nurnbergenſi in ſceptro, & Andrea filio Sueualæ barone de Hungaria, in corona miniſtrantibus, cæteriſq; principibus in numero copioſo. Præſentibus ibidem reuerendiſſimis patribus Ioanne epiſcopo Oſtienſi & Viuarieñ. cardinali, Angelo Laudeñ. Iordano de Vrſinis, cæteriſq; cardinalibus,

patriarchis,archiepiſcopis,epiſcopis,abbatibus, & alijs patribus in copioſa multitu- D
dine. In cuius quidem ſeſſiõis principio præfatus dominus Romanus rex indutus ue
ſtibus regalibus, receſſit de ſua ſede ſolita, & tranſiuit ad aliam ſedem poſitam in fron
te altaris, tanquam præſidens pro tunc in concilio, Ioanne Dominici tituli ſancti Si-
xti cardinali Raguſino, & Carolo de Malateſtis domicello Ariminenſi, procuratori-
bus domini Angeli de Corario, Gregorij XII. in ſua obedientia nuncupati, ad autori
zandum concilium, & cedendum papatui nomine dicti Gregorij, ſedẽtibus iuxta re
gem in quodam bancho reſpiciente uerſus congregationem ſynodi Conſtantienſis.
Deinde cantatis antiphona, Veni ſancte ſpũs, ac hymno, Veni creator ſpũs, dictaq́ʒ
collecta de pace per dictum dominum cardinalem Viuarieñ. ſubſequenter per uene
al. Venner rabilem uirum dominum Iob *Benner protonotariũ domini Ludouici comitis Pa-
latini, lectæ fuerunt duæ bullæ ſequentis tenoris:

Gregorius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilectis filijs Ioanni tituli ſancti Sixti
presbytero cardinali apoſtolicæ ſedis legato, & Ioanni in patriarcham Conſtantino-
politanum electo, noſtris & eiuſdem ſedis nuncijs, & uenerabili fratri Vuernero ar-
chiepiſcopo Treuireñ. necnõ nobilibus uiris Ludouico comiti Palatino Rheni, et Ca
al. noſtra rolo de Malateſtis domicello Arimineñ. in ꝓuincia Romandiolæ ꝓ nobis & * ſancta E
Romana eccleſia rectori, Salutem & apoſtolicam benedictionem. Terrenas affecti
ones humanas tenebrarum conſtat librandas pro modulo luminationis, cum lux illa
Iohan. 8. b quæ dixit, Ego ſum lux mundi, ſe luminantem oſtendit: & pro quanto terreno deti-
nentur affectu, minus illæ ſplendorem contingunt. In quo edocemur, errorem cauen
dum, amoremq́ʒ rectum ſequendum, ut noſtra omnia ad illam pacem quæ eſt cum
deo homini mortali feliciter conferenda, contra quam negare non poſſumus, impios
errores commiſſos circa papatum, noſq́ʒ aduerſantium aſtutijs repulſos ad pacem &
eccleſiæ Chriſti clarum ſtatum per uiam renunciationis pro progreſſu firmiter deſi
derantes, ut cum ſpes aliqua ſcintillaret occurrimus erogando. Ex eodem igitur affe
ctu continuato, intellecta prouidentia regia, cum affectione concordi ad eccleſiæ pa-
cem cum nationibus quas uocauit ad ciuitatem Conſtantienſem, exhilarati, libẽti ani
mo prompti ſumus, ut ſemper fuimus, pro extirpatione horrendorum ſchiſmatum,
& integra unione merito optanda & perficienda, dimittere libere papatum, quam-
uis nobis clarum ſit tam ex titulo ſanctæ memoriæ Vrbani VI. prædeceſſoris noſtri,
& canonica noſtra electiõe, quàm etiam clariſſime ex noſtra puritate cum efficaci uo
luntate & recta. Quapropter potius & altius rem ipſam & effectum qui intenditur, F
ac ſerenitatis regiæ cor, mentem, animum, & opera poſt ſui aduentum ad Conſtanti-
am fructuoſa aduertentes, *quamq́ʒ extrinſecus quouis artificio demonſtrauit, & cõ-
al. quæq́ʒ fidentes exinde de eius ſerenitatis diſpoſitione deo grata, & in eo ſperantes cuius res
geritur, quòd ſerenitatem eandem diriget in agendis, & uos etiam qui pro præmiſſo
rum effectu eſtis ibidem. Et ut poſſitis in prædictis proficere meliꝰ & ualere, quo ef-
ficaciorem poteſtatem à nobis conſtiterit uos habere, nobis ſeu illis ex nobis, qui ubi
illi interfuerint congregationem ipſam inquantum per dictam ſerenitatem regiam,
& non Balthaſarem, ſe nuncupari facientem Ioannem XXIII. uocatam, uice noſtra
ad prædictorum effectum conuocandi & autorizandi in generale concilium, remota
tamen omnino dicti Balthaſaris præſidentia & præſentia ab eiſdem, necnon omnia
quæ poſtquam ſic feceritis, diſponentur pro uera reintegratione ac unione eccleſiæ,
ac præfatorum ſchiſmatum extirpatione, per congregationem eandem remotis (ut
præmittitur) præſidentia & præſentia dicti Balthaſaris, uice noſtra ſimiliter autori-
zandi & confirmandi, plenam & liberam de plenitudine poteſtatis concedimus te-
nore præſentiũ facultatẽ. Datũ Arimini iij. idus Martij, pontificatus noſtri anno ix.

Gregorius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilecto filio nobili uiro Carolo de Ma
lateſtis, domicello Arimineñ. in prouincia noſtra Romandiolæ pro nobis & ſancta
Romana eccleſia rectori, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Cum ad laudem
omni

A omnipotentis dei,& bonum eccleſiæ ſuæ ſanctæ pro unionis reintegratione & pace Chriſtianorum & ſchiſmatum extirpatione prohdolor nunc uigentium, ultra alios nuncios noſtros te tãquam perſonã noſtrã ad maieſtatẽ regiã Conſtantiam perſonaliter deſtinemus,nos uolentes pariter & optantes, ut eo perfectius perficere ualeas in præmiſſis, quo maiori fueris autoritate munitus: tibi cum ſubordinata ſit renunciatio canonicæ & certæ electioni unici futuri ſummi pontificis,& alia etiam neceſſaria habeant interuenire,pro prædictorum effectu ſalubriter conſequendo,tibi conueniendo aut illis, cum quibus tuæ prouidentiæ uidebitur expedire, modis congruis & opportunis tractandi, practicandi & concludendi, quæ tibi uiſa fuerint utilia & neceſſaria ad prædicta, etiam ſi forent talia, quæ mandata alia & tibi data excederent, quantumcunque mandatum exigerent ſpecificum & ſpeciale, & ſi aliqua uidebitur tibi magis conuenire perſonæ eccleſiaſticæ, illa expediri faciendi per perſonam eccleſiaſticã,quam elegeris, & ei ſic electæ & iuxta tuam diſpoſitionem facturæ præſentis tenore de plenitudine apoſtolicæ poteſtatis plenam & liberam concedimus facultatem.Datum Arimini tertio idus Martij,pontificatus noſtri anno nono. Quibus B bullis lectis,dominus Carolus(prout in eiſdem continebatur)habens maiorem autoritatem quàm cæteri, commiſit præfato domino Ioanni Dominici cardinali uices ſuas ad autorizandum & approbandum dictum concilium. Quam commiſſionem in ſe recipiens, facta breui collatione cum themate, Oẽs unanimes in oratione eſtote,autorizauit concilium,prout in ſchedula tenoris ſequentis continetur: 1.Petri.3.b

¶Schedula autorizationis concilij.

Quia ſanctiſſimus dominus noſter Gregorius papa duodecimus audiuit, intellexit, atq; multipliciter eſt informatus de celebri fama huius ſanctæ congregationis ꝑ generali concilio Conſtantienſi in Chriſti nomine congregatæ, idcirco idem dominus noſter auidus eccleſiaſticæ unionis & reformationis & extirpationis hæreticæ prauitatis, cõmiſſionem fecit, prout in eiſdem literis nunc lectis dinoſcitur cõtineri. Cuius quidem commiſſionis & mandati uigore ego Ioannes miſeratione diuina titu li ſancti Sixti presbyter cardinalis, Raguſinus uulgariter nuncupatus, pro me & collegis meis in hac parte hic exiſtentibus in nomine patris & filij & ſpiritusſancti, Amen,autoritate domini noſtri papæ quantum ad eundem ſpectat, ut prædicta ſancta unio,reformatio, & hæreticæ prauitatis extirpatio,deo autore,meliorem ſortian C tur effectũ, & ut ſub diuerſorum profeſſione paſtorum diſſidentes Chriſtiani,in unitate ſanctæ matris eccleſiæ & charitatis uinculo coniungantur,iſtud ſacrũ concilium generale conuoco,& omnia per ipſum agenda autorizo, & confirmo iuxta modum & formã, prout in literis domini noſtri nunc lectis plenius continetur.

His autem peractis,reuerendiſſimus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis legebat capitula & ordinationes conceptas per concilium Cõſtantienſe.Tenores uero dictorum capitulorum ſequuntur,& ſunt tales:

Cum principium cuiuſlibet rei potiſſima pars ſit, ut principium decens & amabile deo & poſſibilis eccleſiæ reintegratio fiat, ſacroſancta generalis ſynodus Conſtantiẽſis in ſpũſancto legitime congregata,eccleſiam catholicã repræſentans,ut iſtæ duæ obedientiæ,uidelicet illa quæ profitetur Ioãnem xxiij.olim fuiſſe papam, & illa quæ ꝓfitetur dominum Gregorium duodecimum eſſe papam,uniantur una alteri, & altera alteri coniungãtur ſub capite Chriſto,dictas conuocationem,autorizationẽ,approbationem & confirmationem nomine illius domini,qui in ſua obedientia dicitur Gregorius XII.nunc factas quãtum ad ipſum ſpectare uidetur, quia abundãs ad certitudinem pro bono cautela nemini nocet, ſed omnibus prodeſt, in omnibus & per oĩa admittit,& amodo has ſupradictas duas obedientias coniunctas & unitas eſſe decernit, & declarat in uno corpore domini noſtri IESV CHRISTI & huius ſacri uniuerſalis concilij generalis, in nomine patris & filij & ſpiritusſancti. Tolluntur

ccc iiij pro

proceſſus & cætera in duabus obedientijs hinc inde decreta occaſione ſchiſmatis. D

¶ Aliud capitulum.

Sacroſancta ſynodus generalis Conſtantienſis &c. Pro maiori pace & ſecuritate unionis eccleſiæ, omnes & ſingulos proceſſus, cenſuras, pœnas & ſententias in olim uocati Ioannis, & eius qui dicitur Gregorius XII. obedientijs iam coniunctis occaſione, uel ex cauſa ſchiſmatis hinc uel inde latas, decretas, promulgatas ſeu fulminatas, & omnem exinde contractam maculam ſiue notam iuris aut facti, quoad eaſdem obedientias, tollit, abolet, & irritat, atque caſſat. Omnes quoque & ſingulas perſonas dictarum obedientiarum cuiuſcunque conditionis uel ſexus exiſtant, in ſtatibus, dignitatibus & officijs, quæ alias canonice ſeu rationabiliter tenent, poſſident & exercent, ad abundantem cautelam habilitat, & cum eis quantum opportunum fuerit aut indigent, diſpenſat hæc ſancta ſynodus ex certis bonis reſpectibus, ſtatuitque & ordinat, quod per notarios qui de præmiſſis rogabantur inſtrumentis per eos conficiendis, nulla fiat mentio de Romano pontifice uel ſede apoſtolica, ſed de anno regnorum ſereniſſimi & inuictiſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Hungarorum &c. regis. & hoc uſque ad ceſſionem incluſiue. His denique lectis, dictus dominus Ioannes Dominici cardinalis Raguſinus, per cardinales ſiſtentes in concilio receptus eſt ad oſculum pacis, & collocatus eſt inter Franciſcum Venetiarum & Antonium Aquileien. presbyteros cardinales. E Fuitque conſequenter cantata miſſa de ſpiritu ſancto per dominum Almanum cardinalem Piſanum cum ſermone ad clerum. Et poſtmodum miſſæ officio finito, acceſſit locum præſidentiæ dictus dominus reuerendiſſimus Ioannes epiſcopus Oſtien. cardinalis Viuarienſis, fuitque dictum officium letaniarum aliarum more ſeſſionum, cum euangelio, Si quis uenit ad me, & non odit patrem ſuum &c. Et dictus dominus Iob. Venner legebat bullam dicti domini Gregorij ad ceſſionem papatus, tenoris ſequentis:

al. Benner

¶ Procuratorium ad renunciandum &c.

Gregorius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilecto filio nobili uiro Carolo de Malateſtis, domicello Arimini, in prouincia Romandiolæ pro nobis & ſancta Romana eccleſia rectori, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Diuina gratia dirigente, fideliter & pure conati fuimus ab ipſo initio noſtræ aſſumptionis ſchiſma extirpare, & eccleſiam deducere ad clarum & pacificum ſtatum integraliter, & ut debuimus, & uoluimus, & continue cum potuimus aduertere opportunitatem faciendi, efficaci uoluntate adhibuimus diligentiam noſtram: ſed fluxus diuerſarum cupiditatum tenebrarum, à timore altiſſimi alienarum, multis & uarijs inuolutionibus ſancto propoſito obſtiterunt, F et per uias duras multiplici delicto aſtrictos incedere compulerunt. Et cum nuper uериſimiliter dubitaremus grauiora præparari, recenter recepimus de cælo lumen aperiri, & regiam maieſtatem per maturos proceſſus pura mente ad lucem & pacem integram Chriſtianorum, ſchiſmatibus de eccleſia repulſis, deſideria peruenire, corruptis affectibus obuiando & rectas uias optando. De quibus gratias altiſſimo reddimus, & ab eo lætitiam ſuſcipimus, ſine cuius gratia nullum recte efficitur fundamentum, à qua quidem diuina gratia non dubitamus tuam nobilitatem & animum fuiſſe & eſſe conſtanter directum. Cum ergo deſtinauerimus Conſtantiam ad eandem regiam maieſtatem dilectos filios Ioannem tituli ſancti Sixti presbyterum cardinalem ſedis apoſtolicæ legatum, et Ioannem in patriarcham Conſtantinopolitanum electum noſtros & eiuſdem ſedis nuncios, cum certis literis & mandatis noſtris fideliter conceptis, ſecundum opportunitatem quæ tunc uidebatur: nunc uero ſpe bona concepta, dilatato corde, Chriſtianorum pacem & integram unionem in domino deſiderantes, tuam nobilitatem in qua plene confidimus, & chariſſimam ut perſonam noſtram tenemus, duce domino, ad regiam maieſtatem ipſam in Conſtantiam deſtinamus, ut animus tuus quem ſemper inuenimus ſacræ unionis amatorem, nobiſcum lætitia impleatur. Et propterea ad prædicta omnia plenarie exequenda, te qui etiam in ciuitate noſtra

ſtra

A ſtra Ariminenſi,& in nonnullis pro nobis & eadem eccleſia in temporalibus es uicarius,omni modo,uia,iure et forma,quibus melius fieri poſſit,tenore præſentium de plenitudine apoſtolicæ poteſtatis ꝓcuratorem noſtrum facimus ſpecialem,dantes & cōcedentes tibi ut ꝓcuratori noſtro,de plenitudine dictæ apoſtolicæ poteſtatis omnimodam,plenam & liberam facultatē noſtro et dictæ eccleſiæ nomine tractandi,procurandi,totaliter concludendi, & effectualiter inducendi ſynceram & integram unionem eccleſiæ ſanctæ dei,ꝑ omnem & quamlibet rōnabilem uiam cōiunctim et diuiſim,quæ tibi procuratori noſtro uidebūtur accōmoda,ac quōlibet opportuna.Et ſpecialiter renunciandi et cedendi om̄i iuri papatus ac titulo et poſſeſſioni,quod, quem, & quam habemus in eodem,ſi ubi & ante uidebiť tibi pro uniōe huiuſmodi expedire:necnō omnia & ſingula faciendi,quæ circa ꝑmiſſa & quodlibet eoꝝ erunt,aut tibi procuratori noſtro uidebunť quomodolibet opportuna, etiā ſi forēt maiora expſſatis,& mandatum exigerent quantumcunq; ſpeciale,& quæ nos ipſi facere poſſemus, ſi perſonaliter intereſſemus,promittentes deo & eccleſiæ ſanctæ dei,ratum,gratum, & firmum perpetuo irreuocabiliter habituros, quicquid per te procuratorem noſtrum actum,geſtum,ſeu factum fuerit in ꝑmiſſis,idq; facturos,dante dn̄o, inuiolabiliter obſeruari,promittentes bona fide & ſub atteſtatiōe diuini iudicij,q; poteſtatem huiuſmodi tibi ſic (ut præmittitur) attributam & conceſſam reuocare non intendi-

B mus,nec reuocabimus te uerbo publice uel occulte, & ſupplentes omnem defectum ſi quis in præſenti mandato fuerit admiſſus,uel in eo aliq̄d eſt omiſſum.Datum Arimini,VI.idus Martij,pontificatus noſtri anno IX.

Qua ſchedula lecta,dn̄s Carolus leuans ſe, dixit hæc uerba:Cum ſanctiſſimus dn̄s noſter Gregorius papa duodecimus me ſuum ꝓcuratorem conſtituerit ad cedendum modo & forma,prout in ſuis literis nūc lectis dinoſciť contineri:Ego Carolus ſupra dictus ſciens intentionem dn̄i noſtri ſanctiſſimi Gregorij papæ xij. fuiſſe & eſſe totalem ad reintegrationem Chriſtianorum,ſi poſſit largiente dn̄o fieri,& in hoc om̄em quantum in eo eſt,operam præſtare per futuram papatus ceſſionem per ſe & ſuos,& quod ab omnibus caueatur,quæ hoc ſanctum propoſitum impedire poſſent aut differre,per hoc ſacrum concilium declarari & determinari peto humiliter et inſtāter, utrum pro unione eccleſiæ dei & totali reintegratione per dei gratiam procuranda, ſacro concilio utile & expediens uideatur, q; nomine præfati domini noſtri papæ fiat hic Conſtantiæ ceſſio, antequam Niciam accedatur, ſeu an Petrus de Luna, qui in ſua obedientia dicitur Benedictus xiij.cedere uelit, uel nolit, experiatur. Quibus dictis,præfatus dominus archiepiſcopus Mediolanenſis in ambone exiſtens,deputatus

C per ſynodum,reſpondit in modum qui ſequitur:

¶ Concilium determinat,q; utile & expediens eſt,q; fiat hic in Conſtantia renunciatio.

Sacroſancta gn̄alis ſynodus Conſtantieñ.determinat & declarat,expediens & utile fore ꝑ uniōe eccleſiæ ſanctæ dei & totali reintegratione per dei gratiam ꝓcuranda, q; nomine illius domini qui in ſua obedientia dicitur Gregorius xij. fiat hic in Conſtantia ceſſio,antequam Niciam accedatur,ſeu an Petrus de Luna qui in ſua obedientia dicitur Benedictus xiij.cedere uelit,uel nolit,experiatur.Subſequenter dictus dominus archiepiſcopus Mediolanenſis legit capitula quæ ſequuntur.

¶ Quod uacante ſede,non procedatur ad electionem Romani pontificis.

Sacroſancta generalis Cōſtantieñ.ſynodus ad facilius,liberius & utilius integram unionem eccleſiæ conſequendam, pronunciat, ſtatuit, & ordinat, quod prætextu cuiuſcunque ceſſionis aut uacationis ſedis apoſtolicæ ſiue papatus, durante præſenti concilio factæ uel faciendæ, ad electionem futuri Romani pontificis nullatenus procedatur ſine deliberatione & conſenſu huius ſacri generalis concilij. Et ſi quid fieret, ſit ipſo facto autoritate huius ſacri concilij irritum & inane. Nulluſque

ele

electum contra hoc decretum in papam recipiat,nec illi ut papæ quoquo modo obe- D
diat,ſub pœna maledictiõis æternæ et fautoriæ ſchiſmatis.Puniátur'q; in hoc caſu eli
gentes et electus,ſi cõſentiat,ac illi adhærentes, pœnis p hoc ſacrum concilium ordi-
nandis.Suſpendit quoque dicta ſancta ſynodus pro bono unionis eccleſiæ omnia iu-
re poſitiua in concilijs generalibus edita,et ipſorum ſtatuta,ordinationes,conſuetudi
nes & priuilegia quibuſcunque cõceſſa, & pœnas cõtra quoſcunq; editas, inquãtum
dicti decreti effectum impedire poſſunt quoquo modo.

¶ Quod electio Romani pontificis fiat modo & forma per concilium or-
dinandis,& quod concilium non diſſoluatur, donec ſit facta ele-
ctio,& q; ad hoc rex Romanorum det operam.

Sacroſancta generalis Cõſtantiẽſis ſynodus,ut eccleſiæ ſanctæ dei eo melius et ſyn
cerius prouideatur,ſtatuit & ordinat,pronunciat & decernit, q; proxima electio fu-
turi Romani pontificis fiat modo,forma,loco,tempore & materia p ſacrum concili
um ordinandis.Et q; idem cõcilium poſſit & ualeat in futurum quaſcunq; perſonas,
cuiuſcunq; ſtatus uel obedientiæ ſint aut fuerint, ad electionem huiuſmodi actiue &
paſſiue,et alios quoſcunq; actus eccleſiaſticos, et omnia alia opportuna, non obſtanti-
bus quibuſcunq; pceſſibus,pœnis aut ſententijs,habilitare, recipe, et deputare modo
et forma quibus etiam uidebitur expedire.Quod'q; ſacrum cõcilium nõ diſſoluatur, E
donec electio huiuſmodi fuerit celebrata.Exhortans dicta ſancta ſynodus inuictiſſi-
mum principem dominum Romanorum et Hungariæ regem,pariter et requirens,
quatenus tanquam pius eccleſiæ aduocatus et ſacri concilij defenſor et protector,
al.promittat. omnem ad hoc operam efficaciter impẽdat,et uerbo regio uelle facere hoc †pronun
ciet,ac literas ſuæ maieſtatis deſuper fieri decernat.

¶Concilium omnia per Gregorium duodecimum in ſua obedientia aliàs
canonice et rationabiliter geſta,approbat et ratificat.

¶ Sacroſancta generalis ſynodus Cõſtantienſis &c.omnia & ſingula p illum dñm
qui dicitur Gregori⁹ XII.in ſua reali obediẽtia,apoſtolica autoritate mediate uel im-
mediate,aliàs canonice uel rationabiliter hucuſq; geſta,facta,diſpenſata,ordinata,cõ-
ceſſa & indulta,& etiam uſq; ad tempus ſuæ notitiæ renũciatiõis p eo faciendæ,quod
tempus ultra menſem poſt huiuſmodi renunciatiõem nolumus extendi, gerenda,fa
cienda,diſpenſanda,ordinanda, cõcedenda & indulgenda, ex certa ſcientia ratificat,
& ex ſuperabundanti cautela ad certitudinem boni approbat atque firmat, ſtatuens
& ordinans, q; ex cauſa uel occaſione ſchiſmatis uel cuiuſcunq; maculæ uel inhabilita
tis ex eo prouenientium,non ualeant infringi,uel contra ea excipi,aut in dubium re- F
uocari,non obſtantibus diſpoſitionibus in cõtrarium facientibus quibuſcunq;.

¶Decretum,q; non reeligatur Gregorius,non eſſe factum
ad ipſius Gregorij inhabilitatem.

Sacroſancta ſynodus generalis Cõſtantiẽſis declarat, ſtatutum ſeu ordinatiõem fa
ctam aliàs p iſtud ſacrum concilium,in quo inter alia cauetur,q; ille dñs qui dicitur in
ſua obedientia Gregorius duodecimus,nullo unq̃ tempore reeligat in papam,nõ fu
iſſe factam ad ipſius dñi Gregorij inhabilitatem,tanq̃ nõ ſit capax papatus, ſed p bo-
no pacis eccleſiæ,& futuris ſcandalis,ſcrupulis & ſuſpicionibus euitandis.

¶ Concilium reſeruat,& ſe facturum declarat,q; prouidebit,ubi duo uel
plures in eodem titulo ex diuerſis obedientijs concurrunt.

Item ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis reſeruat,& ſe facturam declarat, ubi duo
uel plures in eodem titulo ex diuerſis obediẽtijs cõcurrunt,q; ſacrum cõcilium cum
debita manſuetudine & rationabili æquitate,ita q; una pars alia deterius nõ tractabi-
tur,utriuſq; obedientiæ honore quantum fieri poterit ſaluo, per ſe uel ad hoc ſpecia
liter deputandos,anteq̃ ſeparabitur prouidebit modo et tempore opportunis.

Concl

A ¶ Concilium recipit & admittit in cardinales, cardinales domini Gregorij papæ duodecimi.

Item ſacroſancta ſynodus Conſtantieñ. ex nunc immediate poſt ceſſionem ſeu renunciationem nomine illius domini qui dicitur Gregorius XII. de papatu per eundem faciendam, ipſum dominum Gregorium & reuerendiſſimos in Chriſto patres dominos Antonium epiſcopum Portueñ. Ioannem tituli ſancti Sixti, Gabrielem tituli ſancti Clementis, Angelum tituli ſanctorum Petri & Marcellini, Blandellum tituli ſanctæ Sabinæ presbyteros, & Petrum tituli ſanctæ Mariæ in Coſmedin diaconum ſuæ obedientiæ cardinales recipit & admittit, eosq; ut tales, haberi uult & ab omnibus uenerari, necnon dignitate, emolumento, uoce & alijs cardinalium priuilegijs, ut ueros cardinales uti, frui, pariter & gaudere, ſaluis tamen alijs conſtitutionibus & ſtatutis, in pſenti ſeſſione promulgatis, & inferius promulgandis, de electione Romani pontificis facientibus mentionem.

¶ Quod officiarij domini Gregorij gaudeant eorum officijs.

B Item ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis &c. ſtatuit & ordinat, quòd omnes officiales & curiales eiuſdem domini qui dicitur Gregorius duodecimus, in officijs & gradibus ipſorũ aliàs canonice adeptis gaudeant, & ea rationabiliter adminiſtrent, prout alij officiales alterius indifferenter, ſaluo ubi in aliquo officio unicus uel certus numerus debet haberi ſecundum conſuetudinem Romanæ curiæ, circa quod ſacrum concilium ſibi reſeruat prouidendum cum debita manſuetudine & rationabili æquitate, ita quòd una pars alia deterius non tractabitur, utriuſque obedientiæ honore quantum fieri poterit, ſemper ſaluo, per ſe uel ad hoc ſpecialiter deputandos, anteq̃ ſeparabitur, prouidebit modo & tempore opportunis.

¶ Quod nullus decedat ſine licentia.

Item ſacroſancta ſynodus &c. Ne ante electionem futuri Romani pontificis & aliorum in eodem concilio agendorum, ipſum ſanctum concilium diſſoluatur, perturbetur, aut contra eius ſalutem uel proſperitatem aliquid machinetur, uel etiam ſancta ipſius ſtatuta & ordinationes quomodolibet moleſtentur, aut tranſgrediantur, ſtatuit, ordinat, & diffinit, quòd quæcunq; perſona concilij cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ordinis, aut præeminentiæ exiſtat, ab hoc ſacro concilio deinceps ſine licentia concilij uel ad hoc deputandorum receſſerit, & quæcunq; concilij, aut quæuis alia perſona ipſum conciliũ quomodolibet perturbauerit, aut contra eius ſalutem uel proſperitatem quicquam machinata fuerit, uel ipſius ſacri concilij, præſertim in hac præſenti ſeſſione, ſtatuta aut ordinationes temerarie uiolauerit, infregerit, aut tranſgreſſa fuerit ullo modo, tanquam unionem perturbans, ſchiſma faciens, de hæreſi ſuſpecta, aut rea criminis læſæ maieſtatis, perpetuo ſit infamis, omniq; dignitate, honore, ſtatu, officio & beneficio, eccleſiaſticis & ſecularibus, etiam ſi Imperialis, regalis, cardinalatus, aut pontificalis exiſtat, ipſo iure priuata, ſpe promotionis om̃ino ſublata, nec aliquatenus aperiatur ei ianua dignitatis aut honoris, eccleſiaſtici aut mundani.

¶ Quod imperator det operam, ut concilium ſit tutum.

Item ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis exhortatur inuictiſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem, quatenus placeat, patentes literas ſuæ maieſtatis ſigillis dare, & omnibus principibus, uaſſallis, & ſubditis ſacri imperij, & præſertim ciuibus & incolis ciuitatis Conſtãtienſis præcipere & mandare, quòd manutenebunt & defendent prædictum ſacrum concilium in ſyncera & totali libertate in omni euentu uſque ad electionem futuri ſummi pontificis, & aliàs quandiu durauerit, & quòd ſi & quando ſacrum concilium deliberauerit, ad electionem Romani pontificis hic fore procedendum, omnino ad hoc operam efficacem impen

impendat, ꝙ huiuſmodi electio ſit tam libera & ſecura, hoc autem ſpecialiter iurent D
rectores & conſules huius ciuitatis fideliter obſeruare. Et quicunq; iſtam libertatem, tutelam aut ſecuritatem aliqualiter impediuerit, fraudem circa eam fecerit, aut quantum in eo fuerit non obſeruauerit, cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, aut conditionis exiſtat, omni ceſſante priuilegio, eo ipſo ſententiam Imperialis banni incurrat, perpetuo ſit infamis, nec ei unquam portæ dignitatis pateāt, nec ad aliquod officium publicum admittatur: quinimmo omnibus feudis, ac alijs bonis quæ à Romano tenet Impio, ſit ipſo iure priuatus. Ciuitas autem ſeu uniuerſitas Conſtantiæ, niſi conſules & rectores prædicta obſeruauerint, aut ſi contra ea uenerint, eo ipſo banno Imperiali ſubiaceat, & omnibus priuilegijs & libertatibus & gratijs Imperialibus ſeu regalibus ſit penitus deſtituta. His autem perlectis, dictus dominus Carolus facta pulchra collatione cum themate, Facta eſt cum angelo multitudo militiæ cæleſtis &c. perlegit ſchedulam de renunciatione papatus nomine dicti domini Gregorij in forma ſequenti.

Lucæ, 2. b

¶ Carolus renunciat papatui procuratorio nomine domini Gregorij duodecimi.

Ego Carolus de Malateſtis, Arimini & nonnullarum aliarum terrarum in temporalibus uicarius, necnō prouinciæ Romandiolæ rector pro ſanctiſſimo in Chriſto patre, domino Gregorio diuina prouidētia papa XII. et ſancta Romana eccleſia gn̄alis, atq; eiuſdem ſanctiſſimi domini noſtri papæ procurator, habens ad infra ſcripta plenum ſpeciale & irreuocabile mandatum, quemadmodum conſtat per bullam authenticam ſanctiſſimi domini noſtri prædicti proxime lectam, nulla oppreſſus aut coactus uiolentia, aut nullo ductus errore, ut omnibus apte pateat per effectum, quanta ſynceritate, quantaq; cordis affectione ſacram unionem & reintegrationem Chriſtianorum in unitate ſanctæ matris eccleſiæ proſecutus fuit, proſequaturq; per uiam etiam renunciationis incluſiue, pure & libere & ſyncere, procuratorio nomine ipſius ſanctiſſimi domini noſtri Gregorij papæ XII. in nomine patris & filij & ſpiritusſancti renuncio & cedo expreſſe in his ſcriptis, realiter & cum effectu, iuri, titulo & poſſeſſioni, quod, quem, & quam ipſe habet in papatu, & reſigno nomine præfati dn̄i noſtri papatum & omne ius papatus, titulum & poſſeſſionem, quod, quem, & quam habet coram domino noſtro Ieſu Chriſto, qui eccleſiæ ſuæ ſanctæ eſt caput, & ſponſus in hac ſacroſancta ſynodo & uniuerſali cōcilio, ſanctam Romanam & uniuerſalem eccleſiam repræſentante. Qua ſchedula lecta, archiepiſcopus Mediolanenſis reſpōdendo ad prædicta, legebat in hunc modum: F

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam catholicam repræſentans, ceſſionem, renunciationem & reſignationem pro parte illius domini qui in ſua obedientia dicebatur Gregorius XII. iuri, titulo & poſſeſſioni, quod, quem, & quam habuit in papatu, uel ſi quod, quem, uel quam nunc habuit in papatu, nunc per magnificum & potentem dominum Carolum de Malateſtis hic præſentem, eiuſq; ad hoc procuratorem irreuocabilem, pro eodem domino qui dicebatur Gregorius XII. factas, admittit, approbat, & collaudat in nomine patris & filij & ſpirituſſancti, Amen. Poſt hæc autem cantato, Te deum laudamus, à ſæpe dicto archiepiſcopo Mediolanenſi legebatur ſequens capitulum:

¶ Quod requiratur Petrus de Luna autoritate concilij ad cedendum.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis &c. Cum in Romana eccleſia dudum grauis & peſtilens exorta ſciſſura, humani generis inimico procurante, innumerabilia Chriſtiano populo attulerit detrimenta, quibus obuiandis ac ꝓ reintegratione fabricæ catholicæ quamuis multa quæſita fuerint remedia immenſis laboribus, ſolicitudinibus & expenſis, inter quæ præſtantius & ualidius toti pene Chriſtianitati dudum & nuꝑ etiam huic ſacro concilio uiſum ſit, ceſſionem & renunciationem papatus

A patus fieri per quemlibet pro papa ſeu Romano pōtifice ſe gerentem, nec hactenus ceſſio ſeu renunciatio huiuſmodi facta, aut reintegratio aut ſchiſmatis extirpatio fuerit ſubſecuta, miſericors tamen & miſerator dominus ſponſam ſuam ſanctam eccleſiam diebus proximis reſpexit oculis pietatis, dum uidelicet in hac ſancta Conſtantienſi ſynodo præter nonnulla alia ſanctæ unionis eccleſiæ præparamenta, coniunctis ſub capite Chriſto in una eccleſia duabus, uidelicet olim nuncupati Ioannis, & illius qui dicebatur Gregorius XII. obedientijs, magnificus dominus Carolus de Malateſtis pleniſſimum ad hoc habens mandatum, pro præfato domino qui dicebatur Gregorius duodecimus, eiusq; nomine omni iuri, titulo & poſſeſſioni, quod, quem, & quam, uel ſi quod, quem, uel quam habuit in papatu, non ſine magno ipſius domini qui dicebatur Gregorius duodecimus, laudis præconio ceſſerit, renunciauerit expreſſe, realiter & cum effectu, & reſignauerit nomine prædicti domini, qui dicebatur Gregorius duodecimus, papatum & omne ius papatus, titulum & poſſeſſionem, quod, quem, & quam, uel ſi quod, quem, & quam habuit in papatu: cumq; Petrus de Luna in ſua obedientia Benedictus nūcupatus, dudum memoratam ceſſiōis & renūciationis papatus uiam acceptauerit, eamq; diuerſis promiſſiōibus, uotis & iuramētis firmauerit, nec adhuc fecerit, ſed protelauerit uſq; modo, & prout fere toti Chriſtianitati eſt notorium & manifeſtum, ſancta ſynodus Cōſtantien. ſupradicta

B nihil quātum in ea eſt, quod ad ſanctā uniōem utile fuerit, nolēs relinquere improuiſum, declarat, ſtatuit & diffinit, præfatum Petrum de Luna ex ſuperabūdāti per procuratores ſacri cōcilij ad hoc ſpecialiter cōſtituēdos, loco & tempore opportunis fore ſolēniter requirēdum, ut infra ſpatium decem dierum requiſitionem huiuſmodi immediate ſequētium, omī iuri papatus quod ſe prætēdit habere, necnon titulo & poſſeſſiōi ſeu detētioni eiuſdem cedat, & renūciet totaliter & abſolute. Quod ſi nō fecerit, dicta ſancta ſynodus ipſum dominum Petrum ex nūc, prout ex tūc, pronūciat, decernit & declarat, fuiſſe & eſſe notorium ſchiſmaticum, antiq; ſchiſmatis nutritorem, defenſorem, fautorem, approbatorem, incorrigibilē et pertinacē hæreticum, à catholica fide deuium, promiſſionum, uotorum & iuramētorum ſuorum trāſgreſſorem, & eccleſiam dei notorie ſcādalizātem, & propterea omī honore & dignitate, etiam papali, ſe reddidiſſe indignum, ipſumq; per ſacros canones fore abiectum, eiectum, priuatum & præciſum ab omni iure ſeu poſſeſſione & detentione, quæ habet ſeu ſe prætendit habere in papatu, mādando, præcipiendo & inhibendo eidem, ne ſe amplius pro Romano pontifice gerere præſumat, omnibus Chriſti fidelibus, etiam ſi Imperiali, regali, cardinalatus, pōtificali, aut alia quauis eccleſiaſtica uel ſeculari di-

C gnitate præfulgeāt, ne eidem Petro aut eius ſucceſſoribus in hac parte poſtea obediant, pareāt, uel intēdant, aut auxilium, conſilium uel fauorem præſtēt ullo modo, ſed eum tanquam ſchiſmaticum, eccleſiaſticæ uniōis perturbatorem & hæreticum, uitēt & perſequātur toto poſſe, bona fide, realiter & cū effectu. Et huic ſacro cōcilio ac futuro p dei gratiā Romano pōtifici eligēdo, cōtra dictū Petrū, eius ſucceſſores, fautores atq; ſequaces, quos etiā dicta ſancta ſynodus tanq̄ ſchiſmaticos & hæreticos uult pſequi & haberi, aſſiſtāt fideliter, & cum effectu, inuictiſſimum dominum principem Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ &c. regem exhortans ſpecialiter & requirens, quatenus tanquam pius eccleſiæ aduocatus & ſacri cōcilij defenſor, hoc idem ſe mox tunc facturum, & ſuis & ſacri Imperij ſubditis mandaturum promittere dignetur & fideliter obſeruare. Quo capitulo lecto, fuit reſponſum per deputatos quatuor nationum, placet, necnon per dominum Oſtien. nomine collegij cardinalium, & demum per regem Romanorum, placet.

SESSIO QVINTADECIMA.

Sabbati die ſexta dicti menſis Iulij, fuit ſeſſio generalis concilij loco & hora cōſuetis, in qua fuit Romanorum & Hungarorum rex cum nobilibus ſuis, ſibi in inſignijs regalibus ſeruiētibus, præſidente in eadem Ioanne epiſcopo Oſtienſi

cardinali Viuarienſi.fuitq́; in ea celebratum officium miſſæ de domina noſtra,per re D
uerendiſſimum patrem dominum Nicolaum archiepiſcopum Gueznẽſem.Qua cantata,legebantur reliqua more ſeſſionum,& reuerẽdus pater dominus Antonius epiſcopus Concordienſis legebat quoddam ſtatutum,cuius tenor ſeq̃tur, & eſt talis:

❡ Decretum ſilentij.

Sacroſancta ſynodus Cõſtantienſis &c. Præcipit & mandat ſub pœna excõmunicatiõis latæ ſententiæ,quã cõtrauenientes incurrere uult ipſo facto, & ſub pœna carceris duorũ menſium & fautoriæ hæreſis,ne aliquis cuiuſcunq; ſtatus,autoritatis,gradus,ordinis,præeminentiæ aut conditionis fuerit, etiam ſi Imperiali, regali, cardinalatus,archiepiſcopali,epiſcopali præfulgeat dignitate,in hac præſenti ſeſſione deo autore hodie celebranda,ipſam ſeſſionem ſeu pronunciãtes & loquentes in eadem perturbet,murmuret,impediat,aut quemuis ſtrepitum uoce uel manibus aut pedibus faciat. Et q̃a iam materia deo annuente tractanda per omnes nationes & ſanctos patres ſpũſancto dirigente,unanimiter & concorditer concluſa eſt(prout audietis)p̃hibet & mandat eadem ſancta ſynodus ſub ſimili pœna ac fautoriæ hæreſis,ne q̃s clamare,contradicere,aut etiam ſurgere,diſputare,uel defenſare,aut alta uoce loqui audeat,niſi ad hoc per ipſam ſanctam ſynodum deputatus:alioquin contrafacientes decreuit eo ipſo excommunicatiõis uinculo innodatos,pœnas carceris & duriores expreſſatis, minime euaſuros. E Quam quidem conſtitutionem deputati quatuor nationum,uidelicet Antonius Concordienſis nomine Italicæ,Stephanus Dolẽ. nomine Gallicanæ, Nicolaus Merſeburgenſis nomine Germanicæ,& Patritius Carthagienſis nomine Anglicanæ, dominus Ioannes Oſtienſis præſidens nomine collegij cardinalium,per uerbum,placet,approbarunt. Conſequenter epiſcopus Concordienſis legebat ſententiam contra Ioannem Huſz de regno Bohemiæ, qui fuit degradatus in præſentia concilij,& traditus curiæ ſeculari.

❡ Sententia contra Ioannem Huſz.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis ſynodus eccleſiam catholicã repræſentans, in ſpũſancto legitime congregata,ad perpetuam rei memoriam. Quia teſte ueritate arbor mala fructus malos facere conſueuit,hinc eſt, quòd uir damnatæ memoriæ Ioannes Vuicleff,ſua mortifera doctrina non in Chriſto Ieſu per euangelium, ut olim ſancti patres filios genuere,ſed contra CHRISTI ſalutarem fidem uelut radix uirulenta plures genuit filios peſtiferos, quos ſui peruerſi dogmatis reliquit ſucceſſores, aduerſus quos hæc ſancta ſynodus tanquam contra ſpurios & illegitimos filios cogitur inſurgere,& eorum errores ab agro dominico tanquam uepres nociuas, cura puigili & cultro autoritatis eccleſiaſticæ reſecare,ne ut cancer ſerpant in perniciem aliorum. F Cum itaq; in ſacro generali concilio nuper Romæ celebrato decretum fuerit, doctrinam damnatæ memoriæ Ioannis Vuicleff damnandam eſſe,& libros eius huiuſmodi doctrinam continentes, fore tanquam hæreticos comburendos, & doctrinam ipſam damnatam, & libros eius tanquam doctrinam inſanam & peſtiferam includentes,combuſtos fuiſſe cum effectu,& huiuſmodi decretum autoritate concilij fuerit approbatum,nihilominus tamen quidam Ioannes Huſz in hoc ſacro concilio hic perſonaliter conſtitutus,non Chriſti,ſed potius Ioannis Vuicleff hæreſiarchæ diſcipulus,poſt & contra damnationem & decretum huiuſmodi auſu temerario cõtraueniens,errores eius plures & hæreſes tam ab eccleſia dei, quàm etiam à certis olim reuerendis in Chriſto patribus,dominis,archiepiſcopis,& epiſcopis diuerſorum regnorum & magiſtris in theologia plurium ſtudiorum condemnatos,dogmatizauit, aſſeruit,& prædicauit,præſertim damnationi ſcholaſticæ ipſorum articulorum Ioannis Vuicleff factæ pluries in uniuerſitate Pragenſi,cum ſuis complicibus in ſcholis & in prædicationibus publicè reſiſtendo, ac ipſum Ioannem Vuicleff uirum catholicum

Marginal notes: Matth.7.c ; 1.Cor.4.d

&

A & doctorem euangelicum in fauorem eius doctrinæ coram multitudine cleri & populi declarauit, certos etiam articulos infraſcriptos, & plures alios, & merito damnabiles, tanquam catholicos eſſe aſſeruit & publicauit, qui in libris ipſius Ioannis Huſz & opuſculis notorie continentur. Quapropter habita per prius plenaria informatione de præmiſſis, & diligenti deliberatione reuerendiſſimorum in Chriſto patrum dominorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, patriarcharum, archiepiſcoporum, epiſcoporum & cæterorum prælatorum, & doctorum ſacræ paginæ & iuris utriuſque in multitudine copioſa, hæc ſacroſancta Conſtantienſis ſynodus declarat & diffinit, articulos infraſcriptos, qui, habita collatione per plures magiſtros in ſacra pagina, reperti fuerunt contineri in eius libris & opuſculis manu propria ſcriptis, et quos etiam idem Ioannes Huſz in publica audientia coram patribus & prælatis huius ſacri concilij confeſſus fuit in ſuis libris & opuſculis contineri, non eſſe catholicos, nec tanquam tales eſſe dogmatizandos, ſed ex eis plures eſſe erroneos, alios ſcandaloſos, aliquos piarum aurium offenſiuos, pluresque eorum eſſe temerarios & ſeditioſos, & nonnullos eorundem eſſe notorie hæreticos, & iamdudum à ſanctis patribus & generalibus concilijs reprobatos & damnatos, ipſosque prædicare, dogmatizare, aut quomodolibet approbare, diſtricte inhibendo. Sed cum infraſcripti articuli expreſſe contineantur in libris ſeu tractatibus ſuis, uidelicet in libro quem intitulat de eccleſia, & alijs ſuis opuſculis, ideo libros prædictos & doctrinam, & ſingulos alios tractatus & opuſcula in Latino ſiue uulgari Bohemico per ipſum editos, aut in quocunque alio idiomate per alium uel alios tranſlatos, hæc ſacroſancta ſynodus reprobat, atque condemnat ipſos comburendos publice & ſolenniter in præſentia cleri & populi in ciuitate Conſtantienſi & alibi. Decernitque, & diffinit, adijciens propter præmiſſa, omnem eius doctrinam merito eſſe & fore ſuſpectam de fide, & ab omnibus Chriſti fidelibus euitandam, & ut de medio eccleſiæ illa pernicioſa doctrina eliminetur, hæc ſacroſancta ſynodus prorſus iubet, per locorum ordinarios, tractatus & opuſcula huiuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam, etiam ſi opus fuerit, cum adiectione pœnæ & fautoriæ hæreſis, diligenter inquiri: & repertos, ignibus publice cõcremari. Si quis autem huius ſententiæ ac decreti uiolator aut contemptor extiterit, ſtatuit eadem ſancta ſynodus, per locorum ordinarios & inquiſitores hæreticæ prauitatis, contra talem uel tales ueluti ſuſpectum uel ſuſpectos de hæreſi, procedendum. Viſis inſuper actis & actitatis in cauſa inquiſitionis de & ſuper hæreſi contra prædictum Ioannem Huſz habitis & factis, habita per prius fideli & plenaria cõmiſſariorum in huiuſmodi cauſa deputatorum relatione, aliorumque magiſtrorum in theologia ac doctorum iuris utriuſque in, de & ſuper actis, actitatis, ac dictis teſtium fide dignorum & plurimorum, quæ dicta, ipſi Ioanni Huſz palam & publicè lecta ſunt coram patribus & prælatis huius ſacri concilij, per quorum teſtium dicta apertiſſime conſtat, eundem Ioannem multa mala, ſcandaloſa, ſeditioſa & pericuIoſas hæreſes dogmatizaſſe in publico, & per multa annorum curricula prædicaſſe: CHRISTI nomine inuocato, hæc ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis ſolum deum præ oculis habens, per hanc diffinitiuam ſententiam quam profert in his ſcriptis, pronunciat, decernit & declarat, dictum Ioannem Huſz, fuiſſe & eſſe uerum & manifeſtum hæreticum, ipſumque errores & hæreſes dudum damnatas & plurima ſcandaloſa, piarum aurium offenſiua, temeraria & ſeditioſa dogmatizaſſe, & publice prædicaſſe, in non modicam offenſam diuinæ maieſtatis, ac uniuerſalis eccleſiæ ſcandalum, & fidei catholicæ detrimentum, claues etiam eccleſiæ & cenſuras eccleſiaſticas uilipendiſſe, in quibus per annos multos perſtitit animo indurato, Chriſti fideles per ſuam pertinaciam nimium ſcandalizans, cum appellationem ad dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, tanquam ad ſummum iudicem, omiſſis eccleſiaſticis medijs interpoſuerit, in qua multa falſa & iniurioſa poſuit & ſcandaloſa, in ipſius ſedis apoſtolicæ, cenſurarum eccle

ſiaſticarum,& in clauium contemptum. Idcirco propter præmiſſa & alia plura, præfatum Ioannem Huſz hæreticum fuiſſe & eſſe hæc ſancta ſynodus pronunciat, & tanquam hæreticum iudicandum & condemnandum fore iudicat, & cõdemnat per præſentes: dictamq́ appellationẽ, tanquam iniurioſam & ſcandaloſam & illuſoriam iuriſdictionis eccleſiaſticæ reprobando, ipſumq́ Ioannem Huſz populum Chriſtianum, maxime in regno Bohemiæ, in prædicationibus ſuis publicis & ſcripturis per eum compilatis, ſeduxiſſe, ac eiuſdem populi Chriſtiani non ueracem prædicatorem euangelij Chriſti ſecundum expoſitionem ſanctorum doctorum, ſed fuiſſe uerius ſeductorem uerum, quia per ea quæ hæc ſacroſancta ſynodus uidit & audiuit, cognouit eundem Ioannem Huſz pertinacem & incorrigibilem, & adeo talem, quod non cupiebat ad gremium ſanctæ matris eccleſiæ redire, neque hæreſes & errores per eum publice defenſatos & prædicatos, uelle abiurare. Idcirco hoc ſacrum concilium Conſtantienſe eundem Ioannem Huſz ab ordine ſacerdotali & alijs ordinibus quibus exiſtit inſignitus, deponendum & degradandum fore declarat, & decernit, committens nihilominus reuerendis in Chriſto patribus archiepiſcopo Mediolanenſi, Feltrenſi, Aſtenſi, Alexãdrino, Bagarenſi & Vaurenſi epiſcopis, ut in præſentia huius ſacroſanctæ ſynodi dictam degradationem, ſecundum quod ordo iuris requirit, debite exequantur. Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis Ioannem Huſz, attento quòd eccleſia dei non habeat ultra quid agere ualeat, iudicio ſeculari relinquere, & ipſum curiæ ſeculari relinquendum fore decernit.

ARTICVLI DAMNATI IOANNIS HVSZ, DE QVIBVS SVPRA FIT MENTIO.

I. Vnica eſt ſancta uniuerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum uniuerſitas. & infra ſequitur: Vniuerſalis ſancta eccleſia tantum eſt una, ſicut tantũ eſt numerus unus omnium prædeſtinatorum.

II. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quoſdam actibus eccleſiæ malignantium conſimiles.

III. Præſciti non ſunt partes eccleſiæ, cum nulla pars eius ab ea finaliter excidet, eo quod prædeſtinationis charitas quæ ipſam ligat, non excidit. 1.Cor.13.c

IIII. Duæ naturæ diuinitas & humanitas, ſunt unus Chriſtus.

V. Præſcitus & ſi aliquando ſit in gratia ſecundum præſentem iuſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ eccleſiæ: & prædeſtinatus ſemper manet membrum eccleſiæ, licet aliquando excidat à gratia aduentitia, ſed non à gratia prædeſtinationis.

VI. Sumendo eccleſiam pro conuocatione prædeſtinatorum, ſiue ſint in gratia, ſiue non ſecundum præſentem iuſtitiam, iſto modo eccleſia eſt articulus fidei.

VII. Petrus non fuit, nec eſt caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.

VIII. Sacerdotes quomodolibet criminoſe uiuentes, ſacerdotij polluunt poteſtatem, & ſic ut filij infideles ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis eccleſiæ, de clauibus, officijs, cenſuris, moribus, ceremonijs & ſacris rebus eccleſiæ, ueneratione reliquiarum, indulgentijs, & ordinibus.

IX. Papalis dignitas à Cæſare inoleuit, & papæ præfectio & inſtitutio à Cæſaris potentia emanauit.

X. Nullus ſine reuelatione aſſereret rationabiliter de ſe uel de alio, quòd eſſet caput particularis ſanctæ eccleſiæ, nec Romanus pontifex eſt caput Romanæ eccleſiæ.

XI. Non oportet credere, quòd iſte quicunque eſt particularis Romanus pontifex, ſit caput cuiuſcunque particularis eccleſiæ ſanctæ, niſi deus eum prædeſtinauerit.

XII. Nemo gerit uicem CHRISTI uel Petri, niſi ſequatur eum in moribus, cum

nulla

A nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter à deo recipiat procuratoriam poteſtatem, quia ad illud officium uicarij, requiritur & morum conformitas, & inſtituentis autoritas.

Papa non eſt manifeſtus & uerus ſucceſſor principis apoſtolorum Petri, ſi uiuit moribus contrarijs Petro: & ſi quærit auaritiam, tunc eſt uicarius Iudæ Scariothis. Et pari euidentia cardinales non ſunt manifeſti & ueri ſucceſſores collegij aliorum apoſtolorum Chriſti, niſi uixerint more apoſtolorum, ſeruantes conſilia & mandata domini noſtri Ieſu Chriſti. xiij.

Doctores, ponentes quòd aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, iudicio ſeculari eſt tradendus, pro certo ſequuntur in hoc pontifices, ſcribas et phariſæos, qui Chriſtum nolentem eis obedire in omnibus, dicentes, Nobis non licet interficere quenquam, ipſum ſeculari iudicio tradiderũt, eo quòd tales ſunt homicidæ grauiores quàm Pilatus. xiiij. Iohan. 18. f

Obedientia eccleſiaſtica, eſt obedientia ſecundum adinuentionem ſacerdotum eccleſiæ præter expreſſam autoritatem ſcripturæ. xv.

Diuiſio immediata humanorum operum eſt, quòd ſint uel uirtuoſa, uel uitioſa: quia ſi homo eſt uitioſus, & agat quicquam, tunc agit uitioſe: & ſi eſt uirtuoſus, & agat quicquam, tunc agit uirtuoſe: quia ſicut uitium quod crimen dicitur ſiue peccatũ mortale, inficit uniuerſaliter actus hominis uitioſi, ſic uirtus uiuificat omnes actus hominis uirtuoſi. xvi.

B

Sacerdos CHRISTI uiuens ſecundum legem eius, & habens notitiam ſcripturæ & affectum ad ædificandum populum, debet prædicare, non obſtante prætenſa excommunicatione. & infra, Quod ſi papa uel aliquis prælatus mandat ſacerdoti ſic diſpoſito, non prædicare, non debet obedire ſubditus. xvij.

Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad ſacerdotium accedit, & illud mandatum debet exequi, prætenſa excommunicatione non obſtante. xviij.

Per cenſuras eccleſiaſticas excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, ad ſui exaltationem clerus populum laicalem ſibi ſuppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, & uiam præparat Antichriſto. Signum autem euidens eſt, quòd ab Antichriſto tales procedant cenſuræ, quas uocant in proceſſibus ſuis fulminationes, quibus clerus principaliſſime procedit contra illos, qui denudant nequitiam Antichriſti, qui clerum maxime pro ſe uſurpabit. xix.

Si papa eſt malus, & præſertim ſi eſt præſcitus, tunc ut Iudas apoſtolus eſt diabolus, fur, & filius perditionis, & non eſt caput ſanctæ militantis eccleſiæ, cum nec ſit membrum eius. xx.

C

Gratia prædeſtinationis eſt uinculum, quo corpus eccleſiæ et quodlibet eius membrum iungitur Chriſto capiti inſolubiliter. xxi.

Papa, uel prælatus malus & præſcitus, eſt æquiuocè paſtor, & uerè fur & latro. xxij.

Papa non debet dici ſanctiſſimus etiam ſecundum officium, quia aliàs rex etiam deberet dici ſanctiſſimus ſecũdum officium, & tortores & præcones dicerentur ſancti, immo etiam diabolus deberet dici ſanctus, cum ſit officiarius dei. xxiij.

Si papa uiuat CHRISTO contrarie, etiamſi aſcenderet per ritam & legitimam electionem ſecundum conſtitutionem humanam uulgatam, tamen aliunde aſcenderet quàm per CHRISTVM, dato etiam quòd intraret per electionem à deo principaliter factam: nam Iudas Scarioth rite & legitime eſt electus à deo Ieſu Chriſto ad apoſtolatum, & tamen aſcendit aliunde in ouile ouium. xxiiij.

Condemnatio quadragintaquinque articulorum Ioannis Vuicleff per doctores facta, eſt irrationabilis & iniqua & malefacta, & ficta eſt cauſa per eos allegata, uidelicet ex eo ꝙ nullus eorum ſit catholicus, ſed quilibet eorum aut eſt hæreticus, aut erroneus, aut ſcandaloſus. xxv.

xxvi. Non eo ipſo quo electores uel maior pars eorum cõſenſerit uiua uoce ſecundū ri D
tus hominum in perſonam aliquã, eo ipſo illa perſona eſt legitime electa, uel eo ipſo
eſt uerus & manifeſtus uicarius, uel ſucceſſor Petri apoſtoli uel alterius apoſtoli in of-
ficio eccleſiaſtico. Vnde ſiue electores bene uel male elegerint, operibus electi debe-
mus credere. Nam eo ipſo quo quis copioſius operatur meritorie ad profectum ec-
cleſiæ, habet à deo ad hoc copioſius poteſtatem.

xxvii. Non eſt ſcintilla apparentiæ, quòd oporteat eſſe unum caput in ſpiritualibus re-
gens eccleſiam, quod ſemper cum ipſa militante eccleſia conuerſetur & conſeruetur.

xxviii. Chriſtus ſine talibus capitibus monſtruoſis, per ſuos ueraces diſcipulos ſparſos
per orbem terrarum, melius ſuam eccleſiam regularet.

xxix. Apoſtoli & fideles ſacerdotes domini ſtrenue in neceſſarijs ad ſalutem regularūt
eccleſiam, antequam papæ officium foret introductum: ſic facerēt, deficiēte per ſum-
me poſſibile papa uſq; ad diem iudicij.

xxx. Nullus eſt dominus ciuilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopus, dum eſt in
peccato mortali. Subſequenter fuit lecta per eundē epiſcopum Concordieñ. ſen-
tentia, condemnando illum articulum, Quilibet tyrannus &c. Et fuit reſponſum per
deputatos nationum quatuor, præſidentem, & regem, placet. Item fuit lecta per do-
minum Stephanum epiſcopum Dolenſem ſchedula, contra impeditores uenienti- E
um ad concilia generalia.

ℭ Condemnatio illius propoſitionis, Quilibet tyrannus.

Præcipua ſolicitudine uolens hæc ſacroſancta ſynodus ad extirpationem erro-
rum & hæreſum in diuerſis mundi partibus inualeſcentium prouidere, ſicut tenetur,
ad hoc collecta eſt: nuper accepit, quòd nonnullæ aſſertiones erroneæ in fide & bo-
nis moribus ac multipliciter ſcandaloſæ, totiusq; reipublicæ ſtatum & ordinem ſub
uertere molientes, dogmatizatæ ſunt, inter quas hæc aſſertio delata eſt: Quilibet ty-
rannus poteſt & debet licite & meritorie occidi, per quemcunque uaſſallum ſuum
uel ſubditum, etiam per clanculares inſidias & ſubtiles blanditias uel adulationes, non
obſtante quocunque præſtito iuramento ſeu confœderatione factis cum eo, non expe
ctata ſententia uel mandato iudicis cuiuſcunque. Aduerſus hunc errorem ſatagens
hæc ſancta ſynodus inſurgere, & ipſum funditus tollere, præhabita deliberatione ma
tura, declarat, decernit & diffinit huiuſmodi doctrinam erroneam eſſe in fide & in
moribus, ipſamq; tanq̃ hæreticã, ſcãdaloſam, & ad fraudes, deceptiões, mẽdacia, pdi
tiones, periuria uias dantem, reprobat & condemnat. Declarat inſuper, decernit, & F
diffinit, q; pertinaciter doctrinam hanc pernicioſiſſimam aſſerentes, ſunt hæretici, &
tanquam tales, iuxta canonicas ſanctiones puniendi.

ℭ Conſtitutio concilij contra inuaſores ſeu ſpoliatores acce-
dentium & recedentium à concilio.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantieñ. uniuerſalem eccleſiam repræſentãs,
in ſpirituſancto ad extirpationem ſchiſmatis hæreſumq; & errorum, necnon ipſius
eccleſiæ in capite & in membris debitam reformationem legitime congregata, ad fu-
turam rei memoriam. Iuſtitiam & æquitatem exerceri non dubitatur, ſi quos no-
xiæ uoluntatis adeo captiuat peruerſa intentio, quòd proceſſibus apoſtolicis impu-
denter obuiantes, autoritatem ſanctionis canonicæ contemnentes, in aliorum prola-
buntur iniurias & offenſas, eccleſiaſtica cenſura percellat, & pro demerito culpæ, ri-
gorem adijciat iudiciariæ poteſtatis. Nam ſi quilibet per campum licentiæ, freno de-
poſito modeſtiæ, uagaretur impune, facile quiſque ſæuiret in proximum, & neruus
diſciplinantis iuſtitiæ rumperetur. Sane licet nonnulli Romani pontifices, antiquos
Roma

A Romanæ eccleſiæ morem & conſuetudinem obſeruantes, prout ad eos ex debito apoſtolatus ſibi iniuncti officij pertinebat, per certos ſuos proceſſus in die cœnæ domini annis ſingulis ſolenniter publicantes, inter omnes alios & ſingulos qui ad ſedem apoſtolicam uenientes uel recedentes ab ea, necnon in illos omnes & ſingulos, qui per ſe uel per alium ſeu alios, quaſcunque perſonas eccleſiaſticas uel ſeculares, ad Romanam curiam ſuper eorum cauſis & negocijs accedentes, illacꝙ in eadem curia proſequentes, aut procuratores, geſtores, aduocatos & promotores ipſorum, ac etiam auditores ſeu iudices, qui ſuper dictis cauſis ſeu negocijs deputantur, occaſione cauſarum emergentium huiuſmodi uerberant, mutilant, uel occidunt, cuiuſcunque dignitatis, ordinis, conditionis aut ſtatus forent, prædicta uel eorum aliqua committentes, excommunicationis & anathematizationis ſententias, à quibus nullus per alium quàm Romanum pontificem poſſet, præterquam in mortis articulo conſtitutus, abſolui: nec etiam tunc, niſi de ſtando mandatis eccleſiæ aut ſatisfactione præſtanda: ſufficienti cautione præmiſſa, candelis accenſis & ad terram proiectis, promulgauerant: & eos qui taliter excommunicatis & anathematizatis uel eorum alicui præſumerent beneficium abſolutionis impendere, ſimilibus ſententijs innodauerunt: eiſcꝙ prædicationis, lectionis, adminiſtrationis ſacramentorum eccleſiaſticorum, & confeſſionem audiendi interdixerunt officium: necnon quicunque iniuriatores quorumlibet ad ſacra concilia generalia uenientium, ſeu ſtantium in ipſis, aut recedentium ab eiſdem, diuerſas cenſuras eccleſiaſticas & pœnas tam ex canonis, quàm diuini iuris diſpoſitione incurrant: tamen ſicut ad noſtram fide dignorum multitudine ualida inſinuatione peruenit notitiam, nonnulli iniquitatis filij, perditionis alumni, huiuſmodi cenſuras uilipendentes, ac huiuſmodi ſacri concilij, extirpationis ſchiſmatis, hæreſum ac errorum, ipſiuſcꝙ eccleſiæ reformationis perturbatores, diabolico ſpiritu inſtigante, nec dignitati nec ordini deferentes, dei timore poſtpoſito, nefarijs ac ſacrilegis auſibus nonnullas perſonas eccleſiaſticas & ſeculares, etiam pontificali dignitate præditas, ad ſedem apoſtolicam uel Romanam curiam, ſeu præſens generale concilium in ciuitate Conſtantienſi prouinciæ Maguntinenſis ubi nunc Romana curia exiſtit, in ſpirituſancto legitime congregatam uenientes aut recedentes ab eiſdem, inuadere, capere, arreſtare, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, ac ſpoliare bonis ſuis, uel iniurijs * afficere quàmplurimis, & aliàs male tractare, temeritate propria præſumpſerunt, & dietim præſumunt in apoſtolicæ ſedis & ſacri concilij uilipendium & contemptum, ac ſedationis ſchiſmatis, reformationis eccleſiæ & correctionis morum, necnon hæreſum & errorum prædictorum extirpationis diſturbium, ſuarumque animarum periculum, & ſcandalum plurimorum. al. affligere

B C Nos igitur uolentes in præmiſſis necnon aduerſus quoſcunque ad ipſum concilium & quælibet alia futura generalia concilia accedentes, aut ſtantes in ipſis, ſeu recedentes ab eiſdem, ne ab alijs deum non timentibus, temerarijs iniurijs infeſtentur, & opprimantur uiolentijs, & ne quibuſuis delinquendi aut exceſſus committendi pateat audacia, de opportuno & ſalubri remedio prouidere huiuſmodi, necnon omnes alios & ſingulos alios ꝓceſſus, ſentētias & cēſuras aduerſus quarūlibet pſonaꝝ eccleſiaſticaꝝ uel ſeculariū ad ſacra gñalia cōcilia uenientium, aut ſtantiū in ipſis, ſeu recedentium ab eiſdē, moleſtatores, perturbatores uel iniuriatores, autoritate dei omnipotentis, patris & filij & ſpūſſancti extendētes, oēs & ſingulos cuiuſcunꝙ dignitatis, gradus, ſtatus, uel conditionis fuerint, etiamſi pontificali, Imperiali, regali, uel alia quacunque eccleſiaſtica uel mundana præfulgeant dignitate, qui quaſcunꝙ perſonas eccleſiaſticas uel ſeculares, quæ ad huiuſmodi ſedem apoſtolicam Romanā curiā hoc præſenti ſacro durante concilio, uel ad ipſum & quæcunque alia generalia concilia uenientes & ſtantes in ipſis, aut ab eis recedentes, temeritate propria per ſe uel alium ſeu alios arreſtare, inuadere, capere, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, aut bonis

al, affligere ſuis ſpoliare, uel iniurijs * afficere, ſeu ipſos ſic delinquentes receptare, aut aliâs quo- D modolibet impedire, ſeu ea perpetrantium facta & commiſſa, rata & grata habere, uel eis dare auxilium, conſilium uel fauorem, publice uel occulte, directe uel indire- cte præſumpſerint, uel præſument in futurum, ſimilibus excommunicatiõis & ana- thematizatiõis ſententijs innodamus eo ipſo. Terras quoque ipſorum & cuiuſlibet qui in præmiſſis uel eorum aliquo tranſgreſſor uel contemptor fuerit, dum tamen uniuſcuiuſque ſit trangreſſorum uel cõtemptorum ultra unam diœceſim nõ cõtine at, necnõ omnia, ciuitates, uillas, caſtra, oppida, & quælibet alia loca in quibus huiuſ- modi exceſſuum patratores ſeu eorum receptatores, uel ipſis conſentientes, fauentes, aut dantes auxilium, conſilium uel fauorem publice morabuntur, necnõ illa, in qui- bus huiuſmodi perſonæ quæ ſic temeritate ꝓpria detentæ fuerint, quandiu extite- rint in eiſdem, memorata autoritate eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. Quod ſi ter ra eiuſdem duas diœceſes uel amplius cõtineat, dominio domicilij principalis ipſi- us & illam etiam in qua fuerit delictum cõmiſſum, ſi ſua ſit, & duas alias quæ ſub ipſo al, uicinas. ſunt eidem loco magis * uicinæ, interdicto ſubiacere uolumus ſupradicto, ac etiam omnes & ſingulos huiuſmodi excommunicatiõis & anathematizatiõis ſententijs li- gatos, in quibuſlibet eccleſijs, loco ubi tale delictum fuerit perpetratum, uel terris & locis ꝓpter hoc interdictis magis cõuicinis ubilibet exiſtentibus, omnibus diebus do minicalibus & feſtiuis, pulſatis campanis, candelis accenſis, publice nunciari, ac ter- E ras, ciuitates, uillas, caſtra, oppida & loca eccleſiaſtico interdicto prædicto ſuppoſita, donec ipſi ſic excõmunicati, meruerint ab huiuſmodi ſententijs beneficium abſoluti- onis obtinere, dictumq́; interdictum debuerit relaxari, ita tamen, quòd nullus ex tranſgreſſoribus ac cõtemptoribus huiuſmodi, ꝑ alium quàm ꝑ Romanum põtifi- cem, uel ſacri cõcilij autoritate poſſit, niſi duntaxat in mortis articulo cõſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando mandatis eccleſiæ, ſatisfactiõe uel ſufficienti cautiõe (ſi hoc cõmode facere poſſint) primitus præſtita, abſolui, uel interdictum huiuſmodi rela- xari. Eos uero, cuiuſcunq; dignitatis, ordinis, ſtatus aut cõditionis fuerint, etiamſi põ- tificali dignitate ꝓfulgeant, qui cõtra tenorem præſentium ꝓceſſuum, talibus uel eo rum alicui abſolutiõis beneficium impẽdere ꝓſumpſerint, uolum⁹, ſtatuimus, et de- cernimus ſimilibus excommunicatiõis & anathematizatiõis ſententijs fore innoda- tos eo ipſo, ipſisq́; prædicatiõis, lectiõis, adminiſtratiõis ſacramentorum, & audien- di cõfeſſiones officium, autoritate interdicimus ſupradicta, inſinuantes tranſgreſſo- ribus & cõtemptoribus in ꝓdictis, quòd ſpũaliter & temporaliter (ꝓut eorum req rent exceſſus & demerita) grauius ꝓcedetur, nõ obſtantibus quibuſcunq; cõſtituti- onibus & quibuſlibet priuilegijs, indulgentijs & literis apoſtolicis, generalibus uel F ſpecialibus, quorumcunque tenorum exiſtant, eiſdem tranſgreſſoribus & contem- ptoribus, uel quibuſuis alijs communiter uel diuiſim à dicta ſede conceſſis, etiam ꝙ ſuſpendi uel excommunicari, aut eorum terræ, dominia, ciuitates, uillæ, caſtra, op- pida & alia loca interdici non poſſint, etiam ſi de ipſis & eorum tenoribus eſſet in ipſis proceſſibus mentio ſpecialis facienda, quæ, ne contra huiuſmodi ſententias & proceſſus, quo minus includantur in eis, per ea ualeant ſe, terras, dominia, ciuitates, uillas, caſtra, oppida & loca huiuſmodi tueri, & quæ quo ad hoc, tollimus & pe- nitus reuocamus. Et inſuper mandamus, ut huiuſmodi præſens proceſſus ad com- munem omium notitiam deducatur, chartas ſiue membranas proceſſus cõtinentes eoſdem, in maiori & ſancti Stephani Conſtantieñ. eccleſiarum ualuis affigi, qui pro- ceſſus ipſos ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo indicio publicabunt, ut prædicti quos ꝓceſſus concernent, nullam poſſint excuſationẽ prætendere, uel ignorantiam al legare, quod ad eos ꝓceſſus huiuſmodi non peruenerint, uel ignorauerint eoſdẽ, cum non ſit ueriſimile remanere incognitum quo ad ipſos, quod tam patenter fuit publi- catum. Cæterum omnibus & ſingulis dominis patriarchis, primatibus, archiepi- ſcopis

A :opis,epiſcopis,cæterorumq́ locorum ordinarijs præcipimus & mandamus,ut ipſi
& eorum quilibet per ſe uel alium ſeu alios, ſub pœna excommunicationis, quam
pſorum quemlibet qui mandatorum noſtrorum huiuſmodi tranſgreſſor & contem
ıtor fuerit,incurrere uolumus ipſo facto,præſentes noſtros proceſſus per eorum aut
hartarum uel membranarum ſeu tranſumptorum continentium eoſdem,quibus ſic- al. continẽtiũ
ti noſtris proceſſibus tantam uolumus fidem adhiberi, in eccleſiarum ualuis ſeu ali-
s locis affixionem publicent,& præfatos tranſgreſſores & contemptores huiuſmodi
xcommunicationis & anathematizationis ſententijs ligatos,ac terras,ciuitates,uillas,
aſtra,oppida & loca præfata huiuſmodi eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita, quàmpri
num ipſis uel eorum alicui de hoc legitime conſtiterit, tandiu in eccleſijs dominicis
& alijs feſtiuis diebus,dum inibi maior fuerit populi multitudo,campanis pulſatis,&
andelis accenſis & extinctis denuncient, & interdictum huiuſmodi inuiolabiliter fa
iant obſeruari per cenſuras eccleſiaſticas aut alia iuris remedia, inuocato ad hoc (ſi
ɔpus fuerit) auxilio brachij ſecularis,donec ipſi tranſgreſſores & contemptores me-
uerint ab huiuſmodi excommunicationis & anathematizationis ſententijs abſoluti-
ɔnis beneficium obtinere, dictumq́ interdictum merito debuerit relaxari, non ob-
B ſtantibus omnibus ſupradictis, ſeu ſi aliquibus coniunctim uel diuiſim à ſede prædi-
ta indultum exiſtat,quòd interdici, ſuſpendi, uel excommunicari non poſſint per li-
eras apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de uerbo ad uerbum de in-
dulto huiuſmodi mentionem. Datum Conſtantiæ pridie nonas Iulij, Anno à nati-
uitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, ſede apoſtolica uacante,
regnorum sereniſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Hungariæ re-
gis,uidelicet electionis q̃nto,coronationis primo,Hungariæ uero XXIX. Finita au-
tem ſeſſione,libri Ioannis Huſz fuerunt combuſti in platea palatij epiſcopalis,uid eli-
cet liber de eccleſia & alia opuſcula eiuſdem.

SESSIO DECIMASEXTA.

DIE iouis undecima menſis Iulij ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in maiori ec-
cleſia celebrata Conſtantiæ,in qua præſidebat reuerendiſſimus pater do-
minus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis. Et fuit cantatum
officium miſſæ de ſpiritu ſancto per reuerendum patrem dominum Nico-
laum epiſcopum Merſeburgeñ. Quo completo, legebantur letaniæ &c. more alia-
C rum ſeſſionum.& dominus Andreas electus Poſznanienſis legebat certa capitula &
ordinationes ſeruandas,tenoris ſubſequentis.

¶ Deputatio ambaſiatorum concilij ad Aragoniam.

Sacroſancta Conſtantienſis ſynodus generale concilium faciens, in ſpiritu ſancto
legitime congregata,ſecundum mentem & effectum ordinationis ſeu decreti in ulti-
ma ſeſſione facti ſeu lecti,ad requirendum dominum Petrum de Luna, Benedictum
decimumtertium in ſua obedientia nominatum, & alia faciendum quæ fuerint ne-
ceſſaria & opportuna,facit,conſtituit & ordinat procuratores generales,uidelicet re
uerendiſſimos in Chriſto patres dominos Iacobũ Turoneñ.archiepiſcopum,Petrum
Ripeñ.Iacobum Adrieñ.Ioannem Gebenneñ.epiſcopos,Ioãnem abbatem ſancti Eli-
gij Nouimeñ.Conradum de Suſato,ſacræ theologiæ magiſtros, Ioannem de Opzis al. Opizis
ſacri palatij auditorem,Petrum Paulum de Iuſtinopoli utriuſque iuris, Lampertum
de ſtipite priorem prioratus conuentualis de Bortua Leodieñ.diœceſis,Ioannẽ Vuel
lis,Hugonem Holbabe,Bernardum de Planta decretorum,& Ioãnem de Fabrica le- al. Holbahe
gum doctores, præſentes & acceptantes,& Benedictum Gentiani uniuerſitatis Pari
riſienſis ſacræ theologiæ profeſſorem, abſentem tanquam præſentem,ita tamẽ quòd
ipſi omnes,aut ipſorum quatuor,unà tamen cum conſenſu ſereniſſimi principis do-
mini

mini Sigiſmundi Romanorum & Hungariæ regis, ſi præſens fuerit, alijs non uolentibus aut uolentibus, cum ipſo domino Benedicto XIII. in ſua obedientia nominato, aut alijs ab eo ſuper hoc ſufficientem poteſtatem habentibus, tractare & concludere, ac ipſorum quilibet inſolidum ipſum dominum Petrum Benedictum nominatum (ut præfertur) requirere, & alia coniunctim uel diuiſim facere poſſint, ſic & prout in inſtrumentis publicis ſuper hoc fiendis uel conficiendis eisq; tradendis, plenius uidebitur contineri.

¶ Datur iudicibus poteſtas citandi ſub pœna priuationis illos, qui clandeſtinè receſſerunt à concilio.

Item eadem ſancta ſynodus reuerendis in Chriſto patribus Saresbirienſi, Plocenſi, Vaurenſi & Piſtorienſi epiſcopis, aliàs pro audiendis cauſis ad præſens ſacrum concilium deuolutis & deuoluendis, ſeu aliàs ſpectantibus, per idem concilium deputatis, citandi, etiam ſub pœna priuationis per edictum in curia exequendum, ſufficienti informatione præuia, omnes & ſingulos prælatos & curiæ officiales, aliosq; ad ipſum concilium uocatos, qui ab hoc ſacro concilio clandeſtine ſine licentia receſſerunt, ut infra certum competentem terminum eis aſſignandum, perſonaliter reuertantur & redeant, plenam tribuit poteſtatem.

¶ Quod literæ de iuſtitia expediantur.

Item eadem ſancta ſynodus ordinat, ut literæ de iuſtitia, aliàs in curia expediri ſolitæ, dummodo prius ſecundum antiquam curiæ conſuetudinem debitum curſum ſuum faciant, ſanctæ ſynodi nomine & ſigillo per reuerendum patrem & dominum Ioannem epiſcopum Oſtien. ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem & uicecancellarium, expediantur.

¶ Quod præſidentes habeant poteſtatem dandi licentiam recedentibus.

Item eadem ſancta ſynodus quatuor præſidentibus nationum, ut ipſi omnes aut eorum tres, ſingulis ad præſens concilium uocatis ſeu uocem habentibus, & ab eodem recedere cupientibus (ubi rationabilis cauſa ſuberit) licentiam recedendi dare poſſint, plenam tribuit facultatem.

¶ Mandatur camerario, quòd cardinalibus cæterisq; indigentibus debeat de bonis cameræ prouidere.

Item præcipit & mandat domino camerario ſanctæ ſedis apoſtolicæ aut eius locum tenenti ſeu uicecamerario, ut dominis cardinalibus & prælatis, cæterisq; indigentibus in hoc ſacro concilio exiſtentibus, de neceſſarijs & utilibus debeat ſubuenire, & de bonis cameræ prouidere. Quibus lectis, domini deputati & demum dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis præſidens, reſponderunt, Placet.

¶ Mandat concilium regiſtrari inſtrumenta de ratificatione ſententiæ contra Ioannem papam XXIII.

Item eadem ſancta ſynodus ordinat, iubet & decernit inſtrumenta in ratificatione ſententiæ * diſpoſitionis per hoc ſacrum concilium nuper latæ contra dominum Balthaſarem de Coſſa, olim Ioannem papam XXIII. necnon renunciationis per eum factæ de papatu, ſeu de iure quod poterat in eo prætendere, apud acta ipſius concilij in loco ſuo congruo regiſtrari & inſeri.

al. forte depoſitionis.

¶ Mandat tranſſumi literas de ceſſione Gregorij XII.

Item mandat & decernit bullas & inſtrumenta olim domini Gregorij papæ XII. in ſua obedientia nuncupati, nuper in ceſſione papatus per eum ſeu eius nomine facta, in dicto ſacro concilio producta, in formam publicam tranſſumi, ſeu de ipſis tranſſumpta publica fieri per protonotarios & notarios huius ſacri concilij, quibus tranſſumptis

A ſumptis decernit fidem indubiam adhiberi tanquam originalibus ipſis, autoritate ipſius concilij. Deputati uero quatuor nationum earum, & dictus dominus Oſtienſis collegij cardinalium nominibus approbando reſponderunt, placet.

SESSIO DECIMASEPTIMA DE RECESSV domini Imperatoris, quem concilium benedixit.

DIE lunæ quintadecima ſupradicta menſis Iulij, Conſtantiæ prouinciæ Maguntinenſis in eccleſia maiori fuit tenta & ſolenniter celebrata ſeſſio generalis, præſente ibi ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ &c. rege, unà cū quàmpluribus principibus, ducibus, comitibus & nobilibus. In qua celebrauit officium miſſæ reuerendus pater dominus Vdalricus epiſcopus Verdenſis, præſidebatq́ꝫ ſeſſioni huiuſmodi reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarien. indutus pontificalibus. & ſingulis ordinatis, legebantur lætaniæ, ac aliæ deuotæ oratiões more aliarum, ſeſſionum. Ipſis autem omnibus expletis, dominus Sigiſmundus rex prædictus ſtetit ante altare genibus flexis in ueſte non Imperiali, ſed quotidiana, & capite denudato, aſſiſtentibus eidem reuerendiſſimis patribus dominis Laudenſi & de Vrſinis, ſanctæ B Romanæ eccleſiæ cardinalibus, fuitq́ꝫ interim cantata letania, & cum peruentum eſt ad locum, Vt eccleſiam, dominus præſidens legit in hunc modum: Vt eccleſiam tuam & regem noſtrum Imperatorem electum, hic præſentem, eccleſiæ tuæ aduocatum & defenſorem, ad perfectam reintegrationem unitatis eccleſiæ præfatæ iter arripientem, dirigere, protegere, & conſeruare digneris. Fuit reſponſum, Te rogamus, audi nos. Secundo dixit, Vt eccleſiam tuam & eundem regem electum, ab omnibus inimicis uiſibilibus & inuiſibilibus præſeruare & defenſare digneris. Tertio dixit, Vt eūdem Imperatorem electum, etiam ad nos incolumem reducere digneris. fuitq́ꝫ reſponſum ſecundo et tertio, ſicut primo. Completa letania, ipſe præſidens conuertit ſe ad Imperatorem, dicendo preces: Saluum fac ſeruum tuum domine. Nihil proficiat inimicus in eo. Eſto ei domine turris fortitudinis. Et decantata oratiōe pro pace eccleſiæ, redeunteq́ꝫ Imperatore ad ſedem ſuam, dominus Antonius epiſcopus Concordienſis legit quandam bullam & alia capitula infra ſcripta, tenoris ſequentis:

¶Bulla legationis domini Angeli, olim Gregorij duodecimi, & prouiſionis eiuſdem.

Sacroſancta generalis ſynodus Cōſtantien. in ſpū ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans. Cum Chriſti fideles pijs in domino & deuotis affectibus, multis temporibus, ſolicitudinibus, impenſis, laboribus atq́ꝫ curis occupati fuerint circa extirpanda ſchiſmata de eccleſia ſancta dei, & poſt atque inter omnia alia huius peſtiferi morbi quæſita remedia, toti penè Chriſtianitati & huic tandem ſacro concilio Conſtantienſi facilius & potius antidotum ad hoc exequendum, uiſum fuit, renunciationes ac ceſſiones fieri debere per quemlibet pro Papa ſeu Romano pontifice ſe gerentem, præcipue quoque propter pacem & tranquillitatem ſanctæ matris eccleſiæ, totalis reintegrationis ordinem ad perfectionem, autore bonorum omnium, deducendum, laudabili humilitate proſequutus ſit dominus, uidelicet reuerendiſſimus dominus Angelus de Corario, qui in ſua obedientia Gregorius duodecimus dicebatur, renunciando uidelicet, cedendoq́ꝫ expreſſe in ſcriptis realiter & cum effectu, iuri, titulo & poſſeſſioni, quod, quē, & quā, uel ſi quod, quē, aut quā habuit in papatu, & reſignādo papatū & omne ius papatus, titulū & poſſeſſionē, quod, quē, & quam habebat, uel habere dicebat, p manus magnifici uiri domini Caroli de Malateſtis, pro ſancta Romana eccleſia Arimini & nonnullarum aliarum terrarum in tēporalibus uicarij & rectoris prouinciæ Romandiolæ gñalis, plenum & ſpeciale ad hoc man

mandatum habētis, quemadmodum in geſtis ſiue actis publicis, in ſeſſione dicti ſacri D
Conſtantien. conc. ſeſſi. 14. cōcilij quarta die huius menſis Iulij facta, per inſtrumēta authentica comprobatur. Et attēdens dicta ſancta ſynodus Cōſtantien. quàm ſponte & liberaliter in præſcriptis, ceſſiōe, renunciatiōe & reſignatiōe per ipſum dominum Angelum, & pro eodem proceſſum fuerit uſq; ad effectum deo gratum & commendabilem incluſiue, & etiam ad ipſius ſanctæ ſynodi declarationem, antequam ille dñs q in ſua obedientia dicitur Benedictus, ceſſerit, aut cedere uoluerit, experiretur, quantaq; bona ex his ſanctæ matri eccleſiæ attulit, ac uniuerſo populo Chriſtiano proueniāt, ſintq; dño largiente prouētura, & quod sereniſſimus princeps & inuictiſſimus dominus Sigiſmundus dei gratia Romanorum & Hungariæ &c. rex, ſupradicta etiam pia cōſideratione aduertēs, quædam capitula ſeu articulos, perſonæ ſecuritatem ac quietem uitæ & ſtatus cōdecentiam dicti domini Angeli, olim in ſua obediētia Gregorij duodecimi nūcupati, cōcernentia, dictæ ſanctæ ſynodo exhibuit atq; porrexit, uolēs dicta ſancta ſynodus, quòd eccleſiæ ſanctæ filij uideant, quanta ſibi benefaciētes ipſa mater eccleſia gratitudine proſequatur, præcipue tanti filij & defenſoris precibus inclinata, ſtatuit, ordinat, & decernit, ꝙ dictus Angelus inter ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales ſit, & eſſe debeat epiſcopali titulo per præſens cōcilium aut futurum Romanum pontificem ſuo tempore pro pace eccleſiæ declarando, cum omnibus honoribus & emolumentis & alijs debitis ſeu conſuetis perpetuo inſignitus, ſecundusq; poſt Ro- E manum pontificem dignitate & ordine habeatur, nec aliquis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium ſibi in hoc præferatur: ſaluo, ſi ille q in ſua obedientia dicitur Benedictus, conſimiliter renunciauerit, & ceſſerit iuri, titulo & poſſeſſioni papatus, quod, quem, & quam ſe prætēdit habere, & ipſos ambos in eodem loco ſiue tractatu ſimul perſonaliter concurrere contingat, quod tunc in ſacri concilij ante electionem & futuri pontificis Romani poſt electionem poteſtate exiſtat, inter ipſos duos gratificando qs præemineat ordinare. Inſuper dicta ſancta ſynodus ſtatuit, ordinat, & decernit, ꝙ dictus dominus Angelus quo ad uixerit, ſit ſanctæ ſedis apoſtolicæ in prouincia Marchiæ Anchonitanæ & præſidatus Farcen. cum prouiſione, ſalario, gagijs, muneribus & honoribus ſolitis cardinalis legatus de latere in ſpūalibus & temporalib9, atq; uicarius irreuocabiliter permanſurus, cum omnibus & ſingulis facultatibus & autoritatibus huiuſmodi legatorum, quæ legatis talibus cōcedi per ſedem apoſtolicam in forma pleniſſima conſueuerunt: quodq; eidem Angelo fauores & gratiæ ſedis apoſtolicæ in præbendis, beneficijs & alijs prouiſionibus largiflue impendantur. Præterea dicta ſancta ſynodus ſtatuit, ordinat & diffinit, quòd idem dominus Angelus ratione & occaſione ſpūalis & temporalis admiſtratiōis papatus uere ac puta- F tiue, quomodocunq; et qualitercunq; uſq; in præſentē diem, & quouſq; per formam conſtitutionis pridie in dicta ſancta ſynodo factæ, eidem licebit, quem, & quam habuit aliquādo, aut cuiuſuis legationis, uicariatus, ſeu nūciationis ſedis apoſtolicæ, aut alterius geſtionis ſiue adminiſtrationis nomine Romanæ eccleſiæ, & maxime in prouincia Marchiæ Anchonitanæ uel alibi, dum minori fungebatur officio, ac etiam occaſione uel cauſa ſuæ perſonæ non poſſit, neq; debeat, de actis, geſtis, ordinatis, indultis, conceſſis, receptis, leuatis, habitis & erogatis, donatis & alienatis ac effuſis, q͂tatis, liberatis, aut alijs q̄buſcunq; ſeu qualitercunq; factis ſeu peractis per eum, ſeu eius nomine, aut ad eum uel poteſtatem eius quoquomodo peruenerint, ad cuiuſcunq; officij uel cuiuſcūq; perſonæ inſtantiam, cuiuſuis dignitatis, præeminētiæ, ſtatus, gradus, ordinis uel conditionis aut ſexus, etiam ſi papalis, Imperialis, uel regalis exiſtat, de iure uel de facto, aut aliter qualitercunq; conueniri, denūciari, accuſari, uexari, inquietari, impediri ordinarie ſiue extraordinarie, cum promotiōe uel ſine, in iudicio ſiue extra, per ſe uel per alium, apoſtolica cōcilij præſentis aut alia quauis autoritate, ordinaria uel ſubdelegata, ſeu aliàs moleſtari, nec cōtra eum inq̄ri ualeat, nec ullo unquam tempore realiter uel perſonaliter, ciuiliter uel criminaliter aut mixtim, ſeu aliàs quo-

modo

A modocunque, etiamſi dolus uel fraus aut aliqua alia corruptela circa præmiſſa uel eorum aliquod re ipſa uel aliàs notari poſſent, aut diceretur quomodolibet interueniſſe, qꝙ idem dominus Angelus non teneatur, nec debeat cuiquam (ut præmittitur) perſonæ in iudicio uel extra de præmiſſis uel aliquo eorum, aut dependentibus, emergentibus aut connexis, ſiue prorſus extraneis à præmiſſis uel aliquo præmiſſorum reſpondere, rationem reddere, aut calculum facere, etiam coram gentibus apoſtolicæ cameræ uel alijs quouis modo, directe uel indirecte, publice uel occulte, niſi quatenus ſibi propria conſcientia, cui quo ad hoc, totaliter relinquatur, dictauerit faciendum. Dicta nanque ſancta ſynodus ex ſuperabundanti liberat dictum dominum Angelum de his omnibus, uniuerſis & ſingulis, alijsq́ in quibuſcunq́ pondere, numero & menſura, cuiuſuis qualitatis, quantitatis, generis uel ſpeciei iuris corpore comprehenſorum uel non exiſtant, quæ omnia hic & eorum ualores, nomina, cognomina, qualitates, genera ac ſpecies habere uoluit, & uult pro ſpecifice & expſſe declaratis, ac ſi de eis expreſſa mentio facta foret, etiamſi ſacra fuerint aut prophana, communiter uel diuiſim ſeu mixtim ad quemcunq́ ualorem aſcendant, attenta libera & ſpontanea ceſſione papatus per ipſum dominum Carolum de Malateſtis procuratorem eius, pridem

B in huiuſmodi ſancta ſynodo facta, pro pace & unione in eccleſia ſancta dei prædicata, quantum in eo fuerit modis omnibus promouendis, quibus Romanæ eccleſiæ obligatus aut obnoxius fuerit, uel dici potuerit, ſiue poſſit, ex nunc quitat, liberat penitus & abſoluit: necnon uult, & nunciat eum ab illis omibus totaliter exemptum, quitum, liberum & abſolutum, eidemq́ domino Angelo pro ſe uel ſuis hæredibus ac ſucceſſoribus omnia & ſingula ſanctæ Romanæ eccleſiæ & apoſtolicæ cameræ per eum qualitercunq́ debita uel aliàs pro eo plenarie, libere & pure remittit, donat & largitur. Tollit deniq́ ex certa ſcientia quo ad præmiſſa omia, & ſingula inualidat atq́ ſuſpendit dicta ſancta ſynodus, tam reſtitutionis in integrum, quàm de uacatione ſedis & omnia alia iura & beneficia ſiue priuilegia, per quæ Romanæ eccleſiæ apoſtolicæq́ cameræ aut futuro eius pontifici contra præmiſſa uel aliquod eorum ſubueniri, aut de ipſis uel eorum aliquid infringi, ſeu aliqualiter poſſent tranſgredi, aut uiolari, decernens irritum & inane, ſi quid in contrarium à quouis, quauis autoritate uel quouis ingenio uel colore contigerit attentari, non obſtantibus quo ad omnia & ſingula ſupradicta, tam canonicis q̃ ciuilibus iuribus, & apoſtolicis conſtitutionibus, generalium conciliorum conſtitutionibus, ac alijs diſpoſitionibus contrarijs quibuſcunq́. Statuens & ordinans dicta ſancta ſynodus, qꝙ quilibet futurus Romanus pontifex,

C omnia & ſingula ſupradicta ſtudeat inuiolabiliter obſeruare, eaq́ ſuis apoſtolicis literis in forma plena, congrua & decenti approbet, ratificet, de nouo concedat, indulgeat, atque confirmet: & qꝙ quicunq́ Romanum pontificem eligentes, quo ad hoc, ante ſui apoſtolatus inthronizationem ſub uinculo præſtandi iuramenti obligent efficaciter & aſtringant, mandans & præcipiens dicta ſancta ſynodus, qꝙ ultra ſacri concilij publica geſta ſeu munimenta ſolito more ſuper præmiſſis conficienda, fiant ſuper præmiſſis omnibus & quolibet eorum ad maiorem certitudinem patentes literæ, ſub ſigillo concilij in forma pleniſſima cum omnibus & ſingulis clauſulis, non obſtantib9 neceſſarijs, reuocatorijs, & derogatorijs, & alijs opportunis dicto domino Angelo, ſeu alteri uel alijs pro eo recipienti uel recipientibus aſſignandæ.

¶ Quod impediens regem Romanorum in itinere ad regem Aragonum, ſit ipſo iure excommunicatus.

Quia dignum eſt, laborantes pro pace ſacroſanctæ eccleſiæ plena libertate ſecuritateq́ gaudere, nulliſq́ impedimentis ſeu moleſtijs inquietari, hæc ſacroſancta Conſtantienſis ſynodus eccleſiam catholicam repræſentans, in ſpiritu ſancto legitime congregata, ſtatuit, diffinit, & ordinat, qꝙ quicunque cuiuſcunq́ ſtatus aut conditionis exiſtat, etiam ſi regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiſcopalis, epiſcopalis, duca-

tus,principatus,comitatus, marchionatus, ſeu alterius cuiuſcunque dignitatis ſeu ſta D
tus,ecclesiaſtici uel ſecularis exiſtat,qui ſereniſſimum & Chriſtianiſſimum dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ &c. regem, uel alius cum eodem,ad conueniendum cum domino rege Aragonum,pro pace eccleſiæ,ad extirpationẽ præſentis ſchiſmatis per hoc ſacrum concilium ordinatos, ad dictam conuentionem euntes uel recedentes impediuerit, perturbauerit uel moleſtauerit, aut aliquod damnum in perſonis aut bonis aut famulis eorum intulerit, aut inferri per alium ſeu alios, directe uel indirecte, clam uel palam,ſeu quoquo modo inferri procurauerit, ſententiam excommunicationis autoritate huius ſacri concilij generalis ipſo facto incurrat, abſolutione eiuſdem ipſi ſacro concilio, ſeu futuro unico & indubitato ſummo pontifici, præterquam in mortis articulo,ſpecialiter reſeruata:& ulterius omi honore & dignitate,officio, beneficio eccleſiaſtico uel ſeculari ſit ipſo facto priuatus.

¶ Quod celebretur miſſa ſingulis diebus dominicis per concilium, & fiat proceſſio,& intereſſentes habeant centum dies indulgentiarum.

Item ut deus præfati ſereniſſimi principis & aliorum cum eo ad dictam conuentionem eccleſiæ ſuæ greſſus dirigere, & corda illorum cum quibus acturi ſunt ad eandem pacem ſeu clementiam inducere,& illos cum dicta pace obtenta ad dictũ ſacrum concilium incolumes reducere dignetur,ſtatuit & ordinat ſancta ſynodus,quòd ſingulis ſeptimanis die dominico fiat proceſſio generalis in hac ciuitate Conſtantienſi cum miſſa ſolenni, quibus proceſſioni & miſſæ omnes prælati in hoc concilio exiſtentes, intereſſe teneantur,ueſtimentis pontificalibus (ut eſt moris) induti. Conceditq; dicta ſancta ſynodus cuilibet præmiſſis intereſſenti centum dies indulgẽtiarum,et totidem cuilibet presbytero unam miſſam celebrãti, & alijs qui deuote ſemel in die Pater Noſter & Aue Maria, pro dicta incolumitate orando dixerint, quadraginta dies indulgentiaæ in forma eccleſiæ conſueta. Lectis ſupradictis, per deputatos quatuor nationum & dominum præſidentem fuit concorditer reſponſum,Placet. E

SESSIO DECIMAOCTAVA.

ANNO & indictione quibus ſupra , die uero ſabbati decimaſeptima menſis Auguſti, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi, in qua præſidebat reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius, functq; decantatum officium miſſæ de aſſumptione beatæ uirginis Mariæ per dominum Petrum epiſcopum Oloreñ.Quo finito,legebantur letaniæ,& alia fiebant more aliarum ſeſſionum.Quibus expletis,dominus Antonius epiſcopus Concordieñ. legebat articulos inferius deſcriptos. F

¶ Datur poteſtas iudicibus diffiniendi, & cauſas per duos cognoſcendi.

Nuper ſacroſancta & uniuerſalis ſynodus Conſtantienſis reuerendos in Chriſto patres dominos Piſtoriẽſem, Vaurẽſem,Plocẽſem & Sareſbiriẽſem epiſcopos ad audiendum cauſas & querelas ad ipſum concilium deuolutas & deuoluendas ſeu deducendas,uſque ad ſententiam excluſiue deputauit. Nequiens igitur ipſa ſancta ſynodus, diuerſis alijs occupata negocijs, ipſarum cauſarum finali deciſioni intendere, nolensq; eas abſque finali deciſione diu propterea remanere, prædictis dominis epiſcopis etiam cauſas ipſas finaliter, ſummarie, ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij finiendas & terminandas, aſſumptis ſibi in rimandis proceſſibus & ſententijs proferendis quatuor aſſeſſoribus de quatuor natiõibus eiuſdem ſynodi per eos eligendis, partibus non ſuſpectis,ſuper quo eorum conſcientiæ onerentur, cauſis tantum cathedralium eccleſiarum & maioribus earundem cauſarum duntaxat exceptis,plenariam tribuit poteſtatem,Et ut eo facilius negocia & cauſæ ad finem optatum

A tum peruenient, eadem ſancta ſynodus, ut ipſi quatuor aut tres aut duo ex ipſis, alijs ſtatutis horis non uenientibus, terminos ipſos in ipſis cauſis occurrentes, teneri & obſeruari facere & aliàs uſq; ad diffinitiuam ſententiam excluſiue, in cauſis ipſis procedere poſſint & ualeant, ordinat, ſtatuit & decernit.

¶Quod adhibeatur fides bullæ concilij.

Item ſtatuit, ordinat & decernit dicta ſancta ſynodus, quòd quibuſcunque ueris literis ſub bulla ipſius ſynodi conficiendis, in quibuſcunque cauſis, negocijs & factis ſtetur firmiter in iudicio & extra, ubicunque exhibitæ fuerint uel oſtenſæ: illaq; fides ipſis adhibeatur, quæ ueris literis apoſtolicis bullatis conſueuit, & debet merito adhiberi: ac eandem uim, illudq; robur habeant in omnibus & per omnia, quá & quod ipſæ literæ apoſtolicæ habent, & habere debent, & poſſunt quoquo modo, ſuper cuius bullæ uſu & cuſtodia per concilium deliberabitur.

¶Quod committentes falſum circa bullam concilij, puniantur ſicut falſarij literarum apoſtolicarum.

Item prædicta ſancta ſynodus ſimiliter ſtatuit, ordinat & decernit, quòd omnes & ſinguli, qui dolum & fraudem ſeu falſitatem aliquam circa huiuſmodi literas bullan- B das dictæ ſynodi pro tempore forſitan commiſerint, & illi etiam qui in hoc conſenſerint, aut talia fieri procurauerint, uel literis falſis ſcienter uſi fuerint, illas cenſuras eccleſiaſticas & pœnas incurrant, quas falſificatores literarum apoſtolicarum, & qui illis literis ſcienter utuntur, necnon participes illius cauſæ, idem crimen incurrunt iuxta canonicas ſanctiones.

¶ Quod literæ expediantur ſuper gratijs per olim papam Ioannem conceſſis, exceptis exorbitantibus & expectatiuis.

Item ſimiliter ſtatuit, decernit & ordinat dicta ſancta ſynodus, quòd literæ ſuper omnibus & ſingulis gratijs per dominum Balthaſarem tunc Ioannem papam XXIII. factis, uſque ad ipſius adminiſtratiōis ſuſpenſionem in ſpiritualibus et temporalibus, ſcilicet, quæ fuit die martis quartadecima menſis Maij, præſentis anni, ſignatis, poſſint & debeant per reuerendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dominum Ioannem epiſcopum Oſtienſem, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem & uicecancellarium, & quatuor ſibi adiunctos de quatuor nationibus, uidelicet dominos Concordienſem pro Italica, Arimineñ. pro Gallicana, Theodoricum Voym pro Germanica, & dominum Robertum Appellien pro Anglicana, autoritate dictæ ſynodi ſub C modis & formis quibus ſummi pōtifices literas gratiarum & conceſſionum ſuorum prædeceſſorum Romanorum pontificum & ſimilibus expedire conſueuerunt, iuxta conſtitutiōes & regulas ac obſeruantias & ſtylum cancellariæ apoſtolicæ, & ſub nomine & bulla dictæ ſynodi expediri, expectatiōibus & exorbitātijs dūtaxat exceptis.

al. Noyon | al. forte Sareſbirien. al. Apelten

¶ Deputantur ambaſſiatores ad Italiam.

Sacroſancta ſynodus Conſtantienſis mittit ambaſſiatores ſuos ad reuerendiſſimum patrem & dominum, dominum Angelum Corarium epiſcopum cardinalem, olim Gregorium duodecimum in ſua obedientia nominatum, & dominos cardinales ſecum exiſtētes, & ad alios patres Italiæ ſuper factis & negocijs eccleſiæ cum inſtructionibus & facultatibus deliberatis & concluſis, quorum ambaſſiatorum nomina ſunt hæc, uidelicet domini archiepiſcopus Mediolaneñ. archiepiſcopus Raguſinus, epiſcopus ſancti Flori, abbas Florentineñ. præpoſitus quinq; eccleſiarũ, magiſter Ioannes ſcholij. Quibus lectis, fuit p deputatos & p̄ſidentē cōcorditer rñſum, placet. al. Scholis

SESSIO DECIMANONA.

ANNO à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione octaua, die lunæ uiceſimatertia menſis Septembris, ſede apoſtolica uacante, fuit celebrata ſeſſio generalis per ſynodum Conſtantieñ. in qua

fuit celebratum officium miſſæ per reuerendum patrem dominum Nicolaum epi- D
ſcopum Aſſiſinateñ. Qua miſſa celebrata, incipiebantur letaniæ, & alia fiebant, ut in
ſeſſionibus fieri ſolitum eſt. Præſidebat uero in eadem ſeſſione reuerendiſſimus pa-
ter dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis. In qua ſeſſione Hiero
nymus de Praga per reuerendiſſimum patrem dominum Petrum cardinalem Ca-
meracenſem & alios deputatos per concilium, in materia fidei inſtructus & informa
tus de fide recta ſanctæ matris eccleſiæ, qui iam fuerat accuſatus de hæreſi, & per con
cilium ſuper hoc incarceratus, quandam reuocationis ſeu abiurationis papyri ſche-
dulam, ſtans in ambone publice, alta & intelligibili uoce legebat, reuocãs & abiurãs,
prout in eadem ſchedula, cuius tenor ſequitur, continetur.

¶ Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga, artium liberalium magiſter, cognoſcens ueram ca-
tholicam eccleſiam & apoſtolicam fidem, anathematizo omnem hæreſim, præcipue
eam de qua hactenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizaue-
runt & tenuerunt Ioannes Vuicleff & Ioannes Huſz in ſuis opuſculis, libellis ſeu ſer-
monibus ad clerum & ad populum, propter quam cauſam prædicti cum ſuis do-
gmatibus & erroribus damnati ſunt ab hac Conſtantieñ. ſynodo tanquam hæretici, E
& eorum doctrina prædicta ſententialiter damnata, maxime in nonnullis articulis
expreſſis, in ſententijs per hoc ſacrum concilium contra ipſos latis. Conſentio autem
ſanctæ Romanæ eccleſiæ & apoſtolicæ ſedi & huic ſacro concilio, & ore ac corde pro
fiteor in omnibus & per omnia, & præſertim de clauibus, ſacramentis, ordinibus,
officijs & cenſuris eccleſiaſticis, indulgentijs, & reliquijs ſanctorum & eccleſiaſtica li-
bertate, ac etiam de ceremonijs & alijs omnibus ad religionem Chriſtianam perti-
nentibus, prout ipſa Romana eccleſia & apoſtolica ſedes & hoc ſacrum concilium ꝓ
fitentur, & ſpecialiter ꝙ prædictorum articulorum plures ſunt notorie hæretici &
dudum à ſanctis patribus reprobati, quidam uero blaſphemi, alij erronei, alij ſcanda
loſi, quidam uero etiam piarum aurium offenſiui & ipſorum nõnulli temerarij & ſe-
ditioſi & pro talibus fuerunt prædicti articuli per hoc ſacrum concilium nuper con-
demnati, & inhibitum omnibus & ſingulis catholicis ſub anathematis interminati-
one, ne de cætero dictos articulos ſeu eorum aliquem aliquis prædicare, dogmati-
zare, uel tenere præſumeret.

Item ego Hieronymus antedictus, quia in nonnullis artibus ſcholaſticis ad perſua
dendam opinionem de uniuerſalibus realibus, & ꝙ una communis generis eſſentia
ſpecificaſſet plura eiuſdem ſpeciei ſuppoſita & quodlibet eorum, ut Ambroſius, Hi- F
eronymus, Auguſtinus, & ſic de ſingulis, & ad hoc inducendum uelut exemplo ſenſi
bili deſcripſi quandam triangularem figuram, quam ſcutum fidei nominaui, ideo ad
excludendum intellectum erroneum & ſcandaloſum, quem fortaſſis aliqui ex hoc ac
cipere potuerunt, dico, aſſero & declaro, quòd dictam figuram non feci, nec eam no-
minaui ſcutum fidei ea intentione, quòd uellem dictam opinionem de uniuerſalibus
extollere ſuper opinionem contrariam, ſic quaſi eſſet ſcutum fidei, quòd ſine eius po
ſitione non poſſet fides aut catholica ueritas protegi & defendi, cum nec dictæ poſi-
tioni uelim pertinaciter adhærere: ſed hoc ideo dixi, quia in dictæ figuræ triangula-
ris deſcriptione ponebam exemplum, quod diuina eſſentia eſt tria differentia ſuppo-
ſita & quodlibet eorum, ſcilicet pater & filius & ſpirituſſanctus, qui quidem trinita
tis articulus, eſt præcipuum ſcutum fidei & ueritatis catholicæ fundamentum. Præ-
terea ut cunctis pateat, quæ fuerunt cauſæ, quare fui reputatus adhærere & fauere
dicto quondam Ioanni Huſz, notum facio per præſentes, quod cum multoties audi-
uiſſem eum in prædicationibus & ſcholis, credidi eum uirum bonum eſſe, nec in ali-
quo obuiare traditionibus ſanctæ matris eccleſiæ ac ſanctorum doctorum, imò eti-
am cum nuper in hac ciuitate mihi fuiſſent oblati articuli per eum poſiti, & per hoc
ſacrum concilium damnati, prima fronte non credidi ſuos eſſe, ſaltem in ea forma.

Cumq;

A Cumq́ ab aliquibus egregijs doctoribus & magiſtris in ſacra pagina audiuiſſem aſſirmari quòd ſui erant, poſtulaui pro mea plena informatione, mihi oſtendi libros manus ſuæ, in quibus dicti articuli contineri dicebantur. Quibus mihi oſtenſis, manu propria eiuſdem ſcriptis, quam ut meam propriam bene cognoſco, dictos articulos omnes & ſingulos in ea forma qua damnati ſunt, reperi eſſe conſcriptos. Vnde non immerito comprehendi & comprehendo, ipſum & ſuam doctrinam cum eorum ſequacibus per ſacrum concilium damnatam & reprobatam fuiſſe, tanquam hæreticam & inſanam. Et hæc omnia ſuprà dicta dico pure & ſine conditione, ut iam plene & ſufficienter informatus de prædictis ſententijs, latis per hoc ſacrum concilium contra doctrinas dictorum quondam Ioannis Vuicleff & Ioannis Huſz, & contra ipſorum perſonas, quibus ſententijs tanquam deuotus catholicus in omnibus & per omnia humiliter conſentio atq; adhæreo.

Item ego idem ſupradictus Hieronymus, qui aliàs coram reuerendiſſimis patribus dominis cardinalibus, & uenerandis dominis prælatis & doctoribus & alijs uenerabilibus perſonis huius ſacri concilij, in iſto eodem loco uoluntarie, libere & ſpontanee exponens & declarans intentionem meam, inter alia loquens de eccleſia, eam trifarie diſtinxi, & ut percepi poſtea, tunc à quibuſdam intellectum eſt, quòd uellem B dicere, quòd in eccleſia triumphante eſſet fides, cum tamen credam firmiter, quòd ibi ſit beatificata uiſio ænigmaticam congnitionem excludens: nunc dico, aſſero, & declaro, quòd nunquam fuit intentionis meæ dicere, quòd ibi eſſet fides ſub ratione fidei, ſed cognitio fidem ſubæqualenter excedens. Et gñaliter quicquid ibi uel antea dixerim, refero & ſubijcio humili corde determinatiõi huius ſacri cõcilij Cõſtantieñ.

Inſuper iuro, & per ſanctam trinitatem & per hæc ſacroſancta euangelia, me in ueritate eccleſiæ catholicæ ſemper & ſine dubio permanſurum, & omnes qui contra hanc fidem uenerint, cum dogmatibus ſuis æterno anathemate dignos eſſe pronuncio. Et ſi ego ipſe aliquando (quod abſit) aliquid contra ſentire aut prædicare præſumpſero, canonum ſeueritati ſubiaceam, & æternæ pœnæ obligatus inueniar. Hanc autem * confeſſionem, & profeſſionis meæ paginam coram hoc ſacro concilio generali libere & uoluntarie porrigo, & eidem me propria manu ſubſcripſi, & hæc ſingula conſcripſi. al. pfeſſionẽ

Deinde dominus Bertholdus Vuildung ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor, legebat quandam ordinationis ſchedulam conceptam ſuper regula ſancti Franciſci, & alia infraſcripti tenoris ſubſequentis de conſenſu partium.

C Dilectis eccleſiæ filijs, generali & prouincialibus miniſtris, cuſtodibus, cæteriſq; ordinis Minorum profeſſoribus, ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Supplicationibus perſonarum quæ uoto religionis ſunt aſtrictæ, illis præſertim libenter annuimus, quas ad finem tendere conſpicimus, per quem perſonæ ipſæ ſub *pacata tranquillitate iuxta ſuam profeſſionem quieſcant, ac ſedulum & tranquillum in humilitatis ſpiritu domino reddere ualeant famulatum. Nuper ſiquidem ſupplicatio pro parte religioſorum uirorum gardianorum & fratrum ueſtri ordinis conuentuum, uidelicet Sagieñ. de ſancto Audomaro Morineñ. diœceſis, de Varennis, Remeñ. de Dola Biſuntiñ. de la Valle Cenomanneñ. de Elicio, Nannetenſis, de Ambaſia Turonenſis, de ſancto Ioanne Angeliacenſis, Xantoneñ. de Bercorio, de Tholeto & de Fontiniaco communitatis Maleacenſis diœceſis infra prouincias Franciæ, Burgundiæ & Turoneñ. iuxta modum dicti ordinis exiſtentium, nobis humiliter præſentata cõtinebat, quòd diuina cooperante clementia, temporibus his nouiſſimis regularis obſeruantia ueſtri iam dicti ordinis in præfatis conuentibus inceperat uigere, ſed uarijs obſtantibus impedimentis, per miniſtros & cuſtodes illarum prouinciarum eis præſtitis, in ipſa ſtricta obſeruantia non mediocriter impediebantur, quorum impedimentorum occaſione ſcandula multa pullulabant, humiliter & deuote ſupplicãtes, quatenus eis de remedio opportuno prouidere dignaremur. Nos al. placida

igitur eorum ſupplicationibus tanquam iuſtis benigne annuentes, cupienteſq; mul- C
ta ſcandala de medio ueſtri ordinis tollere, atque unitate in eo conſeruata fratres in pa
al. conſouere cis dulcedine*conſeruare, ſtatuimus & decernimus, eiſdem ſupplicatiōibus fore pro-
uidendum, & de facto tenore præſentium eis prouidemus, iuxta formam per reue-
rendiſſimos patres dominos, uidelicet Iordanum epiſcopum Albaneñ. de Vrſinis,
ipſius ordinis protectorem, & Petrum ſancti Griſogoni presbyteꝝ cardinalem Ca-
meracenſem uulgariter nuncupatos, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, & alios ex
parte huius ſacri concilij ſuper hoc deputatos, ſpecialiter auiſatam, ordinatam & tra
al. Rotha ditam, atque per religioſum uirum fratrem Ioannem †Rhotani in ſacra pagina pro-
feſſorem, & uicarium miniſtri generalis antedicti, unà cum alijs pluribus magiſtris
al. fratribus & diſcretis*patribus ipſius ordinis ex una parte, & fratres prænominatos conuentus
repræſentantes ex alia concordatam, uidelicet quòd fratres conuentuum prædicto-
rum de cætero, & quouſq; aliud ſuper hoc per ſacrum concilium generale fuerit or
dinatum, poſſint & ualeant, quilibet in ſua prouincia eligere de ſua ſtricta obſeruan-
tia unum fratrem idoneum, quem in ſcriptis miniſtro illius ꝓuinciæ præſentatum,
ipſum dictus miniſter infra triduum poſt huiuſmodi præſentationem ſuum uicari-
um conſtituere debeat, ad ipſos regendum inſolidum loco & uice eius, & eis ꝓuiden E
dum in omnibus quibuſcunq; & ipſis modis quibus ipſe miniſter ꝓuincialis etiam
prouidere poſſet, ita ꝙ de ipſorum fratrum regimine in nullo poſſint ſe intromitte
re dicti prouinciales uel cuſtodes, ſed ad ipſos uicarios cura & correctio eorum cōmi-
no pertineat, excepto quod ad ſuæ ſuperioritatis cognitionem miniſter prouincia-
lis ipſos poſſit, ſi uoluerit, uiſitare in propria perſona, & tunc punire de conſenſu ma
iorum & diſcretorum conuentus, in quo fiet hæc uiſitatio, quicquid punitione dignū
repererit, quem ſi conſtituere renuerit modo prædicto, ex tunc conſtitutio eiuſdem
præſentati, ad uicarium miniſtri generalis inferius annotatum, deuoluatur & perti-
neat abſolute. Qui quidem uicarij hmôi trium prouincialiū, poſſint & debeant unà
cum fratribus diſcretis ſibi ſubditis forma ſolita in electionibus ordinis ſeruata, inſi-
mul eligere inter ſe unum alium fratrem ad hoc ſufficientem & idoneum pro eorū-
dē uicarioꝝ correctiōe & totius ſtricti huius obſeruantiæ in ꝑdictis prouincijs melio
ri regimine, quem per eos in ſcriptis miniſtro generali ordinis qui erit pro tempore
humiliter præſentatum, ipſum miniſter ſuper illos ſuum uicarium conſtituere infra
triduū poſt illā ꝑſentationem benigne debeat & charitatiue: alioqn ipſo triduo trāſ-
acto, ſit & habeatur uicarius ipſius generalis, autoritate ipſius ſacri concilij conſtitu-
tus. Qui quidem uicarius generalis in ſua congregatione uel aliàs ſolus debeat & poſ F
ſit uicarios prætactos (quoties opus erit) punire, & ipſis ac fratribus alijs ſibi ſubdi-
tis prouidere in omnibus quibuſcunq; caſibus, quibus miniſter generalis eis potuiſ-
ſet prouidere, ne ipſos, ut ſæpius contingit, quoties generali miniſtro indigent, lon-
gius oporteat euagari. Et pro hac uice primaria conſtituimus in præfatum genera-
lis miniſtri uicarium, fratrem Nicolaum Rudolphi apud uos de hac obſeruantia lau
dabili ꝓuidentia ac diligentia ſolerti multipliciter commendatum, quem uolumus
poſſe deponi, quoties uicarijs & alijs fratribus diſcretis ſæpedictis uidebitur expedi-
re. Poſſit tamen generalis miniſter qui eſt & qui erit pro tempore, ipſos fratres &
conuentus in ſua perſona quoties uoluerit uiſitare, prælibato uicario non obſtante,
& punire, ſi quid in dicta uiſitatione puniendum repererit, ſicut moris eſt in ordine,
& aliàs facere conſueuit. Veruntamen non intendimus, quòd prædicti uicarij pro-
pter mortem, depoſitionem ſeu mutationem illorum quorum uice funguntur, poſ-
ſint à ſuis officijs remoueri, uel in eis impediri, niſi ſuper hoc aſſenſus maiorum et diſ-
cretorum ſibi ſubditorum prius interuenerit, ad quos ſemper eos deponere, & alios
eligere, antedictis generali prouincialibuſq; miniſtris præſentare modo & forma
ꝑmiſſis (quoties fuerit opportunum) uolumus & decernimus pertinere. Inſup poſſit
& debeat ipſe generalis uicarius & ſui ſucceſſores, conuentus ſibi pro tempore ſub-
ditos

A ditos,ad ſtatum dictæ ſtrictæ obſeruantiæ conſonum, iuxta declarationes & ſtatuta ſedis apoſtolicæ & ordinis reducere, tollendo quaſcunque ſuperfluitates, ſiue ſint in rebus mobilibus ſiue immobilibus,quantum fieri poterit bono modo,habito ſemper conſilio maiorum & diſcretorum ſibi obedientium,eligendo(ſi opus fuerit)aliquos fideles, qui ipſas ſuperfluitates autoritate huius ſacri concilij uendant, commutent, aut aliàs in pijs operibus conuertant.Inſuper ſtatuimus, quòd omnes & ſinguli conuentus prædictarum prouinciarum, quoties maiori uel ſaniori parti fratrum in eis exiſtentium placuerit, ad hanc ſtrictam obſeruantiam ſe reducere, & uicarijs antedictis ſe ſubdere, hoc libere facere poſſint. Et etiam ſinguli fratres cuiuſlibet conuentus dicti ordinis, contradictione cuiuſcunque non obſtante, à quorum uicariorum obedientia & ſubiectione nullus exire poſſit ſine ſpeciali licentia uicarij generalis antedicti: non tamen per hoc intendimus, quin fratres & conuentus,qui uoluerint,poſſint ſecundum hanc ſtrictam obſeruantiam uiuere,manendo etiam immediate ſub cura miniſtrorum prouincialium, exceptis tantum prænominatis conuentibus & conuentu de Mirabello Pictauienſis diœceſis,quem uolumus expreſſe & ordinamus,curæ & regimini prædictorum uicariorum ſubeſſe, & ex cauſa ut ſicut in eo hæc ſtricta obſeruantia regularis in partibus illis ſumpſit exordium,ita in illo tan

B quam in aliorum ſpeculo ſemper eluceſcat. Cæterum cum iuxta ſententiam ſapientis uolatilia ad ſibi ſimilia libenter conueniant,ſtatuimus quod quando fratres huiuſmodi obſeruantiæ pegrinationis ſtudio uel aliàs p mundum proficiſcentur,ad loca conuentus communitatis ordinis declinent, ſi uoluerint:ad alia uero loca fratrum in obſeruantia ſibi ſimilium,ſemp declinare teneantur,iuxta quod in ſtatutis ordinis continetur.Inſuper quilibet prouincialis miniſter prouinciarum præmiſſarum,uicario generali ſæpedicto pro præſenti duos conuentus in ſua prouincia fideliter aſſignet, aptos ad manendum,munitos libris & alijs rebus pro cultu diuino, quoties ab eodem uicario per literas aut aliàs in ſuo prouinciali capitulo fuerit requiſitus, eligendos per ipſum prouincialem, ita quòd propter hanc aſſignationem mobilia quæcunque dictis conuentibus pertinentia, quomodocunque ſit,non debeant abigi ſeu ſegregari, ſecundum diſpoſitionem protectoris ueſtri ordinis. Et ſi contigerit, quod miniſtri prouinciales & cuſtodes uel alij expulerint uel eiecerint fratres huiuſmodi obſeruantiæ ab aliquo ſeu aliquibus conuentuum prænominatorum à quindecim menſibus citra uiolenter, & alios loco eorum ibidem collocauerint, uel mobilia ad ipſos conuentus ſeu aliquem ipſorum ſpectantia deportauerint: uolumus & mandamus Ecclesi.27.b

C diſtricte prædictos fratres indilate recedere & exire à dicto conuentu, mandantes tenore præſentium prælibato uicario generali, quatenus autoritate noſtra omnibus modis quibus fieri poterit, honeſte & licite ipſos exire, & prædicta bona reſtituere compellat per cenſuras eccleſiaſticas, & alios fratres & ſubditos ſuos de nouo ibidem collocando,omnibus quibuſcunque diſtricte prohibentes,ne quis eum ſuper hoc impedire præſumat ſub excommunicationis pœna, ſed magis ei præbeat unuſquiſque ſuper hoc requiſitus per ipſum, potius auxilium & iuuamen. Statuentes ulterius ne deinceps fratres huiuſmodi ſtrictæ obſeruantiæ fiant capellani honoris, uel maneant continuo in domibus ſecularium cauſa confeſſionis uel alia, citra tamen aliorum fratrum ueſtri ordinis præiudicium,ne forſan freno obedientiæ laxato uel pphana conuerſatione feruor deuotionis eorum tepeſcat. Præcipimus inſuper, & mandamus diſtricte in uirtute ſanctæ obedientiæ omnibus & ſingulis fratribus conuentuum prædictorum, & alijs in futurum ſub cura & regimine prætactorum uicariorum conſtitutorum, quatenus ipſis firmiter obediant & pareant cum effectu in omnibus,in quibus fratres illius ordinis ſuis generalibus & prouincialibus miniſtris obedire debent,aut tenẽtur. Cæterum cum prædicta ſint de uolũtate partium (ſicut præfertur) per nos ſtatuta & ordinata,diſtrictius inhibemus oĩbus & ſingulis mini-

ſtris & cuſtodibus, qui ſunt, & erunt in futurum, & alijs fratribus ueſtri ordinis ne oc- D
caſione controuerſiæ prius ſuper his motæ, aut proſecutionis in præſenti concilio fa-
ctæ, aut alia quauis cauſa fratres de hac obſeruantia præſentes uel futuros inquietent,
moleſtent, uel affligant, ſeu eorum uicarios uel de ſecta noua, uel reprobata quomo-
dolibet uocēt. Nec etiam fratres dictæ obſeruātiæ, alios fratres ueſtri ordinis aut ele-
emoſynas aut oblationes ſibi dandas impedire præſumant: quod ſi de cætero alij alijs
facto circa præmiſſa aut eorum aliquid hincinde iniuriati fuerint, manus uiolentas
in eis ponendo, eos incarcerando, arreſtando, libris ſpoliando, aut aliàs maculam hæ-
reſis falſo imponendo, ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrant iniuria-
tores, à qua non poſſint, articulo mortis excepto, abſolui, niſi per eundem cardina-
lem qui pro tempore huius ordinis erit protector. De cæteris uero leuioribus iniu-
rijs uerbalibus, omnes quicunque fuerint in hoc culpabiles deprehenſi, per eorum
prælatos puniantur, circa præmiſſa ſententiarum fulminationibus aut appellationi-
bus interpoſitis, & literis felicis recordationis Alexandri papæ V. & earum confir-
matione non obſtante, quas tenore præſentium reuocamus, caſſamus, & annulla-
mus, ac nullius roboris uel momenti declaramus, & alijs quibuſcunque ſtatutis apo-
ſtolicis uel huiuſmodi ordinis in contrarium editis non obſtantibus. Nulli ergo, &c. E
Datum Conſtantiæ IX. calendas Octobris, Anno à natiuitate domini milleſimo qua-
dringenteſimo decimoquinto, apoſtolica ſede uacante.

¶ Quod non obſtantibus ſaluis conductibus Imperatoris, regum, &c. poſſit per iudicem competentem de hæretica prauitate inquiri.

Præſens ſancta ſynodus ex quouis ſaluo conductu per Imperatorem, reges & alios ſeculi principes hæreticis, uel de hæreſi diffamatis, putantes eoſdem ſic à ſuis erroribus reuocare, quocunque uinculo ſe aſtrinxerint conceſſo, nullum fidei catholicæ uel iuriſdictioni eccleſiaſticæ præiudicium generari, uel impedimentum præſtari poſſe, ſeu debere declarat, quo minus dicto ſaluo conductu non obſtante, liceat iudici competenti & eccleſiaſtico de huiuſmodi perſonarum erroribus inquirere, & aliàs contra eos debite procedere, eoſdemq; punire, quantum iuſtitia ſuadebit, ſi ſuos errores reuocare pertinaciter recuſauerint, etiam ſi de ſaluo conductu confiſi, ad locum uenerint iudicij, aliàs non uenturi, nec ſic promittētem cum aliàs fecerit quod in ipſo eſt ex hoc in aliquo remanſiſſe obligatum.

F

¶ Quod dominus uicecancellarius expediat Carolinam ſub bulla ſacri concilij Conſtantienſis.

Cum in generalibus concilijs, maxime Lateranenſi, prouide quædam fuerint ſtatuta libertatem eccleſiaſticam concernentia, quæ piæ memoriæ Fredericus ſecundus in feruore deuotionis Romanæ eccleſiæ tunc perſiſtens, etiam quædam ſtatuit & adiunxit, & demum per felicis recordationis Honorium tertium fuit eiuſdem Frederici conſtitutio approbata, & conſequenter per diuæ memoriæ Carolum quartum eadem fuit approbata, & quædam alia in fauorem eccleſiaſticæ libertatis adiecta, quæ in libro cancellariæ Romanæ eccleſiæ latius cōtinentur, hæc ſancta ſynodus decernit & mandat domino uicecancellario eiuſdem Romanæ eccleſiæ, ut executorias literas ſuper ipſis expediat in forma dari ſolita.

¶ Committuntur cauſæ hæreſis certis iudicibus.

Item prædicta ſynodus Conſtantienſis omnes & ſingulas cauſam & cauſas hæreſum, ex erronea & peruerſa doctrina damnatæ memoriæ Ioannis Huſz hæretici in regno Bohemiæ & in Morauia exortas, ſapientes etiam criminales ex eis, uel eorum occaſiōe contra quaſcunq; pſonas, tā eccleſiaſticas quā ſeculares, cuiuſcūq; ſtatus, gra-

dus

A dus, ordinis uel conditionis aut præeminentiæ exiſtant, & quacunque præfulgeant dignitate, emergentes, dictiq; Ioannis Huſz & dogmatum falſorum eiuſdem fautores, defenſores & ſequaces, reuerendis in CHRISTO patribus & dominis, dominis Ioanni patriarchæ Conſtantinopolitano & Ioanni epiſcopo Siluanectenſi coniunctim & diuiſim committit audiendas, decidendas, cognoſcendas, & fine debito terminandas, cum omnibus & ſingulis ſuis emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis, & cum poteſtate citandi perſonaliter omnes & ſingulos ſuſpectos in fide ibidem degentes, & coram eis in genere & in ſpecie nominandas coniunctim & diuiſim, in Romana curia per edictum publicum & in partibus & in locis conuicinis affigendum & publicandum, cum ad eaſdem partes, præſertim ad prædictos de fide ſuſpectos, pro huiuſmodi citatione exequenda tutus non pateat acceſſus, habita tamen prius informatione ſummaria in præmiſſis, non obſtante quòd aliàs præfata ſynodus certis iudicibus generaliter quarumcunque hæreſum cauſas commiſerit, uſque ad diffinitiuam ſententiam excluſiue * cognoſcendi, & coram quibus aliquæ pendent indeciſæ, & alijs contrarijs non obſtantibus quibuſcunq;. al. cognoſcendas

¶Quod beneficiati in concilio præſentes, recipiant fructus

B beneficiorum eorum in abſentia.

Item cum abſentes cauſa reipublicæ eccleſiaſticæ perſonæ in eccleſijs in quibus beneficiati ſunt, præſentes merito reputātur, ideoq; ut omnes & ſinguli beneficiati huius ſacri concilij præſentes, & qui ad illud pro tempore acceſſerint, eo commodius ipſi concilio intereſſe, & in illo uſque ad finem ualeant remanere, dictum concilium ſtatuit & decernit, quod ipſi omnes & ſinguli pro reſidentibus ſiue præſentibus interim in ſuis beneficijs ſunt habendi, ita quod omnes & ſingulos redditus, fructus & prouentus ſuorum beneficiorum ac reſidentiæ perſonalis in ipſis beneficijs in quibus reſidebant, aut in quibus reſiderent, ſi eiuſdem concilij proſecutio ſeu intereſſentia eis non obſtaret, ac alij etiam curiales beneficiati, qui de ſuis beneficijs ad præfatum concilium non acceſſerunt, aliàs tamen præſentes in curia in eodem concilio laborauerunt, etiam ſi primam non fecerint reſidentiam perſonalem conſuetam unius tantum beneficij pro quolibet eorum uigore huius decreti eorundem beneficiatorum abſentijs de alijs ſuis beneficijs de iure & conſuetudine, priuilegio aut licentia ſuorũ ſuperiorũ ſemp ſaluis, etiā ſi canonicatus, aut p̄bendæ, aut dignitates, aut pſonatus uel officia in cathedralibus & metropolitanis maiores poſt pontificales, ſeu collegiatis eccleſijs huiuſmodi principales fuerint, durante ipſo concilio, eiſdemq; in eo-

C dem concilio perdurantibus, etiam à tempore itineris arrepti huiuſmodi ad præfatum concilium, quouſque ad eadem ſua beneficia ipſi concilio finito commode redire potuerint, aut quamdiu curiales prædicti in eodem concilio laborauerint, cum ea integritate percipere ualeant & debeant, cum qua illos perciperent, ſi in ſuis beneficijs prædictis interim perſonaliter reſiderent, & adminiſtrarent in eiſdem, quotidianis diſtributiōibus duntaxat exceptis, cōtrarijs nō obſtantibus quibuſcunq;, & cum executionibus exprimendis in cancellaria, ſi fuerit opportunum.

¶Quod literæ ſuper prouiſionibus ad patriarchales, metropolitanas & alias eccleſias, per olim papam Ioannem uſque ad ſuſpenſionem conceſſæ, expediantur.

Item dicta ſancta ſynodus ſtatuit, ordinat & decernit, quod literæ ſuper quibuſcunque prouiſionibus ad quaſcunque patriarchales, metropolitanas & alias cathedrales eccleſias ac etiam monaſteria de quibuſcunque perſonis per dominum Balthaſarem tunc Ioannem papam XXIII. uſque ad ipſius adminiſtrationis in ſpiritualibus & temporalibus ſuſpenſionem factis, de quibus per libros reuerēdiſſimi patris domini Ioannis epiſcopi Oſtieñ. ſanctæ Romanæ eccleſiæ uicecācellarij & cācellariæ

apoſto

apoſtolicæ conſtabit, per eundem epiſcopum & cancellarium ſub nomine & bulla D dictæ ſynodi poſſint & debeant expediri, quatuor deputatis nationum ſibi aſſiſtentibus: & hoc, niſi ex libro ipſo promotionum ſecundum ſtylum cancellariæ appareat obſtaculum, uel aliàs canonicum impedimentū. Præmiſſis uero lectis, fuit reſponſum per dominos epiſcopos deputatos nomine quatuor nationum, ac dominum Ioannem epiſcopum Oſtienſem nomine collegij cardinalium, Placet. Contradicente tamen reuerendo patre domino Helia Anicien. epiſcopo pro ſe, & domino Dominico de Raguſio, ambaſiatore & nuncio archiepiſcopi Spalaten. qui duo in huiuſmodi ſtatutum ſuper prouiſionibus ad patriarchales &c. non conſenſerunt. Et dominus Dominicus dixit ipſum ſtatutum ſecundum omnia ſua uerba non placere, & præſertim ultimam clauſulam, uidelicet: Et hoc, niſi ex libro promotionum ſecundum ſtylum curiæ appareat obſtaculum.

SESSIO VIGESIMA SVPER MONITORIO CONtra ducem Auſtriæ pro epiſcopo Tridentinenſi.

ANNO à natiuitate domini milleſimo quadringēteſimo decimoquinto, indictione uero octaua, die iouis uiceſimaprima menſis Nouembris, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi, præſidente in eadem E reuerendiſſimo in Chriſto patre domino Ioanne epiſcopo Oſtien. ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali & uicecancellario. Fuitq́ decantata miſſa ſolennis de glorioſa uirgine Maria, per reuerendum patrem dominum Antonium epiſcopum. Zopoluden. Qua completa, fiebant ſolennitates more aliarum ſeſſionum. Quibus expletis, reuerendus pater dominus Antonius epiſcopus Concordien. quaſdam legebat monitorij & aliarum ordinationum ſchedulas tenoris ſubſequentis:

al. zopaludē.

ℭ Decretum monitorij in cauſa Tridentina.

SAcroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis, uniuerſis & ſingulis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Grauem querelam uenerabilis fratris noſtri Georgij epiſcopi Tridentinen. accepimus, cōtinentem quòd illuſtris princeps Fredericus dux Auſtriæ ipſum in canonica poſſeſſione eccleſiæ & ciuitatis Tridentinen. & oppidorum, caſtrorum, uillarum, terrarum & locorum, iuriumq́ & aliorum bonorum mobilium & immobilium, ad eandem eccleſiam & ipſum epiſcopum pertinentium, aliàs ſexdecim annis pacifice exiſtentem, eccleſia, ciuitate, oppidis, caſtris, terris, uillis, locis ac iuribus & bonis hmōi temerarie F & de facto ſpoliaſſet, eaq́ nouē annis citra detinuiſſet, & adhuc detinet occupatas & occupata, fructus, redditus & prouentus ſubleuando, & pcipiendo ex eiſdem, ac ipſum cepiſſet, & carceribus mancipatum affeciſſet pluribus grauibus uiolentijs ac iniurijs, propter quæ anathematis, ſacrilegij & alias pœnas à iure contra talia perpetrantes promulgatas incurriſſet, quibus inſorduiſſet per longa tempora, & inſordet de præſenti, nonnullasq́ promiſſiones ac etiam certa iuramenta & literas tempore ſuæ captiuitatis, & ante ſeu poſt, in præiudicium libertatis eccleſiaſticæ dictæq́ eccleſiæ Tridentinen. damnum non modicum, ab eodem epiſcopo incuſſionibus & metu extorſit. Et ulterius idem Fredericus nuper dum inter ſereniſſimum principem Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem, ac ipſum Fredericum ducem pſt executionem iuſtitiæ cōtra eundem Fredericum, per dictum dominum regem factam, ſubmiſſionis tractatus firmaretur, ſe iuramenti uinculo aſtrinxiſſet, quòd ſi quæ perſonæ tā eccleſiaſticæ q̄ ſeculares dicto regi de ipſo Frederico cōquererētur, & ab ipſo rege ſibi peterēt iuſtitiæ cōplementū miniſtrari, ipſe Fredericus dux ſtare deberet ordinatiōi dicti regis, & facere quæ dict⁹ rex diceret & ordinaret, quod qdē licet rex ipſe dicto Georgio epō de pmiſſis grauiter corā eodē cōquerēte decreuiſſet & ordinaſſet, ꝙ ipſe Fredericus dux eccleſiā, ciuitatē, oppida, caſtra, uillas, terras, loca ac iura & bona huiuſ

A huiuſmodi, quibus ipſum Georgium epiſcopum notorie ſpoliauerat, notorieq; deti-net occupatas & occupata, eidem Georgio reſtitueret, ipſumq; permitteret eorum poſſeſſione in poſterum pacifice uti et gaudere, nihilominus idem Fredericus dux pro parte dicti epiſcopi interpellatus et ſufficienter requiſitus, hoc facere non curaſ-ſet hactenus, nec curat de præſenti. Quapropter attenta præmiſſorum exceſſuum et ſpolij notorietate et rei euidentia, idem epiſcopus petijt per nos ſuper præmiſſis de opportuno remedio ſibi prouideri, et literas monitoriales contra præfatum Frederi cum ducem et alios forſan occupatores et detentores eccleſiæ, ciuitatis, oppidorum, caſtrorum, uillarum, terrarum, locorum & bonorum huiuſmodi, etiam ſi ducalis uel alterius cuiuſcunque ſtatus, gradus, uel præeminentiæ eſſent, decerni & conce-di, ipſumq; Fredericum ducem & occupatores & detentores prædictos, ſub pœnis iuris & conſtitutionis à diuæ memoriæ Carolo quarto contra tales facinoroſos & ſa-crilegos editæ, & alijs pœnis grauioribus requiri & moneri, quatenus infra certum terminum idem Fredericus dux & occupatores ac detentores prædicti, eccleſiam, ci-uitatem, caſtra, oppida, terras, uillas, iura & alia bona huiuſmodi, quibus eundem Ge orgium epiſcopum ſpoliaſſet, ſeu ſpoliauit, ac etiam quæcunque caſtra & bona ante B & poſt per prætactam ſpoliationem ad dictam eccleſiam Tridentinam deuoluta, quæ detinerent ſeu detinent occupatas ſeu occupata, reſtitueret & reſtituerent, & aliàs ſibi circa iniurias & percepta & alia debite ſatisfaceret, & ſatisfacerent, necnon ſe, uaſſal-los et ſubditos ſuos et eccleſiæ ſuæ prædictæ à prædictis iuramentis et promiſſioni-bus abſolui, et prædictas literas caſſari, irritari et annullari, humiliter et cum inſtātia debita poſtulauit & alias circa præmiſſa petijt, & concluſit, ſicut in petitionibus pro parte eiuſdem epiſcopi uerbo & ſcriptis, & in actis coram nobis inter dictas partes factis & redactis, plenius noſcitur contineri. Nos uero per notorietatem facti, & aliàs practicata in cauſa huiuſmodi coram nobis & à nobis deputatis, nobis conſtitit & conſtat, petitionem huiuſmodi fore iuſtam, ipſumq; Fredericum ducem & occupato res & detentores antedictos monendos, petitasq; literas monitoriales cōtra dictū Fre dericum ducem & occupatores & detentores huiuſmodi partibus ipſis auditis, & ſer uatis ſeruandis, prædictis partibus ad hoc legitime citatis, decreuimus fore conceden das, decernimusq; et concedimus in forma quæ ſequitur:

¶ Monitorium in forma debita contra ducem Auſtriæ.

SAcroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis uniuerſos & ſingulos uenerabi-les fratres patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos et dilectos eccleſiæ filios ab-bates, priores, præpoſitos, decanos, cantores, ſcholaſticos tam cathedralium q̃ collegiatarū canonicos, parochialiumq; rectores eccleſiarū, cæterosq; presby-teros, clericos & notarios & tabelliōes publicos, per Alamanniam & Italiam et aliàs ubilibet conſtitutos, et eorum quemlibet tenore præſentiū requirimus et monemus, primo, ſecūdo, tertio et peremptorie, communiter et diuiſim, eiſq; et eorum cuilibet in uirtute ſanctæ obedientiæ et ſubſcriptis ſententiarum pœnis diſtricte præcipien-do mandamus, quatenus infra ſex dierum ſpatium poſtquam pro parte dicti Geor-gij epiſcopi uigore præſentium fuerint requiſiti, uel eorum alter fuerit requiſitus, quorum ſex dierum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies eis & eorum cuilibet pro tertio & peremptorio termino ac canonica monitione aſſi-gnamus, ita quòd in his exequendis alter alterum non expectet, nec unus pro alio ſe excuſet, præfatum Fredericum ducem & quoſcunque alios eccleſiæ & ciuitatis Tridentinenſis, necnon oppidorum, caſtrorum, terrarum, locorum, ac iurium & bonorum quorumcunq; ad ipſam eccleſiam pertinentium, prædictorum forſan oc-cupatores & detentores, uaſſallos & ſubditos, etiam ſi ducalis aut alterius cuiuſcun-que dignitatis, ſtatus, ac præeminentiæ fuerint, in eorum proprijs perſonis, ſi et ubi p̄ præmiſſorum ac infraſcriptorū executione ad eorū præſentias tutus patebit acceſſus:

Ali

Alioquin per edictum publicum in audientia publica contradictarum legendum, D
necnon cathedrali & ſancti Stephani Conſtantienſis, ac locis circumuicinis, uidelicet Aquileienſi, Saltzburgenſi, Auguſteñ. Friſingeñ. Brixineñ. Curieñ. Feltreñ. & Veroneñ. eccleſijs affigendum & inibi publicandum ex parte noſtra, Fredericum ducem Auſtriæ & alios occupatores prædictos requirant & moneant, quos nos etiam tenore præſentiũ ſic requirimus & monemus, ipſiq; Frederico duci in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub anathematis, ſacrilegij, priuationis omnium bonorum feudalium, quæ ab eccleſia ſeu imperio obtinet, & inhabilitatiõis ſuæ & filiorum ſuorum maſculorum ad obtinendum tam feuda q̃ officia & beneficia uſque ad ſecundam generationem, & honoris & famæ ac communionis in conſilijs principum, quam ipſum Fredericum ducem iuxta cõſtitutionem diuæ memoriæ Caroli quarti contra tales facinoroſos & ſacrilegos editam, à ſede apoſtolica canonizatam & approbatam, quinimmo & periurij ratione iuramenti in manibus regis Romanorum per ipſum ducem præſtiti, & alijs ſecularibus perſonis ſub excommunicationis & priuationis minorum feudalium, quas ipſas perſonas ſeculares ſupradictas, necnon eccleſiaſticis perſonis ſub dictæ excommunicationis ac priuationis omnium beneficiorum eccleſiaſticorum & inhabilitationis ad illa, & quæcunque alia beneficia in poſterum obtinenda, ac ſuſpenſionis à diuinis quo ad capitula, necnon interdicti quo ad omnia territoria prædicti ducis Frederici & cæterorum occupatorum & detentorum cenſuris & pœnis, quas eccleſiaſticas perſonas prædictas, ſi in præmiſſis deliquerint, & mandatis & monitionibus huiuſmodi non paruerint, ſeu nõ paruerit, *incidere uolumus ipſo facto, & quas in ipſas exnũc prout extũc, extũc prout exnũc canonica monitiõe pmiſſa, ferimus in his ſcriptis, niſi mãdatis huiuſmodi obedierint, diſtricte pcipiendo mãdent, ſeu alter eorũ mandet. Quibus nos etiam tenore præſentium ſic mandamus, quatenus ipſe Fredericus dux & alij forſan occupatores & detentores huiuſmodi infra triginta dierum ſpatium poſt requiſitionem & monitionem immediate ſequentium, & quorum dierum decem pro primo, decem pro ſecundo, & reliquos decem dies pro tertio & peremptorio terminis ac monitione canonica, eis & eorum cuilibet aſſignamus, ab occupationibus & detentionibus eccleſiæ, ciuitatis, oppidorum, caſtrorum, terrarum & locorum, necnõ iurium & bonorum prædictorum & illorum quæ ante & poſt prætactam ſpoliationem ad illam eccleſiam Tridentineñ. ſunt deuoluta, penitus & omnino deſiſtant, & eorum quilibet deſiſtat, ac ipſi Georgio aut procuratori ſeu procuratoribus ſub eius nomine poſſeſſionẽ corporalẽ realẽ & actualẽ eccleſiæ ciuitatis, oppidorum, caſtrorum, terrarum & locorum, necnon iurium & bonorum F
prædictorum efficaciter & ſine dolo & fraude reſtituant, & reſtitui faciant, & permittant, & eorum quilibet reſtituat, & reſtitui faciat, & permittat. Ipſe quoque Fredericus dux Georgio epiſcopo de perceptis huiuſmodi ſatisfaciat, inuocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſecularis. Vaſſalli quoque & nobiles, officiarij, capitanei & ſubditi tam eccleſiaſtici q̃ ſeculares ſupradicti, infra ſex dies poſt lecturam & publicationem & affixionem præſentium, necnon lapſum dictorum triginta dierum terminum immediate ſequentium, quorum ſex dierum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino eis & eorum cuilibet per ſimile edictum aſſignamus, & aſſignari præcipimus, & mandamus, præfato Georgio epiſcopo tanquam eorum uero domino, & non ipſi Frederico duci ſeu alteri cuiq;, in omnibus (prout aliàs conſueuerunt) facere teneantur. Non obſtantibus q̃buſcunq; iuramentis in contrarium præſtitis, à quibus eos (ut præmittitur) abſoluimus, efficaciter pareant, obediant, & intendant, & eorum quilibet pareat, obediat, & intendat. Et inſuper in caſu quo præfatus dux Fredericus & alij forſan occupatores & detentores, necnõ uaſſalli, nobiles, officiarij, capitanei & ſubditi & alij ſupradicti mandatis hmõi infra terminos ſupradictos non paruerint, extunc prout exnũc, exnũc prout extũc, oẽs & ſingulos uaſſallos, nobiles, officiarios, capitaneos, necnõ occupatores & detento

*al. incurrere

tentores in ciuitate & dioeceſi Tridentinenſi, ſeu alibi commorantes & conſtitutos, quorum præſentia pro executiōe præmiſſorum & infraſcriptorum facienda tute adi ri non poteſt, per ſimile edictum pari modo & forma legendum, publicādum & affi gendum, Fredericum ducem & alios occupatores & detentores tenore præſentium peremptorie citamus, ac per delegatos noſtros ſupradictos citari uolumus & mandamus, quatenus ipſe Fredericus dux & alij forſan occupatores & detentores huiuſmodi moniti & reqſiti, octaua die poſt lapſum dictorum triginta dierum eis aſſignatorum immediate ſequentium, ſi iuridica fuerit, alioquin proxima die iuridica extūc ſequenti: alij uero, ut nobiles, capitanei, officiarij & ſubditi per edictum huiuſmodi moniti & exquiſiti, uiceſima die poſt lapſum dictorum ſex dierum eis aſſignatorum immediate ſequentium, ſi iuridica fuerit, alioquin proxima die iuridica ſequenti, cōpareant coram nobis uel iudicibus per nos deputatis, ſeu interim deputādis, pœnas, cenſuras ac ſententias huiuſmodi declarari, & ipſe Fredericus dux procedi uiſuri & audituri. Certificantes nihilominus eoſdem, q̄ uſq; ad declarationem pœnarum prædictarum procedemus, iuſtitia mediante. Venerabilibus uero fratribus patriarchis, archiepiſcopis & epiſcopis, quibus ob reuerentiam ſuarum pontificalium dignitatum duximus merito deferendum, ſi in prædictis deliquerint, uel aliquis eorum deliquerit, ſex dierum canonica monitione præmiſſa ingreſſum eccleſiæ interdicimus in his ſcriptis. Si uero huiuſmodi interdictum per alios ſex dies ſuſtinuerint, ſeu alter eorum ſuſtinuerit, ipſos ſuſpendimus à diuinis. Si uero huiuſmodi interdicti & ſuſpenſionis ſententias animis (quod abſit) ſuſtinuerint, uel alter eorum (quod abſit) ſuſtinuerit induratis, ipſos exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc, excommunicationis ſententia innodamus. Inferiores uero epiſcopos, qui in præmiſſis exequendis negligentes fuerint, uel eorum aliquis negligens fuerit, poſt lapſum ſex dierum terminum excommunicationis ſententiam incurrere uolumus ipſo facto. Abſolutionem uero omnium & ſingulorum, qui præfatas noſtras ſententias aut earum aliquam incurrerint, uel aliquis eorum incurrerit, quoquomodo nobis aut ſummo futuro pontifici tantummodo reſeruamus. Loca uero audientiæ, & ualuarum prædictarū tanquam publica & idonea ad executionem prædictorum (ut præmittitur) publicandum ad inſtar publicorum edictorum, quæ olim in albo prætorio ſcribebantur, duximus eligenda, quæ præſentes noſtras literas ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo iudicio publicabunt, in quibus noſtras literas modo præmiſſo decernimus publicandas, ne prænominati moniti & citati, de præmiſſis aliquam ignorantiam prætendere ualeāt, uel etiam allegare, cum nō ſit uериſimile, apud dictos ſic citatos & monitos remanere incognitum, quod tam patēter & notorie extitit publicatum. Volentes nihilominus & decernentes, q̄ præſentes noſtræ literæ dictos monitos & citatos perinde arceant & aſtringant, acſi eorū proprijs pſonis publicatæ fuiſſent. De executiōe præmiſſorū et de his quæ in p̄miſſis et quolibet p̄miſſorū uos p̄ſcripti uenerabiles fratres patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, uoſq; alij delegati noſtri feceritis, ſeu aliquis eorū fecerit, nos per inſtrumēta publica ſeu alia legitima documēta legitime certificare non obmittatis, ſub pœnis ſupradictis, quibus & cuilibet ueſtrum in præmiſſis dabimus plenam fidem. Datum Conſtantiæ undecimo calendas Decembris, Anno à natiuitate domini millеſimo quadringēteſimo decimoquinto apoſtolica ſede uacante.

Quibus lectis, fuit reſponſum, dictum, & alta uoce clamatum per dominos Concordienſem Italicæ, Tolonēn. Gallicanæ, Merſeburgenſem Germanicæ, & Carthagienſem Anglicanæ epiſcopos quatuor nationum, & per eorū quemlibet nomine ipſorum & cuiuſlibet eorum, Placet: & per dictum dominum Oſtienſem nomine collegij cardinalium, placet. Procurator uero præfati domini ducis proteſtatus fuit de nullitate monitorij & de grauamine, & appellando, petijt inſtrumentum.

¶ Congregatio ad audiendum relationem ambaſiatorum miſſorum ad Petrum de Luna & regem Aragonum.

Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſexto, indictione D nona, die uero Iouis XXX. menſis Ianuarij, fuit celebrata congregatio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi, pro relatione ambaſiatorum miſſorum ad Petrum de Luna, in ſua obedientia Benedictum decimumtertium nominatum, et ſereniſſimū principem dominum Ferdinandum Aragonum regem, et reuerendiſſimus pater dominus Iacobus archiepiſcopus Turonenſis unus de ambaſiatoribus miſſis ex parte concilij, exiſtens in ambone unà cum collegis ſuis, nomine proprio & coambaſiatorum ſuorum fecit relationem legationis ſuæ. Qua facta, legit quoſdam articulos ſiue capitula per ſereniſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem ac ambaſiatores ſacri concilij ex una, & dominos de obedientia ipſius Petri de Luna Narbonæ concordata, ex altera partibus. Quorum capitulorum tenor de uerbo ad uerbum ſequitur, & eſt talis:

Die ueneris XIII. menſis Decembris, Anno domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione octaua, in capitulo nouæ eccleſiæ Narboneñ. in camera magna turris noui palatij epiſcopalis Narbonæ hora ſecunda poſt meridiem, ante tamen prandium, capitula ſequentia per ſereniſſimum dominum Romanorum regem & dominos legatos concilij Conſtantienſis, ſic per eius obedientiam nuncupati ab una parte, & dominos ambaſiatores dominorum illuſtriſſimorum regum & potentum aliorum dominorum principum obedietiæ domini Benedicti decimitertij, ſic etiam E per eius obedientiam nuncupati ab altera, pro unione in ſancta dei eccleſia cōſequenda, concordata extiterunt cum dei adiutorio modo infraſcripto:

¶ Tenor capitulorum concordatorum.

Primo, quòd conuocatio fiat per prælatos cæterosq́; uiros eccleſiaſticos in dicto concilio Conſtantienſi, ſic per eius obedientiā (ut præfertur) nuncupato exiſtentes & congregatos de regibus & principibus prædictis, cardinalibus & prælatis, cæterisq́; uiris de obedientia dicti domini Benedicti papæ decimitertij, ſic etiam per eius obedientiam (ut præfertur) nuncupati, qui ad generale concilium debent & ſunt conſueti uocari per literas opportunas dictorum dominorum de concilio Conſtantienſi, quæ emanent ab eis ſub nominibus generalibus, & ſub denominatiōe tituli dignitatum ſiue nominum appellatiuorum ſine expreſſione propriorum nominum uel propriarum dignitatum, ſecundum formam hic concordatam & inferius inſertam. Et quòd dictæ literæ dirigantur nedum ad dominos reges & principes & cardinales, ſed & ad alios quoſcunque prælatos obedientiæ prædicti domini Benedicti. Et quod dicti domini reges & principes ipſius obedientiæ ſumant onus faciendi præſentari F dictas literas conuocatorias quilibet in regno & principatu ſuo prælatis ſuæ iuriſdictionis, & ſpecialiter dominus rex Aragonum ſumat onus faciendi præſentari dictas literas conuocatorias regibus & principibus dictæ obedientiæ iſta capitula firmantibus, & quod in dictis literis conuocatorijs præfigatur terminus ad intereſſendum in ciuitate Conſtantienſi pro uniendo ſe, & faciendo concilium generale unà cum alijs ibidem congregatis, trium menſium computandorum à die præſentatiōis dictarum literarum fiendæ domino regi Aragonum in Perpiniano (ſi fuerit) uel aliàs in ciuitate Barchinoneñ. (ſi fuerit præſens uel abſens) & in caſu abſentiæ ſufficiat præſentare literas antedictas uicario regis uel conſiliarijs dictæ ciuitatis aut maiori parti eorundem. Et uiceuerſa, quod præfati domini reges & principes maxime dictæ obedientiæ domini Benedicti, facient literas conuocatorias ad prænominatos prælatos, cæterosq́; dominos de concilio Conſtantienſi ſimiles literis conuocatorijs ab illis de concilio emanandis, ut præfertur, uel per ſuos ambaſiatores uel procuratores mittendos, ſufficienti poteſtate ſuffultos, ibidem in Conſtantia congregatos conuocabunt, hoc addito ac etiam intellecto, quod literæ conuocationis mittantur ad dominum regem Aragonum ſexaginta numero, uidelicet uiginti quæ dirigantur ad ſereniſſimum

A mum dominum regem Caſtellæ & prælatos regni ſui, & aliæ uiginti quæ dirigantur ad ſereniſſimum dominum regem Aragonum & Siciliæ & prælatos regnorum ſuorum, & decem quæ dirigantur ad illuſtriſſimum dominum regem Nauarræ & prælatos iuriſdictionis ipſius, & quinque quæ dirigantur præpotenti domino comiti Fuxi, prout in eiſdem literis debet ſerioſius contineri.

Secundo, quòd dictæ conuocationes fiendæ per dominos de cōcilio Conſtantien. & etiā p dictos dños reges & alios &c. necnō & cōgregatio & cōſtitutio cōcilij generalis fienda per dictos dominos reges & cæteros de obedientia dicti domini Benedicti &c. poſſint fieri & fiant generaliter, ut deferatur honori concilij Conſtantienſis iam dicti, ſcilicet pro extirpatione ſchiſmatis & hæreſum, pro ſancta* Romana eccleſia, pro reformatione uniuerſalis eccleſiæ in capite & in membris, & pro unico eligendo paſtore, & pro alijs cauſis & rationibus quæ ad generale concilium de iure pertinent & ſpectant. Sed ad partem promittatur & firmetur per ſereniſſimum dominum Imperatorem, & per dominos prænotatos, prælatos & cæteros ſpectabiles uiros huc miſſos ex parte dominorum de dicto concilio Conſtantienſi, nomine dicti concilij & etiam proprio, mediante publico inſtrumento cum iuramentis, quòd in concilio Conſtantienſi uniendo & conſtituendo (ut præfertur) non tractabuntur, ordinabuntur, ſtatuentur, uel tractari, ordinari aut fieri permittentur directe uel in-B directe aliqua concernentia aut tangentia dictos dominos, reges, principes, prælatos & alios de obedientia dicti domini Benedicti uel aliquem ex eis, non ſolummodo duntaxat cauſa electionis dicti domini Benedicti, & electionis futuri ſummi pontificis & reformationis eccleſiæ in capite & in membris, & in cauſa hæreſum cum dependen. & emergen. &c. Et quòd dicti domini de dicto concilio Conſtantienſi, ratificabunt & approbabunt huiuſmodi promiſſionem & obligationem, mediantibus publicis inſtrumentis, ut ſupra. Et quòd nihilominus prædicta promiſſio, ratificatio & ſecuritas ſpecialiter confirmentur, & rata habeantur, & nouiter firmentur, & ſtatuantur per dictum formandum concilium ſufficienter, prout fieri debeat, & eſt ſolitum, antequam procedatur & procedi ualeat ad aliquos actus, poſtquam fuerint uniti. Et quòd ſi contrarium fieret, domini reges & principes & alij de obedientia dicti domini Benedicti ab expreſſo ex nunc agunt & dicunt, quòd illa ſic in contrarium facta per formandum & uniendum concilium, habeantur pro inualidis atque nullis ipſo iure, & ꝙ ad obſeruationem eorum dicti domini reges & principes & cæteri de prænominata obedientia dicti domini Benedicti minime teneantur.

*al. unione eccleſiæ

Tertio, quòd præfatis de obedientia dicti domini Benedicti uenientibus ad Con-C ſtantiam, ſtatim fiat unio eorundem ad dictum concilium Conſtantienſe, pro faciendo unum uniuerſale concilium. Quo facto, dicti domini reges & principes & alij de obedientia eiuſdem domini Benedicti, dicunt eſſe certiſſimum, quòd non poſſunt licite obedire alicui in papam eligendo ut uero papæ, niſi prius uacaret papatus morte aut renunciatione dicti domini Benedicti, purè, licite & libere facta, prout de iure diuino pariter & humano tenetur, uel per iuſtam et legitimam ipſius depoſitionem ſeu depoſitionis declarationem ac eiectionem à papatu per dictum concilium uel eius autoritate fiendam. Propterea in fauorem dictæ unionis conſequendæ, eſt concordatum inter ſereniſſimum dominum regem Romanorum & alios dominos de concilio Conſtantienſi, quod ab eis ſacrum concilium generale appellatur, & inter ambaſiatores & procuratores dictorum dominorum regum & principum, qui ſunt de obedientia dicti domini Benedicti, quòd antequam ad electionem unici ſummi pontificis procedi ualeat per dictum concilium, uel per alios ad quos pertineat, procedatur per dictum concilium ſic unitum, contra eundem dominum Benedictum, nolentem aut ſubterfugientem renunciare pure & libere, prout de iure diuino pariter & humano tenetur, aut etiam quomodolibet delinquentem prout de iure diuino pariter & humano poteſt & debeat procedi per dictam

iuſtam & legitimam eius depoſitionem,ſeu depoſitionis declarationem, & alias p̄- D
ut præfertur. Ita tamen, quòd formetur & fiat proceſſus nouus per dictum conci-
lium contra eundem dominum Benedictum iuſte & legitime. Ad cuius uerificatio-
nem & deciſionem,nullatenus habeatur ratio ad proceſſum Piſani concilij uel ſenten
tias ibidem latas,ut illo uel illis dictum concilium in modum probationis uel in uim
proceſſus uel iudicati non utatur.Et quòd proceſſa,cognita & ſententiata per dictum
concilium modo prædicto,dicti domini reges & principes & cæteri obedientiæ di
cti domini Benedicti, rata & grata habebunt, & illa minime impugnabunt. Item
quòd cardinales dicti domini Benedicti ſic uocati, ut ſupra in literis conuocatorijs
dum uenerint ad dictum concilium,admittantur per idem cōcilium ad omnes actus
ibidem expediendos,& etiam ad electionem futuri ſummi pontificis ſuo caſu, & ſe-
cundum quod alij cardinales uocatorum Gregorij & Ioannis admittentur. Et ſi uo-
cati ut ſupra non uenerint perſonaliter ad iam dictum concilium,ſed per alias perſo-
nas ſufficiens procuratorium habentes,recipientur & admittentur perſonæ prædi-
ctæ ad omnes actus concilij, prout procuratores dominorum cardinalium dicto-
rum dominorum Ioannis & Gregorij admittentur & recipientur, & ſecundum
quod dictum uniendum cōcilium circa prædictos omnes cardinales duxerit ordi-
nandum.

Quarto,quòd per dictum uniendum concilium,ſi & inquantum fuerit neceſſari- E
um uel opportunum ad huberiorem cautelam,tollantur,aboleantur,annullentur &
irritentur quicunque proceſſus,ſententiæ, decreta, ordinationes, ſtatuta & pœnæ,
per olim Gregorium & olim Ioannem & ſuos prædeceſſores ac per concilium con-
uocatum Piſis, à tempore exorti ſchiſmatis & citra ex occaſione uel cauſa ipſius ſchi-
ſmatis facta & factæ, prolatæ contra dominos reges, principes & alios quoſcunque
obedientiæ dicti domini Benedicti, ac etiam contra quaſuis alias perſonas, quæ di-
cto Benedicto non adhærent poſt dictam electionem ſeu depoſitionis declaratio-
nem,& contra quaſcunque uniuerſitates, uillas & loca,quatenus tangat, & tangere
poſſit dictos dominos reges & principes & alios obedientiæ dicti domini Benedi-
cti,& omnia & ſingula inde ſecuta,omnem effectum eorum tollendo & omnem ma
culam ſiue notam, quæ contracta fuerit ob prædicta. Et idem intelligatur dictum
de perſona dicti Benedicti,caſu quo renunciauerit pure & libere & ante ſententias di
ctæ electionis. Intellecto tamen & declarato, quod dictum concilium non poſſit ſe
iuuare proceſſibus & ſentētijs aduerſus dictum dominum Benedictum latis in pro-
ceſſu & ſententia inde ferendis contra eundem dominum Benedictum, de quibus in
tertio articulo continetur. Et fiat ſimiliter de ſententijs latis per dictum dominum F
Benedictum contra obedientiam dicti concilij,dominos, reges, principes, perſonas
ſingulares,uillas,loca,& quod ſtatuatur in prima ſeſſione dicti concilij, tempore quo
fiet dicta unio, quod nunquam de cætero ratione uel occaſione dicti ſchiſmatis aut
adhæſionis dicti domini Benedicti & ſui prædeceſſoris domini Clementis,poſſit cō-
tra dominos reges, principes,prælatos & alios de obedientia dicti domini Benedi-
cti,quomodolibet procedi in iudicio uel extra.

Quinto,quòd per dictum formandum cōcilium approbentur,laudentur, & con
firmentur, & etiam meliori modo quo fieri poſſit, pleniſſime firmentur omnes &
ſingulæ conceſſiones, diſpenſationes, gratiæ, factæ per dictum dominum Benedi-
ctum quibuſuis perſonis dictæ ſuæ obedientiæ, de quibuſuis dignitatibus, archiepi-
ſcopatibus,epiſcopatibus & officijs, & beneficijs alijs quibuſcunque infra ſuam obe-
dientiam,quæ nunc eſt, de his quæ nunc poſſident, & quæcunque infeudationes, in-
ueſtituræ,contractus & aliæ conceſſiones, & gratiæ uſque in diem primæ requiſiti-
onis factæ eidem Benedicto per reges & principes ſuæ obedientiæ quibuſuis perſo-
nis ſuæ obedientiæ infra ſuam obedientiam quæ nunc eſt etiam ſecularibus, tam re-
gibus Aragonum, Caſtellæ, Nauarræ, comitibus Armeniaci, Fuxi, quàm filijs & li-
beris

A beris eorum, coniunctim & diuiſim, de his quæ nunc poſſident, & etiam aliȷs cuiuſuis conditionis exiſtant. Hoc tñ intellecto & declarato, quod ſi ab aliq̃bus p̄laturis ſeu ma giſterȷs, dignitatibꝰ uel beneficȷs quibuſcunqꝫ durante ſchiſmate fuerint ſeparata, uel aliàs ſegregata aliqua membra, caſtra, uillæ ſeu alia bona, redditus, prouentus, ſeu emolumenta ac reſponſiones cameræ uel alia iura quæcunque, de quibus fuerit aliquibus forſan iam prouiſum, uel facta collatio ſeu infeudatio infra ſuam obedientiam conſtitutis, quod prædicta ipſis prælaturis, magiſterȷs ſeu magiſtratibus, dignitatibus & beneficȷs ut capiti reſtitui & reintegrari ualeant per concilium antedictũ, & cæteris de aliȷs dignitatibus & beneficȷs prouideatur, prout prouidentiæ concilȷ fuerit uiſum, per dictas confirmationes & approbationes hic contentas nullum impedimentum his præſtetur. Et idem fiat econuerſo de alia obedientia.

Sexto, quòd cardinales dicti domini Benedicti, ſi forſitan uoluerint ire, aut mittere ad iam dictum formandum concilium, ſeu ad electionem ſummi pontificis cum uacauerit papatus, altero de dictis tribus modis (ut ſupra in dicto tertio capitulo dictum eſt) faciendam, conuocati modo quo ſupra, & adhærere uolentes opinioni dictorum dominorum regum & principum obedientiæ dicti domini Benedicti, deputentur, recipiantur, & admittantur, ut ueri cardinales ſanctæ*uniuerſalis eccleſiæ, & ut tales habeantur, & ab omnibus honorentur, necnon dignitatibus, emolumentis ac aliȷs cardinalatus priuilegȷs, præeminentȷs & prærogatiuis (ut præmittitur) frui pariter & gaudere. Saluis tamen aliȷs conſtitutionibus & ſtatutis per dictum concilium promulgandis, de electione Romani pontificis facientibus mentionem. *al. matris*

B

Septimo, quòd prouideatur per dictum formandum concilium circa officiales Romanæ curiæ dicti domini Benedicti, dum tamen eidem domino Benedicto non adhæreant poſt ſubtractionem obedientiæ, (ſi eam fieri contingat) uel poſt electionem prædictam.

Octauo, quòd ſi ante renunciationem ſeu electionem dicti domini Benedicti prænominatam, ipſum contingat decedere, promittant dicti domini reges & principes eius obedientiæ atque iurent, quòd non permittent fieri in eorum regnis & terris electionem aliquam per cardinales ipſius uel alios ipſorum uice, imò quantum in eis erit, modis omnibus prohibebunt. Et caſu quo fieret per illos electio, illi ſic electo per eos non adhærebunt, nec obedient quoquomodo, neque in eorum terris & regnis illum ſic electum aliquatenus ſuſtinebunt, uel ſuſtineri permittent. Sed electionem in dicto caſu per dictum formandum concilium permittent fieri, & electo per illud in papam in dicto caſu, ut uero ſummo pontifici indubie adhærebunt.

C Nono, quòd præfatum formandum concilium debite prouideat cum decenti manſuetudine & rationabili æquitate, quod ubi duo uel plures in eodem titulo ex diuerſis obedientȷs concurrunt, quilibet eorum in dicto concilio tractabitur, honore utriuſque obedientiæ ſemper ſaluo, & quod ante finem dicti concilȷ idem concilium prouidebit in dictis caſibus taliter, quod illorum quorumlibet honor & ſtatus, q̄diu uixerint, debite ſupportentur, & interim nihil innouetur contra aliquem prædictorum, quouſqꝫ per dictum concilium ad eundem ſummum pontificem eligendum prouiſum fuerit debite ſuper iſtis.

Decimo, quod dictus dominus rex Romanorum & domini qui ſunt præſentes ex parte dominorum de concilio Conſtantienſi, illorum nomine & etiam proprio, quantum ad eos ſpectat & eorum quemlibet, bona fide aſſecurent, & aſſecurari faciant per dominum regem Franciæ, & dominos ducem Aquitaniæ, Delphinum Viennenſem & regem Ludouicum & dominum comitem Sabaudiæ, & per totum dominium ipſoꝝ, dictum dominum Benedictum, ſi ire uoluerit, uel mittere ad dictum conciliũ, & omẽs & ſingulos ambaſiatores & procuratores ipſius domini Benedicti, & dominorum regum & principum & aliàs quaſuis perſonas, ſiue ſint cardinales &

alij prælati,ſi accedere uoluerint,ac alios quoſlibet obedientiæ dicti domini Benedi- D
cti tam clericos,quàm laicos cuiuſuis ſtatus,gradus aut conditionis exiſtant,cum gentibus & familiaribus ſuis & bonis eorum cum ſufficientibus literis de ſaluo conductu, quòd tute & libere poſſint ire, tranſire & morari per itinera & loca uſque ad Conſtantiam incluſiue, & ſtare in dicta ciuitate Conſtantienſi & in dicto concilio, quamdiu eis & cuilibet eorum placuerit, & reuerti ab illis cum uoluerint, & aliàs in omnibus & per omnia eundo, ſtando & redeundo, pleniſſima gaudeant libertate, & quòd officiales & conſules Conſtantienſes in abſentia prædicti domini regis Romanorum & alij ad quos ſpectat, iurent, & mediante eorum iuramento promittant, quòd fideliter obſeruabunt, quantum ad eos ſpectat, & obſeruari facient præmiſſa omnia & ſingula, & defendent, & tuebuntur ſupradictos omnes & ſingulos in perſonis & bonis pro toto poſſe, omni fraude ceſſante, & nullam impreſſionem aut uiolentiam directe uel indirecte facient, aut fieri permittent iam dictis perſonis uel eorum ſingulis, nec bonis eorum quoquomodo, & omnia iſta firmabunt iuramentis per dictum dominum regem Romanorum per ſe, & per alios dominos pro concilio Conſtantienſi hic præſentes, tam nomine dicti concilij, quàm proprio. Quæ guidatica & aſſecuramenta mittentur domino regi Aragonum, unà cum literis conuocatorijs dicti cōcilij, ad hoc ut dictus dominus rex poſſit certificare uocandos de dictis ſecuritatibus & ſaluis cōductibus, ne dicti uocati, dicta occaſione ſe ualeant, abeundo E
ſeu mittendo ad dictum concilium, excuſare.

Vndecimo, quòd dictus dominus rex Romanorum ſuo nomine & pro ſucceſſoribus ſuis & alij domini hic præſentes, nomine dictorum dominorum de concilio Conſtantienſi & proprio iurabunt ſingulariter & promittent, quòd omnia & ſingula in prædictis capitulis & eorum quælibet contenta facient (quantum in eis erit) omni dolo ceſſante, per dominos cardinales, patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos & alios prælatos, ambaſiatores dominorum regum & principum, & alios in dicto concilio Conſtantienſi exiſtentes ut ſingulares per ſe, uel perſonas ad hoc ſufficienti poteſtate ſuffultas approbari, firmari, & iurari, antequam concedantur dictæ literæ conuocatoriæ. Et quòd in prima ſeſſione facta unione ad dictum concilium, pro dicto uniuerſali concilio prædicta facient, concedent, ſtatuent, ordinabunt, & iurabunt. Et ſi contrarium præmiſſorum uel alicuius ipſorum fieret, uel prædicta omnia & ſingula non adimplerentur, fierent, & exequerentur, prout in dictis capitulis & eorum quolibet continetur, ex nunc aiunt & dicunt dicti domini reges & principes, prælati & alij ipſius obedientiæ domini Benedicti ab expreſſo, quòd ipſo facto ſit irritum & inane, & quòd ad obſeruantiam præſentium capitulorum minime uel etiam alicuius eorum teneantur. Et etiam ambaſiatores regum & principum hic præſentes obedientiæ domini Benedicti, firment & iurent dictis nominibus dictorum regum & principum pro ſe & ſucceſſoribus ſuis, tenere & obſeruare omnia & ſingula ſupradicta, quantum in eis erit. Duodecimo, quòd de prædictis omnibus & ſingulis firmentur, & tradantur cuilibet partium prædictorum tot, quot neceſſaria fuerint, publica inſtrumenta. F

Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſexto, indictione nona, die martis quarta menſis Februarij Conſtantiæ in eccleſia maiori fuit congregatio generalis. Et dominus archiepiſcopus Iacobus Turonenſis unus ex ambaſiatoribus concilij ad partes Aragoniæ, in ambone exiſtens, propoſuit, quomodo iuxta conuenta in capitulis Narbonenſibus omnes & ſinguli domini cardinales, prælati, ambaſiatores & procuratores exiſtentes in ipſo concilio, tenerentur medijs eorum iuramentis dicta capitula approbare, & ſupplicauit ita fieri. Domini uero de concilio ibidem ſtantes, nemine diſcrepante, reſponderunt, Placet. Approbaruntque dicta capitula & iurauerunt ea fideliter obſeruare, uidelicet domini cardinales & prælati

ad pectora ſua, cæteri uero domini ad ſancta euangelia corporale pſtitere iuramentum, ſcrutantibus huiuſmodi iuramenta à dextero latere dominis Ioanne de Tremblcio ſedis apoſtolicæ & ſacri Conſtantienſis concilij protonotario, à ſiniſtro uero latere Galtero Graſſi priore eccleſiæ Rhodi ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, cum nonnullis alijs ſacri concilij notarijs & ſcribis.

¶ Nomina illorum qui iurauerunt approbationemm capitulorum. Et primo cardinales.

Ioannes Oſtienſis, Angelus Præneſtinus Laudenſis, Iordanus Tuſculanus de Vrſinis epiſcopi cardinales. Antonius Bononienſis, Franciſcus Venetiarum, Ioannes Dominici Raguſinus, Antonius Aquileienſis, Gabriel Senenſis, Petrus Cameracenſis, Branda Placentinenſis, Angelus Veronenſis, Guillermus tituli ſancti Marci, Almanus Piſanus, Antonius de Chalanco presbyteri cardinales. Rainaldus de Branchacijs, Amedeus Salutiarum, Ludouicus de Fliſcho, Odo de Columna, Lucidus de comitibus, Franciſcus Florentinus diaconi cardinales. Ioannes Conſtantinopolitanus, Ioannes Antiochenus patriarcha, Nicolaus Gueznenſis pro eccleſia ſua & rege Poloniæ. Petrus archiepiſcopus Ripenſis pro ſe & rege Daciæ, Suetiæ & Noruegiæ. Iacobus Placentinus pro ſe & rege Poloniæ & duce Vuitoldo. Nicolaus Bathonienſis pro ſe & rege Angliæ. Robertus Sareſbirienſis, pro ſe & rege Angliæ. Andreas Colocenſis pro ſe & rege Romanorum. Nicolaus Merſeburgenſis pro ſe & archiepiſcopo Magdeburgenſi. Ioannes * Silericenſis pro ſe & rege Daciæ, Noruegiæ &c. Martinus Atrebatenſis pro ſe & duce Bourgundiæ. Iacobus Adrienſis pro ſe & archiepiſcopo Rauennatenſi. Helias Anicienſis nulli præterquam Romanæ ſubditus eccleſiæ. Ioannes Vaurenſis pro prouincia Toloſana. Fredericus Auguſtenſis, Patritius Carthagienſis, Iacobus Eſinus, Martinus Aprutinenſis, Georgius Tridentinus, Henricus Feltrenſis. Antonius Cōcordienſis pro ſe & epiſcopo Aquenſi. Stephanus Dolenſis, Vitalis Tolonenſis, Ludouicus Bangorenſis, Vlricus Verdenſis, Alanus Leonenſis, Ioannes Vuormatienſis, Ioannes Firmanus pro ſe & archiepiſcopo Brunduſino & abbate ſancti Nicolai de Auſino. * Vlammgus Nolanus. Nicolaus Aſſiſinas pro ſe & dominis Bertholdo Maſſanenſi, & Andrea Nucerino. Sinonenſis pro ſe & abbate ſancti Georgij de Venetijs. Ioannes Vuarmienſis procurator Pomezanienſis, Culmeñ. & Sambieñ. epiſcoporum. Franciſcus * Tudertinus pro ſe & abbatibus Marſiañ. & ſancti Benedicti de * Gogabo de organis. Epiſcopus Caſſis pro ſe & tribus epiſcopis, & abbate Auguſtenſi in * Franconia. Simon Anchonitaneñ. Blaſius Cluſinus pro ſe & Peruſineñ. Cortonenſi, Vigilieñ. Meſſaneñ. & Caſertaneñ. epiſcopis. Ioannes Siluanectenſis ambaſiator uniuerſitatis Pariſiēſis. Thomas Senoneñ. epiſcopi. Ioannes Rauetenſis, Andreas Poznanienſis ambaſiator regis Poloniæ & magni ducis Vuitoldi fratris Lithuuaniæ ducis. Aſtrogius Militenſis procurator dominorum * archiepiſcopi Sindratinenſis & ſuorum ſuffraganeorum. Ioannes abbas Ciſtercienſis procurator ſpecialis pro toto ordine Ciſtercieñ. Gaſpar ſancti Ioannis eremis de Peruſio, decretorum doctor ambaſiator & procurator pro prouincia Burdegalēſi. Matthæus Claræuallis ambaſiator eccleſiæ Gallicanæ, in theologia magiſter. Guillermus de precibus ordinis Ciſtertienſis * Veneñ. diœceſis. Guillermus ſancti Pauli de Cornuto Turoñ. diœceſis. Ioannes Vrſicampi Nouomenſis diœceſis. Guillermus ſancti Saluatoris de mane diœceſis Magalonenſis pro prouincia Narbonenſi. Guillermus de monaſterio de Tellis Bituricenſis diœceſis, in decretis licentiatus. Nicolaus ſanctæ Mariæ de Columba, ordinis Ciſtercieñ. Placentineñ. diœceſis ꝑ ſe et abbatib9 de Strata, de * Benedulo, de ſancto Thoma, ſanctoꝝ Nazarei & Celli Veronēſis. Siffridus de Euageñ. ordinis ſancti Benedicti Auguſtēſis diœceſis, abbas ſancti Petri Cabilonenſis. Euerardus abbas in Lantz pro ſe & monaſterio ſuo, & tanquam

al. Sleuiceñ. al. Solauiceñ. al. Scalen.

al. Flaminus

Deeſt hic nomen epiſcopi aut qd aliud.

al. Terdoneñ. al. Gorgaho

al. Francia

al. archiepõ ea

al. Venten.

al. Brundulo

pro parte omnium abbatum, ordinis ſancti Benedicti Herbipolenſis diœceſis. Hermannus de Argauillariȷ abbas ſancti Petri ordinis ſancti Benedicti Tullenſis diœceſis. Alexander abbas monaſteriȷ ſanctæ Mariæ de bello fonte, ordinis ueterum ſancti Benedicti, diœceſis Maleacenſis, licentiatus in decretis, ambaſiator eccleſiæ regni Franciæ pro prouincia Burdegalenſi, & procurator epiſcopi Lauconienſis. Henricus abbas utriuſque iuris licentiatus, ambaſiator uniuerſitatis Andegauenſis. Abbas Otto Burnenſis, ordinis ſancti Benedicti, abbas Rumenſis. Ioannes abbas monaſteriȷ de D

al. Bobſtodē. * Robſtodum, Ebredunenſis diœceſis. Ioannes abbas de Fontibus * pro prouincia

al. in al. Goldaſſȷ Ebricenſi. Abbas ſancti Maſſenſis pro eccleſia regni Franciæ & Delphinatus, abbas de

al. Lāhouum Bolo in Anglia, abbas ſancti * Gilſadiȷ, abbas de Lanthein, Abbates.

¶ Nomina ambaſiatorum & procuratorum.

Stephanus de Galliaco canonicus & archidiaconus Loſatenſis, in eccleſia Tholoſana procurator capituli. Magiſter Ioannes Baſiræ, procurator domini Ludouici archiepiſcopi Rothomagenſis. Ioannes de Trembleyo ſedis apoſtolicæ protonotarius, procurator capituli Ebredunenſis. Nicolaus Verdis ſacri palatiȷ apoſtolici cauſarum auditor, ambaſiator archiepiſcopi Bremenſis. Nicolaus Augemiȷ & Guillermus Brilleti ambaſiatores regis Cypri. Thomas abbas beatæ Mariæ Eboraci, ambaſiator regis Angliæ. Petrus Canthon ambaſiator ducis Burgundiæ. Leo de Na- E

ſteco licentiatus in legibus, canonicus decanus Biſuntinenſis. Theodoricus de Monaſterio pro uniuerſitate Colonienſi. Ioannes Brum pro epiſcopo Halberſtadenſi.

al. Steyn Prior de Rhodis pro hoſpitalibus ſancti Ioannis Hieroſolymitani. Antonius Moeſſi pro epiſcopo Gratianopolitano & ordine prædicatorum. Abbas * Stoxiȷ pro rege Noruegiæ & monaſterio ſuo, & epiſcopo Lincopenſi. Petrus de Mera pro epiſco-

al. Luthoſmiſien. po & capitulo Traiectenſi. Paulus de Praga pro epiſcopo * Luthothomiſien. Iacobus Baruth pro abbate ſancti Lamperti Saltzburgenſis diœceſis. Raymundus de

al. Rama nouo bello pro epiſcopo Bituricenſi & abbate ſancti Tiberiȷ, Agathenſis diœceſis. Frater Angelus abbas monaſteriȷ in * Buna Saltzburgenſis diœceſis ordinis Ciſtercienſis pro monaſterio ſuo & duce Erneſto duce Auſtriæ. Petrus præpoſitus canonico-

al. Bulgrauio rum regularium monaſteriȷ in Legingen pro monaſterio ſuo & Ioanne * Burgario Nurbergenſi. Magiſter Petrus de Pulchra pro uniuerſitate ſtudiȷ Viennenſis. Paulus Ladaura pro uniuerſitate Cracouienſi. Ioannes Hugueneti pro uniuerſitate Auinionenſi, & certis abbatibus. Henricus de Abundeñ. pro uniuerſitate Oxonienſi. Stephanus Platos pro epiſcopo Luthoſmiſienſi & uniuerſitate Pragenſi. Petrus Parthis ordinis Theutonicorum pro dicto ordine. Michael Boloſonis pro capitulis Vi- F

ennenſi, Narbonenſi, Viuarienſi, & Ebredunenſi. Andreas cantor Lubicenſis pro

al. Lubicen. epiſcopo & capitulo * Tubicenſi, necnon pro epiſcopo & capitulo Brandenburgenſi. Ioannes de Burneñ. pro epiſcopo Monaſterienſi. Guillermus Prothos pro epiſcopo Ruſeñ. Arimicanenſi & Affricanenſi. Ioannes Gretz Reginæ pro abbate Mobe-

al. Pictauien. deus Pragenſis diœceſis, ordinis ſancti Benedicti. Matthias de Ville pro præpoſito in Vienna * Patauienſis diœceſis. Conradus abbas Pigamenſis ordinis ſancti Benedicti. Ioannes Geruuer pro Henrico epiſcopo Verdenſi. Philippus de Lapſa pro abbate Pridenſi ordinis ſancti Benedicti. Iacobus Alberti pro archiepiſcopo Rauennatenſi, Ferrarienſi epiſcopo, Parmenſi epiſcopo & marchione Ferrarienſi. Ioannes Gigati pro capitulo Venetenſi. Fredericus de ſpiritu pro archiepiſcopo Ra-

al. Guillelectis uennatenſi, epiſcopo Ferrarienſi, Parmeñ. & marchione Ferrarienſi. Benedictus

al. Pyreto de * Guillelactis clericus cameræ pro epiſcopo Arcurateñ. Frater Antonius de * Pecotto generalis ordinis Minorum pro toto ordine. Iacobus Conradini pro epiſcopis

al. Cremen. * Gremeñ. Rameguſtanenſi, & pro abbate ſancti Andreæ de ſexto, Ianuenſis diœce-

al. Thoalgeren. ſis. Ioannes Tremoſin⁹ pro præpoſito * Thoalorenſi, diœceſis Pragenſis, ordinis Præmon

monſtratenſis. Aegidius Petri canonicus Columbricenſis pro̅ epiſcopo Columbri-cenſi, Colimbrienſi, & epiſcopo Viſeñ. Ioannes decanus Lemouicenſis pro prouin-cia Bituricenſi & epiſcopo Lemouicenſi. Raymundus Gregorij, pro epiſcopo Si-ſtaricenſi. Elſinus archidiaconus Starenſis pro epiſcopo * Starenſi. Ioannes de Fliſco praepoſitus ſancti Adriani de Trigandio dioeceſis Ianuenſis pro epiſcopis Vercellen-ſi & Vigintimelienſi. Laurentius Gnoda canonicus Lincopenſis pro epiſcopo Linco-penſi. Theodoricus * Cintemberg. cancellarius epiſcopi Vbracenſis pro ducibus Sle-ſiae &c. Vuoalmarus Sals & Luderus rector pro epiſcopo Hildeſemenſi & capitulo eiuſdem. Coante Amoniae pro duce Britāniae, rege Scotiae, comite Noruegiae, & co-mite Sabaudiae. Ioa̅nes de Perona canonicus & procurator eccleſiae capituli Turonen-ſis. frater Bernardus prior domus Carthuſiae prope * Argentinam procurator prio-ris maioris Carthuſiae. Guillermus de Forliuio rector conuentus fratrum eremita-rum ſancti Auguſtini de Forliuijs, procurator domini Georgij de Ordelaſſe domini Forliuij. Galterus Graſſe procurator & magiſter totius ordinis ſancti Ioannis Hiero-ſolymi. utriuſq; iuris doctor. Nicolaus officialis Brixinenſis pro epiſcopo & clero Bri-xinenſi & Erneſto duce Auſtriae. Petrus de Holtzkirchen pro ſe &, abbate Fuldenſi, ordinis ſancti Benedicti Herbipolenſis dioeceſis & praepoſito Numbergeñ. Pataui-enſis dioeceſis. Frater Antonius Coſtae ordinis praedicatorum. Ioannes de Vincellis p̱-curator abbatis & conuentus ac totius ordinis Cluniacenſis, & procurator abbatis ſancti Regnaudi & prioris de charitate. Ioannes de Gorello ordinis minorum con-uentus Pariſienſis ordinis ante dicti regens, necnon fratris Ioannis Quingonelli ordi-nis praefati in prouincia Franciae prouincialis miniſtri. Frater Petrus Coruilhelli p̱-curator abbatis ſancti Nicolai prope Andeganeñ. Ioannes Broſſandi procurator epi-ſcopi & capituli Mirapicenſis. Simon Dobethens archidiaconus Vapincenſis, pro-curator capituli eiuſdem & Atrebatenſis. Aymericus de * Atrijs procurator prae-poſiti Montiſiouis & ſupra ordinis & abbatis Sanginaci. Iacobus Craſſeti literarum apoſtolicarum ſcriptor, procurator capituli Auinionenſis & Munatenſis. Bego de Rogerijs in legibus licentiatus, procurator epiſcopi Vticenſis & deputatus pro pro-uincia Narboneñ. Berengarius Miſerondi procurator conuentus ſancti Guillermi de * Deſertio Lodonenſis dioeceſis. Ioannes Seneſchalli procurator domini abbatis Praemonſtratenſis & totius ordinis, & Ioannes de * Ponlexo prior Romanae curiae & cellerarius monaſterij ſancti Antonij, & praeceptor de Reuerſo, ac procurator totius ordinis ſancti Antonij & Auguſtini, ac p̱curator epiſcopi Taurineñ. Ioannes Vuyp-perdus p̱ abbate * Fiſtanenſi ordinis ſancti Benedicti Rothomage̅ſis dioeceſis, Paſque-rius de Vallibus baccalaureus in decretis, p̱curator abbatis ſancti Ricarij in * Pontio ordinis ſancti Benedicti, alia̍s Ambactenſi. dioeceſis. Petrus * Gmecoui literarum ſa-crae poenitentiariae ſcriptor, & p̱curator epiſcopi & capituli Conſeraneñ. Iacobus de Gramineis de Graumicis de Padua canonicus Concordie̅ſis, p̱curator epiſcopi Con-cordienſis prouinciae Aquileienſis. Ioannes de Boues p̱curator regis Franciae & p̱cu-rator monaſterij ſancti Auguſtini. Oliuerius * Longuenet in artibus & medicinis ma-giſter, baccalaureus in decretis, p̱curator epiſcopi Trecone̅ſis, abbatum de * Buſagio, de Malareyo, de Begardo & Remenſis ſancti Benedicti Ciſtercienſis ordinis, & Ve-netenſis & Rauennatenſis & Trecorenſis dioeceſis. * Godoffredus Dauli lice̅tiatus in legibus, p̱curator epiſcopi Lemouicenſis, & abbatis ſancti Martialis Lemouicenſis di-oeceſis. Petrus de Rococello prior prioratus conuentualis beatae Mariae de Aurate. Theodericus p̱curator domini archiepiſcopi Toloſañ. miſſus & nominatus pro p̱-uincia Toloſana, & epiſcopi Agathenſis. Raymundus de † Remegueria licentiatus in decretis, prior maioris eccleſiae Electenſis, procurator epiſcopi & capituli Ele-ctenſis. Tierricus de ſancto Deodato licentiatus in legibus, & magiſter in artibus, ambaſiator uniuerſitatis Aurelianenſis, & procurator epiſcoporum Tulenſis & Xanctenſis. * Verneius militis decanus eccleſiae Bambergeñ. Bremeñ. dioeceſis. Henri-cus

al. Scaren.
al. Cinceberg
al. Argentura
al. Arctijs
al. Deſerto
al. Ponleyo
al. Fiſcarn
al. Pontino
al. Ginecon
al. Lãguinet
al. Buſaya
al. Gaufridus
al. Remtegueria
al. Vernerius

cus de Molendino canonicus Bremenſis, ambaſiator domini archiepiſcopi Bremen D
ſis. Guilermus Votis in utroq; iure baccalaureus canonicus eccleſiæ Gratianopolita
al.Purtellis næ. Guillermus* Brucellis domini Michaelis archiepiſcopi *Amham primatis Hy
al. Artham berniæ, ac domini Thomæ epiſcopi Offorien̄. procurator. Guillermus de ſpelunca
canonicus Nolen̄. miſſus nomine illuſtriſſimæ dominæ Ioannæ Nauarræ & reginæ
Angliæ, & nomine proprio. Robertus prior Celſinorum uicarius & procurator
abbatis Cluniacenſis & eiuſdem conuentus Mateſconen̄. diœceſis, pro ipſis & ſuo
Cluniacenſis ordinis. Simon Quatadriorum canonicus ſancti Remigij, procurator
dominorum epiſcoporum Andegauen̄. & Auinionenſis. Thomas Bonotant licenti
atus in legibus, procurator epiſcopi Andegauen̄. & omnium ſanctorum Andega-
uenſium, & Ioannis de Pratis monaſterij ordinis ſancti Auguſtini Maclouienſis di-
al.Ermegād* œceſis. *Ermogandus de Caſſerijs licentiatus in decretis, archipresbyter Narbonen̄.
& prior de capite ſtagno Narbonen̄. diœceſis, ambaſiator uniuerſitatis Montiſpeſ-
ſulani Magalonen̄. diœceſis. Antonius de Zuuaneuarde* procurator præpoſiti, deca-
ni & capituli eccleſiæ ſancti ſaluatoris Hexbeberen̄. diœceſis, & decani & capituli ec-
cleſiæ beatæ Mariæ Curtracenſis, Tornacen̄. diœceſis. Hugo de Teſſeto canonicus ec
al.Dolier cleſiæ Catracen̄. procurator epiſcopi Catracen̄. Ioannes * Dolior licentiatus in legi-
bus, archidiaconus de Sabolio, & canonicus eccleſiæ Cenomanenſis prouinciæ Turo
nenſis, procurator decani & capituli eccleſiæ Cenomanenſis. frater Petrus de Salien- E
te, cellerarius monaſterij Aureliaci ſancti Flori diœceſis, licentiatus in theologia & in
decretis, uicarius epiſcopi Gratianopolitani, & procurator Vapincen̄. epiſcopi, nec-
al. Hourodie non abbatis Conchenſis, Rutenenſis diœceſis. Ioannes * Honorodiæ utriuſque iuris
licentiatus, ambaſiator uniuerſitatis Andegauenſis. Hugo fabri magiſter in artibus
& medicinis, procurator epiſcopi Cameracenſis. Elſius ſcholaris pro abbate ſancti
al.Milex Laurentij Fauentinæ diœceſis. Otto de * Milex præpoſitus eccleſiæ Herbipolenſis, pro
ſe & epiſcopo Herbipolenſi. Ioannes Habunde pro ſe & epiſcopo Eiſtetenſi & duce
Franconiæ. Lampertus de Grolia pro ſe & regno Hungariæ. Bertholdus Ruke præ
poſitus Lubicenſis, pro ſe & epiſcopis Tarbacenſi, Oſilienſi, & Coromenſi. Petrus
Storch in theologia doctor, pro uniuerſitate ſtudij Lipſenſis. Ioannes Creſte licentia
tus in utroque iure, pro duce Guillermo Bauariæ, comite Hollandiæ, Hannoniæ &
Zelandiæ. Magiſter Albertus de Nuremberga pro ſe & epiſcopo Bambergenſi. Phi
lippus de Lompreſſa literarum apoſtolicarum ſcriptor, pro ſe & Bartholomæo ab-
al.Cunco bate monaſterij ſancti Laurentij extra muros Tridentinenſes. *Cuntzo de Suuola, au
ditor ſacri palatij apoſtolici, & Albertus Varemtrapp p̄ ſe & archiepiſcopo Pragen-
ſi. Ioannes & Arnoldus Forcheim literarum apoſtolicarum ſcriptores pro ſe & ele- F
cto Geten̄. Michael de Ezedal rector parochialis eccleſiæ in Loſen Vuratiſlauien̄.
diœceſis, pro præpoſito Martalenſi ordinis Præmonſtratenſis, Conſtantienſis diœ-
ceſis. Nicolaus de Ballionibus prior gn̄alis ordinis ſancti ſepulchri dominici. Gemi-
nianus pro ſe & abbate ſanctæ trinitatis Veronenſis, ordinis Vallis Vmbroſæ. Baſi-
lius de Triſis procurator epiſcopi Vicanenſis. Fredericus epiſcopus Fulginaten̄. pro
al.Marcani abbate montis *Caſſanenſis, & Iacobo epiſcopo Spoletano, epiſcopo Nucerino & p̄
Nicolao abbate monaſterij de cruce ſaxi uiui de Fulgineo. Dominus Arpinus de Ale
xandria pro epiſcopo Albiganenſi.

SESSIO VIGESIMAPRIMA.

ANNO à natiuitate dn̄i milleſimo quadringēteſimo decimoſexto, die uero ſabbati trigeſima & penultima mēſis Maij, fuit celebrata ſeſſio gn̄alis in maiori eccleſia Cōſtantien̄. p̄ſidente eidē reuerēdiſſimo patre dn̄o Ioanne epiſcopo Oſtiēſi cardinali Viuarien̄. i q qdē ſeſſiōe dicebat̄ officiū miſſæ de ſpū ſancto cū letanijs & alijs in ſeſſiōibus reqſitis. Quibus expletis, fiebat ſermo ad cleꝝ p̄ reueren

A reuerendũ patrẽ Iacobũ epiſcopũ Laudenſem,q̃ ꝓ ſuo themate aſſumpſit uerba hæc, uidelicet: Exprobrauit deus incredulitatem eorum & duritiã cordis. Et eo finito, magiſter Hieronymus de Praga in medio exiſtens, aſcendens quendam bancum, replicauit contra præfatum dominum Iacobum & eius ſermonem, & alia diuerſa dixit, & allegauit. Quibus & alijs pluribus auditis, reuerendiſſimus pater dominus patriarcha Conſtantinopolitanus, unus de commiſſarijs ipſius ſynodi, dicto magiſtro Hieronymo præſente et audiente, ſententiam diffinitiuam contra eundem Hieronymum de Praga alta et intelligibili uoce in ſcriptis legit et promulgauit, prout et quemadmodũ in quadã ſchedula papyrea, quã in ſuis manib⁹ tenebat tenoris inferius inſerti, plenius continetur et habetur. Qua ſiquidem ſententia lecta, et per ſynodum uniuerſaliter approbata & per deputatos nationum Antonium Concordienſem, Vitalem Tolonenſem, Nicolaum Merſeburgenſem, & Patritium Carthagienſem epiſcopos, ac præfatum dominum Oſtienſem, per uerbum placet, idem Hieronymus traditus eſt poteſtati ſeculari, & combuſtus fuit. Mar. 16. d

¶ Tenor ſententiæ diffinitiuæ latæ contra Hieronymum de Praga.

In nomine domini, Amen. Chriſtus deus & ſaluator noſter uitis* matura, cuius pater agricola eſt, diſcipulos cæteroſq́; fideles ſuos in illis inſtituens, inquit: Si quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet. Cuius ſummi doctoris & magiſtri doctrinam ſequens & præcepta exequens hæc ſancta Conſtantiẽſis ſynodus in cauſa inquiſitionis hæreticæ prauitatis per eandem ſanctam ſynodum mota, fama publica referente & clamoroſa inſinuatione demonſtrante, contra magiſtrum Hieronymum dictum de Praga, dictum magiſtrum in artibus, laicum, ex cuius cauſæ actis et proceſſibus conſtat, eundem Hieronymum tenuiſſe, aſſeruiſſe, et dogmatizaſſe nonnullos articulos hæreticos et erroneos, dudum à ſanctis patribus reprobatos, quoſdam uero blaſphemos, et alios ſcandaloſos et alios piarum aurium offenſiuos, temerarios et ſeditioſos, dudum per damnatæ memoriæ uiros Ioannem Vuicleff et Ioannem Huſz aſſertos, prædicatos & dogmatizatos, ac in nonnullis eorum libris et opuſculis inſertos. Quiq́; doctrina et libri prædictorum Ioannis Vuicleff et Ioannis Huſz, ac Vuicleff memoria, dictiq́; Ioannis Huſz perſona, per eandem ſanctam ſynodum et eius ſententiam de hæreſi dãnati et damnatæ fuerunt. Quamq́; damnationis ſententiam idem Hieronymus poſtmodum, pendente huiuſmodi inquiſitionis cauſa, in eadem ſancta ſynodo cognoſcens et profitens ueram, catholicam et apoſtolicam fidem approbauit, et eidem conſenſit, anathematizauitq́; omnem hæreſim, præcipue eam de qua erat infamatus, et ſe confitebatur infamatum, et quam præteritis temporibus dogmatizauerunt et tenuerunt Ioannes Vuicleff et Ioannes Huſz in ſuis opuſculis, ſermonibus et libellis, et propter quam ſeu quas cum ſuis dogmatibus et erroribus ab eadem ſancta ſynodo damnati fuerunt tanquam hæretici, et eorum doctrina ſimiliter damnata, præmiſſorumq́; omnium damnationem profeſſus, et iurauit ſe in hac fidei ueritate permanſurum. Et ſi ipſe quicquam contra ſentire, uel prædicare præſumpſerit, canonum ſeueritati ſubiacere, et æternæ pœnæ uoluit obligari. Necnon ſuam profeſſionem manu ſua conſcriptam, eidem ſanctæ ſynodo obtulit atque dedit. Poſt quas profeſſionem et abiurationem multis diebus tranſactis, ſicut canis ad uomitum rediens, ut uirus peſtilentiſſimum quod in ſuo latitabat pectore, publice euomeret, audientiam publicam ſibi dari in eadem ſancta ſynodo poſtulauit. Qua ſibi cõceſſa, coram eadem ſynodo publice congregata aſſeruit, dixit, et ꝓfeſſus eſt in effectu, q́ꝫ præfatæ ſententiæ dãnationis dictoꝝ Ioannis Vuicleff et Ioãnis Huſz inique conſenſerat, et illã ſententiã approbãdo mentitus fuit. Nec uerebat̃ ſe cõfiteri mentitũ, quimmo cõfeſſionẽ, approbationẽ et profeſſionẽ ſuas ſup illoꝝ dãnatione reuocabat nũc et in æternũ, aſſerẽs, ſe in libris Ioannis Vuicleff et Ioannis Huſz nullam unquam hæreſim uel errorem legiſſe, licet ante fuerit con- al. uera Ioan. 15. a

B

C

feſſus

feſſus, & probatum ſit euidenter, ipſum libros eorum diligenter ſtuduiſſe, legiſſe, & D dogmatizaſſe, & in quibus conſtat plures errores & hæreſes contineri. Vnde idem Hieronymus de ſacramento altaris & tranſſubſtantiatione panis in corpus profeſſus eſt, ſe tenere & credere quod eccleſia tenet, dicens ſe plus credere Auguſtino & cæteris eccleſiæ doctoribus, quàm Ioanni Vuicleff & Ioanni Huſz. Cõſtat inſuper ex præmiſſis, eundem Hieronymum prædictis Vuicleff & Huſz damnatis et eorum erroribus adhærere, illorumq; fautorem fuiſſe, & eſſe, propter quæ eadem ſancta ſynodus eundem Hieronymum palmitem putridum, aridum, in uite non manentem, foras mittendum decernit, ipſumq; hæreticum, & in hæreſim relapſum, excommunicatum, anathematizatum pronunciat, & declarat, atq; damnat.

SESSIO VIGESIMASECVNDA DE VNIone ambaſiatorum regis Aragonum.

DIE iouis decimaquinta menſis Octobris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſexto, indictione nona, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantieñ. ad hoc ſpecialiter deputata, & reuerẽdiſſimus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis ſchedulam tenoris ſubſequentis legit, & publicauit. E

¶ Decretum locationis ambaſiatorum regis Aragonum.

Sacroſancta ſynodus Conſtantiẽſis conſiderans φ ad ſuam & ſuorum ad hoc deputatorum inſtantiam oratores chariſſimorum eccleſiæ filiorum Iacobi & Ioannæ regis et reginæ Hieruſalẽ et Siciliæ illuſtrium requiſiti fuerunt, ut quoniam expectantur oratores chariſſimi eccleſiæ filij regis Caſtellæ & Legionis illuſtris huc ad ſynodum uenturi, ad perficiendum cum ipſa ſynodo eccleſiæ unionem, placeret eiſdem oratoribus dictorum regis & reginæ, dimittere locum, quem in loco ſeſſionis nunc tenent, tanquam qui eiſdẽ oratoribus dicti regis Caſtellæ uenientibus debebitur, & durante præſenti concilio, uadant ad partem ſiniſtram immediate poſt ambaſiatores etiam chariſſimi filij regis Angliæ illuſtris. Ideo eadem ſynodus decernit & ſtatuit, φ ob hoc ſiue ueniant, ſiue non ueniant dicti oratores regis Caſtellæ, non præiudicetur eiſdem regi & reginæ & eorum regnis, nec dictis oratoribus ſuis eorum nomine aut alijs quibuſcunq;, quo ad locum & honorem, qui ſibi in hac ſynodo debentur, tam in ſeſſionibus q̃ in proceſſionibus & alijs quibuſcunq;. Et ſi contingat, φ medio tempore ante aduentum oratorum dicti regis Caſtellæ, aliquis uel aliqui oratores alterius regis ſederent in loco prædicto ambaſiatoribus dictorum regis Iacobi & Ioannæ reginæ dimiſſo, declarat eadem ſancta ſynodus, φ hoc erit de tolerantia, permiſſione & gratia, & pro hac uice duntaxat, & φ per hoc illi uel illis nullum ius acquiratur ex ſeſſione prædicta, nec præiudicetur dictis ambaſiatoribus regis & reginæ prædictorum, & regnis ac proceſſionibus uel alijs actibus, qui concurrerent in hac ſynodo. F

Poſt hæc autem reuerendus dominus magiſter Antonius Taxal generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede, in dicto ambone exiſtẽs, legit ſchedulã tenoris ſubſequẽtis.

¶ Schedula lecta per ambaſiatores regis Aragonum.

Nos Ioannes Raymundi Floch comes Cardonæ, frater Antonius Taxal ſacræ paginæ magiſter, generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede, Raymundus * Xatmar miles, Sperãs in deo Cardonæ iuriſperitus, Gundiſſaluus Garſſiæ de ſancta Maria decretorum, & Michael de Nauers utriuſq; iuris doctores, oratores & procuratores illuſtriſſimi principis & domini noſtri domini Alphonſi regis Aragonum &c. uolentes & intendentes adimplere conuentionem Narbonæ initam inter sereniſſimum principem & dominum dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem, & procuratores nuncios & legatos præſentis congregationis Conſtantieñ. ex una, & etiam oratores & procuratores ac nuncios dominorum regum Caſtellæ, Aragonum

al. Xatinar

&

A & Nauarræ, necnon illuſtrium principum dominorum Fuxi & Armeniaci comitum ex alia partibus, præſentauimus nos in hoc loco coram paternitatibus ueſtris, offerentes nos ad exequendum dictam conuentionem, & omnia & ſingula contenta in ea: & ſic nunc attendentes quod in primo capitulo dictæ conuentionis continetur, ꝙ conuocatio fiat ꝑ prælatos cæteroſq; uiros eccleſiaſticos huius congregationis, ꝑ literas quæ dirigantur ad dominos principes & alios de obedientia domini Benedicti papæ XIII. quondam nominati, & uiceuerſa, ꝙ præfati domini reges & principes de obedientia dicti domini Benedicti faciant ꝑ literas conuocatorias ad uos prænominatos prælatos cæteroſq; dominos de congregatione præſenti uel ꝑ ſuos ambaſiatores uel ꝓcuratores mittendos, uos hic in Conſtantia congregatos conuocabunt, & attento etiam ꝙ conuocatoriæ literæ ꝓ parte ueſtra dicto domino regi Aragonum præſentatæ fuerunt, uolumus & nos ſatisfacere dicto capitulo, cuius tenor, quantum ad literas conuocatorias quæ in eo continentur, talis eſt: Miſeratione diuina epiſcopi &c. Poſt lecturam uero præfatus dominus archiepiſcopus Mediolanenſis p̄dictas literas conuocatorias legit alta uoce, in dicto ambone exiſtens:

B

¶ Literæ conuocatoriæ.

MISERATIONE diuina epiſcopi, presbyteri, diaconi, cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, prælati & cæteri in Conſtantia ꝓuinciæ Maguntinenſis in Chriſti nomine congregati, Illuſtri principi Ferdinando dei gratia Aragonum & Siciliæ regi, ſalutem & eccleſiaſticam unionem feliciter intueri. Quanquam miſericordiæ domini neq; menſuram ponere, neq; eiuſdem tempora diffinire poſſumus, indies attamen quos diligit, caſtigans, compertum habemus quod flagellat ut in tentatione ꝓuentum faciat, & ꝓbatos ampliori retributione ꝓſequatur. Ipſo ſiquidem ꝑmittente, à XXXVIII. annis & amplius populus eiuſdem peculiaris qui Chriſtiano nomine gloriamur, afflicti fuimus peſtifero & execrabili ſchiſmate p̄ſenti, cuius occaſione omnium penè bene uiuendi modorum ſtatus confractus eſt. Vt ceſſaret angelus ꝑcutiens, altiſſimum exorauimus, & indefeſſe 2.Reg.24.c
ad id ſudores noſtros & animos aptauimus: ꝓpicietur populo ſuo miſericors dominus, deprecamur, & ſecundum altitudinem cæli à terra corroboret miſericordiam ſuam ſup timentes ſe. Psal.102.
Vnde quanquam uarios perpeſſi fuimus ꝓ pace eccleſiæ conſequenda labores, & ꝑ anni circulum & ultra circa hoc uacauerimus, nondum uenit dies domini, in qua pace frui optabamus, uerum appropinquat, ſperamus in eius autore, quia arras ipſius recepimus. Nam dominus qui Gregorius duodecimus in ſua obedientia dicebatur, ſua ſponte ceſſit: ſic & dominus qui Ioannes uiceſimuſtertius dicebatur, facere uoluit, atque fecit. Vt autem hoc idem faceret dominus Petrus de Luna, qui Benedictus decimuſtertius in ſua obedientia nominat̃, legatos & nuncios noſtros ad ſerenitatem ueſtram & ipſum cum sereniſſimo Romanorum rege uenerabiles & reuerendos patres & doctiſſimos uiros archiepiſcopum Turonenſem & alios collegas deſtinaueramus. Qui quidem dominus Petrus admonitus, rogatus, exhortatus & requiſitus humiliter, apte, debite & iuridice, ceſſionem ꝑ ipſum iure diuino pariter & humano & aliàs multipliciter debitam facere noluit, ſed hucuſq; diſtulit, atque diſfert in totius eccleſiæ ſcandalum, ac populi Chriſtiani iacturam, & animæ ſuæ detrimentum. Quam quidem ceſſionem ut faceret, per uos fuit dictus dominus Petrus de Luna requiſitus pluries ꝑ principes & comites notabiles obedientiæ ſuæ. Idcirco ut filij pij matri ſuæ compatientes, nitimur, & quantum in nobis eſt, niſi fuimus pacem prædictam obtinere, & animos uirtuoſorum uirorum ad hoc allicere, quatenus in illo qui eſt uerus eccleſiæ ſponſus, congregati in unum ſimul, matrem eccleſiã diuiſam uniamus, & indecentia quælibet quæ dicti ſchiſmatis occaſione pullularunt, tollamus, & de medio auferamus. Hinc ſerenitatem ueſtrã obſecramus per uiſcera miſeri

cordiæ dei noſtri, & per aſperſionem ſui precioſiſſimi ſanguinis, & per precium re- D
demptionis noſtræ exoramus, requirimus, & monemus, quatenus ob dei noſtri reue
rentiam ad tractādum unà nobiſcum ſuper infraſcriptis ueniatis, & ſubditos ueſtros
qui poſſint, & debent concilijs generalibus intereſſe, quos unà uobiſcum præſenti-
bus conuocamus, moneatis, inducatis, & eoſdem autoritate à deo uobis tradita, qua
poteſtatis culmina intra eccleſiam principatus proprio decore tenetis, & de eadem
reddituri eſtis rationem, iuxta diſpoſitionis uobis traditæ modum conuocetis, ut in-
fra tres menſes immediate ſequentes præſentationem Perpiniani aut Barchinonæ
Conſtantien. cócil. ſeſſ. 20. de præſentibus faciendam, concordatam in capitulis die decimotertio Decembris
proxime lapſi Narbonæ ſuper materia unionis firmatis, (De qua quidem præſen-
tatione certificabimini in Conſtantia) compareatis ad ſchiſma ſedandum, unionem
eccleſiæ procurandam, reformationem etiam ipſius eccleſiæ tam in capite quàm in
membris complendam, & deiectionem dicti Benedicti effectualiter faciendam, &
ad electionem futuri Romani pontificis procedendum, ac pro alijs cauſis & rationi-
bus quæ ad generale concilium de iure pertinent & ſpectant. Per hoc enim popu-
al. gratiam lum quem CHRISTVS ſuo ſanguine precioſo acquiſiuit, in unum ouile ad *glori-
al. aptaueritis am æternam conſequendam * apta mente ac debitum deo & eccleſiæ matri noſtræ E
reddituri, æternæq́ retributionis præmia conſequi poteritis. Datum & actum Con-
ſtantiæ in eccleſia cathedrali dicti loci, in qua pro præmiſſis fueramus congregati *ſe
al. pridie cundo nonas Februarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo deci-
moſexto, apoſtolica ſede uacante. Poſtquam autem præfatus archiepiſcopus ſuam
lecturam compleuiſſet, ambaſiatores dicti regis Aragonum uolētes ſatisfacere dicto
capitulo, dixerunt per organum præfati magiſtri Antonij Taxal, ut ſequitur:

Nos oratores & procuratores illuſtriſſimi principis domini Alphonſi domini no-
ſtri regis Aragonum &c. Conuocamus uos omnes prælatos & cæteros dominos de
hac congregatione, iuxta tenorem dicti capituli. Deinde prælati & cæteri in ipſa con
gregatione exiſtentes, per organum dicti archiepiſcopi Mediolanenſis reſponde-
runt in hunc modum:

Nos miſeratione diuina epiſcopi presbyteri & diaconi cardinales, patriarchæ, ar-
chiepiſcopi, epiſcopi, prælati & cæteri hic congregati, dictam conuocationem acce-
ptamus, & offerimus nos paratos ſine dilatione quacunque ad procedendum ad ulte-
riora. Et inſuper requirimus uos oratores & procuratores prædictos, quatenus ad
Conſtantien. cócilij ſeſſ. 20. unionem faciendam nobiſcum procedatis iuxta tenorem tertij capituli conuentionis
prædictæ, quod incipit: Tertio, quòd præfatis de obedientia domini Benedicti &c. F
Oratores uero regis Aragonum reſponderunt per organum dicti domini Antonij
Taxal, dicentes: Nos oratores & procuratores prædicti dicto nomine unimus nos
uobis iuxta tenorem capituli antedicti. Mox domini prælati & cæteri dixerunt, &
reſponderunt per organum domini Bartholomæi archiepiſcopi Mediolanenſis, ut
ſequitur:

Nos miſeratione diuina epiſcopi presbyteri diaconi cardinales, patriarchæ, archi
epiſcopi, epiſcopi, prælati & cæteri hic congregati ſupradictam unionem ueſtram ac
ceptamus, & econuerſo nos uobis procuratoribus prædictis dicto nomine iuxta teno
rem dicti capituli unimus, & ſic tam prælati quàm ambaſiatores prædicti, dixerunt
ſubmiſſa uoce: In nomine patris & filij & ſpiritusſancti. Et ſuper præmiſſis petierunt
inſtrumentum & inſtrumenta hincinde. Et præſidentes pro nationibus, ac cardinalis
Oſtienſis pro collegio cardinalium, reſponderunt, placet.

Quibus ſic peractis, præfati domini ambaſiatores regis Aragonum deſcenderunt
ambonem, & iuerunt in ſcamno, in quo ſedebant domini ambaſiatores regis Fran-
ciæ. Et interpoſiti fuerunt inter eoſdem in hunc modum. Primo enim in pri-
mo loco ſedebat egregius uir Ioannes de Gerſono cancellarius eccleſiæ Pariſienſis,
ſacræ theologiæ profeſſor, ambaſiator Francorum regis. Et poſt eum ſedebat do-
minus

A minus Ioannes Raimundus Floch comes Cardonæ, ambaſiator Aragonum regis, & ſic de ſingulis.

Quibus ſic ordinatis, & in bona concordia completis, reuerendiſſimi domini cardinales ac cæteri domini & prælati pluuialibus ſe induerunt, mitras capitibus imponentes, & reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis, in eadem ſeſſione præſidens exiſtens, aſſumptis ſecum diacono & ſubdiacono & alijs, ut eſt moris, diaconus dixit, alta uoce cantando: Orate, Et hoc dicto, omnes genibus flexis per aliquod temporis interuallum orauerūt, &c. Omnibusq; ceremonijs completis ſolenniter, prout eſt de more aliarum ſeſſionum, lectoq; euāgelio, Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis inuicem, archiepiſcopus Mediolanenſis legit decreta & capitula ſequentia. al. plumalib.

¶Conceſſio uocum ambaſiatorum regis Aragonum.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis, in ſpiritusancto legitime congregata, ex certa ſcientia & etiam certis ex cauſis animos dictæ ſynodi ſpecialiter mouentibus pro bono pacis & unionis reintegrandæ in eccleſia ſancta dei, ſtatuit & decernit, ac ſalua ſemper proteſtatione infraſcripta, quam in omnibus infraſcriptis capitulis & in ſingulis eorum partibus uoluit habere pro repetita, liberaliter concedit dilectis eccleſiæ filijs, nobilibus, religioſis & egregijs uiris Ioanni Raimūdo Floch Cardonæ comiti, fratri Antonio Taxal ſacræ paginæ magiſtro, generali ordinis beatæ Mariæ de mercede, & Raimundo de Xantiñ. militi, Speranti in deo Cardonæ iuriſperito, Gundiſſaluo Garſſiæ de ſancta Maria decretorum, & Michaeli de Nauers utriuſque iuris doctoribus, oratoribus, procuratoribus, ambaſiatoribus & conſiliarijs clariſſimi ipſius eccleſiæ filij Alphonſi regis Aragonum illuſtris, & pro maiori robore & firmitate cum eiſdem oratoribus præſentibus conuenit ac paciſcitur, quòd oratores præfati præſentes, & alij uenturi oratores eiuſdem regis, hic durante concilio & pro hac uice tantum, tantam habeant uocem, tantæ uirtutis & autoritatis, quātæ eſſent uoces omnium prælatorum eccleſiaſticarumq; perſonarum, regnorum & terrarum ipſius regis, quæ poſſidet citra & ultra mare, quæ ad generale concilium ſunt aſſuetæ uocari, & hoc in hac natione Hiſpanica in qua erunt, quodq; per hoc concilium expediātur negocia per nationes, iuxta modum qui in præſenti concilio hactenus obſeruatus eſt.

B

Item quòd clariſſimi eccleſiæ filiæ reges Caſtellæ, Portugaliæ & Nauarræ illuſtres habeant eandem gratiam, quæ etiam ex nunc intelligitur conceſſa, in quantum ipſi uel procuratores eorum habere eam uoluerint, ipſis tamen regibus Caſtellæ & Nauarræ obſeruantibus capitula in ciuitate Narbonenſi inter clariſſimum eccleſiæ filium Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem illuſtrem, & dilectos etiam ipſius eccleſiæ filios procuratores & nuncios dictæ ſynodi ex una, & procuratores & oratores prædictorum regum Aragonum & Nauarræ, & dilectorum eccleſiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera concordata.

C

¶Item ꝙ prædicta conceſſio ualeat pro prælatis & perſonis eccleſiaſticis prædictis tunc à concilio abſentibus.

Item ſolenniter proteſtatur, ꝙ prædicta conceſſio atq; ſtatuta, decreta, conuentiones & pacta huiuſmodi omnino intelligantur facta ſine aliquo præiudicio capitulorum prædictorum, in dicta ciuitate Narbonenſi cōcordatorum, quibus capitulis concordatis ac cōcordiæ dicta ſancta ſynodus omnino ſtare intendit, nec ab eis in toto uel in parte recedere, & ita in præſentia oratorum prædictorum ſolenniter ꝓteſtatur.

Subſequenter idem archiepiſcopus legit in ambone quæ ſequuntur:

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritusancto legitime congregata, uiſo & conſiderato capitulo ſecundo ex capitulis Narbonenſibus, inter clariſſimum eccleſiæ filium Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ &c. regem illu- Conſtantien. cōcilij ſeſſ.10.

ſtrem,& dilectos etiam eccleſiæ filios, procuratores nuncios dictæ ſynodi ex una, & D procuratores oratores clariſſimorum dictæ eccleſiæ filiorum, Caſtellæ, Aragonum & Nauarræ regum illuſtrium, & dilectorum eccleſiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera concordatis, quod incipit: Secundo, quòd dictæ conuocationes fiendæ &c. Volens in omnibus obſeruare dictum capitulum, promittit, ratum habet, ſecurat, & ſpecialiter confirmat, ac nouiter firmat, ac ſtatuit, & decernit in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo continetur. Viſo etiam quarto capitulo dictorum capitulorũ, quod incipit: Quarto, quòd per dictum uniendum concilium &c. abolet, tollit, annullat eadem ſancta ſynodus quoſcunque proceſſus, ſententias, ordinationes, ſtatuta & pœnas, ut in dicto capitulo quarto ſupra deſcripto continetur, uſque ibi, Et quod ſtatuatur &c.

Item ſtatuit eadem ſancta ſynodus, quòd nunquam de cætero ratione uel occaſione dicti ſchiſmatis aut adhæſionis dicti domini Benedicti, & ſui prædeceſſoris domini Clementis, poſſit contra dictos reges, principes & alios de obedientia dicti Benedicti, quomodolibet procedi in iudicio uel extra, ut in fine dicti capituli quarti ſupra deſcripti continetur. Viſo etiam quinto capitulo, quod incipit: Quinto, quòd per dictum formandum capitulum & concilium &c. eadem ſancta ſynodus approbat, laudat, confirmat, & meliori modo quo fieri poteſt, pleniſſime firmat, omnes & ſingulas diſpenſationes, gratias & conceſſiones factas per dominum Benedictum prædictũ quibuſuis perſonis ſuæ obedientiæ de quibuſuis dignitatibus, ut in dicto quinto capitulo continetur, uſque in diem primæ requiſitionis factæ eidem domino Benedicto per reges & principes ſuæ obedientiæ, ut in ipſo capitulo continetur. Viſo etiam undecimo capitulo, quod incipit: Vndecimo, quòd dictus dominus rex &c. Et attento quod dicitur in dicto undecimo capitulo ibi, Et quod in prima ſeſſione dicta ſancta ſynodus &c. facit, concedit, ſtatuit, & ordinat in omnibus & per omnia, prout in dicto undecimo capitulo continetur. E

Omnia præmiſſa tam prælati cæteriq; notabiles uiri ſeſſioni intereſſentes, quàm oratores ſæpefati expreſſe iurauerunt. Iuramenta autem prædicta nomine concilij & aliorum quorum intererat, de ipſius concilij mandato requiſiuerunt & receperũt reuerendi patres domini Iacobus Rodini à parte dextra, in qua ſedent epiſcopi & presbyteri cardinales, & Thomas Polteuſis ſanctæ ſedis apoſtolicæ protonotarius à parte ſiniſtra, in qua ſedent diaconi cardinales & cæteri.

Quibus præſtitis, præfatus dominus Mediolanenſis legit ſchedulam tenoris ſequentis. Et prædicta omnia & ſingula intelligantur, & locum habeant ſemper attento tenore omnium & ſingulorum capitulorum Narbonæ concordatorum, quibus F & eorum cuilibet dicta ſancta ſynodus ſtare intendit, nec ab eis uel eorum aliquo in toto uel in parte recedere. Ad quam ex parte nationum & dominorum cardinalium fuit reſponſum, placet. Deinde dominus Antonius Taxal legit quandam ſchedulam tenoris ſubſequentis.

¶ Schedula acceptationis, per ambaſiatores regis Aragonum lecta.

Nos Ioannes Raimundus Floch comes Cardonæ, frater Antonius Taxal ſacræ paginæ magiſter, generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede, Raimundus Zatmar miles, Sperans in deo Cardonæ iuriſperitus, Gundiſſaluus Garſſiæ de ſancta Maria decretorum, & Michael de Nauers utriuſque iuris doctores, oratores, procuratores, ambaſiatores & conſiliarij illuſtriſſimi principis & domini noſtri Alphonſi regis Aragonum &c. Dictis nominibus & quolibet ipſorum nominum, omnibusque aliis melioribus modo, uia, iure, forma, cauſa & nominibus quibus ualidius & efficacius poſſumus & ualemus, omnia & ſingula decreta, ſtatuta & proteſtationes, necnon conuentiones ac pacta per ſacroſanctam generalem ſynodum Conſtantienſem nobiſcum dictis nominibus facta & edita, & quæ nunc ſunt ſerioſius lecta, ipſa habentes

A tes pro ſufficienter expreſſis & ſolenniter repetitis, uice & nomine domini noſtri regis præfati ac omnium regnorum & terrarum ſuarum acceptamus, aſſentimus, approbamus, & ſolenniter confirmamus: & ſimiliter ſicut ipſa ſynodus proteſtata eſt, quòd non intendit recedere à capitulis in prædicta ciuitate Narbonenſi concordatis, de quibus in decreto præſentis concilij nunc de proximo edito, quòd hæc uolumus habere pro expreſſo & ſpecifice declarato, facta extitit mentio ſpecialis, ita & nos dictis nominibus & quolibet eorum ſolenniter proteſtamur. Et ſuper omnibus ſuperius deſcriptis promotores concilij petierunt inſtrumenta. Et ſimiliter ambaſiatores regis Aragonum per organum Antonij Taxal hoc idem petierunt.

Prædictis peractis, Antonius Taxal fecit collationem ad commendationem regis & reginæ Aragonum, aſſumens pro themate, Rex tuus uenit, Matthæi uiceſimoprimo. Qua collatione facta, reuerendiſſimus pater dominus Franciſcus tituli ſanctorum Coſmæ & Damiani cardinalis, nomine ſynodi reſpondendo Antonio Taxal, fecit breuem collationem, dicens: Exultemus omnes in domino. Poſt huius collationem cœperunt omnes cantare hymnum, Te deum laudamus, &c. Et oratione dicta, fuit cantata miſſa de ſpiritu ſancto per reuerendiſſimum patrem cardinalem Aquileienſem uulgariter nuncupatum. Acta fuerunt hæc anno, indictione, menſe & B loco quibus ſupra, &c.

SESSIO VIGESIMATERTIA.

IOVIS die quinta menſis Nouembris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſexto, indictione nona, fuit celebrata generalis ſeſſio in maiori eccleſia Conſtantiæ, præſidente eidem ſeſſioni reuerendiſſimo patre domino Ioanne epiſcopo Oſtienſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali & uicecancellario. Fuitq́ cantatum officium miſſæ de ſpiritu ſancto per dominum Ioannem patriarcham Antiochenum. Quo expleto, legebantur letaniæ, & alia fiebant quæ in ſeſſionibus fieri ſolent. Eiſdem completis, reuerendiſſimus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis legit & publicauit ordinationem ſanctæ ſynodi ſub tenore ſequenti.

¶ Commiſſio deputatorum data ſuper informatione ſummaria facienda ad effectum citationis perſonalis & per edictum contra Petrum de Luna.

C Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, in autore pacis uno deo noſtro IESV CHRISTO, qui ſibi ſponſam unam ſanctam eccleſiam ſui precioſi ſanguinis precio comparauit, quæ in CHRISTO IESV ſummo angulari lapide creuit in templum ſanctum in domino, iunctiſq́ ſimul parietibus fecit utraque unum, ut in pace fieret locus eius, ad tollendum pacis obſtacula, uniendamq́ ſciſſuram fidelium, in qua ille *Chriſti aduerſarius caput eccleſiæ malignantium, dolens ſatis & erubeſcens hominem conſtantem ex lutea materia, charitatem in terra tenere, quam in cælo nequiuerat habere, ipſius ſponſæ CHRISTI per ſchiſma peſtiferum prohdolor ingens, & tam diuturnis, utpote trigintaocto annorum, temporibus iam peractis, charitatem uulnerauit, reſcidit unitatem. Quæ licet in magna parte ſpiritusſancti gratia in præſenti ſacratiſſima generali ſynodo ad hoc præcipue inter cætera congregata, cooperante, coniuncta ſit per eiectionem & renunciationem domini Balthaſaris olim Ioannis uigeſimitertij, & renunciationem Angeli de Corario, Gregorij duodecimi in ſua obedientia nuncupati, qui inter ſe cum domino Petro de Luna, Benedicto decimotertio in ſua obedientia nuncupato, de papatu contendebant, quorum Ioannis & Gregorij dei gratia in eadem ſancta ſynodo obedientiæ ſunt unitæ, adhuc tamen hoſtis ille unitatis & pacis in reliqua parte, uidelicet in ſua obediẽtia dicti domini Petri Benedicti decimitertij nuncupati,

Ephe.2.d
Ibidem.e
al. pacis

ſeu eius parte per eiuſdem domini Petri duritiam, pertinaciam & contumaciam, in D graue & maximum ſcandalum uniuerſalis eccleſiæ & Chriſtiani populi atque periculum fidei catholicæ & ruinæ fidelium animarum, ſciſſam detinet & lachrymabiliter uulneratam, idcirco eadem ſancta ſynodus inter cætera ad ipſum ſchiſma & hæreſes alias extirpandum, procurandamq́ ipſius eccleſiæ unionem, præcipue congregata, conſiderans quòd præmiſſis attentis, totum huius reliqui ſchiſmatis pondus in perſona dicti domini Benedicti cõſiſtit, & ꝙ in eo ſolo ſtat, quo minus ipſum ſchiſma radicitus extirpetur, & per conſequens reſultet præfata unio eccleſiæ ſanctæ dei, & attendens quòd tam in diuturnis temporibus quibus hoc ſchiſma peſtiferum peractum eſt, omnium doctiſſimorum uirorum Chriſti fidelium ingenia etiam cum ſummis ſtudijs & laboribus, attentis maxime difficultatibus eiuſdem ſchiſmatis, nullam uiam poſſibilem & ſecuram ſine fidelium ſcandalo ad præfatum ſchiſma extirpandum reperire potuerunt, præter ceſſionem de papatu omnium contendentium, quam uiam idem dominus Benedictus uocatus à ſuis, uelut multorum Chriſti fidelium uox teſtatur, ante ſuam electionem à ſuis in papam, pro pace danda eccleſiæ laudauerat & approbauerat, atque in ipſo conclaui quando fuit electus, promiſit & iurauit proſequi unionem eccleſiæ per omnes uias accommodas, uſque ad ceſſionem E de papatu incluſiue, ſi ipſum in papam eligi contingeret, ut cardinalibus qui tũc erãt, uel eorum maiori parti expedire uideretur, atque poſt ſuam electionem idem promiſit & iurauit, dictaq́ conditio poſtmodum etiam purificata extitit, & deinde pro pace danda eccleſiæ promiſerit, & iurauerit papatui ſuo prætenſo cedere, altero uidelicet Ioanne & Gregorio cum eo contendente, cedente, mortuo uel eiecto, quæ etiam conditio in ambobus, uidelicet Ioanne & Gregorio prædictis, ſolenniter impleta eſt, ut præfertur: attendens igitur quòd idem dominus dictus à ſuis Benedictus, iam uigintiduobus annis completis, papatum ſecundum ſe tenuit, quibus temporibus multifarie multiſq́ modis ex parte regum, principum, prælatorum & aliorum Chriſtianorum, tam ſuæ, quàm alterius obedientiæ etiam poſt purificationem conditionum prædictarum, fuit cum magnis & iteratis inſtantijs serioſe, ſolenniter, humiliter & deuote requiſitus, quatenus pro tollendo huiuſmodi ſchiſmate & pro unione eccleſiæ ſanctæ dei uellet ſuo prætenſo papatui cedere, prout ſecundum omnium fidelium ſeu maioris partis illorum iudicium tenebatur iure diuino pariter & humano, quod facere ipſe ſemper animo pertinaci atque effrenato, ſuperbiæ ac tumoris ſpiritu correptus recuſauit, & ſubterfugia quædam adhibẽs, ad excuſandum excuſationes in peccatis, eccleſiam ipſam in huiuſmodi ſchiſmate quod ipſe tollere potuit, re- F linquens, nullam debitam curam aut diligentiam ſufficientem & effectualem adhibuit ad ipſum ſchiſma tollendum, & eccleſiæ unionem conſequendam, ſed ad unum terrarum angulum in caſtro munitiſſimo Paniſtole in littore maris, ubi ad eum non eſſet tutus acceſſus, ſe recluſit, ubi omni ſuo poſſe præfatum inueteratum ſchiſma nutrit & fouet, & impedimenta quæcunque poteſt, præſtat & procurat, ne ad dictam unionem peruenire poſſit: quæ omnia ſecundum ſanctorum decreta hæreſim inferunt manifeſtam. Ea propter ſuper præmiſſis & alijs declarandis in proceſſu & latius exprimendis, uolẽs eadem ſancta ſynodus euacuare quod ex parte eſt, ut ſequatur perfectum, & ad ipſum ſchiſma penitus ſubmouendum procedere, licet præmiſſa omnia notoria & uera communiter habeantur & reputentur, & ſuper illis tota fidelium clamat multitudo, ſibiipſi ſatagens prouidere, quaſi pro quodam huiuſmodi prouiſionis remedij fundamento committit deuotiſſimis eccleſiæ filijs Guillermo tituli ſancti Marci, & Franciſco tituli ſanctorum Coſmæ & Damiani dicto Florentino ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, Ioanni electo patriarchæ Conſtantinopolitano, ac uenerabilibus fratribus Stephano Doleñ. Roberto Sareſbirienſi epiſcopis, ac dilectis eccleſiæ filijs Iacobo electo Parmenſi, Guillermo Pulchri nepotis, fratri Antoni Taxal generali ordinis beatæ Mariæ de mercede, fratri Mauricio de Praga ſacræ

1. Cor. 14. c

paginæ profeſſoribus, Michaeli de Nauers, Nicolao Vuordis iuris utriuſque, & Ioanni Belles decretorum doctoribus, & eorum maiori parti, quatenus ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis ac eorum circunſtantijs, dependentibus & connexis, ac alijs ad ea quomodolibet facientibus, illorumq́; notorietate, fama & clamore, ac etiam quæ loca inſignia cõſiſtant uiciniora dicto caſtro Paniſtole, ad quæ ſit tutus acceſſus, ſummarie & diligenter inquirant, teſtes & alia probationum genera recipiant, & examinent, eorumq́; dicta & atteſtationes & alia quæcunque inuenerint, in ſcriptis & forma publica redigant, ſeu redigi faciant, & ea etiam ſacræ ſynodo repræſentent, & fideliter referant, ut exinde ipſa ſynodus procedat, decernat & ſtatuat, prout ad pacem & ſalutem eccleſiæ & fidelium, extirpationem ſchiſmatis & unionem ipſius eccleſiæ ſecundum iuſtitiam uidebitur expedire. Datq́; eiſdem commiſſarijs & maiori ipſorum parti teſtes, per cenſuram eccleſiaſticam compellendi ueritati teſtimonium perhibere, & alios quoſcunque præſtantes ad prædicta impedimenta coercendi, & alia faciendi circa præmiſſa neceſſaria & etiam opportuna, plenam & liberam poteſtatem. Lecta autem dicta ordinatione, dictus patriarcha Antiochenus pro omnibus dictæ ſynodi nationibus & de ipſarum conſenſu reſpondit, per uerbum placet. Et præfatus dominus Oſtieñ. nomine collegij cardinalium ſimiliter reſpondit, placet.

SESSIO VIGESIMAQVARTA PRO citatione decernenda contra Petrum de Luna.

DIE ſabbati uiceſimaoctaua dicti menſis Nouembris, fuit ſeſſio generalis per ſynodum Conſtantienſem mane hora tertiarum in eccleſia maiori p̃dicta Conſtantienſi ſolenniter celebrata, in qua reuerendiſſimus pater dominus patriarcha Antiochenus officium miſſæ celebrauit. Quo finito, more aliarum ſeſſionum legebantur letaniæ. Præſidebat autem eidem ſeſſioni dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis. Reuerendiſſimus autem pater dominus Stephanus epiſcopus Dolenſis, de mandato & ordinatiõe ſanctæ ſynodi et ordinatione ipſorum commiſſariorum, legebat citationem decretam contra Petrum de Luna, cuius citationis tenor ſequitur, & eſt talis:

¶Tenor citationis contra Petrum de Luna.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpirituſancto legitime congregata uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis & ſingulis uenerabilibus fratribus patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, ac dilectis eccleſiæ filijs abbatibus, prioribus, præpoſitis, decanis, archidiaconis, tam cathedralium quàm collegiatarum canonicis, parochialium & conuentuum ac regularium eccleſiarum rectoribus, cæteriſq́; uiris eccleſiaſticis, necnon notarijs & tabellionibus publicis quibuſcunque ac alijs Chriſti fidelibus ubilibet conſtitutis, & cuilibet eorum inſolidum, ad quos præſentes noſtræ literæ peruenerint, ſalutem & omnipotentis dei benedictionẽ, ac mandatis noſtri & eccleſiæ diligenter obedire.

Clamat ſancta fidelium mater eccleſia ſponſa CHRISTI, clamat Chriſtiani populi multitudo, clamauerunt iam à multis annis ad dominum, cum per hoc tam urgens diuturnis temporibus ſchiſma peſtiferum tribularentur, & tribulantur, nec in totum adhuc exaudiuit eos. Attendunt enim, quanta per hoc infauſtum peſtiferumq́; ſchiſma & diuiſiõis uulnus nefandiſſimum, eſt uniuerſalis eccleſiæ calamitas, q̃ inueterata ſciſſura, quantaq́; lœtalis infirmitas, q̃q́; poſtremo graues & prope caſum ruinæ iam ꝓh dolor in uita & moribus, in ſtatu & honeſtate cleri, tam in libertatibus ſuis, & quod grauiꝰ eſt, in cultura dei & officijs eccleſiaſticis, quodq́; grauiſſimũ eſt, in

religione & fide Chriſtiana, ipſa deformatur eccleſia. Inſurrexerunt, & pullulant D
in diuerſis regionibus horrendæ hæreſes à tempore huius pernicioſiſſimi ſchiſma-
tis, & niſi eidem eccleſiæ de unico ſummo paſtore & indubitato CHRISTI uica-
rio prouideatur celeriter, per cuius prouidentiam cum dei auxilio præfatis occur-
ratur periculis, & tam grauibus uniuerſalis eccleſiæ morbis competens adhibea-
tur medela, pertimeſcendum eſt, ne labatur, prout iam ſæpe lapſus eſt omnis decor
eius, deturꝗ uniuerſis gentibus in contemptum, & ſtatus eius ſit, ut iam eſſe incepit,
in opprobrium & conculcationem, ex quibus eccleſia dei & fidelis populus Chriſti-
anus graue ſcandalum patiuntur. Et quòd licet dominus Benedictus papa decimus
tertius à uigintiduobus annis citra ſic in ſua obedientia nuncupatus, præ cæteris
iſtud ſchiſma, quod ante eiuſdem domini Benedicti electionem iam ſedecim annis
ipſo exiſtente cardinali durauerat, totis uiribus tollere etiam uſque ad exponendum
animam pro grege dominico teneretur, & teneatur, licet etiam eidem Benedicto ec-
cleſiæ prædictæ calamitates, ſciſſuræ & alia pericula & ſcandala præmiſſa incogni-
ta non fuerint, nec ſint, ſed eidem & toti populo Chriſtiano notoria, ipſeꝗ prædictis
calamitatibus & ſciſſuris, periculis & ſcandalis obuiare, ac totum prædictum ſchi-
ſma tollere potuerit, & adhuc poſſet, attento maxime quòd Ioannes papa uiceſimus E
tertius ſic in ſua obedientia nuncupatus, à ſuo papatu tam per illius canonicam eie-
ctionem, quàm per ſuam renunciationem amotus ſit: & Gregorius duodecimus,
ſic in ſua obedientia nuncupatus, ſponte renunciauerit, ſolo ipſo Benedicto pro pa-
pa poſtmodum ſe gerente, ſuper quem & in quo principaliter totum pondus di-
cti peſtiferi ſchiſmatis & facultas * illi ſubueniendi, & à quo præmiſſa omnia ma-

al. illud ſubmouendi

la & pericula prouenerunt, & perdurant, conſtat & conſiſtit adhuc: licet inſu-
per idem dominus Benedictus exiſtens cardinalis, ante ipſius electionem, ad tollen-
dum dictum ſchiſma uiam renunciationis mutuæ contendentium de papatu lauda-
uerit, approbauerit, & dixerit eſſe utiliorem & faciliorem, & iurauerit ſolenniter
cum alijs cardinalibus ipſius obedientiæ imminente electione ſummi pontificis Ro-
mani, in ſua obediētia per eos fienda, quòd ſi ipſum in papam cōtingeret aſſumi, pro-
ut fuit aſſumptus, ipſe unionem eccleſiæ ſine excuſatione, dilatione & machinatio-
ne quibuſcunque diligenter proſequeretur per omnes uias accommodas, etiam uſ-
que ad ceſſionem papatus incluſiue, ſi præfatis cardinalibus qui tunc erant, uel eo-
rum maiori parti uideretur expedire, ipſeꝗ in papam aſſumptus idem iurauerat, &
poſtea dictis cardinalibus uel eorum maiori parti, imò omnibus præter unum, ui-
ſum fuit expedire, quòd ipſe unionem eccleſiæ proſequeretur per uiam mutuæ ceſ- F
ſionis, & quòd illam offerret. Et hoc idem eidem Benedicto per eos in papam aſſum-
pto, extitit poſtmodum declaratum, & dicta purificata conditio. Fuitꝗ deinde ex par
te chariſſimi eccleſiæ filij Caroli Francorum regis per ſuos ſolennes legatos, claræ
memoriæ duces Bituricenſes Burgundiæ patruos, & Aurelianenſem fratrem dicti
regis, & alios plures ad eum propter hoc deſtinatos, necnon zelatores pacis eccleſiæ
cardinales præfati Benedicti in ſua obedientia nominati, & poſtmodum ex parte di-
cti regis Franciæ, necnon chariſſimorum eccleſiæ filiorum Angliæ & Caſtellæ re-
gum, per ſuos ſolennes ambaſiatores, & deinde ſpecialiter & ſingulariter ex parte ei-
uſdem eccleſiæ filij chariſſimi Vuencelai Bohemiæ &c. tunc Romanorum regis, &
conſequenter per alios plures cum magna deuotione & humilitate ſupplicatum, &
etiam in uim præſtiti iuramenti per eum requiſitus, quatenus uellet proſequi uni-
onem eccleſiæ per uiam mutuæ ceſſionis ſuæ & alterius contendentis cum eo de pa-
patu, apud quē ſimiliter ꝓſequi habebant in mandatis, & intēdebant. Quæ uia fuerat,
fuit, & eſt ab om̄ibus Chriſti fidelibus, maxime à principibus & p̄latis ac uniuerſita-
tibus gn̄alium ſtudiorū, atꝗ doctoribus & prudentibus uiris diuerſaꝝ obedientiaꝝ
p̄dictaꝝ, ac à maiori parte eorundē approbata: & in tā diuturnis tp̄ibus nulla alia ac-
cōmoda, ſecura, efficax & facilis ad tollendū ſchiſma p̄ſens, attentis difficultatibus in
iure

iure & in facto potuit reperiri, reputatumq́ fuit, & eſt à doctiſſimis uiris & peritis diuini & humani iuris, quòd idem Benedictus pro unione ipſius eccleſiæ ac tollendo eccleſiæ ſcandalo & ſchiſmate, ſuo papatui cedere & tenebatur, & tenetur. Licet inſuper idem Benedictus aliquorum deuictus inſtantia, deo & eccleſiæ promiſerit, iurauerit, & uouerit pro unione eccleſiæ cedere papatui, altero de papatu cum eo contendente, cedente, mortuo uel eiecto, & Ioannes uiceſimuſtertius eiectus fuerit, & ceſſerit, ac Gregorius præfatus ceſſerit, ut præfertur, fueritq́ idem Benedictus poſt hæc omnia nullo pro papa ſe gerente niſi ipſo, ex parte principum ſuæ obedientiæ, necnon uniuerſorum fere fidelium ſolenniter per chariſſimum eccleſiæ filium Sigiſmundum Romanorum, qui propter hoc ad eum perſonaliter acceſſit, & claræ memoriæ Ferdinandum Aragonum reges, atque nonnullos alios principes & dominos ſuæ obedientiæ apud eum propter hoc perſonaliter accedentes, necnon legatos Franciæ, Angliæ & Caſtellæ prædictorum, necnon chariſſimi eccleſiæ filij Caroli Nauarræ regum atque generalis concilij Conſtantienſis prouinciæ Maguntinenſis, ſic per obedientias dicti Ioannis & Gregorij tunc nuncupati, cum magna deuotione, humilitate & inſtantia ſæpe requiſitus, quatenus præmiſſis attentis, cum non eſſet humanitus poſſibile, dictas * alias obedientias ad ſuam obedientiam reduci, & in eo principaliter conſiſtebat pondus ſchiſmatis & facultas illud tollendi, uellet dare pacem eccleſiæ, & ſchiſma tollere per ſuam de ſuo papatu renunciationem, ad quod tenebatur de iure diuino pariter & humano, præſertim cum nulla alia uia ſedandi ſchiſmatis prædicti per tot prudentium ingenia & labores tam diuturnis temporibus potuerit ad hoc accommoda (ut præmittitur) reperiri. Idem tamen Benedictus tantorum regum ac principum, quinimmo quaſi totius eccleſiæ huiuſmodi toties iteratis precibus, requiſitionibus & admonitionibus contra propria iuramenta recuſatis & ſpretis ac minime exauditis, præfatisq́ ipſius eccleſiæ calamitatibus, ſcandalis atque periculis non compatiens nec prouidens, de loco Perpiniaci, ad quem præfati reges & principes ac legati pro præmiſſis conuenerant, cum armata manu receſſit, & ad Colliberium portum maris, ubi ſuas galeas armatas habebat, ſe tranſtulit. In quo loco exiſtens, fuit adhuc de præmiſſis requiſitus, pro parte oratorum regum Caſtellæ, Aragonum & Nauarræ ac principum prædictorum. Quam requiſitionem tunc non exaudiuit, ſed in longum protraxit, nec etiam poſtea exaudiuit, & de dicto loco recedens, in munitiſſimo caſtro Paniſtole Dertuſenſis diœceſis, ubi ad eum non eſt tutus acceſſus, ſe recluſit. Vbi ex parte præfati regis Aragonum, de præmiſſa ceſſione fienda pro pace eccleſiæ fuit iterum & tertio requiſitus, & iterum recuſauit, & ſuo poſſe præfatum tam inueteratum ſchiſma nutrit & fouet, & impedimenta quæcunque poteſt, præſtitit & præſtat, procurauit & procurat, ne ad prædictam unionem perueniri poſſit: quæ omnia ſchiſma & hæreſim inferunt, ſeu inferre cenſentur, per quæ etiam turbatur & ſcandalizatur, læditur & periclitatur ſtatus uniuerſalis eccleſiæ prædictæ, diuq́ fuit turbatus, ſcandalizatus & læſus. Quod etiam ſcandalum tantum eſt, quod attento uniuerſalis eccleſiæ ſtatu, nulla ratione poteſt de congregatione fidelium remoueri, niſi ipſo cedente, mortuo uel eiecto, etiam ſi haberet uerum ius in papatu. Ex quibus idem Benedictus apparuit fuiſſe & eſſe fautor ac nutritor inueterati ſchiſmatis prædicti, atque ſchiſmaticus & hæreticus eſſe cenſendus. Et ſuper his omnibus fuit & eſt publice & diutius diffamatus, taliter quòd ſine ſcandalo eccleſiæ diſſimulari non poteſt, nec ſine periculo tolerari. Super quibus clamore ualido clamat & conqueritur populus Chriſtianus, & præmiſſa quæ in facto conſiſtunt, notoria reputat atque uera. Conuenientes igitur in unum more ſolito canonice conuocati ac repræſentantes uniuerſalem eccleſiam, confidentes in domino, qui cœpit in nobis bonum opus, duobus iam ipſius auxiliante gratia remotis impedimentis, & ipſe perficiet, & exurgens miſerebitur Sion, quia tempus miſerendi eius quia uenit tempus. Contra tertium uidelicet dominum

Marginal notes: al. illas (beside "dictas * alias"); Philip. 1. a; Pſalm. 101.

Bene

Benedictum diu expectatum, ſed ad cor adhuc minime reuertentem, decreuimus D
ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis fore ſummarie & de plano per nos proceden-
dum, propter quæ ſuper fama & notorietate præmiſſorum, ſummarie & ſimpliciter
mandauimus per nonnullos uenerabiles uiros fratres & dilectos eccleſiæ filios, cardi
nales ſanctæ Romanæ eccleſiæ & alios prælatos, & alios tam ſanctæ paginæ quàm
utriuſque iuris profeſſores, commiſſarios noſtros ad hoc ſpecialiter deputatos, inqui-
ri, informationemq́ recipi, quam legitime receptam, referri iuſſimus in publica ſeſſi
one noſtra totius ſacroſanctæ Conſtantienſis ſynodi. Qua plene audita & diſcuſſa, ma
turo decreuimus atque digeſto conſilio in & ſuper præmiſſis, ſaltem quantum ad of
ficium præſentis iudicij pertinet, procedendum fore, ut in notorijs contra præfatum
Benedictum, & ſi forſan attenta natura præfati ꝓceſſus notorij citandus minime iu-
ris rigore ſeruato ueniret, citandum fore ad cautelam, in hoc duntaxat citationis arti
culo rigori iuris indulgendo, non intendentes ſuper hoc quouis modo formam noto
rij ꝓceſſus ſeu eius ordinem obmittere ſeu relaxare, & iudicialis ſeu ordinarij ꝓceſ-
ſus eligere ſeu exquirere formam. Et quia eũdem Benedictum feciſſe, & facere, quo
minus ad perſonam ſuam pateat tutus acceſſus, ſuper his recepta ſummaria & legiti-
ma informatione reperimus, nos ſpecialiter & ex certa ſcientia eũdem Benedictum
citari decreuimus per edictum publicum, ad inſtar edictorum in albo prætorio poſi
torum, citationemq́ in audientia publica eiuſdem ſacri concilij, quam uicem & effe- E
ctum apoſtolicæ curiæ & audiẽtiæ apoſtolicæ literarum decernimus & decreuimus
obtinere, publice faciendam. Vobiſq́ omnibus & ſingulis & cuilibet ueſtrum qui ſu
per his exequendis publice fueritis requiſiti, & fuerit requiſitus, in uirtute ſanctæ obe
dientiæ præcipimus & mandamus, quatenus uigore literarum noſtrarum præſen-
tium per uos & alium ſeu alios citetis publice præfatum Benedictum, quem etiam
nos earundem literarum tenore citamus. Ipſaſq́ literas noſtras publice legatis, uel le
gi faciatis in audientia literarum prædictarum, ac ualuis maioris eccleſiæ Conſtan-
tienſis affigatis, ſeu affigi faciatis. Inſuperq́ & ex ſuperabundanti (ut nihil in hac re
ſine diligenti uigilantia uideatur abſolutum) ad perſonam eiuſdem Benedicti, ſi ad
ipſum uobis uel alicui ueſtrum requiſitis uel requiſito, tutus forſan fuerit acceſſus:
ſin autem, ad portas dicti caſtri, uillæ ſeu loci Paniſtole, ſi etiam illuc uobis uel ue-
ſtrum alicui (ut præmittitur) fuerit tutus acceſſus, alioquin in eccleſia Dertuſenſi &
in ualuis eccleſiarum maioris uillæ ſancti Matthæi, aut uillæ aut caſtri Certariæ eiuſ
al. Cerrariæ dem Dertuſeñ. diœceſis, aut in alijs locis circumuicinis, quæ ad hoc idonea decerni-
mus, in ipſorum locorum eccleſijs inter ipſarum miſſarum ſolennia eaſdem noſtras
literas alta & intelligibili uoce publice legatis, & legi faciatis per uos uel alium, eun- F
demq́ Benedictum citetis peremptorie, ac uno edicto peremptorio pro omnibus,
quẽ etiam eodem noſtro nunc ꝑ eaſdẽ ꝑſentes literas citamus, ad comparendum per
ſonaliter in eccleſia cathedrali Conſtantienſi, & in loco ſeſſionis noſtræ ad diem cen-
teſimum, uidelicet à die lectionis earundem literarum noſtrarum in audientia publi-
ca prædicta, uel ad diem ſeptuageſimum à die citationis factæ ad perſonam ſuam,
uel ad ualuas domicilij ſui, ſi (ut præmittitur) ita fieri contingat, alioquin à die citati-
onis factæ & publicatæ in eccleſia Dertuſenſi prædicta. Quem terminum pro pri-
mo, ſecundo, tertio & peremptorio terminis aſſignamus, ad uidendum & audien-
dum ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis, & maxime ſuper crimine hæreſis & ſchi-
ſmatis prædictorum tanquam ſuper notorijs, & aliàs procedi ad omnes & ſingulos
actus & articulos iudicij ſeu cauſæ huiuſmodi, uſque ad diffinitiuam ſententiam in-
cluſiue, ipſamq́ ſententiam uidendum proferri & audiendum, prout iuris fuerit, &
prout utilitati prædictæ uniuerſalis eccleſiæ uiſum fuerit expedire, intimãdo eidem
publice, prout etiam nos per eaſdem literas intimamus, quòd ſiue uenerit, ſiue non,
nos etiam ipſius abſentia diuina repleta præſentia, contra eum ſuper præmiſſis omni-
bus & ſingulis uſque ad diffinitiuam ſententiam incluſiue procedemus, prout ad uti-
litatem

A itatem ipſius uniuerſalis eccleſiæ mediante iuſtitia uidebitur faciendum. Volumus autem & mandamus, quatenus eaſdem noſtras literas, quas duplicandas & triplicandas, & etiam quoties opus fuerit, multiplicandas mandamus & decernimus, in ualuis maioris eccleſiæ Dertuſenſis prædictæ affigatis, uel affigi faciatis, & affixas dimittatis per duas horas. Et deinde loco ipſarum noſtrarum literarum ſic affixarum, copiam illarum ſub ſigno alicuius notarij eiſdem literis originalibus receptis affigatis, uel affigi faciatis, & affixam dimittatis, quatenus toties & in tot locis facta earundem literarum & citationis publicatio, omnis ignorantiæ & tergiuerſationis locum excludat. Decernentes, quòd citatione huiuſmodi facta in audientia publica literarum, necnon in eccleſia Dertuſenſi præfata, cum affixionibus ad ualuas eccleſiarum prædictarum (ut præmittitur) & alterius ipſarum & quælibet earundem citationum ſic ualeat, & illum arceat poſt lapſum terminorum citationum ipſarum & cuiuſlibet earundem, ac ſi ad propriam ipſius perſonam citatus extitiſſet, & eidem perſonaliter noſtræ prædictæ literæ lectæ & pſentatæ extitiſſent, omes & ſingulos reges & principes ac dominos temporales, & præcipue chariſſimum eccleſiæ filium Alphonſum regem Aragonum, omnesq́ ſecularem ac temporalem exercentes iuriſdi-
B ctionem, quocunq nomine ſiue titulo nuncupentur, requirimus in fide CHRISTI & dei, uosq́ nihilominus ex parte noſtra requiratis, quatenus uobis aut ueſtrum cuilibet in exequendis præmiſſis præbeant auxilium, conſilium & fauorem, uosq́ & ueſtrum quemlibet ab omni impedimento uel impedimentis contra præmiſſa omia & ſingula, quantum in eis erit protegant & defendant, mandantes uobis & ueſtrum ſingulis, prout ad quemlibet pertinebit, quatenus nobis in noſtra generali ſeſſione de geſtis per uos & reſponſis fideliter ſub publicis inſtrumentis infra terminos citationum ipſarum relationem faciatis, & debite præſentetis. Datum Conſtantiæ quarto calendas Decembris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto, in noſtra publica ſeſſione. Qua quidem citatione ſic lecta, reuerendus pater dominus Antonius Concordienſis, Alanus Leonenſis epiſcopi, Gundiſſaluus Garſiæ de ſancta Maria decretorum doctor, Patritius Carthagienſis & Nicolaus Merſeburgenſis epiſcopi, nomine nationum huius ſanctæ ſynodi, ac Ioánes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecācellarius, nomine ſacri collegij dominorum cardinalium reſponderunt, & quilibet eorum reſpondit, Placet.

SESSIO VIGESIMA QVINTA.

C ANNO domini milleſimo quadringenteſimo decimoſexto, indictione nona, die uero lunæ decimaquarta mēſis Decembris, fuit ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi ſoléniter celebrata pro unione oratorum & procuratorum magnifici domini comitis de Fuxo & trium ſtatuum dominorum ſuorum, ipſius & ſuorum illorum nominibus. Fuerunt autem dicti ambaſiatores reuerendiſſimus dominus Petrus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis de Fuxo, ac reuerendi patres Saucius Olorenſis & Bernardus Adurenſis epiſcopi. Fuitq́ ibidem modus & ordo ſeruatus in hac ſeſſione, ſicut in unione ambaſiatorum regis Aragonum, prout in ſeſſione uiceſimaſecunda ſupra continetur. Poſtquam uero facta fuit unio & incorporatio ad ſacrum concilium, dictorum oratorum & procuratorum præfati magnifici comitis de Fuxo, triumq́ ſtatuum dominorum ſuorum, reuerendiſſimus in CHRISTO pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis legebat ſchedulam tenoris ſubſequentis:

¶ Decretum conceſſionis Olomucenſis eccleſiæ in commendam.

Sacroſancta Conſtantieñ. ſynodus concedit & cōmittit cuſtodiam, curā, regimen & adminiſtratione eccleſiæ Olomuceñ. in ſpūalibus & temporalibus in regno Bohemiæ

miæ,& marchionatu Morauiæ uacantis pro præſenti,& legitima adminiſtratiõe ca- I rẽtis per obitum bonæ memoriæ Venceſlai patriarchæ Antiocheni,q autoritate apoſtolica quoad uiueret, eam habebat in cõmendam in fauorem fidei,& ut neceſſitati & utilitati ipſius eccleſiæ occurratur,uenerabili fratri Ioanni epiſcopo Lutomuſleñ. uſque ad electionem futuri ſummi pontificis Romani,& ex poſt ad tres menſes immediate ſequentes, mandans & committens uenerabili fratri Ioanni epiſcopo Oſtienſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali & uicecancellario literas ſuper hoc opportunas in forma debita & gratis de mandato expedire.Et poſt hæc de mandato concilij prædicti fuit reſponſum per dominos ad hoc deputatos,uidelicet reuerendos patres dominos Antonium epiſcopum Concordienſem pro Italica, Ioannem protonotarium de Trembleyo pro Gallicana, Gundiſſaluum de ſancta Maria pro Hiſpanica, Patritium epiſcopum Carthagienſem pro Anglicana,Nicolaum epiſcopum Merſeburgenſem pro Germanica nationibus, & Ioannem epiſcopum Oſtienſem cardinalem Viuarienſem nomine cardinalium per uerbum,placet.

SESSIO VIGESIMASEXTA PRO unione ambaſiatorum regis Nauarræ.

E

DIE iouis uiceſimaquarta menſis Decembris, fuit ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi ſolenniter celebrata, in qua fuit facta unio ad ſacrum Conſtantienſe concilium nomine illuſtriſſimi principis domini Caroli regis Nauarræ per ſuos ſolennes ambaſiatores, uidelicet Guillermum Arnoldi Baionenſem,& Nicolaum Aquenſem epiſcopos, Eximium *Ayner canonicum (al. Auor) & archidiaconum in eccleſia Pampiloneñ. in ſacra pagina magiſtrum,& Ioannem de Letoua legum doctorem.Fuit autem in hac unione ſeruatus idem modus & ordo,qui in unione oratorum regis Aragonum. Antequam uero ſupra nominati regis fieret dicta unio & incorporatio, reuerendus pater dominus Franciſcus epiſcopus Aretinus legit quandam ſchedulam certorum ordinationis & decreti,Cuius tenor de uerbo ad uerbum ſequitur talis.

¶Decretum de non derogando iuri alicuius nationis de prioritate uotorum.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis ſynodus in ſpiritu ſancto legitime congregata,pro bono eccleſiaſticæ unionis, pacis & concordiæ nationum, ex certa ſcientia declarat, ſtatuit,ordinat & decernit, quod ſaluis ſemper honoribus, locis, prærogatiuis & excellentijs ſecundum morem laudabilem & conſuetudinem Romanæ eccleſiæ matris omnium Chriſti fidelium,ab antiquis debitis & cõſuetis regibus ſingulis & principibus orthodoxis,& eorum ambaſiatoribus & nuncijs,tam in præſentia ſummi pontificis, quam alibi etiam in hoc præſenti & alijs quibuſcunque concilijs generalibus, ratione ordinis in hoc ſacro concilio obſeruati hactenus,uel in poſterum obſeruandi inter nationes ſiue in reſpondendo, ſiue in ſcribendo aut ſigillando, uel alias per quaſcunque ſcripturas, ſigillationes, proteſtationes ſeu collationes aut aliqua huiuſmodi geſta ab ipſis aut eorum præſidentibus,communiter uel diuiſim in ipſo ſacro concilio ſiue alias in cõgregationibus generalibus ſiue ſpecialibus,ſeu locis alijs quibuſcunque & qualitercunque,nihil omnino excellentiæ ſeu præeminentiæ aut cuiuſcunque alterius iuris, proprietatis aut poſſeſſionis, uel quaſi alicui nationi per præmiſſa uel aliquod eorum acquiratur,ſeu acquiſitum ſit,ſeu quouis modo accreſcat,ſeu accreuiſſe cenſeatur circa prioritatem uel poſterioritatẽ,aut alias circa præmiſſa,illaque prohibet in futurum ad præmiſſa aut præmiſſorum aliquod quomodolibet allegari.Et inſuper ex ſuperabundanti cautela & ex certa ſcientia eadem ſacroſancta ſynodus omnia & ſingula,ex quibuſcunque,qualitercũque,quomodocũque,& ubicunque in præmiſſis habita ſiue geſta aliqua,per quæ poſſit aliqua prioritas uel poſterioritas inter natiões eaſdem quomodolibet argui uel notari,omnino pro infectis habens,quãtum ad effectũ huiuſmodi F

A di nullius efficaciæ, roboris uel momenti eſſe decernit, reſeruans ipſis nationibus & cuilibet earum ante præſens concilium Conſtantienſe aliàs competentes & competentia, prouiſo quòd per præſentem ordinationem decretis, ſtatutis, ordinationibus & conſtitutionibus in prædicta ſancta ſynodo Conſtantienſi editis & promulgatis, non intendit aliàs in aliquo derogare, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque.

SESSIO VIGESIMA SEPTIMA in cauſa Tridentinenſi.

ANNO à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, indictione decima, die uero ſabbati uigeſima menſis Februarij, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi, præſidente in eadem reuerendiſſimo patre domino Iohanne epiſcopo Oſtienſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali & uicecancellario. Fuitq́ peractum officium miſſæ per reuerendiſſimum patrem dominum Ioannem patriarcham Antiochenum. Et ipſo officio miſſæ expleto, legebantur letaniæ & aliæ deuotæ orationes more aliarũ ſeſſionum. His uero peractis, fuit accuſata contumacia Frederici ducis Auſtriæ, & aliorum in monitorio nominatorum, non curantium audire relationem fiendã per epiſcopos commiſſarios dictæ ſynodi ſuper executionis ualitudine. Et deinde reuerendus pater do-
B minus Martinus epiſcopus Aprutinus, unus ex commiſſarijs in huiuſmodi cauſa, legit quandam relationis papyri ſchedulam tenoris infraſcripti:

Relatio facta per commiſſarios in cauſa Tridentinenſi ſuper executione monitorij.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis. Deuoti commiſſarij noſtri in cauſa eccleſiæ Tridentinenſis dudum per hanc ſanctam ſynodum deputati, ut ſe informarent ſimpliciter & de plano ac ſine figura ac ſtrepitu iudicij, an monitorium aliàs per eandem ſanctam ſynodum contra illuſtrem principem dominum Fredericum ducem Auſtriæ & alios quoſcunque occupatores & detentores eccleſiæ & ciuitatis Tridentinenſis, necnon oppidorum, caſtrorum, terrarum & locorum ac bonorum, & iurium ad dictam eccleſiam Tridentinenſem pertinentium decretum, ſit debite executum, & cum poteſtate citandi dictum dominum Fredericum ducem & alios quoſcunq; detentores & occupatores ſupradictos per edictum publicum in curia Romana in ualuis eccleſiarũ maioris & ſancti Stephani Conſtantienſis affigendum, ad dicendum & opponendum quicquid uoce uel in ſcriptis dicere, uel opponere uoluerint cõtra dicti monitorij executionem, in dicta curia & in partibus factam, (al. uerbo) ac etiam propter non apparitionem huiuſmodi monitorij ad uidendum & audiendum ſe declarari per dictam ſanctam ſynodum in pœnas in dicto monitorio contentas incidiſſe, & poſtea per eandem ſanctam ſynodum commiſſum extitit, quòd præfati commiſſarij uel maior pars ipſorum præmiſſa facerent, & exequerentur, & quæ ſuper his reperiſſent eidem ſanctæ ſynodo fideliter referrẽt. Dicunt, & referũt eidem ſacræ ſynodo, quòd coram ipſis pro tribunali ſedentibus, uocato dicto domino duce & alijs pro parte dicti domini epiſcopi, inſtrumenta & alia probationum genera dictarum executionum monitorij, tam in hac ciuitate Conſtantienſi, quàm in partibus in omnibus locis in ipſo monitorio deputatis per edictum publicum cum conſtet de non tuto acceſſu, fuerũt producta, & ſeruatis ſeruandis p eos ſecundum formam eis traditam, auditoq; procuratore & defenſore dicti domini ducis ad ſingulos actus citato, conſtet eiſdem ex productis dictas executiones & monitiones, fuiſſe & eſſe debite in locis debitis factas & executas, ſecundũ formã pdicti monitorij, nõ obſtãtibus exceptionibus pro parte aduerſa propoſitis, & terminũ in dicto monitorio dicto domino duci & occupatoribus prædictis conſtitutum, dudum lapſum eſſe, nec eoſdem monitos docuiſſe ſatisfactum, aut paritum monitioni.

SESSIO VIGESIMAOCTAVA IN CAVSA TRIDENTINENSI. D

DIE mercurij tertia menſis Martij, fuit ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi ſolenniter celebrata, præſidente in eadem domino Ioanne epiſcopo Oſtienſi. Fuitq́ celebratum in ea officium miſſæ cum introitu. Cum ſanctificatus fuero &c. per reuerendiſſimum patrem dominum Ioannem patriarcham Antiochenum. Et prædicto officio completo, ſuperuenit ibidem ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ &c. rex, cum ſuis nobilibus. Deinde uero legebantur letaniæ & aliæ orationes, quæ in ſeſſionibus legi ſolent. Prædictis uero peractis, accuſata prius contumacia domini Frederici ducis Auſtriæ & aliorum non audientium ſe declarari incidiſſe pœnas contentas in monitorio, reuerendus pater dominus Nicolaus epiſcopus Merſcburgenſis in contumaciam dictorum ducis Auſtriæ & aliorum, pronunciauit eoſdem incidiſſe in pœnas contentas in monitorio, prout in ſchedula quam manibus tenebat, & legebat de uerbo ad uerbum, cuius tenor eſt inferius inſertus, continetur. Et ueniendo in eadem ſchedula ad inſertiōem monitorij, propter prolixitatem & laborem dominus Petrus de Lomburga, aliàs de Polonia, legebat monitorium, aliàs decretum: & eo finito, dominus Nicolaus epiſcopus præfatus continuauit *ſententiam declarationis uſque ad finem. E

Ezec. 39. E

al. lecturam

DECLARATIO IN CAVSA TRIDENTINENSI.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis ſynodus eccleſiam catholicam repræſentās, in ſpirituſancto legitime congregata, ad futuram rei memoriam. Decet ſanctam matrem eccleſiam, eos qui ſalutis monita obſtinata elatione contemnunt, non dimittere incorrectos, neque impiorum proteruiam ſine digna caſtigatione præterire. Sane cum dudum de anno domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto & menſe Auguſti, grauis querela uenerabilis fratris Georgij epiſcopi Tridentinenſis ad nos perueniſſet, quod nobilis Fredericus dux Auſtriæ ipſum in canonica poſſeſſione eccleſiæ ciuitatis Tridentinenſis ac oppidorum, caſtrorum, terrarum, uillarum, locorum, iurium & aliorum bonorum ad eandem eccleſiam pertinentium, aliàs ſexdecim annis pacifice exiſtentem, temere & de facto ſpoliaſſet, ac eandem per nouem annos detinuiſſet, ac detineret indebite occupatam, ac ipſum cepiſſet & in carceribus mancipatum, pluribus grauibus uiolentijs affeciſſet, literasq́ quaſdam promiſſionis & iuramenta metu & impreſſionibus extorſiſſet contra ſuam & eccleſiaſticam libertatem ab eodem, quodq́ idem Fredericus chariſſimo eccleſiæ filio Sigiſmundo Romanorum regi ſemper Auguſto, cui ſuper hoc per ipſum Georgium epiſcopum fuerat delata querela, uinculo iuramenti ſe aſtrinxiſſet, eiuſdem ſereniſſimi regis ſuper his ſtare præceptis, dictoq́ rege per ſententiam declarante & præcipiēte eccleſiam & bona ſpoliata ac præfata occupata eidem Georgio per ipſum ducem reſtituenda fore, facere prætermiſit, notam periurij manifeſte incurrens. Quapropter hæc ſancta synodus, uocato dicto duce, qui tunc in dicta ciuitate Cōſtantienſi aderat, auditisq́ ſuis defenſionibus per ſuos aduocatos & procuratores tam in ſeſſionibus publicis, quàm aliis congregationibus ſtatutis & deputatis ad eandem cauſam, quæ iura & munimenta partium receperunt hincinde producta, cum inſtaret dictus Georgius epiſcopus per literas monitorias præfatum Fredericum ducem, & alios occupatores & detentores, necnon uaſſallos, nobiles, capitaneos, officiales et ſubditos eccleſiæ Tridentineñ. & ciuitatis & alioꝝ bonoꝝ prædictoꝝ, ſub pœnis, ſententijs & cōſtitutionibus diuæ F

memo

A memoriæ Caroli quarti cōtra tales facinoroſos & ſacrilegos editis,& alijs grauiorib⁹, requiri & moneri pro reſtitutione dictæ eccleſiæ & bonorum prædictorum, ac plenaria ſatisfactione, & aliàs ſibi de opportuno remedio prouideri. Quapropter eadem ſacroſancta ſynodus ſuper notorietate & alijs ſeruatis ſeruandis in cauſa huiuſmodi certiorata ad plenum, eandem notorietatem & facti euidentiam & alia in ipſa cauſa agitata attendens,uolens indemnitati eccleſiæ prouidere,nec minus animarum ſaluti dicti ducis & aliorum occupatorum & detentorum,necnon uaſſallorum,nobilium, capitaneorum, officiariorum & ſubditorum prædictorum conſulere, præhabita deliberatione matura,undecimo calendas Decembris ſequētis eiuſdem anni monitorium decreuit,cuius tenor ſic incipit:

¶ Decretum monitorij.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis uniuerſis & ſingulis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Grauem querelam uenerabilis fratris noſtri epiſcopi Tridentinenſis &c. & ſic finit, Literas monitoriales contra dictum Fredericum ducem & occupatores & detentores huiuſmodi,partibus ipſis auditis,& ſeruatis ſeruandis,prædictis partibus ad hoc legitime citatis,decreuimus fore concedendas,decernimus & concedimus in forma quæ ſequitur,quæ quidem forma ſic incipit: Conſtantien, cōcilij ſeſ.20.

B ¶ Monitorium decretum in forma.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis uniuerſos & ſingulos uenerabiles fratres patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos, &c. ſic finit, Quibus & cuilibet ueſtrum in præmiſſis dabimus plenam fidem. Datum Conſtantiæ undecimo calendas Decembris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, apoſtolica ſede uacante. In Conſtan. cōcilij ſeſ. 20.

Poſt hæc de anno domini milleſimo quadringenteſimo decimoſexto, cum iam dictus Fredericus dux per antea de hac ciuitate Conſtantienſi receſſiſſet,ipſa ſynodo inconſulta,præfatumq́ monitorium in eius præſentia & ſuorum aduocatorum & procuratorum præſentia decretum, propter quendam tractatum concordiæ, quem ſperabat in actis cauſæ plene conſtare, in eius perſonam legitimam non potuerit habere executionem,per edictum ſecundum formam monitorij antedicti.Et quia per eandem ſanctam ſynodum conſtituti fuerunt commiſſarij tam de collegio reuerendiſſimorum patrum dominorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, quàm de nationibus ſingulis ad cognoſcendum,uidendum & examinandum, an antedictum monitorium eſſet debite executum. Dictisq́ commiſſarijs referentibus,ex productis conC ſtare, dictum monitorium fuiſſe debite & in locis deputatis executum,conſtetq́ notorie, dictum Fredericum ducem & alios occupatores & detentores, necnon uaſſallos nobiles, capitaneos,officiarios & ſubditos ſupradictos,nullatenus præceptis in dicto monitorio contentis paruiſſe,ſed eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores ſupradictos, dictam eccleſiam Tridentinenſem, ciuitatem, terras,oppida, caſtra, uillas & alia iura & bona prædicta tenere indebite & contumaciter occupatas & occupata, contra ſententiam & præceptum sereniſſimi regis Romanorum, cui iuriiurando ſtare promiſit,de quo & eius obligatione conſtat publicis documentis,ideo uolens præfata ſynodus tantam inobedientiam & rebellionem notoriam ulciſci cum Apoſtolo, ne tanti mali peruerſitas tranſeat præſumptoribus in exemplum, per hanc ſententiam quam fert in his ſcriptis,pronunciat, decernit & declarat, dictum Fredericum ducem Auſtriæ anathematis & ſacrilegij uinculis innodatum,periurijq́ reum, necnon pœnas priuationis & inhabilitationis in conſtitutione Carolina prædicta contentas,eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores,tam eccleſiaſticos quàm ſeculares,uaſſallos,nobiles,capitaneos,officiarios & ſubditos, inobedientes & rebelles eccleſiæ & ciuitatis Tridentinenſis ac op 1.Timo 1.d & 2.Tim.4.c al.reatum

pidorum, caſtrorum, terrarum, uillarum & locorum, necnon iurium & bono- D
rum dictæ eccleſiæ, cuiuſcunque ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis aut præemi-
nentiæ, etiam ſi ducalis fuerint, pœnas, ſententias & cenſuras alias in dicto monito-
rio comprehenſas & expreſſas, incidiſſe, ipſiusq́; Frederici ducis Auſtriæ & aliorum oc
cupatorum, detentorum, & alia loca quæcunq; eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto. Vn
de eadem ſacroſancta ſynodus diuerſos & ſingulos uenerabiles fratres patriarchas,
archiepiſcopos, epiſcopos ac dilectos eccleſiæ filios abbates, priores, præpoſitos, deca
nos, archidiaconos, ſcholaſticos, cantores, theſaurarios & canonicos tam cathedralium
quàm collegiatarum, parochialiumq́; eccleſiarum rectores & loca tenentes eorũdem,
al. p̃sbyteros cæteroſq́; *plebanos curatos & non curatos, clericos, notarios & tabelliones publicos
per Italiam & Alamanniam conſtitutos, & aliàs ubilibet & eorum quemlibet in ſoli-
dum, ad quem uel ad quos præſentes noſtræ literæ peruenerint, tenore præſentium
requirit, atque monet primo, ſecundo, tertio & peremptorio terminis, communiter
& diuiſim, eisq́; & eorum cuilibet in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommuni-
cationis pœnæ latæ ſententiæ diſtricte præcipiendo mandat, quatenus ſtatim uiſis præ
ſentibus, dictum Fredericum ducem Auſtriæ anathematis & ſacrilegij uinculis in-
al. reum nodatum, periurijq́; *reatum, necnon pœnas priuationis & inhabilitationis prædi-
ctas, ac eundem & occupatores ac detentores, uaſſallos, nobiles, capitaneos, officiarios
& ſubditos inobedientes & rebelles, prædictas pœnas, cenſuras & ſententias alias in
dicto monitorio contentas, incidiſſe, ſingulis diebus dominicis & feſtiuis in eorum ec E
cleſijs, monaſterijs & capellis infra miſſarum ſolennia, dum ibidem populi multitu-
do ad diuina audiendum aut aliàs congregata fuerit, etiam aliàs ubi & quando & quo
ties expediens fuerit. Et poſtquam uigore præſentium ipſi ſeu aliquis eorum re-
quiſiti fuerint, ſeu fuerit requiſitus, pulſatis campanis, candelis accenſis & demum
extinctis & in terram proiectis, publice denuncient & euitent, & ab alijs publice
quantum in eis erit, denunciari & euitari ab omnibus Chriſti fidelibus faciant & per
mittant. Et præſentem noſtram declarationem ſeu ſententiam, & omnia & ſingula
in eis contenta, publicent, inſinuent, & ad intellectum Chriſti fidelium aſtantium
exponant, & plenarie exequantur, donec & quouſque ſuper præmiſſis abſolutionis
beneficium meruerint obtinere, & à prædictis rebellionibus deſtiterint, & debite
ſatisfecerint, aut aliud à dicta ſacroſancta ſynodo uel futuro ſummo pontifice habu-
eritis in mandatis. Et quia idem Fredericus dux Auſtriæ Pharaonis imitatus duri-
tiem, more aſpidis ſurdæ obturauit aures ſuas, huius ſanctæ ſynodi preces & monita
ſuorumq́; amicorum & præfati regis ſententiam & iuſiurandum deſpiciens, tanta
exigente duritia, cogitur hæc ſancta ſynodus de finali remedio prouidere, cum nihil
proſit ſententias ferre, niſi ſit qui eas debitæ executioni demandet. Committit ergo F
præfata ſancta ſynodus præfato chariſſimo filio eccleſiæ defenſori & aduocato Sigi-
ſmundo regi Romanorum ſemper Auguſto, cuius ſpecialiter intereſt, ad requiſitio-
nem eccleſiæ contritas & oppreſſas eccleſias reſtaurare, & eccleſiaſticas perſonas à ui
olentijs & iniurijs defenſare, & eandem ſententiam executioni demandare, & cæte-
ris principibus ac Chriſti fidelibus, ut ad reſtitutionem dictæ eccleſiæ & ciuitatis
Tridentinæ & omnium bonorum & iurium ipſius, & eius integram libertatem &
indemnitatem ſeruandam, contra dictum Fredericum Auſtriæ ducem & alios occu
patores & detentores præfatos, ut noſtrum præfatum monitorium realem executi-
onem obtineat, brachium impendant, fauorem & auxilium gladij & potentiæ omni-
modæ ſecularis. Decernit inſuper hæc ſancta ſynodus ad pleniorem executionem ha
bendam, proceſſum contra omnes intruſos & intrudẽdos in dicta eccleſia & ciuitate
Tridẽtina, ac caſtris, oppidis, terris, uillis, locis poſſeſſiõibus, iuribus & bonis eiuſdem
& contra adhærentes eidem duci Frederico & occupatoribus & detentoribus ac in-
truſis & intrudendis, ac contra dantes auxilium, conſilium aut fauorem. Quem qui-
dem proceſſum etiam omnes & ſingulos proceſſus neceſſarios & opportunos com-
mittit

mittit uenerabili Petro epiſcopo Stragurienſi, cum poteſtate ſubdelegandi, & alijs
A clauſulis in forma debita & conſueta, ſupplens quoque eadem ſynodus omnem ſolen
nitatis defectum, ſi quis forſan fuerit in præmiſſis. Lectis autem his, reuerendiſſi
mus dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarieñ. iuxta conſenſum &
uoluntatem omnium nationum, & aliàs propter diſcordiam nationum quo ad ordi-
nem, reſpondit pro uice præſenti per uerbum, placet.

SESSIO VIGESIMANONA.

ANNO & indictione quibus ſupra, die uero lunæ octaua menſis Martij, fu-
it celebrata ſeſſio generalis in eccleſia Conſtantienſi, pro accuſatione contu
maciæ domini Petri de Luna, Benedicti decimitertij in ſua obedientia nun
cupati, in qua reuerendus pater dominus Nicolaus epiſcopus Aquenſis,
miſſam de ſpiritu ſancto celebrauit, & reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epi-
ſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius præſedit.
Letanijs autem alijsq́ orationibus cum euangelio, Dixit Ieſus Petro, Si peccauerit in Matth.18.b
te frater tuus, &c. completis, fuit ſeruatus iſte ordo. Primo fuit lecta per dominum Luc.17.a
B Stephanum epiſcopum Doleñ. ſchedula, cuius tenor ſequitur in hunc modum:

¶Deputatio procuratorum & notariorum
in cauſa contra Petrum de Luna.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis ſynodus conſtituit & deputat dilectos eccle
ſiæ filios, magiſtros Ioannem de Scribanis, & Henricum de Piro, & eorum quemli-
bet inſolidum, ita quòd non ſit melior conditio occupantis, promotores, proſecuto-
res & miniſtros cauſæ & proceſſus inquiſitionis contra dominum Benedictum deci-
mumtertium à ſibi obedientibus nominatum, & inſuper omnes & ſingulos ſedis apo
ſtolicæ, & alios nationum in eadem ſancta ſynodo exiſtentium notarios, & eorum
quemlibet inſolidum, notarios atque ſcribas in cauſa & proceſſu prædictis. Qua le-
cta, dominus cardinalis præſidens reſpondit pro toto concilio, placet. Quo facto, ad-
uocatus conſiſtorialis inſtantibus dominis proſecutoribus & miniſtris, propoſuit de-
cretum citationis per edictum, & illius executionem ad diem centeſimum, qui illa
die incidebat, & produxit bullam decreti citationis & inſtrumentum executionis, aſſe
rens ſigna notariorum in inſtrumento poſita, eſſe ſigna illorum quorum eſſe inſcri-
buntur in illis. Et accuſauit contumaciam dicti domini Petri, & petijt illum alta uoce
C uocari ad ualuas eccleſiæ, & ad hoc deputari duos ultimos cardinales diaconos, uide-
licet de comitibus & Florentinum, duos ſedis apoſtolicæ & alios concilij notarios, &
reſpondit præſidens pro toto concilio, placet. Tunc dicti cardinales & notarij iuerunt
ad ualuas eccleſiæ, & reuerſi retulerunt per cardinalem Florentinum, illum uocaſſe
trina uice alta uoce, & neminem comparuiſſe. Et aduocatus conſiſtorialis facta relati-
one, petiuit iterum dominum Petrum reputari contumacem. Tunc cardinalis præ-
ſidens, mandauit legi per epiſcopum Doleñ ſchedulam infraſcripti tenoris:

¶Ordinatio lecta ſuper contumacia domini Petri de Luna.

Hæc ſacroſancta ſynodus præmiſſa, propoſita & petita per aduocatum conſiſto-
rialem, admittit, ſi & inquantum ſint admittenda de iure, & mandat notarijs eiuſdem
ſynodi & cauſæ præſentis, propoſita, petita & producta huiuſmodi, atque uocatio-
nem & relationem præmiſſas. Et quod idem dominus Benedictus ſic uocatus & ſuf-
ficienter expectatus, minime comparuit, nec comparet, redigi inter acta. Et de præ-
miſſis fieri publica inſtrumenta, quotquot fuerint opportuna, ut eadem ſynodus ſu-
per præmiſſis deliberet, iudicet & decernat, prout de iure fuerit faciendum, quam

deliberationem dicta ſynodus ſibi retinet faciendam quando ſibi uiſum fuerit opportunum. Qua lecta, idem dñs præſidens pro toto concilio reſpondit, placet. Et quod uox præſidentis ſit uox totius concilij, quando primo de conſenſu omnium nationum conſtiterit. Nanque propter diſcordiam nationum Hiſpanicæ & Anglicanæ quæ prior reſponderet pro toto concilio, placet, & de alijs prærogatiuis, fuit per nationes & cardinales ordinatum, quòd præſidens reſponderet pro toto concilio, placet. Et ad hoc ſuper quolibet actu fiendo haberet conſenſum cardinalium, & ſchedulam illius actus ſignatam per notarios nationum, & cõferret cum lectura quæ fieret. D

SESSIO TRIGESIMA, IN QVA CONcilium approbat ſubtractionem obedientiæ factam per regem Aragonum ipſi Petro de Luna.

DIE MERCVRII decima ſupradicti menſis Martij, fuit ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi ſolenniter celebrata. In qua quidem ſeſſione reuerendus pater dominus Stephanus epiſcopus Cephaludenſis officium miſſæ de ſpirituſancto deuote decantauit, & reuerendiſſimus in CHRISTO pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius huiuſmodi ſeſſioni præſedit. Interfuit etiam sereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex cum ſibi multis aſtantibus principibus. Et lectis letanijs ac alijs deuotis orationibus cũ euangelio, Dixit IESVS diſcipulis ſuis, Quoniam oportet ſemper orare, & non deficere, &c. nuncij & oratores concilij, qui fuerant per concilium ad hoc deſtinati, fecerunt relationem per organum domini Bernardi de Planca decretorum doctoris, quomodo in caſtro Paniſtole Dertuſenſis diœceſis cum fauore & auxilio illuſtriſſimi principis domini Alphonſi regis Aragonum fuerant, & Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nuncupatum, in propria perſona apprehenderant, ac quod ipſum citauerant iuxta formam & tenorem citatorij ab ipſo concilio decreti. Ipſeq; Petrus de Luna reſponſionem dederat, prout hæc & alia in ipſis inſtrumentis per dictum dominum Bernardum exhibitis, ac de uerbo ad uerbũ perlectis, plenius continentur. Promotores uero concilij petierunt apud acta regiſtrari. poſt hæc autem uenerabilis uir dominus Petrus de Lompurga in decretis licẽtiatus, quandam decreti ſchedulam perlegit tenoris ſubſequentis. E

al. Antonius

Lucæ, 18. a

¶ Concilium approbat ſubtractionem obedientiæ factam per regem Aragonum.

Sacroſancta Conſtantienſis ſynodus generalis in ſpirituſancto legitime congregata. Quoniam inter alia uirtuoſa & laude digna, quæ piæ memoriæ quondam Ferdinandus rex Aragonum & Siciliæ pro extirpatione execrandi ſchiſmatis, quod ab octo ferè luſtris citra non permiſit eccleſiam catholicam ſub unico gubernari paſtore, dinoſcitur peregiſſe ordinationem quandam aduerſus idem ſchiſma, & pro unione eccleſiæ catholicæ felicius conſequenda eum promulgaſſe cognouimus, eadem ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis cauſis & motiuis in præfata ordinatione expreſſis, plene inſpectis & diligenter examinatis, de quorum ueritate facta extitit eidẽ ſynodo plena fides, & attento præcipue tunc atque nunc uniuerſalis eccleſiæ ſtatu, & quod ſine regia prouiſione præfata perpetuandi ſchiſmatis imminebat & immineret periculum, ac præſtabatur & præſtaretur ſacro præfato concilio, & conſequenter unioni eccleſiæ periculum manifeſtum, eo præſertim quod idem dominus Benedictus ſic in ſua obedientia nominatus, conabatur per ſibi adhibitam obedientiam, iam dictum prius cõcilium multipliciter impedire, & impediuiſſet de facto, ſi man- F

datis

datis eius obtemperatum fuiſſet. Quod inter alia ex eo ſatis apparet, quod etiam cum obedientia ſibi ſubtracta fuerat, per literas ſuas prælatis & capitulis, ne ad dictum ſacrum concilium accederent, inhibere præſumpſit. Ideo eadem ſacroſancta ſynodus ex certa ſcientia & cauſa debite cognita, ad perpetuam rei memoriam, & ut cunctis clareat rei ueritas bene geſta, declarat ordinationem prædictam à prædicto Ferdinando quondam rege iuſte & legitime editam & promulgatam fuiſſe, & per eum ac illuſtrem principem dominum Alphonſum, eiuſdem domini Ferdinandi primogenitum & regẽ modernum, ſeruatam. Ipſamq́ præſenti decreto dictis ex cauſis approbat & confirmat, decernitq́ illam per omnia debuiſſe & debere ab omnibus fidelibus obſeruari, iuxta ipſius ſeriem & tenorem. al. ubi

¶Concilium reuocat quandam conſtitutionem Petri de Luna, quæ incipit, Ad futuram.

Eadem quoque ſancta ſynodus Conſtantienſis quandam conſtitutionem dudum (ut dicitur) à dicto domino Benedicto ſic in ſua obedientia nuncupato, editam, quæ incipit, Ad futuram rei memoriam, In dierum ſucceſſu creſcente malitia ſicuidemus mundum, &c. & fuit datum Maſſiliæ apud ſanctum Victorem decimoquarto Calendas Iunij, Pontificatus noſtri anno decimotertio: declarat nullatenus comprehendere caſum regiæ ordinationis prædictæ, conſequenter reges ipſos dictam ordinationem condendo, promulgando, obſeruando uel obſeruari faciendo, etiam alios obſeruatores eiuſdem contra dictam conſtitutionem in aliquo non ueniſſe, ipſamq́ ſi & inquantum regiæ ordinationi præfatæ in caſu præmiſſo factæ aut promulgatæ aut obſeruatoribus eius quomodolibet obuiaret, tanquam impeditiuam in hac parte unionis eccleſiæ inueteratiq́ ſchiſmatis nutritiuam, omniaque inde ſecuta decernit & pronunciat nullius fuiſſe aut eſſe roboris, efficaciæ uel momenti. Poſt prædicta dictus reuerendiſſimus dominus cardinalis uicecancellarius nomine totius ſynodi reſpondit, Placet.

SESSIO TRIGESIMAPRIMA.

DIE mercurij ultima ſupradicti menſis Martij, in eccleſia maiori Conſtantienſi fuit ſeſſio generalis celebrata, & in eadem ſeſſione fuit dictum officium miſſæ de ſpiritu ſancto per reuerendiſſimum patrem dominum Martinum epiſcopum Aprutinenſem. Reuerendiſſimus uero pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis huiuſmodi ſeſſioni præſidebat. Letanijs autem & alijs orationibus conſuetis expletis, per dictum dominum præſidentem more ſolito pontificalibus indutum, legebantur per dominum Antonium epiſcopum Concordienſem & Petrum de Polonia ſucceſſiue ea, quæ ſequuntur.

¶Monitorium contra comitem Virtutum.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Dudum cum ad audientiam noſtram peruenerit, fama publica referente, quod nobilis uir Philippus comes Virtutum, nonnulliq́ alij in hac parte commiſſarij & officiales ſui ipſius de mandato & aſſenſu, ac ratum & gratum habendo, contra uenerabilem fratrem Albertum epiſcopum Aſtenſem patrem & paſtorem animarum ſuarum, cui obediẽtiam & reuerentiam debitas facere tenebantur, & qui unà nobiſcum in hoc ſacroſancto concilio generali onera humiliter ſupportauit, ac de ſpeciali licentia noſtra ad ſuam ſe tranſtulit Aſteñ. eccleſiam, nulla ſumpta occaſione iuſta, temerarie & iniuſte in dictum dominum epiſco-

pum ui armata,auſu ſacrilego manus inijcientes uiolentas, eundem ignominioſe ad D
caſtrum,quod Vetus dicitur, dictæ ciuitatis Aſtenſis perduxerunt,ibiq́ carceribus
manciparunt & detinuerunt,prout detinent etiam incarceratum de præſenti,ſacrilegium & excommunicationem aliasq́ cenſuras eccleſiaſticas & pœnas iuris & conſtitutionis prouinciæ Mediolanenſis eccleſiæ(cuius dicta Aſtenſis eccleſia ſuffraganea exiſtit) circa hoc editas & prolatas, & in partibus per ordinarios declaratas, damnabiliter incurrendo. Nos de tantis tanquam grauibus exceſſibus(ut ſupra fertur) nobis relatis,qui inter cætera ad uniuerſalis eccleſiæ reformationem ſumus hic congregati,ad quos ſuper quibuſcunque quæſtionibus(ſi quas intentare uolebat contra epiſcopum præfatum)habere poterat recurſum,non immerito dolentes, uolentes ſuper his inquirere ueritatem, ipſo comite(ut dicebatur)procurante per ſuos nuncios,uenerabilibus fratribus Papienſi & Nouarienſi epiſcopis dari conceſſimus in mandatis,ut ſuper obiectis per ipſum comitem aduerſus ipſum epiſcopum diligenter inquirerent ueritatem,& uocatis præfato Philippo comite & qui forent euocandi,de præmiſſis omnibus & ſingulis ac eorum circunſtantijs uniuerſis ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij ſe diligentius informarent. Et ſi dictum epiſcopum in aliquo culpabilem reperirent,ipſum ſub fida cuſtodia retinerent, ac retineri facerent, donec aliud à nobis ſeu Romano futuro pontifice haberent in mandatis,necnon informationem huiuſmodi in ſcriptis fideliter redactam ſub eorum clau- E
ſis ſigillis,ad noſtram præſentiam tranſmitterent, ut inde ſuper hoc conſultius agere ualeremus. Si uero per informationem eandem dictum epiſcopum minime culpabilem reperirent,ipſum facerent plena libertate gaudere. Cuius quidem conceſſionis mandati tenorem hic haberi uolumus pro ſufficienter expreſſo. Verum poſtmodum nonnullorum fide dignorum relatione percepimus, quod literæ noſtræ ſuper huiuſmodi conceſſionis mandato executæ non fuerunt,dictiq́ epiſcopi propterea ſuper præmiſſis procedere minime ualuerunt. Nos igitur ſuper præmiſſis prius ſummaria informatione autoritate noſtra facta,attendentes quòd ſubditi in eorum prælatos,& laici in clericos nullam habent iuriſdictionem & poteſtatem,& quod præmiſſa in libertatis eccleſiaſticæ & paſtoralis dignitatis uilipendium non modicum & ſcandalum plurimorum redundare dignoſcuntur, nolentes huiuſmodi offenſam (ſicut nec debemus)ſub diſſimulatione tranſire,& licet contra prædictos comitem eiusq́ commiſſarios &officiales in præmiſſis poſſemus iuris ſeueritatem exercere,tamen ad eos magis conuincendos mitius agere uolentes, committimus infraſcriptis fratribus noſtris uel eorum alteri, quod ſi per ſummariam informationem quòd ad F
ipſum comitem eiusq́ commiſſarios & officiales tutus non pateat acceſſus, conſtiterit,ne propterea tanti tamq́ graues exceſſus noſtris conniuentibus oculis remaneant impuniti,per hoc præſens publicum edictum legendum & publicandum, ac in ualuis maioris Papienſis & Nouarienſis & Aſtenſis eccleſiarum cathedralium affigendum, dictum Philippum comitem, eiusq́ commiſſarios, officiales & quoſcunque alios,qui culpabiles fuerint in præmiſſis,in eos & eorum quemlibet ſub excommunicationis & interdicti,& in eiſdem eccleſijs ciuitate Aſtenſi ac cæteris terris & locis dictæ ciuitati & eidem comiti ſubiectis quocunque titulo, pœnis quas ferimus in his ſcriptis(ſi monitioni huiuſmodi non paruerint cum effectu)primo,ſecundo, tertio requiratis,& moneatis, quem & quos tenore præſentium requirimus & monemus,quatenus infra duodecim dies poſt lectionem,publicationem & affixionem pſentium ut ſupra faciendas immediate ſequentes,quorum duodecim dierum quatuor pro primo,quatuor pro ſecũdo,& reliquos quatuor dies pro tertio & peremptorio termino ac canonica monitiõe pdicta Philippo comiti eiusq́ cõmiſſarijs & officialib⁹ huiuſmodi pfigimus & aſſignamus,pfatũ epiſcopũ abſq́ quolibet cõtradictiõis obſtaculo infra tres menſes à die relaxationis ipſius coram nobis perſonaliter acceſſurum,

&

& ibidem iuri pariturum, libertati ſuæ priſtinæ reſtituat, cum familia uniuerſiſq; bonis ſuis abſque diminutione aliqua, realiter & cum effectu, offerentes dicto comiti & cuilibet poſcenti bonum & breue iuſtitiæ complementum de perſona præfati epiſcopi miniſtrare. Quod ſi forſan huiuſmodi noſtris monitioni & requiſitioni in dicto termino parere contempſerint, ne propter uiarum diſcrimina dicti epiſcopi Aſtenſis differatur libertas, & ut parcatur laboribus & expenſis, præfatis uenerabilibus fratribus Papienſi & Nouarienſi epiſcopis, ſtantibus prope dictam ciuitatem Aſtenſem ad duas dietas, ſecundum conſuetudinem patriæ committimus & mandamus, quatenus ſimul aut ipſorum alter qui primo fuerit requiſitus, poſt eiuſdem termini lapſum, autoritate noſtra eandem ciuitatem Aſtenſem & terras, dominia & loca ad dictam ciuitatem ſpectantia & pertinentia, interdicti ſententias incurriſſe, dictumque comitem eiuſque commiſſarios, officiales & ipſius perſonam excommunicationis ſententiam eadem autoritate incidiſſe declarent. Eccleſiam uero ac etiam ciuitatem & communitatem, ac terras, dominia & loca prædictas & prædicta, eccleſiaſtico ſubiacere interdicto iuxta conſtitutionem Viennenſis concilij, quæ incipit, Si quis ſuadente, uocatis euocandis, in eorumque Papienſi & Nouarienſi & alijs quibuſcunque eccleſijs, tam cathedralibus quàm collegiatis uniuerſis, infra miſſarum ſolennia, alijſq; eccleſijs populum ibidem ad diuina audiendum congregato, publice per ſe uel alios denuncient, & euitent, & ab alijs ita denunciari & euitari faciant, & permittant tamdiu, donec à nobis uel futuro Romano pontifice aliud deſuper habuerint in mandatis. Et ſi (quod abſit) prædictas pœnas interdicti & excommunicationis dictus Philippus comes ac commiſſarij & officiales prædicti animis ſuſtinuerint induratis, ad omnes alias pœnas ſpirituales & temporales autoritate præſentium procedere ualeant, quibuſcunque alijs pœnis eis à iure uel ab homine occaſione prædicta ibidem illatis & inferendis in ſuo robore permanſuris, nec ab aliquo abſolutionis beneficium, niſi à futuro Romano pontifice, uel à nobis præterquam in mortis articulo, ualeant obtinere. Volentes nihilominus & hac ſacra ſynodali autoritate decernentes, quod huiuſmodi noſtræ literæ modo & forma præmiſſis executæ, dictos ſic requiſitos & monitos, & quemlibet eorum arceant taliter & aſtringant, ac perinde ualeant, plenamq; obtineant roboris firmitatem, ac ſi eiſdem & eorum cuilibet in propria perſona lectæ & inſinuatæ fuerint ac præſentialiter publicatæ, non obſtante quod eidem Philippo comiti uel quibuſuis alijs communiter uel diuiſim à ſede apoſtolica indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, uel excommunicari non poſſint per literas apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de uerbo ad uerbum de indulto huiuſmodi mentionem, contradictores cenſura ſimili, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, non obſtantibus etiam conſtitutionibus ſeu alijs editis in contrarium quibuſcunq;. Datum Conſtantiæ ſecundo Calendas Aprilis, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, indictione decima, apoſtolica ſede uacante.

DECRETUM SUPER REINTEGRATIONE ECCLESIAE BAYONENSIS.

SACROSANCTA GENERALIS Conſtantienſis ſynodus, &c. Attēdens ad reformationem & reintegrationem uniuerſalis ac etiam omnium cathedralium eccleſiarum, quæ ſchiſmate præſenti durante habebant uel habent epiſcopos diuerſarum obedientiarum, per quos ipſæ cathedrales eccleſiæ monſtruoſæ in capite & in membris uidebantur, & uidentur gubernari, ſtatuit & ordinat, quòd eccleſia Bayonenſis, quæ etiam duos ſimul per plures annos habuit epiſcopos, & inter alios bonæ memoriæ Petrum, qui fuit de obedientia Balthaſaris tunc Ioannis papæ uigeſimitertij in ſua obedientia nuncupati, nouiter defunctum,

&

& ſuperſtitem uenerabilem fratrem Guillermum hic præſentem, qui fuit creatus D
per Petrum de Luna, Benedictum decimumtertiũ in eius obediẽtia nuncupatum, de inceps per eundem Guillermum epiſcopum regatur, ac uerus epiſcopus ipſius eccleſiæ, necnon epiſcopatus Bayonenſis unicus cenſeatur, & illi clerus & populus ciuitatis & diœceſis Bayonenſis in omnibus conſuetis, licitis & honeſtis, ut eorum uero epiſcopo & paſtori obediant, & ipſe eos benigne uiceuerſa pertractet, prout ad eius pontificale officium pertinet de conſuetudine uel de iure. Inhibentes nihilominus uenerabili capitulo ipſius eccleſiæ, ne ad electionem alicuius loco ipſius defuncti epiſcopi ullatenus procedant, ſed in illa ſuperſedeant, prout etiam iuxta quædam capitula dudum per oratores noſtros ex una & quoſdam alios tunc de prædicta obedientia præfati Petri exiſtentis in regno Aragoniæ fuit definitum & concluſum, quæ quidem capitula per nos ſolenniter approbata fuerunt. Quodq; etiam uenerabilis frater archiepiſcopus Auxitanenſis, cui prædicta eccleſia metropolitano iure ſubeſt, ad confirmationem alicuius electiõis forſitan factæ uel fiendæ, aut ad prouiſionem alicuius in epiſcopum eccleſiæ prædictæ non procedat. Et quia etiam prædictus Petrus, ſeu Clemens ſeptimus etiam in eadem obedientia nominatus, eius prædeceſſor, quatuor aliĳs de quatuor canonicatibus & præbendis eiuſdem eccleſiæ, licet in dicta eccleſia pro parte obedientiæ dicti Balthaſaris numerus canonicorum ab antiquo inſtitutus completus fuiſſet, prout etiam de præſenti, prouidit, quibus quidem domino Guillermo epiſcopo & canonicis quatuor aſſignauit, quod bona immobilia E
necnon iura, fructus, redditus, prouentus & emolumenta ad capitularem menſam dictæ eccleſiæ pertinentia, in Caſtellæ & Nauarræ regnis exiſtentia, & illa etiam ad ius & proprietatem ipſius menſæ reducimus, ita quod ipſi quatuor canonici deinceps poſſint apud eandem eccleſiam perſonaliter reſidere, ac horis conſuetis & diuinis officĳs intereſſe, ac ſtallum in choro & locum in capitulo cum ipſis aliĳs canonicis dictis habere, ac in omnibus fructibus, redditibus &c. prædictæ menſæ ut ueri canonici ipſius eccleſiæ participare, dicto canonicorum numero nõ obſtante, quodq; nullus in locum alicuius decedentis, aut aliter canonicatus et præbendas ſuas ipſius eccleſiæ quomodolibet, præterquam per ſpontaneum ceſſum dimittentium, ipſius eccleſiæ canonici apoſtolica uel ordinaria autoritate admittantur, quouſque ad dictum numerum ſit deuentum, ac decernit dicta ſancta ſynodus irritum & inane, ſi ſecus ſuper his factum fuerit, aut fieret in futurum.

SESSIO TRIGESIMASECVNDA.

ANNO & indictione quibus ſupra, die uero iouis prima menſis Aprilis, Conſtantiæ in eccleſia maiori in loco ſeſſionis ſolito prælatis exiſtentibus F
al, plumalib' in * pluuialibus & cum mitris, fuit generalis huius ſanctæ ſynodi Conſtantienſis ſeſſio celebrata, pro cuius introitu reuerendiſſimus pater dominus Ioannes patriarcha Antiochenus miſſam de beata uirgine celebrauit. Reuerendiſſimus uero pater dominus epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius, indutus pontificalibus, huiuſmodi ſeſſioni præſedit. Ac demum letanĳs & orationibus conſuetis cum debita ſolennitate completis, inſtantibus promotoribus conciliĳ, fuit accuſata contumacia Petri de Luna per dominum Ardecinum aduocatum. Et iuxta petitionem ipſius dictus dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſioni præſidens, nomine conciliĳ deputauit reuerendiſſimos patres dominos Odonem de Columna & Lucidum de comitibus diaconos cardinales tũc in ordine cardinalium poſtremos, reuerẽdoſq; patres Feltrẽſem & Merſeburgenſem epiſcopos, quibus dedit in mandatis, ut ipſi unà cũ protonotarĳs & notarĳs atque ſcribis huius cauſæ cum curſore ſedis apoſtolicæ, dictum Petrum de Luna ad ualuas eccleſiæ iuxta mores antiquos uocarent, & ipſi ſynodo uocationem referrent. Qui quidem domini deputati unà cum Iacobo Rhodini & Thoma Polten-

ſi

ſi protonotarijs apoſtolicæ ſedis & huiuſmodi cauſæ notarijs, ac Franciſco de Mediolano apoſtolicæ ſedis curſore locum ſeſſionis exeuntes, acceſſerunt ad ualuas eiuſdem eccleſiæ. Et præfatus Fräciſcus curſor ipſum Petrum de Luna alta uoce uocauit ſub his uerbis: Eſt ne hic dominus Petrus de Luna, Benedictus decimuſtertius in ſua obedientia nuncupatus, uel aliquis pro eo qui compareat, reſponſurus coram ſacro concilio in cauſa ſchiſmatis & hæreſis contra ipſum motaꝰ Cumq́ nec ipſe nec aliquis pro eo comparuiſſet, aut reſponſum dediſſet, dicta uocatione trina uice facta, ipſius ſynodi promotores & unà cum eis Benedictus de Guildelotis de Peruſio, cameræ apoſtolicæ clericus, nomine huius ſanctæ ſynodi ſuper huiuſmodi uocatione & non comparitione & non reſponſione, petierunt inſtrumentum & inſtrumenta. Quibus ſic peractis, cardinalis de Columna unus ex deputatis præmiſſis, commiſſionem eis factam à dicto concilio adimpleuiſſe, dictumq́ Petrum de Luna modo præmiſſo per curſorem trina uice uocaſſe, nec ipſum Petrum uel aliquem pro eo ibidem comparuiſſe, aut reſponſum dediſſe, dictæ ſanctæ ſynodo retulit, & deinde Franciſcus de Mediolano curſor præfatus de præmiſſa uocatione fecit relationem. His ſic peractis, dominus Ardecinus aduocatus prædictus, uocationem & relationem huiuſmodi petijt inter acta huiuſmodi cauſæ regiſtrari. Et deinceps reproducta bulla citationis, aliàs contra ipſum Petrum de Luna decreta & executa, dominus Bernardus de *Planchea unus de executoribus dictæ citationis per concilium deputatis, de his quæ circa ſæpedictæ citationis executionem feciſſet, fecit relationem, dicens in effectu, quod ab ipſo concilio receperant ipſe & collegæ ſui in mandatis, ut Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nuncupatum, citarent iuxta formam & tenorem literarum citatoriarum. Quas quidem literas citatorias iam de nouo factas & in ſcriptis reproduxit, adiungens quod nuper uigore illarum literarum ipſe & egregius uir Lambertus de ſtipite ſuus collega, ad caſtrum Paniſtole Dertuſenſis diœceſis acceſſerunt, & eundem dominum Benedictum decimumtertium à ſibi obedientibus ſic nominatum, perſonaliter apprehenſum, præſentibus pluribus ſuis cardinalibus & alijs prælatis, clericis, ac hominum multitudine copioſa, ſecundum formam & tenorem literarum citatoriarum ad perſonam ſuam citarunt, eaſdem de uerbo ad uerbum in ſua præſentia legerunt, ipſáſque & contenta in eiſdem executioni damandarunt, prout in quodam executionis inſtrumento publico etiam die relationis aliàs per eum & ſuos collegas factæ exhibito, dixit plenius contineri, quod inſtrumentum iterum facto reproduxit, & de poſt publice idem executionis inſtrumentum fuit lectum, & ſufficienter per teſtes recognitum. Quæ omnia præmiſſa dominus Ardecinus aduocatus petijt inter acta regiſtrari, & præfati Petri de Luna ſic (ut præmittitur) citati contumaciam accuſauit. Ipſumq́ quoniam nec in primo termino, qui erat octaua die Martij, nec etiam in præſenti termino comparuit, contumacem reputari, & in cauſa huiuſmodi ad ulteriora procedi per ipſam ſynodum, inſtantiſſime poſtulauit. Iſtis ſucceſſiue (ut præmittitur) factis, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, fecit legi quoddam decretum per reuerendum patrem dominum Stephanum epiſcopum Dolenſem tenoris ſequentis.

al. Planthea

Hæc ſacroſancta ſynodus auditis & conſideratis relatis, propoſitis, productis & petitis, præfatum Benedictum ſic in ſua obedientia nuncupatum, legitime citatum, uocatum & expectatum, non comparentem, & qui in octaua Martij, ad quam etiam citatus extiterat, non comparuit, pronunciat, reputat & declarat contumacem, decernitq́ in eius contumaciam, eius abſentia dei repleta præſentia non obſtante, fore in cauſa huiuſmodi ulterius etiam uſque ad diffinitiuam ſententiam incluſiue procedendum. Volens autem in eadem cauſa mature & cum ſumma grauitate procedere, committit dilectiſſimis eccleſiæ filijs Guillermo tituli ſancti Marci presbytero, et Franciſco tituli ſanctorum Coſmæ & Damiani, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibꝰ,

atq;

atq; Ioanni electo patriarchæ Conſtantinopolitañ. necnon uenerabilibus fratribꝰ Roberto Saresbirienſi, Ioanni Lichfeldenſi, & Stephano Dolenſi epiſcopis, ac dilectis D eccleſiæ filijs Guillermo Pulchri nepotis Franciæ, Ioanni de *Podemitis generali ordinis Prædicatorum, in obedientia Petri de Luna, Benedicti decimitertij nuncupati in ſua obedientia, magiſtri in ſacra pagina, Michaeli de Nauers utriuſque iuris Aragonum, & Ioanni de Ledena legum Nauarræ regum illuſtrium oratoribus, Iacobo electo Parmeñ. Hermanno de Duuerck ſedis apoſtolicæ protonotario, Roberto abbati Cluniacenſi, Nicolao Vuoidis utriuſque iuris, Petro Nardi, Henrico Fleckel, decretorum ſedis apoſtolicæ capellanis, & auditoribus cauſarum palatij apoſtolici, & Ioanni *Rellis decretoꝝ doctoribus, quatenus ipſi uel eoꝝ maior pars examinēt articulos, quos offerri contigerit coram dicta ſynodo, uel coram dictis commiſſarijs, & eis examinatis, ſuper illis qui ipſis uel eorum maiori parti admittendi uidebūtur, de quorum articulorum receptione & eorundem admiſſione, præfata ſynodus dictis commiſſarijs, uel eorum maiori parti plenam confert & committit poteſtatem. Ipſi autem duo ex eis ad minus ſuper articulis prædictis, & alijs offerendis & eorum ueritate & notorietate teſtes & alia probationum genera recipiant, iurariq; faciant, & examinent diligenter, ita quod occupantium conditio melior non exiſtat, neque per aliquorum inchoationem aliorum derogetur poteſtati, ſed duobus aut pluribus negocium huiuſmodi examinationis & receptionis teſtium inchoantibus, cæteri & cuilibet duo ſiue bini ex illis, etiam ſeorſum & ſeparatim, ac eodem uel diuerſis temporibus teſtes & alia probationum genera etiam ſuper articulis & alijs inchoatis recipere, examinare, ac mandatum huiuſmodi ualeant exequi, teſtiumq; atteſtationes & probationes alias uel eorum effectum eidem ſacræ ſynodo fideliter referant, ut exinde eadem ſancta ſynodus ſuper præmiſſis procedat, decernat, & iudicet, prout ſecundum deum, iuſtitiam & æquitatem fuerit faciendum. Mandat inſuper & committit eadem ſancta ſynodus præfatis commiſſarijs, & duobus (ut præmittitur) ex illis, quatenus ad dies, horas & loca opportuna eundem Benedictum ſic (ut præmittitur) nominatum, citent, aut citari faciant peremptorie, publice coram ipſis in locis prædictis ad uidendum etiam recipi, produci, iurare teſtes, & alia probationum genera in cauſa huiuſmodi quatenus opus erit, cum poteſtate citandi & cogendi teſtes præfatos quoſcunque, ſi qui forſan à dicta depoſitione ſe ſubtraxerint. Proteſtatur etiam eadem ſancta ſynodus, quod per quoſcunque actus, ordinem, ſeu terminos iudiciarios ſeruatos uel ſeruandos in hac cauſa, formæ proceſſus, quæ de iure ſeruanda eſt, aut ſeruari ſuffi cit in notorijs, renunciare non intendit, neque ad ſeruandum iudiciarium ordinem *ſe obſeruare aſtringit quouis modo. Qua ſchedula lecta, reuerēdiſſimus pater dominus Oſtienſis præſidens nomine huius ſanctæ ſynodi ſuper dicta ſchedula & contentis in ea, reſpondit per uerbum, Placet.

E F

al. Pedemōtis

al. Vaillis

al. ſe aſtringere

SESSIO TRIGESIMA TERTIA.

ANNO & indictione quibus ſupra, die uero mercurij duodecima menſis Maij, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi. In qua reuerendiſſimus pater dominus Nicolaus archiepiſcopus Gueſneñ. miſſam celebrauit. Fuitq; præſidens huic ſeſſioni reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis uicecancellarius ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis. Et intererat huiuſmodi ſeſſioni ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex, indutus ueſtimentis Imperialibus, coronam in capite habens, aſtantibus ſibi reuerendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, domino Angelo Præneſtino & Iordano Albaneñ. epiſcopis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, illuſtriſſimis principibus Rodolpho Saxoniæ in enſe, Ludouico Bauariæ ducibus in pomo, & Frederico marchione Brandeburgeñ. in ſceptro, & habitibus conſuetis ſibi ſeruientibus

Atibus. Demum lectis letanijs unà cum alijs deuotis orationibus, ut moris eſt, aſcenderunt ambonem deputati & commiſſarij in cauſa hæreſis, &c. contra Petrum de Luna, in qua reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci, ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis fecit relationem, dicẽs in effectu quod ipſi commiſſarij proceſſiſſent in cauſa, ad ea quæ eis fuiſſent commiſſa, quia primo ipſum Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nominatum, ad dandum & dari uidendum articulos uocaſſent, & deinde certos articulos per procuratores cauſæ oblatos recepiſſent, eosq; ad probandum admiſiſſent, teſtesq; trigintaocto cardinales, archiepiſcopos, epiſcopos, prælatos, doctores & alios ſuper eiſdem recepiſſent, iurareq; feciſſent, ac eos diligẽter examinaſſent. Inſuper dicto Petro de Luna ſic ſufficienter uocato, nonnulla iura per procuratores producta in modum probationis recepiſſent, eaq; ꝑbari feciſſent, & probata eſſe decreuiſſent, & hæc omnia & alia per eos in hac cauſa acta, in actis redigi feciſſent, prout in regiſtro in hac cauſa per eos fieri mandato plenius continẽtur, offerentes ſe plenius & explicite magis relaturos, quando ſynodus duxerit mandandũ. Relatione autem huiuſmodi facta, accuſabatur contumacia Petri de Luna non uidentis aperiri dicta teſtiũ in huiuſmodi cauſa productorum, & in contumaciam petebatur iterum in ualuis maioris eccleſiæ uocari, & ad uocandũ aliquos deputari, atq; ex tunc reuerẽdiſſimus pater dominus Ioannes Oſtienſis huiuſmodi ſeſſioni præſidens, nomine ſynodi deputauit reuerendiſſimos patres & dominos ad uocandum præfatum Petrum de Luna, uidelicet Odonem de Columna, Lucidum de comitibus cardinales, Viennenſem archiepiſcopum, Feltrenſem, Tridentinenſem & Lichfeldenſem epiſcopos, & Antonium Taxal generalem ordinis ſanctæ Mariæ de Mercede, Thomam Poltenſem, & Iacobum Rodini ſedis apoſtolicæ protonotarios, unà cum præſentis cauſæ ſcribis & Franciſcum de Mediolano ſanctæ apoſtolicæ ſedis curſorem. Qui deputati, uocarunt & citarunt præfatum Benedictum ꝑ curſorem antedictum, in hunc modum: Eſt hic Petrus de Luna Benedictus decimuſtertius in ſua obedientia nuncupatus, uel aliquis pro eo qui compareat pro eo, ad uidendũ aperiri dicta teſtium &c. Deinde dictis deputatis de ualuis reuertẽtibus, dominus Lucidus cardinalis de comitib⁹ nomine condeputatoꝶ retulit, ipſam uocationem per curſorem antedictum trina uice fuiſſe factam, neminemq; ibi comparuiſſe, aut aliquod uerbum reſpõdiſſe. Quo facto & iterum petito publicari dicta teſtium, & decerni terminum ad dicendum contra dicta huiuſmodi, reuerẽdus pater & dominus, dominus Stephanus epiſcopus Dolenſis legebat quandam decreti papyri ſchedulam tenoris ſubſequentis:

¶Decretum de publicatione atteſtationum & citatione ad contra obijciendum.

HAEC ſacroſancta generalis ſynodus Petrum de Luna Benedictũ decimumtertium in ſua obedientia nuncupatum, uocatum legitime & nõ comparentem, reputat contumacem, & in illius contumaciam teſtes, atteſtationes & dicta teſtium in ꝑſenti cauſa inquiſitionis mota & pendente contra eundem Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium à nonnullis nuncupatum, productorum & examinatorum, publicat, ac pro publicatis habet, & decernit eidem Petro de Luna Benedicto copiam dictarum atteſtationum & totius præſentis proceſſus fieri, & aſſignat eidem Petro de Luna Benedicto (ut præmittitur) uocato, terminum peremptorium ad diem ſabbati proximum mane hora ſeptima in præſenti eccleſia & loco ſuperiori prope altare ſeſſionis ad dicendum, obijciendum, & proponendum coram commiſſarijs nuper ad teſtes recipiendos & examinandos & cætera per eandem ſynodum deputatis, quicquid dicere, obijcere, uel proponere uoluerit contra teſtes in hac cauſa productos, & eorum dicta, necnon contra inſtrumenta, *regiſtralia & alia quæcunq; producta & in tota ipſa cauſa & ſingulis eius diſcurſibus, & ad al. regiſtra

hoc ipſum peremptorie citat, præfatisq́ꝫ commiſſarijs & eorum maiori parti cæteriſq́ꝫ etiam minime impeditis ad * audiendum & * recipiendum omnia quicquid dicere, obijcere & proponere uoluerit, & ſuper illis * cognoſcendum, atq; omnia & ſingula * faciendũ, quæ ad cauſam & proceſſum huiuſmodi pertinẽt & pertinebunt, uſq; ad ſententiam diffinitiuam excluſiue, ac ſuper eorum dependentibus, emergentibus & connexis, dat eadem ſancta ſynodus plenam & liberam poteſtatem. Proteſtatur aũt eadem ſancta ſynodus, quod per hunc proceſſum aut alium quemcunq; in futurum fiendum in huiuſmodi cauſa, à forma proceſſus ſuper notorijs quã ſufficit ſeruare de iure, recedere nõ intendit. Qua itaq; decreti ſchedula lecta, per reuerendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dominum Ioannem epiſcopũ Oſtienſem, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem & uicecancellarium, huiuſmodi ſeſſioni præſidentem, nomine ſynodi fuit reſponſum, placet. D

al. audiendi
al. incipiendi
al. cognoſcendi
al. faciendi

SESSIO TRIGESIMA QVARTA.

DIE ſabbati quinta menſis Iunij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, indictione decima, fuit ſeſſio generalis per ſacram ſynodum Conſtantienſem in maiori eccleſia Conſtantiæ ſolenniter celebrata. In qua reuerendus pater dominus Thomas * Senonenſis epiſcopus miſſam de tempore celebrauit. Præſedit autem reuerendiſſimus dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis & uicecancellarius, & dictis demum E letanijs & orationibus conſuetis, cum euangelio ſecundum Lucam, Homo quidem fecit cœnam magnam, domini commiſſarij in cauſa contra Petrum de Luna, aſcenderunt ambonem; & reuerendiſſimus pater dominus Guillermus cardinalis tituli ſancti Marci de ſuorum collegarum conſenſu ſibi aſſiſtentium pro themate aſſumẽs, Tempus eſt ut * ueniat iudicium à domo dei, &c. quod perpulchre deducens, proceſſum per ipſum & ſuos collegas contra Petrum de Luna, à quibuſdam Benedictum decimumtertium nuncupatum, iuxta commiſſionem eis deſuper factam habitam, integre narrauit & recitauit unà cum probationibus articulorum ſimpliciter in huiuſmodi cauſa productis. Et facta dicta relatione, reuerendi patres domini Dolenſis & Lichfeldenſis epiſcopi, reſpondendo articulos legerunt, uidelicet ſummam probationum ſcriptam, ſuper quolibet articulo dicendo poſt lecturam articuli: Iſte articulus de ueritate & notorietate probatur per tot teſtes & tales, declarando dignitates & gradus teſtiũ. Et his peractis, reuerendus pater dominus epiſcopus Concordienſis legebat quoddam decretum, cuius tenor ſequitur:

al. Cinomẽſis
Luc. 14. d
al. incipiat
1. Pet. 4. d

Hæc ſacroſancta ſynodus, audita relatione proceſſus & probationum & aliorum actorũ in cauſa inquiſitionis pendente corã eadẽ ſancta ſynodo contra Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium à nonnullis nuncupatum, ſuper ferenda ſententia F & alijs in cauſa huiuſmodi fiendis deliberabit: poteſtatem autem aliàs cõceſſam commiſſarijs in dicta cauſa, præterquam ad citandum eundem Petrum de Luna ad audiendum ſententiam per eandem ſynodum ferendam, non intendit reuocare, ſuper qua citatione atq; ſententia nullam dictos commiſſarios uult habere poteſtatem. Super præmiſſis dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſioni præſidens, nomine ſynodi reſpondit, Placet.

SESSIO TRIGESIMA QVINTA, VNIonis ambaſiatorum domini regis Caſtellæ & Legionis.

DIE ueneris decimaoctaua menſis Iunij ſupradicti ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi fuit ſolenniter celebrata, cui interfuit ſereniſſimus princeps Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ, &c. rex, cum inſignijs regalibus, & multis principibus & nobilibus ſibi aſtantibus & ſibi ſeruientibus

tibus. Et ante iſtius ſeſſionis officium ſiue orationes ſolitas & conſuetas, prælati pluuialibus induti, mitras capitibus impoſuerunt. Conſequenter reuerendi patres & domini nobiles & ſtrenui uiri sereniſſimi principis domini Ioannis regis Caſtellæ & Legionis ambaſiatores, & cum eis Petrus de Lomburga de Polonia, ambonem aſcenderunt, ac ipſi ambaſiatores tria in effectu facere pro præſenti ſeſſione propoſuerunt, uidelicet primo concilium Conſtantienſe conuocare, ſecundo præſenti congregationi in Conſtantia ſe unire, tertio ſubiectionem obedientiæ factam in Narbona iuxta capitula ibidem congregata approbare. Et deinde Petrus de Lomburga legit quoddam procuratorium regis Caſtellæ. Quo lecto, frater Ludouicus de Valle Oleti, unus de ambaſiatoribus dicti regis, de conſenſu ſuorũ coambaſiatorum legit quandam ſchedulam conuocationis, una cum bulla concilij conuocatoria domino regi Caſtellæ prædicto per ſynodum miſſa, iuxta capitula concordata Narbonæ, cuius ſchedulæ conuocationis tenor talis eſt.

¶ Schedula conuocationis.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis. Nos Didacus Conchenſis epiſcopus, & Ferdinandus Petri de Ayala maior præfectus Guiſpuſtræ, sereniſſimi domini regis Caſtellæ conſiliarij, Ioannes epiſcopus Pacenſis, Martinus Ferdinandi domicellorum præſes, Ferdinandus Martini de* Danabeñ. Segobienſis, & Didacus Ferdinandi Palentinenſis eccleſiarum decani, decretorum doctores, frater Ludouicus de Valle Oleti ordinis Prædicatorum in theologia magiſter Pariſienſis, Ioannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum doctor, oratores & procuratores præfati sereniſſimi domini Ioannis regis Caſtellæ & Legionis, ac sereniſſimæ dominæ reginæ Caſtellæ, & omnium quorum intereſt & intereſſe poteſt, Ad pacem & unionem ſanctæ matris eccleſiæ puris ac ſynceris affectibus anhelantes, uolenteſq; & intendentes adimplere conuentionem in Narbona initam inter sereniſſimum principem & dominum, Siſmundum Romanorum & Hungariæ regem ſemper Auguſtum, ac reuerendos patres procuratores nuncios & legatos præſentis congregationis Conſtantienſis ex una, & oratores ac procuratores sereniſſimi principis domini Ferdinandi claræ memoriæ Aragonum & Siciliæ regis, tam ſuo proprio nomine, quàm tutorio & tutoris nomine præfati sereniſſimi domini regis Nauarræ, necnon illuſtris principis Ioannis comitis Fuxi ex alia partibus, præſentamus nos in hoc loco coram paternitatibus ueſtris, offerentes nos ad exequendum dictam conuentionem ac omnia & ſingula in ea contenta, & ſumus nunc attendentes, quod in primo capitulo dictæ conuentionis continetur, quod conuocatio dictarum obedientiarum fiat per prælatos cæteroſq; uiros eccleſiaſticos huius congregationis per literas directas ad reges, principes, prælatos ac alias perſonas de obedientia dicti domini Benedicti ſic nuncupati, Quod uiceuerſa præfati domini reges, principes, prælati & aliæ perſonæ dictæ obedientiæ domini Benedicti ſic nuncupati, debeant uos præfatos dominos prælatos & cæteros de congregatione præſenti per ſuos ambaſiatores aut literas hic in Conſtantia conuocare. Et attento etiam quod literæ conuocatoriæ pro parte ueſtra domino noſtro regi Caſtellæ iam præſentatæ fuerunt, quas etiam ipſe omnibus prælatis & alijs perſonis quibus dirigebantur, intimari fecit modo debito, prout per inſtrumenta inde confecta patebit, cum fuerit opportunum, uolumus & nos ſatisfacere dicto capitulo, cuius tenor quantũ ad literas conuocatorias quæ in eis cõtinetur, talis eſt. al. dauabs. Conſtantien. cõcilij ſeſ. 20.

Miſeratione diuina epiſcopi, presbyteri & diaconi cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, prælati & cæteri in Conſtantia prouinciæ Maguntinenſis in Chriſti nomine congregati, illuſtri principi, prout ſuperius continetur, &c. Qua ad finem lecta, idem frater Ludouicus legit, ut ſequitur. Cui quidem capitulo ſatisfacere uolentes, conuocamus uos omnes prælatos & cæteros dominos de hac congregatione iuxta tenorem dicti capituli. Conſtantien. concilij ſeſ. 21.

His ſic lectis, reuerendiſſimus pater & dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis aſcendens in ambonem, legit in hæc uerba. D

¶ Schedula acceptationis conuocationis.

Nos miſeratione diuina epiſcopi presbyteri & diaconi cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, prælati & cæteri hic congregati, dictam conuocationem acceptamus, & offerimus nos paratos ſine dilatione quacunque ad procedendum ad ulteriora. Et inſuper requirimus uos oratores & procuratores prædictos, quatenus ad unionem faciendam nobiſcum procedatis iuxta tenorem tertij capituli conuocationis prædictæ, quæ talis eſt: Tertio, quod præfatis de obedientia dicti domini Benedicti decimitertij per quoſdam, &c. ut ſuperius continetur, cuius tamen totum tenorem legebant. Et expoſt frater Ludouicus de Valle Oleti præfatus, quo ad ſecundum principale, quandam unionis ſchedulam legebat in hæc uerba.

Conſtantien. cōcilij ſeſ. 20.

¶ Schedula unionis.

Nos oratores & procuratores prætacti dictis nominibus unimus nos uobis iuxta tenorem capituli Narbonenſis prædicti, approbātes & laudantes omnia quæ poſt unionem Aragoneñ. contra dominum Benedictum agitata ſunt & proceſſa pridem, & eodem modo ac ſi per hanc unionem noſtram ab hac ſancta ſynodo nobis intereſſentibus facta forent. Qua unione facta, præfatus dominus archiepiſcopus Mediolanenſis legebat in hunc modum. E

¶ Schedula acceptationis unionis.

Nos prælati & cæteri congregati ut ſupra, dictam unionem noſtram acceptamus, profitentes uos uice & nomine præfati ſereniſſimi domini regis Caſtellæ per omnia debitis modo & forma ac tempore contentis in dicto capitulo tertio, ſatisfeciſſe, & econuerſo nos uobis oratoribus & procuratoribus prædictis nominibus iuxta tenorem eiuſdem capituli unimus. Quibus ſic factis, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis & uicecancellarius nomine totius ſynodi reſpondit, per uerbum, placet.

Subſequenter oratores & procuratores illuſtriſſimi domini Infantis Henrici ac ordinis ſacræ militiæ ſancti Iacobi de Spata generalis magiſtri, ambonem aſcēdentes, omniaq; & ſingula facta & acta per dominos ambaſiatores & oratores regis Caſtellæ prædictos approbantes & laudantes, conuocationem fecerunt ſimili modo ut ipſius regis Caſtellæ ambaſiatores, & ſimiliter ſe huic congregationi unierunt, prout ſupiſtis conuocatione & unione frater Ioannes de ſancto Iacobo, ordinis Minorū, unus de ambaſiatoribus prædictis, de ſuorum coambaſiatorum conſenſu quandam papyri ſchedulam publice legebat ſub huiuſmodi tenore. F

¶ Schedula conuocationis Infantis Henrici.

Nos Vitalis de Scoto miles commendator de * Camata, frater Ioannes de ſancto Iacobo ſacræ paginæ profeſſor, Garſias de Vergata miles, Ioannes Alphonſi decretorum baccalaurei, procuratores & oratores illuſtriſſimi domini Infantis Henrici ac ordinis ſacræ militiæ ſancti Iacobi de Spata generalis magiſtri, ſimili modo conuocamus uos omēs prælatos & cæteros dominos de hac congregatione iuxta tenorem dicti capituli. Deinde idem frater Ioannes legit, ut ſequitur.

al. Carnata

¶ Schedula unionis eiuſdem.

Nos oratores ſupradicti dicto nomine unimus nos uobis iuxta tenorem capituli prædicti. Super quibus omnibus & ſingulis promotores concilij petierunt inſtrumentum & inſtrumenta, & de poſt fuit cantatum, Te deum laudamus. Quo finito, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis ad præſidendum iuit, & officium ſeſſionis ſolitum ſolenniter incipiebatur. Et lectis letanijs alijsq;

aliiſq; conſuetis, præfatus archiepiſcopus Mediolanenſis unà cum ambaſiatoribus regis Caſtellæ ambonem aſcendit,& legit ſchedulam ſequentem,legendo etiam illa capitula concordata Narbonæ, de quibus ſupra faciebat mentionem,quæ ſuperius inſerta fuerunt,ubi agebatur de confirmatione eorum.

¶Confirmatio capitulorum.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis ſynodus in ſpirituſancto legitime congregata,uiſo & cõſiderato capitulo ſecũdo ex capitulis Narbonẽſibus inter chariſſimum eccleſiæ filium Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem illuſtrem,& dilectos ipſius eccleſiæ filios promotores & nuncios dictæ ſynodi ex una, & procuratores ac oratores chariſſimorum dictæ eccleſiæ filiorum dominorum Ferdinandi claræ memoriæ Aragonũ & Siciliæ regis,tam ſuo proprio nomine quàm tutorio & tutoris nomine Ioannis Caſtellæ & Legionis, necnon oratores Nauarræ & regum illuſtrium & dilectorum euſdem eccleſiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitũ partibus ex altera concordatis,cuius quidem ſecundi capituli tenor ſequitur ſub his uerbis: Secundo, quatenus dictæ conuentionis &c. uolens in omnibus obſeruare dictum capitulum,promittit,ratum habet,ſecurat ſpecialiter,confirmat, & nouiter firmat,& ſtatuit,& decernit in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo plenius continetur. Viſo etiam quarto capitulo incipiente, Quarto,quòd per dictum uniendum concilium &c.abolet,tollit,& irritat quoſcunq; proceſſus,ſententias, decreta,ordinationes,ſtatuta & pœnas &c.ut in dicto capitulo continetur,uſq; ibi, & quod ſtatuatur.Item ſtatuit,quod nunquam de cætero ratiõe uel occaſione dicti ſchiſmatis aut adhæſionis dicti domini Benedicti & ſui prædeceſſoris domini Clementis,poſſit cõtra dictos dominos reges,principes,p̃latos & alios de obedientia dicti domini Benedicti quomodolibet ꝓcedi in iudicio uel extra,ut in fine dicti capituli continetur. Viſo etiam quinto dictorum capitulorum incipiente, Quinto,quod per dictum formandũ concilium &c. approbat,laudat,firmat, & meliori modo quo fieri poteſt, pleniſſime confirmat omnes & ſingulas conceſſiones,diſpenſationes & gratias,factas per dominum Benedictum prædictum quibuſuis perſonis ſuæ obedientiæ de quibuſuis dignitatibus &c.ut in dicto capitulo continetur.Viſo etiam undecimo dictorum capitulorum incipiente, Vndecimo,quòd dictus dominus rex Romanorum &c.& attẽto quod dicitur ibi,& quod in prima ſeſſione &c. dicta ſancta ſynodus facit, concedit, ſtatuit & ordinat in omnibus & per omnia prout in dicto capitulo continet. Quibus ſic lectis & completis,reuerendi patres Iacobus Rodini ſedis apoſtolicæ protonotarius,& Ioannes literarum apoſtolicatum corrector, tenens librum euangeliorũ à parte dextra,& à parte ſiniſtra dominus Thomas Poltenſis dictæ ſedis protonotarius,& uenerabilis dominus Iacobus Moreſini ſacri palatii apoſtolici cauſarum auditor, tenentes libros ſanctorum euangeliorum, acceſſerunt ad dominos in hac ſeſſione præſentes, recipientes ab eis iuramenta.Et primo ſereniſſimus dominus Sigiſmundus Romanorũ & Hungariæ rex,conſequenter uero & domini cardinales, archiepiſcopi, epiſcopi,cæteriq; prælati & ambaſiatores omnia & ſingula capitula Narbonæ concordata,in oĩbus & per omnia obſeruare iurauerunt, & quilibet eorum iurauit,ac ea quantum in eis fuit receperunt.

Constantien. cõcilii ſeſ. 20.

Conſtantien. cõcilii ſeſ. 20.

Conſtantien. cõcilii ſeſ. 20.

Conſtantien. cõcilii ſeſ. 20.

Quibus iuramentis ſic præſtitis,Henricus de Piro promotor nomine præfati ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi ſurgens publice dixit, & inquiſiuit: Si aliquis eſſet in prædicta ſeſſione, qui haberet mandatum ſufficiens illuſtris principis comitis Armeniaci, quòd illud exhiberet. Cancellarius autem ſtudii Pariſienſis ſurgens dixit, ambaſiatores Chriſtianiſſimi regis Francorum certa habuiſſe ſcripta, quòd dictus dominus comes ſequi uellet ueſtigia prædicti domini regis. Tunc dictus dominus Henricus nòmine quo ſupra dixit, ex quo non apparet mandatum ſufficiens pro ipſo domino comite, nullo modo per iuramentum ſupra per eum

præſtitum ad obſeruationem dictorum capitulorum in Narbona concordatorum, D quo ad præfatum dominum comitem Armeniaci uellet arctari, publice & ſolenniter fuit proteſtatus.

Conſtantien. cōcilij ſeſ. 20. His autem ſic peractis, præfatus archiepiſcopus Mediolanenſis legit quandam papyri ſchedulam tenoris ſubſequentis.

Item domini cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi & alij prælati ambaſiatores dominorum regum & principum, & alij in dicto concilio exiſtentes & ſingulares perſonæ & tāquam perſonæ ſuffultæ ad hoc ſufficienti poteſtate, iurent, prout ſufficienter in dicto undecimo capitulo continetur.

Quæ prædicta omnia & ſingula, intelligantur & locum habeant, retento tenore omnium & ſingulorum capitulorum prædictorum Narbonæ concordatorum, quibus & eorum ſingulis dicta ſynodus ſtare intendit, nec ab eis uel eorum aliquo in toto uel in parte recedere.

Ad quæ omnia & ſingula dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis uicecancellarius & huius ſeſſionis præſidens p̄fatus, nomine totius concilij rn̄dit per uerbū, placet

Subſequenter dominus & frater Ludouicus de Valle Oleti prædictus, exiſtens in ambone, legit ſchedulam ſequentem.

¶Schedula approbationis capitulorum Narbonæ, factæ per oratores regis Caſtellæ.

Nos Didacus Conchenſis epiſcopus, & Ferdinandus Petri de Ayala maior præ- E fectus Guiſpuſtræ, ſereniſſimi domini regis Caſtellæ conſiliarij, Ioannes epiſcopus Pacenſis, Martinus Ferdinandi domicellorum præſes, Ferdinandus Martini de Clauaлos Segobienſis & Didacus Ferdinandi Palētinenſis eccleſiarum decani, decretorum doctores, frater Ludouicus de Valle Oleti ordinis Prædicatorum in theologia magiſter Pariſienſis, Ioannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum doctor, oratores & procuratores ſereniſſimi domini Ioannis Caſtellæ regis ac Legionis, ac ſereniſſimæ dominæ reginæ matris & tutricis eiuſdem regnorum gubernatricis hic præſentes & perſonaliter conſtituti, dictis nominibus quibus ualidius & efficacius poſſumus, iure uidelicet, forma, modo, uia, cauſa, melioribus omnia & ſingula decreta, ſtatuta, proteſtationes per ſacroſanctam & generalem ſynodum Conſtantienſem nunc facta & edita, & quæ nunc ſunt ſerioſius lecta, ipſa habentes pro ſufficienter expreſſis & repetitis ſolenniter uice & nomine regis & reginæ noſtrorum præfatorum omnium regnorum & terrarum ſuarum acceptamus, approbamus, aſſentimus, & ſolenniter affirmamus. Et ſimiliter ſicut ipſa ſancta ſynodus proteſtata eſt, quod non uelit recedere à capitulis in dicta ciuitate Narbonenſi concordatis, ita & nos dictis nominibus ſolenniter proteſtamur. Ad quæ tunc reuerendiſſimus pater & dominus epi F ſcopus Oſtienſis huius ſeſſionis præſidens, nomine totius ſynodi reſpondit, placet. Et conſequēter præfatus archiepiſcopus Mediolaneñ. legit decretū tenoris infraſcripti,

¶Quod non obſtantibus iuramentis, licuit ab eius obedientia recedere.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpirituſancto legitime congregata, pro bono unionis eccleſiæ ſacroſanctæ autore deo felicius conſummandæ conſiderans quod per chariſſimam eccleſiæ filiam Catharinam reginam illuſtrem chariſſimi ipſius eccleſiæ filij Ioannis regis Caſtellæ & Legionis matrem atque tutricem, regnorumq; & terrarum illius gubernatricem, atque per nonnullos prælatos, barones & notabiles perſonas regnorum & terrarum regis præfati requiſita & præſtita fuerunt iuramenta & promiſſiones de non recedendo ab obedientia domini Petri de Luna Benedicti decimitertij à nonnullis ſic nuncupati, ſub certis formis de quibus in actis & inſtrumentis inde confectis latius continetur. Quæ quidem acta & inſtrumenta & alias quaſcunque probationes prædictorum, præfata ſynodus de ipſis plene certificata

A tificata, uult hic habere pro ſufficienter expreſſis, quodq́ huiuſmodi iuraméta & promiſſiones requiſita & præſtita, fuerunt impedimentum præfatæ unionis, propter quæ & illa nulla & irrita eſſe cenſentur, ſtatuit, decernit, atq́ declarat præfata omnia iuramenta & promiſſiones ac omnia & ſingula inde ſecuta, fuiſſe & eſſe caſſa, irrita & nulla, nulliusq́ efficaciæ, roboris uel momenti. Et nihilominus ad cautelam quatenus de facto proceſſerunt, ea relaxat & caſſat, irritat ac reuocat, declarans pfatos (ut præmittitur) iurantes & promittentes, ad obſeruantiam prædictorum minime teneri & obligari. Quo decreto lecto, fuit per dictum dominum præſidentem nomine totius ſynodi reſponſum, per uerbum placet. Et de poſt præfatus frater Ludouicus legit, ut ſequitur.

¶ Schedula ſubtractionis obedientiæ confirmationis, per unum de ambaſiatoribus regis Caſtellæ lecta.

Nos Didacus &c. ambaſiatores & procuratores præfati, nomine procuratorio quo ſupra, confirmamus, & etiam approbamus ſubtractionem obediétiæ dudum factam in Perpiniano domino papæ Benedicto decimotertio per felicis memoriæ dominum Ferdinandum Aragonum & Siciliæ regem, nomine ſereniſſimi regis Caſtellæ & Legionis domini noſtri, & per ſuas literas, ſicut in eiſdem latius continetur, etiam ex ſuperabundanti cautela eam nomine quo ſupra de nouo facimus, ſicut in dictis literis continetur, & alio meliori & firmiori modo quo fieri poteſt & debet, de quo offerimus literas præfati domini regis & matris in ualida & expedienti forma daturos. Deinde dominus Petrus de Grado, unus etiam de ambaſiatorib⁹ regis Caſtellæ & Legionis prædicti, quandam ſchedulam ſubtractionis obedientiæ per præfatum regem dicto Benedicto in Caſtella factam, in uulgari Caſtellano ſcriptam, publice legit. Et quia à multis non intelligebatur, præſentibus igitur non eſt inſerta. Deinde frater Ludouicus præfatus ſolenniter fecit collationem, & facta collatione, pro complemento huius ſeſſionis reuerendiſſimus pater dominus Ioannes patriarcha Antiochenus miſſam de ſpiritu ſancto celebrauit.

SESSIO TRIGESIMASEXTA.

ANNO à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, die uero iouis uigeſimaſecunda menſis Iulij, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi. Pro cuius introductione reuerendiſſimus pater epiſcopus Atrebatenſis miſſam de ſancto ſpiritu celebrauit, præſidebatq́ in eadem ſeſſione dominus reuerendiſſimus epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius: & lectis letanijs alijsq́ deuotis orationibus ſolitis, dominus Antonius epiſcopus Concordienſis legit quandam citationem contra Petrum de Luna factam, ad audiendum ſe priuari & ſententiam ferri, cuius tenor ſequitur.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis uenerabilibus fratribus Henrico Feltrenſi, Stephano Dolenſi, Ioanni Pacenſi, Iacobo Placentino & Patritio Carthaginenſi epiſcopis ſalutē & omnipotétis dei benedictionem. Fruſtra iudiciū cognoſcendo geritur, niſi quod cognitum eſt, iudiciali calculo terminetur. Cum itaque eadem ſancta ſynodus de meritis cauſæ inquiſitionis pendentis coram eadem ſancta ſynodo contra Petrum de Luna, à quibuſdam Benedictum decimumtertium nuncupatum, plene cognouerit, & in eadem cauſa ad omnes actus & terminos requiſitos, rite & canonice proceſſerit, decernit & mandat eadem ſancta ſynodus, eundem Petrum de Luna Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatū, citari publice in ualuis eccleſiæ Conſtantień. alta & intelligibili uoce dū in eadē eccleſia diuina celebrantur officia, & cum affixione præſentiū literaꝶ eiſdem ualuis, cū de pſenti audiétia literaꝶ contradictarum minime teneatur, atq́ citat peremptorie & uno edicto peremptorio pro oibus, ad diem lunæ XXVI. huius měſis Iulij ad cōparendū in eccleſia Cōſtantień. al. celebrabātur

mane, hora qua dicta ſancta ſynodus ſedebit,& ſedere conſueuit, ad audiendum ius D
& diffinitiuam ſententiam per eandem ſynodum proferri, & pronunciari in cauſa prædicta. Quo circa paternitatibus ueſtris eadem ſancta ſynodus mandat & committit, quatenus uos aut duo ueſtrum, uocatis ad hoc aliquibus ex notarijs & ſcribis in dicta cauſa deputatis uel alijs, præſentis citationis literas, in ualuis eiuſdem eccleſiæ per alterum ex dictis notarijs, uobis aut duobus ueſtrum præſentibus, publice alta uoce & intelligibili legi faciatis, ac eundem Petrum de Luna Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatum, in forma præmiſſa citari, literasq́; præſentes eiſdem ualuis affigi, ita quod citatio huiuſmodi ueniat in publicam uocationem & eidem ſacræ ſynodo tempore ſeſſionis proxime futuræ de geſtis per uos in præmiſſis faciatis relationem fidelem. Datum Conſtantiæ, præfata ſynodo ſedente in dicta Conſtantienſi eccleſia, undecimo calendas Auguſti, anno natiuitatis dominicæ milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo.

Lecta autem præſcripta citatione, idem dominus Antonius adhuc in ambone exiſtens, de mādato ſanctæ ſynodi dixit in effectu: Ne propter feſtum hodiernum, quod tamen in corpore iuris minime reperitur, aliqui dubitarent præſentem diem feriatam eſſe, tunc ipſa ſancta ſynodus prædicta omnem in præmiſſis ſupplet defectum, ſi interueniſſet. Super huiuſmodi lectis & propoſitis dominus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, nomine concilij reſpondit per uerbum, placet.

Quibus ſic factis, reuerendi patres Stephanus Dolenſis & Henricus Feltrenſis E
epiſcopi unà cum notarijs præſentis cauſæ ad tres ianuas maioris eccleſiæ Conſtantienſis acceſſerunt, & in ipſarum qualibet ſupradictam citationem infra miſſarum ſolennia per Ioannem Guiardi præſentis cauſæ notarium, alta uoce legi fecerūt, dictūq́; Petrum de Luna Benedictum decimumtertium à quibuſdam nuncupatum, iuxta tenorem citationis citarunt, & citari fecerunt.

Lecta uero huiuſmodi citatione, ut præmittitur, ipſi eandem citationem per bullam triplicatam in qualibet dictaꝝ portaꝝ unà affigi per eundem Ioannē Guiardi fecerunt, ſuper quibus lectione & affixione ipſi commiſſarij petierunt fieri inſtrumentum ac inſtrumenta. Deinde uenerabilis uir Petrus de Lomburga licētiatus decretorum, in ambone ad hoc ordinato exiſtens, legit decretum ſequentis tenoris.

¶ Decretum caſſationis pœnarum factarum per Petrum de Luna, uigore cuiuſdam conſtitutionis pro ambaſiatoribus regis Caſtellæ.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentās, ex certis & iuſtiſſimis cauſis ad hoc eandē ſynodū mouētibus & inducētibus, annullat, irritat atq; caſſat, irritatasq́; nullas & caſſas eſſe F
decernit atq; declarat omnes priuatiōes ſiue pœnas, aut priuationum ſiue pœnaꝝ declarationes, per dominum Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nuncu-
al. Octobris patum, à die nona menſis *Nouembris anni à natiuitate domini milleſimi quadringenteſimi decimiquinti citra factas, promulgatas, fulminatas ſeu pronunciatas, tam uirtute cuiuſdam prætenſæ conſtitutionis per eundem dominum Benedictum dudum promulgatæ, ſub dato, Maſſiliæ apud ſanctum Victorem, decimotertio calendas Iunij, pōtificatus ſui anno decimotertio, quæ incipit, Benedictus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad futuram & perpetuam rei memoriam, In dierum ſucceſſus creſcente malitia ſic uidemus mundum &c. quàm ex quacunque alia cauſa, occaſione, colore aut ratione ſiue priuationis pœnæ aut declarationis prædictæ fuerint de beneficiis eccleſiaſticis, dignitatibus, feudis, iuribus, ſtatibus, honoribus ſiue de qbuſcunq; aliis rebus temporalibus ſiue ſpiritualibus, & de quibuſcunque perſonis regularibus aut ſecularibus, regibus ſiue principibus, archiepiſcopis, epiſcopis & alijs eccleſiarum prælatis, magiſtris ordinum, communitatibus, congregationibus, collegijs, uniuerſitatibus, & quibuſcunque alijs perſonis laicis ſiue eccleſiaſticis, omnesque

alios

A alios proceſſus excommunicationis aut interdicti, ſiue ſuſpenſionis aut cuiuſcunque tenoris ſentẽtias ſuper huiuſmodi priuationibus aut pœnis factos ſiue factas, promulgatos ſeu promulgatas, & omnia inde uel ob id ſecuta, unà cum eadem conſtitutione, & eandem tanquam contrariam & impeditiuam unionis ſanctæ matris eccleſiæ ſimili modo irritat atque caſſat, & irritas ſiue irrita eſſe decernit atque declarat, etiam ſi ſuper præmiſſis uel aliquo præmiſſorum appareant quæcunque literæ ſiue bullæ ſub anteriori data, quæ tamen ante diem prædictum non fuerint plenariæ executioni mandatæ. Et nihilominus ad cautelam abſoluit, & abſolutos * decernit omnes & ſingulos ſupradictos, & quoſcunque alios à prædictis ſententijs excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti ſeu priuationis (ſi quas uirtute dictæ conſtitutionis, uel aliàs quouis modo ex ſupradictis cauſis & alijs in prædicta conſtitutione contentis, contraxerint) necnon omnes proceſſus tam ſuper proprietate, quàm poſſeſſione priuationis etiam beneficiorum quæ poſſidebant, & collationes de eiſdem alijs factas, aut excommunicationis, ſuſpenſionis uel quaſcunque alias ſententias in ſeu contra uenerabiles fratres & dilectos eccleſiæ filios Didacum Conchenſem epiſcopum, nobilem uirum Ferdinandum Petri de Ayala militem chariſſimi eccleſiæ filij al. declarat

B Ioannis regis Caſtellæ & Legionis conſiliarios, Ioannem epiſcopum Paceñ. & Martinum Ferdinandi militem, præpoſitum domicellorum dicti regis Caſtellæ & Legionis, & religioſum uirum fratrem Ferdinandum de Ileſtis ordinis Minorum, eiuſdem regis conſiliarium, Ferdinandum Martini Segobienſis & Didacum Ferdinandi Palentinenſis eccleſiarum decanos & decretorum doctores, fratrem Ludouicum de Valle Oleti in theologia magiſtrum Pariſienſem, & Ioannem Ferdinandi de Rupeſlore decretorum doctorem, ambaſiatores & procuratores præfati regis Caſtellæ, & Petrum Ferdinandi archidiaconum de Grado in eccleſia Onetenſi ipſius regis ſecretarium, conſanguineos & familiares eorum à die prima menſis Aprilis anno domini milleſimo quadringenteſimo * decimoquinto, citra factos & promulgatos, irritat, caſſat, irrita atque caſſa eſſe denunciat, ſtatuitq; & decernit ambaſiatores prædictos, conſanguineos necnon eorundem familiares &c. perinde ad ſtatum priſtinum reducendos, ac ſi priuationes, collationes, proceſſus & aliæ ſententiæ prædictæ minime fuiſſent latæ, factæ aut promulgatæ, etiam ſi ſuper proceſſibus, priuatiõibus aut collationibus uel ſententijs prædictis aliquæ literæ uel bullæ appareant ſub anteriori data, quæ tamen ante diem prædictam non fuerint in partibus præſentatæ, & plenariæ executioni demandatæ. al. decimoſexto.

C Eadem quoque ſancta ſynodus omnes prouiſiones, promotiones & tranſlationes de quibuſcunque eccleſijs cathedralibus ſiue collegiatis, ſeu ad quaſcunque eccleſias cathedrales ſiue collegiatas, & generaliter omnes conceſſiones beneficiorum ſeu dignitatum quarumcunque, etiam per priuationes dominorum cardinalium ſanctæ Romanæ eccleſiæ per præfatum dominum Benedictum ſic (ut præmittitur) nuncupatum factas, aut morte, ceſſione, uel quouis alio modo uacantium, omneſq; & ſingulas conceſſiones, gratias, & diſpenſationes tam ſuper matrimonijs contrahendis, quàm etiam ſuper beneficijs & quibuſcunque alijs regibus, principibus aut prælatis, ſeu etiam quibuſcunque alijs perſonis, communitatibus & collegijs, & generaliter omnia alia per eundem dominum Benedictum ſic nuncupatum, infra limites ſeu dominia aut terras præfati chariſſimi eccleſiæ filij Ioannis regis Caſtellæ & Legionis ſubiectas aut ſubiecta, uſque ad diem decimamoctauam menſis Iunij tunc currentis, acta, conceſſa & diſpenſata, quæ per præſens decretum nõ ſint aut fuerint caſſata, caſſa'ue denunciata, & ſuper quibus bullæ ſeu quæcunque aliæ literæ ante diem prædictum non fuerint confectæ, præſentatæ & executæ, pro bono quietis & pacis laudat, approbat, & confirmat, atque approbata & laudata eſſe declarat, ita tamen, quod per approbationem ſeu confirmationem prædictas nullum præiudicium fiat chariſſimo eccleſiæ filio Alphonſo Aragonum regi illuſtri, nec ipſius regis matri, uxori aut fratribus, uel familiaribus ſiue conſiliarijs alicuius eorum, nec

contra

contra eorum aliquem ualeat in iudicio uel extra præfata confirmatio uel approbatio allegari. Vult etiam eadem ſancta ſynodus atque ſtatuit, quod per præmiſſa chariſſimo eccleſiæ filio Carolo Nauarræ regi liberis'ue eius, aut magiſtro hoſpitali & conuentui Rhodi nullum præiudicium generetur, hoc tamen declarato & intellecto, quòd ſi ab aliquibus prælaturis, magiſterijs ſeu magiſtratibus, dignitatibus uel beneficijs quibuſcunque durante ſchiſmate fuerint ſeparata, uel aliàs diſgregata aliqua membra, caſtra, uillæ ſeu alia bona, redditus, prouentus uel emolumenta ac reſponſiones cameræ, uel alia iura quæcunque, de quibus fuerit aliquibus iam prouiſum, uel facta collatio uel infeudatio infra limites, dominia ſeu terras præfati chariſſimi eccleſiæ filij regis Caſtellæ ſupradicti conſtituta, quin prædicta ipſis prælaturis & magiſterijs ſeu magiſtratibus, dignitatibus uel beneficijs, ut capiti reſtitui & reintegrari ualeant per concilium antedictum, & in quacunque parte præiudicaretur alicui de cardinalibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ, dicta ſancta ſynodus prouidebit, ut melius expedire uidebitur. Per præmiſſa autem ſancta ſynodus capitulis Narbonẽſibus non intendit in aliquo contrauenire. Quo decreto lecto, dominus præſidens nomine ſynodi reſpondit per uerbum, Placet. C

SESSIO TRIGESIMASEPTIMA.

DIE uigeſimaſexta ſupradicta menſis Iulij, Conſtantiæ in eccleſia maiori loco ſolito fuit publica ſeſſio ſolenniter celebrata, pro cuius introductione reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis presbyter, miſſam de ſpirituſancto deuotiſſime celebrauit. Seſſioni autem interfuit sereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ &c. rex, cum inſignijs regalibus & ſuis nobilibus in eiſdem ſibi ſeruientibus. Præſidebàtque ſeſſioni huiuſmodi pontificalibus inſignitus reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius. Lectis deinde letanijs alijsq́; orationibus conſuetis, ſermoneq́; cuius thema erat, Iuſtum iudicium iudicate, per reuerendum patrem dominum electum in patriarcham Conſtantinopolitanum finito, contumacia fuit accuſata Petri de Luna, non comparentis neque diffinitiuam ſententiam *audientis, & inde fiebat relatio executionis citationis in ultima ſeſſione decretæ per dominum Henricum Feltrẽſem epiſcopum, unum de commiſſarijs deputatis pro executione citationis huiuſmodi. Facta autem relatione, ac iterum contumacia ipſius dicti Petri de Luna accuſata, reuerendiſſimi patres domini de comitibus & de Fuxo cardinales per ſanctam ſynodum ad hoc ſpecialiter deputati, de eiuſdem ſynodi mandato unà cum protonotarijs & præſentis cauſæ notarijs & Ioanne Snepper ſedis apoſtolicæ curſore, locum ſeſſionis exeuntes, acceſſerunt ad ualuas eccleſiæ, & ibidem per organum curſoris antedicti præfatum Petrum de Luna trina uice uocarunt, dicendo: Eſt hic Petrus de Luna ab aliquibus Benedictus tredecimus nuncupatus, uel aliquis pro eo, qui compareat coram ſancta ſynodo ad audiendum in ſcriptis ferri ſententiam diffinitiuam in cauſa ſchiſmatis & hæreſis contra eum motæ? Ipſe autem nec aliquis pro eo comparuit ibidem, aut reſpondit, de quo fecerunt relationem. Facta autem relatione huiuſmodi, iterato accuſabatur contumacia ipſius Petri de Luna per magiſtrum Henricum promotorem concilij, inſtantiſſime poſtulando ipſum reputari contumacem. Et tunc dominus Stephanus epiſcopus Dolen̄. quoddam decretum ſiue quandam ſchedulam legit in hæc uerba.

Ioan. 7. c

al. ſentẽtiam ferri curantis

Hæc ſacroſancta ſynodus Petrum de Luna Benedictum tredecimum à nonnullis nuncupatum, legitime citatum, uocatum, non comparentem, declarat & reputat contumacem, decernitq́; in eius abſentia dei repleta præſentia, fore in præſenti cauſa inquiſitionis contra eum coram eadem pendente, per eandem ſynodum ad diffinitiuam ſententiam procedendum.

Iſta

A Iſta ſchedula ſic lecta, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, nomine ipſius ſynodi per uerbum placet, reſpondit. Et extunc reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci presbyter cardinalis, quandam diffinitiuæ ſententiæ ſchedulã legit huiuſmodi ſub tenore:

¶Sententia contra Benedictum papam tredecimum in ſua obedientia nuncupatum.

De uultu eius hoc iudicium prodeat, qui ſedet in throno, & ex eius ore procedit gladius bis acutus, cuius ſtatera iuſta eſt, & æqua ſunt pondera, qui uenturus eſt iudicare uiuos & mortuos, domini noſtri I E S V C H R I S T I, Amen. Iuſtus eſt dominus, & iuſtitias dilexit, æquitatem uidit uultus eius. Vultus quidem domini ſuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Pereat, inquit ſanctus propheta, memoria illius, qui non eſt recordatus facere miſericordiam, & qui perſecutus eſt hominem inopem & mendicum: quanto magis pereat illius, qui omnes homines & eccleſiam uniuerſalem perſecutus eſt, & perturbauit, Petri de Luna, Benedicti tredecimi à nonnullis nuncupati memoria? Qui quãtum in eccleſiam dei & uniuerſum populum Chriſtianũ peccauerit, ſchiſma & diuiſionem eccleſiæ fouens, nutriens atque continuans: quantis, quamq́ frequentibus, deuotis & humilibus regum, principum & prælatorum precibus, exhortationibus & requiſitionibus charitatiue iuxta doctrinam euangelicam admonitus fuerit, ut pacem daret eccleſiæ, & illius ſanaret uulnera, ac eius partes diuiſas in unam compaginem & corpus unum reficeret, quemadmodum ipſe iurauerat, & diu fuit in ſua poteſtate, quos tamen charitatiue corripientes nullatenus uoluit exaudire: quot ſint poſtmodum teſtes adhibiti, quibus etiam minime exauditis, neceſſe fuit ſecundum prædictam C H R I S T I euangelicam doctrinam dicere eccleſiæ, quam quia etiam non audiuit, habendus ſit tanquam ethnicus & publicanus: capitula in cauſa inquiſitionis fidei & ſchiſmatis coram præſenti ſancta ſynodo generali ſuper præmiſſis & alijs contra eum edita, ac eorum ueritas & notorietas, declarãt manifeſte. Super quibus rite ac canonice proceſſo, & omnibus rite actis & diligenter inſpectis, habitaque ſuper illis deliberatione matura, eadem ſancta ſynodus generalis uniuerſalem eccleſiam repræſentans, in dicta inquiſitionis cauſa pro tribunali ſedens, pronunciat, decernit & declarat per hanc diffinitiuam ſententiam in his ſcriptis, eundem Petrum de Luna Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatum, fuiſſe & eſſe periurum, uniuerſalis eccleſiæ ſcandalizatorem, fautorem & nutritorem inueterati ſchiſmatis & inueteratæ ſciſſuræ & diuiſionis eccleſiæ ſanctæ dei, pacis & unionis eiuſdem eccleſiæ impeditorem & turbatorem, ſchiſmaticum & hæreticum, ac à fide deuium, & articuli fidei, unam ſanctam catholicam eccleſiam, uiolatorem pertinacem, cum ſcandalo eccleſiæ dei incorrigibilem, notorium & manifeſtum, ac omni titulo, gradu, honore & dignitate ſe reddidiſſe indignum, à deo eiectum & præciſum, & omni iure eidem in papatu & Romano pontifici ac Romanæ eccleſiæ quomodolibet competente, ipſo iure priuatum, & ab eccleſia catholica tanquam membrum aridum præciſum. Ipſumq́ Petrum, quatenus de facto papatum ſecundum ſe tenet, eadem ſancta ſynodus papatu & ſummo eccleſiæ Romanæ pontificio, omniq́ titulo, gradu, honore, dignitate, beneficijs & officijs quibuſcunque ad omnem cautelam priuat, deponit, & abijcit, eidemque inhibet, ne deinceps pro papa aut Romano & ſummo pontifice ſe gerat. Omneſque Chriſticolas ab eius obedientia & omni debito obedientiæ ipſius atque iuramentis & obligationibus eidem quomodolibet præſtitis, abſoluit, & abſolutos eſſe declarat, ac omnibus & ſingulis C H R I S T I fidelibus inhibet ſub pœna fautoriæ ſchiſmatis & hæreſis atque priuationis omnium beneficiorum, dignitatum & honorum eccleſiaſticorum & mũdanorum, & alijs pœnis iuris, etiam ſi epiſcopalis & patriarchalis, cardinalatus, regalis ſit dignitatis aut impe

[Margin notes: Pſal.16. | Apoca.21.b | Ibid.19.c | Leuit.19.g | Pſal.10. | Ibidem.33. | Pſal.108. | B: Matt.18.b | Lu.17.a | Matt.18.b | C]

imperialis,quibus ſi cõtra hanc inhibitionem fecerint,ſint autoritate huius decreti ac ſententiæ ipſo facto priuati, & alias iuris incurrant pœnas, ne eidem Petro de Luna ſchiſmatico & hæretico incorrigibili,notario declarato & depoſito, tanquam papæ obediant,pareant, uel intendant, aut eum quouis modo contra præmiſſa ſuſtineant, uel receptent, ſibiq́ præſtent auxilium,conſilium uel fauorem. Declarat inſuper & decernit,omnes & ſingulas inhibitiones,omnesq́ proceſſus & ſententias, conſtitutiones & cenſuras, & alia quæcunq,per ipſum factos,factas,& facta,quæ poſſent præmiſſis obuiare,irritos,irritas,irrita,atq irritat,reuocat,& annullat, cæterisq́ pœnis, quas in præmiſſis caſibus iura ſtatuunt,ſemper ſaluis. D

Hac ſchedula ſiue ſententia lecta,prædictus Stephanus epiſcopus Doleñ. ex parte ipſius ſynodi dixit in effectu: Quamuis in proceſſu cauſæ huiuſmodi nullus poſſet defectus allegari,tamen ſancta ſynodus prædicta ad ſuperabundantem cautelam oẽs ſupplet defectus, ſi qui interueniſſent. Ad quæ omnia & ſingula dominus præſidens nomine totius concilij reſpondit,placet.

SESSIO TRIGESIMA OCTAVA.

DIE mercurij uigeſimaoctaua ſupradicti menſis Iulij,Conſtantiæ in eccleſia maiori fuit ſeſſio publica ſolenniter celebrata. Et reuerendus pater dominus Nicolaus Aſſiſinatenſis miſſam de beata uirgine Maria celebrauit, reuerendus uero pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius,huiuſmodi ſeſſioni præſedit: & letanijs & alijs orationibus & ſolennitatibus ſolitis lectis atq peractis, uenerabilis uir dominus Petrus de Lomburga legit quædam decreta tenoris ſubſequentis. E

¶Decretum irritans pœnas latas contra ambaſiatores Infantis Henrici.

Conſtantien. concilij ſeſ.36. Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congregata,ex certis & iuſtiſſimis cauſis eandem ſanctam ſynodum mouentibus,nuper omnes proceſſus tam ſuper proprietate quàm poſſeſſione, priuationes etiam beneficiorum quæ poſſidebant,& collationes alias de eiſdem factas,aut excommunicationis uel ſuſpenſionis uel quaſcunq alias ſententias,in ſeu contra uenerabiles fratres & dilectos eccleſiæ filios ambaſiatores & procuratores chariſſimi eccleſiæ filij Ioannis regis Caſtellæ, conſanguineos & familiares eorum, à die primo menſis Aprilis anni domini milleſimi quadringenteſimi decimiſexti, citra factas aut promulgatas, irritauit & caſſauit,irritaq́ & caſſa denũciauit,ſtatuitq́ & decreuit ambaſiatores prædictos,conſanguineos uel familiares ipſorum,perinde ad ſtatum priſtinum reducẽdos,ac ſi priuationes,collationes,proceſſus & aliæ ſententiæ prædictæ,latæ aut promulgatæ minime fuiſſent,etiam ſi ſuper proceſſibus, prouiſionibus ac collationibus & ſententijs prædictis aliquæ bullæ ſiue literæ appareant ſub anteriori data, quæ tamen ante diem prædictam non fuerant in partibus præſentatæ, & plenariæ executioni demandatæ. Volens itaq eadem ſancta ſynodus ex ſimilibus cauſis mota,dilectos eccleſiæ filios Vitalem de Scoto commendatorem de Caranaqua, & fratrem Ioannem de ſancto Iacobo ordinis fratrum Minorum in theologia magiſtrum, & Barſiam de Vergara militem ordinis ſancti Iacobi de Spata, ac Ioannem Alphonſi baccalaureum iñ decretis, ambaſiatores & procuratores dilecti eccleſiæ filij illuſtris Henrici Infantis Aragoniæ, Siciliæ &c. ac dicti ordinis ſancti Iacobi de Spata magiſtri ſimili fauore proſequi,ac eadem quo ad præmiſſa prærogatiua gaudere,ſtatutum & decretum,irritationes & caſſationes prædictas ad præfatos ambaſiatores prædictorum Infantis Henrici & magiſtri,& ad conſanguineos & familiares ipſorum,decernit perinde extendi,ac ſi in ſupradicto decreto aut ſtatuto fuiſſent unà cum prædictis ambaſiatoribus regis Caſtellæ ac ſpecialiter nominati. F

¶ Decretum reuocationis uocum,ambaſiatoribus regis Aragonum conceſſarum.

Sacro

A Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis cum nuper in capitulis Narbonæ concordatis inter cætera cautum fuerit, quod non ordinarentur, ſtatuerentur, uel fierent aliqua directe uel indirecte concernentia aut tangentia dominos reges, principes, prælatos & alios de obedientia Petri de Luna, olim Benedicti decimitertij nuncupati, uel aliquem ipſorum, & poſt per hanc ſynodũ conceſſum fuerit ambaſiatorib⁹ & oratoribus chariſſimi eccleſiæ filij regis Aragonum præſentibus tunc & alijs uenturis, etiam per modum conuentionis & pacti, quod dicti oratores in natione Hiſpanica hoc durante concilio haberent uocem tantæ uirtutis & autoritatis, quantæ eſſent uoces omnium prælatorum & eccleſiaſticarum perſonarum regnorum & terrarum dicti regis, quæ poſſidet citra & ultra mare, quæ ad generale concilium ſunt aſſuetæ uocari, cum proteſtatione tamen hincinde facta, quod præmiſſa intelligerentur conceſſa ſine præiudicio dictorum capitulorum, prout in decreto deſuper confecto latius continetur. Verum cum ambaſiatores chariſſimi eccleſiæ filij regis Portugaliæ illuſtris, publicè conceſſioni huiuſmodi ſe oppoſuerint, & cum de huiuſmodi conceſſione tractaretur & timeretur, quod aduenientibus ambaſiatoribus chariſſimi eccleſiæ filij regis Caſtellæ, ipſi ueriſimiliter de huiuſmodi conceſſione ſiue de- B creto turbarentur & conquererentur, prout iam ſuper hoc grauem expoſuere querelam, aſſerentes huiuſmodi conceſſionis obſeruantiam in eorum tendere læſionem ac ſui honoris non modicum præiudicium, & fore contra capitula prædicta concordata, pendenteq́; huiuſmodi tractatu, præfati ambaſiatores regis Aragonum ſæpius in effectu dixerunt, & aſſeruerunt, quod dictos ambaſiatores regis Caſtellæ redderẽt contentos, & cum eiſdem ſuper hoc bene concordarent, & cõtra eorum uolũtates dictis uocibus uti nollent, propter hoc & rationabiles alias cauſas, attento etiam quòd ex hac quæſtione agenda in hac ſynodo, differri & impediri poſſent, prout hactenus nonnulla bonum unionis eccleſiæ concernentia, retardata & dilata fuerunt. Eadéq́; ſancta ſynodus uolens omnibus & per omnia eiſdem capitulis inhærere, & unumquenq́; in ſua iuſtitia confouere, pro bono pacis & concordiæ partium prædictarum ac nationis Hiſpanicæ & ſuppoſitorum eiuſdem, ex certa ſcientia decernit & declarat, quod ambaſiatores regis Aragonum prædictis uocibus prælatorum & aliorum abſentium, qui ad concilium conſueuerunt euocari, quæ eiſdem conceſſæ fuerunt, extra Hiſpaniam (ut præfertur) uti nullo modo poſſint, nec debeant in natione Hiſpanica ſupradicta, ſed quod ſingulæ ambaſiatæ regum Caſtellæ, Aragoniæ, Portuga- C liæ & Nauarræ habeant & repræſentent in natione prædicta uoces omnium prælatorum & aliorum abſentium, qui conſueuerant ad cõcilium euocari ſolum, & regnorum duntaxat & dominiorum ſuorum quæ habent in Hiſpanica natione. al. Hiſpania.

Conſtantien. cõcilij ſeſ. 20. capit. 2.

Conſtantien. cõcilij ſeſ. 20. titulo, Conceſſio uocum ambaſiatorũ &c.

Quo lecto decreto, Sperans in deo, unus de ambaſiatoribus regis Aragonum, in medio ſurgens, dictumq́; decretum in nationibus non fuiſſe poſitum allegans, de nullitate ipſius decreti fuit proteſtatus, & ex poſt nationum quatuor præſidentes expreſſe dixerunt, & retulerunt, huiuſmodi decretum in nationibus fore lectum, & ipſis nationibus placuiſſe ut legeretur. Et tunc reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, nomine totius ſynodi ſuper omnibus præmiſſis, placet, reſpondit.

SESSIO TRIGESIMANONA.

ANNO à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, indictiõe decima, die uero ſabbati nona menſis Octobris, Cõſtantiæ in eccleſia maiori in loco ſolito fuit tẽta & celebrata ſeſſio publica, in qua reuerendiſſimus pater dominus archiepiſcopus Viennenſis miſſam de ſpiritu ſancto celebrauit, reuerendiſſimus uero pater & dominus, dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellari⁹, huiuſmodi ſeſſioni præſedit. Lectiſq́; letanijs & alijs deuotis orationibus legi ſolitis, cum euangelio ſecundum Lucam,

Lucæ 6.c Eſtote miſericordes, ſicut & pater ueſter miſericors eſt, reuerendiſſimus pater domi D
nus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis ambonem aſcendit, legit & pu-
blicauit decreta quæ ſequuntur.

¶ De concilijs generalibus & prouiſione erga futura ſchiſmata.

Frequens generalium cõciliorum celebratio, agri dominici cultura eſt præcipua, quæ uepres, ſpinas & tribulos hæreſum & errorum & ſchiſmatum extirpat, exceſſus corrigit, deformata reformat, & uineam domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit. Illorum uero neglectus, prœmiſſa diſſeminat atque fouet: hæc præteritorum temporum recordatio & præſentium conſideratio, ante oculos noſtros ponunt. Ea propter hoc edicto perpetuo ſancimus, decernimus & ordinamus, ut amodo concilia generalia celebrentur, ita quod primum à fine huius concilij in quinquennium immediate ſequens, ſecundum uero à fine illius immediate ſequentis concilij in ſeptennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur, in locis quæ ſummus pontifex per menſem ante finem cuiuſlibet concilij approbante & conſentiente concilio, uel in eius defectum ipſum concilium deputare & aſſignare teneatur, ut ſic per quandam continuationem ſemper aut concilium uigeat, aut per termini pendentiam expectetur, quem terminum liceat ſummo pontifici de fratrum ſuorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio, ob emergentes forte caſus abbreuiare, ſed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro celebrando concilio deputatum, abſque euidenti neceſſitate non mutet. Sed ſi forte caſus aliquis occurreret, quo neceſſarium uideretur, ipſum locum mutari, puta obſidionis, guerrarum, peſtis aut ſimilis, tunc liceat ſummo pontifici de prædictorum fratrum ſuorum aut duarum partium ipſorum conſenſu atque ſubſcriptione, alium locum prius deputato loco uiciniorem & aptum, ſub eadem tamen natione, ſurrogare, niſi idem uel ſimile impedimentum per totam iſtam nationem uigeret, tũc ad aliquem alium uiciniorem locum alterius nationis aptum huiuſmodi concilium poterit conuocari, ad quem prælati & alij qui ad concilium ſolent conuocari, accedere teneantur, ac ſi à principio locus ille fuiſſet deputatus: quam tamen loci mutationem uel termini abbreuiationem per annum ante præfixum terminum teneatur ſummus pontifex legitime & ſolenniter publicare & intimare, ut ad ipſum cõcilium celebrandũ prædicti poſſint ſtatuto termino cõuenire.

¶ Prouiſio aduerſus ſchiſmata futura.

Si uero (quod abſit) in futurum ſchiſma oriri contingeret, ita quòd duo uel plures pro ſummis pontificibus ſe gererent, à die qua ipſi duo uel plures inſignia pontificatus publice aſſumpſerint, ſeu miniſtrare cœperint, intelligatur ipſo iure terminus concilij tunc forte ultra annum pendens, ad annum proximum abbreuiatus. Ad quod omnes prælati & cæteri qui ad concilium ire tenentur, ſub pœnis iuris & alijs per concilium imponendis, abſque alia uocatione conueniant, necnon Imperator cæteriq; reges & principes uel perſonaliter, uel per ſolẽnes nuncios, tanquam ad cõmune incendium extinguendum per uiſcera miſericordiæ domini noſtri Ieſu Chriſti ex nunc exhortati, concurrant. Et quilibet ipſorum pro Romano põtifice ſe gerentium, infra menſem à die qua ſcientiam habere potuit, alium uel alios aſſumpſiſſe papatus inſignia, uel in papatu adminiſtraſſe, teneatur ſub interminatione maledictionis æternæ & amiſſione iuris, ſi quod forte ſibi quæſitum eſſet in papatu, quã ipſo facto incurrat, & ultra hoc ad quaſlibet dignitates actiue & paſſiue ſit inhabilis, concilium ipſum ad terminum anni prædictum in loco deputato prius indicere, & publicare ad celebrandum, & per ſuas literas competitori uel competitoribus ipſum uel ipſos prouocando ad cauſam, & cæteris prælatis ac principibus, quantum in eo fuerit, intimare, necnon termino præfixo ſub pœnis prædictis ad concilij locum perſonaliter ſe trãsferre, nec inde diſcedere, donec per conciliũ cauſa ſchiſmatis plenarie ſit finita

hoc

A hoc adiuncto, quod nullus ipſorum contendentium de papatu, in ipſo concilio ut papa præſideat: quinimmo ut tanto liberius & citius eccleſia unico & indubitato paſtore gaudeat, ſint ipſi omnes de papatu contendentes, poſtquam ipſum concilium inceptum fuerit, autoritate huius ſynodi ipſo iure ab adminiſtratione ſuſpenſi, nec eis aut eorum alteri, donec cauſa ipſa per concilium terminata fuerit, quomodolibet à quoquam ſub pœna fautoriæ ſchiſmatis obediatur. Quod ſi forte electionem Romani pontificis per metum (qui caderet in conſtantem uirum) ſeu impreſſionem de cætero fieri contingat, ipſum decernimus nullius efficaciæ uel momenti, nec poſſe per ſequentem conſenſum, etiam metu prædicto ceſſante, ratificari uel approbari: non tamen liceat cardinalibus ad aliam electionem procedere, niſi ille ſic electus forte renunciet, uel decedat, donec per generale concilium de electione illa fuerit iudicatum. Et ſi procedant, nulla ſit electio ipſo iure, ſintq́ ſecundo eligentes & electus (ſi ipſe papatui ſe ingeſſerit) omni dignitate & ſtatu etiam cardinalatus & pontificali ipſo iure priuati, & inhabiles de cætero ad eoſdem, ac etiam ad papalem. Nec etiam in aliquo eidem ſecundo electo, ut papæ ſub pœna fautoriæ ſchiſmatis obediatur quoquo modo: & eo caſu concilium de electione papæ prouideat illa uice, ſed liceat, imò teneantur electores omnes, aut maior pars ipſorum, quàm cito ſine perſonarum periculo poterunt (etiam ſi periculum omnium bonorum immineat) transferre ſe ad locum tutum, & metum prædictum allegare coram notarijs publicis &
B notabilibus perſonis ac multitudine populi in loco inſigni, ita tamen quòd allegantes metum huiuſmodi, habeant in ipſius metus allegatione exprimere ſpeciem & qualitatem dicti metus, & iurare ſolenniter, quòd metus taliter allegatus ſit uerus, & credunt ſe ipſum poſſe probare, & quod per malitiam ſeu calumniam huiuſmodi metum non proponunt, nec ultra proximum futurum concilium ullo modo poſſit differri allegatio dicti metus. Teneantur inſuper poſtquam ſe tranſtulerint, & metum allegauerint, modo prædicto prouocare ſic electum ad concilium, quod concilium ſi ultra annum pendeat à die prouocationis huiuſmodi, intelligatur ad annum, ut ſupra, ipſo iure terminus breuiatus. Et nihilominus electus ipſe ſub pœnis prædictis & cardinales prouocantes ſub pœna amiſſionis cardinalatus & omnium beneficiorum ſuorum, quam ipſo facto incurrant, infra menſem à die prouocationis concilium ipſum (ut ſupra dicitur) indicere & publicare, & quàm citius poterunt intimare, ac cardinales ipſi cæteriq́ electores ad locum concilij tempore conuenienti perſonaliter ſe transferre, & uſque ad finem cauſæ expectare. Teneantur quoque prælati cæteriq́, ut ſupra, ad conuocationem cardinalium tantum, ſi forte ſic electus conuocare ceſſaret, accedere, qui ſic electus, in concilio ipſo non præſideat, quin-
C immo ſit à termino initiandi concilij ipſo iure ab omni adminiſtratione papatus ſuſpenſus, nec ſibi à quoquam ſub pœna fautoriæ ſchiſmatis quomodolibet obediatur. Quod ſi infra annum ante diem indicti concilij contingant ſupradicti caſus, uidelicet quòd plures gerant ſe pro papa, uel quòd unus per metum uel impreſſionem eligatur, cenſeantur ipſo iure tam ſe gerentes pro papa, quàm electus per metum ſeu impreſſionem, & cardinales ad dictum concilium prouocati, teneanturque in ipſo concilio comparere perſonaliter, cauſam exponere, & iudicium concilij expectare. Sed ſi dictis caſibus occurrentibus, contingat forte caſus aliquis, quo neceſſarium ſit locum concilij mutare, ut obſidionis, guerræ aut peſtis uel ſimilis, teneantur nihilominus tam omnes ſupradicti quàm omnes prælati cæteriq́ qui ad concilium ire tenentur, ad locum proximiorem (ut præmittitur) qui ſit habilis ad concilium, conuenire. Poſſitq́ maior pars prælatorum, q infra mēſem ad locum certum declinauerint, illum ſibi & alijs pro loco concilij deputare. Concilium autem (ut præfertur) conuocatum & congregatum, de huiuſmodi ſchiſmatis cauſa cognoſcens, & in contumacia electorum ſeu gerentium ſe pro papa uel cardinalium (ſi forte uenire neglexerint) litem dirimat, atque cauſam diffiniat, ac culpabiles in ſchiſmate procurando ſeu nu-

triendo, uel in adminiſtrando ſeu obediendo, & adminiſtrantibus fauendo, ſeu contra interdictum ſuperius eligendo, uel calumnioſe allegando metum, etiam ultra prædictas pœnas, cuiuſcunque ſtatus, gradus aut præeminentiæ exiſtant eccleſiaſticæ uel mundanæ, ſic puniat, ut uindictæ rigor luceat cæteris in exemplum. Vt autem metus ſeu impreſſionis moleſtia in electione papæ eo formidoloſius euitetur, quo toti Chriſtianitati lamẽtabilius eorum incuſſio ſeu factio perpetratur, ultra prædicta duximus ſpecialiter ſtatuendum, quòd ſi quis huiuſmodi metum uel impreſſionem aut uiolentiam electoribus ipſis aut alicui ipſorum in electione papæ intulerit, ſeu fecerit, aut fieri procurauerit, uel factum ratum habuerit, aut in hoc conſilium dederit uel fauorem, facientes ſcienter receptauerit, uel defenſauerit, aut negligens in executione pœnarum inferius nominatarum extiterit, cuiuſcunque ſtatus, gradus aut præeminentiæ fuerit, etiam ſi Imperiali, regali, pontificali uel alia quauis eccleſiaſtica aut ſeculari præfulgeat dignitate, illas pœnas ipſo facto incurrat, quæ in conſtitutione felicis recordationis Bonifacij papæ octaui, quæ incipit, felicis, continentur, illiſq; effectualiter puniatur. Ciuitas uero (quod abſit) etiam ſi urbs Romana fuerit, ſeu alia quæuis uniuerſitas, quæ talia facienti auxilium uel conſilium dederit aut fauorem, uel infra menſem ſaltem taliter delinquentem (prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei affuerit) non duxerit puniendum, eo ipſo eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto. Et nihilominus præter dictam urbem pontificali ut ſupra ſit dignitate priuatus, non obſtãtibus priuilegijs quibuſcunque. Volumus inſuper, quòd in fine cuiuſlibet generalis concilij hoc decretum ſolenniter publicetur, necnon quandocunque & ubicunque Romani pontificis electio imminebit facienda, ante ingreſſum conclauis legatur, & publice intimetur.

¶Forma de profeſſione papæ facienda.

Quanto Romanus pontifex eminentiori inter mortales fungitur poteſtate, tanto clarioribus ipſum decet fulciri fidei uinculis, & ſacramentorum eccleſiaſticorum obſeruandis ritibus alligari. Ea propter ut in futurum Romanis pontificibus in ſuæ creationis primordijs & ſingulari ſplendore luceat plena fides, ſtatuimus & ordinamus, quòd deinceps quilibet in Romanum pontificem eligendus, antequam ſua electio publicetur, coram ſuis electoribus publice confeſſionem & profeſſionem faciat infraſcriptas.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti, Amen. Anno à natiuitate domini milleſimo &c. ego N. electus in papam, omnipotenti deo cuius eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & beato Petro apoſtolorum principi corde & ore profiteor, quàm diu in hac fragili uita cõſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere ſanctam fidẽ catholicam, ſecundum traditiones apoſtolorum, generalium conciliorum, & aliorum ſanctorum patrum, maxime autem ſanctorum octo conciliorum uniuerſalium, uidelicet primi Niceni, ſecundi Conſtantinopolitani, tertij Epheſini, quarti Calcedonenſis, quinti & ſexti Conſtantinopolitanorum, ſeptimi item Niceni, octaui quoque Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis & Viennenſis generalium etiam conciliorum. Et illam fidem uſque ad unum apicem immutilatam ſeruare, & uſque ad animam & ſanguinem confirmare, defenſare, & prædicare, ritum quoque pariter ſacramentorum eccleſiaſticorum catholicæ eccleſiæ traditum, omnimode proſequi & obſeruare. Hanc autem profeſſionem & confeſſionem meam per notarium ſcriniarium ſanctæ Romanæ eccleſiæ me iubente ſcriptam, propria manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti deo pura mente & deuota conſcientia ſuper tali altari &c. ſynceriter offero in præſentia talium &c. Datum &c.

¶Ne prælati transferantur inuiti.

Cum

A Cum ex prælatorum tranſlationibus eccleſiæ ipſæ de quibus transferuntur, plerunque grauibus in ſpiritualibus & temporalibus ſubiaceant diſpendijs & iacturis, prælati quoque nonnunquam iura & libertates eccleſiarum ſuarum tranſlationis formidine non adeo ſolerter ut aliàs proſequantur, ne ad importunitatem quorundam, quæ ſua & non quæ IESV CHRISTI quærentium, Romanus pontifex forſan ut homo facti neſcius, in huiuſmodi circunueniatur, aut aliàs leuiter inclinetur, præſentibus ſtatuimus & ordinamus, inuitorum epiſcoporum & ſuperiorum tranſlationes abſque magna & rationabili cauſa, quæ uocata parte cognita fuerit, & deciſa de conſilio ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, uel maioris partis eorundem & cum ſubſcriptione, de cætero fieri non debere: Inferiores uero, ut abbates, alijq; perpetuo beneficiati, inuiti abſque iuſta & rationabili cauſa cognita, amoueri ſeu priuari non debeant. Adijcientes, quod in mutationibus abbatum ſubſcriptio cardinalium interueniat, ſicut in epiſcopis eſt præmiſſum, ſaluis conſtitutionibus, conſuetudinibus & priuilegijs eccleſiarum, monaſteriorum & ordinum quorumcunq;. Philip.2.c

¶ De ſpolijs & procurationibus.

B Cum per papam facta reſeruatio & executio & perceptio procurationum, ordinarijs & alijs inferioribus prælatis debitarum ratione uiſitationis, necnon & ſpoliorum decedentium prælatorum aliorumq; clericorum, grauia eccleſijs, monaſterijs & alijs beneficijs eccleſiaſticiſq; perſonis afferant detrimenta, præſenti declaramus edicto, rationi fore conſentaneum & reipublicæ accommodum, tales per papam reſeruatiões, ac per collectores & alios autoritate apoſtolica deputatos ſiue deputandos, exactiones ſeu perceptiones de cætero nullo modo fieri ſeu attentari, quinimmo procurationes huiuſmodi ac quorumcunque prælatorum, cardinalium etiam uel ipſius papæ familiarium, officialium & aliorum quorumuis clericorum, in curia Romana uel extra, ubicunque & quandocunque decedentium, ſpolia ſeu bona eorum mortis tempore reperta, plene & libere pertineant illis, & per illos recipiantur, quibus aliàs, præfatis reſeruationibus, mandatis & exactionibus ceſſantibus, competerent & pertinere deberent, prælatis etiam inferioribus & alijs huiuſmodi ſpoliorum exactiones præter & contra iuris communis formam fieri interdicimus, conſtitutione tamen felicis recordationis Bonifacij papæ octaui, quæ incipit, Præſenti, ſuper hoc edita ſpecialiter, in ſuo robore duratura. Poſt hæc autem uenerabi-
C lis uir magiſter Petrus de Lomburga legit decretum tenoris ſubſequentis.

¶ Poteſtas diffiniendi poſſeſſorium cauſæ epiſcopatus Cumanenſis.

Sacroſancta & generalis ſynodus Conſtantienſis uniuerſalem dei eccleſiam repræſentans, uenerabilibus fratribus Placenſi, Piſtorienſi & Vaurenſi epiſcopis, quos aliàs ad audiendum cauſam & cauſas ac querelas ad nos deuolutas ſeu deductas, & deuoluendas ſeu deducendas deputauimus etiam eccleſiarum cathedralium, uſque ad diffinitiuam ſententiam excluſiue, quam in cauſis ipſarum eccleſiarum cathedralium nobis reſeruauimus, ut cauſam ſuper poſſeſſorio iudicio eccleſiæ Cumanenſis, & pertinentibus ad eandem, inter uenerabilem fratrem Antonium epiſcopum Cumanenſem agentem ex una, & dilectos eccleſiæ filios canonicos & capitulum & fratrem Franciſcum de * Crinellis ordinis Minorum, pro electo dictæ eccleſiæ ſe gerentem defendentes partibus ex altera, quæ coram ipſis pendet indeciſa, habentes ſtatum cauſæ huiuſmodi pro ſufficienter expreſſo, ac non ualentes diuerſis occupati negocijs finali deciſioni eiuſdem intendere finali ſententia, uocatis ſecum aliquibus, terminare ualeant, plenariam concedimus facultatem. Quibus ſic lectis, dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis præſidens, nomine totius concilij reſpondit per uerbum, placet. al. Cunellis

SESSIO QVADRAGESIMA. D

DIE ſabbati trigeſima ſupradicti menſis Octobris, fuit celebrata generalis ſeſſio in maiori eccleſia Conſtantienſi. Pro cuius quidem ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Iordanus epiſcopus Albanenſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis, de Vrſinis uulgariter nuncupatus, miſſam de ſpirituſancto celebrauit, reuerendiſſimus uero dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecãcellarius pontificalibus indutus, huiuſmodi ſeſſioni præſedit. Lectiſq; letanijs & alijs orationibus in ſeſſionibus legi ſolitis, reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci preſbyter cardinalis, quædam decreta publice legit ſub his uerbis:

¶ Reformationes fiendæ per papam unà cum concilio antequam concilium diſſoluatur.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ſtatuit & decernit, quòd futurus Romanus pontifex per dei gratiam de proximo aſſumendus, cum hoc ſacro concilio uel deputandis per ſingulas nationes, debeat reformare eccleſiam in capite & in membris, & curiam Romanam ſecũdum æquitatem & bonum regimen eccleſiæ antequam hoc concilium diſſoluatur, ſuper materijs articulorum aliàs per nationes in reformatorio oblatorum, quæ ſequuntur: E
I. Primo, de numero, qualitate & natione dominorum cardinalium.
II. III. Item de reſeruationibus ſedis apoſtolicæ. Item de annatis, communibus ſeruitijs & minutis.
IIII. Item de collationibus beneficiorum & gratijs expectatiuis.
V. VI. Item de confirmationibus electionum. Item de cauſis in Romana curia tractandis uel non.
VII. VIII. Item de appellationibus ad Romanã curiam. Item de officijs cancellariæ & pœnitẽtiariæ.
IX. Item de exemptionibus & incorporationibus tempore ſchiſmatis factis.
X. XI. XII. Item de cõmendis. Item de fructibus medij temporis. Item de non alienandis bonis Romanæ eccleſiæ.
XIII. Item propter quæ & quomodo papa poſſit corrigi, & deponi:
XIIII. XV. Item de extirpatione Simoniæ. Item de diſpenſationibus. Item de prouiſione papæ & cardinalium.
XVI. XVII. Item de indulgentijs. Item de decimis.
XVIII. Hoc adiecto, ꝙ facta per nationes deputatione prædicta, liceat alijs de licentia papæ libere ad propria remeare.

¶ Quod procedatur ad electionem Romani pontificis, abſentia cardinalium Petri de Luna non obſtante.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis, attendens ea quæ iam dudum Narbonæ pro unione eccleſiæ de admittendis eadem ſynodo cardinalibus obedientiæ Petri de Luna, olim Benedicti decimitertij in ſua obedientia nuncupati, concordata fuerunt, quodq; poſt notoriam eiectionem dicti Petri de Luna præfati cardinales dudum ſecundum eadem concordata ante eiectionem huiuſmodi uocati, infra tres menſes & amplius à die eiectionis prædictæ expectati non uenerunt, ſtatuit & decernit fore ad electionem Romani pontificis iuxta decernenda per eandem ſynodum, eiuſdem ſynodi autoritate procedendum, ipſorum abſentia non obſtante: quos, ſi ante conſummatam electionem futuri ſummi pontificis uenerint, & eidem concilio adhæſerint iuxta diſpoſitionem iuris & decernenda per concilium, unà cum alijs ad electionem prædictam admittendos eſſe declarat. F

¶ De modo & forma eligendi papam.

Ad laudem, gloriam & honorem omnipotentis dei, & ad pacem & unitatem uniuerſalis eccleſiæ ac totius populi Chriſtiani, ut electio futuri Romani & ſummi pontificis proxime celebranda, firmiori autoritate & plurium roboretur aſſenſu, & ne, attento ſtatu eccleſiæ ſuper dicta electione in poſterum ulla retractio, ullúſue ſcrupulus in mentibus hominum reſideat, ſed ex illa ſequatur unio certa, uera, pleniſſima

A ma & perfecta fidelium, ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis, cõmuni utilitate penſata, de ſpeciali & expreſſo conſenſu & uoluntate concordi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, in eadem ſynodo perſonaliter exiſtentium & collegij eorundem ac cõmium nationum præſentis concilij, ordinat, ſtatuit & decernit, quòd hac uice duntaxat ad eligendum Romanum & ſummum pontificem, unà cum cardinalibus ſex prælati uel aliæ honorabiles perſonæ eccleſiaſticæ in ſacris ordinibus conſtitutæ de qualibet natione in eadem ſynodo pro tunc exiſtentes, quos ſeu quas quælibet ipſarum nationum pro ſe ad hoc infra decem dies duxerit eligendas, ipſis cardinalibus adiungantur. Quibus omnibus eadem ſynodus eligendi Romanum pontificem ſecundum formam hîc expreſſam (quatenus opus eſt) tribuit poteſtatem, uidelicet quòd ille abſque ulla exceptione ab uniuerſali eccleſia Romana pontifex habeatur, qui à duabus partibus cardinalium in conclaui exiſtentium, & à cuiuſlibet nationis duabus partibus eiſdem cardinalibus adiungendorum & tunc adiunctorum, electus fuerit & receptus, quodq; non ualeat electio, nec electus pro ſummo pontifice habeatur, niſi duæ partes cum cardinalibus ad eligendum adiungendorum & tunc adiunctorum, conſentiant & conſenſerint in Romanum pontificem eligendum. Statuit inſuper, ordinat & decernit, quòd uota quorumcunque in electione huiuſmodi emittenda, ſint nulla niſi (ut præmittitur) duæ partes cardinalium & duæ partes cuiuſlibet nationis adiungendorum & tunc adiunctorum prædictorum, præſentialiter ſeu per acceſſionem in unum concurrant. Hoc etiam adiecto, quòd prælati & alij cum cardinalibus ipſis ad electionem huiuſmodi adiungendi & tunc adiuncti, omnes & ſingulas cõſtitutiones apoſtolicas etiam pœnales, circa electionem Romani pontificis editas, atque conſuetudines obſeruari conſuetas, quemadmodum ipſi cardinales obſeruare teneantur, & ad illorum obſeruantiam aſtringantur. Teneantur inſuper iurare, & iurent dicti electores & cardinales & alij antequam ad electionem procedant, quòd in huiuſmodi electionis negocio attendant, quod eis imminebit (cum de creatione agitur uicarij IESV CHRISTI, ſucceſſoris beati Petri, uniuerſalis rectoris eccleſiæ, gregis dominici directoris) puris & ſynceris mentibus (& quantum credant publicæ utilitati uniuerſalis eccleſiæ proficere) omni cuiuſcunque nationis perſonæ uel alio inordinato affectu, odio, gratia uel fauore abiectis procedent, ut eorum miniſterio de utili & idoneo uniuerſali eccleſiæ paſtore prouideatur. Ordinat inſuper, ſtatuit & decernit eadem ſancta ſynodus, quòd infra decem dies ex nunc continue numerandos, quos decem dies omnibus & ſingulis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus præſentibus & abſentibus & cæteris electoribus ſupradictis, attenta Romanæ eccleſiæ notoria uacatione, ad intrandum conclaue in hac ciuitate Conſtantienſi in maiori domo communitatis eiuſdem ciuitatis ad hoc iam ordinata, præfigit & aſſignat, præfati electores, cardinales & alij ſupradicti intrent ipſum conclaue ad electionem huiuſmodi celebrandam, cæteraq; faciendum, obſeruandum & proſequendum, quemadmodum in cæteris, præter præmiſſa de cardinalibus & alijs in electione Romani pontificis iura ſtatuunt & decernũt, quæ omnia, præmiſſis obſeruatis, uult eadem ſancta ſynodus in ſuo robore permanere. Hanc autem formam & hunc modum electionis approbat, ordinat, ſtatuit, ac decernit pro hac uice, & ad omnẽ ſcrupulum ſubmouendum eadem ſancta ſynodus omnes & ſingulos in eadem ſynodo præſentes & uenturos, qui eidem ſynodo adhærebunt, ad omnes actus legitimos in eadem ſynodo agendos, actiue & paſſiue (quatenus opus eſt) habilitat & habiles eſſe declarat, cæteris eiuſdem concilij decretis ſemper ſaluis, ſupplens omnes defectus (ſi qui forſan interuenerint) in præmiſſis, apoſtolicis etiam & generalibus concilijs editis, & alijs conſtitutionibus non obſtantibus quibuſcunque. Quibus decretis ſic lectis, dominus Ioannes epiſcopus Oſtiẽſis cardinalis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, ipſius ſynodi nomine reſpondit, placet.

B

C

SESSIO QVADRAGESIMA PRIMA.

DIE lunæ octaua menſis Nouembris, anno à natiuitate domini milleſimo D
quadringenteſimo decimoſeptimo, indictione decima, fuit tenta ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi. Pro cuius ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, miſſam de ſpirituſancto, sereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum rege cum inſignijs regalibus interueniente, deuote celebrauit. Et miſſa finita, dominus Iacobus epiſcopus Laudenſis, ſolennem
4. Reg. 10. a fecit ſermonem ad ſynodum, aſſumens pro themate, Eligite meliorem. Reuerendiſſimus uero pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis huic ſeſſioni præſedit. Letanijs igiť lectis, alijſq; in ſeſſionibus legi ſolitis, cum euangelio ſecundum Ioannem, Si diligitis me, mandata mea ſeruate, dominus Pe-
Iohis. 14. b trus de Lomburga licentiatus in decretis, ſtans in ambone ſolito, quandam conſtitutionem felicis recordationis Clementis papæ ſexti, & alia quæ ſequuntur legit huiuſmodi ſub tenore.

¶ Conſtitutio Clementis papæ ſexti, ſuper modo & forma tenendis ſuper uictualibus cardinalium in conclaui exiſtentium.

Clemens epiſcopus ſeruus ſeruorum dei ad perpetuam rei memoriam. Licet in E
conſtitutione à felicis re. Gregorio papa decimo prædeceſſore noſtro ſuper electiõe Romani pontificis edita in concilio Lugdunẽſi, inter cætera caueatur expreſſe, quòd ſi eundem pontificem in ciuitate, in qua cum ſua curia reſidebit, diem claudere contingat extremum, cardinales in palatio in quo idem pontifex habitabat, omnes conueniant, & in eo ſinguli ſingulis tantummodo, niſi illi quibus ex patenti neceſſitate duo permittuntur haberi, contenti ſeruientibus clericis uel laicis, (prout elegerint) unum conclaue, nullo intermedio pariete uel alio uelamine, inhabitent in communi: Et quòd diebus certis, non facta prouiſione de paſtore decurſis, panis, uinum & aqua tantum eiſdem cardinalibus, donec ſubſequetur prouiſio, miniſtretur: Quia tamen, ſicut frequenti multorum aſſertione & in cardinalatu conſtitutorum percepimus, nonnulli ex cardinalibus in obſeruatione conſtitutionis ipſius grauati aliàs nimirum extiterunt, multi quoq; ex ipſis duos in conclaui prædicto habuerint ſeruientes, non abſque ſcrupulo conſcientiæ propter ambiguitatem dictorum uerborum, uidelicet quibus ex patenti neceſſitate duo permittuntur haberi, in dicta conſtitutione (ut præmittitur) contentorum, nos prouidere ſuper his cupientes, ex his & certis F
alijs cauſis rõnabilibus, quæ noſtrũ ad id animũ induxerũt, rigorẽ conſtitutionis ipſius & etiam ad fratrum noſtrorũ ſupplicationem, in his prouidimus temperandum, autoritate apoſtolica ſtatuentes, quòd cardinales poſtquam conclaue huiuſmodi ſeu clauſuram pro dicta celebranda electione intrauerint, ſinguli duos ſeruientes tantum clericos uel laicos prout duxerint eligendos, ac etiam ſingulis præter panem, uinum & aquam in prandio & in cœna duntaxat unum ferculum ſeu miſſum carnium unius ſpeciei tantummodo, aut piſcium ſeu ouorum, cum uno potagio de piſcibus uel carnibus principaliter non confectis & decentibus ſalſamentis habere ualeant ultra carnes ſalitas, & herbas crudas, ac caſeum, fructus ſiue electuaria, ex quibus tamen nullum ſpecialiter ferculum conficiatur, niſi ad condimentum fieret uel ſaporem. Nullus uero eorum de alterius ferculo ueſci poſſit. Liceat etiam eis ex decentia honeſtatis habere in clauſura huiuſmodi, cum in lectis cauſa quieſcendi uel dormiendi eſſe uoluerint duntaxat, intermedia ſeu uelamina ſimplicium tantummodo cortinarum, prædictis & felicis recordationis Clementis papæ quinti prædeceſſoris noſtri & alijs conſtitutionibus apoſtolicis contrarijs, quibus per hoc in alijs derogare nolumus, non obſtantibus quibuſcunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis & uoluntatis infringere, uel ei auſu

teme

temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationē omnipotētis dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Auinione, octaua idus Decembris, pontificatus noſtri anno decimo.

¶Capitula iuranda per electores Romani pontificis & cuſtodes conclauis.

Iſta ſunt, quæ cardinales & alij electores Romani pontificis in concilio generali Conſtantienſi obſeruare, & cuſtodes iurare & facere obſeruari tenentur, & ad quæ non ultra compelli poſſint per cuſtodes conclauis.

Primo, quod infra decem dies à die iam lati per concilium decreti intrent conclaue, uidelicet hodie die lunæ octaua menſis Nouembris infra occaſum ſolis.

Secundo, quod quilibet non habeat ultra duos ſeruientes clericos uel laicos, quos duxerit eligendos, & ſimpliciter permittantur duos habere per conſtitutionem Clementis ſexti, licet in conſtitutione, Vbi maius, non liceret habere duos, niſi ex patenti neceſſitate.

Tertio, quòd in conclaui ſimul inhabitent nullo medio pariete uel alio uelamine, niſi quando dormient uel quieſcent, & tunc licet habere inter media ſeu uelamina duntaxat ſimplicium cortinarum, quæ cortinæ conceduntur per dictam conſtitutionem Clementis ſexti.

Quarto, ita claudatur conclaue, reſeruato aditu ad ſecretam cameram, quòd nullus poſtquam incluſi fuerint, intrare ualeat uel exire. Nullus ad eoſdem electores aditus pateat, uel facultas ſecrete loquendi aliquid cum eis, nec ipſi aliquos ad ſe uenientes admittant, niſi de conſenſu omnium aliqui pro his quæ ad electionem pertinent, uocarentur.

Quinto, ꝙ nulli liceat ad ipſos electores nuncium uel ſcripturam mittere.

Sexto, ꝙ in ipſo conclaui competens ſit feneſtra, per quam electoribus & ſeruitoribus uitæ neceſſaria miniſtrentur, per quam tamen nulli patere poſſit acceſſus.

Septimo, quòd in ſingulis diebus poſtquam conclaue intrauerint, præter panem, uinum & aquam in prandio unum duntaxat ferculum carnium unius ſpeciei tantum aut piſcium ſeu ouorum, cum uno potagio de piſcibus ſeu carnibus principaliter non confectis & decentibus ſalſamentis habere ualeant ultra carnes ſalitas & herbas crudas ac caſeum, fructus ſeu electuaria, ex quibus tamen nullum ſpecialiter ferculū conficiatur, niſi ad condimentum fieret uel ad ſaporem. Et in iſtis cibis reſtringitur per Clementem ſextum conſtitutio, Vbi maius, pro tribus primis diebus, quibus nulla ciborum erat limitatio, & pro ſequentibus moderatur.

C Octauo, ꝙ eſt de mente conſtitutionis, Vbi maius, par Clementinam, ne Romanī. ꝙ nullus intrare compellitur conclaue, niſi omnes recuſarent, qa tunc cogendi ſunt.

Nono, ꝙ uolentibus exire permittitur, ſed ſi omnes exirent, papa non electo, reintrare compellantur, niſi quos excuſat infirmitas: ſed qui ſine cauſa infirmitatis exiuerit, amplius non admittitur, niſi omnes (ut præmittitur) exirent.

Decimo, quòd exiens pro cauſa infirmitatis, ac etiam abſentes, ſi ſuperuenerint re integra, uidelicet antequam de papa ſit prouiſum, admittantur in conclaui, in ſtatu in quo erit electionis negocium.

Cuſtodes conclauis iurent, quòd præmiſſa omnia ſine fraude & dolo inuiolabiliter faciant obſeruari, neque cardinales & alios electores ultra præmiſſa coartabunt, nec permittent, aut aliquatenus ſinent per alios coartari. Item quòd eadem die omnes cuſtodes, & maxime qui addentur ultra illos, quibus de iure cōpetit nominatim, deputentur per concilium, & iurent præmiſſa. Item uidetur, ꝙ ſi dominus rex eſt præſens, debeat pro ſuæ maieſtatis reuerentia ab eo ſedente in ſede ſua per duos cardinales recipi iuramentum.

¶Nomina iurandorum.

Frede

Fredericus marchio Brandenburgenſis, Guillermus comes de Hennenberg, Philippus magiſter Rhodi, Bronorus de la Scala, Dominus Veronẽſis miles, Ioãnes Raymundi Floch comes de Cardona, Ferdinandus Petri de Ayala miles de Caſtella, Martinus Ferdinandi miles, Raymundus Ayirmar miles, Bertholdus comes de Vrſinis, Guntherus comes de Schuuartzburg, Ludouicus comes de Oettingen, Humbertus de Sabaudia baſtardus miles, Hugo comes de Hauugheberg, Saucius miles, Staniſlaus miles, ambaſiatores regis Poloniæ. Quibus oĩbus ſic lectis, uenerabilis & al. Claſtiger egregius uir dominus Petrus * Clantiger decretorum doctor, omnibus & ſingulis perſonis ſupradictis præſentibus & intelligentibus, alta uoce capitula ſupradicta per eos iuranda, de uerbo ad uerbum in teutonico ſermone ad intellectum expoſuit. Quibus capitulis ſic ad intellectum expoſitis, duo ex reuerendiſſimis dominis cardinalibus (prout ordinatum fuerat) ad ſereniſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum regem in ſede ſua regia exiſtentem, unà cum libro euangeliorum & cruce ſancta acceſſerunt. Ipſeq́ʒ dominus Sigiſmundus Romanorum rex tactis cruce & euangelio prædictis, in manibus dictorum dominorum cardinalium prædicta capitula obſeruare iurauit. Quo iuramento præſtito, omnes & ſinguli prædicti ſingulatim ad pedes dicti domini præſidentis acceſſerunt, ibiq́ʒ tactis corporaliter & cruce & euangeliĵs, in manibus eiuſdem præſidentis (ut præmittitur) dicta capitula firmiter obſeruare iurauerunt. Deinde reuerendus pater dominus Antonius epiſcopus Concordienſis, & Ludouicus de Palude abbas Treuorchienſis pro collegio cardinalium, Pãdulfus protonotarius de Albiano pro Italica, Theobaldus archiepiſcopus Biſuntinenſis pro Gallicana, Nicolaus epiſcopus Merſeburgenſis pro Germanica, Petrus epiſcopus Olorenſis pro Anglicana, decanus Segobienſis pro Hiſpanica nationibus, pro cuſtodia conclauis deputati, in manibus dicti præſidẽtis tactis cruce & euangeliĵs prædictis (ut ꝑmittitur) iurauerũt. Quibus iuramentis ſic (ut præmittitur) præſtitis & receptis, reuerendus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis legit ſequens decretum ſub his uerbis:

¶ Decretum de electoribus Romani pontificis pro hac uice.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis exequendo eiuſdem ſynodi ordinationem, decretum & ſtatutum nuper edita ſuper modo & forma electionis hac uice Romani pontificis, ad eligendum eadem uice Romanum pontificem, adiungit reuerendiſſimis in CHRISTO patribus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus ex eorum uoluntate & conſenſu expreſſis, uenerabiles patres Ioannem patriarcham Conſtantinopolitanum, Ioannem Rigenſem Germanicæ, Guillermum Bituricenſem Gallicanæ, Nicolaum Guiſnenſem Germanicæ, Bartholomæum Mediolanenſem Italicæ, Iacobum Turonenſem Gallicanæ archiepiſcopos, Ricardum Londonienſem, Nicolaum Bathonienſem Anglicanæ, Didacum Conchenſem, Ioannem Pacenſem Hiſpanicæ, Ioannem Gebennenſem Gallicanæ, Franciſcum Melfitenſem, Henricum Feltrenſem Italicæ, Nicolaum Aquenſem Hiſpanicæ, Simonem Tragurienſem Germanicæ, Ioannem Lichpheldenſem, Ioannem Noruicenſem Anglicanæ epiſcopos, ac dilectos eccleſiæ filios Iacobum Pennenſem electum Italicæ, Robertum Cluniacenſem Gallicanæ, Thomam ſanctæ Mariæ Eboracenſem Anglicanæ monaſteriorum abbates, Leonardum generalem ordinis Prædicatorum ſacræ paginæ Italicæ, Thomam decanum Eboracenſem ſedis apoſtolicæ notarium Anglicanæ, Pandulphum de Malateſtis archidiaconum Bononienſem Italicæ, Vualterum Graſſi priorem Rhodi decretorum Gallicanæ, Philippum de Madalia archidiaconum pœnitentiarium in eccleſia Barchinonenſi ſacræ paginæ Hiſpanicæ, Lambertum de Stipite priorem de Berkenyo, Gundiſſaluum Garſiæ archidiaconum de Brueſta decretorum, Vualaſchum Petri utriuſque iuris Hiſpanicæ, Nicolaum de Dinckelſpuel, Conradum de Suſato ſacræ paginæ doctores Germanicæ, natio-

A num prædictarum in eadem ſynodo exiſtentium & nominatorum, & per eaſdem nationes quemlibet per ſe ad hoc electorum, præfatisq; ſic (ut præmittitur) electis & adiunctis, eligendi cum ipſis cardinalibus de eorum uoluntate & conſenſu expreſſis, Romanum & ſummum pontificem ſecundum formam ordinationis & decreti præmiſſorum tribuit poteſtatem, ſupplens omnem defectum, ſi quis forſan in electione prædictorum adiunctorum interuenerit. Quo decreto lecto, idem dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis continuauit ſub his uerbis:

DECRETVM DE NON SPOLIANdo eligendum in papam.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſi. ad perpetuã rei memoriam. Om̃is ætas ab adoleſcentia ſua prona eſt ad malum, ad id præſertim, ad quod cupiditatis & auaritiæ ſtimulis incitatur. Fiunt autem & factæ ſunt leges, ut earum metu humana refrenetur audacia, tutaq; ſit inter improbos innocentia, & refrenetur licentia, nocendiq; facultas. Cum itaque nonnunquam eueniſſe comperimus, quòd electo Romano pontifice, nonnulli ſub prætextu cuiuſdam abuſiuæ licentiæ, res & bona ſic electi, quaſi culmine diuitiarum adepto, falſo prætendentes occupanti concedi, nedum illius ſic electi, imò aliquando nonnullorum, quos electos eſſe mendaciter confingunt, domos, res & bona illorum, necnon & aliquando bona cardinalium aut electorum Romani pontificis & aliorum in loco conclauis exiſtentium, etiam uiolenter inuadunt, recipiunt, occupant, & tranſportant, lucrifacta exiſtimantes, ex quibus (ſi permitterentur) plura pericula, ſcandala, rapinæ, furta & nonnunquam homicidia ſequerentur. Nos igitur tam ſceleratæ temeritatis & audaciæ uiam præcludere, & huiuſmodi periculis & ſcandalis obuiare uolentes, præfatum damnantes ſcelerarum abuſum, talia fieri hoc edicto prohibemus, ſtatuentes quòd quicunque cuiuſcunque ſtatus aut conditionis exiſtat, contra hoc præſumpſerit attentare, aut ad hoc auxilium, conſilium uel fauorem præbere, præter pœnas quas in uiolentos raptores & occupatores huiuſmodi, iura atque apoſtolicæ & imperiales conſtitutiones ſtatuunt, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrat, à qua niſi per iſtam ſanctam ſynodum aut futurum Romanum pontificem, præterquam in mortis articulo & facta ſatisfactione, abſolui nequeat, & omni officio, beneficio, priuilegijs ac dignitate eccleſiaſtica & mundana, feudisq; & rebus alijs, ſi quæ aut quas in Romana uel alijs eccleſijs obtinebit, ſit priuatus, & inteſtabilis actiue & paſſiue exiſtat, ciuitas uero quæ in præmiſſis culpabilis fuerit, eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, huic adijcientes ſanctioni, ut domini temporales, rectoresq; & officiales ciuitatis uel loci ubi electionem Romani pontificis contigerit celebrari, illa imminente, præmiſſa fieri ſub grauioribus pœnis publice & realiter prohibeant, & prohibitionem diligenter faciant obſeruari, cæteris conſtitutionibus circa talia editis, in ſuo robore duraturis.

Geneſis 6.b

al. nocẽdi facultas.

B

C

¶Decretum annullationis proteſtationum, conuentionum, necnon ſuſpenſionis cauſarum & audientiæ litium.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis ut purius, ſyncerius & liberius ad electionem Romani pontificis proxime celebrandam procedatur, omnes & ſingulas proteſtationes, quæ poſſint puritati, ſynceritati, libertati & efficaciæ electionis huiuſmodi obuiare, necnon conuentiones, pactiones, promiſſiones, obligationes, iuramenta, condicta & intendimenta circa materiã electionis huiuſmodi factas & facta, fiendas & fienda, ex abundanti damnat, reprobat, & annullat, execratur, put etiam de iure ſunt nulla, mandans ſub obteſtatione diuini iudicij & ſub excommunicationis pœna, quam in contrarium facientes uult & ſtatuit eo ipſo incurrere, & p̃cipiens ne quis (ſi quis forſitan talia fecerit) illis utatur, aut illas uel illa obſeruet, cũ plus deo placeant talium tranſgreſſores quàm obſeruatores, illosq; ab illorum & illarum

obſerua

obſeruatione abſoluit, & liberat, ac liberos & abſolutos eſſe declarat. Præterea ut ad tam neceſſarium & ſalubre electionis negocium attentius procedatur, audictiam & om̃e cauſarum & litium exercitium in eadem ſancta ſynodo & illius autoritate cō ſtitutam & conſtitutum, præter audientiam curiæ cameræ apoſtolicæ uſq; ad aſſumptionem Romani pontificis incluſiue ſuſpendit & prohibet, irritum decernẽs & inane, quicquid in contrarium fuerit attentatum. Quibus decretis ac omnibus & ſingulis (ut præmittitur) lectis & peractis, dominus præſidens totius concilij nomine, per uerbum placet, reſpondit. Deinde uero de mandato ſacræ ſynodi idem reuerendiſſimus dominus præſidens uoluit habere decretum de ſecuritate præſentis ciuitatis Conſtantiæ aliàs ſtatutum & ordinatum, pro lecto & repetito in eadẽ ſeſſione. I

¶Introitus conclauis.

Eadem die hora tertia uel quaſi poſt meridiem, reuerendiſſimi reuerendiq; patres & domini ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, patriarcha Conſtantinopolitanus, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates, uenerabilesq; domini priores, decani, archidiaconi, doctores, cæteriq; electores prædicti domini, communitatis ciuitatis Conſtantienſis domum pro conclaui paratam, pro electione Romani pontificis celebranda, more ſolito intrauerunt.

¶Electio papæ. I

Die Iouis in feſto ſancti pontificis Martini epiſcopi, undecima ſupradicti menſis Nouembris, reuerendiſſimi reuerendiq; patres & domini ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, patriarcha, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates, alijq; electores p̄dicti in conclaui prædicto exiſtentes, reuerendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dominum Odonem de Columna, ſancti Gregorij ad uelum aureum diaconum cardinalem, de Columna uulgariter nuncupatum, natione Romanum, cōcorditer in Romanum pontificem elegerunt, qui Martinus papa quintus nominari uoluit. Et ſic per ſereniſſimum & inuictiſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanoꝝ regẽ, unà cum ſancta ſynodo apud prædictã eccleſiam maiorem huius ciuitatis Conſtantienſis maximis cum ſolennitatibus & lætitia fuit inthronizatus.

¶Coronatio papæ.

Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Martini diuina prouidentia papæ quinti anno primo, die dominica uigeſimaprima ſupradicti menſis Nouembris, idem ſanctiſſimus dominus noſter more ſolito & in coronationibus Romanorum pontificum hactenus obſeruari conſueto, fuit apud eccleſiam Conſtantienſem honorifice coronatus, & demum per dominos ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos, abbates, alioſq; prælatos, ambaſiatores, & Romanæ curiæ officiales in ſacroſancta ſynodo prædicta præſentes, necnon illuſtriſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanoꝝ regem &c. à dextero, & illuſtriſſimum principem dñm Fredericum marchionem Brandeburgenſem ſacri Romani imperij archicamerarium & electorem, à ſiniſtro lateribus eiuſdem domini noſtri papæ per equi frenum in quo ſedebat, unà cum populoſa multitudine proceſſionaliter ab eccleſia Conſtantienſi prædicta uſque ad monaſterium ſancti Auguſtini conductus, & per circuitũ ad Conſtantienſem eccleſiam prædictam fuit ſolenniſſime reductus. F

SESSIO QVADRAGESIMA SECVNDA.

ANNO domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, indictione undecima, die uero martis uigeſimaoctaua menſis Decembris, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Martini diuina ꝓuidentia papæ quinti anno primo, fuit ſeſſio generalis in eccleſia maiori

Con-

A Conſtantiæ, ſanctiſſimo domino noſtro papa prædicto perſonaliter præſente ibidem & p̄ſidente. In qua reuerēdiſſimus pater dominus Antonius epiſcopus Concordienſis miſſam de ſanctis Innocentibus deuote celebrauit. Qua celebrata, reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, de mandato ſanctiſſimi domini noſtri ac ſanctæ ſynodi prædictorum, in ambone ſolito ſtans, quandam bullam infra ſcripti tenoris publice legit.

¶ Bulla liberationis factæ domino imperatori de cuſtodia olim Ioannis uigeſimitertij papæ & traditione domino noſtro papæ factis.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, chariſſimo in CHRISTO filio Sigiſmundo regi Romanorum illuſtri, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dudum præſens generale concilium Conſtantienſe perſonam Balthaſaris Coſſa, olim Ioannis papæ uigeſimitertij in ſua obedientia nuncupati, poſt illius à papatu per diffinitiuā ſententiā eiuſdē concilij canonicā depoſitionē, per eandem ſententiā ad ſtādum & morādum in aliquo bono & honeſto loco ſub cuſtodia tuta nomine dicti ſacri concilij, quandiu eidem ſacro concilio pro bono unionis eccleſiæ dei uideretur, condēnauit, quem hucuſque fideliter & diligenter tam per te, quàm per dilectum filium nobilem uirum Ludouicum ducem Bauariæ & comitem Palatinum Rheni, tuo nomine ſub fida & tuta cuſtodia honeſte & debite, tanquam unionis & pacis zelator deuotus, conſeruaſti. Cum autem nuper nos & nonnullos nationum in eodem cōcilio B exiſtentium deputatos, inſtanter & ſæpe requiſiueris, quatenus perſonam dicti Balthaſaris prædictam de tua cuſtodia recipere, teq́ & eundem ducem de eiuſdem Balthaſaris prædicta cuſtodia liberare, & exonerare uellemus: Nos attendentes quantis laboribus & ſtudijs pacem & unionem eccleſiæ omnipotentis dei noſtri fueris p̄ſecutus, ſatisq́ eſſe, ꝙ tu onus dictæ cuſtodiæ iam per biennium & penè per ſex menſes laborioſe (quod pro magno habemus beneficio) ſubijſti, uolentes te ac eūdem ducem (ut iuſtum eſt) ab omni onere liberare, (eodem ſacro approbante concilio) decernimus & ordinamus, perſonā eandem dicti Balthaſaris nobis aut deputandis à nobis fore tradendam & aſſignandam, decernentes & declarantes ac uolentes (eodem ſacro approbante concilio) per traditionem & aſſignationem huiuſmodi deputandis à nobis, per te aut dictum ducem uel alium ſeu alios tuo nomine faciendam, eo ipſo ꝙ illas fieri continget, te & ducē eundem ab omni onere, debito & obligatione dictæ cuſtodiæ & aliàs occaſione illius contractis apud nos & idem ſacrum concilium ac eccleſiam uniuerſalem, eſſe ac perpetuo remanere liberos, ſolutos penitus & immunes. Si quis autem hanc paginam decreti, ordinationis, declarationis & uoluntatis noſtræ infringere præſumpſerit, aut ei auſu temerario contraire, indignationem omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Conſtantiæ in concilio generali * ſexto calendas Ianuarij, pontificatus noſtri anno primo. (al. quinto) Quo decreto lecto, dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius, totius ſynodi nomine per uerbum placet, reſpondit.

SESSIO QVADRAGESIMA TERTIA.

ANNO & indictione quibus ſupra, die uero lunæ uigeſimaprima menſis Martij, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri Martini diuina prouidentia papæ quinti anno primo, Conſtantiæ in eccleſia maiori fuit tenta & celebrata ipſius ſacroſanctæ & uniuerſalis ſynodi Conſtantienſis ſeſſio publica, ſanctiſſimo domino noſtro papa prædicto præſidente. Pro cuius ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, miſſam de ſpiritu ſancto celebrauit. Et iuxta

ritum ſolitum letanijs & alijs deuotis orationibus lectis, idem reuerendiſſimus pater dominus Guillermus cardinalis nonnulla decreta ſiue ſtatuta per dominum noſtrum papam ac ſynodum eoſdem facta, publice perlegit ſub his uerbis. D

De exemptionibus.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Attendentes, quòd à tempore obitus felicis recordationis Gregorij papæ undecimi prædeceſſoris noſtri, nonnulli Romani pontifices aut pro Romanis pontificibus ſe gerentes, & in ſuis diuerſis obediētijs reputati, pro ſua uoluntate aut per importunitatem petentium nonnullas eccleſias, monaſteria, capitula, conuentus, prioratus, beneficia, loca & perſonas à iuriſdictionibus ordinariorum tempore dicti Gregorij nullatenus exemptos uel exempta, de nouo à dictorum ordinariorum iuriſdictionibus exemerunt in graue ipſorum ordinariorum præiudicium, nos uolentes huiuſmodi præiudicio obuiare, omnes exemptiones eccleſiarum cathedralium, monaſteriorum, capitulorum, conuentuum, prioratuum, beneficiorum, locorum, perſonarum quarumcunque, etiam ſi ex prædictis aliquod monaſterium fuerit exemptum, & poſtea ſubiectum monaſterio diuerſi habitus uel coloris, à tempore obitus dicti Gregorij undecimi per quoſcunque pro Romanis pontificibus ſe gerentes, etiam ſi per nos forſan approbatæ fuerint ex certa ſcientia, uel innouata parte non uocata de nouo factas, quæ tamen ante exemptionem huiuſmodi nulla exemptione gaudebant, ſed ſimpliciter ſubijciebantur ordinariæ iuriſdictioni, nullumq́ ante illud tempus habuerunt initium exceptis etiam exemptionibus, quæ uni toti ordini & quæ eccleſijs, monaſterijs, capitulis, conuentibus, beneficijs ſiue locis, à prædicto tempore ſub modo exemptionis aut conditione *feudatis, aut contemplatione nouæ *feudationis, ſeu uniuerſitatibus ſtudiorum generalium aut collegijs *ſcholarium, aut per modū confirmationis, augmenti aut additionis factæ fuerint aut conceſſæ, aut ſuper quibus præſentibus & auditis (quorum intererat) autoritate competente ordinatum fuerit, ſeu in quibus ordinarij conſenſerint, & omnes exemptiones perpetuas per inferiores à papa factas, ſacro approbante concilio reuocamus, etiam ſi ſuper ipſis lis pendeat indeciſa, ipſam penitus extinguentes, eccleſias, monaſteria & alia loca prædicta in priſtinam ordinariorum iuriſdictionem reducimus. Cæteris autem exemptionibus ante obitum dicti Gregorij habitis uel conceſſis, nullum uolumus per hoc præiudicium generari. Inſup non intēdimus exēptiones de cætero facere, niſi cauſa cognita, & uocatis quorū intereſt.

al. fundatis
al. fundatiōis
al. ſcholarū

De unionibus.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Vniones & incorporationes à tempore obitus Gregorij undecimi factas ſeu conceſſas, cum certa regula dari non poſſit ad E querelas eorum, quorum intereſt, niſi fuerint impetrantes beneficia ſic unita, ſi non ex rationalibus cauſis & ueris factæ fuerint, licet apoſtolicæ ſedis autoritas interuenerit, reuocabimus iuſtitia mediante.

De fructibus percipiendis.

Martinus &c. Fructus & prouentus eccleſiarum, monaſteriorum, beneficiorum uacationis tempore obuenientes, iuris & conſuetudinis uel priuilegij diſpoſitioni relinquimus, illoſq́ nobis uel apoſtolicæ cameræ prohibemus applicari.

De Simonia.

Martinus &c. Multæ contra Simoniacam prauitatem ab olim factæ ſunt conſtitutiones, quibus morbus ille non potuit cōpetenter extirpari, nos uolentes de cætero (ut poſſumus) attentius prouidere, ſacro approbante concilio declaramus, quòd ordinati Simoniace, ab executione ſuorum ordinum ſint eo ipſo ſuſpenſi. Electiones autem, poſtulationes, confirmationes & quæuis prouiſiones Simoniacæ eccleſiarum,

mona

A monaſteriorum, dignitatum, perſonarum, officiorum & beneficiorum eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ ſint ipſo iure, nullumq; per illas ius cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati aut prouiſi faciant fructus ſuos, ſed ad illorum reſtitutionem, tanquam inique ablata percipientes, teneantur. Statuētes inſuper, q dantes & recipientes, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, etiam ſi pontificali aut cardinalatus præfulgeant dignitate.

¶ De diſpenſationibus.

Martinus &c. Quoniam beneficia propter officia conceduntur, reputamus abſurdum, ut qui beneficia obtinent, recuſent aut negligant officium exercere: Nos igitur ſacro approbante concilio omnes diſpenſationes à quibuſcunque pro Romanis pontificibus ſe gerentibus, conceſſas quibuſcunque electis, confirmatis, ſeu prouiſis ad eccleſias, monaſteria, prioratus, conuentuales, decanatus, archidiaconatus & alia quæcunque beneficia, quibus certus ordo debitus eſt uel annexus, ne munus conſecrationis epiſcopi ſiue benedictionem abbatis aut cæteros debitos aut annexos ordines ſuſcipiant, præter illas quæ ſecundum formam conſtitutionis Bonifacij octaui, quæ incipit, Cum ex eo factæ ſunt, reuocamus, ſtatuentes ut qui de præſenti illos
B uel illa obtinent, infra ſex menſes à die publicationis huiuſmodi conſtitutionis, noſtræ, & qui in poſterum obtinebunt, infra terminum iuris ſe faciant conſecrari, aut benedici, ſeu ad alium debitum ordinem promoueri. Alioquin ſint ipſis monaſterijs, eccleſiis, dignitatibus, perſonatibus, officijs & beneficijs pro ipſo iure priuati, & alijs libere conferantur, aut prouideatur de illis cæteris conſtitutionibus circa hoc editis in ſuo robore duraturis.

¶ De decimis & alijs oneribus eccleſiaſticis.

Martinus &c. Præcipimus & mandamus, iura quæ prohibent inferioribus à papa decimas & alia onera eccleſiis & perſonis eccleſiaſticis imponi, diſtrictius obſeruari. Per nos autem nullatenus imponantur generaliter ſuper totum clerum, niſi ex magna & ardua cauſa & utilitate uniuerſalem eccleſiam concernente, & de conſilio & conſenſu & ſubſcriptione fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, & prælatorum quorum conſilium commode haberi poterit. Nec ſpecialiter in aliquo regno uel prouincia, inconſultis prælatis ipſius regni uel prouinciæ, & ipſis non conſentientibus, uel eorum maiori parte, & eo caſu per perſonas eccleſiaſticas
C & autoritate apoſtolica duntaxat leuentur.

¶ De uita & honeſtate clericorum.

Martinus &c. Inter cæteros prælatorum & clericorum exceſſus hoc maxime inoleuit, quòd ſpreta in ueſtibus forma eccleſiaſticæ honeſtatis, plurimi delectātur eſſe deformes, & cupiunt laicis conformari, quodq; mente gerunt, habitu confitentur. Vnde præter cætera quæ circa ueſtes, tonſuram & habitus clericorum, tam in formis quàm in coloribus, atq; comam ſeu capillos, uitamq; & honeſtatem clericorum iura ſtatuunt, & quæ nimiū collapſa ſunt tam in ſecularibus quàm in regularibus, ſacro approbante concilio innouamus, & præcipimus diligentius obſeruari, illum ſpecialiter abuſum (eodem approbante concilio) decernimus penitus abolendum, quod in quibuſdam partibus nonnulli clerici & perſonæ eccleſiaſticæ ſeculares & regulares, etiam quod magis execramur, prælati eccleſiarum, manicas ad cubitum pendentes, & longas cum magna ſumptuoſa ſuperfluitate ueſtes, etiam fiſſas retro & in lateribus cum fodraturis ultra oram excedentibus etiam in fiſſuris deferunt, & cum talibus in eccleſijs cum ſuppellicijs ac alijs ueſtibus ad cultum & officium eccleſiaſticum ordinatis, etiam intra eccleſias ipſas, in quibus beneficiati exiſtunt, non uerentur diuinis officijs intereſſe. Hanc ueſtium deformitatem in quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis reprobamus, ac uſum talium inhibemus: contrarium autem facientes, ut tranſ

greſſores canonum puniantur, ſpecialiter ſtatuentes, ut quicunque beneficiatus aut officium in eccleſia gerens, in habitu huiuſmodi diuinis officijs præſumpſerit intereſſe, pro qualibet uice à participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, fructuſq; illi fabricæ illius eccleſiæ applicentur. D

Martinus &c. Decernimus & declaramus, ſacro approbante concilio, per decreta, ſtatuta & ordinata, tam lecta in præſenti ſeſſione, quàm concordata cum ſingulis nationibus eiuſdem concilij, & quæ in noſtra cancellaria poni uolumus & literas in forma publica ſub ſigillo uicecancellarij uolentibus literas confici, atque tradi huic ſacro concilio, ſuper articulis contentis in decreto ſuper reformatione fienda, die ſabbati trigeſima menſis Octobris proxime præteriti, promulgata fuiſſe, & eſſe iam ſatisfactum. Quibus decretis ac ſtatutis ſic (ut præmittitur) lectis, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius, de uoluntate nationum ac ipſius ſynodi & eorum nominibus (ut aſſeruit) reſpondit in hunc modum: De mandato nationum reſpondeo, quòd placent nationibus decreta recitata, & cuilibet nationi placet concordia cum ipſa per dominum noſtrum facta, & per præmiſſa fatentur dicto decreto iam eſſe ſatiſfactum, non intendentes propterea quòd concordata cum una natione, in aliquo alteri nationi afferant præiudicium.

SESSIO QVADRAGESIMAQVARTA. E

ANNO, indictione & pontificatu quibus ſupra, die uero martis decimanona mẽſis Aprilis, Conſtantiæ in ipſius eccleſia maiori ſanctiſſimo domino noſtro papa Martino præſidente, more ſolito publica ſeſſio ſolenniter celebrata fuit, ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum &c. rege, inſignijs regalibus induto intereſſente, pro cuius ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Nicolaus Aſſiſinatenſis miſſam de ſpiritu ſancto celebrauit, & huiuſmodi miſſa finita, lectiſq; letanijs & alijs orationibus legi conſuetis, debite peractis, reuerendiſſimus pater dominus Antonius ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis de Chalanco uulgariter nuncupatus, quoddam decretum ſiue ſtatutum alta uoce legit in hæc uerba:

¶ Decretum de loco futuri concilij proxime celebrandi.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad futuram rei memoriam. Cupientes ac uolentes decreto huius generalis concilij ſatisfacere, inter alia diſponenti, quòd omnimodo generalia concilia celebrentur in loco quem ſummus pontifex per menſem ante finem huius concilij, approbante & conſentiente concilio, deputare & deſignare teneatur, pro loco dicti proxime futuri concilij celebrandi ſupradicti, eodem conſentiente & approbante concilio, ciuitatem Papienſem tenore præſentium deputamus, & etiam aſſignamus, ſtatuentes & etiam decernentes, quòd prælati & etiam alij qui ad generalia concilia debẽt conuocari, tempore prædicto ciuitatem ipſam Papienſem accedere teneãtur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ deputationis & etiam aſſignationis, ſtatuti, decreti & conſtitutionis infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum & actum Conſtantiæ in loco ſeſſionis publicæ, decimotertio Calendas Maij, põtificatus noſtri anno primo. Quo decreto lecto, dominus epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis nomine totius ſynodi reſpondit, Placet. Et ſubſequẽter dominus Ardecinus de Nouaria, ex parte ſereniſſimi principis Sigiſmundi Romanorum regis ibidem præſentis & eius nomine idem decretum approbauit & laudauit. Et ſubſequenter dominus Auguſtinus de Lance de Piſis legum doctor, ſacri conſiſtorij aduocatus, nomine domini noſtri papæ dictum locum ſiue ciuitatem F

uitatem

A uitatem Papienſem approbauit, laudauit, & ad concilium huiuſmodi celebrandum habilem eſſe dixit.

SESSIO QVADRAGESIMA QVINTA & ultima de diſſolutione concilij.

VENERIS die uigeſimaſecunda menſis ſupradicti Aprilis, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi, ſanctiſſimo in CHRISTO patre & domino, domino noſtro Martino diuina prouidentia papa quinto in eadem præſidente, ſereniſſimoq; principe domino Sigiſmundo Romanorum &c. rege, inſignijs imperialibus induto intereſſente: pro cuius ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Antonius tituli ſanctæ Suſannæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, Aquileiẽſis uulgariter nuncupatus, miſſam de ſpiritu ſancto deuotiſſime celebrauit. Qua finita, & letanijs cum ſolitis orationibus finitis & peractis, reuerendiſſimus pater dominus * Vmbaldus miſeratione diuina tituli (al. Ymbaldus) ſancti Viti in macello diaconus cardinalis, de mandato ipſius domini noſtri totiusq; ſacri cõcilij, prout aſſeruit, alta & intelligibili uoce pronũciauit hæc uerba, uidelicet:

¶ Abſolutio concilij.

Domini, ite in pace. Et reſponſum fuit per aſtantes, Amen. Quo facto, reuerendus pater Ioannes de *Podimitis epiſcopus Cathanienſis, frater ordinis Prædicatorum, ſacræ theologiæ profeſſor, de mandato domini noſtri papæ & conſenſu ſacri (al. Podyomitis) concilij (ut aſſeruit) ambonem aſcendit. Antequam autem ad alia ſe diuerteret, ſeu procederet, ambaſiatores ſereniſſimi principis Vladiſlai Poloniæ regis & illuſtriſſimi principis domini Alexandri aliàs Vuitoldi magni ducis Lituaniæ, petierunt nomine dictorum dominorum quendam libellum & in eo contenta cuiuſdam fratris Ioannis Falckenberg, notorie crudeliſſimos errores & hæreſes (ut dixerunt) continentem, rite damnatum tanquam hæreticum per deputatos in cauſa fidei, ac etiam per omnes nationes concilij, ac per collegium cardinalium concluſum (prout dixerunt) conſtare publicis inſtrumentis, in ſeſſione publica per ſacrum concilium damnari, ſeu publice damnatum prenũciari, antequam præſens concilium diſſolueretur, ſanctiſſimo domino noſtro papæ præfato humiliter ſupplicarunt: alioquin nomine quo ſupra, proteſtabantur de grauamine, & de appellando ad futurum concilium. Quibus ſic factis, ſanctiſſimus dominus noſter papa dixit reſpondendo ad prædicta, ꝙ omnia & ſingula determinata, concluſa & decreta in materijs fidei per præſens concilium, conciliariter tenere & inuiolabiliter obſeruare uolebat, & nũquam C contraire quoquo modo. Ipſaq; ſic conciliariter facta approbat, & ratificat, & non aliter nec alio modo. Et illud idem iterato fecit dici per organum domini Auguſtini de Piſis fiſcalis & ſacri conſiſtorij aduocati prædicti, qui nomine papæ à protonotarijs & notarijs ad ſcribendum acta concilij ordinatis & deputatis, petijt inſtrumenta publica fieri. Et extunc prælibatus dominus epiſcopus Cathanienſis fecit collationem ſolennem, aſſumendo pro themate hæc uerba, uidelicet: Vos nunc triſtitiam (Ioannis 16. c.) habetis. Iterum autem uidebo uos, & gaudebit cor ueſtrũ. Qua quidem facta collatione, reuerẽdiſſimus pater & dominus, dominus Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter & cardinalis, de Chalaneo uulgariter nuncupatus, de mãdato ipſius domini noſtri papæ & uoluntate concilij (ut aſſeruit) quædam decreta publice legit huius tenoris.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuã rei memoriam. Hoc etiam requirẽte præſente ſacro cõcilio, ex certis & rationabilibus ac iuſtis cauſis ipſum concilium abſoluimus, omnibusq; & ſingulis in eo exiſtentibus ad propria remeandi, ipſo approbante concilio, licentiam impartimur. Item autoritate dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius & noſtra, concedimus omnibus & ſin

gulis qui in hoc ſacro concilio & cauſa ipſius interfuerunt, abſolutionem plenariam ſemel in uita, ita quod quilibet de prædictis infra duos menſes poſtquam ad eius notitiam conceſſio huiuſmodi peruenerit, poſſit dictum beneficium abſolutionis aſſequi in forma, ſimilem conceſſionem facimus in mortis articulo. Et intelligimus tam de dominis quàm de familiaribus eorundem, ſic tamen, quod à die notitiæ præſentium pro abſolutione in uita ieiunent per annum ſexta feria, & pro abſolutione in mortis articulo per alium annum, niſi legitime fuerint impediti, quo caſu habeant alia pietatis opera peragere. Poſt ſecundum uero annum debeant etiam uſque ad finẽ uitæ feria ſexta ieiunare, uel aliqua opa pietatis pagere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum & actum Conſtantiæ in loco ſeſſionis publicæ dicti concilij, decimo calendas Iunij, pontificatus noſtri anno primo. Quibus decretis & ſtatutis & alijs (ut præmittitur) lectis & peractis, reuerendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Ioannes miſeratione diuina epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius, Viuarienſis uulgariter nuncupatus, nomine ſacri concilij prædicti (ſicut aſſeruit) reſpondit, placet. Et per dominum Auguſtinum de Lance de Piſis, aduocatum ſacri conſiſtorij fiſciq; & prædicti nomine papæ & concilij (ut aſſeruit) petitum eſt inſtrumenta publica fieri ad perpetuam rei memoriam à protonotarijs ſedis apoſtolicæ & notarijs ac ſcribis dicti ſacri generalis concilij.

al. prędictis

ERRORES IOANNIS VVICLEFF DE Anglia, & Ioannis Huſz de Bohemia damnati in hoc ſacro generali Conſtantienſi concilio.

MARTINVS epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, uenerabilibus fratribus archiepiſcopis & epiſcopis, ac inquiſitoribus hæreticæ prauitatis ubilibet conſtitutis, ad quos literæ præſentes peruenerint, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Inter cunctas paſtoralis curæ ſolicitudines quibus premimur inceſſanter, illa potiſſime fortius non angit, ut hæreticis de finibus Chriſticolarum expulſis, ſuisq; falſis doctrinis & erroribus peruerſis penitus quantum nobis ex alto conceditur, extirpatis, orthodoxa & catholica fides integra & illibata permaneat, ac populus Chriſtianus in eiuſdem fidei ſynceritate, quolibet obſcurationis ſemoto uelamine, immobilis & inuiolatus perſiſtat. Sane dudum plus quàm omnibus retroactis temporibus in nonnullis regionibus & dominijs, præſertim in regno Bohemiæ & marchionatu Morauiæ, ac locis & diſtrictibus illis uicinis, aduerſus fidei catholicæ dogmata & ſanctæ matris eccleſiæ traditiones, non ſolum contra unum, quinimmo contra plura fidei catholicæ dogmata inſurrexerunt quidam hæreſiarchæ circuncelliones, ſchiſmatici & ſeditioſi, Luciferina ſuperbia & rabie lupina euecti, dæmoniorum fraudibus illuſi, de uanitate in idipſum (licet forent de diuerſis mundi partibus oriundi) conuenientes, & caudas colligatas habentes, damnatæ uidelicet memoriæ Ioannes Vuicleff de Anglia, Ioannes Huſz de Bohemia, & Hieronymus de Praga, qui utinam alios ſecum ad infidelitatis interitum non traxiſſent. Nam ubi huiuſmodi peſtilentes perſonæ peruerſa dogmata pertinaciter ſeminabant, in ſuæ doctrinæ peſtiferæ primordio prælati & alij iudiciariæ poteſtatis regimina exercentes, tanquam canes muti non ualentes latrare, nec ulciſcentes cum Apoſtolo in promptu omnem inobedientiam, hæreſiarchas ipſos peſtiferos & doloſos, eorum lupinam rabiem truculentam ſtatim (ut aſtricti fuerant) canonice coercere, eosq; de domo domini corporaliter eijcere non curarunt, ſed ſacrilegam, falſam & pernicioſam ipſorum doctrinam per longas moras negligenter conualere

2. Timot. 1. d.

permi

A permiſerunt, populorum multitudo, illorum opinionibus falſis decepta, pro ueris accepit, quæ diu mendaciter & pernicioſe ac damnabiliter ſeminauerunt, eiſq; credendo, à recta fide cecidit turba multa, & errore deuio inuoluitur prohdolor paganorum, adeo quòd per diuerſa illarum eiſdémque conuicinarum partium climata, oues CHRISTI catholicas hæreſiarchæ ipſi ſucceſſiue infecerunt, & in ſtercore mendaciorum fecerunt putreſcere. Quapropter generalis Conſtantienſis ſynodus tantam fidelium & fidei orthodoxæ plagam & ruinam uidens, exclamare compulſa eſt cum Auguſtino: Quid faciet eccleſiæ medicina, ſalutem omnium materna charitate conquirens, tanquam inter phreneticos & lethargicos æſtuans? nũquid contemnere, nunquid deſiſtere debet uel poteſt? certe non, ſecundum eundem, immo utriſque, ſi neceſſe eſt, moleſta ſit, quæ neutris eſt inimica. Nam & moleſtus eſt medicus furenti phrenetico, & pater indiſciplinato filio, ille ligando, iſte cædendo, ſed ambo diligendo. Si autem negligant, & eos perire permittant, (inquit Auguſtinus) iſta manſuetudo potius falſa crudelitas eſt. Proinde ſynodus præfata ad omnipotentis dei gloriam, ipſiúsque catholicæ fidei ac Chriſtianæ religionis conſeruationem, augmentum & animarum ſalutem & præſeruationem, eoſdem Ioannem Vuicleff & Ioannem Huſz & Hieronymum, qui inter cætera de ſacro euchariſtiæ ſacramento, & alijs ſacramentis eccleſiæ & articulis fidei, aliter quàm ſancta Romana eccleſia credit & tenet & prædicat & docet, quàm plurima temere & damnabiliter credere ac tenere,

Auguſtin⁹ ad Feſtũ epiſtolā 167. Et 23. q. 4. Quid faciet.

Auguſtinus de correctiõe Donatiſtarũ ad Bonifaciũ cap. 5. Et 23. q. 4. Ipſa pietas.

B prædicare atque docere pertinaciter attentabant, ueluti hæreticos & pertinaces ac obſtinatos iam à communione fidelium ſeparatos, de domo dei corporaliter eiecit, & ſpiritualiter eiectos declarauit, & alia nonnulla circa præmiſſa utilia & ſalubria ſtatuit & decreuit, per quæ alij, qui cauſantibus hæreſiarchis eorúmque falſis doctrinis huiuſmodi ſpiritualiter de domo dei exierunt, per uias canonicas reducentur ad ſemitas ueritatis. Et quia (ſicut dolenter accepimus) non ſolum in regno Bohemiæ & marchionatus dominijs & locis ſupradictis, uerum etiam in quibuſdam partibus & prouincijs contiguis ſeu uicinis eiuſdem, etiam nonnulli ex ſectatoribus & ſequacibus hæreſum ac errorum hæreſiarcharum prædictorum, timore diuino & pudore humano prorſus abiectis, nec de ipſorum & præſertim Ioannis Huſz & Hieronymi interitu miſerabili ſumentes conuerſionis & pœnitentiæ fructum, ſed tanquam in profundum preſſi peccatorum, dominum deum blaſphemare non ceſſant, ducentes in irritum nomen eius, quorum mentes pater mendacij ſic damnabiliter excæcauit, ut prædictos libros, codices & opuſcula, hæreſes & errores continentes ſeu continentia, dudum etiam per ſynodum præfatam damnatos & damnata, ac ignibus concremanda deputata & concremata, legunt, ſtudent, ac ex eis in ſui & multorum

Ioannis 8. f.

C ſimplicium periculum, nedum contra ſtatuta, decreta & ordinata in ſynodo ſupradicta, ſed etiam contra canonicas ſanctiones dogmatizare præſumunt, in animarum periculum ac puritatis fidei denigrationem & ſcandalum plurimorum. Nos igitur attendentes quòd error cui non reſiſtitur, approbari uidetur, ac malis & pernicioſis erroribus huiuſmodi reſiſtere, ac eos de medio Chriſti fidelium & præſertim de ſupradictis Bohemiæ & Morauiæ dominijs & diſtrictibus ac confinibus & uicinijs eorum, ne amplius & latius ſe extendant, funditus euellere cupientes, diſcretioni ueſtræ ſacro approbante concilio Conſtantienſi per apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatenus uos archiepiſcopi & epiſcopi ac electi, & quilibet ueſtrum per ſe ſeu alium uel alios, quos graues & idoneas perſonas ſpiritualem iuriſdictionem habentes eſſe uolumus, omnes & ſingulos, cuiuſcunque dignitatis, officij præeminentiæ, ſtatus uel conditionis exiſtant & quibuſcunque nominibus cenſeantur, qui de præexcelſo, ſalutifero & ſupermirabili ſacramento corporis & ſanguinis domini noſtri IESV CHRISTI, uel de baptiſmate ſeu peccatorum confeſſione, pœnitentiæ pro peccatis iniunctione, uel reliquis eccleſiaſticis ſacramentis ſeu fidei articulis, aliter ſentire aut docere, quàm ſacroſancta Romana eccleſia

& uniuerſalis docet, prædicat & obſeruat, aut articulos ſeu libros & doctrinas præfatorum hæreſiarcharum Ioannis Vuicleff & Ioannis Huſz & Hieronymi, per eandem Conſtantienſem ſynodum cum ſuis autoribus (ut prædicitur) damnatos & damnatas, tenere, credere & dogmatizare, ac uitæ finem ipſorum hæreſiarcharum publice uel occulte pertinaciter quomodolibet laudare uel approbare præſumpſerint, eorúmque receptatores, defenſores & fautores quoſlibet etiam contemplatione prædictorum errorum, necnon credentes & adhærentes eiſdem, tanquam hæreticos iudicetis, & uelut hæreticos ſeculari curiæ relinquatis. Receptatores quoque, fautores & defenſores huiuſmodi peſtiferarum perſonarum, quæ erroribus ipſis crediderint, nec fauore aut contemplatione errorum ipſorum, ſed forte carnalis amoris cauſa, uel occaſione alia huiuſmodi perſonas peſtiferas receptauerint, præter pœnas ab utroque iure talibus inflictas, per iudices competentes tanta ſeueritate pœnarum in tam enormi ſcelere ultionem accipiant, quòd cedat cæteris craſſantibus in exemplum: ut quos dei timor à malo non reuocat, ſaltem coerceat ſeueritas diſciplinæ. Cum reliquis uero huiuſmodi ſecta damnabili quomodolibet infectis, qui poſt competentem monitionem ac frequentem exhortationem, qua pie erga eos, ſpe correctionis & emendationis ac ad melioris uitæ frugem conuerſionis, uſum eſt, à prædictis erroribus & ſecta noluerint reſipiſcere, & ad gremium unitatemq́ ſanctæ matris eccleſiæ, ac fidem catholicam, quæ ſola ſaluare poteſt, ſine qua nulli uere ſalutis ſubſidium contingit, plene recognoſcere & confiteri, iuſtitiæ ſeueritas (prout facti popoſcerit qualitas) dulcore miſericordiæ temperetur. Et nihilominus omnes Chriſtianæ & catholicæ fidei profeſſores, imperatorem, reges, duces, principes, marchiones, comites, barones, milites, poteſtates, rectores, conſules, proconſules, ſcabinos, communitates, & uniuerſitates regnorum, prouinciarum, ciuitatum, oppidorum, caſtrorum, uillarum, terrarum, aliorumq́ locorum huiuſmodi, necnon cæteros iuriſdictionem temporalem exercentes, iuxta iuris formam & exigentiam autoritate apoſtolica exhortando moneatis & requiratis, ut de regnis, prouincijs, ciuitatibus, oppidis, caſtris, uillis, terris & omnibus alijs locis ac dominis ſupradictis, omnes & ſingulos hæreticos huiuſmodi ſecundum tenorem Lateranenſis concilij, quod incipit, Sicut ait, ad inſtar etiam irretitorum crimine uſurarum, quos publice uel manifeſte per facti euidentiam cognouerint eſſe tales, tanquam oues morbidas gregem domini inficientes expellant, donec & quouſque à nobis ſeu uobis, uel alijs iudicibus eccleſiaſticis uel inquiſitoribus, fidem & communionem Romanæ eccleſiæ tenentibus, aliud recipiant in mandatis: nec eoſdem in ſuis diſtrictibus prædicare, domicilia tenere, larem fouere, contractus inire, negociationes & mercantias quaſlibet exercere, aut humanitatis ſolatia cum Chriſti fidelibus habere permittant. Et ſi tales hæretici publici ac manifeſti, licet nondum per eccleſiam declarati, in hoc tam graui crimine deceſſerint, eccleſiaſtica careant ſepultura, nec oblationes fiant aut recipiantur pro eiſdem: bona tamen ipſorum à tempore commiſſi criminis ſecundum canonicas ſanctiones confiſcata, non occupentur per illos, ad quos aliàs pertinerent, donec per huiuſmodi iudices eccleſiaſticos ſuper hoc poteſtatem habentes, ſententia declaratoria ſuper ipſo hæreſis crimine fuerit promulgata. Qui autem de hæreſi per iudicem competentem eccleſiaſticum inuenti fuerint ſola ſuſpicione notati ſeu ſuſpecti, niſi iuxta conſiderationem & exigentiam ſuſpicionis qualitatemq́ perſonæ ad arbitrium iudicis huiuſmodi propriam innocentiam congrua deuotione monſtrauerint, in purgatione eis canonice * indicta deficientes, & ſe canonice purgare non ualẽtes, aut pro huiuſmodi purgatione facienda, obſtinatione damnabili iurare renuentes, tanquam hæretici condemnentur. Qui uero dictam innocentiam monſtrare ex quadam negligentia ſeu deſidia, & purgationem huiuſmodi facere omiſerint, anathematis gladio feriantur, & uſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus euitentur, ita ꝙ ſi per annum in excommunicatione huiuſmodi perſtiterint, extunc uelut hæretici condemnentur.

Margin notes: Hebr. 4. 2. — Lateranen. cõcilium. — al. indita.

demnentur. Si quis uero ſuper aliquo ſæpedictæ peſtiferæ doctrinæ hæreſiarcharum prædictorum, uel aliquibus articulis duntaxat ſcandaloſis, temerarijs, ſeditioſis, uel piarum aurium offenſiuis, culpabilis repertus fuerit, canonice puniatur. Si uero propter ſolam infamiam aut ſuſpicionem dictorum articulorum, uel alicuius ipſorum, quis repertus fuerit ſuſpectus, & in purgatione canonica propter hoc ſibi indicta deficeret, pro conuicto habeatur, & tanquam canonice conuictus puniatur. Et inſuper felicis recordationis Bonifacij papæ octaui prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Vt inquiſitionis negocium, renouantes & etiam exequentes, uniuerſas poteſtates & dominos temporales & iudices antedictos, quibuſcunque dignitatibus uel officijs ſeu nominibus cenſeantur, exhortando requirimus, & mandamus eiſdem, ut ſicut reputari cupiunt & haberi fideles, ac filij eccleſiæ nuncupari, & in Chriſti nomine gloriari, ita pro defenſione fidei uobis archiepiſcopis, epiſcopis & electis, ac inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, & alijs iudicibus ſeu perſonis eccleſiaſticis per nos ad hoc (ut præmittitur) deputandis, fidem & communiōem ſanctæ matris eccleſiæ tenentibus, pareant & intendant, præbeantq; auxilium & fauorem in hæreticorum, necnon credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum ipſorum inueſtigatione, captione, cuſtodia diligenti, cum ab eiſdem fuerint requiſiti, ut præfatas perſonas peſtiferas alios ſecum perdere molientes, in poteſtatem ſeu carcerem per uos archiepiſcopos, epiſcopos, electos & inquiſitores prædictos aut deputandos à uobis, uel ad locum de quo uos uel ipſi mandabitis, infra eorundem dominorũ poteſtatem, rectorum ſeu iudicum diſtrictum ducant, uel duci faciant ſine mora, ubi per uiros catholicos à uobis archiepiſcopis uel epiſcopis, electis ſeu inquiſitoribus, ſeu deputandis perſonis huiuſmodi, uel ueſtrum aliquo deputato, ſub * exacta & diligenti cuſtodia, ne fugiant ponendo eos, etiam compedibus & manicis ferreis teneant, donec eorum negocium per eccleſiæ iudicium terminetur, & quòd de hæreſi à iudice eccleſiaſtico competenti, qui fidem & communionem dictæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ teneat, condemnentur, præfati domini temporales ſeu rectores, iudices uel eorum officiales ſeu nuncij, ſibi relictos recipiant indilate, animaduerſione debita puniendos. Verum ne in præiudicium & ſcandalum præfatæ fidei orthodoxæ religionis Chriſtianæ prætextu ignorantiæ quenquam in hoc circunueniri, aut uerſutos homines ſub friuolæ excuſationis uelamine in hac materia palliare contingat, & ut de conuincendis ſeu cognoſcendis hæreticis, receptatoribus, defenſoribus, fautoribus, credentibus & adhærentibus, necnon de hæreſi ſuſpectis & alijs huiuſmodi peruerſa doctrina quomodolibet maculatis, plenior habeatur in futurum inſtructio, tam ad regnum Bohemiæ & conuicinas illi, quàm alias quaſlibet partes, in quibus hæc ſuperſtitioſa doctrina quomodolibet pullulauerit, articulos infra ſcriptos ſectam dictorum hæreſiarcharum concernentes, pro directione dictæ fidei decernimus tranſmittendos & etiam deſtinandos, ſuper quibus uobis & alijs omnibus archiepiſcopis, epiſcopis, & electis, ac commiſſarijs & inquiſitoribus in uirtute ſanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, ut quilibet eorum infra limites & loca ſuæ iuriſdictionis, necnon regno & marchionatu & locis eis uicinis prædictis, etiam ſi loca ipſa extra iuriſdictionem eandem ultra duas diætas conſiſtant, circa extirpationem & correctionem errorum ac hæreſum & huiuſmodi ſectæ peſtiferæ, in fauorem ipſius fidei orthodoxæ diligenter inuigilent, & omnes infamatos ſeu ſuſpectos de tam peſtifera labe ſub confeſſati criminis, excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti aut alia formidabili pœna canonica uel legali, prout, quando, & quemadmodum eis uideatur expedire, & facti requireret qualitas, ad ſingulos huiuſmodi articulos per iuramentum corporaliter præſtitum, tactis ſacroſanctis euangelijs ſeu ſanctorum reliquijs, imagine crucifixi ſecundum quorundam locorum obſeruantiam, iuxta infra ſcripta interrogatoria, ad quemlibet articulum conuenientia, reſpondere compellant. Nos enim contra omnes & ſingulos ar-

* al. arcta

chiepi

chiepiſcopos, epiſcopos & electos & inquiſitores, qui ſuper extirpando hæreticæ D prauitatis fermento, & expurgando ſuum territorium, diſtrictum ſeu locum de talibus malis & ſceleratis hominibus, negligentes fuerint ſeu remiſſe egerint, uſque ad priuationem ſeu depoſitionem pontificalis dignitatis procedere intendimus, & procedemus, ac procedi faciemus, aliosq; loco illorum ſubſtituemus, qui prauitatem hæreticam poſſint & ualeant confundere, & ad alias pœnas contra tales à iure inflictas, & alias grauiores (ſi expediat) infligendas, procedemus, procediq; faciemus, iuxta iuris & facti exigentiam, ac huiuſmodi culpæ & criminis fœditatem. Tenores uero eorundem articulorum ſeu capitulorum, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur per ordinem in hæc uerba.

Conſtantien. cōcilij ſeſ. 8.

ET PRIMO SEQVITVR TENOR ARTICVLOrum Ioannis Vuicleff.

I. Subſtantia panis materialis & ſimiliter ſubſtantia uini materialis, remanent in ſacramento altaris.

II. Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodem ſacramento.

III. Chriſtus nō eſt in eodē ſacramento identice & realiter in ꝓpria pſentia corporali.

IIII. Si epiſcopus uel ſacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, non conficit, non baptizat. E

V. Non eſt fundatum in euangelio, ꝙ Chriſtus miſſam ordinauerit.

VI. Deus debet obedire diabolo.

VII. Si homo fuerit debite contritus, oīs cōfeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

VIII. Si papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ſibi ab aliquo datam, niſi forte à Cæſare.

IX. Poſt Vrbanum ſextum non eſt aliquis recipiendus in papam, ſed uiuēdum eſt more Græcorum ſub legibus proprijs.

X. Contra ſcripturam ſacram eſt, ꝙ uiri eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.

XI. Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, niſi prius ſciat eum excommunicatum à deo: & qui ſic excōmunicat, fit ex hoc hæreticus uel excōmunicatus.

XII. Prælatus excommunicans clericum, qui appellauit ad regem uel ad concilium regni, eo ipſo traditor eſt regis & regni.

XIII. Illi qui dimittunt prædicare, ſiue audire uerbum dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in dei iudicio traditores Chriſti habebunt.

XIIII. Licet alicui diacono uel presbytero prædicare uerbum dei abſq; autoritate ſedis F apoſtolicæ ſiue epiſcopi catholici.

XV. Nullus eſt dominus ciuilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopus, dū eſt in peccato mortali.

XVI. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolum actu delinquentibus.

XVII. Populares poſſunt ad ſuum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

XVIII. Decimæ ſunt pure eleemoſynæ, & poſſunt parochiani propter peccata ſuorum prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.

XIX. Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per prælatos uel religioſos, non plus proſunt eidem q̄ generales, cæteris paribus.

XX. Conferens eleemoſynam fratribus, eſt excommunicatus eo facto.

XXI. Si aliquis ingreditur religionem priuatam qualemcunque, tam poſſeſſionatorum q̄ mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſeruationem mandatorum dei.

XXII. Sancti inſtituentes religiones priuatas, ſic inſtituendo peccauerunt.

XXIII. Religioſi uiuentes in religionibus priuatis, non ſunt de religione Chriſtiana.

Fratres

Fratres tenentur per labores manuum uictum acquirere,& non per mendicitatem. Prima pars eſt ſcandaloſa & præſumptuoſe aſſerta pro quanto ſic generaliter & indiſtincte loquitur: & ſecunda erronea, pro quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere. xxiiii.

Omnes ſunt Simoniaci,qui ſe obligant orare pro alijs, eis in temporalibus ſubuenientibus. xxv.

Oratio præſciti nulli ualet. xxvi.

Omnia de neceſſitate abſoluta eueniunt. xxvii.

Confirmatio iuuenum, clericorum ordinatio, locorum conſecratio, reſeruantur papæ & epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris. xxviii.

Vniuerſitates, ſtudia, collegia, graduationes, & magiſteria in eiſdem,ſunt uana gentilitate introducta,& tantum proſunt eccleſiæ ſicut diabolus. xxix.

Excommunicatio papæ uel cuiuſcunque prælati non eſt timenda, quia eſt cenſura Antichriſti. xxx.

Peccant fundantes clauſtra,& ingredientes,ſunt uiri diabolici. xxxi.

Ditare clerum eſt contra regulam Chriſti. xxxii.

Silueſter papa & Conſtantinus Imperator errauerunt eccleſiam dotando. xxxiii.

Omnes de ordine mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynam, ſunt excommunicati. xxxiiii.

Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſeruanda diuina præcepta, & per conſequens ad perueniendum ad regnum cælorum, niſi apoſtatauerint ab eiſdem. xxxv.

Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici, eo quòd poſſeſſiones habent & conſentientes eis, omnes uidelicet domini ſeculares & cæteri laici. xxxvi. xxxvii.

Eccleſia Romana eſt ſynagoga ſathanæ, nec papa eſt proximus & immediatus uicarius Chriſti & apoſtolorum. xxxviii.

Decretales epiſtolæ ſunt apocryphæ,& ſeducunt à fide Chriſti,& clerici ſunt ſtulti,qui ſtudent eas. xxxix.

Imperator & domini ſeculares ſunt ſeducti à diabolo, ut eccleſiam dotarent bonis temporalibus. xl.

Electio papæ à cardinalibus,à diabolo eſt introducta. xli.

Non eſt de neceſſitate ſalutis,credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter alias eccleſias. Error eſt,ſi per Romanam eccleſiam intelligat uniuerſalem eccleſiam aut concilium generale, aut pro quanto negaret primatum ſummi pontificis ſuper alias eccleſias particulares. xlii.

Fatuum eſt credere indulgentijs papæ & epiſcoporum.

Iuramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborãdum humanos contractus & commercia ciuilia. xliii.

Auguſtinus, Benedictus & Bernardus damnati ſunt,niſi pœnituerint de hoc, quod habuerunt poſſeſſiones & inſtituerunt,& intrauerunt religiones, & ſic à papa uſque ad ultimum religioſum omnes ſunt hæretici. xliiii. al. infimum

Omnes religiones indifferenter introductæ ſunt à diabolo. xlv.

TENOR AVTEM ARTICVLORVM IOANNIS Huſz ſequitur,& eſt talis:

Conſtantien. cõcilij ſeſ. 15.

Vnica eſt ſancta uniuerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorũ uniuerſitas. & infra ſequitur: Vniuerſalis ſancta eccleſia tantum eſt una, ſicut tantum unus eſt numerus omnium prædeſtinatorum. I.

Paulus nunquam fuit membrum diaboli ,licet fecerit quoſdam actus actibus eccleſiæ malignantium conſimiles. II.

Præſci

III. Præſciti non ſunt partes eccleſiæ, cum nulla pars eius finaliter excidet ab ea, eo ꝙ
1.Cor.13.c prædeſtinationis charitas,quæ ipſam ligat,non excidit.
IIII. Duæ naturæ diuinitas & humanitas,ſunt unus Chriſtus.
V. Præſcitus etſi aliquando eſt in gratia ſecundum præſentem iuſtitiam,tamen nunquam eſt pars ſanctæ eccleſiæ;& prædeſtinatus ſemper manet membrum eccleſiæ, licet aliquando excidat à gratia aduentitia,ſed non à gratia prædeſtinationis.
VI. Sumendo eccleſiam pro conuocatione prædeſtinatorum, ſiue fuerint in gratia,ſiue non ſecundũ præſentem iuſtitiam,iſto modo eccleſia eſt articulus fidei.
VII. Petrus non eſt,nec fuit caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.
VIII. Sacerdotes quomodolibet criminoſé uiuentes,ſacerdotiĳ polluunt poteſtatem:& ſic, ut filĳ infideles,ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis eccleſiæ,de clauibus,officĳs,cenſuris,moribus,ceremonĳs & ſacris rebus eccleſiæ,ueneratione reliquiarum, indulgentĳs & ordinibus.
IX. Papalis dignitas à Cæſare inoleuit, & papæ præfectio & inſtitutio à Cæſaris potentia emanauit.
X. Nullus ſine reuelatione aſſereret rationabiliter de ſe uel alio, ꝙ eſſet caput eccleſiæ particularis,nec Romanus pontifex eſt caput Romanæ eccleſiæ particularis.
XI. Non oportet credere,ꝙ iſte quicunq; eſt Romanus pontifex, ſit caput cuiuſcunq; particularis eccleſiæ ſanctæ,niſi deus eum prædeſtinauerit.
XII. Nemo gerit uicem Chriſti uel Petri,niſi ſequatur eum in morib⁹, cum nulla alia E ſequela ſit pertinentior, nec aliter recipiat à deo procuratoriam poteſtatem: quia ad illud officium uicariatus requiritur & morum conformitas, & inſtituẽtis autoritas.
XIII. Papa non eſt uerus & manifeſtus ſucceſſor apoſtolorum principis Petri, ſi uiuit moribus contrarĳs Petro:& ſi quærit auaritiam,tunc eſt uicarius Iudæ Scharioth. Et pari euidentia cardinales non ſunt ueri & manifeſti ſucceſſores collegĳ aliorum apoſtolorum Chriſti,niſi uixerint more apoſtolorum,ſeruantes mandata & conſilia domini noſtri Ieſu Chriſti.
XIIII. Doctores,ponentes ꝙ aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus,ſi corrigi
Ioan.18.f noluerit,ſeculari iudicio eſt tradendus,pro certo ſequuntur in hoc pontifices, ſcribas & phariſæos,qui Chriſtum non uolentem eis obedire in omnibus, dicentes, Nobis non licet interficere quenquam, ipſum ſeculari iudicio tradiderunt, & ꝙ tales ſint homicidæ grauiores q̃ Pilatus.
XV. Obedientia eccleſiaſtica eſt obedientia ſecundum adinuentionem ſacerdotum eccleſiæ,præter expreſſam autoritatem ſcripturæ.
XVI. Diuiſio immediata humanorum operum eſt, ꝙ ſunt uel uirtuoſa uel uitioſa: qa ſi homo eſt uitioſus, & agit quicquam,tunc agit uitioſe:& ſi eſt uirtuoſus,& agit qcquã,tunc agit uirtuoſe: quia ſicut uitiũ quod crimen dicitur ſeu mortale peccatum, F inficit uniuerſaliter actus hoĩs uitioſi,ſic uirtus uiuificat omnes actus hoĩs uirtuoſi.
XVII. Sacerdotes Chriſti uiuentes ſecundum legem eius, & habentes ſcripturæ notitiam & affectum ad ædificandum populum,debent prædicare non obſtante prætenſa excommunicatione.& infra, Quod ſi papa uel aliquis prælatus mandat ſacerdoti ſic diſpoſito,non prædicare,non debet ſubditus obedire.
XVIII. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit,qui ad ſacerdotium accedit,& illud mandatum debet exequi,prætenſa excommunicatione non obſtante.
XIX. Per cenſuras eccleſiaſticas excommunicationis,ſuſpẽſionis, & interdicti, ad ſui exaltationem clerus populum laicalem ſibi ſuppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, & uiam præparat Antichriſto. Signum autẽ euidens eſt ꝙ ab Antichriſto tales procedunt cenſuræ,quas uocant in ſuis proceſſibus fulminatiões, quibus clerus principaliſſime procedit contra illos, qui denudãt nequitiam Antichriſti,qui clerum pro ſe maxime uſurpabit.
XX. Si papa eſt malus, & præſertim ſi eſt præſcitus, tunc ut Iudas apoſtolus eſt diabolus,

A lus, fur & filius perditionis, & non eſt caput ſanctæ militantis eccleſiæ, cum nec ſit membrum eius.

Gratia prædeſtinationis eſt uinculum, quo corpus eccleſiæ, & quodlibet eius mē brum iungitur Chriſto capiti inſolubiliter. XXI.

Papa uel prælatus malus & præſcitus, eſt æquiuoce paſtor, & uere fur & latro. XXII.

Papa non debet dici ſanctiſſimus etiam ſecundum officium, quia aliàs rex deberet etiam dici ſanctiſſimus ſecundum officium, & tortores & præcones dicerentur ſancti, immo etiam diabolus deberet dici ſanctus, cum ſit officiarius dei. XXIII.

Si papa uiuat Chriſto contrarie, etiam ſi aſcenderet per ritam & legitimam electionem ſecundum conſtitutionem humanam uulgatam, *tamen aliunde* aſcenderet quàm per Chriſtum, dato etiam ꝙ intraret per electionem à deo principaliter factam: nam Iudas Scarioth rite & legitime eſt electus à deo Chriſto Ieſu ad epiſcopatum, & tamen aſcendit aliunde in ouile ouium. XXIIII. al. temere al. deſcēderet

Condemnatio quadragintaquinꝗ articulorum Ioannis Vuiclef per doctores facta, eſt irrationabilis & iniqua & malefacta, & ficta eſt cauſa per eos allegata, uidelicet ex eo ꝙ nullus eorum ſit catholicus, ſed quilibet eorum aut eſt hæreticus, aut erroneus, aut ſcandaloſus. XXV.

B Non eo ipſo quo electores uel maior pars eorum conſenſerit uiua uoce ſecūdum ritus hominum in perſonam aliquam, eo ipſo illa perſona eſt legitime electa, uel eo ipſo eſt uerus & manifeſtus ſucceſſor uel uicarius Petri apoſtoli uel alterius apoſtoli in officio eccleſiaſtico: unde ſiue electores bene, ſiue male elegerint, operibus electi debemus credere. Nam eo ipſo quo quis copioſius operatur meritorie ad profectū eccleſiæ, habet à deo ad hoc copioſius poteſtatem. XXVI.

Non eſt ſcintilla apparentiæ, ꝙ oporteat eſſe unum caput in ſpiritualibus regens eccleſiam, quod ſemper cum ipſa eccleſia militante conuerſetur, & conſeruetur. XXVII.

Chriſtus ſine talibus monſtruoſis capitibus per ſuos ueraces diſcipulos ſparſos per orbem terrarum, melius ſuam eccleſiam regularet. XXVIII.

Apoſtoli & fideles ſacerdotes domini ſtrenue in neceſſarijs ad ſalutem regularūt eccleſiam, antequam papæ officium foret introductum; ſic facerent, deficiente per ſumme poſſibile papa uſꝗ ad diem iudicij. XXIX.

Nullus eſt dominus ciuilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopꝰ dum eſt in peccato mortali. Sup præmiſſis autem articulis, quilibet de eis ſuſpectus, ſeu in eorū aſſertione deprehenſus, iuxta modum interrogetur infra ſcriptum: In primis, utrū C cognouerit Ioannem Vuiclef de Anglia, Ioannem Huſz de Bohemia, Hieronymū de Praga, ſeu aliquem eorum, & unde habuerit eorū notitiam, & utrum cum eis uel eorum aliquo, dum uiuerent, conuerſationem uel amicitiam habuerit. Item, utrum ſciens ipſos ſeu aliquem ipſorum excommunicatos, ſcienter participauerit cum illis, reputans & dicens talem participationem non eſſe peccatum. Item, utrum poſt mortem eorum pro eiſdem ſeu aliquo eorum orauerit, & publice uel occulte opera pietatis exercuerit, aſſerens eos fore beatos & ſaluos. Item, utrum eos uel aliquem eorum ſanctos reputauerit & dixerit, & eis uenerationes uelut ſanctis exhibuerit. Item, utrum credat, teneat & aſſerat, ꝙ quodlibet concilium generale & etiam Conſtantienſe, uniuerſalem eccleſiam repræſentet. Item, utrum credat, ꝙ illud quod ſacrum conciliū Conſtantienſe uniuerſalem eccleſiam repræſentans, approbauit & approbat in fauorem fidei & ad ſalutem animarum, ꝙ hoc eſt ab uniuerſis Chriſtifidelibus approbandum & tenēdum. Et quod condēnauit & condēnat eſſe fidei uel bonis moribus contrarium, hoc ab eiſdē eſſe tenēdum pro condēnato, credēdum & aſſerendum. Item, utrum credat ꝙ condēnationes Ioannis Vuiclef, Ioannis Huſz, & Hieronymi de Praga, factæ de pſonis eoꝝ, libris & documētis p ſacrum generale Conſtantienſe cōcilium, fuerint rite & iuſte factæ, & à quolibet catholico pro talibus tenēdæ & firmiter aſſerēdæ. Item, utrum credat, teneat, aſſerat Ioannē Vuiclef de An-

 XXX.

glia,Ioannem Huſz de Bohemia,& Hieronymum de Praga,fuiſſe hæreticos & pro D
hæreticis nominandos ac deputandos, & libros & doctrinas eorum fuiſſe & eſſe per-
uerſos,propter quos & quas & eorum pertinacias per ſacrū concilium Conſtantieñ.
pro hæreticis ſunt condemnati. Item, utrū habeat in ſua poteſtate aliquos tractatus,
opuſcula,epiſtolas, uel quæcūq; alia ſcripta in quocunq; idiomate p Ioannem Vui
clef,Ioannem Huſz,& Hieronymū hæreticos, ſeu eorū pſeudo diſcipulos & ſequa-
ces editos uel tranſlatos,edita uel tranſlata,ꝙ illos uel illa ordinario loci uel eius cō-
miſſario ſeu inquiſitori ſub iuramento præſentet. Quod ſi apud ſe ſcripta huiuſmo
di ſe habere non cognouerit uel alibi,quod iuret illa circa ſuū ordinarium uel alios
ſupradictos infra certum terminum ſibi pfigendum,deponere. Item, utrum ſciat ali
quem uel aliquos habentes pfatorum tractatus,opuſcula,epiſtolas, uel quæcunque
alia ſcripta in quocunq; idiomate compoſita ſiue tranſlata, quod illum uel illos de-
tegat uel manifeſtet,pro purificatione fidei ſiue executione iuſtitiæ. Item ſpecialiter
literatus interrogetur,utrū credat ſententiam ſacri Conſtantieñ. concilij ſuper qua-
dragintaquinq; Ioānis Vuiclef,& Ioānis Huſz triginta articulis ſuperius deſcriptis,
latam,fore ueram & catholicam,ſcilicet ꝙ ſupradicti quadragintaquinq; articuli Io
annis Vuiclef,& Ioannis Huſz triginta non ſunt catholici,ſed quidā ex eis ſunt no-
torie hæretici,quidam erronei,alij temerarij & ſeditioſi,alij piarum aurium offenſi- E
ui. Item,utrum credat & aſſerat,ꝙ in nullo caſu ſit licitum iurare. Item, utrum cre-
dat,ꝙ ad mādatum iudicis iuramentum de ueritate dicenda, uel quodlibet aliud ad
cauſam opportunum,etiam pro purificatione infamiæ faciendum,ſit licitum. Item,
utrum credat,ꝙ periurium ſcienter commiſſum,ex quacunq; cauſa uel occaſione,p
conſeruatione uitæ corporalis propriæ uel alterius,etiam in fauorem fidei,ſit morta
le peccatum. Item,utrum credat,quod deliberato animo cōtemnens ritum eccleſiæ,
ceremonias exorciſmi & catechiſmi aquæ baptiſmatis cōſecratæ, peccet mortaliter.
Item,utrum credat,ꝙ poſt conſecrationem ſacerdotis in ſacramento altaris ſub ue-
lamento panis & uini non ſit panis materialis & uinum materiale, ſed idem per oīa
Chriſtus,qui fuit in cruce paſſus & ſedet ad dexteram patris. Item, utrum credat &
& aſſerat,ꝙ facta conſecratione per ſacerdotem,ſub ſola ſpecie panis tantum, & pꝛæ-
ter ſpeciem uini,ſit uera caro Chriſti & ſanguis & anima & deitas & totus Chriſtus,
ac idem corpus abſolute & ſub una qualibet illarum ſpecierum ſingulariter. Item,
utrum credat,ꝙ conſuetudo communicandi perſonas laicales ſub ſpecie panis tm̄,ab
eccleſia uniuerſali obſeruata,& p ſacrum cōcilium Conſtantiæ approbata,ſit ſeruan
da,ſic ꝙ non liceat eam reprobare,aut ſine eccleſiæ autoritate pro libito immutare.
Et ꝙ dicentes ptinaciter oppoſitum pmiſſorū,tanq̄ hæretici uel ſapientes hæreſim, F
ſint arcendi & puniendi. Item, utrum credat,ꝙ Chriſtianus contēnens ſuſceptionē
ſacramentorū confirmationis uel extremæ unctionis,aut ſolēniſationis matrimonij,
peccet mortaliter. Item,utrū credat ꝙ Chriſtianus ultra contritionem cordis, habi-
ta copia ſacerdotis idonei,ſoli ſacerdoti de neceſſitate ſalutis confiteri teneatur, &
nō laico ſeu laicis quantūcunq; bonis & deuotis. Itē,utrū credat, ꝙ ſacerdos in caſi-
bus ſibi pmiſſis,poſſit peccatorē confeſſum & contritum à peccatis abſoluere,& ſibi
pœnitentiā iniungere. Item,utrum credat ꝙ malus ſacerdos cum debita materia &
forma & cum intentione faciendi quod facit eccleſia,uere cōficiat, uere abſoluat,ue
re baptizet,& uere conferat alia ſacramenta. Item,utrū credat ꝙ beatus Petrus fue-
rit uicarius Chriſti,habens poteſtatē ligandi & ſoluendi ſup terrā. Item,utrum cre-
dat ꝙ papa canonice electus, qui pro tpe fuerit, eius noīe proprio expreſſo, ſit ſuc-
ceſſor beati Petri,habens ſupremā autoritatē in eccleſia dei. Item,utrum credat auto
ritatem iuriſdictionis papæ,archiepiſcopi,& epiſcopi in ſoluendo & ligando, eſſe
maiorem autoritate ſimplicis ſacerdotis,etiam ſi curā animarū habeat. Item, utrum
credat ꝙ papa omnibus Chriſtianis uere contritis & confeſſis,ex cauſa pia & iuſta
poſſit concedere indulgentias in remiſſionem pctōrū,maxime pia loca uiſitantibus,
&

& ipſis manus ſuas porrigentibus adiutrices. Et utrum credat, ꝙ ex tali cōceſſione ui ſitantes eccleſias ipſas & manus adiutrices eis porrigentes, hmōi indulgentias conſe qui poſſint. Item, utrum credat, quòd ſinguli epiſcopi ſuis ſubditis ſecundū limitationem ſacroꝝ canonum, hmōi indulgentias concedere poſſint. Itē, utrum credat, aſſerat, licitum eſſe, ſanctoꝝ reliquias & imagines à Chriſtifidelibus uenerari. Item, utrū credat ꝙ papa uel alius ꝑlatus proprijs nominibus papæ pro tpe expreſſis, uel ipſorum uicarij, poſſint ſuum ſubditum eccleſiaſticum ſiue ſecularē propter inobedientiam ſiue contumaciam excommunicare, ita quod talis pro excommunicato ſit habēdus. Item, utrum credat ꝙ inobedientia ſiue contumacia excommunicatoꝝ creſcente, prælati uel eorum uicarij in ſpiritualibus, habeant poteſtatē aggrauandi & reaggrauandi, interdictum ponendi, & brachium ſeculare inuocandi, & ꝙ illis cenſuris per inferiores ſit obediendum. Item, utrum credat ꝙ papa uel alij prælati & eorum uicarij in ſpiritualibus, habeant poteſtatē ſacerdotes & laicos inobedientes & contumaces excommunicandi, ab officio, beneficio, ingreſſu eccleſiæ & adminiſtratione eccleſiaſticorum ſacramentoꝝ ſuſpendendi. Item, utrum credat, quòd liceat pſonis eccleſiaſticis abſq; peccato, huius mundi habere poſſeſſiones & bona tēporalia. Item, utrum credat, ꝙ laicis ipſa ab eis auferre poteſtate propria nō liceat, immo ꝙ ſic auferentes, tollentes & inuadentes bona ipſa eccleſiaſtica, ſint tanq̄ ſacrilegi puniendi, etiam ſi male uiuerent perſonæ eccleſiaſticæ bona hmōi poſſidentes. Item, utrū credat, ꝙ hmōi ablatio & inuaſio cuicunq; ſacerdoti, etiam male uiuenti, temere uel uiolenter facta uel illata, inducant ſacrilegium. Item, utrum credat, ꝙ liceat laicis utriuſq; ſexus, uiris ſcilicet & mulieribus, libere prædicare uerbum dei. Item, utrum credat, ꝙ ſingulis ſacerdotibus libere liceat prædicare uerbum dei, ubicunq;, qñcunq;, & quibuſcunq; placuerit, etiam ſi non ſint miſſi. Item, utrum credat, ꝙ omnia peccata mortalia, & ſpecialiter manifeſta, ſint publice corrigenda & extirpāda. Volumus inſuper ac ſtatuimus & decernimus, ꝙ ſi quis per ſecretam informationē per uos recipiendam, uel aliàs repertus fuerit infamatus ſeu ſuſpectus de quacunq; ſpecie hæreſis peſtiferæ ſectæ uel doctrinæ peſtilentium Ioānis Vuiclef, Ioānis Huſz & Hieronymi de Praga hæreſiarcharum prædictoꝝ, aut de fouendo, receptando, defendendo præfatos damnatos homines, dum uiuerēt in humanis, uel ipſorum perfidos ſequaces & pſeudo diſcipulos, aut ipſorum erroribus credēdo, pro ipſis defunctis uel aliquo ipſorum poſt obitum orando, uel inter catholicos nominando & defendendo, uel ipſos ut ſanctos colendo, prædicando uel adorando, uel aliàs circa eos ſuſpecte agendo, citetur per uos ſeu alterum ueſtrum, perſonaliter coram uobis ſeu altero ueſtrum compariturus, ſemotis procuratore & aduocato, reſponſurus medio iuramento per ipſum ſic (ut prædictum eſt) corporaliter præſtito de plena & mera ueritate dicenda ſuper prædictis articulis ſeu eorū ſingulis uel alijs opportunis, ſecundum exigentiam caſus & occurrentium circunſtantiarum ad arbitrium ueſtrum, & prout uobis ſeu alteri ueſtrum uidebitur expedire, uel aliàs contra eoſdem & ipſoꝝ ſingulos (prout præſentibus exprimitur, uel aliàs) canonice procedatis, necnon ꝑſentes literas excluſis articulis & interrogatorijs ſupius poſitis atq; obmiſſis, in ciuitatibus, diœceſibus, terris & locis alijs, ubi tute fieri poterit, autoritate noſtra ſolenniter publicetis, & publicari faciatis, ac omēs & ſingulos hæreticos huiuſmodi, necnon ſectatores ipſarum hæreſum & errorum utriuſq; ſexus, tenentes & etiam defendentes eoſdem, aut hæreticis ipſis quomodolibet publice uel occulte in diuinis uel aliàs participantes, etiam ſi patriarchali, archiepiſcopali, epiſcopali, regali, reginali, ducali aut alia quauis eccleſiaſtica uel mundana præfulgeant dignitate, necnon aduocatos & procuratores quoſlibet, qui hæreticos huiuſmodi aut eorum credentes, ſequaces, fautores, defenſores & receptatores ſuper crimine hæreſis aut crudelitatis, ſequelæ fautoriæ defenſionis & receptationis huiuſmodi defenderint excommunicatos, ſingulis diebus dominicis & feſtiuis in præſentia populi nuncietis, & palios

nunciari faciatis. Et nihilominus contra eoſdem omnes & ſingulos utriuſq; ſexus, huiuſmodi errores tenẽtes, approbantes, defendentes, dogmatizantes, ac fautores & receptatores & defenſores eorundem, exemptos & non exemptos, & quelibet ipſorũ, cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, præeminentiæ, gradus, ordinis uel condititionis (ut præfertur) exiſtant, autoritate noſtra diligenter inquirere ſtudeatis, & eos quos per inquiſitionem huiuſmodi diffamatos, uel per confeſſionem eorum, ſeu per facti euidentiam, uel aliàs huiuſmodi hæreſis & erroris labe reſperſos reperietis, autoritate prædicta etiam per excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, necnon priuationis dignitatum, perſonatuum & officiorum, aliorumq; beneficiorum eccleſiaſticorũ ac feudorum, quæ à quibuſcunq; eccleſiis, monaſterijs ac alijs locis eccleſiaſticis obtinent, ac etiam honorum & dignitatum ſecularium, ac graduum ſcientiarum quarũcunq; facultatum, & per alias pœnas, ſententias, & cenſuras eccleſiaſticas ac uias & modos, quos ad hoc expedire ſeu opportunos eſſe uideritis, etiam per captiones & incarcerationes perſonarum, & alias pœnas corporales, quibus hæretici puniuntur ſeu puniri iubentur, aut ſolent iuxta canonicas ſanctiones. Similiter & clericos ipſos & eccleſiaſticas perſonas, uſq; ad degradationem incluſiue, ſi eorum culpa ac pertinacia uel rebellio id exigat aut requirat, corrigatis & puniatis, ac diligenter corrigi & puniri faciatis. necnon contra eoſdem ipſorum laicorumq; bona ſecundum canonicas ſanctiones & legales, contra hæreticos & eorum ſequaces editas, quibus eoſdẽ ſectatores ſiue ſequaces ſubiacere decernimus, animoſe cõſurgatis iuxta modum & formam ſupradictos. Et qui de præmiſſis hæreſibus uel articulis uel aliquo præmiſſorum infamati fuerint, ad arbitrium ueſtrum ſe purgare teneantur. Alij uero qui p teſtes ſeu propriam confeſſionem uel alias legitimas probationes conuicti fuerint de prædictis hæreſibus uel articulis uel aliquo præmiſſorum, eoſdem articulos & errores ſolenniter & publice reuocare, abiurare, pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem (ſi delictum exegerit) ſubire cogantur, necnon quòd errores & hæreſes huiuſmodi cuiuſcunq; generis uel ſpeciei cenſeantur, de cætero, uerbo, nutu uel facto non fouebunt, ſeu alios ad credendum illis uerbo uel facto, publice uel occulte, directe uel indirecte, aut alio quouis modo inducent, ſufficientem & idoneã cautionem præſtare teneantur. Quod ſi forſan eoſdem articulos ſolẽniter & publice reuocare & abiurare, & pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem perpetuã uel temporalem iuxta ueſtræ diſcretionis arbitrium ſine dilatione ſubire, ac ſufficientem cautionem quòd errores & hæreſes ipſas de cætero non tenebunt nec fouebunt, nec alios ad credendum uel uerbo uel facto, publice & occulte, directe uel indirecte, uel quouis quæſito colore inducant, præſtare, ſeu aliquid præmiſſorum facere uoluerint, extunc contra ipſos iuxta qualitatem errorum ac delictorum ſuorũ (etiam ſi expediat) tanquam contra hæreticos aut hæretica labe reſperſos, autoritate noſtra iuxta canonicas & legales ſanctiones ſummarie & ſimpliciter ac de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij, & etiam ex officio, appellatione ſeu appellationibus quibuſcunq; ceſſantibus, procedatis, ac ipſos iuxta eaſdem canonicas traditiones puniatis, etiam ſi opus fuerit, curiæ ſeculari relinquendo. Contradictores per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcẽdo, inuocato ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio eiuſdem brachij ſecularis, non obſtantibus tam felicis recordationis Boniſacij papæ octaui prædeceſſoris noſtri, qua cauetur, ne quis extra ciuitatẽ & diœceſim ſuam, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam diætam à fine ſuæ diœceſis ad iudicium euocetur, ſeu ne iudices à ſede apoſtolica deputati, extra ciuitatem & diœceſim in quibus deputati fuerint, contra quoſcunq; procedere, ſiue alij uel alijs uices ſuas committere, aut aliquos ultra unam diætam à fine diœceſum eorũdẽ trahere præſumant, & de duabus diætis in concilio generali, q̃ alijs quibuſcunq; cõſtitutionibus Romanorũ pontificũ, tam à iudicibus delegatis, q̃ perſonis ultra certũ numerũ ad iudiciũ non uocãdis, aut alijs editis, quæ poſſint in hac parte ueſtræ iuriſdictioni

E

F

aut

aut poteſtati,eiuſq; libero exercitio quomodolibet obuiare,ſeu ſi aliquibus communiter uel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum, q interdici,ſuſpendi, uel excommunicari, ſeu ultra uel extra loca ad iudicium euocari non poſſint,per literas apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam,ac de uerbo ad uerbum de indulto huiuſmodi & eorum perſonis,locis & ordinibus & nominibus proprijs mentionem, & qualibet alia dictæ ſedis indulgētia generali uel ſpeciali, cuiuſcunq; tenoris exiſtat, per quam præſentibus non expreſſam uel totaliter non inſertam, ueſtræ iuriſdictionis explicatio in hac parte ualeat quomodolibet impediri, & de qua cuiuſq; toto tenore de uerbo ad uerbū in noſtris literis habenda ſit mentio ſpecialis. Datū Conſtantiæ octauo calendas Martij, pontificatus noſtri anno primo.

¶AD LECTOREM.

EN tibi appendicem per modum ſupplemēti actorum ſacri concilij Conſtantieñ. excerptam ex libro quodam clariſſimi uiri domini Henrici Bemel quondam decretorum doctoris, ſanctorumq; apoſtolorum apud Coloniam canonici, qui codicem eū teſtamento reliquit magiſtro alicui in theologia, cui maxime deſeruiret, idq; hac conditione ſeu iure, ut iſto uolumine ſemper uteretur in uniuerſitate ſtudij Colonieñ. & non extra, ac poſt mortem ſiue ſufficientem uſum, traderet alicui alij magiſtro in theologia dicti ſtudij Colonieñ. iuxta tenorē ultimæ ſuæ uoluntatis. Qua uiciſſitudine factum eſt, ut noſtro hoc ſeculo opera doctiſſimi uiri D. Ioannis de Buſco, ſacræ theologiæ profeſſoris, hæreticæ prauitatis inquiſitoris, atq; eccleſiæ S. Gereonis apud Coloniam canonici, qui librum hunc poſt mortem uenerandi magiſtri noſtri D. Theodorici Borneri præpoſiti quondam Nouimageñ. ueluti per manus traditū uſurpauit, inter excudendum præſens hoc opus concilij Conſtantieñ. nobis mutuaretur. Qui liber ſi paulò prius in lucem prodiſſet, poterant ea quæ hic ſeorſum exhibentur, ſuis (ubi deſiderantur) locis inſerta, lectori forte gratiora fuiſſe: ſed hoc negato, & nobis ſupplemento qualicunq; tandem iſto ſtudioſum lectorem diutius priuare nolentibus, uiſum eſt publico uſui conducere, ſi quæ deſiderata ſunt hucuſq; in actis ſynodi Conſtantieñ. impreſſis, ſeparatim hic in fine adderentur: ut uel hoc pacto publica ſtudia promoueremus, qñquidem illo alio quo ſuis quæq; inſerta oportuit locis, hac potiſſimum uice non licebat. Quanquam hoc tædij quicqd eſt, ſtudioſos facile ſuperatum ire, dum niſi q̄ ſingulari ſtudio in his addēdis uſi fuerimus, aduertere uelint, ſperamus. Siquidem folia quæq; ſeu paginæ, & ipſorum foliorum facies ſeu latera, & ipſarum facierum lineæ ſeu uerſus, ubiq; ſic annotātur, ut moroſiſſimus fuerit pariter & ignauiſſimus, qui tantulum laboris quærendo capeſſere nolit. Et tamen ſi quando recudendum eſt iſtud opus, tum utātur qui uolunt, uia magis compendioſa, inſerantq; ſuis quæq; locis.

FO.D.III. facie 1. inter uerſum 10. & 11. inſerantur hæc.

Qua lectione per præfatum magiſtrum Iob completa, idem dominus Franciſcus cardinalis ſurgens & ſtans, & ſuprà ſchedulam ipſam primam reſumens, legit eius reſiduum, cuius reſidui tenor talis eſt:

Et ſubinde &c.

Ibidem fa. 2. lineæ. 45. inter ſto & Lectis inſere hæc:

Item eodem ſacro approbante concilio decernimus ſequentem ſeſſionem deo fauente tenendam die lunæ decimaſeptima menſis Decembris proxime futuri.

Ibidem inter lineam 50. & 51. inſerantur iſta:

Die prima menſis Martij, anno milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, à natiuitate &c. In magna aula palatij inferioris apoſtolici, undecima hora poſt mediam noctem, domino noſtro Ioanne papa uigeſimotertio ibidem exiſtente & præſente, ac Romanorum rege imperatore ſereniſſimo, & quatuor congregatis nationibus inibi, fuit per dominum patriarcham Antiochenum nomine & ex parte totius concilij præſentata præfato domino noſtro papæ quædam ſchedula. Sibiq; nomine dicti concilij fuit humiliter ſupplicatū per eundem patriarcham, quatenus dignaretur dictam ſchedulam benigne acceptare, & dictus dominus noſter papa, recepta

ſchedula & ea ſecrete lecta, dixit quod fuit ſemper intentionis, dare pacem eccleſiæ, & ꝙ ad hoc uenerat Conſtantiã. Et etiam dixit, qualiter dicto concilio, non ui nec metu compulſus, non coactus, ſed liberaliter & ſponte obtulerat uiam ceſſionis ſui papatus, & obtulit, & quòd nunquam fuit alterius intentionis. Demum dictus dominus noſter dictam ſchedulam legit, cuius tenor talis eſt: Ego Ioannes papa uigeſimus tertius &c. ut in bulla continetur. Qua lecta, fuit regratiatum dicto domino noſtro papæ per sereniſſimum principem regem Romanorum de bona & ſancta oblatione, deinde cardinales ad idem fuerunt regratiati. Demum dominus patriarcha ad idem, & etiam uniuerſitas Pariſienſis ad idem. Quo facto, dominus noſter uoluit ꝙ in craſtinum quæ fuit ſecunda Martij, teneretur ſeſſio, in qua publicarentur hæc ſolennius per eundem.

FO. D. IIII. fa. 1. poſt lineam 14. lege ſic:

Et expoſt de mandato domini noſtri fuit ſuper præmiſſa ſchedula oblationis, una bulla confecta.

Ibidem inter lineam 37. & 38. inſerenda ſunt hæc: E

Primitus tamen oratione lecta, quæ fuit ſumpta de libro pontificali. Tenores uero dictæ orationis & cõſtitutionum lectarum, ſequũtur & ſunt tales: Ecce ſanctiſſimi ſacerdotes, præmiſſis deo precibus, fraternitatem ueſtram cum pia exhortatione cõuenio, & per diuinum nomen obteſtor, ut ea quæ à nobis de deo & ſacris ordinibus uel ſanctis moribus uobis fuerint dicta, cum omni pietate ſuſcipiatis, & cum ſumma reuerentia perficere intendatis. Quod ſi forſan aliquis ueſtrum aliter quàm dicta fuerint, ſenſerit, ſine aliquo ſcrupulo contentionis in ueſtrorum omnium copulatione & ipſa de quibus dubitauerit, conferenda reducat, qualiter deo auxiliante aut doceri poſſit, aut doceat. Deinde uos obteſtatione obſecro, ut nullus ueſtrum in iudicando aut perſonam accipiat, aut quomodolibet fauore uel munere pulſatus, à iuſto iudicio ſcienter auertatur aut diſcedat; ſed cũ tota pietate quicqd cœtui noſtro ſe iudicandum intulerit, pertractare curet, ut nec diſcordans contentio ad ſubuerſionem iuſtitiæ inter nos locum inueniat, nec in perquirenda æquitate uigor noſtri ordinis uel ſolicitudo tepeſcat.

Qua exhortatione facta, idem dominus cardinalis Florentinus iuxta deliberationem concilij & ſynodi prædictarum, pronunciauit conſtitutiones quæ ſequuntur, uidelicet has: F

Ibidem fa. 2. linea 18. poſt prædicta, lege ſic:

mane ante prandium, in qua fuerunt ducenti patres &c. Et fuit ibidem peractum officium de ſpirituſancto, cuius officij miſſam celebrauit dominus patriarcha Antiochenus. In qua ſeſſione fuit Romanorum rex in habitu & cum inſignijs ad regem Romanorum ſpectantibus. Necnon reuerendiſſimi patres domini Iordan⁹ de Vrſinis, Angelus Laudeñ. Antonius de Salancho, Antonius Aquilegienſis, Amadeus Salutiarũ, Ludouicus de Fliſco, Guilielmus ſancti Marci, Alamannus Piſanus, Franciſcus Florentinus cardinalis. Officio uero miſſæ facto, legebantur letaniæ cũ introitu, Exaudi nos domine. Quibus factis, ſtatim dominus cardinalis Florentinus legebat quaſdam conſtitutiones ſeruandas per cõcilium, quarum tenores ſunt inſerti inferius. Quibus lectis & approbatis per generalem ſynodum ſiue concilium, Henricus de Piro procurator & ſyndicus nationis Germanicæ, petijt ſibi fieri nomine dictæ na

A ctæ nationis a nobis notarijs unum uel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta: Sic ſimiliter procuratores & ſyndici omnium nationum, regis Romanorum, uniuerſitatum ſtudiorum & ambaſiatorum, præſentibus ibidem illuſtribus principibus, Frederico burgrauio Nurenburgeñ. Rodolpho duce Saxoniæ, comite Suartzburgenſi, magiſtro curiæ regis Romanorum, comite Bertholdo de Vrſinis, ambaſiatorib⁹ regis Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Noruegiæ, Cypriæ, Nauarræ, necnon Ioanne de uicecomitibus de Mediolano, marchione Montisferrati, alijsq; pluribus nobilibus & reuerendis patribus in multitudine copioſa, teſtibus &c.

Tenor uero dictarum conſtitutionum, de quibus ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis.

FO.D.V.fa.1.li.9.ante Quibus, inſerantur hæc:

Item placeat reuerendiſſimis paternitatibus, quód quælibet natio habeat eligere duos deputatos, qui uel eorum duo habeant cognoſcere de cauſis recedere uolentium, atque habeant poteſtatem referendi præſidenti qui erit pro tempore, qui præ B ſidens habebit autoritatem dandi licentiam ſecundum caſus exigentiam, procuratores dimittendo, ac pœnas infligere recedentibus licentia non obtenta. Et quod in pmiſſis habeat dictus præſidens poteſtatem autoritate præſentis concilij, iuxta relationem & certificationem dictorum deputatorum.

Eadem die hora ueſperarum uel circa, ad ſupplicationem regis Romanorum fuerunt omnes deputati omnium nationum, & quàm plures ambaſiatores regum, principum, uniuerſitatum ſtudiorum congregati in eccleſia maiori Conſtantienſi, ubi ſereniſſimus Romanorum rex prælibatus propoſuit, qualiter aliàs dominus Riginaldus de Carnetoarchiepiſcopus Remenſis, portaſſet literam creditiuam de domino Ioanne papa uigeſimotertio, qua recepta, idem dominus archiepiſcopus dixit ſibi nomine papæ, q̄liter ipſe receſſiſſet de ciuitate Conſtantienſi, quód hoc erat propter aerem ſibi inconuenientem, non propter aliquam impreſſionem, uim, uel metum aut timorem ſibi illatam ſeu illatum, inferendam ſeu inferendum per ipſum dominum regem neque ſuos. Et aliàs prout dixit conſtare apud acta mei notarij. Modo autem idem papa haberet ſcribere dominis cardinalibus hic exiſtētibus contrarium, uidelicet quód propter timorem ipſius domini regis & aliorum domino C rum ſuorum receſſit. Et ad finem, quód omnis homo ſcire poſſit, tunc uerba propoſita & dicta per dictum dominum archiepiſcopum Remenſem nomine dicti domini papæ, ſupplicauit ipſe domino archiepiſcopo, ut ipſe ſurgeret & referret ambaſiatam ſuam, tunc ipſi regi nomine papæ factam. Qui dominus Riginaldus archiepiſcopus leuauit ſe, & dixit quod nuper poſt receſſum papæ de Conſtantia, ipſe mittebatur per dominos ambaſiatores regis Franciæ ſuorum collegarum, ad oppidum Scaef huſen. In quo reperiebat papam in uigilia palmarum, referens & exponens papæ ſibi iniuncta per ſuos collegas. Quo expoſito, papa ſibi dixit, quod non deberet recedere quin loqueretur ſibi, cum uellet ſibi aliqua committere relatiua chariſſimo filio ſuo regi Romanorum, & alijs Conſtantiæ exiſtentibus, & ſi in caſu quo ipſemet non committeret ſibi, tunc faceret ſibi dici per dominum cardinalem de Salancho, qui ſimiliter ibidē exiſtebat. Ipſeq; dominus Riginaldus archiepiſcopus iuit ad certam cameram ibidem pauſando, & poſt eius dormitionem uenit ad eum dominus de Salancho, & iniunxit ſibi certa quæ deberet referre dño regi & alijs certis Conſtantiæ exiſtentibus, & noīe papæ dans ſibi quatuor breuia. Quorū unum dño regi, aliud cardinalibus, tertium ambaſiatoribus regis Franciæ, & quartū ambaſiatorib⁹ uniuerſitatis ſtudij Pariſienſis, Receptiſq; per eum huiuſmodi

breuib⁹ & informationibus à dicto domino cardinali de Salancho nomine papæ,re- D
ceſſit de Scaef huſen,rediens ad Cōſtantieñ. ciuitatem. Aſcendens palatium papa-
le,repperit ibidem ſereniſſimum principem regem Romanoꝝ ſæpe dictum cum
dominis cardinalibus, cumq́ʒ ambaſiatoribus regis Francorum,ambaſiatoribus ſtu-
dij Pariſienſis, & alijs deputatis nationum, porrigens ibidem breuia ſibi commiſſa,
& præſertim breue directum Romanoꝝ regi.Quo uiſo & lecto, ipſe de mandato
domini papæ & eius iuſſu dixit,q̃liter dominus noſter papa non receſſiſſet de Con
ſtantia ob aliquā impreſſionē, uim, metū, timorē ſiue aliam cauſam ſiue culpā,quā
poſſet imponere domino regi,neqʒ ſuis;ſed propter ſanitatem corporis. & offerret
ſe impleturum omnia,quæ promiſiſſet in concilio Conſtantienſi, & quod diligeret
dominum regem ſicut unquam,& libenter uellet ſecum conuenire, ſi contingeret
ipſum ire Niciam ad Petrum de luna, & ſecum conferre de modo unionis & refor
matione eccleſiæ,& alia dixit,prout ſuperius in eius relatione continetur,in die lu-
næ poſt diem palmarum facta.& illa dixit tunc,ꝙ papa iniunxiſſet ſibi, non obſtante
ꝙ acceperat ab ore cardinalis de Salancho,cum unum & idem reputaſſet papam &
cardinalem de Salancho,quo ad huiuſmodi relationem;&ſi aliqui dicerent uel ſcri
berēt contrarium,non poſſet in contrarium: & quod ſatis admiratur de hoc.Cardi
nalis uero de Salancho,qui ibidem erat præſens, dixit ꝙ papa iniunxiſſet ſibi talia E
dare in mandatis, licet dixit quod deberet dicere, quod non propter impreſſionem,
uim,metum aut timorem domini regis præciſe, ſed bene ob timorē aliquorum no-
bilium de curia ſua,de quibus habuiſſet papa timorem.Sed de perſona regis nō diſ
fidiſſet,quam diligit ſicut unquam.Super quibus ſereniſſimus dominus rex Roma-
norum petijt ibidem per protonotarium ſedis apoſtolicæ,concilij,nationum,aliosq́ʒ
notarios & tabelliones ibidem exiſtentes,fieri unum uel plura, publicum ſeu publi
ca,inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Similiter ambaſiatores regis Francorum nomi-
ne archiepiſcopi Remenſis, & magiſter Benedictus de uniuerſitate Pariſienſi, præ-
ſentibus ibidem ambaſiatoribus Sueciæ & Poloniæ regum, filio marchionis Mon
tisferrati,Ioanne de uicecomitibus de Mediolan. Rodolpho duce Saxoniæ, alijsq́ʒ
ambaſiatoribus,prælatis & doctoribus in numero copioſo.

Ibidem poſt lineam 22.lege ad hunc modum:

Remenſem.Qua cantata,iuxta ritū aliaꝝ ſeſſionū legebantur letaniæ cū introitu,
Exaudi nos dñe &c.&collecta ꝓ pace unionis,ac euangelio &hymno,Veni creator
ſpūs &c. præſentibus ibidē dñis Angelo Laudenſi,Antonio Aqlegienſi,Guilielmo F
ſcti Marci,Antonio de Salancho,Alamāno Piſano presbyteris, Amadeo Salutiaꝝ,
& Frāciſco Florētino diaconis cardinalib⁹.Abſentibus uero Ioanne Viuarieñ.Petro
Cameracenſi,Frāciſco Venetiaꝝ,& Ludouico de Fliſco cardinalibus,licet in dicta ci
uitate p̄ſentibus,ut publice ferebať. Dictoq́ʒ officio miſſæ,letanijs cantatis &dictis,
ſurrexit de mandato totius ſanctæ ſynodi reuerendus pater dominus Andreas ele-
ctus Poznanienſis,&certa capitula per modum conſtitutionū ſynodalium prius per
ſingulas quatuor nationes concluſa & deliberata,legit & publicauit; quorum teno-
res ſequuntur & ſunt tales.

Ibidem facie 2.poſt lineam 17.legantur hæc:

Item declarat,decernit,ſtatuit & diffinit dicta ſancta ſynodus, ꝙ dictus dominus
noſter papa renunciare tenetur,nedum in quocunqʒ caſu in ſchedula oblationis ſuæ
comprehenſo,ſed etiam in quocunqʒ in quo ſua renunciatio offerre poteſt magnam
& euidentem utilitatem ad bonum unionis eccleſiæ dei,quodq́ʒ ſuper hoc dictus do
minus noſter papa declarationi & diffinitioni huius ſacri concilij ſtare tenetur.

Item ſtatuit,diffinit,decernit,declarat &deliberat dicta ſancta ſynodus,ꝙ ſi dictus
dominus noſter requiſitus pro bono unionis per hoc ſacrum concilium,papatui re-
nunciare

A nunciare contempſerit, uel plus debito diſtulerit, exnunc prout extunc, & extunc pro ut exnunc pro abiecto à papatu omnibus Chriſtifidelibus habeatur; & omnis obedientia eidem ſit ſubtracta.

Item ſtatuit, diffinit & decernit dicta ſancta ſynodus, quod receſſus dicti domini noſtri papæ à ciuitate Conſtantien. clamdeſtine factus, fuit illicitus bonoq; unionis eccleſiæ dei præiudicialis & nociuus. Quodq; dictus dominus noſter papa requirendus eſt ex parte dicti ſacri concilij, q ad illud reuertatur, facturus & adimpleturus quod promiſit, uouit & iurauit pro unione danda eccleſiæ dei: & cum intimatione, q ſi infra terminum ſibi ex parte dicti ſacri concilij præfigendum, ad ipſum cõcilium redire contempſerit, aut plus debito diſtulerit, contra eum tanq̃ fautorẽ ſchiſmatis & ſuſpectum de hæreſi procedetur, ut requirũt ſacræ & canonicæ ſanctiones.

Item ſtatuit, diffinit, decernit & declarat dicta ſancta ſynodus, quòd ſi dictus dominus noſter papa ad ipſum ſacrum generale concilium redire uoluerit, & quæ promiſit, uouit & iurauit, efficaciter iuxta deliberationem dicti ſacri concilij pro dicta unione adimplere, eidem prouideatur de bona ſecuritate, quòd nec ante renunciationem nec poſt, capietur aut incarcerabitur, nec aliàs in perſona uel bonis moleſtabitur. Quinimmo in plena ſecuritate & libertate tenebitur & tuebitur per dominũ re B gem Romanorum ſereniſſimum, & etiam per dictum generale concilium. Et ulterius de bono ſtatu eidem domino noſtro & ſuis familiaribus poſt dictam renunciationem habendo, ad arbitrium quatuor per eum, & aliorum quatuor per dictum ſacrũ concilium eligendorum prouideatur. Quibus peractis, ſupradictus reuerendus pater dñs Andreas electus Poznanien. in materia fidei & ſuper materia Ioannis Huſz legebat quædam auiſamenta, quæ ſequuntur & ſunt tales.

Primo, quòd iuxta determinationem doctorum ſacræ theologiæ & iuris canonici, confirmatur & approbatur ſententia lata in concilio Romano de damnatione & doctrina Ioannis Vuiclef etiam per combuſtionem librorum eiuſdem.

Item q in eadem ſeſſione committatur materia fidei per hoc ſacrum cõcilium cũ plena autoritate, quo ad doctrinam ipſius Ioannis Vuiclef, necnon Ioannis Huſz & ſuorum ſequacium, reuerendis patribus dominis Cameracen. & ſancti Marci cardinalibus, necnon dominis epiſcopo Dolen. & abbati Ciſtertij, qui etiã aſſumptis doctoribus theologiæ & iuris canonici, uideant ſuper materia Ioannis Huſz hic propter errorem ipſius Ioannis Vuiclef, quibus etiam aſſignetur regimen proceſſus cauſæ per commiſſarios contra eundem Ioannem Huſz facti.

Item quòd eidem domini commiſſarij uideant de modo procedendi ſuper conde C mnatione articulorum xlv. in ſpecie, in Pariſien. & Pragen. uniuerſitatibus condemnatorum ſuper materia Ioannis Vuiclef.

Item quòd ſcribant literæ miſſiuæ regibus, principibus, ducibus, comitibus, uniuerſitatibus ſtudiorum per mundum ex parte huius ſacri concilij de receſſu papæ & alijs circa præmiſſa occurrentibus, & quòd quatuor prælati ex quatuor nationibus deputãdi autoritate eiuſdem concilij, dictas miſſiuas ſuis ſigillis unà cum ſigillo ſereniſſimi principis regis Romanorum ſigillent & corroborent. Super quibus cõcilium reſpondebat, placet.

Item & ſubſequenter idem dominus Andreas electus per ſimile auiſamentũ uerbale propoſuit, & per modum conſultationis, quod neceſſarium eſſet quòd conciliũ ſupplicaret domino regi Romanorum hic præſenti, ſuper reductione domini Ioannis papæ uigeſimitertij ad ciuitatem Conſtantienſem, præſentem requirendo eum, quòd adimpleret promiſſa facta eccleſiæ & concilio Conſtantienſi cum honore ipſius papæ & in libertate eius. Reſponſumq; fuit, placet, per concilium.

Ad hoc eñi rñdendo ſurrexit rex Romanorum, proferẽdo & dicẽdo q ſcit q dictus dñs Ioãnes papa eſt in oppido Louffenburg Baſileen. diœceſis, & in manib⁹ Frederici ducis

ducis Auſtriæ. Neſcit ſi ſupplicaret ſibi q reuerteretur, an uellet redire ad cōcilium D & ciuitatem Conſtantieñ. etiam ſi libēter uellet redire, an poſſet: qa forſan eum dux non uellet dimittere de manibus ſuis. Sed quicquid ſit de hoc, idem dñs rex Romanoꝝ obtulit ſe ad oīa mandata & præcepta concilij, & in caſu quo ipſi concilio placeret, ſibi papæ ſcribere, & eum rogare ut rediret, & dirigere ſaluum cōductum iuxta deliberationem concilij pro ipſo papa & omnibus ſecum redire uolentibus & ante & poſt, dummodo redire uellet & adimplere promiſſa. Etiam in caſu quo concilium uelit, obtulit ſe idem dñs rex paratum q uellet ire & dare oēm operam ad reducendum ipſum papam, etiam ipſo duce uolente uel nolente. Reſponſum fuit cōiter per concilium, placet. Idem etiam dominus rex propoſuit, qualiter miſit exercitum ſuum gentes armorum contra ducem Auſtriæ uerſus & contra oppidum Scaefhuſen, in quo aliq cardinales & curiales eſſe dicuntur. Dans in mandatis illuſtri principi Frederico burgrauio Nurenburgeñ. capitaneo ſuo, ut mandaret dici dictis cardinalibus in Scaefhuſa exiſtentibus, cæteriſq curialibus & alijs redire uolētibus ad Conſtantiam ciuitatem, q noīe ipſius regis dictis dominis cardinalibus & curialib⁹ redire uolentibus dare deberet ſaluum conductum, & eos facere conduci p gentes libere cum eorum pſonis, familia & rebus, ad ciuitatem Conſtantiā. Qui dñs Fredericus burgrauius iuxta commiſſionem miſit dictis dominis cardinalibus & curialibus E dici uerbo & in ſcriptis. Et ad ipſorum dñorum cardinalium notitiam deuento, reſcripſerunt ipſi Frederico burgrauio, q non uellent ſaluum conductū ſuum, nec redire ad ciuitatem Conſtantieñ. neq etiam ſequi dñm Ioannem papam xxiij. Sed ire ad urbem Romanā, & ſimilis opinionis eſſent cardinales qui eſſent Conſtantiæ. Proteſtans nihilominus dominus rex, q ſit paratus dare ipſis cardinalibus & papæ ac qbuſcunq redire uolentibus ſaluum conductum ſuum, iuxta deliberationē & ordinationē concilij, & eos facere reduci p gentes ſuas libere ad pſentem ciuitatē Conſtantienſem, & nolentibus id habere, ſi quæ impreſſio ac alij caſus fortuiti & euentuales ijs acciderint, uelit eſſe excuſatus. Sup qbus oībus & ſingulis a ptonotarijs & tabellionib⁹ ibidē pſentibus, petijt fieri publica inſtrumēta, pñtibus teſtibus ſupradictis.

Ad illud reſpōdendo ſurrexit reuerendiſſimus pater dñs Frāciſcus cardinalis Florentinus noīe ſuo & alioꝝ dñoꝝ cardinaliū ibidē præſentiū, dicens q dñi cardinales q remanſerunt in ciuitate Conſtantieñ. oēs poſt receſſum papæ de Conſtantia, ipſi exiſtētes in palatio apoſtolico cōcordarūt in hoc, uidelicet q ſi dñs noſter papa uellet ſeq uiam quā obtulit, uidelicet ceſſionis, ipſi uellent eum ſequi & fouere put tenerentur, & eum defendere & tueri in honore ſuo. Et in caſu quo declinaret ab ea uia, F & non adimpleret promiſſa, uellent ab eo deſiſtere & remanere cum concilio. & uſq huc non fuit ipſis uiſum iuxta eius ſcripta & dicta, q declinaret in contrariam uiā. propterea ſaluaſſent honorem ſuum de hoc, q cardinales (ut dicit & refertur) ſcripſerunt & dicunt de Scaefhuſa, q non uelint uenire neq ſeq papam, ſed ire Romā. Et q eiuſdē intētionis cardinales Conſtantiæ exiſtētes exiſtant, nihil conſtat ſibi neq alijs dñis cardinalibus Conſtātiæ exiſtētibus, mirādo ſatis unde hmōi relata pcedāt.

Vltimo fuit p eundē dñm Andream electū Poznanieñ. ppoſitū, q in ultima ſeſſione fuit concluſum & deliberatū, q nullus recederet aut recedere deberet de cōcilio non obtenta licentia, licet comptum ſit contrarium, & q aliq recedunt in habitu diſſimulato, & tunc fuiſſet petitū, licet non concluſum, q executio cōtra tales ita recedētes deberet fieri p dominum regē & pœna infligi iuxta deliberationem præſidentis concilio, fuit per ipſum Andream propoſitum & dictū, ſi adhuc placet illis, reſpondeat concilium, placet. fuit reſponſum per concilium, placet.

Super oībus his p modum auizamenti propoſitis, & alias p modū ſupplicationū &c. dictis & concluſis hincinde, præfatus magiſter Henricus de piro promotor huius concilij nomine & ut procurator nationis Germanicæ, petijt per reuerēdos patres domi-

dominos ſedis apoſtolicæ protonotarios & tabelliones quoſcunq́, unum & plura ſuper his publicum & publica inſtrumentū & inſtrumenta, ad perpetuā rei memoriā.

Ibidem linea 16. poſt Gneznenſem, legatur ſic:

In qua ſeſſione fuit rex Romanorum in ſuis inſignijs imperialibus cum ſuis nobilibus, & eidē ſeſſioni præſidebat dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis, p̄ſentibus octo alijs cardinalibus. Qua miſſa finita ac hymno, Veni creator ſpiritus, & euangelio, Ego ſum paſtor bonus &c. ſolenniter finitis, aſcendebant ambonem, in quo legi & publicari ſolent articuli & conſtitutiones & alia auiſamenta proponenda in concilio, epiſcopus Atrebatenſis pro natione Gallicana, archiepiſcopus Gueznenſis pro natione Germanica, Thomas Polcon ſedis apoſtolicæ protonotarius pro natione Angliæ, & abbas Florentinus pro natione Italiæ. & de mandato ſanctæ ſynodi epiſcopus Atrebatenſis legit & pronunciauit articulos aliàs per quatuor nationes deliberatos, huiuſmodi ſub tenore,

In nomine &c.

FO. D. VIII. facie 1, inter lineam 26. & 27. imponantur hæc:

Quibus factis & auditis, prouidus uir magiſter Henricus de Piro promotor præfatus, nomine concilij & nationum ac omniū quorum intereſt, ſuper omnibus lectis, publicatis, approbatis, ordinatis atq́ diffinitis, petijt ſibi fieri per nos protonotarios ſedis apoſtolicæ ibidem de quatuor nationibus, uidelicet Iacobum Rodini de Ianua pro natione Italica, Thomam Polcon pro natione Anglicana, Benedictum præpoſitum Albæregalis pro natione Germanica, & Ioannem de Ternubio pro natione Gallicana exiſtētes, cæteroſq́ notarios quatuor nationum & alios tabelliones publicos, unum uel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta, ad perpetuā rei memoriam. Præſentibus ibidem illuſtribus & magnificis uiris dominis Rompoldo duce Sleſiæ, Ioanne Iacobo filio marchionis Montisferrati, Friderico comite de Outingen, Alberto pincerna de Suiden barone, Ioanne de uicecomitibus de Mediolano, ambaſiatoribus regis Angliæ, Noruegiæ, Sueciæ & Daciæ, Poloniæ, Franciæ, Cypriæ & alijs &c.

Subſequenter uero uenerabilis & circunſpectus uir dn̄s Benedictus magiſter theologiæ, ordinis ſancti Benedicti, unus de ambaſiatorib⁹ uniuerſitatis ſtudij Pariſienſis, aſcendebat dictum ambonem, ubi huiuſmodi decreta ſiue publicationes p̄ concilium fieri ſolent, & legebat ibidem certas literas miſſiuas directas, uidelicet unam concilio, aliam ambaſiatoribus præfatæ uniuerſitatis. In qua fuit inſertus tenor alterius literæ miſſiuæ, directæ papæ Ioanni per eandem uniuerſitatem, quorū tenores inferius ſunt inſerti. Recommendans nihilominus uniuerſitatem p̄dictam concilio memorato, offerens eandem ad beneplacitum & confortationem concilij memorati. Tenor uero literarum miſſiuarum ambaſiatoribus uniuerſitatis Pariſienſis directarum, ſequitur & eſt talis:

Venerabilibus & eruditis uiris noſtris fidelibus & ſyncere dilectis nūcijs ad ſacrū generale cōciliū Conſtantieñ. noſtra ex parte deſtinatis. Grauiter & cū magna cordis acerbitate ferimus uenerabiles uiri magiſtri & amici dilectiſſimi, ſanctiſſimi dn̄i noſtri diſceſſum. Nihilominus ſua uota atq́ iuramenta amplectentes, & ea oī ſtudio p̄ſequi uolentes, eidem dn̄o nr̄o ſcribimus in forma quæ ſequit: Pacem eccleſiaſticā, beatiſſime pater, tot annis totq́ laboribus & expenſis quæſitam, p̄ ueſtrā ſapientiam atq́ charitatem uidetur operatura diuinitas, ſi ſacri Conſtātieñ. concilij ac ueſtræ ſanctitatis idem fuerit animus pariter & affectio. Neq́ tn̄ ualebit diuidentis malignitas, q̄n uobis in unū cōuenientibus, ſpūſſctūs aīos fideliū in pacem agat & unitatem. cuiuſmodi concordiæ nō ſine diuino motu nup̄ dedit ſtudioſam operā ueſtra ſctitas, cum eccleſiæ ſanctæ dare pacem p̄ uiā puræ & ſimplicis ceſſionis, alijs per Piſanum

concilium

concilium de papatu eiectis, ſimiliter cedentibus, ac etiam in quocunque caſu haberi poſſit unio, ſpopondit, iurauit & uouit. In quo patuit effectus religioſæ pietatis & ueri patris ad filios debita compaſſio. Nam ſi uera mater probatur per Salomonem, 3. Reg. 3. quod maluit materno carere titulo, quàm puerum permittere funeſtæ ſectioni: quanto magis ſummus pōtifex paternam affectionem patefecerit, ſi eccleſiæ iam diu lamentabiliter diuiſæ reintegrationi, ſuum dominatum poſthabuerit atque præſidentiam? Itaque non modo cum mente & intentione ſacri concilij, uerumetiam cum pijs deſiderijs totius Chriſtianitatis & cunctorum mortalium, quos nulla iſtic agitat ueſania, his uotis atque iuramentis ueſtra ſanctitas uidetur egiſſe. Non quod in hoc facto eiectis de papatu ſit deferendum, quamuis & eorum animos in domino lucrifacere ſatagere debetis: ſed quia tot populis & regnis ac nationibus illos ſequentibus, & fortaſſis in alterationem immenſæ diſcrepationis aliàs uenturæ, conſuli oportuit: quorum ſalutem, ueſtræ præſidentiæ in ueſtris uotis & iuramentis prætuliſſe uidemini. Quod ſi operis ab effectu probatum proſecutumque fuerit, quādiu terrenum orbem mortale genus attollet, ueſtras laudes celebrabit omnis ætas. Et pro abdicatione honoris momentanei, cum merito præmij ſempiterni erit uobis paratum nomen cæteris longe glorioſius. Verum beatiſſime pater in hac re nos unus mouet ſcrupulus, quod audiuimus ueſtram ſanctitatem à Conſtantia Scaefhuſam receſſiſſe. E Non enim eſt ille locus potior ad amplitudinem ſacri concilij ac tantam rem gerendam. deinde Conſtantia per ueſtram ſanctitatem fuit electa, & per ueſtram obedientiam humiliter recepta, cæteris etiam gratior uidebatur, utpote grauis, locuples, ornata ciuitas. Nec uidetur quomodo tali uulneri medelam afferre poſſit hæc mutatio. Poſtremo in ea urbe ueſtra ſanctitas habebat amātiſſimum, Chriſtianiſſimum & inuictiſſimum Imperatorem, qui tranquillitatem & ſecuritatem præſtare poterat & iniurias omnes propulſare: habebat ſacrū collegium cardinalium, quod non modo pro ſecuritate ueſtra, uerumetiam pro honore ueſtro atque gloria uſquequaque decertaſſet: habebat denique totam eccleſiam ſibi obediētem, longe cæteros ſuperantem. In qua erat non minima Galliarum natio, quæ non minimo quidem uerbo ueſtram ſanctitatem offendi permiſiſſet. Vbinam igitur ſanctiſſime pater perſona ueſtra celebrius, ſecurius atque deuotius tractabitur, quàm in urbe uobis deuota, per uos electa, cum eccleſia ueſtra, cum imperatore Chriſtianiſſimo, & cū cæteris de ueſtris uotis & iuramentis ſanctiſſimis ueſtræ clementiæ omni die congratulantibus? Non eſt aliquis ignarus rerum tam rudis in re Chriſtiana, tam nihil unquam de publica pace ac ſalute cogitans, quin intelligat, ubi in ſacramento pacis dandæ manebit ſanctitas ueſtra concilium ſacrum ac eius partes uniuerſas omnem reuerētiæ cultum, quē F mortalē mortali præſtare fas eſt, ueſtræ perſonæ præbituras. Poſtea cogitet ſanctitas ueſtra, clementiſſime pater, quid eſt in tractatu quærendæ pacis à ſacro concilio diſcedere, quid diffidere. An primum ſuſpectum? an ſecundum damnatum? Et ſi probabilis diſcedendi caperetur occaſio, nulla tamē inueniretur diffidendi. Quod ſi hoc uelle quiſquam uidebitur oppugnatiuum, uiderit ne ſacri Piſani concilij ualidius calidi ſentiant inconcuſſa fundamenta. Abſit beatiſſime pater, ut in tanta re ſanctitas ueſtra à ſacro concilio diſcordet, hoc enim eſſet ab eccleſia dei diſcordare. abſit à gloria nominis ueſtri, quod ſacrum concilium ſine præſentia ueſtra rem tam grandem tractet uel terminet. Veſtri eſt ſanctiſſime pater, ut nullum in hac re habeatis priorem, nec perſeuerando fortiorem. Propterea ſupplices ueſtram ſanctitatem oramus, & per ſanctam eccleſiam extra quam qui ſe ponit, ſe perdit, obſecramus, ac etiam per pacē aſperſionis ſanguinis Ieſu Chriſti uobis pater obteſtamur, ut uiſcerū miſericordiæ dei noſtri memores, in ſacris uotis & iuramentis ueſtris maneatis: & Conſtantiā ad ueſtros fratres & filios deuotiſſimos, immo ad eccleſiam dei & ueſtram redeatis, ouili dominico papatus ambitione & dominandi libidine turpiter diuiſo, pacē uniuerſalem cum concilio eccleſiæ illic congregatæ daturi. Nec in hoc adduxerit ſanctitatem

te veſtrã male conſulentis pernicies,ut occaſione talis diſceſſus uel quæſitæ dilationis complendi iuramenti,pax uniuerſalis per diem retardetur:nec prælatis ſumptibus & tædio confectis,ac ſancta ſynodo diſſipata, tantarum rerum uolumina rupta compage diffluant,maiori poſtea periculo reuocanda, immo properet ſanctitas ueſtra ſacræ ſynodi conſilijs acquieſcere, & eius concluſiones executioni feliciter demandare.ueſtram ſanctitatem &c.Et quia de Conſtantieñ.concilij fortitudine ac perſeuerantia gerimus in domino fiduciam,cum quo ſumus firmiter proceſſuri,ſperamus ueſtris laboribus in melius reuocari concilium,unite ad hanc pacem quæſitam feruentius laborare,atq; ex fortuna non optata cõſequi finem optatiorem.unde uos hortamur maiori incumbere labori,& hanc noſtram mentem literis præſentibus inſertam,uniuerſis patefacere,& nobis ſæpius quæq; ſuper hoc grata reſcribere. dirigat mentes & perſonas ueſtras & conſeruet altiſſimus feliciter.Datum Pariſiis in cõgregatione noſtra generali,apud ſanctum Bernardum ſuper hoc ſpecialiter celebrata,die ſecunda menſis Aprilis.

Rector & uniuerſitas ſtudij Pariſienſis.

Litera miſſiua uniuerſitatis Pariſienſis,deſtinata archiepiſcopis,epiſcopis &doctoribus Italicæ nationis.

B Feliciter eccleſiæ ſucceſſiſſe dei,reuerẽdiſſimi patres & domini,nuper exiſtimauimus,cum & deo uolente & uobis pro debito uocationis ueſtræ coagentibus,dñs noſter ſummus pontifex uiam uouit ceſſionis atq; iurauit.hinc in tanta animorum alacritate deo gratias egimus, ac tanta deuotione in ſacrum Conſtantienſe concilium fuimus permoti,ut hoc diuinum concilium arbitraremur. Vnde magis miramur,q dominus noſter ab eo modo tali diſceſſerit, præſertim cum ex eo fuerit cum ſumma laude eccleſiæ dei fructum ampliſſimum allaturus. nec uenit in mentem nobis, iſtum diſceſſum poſſe præſtare unionis incrementum.Equidem reuerendiſſimi patres ex multis papatum uel ambientibus uel occupantibus,bona uerba ſæpe audiuimus,ſed poſtea conatus eorum percepimus pollicitis obuiantes:non q iſtud de ſanctiſſimo domino noſtro cogitet noſtra filialis deuotio, ſed quia inniti debemus,ne minima quidem macula ſchiſmatis ab aduerſarijs ſibi poſſet impingi. Cognoſcitis quantum ſit periculum, in tractatu pacis eccleſiaſticæ papam à concilio generali diſcedere:quantum nefas,ab eo diſſidere. Propterea egregiam nationem uelimus exoratam in domino,ut in cõcilio generali Conſtantieñ. perſiſtat, domino noſtro ad concilium generale redire perſuadeat:ac uota & iuramenta domini noſtri amplec-

C tentes,pacem eccleſiaſticam nulla ſubterfugiẽdo diſcrimina proſequatur. Eandem nationem ueſtram præſtantiſſimam tueatur ſumma æternitas. Scriptum in congregatione noſtra generali, apud ſanctum Bernardum ſuper hoc ſpecialiter celebrata, ſecunda die menſis Aprilis.

¶ Subſcriptio literæ.

Beneuoli ueſtri rector & uniuerſitas ſtudij Pariſienſis.

¶ Superſcriptio prædictæ literæ.

Reuerẽdiſſimis in Chriſto patribus,archiepiſcopis,epiſcopis, doctoribus & alijs dominis Italicã natione in ſancta & uniuerſali ſynodo Conſtantieñ repræſentãtibus.

Ibidem lineæ 14,ante fuitq;,inſerantur hæc:

Et domini Angelus Laudẽſis,& Iordanus de Vrſinis cardinales,ipſi dño regi noĩe dictorum cardinalium aſſiſtebant. Et antequam aliquid fieret, more ſolito fuit &c.

Ibidem poſt lineam 30,legantur iſta:

fuit officium letaniarum cum introitu, Exaudi nos domine &c. collectis & hy-

hymno, Veni creator ſpiritus, & alijs orationibus more aliarum ſeſſionum, deuote dictum & cantatum. Præſentibus ibidem reuerendiſſimis patribus, Branda Placentino, Guilielmo ſancti Marci, Landulpho Barenſi, Amadeo Saluciarũ, Ludouico de Fliſco, & Franciſco Florentino cardinalibus, ultra alios tres cardinales pro præſidentibus & aſtantibus nominatos. D

Ibidem linea 42, poſt aſcenderunt, lege ſic:

ambonẽ ſiue locũ, in quo publicationes, declarationes, ordinationes ſiue ſentẽtiæ more ipſius ſynodi legi & publicari ſolẽt, pro hac uice ad infraſcripta publicanda, legẽda, reſponſiones dandũ & ordinanda p nationes quatuor pdictas deputati. Quibus dominis (ut præfertur) nomine ſynodi ibidem exiſtentibus, prouidi uiri magiſtri Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis de Placentia, tanquam promotores, inſtigatores ſiue procuratores dictæ ſynodi, ipſo Henrico loquente, accuſarunt contumaciam cuiuſdam Hieronymi de Praga, aliàs citati & non comparentis: neque in huiuſmodi cauſa quæ cõtra eum cõmiſſa extitit, ſup ſibi obijciendis & materia fidei reſpondentis, ſiue in cauſa ulterius prout iuris fuerit procedere procediq; uidere curantis, accuſarunt. Ipſumq; contumacem reputari petierunt, & in eius contumaciam citationem aliàs contra eum decretam, repetierunt: eamq; cum eius executione facta in ualuis certarum eccleſiarum ciuitatis Conſtantieñ. factis & in ſcriptis reduxerũt. E
Eundemq; Hieronymum de Praga ulterius citari mandare per audientiam publicã literarum contradictarum Romanæ curiæ, per ſanctam ſynodum inſtanter poſtularunt. Quam quidem citationem & ulteriorem proceſſum reuerẽdiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtieñ. tanquam præſidens, & tota ſynodus nemine diſcrepãte, ipſi Henrico de Piro promotori, inſtigatori, ſyndico & procuratori id petenti, conceſſerunt atque decreuerunt, & eam ad proximam ſeſſionem fieri uoluerunt. Quibus citatione & proceſſu decretis, idem magiſtri Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis nomine quo ſupra, expoſuerunt quantis periculis præſens ſchiſma eccleſiam dei lacerauit, & fidem catholicã non in modico diminuebat. Quod cum ſperabatur extingui, & pax dari eccleſiæ per uota, promiſſiones & iuramenta domini Ioannis papæ xxiij. in præſenti concilio Conſtantienſi factas, licet idem Ioannes papa in reprobum ſenſum datus, de loco concilij & præſenti ciuitate Conſtantieñ. ut dictum ſchiſma diutius nutriret & foueret, noctis tempore habitu transformato in ſcandalum & uituperium totius eccleſiæ & fidei catholicæ ſiue orthodoxæ diminutionẽ, fugiebat, ſe ſucceſſiuis temporibus ad diuerſa loca declinando, cum hoc omnia mala quæ dici & excogitari poſſint, cõmittẽdo, prout hæc & alia in quadã papyri petitionũ ſchedula, quã ibi in ſuis tenebat manibus, plenius continentˀ. Quapropter ut prouideatur de remedio opportuno, idem magiſter Henricus ſibi citationem perſonalem per edictum contra dictum Ioãnem papam xxiij. eiuſq; fautores, receptatores & ſequaces legitimam & per ſimile edictum in Romana curia affigendum, per ſanctam ſynodum in ſpiritu ſancto congregatam decerni & concedi poſtulauit. Et ulterius dari & decerni eidem Ioanni papæ ad cõparendum & alijs comparere uolentibus, p eandem ſynodum & illuſtriſſimũ regem Romanorum ibidem præſentem, prælibatum ſaluum conductum. Quos quidem ſaluum conductum & citationem, reuerendi patres domini patriarcha Antiochenus pro natione Gallica, Antonius epiſcopus Concordieñ. pro natione Italica, Ioannes archiepiſcopus Rigeñ. pro natione Germanica, & Thomas abbas ſanctæ Mariæ extra muros Eboraceñ. pro natiõe Anglicana, pfati, loco quo ſupra iudiciali conceſſerũt & decreuerũt, uidelicet ad nouẽ dies poſt executionem, ipſamq; citationem fieri uoluerunt in formam publici inſtrumenti cũ ſubſcriptionibus quatuor notariorum quatuor nationum, & ſigillis quatuor prælatorum dictorũ quatuor nationũ muniri & corroborari. Sereniſſimus uero Romanorũ rex pfatus, dixit q placet quòd detur ſibi ſaluus conductus nomine ſui & ea proteſtatione F

/teſtatione, in quantum idem dominus rex tenetur ſibi dare de iure, & ſeruare ſibi ſaluum conductum ſibi datum, & non aliàs. Proteſtatione domini regis facta,

FO.D.IX.fa.2.poſt lineam 14.addantur hæc:

Præſentibus ibidem illuſtribus principib⁹, Rompoldo duce Sleſiæ, Frederico burgrauio Nurenburgeñ. Ioanne Iacobo filio marchionis Montisferrati, Ioanne de uicecomitibus de Mediolano, & Sigiſmundo de Boſſantz milite de Vngaria, & alia multitudine Chriſtianoꝶ copioſa, teſtibus ad præmiſſa uocatis ſpecialiter & rogatis.
Super qbus omnibus & ſingulis idem Henricus de Piro & Iohannes de Scribanis, ipſo Henrico loquente, à reuerendis patribus ſedis apoſtolicæ protonotarijs ac notarijs nationum & concilij, cæteriſq; tabellionibus, nominibus quibus ſupra, ſibi fieri petierunt unum uel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumēta, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus principibus ſupradictis, cæteriſq; Chriſtifidelibus in multitudine copioſa.

¶Tenor uero executionis citationis contra Hieronymum de Praga, de qua ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis:

In nomine domini amen. Anno à natiuitate eiuſdem M.cccc.xv. indictione octaua, die uero decimaoctaua menſis Aprilis, hora primarum uel quaſi, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, dñi Ioannis diuina ꝓuidentia papæ xxiij. Conſtātiæ infra ſepta monaſterij ſancti Franciſci fratrum minoꝶ prope ambitum, in mei notarij publici infraſcripti, teſtiumq; præſentia ſubſcriptorum ad hoc ſpecialiter uocatoꝶ & rogatorum, cōſtitutus perſonaliter honorabilis uir dominus Michael de Broda theutonicali, plebanus eccleſiæ ſancti Alberti ſub ſedras Pragenſis, inſtigator officij contra Ioānem Huſz ac ſuos complices, ad hoc ſpecialiter deputatus, habens & tenens in manibus ſuis quandam in papyro conſcriptam citationem in ſe cōtinentem contra quendam Hieronymum de Praga, magiſtrum quāmplurium ſtudiorum ſe aſſerentem, à ſacro concilio Conſtantienſi emanatam, & quatuor ſigillis p̄ſidentium quatuor nationum ab intra impreſſis ſigillatam. Cuius quidem literæ tenor ſequitur per omnia in ijs uerbis.
Sacroſancta ſynodus Conſtantieñ. &c. prout ſuperius eſt habitum. Quā quidem literam citationis idem dominus Michael animo exequendi, notificandi & publicandi, prout tenebatur, ac ad uniuerſorum Chriſtifidelium notitiam deducendi, ualuis ſeu portis in ambitu dicti monaſterij affixit, & extendit ibidem cum magna multitudine hominum utriuſq; ſexus infra miſſarum ſolennia, & præſertim infra publicum officium, quod tunc in dicto monaſterio celebrabatur, uſq; ad finem dicti officij ſtare permiſit, præſentibus honorabilibus uiris dominis Ioanne præpoſito Quinq; eccleſiarum, Ioanne & Petro familiaribus ſuis, ad præmiſſa uocatis ſpecialiter & rogatis. Et ſtatim poſt præfatus dominus Michael citationem conſimilē tenoris ſupraſcripti, & ſigillis (ut præſcribitur) ſigillatam, ad ualuas eccleſiæ ſancti Stephani pro audientia cauſarum apoſtolica deputatæ, affixit & extendit, & ibidem infra miſſarum ſolennia, præſertim infra publicū officium, quod tunc in dicta eccleſia celebrabatur, uſque ad finem dicti officij ſtare permiſit, præſentibus teſtibus ſupraſcriptis. Et ſtatim poſt præfatus dominus Michael conſimilem citationem tenoris ſupraſcripti, ad ualuas eccleſiæ beatæ Mariæ uirginis maioris Conſtantieñ. affixit, & extenſam ibidem infra miſſarum ſolennia, & præſertim infra publicum officium, quod tunc in dicta eccleſia celebrabatur, ſtare permiſit, præſentibus ibidem uenerabilibus & diſcretis uiris, Vuilhelmo Picardi licentiato in diſcretis archiepiſcopo Turoneñ. & Frederico Reſe curſore domini noſtri papæ, & alijs quāmpluri b⁹ teſtibus ad præmiſſa uocatis & rogatis. Tandem uero hora ſexta uel quaſi, præfatus dominus Michael citationes huiuſmodi ab eiſdem ualuis ſeu portis, finitis & peractis dictis miſſarum & officiorum ſolennijs, debita cum proteſtatione remouit & depoſuit, & ad ſe recepit.

Super quibus omnibus & ſingulis præfatus dñs Michael petíjt ſibi per me notarium publicum infraſcriptum, fieri & confici unum uel plura, publicũ ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta, pſentibus ibidem uenerabilibus & diſcretis uiris, dñis Laurentio plebano eccleſiæ ſanctæ Mariæ Magdalenæ Prageñ. Georgio de Vualſchin, & Paulo de Herlbotz Prageñ. diœceſis ſupradictæ, & q̃pluribus alíjs teſtibus, ad pmiſſa uocatis pariter & rogatis.

Et ego Ioãnes de Selichin de Lanſteyn clericus Treuirenſis diœceſis, publicus apoſtolica & imperiali autoritatibus notarius, qa prædictis requiſitioni, publicationi, affixioni, depoſitioni, necnon oïbus alíjs & ſingulis ſupradictis, dum ſic (ut præmittitur) ſucceſſiue fierent & agerẽtur, unà cum prænominatis teſtibus præſens interfui. Ideoq; hoc præſens publicum inſtrumentũ per alium fideliter ſcriptum, exinde confeci, publicaui, & in hanc publicam formam redegi. Signoq; & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignaui, rogatus & requiſitus in omnium & ſingulorum præmiſſorum fidem & teſtimonium.

Quibus omnibus ut præmittitur peractis, idem dñs archiepiſcopus Ianueñ. requiſiuit à tota ſynodo, an placeret ſibi q die ſabbati proximi, quæ erit proxima dies mẽſis Maíj, debeat teneri ſeſſio in materia fidei, uidelicet ſup condemnatione memoriæ Ioannis Vuiclef. Et fuit reſponſum per oẽs de ſynodo, placet, præſentibus ſupradictis teſtibus. Et ſic omnes domini de ſynodo receſſerunt. E

Statim poſt & ante prandium de mandato quatuor præſidentiũ q̃tuor nationum, in eccleſia ſancti Stephani Conſtantieñ. & in bancho audientiæ literaꝝ contradictarum, reuerendo patre dño Iacobo de Camplo electo Penneñ. locumtenẽte auditoꝝ audientiæ contradictarum, ibidem ad banchum ſedente, & horam illam pro audientia contradictarum ac actu infraſcripto faciendũ deputato, præſentibus reuerendiſſimis patribus dñis Ioanne patriarcha Antiocheno, & Ioanne archiepiſcopo Rigenſi, de mandato eiuſdem domini Iacobi locumtenentis, uenerabilis uir dñs Nicolaus de Hubancho lector literarum de iuſtitia, & aliaꝝ quæ inibi legi ſolent, legebat & executus fuit citationem ſupra proximam p ſanctam ſynodum decretam ad inſtantiam magiſtri Henrici de Piro promotoris & inſtigatoris dicti concilíj. Qua lecta & executa, idem Henricus petíjt ſibi fieri de hmõi lectura & publicatione publicũ inſtrumentum, præſentibus ibidem magiſtris Henrico Golthardi, Ioanne de Vonrade notaríjs publicis, & domino Petro Vuithoge presbytero, Maguntineñ. Leodienſis & Traiectenſis diœceſum, teſtibus ad præmiſſa uocatis & rogatis.

Ibidem linea 19. poſt Quo, lege ſic: F

dicto & cantato, fuit cantatus introitus, Exaudi nos domine, &c. cum collectis ſuis & letaníjs, ac euangelio, Attendite uos à falſis prophetis &c. & alíjs orationibus, ac hymno, Veni creator ſpiritus, ſicut in alíjs ſeſſionibus. (Matthæi 7.)

Ibidem lineæ 23. poſt bus ſuis, inſerantur hæc

cui inter cardinales aſtabant domini Iordanus de Vrſinis, & Angelus Laudenſis, Albanenſis & Tuſculaneñ. epiſcopi, præſentibus ibidẽ reuerẽdiſſimis patribus Vuilhelmo ſancti Marci, Antonio de Salãcho, Amadeo Salutiarum, Ludouico de Fliſco, Landulpho Barenſi, & Franciſco Florentino cardinalibus. Deinde oïbus his peractis, reuerendus pater dñs Vitalis epiſcopus Tholoneñ. natione Gallicus, aſcendebat ambonẽ, & fecit ſermonẽ ad cleꝝ cum themate: Spiritus ueritatis docebit uos oẽm ueritatem &c. Quo ſermone facto, ſurrexerũt magiſtri Henricus de Piro, et Ioannes de Scribanis promotores & procuratores concilíj & ſynodi. Henricus loquens, præſentauit citationẽ ad ualuas eccleſiæ maioris & audientiæ contradictarum affixam, necnon unã aliam in audientia cauſarum lectã & citatoꝝ in eiſdem citationibus nõ cõparentium, neq; memoriam, hæreſimq; & dogma quondam Ioannis Vuiclef, (Ioannis 16.)

A minime quare condemnari non debet, uidere curantis cõtumaciã accuſarũt. Ipſoſq; contumaces reputari petierunt, & in eorum contumaciam, pronunciari, decerni & declarari dictum quondã Ioannem Vuiclef, fuiſſe dum uixit, notorium hæreticũ & pertinacem, ac finaliter deceſſiſſe ab hac luce impœnitentem: ipſiusq; memoriam, errores, p̃tenſas doctrinas & dogmatizationes, & p̃ſertim xlv. cum ducentis ſexaginta articulos per eum concluſos, codemnandos fore, & per ſanctam uniuerſalẽ ſynodũ Conſtantieñ. ac paternitates quatuor p̃latoꝝ, pro præſenti die poteſtatem habentiũ, loco & nomine quatuor nationum condemnari, ac eius oſſa, ſi ab alioꝝ Chriſtifideliũ oſſibus ſeparari poſſint & ſecerni, exhumari & proijci mandari, aliaſq; pronunciari, decerni & declarari, diffiniri atq; fieri, quod iuſtum fuerit & expediens fidei orthodoxæ, inſtanter poſtularunt.

Ibidem lineæ 32. poſt runt, inſerantur hæc:

Et ulterius idem archiepiſcopus Ianueñ. in contumaciam accuſatoꝝ p̃dictorum, p dictos promotores pronunciauit, diffiniuit & declarauit, prout in quadam papyri pronunciationis ſchedula, cuius tenor inferius eſt inſertus, continetur, condemnando memoriam ipſius Ioannis Vuiclef & ſuoꝝ ſequacium, quo ad xlv. articulos cõdemnatos in Pariſieñ. & Prageñ. ſtudijs, & licet quo ad ducẽtos & ſexaginta articulos, incepiſſet legere, ac oẽs fuiſſent contenti de xlv. articulis, primo tñ ex interruptiõe dñi Guilielmi cardinalis ſancti Marci interueniẽte, ipſi ducenti & ſexaginta articuli & eoꝝ lectura & condemnatio fuerant reſeruati ad proximã ſeſſionẽ generalem. Super quibus lectura, publicatione pronunciatione & diffinitione ſiue condemnatione, dicti pmotores petierunt approbationẽ à dño præſidẽte, & à dictis Luthomuſleñ. Concordieñ. Tholoneñ. & abbate ſanctæ Mariæ petierunt r̃ndeři, an placet. Domini uero p̃dicti, primo dñs Ioannes Oſtieñ. p̃ſidens approbauit. Subſequenter qlibet pro natione ſua approbauit. Sup quibus ijdem pmotores, Henrico loquente, petierunt per reuerendos patres dños ſedis apoſtolicæ ptonotarios cæteroſq; notarios q̃tuor nationũ, & tabelliones quoſcunq; ibidẽ p̃ſentes, unum uel plura fieri publicum ſeu publica, inſtrumentũ ſeu inſtrumẽta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus ſupradictis, necnon Poloniæ, Noruegiæ, Sueciæ, Daciæ, Cypriæ, Franciæ ambaſiatoribus ac multitudine Chriſtianorum copioſa.

Tenores uero dictaꝝ citationum & ſententiæ diffinitiuæ cum inſertione articulorum, de qbus ſupra ſit mentio, ſequuntur & ſunt tales:

Sacroſancta ſynodus in ſpiritu ſancto congregata, generale conciliũ Conſtantieñ. C faciens, uniuerſalem eccleſiam militantẽ repræſentans, qbuſcunq; damnandã memoriam hæreſimq; & puerſa dogmata quondã Ioannis Vuiclef dãnandæ memoriæ defenſare uolentibus, ſpiritum intellectus ſanioris & ad cor reuerti. Licet pleriſq; uicibus nonnulli ex uobis ſe diſputaturos in publico & damnandã memoriam dicti Ioannis multifarie p multa particularium locoꝝ ſtudia uniuerſalia, iam damnata & reprobata, fama uaga & mortua obtulerunt ſcriptura defenſuros, noſq; ſi q eſtis, crebris uos uicibus benigne audituri & etiam in ſacro Romano cõcilio generali ultimo celebrato, ad id pemptorie citatos expectauerimus, ad lucem tñ minime pperantes, amplius ueſtra exigente cõtumacia, diſſimulare nequimus. Quare promotoribus & pcuratoribus noſtris ad id inſtãtibus, & ne ficus fatua ſuos extẽdat palmites, quæ ad nihilum ſacro teſtante eloquio, utilis eſt, niſi ut eradicata comburatur: uoſq; omnes Lucæ. 13 alios & ſingulos ipſam perfidam doctrinam Ioannis Vuiclef dogmatizãtes, aut etiam quibuſuis rationibus uel apparatibus fucatis ſophiſmatibus defenſare præſumentes, tenore præſentium ex abundãtia citamus, quatenus hodie quæ eſt dies quarta menſis præſentis Maij, cõpareatis & compareant Conſtantiæ in eccleſia maiori in publica ſeſſione poſt miſſam de ſpiritu ſancto celebratam hora tertiarum, ad uidendum & audiendum dictum quondam Ioannem Vuiclef diffinitiue pronunciari &

declarari,fuiſſe dum uixit notorium hæreticum & pertinacem,ipſiusq; memoriam D
& errores peruerſasq; doctrinas & dogmatizationes,& præſertim quadragintaqn-
que articulos damnari,& eiuſdem oſſa ſi ab aliorum Chriſtifidelium oſſibus ſecerni
poſſint,exhumari & proijci,uel ad dicendum, proponendum & allegandum cauſas
rationabiles,ſi quas habetis & habeant,cur præmiſſa fieri nõ debeant. Certificantes
uos & quemlibet ueſtrum, quod ſiue cõparere curaueritis,ſiue non, nos nihilominus ad
præmiſſorum executionem autore deo procedemus,prout orthodoxæ fidei funda-
mentum exigit,ratioq; dictauerit & iuris ordo. Datum Conſtantiæ die quarta men
ſis Maij prædicti,anno domini milleſimo quadringẽteſimo decimoquinto, ſub ſigil
lis quatuor præſidentium quatuor nationum.

Sacroſancta ſynodus Conſtantieñ. in ſpiritusancto legitime congregata,generale
concilium faciens,uniuerſalemq; eccleſiam militãtem repræſentans, mandat in audi
entia publica literarum cõtradictarum domini noſtri papæ citari,& citat quoſcunq;
damnatam memoriam hæreſimq; & dogmata peruerſa quondã Ioãnis Vuiclef me-
moriæ defenſare uolentes, & perfidam doctrinã eiuſdem Ioannis dogmatizãtes, aut
etiam quibuſuis rationibus uel apparatibus fucatis ſophiſmatis defenſare præſumẽ
tes,quatenus compareãt Conſtantiæ in eccleſia maiori in publica ſeſſione poſt miſ-
ſam de ſpiritusancto celebrandam hora tertiarum,ad uidendum & audiendum, di- E
ctum quondam Ioannem Vuiclef diffinitiue pronunciari & declarari,fuiſſe dum ui-
xit notorium hæreticum & pertinacem,ipſiusq; memoriam & errores peruerſasq; do
ctrinas & dogmatizationes,& præſertim xlv. articulos condemnari,& eiuſdem oſſa,
ſi ab aliorum Chriſtifidelium oſſibus ſecerni poſſint,exhumari & proijci,uel ad di-
cendum & proponendum ac allegandum cauſas rationabiles,ſi quas allegare uolue-
rint,cur præmiſſa fieri non debeant. Alioquin ad præmiſſorum executionem & ul-
teriora autore deo procedetur,prout orthodoxæ fidei fundamẽtum exigit, ratioq;
dictauerit & iuris ordo, citatorum contumacia ſeu abſentia non obſtante. Datum
Conſtantiæ die quarta menſis Maij prædicti,põtificatus domini Ioannis papæ xxiij.
anno quinto.

FO. D. XI. fa. 1. inter lineam 19. & 20. inſerantur hæc:

Quia uero libris prædictis diligẽter examinatis p doctores & magiſtros uniuerſita
tis ſtudij Oxonieñ. ultra dictos xlv. articulos,ducẽtos ſexaginta extrapendentes col
legerunt,quorum aliqui cum ſupradictis in ſententia coincidunt,licet nõ in eadem for
ma uerborum.& ſicut de alijs ſuperius dictum eſt,quidam ipſorum erant & ſunt hæ
retici,quidam ſeditioſi,quidam erronei,alij temerarij,nonnulli ſcandaloſi,alij inſani, F
necnon omnes penè contra bonos mores & catholicam ueritatẽ fuerunt, propterea
per dictam uniuerſitatem ſcholaſtice & debite reprobati. Hæc igitur ſynodus ſacro-
ſancta cum deliberatione qua ſupra, prædictos articulos & eorum quemlibet repro
bat & condemnat,prohibens,iubens,mandans & decernens,prout de alijs xlv. eorũ-
dem ducentorum ſexaginta articulorum tenores duximus inferius inſerendos.

Ibidem lineæ 36. ante Super,inſerite hæc:

Subſequenter dicta ſeſſione (ut præmittitur) facta, de mandato dñorum præſidẽ
tiũ nationũ, Ghiſeler9 Bouencen & ego notarij nationis Germanicæ antedictæ,ac-
ceſſim9 ad portam uulgariter Suitzporte nominatam ciuitatis Conſtantieñ. per quã
papa Ioannes dicitur fugiſſe,pro executione ulteriori ipſius citationis, & ibidem di-
ctam citationem contra eum decretam,ſigillatam & ſubſcriptam,clauis dictæ portæ
affiximus,eamq; affixam & extenſam ſtare dimiſimus per tpis ſpatium, deinde amo-
uimus,& loco eius ibidem copiam in papyro affiximus, & ſtare dimiſimus, præſen-
tib9 ibidẽ probis uiris magiſtro Petro Bannin notario publico,Gotfrido Galſen,Hẽ
rico Opteruorde,clericis Leodieñ. Magũtineñ. & Hildeſieñ. diœceſum teſtibus &c.

Die

A Die ſabbati eadem hora ueſperorum fuit congregatio generalis nationis Germanicæ. In qua primo magiſter Ioannes Stalbergeñ. tanq̃ præpoſitus eccleſiæ ſancti Seueri Erfordieñ. fuit intitulatus & iurauit &c.

Subſequenter fuit ibidem per dominum Ioãnem Abundi pro parte dominorum præſidentiũ propoſitum, quare ex cõſultatiõe certorum zelatorum unionis eccleſiæ dei, deberet natio deputare tres prouidos & diſcretos uiros, qui haberent tractare materiã unionis iuxta informationem dictorũ zelatorũ, & quia illa eſſent ipſis reuelata in ſecreta & arcana, ideo nõ eſſet expediens neq; neceſſarium, cõmitti pluribus: quia timeretur ꝙ fraus interuenire poſſet, ſi aliqua reuelatio quæ multum foret nociua, cum dicta materia cõcernat practicam ad habẽdam unionem in eccleſia dei: & qua practica dimiſſa, forſan ꝑ modica obſtacula poſſet impediri prædicta unio in eccleſia dei. & fuit deliberatum per omnes, ꝙ deberent elegi tres de quinq; alijs alias electis ſuper materia unionis, & per illos quinq; fuerunt electi hi, uidelicet

	Nicolaus Gueznenſis epiſcopus,	
domini	Petrus Ripenſis epiſcopus,	Super materia unionis
	Albertus Ratiſponenſis epiſcopus.	

Die dominica, quinta menſis Maij prædicti, fuit congregatio deputatorum quatuor nationum hora quinta, in loco in quo natio Germanica cõgregari ſolet. Et erãt archiepiſcopi & epiſcopi circiter xl. abbates multi & plures doctores de diuerſis ſtudijs, nobiles inſuper & ambaſiatores regum *circa xx. Quibus omnibus ibidem uocatis ꝑ ſereniſſimum dominum Sigiſmundum Romanorũ & Vngariæ regẽ, dictoq; ſereniſſimo rege in medio ipſorum ſedente, propoſuit & expoſuit qualiter feciſſet guerram opportunam & neceſſariam contra ducem Fredericũ Auſtriæ. Primo ex eo, ꝙ idem Fredericus ſcandalizaſſet eccleſiam & concilium Conſtantienſe in hoc, ꝙ abduxit Ioannem papam xxiij. noctis tempore, & quod nõ remanſit per eos, quin totaliter cõcilium per talem abductionem & papæ fugam fuiſſet diſſolutum. Item ex eo, ꝙ nõnullos epiſcopos de ſuis ſedibus expuliſſet, & abbates de eorũ monaſterijs, retinens abbatias & epiſcopatus in manibus proprijs. Item ex eo, ꝙ uiduas & orphanos ſpoliaſſet bonis hæreditarijs, quorum multi propter hoc irent mẽdicatum per mundum. Et mõ ille dux Fredericus, ut præfertur, uellet uenire ad cõcordiam & ꝙ guerra ceſſaret. Quapropter petijt conſilium à dominis deputatis, quid in hac materia deberet facere, & qualem concordiam deberet inire, licet dixit quòd ille Fredericus forſan petat ueniam, & ſtare uelit iudicio & ſimplici uerbo domini regis & cõcilij. Etiam quòd honor ipſius regis & eius iuramentum, quod alias dixit ſe feciſſe,
B quòd nunquam uelit facere pacem neque treugam cum dicto duce. Et fuit per dominos deputatos diſputatum & concluſum, quòd ex hoc nullum incurreret periurium, quia ſimpliciter eum reciperet ad miſericordiam, & tanquam hominẽ captiuum & dominium eius captiuum. Allegabãt etiam multi, ꝙ tale iuramentum in pſenti caſu nõ habet eũ ligare. & ſic habitis conſultationibus, de uoluntate domini regis fuerũt miſſi quatuor prælati ad aſſociandũ dictũ Fredericũ ducẽ uſq; ad præſentiã dñi regis. Quibus exeuntibus, reuerſi fuerunt cum eodẽ & illuſtribus principibꝰ ſecum, uidelicet Frederico burgrauio Nurenburgeñ. & Ludouico duce Bauariæ, in quorũ inceſſu erat pfatus dux Fredericus, & ueniẽdo ad pſentiam regis, pſtrati ſunt ad genua, ubi idẽ Fredericus burgrauius noĩe ipſius Frederici ducis Auſtriæ & ad eiꝰ rogatũ, dirigendo ſermonem ad regẽ, dixit qualiter auunculus ſuus Fredericus dux Auſtriæ ibidẽ pſens, ſibi ſupplicaſſet de intercedendo ꝓ eo apud regiam maieſtatẽ, uidelicet quòd de offenſis q̃s ſibi intuliſſet regiæ maieſtati, ac ſacro cõcilio Conſtantieñ. ac pſonis eccleſiaſticis, aut alijs pſonis tpalibus, nobilibus, ignobilibus, uiduis aut orphanis, peteret à regia maieſtate ueniam & miſericordiam, dans ſe & perſonã ſuã, dominia ſua & bona, totaliter in manibus & poteſtate ipſius domini regis, promittens ſe papam reducere uelle, ſaluo tamen honore ipſius ducis Frederici,

ꝙ eidem papæ neq; ſuis ſecum uenientibus,non inferatur uis in eorum proprijs pſo
nis,ſiue bonis quæ ſecum apportauerint.His dictis,præfat⁹ Fredericus dux Auſtriæ
dixit,ꝙ ita peteret & humiliter ſupplicaret regiæ maieſtati ipſum recipere ad ueni-
am & miſericordiã,ponẽs ſe & ſua dominia & bona quæcunq; in manibus & pote-
ſtate ipſius regis ſimpliciter diſponenda ad oẽm ſuã uoluntatẽ. Supplicans tñ, ꝙ pa
pæ & ſuis ſecũ reducendis,nihil fiat in perſona & rebus eoꝝ quas adduxerint. Quam
humiliationem ſereniſſimus dñs rex recepit,tangens ſibi manum,& ulterius mani-
bus iunctis,idem dñs Fredericus dux promiſit nunq̃ per ſe uel alium ſeu alios con-
tra dictum ſereniſſimum dñm regẽ quouis modo facere,ſed ſibi fideliſſim⁹ ſeruitor
eſſe. Sup quo uenerabilis uir magiſter Ioannes Abundi aduocatus nationis Germa-
nicæ,noĩe oĩm & ſingulorum petijt ſibi fieri per dños Benedictũ protonotariũ præ-
poſitũ Albæregalis, & Iacobum Rodini protonotariũ de Ianua, cæteroſq; notarios
& tabelliones ibidem exiſtentes, unum uel plura fieri, publicum uel publica,inſtru-
mentum ſeu inſtrumenta,ad dictamẽ cuiuſlibet ſapientis, pſentibus ibidẽ dictis dñis,
platis,abbatibus,doctoribus,& nobilibus,alijſq; q̃ plurimis in multitudine copioſa.

Effectus literæ ſubmiſſionis ducis Auſtriæ,quæ ſcripta fuit in theutonico,
& ſigillo ſuo ſigillata,ſequitur & eſt talis:

Nos Fredericus &c.recognoſcimus &c.Quod cum ſereniſſimi principis indigna E
tionem inciderimus, uenimus in propria noſtra perſona ad conſpectum dicti dñi no
ſtri regis Conſtantiã. Et nos perſonã noſtrã,territoria, hoĩes,ciuitates, fortalicia &
quicquid habemus & tenemus,nihil excepto,ad ſuam regalem gratiam dedimus &
ponimus uigore præſentium taliter,ꝙ ipſe nobiſcũ & cum eis facere & ordinare poſ
ſit pro ſuæ regalis libito uoluntatis. Quicquid etiam quælibet perſona uel perſonæ
eccleſiaſticæ uel ſeculares,nobiles uel ignobiles,in quacunq; dignitate uel ſtatu con-
ſtitutæ,nemine excepto,contra nos habet occaſionem pro quacunq; cauſa,nulla ex-
cepta,hoc totaliter poſuimus & dedimus in arbitrium dicti dñi noſtri regis,ſic & ta
liter,ꝙ quicquid ipſe dñs noſter rex iuſſerit in hmõi, ordinauerit & dictauerit ꝓ ſua
uoluntate per nos erga quemlibet faciendũ,ꝙ iſtud facere & adimplere & finire de-
bemus abſq; omni dilatione & contradictione.debemus etiam & uolumus facere &
procurare,papam Ioannẽ ad Conſtantiã ſeu alibi quo dñs noſter rex uoluerit, pſen-
tare,aut facere præſentari ad manus & poteſtatẽ dicti dñi regis & ſacri cõcilij, quod
præſentialiter Conſtantiæ celebratur. Sperantes ꝙ iuxta uerbum regium deſup no
bis factum,ꝙ dictus papa Ioannes & oẽs ſecum Conſtantiã aut alium locũ deputan
dum,ſuaꝝ uitæ & rerum ad eos ptinentium,quas ſecum ad hmõi locũ duxerint, ſint
ſecuri.Et ſi dictus papa Ioannes de papatu depoſitus fuerit uel ceſſerit, tũc in uolun F
tate præfati concilij ſtabit,quõ eidem de ſtatu ſuo prouideatur. Nos etiam uolumus
& debemus in hoſtagio Conſtantiæ manere, quouſq; papa Ioannes Conſtantiã aut
alibi,quo præfatus dñs rex deputauerit,peruenerit, ut ſupra ſcriptũ eſt. Et quouſq;
oẽs & ſinguli officiales,ciues & incolæ munitionũ,ciuitatum & territorioꝝ in Sue-
uia,Alſatia,partibus Briſgoniæ,comitatu Tirolis circa Atheſim & ualle dicta in Tal,
pfato dño noſtro regi & imperio ſacro fidelitatẽ promiſerint, & iurauerint ad ſctã
dei euangelia ipſum reſpicere & ſibi obedire, donec oĩa & ſingula p nos totaliter &
effectualiter facta fuerint & adimpleta. In quo & pfati dñi noſtri regis ſimplicib⁹ uer
bis,literis aut intimationibus abſq; probatione alia debent cõtentari,aut quouſq; idẽ
dñs noſter rex eoſdẽ fidelitatũ promiſſionũ & iuramentoꝝ huiuſmodi p ſe uel ſuas
literas nunciauerit abſolutas. Et in caſu quo præmiſſa in toto uel in parte non face-
remus & impleremus,ſeu quõlibet cõtraueniremus,quod deus auertat,extũc pfatæ
ciuitates,munitiones,territoria & hoĩes noſtri,præfato domino noſtro regi & ſacro
imperio totaliter deuoluantur, & deinceps eidem tanq̃ iuſto ordinario & naturali
dño ſubijciant & obediant,noſtra & cuiuſlibet alterius contradictione non obſtante,
omnibus fraude,dolo & nequitia totaliter ceſſantibus in præmiſſis. Et iſtud ad oẽm
firmitatem

A firmitatem promiſimus noſtra principatus fiducia; & ad ſancta dei euágelia iurauimus, uirtute huius literæ totũ id quod ſupraſcriptũ eſt, faciendum & adimplendum totaliter & cum effectu. Et in teſtimoniũ iſtius, ſigillum noſtrũ ad iſtam literã cum matura noſtra deliberatione appoſuimus. Et quia nos etiam iſtud p̃ſcriptum totum de noſtra propria & libera uoluntate fecimus, propterea rogauimus illuſtres princi pes ducẽ Ludouicum comitẽ Palatinũ Rheni ducẽ Bauariæ, & Griffinum de Morcey, noſtrum dilectũ auunculum, & burgrauiũ de Nurenberg noſtrũ dilectum ſocerum, ꝙ quilibet eorum ſuum ſigillum ad teſtimonium oĩm & ſingulorum p̃miſſorum ad p̃ſentẽ literã appoſuit, eoſdẽ Ludouicum &c. indẽnes tenendo, datum &c.

Ibidem linea 49. poſt Anglicanæ, addantur hæc:

Præſentibus ibidem reuerendiſſimis dñis Ioanne epiſcopo Oſtieñ. cardinali &c. Angelo Laudenſi, Franciſco Venetiarũ, Alamãno Piſano, Iordano de Vrſinis, Branda Placentino, Guilielmo ſancti Marci, Antonio de Salancho presbyteris, Amadeo Salutiarũ, Raynaldo de Brãchaſiis, Ludouico de Fliſco, Landulpho Bareñ. Odone de Columna, Franciſco Florẽtino, & Lucido de comitibus diaconis cardinalibus, abſentibus Petro Camaraceñ. & Antonio Aquilegieñ. cardinalibus, licet in ciuitate Con-
B ſtantieñ. præſentibus. Qua miſſa cantata, fuit cantatũ officium, Exaudi nos dñe &c. cum letanĳs, orationibus & collectis, cũ euãgelio, Erunt ſigna in ſole &c. ac hymno, Veni creator ſpũs. Quibus finitis, ſurrexit uenerabis uir magiſter Benedictus Gentiani monachus ordinis S. Benedicti, ambaſiator ſtudĳ uniuerſitatis Pariſienſis, & ꝓpoſuit qualiter uenerabilis mater uniuerſitas ſtudĳ Pariſieñ. recõmendaret ſe p̃ſenti cõcilio Conſtantienſi, mittendo ſibi unam literam quã ibidẽ in mediũ produxit, cuius tenor ſequitur inferius poſt lecturam aliorũ, pro quibus ſeſſio fuit deputata. Deinde ſurrexerunt honorabiles uiri magiſtri Henricus de Piro & Ioãnes de Scribanis ꝓmotores & procuratores concilĳ. Idem Henricus loquens reproduxit citationem aliàs contra Ioannẽ papam xxiĳ. decretã, unà cũ eius executione facta in publicis inſtrumẽtis, quorũ tenores inferius ſunt inſerti. Et ulterius recitando primo, qualiter dñs Ioannes papa xxiĳ. & eius receptatores, ſequaces & fautores fuerunt citati ad diem p̃ſentem, ad cõparendũ, rñdendũ & allegandũ cauſam &c. prout in dicta citatione cõtinet. Et ob hoc eorundẽ Ioannis receptatorũ & ſequacium ſiue adhærentiũ non cõparentium, neq; aliquas cauſas rõnabiles allegantium, cur receſſus dicti dñi Ioannis papæ clandeſtinus pronunciari non debeat fuiſſe & eſſe eccleſiæ ſanctæ dei dãnoſus, ſcandaloſus & opprobrioſus, ac unionis & pacis eccleſiæ ꝑturbatiuus & nociuus, ac
C nefandiſſimi ſchiſmatis nutritiuus & roboratiuus, hæreſiſq; & ſuſpicionũ fidei ſenſitiuus, ac à bono unionis & pacis eccleſiæ p̃fatæ, promiſſionibuſq;, iuramẽtis & uotis ꝑ dñm Ioannẽ papã ſuꝑ hoc factis deuiatiuus. Nec etiã allegantiũ cauſas, q̃re teſtes ſuꝑ notorietate criminũ in citatorio expreſſorũ recipi nõ debeant, & deinde notoria pronunciari, & ſuꝑ eiſdẽ tanq̃ ſuꝑ notorĳs criminibus procedi. Et cur ipſe dñs Ioannes papa xxiĳ. non debeat ſuſpendi à totali adminiſtratione papat⁹, propter notoriã, malã & ſcandaloſam adminiſtrationẽ & dilapidationẽ. Ipſoſq; deinde Ioannẽ papã, ſuos cõplices & ſequaces, primit⁹ tñ ꝑ reuerẽdiſſimos patres dños ex ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus & q̃tuor p̃latos q̃tuor nationũ, diligenter ante ualuas huius maioris eccleſiæ Conſtantieñ. p̃conizatos, ſi nõ cõparuerint neq; reperiant, petimus contumaces reputari, & in eorũ cõtumaciã ſupradicta oĩa & ſingula ꝑ hanc ſanctã ſynodũ ſecundũ formã citatorĳ pronunciari, declarari & decerni, dictũ receſſum ſuũ fuiſſe & eſſe ſanctæ eccleſiæ dei ſcandaloſum & opprobrioſum &c. Necnõ crimina in ipſo citatorio expreſſa, fuiſſe & eſſe notoria, & ſuꝑ eis tanq̃ ſuꝑ notorĳs ꝓcedendũ fore, & ꝓcedi debere declarari, dictumq; dñm Ioannẽ papã à totali adminiſtratione papatus tã ſpũaliũ q̃ tpaliũ, propter p̃miſſa lite pẽdente, ſuſpẽdendũ fore, & ſuſpẽdi debere; ipſumq; ſuꝑ p̃dictis criminibus fuiſſe & eſſe notorie irretitũ, & penitus incorrigibi-

Lucæ xxi

rigibilē, aliasq; pcedi decerni & declarari, put iuris fuerit & ordo dictauerit rōnis. D

Item petimus ſimiliter ex benigniſſimo officio, quod humiliter pro tota uniuerſali eccleſia & cuncto populo Chriſtiano imploramus, per hoc ſacrum concilium & hanc ſanctam uniuerſalem ſynodū aliquos ex dominis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus antedictis, & aliquos alios etiam prælatos dari & deputari commiſſarios eorum, quibus teſtes in hac cauſa produci ualeant, quiq; iuramenta eorundem recipiant, ipſosq; examinent diligenter, & huic ſacro concilio proceſſum huiuſmodi habitum & habendum referāt. Aliaq; faciant, quæ circa præmiſſa neceſſaria fuerint & quomodolibet opportuna. Præmiſſa omnia & ſingula cum debita petimus inſtātia inſtantius & inſtantiſſime fieri, decerni & adimpleri, ſaluo iure addendi, minuendi & mutandi, declarandi &c. ut eſt ſtyli iuris atq; moris.

Quibus factis, reuerendiſſimus pater dn̄s Franciſcus cardinalis Floren̄. ſurrexit, proponēs q̄ dn̄s Ioānes papa xxiij. prædictus, miſit dominis cardinalibus unā bullā, in qua conſtituit procuratores ſuos ad hanc ſynodum, defendendum & agendum nomine ſui ſuper ſibi impoſitis & imponendis per dictā ſanctam ſynodū, uidelicet reuerendiſſimos patres dn̄m Petrum Camaracen̄. Guilielmum ſancti Marci presbyteros, & ipſum Florentinen̄. diaconū cardinalē, licet ſui collegæ ipſi non uenerunt ad concordiam, an uellent acceptare onus procuratoris, licet ipſe ſimiliter miſiſſet unū breue, exhortando eos q̄ acceptarent pro eo onus procuratoris, tñ iuxta id quod ſibi uiſum fuerat, non poſſunt bene tranſire quin deberent acceptare. Sed ex nunc dixit, quantū in eo erat, pro iſta uice nollet acceptare onus procuratoris, perſuaſiſſetq; ſibi aliàs qn̄ fuerat ſecum, q̄ reuerteretur & faceret illa quæ promiſerat. Dominus uero Guilielmus ſancti Marci leuans ſe, dixit q̄ illam materiā ignoraſſet penitus, & nunq̄ ueniſſet ad notitiam eius, niſi hodie mane. Sed quicquid eſſet, ipſe non eſſet diſpoſitus ad acceptandum onus pro papa, neq; pro aliquo alio, renuncians ipſe acceptationem exnunc penitus & oīno. Exnunc tñ approbans perſuaſionē quam Florētinus dixit, feciſſe papæ, qualiter reuerteretur ad cōcilium, & impleret ea quæ uouiſſet & iuraſſet. Quibus ſic propoſitis per dictos dn̄os Florentin̄. & ſancti Marci cardinales, ſtatim ſurrexit magiſter Henricus de Piro unà cū magiſtro Ioanne de Scribanis, ipſoq; Henrico loquente dixerūt, q̄ citatio eſſet perſonalis & cauſa curialis, in qua nullus admitteretur per procuratorem, proteſtando ibidem ex quo Ioannes papa xxiij. conſtituit procuratores ſuos ad hanc cauſam, q̄ manifeſtum & notoriū eſſet, q̄ citatio uenit ad eius notitiam & ſufficienter deuoluta. Subſequenter pro meliori expeditione huius negocij ſunt rogati per concilium duo cardinales diaconi, & qnq; prælati nomine concilij, ad eundem ad portas ſiue ualuas eccleſiæ præſentis, ad inquirendum ſi Ioannes papa xxiij. foret ibidē, ipſumq; requirēdo & ſuos ſequaces, receptatores & fautores, ut cōparere deberent corā ſctā ſynodo Conſtantienſi, reſponſuri ſup cōtentis in citatorio contra eos emiſſo. cardinalibus uero recuſantibus, licet petitis & expectatis, accuſarunt ad portas eccleſiæ reuerendiſſimus pater dn̄s Ioānes patriarcha Antiochen⁹ natiōis Gallicanæ, Nicola⁹ Guezneñ. archiepiſcopus nationis Germanicæ, Antonius archiepiſcop⁹ Raguſinus natiōis Italicæ, & Nicolaus epiſcop⁹ Bathonien̄. nationis Anglicanæ, cū reuerendis patribus Benedicto p̄poſito Albæregalis ,ptonotario nationis Germanicæ, & Iacobo Rodini nationis Italicæ, & qnq; notarijs ſiue tabellionibus q̄tuor nationū. * Stephanus epiſcopus Dolen̄. natiōis Gallicanæ. Quorū quilibet unus poſt aliū in dictis & extra ualuas trib⁹ uicib⁹ uocarūt Ioannē papā xxiij. & ſuos ſequaces alta & intelligibili ac clamoroſa uoce, uidelicet in hunc modū: Autoritate ſanctæ ſynodi Conſtantien̄ requirimus Ioannē papam xxiij. citatum & ſuos ſequaces & fautores, ſi ſint hic, ueniant coram dicta ſancta ſynodo, reſponſuri ſuper contentis in citatorio. Quibus inquiſitionibus & requiſitionibus factis ſucceſſiue, nullus comparuit neq; reſpondit. Reuerſi ad eccleſiam & ad dictam ſynodum, fecerūt relationē. Primo dn̄s Ioannes patriarcha, & deinde dominus Benedictus protonotarius

notarius

notarius nomine notariorum, qualiter inquiſierunt dictum Ioannem papam & eius ſequaces ac fautores iuxta formam iuris, & nullus eis apparuit neque apparebat pro eis, quod atteſtarentur coram deo & dicta ſancta ſynodo Conſtantienſi. Super quibus ſucceſſiue dictis, petitis, relatis atque iniunctis, idem magiſter Henricus de Piro promotor una cum dicto Ioanne de Scribanis petiuerunt ſibi per notarios ſedis apoſtolicæ & alios tabelliones & notarios ſynodi, unum & plura confici, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus dñis Ludouico duce Bauariæ, Rōpoldo duce Zagañ. in Sleſia, Ioāne Iacobo comite Aquesañ. filio comitis Mōtisferrati, Ioanne comite de Friburg, Ioanne Caroli de uicecomitibus de Mediolano, Philippo de Floreñ. Nicolao de Gara magno comite de Vngaria, & alia Chriſtianorum multitudine copioſa.

Quibus ſic peractis, dominus Andreas electus Poznanieñ. de mandato dictæ ſynodi aſcendebat locum in quo publicabant̃ edicta concilij, & legebat ibidem certā ſchedulam aliàs in nationibus concluſam pro officialibus concilij &c. Cuius tenor ſequitur inferius. Necnon literam miſſiuam per uniuerſitatem ſtudij Pariſienſis, cuius ſimiliter tenor ſequitur inferius. Quibus lectis, Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis, Henrico loquēte, petierūt à tota ſynodo an placeret, adijcientes, ſi aliquis eſſet cui non placeret iuxta autoritatem & facultatem concilij, poſſet libere ſurgere & dicere id quod ſibi placeret. Et ſic de omnibus alijs. fuit reſponſum per dominū præſidentē & omnes alios, placet, nemine diſcrepante.

¶Tenores uero executionis citationis in ualuis eccleſiæ & portarum ciuitatis Conſtantieñ. factæ, necnon ſchedulæ deputationum officialium, ac literæ miſſiuæ uniuerſitatis ſtudij Pariſieñ. ſequuntur & ſunt tales.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis patris & filij & ſpiritusſancti, amen.

Ibidem fa. 2. linea 37. poſt Lupi, inſerantur hæc:

Itē ſupplicetur per legentē p̄dicta, sereniſſimæ regiæ maieſtati, q̄ loco dñi comitis Bertholdi propter eius abſentiā, prouideat de uno alio ad ſuū officiū ſufficiente.

In nomine domini, amen. Anno à natiuitate eiuſdem milleſimo quadringēteſimo decimoquinto, indictione octaua, die quarta menſis Maij, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Ioannis diuina prouidentia papæ xxiij. anno quinto, in mei notarij publici & teſtium infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter uocatorum & rogatorum præſentia, uenerabilis uir magiſter Nicolaus de Hubācho literarum apoſtolicarum ſcriptor & procurator, audientiæ publicæ literarum cōtradictarum dñi noſtri papæ lector, in eccleſia ſancti Stephani Conſtantieñ. pro audiētia cauſarum apoſtolica ſpecialiter deputata, mane hora cōſueta quaſdā literas citatorias pſonales à ſacroſancta ſynodo Conſtantieñ. generale concilium faciente & eccleſiam catholicam repræſentante, in ſpiritusancto legitime congregata, ad inſtantiā uenerabilium uirorum magiſtri Henrici de Piro licentiati in decretis, & Ioannis de Scribanis de Placeñ. cauſarum & negociorum dicti concilij promotorum & procuratorum, contra pſatū dñm Ioannē papam, & eius fautores, receptatores & ſequaces emanatas, & proprijs ſigillis præſidentium quatuor nationum hmōi concilij munitas & ſigillatas: necnon p prouidos uiros magiſtros Ioannem Guiardi pro Gallicana natione, Bartholomæū de Guaſtis pro Italica, Giſelerum Bouencen pro Germanica, & Ioannem Raynaldi pro Anglicana nationibus in prædicto ſacro generali concilio Conſtantieñ. notarios ſubſcriptas & ſigillatas, quorum tenor ſic incipit: Sacroſancta Conſtantieñ ſynodus &c. Et ſic finit. datū Conſtantiæ puinciæ Magūtineñ &c. alta & intelligibili uoce legit & publicauit, ad pſatorum Henrici de Piro & Ioannis de Scribanis pmotorum & pcuratorum noīe quo ſupra inſtātiā, q ſibi de publicatiōe & lectura hmōi p me notariū publicū infraſcriptū, unū uel plura, publicū ſeu publica fieri petierūt inſtrumētū ſeu

inſtrumenta. Præſentibus ibidem uenerabilibus & diſcretis uiris magiſtris Micha-
ele de Boleſanis licentiato in decretis, Ioanne de Scribañ. in Romana curia procura-
tore, Conrado Baldeuin, Henrico Hutenatels, Ioanne Brunichuſen, Robino Colini
in dicta audientia procuratoribus, & Giſelero de Bouencen ſacri palatij apoſtolici
cauſarum notarijs, & quampluribus alijs teſtibus ad præmiſſa uocatis ſpecialiter &
rogatis. Paulopoſt, ego Fredericus notarius infraſcriptus, dictas literas citatorias ad
ualuas dictæ eccleſiæ ſancti Stephani pro audientia cauſarum apoſtolica ſpecialiter
deputata affixi, & extenſas per tempus dimiſi, rogatus & requiſitus per dictos magi
ſtros Henricum de Piro & Ioannem de Scribanis promotores & procuratores no-
mine quo ſupra, ut de huiuſmodi affixione publicum conficerē inſtrumentū. Præ-
ſentibus ibidē diſcretis uiris Nicolao Vourt, Henrico Herbordi, Ioāne Chriſtiani,
& Ioanne Carpentarij in prædicta audientia procuratoribus, teſtibus ad præmiſſa
uocatis ſpecialiter & rogatis. Deinde uero hora tertiarum dictæ diei uel quaſi, ego
Fredericus notarius infraſcriptus, prædictas literas citatorias de prædictis ualuis re-
moui, & ſtatim poſtea ad ualuas eccleſiæ cathedralis Conſtantienſis affixi, & exten-
ſas ibidem dimiſi per horam & ultra, rogatus & requiſitus, ut de huiuſmodi remo-
tione & affixione publicum conficerem inſtrumentum. Præſentibus ibidem diſcre-
tis uiris magiſtris Nicolao de Hubancho lectore prædicto, Arnoldo Vorthem, The- E
odorico de Horſten literarum apoſtolicarum ſcriptoribus, & Ioanne Stade de Lo-
them ſacri palatij apoſtolici cauſarum notarijs, teſtibus ad præmiſſa uocatis ſpecia-
liter & rogatis. Ex poſt uero hora quaſi undecima dictæ diei, ego Fredericus nota-
rius infraſcriptꝰ, prædictas literas citatorias de prædictis ualuis remoui, & deinde in
cōtinenti ad ualuas palatij apoſtolici ſiue domus epiſcopalis Conſtantieñ. ubi dictus
dominꝰ noſter papa dum in præſenti ciuitate Conſtantieñ. erat, habitabat & habita-
re ſolebat, affixi, & extenſas per tempus dimiſi. Et deinde hora nonarum uel quaſi,
eaſdē literas citatorias de proxime dictis ualuis remoui, & mecū portaui, rogatus &
requiſitus à ſæpedictis promotoribus & procuratoribus, ut de huiuſmodi affixio-
ne & remotione publicum conficerem inſtrumentum. Præſentibus ibidem hono-
rabilibus uiris magiſtro Theodorico de Horſten, Goſuino Muel literarum apoſto-
licarum ſcriptoribus, Hermāno Coppardi canonico eccleſiæ ſancti Caſſij Bonnen
ſis Colonienſis diœceſis, Henrico ten Langenhaue de Reys, Ioanne Vualkingen &
Stephano Piloſi ſacri palatij cauſarum apoſtolici notarijs, & Ricoldo uan der Samit-
ter clericis, Colonienſis, Monaſterienſis, Rutimeñ. & Leodienſis diœceſum, teſtibus
ad præmiſſa uocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego Fredericꝰ de Arnhem clericus Co- F
lonienſis diœceſis, publicus apoſtolica & imperiali autoritatibus notarius, ac dictæ
audientiæ publicæ literarum contradictaꝝ domini noſtri papæ ſcriba, quia prædi-
ctis lecturæ, publicationibus, affixionibus & remotionibus unà cum prænominatis
teſtibus præſens interfui &c.

In nomine domini amen. Anno à natiuitate eiuſdem milleſimo quadringētesimo
decimoquinto, indictione octaua, die uero ſabbati quarta menſis Maij, pontificatus
domini Ioannis papæ xxiij. anno quinto, paulopoſt horam nonarum, Ego Giſelerus
notarius publicus infraſcriptus, in teſtium infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter uoca-
torum & rogatorum præſentia certas literas citatorias perſonales, à ſacroſancta ſy-
nodo Conſtantieñ. generale cōcilium faciente, & eccleſiam catholicā repræſentāte,
in ſpirituſancto legitime congregata, ad inſtantiam & petitionem uenerabilium ui-
rorum magiſtrorum Henrici de Piro licentiati in decretis, & Ioannis de Scribañ.
de Placeñ. cauſarum & negociorū dicti concilij promotorū & procuratorū, con-
tra præfatum dominū Ioannem papā xxiij. & eius fautores, receptatores & ſequaces
emanatas, & ſigillis præſidentium quatuor nationū huius concilij munitas & ſigil-
latas, ac etiam per quatuor earundem nationum in prædicto ſacro generali concilio
notarijs ſubſcriptas & ſignatas, Quarum quidem literarum citatoriaꝝ tenor ſic inci
pit,

A pit, Sacroſancta Conſtantienſis ſynodus &c.& ſic finitur, Datũ Conſtantiæ ꝓuinciæ Maguntineñ. in ſeſſione publica, in eccleſia maiori ſolenniter celebrata die Iouis ſecũda menſis Maij, indictione octaua, anno domini &c. Ad inſtantiam & requiſitionẽ præfatorum magiſtrorum Henrici de Piro, & Ioannis de Scribanis promotorum & procuratorum, nomine quo ſupra, ualuis ſeu portis ciuitatis Conſtantieñ. Suitzport uulgariter nuncupatis, unà cum earundem uera copia affixi, & ibidem affixas & extenſas dimiſi. deinde uero hora prima poſt meridiem eiuſdem diei, ipſas literas citatorias originales, copijs earundem per me affixis ibidem dimiſſis, à dictis ualuis ſeu portis amoui, & mecum portaui, rogatus & requiſitus à ſupradictis magiſtris Henrico de Piro & Ioanne de Scribanis promotoribus & procuratoribus nomine quo ſupra, ut de affixione & amotione huiuſmodi ipſis unum uel plura, publicum ſeu publica conficerem inſtrumentũ ſeu inſtrumenta. Præſentib⁹ ibidem diſcretis uiris magiſtris Gumperto Fabri, & Petro Bannin de Oeſteruuic ſacri palatij apoſtolici cauſarũ notarijs clericis Maguntineñ. & Leodieñ. diœceſum, teſtibus ad præmiſſa uocatis ſpecialiter & rogatis. Paulo uero poſt ꝑmiſſa ego Ghiſelerus notarius infraſcriptus unà cum prædictis literis citatorijs, dictæ ciuitatis Conſtantieñ. ualuas ſeu portas, Rumphartorum uulgariter nuncupatas acceſſi, & eiſdem ualuis ſeu portis eaſdẽ B literas citatorias unà cum earundem uera copia affixi, & ibidem ipſas affixas & extẽſas dimiſi. Demum uero ipſas citatorias originales poſt horam ueſperoꝝ eiuſdem diei ſupradictæ, copia earundem ibidem per me affixa, etiam in proxime dictis portis dimiſſa, remoui & mecum deportaui, rogat⁹ & requiſitus à ſupradictis magiſtris Henrico de Piro & Ioanne de Scribanis promotoribus & procuratoribus nomine quo ſupra, ut ipſis de huiuſmodi affixionibus & amotionibus unum uel plura, publicum ſeu publica conficerem inſtrumentum ſeu inſtrumẽta. Præſentibus ibidem honorabilibus & diſcretis uiris magiſtris Clemente de Cumis, & Baſſiano de Putalođis de Lauda literarum apoſtolicarum ſcriptoribus, & Ioanne Guiardi in dicto ſacro concilio pro natione Gallicana notario clerico Pictauenſis diœceſis, teſtibus ad præmiſſa uocatis & rogatis. Et ego Ghiſelerus de Bouencen clericus Maguntineñ diœceſis apoſtolica & impiali autoritatibus notarius, & in ſacro Conſtantieñ. generali cõcilio ſupradicto ꝑ natione Germanica notarius, ꝑdictas literas citatorias ꝑ edictum & perſonales ſupradictis ualuis & portis affixi, & ut præmittitur amoui, de quibus affixione & amotione præſens publicum inſtrumentum manu mea propria ſubſcriptũ confeci, ſubſcripſi & publicaui, ſignoq́ꝫ & nomine meis ſolis & conſuetis ſignaui, rogatus & requiſitus in fidem et teſtimonium omnium et ſingulorum præmiſſorum.

Egregijs inclytiſq́ꝫ patribus uiris ex omni gente dilectis, in ſalutifero Conſtantieñ. concilio uniuerſalem eccleſiam repræſentãtibus.

Egregij inclytiq́ꝫ patres, uiri ex omni gente dilecti, almumq́ꝫ et ſalutiferum concilium: ſi labori, ſi grauibus operibus per diuerſas uias pacem eccleſiæ quæſiuiſtis, non corpori, non mundanis parcentes diuitijs, ſed theſaurizantes in cælo, iam conſtantius perſiſtendũ, iam ambulãdum cautius, iam opus eſt incumbere magis, cum turbidus auſter primum dulce ſpirantes zephyros à Petri nauicula aliquantiſper repulit. Sed remis agendum, ut ad tranquillitatis portum ducatur incolumis. Iam in uos ſpes catholici populi cõſtituta eſt, uos columnas eccleſiæ firmas uniuerſi laudant et uenerantur, et pacem orantes populi, manus ad ſidera tendunt. Nam adaucta eſt eo fiducia ꝑ ueſtram ꝑſeuerantiam, poſtq̃ domini noſtri papæ diſceſſum agnouerint. Quãquam diſceſſum ægre feramus, multumq́ꝫ ſpes ꝑcedens paſſa eſt detrimentum, ut nuꝑ ſcripto uobis notum feciſſe putamus. Nunc igitur felix ueſtris laboribus ſit eccleſia, fortunatiq́ꝫ populi, quos inuiſum ſchiſma tanta ꝑ tp̄a conturbauit. non enim tantus cœtus in uacuum erat conuocandus. Sed ut fructus labores ſequatur aſſiduos, non diſpergantur oues gregis ꝑpter paſtoris abſentiam. Sed occaſio ſit hæc in centuplo

ooo maioris

maioris unitatis: quoniam communia noſtrum oim uota & uniuerſæ fidelium mentes ſequentur ueſtra deliberata, ꝑ firmis ueritatibus ſuſtinebunt, uobis in cunctis innitentes, ut fidei debite irrefragabiliter obligantur, & noſipſi de ueſtra conſtantia gaudemus in domino, uobis obedire, obſequi, reuereri atq; ſemper aſſentire parati, teſte dño, qui ueſtros labores in conſummatæ pacis quietem dirigat, & in uiam ſalutis æternæ. Datum Pariſiis in noſtra cõgregatione generali, apud ſanctum Martinū ſuper hoc ſpecialiter congregata, xiiij. die menſis Aprilis. D

Veſtrarum paternitatum egregiarum zelantiſſimi deuoti imitatores rector
& uniuerſitas ſtudij Pariſienſis.

Eadem die poſt meridiem fuit cõgregatio nationis Germanicæ. In qua primo fuerunt deputati p ſcrutiniū pro parte eiuſdẽ nationis, quinq; uenerabiles uiri dñi Hermānus Duergh ſedis apoſtolicæ ꝓtonotarius, Bertholdus de Vuildũgẽ ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor, Ioannes Abundi decretorum doctor, Petrus de Tyger licentiatus in decretis, & Henricus de Piro licentiatus in decretis, ad ordinandū poſitiones & articulos, in cauſa inquiſitionis, depoſitionis Ioannis papæ xxiij. p ſynodū Conſtantienſem offerendos.

Subſequẽter uenit ibidem dñs Romanorū rex cum deputatis aliarū triū nationū, præſentans unam copiam cuiuſdā bullæ datæ Carolo de Malateſtis de Arimino. In q̄ Angelus de Corario Gregorius xij. in ſua obedientia nuncupatus, dedit licentiam ipſi Carolo & ſuis de eius obedientia, ad cõſentiendum huic cõcilio, iniungens idem dominus rex dominis deputatis, ꝙ examinarent illam copiam: & ſi foret defectuoſa uel inſufficiens, uellet eam remittere Carolo, qui ſtatim diſponere deberet, ꝙ omnia ſufficienter emendarentur ad uoluntatem concilij. E

Ibidem lineæ 47, poſt Viuarienſis, inſere ſequentia:

Et reuerendiſſimi patres domini Angelus Laudeñ. & Iordanus de Vrſinis cardinales aſſiſtebant regi Romanorū ibidem præſenti in inſignijs regalibus. Præſentibus ibidem Branda Placentino, Franciſco Venetiarū, Guilielmo ſancti Marci, Antonio de Salancho presbyteris, Amadeo Salutiarum, Rainaldo de Brancaſiis, Ludouico de Fliſco, Landulpho Bareñ. Odone de colūna, Lucido de comitibus, & Franciſco Florẽtineñ. diaconis cardinalibꝰ. Abſentibus tamẽ Petro Cameraceñ. Alamanno Piſano, Antonio Aquilegienſi, & Thoma Tricariceñ. cardinalibus, licet in eadem ciuitate p̄ſentibus. Officio uero miſſæ ſolenniter de ſancta trinitate peracto, fuerunt lectæ letaniæ cū introitu, Exaudi nos domine &c. euangelio, orationibus & collectis ad hoc deputatis, & hymno, Veni creator ſpiritus, Quibus ſic cantatis, lectis & factis, ſurrexerunt Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis promotores &c. Henricus de Piro loquens propoſuit, qualiter iſta ſeſſio hodierna eſſet continuatio ſeſſionis heſternæ. Idcirco repetijt citationem aliàs per edictum contra Ioãnem papam xxiij. decretam & heri reproductam, unà cum eiuſdem executione facta in ualuis eccleſiarum & portarum iuxta ſui decretum, & hodie reproduxit de nouo. Petijtq; per quatuor prælatos quatuor nationum & duos cardinales ad hoc deputatos, eundem dominum Ioannem requiri extra ualuas ipſius eccleſiæ, in quibus dicta citatio fuit affixa & executa, & eius ſequaces, receptatores & fautores, ad reſpondendū de & ſup omnibus & ſingulis contentis in citatione, ut præmittitur, cõtra eum decreta, ſeu cauſam quare minime tenerentur ad hoc allegãdum, inſtanter poſtulauit. Et ulterius in caſu quo repertus non fuerit, ipſum Ioannem ſuſpendi ab adminiſtratione totali papatus in ſpiritualibus & tpalibꝰ per ſanctam ſynodum Conſtantieñ. Prædicta requiſitione facta p promotores, acceſſerunt ad portas maiores eiuſdẽ eccleſiæ, in quibus cõiter hmõi edicta publicari ſolẽt, reuerẽdiſſimi patres Frãciſcus Florẽtineñ. & Lucidus de comitibus cardinales, Ioães patriarcha Antiochenus de natione Gallicana, Nicolaꝰ archiepiſcopus Gueznẽſis de natione Germanica, Antonius epiſcopus Raguſinus de natione F

A one Italica & Nicolaus epiſcopus Bathonieñ. de natione Anglicana. Præſentib⁹ ibidẽ reuerẽdis patribus dñis Benedicto ꝓpoſito Albæregalis, Iacobo de Rodinis de Ianua, & Thoma Polcon ſedis apoſtolicæ protonotarijs. Necnon Ioanne Guiardi pro natione Gallicana, Bartholomæo de Guaſtis pro natiõe Italica, Gumpto Fabri ꝓ natione Germanica cũ Ghiſelero de Bouencen, & Vuilhelmo Porcellis ꝓ natione Anglicana notarijs & ſcribis. Quibus dñis in portis exiſtentibus, ex mãdato & conſenſu alioꝝ reuerẽdiſſimus pater dñs Ioãnes patriarcha Antiochenus uocauit alta & intelligibili uoce dominum Ioannem papã xxiij. ſuos ſequaces, fautores & receptatores, ſi eſſent ibidem ꝙ comparerent coram ſancta ſynodo, ad præſens in eadem eccleſia congregata, reſponſuri, audituri, uiſuri & allegaturi, quare iuxta contenta in citatorio contra eos decreto, pronunciari non debeant tales, quales in eodem citatorio dicuntur diffamati. Certificãtes eoſdem ſiue comparuerint, ſiue non, nihilominus eadem ſynodus ad ulteriora prout iuris fuerit, procederet, eorum contumacia non obſtante, & alias ad dicendum cauſam quare non debeat idem Ioannes papa ab adminiſtratione totali papatus rerum ſpiritualium & temporalium ſuſpendi. In quam quidam uocationem alij ibidem exiſtentes prælati non inquirentes, conſenſerunt & uoluerunt eam ſufficere pro actu præſenti. Super quibus magiſter Henricus de Piro ꝓmotor ſibi nomine dictæ ſanctæ ſynodi unum uel plura, publicum ſeu publica cõfici petijt inſtrumentũ ſeu inſtrumenta. Præſentibus ibidẽ Frederico de Arnhem notario audientiæ cõtradictarum, Euerardo Lupi, Ioanne de ſancto Seuerino, literarũ apoſtolicarum & pœnitentiariæ ſcriptoribus, & alioꝝ Chriſtianorum multitudine copioſa. Et ſic ipſi cardinales & prælati quatuor nationũ reuerſi ſunt ad eccleſiam & ad locum concilij. Tunc reuerendiſſimus pater dominus Franciſcus cardinalis Florentineñ. ꝓfatus retulit toti ſynodo, quatenus in ualuis & extra ualuas eccleſiæ prædictæ mox ꝑ uocem domini Ioannis patriarchæ Antiocheni dominum Ioannem papam xxiij. eius fautores, receptatores & ſequaces uocaſſent, iuxta tenorem dicti citatorij contra eos emanati, ad reſpondendũ ſuper ſibi obiectis & obijciendis. & alias dixit & retulit, prout in eodem citatorio plenius continetur. Qui quidem dominus Ioannes papa, neq; fautores, receptatores & ſequaces apparuerũt, neq; cõparuerunt. Et ſic ſimiliter præfati domini prælati quatuor nationum reſponderunt ſucceſſiue, & retulerunt ſynodo præfatæ, eos dictum mandatũ fuiſſe executos, licet nemo apparuerit. Quibus relationibus factis, ad inſtantem petitionem dicti Henrici promotoris, dominus præſidens primo reputauit dictum dominum Ioannem papam, ſuos ſeqces, receptatores & fautores, contumaces: & uniformiter dicti quatuor prælati quatuor nationum, & deinde tota ſynodus reputauit dictos citatos, contumaces: & ulterius in eorum contumaciã ad petitionem inſtantem dicti Henrici de Piro promotoris, reuerendiſſimus pater dominus Guilielmus ſancti Marci deputatus unã cum reuerendiſſimo patre domino Iordano de Vrſinis cardinale, ſimul cum reuerendis patribus Antonio epiſcopo Concordieñ. Iacobo epiſcopo Teruiſino, & Ioanne de Bononia pro natione Italica: Stephano epiſcopo Doleñ. abbate ſancti Ruphi, ac Vuilhelmo Malignerij, pro natione Gallicana: Nicolao epiſcopo Merſburgeñ. & Andrea electo Poznanienſi, pro natione Germaniæ: epiſcopo Lichefeldeñ. & abbate ſanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana, commiſſarijs ad examinandũ teſtes inducendos & ex parte ſynodi in cauſa inquiſitionũ & etiam principali contra dominum Ioannẽ, ſequaces, fautores & receptatores prædictos, ipſis in medio ſynodi exiſtentibus, retulit qualiter de mãdato dñorũ de ſancta ſynodo Conſtantieñ. cũ dictis dñis deputatis examĩaſſet teſtes in numero decẽ: qbus examĩatis, & eoꝝ dictis in ſcriptis redactis, plegerũt eoꝝ dicta & depoſitiones. Quapropter licet dolẽter id referat, non cauſa impediendi iuſtitiã, ſed ꝙ tñ ad hoc deuenit, ꝙ hmõi ſcandalũ in eccleſia dei ſit exortum, retulit qualiter repperit fore depoſitum ſufficienter, dictũ dñm Ioãnẽ papã fore dilapidatorem bonoꝝ eccleſiæ Romanæ & uniuerſalis, Simoniacũ,

ſcandaloſum & pturbatorem fidei Chriſtianæ,& aliàs talem,ꝙ merito debebit ſuſ- D
pendi ab adminiſtratione bonorum eccleſiaſticoꝝ ſpiritualium & tpalium:& illa re-
tulit cum ſupportatione & correctione ſuoꝝ collegaꝝ. Subſequenter aſcendebat in altum reuerendus pater dñs epiſcopus Dolenſis unus ex collegis ipſius dñi cardinalis,& retulit ſimiliter ꝑut ipſe dñs cardinalis referebat, & ſubſequenter cæteri collegæ oĩm nationum ibidem congregati,dixerunt relationẽ ſic eſſe ꝑut facta erat. Quibꝰ relationibus ſic factis,magiſter Henricus de Piro promotor petijt p dños deputatos ad hoc,pronunciari dictum dñm Ioãnem papam ſuſpẽdendũ fore ab adminiſtratione papatus & rerũ ac iurium Romanæ & uniuerſalis eccleſiæ tam in ſpũalibus q̃ in tpalibus,ſibiq́ꝫ interdici eorundem adminiſtrationem. Et mandari uniuerſis & ſingulis Chriſtifidelibus,ꝙ de cætero nõ obediant eidem,neq́ꝫ qcq̃ adminiſtrent quod ptinet ad uniuerſalem eccleſiam. Et fuit petitum p eundem magiſtrum Henricum promotorem,an ſic placeat dñis,primo p̃ſidenti,& deinde deputatis quatuor nationum. Et fuit reſponſum quod placet,p dictum dominũ p̃ſidentem, uidelicet reuerẽdiſſimum patrem dñm Ioannem epiſcopum Oſtieñ. cardinalẽ Viuarieñ. deinde per dominum Ioannem patriarcham Antiochenũ pro natione Gallicana, Nicolaum archiepiſcopum Gueznẽñ. pro natione Germanica,Antoniũ archiepiſcopum Raguſineñ. pro natione Italica,& Robertũ epiſcopum Saresbirieñ. pro natione Anglicana. E
Quibus petitis,& reſponſionibus noĩe nationum & concilij factis,auditis & intellectis,idem dominus Ioannes patriarcha de mandato concilij pronunciauit ſuſpendendũ dominum Ioãnem papam xxiij. propter eius contumaciã ab adminiſtratione bonoꝝ eccleſiæ uniuerſalis,tam in ſpiritualibus q̃ in tpalibus, prout & quemadmodũ in q̃dam papyri ſchedula,quam ibidem de uerbo ad uerbum publice alta & intelligibili uoce plegit,cuius tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur. Qua ſchedula lecta,ſurrexit dominus Guilielmus ſancti Marci cardinalis,dicens ꝙ in ſententia cõtinetur,ꝙ idem Ioan. papa propter hæreſim ſuſpenderet̃ à papatu & adminiſtratione papali,ſup quo dixit teſtes nõ depoſuiſſe,neq́ꝫ eſſet neceſſarium ad p̃ſentẽ actum, ꝙ teſtes ſuper hoc fuiſſent examinati. Sed tñ uellet ſe conformare dictis & aſſertionibus maioris partis & alioꝝ dominoꝝ de concilio. Subſequenter ſurrexit magiſter Benedictus Gentiani de uniuerſitate Pariſienſi, proteſtando quatenus ſi p ſuſpenſionem ius conferendi beneficia deuolueret̃ ad p̃latos ſiue locoꝝ ordinarios,non cõſentiret,cum ſtudijs deberet prouideri taliter,ꝙ hoĩes literati in ipſis poſſent uiuere uti alij: & aliàs dixit, licet concludendo effectiue in modum p̃dictum. Et ſic auditis iſtis altercationibus uerbalibus,ſententiatum & concluſum fuit p totam ſynodũ,ꝙ ſententia ſuſpenſionis deberet habere effectũ. Sed illa duo pũcta, uidelicet ꝙ p ſuſpenſionẽ hmõi atq́ꝫ ſententiã non deuoluat̃ collatio bñficioꝝ ad ordinarios,& ꝙ articulꝰ de hæreſi tactus p cardinalem ſancti Marci,in deliberatione reſeruetur ad alias ſeſſiones,& quouſq́ꝫ teſtes fuerint ſup notorietate examinati. Et ſic placuit dño p̃ſidenti, & deputatis iiij. nationum,& ſimiliter toti ſynodo. Super quibus petitionibus, proteſtationibus &c. idem magiſter Henricus, dñs cardinalis, & Benedictus Gentiani, petiuerunt ſibi fieri noĩe concilij & ſuo,p reuerendos patres dominos Benedictũ p̃poſitũ Albæregalis,Iacobũ Rodini de Ianua,& Thomam Polcon ꝑtonotariũ & alios notarios & tabelliones, unum uel plura, publicum ſeu publica,inſtrumentũ ſeu inſtrumenta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus & magnificis uiris, dominis Rompoldo duce de Zagan,Ioãne Iacobo comite Aquæſaneñ. filio marchionis Montiſferrati,Ioanne comite de Friburg, Ioanne Carolo de uicecomitibꝰ de Mediolano, dño Brunero de Scala de Verona,pincerna de Sina,magiſtro de Rhodis ordinis ſc̃ti Ioannis Hieroſolymitani, & q̃plurium regũ,Franciæ,Angliæ,Poloniæ,Daciæ,Noruegiæ, Sueciæ & Cypriæ ambaſiatoribus,alijſq́ꝫ Chriſtifidelibꝰ in numero copioſo.

Tenor uero dictæ ſententiæ ſuſpenſionis papæ,de qua ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis.

FO.

A FO.D.XIII.fa.1.lineæ 28.poſt miniſtrantibus,inſere hæc:

cui aſtabant inter cardinales dominus Angelus epiſcopus Præneſtinus, Laudeñ.uulgariter,& Iordanus Albaneñ.de Vrſinis cardinalis.Præſentibusq; alijs dominis cardinalibus,uidelicet Franciſco Venetiarum,Antonio Aquilegienſi,Alamanno Piſano, Petro Cameracenſi,Branda Placentino,Antonio de Salancho presbyteris,Amadeo Salutiarum,Raynaldo de Branckaſiis,Ludouico de Fliſco,Landulpho Bareñ.Lucido de comite,& Franciſco Florentineñ.& Odone de colũna diaconis cardinalib⁹.In qua quidem ſeſſione fuit cantata miſſa de ſpiritusſancto per reuerendum patrem dominum epiſcopum Attrebateñ.Qua cantata, fuerunt lectæ letaniæ more ſolito cum introitu,Exaudi nos domine,& collectis ac euangelio & hymno, Veni creator ſpiritus,& alijs ad hoc requiſitis.Quibus factis,cantatis & dictis, honorabilis uir magiſter Henricus de Piro promotor & procurator cauſarum & negociorum cõcilij,ſurrexit & propoſuit,ꝙ pro parte ſanctæ ſynodi Conſtantieñ. præſentis, fuiſſent dati certi articuli,formati pro inquiſitione facienda contra dominum Ioannem papam uigeſimumtertium,ſuper notoria dilapidatione & mala adminiſtratione,fautoria ſchiſmatis,crimineq; hæreſis,uita ſcandaloſa & incorrigibilitate ipſius Ioannis,in bonis B eccleſiæ & ſtatu papali per ipſum Ioannem factis, habitis & perpetratis, dictos'que poſitiones & articulos fore probatos per plures & diuerſos notabiles teſtes, quorum aliqui cardinales,aliqui archiepiſcopi,aliqui epiſcopi & per alios magnos uiros.Quapropter dictos articulos & eorum atteſtationes in ſumma per dominos cõmiſſarios pronunciari,legi & referri concilio petijt.Ipſiq; Ioanni cum hoc ſtatui terminum condecentem ad audientiam diffinitiuã per ſanctam ſynodum, & ſuper hoc aliquos deputari,qui ipſum ad hoc requirant,inſtanter poſtulauit. Et alias dixit,fecit & proteſtatus fuit,prout & quemadmodum in quadam petitionũ papyri ſchedula,cuius tenor inferius eſt inſertus,plenius continetur & habetur.Qua petitione facta,aſcenderunt ambonem domini commiſſarij, uidelicet dominus Iordanus de Vrſinis cardinalis prædictus, abſente Guilielmo ſancti Marci cardinale propter eius infirmitatem,Andreas electus Poznanienſis,& Bertoldus de Vuildungen auditor, dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolaneñ.Ioannes de Bononia de commiſſarijs.

Ibidem lineæ 37.ante Poſt,inſerantur ſequentia:

pro die lunæ proxime futura,prout in ſchedula quam reuerendiſſimus pater dñs C Ioannes patriarcha Antiochenus de uerbo ad uerbum legebat, infraſcripti tenoris, quibus articulis ſummarie ac commiſſione lectis,

Ibidem linea 44.inter cet & Quibus,legantur hæc:

Super quibus omnibus & ſingulis magiſter Henricus de Piro promotor,petijt ſibi fieri publicum inſtrumentum ſeu publica inſtrumenta, per protonotarios & notarios ſynodi & nationum, & alios notarios & tabelliones ibidem exiſtentes. His expeditis,dominus Benedictus Gentiani ambaſiator ſtudij Pariſieñ.recommendauit uniuerſitatem cõcilio,& oſtendebat certam literam miſſiuam directam ſynodo, quã de mandato concilij legebat in ambone,præſentibus ibidem uenerabili & religioſo uiro domino Philiberto magno magiſtro de Rhodis,Hẽrico Rompolt duce de Zagañ.Ioanne Iacobo comite Aquæſaneñ.filio marchionis Montisferrati,Guntero comite de Zuartzburgh,comite de dockenburgh,Frederico duce Auſtriæ,comite Bertholdo de Vrſinis,Ioanne comite de Friburgh, ambaſiatoribus Franciæ, Poloniæ, Noruegiæ,Daciæ,Sueciæ,Cypriæ,Nauarræ regum,alijsq; in numero copioſo.

Tenores petitionum,articulorum, commiſſionum ac literæ miſſiuæ,de quibus ſupra fit mentio,ſequuntur & ſunt tales.

Coram uobis ſancta ſynodo Conſtantienſi uniuerſalem eccleſiam repræſentante, hic in ſpiritu ſancto legitime congregata, Henricus de Piro licentiatus in decretis, & Ioannes de Scribanis de Placeñ. promotores & procuratores huius eiuſdem ſanctæ ſynodi, dant & exhibent capitula, poſitiones & articulos infraſcriptos, ad quos ꝓbandum ſe admitti petunt, citra onus ſuperfluæ probationis. D

In primis denunciant, dicunt, aſſerunt, ponunt, & ſi neceſſe fuerit, probare intendunt, quòd dominus Ioannes papa xxiij. à tempore iuuentutis ſuæ, ſeu dum Balthazar de Coſſa appellabatur, fuit homo malæ indolis, inuerecundus, impudicus, mendax, parentibus ſuis rebellis & inobediens, pleriſq; uitijs deditus, ac talis & pro tali fuit communiter dictus, tentus, creditus & reputatus ab omnibus ipſius notitiam habentibus. Et adhuc dicitur, tenetur, creditur & reputatur pro tali & ut talis: ac fuit & eſt de præmiſſis manifeſte ac palam, publice & notorie diffamatus.

Primus articulus probatur uerus & notorius per duos cardinales, per unum ꝓtonotarium, per duos auditores, per unum clericum cameræ, per unum licentiatum in decretis, per unum archiepiſcopum, per unum ſcriptorem & abbreuiatorem, & per unum procuratorem unius magni ordinis, per unum canonicum unius magnæ eccleſiæ metropolitanæ, per unum epiſcopum, & ꝑ multos alios notabiles uiros de auditu, publica uoce & fama. E

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa, tunc Balthazar appellatus, per huiuſmodi illicitum quæſtum & Simoniacam prauitatem, & procurationibus & mediationib⁹ Simoniacis & alijs medijs illicitis, in paucis temporibus acquiſiuit & congregauit multam iniquitatis mammonam, copioſumq; pecuniæ theſaurũ. propter quod extunc diuitis nomen & ſtatum aſſumpſit, & ædificia ſibi procurauit. Et ſic fuit & eſt uerum, publicũ & notorium, ſicq; ut præmittitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatũ communiter ab omnibus ipſius notitiam habentibus: et adhuc dicitur, tenetur, creditur et reputatur, & fuit & eſt de præmiſſis diffamatus manifeſte, publice, palam & notorie.

Secundus articulus probatur per duos cardinales de notorietate & ueritate, & ꝑ alios duos cardinales, de auditu, publica uoce & fama: per unum archiepiſcopum, ꝑ unum epiſcopum, per duos auditores de ueritate & notorietate, & quàmplures alios notabiles uiros, & omni exceptione maiorũ, de publica uoce & fama.

Item quòd deinde præfatus dominus Ioannes papa, tunc Balthazar nuncupatus, mediante huiuſmodi Simoniaca & damnata pecunia, promot⁹ fuit ad cardinalatum, pro quo ſoluit magnam pecuniarum ſummam: & appellatus fuit dominus Balthazar cardinalis ſancti Euſtachij. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium, ac de ipſis omnibus idem dominus fuit & eſt diffamatus palam, publice &c. F

Tertius articulus probatur per unum cardinalem, quòd publice & notorie hoc tenebatur in curia Romana, per unum cardinalem probatur de ueritate, & per alium cardinalem publice diffamatum & notorium, per unum archiepiſcopum de ueritate. Similiter per unum procuratorem unius magni ordinis, & per plures alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item quòd poſtquam dictus dominus Balthazar, tunc cardinalis ſancti Euſtachij appellatus, ciuitatem Bononienſem ut legatus fuiſſet ingreſſus, uijs tyrannicis quærens terras eccleſiæ, & ciues & habitatores earum modo inhumano, impie, inique & crudeliter rexit & gubernauit, & à Chriſtiana pietate & iuſtitia diuina humanaq; totaliter alienus, diuerſas dacias, gabellas, exactiones, extorſiones & onera inſupportabilia eis impoſuit, & aliarum exactionum & onerũ aliàs inauditorum, fuit inuentor. Et tam per illos modos conſimiles exactiones, & nimium oneroſos, per tyrannidem & de facto taliter ſubditos oppreſſit, quòd dictos ciuitatem, comitatum, & terras eccleſiæ

cleſiæ ac ciues depauperauit,deuaſtauit & depopulauit,ita quòd tempore ſui regiminis,mala, tyrannica,& uiolenta ſua gubernatione cauſantibus, multi fuerunt profugi,multi exules, banniti & exhæredati, depauperati & deperditi. Et ita ut prædicitur,fuit dictum,tentum, creditum & reputatum,& communiter ab omnibus diuulgatum:& adhuc dicitur,creditur & reputatur,ac fuit & eſt uerum. Ipſeq; dominus Ioannes de præmiſſis omnibus fuit & eſt grauiter diffamatus,palam,publice & notorie.

Quartus articulus probať uerus p unũ archiepiſcopũ, per unum protonotariũ, per duos epiſcopos uerus & notorius,per duos auditores uerus et notorius. Similiter per unũ ſcriptorem literarũ apoſtolicarum,et per multos alios de auditu,publica uoce et communi reputatione.

Item quòd dictus dominus Ioannes tunc Balthazar appellatus, tantum practicare ſciuit, quòd in Romanum pontificem electus extitit, & ſe Ioannem uigeſimũtertium appellauit & nominari ſe fecit. Et dum crederetur mutatione nominis homo de uitijs ad uirtutes mutatus, fuit fallax opinio. Quinimmo contra ſanctorum patrum decreta,& contra laudabiles Romanæ eccleſiæ conſuetudines ueniendo, uelut paganus diuina officia contempſit: Officium paſtorale non debite in diuinorum adminiſtratione exercuit: miſſis & ueſperis papalibus intereſſe non curauit: horas canonicas dicere,ieiunia,abſtinentias,cæremonias & alia canonica inſtituta,ad quæ homines Chriſtiani,& præſertim clerici & eccleſiaſtici,aſtringuntur,iuxta formam eccleſiæ ſeruare ſpreuit. Et ſi aliquoties celebrauit,hoc fuit currenter more uenatorum & armigerorum:& plus,ne culparetur totaliter de hæreſi,& ne expelleretur de papatu,quàm deuotionis uel charitatis cauſa. Sicq; ut prædicitur,fuit dictum,tentum, creditum & reputatum:diciturq;,tenetur,creditur & reputatur,atq; de eis fuit & eſt publica uox & fama.

Quintus articulus probatur per duos cardinales uerus: quo ad ſecũdam partem, probatur uer⁹ & notorius. Et per unum archiepiſcopum,per unum procuratorem unius magni ordinis,per unum licentiatum in decretis,& per multos alios de auditu,publica uoce & fama & notorietate.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa fuit & eſt pauperum oppreſſor, iuſtitiæ perſecutor,iniquorum columna, Simoniacorũ ſtatua, carnis cultor,uitiorum fæx, à uirtutibus peregrinus,conſiſtoria publica fugiens,ac totus ſomno & alijs carnalibus deditus deſiderijs,uitæ & moribus Chriſti totus contrarius, infamiæ ſpeculum, & omnium malitiarum profundus adinuentor:adeo & in tantum eccleſiam Chriſti ſcandalizans,quòd inter Chriſtifideles uitam & mores ſuos cognoſcentes,uulgariter dicitur diabolus incarnatus.

Sextus articulus probatur per unum archiepiſcopum de ueritate. Similiter per unum epiſcopum, per duos auditores, per unum magnum procuratorem & unũ magnum priorem, per unum ſcriptorem & abbreuiatorem literarum apoſtolicarum de ueritate & notorietate,per unum licentiatum in decretis,per unum procuratorem in Romana curia,& per multos alios de auditu, publica uoce & fama & notorietate.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa uas omnium peccatorum, repulſis dignis,pro pecunijs indignos ad officia & beneficia promouit, dans gratias non gratis. Beneficia uacantia,prælaturas & dignitates eccleſiaſticas non magis meritis, ſed plus offerenti poſt uenditionem expoſitam contulit,& conferri mandauit: literasq; bullatas per mercatorum et nummulariorum manus, ut de mercibus mercari ſolitum eſt,uendidit atque uendi iuſſit & mandauit. Sicq; ut prædicitur,fuit dictum,tẽtum,habitum & reputatum;atq; fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Septimus articulus probatur per duos cardinales de ueritate & notorietate,& ſimiliter per tres epiſcopos,per unum auditorem,per unum magnum procuratorē, per unum clericum cameræ.Item de ueritate probatur per unum ſcriptorem literarum apoſtolicarum,per unum licentiatum in decretis,per unum procuratorem in Romana curia,per unum magnum procuratorem unius magni ordinis,& per quamplures alios de publica uoce & fama & ſimiliter notorietate & communi reputatione.

Item ꝙ p præmiſſa in clero & in populo totaq́; uniuerſali eccleſia,graue ſcandalū, grauisq́; domini Ioannis papæ & curiæ Romanæ infamia, exortum fuit & ſuſcitatum,atq; exorta & ſuſcitata.

Octauus articulus probatur per unum cardinalem de ueritate & notorietate,& p unum magnum magiſtrum,& etiam unum magnum priorem.

Item ꝙ propter hæc & alia reuerendiſſimi patres & domini ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,dictum dominum Ioannem papam uigeſimumtertium, anno primo pontificatus ſui, inter ſe & ipſum ſolum fraternaliter diuerſis uicibus corripuerūt,ipſumq́; precibus humilibus & deuotis atq; ſalutaribus monitis cum inſtantia requiſierunt,ne Romanam & uniuerſalem eccleſiam per huiuſmodi ſpiritualiū merces & uenditiones ſcandalizaret,& ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium. E

Nonus articulus probatur per quinq; cardinales de ueritate, per unum archiepiſcopum,& per multos alios de auditu,publica uoce & fama à cardinalibus.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa ob præmiſſam fraternam monitionem,animum in aliquo non mutans,auaritiæ cæcitate infectus,expoſt continue priſtina Simoniarum mercimonia cōtinuans,peiora prioribus perpetrauit:& ubi prius ſub typo iuſtitiæ,non niſi ſuis familiaribus commenſalibus datam coronationis ſuæ in expectatiuis gratijs dare confinxit,poſtea poſt fugam ab urbe Romana,cuilibet indifferenter pro certa florenorum ſumma,uidelicet pro uigintiquinq; florenis auri de camera,dicta coronationis data publicæ uenditioni exponebatur,in ſcandalū ſedis apoſtolicæ & totius fidei Chriſtianæ.Et ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Decimus articulus probatur per unum archiepiſcopum,per duos epiſcopos, per unum protonotarium,per unum auditorem,per unum magnum procuratorem, p unum magnum priorem,per unum decretorum doctorem & magnum officiariū in curia,& per unum præceptorem & decretorum doctorem, & per multos alios de auditu,publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa in uitijs inualeſcens fortius, & non ſe corrigens,certos referendarios & cubicularios ac ſecretarios, creauit, fecit & ordinauit F mediatores,proxenetas ac procuratores pinguium & groſſarum Simoniarum eccleſiarum cathedraliū,abbatiarum,monaſteriorum,prioratuum & beneficiorum uacantiū reſeruatorum. Quodq́; ſubinde mediorum fructuum nondum natorum uel perceptorum,ante ſupplicationem uel ſaltem recuperationem literarum apoſtolicarum, impetrātem ſoluere oportuit certam ſummam ex pacto.Et niſi impetrans mox ſoluiſſet,redijt uacuus abſq; cuiuſuis onere prouiſionis.Et ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Vndecimus articulus probatur per unum cardinalem de ueritate,& per unū alium cardinalem de ueritate & notorietate,& per unum archiepiſcopum,& unū epiſcopum,& per duos auditores de ueritate & notorietate, & per unū ſecretarium papæ de ueritate ſimiliter & per duos literarum apoſtolicarum ſcriptores, per unum procuratorem in curia,& per unum magnum præpoſitū,& ſimiliter magnum procuratorem unius magni ordinis,& per multos alios de auditu,publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ idem dominus Ioannes papa regiſtratorib⁹ literarum apoſtolicarum per expreſſum inhibuit,ne cuiquam ſumptum ex regiſtris literarum apoſtolicarum tra

derent

derent,niſi prius & ante omnia pecuniam promiſſam ſolutam fore probaretur.propter quod multos litigantes,qui tantam ſummã ſoluere non potuerunt,in clara ſua iuſtitia ob probationis defectum ſuccumbere oportuit. Sicq; auaritia & malitia dicti Ioannis papa cauſantibus,iniquitas æquitati præualuit,& beneficia poſſeſſa fuerunt abſq; canonico titulo contra canonicas ſanctiones palam, publice ac manifeſte.

Duodecimus articulus probatur per duos auditores,per unum literarum apoſtolicarum ſcriptorem,per unum magnum procuratorem ordinis, & per unum procuratorem in curia Romana,& per unum notabilem præpoſitum & multos alios de auditu,publica uoce & fama ac communi reputatione.

Item quod dictus Ioannes papa ultra in ſupra proximo articulo nominatos, certos in Romana curia deputauit mercatores,qui beneficia uacantia curiæ pluribus diebus ad libram ponderarent,& plus offerentes ſupplicationem reciperent,& ſignari facerent,in dedecus ſedis apoſtolicæ & perditionem animarum multorum.Et ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Tertiuſdecimus articulus probatur per unum protonotarium,duos epiſcopos,& per unum literarum apoſtolicarum ſcriptorem, & per multos alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item quod ſupradictus dominus Ioãnes papa,ne aliqua ſupplicatio abſque Simonia & ſolutione ſignaretur, omnibus & ſingulis referendarijs iniũxit, ut nullus ſibi ſupplicationem aliquam ſignandam præſentaret,niſi nomine referẽdarij eam præſentantis ſignata eſſet. Quodq; nullus quamcunq; ſupplicationẽ de uacantijs ſignari obtineret,niſi ualorem totius uel mediæ ſummæ in ſupplicatione prius realiter recepiſſet, & ipſi papæ reſponderet & traderet. Alioquin talis referendarius haberet tantundem ſoluere de bono ſuo proprio,in pœnam tranſgreſſionis huiuſmodi prætenſi mandati apoſtolici,et ſic fuit et eſt uerum,publicum & notorium.

Quartuſdecimus articulus probatur per unum protonotarium, per unum epiſcopum,per unum auditorem,per unum magnum priorem,per unum literarũ apoſtolicarum ſcriptorem,& q̃plures alios de auditu à referendarijs:ac etiam alios epiſcopos & auditores de ueritate & notorietate,publica uoce & fama &c.

Item quod dictus dominus Ioãnes papa ultra præmiſſa, ſæpe & ſæpius contra deum & propriam conſcientiam ſuam,ementibus plerisq; bullas ſuas uendidit. In quibus ſcripſit beneficia obtinentes & officia,ea in ſuis manibus reſignaſſe,& tunc ſe per huiuſmodi confictam & mendoſam reſignationem, quæ nunquam accidit,contulit uel conferri mandauit pro pecuniarum certa concordata quantitate,multos ſic funditus uſq; ad mendicitatem depauperando,palam,publice & notorie.

Quintuſdecimus articulus probatur per duos cardinales de ueritate et notorietate,per unum epiſcopum,per duos auditores,per unum clericum cameræ, per unũ ſecretarium papæ,et per unum procuratorem unius ordinis,per multos alios de auditu,publica uoce & fama & communi reputatione.

Item quod per hoc dabatur occaſio multa beneficia emendi,conſcientiam laxandi,& temeritas timorem dei poſtponendi,deueniťq; res ad tantum, ut qui maiorẽ ſummã in ſupplicatione expreſſit & exoluit,ſignaturam abſq; difficultate obtinuit.Idem de ſacramentis,indulgentijs,diſpẽſationibus & alijs eccleſiaſticis & ſpiritualibus donis. Sicq; ut prædicitur,fuit dictum,tentum,creditum & reputatum:diciturq;,tenetur, creditur & reputatur palam,publice & notorie.

Sextuſdecimus articulus probatur per unum cardinalem de ueritate,per duos auditores,per unum magnum præpoſitum,per unum licentiatum in decretis,per unũ archiepiſcopum et unum magnum procuratorem unius ordinis,per unum præceptorem decretorum doctorem,per unum epiſcopum,et per plures alios de publica uoce et fama et communi reputatione.

Item quod dictus Ioannes papa unũ et idem beneficium ſæpius pluribus diuerſisq;

perſo-

perſonis,uel etiam uni & eidem repetitis uicibus uendidit,& plerunq; uni uenditũ, E
per anticipationem antedati alteri ementi conferebat. Et ſimiliter de gratijs expectatiuis, declarationibus & ſurrogationibus per impoſitionem ſilẽtiorum, ius iam quæſitum abſorbuit. Per quæ quaſi tota eccleſia eſt labe Simoniaca deturpata, indignis repleta, tam in ſuperioribus quàm in inferioribus prælatis: omniq; gradu eccleſiaſtico laceſſita, & per conſequens quaſi irrecuperabiliter ſcandalizata.

Decimuſſeptimus articulus probatur per teſtes ſuperius nominatos & quàm plures alios.

Item quòd dictus Ioannes papa canonice electos idoneos, uſq; ad ſaturitatem appetitus ſui ſoluere nõ uolentes, confirmare recuſauit. Quódq; indignos & minus idoneos, ad ſummas deſideratas aſcendentes, ſcandaloſe duxit promouendos & promouit. pleroſq; etiam inuitos de ſuis eccleſiis tranſtulit, ut uiduatas carius uendere poſſet, in dedecus & ſcandalum Chriſtifidelium plurimorum, palam, manifeſte &c.

Decimuſoctauus articulus probatur per teſtes iam nominatos, & quàm plures alios.

Item ꝙ deinde dominus Ioannes papa prædictus concilio Piſano aſtrictus pro reformatione eccleſiæ in capite & in membris, in urbe Romana concilium generale conuocauit, & ibi in pluribus ſermonibus etiã ante & poſt publice correptus & monitus, minime ſe emendauit. Quinimmo temporis ſucceſſu continue diabolico inſtinctu incorrigibilis, peiora prioribus perpetrauit, & ſic fuit & eſt uerum &c. E

Decimuſnonus articulus probatur per tres cardinales, per duos auditores, ꝑ unũ ſecretarium papæ, per unum archiepiſcopum, per unum licẽtiatum in decretis, per duos epiſcopos, per unum procuratorem unius ordinis, & per unum procuratorem in curia, & per alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ dictus papa Ioannes indulgentias in mortis articulo, prædicationem crucis, item à pœna & culpa abſolutiones, eccleſiarum & altarium portatiuum conceſſiones, & epiſcoporum conſecrationes, & abbatum benedictiones, reliquias ſanctorum, ordines ſacros, poteſtatem in confeſſionibus abſoluendi à peccatis, actuſq; q per ſolas ſpirituſſancti operationes ad gratiam miniſtrari debebant, pecunia uendidit numerata: per quæ de nouo eccleſia ſancta dei in perſonam dicti domini Ioannis papæ grauiter diffamata fuit & notorie ſcandalizata.

Viceſimus articulus probatur per unum cardinalem, per unum archiepiſcopum, per duos epiſcopos, & duos auditores, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia, & per plures alios de auditu, publica uoce & fama atq; communi reputatione. F

Item quòd anno domini milleſimo quadringenteſimo duodecimo, & de menſe Auguſti eiuſdem anni, quidam Nicolaus de Piſtorio mercator Florentineñ. & dicti domini Ioannis papæ aſſertus ſecretarius, laicus coniugatus, nuncius & legatꝰ apoſtolicus per dictum dominum Ioannem papam tunc deputatus, uenit ad partes Brabantiæ, habens ab eodem domino papa poteſtatem exigendi & percipiendi quoddam ſubſidium, quod fuit decima pars fructuum omnium beneficiorum in Cameraceñ. Tornaceñ. Leodieñ. & Traiecteñ. ciuitatibus & diœceſibus. Quódq; nõ ſoluentes excommunicare poſſet per certum ad hoc deputatum uel deputandum ſubdelegatum, ac ſuſpenſionem in collegia, conuentus & capitula, interdictiq; ſui ſententias in eorum eccleſias, qui ſibi huiuſmodi fructuum pecunias non traderent: per quod eccleſiaſtica cenſura ad ludibrium & deriſum, & tota ſeptentrionalis eccleſia grauiter fuit & eſt enormiter ſcandalizata.

Viceſimuſprimus articulus probatur per unum cardinalem, per tres epiſcopos, unum auditorem, unum procuratorem in curia, & ꝑ alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa ſupradicto Nicolao mercatore, ut præfertur

tē in legatione exiſtente,conceſſit, indulſit & commiſit, ut idem Nicolaus quibuſcunq; hominibus utriuſque ſexus ad ſuæ libitum uoluntatis deputare poſſet confeſſores. Et quòd huiuſmodi confeſſores deputati, abſoluere poſſent à pœna & à culpa, certis tamen pecunijs taxatis mediantibus. Quas quidem prætenſas indulgentias idem mercator publicauit,& publicari fecit in certis locis,ciuitatibus &uillis,utpote Traiecti, Mechliniæ, Antuerpiæ & alibi,de quibus maximas pecuniarū ſummas exhauſit & extorſit, Chriſtifideles ſeducendo,ac ſtatum & uitam totius eccleſiæ catholicæ enormiter ſcandalizando.

Viceſimuſſecundus articulus probatur per duos epiſcopos, per unum auditorem, & unum ꝓcuratorem in curia Romana,& per plures alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ præmiſſa omnia & ſingula fuerunt & ſunt uera,publica & notoria, atque pro ueris,publicis & notorijs apud clerum & populum ciuitatū & diœceſum prædictarum,cunctoſq; Chriſtifideles ibidem aſſerta,credita,dicta,uiſa, audita,palpata, & ut talia habita & reputata. Atq; de ipſis & eorū quolibet fuit & eſt publica uox & fama,fuitq; de præmiſſis omnibus &ſingulis dictus dn̄s Ioannes publice diffamatus.

Viceſimuſtertius articulus refert ſe ad depoſita per eos.

B Item ꝙ de anno domini milleſimo quadringenteſimo duodecimo,pontificis dicti domini Ioannis papæ anno tertio, nonnulli ambaſiatores tam ex parte illuſtris regis Francorum & prælatorum regni Franciæ, quàm ex parte almæ uniuerſitatis ſtudij Pariſienſis, Romæ apud ſanctum Petrum in palatio apoſtolico & in camera magna paramentorum,& multitudine cleri & nobilium ibidem in publica audientia congregata,dicto domino Ioanni papæ uigeſimotertio diffamatam Simoniā, malamq; uitam,malamq; ſuam famam per totum uniuerſum orbem diuulgatas expoſuerunt, aſſerentes ob id mirabiliter ſcandalizatam,monētes ſæpe & ſæpius charitatiue &requirentes eundem papam Ioannem, quatenus à Simoniæ mercibus ceſſaret,atque fructus anteſciendos, gratias & ſignaturas,& antequā beneficiandus percepiſſet eoſdem,cameræ apoſtolicæ ſoluendos & dandos tolleret & reſecaret, ſeq; in uita & moribus emendaret,cum frequenti inſtantia fuerunt exhortati. Sicq; fuit &eſt uerum, publicum &c.

Viceſimuſquartus articulus probatur per quinq; cardinales, quatuor epiſcopos, tres auditores,per unum ſecretarium papæ,per unum clericum cameræ. per unum licentiatum in decretis,per unum procuratorem unius ordinis,& p unum protonotarium & q̄ plures alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

C Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa uigeſimuſtertius à ſupradictis & nonnullis alijs prælatis &ambaſiatoribus,tā eccleſiaſticis q̄ ſecularibus,q̄ etiam doctoribus & magiſtris uniuerſitatum,humili & deuota monitione correptus,à criminibus prædictis & à ſcandalis prædictis non ceſſauit,immo continuauit mala prioribus accumulando. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum &c.

Viceſimuſquintus articulus probatur per quatuor cardinales,per quatuor epiſcopos,tres auditores,unum epiſcopum,& unum magnum priorem,per unum ſecretarium papæ,per unum clericum cameræ,per unum protonotarium, & q̄ plures alios de fama & credulitate.

Item ꝙ idem dominus Ioannes uigemuſtertius fuit &eſt de præmiſſis omnibus & ſingulis publice & notorie per mundum & cuncta Chriſtianitatū regna,taliter diffamatus & promulgatus:atq; pro tali & ut talis,in Romana curia & extra, ubicunq; ipſius notitia habetur,habitus,tentus,nominatus & reputatus: atq; tenetur,habetur & reputatur pro tali & ut talis, palam & publice.

Viceſimuſſextus articulus probatur per teſtes proxime nominatos.

Item denūciant,ponūt & ꝓbare intendunt,quod ſupradictus dn̄s Ioānes papa bona tpalia eccleſiæ Romanæ,urbē uidelicet Romanā &patrimoniū eccleſiæ in Italia,

peſſime

peſſime & ſcandaloſe rexit:oppreſſiones,angarias & gabellas,ut theſaurizaret, adauxit,& aliquas de nouo adinuenit.Totamq; ſubditorum ſubſtantiam, q̃tum in eo fuit exhauſit,& ſibi inburſauit.Ipſosq; eccleſiæ ſubditos depauperauit,turpia lucra undique ſcandaloſe recolligens,pluresq; terras Romanæ eccleſiæ ſine euidenti neceſſitate uel utilitate hypothecauit & impignorauit,aliquas uero perpetuæ alienationis titulo diſtraxit.Et cum communi Florentineñ.de alienando Bononiam tractauit, urbemq; Romanã & terras patrimonij eccleſiæ,ꝓditorie capi,inuadi & occupari ꝑmiſit,& tacite conſentijt.Et dum nuper de mẽſe Iunij,anno domini milleſimo quadringẽteſimo decimotertio ſe in craſtino Romano populo miſſam in eccleſia ſancti Laurentij in Damaſo,pro conſolatione pacis & uictoria belli contra quendam Ladiſlaum Apuliæ regem,per ipſum papam Ioannem confici ſpopondiſſet,Romanum populum deſerens,curialesq; ſuos & oues in manibus luporum & inimicorum ſuorũ tradens,ex culpa ſua receſſit ſcãdaloſe.Propter quod multi curtiſani interempti,trucidati,capti,ſpoliati,& in perpetuam ſeruitutem redacti fuerant.Itaq; fuit & eſt uerum,& eſt publica uox & fama.

Viceſimuſſeptimus articulus probatur ꝑ tres cardinales, unum archiepiſcopum, tres epiſcopos,tres auditores,unum clericum cameræ,per unum præpoſitum, per unum licentiatum in decretis,ꝑ unum magnum procuratorem unius ordinis,ꝑ unũ procuratorem in Romana curia,& per multos alios de publica uoce & fama & cõmuni reputatione.

Item ꝙ propter præmiſſa,& ipſo culpante & cauſam dante, multa crimina, uidelicet ſacrilegia,adulteria,homicidia,ſpoliationes, rapinæ & furta in urbe Romana fuerunt commiſſa.Et ita fuit & eſt uerum,publica uox & fama.

Viceſimuſoctauus articulus probatur ꝑ unum cardinalem, ꝑ duos epiſcopos,duos auditores,unum præceptorem decretorum doctorem, unum licentiatum in decretis,& unum procuratorem unius magni ordinis, & ꝑ unum procuratorem in curia Romana,& q̃plures alios de publica uoce & fama &c.

Item ꝙ communis & uulgata omnium hominũ opinio,aſſertio,credulitas & manifeſta fama fuit & eſt,quod dictꝰ dominus Ioannes papa tam in præmiſſis, q̃ in alijs innumerabilibus caſibus,& uniuerſaliter in omnibꝰ male & peſſime adminiſtrauit, tam in ſpiritualibꝰ quàm & in temporalibus. Et quod fuit & eſt bonorum eccleſiæ Romanæ & cæterarum eccleſiarum & rerum eccleſiaſticarum,ac etiam temporalium ad eccleſias ꝑtinentium, maximus & plus quàm de aliquo alio fuit lectum uel auditum, dilapidator & deuaſtator ac diſſipator peſſimus, & inutilis & damnoſus adminiſtrator,atq; uniuerſali eccleſiæ & toti populo Chriſtiano ſcandaloſus, ueneficus,homicida,fratrum interemptor,carnis uitia ꝑ omnia colens,incontinens, et infinitis criminibus irretitꝰ,malæ famæ et peſſimæ conditionis; adeo quod in Italia et quaſi toto* capto uocabulo et ſimilitudine à quodam inhumaniſſimo gentiũ armorũ capitaneo,Balderinus appellato,etiam papa Balderinus uocitatur. et ſic fuit et eſt uerum,publicum et notorium.

*mundo

Viceſimuſnonus articulus probatur per quatuor cardinales de mala et ſcandaloſa adminiſtratione,uita mala,et publica diffamatione;per unum archiepiſcopũ,duos epiſcopos de notorietate;ſimiliter per duos auditores,per unum ſecretarium papæ,per unum clericum cameræ, et per unum licentiatum in decretis, et per unum procuratorem unius ordinis,et q̃plures alios de publica uoce et fama et communi reputatione.

Item ꝙ de præmiſſis omnibus idem papa fuit et eſt publice et notorie diffamatus, et per totum mũdum diuulgatus et infamatus,et ꝙ de ipſis et eorum ſingulis fuit et eſt publica uox et fama,et ut talis et pro tali fuit et eſt ubiq;,ubi de ipſo notitia habetur,dictus,tentus,creditus et reputatus;dicitur,tenetur, creditur et reputatur palam et publice,communiter et notorie,pro tali et ut talis,

Trice-

Triceſimus articulus probatur per teſtes proxime deſcriptos.

Item quod præfatus dominus Ioannes papa nonulla diuerſa bona mobilia & immobilia diuerſarum eccleſiarum & monaſteriorum, titulorumq́ dominorum cardinalium, tam epiſcopatuum q̃ aliarum presbyteralium & diaconatuum, collegiorũ, prioratuum, eccleſiarum parochialium, capellarum, cæterorumq́ altarium, hoſpitalium & locorum eccleſiaſticorum dictæ urbis Romanæ, & præſertim eccleſiarum principis apoſtolorũ de urbe, ſancti Ioannis Lateraneñ. ac alijs ad canonicos & perſonas eccleſiaſticas dictæ urbis ſpectantibus. Necnon de bonis monaſteriorũ ſancti Pauli, ſancti Laurentij extra muros, ſancti Alexij, ſanctæ Sabinæ, & alijs monaſterijs tã uirorum q̃ mulierum, ſola auaritiæ cæcitate ſeductus, uẽdidit, alienauit, dilapidauit & diſſipauit, & aliqua eorum ad nihilum redegit adeo, quod in pleriſq; ceſſat ſeruitium diuinum; & ubi erãt decem uel uiginti religioſi, hodie non ſunt niſi duo uel tres quaſi fame morientes. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Triceſimusprimus articulus probatur per unum cardinalem, per unum epiſcopũ, per unum clericum cameræ, per unum magnum præpoſitum, per unum auditorẽ, per unum præceptorem decretorum doctorem, per unum procuratorem unius magni ordinis, & unum literarum apoſtolicarum ſcriptorem, & per plures alios de publica uoce & fama & communi reputatione.

Item quod idem dominus Ioannes papa etiam iura mobilia & immobilia, eccleſiarum cathedralium & collegiatarum, monaſteriorum, prioratuum, ſtudiorum, collegiorum, hoſpitalium, eccleſiarum parochialium, capellarum & cæterorum beneficiorum & officiorum eccleſiaſticorum extra dictam urbem, tam in ciuitate & diſtrictu Bononieñ. quàm in alijs ciuitatibus, uillis & locis dicti patrimonij Romanæ eccleſiæ, q̃ extra ubiq; conſiſtentia, etiam uendidit, alienauit & diſſipauit, & præſertim plura bona epiſcopatus Bononienſis & eccleſiæ ſancti Petronij Bononienſis; & præſertim lapides, ligna & totam materiam, de quibus debebant compleri ædificia & fabricari dictæ eccleſiæ. Et pecunias annuas ad dictam fabricam ab antiquo ordinatas, recepit, & opus omnino ceſſare fecit. Similiter omnes poſſeſſionnes, prædia ac bona mobilia & immobilia, ac dotationem totalem collegij Gregoriani in dicta ciuitate Bononienſi per felicis recordationis Gregorium papam undecimum fundati, pro ſuſtentatione quinquaginta ſcholarium pauperum &c. etiam uendidit & alienauit, ita quod de mobilibus nihil ibi remanſit, & de immobilibus uix poſſet ſuſtentari cõgrue unus ſolus ſcholaris. Et demum ſaccardis habitandum tradidit, qui totaliter eam deſtruxerunt: & eam uẽdidiſſet, ſi reperiſſet emptorem. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Triceſimusſecundus articulus probatur per unum cardinalem, unum archiepiſcopum, duos epiſcopos, unum auditorem, unum ſecretarium papæ, unum ſcriptorem papæ, & per multos alios de auditu, publica uoce & fama.

Item quod dictus dominus Ioannes papa præmiſſis non contentus, ſed etiam literarum ſtudia per ſalarij ſubtractionem ſubtiliter extinguere conatus eſt. Doctoribus ſtudij Bononienſis per plures annos, & maxime à promotióne ſua ad papatum, ſtipendia eorum ab antiquo tempore dicti ſtudij eis debita, & unde uiuere & perinde ſtudere & legere debebãt, funditus abſtulit & remouit: & taliter fecit, quod tam nobile & ſolenne ſtudium, quaſi ad nihilum reſpectiue deuenit. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Triceſimuſtertius articulus probatur per duos cardinales, per duos epiſcopos, unũ ſecretarium papæ, per duos auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, unum licentiatum in decretis, per unum procuratorẽ in curia Romana, & plures alios de auditu, publica uoce & fama &c.

Item quod non ſolum dilapidauit bona & iura prædicta mobilia & immobilia eccleſiarum, ſed etiam ſuper perſonas eccleſiaſticas tam urbis Romanæ & ciuitatis Bononienſis

nonień.ac in toto patrimonio eccleſiæ grauiſſima onera,tallias & exactiones inſupportabilia impoſuit:facultatesq́ eccleſiarū,unde pſonæ eccleſiaſticæ uiuere & ſeruire deo debebant,ab eis extorſit & ſibi applicauit:immo etiam ſuper alios prælatos eccleſiaſticos aliarum terrarū & dominiorum ſecularium,diuerſa onera, tallias,exactionesq́ ſoluendas dominijs & ciuitatibus Florentineń. Venetorum, Senarum & pluribus alijs,cum quibus in precio participauit,impoſuit:adeo & in tãtum,ꝙ dicti eccleſiaſtici fuerunt & ſunt tanta paupertatis anguſtia afflicti,ut poſt propriorum patrimonialium bonorum tranſſumptionem,neceſſitate famis libros, calices & ornamenta eccleſiarum uendere ſunt coacti. Sicq́ ut prædicitur,fuit dictum,tentum,creditum & reputatum:diciturq́,tenetur,creditur & reputatur palam,publice &c. D

Triceſimusquartus articulus probatur per unum cardinalem, & per teſtes proxime deſcriptos.

Item ꝙ propter præmiſſa tota eccleſia dei notorie fuit ſcandalizata. Et ita fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Trigeſimusquintus articulus probatur per omnes cardinales, & per omnes alios teſtes.

Item quòd horrida & deteſtandorum criminum domini Ioannis papæ antedicti fama,immo infamia,crebris inſinuationibꝰ & multiplicatis uicibus non ſolum ſemel, E ſed pluries & ſæpe,Chriſtianorum principum totiusq́ populi Chriſtiani prohdolor aures penetrauit:in tantum,quòd sereniſſimus & inuictiſſimus rex princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Vngariæ rex ſemper Auguſtus, in Lombardia exiſtens,ad ciuitatem Laudenſem applicuit,dictumq́ Ioannem papam ibidem aduenientem,humili & deuota prece rogauit,quatenus attento quòd quaſi totus mūdus diſſimulare non poſſet,mores & uitam emendaret in melius,& in unionē ſanctæ matris eccleſiæ tunc & nunc tripartitæ,ſummis uigilijs & curis intendere dignaretur, ut aſtrictus per Piſanum concilium tenebatur,& concilium generale in aliquo ſecuro loco, cuncto populo Chriſtiano commodoſo indiceret, ſuaſit: & ut eccleſia in capite & in membris reformaretur,etiam deuote ſupplicauit.

Triceſimusſextus articulus probatur per unum literarum apoſtolicarum ſcriptorem,per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia Romana, & per alios de credulitate &c.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa xxiij.precibus dicti ſereniſſimi principis Romanorum & Vngariæ regis,in parte condeſcendens, amplius à uitijs huiuſmodi ſcandaloſis,& præſertim Simoniaca hæreſi,abſtinere ſpopondit:& hanc ciuitatem F Conſtantień.pro loco multitudinis capace, & aliàs habili & idoneo,pro concilio generali celebrando elegit, quod anno dn̄i M.cccc.xiij.menſe Nouemb.inchoando indixit,& p mundum publicauit.Et ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Triceſimusſeptimus articulus probatur,ut in bulla deſup confecta continetur.

Item ꝙ deinde dictus dn̄s Ioan.papa Bononiā rediens, in priſtinam & peiorē Simoniam recidiuauit:datarum anticipationes uendidit,ius quæſitum ꝓ numerata pecunia litigatoribus abſtulit,& ad ſoluentium inſtantias, eorum aduerſarijs pluribus ꝑpetuum pleriſq́ uicibus ſilentium impoſuit de facto, turpiter & ſcandaloſe. Et ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Triceſimusoctauus articulus probatur p duos cardinales, per tres epiſcopos,per unum auditorem,unum præceptorē decretorum doctorem, unum ſecretarium papæ,p unum licentiatum in decretis,unum magnum procuratorem unius ordinis,& q̄plures alios de auditu,publica uoce & fama.

Item & ne p uiam iuſtitiæ oppreſſi releuarenť, idem papa Ioan.anno dn̄i M. cccc. decimoquarto pleriſq́ uicibus dominis auditoribus per ſuos referendarios, & præſertim per dominum Iacobum de Camplo,nunc electum Penneń. dici fecit & mandari, ne materias anticipationis datarum admitteret in iudicio, & ne datarum regiſtrato-

agiſtratores aut alios officiarios quouis modo compelleret in his materijs priuatio-nem iuris alterius concernentibus, ueritati teſtimonium perhibere, iuſtitiam notorie opprimendo. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Triceſimusnonus articulus probatur per duos auditores, & unum procuratorem in Romana curia.

Item quod propter præmiſſa & plura alia, reuerendus pater dominus epiſcopus Saresbirienſis & alij Chriſtianiſſimi principis regis Angliæ illuſtris ambaſiatores, dictum dominum Ioannem papam xxiij. monuerunt & corripuerunt charitatiue, ſupplicantes eidem, quod Simoniam & beneficiorum uenditionem deſereret, & ſe in uita & in moribus emēdaret. Alioquin nō dubitaret propter ſcandalum ſubtractionē obedientiæ & alia inconuenientia ſecutura. Quodque ipſe dominus Ioānes papa incorrigibilis fact⁹, huiuſmodi monita ſalutaria ſpreuit. Ipſumque & alios prælatos duris & aſperis uerbis minatus eſt, & iniuriatus eſt palam & publice. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Quadrageſimus articulus probatur per duos cardinales, per unum procuratorē magni ordinis, & alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item quod deinde præfatus dominus Ioannes papa ad Conſtantiam ueniens, poſt diuerſas perſuaſiones, exhortationes & rogamina, per hoc ſacrum Conſtantieñ. generale concilium deuote factas & facta, ut pacem eccleſiæ daret & papatui cederet, cū alia tutior, promptior & ſecurior q̄ uia ceſſionis, non eſſet, ad unionem perfectam in eccleſia dei conſequendam, attentis ſcādalis ex perſona ſua iam exortis, propter quæ exiſtentes in alijs obedientijs, retrahebantur ab eccleſiæ unitate: hoc anno domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto die ſabbati, ſecunda menſis Martij in ſeſſione generali Conſtantieñ. & in pleno concilio generali Conſtantieñ. uniuerſalem eccleſiam repræſentante, eccleſiæ dei ſponſæ ſuæ promiſit, uouit & iurauit cedere papatui ſpōte, & libere dare pacem eccleſiæ per uiam ſuæ ſimplicis ceſſionis papatus, iuxta deliberationem eiuſdem concilij, prout in quadam ſchedula conſcripta, quam ſchedulam ſuamet uiua uoce alta & intelligibili legit, dixit, iurauit, uouit & promiſit, & alia fecit, prout in eadem, ad quam ſe referunt promotores & procuratores antedicti, continetur: Cuius tenor ſequitur & eſt talis: Ego Ioannes papa xxiij. propter quietem populi Chriſtiani, profiteor, ſpondeo, uoueo, iuro & promitto deo & eccleſiæ, ac huic ſacro cōcilio, ſponte & libere dare pacem ipſi eccleſiæ per uiam meæ ſimplicis ceſſionis, & eam facere & adimplere cum effectu, iuxta deliberationem præſentis concilij: ſi & quando Petrus de luna Benedictus decimuſtertius, & Angelus de Corario Gregorius duodecimus, in ſuis obedientijs nuncupati, papatui quem prætendunt, per ſe uel procuratores ſuos legitimos ſimiliter cedant. Et etiam in quocunque caſu ceſſionis uel deceſſus aut alio, in quo per meam ceſſionem poterit dari unio eccleſiæ dei ad extirpationem præſentis ſchiſmatis.

Quadrageſimuſprimus articulus probatur per duos cardinales, & per duos epiſcopos, & ex ſchedula papæ.

Item denunciant, ponunt, & ſi neceſſe erit, probare intendunt dicti magiſtri Henricus & Ioannes promotores, quod dominus Ioannes papa xxiij. ſe huic generali cōcilio ſubmiſit & eius ſententiæ, ac eius iudicio ſtare promiſit in omnibus & ſingulis, quæ pertinent ad reformationem eccleſiæ tam in capite, q̄ in membris. Et hoc eſt uerum, publicum & notorium, palam & manifeſtum, & ita ab omnibus publice tenetur & reputatur.

Quadrageſimuſſecundus articulus probatur per unum auditorem, & unum decretorum doctorem, unū magiſtrum officiorum in curia Romana, et quàm plures alios de notorietate.

Item quod dictus dominus Ioannes papa, poſtquam fuit in hac ciuitate Conſtantieñ. et poſt concilium iam inceptum, ſæpe et ſæpius et maxime in publica ſeſſione, omnibus

bus audientibus, cunctos monuit, quatenus contra ipſum dicerent & obijcerent quicquid uellent, cum intenderet ſtare determinationi huius ſacri concilij, quæ à tempore ſui papatus geſſit & adminiſtrauit. Et hæc ſunt publica, notoria & manifeſta, & ita ab omnibus tanquam notoria habentur, tenentur & reputantur.

Quadrageſimuſtertius articulus probatur per teſtes ſupra proxime deſcriptos.

Item ꝙ deinde ut huiuſmodi profeſſio, uotū & iuramētum & promiſſio iuxta deliberationem concilij ac practicam ceſſionis papatus, & per conſequens perfectæ unionis in eccleſia dei conſequendæ ponerentur, dictus Ioannes papa requiſitus, q̄tenus procuratores aliquos ad præmiſſa adimplendum conſtitueret, ut dictus sereniſſimus princeps & alij per hoc ſacroſanctum generale concilium deputandi & eligendi, in ciuitate Nicienſi Petro de Luna Benedicto xiij. in ſua obedientia nūcupato, bonam domini Ioannis papæ uoluntatem oſtenderent, & ut ſimpliciter cederent, put cum ambaſiatoribus dicti Petri de Luna & illuſtris principis domini regis Aragonum tractatum & concluſum extitit, fuit pro parte nationum & huius ſacri concilij, humiliter & deuote rogatus & requiſitus.

Quadrageſimuſquartus articulus probatur per duos cardinales, quatuor epiſcopos, tres auditores, unum ſecretarium papæ, & per unum procuratorem in Romana curia, & q̄plures alios de notorietate. E

Item ꝙ poſt huiuſmodi requiſitionem dictus Ioānes papa doloſe cogitauit ſe abſentare, & clam recedere uelle, & ſuper his fuit publica uox & fama.

Quadrageſimuſquintus articulus probatur per duos auditores, per unum decretorum doctorem magnum officialem in curia Romana, & plures alios de notorietate, publica uoce & fama & euidentia rei.

Item ꝙ fama hmōi receſſus papæ tunc inſtantis, ad aures ſereniſſimi principis dn̄i Sigiſmūdi dei gratia Romanorum & Vngariæ regis deducta, idem dn̄s rex ante pſentiam reuerendiſſimorum in Chriſto patrum & dominorum cardinaliū, patriarchæ Antiocheni, epiſcoporū multorum, ducum & comitum atq; prælatoꝝ in multitudine copioſa, hortatus eſt & rogauit dictum dominum Ioannem papam, ne à ciuitate Conſtantiæ recederet, ne'ue ante perfectam unionem eccleſiæ huiuſmodi ſacroſanctum generale concilium diſſolueret, perſuadens quantum meritū apud deum, quantamq; laudem humanam habiturus eſſet, ſi per ipſum perfecta unio fieri poſſet, dans ei & offerens ulteriorem ſaluumconductum, atq; ſaluā guardiam & pleniſſimam ſecuritatem perſonæ & bonorum omnium, familiarium & curtiſanorum &c. Quodq; dictus dominus Ioānes papa recedere nunquam cogitaſſet, reſpondit: F ſed utiq; remanere, perficere & implere cum effectu uelle ea quæ uouit & iurauit. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Quadrageſimuſſextus articulus probatur per duos cardinales, tres auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, & unum magnum præpoſitum, & per unum licentiatum in decretis, per quatuor epiſcopos & multos alios.

Item ꝙ extunc dominus Ioannes papa uidens concilium huiuſmodi & totū mundum ad ſanctæ dei eccleſiæ iam xxxviij. annis uel citra ſciſſæ & diuiſæ unionē & reintegrationem, necnon extirpationem hæreſis & uitiorum, ac ipſius eccleſiæ reformationem in capite & in membris anhelare, diabolico ſpiritu inſtigatus, hoc ſacroſanctum concilium diſſoluere quærens, ut reformationem hæreſum atq; ſchiſmatū extirpationem prædicta euadere & impedire poſſet, & ſuam malam uitā continuare, ad præterita uitia & ambitiones reincidens, contra uota, profeſſa, promiſſa, ac deo & eccleſiæ iurata, id facere renuit. & nuper hoc anno domini M.cccc.xiiij. die Mercurij xx. menſis Martij in noctis tenebris, habitu indecenti & diſſimulato, laicali more nō ut Romanū decuit pontificem, gregem ſibi commiſſum ut mercenarius deſerēs, ab hoc ſacro Conſtantien̄. concilio contumaciter ſe abſentando, aufugit & receſſit, in ſcandalum totius generalis concilij & totius populi Chriſtiani, Ita fuit & eſt uerum, publi-

publicum & notorium atq; manifeſtum.

Quadrageſimuſſeptimus articulus probatur per omnes teſtes,ſuum receſſum fu iſſe & eſſe notorie ſcandaloſum.

Item quòd de poſt dictus dominus Ioannes papa ad oppidum Scaefhuſen ſe retraxit. Et nonnullos cardinales, epiſcopos & prælatos, ac etiam curtiſanos & principum ambaſiatores á præſenti ciuitate Conſtantienſi ad ſe uenire iuſſit, mandauit & practicauit. & nihilominus ſub certis prætenſis cauſis, pœnis & cenſuris ipſos ad ſe uocauit, & uenire iuſſit: & eum ſequi nolentibus aut non uolentibus mandauit, ut ab hoc ſacro loco recederent. Sic per ſuam fugam oues ſpargere, concilium ſacrum diſſoluere, & ſchiſma nutrire, & perpetuo eccleſiam dei tenere monſtruoſam hæreſibus & uitijs deformatam propoſuit, & quantum in eo fuit, uoluit & deliberauit & fecit. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Quadrageſimuſoctauus articulus probatur per unũ cardinalem, per duos epiſcopos, per duos auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, per unum ſecretarium papæ, per duos licentiatos in decretis, & q̃ plures alios de notorietate.

Item ꝙ poſt de dicto oppido Scaefhuſen ipſa die Veneris ſancta, tempore diuini officij, hora tertia, iter arripuit uerſus oppidũ Louffenbergeñ. & deinde ab oppido Louffenbergeñ. iterum tráſformato habitu turpiter ulterius uerſus oppidum Briſacum greſſus direxit, ſcandaloſe à dictis concilio & ciuitate Conſtantieñ. plus & plus contumaciter ſe elongando, totiſq; conatibus, practica & datis niſus eſt in Burgundiam. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Quadrageſimuſnonus articulus probatur p duos cardinales, per duos epiſcopos, duos auditores, unum decretorum doctorem, per unum ſecretarium papæ & quàm plures alios.

Item quòd nuper hoc anno domini M. cccc. xv. & de menſe Aprilis eiuſdem anni dictus dominus Ioannes papa per reuerendiſſimos ambaſiatores oratores nuncios & epiſtolas pro parte huius ſacri generalis concilij ad ipſum tunc in p̃fato oppido Briſaco reſidentem deſtinatos & deſtinatas, quatenus more pij paſtoris, qui animam ſuam poſuit pro ouibus ſuis, cuius actionem & autoritatis præſidentiam ita uita, exẽplo & doctrina inſecutor eſſe dignaretur, ad gregem ſuum deſertum rediret Conſtantiam, uel ſaltem ad unam de tribus ciuitatibus, oppidis ſeu locis utiq; inſignibus, uidelicet ciuitatem Baſileeñ. Olmam ſeu Rauenburgh. ciuitati Conſtantieñ. & loco concilij uicinam, de unione eccleſiæ dei, gratia dei perficienda, ut ſecum in omni benignitate & charitate tractare poſſent, charitatiue cũ reuerentia debita fuit rogatus, nominatus & requiſitus. Promittentes eidem & offerentes ex parte dicti concilij ſaluumconductum pleniſſimũ, tunc iam paratum, & ſigillo magno ſeu imperiali ſigillatum, & eidem domino Ioanni lectum, oſtenſum & donatum, ſecuritatem uitæ & ſtatus, ac prouiſionem honeſtiſſimam condecentẽ ſtatui ſuo, ſi reuerteretur, atq; uota, iurata & promiſſa adimpleret, prout ijdem legati & ambaſiatores id à prædicto concilio habuerunt in mandatis, obtulerunt, quemadmodum in inſtrumentis publicis deſuper confectis, ad quæ ſe referunt promotores & procuratores prædicti, latius continebatur.

Quinquageſimus articulus probatur per unum cardinalem, per tres epiſcopos, & inſtrumenta publica & diuerſa breuia, per ipſum Ioãnem papam principibus & uniuerſitatibus miſſa.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa in reprobum ſenſum ductus, monita huiuſmodi more aſpidis aures obturantis, ne audiat, obaudiẽs, ſe in craſtinum reſponſum dictis ambaſiatoribus & legatis uelle dare aſſerens, ipſos eo tũc redire iuſſit. Nec craſtino expectato, poſt medium noctis ante diluculũ, non dato reſponſo, ad oppidum Nuenburgh aufugiens ſe tranſtulit habitu transformato. Et ſic ſacrum conciliũ diſſoluere, unionem & reformationẽ eccleſiæ, extirpationem hæreſum & uitiorum impedire,

dire,& ſuā uitā deteſtandam continuare ut poſſet quæſiuit,ꝓut continuauit, in ꝓfun dū maloꝝ deditus,peiora prioribus cōmittere non expauit,ſupradictis monitis,pre cibus & reqſitionibus minime cōdeſcendēs. Et ſic fuit & eſt ueꝝ,publicū & notoriū.

Quinquageſimuſprimus articulus ꝓbatur ꝑ teſtes ſupra proxime noīatos.

Item ꝙ ſupradictus dñs Ioānes papa fuit & eſt hō duræ ceruicis,ꝑtinax peccator, induratus, incorrigibilis,eccleſiam dei notorie ſcādalizans,fautor ſchiſmatis,aliasqꝫ talis,ꝙ papatui & ei⁹ adminiſtrationi ſe reddidit indignum.Et pro tali habetur, tenetur & reputatur.

Quinquageſimuſſecundus articulus probatur per unum cardinalem, & per oēs teſtes ſuperius deſcriptos.

Item ꝙ dominus Ioannes papa fuit & eſt de præmiſſis omnibus & ſingulis publice & notorie diuulgatus & diffamatus,atqꝫ pro tali & ut talis, in Romana curia & extra,& ubicunqꝫ ipſius notitia habetur,habitus,tentus,nominatus & reputatus pro tali & ut talis palam & publice.

Item ꝙ de ꝓmiſſis omnibus & ſingulis fuit & eſt publica uox & fama.

Quinquageſimuſtertius & quartus articuli probati ſunt per omnes teſtes ſuperi⁹ deſcriptos publici & notorij. E

Hoc loco in exemplari ex quo hæc deſumpta ſunt,plus quàm latus integrum folij unius uacuum relictum erat, tanquam ſi plures articuli aut alia neſcio quæ addenda fuiſſent.

In primis denunciant,dicunt aſſerunt ponunt, & ſi neceſſe fuerit, ꝓbare intendūt, quod dñs Ioan. papa xxiij. à tpe iuuentutis ſuæ dū Balthazar coſſa appellabatur,fuit hō malæ indolis,inuerecūdus,impudicus,mendax,parentibus ſuis rebellis & inobediens,pleriſqꝫ uitijs deditus. Ac talis & pro tali fuit cōiter dictus, tentus, creditus & reputatus ab oībus ipſius notitiā habentibus. Et adhuc dr̄,tenet̄,credit̄ & reput̄ ꝓ tali & ut talis. Ac fuit & eſt de ꝓmiſſis diffamat⁹ ac palā,manifeſte,publ. & notorie.

Item ꝙ dictus dñs Ioan. tunc Balthazar appellatus,legatus Bononiæ exiſtens,ad papatū illicitis medijs anhelans,in mortē bonæ memoriæ dñi Alexandri papæ extitit machinatus,&ut tā ipſe q̄ medicus ſuus magiſter Daniel de ſctā Sophia artiū & medicinæ doctor,ueneno extinguerētur,prout extincti ſunt,operam dedit. Sicqꝫ ut ꝓdicitur,fuit dictum,tentum,creditū & reputatū. Diciturqꝫ,tenetur,creditur & reputatur,atqꝫ fuit & eſt de præmiſſis in ciuitate Bononieñ. & extra per totum mundum publica uox & fama,fuitqꝫ & eſt grauiter & notorie diffamatus. F

Item ꝙ dñs Ioan. papa cum uxore fratris ſui,& cū ſanctis monialibus inceſtum, cū uirginibus ſtuprum, & cum coniugatis adulteriū,& alia incontinētiæ crimina,propter quæ ira dei deſcendit in filios diffidentiæ,commiſit: & de his grauiter & publice diffamatus & ſcandalizatus eſt. Et ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Item ꝙ ſupradictus papa Ioannes nouum mandatū & Simoniæ ſcelus ꝑpetrando, ſex parochiales eccleſias Bononieñ. & plura alia beneficia eccleſiaſtica ꝓ pecunia numerata uendidit meris laicis,qui eas tanq̄ res prophanas cum eaꝝ poſſeſſionib⁹,dotibus & iuribus de facto poſſident. Ponuntqꝫ laici hmōi presbyteros ad celebrandū miſſas pro ſuæ libito uoluntatis. & plura alia enormia & maiora fecit & cōmiſit in illis & alijs partibus,de quibus fama publica, immo uerius infamia contra eū diuulgata eſt per uniuerſum orbem. Sicqꝫ fuit dictum,tentum,creditum & reputatum: diciturqꝫ,tenetur,creditur & reputatur. Atqꝫ fuit & eſt publicum & notorium.

Item ꝙ dictus papa Ioannes præceptoriam Cypri ordinis ſancti Ioan. Hieroſolymitani,contulit cuidā infanti in qnto anno conſtituto,baſtardo illuſtris dñi regis Cypri nomine Aleyſio,pro certa pecuniæ quantitate. Necnon fructus uacantiæ & ſpolia ultimi præceptoris defuncti,eidem Aleyſio infanti uendidit contra ipſius ordinis

regula

regularia inſtituta, præſertim cũ hmõi bona ſpolij & uacantiæ ſint bona fiſcalia pro ſoluendis ſtipendiarijs contra infideles. Necnon eidem infanti in dicto quinto anno ætatis ſuæ conſtituto, ꝑ bullã conceſſit, ut ea ætate poſſit ꝓfiteri, & profeſſioni aſtringeretur, contra legem conſenſus qui per eum ꝑſtari non potuit. & ſic fuit &c.

Item ꝙ dñs Ioannes papa nunq̃ prædicta reuocare uoluit, niſi cũ pactis & conditionibus quæ ſequuntur: Primo, quod reſtituerentur regi Cypri pecuniæ, q̃s dederat papæ ꝑ emptione dictæ p̃ceptoriæ pro rato. Item ꝙ darentur papæ in continenti & omnino ſex millia florenoꝝ auri de camera, quod fieri oportuit. & ſoluti fuerunt realiter pro hoſpitali ꝑ priorẽ Rhodi & procuratorẽ generalis religiõis dño Nicolao de Robertis, idibus Auguſti anno v. & ꝑ manus Eduardi de Recijs mercatoris Florentineñ. Pro quibus ſic ſolutis, religio hoſpitalis & p̃dicti remanent adhuc obligati penes mercatores. Ita reſeruauit papa tunc & ante oĩa pro dicto baſtardo in v. ætatis ſuæ anno conſtituto ſup bonis religionis penſionẽ duoꝝ millium florenoꝝ de camera. Item reſeruauit pro dicto baſtardo camerã magiſtralem, quæ uocatur neghera & finita, quæ ualet cõiter duo millia florenoꝝ annuatim. Ad quæ non Et hic aliq̃tũ ſpatij relictũ erat in archetypo. dicti prior & procurator. Quibus ſic pactis, papa fecit eis dari ꝑ dictum Eduardum de Recijs mercatorẽ bullas, q dictas bullas reſeruabat uſq; ad ſolutionem dictoꝝ ſex millium florenoꝝ, quas bullas eidem Eduardo dederat epiſcop⁹ Vulteranus, donec ſoluerentur ſex millia florenoꝝ ſupradictoꝝ. Et ſic fuit & eſt ueꝝ, pub. & notoriũ.

Item ꝙ dictus dñs Ioan. papa fratrẽ Iacobũ de Viriaco maiorẽ annis, expreſſe profeſſum religionis hoſpitalis, à uotis, regula & habitu religionis abſoluit de facto, & ad ſeculum reduxit, & contrahendi matrimonium licentiam dedit, ſexcentis ducatis primo datis. Et ſic fuit &c.

Item ꝙ dñs Ioan. papa p̃dictus caſtellaniã ſcalaꝝ dicti hoſpitalis, quã dictus frater Iacobus tenebat, ſimul cum p̃dictis reſeruauit, & deinde ipſam cuidã fratri Heymaco de Veſello, pecunijs datis cõtulit, quæ caſtellania eſt conuentualis & regia, in qua deberẽt eſſe fratres capellani numero xiij. cũ alijs clericis deo ſeruiẽtib⁹. Sicq; perit diuinus cultus, & ordo trãſuertitur in ſcãdalũ Chriſtifideliũ plurimoꝝ palã & pub.

Item dicto Heymaco iuueni ætatis xiiij. annoꝝ uel circa, conceſſerat dñs magiſter Rhodi licẽtiam ingrediendi religionẽ hoſpitalis, ut indilate facta profeſſione & recepto habitu religionis, tranſiret ad conuentum religionis cũ equis & armis ſufficientibus, deo & religioni contra inimicos fidei Chriſtianæ militaturus. Et ꝙ ipſe frater Heymacus uotorũ ſuoꝝ & ſalutis propriæ immemor, non ad conuentũ tranſiit, ſed ſtatim factus inobediens & rebellis, ad dictã caſtellaniã emendã ad papã miſit. Quã caſtellaniã obtinens, oĩa iura conuentus, tam uacantẽ q̃ reſponſionẽ annuam occupauit, prout occupat, licentia per dictum dominum papam prius uendita & conceſſa.

Itẽ ꝙ ipſe dñs Ioan. papa prædictus multa grauia, inutilia & fruſtatoria onera etiã Gallicis in Auinione tyrannice ad diuerſos fines damnatis impoſuit. Et p̃ſertim tam in uiagio facto apud Piſas cũ galeis ſub colore eũdi apud Auinionẽ, q̃ in cõbuſtione palatij apoſtolici Auinioneñ. per dñm Marinũ nepotem ſuũ & ſuorũ ſeruitorũ, ad hoc ut dicitur miſſum & cõſtitutũ capitaneũ dicti palatij ad reparationẽ eius, q̃ alijs diuerſis modis, ac etiam de dictis ciuitate Auinionenſi & comitatu Veniſſini, quos tractauit alienare diuerſimode, & maxime in manibus dicti regis Ladiſlai ponere, mediãtibus certis tractatibus cõtra unionẽ eccleſiæ & magna pecuniæ q̃titate. Quod & feciſſet, ſi ad optatũ ſuũ ꝑuenire potuiſſet. Sicq; ut p̃dicitur, fuit dictũ, tentũ, creditum & reputatũ: diciturq;, tenetur, creditur & reputatur palã, publice & notorie.

Item ꝙ dictus dñs Ioan. papa bona & dotem prædicti monaſterij ſancti Laurentij diuiſit in tres partes diſſipando, & certis ex dñis cardinalibus particulariter ꝑ tripartitas particulas diuidendo, quæ prius unitæ fuerunt pro ſuſtentatione monachorum multorum deo in religionis zelo laudabiliter prius ſeruientium, nunc miſeria & paupertate apoſtatantium. Et ſic fuit et eſt uerum &c.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa præmiſſis non contentus, monaſterium ſancti Alexij prædictum uendidit Baptiſtæ de Sabellis, pro quodam impubere baſtardo ſuo, monaſterium ſanctæ Sabinæ domino Nicolao de Vrſinis, & ita de cæteris. Et quod deterius eſt, caput ſancti Ioannis Baptiſtæ quod erat in monaſterio monialium ſancti Silueſtri de dicta urbe, uendiderat ſeu pactum de tradendo fecerat Florentinis pro precio quinquaginta millium ducatorum. quod & feciſſet, niſi ciuibus Romanis id per eum reuelatum fuiſſet: Et quia aliqui eorum de hoc in aperto locuti fuerunt, capti & incarcerati fuerunt, & in magnis pecuniarum ſummis redempti fuerunt & exbanniti. Et aliàs niſi ſe ſeu uitam ſuam redemiſſent, propterea decapitati fuiſſent eius iuſſu. Et ita ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturq;, tenetur, creditur & reputatur. Et fuit & eſt uerum, publicum & notorium, atq; diuulgatum ubiq; tam in urbe & tota Italia, q̃ Gallia etiam palam publice & notorie.

Item quòd dictus papa Ioãnes decimas caſtrorum Centi & plures diœceſis Bononieñ. pertinẽtes ad menſam epiſcopalem Bononieñ. alienauit laicis fautorib⁹ ſuis in perpetuum, pro eis & eorum ſucceſſoribus, in graue diſpẽdium eccleſiæ Bononieñ. quam penitus & totaliter depauperauit palam & publice.

Item ꝙ communis hominum opinio, aſſertio, firma credulitas, ac uera reputatio, I commune dictum, rumor indubi⁹, uulgata fama, atq; uerum & notorium fuit & eſt, quod dictus dominus Ioannes papa fuit & ſit homo peccator, notorie criminoſus de homicidio ueneficio, & alijs grauibus criminibus, quibus irretitus dicitur grauiter diffamatus, diſſipator bonorum eccleſiæ, & dilapidator eorundem, notorius Simoniacus, pertinax hæreticus, & eccleſiam Chriſti notorie ſcandalizans, incorrigibilis, & aliàs talis, ꝙ ſe papatui & eiuſdẽ adminiſtrationi ac ſedis apoſtolicæ & uniuerſalis eccleſiæ regimini reddidit indignum.

Item ꝙ dictus Ioãnes papa xxiij. ſæpe & ſæpius coram diuerſis prælatis & alijs honeſtis & probis uiris pertinaciter, diabolo ſuadente, dixit, aſſeruit, dogmatizauit & aſtruxit, uitam æternam non eſſe, neq; aliam poſt hanc: quinimmo dixit & pertinaciter credidit, animam hominis cum corpore humano mori & extingui ad inſtar animalium brutorum. dixitq;, mortuum ſemel, eſſe etiam in nouiſſimo die minime reſurrecturum, contra articulum de reſurrectione mortuorum. Quodq; de præmiſſis fuit & eſt dictus Ioannes papa apud clerũ & populum grauiter diffamatus. Sicq; ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturq;, tenetur, creditur & reputatur palam, publice & notorie.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa ſæpe & ſæpius publice dixit & pro- F feſſus eſt, ſe uelle omnia facere opportuna pro unione eccleſiæ ſanctæ dei, etiam uſq; ad mortem incluſiue. Nec in prædictis à uoluntate huius concilij aliquo mõ diſcederet. Et hæc ſunt uera, publica & notoria, & ut notoria habenť, tenẽtur & reputantur.

Articulus approbationis ſcripturarum protonotariorum per quatuor nationes deputatorum.

Item conſtituit, deputat & ordinat dicta ſancta ſynodus pro qualibet natione unũ protonotarium, uidelicet pro natione Gallicana Ioannem de Trambleyo, pro natione Italica Iacobum Rhodini de Ianua, pro natione Germanica Hermannũ Duergh, pro natione Anglicana Thomam Polcon. Item notarios nationum, uidelicet pro natione Gallicana Michaelem Bloſonis & Ioãnem Guiardi, pro natione Italica Bartholomæum de Guaſtis & Ioannem Azel, pro natione Germanica Gumpertum fabri & Ghiſelerum Bouencẽ. & pro natione Anglicana Vuilhelmũ Porcell. Quibus dat autoritatem & plenariam poteſtatem omnia & ſingula in præſenti ſacro Conſtantieñ. concilio dicta, acta, actitata, promulgata, publicata, lecta, petita, & oĩa alia quæcunq; geſta & facta, & oĩa quæcũq; in poſterũ dicẽda, agẽda, actitãda, ꝓmulgãda, publicanda, legenda, petẽda, & quæcunq; alia in & ꝑ dicto ſacro concilio, & ad dictũ ſacrũ cõcilium

ciliũ quolibet ptinẽtia,& facienda,& pagenda, in formã publicã redigẽdi:& aliàs cõſcribendi. Approbatq́ dicta ſctã ſynodus oĩa & ſingula p ipſos ꝓtonotarios & notarios in dicto ſacro concilio & ad ipſum conciliũ quolibet pertineate conſcripta,& tam in publicam formam q̃ aliàs in ſcriptis & actis quomodocunq́ redacta uſq́ nũc, ſub quibuſcunq́ uerbis per dictum ſacrum concilium fuerint ſtatuta,decreta, ordinata,pronunciata & quomodolibet diffinita.

Litera miſſiua domini Ioannis papæ xxiij. miſſa domino regi Romanorum de Sellis.

Chariſſimo in Chriſto filio Sigiſmundo Romanoꝝ regi ſemper Auguſto & Vngariæ &c.regi.Ea ſalute quæ Chriſtus & omnium uera ſalus eſt,perpetue & feliciter adimplere. Licet chariſſime fili prudentiã tuam præ cæteris huius æui regibus rex regum inſigniuerit cunctarum uarietate uirtutum, licuit tamen ſæpe & ſæpius & profuit,ad uiuaciora uirtutum ſtudia mentes etiam peruigiles excitare. Propter quod & te,ut ad clementiam quæ ſola ſolidat thronos regum, qua ex innata bonitate ad miſerẽdum te quantumcunq́ pro tuis offenſoribus non ſolum liberalitate,ſed uſq́ ad prodigalitatis ſpeciem hactenus ſupererogaſſe dinoſceris.Erga noſtram pſonam in præſenti quam permittente domino non abſq́ noſtra fatemur incuria indicimus caſum excitare poſſumus quaſi confidentiſſimis ſuſurrijs duximus flagellandũ, plurima eorum quæ tibi per diuerſos uiua uoce ſignificare curauimus,præſentibus repetentes,ut efficaciorem uim tribuat modorum petendi multiplicatio frequentata.Quantus itaq́ chariſſime ac duciſſime fili,tenerrimæ dilectiõis affectus à primordio aſſumptionis noſtræ ad ſupremi pontificatus apicem,erga te noſtra flagitarunt ꝓcordia,liceat quæſumus cum tua ſerenitate fabulari.Nonne ut plurima breuitatis gratia trãſeamus,defuncto felicis me.rege Rũperto,te non tã ꝓpter te,ſed uniuerſitatis populi Chriſtiani ſalutẽ,in cordis noſtri arcano cũctis uiuẽtibus ꝑeligẽtes, ꝑdeſtinauimus in regẽ Romanoꝝ,tuã ad hoc ſerenitatẽ,ut onꝰ illud aſſumere dignareť, ſolicitudine ſupplici curauimus ꝑuenire?Et ad eundẽ effectũ nr̃os nuncios ad principes electores & alios iteratis & reiteratis nõ piguit uicibus deſtinare. Quãtaq́ uigilãtia,ut diuerſa de te facta electio conualeſceret uſq́ ad pfectũ,nõ curauimus inſudare,nouit tua ſerenitas, nouerunt etiã tui nũcij,uarijq́ ipſius negocij tractatores,dein de cũ noſtrã ꝑſentiam ipſa tua deſideraret ſerenitas, quanta quæſumus promptitudine mentis deſiderijs tuis ſatagebamus occurrere? Nonne uiarum diſcrimina,expenſarum onera,& alia nobis incumbentia peragenda,nobis pro nihilo fuerunt computata? Sed & in tractatibus huiuſmodi, quanto qualiq́ ſtudio ad tui honoris tuiq́ conſolationis augmentũ, noſtros conatus extendimus,non alio quàm tuijpſius teſtimonio relinquatur.Deniq́ cum cogitantibus nobis de concilio cõuocando,per tuos ad nos nuncios deſtinatos requireres,ut de tempore locoq́ celebrandi concilij tuis nos uotis conformaremus,cardinales miſimus,qui ſine exceptione tuæ per omnia acquieſcerent uoluntati. denique cum de aduentu noſtro ad Conſtantiam quam elegeras, per nuncios tuos ſolicitaremur, nonne acceperant pro reſponſo, quod ſanitate deſuper nobis conceſſa,abſq́ dubio ueniremus?infirmitate forſan grauati, geſtatorijs ferremur.Porro ſi pedum officijs,aut etiam claudicantibus calcaneis id foret agendum, id idem nihilominus ageremus.Demum etſi ab luce nos migrare contingeret, in ſatisfactionem præmiſſorum perfectam,corpus noſtrum illuc pferri præciperemus. In his omnibus tuæ dilectioni plus quàm ſaluiſconductibus & alijs quibuſcunque præſidijs, ſyncerrima fiducia innitentes,ſed pauca exiſtimantes quæ fecimus, de affectu locupletiſſimo quantumlibet maiora faciendi, in noſtra poſſumus conſcientia gloriari. Et ecce negocijs in urbis Romanæ, ac patrimonij ſancti Petri recuperatione prorſus poſtpoſitis, nullis diſſuadentium receptis ſuggeſtibus, ad Conſtantiam te fili chariſſime tempore promiſſo præuenimus, tuum aduentum noſti quantum & qualiter fuimus grato animo præſtolati, Hæc fili chariſſime ex dilectione

lectione puriſſima tuæ perſonæ, hæc chariſſime fili ad tui honoris ſublimationē du= ximus liberaliter peragenda. Cumq; dilectio nullis ualeat mercibus comparari, nullis alijs queat q̄ uiciſſitudinariæ dilectionis retributionibus recompenſari, ad te tāquam unicum poſt deum ſpei noſtræ refugium dirigimus deſideria cordis noſtri, ad te deuotiſſimas preces pro dilectione dilectionem requirentes effundimus, ob= ſecrantes per uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, memor eſto uerbi tui in quo nobis ſpem dediſti, hæc nos cōſoletur in humilitate noſtra etc. Et ſi cum cauſa et ſine cauſa iratus fueris, miſericordiæ recorderis. Nomenq; egregiū clemētiæ ne quæſumus in hoc caſu pati patiaris inſtantiam. Sed qui alijs offenſoribus atrociſſimis parcendo te liberalem præbere cōſueueras, parcere quoq; nobis et miſereri ne ſpernas. Ne quæ= ſumus pietatis tuæ præcharo titulo notam crudelitatis inferri permittas. Potes itaq; ſi uelis, & ut uelis depoſcimus, erga ſacrum concilium quod tua ſapientia tuaq; po= tentia tanquam firmiſſimum fundamentum cum ſuffultis tuis interceſſionibus ope rari, ut tui contemplatione honoris, perſonam noſtram habeat recommendatam: & unione eccleſiæ ſemper ſalua, honorem, famam & ſtatum noſtros, poſt dimiſſio= nem papatus, quam pridem obtulimus, atq; dudum aliquoties in manibus tuis po= ſuimus, quantum poſſibile fuerit, ſaluare & cuſtodire dignetur, & alia ſalutem no= ſtram reſpicientia proſequatur magnifico cum effectu. Pro quibus apud diſtrictum E iudicem inter alios miſericordiæ cultores, cum omnes gratia egeamus, & tu miſeri= cordiam ac alia retributionum præmia ulterius conſequeris, & per uniuerſum orbē inter optimos imperatores huiuſmodi clementiæ glorioſo titulo mereberis compu tari. Super quibus dilectionis uirtus te cogat nobis celere piumq; remandare reſpō ſum. Datum Sellis Conſtantieñ. diœceſis, dominica xxvi. menſis Maij, pontificatus noſtri anno quinto.

¶ Inſtrumentum ratificationis articulorum factum per dominum Bal thazarem olim papam Ioannem uigeſimumtertium in op= pido Sellis.

In nomine domini amen. Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pate= at euidenter, quòd anno à natiuitate eiuſdem milleſimo quadringenteſimo decimo= quinto, & die lunæ uigeſimaſeptima menſis Maij, indictione octaua, circa horā pri= marum in loco de Sellis Conſtantieñ. diœceſis, in camera in qua dominus Ioannes pa pa xxiij. ſtabat, per reuerendos dominos Ioannem Vaurenſem, Andream Poznanien ſem epiſcopos, Thomam ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes, Gaſparem ſancti F Ioannis eremitæ de Peruſio monaſteriorum abbates, per ſacrum cōcilium Conſtan= tieñ. ad infraſcripta commiſſarios ſpecialiter deputatos, præſentib9 infraſcriptis re= uerendis patribus, Iacobo Rhodini de Ianua & Thoma Polcon ſedis apoſtolicæ p= tonotarijs, & alijs notarijs publicis, uenerabilibusq; perſonis alijs inferius nomina= tis, teſtibus adhibitis &c. In primis dicti reuerendi patres commiſſarij per organum dicti Vaurēſis epiſcopi domino Ioāni papæ ſupradicto alta & intelligibili uoce p= poſuerunt uerba quæ ſequuntur: Pater ſancte, reuerendi domini mei domini com= miſſarij & deputati hic præſentes, & ego unà cum eis, ſumus tranſmiſſi ac deſtinati ad ueſtram ſanctitatem ex parte ſacri Conſtantienſis concilij, ad inſinuandum primo oſtendendumq; & realiter exhibendum ueſtræ ſanctitati articulos formatos, & corā eodem ſacro concilio contra perſonam ueſtram productos, ſuper criminibus nōnul lis grauibus & enormibus, de & ſuper quibus contra eandem ſanctitatē p dictum ſa crum concilium procedetur ad interrogandum & requirendum eandem, ut ſup eiſ= dem articulis omnibus & ſingulis ſufficienter haberetis reſpondere, eos confitendo uel diffitendo, prout uobis uidebitur. Ac etiam ad uidendum & ſciendum, ſi huic p= ceſſui uelitis uos opponere, ſeu aliqua pro ueſtra defenſione in hac cauſa facere, dare uel allegare. Licet pater ſancte, & hæc non ſint multum neceſſaria, attento conſide=

ratoq;

Aratoq́ȝ grato benignoq́ȝ reſponſo per ſanctitatem ueſtram pridie in iſto oppido corã reuerendis patribus dominis de Vrſinis, de Salancho, de Salutijs, Cameraceñ. Floréntinenſi, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, patribusq́ȝ reuerendis Tholoneñ. & Auguſteñ. epiſcopis, nonnullisq́ȝ alijs ꝑlatis & uiris notabilibus ꝓſentibus & ad hoc uocatis. Quod q̄dē reſpõſum in ſchedula manu ſanctitatis ueſtræ ſubſcripta, dicto ſacro concilio relatũ, pleneq́ȝ notificatũ extitit. Ea propter dictos articulos quos ſæpedictus Vaureñ. epiſcopus in ſuis tenebat manibus, eidem domino Ioanni papæ exhibuit, obtulit & tradere uoluit. Eumq́ȝ ſuper eiſdem interrogando requiſiuit, ut corã omnibus & ſingulis ſufficienter, ut ſuperius exprimitur, reſpõderet, diceretq́ȝ ac declarare uellet, ſi dicto proceſſui eius' ue parti ſe opponere ſeu aliqua ad ſui excuſationem uel defenſionem dare uellet, eos offerẽdo hæc omnia libenter ſe receptaturos. Quibus ſic, ut præmittitur, exhibitis, interrogatis, requiſitis, oblatis & propoſitis, idem dominus Ioannes papa dixit & uerbo ꝓpoſuit, ipſum pro dei eccleſia & ei⁹ unione plura feciſſe, etiam antequam in papam fuiſſet aſſumptus, præſertim tp̄e errorũ & circa concilium Piſanum, & ante huius ſacri concilij Conſtantieñ. congregationem. In quo etiam liberam ceſſionem ſui papatus obtulit, prout in ſchedula per eũ in eodem concilio in publica ſeſſione tunc lecta & publicata, plenius continebatur. ¶Subiungens triſti uultu, ut apparuit, quod à Conſtantia & dicto ſacro concilio poſt ipſi⁹ ſchedulæ ceſſionem turpiter receſſerat, quod bene recognoſcebat, immo quod maluiſſet illa die ſine animæ ſuæ præiudicio mortuus eſſe, q̄ ita turpiter receſſiſſe. Ea propter idem dominus Ioannes papa ſucceſſiue reſpondit, quod ipſe contra ſuperi⁹ recitata nullam defenſionem facere uolebat: immo prout per dictam ſchedulam ſua manu ſubſcriptam, quam pridie eius ex parte ab oppido quo ſupra, cardinales ſuperius recitati, ad concilium portauerunt, continebatur, uolebat & præſentialiter ſtare promiſit. In omnibusq́ȝ ſe conformare omni ordinationi, deliberationi & determinationi dicti ſacri concilij, & inſuper omnimodũ proceſſum per idem concilium cõtra eundem habitum ratificabat & ratum habebat, aſſerens quod non aliter uoluit ꝓdictis articulis reſpondere, affirmans concilium Conſtantieñ. ſanctiſſimum eſſe, errareq́ȝ non poſſe, ac Piſani concilij fore cõtinuatiuũ, & quod ipſe ſacro Conſtantieñ. cõcilio nunquam contradicere uellet, etiam ſi in Bononia aut alio quouis loco ſibi magis accepto perſonaliter iam eſſet, cum id ſibi minus non eſſet, quàm publice fateri ſe in papatu ius nullum habere. Inſuper, ut intelligeret idem papa Ioannes concilium non minus iuſte minus' ue legitime contra eum in præmiſſis aut eorum aliquo proceſſiſſe, dicta teſtium ſuper criminibus in quibus proceſſum ſit & fuerit contra eum productis, ſæpedictus Vaureñ. epiſcopus aperuit, & ſibi copiam dare obtulit ad finem, quód ſi contra eoſdem eorum' ue dicta quicquam opponere aut defenſionem aliquam ſuſcipere uellet, id facere atq́ȝ libere uti deberet & poſſet. Quibus per eundem Ioannem papam & omnimoda defenſione huiuſmodi, præterquam ut hic ſubſequitur, expreſſius renunciatis, pro concilio prædicto ſe ſubmiſit: adijciens, uolo quod concilium ſit defenſio mea, quod ſcio errare non poſſe. Nec alia defenſione q̄cunq́ȝ uti uolo, ſupplicans ſe humilime per commiſſarios prænominatos eidem cõcilio ſynceriter recommendandum fore. demumq́ȝ ſucceſſiue poſt præmiſſa epiſcopus Vaureñ. prælibatus, ſuo & commiſſariorum prædictorum nomine aperto ore dixit: Pater ſancte, nos ultra ꝓmiſſa in mãdatis habemus, uobis aſſignare terminũ ad ſentẽtiam diffinitiuã p̄ dictum ſacrum concilium contra perſonã ueſtram ſuper omnibus & ſingulis in quibus iam contra eandẽ proceſſerat, proferendam, & prout ipſi⁹ eſſe qualitas & natura requirunt. Ideo uobis terminũ aſſignamus ad hm̄oi ſententiã audiendã in Conſtãtia ad diem craſtinã hora ſeſſionis cõſueta. Qui dictus Ioan. papa inibi ut apparuit, comparere nõ curãs, r̄n̄dit: Summe mihi placet ſentẽtia ipſa, quæ

ſup-

ſupplico quàmcito lata ſit,mihi deferatur, quam cum omni reuerentia, etiam cum birreti mei depoſitione recipiam:eamq́ quantum in me fuerit,confirmabo, approbabo & emologabo,prout & dictum proceſſum,ac omnia cōtra me(ut ſuperius eſt expreſſum) in concilio geſta,exnunc prout extunc,&extunc prout ex nunc ratifico, approbo & confirmo,promittoq́ contra eam me aliquo proceſſu temporum non uenire. At ſtatimq́ porrectis & realiter ad manus traditis per dominum Gaſparem abbatem & commiſſarium ſuperius nominatum,articulis & teſtium dictis omnium ſupradictis,ſupranominatoq́ protonotario domino Thoma Polcon,epiſcopus Vaurenſis ſæpedictus dicto Ioanne papa audiente,eundem dominum Thomam & Iacobum Rhodini protonotarios ſuperius expreſſos, aliosq́ publicos notarios hic inferius deſcriptos,ad præmiſſa & eorum occaſione uocatos,inſtantius requiſiuit,ut ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis,ut ſupra recitanter dictis, propoſitis, allegatis & reſponſis,aſſertis & geſtis, unum, duo uel plura conficerent publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Et quod in his teſtes eſſent, unuſqſq́ eorum alteri. Et reuerēdi patres domini Vitalis Tholoneñ. ac Fredericus Auguſteñ.epiſcopi,honorabileſq́ uiri magiſtri Vuilhelmus Clynck in ſacra pagina profeſſor,Ioannes Fitton Sareſbirienſis eccleſiæ canonicus, Petrus Gaiecanus canonicus Conſeraneñ. Henricus Surync,Ioannes Nederhoue notarij publici Paderbornenſis & Colonienſis diœceſum,& multi alij teſtes ſpecialiter requiſiti &rogati per epiſcopū Vaurenſem ſupranominatum. Conſequenterq́ ſine mora dictus dominus Ioannes papa eoſdem protonotarios & notarios cum inſtantia conformiter requiſiuit, ut ſupra per eum præmittitur,dictis,reſponſis,promiſſis,habitiſq́ & geſtis teſtes ſibi fierent,eaq́ ſub eorum ſcriptis publicis facerent annotari,& quod tunc aſtantes cæteri nonnulli hic ſuperius expreſſi,&alij intereſſentes plurimi,teſtes itaq́ ſibi fierēt ad præmiſſa. Acta ſunt hæc in dicto oppido Sellis die quo ſupra, anno domini M.CCCC.XV. indictione octaua,pontificis eiuſdem Ioannis papæ anno quinto. E

Ibidem fa.2.linea 26.poſt ſeruientibus,addantur iſta:

Cui aſtabant inter cardinales domini Angelus epiſcopus Prænestinus,Laudeñ. & Iordanus epiſcopus Albaneñ.de Vrſinis nuncupati. Præſentibus etiam dominis Frāciſco Florentino,Lucido de comite,Odone de Columna,Landulpho Bareñ.Ludouico de Fliſco,Raynaldo de Branckaſiis, Amadeo Salutiarum diaconis cardinalibus. Poſt cuius quidem officij miſſæ peractionem fuerunt lectæ & dictæ letaniæ cum introitu,Exaudi nos domine &c. more ſolito cum euangelio, Ecce iudicium eſt mundi,nunc princeps huius mundi eijcietur foras, cæteriſ'que collectis ac orationibus & hymno, Veni creator ſpiritus. Quibus habitis,inſtante magiſtro Henrico de Piro promotore & procuratore prædicto,reuerendi patres ac honorabiles &prouidi domini Ioannes epiſcopus Vaureñ.Andreas electus Poznanieñ. Gaſpar abbas Peruſinus,Thomas abbas monaſterij ſanctæ Mariæ extra muros Eboraci,Iacobus Rhodini de Ianua,Thomas Polcon ſedis apoſtolicæ protonotarius,magiſter Ioannes Guiardi &'Vuilhelmus Porcell. notarij, legati & nuncij miſſi heri per ſacram ſynodum & ad terram Sellis,ubi Ioannes papa uigeſimuſtertius exiſtebat. Per os domini Ioannis epiſcopi Vaureñ. prædicti,ſibiq́ ex parte ipſius ſynodi intimarunt,qualiter terminus ad ferendum ſententiam fuiſſet prorogatus in diem præſentem, ꝓpter beneuolam reſponſionem de non appellando,ſed eam acceptādo, & eam approbare uelle,&ex hoc mota dicta ſancta ſynodus ſiue cōcilium,attendendo honorē eius in huiuſmodi ꝓnunciatione,uellent limitare & mitigare uerba ſententiæ. Eo nō obſtante, ſi uellet opponere & defendere cauſam ſuam contra dictam ſententiam,poſſet & deberet ſibi dari tempus & hora atq́ locus ꝓ ſua defenſione. Qui Ioannes ipſis nuncijs reſpondebat,quod non uellet uidere neq́ atteſtationes,neq́ proceſſus, nec quicquā opponere ſiue excipere,ſed eam approbare uelle & acceptare. Et extūc approbauit. F

Et

A Et placeret quod concilium ferret ſententiam, dicens quod ſciret concilium errare non poſſe,& lata huiuſmodi ſententia,obtulit ſe paratum ad ſubſcribendum eandē. Et ulterius dixerunt,quod dicta ſententia deberet ferri die lunæ proxima. Sed ex quo materia protunc non erat parata, idcirco de mandato concilij intimarunt ſibi dictam prorogationem,de quibus reddidit ſe idem Ioannes contentum, regratiando ipſis nuncijs,ſupplicans ut recommendarent honorem & ſtatum ac perſonam ſuam domino regi Romanorum & concilio,prout in quodam publico inſtrumento in notam recepto per dictos notarios,tenoris infraſcripti,plenius continetur.Qua relatione facta,idem Henricus de Piro promotor & procurator petijt pronunciari, prout & quemadmodum in quadam papyri ſchedula quam ibidem in ſuis tenebat manibus,eamq́ de uerbo ad uerbum perlegebat,proteſtans,petens & dicens,ut in eadem ſchedula infraſcripti tenoris plenius cōtinetur. Petitione lecta,&data notarijs ibidē nomine concilij præſentibus,& deinde toto concilio & ſynodo mandante, reuerendi patres domini Ioannes patriarcha Antiochen⁹,Martinus epiſcopus Attrebatenſis, Antonius epiſcopus Concordieñ. Nicolaus epiſcop⁹ Mersburgeñ.& Patritius epiſcopus Cortageñ.aſcenderunt ambonem,in quo edicta concilij & ſynodi ſanctæ pdictæ legi & publicari ſolent.Et de mandato concilij & ipſius ſynodi reuerendus pater dominus epiſcopus Attrebatenſis,Chriſti nomine inuocato,pronunciauit & legebat dictam ſententiam diffinitiuam de uerbo ad uerbum,prout in ſchedula,quam ſuis tenebat manibus,infraſcripti tenoris plenius continet. Qua pronūciatione facta, ut præmittitur,reuerendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Ioannes epiſcopus Oſtieñ.cardinalis Viuarienſis & præſidens,ꝓpoſuit quod ſi aliquis eſſet ibidem præſens,ſiue magnus,ſiue paruus,pauper aut diues, uolens contradicere dictæ ſententiæ diffinitiuæ ſeu eius pronunciationi,dicat & ſurgat,cum poteſtas libera ſit per dictum concilium unicuiq́ conceſſa ad dicendum uoluntatem ſuam. Et cum caſu quo non dixerit,habebitur pro conſentiente. Tunc nemine reſpondēte ſiue loquēte, ipſe dominus epiſcopus Oſtieñ. habuit reſpondere nomine collegij cardinalium quod placet.Deinde ipſi commiſſarij,& inde quilibet pro natione ſua, uidelicet Ioannes patriarcha pro natione Gallicana,Nicolaus Mersburgeñ. pro natione Germanica,Antonius Concordieñ.pro natione Italica,& Patritius Cortageñ pro natione Anglicana reſponderunt,placet.Et ſubſequenter oēs ibidem exiſtentes in concilio, & de concilio.Subſequenter dominus Franciſcus cardinalis Florentineñ. leuauit ſe, & uoluit legere unam ſchedulam papyream.fuit dictum per oēs, quod non placeret,& ſic ſiluit,nihil legendo.Deinde de mandato concilij dominus Ioannes archiepiſcopus Rigeñ.bullam papæ portauit,& præſentauit eam concilio tanq̄ eius cuſtos, qua præſentata,fuit per magiſtrum Henricum promotorem petitum, an placeret quod dominus uicecancellarius tanq̄ ad eum pertinens,rumpi faceret arma Balthazaris.fuit reſponſum ꝙ ita,&placuit omnibus.Qua bulla recepta,ſiue ferro quo bulla fabricabatur,& ibidem in præſentia omnium per magiſtrum Arnoldum aurifabrum papæ prædicti fuit rupta,& arma ipſius Ioannis deleta. Et abſolutus dominus Ioannes archiepiſcopus Rigenſis ab eius cuſtodia,& pronunciatus quod fideliter cuſtodiuiſſet & præſentaſſet. Super quibus omnibus & ſingulis idem magiſter Henricus de Piro promotor, petijt ſibi fieri nomine quo ſupra,unum uel plura, publicū ſeu publica,inſtrumentum ſeu inſtrumenta,per protonotarios ibidem præſentes,notarios & tabelliones &c. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus, duce Ludouico Bauariæ comite palatini Rheni,Henrico Rompolt duce Zodañ.de Sleſia, Ioanne Iacobo comite Aquæſaneñ.filio marchionis Montisferrati,comite Bertholdo de Vrſinis,Philippo comite de Naſſabo, & ambaſiatoribus regum Poloniæ, Noruegiæ,Sueciæ,Daciæ,Nauarræ & Cypriæ,& alijs Chriſtifidelibus in nūero copioſo.

Suſpenſio futuri ſummi pontificis.

Sacroſancta generalis &c.

FO.D.XIIII.fa.2.poſt lineam 23.legantur hæc: D

Inſtrumentum ratificationis ſententiæ factæ per dominum Balthazarem, olim papam, in uilla de Sellis Conſtantienſis diœceſis.

In nomine domini amen. Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pateat euidenter, quod anno à natiuitate eiuſdē M.cccc.xv. die ueneris ultima menſis Maij, indictione octaua, circa horam duodecimam in loco de Sellis Conſtantienſis diœceſis, in domo habitationis reuerendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Balthazaris Coſſæ, nuper Ioannis papæ xxiij. nuncupati, in camera ipſius Balthazaris, præſentibus infraſcriptis reuerendis patribus, dñis Iacobo Rhodini de Ianua & Thoma Polcon ſedis apoſtolicæ protonotarijs, alijsq́ notarijs publicis & etiam infraſcriptis teſtibus ad inferius recitata uocatis & rogatis, reuerendi in Chriſto patres domini Ioannes Vaurenſis epiſcopus, Gaſpar ſancti Ioannis eremitæ de Peruſio decretorum doctores, & Thomas ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes monaſteriorum abbates perſonaliter exiſtentes in præſentia dicti domini Balthazaris, pridie Ioannis papæ xxiij. nuncupati, per organum dicti domini Vaurenſis epiſcopi, ex parte ſacri E generalis Conſtantienſis concilij ſibi ſignificabant & intimabant diffinitiuam ſententiā depoſitionis à papatu cōtra eum die Mercurij ultimo p̄terito, ſcilicet xxix. præſentis menſis Maij, per dictum generale concilium in ſeſſione publica latam & publicatam fuiſſe, quam quidem ſententiam ibidem ſibi in ſcriptis exhibuerunt, & realiter tradiderunt ad finem, quòd ea plenius intellecta, diceret declararetq́, an eidem ſententiæ eam approbando acquieſcere, ſeu eidem ſe in aliquo opponere uel contradicere uellet. Qui quidem dominus Balthazar ipſam ſententiam ſibi traditam per ſeipſum ad partem legit. Et deinde ad reſpondendum eiſdem prælatis ſuper præmiſſis per eos propoſitis, ſpatium & temporis interuallum habere uoluit, ut ſuper eadem ſententia & petitis deliberaret. Qui quidem prælati de hoc contenti, dixerūt eos habita deliberatione huiuſmodi ad ſuum beneplacitum, ad ipſum redire uelle, ſuam reſponſionē in præmiſſis audituri. Et ſic ab eius præſentia protunc receſſerunt. Et deinde eadem die & circa horam ſecundam poſt meridiem, ijdem domini prælati ex parte dicti domini Balthazaris & ad eius præſentiam pro audienda reſponſione in præmiſſis uocati, ad eum perſonaliter acceſſerunt. Quibus cum ſupradictis protonotarijs, notarijs & teſtibus in eius præſentia conſtitutis, reſpondendo dixit, quod ſuper dicta ſententia per eum uiſa, lecta, bene concepta ac plenius intellecta F deliberauerat, & ideo quantum poterat, & in eo erat, eandem ſentētiam, cuius tenor eſt talis, In nomine domini amen &c. ut ſupra, prout per dictum ſacrum concilium lata, & ab ipſo concilio proceſſerat & dictata erat, ex ſua certa ſcientia approbabat, ratificabat, & emologabat, ac eidem proceſſui contra eum ad eius depoſitionem per concilium factam, acquieſcebat & conſentiebat: Apponēdoq́ manus ac pectus eius, aſſertione libera affirmabat, iurans corporaliter ſuo proprio motu, quòd nunquam contra eandem ſententiam contra ipſum ſic ut præmittitur latam, quicquam opponere, nec contra eam reclamare publice uel occulte, aut ab ea appellare uelle, ſeu ſuper papatu quamcunque controuerſiam opponere: nec aliquo unquam tempore de eodem papatu ſe quouis modo intromitteret, immo eidem papatui & iuri, ſi quod in eodem ſibi qualitercunque competierat, ſeu ſi quod ſibi nunc in eodem competebat, pure, ſimpliciter & abſolute libereq́ & ſponte cedebat & renunciabat. Et ibidem omni modo, uia & forma, quibus melius potuit, reſignauit, ceſſit & renunciauit expreſſe: & in huius ſignum iam de camera ſua crucē papalē amoueri fecerat, ac ſimi- *Locus obſcurus.* tatorem oīa & ſingula inſignia papalia ſicut diſpoſuerat dicta die mercurij, qua dicta ſententia fuit lata, tunc coram prælatis p̄dictis depoſuiſſet, Dixitq́ ꝙ nullo unquam tempore

tempore ſe pro papa gereret ſeu nominaret, aut nominari faceret, uoluiſſetq́ꝫ ꝙ ad ipſum papatum nunquam fuiſſet aſſumptus. Quia expoſt nunquam habuit bonum diem. Et ſi contingeret caſus quod in futurum reeligeretur, nunquam ſuum præberet aſſenſum: adijciēs tñ, quod ſi aliqua pſona ſingularis poſt iá facta præmiſſa, in ſui perſonam quicquam criminis ulterius obijcere uellet, ad ulteriorē proceſſum contra eum habendum, ſeu grauiorem pœnam in ipſum infligendam, quod in hoc ſeipſum defendere uellet ſub dicti concilij generalis protectione, quod pro ſuo iudice & defenſore recepit. Supplicans humiliter, ꝙ in hoc & in alijs concilium ſacrum & regia ſerenitas ipſum haberent ſpecialiter recōmiſſum, uolens & requirens idem dominus Balthazar, ꝙ de omnibus his & ſingulis præmiſſis fierent & retinerentur publica inſtrumenta pro bono unionis eccleſiæ ſanctæ dei ad perpetuam rei memoriā, per dominos protonotarios ſedis apoſtolicæ & alios notarios publicos ibidē præſentes: quod ad hoc uicibus repetitis inſtantius requiſiuit. Quibus ſic per eundē dominum Balthazarē & prælatos ſupra nominatos dictis, propoſitis, factis, geſtis, habitis & reſponſis, ijdem domini prælati per organum dicti Vaurēſis epiſcopis petierunt & requiſierunt confici & perpetuo retineri publicum & publica inſtrumentū & inſtrumenta per dictos protonotarios & notarios publicos infraſcriptos. Acta fuerunt hæc anno, die, menſe, indictione, loco & hora quibus ſupra, præſentibus reuerendis in Chriſto patribus, dominis Vitale Tholonenſi & Frederico Auguſtenſi epiſcopis, ac uenerabilibus religioſis & circunſpectis uiris dominis & fratribus, Eymerico de arcijs licētiato in decretis priore prioratus ſanctæ Benignæ Auguſtēſis, Pantio Gaudæ baccalaureo in theologia ordinis fratrum minorum, Begone de Rogerio in decretis licentiato, Siſtariceñ. & Rigeñ. eccleſiarum canonico officialis Vticeñ. Petro Gaietano literarum ſacræ pœnitentiariæ ſcriptore canonico Conſeraneñ. Ioanne Gonſſalui baccalaureo in decretis arcihpresbytero eccleſiæ Aſteñ. Henrico de Grauia notario publico clerico Leodicñ. diœceſis, teſtibus &c.

Ibidem linea 36, ante Quo, legantur hæc:

Et deinde officio miſſæ celebrato, fuerunt lectæ letaniæ cum introitu, Exaudi nos domine, cum diuerſis collectis, euangelio, hymno, Veni creator ſpiritus, iuxta conſuetudinem & ritum alarum ſeſſionū, præſente ibidē ſereniſſimo principe Sigiſmūdo Romanorū & Vngariæ &c. rege. Cui aſtabant reuerendiſſimi patres domini cardinales de Vrſinis & Laudeñ. Cui ſeſſioni ſiue ſynodo inter cardinales & eorum nomine reuerendiſſimus in Chriſto pater & dñs Ioānes Oſtieñ. cardinalis Viuariēñ. pſidebat. In præſentia dominorum Frāciſci Venetiarum, Antonij Aquilegienſis, Brandæ Placentineñ. presbyterorum, Thomæ Tricaricēſis, Odonis de Columna, Landulphi Barēſis, Raynaldi de Brancaſiis, & Franciſci Florētinenſis diaconoꝝ cardinaliū. Quo officio miſſæ & letaniarum cantato, lecto atqꝫ dicto, Henricus de Piro & Ioānes de Scribanis promotores & procuratores negociorum dictæ ſynodi, comparuerunt ibidem, & propoſuerunt corā tota ſynodo, dicentes quod in diuerſis mundi partibꝰ incepiſſent pullulare certæ hæreſes, & antiquatæ continuari, & præſertim quod ſacerdotes aliqui hodie communicarent corpus Chriſti poſt cœnam, & non ieiuni, & ſic miniſtrarent alijs. & alias dixerunt, prout & quemadmodum in quadam petitionū papyri ſchedula infraſcripti tenoris continetur. Petenteſq́ꝫ ſibi ſuper præmiſſis prouideri, nominibus quibꝰ ſupra, de remedio opportuno. Qua petitione oblata & recitata, placuit domino præſidenti, omnibuſq́ꝫ alijs & ſingulis ſuppoſitis huiuſmodi ſynodi, ſuper hoc remediari. Et ſtatim reuerendi patres & uenerabiles uiri domini Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanēſis, Stephanus epiſcopus Dolenſis, Antonius epiſcopus Concordienſis, Andreas electus Poznanienſis, Nicolaus epiſcopus Merſburgenſis, & Patritius epiſcopus Cortageñ. decretorum doctor, aſcenderunt ambonem nomine nationum quatuor. Et dñs Bartholomæus archiepiſcopus

Mediolaneñ.ad hoc per ſynodũ deputatus,legebat quaſdã ordinatiões & decreta de cætero in eccleſia Romana obſeruandas & tenendas,quarum tenores inferius ſequunt.

Tenores uero dictæ petitionis & declarationis papyri ſchedularum,de quibus ſupra fit mentio,ſequuntur & ſunt tales.

Quia in nonnullis partibus mundi peruerſus mos pullulare incepit,ut ſacerdotes laicos ſub utraque ſpecie, panis uidelicet & uini,communicare non ceſſent,contra Romanæ & uniuerſalis eccleſiæ conſuetudinem approbatam,unde ſcandala & hæreſes ueriſimiliter oriri ſuſpicantur:petimus nos promotores & procuratores hui9 ſanctæ ſynodi,in ſpiritu ſancto legitime congregatæ,per ueſtras reuerendiſſimas paternitates prouideri ſalubriter eccleſiæ dei.

FQ.D.XV.fa.1.poſt lineam 37.addantur hæc:

Quibus factis,promotores & procuratores prædicti, Henrico de Piro loquente, petierunt nomine quo ſupra,deputari per dictam ſanctam ſynodum certos commiſſarios,in cauſa hæreſis uentilata ſeu uentilanda,& ad concilium ad præſens deuoluta uel deuoluenda,orta uel oritura,prout & quemadmodum in quadam petitionũ papyri ſchedula,cuius tenor inferius eſt inſertus,plenius continetur.Qua petitione data & intellecta, iuxta mandatum ipſius ſynodi reuerendus pater dominus Andreas electus Poznanienſis in ambone legebat ſchedulam deputationis commiſſariorum cum eorum autoritate & poteſtate,quæ inferius eſt inſerta.Qua lecta,fuit quæſitum & ſcrutatũ per dictos promotores & procuratores per ipſius Henrici de Piro organum,an dicti iudices placerent.Reſponſum fuit per dictum dominum præſidẽtem nomine collegij cardinaliũ & ſuo,placet.Et ſubſequenter per dominos Antonium Concordieñ.Doleñ.Merſburgeñ.epiſcopos & Cortagenſem pdictos,nomine nationum ſuarum prædictarum,placet:& ſimiliter per omnes alios,præterquam p reuerendum patrem dominum Martinũ epiſcopum Attrebatenſem ambaſiatorem ducis Burgundiæ,qui dixit,dño ſuo fore ſuſpectum reuerendiſſimum patrem dñm Petrum cardinalem Cameraceñ.multis de cauſis,quas ſuo loco & tpe cõgruo dare uellet in ſcriptis,nullo mõ conſentiendo in dictum dñm cardinalem tanq̃ cõmiſſariũ, ſaltem in cauſa quæ ſperatur uerti inter dominũ ſuum ducem Burgundiæ & Pariſienſes &c.Super qua proteſtatione ſibi fieri fecit & petijt unum uel plura,publicum ſeu publica,inſtrumentum ſeu inſtrumenta.Qua proteſtatione facta & admiſſa, promotores & procuratores prædicti petierunt ſibi nomine quo ſupra,ſup omnibus & ſingulis cantatis,dictis,lectis,diffinitis & declaratis,fieri unum uel plura,& tot quot eſſent neceſſaria,publicum & publica,inſtrumentum & inſtrumẽta,p dominos ptonotarios ſedis apoſtolicæ dictæq; ſynodi,ac omnes & ſingulos notarios & tabelliones ibidem præſentes,ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem illuſtrib9 & nobilibus uiris,Ludouico duce Bauariæ & comite palatino Rheni,Frederico burgrauio Nurẽburgenſi,comite Bertholdo de Vrſinis,Philippo Span de Vngaria pincerna Syndou,alijsq; nobilibus in numero copioſo.

Tenores dictæ petitionis & commiſſariorum deputationis papyri ſchedularum,de quibus ſupra fit mentio,ſequuntur & ſunt tales.

Item cũ experientia doceat,continuo propter ſciſſuram eccleſiæ nouas oriri hæreſes,& aliquas antiquas renouari, difficileq; p ſingulis huiuſmodi cauſis primitiuarũ pſonarum de hæreſi ſuſpectarum ad hoc ſacrum concurrere generale concilium, p celeriori hæreſum extirpatione,petimus nos promotores & pcuratores ſupradicti, aliquos ex reuerẽdiſſimis patribus dominis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalib9,& aliquos alios ex ſingulis nationibus iudices & cõmiſſarios p ueſtras reuerendiſſimas paternitates delegari & deputari ad huiuſmodi cauſas hæreſum audiendum & terminandum,ſaltem uſq; ad concluſionem uel ſententiam excluſiue,cum omnibus & ſingulis emergentibus,incidentibus,dependentibus & connexis.

Hæc

A Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis in ſpirituſancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans,pro celeriori extirpatione hæreſum & eccleſiæ reformatione ſacroſanctæ,ſpecialiter deputat & eligit reuerendiſſimos in Chriſto patres dominos,uidelicet:

Iordanum de Vrſinis
Antonium Aquilegieñ. — aſnctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,
Petrum Cameracenſem
Et Franciſcum Florentineñ.

Et pro Italica natione reuerendos patres dños Concordieñ. Alexandrinum, & Laudeñ.epiſcopos & electũ Penneñ.pro Gallicana epiſcopum Gebēneñ.abbatē Gemeticeñ.abbatem de Clarauilla,& magiſtrum Vrſinum de Callauando.Pro Anglicana magiſtrum Vuilhelmum Corff ſacræ theologiæ profeſſorem,magiſtrum Vuilhelmum Clync,magiſtrũ Hugonem Houuetz,& Ioãnem Vueues decretorum doctores.Pro natione Germanica electum Poznanienſem,magiſtrum Nicolaũ Dynckelſpuel,Theodoricũ de Monaſterio ſacræ theologiæ profeſſorem,& Bertholdũ Vuildungen ſacri palatÿ apoſtolici cauſarum auditorem,ad audiendum,examinandũ cauſas,& in ipſis iuridice procedendum,quarumcunq; hæreſum & errorum in fide catholica & moribus,undecunq; habuerint uel habeant originem, ut ſalubriter extirpentur,& contra quaſcunq; perſonas,cuiuſcunq; fuerint ſtatus aut dignitatis, etiam ſi pontificali uel alia quauis eccleſiaſtica uel ſeculari præfulgeāt dignitate,de eiſdem ſuſpectas,petitiones,accuſationes & declarationes eiſdē propoſitas & proponendas recipiendum,partes uocandum,& in hoc ſacro concilio & extra citandum & publicandum,& aliàs ſeruatis ſeruandis procedendum,prout exigentia fidei & iuris ordo poſtulabunt. Necnon omnia & ſingula faciendum & exercendum,quæ in præmiſſis & circa ea neceſſaria fuerint,ſeu etiam quomodolibet opportuna,cũ omnibus incidentibus,emergentibus & connexis uſq; ad ipſarum cauſarum concluſionem excluſiue. Sic tamen,quod ſi oēs intereſſe non poſſunt aut non uelint,duæ partes ipſorum prædicta libere exequantur. In cauſa uero contra Ioannem Huſz iam diu uentilata,quæ circa concluſionem exiſtit,per iudices & deputatos hucuſq; in ea ulterius cognoſcatur & procedatur per eoſdem.

Ibidem poſt lineam 39,legatur ad hunc modum:

Anno & indictione qbus ſupra,ſede apoſtolica uacante, die uero Iouis quarta mēſis Iulÿ,fuit ſeſſio generalis.In qua sereniſſimus Romanorum & Vngariæ &c. rex, tanquam imperator in inſignÿs regalibus præſidebat,cuius enſem geſſit dux Henricus de Bauaria,ſceptrũ uero burgrauius Nurenburgeñ.mundiale ſiue pomum dominus Ludouicus dux Bauariæ comes palatinus Rheni.De corona autem eiuſdem ſeruiuit comes.In qua etiam ſeſſione interfuerunt reuerendiſſimi in Chriſto patres dominus Ioannes Oſtienſis dictus Viuarienſis,Iordanus Albaneñ. dictus de Vrſinis, & Angelus Tuſculanus dictus Laudenſis epiſcopi, Antonius tituli ſanctæ Suſannæ Aquilegienſis,Petrus tituli ſancti Chryſogoni Cameraceñ.Franciſcus tituli ſanctæ crucis in Ieruſalem Venetiarum,Thomas tituli ſanctorũ Ioannis & Pauli Tricarienſis, Alamannus tituli ſancti Euſebÿ Piſanus, Branda tituli ſancti Clementis Placeñ.Petrus tituli ſcti Marci de ſancto Marco, Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ de Salancho presbyteri,Raynaldus ſancti Viti in macello de Branckaſiis, Ludouicus ſancti Adriani de Fliſco,Landulphus ſancti Nicolai Bareñ. Amadeus ſanctæ Mariæ in Coſmedin Salutiarum,Lucidus de comitibus,Franciſcus ſanctorum Coſmæ & Damiani,Florentineñ.diaconi communiter dicti,ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales.Cantatoq; ſolenniter hymno,Veni creator ſpiritus, cum uerſiculo, ſequentia & oratione,Deus qui corda fidelium &c.per Ioannem epiſcopum Oſtienſem lecta, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes Dominici tituli ſancti Sixti presbyter cardinalis in

ſua obedientia, ac magnificus uir dominus Carolus de Malateſtis, quaſdā literas bul- I latas ſiue certa procuratoria ſeu mandata pro ipſo Gregorio ad conuocandum concilium generale, et in eo agenda et tractanda approbandum, autorizandum, necnon ad tractandum et practicandum, procurandum et concludendum cum regia maieſtate, ac alijs quibus ſuæ prudētiæ uidebitur expedire. Et alia in ipſis procuratorijs ſeu mandatis, quorum tenores inferius inſeruntur, exhibuerunt et produxerunt. Quas quidem literas bullatas, ſuperius ut præmittitur, exhibitas et productas de mandato domini regis ad tunc præſidentis, uenerabilis uir Iob publica et intelligibili uoce pælegit. Quibus ſic lectis et peractis, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes Dominici cardinalis & Carolus prædicti, procuratores dicti domini Gregorij duodecimi in ſua obedientia nuncupati, ante altare concilij prope ſedem præſidentis conſtituti, dictus Carolus prædicto reuerendiſſimo patri ad legendum ſchedulam tenoris infraſcripti, maxime conuocationem concilij, approbationem & ratificationē agēdorum in eodem in ſe continētē, uices ſuas plenarie commiſit. Qua cōmiſſione ſic facta, ſurrexit præfatus dominus Ioānes cardinalis, ſumpto themate, Oēs unanimes in oratione eſtote, factaq; ſuper eodem famoſa collatione, prælibatam ſchedulam publice alta & intelligibili uoce perlegit. Qua ſic ut præmittitur lecta, reuerendus in Chriſto pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolaneñ. rogante & exhortāte pfato domino præſidente, ad inſtantem petitionē magiſtri Henrici de Piro, huius ſacri concilij Conſtantienſis promotoris, ambonem aſcēdit, & in eo ſibi aſſiſtentibus reuerendis patribus dominis Antonio Concordienſi pro natione Italica, Stephano Dolenſi pro natione Gallicana, Nicolao Mersburgenſi pro natione Germanica, & Patritio Cortagenſi pro natione Anglicana, epiſcopis in nationibus prædictis præſidentibus, quaſdam capitulorum tenoris infraſcripti ſchedulas, quarū una in effectu continebat, quod concilium memoratum dictam conuocationem, autorizationem & confirmationem, quantum ad eundem dominum Gregoriū pertinet & attinet, eas admittit: & collegium ipſius domini Gregorij xij. nuncupati, alteri collegio, uidelicet olim Ioannis papæ xxiij. & econuerſo, unitas omnino fore decernit. Altera uero continebat in effectu, quod notarij rogati de præmiſſis, non faciant mentionem in inſtrumentis ſuis de papa uel ſede apoſtolica, ſed de Sigiſmūdo Romanorum & Vngariæ &c. rege & regno Romanorū, uſq; ad ceſſionē per Carolum nomine dicti Gregorij faciendam. Quibus lectis, dicti epiſcopi præſidentes nomine nationum ſuarum prædictarum, & Ioannes epiſcopus Oſtienſis pro ſe & collegis ſuis cardinalibus, inſtante & petente magiſtro Henrico de Piro promotore prædicto, exhortanteq; & rogante F ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum &c. rege, tunc præſidentis, reſponderunt per uerbum, placet. Super quibus conuocatione, autorizatione, cōfirmatione, admiſſione ac unione, ac ſtatutis & decretis, magiſter Henricus de Piro promotor & pcurator à ſanctæ ſedis apoſtolicæ protonotarijs, p dictū conciliū deputatis, necnon à notarijs quatuor nationū, & quibuſcunq; alijs tabellionibus publicis ibidem aſtantibus, unū uel plura fieri & confici, inſtrumentum ſeu inſtrumēta, publicū ſeu publica, tot quot eſſent neceſſaria, inſtanter requiſiuit. Præſentibus ibidem

Hic erat locus uacuus in eo, ex quo iſta ſumpſimus, exemplari.

Tenores uero dictarum bullarum, necnon ſchedularū & capitulorum prædictorum de quibus ſupra ſit mentio, ſequuntur & ſunt tales.

Ibidem fa. 2. poſt lineam 49. addatur iſtud:

De curia	G. de Imola		
In plica	M. de ſtrata	in dorſo	in camera.

FO. D. XVI. fa. 1. linea 16. inter nono & Quibus, inſerantur hæc:

De curia

A De curia G. de Imola
In plica M. de ſtrata in dorſo in camera.

Ibidem lineæ ultimæ ante, tolluntur, inſerito hæc:

Hæc ſancta ſynodus ex certis bonis aſpectibus ſtatuit & ordinat, ꝙ per notarios q de pmiſſis rogabunt, in inſtrumentis p eos conficiẽdis nulla fiat mentio de Romano põtifice uel de ſede apoſtolica, ſed de anno regnoꝝ ſereniſſimi & inuictiſſimi princi pis dñi Sigiſmũdi Romanoꝝ & Vngariæ &c. regis, & hoc uſq; ad ceſſionẽ incluſiue.

Quibus ſic factis, pdictus dñs Ioan. Dominici cardinalis, receſſit à loco ubi ante altare fuerat, ad ſcamnũ ſeu locum in quo presbyteri cardinales ſedebãt, p Lucidũ cardinalem de comitibus prædictũ introductus, & ad oſculum fraternale receptus, & oſculo plibato, inter reuerendiſſimos patres dñm Franciſcũ Venetiaꝝ & Antoniũ Aquilegieñ presbyteros cardinales pdictos collocatus ſedebat. Subſequẽter uero inuictiſſimus ac ſereniſſimus princeps dñs Sigiſmundus Romanorũ & Vngariæ &c. rex, de loco quo pſidebat, ad ſedem ſuã propriam regiam, in qua ſedere ſolet in ſeſſionibus generalibus, acceſſit, & ibi ſedebat. Præmiſſis omnibus ſic ut præmittitur pa
3 ctis, reuerendiſſimus pater dñs Alamãnus tituli ſancti Euſebĳ presbyter cardinalis, Piſanus cõmuniter dictus, miſſam celebrauit de ſanctoſpiritu. Et uenerabilis uir magiſter Theodoricus de Monaſterio ſacræ theologiæ profeſſor, ſermonẽ fecit, cuiꝰ thema fuit: Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris. Quo & dicta miſſa finita, canta- Ioan. 8
toq; reſponſorio ſeu introitu, Exaudi nos dñe, &c. dictiſq; per reuerendiſſimum patrem dñm Ioan. epiſcopum Oſtienſem orationibus, lectoq; euangelio, Si quis uenit ad me &c. hymnoq;, Veni creator ſpiritus, iterum ſoleniter cantato, ac alĳs precibꝰ conſuetis ad deum deuote profuſis, præſidente pro tunc dño Ioanne epiſcopo Oſtienſi, memoratus Carolus quãdam aliam bullam Gregorianam, ſigillo plumbeo ſigillatam, ſanam &c. tenoris infraſcripti exhibuit & produxit. Quam quidem bullã pfatus immediate præſidens, per præfatum dominũ Iob legi fecit publice alta & intelligibili uoce. Quibus peractis, ſurrexit præfatus dominus Carolus & quandã papyri ſchedulam tenoris infraſcripti, quam in ſuis tenebat manibus, alta & intelligibili uoce perlegit. In qua effectualiter ponebatur petitio ſua, uidelicet an expediat quod ceſſio Gregorĳ fiat in Conſtantia antequã eatur Niciam, ſeu an Petrus de Luna cedere uelit aut nolit experiatur. Qua lecta, præfatus reuerendus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis, adhuc ut ſupra in ambone cum pſidentibus ptactis exiſtens, exhortante & rogante reuerendiſſimo patre domino Ioanne præſidente præfato, quandam aliam ſchedulam certum in ſe continentem capitulum, in quo in effectu continebatur, ꝙ concilium Conſtãtieñ. uult, quod reſignatio Gregorĳ fiat in Conſtantia pro utilitate & reintegratione fidei Chriſtianæ, antequã eatur ad Niciam, cuius tenor inferius ſequitur, alta & intelligibili uoce legit. Ipſaq; ſic ut præmittitur lecta, ſurrexit magiſter Henricus de Piro prælibatus promotor, petĳtq; per dictos præſidentes, pro ſe & nationibus ſuis prælibatis & alĳs reſponderi ſuper præmiſſis per uerbum placet, uel non placet. Et tunc memorati præſidentes pro nationibus ſuis & earum qualibet, necnon reuerendiſſimus in Chriſto pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis pro ſe & ſuis collegis cardinalibus reſpõderunt per uerbum, placet. Super quibus productis & lectis, dictus magiſter Henricus promotor & procurator petĳt à reuerendis patribus ſanctæ ſedis apoſtolicæ protonotarĳs, ac à nobis per dictum concilium deputatis notarĳs, & à quibuſcunq; alĳs notarĳs & tabellionibus publicis ibidem aſtantibus, unũ uel plura, publicũ ſeu publica, tot quot eſſent neceſſaria, fieri & confici inſtrumentũ & inſtrumenta. Præſentibus tunc ibidem teſtibus ſupradictis.

Tenores uero dictarum bullarum, necnon ſchedularum ordine quo ſupra lectarum, ſequuntur per ordinem & ſunt tales.

FO.D.XVII.fa.1.poſt lineam 22.addatur iſtud:

De curia	G. de Imola		
In plica	M. de ſtrata	in dorſo	in camera.

Ibidem poſt lineam 44.addantur hæc:

Poſtea uero idem reuerendiſſimus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolaneñ. adhuc ut ſupra in ambone unà cum prædictis præſidentibus ſibi aſſiſtentibus exiſtens, ad inſtantem petitionem & requiſitionem magiſtri Henrici de Piro promotoris prædicti, ac exhortationem & rogatum domini Ioannis præſidentis prælibati, quædam alia capitula quorum primum in effectu continet, quod conciliũ ſtatuit quod cardinales non procedant ad electionem futuri ſummi pontificis abſq; conſenſu concilij, nec eligendus recipiatur ſub pœna maledictionis æternæ, & quod concilium ſuſpendit iura poſitiua contra præſens decretum facientia. Secundum uero, quod electio futuri ſummi pontificis ualeat fieri modo & forma, loco & materia &c. per concilium fiendis, & quaſcunq; perſonas habilitare, recipere & deputare ad electionem huiuſmodi, tamẽ non obſtantibus & alijs in ipſa conſtitutione contentis. Et quod concilium non diſſoluatur donec electio fuerit celebrata. Et quod imperator impendat & uerbo regio promittat & literas ſuas decernat, & alia plura, prout in eiſdem capitulis, quorum tenores inferius inſcribuntur, publice alta & intelligibili uoce per legit. Quibus ſic lectis, magiſter Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, petijt per dictos præſidentes in ambone ut ſupra exiſtẽtes, pro ſe & nationibus ſuis prædictis & alijs, quorum intereſt, tunc præſentibus ibidem, reſponderi per uerbum placet, uel non placet. Et tunc memorati domini præſidẽtes, ac Ioannes epiſcopus Oſtieñ. nominibus quibus ſupra, reſponderũt per uerbum placet. Sereniſſimus princeps dominus Sigiſmudus Romanorum &c. rex reſpondit per hæc uerba, promittimus & literas decernimus. Quibus ſic factis, uenerabilis & circunſpectus uir dominus Ioannes p̃poſitus Quinq; eccleſieñ. quaſdam literas regias & ipſius domini regis ſigillo magno maieſtatis ſuæ ceræ glaucæ impreſſo ſigillatas, exhibuit & produxit, eaſq; publice alta & intelligibili uoce tenoris infraſcripti perlegit.

Tenores uero dictorum capitulorum & literarum regiarum de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur & ſunt tales.

FO.D.XVII.fa.2.poſt lineam 8.addantur hæc:

Sacroſancta ſynodus Conſtantienſis &c. pro maiori pace & ſynceritate unionis eccleſiæ, omnes & ſingulos proceſſus, cenſuras, pœnas & ſententias in olim uocati Ioannis xxiij. & eius qui dicitur Gregorius xij. obedientijs iam coniunctis, occaſione uel ex cauſa ſchiſmatis hinc uel inde latas, decretas, promulgatas ſeu fulminatas, & oẽm exinde contractam maculam ſiue notam iuris uel facti, quo ad eaſdem obedientias, tollit, abolet, irritat atq; caſſat. Omnes quoq; & ſingulas perſonas dictarum obedientiarum, cuiuſcunq; conditionis uel ſexus exiſtant, in ſtatibus, dignitatibus & officijs, quæ alias canonice ſeu rationabiliter tenent, poſſident & exercent, ad abundãtem cautelam habilitat, & cum eis quantum opportunum fuerit aut indigeat, diſpenſat.

Ibidem poſt lineam 24.addantur hæc:

Sigiſmundus dei gratia Romanorum &c. rex ſemper Auguſtus. Notum facimus tenore præſentium, quibus expedit, uniuerſis ad futuram rei memoriam. Inter uarias ſolicitudines curaſq; multiplices illa maxime nos urget anxietas, ne inter domeſticos fidei qui Chriſtiano cenſentur nomine, & præcipue eccleſiaſticas perſonas, cõtrouerſia, ſeminante humani generis inimico, aliqualiter oriat̃. Summopere igitur recurrendum eſt, ut non creſcant iurgia, Sed iuxta magiſtrã bonorum omnium charitatem

ritatem

ritatem,quæ nil ſapiat extraneum,nil aſperum,nil confuſum, immo propria autori-tate nutrit concordiam,diſſociata coniungit, inter ſeruos dei,quos nō oportet de bono propoſito reſilire,pax & unanimitas conſeruetur. Aequum enim eſt,ut qui ſpiritu diriguntur,nulla ſectione mentium,nulla uoluntate contraria, nulla nouitate noxia diuidantur, ne inde diſcordia initium, unde pacis fœdera & præcipue eccleſiæ tranquillitatis cōmoda debent ſuſcipere incrementum. Cum itaq; ſacroſancta Conſtantienſis ſynodus in ſpiritu ſancto legitime cōgregata, uniuerſalē eccleſiam catholicam matrem noſtram repræſentans, pro bono unionis in eccleſia ſancta dei conſequenda feliciter laborans,ac celeri in quantum occurrentium caſuum qualitas aliarumq; circunſtantiarum neceſſitas & præſentium temporum diſpoſitio patiuntur, unici,ueri,& indubitati ſummi pontificis electione fauente domino celebranda, ut dum ad ædificationem ſpiritualis patris filij ſponſiq; eiuſdem matris ſanctæ eccleſiæ uotiuam enititur,parturientis partes experiens,conatus proſequens,& moleſtias perferens,acerbos dolores ſentiat ad inſtar illius,ut poſt acceptatam de antiquo & peſtifero ſchiſmate uictoriam,antiquæ felicitatis antidota reſumat,eiuſdem eccleſiæ prouiſioni cum omni diligentia ſolerter & ſtudioſe ac inſtanter & ſedule ſuccurrere feſtinat. Veruntamen conſultius idoneum pariendi tempus expectat,ne inconſultæ feſtinantiæ impetu partum præcipitet in aborſum. Sicq; nonnūquam occulta forſan dei diſpoſitione poſtponendus eligitur, & poſtponitur pferendus,prout his accidiſſe dieb9 ex humanorū defectuum ſupponimus conſideratione. Cū inter cætera proinde ſtatuerit & ſalubriter ordinauerit,quod hoc ſacrum concilium nō diſſoluatur donec electio huiuſmodi futuri ſummi pontificis fuerit celebrata: Nos qui tanquā Romanæ eccleſiæ aduocatus,dictiq; concilij protector & defenſor, ipſius Romanæ eccleſiæ celerem prouiſionē totis præcordijs affectamus,& dictæ ſanctæ ſynodi ſtatutis & ordinationibus colla noſtra ſubmiſimus, eiſdemq; in omnibus parere & intendere uolumus & debemus,animo deliberato ex certa ſcientia tenore præſentium uerbo regio promittimus & nos obligamus , quod omnem ad hoc operam efficaciter impendemus,& bona fide curabimus,ac quantū in nobis eſt,legaliter faciemus, q dicta ſancta ſynodus non diſſoluetur,ſed in ſuo robore conſeruabitur,manutenebitur & protegetur, quouſq; dicta electio largiente altiſſimo fuerit celebrata, ac ſpiritus paracliti uirtus alto ſuo & ſecreto concilio obumbrante,eidē ſanctæ ſynodo conceſſerit ſpiritum unitatis ad felicem conſummationem & reformationē eccleſiæ ſuæ ſanctæ. Præſentium ſub noſtræ maieſtatis ſigilli appenſione teſtimonio literarum. Datum Conſtantiæ anno domini M.cccc.xv.prima die menſis Iulij,regnorū noſtrorū anno Vngariæ &c.xxix.Romanorū electionis quinto,coronationis uero primo.

Ad mandatum domini regis Ioannes præpoſitus de
Strigonio uicecancellarius.

Subſequenter præfatus reuerendus pater dn̄s Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanē.pdictus,adhuc put ſupra in ambone cū pdictis nationū pſidētibus exiſtēs, ad mandatū & exhortationē dicti dn̄i Ioan.præſidentis,inſtante primitus & petente antedicto magiſtro Henrico promotore & procuratore, quædā alia capitula tenorum infraſcriptorum numero ſex,ſeriatim & ſucceſſiue legit. Quorum tenores ſequuntur per ordinem & ſunt tales.

FO.D.XVIII.fa.2.lineæ 12.poſt deſtituta,addantur hæc:

Quibus ſic peractis,dictus magiſter Henricus de Piro promotor & pcurator,petijt a dictis præſidentibus noībus qbus ſupra,reſponderi p uerbū placet, uel nō placet. Memoratiq; præſidētes & Ioan.epiſcopus Oſtieñ.noībus qbus ſupra,rn̄derūt ut prius per uerbum placet. Sereniſſimus princeps dn̄s Sigiſmundus rex rn̄dit ſub iſto uerborum tenore,promittimus & literas decernimus. Præmiſſis ſic pactis, ſurrexit præfatus Ioannes præpoſitus quinqeccleſiarū, literaſq; dicti ſereniſſimi principis ſuæ

ſuæ maieſtatis ſigillo magno ceræ glaucæ impreſſo ſigillatas exhibuit, easq; legit, rogante & mandante prælibato domino Ioanne epiſcopo Oſtienſi proxime præſidente. Quibus ſic lectis, dictus magiſter Henricus promotor, ſuper poteſtate cedendi & renunciandi dicto Carolo & præfato domino qui Gregorius duodecimus dicitur, tradita, ſtatutis & decretis promiſſis, petijt nominibus quibus ſupra, unum uel plura, publicū ſeu publica, tot quot eſſent neceſſaria fieri & confici inſtrumentū & inſtrumenta, præſentibus quibus ſupra.

Sigiſmundus dei gratia Romanorum rex ſemper Auguſtus, ac Vngariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. rex. Notum facimus tenore præſentium, quibus expedit uniuerſis ad futuram rei memoriam. Qui ſtatuit terminos gentium ſecundum numerum angelorum, & utrorunq; miniſteria ordine miro diſpēſans, ſicut choros angelicos uarijs dignitatibus, quæ proprijs uocabulis teſte Apoſtolo appellātur, mirabiliter inſigniuit. Sic & eccleſiam adhuc militantem in terris, diuerſis tam ſpiritualium q̄ tēporalium diſtinxit titulis poteſtatum, ut pulchra fidelibus, & infidelibus terribilis apparens, ut caſtrorum acies ordinata procedat proſpere, donec regina tādem à dextris ſummi regis in ueſtitu ſedeat deaurato, fideliter in perpetuum regnatura. Vnde conſtet quod omnis à deo eſt poteſtas, qui ſolus poteſtatem habet in regno hominum, & quēcunq; uult ſuſcitat ſuper illud. Nemo illi temere reſiſtere uideatur, q̄n potius tenetur quilibet in operibus manuum domini exultare, per quæ ſemper iuxta prophetam miſericordia & iudicium conſtat. Sane cum propter uacationem ſedis apoſtolicæ Romani & ſummi pontificis electio & prouiſio in noſtra Conſtantienſi ciuitate, in qua ad præſens generale concilium celebratur, ſuo tempore iuxta eiuſdem ſtatuta concilij immineat facienda, nos tanquam Romanæ eccleſiæ aduocatus, dicti concilij defenſor, ac præſertim dictæ ciuitatis Conſtantieñ. dominus naturalis, uolentes dictam electionem fore tutam, liberam & ſecuram, omibus & ſingulis principibus, uaſallis & ſubditis ſacri imperij, & præſertim ciuibus & incolis dictæ ciuitatis Conſtantienſis noſtræ, fidelibus noſtris dilectis diſtricte præcipimus & mandamus, quatenus dictum ſacrum concilium in pura, ſyncera, pacificaq; libertate manuteneant & defendāt, in omnem euentum uſq; ad electionem & perfectionem futuri ſummi pontificis incluſiue. Et quod ſi & quando ſacrum concilium deliberauerit ad electionem Romani pontificis in eadem noſtra ciuitate fore procedendum, omnem curam, diligentiam, ſolicitudinem & operam efficaciter impēdant, quod electio huiuſmodi in plena libertate & ſecuritate debite defendatur. Specialiter autem rectoribus & conſulibus dictæ noſtræ ciuitatis Conſtantienſis iniungimus, ut iuxta ſacrorum canonum inſtituta id ipſum corporaliter iurent fideliter obſeruare. Quicunq; autem iſtam libertatem, tutelam aut ſecuritatem aliquatenus impediuerit, uiolauerit, fraudem contra eam fecerit, aut quātum in eo fuerit non obſeruauerit, cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, præeminentiæ aut conditionis exiſtat, omni ceſſante priuilegio, eo ipſo ſententiam imperialis banni incurrat, perpetuo ſit infamis, nec ei unquā poſtea pateant dignitatis, nec ad aliquod officium publicum admittatur. Quinimmo omnibus feudis & alijs bonis quæ à Romano tenet imperio, ſit ipſo iure priuatus. Ciuitas autem ſeu uniuerſitas Conſtantienſis, niſi conſules & rectores prædicta obſeruauerint, aut ſi contra ea uenerint, eo ipſo banno imperiali ſubiaceat, ac omnibus priuilegijs, gratijs & libertatibus impialibus ſiue regalib⁹ ſit penitus deſtituta. Præſentium ſub noſtræ maieſtatis ſigilli apprehenſione teſtimonio literarum. Datum Conſtantiæ anno domini milleſimo cccc. xv. prima die Iulij, regnorum noſtrorum anno, Vngariæ &c. xxix. Romanorum electionis quinto, coronationis uero primo.

Ad mandatum domini regis Ioannes præpoſitus de Strigonio uicecancellarius.

Poſtmodum uero ſurrexit Carolus prænominatus procurator, ſolennemq; & rhetoricam proferebat collationem in themate ſumpto, Facta eſt multitudo angelorū &c. Qua

&c. Qua ſiquidem collatione facta, ſæpedictus Carolus quandam ceſſionis & reſignationis ſchedulam, quam in ſuis tenebat manibus, ibidem perlegit. factoq; ceſſit & renunciauit, & alia fecit, prout in ſchedula continetur. Qua ſchedula ut præmittitur lecta, prætactus reuerendus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanen. adhuc in ambone unà cum præſidentibus nationũ antedictis ſibi aſſiſtentibus, rogante & exhortante dicto domino Ioan. epiſcopo Oſtien. præſidente, quoddã capitulum in quo effectualiter cõtinebatur, quod concilium generale Conſtantienſe p̃ſatum dictam ceſſionem ſeu renunciationem admiſit, & nonnulla alia ut in ipſo capitulo tenoris infraſcripti plenius continetur, alta & intelligibili uoce perlegit. Quo quidem capitulo ut præmittitur lecto, mandante & rogante dicto domino p̃ſidente, prædictus magiſter Henricus petijt per huiuſmodi nationum p̃ſidentes & alios ſupradictos, nominibus quibus ſupra, reſponderi per uerbum placet, uel non placet. Dictiq; præſidentes & alij ſupra recitati, reſponderũt nominibus quibus ſupra, per uerbum placet. Super ceſſione, reſignatione, ſtatutis, diffinitis & decretis & alijs ſupra recitatis, præfatus Henricus promotor ſiue procurator petijt à protonotarijs & nobis notarijs dicti concilij, ac alijs tabellionibus publicis quibuſcunq;, unũ uel plura, publicum ſeu publica, fieri & confici, inſtrumentũ & inſtrumenta, tot quot eſſent neceſſaria. Præſentibus teſtibus quibus ſupra.

Tenores uero dictarum ceſſionis ſiue renunciationis, necnon admiſſionis eiuſdem ſchedularum, ſequuntur & ſunt tales.

Ego Carolus &c.

Ibidem linea 41. poſt Amen, legantur hæc

Tandem uero hymno angelico, Te deum laudamus, ſolenniter cantato, cum uerſiculo & collectis ſequentibus, p̃fatus reuerendus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanen. ad inſtantem petitionem magiſtri Henrici de Piro promotoris & procuratoris dicti ſacri concilij, necnon ad rogatũ & exhortationem dicti domini præſidentis, legit quoddam aliud capitulum in effectu continens tempus reſignationis faciendæ Petri de luna poſt requiſitionem, & alia ut in eodem capitulo cõtinentur tenoris infraſcripti, ibidem alta & intelligibili uoce perlegit. Quo quidem capitulo proximum ſuperius recitato, lecto, de mandato præfati præſidentis præſlibatus magiſter Henricus inſtanter petijt per nationũ prædictarum præſidentes & alios prætactos ſuper præmiſſis per uerbum placet, uel non placet, reſponderi. Et tũc dicti nationũ p̃ſidentes, & Ioan. epiſcopus Oſtien. p̃ſidens p̃dictus, pro ſe & nationibus ſuis quibus ſupra, per uerbũ placet, ſolenniter reſponderunt. Necnon ſereniſſimus princeps dñs Sigiſmundus Romanorum & Vngariæ &c. rex promiſit, ut in capitulo cõtinetur, & eidem p̃miſſa recitata placuerunt. Sup quibus oĩbus & ſingulis ſic actis, habitis, geſtis, ſtatutis & diffinitis, promiſſiſq; & dictis, memoratus magiſter Henricus promotor ut ſupra, à dñis protonotarijs ſupradictis, necnon à nobis dicti concilij notarijs & alijs tabellionibus publicis quibuſcunq;, unũ uel plura, publicũ ſeu publica, tot quot eſſent neceſſaria, fieri & confici inſtrumentũ ſeu inſtrumenta inſtanter requiſiuit & petijt. Præſentibus tunc ibidem teſtibus quibus ſupra.

Tenor uero dicti capituli, de quo ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis.

Sacroſancta generalis &c.

FO. D. XIX. fa. 1. linea ultima poſt ſeruientibus, addantur hæc:

uidelicet illuſtribus principibus, Ludouico comite palatino Rheni in mundo, Frederico burgrauio Nuremburgenſi & marchione Brandeburgenſi in ſceptro, Henrico duce Bauariæ in corona, & Stephano de Roſebon milite de

Vnga

Vngaria in enſe. Præſentibus ibidem reuerendiſſimis patribus, dominis Ioanne epi D ſcopo Oſtienſi cardinali Viuarienſi, ibidem præſidente nomine collegŋ cardinalium, Iordano de Vrſinis, Angelo Laudenſi epiſcopis, aſſiſtentibus ipſi domino regi Antonio Aquilegienſi, Franciſco Venetiarum, Antonio de Salancho, Petro Cameracẽſi, Branda Placentineñ. presbyteris, Amadeo Salutiarũ, Ludouico de Fliſco, Landulpho Barẽſi, Raynaldo de Branckaſiis, Odone de Colũna, Lucido de Comitibus & Fráciſco Florentinenſi diaconis cardinalibus. In qua quidem ſeſſione more ſolito cantata fuit miſſa de beata uirgine Maria per reuerendum patrem dominum Nicolaum archiepiſcopum Guezneñ. Qua miſſa cantata, fuit peractum officium letaniarũ cum introitu, Exaudi nos domine &c. collectis & orationibus ad hoc requiſitis, iuxta exigentiam temporum & officŋ, & euangelio, Attendite à falſis prophetis &c. ac hymno, Veni creator ſpiritus. Quibus miſſa & officio letaniarũ peractis, fuit introductus magiſter Ioannes Huſz, accuſatus & conuictus tanquam hæreſiarcha, de regno Bohemiæ ad medium concilŋ, ubi erat leuatus in unum altum ſcamnum pro eo ultra alia ſedilia communia ordinatum, ita quod omnis homo eum ſufficienter uidere poterat. Ipſo Ioanne Huſz hæretico ſiue hæreſiarcha ibidem conſtituto, aſcendit ambonem reuerendus pater dominus epiſcopus Laudenſis de ordine fratrum prædicatorum, & fecit unum breuem, compendioſum & laudabilem ſermocem, aſſumẽs pro themate, Deſtruatur corpus peccati &c. ad Romanos ſexto capitulo in epiſtola, ut aſſeruit, proximæ diei dominicæ. Quo ſermone finito, aſcenderunt ambonem, in quo edicta concilŋ publicari ſolent & eadẽ approbari, reuerendi patres Antonius Concordieñ. Stephanus Dolenſis, Nicolaus Merſburgenſis, Guilielmus Tholonieñ. Patritius Cortagenſis epiſcopi, & Bertholdus Vuildunghen ſacri palatŋ apoſtolici cauſarum auditor, deputati per nationes ad approbandum acta, geſta & pronunciata nomine nationũ. Antonius epiſcopus Concordieñ. de mãdato ſibi iniũcto, legebat quoddam ſtatutum, imponẽdo ſilentium uniuerſis & ſingulis in ſynodo exiſtentibus, in hunc modum.

Sacroſancta ſynodus &c.

Ibidem fa. 2, lineæ 24, poſt approbarant, indantur hæc:

Quo quidem ſtatuto lecto & approbato, prouidus uir magiſter Henricus de Piro promotor & procurator ſurrexit, proponens qualiter articuli prædicati per magiſtrum Ioannem Huſz in Bohemiæ regno *&* aliàs, de quibus eſt conuictus, quod eſſent hæretici, ſeditioſi, captioſi, aurium piarum offenſiui, &c. per dominum præſidẽtem, dominum Romanorum regem, totamq; ſynodum Conſtantienſem condemnari, libroſq; de quibus eſſent extracti, igne comburi debere, & aliàs ſibi fieri iuſtitiæ complemẽtum, prout in quadam papyri petitionũ ſchedula, quam ibidem legebat, cuius tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur.

Tenor dictæ petitionis papyri ſchedulæ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis.

Hoc loco in exemplari ex quo hæc deſumpta ſunt, erat aliquantum ſpatŋ tanquam pro reſtantibus relictum.

Qua petitione in ſcriptis oblata, de mandato & uoluntate ipſius ſynodi Conſtantieñ. uenerabilis uir dominus Bertholdus de Vuildungen prædictus, incepit legere articulos formatos & dogmatizatos per Ioannem Vuiclef in hunc modum, quorum aliquos habuit pro lectis.

Sicut

Sicut Chriſtus eſt ſimul deus & homo, ſic hoſtia conſecrata eſt ſimul corpus Chriſti ad minimũ in figura, & uerus panis in natura. Vel quod idem ſonat, uerus panis naturaliter, & corpus Chriſti figuraliter.

Cum mendacium hæreticum de hoſtia conſecrata, inter hæreſes ſingulas teneat principatum, ut ipſa ab eccleſia extirpetur, ſecure denuncio modernis hæreticis, quod non poſſunt declarare nec intelligere accidens ſine ſubiecto. Et ideo omẽs iſtæ ſectæ hæreticæ in capitulo ignorãtium, Ioannis quarto, Nos adoramus quod ſcimus, audacter prænoſtico omnibus iſtis ſectis & ſuis complicibus, quod non defendant fidelibus, quod ſacramentum erit accidens ſine ſubiecto, antequam Chriſtus & tota triumphans eccleſia uenerit in finali iudicio equitans ſuper flatum angeli Gabrielis.

Sicut Ioannes figuraliter fuit Helias, & non perſonaliter, ſic panis in altari figuraliter eſt corpus Chriſti, & abſque ambiguitate hæc eſt figuratiua locutio, Hoc eſt corpus meum: ſicut iſta, Ioannes eſt Helias.

Fructus iſtius dementiæ qua fungitur accidens ſine ſubiecto, foret blaſphemare in deum, ſcandalizare ſanctos, & illudere eccleſiæ per uerba accidentis.

Diffinientes, paruulos fidelium ſine ſacramentali baptiſmo decedentes, non fore ſaluandos, ſunt in hoc ſtolidi & præſumptuoſi.

Leuis & breuis confirmatio epiſcoporum, cum à dictis ritibus tantum ſolennizata eſt, ex natiõe diaboli introducta, & ut populus in fide eccleſiæ illudatur, & epiſcoporum ſolennitas aut neceſſitas plus credatur.

Quantum ad oleũ, quo epiſcopi ungunt pueros, & peplum lineum quod complexum eſt capiti, uidetur quod ſit ritus leuis, infundabilis ex ſcriptura. Et quod iſta cõfirmatio introducta ſuper apoſtolos, blaſphemat in deum.

Confeſſio uocalis facta ſacerdoti, introducta per Innocentium, non eſt tam neceſſari homini ut diffinit: quia ſi quis ſolum cogitatu, uerbo uel opere offenderit fratrem ſuum: ſolum cogitatu, uerbo uel opere ſufficit pœnitere.

Graue eſt & infundabile, presbyterum audire confeſſionem populi modo quo Latini utuntur.

In his uerbis, Vos mundi eſtis, ſed non omẽs, poſuit diabolus pedicam infidelem, qua pedem caperet Chriſtiani. Introduxit enim confeſſionem priuatam & infundabilem. Et poſtquam confeſſori nota fuit, ut legem ſtatuit, quod non prodatur populo malitia ſic confeſſi.

Coniectura probabilis eſt, quod talis qui rite uiuit, eſt diaconus uel ſacerdos. Sicut enim cognoſco ꝙ iſte eſt Ioannes, ſic probabili coniectura cognoſco, quod iſte ſancte uiuendo, conſtitutus eſt à deo in tali officio ſiue ſtatu.

Non ex teſtificatione hominis ordinantis, ſed ex iuſtificatione operis capienda eſt probabilis euidentia talis ſtatus. Deus enim poteſt ſine tali inſtrumento digno uel indigno, perſonam aliquam in tali ſtatu conſtituere. Nec eſt probabilior euidentia q̃ ex uita. Ideo habita uita ſancta & doctrina catholica, ſatis eſt eccleſiæ militanti. Error in principio & in fine.

Conuerſatio mala prælati, ſubtrahit acceptationem ordinum & aliorum ſacramẽtorum à ſubditis, qui tamen neceſſitate cogente poſſent hoc ab eis capere, ſupplicando pie, quod deus ſuppleat per miniſtros ſuos diabolos opus uel finem officij ad quod iurant.

Antiqui ex cupiditate temporalium, ex ſpe mutuorum iuuaminum, aut ex cauſa excuſandæ libidinis, licet deſperent de prole, copulentur adinuicem.

Hæc uerba, Accipiam te in uxorem, eligibiliora ſunt in cõtractu matrimoniali, q̃ iſta, Ego te accipio in uxorem. Et quod cõtrahendo cum una per hæc uerba de futuro, & poſt cum alia per hæc uerba de præſenti, debent fruſtrari uerba prima per uerba ſecundaria de præſenti.

Papa, qui ſe falſe nominat ſeruum ſeruorũ dei, nullo gradu eſt in opere euangelij,

ſed mūdano. Et ſi ſit in ordine aliquo, eſt in ordine dæmonum deo plus culpabiliter ſeruientium.

Papa non diſpenſat cum Simonia uel uoto temerario, cum ipſe ſit capitalis Simoniacus, uouens temerarie ſeruare ſtatum ſumme damnabilem. Error in fine.

Quod papa ſit ſummus pontifex, eſt ridiculum. Et Chriſtus nec in Petro, nec in alio talem approbauit dignitatem.

Papa eſt patronus antichriſti, nō ſolum illa ſimplex perſona, ſed multitudo paparum à tempore dotationis eccleſiæ, cardinalium, epiſcoporum & ſuorum complicū aliorum, eſt antichriſti perſona compoſita monſtruoſa. Non tamen repugnat quin Gregorius & alij papæ, qui in uita ſua fecerunt multa bona de genere, fructuoſe finaliter pœnitebant.

Petrus & Clemens cum cæteris adiutoribus in fide, non fuerunt papæ, ſed dei adiutores ad ædificandum eccleſiam domini noſtri Ieſu Chriſti.

Quod ex fide euangelij iſta papalis præeminētia cepit ortum, eſt æque falſum, ſicut quod ex prima ueritate error quilibet exortus.

Duodecim ſunt procuratores & diſcipuli antichriſti: papa, cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, archidiaconi, officiales, decani, monachi, biſurcati canonici, pſeudo fratres introducti iam ultimo & quæſtores.

Patet luce clarius, quòd quicunque eſt humilior eccleſiæ, ſeruicinior & in amore Chriſti, quo ad ſuam eccleſiam amatinior, eſt in eccleſia militanti maior, & proxim⁹ Chriſti uicarius reputandus.

Omnis iniuſte occupans quodcunq; bonum dei, capit rapina, furto uel latrocinio aliena.

Nec teſtium depoſitio, nec iudicis ſententiatio, nec corporalis poſſeſſio, ſicut nec diſtenſus hæreditarius, nec humana cōmutatio ſiue donatio confert homini ſine gratia dominiū ſiue ius ad aliquod uel omnia iſta ſimul. Error, ſi intelligatur de gratia gratum faciente.

Niſi eſſet lex charitatis intrinſecus, nemo propter chartas uel bullas habet habilitatem uel iuſtitiam plus uel minus.

Nos non debemus præſtare aut donare aliquid peccatori, dū cognoſcimus ipſum eſſe talem: quia ſic foueremus proditorem dei noſtri.

Sicut princeps uel dominus tempore quo eſt in peccato mortali, non ſortitur nomen illius officij, niſi nominetenus & ſatis æquiuoce: ſic nec papa, epiſcopus uel ſacerdos, dum lapſus fuerit in mortali peccato. F

Omnis habituatus in mortali peccato, caret quocunq; dominio & uſu licito operis etiam boni de genere.

Ex principijs fidei eſt per ſe notum, quod quicquid homo in mortali peccato fecerit, peccat mortaliter.

Ad uerum ſeculare dominium requiritur iuſtitia dominantis ſic, quod nullus exiſtens in peccato mortali, eſt dominus alicuius rei.

Omnes religioſi moderni ſeipſos neceſſitant, ut hypocriſi maculētur. Ad hoc enī ſonat ſua profeſſio, ut ſic ieiunēt, ut ſic induant, & ut ſic faciant, quicquid indifferenter ab alijs obſeruatur.

Omnis priuata religio ſapit, ut ſic, imperfectionem qua homo indiſponitur ad deo libere ſeruiendum.

Religio ſiue regula priuata ſapit præſumptionem blaſphemam & arrogantem ſupra deum, & religioſi talium ordinum per hypocriſim defenſionis ſuæ religionis pſumunt ſe ſuper apoſtolos exaltare.

Chriſt⁹ in ſcriptura nō docet aliquā ſpeciē de ordinis cap antichriſti. Et ideo nō eſt de ſuo beneplacito quod ſunt tales. Capitulum aūt iſtud in iſtis ſpeciebus xij. continetur

A cõtinetur,quæ ſunt:papa,cardinales,archiepiſcopi,epiſcopi,archidiacõi,officiales, decani,monachi,canonici,fratres de quatuor ordinibus,& quæſtores.

Ex fide & operibus quatuor ſectarum,quæ ſunt, clerus Cæſareus, uarius monachus,uanus canonicus,atque fratres,euidenter elicio,quod nulla perſona iſtarum eſt membrum Chriſti in ſanctorum catalogo,niſi in fine dierum deſeruerit acceptatam ſtolide ſectam ſuam.

Paulus quondam phariſæus,propter meliorem ſectam Chriſti,de eius licentia ſectam ſuam dereliquit.Et ob hæc clauſtrales cuiuſcunqꝫ ſectæ fuerint,debent libere ex mandato Chriſti exire iſta uincula,& induere libere ſectam Chriſti.

Sufficit laicis,quod dent quandoqꝫ ſeruis dei decimas ſuorum prouentuum,& cũ iſtis paribus ſemper dant eccleſiæ, licet non ſemper deo clero Cæſareo à papa uel à ſuis ſubditis aſſignato.

Poteſtas quæ fingitur à papa & alijs quatuor nouis ſectis,ſunt fictæ,& ad ſeducẽdum ſubditos diabolicè introductæ, ut prælatorum Cæſareorum excõmunicatio, citatio,incarceratio,& redditus pecuniarum uendicatio.

Multi ſacerdotes ſimplices ſuperant prælatos in huiuſmodi poteſtate.immo uidetur fidelibus,quòd magnitudo poteſtatis ſpiritualis plus conſequitur filium imi-
B tatorium Chriſti in moribus, quàm prælatum qui per cardinales & tales apoſtatas eſt electus.

Subtrahit populus decimas,oblationes & alias priuatas eleemoſynas ab indignis antichriſti diſcipulis,cum hoc facere debeat de lege dei.Nec eſt timenda,ſed gaudẽter acceptanda maledictio uel cenſura,quæ infertur à diſcipulis antichriſti.

Dominus papa,epiſcopi,omnes religioſi uel puri clerici,titulo perpetuæ poſſeſſionis dotati,debent renunciare illis in manibus brachij ſecularis. Quod ſi pertinaciter noluerint,per ſeculares debent cogi.

Non eſt maior hæreticus uel antichriſtus, q̃ ille clericus, qui docet quòd licitum eſt ſacerdotibus & leuitis legis gratiæ dotari in poſſeſſionibus temporalibus. Et ſi ſint aliqui hæretici uel blaſphemi,ſunt illi clerici qui hæc docẽt.Non ſolum poſſunt domini temporales auferre bona eccleſiæ ab habitualiter delinquentibus,nec ſolum hoc eis,ſed debent hoc facere ſub pœna damnationis æternæ.

Deus non approbat quenquam damnari ciuiliter,uel ciuiliter iudicari.

Si fiat obiectio contra impugnantes dotationem eccleſiæ, de beato Benedicto, Gregorio ac Bernardo,qui pauca temporalia in paupertate poſſidebant, dicitur ꝙ finaliter pœnitebãt.Si iterum obijcias, quod fingo ſanctos iſtos de iſta declinatione
C à lege domini finaliter pœnitere,doce tu quòd ſint ſancti,& ego docebo quòd finaliter pœnitebant.

Si ſcripturæ ſacræ & rationi debemus credere,patet ꝙ diſcipuli Chriſti non habent poteſtatem coacte exigendi temporalia per cenſuras: ſed hæc attentãtes, ſunt fili Heli,filij Belial.

Quælibet eſſentia unum habet ſuppoſitum,ſecundum quod producitur aliud ſuppoſitum par priori.Et iſta eſt actio remanens,perfectiſſima,poſſibilis naturæ.

Quælibet eſſentia ſiue corporea ſiue incorporea,eſt communis tribus ſuppoſitis, & omnibus illis inſunt communiter proprietates,accidentia & operationes.

Deus nihil poteſt annihilare,nec mundum maiorare uel minorare, ſed animas uſque ad certum numerum creare & non ultra.

Impoſſibile eſt duas ſubſtantias corporeas coextendi, unam continue quieſcentem letaliter,& aliud corpus quieſcens continue penetrantem.

Linea aliqua mathematica continua componitur ex duobus, tribus uel quatuor punctis immediatis,aut ſolum ex punctis ſimpliciter finitis. Vel tempus eſt,fuit,uel erit compoſitum ex inſtantibus immediatis.Item non eſt poſſibile quin tempus & linea,ſi ſint,taliter componantur.Prima pars eſt error in philoſophia. Sed ultima er-

rat circa diuinam potentiam. I

Imaginandum eſt,unam ſubſtantiam corpoream in principio ſuo ductam eſſe ex indiuiſibilibus compoſitam,& occupare omnem locum poſſibilem.

Quodlibet eſt deus.

Quælibet creatura eſt deus.

Vbiq; omne ens eſt,cum omne ens ſit deus.

Omnia quæ eueniēt,abſolute neceſſario'ue eueniēt.

Infans præſcitus & baptizatus,neceſſario uiuet diutius,& peccabit in ſpiritumſanctū,ratione cuius merebitur ut perpetuo condēnetur,& ita nullus ignis poteſt ipſum comburere pro hoc tempore uel inſtanti. Vt fidem aſſero,omnia quæ eueniēt,de neceſſitate eueniēt ei.ſic Paulus præſcitus non poteſt uere pœnitere,hoc eſt,cōtritione peccatum finalis impœnitentiæ delere,uel ipſum non habere.

Quibus articulis lectis, ſimilibus mandato & uoluntate dominus Antonius epiſcopus Concordieñ.legebat unam ſcedulam per modum ſententiæ condemnatoriæ dictorum articulorum, huiuſmodi ſub tenore.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis eccleſiam catholicam repræſentās, ad extirpationē ſchiſmatis, errorumq; & hæreſum in ſpirituſancto legitime congregata. Auditis diligenter & examinatis libris & opuſculis damnatæ memoriæ Ioannis Vuiclef,per doctores& magiſtros ſtudij generalis Oxonieñ.qui de eiſdem libris & opuſculis ducentos & ſexaginta reprobos excerpendo collegerunt & ſcholaſtice reprobarunt articulos.Quos omnes hæc ſancta ſynodus petijt examinari, & ſæpius recenſeri per plures patres eccleſiæ Romanæ cardinales,epiſcopos, abbates, magiſtros in theologia,doctores utriuſq; iuris,& alios plures notabiles diuerſorum & generalium ſtudiorum in multitudine copioſa.Quibus articulis ſic examinatis ,fuit & eſt repertum,aliquos & plures ex ipſis fuiſſe & eſſe notorie hæreticos, & dudū à ſanctis patribus reprobatos: quoſdam blaſphemos, alios erroneos, alios ſcandaloſos, quoſdam piarum aurium offenſiuos,nonnullos eorundem temerarios & ſeditioſos. Et propterea in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti hæc ſancta ſynodus prædictos articulos & eorum quemlibet hoc perpetuo decreto reprobat & condemnat, inhibēs omnibus & ſingulis catholicis ſub anathematis interminatione, ne de cætero dictos articulos aut ipſorū aliquem audeat prædicare,dogmatizare,offerre uel tenere. Super quibus exequendis & debite obſeruandis, mandat prædicta ſancta ſynodus ordinarijs locorum aut inqſitoribus hæreticæ prauitatis uigilanter intēdere, prout ad quemlibet pertinet ſecundum iura & canonicas ſanctiones. Si quis uero huius ſacri concilij decreti & ſententiarum temerarius uiolator extiterit, animaduerſione debita per locorum ordinarios,quocunq; priuilegio non obſtante,ſacri huius autoritate concilij puniatur. Præfati uero articuli hic ſequuntur,de quibus aliqui,licet non oēs, recitabuntur ad præſens. E F

Tenor uero dictorum articulorum,de quibus ſupra fit mentio,ſequitur & eſt talis.

FO.D.XXI.fa.2.linea 16.poſt mortali,addantur hæc:

Sequūtur articuli ex proceſſibus contra Ioannem Huſz ſufficienter deducti, & pbati per teſtes fidedignos.

Et primo articulus quartus & etiam octauus,in quibus cōtinetur, ꝙ Ioanes Huſz pertinaciter articulos erroneos Vuiclef in ciuitate Prageñ. in ſcholis & prædicationibus publicis prædicauit & defendit.

Item articulus nonus,in quo cōtinetur quòd propter præmiſſa in ciuitate Prageñ. ſecuta eſt ſeditio grandis facto, dolo & culpa Ioannis Huſz, in tantum, ꝙ notabiles uiri catholici & deum timentes,coacti ſunt exire & latere extra ciuitatem prædictā:

ſtrageſq;

A ſtragesq́, deprædationes, ſacrilegia, aliaq́ horribilia & execrabilia orta & executa ſunt opera, dante & procurante præfato Ioanne Huſz cum ſuis complicibus.

Item articulus decimus, in quo continetur quod Ioannes Huſz continue & in dicta ciuitate Pragenſi fuit & erat ſectator, fautor & eruditor ac defenſor errorũ quondam Ioannis Vuiclef hæreſiarchæ, & ut talis & pro tali habitus, nominatus & reputatus in ciuitate Prageñ. & in alijs partibus circunuicinis.

Item articulus quintuſdecimus & etiam ſextuſdecimus, in quibus continetur, ꝙ dominus archiepiſcopus Prageñ. exequendo mandatũ domini Alexandri felicis recordationis papæ quinti, quo ſibi commiſit & mandauit, ne extunc inantea aliquis auderet in locis priuatis dictæ ciuitatis, niſi in eccleſiis cathedralibus, collegiatis, parochialibus, monaſterijs & eorum cœmiterijs ad populum prædicare. Quodq́ pſfatus dominus archiepiſcopus continuando executionem literarum apoſtolicarum huiuſmodi, inhibuit in generali ſynodo tunc Pragæ congregata. Ipſe uero Ioannes Huſz executioni dictarum literarum, necnon ſententiæ & prohibitioni huiuſmodi de facto ſe oppoſuit, & poſt eandem prohibitionem de menſe Iunij, & præſertim die xxij. eiuſdem menſis & expoſt, pluribus & diuerſis uicibus in quadam capella Bethleem nuncupata, prædicauit, & ibidem populum copioſum conuocauit, & conuo-
B cari procurauit, contra inhibitionem antedictam.

Item articulus decimuſſeptimus, in quo continetur, ꝙ præfatus Ioannes Huſz tã de dicto menſe Iunij anni domini milleſimi quadringenteſimi decimi, q̃ etiam ante & poſt, in dicta capella prædicando ad populum ibidem collectum, & etiam in diuerſis alijs locis ciuitatis Prageñ. diuerſis uicibus, multos errores & hæreſes tam ex dictis libris dicti quondam Ioannis Vuiclef, q̃ ex ſua proteruitate & doloſitate aſtruxit, docuit, diſputauit, & pro poſſe defendit, maxime infraſcriptos, uidelicet

Quod poſt conſecrationem hoſtiæ in altari maneat panis materialis, uel ſubſtantia panis.

Item decimuſoctauus, in quo continetur quod ſacerdos exiſtens in mortali peccato, non conficit corpus Chriſti, non ordinat, non baptizat &c.

Item decimuſnonus articulus, in quo continetur ꝙ indulgentiæ papæ ſiue epiſcoporum conceſſæ, nihil proſunt.

Item uiceſimuſprimus articulus, in quo continetur quod eccleſia ſit ſynagoga ſathanæ.

Item uiceſimuſquartus, in quo continetur, ꝙ nulla hæreſis debet exterminari per potentiam, ſed per diſputationem in ſcholis.

C Item articulus uiceſimuſſextus, in quo continetur, ꝙ dictus Ioannes Huſz ad ſeducendum populum & ſimplices, auſu temerario dixit, quod in Anglia multi monachi & alij magiſtri conueniſſent in quadam eccleſia ſancti Pauli contra magiſtrũ Ioannem Vuiclef, & non potuerunt eum conuincere: ſed ſtatim tonitruus & fulgur de cælo deſcendiſſet ſuper eos, & rupiſſet oſtium eccleſiæ, ita quod ipſi magiſtri & monachi uix euaſiſſent ad ciuitatem Londoneñ. Et hoc dixit ad autorizandum dictum Ioannem Vuiclef, unde prorumpendo in hæc uerba, dixit ad populum hæc uerba: Vtinam anima mea eſſet ibi, ubi eſt anima Ioannis Vuiclef. Et poſt hæc literã quandam falſificatam ſub ſigillo falſo uniuerſitatis ſtudij Oxonieñ. pluries publicauit. In qua continebatur, licet falſe, Ioannem Vuiclef fuiſſe uirum catholicum & doctorem euangelicum, bonæ famæ & laudabilis conuerſationis ab æuo ſuæ iuuentutis uſque in diem exitus ſui.

Item articulus uiceſimuſnonus, in quo continetur, ꝙ ſeculares debeant auferre clericis bona temporalia, ꝙ hoc eſſet meritorium.

Item articulus trigeſimuſſecundus & etiam trigeſimuſſeptimus, in quibus continetur, quod Ioannes Huſz exiſtens in excommunicatione & aggrauatione, diuinis ſe immiſcuit, populo prædicauit, & publice dixit quod non curaret excommunica-

tionem: quia non poteſt excommunicari aliquis ab homine, niſi prius ſit excommunicatus à deo.

Item articulus triceſimuſoctauus, in quo continetur, quod Ioãnes Huſz diuerſos errores prædicauit, ex quibus ſcandala exorta ſunt inter prælatos & populum regni Bohemiæ, & magiſtros ac ſcholares ſtudij Prageñ. & inobedientia ſubditorum quo ad eorum prælatos, & deſtructio uniuerſitatis ſtudij Prageñ.

Item articulus ſeptimus, in partibus in cauſa inquiſitionis coram archiepiſcopo Pragenſi datus & oblatus contra eundem Ioannem Huſz, in quo continetur, qualiter Ioannes Huſz ad populum dixit: Ecce papa nuper defunctus, uidelicet Alexander quintus, nuper ſcripſit archiepiſcopo Pragenſi pro extirpandis erroribus Ioannis Vuiclef in Bohemia & Morauia, quod ibi ſunt multi homines, opiniones & errores Vuiclef contra fidem tenentes, quorum corda ſunt hæreſi infecta. Et ego dico & regratior deo, ꝙ ego nullum Bohemum uidi hæreticum, & quod ad uerba præmiſſa populus clamabat, Mentitur Mentitur.

Itẽ articulus nonus, in quo continetur, ꝙ idẽ Ioannes Huſz dixit in uulgari ad populum: Ecce completa eſt prophetia, quam prædixerat Iacobus de Theramo, Quod anno domini milleſimo cccc.ix. ſurget unus, qui euangelium, epiſtolas & fidẽ Chriſti perſequetur, per hæc denotando dominum Alexandrum, qui in ſuis bullis mandauit libros Vuiclef cremari. E

Item articulus undecimus, in quo continetur, quod Alexander papa nuper defunctus, neſcio tamen ſit in cælo uel in inferno, qui ſcribit in cutibus ſuis aſininis, quod archiepiſcopus cremare deberet libros Ioannis Vuiclef, in quibus multa bona continentur.

Item articulus alius de reſponſione ſua quam fecit, in quo continetur, quod dictus Ioannes Huſz literam poſt eius receſſum de Bohemia, reliquit ad legendum populo quæ continet: ut penſantes laborem eius ſolicitum, quem cum eis habuit, orarent pro eo, ſtarent in doctrina domini noſtri Ieſu Chriſti, ſcientes quia nunquam eis errores prædicauit, quos ſibi inimici aſſcribunt. Et ſi uinceretur per falſos teſtes, quod non turbarentur, ſed ſtarent fixi in ueritate.

Primus articulus in ſe continens, qualiter Ioãnes Vuiclef diuerſos libros & opuſcula in diuerſis facultatibus tam in theologia quàm in philoſophia compoſuit, uidelicet dialogum, trialogum, &c. & xlv. articulos erroneos, probatur per libros Vuiclef, per ſententiam in Romano concilio promulgatam.

Tertius articulus, in quo continetur quod ſubſcriptæ concluſiones & articuli ſunt erronei, ſimiliter probatur per ſententiam in Romano & Conſtantienſi concilijs ꝓmulgatam. F

Quartus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Huſz ſæpe & ſæpius in diſputationibus & in ſermonibus publicis, concluſiones, articulos & libros &c. docuit & defendit, probatur per unum doctorẽ ſacræ theologiæ, qui dicit ſe uidiſſe intimationes, in quibus continebatur, quod Ioannes Huſz prætenſos concluſiones, libros & articulos, tanquam catholicos uoluit defendere &c. per unum plebanum Pragenſis diœceſis fore uerum, reddens cauſam ſcientiæ, quia ab ore eius ſæpius audiuit: per unũ alium plebanum, ex communi fama fidedignorum: per unum uicarium cuiuſdam eccleſiæ Pragenſis de ueritate, & reddit bonam cauſam ſcientiæ.

Quintus articulus, qui incipit, quod præmiſſa omnia & ſingula ſunt uera, probatur per teſtes quo ad depoſita per eos.

Septimus articulus qui incipit, quod in ciuitate Pragenſi ſit ſtudium &c. eſt notorius.

Octauus articulus, in quo continetur, quod Ioãnes Huſz pertinaciter articulos erroneos Vuiclef in ciuitate Pragenſi, in ſcholis publicis & prædicationibus publicis prædicauit & defendit, fore uerus probatur per unum plebanum Prageñ. diœceſis,

reddentem

A reddentē cauſam ſcientiæ, quia dicit ſe ſæpius ab eo audiuiſſe in diſputationibus publicis ac in prædicationibus & ſermonibus publicis prædicaſſe, per unum abbatem, qui dicit articulum fore uerum & notorium ex communi fama, per unum doctorē in theologia, fore uerum de ueritate, per unum decretorem doctorem, ex fama multimoda, per unum canonicum Pragenſem, ex communi fama, per unum alium plebanum Pragen͂. ſimiliter de ueritate, & reddit diuerſas cauſas ſcientiæ, per unum magiſtrum in artibus & ſacræ theologiæ profeſſorem, ſimiliter ex communi fama, per unum alium plebanum Pragenſem etiam ex communi fama, & per plures alios ex auditu & communi fama.

Nonus articulus, in quo continetur, quod propter præmiſſa in ciuitate Pragenſi fuerunt magna ſeditio & ſcandala &c. fore uerum probatur per unum plebanū Pragenſis diœceſis, & reddit diuerſas cauſas ſcientiæ, per unum doctorem in ſacra theologia, ſimiliter probatur fore uerum, per unum abbatem, qui reddit ſimiliter diuerſas cauſas ſcientiæ, per unum uicarium cuiuſdam eccleſiæ Pragenſis, de ueritate, per unum presbyterum Pragenſis diœceſis, per unum alium doctorem in theologia, q optime cauſas ſcientiæ reddit, per unum decretoꝝ doctorem ex auditu fidedignoꝝ, per unum magiſtrum in artibus de ueritate, per unum alium in artibus & ſacræ theologiæ magiſtrū, & reddit optimā cauſam ſcientiæ, p unū presbyteꝝ Luthomuſlen͂. diœceſis ſimiliter de ueritate, per unum protonotarium de ueritate & notorietate.

B Decimus articulus, in quo continetur, ꝙ præfatus Ioannes Huſz continue in dicta ciuitate Pragenſi fuit ſectator & fautor erroris Ioannis Vuiclef &c. probatur de ueritate per unum plebanum Pragenſis diœceſis. & p alios ſupranominatos teſtes.

Vndecimus & duodecimus articuli ſunt generales.

Tertiuſdecimus articulus, in quo continetur commiſſio facta archiepiſcopo Pragenſi per Alexandrum papam quintum bonæmemoriæ. Et quartuſdecimus, in quo narratur quod archiepiſcopus condemnauit libros Vuiclef igne comburendos, pbatur per bullam Alexandri & ſententiam archiepiſcopi Pragenſis. Et per cōfeſſionem Ioannis Huſz, qui etiam confitetur à ſententia huiuſmodi condemnationis & cōbuſtionis librorum, appellaſſe, ut patet in actis cauſæ.

Quintuſdecimus articulus, in quo continetur executio ſententiæ huiuſmodi & pceſſus archiepiſcopi, ſimiliter probatur per inſtrumenta, ut in actis. Et inhibitio facta quibuſcunqꝫ, ne prædicarent concluſiones Vuiclef.

Sextuſdecimus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Huſz poſt executionē literarum apoſtolicarum ac inhibitionem ut præmittitur factam, diuerſis uicibus in capella de Bethleem ad populum prædicauit, probatur per unum plebanum Pragenſem de auditu: per unum doctorem in theologia de ueritate, per unum abbatem ex communi fama, per unum uicarium cuiuſdam eccleſiæ Pragenſis de auditu à complicibus Ioannis Huſz, per unum presbyterum Pragenſis diœceſis de ueritate, qui dicit ſe uidiſſe & audiuiſſe, prout articulatur, per unum doctorem in theologia optime, qui ſimiliter reddit bonas cauſas ſcientiæ, per unum doctorem in decretis de ueritate, ſimiliter per unum magiſtrum in artibus, & per multos alios de auditu ex cōmuni fama.

C Item confitetur Ioannes Huſz, quod prædicauit appellationem ſuam ꝙ obtinuerat unam inhibitionem, & refert ſe ad acta cauſæ.

Decimuſſeptimus articulus, in quo continetur, ꝙ dictus Ioan. Huſz in dicta capella & diuerſis aliꝭ locis errores & hæreſes &c. in ciuitate Pragenſi prædicauit & dogmatizauit &c. & præſertim, quod poſt conſecrationem hoſtiæ in altari manet panis materialis, probatur per unum plebanum Pragenſis diœceſis fore uerum, reddētē cauſas ſcientiæ, quia ita audiuit ab aliꝭ ex communi uoce & fama, & hoc etiam eſt publicū & notoriū. Etiā quo ad ſecūdā partē articuli, ſimiliter p unū doctorē in theologia qui dicit ſe audiuiſſe ab ore Huſz, quod tenuit iſtam, quod ſubſtantia panis

poſt conſecrationem manet in ſacramento altaris. Et ſubiunxit quod etiam audiuit in quadam diſputatione, ubi præſidebat quidam magiſter Richardus, quòd Ioannes Huſz conceſſit iſtam, quod Ioannes Huſz eſſet perſona in diuinis. Et quod plures eſſent perſonæ in diuinis quàm tres. Similiter per unum doctorem in theologia, fore uerum ex communi uoce & fama, per unum abbatem ex communi fama, per unum uicarium cuiuſdã eccleſiæ Prageñ. qui dicit ſe audiuiſſe ab ore ipſius Ioannis Huſz, prout articulatur, per unum alium plebanum Pragenſis diœceſis, qui dicit ſe ſimiliter audiuiſſe ab ore ipſius Ioannis Huſz, prout articulatur, per unum magiſtrũ in theologia, de ueritate; & per multos alios, ex communi fama & credulitate fide dignorum, per unum magiſtrum in artibus, plebanum Prageñ. diœceſis, examinatum in partibus, per uicarium archiepiſcopi Prageñ. qui dicit ſe audiuiſſe magiſtrum Ioannem Huſz prædicaſſe in capella de Bethleem de materia corporis Chriſti, & poſt multa concluſit quod dictus Ioannes Huſz multis rationibus probabat, opinionem quam tenet eccleſia de ſacramento corporis Chriſti, non fore ueram. Similiter per unum plebanum Prageñ. dicens ſe audiuiſſe à dicto Ioanne Huſz, quod poſt conſecrationem maneat panis materialis ſiue ſubſtantia panis in ſacramento. Et cum idem teſtis replicaſſet, allegando dicta ſanctorum doctorum, ſcilicet Gregorij: dixit idem Ioannes Huſz, quod beatus Gregorius eſſet unus ioculator ſiue ri- E
gmarius, & quod dicta ſua rigmatice compoſuiſſet, per unũ prædicatorem eccleſiæ Pragenſis, qui dicit, quod cum quadam uice iſte Ioannes Huſz fuiſſet in collatione cum alijs magiſtris interrogatus quid ſentiret de iſto articulo, ſcilicet de ſacramento, dixit quod Ioannes Huſz reſpondit, quod hoc poſſit eſſe bene, quod poſt conſecrationem maneat panis. Et cũ correptus fuiſſet per teſtem, tunc dictus Ioãnes Huſz extraxit quendam librum de manica ſua, & nitebatur probare quod maneat panis poſt conſecrationem, ſicut ante: quem ibi legebat. In quo error prædictus continebatur, & inter cætera legebat in eodem libro, dicens: Inuenerunt ipſi unum uocabulũ inuſitatum, uidelicet tranſſubſtantiatio, ut ſimplices decipiant, & extunc etiam idem Ioannes obtulit ſe uelle omnibus prædictum librum concedere. per unum præpoſitum, qui uidetur concordare cum proximo ſupranominato teſte, qui ab eo audiuit, quod poſt conſecrationem maneat panis, per unum miniſtrum & pœnitentiarium cuiuſdam eccleſiæ Pragenſis, qui dixit ſe ſemel interfuiſſe ſermonibus Ioannis Huſz, & hoc de anno domini milleſimo quadringenteſimo ſexto, in æſtate, ubi magiſter Ioannes Huſz ad populum prædicando, dixit: Ecce ſcribitur in biblia, Ego ſum panis uiuus qui de cælo deſcendi &c. & hoc in uulgari Bohemico, percutiendo manu librum, oportet quod hoc excidam, Ego ſum panis. Et ego dico, quod eſt deus F
& panis poſt conſecrationem: quia uides albedinem, rotunditatem, ſaporem panis, & fracturam audis &c. per unum prædicatorem & pœnitentiarium, qui dicit ſe audiuiſſe in ſermone magiſtri Ioannis Huſz in capella de Bethleem: Ego dico uobis, quod ibi accidentia cum ſubiecto manent, ut in exemplo homo in tunica, & anima in corpore, ſic deus in pane, per unum doctorẽ in theologia Pragenſem, qui optime de ueritate de hoc depoſuit. Similiter per unum plebanum, qui dicit articulum fore uerum, quia audiuit ab ore ipſius Ioannis Huſz, & ſimiliter deponit de tempore & loco, & ſubiunxit quod audiuiſſet ab eodem Ioanne Huſz, quod dicebat: Utinam deus uellet, quod anima ſua eſſet ibi, ubi eſt anima Ioãnis Vuiclef. Similiter per unum plebanum magiſtrum in artibus, qui dicit ſe audiuiſſe ab ore ipſius Ioannis Huſz, quod non eſſet determinatio eccleſiæ, quod accidentia ſtarẽt in ſacramẽto altaris ſine ſubiecto, & multa alia depoſuit.

Decimuſoctauus articulus, in quo continetur, quod ſacerdos exiſtens in peccato mortali, non conficit corpus Chriſti &c. ꝓbatur ꝑ unum plebanũ ex cõi fama, ꝑ unũ doctorẽ in ſacra theologia, articulũ fore uerũ ex communi fama, ꝑ unum abbatem,

ex communi

ex communi fide dignorum & catholicorum,per unum alium plebanum, articulū fore uerū,qui dicit ſe audiuiſſe ab ore ipſius Ioan.Huſz,per unum alium doctorem in theologia,de ueritate,per unū canonicum,qui dicit ſe audiuiſſe præmiſſa à ſequacibus dicti Ioannis Huſz,per unum protonotarium de ueritate,qui dicit ſe audiuiſſe ab ore ipſius Ioannis Huſz,prout articulatur.Et per multos alios de communi fama & credulitate ac auditu,ſimiliter per unū alium plebanū Prageñ.qui dixit,quod magiſter Ioannes Huſz dixit,hoc teneatis,ꝙ ſi ſacerdos eſt in peccato mortali,tūc nihil facit,neq; conſecrat,nec fit ibi corpus Chriſti,ſed manet ibi ſubſtantia panis ſicut ante,& per plures alios teſtes in partibus productos coram uicarijs archiepiſcopi Prageñ.de ueritate & auditu ab eodem.

Decimuſnonus articulus,in quo continetur,ꝙ indulgentiæ papæ ſeu epiſcopi cōceſſæ,nihil proſunt,probatur per unū plebanum Prageñ.diœceſis ex cōmuni fama, per unum doctorem in theologia eſſe notorium, prout articulatur, per unū abbatē, de relatu fide dignorum,per unum uicarium,ex communi fama,per unū alium plebanum fore uerum,ex notoria fama fidedignorum. Similiter per unum plebanum de ueritate,qui dicit ſe audiuiſſe ab ore ipſius Ioannis Huſz, per unum doctorem in ſacra theologia,ſimiliter de ueritate,per unum decretorum doctorem, ex communi fama,per unum magiſtrum artium,ſimiliter ex cōi fama,per unum canonicum,qui dixit ſe hoc audiuiſſe ab his, qui hoc audiuerunt ab ore ipſius Ioannis Huſz, per unū alium plebanum Prageñ.ex communi fama,ſimiliter per unū protonotarium,qui dicit ſe hoc audiuiſſe à familiaribus ſuis.Et per plures alios teſtes, in partibus productos coram uicario archiepiſcopi Prageñ,qui dixerūt ſe audiuiſſe ꝙ Ioannes Huſz dixiſſet,ꝙ indulgentiæ papæ & epiſcopi non ualent,niſi deus indulgeat. Et ſuper hoc etiam eſt producta una ſchedula,quam confeſſus eſt ſe compoſuiſſe,ꝑut in actis quæ incipiunt,pax Chriſti &c.

Viceſimuſprimus articulus,in quo continetur,quod Romana curia uel eccleſia ſit ſynagoga ſathanæ, probatur per unum doctorem in theologia,qui dicit ſibi tantum conſtare, quod Ioānes Huſz dixit,quod eccleſia catholica nō eſſet niſi numerus ꝑdeſtinatorum,per unum abbatem de communi fama,per unum plebanum ex communi fama,per unum canonicum,hoc eſſe uerum ex auditu ab ore ipſius Ioannis Huſz, prout articulatur,per unum doctorem in theologia,de ueritate, per unum decretorum doctorem,de communi fama,& per multos alios,qui audiuerunt ab ore ipſius Ioannis Huſz,per unum magiſtrum artium, qui audiuit ab ore dicti Ioannis Huſz, quod curia Romana eſſet ſynagoga ſathanæ.

Viceſimuſſecundus articulus,in quo continetur, ꝙ præfatus Ioannes Huſz præfatos errores tenuit & defendit,probatur per omnes teſtes ſuperius nominatos,ꝑ unū doctorem in theologia,de ueritate, per unum uicarium,articulum fore uerum,ex fama notoria,per unum abbatem,articulum fore uerū,ex cōi fama, per unū plebanū, articulum fore uerū,qui audiuit ab ore Ioan.Huſz,&c.per unum doctorem in theologia de ueritate,& per multos alios ex cōmuni fama & etiam ueritate.

Viceſimuſtertius articulus,in quo continetur,ꝙ dictus Ioannes Huſz docentibus &defendentibus errores huiuſmodi,aſtitit in defenſionibus eorundem &c.probatur per unum plebanum;per unum doctorem in theologia,qui dicit hoc patere per experientiam,per unum uicarium,articulum fore uerum & notorium,per unum plebanum,fore uerum,qui dicit ſe uidiſſe & audiuiſſe. Similiter per unum doctorē in theologia uerum,per unum magiſtrum in artibus,uerum. Et per multos alios ex cōmuni uoce & fama & etiam ueritate.

Viceſimuſquartus articulus,in quo continetur,ꝙ nulla hæreſis debet dānari ꝑ poteſtatem,ſed per diſputationem in ſcholis, probatur ꝑ unum abbatē, de auditu ab his qui audiuerunt ab ore ipſius Ioannis Huſz,per unum uicarium, uerum ex cōi fama,

per

per unum doctorem in theologia, uerum, qui reddit bonam cauſam ſcientiæ. Et per multos alios de auditu, communi uoce & fama.

Viceſimuſquintus & uiceſimuſſextus articuli omittuntur tanquam ſuperflui.

Viceſimuſſeptimus articulus, in quo continetur, quod populus non deberet credere bullis papæ, probatur per unum plebanum ex publica uoce & fama. Per unum abbatem, ab auditu ab his qui audiuerunt ab ore ipſius Ioannis Huſz, per unum uicarium probatur, ut per proximum probatum eſt, per unum plebanum de ueritate, qui dicit ſe audiuiſſe ab ore Ioannis Huſz, per unum doctorem in theologia, de ueritate, qui reddit etiam bonas cauſas ſcientiæ. Et per multos alios de communi uoce & fama & credulitate.

Viceſimuſoctauus articulus, in quo continetur, quod magiſter Ioannes Huſz dixiſſet, Vtinam anima mea eſſet ibi, ubi eſt anima Ioãnis Vuiclef, probatur per unum plebanum, qui dicit articulum ueriſſimum, per unum doctorem in ſacra theologia, qui dicit ſe audiuiſſe ab ore ipſius domini Ioannis Huſz, per unum alium plebanum de ueritate. Similiter per unum doctorem in theologia, de ueritate, qui reddit optimas cauſas ſcientiæ. Per unum alium plebanum de ueritate, qui dicit ſe hoc audiuiſſe ab ore Ioannis Huſz. Et per multos alios, q dixerunt ſe hoc audiuiſſe ab ore Huſz in ſermonibus & aliàs de publica uoce &c.

Viceſimuſnonus articulus, in quo continetur, ꝙ ſeculares deberent auferre clericis bona temporalia, & quod hoc eſſet meritorium, probatur per unum abbatem de ueritate, per unum uicarium ſimiliter, qui dicit ſe interfuiſſe ſermonibus, quando talia prædicauit coram familia regis Bohemiæ. Similiter per unum plebanum, qui ſimiliter dicit ſe hoc audiuiſſe ab ore ipſius Ioannis Huſz, quia tales concluſiones etiã habentur in tractatibus ſuis. Et per multos alios de auditu, communi uoce & fama & etiam ueritate.

Triceſimus articulus omittitur, quia generalis eſt.

Triceſimuſprimus articulus, in quo continetur, quod præfatus Ioannes Huſz fuit excommunicatus, probatur per archiepiſcopum Pragenſem, & p literas archiepiſcopi, & p confeſſionem ipſius Ioannis Huſz in actis.

Triceſimuſſecundus articulus, in quo continetur quod Ioannes Huſz poſt huiuſmodi excommunicationem diuinis ſe immiſcuit, & populo prædicauit, & quod nõ poſſit excommunicari per alium niſi per deum, probatur per unum plebanum, quo ad celebrationem: per unum doctorem in theologia, uerum, reſtringens tamẽ dictũ ſuum, quo ad prædicationem. per unum abbatem uerum de auditu, per unum aliũ plebanum uerum, qui dicit ſe ita audiuiſſe in ſermonibus ſuis, per unum alium doctorem in theologia, uerum. Similiter per unum alium plebanum uerum, quo ad ſermones, & per plures alios de communi uoce, fama & credulitate, & p plures alios teſtes, in partibus coram uicario archiepiſcopi Pragenſis productos & examinatos.

Triceſimuſtertius articulus eſt ſuperius probatus.

Triceſimuſquartus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Huſz commouit populum contra clerũ in ſermone, dicẽs hæc uerba in effectu: Vere foret neceſſarium, quod quilibet, prout in lege antiqua Moyſi fuit mãdatũ, ut qui uellet legem dei defendere, ſe gladio pcingeret, &c. probatur per unum doctorem in theologia, uerum: per unum plebanum, uerum ex communi & notoria fama, per unum plebanum ex communi fama, per unum protonotarium uerum, ſubiungens ꝙ uidit plures ſchedulas affixas ualuis eccleſiarum Pragẽ. ex inſtinctu magiſtri Ioannis Huſz, ſic cauẽtes: Accingat ſe quilibet gladio ſuo ſuper femur ſuum, & non pereat. Et p multos q audiuerant ab his, qui fuerunt in ſermonibus Huſz.

Triceſimuſquintus & triceſimuſſextus articuli ſunt generales.

Triceſimuſſeptimus articulus, in quo continetur, qualiter prædicauit ꝙ nullus poteſt excommunicari ab homine, niſi deus excommunicaret eum, probatur p unum

A plebanum, qui dicit ſe hoc audiuiſſe ab ore ipſius Ioannis Huſz, per unum alium plẽ banum, qui dicit ſe audiuiſſe à ſequacibus ſuis, per unum doctorem in theologia, q dicit ꝙ iſtum articulum docuit in tractatu ſuo de eccleſia, qui etiam allegat multas autoritates & rationes dicti Ioannis Huſz, ad confirmandum concluſionem ſeu articulum ſuperius nominatum. Et per omnes teſtes ſuperius deſcriptos, ex communi uoce & fama & credulitate.

Triceſimuſoctauus articulus, in quo continetur, quòd Ioannes Huſz diuerſos errores prædicauit, ex quibus magna diuiſio inter magiſtros & ſcholares dicti ſtudij Prageñ. archiepiſcopum, clerum & populum, eſt orta: ꝗ etiam exorta ſint magna ſcandala, & inobedientia populi ad archiepiſcopum & ſuos prælatos &c. probatur per unum abbatem, uerum ex cõi & notoria fama, per unum uicarium, uerum & notorium, per unum plebanum, ſimiliter uerum & notorium, per unum doctorem in theologia, uerum, qui reddit optimas cauſas ſcientiæ. Similiter per unum decretorũ doctorem, uerum de ueritate, per unum canonicum, uerum de ueritate, per unum magiſtrum in artibus, uerum de ueritate, per unum protonotarium, ueꝝ & notorium, & per multos alios ex communi fama & uoce & etiam auditu.

B Triceſimuſnonus articulus, in quo continetur, quod Ioãnes Huſz fuit fautor & nutritor hæreſum, & de his publice diffamatus, probatur per unum doctorem in theologia, & ab omnibus, præterquam ab his qui ſuam tenent partem, pro tali tenetur, ꝑ unum abbatem, uerum, per unum uicarium, uerum & notorium, per unum plebanũ, uerum de ueritate, per unũ doctorem in theologia, ueꝝ de ueritate, per unũ decretorum doctorem, uerum de ueritate, per unum canonicum, uerum quo ad primam partem. Similiter per unum alium doctorem in theologia, uerũ, per unũ protonotarium, uerũ quo ad primam partẽ. Similiter per multos alios de cõi uoce & fama.

Quadrageſimus articulus eſt generalis, & probatus per omnes teſtes.

Super articulis in cauſa inquiſitionis contra Ioannẽ Huſz, oblatis & ꝓductis in partibus corã uicarijs archiepiſcopi Prageñ. & primo ſuꝑ articulo tertio, qui incipit:

Item ponunt &c. in quo continetur in effectu, quòd Ioannes Huſz in contẽptu clauiũ exiſtens excõicatus, qñ prædicabat & diuinis ſe immiſcuit, &c. probatur per unũ prædicatorem, qui dicit articulum fore uerum, ſaluo ꝙ immiſcuit ſe diuinis, ꝑ unũ altariſtam cuiuſdam eccleſiæ Prageñ. qui dicit ꝙ quaſi ſingulis diebus dominicis & feſtiuis prædicabat ad populum, per unum magiſtrum in artibus, uerũ, per duos notarios publicos, uerum, per unum prædicatorem, uerũ, per unũ alium notarium, fore uerum, per unum clericum, qui dicit articulum fore uerum, qui dicit ipſum prædicare & diuinum officium peragere. Et ulterius dicit, quòd idẽ Ioannes Huſz in ſermone ad populũ circa feſtũ S. Iacobi, dixit: Pueri, ſciatis quòd archiepiſcopus excõicauit me & alios appellantes, & nõ poteſt aliàs aliquem excõicare, niſi quem excõicat Chriſtus, & non timeatis excommunicationem eandem. Et per multos alios teſtes de publica uoce & fama.

C

Quartus articulus, in quo continetur, quod dictus Ioannes Huſz multos errores & hæreſes docuit, &c. probaẽ per unum plebanum, ueꝝ, qui reddit bonas cauſas ſcientiæ, ꝑ unũ notariũ publicũ, ueꝝ, publicũ & notoriũ, ꝑ unũ clericũ, ueꝝ: & ſubiũxit, ꝙ audiuit quod pluries collaudãdo ſe, dixit in ſermone ſuo: Veniant oẽs magiſtri de Pariſius. Ego uolo cũ ipſis diſputare, qui libros noſtros cremauerunt, in qbus honor totius mundi iacuit, & per ſex alios de publica uoce & fama.

Quintus articulus, in quo continetur in effectu, ꝙ dñs Ioãnes Huſz populũ in multitudine copioſa in capella Bethleem congregatũ diuerſimode induxit, ſeu inſtruxit & confortauit in dictis erroneis opinionibus, probatur per unum prædicatorem, articulum fore uerum, notorium & manifeſtum, per unum clericum, de ueritate, & adiũgit bonas cauſas ſcientiæ, & ꝑ plures alios de auditu, publica uoce &c.

Sextus articulus omittitur, q tractat de excluſione teutonicoꝝ de ciuitate Prageñ.

& expul

& expulſione eorundem, qui non tangit præſciſe materiam Vuiclef, licet uideatur eſſe probatus.

Septimus articulus, in quo continetur, qualiter Ioannes Huſz ad populum dixit: Ecce papa nuper defunctus, uidelicet Alexander quintus, nuper ſcripſit archiepiſco po Pragenſi pro extirpandis erroribus magiſtri Ioãnis Vuiclef, etiam in Bohemia & Morauia: & quod ibi ſint multi homines, opiniones & errores dicti Ioan. Vuiclef contra fidem tenentes, quorum corda ſunt hæreſi infecta: & ego dico & deo regratior, quòd ego nullum Bohemum hæreticum uidi, probatur per unum prædicatorẽ de ueritate, per unum altariſtam de ueritate, per unum baccalaureum in artibus de ueritate, per duos notarios publicos de ueritate, & per multos alios teſtes de ueritate, publica uoce & fama.

Octauus articulus, in quo continetur, ꝙ ad uerba præmiſſa totus populus clamauit, Mentitur Mentitur, probatur p unum altariſtam uerus, qui dicit ſe interfuiſſe, per unum baccalaureum, qui dicit ꝙ Mentitur, per unum præpoſitum, qui dicit, clamauerunt, Mentiuntur Mentiuntur. Et per plures alios numero ſex, de communi uoce &c.

Nonus articulus, in quo continetur, quod idem Ioannes Huſz dixit, quod anno M.cccc.ix. ſurget unus, qui euangelium & epiſtolas & fidem Chriſti perſequetur, probatur per unum altariſtam de ueritate, per unum baccalaureum in artibus, p unũ notarium publicum, & per multos alios &c. E

Decimus articulus, qui incipit, item ponitur &c. denotando dñm Alexandrum, probatur per unum altariſtam, articulum fore uerum, qui dicit ꝙ interfuit, alij autẽ deponunt de publica uoce & fama.

Vndecimus articulus, in quo continetur, quòd papa nup defunctus, neſcit tamen ſi ſit in cælo uel in inferno, qui ſcribit in cutibus ſuis aſininis, quod archiepiſcopus cremare deberet libros Ioannis Vuiclef, in quibus multa bona continentur, probatur p unum præpoſitum de ueritate, & per multos alios de publica uoce & fama.

Duodecimus articulus, in quo continetur, Ecce appellaui contra mandata archiepiſcopi, & exnunc appello: uultis mihi adhærere? ad quod totus populus clamauit in uulgari Bohemico, Volumus & adhæremus: probatur per unum presbyterum, eſſe uerum, per unum baccalaureum in artibus, eſſe uerum, per unum notarium publicum, qui dicit, quod interfuit quando dixit, ſi totus cœtus cardinalium cum papa dicerent, librorum combuſtionem iuſtam eſſe, nollem conſentire: per unum aliũ notarium publicum, per unum rectorem cuiuſdam parochialis eccleſiæ, p unum altariſtam, & p multos alios de publica uoce & fama. F

Decimuſtertius articulus non eſt multum pertinens, ideo omittitur, licet ſit probatus.

Decimuſquartus articulus, qui incipit, Idem dixit, ideo deberetis, ſi uultis, mihi adhærere: non timeatis excommunicationem, quia ſecundum ritum & conſuetudinem eccleſiæ appellaſtis mecum, &c. probatur per unum notarium publicum, qui dixit audiuiſſe ſe à Huſz, ꝙ legitime poteſt ſe ingerere in diuinis ſub tuitione appellationis, dicendo quod illam excõmunicationem uoluit habere pro benedictione, & per multos alios de publica uoce &c.

Decimuſquintus & decimuſſextus articuli ſunt probati in Conſtantia per teſtes ibidem receptos, unà cum articulis ſequentibus coram commiſſarijs concilij, & per multos alios teſtes in partibus coram uicario archiepiſcopi Prageñ. receptos ſimiliter & examinatos.

Item aduertendum quod coram commiſſarijs ſunt nonnulli libri & opuſcula, uidelicet liber de eccleſia &c. quos libros dictus Ioannes Huſz fatetur ſe compoſuiſſe, ueruntamen ꝙ ad articulos extra eos ex dictis libris, in ſuis reſponſionibus non præſciſe reſpondit, ſed certis modificationibus & limitationibus, ut apparet in actis.

A Item ex actis apparet una proteſtatio,quæ uidetur cruda, & alia in principio articulorum,ſi bene aduertatur.

Item quo ad libros & contenta in eis,remitto me ad dominos theologos.

Subſequẽter magiſter Henricus de Piro promotor prædictus,nomine quo ſupra, expoſuit & dixit:Ex quo proceſſus debite ſit tentus contra Ioannem Huſz,eiuſq; doctrinam & dictos articulos, non reſtat aliud niſi concludere & ferre ſententiam. Quapropter per cauſam huiuſmodi per ſynodum prædictam concludi & ſententiam ferri,iuxta petitionem per eum datam debita cum inſtantia poſtulauit.

Quibus factis,dominus Bertholdus de Vuildungen auditor præfatus,loco quo ſupra exiſtens,mandato & autoritate ſynodi narrauit totum proceſſum habitum corã dominis iudicibus & commiſſarijs,in huiuſmodi cauſa deputatis per concilium, & aliàs quõ ab initio cauſæ huiuſmodi fuit in curia Romana & in partibus coram ordinario loci introducta de uerbo ad uerbũ.Quo proceſſu recitato,idem dominus Bertholdus auditor & deputatus ad hoc,incepit articulos legere,incipiendo: Vnica eſt ſancta eccleſia &c.& legẽdo quẽlibet articulũ,circa ipſum ſummariũ teſtiũ,ꝑ quot, q̃tos,& q̃les p̃ſonas,dños,mgr̃os,magnos aut p̄uos,ꝓbaret.Et uſq; ad finẽ articuloꝝ.

Item idem dominus Bertholdus Vuildungen dixit, qualiter ipſe Ioan.Huſz aliàs
B in caſtro Buclebeñ.Conſtãtienſis diœceſis exiſtente, & ibidem detento, articuli memorati fuiſſent ſibi ibidem p̃ſentati ꝑ certos deputatos, inter quos ipſe Bertholdus extiterat unus.Et idem magiſter Ioan.Huſz fuit interrogatus,an uellet dictos articulos defenſare aut confiteri,qui magiſter Ioannes Huſz tunc ſubmiſit ſe determinationi concilij.Et ſubſequenter uno alio tp̃e ſimiliter inter deputatos nationũ & in præſentia dominorum Cameracenſis & Florentinenſis cardinalium ſimiliter reſpondit. Tertio uero ut prius interrogatus,reſpondit ut in ſchedula papyrea in hũc modum manu ſua ſcripta plenius continetur.Cuius ſchedulæ tenor ſequitur in hunc modũ:

Ego Ioannes Huſz,in ſpe ſacerdos Ieſu Chriſti,timens deum offendere,& timens incidere periurium,nolo abiurare articulos omnes, & quemlibet ex illis, q̃ ꝑ falſos teſtes in atteſtationibus ꝓducti ſunt contra me:qa deo teſte,non p̃dicaui,nec aſſerui, nec eos defendi,ſicut dixerunt me eos defendiſſe,prædicaſſe & aſſeruiſſe.

Item de articulis extractis de meis libellis,ſaltẽ q̃ ſunt debite extracti,dico quod quicunq; ex illis includit aliquem falſum ſenſum,illum deteſtor. Sed timendo offendere deum in ueritate,& contra ſanctoꝝ ſententiam dicere,non quẽmlibet eoꝝ uolo abiurare.Et ſi poſſibile eſſet,ꝙ toti mundo uox mea nunc pateret,ſicut omne mendaciũ & omne meũ pc̃m̃ in die iudicij patebit, libentiſſime oẽm falſitatem & omnem
C errorem, quem unq̃ ad dicendũ conceperim uel dixerim, corã toto mũdo reuocarẽ. Iſta dico & ſcribo libere & uoluntarie. Scriptũ manu mea ꝓpria prima die Iulij.

Hi ſunt qui fuerunt commiſſarij noĩe concilij,miſſi cũ articulis ad ipſum magiſtrũ Ioan.Huſz una uice,uidelicet:Ioan.archiepiſcopus Rigenſis,Antonius archiepiſcopus Raguſineñ.Bertholdus de Vuildungen,Theodoricus de Monaſterio. Hi fuerũt teſtes,uidelicet Ioan.de Vualdeu archidiaconus Lubicenſis,Petrus Helpurg p̄poſitus Vuetzflorienſis,Henricus Heuborch decanus ſancti Petri Traiectẽſis,Petrus de Mera choriepiſcopus Traiectenſis.

Subſequenter die ueneris q̃nta Iulij, in loco congregationis dñoꝝ deputatorũ in domo fratrum minorũ,p̃ſentibus Thoma de Amelia legũ doctore auditore ſacri Palatij,dñs Cameracenſis,dñs Florentineñ.cardinales,patriarcha Antiochenus,ep̃us Bathoniẽſis,ep̃us Saresbirieñ.archiep̃us Rigeñ.archiep̃us Mediolaneñ.ep̃us Feltrẽſis, electus Poznanienſis,dictũ magiſtrũ Ioan.Huſz interrogauerunt,an uellet abiurare articulos quos confitetur,& q̃ ſunt in libris ſuis & manu ſua ſcripti:& illos etiã qui ſunt probati ꝑ teſtes,quos non negat ſe dogmatizaſſe,q̃ tm̃ probãtur ꝑ teſtes: an uellet iurare,quod eos non tenet nec tenebit,ſed uult ſimul cũ eccleſia cauere cõtrariũ. Reſpondit ꝙ uult ſtare in eo quod ſcripſit manu ſua in præſenti parte. Et factis ſic

hincinde ſuaſionibus, q̄ non uellet inhærere ſuæ opinioni, ſed potius ſtare cũ tota ec- I
cleſia, & cũ tot doctis uiris, quot ſunt in hoc ſacro cõcilio, tandẽ perſtetit in ꝓpoſito ſuo p̄miſſo. Qua ſchedula ſic lecta, magiſter Henricus de Piro ꝓmotor p̄dictus, noĩe quo ſupra, petijt p dños p̄ſidẽtes & ſanctã ſynodũ libros ipſius Ioan. Huſz, uidelicet librũ intitulatũ de eccleſia, & alios libros ſuos ſiue opuſcula, in qb⁹ p̄fati articuli repiunt cõſcripti, condẽnari ad cõburẽdũ, & ſibi ſup his miniſtrari iuſtitiæ cõplemẽtũ.

Petitione ipſius magiſtri Henrici ꝓmotoris facta, reuerendus pater dñs Antonius epus Concordieñ. mãdato & autoritate cõcilij & gñalis ſynodi procedẽdo ad ſententiã, protulit eã in ſcriptis, prout in ſchedula quã legebat de uerbo ad uerbũ, cuius tenor inferius eſt inſertus, plenius continet. Veniẽdo nãq̧ ad uerbũ ſiue dictamẽ, Veꝝ quia &c. continens cum ſequentibus, in caſu quo abiurare uellet, ueniret alia pœna & prolatio ſentẽtiæ, reperto demũ Iohan. remanere in pertinacia ſua, & dicentem q̄ ꝓpter hoĩes quos docuit de oppoſito, non uellet abiurare, ſed millesies comburi, qa p eius abiurationẽ gñaret ſcandalũ illis, quos docuit de oppoſito: ergo nollet aliquo mõ abiurare. Et tũc dñs Antonius epus obmiſit uerba illa, quæ pertinebãt ad abiurationem, & proceſſit ad alia uerba ſequentia, uidelicet, & ſumit ſententiã tradẽdo per ſentẽtiã eum iudicio ſeculari. Quibus factis, iuerũt ad ipſum Iohan. Huſz, reuerendi patres dñi archiepus Mediolaneñ. ſuffragane⁹ dñi epi Conſtañ. epus Bangoreñ. pro degradatiõe ipſius Iohan. Huſz, ad locum ubi ipſe Iohan. Huſz exiſtebat, autoritate & mandato ipſius ſanctæ ſynodi Cõſtañ. ad finem quod curiæ ſeculari tradi poſſet, ipſum Iohannẽ degradarũt, legẽdo uerba ad hoc ordinata de libro põtificali, incipientia: O Iuda, amouẽdo ab eo tanquã ab indigno calicẽ, & ſubſequenter ſolennitatibus ad quodlibet exhibitis, exuebant eum caſula, ſtola, tondentes ſibi crines, & ſimiliter amouendo ab eo omnia ſacerdotalia & clericalia. E

Quibus factis, curia ſecularis recepit eum, & abduxit eum ad locum iuſtitiæ.

Super quibus omnibus Henricus de Piro petijt approbationem & executionem. Fuit reſponſum per dominos deputatos om̃ium nationum prædictos, ac dominum præſidentem, regemq̧ Romanorum, placet.

Subſequẽter ad petitionẽ mgri Henrici de Piro, idẽ dñs Antonius legebat unam aliã ſententiã, condẽnãdo articulũ illũ, uidelicet, Quilibet tyrannus &c. prout in ſchedula infraſcripti tenoris cõtinetur. Qua lecta, fuit rñſum p deputatos p̄dictos, p̄ſidẽtẽ & regẽ, placet. Præſentib⁹ ibidẽ illuſtribus principibus, Hẽrico duce Bauariæ, Ludouico comite Palatineñ. Rheni, Frederico burgrauio Nurẽburgeñ. Carolo de Malateſtis domicello Arimineñ. Ludouico duce Bauariæ, Franciæ & Angliæ, Poloniæ, Noruegiæ, Sueciæ, Daciæ, Ludouici Neopolitani, ducis Mediolaneñ. ambaſiatorib. Guntero comite Suartzpurg, Euerardo comite de Vuinſpergh, comite de Friburg, & alijs nobilibus prælatis & Chriſtianis in numero copioſo. Subſequenter fuit lecta una minuta per dominũ Stephanum epiſcopum Doleñ. contra impeditores uenientium ad concilium, & recedentium ab eodem, cuius tenor ſequitur inferius. F

Tenores uero dictæ ſententiæ diffinitiuæ & alterius tyrannidis ac minutæ de quibus ſupra fit mentio, ſeriatim ſequuntur & ſunt tales.

FO. D. XXIII. fa. 1. poſt lineam 27. legatur in hunc modum:

Die Iouis xi. menſis Iulij prædicti, fuit ſeſſio generalis, in q̃ p̄ſidebat reuerendiſſimus pater dñs Ioan. epus Oſtieñ. cardinalis Viuarieñ. tanq̃ antiquior cardin. Præſentibus ibidem reuerendiſſimis patribus, Angelo Laudenſi, Iordano de Vrſinis, Ioanne Raguſineñ. Antonio Aqlegieñ. Thoma Tricariceñ. Brãda Placentineñ. Frãciſco Venetiaꝝ, Petro Cameraceñ. Anto. de Salancho, Alamãno Piſano presbyteris, Landulpho Barẽſi, Ludouico de Fliſco, Odone de colũna, Lucido de comite, Amadeo Salutiaꝝ, Raynaldo de Brãckaſiis, & Frãciſco Floreñ. diaconis cardin. Et fuit cãtatũ officiũ miſſæ de ſcto ſpũ p reuerẽdũ patrẽ dñm Nicolaũ epm Merſburgeñ. Quo cãtato, fuit factũ & pactũ officiũ letaniaꝝ cũ introitu ſolito, uidelicet, Exaudi nos dñe, collectis

& orationi-

A & orationibus ad hoc requiſitis, ac euãgelio, Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis inuicem &c. & hymno, Veni creator ſpiritus, collectis, uerſiculo & Benedicamus. Quibus habitis atq; peractis, aſcenderunt ambonem, in quo edicta ſiue propoſita & proponenda ſolent legi, reuerendi patres domini Andreas electus Poznanienſis, Antonius Concordienſis, Nicolaus Mersburgenſis, Vitalis Tholoneñ. Patritius Cortageñ. epiſcopi, tanquam deputati per quatuor nationes ad legendum, approbandum &c. illa quæ ſynodus deliberauerit. Idem dominus Andreas electus Poznanieñ, legebat certa capitula, ordinationes & conſtitutiones ſeruandas de cætero, huiuſmodi ſub tenore.

Ibidem fa. 2. poſt lineam 8. legantur iſta:

Quibus lectis, idem dominus Andreas electus Poznanienſis legebat certas minutas ſuper requiſitione Petri de Luna fiẽda, quorum tenores ſimiliter ſunt inferius inſerti, & quas in continenti ibidem tradidit ad ingroſſandum notarijs atq; ſcribis ꝓpter expeditionem celeriorem. Quibus lectis, iuxta morem aliàs obſeruatum ſuper approbatione illorum quæ ibi decernuntur & ſtatuuntur, reuerendus pater domin⁹ B Antonius epiſcopus Concordienſis nomine nationis Italicæ reſpondit, placet. Subſequenter dominus Vitalis epiſcopus Tholonenſis pro Gallicana natione, Nicolaus epiſcopus Mersburgenſis pro natione Germaniæ, & Patritius Cortagenſis pro natione Anglicana reſponderunt, placet. Similiter dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis præſidens, nomine collegij cardinalium reſpondit, placet.

Deinde magiſter Henricus de Piro promotor expoſuit, qualiter fuiſſent aliàs ꝓductæ bullæ pro parte domini Angeli de Corario tunc Gregorij duodecimi in ſua obedientia nominati, uidelicet conſtitutiones ad renunciandum & reſignandum papatui ſuo, necnon autorizationis concilij præſentis, qbus neceſſario ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Vngariæ &c. rex, unà cum alijs ſupradictis procuratoribus per cõcilium deputatis, ad Petrum de Luna ituris, uti haberẽt. Sed quia pericula cuncta euitari debent, quæ euitari poſſunt, ne ergo propter dictarum bullarum captionem, deſtructionẽ aut aliàs malam cuſtodiam, ipſi ſynodo Conſtantienſi periculum ſiue damnum generari poſſet, idcirco dictas bullas tranſſumi mandare per protonotarios ſiue alios notarios concilij per dictum concilium, eiuſq; concilij Conſtantienſis autoritatem & decretum interponi taliter, ꝙ hic & alibi ipſi tranſſumpto merito fides plenaria adhiberi poſſit. Et nihilomin⁹ repetitis in ualuis C eccleſiæ executa, accuſans cõtumaciam oĩm illorum quoꝝ intereſt, non cõparentiũ, neq; ipſas bullas tranſſumi mãdare uidentiũ, interponi ac autoritatẽ ſynodi ſupradictæ curantium, & in eorum contumaciam dictas bullas tranſſumi per dictam ſynodum inſtanter poſtulauit. Et ſuper hoc reſponderi per deputatos prædictos nomine nationum quatuor, ac præſidentem, placet.

¶ Quibus ſic propoſitis, domini deputati, uidelicet Antonius Concordienſis pro natione Italica, Vitalis Tholoneñ. pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgenſis pro natione Germanica, & Patritius Cortagenſis pro natione Anglicana, & Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis pro collegio cardinaliũ reſponderũt, placet.

Subſequenter magiſter Henricus de Piro promotor, nomine quo ſupra, petijt ꝑ eandem ſynodum declarari & decerni inſtrumenta depoſitionis papatus, renunciationis & approbationis factarum per Balthazarem de Coſſa in Sellis, & alia inſtrumenta ibidem per eum & nomine eius confecta, regiſtranda & inſerenda locis congruis, præſentis cauſæ regiſtro, ita & taliter, ꝙ autoritate ipſius ſynodi ipſis inſtrumentis & alijs actis & habitis in concilio Conſtantienſi & in ſeſſionibus publicis, plenaria adhibeatur fides, & cætera alia petijt, prout inferius plenius cõtinetur. Ad quæ reſponderunt ipſi domini prælati deputati & præſidens, placet.

Quibus reſpõſionibus factis & habitis, reuerendus pater dominus Andreas elect⁹

Poznanienſis autoritate & mãdato ipſius ſacroſanctæ ſynodi Conſtantieñ. pnũciauit D
& declarauit quædã capitula ſiue ordinationes in futurũ ſeruãdas, hmõi ſub tenore.
Item eadem ſancta ſynodus ordinat, iubet & decernit, inſtrumenta in ratificatione ſententiæ depoſitionis p hoc ſacrũ conciliũ nup latæ cõtra dñm Baltazarẽ de Coſſa, olim papã xxiij. necnon renunciationi p eũ factæ de papatu ſeu iure quod in eo poterat ptendere, apud acta ipſius concilij in loco ſuo congruo regiſtrari ſeu inſeri.
Item ordinat & decernit, bullas & inſtrumenta olim dñi Gregorij papæ xij. in ſua obedientia nuncupati, nuper in ceſſione papatus per eum ſeu eius noĩe facta, in dicto ſacro concilio pducta, in formã publicã tranſſumi, ſeu de ipſis tranſſumpta publica fieri per protonotarios & notarios huius ſacri concilij. Quibus tranſſumptis decernit fidem plenariam adhiberi, tanq̃ ipſis originalibus autoritate ipſius concilij.

Ibidem linea 35. poſt prouidere, inſerantur hæc:

Subſequenter magiſter Henricus de Piro promotor, noĩe quo ſupra, expoſuit q̃liter ex plurium fidedignorum relatione, etiam hoc fama publica referẽte, quod quidam Carolus de Ducil dominus loci, & Henricus de Turre, cum plurium armatorũ cõitiua, non tanquam nobiles, ſed more prædonum & turbatorum, dños Carcoſſoneñ. E
& Ebroiceñ. epiſcopos, ac magiſtros Vuilhelmũ de Meda decanũ Siluaceñ. dñi regis Francorum conſiliarios, necnon Benedictũ Gentiani in theologia, & Iacobũ de Spais in artibus & medicina magiſtros, per uniuerſitatem Pariſienſem ad concilium deſtinatos, & per sereniſſimum principem Romanorum regem ad dictum dominum Carolũ regem Francorum tranſmiſſos, inhumaniter in ducatu Bareñ. inuaſerunt, eosq; captiuarunt, ſpoliarunt bonis, rebus, equis &c. & aliquos de eorum familia interfecerunt, aliquos uero eorum lœtaliter uulnerarunt. Quapropter petijt p ipſam ſynodum reformationem ſuper tali infamia, & contra eos procedere & pcedendũ fore, prout iuris ordo & dictamen rationis id requirit atq; poſtulat. & aliãs petijt, prout in quadam minuta inferius inſerta plenius continetur. Et ſi placet ſynodo, quod deputati reſpondeant, placet.
Qua expoſitione queruloſa ut præmittitur facta, dñi deputati quatuor nationum, unus poſt alium, & ſubſequẽter dñs Ioan. epiſcopus Oſtieñ. noĩe collegij cardinaliũ, reſponderunt, placet. & decreuerunt proceſſus contra eoſdẽ & alios impeditores uenientes & euntes ad concilium & de concilio, ut ſequitur in minuta, quã dñs Bertholdus de Vuildungen auditor legebat, prout ſequitur inferius. Sup quibus idẽ magiſter Henricus de Piro promotor noĩe procuratorio, quo ſupra, petijt ſibi per protonotarios ac notarios concilij, aliosq; notarios & tabelliones ibidem exiſtentes, unum F
uel plura fieri inſtrumentum ſeu inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem reuerẽdis patribus dominis Iacobo electo Pennenſi, Ioan. de Thoriarijs de Bononia auditorib⁹, ambaſiatorib⁹ ducis Burgũdiæ, regis Daciæ, Sueciæ & Noruegiæ. omnibusq; dictam ſanctam ſynodum Conſtantienſem repræſentantibus, nobilibusq; infinitis in multitudine copioſa.
Tenor uero dictarum literarum decretarum cõtra ipſos Carolum de Ducil, & Henricũ de Turre, de quo ſupra fit mentio, ſequitur in hunc modum:
Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantieñ. generale conciliũ faciens, ac uniuerſalem eccleſiã catholicã repræſentans, in ſpũſancto legitime congregata, uenerabilib⁹ epiſcopis Pariſieñ. Meteñ. Tulleñ. Leoneñ. ac eorum uicarijs ſalutem in dño ſempiternã. Nuper ſiquidẽ proceſſus noſtros contra quoſcunq; moleſtatores, pturbatores & iniuriatores q̃rũcunq; pſonarum eccleſiaſticarum & ſeculariũ, ad Rom. curiã & pſens conciliũ, necnõ quæcunq; alia cõcilia generalia uenientiũ, ſtantiũ in ipſis, aut recedẽtium ab eiſdẽ, in publica dicti ſacri concilij ſeſſione fecimus & publicauimus, cui⁹ tenorẽ cauſa breuitatis hic uolumus p inſerto haberi. Cum aũt ex pluriũ fidedignorũ relatione, etiam fama publica referẽte, ad noſtri notitiã peruenerit, quod nobiles uiri Carolus de Ducil, dominus de Ramouille, & Henricus de Turre, cũ pluriũ ar-

1 matorꝝ comitiua,non inſequentes facta nobiliũ,ſed ſuæ ſalutis immemores, tanq̃ in=iquitatis filij,fideiq́ catholicæ ac præſentis ſacri concilij turbatores,Chriſtianorꝝ in=imici, ꝑdonũ & tyrānorꝝ more uenerabiles Carcoſſoneñ & Ebroiceñ.epiſcopos,ac magiſtros Vuilhelmũ de Meda decanũ Siluaneceñ.fereniſſimi & Chriani ſſ.princi=pis Caroli regis Frācorꝝ cōſiliarios p ipſum,necnō Bñdictũ Gentiani in theologia, & Iacobũ de Spais in artibus & medicina magiſtros,p uniuerſitatē Pariſieñ. ad pñs conciliũ deſtinatos:& qui p idē conciliũ,necnon ſereniſſ.& illuſtriſſ.principē Sigiſ=mundũ Romanorꝝ &c.regē ſemp Auguſtũ,huius ſacri cōcilij aduocatũ,protectorē & defenſorē,ad dñm Francorꝝ regē pro bono uniuerſalis eccleſiæ,dictiq́ ſacri cōcilij ac honore & utilitate ipſius Francorꝝ regis,mittebanť cũ ſua familia & alijs de hmōi ſacro cōcilio & Romana curia redeũtibus,aliàs ignominioſe ac tyrānice in terris Ro mano imperio ſubiectis,uno ex capellanis pempto,& duob9 ſcutiferis epi Carcoſſo neñ. ꝑdicti lœtaliter uulneratis, crudeliter & ſacrilege ceperũt,& nōnullis ex dicta familia & alijs p eoſdem nobiles & ꝑdones equis & bonis deprædatis,p uiā afflictis, & grauiter iniuriatis dimiſſis, præfatos epos,nuncios & alios,nec pontificali digni tati,nec clericali ordini deferendo,ad caſtrũ de Satyn in ducatu Bareñſi captiuos in=
3 humaniter duxerunt,eorꝝ bona inter eos ut ꝑdā diuidendo. Et quod poſtmodũ dict9 Carolus ꝑfatos epos & aliquos ex militaribus captiuis ꝑdictis,uolens ipſos ducere longius & transferre, pœnis affligere acrioribus & tormentis, à dicto caſtro,reliqs captis ibi remanentibus,extraxit tpe nocturno,ipſosq́ p nemora & ſtagna, flumina pariter & deuia inhũaniter lōge pduxit à caſtro memorato. Quibus ad illuſtriũ prin cipum,uidelicet Barēſis primo, & deinde Lotharingiæ ducũ notitiā deductis,ipſe ui delicet Bareñ.illos q in dicto caſtro captiui remāſerāt,eodē caſtro ui armorꝝ capto, & Lotharingiæ duces, epos & alios quos ſecũ duxerat Carolus ꝑdictus,armatorũ potentia,eis ad id cōitatibus Metenſi,Tullenſi & Vndunenſi ciuitatibus ꝑbentib.auxi liũ,conſiliũ & fauorē,reſtituerunt libertati,& p ſuas terras libere cōduci fecerũt,eis equos,munera & uictualia gratioſe cōcedendo. Nos ꝑfatos duces & cōitates,de tātis p eos ipſis epis,nuncijs & alijs memoratis,ob ſacri concilij uniuerſalis eccleſiæ ac re=gũ ꝑdictorũ fauorem gratijs impenſis,in dño collaudātes,nolentesq́ ſicut nec decet, nec expedit,dictos ſacrilegos & quoſcunq́ alios ſup hmōi horrendis & deteſtandis exceſſibus, & eis ꝑſtantes auxiliũ,conſiliũ uel fauorem, abſq́ aīaduerſione relinque=re incorrectos,circũſpectioni ueſtræ autoritate dei oīpotētis patris & filij & ſpũſſan cti,amen,cōmittimus, & ſub excōicationis pœna,quā qlibet ueſtrũ, q præſentibus
5 noſtris mandatis non paruerit, legitima excuſatione ceſſante & monitione ꝑmiſſa, incurrere uolumus ipſo facto,præcipientes mandamus,q̃tenus uos uel duo aut unus ueſtrũ p uos uel aliũ ſeu alios autoritate ꝑſentis cōcilij,de oībus & ſimul ꝑmiſſis ex=ceſſibus & ea cōtingētibus ſimpliciter & de plano,ſine ſtrepitu & figura iudicij,ſolici ta & fideli diligētia adhibita,tā in ueſtris ciuitatibus & diœceſibus,q̃ locis alijs,qbus expedire uideritis, uos inſtruatis, & ꝑdictos nobiles,& oēs alios & ſingulos clericos laicos cuiuſcunq́ dignitatis ſtatus uel conditionis fuerint,etiāſi regali,pōtificali uel alia q̄uis ꝑfulgeant dignitate,quos p informationē repperitis cōmiſiſſe & cōmitti fe ciſſe uel mandaſſe ꝑdictos exceſſus, aut in eis cōmittēdis ꝑſtitiſſe auxiliũ,conſilium uel fauorem,ſeu eos ratos & gratos habuiſſe,uel ipſorum exceſſuum patratores re=ceptaſſe noīatim,necnon illos de quibus uobis per informationē hmōi noīatim con ſtiterit,qui quōlibet culpabiles fuerint in ꝑmiſſis,generaliter iuxta formā ac tenorē proceſſuum prædictorum,quos pro expreſſis hic uolumus haberi,tā diu excommu nicatos & anathematizatos diebus dñicis & feſtiuis,pulſatis cāpanis & candelis accē ſis & ad terrā proiectis, in eiſdem eccleſiis atq́ locis,cũ maior in eis cleri & populi fuerit multitudo,publice nuncietis,& faciatis ab alijs publice nunciari,& ab oībus ar ctius euitari,dictũq́ interdictũ in eccleſiis & alijs ubilibet iuxta tenorē pceſſuũ ꝑdi=ctorũ obſeruari,donec nobis ꝑfatoq́ ſereniſſimo principi Romanorũ regi, & præ=

dictis epiſcopis & nunciјs, ac alијs de ſic eis commiſſis iniurијs ac damnis, & intereſſe E ſatisfecerint, & allata ſeu deprædata ab ipſis reſtituerint, aut ſuper hoc cum eis cōcordauerint, & aliàs meruerint ab huiuſmodi excommunicationis & anathematis ſententijs, abſolutionis beneficium obtinere, dictumq́ interdictum debuerit merito relaxari. Ita tamen, quod id quod fuerit per unum ex uobis inceptum, per aliū ſeu alios ualeat mediari & finiri. Quod ſi forte præfati nobiles & prædones de iniurijs, dānis & intereſſe prædictis eiſdem epiſcopis, nuncijs & alijs aut alicui eorundem ſatisfacere, & ablata eis reſtituere ſeu ſuper hoc cum ipſis concordare per menſem poſt monitionem eis in locis inſignibus per edicta publica ſuper hoc factam, diſtulerint, eos ad ſatisfaciendum de iniurijs, damnis & intereſſe huiuſmodi, & eadem ablata reſtituendi, ſeu ſuper ipſis concordandi, ut præfertur, autoritate prædicta præuia ratione compellatis, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Et nihilominus ad prædictorum noſtrorum proceſſuum executionem contra quoſcunq; ipſorum tranſgreſſores & contemptores, procedatis in omnibus & per omnia iuxta ipſorum ſeriē & tenorem, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam, & alia iuris remedia autoritate p̄dicta compeſcendo, non obſtantibus felicis recordationis Bonifacij papæ viij. conſtitutionibus, in q̄bus cauetur, ne aliq̄s extra ſuā ciuitatem & diœceſim, niſi in certis exceptis caſibus, ultra unam dietam à fine ſuæ diœceſis ad iudiciū euocetur. Sed G q́ iudices à ſede deputati prædicta, extra ciuitatem & diœceſis, in quibus deputati fuerint, contra quoſcunq; procedere ſeu alij uel alijs uices ſuas committere, aut aliquē ultra unam dietam à fine diœceſis eorundem trahere non præſument, & de duabus dietis in concilio generali, q̄ alijs quibuſcunq; conſtitutionibus à Romanis pontificibus, tam de iudicibus delegatis, q̄ de perſonis ultra certum numerum ad iudiciū non uocandis, & alijs editis, quæ noſtræ poſſent in hac parte iuriſdictioni atque poteſtati, eiuſq; libero exercitio quomodolibet obuiare, necnon omnibus his quæ in dictis noſtris proceſſibus uolumus non obſtare. Datum &c.

FQ. D. XXIIII. fa. 1. poſt lineam 6. legatur ad hunc modum:

Die lunæ xv. menſis Iulij ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in eccleſia cathedrali Cōſtantieñ. mane hora conſueta p̄ receſſu ac felici tranſitu ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Vngariæ &c. regis, ac conceſſionis fiendæ reuerēdiſſimo patri domino Angelo Corario cardinali Conſtantinopolitano, olim Gregorio papæ xij. in ſua obediētia nominato, nuperrime papatui ſuo renūciati, p̄ſente ibidē præfato domino Sigiſmundo Romanorum rege in habitu quotidiano, necnon præ F ſentibus reuerendiſſimis patribus dominis Ioanne Oſtienſi, Angelo Præneſtino, Iordano Albaneñ. epiſcopis, Ioanne ſancti Sixti Raguſineñ. Antonio Aquilegieñ, Alamanno Piſano, Thoma Tricariceñ. Branda Placeñ. Antonio de Salācho presbyteris, Amadeo Salutiarum, Raynaldo de Brāckaſiis, Ludouico de Fliſco, Landulpho Barenſi, Odone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentinenſi diaconis cardinalibꝰ. Quibus ſic exiſtētibus, ut præfert, ibidem fuit celebratū officium miſſæ per reuerendum patrem dominum Vlricum epiſcopum Verdeñ. de ſancto ſpiritu, & ſermone ad clerū facto per reuerendum patrem dn̄m Nicolaum Cereteñ. epiſcopum, cuius ſermonis thema fuit, Corpus noſtræ humilitatis. Officio uero miſſæ ſolenniter peracto, fuit inceptum officium letaniarum cum introitu, Exaudi nos domine, more ſolito cum collectis, orationibus & euāgelio, Deſignauit dominus & alios lxxij. ac hymno, Veni creator ſpiritus. His peractis, reuerēdiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarieñ. prædictus præſidēs, acceſſit ad altare, ſereniſſimo domino rege Romanorum tranſeunte ad locum præſidentiæ, ubi parabatur ſedes ipſi dn̄o regi, cum dominis Iordano Albaneñ & Angelo Præneſtino epiſcopis cardinalibus, ipſi domino regi aſſiſtentibus in officij ſolennitate. Quibus hincinde in locis prælibatis exiſtentibus, fuit ſecundario inceptum officium letaniarum per can

tores ſynodi. Quibus letanijs dictis, rege in loco ſuo genibus flexis ſtante, prælibatus reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis & præſidēs legebat, Vt eccleſiā tuā & imperatorē electum hic præſentē, eccleſiæ aduocatū & defenſorē, ad perfectiorē reintegrationem unitatis eccleſiæ præfatæ iter arripientem, dirigere, protegere & conſeruare digneris. Chorus reſpondebat: Te rogamus, audi nos. Subſequēter legit: Vt eccleſiam tuam & eundem imperatorem ab omnibus inimicis uiſibilibus & inuiſibilibus præſeruare & defenſare digneris. Te rogamus &c. Tertio legebat: Vt eundē regē imperatorē ad nos incolumem reducere digneris. Chorus: Te rogamus &c. Tunc officium letaniarum ulterius more ſolito fuit completum p cantores ſiue chorum. Quo finito, idem dominus reuoluit ſe ad imperatorem, legendo preces, uerſiculum: Saluum fac ſeruum tuum domine, ℟. Deus meus ſperantem in te. Subſequenter: Nihil proficiat inimicus in eo, ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Eſto domine ei turris fortitudinis, ℟. A facie inimici. Domine exaudi orationem meā. Et clamor meus ad te ueniat. Dominus uobiſcum, & cum ſpiritu tuo. Vltimo legebat collectam ad ponendum pacem in eccleſia dei. His itaq; peractis, rex Romanorum præfatus receſſit de illa ſede, & reuerſus fuit ad ſedem ſuam ſolitā, unà cū dictis dominis cardinalibus ſibi in officio aſſiſtentibus. Tunc aſcenderunt ambonem, in quo edicta & ordinationes ſanctæ ſynodi Conſtantienſis ſolent legi & publicari, reuerendi patres domini Antonius Concordieñ. Vitalis Tholoneñ. Nicolaus Merſburgenſis, & Patritius Cortagēſis epiſcopi nomine quatuor nationum, ſuperueniente & aſcendente poſtremo domino Ioanne patriarcha Antiocheno. Quibus ibidem exiſtentibus, dominus Antonius de mandato & autoritate ipſius ſanctæ ſynodi legebat ſchedulam papyream conceſſionū, legationū, ſaluiducatus & aliorum indultorum reuerendiſſimo patri domino Angelo Corario cardinali Conſtantinopolitano, per concilium & ſynodum conceſſorum & donatorum, in hunc modum:

Sacroſancta generalis &c.

FO. D. XXV. fa. 1. poſt lineam 44. addantur hæc:

Quarum quidem ordinationum, conceſſionum, prouiſionum & indulgentiarum ſchedula, ut præmittitur, lecta; reſponſum fuit ad contenta in eadem, primo per dominum Antonium Concordienſem pro Italica, Vitalem Tholonenſem pro Gallicana, Nicolaum Merſburgenſem pro Germanica, & Patritium Cortagenſem epiſcopos pro Anglicana nationibus prædictos, & Ioannem epiſcopum Oſtienſem cardinalem Viuarienſem pro collegio cardinalium, placet.

Quibus ut præmittitur factis, Ioannes patriarcha Antiochenus eodem loco exiſtens, de ſimilibus uoluntate & mandato legebat unam ſchedulam certarum inhibitionis, cenſuræ & excommunicationis ſententias, ac priuationes in ſe continentes, contra omnes & ſingulos dantes & dari facientes impedimentum dominis prælatis, ambaſiatoribus, nuncijs, procuratoribus & alijs ad concilium uenientibus, & de concilio recedētibus licentiatis. Necnon dictū impedimentū regiæ maieſtati & ſecū uenientibus ſiue itinerantibus, in eundo & redeundo Niciam & de Nicia, ſiue alijs locis per quos tranſiuerit, & in quos interim fuerit conuentum de mutua uiſione habenda, prout inferius ſequitur.

Item idem patriarcha nomine & autoritate quibus ſupra, pro uniōe & felici ipſius regis tranſitu & ſuorum, die dominica eſſe proceſſionem generalem per prælatos ſanctæ ſynodi Conſtantieñ. & de cætero domino rege exiſtente foras in itinere, omībus diebus dominicis eſſe debere proceſſionem generalē. Et fuit reſpōſum per dños deputatos prædictos ac cardinalem Viuarieñ. placet. Sup quibus uenerabilis uir magiſter Henricus de Piro pmotor, petijt ſibi fieri unū uel plura, ac tot quot ſufficiant,

per

per protonotarios ſedis apoſtolicæ & notarios nationum & concilij Conſtantieñ. & alios ſingulos notarios ibidem præſentes, publicũ ſeu publica fieri inſtrumẽtũ & inſtrumenta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus dominis Ludouico comite palatino Rheni, Frederico burgrauio Nuremburgeñ. Carolo de Malateſtis domicello Arimini & pro ſancta Romana eccleſia in prouincia Romandiolæ rectore generali, Guntero comite de Suartzburgh, magiſtro curiæ Romanorũ regis, Bertholdo de Vrſinis, comite Suaueñ. Ioanne de Poleſthoue, et Zauiſchio dicto Nigro, ambaſiatoribus regis Poloniæ, alijsq; regũ, principum & baronum, ciuitatum, uniuerſitatũ ſtudiorum ambaſiatoribus, & cæteris Chriſtianis in multitudine copioſa.

Tenor uero dictæ ſchedulæ per præfatum patriarcham Antiochenum lectæ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis.

Ibidem fa. 2. poſt lineam 28. legito ſic:

cum introitu, Gaudeamus oẽs in domino, prout in feſto aſſumptionis beatæ Mariæ uirginis, cum letanijs, orationibus, Veni creator ſpiritus, euangelio &c. Præſentibus ibidem reuerendiſſimis patribus dominis Ioãne epiſcopo Oſtienſi cardinali Viuarieñ. præſidente, Iordano de Vrſinis Albaneñ. Angelo Laudenſi Præneſtino epiſcopis, Franciſco Venetiarum, Ioanne ſancti Sixti, Antonio Aquilegienſi, Branda Placentin. ñ. Alamano Piſano, Thoma Tricaricẽſi, Guilielmo ſancti Marci presbyteris, Rainaldo de Bra ckaſiis, Amadeo Salutiarum, Landulpho Barenſi, Lucido de comite, Ludouico de Fliſco, & Frãciſco Florẽtinenſi diaconis cardinalibus. Quibus miſſæ & letaniarum officijs ſolenniter peractis, aſcenderũt ambonem, in quo ſententiæ, edicta, ſtatuta & ordinationes ſynodi Conſtãtienſis publicari & legi ſolent, reuerendi patres domini Antonius epiſcopus Concordieñ. Andreas electus Poznanieñ. Nicolaus epiſcopus Merſburgenſis, Vitalis epiſcopus Tholoneñ. & Thomas abbas ſanctæ Mariæ extra muros Eboraci ordinis ſancti Benedicti. Idem Antonius epiſcopus Concordienſis de mandato ipſius ſanctæ ſynodi legebat quædam capitula, ſtatuta ſiue conſtitutiones obſeruandas ad perpetuam rei memoriam, huiuſmodi ſub tenore.

FO. D. XXVI. fa. 1. inter lineam 37 & 38. inſerantur hæc:

Ego Antonius epiſcopus Concordieñ. die ſabbati xvij. præſentis menſis Auguſti, M. cccc. xv. ſupraſcriptam ſcripturam, prout iacet, de mandato cı̃m quatuor nationũ totius generalis ſynodi Conſtantieñ. legi, recitaui & alta uoce publicaui in ſeſſione publica totius ipſius generalis ſynodi Conſtantienſis in maiori eccleſia Conſtãtienſi congregatæ. In cuius fidem hic manu mea ſubſcripſi.

Qua quidem ſchedula lecta, idem dominus Antonius epiſcopus Concordieñ. legebat unam aliam ſchedulam deputationis ambaſiatorum, ad Italiam nomine ſynodi prædictæ mittendorum, huiuſmodi ſub tenore.

Ibidem poſt lineam 46. addantur iſta:

Ego Antonius epiſcopus Concordienſis de mãdato iiij. nationum generalis ſynodi Conſtantienſis præſentem ſchedulam legi & publicaui die xvij. menſis Auguſti, anno M. cccc. xv. in ſeſſione publica eiuſdem generalis ſynodi.

FO. D. XXIX. fa. 1. poſt lineam. 16. addantur iſta:

Item præfata ſancta ſynodus uult, ordinat atq; decernit, quod in dictis alijs hæreſum cauſis, ex iudicibus aliàs per cõcilium prædictum deputatis, decem eorum, alijs abſentibus, poſſint & ualeant in ipſis procedere, & terminos in prædictis cauſis ſeruare, ut eo facilius, cõmodoſius & celerius cauſæ huiuſmodi terminentur, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunq;.

Atq; hęc ſunt q̃ uelut auctariũ hic uiſum eſt apponere. Ea uero ſi cui grata fuerint, ſicuti debent, gratias habeat pr mũ ĩis q archetypon hoc unde iſthæc in uſum publicũ ſumpſimus, fieri curarunt: deinde & illis, qui ipſum illud nobis tantiſp mutuarunt, dum iſta magnis laboribus hinc inde excerperemus, aliud interim nihil quęrẽtes, niſi ut reip. prodeſſemus. Qui noſter conatus ſi forſitã aliter ceſſerit, ut uaria ſunt hoĩm iudicia, ſi nõ honori, certe nec oneri nobis ſit: qppe quantũ tantillo tẽpore & ex archetypo tam lectu difficili præſtari potuerit, p̃ſtantibus; longe alia, ſi plus ocij & caſtigatius exemplar obtigiſſent, præſtituris.

A

BASILEENSE CONCILIVM SVB EVGENIO QVARTO.

MODVS OBSERVANDVS IN PVblica ſeſſione conciliorum generalium, practicatus & obſeruatus in concilio generali Conſtantienſi.

PRIMO in loco ubi tenetur ſeſſio, celebrabitur miſſa ſolennis de ſpirituſancto quocunque tempore per cardinales uel alium prælatum ad hoc deputatum. Qua miſſa durãte, omnes prælati ſuis habitibus cõſuetis ſunt induti, & ſedent in loco dictæ ſeſſionis ſecundũ ſuas dignitates & prærogatiuas. Prædicta autẽ miſſa finita, oẽs prælati in eadem ſeſſione exiſtentes, induunt ſe pluuialibus, & habẽt mitras albas, ſolo præſidẽte uel celebrante in concilio excepto, qui habet

B mitram aut *phrygiatam & gemmatam ac notabiliter ornatam. Qui quidem præſidẽs uel celebrãs, aſſociatis diacono & ſubdiacono, ac alijs multis in habitibus eccleſiaſticis, ſedet in cathedra in medio chori, habẽs dorſum ad altare, & uultum ad alios prælatos. Prælatis igitur ſic indutis & ornatis, cãtores cantãt antiphonam: Exaudi nos domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice nos dñe. Verſus: Saluum me fac domine, quoniam intrauerunt aquæ uſque ad animam meam. Gloria patri & filio & ſpirituiſancto. Qua antiphona cantata, diaconus clamat alta uoce: Orate. Quo dicto, omnes prelati flectunt genua, & per aliquod interuallũ orant ſub ſilentio ſecundum deuotiones ſuas. Et poſtquam in illa oratione per aliquod competens interuallũ ſteterunt, idẽ diaconus iterũ clamat alta uoce: Erigite uos. & tunc omnibus prælatis ſurgentibus, & ſtantibus erectis, ipſe præſidens uel celebrans etiam erectus, etiã hanc dicit orationem alta uoce: Oremus.

al. auriferatã
al. auriferã.

Oratio.

Adſumus domine ſancte ſpiritus, adſumus, peccati quidem *immanitate detenti, ſed in nomine tuo ſpecialiter aggregati. Veni ad nos, & eſto nobiſcum, & dignare illabi cordibus noſtris, & doce nos quid agamus, quo gradiamur, & oſtẽde quid efficere debeamus, ut te auxiliante, tibi in omnibus complacere ualeamus. Eſto ſalus, ſuggeſtor & effector iudiciorum noſtrorum, qui ſolus cum deo patre & eius filio nomen poſſides glorioſum. Non nos patiaris perturbatores eſſe iuſtitiæ, qui ſummam diligis æquitatem: non in ſiniſtram nos ignorantia trahat, nõ fauor inflectat, non acceptio muneris uel perſonæ corrumpat: ſed iunge nos efficaciter ſoli us tuæ gratiæ dono, ut ſimus in te unũ, & in nullo deuiemus a uero, quatenus in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iuſtitiã, ut hic a te non diſſentiat ſentẽtia noſtra, & in futuro ꝑ bene geſtis cõſequamur p̃mia ſempiterna. Amen. Prædicta uero oratione finita, cantores concilij incipiunt antiphonam, Exaudi nos domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundũ multitudinem miſerationum tuarum &c. ut ſupra. Qua antiphona cantata, omnes (ut præmiſſum eſt) flexis genibus orãt. Et facto paruo interuallo, diaconus iterum dicit alta uoce: Erigite uos. Tunc omnibus erectis, præſidens uel celebrans dicit iterum hanc orationem: Oremus.

al. immenſitate.

Oratio.

Mentibus noſtris quæſumus domine, ſpiritumſanctum benignus infunde, quatenus in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iuſtitiam, ut hic a te in nullo diſſentiat uoluntas noſtra, ſed ſemper rationabilia meditantes, quæ tibi ſunt placita, exequamur in factis. Per dominum &c. Quibus ſic pera

ctis, omnes flectant genua, & diaconus & ſubdiaconus uel alij duo ad hoc deputati D ante altare ſtantes, incipiunt Letaniã, cantoribus & alijs reſpondentibus. Et quando uenitur ad illum locum, Vt dominum apoſtolicum, præſidens uel celebrans, qui cum alijs ſtabat flexis genibus, ſurgit: & uertens ſe ad congregationem, & dando benedictionem, cãtando ter dicit, Vt hanc ſanctam ſynodum & omnes gradus eccleſiaſticos benedicere, regere, & conſeruare digneris, cãtoribus reſpondẽtibus qualibet uice prędicta, Te rogamus audi nos. Completa uero letania, præſidens uel celebrans dicit: Oremus. Quo dicto, diaconus dicit: Flectamus genua, & ſubdiaconus dicit, Leuate. Deinde celebrans dicit hãc orationem: Da quæſumus eccleſiæ tuæ miſericors deus, ut ſpũſancto congregata, hoſtili nullatenus incurſione turbetur. Per dñm &c. His uero completis, diaconus habens librũ ſupra pulpitũ inter altare & celebrãtẽ diſpoſitũ, acceſis duobus cereis circa ipſum pulpitũ, incipit euãgelium, Vos eſtis ſal terræ, uel quod ad legendum ſibi eſt ordinatũ. Quo euangelio perlecto, celebrans primo facit collationem, exhortando omnes & ſingulos ad ſolicitam meditationem & curam dei & ſuper omnibus cauſis, propter quas ſacroſancta ſynodus eſt congregata. Deinde flexis genibus, incipit alta uoce hymnum, Veni creator ſpiritus, quem hymnum cantant alternatim exiſtentes in ſeſſione cũ cantoribus. Quo hymno ſolẽniter & deuote decantato, duo clerici induti ſuperpellicijs E & aſtantes præſidenti, dicunt uerſiculum: Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur. Et cantores reſpondent. Et renouabis faciem terræ. Poſtea celebrans dicit hanc orationem: Oremus. Deus qui corda fidelium ſancti ſpiritus illuſtratione docuiſti, da nobis in eodem ſpiritu recta ſapere, & de eius ſemper conſolatione gaudere. Per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecum uiuit & regnat in unitate ſpiritusſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Poſtmodũ duo prædicti clerici uel diaconus uel ſubdiaconus dicunt: Benedicamus domino. Et aſtãtes reſpondent: Deo gratias. His autem omnibus completis, idem præſidens uel celebrans & omnes alij prælati ſedent, & ponunt mitras in capitibus ſuis. Et tunc unus prælatorum ad hoc deputatus, legit decreta in illa ſeſſione expedienda. Et in eodem ambone cum dicto prælato legente ipſa decreta, erãt præſidentes nationum tempore concilij Conſtantienſis, & reſpondebat quilibet præſidẽs placet, pro natione ſua. Præſidens uero generalis in dicta ſeſſione reſpondebat etiam placet, etiam pro ſacro concilio & collegio generali. Decretis uero perlectis, & reſponſo placet, & dicto, Te deum laudamus, cum oratione de ſpiritusſancto, omnes depoſitis pluuialibus & mitris, reſumunt habitus ſuos conſuetos, & recedunt.

Nos igitur præinſerta geſta ac decreta, ne cuiuſuis impugnationis iaculis ſubiaceãt tẽpore procedente, autoritate uniuerſalis eccleſiæ uolumus, ſtatuimus, ac decernimus, & mandamus, quatenus præfatis decretis & geſtis ſuperius inſertis, in iudicijs & extra, ubicunque producta exhibitaq; fuerint uel oſtenſa, in omnibus & per F omnia ſtetur, ac fides plenaria adhibeatur perinde, ac ſi bulla eiuſdem Conſtantienſis ſynodi bullata forent, nec ad illorum probationem aliud adminiculũ quomodolibet requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ uoluntatis, ſtatuti, decreti & mandati infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & uniuerſalis eccleſiæ ſe nouerit incurſurum. Datum Baſileę pridie nonas Februarij, anno a natiuitate domini M CCCC. XLII.

Subſcripta geſta & decreta ſacri concilij Conſtantienſis concordatis cum uolumine & tenore ſub bulla ſacri concilij Baſileenſis plumbea bullatis, et manibus proprijs dictorum dominorum deputatorum ſubſcriptis, facta collatione per me Michaelem Galteri notarium ipſius ſacri cõcilij Baſileẽſis, redacta in nonagintaocto chartis ſeu folijs, præſenti in numero huiuſmodi computato.

Ego Ioannes Huober ex Nederdorff, quam alias uillam baſſam uocant, Bixneñ. diœceſis, artium liberaliũ magiſter & ſacræ theologiæ baccalaureus, ſeſſiones & decreta ſacroſancti magni & generalis concilij Cõſtantienſis præſcripta, ab exemplari

ri authentico collationato, & bulla plumbea pendente in chordula ſerici roborato,
in uno miſſionis ſpiritusſancti in ſpecie columbæ, in altero uero lateribus horũ uer
borum, Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, ſculpturas ſupra in principio de
pictas cõtinente, & præfata chordula ſericea per omnes chartas inferioris marginis
tranſeunte, manu propria deſcripſi atque conſummaui, decimo Kalendas Iulij, anno
a natiuitate domini M. CCCC. XC.

AD LECTOREM.

BAſileæ ciuitatis ueterum ſcriptorum nemo meminit, niſi ſub priſca appellatione, qua uocata eſt
Auguſta Rauricum. Ptolemæus enim Geographiæ ſuæ libro 2. cap. 9. titulo, Belgicæ ſitus, ita di
cit: Rauricum ſcilicet populorum, Auguſta Rauricum, Argentuaria &c. Et Plinius lib. 4. cap. 12.
titulo, Inſulæ inter eas terras inter q̃s Creta &c. ait: Inde oſtia Iſtri. Ortus hic in Germaniæ iugis mon
tis Arnobæ ex aduerſo Raurici Galliæ oppidi, multis ultra alpes milibus. Et idem capite 17. titu. Gal-
lia, inquiens: Mediomatrici, Sequani, Raurici, Heluetij, Colonia equeſtris, & Rauriaca. Strabo quoque
libro 7. Supra iacens regio uniuerſa inter Boryſthenem & Iſtrum, prima eſt Getarum ſolitudo, poſt-
ea Tyrrhegetæ. poſt quos Sarmatæ cognomento Iazyges, & qui Baſilei dicuntur, & Vrgi, è quibus
pars maxima Nomadibus, id eſt, paſtoribus conſtat, pauci agrorum colendorũ ſtudio tenentur. Hos
utranq; Iſtri ripam incolere ſæpe tradit. Sed & Antoninus in itinerario, titul. Gemina æquinoctio &
alia noua in medio Vindobona &c. Comagenis, Cetio &c. Vindoniſſa, Rauricis, Artalbinno &c. Hel
ueto. Item iter à Mediolano per alpes Apenninas Moguntiacum &c. Nouaria &c. Auenticulum Hel-
B uetiorum &c. Auguſta Rauricum, Cambete &c. Heluetum.

INCHOATIO CONCILII BASILEENSIS.

DIE Iouis decimanona Iulij de anno domini M. CCCC. XXXI applicue
runt Baſileæ domini, ſcilicet Ioannes Polmar capellanus ſummi põtificis
& auditor ſacri palatij, & magiſter Ioannes de Raguſio doctor in theolo-
gia Pariſiẽſis, procurator generalis ordinis Prædicatorum, delegati ad præ
ſidendum concilio a domino Iuliano cardinali ſancti Angeli legato apoſtolico, lite-
ras ſaluorum cõductuum domini imperatoris deſcriptas habentes. Remanſitq; do
minus Dionyſius expectans ambaſiatã præfati domini imperatoris. Qui quidem
præſidentes, uigeſimatertia Iulij conuocatis omnibus eccleſiaſticis perſonis tam ex
traneis quàm intraneis, in capitulo maioris eccleſiæ Baſileenſis inchoauerũt concili
um, legitima poteſtate eidem cardinali a felicis recordatiõis domino Martino & do-
mino Eugenio præſenti. & deinde eorũ ſubſcriptione facta a prædicto legato, quo
rum prædictus fecit collationem ſolennem ſuper themate, Venit an
gelus teſtamenti quem uos uultis, Malachiæ tertio. In quo oſtẽdit poteſtatem domi
ni legati, & eorum legationem & omnimodam uoluntatem ad conciliũ, quod tunc
inchoauerunt & ſtabilierunt, prout etiã reſcripſerunt ambaſiatores uniuerſitatis Pa
riſienſis, & decreuerunt miſſam ſolennem ſextis ferijs poſt petitionẽ celebrari.

DECRETA ET ACTA

CONCILII BASILEENSIS, DESVMPTA EX AVTHENTICIS EXEMPLARIBVS PLVMBO EIVSDEM SACROSANCTI CONCILII FIRMATIS.

SESSIO PRIMA.

IN NOMINE ſanctæ & indiuiduæ trinitatis feliciter, Amen. Cen
ſetur utique dignum & congruum, prout id ſingulariter expoſcit ni
mium labilis hominum memoria, ut ea quæ per ſacrorum generaliũ
conciliorum ſanctiones ad dei laudem & cõmunem reipublicæ utili
tatem fore noſcuntur inſtituta, illa debite ſcripturæ commẽdentur,
ut per hanc iugis eorum etiam ad poſteros tranſeat recordatio. Hinc
eſt igitur, q̃ in ſubſcriptis continẽtur & ſunt de uerbo ad uerbum in-

ſerta decreta, conſtitutiones, acta & ordinationes, cæteraq́; geſta in hoc ſacro gene D
rali Baſileenſi concilio, præſidente in eodem autoritate apoſtolica reuerendiſſimo in Chriſto patre domino Iuliano miſeratione diuina ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſancti Angeli diacono cardinali, apoſtolicæ ſedis legato, collecta, uiſa, ordinata per nos protonotarios, notarios & ſcribas infraſcriptos, ad id per dictum dominũ præſidentem, ſacro eodem approbante concilio, deputatos, ſub annis, indictionibus, diebus, horis, menſibus & pontificatu inferius annotatis pariter & deſcriptis.

Anno ſiquidem a natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoprimo, indictione nona, die autem Veneris ſeptima menſis Decembris, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Eugenij diuina prouidentia papæ quarti anno primo, præfato reuerendiſſimo patre domino cardinali præſidente & legato, iam per menſes aliquot in ciuitate Baſileeñ nationis Germanicæ prouinciæ Biſuntinæ, prædicti generalis concilij adiuuante domino congregatione & celebratione inibi iuxta mandatum apoſtolicum aliàs ſibi ſuper hoc directũ, & infra plenius definitum legitime faciendũ, perſonaliter exiſtente. Conuocatis itaque iam per eum dicta autoritate huius rei cauſa ad dictam ciuitatem Baſileeñ. de diuerſis mũdi partibus, pluribus dominis, prælatis, necnon perſonis alijs & uiris eccleſiaſticis, E
quæ de iure uel conſuetudine ad concilium generale uenire tenentur, ac etiam quã pluribus alijs ad dictum concilium conuocatis, eiſq́; una cum dicto domino præſidente legato in certa aula domus eccleſiæ ſancti Leonardi Baſileeñ. in qua ſoliti ſunt pro concilijs tenendis in unum conuenire, ad hæc ſpecialiter congregatis, unanimi inter eos inito conſenſu extitit ordinatum & decretum, primam dicti generalis concilij Baſileeñ. ſeſſionem tenendam fore autore domino atque celebrandã die Veneris ex tunc proxime ſecutura, quartadecima dicti mẽſis Decembris in eccleſia cathedrali Baſileeñ. prout in ſchedula cuius tenor inferius primo loco deſcribitur, plenius continetur, quam ſchedulam in multis duplicatam & trãſſumptam, iuſſit idem dominus præſidens ob dictæ primæ ſeſſionis publicationem faciendã, in pluribus dictæ ciuitatis eccleſiarũ ualuis affigi pariter & apponi, cuius tenor ſeqtur, & eſt talis:

Ad laudem omnipotentis dei, exaltationemq́; fidei catholicæ, necnon tranquillitatem & pacem totius Chriſtianitatis, reformationem quoque uniuerſalis eccleſiæ, & populi Chriſtiani, ex parte reuerendiſſimi in Chriſto patris & domini, dñi Iuliani miſeratiõe diuina ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſancti Angeli diaconi cardinalis, in præſenti ſacro generali concilio Baſileenſi autoritate apoſtolica pręſidentis ſpecialiter deputati, approbatione dicti ſacri generalis concilij intimatur per præſentes omnibus & ſingulis in hoc ipſo general icõcilio Baſileeñ intereſſentibus, & intereſſe debentibus, q̃ autore deo die ueneris proxima poſt inſtans feſtum ſanctæ Luciæ quæ erit quartadecima menſis huius Decẽbris, prima eiuſdem ſacri generalis conci F
lij ſeſſio celebrabitur in eccleſia cathedrali ciuitatis huius Baſileeñ. hora nona eiuſdẽ diei a media nocte in antea computando. Ideoq́; præcipitur & mandatur omnibus & ſingulis in prædicta ciuitate Baſileenſi ad cauſam dicti ſacri concilij iam exiſtentibus, cæteriſq́; ad quorum notitiam præſentes deuenerint, in dicto concilio intereſſe debentibus, qui tunc commode perſonaliter intereſſe poterunt in eodem, quatenus dictis die & hora in eccleſia prædicta perſonaliter & debite compareãt ſub pœnis iuris, niſi legitimo præpediti fuerit impedimẽto. Datum Baſileæ die ſeptimo dicti menſis Decemb. Anno a natiuitate domini milleſimo quadringẽteſimo trigeſimoprimo, pontificatus ſanctiſſimi dñi noſtri papæ Eugenij quarti anno primo, ſub ſigillo conſueto dicti domini præſidentis in teſtimonium præmiſſorum.

Dicta die ueneris quartadecima prædicti menſis Decembris, anno, indictione, hora & pontificatu quibus proxime ſupra, ſacroſancta generali ſynodo Baſileenſi prædicta, dicto domino Cardinali legato autoritate qua ſupra præſidente, legitime ubi ſupra congregata, celebrataq́; ibidem ſolenni miſſa de ſpirituſancto per reuerendum in Chriſto patrẽ dñm Philibertum dei & apoſtolicæ ſedis gratia epiſcopũ Conſtantienſem prouinciæ Rothomagenſis, inſuper cantatis & perlectis letanijs, antiphonis, alijſq́; deuotis orationibus in talibus ordinatis, deoq́; ſuppliciter & deuote

exhibitis

A exhibitis, idem dominus cardinalis præſidens, in pontificalibus ſedens ſuper cathedram ad hoc ſibi præparatã, alijsq́ ſingulis p̃latis tũc ad præmiſſa aſtantibus in pontificali habitu, ſimul cum mitris planis capitibus eorum impoſitis exiſtẽtibus, gratũ ſermonem ad ſynodum prædictam ſacroſanctam habuit, ſumens pro themate ſuo Mundamini, qui fertis uaſa domini Eſaiæ quinquageſimo ſecũdo, in quo plerunq; ſalubri exhortatione ac ſecundum quod tali conueniebat eximiæ congregationi, & in primordio talis actus decuit, omnes de puritate, munditia & uitæ integritate ſolerter in charitate non ficta admonuit, præcipueq́ exhortatus eſt, ut in celebratione deo grata præſentis ſacri concilij, eccleſiæ uniuerſali tam neceſſario & utili, ut uere decet uiros eccleſiaſticos, conſtanti & bono animo iugiter adeſſent, uigilarentq́, ac diligentius intenderent ad profectum & utilitatẽ reipublicæ Chriſtianæ religionis feliciter peragendum. Quo quidem ſermone per eũ finito, tandem memoratus dominus Philibertus epiſcopus Conſtantienſis eminentem thalamum aſcendit, ibiq́ de mãdato dictæ ſacræ ſynodi perlegit alta & intelligibili uoce, ut ab omnibus aſtantibus audiretur, hæcq́ infra de uerbo ad uerbũ inſerũtur, aſtantibus ibidẽ nonnullis uenerabilibus & egregijs uiris, dominis ambaſiatoribus sereniſſimi & illuſtriſſimi principum dominorum regis Romanorũ ſemper Auguſti, & Amedei ducis Sabaudiæ, necnon uiris illuſtribus dominis alijs quamplurimis. Eſaiæ 52.

B DECRETA ET CAETERA LECTA IN PRIma ſeſſione ſacri generalis concilij Baſileeñ.

AD omnipotentis dei gloriam, fidei catholicæ exaltationem, Chriſtianæq́ religionis profectũ, iaciens fundamẽtum in ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ędificatio cõſtructa creſcit in templum ſanctum in domino, ſacroſancta ſynodus Baſileenſis uniuerſalem eccleſiam repræſentans, in ſpirituſancto legitime congregata, præſidente reuerẽdiſſimo in Chriſto patre domino Iuliano ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſancti Angeli diacono cardinali, apoſtolicæ ſedis legato, attendens q̃ ſacra generalis ſynodus Conſtantieñ in ſpirituſancto celebrata, ſalubre exiſtimãs & multimode fructuoſum, in ſancta dei eccleſia generalia concilia frequentari, hoc ſuo decreto conſtituit huiuſmodi ſub tenore. Epheſ. 2.

Decretum Conſtantienſe de celebratione conciliorum. In Conſtantienſis concilij ſeſſione 39.

Freques̃ generalium conciliorum celebratio, agri dominici præcipua cultura eſt, quæ uepres, ſpinas & tribulos hæreſium, errorum & ſchiſmatum extirpat, exceſſus corrigit, deformata reformat, & uineam domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit: illorum uero neglectus, præmiſſa diſſeminat, atque fouet, hæc præteritorum temporum recordatio, & præſentium conſideratio, ante oculos noſtros ponunt.

C Quapropter hoc edicto perpetuo ſancimus, decernimus atque ordinamus, ut amodo concilia generalia celebrentur, ita q̃ primum a fine huius concilij in quinquennium immediate ſequens, ſecundum uero a fine illius immediate ſequentis cõcilij in ſeptenniũ, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur, in locis quæ ſummus pontifex per menſem ante finem cuiuſlibet concilij, approbante uel conſentiente concilio, uel in eius defectum ipſum concilum deputare & aſſignare teneatur, ut ſic per quandam continuationem ſemper aut concilium uigeat, aut per termini pendentiam expectetur, quem terminũ liceat ſummo pontifici de fratrum ſuorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio, ob emergentes forte caſus abbreuiare, ſed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro cõcilio celebrãdo deputatum abſque euidenti neceſſitate non mutet. Sed ſi forte caſus*aliquis occurrerit, quo neceſſarium uideretur, ipſum locum mutari, puta obſidionis, guerrarum, peſtis aut ſimilis, tunc liceat ſummo pontifici de prædictorum fratrum ſuorum aut duarum partium ipſorum conſenſu atque ſubſcriptione, alium locum prius deputato loco uiciniorem & aptum, ſub eadem tamen natione, ſubrogare, niſi idem uel ſimile impedimentum per totam illam nationẽ uigeret, tunc ad aliquem alium uiciniorem alterius nationis locum aptum huiuſmodi concilium poterit conuocari, ad quem prælati & alij q̃ ad concilium ſolent conuocari, accedere teneãtur, ac ſi a prin- *al. alius

cipio locus ille fuiſſet electus & deputatus. Quam tamen loci mutationē uel termi D
ni abbreuiationem per annum ante præfixum terminū teneatur ſummus pontifex legitime & ſolenniter publicare & intimare, ut ad ipſum concilium celebrandum prædicti poſſint ſtatuto termino conuenire.

Atque pro ipſius executione decreti ciuitas Papiæ apud Italiam fuit electa pro generali concilio in fine tunc proxime ſequentis quinquennij celebrando. Quod quidem concilium ſuo decreto tempore in dicta ciuitate Papieñ. celebrari extitit inchoatum, & inde certis ex cauſis ad ciuitatem Seneñ. tranſlatum. In quo quidē generali concilio Papiæ inchoato, & in Seneñ. ciuitate celebrato, hæc Baſileeñ ciuitas pro celebratione tunc futuri generalis concilij poſt ſeptennium a fine ipſius Seneñ. concilij celebrandi, fuit electa & debite aſſignata, ut conſtat in inſtrumēto publico inde confecto huiuſmodi ſeriei.

Inſtrumentum electionis ciuitatis Baſileeñ. pro generali concilio celebrando.

In nomine domini Amen. Tenore præſentis publici inſtrumenti cunctis pateat euidenter & ſit notum, ꝙ anno a natiuitate eiuſdem domini milleſimo quadringenteſimo uigeſimoquarto, indictione ſecunda, die uero ſabbati xix. menſis Februarij, hora tertiarum uel quaſi, pontificatus ſanctiſſimi in Chrſto patris & domini noſtri,
domini Martini diuina prouidentia papæ quinti anno ſeptimo, uigente & durante E
ſacroſancto generali concilio Senenſi in ciuitate Senarum, ac præſidentibus eidem concilio uice & nomine præfati domini noſtri papæ & pro eo, reuerendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis dei & apoſtolicæ ſedis gratia Petro archiepiſcopo Creteñ Iacobo epiſcopo Spoletano, Petro abbate de Roſatio Aquileieñ. diœceſis, ac Leonardo de Florentia magiſtro & generali ordinis prædicatorum, ꝑ eundem dominum noſtrum papam ad infra ſcripta ſpecialiter deputatis & ordinatis, ijdem domini præſidentes quandam conuocationem deputatorum omnium inclytarum nationum pręſentis concilij Seneñ. ſuper electione loci futuri concilij fecerunt. In qua affuerunt prædicti domini præſidentes concilij una cum reuerendis patribus ac uenerabilibus & circunſpectis uiris omnium quinque nationū, uidelicet pro Italica pro parte prælatorum & aliorum de extra territorium Seneñ. domini Petrus ſanctus epiſcopus Caſtreñ. & Dominicus de ſancto Geminiano decretorū doctor cameræ apoſtolicæ auditor. Pro parte prælatorum & aliorum habentium titulos in territorio Seneñ dominus Nicolaus abbas ſancti Donati, ordinis uallis umbroſæ, ſe non habere mandatum ad actum infra ſcriptum faciendum dicens, ſed ad audiendum & referendum, quorum quilibet ſe dictam Italicam nationem repræſentare aſſerebat. Pro natione Gallicana reuerendi patres & domini, domini Guillermus epiſcopus Caualiceñ. Ludouicus de palude regalis Trenorchieñ. ordinis ſancti F
Benedicti Cabiloneñ. diœceſis & Ioannes Vrſicāpi ordinis Ciſtercieñ. Nouiomeñ. diœceſis abbates. Pro natione Germanica reuerendus pater dominus Hartūgus de cappel decretorum doctor, ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor, ac uenerabilis & religioſus uir frater Thedeoricus de Andel monachus ordinis Præmonſtrateñ. in decretis licentiatus ac eiuſdem ordinis procurator. Pro natione Hiſpanica Petrus Alfonſi abbas ſancti Vincentij & canonicus eccleſiæ Toletanæ, qui tamen dixit,
al. aliud ſe non habere * aliquod mandatum a natione ſua ad hunc actū faciendū, niſi ſolū ad audiendum & referendum, de quo etiam ſolēniter fuit proteſtatus. Pro natione Angliæ reuerendus pater & dominus, dominus Franciſcus epiſcopus Aqueñ & uene
al. Aſtolenſis rabilis uir magiſter Thomas de Merdona canonicus * Aſcolañ in ſacra pagina baccalaureus. Qui deputati ſupradicti, ſingulariter ſinguli, ad infraſcripta mandata ſua in publicam formam illis de territorio Seneñ. & natione Hiſpaniæ exceptis, Senis in capella domus operarij maioris eccleſiæ Seneñ prope eandem eccleſiam ſita, ꝑduxerunt, & quilibet eorum produxit. Quibus ſic congregatis, ac miſſarum ſolennijs alijsq́ꝫ ceremonijs debitis & conſuetis ibidem completis, ſupradicti domini deputati ſingularum nationum, ad infraſcripta ſingularia mandata, de quibus ꝑ inſtrumenta publica ſignis & ſubſcriptionibus notariorum publicorum tunc ibidem præſentium

tium ſignata & ſubſcripta, legitimam fecerūt fidem, ad huiuſmodi electionem loci per ordinē proceſſerunt. Et inter cætera q̄ plurimis allegationibus, propoſitionib⁹, altercationibus & diſſenſionibus diuerſorꝫ locorꝫ & prouinciarum hincinde inter ipſos deputatos habitis atq; factis, demū pro loco futuri & tunc celebrandi cōcilij ꝓximo ſecuturi, iuxta formā & tenorem decreti ſiue cōſtitutionis concilij Conſtantieñ deſuper facti, ciuitatem Baſileeñ. in natione Germanica conſiſtentē, & in ꝓuincia Biſuntina tanquam habilem, ſufficientem & idoneam, ex ipſorum certa ſcientia unanimiter & concorditer nominauerunt, & elegerunt, dictis tamen Nicolao ſancti Donati, & Petro Alfonſi abbatibus, pro tunc expreſſe non conſentientibus. Quo loco ſic per ipſos dominos deputatos electo, ſupradicti domini quatuor præſidentes concilij ex parte domini noſtri papæ dictum decretum ſiue conſtitutionem concilij Conſtantieñ in quo continetur de modo eligendi loca conciliorum, necnō literas apoſtolicas domini noſtri papæ prædicti, eius uera bulla plumbea (ut prima facie apparebat) more Romanæ curiæ munitas, ſuper poteſtate dictis dominis præſidentibus ad præſentē actum a dn̄o noſtro papa prædicto conceſſa, ꝑ uenerabilem uirum dn̄m Michaelem de Piſis decretorū doctorem, & præfati dn̄i noſtri papæ ſecretarium ibidem præſentem, publice alta & intelligibili uoce coram dominis præſidētibus ac deputatis nationum, alijsq; ſupradictis, infra ſcriptorꝫ tenorum legi & publicari fecerunt. Tenor uero decreti ſequitur & eſt talis: Conſtantieñ. concilij ſeſſione. 39.

Frequens generalium conciliorꝫ celebratio, agri dominici &c. ſicut ſupra in hac eadem ſeſſione habetur, & alias integrius in concilij Conſtantieñ. ſeſſione. 39.

Tenor bullæ talis eſt.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, uenerabilibus fratribus Petro archiepiſcopo Creteñ. & Iacobo epiſcopo Spoletano, ac dilectis filijs Petro abbati de Roſatio ſancti Petri Aquileieñ diœceſis, necnon Leonardo de Florentia ordinis fratrum prædicatorum & ſacræ paginæ profeſſori, ac eiuſdem ordinis generali magiſtro, noſtris & apoſtolicæ ſedis nuncijs, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Nuper ſiquidem cupientes generale concilium iuxta deliberationem & ordinationē ſanctæ ſynodi Conſtantieñ. ad deputationem loci olim eadem approbante ſynodo ꝑ nos factam, in ciuitate Papieñ autore domino celebrari, ut illa in eo ſtatuerentur & fierent, quæ cederent ad laudem dei & bonum publicum eccleſiæ ſuæ ſanctæ, uos ad ciuitatem prædictam pro futuro ibidem tenendo & celebrando concilio generali noſtros & apoſtolicæ ſedis nuncios, de fratrum noſtrorum concilio prouidimus deſtinandos, uobis inter cætera nomine & autoritate noſtris ipſi concilio præſidendi, & inibi pro ueſtra ſapientia illa prouidendi, deliberandi, ſtatuendi, decernendi & concludendi, quę ad conſeruationem & augmentum religionis & fidei Chriſtianæ & reformationem cleri & ſtatus eccleſiaſtici pertinent, poteſtatem plenariā concedentes, prout in alijs noſtris literis plenius continetur. Nos igitur attendentes, ut in bene gerendis rebus dicti concilij eo utilius & perfectius proficere ualeatis, quo ampliori fueritis per nos autoritate muniti, & ne propter aliquē caſum qui ſolet quandoq; contingere, celebratio & continuatio eiuſdem concilij retardetur, opportune ꝓuidere uolentes, diſcretioni ueſtræ ubi legitima cauſa ſubſiſtat, ipſum concilium de ciuitate prædicta ad quamcunque ciuitatem aliam eiuſdem nationis ad hoc liberam, habilem, & ſufficientem, de qua uobis uidebitur, autoritate noſtra transferendi, illudq; prorogandi, mutandi & diſſoluendi, ipſumq; concilium in huiuſmodi alia ciuitate, ad quam id forſan transferri & mutari contigerit, continuandi, tenendi & celebrandi, & ad illud prælatos & alios euocandi, eiq; nomine & autoritate prædictis præſidendi, & quæcunque in eo decreta, eodem approbante concilio, ordinādi, ſtatuendi & decernendi, illaq; in publicis ſeſſionibus iuxta morem ſolenniter publicandi & approbandi, ut nihilominus ante diſſolutionem præſentis concilij, locum pro alio futuro concilio inde ad ſeptennium celebrando, iuxta deliberationem, declarationem & ordinationem prædictas etiam ante menſem, ubi rationabilis cauſa eſſet, ne aliquomodo huiuſmodi loci deputatio differatur, nominandi, deputandi,

& aſſignandi, & alia in præmiſſis omnibus agendi, diſponendi, ſtatuendi & exequē di ac cōcludendi, quæ pro ſtatu honoreq; noſtris & Romanæ eccleſiæ ac trāquillita te & pace reipublicæ Chriſtianæ noueritis profutura, plenam & liberam de dicto rum fratrum conſilio autoritate apoſtolica tenore præſentium concedimus faculta tem, ratum & gratum habituri, quicquid per uos ſuper præmiſſis in eodem concilio propoſitum, deliberatum, ſtatutum & decretum fuerit ac concluſum. Idq; faciemus autore domino uſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari. Datū Romæ apud ſanctū Petrū octauo Kalendas Martij, pontificatus noſtri anno ſexto.

Quibus quidē decretis & literis apoſtolicis ſic lectis & publicatis, prædicti domi ni quatuor præſidentes ibidem præſentes, per organum dicti reuerendiſſimi patris domini Petri archiepiſcopi Creteñ unius ex ipſis præſidentibus, in ipſum locum, ui delicet ciuitatē Baſileeñ. ſic (ut pmittitur) p ipſos dños deputatos electā, cōſenſerūt, ac eandē ciuitatē Baſileeñ. in prouincia Biſuntina conſiſtentem, una cum dictis do minis deputatis nationum, & ipſi deputati nationum, uidelicet Italicæ de extra terri torium Seneñ. Gallicanæ, Germanicæ & Anglicanæ, iuxta dicti decreti Conſtanti enſis concilij uim, formam & tenorē, ac poteſtatis a domino noſtro papa prædicto eis traditæ (ut præmittitur) & conceſſæ elegerunt & nominauerūt, ac ciuitatē ipſam habilem & idoneam pro loco futuri proxime celebrandi concilij deputarūt, aſſigna runt, & pronunciarunt. Proteſtantes tamen, quod propter hoc, ipſum cōcilium Se neñ non cenſeatur diſſolutum eſſe, ſed quod ipſi præſidentes cum inclytis nationi bus ad omnem reformationem hic poſſibilem cōcurrere uellent. Et hoc idem præfa ti deputati per ordinē ſimiliter fuerūt proteſtati, quilibet pro natione ſua, q ad refor mationem hic poſſibilem attendere uellent. Quo loco taliter electo & pronunciato, ac aſſignato & deputato, uocati fuerunt in locum dictæ congregationis reuerēdiſſi mi patres & domini, domini Ioannes archiepiſcopus Toletanus, nationis Hiſpa nicæ præſidens, Ioannes archiepiſcopus Rothomageñ nationis Gallicanæ præſi dens, Richardus electus Eboracenſis Anglicanæ nationis præſidens, & Andre as epiſcopus Pocznaniē. nationis Germanicæ præſidens. In quorum præſentia di cti loci electio fuit ſolenniter publicata, & per ipſos dños archiepiſcopos & epiſco pos approbata & confirmata. Excepto, q dictus reuerendiſſimus pater dominus Io annes archiepiſcopus Toletanus Hiſpaniarum primas, regniq; Caſtellæ maior can cellarius, & ſupradictæ nationis Hiſpanicæ pſidens, ad dictam electionem reſpon dit ſe habere duas uoces: unam, ut præſidens nationis ſuæ Hiſpanicæ: aliam uero, ut archiepiſcopus & primas Hiſpaniarum. Quantum ad primam uocem, nō poſſet conſentire, niſi requiſita & conſentiente natione ſua prædicta. Quantum uero ad ſecundam uocem, uidelicet ut archiepiſcopus & primas, dixit ſe conſentire, & ex preſſe conſenſit. De & ſuper quibus omnibus & ſingulis præmiſſis ſic actis, factis & geſtis, præfati domini præſidentes domini noſtri papæ, necnon deputati ſupradi cti per ordinem ac honorabilis uir magiſter Martinus Vuelle clericus Sambieñ. di œceſis in decretis baccalaureus, ac domini noſtri papæ præfati procurator fiſcalis, & huiuſmodi ſacri Seneñ. concilij procurator, ſibi a me notario publico infraſcri pto & aliarum nationum notarijs ibidem tunc præſentibus, fieri petierunt, & quili bet eorum fieri petijt, atque tradi unum uel plura, publicum ſeu publica, inſtrumen tum aut inſtrumenta. Acta fuerunt hæc Senis ſub anno, indictione, menſe, die, ho ra, loco & pontificatu quibus ſupra, præſentibus ibidem uenerabilibus ac honora bilibus & diſcretis uiris, dominis Dominico de * crapanica apoſtolicæ cameræ cle rico, Michaele de Piſis ſupradicto decretorum doctoribus, necnon magiſtris Anto nio olim Michaele de ſancto Geminiano curiæ cauſarum cameræ apoſtolicæ & Ita licæ de extra territorium Senenſe, Hermanno Vueynen de Bocken clerico Mona ſterieñ diœceſis, apoſtolica & Imperiali autoritatibus ac inclytæ nationis Germa nicæ in prædicto concilio Seneñ. notario, necnon Laurentio ſtafforde Anglicanæ nationum prædictarum notarijs clericis, Florentineñ. Monaſterieñ. ac Lincolnieñ diœceſum, ac Franciſco de Bononia ſeruiente armorum domini noſtri papæ, præ dictis teſtibus ad præmiſſa uocatis ſpecialiter atque rogatis.

al. Poxnanienſis

al. Crapalica

Subſcri

Subſcriptiones notariorum.

Et ego Petrus clerici, clericus Ambianeñ diœceſis, magiſter in artibus, publicus autoritate apoſtolica & inclytæ nationis Gallicanæ in prædicto ſacro cōcilo Seneñ notarius, quia huiuſmodi electioni, pronunciationi, aſſignationi & deputationi loci futuri concilij (ut præmittitur) proxime celebrandi, præſens fui, eaq́ ſic fieri uidi & audiui, ideoq́ hoc præſens publicum inſtrumentum manu mea propria ſcriptum exinde confeci, ſubſcripſi, & publicaui, ſignoq́ & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignaui, in fidē & teſtimonium oīm & ſingulorum præmiſſorum requiſitus & rogatus.

Subſcriptio alterius notarij.

Et ego Laurentius Stafforde clericus Lincolnieñ diœceſis, publicus autoritate apoſtolica & inclytæ nationis Anglicanæ in prædicto ſacro Seneñ. concilio notarius, præmiſſis omnibus & ſingulis una cum prænominatis teſtibus & notario præſens fui, eaq́ ſic fieri uidi & audiui, & exinde hoc inſtrumētum per alium fideliter ſcriptum, ſigno meo ſolito cum dicto notario requiſitus, ſignaui in teſtimonium omnium præmiſſorum.

Initium & approbatio concilij Baſileenſis.

Cum uero finis inſtaret ſeptennij, quod eſt tempus ex præinſerto cōcilij Conſtantieñ decreto celebrationi huius concilij præfinitum, felicis recordationis dominus Martinus papa quintus ſanctæ Romanæ ac uniuerſalis eccleſiæ tunc præſidens pōtifex, uolens celebrationem generalis concilij fieri iuxta præmemoratum decretū, cui tamen propter ætatem decrepitam & multiplices ſui corporis morbos in perſona propria non poterat præſidere, dictum dominum Iulianum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſancti Angeli diaconum cardinalem, de fratrum ſuorum conſilio, ad celebrandum ipſum concilium ac eidem uice & loco ipſius ſummi pontificis pſidendi, ſuū ac ſedis apoſtolicæ deſtinauit legatum per ſuas apoſtolicas literas, prout ecce.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilecto filio Iuliano ſancti Angeli diacono cardinali, apoſtolicæ ſedis legato, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dum onus uniuerſalis gregis dominici, ſuperna diſpoſitione nobis iniunctum diligenter attendimus, & quod ſingulis Chriſtianæ reipublicæ occurrentibus per nos ipſos debitum apoſtolicæ ſeruitutis exequi non poſſumus, animo noſtro reuoluimus, nonnunquam uiros fide feruentes, dignitate ac ſcientia præditos, & rerū agendarum experientia conſpicuos, in partem noſtrorum & eccleſiæ Romanæ negociorum aſſumimus, ut dum tempus poſtulat, eorum operationibus uices noſtras ſupplentes, miniſterium nobis commiſſum, diuina aſſiſtente gratia, iuxta uires nobis ex alto cōceſſas exequi ualeamus. Dudum ſiquidem ſacrum generale Conſtantienſe concilium ex certis cauſis tunc expreſſis, ſtatuit & decreuit, primum generale concilium in quinquennium extunc proxime futurum, ſecundum uero a fine illius immediate ſequentis concilij in ſeptennium, & deinceps de decennio in decenniū perpetuo fore celebrandum, in locis per Romanum pontificem per mēſem ante finem cuiuſlibet concilij, approbante & conſentiente concilio, uel in defectū ipſius per ipſum concilium deputandis ac aſſignandis, ut illa quæ circa ſtatum & bonum publicum eccleſiæ ſanctæ dei agenda & expedienda reſtabant, matura poſſent deliberatione compleri, prout quantum in nobis fuit, in cōcilio Senis ultimo celebrato factum extitit, in quo per noſtros & ſedis apoſtolicæ nūcios tunc in dicto concilio Seneñ præſidentes, eodem approbante concilio, ciuitas Baſileeñ. pro loco proxime futuri tunc in ſeptennium celebrandi concilij, deputata extitit, prout in decreto pſati Seneñ concilij & alijs noſtris literis deſuper confectis plenius cōtinetur. Cum autem finis huiuſmodi ſeptennij, quo, concilium ipſum in eadē ciuitate Baſileeñ. tenēdum & celebrandum fore, ſtatutum fuit, inſtare noſcatur, cumq́ propter notoriam ægritudinem noſtram in ipſo futuro Baſileeñ concilio, deo autore celebrando, iuxta deſiderium cordis noſtri intereſſe non poſſimus, te uitæ integritate & ſapientia præclarum, & magnitudine conſilij conſpicuum ac in maximis noſtris & præfatæ eccleſiæ negocijs diuturna experientia comprobatum, legatum cū plena & omnimoda poteſtate legati de latere, de fratrū noſtrorū cōſilio autoritate apoſtolica tenore præſen

re præſentium facimus, conſtituimus, & etiam ordinamus, te〈que〉 ad ciuitatem Baſile D
enſem prædictam, pro futuro ibidem autore domino tenendo & celebrando conci
lio generali, iuxta deliberationem & ordinationem præfatas, tanquam angelum pa-
cis deſtinandum prouidimus. Et cum ſuper omnia in ipſo futuro concilio ad refor-
Matt. 24. b mandum ſtatum eccleſiaſticum, qui hoc tempore indigere uidetur, abundante ne〈qui〉
tia & frigeſcēte charitate hominum, ſuſcitatis inter fideles bellis & diſcordijs, ac in
ualeſcente in pluribus mundi partibus hæretica prauitate, ad huiuſmodi hæreſes ex
tirpādas, & pacem inter catholicos principes & cæteros Chriſtianos componendā,
animum efficaciter intendamus; ſuper qua re, quantum in nobis fuit, dedimus ope
ram efficacem, tibi nomine & autoritate noſtris ipſi concilio præſidendi, ac in illo
pro tua ſapientia illa proponendi, deliberandi, ordinandi, ſtatuendi & decernendi, q̄
ad laudem & honorem dei & conſeruationem & augmentum religionis fidei Chri
ſtianæ, ſtatum eccleſiæ, reformationem quoque totius cleri & eccleſiaſtici ſtatus in
moribus & uita, necnon reductionem Orientalis eccleſiæ, & quorumlibet aliorum
oberrantium ad gremium eccleſiæ militantis, ac cōſeruationem eccleſiaſticæ liber
tatis, ſalutem quoque, quietem & pacem regnorum, regum, ducum, principum &
quorumlibet fidelium populorum noueris pertinere, ac etiā ibidem cum debita ma
turitate & deliberatione, prout in tanta re conuenit, ea omnia ꝓponendi, decernen
di, concludendi & exequendi, per quæ hæreſes & errores tam de Bohemia, q̄ de ali E
is quibuſcunque regnis, prouincijs, terris & locis, in quibus ſunt, penitꝰ extirpētur.
Et nihilominus de præmiſſis hæreſum & quibuſcunque alijs cauſis fidem catholicā
concernentibus, quomodolibet cum conſilio dicti concilij cognoſcēdi, illa〈que〉 per te
uel ꝑ aliū ſeu alios a te deputandos, audiendi, decidendi, & fine debito cum præfato
concilio terminandi. Et contradictores quoſlibet & rebelles, cuiuſcūque ſtatus, gra
dus, præeminentiæ uel conditionis exiſtant, & quauis eccleſiaſtica uel mundana, eti
am ſi regali uel pontificali præfulgeant dignitate, autoritate noſtra per cenſuram ec
cleſiaſticam & alia iuris remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendi, & ſuper his
quoties opus fuerit, auxilium brachij ſecularis inuocandi, omnia〈que〉 alia & ſingula in
eodem Baſileenſi concilio agendi, tractandi, diſponendi, ſtatuendi, declarandi, de-
cernendi & concludendi, quæ in pręmiſſis & circa ea pro ſtatu noſtro & eiuſdem ec
cleſiæ, ac ſalute animarum fidelium, extirpatione hæreſum & errorum de agro do-
minico, reductione quoque oberrantium populorum & cōſeruatione eccleſiaſticæ
libertatis, ac pro quieto ſtatu reipublicæ Chriſtianæ, necnon reformatione in omni
bus membris ſuis, noueris profutura, plenam & liberam autoritate prædicta tenore
præſentium concedimus poteſtatem, ratum et gratum habituri, quicquid ſuper prę
miſſis per te una cum eodem Baſileenſi concilio ordinatum, ſtatutum, deliberatum
& decretum fuerit, & concluſum, id〈que〉 faciemus autore domino, uſque ad ſatisfacti F
onem cōdignam inuiolabiliter obſeruari. Quocirca circūſpectioni tuæ per apoſto
lica ſcripta mandamus, quatenus tibi iniunctum miniſterium laboris huiuſmodi ꝓ
diuina & dictæ ſedis ac noſtra reuerentia, ſic in eodem futuro Baſileenſi concilio di
cto nomine pro tempore præſidēs, ad honorem dei, eccleſiæ atque noſtram, ſalutem
quoque & pacem populorum fidelium iuxta datam tibi a domino prudentiam, lau
dabiliter exequaris, ꝙ ex tuis fructuoſis operibus fructus optati proueniāt, quos ſpe
ramus, tu〈que〉 deinde illam, quæ pias cauſas agentibus ſuperna retributione impendi-
tur, gloriam conſequi merearis felicitatis æternæ. Datum Romæ apud ſanctos apo
ſtolos, Kalend. Februarij, pontificatus noſtri anno XIIII.

LITERAE DOMINI EVGENII PAPAE IIII. DIRE ctæ domino Iuliano legato, quæ quidē bulla nō eſt decretata.

EVGENIVS epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilecto filio Iuliano ſancti Ange
li diacono cardinali, apoſtolicæ ſedis legato, ſalutem & apoſtolicam benedictionē.
Certificati tam per literas tuas, q̄ alias de ſolicitudine & circumſpecta diligētia, quam
habes in proſequendo cauſam fidei contra Bohemos hæreticos, tuam prudentiam
commendamus, & te ad perſeuerandum hortamur, quantum cum decentia fieri po
teſt.

A eſt. Præterea cum fe. re. Martinus papa quintus prædeceſſor noſter inter cætera tibi iniunxerit, præſidere debere autoritate apoſtolica in concilio generali in Baſileeñ. ciuitate celebrando, ſi talis eſſet concurſus & congregatio prælatorum, q merito & rationabiliter celebrari debuiſſet & deberet, & (ſicuti accepimus) uſque nunc pauci aut nulli conuenerunt, & propterea non ſit opus alium deſtinare, ſed ſit potius expectandum, placet nobis, & uolumus, tibiq; mandamus, quatenus expedito negocio Bohemorum, cuius finis expectatur in breui, tuos greſſus dirigas ad prædictam ciuitatem Baſileeñ. & ibi (prout opus uideris eſſe) iuxta tibi iniuncta & ordinata in concilio Conſtantienſi optime prouideas, put in tua prudentia & circunſpectione plene confidimus. Datum Romæ apud ſanctũ Petrum, anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringenteſimo triceſimoprimo, ſecundo kaleñ. Iunij, pontificatus noſtri anno primo.

Stabilimentum ſacri concilij Baſileenſis.

Ipſe autem reuerendiſſimus dominus legatus mandatum apoſtolicum exequi cupiens, cum tempore quo iam inſtabat celebrationem concilij inchoari, circa expeditionem aduerſus peſtiferam hæreſim Huſſitarum eſſet pro cauſa fidei admodum occupatus, ſuos ad hanc ciuitatẽ uices gerentes deſtinare curauit, ac poſtmodum, q̃ citius fuit poſſibile, ad præſentem ciuitatem acceſſit, ut iniunctum legationis officium poſſet in celebratione huius generalis concilij, præſtãte diuini numinis gratia, adimplere, prout etiam ſanctiſſimus dñs noſter, dñs Eugenius diuina prouidẽtia papa quartus, repetitis ſuæ ſanctitatis literis, ſibi mandauit. In qua ciuitate iam per tres menſes & ultra cũ prælatis & cæteris, qui ad ipſam ciuitatẽ cauſa celebrationis dicti generalis concilij aduenerunt, quãplurimas cõgregationes fecit, habuitq; tractatus ſuper ipſius ſtabilimento & celebratione concilij. Tandem decretum eſt, præſentẽ ſolennem fieri ſeſſionem, in qua primum cum ex præmiſſis cõſtet aperte, quod hæc ciuitas ſit locus celebrationi generalis concilij deputatus, & adſit a iamdiu citra tempus ipſius concilij celebrandi, ſacroſanctæq; ſedis apoſtolicæ nõ deſit autoritas, decernit, diffinit, & declarat, in hac ciuitate & loco eſſe generale cõciliũ ſtabilitũ canonice & fundatũ, & quod ad eius celebrationem tenentur accedere oẽs tam prælati, q̃ cæteri qui de iure uel conſuetudine ad generalia concilia accedere ſunt aſtricti.

Intentio concilij Baſileeñ.

Cæterum cum unumquodq; eo directius atque intenſius ſuas dirigat actiones, quo ipſarũ deſtinatũ finẽ agnoſcit: idcirco hæc ſancta ſynodus neceſſitates Chriſtianæ religionis ſedula meditatione recogitans, matura & digeſta deliberatione decernit, ad hæc tria, eo a quo cuncta bona procedunt, autore deo, toto ſolicitudinis ſtudio operam dare Primo, ut omnium hæreſum a Chriſtiani populi finibus tenebris profugatis, lumen catholicæ ueritatis Chriſto uera luce largiente, refulgeat. Secundo, ut bellorum rabie, qua, ſatore zizaniæ ſeminante, in diuerſis partibus mundi affligitur & diſſipatur populus Chriſtianus, congrua meditatione ſedata, pacis autore præſtante, in ſtatum reducatur pacificum & tranquillum. Tertio, ut cum multiplicibus uitiorum tribulis & ſpinis Chriſti uinea iam quaſi ſylueſcat præ nimia dẽſitate, ut illis debitæ culturæ ſtudio reſecatis, euãgelico agricola cælitus operãte, refloreat, honeſtatisq; fructus & honoris felicis hubertate producat. Et quoniam abſque cæleſtis influxu gratiæ hæc tam grandia bona ſperari nõ poſſunt, omnes Chriſtifideles in domino propenſius exhortatur, ut ad obtinendam præmiſſorum conſummationem felicem, deuotis orationibus, ieiunijs & eleemoſynis apud maieſtatem diuinã diligenter inſiſtant, ut pius & miſericors deus humilibus placatus obſequijs, optatã rerum conſummationem huic ſacro concilio ſua pietate ſolita præſtare dignetur, eis in remiſſionem ſuorum peccaminum hoc iniungens.

Iacob. 1. c

Iohan. 15. a

Exhortatio ſuppoſitorum concilij.

Præterea cum præmiſſa, ad quæ huius ſacri concilij tendit intentio, ſint plurimũ ardua, & accuratum ſtudium exigant, multaq; ſint ſolicitudine & cura peruigili ptractanda, exhortatur omnes in hoc ſacro concilio perſiſtentes, & ad ipſum ueni-

entes,

entes,ut diligenter ſecum illa cogitent,atque cum aliјs excogitata pertractent, quæ
eis uidebuntur ad eadem utilia uel etiam opportuna,ut inde communi debitoq; ſup
eis tractatu habito & matura deliberatione digeſto,melius & utilius per ſacrum con
cilium in præmiſſis queat,aſſiſtente ſpiritusſancti gratia,prouideri.In hac nanque ſa
cra ſynodo congregatis,plena & libera ſit omnibus & ſingulis loquendi & cōſulen
di facultas,eorum quæ ad agenda eſſe uidebūtur accommoda, iuxta materias in ipſi
us concilij deliberatione propoſitas.

De modo ſeu geſtu in concilio & ſeſſione.

Vt autem qua morum & geſtus uenuſtate unuſquiſque in ſeſſionibus & congre
gationibus huius ſacri cōcilij debeat ſe habere, ex antiquorū patrum iam diu inſtitu
Tole.11.ca.1. tis regulis innoteſcat,decretum Toletani concilij pſentibus duximus inſerendum.

Decretum Toletani concilij.

5.q.4. In loco benedictiōis. In loco benedictionis conſidētes domini ſacerdotes, nullus debet aut indiſcretis
al.uarijs uocibus perſtrepere,aut quibuſlibet tumultib' perturbare, nullus etiam *uanis fabu
Iacob.1.d lis uel riſibus,uel(quod eſt deterius)obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas uoces
effundere.Si quis enim(ut ait apoſtolus)putat ſe religioſum eſſe, non refrenans lin
al.quando ſilētium perit, guam ſuam,ſed ſeducens cor ſuum,huius uana eſt religio. Cultum enim ſuum iuſti
& iudicium. tia perdit,quum ſilentia iudicij obſtrepentium turba confundit, dicente propheta:
Iſaiæ.32.d Erit enim cultus iuſtitiæ,ſilentium Debet ergo quicquid aut conſidentium conſul E
tationibus agitur, aut ab accuſantium parte proponitur, ſic mitiſſima uerborum
relatione proferri,ut nec contentioſis uocibus ſenſus audientium turbet,nec iudicij
al.præ uigorem *in tumultu eneruet.Quicūque ergo in cōuentu concilij hæc quæ pmiſſa
Prou.22.b ſunt,uiolanda crediderit,& contra hæc interdicta aut tumultu, aut contumelijs, uel
al.eijcere riſibus ipſum concilium perturbauerit,iuxta diuinæ legis edictum,quo præcipitur,
*Eijce deriſorem,& exibit cum eo iurgium,cum omi dedecore a conſeſſione abſtra
ctus,a cōmuni cœtu recedat,& trium dierum ſententiam excōmunicationis ferat.

De honoribus.

Ad obuiandum controuerſijs, quæ ſolent ex huiuſmodi in concilijs & publicis
congregationibus ſuboriri,& nonnunquam ipſorum progreſſum per longa tempo
ra impedire, hæc ſacra ſynodus ordinat,ſtatuit & decernit,quod p quoſcunq; actus,
nominationes,intitulationes,honoris exhibitiōes tam in ſede,q̃ in alijs quibuſcun
que dictis aut dicendis,factis aut faciendis in hoc concilio,per quoſcunq; prælatos,
principes,uel eorum aut uniuerſitatum & communitatum quarūcunque nuncios,
uel legatos,ſeu ipſis uel de ipſis,uel eorum altero in eodē concilio nullum ius de no
uo acquiratur,nullíq; præiudiciū generetur,nulliusq; ius in proprietate uel poſſeſſio
ne lædatur.Et per præmiſſa uel huiuſmodi legatorum admiſſionem, ius uel titulus
alicuius approbari nullatenus cēſeatur,uel etiam reprobari,aut ius uel poſſeſſio ge F
nerali concilio intereſſendi, uel taliter uocē dandi cuiquam acquiri, ſed in omnibus
& per omnia unumquenque in eodem ſtatu poſt hoc cōcilium remanere,in quo an
te ipſius concilij celebrationem permanebat.

De impedimento uenientium ad concilium.

Sane quoniam opus aliquod intendenti nō ſatis eſt ædificationi operā dare, ſi ex
aduerſo impedientibus non reſiſtat,idcirco decretum in ſacro Conſtantienſi conci
lio editum aduerſus eos,qui uenientes ad concilium, ſtantes,uel redeuntes impedi
unt,iniuriantur uel moleſtant,ex ſuperabūdanti cautela contra eos, qui uenientes,
ſtantes aut recedentes ab hac ſancta ſynodo, in perſona uel bonis impedire, iniuri
ari,uel moleſtare præſumpſerint,locū habere declarat & decernit, iuxta ipſius(qui
talis eſt)ſeriem & tenorem.

Proceſſus contra inuaſores ſeu ſpoliatores accedentium ad
concilium,uel recedentium de illo.

Conſtātien. cōcilij ſeſ. 15. Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis uniuerſalem eccleſiam repræſen
tans,in ſpirituſancto ad extirpationem ſchiſmatis, hæreſumq; & errorum,necnon
ipſius eccleſiæ in capite & in membris debitam reformationem legitime cōgrega
ta,ad

ta,ad futuram rei memoriam. Iuſtitiam & æquitatem exerceri nō dubitatur, ſi quos noxiæ uoluntatis adeo captiuat peruerſa intentio, quod proceſſibus apoſtolicis impudenter obuiare, autoritatem ſanctionis canonicæ contemnentes, in aliorum prolabuntur iniurias & offenſas, eccleſiaſtica cenſura percellat, & ꝑ demerito culpæ rigorem adijciat iudiciariæ poteſtatis. Nam ſi quilibet per campum licentiæ, freno depoſito modeſtiæ, uagaretur impune, facile quiſque ſæuiret in proximum, & neruus diſciplinantis iuſtitiæ rumperetur. Sane licet nonnulli Romani pontifices antiquos Romanæ eccleſiæ morem & conſuetudinem obſeruantes, prout ad eos ex debito apoſtolatus ſibi iniuncti officij pertinebat, per certos ſuos proceſſus in die cœnæ domini annis ſingulis ſolenniter publicantes, inter alios omnes & ſingulos, qui ad ſedem apoſtolicam uenientes uel recedentes ab ea, necnon in illos omnes & ſingulos, qui ꝑ ſe uel per alium ſeu alios, quaſcunque perſonas eccleſiaſticas uel ſeculares, ad Romanam curiam ſuper eorum cauſis & negocijs accedentes, illaq́ʒ in eadem curia proſequentes, aut procuratores, geſtores, aduocatos & promotores ipſorum, ac etiam auditores ſeu iudices, qui ſuper dictis cauſis ſeu negocijs deputantur, occaſione cauſarum emergentium huiuſmodi uerberant, mutilant, uel occidunt, cuiuſcunque dignitatis, ordinis, conditionis aut ſtatus forent, prædicta uel eorum aliqua committentes, excommunicatiōis & anathematizationis ſententias, à quibus nullus per alium quàm Romanum pontificem poſſet, præterquam in mortis articulo conſtitutus, abſolui, nec etiam tunc niſi de ſtando mandatis eccleſiæ ac ſatisfactione præſtanda, ſufficienti cautione præmiſſa, candelis accenſis & ad terram proiectis, promulgauerant, & eos qui taliter excommunicatis & anathematizatis, uel eorum alicui præſumerent abſolutionis beneficium impendere, ſimilibus ſententijs innodauerunt, eiſq́ʒ prædicationis, lectionis, adminiſtrationis ſacramentorum eccleſiaſticorum & confeſſionem audiendi interdixerunt officium, necnon quicunque iniuriatores quorumlibet ad ſacra generalia concilia uenientium, ſeu ſtantium in ipſis, aut recedentium ab eiſdem, diuerſas cenſuras eccleſiaſticas & pœnas tam ex canonis, quàm diuini iuris diſpoſitione incurrant: Tamen ſicut ad noſtram fide dignorum multitudine ualida inſinuatione peruenit notitiam, nonnulli iniquitatis filij, perditionis alumni, huiuſmodi cenſuras uilipendentes, ac huiuſmodi ſacri concilij, extirpationis ſchiſmatis, hæreſum ac errorum, ipſiuſq́ʒ eccleſiæ reformationis perturbatores, diabolico ſpiritu inſtigante, nec dignitati nec ordini deferentes, dei timore poſtpoſito, nefarijs ac ſacrilegis auſibus nonnullas perſonas eccleſiaſticas & ſeculares, etiam pontificali dignitate præditas, ad ſedem apoſtolicam uel Romanam curiam ſeu præſens generale concilium in ciuitate Conſtantienſi prouinciæ Maguntinenſis, ubi nunc Romana curia exiſtit, in ſpiritu ſancto legitime congregata, uenientes aut recedentes ab eiſdem, inuadere, capere, arreſtare, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, ac ſpoliare bonis ſuis, uel iniurijs affligere quamplurimis, & aliàs male tractare, temeritate propria præſumpſerunt, & dietim præſumunt, in apoſtolicæ ſedis & ſacri concilij uilipendium & contemptum, ac ſedationis ſchiſmatis, reformationis eccleſiæ & correctionis morum, necnon hæreſum & errorum prædictorum extirpationis diſturbium, ſuarumq́ʒ animarum periculum, & ſcandalum plurimorum. Nos igitur uolentes in præmiſſis, necnon aduerſus quoſcunque ad ipſum concilium & quælibet alia futura generalia concilia accedentes, aut ſtantes in ipſis, ſeu recedentes ab eiſdem, ne ab alijs deum non timentibus, temerarijs iniurijs infeſtentur & opprimantur uiolentijs, & ne quibuſuis delinquendi aut exceſſus committendi pateat audacia, de opportuno & ſalubri remedio prouidere huiuſmodi, necnon omnes alios & ſingulos alios proceſſus, ſententias & cenſuras aduerſus quarumlibet perſonarum eccleſiaſticarum uel ſecularium ad ſacra generalia concilia uenientium, uel ſtantium in ipſis, ſeu recedentium ab eiſdem, moleſtatores, perturbatores uel iniuriatores, autoritate dei omnipotentis, patris & filij & ſpiritusſancti extendentes, omnes & ſingulos, cuiuſ-

cunq; dignitatis,ſtatus,gradus,uel cōditionis fuerint,etiā ſi pōtificali, imperiali,rega D
li,uel alia quacunq; eccleſiaſtica,uel mundana præfulgeant dignitate,qui quaſcunque perſonas eccleſiaſticas uel ſeculares quæ ad huiuſmodi ſedem apoſtolicā Romanam curiam hoc præſenti ſacro durante concilio, uel ad ipſum & quæcunq; alia generalia concilia uenientes,aut ſtantes in ipſis,aut ab eis recedentes,temeritate propria per ſe uel alium ſeu alios arreſtare,inuadere,capere,detinere,incarcerare,mutilare, occidere,aut bonis ſuis ſpoliare,uel iniurijs affligere,ſeu ipſos ſic delinquentes receptare, aut alias quomodolibet impedire,ſeu ea perpetrantium facta & cōmiſſa,rata & grata habere,uel eis dare auxilium,conſilium uel fauorem,publice uel occulte, directe uel indirecte præſumpſerint,uel præſument in futurum, ſimilibus excommunicationis & anathematizationis ſententijs innodamus eo ipſo. Terras quoq; ipſorum & cuiuſlibet, qui in præmiſſis uel eorum aliquo transgreſſor uel contemptor fuerit,dum tamen uniuſcuiuſq; ſic transgreſſorum uel contemptorum ultra unam diœceſim non contineat,necnon omnia,ciuitates,uillas,caſtra, oppida & quælibet alia loca, in quibus huiuſmodi exceſſuum patratores ſeu eorum receptatores,uel ipſis conſentientes, fauentes,aut dantes auxilium,conſilium uel fauorem, publice morabuntur,necnon illa in quibus huiuſmodi perſonæ quæ ſic temeritate propria detentæ fuerint,quamdiu extiterint in eiſdem, memorata autoritate eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. Quod ſi terra eiuſdem duas diœceſes uel amplius contineat,dominio domicilij prin- E
cipalis ipſius,& illam etiam in qua fuerit delictum commiſſum,ſi ſua ſit,& duas alias quæ ſub ipſo ſunt eidem loco magis uicinas, interdicto ſubiacere uolumus ſupradicto,& etiam omnes & ſingulos huiuſmodi excommunicationis & anathematizationis ſententijs ligatos,in quibuſlibet eccleſijs,loco ubi tale delictum fuerit perpetratū,uel terris & locis propter hoc interdictis magis cōuicinis ubilibet exiſtētibus, omnibus diebus dominicalibus & feſtiuis, pulſatis campanis, candelis accenſis, publice nunciari, ac terras, ciuitates, uillas, caſtra,oppida & loca eccleſiaſtico interdicto prædicto ſuppoſita, donec ſic excommunicati, meruerint ab huiuſmodi ſententijs beneficium abſolutionis obtinere, dictum'que interdictum debuerit relaxari: ita tamen, quod nullus ex tranſgreſſoribus ac contemptoribus huiuſmodi per alium quàm per Romanum pontificem uel ſacri concilij autoritate poſſit, niſi duntaxat in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando mandatis eccleſiæ, ſatisfactione uel ſufficienti cautione (ſi hoc commode facere poſſint) primitus præſtita abſolui,uel interdictum huiuſmodi relaxari. Eos uero, cuiuſcunque dignitatis,ordinis,ſtatus uel conditionis fuerint, etiam ſi pontificali dignitate præfulgeant, F
qui contra tenorem præſentium proceſſuum, talibus uel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere præſumpſerint, uolumus, ſtatuimus & decernimus, ſimilibus excommunicationis & anathematizationis ſententijs fore innodatos eo ipſo, ipſisq; prædicationis, lectionis, adminiſtrationis ſacramentorum & confeſſiones audiendi officium, autoritate interdicimus ſupradicta, inſinuantes tranſgreſſoribus & contemptoribus in prædictis, quod ſpiritualiter & temporaliter (prout eorum requirent exceſſus & demerita) grauius procedetur, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus & quibuſlibet priuilegijs, indulgentijs & literis apoſtolicis, generalibus uel ſpecialibus, quorumcunque tenorum exiſtant, eiſdem tranſgreſſoribus aut contemptoribus uel quibuſuis alijs, communiter uel diuiſim à dicta ſede conceſſis, etiam quod ſuſpendi uel excommunicari, aut eorum terræ, dominia, ciuitates, uillæ, caſtra, oppida & alia loca interdici non poſſint, etiam ſi de ipſis & eorum tenoribus eſſet in ipſis proceſſibus mentio facienda ſpecialis, quæ ne contra huiuſmodi ſententias & proceſſus, quo minus includantur in eis, per ea ualeant ſe, terras, dominia, ciuitates, uillas, caſtra, oppida & loca huiuſmodi tueri, & quæ quo ad hoc, tollimus & penitus reuocamus. Et inſuper mandamus, ut huiuſmodi

A iuſmodi præſens proceſſus ad communem omnium notitiam deducatur, chartas ſiue membranas proceſſus continentes eoſdem, in maiori & ſancti Stephani Conſtantienſis eccleſiarum ualuis affigi, qui proceſſus ipſo ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo iudicio publicabunt, ut prædicti quos proceſſus concernent, nullam poſſint excuſationem prætendere, uel ignorantiam allegare, quod ad eos proceſſus huiuſmodi non peruenerint, uel ignorauerint eoſdem, cum non ſit ueriſimile, remanere incognitum quo ad ipſos, quod tam patienter fuit publicatum. Cæterum omnibus & ſingulis dominis patriarchis, primatibus, archiepiſcoois, epiſcopis, cæteriſq; locorum ordinarĳs præcipimus & mādamus, ut ipſi & eorum quilibet per ſe uel per alium ſeu alios, ſub pœna excommunicationis, quam ipſorum quemlibet, qui mādatorum noſtrorum huiuſmodi tranſgreſſor & contemptor fuerit, incurrere uolumus ipſo facto, præſentes noſtros proceſſus per eorum aut chartarum uel membranarum ſeu tranſumptorum continentiam, eoſdem quibus ſicuti noſtris proceſſibus tantam uolumus fidem adhiberi, in eccleſiarum ualuis ſeu alĳs locis affixione publicent, & præfatos tranſgreſſores & contemptores huiuſmodi, excommunicationis & anathematizationis ſentētĳs ligatos, ac terras, ciuitates, caſtra, uillas, oppida & loca præfata huiB uſmodi eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita, quàmprimum ipſis uel eorū alicui de hoc legitime conſtiterit, tamdiu in eccleſiis dominicis & alĳs feſtis diebus dum inibi fuerit maior populi multitudo, campanis pulſatis, & candelis accenſis & extinctis denuncient, & interdictum huiuſmodi inuiolabiliter obſeruari faciant per cenſuras eccleſiaſticas & alia iuris remedia, inuocato ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachĳ ſecularis, donec ipſi tranſgreſſores & contemptores meruerint ab huiuſmodi excommunicationis & anathematizationis ſententĳs abſolutionis beneficium obtinere, dictumq; interdictum merito debuerit relaxari, non obſtantibus omnibus ſupradictis, ſeu ſi aliquibus coniunctim uel diuiſim à ſede prædicta indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, uel excommunicari non poſſint per literas apoſtolicas, nō facientes plenam & expreſſam, ac de uerbo ad uerbum, de indulto huiuſmodi mentionem. Datum Conſtantiæ ſecundo nonas Iulĳ, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, ſede apoſtolica uacante, regnorum ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Hungariæ &c. regis, uidelicet electionis quinto, coronationis primo, Hungariæ uero uigeſimonono. al. feſtiuis

¶De impedientibus concilium.

Porro, quia nonnunquam lingua ſubdola plurimum impedit & perturbat, falſa uel detractoria ſeminando, quodq; cum nimis graue ſit, tam grandem Chriſtianitatis impedire profectum, omni animaduerſione ſit dignum, idcirco malignorum conatibus cupiens obuiare dicta ſancta ſynodus, omnes & ſingulos ſub obteſtatione diuini iudicĳ admonet, ne impedimentum, perturbationem, prorogationem uel diſſolutionem huius ſacri concilĳ moliantur. Si quis autem ſcienter animo impediendi uel perturbandi hoc ſacrum generale concilium uerbo, facto uel literis, palam uel occulte impedimenta, perturbationem, prorogationem uel diſſolutionem fieri procurauerit, experietur ultione pœnali perpetrati facinoris grauitatem. Et contra eum tanquam communis pacis perturbatorem, rigide procedetur, cum ex hoc hæreſum extirpationem, pacis procurationem, & mor. reformationem impedire uideatur.

¶De fructibus beneficiorum percipiendis per ſuppoſita concilĳ.

Cum hi qui interſunt in hoc ſacro generali concilio, pro communi bono totius eccleſiæ congregato, non debeant minori prærogatiua gaudere, quàm quicunque alĳ quarumuis eccleſiarum negocĳs quibuſlibet uel utilitatibus intendentes, ideoq; tanquam cauſa reipublicæ abſentes, debent pro præſentibus merito reputari ad inſtar ſacri Conſtantienſis concilĳ, in quo modo conſimili extitit ordinatum, præſens conci

ſium ſtatuit, ordinat, & decernit, quòd omnes & ſinguli qui in eodem concilio tan= D quā ipſius ſuppoſita ſunt recepti, uel recipientur in poſterum, ab eo die quo iter arri= puerint ad dictum concilium ueniendi, & quamdiu permanſerint in eodem, & eti= am recedentes per tantum tempus, quo ad ſuum poſſint domicilium reuerti, fructus omnium beneficiorum ſuorum cum ea integritate percipiant, cum qua eos percipe= rent, ſi in ipſis beneficiis reſiderent, non obſtantibus in contrarium quibuſcunque.

¶ De officialibus concilii.

Quia uero ad proſecutionem huius ſacri concilii requiruntur officiales & mini= ſtri, ideo deputat & ordinat notarios ad ſcribendum acta ipſius concilii, Lucam de *Vuiſſo ſecretarium dicti domini legati, & Rodulphum Sapientis diœceſis Geben= nẽſis. Et ut omnia eo decentius ordinentur, quo maiori fuerint directa conſilio, depu tat & ordinat uenerabiles Henricum Nithart decretorem doctorem, & Ludouicum Pariſii licentiatum in decretis, decanum eccleſiæ beatæ Mariæ lætæ de Aneſſiaco di ctæ Gebennenſis diœceſis, qui acta concilii uniuerſa per dictos notarios ſcripta aſpici ant, debiteque (ſi opus ſit) corrigant & emendent. Promotores quoque ipſius concilii deputat magiſtrum Nicolaum Amici, magiſtrum in artibus & licentiatum in theolo gia, & Henricum Aneſter licentiatum in decretis, præpoſitum Turicenſem Conſtan tienſis diœceſis. ſediumque ordinatores, qui exiſtentes in concilio, in locis & ſedibus de E bitis collocent, quorum ordinationi omnes obedire teneantur, Henricum Stater ar= tium & medicinæ *doctorem, decanum Traiectenſem, & Sanderum de *Marthuſen in legibus baccalaureum & canonicum eccleſiæ ſancti Petri Magũtinenſis. Lectis ſi= quidem (ut præfertur) decretis, bulla & inſtrumento præinſertis, memoratus do= minus epiſcopus Conſtantienſis conſimili uoce, alta uidelicet & intelligibili interro= gans, ſciſcitatus eſt, an omnia & ſingula per eum ſic (ut præfertur) lecta, ipſi ſacræ ſynodo placerent. Ad cuius interrogationem prælibatus reuerendiſſimus pater domi nus cardinalis præſidens primo, & deinde cæteri omnes & ſinguli domini prælati in eadem ſeſſione ac ſacra ſynodo tunc præſentes, concorditer nullo diſcrepante re= ſponderunt uiua uoce, placet. Quibus præmiſſis ſic peractis, præfati dictæ ſacro= ſanctæ ſynodi promotores ſiue procuratores ſupra deputati, petierunt, & quilibet ipſorum petiit, per nos protonotarios, notarios & ſcribas, ad hoc ſupra deputatos, fie= ri & confici de præmiſſis omnibus & ſingulis unum uel plura publica inſtrumenta in teſtimonium ueritatis præmiſſorum & ad perpetuam rei memoriam. Datum Ba= ſileæ decimonono calendas Ianuarii, anno à natiuitate domini milleſimo quadrin= F genteſimo trigeſimoprimo.

al. Viſſo

al. medicinæ magiſtrum

al. Martis huſen

SESSIO SECVNDA.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis eccleſiam militantem repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Ad laudem dei omnipotentis, ac benedictæ indiuiduæque trinitatis gloriam & honorem, pro hæreſum atque errorum extirpatione, morum in capite & in membris eccleſiæ dei reforma tione, ac regum & regnorum cæterorumque Chriſticolarum adinuicem autore diſcor diarum procurante, diſſidentium pacificatione, in ſpirituſancto legitime congrega= ta, decernit, ſtatuit, diffinit, declarat, & ordinat, ut ſequitur.

¶ Decretum, quòd concilium Baſileenſe eſt legitime inchoatum.

Et primo quòd eadem ſacra Baſileenſis ſynodus ſacris Conſtantienſi & Senenſi conciliis generalibus decernentibus atque ordinantibus, & autoritate apoſtolica in= terueniente, fuit & eſt in hoc loco Baſileenſi debite legitimeque ac rite initiata & con= gregata, Et ne de eiuſdem ſacræ Baſileenſis ſynodi poteſtate à quoquam dubite= tur,

A tur, ipſa eadem ſynodus duas declarationes ex decretis ſynodi Conſtantienſis in præſenti ſeſſione, alijs ſuis decretis editis ſeu edendis inſerendas, ordinat & decernit, quarum quidem declarationum tenor primæ ſequitur, & eſt talis. Conſtantien. cōcilij ſeſſi.4. et.5.

¶ Decretum quòd concilium generale eſt ſuper papam.

Et primo declarat, quod ipſa ſynodus in ſpirituſancto legitime congregata, generale concilium faciens, & eccleſiam militantem repræſentans, poteſtatem immediate à Chriſto habet, cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & ad generalem reformationem eccleſiæ dei in capite & in membris. Alterius uero tenor ſequitur in hæc uerba:

¶ Quod inobedientes concilio puniantur.

Item declarat, quod quicunq; cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſeu ordinatiōibus aut præceptis huius ſacræ ſynodi & cuiuſcunq; alterius concilij generalis legitime congregati, ſuper præmiſſis ſeu ad ea ptinentibus, factis uel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo. Præmiſſis igitur & nonnullis alijs Conſtantienſis concilij, præſertim capituli quod incipit, Frequens, in priori huius ſacræ ſynodi Baſileeñ. ſeſſione recitati, decretis attentis, prælibata ſynodus Baſileenſis decernit & declarat, quòd
B ipſa pro hæreſum extirpatione ac morum generali reformatione eccleſiæ in capite & in membris, necnon pace inter Chriſtianos procurāda (ut præmittitur) in ſpirituſancto legitime congregata, per nullum quauis autoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, diſſolui, aut ad alium locum transferri, ſeu ad aliud tempus prorogari debuit aut potuit, debet aut poteſt, debebit aut poterit in futurum abſque eiuſdem ſynodi Baſileenſis deliberatione & conſenſu. Conſtantien. concilij ſeſſ.5. Conſtantien. cōcilij ſeſſ.39. &. Baſileen. concilij, ſeſſ.1.

¶ Quod perſonæ concilij non debeant extra concilium trahi, uel impediri.

Item diffinit, ordinat & decernit hæc ſancta ſynodus, ꝙ nulla perſona, cuiuſcunq; ſtatus, dignitatis ſeu conditionis fuerit, in eadem ſynodo actu exiſtens aut futura, eidem incorporata uel incorporanda, à tempore arrepti itineris ad ipſam ſanctam ſynodum ſine fraude continuati, ad recedendum ab eadem à quoquam quauis autoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, directe uel indirecte in læſionem ſeu perturbationem dictæ ſanctæ ſynodi, inuita ſine deliberatione & cōſenſu ipſius ſanctæ ſynodi requiri, moneri, compelli, citari, euocari ad alium locum, etiam curiam Roma-
C nam ualeat, ſeu ne ad eandem ſanctam ſynodum ueniat, poſſit aut debeat quomodolibet impediri. Si autē à quoquam quauis autoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, (ut præmittitur) in contrarium attentatum fuerit, ſeu attentaretur in futurum, aut proceſſus pœnales uel mandata, etiam cenſuras eccleſiaſticas ſeu trāſlationes prælatorum inuitorum, uel priuationes aut inhabilitationes eorundem ſeu aliorum beneficiatorum quorumcunq;, alias ue quaſcunq; pœnas continentes, ut ab eadem ſancta ſynodo recedant, uel non accedant ad eandem, aut eidem non adhæreant, fulminati fuerint, fulminentur, aut fulminarentur in futurum, totum ſit irritum & inane, nec eiſdem proceſſibus, cenſuris ac pœnis, tanquam irritis & inanibus quomodolibet obediendum fore, prædictosq; proceſſus & cenſuras, cum omnibus inde ſecutis & ſecuturis, quatenus de facto proceſſiſſent aut procederent in futurum, caſſat, irritat, & annullat, & pro caſſis, irritis atque nullis habendos decernit, diffinit, ordinat & declarat.

¶ Quod hi qui tenentur intereſſe concilio, non recedant ſine licentia.

Item decretis ſacri concilij Conſtantienſis inhærendo, ſtatuit, ordinat & decernit,

ꝙ præſati & alij qui tenentur huic ſacro concilio intereſſe, ab hoc loco ante finitum D concilium, niſi ex cauſa rationabili per deputatos ſeu ab hoc ſacro concilio deputandos examinanda, non recedant. Qua quidem cauſa examinata & legitime approbata, poſſint recedere de licentia illius uel illorum, qui pro tempore habent uel habebunt autoritatem. Et tunc taliter recedens, teneatur dimittere alijs in loco remanentibus ſuam poteſtatem, ſub pœnis iuris per hoc ſacrum concilium indicendis, & in facientes contrarium exequendis. Item quia plures promotores in eadem ſancta ſynodo, & etiam notarij ad conſcribendum acta eiuſdem ſunt neceſſarij, citra aliorum per ipſam ſanctam ſynodum in ipſius prima ſeſſione deputatorum reuocationem, magiſtros * Ademarium de Roſſilione licentiatum in decretis, archipresbyterum Viuarienſem & canonicum Lugdunenſem, Henricum de Behenheym licentiatum in decretis, officialem Baſileenſem promotores, & Petrum Bruneti baccalaureum in decretis, canonicum Atrebatenſem, notarium eiuſdem ordinat & deputat. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, decimoquinto Calendas Martij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſecundo.

al. Ademarũ

SESSIO TERTIA.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans. Olim ſacrum Conſtantienſe concilium uolens futuris eccleſiæ neceſſitatibus prouidere, matura deliberatione ſtatuit & decreuit, ut poſt finem ipſius concilij in quinquennium, deinde in ſeptennium, & poſtea perpetuo futuris temporibus de decennio in decennium, generale concilium celebretur, cuius decreti uigore felicis recordationis Martinus papa quintus, ipſo Conſtantienſi approbante concilio, ſtatuit, in ciuitate Papienſi proximum tunc concilium celebrari, quod ibidem cœptum fuit, & de conſenſu & approbatione ipſius concilij, ad ciuitatem Senenſem translatum. In quo Senenſi concilio fuit electa hæc Baſileēſis ciuitas, pro futuro tunc concilio in ſeptennium celebrando. Appropinquante autem fine ipſius ſeptēnij præfatus dominus papa Martinus uolens decreto Conſtantienſis & ordinationi Senenſis conciliorum ſatisfacere, ut debebat, reuerendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dñm Iulianum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſancti Angeli diaconum cardinalem, ſedis apoſtolicæ deſtinauit legatum cũ plena poteſtate eidē concilio uice & autoritate ſedis apoſtolicæ præſidendi. Quod etiam ſanctiſſimus dominus papa Eugenius quartus ratum habuit & approbauit. Proinde hoc ſacrum generale concilium in ſpirituſancto legitime congregatum, prouida & matura deliberatione conſiderans, hæreticam peſtem in partibus Bohemiæ nimis ſæuire crudeliter, quæ dei occulto iudicio bello plurics attentato non potuit ſuperari, atque quod in diuerſis mundi partibus clam hæretica peſtis pullulat atque ſerpit, quodq́ꝫ prohdolor multas Chriſtianas prouincias bellorum deſecat rabies & deuaſtat, morumq́ꝫ nimia deformatio diuinam maieſtatem offendit tantis & tam peſtiferis malis omnipotentis dei gratia largiente, ad extirpationem hæreſum, pacemq́ꝫ in Chriſtiano populo componendam, & reformationem generalem eccleſiæ dei in capite & in membris ſtudioſe occurrere, & ſalutaribus remedijs prouidere, diſpoſuit, & ut hæc ad optatos fines commodius duci poſſent, cōſiderans hæc ſancta ſynodus præſentiam ſummi pontificis, reuerendiſſimorumq́ꝫ ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium in ipſo concilio eſſe accommodam & multimode fructuoſam, uenerabilem uirum magiſtrum Ioannem pulchri patris, ſacræ theologiæ profeſſorem, ad ſanctiſſimum dominum Eugenium ſummum pontificem deſtinauit, atque ad præfatos reuerendiſſimos dominos cardinales, præfatum ſanctiſſimum dominum papam exorando & ſupplicando, ut huc (ſi commode poſſet) perſonaliter accederet, ipſiq́ꝫ ſacro concilio fauoribus & auxilijs aſſiſteret opportunis. Denuoq́ꝫ

uene

uenerabiles uiros Iacobum Sirik ſcholaſticum Treuirenſem, & Thomam Fieno decretorum doctorē, ſuos pro eadem cauſa oratores ad eundem dñm papam & dominos cardinales tranſmiſit. Cum autem ad notitiam ipſius concilij perueniſſet, præfatum dominum papam ex ſiniſtra informatione motum, diſſolutionem ipſius concilij attentaſſe, quæ quidem diſſolutio in periculum euerſionis fidei cederet euidenter, necnon eccleſiæ dei graue ſcandalum, ad eundem dominum papam atque reuerendiſſimos dominos cardinales ſuos deſtinauit protinus oratores, reuerendum patrem dominum Ludouicum de Palude epiſcopum Lauſanenſem, & magiſtrum Henricum Stater decanum Traiectenſem ad ſupplicandum, inſtādum & requirenduum præfatum dominum papam, ut ipſam diſſolutionem reuocare dignaretur, huicq; ſacro concilio in tam laudabilibus operibus ſuffragaretur auxilijs & conſilijs opportunis. al. Fiene

¶Decernitur diſſolutionem concilij nullatenus fieri poſſe.

Conſideransq; hæc ſancta ſynodus, præfatam diſſolutionem concilij contra decreta Conſtantienſis concilij eſſe factam, tendereq; in euerſionis fidei graue periculum, & ſtatus eccleſiaſtici turbationem & detrimentum, atque ſcandalum totius populi Chriſtiani, eandem diſſolutionem decreuit nullatenus fieri potuiſſe: quinimmo, ipſa minime obſiſtente, ad proſecutionem eorum quæ pro fidei ſtabilitate & ſalute Chriſtiani populi laudabiliter ſunt incepta, eſſe cum ſpiritusſancti gratia procedendum. Verum cum redeuntibus præfatis epiſcopo Lauſanenſi & decano Traiectenſi, optata reſponſio à ſanctiſſimo domino papa non fuerit reportata, licet non ſolum à prædictis concilij oratoribus ipſius concilij nomine, ſed etiam à ſereniſſimo domino Sigiſmundo rege Romanorum fideli eccleſiæ aduocato, præfatus ſanctiſſimus dominus papa ſupplicatus, interpellatus, requiſitus, rogatus fuerit, & totis niſibus multiplicatis uicibus obſecratus, idcirco hæc ſancta ſynodus innitens decretis ſacri Conſtantienſis concilij, quorum uerba ſunt hæc, Quod ſancta ſynodus in ſpiritu ſancto legitime congregata, generale concilium faciens, eccleſiam catholicam militantem repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & ad generalem reformationem eccleſiæ dei in capite & in membris. Conſtantien. concilij ſeſſ. 4. & 5.

¶Monitio contra papam.

Item declarat, quod quicunq;, cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſeu ordinationibus aut præceptis huius ſanctæ ſynodi aut cuiuſcunq; alterius concilij generalis legitime congregati ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus, factis uel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur & debite puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo. In hac ſolenni ſeſſiōe ipſum ſanctiſſimum dominum papam, necnon reuerendiſſimos dominos cardinales modo & forma infra ſcriptis interpellare decreuit. Hæc igitur ſancta ſynodus in ſpiritu ſancto legitime congregata, prædictum beatiſſimum dominum papam Eugenium cum omni reuerentia & inſtantia ſupplicat, & per uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti exorat, requirit, & obteſtatur, ac monet, quatenus prætenſam diſſolutionem, ſicut de facto proceſſit, de facto reuocet, & ipſam reuocationem, quemadmodum & diſſolutionem fecit, per diuerſas mundi partes tranſmittat & publicet, ab omniq; impedimento dicti concilij penitus deſiſtat. Quinimmo eidem (ut debet) faueat & aſſiſtat, omniaq; præbeat ſubſidia & auxilia opportuna, necnon infra trium menſium ſpatium, quod ad hoc pro termino peremptorio præfigit, & aſſignat, ſi corporalis ipſius diſpoſitio patiatur, perſonaliter ueniat. Sin autem, perſonam uel perſonas loco & uice ſui deſtinet & tranſmittat cum plenaria poteſtate, ad omnia & ſingula in hoc concilio peragenda uſque ad totalem ipſius concluſionem, per omnes & ſingulos actus gradatim & ſucceſſiue: Conſtantien. concilij ſeſſ. 5.

Comminatio pœnarum.

Alioqn ſi hæc ſanctitas ſua facere neglexerit, quod de Chriſti uicario nō eſt aliqualiter ſperandum, ſancta ſynodus (prout iuſtum fuerit, & ſpiritusſanctus dictauerit) neceſſitatibus eccleſiæ prouidere curabit, & procedet, ſecundum quod iuris fuerit diuini pariter & humani. Similiter præfatos reuerendiſſimos dominos cardinales, q tanquam principales eccleſiæ dei cardines ad hæc feruentius intendere debent, exorat, requirit, obteſtatur & admonet, quatenus cum præfato domino papa ſuper prædictis ſolicitam inſtantiam faciant, huicq; ſacro concilio faueant, aſſiſtant, & auxilientur modis omnibus opportunis. Et cum præſentia ipſorum pro eorum autoritate magnaq; prudentia & experientia rerum ſit huic ſacro concilio plurimum opportuna, ipſos dominos cardinales & quemlibet eorum requirit, monet & citat, quatenus infra ſpatium trium menſium ab intimatione præſentium (quem terminum pro trina ac canonica monitione præciſe & peremptorie præfigit & aſſignat) ad dictum ſacrum concilium generale ueniant, canonico impedimento ceſſante: alioquin, cum eorum negligentia ad ipſum ſacrum generale concilium ueniendi, ut tantis neceſſitatibus eccleſiæ ſuccurratur, in periculū grauis iacturæ fidei catholicæ totiusq; eccleſiæ detrimentum cenſeatur proculdubio redundare, hæc ſancta ſynodus, lapſo termino ſupradicto, contra eos qui uenire neglexerint, eorum exigente contumacia, procedet, prout diuini pariter & humani dictauerit & permiſerit ordo iuris, & neceſſitatibus eccleſiæ altiſſimo largiente prouidere curabit. In præmiſſis autem dicta ſynodus reuerendiſſimum dominum cardinalem ſanctæ crucis, quandiu tractatibus pacis regnorum Franciæ & Angliæ inſiſtet, includere non intendit, atq; quo ad reuerendiſſimos dominos cardinales Placentinum & de Fuxo uulgariter nominatos & cardinalem ſancti Euſtachij, cum in propinquioribus locis exiſtant, ad duorum ſpatium menſium reſtringit terminū ſupradictū. Mandat inſuper hæc ſancta ſynodus uniuerſis & ſingulis dominis patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis & alijs eccleſiarum prælatis, clericisq;, notarijs & perſonis eccleſiaſticis, necnon alijs Chriſti fidelibus, cuiuſcunq; ſtatus, dignitatis, gradus & conditionis exiſtant, omnesq; & ſingulos principes & dominos, etiam ſi imperiali, regali, ducali ſeu quauis alia præfulgeat poteſtate, requirit & rogat, qui pro præmiſſis fuerint requiſiti ſeu requiſitus, in uirtute ſanctæ obedientiæ ac obteſtatione diuini iudicij, & ſub pœna excōmunicationis, quatenus prædicta omnia & ſingula dicto ſanctiſſimo domino papæ atq; reuerendiſſimis dn̄is cardinalibus inſinuēt, intimēt, & notificēt, ac intimari & inſinuari, ſeu notificari faciant perſonaliter eiſdem, ſi ad eos tutus & accommodus pateat acceſſus. Si autem ei, uel illis ad quos perſonaliter accedendi facultas non ſit, in eorum habitationibus, necnon in porta palatij apoſtolici & in eccleſiis ſancti Ioannis Lateranenſis ſancti Petri & ſanctæ Mariæ maioris de urbe, copias per publicum notarium confectas affigendo, ſi hoc tute fieri poſſit. Si autem, in principalibus eccleſiis ciuitatum Sutrinæ, Viterbij & Senenſis uel aliarum trium ciuitatum uicinarum, de quibus fuerit bene uiſum. Quæ quidem loca hæc ſancta ſynodus decernit, eſſe idonea pro executione omnium præmiſſorum. Et nihilominus hæc ſancta ſynodus futuris cupiens obuiare caſibus, ut omnis euitetur diſpendioſus circuitus, cum rebus de quibus agitur ſupra modum periculoſa ſit mora, ordinat & decernit, huiuſmodi admonitionis & citationis decretum, poſtquam in hac ſolenni ſeſſiōe lectum fuerit & publicatum, eccleſiæ cathedralis Baſileenſis, ualuis affigi, ut ſi forte contingat ipſius intimationem exequi non poſſe modo aliquo præmiſſorum, eo caſu exnunc tanquam publico edicto, ad quatuor menſium ſpatium ab hac die in antea computandum, cenſeatur quo ad omnes eius effectus facta inſinuatio, monitio & citatio, ſicq; ſuos omnes effectus ſortiri & arctare eos quibus dirigitur, decernit, ac ſi perſonaliter inſinuatum & præſentatum fuiſſet, uiribus peremptorijs & comminatiōibus ſupraſcriptis hic habitis p inſertis. Inſuper hæc ſancta ſynodus declarat & proteſtatur, quod nihilominus prædictis dilationibus pendentibus, cum iā præceſſerit à iure uocatio ex decreto concilij

Conſtanti

A Conſtantienſis,rerumq; neceſſitas id ſuadeat,& qualitas agēdorum in ulteriori proſecutione concilij & agendis in eo, procedere intendit ordinate, debite ac mature, nec propterea ſuperſedere aliqualiter in proceſſu. Tandem hæc ſancta ſynodus decernit citationes contra omnes prælatos & alios,qui ad generale concilium uenire tenentur,omneſq; & ſingulos generales ordinum quorumcunque, ac etiam inquiſitores hæreticæ prauitatis, ſub dilatione termini ſeu terminorum de quibus deputatis fuerit bene uiſum,cum pœnis & cenſuris & clauſulis opportunis. Datum Baſileæ in ſeſſione publica ſanctæ ſynodi Baſileenſis celebrata in eccleſia maiori huius ciuitatis ſub ſigillo eiuſdē ſanctæ ſynodi,ſub anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo,indictiōe decima, die uero martis uigeſimanona menſis Aprilis, præſentibus notarijs & ſcribis huius ſanctæ ſynodi ſupraſcriptis. Item quia plures notarij & ſcribæ ad conſcribendum acta huius ſacri concilij ſunt neceſſarij,hæc ſancta ſynodus,citra tamen aliorum notariorum per ipſam aliàs conſtitutorum reuocationem,uenerabiles uiros magiſtros Bartholomæum de * Lucgniano ciuem Senenſem,& Thomam Cheſneloti baccalaureum in decretis Remenſis diœceſis notarios eiuſdem deputat & ordinat.Datum Baſileæ in &c.ut ſtatim ſupra. *al. Lotignāno*

B

SESSIO QVARTA.

Saluus conductus Bohemorum.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans. Tenore præſentium ſignificamus uniuerſis, quòd omnibus & ſingulis ſacerdotibus, baronibus, nobilibus,militaribus, popularibus & alijs quibuſcunque uiris, cuiuſcunque ſtatus,conditionis aut qualitatis exiſtant,de regno Bohemiæ & marchionatu Morauiæ, de Praga & ciuitatibus ac alijs locis eorundem,& omnibus alijs eccleſiaſticis & ſecularibus perſonis,qui aut quæ unà cum ipſis ad generale Baſileenſe concilium mittentur, ac profecturi exiſtunt,omnibus eorum perſonis,quocunque nomine cenſeantur aut ualeant nuncupari,infra tamen numerum ducētarum perſonarum,tenore præſentium,noſtrum pleniſſimum ac perfectum ſaluumconductum concedimus atque damus,ueriſſimámque ſecuritatē ueniendi ad hanc ciuitatem Baſileenſem,ibidemq; manendi,ſtandi, morandi,nobiſcumq; de quibuſuis negocijs opportunis ipſis commiſſis tractandi,placitandi,diſponendi, concludendi & terminandi impartimur, ac C in loco uel in locis hoſpitiorum ſuorum diuina officia ſine impedimento noſtrorum peragere permittimus,ſic etiam ut propter illorum præſentiam neque in itinere neq; in aliquo loco itineris in eundo,manendo aut redeundo,neq; in ipſa ciuitate Baſileenſi à diuinis officijs ceſſetur quouiſmodo per modum interdicti. cæterum in generali concilio ſeu ſynodo Baſileenſi articulos quatuor,pro quorum claritate inſtāt,oretenus aut in ſcriptis libere poterunt offerre,aut propalare,ſcripturis ſacris beatorūq; doctorum uerbis,ſententijs & rationibus eos declarare,aſtruere, & perſuadere,& ſi opus fuerit,etiam ad obiecta concilij generalis reſpondere,aut cum aliquo uel aliquibus de concilio ſuper eiſdem diſputare, aut charitatiue abſque omni impedimento conferre,opprobrio,conuicio aut contumelia procul motis, ſeruatis forma & modis inter noſtros legatos & nuncios prædictorum regni & marchionatus in Egrēſi ciuitate ſpecificatis & uniformiter concluſis:& ſignanter,quod in cauſa quatuor articulorum per eos attentorum,lex diuina,praxis Chriſti apoſtolica & eccleſiæ primitiuæ unà cum concilijs doctoribuſq; fundantibus ſe ueraciter in eadem, pro ueriſſimo & indifferente iudice in hoc Baſileenſi concilio admittentur. Et illis peractis uel non peractis,quandocunque de mandato aut conſenſu ſuorum maiorum ad propria reuerti optabunt,aut aliquis eorum optabit,mox abſque ulla renitentia, occaſione & mora, ſaluis rebus illorum & ſuorum pariter honore & perſonis, uiceuerſa poterunt

runt

runt uel poterit iuxta beneplacitum libere & ſecure redire, de ſcitu tamen deputan- D
dorum per concilium, ut pro tunc opportune ſecuritati eorum prouideatur ſine do
lo & fraude. Nihilominus in hoc eorum ſaluo conductu omnes quaſcunque clauſulas
includi ac contineri uolumus, ac pro incluſis haberi, quæ pro plena & efficaci & ſuffi
cienti ſecuritate in eundo, ſtando ac redeundo neceſſariæ ſunt & opportunæ, hæc no
tanter propter bonum pacis procurandum & obſeruandum luculenter expreſſan-
tes. Quod ſi quiſpiam aut aliqui ex illis, ſiue in itinere ad nos in Baſileam ueniendo, ſi
ue ibidem demorando aut redeũdo, aliquod enorme (quod abſit) egerit aut egerint,
per quod poſſet aſſecurationis eorum beneficium eis aut eorum alicui conceſſum,
annullari aut caſſari, uolumus etiam, ac admittimus, & concedimus, ut talis uel tales
in facinore huiuſmodi deprehenſi uel deprehenſus, ab ipſis duntaxat, & non ab aliis
condigna animaduerſione cum emenda ſufficienti, per partem noſtram merito ap-
probanda & laudanda, mox puniatur aut puniantur, illorum aſſecurationis forma,
conditionibꝰ & modis omnino manentibus illibatis. Et pariformiter, ſi quiſpiam uel
aliq ex noſtris, ſiue in itinere ad nos in Baſileã ueniẽdo, ſiue ibidẽ demorando, aut re-
deũdo, aliquod enorme (quod abſit) egerit aut egerint, p quod poſſet aſſecurationis
ipſorum beneficium eis aut alicui eorum cõceſſum, annullari aut caſſari, uolumus, ut ta-
lis uel tales in facinore huiuſmodi deprehenſi, à nobis aut à noſtris duntaxat, & non
ab aliis condigna animaduerſione, cum emenda ſufficienti, per partem dominorum E
ambaſiatorum & nunciorum merito approbanda & laudanda, mox puniatur aut pu
niantur, præſenti aſſecurationis forma, conditionibus & modis omnino manentibus
illibatis. Volumus etiam, quod liceat ipſis ambaſiatoribus omnibus & ſingulis, toti-
es quotieſcunque opportunum fuerit ſeu neceſſarium, ad auram capiendam exire de
ciuitate Baſileenſi, & reuerti ad eandem, necnon nuncium uel nuncios ſuos ad quæcũ-
que loca pro ſuis neceſſariis negociis ordinandis libere mittere ſeu deſtinare, ac ipſos
miſſos ſeu deſtinatos, ſeu miſſum & deſtinatum ſuſcipere toties quoties eis uidebitur
expedire, ita quod aliqui uel aliquis p deputandos concilii ſocientur, qui eorũ ſecuri-
tati prouideant, uel prouideat. Inſuper nec in ſermonibus, ſeu prædicationibus pu-
blicis aut aliis collationibus, in præiudicium, derogationem ſeu deteriorationem cau
ſæ ipſorum quatuor articulorum, pars noſtra terminis quibuſlibet in confuſionem
uergentibus, poterit aut debebit uti, & potiri in loco ciuitatis Baſileenſis. Qui qui-
dem ſaluuſconductus & ſecuritates ſtare ac durare debent, & à tempore & per tem-
pus, quo in noſtræ & noſtrorum tuitionis curam ipſos ſuſcipi contigerit, & uſque ad
Baſileam perduci, ac toto tempore manſionis eorum ibidẽ & rurſum poſt ſufficien- F
tem audientiam habitam, ſpatio uiginti dierum præmiſſo, cum ipſi petierint, aut con
cilium habita huiuſmodi audientia ipſis receſſum indixerit, à Baſilea uſque in Tuſtan,
al. Taconiam *Tatoniã, aut Engliſpurg, in quẽ ex locis iſtis maluerint deo fauente reſtituemus, do
lo & fraude prorſus excluſis. Etiam pro uniuerſis & ſingulis Chriſtifidelibus, & ſpe-
cialiter pro ſanctiſſimo domino Romano põtifice, pro ſereniſſimo principe domino
Sigiſmundo Romanorum &c. rege, ac uenerabilibus dominis cardinalibus, archie-
piſcopis & epiſcopis, ac dominis abbatibus, prælatis & clericis, necnon illuſtriſſimis
principibus, regibus, ducibus, marchionibus, comitibꝰ, baronibus & nobilibus mili-
tibus, uniuerſitatibus & communitatibus ciuitatum, caſtrorũ & uillarũ, earumque con
ſulibus, ſcabinis, officialibus & aliis cuiuſcunque conditionis & ſtatus, eccleſiaſtici uel
ſecularis exiſtant, quocunque nomine cenſeantur, & pro ſubditis omnium præmiſ-
ſorum, & pro tota parte eorundem promittimus bona fide & ſpondemus, quòd nos
omnes & ſinguli prædicti præſcriptam aſſecurationem & ſalui conductus eorum for
mam, in omnibus ſuis conditionibus, punctis & clauſulis ſuperius expreſſatis, inuio
labiliter & inconcuſſe bona fide & puro corde obſeruabimus & cuſtodiemus, obſer
uabunt & cuſtodient. Inſuper promittentes ſine fraude & quolibet dolo, quòd nolu
mus, neque debemus occulte uel manifeſte, quacunque occaſione prætenſa, uti aliqua au
toritate

toritate uel potentia, iure, ſtatuto uel priuilegio legum uel canonum, & quorumcunque conciliorum, ſpecialiter Conſtantienſis & Senenſis quacunque forma uerborum expreſſa, in aliquod præiudicium ſaluoconductui ſeu aſſecurationi ac publicæ audientiæ, ipſis per nos conceſſæ uel conceſſo. Quod ſi nos aut aliquis ex nobis uel noſtris, cuiuſcunque conditionis uel ſtatus aut præeminentiæ exiſtens, præſcriptæ aſſecurationis & ſaluiconductus formam & modum, in quocunque puncto uel clauſula uiolauerit (quod tamen auertere dignetur omnipotens) & ſufficiens emenda non fuerit mox ſubſecuta, & ipſorum arbitrio merito approbanda & laudanda, habeant nos & habere poterunt incidiſſe in omnes pœnas, quas iure diuino & humano aut conſuetudine, huiuſmodi ſaluorum conductuum uiolatores incurrere poſſunt abſque omni excuſatione, aut quauis in hac parte contradictione. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi celebrata, duodecimo Calendas Iulij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

EPISTOLA BOHEMIS MISSA SVper concluſione in Egra facta, in quarta publica ſeſſione lecta.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis uiris eccleſiaſticis, nobilibus & toti populo regni Bohemiæ, unitatem & pacem in CHRISTO Ieſu noſtro domino. Pridie oratores noſtri ex oppido Egra ad nos reuerſi, & ibidem cum nuncijs ueſtris concluſa ſerioſe referentes, magno gaudio hanc ſanctam ſynodum repleuerunt. Aſſerunt enim, cum tanta charitate & manſuetudine hoc ſacrum unionis negocium fuiſſe tractatum, ut non aliud exiſtimemus, quàm ſpiritumſanctum pacis & unitatis autorem in medio interueniſſe. Concepimus ex his quæ referunt, magnam ſpem futuræ unionis & indiſſolubilis inter nos charitatis. Pro qua re (ſicut dignum eſt) ipſi ſpirituiſancto, cuius munere hoc factum eſſe non dubitamus, gratias ex toto corde retulimus, eleemoſynas, ieiuniaque & orationes ſolennes indiximus, & ubique uſque ad rem optato fine concluſam, indici faciemus. Laudamus & benedicimus dominum, qui tam lætam nobis præbuit diem, qua nullam adhuc ſenſimus lætiorem, poſtquam hunc locum attigimus. Parari enim ſemitam uidemus ad magnam dei gloriam & grandem populi Chriſtiani profectum. Nemo noſtrum fuit dum ipſi oratores ſingula nobiſcum acta recenſebant, qui uel oculis uel corde non fleret. Commouebantur inuſitato gaudio uiſcera audientium, rem tam concorditer fuiſſe concluſam, ſperantiumque poſt hanc aliam multo lætiorem diem adhuc ſucceſſuram. Exultemus igitur, & iubilemus inuicem deo ſalutari noſtro, Pſal. 94. qui recordatus miſericordiæ ſuæ, incipit plebem ſuam tanta cum lætitia uiſitare. Leuemus manus noſtras ad cælum, glorificantes dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, quia pacem, quam quotidie diebus noſtris eccleſiæ dari petimus, iam appropinquare uidemus. Magnificemus ſpiritum *paracletum, qui animos paulo al. paraclitū ante diffidentes, in hanc ſpem pacis repente conuertit. Sed ſi pro hac ſpe tantum gaudij ſuſcepimus, quàm magna & inenarrabilis erit illa lætitia tam noſtra quàm ueſtra, quando optatum pacis & unitatis finem re ipſa intuebimur? Vt autem recognoſcatis, quantum hæc res nobis eſt cordi, ipſis noſtris nuncijs in communi congregatione auditis, formam ſaluiconductus & ea quæ cum ueſtris ambaſiatoribus concluſerunt, nihil addito uel retracto, hæc ſancta ſynodus unanimi om̃ium conſenſu approbauit. Et ecce ipſum ſaluumconductum in publica ſeſſione decretũ, de uerbo ad uerbũ, quemadmodum in Egra *conditus fuerat, ad uos deſtinamus. Miſimus etiam, ut nil ex parte al. conditū noſtra deſit, fratrem Ioannem de Mulbruno, unum ex nũcijs noſtris, q in Egra fuerant, ad ſereniſſimum principem dominum regem Romanorum, ut ab eo ſaluumcõductum in ea qua optatis, forma obtineat. Quem ut primum habuerimus, ad uos ſine

ne mora tranſmittemus, parati ſemper agere omnia, quæ pro ueſtra tutela & libera D
audientia neceſſaria uidebuntur. Vtinam ſicut fas eſt nobis uerba exprimere, ita mentes noſtras in publicum exhibere poſſemus. Vtinam ſicut hanc epiſtolam lecturi eſtis, ita corda noſtra palam inſpicere poſſetis. Profecto non dubitamus, quin cognita noſtra in uos ſumma charitate, mox ſine ulteriori tractatu in unitate ſpiritus connecteremur. Et quoniam ſaluatoris noſtri ſententia eſt, non qui inceperit, ſed qui perſeuerauerit uſque in finem, ſaluus erit, uos omnes per ſpiritum ſanctum huius ſacri negocij directorem hortamur & obſecramus, ut quemadmodum rem iſtam feruenter inchoaſtis, ita firmiter conſtanterq́ uſque ad ueræ unionis complementum perſeueretis. Speramus in CHRISTO IESV uidere diem, & iam prope eſt forte, quo alter alterum fraterna charitate nos inuicem complectemur, & unanimes in eadem ſanctæ matris eccleſiæ domo cum iocunditate perpetuo habitabimus. Confidimus in domino tantam adhuc inuicem futuram dilectionem, ut nullum inter nos fuiſſe olim diſpendium uideatur. Et quanquam nondum hæc ſancta unio, pro qua laboramus, completa ſit, tamen ipſe ſpirituſſanctus tantam huius rei ſpem & affectum cordibus noſtris impreſſit, ut quod futurum eſt, iam quodammodo in foribus adeſſe credamus. Vos corpore abſentes eſtis, ſed ob hanc ſpem in uiſceribus charitatis & uinculo ueræ dilectionis, quaſi præſentes amplectimur, & præ gaudio noſipſi flentes, tanquam mater filium ex longinqua patria redeuntem, uos tenerrime oſculamur. E Iam igitur quaſi arram proximæ mutuæ unitatis pepigiſſe uidemur, & uos dudum futuros, noſtros dilectiſſimos fratres iam eſſe exiſtimamus. Talia enim ipſe ſpirituſſanctus initia dedit, ut non aliud quàm pacem, charitatem & unitatem hinc *attingere ſperemus. Læto ergo animo utrique ſimus, & iocūda mente inuicem uiuam⁹, cum prope in ianuis gaudium, quod nemo tollet à nobis, per ſpm̄ ſanctum accepturi ſimus. Sed ut citius faciliusq́ conſequamur, uigilemus ſupplices in orationibus, & continuis precibus dominum noſtrum Ieſum Chriſtum deuotis mentibus exoremus, ut quod operari incepit, confirmet atque perficiat. Hora iam eſt, ut ſancta mater eccleſia quæ pro tam duro filiorum ſuorum diſſidio diu *conſternata eſt, pro pace & unitate lætari & exultare incipiat, luctumq́ præteriti temporis conuertat in gaudium. Tempus iam aduenit, ut qui eodem Chriſti charactere inſigniti ſunt, & eodem baptiſmatis fonte renati, depoſita omni diſſenſione, eundem charitatis & unitatis ſpiritum induant, & ad augmentum gloriamq́ nominis Chriſtiani totis uiribus intendant, fidemq́ orthodoxam protegere curent, quam infideles pagani multis in locis ignominioſe peſſundant, & extinguere moliuntur. Eia igitur cum F noſtræ dilectionis & ſynceræ uoluntatis iam certi ſitis, amodo ueſtros legatos præparate, quales in primis literis poſtulauimus, ut cum regius ſaluuſconductus aduenerit, cum pleno mandato ad hoc ſacrum concilium proficiſcantur. Quos ita grate benigneq́ ſuſcipiemus, ut à parentibus filij ſuſcipi conſueuerunt. Spirituſſanctus *paracletus in cuius nomine hæc ſancta ſynodus eſt congregata, nobis & uobis & toti populo Chriſtiano hic ueram dilectionem & pacem, ac in futuro ſeculo uitam æternam donare dignetur, qui cum patre & filio regnat benedictus in ſecula, Amen. Datum in ſeſſione publica ſolenniter celebrata in eccleſia maiori Baſileeñ. die ueneris uigeſima menſis Iunij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

Matt. 10. c & 24. b.

al. cōtingere

al. cōtriſtata

al. paraclitus

IN EADEM SESSIONE QVARTA decreta concilij Baſileenſis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans. Attendens quòd ad prouidentiæ ſpectat officium, perſpicaci conſideratione futura proſpicere, & aduerſus ea quæ reipublicæ poſſent inferre diſpendia, ſalubriter prouidere

A re. Cum itaque eadem ſancta ſynodus ad extirpationem hæreſum, pacem in Chriſti populo & morum reformatione cum ſpiritusſancti gratia, prout ſtatu rerum & temporum cõſiderato, eſt admodum neceſſarium, ſit intentata, & propterea uenerabiles in CHRISTO patres ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales ad ipſum ſacrum concilium euocauerit, exiſtimans eorum in ſacro concilio præſentiam pro eorum autoritate, ſapientia, rerumque notitia, multimode fructuoſam, eisq; tanquam ueris obedientiæ filijs ad ſacrum concilium uenientibus, ſi alibi contingeret apoſtolicæ ſedis uacatio, in iacturam eorum qui obedientes uacationi ſacri concilij deſeruirent, utilitati eccleſiæ poſſet redundare, cum tamen ut obedientia non iacturam afferat, ſed potius utilitatis & honoris augmentum, ratio cunctis nota ſuadeat. Et ne aliquibus forſitan uenire negligentibus prodeſſe inobedientia uideatur, hæc & alia quæ animum cuiuſcunque prudentis ad hoc mouere poſſent & deberent, prouida attentione proſpiciens hæc ſancta ſynodus, ſtatuit, decernit, atque diffinit, quòd in euentum uacationis ſedis apoſtolicæ, hoc ſacro generali durante concilio, electio ſummi pontificis in loco iſtius ſacri concilij fiat, & interdicit, ne alibi celebretur. In contrarium attentata quauis autoritate, etiam ſi papali, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus editis uel edendis, aut alijs in contrarium faciẽtibus, ac ſi de ipſis eſſet de uerbo ad uerbum facienda mentio ſpecialis, aut iuramento firmata exiſtant, quibus ex certa ſcientia derogat & decernit, nulla & irrita eſſe, nulliusq; roboris uel momenti ipſo iure:
B contrariũ uero attentantes, ſint tam actiue quàm paſſiue, quo ad electionem Romani pontificis & ad quaſcunque alias dignitates inhabiles, & omnibus habitis dignitatibus perpetuo priuati, & infamiæ notam ac etiam excommunicatiõis ſententiam incurrant ipſo facto. Quod ſi forſan aliqua de facto prætenſa electio præſumeretur, tam electus prætenſus, q̃ illi adhærentes, & eum pro tali gerentes, ſupradictas pœnas incurrant pari modo. Abſolutionem uero omnium & ſingulorum, qui præmiſſas ſententias aut earũ aliquam incurrerint quoquo modo, dicta ſynodus tantummodo, præterquam in mortis articulo, ſibi reſeruat. Decernens præſens decretum ligare, afficere, uim & effectum habere atque ſortiri, poſt quadraginta dies continuos proxime ſecuturos à die publicationis eiuſdem.

¶ Ne ui iuramenti aut promiſſionis alicui factæ, aliqui aſtrictos ſe putent, ut ad concilium uenire non poſſint.

Item ordinat, ſtatuit, decernit & declarat, quod quicunque & ſinguli cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates, prælati, reges, principes, duces, marchiones, comites, barones, uicarij eccleſiæ Romanæ, uaſalli, communitates, Romanæ
C curiæ officiales, ſummi pontificis familiares, ſiue alij cuiuſcunque conditionis exiſtant, ſiue quibuſcunque nominibus cenſeantur, propter iuramenta, promiſſiones uel quaſlibet alias obligationes, p̃fato ſummo pontifici ſeu alteri ad hoc eius mãdato deputato aut deputando, ſeu quibuſuis alijs quomodolibet ſuper quacunque re uel cauſa, & ſub quacunque uerborum forma præſtita ſeu præſtanda, nullatenus obligentur & aſtringantur, aut ſe impeditos à ueniendo ad hoc ſacroſanctum concilium occaſione dictorum iuramentorum, promiſſionum uel aliarum obligationum prætendere poſſunt, aut poterunt in futurum, quo minus abſque piurij ſeu infamiæ nota ad ipſam ſynodum teneantur accedere, qui de iure aut conſuetudine ſunt aſtricti. Cæteri uero, qui uocati & requiſiti fuerint, & omnium prædictorum procuratores, obedire & adhærere ipſi concilio, & libere accedere poſſint, & teneantur, & eidem licite intereſſe. Proceſſus uero quoſcunque ſuſpenſionis & excommunicationis, interdicti, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum ſeu officiorum quorumcunque & commendarum reuocationes, ac inhabilitationis ſententias ſeu periurij, alias ue pœnas, mulctas & cenſuras in ſe continentes, in ipſos occaſione præ-

miſſorum per quemcunque quauis,etiam Romani pontificis autoritate fulminatos D
ſeu fulminandos, cum omnibus inde ſecutis aut ſecuturis, eadem ſacra ſynodus nullos, caſſos & irritos,ac nullius roboris ſeu momenti exiſtere pronnnciat, declarat & diffinit: & quatenus de facto proceſſerunt ſeu proceſſerint,reuocat,caſſat,irritat,& annullat,& pro caſſis,irritis & nullis habendos ſtatuit & decernit.

¶ De bulla plumbea.

Item ut geſta in ipſa ſynodo durabiliori teſtimonio roborentur, ſtatuit & ordinat ipſa ſynodus, quod de cætero in literis ſuis authenticis utatur bulla plumbea pendente cum chordula canabis aut ſerici,prout uarietas cauſarum & rerum,ſuper quibus literæ eædem conficientur,poſtulabit,in uno miſſionis ſpiritusſancti in ſpecie columbæ,in alio uero lateribus horum uerborum, Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis ſculpturas continente, decernens eiſdem plenam & omnimodam fidem adhibendam fore.

¶ Quod papa durante concilio non poſſit creare cardinales,nec creatos publicare.

Item cum multiplicatio cardinalium ſit eccleſiæ diſpendioſa & oneroſa,propterea & ex aliis rationabilibus & legitimis cauſis eandē ſanctam ſynodū mouentibus,ſtatuit,ordinat,atque ex certa ſciētia hoc irrefragabili decreto decernit ipſa ſancta ſynodus,quod durante hoc ſacro concilio, Romanus pontifex à loco iſtius ſacri concilii abſens perſonaliter, non debeat nec poſſit aliquem uel aliquos cuiuſcunque dignitatis,cōditionis,gradus ſeu ſtatus exiſtāt,in ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem E
uel cardinales,quouiſmodo aut quocūq; quæſito colore uel cauſa aſſumere,pronūciare ſecrete aut publice,aut pronūciatos ſeu aſſumptos ſecreto publicare.Et ſi ſec⁹ attentatum fuerit,exnunc in antea irritum ſit & inane, nulliusq; roboris uel momenti. Quod ſi forſan taliter de facto aſſumpti aut pronunciati, ſe pro cardinalibus gerere aut nominare præſumpſerint,quibuſcunque dignitatibus priuati, & ad omnes & ſingulas futuras inhabiles, ac quicunque eos pro cardinalibus gerentes & reputantes,exnunc prout extunc ſententia excommunicationis innodati ſint ipſo facto, à qua præterquā in mortis articulo,niſi à præfata ſynodo abſolutionis ſiue habilitationis beneficium obtinere non poſſint. Datum in ſeſſiōe publica in eiuſdem ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata,duodecimo Calendas Iulii, Anno domini millesimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

al. celebrata in eccleſia maiori Baſileen. die ueneris 20. menſis Iunii,Anno à natiuitate &c.

COMMISSIO FACTA PER CONcilium in eadem ſeſſione domino cardinali ſancti Euſtachii, ſuper regimine ciuitatis Auinionenſis & comitatus Venayſini.

F

SACROSANCTA GENERALIS ſynodus Baſileenſis in ſpiritusſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, dilecto eccleſiæ filio Alphonſo, ſancti Euſtachii ſanctæ Romanæ eccle ſiæ diacono cardinali,apoſtolicæ ſedis legato,ciuitatis Auinionenſis & comitatus Venaycini in ſpiritualibus & temporalibus pro nobis & ſancta matre eccleſia,uícario generali, ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. In pacis autore hæc ſancta ſynodus congregata,cum uniuerſi populi Chriſtiani pacem & tranquillitatem exoptans, per diuerſas mundi partes ad procurandum ea quæ pacis ſunt, & ſcandalis obuiandum,ſuæ ſolicitudinis opus impendat,eccleſiæ proprium patrimonium ab hoc procurandæ pacis & tranquillitatis ſtudio expers eſſe nullatenus decuit,quinimmo ipſam debet ſpecialis intuitus cura fouere.Cum itaque ad ipſius ſacræ ſynodi notitiam fide dignorū ſit relatione deductum, quod ciuitas Auinionenſis quæ ſanctæ dei eccleſiæ

al. Venayſini

ſemper

A ſemper fideliſſima & obſequentiſſima fuit, certis urgentibus rationibus & cauſis neceſſarijs, uicarium per ſummum pontificem ad ipſius regimen deſtinatum, ſe admittere non debere prætendat, atque ad eundem ſummum pontificem plures ambaſiatas deſtinauerit, pro utili & ſalubri gubernatione ciuitatis eiuſdem ac comitatus *Venaycini eidem adiacentis, ſupplicitet poſtulans, ut de alio utili eis prouideretur uicario, quod hucuſque obtinere nequiuit, nec ſperat poſſe obtinere, quinimmo is qui pro uicario deſtinatus eſt, intendit & nititur ſuſcipere gubernationis officium inuita ciuitate, congregare ſatagens multitudinem gentium armatarum. Vnde ſuper præmiſſis informatiōe recepta ex his & alijs, quæ honeſtas cēſet calamo nō promenda, de turbatione & periculo graui ſtatus ciuitatis illius & patriæ eſt ex uerisimilibus & urgentibus rationibus dubitandum, eſſetque nimis graue diſpendium, ſi forte (quod auertere dignetur altiſſimus) eccleſia perderet illud tam nobile patrimonij ſui membrum, aut guerrarum inquietudine turbaretur. Idcirco hæc ſancta ſynodus huiuſmodi periculis cupiens obuiare, ciuitatemque illam & comitatum in pace & quiete fouere, regimen & gubernationem ciuitatis ipſius & comitatus uſquequo cum ſummo pontifice per ipſam ſanctam ſynodum, uel aliquo eius nomine habito pleniori tractatu, fuerit aliter ordinatum, maxime attēto, quod propter B locorum diſtantiam & uiarum diſcrimina non poteſt facile haberi recurſus ad dictum ſummum pontificem, & periculum ſit in mora, tibi cuius futuræ utili & fideli gubernationi fidem facit aliarum terrarum eccleſiæ regimen, per te hactenus fideliſſime plurimumque utiliter geſtum, duxit ad honorem dei ſanctæ matris eccleſiæ ac huius ſacræ ſynodi, tenore præſentium plenarie committendum, cum plenaria poteſtate regendi & gubernandi dictā ciuitatem Auinionenſem & comitatum Venaycini, omnemque in eiſdem iuriſdictionem, merum & mixtum imperium, per te uel alium ſeu alios exercendi, officiales amouendi, etiam ſi pontificali præfulgeant dignitate, & alios uel eoſdem inſtituendi, iuramenta ſeu promiſſiones recipiendi, ac illa relaxandi cum quibuſcunque ſemel uel pluries, quoties uiſum tibi fuerit opportunum. Quaſcunque pecunias, fructus, prouentus & emolumenta in illis ciuitate & comitatu, ratione iuris papalis uel ſanctæ Romanæ eccleſiæ aut quocunque iure uel titulo, pro tempore præterito, præſenti & futuro cameræ apoſtolicæ debitas & debita, recipiendi & exigendi, ac recipi & exigi faciendi, contradictores quoſlibet uel inobedientes cenſuris eccleſiaſticis & alijs compeſcendi remedijs opportunis. Et generaliter cum *omnibus illis poteſtatibus & facultatibus, quas bo-C næ memoriæ Franciſcus archiepiſcopus Narbonenſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ camerarius, à felicis recordationis domino Martino papa quinto & aliàs habuit, dum ageret in humanis, licet etiam hic ſpecifice non exprimantur. Mandans tibi in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœnis iuris, quatenus curam & regimen prædictum humeris tuis impoſitum reuerenter ſuſcipias, ac diligenter & fideliter exequaris, utilitatem publicam, tranquillumque & pacificum ſtatum ciuitatis illius & comitatus ſic procurare ſolicite ſtudeas, ipſumque regimen & gubernationem pro modo tuæ ſapientiæ ſic utiliter gerere, ut apud deum æternæ uitæ merita, & apud mundum fama tua laudis & gloriæ ſuſcipiat incrementa. Mandat inſuper omnibus officialibus, ciuibus, incolis & habitatoribus dictæ ciuitatis & comitatus capitaneis, necnon caſtrorum caſtellanis, * balliuis, & alijs officialibus quibuſcunque quouis nomine cenſeantur, & alijs uniuerſis, quatenus tibi & per te deputandis officialibus ad regimen eorundem, & nulli alteri pareant, obediant, & intendant in omnibus & per omnia, quemadmodum præfato archiepiſcopo Narbonenſi dum uiueret, & pro eccleſia Romana dictæ ciuitatis & comitatus regimen & gubernationem gereret, faciebant, & facere tenebantur, quibuſcunque promiſſionibus, iuramentis, obligationibus, & alijs quibuſcunque diſpoſitionibus in contrarium facientibus, non obſtantibus ullo modo. Hæc nanque ſancta ſynodus omnium quorumcunque prædictis

al. Venayſini

al. Venayſini

al. non habet omnibus

al. Bailliuis

obuſantium uim & effectum, præſentiū autoritate ſuſpendit. Et quicquid per te ri-te, ſpiritualiter & temporaliter geſtum & ordinatum, actum uel ſententiatum fue-rit uel prouiſum, hæc ſancta ſynodus ratum & gratum habebit, ac faciet autore do-mino inuiolabiliter obſeruari. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi die ueneris uigeſima menſis Iunij, Anno domini mille-ſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo. D

al. u. menſis Iulij

SESSIO QVINTA, de cauſis fidei.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legiti-me congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, conſiderans quod ipſa in-ter alia fructuoſa opera ad hæreſes extirpandum, & à fide deuios ad eiuſdem fidei orthodoxæ unionem reducendos, in ſpiritu ſancto principaliter congre-gata dinoſcitur, & propterea conſtituit accommodum fore, immo neceſſarium pro cauſis fidem concernentibus, in hoc ſacro concilio tractandis & examinandis, de per-ſonis idoneis prouidere: ea propter conſtituit & deputat iudices, ad audiendum o-mnes & ſingulas cauſas fidem quomodolibet concernentes, uenerabiles Franciſcum Papienſem, Conradum Ratiſponenſem epiſcopos, & dilectum filium eccleſiæ Io-annem abbatem Ciſtertienſem, quibus in cauſis huiuſmodi per deputatos ad hoc, pri-us examinatis, ipſisq; deſignatis & remiſſis, dat poteſtatem in prædictis cauſis in hoc loco concilij & extra, citandi ac audiendi, cognoſcendi, decidendi & alia faciendi, quæ ad dictas cauſas pertinent, & pertinebunt uſque ad ſententiam diffinitiuam excluſi-ue. Et ut eo facilius cauſæ prædictæ ſuum finem debitum conſequantur, eadem ſancta ſynodus, ut ipſi iudices prædicti, aut duo ex eis, tertio ſtatutis horis non ueni-ente, terminos in cauſis huiuſmodi tunc occurrentes, tenere & obſeruari facere, & ali-às ſummarie, ſimpliciter & de plano ac ſine ſtrepitu & figura iudicij procedere ua-leant, ſtatuit & decernit. E

¶De procuratore fidei.

Item ſancta ſynodus prædicta deputat & conſtituit dilectum eccleſiæ filium Ni-colaum amici licentiatum in theologia, in cauſis fidei præmiſſis procuratorem gene-ralem hoc durante concilio, cum poteſtate ſubſtituendi de conſenſu & autoritate iu-dicum prædictorum, qui nullam cauſam promoueat, niſi primum per deputationem fidei fuerit examinata & admiſſa. F

¶Deputantur iudices ad examinandum cauſas generaliter.

Item dicta ſancta ſynodus, ne inter cæteros huberes fructus pro quibus pro-curandis ſummopere deſudat, iuſtitia indebite grauatis, pro qua ad eandem conflu-unt, miniſtranda deficiat, aut ipſius executio plus debito negligatur, uolens in præ-miſſis opportunis remedijs prouidere, conſtituit, ordinat, & deputat iudices ſeu commiſſarios ad audiendum omnes cauſas, ad dictam ſanctam ſynodum deuolutas ſeu deuoluendas, deductas ſeu deducendas, cauſis concernentibus fidem exceptis, ue-nerabiles Berengarium Petragoricenſem, Petrum Auguſtenſem prouinciæ Ma-guntinæ, & Delphinum Parmenſem epiſcopos, quibus in cauſis præmiſſis per de-putatos ad hoc prius examinatis, ipſisq; remiſſis & deſignatis dat poteſtatem, non obſtantibus ferijs, in loco concilij & extra citandi, audiendi, cognoſcendi, referen-di & diffiniendi, & alia faciendi quæ ad dictas cauſas pertinent & pertinebunt. Et ut eo facilius cauſæ ſeu negocia ad debitum finem perueniant, eadem ſacra ſynodus, ut tres aut duo ex ipſis, tertio ſtatutis horis non ueniente, terminos in cauſis huiuſmodi tunc occurrentes, tenere & obſeruari facere, & aliàs ſecun-

dum

dum qualitatem cauſarum procedere ualeant, ſtatuit & decernit, cauſis tamen eccleſiarum cathedralium maioribus earundem dictæ ſacræ ſynodo reſeruatis, de quibus ſe non impediant, niſi de generalis congregationis patrum & ſuppoſitorum eiuſdem, etiam citra ſeſſionem publicam commiſſione ſpeciali. Ratificatq; nihilominus hæc ſancta ſynodus, & approbat omnes commiſſiones quarumcunq; cauſarum, etiam cathedralium & maiorum, ſub quacunque poteſtate in generali congregatione dictis iudicibus ſeu aliis commiſſariis hactenus factas, necnon proceſſus exinde ſecutos, ac etiam in antea per eoſdem continuandos.

¶Ordinatio præcognitorum.

Item ne iudices prædicti quaſlibet cauſas ad hoc ſacrum concilium delatas ſeu deferendas, paſſim & indiſtincte importunitate petentium deuicti, audiendas recipiant, ſed potius de qualitate ipſarum ratio habeatur, hæc ſancta ſynodus conſtituit, & deputat dilectos eccleſiæ filios Iulianum apoſtolicæ ſedis legatum ſancti Angeli, & Dominicum ſanctæ Mariæ in uia lata ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconos cardinales, & quemuis præſidentem nunc & in futurum pro tempore exiſtentem, & uenerabilem Franciſcum Gebennenſem epiſcopum, ac dilectum eccleſiæ filium Henricum Fleckel palatii apoſtolici cauſarum auditorem, dictarum cauſarum præcognitores, dans & concedens quinque prædictis uel maiori parti, aliis ſe abſentantibus uel nõ cõſentientibus, poteſtatem cauſas huiuſmodi primum diligenter examinandi & diſcernendi, quæ aut qualis illarum in hoc ſacro concilio tractari, audiri, cognoſci decenter poſſint, ſeu diffiniri debeant, & quas tractandas ſeu in generali congregatione referandas, aut abſque relatione, præmiſſa cognitione decidendas iudicauerint, ad ipſos iudices remittere habeant deſignatas, ſub modificatione procedendi prædicta. Et niſi ad eos ſic (ut præmittitur) remiſſæ fuerint, de illis ſe non impediant quouiſmodo.

¶Quod ultra tres menſes poteſtas iudicum non duret.

Item decernit hæc ſancta ſynodus, quòd poſt tres menſes continuos à die præſentis publicationis computandos, tam iudicum pro fide, quàm pro aliis cauſis prædictis audiendis, deputatorum pariter & præcognitorum poteſtas finiatur. Sit tamen in poteſtate dictæ generalis congregationis, in locum quorumlibet prædictorum, etiam citra ſeſſionem publicam, quos decreuerit, deputare.

¶Ne incorporati trahantur ad iudicium extra locum huius concilii.

C

Item ſtatuit & diffinit, quod nullus huic ſacro concilio per ſe uel ſuum procuratorem legitime admiſſum incorporatus, etiam procurator ipſe aut incorporandus, in futurum à tempore arrepti itineris ſine fraude continuati, animo ad hanc Baſileenſem ſynodum ueniendi, pro quacunque cauſa ſeu lite, mota ſeu mouenda, aut quauis alia occaſione, ad Romanam curiam ſeu coram quocunque iudice ordinario uel delegato, extra locum concilii, illo durante inuitus trahi ſeu euocari, aut contra ipſos inuitos aut aliquem eorundem procedi poſſit. Si quid uero in contrarium attentatum fuerit, quouiſmodo per quæcunque quauis etiam ſummi pontificis autoritate, decernit irritum & inane, nulliuſque roboris exiſtere ſeu momenti. Nihilominus hæc ſancta ſynodus offert ſe paratam de omnibus ſuppoſitis eiuſdem aut aliquo eorum, querulantibus ſeu actionem mouere uolentibus, miniſtrare iuſtitiæ complementum.

¶Ordinatur auditor ordinarius cameræ.

Item hæc ſancta ſynodus deputat & conſtituit dilectum eccleſiæ filium Henri-

cum Fleckel apoſtolici palatij cauſarum auditorem, huius ſacri concilij iudicem & D auditorem ordinarium, dans & concedens eidem omnem poteſtatem ſeu iuriſdictionem, quam in Romana curia de iure ſeu conſuetudine exercet, ſeu exercere habet apoſtolicæ cameræ auditor.

¶Soldanus conſtituitur.

Item cõſtituit & deputat dilectum eccleſiæ filium Titianum de Laude ſoldanum, cum poteſtate quam habet ſoldanus curiæ Romanæ.

¶De alijs officiarijs.

Item de cæteris officiarijs in hac ſacra ſynodo neceſſarijs, ordinetur & diſponatur in congregatione generali, & quæcunque ibidem ſuper deputatione eorundem officialium acta, ſeu ordinata fuerint, eiuſdem firmitatis & autoritatis exiſtant, ac ſi facta fuiſſent in publica ſeſſione.

¶Deputantur notarij.

Item quia plures notarij & ſcribæ in eadem ſancta ſynodo ad conſcribendum acta eiuſdem ſunt neceſſarij, citra aliorum per ipſam ſanctam ſynodum in alijs ſeſſionibus deputatorum reuocationem, magiſtros Enſelinum de Guiſcardis de Blenſaco iuris canonici profeſſorem, Gerhardum Rouſelli, Georgium Frey de Vilſhouen, Conradum Kneulin de Dyepurgh, Petrum de Noxeto clericos Vercellenſis, Nouiomẽſis, Patauienſis, Maguntinenſis & Placẽtinenſis diœceſis notarios & ſcribas E eiuſdem ordinat & deputat. Datum Baſileæ in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi, in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, quinto idus Auguſti, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

SESSIO SEXTA, CELEBRATA

die ſexta menſis Septembris.

ANNO domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo, die ſabbati ſexta menſis Septembris in eccleſia maiori Baſileenſi, in qua ſeſſiones celebrari ſolent, ſexta huius ſacræ ſynodi Baſileenſis ſeſſio celebrata hoc modo, primo uidelicet miſſa ſolennis de beata uirgine Maria per dominum Philibertum epiſcopum Conſtantienſem præſidentem celebrata, & demum ſuffragijs, antiphona Exaudi, ac letanijs cum euangelio ſecundum Lucam, dixit IESVS diſcipulis ſuis: Qui uos odit, me odit: & qui uos ſpernit, me ſpernit: ac hymno, Veni creator ſpũs &c. cum uerſiculo & collecta decantatis, aſſiſtentibus dominis legato Placentino & Firmano cardinalibus, cum trigintaduobus alijs prælatis in eorum mitris planis & †pluuialibus exiſtentibus, & domino duce Vuilhelmo Bauariæ protectore huius ſacri concilij, uenerabiles uiri magiſtri Nicolaus Amici, & Hugo Berardi promotores huius ſacri cõcilij, per organum magiſtri Hugonis ſuam petitionem fecerunt in ſcriptis, ut ſequitur. E

al. plumalib⁹ forte plumatilibus

¶ Promotores concilij dant petitionem.

Reuerendiſſimi patres & uos alij domini mei præſtantiſſimi, ſacroſanctum generale concilium in ſpiritusancto legitime congregatum celebrantes, ac uniuerſalem eccleſiam repræſentantes, cum ex decreto tertiæ ſeſſionis huius ſacri concilij ſanctiſſimus dominus noſter papa Eugenius cum omni reuerentia & inſtantia fuerit per uiſcera miſericordiæ IESV CHRISTI exhortatus, requiſitus ac monitus, quatenus prætenſam diſſolutionem huius ſacri concilij de facto reuocaret, ſicut de facto proceſſerat, quæ notorie uniuerſalem ſcandalizat eccleſiam & populum Chriſtianum, & ipſam reuocationem, quemadmodũ & diſſolutionem fecerat, per diuerſas mundi partes tranſmitteret & publicaret, ab omniq; impedimento

dicti

A dicti concilij penitus deſiſteret, quinimmo eidem (ut debebat) faueret, & aſſiſteret, omniaque præberet ſubſidia & auxilia opportuna, necnon infra trium menſium ſpatium peremptorie præfixum & aſſignatum (ſi corporalis ipſius diſpoſitio pateretur) perſonaliter ueniret: ſin autem, perſonam uel perſonas loco & uice ſui deſtinaret & tranſmitteret cum plenaria poteſtate ad omnia & ſingula in hoc concilio peragenda, uſque ad totalem concluſionem ipſius, per omnes & ſingulos actus gradatim & ſucceſſiue. Et dictus dominus Eugenius papa quartus, ea ſuper quibus monitus fuit, facere non curauerit, ſed in ſua prætenſa diſſolutione perſeuerauit, & etiam perſeueret, ac omnem perturbationem & euerſionem huius ſacri concilij multipliciter moliatur, nec infra terminum præfixum uenerit aut miſerit, idcirco nos promotores huius ſacri concilij producentes memoratum decretum monitionis & citationis, ac executionem legitime & debite factam, petimus, ſupplicamus inſtantiſſime & requirimus, dictum dominum Eugenium papam quartũ, per hanc ſacram ſynodum decerni & declarari contumacem in prædictis, atque ad ulteriora debite procedi, prout neceſſitates eccleſiæ dei exigunt & requirunt, ac prout eſt diuini iuris pariter & humani. Deinde productis per eos monitione & citatione contra dominum noſtrum papam Eugenium modernum & dominos cardinales cum duobus inſtrumentis executionis eiuſdem, etiam petito & inſtanter requiſito, per ſacroſanctum concilium præfatum dominum noſtrum papam contumacem reputari, & ad ulteriora procedi, prædictus dominus epiſcopus Conſtantienſis præſidens, de mandato concilij iniunxit reuerendis in CHRISTO patribus & dominis, dominis Petragoricenſi & Ratiſponenſi epiſcopis, ut interrogarent, ſi dominus noſter papa aut aliquis pro eo poteſtatem uel mandatum ſufficiens habens, eſſet in dicta ſeſſione, ſe repræſentaret. Qui quidem domini ambo epiſcopi, uidelicet Petragoricẽſis & Ratiſponenſis, primo ſuper gradus ante altare dictæ ſeſſionis ter eundem dñm noſtrum papam uocauerunt alta & intelligibili uoce ſub his uerbis: Eſt ne aliquis hic pro domino Eugenio papa quarto cum legitima poteſtate, cuius cõtumacia nunc accuſata eſt? Compareat in hac ſeſſione publica. Similiter hoc idem fecerunt ter ante maius portale dictæ eccleſiæ. Deinde facta relatione per eoſdem dominos epiſcopos domino epiſcopo præſidenti, quod neminem pro præfato domino noſtro papa repererant, acceſſerunt ad dictam ſeſſionem nuncij & oratores ipſius domini noſtri papæ, uidelicet domini Tarentinus & Colocenſis archiepiſcopi, epiſcopus Magalonenſis & dominus Antonius de ſancto Vito ſacri palatij cauſarum auditor. Et ipſis ſedentibus in eadem iuxta dominum ducem protectorem, dictus magiſter Hugo alter promotorum, alio ſibi aſſiſtente, trina uice cum inſtantia petijt ab eiſdem dominis nun-

C cijs & oratoribus, an haberent aliquod mandatum uel poteſtatem à domino noſtro Eugenio papa quarto. Qui reſponderunt, quod erant ſimplices nuncij & oratores domini noſtri papæ. Et tunc ipſe promotor, attento quod dicti oratores nullam faciebant fidem de mandato, nomine concilij proteſtatus eſt de nullitate actorum & agendorum per eoſdem. His itaque peractis, dominus Magalonenſis epiſcopus alter dictorum nunciorum, narrauit ſe alias in principio ſui aduentus literas credentiales dominis hic in Baſilea congregatis, exhibuiſſe & præſentaſſe. Et quod illa quæ dicere intendebant, in eorum credentia continebantur. Deinde dominus archiepiſcopus Tarentinus ibidem quandam fecit ſupplicationem exhortatoriam, ſumens pro themate, Obſecro uos in domino, ut digne ambuletis uocatione qua uocati eſtis Ephe. 4. a & c. ſupplicando iterum, quod pro bono & utilitate eccleſiæ ſanctæ dei, & ad euitandum ſcandala domini dignarentur ſuperſedere in negocio proceſſus contra dominum noſtrum papam & cardinales. Qua ſupplicatione & requiſitione facta, & habita inter dominos aliquali deliberatione, dominus præſidens eiſdem dominis oratoribus reſpondit, quod ſuper propoſitis per promotorem concilij & per eoſdem dominos petitis, domini de ſacro concilio deliberarent, & tantum facerent,

quod totus mundus merito de concilio prædicto deberet contentari. Et tunc dominus Coloſſenſis archiepiſcopus de huiuſmodi gratioſa reſponſione regratiatus eſt. Et his ſic peractis, domini nuncij & oratores prædicti à loco publicæ ſeſſionis receſſerunt, & ſe abſentarunt. Demum promotores concilij prædicti per organum magiſtri Hugonis (prout ſupra) accuſarunt contumaciam dominorum cardinalium, ut in ſchedula quam in ſuis tenebat manibus, continetur, uidelicet: Item conſimili modo accuſamus cõtumaciam reuerendiſſimorum dominorum cardinalium, qui uigore dicti decreti moniti & citati fuerunt, procedi petentes ad ulteriora, ut ſupra Iordani epiſcopi Sabinenſis, de Vrſinis uulgariter nominati, Antonij epiſcopi Oſtienſis, Bononienſis uulgariter nuncupati, Hugonis epiſcopi Præneſtini de Cypro uulgariter nominati, Petri tituli ſancti Laurentij in Cælio monte presbyteri cardinalis, de Fuxo uulgariter nominati, Ioannis tituli ſancti Laurentij in Lucina presbyteri cardinalis Rothomagenſis, Ludouici tituli ſanctæ Cæciliæ presbyteri cardinalis Arelatenſis, Henrici ſancti Euſebij presbyteri cardinalis de Anglia, Antonij tituli ſancti Marcelli presbyteri cardinalis, Dominici tituli ſanctorum Ioannis & Pauli presbyteri cardinalis Ilerdenſis, Ioannis tituli ſancti Petri ad Vincula presbyteri cardinalis, Ioannis tituli ſancti Sixti presbyteri cardinalis, Vilhelmi ſanctæ Anaſtaſiæ presbyteri cardinalis de monte forti, Angeloci tituli ſancti Marci presbyteri cardinalis, Franciſci tituli ſancti Clementis presbyteri cardinalis Venetiarum, Alphonſi ſancti Euſtachij diaconi cardinalis, Lucidi ſanctæ Mariæ in Coſmedin diaconi cardinalis de comite, Ardecini ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconi cardinalis Nouarienſis, Proſperi ſancti Georgij ad uelum aureum diaconi cardinalis de Columna. Tunc uero dicti domini Petragoricenſis & Ratiſponenſis epiſcopi de mandato ſacri concilij ut ſupra, ante altare ter & ante ualuas eccleſiæ etiã ter, eoſdem dominos cardinales aut aliquos pro ipſis uocauerunt. Et facta eorum relatione de præmiſſis, quòd neminem inuenerunt, dominus auditor *domini legati ſurrexit in medium, & dixit, quod paratum ſe offerebat, exhibere mandatum ſufficiens coram dominis à concilio deputandis, pro quinque dominis cardinalibus uocatis, uidelicet dominis de Cypro, Arelatenſi, ſancti Sixti, Rothomagenſi, & de monte forti: ſimiliter allegare cauſas rationabiles, propter quas domini Ilerdenſis qui iam habitus eſt, in congregatione generali excuſatus, necnon ſancti Petri ad uincula, ſancti Euſtachij, de Fuxo, & de Anglia cardinales, merito pro excuſatis habebuntur. Præterea magiſtri Simon de Valle, & Ioannes de Raguſio ordinis prædicatorum, pro & nomine domini cardinalis Bononienſis, dixerunt ſe habere mandatum ſufficiens, & obtulerunt, ſe coram eiſdem dominis deputatis producere uelle. Similiter magiſter Laurentius de Rotella, obtulit ſe rationabilibus de cauſis excuſaturum dominum cardinalem de Columna. Et tandem his peractis, concilium per organum domini præſidentis deputauit dominos Friſingẽſem & Bellicẽſem epiſcopos, qui uiderent & examinarẽt producta per promotores & petita, necnon mandata dominorum cardinalium, ac huiuſmodi excuſationes audirent, & omnia concilio referrent. De quibus omnibus & ſingulis præmiſſis, præfati promotores nomine concilij petierunt & quilibet eorum petijt, ad perpetuam rei memoriam, ſibi fieri à nobis notarijs & alijs unum uel plura, inſtrumentum & inſtrumenta. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ & c. ut ſupra.

*al. cardinalis

SESIO SEPTIMA, QVOD SEDENTE concilio, uacante ſede apoſtolica, extra concilium non procedatur ad electionem.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Dudum hæc ſancta ſynodus ſuper electione Romani pontificis, in caſu

A caſu uacationis ſedis apoſtolicæ hoc ſacro durante concilio, quoddam edidit decretum huiuſmodi ſub tenore. Ad prouidentiæ ſpectat officium, perſpicaci conſideratione futura proſpicere, ut habetur in quarta ſeſſione, ideo non eſt neceſſe hic inſerere.

¶ Prorogatio temporis cardinalium ueniendi ad concilium tempore uacationis papatus.

Cum aūt ex eodē decreto apud aliquos exorta ſit dubitationis occaſio, ne tēpus decem dierum ad intrandum conclaue præfinitum ſanctæ Romanæ cardinalibus, per conſtitutionem editam in generali concilio Lugdunenſi, ſaltem à tempore notæ uacationis in loco huius concilij curreret & artaret, quod nimis rigidum uideretur, & terminus nimis breuis propter multos ex eiſdem cardinalibus, qui à loco ipſius concilij eſſe poſſent in remotis locis abſentes: Hæc ſancta ſynodus cupiens omnem dubitationis materiam amputare, & ea quæ ad pacem & unitatem eccleſiæ dei ſanctæ accommoda ſunt, uigilanti ſtudio prouidere, & tam in his quàm in omnibus quæ fidei catholicæ exaltationem, generalem'que reformationem & pacem populi Chriſtiani concernere dinoſcuntur, pro quibus eſt in ſpiritu ſancto legitime congregata, cum omni modeſtia debita'que maturitate procedere, præſentis decreti tenore decernit, quòd in caſu uacationis ſedis apoſtolicæ præſente durante côncilio, ante ſexaginta dies à die uacationis continue computandos, ad electionem Romani pontificis minime procedatur.

¶ Quod papa non diſponat de beneficijs cardinalium.

Statuit quoque hæc ſancta ſynodus, quod de beneficijs cardinalium, qui contra præinſertum decretum aliquid præſumpſerint attentare, ſtatim poſſit per eos ad quos de iure communi ſpectat, libere diſponi per uiam collationis, præſentationis, electionis ſeu cuiuſlibet alterius prouiſionis, etiam ſi eſſent eccleſiæ metropolitanæ, cathedrales, aut alia quæcunque beneficia quocunque nomine cenſeantur, quæ in titulum uel commendam à prædictis cardinalibus tenentur, reſeruationibus apoſtolicis ſpecialibus aut generalibus, & alijs in contrarium facientibus, minime obſiſtentibus. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, octauo idus Nouembris, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo. al. & melius ut uidetur, die iouis 6. menſis Nouēbris

C SESSIO OCTAVA.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans. Cum iam dudum de menſe Aprilis in huius ſacri concilij ſeſſione ſolenni editum & publicatum fuerit decretum huiuſmodi ſeriei, Sacroſancta &c. Olim &c. quod quidem uocationis decretum debite extitit executum, & in termino conſtituto ſolenni ſeſſione celebrata ſexta die menſis Septembris, per promotores huius ſacri concilij fuerit ipſius domini papæ & cardinalium abſentium contumacia debite accuſata, ambaſiatoribus ipſius ſummi pontificis tunc in hac ciuitate perſonaliter conſtitutis, qui quidem ambaſiatores ad locum ipſius ſeſſionis uenientes, magnis precibus à dicto ſacro concilio petierunt, in procedendo contra dictum dominum Eugenium papam & cardinales ſuperſederi, & licet ſecundum iuris ordinem, attenta magna dicti domini Eugenij & dictorum cardinalium contumacia, & multis ſupplicationibus & inſtantijs in dicto decreto memoratis, procedendum fuiſſet ad declarandum ipſos eſſe cōtumaces, & alia iuris remedia opportuna, uolēs tñ agere cū omī māſuetudine & lenitate, & ſi forte reſipiſcerēt expectare, maxime attēdens quod chariſſim⁹ eccleſiæ fili⁹ Romanorum rex illuſtris & fidelis eccleſiæ aduocat⁹, iugiter apud eūdē dñm Baſileen. concilij, ſeſſ. 3.

Eugenium

Eugeniũ & cardinales inſtabat ambaſiatis, literis & tractatibus, uſq; in p̃ſens ſuperſedit ab ulterius procedendo. Cum autem à die dictæ accuſationis contumaciæ ſint lapſi tres menſes & ultra, & etiam à die ſuæ prætenſæ diſſolutionis annus effluxit, ipſeq; dominus Eugeni⁹ monitiõibus ſupradictis ſanctæ matris eccleſiæ renuat obedire, ſed in ſua p̃tenſa diſſolutione huius ſacri concilij perſeueret, ipſum euertere & diſperdere uarijs modis ſatagens, & aliam congregationem ſub nomine generalis concilij indicere, in graue ſcandalum & damnum totius eccleſiæ boniq; publici perturbationem, & decretorum ſacri Conſtantienſis concilij contemptum & eneruationem, ac etiam fidei catholicæ detrimentum, cum hoc ſacrum concilium ad extirpationem hæreſum per dei gratiam ſolicitudinem & operam præbuerit & præbeat, ex qua fructus optimus in proxima diſpoſitione uidetur, idcirco ad omnem ſuperabundantem cautelam, ſuiq; omnem manſuetudinem & grauitatem oſtendendum, & ipſum dominum Eugenium papam in magis manifeſta contumacia conſtituẽdum, eundem per uiſcera miſericordiæ IESV CHRISTI & ſub obteſtatione diuini iudicij admonet, exhortatur, & eidem ex parte omnipotentis dei præcipit atque mandat, quatenus infra ſexaginta dies ab hac die præſentisq; decreti in ualuis eccleſiæ Baſileenſis affixione, continue ſubſequentes, dictas prætenſas diſſolutionem & conuocationem congregationis ſub nomine concilij generalis publice reuocet, & huic ſacro concilio etiam pure & ſimpliciter adhæreat realiter & cum effectu, & deinde cætera in præinſerto decreto contenta adimpleat cum effectu. Alioquin ſi infra prædictum terminum prædictas prætenſas diſſolutionem & conuocationem non reuocauerit publice, & ipſi ſacro concilio pure & ſimpliciter (ut præmittitur) non adhæſerit, dicta ſancta ſynodus abſque ulteriori monitione, requiſitione, uocatione ſeu citatione contra ipſum ſuper præmiſſis & omnibus alijs in concilio peragendis uſque ad finem debitum incluſiue procedet, prout ſpirituſſanctus dictauerit, & tam de iure diuino quàm humano fuerit procedendum, adijciens quòd ſi dictus dominus Eugenius papa præmiſſis parere contempſerit, & dicto termino ſexaginta dierum pendente, aliquas promotiones fecerit ad cathedrales eccleſias uel eccleſiaſticas dignitates, uel alia quæcunque beneficia uel officia in fomentum dictæ ſuæ prætenſæ diſſolutionis, & eneruationem, diminutionem ſeu impedimentum huius ſacri concilij, de quo ipſius ſacri concilij arbitrio iudicabitur, an factæ fuerint in fomentum, tales promotiones hæc ſancta ſynodus caſſat, irritat, & annullat. Mandat præterea in uirtute ſanctæ obediẽtiæ & ſub pœna priuatiõis, quã ipſo facto incurrant, omnium ſuorum beneficiorum & officiorum, commendarum, penſionum & gratiarum quarumcunque, etiam expectatiuarum, omnibus & ſingulis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis ac alijs eccleſiarum prælatis, officiarijs curiæ & clericis quibuſcunque in Romana curia exiſtentibus, cuiuſcunque ſtatus & conditionis exiſtant, quatenus in caſu prædicto poſt lapſum dicti termini infra uiginti dies proxime & immediate ſequentes, à curia Romana recedant, & deinde cardinales omnino ſub pœna prædicta ad hoc ſacrum concilium omni mora poſtpoſita ueniant. Patriarchæ uero, archiepiſcopi, epiſcopi ac alij eccleſiaſtici, prout de iure uel conſuetudine qui ad generale concilium ire tenentur, ſub pœnis iuris iter ſuum ſine fraude cõtinuando, ad hoc ſacrũ conciliũ ueniant: reliqui uero qui ad generale concilium non tenentur uenire, ad reſidendum & deo ſeruiendum maneant in proprijs beneficijs, uel ad hoc ſacrum generale concilium ſine moræ diſpendio & omni fraude ceſſante, ſe transferant, & accedant. Decernit tandem hæc ſancta ſynodus, huius decreti publicationem in præſenti ſeſſione factam, eiuſq; affixiõem in ualuis maioris eccleſiæ Baſileenſis habere uim monitionis, citationis & executionis, & ita uniuerſos artare, ac ſi pſonaliter apprehẽſi & eis intimatum fuiſſet. Inſuper prout in prioris monitionis edicto continetur, hæc ſancta ſynodus declarat, & proteſtatur, ꝙ nihilominus huiuſmodi dilatione ſexaginta dieꝝ pendente, cum id rerum neceſſitas

tas ſuadeat & qualitas agendorum in ulteriori proſecutione concilij & agendorum in eo, procedere intēdit ordinate, debite & mature, nec propterea ſuperſedere aliqua liter in proceſſu. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, decimoquinto Calendas Ianuarij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo. al. die iouis 18. Decembris

DECRETVM, QVOD VNICVM debet eſſe concilium.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Sicut unica eſt eccleſia ſancta catholica, Chriſto ipſius ſponſo dicente, Vna eſt columba mea, dilecta mea, & fidei articulo hoc profitēte, cū unitas diuiſionem nō capiat, ſic eſſe non poteſt niſi unicum generale concilium, ipſam ſanctam eccleſiam catholicam repræſentans. Cum ergo in hac ciuitate Baſileenſi decretis ſacrorum generalium conciliorū Conſtantienſis & Senenſis, & duorum Romanorum approbatione pontificum, ſcilicet felicis recordationis Martini quinti & Eugenij quarti, generale concilium inſtitutum & ſtabilitum ſit, & in ſpiritu ſancto legitime congregatum, iſto durante concilio, conſtat aliud generale concilium alibi eſſe non poſſe. Quicunque igitur hoc ſacro durante concilio, aliam congregationem ſub nomine generalis concilij erigere aut facere præſumpſerit, non catholicæ eccleſiæ concilium, ſed ſchiſmaticorum conuenticulum erigere aut̄ facere conuincitur. Idcirco hæc ſancta ſynodus omnes Chriſti fideles, cuiuſcunque ſtatus aut dignitatis, etiam ſi papalis, imperialis uel regalis exiſtant, ſub obteſtatione diuini iudicij, quod in Chore, Dathan & Abyron autoribus ſchiſmatis ſcriptura ſacra cōmemorat, admonet, & hortatur, & in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœnis contra ſchiſmaticos à iure indictis, diſtricte præcipit atque mandat, ne hoc ſacro durante concilio, aliam congregationem ſub nomine generalis concilij, quæ reuera non eſſet concilium facere aut congregare, nec ad ipſam tanquam ad generale concilium, etiam prætextu cuiuſcunque promiſſionis aut iuramenti, accedere uel intereſſe aut recurrere quoquo modo, neq; pro cōcilio gñali habere, reputare, aut etiam nominare præſumant, etiam ſi iam indictum prætendatur, ſiue in futurum indici attentetur. Si qua uero perſona eccleſiaſtica, etiam ſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis, aut alia quæcunque cuiuſuis ſtatus, gradus aut conditionis exiſtat, Bononiam uel ad aliquem locum ſub nomine generalis concilij, iſto durante, præſumat accedere, uel ibi manere, ſententiam excommunicationis & priuationis omnium beneficiorum, dignitatum, & officiorum & inhabilitationis ad ipſa, incurrat ipſo facto. Et de dignitatibus, officijs & beneficijs talium, per eos ad quos de iure ſpectat, etiam ſi cathedrales aut metropolitanæ eccleſiæ fuerint, libere diſponatur. Canti. 6. Nume. 16. Pſal. 105.

¶Decretum pro incorporatis, quod eorum beneficia conferri non poſſunt per papam uel alium.

Ambitioſorum accenſa cupiditas, non contenta de acceptis beneficijs gratias non agere, & humanitatis in ſe iura uiolare, interdum adeo exardeſcit, ut eos qui credita ſibi officia diligenter obſeruant, & ita cuncta agunt, ut omni laude ſint digni, ſubuertere moliatur, & à ſuis deijcere beneficijs, cum tamen pro eorum bonis actionibus ut extollerentur, amplius dignum eſſet. Ideo opus eſt iuris prouidere remedijs, ut tuta ſit inter improbos innocentia, & in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur audacia, & nocendi facultas. Quiſquis igitur tantæ ambitionis fuerit, ut eccleſiam cathedralem, dignitatem, officium aut beneficium, penſionem uel commendam alicuius ex incorporatis ſeu incorporandis, poſtquam fuerint incorporati, ſeu adhærentibus huic ſacro concilio, attentauerint à Romano pontifice uel quouis alio impetrare, aut etiam acceptare, ſi motu proprio conferatur, non ſolum iure, quod in tali eccleſia

cleſia, dignitate, officio ſeu beneficio habere prætendit, ſed etiam omnibus beneficiis ſit ipſo iure priuatus, & ad obtinendum in futurum inhabilis. Si qui uero ante huiuſmodi editionem decreti tales impetrationes aut attentationes habuerint, careant gratijs etiam proprio motu conceſſis.

¶ Quod papa non poteſt imponere nouas gabellas in terras Romanæ eccleſiæ, & de non alienandis terris eccleſiæ.

Cæterum cum ad notitiam huius ſacræ ſynodi fide dignorum ſit relatione deductum, quòd dictus dominus Eugenius papa ſuper alienandis nonnullis ciuitatibus, caſtris & terris eccleſiæ Romanæ & aliarum eccleſiarum, habuit & habet diuerſos uarioſq; tractatus, quæ quidem alienationes in fomentum dictæ prætenſæ huius ſacri concilij diſſolutionis, & ipſius concilij eneruationem fieri moliuntur, & in dānum & iacturam patrimonij beati Petri aliarumq; eccleſiarum cederent manifeſte, idcirco his & aliàs ex bonis & iuſtis cauſis, quæ ad hoc cuiuſlibet recte ſentientis animum inducere debent, hæc ſancta ſynodus eidem domino Eugenio omne alienationis, infeudationis & impignorationis genus bonorum immobilium, ac etiam mobilium precioſorum & iurium eccleſiæ Romanæ, & aliarum eccleſiarū quarumcunque, necnon autorizationem alienationum bonorum immobilium & iurium aliarum eccleſiarum, omnemq; indictionem ſeu impoſitionem nouarum gabellarum, & aliorum onerum in alma urbe Romana & alijs terris eccleſiæ Romanæ, necnon impoſitionem cuiuſcunque grauaminis ſeu ſubſidij ſub nomine decimæ uel quocunque alio nomine cenſeantur, penitus interdicit, omneſq; alienationes, infeudationes & impignorationes de eiſdem bonis immobilibus, & iuribus eccleſiæ Romanæ & aliarum eccleſiarum, & autorizationem huiuſmodi per dictum dominum Eugenium factas & fiendas, ac gabellas & alia onera per eūdem dominum Eugenium impoſitas ſeu impoſita, caſſat, reuocat, irritat, & annullat adeo, ut nec ius aliquod tribuant, nec præſcribendi etiam cauſam pariant. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, decimoquinto Calendas Ianuarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

SESSIO NONA, IN QVA CONCILIUM RECIPIT SIGISMUNDUM IMPERATOREM.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Inter iuſtitiæ opera nil iuſtius, nilq; dignius eſſe conſtat, quàm eos qui pro uniuerſalis eccleſiæ utilitate ſolicitudinis ſtudia utileſq; labores impendunt, ac puro mentis affectu ſolertibuſq; uigilijs eccleſiaſtica iura tuentur, ipſius eccleſiæ munire præſidijs, aduerſus ea præſertim incommoda, quæ in eos pro impenſis eccleſiæ dei obſequijs moliuntur. Cum itaque chariſſimus eccleſiæ filius & eiuſdem fideliſſimus aduocatus Sigiſmundus Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ &c. rex pro uniuerſalis eccleſiæ utilitate, huius ſacri concilij generalis ipſam repræſentantis protectionem in ſe ſuſcipiens, ipſiq; conſtanter adhærens ſuæ laudabilis ſolicitudinis ſtudijs uirtuoſiſq; laboribus, tam cum domino Eugenio papa quarto, ut attentatam diſſolutionem ipſius concilij reuocando, ipſi concilio adhæreret, q̄ etiam cum Chriſtianitatis principibus & prælatis, dominiſq; & communitatibus, ipſius ſacri concilij fauorem & augmentum ſtuduerit & ſtudeat multifarie promouere, idcirco dignæ gratitudinis uicem rependens hæc ſancta ſynodus, eundem ſub ſpecialis protectionis ſuæ munimine ſuſcipit, necnon quoſcunq; proceſſus etiam priuationem regnorum, prouinciarum, dominiorum, honorum & quarumlibet dignitatum for-

ſan

A ſan continentes, contra præfatum Romanorum regem factos, aut etiam ſub cenſur. & pœnis eccleſiaſticis aut alijs quibuſcunq;, per ipſum dominum Eugenium papam aut alium eius nomine prolatos, uel in poſterum quouis modo faciendos aut etiam proferendos, autoritate omnipotentis dei caſſat, irritat, & annullat, ac ſi de cætero at tententur, fieri nunc pro tunc caſſos & nullos eſſe decernit, ac nullius exiſtere roboris uel momenti. Vniuerſis autem Chriſtifidelibus etiam ſub pœnis latæ ſententiæ excommunicationis & priuationis dignitatis cuiuſlibet eccleſiaſticæ uel mundanæ interdicit, ne quiſpiam ipſi domino Eugenio papæ aut alteri eius nomine, circa proceſſus huiuſmodi factos uel fiendos, aut eorum executioni quouiſmodo obedire uel parere præſumat. Quinimmo præfato regi quilibet obediat, & parere teneatur, ſicut prius de iure tenebatur, ac ſi dicti proceſſus nunquam emanaſſent, uel etiã emanarẽt.

¶ In eadem ſeſſione caſſat ſynodus proceſſus contra ducem Vuilhelmum protectorem concilij, & alios adhærentes concilio.

Et inſuper pari modo quoſlibet proceſſus per præfatum dominum Eugeniũ papam aut alium eius nomine, contra quaſlibet alias perſonas cuiuſuis gradus, ſtatus, præeminentiæ & honoris extiterint, etiã ſi regali, reginali, ducali aut alia quauis p̃fulgeant dignitate, & præſertim contra dilectum eccleſiæ filium nobilem uirũ Vuil B helmum ducem Bauariæ, huius ſacri concilij nomine præfati regis Romanorum protectorem, necnon ciuitates, uniuerſitates quarumcunq; ciuitatum & terrarum, & maxime Romanæ eccleſiæ mediate uel immediate ſubiectas, uicarios quoq;, rectores gentium, armigerorum & capitaneos officiales & ſingulares perſonas earundem, huic ſanctæ ſynodo adhærentes, factos & prolatos, uel in poſterum faciẽdos aut proferendos, etiam cõtra ſimiles perſonas, ciuitates & uniuerſitates, quæ in futurum adhærebũt, poſtquã adhæſerint, hæc ſancta ſynodus caſſat, irritat & annullat: & ſi in futurum fieri attententur, nunc pro tunc caſſos & nullos eſſe decernit, ac nullius exiſtere roboris uel momenti. Vniuerſis quoq; Chriſtifidelibus, etiam ſub ſimili pœna latæ ſententiæ excõmunicationis & priuationis dignitatis cuiuſlibet eccleſiaſticæ uel mundanæ interdicit, ne quiſpiam ipſi domino Eugenio papæ aut alteri eius nomine, circa proceſſus huiuſmodi factos uel fiendos, aut eorũ executioni quouiſmodo obedire uel parere præſumat. Celebrata fuit hæc ſeſſio die uigeſimaſecunda Ianuarij, Anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimotertio. Lecta & publicata per reuerendum patrem & dominum, dominum Franciſcum epiſcopum Cumanum, celebrante reuerendo domino patriarcha Antiocheno.

SESSIO DECIMA.

ANno domini milleſimo quadringenteſimo triceſimotertio, indictione undecima, die uero Iouis decimanona mẽſis Februarij, celebrata fuit ſeſſio decima in naui eccleſiæ Baſileeñ. In qua poſt miſſam de ſpirituſancto per reuerendum in Chriſto patrem dominum Matthæum epiſcopum Albinganeñ ſolenniter decantatam, orationibuſq;, letanijs, euangelio ſecundum Matthæum, Dixit Simon Petrus ad Ieſum, Ecce nos reliquimus omnia &c. alijſq; ſuffragijs cum hymno, Veni creator ſpiritus, decantatis, aſſiſtentibus & præſentibus in eadem quadragintaſex prælatis in mitris eorum planis, de quorum numero tres presbyteri & duo diaconi cardinales in utriſq; lateribus collocati extiterunt. Necnon illuſtriſſimo principe domino Vuilhelmo duce Bauariæ &c. huius ſacri concilij protectore, una cum alijs quàm plurimis honorabilibus utriuſq; tam ſpiritualis quàm ſecularis ſtatus perſonis, ex iniuncto ſibi mandato pro parte ipſius ſacræ ſynodi, reuerendus in Chriſto pater dominus ſcilicet * Crimanus epiſcopus ambonem ad hoc ordinatum aſcendens, decreta infraſcripta de uerbo ad uerbum alta & intelligibili uoce legit & ſolenniter publicauit.

Matth. 19. c. d

al. German.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ in ſpirituſancto legitime congregata,

uniuerſalem eccleſiam repræſentans,ad perpetuã rei memoriam. Pridem in octa- D
ua ſeſſione huius ſacri concilij in decreto citationis domini Eugenij papæ quarti,clau
ſula quædam infraſcripti tenoris adiecta fuit,uidelicet adijciens,quod ſi dictus domi
nus Eugenius papa præmiſſis parere contempſerit,& dicto tempore ſexaginta die-
rum pendente,aliquas promotiones fecerit ad cathedrales eccleſias uel eccleſiaſticas
dignitates,uel alia quæcunq; beneficia uel officia,in fomentum dictæ ſuæ prætenſæ
diſſolutionis,& eneruationem,diminutionem ſeu impedimentum huius ſacri conci
lij,de quo ipſius ſacri concilij arbitrio iudicabitur, an factæ fuerint in fomentum ta-
les promotiones,hæc ſancta ſynodus caſſat,irritat,& annullat. Hanc autem clauſulã
pro tuitione huius ſacri concilij & perſonarum eidem adhærentium,hæc ſancta ſyno
dus extendit,& uires habere uult,uſquequo per ipſam ſanctam ſynodum ſuper hoc
aliter fuerit ordinatum.

¶Extenſio decreti quod incipit, ambitioſorum.

Ex eadem etiam cauſa decretum illud,quod incipit, Ambitioſorum &c. in eadẽ
ſeſſione promulgatum,hæc ſancta ſynodus extendit ad perſonas collegiorum,capi-
tulorum,monaſteriorum & conuentuum ſeu alias quaſcunq;,quæ aliquem admitte
re ſeu recipere præſumpſerint in poſſeſſionem dignitatum,officiorum uel benefici- E
orum perſonarum quæ in dicto decreto exprimuntur.

¶Accuſatio contumaciæ papæ.

Deinde dictis decretis pronũciatis,promotores præfatæ ſanctæ ſynodi, per ora-
culum magiſtri Henrici de Behenheym officialis curiæ Baſileeñ.&c. contumaciam
domini noſtri papæ Eugenij quarti accuſarunt, prout in ſchedula continetur,cuius
tenor ſequitur,& eſt talis:Reuerendiſſimi reuerendiq; patres & domini,cum iamdu
dum de mẽſe Aprilis proxime præterito,in publica ſeſſione hæc ſancta ſynodus cita
raſſet,monuiſſet,ac debite omni cum inſtantia humiliter requiſiuiſſet dominum Eu
genium papam quartum,ut illam ſuam prætenſam diſſolutionem huius ſacri conci
lij aliàs per ipſum factam,ſicut de facto proceſſerat,de facto etiam reuocare deberet,
ac ipſam etiam reuocationem, quemadmodum & diſſolutionem huiuſmodi præ-
tenſam,per diuerſas mundi partes tranſmitteret & publicaret, ac ipſi ſacro concilio
Baſileeñ.(ſicut tenebatur) aſſiſteret fauoribus opportunis,fuerit quoq; ſtatutus eidẽ
de ſibi terminus quatuor menſium ad ueniendũ perſonaliter, uel alias perſonas ido-
neas mittendum ad hoc ſacrum concilium cum plena poteſtate ad omnia & ſingula
peragenda in hoc ſacro cõcilio,prout hæc latius in decretis ipſius ſanctæ ſynodi con F
tinentur,& dicto termino quatuor menſium adueniente,fuerit per nos ſæpedictæ ſa
cræ ſynodi promotores & procuratores,ac nomine eiuſdem coram ueſtris reueren-
diſſimis paternitatibus ipſius domini Eugenij nullatenus in præmiſſis parentis, con-
tumacia debite accuſata,petitumq; ipſum contumacẽ declarari. Et licet tunc ſancta
ſynodus ſolita utens manſuetudine, huiuſmodi petitionem noſtram non ſpreuerit,
neq; contumaciam petitam declarauerit,producta tamen noſtra aſſumens, interlo-
quendo ſe deliberare uelle decreuit.Quæ quidem deliberatio per tres menſes exinde
ſubſequentes perdurauit,per quos hæc ſancta ſynodus ad omnem eius grauitatem &
manſuetudinem in procedendo clare oſtendẽdum,ipſi domino Eugenio expectato,
ſi forte reſipiſceret in præmiſſis,nec tamen adhuc parente, die decimooctauo menſis
Decembris proxime præteriti in publica ſeſſione cum adhuc uiderent præfatum do
minum Eugenium in priori ſua contumacia perdurare,ac etiam quod longe deteri-
us erat,hoc ſacrum concilium ſubuertere uarijs modis ſatagere, necnon quandã con
gregationem ſub nomine generalis concilij in præiudicium & euerſionem huius ſa-
cræ ſynodi indicere,ipſum per ſuum decretum ſolenne iterato ad ſuperabundantem
cautelam,& ut in magis manifeſta conſtitueretur contumacia,omni cum reuerentia
admonuit,exhortata eſt,ac eidem ex parte omnipotentis dei præcepit atq; mãdauit,

quatenus

A quatenus infra ſexaginta dies à dicta die decimaoctaua menſis Decembris ſubſequẽtes, prædictas prætenſas diſſolutionem & conuocationem congregationis ſub nomine generalis concilij publice reuocaret, huicq́ꝫ ſacro concilio publice pure & ſimpliciter adhæreret, realiter & cum effectu, alioquin hæc ſancta ſynodus abſq; ulteriori monitione ſeu citatione contra ipſum ſuper præmiſſis & omnibus alijs in ipſo ſacro concilio peragendis uſq; ad finem debitum incluſiue ꝓcederet, prout ſpiritusſanctus dictaret, & tam de iure diuino q̃ humano foret procedendum. Verum reuerendiſſimi reuerendiq́ꝫ patres & domini, cum præfatus dominus Eugenius, dictis ſexaginta diebus iam elapſis, pro ultimo & peremptorio termino ſibi quo ad præmiſſa aſſignatis, circa omnia & ſingula ſibi per hanc ſacram ſynodum (ut eſt præmiſſum) præcepta & mandata negligentem ſe reddiderit, & minime paruerit, immo in eius priori contumacia (quod dolenter referimus) adhuc perſeueret & perduret, nos duo magiſter Hugo & ego ꝓmotores & ꝓcuratores p̃dicti, ad ꝓbationẽ & iuſtificationẽ oĩm & ſingulorũ præmiſſorum pridie in generali congregatione in domo prædicatorum decimaſeptima huius menſis habita, producentes & repetentes omnia & ſingula inſtrumenta, & decreta acta actitata, & munimenta in præmiſſis facientia, & maxime

B primæ monitionis & requiſitionis cum executione earundem debite facta, necnon eiuſdem domini Eugenij contumaciam aliàs accuſatam, ac decretum huius ſecundæ citationis cum eius debita publicatione & executione, prout hæc omnia latius apud acta huius ſanctæ ſynodi ſunt conſcripta, præfati domini papæ contumaciam accuſauerimus, debita cum inſtantia requirentes, ut eundem ueſtræ reuerendiſſimæ paternitates pro contumace habere uellent & reputari, contraq́ꝫ eundem ſuper præmiſſis & omnibus in hoc ſacro concilio peragendis uſq; ad finem debitum incluſiue, ſine ulteriori citatione, prout ſpiritusſanctus dictaret, procedere, necnon certam diem pro ſeſſione publica habenda ad huiuſmodi contumaciam ſolenniter accuſandam deputare, & locum congregationis generalis fore habilem ꝑ huiuſmodi actu cõtumaciæ accuſatæ, declarare dignarentur, ueſtræq́ꝫ reuerendiſſimæ paternitates poſt nõnullas deliberationes dictũ locum cõgregationis ad hoc habilem & idoneũ ad præmiſſa decernentes & declarantes, pro præmiſſa contumacia p nos accuſanda, hanc diem necnõ & ſeſſionem publicã præſentẽ nobis miſericorditer ſtatuere & aſſignare decreuiſtis, ꝓut hæc oĩa in ſupradictis actis huius ſacri concilij plenius continentᷣ, ad quæ quo ad hoc nos referimus. Vnde reuerendiſſimi reuerendiq́ꝫ patres & domini, iuxta prædictam ſeſſionis publicæ aſſignationem nobis (ut præfertur) gratioſius conceſſam, nos

C prædicti promotores iterato cum ea qua poſſumus & debemus inſtantia, apud reuerendiſſimas dominationes ueſtras & corã hoc ſacro concilio, præfati domini Eugenij papæ ſuꝑ omnibus & ſingulis in dictis citationũ decretis contentis, cõtumaciam accuſamus, petentes & eadẽ cum inſtantia requirentes, ut reuerendiſſimæ paternitates ueſtræ (ꝓut iuſtitia ſuadet, & ordo iuris poſtulat & rationis) declarẽt ipſum dñm Eugeniũ in p̃miſſis cõtumacẽ, ac ꝓ tali eum habeãt & reputẽt. Et inſuꝑ cõtra ipſum ſuꝑ p̃miſſis & oĩbus alijs in hoc ſacro concilio peragẽdis uſq; ad finem debitũ incluſiue, ſine ulteriori citatione (ꝓut ſpiritusſanctus dictauerit) & de iure diuino pariter & humano fuerit procedendũ, ꝓcedi, ac prout in huius ſacræ ſynodi decretis pleniꝰ cõtinetur. Qua ſiquidẽ cõtumacia (ſicut p̃fertur) in ſcriptis accuſata, reuerẽdiſſimus pater dñs cardinalis legatus pro & nomine ſacri concilij iniunxit reuerẽdis patribus dominis Vticenſi & Nouarienſi epiſcopis, quatenus ad ualuas eiuſdẽ eccleſiæ irẽt, ad inquirendũ utrum ſanctiſſimus dñs noſter Eugenius papa quartus, cuius cõtumacia nunc p ꝓmotores fuit accuſata, aut aliqs alius eius nomine eſſet ibidẽ, qui uellet comparere corã ſacroſancta ſynodo ibidẽ exiſtente, facturus & adimpleturus illa ad quæ p duas citationes ſeu monitiones citatus ſeu monitus fuit. Qui quidẽ duo dñi epiſcopi de mandato quo ſupra, aſſumptis etiã nobis notarijs infraſcriptis, ad eaſdẽ ualuas iuerunt, altaq́ꝫ & intelligibili uoce p organũ præfati dñi epiſcopi Nouarienſis trina

uice proclamauerunt, inquirentes prout eiſdem per dictum dñm legatũ nomine di- D
cti ſacri concilij fuerat iniunctum, petentes à nobis notarijs publicum inſtrumentum
ad perpetuam rei memoriam, &c. Qua ſic facta trina proclamatione, nemineq́ pro
dicto dño Eugenio comparente, ad præſentiam eiuſdem ſacri cõcilij in eadem eccle
ſia conſtituti, redeuntes, retulerunt, prout ſupra, proclamaſſe, nec aliquem nomine p̃-
dicti domini Eugenij coram eis comparuiſſe. Poſt quam quidem relationem promo
tores ſacri concilij per organũ domini officialis Baſileenſis proponentes, dixerunt in
effectu ſimilia uerba: Reuerendiſſimi reuerendiq́ patres & domini, audiuerũt ueſtræ
reuerendiſſimæ paternitates relationẽ per dominos Vticenſem & Nouarienſem epi
ſcopos factam, & quia præfatus dominus Eugenius licet debite uocatus & expecta-
tus, per ſe uel alium non comparuit, prout neque comparet, eius contumaciam ite-
rum & ex ſuperabundanti accuſarunt, trina uice petentes ipſum per ſacrum concili-
um pro contumace reputari, & declarari, reproducentes & repetentes acta & decre
ta huius ſacri concilij Baſileenſis, necnõ duas citationes & earum executiones, unà cũ
omnibus actis & actitatis in huiuſmodi cauſa, petentesq́ diem certã pro ſeſſione pu-
blica ſuper huiuſmodi declaratione fienda, eiſdem aſſignari. Quibus petitis, domin9
cardinalis legatus & præſidens generalis dicti ſacri concilij & nomine eiuſdem, uer- E
ba ſua dirigens ad ipſos promotores, dixit: Venerabiles promotores, audiuit hæc ſan
cta ſynodus relationem factam per præfatos dominos epiſcopos & petitionẽ ueſtrã,
idcirco hæc ſancta ſynodus iudices huius ſacri concilij deputat & ordinat ad uidendũ
& ad examinandum proceſſum factum contra eundem dominum Eugenium, & re-
ferant in congregatione generali. Qua facta relatione, ſacrum concilium deliberabit
ſuper declaratione contumaciæ & alijs in huiuſmodi cauſa peragendis, ac in ſeſſione
ſuper hoc decernenda uobis reſpondebit. De & ſuper quibus omnibus & ſingulis ſu
pradicti promotores & eorum quilibet, ad perpetuam rei memoriam, petierunt &
petijt à nobis notarijs fieri unum uel plura, publicum & publica inſtrumẽta. Datum
in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileeñ. ſolenniter cele-
brata, die Iouis xix, menſis Februarij, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxiij.

SESSIO VNDECIMA.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congrega-
ta, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriã. Quo-
niam frequens generalium conciliorum celebratio tanquam agri dominici p̃- F
cipua cultura, uniuerſalem eccleſiæ ſtatum concernit, ideo ſumma cum dili-
gentia intẽdendum eſt, ut cunctis obſtaculis quæ tam ſalubrem inſtitutionem impe
dire poſſent, accurate obuietur. Inhærens igitur hæc ſancta ſynodus ordinationi de-
creti concilij Conſtantieñ. quod incipit, Frequens, cupienſq́, ne ſcãdala quæ (prohdo
lor) diebus noſtris contigerunt, futuris temporibus in perniciẽ eccleſiæ repullulent,
ſtatuit & decernit, ut Romanus pontifex, qui primus in uinea domini laborare, & ali
os ſuo exemplo ad laborandum trahere tenetur, per ſe uel legatum de latere aut lega
tos, eligendum uel eligendos de conſilio & aſſenſu non auriculari duarũ partium car
dinalium, in concilijs generalibus debeat intereſſe, necnon oẽs & ſingulæ perſonæ ec-
cleſiaſticæ, quæ de iure uel conſuetudine generalibus concilijs adeſſe debẽt, deinceps
ad ipſa generalia concilia tam uigore ipſius conſtitutionis, Frequens, indicta, q̃ huius
ſacri concilij Baſileeñ. uel alterius futuræ legitime congregati autoritate indicenda,
ſine alia uocatione uenire perſonaliter aſtringantur, niſi legitimo detineantur impe-
dimento, quo caſu perſonas idoneas cum ſufficienti mãdato deſtinare teneanť. Quod
ſi ipſe Romanus põtifex, & aliæ prædictæ perſonæ hoc facere neglexerint, aut ipſum
concilium quoquo modo de facto impedire, mutare, prorogare, diſſoluere, operam
dederint, & infra quatuor menſes cum reali ſatisfactione non reſipuerint, ex tũc Ro-
manus põtifex à papali, & prædictæ perſonæ à ſuarum dignitatum adminiſtratione
ſint

Conſtantienſis cõcilij ſeſſione 39.

ſint ipſo facto ſuſpenſi. Quæ quidem papalis adminiſtratio ad ſacrum cõcilium ipſo iure deuoluatur. Quod ſi pœnas prædictas per duos menſes poſt dictos quatuor animo ſuſtinuerint indurato, contra tam Romanum pontificem q̃ prædictas perſonas, uſq; ad priuationem incluſiue, per concilium generale procedatur.

¶Quod liberum ſit cuilibet uenire ad concilium.

Statuit quoq; hæc ſancta ſynodus, ut non obſtante quacunq;, etiam Romani pontificis prohibitione, omnibus quibuſcunq; cuiuſcunq; ſtatus & conditionis exiſtant, etiam ſi ſint ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, liberum ſit ad generalia concilia ꝓficiſci. Quodq; ipſe Romanus pontifex ad ipſa concilia generalia accedere uolentibus, & præſertim prædictis cardinalibus, licentiam (ſi petierint) impartiri teneatur.

¶Declarat concilium uerbum de prorogatione concilij: & caſſat attentata in contrarium, uel attentanda in futurum.

Declarat quoq; hæc ſancta ſynodus, uerba illa, uidelicet, nullatenus prorogetur, in dicto decreto poſita, ita prohibitiue intelligi, ut etiam per papã prorogari nõ poſſit. Quodq; concilium actu congregatum, diſſolui aut de loco ad locũ mutari ſine ipſius concilij expreſſo conſenſu, per Romanum pontificem nullatenus poſſit, caſſatq;, irritat, & annullat, ſi quid forſitan contra hæc uel etiam in derogationem aut impedimẽtum ipſius concilij generalis, perſonarumq; & prælatorum ac ſuppoſitorum eiuſdẽ, per priuationem, tranſlationem, cenſuraſq; eccleſiaſticas, uel aliter quomodolibet in futurum contigerit attentari.

¶Quod non diſſoluatur, aut mutetur concilium, niſi de conſenſu duarum partium cuiuſlibet &c.

Statuitq; ex certis rationabilibus cauſis, ut præſens Baſileeñ. concilium per neminem, etiam ſi papalis fuerit dignitatis, diſſolui aut de loco ad locum mutari poſſit, niſi de expreſſo conſenſu duarum partium cuiuſlibet deputationis uotis ſingulorum ſcrutatis, ſubſequentiq; approbatione duarum partium congregationis generalis, ſimiliter ſcrutatis uotis ſingulorum, ac demum in ſeſſione publica facta declaratione. Obſecratq; per uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, & per aſperſionem ſui ſanguinis precioſi omnia ſuppoſita huius ſacri concilij tam præſentia q̃ futura obteſtatur, ut ante cõpletam reformationem in capite & in membris, quantum rationabilius fieri poterit, nullatenus diſſolutioni conſenſum præſtent, nec loci mutationem fieri permittãt, niſi ex cauſis iuſtis & manifeſtis.

¶Quod locus concilij eligatur ꝑ menſem ante diſſolutionem. & declaratur uerbum illud, in decẽnium.

Iuxta ipſius Conſtantieñ. concilij ordinationem, uult omnino ſaltem per menſem ante tempus diſſolutionis eligi locum pro futuro celebrando concilio, declaratq; ad abundantem cautelam, uerbum illud, in decennium, in prædicta poſitum conſtitutione, ſic intelligi debere, ut decẽnium totaliter compleatur, & eo integre completo, ex tunc facultatem concilij generalis celebrandi incipere. Quod ſi caſu aliquo cõtingat, eos qui concilijs generalibus intereſſe tenentur, in principio temporis non aduenire, declarat, non propterea dictam concilij celebrandi facultatem expirare. ſed ut *quantocitius commode fieri poterit, celebretur. Ne autem diu differri poſſit, ſtatuit, ut ꝑ uiginti dies ante prædictum decennij tempus completum, uel aliud, ſi forſan ex cauſa per concilium præfigi contingat, Romanus pontifex per ſe uel legatum aut legatos ſuos, necnon archiepiſcopus, in cuius prouincia uel diœceſi fuerit concilium celebrandũ, & omnes prælati uicini loco celebrationis concilij per quatuor dietas uulgares, ceſſante impedimento canonico, in proprijs perſonis: uel eo obſiſtente, per uiros idoneos ad hoc uicarios conſtitutos, adeſſe teneãtur, ut de loci diſpoſitione & alijs præparatorijs concilij ualeant habere tractatum. Die autem inchoationis concilij generalis præfinita, hi qui ibidem fuerint, miſſam de ſpirituſancto ſolenniter celebrẽt, & concilium ex eo die ſtabilitum & inchoatum eſſe efficaciter cenſeatur. Verum ꝓ- al. quantoci-

pter multas neceſſitates quæ contingere poſſunt uenientibus ad concilium, exhortatur hæc ſancta ſynodus eos qui tunc præſentes fuerint, ut ad ardua negocia concludēda, niſi decenti expectatione abſentium moderata, congruo interuallo temporis non procedant, ſed ſic diuino timore præuio procedatur in cunctis cum debita grauitate, ſicut tanta magnitudo negociorum uniuerſalis eccleſiæ exigit & requirit. In his autē caſibus, in quibus ſecundum ſtatutum decreti Conſtantieñ. papæ licet locum futuri concilij de conſenſu ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinaliū mutare, ſtatuit, ut ſi papa id facere negligat, collegium cardinalium hoc ſuppleat, ita tamen, ut duæ partes ipſorum cardinalium conſentiant, ſeruãdo nihilominus modū qui in dicto capitulo, Frequēs, continetur. Ipſam autem loci mutationem, ſi fieri contingat, iurabūt dicti cardinales, ſecundum deum & conſcientiam ſuam illam facere, & ex cauſis manifeſtis in capitulo, Frequens, contentis. D

Conſtantienſis cõcilij ſeſſione. 39. ubi ſupra.

Quod electores papæ ante ingreſſum conclauis iurent, q̄ ſi quis eorum eligatur, ſeruabit dicta decreta.

Vt præmiſſa facilius executioni demandentur, ſtatuit ipſa ſancta ſynodus, q̄ electores Romani pontificis ante ingreſſum conclauis iurare, deoq́ꝫ & eccleſiæ promittere teneantur, q̄ ſi contingat aliquem ex eis in papam aſſumi, præmiſſa ſupradicta decreta, ſtatuta & ordinata ſeruabit, & pro poſſe adimplere realiter & cum effectu curabit, adijciens q̄ quicunq́ꝫ in Romanum pontificem futuris deinceps tēporibus aſſumetur, inter alia quæ profiteri debet, iuxta decretum cõcilij Conſtantienſis, quod incipit, Quanto Romanus pontifex &c. iuret etiam præſens decretum efficaciter obſeruare. Quam quidem profeſſionē teneatur poſtea in primo publico conſiſtorio de nouo facere, profiteaturq́ꝫ, ſi eorum quæ in hoc decreto continētur, fuerit uiolator, nec nõ ratione cuiuſlibet notorij criminis eccleſiā ſcandalizantis, iudicio generalis concilij ſe eſſe ſubiectum. Hancq́ꝫ profeſſionem tam ipſe q̄ collegium cardinalium inſerãt literis, quas de noua aſſumptione papæ per orbem de more tranſmittent. E

In ſeſſione Conſtant. 39.

Quod publicetur hoc decretum in ſynodis.

Vt tam ſalutaris ac neceſſarij decreti nullus poſſit ignorantiam prætendere, mandat hæc ſancta ſynodus in uirtute ſanctæ obedientiæ omnibus metropolitanis, ut in prouincialibus epiſcopis, & ſynodalibus concilijs prælatis religionum in ſuis capitulis generalibus huiuſmodi decretum legi faciant & publicari.

Concilium caſſat iuriſdictionem factam curialibus Romanæ curiæ, ne ueniant ad ipſum concilium. F

Cum liberum eſſe debeat omnibus ad hoc ſacrum concilium generale, quod uniuerſalem repræſentat eccleſiam, proficiſci, & conſequenter quicquid in contrarium quacunq́ꝫ autoritate etiam ſi papali, ſtatuatur, irritum ſit cenſendum: ideo hæc ſancta ſynodus caſſat, irritat, & annullat quæcunq́ꝫ mandata, etiam ſub cenſuris, priuationibus beneficiorum & officiorum, inhabilitationibus ad eadem, & alijs quibuſcunque pœnis facta & fienda, tam per dominum Eugenium papam quartum, q̄ eius camerarium uel alium eorum autoritate, curialibus & officialibus Romanæ curiæ, uel alijs quibuſcunq́ꝫ perſonis, cuiuſcūq́ꝫ ſtatus & dignitatis exiſtant, ne de curia Romana recedant, per quæ facultas ad hoc ſacrum cõcilium ueniendi, tolli, impediri, uel reſtringi quomodolibet poſſet. Datum Baſileæ in ſeſſione publica celebrata in eccleſia maiori Baſileeñ. quinto Kalendas Maij, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxiij.

SESSIO DVODECIMA. DECRETVM citationis contra papam.

SAcroſancta Baſileeñ. generalis ſynodus in ſpũſancto legitime cõgregata, uniuerſalē eccleſiā repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Sancta catholica eccleſia in ſacro Conſtantienſi concilio conueniens, cum animaduerteret neglectum ſacrorum conciliorum præteritis tēporibus occaſionē fuiſſe hæreſum,

Cõſtantieñs concilij ſeſſione. 39.

ſum,errorum,ſchiſmatum ac plurimarum deformitatũ in populo Chriſtiano,ipſorumq́; conciliorum frequentationem optimum fore dictarum peſtium ac malorum antidotum,diuina inſpiratione inſtituit,deinceps certis modo & tempore generalia concilia celebrari.Prius autem ne quiſquam de ipſorum conciliorum poteſtate hæſitaret,declarauit cõcilium generale catholicam eccleſiam repræſentans,poteſtatem à Chriſto immediate habere,cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis,etiam ſi papalis exiſtat,obedire tenetur in his,quæ pertinent ad fidem & extirpationem ſchiſmatis,atq; ad generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris. Quodq́; eius mandatis,ſtatutis,ordinationibus & præceptis ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus,quicunq;,etiam ſi papalis fuerit dignitatis,obedire contumaciter cõtemnens,niſi reſipuerit,condignæ pœnitentiæ ſubijciendus eſt & debite puniendus, etiam ad alia iuris ſubſidia(ſi opus fuerit)recurrendo.Autoritate igitur memorati Conſtantienſis concilij, ac deinde ex inſtituto ſacri concilij Senenſis,approbationeq́; felicis recordationis Martini papæ quinti & moderni domini Eugenij papæ quarti, hæc ſancta ſynodus Baſileenſis legitime congregata,ad opus generalis reformationis eccleſiæ in capite & in membris,necnon ad extirpationem hæreſum,omni cum diligentia in ſuo primordio procedere decreuit.Sed quoniam abſq; pace Chriſtianorum principum hæc duo ſanctiſſima opera non facilem ęxecutionẽ habere poterant, profeſſa eſt etiã ad pacem cõcordiamq́; Chriſtiani populi uelle totis uiribus laborare, quemadmodũ hactenus fecit,feciſſetq; huberius ac forte felicius,niſi grauibus fuiſſet per præfatum dominum Eugenium obſtaculis impedita.Et quoniã inter Chriſtianos nemo eſt cui⁹ pro ſua dignitate magis interſit q̃ ſummi pontificis,huiuſmodi ſacris operibus intendere,hæc ſancta ſynodus à ſuæ congregationis initio dominum Eugenium per binas ambaſiatas cum magna inſtantia deprecata eſt, ut ſuas operas conſiliaq; & auxilia ad ipſam ſynodum fouendam &promouendam uellet impẽdere.Cum uero ab ipſo domino Eugenio papa pro ſuo paſtorali officio omne genus ſubſidij & ſuffragij ſperaremus,lugubri nuncio ad nos perlatum eſt,hoc ſacrum concilium tam ſolenniter inſtitutum,& pro tam neceſſarijs negocijs congregatum, in publico conſiſtorio de facto,cum de iure non poſſet,tentaſſe diſſoluere.Quod nos audientes,triſtitia cõſternati,magnoq́; mœrore confecti ſumus. Nec modo nos ſacrum concilium celebrantes huiuſmodi prætenſa diſſolutio ſupra modum ſcandalizauit, ſed & omnem populũ Chriſtianum,qui tam ſanctorum operum felicem exitum magno cum deſiderio expectabat.Exiſtimans tunc hæc ſancta ſynodus,ſiniſtris informationibus ipſum dñm Eugenium fuiſſe circunuentum,mox ad eum uenerabilem epiſcopum Lauſaneñ. & decanum Traiecteñ.oratores deſtinauit,eidem oſtenſuros cauſas prætenſæ diſſolutionis à ueritate procul eſſe,ſupplicaturosq́; ut cum huiuſmodi res grauiter ac notorie eccleſiam perturbaret,plurimæq́; in Chriſtiano populo exinde calamitates ſecuturæ eſſent,ipſam diſſolutionem tam ſcandaloſe factam,omnino reuocaret,& huic ſanctæ ſynodo,ſicut dignitatem ſuam decebat,cum effectu adhæreret.Sed ipſorum oratorum rationibus ac precibus nequaq̃ motus,eos ad nos uacuos remiſit.Quod tam graue ac notorium ſcandalum hæc ſancta ſynodus ferre nõ ualens,ipſum dñm Eugeniũ in publica ſeſſione monuit,ut infra quatuor menſes prætenſam diſſolutionẽ tot ſcãdalorum cauſam,penitus aboleret. Interim autem & poſt chariſſimus eccleſiæ filius Sigiſmundus Romanorum Imperator illuſtris,tanq̃ eccleſiæ fidelis aduocatus,pluribus notabilib⁹ ambaſiatis ac crebris literis ipſum dominum Eugenium humilime deprecatus eſt,ut ab huiuſmodi eccleſiæ ꝑturbatione om̃ino deſiſteret. Idipſum etiã zelo fidei & eccleſiæ ſuccenſi q̃ plures reges & principes,cardinales ac prælati,tam in curia Romana q̃ extra,rogando,obſecrando,monendo,ſedula cum inſtantia fecerũt. Et quidem tot preces & requiſitiones undiq; ſibi porrectæ ſunt tam pie,humiliter & deuote,ut(quod dolẽter referimus)ſi pax & tranqllitas eccleſiæ ſibi fuiſſet cordi,nullatenus diſſentire potuiſſet.Circa autẽ ipſoꝝ quatuor menſium exitũ ad nos quatuor

Cõſtantienſis concilij ſeſſione 4.& 5.

Conſtantien. cõcilij ſeſſione 5.

oratores tranſmiſit, non ut emendarent, ſed errata defenderent, nosq́ increparent, ꝙ D mox ſuæ prætenſæ non paruiſſemus diſſolutioni. Quibus per reſponſiones huius ſacri concilij, ueritas tam iuris diuini & humani, ꝙ ſine conſenſu concilij diſſoluere nequiuerat, q̄ facti, ꝙ cauſæ prætenſæ diſſolutionis ueræ non fuerant, extitit luce clarius patefacta. Tranſactis his quatuor menſibus, cum in publica ſeſſione promotores ſacri concilij ipſius domini Eugenij contumaciam accuſantes, eum contumacem declarari peteret, ſancta ſynodus à dictis oratoribus exorata, ut ſuperſedere dignaretur ꝓ tunc, & uſq; ad tres menſes poſtea diſtulit. Et cum interim nulla ſuæ emẽdationis indicia apparerent, immo quotidie in ſuo propoſito durius perſeuerans, innumeris modis quos honeſtatis cauſa reticemus, ipſam ſanctam ſynodū diſſipare & euertere conaretur, nos licet ſuadente iuſtitia acrioribus remedijs uti potuiſſemus, nihilominus manſuetudinis noſtræ non immemores, iterum ipſum monuimus, & ex parte omnipotentis dei præcepimus, ut infra ſexaginta dies diſſolutionem prætenſam prorſus reuocaret, & ſacro concilio pure, ſimpliciter, & cum effectu adhæreret. Quibus exactis, iterum per promotores concilij ipſius domini Eugenij contumaciam fortius accuſantes, inſtantius interpellati ſumus, ut ad declarationem cõtumaciæ & ad pœnas, quas tanta contumacia exigebat, procederemus. Et nihilominus aliquandiu differre E decreuimus, ſi forte tantam ſacri concilij pietatem uidens, ipſe quoq; ad pietatem flecteret. Interea q̄tuor alij ſui oratores ad nos ſuperuenerũt, uarias ſecũ facultates, immo uerius difficultates & inuolutiones afferentes, per quas monitioni noſtræ nullatenus parebatur, nec prætẽſa irritabatur, ſed potius firmabatur diſſolutio. Multa etiã alia in his continebantur non mediocriter abſurda, & ſacro ꝑiudicialia concilio, quibus ſine dei offenſa & graui iactura eccleſiæ nullatenus aſſentire poteramus, ꝑut hæc in reſponſione dictis ambaſiatoribus ſextadecima die Iunij tradita, diffuſe deſcribuntur. Poſt itaq; duos menſes, qui decimanona Februarij expirarũt, uſq; ad præſentem diem patienter diſtulimus, ſperantes ipſum dñm Eugenium plenam tandem adhærentiam præbiturum. ſed (ut rei euidentia iam demonſtrat) quo magis pulſatur, eo amplius ſuas obturat aures. Et quanto ſecum benignius ac modeſtius agitur, eo tenacius in ſuæ diſſolutionis propoſito perſeuerat: & quãtum ex eius uerbis factisq́; colligi poteſt, nil aliud prætendere uidetur, niſi ut eccleſiam peſſundet, iusq́; ſibi & ſucceſſoribus faciat, non ſolum abrogandi ritum ſacrorum conciliorum & ea pro libito diſſoluendi, ſed & ipſorum ſacratiſſima decreta ſpiritu dei promulgata, à quibus ſtatus pendet uniuerſalis eccleſiæ, irritandi & abolendi, & præſertim declarationem il F lam, ꝙ in his quæ ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & generalẽ eccleſiæ reformationem in capite & in mẽbris ꝑtinent, quilibet, etiã papalis dignitatis, decretis generalis concilij ſubijcitur. Ex quibus quot quantaq; mala ac ſcandala ex nunc & in futurũ ſuccedere poſſint, ſatis omnibus liquet, & in præfata reſponſione late exprimit̃. Cum ergo iam ultra annũ & dimidium, in caſſum apud eũ laborauerimus, nec noſtris aut aliorum precibus & monitionibus flecti uelit, nec eũ quantacunq; mãſuetudine ac patientia ad ea quæ pacis & rationis ſunt, mouere queant, quid amplius fruſtra immorandum eſt? Forſan noſtram patientiam putat aſſenſum, & ex longa dilatione fiduciã perſeuerãdi aſſumit, quaſi arbitretur ſe recte feciſſe, nec eccleſiam in eum quicq̄ poſſe cui nullã irrogare pœnam auſa eſt. Veremur, ne facilitas ueniæ incentiuũ ſibi tribuat delinquẽdi. Timemus, ſi delicta notoria intacta dimittam⁹, fouere ipſa iudicemur. Chriſtus deus noſter cum in Hieruſalem pergeret opus noſtræ redemptionis impleturus, & Petrus eum prohibere uellet, compeſcuit eum, dicens: Vade poſt me ſathanas, ſcandalum mihi es, quia non ſapis quæ dei ſunt, ſed ea quæ hominũ. Beatus Paulus cũ uidiſſet beatũ Petrũ apoſtolorum principem circa obſeruationem legaliũ reprehenſibilẽ fore, & nõ ambulare ad ueritatẽ euãgelij, reſtitit ei corã oĩbus in faciẽ, & eũ à ſimulatione, in quam alios deducebat, ueritatis zelo repreſſit. Eccleſia catholica ſæpenumero ſummos põtifices, ſiue à fide delirantes, ſiue prauis morib⁹ notorie eccleſiam

Matt. 16, d & Marc. 8, d Gala. 2, c

eccleſiam ſcandalizantes,correxit & iudicauit,neq; ubi de fidei periculo aut ſcādalo religionis Chriſtianæ agebatur,Romanis pontificibus pepercit. His exēplis ac rationibus hæc ſancta ſynodus excitata,habens à deo autoritatē animaduertendi in eos qui ipſam nō audierint,cōſiderans'q; expedire tam ſaluti animæ ipſius dñi Eugenij,q̄ ſtatui uniuerſalis eccleſiæ modernis futuriſq; temporibus,amodo in dictum dñm Eugenium acrioribus remedijs,quandoquidē leuiora non proſunt,procedere decreuit. Et quanq̄ in tam notorie & incorrigibiliter ſcandalizantem eccleſiam,ſtatim poſſet finalem ferre ſententiam,neſciens tñ maternæ pietatis obliuiſci,intuitu etiam præfati ſereniſſimi Imperatoris,qui per ſuas literas ſuper hoc nos exacte rogauit,adhuc ipſum dñm Eugeniū tertio monerē ac etiam tertiā ei indulgere dilationem proponit, ut in ſua poteſtate ſit,ſi uelit pœnā euitare:idcirco hæc ſancta ſynodus p̄fatum dñm Eugeniū,cū quanta pōt inſtantia & affectu p uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti rogat, orat, obſecrat,monet,citat,& requirit,ex parte omnipotētis dei ultimo & pemptorie mādat & p̄cipit,ut prædictā p̄tenſam,notorie ſcādaloſam diſſolutionē penitus reuocet, & hoc ſacrū Baſileeñ.conciliū per generaliū Conſtantieñ.& Seneñ.cōciliorum ſtatuta, approbationem'q; felicis recorda. Martini papæ quinti & ipſius dñi Eugenij legitime
B inchoatū,declaret à tpe huiuſmodi inchoationis cōtinuatū fuiſſe & eſſe, proſecutionem'q; ſemp habuiſſe,cōtinuariq; ac proſecutionē habere debere,& ipſi pure & ſimpliciter adhæreat,& cū effectu, & huiuſmodi reuocationē declarationem'q; & purā adhæſionē,per ſuas literas more Romanæ curiæ bullatas huic ſacro concilio notificet infra ſexaginta dies,à die præſentis publicæ ſeſſionis immediate ſequētes. Quòd ſi dicta oīa & ſingula infra præfatos dies adimpleuerit cum effectu, hæc ſancta ſynodus ex ſua ſolita benignitate & clementia ipſum dñm Eugenium, quantū cū deo poterit,honorare & honorari facere intendit. Si uero (quod abſit) in ptinacia perdurās, oīa & ſingula prædicta infra præfatos ſexaginta dies realiter & cum effectu nō adimpleuerit,elapſis dictis ſexaginta diebus,ex nunc prout ex tunc,& ex tūc prout ex nūc, hæc ſancta ſynodus in uirtute omnipotentis dei,à quo ſup oēs Chriſtifideles immediate poteſtatem uendicat,p̄dictum dñm Eugeniū manifeſte contumacē,notorie incorrigibiliterq; ſcandalizantē eccleſiā,ab omni adminiſtratione papatus in ſpiritualibus & tēporalibus ipſo facto ſuſpendit,& ſuſpenſum eſſe declarat,pceſſura tandem ad ulteriora,uſq; ad ſententiā finalem incluſiue,ſi opus fuerit, ipſo dño Eugenio amplius nō citato,prout ſpirituſſanctus dictauerit:oēm aūt ipſius papatus adminiſtrationem in his oībus,quæ in ſpiritualibus & tēporalibus ad ſolū papā,uel ad ſolā ſedē
C apoſtolicā de iure pertinere noſcūtur, eadem ſancta ſynodus poſt dictum terminum ad ſeipſam decernit & declarat ipſo facto eſſe deuolutā. Quicq̄d aūt in caſu p̄dicto p ipſum dñm Eugeniū,lapſo dicto termino,ratione papatus factū fuerit & attentatū, decernit irritū & inane. Quo caſu oēs reges,principes,cōmunitates & alios quoſcūq; cuiuſuis ſtatus & dignitatis exiſtant,hæc ſancta ſynodus monet & reqrit, & eiſdē in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub diuini obteſtatione iudicij mādat,eccleſiaſticis uero perſonis,quacunq; dignitate,etiam ſi cardinalatus,patriarchali aut pontificali præfulgeant,ſub pœnis quas ipſo facto incurrant excōmunicationis & ſuſpenſionis ab oībus dignitatibus,beneficijs & officijs,quocunq; nomine nuncupentur, etiam ſi forēt metropolitanæ aut cathedrales eccleſiæ, ſiue in titulum ſiue in commendam obtineant. Vicarijs autē,gubernatoribus,uaſallis, feudatarijs & ſubditis Romanæ eccleſiæ, ſub pœna priuationis ipſo facto oīm feudorum & aliorum quorūcunq; iuriū & priuilegiorum,quæ ab ipſa Romana eccleſia obtinent,diſtricte p̄cipit,ut p̄fato dño Eugenio,durante prædicta ſuſpenſione,prætextu cuiuſuis iuramenti,ſubiectionis aut pmiſſæ fidelitatis,nullatenus ratione papat⁹ obediāt. Adijcit quoq; hæc ſctā ſynodus, q̄ ſi p̄fatus dñs Eugenius,dicto termino ſexaginta dierum pendente,aliquas pmotiones fecerit ad cathedrales eccleſias uel eccleſiaſticas dignitates,uel alia quæcunque beneficia uel officia in fomentū dictæ ſuæ prætenſæ diſſolutionis,& eneruationem,diminutionem

ſeu impe

ſeu impedimentum huius ſacri concilij, de quo ipſius ſacri concilij arbitrio iudicabitur, an factæ fuerint in fomentum, eadem ſancta ſynodus huiuſmodi ſic factas ꝓmotiones caſſat, irritat, & annullat. Mandat præterea in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub poena priuationis, quam ipſo facto incurrant, omniũ ſuorum beneficiorũ & officiorũ, commendarũ, penſionum & gratiarũ quarumcunq;, etiam expectatiuarũ, omĩbus & ſingulis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis & alijs eccleſiarum prælatis, officiarijs curiæ & clericis quibuſcunq; in Romana curia exiſtentibus, cuiuſuis ſtatus aut cõditionis exiſtant, quatenus in caſu prædicto poſt lapſum dicti termini infra triginta dies proxime & immediate ſequentes, à curia Romana recedant, & deinde cardinales omnino ſub poena ꝓdicta ad hoc ſacrum concilium, omni mora poſtpoſita, ueniant: patriarchæ uero, archiepiſcopi, epiſcopi & alij eccleſiaſtici, prout de iure uel cõſuetudine ad generale conciliũ ire tenentur, ſub poenis iuris iter ſuum ſine fraude continuando, ad hoc ſacrum concilium arripiant. Reliqui uero qui ad generale concilium non tenentur uenire, ad reſidendũ & deo ſeruiendũ in proprijs beneficijs, uel ad hoc ſacrum concilium ſine moræ diſpendio & omĩ fraude ceſſante, ſe transferant, & accedant. Omnes autem cauſas tam eccleſiaſticas q̃ prophanas, ciuiles & criminales, inter quaſcunq; perſonas, cuiuſcunq; ſtatus, conditionis aut dignitatis exiſtant, in curia Romana pendentes, lapſo dicto termino ſexaginta dierum, in caſu prædicto ab ipſa curia Romana eadem ſancta ſynodus ad ſe aduocat, & aduocatas eſſe uult, expreſſe inhibens ſub poena excommunicationis latæ ſententiæ omnibus iudicibus, auditoribus & cõmiſſarijs quibuſcunq; prædictæ curiæ, ne poſt dictos dies in præfatis cauſis procedere, aut quicquam agere quoquomodo præſumant. Quicquid autem contra hanc aduocationem & inhibitionẽ attentari cõtigerit, ipſo iure decernit irritũ & inane. Decernit tandẽ hæc ſancta ſynodus, huius decreti publicationem in præſenti ſeſſione factã, eiuſq; affixionem in ualuis maioris eccleſiæ Baſileeñ. uim habere monitionis, citationis & executionis, & ita uniuerſos artare, ac ſi perſonaliter apprehẽſi & eis intimatum fuiſſet. Inſuper hæc ſancta ſynodus declarat & proteſtatur, ꝙ nihilominus huiuſmodi dilatione ſexaginta dierum pendente, cũ id rerum neceſſitas ſuadeat, aut qualitas agendorum in ulteriori proſecutione concilij & agendorum in eo procedere intendit ordinate, debite & mature, nec propterea ſuperſedere aliqualiter in proceſſu. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi, tertio idus Iulij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimotertio.

DECRETVM DE ELECTIONIBVS & confirmationibus epiſcoporum & prælatorum, ſub eadem duodecima ſeſſione expeditum.

al. ad perpetuam rei memoriam &c, Sicut.

QVemadmodum in conſtruẽda domo præcipua eſt architectoris cura, ut tale iaciat fundamẽtum, ſuper quo firmum perduret ædificium: ita in generali eccleſiæ reformatione potiſſimum eſt huius ſanctæ ſynodi ſtudium, ut tales eccleſiis præficiantur paſtores, qui tanquã columnæ & baſes ipſam eccleſiam doctrinæ & meritorũ uiribus firmiter ſuſtentent. Quanta aũt in eligendis prælatis diligentia adhibenda ſit, officium eis iniunctum euidenter oſtẽdit. Ad regimen enim aſſumuntur animarum, pro quibus dominus noſter Ieſus Chriſtus mortuus eſt, & ſanguis eius precioſus effuſus. Propterea ſacri canones ſpiritu dei promulgati prouide ſtatuerunt, ut unaquæq; eccleſia ac collegium ſeu conuentus ſibi prælatum eligant. Quibus hæc ſancta ſynodus eodem ſpiritu congregata inhærens, ſtatuit & diffinit, generalem reſeruationem omnium eccleſiarum metropolitanarum, cathedralium, collegiatarum & monaſteriorum ac dignitatum electiuarum, per Romanũ põtificem de cætero fieri aut facta uti nõ debere, reſeruationibus in corpore iuris clauſis, & his q̃s in terris Romanæ eccleſiæ rõne directi ſeu utilis dñij mediate uel immediate ſubiectis fieri cõtigerit, ſemp̃ exceptis: ſed quod p̃ electiones

A ones & cõfirmationes canonicas, ſecundũ iuris cõmunis diſpoſitionẽ, prædictis metropolitanis, cathedralibus, monaſterijs & collegiatis eccleſiis ac dignitatibus electiuis uacantibus, debite prouideatur, non derogando propterea ſtatutis, priuilegijs & conſuetudinibus rationalibus, quibuſcunq; poſtulationibus in diſpoſitione iuris communis remanentibus. Decernitq; hæc ſancta ſynodus rationi fore conſentaneũ & reipublicæ accommodum, ut contra hoc ſalutare decretum Romanus pontifex nihil attẽtet, niſi ex magna rationabili ac euidẽti cauſa, in literis apoſtolicis nominatim exprimenda. Et ut eo firmius hoc ſalubre decretum cuſtodiatur, uult eadẽ ſancta ſynodus, ut inter alia quæ Romanus pontifex in ſua aſſumptione profitebitur, iuret decretum hoc inuiolabiliter obſeruare. Et quoniam tales (ut prædictum eſt) oportet eſſe prælatos, hi ad quos ius pertinet eligendi, omnem curam adhibeant, ut dignam coram deo & hominibus electionem faciant, exactamq; proinde apponant ſolicitudinem, ut tales eligant, qui tanto officio ualeant ſatisfacere. Sciẽtes q̃ ſi uel doloſe uel negligenter ac timore domini poſtpoſito, in re tã graui ſe geſſerint, ſicut autores erũt & cauſa malorum paſtorum, ita participes fient pœnarum, quas ipſi mali paſtores in diſtricto dei iudicio patientur. Et cum humanæ fragilitatis conatus nihil ſine omnipotentis dei ſuffragio queat efficere, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum deſcendit, adueniente die electionis, hi ad quos pontificis uel abbatis ſpectat electio, in eccleſia conueniant, magna cum deuotione miſſam de ſpiritu ſancto audituri, quem humiliter exorabunt, ut eos ad dignum eligendum paſtorem inſpirare dignetur. Et ut eo facilius hanc gratiam obtinere mereantur, quo deuotius ad actum electionis accedant, contriti & confeſſi ſacramentum euchariſtiæ reuerenter ſuſcipient. Ad locum uero electionis ingreſſi pro quocunque prælato, qui per electionem aſſumitur, iurabunt in manibus eius, qui capitulo præſidebit, & ipſe præſidens in manibus eum immediate ſequentis, ſub hac forma: Ego N. iuro, & promitto omnipotenti deo & tali ſancto uel ſanctæ, ſub cuius uocabulo dedicata eſt eccleſia, eum eligere, quem credam futurum eccleſiæ in ſpiritualibus & temporalibus utiliorem, nec illi uocem dare, quem uériſimiliter ſciuero promiſſione aut datione alicuius rei temporalis, ſeu prece per ſe aut alium interpoſita, aut aliàs qualitercunq; directe uel indirecte, pro ſe electionem procurare. Idem iuramentum præſtet, confiteaturq; & communicet, qui conſtituit procuratorem ad eligendum certam perſonam, necnon & procurator generaliter ad eligendum cõſtitutus in caſibus, in quibus ſecundũ iuris communis diſpoſitionem in huiuſmodi electionis negocio procurator conſtitui poteſt. Quod etiam iuramentum præſtetur ab his, in quos continget ſuper electione futuri prælati fieri compromiſſum, qui etiam confiteri & communicare teneantur. Quod ſi prædicta non fecerint, pro illa uice eligendi, ſint ipſo iure poteſtate priuati. Deinde eligant in præfatum prælatum uirum ætatis legitimæ, moribus grauem, literarũ ſcientia præditum, in ſacris ordinibus conſtitutum, & aliàs idoneum ſecundum canonicas ſanctiones. Quod ſi aliter & de alia perſona, quàm ut prædictum eſt, aut per Simoniacam prauitatem electionem fieri contigerit, electio ſit ipſo iure irrita & inanis. Et ſic Simoniace eligentes, præter alias pœnas perpetuo ſint ipſo facto iure eligendi priuati. Alij uero canonicis pœnis ſubiaceant. Simoniace autem electi, & qui huiuſmodi Simoniacæ electionis participes fuerint, taliterq; eligentes & cõfirmati, in horrorem tanti criminis pœnã ipſo facto excõmunicationis incurrant, nec à tali reatu & excõmunicatione electi & cõfirmati abſolui poſſint, niſi eccleſiis & dignitatibus, ad quas turpiter aſſumpti ſunt, libere reſignauerint, & ad eas obtinendas, quas nefario ingreſſu adepti ſunt, perpetuo reddantur inhabiles. Ad tollendam aũt oẽm ambitionis radicẽ, obſecrat per uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti hæc ſancta ſynodus, ac inſtãtiſſime exhortaẽ reges & principes, cõmunitates & alios cuiuſcunq; gradus & dignitatis exiſtãt, eccleſiaſticæ uel mũdanæ, ne electoribus literas ſcribant, aut preces porrigãt, ꝓ eo, q̃ per ſe uel ꝑ alium tales preces ſeu literas procurabit, multoq; minus cõminatione

Iacob.1.c

minationes, impreſſiones aut aliud faciant, quo minus libere ad electionem proceda- I
tur. Similiter in uirtute ſanctæ obedientiæ ipſis electoribus præcipitur, ne ad huiuſ-
modi literas uel preces, comminationes uel impreſſiones (ut præmittitur) quenquā
eligere præſumant. Facta autem electione, & ei ad quem ius pertinet confirmandi,
præſentata, ſi appareat coëlectus, uel ſe opponens electioni, nominatim uocetur, ad
uidendum diſcuti electionis negocium. Et nihilominus generaliter edictum publi-
cum in eccleſia, in qua facta eſt electio, proponatur, iuxta cōſtitutionem felicis recor.
Bonifacij octaui. Comparentibus autem aliquibus uel non, nihilominus ipſe confir-
mator ex officio tanquam in negocio inquiſitionis procedat, omnem adhibiturus di-
ligentiam, ut tam forma electionis, quàm merita electi & omnes circunſtantiæ debi-
te examinentur & diſcutiantur. Et ſi electio confirmanda ſit uel infirmanda, iudicia-
liter confirmetur uel infirmetur. Et ut omnia mundè & ſine labe ac labis ſuſpicione
procedant, non ſolum exigere aliquid quantumcunq; paruum, ſed etiam gratis obla-
ta, confirmator ratione confirmationis ſub nomine ſubiectionis, ſubſidij, gratitudinis
aut alio colore, prætextu cuiuſuis conſuetudinis aut priuilegij, per ſe uel alium nul-
latenus recipere præſumat. Notarijs autē & his qui ſcripſerunt, in huiuſmodi cauſis
emolumentum aliquod moderate taxetur, habendo reſpectum ad laborem & operā E
ſcripturæ, non ad fructuum prælaturæ ualorem. Si uero confirmatores prædicti, ele-
ctiones non ſeruatis ſuperius ordinatis, & de perſonis non idoneis (ut præmittitur)
factas, uel aliàs per Simoniacam prauitatem confirmauerint, eo ipſo cōfirmationes
huiuſmodi ſint nullæ. Confirmantes autem alias perſonas, quàm ſupradictum eſt, p
ea uice; per Simoniacam autem labem, ſi eam commiſerint, etiam ſentētiam excom
municationis incurrant eo ipſo, à qua niſi per Romanum pontificem, præterquam
in mortis articulo abſolutionis beneficium obtinere nō poſſint. Summum uero pon
tificem hæc ſancta ſynodus exhortatur, ut cum ſpeculum & norma omnis ſanctitatis
& munditiæ eſſe debeat, pro confirmatione earum electionum, quas ad eum deferre
contigerit, nihil penitus exigat aut recipiat: alioquin, ſi ſecus faciendo, notorie & in-
corrigibiliter ex hoc eccleſiam ſcandalizet, futuro concilio deferatur. Pro oneribus
autē quæ ipſum pro regimine uniuerſalis eccleſiæ ſubire oportet, proq; ſuſtentatio-
ne ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium & aliorum neceſſariorum officialium, hoc
ſacrum concilium ante ſui diſſolutionem omnino debite & congruenter prouideat.
Quod ſi contingat aliquam circa hæc prouiſionem non facere, tunc illæ eccleſiæ &
beneficia quæ uſq; nūc & noui prælati aſſumptione certam taxam ſoluerit, deinceps
medietatem huiuſmodi capere per annum poſt ademptam pacificam poſſeſſionem F
ſoluere in partibus teneantur, duratura huiuſmodi prouiſione donec prædictis pa-
pæ & ſuſtentationi cardinalium fuerit aliter prouiſum. Per hæc eadem ſancta ſyno-
dus non intendit in aliquo præiudicare ſanctæ Romanæ & uniuerſali eccleſiæ, nec
alteri cuicunq;. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori
Baſileenſi ſolenniter celebrata die lunæ decimatertia Iulij, anno domini milleſimo q-
dringenteſimo trigeſimotertio.

Accuſatio contumaciæ papæ, facta per promotores ſacri concilij in deci-matertia dicti concilij ſeſſione celebrata.

DIE ueneris undecima menſis Septembris, anno domini milleſimo quadrin
genteſimo trigeſimotertio, in eccleſia maiori Baſileenſi fuit celebrata ter-
tiadecima huius ſacræ ſynodi Baſileenſis ſeſſio hoc modo, ſcilicet miſſa de
ſpiritusſancto per reuerendum patrem dominum Matthæum epiſcopum
Albinganenſem Italicæ nationis celebrata, antiphonijs, letanijs & ſuffragijs ut in alijs
Mat.18,b Lucæ,17,a ſeſſionibus dictis, lectoq; euangelio ſecundum Matthæum, In illo tempore: Reſpi-
ciens Ieſus in diſcipulos ſuos, dixit Simoni Petro: Si peccauerit in te frater tuus, ua-
de, & corripe eum inter te & ipſum ſolum, &c, ac hymno, Veni creator ſpiritus &c.

decan

A decantato cum uerſiculo & collecta, ſeptem dominis cardinalibus & alijs dominis prælatis & patribus in eorum mitris planis & pluuialibus exiſtentibus in multitu- al plumalib. dine copioſa, aſſiſtente dño Guilhelmo duce Bauariæ, ſacri cōcilij nomine sereniſſimi principis domini Imperatoris protectore, promotores ſacri cōcilij per organum uenerabilis uiri domini Stephani de Nouaria legum doctoris, alteri⁹ promotorum huius ſacri concilij, accuſarunt contumaciam ſanctiſſimi domini noſtri Eugenij papæ quarti, prout in quadā ſchedula quam ipſe magiſter Stephanus promotor in ſuis tenebat manibus, quamq́ de uerbo ad uerbum alta & intelligibili uoce legit, latius continetur, cuius tenor ſequitur & eſt talis: Reuerendiſſimi reuerēdiq́ patres & cæteri domini metuendiſſimi, quia nuper de menſe Iulij proxime præterito & die xiij. eiuſdem, hæc ſancta Baſileeñ. ſynodus in publica ſeſſione in præſenti eccleſia Baſileeñ celebrata, attente conſiderans, ſanctiſſimum dominum Eugenium papā quartum exhortationes, obſecrationes, requiſitiones, citationes & monitiones per eandem ſacram ſynodū ſibi repetitis uicibus factas, ut huic ſacroſancto concilio adhæreret, & eidem fauores (prout tenetur) impenderet, aure ſurda pertranſire, nec ipſum aliquatenus ad uota (prout tamen ipſum ſacra ſynodus ſperabat) inclinari, & quanq̄ eo tūc ipſa ſacra ſynodus propter ipſius domini Eugenij manifeſtam contumaciā, ad huiuſmodi contumaciæ declarationem contra ipſum procedere non immerito B potuiſſet, quemadmodum etiam ꝑ tunc per promotores & ꝓcuratores dicti ſacroſacri concilij Baſileeñ. licet immerito debita fuit cum inſtantia poſtulatum, uolens ſolita ſua manſuetudine aduerſus eundem dominum Eugenium uti, & iterato ipſum ex ſuperabundanti charitatiue requirere & monere, certum decretum monitorium edidit & decreuit, quo idem dominus Eugenius exoratus, requiſitus, monitus & interpellatus, ac in uirtute omnipotentis dei ſub certis pœnis, modis & qualitatibus eidem mandatum extitit, ut infra ſexaginta dies a dicta ſeſſione habita computandos, pure, ſimpliciter & libere huic ſacroſancto Baſileeñ. concilio adhæreret, necnō prætenſam diſſolutionem eiuſdem ſacri concilij per ipſum alias attentatam, reuocaret, & alia in huiuſmodi decreto contenta cum effectu adimpleret, alioquin pœnas in huiuſmodi decreto contentas, ipſo facto incurreret, prout hæc in dicto decreto latius continentur, ad quod nos promotores prædicti nos referim⁹ in hac parte, & hic pro repetito cum alijs omnibus actis ſacri concilij ad cauſam facientibus haberi uolumus, & repetimus. Cum autem finis præfatorum ſexaginta dierum inſtet de præſenti, & nec ipſe dñs Eugenius per ſe, neque per alium hanc ſacrā ſynodum de huiuſmodi ſua adhæſione pura, ſimplici & libera ac reuocatiōe dictæ ꝑtēſæ diſſolutionis, aliorumq́ in dicto decreto contentorum adimpletione, aliquatenus certificauerit, nec de præſenti certificet, ſed eidem decreto & contentis in eo contumaciter ſatisfacere contemnat, in non modicum uniuerſalis eccleſiæ damnum, Chriſtifideliū ſcādalum, atque huius ſacri concilij Baſileeñ uniuerſalem eccleſiam repræſentantis cōtemptum, idcirco nos promotores & procuratores antedicti, ex officio nobis incūbenti, coram hac ſacroſancta ſynodo debita cū inſtantia humiliter requirimus, quatenus eundem dominum Eugenium contumacem (prout eſt) declarare, ipſumq́ pœnas in decreto contentas incidiſſe, decernere, ac ipſius contumacia exigente, ad ulteriora (prout ſpirituſſanctus dabit, & ordo iuris & rationis exigit) procedere dignaretur, ſuper huiuſmodi requiſitione & contumaciæ accuſatione & alijs, requirētes per uos dominos notarios publica fieri inſtrumēta. Prædictis autem ut præmittitur factis, & contumacia accuſata, illuſtris princeps dominus dux Guilhelmus per organum uenerabilis fratris Petri ordinis canonicorum regularium, nomine & ex parte ſereniſſimi domini Imperatoris & ſuorum, & dominus Ioannes offenburg nunci⁹ præfati dñi Imperatoris, repetierunt illa quæ alias, uidelicet die lunæ proxime præterita dixerant, & promiſerant in congregatione generali, pro dilatione & prorogatione triginta dierum conſequenda, eadem iterum dicentes, repetentes & promittētes. Similiter magiſter ciuium & nonnulli alij, nomine cōcilij & ciuitatis Baſileeñ. pro huiuſmodi dilatione inſtiterunt, & ꝙ amplius pro ulteriori dilatione nunq̄ facerent inſtātiam, ſunt proteſtati, de quibus ſimiliter petita ſunt per promotores inſtru-

menta publica. Poſthæc contumacia dicti dñi noſtri papæ in ſcriptis (ut præfertur) D accuſata & deducta ad notitiam dominorum prætenſorum archiepiſcopi Spalateñ. & epiſcopi Cerυieñ ambaſiatorum eiuſdẽ dñi noſtri papæ, mox ipſi ad dictã cõgre tionem acceſſerunt, & lecturam decretoꝝ, quã reuerendus pater dñs Martinus epi ſcopus Lectoreñ Gallicanæ nationis, de mandato ſacri cõcilij iam inceperat, inter/ ruperunt, quiq; quædam uerba intermiſcentes, duas bullas clauſas ſub bulla dicti do mini noſtri papæ Eugenij credentiã in effectu continẽtes exhibuerũt & obtulerũt, quibus apertis & deinde lectis, ut moris eſt, præfati dñs noſter archiepiſcopus Spala teñ. & epiſcopus Ceruieñ. propoſuerunt in effectu, ꝙ ipſi ad iſtud ſacrum concilium turbationis cauſa nullo modo accedebant, ſed ſolum ex eo, quia ipſis relatum erat ꝑ aliquem ex ſuis commenſalibus, ꝙ in dicta generali ſeſſione ipſius dñi noſtri papæ contumacia fuerat accuſata, ac ſi contra ꝑfatum dñm noſtrum papam ꝓcederetur, uel ꝓcedi peteretur. Et qm (ut aſſerebant ipſi ambaſiatores) terminus citatiõis decre ti concilij, quem ſexaginta dieꝝ dicebant, hac die hodierna non cadebat, nec iuxta il lum terminum præfixum citationis dñs noſter papa præfatus eadem die ꝑ ſe uel aliũ comparere tenebatur, ideo ſolum pro ſui informatione, & ne cõtra ꝑfatum dñm no ſtrum papam quoquomodo ſaltem debite ꝓcederetur, illuc acceſſerant, ꝓut accede bant, ꝓteſtantes de huiuſmodi termino & nullitate proceſſus antedicti, petentes de his a nobis notarijs inſtrumenta. Quibus auditis, reuerendiſſimus in Chriſto pater E dñs cardinalis ſancti Angeli legatus, & huius ſacri concilij generalis ꝑſidens, uerba ſupradictoꝝ archiepiſcopi Spalateñ. & Ceruieñ. epiſcopi in effectu reſumens, eiſdẽ nomine ſacri concilij effectualiter reſpondit, qualiter ſacrum concilium ꝓpoſita ꝑ præfatũ archiepiſcopũ Spalateñ. & epiſcopũ Ceruieñ. benigne & cũ manſuetudine audiuit, ſed quia aſſerebant ſe audiuiſſe, ſacrum concilium contra ꝑfatum dñm no ſtrum papam ꝓcedere, ideo dixit ſe male informatos fuiſſe. Sed bene ueꝝ erat, ꝙ ho die terminus ſexaginta dieꝝ alias ꝑ decretum ſacri concilij ꝑfato dño noſtro papæ præfixus, de adhærendo præfato concilio pure & ſimpliciter, ꝑtenſamq; diſſoluti/ onem dicti concilij reuocando, hodie inſtabat, idcirco ꝓmotores ſacri concilij uolẽ tes termino ꝑdicto ſatisfacere, ipſius dñi noſtri papæ contumaciã accuſauerunt, pe tendo & requirendo, cum nullus pro dño papa adeſſet, uolens decreto monitorio ꝑ/ dicto, ipſius dñi noſtri papæ nomine ſatisfacere, quatenus eum contumacẽ & in pœ nas in decreto contentas incidiſſe, declararent, procederentq; ad ulteriora, ꝓut daret ſpiritusſanctus, & dictaret ordo rationis. Quapropter petijt ipſe dñs cardinalis lega/ tus & ꝑſidens nomine ſacri concilij, quatenus ſi dictam adhæſionem ipſius domi ni papæ haberent, ipſeq; dñs papa ꝑfato concilij decreto ſatisfeciſſet, aut ipſi eius no mine debite ſatisfacere uellent, de præmiſſis adhæſione & ſatisfactione fidem face rent cum effectu. Nam ſic faciendo, domini & patres de concilio illam adhæſionẽ F cum magno gaudio, decantantes, Te deum laudamus, ſuſciperent. Alioquin uene rabiles patres ipſius ſacri concilij citius mortẽ eligerent, ꝗ eccleſiam dei prætextu talis diſſolutionis periclitari ꝑmitterent, adijciens ꝙ bene ueꝝ erat, ꝙ ad ſereniſſimi principis domini Imperatoris ſupplicationẽ & inſtantiam, ſacrum cõcilium, præfa tum ſexaginta dieꝝ terminum dño papæ præfixum, uſq; ad triginta dies ab hac die computandos ꝓrogandum duxerat, & ꝓrogare intendebat ſub *modis & formis in decreto primo contentis. Et nihilominus, quia dictæ bullæ ſimplicem credentiam continebant, dixit idem dñs legatus, ꝙ ſi aliquid exponere uolebant, ꝙ libenter a pa tribus concilij audirentur. De quibus ipſe reuerendiſſimus pater dñs cardinalis lega tus & præſidens, nomine ſacri concilij petijt a nobis notarijs inſtrumentũ: hoc idẽ nomine ſacri concilij petierunt promotores. Poſtq; præfatus magiſter Stephanus al ter ex promotoribus, reſpondens his quæ prius dixerant dicti oratores papæ, dixit, ꝙ quantum ad ipſum & alios ꝓmotores, ſatis erat ꝙ tunc contumaciam papæ accu ſarent, & alia facerent & peterent, ut in ſua ſchedula ſupraſcripta continetur, & ꝙ prædicta facere poterant de iure, quia tunc expirabat terminus, cum tẽpus deberet de momento in momentum computari, & ſi ulterius expectarent, non haberent do minos congregatos, coram quibus facerent ea quæ eſſent neceſſaria facienda pro præmiſſis

*al. modo & forma.

A præmiſſis: & quantum ad ipſos promotores pertinebat, officium eorum erat ita fa-
cere, deliberatio uero ad ipſam ſynodū ꝑtinebat, petens de his oībus publica inſtru
menta. Tandem cū non conſtaret de adhæſione ꝑdicta uel alias ſatisfactione effica
ci ipſius domini Eugenij, ipſisq; archiepiſcopo Spalateñ. & Ceruicñ. epiſcopo ꝑ il
luſtriſſimū dñm Vuilhelmū ducē Bauariæ, ſacri concilij noīe dicti Imperatoris ꝓte al. uice geren
ctorem & *uices gerentē, per organum diſcreti uiri fratris Petri ordinis canonicoꝝ tem
regularium ſancti Auguſtini, gratioſe requiſitis, ut ſi adhæſionem huiuſmodi habe
rent, illam ſacro concilio offerrent, & ob hoc totus mūdus lætaretur, alioquin ſacrū
concilium in ſuis agendis nullo modo perturbarent, & ad ulteriorē dictoꝝ decreto
rum ꝓnunciationem & publicationē ꝓcedere permitterent, & tandem neque ad req
ſitionē præfati dñi legati, neque ad requiſitionē ipſius dñi ducis præfati, ambaſiato
res papæ aliquā adhæſionem offerrent, ſiue aliquā credētiam exponere uellent, pla
cuit dictis dñis ambaſiatoribus ipſius dñi noſtri papæ dicti decreti ꝓrogatio. Quib⁹
quidem ſic peractis, & dictis ambaſiatoribus a loco ſeſſionis recedentibus & ſe ab-
ſentantibus, præfatus reuerendiſſimus pater dñs epiſcopus Lectoreñ. de mādato ſa
cri concilij publice alta & intelligibili uoce, loco ad hoc deputato, huiuſmodi decre
ta de uerbo ad uerbum legit, & pronunciauit ſub his uerbis:

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata,
B uniuerſalem eccleſiam repræſentans. Dudum ſiquidem hæc ſancta ſynodus uolēs
periculis & grauiſſimis ſcandalis, quæ ex prætenſa huius ſacri concilij diſſolutione
per dñm Eugenium papam quartum facta, uniuerſali eccleſiæ notorie imminebāt,
ſalubriter prouidere, poſtq̄ reiteratæ exhortationes ac requiſitiones ſynodi præfatæ
& multoꝝ principum ac dñorum, ſpecialiter chariſſimi eccleſiæ filij Sigiſmūdi Ro
manoꝝ Imperatoris illuſtris, & eiuſdem eccleſiæ aduocati, ut dictam diſſolutionem
reuocaret, & puram ac ſimplicem adhæſionē præfatæ ſynodo faceret, minime ꝓfue
runt, tandem iuſtitiæ zelo compulſa, & ne morbus hmōi in exitium & ſcandalum Baſileen. con
intolerabile militantis eccleſiæ perduraret, die decimatertia menſis Iulij proxime ꝑ- cilij ſeſſiōe ii.
teriti, in ſolenni ſeſſione decretum monitorium ſub certis pœnis & alijs in eo con
tentis, aduerſus dictum dñm Eugenium papā decreuit, cuius tenor de uerbo ad uer
bum ſubijcitur, & eſt talis: *Sacroſancta catholica eccleſia in ſacro Conſtantieñ cō al. ſacroſan-
cilio &c, ut ſupra eſt totaliter ſcriptum. Cum autem die termini adueniente ſolenni cta &c.
ter in maiori eccleſia Baſileeñ. publicam tenentes ſeſſionem ſederemus, ſeruatis ſer
uandis, ut ſi ipſe dñs Eugenius aut alius pro parte eiuſdem cōparere, & ſacrum conci
lium de paritione contentoꝝ in decreto prædicto certificare uellet, facultatem habe
ret, dilecti eccleſiæ filij *Hugo Barardi de Vercellis, & Stephanus de Nouaria legū al. Stephanus
doctor, huius ſacri concilij promotores, præfati dñi Eugenij papæ contumaciam, de Nouaria le
C nec per ſe nec per alium, de adhæſione ſua pura & ſimplici, necnō de paritione oīm gum doctor,
& ſingulorꝝ contentoꝝ in dicto decreto, quæ facere tenebatur accuſarunt, & cum & Hugo Ba-
inſtantia poſtularūt, ut ad ulteriora aduerſum eum (prout exigeret iuſtitia) procede rardi de For-
remus. Cum aūt circa ꝓceſſum huiuſmodi intenderemus, dilecti eccleſiæ filij Vuil- cellis.
helmus Bauariæ dux, huius ſacri concilij protector & Ioannes Offenburg miles &
ciuis Baſileeñ literas credentiales in eoꝝ perſonis pro parte dicti chariſſimi eccleſiæ
filij Sigiſmūdi Romanoꝝ imperatoris, huic ſacræ ſynodo directas, alias in ſacra ge
nerali congregatione exhibitas, & in uim *eaꝝ explicata repetierunt. Quoꝝ expoſi al. eoꝝ expli
toꝝ tenor in effectu talis extitit: Reuerendiſſimi in Chriſto patres & dñi, mādat no cato.
bis illuſtriſſimus & inuictiſſimus Romanoꝝ Imperator, ut ſolitas recōmendatio-
nes & oblationes ſacratiſſimo huic cœtui exhibeamus ſui parte, necnon perſeuerā
tiam animi ſui circa adhæſionē continuo eidē concilio faciendā nūciemus. Quodq;
licet notiſſimum ſit, ſuam ſerenitatē uarijs nuncijs & oratoribus ac literis continuo
dictum dñm Eugenium papam ſuper adhæſione plenaria ſacri concilij ſolicitaſſe &
excitaſſe, etiam ſe ad ipſum perſonaliter transferendo, non ſine maximis periculis,
incōmodis & expenſis: tamen poſt habitā notitiā per literas ſibi præſentatas ſacri cō
cilij, de decreto monitorio cum ſuſpenſionis pœna contra ipſum, eum ſummam fe
ciſſe diligentiam Romæ, dum ibi fuit, ut ad parendum iniunctis per ſacrū conciliū

inclinaret, ſignificaremus, & cum ſperaret, in ea re ſe poſſe ꝓficere, cumq; (ut aſſerit) D
immemores exiſtere nō debetis de his, quæ in ſacro Conſtantieñ. concilio fecit pro
unione eccleſiæ, & de periculis & incōmodis quæ ſubiuit, & quæ etiā paſſus extitit,
patiturq; pro iſto ſpem non mediocrem, eū in ueſtra beneficentia recipere debetis
merito exiſtimare. nam exploratiſſimi ſunt cōmeatus per eū facti ad Cathaloniā &
Gallias Angliamq;, pro dicta ſanctiſſima eccleſiæ unione, & nouiſſime ad Italiam
ꝓ iſtius ſacratiſſimæ ſynodi felici ꝓgreſſu. unde hac fiducia fretus, nobis iniūxit, ut
cū maxima inſtantia ꝓ eiuſdē parte, eaſdē ueſtras reuerendiſſimas dñationes rogare
mus, & deprecaremur, ut terminū alias ſexaginta dierꝝ dño Eugenio papæ p̄fixum
in ꝓxima p̄cedenti ſeſſione, per triginta dies in eiſdem modis & qualitatibus, prout
eſt, prorogare ob ſuam contēplationē & ſingularē cōplacentiā dignaremini: quodq;
ſacrum concilium certificaremus, ꝙ de cætero nullā aliam circa ꝓceſſum papæ ipſiꝰ
peteret dilationē, ſed libere permitteret per ſacrum conciliū ꝓcedi, prout dictauerit
& ordinauerit faciendū, & cunctis per ſacrū conciliū ordinatis & ordinandis acqui
eſcet & obtēperabit, & quantū poterit, inuiolabiliter faciet obſeruari. Et ut in maio
ri robore hæc ſancta ſynodus perſeueret, indicamus ſuā exiſtere intentionem, infra
iſtos triginta dies quos petimus, ubi hmōi ꝓrogatio concedatur, dictā ſuā ſerenita
tem huc ꝓfecturā. Statimq; habita notitia ꝓrogationis eiuſdē, oēs Alemanniæ prin
cipes conuocaturū ad hunc locū, & cum eis efficaciter inſiſtere, ut eidē cōcilio debe E
ant adhærere. Et inſuper, ne hmōi dilatio ſacro concilio uel eius ſuppoſitis aut ipſo
rū familiaribus poſſit eſſe damnoſa, contentatur idem Imperator, ꝙ durāte hmōi tri
ginta dierum ꝓrogatione, ſi quid papa attentauerit contra aliquē prædictorꝝ ex nūc
illud & alia quæ antea attentauerit, per ſacrū conciliū irritētur & annullentur. Cum
aūt inter noſtra pectora reuolueremus eiuſdem Sigiſmūdi Romanorꝝ Imperatoris
grandia obſequia uniuerſali eccleſiæ impenſa, & quæ in futurꝝ impendi non dubita
mus, quanq̄ hmōi dilatio nonnullis ex multis cauſis uniuerſali eccleſiæ oneroſa ui
deatur, tn̄ dictorꝝ obſequiorꝝ intuitu, ac etiam a certo tenentes, quæ per dictos Vuil
al. Berg. helmum ducē illuſtrē, & Ioānē Offenburg militem, ꝓ dicti imperatoris parte expo
ſita & oblata fuere, ſyncere obſeruabuntur, petitioni hmōi annuendum decreuimꝰ.
Spiritusſancti ergo noīe inuocato, cuiꝰ nutu dirigitur in agēdis hæc ſacra ſynodus,
& per eius gratiam ſperat oīa feliciter ꝓducere, ad optatū dictum terminū ſexaginta
dierum, alias dicto dño Eugenio papæ quarto in proxima (ut p̄mittitur) ſolenni ſeſſi
one præcedenti aſſignatū, ad certificandum ſacrū concilium de ſua pura, ſimplici &
libera adhæſione, & dictæ prætenſæ diſſolutionis concilij reuocatione, & alijs quæ
in dicto decreto continentur, cū omnibus qualitatibus, pœnis ac modis, & quibuſ
cunq; alijs dependētibꝰ ab eiſdē, in eo inſertis, ad triginta dies proxime futuros hæc
ſancta ſynodus ꝓrogat, & hunc terminū ꝓrogatū, eandē uim, executionē & modū, F
quē habebat terminus ſexaginta dierꝝ, recipere decernit, ordinat & declarat, ac ex
nunc ſtatuens & decernens, ꝙ ſi infra hoc ſpatiū triginta dierꝝ plenarie idem dñs Eu
geniꝰ nō adimpleuerit oīa & ſingula, in p̄fato decreto monitorio cōtenta (ut præmit
titur) abſq; alia declaratione facienda ſup dicta non paritione, & alia quacunq; ſolen
nitate requiſita, ad ulteriora ꝓcedet, ut in dicto monitorio decreto cōtinetur. Et ꝓin
de oībus ſuper præfata ſuſpenſione, quā durare uult, quouſq; aliter per cōciliū fuerit or
dinatū, & alijs in hmōi ꝓceſſibus cōtentis, literas opportunas ſub bulla ſacri cōcilij
poſtulantibus, per dilectos eccleſiæ filios Iulianū ſancti Angeli ſanctæ Romanæ ec
cleſiæ diaconū cardinalē, apoſtolicæ ſedis legatū, & huius ſacri concilij, necnō & ali
os ſacrarꝝ deputationū præſidētes, uel duos ex eis, eſſe tradēdas, decernētes ꝙ de cæte
ro nulla alia dilatio ad cuiuſcunq; inſtantiā cōcedatur. Datū Baſileæ in publica ſeſſi
one ipſiꝰ ſacræ ſynodi in eccleſia maiori Baſileeñ. ſolenniter celebrata tertio idus Se
ptembris, anno a natiuitate domini M. cccc. xxxiij.

Aliud decretum pro ſuppoſitorum tuitione.

Sacroſancta Baſileeñ generalis ſynodus in ſpūſancto legitime cōgregata, uniuer
ſalē eccleſiā repræſentās, ad perpetuā rei memoriā. Vt ſacri concilij & ſuppoſitorꝝ
eiuſdē indēnitati cōgrue ꝓuideatur, ſtatuit & decernit hæc ſctā ſynodus, ꝙ quæcūq;

A per dñm Eugenium papã quartum uel alium ſua autoritate in præiudiciũ, læſionẽ, derogationem ſeu iniuriã ſacri concilij uel incorporatorꝝ ſeu incorporandorꝝ eidẽ, per ſe uel per ꝓcuratorẽ & familiarium ipſorꝝ, ſeu in eorꝝ ſeruitijs ubicunq; exiſtentium, facta ſeu diſpoſita fuerint, a die inchoationis cõcilij prælibati, fientq; & diſponentur forſitan in futurꝝ, titulũ uel poſſeſſionẽ quõcunq; tangentia, ſiue in cardinalatus & patriarchatus dignitatibus, aut in prælaturis etiam cathedralium & metropolitanarꝝ eccleſiarꝝ & etiam monaſteriorꝝ, uel alijs eccleſiaſticis beneficijs, præſtimonijs, cõmendis, unionibus, penſionibus, officijs & rebus eccleſiaſticis uel tralibus, & circa ipſa aut alias q̃modocunq; & qualitercunq;, etiã ſi motu ꝓprio directe uel indirecte, per ſe uel alium, ſint ipſo iure irrita & inania, & ꝓ infectis penitus habeantur. Et ex nunc hæc ſancta ſynodus partes læſas in priſtinũ ſtatum integre reponit, & mandat per quẽlibet iudicẽ cõpetentẽ, audita querela partis læſæ, & probata, incorporatione & nouitate prædictis ipſo facto omni exceptione remota, ſtrepitu & figura iudicij ceſſantibus, oĩa reponi in eum ſtatũ, in quo fuerant ante dictã factã nouitatẽ. Quod ſi dictus iudex in tali repoſitiõe doloſe uel alias perperã ſe habuerit, ipſo facto ſententiã excõmunicationis incurrat, a qua niſi per ſacrũ concilium, eo durante, non ualeat abſolutionis beneficium, niſi in mortis articulo, obtinere. Et ut

B pœnæ formidine arceantur, qui ambitioſe ſeu temere aliorꝝ prælaturas, dignitates & beneficia eccleſiaſtica & uniones, cõmendas, præſtimonia uel penſiones ſeu officia, necnon bona & iura qualiacunq; fuerint, occupare ꝓcurarunt, & attentarunt, ſeu in futurum ꝓcurabunt & attentabunt, ſtatuit & decernit dicta ſancta ſynodus, q́ quicunq; clericus ſiue laicus, quacunq; dignitate eccleſiaſtica uel mũdana, etiam ſi cardinalatus præfulgeat, ſiue ſit collegium aut uniuerſitas uel monaſteriũ, ab eodẽ dño Eugenio ſiue alio ſua autoritate impetrauerit ſeu obtinuerit, ſeu impetrabit & obtinebit, etiam ſi motu proprio aliquid q̃d in p̃iudicium, læſionẽ, derogationẽ ſeu iniuriam alicuius ex prædictis incorporatis uel incorporandis, aut ſuorꝝ familiariũ & in eorꝝ ſeruitijs ubicunq; exiſtentium, uel adhærentium huic ſacro cõcilio per ſe uel ꝓcuratorem, ualeat redundare, ſi uirtute hmõi conceſſionis ad aliquã occupationem deuentum ſit, niſi infra decẽ dies, elapſis ſexaginta diebus a die publicationis decreti hmõi, uel poſtq̃ ipſius ueram & indubitatã notitiam habuerit, & per partem fuerit requiſitus, a tali occupatione & turbatione realiter & pure deſtiterit, & ſiue occupatio ſecuta fuerit, ſi non, præfatæ conceſſioni & omnibus ſecutis ex ea corã notario & teſtibus renunciauerit, & rem dimiſerit cum effectu, & parti læſæ de perceptis poſt conceſſionem hmõi ſatisfecerit omni iure, q̃d in dictis prælaturis, dignitatibus, beneficijs, eccleſiaſticis officijs, penſionibus, præſtimonijs & cõmẽdis, bonis temporalibus & iuribus ſeu eorꝝ altero habere prætẽderit, ſit priuatus, ac etiam alijs officijs & beneficijs quibuſcunq;, quæ tp̃e hmõi impetrationis obtinebat, & eo ipſo

C ſententiam excõmunicationis incurrat, a qua niſi per dictum ſacrũ concilium, eo durante, uel eius autoritate, niſi in mortis articulo abſolui nequeat q̃quo modo. Et nihilominus ad obtinenda prædicta & quæcunq; alia beneficia ſeu officia, perpetuo ſit inhabilis. Talium etiam conceſſionum executores p̃dictis pœnis uolumus ſubiacere. Vt autem fraudib⁹ quæ excogitari poſſent, obuietur, quia cum datarum anticipationibus in præiudicium aliorum literæ papales uel aliorum ipſius papæ autoritate, ſub data ante diſſolutionem huius ſacri concilij in præiudiciũ alicui⁹ prædictorꝝ tendentes, produci poſſent, niſi ante dictam concilij diſſolutionem fuerint publicatæ, eis nulla fides debeat adhiberi, & pro nullis penitus habeantur Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileeñ. ſolenniter celebrata tertio idus Septembris, anno a natiuitate dñi M.cccc xxxiij. Quibus ſic lectis & pronunciatis, petitoq; per eundẽ dñm epiſcopũ, an hmõi decreta præfatis dñis de cõcilio placerent, generaliter reſponſum extitit, per uerbũ placet, nemine ſe ad hoc opponente uel reclamante: tunc p̃fati magiſter Stephanus & alij ꝓmotores ſacri concilij, de præmiſſis omnibus & ſingulis mõ quo ſupra acta & facta ſunt, a reuerẽdis patribus dñis ſanctæ ſedis apoſtolicæ ꝓtonotarijs & nobis notarijs & alijs in ſeſſione præſentibus, ad perpetuã rei memoriã petierunt inſtrumentũ, aſſiſtentes in teſtimo

nium præmiſſorum inuocando. Poſtremo uero præfatus dñs dux, profector nomi ne dicti domini Imperatoris atq; ſuo, de præfata termini prorogatione modo quo p decretũ factum eſt, dñis de ſacro concilio regratiatus eſt, & ſimiliter magiſter ciuium & nonnulli alij noĩe concilij & ciuitatis Baſileeñ. aſſerens & affirmans idẽ dñs dux, ꝙ de omnibus quæ in ipſis decretis modo lectis continentur, contentiſſimus erat. Et ꝙ ex huiuſmodi dilatione nouiter data, fecerat ſacrum concilium maximam cõplacentiam dño noſtro imperatori. De quibus etiam præfati magiſter Stephanus & alij ꝓmotores ſimiliter petierunt à nobis notarijs publica inſtrumenta. Subſequenter uero his peractis, inſtante ſupradicto magiſtro Stephano de Nouaria ꝓmotore, Alexander præfati dñi cardinalis legati & præſidentis ac ſacri concilij curſor, huiuſmodi decreta tam pro prorogatione termini, q̃ etiam pro tuitione ſuppoſitorum eiuſdem ſacri concilij, ſub bulla dicti ſacri concilij confecta, in ualuis eccleſiæ maioris Baſileẽſis cũctis intuẽtibus more ſolito affixit, & p ſpatiũ uni⁹ horæ uel circa affixã dimiſit. De q̃bus ipſe magiſter Stephan⁹ noĩe ꝓmotorio à nobis notarijs petijt inſtrumẽtũ. D

DECRETA QVARTAEDECIMAE SESSIonis celebrata in eccleſia Baſileenſi, aſſiſtente domino Imperatore in habitu imperiali. Alia prorogatio monitionis papæ ad nonaginta dies. E

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, Terminum ſexaginta dierum datum ſanctiſſimo dño Eugenio papæ quarto, iuxta formam monitorij, citationis & ſuſpẽſionis in ſeſſiõe duodecima ꝓmulgati, ac deinde ad triginta dies, & poſtea pluribus uicibus uſq; in præſentem diem prorogatum, hæc ſancta ſynodus uolens erga ipſum dominum Eugenium omni manſuetudine & benignitate uti, tenore præſentium ad nonaginta dies ab hac die immediate ſequentes cum omnibus clauſulis, qualitatibus & conditionibus in decretis tam monitorij ſexaginta dierum, q̃ prorogationis ad triginta dies inſertis, prorogat, & prorogatũ eſſe ſtatuit, ita tñ, ꝙ ſi infra prædictos nonaginta dies omnia & ſingula contenta in quadã ſchedula, cuius tenor inferius deſcribitur, realiter & cum effectu præfatus dñs Eugenius nõ adimpleuerit, pœnæ in dictis decretis monitorij ac prorogationis contentæ, eo ipſo inflictæ ſint, & eſſe intelligantur. Tenor autem prædictæ ſchedulæ ſequitur, & eſt talis.

Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriam: Vt mentis noſtræ integritas ac deuotio, quam ad ad uniuerſalem eccleſiam & ad ſacrum generale concilium Baſileeñ. gerimus, omnibus conſtet euidenter, ideo tres literas noſtras, quarum tenor de uerbo ad uerbum inferius deſcribitur, & alias quaſcunque & quicquid per nos aut noſtro nomine in præiudicium aut derogationem prædicti ſacri Baſileeñ. concilij ſeu contra eius autoritatem factum & attentatum ſeu aſſertum eſt, caſſamus, reuocamus, irritamus, & annullamus, caſſas, nullas & irritas fuiſſe & eſſe declaramus. Vel ſic, Pridem tres noſtras literas in palatio apoſtolico promulgari fecimus, quarum tenor de uerbo ad uerbum ſequitur, & eſt talis: Verum cum ex *prædictis literis nonnulla ſcandala orta ſint, & oriri poſſint, ideo ipſas & alias q̃ſcunq; ac quicquid per nos aut noſtro nomine in præiudicium aut derogationem p̃dicti ſacri Baſileeñ. concilij ſeu contra eius autoritatem factum & attentatum ſeu aſſertum eſt, caſſamus, reuocamus, irritamus & annullamus, caſſas, nullas & irritas fuiſſe & eſſe declaramus. Vel ſic, in fine literæ adhæſiõis: Quapropter tres literas noſtras pridem in palatio apoſtolico promulgatas, quarum tenor de uerbo ad uerbũ inferius deſcribitur, & alias quaſcunq; aut quicquid per nos aut noſtro nomine in præiudicium aut derogationem prædicti ſacri Baſileeñ. concilij ſeu contra eius autoritatem factum & attẽtatum ſeu aſſertum eſt, caſſamus, reuocamus, irritamus & annullamus, caſſas, nullas & irritas fuiſſe & eſſe declaramus. Poterit præfatus dñs Eugenius eligere unam de prædictis formis, quæ ſibi magis placuerit. F

al. dictis noſtris

Forma

A ¶Forma adhæſionis.

Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriam. Du-dum ſacrum generale concilium Baſileenſe per generalium Conſtãtienſis & Seneñ. conciliorum ſtatuta, approbationemq́ felicis recordationis Martini papæ gratia noſtram, pro extirpatione hæreſum ac generali reformatione eccleſiæ in capite & in membris, & pertinentibus ad ea legitime inchoatum, ex certis cauſis in alijs noſtris literis expreſſis, de fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinaliũ conſilio diſſoluimus. Verum cũ ex dicta diſſolutione ortæ ſint graues diſſenſiones, & grauiores oriri poſſent, nihilq́ magis optemus, q̃ ꝙ prædicta ſancta opera ſuum debitum ſortiantur effectum, decernimus & declaramus præfatum generale concilium Baſileenſe à tempore prædictæ inchoationis ſuæ legitimè continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemq́ ſemper habuiſſe, continuari ac proſecutionem habere debere ad p̃dicta & pertinẽtia ad ea, perinde ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet. Quinimmo præfatam diſſolutionem irritam & inanem declarantes, ipſum ſacrum Baſileenſe concilium purè, ſimpliciter & cum effectu ac omni deuotione & fauore proſequimur, & proſequi intendimus. Item præfatus dominus Eugenius reuocabit quoſcunq́ proceſſus quarumcunq́ cenſurarum, priuationum & ſuſpenſionum factos contra ſuppoſita huius ſacri concilij Baſileenſis & adhærentes eidem, necnõ oĩa geſta & facta in præiudicium, læſionem & derogationem eorundem, eis legitime non citatis, nec legitime defenſis, de quibuſcunque dignitatibus, beneficijs, commendis & officijs, etiam ſi cardinalatus, patriarchatus, archiepiſcopatus, epiſcopatus, abbatiæ &c. exiſtant iuribus & bonis quibuſcunque, & ſpecialiter contra reuerendiſſimos dominos cardinales de Cypro, ſancti Sixti, & Firmanum, ac omnia in priſtinum ſtatum per ſuas literas reducet, ac ſi non emanaſſent cum clauſulis opportunis, mandando ſub pœnis formidabilibus omnibus, qui ſe de dictis dignitatibus, beneficijs, commendis & officijs, iuribus & bonis intromiſiſſent, uel ratione dictarum priuationum ſeu ſuarum ordinationum quarumcunq́ ſe uellent intromittere, ut ab ipſa intromiſſione & omni moleſtia penitus deſiſtant. Vtrum aũt fuerit legitima citatio & defenſio, ſtabitur iudicio ipſius ſacri concilij. Quodq́ deinceps à nouitatibus & grauaminibus, ſeu præiudicijs inferendis ipſi ſacro concilio uel ſuppoſitis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu deſiſtet, ut ſit uera charitas inter ſacrum concilium & ſuam ſanctitatem ad dei honorem & utilitatem uniuerſalis eccleſiæ, ac ſine aliquo rãcore aut ſuſpicione cõſiſtere ualeat: & ut ipſe dominus Eugenius poſſit agnoſcere puram ac rectam ſacri concilij intentionem, ac uerã charitatem, quam erga ipſum habet, & habere in futurum intendit, oblationem alias factam in reſpõſione data primis ambaſiatoribus ipſius dñi Eugenij, quæ incipit, Cogitanti &c. iterum hæc ſancta ſynodus, etiam alia addendo, repetit in hunc modum; Ecce ſi quid culpæ commiſſum eſt attentando diſſolutionem, aut in confectione & publicatione trium bullarum in reuocatione per ipſum dñm Eugenium fienda contentarum, ſacrũ conciliũ penitus abolet, dũmodo ipſe dñs Eugenius oĩa & ſingula ſuperius cõtenta, realiter & cũ effectu adimpleuerit, & infra terminũ in p̃ſenti decreto noſtræ ꝓrogationis ſtatutũ, huic ſacro cõcilio p ſuas authenticas literas ſignificauerit. Quod ſi fecerit, nemo erit noſtrũ, q pedes eius ut beati Petri non oſculetur, qui ut uicarium Chriſti non honoret, Erit concilij caput, oẽs ad eum reſpicient, oẽs ei complacere, obſequi, & quantũ cũ deo poterunt, deſeruire curabũt. Offerimus etiã, quicquid dici aut cogitari poteſt, nos fideliſſime facturos, quantum cum deo fieri poterit, pro omni honore & ſtatu tam ſuæ ſanctitatis, q̃ oĩm ſuoꝝ. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileeñ. ſolenniter celebrata, ſeptimo idus Nouembris, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxiij

B (margin, at "ctos contra ſuppoſita") — C (margin, at "charitatem, quam")

SESSIO DECIMA QVINTA DE concilijs prouincialibus & ſynodalibus.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congrega- I
ta, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Pridem
hæc ſancta ſynodus quoddam ſaluberrimum promulgauit decretum, ꝓ ſtabi
litate & robore generalium conciliorum, quorũ frequens celebratio p̄cipua
eſt agri dominici cultura. Verum cum ad eandem culturam non dubium ſit pertine
re epiſcopales ſynodos & concilia prouincialia, prout ueteres canones decreuerunt
frequentari, ideo eadem ſancta ſynodus antiquos & laudabiles mores noſtris cupi
ens temporalibus obſeruari, ſtatuit atque præcipit, ſynodum epiſcopalem in quali
bet diœceſi poſt octauas dominicæ reſurrectionis uel alia die ſecundum conſuetudi
nem diœceſium ad minus ſemel in anno, ubi non eſt conſuetudo bis, annuatim cele
brari per diœceſanum propria in perſona, niſi canonico impedimento fuerit præpe
ditus, & tunc per uicarium ad hoc idoneum. Quæ ſynodus ſaltem biduo uel triduo
duret, uel prout neceſſarium epiſcopis uiſum fuerit.

Prima autem die conuenientibus diœceſano & omnibus alijs, qui hmõi ſynodo
intereſſe tenentur, infra miſſarꝫ ſolennia uel poſt, diœceſanus uel alius eius noĩe uer
bum dei proponat, exhortando oẽs ad bonos mores ſectãdum, abſtinendũ a uitijs,
& ad ea quæ pertinent ad eccleſiaſticam diſciplinã & officia ſingulorꝫ, & præſertim E
ut hi quibus animarꝫ cura cõmiſſa eſt, diebus dñicis & alijs ſolennibus plebẽ ſubie-
ctam doctrinis & monitis ſalutaribus inſtruant. Poſtea legantur ſtatuta ꝓuincialia
& ſynodalia, & inter alia aliquis compendioſus tractatus, docẽs quomodo ſacramẽ
ta miniſtrari debeant, & alia utilia pro inſtructione ſacerdotum. Deinde ipſe diœce
ſanus de uita & moribus ſubditorꝫ ſolerter inquirat, labem Simoniacæ prauitatis,
contractus uſurarios, concubinatũ, fornicationẽ & alia quæuis crimina & exceſſus
debita correctione cohibeat. Alienationes rerꝫ eccleſiaſticarꝫ a iure prohibitas reuo
cet, clericorum abuſus & aliorum ſubiectorum, qui circa diuinum officium & dela
libro.6. tionem debiti habitus defecerint, in melius reformet & emendet. Et qm̃ multa ſcan
dala ſæpe contingunt, eo ꝙ cõſtitutio Bonifacij papæ octaui, quæ incipit, Periculo
ſa, edita ſuper clauſura monialium, non ſeruatur, ſtudeat ipſe diœceſanus, ut oĩno iu
De regularibus xta ipſius conſtitutionis tenorem executioni demandetur: necnon ut quicunqꝫ reli
gioſi diœceſano ſubiecti, regulas & conſtitutiones ſuarum religionũ, præſertim ut
De hæreſibus ab eis omnis proprietas abdicetur, inuiolabiliter obſeruent. Ne etiam in receptiõe
ipſorum ad religionẽ quicq̃ per Simoniam exigatur. Præcipua autẽ in ipſa ſynodo
epiſcopi cura ſit, inquirere ac debitis remedijs occurrere, ne aliquod dogma hæreti-
cum, erroneum, aut ſcandaloſum, ſeu piarum aurium offenſiuũ, ſortilegia, diuinati
ones, incantationes, ſuperſtitiones & quæuis diabolica figmenta diœceſim ſuam
inficiant. Inſtituanturqꝫ præterea teſtes ſynodales, uiri graues, ꝓuidi & honeſti, legis
dei zelum habentes, iuxta diœceſum latitudinem in numero competẽti, aut alij corꝫ F
poteſtatem habentes, ubi alij non ſunt ad hoc inſtituti, qui ſi diœceſano minus ido
nei uideantur, eos amouendo alios (prout ei uidebitur expedire) inſtituat. Hi autem
in manibus ipſius diœceſani uel ſui uicarij iurare teneantur, ut tradit canon, Epiſco
pus in ſynodo, qui per anni circulum luſtrantes ipſam diœceſim, quæ corrigẽda uel
reformanda uiderint, his ad quos talia corrigere uel reformare pertinet, referãt. Quæ
niſi correcta uel reformata iam fuerint, ad ſynodum ſubſequentem perferãt, in qua
debitis remedijs occurratur. Sed & præter illa quæ a teſtibꝰ ſynodalibus uel alijs eo-
rum officia exercentibus, diœceſanus audierit, inquirat & ipſe diligenter de cunctis
ſubditorum ſuorum exceſſibus, & taliter in delinquẽtes inſurgat correctionis debi
tæ diſciplina, ut alijs malignari uolentibus tranſeat in exemplum.

Celebretur quoqꝫ in ſingulis prouincijs, ſaltem infra biennium a fine concilij ge
neralis, & deinde ad minus ſemel de triennio in trienniũ, ꝓuinciale conciliũ in loco
tuto. In quo tã archiepiſcopus q̃ ſuffraganei oẽs & alij, qui in hmõi cõcilijs ꝓuinciali
bus intereſſe tenẽtur, debite uocati interſint. Quod ſi ep̃s canonico fuerit impedimẽ
to detẽtus, ꝓcuratorẽ ſuũ deſtinet, nõ ſolũ ad excuſandum & ꝓbandũ abſentiæ cau
ſas, ſed etiã ipſiꝰ noĩe in cõcilio intereſſendũ, ſuſcipiẽdũqꝫ ꝗcquid cõciliũ duxerit ſta
tuen

tuendum. Alioquin ipſe epiſcopus a perceptione medietatis fructuũ unius anni ſuæ eccleſiæ, qui per perſonam in ipſo cõcilio deputandũ, in ipſius eccleſiæ ſuæ fabricã effectualiter conuertãtur, eo ipſo ſit ſuſpenſus. Alij uero uenire negligẽtes, concilij arbitrio puniantur, alijs iuris pœnis in ſuo robore duraturis. Concilio autẽ generali durante, & per ſex menſes ante, huiuſmodi prouincialia concilia non celebrentur. Porro in huius inchoatione cõcilij ipſe metropolitanus uel alius eius nomine, infra miſſarum ſolẽnia uel poſt, exhortatorium ſermonem faciat, ea quæ ad ſtatum eccleſiaſticum, & præcipue ad pontificale officium pertinent, ſerioſe memorando, comminandoq́ ſingulis, ꝙ iuxta Prophetæ ſententiam ſi eorum culpa cuiuſuis anima perierit, illius ſanguis de manibus eorum a domino exigetur. Præcipue autem fiat tunc monitio exacta, ut dignis & bene meritis, quorum uita ſufficienti teſtimonio nota ſit, ordines & beneficia ſine ulla Simoniaca labe conferantur. Et ſuper omĩa, ut in animarum cura committenda, ſumma diligentia & matura inquiſitio adhibeatur. Et ut bona eccleſiaſtica nullatenꝰ ad uſus illicitos, quinimmo ad honorem dei, eccleſiarum conſeruationem (habendo ſecundum ſacros canones præcipuam curã pauperũ & indigentiũ) laudabiliter cõuertantur, ſciẽtes ꝙ de his omĩbus apud tribunal æterni iudicis uſque ad minimum quadrantem rationem reddituri ſunt. In quibꝰ quidem concilijs de corrigendis exceſſibus, moribusq́ ſubditorum reformãdis, & præcipue qualiter epiſcopi in conferendis beneficijs & confirmandis electionibus, miniſtrandis ordinibus, deputandis confeſſoribus, prædicando ad populum, & puniendo exceſſus ſubditorum, obſeruationeq́ epiſcopalium ſynodorum, cæteriſq́ ad officium epiſcopale ac iuriſdictionem & adminiſtrationem eorũ in ſpiritualibus & temporalibus quomodolibet ſpectantibus, ſe geſſerint, & præſertim an a Simoniaca labe manus innoxias ſeruent, diligens inquiſitio ſecundum iuris diſpoſitionẽ fiat, ut omnes qui in præmiſſis deliquiſſe comperti fuerint, per ipſum cõcilium corrigantur & puniantur. Simili modo de ipſo metropolitano circa omnia ſupradicta diligenter inquiratur, cuius exceſſus & defectus ipſum concilium eidem ſpecialiter exprimat, ipſum admonendo & obſecrando, ut cum aliorum pater uocetur, & eſſe debeat, a talibus omĩno deſiſtat. Et nihilominus inquiſitionem de ipſo habitam, in ſcriptis redactam, ad Romanum põtificem uel alium eius ſuperiorem, ſi quem habeat, ſine mora tranſmittat, ut ab eo punitionem & reformationem ſuſcipiat condecentem. Inter cætera, ſi quæ diſcordiæ, contentiones & inimicitiæ inter quoſcunq́ uiguerint, quæ quietem & tranquillitatem prouinciæ poſſent perturbare, curet omĩ ſtudio ſacrum concilium illa ſedare, & more piorum patrum ad pacẽ concordiamq́ filiorum uigilanter intendat. Et ſi inter regna, prouincias & principatus, huiuſmodi diſcordias ſuſcitari contingat, mox ſancti dei antiſtites concilia prouinciarum ſuarũ ſimul congregari procurent, & ſibi inuicem conſilium & auxilium impendentes, cuncta diſcordiarũ fomenta amputare ſtudeant: neque hoc alicuius amore uel odio prætermittant, ſed ad deum ſolum & ſalutem populi mentis oculos erigẽtes, ad ſanctum pacis opus, omni tepiditate ſemota, inuigilent.

Cogitentur inſuper in prouinciali ſynodo, quæ immediate generale conciliũ ſubſequens antecedit, oĩa quæ in eodem generali concilio uiſa fuerint ꝓſequẽda, ad dei gloriam & prouinciæ cõmodum, ſalutemq́ Chriſtiani populi. Ibidemq́ eligãtur in numero competenti, qui ad proximũ generale conciliũ uice totius ꝓuinciæ debeãt ꝓficiſci, quibus per ſubſidium uel alias ꝓuideatur, ꝓut de iure & concilio ꝓuinciali fuerit uiſum expedire, ita tñ, ꝙ illi qui ultra perſonas (ut prædictum eſt) deputatas ad ipſum cõcilium generale accedere uoluerint, aut eorũ clerus nullatenus ꝓpterea grauentur. Relegantur quoq́ in unoquoq́ prouinciali cõcilio, quæ ſecundũ canonicas ſanctiones in eiſdẽ legi ꝑcipiuntur, ut ea & inuiolabiliter obſeruẽtur, & tranſgreſſoribus pœnæ debitæ inferantur. Quod ſi metropolitani uel diœceſani prædictis terminis in celebrãdis ꝓuincialibus & epiſcopalibꝰ ſynodis, ceſſante legitimo impedimento fuerint negligẽtes, medietatẽ oĩm fructuũ & obuẽtionũ rõne ſuarũ eccleſiarũ ad eos ꝑtinentiũ, fabricæ ipſarũ eccleſiarũ applicandã eo ipſo amittãt. Qui ſi in eadẽ negligentia per tres proximos menſes perſeuerauerint, ab officijs & beneficijs ſint

ipſo

Ezechiel .3.c

ipſo facto ſuſpenſi. Quibus tranſactis tẽporibus ſub anteſcriptis pœnis, antiquior D
in prouincia ordine epiſcopus ipſius metropolitani epiſcopi, aut maior in dignitate poſt pontificalem in ſacris conſtitutus, niſi ad alios forſan de conſuetudine uel priuilegio pertineat, negligentiam in celebrandis prædictis prouincialibus & epiſcopalibus ſynodis ſupplere teneatur. Iubet inſuper hæc ſancta ſynodus omnibus prælatis religionum & ordinum quorumcunque, ad quos celebrare capitula pertinet, quod illa ſtatutis temporibus ſub prædictis pœnis ſeruent, & ſeruari faciant, in quibus ſecundum canonicas ſanctiones & religionum conſtitutiones, cum omni ſtudio & diligentia ad ueram ſingularum religionum & ordinum reformationem intendant, ita ut deinceps in ſingulis monaſterijs iuxta proprias regulas & conſtitutiones, debite regularis uigeat obſeruantia: & præcipue, ut tria ſubſtãtialia profeſſionis uota omnino obſeruentur. Per præmiſſa autem hæc ſancta ſynodus non intendit iuribus quorumcunque quomodolibet derogare. Datum Baſileæ in ſeſſione publica, celebrata in eccleſia maiori Baſileeñ. ſexto Kalendas Decembris, anno a natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimotertio.

SESSIO DECIMASEXTA, PER quã declarat papã Eugeniũ concilio adhærere, celebratis ceremonijs conſuetis, & in ea incorporantur bullæ Eugenij.

E

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriã. Literis ſanctiſſimi domini Eugenij papæ quarti more curiæ Romanæ bullatis, ac per nonnullos ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales ſubſcriptis, quarum tenor de uerbo ad uerbum inferius deſcribitur, huic ſacro concilio in generali congregatione per uenerabiles Ioannem archiepiſcopum Tarentinum & Chriſtophorum Ceruieñ. epiſcopum oratores ſuos præſentatis, lectis, examinatis & diligenter inſpectis, eadem ſancta ſynodus decernit & declarat, præfatum dñm Eugenium per prædictas literas ſatisfeciſſe plenarie monitioni, citationi & requiſitioni huius ſacri concilij, prout in decreto in xiiij. ſeſſione promulgato, & in ſchedula in eodem decreto inſerta, continetur. Ipſasque literas approbat, acceptat, & admittit, ratasque habet & gratas, & ſic ab omnibus haberi uult Mandans dictarum literarum tranſſumpta ſub bulla ſacri concilij dari debere omnibus habere uolentibus, quibus tranſumptis eandem fidem dari decernit, quæ ipſis literis originalibus daretur. Tenor uero dictarũ literarum ſequitur, & eſt talis:

Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriam. Dudũ ſacrum generale Baſileeñ. concilium, per generalium Conſtantieñ. & Seneñ. conciliorum ſtatuta, ordinationesque felicis recordationis Martini papæ quinti ac noſtras, F
pro extirpatione hæreſum, pace populi Chriſtiani ac generali reformatiõe eccleſiæ in capite & in membris & pertinentibus ad ea, legitime inchoatum, ex certis cauſis in alijs noſtris literis expreſſis, de fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio & aſſenſu diſſoluimus. Verum cum ex dicta diſſolutione ortæ ſint graues diſſenſiões, & grauiores oriri poſſent, nihilque magis optemus, quam quod prædicta ſancta opera debitum ſortiantur effectum, de conſilio & aſſenſu uenerabilis fratris Iordani epiſcopi Sabinenſis & dilectorum filiorum noſtrorum Antonij ſancti Marcelli, Franciſci ſancti Clementis, Angeloti tituli ſancti Marci preſbyterorum ac Lucidi ſanctæ Mariæ in Coſmedin, & Ardecini ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinaliũ, decernimus & declaramus, præfatũ generale cõcilium Baſileeñ a tẽpore prædictæ inchoationis ſuæ legitime cõtinuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemque ſemper habuiſſe, continuari, ac proſecutionem habere debere ad prædicta & pertinentia ad ea, perinde ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet. Quinimmo præfatam diſſolutionem irritam & inanem de conſilio & aſſenſu ſimili declarantes, ipſum ſacrum generale concilium Baſileenſe pure, ſimpliciter & cum effectu ac omni deuotione & fauore proſequimur, & proſequi intendimus. Præterea, ut mentis noſtræ integritas ac deuotio, quam ad uniuerſalem

eccleſiam

eccleſiam & ſacrum generale concilium Baſileenſe gerimus; omnibus conſtet eui denter, duas noſtras literas pridem in palatio apoſtolico promulgatas, nam tertias, quarum tenor de uerbo ad uerbũ inferius deſcribitur, quæ dicuntur incipere, Deus nouit, cum a nobis aut de ſcitu noſtro nunquam emanarint, licet ſuperfluum uidea tur, quod non extat reuocare, tñ quia petitũ eſt, & ad cautelam, ſi ullo unquam tem pore apparerent, & alias quaſcunq;, & quicquid per nos aut noſtro nomine in præ iudicium aut derogationem prædicti ſacri concilij Baſileeñ ſeu contra eius autorita tem factum & attentatum ſeu aſſertum eſt, caſſamus, reuocamus, irritamus, & an nullamus, nullas & irritas fuiſſe & eſſe declaramus. Item reuocamus quoſcunq; ꝓ ceſſus quarumcunque cenſurarum, priuationum & ſuſpenſionum factos cõtra ſup poſita huius ſacri concilij Baſileeñ & adhærentes eidem, necnon omnia geſta & fa cta in præiudicium, læſionem & derogationẽ eorũdẽ, eis nõ legitime citatis, nec le gitime defenſis, de quibuſcunq; dignitatibus, beneficijs, commẽdis & officijs, etiã ſi cardinalatus, patriarchat⁹, archiepiſcopatus, epiſcopat⁹, abbatiæ &c. exiſtant, iuri bus & bonis quibuſcunque, & ſpecialiter contra cardinales de Cypro, ſancti Sixti & Firmanum, ac omnia in priſtinum ſtatum per præſentes reducimus perinde ac ſi non emanaſſent, cum clauſulis opportunis. Mandantes ſub pœnis formidabilibus omnibus, qui ſe de dictis dignitatibus, beneficijs, commẽdis, officijs, iuribus & bo nis ſe intromiſiſſent, uel ratione dictarum priuationum ſeu noſtrarum ordinationũ quarumcunque ſe uellent intromittere, ut ab ipſa intromiſſione & omni moleſtia penitus deſiſtant. Verum autem fuerit legitima citatio & defenſio, ſtabitur iudicio ipſius ſacri concilij. Nos autem deinceps a nouitatibus & grauaminibus ſeu præiu dicijs inferendis ipſi ſacro concilio uel ſuppoſitis eius & adhærentibus eidem, reali ter & cum effectu deſiſtemus. Tenor uero præfatarum literarũ ſequitur, & eſt talis.

Prima bulla reuocata.

Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad futuram rei memoriam. Inſcruta bilis diuinæ prudentiæ altitudo ad hoc nos, maximæ poteſtatis deſuper plenitudine nobis tradita, ſuper uniuerſum gregem dominicum in præſulem cõſtituit, ut ad re mouendum atque extirpandum de agro dominico uepres, ex quibus poſſent eccle ſiæ ſuæ ſanctæ & Chriſtianæ reipublicæ diſſenſiones & ſcandala prouenire, cura aſſidua & peruigili intendamus. Sane cum dudum ex certis & rationabilibus cauſis concilium, quod nonnulli Baſileæ congregatum eſſe dicebant, diſſoluẽtes, illud ad ciuitatem noſtram Bononieñ. duxerimus commutandum, poſtmodum ceſſantib⁹ dictis cauſis, præfatum concilium in ipſa ciuitate Baſileeñ decreuimus per noſtros legatos qui ibidem noſtro nomine præſiderẽt, continuari debere, prout in diuerſis deſuper confectis noſtris literis plenius continetur. Cum autem qui Baſileæ congre gati erant, prout ſunt, etiam poſt diſſolutionem & decretum huiuſmodi, ac etiam ante aduentum dictorum legatorum, nõ ad communem utilitatem, ſed ad priuatas paſſiones intenti, nullaq; autoritate ſedis apoſtolicæ ſuffulti, multa & grauia, etiam præter illa tria, propter quæ fuerat ibi principaliter cõcilium a principio conſtitutũ, tanquam haberent generalis ſynodi, nobis etiam contradicẽtibus, poteſtatem, diſ ponere, ordinare, ſtatuere, ſancire, declarare, & mandare præſumpſerint, in noſtrũ & ſedis apoſtolicæ ac uenerabilium fratrum noſtrorum cardinalium, & aliorum no bis adhærentium graue præiudicium, præter & contra ſanctorum patrum decreta & canonicas ſanctiones. Nos attendentes ꝙ ea, quæ per eos ſic perperam ſtatuta, fa cta & ordinata exiſtunt, ſi ſub diſſimulatione & ſilentio præterirẽt, in magnum atq; euidens præiudicium eccleſiæ atq; apoſtolicæ ſedis & graue ſcandalum plurimorũ ueriſimiliter redundare poſſent, cum non ad reformationem, ſed deformationem, non ad unitatem, ſed ſciſſuram eccleſiæ, non ad hæreſes tollendas, ſed nutriendas, non ad pacem fidelium, ſed diſcordiam ſeminandam ſpectare uideãtur: ac propterea uolentes, prout ex debito paſtoralis officij tenemur, quantũ altiſſimus ꝑmiſerit, futu ris ſcandalis celeri remedio prouidere, omnia & ſingula geſta, facta & ordinata, ſan cita, decreta & declarata ꝑ pfatos Baſileæ cõgregatos & exiſtẽtes, uidelicet citatiões,

proceſſus

proceſſus & ſententias,ſtatuta &decreta,quæ de nobis ſeu contra nos,iura & liber tatem noſtram & ſedis apoſtolicæ uel uenerabiles fratres noſtros ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales ſeu ipſorum aliquē,aut prælatos quoſcūq;,ſiue curiales aut Romanam curiam ſequentes,uſque ad preſentem diem facere,ſtatuere,attentare,&ordinare nimium præſumpſerunt,& quæ uſque ad acceſſum ipſorum legatorū ad ſuprafcriptam ciuitatem Baſileēn.& in ipſo concilio præſidentiam, quomodolibet per eos in futurum fient,agentur,ordinabuntur,ſancientur,ſtatuentur,attentabuntur, & mandabuntur,exceptis his,in quibus eis per noſtras literas facultatem conceſſimus,irrita eſſe &inania,nullumq; effectū debuiſſe aut debere ſortiri,autoritate apoſtolica de conſilio & aſſenſu præfatorum fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium,tenore præſentiū declaramus,decernimus & pro infectis haberi uolumus & mandamus Ipſaq; & maxime legationes in terris eccleſiæ, creationes & ordinationes officialium,beneficiorum collationes,ac om̄ia & ſingula inde ſecuta,uel quæ in poſterum ſequi poſſent,exnunc præfata autoritate,cum de facto proceſſerint,de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine caſſamus, irritamus, & annullamus,ac nullius eſſe decernimus roboris uel momēti, diſtrictius inhibentes uniuerſis Chriſtifidelibus,ne decretis,ordinationibus,mandatis, factis & geſtis huiuſmodi aliquo modo pareant uel intendant,aut pro talibus reputent, declarantes omnes & ſingulos,cuiuſcūque ſtatus,gradus & præeminentiæ exiſtant,etiam ſi imperiali, E regali,cardinalatus,ſiue quacunque alia eccleſiaſtica ſiue ſeculari præfulgeant dignitate,nullo uinculo iuramenti,promiſſionis,facti,aut cōuentionis prædictis factæ, quomodolibet ſe teneri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis,conſtitutionis,uoluntatis,mandati,caſſationis,irritationis,annullationis & inhibitionis infringere,uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationem omnipotentis dei & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli eius,ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum,anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimotertio, quarto calendas Auguſti,pontificatus noſtri anno tertio.

Secunda bulla reuocata.

Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorū dei,ad futuram rei memoriam. In arcano noſtræ mentis ſæpiſſime cogitantes,q nisi ſuperinualeſcenti hoīm malitiæ, qui eccleſiam dei uarijs quæſitis coloribus perturbare conati ſunt,autoritas Romanorum pontificum reſtitiſſet,diuerſa in eccleſia dei ſcandala emerſiſſent,nō ſolum debitū, ſed etiam neceſſarium reputamus,ut nos quoque ea quæ in eccleſiæ ſcandalum,noſtrumq; & ſedis apoſtolicæ contemptum & dedecus fieri cōſpicimus, debitis remedijs comprimamus. Sane cum ad noſtram notitiam nuper perueniſſet,quoddā ptenſum decretum, datū tertio idus Iulij anno domini M cccc.xxxiij emanaſſe, in quo F inter cætera contineri uidetur,nos infra lx. dierum ſpatium dictis congregatis pure & ſimpliciter adhærere debere,uenerabilibus autem fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus,necnō quibuſcūque in Romana curia exiſtentibus mandari dicebatur,ut poſt ipſum terminū lapſum,infra uiginti dies proxime ſequentes, ſub pœna priuationis omnium beneficiorum ſuorum,commendarum, penſionum, officiorum &gratiarum quarumcunque,quā incurrerent ipſo facto,Romanā curiam relinquerent.oēs inſuper cauſas in ipſa curia pendentes, ad ſe eo caſu aduocabant, prout hæc & nonnulla alia in ipſo prætenſo decreto dicūtur plenius contineri: nos ex incumbenti nobis cura officij paſtoralis aſtricti ad tuēdam noſtram ſedisq; apoſtolicæ autoritatē,cardinalium quoque,patriarcharum, archiepiſcoporum, epiſcoporū, prælatorum,officiariorum & aliorum curialium prædictorum,aſſerentium ipſius decreti * ex defectu poteſtatis cōdentium,ac in hac parte ſupplicantiū,ut ſuper præmiſſis prouidere uellem*,graui querela commoti,autoritate dn̄i noſtri Ieſu Chriſti,q nos ſuum in terris uicariū conſtituit,ac de poteſtatis noſtræ plenitudine pronūciamus, decernimus,ac etiam declaramus, præmiſſum aſſertum decretum, ac omnia & ſingula in eo contenta,nullum & inane penitus extitiſſe,& exiſtere,nulliuſq; autoritatis,ua

Forte deeſt, defectum ſeu nullitatem.

A tis,ualoris uel momenti,ipſumq́ & quæcunq́ in eo comprehenſa, eadem autoritate reuocamus,caſſamus,irritamus,& pro infectis haberi uolumus,&mandamus,decer nentes inſuper & etiam ſtatuentes,proceſſus omnium beneficiorum,officiorum, dignitatum,penſionum,commendarum ſeu titulorum quorumcunq́ collationes&diſpoſitiones quaſcunq́, in uim eiuſdem decreti quomodocunq́ & qualitercunq́ factas & fiendas,& omnia inde ſecuta notorie,nullius extitiſſe uel exiſtere firmitatis. Man damus inſuper omnibus & ſingulis Chriſtifidelibus,eccleſiaſticis & ſecularibus,cuiuſcunq́ dignitatis,ſtatus ſeu conditionis exiſtant,etiam ſi imperiali,regali, reginali, cardinalatus,patriarchali uel quauis alia præfulgeant dignitate,ſub anathematis pœna & priuationis,quam contra facientes incurrere uolumus ipſo facto, dignitatum, officiorum &beneficiorum ſuorum quorumcunq́,&inhabilitationis ad illa,ſeu alia in poſterum obtinẽda,ne cardinales,patriarchas,archiepiſcopos,epiſcopos,prælatos, officiarios, clericos ſeu alios Romanam curiam ſequẽtes,in eorum perſonis ſeu reb' eccleſiaſticis,beneficialibus,ſpiritualibus uel prophanis,occaſiõe præfati decreti turbent quomodolibet uel moleſtent,nec ea facientibus præſtent auxilium,conſiliũ uel fauorem. Pari quoque pœna illos,qui autoritate ſeu occaſione quacunq́, ea aut eorum

B aliqua auſi fuerint attentare,uolumus ſubiacere,inhabilitãtes eos ad quaſcunq́ digni tates, honores,officia & beneficia in poſterum obtinenda,ſupplentes ex eadem poteſtatis plenitudine omnes defectus,ſi qui forſan interuenerint in præmiſſis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã noſtræ pronunciationis, conſtitutionis,declarationis,reuocationis,caſſationis,irritationis,uoluntatis,mãdati,ſtatuti inhabilita tionis & ſuppletionis infringere,uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pau li apoſtolorum eius,ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Laurentiũ in Damaſo,anno incarnationis dominicæ M.cccc.xxxiij.idibus Septembris,pontificatus noſtri anno tertio.

¶Tertia bulla reuocata.

Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, uniuerſis Chriſtifidelibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Deus nouit ſecretorum omnium optimus perſcruta tor,q́ uſq́ adeo ſummopere atq́ diligẽti ſtudio procurauimus,ne ſacrilegũ ſchiſma in dei eccleſia naſceretur,quod pauci etiã ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales Baſileæ conuenientes,ipſum poſſent ueriſimiliter(ſi ab inceptis nõ deſiſterent)inducere, nos etiam ad illa humiliãdo,ut ſcandala uitarentur,ac ipſis plurima permittendo,ad quæ

C de iure minime tenebamur,credentes ut exinde pacati, pax & tranquillitas inter nos &ipſos,immo uerius in Chriſtiana religione oriretur. Sed non profuerunt,ſiue prodeſſe poſſunt,per nos pie,manſuete ac modeſte cum ipſis dicta & geſta, ut poteſt notorie animaduertere Chriſticola qlibet orthodox',qñ ipſi uelint ſe à ſancta ſede apo ſtolica ſcindere,& diuinum corpus dñicum,id eſt,ſanctam matrem eccleſiam, Chriſti tunicam inconſutilem lacerare,ac ſciſſuram peſtiferam in ipſa conficere, noſq́ Pe tri ſucceſſorem legitimum,licet immeritum,pro poſſe confundere,quas res hacten' Chriſtianæ religionis principibus patefacere non curauimus, ſperantes noſtra cum manſuetudine & patientia omnia ad debitæ iuſtitiæ ſemitas poſſe deducere,ac ipſos ab eorum conatibus & erroribus reuocare. Sed prohdolor nimium iſte morbus eorum canceroſus inualuit,& quotidie conualeſcit,quia noſtra clementia & nimia benignitas ipſos contra nos quotidie reddit magis elatos. Et quamuis eorum deſiderijs condeſcendentes,mandauerimus iterum debere Baſileæ concilium celebrari, ipſi tamen quoniam nobis oppidò ſunt infeſti,& quos toleraſſe, & ipſis ſuarum contra ſedẽ apo ſtolicam rebellionum indulgentiam obtuliſſe, non profuit, eorum tamen intentionem executioni gaudent & cupiunt præcipue demandare, nos falſo de uarijs criminibus impetentes,ut ualeant inhumaniter omni pontificali poteſtate nos perturbare,quorum callide dicta & geſta opus eſt refellere, ne falſis detractionibus de nobis

confictis,ualeant Chriſtianam circunuenire religionem,ac omnibus Chriſtifidelib⁹ eorum geſta,dicta & facta horrenda ſapere poſſe in futurum ſchiſma & peſtiferam hæreſim oſtendamus,noſtris his literis ſingulariter eorum obiectis reſpõdentes.Obijciunt igitur primum de nobis obloquentes,ꝙ ſcandali & perturbationis cauſa in eccleſia dei introducendi,perperam conati ſumus ſacrum Baſileeñ.diſſoluere concilium,quodqꝫ ex hoc uniuerſalem eccleſiam conturbauimus, nec ſine conſenſu concilij diſſolutionem illam facere ualuimus, quæ cuncta ueritati iuris & facti penitus ſunt aduerſa.Quoniam primum noſtra nunꝗ fuit aut erit intentio, ſacrũ diſſoluẽdo exinanire concilium, ac nolle ſecundum Conſtantieñ. & Seneñ.ſtatuta conciliorꝫ ipſam ſacram ſynodum celebrari,in qua perfidæ hæreſes euellerentur, & deo militantiũ in eccleſia reformarentur mores improbi,ac alta pax & dulcis tranquillitas Chriſtiano populo traderetur, quin potius hoc tam ſalubre negocium ſemper inſedit,&reſidet cordi noſtro.Et his de rebus cupientes ut ipſum per apoſtolicæ noſtræ ſolertiæ ſtudium finem debitum conſequeretur,in noſtræ aſſumptionis principio ad ſummi apoſtolatus apicem mandauimus,per dilectum filium Iulianum ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſancti Angeli diaconum cardinalem,ibidem Baſileæ ſanctam ſynodum celebrari. Verum quoniam poſtmodum,ut alijs noſtris literis curauimus Chriſticolis palam facere,iuſtis de cauſis ex parte ipſius Iuliani,&nonnullorum tunc Baſileæ conueniẽtium,per dilectum filium Ioãnem pulchri patris ipſorum oratorem,ad nos ſpecialiter deputatum, nos informati ueridica relatione percepimus, ꝙ Baſileæ pro tunc ſine magno temporis interuallo ipſius ſanctæ ſynodi celebratio non eſſet poſſibilis,concilium ipſum penitus non diſſoluimus,ut ipſi non bene interpretati ſunt,ſed ad noſtram Bononieñ.ciuitatem commutauimus,ſic ꝙ ipſum in ſua eſſentia conſiſtere uoluimus,ac à Baſileeñ.ciuitate ſolum exoluimus. Quare nos indebite criminantur,ꝙ ſcandala in eccleſia dei introducendi cauſa cõcilium diſſipauimus,cum ipſum à Baſilea cõmutare,neceſſitatibus urgentibus, coacti fuerimus. Et ꝗuis nunc nobis ipſas cauſas per præfatum oratorem intimatas,inficiari non uereantur, orbi tamen toti notiſſimum eſt,illas cauſas celebrandi concilij impeditiuas,extitiſſe ueras.Nam fere octo menſes effluxerant,poſtꝗ ipſa initiari debuit ſancta ſynodus, nec adhuc Baſileæ conuenerant tres epiſcopi, aut alij in toto numero decem prælati, regumqꝫ & principum procuratores ſiue nuncij pauci ſiue nulli aderant,cum quibus de Chriſtianorum pacatione ſiue concordia poſſent aliqua pertractari, ut in concilijs primum eſt decens inquirere.Doctorum & magiſtrorum ferè nulli intererant, qui hæreticorum uerſutijs reſiſtere poſſent,ac argumenta eorum ſophiſtica ſcirent refellere & cõfutare.Locus etiam ipſe Baſileeñ.ciuitatis minime tutus uidebatur,tum propter armatam finitimam hæreſim Bohemorum,tum propter ſubortam guerram inter dilectos filios uiros illuſtres Burgundiæ & Auſtriæ duces.His igitur & alijs iuſtis & legitimis de cauſis,non ſcandalizandi clerum ſiue errores ſtudio conficiendi, de ipſorũ cardinalium plurimorum conſilio & aſſenſu,qui nunc Baſileæ conueniunt, & hanc commutationẽ damnant,illam fecimus,præſertim his etiam de cauſis moti, quia ſperabamus,ꝙ in Italia conſiſtente chariſſimo in Chriſto filio noſtro Sigiſmũdo Romanorum tunc rege,nos facilius ambo potuiſſemus Bononiæ conuenire,adeſſentqꝫ ibidem Bononiæ tunc celerius prælati & principes in numero copioſo,ſiue ipſorũ ꝓcuratores & nuncij,cum quibus melius & grauiori maturitate ſingula in concilijs agẽda expedirentur,&maiori cum reuerentia ab omnibus Chriſtifidelibus reciperẽtur, ꝗ illa quæ ꝑ paucos Baſileæ conuenientes fieri forſitan contigiſſent. Neſcimus ergo, quomodo ipſam audent cõmutationem reprobare,cuius ipſi plurimi fuerũt autores præcipui.damnant nanqꝫ eorum geſta,non noſtra, quia tunc eramus grauiſſima corporali infirmitate grauati,cum ipſi diſſolutionem & tranſlationem ipſam promouebant,ſuadebant,& efficere ſtuduerant, nobis præcipue ad memoriam reducentes,& his rationibus compellentes,ꝙ dum eramus in minoribus conſtituti,unà cum ipſis & alijs

A alijs fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, uoto & iuramento nos aſtrinximus,ꝙ illo in loco concilium teneremus, in quo maiori parti cardinaliũ magis expediens uideretur,cum Baſileæ non ſperaretur poſſe concilium celebrari temporibus à iure decretis,iam ſine tp̃is inſtante, & impedimentis ſubſiſtentibus antea enarratis,ſicq; ipſi mutationẽ ſiue tranſlationẽ neceſſariam eſſe dicentes,& ut alio in loco transferremus ſedulo requirentes.Tandem fuit cauſa finalis, ut ipſam tranſlationem ſiue cõmutationẽ faceremus,quã tñ & iuſtam fuiſſe, & nobis ſoli cum uenerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus facere licuiſſe(ꝓut egimus)etiam abſq; alterius conſenſu concilij,nemo ſanæ mentis ambigere debet. Nam & ſi canon Conſtantieñ.concilij,qui incipit,Freques, ab ipſo concilio editus, & à felicis recordationis Martino prædeceſſore noſtro non improbatus,locum mutare,uel tp̃s inceptionis concilij prorogare nobis ſine concilij cõſenſu prohibere uideatur,non tñ debet ſic abuſiue interpretari, ut,cauſa imminente, nobis etiam ſoli adempta fuerit circa loci mutationem,tp̃is prorogationem diſpenſandi facultas,cũ etiam ſi à Martino editus extitiſſet,illa non fuiſſet,ſiue eſſe debuiſſet prohibentis intentio,quæ ſucceſſoribus ſuis nullum potuit in hac parte præiudicium generare,pari poſt ipſum,quinimmo eadẽ poteſtate functuris,& infertur(prout eſt ſecundum

Conſtantien. concilij ſeſſione.39.

B omnia iura)in hac parte concilium inferius ſummo pontifice,papamq; ipſis priorem nequeunt ſoluere uel ligare,ſed nos in his concilio ſuperiores,ipſum poſſem⁹ pro libitu regulare.Nam hoc de iure notiſſimum eſt,ꝙ poſſumus quæcunq; ſtatuta,decreta,declarata ſiue ſancita ꝑ quoſcunq; prædeceſſores noſtros,uel per quæcũque concilia, dummodo in ipſis fidei fundamenta non exiſtant,ſiue ex hoc uniuerſalis eccleſiæ bonum principaliter non turbetur,ut uicarius Chriſti & irreprehenſibiliter pro noſtro amouere & corripere pro libitu uoluntatis: & contra ſentire non eſſet longæuum ab hæreſi, uelle ligare manus uicarij Ieſu Chriſti, & in terris dei legati,ſiue ipſius geſta iudicare uel improbare,quod ſacrilegij crimẽ habet.Sed quæſumus,nobis dicant,qui nobis detrahunt,quæ hæreſis,quæ uniuerſalis eccleſiæ turbatio ex hac tranſlatione loci ſurgere poterat,ſi nos ſanctam ſynodũ Bononiæ commutauimus,ut eius bonum non fruſtraretur ulterius,quod iam menſibus octo ſine fructu aliquo extiterat ꝓrogatum,& ipſius initiandi poſtmodum Baſileæ ueſtigia commoda nulla uidebantur.Profecto nullus per iuris tramites ambulans, & nõ paſſione ſeductus aſſereret,ꝙ eccleſiæ fecerimus perturbationem,ſed ſalutẽ: nec celebrationem concilij fruſtrauimus,ſed id accelerare concupiuimus. Taceant ergo hi, qui ſic nobis inhumaniter detrahunt: qm̃ non ad Chriſtianorum & eccleſiæ noxam,

C cõmutationẽ fecimus,ſed pro ſalute tutiſſima,ut citius quæ in concilio forent agenda,finem debitum ſortirentur.Fuit igitur à Baſileeñ.ciuitate legitima pro tunc noſtra concilij diſſolutio,ac ipſius ad Bononiã iuſtiſſima tranſlatio, & aſſerentes cõtrà, ſunt penitus ab omni ueritate ac fide catholica alieni.Nos inſuper criminant̃ & diffamant,ꝙ ſacro concilio pure & ſimpliciter non hæremus,ſed quotidie magis & magis contemnimus & deſpicimus,quodq; nos modeſte & manſuete monere curauerint,ut ſcandaloſam diſſolutionem & eccleſiæ Chriſti perturbationem amouere deberemus,quas res inquiunt nos pertinaciter recuſare,& has ob cauſas nos citare & monere non ſunt ueriti,& tandem(quod eſt deterius)ſi eorum uota infra lx. dies nõ adimpleuerimus,nos ab omni pontificali dignitate ſuſpẽdiſſe profitent̃,quæ quantum contra oĩa ſint diuina iura pariter & humana,ac hæreſim manifeſte nutrientia, breuiter oſtendemus:nam diſſolutionem,quã ſcandaloſam & eccleſiam perturbantem eſſe dicũt, legitimis de cauſis & neceſſarijs iure fecimus,ut ante retulim⁹.Quod igitur ſcandalum,quod iuſte, honeſte & urgente neceſſitate factũ extitit, potuit generare? Profecto nullum,cum omnia quæ ad ſalutem Chriſtianæ religionis debuiſſent in Baſileeñ.concilio expediri,& quæ pro tunc cum ipſam ſanctam ſynodum cõmutauimus,ibidem Baſileæ fieri non poterãt:melius,celerius & commodius in ipſa

Bononień.ſynodo perfici ualuiſſent. Quam etiam eccleſiæ turbationem fecim⁹,cum (ut paulo ante narrauimus) illo in tempore,quo conciliū commutauimus,ferè nulli ꝑlati conuenerant? Non poterant igitur perturbari,qui non aderant:quia ꝙ conciliū Baſileæ fieret,non curabant. Nam ſi affectaſſent,ibidem in tpe cōueniſſent. Nec quo ad illos qui conuenerant,quia ita pauci numero erant,ꝙ ſine noſtra autoritate eccleſiā uniuerſalem repræſentare non poterant,q̄uis ipſi eam repræſentare ſe dixerint. Concilio igitur ad ipſam Bononień.ciuitatē legitime tranſlato,ibidem poſtmodum Baſileæ conuenientes uelut locuſtæ acephali,canonicū ſine noſtris ꝑſidentibus non fecere conciliū,cum autoritate carerent apoſtolicæ ſedis. Nec ueræ ſunt,q̄s faciunt excuſationes,ꝙ Conſtantień. Senenſiſq; atq; felicis recordationis Martini ac noſtra autoritate,ipſoꝝ concilium uires habuerit & habeat. Nam nos prædictis ueris cauſis ſubſiſtētibus,& noſtrā & piæ memoriæ Martini,& ipſoꝝ concilioꝝ autoritates, ut iure fecimus,reuocare potuimus,ut patule ſupra inſinuauimus. quare poſt ipſam canonicam diſſolutionem & autoritatum prædictaꝝ reuocationē, abſq; ulla apoſtolica autoritate conueniebant,ſiue conueniunt. Vnde ueꝝ non eſt dicere,eoꝝ canonicum poſt noſtram diſſolutionē & ſine noſtris præſidentibus fuiſſe uel eſſe conciliū,qm̄ nulla rata eſt uel unquā erit ſynodus generalis,quæ ſummi pontificis non fuerit autoritate ſuffulta. Nec etiam eoꝝ ſpirituſſanctus eſt caput,cum miſericors Ieſus Chriſtus ſup oīa ſummum pontificem eccleſiæ poſt tranſitum uerbi ad patrem, caput & principē ab ipſo Chriſto & eccleſia conſtitutū eccleſiæ inſtituerit, nos uidelicet,qui locū retinemus ipſius uicarĳ Ieſu Chriſti,q̄uis immeriti. Sacrilegum igitur à nobis poſtulant & hæreticum,ut declarare uelimus,retroactis tēporibus Baſileæ continue fuiſſe concilium,cum poſt noſtram diſſolutionē ſine noſtris ꝑſidentibus regulare non fecere concilium;quia eorum dicta,geſta & facta omnia contra diuina iura pariter & humana perperam ſunt confecta,& quæ p nos nullatenus ſunt debita cōprobari. Et in hoc eſt ꝙ Chriſtianam religionē circunuenire cupiunt,ut ſub colore,ꝙ continue Baſileæ cōcilium fuiſſe declaremus,oīa eorum geſta & facta cōprobemus, quæ adeo ſunt minus bene compoſita, ut etiam ſi ab habentib⁹ poteſtatem promulgata fuiſſent, eſſent irritatione,annullatione & reuocatione digniſſima. Nam quod nunq̄ eſt lectum,ipſi in ciuitate noſtra Auinioneń.& contra noſtram uoluntatē conſtituere legatum auſi ſunt,illam tyrannidi unius cardinalis,nup cum eis conuenientis ſubĳciendo, ſpreto uero legato de latere,p nos & ſedem apoſtolicam conſtituto.unde tot guerraꝝ ſtrages,tot rapinæ,tot homicidia,tot incēdia ſuborta ſunt. Sed tandē clementiſſim⁹ deus ſua miſericordia fauit parti iuſtiorē cauſam habenti,quia noſtro uero dominio,& ſub noſtro legato ipſa ciuitas eſt ſubiecta. Ipſi inſup de ſingulis Romanæ curiæ officĳs inter ſeipſos diſponere non ſunt ueriti ꝑſidentes,ad præſidendum eorum in generali concilio,deputando,noſtris penitus præſidentibus ſpretis,cum quib⁹ potuiſſent ac debuiſſent canonicam ſynodum facere & firmare. Cauſaꝝ etiā auditores à ſeipſis conſtituerunt,quod nuſquam uiſum eſt,pontifice ſummo Romanam curiam tenēte,dum ad ipſam extirpationē hæreſum,reformationem morū,pacemq; Chriſticolarum uniuerſam intenti eſſe deberent,ſingulorum cauſas particulares ſtudent potius uentilare. Exercitium etiam uicecancellariatus officĳ uni ex ipſis contra noſtram uoluntatē tribuere ꝑſumpſerunt,ac etiam generalia ſiue publica conſiſtoria celebrare,oīaq; attentare non formidāt,quæ tm̄ ſunt nobis & ſedi apoſtolicæ ſpecialiter reſeruata,pinde ac ſi uniuerſæ carnis uiā eſſemus ingreſſi, uel ſi oīs pōtificalis ſummæ dignitatis poteſtas eſſet nobis adhuc uiuentibus & in Petri ſede legitime cōſtitutis, apud ipſos deuoluta:quod aſſeuerare eſt hæreticū & ꝓphanum,cum poteſtas apud nos & ipſos, & ſic duos,in ſolidum eſſe non poſſit:quia imaginari non poſſumus, q̄ autoritate,quo iure nobis in ſede apoſtolica conſiſtentibus, bn̄ficia conferant, niſi ꝙ uſurpant contra iuſtitiam iura noſtra. Et quod deteſtabilius eſt,illa quæ in noſtris ꝑdeceſſoribus malefacta damnant,monaſteriorum religioſoꝝ ſecularibus clericis adminiſtra

A miniſtrationes conceſſas, ipſi ad inſtantiam cuiuſdam principis ſecularis fecerunt. Nam officium generalis humiliatorũ,& illius ordinis principale monaſteriũ, cuidam ſeculari clerico in commendã ſiue adminiſtrationẽ cõceſſerunt, quã rẽ exẽplo ueluti pernicioſam nos perantea facere recuſauimus. Ipſi uero ut epiſcopos habeãt, cõtinuo cognita contraria uolũtate facere tentauerũt, & ſub tali eorũ colorato titulo clericus antedictus in dicta adminiſtratione intruſus eſt, ita ut dici poſſit, ꝙ ferè centum monaſteria regularia, quæ ſub officio generalis dicti ordinis regulari debuiſſent, ſub unius clerici ſecularis ſunt adminiſtratione ſuppoſita: quæ quãtum iuri, quantum honeſtati, quãtum bonis moribus conueniãt, quiſꝗ prudens animaduertere poteſt. Poſtremo tandem ultra aliud quod nos & plurimos fratres noſtros ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales citare conati ſunt, etiã poſtq̃ decreuimus iterũ ibidem Baſileæ debere concilium agitari, nos etiam ab adminiſtratione ſummi pontificatus ſuſpendere freti ſunt, ut ad ipſos poſſent ſaltem de facto, ipſam noſtrã ſummi pontificis poteſtatem aduocare, & eius adminiſtrationem exercere, conferendo beneficia uel officia, & alia faciendo quæ nobis tm̃ ſunt à iure cõceſſa ſiue permiſſa. Iſtæ ſunt ergo cauſæ quare continue Baſileæ fuiſſe concilium per nos declarari cupiunt. Iſti ſunt, qui, qm̃ eorum uota pati non uolumus, de nobis tot mendacia cõfin-

B gunt. Iſtæ ſunt hæreſes quas extirpare cupiunt. Iſtæ ſunt reformationes debitæ, q̃s in eccleſia dei introducunt, & pax & tranquillitas, quas uniuerſis Chriſtifidelibus diſponunt, quia inter ſeipſos poteſtatem noſtram diuidunt, & ſibiipſis aſſcribere cupiunt, ut quæ beneficia uel officia ſiue honores, quos à nobis conſequi nõ ualuerũt, ſcindendo dei eccleſiam conſequantur. Abſit igĩ à nobis, abſit, ut talem declarationem faciamus, & ꝙ talia geſta comprobemus. Prius eſt enim, ut non ſolum pontificatum uel partem eius, ſed animam tollant, q̃ fidem catholicam nobis auferant. De hoc autem uero ad oſtendendã noſtrã ſyncerã & puriſſimam intentionem, quam habemus ut concilium fiat, & ꝙ omnia ad finem debitum perducantur, contenti ſumus, & uolumus pure & ſimpliciter continue fuiſſe concilium, ita tñ, ꝙ oĩa geſta & attentata contra nos, ſiue ſedis apoſtolicæ libertatem uel priuilegia, ſanctæq́ꝫ Romanæ eccleſiæ cardinales ac nobis adhærentes, prout de facto fecerunt, ſic de facto ante omnia reuocent, noſtroſq́ꝫ legatos iuxta iuris regulas præſidentes admittant. Obiiciunt etiam nobis, & admirari uidentur, ꝙ Baſileæ iuſſimus ſacram ſynodum celebrari, ac mãdauimus cum cõcilii conſilio agenda per præſidentes perfici. Dicimus, ꝙ concilium dunxtaxat potens eſt, ipſos autem p̃ſidentes ſequi neceſſe eſt: & ideo ſi cõcilium dictaret, ſiue conſuleret aliquid eccleſiæ expedire, præſidentibus uero nõ

C placeret, hoc ipſum minime fieri poſſet, ſic quod de iudice concilium cõſiliarius formaret. Sed hi ſic dicentes, ſi nulla iura uidiſſent, ſatis eſſet. Nam ſi* ipſi omnia mundi iura percontentur, oĩa uolunt, ꝙ quæ concilio ſtatuuntur, declarantur, ſeu ſanciũtur, à papa uel eius legato conſtituantur atꝙ promulgentur, ſacro concilio conſulente, ſiue etiã approbante. Nam ſi papa uel legatus eiuſdẽ nollet diſponere aliqua contra cõcilium, affectaret papæ ſententia, uel eius legati perſonã ſummi pontificis repræſentantis, non concilii uoluntas ſequenda foret, cum ſuper oĩa cõcilia habeat poteſtatem papa, niſi forte quæ ſtatuẽda forent, catholicã fidem reſpicerent, uel ſi non fierent, ſtatũ uniuerſalis eccleſiæ principaliter perturbarent, qa tunc concilii ſententia eſſet potius attendenda. Verba igitur noſtrarũ literarũ ſecundũ iuris formã interpretanda ſunt, ut quæ ad ſolum concilium ſpectarẽt, quæ ſunt numero plurima, cũ cõcilio expediant & fiant, alii uero iuris tramitem imitentur. Et hoc eſt, in quo potiſſime falluntur, q Baſileæ cõueniunt. Nam credunt in ſingulis agendis eſſe iudices ſupra pontificẽ, quod eorũ actiones demonſtrant. Nam in ſingulis ſe nobis ſuperiores reputant, quod tñ aſſeuerare eſt hæreticum & ꝓphanũ. Obmuteſcant igitur, & noſcant, ꝙ etiam ſic cũ concilio fieri mandauit fe. re. Martinus noſter ꝓximus prædeceſſor, nec uelint noſtram puram intentionẽ in ſingulis lacerare, quam etiam cũ aliis

*al. ipſa

faceſſere conantur, aſſeuerantes noſtram ad ſummi apoſtolatus apicem non fuiſſe D canonicam electionem. Sed ô miſericors deus, cur oculos tuæ piæ iuſtitiæ cõtra p̃fatos non conuertis? Nam plurimi ex his qui talia proferunt, ſunt, qui nos in Petri cathedram dirigentes inthronizauerũt, iſti nos conſecrauerunt, iſti nos coronauerunt, & aliqui ex eis, ut à uero Chriſti uicario pontificatus inſignia ſuſceperunt, alij uero ex eis ferè oẽs, gratias ſiue beneficia plurima ſunt adepti, & nos annis plurimis pro ſummo uero pontifice uenerati ſunt. Igitur imaginari non poſſumus, qua frõte, qua audacia, quo colore poſſint noſtram catholicã electionem in dubium reuocare, p̃ſertim cum ipſorum allegent maximam turpitudinem. Quare principes Chriſtiani religioſiſſimi, uoſq; alij Chriſticolæ orthodoxi, p uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti præfatos Baſileæ conuenientes adhortemini, ut deſiſtẽtes ab inceptis, uelint noſtros p̃ſidentes admittere, ut canonicã ſynodum facientes, poſſint bona illa ꝑpter quæ ſacrum concilium eſt inſtitutum, debitæ executioni demandare. Quod ſi ſecus (quod abſit) fecerint & dei eccleſiam ſcindere (ut hactenus ſunt conati) concupiuerint, nec cũ p̃ſidentibus intendere reformationi eccleſiæ ſtuduerint, tũc uos Chriſticolas principes iterũ p eiuſdem miſericordiã obſecramus, q pro nobis mortẽ ſubijt tpalẽ, ut uelitis eorũ improbis conatibus ꝑ poſſe reſiſtere, p̃ſertim ne ſchiſma nefandiſſimũ in dei eccleſia oriatur. Nam hoc ad principes ptinet ſeculi Chriſtianos, ut eorũ tpi- E bus pacatam uelint eſſe matrẽ eccleſiam, unde ſunt ſpiritualiter nati. Quod pſalmi-
Pſal. 2. graphũ uerbum oſtendit, cum inquit: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite dño in timore, & exultate ei cũ tremore &c. Sed quomodo ſeruiunt principes in timore, niſi ea quæ contra ſanctam matrẽ eccleſiam & iuſſa dñi ſunt, religioſa ſeueritate prohibendo atq; plectendo? Agite igit̃, uiriliter agite, aduerſus Chriſti uineam & agrũ dñicum deuaſtare cupientes, nec permittere uelitis quod ſine autoritate pontificis conciliabula, non concilia fiant: qm̃ in futurũ poſſet eſſe exemplum pernicioſiſſimum, ut decem ſiue plures ad libitum ſine ſedis apoſtolicæ autoritate aliquo in loco p̃lati conuenirent, ſcandalizarentq; populũ Chriſtianum orthodoxũ, ac contra Chriſti uicarium pro libitu reſilirent, ut reſiſtentes malis actionibus, æternam gloriam mereamini. Datum Romæ apud ſanctum Laurentiũ in Damaſo, anno incarnationis dñicæ M.cccc.xxxiij. idibus Septembris, pontificatus noſtri anno tertio. Nulli ergo omnino hoĩm liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, declarationis, proſecutionis, intentionis, caſſationis, reuocationis, irritationis, annullationis, uolutatis, reductionis & mandati infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis dei & beatorũ Petri & Pauli apoſtolorũ eius, ſe nouerit incurſurum. Datũ Romæ F apud ſanctũ Petrũ, anno incarnationis dñicæ M.cccc.xxxiij. xviij. calẽdas Ianuarij, pontificatus noſtri anno tertio. Ego Iordanus epiſcopus Sabineñ. manu ꝑpria ſubſcripſi. Ego Antonius tituli ſancti Marcelli manu ꝑpria ſubſcripſi. Ego Lucidus cardinalis de† comite manu propria ſubſcripſi. Ioannes de Nurſia Poggius. Datum in
al. de comitibus. ſeſſione publica in eccleſia maiori Baſileeñ. ſolenniter celebrata, nonis Februarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto.

Die ſabbati xxiiij. Aprilis M.cccc.xxxiiij. in cõgregatione generali dñi legati ſanctiſſimi dñi noſtri incorporati ſunt ſacro concilio noĩbus priuatis, ut ſequitur, uidelicet reuerendiſſ. reuerendiq; patres dñi cardinalis ſanctæ crucis, archiepiſcopus Tarentinus, epiſcopus Paduanus & abbas ſanctæ Iuſtinæ, &c.

Oratores ſanctiſſimi domini Eugenij papæ quarti in eorum incorporatione iurabunt nominibus proprijs, fideliter laborare pro ſtatu & honore huius ſacri concilij & eius decreta defendere, & manu tenere, & ſpecialiter decretũ ſacri concilij
Conſtantien. concilij ſeſſione. 4. Conſtantieñ. cuius tenor ſeqtur, & eſt talis: Primo, q generalis ſynodus in ſpiritu ſancto legitime congregata, generale concilium faciens, eccleſiam catholicam militantem repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui qlibet cuiuſcunq;

ſtatus

A ſtatus uel dignitatis,etiam ſi papalis exiſtat,obedire tenetur in his,quæ pertinent ad fidem & extirpationem ſchiſmatis,& ad generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris.Item declarat,quod quicunque cuiuſcunque ſtatus uel dignitatis etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſiue ordinationibus aut præceptis huius ſanctæ ſynodi & cuiuſcunq; alterius concilij generalis legitime congregati,ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus,factis uel faciendis obedire contumaciter contempſerit,niſi reſipuerit,condignæ pœnitētiæ ſubijciatur,& debite puniatur,etiam ad alia iuris ſubſidia(ſi opus fuerit)recurrendo.Item iurabunt dare ſanum &ſalubre conſilium ſecundum deum & conſcientias ſuas,& non reuelare uota ſingulorum,in quantum ex huiuſmodi reuelatione ueriſimiliter poſſet oriri aliquod odium uel ſcādalum,&c.Et non recedere à loco huius ſacri concilij, ſine licentia obtenta à deputatis eiuſdem.

SESSIO DECIMASEPTIMA SVPER admiſſione præſidentium in concilio nomine domini Eugenij papæ quarti.

B SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritusſancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans,dilectos eccleſiæ filios Nicolaum tituli ſanctæ crucis in Hieruſalem presbyterū, Iulianum ſancti Angeli diaconum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, & uenerabiles Ioannem archiepiſcopum Tarentinum & Petrum epiſcopum Paduanum,ac dilectum eccleſiæ filium Ludouicum abbatem ſanctæ Iuſtinæ Paduanæ,tantū admittit in præſidentes in hoc ſacro concilio,nomine,uice &loco ſanctiſſimi domini Eugenij papæ quarti cum infraſcriptis conditionibus & clauſulis, pleniſſimum robur & effectum per omnia habituris,uidelicet,ſine omni iuriſdictione coactiua,ſaluo etiam modo procedendi in hoc ſacro concilio hactenus obſeruato, præſertim qui continetur in ordinationib9 huius ſacri concilij,quæ incipiunt:Primo ſint quatuor deputationes,ſicut ſunt,inter quas omnes de concilio diſtribuantur æqualiter,quantum fieri poterit,&c.Ordinat etiam,quod præter feriam ſextam,in qua ordinaria eſt congregatio generalis, non poſſit fieri alia, niſi fuerit concluſum prius per tres deputationes ad minus.Et tunc intimetur ipſis præſidentibus uel alteri ex eis,quod ponant ſchedulas. Et ſi non fecerint,unus ex promotoribus concilij,uel unus ex deputationibus quicunq; ſit, ponat ſchedulas.Et omnes de concilio ueniant ad congregationem. Aliàs ſi non fuerit concluſum per tres deputationes,nullus ad ipſam congregationem accedat. Et quicquid ibi factum fuerit,nullius ſit roboris. Et idem de ſeſſione. Item, quòd lectis in

C congregatione generali his quæ concluſa ſunt per deputationes, primus inter præſidentes ibidem præſentes,etiam alijs uel alio ex eis abſentibus,concludat iuxta ordinationes ſacri concilij. Quod ſi nolit ipſe aut alius de præſidentibus ibidem præſentibus facere,tunc proximior prælatus ſubſequens in ordine conſidendi, concludat.Et ipſo nolente,alius ſucceſſiue faciat.Et ſi forte nullus de præſidentibus ueniat ad congregationem,uel ad ſeſſionem generalis concilij, tunc primus prælatus (ut præmittitur)pro illo die faciat officium præſidentis.Item,q; omnia acta huius ſacri concilij(ſicut hactenus eſt obſeruatum) fiant, & expediantur ſub nomine & bulla ipſius concilij.Datum in ſeſſione publica ipſius ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileeñ.ſolenniter celebrata,ſexto calendas Maij,Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto.

SESSIO DECIMAOCTAVA SVPER innouatione decreti concilij Conſtantienſis de autoritate &poteſtate conciliorum generalium, abſentibus dñis legatis papæ.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpirituſancto legitime cõgregata, D vniuerſalẽ eccleſiam repræſentãs, ad ꝑpetuã rei memoriam. Ad magnã eccleſiæ catholicæ utilitatẽ ꝑtinere dinoſcitur, ut ipſius autoritas (cui oẽs ſubeſſe tenentur) in ſacro olim Conſtantieñ. concilio declarata, ſæpius manifeſtetur, & ad oĩm notitiam ꝑducatur. Et queadmodũ nõnulla cõcilia ꝓcedentium ſynodorum ſalubres inſtitutiones & declarationes renouare conſueuerunt, ita & hæc ſancta ſynodus neceſſariam illam declarationẽ de generalium cõciliorum autoritate, in dicto Conſtantieñ. concilio ꝓmulgatã, ſub eodem q ſequit̃ tenore, innouat: Primo, ꝙ generalis ſynodus in ſpũſancto legitime congregata, generale conciliũ faciens, eccleſiam catholicam militantẽ repræſentãs, poteſtatẽ à Chriſto immediate habet, cui qlibet cuiuſcunꝙ ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ ꝑtinẽt ad fidem & extirpationẽ ſchiſmatis, & ad generalẽ reformationẽ eccleſiæ in capite & in membris. Itẽ declarat, quod qcunꝙ cuiuſcunꝙ ſtatus uel dignitatis, etiã ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſiue ordinationibus aut ꝓceptis huius ſanctæ ſynodi aut cuiuſcunꝙ alterius concilij generalis legitime congregati, ſuꝑ ꝓmiſſis ſeu ad ea pertinentibus, factis uel faciendis obedire cõtumaciter contẽpſerit, niſi reſipuerit, cõdignæ pœnitentiæ ſubijciat̃, & debite puniat̃, etiã ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo. Datũ in ſeſſione publica ipſi⁹ ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileeñ. ſolẽniter celebrata, ſexto calendas Iulij, anno dñi M.cccc.xxxiiij. E

Conſtantien. concilij ſeſſione. 4 Et ſupra in hoc Baſileen. ſeſſione. 16.

Conſtantiẽ. concilij ſeſſione. 5.

SESSIO DECIMANONA, IN QVA FVERUNT ꝓnunciata decreta in materia Græcorum, necnon Iudæorum & neophytorum.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpirituſancto legitime cõgregata, vniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Sicut pia mater pro filiorum ſalute ſemper anxia eſt, nec unquam quieſcit, donec ſi qua inter ipſos diſſenſio ſit, ſopita fuerit, ſic & multo amplius ſancta mater eccleſia, quæ filios ad perpetuã uitam regenerat, omni conatu laborare conſueuit, ut oẽs qui Chriſtiano nomine cenſentur, ſublato omni diſſidio, eandem fidei unitatem ſine qua ſalus eſſe non poteſt, fraterna charitate cuſtodiant. Quamobrẽ huius ſanctæ ſynodi ab initio ſuæ congregationis, præcipua cura fuit, illud recens Bohemorũ antiquumꝗ Græcorum diſſidium prorſus extinguere, & eos nobiſcum in eodem fidei & charitatis uinculo perpetuo copulare. Bohemos igitur uiciniores primo, deinde Græcos per noſtras literas & oratores pro ſancta unione facienda, cum omni charitate ad hoc ſacrum concilium uocauimus. Et quanꝗ Bohemorum negocium mul F ti ab initio non ſolum difficile, ſed penè impoſſibile æſtimarent, noſtroſꝗ tanquam ſuperuacuos & inutiles iudicarent labores, attamen dominus noſter Ieſus Chriſtus, cui nihil impoſſibile eſt, ſic ſalubriter rem ipſam uſꝙ ad hanc diem direxit, ut multo amplius hæc ipſa Bohemorum uocatio eccleſiæ ſanctæ profuerit, quàm multi potentiſſimi exercitus, qui ſæpe Bohemiam armata manu ingreſſi ſunt. Quæ res eo ampliorem ſpem nobis præbet, ut hanc Græcorum unionem cum omni fidutia & conſtantia proſequamur. Quod quidem eo libentius aggredimur, quo ipſos ad hanc unionem plurimum affectos conſpicimus. Vt primum enim sereniſſimus Græcorum Imperator & patriarcha Conſtantinopolitanus per noſtros requiſiti ſunt oratores, mox tres inſignes uiros de his qui apud eos magnæ uidentur autoritatis, (quorum primus ipſum Imperatorem conſanguinitate attinet) ad hanc ſanctam ſynodum deſtinarunt, ſufficienti ipſius Imperatoris mandato cum bulla aurea & eius manu propria ſubſcripta, ac patriarchæ literis munitos, qui tam in generali congregatione, ꝗ coram commiſſarijs noſtris feruentiſſimum Imperatoris & patriarchæ, totiuſꝗ eccleſiæ Orientalis ad hãc unionem deſiderium exponẽtes, nos mirũ in modum ad tam ſancti operis proſecutionem pulſant, ac quotidie excitant,

duo

A duo inter alia firmiter conſtanterq́ aſſerentes, unionem ipſam niſi in ſynodo uniuerſali, in qua tam eccleſia Occidentalis q̃ Orientalis conueniat, fieri nullatenus poſſe, & in ea ſynodo ſi fiat, (ut infra conuentum eſt) omnino ipſam unionem ſecuturam. His auditis, ſumma nobis lætitia ac iocunditas nimirum acceſſit. Quid enim catholicæ eccleſiæ felicius glorioſiusq́ contingere unquam poſſet, q̃ ꝙ tot Orientales populi, qui numero hominum ab his qui noſtræ fidei ſunt, non multum diſtare uidentur, in eadem nobiſcum fidei unitate coniunguntur? Quid utilius aut fructuoſius ab exordio naſcentis eccleſiæ populus Chriſtianus uidit uel audiuit, q̃ ꝙ tam diuturnum pniciosumq́ ſchiſma penit⁹ extirpetur? Vnde & aliam reipublicæ Chriſtianæ deo ꝓpicio, utilitatem accreſcere confidimus, quoniam ex hac unione, cum facta fuerit, pluri mos ex nefanda Mahumeti ſecta ad fidem catholicam conuerti, ſperandum eſt. Quid igitur pro tam pijs ac ſalutaribus rebus per Chriſti fideles tentandum faciendumq́ non eſſet? Quis catholicus pro tanto nominis Chriſtiani & orthodoxæ fidei incremẽto, non modo caducam huius mundi ſubſtantiam, ſed & corpus & animam exponere non deberet? Quocirca oẽm cogitatum noſtrum iactantes in deum, qui facit mirabilia magna ſolus, uenerabiles ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, præſidentes ſedis apoſtolicæ, patriarcham Antiochenum, archiepiſcopos, epiſcopos, abbates, magi-
B ſtroſq́ & doctores in numero competenti deputauimus, ut unà cum ipſis Græcorũ ambaſiatoribus rem iſtam tractare, & quo ordine ad executionem deducenda eſſet, proſpicere deberent. Qui tam inter ſe, q̃ cum ipſis oratoribus ſæpenumero conuenientes, habito inter ſe digeſto conſilio, ad infraſcripta cum ipſis deuenerunt capitula, quæ poſtea ſecundum morem huius ſacri concilij per ſacras deputationes mature deliberata, ac deinde per generalem congregationem concluſa firmataq́ ſolẽniter extiterunt. Quorum tenor unà cum mandato ipſius domini Imperatoris ſub bulla aurea ſequitur, & eſt talis.

Ambaſiatores sereniſſimi domini Imperatoris Græcorum, & domini patriarchæ Conſtantinopolitani, uidelicet dominus Demetrius* prothonoſtiarius Palæologus *Methotides, uenerabilis Iſidorus abbas monaſterij ſancti Demetrij, & dominus Ioannes Diſſipatus eiuſdem Imperatoris familiaris, conuenientes cum dominis deputatis ſacri concilij, primo expoſuerunt, ꝙ ſi eccleſiæ Occidentali placeret, ut hæc ſynodus Conſtantinopoli celebraretur, eccleſia Orientalis proprijs expenſis ibidem conueniret, nec oporteret, ut eccleſia Occidentalis prælatis Orientalibus aliquas expenſas faceret. Quinimmo ipſe dominus Imperator, in quibus poſſet, prælatis Latinis Conſtantinopolim uenturis ſubueniret. Sin autem placeret, ut prælati eccleſiæ Orientalis ad terras Latinorum pro prædicta ſynodo accederent, neceſſarium fore propter legitimas cauſas, ut expenſis eccleſiæ Occidentalis uenirent. Et cum dictis dominis deputatis uideretur multis de cauſis, hanc unionem commodius fieri poſſe in hac ciuitate Baſileeñ. ubi actu concilium congregatum eſt, ſæpe ac multum apud ipſos dominos oratores inſtiterunt, ut hic locus pro hac ſancta unione eligeretur, offerentes impenſas ad hoc neceſſarias. Sed ipſis oratoribus reſpondentibus, ꝙ cum eorum inſtructiones limitatæ de certis locis per ipſos Imperatorem & patriarcham eis datæ ſint, non poſſunt hunc locum eligere, qui in ipſis inſtructionibus nominatus non eſſet, domini deputati ſacri concilij, cognoſcentes ſanctam ac perfectam ipſius concilij intentionem, quæ eſt, ut pro honore dei & profectu fidei catholicæ nullis parcatur laboribus & impenſis, iudicarunt non expedire, ut propter locum dũtaxat tantum bonum negligeretur. Acceptarunt igitur, ſi placeat ſacro concilio, unum de locis inferius nominandis, cum hoc quòd (ſicut inferius eſt conuentum) mittantur aliqui uel aliquis ad ipſum dominum Imperatorem, patriarcham & alios, quibus perſuadeant per efficaces rationes, ut in hàc ciuitatẽ Baſileeñ. uelint aſſentire. Loca nominata ſunt, Calabria, Anchona, uel alia terra maritima, Bononia, Mediolanũ, uel alia ciuitas in Italia, Extra Italiam Buda in Hungaria, Vienna in Auſtria, & ad ultimum

al. prothouſtiarius. al. forte Maaotides.

Sabau-

Sabaudia. Conuenerunt tandem dicti dñi deputati cũ ipſis dominis ambaſiatoribus, in his quæ ſequuntur, ſi ſacro concilio placeant. Primo dicti ambaſiatores promiſerunt, ꝙ ad huiuſmodi ſynodum conuenient Imperator Græcorũ & patriarcha Conſtantinopolitanus, & cæteri tres patriarchæ & archiepiſcopi & epiſcopi & alij eccleſiaſtici, qui cõmode uenire poterunt. Similiter quod uenient ab omnibus regnis & dñijs quæ ſubijciuntur eccleſiæ Græcoꝝ, cum plena poteſtate & mãdato uallato iuramento & alijs clauſulis opportunis, tam ex parte ſecularium dñorum ꝗ prælatorum. Item quod mittatur unus uel plures ambaſiatores, ex parte ſacri cõcilij cum octo millibus ducatorum, pro facienda congregatione prælatorum eccleſiæ Orientalis ad Conſtantinopolim, quæ octo millia expediẽtur ab ipſis ambaſiatoribus ſacri concilij, prout ipſi dño Imperatori & ipſis ambaſiatoribus ſacri concilij uidebitur. Ita tñ, ꝙ ſi dicti prælati nollent Conſtantinopolim uenire, uel poſtꝗ Conſtantinopolim uenerint, nollent ad ſynodum prædictam accedere, tunc teneatur dictus Imperator reddere dictis ambaſiatoribus ſacri concilij, quicquid pro ea re expenderint. Itẽ, quod eccleſia Occidentalis ſoluat expenſas quatuor galearum groſſarum, quarum duæ ſint de Conſtantinopoli, & duæ aliunde, pro cõducendo dum tẽpus erit ad portum noſtrum, & reducendo Conſtantinopolim dñm Imperatorem & patriarchas & prælatos eccleſiæ Orientalis cum ſuis, uſq; ad numerum ſeptingentaꝝ perſonaꝝ. E Quibus ipſa occidẽtalis eccleſia impenſas faciet hoc modo: Quia pro expenſis ipſius Imperatoris & ipſarum ſeptingentarum perſonarum, à Conſtantinopoli uſq; ad portum noſtrum ultimum, dabit ipſi Imperatori quindecim millia ducatorum. A dicto autem ultimo portu uſq; ad locum dictæ ſynodi, & deinde, ꝗdiu manebũt in ſynodo, & uſq; ad reuerſionem ipſoꝝ ad Conſtantinopolim, faciet dicto Imperatori cum dictis ſeptingentis perſonis impenſas honeſtas. Item, ꝙ infra decem menſes incipiẽdos à menſe Nouembris proxime ſequenti, teneatur ſacrum concilium mittere duas galeas groſſas, & duas ſubtiles uerſus Conſtãtinopolim cum trecentis baliſtarijs. Super quibus galeis erunt ambaſiatores ſacri concilij, & dñs Demetrius * prothonoſtiarius Palæologus primus de ipſis ambaſiatoribus domini Imperatoris. Qui quidem ambaſiatores ſacri concilij habebunt ſecum quindecim millia ducatoꝝ, danda dño Imperatori pro expenſis ſuis & patriarcharum & prælatorum, ac aliorum uenientium uſq; ad numerum ſeptingentarum perſonaꝝ, faciendis à Conſtantinopoli uſq; ad portũ ultimum, ad quem debebunt applicare, ut ſupra. Itẽ prædicti ambaſiatores ſacri concilij, ituri cum prædictis galeis, ordinabunt, ꝙ decem millia ducatorum erunt parata, ad exponẽdum ſi neceſſarium fuerit, pro cuſtodia ciuitatis Conſtantinopolitanæ, F propter periculũ quod poſſet interuenire à Turcis ciuitati tpe abſentiæ dicti dñi Imperatoris, quæ pecuniæ exponentur per aliquem à dictis ambaſiatoribus ſacri concilij, deputandis prout neceſſitas fuerit. Item ordinabũt pdicti ambaſiatores ſacri cõcilij, de expenſis duarum galearum ſubtilium & trecentorum baliſtariorum, pro cuſtodia ciuitatis Conſtantinopolitanæ tpe abſentiæ dñi Imperatoris, & ꝙ gentes dictarum galearum & ipſi baliſtarij iurabunt in manibus Imperatoris, fideliter ſe habere. Et capitanei eorum ſint, quos Imperator inſtituerit. Item ꝙ prædicti ambaſiatores habeant expenſas duarum galearum groſſarum, tot quot expendi conſueuerũt in armando tales galeas. Item quod huiuſmodi ambaſiatores ſacri concilij ituri cum prædictis galeis ad Conſtantinopolim, nominabũt domino Imperatori portum, ad quem ultimo debebit applicare, & locum unum de prænominatis, in quo eſſe debeat dicta uniuerſalis ſynodus. Laborabunt tamen cum omñi inſtantia, ut ciuitas iſta Baſileenſis eligatur, prout ſperandum eſt. Item, quod hoc ſacrum Baſileeñ. concilium interim ſtabit firmiter in Baſilea, nec diſſoluetur legitimo impedimento ceſſante, quo interueniente (quod deus auertat) pro continuatione ſui iuxta diſpoſitionem capituli, Frequens, ad aliam ciuitatem ſe transferet. Et in caſu quo dominus Imperator non contentaretur de iſto loco, tunc infra menſem, poſt quã præfatus dominus Impera

[Margin: * al. prothoueſtiarius,]

[Margin: In Conſtantienſis concilij ſeſſione 39. Et in proœmio hui⁹ Baſileen.]

A Imperator applicuerit ad dictum portum ultimum, ſacrum concilium ſe transferet ad unum de prædictis locis nominatis, per ipſum ſacrum concilium (ut ſupra dictũ eſt) eligendum. Item, quòd in omnem euentum prædicta omnia utrinq; adimpleantur. Item quòd prædicta omnia fient firmiori modo, & cum maiori robore & ſecuritate, quo fieri poſſunt per ſacrum concilium, uidelicet per decretum & ſub bulla. Itẽ ꝙ prædictis omnibus concluſis & concordatis, ac (ut præmittitur) firmiter roboratis, ſummus pontifex expreſſum præbeat aſſenſum per ſuas patentes bullas. Et quod prædicta omnia & ſingula intelligi debeant bona fide, ſine dolo & fraude, & abſque impedimento legitimo & manifeſto. His omnibus adimpletis, dicunt ſupradicti ambaſiatores Græcorum, & promittunt, quod omnino uenient, etiam ſi bellum foret, & inſtaret ciuitati. Et ob earum omnium rerum confirmationem tradent mandatum præfati Imperatoris ſub bulla aurea ſacro concilio, & pro prædicto Imperatore ipſi & alij iurabunt, ſcribendo & ſubſcribendo propter firmam & ueram fidem, ꝙ fieri debeat cum deo uniuerſalis ſancta ſynodus, ſi mors Imperatoris non interuenerit, aut impedimentum aliquod manifeſtum & uerũ, quod fugi uitariq; non poſſet. Poſtremo petitum eſt ab ipſis ambaſiatoribus Græcorum, ut exponerent quædam nomina, in eorum inſtructionibus contenta. Et primo, quid intelligunt per uerbum, ſynodus

B uniuerſalis. Reſponderunt, quod papa & patriarchæ ſint in dicta ſynodo per ſe uel procuratores ſuos, ſimiliter & alij prælati ſint ibidem uere uel repræſentatiue, ꝓmittentes (ut ſupra) quod dominus Imperator Græcorum & patriarcha Conſtantinopolitanus intererunt perſonaliter. liberi & inuiolenti, hoc eſt, ꝙ unicuique liceat libere dicere iudicium ſuum ſine cuiuſquam impedimento uel uiolentia, ſine contentione, hoc eſt, ſine contentione rixoſa & contumelioſa. Non tamen excluduntur diſputationes & collationes neceſſariæ, pacificæ, honeſtæ, & charitatiuæ. Apoſtolica & canonica hæc omnia quomodo intelligi debeant, & de modo procedendi in ſynodo, remittunt ſe ad ea, quæ ipſa uniuerſalis ſynod⁹ declarabit & ordinabit. Itẽ quod imperator Græcorum & eorũ eccleſia habeat honores ſuos, hoc eſt, quos habebat tẽpore exorti præſentis ſchiſmatis, ſaluis ſemper iuribus, honoribus, priuilegijs & dignitatibus ſummi pontificis, & Romanæ eccleſiæ & Imperatoris Romanorum. Et ꝙ ſi qua dubitatio oriatur, ſtetur declarationi uniuerſalis concilij præfati.

al. libera & inuiolenta.

¶ Sequitur tenor mandati dicti Imperatoris ſub bulla aurea, de Græco in latinum tranſlati.

C Quoniam miſſi fuerunt ad ſacroſanctum conciliũ generale Baſileeñ. noſtri & imperij noſtri ambaſiatores, familiaris noſter. prothonoſtiarius Demetrius Palæolog⁹ Mæotides, & honorãdiſſimus in ſacris monachis abbas ſacri monaſterij ſancti Demetrij, & familiaris noſter Ioannes Diſſipatus, ad conſtitutionem à nobis ſolicitati generalis & œcumenici concilij, pro unione præmeditata eccleſiarum Chriſti, & dedim⁹ eis ambaſiatoribus perfectam & plenam poteſtatem & bayliam ſuper & in prædictis, mandat, diffinit, & ordinat imperium noſtrum per præſens chryſobulum ſuũ, quod omnia & ſingula illa, quæ ordinauerint, promiſerint, iurauerint, fecerint, & cõſtituerint per ſcripturam ſiue ſcripturas ſuper prædictis præfati noſtri ambaſiatores, reputentur à noſtro imperio, & affirmata ſint, tanquam ſi à perſona noſtra præſentialiter facta, ordinata, promiſſa & iurata forent. Et ſi contingeret impedimentum aliquod, uel mors in aliquo dictorum ambaſiatorum, tunc quod factum eſt, & promiſſum erit per duos ex eis, firmum & ualidum ſit, tanquam ſi per omnes tres factum foret. Et in robur & firmitatem prædictorum iurat Imperium noſtrum per iuramentũ debitũ & condecens nobis, tãquam Chriſtiano fideli Imperatori, & per orationẽ & benedictionem ſancti mei Imperatoris domini & patris noſtri felicis memoriæ & per animam meam. Factum que eſt præſens chryſobulum imperij noſtri, à

al. prothonotiarius.

mundi

al. ſex mundi creatione* ſexies milleſimo nongenteſimo quadrageſimoſecundo,& à domini noſtri Ieſu Chriſti natiuitate milleſimo quadringenteſimo trigeſimo tertio,die undecimo Nouembris,Cõſtãtinopoli in palatio noſtro imperiali. Et ſubſcriptũ literis rubeis manu noſtra propria more imperiali,cum pendenti aurea bulla. E

¶Litera domini patriarchæ Conſtantinopolitani de græco in latinum tranſlata ſub bulla plumbea,& eſt talis.

Ioſeph dei gratia archiepiſcopus Conſtantinopolitanus,nouæ Romæ uniuerſalis patriarcha,reuerendiſſimis cardinalibus Romanæ eccleſiæ & reuerẽdis epiſcopis & omnibus alijs deuotis congregatis in ſynodo Baſileeñ. condignam & condecentem mitto uobis omnibus ea,qua teneor,charitate &amicitia ſpirituali ſalutẽ. Literas reuerentiæ ueſtræ recepimus per reuerendum Antonium epiſcopum Sudeñ. & fratrẽ Albertum de Criſpis ſacræ theologiæ magiſtrũ oratores ueſtros,ex quibus &etiam relationibus præfatorum bene notauimus optimam diſpoſitionem atq; intentionem deo amabilem,quas V.R. pro tota Chriſtianitate gerit, & ſpecialiter ꝓ nobis, id eſt, pro unitate eccleſiæ ſanctæ Chriſti. Et ſuper hoc lætati fuimus maxime,quoniã hortamini nos pro illis,pro quibus &nos iam diu hortati fuimus inſtanter eccleſiam Romanam. Multoties enim ſcripſimus,& miſimus illuc pro unitate prædicta,ut omnibus patet. D Tantis autem legationibus ex parte noſtra factis,& tanta ſolicitudine oſtenſa, non permiſerunt tamen circunſtantiæ rerum , ut finem acciperet noſtra uoluntas & tractatus. Ad præſens igitur de iſtis & eiſdem & conſimili & eadem diſpoſitione, V.R. ſcribimus, quærentes fieri concilium œcumenicum, ſub præſentia omnium perſonarum debentium neceſſario adeſſe,ſecundum antiquum ordinem & conſuetudinem,& tale concilium fieri canonicum, liberum, inuiolatum, & ſimpliciter ſecundum formas antiquorum œcumenicorum conciliorum & illud omne, quod deo dante in tali concilio unanimiter &concorditer concluſum fuerit,hoc firmum haberi indubitanter & ſine contradictione & lite quacunq;. Quæ omnia dicta fuerũt, & conceſſa,& confirmata à ſancta Romana eccleſia,per plures legationes ad eã noſtri parte factas. Impedita uero fuit iſtorum concluſio &effectus,propter temporales circunſtantias,ut ſupra dictum eſt. Sed quoniam V.R. in præſenti tempore tantam promptitudinem ſuper iſtis oſtendit,per legationem ſpecialem quam fecit pro iſtis,&hortata fuit nos literis & relationibus ſuorum oratorum, propter hoc & nos mittimus al. prothoueſtiarium ambaſiatores noſtros familiarem imperij* prothonoſtiarium Demetrium Palæologum Mæotidem,&honorãdiſſimum in ſacris monachis abbatem ſacri monaſterij ſan F cti Demetrij Iſidorum,& Ioãnem Diſſipatum,per quos petimus & rogamus V.R. ꝙ ad hoc deo amabile opus unionis conferatis omnem curam & ſolicitudinem, ut fiat & concludatur dictum laudabile opus,ueſtris ſtudio &diligentia,noſtris correſpõdentibus. Cum uero ſint aliqua neceſſaria ad hoc & eius operis executiua,commiſimus de iſtis prædictis noſtris ambaſiatoribus,qui V.R. latius & clarius omnia referent,& manifeſtabunt,placeatq; V.R. eiſdem plenam fidem adhibere. Datum in urbe Conſtantinopoli,milleſimo quadringenteſimo trigeſimotertio,die decimoquinto menſis Octobris.

¶Sequitur confirmatio ſupradictorum capitulorum.

Supraſcripta igitur capitula & conuẽtiones hæc ſancta ſynodus autoritate uniuerſalis eccleſiæ præſenti decreto approbat,ratificat & cõfirmat, ſtatuitq; ac decernit,& pollicetur ea & eorum quodlibet ſeruare,& inconcuſſa tenere,ut præmittitur. Quæ cum ad incrementum fidei orthodoxæ utilitatemq; eccleſiæ catholicæ & totius populi Chriſtiani pertineant,omnibus fidem Chriſti diligentibus grata plurimum & accepta eſſe debent. Et quoniam(ut præſcriptũ eſt)ipſi græci propter nonnullas cauſas poſtulant,ut ſanctiſſimus dñs Eugenius papa quartus dictis capitulis &conuentionibus

A onibus expreſſe conſentiat,ne propter hoc tantum bonum negligatur, ipſum dominum Eugenium hæc ſancta ſynodus cum omni charitate obſecrat & deprecatur, ac per uiſcera miſericordiæ IESV CHRISTI cum quanta poteſt inſtantia exorat,ac requirit,ut in fauorem fidei & eccleſiaſticæ unitatis, præfatis capitulis & conuentionibus ſynodali decreto approbatis & ratificatis,per ſuas literas more Romanæ curiæ bullatas,expreſſum aſſenſum præbeat. Datum in ſeſſione publica in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, ſeptimo idus Septembris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto.

¶Aliud decretum de Iudæis & neophytis,in eadem ſeſſione promulgatum.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſequens ueſtigia hæc ſancta ſynodus,illud gerit potiſſime in uiſceribus charitatis,ut omnes euangelicam ueritatem agnoſcant,& in ea poſtquam agnouerint,fideliter perſeuerent. Proinde, ut Iudæi alijq; infideles ad orthodoxam conuertantur fidem,qui'que ad ipſam conuerſi fuerint,in illa conſtanter permaneant,his ſalubribus inſtitutis prouidere decernẽs,in primis ſtatuit,ut omnes diœceſani quoſdam in literis diuinis bene eruditos,aliquot uicibus annuatim deputent in locis, ubi B Iudæi aut alij infideles degunt,ad prædicandum & explanandum taliter catholicæ fidei ueritatem,ut ipſi infideles qui audiunt,ſuos ualeant errores recognoſcere. Ad quam prædicationem ſub pœnis tam commercij per fideles illis interdicendi, quàm alijs ad hoc opportunis ipſos infideles cuiuſcunque ſexus in annis diſcretionis conſtitutos accedere compellant. Ipſi autem diœceſani ac prædicantes,ita ſe erga illos propicios ac charitate plenos exhibeant, ut non ſolum propalatione ueritatis, ſed & alijs humanitatis officijs ipſos CHRISTO lucrifaciant. Chriſtianos autem cuiuſcunque dignitatis aut ſtatus, quomodolibet impedientes, ne Iudæi ad huiuſmodi prædicationem conueniant, aut arceantur, notam fautoriæ infidelitatis incurrere ipſo facto decernit. Vt autem hæc prædicatio eo ſit fructuoſior, quo prædicantes linguarum habuerint peritiam, omnibus modis ſeruari præcipimus conſtitutionem editam in concilio Viennenſi de duobus docere debentibus in ſtudijs ibidem expreſſis, linguas Hebraicam, Arabicam, Græcam & Chaldæam, quæ ut efficacius obſeruetur, rectores ipſorum ſtudiorum inter alia quæ in aſſumptione rectoratus iurant, hoc etiam addi uolumus, operam ſe pro ipſius conſtitutionis obſeruatione daturos. C In concilijs etiam illarum prouinciarum, in quibus huiuſmodi ſtudia conſtituta ſunt, omnino diſponatur, ut hi qui prædictas linguas docturi ſunt,ſtipendia debita percipere ualeant. Sacros inſuper canones renouantes, præcipimus tam diœceſanis,quàm poteſtatibus ſecularibus,ut modis oĩbus prohibeant, ne Iudæi aut alij infideles,aut Chriſtianos,aut Chriſtianas in familiares ſeu ſeruientes,aut filiorum ſuorum nutrices habeant, ac ne Chriſtiani cum ipſis in eorum feſtiuitatibus, nuptijs & conuiuijs aut balneis, ſeu nimia conuerſatione communicent, aut medicos uel matrimoniorum proxenetas ſeu aliorum contractuum mediatores de publico conſtitutos aſſumant, nec alijs publicis præponant officijs, aut ad gradus quoſcunque ſcholaſticos admittant, nec eis locentur prædia uel alij redditus eccleſiaſtici. Prohibeantur etiam, libros eccleſiaſticos, calices, cruces & alia eccleſiarum ornamenta ſub pœna perditionis rei emere, aut pignori ſub pœna amiſſionis pecuniæ mutuatæ accipere. Sub grauibus quoque pœnis cogantur aliquem deferre habitum, per quem à Chriſtianis euidenter diſcerni poſſint. Quorum ut euitetur nimia conuerſatio,in aliquibus ciuitatum & oppidorum locis, à Chriſtianorum cohabitatione ſeparatis,habitare compellantur,& ab eccleſiis longius quantum fieri poteſt. Nec diebus dominicis & alijs ſolennibus feſtiuitatibus apothecas apertas tenere, uel in publico laborare præſumant.

¶De his qui uolunt ad fidem conuerti. D

Si quis eorum ad fidem catholicam conuerti uoluerit, bona ſua quæcunque habet mobilia & immobilia, ei intacta illæſa'que permaneant. Quod ſi huiuſmodi bona ex uſura aut illicito quæſtu fuerint acquiſita, ac notæ ſint perſonæ, quibus foret de iure reſtitutio facienda, (quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum) illis reſtitui omnino oportet. His uero perſonis non extantibus, quia talia per manus eccleſiæ in pios eſſent uſus conuertenda, hæc ſancta ſynodus uicem gerens uniuerſalis eccleſiæ in fauorem concedit ſuſcepti baptiſmatis, tanquam in pium uſum apud ipſos remanere debere, ſub pœna diuini anathematis tam eccleſiaſticis quàm ſecularibus interdicẽs, ut nullam ſuper his, quouis quæſito colore, moleſtiam inferant, aut inferri patiantur, ſed magnum ſe feciſſe lucrum exiſtiment, dum tales Chriſto lucrati fuerint. Et quoniam (ut ſcriptum eſt) qui habuerit ſubſtãtiam mundi huius, & uiderit fratrem ſuum neceſſitatẽ habere, & clauſerit uiſcera ſua ab eo, quomodo charitas dei manet in ipſo? ſi ipſi conuerſionis tempore inopes aut indigentes fuerint, per uiſcera miſericordiæ dei noſtri omnes tam eccleſiaſticos quàm ſeculares hæc ſancta ſynodus exhortatur, ut ipſis conuerſis manus porrigant adiutrices. Ipſi quoque diœceſani non ſolum Chriſtianos ad ſubueniendum illis exhortẽtur, ſed tam de redditibus eccleſiarum, prout poterunt, q̃ de his quæ ad pauperum uſus per ipſos conuertenda deuoluuntur, huiuſmodi neophytos ſuſtentare non negligant, ipſosq; à detractionibus, contumelijs, paterna affectione defendant. Et quoniam per gratiam baptiſmi ciues ſanctorum & domeſtici dei efficiuntur, longeq; dignius ſit regenerari ſpiritu, q̃ naſci carne, hac edictali lege ſtatuimus, ut ciuitatum & locorum, in quibus ſacro baptiſmate regenerantur, priuilegijs, libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis alij conſequuntur. Curẽt inſuper ſacerdotes baptizantes, & hi qui de ſacro fonte ſuſcipiunt, tam ante baptiſmum q̃ poſt, illos in articulis fidei ac legis nouæ præceptis catholicæq; eccleſiæ ritibus diligenter inſtruere. Et tam ipſi q̃ diœceſani operam dent, ne cum Iudæis ſeu infidelibus, ſaltem per longum tempus, penitus conuerſentur, ne ſicut nouiter contingit ab infirmitate curatis, modica occaſio ad priſtinam perditionem recidiuos efficiat. & quoniam (experientia teſte) mutuam inter ſe neophytorum conuerſationem ipſos in fide noſtra fragiliores reddere, ac ſaluti ipſorum plurimum officere compertum eſt, exhortatur hæc ſancta ſynodus locorum ordinarios, ut quantum pro incremento fidei uiderint expedire, curent & ſtudeant, neophytos ipſos cum originarijs Chriſtianis matrimonio copulare. Prohibeatur & his neophytis ſub grauibus pœnis, ne mortuos more Iudæorum ſepeliant, aut ſabbata aliasq; ſolennitates & antiquæ ſectæ ritus quoquo modo obſeruent. Sed & eccleſias & prædicationes noſtras, prout alij catholici frequentẽt, & in omnibus ſe Chriſtianorum moribus conformes reddant. Contemptores autem prædictorum, per ſacerdotes in quorum parochijs ſiti ſunt, aut alios ad quos de iure uel antiqua conſuetudine de talibus inquirere ſpectat, ac etiam per alios quoſcunque, diœceſanis ſeu inquiſitoribus hæreticæ prauitatis deferantur: & inuocato, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, per eos taliter puniantur, quòd & alijs tranſeat in exemplum. De his omnibus in concilijs prouincialibus & ſynodalibus diligens fiat inquiſitio, & tam circa epiſcopos & ſacerdotes in præmiſſis negligentes, quàm ipſos neophytos & infideles prædictorum contemptores, opportunum adhibeatur remedium. Si quis autem cuiuſcunque gradus uel præeminentiæ, huiuſmodi neophytos, ne ad obſeruationem ritus Chriſtiani ſeu alicuius præmiſſorum compellãtur, fo ueat atq; defendat, pœnas contra fautores hæreticorum promulgatas incurrat. Neophyti uero ſi ſe corrigere poſt canonicam monitiõem neglexerint, quin ad uomitum iudaizantes redire comperti ſint, contra eos tanquam perfidos hæreticos, ſecundum ſacrorum canonum inſtituta procedatur. Si qua uero ipſis Iudæis uel infidelibus indulta ſeu priuilegia per quoſcunq; eccleſiaſticos ſeu ſeculares cuiuſcunque ſtatus ſeu dignitatis

Marginal notes: 1. Ioan. 3. c (beside "lucrati fuerint"); Ephe. 2. d (beside "ciues ſanctorum"); al. editali (beside "edictali"); al. catholiciſq; (beside "catholicæq;"); al. fidelibus (beside "infidelibus"). Margin letter E beside "deuoluuntur"; F beside "ritus quoquo modo".

dignitatis, etiam ſi papalis uel Imperialis exiſtant, conceſſa iam ſint, uel in futurum concedi contingat, uergentia quoquo modo in detrimentum catholicæ fidei aut nominis Chriſtiani, ſeu quorumcunqꝫ præmiſſorum, hæc ſancta ſynodus caſſa & irrita eſſe decernit, decretis & conſtitutionibus apoſtolicis ac ſynodalibus, quæ ſuper præmiſſis condita ſunt, in ſuo robore duraturis. Et ut huiuſmodi ſanctæ conſtitutionis iugis memoria habeatur, & ne quiſquam ipſius ignorantiam prætendere poſſit, iubet hæc ſancta ſynodus, ut per ſingulas cathedrales & collegiatas eccleſias, aliaqꝫ pia loca, in quibus huberior eſt fidelium concurſus, ſemel in anno ad minus infra diuina promulgetur. Datum in ſeſſione publica ipſius ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, ſeptimo idus Septembris, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto.

DECRETVM DE CONCVBINARIIS in ſeſſione uigeſima promulgatum.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileēſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiā repræſentās, ad perpetuam rei memoriam. Tanto ſumus ad concedendum petentibus laudabili per nos ordinatione ſtatuta & decreta ſub forma authēticā proniores, quanto ex hoc ſtatutis & decretis huiuſmodi circa eorum obſeruationem ualeat fides certior adhiberi. Hinc eſt, quòd nos tenores conſtitutionum inferius deſcriptarum, per nos dudum editarum, & in ſeſſione publica per nos in maiori eccleſia Baſileenſi undecimo Calendas Februarij, anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquinto celebrata publicatarum, & apud acta noſtra de mandato noſtro deſcriptarum, ad dilectorum eccleſiæ filiorum &c. N. & N. qui tenores huiuſmodi ſe in iudicio & extra afferunt indigere, ſupplicationis inſtrumentum de actis ipſis extrahi, & præſentibus annotari fecimus, quæ ſequuntur in hæc uerba: Quicunqꝫ clericus, cuiuſcunqꝫ ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, etiam ſi pontificalis uel alterius præeminentiæ exiſtat, qui poſt huius conſtitutionis notitiam, quam habere præſumatur per duos menſes poſt publicationem eiuſdem, in eccleſiis cathedralibus, quam ipſi diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum notitiam peruenerit, fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium ſuorum beneficiorum, trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus ſuperior in fabricam uel aliam euidentem eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, cōuertat: necnon & huiuſmodi publicum concubinarium, ut primum talem eſſe innotuerit, mox ſuus ſuperior monere teneatur, ut infra breuiſſimum terminum cōcubinam dimittat. Quam ſi non dimiſerit, uel dimiſſam aut aliam publice reſumpſerit, iubet hæc ſancta ſynodus, ut ipſum ſuis omnibus beneficijs omnino priuet. Et nihilominus hi publici concubinarij, uſquequo cum eis per ſuos ſuperiores, poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamqꝫ uitæ emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunqꝫ bonorum, dignitatum, beneficiorum uel officiorum ſint inhabiles. Qui ſi poſt diſpenſationem recidiuo uomitu ad huiuſmodi publicum concubinatum redierint, ſine ſpe alicuius diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant. Quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos (ut prædictum eſt) punire neglexerint, eorum ſuperiores tam in ipſos de neglectu, q̄ in illos pro concubinatu, modis omnibus digna punitione animaduertant. In concilijs etiam prouincialibus & ſynodalibus aduerſus tales punire negligentes, uel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem à collatione beneficiorū uel alia condigna pœna ſeueriter procedatur. Et ſi hi, quorum deſtitutio ad ſummum pontificem ſpectat, per concilia prouincialia aut ſuos ſuperiores, propter publicum concubinatū reperiantur priuatiōe digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ipſi ſummo pontifici deferantur. Eadem diligentia & inquiſitio in quibuſcunqꝫ capitulis generalibus & prouincialibus, quo ad

ſuos ſeruetur, pœnis alijs contra prædictos & alios non publicos concubinarios ſta- D
tutis,in ſuo robore permanſuris. Publici autem intelligendi ſunt non ſolum hi,quo-
rum concubinatus per ſententiam aut confeſſionem in iure factam, ſeu per rei eui-
dentiam,quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari,notorius eſt,ſed qui mulierem de in-
continentia ſuſpectam & infamatam tenet,& per ſuum ſuperiorē admonitus,ipſam
cum effectu non dimittit. Quia uero in quibuſdam regionibus nonnulli iuriſdictio-
nem eccleſiaſticam habentes,pecuniarios quæſtus à concubinarijs percipere nō eru
beſcunt,patiendo eos in tali fœditate ſordeſcere,ſub pœna maledictionis æternæ p̄-
cipit,ne deinceps ſub pacto, compoſitione aut ſpe alicuius quæſtus talia quouiſmo-
do tolerent aut diſſimulent: alioquin ultra præmiſſam negligentiæ pœnam,duplum
eius quod propterea acceperint,reſtituere ad pios uſus omnino teneantur & compel
lantur. Ipſas autem concubinas ſeu mulieres ſuſpectas,prælati modis omnibus curēt
à ſuis ſubditis,etiam per brachij ſecularis auxilium (ſi opus fuerit) penitus arcere,qui
etiam ex tali concubinatu procreatos filios, apud patres ſuos cohabitare non permit-
tant. Iubet inſuper hæc ſancta ſynodus,ut etiā in prædictis ſynodis & capitulis hæc
conſtitutio publicetur,& quilibet ſuos ſubditos ad ipſarum concubinarum dimiſſio-
nem moneat diligenter. Iniungit præterea omnibus ſecularibus uiris, etiam ſi regali
præfulgeant dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum,quocunque
quæſito colore, prælatis qui ratione ſui officij aduerſus ſuos ſubditos pro huiuſmo- E
di concubinatu procedunt. Et cum omne fornicationis crimen lege diuina prohibi-
tum ſit,& ſub peccati mortalis pœna neceſſario euitandum,monet omnes laicos tam
uxoratos quàm ſolutos,ut ſimiliter à concubinatu abſtineant. Nimis enim reprehen-
ſibilis eſt,qui uxorem habet, & ad alienam mulierem accedit:qui uero ſolutus eſt,ſi
1.Cor.7.b continere nolit,iuxta Apoſtoli conſilium uxorem ducat. Pro huius autem diuini ob-
ſeruatione præcepti, hi ad quos pertinet, tam ſalutaribus monitis quàm alijs cano-
nicis remedijs omni ſtudio laborent.

¶ De excommunicatis non uitandis, certo modo non uocatis.

Ad uitandum ſcandala & multa pericula, ſubueniendumq; conſcientijs timora-
tis,ſtatuit etiam,quod nemo deinceps à communione alicuius in ſacramentorum ad
miniſtratione uel receptione,aut alijs quibuſcunq; diuinis uel extra, prætextu cuiuſ-
cunq; ſententiæ aut cenſuræ eccleſiaſticæ ſeu ſuſpenſionis aut prohibitionis, ab homi
ne uel à iure generaliter promulgatæ,teneatur abſtinere, uel aliquem uitare, aut in-
terdictum eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia, prohibitio,ſuſpenſio uel cenſura
huiuſmodi fuerit in uel contra perſonam,collegium uniuerſitatem,eccleſiam aut lo F
cum certum aut certam,à iudice publicata uel denunciata ſpecialiter & expreſſe,aut
ſi aliquem ita notorie excōmunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quòd nulla
poſſit tergiuerſatione celari,aut aliquo modo iuris ſuffragio excuſari. Nam à com-
munione illius abſtineri uult iuxta canonicas ſanctiones. Per hoc tamē huiuſmodi ex-
communicatos,ſuſpenſos,interdictos,ſeu prohibitos non intendit in aliquo releuare,
nec eis quomodolibet ſuffragari.

¶ De interdictis non leuiter ponendis.

Quoniam ex indiſcreta interdictorum promulgatione multa conſueuerunt ſcan
dala euenire,ſtatuit hæc ſancta ſynodus,quòd nulla ciuitas,oppidum, caſtrum,uil-
la aut locus,eccleſiaſtico ſupponi poſſint interdicto, niſi ex cauſa ſeu culpa ipſorum
locorum aut dominij ſeu rectorum uel officialium. Propter culpam autem ſeu cau-
ſam alterius cuiuſcunque priuatæ perſonæ huiuſmodi loca interdici nequaquam
poſſint autoritate quacunque ordinaria uel delegata, niſi talis perſona prius fuerit ex-
communicata ac denunciata ſeu in eccleſia publicata,ac domini ſeu rectores uel offi-
ciales ipſorum locorum,autoritate iudicis requiſiti,huiuſmodi perſonam excommu
nicatam infra biduū inde cum effectu nō eiecerint, aut ad ſatisfaciēdum cōpulerint:
qua

qua etiam poſt biduum eiecta, recedente, uel ſatisfaciẽte, mox diuina reſumi poſſint. Quod etiam in pendentibus locum habeat.

¶Contra friuole appellantes.

Vt lites citius terminentur, ſuper eodem grauamine aut ſuper eadem interlocutoria uim diffinitiue non habente, nullatenus liceat ſecundo appellare. Quodq́ ante diffinitiuam friuole uel iniuſte appellans, ultra condemnationem expenſarum, damnorum & intereſſe, in quindecim florenis auri de camera parti appellatæ per appellationis iudicem condemnetur. Datum in ſeſſione publica ipſius ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, undecimo Calendas Februarij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquinto.

¶Requiſitio.

Lectis & pronunciatis ſupraſcriptis decretis, de mandato ſacri concilij per reuerendum patrem dominum epiſcopum Lectorẽſem inclytæ nationis Gallicanæ, ipſe reuerendus pater dominus Lectorenſis epiſcopus requiſiuit omnes dominos archiepiſcopos & epiſcopos in concilio & ſeſſione prædicta præſentes, ut prædicta decreta, præſertim de concubinarijs, mittant ad eccleſias ſuas, & faciant ſolenniter publicari. Item quòd archiepiſcopi hic exiſtẽtes, mittant ſuffraganeis ſuis abſentibus, quòd ſpecialiter publicent. Item prælati qui ſunt ex parte alicuius regni, intiment prælatis abſentibus. Item quod procuratores archiepiſcoporum & epiſcoporum intiment iſta ſuis dominis.

SESSIO VIGESIMAPRIMA, de annatis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis, in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. In nomine ſpirituſſancti paracliti ſtatuit hæc ſancta ſynodus, quod tam in curia Romana q̃ alibi, pro ſeu in confirmatione electionum, admiſſione poſtulationum, præſentationum prouiſione, collatione, diſpoſitione, electione, poſtulatione, præſentatione etiam à laicis facienda inſtitutione, inſtallatiōe & inueſtitura, de eccleſiis etiam cathedralibus & metropolitanis, monaſterijs, dignitatibus, beneficijs, officijsq́ eccleſiaſticis quibuſcunq;, necnon ordinibus ſacra & benedictione ac pallio, de cætero nihil penitus ante uel poſt exigatur ratione literarum bullæ ſigilli, annatarum communium & minutorum, ſeruitiorum, primorum fructuum, deportuum, aut ſub quocũq; alio titulo, colore uel nomine, prætextu cuiuſuis conſuetudinis, priuilegij uel ſtatuti, aut alia quauis cauſa uel occaſione, directe uel indirecte, ſolum ſcriptoribus, abbreuiatoribusq́ & regiſtratoribus literarum ſeu minutarum, pro ipſorum labore competenti ſalario ſoluendo. Huic autem ſacro canoni, ſi quis exigendo, dando, uel promittendo contraire præſumpſerit, pœnam incurrat aduerſus Simoniacos inflictam, & in ipſis dignitatibus ac beneficijs taliter obtentis, nullum ius ac titulum acquirat. Obligationes quoque, promiſſiones & cenſuræ ac mandata & quicquid in præiudicium decreti huius ſaluberrimi fieri continget, nullas obtinere uires, atque irrita cenſeantur. Et ſi (quod abſit) Romanus pontifex, qui præ cæteris uniuerſalium conciliorum exequi & cuſtodire canones debet, aduerſus hanc ſanctionem aliquid faciendo eccleſiam ſcandalizet, generali concilio deferatur. Cæteri uero pro modo culpæ iuxta canonicas ſanctiōes p ſuos ſuperiores digna ultiōe puniãtur.

¶De pacificis poſſeſſoribus.

Quicunq; non uiolentus, ſed habens coloratum titulum, pacifice & ſine lite prælaturam, dignitatem, beneficium uel officium triennio proximo hactenus poſſedit, uel in futurum poſſidebit, non poſſit poſtea in petitorio uel poſſeſſorio à quoquam etiam ratione iuris nouiter impetrati, moleſtari, excepto hoſtilitatis caſu uel alterius le-

Viennen. concil. gitimi impedimenti, de quo proteſtari, & iuxta illud concilium Viennenſe intimare teneatur. Lis autem hoc caſu quo ad futuras controuerſias intelligatur, ſi ad executionem citationis, iuriſq; ſui in iudicio exhibitionem, ac terminorum omnium obſeruationem proceſſum fuerit. Ordinarij autem diligenter inquirant, ne quis fine titulo beneficium poſſideat. Quod ſi talem quandocunq; repererint, declarent ius illi non competere, uel huic (ſi ſibi uideatur) niſi ſit intruſus ſeu uiolentus aut aliàs indignus, uel alteri idoneo prouideant. D

¶Quomodo diuinum officium in eccleſia celebrandum ſit.

Si quis principem ſeculi rogaturus, habitu honeſto, geſtu decenti, prolatione non præcipiti, ſed diſtincta, attenta quoque mente, ſeipſum ac uerba ſtudet componere, quanto diligentius in ſacro loco omnipotentem oraturus deum, hæc omnino facere *curare debet? Statuit igitur ſancta ſynodus, ut in cunctis cathedralibus ac collegiatis eccleſiis, horis debitis, ſignis congrua pulſatione præmiſſis, laudes diuinæ per ſingulas horas non curſim ac feſtinanter, ſed *aſiatim ac tractim & cum pauſa decenti, præſertim in medio cuiuſlibet uerſiculi pſalmorum, debitam faciendo inter ſolenne ac feriale officium differentiam, reuerenter ab omnibus perſoluantur. Horas canonicas dicturi, cum tunica talari ac ſuperpellicijs mundis ultra medias tibias longis uel cappis, iuxta temporum ac regionum diuerſitatem, eccleſias ingrediantur, non caputia, ſed almucias uel birreta tenentes in capite. Qui cum in choro fuerint, grauitatem ſeruent, quam & locus & officium exigunt, non in ſimul aut cum alijs confabulantes ſeu colloquentes, aut literas ſeu ſcripturas alias legentes. Et cum pſallendi gratia ibidem conueniant, iuncta ac clauſa labia tenere non debent, ſed omnes, præſertim qui maiori funguntur honore, in pſalmis, hymnis & canticis deo alacriter modulentur. Cum dicitur, Gloria patri & filio & ſpirituiſancto, omnes conſurgant. Cum nominatur glorioſum illud nomen Ieſus, in quo omne genu flectitur cæleſtium, terreſtrium & infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem, dum horæ in communi publice cantantur, legat uel dicat priuatim officium. Nam non ſolum obſequium quo obnoxius eſt choro, ſubtrahit, ſed alios pſallentes perturbat. Super his debite obſeruandis, alijſq; ad diuini officij proſecutionem ac chori diſciplinam ſpectantibus, decanus uel cui onus incumbit, diligenter inuigilet, hincinde ne quid inordinate fiat, circunſpiciens. Horum autem tranſgreſſores, illius horæ in qua circa prædicta exceſſerint, uel alia maiori, prout trãſgreſſiõis grauitas exigit, plectẽtur pœna.

al. curabit.

al. adeatim

E

Philip. 2. b

¶Quo tempore quiſq; debet eſſe in choro.

Qui in matutinis ante finem Pſalmi, Venite exultemus, in alijs horis ante finem primi pſalmi, in miſſa ante ultimum Kyrieeleiſon, uſque in finem diuino officio non interfuerit, niſi forte neceſſitate cogente ac petita & obtenta à præſidente chori licentia, diſcedere oporteat, pro illa hora abſens cenſeatur, ſaluis eccleſiarum conſuetudinibus, ſi quæ forte circa hoc arctiores exiſtant. Idem in his obſeruetur, qui à principio uſque in finem in proceſſionibus non permanſerint. Pro cuius executione deputetur aliquis, onus habens notandi perſonas ſingulas ſtatuto tempore non conuenientes, iuramẽto aſtrict⁹ agere fideliter & nulli parcere. Iubet etiã hæc ſancta ſynodus, quòd in illis eccleſiis in quibus ſingulis horis certæ diſtributiones ſtatutæ non ſunt, omnino etiam de groſſis fructibus (ſi opus ſit) deputentur, ut iuxta menſuram laboris plus minúſue quiſque capiat emolumenti, tollens prorſus abuſum illum, quo in una duntaxat hora præſens, totius diei diſtributiones uſurpat: & illum, quo præpoſiti uel decani aut alij officiales, ex hoc ſolum ꝙ officiales ſunt, licet actualiter pro utilitate eccleſiæ non abſint, quotidianas diſtributiones percipiunt. F

¶Qualiter horæ canonicæ extra chorum dicendæ ſint.

Quoſ-

A Quoſcunque etiam alibi beneficiatos ſeu in ſacris conſtitutos, cum ad horas canonicas teneantur, admonet hæc ſancta ſynodus, ſi orationes ſuas deo acceptas fore cupiunt, ut non in gutture uel inter dentes ſeu degluriendo aut ſyncopando dictiones, nec colloquia uel riſus intermiſcendo, ſed ſiue ſoli, ſiue aſſociati, diurnum nocturnum'que officium reuerenter uerbis'que diſtinctis peragant, ac tali in loco, unde a deuotione non retrahantur, ad quam ſe diſponere & præparare debent, iuxta id quod ſcriptum eſt: Ante orationem præpara animam tuam, ne ſis quaſi qui tentat deum. Eccle.18.c

¶De his qui tempore diuinorum uagantur per eccleſiam.

Quicunque in eccleſia beneficiatus, præſertim de maioribus, diuinorum tempore per eccleſiam uel foris circa ipſam deambulando, aut cum aliis colloquendo, uagari uiſus fuerit, non ſolum illius horæ, ſed totius diei præſentiam ipſo facto amittat. Qui ſi ſemel correctus, non deſtiterit, per menſem diſtributionibus careat, uel grauiori (ſi pertinacia exegerit) pœnæ ſubiaceat, ita ut tandem deſiſtere cogatur. Prohibeatur etiam, ne diuina officia tumultuoſi quorumcunque per eccleſiam diſcurſus impediant aut perturbent. Regulares qui in conuentualibus eccleſiis circa prædicta exceſſerint, graui ſuperioris arbitrio caſtigentur.

¶De tabula pendente in choro.

B Vt cuncta in domo dei ordinate procedant, & quilibet ſciat quid ſibi agendum imminet, ſtatuatur tabella aliqua, cōtinue pendens in choro, in qua quid per unumquenq; ex canonicis uel aliis beneficiatis in ſingulis horis per hebdomadam aut maius tempus, legendum cantandum'ue ſit ſcribatur. Qui autem ſecundum quod ibi deſcriptus fuerit, facere per ſe uel alium neglexerit, pro qualibet hora diſtributiones unius diei amittat.

¶De his qui in miſſa non complent, Credo, uel cantant cantilenas, uel nimis baſſe miſſam legunt, aut ſine miniſtro.

Abuſum aliquarum eccleſiarum, in quibus, Credo in unum deum, quod eſt ſymbolum & confeſſio fidei noſtræ, non complete uſque ad finem cantatur, aut præfatio ſeu oratio dominica obmittitur, uel in eccleſiis cantilenæ ſeculares uoce admiſcentur, ſeu miſſa etiam priuata ſine miniſtro aut per ſecretas orationes ita ſubmiſſa uoce dicitur, quòd à circunſtantibus audiri nō poteſt, abolentes, ſtatuimus, ut qui in his tranſgreſſor inuentus fuerit, à ſuo ſuperiore debite caſtigetur.

¶De pignorantibus cultum diuinum.

C Abuſum etiam illum cultui diuino manifeſte derogantem, quo nonnulli eccleſiarum canonici contrahentes debita, ſic ſe creditoribus obligant, ut niſi ſtatuto tempore ſatisfaciant, à diuinis ceſſetur officiis, abolentes & obligationem huiuſmodi, etiam ſi iureiurando firmata ſit, irritam decernentes, ſtatuimus, ut qui talem illicitum contractum fecerint, trium menſium fructus ipſi eccleſiæ applicandos, ipſo facto amittant. Et quamdiu diuina non reſumpſerint, nullos ex ipſa eccleſia prouentus percipiant.

¶De tenentibus capitula tempore miſſæ.

Prohibet hæc ſancta ſynodus, ut tempore miſſæ maioris, præſertim ſolennibus diebus, capitula ſeu actus capitulares aut alii tractatus per canonicos non celebrentur, niſi forte urgens & euidens ingrueret neceſſitas. Qui uero ad talem horam capitulum indixerit, à diſtributionibus quotidianis per hebdomadam ſit ſuſpenſus, nec ipſi canonici pro illa hora diſtributiones ipſas lucrentur.

¶De ſpectaculis in eccleſia non faciendis.

Turpem etiam illum abuſum in quibuſdam frequentatum eccleſiis,quo certis an **D**
ni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo ac ueſtibus pontificalibus,more epi-
ſcoporum benedicunt,alij ut reges ac duces induti,quod feſtum fatuorum uel inno-
centum ſeu puerorum in quibuſdam regionibus nuncupatur, alij laruales & theatra
les iocos, alij choreas & tripudia marium ac mulierum facientes, homines ad ſpe-
ctacula & cachinnationes mouent, alij comeſſationes & conuiuia ibidem præparãt,
hæc ſancta ſynodus deteſtans,ſtatuit & iubet tam ordinarijs q̃ eccleſiarum decanis &
rectoribus ſub pœna ſuſpenſionis omnium prouentuum eccleſiaſticorum triũ men-
Matt.21.b ſium ſpatio,ne hæc aut ſimilia ludibria,neq; etiam mercantias ſeu negociationes nun
Mar.11.c dinarum in eccleſia,quæ domus orationis eſſe debet,ac etiam cœmiterio exerceri am
Lu.19.g plius permittant,tranſgreſſores'que per cenſuram eccleſiaſticam,aliaq; iuris remedia
punire non negligant.Omnes autem cõſuetudines,ſtatuta ac priuilegia,quæ his non
concordant circa hæc decretis,niſi forte maiores adijcerẽt pœnas,irritas eſſe hæc ſan
cta ſynodus decernit. Datum in ſeſſione publica in eccleſia maiori Baſileenſi ſolen-
al. quinto idus niter celebrata,*die iouis nona menſis Iunij,Anno à natiuitate domini milleſimo qua
dringenteſimo trigeſimoquinto.

SESSIO VIGESIMASECVNDA, DE condemnatione libelli fratris Auguſtini de Roma, archiepiſcopi Nazareni. **E**

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritusancto le-
gitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetu-
am rei memoriam.Cum inter cætera pietatis opera, ad conſeruãdam
fidei catholicæ ueritatem,extirpandosq; errores & hæreſes hæc ſancta
ſynodus potiſſime conuenerit, noſtræ ſolicitudinis præcipuum ſtudi-
um eſt,ilico ut pullulare aliquid nouerimus, quod fidei Chriſtianæ puritatem offen-
dere,& ſplendorem luminis in mentibus fidelium quomodolibet obnubilare poſſit,
penitus reſcindere,agrumq; dominicum à noxijs zizanijs & uepribus cum omni di-
ligentia expurgare. Proinde quendam libellum editum à magiſtro Auguſtino,uul
gariter dicto de Roma,archiepiſcopo Nazareno,cuius primus tractatus de ſacramẽ-
to unitatis IESV Chriſti & eccleſiæ,ſiue de Chriſto integro intitulatur,ſecundus de
Chriſto capite & eius inclyto principatu,alius de charitate Chriſti circa electos &
eius infinito amore, tanquam non ſanam & erroneam in fide doctrinam continen-
tem,cum ſuis defenſorijs damnat & reprobat. Et potiſſime ſcandaloſam illam aſſerti
onem,erroneam in fide,in ipſo libello contentam,quam piæ fidelium aures ſine hor
rore audire non poſſunt,uidelicet,Chriſtus quotidie peccat, & ex quo fuit Chriſtus,
al. pro quotidie peccauit,quamuis *de capite eccleſiæ Chriſto Ieſu ſaluatore noſtro dicat ſe **F**
non intelligere,ſed ad membra ſua,quæ cum Chriſto capite unum eſſe Chriſtũ aſſe-
ruit,intelligentiam eius eſſe referendam dicat.Necnon & propoſitiones iſtas,& eius
in ſententia ſimiles, quas in articulos damnatos in ſacro Conſtantienſi coucilio inci-
dere declarat,uidelicet: Non omnes fideles iuſtificati,ſunt membra Chriſti, ſed ſoli
electi,finaliter in perpetuum regnaturi cum Chriſto.Secundum ineffabilem præſci
entiam dei ſumuntur membra Chriſti, ex quibus conſtat eccleſia,quæ tamen nõ con
ſtat niſi ex eis,qui ſecundum propoſitum electionis uocati ſunt. Non ſufficit,Chri-
ſto uniri uinculo charitatis, ut aliqui efficiantur membra Chriſti, ſed requiritur alia
unio.Has etiam quæ ſequuntur:Humana natura in Chriſto,uere eſt Chriſtus:Huma
na natura in Chriſto,eſt perſona Chriſti: Ratio ſuppoſitalis determinans humanam
naturam in Chriſto,non realiter diſtinguitur ab ipſa natura determinata:Natura hu-
mana in Chriſto,proculdubio eſt perſona uerbi:& uerbum in Chriſto natura aſſum
pta, eſt realiter perſona aſſumens:Natura humana aſſumpta à uerbo ex unione per-
ſonali

A ſonali,eſt ueraciter deus naturalis & proprius.Chriſtus ſecundum uoluntatem creatam,tantum diligit naturam humanam unitam perſonæ uerbi,quantum diligit naturam diuinam. Sicut duæ perſonæ in diuinis ſunt æqualiter diligibiles, ita duæ naturæ in Chriſto,humana & diuina, ſunt æqualiter diligibiles propter perſonam communem. Anima Chriſti uidet deum tam clare & intenſe,quantum clare & intenſe deus uidet ſeipſum.Quas quidem propoſitiones & alias ex eadem radice procedentes, in prædicto libello contentas,tanquam erroneas in fide,damnat & reprobat hæc ſancta ſynodus.Ne igitur per huiuſmodi doctrinam in errorem quempiam fideliũ prolabi contingat,diſtricte præcipit,ne quiſquam præfati libelli doctrinam, & præſertim ſupraſcriptas propoſitiões(ut præmittitur) damnatas & reprobatas,ac etiam eius tractatus defenſorios, docere, prædicare, defendere,aut approbare præſumat. Eos autem qui ſecus egerint, tanquam hæreticos & aliàs animaduerſione canonica puniendos decernit. In nullo autem per hæc derogare intendit dictis aut ſcriptis ſanctorum doctorum, in prænominatis materijs loquentium, quinimmo ea recipit,& amplectitur iuxta eorum ueram intelligentiam , per eos aut alios catholicos doctores in theologica ſchola communiter expoſitam & declaratam. Nec per hanc ſententiam perſonæ præfati autoris præiudicare intendit hæc eadem ſancta ſynodus, quia

B etſi debite uocatus fuerit,cauſas tamen abſentiæ allegauit,& in aliquibus ſuis ſcriptis &aliàs doctrinam ſuam determinationi eccleſiæ ſubmiſit.Cæterum hæc ſancta ſynodus mandat & præcipit oĩbus archiepiſcopis,epiſcopis, cancellarijs uniuerſitatum & inquiſitoribus hæreticæ prauitatis,ad quorum ſpectat officium,quatenus diligentiam ſolertem adhibeăt & prouideant, ne aliquis dictos librum &libellos defenſorios habeat aut præſumat penes ſe conſeruare aut tenere,immo ipſos prædictis aſſignare habeat,ut de illis faciant,prout iura diſponunt:aliàs contra tales canonica animaduerſione procedatur. Datum in ſeſſione publica in eccleſia maiori Baſileeñ.ſolenniter celebrata idibus Octobris,Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquinto.

SESSIO VIGESIMATERTIA,

de electione ſummi pontificis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memo-

C riã. Quoniã ſalus populi paſtor bonus, merito hanc ſanctam ſynodum, quantum* pro humanæ legis fieri poteſt induſtria, niti decet, ut Romanus pontifex,qui gregis dominici primus & ſummus eſt paſtor,talis fiat, talisq; perſeueret,qui cunctarum animarum ſaluti ac totius Chriſtiani orbis utilitati prouideat, & tanto officio digne ſatisfaciat , proinde conſtitutiones tam ſacrorum conciliorum, quàm ſummorum pontificum, ſuper Romani electione pontificis editas, innouans hæc ſancta ſynodus , & eis quædam ſalubria adijciens , ſtatuit ut quotieſcunque ſedem apoſtolicam uacare contigerit,ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales præſentes in loco,quo ſummi pontificis electio celebranda eſt , decima die poſtquam ſedes uacauerit,omnes in capellam aliquam uel locum prope conclaue conueniant. Inde præcedente cruce,bini cum deuotione cantando, Veni creator ſpiritus,incedentes,locum conclauis ingrediantur:quò non niſi duos familiares neceſſarios quilibet introducat. Ceremoniarum autem gratia,duo clerici,quorum ſaltem unus ſit notarius,etiam admitti poſſint.Camerarius uero,cum his quibus conclauis cuſtodia commiſſa fuerit, curet,ne quis præter prædictos conclaue ingrediatur.Ipſe añt poſt ingreſſum cardinaliũ,clauſis foribus,cũ deputatis intret,& ſingulorum cardinaliũ cellas diligẽter perquirat.Exceptisq; infirmorum aut debilium medicinalibus,ſi qua ibidem uictualia uel confectiones reperiantur,amoueat.Exiẽs inde,claudẽsq; cõclauis oſtium, cuſtodiam ſolicite

al. per &c. induſtriam

licite obſeruet, ac ſingulis diebus cibaria quæ cardinalibus deferuntur, accurate perquirat, nec introferri permittat, niſi quod pro moderata refectione neceſſarium uideatur, decretis huius ſacri concilij, quæ *promulgantur in quarta & ſeptima ſeſſiõibus, in ſuo robore firmiter permanſuris. Sequenti die cardinales omnes coram his, qui in conclaui fuerint, audita miſſa de ſanctoſpiritu, ſacram ſumant euchariſtiam. Et antequam ſcrutinium inchoent, antepoſitis ſanctis euangelijs, iurent ſuper hac forma: Ego N. talis cardinalis iuro & promitto omnipotẽti deo, patri & filio & ſpirituiſancto, ac beato Petro apoſtolorum principi, eum eligere in pontificem, quem credam eccleſiæ uniuerſali in ſpiritualibus & temporalibus utilem, & tantæ dignitati idoneum, nec illi uocem dare, quem ueriſimiliter ſciuero, promiſſione aut datione alicuius rei temporalis ſeu prece per ſe uel alium interpoſita, aut aliàs qualitercunque directe uel indirecte, pro ſe electionem procurare, electoq; in pontificem non prius obedientiam facere, q̃ iuret iuxta formam decreti ſacri Baſileenſis concilij, ita me deus adiuuet, cui in die tremendi iudicij redditurus ſum de hoc iuramento & cunctis operibus meis rationem. Poſt hæc quilibet eorum ſchedulam dabit, in qua ultra tres nõ nominet, inter quos ſi ultra unum nominauerit, aliquis ſit extra cardinalium collegium. Neq; una die niſi unum fiat ſcrutinium, & immediate poſt miſſam. Lectis ſchedulis, niſi duarum partium in unum uota concurrant, mox comburantur. Ante autem ſex completa ſcrutinia, acceſſus ad quenquam fieri non poſſit. Recogitent eo tempore cardinales, & attenta mente conſiderent, quãtum ſibiipſis meritum uel demeritum, quantumq; populo Chriſtiano fructum uel præiudicium, bonum uel malum eligendo pontificem, facturi ſunt. In nulla profecto re magis domini noſtri Ieſu Chriſti gratiam uel iram aſſequi poſſunt, q̃ cum de uicario eius ſuis præficiendo ouibus agitur, quas ita dilexit, ut pro ipſis & mori, & crucis tormentum pati dignatus fuerit.

al. promulgatis

D E

E

DE PROFESSIONE EIVSDEM ſummi pontificis.

al, ſtatuit hæc

DECERNIT ſancta ſynodus, ut electus in papam, electioni de ſe factæ p inſraſcripti modi expreſſionem conſentire teneatur. Quam expreſſionem ſi præſens in curia per cardinales, uel extra per eorum aliquem, uel alium ab ipſis ad hoc habentem mandatum, in præſentia notarij & decem ſaltem perſonarum fieri conuenit, qui præſentata ſibi electione, requiſitus infra diem naturalem ab hora requiſitionis, ſi non fecerit, electio ſua pro infecta habeatur, & ad aliam in nomine domini cardinales procedere teneantur. Expreſſo autem (ut prædicitur) huiuſmodi conſenſu, cardinales eidem ut ſummo pontifici mox obedientiam debitam exhibeant. Poſtquam uero per cardinales obediẽtia præſtita fuerit, nulli de eius pontificatu ambigere fas ſit.

F

FORMA CONSENSVS.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti. Ego N. electus in papam, omnipotenti deo, cuius eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & beato Petro apoſtolorum principi corde & ore confiteor & profiteor, q; quandiu in hac fragili uita conſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere fidem catholicam, ſecundum traditionem apoſtolorum, generalium conciliorum & aliorum ſanctorum patrum, maxime autẽ ſanctorum octo conciliorum uniuerſalium, uidelicet primi Niceni, ſecundi Conſtantinopolitani, tertij Epheſini, primi & quarti Calcedonenſis, quinti & ſexti item Conſtantinopolitani, ſeptimi Niceni, octaui quoque Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis, Viennenſis, Conſtantienſis & Baſileenſis generalium etiam conciliorum, & illam fidem uſque ad unum apicem immutilatam ſeruare, & uſq; ad animam & ſanguinem defendere &

prædi

prædicare, ritum'que pariter ſacramentorum eccleſiaſticorum eccleſiæ traditum, omnimode proſequi & obſeruare. Polliceor etiam fideliter laborare pro tuitione fidei catholicæ, & extirpatione hæreſum & errorum, reformatione morum, ac pace in populo Chriſtiano. Iuro etiam proſequi celebrationem conciliorum generalium, & confirmationem electionum, iuxta decreta ſacri Baſileenſis concilij. Hanc autem profeſſionem mea manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti deo, cui in die tremendi iudicij redditurus ſum de hoc & cunctis operibus meis rationem, pura mente ſuper altare offero, quam in primo publico conſiſtorio ſolenniter repetam. Ne lapſu temporis hæc tam ſalubris inſtitutio de memoria ſummi pontificis elabatur, ſingulis annis die quo anniuerſarium celebratur electionis uel coronationis ſuæ, intra miſſarum ſolennia primus cardinalis qui ibidem affuerit, publice & alta uoce coram ſummo pontifice legat ſic: Sanctiſſime pater, attendat ſanctitas tua, & diligenter conſideret promiſſionem hanc, quam die electiōis tuæ deo feciſti. Poſtea eam legens, in fine dicat: Curet igitur ſanctitas tua, pro honore dei & ſalute animæ tuæ, & utilitate uniuerſalis eccleſiæ, prædicta omnia pro uiribus obſeruare bona fide ſine dolo & fraude. Recogites etiam, cuius uicem geras in terris, illius uidelicet, qui animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit, qui ter antequam oues ſuas beato Petro committeret, petijt, an ipſum diligeret, quiq; ſicut iuſtus iudex, & quem nullum latet ſecretum, rationē exiget à te de oībus uſq; ad minimum quadrantem. Memineris quid beatus Petrus alijq; ſibi ſuccedētes pontifices fecerunt, qui nil aliud cogitabant niſi honorē dei, propagationem fidei, publicum eccleſiæ bonum, ſalutem'q; & utilitatem filiorum ſuorum: & tandē imitantes magiſtrum & dominum, animas ſuas pro ſibi commendatis ouibus exponere non dubitarunt. Noli tibi aut tuis theſaurizare in terris, ubi tinea & ærugo demolitur, ubi fures & latrones effodiunt, ſed theſauriza tibi in cælis. Non ſis acceptor perſonarum, nec ſanguinis, nec patriæ aut nationis. Omnes filij dei ſunt, & tuæ curæ ac cuſtodiæ pariter commiſſi. Dicas exemplo CHRISTI: Qui fecerit uoluntatem patris mei, qui eſt in cælis, ille meus frater, mater & ſoror eſt. In diſtribuendis dignitatibus & beneficijs, non carnem, non munera, non quid aliud temporale, ſed ſolum deum & uirtutes atque hominum merita tibi proponas. In corrigendis exceſſibus eccleſiaſticam exerce diſciplinam, memor quam gratiam Phinees, quam'ue pœnam Heli, alter iniurias dei ulciſcendo, alter diſſimulando meruerunt. Pauperes autem ac miſerabiles perſonas defende, iuua, & ſuſtenta. Ad omnes autem paternam habe charitatem. Poſt expleta coronationis ſolennia, ac ſingulis annis poſt electionis anniuerſarium, cum fratribus ſuis octo ſaltem cōtinuis diebus ſummus pontifex uigili cura pertractet exequi, quod tam ſolenniter deo pollicitus eſt. In primis igitur perſcrutetur, in qua orbis parte Chriſtiana religio uexatur à Turcis, Sarracenis, Tartaris, & alijs infidelibus. In qua regione uiget hæreſis, ſchiſma uel quælibet ſuperſtitionis ſpecies. In quibus prouincijs mores & diuinorum obſeruantia mandatorum, recta'que uiuendi norma tam in ſtatu eccleſiaſtico quàm ſeculari dilabuntur. Vbi etiam libertas eccleſiaſtica conculcatur. Inter quos reges principes'que & populos uigeant odia uel bella, uel bellorum metus, & ubique ſicut pius pater cum fratribus ſuis remedijs opportunis diligenter prouidere ſtudeat. His uniuerſalibus expeditis negocijs, ad ea quæ proximiora ſunt, manum apponens, mox domum, familiam & curiam Romanam, ubi & prout neceſſarium fuerit, exemplariter componere, ueraciter'que reformare incipiat, ut ab eius oculata reformatione, quæ cæterarum eſt eccleſiarum caput, inferiores eccleſiæ morum hauriant puritatem, nec aliquibus calumniandi ac maledicentiæ præſtetur occaſio, & tam circa magnos quàm paruos inquirens uigilantiſſime, & inquiri faciens, quicquid emendatione dignum reppererit, corrigere nullatenus differat, aut diſſimulet, ſciēs duplex eſſe peccatum, unum quod ibi ppetratur, aliud longe grauius quod inde ſequitur. Quicquid enim ibidem agitur, facile trahitur in exemplum.

Ioan. 10. b. e
Ioan. ult. d
Matt. 5. d
Matt. 6. e
Matt. 12. g
Mar. 3. d
Pſal. 105.

Vnde

Vnde fit, ut langueſcente capite, reliquum poſtea corpus morbus inuadat. Pontificalis domus ac curia tanquam ſpeculum mundum eſſe debet, in quo omnes proſpicientes, ad eius exemplum ſe componant, & uiuant. Proinde ab ea penitus diſſipet & euellat, quicquid Simoniacæ labis, quicquid concubinariæ ſordis, quicquid denique uel deum offendere, uel homines ſcandalizare poteſt. Curet, ne officiales perperam officia ſua adminiſtrent, ne quenquam grauent, nec per concuſſionem aut illicite quicquam extorqueant, & ut hi qui officialibus præpoſiti ſunt, ipſorum exceſſus multos non patiantur. Neminem permittant ueſtibus & coloribus per ſacros canones prohibitis, uti. Clerum Romanum qui ſibi principaliter & immediate ſubiectus eſt, principaliter in omni eccleſiaſtica honeſtate inſtruat, monens, non in ueſtimentorum pompis & nitore conſiſtere beneplacitum dei, ſed in humilitate, decentia, mentis puritate, ſimplicitate cordis, in morum caſtimonia & reliquarum uirtutum ornatu, quæ habētem deo & hominibus commendant, ſed reformet, & præſertim, ut cultus diuinus in eccleſiis urbis cum ea qua decet ueneratione & diſciplina obſeruetur. Populum quoque urbis, quæ peculiaris eius eſt parochia, doceat, inſtruat, & in uia ſalutis dirigat. Imperet cardinalibus, ut titulos ac parochias ſuas, prout eorum incumbit officio, uiſitent & reforment. Prælatum aliquem magnæ ſcientiæ probatæque & exemplaris uitæ in urbe uicarium conſtituat, qui uice ſua cleri & populi epiſcopalem curam gerat, de quo an oneri ſuo diligenter incumbat, ſæpe perquirat. Poſt hæc cum eiſdem fratribus de temporalitate eccleſiæ Romanæ bene ſalubriterque regenda, accurate cogitans, prouideat, ut prouinciæ, ciuitates, oppida, caſtra, terra ipſi eccleſiæ ſubiectæ, iuſte ac pacifice gubernentur, tali quidem moderamine, ut inter regimē eccleſiaſticorum ac ſecularium principum ſic diſtet, ſicut inter patrem & dominum. Non quæſtui, ſed protectioni ac tutelæ intendat, & paterna charitate cunctos fouens, non tam ſubditos quam filios exiſtimet. Et quoniam ſpiritualem temporalemque ipſorum curam habet, inuigilet omnes partialitates ac ſeditiones inde amouere, præſertim Guelforum & Gebellinorum, & quæcunque his ſimilia pernicioſa nomina, animas corporaque pariter pimentia, omnem det operam, pœnis ſpiritualibus & temporalibus & quibuſcunque poteſt modis, ſublatis inde cunctis diſſenſionum fomentis, eos unanimes ad deuotiōem eccleſiæ conſeruare. Ad regendum prouincias ac ciuitates, principales deſtinet cardinales, uel prælatos integræ & incorruptæ famæ, quos nō inhiare pecuniis, ſed iuſtitiæ ac paci ſubditorum intendere, ueriſimile ſit, quorum legatio bienio aut ad plus trien-
Luc. 16. a nio elapſo, expiret. Et quia dignum eſt, ut quilibet ſuæ uillicationis rationem reddat, deputetur expleta legatione aliquis uel aliqui inſignes uiri, qui ſuæ adminiſtrationis rationem, necnon querelas ac petitiones prouincialium audiant, & iuſtitiam exhibeant, & quod ipſi facere commode nequeunt, papæ deferant, qui omnino geſta eorum ſcire ſtudeat: & ſi quid illicite perpetraſſe ipſos conſtiterit, nullatenus inultum dmittat, ut & ſucceſſores ſui, quæ non licent, ſuo exemplo facere formident. Et ne officiales manus forſitan ad illicita apponāt, competens ſalarium unde uiuere honeſte poſſint, eis conſtituatur. Sæpe etiam ſummus pontifex inquirat, quomodo tam legati gubernatores & cōmiſſarii, quam Romanæ eccleſiæ uicarii ac feudatarii ſubditos regant, & an nouis gabellis & exactionibus grauent. Quicquid autem auſteritatis ſeu iniuſti oneris ſuper ceruices ſubditorum fieri cognouerit, nequaquam toleret. Pati enim impium eſt, ut hi quos papa per ſe paterne regeret, per alios tyrannice tractentur. Statuta & cōſtitutiones antiquas, quibus prouinciæ ac terræ ſalubriter regi conſueuerunt, inuiolata ſeruari faciat. Quod ſi qua poſtea irrationabiliter uel ad æmulationem ſeu partialiter edita ſint, cauſa cognita, retractentur & reformentur. Infra annum ab electionis die Romanus pontifex ad ſe oratores ſeu procuratores prouinciarum ac principalium ciuitatum eccleſiæ Romanæ accerſiat, & oſtendens erga eos paternæ charitatis affectum, ab ipſis de ſtatu & conditione patriarum, & quemadmodum prædeceſſoris ſui tempore recti ſunt, num etiam aliquo iniuſto grauentur onere,

A re, & quid pro ſalubri ipſorum regimine faciendum ſit, perſcrutetur; & tandem in omnibus utilitati & indemnitati ipſorum ac bono publico, prouiſionis remedia tanquam filijs adhibeat. Hoc idem ſaltem de biennio in biennium repetere non pigeat. Inter cætera quæ feudatarij, capitanei, gubernatores, ſenator, caſtellani, alijq; præcipui officiales urbis & terrarum eccleſiæ iurare ſolent, hoc etiam adijciatur, ut in eorum inſtitutione iurent, quòd ſede uacante, ad mandatum cardinalium ciuitates, terras, loca, arces & caſtra ac gentes nomine Romanæ eccleſiæ tenebunt, ac tradent libere & ſine contradictione. Ne ſummus pontifex carnalitatis trahi uideatur affectu magis quàm iudicio rationis, atq; ut ſcandalis obuietur, quæ (experientia teſte) ſæpe ſecuta ſunt, nullum de cætero conſanguineum uel affinem uſq; ad tertium gradum incluſiue, ducem, marchionem, comitem, feudatarium, emphiteotam, uicarium, gubernatorem, officialem, caſtellanum alicuius prouinciæ, ciuitatis, oppidi, caſtri, fortalicij aut loci Romanæ eccleſiæ, nec ſuper his iuriſdictionem, ſeu poteſtatem aliquam habere, nec capitaneum ſeu conductorem gentium armorum faciat, aut eſſe permittat. Ipſi quoque cardinales ſummo pontifici ſecus agere uolenti, nequaquam aſſentiant. Quodq; ſuccedens pontifex, aliter facta prorſus retractet ac reuocet. Iuxta Nicolai papæ quarti conſtitutionem ſtatuit ſancta ſynodus, ut ad ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales omnium fructuum, reddituum, prouẽtuum, mulctarum, condemnationum ac cenſuum, de quibuſcunque terris & locis Romanæ eccleſiæ ſubiectis prouenientium, medietas pertineat, inſtitutióque & deſtitutio omnium rectorum, gubernatorúmque & cuſtodum quocunque nomine cenſeantur, qui præerunt dictis terris & locis, ac etiam dictorum fructuum collectorum, de conſilio & conſenſu ipſorum cardinalium fieri debeat. Ipſos igitur cardinales admonet ſancta ſynodus, ut terras & ſubditos Romanæ eccleſiæ ab iniurijs & oppreſſionibus protegant, de paceq; ac ſalute & bono ipſorum regimine cogitantes, apud ſummum pontificem & ubi opus fuerit, ipſos omni fauore promoueant. Et ſi de omnibus Romanæ eccleſiæ terris magna cura ſummo pontifici ac cardinalibus eſſe debeat, ad urbem tamen Romanam mentis intuitum ſedulo conuertere, & ad ipſam tanquam peculiarem filiam & principalem eorum parochiam, in qua beatorum Petri & Pauli ac innumerabilium CHRISTI martyrum & ſanctorum ſacra corpora requieſcunt, ubi ſedes eſt Romani pontificis, unde & ipſe ac Romanum denominatur imperium, & ad quam omnes Chriſticolæ deuotionis cauſa confluere ſolent, ſingularem quandam charitatem & præcipuum affectum gerere tenentur, ut in pace, tranquillitate ac iuſtitia gubernetur, in ſuiſq; eccleſiis, mœnibus, uijs & ſecuritate ſtratarum detrimentum non patiatur. Quocirca ſtatuit hæc ſancta ſynodus, ut de quibuſcunque ipſius urbis redditibus & prouentibus, aliqua competens portio ad conſeruationem eccleſiarum, mœnium, uiarum, pontium, ſecuritatiſque itinerum ipſius urbis & diſtrictus, per aliquos uiros probatæ famæ de conſilio cardinalium eligendos, re ipſa exponatur. Sicut ſeruum ſeruorum dei ſummus pontifex ſe profitetur, ita opere com probet. Et cum ad ipſum tanquam communem patrem, undique homines confugiant, adiri ſe ab omnibus facile permittat. Vnam ergo ſaltem in hebdomada diem pro publica ſtatuat audientia, in qua omnes, præſertim pauperes & oppreſſos patienter & benigne audiat, & quantum cum deo poteſt, exaudiat, cunctiſque ſicut pater filijs, prout cuique opus fuerit, iuxta uires conſilio & auxilio prouideat benigne. Et ſi corporali neceſſitate impeditus fuerit, alicui uel cardinali uel alteri inſigni uiro omnia ſibi relaturo, committat, omnibuſque curiæ officialibus iubeat, præſertim uicecancellario, pœnitentiario & camerario, ut ipſos pauperes cito gratiſque expediant, memor apoſtolicæ charitatis, qua Petrus & Paulus inuicem dexteras dederunt, ut pauperum memores eſſent. Diebus uero dominicis & feſtiuis ad miſſam exeat publicam, poſt quam aliquanto temporis ſpatio indigentibus audientiam præbeat. Singulis hebdomadis, uel ſaltem in menſe bis, conſiſtoria publica teneat, in qui Galat. 2. b

bus negocia eccleſiarum cathedralium ac monaſteriorum ſeu principum ac uniuerſitatum, alia'que magni ponderis audiat. Lites autem & cauſas minores remittat ad uicecancellarium. Ipſe autem quanto amplius poteſt, litigijs ac minoribus negociis ſe eximat, ut maioribus intendat liberius. Quoniam ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, pars corporis Romani pontificis eſſe cenſentur, reipublicæ admodum expediens eſt, ut iuxta uetuſtum morem grauia & ardua negocia de ipſorum conſilio, directione, cauſa quoque mature cognita, deinceps fiant, præſertim cauſarum fidei deciſiones, ſanctorum canonizationes, erectiones, ſeu ſuppreſſiones, diuiſiones, ſubiectiones, uniones eccleſiarum cathedralium & monaſteriorum, promotiones, cardinalium confirmationes ac prouiſiones de eccleſiis cathedralibus & monaſterijs, priuationes'que & tranſlationes abbatum, epiſcoporum, & ſuperiorum leges ſeu cõſtitutiones, legatiões de latere ſeu uicariorum ac nunciorum autoritate legatorũ de latere fungentium commiſſiones, nouæ religionis inſtitutio, exemptiones nouæ eccleſiis, monaſterijs ſeu capellis, aut ipſarum iam factarum reuocationes, ſaluo decreto ſacri Conſtantienſis concilij, de prælatis non transferendis inuitis. E

Conſtantien. cõcilij ſeſſ. 39.

DE NVMERO ET QVALITATE cardinalium.

Cum ſummo pontifici ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, in dirigenda Chriſtiana republica collaterales aſſiſtant, neceſſe eſt, ut tales inſtituantur, qui ſicut nomine, ita re ipſa cardines ſint, ſuper quos oſtia uniuerſalis uerſentur & ſuſtententur eccleſiæ. Statuit igitur ſancta ſynodus, ut deinceps eorum numerus adeo ſit moderatus, quòd nec ſit grauis eccleſiæ (quæ nunc ob temporum malitiam pleriſque grauibus affligitur incommodis) nec ſuperflua numeroſitate uileſcat. Qui de omnibus Chriſtianitatis regionibus quantum commode fieri poterit, aſſumantur, ut notitia rerum in eccleſia emergentium facilius haberi, & ſuper his maturius deliberari poſſit, ſic tamen, quòd numerum uigintiquatuor inter hos qui nunc ſunt, & aſſumendos, non excedant, ita quòd de una natione ultra tertiam partem reſpectu cardinalium pro tempore exiſtentium, ac de una ciuitate & diœceſi ultra unum inde oriundum, & de ea natione quæ nunc ultra tertiam partem habet, uſque ad ipſius tertiæ partis reductionem, eſſe nequeant. Sint uiri in ſcientia moribusq; ac rerum experientia excellentes, non minores triginta annis, magiſtri, doctores ſeu licentiati, cum rigore examinis in iure diuino uel humano. Sit ſaltem tertia, uel quarta pars de magiſtris aut licentiatis in ſacra ſcriptura. Inter hos autem uigintiquatuor, eſſe aliqui poterunt admodum pauci, filij, fratres aut nepotes regum ſeu magnorum principum, in quibus cum circunſpectione & maturitate morum competens literatura ſufficiat. F

Non fiant cardinales nepotes ex fratre uel ſorore Romani pontificis, aut alicuius cardinalis uiuentis, non illegitime nati, non corpore uitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota reſperſi. Prædicto autem numero uigintiquatuor, pro magna eccleſiæ neceſſitate uel utilitate, duo alij, in quibus uitæ ſanctitas uel eximiæ uirtutes refulgeant, quanquam memoratos gradus non habeant, ac de Græcis (cum Romanæ eccleſiæ uniti fuerint) inſignes aliqui uiri adijci poterunt.

Non fiat cardinalium electio ſolum per auricularia uota, ſed illi ſolum aſſumi poſſint, in quos facto uero ſcrutinio ac publicato, maiorem partem cardinalium per ſubſcriptionem manus propriæ conſtiterit collegialiter conſenſiſſe. Deſuper etiam apoſtolicæ literæ cum ſubſcriptione cardinalium conficiantur, decreto huius ſacri concilij in quarta ſeſſione ſolenniter publicato, quod incipit, Item cum multiplicatio cardinalium &c. in ſuo robore inuiolabiliter permanſuro. Cum recipient cardinales ſuæ dignitatis inſignia, quorum ſignificatio eſt, ut pro bono uniuerſalis eccleſiæ ſanguinẽ ꝓpriũ (ſi opus ſit) nõ uereãtur effundere, iurabũt in publico cõſiſtorio (ſi ſint in curia; ſi uero abſentes, in manibus alicuius epiſcopi & publice, cui p lr̃as apoſtolicas,

Seſſione. 4. huius cõcilij.

in

A in quibus forma iuramenti inſerta ſit, commiſſum fuerit) in hunc modum: Ego N. nuper aſſumptus in ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem, ab hac hora in antea ero fidelis beato Petro, uniuerſaliq; & Romanæ eccleſiæ ac ſummo pontifici, eius'que ſuccesſoribus canonice intrantibus, laborabo fideliter pro defenſione fidei catholicæ, extirpationeq; hæreſum & errorum ac ſchiſmatum, reformatione morum, ac pace in populo Chriſtiano. In alienationibus rerum & bonorum eccleſiæ Romanæ, aut aliarum eccleſiarum & beneficiorum quorumcunque, non conſentiam, niſi in caſibus à iure permiſſis, & pro alienatis ab eccleſia Romana recuperandis, pro poſſe operam dabo. Non conſulam quicquam ſummo pontifici, nec ſubſcribam me, niſi ſecundum deum & conſcientiam meam. Quæ mihi per ſedem apoſtolicam commiſſa fuerint, fideliter exequar. Cultum diuinum in eccleſia tituli mei, & eius bona conſeruabo, ſic me deus adiuuet. Pro conſeruandis cardinalium titulis, quorum aliqui tam in diuino cultu quàm ædificijs nimium prohdolor in opprobrium ſedis apoſtolicæ & ipſorum cardinalium collapſi ſunt, ſtatuit hæc ſancta ſynodus, ut de redditibus ſeu prouentibus terrarum Romanæ eccleſiæ, quorum medietas iuxta conſtitutionem Nicolai papæ ad cardinales (ut prædictum eſt) pertineat, decima pars eius, quod ſpectat ad quemlibet cardinalium, proprio titulo ſingulis annis applicetur. Et nihilomi-

B nus uel in uita uel in morte quilibet cardinalis tantum proprio titulo relinquat, unde communiter una perſona ſuſtentari poſſit. Quod ſi non fecerit, tam pro hoc quàm pro dicta decima parte, bona omnia ipſius cardinalis obligata ſint uſque ad debitam ſatisfactionem. Et ad executionem huius oneramus primum cardinalem illius ordinis, de quo ille defunctus erat. Viſitet per ſe quilibet cardinalis præſens in curia, abſens uero per uicarium idoneum ſingulis annis titulum ſuum, clericos'que & populum eccleſiarum ſubiectarum, & cum diligentia inquirat, & ſalubriter prouideat, ſuper cultu diuino bonis'que ipſarum eccleſiarum, ac uita & moribus clericorum & parochianorum, de quibus, cum ſuæ ſint oues, in diſtricto dei iudicio rationem redditurus eſt. Et tam quo ad tempus uiſitandi, quàm quo ad alia, ſeruet quæ inſtituta ſunt in decreto noſtro de concilijs ſynodalibus. Et ſi quemlibet cardinalium tam ipſa dignitas, quàm propria perurgeat pollicitatio, pro memoratis ſanctis laborare operibus, nihilominus ut eo efficacius res fiant, quo ſingulis quaſi peculiariter diſtribuuntur, epiſcopi cardinales indagare curent, quæ regiones hæreſibus, erroribus, ſuperſtitionibus nouis aut ueteribus infectæ ſint: presbyteri, ubi mores & diuinorum mandatorum obſeruantia ac eccleſiaſtica diſciplina deficiant: diaconi, qui reges & principes ſeu populi bellis agitentur, uel agitari timeantur: & tanquam apes argu-

C mentoſæ tam apud ſummum pontificem, quàm inter ſe ipſos diligenter ac accurate negocia hæc ſancta promoueant, operam dantes, ut ubi neceſſarium fuerit, ſalubri remedio prouideatur. Ipſe autem ſummus pontifex tanquam communis omnium pater & paſtor, non ſolum rogatus ac ſolicitatus, ſed proprio motu ubique inueſtiget, inueſtigari'que faciat, & quam poteſt, omnibus filiorum morbis ſalutarem conferat medicinam. Si quando papam (quod abſit) negligentem aut remiſſum, ſeu agentem quæ ſtatum illius non decent, ipſi cardinales inſpexerint, filiali reuerentia & charitate tanquam patrem obſecrent, ut officio paſtorali honori'que ac debito ſuo ſatisfaciat. Et primo quidem aliquis uel aliqui de per ſe, deinde ſi ſe non corrigat, omnes collegialiter accerſitis quibuſdam notabilibus prælatis, prædicentes quòd ſi non abſtinuerit, proximo generali concilio deferent: nec pro ſalute ipſius ſummi pontificis & bono publico, eius odium uel quicquam aliud timeant, dum tamen reuerenter & charitatiue id agant. Multo magis, ſi quem ex cardinalibus aliquid perperam ſeu reprehenſione dignum facientem papa cognouerit, paterna ſemper charitate & iuxta doctrinam euangelicam corrigat, ut ſic alter in alterum, pater in filios, & filij in patrem charitatis opera exercentes, eccleſiam dei exemplari ac ſalubri moderamine gubernent. Prælatos & quoſcunq; alios inſignes, præſertim uiros ad

curiam Romanam proficiſcentes, cardinales benigne & honorifice tam publice q̃ priuate pertractent, & apud ſummum pontificem eorum negocia gratis ac liberaliter recõmiſſa faciant. Et cum ei q communis eſt omnium pater, cardinales aſſiſtant, pſonarum acceptores fieri uel aduocatos, ualde indecens eſt. Propterea interdicit hæc ſancta ſynodus, ut tanquam iudicis collaterales partialitatem nullam accipiant, etiam ſi de terra partiali originem ducant. Nec ſint principum aut communitatum ſeu aliorum contra quenquam cum precio uel ſine partiales protectores aut defenſores, ſed exuti omnem paſſionem, in ſedandis concordia uel iuſtitia litibus, papæ aſſiſtãt. Principum autem & quorumcunq;, præſertim pauperum ac religioſorum, gratis & ſine ullo quæſtu promouere iuſta negocia, tãquam charitatis opus, perſuadet ſancta ſynodus, & commendat. Cum affabilitate & benignitate ſeruent cardinales grauitatem ac modeſtiam, quæ huic congruunt dignitati: pietatem autem quæ ſecundum Apoſtolum ad omnia utilis eſt, ſeruent ad omnes. Affines ſuos, præſertim bene meritos ac pauperes, quanquam negligere non debeant, non tamen ita ipſos opum aut beneficiorum multitudine accumulent, ut alij inde ſcandalum patiantur. Caueant ne bona ab eccleſiis profecta, ultra quàm neceſſitatis ratio poſtulat, in carnem & ſanguinem effundant. Cum tales ſic ambulare in magnis pontifex inſpexerit, arguat atque obuiet, ut decet, neque enim culpæ erit expers, ſi iuxta officium ſuum corrigenda non corrigat. Familia, menſa, ſupellex rerum & equorum tam papæ quàm cardinalium, nec numeroſitate, nec faſtu aut pompis, neque aliquo exceſſu reprehenſibilis ſit. Ita domum & quæ in domo ſunt moderate componat, ut alij non ſcandalum, ſed frugalitatis capere exemplũ poſſint. Tam ſummus pontifex & cardinales, quàm cæteri epiſcopi conſtitutionem beati Gregorij in generali ſynodo editam ſeruare ſtudeant, cuius tenor hic eſt, quam hæc ſancta ſynodus innouat: Cum paſtoris uita exemplo debeat eſſe diſcipulis, plerunque clerici, qualis in ſecreto ſit uita ſui pontificis, neſciunt, quàm tamen ſeculares pueri ſciunt, de qua re præſenti decreto ſtatuimus, ut quidam ex clericis uel etiam ex monachis electi, in miniſterio cubiculo pontificali obſequantur, ut is qui in loco regiminis eſt, tales habeat teſtes, qui ueram eius in ſecreto conuerſationem uideant, & ex ſedula uiſione exemplum profectus ſumant. Paſchalis etiam papæ uerba aduertant, dicentis: Epiſcopi lectioni & orationi uacent, & ſemper presbyteros & diaconos aut alios boni teſtimonij clericos habeant, ut ſecundum Apoſtolum & ſanctorum patrum inſtituta poſſint irreprehenſibiles inueniri. Non expedit reipublicæ, ut cardinalibus, quos rebus arduis uniuerſalis eccleſiæ intentos fore oportet, aliæ cauſæ, quàm electionum eccleſiarum cathedralium aut monaſteriorum, uel principum aut uniuerſitatum ſeu ſimiles, per papam aut cancellariam delegentur. Minores igitur litigioſæ cauſæ in auditorio rotæ, quod ad hoc inſtitutum eſt, committantur. Neque papa, neque cardinales familiares ſuos quaſi munera accepturos, ad confirmatos uel prouiſos prælatos de cætero mittant, ne, quod per ſe facere non decet, per alios fieri patiantur. Quod aliquando factum eſt, ut pro anulo in aſſignatione tituli cardinalibus tradito, poſt mortem eius aliqua pecuniæ ſumma uel res alia de bonis ſuis arripiatur, de cætero non fiat, cũ labores eorum pro republica impẽſi, exequias, ſi pauperes forent, potius de publico mereant.

1. Timoth. 4. c — al. exemplum — Habetur infra, cuius initium eſt, Regnante &c. In ſancta hac — 1. Timot. 3. a

D — E — F

De electionibus.

Licet dudum hæc ſancta ſynodus, abolita per eam generali omnium eccleſiarum & dignitatum electiuarum reſeruatione, prouide decreuerit, ut prædictis eccleſiis & dignitatibus per canonicas electiones & confirmationes prouideri deberet, uolens etiã ſpeciales ſeu particulares ipſarum eccleſiarũ & dignitatum electiuarũ prohibere reſeruatiões, p quas libera in eiſdẽ eligẽdi & cõfirmãdi facultas impediri poſſet, quodq; aduerſus hoc decretũ Romanus pontifex nihil attentaret, niſi ex magna rõnabili & euidẽti cauſa in literis apoſtolicis noĩatim exprimẽda; quia tñ cõtra ipſiu decreti

A decreti mentem non pauca ſine huiuſmodi cauſa geſta ſunt, unde grauia hactenus ſue ceſſerunt, & grauiora indies timentur ſcandala, cupiens hæc ſacroſancta ſynodus his obuiare, nolensq; ut ipſius decreti mens, quæ fuit, omne obſtaculum à canonicis electionibus & confirmationibus tollere, ſuo fruſtretur effectu: ſtatuit, ut electiones in dictis eccleſiis ſine impedimento aut obſtaculo omnino fiant, quæ, cauſa cognita, iuxta iuris communis & dicti noſtri decreti diſpoſitionem confirmentur, uel infirmentur. Veruntamen ſi forte aliquando contingat, electionem aliquam etiam alias canonicam fieri, quæ in perturbationem eccleſiæ aut patriæ uel boni publici uergere timeatur, ſummus pontifex, cum ad ipſum confirmatio delata fuerit, ſi talem urgentiſſimam cauſam adeſſe manifeſte cognouerit, ea prius mature diſcuſſa, ac parte plene defenſa, accedente poſtea Romanæ eccleſiæ cardinalium aut maioris partis ſubſcriptione, huiuſmodi cauſam ueram ſufficiĕtemq; fore atteſtantium reiecta tali electione, ad capitulum uel conuentum remittat, ut uel infra tempus iuris uel aliud, iuxta loci diſtantiam, ad aliam ex qua euenire talia non formidentur, electionem procedant.

¶De reſeruationibus.

Et quia multiplices eccleſiarum & beneficiorum hactenus factæ per ſummos pontificis reſeruationes, non parum eccleſiis oneroſæ extiterunt, ipſas omnes tam generales q̃ ſpeciales ſiue particulares, de quibuſcunq; eccleſiis & beneficĳs, quibus tam
B per electionem, q̃ collationem aut aliam diſpoſitionem prouideri ſolet, ſiue per extra uagantes, Ad regimen, & Execrabilis, ſiue per regulas cancellariæ aut alias apoſtolicas conſtitutiones introductas, hæc ſancta ſynodus abolet, ſtatuens ut de cætero nequaquam fiant, reſeruationibus in corpore iuris expreſſe clauſis, & his quas in terris Romanæ eccleſiæ ratione directi ſeu utilis dominĳ mediate uel immediate ſubiectis fieri contigerit, duntaxat exceptis.

¶De Clementina, literis.

Licet in apoſtolicis uel alĳs literis quibuſcunq; aliquem dignitati, beneficio aut iuri cuicunq; renunciaſſe, aut priuatum eſſe, ſeu aliquid aliud egiſſe, per quod ius proprium auferatur, narratum ſit, huiuſmodi literæ in his non præiudicent, etiam ſi ſuper ipſis gratia uel intentio narrantis fundetur, niſi per teſtes aut alia legitima conſtiterit documenta. Datum in ſeſſione publica huius ſacræ ſynodi, in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, octauo Calendas Aprilis, Anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſexto.

SESSIO VIGESIMA QVARTA, de indulgentĳs.

C SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalĕ eccleſiam repræſentans. Quia ambaſiatores noſtri ad Conſtantinopolim tranſmiſſi, uice & nomine eiuſdem ſanctæ ſynodi ſereniſſimo Imperatori Romanorum & reuerĕdiſſimo domino patriarchæ Conſtantinopolitano propter nonnullas cauſas promiſerunt, capitula alias in hac ſancta ſynodo ſup modo uniuerſalis & œcumenici & utriuſq; eccleſiæ concilĳ celebrandi, hinc & inde cŏcluſa & firmata dare, & cũ effectu exhibere, ſub conſueta huius ſanctæ ſynodi bulla plumbea data præſenti, & ſub tenore de uerbo ad uerbum ſubſequenti, nolens hæc ſancta ſynodus obmittere aliquid eorum, quæ pro unione eccleſiarum Chriſti fieri poſſunt, dictam ſuorum ambaſiatorum promiſſionem præſenti decreto acceptat, approbat, ratificat, & confirmat, & præfata capitula de uerbo ad uerbum, prout per præfatos ambaſiatores promiſſum eſt, præſentibus inſerit, ſub tenore qui ſequitur: Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam.

Cum inter cætera toti populo Chriſtiano neceſſaria opera, propter quæ hoc præſens ſanctum concilium extitit congregatum, unio Occidentalis & Orientalis eccleſiarum CHRISTI præcipuum & maximum ſit, merito pro hac perficienda ab initio ſuæ congregationis omni conatu laborauit. Etenim quam primum potuit, ad ſereniſſimum Imperatorem Græcorum & reuerendiſſimum patriarcham Conſtantinopolitanum cum literis ſuos tranſmiſit ambaſiatores, ad ipſos cum omni charitate & inſtantia exhortandum, quatenus & ipſi cum plena poteſtate mitterent aliquos, qui nobiſcum tractarent de modo dictam ſanctam unionem conſequendi: qui mox ut requiſiti fuerunt, tres inſignes uiros de his, qui apud eos magnæ uidentur autoritatis, quorum primus ipſum Imperatorē conſanguinitate attinet, ad hanc ſanctam ſynodum deſtinarunt, ſufficienti ipſius Imperatoris mandato, cum bulla aurea & eius propria manu ſubſcripto, ac patriarchæ literis munitos, qui tam in generali congregatione, quàm coram commiſſarijs noſtris feruentiſſimum ipſius Imperatoris & patriarchæ, totiusq́ eccleſiæ Orientalis ad hanc unionem deſiderium exponentes, nos mirum in modum ad tam ſancti operis proſecutionem pulſant, ac quotidie excitant, duo inter alia firmiter conſtanterq́ aſſerentes, unionem ipſam niſi in ſynodo uniuerſali, in qua tam eccleſia Occidentalis quàm Orientalis conueniat, fieri nullatenus poſſe, & in ea ſynodo (ſi fiat, ut infra conuentum eſt) ipſam unionem ſecuturam ſperari. His auditis, ſumma nobis lætitia & iocunditas nimirum acceſſit. Quamobrem omnem cogitatum noſtrum iactantes in deum, qui facit mirabilia magna ſolus, uenerabiles ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales præſidentes ſedis apoſtolicæ patriarcham Antiochenum, archiepiſcopos, epiſcopos, abbates, magiſtrosq́ & doctores in numero competenti deputauimus, ut unà cum ipſis Græcorum ambaſiatoribus rem iſtam tractare, & quo ordine ad executionem deducenda eſſet, proſpicere deberent: qui tam inter ſe, quàm cum ipſis ambaſiatoribus ſæpenumero conuenientes, habito inter ſe maturo & digeſto conſilio, ad infra ſcripta cum ipſis deuenerūt capitula, quæ poſtea ſecundum morem huius ſacri concilij per ſacras deputationes mature deliberata, ac deinde per generalem congregationem concluſa firmataq́ ſolenniter extiterunt, quorum tenor unà cum mandato ipſius domini imperatoris ſub bulla aurea, ſequitur, & eſt talis: Ambaſiatores ſereniſſimi domini impatoris &c. ut decreto concilij ſuperius inſerto latius continetur. Et quia tempus ſuperius expreſſum, infra quod prædicta debebant adimpleri, effluxit, non propter defectum alicuius partium, ſed quia ita contigit uarijs interuenientibus tractatibus, hæc ſancta ſynodus tempus per præfatos ſereniſſimum imperatorem Græcorum & reuerendiſſimum patriarcham Conſtantinopolitanum parte ex una, & ambaſiatores huius ſacræ ſynodi parte ex altera ſtatutum & firmatum, quod eſt à menſe Maio immediate ſequenti ad annum, ita quòd per totum menſem Maij ad annum ſequentem utraque partium ſit parata ad exequendum ſupradicta, quantum ad quamlibet partium attinet, acceptat & promittit ſe impleturam, quantum ad ipſam pertinet, infra dictum tempus quicquid in ſupradictis capitulis continetur. Datum Baſileæ in ſeſſione publica huius ſanctæ ſynodi ſolenniter celebrata decimooctauo Calendas Maij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſexto.

al, oratoribus

¶ Saluuſconductus Græcorum datus domino Imperatori Græcorum & patriarchæ Conſtantinopolitano à ſacro concilio Baſileenſi.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime cōgregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans. Quia autore deo in regione noſtra Occidentali & obediētia eccleſiæ Romanæ eſt uniuerſalis & œcumenica ſynodus celebrāda, in qua iuxta cōcordata in hac ſancta ſynodo, & in Conſtantinopoli denuo ratificata, tam Occidentalis q̄ Orientalis eccleſia conueniet, ut cunctis erga eandem eccleſiam Orientalem, noſtræ intentionis ſynceritas pateat, & omnis ſuſpicio, quæ circa ſecuritatem

ac

A ac libertatem uenientium oriri poſſet, de medio auferatur, tenore præſentis decreti hæc ſancta ſynodus Baſileenſis nomine & uice totius eccleſiæ Occidentalis, & omnium de eadem eccleſia cuiuſcunq; ſtatus, etiam ſi papali, imperiali, regali, pontificali uel quacunq; alia inferiori ſpirituali uel ſeculari præfulgeant dignitate, poteſtate uel officio, decernit, dat & concedit ſereniſſimo Imperatori Græcorum, reuerendiſſimis patriarchis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno & Hieroſolymitano, cæteriſq; uſq; ad numerum ſeptingentarum perſonarum, etiam ſi Imperiali, regali, archiepiſcopali, epiſcopali & cuiuſcunq; alterius ſtatus, dignitatis aut conditionis fuerint, ad prædictum uniuerſale & œcumenicum concilium in regione Occidentali, (ut præmittitur) celebrandum, uenientibus aut uenturis, plenum & liberum ſaluum conductum, omneſq; prædictos & quemlibet ipſorum, tam in perſonis q̃ in honoribus & rebus quibuſcunq;, ipſorum nominibus, regnis, prouincíjs, dominíjs, territoríjs, communitatibus, ciuitatibus, caſtris, oppidis, uillis & omnibus locis obedientiæ noſtræ eccleſiæ Occidentalis, per quæ ſiue eundo, ſiue ſtãdo, ſiue etiã redeundo tranſituri ſunt, aut eos tranſire contigerit, in ſuam tutam ſecuramq; ſaluiguardiam recepit, & recipit per præſentes, promittens & concedẽs omnibus & ſingulis ex ipſis hoc præſenti edicto ſynodali, tutam & liberam facultatem accedendi & ueniẽdi in & ad

B ciuitatem ſeu locum, in qua uel in quo erit dictum ſacroſanctum uniuerſale concilium celebrandum, ibiq; ſtandi, morandi, reſidendi, habitandi, cum omnibus immunitatibus, libertatibus & ſecuritatibus, quibus illi qui erunt de obedientia eccleſiæ Romanæ, habitabunt, diſputandi etiam & ratiocinandi, iura & autoritates allegandi, & omnia alia libere & ſine cuiuſcunq; impedimento dicendi, faciendi, & tractandi, quæ pro unione eccleſiarum Chriſti eis expedire uidebitur & opportunum. Inde etiam ſemel & pluries & toties quoties eis & cuilibet eorum uidebitur, & placebit, ſimul & ſeparatim, & cum eorum bonis, rebus & pecuníjs & ſine, pro libitu recedendi & redeundi tute, libere & impune, omni impedimento reali & perſonali ceſſante, penituſq; remoto, etiam ſi talis unio (quod abſit) non ſequeretur, nec effectum haberet, quo caſu & in omnem alium euentum præfati ſereniſſimus Imperator, domini patriarchæ & alíj ſupranominati, noſtris duntaxat expenſis & galeis, abſq; aliqua dilatione temporis, omniq; remoto impedimento, cum eiſdem honoribus, beneuolentia & amicitia, quibus ad præfatum uniuerſale celebrandum concilium deducentur, etiam in & ad Conſtantinopolim reducentur, ſiue unio ſequatur in dicta celebrãda ſynodo œcumenica, ſiue non. Non obſtantibus in prædictis uel aliquo prædictorum quibuſcunq; differentíjs, diſcordíjs & diſſenſionibus ad præſens uigentibus, & quæ in futurum

C oriri, & uigere poſſent inter dictas eccleſias Occidentalem & Orientalem, ſeu inter ipſam eccleſiam Romanã & ei ſubiectos & aggregatos, & præfatum ſereniſſimum Imperatorem, & alios eccleſiæ Conſtantinopolitanæ aggregatos, & non obſtantibus aliquibus ſententíjs, decretis, condemnationibus, iuribus & decretalibus, quomodocunque & qualitercunque factis & prolatis ſeu fiendis. Et etiam non obſtantibus aliquibus repræſalíjs & debitis publicis uel priuatis. Et non obſtantibus aliquibus criminibus, exceſſibus, culpis & delictis, ſi qua per prædictos uel alterum eorum quomodocunque & qualitercunque commiſſa & perpetrata forent. Et generaliter non obſtantibus quibuſcunque alíjs, etiam ſi talia forent, de quibus neceſſarium eſſet, ſpecialem in præſentibus facere mentionem. Et ſi contingat aliquem uel aliquos ex noſtris, eis uel alicui ipſorum iniuriari (quod abſit) uel aliquam moleſtiam inferre in perſona, honore, rebus & alíjs quibuſcunque, taliter excedens, iudicabitur per nos aut noſtros, uſq; ad condignam & rationabilem ſatisfactionem parti læſæ. Et econuerſo, ſi aliquis ipſorum alicui ex noſtris aliquam (ut præmittitur) iniuriam inferat, iudicabitur per eos uſque ad condignam & rationalem ſatisfactionem ei, qui iniuriam paſſus eſt, ſecundum morem & conſuetudinem utriuſque partis. De alíjs autem criminibus, exceſſibus & culpis quibuſcunque, quælibet partium cognoſcet, & iu-

dicabit de ſuis. Hortatur autem hæc ſacroſancta ſynodus uniuerſos Chriſti fideles, D
& nihilominus autoritate uniuerſalis eccleſiæ in uirtute ſpirituſſancti & ſanctæ obe-
dientiæ mandat, & præcipit omnibus & ſingulis prælatis, regibus, ducibus, principi
al, cuiuſcunq; bus, officialibus, communitatibus & alijs ſingularibus perſonis, *cuiuſuis ſtatus, con-
ditionis & dignitatis exiſtant, noſtræ Occidentali eccleſiæ aggregatis, quatenus præ
dicta omnia & ſingula inuiolabiliter obſeruent, & quantum in eis eſt obſeruari faci-
ant, dictoſq; sereniſſimum Imperatorem, patriarchas & alios omnes & ſingulos an-
tedictos, ad dictum ſacrum celebrandum concilium accedentes, & inde recedentes,
ſimul & diuiſim fauorabiliter & reuerenter honorent & tractent, ac honorari & tra
ctari faciant. Si qua uero dubitatio circa dictum ſaluumconductum & contenta in eo
oriri contigerit, ſtabitur declarationi præfatæ uniuerſalis ſynodi celebrandæ. Vult
autem hæc ſancta ſynodus præſentem ſaluumconductum ualere, & in ſuo robore ꝑ-
manere, quouſq; ad ultimum dicti sereniſſimus Imperator, patriarchæ & alij ſupradi
cti, cum ſuis nobilibus & famulis, uſque ad numerum (ut præmittitur) ſeptingenta
rum perſonarum, alijſq; rebus & bonis ſint reuerſi in & ad ciuitatem Conſtantinopo
litanam. Si quis autem contra prædicta aut aliquod ipſorum aliquid facere, quo-
quo modo tentauerit, indignationem omnipotentis dei & dictæ ſanctæ ſynodi ſe no
uerit incurſurum. Datum Baſileæ in ſeſſione publica huius ſanctæ ſynodi ſolenni
ter celebrata decimooctauo Calendas Maij, Anno à natiuitate domini milleſimo qua
dringenteſimo trigeſimoſexto. E

¶ Aurea bulla domini Imperatoris Græcorum, lecta in ſeſſione publica & congregatione generali.

Quoniam deſtinatæ fuerunt ab imperio *noſtro & ſanctiſſimo domino œcumeni-
al, meo co patriarcha ambaſiatæ ad ſacroſanctam eccleſiam Romanam, uidelicet ad beatiſſi-
mum papam dominum Martinum quintum, & ad modernum ſimiliter ſanctiſſi-
mum papam dominum Eugenium quartum, ſimiliter & ab ipſis tranſmiſſæ fuerunt
multoties ad nos pro unione eccleſiarum Chriſti, & multis laboribus cum multa di-
ligentia utrinq; factis, tamen propter aliquas circunſtantias temporaneas non perue
nit ad finem tale bonum & ſanctum opus unionis. Poſt hæc autem deſtinauit ad nos
de hac ipſa re ambaſiatores ſuos ſacra ſynodus in Baſilea congregata, ſacroſanctam
eccleſiam Romanam repræſentans, propter quod & nos noſtros ad eam deſtinaui-
mus, uidelicet familiarem imperij noſtri Demetrium Palæologum Mæotidem, &
honorandiſſimum in ſacris monachis abbatem ſacri monaſterij ſancti Demetrij Iſi-
dorum, & familiarem imperij *noſtri Ioannem Laſcari Diſſipatum, qui illuc acce-
al, mei dentes oſtenderunt, in ipſam quædam neceſſario ab eo tractari in præparationem &
conſtitutionem uniuerſalis & œcumenici concilij, in quo neceſſe eſt tractari & cele-
brari & perfici (deo duce) prædictam ſanctam unionem, quæ quidem hæc ipſa ſyn- F
odus Baſileenſis acceptauit, & promiſit illa adimplere. Vnde & ambaſiatores ſuos
ad nos deſtinauit, fratrem Ioannem de Raguſio ordinis Prædicatorum profeſſorem,
& in ſacra pagina magiſtrum, Henricum Menger decretorum doctorem, canoni-
al, Fieron cum Conſtantienſem, & Simonem *Freron ſacræ theologiæ baccalaureum, canoni-
cum Aurelianenſem, cum decreto ipſius generali, in quo de his continebatur parti-
culariter in capitulis. Perlecto itaque tali decreto apud nos, quædam ex his quæ con
tinebantur in eo, non placuerunt nobis, ut in ipſo iacebant, procemium uidelicet ta-
lis decreti, & capitulum in quo ſcribebatur de modo reuerſionis noſtræ à loco cele-
brandi concilij ad Conſtantinopolim, ſi permittente deo (quod abſit) non fieret unio
eccleſiarum Chriſti in tali ſynodo, quia non exprimebatur in eo de hoc determina-
te & manifeſte. Prædicti autem ambaſiatores uidentes diſplicentiam & reſiſtentiam
noſtram, nec aliter rem ipſam poſſe habere progreſſum, conceſſerunt, & promiſe-
runt curare in prædictis, uidelicet quòd dicta ſancta ſynodus dabit, & exhibebit no-
bis

A bis capitula in dicto decreto contenta, cum procemio, modo & forma, quibus in literis ipſorum promiſſorijs continetur. Et circa reuerſionem noſtram de ſynodo in Conſtantinopolim, in caſu quo non ſequeretur dicta unio, (quod abſit) facere & adimplere, prout habetur in forma ſaluiconductus prædicti. His itaque ſic progreſſis, & inter nos concordatis, petierunt & ipſi ambaſiatores, ut promittamus & nos abſq; contradictione, ire & accedere ad locum, in quo celebrabitur (deo concedente) utrinque catholica & œcumenica ſynodus. Qui quidem locus eſſe debet unus ex nominatis in decretis, quicunque ordinabitur per dictum ſacrum concilium Baſileenſe, ſicut in ſupradicto decreto ipſius ſacri concilij continentur. Etiam quod exire debeamus hinc à Conſtantinopoli, in accedendo uerſus locum celebrandi œcumenici concilij, à principio ſequentis Iunij, indictionis decimæquintæ, ſicut conuentum eſt inter nos & ipſos ambaſiatores ſacri concilij. Et quia etiam ad maiorem cautelam & firmitatem horum omnium, petierunt fieri literam chryſobuli imperij noſtri, Imperium noſtrum grato animo rationabili petitioni eorũ annuens, præſens chryſobulum largitur & cõcedit, per quod acceptat, determinat & promittit, quòd ſi dicta ſacra ſynodus Baſileenſis remedium appoſuerit in prædictis, uidelicet ſi prædicta capitula in B ſupradicto decreto contenta, cum procemio in forma, ſicut hic per ambaſiatores ipſius ſynodi concordatum eſt, nobis direxerit, & compleuerit omnia in eiſdem capitulis ſcripta opportune, ſimiliter & fecerit ſaluumconductum cum capitulis de modo reuerſionis noſtræ ad Conſtantinopolim (ut prædicitur) reliqua etiam ut ambaſiatores ipſius nobis promiſerunt, & nobiſcum conuenerunt, exibit & imperium noſtrum cum deo ſine contradictione à Conſtantinopoli ſecundum prædictum tempus, cum præſtantiſſimo domino œcumenico patriarcha Conſtantinopolitano, & cæteris debentibus intereſſe, ad accedendum ad locum ubi celebrabitur ſanctum catholicum & œcumenicum concilium, abſque impedimento rationabili uero & manifeſto, etiam ſi bellum (quod abſit) ab infidelibus foret, & inſtaret ciuitati noſtræ Conſtantinopolitanæ. Et in robur & confirmationem & conſeruationem inuiolabilem ſupraſcriptorum, iurat Imperium noſtrum, per debitum nobis iuramentum tanquam Chriſtiano & fideli Imperatori, & per orationem ſancti mei domini & Imperatoris patris imperij mei famoſiſſimi & felicis memoriæ & per animam meam, factumq; eſt ſuper iſtis præſens chryſobulum imperij noſtri, in anno ſexmilleſimo nongenteſimo quadrageſimoquarto, in menſe Nouembris, indictione decimaquarta, à natiuitate uero domini noſtri Ieſu Chriſti milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquinto, die uigeſimoſexto menſis Nouembris.

al. decreto
al. continetur
al. mei
al. meum
al. ad imperium meum
al. meum
al. mihi
al. mei

C

¶ Bulla plumbea domini patriarchæ Conſtantinopolitani, miſſa ſacro concilio Baſileenſi.

Quoniam deſtinatæ fuerunt ab humilitate noſtra & potentiſſimo & ſancto meo Imperatore ambaſiatæ ad ſacroſanctam eccleſiam Romanam, uidelicet ad beatiſſimum papam dominum Martinum quintum, & ad modernum ſimiliter ſanctiſſimũ papam dñm Eugenium quartũ, ſimiliter & ab ipſis tranſmiſſæ fuerunt multoties ad nos pro unione eccleſiarum CHRISTI, & multis laboribus cum multa diligentia utrinque factis, tamen propter aliquas circunſtantias temporaneas non peruenit ad finem tale bonum & ſanctum opus unionis. Poſt hæc aũt deſtinauit ad nos de hac ipſa re ambaſiatores ſuos ſacra ſynodus in Baſileea congregata, ſacroſanctam eccleſiam Romanam repræſentans, propter quod & nos noſtros ad eam deſtinauimus, uidelicet familiares potentiſſimi & ſancti mei Imperatoris, in ſpirituſancto dilectos filios noſtræ humilitatis, uidelicet Demetrium Palæologum Mæotidem, & honorandiſſimum in ſacris monachis abbatem ſacri monaſterij ſancti Demetrij Iſidorum, & Ioannem Laſcari Diſſipatum, qui illuc accedentes, oſtenderunt in ipſam quædam neceſſario ab ea tractari in præparationem & conſtitutionem uniuerſalis &

œcume

al, dante œcumenici concilij, in quo neceſſe eſt tractari & celebrari & perfici (deo duce) prædictam ſanctam unionem. Quæ quidem hæc ipſa ſynodus Baſileenſis acceptauit, & illa promiſit adimplere. Vnde & ambaſiatores ſuos ad nos deſtinauit, fratrem Ioannem de Raguſio ordinis Prædicatorũ profeſſorẽ, in ſacra pagina magiſtrũ, Henricum Menger decretorum doctorem canonicum Conſtantienſem, & Simonem Freron ſacræ theologiæ baccalaureum canonicum Aurelianenſem, cum decreto ipſius generali, in quo de his continebantur particulariter in capitulis. Perlecto itaq; tali decreto apud nos, quædam ex his quæ continebantur in eo, non placuerunt nobis, ut in ipſo iacebant, prooemium uidelicet talis decreti, & capitulum in quo ſcribebatur de modo reuerſionis noſtræ à loco celebrandi concilij ad Conſtantinopolim, ſi permittente deo (quod abſit) non fieret, unio eccleſiarum CHRISTI in tali ſynodo, quia non exprimebatur in eo de hoc determinate & manifeſte. Prædicti autem ambaſiatores uidentes diſplicentiam & reſiſtentiam noſtram, nec aliter rem ipſam poſſe habere progreſſum, conceſſerunt, & promiſerũt curare in prædictis, uidelicet quòd dicta ſancta ſynodus dabit, & exhibebit nobis capitula in dicto decreto contenta, cum prooemio, modo & forma, quibus in literis ipſorum promiſſorijs continetur. Et circa reuerſionem noſtram de ſynodo in Conſtantinopolim, in caſu quo non ſequeretur dicta unio, (quod abſit) facere & adimplere, prout habetur in forma ſaluiconductus prædicti. E His itaq; ſic progreſſis, & inter nos concordatis, petierunt & ipſi ambaſiatores, ut & promittamus & nos abſq; contradictione, ire & accedere ad locum, in quo celebrabitur (deo concedente) utrinq; catholica & œcumenica ſynodus. Qui quidem locus eſſe debet unus ex nominatis in decreto, quicunq; nominabitur per dictum ſacrum concilium Baſileenſe, ſicut in ſupradicto decreto ipſius ſacri concilij continetur. Etiam quòd exire debeamus hinc à Cõſtãtinopoli, in accedẽdo uerſus locũ celebrandi œcumenici concilij, à principio ſequentis lunij, indictionis decimæquintæ, ſicut conuentum eſt inter nos & ipſos ambaſiatores ſacri concilij. Et quia etiam ad maiorem cautelam & firmitatem horum omnium petierunt fieri ſigillum noſtræ humilitatis, humilitas noſtra grato animo rationabili petitioni eorum annuens, præſens ſigillum largitur & concedit, per quod in ſpiritu ſancto diſponit, quòd ſi dicta ſacra ſynodus Baſileenſis remedium appoſuerit in prædictis, uidelicet, ſi capitula in prædicto decreto contenta cum prooemio, in forma ſicut hic per ambaſiatores ipſius ſynodi concordatum eſt, nobis direxerit, & compleuerit omnia in eiſdem capitulis ſcripta opportune, ſimiliter & fecerit ſaluumconductum cum capitulo de modo reuerſionis noſtræ ad Conſtantinopolim, (ut prædicitur) reliqua etiam, ut ambaſiatores ipſius nobis promiſerunt, & nobiſcum conuenerunt, exibit humilitas noſtra cum potentiſſimo F & ſancto meo Imperatore cum deo ſine contradictione à Cõſtantinopoli ſecundum prædictum tempus, & cum cæteris debentibus intereſſe, ad accedendum ad locum ubi celebrabitur ſanctum catholicum & œcumenicum concilium, abſq; impedimento rationabili uero & manifeſto, etiam ſi bellum (quod abſit) ab infidelibus foret, & inſtaret ciuitati noſtræ Conſtantinopolitanæ. Et in robur & confirmationem ſupradictorum, factum eſt præſens ſigillum noſtræ humilitatis in menſe Nouembris, indictionis decimæquartæ, anno ab Adam ſeu mundi cõſtitutione ſexmilleſimo nongenteſimo quadrageſimo quarto, à natiuitate uero domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquinto.

¶ Bulla indugentiarum remiſſionis omnium peccatorum ſemel in uita, & ſemel in morte, in fauorem ſubſidij pro reductione Græcorum procurandi.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Vox illa iocunditatis & lætitiæ ad populum Iſraeliticum

A cum olim de cælo lapſa, eadem nunc per os huius ſanctæ ſynodi in auribus populi Chriſtiani inſonans, clamat: Conſolamini conſolamini popule meus, dicit dominus deus ueſter. Loquimini ad cor Hieruſalem, & aduocate eam, quoniam completa eſt malitia eius, & dimiſſa eſt iniquitas illius. Merito lætari & conſolari te debes plebs Chriſtiana, cum his nouiſſimis diebus tāta lætitiæ cauſa offertur, quantam uix unquam experta es. Vno enim eodemque tempore plenariam omnium peccatorum ueniam conſequeris, & fratres tuos, quorum innumerabilis eſt multitudo, quingentis ferme annis à tuo conſortio ſegregatos, tibi proxime reuniri ſperas. O quanta erit iſta iubilatio? O quàm ſuaue cordibus Chriſtianorum orietur gaudium, cum primum homines deo, & ipſi inter ſe fraterna charitate conciliabuntur? Quas igitur CHRISTO noſtro pro hac duplici lætitia, qua nulla maior deſiderari poteſt, gratias agemus? Quis domini miſericordias ad plenum enarrabit, qui populū Chriſtianum uarijs undique calamitatibus hoc tempore afflictum, tanta gaudij nouitate conſolatur? Ecce popule dei, adeſt tibi annus iubileus, annus remiſſionis omnium peccatorum, annus generalis unionis eccleſiæ. Proinde loquimini omnibus Chriſtifidelibus, qui in ſancta habitant Hieruſalem peregrinante in terris, ad cor eos conſolando, & aduocate eos ad hanc duplicem lætitiam, quoniam malitia tam diuturni ſchiſmatis, quod innumerabilia eccleſiæ ſanctæ dei mala intulit, auxiliante domino (ut confidimus) cito complebitur, & finem accipiet. Iniquitas quoque peccatorum, quæ huius ſchiſmatis & iræ dei cauſa fuit, diuina clementia remittitur. Conſurge igitur, conſurge, induere fortitudine tua Sion, induere ueſtimentis gloriæ tuæ Hieruſalem ciuitas ſancta. Quàm fortis & glorioſa eris tunc mater eccleſia, cum omnes qui Chriſtum colunt, ab Occidente in Orientem eodem fidei & charitatis uinculo unitos conſpicies? Ingemuiſti hactenus nimio dolore afflicta, cum à ſæuiſſimis Turcis & Sarracenis, alijsq; Chriſtiani nominis inimicis, innumeras patereris iniurias, iacturas, perſecutiones & opprobria, & nemo te conſolari poterat. Cum paſſim uideres filios tuos omnis ſexus, ætatis & dignitatis in ſeruitutem trahi, & (quod ſeruitute deterius eſt) plurimos ab huberibus tuis abſtractos, ad impium Mahumeti cultum perduci. Harum autem calamitatum quid aliud quàm hoc diuturnum ac peſtiferum ſchiſma cauſa extitit? Sed diuino munere appropinquat iam tempus, ut omni penitus extincto diſſidio, unitas ſancta fiat. Quæ cum impleta fuerit, atque hi magni populi Occidentales & Orientales fraternum fœdus ſimul inierint, nemo tunc fortitudini tuæ reſiſtere poterit. Tunc abiectis lugubribus, conſurges regina eccleſia in ueſtitu deaurato, circundata uarietate: & qui te olim perſequentes conculcabant, procident coram te: & uenient ad te qui detrahebant tibi, & adorabunt ueſtigia pedum tuorum. O uos omnes qui Chriſtiano nomine cenſemini, expergiſcimini iam talia audientes, plaudite manibus, & iubilate Chriſto ſalutari noſtro. Ecce enim nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis: Ecce iam pater miſericordiarum & deus totius conſolationis uiſitat nos in abundantia gratiæ & felicitatis. Aſſurgite, & occurrite illi in humilitate ſpiritus, in orationibus atq; eleemoſynarum largitate, ut qui pro peccatis ueſtris iuſte iratus, tamdiu hoc ſchiſma durare paſſus eſt, & multis perſecutionum flagellis ab his qui intus, & ab his qui foris ſunt, uos cædi permiſit, nunc purgatis & emendatis indulgens, ſanctam inter uos unionem inſpiret, unitisq; non ſolum perdita reſtauret, ſed & uobis ueſtros ſubijciat inimicos. Audiſtis pridem ſolennes ambaſiatores ſereniſſimi Imperatoris Græcorũ ac patriarchæ Cōſtantinopolitani, ab hac ſancta ſynodo accerſitos, Baſileam adueniſſe, & tandē deo propicio cōcluſiſſe nobiſcum modum huius ſanctæ uniōis pficiendæ, aſſenſu ſanctiſſimi dñi Eugenij papæ accedēte, ut uidē licet ad locū ſynodi uniuerſalis tā noſtri, q̄ ſui archiepiſcopi & epiſcopi, ipſeq; Imparator & patriarcha Cōſtātinopolitanus, alijq; Oriētalis eccleſiæ patriarchæ accedāt. Vt aūt tm̄ opus certius firmaret̄, tres noſtros oratores poſtea Cōſtātinopolim deſtinauimus, ut ab ipſis Imparatore & patriarcha ratificationē eorū, quæ hic ſui cōduſerāt ambaſiatores

Eſa. 40. B
Pſal. 33.
B
Eſa. 51. & 52. A
Pſal. 44. Eſa. 60. C
2. Cor. 6. A

ſatores obtinerent. Quæ omnia ipſi Imperator & patriarcha iuxta noſtri decreti capitula, ratificarunt & approbarunt, ac literas latino Græcoq; ſermone ſcriptas, & eorum manibus ſubſcriptas, bulliſq; aurea & plumbea munitas, per unum ex tribus noſtris oratoribus ad nos nuper reuerſum tranſmiſerunt. Et cum ad ipſam ſynodum proprijs expenſis tam procul de partibus Orientalibus Græci proficiſci nequeant, opus fuit ut expenſas in ueniendo ſtandoq; & redeundo neceſſarias, & quaſdam alias pro tuitione ciuitatis Conſtantinopolitanæ, ne Imperatore abſente, à Turcis forſitan expugnari poſſet, polliceremur. Et quanquam huiuſmodi impenſæ nonnullis graues uiderentur, nos tamen animaduertentes, quantus dei honor & profectus eccleſiæ, quanta exaltatio fidei orthodoxæ, quantum incrementum nominis Chriſtiani, quot millium animarum ſalus, quantaque utilitas & innumerabilia bona populo Chriſtiano hinc forent prouentura, non ſolum ipſas impenſas, ſed & perſonas proprias fore exponendas, dignum eſſe iudicauimus, ſpem ponentes in domino, cuius negocium agitur, & in charitate ac deuotione fidelium, qui dum talia intellexerint, ſubſidijs & auxilijs opportunis non deerunt. Si CHRISTVS deus noſter ſanguinem ſuum toto precioſiorem mundo, pro noſtra redemptione effudit: ſi eius ueſtigia ſecuti apoſtoli atq; alij ſancti uiri, pro ſalute proximorum & incremento fidei corpora ſua libēter morti obiecerunt: quid nos facere oportet, à quibus nō niſi caduca huius mundi ſubſtantia efflagitatur? Si reges & principes pro recuperandis expugnandiſq; ciuitatibus & oppidis multo ampliorem ſummam exponere ſoliti ſint, ſi denique pro augendis facultatibus & uanitatibus ſeculi, ſe & ſua multis periculis homines ſubijciunt, & ut exemplo utamur ſaluatoris, quærens aliquis precioſam margaritam, cum inuenerit ipſam, uendit omnia bona ſua, & emit illam, nonne eccleſia dei & uniuerſus populus Chriſtianus facere hanc impenſam poterit, & debebit, ex qua nihil terrenum, nihil caducum, ſed omnia quæ ſupra memorauimus bona, ſuccedent. Si una duntaxat anima CHRISTO charior eſt, quàm totum mundi aurum, nos ubi millia millium ſaluanda ſunt, auari aut negligentes uidebimur? Conſueuit aliquando eccleſia ad liberandum de manibus infidelium terram ſanctam, ſeu pro debellandis hæreticis indicere gñale paſſagium, conuocareq; reges & principes & alios bellatores, ut armis iſta pagerent, necnon & p alijs iuſtis cauſis ab omnibus Chriſtianis ſubſidium poſtulare, ad quæ ut promptiores efficeret, donis ſpiritualibus plenariæ remiſſionis peccatorum inuitauit. Profecto ſi ueterum reuoluantur hiſtoriæ, nulla unquam affuit cauſa iuſtior, quàm iſta eſt, nec pro qua Chriſticolæ omnes ſe & ſua libentius exponere deberent. Hic enim non ſolum ad recuperandam terram intenditur, ſed etiam millia millium animarum, p quibus mediocre ſubſidium petitur, unde impēſæ Græcis pmiſſæ, ſine quibus tam ſanctum opus pfici nequit, inueniri poſſint. Quis igitur pro tanto uniuerſæ eccleſiæ bono, proq; tanto animæ ſuæ merito portiunculam rerum ſuarum, quas dono dei obtinet, denegare audebit? O felicem & precioſam eleemoſynam, quæ regnum cælorum promerebitur, & quæ tantam fidei catholicæ utilitatem dabit. O beatum illum hominem, quem dominus ad tam ſanctum opus inſpirauerit. Hunc quidē (ſicut ſcriptum eſt) in die mala liberabit dominus. Licet aūt ex debito Chriſtianæ profeſſionis quiſq; ad hoc ſanctum negocium pro uiribus contribuere, ac ſubuenire obnoxius ſit, nihilominus ut eo libētius omnes faciant, quo ſe hic & in futuro ſeculo pamplius remunerandos fore intellexerint, decreuit hæc ſancta ſynodus uniuerſam eccleſiam repræſentans, ſponſam CHRISTI affluenter apire ſpirituales theſauros, quos ipſe ſaluator aſcēdens in cælum, ſibi reliquit. Omnibus igitur CHRISTI fidelibus utriuſq; ſexus, qui ad hoc ſanctum opus tantum contribuerint, quantum quiſq; una integra hebdomada pro ſuæ pſonæ ac familiæ, ſi eam habuerit, refectione exponit, uel ſi de proprijs uiueret, exponeret, religioſis quoq; pro quibus ſuus conuentus aut ſuperior uel alius iuxta prædictam rationē erogauerit, omnium peccatoꝝ ſuorū, de quibus corde cōtriti & ore confeſſi fuerint, autoritate omnipotentis

Matth. 13. f

Pſal. 40.

A potentis dei & de eius miſericordia confiſa, illam plenariam remiſſionem imparti-
tur ſemel in uita, & ſemel in mortis articulo, quam eccleſia concedere ſolet omni-
bus euntibus Romã tpe iubilei, uel cruce ſignatis ad recuperationẽ terræ ſanctæ tpe
paſſagij generalis, & in retributione iuſtorum ſalutis æternæ pollicetur augmentũ.
Ita tamen, quod per annum integrum (ſi uixerint) ſingulis ſextis ferijs, impedimen
to ceſſante, aut ſi dictis ſextis ferijs ex ꝑcepto eccleſiæ, regulari obſeruantia, iniuncta
pœnitẽtia, uoto uel aliàs ieiunare teneantur, una alia die ſingularum ſeptimanarum
eiuſdem anni, qua ad ieiunandum non ſint aſtricti, ieiunent, aut ad iudicium ſui con
feſſoris in alia pietatis opera commutent. Ac etiam eadem die qua ieiunabunt, uel
(ut præmittitur) ieiunare deberent, ſi ſint clerici, ſeptem pſalmos uel miſſam: ſi lai-
ci, ſeptem Pater noſter & ſepties Aue Maria dicere ſint aſtricti, uel alia pietatis ope-
ra iudicio ſui confeſſoris agant. Quod ſi conuentus tales ſint, qui nihil in communi
poſſideant, uel aliæ perſonæ uictum uera mendicitate quærentes, ſeu alias contribu
ere non ualentes, ne huius ſpiritualis muneris ſint expertes, ſi ultra ieiunium (ut ꝑdi
citur) obſeruandum ſingulis diebus unius anni, prædictos pſalmos & miſſas, ſi cleri
ci: ſi laici, ꝑdictas orationes, ceſſante legitimo impedimento, eo modo quo ſupra ex-
primitur, ſupplendo dixerint, uel alia pietatis opera ſui confeſſoris iudicio (ut ꝑmit
B titur) exercuerint, ac pro felici huius negocij cõſummatione deum ſuppliciter ex-
orauerint, eandem plenariam remiſſionem conſequantur. Erogantibus aũt ad idem
opus, quantum una die pro ſe ſuæq; familiæ expenſis expenderent, uel ſi de proprijs
uiuerent, exponerent, ſeptem annos & totidem quadragenas de iniunctis ſibi pœni
tentijs elargitur. Et ut hi omnes ad huiuſmodi indulgentiæ gratiam aptiores exi-
ſtant, omĩbus ſacerdotibus ſecularibus & regularib⁹ aliàs diſcretis, quos in cõfeſſo-
res pro huiuſmodi conſequenda indulgentia elegerint, indulget, ut confeſſionibus
eorum auditis, ipſas à quacunq; excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti ſen-
tentia, à iure uel conſtitutione, ſeu etiam non nominatim, ſed generaliter ab homine
lata, & à quibuſcunq; alijs propter quæ etiam ſedes apoſtolica merito eſſet cõſulen
da, impoſita ſatisfactione & reſtitutione his quorum intereſt facienda, ſalutarem in-
iungant pœnitentiam, & debitæ abſolutionis in foro pœnitentiali duntaxat in for-
ma eccleſiæ beneficium impendant. Quam ſatisfactionem ac reſtitutionem, ſi infra
terminum à confeſſore ſtatutum facere neglexerint, huiuſmodi indulgẽtia in nul-
lo ſuffragetur. At cum clericis ſuper irregularitate occulta, aliàs quàm ex bigamiæ
uel homicidij uoluntaria cauſa contracta, diſpenſent. Super uotis uero peregrina-
tionis ſeu abſtinẽtiæ aut alijs ſimilibus (quæ ipſi fideles emiſerint, etiam ſi ultra ma
C rina aut alia loca ſeu limina ſanctorum Petri & Pauli ac Iacobi apoſtolorum uiſita-
re uouerint, ſeu aliàs non impletis, diſpenſandi eiſdem confeſſoribus etiam facultatẽ
concedit. Ita tamen, ꝙ ipſi cum quibus taliter diſpenſari continget, expenſas quas
ad loca huiuſmodi uel pro alijs uotis implẽdis, iuxta ipſorum confeſſorum taxatio
nem feciſſent, ad hanc cauſam contribuant. Et ut nulla cuiquã peccati rubigo rema-
neat, uult & indulget hæc ſancta ſynodus, ut quicunq; ex uſurario uel non debito
quæſtu, ſeu qualitercunq; illicite aut indebite aliquid percepiſſet, ſeu bona ablata aut
quæuis incerta poſſideat, ſi non extant, uel ignorentur pſonæ, quibus facienda eſſet
reſtitutio, aut res quaſcunq; tenẽtes, cuiuſcũq; ſtatus aut religionis exiſtant, in quo-
rum detentione conſcientiæ eorum grauantur, uel quæ de iure ad pias cauſas per ec
cleſiam deberent exponi, huiuſmodi res & bona ſeu ualorẽ, necnon & qui arma uel
alia prohibita infidelibus ſeu hæreticis portauerint, lucrum quod inde perceperũt,
ad hoc opus iuxta ſuam & ſui confeſſoris conſcientiam & æſtimationem tradere
teneantur. Iubet inſuper eadem ſancta ſynodus, ut habita huius decreti notitia, omẽs
diœceſani in cathedralibus, collegiatis & parochialibus, in quibus eis uiſum fuerit,
ac etiam generales ordinum mendicantium in conuentualibus eccleſiis eis ſubiectis,
mox diſponãt, quatenus uerbum dei per prædicatores idoneos ad populum annun

cietur,prædictas indulgentias publicando,& fideliter exhortando ad ſubſidium in tam piiſſima cauſa impendendum,quibus prædicatoribus & prædicationem audientibus,ac etiam omnibus alijs,qui circa prædictam æſtimationem ſubſidium aliquod uel auxilium in hac re dederint,centum dies de iniunctis pœnitentijs ſingulis uicibus in forma eccleſiæ relaxat. Ne autem in colligendis ac conſeruandis pecunijs fraus aliqua committatur,ordinat ſancta ſynodus,quod in qualibet cathedrali in ciuitatibus,in oppidis uero & alijs locis in principali eccleſia unus cippus, truncus uel capſa ponatur,ubi tanquam in gazophylacio domini, quilibet pecunias erogandas ac incerta & ablata ſeu illicite quæſita,reponere poſſit & debeat. Cuius ſint tres claues, quarum unam teneat epiſcopus,uel cui uoluerit ipſe committere,pro quolibet trunco in omnibus locis ciuitatis & *diœceſibus,capitulum aliam in cathedrali,prælatus ſeu rector in principali,tertiam timoratus aliquis uir,quem ciuitas,oppidum ſeu locus deputare uoluerit,qui diebus per eos ſtatuendis,talem cippum, truncum uel capſam coram notario uel duabus fide dignis aperiãt perſonis,& pecunias ad fidas manus deponant,eas ſine fraude,diminutione uel contradictione illi uel illis aſſignaturi,quas hæc ſancta ſynodus ad hoc deputauerit. Quod ſi in campeſtribus locis uel alibi periculum ſeu detrimentum in conſeruatione pecuniarum, per modum ſuperius expreſſum ueriſimiliter timeretur,diœceſani uel ad colligendum huiuſmodi pecunias ab hoc cõcilio deputandi,(prout magis expediens uiſum fuerit)utiliter ꝓuideant. Quicunqꝫ autem,etiam ſi põtificali aut regali præfulgeat dignitate,fraudem, furtum ſiue rapinam circa prædictas pecunias ſeu impedimentũ ex propoſito & malitioſe in hoc ſanctiſſimo opere fecerit,ultra indignationem omnipotentis dei & reatum ſupremi ſacrilegij,ſententiam excõmunicationis incurrat,à qua niſi prius plenaria facta reſtitutione & impedimento ſublato,abſolui non poſſit. Vult autem hæc ſancta ſynodus,quod elapſo biennio à die præſentis decreti, prædictæ indulgẽtiæ ac facultates nemini concedi ualeant,præterquam in mortis articulo, quo ad illos q infra biennium (ut ſupra dictum eſt) contribuerint. Quodqꝫ perſonis illis quæ ſub ſpe huius gratiæ & indulgentiæ aliquid commiſerint,in nullo huiuſmodi gratia ac ſpecialis conceſſio ſuffragetur. Et quia difficile foret,præſentes literas ſingulis exhibere,decernit hæc ſancta ſynodus, ut earum tranſumpto manu publica autoritate archiepiſcopi in tota prouincia,& ordinarij in ſua diœceſi proprio ſigillo munito,tanquã literis originalibus plena fides in omnibus adhibeatur. Datũ in ſeſſione publica hui⁹ ſanctæ ſynodi ſolenniter celebrata in maiori eccleſia Baſileeñ. decimooctauo calendas Maij,anno à natiuitate domini M.cccc.xxxvi.

al, diœceſis.

C
E
F

SESSIO VIGESIMAQVINTA DE LOcis futuri & œcumenici concilij pro Græcis.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans,ad perpetuã rei memoriam. Nup hæc ſacroſancta ſynodus inter uarias ſolicitudines, quibus inſcrutabilis diuinæ altitudinis prouidentia eam inuocatione ſui ſpiritus paracliti, ad excolendum dominici gregis agrum adunari,operariqꝫ dignata eſt, internæ mentis oculos more agricolæ peruigilis reuoluens,& attente proſpiciens,ꝙ deflende diutina Occidentalis & Orientalis eccleſiarum in eiuſdem fidei profeſſione diuiſio in dei perſtitit & durauit eccleſia,de clementiſſima eius bonitate,apud quem nihil eſt impoſſibile,quiqꝫ digne poſtulantibus affluenter dat & large,ſpem ſuſcipiẽs & fidutiam,ad procurandam inter ipſas eccleſias catholicæ fidei unitatem, ſuæ diligentiæ curas tanto accuratius,non parcendo laboribus uel impenſæ,adhibere decreuit,quanto ex hoc ad oĩpotẽtis dei laudem & gloriam huberiorem,animarum ſalutem,maiuſqꝫ ipſius fidei incrementum prouenire cognouit. Cupienſqꝫ propterea,ſuffragante ſpiritus ſancti gratia,tam ſaluberrimum unionis negocium aggredi & amplecti,ad illud ſereniſſimum

A mum. Romanorum Imperatorem & uenerabilem patriarcham Conſtantinopolita- al. Roman
num, cæterosq; prælatos & alium Græcorum populum per diuerſos oratores & literas duxit inuitandos pariter & exhortandos. Qui quidem Imperator & patriarcha & alij Græci, uolente & eorum corda altiſſimo inflammãte, exhortationes huiuſmodi alacribus animis ſuſcipientes, ipſumq; unionis negocium aggredi ſynceris affectibus perhibentes, ſuos ſolennes oratores & nuncios ſufficienti mãdato bulla aurea & propriæ manus ſubſcriptione Imperatoris, bullaq; plumbea patriarchæ prædictorum munito ſuffultos, feruentiſſimum eorundem ad hanc fidei unitatem zelum deuotiſſime explicãtes, ad eandem ſacroſanctam ſynodum duxerunt deſtinandos, cum quibus ipſa ſancta ſynodus diuerſis tractatibus & deliberationibus præuijs, pro executione & conſummatione felici tam ſalutaris operis, nonnulla decreta & capitula ad hoc ſummopere neceſſaria & utilia, ſuperius inſerta & dudum in certa ſeſſione ipſius ſanctæ ſynodi in maiori eccleſia Baſileeñ. celebrata, publicata, animo concordi concluſit. Volenſq; deinde hæc ſancta ſynodus, decreta & capitulata huiuſmodi uijs & modis omnibus neceſſarijs & opportunis proſequi, ac iuxta illa ad electionem loci pro futuro œcumenico concilio, in quo Imperator & patriarcha prædicti, alijq; Græci conuenire poſſent & deberent, celebrando, mature procedere,
B habitiſq; ſuper his & alijs hanc piam rẽ concernentibus, in diuerſis ipſius ſanctæ ſynodi deputationibus multiplicibus propoſitionibus & tractatibus, illiſq; cum uotorum ſuppoſitorum eorundem ſcrutinio diligenti recẽſitis, demum in generali cõgregatione ad hoc in maiori eccleſia prædicta (ut moris eſt) indicta, & iterum uotis ſingulorum in eadem ſcrutatis, repertoq; duplo maiorẽ partem & multo plus uota ſua direxiſſe in Baſileam, Auinionẽ uel Sabaudiã, inuocata ſpiritus ſancti gratia, poſt miſſarum ſolennia concluſum fuit & conuentum, quod apud Imperatorem, patriarcham & alios Græcos prædictos, diligens & debita fieret inſtantia, cum allegationibus & expoſitionibus plurimarum rationum, quæ ad id allegari & adduci poſſent, ut ex diuerſis bonis reſpectibus ciuitatem Baſileeñ. acceptarent pro dicto œcumenico concilio ibidem celebrando, quam ſi eos omnino recuſare contingeret, extunc ciuitas Auinioneñ. locus eſſet ipſius œcumenici concilij ibidem celebrandi. Si tamen illud in eadem celebrari non poſſet, extunc in Sabaudia concilium celebraretur antedictum. Vt igitur præmiſſa omnia & ſingula debitum & uotiuum ſortiantur effectum, cum omni ſolennitate aliàs in hoc ſacro Baſileeñ. concilio in rebus arduis expediẽdis adhiberi ſolita, patribus in maiori eccleſia Baſileeñ. poſt miſſarum ſolennia conſidentibus, hæc ſancta ſynodus decernit, uult, ſtatuit, ordinat & de-
C clarat, futurum œcumenicum concilium in Baſileeñ. aut illa recuſata, in Auinioneñ. ciuitatibus, alioquin in Sabaudia iuxta concluſionem ſupradictam, debitis & conuentis temporibus debere celebrari. Quodq; Imperator & patriarcha & alij Græci prædicti, iuxta capitulata & decretata huiuſmodi, necnon omnes & ſinguli alij, cuiuſcunque gradus, ſtatus, dignitatis uel præeminentiæ exiſtant, qui generalibus concilijs de iure uel conſuetudine intereſſe debent, etiam ſi pontificali dignitate præfulgeant, ad illud debeant & teneantur, maxime pro conſummatione tam ſalutaris operis, accedere & etiam conuenire. Et hanc præmiſſam nominationem & electionem uult, ſtatuit & decernit hæc ſancta ſynodus, ut ſit firma, inconcuſſa & inuiolabilis, quacunque alia modificatione, ordinatione, diſpoſitione, nominatione ſeu electione per ipſum ſacrum concilium ſeu alium uel alios, quacunq; autoritate, etiã papali fungentes, in contrarium facta ſeu factis, minime ualitura ſeu ualituris, quã ſeu quas hæc ſancta ſynodus ex certa ſcientia exnunc irritat, caſſat, reuocat, & annullat, ſeu caſſa, nulla & irrita nunciat, & pro infectis illam ſeu illas habere uult, & præſentibus habet, quatenus in totum uel in partem præmiſſæ electioni obuiant uel repugnant. Supplet etiam hæc ſancta ſynodus ex certa ſcientia omnem defectum, ſi quis in præmiſſis uel aliquo præmiſſorum forſitan interuenerit. Et inſuper cum res

tam ardua plurimum in dei eccleſia fructum allatura, ſine grauibus expenſarum ſar D
cinis conſummari, & Græci prædicti adduci, adductiq; ſuſtentari non ualeant, dignumq; & debitum exiſtat, ut pro conſummatione tam felicis operis Chriſtifideles uniuerſi, maxime eccleſiaſticæ perſonæ, de commiſſi ſibi patrimonij dñi noſtri Ieſu Chriſti ſubſtantijs liberali diſpenſatione miniſtrent, hæc ſancta ſynodus uniuerſis & ſingulis eccleſiaſticis perſonis exemptis & non exemptis, ſub quacunq; uerborũ forma, etiam ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, cuiuſcunq; ſtatus, dignitatis, gradus, ordinis uel conditionis exiſtant, etiam ſi cardinalatus uel pontificali præfulgeant dignitate, generalem omnium & ſingulorum ſuorum eccleſiaſticorum fructuũ & prouentuum, quotidianis diſtributionibus duntaxat exceptis, decimam de ſuis eccleſiis, monaſterijs, dignitatibus & officijs, cæteriſq; eccleſiaſticis beneficijs in ſua generali congregatione iam impoſitam & concluſam, perſoluendam & exigendam, decernit, ſtatuit & declarat imponendam, eamq; imponit per præſentes. Præterea dicta ſancta ſynodus decernit, uult, ordinat, & declarat, quòd uenerabiles Ioannes Lubicenſis, Ludouicus Viſenſis, Delphinus Parmenſis, Ludouicus Lauſanenſis epiſcopi, ipſius ſacroſanctæ ſynodi oratores, ad conducendum Græcos ad locum œcumenici concilij, eorumq; maior pars tunc præſens, portum latinum locis ſupra electis & nominatis aptiorem & propinquiorem, ad quem dicti Græci ultimo debeãt E
applicare, eligendi & nominandi plenam habeant poteſtatem, illamq; eiſdem concedit per præſentes, iuxta formam aliarum literarum eis ſuperinde datarum. Poſtremo eadem ſancta ſynodus uult, ordinat & decernit, quod pro præmiſſorũ & ex eis dependentium, debita & uotiua executione, dictorumque ſyndicorum & concilij ſecuritate pleniori, ad omnem eorum aut ſuorum procuratorum uel nunciorum petitionem & inſtantiam, eis quæuis aliæ literæ opportunæ, utiles & neceſſariæ, ſub bulla eiuſdem ſanctæ ſynodi per ipſius cancellariam in forma debita & honeſta concedantur, conficiantur, & etiam expediantur. Datum Baſileæ in ſeſſione publica hui⁹ ſanctæ ſynodi, in eccleſia maiori Baſileeñ. ſolenniter celebrata, nonis Maij, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxvij.

ALIVD DECRETVM LECTVM IN eadem ſeſſione pro cautione Auinionenſi.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Cum nuper dilecti eccleſiæ filij ſyndici & concilium ciuitatis Auinionenſis ſummam ſeptuaginta millium florenorum auri de camera, pro conductione ſereniſſimi Græ- F
al. Romeorũ. corum Imperatoris & uenerabilis patriarchæ Conſtantinopolitani aliorumq; Græcorum ad œcumenicum concilium, dante domino, uenturorum iuxta concordata & concluſa cum eorum ambaſiatoribus, neceſſariã huic ſacroſanctæ ſynodo & uniuerſali eccleſiæ liberaliter mutuare obtulerint, iamq; eius partem exoluerint, ac reſtantem, expeditis nonnullis pro eorum cautione ab ipſa ſancta ſynodo petitis, in pecunia numerata exoluere paratos ſe offerant, eadem ſancta ſynodus cupiens (prout decens eſt & debitum) dictorum ſyndicorum & concilij, ne ex ſua liberalitate damnũ patiantur, indemnitati legaliter prouidere, omnes & ſingulas pecuniarum quantitates, quæ ex indulgentijs per ipſam ſanctam ſynodum uniuerſis Chriſtifidelibus de bonis ſibi à deo collatis, pro proſecutione unionis Occidentalis & Orientalis eccleſiarum, ad eandem Chriſtianæ fidei profeſſionem in dicto concilio, domino largiente, procurandæ & perficiendæ largientibus, per eius literas ad diuerſas mundi partes directas, & iam in pleriſque locis ſolenniter publicatas, conceſſas, necnon ex decima generali per eandem ſanctam ſynodum cauſam ob præmiſſam impoſita & concluſa, hactenus prouenerunt ac prouenient in futurum, ſyndicis & concilio præfatis uſq; ad ſummam ſupradictam exnũc obligando, hypothecando & aſſignando,

uult

A uult,ſtatuit & decernit,quod ijdem ſyndici & concilium in omnibus & ſingulis, quibus maluerint,& quæ eligenda duxerint,& præſertim Franciæ,Aragoniæ, Delphinatus,Britanniæ,Sabaudiæ & Burgundiæ regnis,ducatibus,terris,prouincijs,ciuitatibus & diœceſibus, autoritate eiuſdem ſanctæ ſynodi & uniuerſalis eccleſiæ ad leuandum,exigendum & recipiendum de pecunijs ex indulgentijs & decima prædictis(ut præmittitur)prouenientibus uſq; ad ſummam prædictam, & quouſq; illa eiſdem integraliter fuerit perſoluta,quaſcunq; perſonas idoneas ad hoc eis utiles & accommodas,in ſuos collectores nominare,eligere,deputare & ordinare,quodq; perſonæ ipſæ ſic per eos nominatæ, electæ & deputatæ,de pecunijs huiuſmodi uſq; ad ſummam prædictam nomine ſynodicorum & concilij prædictorum,petere,exigere & leuare poſſint & debeant,perinde acſi per ipſam ſanctam ſynodum ad hoc deputatæ & nominatæ fuiſſent,necnon illos ſoluentes quoſcunq;,debita aſſignata quitantia,à ſolutis ſint liberi penitus & immunes.Promittit inſuper & pollicetur hæc ſancta ſynodus,quod ipſa collectores ipſos ſic per dictos ſyndicos & concilium deputatos, quibuſuis colore uel occaſione captatis,directe uel indirecte,ſine expreſſo ſyndicorum & concilij prædictorum uoluntate atq; conſenſu nullatenus reuocabit, nec

B pecunias huiuſmodi per alios in eligendis per dictos ſyndicos & concilium regnis, ducatibus,terris,prouincijs, ciuitatibus & diœceſibus prædictis ſine conſenſu ſimili exigi,colligi,uel leuari faciet,aut eorum collectoribus huiuſmodi,quominus illas uſq; ad ſummam prædictam pro ſyndicis & concilio prædictis libere colligere & leuare ualeant,impedimentum aliquod præſtabit, ſeu præſtari patietur quoquomodo:quinimmo regum,principum & aliorum dominorum,in quorum regnis,territorijs & dominijs eoſdem ſyndicos & concilium electionem antedictam facere contigerit, ſuper libera exactione & collectione pecuniarum ex indulgentijs & decima huiuſmodi(ut præfertur)prouenientium,fauorẽ & conſenſum,coercitionẽ quoq; (ſi opus fuerit)& brachij ſecularis auxilium procurabit & ordinabit,aliasq; eoſdẽ ſyndicos & cõcilium ſuper integra & reali reſtitutione & ſatisfactione dictæ ſummæ omnino reddet indemnes. Præterea eadem ſancta ſynodus uult, ſtatuit & decernit,quod ſuper exactione pecuniarum huiuſmodi ſyndicis & concilio prædictis, quæcunq; literæ & proceſſus compulſoriales & pœnales,cum omnibus & ſingulis clauſulis neceſſarijs & opportunis concedantur,conficiantur, & etiam per ipſius cancellariam expediantur,alijs literis in præmiſſis & circa præmiſſa iam conceſſis, in ſuo robore duraturis.Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra publica huius ſanctæ ſynodi,in

C eccleſia maiori Baſileẽ.ſolenniter celebrata, nonis Maij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſeptimo.

SESSIO VIGESIMASEXTA, ET EST MONITORium & citatio contra dñm Eugenium papam & cardinales.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileẽ. in ſpirituſancto legitime cõgregata, uniuerſalẽ eccleſiã repræſentãs,ad perpetuã rei memoriam. Cum Chriſti eccleſia uarijs & acerrimis languoribus ſubiaceret,hominumq; peccata & præuaricationes diuinæ legis magis ac magis indies pnicioſo creſcerent augmento,dignatus eſt omnipotens deus fidelium inſpirare cordibus,ut in Baſileam ciuitatem,profecto undiq; integerrimam,ſacroſancta generalis ſynodus conueniret, quæ præſertim in reformandis moribus tam in capite quam in membris,& excitandis cordibus in obſeruatione legis dei,uigilantem impenderet operã, ut & diuinus honor refloreret in terris, & repreſſis enormitatibus peccatorum,ad procurandã animarum ſalutem efficacius conuerteretur hominum ſolicitudo.Iam uero pluribus annis in ea re per ipſam ſynodum exhibiti ſunt indefeſſi labores,cõmemorata frequentius extitit regnantium ſcelerum multitudo,quæ uniuerſam Chriſtianitatem in multas clades,multaq; diſcrimina adducere conſpicitur,Eccleſia in Chriſti nomine cõgregata,

cunctis palam curauit ingerere monita ſalutis, die ac nocte clamitãs, ut redirent pꝛæ D
Eza.46.c uaricatores ad cor, & obſeruarent legem dñi dei ſui. Deniq; ſalubria decreta & ſa-
cros canones inſtituit, quibus peſtis auaritiæ, Simoniæ, ambitionis & aliorum uiti-
orum (quæ multoꝝ corda nimium incendebant) arcerentur à grege dñi, & iuxta pꝛæ
cepta Chriſti atq; ſanctoꝝ patrum inſtituta, dignitates eccleſiaſticæ atq; beneficia di
gnis & idoneis paſtoribus ac miniſtris gratuita collatione iuſtisq; & canonicis electi
onibus ac inſtitutionibus diſtribuerentur, quoꝝ medio uniuerſus clerus & populus
ſalubriter regeret, ac pducere in ſalutẽ. Sed (quod heu dolẽtiſſime referimus) ille
q primus hæc exeq debuerat, quemq; & Chriſti pcepta & canones ſacroꝝ cõcilioꝝ
p̃ cæteris ſeruare oportuerat: immo & cæteros ad hoꝝ obſeruãtiam efficaciter indu
cere, nulla unquã monitione, nulla exhortatione induci iã lõgo tpe potuit, ut aliquã
morũ emẽdatione Chriſto placentẽ, aut notiſſimorũ abuſuũ correctionẽ in eccleſia
ſancta dei efficere ſatageret. Quin potiꝰ cõſpicit uniuerſus orbis, ſub eius regimine
maiora ſemper ſcandala grauioraq; exoriri (ſanctiſſimũ dñm Eugeniũ papã quartũ
loquimur) quem frequentibus monitis hæc ſancta ſynodus cum plurima charitate
& benignitate, tum p ipſius ſynodi oratores, tum p literas, tum etiam p eiuſdem dñi
Eugenij nuncios inducere curauit, atq; etiã per aliquoꝝ regum & princípũ ambaſi-
atores hortatus eſt, ut pro Chriſti reuerentia & animaꝝ ſalute, ſalutari animaꝝ gu- E
bernationi operã daret, electiones ꝓboꝝ paſtorũ fieri aſſentiret, beneficia à Chriſto
gratis accepta, gratis diſtribueret, cæteraq; in ædificationem eccleſiæ ageret, quæ iu
xta canones ſanctorũ patrũ eadẽ ſynodus pro animaꝝ ſalute & uniuerſalis eccleſiæ
Conſtantien- ordinauerat, & quẽadmodum ſacroſanctum generale Conſtantieñ concilium irre-
ſis concilij fragabili catholicæ ueritatis declaratione diffiniuit in his rebus, quæ ad reformatio-
ſeſſione, 39. nem uniuerſalis eccleſiæ in capite & in mẽbris ptinent, obediret. Pariter quoq; notũ
ſit, q̃ ſacra generalia concilia iuriſdictione ſuper papã uti poſſint, cũ clamoroſa inſi-
nuatione uel aliàs ipſe ut ſcandalizator eccleſiæ, ſacro concilio defert. Monuit quo-
que hæc ſancta ſynodus ipſum dñm Eugenium, quatenus dignaret ambulare unani
miter cum conſenſu eiuſdem in domo dei, & adhæſionẽ, quam literaꝝ ſuaꝝ teſtimo
nio ſolenniter huic eidem ſynodo exhibuit, factis & operibus adimpleret, ut pax &
trãquillitas ſalutaris p uniuerſam uigeret eccleſiam. Sed in aduerſum prohdolor ele
ctiones pontificum & paſtorum ſedulo perturbare uiſus eſt, tranſlationes prælato-
rum, eis inuitis, contra ſanctorum patrum & ſacrorum canonum atq; ſacri concilij
Conſtantien. Conſtantieñ. ſtatutorum formam & tenorem facere, diuiſiones, ſcandala & ſchiſma-
concilij ſeſſio ta per ſingulas ferè uacantes eccleſias ingerere. ut plurimum enim unus eligitur, al- F
ne. 39. teri uero per ipſum, ſuis reſeruationibus iam ſublatis, * innitẽtem ꝓuidetur ipſa ele-
al. in neceſſi- ctione reiecta, immo & aduerſus filios obedientiæ, qui decretis huius ſanctæ ſynodi
tate prouide- obedire uoluerunt, graues compertus eſt fulminare ſententias, ipſos pro libito uo-
retur. luntatis à beneficijs & dignitatibus mandando priuari, inhabilitari, & excommuni-
cari. In collatione præterea ſeu expeditione dignitatum & beneficiorum, & aliarũ
rerum diſpenſatione, etiam more inconſueto graues ſummas pecuniarum exigere,
abuſos peſtiferos deteſtabili & horrenda ſpecie Simoniacæ labis reſperſos, aduerſus
iura diuina & humana in animarum perniciem & eccleſiarum orbis non mediocre
præiudicium, ac prouinciarum, regnorum & ſingularum patriarum depauperationẽ
& exinanitionem, cum pluribus fouere incrementis, dignitatibus etiam ſeu uacanti-
bus beneficijs prouidendo carnalitatis affectu, non iudicio rationis, nec eos erigendo
qui in eccleſiis proficere poſſunt, ſed quorum uel precibus delinitus extitit, uel pro
quibus quiſpiam maiorum rogaſſe compertus eſt, aut (quod deterius eſt) qui ut be-
neficiati fierent, muneribus impetrarunt, non aduertens, nihil eſſe quod eccleſiæ dei
magis officiat, quàm quod indigni aſſumantur prælati ad regimen animarum. Sen
tentijs inſuper ſynodalibus ſpretis, quas olim ſummi pontifices maxima cum uene-
ratione proſequebantur, prætenſas appellationes ab eiſdem interpoſitas admittit,
ſententias huiuſmodi expreſſe reuocando. Ipſe inſuper illos, quos hæc ſancta ſyno-

A dus pro cauſis iuſtiſſimis alligauit, ſoluere de facto conatus eſt, nulla ſatisfactione pacta. Cæterum cum deceat Romanum pontificem iuxta ſacrorum canonum & ſummorum pontificum inſtituta per fratres ſuos ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, qui ſibi in executione ſui officij coadiutores exiſtunt, ſua exercere conſilia, ut ipſorũ ſalubribus & prudentibus cõſultis ſtatus eccleſiæ tam in ſpiritualibus, q̃ tẽporalibus rationabiliter dirigatur, ipſe dominus Eugenius etiam in rebus grauiſſimis minime eorundem conſilia requirere fertur, qui ſunt pars corporis ſui, ſed aliorum extraneorum conſultationem ſectatur, qui non ex rationis iudicio, ſed ex carnali affectu nonnunquam prouenire uidetur. Diſpenſatione quoq; ſibi credita abutitur, eam in diſſipationem conuertendo, & poteſtatem ſibi datam in ædificationem, uertendo in deſtructionem. Plura uero grauia nobis obmittentibus, nouiſſima occurrunt conſideratione miſeranda. Audiuimus quidem nuper, ciuitatem præneſtinam, cuius epiſcopali titulo unus ex Romanæ eccleſiæ cardinalibus cõſueuit inſigniri, per tolerantiam eius & ſuorum domeſticorum ac ſtipendijs Romanæ eccleſiæ militantium opera, in ruinam mirabiliter decidiſſe. Oppida inſuper plurima in eiuſdem ſanctæ Romanæ eccleſiæ patrimonio conſiſtentia, aliquando prædæ expoſita, ut oppidum Butrij Bononiæ proximum, aliquando ſolo æquata. Et qui augmentum efficere debuerat, operatus eſt diminutionem, cum tamen ex dignitate ſummi pontificatus nõ peccandi licentiam, ſed bene uiuendi neceſſitatem aſſecutus eſſe noſcatur. In operibus B præterea fidem concernentibus, cum hoc tempore pro œcumenico cõcilio cũ Græcis celebrando eccleſia indigeret, ꝑut & de præſenti indiget, ſubuentionibus fideliũ populorum, ipſe ſubſtantiam eorum aliorſum diuertere ſatagens, & ſubſidia fidei catholicæ multipliciter impediens, indulgentias plenarias per loca diuerſa multiplicaſſe dicitur, abſq; cauſis urgentibus eas diſſeminando, in grauem perturbationẽ ſanctiſſimi operis pro ipſa fide orthodoxa per hanc ſynodum inchoati, aliaq; plurima hucuſq; peregiſſe atq; procuraſſe dicitur, quæ proſecutioni rerũ ad bonum fidei orthodoxæ & eius promotionem pertinentium, magnum impedimentum & multam retardationem attulerũt. Illud quoq; multa reprehenſione in tãto paſtore dignũ eſt, quod iuramentum in aſſumptione ſui ad apoſtolatus apicem, ſuper certis ordinationibus præſtitum, ac deinde poſt ipſius aſſumptionem ſub bulla ſua ſolenniter confirmatum, minime ſeruaſſe dicitur, ſed quod dolenter referimus, (ut à plurimis aſſeritur, & fama publica laborat) ipſum notorie tranſgreſſus eſt. Deniq; eum ita agere conſpicit uniuerſus orbis, (nam hæc quæ notoria eſſe dicuntur, eccleſiam uniuerſalem ſcandalizantia recenſemus) ut occaſione ſui uniuerſa eccleſia grauiſſimis turbationibus ſubiaceat, quibus niſi diuina miſeratio prouideat, ruina prioribus inaudita C ſeculis, Chriſtiano populo proſpiciatur imminere. Non autem ſolum in rerum ſpiritualium regimine hanc ipſam ruinam conſideramus, ſed & in gubernatione temporalium dominiorũ ſanctæ Romanæ eccleſiæ notorios defectus attẽdimus, quorũ alienatores honorẽ ꝑdere felicis recordationis Symmachus papa decreuit. Quantas enĩ terras ipſe dñs Eugenius alienauerit, quãtæq; eius incuria, & inſolerti regimine deperditæ & occupatæ ſint, quãtas ſtrages ſubditorũ Romanæ eccleſiæ, quos etiã ut Bononieñ ciuitas in ſuis ſuppoſitis atteſtari poteſt, perẽptos audiuimus, ſine pœnitẽtiæ & euchariſtiæ ſacramentis, q̃ etiã miſerãda uaſtatio ſuo tẽpore ſubſecuta fuerit, notoria facta teſtari uidẽtur. Expectauit aũt iam plurimis annis hæc ſancta ſynodus cum multa patientia, ut hæc oĩa ipſe dominus Eugenius corrigeret, atq; in melius emendaret, ac ueluti uices gerentẽ Chriſti & Petri ſucceſſorem decet, totum orbem exemplo bonarũ actionũ in uiam ſalutis dirigere ſtuderet. Dum uero uidemus cuncta iugiter in peius ruere, & oĩa magis conturbari, plurimis anxiamur doloribus, ac uehementer gregi dñico cõpatimur, quem in totalẽ ferè deſolationem ꝑ incrementa ſcandalorum, diuiſionum ac uitioſarũ deformitatũ decidere formidamus, niſi debito regimini eccleſiæ dei cõueniens ꝓuiſio apponatur, & cõſulatur publicæ ſaluti.

In ſynodo, cuius initiũ, Bene quidem fraternitas.

Videns itaq; hæc ſancta ſynodus, quæ per ſummariam informationem ex abundanti D factam, ipſum dominum Eugenium in prædictis publice & notorie diffamatū comperit, neceſſitatem prouidendi debito regimini eccleſiæ imminere, ut ſi conciliū congregatum non eſſet, ſumme neceſſarium foret pro his rebus ipſum congregari, attēdens præterea in iudicio dei oportere reddere rationem ſuper tantorum diſſimulatione malorum & ſcandalorum, quibus corrigendis pro ſalute totius Chriſtianæ plebis ex officio ſuo totis uiribus incumbere tenetur, & ex poteſtate quam ſuper cunctos fideles cuiuſcunq; autoritatis, etiam ſi papalis exiſtant, à Chriſto accepit, iuxta ſupradictam declarationem * in concilio Conſtantienſi habitam & in hoc præſenti dudum renouatam, cum etiam coram deo & hominibus grauiſſime reprehēdenda ueniret, ſi in hac urgentiſſima eccleſiæ neceſſitate ſuum officium (prout tenetur) etiā nemine poſtulante exequi negligeret, decernit, ut intra ſexaginta dies à die præſentis ſeſſionis & affixionis numerādos, quem terminum præfato domino Eugenio peremptorie præfigit, ut ſi qua interim coram hac ſancta ſynodo ſuper præmiſſis & alijs proponendis, pro ſui defenſione aut excuſatione alleganda uel proponenda duxerit, per ſe uel alium ad hoc legitime deputatum, coram eadem ſynodo Baſileæ cōpareat. Dicto autem elapſo termino, ſiue dictus dominus Eugenius per ſe uel alium comparuerit, ſiue non, hæc ſancta ſynodus ad ulteriora procedet, cognoſcendo & terminando, prout eccleſiæ ſanctæ dei, ſpūſancto dictante, conſpexerit expedire. E Vniuerſis inſuper ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus in uirtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna aliàs præſtiti huic ſacro concilio per ſe uel alium nomine ſuo iuramēti, & quo ad eos qui iuramentum non præſtiterunt, ſub pœna priuationis fructuum ſuorum beneficiorum mandat & præcipit, ut infra eundem terminum in hac ciuitate Baſileeñ. compareant, ſaluti ſanctæ matris eccleſiæ cum cæteris in ſynodo congregatis conſulturi & opportune prouiſuri, put ſpirituſſanctus dictauerit. Hoc ipſum quoq; uniuerſis principibus & populis Chriſtianis innoteſcere uoluimus, ut uidentes ſanctæ matris eccleſiæ & uniuerſæ Chriſtianitatis anguſtias, in unam ſententiam pro honore dei creatoris noſtri, & animarum ſalute pariter conueniant, & quod toti orbi ſalutare fuerit, communi conſenſu amplexentur. Decernit tandem hæc ſancta ſynodus, huius decreti publicationem in præſenti ſeſſione factam, eiusq; affixionē in ualuis maioris eccleſiæ Baſileeñ. uim habere monitionis & citationis, quoad omnes & ſingulos actus in hac re fieri neceſſarios, uſq; ad finalem terminationē, etiam ad ſententiam diffinitiuam audiendum, & eius executionem faciendū incluſiue, & ita uniuerſos artare, ac ſi perſonaliter apprehenſi, & eis intimatum fuiſſet. Datum Baſileæ F in noſtra ſeſſione publica, ſolenniter in eccleſia maiori Baſileeñ. celebrata, pridie calendas Auguſti, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo.

* al. Cōſtantienſis concilij. Conſtantien. concilij ſeſſione 4. & 5.

SESSIO VIGESIMA SEPTIMA, IN QVA caſſatur nominatio & creatio cardinalium, per dominum Eugenium papam quartum facta.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpirituſancto legitime cōgregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Tantam reuerentiam ſacris canonibus generalium conciliorum ſancti patres cenſuerunt adhibendam, ut uiolatores eorum uoluntarios grauiſſime uindicarent, & unumquenq; in ſuįpſius deſtructione agere arbitrarentur, ea deſtruere conantē, quæ uniuerſali conſenſu fuerunt inſtituta. Grauis quoq; exinde iactura toti eccleſiaſtico immineret ordini, ſi decreta ſynodalia conciliorum generalium, quibus neruus regulæ eccleſiaſticæ ac diſciplinæ ſalutaris innititur, per cuiuſpiam uoluntatem, & maxime ſedente adhuc ipſa uniuerſali ſynodo, obrumpi ſinerentur. Dudum autem hæc ſancta ſynodus ſuper cardinalibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ aſſumendis, inter

Baſileen. concilij ſeſſiōe 4.

cætera duo ſalubria edidit decreta,quorum tenores ad lucidiorem uniuerſorum informationem,de uerbo ad uerbum hic inſerere,& innouare decreuimus.

¶Tenor primi decreti.

Item,Cum multiplicatio cardinalium ſit eccleſiæ diſpendioſa & oneroſa, propterea & ex alijs rationabilibus & legitimis cauſis eandem ſanctam ſynodum mouentibus, ſtatuit, ordinat, atque ex certa ſcientia hoc irrefragabili decreto decernit ipſa ſancta ſynodus, quòd durante hoc ſacro concilio,Romanus pontifex à loco iſtius ſacri concilij abſens perſonaliter,non debeat neque poſſit aliquem uel aliquos, cuiuſcunque dignitatis,conditionis, gradus ſeu ſtatus exiſtant, in ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem uel cardinales, quouis modo aut quocunque quæſito colore uel cauſa aſſumere, pronũciare ſecrete aut publice, aut pronunciatos ſeu aſſumptos ſecrete, publicare. Et ſi ſecus attentatum fuerit, exnunc in antea irritum ſit & inane, nulliusq; roboris uel momenti. Quod ſi forſan taliter de facto aſſumpti aut pronunciati,ſe pro cardinalibus gerere aut nominare præſumpſerint, quibuſcunq; dignitatibus priuati,& ad omnes & ſingulas futuras inhabiles. Et quicunque eos pro cardinalibus gerentes & reputantes,exnunc prout extunc ſententia excommunicationis innodati ſint ipſo facto,à qua præterquam in mortis articulo, niſi à p̃fata ſynodo abſolutionis ſiue habilitationis beneficium obtinere non poſſint. Baſileẽ. cõcilij ſeſſione 4.

Tenor ſecundi decreti:Cum ſummo pontifici ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales in dirigenda Chriſtiana republica collaterales aſſiſtant, neceſſe eſt ut tales inſtituantur,qui ſicut nomine, ita re ipſa cardines ſint, ſuper quos oſtia uniuerſalis uerſentur & ſuſtententur eccleſiæ. Statuit igitur ſancta ſynodus,ut deinceps eorum numerus adeo ſit moderatus, quòd nec ſit grauis eccleſiæ, nec ſuperflua numeroſitate uileſcat. Qui de omnibus Chriſtianitatis regionibus quantum fieri poterit, commode aſſumantur,ut notitia rerum in eccleſia emergentium facilius haberi,& ſuper his maturius deliberari poſſit: ſic tamen, quod numerum uigintiquatuor inter hos qui nunc ſunt,& aſſumendos,non excedat: ita quòd de una natione ultra tertiam partem reſpectu cardinalium pro tempore exiſtentium, ac de una ciuitate & diœceſi ultra unum inde oriundum & de ea natione quæ nunc ultra tertiam partem habet, uſque ad ipſius tertiæ partis reductionem eſſe nequeant. Sint uiri in ſcientia moribusq; ac rerum experientia excellentes,non minores triginta annis,magiſtri doctores ſeu licentiati cum rigore examinis in iure diuino uel humano. Sit ſaltem tertia uel quarta pars de magiſtris aut licẽtiatis in ſacra ſcriptura. Inter hos autem uigintiquatuor eſſe aliqui poterũt admodũ pauci,filij, fratres aut nepotes regum ſeu magnoꝶ principum,in quibus cum circunſpectione & maturitate morum competens literatura ſufficiat. Non fiant cardinales nepotes ex fratre uel ſorore Romani pontificis,aut alicuius cardinalis uiuentis, non illegitime nati, non corpore uitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota reſperſi. Prædicto autem numero uigintiquatuor, pro magna eccleſiæ neceſſitate uel utilitate duo alij,in quibus uitæ ſanctitas uel eximiæ uirtutes refulgeant,quanquam memoratos gradus non habeant, ac de Græcis cũ Romanæ eccleſiæ uniti fuerint,inſignes aliqui uiri adijci poterunt. Non fiat cardinalium electio ſolum per auricularia uota,ſed illi ſoli aſſumi poſſint, in quos facto uero ſcrutinio ac publicato,maiorem partem cardinalium per ſubſcriptionem manus propriæ conſtiterit collegialiter conſenſiſſe. Deſuper etiam apoſtolicæ literæ cum ſubſcriptione cardinalium conficiantur,decreto huius ſacri concilij in quarta ſeſſione ſolenniter publicato quod incipit:Item, cum multiplicatio cardinalium &c. in ſuo robore inuiolabiliter permanſuro. Baſileenſis cõcilij ſeſſiõe.23. Baſileenſis cõcilij ſeſſiõe.4.

Aduerſus aũt præmiſſoꝶ decretorum mentem & tenorẽ,nuper nõ ſine graui dolore cõperimus,uenerabilem Ioannẽ patriarchã Alexandrinũ in ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ

næ eccleſiæ cardinalem (licet de facto & nulliter) per dominum Eugenium papam fuiſſe aſſumptũ, cum nec ſummus pontifex abſens à loco huius ſacri concilij, ipſum in cardinalem creare debuerat, contra primum decretum in ſua adhæſione ſolenniter approbatum, neq; proportionem ſingulis nationibus conuenientem, & qualitates in ſecundo decreto deſcriptas omittere, ſicut in promotione dicti patriarchæ factum eſſe comperitur. Et cum fruſtra hæc ſancta ſynodus iura conderet, niſi ſua autoritate quam ex Chriſti dono immediate ſuſcepit, eadem tueretur, utq; Gelaſius papa profitetur, & nullum iam ueraciter Chriſtianum ignorare credit, uniuſcuiuſcunq; ſynodi conſtitutũ quod uniuerſalis eccleſiæ probauit aſſenſus, nullam magis exequi ſedem, ac præ cæteris oportere, quàm primam, neceſſitasq; urgeat illis tráſgreſſoribus iurium occurrere, ex quibus complures illaqueationes animarũ & grauia in futurum ſchiſmata prouenire ualerent, (nam & qui talem cardinalem reputant, iuxta ſupradicti decreti tenorem, uinculo excommunicationis eo ipſo innodátur) & in futuris electionibus Romanorum pontificũ uaria ſchiſmata poterunt exoriri, ſi prætẽſi cardinales, quorum irrita & inanis promotio decreta extiterit, huiuſmodi electionibus ſe uoluerint immiſcere. ad obuiandum itaq; tãtis diſcriminibus, admonet & exhortatur hæc ſancta ſynodus præfatum dominũ Eugenium, ſub obteſtatione diuini iudicij & per uiſcera miſericordiæ domini noſtri Ieſu Chriſti, & eidem ex parte dei omnipotentis præcipit atq; mandat, ut pro futurorum ſchiſmatum & ſcandalorum euitatione prædictam & alias quaſcunq; uocationes per eum factas ad cardinalatus honorem, contra prædictorum decretorum formam & tenorẽ, ſicut de facto proceſſerunt, eas reuocet, caſſet publice & annullet, nullasq; fuiſſe & eſſe decernat, prout hæc ſancta ſynodus hoc ſynodali decreto, ſicut de facto proceſſerunt, eas caſſat, irritat & annullat, nullasq;, caſſas & irritas decernit atq; declarat, ulteriusq; à talibus uocationibus abſtineat. aliàs prouidebit hæc ſancta ſynodus, prout ſpiritu ſancto dictante, utilitati eccleſiæ uiderit expedire. Declarat inſuper hæc ſancta ſynodus, uniuerſos qui præfatum Ioannem patriarcham aut alios taliter de facto promotos, pro cardinalib⁹ geſſerint & reputauerint, pœnas in præfatis decretis annotatas, eo ipſo incurrere. Datum in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileeñ. ſolenniter celebrata, vi. calendas Octobris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo triceſimoſeptimo.

In epiſtola ad epiſcopos Dardaniæ, cuius initium eſt: Valde mirati ſumus.

¶DECRETVM CASSATIONIS LITErarum falſo bullatarum, in eadem ſeſſione lectum.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Cum dudum ex ordinatione noſtra concorditer concluſa, literæ ſub bulla huius ſacri concilij ſuper nominatione locorum Baſileæ, Auinionis & Sabaudiæ pro celebrando œcumenico concilio in aduentu Græcorum fuerint expeditæ, & deinde ad notitiam noſtram peruenerit, quaſdam alias literas nominationem Florentiæ & Vtini continentes, clandeſtine & contra ordinationem huius ſacri concilij fuiſſe bullatas, cupiens hæc ſancta ſynodus unumquenque de his rebus ueraciter informari, ne quempiam falſa pro ueris recipiendo decipi contingat, decernit & declarat, omnes literas continentes nominationem quorumcunq; aliorum locorum pro antedicto concilio celebrando, præter iam dicta loca Baſileæ, Auinionis & Sabaudiæ, quibus bulla ſacri concilij inueniret̃ appenſa, fuiſſe falſo bullatas & cõtra huius ſanctæ ſynodi ordinationẽ, nec literis talibus ullã fidem eſſe adhibendã, aut ipſis ſeu earũ tranſ-

ſumptis,

A ſumptis, quacunque autoritate, etiam ſi papali tranſſumpta fuerint, eſſe utendum, huiuſmodi literas ſic falſo bullatas caſſat, irritat & damnat, ac caſſas & irritas eſſe decernit, inhibens omnibus & ſingulis, quauis dignitate præfulgeant, etiam ſi legatione papali de latere, diſpoſitione, mandato uel quauis alia ſeu alio fungeretur, ſub pœnis excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, ac inhabilitationis actiue & paſſiue ad quaſcunque pontificales aut alias dignitates, eccleſiaſticas uel ſeculares, & ad beneficia obtenta & obtinenda, ne præfatis literis falſo bullatis aut earum tranſſumptis utantur, aut utentibus auxilium, conſilium uel fauorem in his præſtare præſumant. Datum in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileeñ. ſolenniter celebrata, vi. calendas Octobris, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxvij.

¶ Aliud decretum in eadem ſeſſione lectum, quòd ciuitas Auinioneñ. non poſſit alienari. & recipitur in ſaluogardiam concilij.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futurã rei memoriam. Cum noſtra ſolicitudo ad hæc inter alia iugiter aſpiret, ut ſancta præſertim Romana eccleſia feliciter B in ſpiritualibus gubernetur, ſimul quoque cum uirtutum ornatu, temporalium rerũ obtineat hubertatem, ſine quibus ſpiritualium adminiſtratio diu ſubſiſtere non ualeret, priſci quoque patres hac conſideratione permoti, largam prædiorum, dominiorũ & poſſeſſionum amplitudinem ipſi eccleſiæ acquirere curauerunt, quorum alienationem ſub grauibus pœnis cenſuerunt prohibendam, adeo ut Symmachus papa ſpiritu dei repletus, in ſuo canone decreuerit, etiam papæ non licere prædia eccleſiæ alienare aliquo modo pro aliqua neceſſitate, nec in uſufructum rura tradere, niſi tantummodo domus, quæ in quibuſdam urbibus non modica impenſa ſuſtentantur, q̃ lege omnes cuſtodes & prælatos aſtringi uoluit, ut donator, alienator, uenditor honorem perderet, & qui ſubſcriberet cum eo, qui reciperet, niſi reſtitueret, anathema foret. licere etiam uoluit, quibuſlibet eccleſiaſticis perſonis contradicere, & cum fructibus alienata repoſcere, quod non tantum in apoſtolica eccleſia ſeruandum eſſe dixit, uerumetiam uniuerſis eccleſiis per prouincias arbitratus eſt conuenire. nos eorũ ueſtigia imitando uigilanter curare conuenit, ne quicquam terrarum & poſſeſſionũ (quæ iam deo & ipſi Romanæ eccleſiæ in ſuſtentationem ſummi pontificis & miniſtrorum ſuorum dedicatæ ſunt) diſtrahi à quoq̃, uel alienari patiamur, illa præſertim loca inſignia, in quibus neceſſitatis tempore libere ualeat Romanus pontifex cũ ſua curia commorari, ubi nullus ſecularis poteſtatis metus exterreat, nullus temporalis fauor abſorbeat, nullus terror immineat, nihil ſuam ſanctitatem & uenerabiles ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales à uero & ueri concilij ſoliditate remoueat, cum non abſque prouiſione diuina ipſa loca apoſtolicæ ſedi prouenisse credatur. Ex his autem cauſis & alijs nos iuſte & merito mouentibus, prouiſione congrua occurrere duximus, ne inclyta ciuitas Auinionis, quæ ſe ſemper deuotiſſimam & fideliſſimam eccleſiæ exhibuit, & nouiſſime in fidei catholicæ obſequium, de ſuis facultatibus copioſiſſimam ſubuentionem pro unione Græcorum cum latinis proſequenda, miniſtrauit, quoquo pacto ab ipſius Romanæ eccleſiæ dominio alienetur, aut ad manus alienas transferatur, cum ex his & alijs eccleſiæ uniuerſali per ipſam inclytam ciuitatẽ impenſis obſequijs, non impeti, non damnificari, non in alios uſus alienari, ſed beneficijs attolli meritò debeat. Eccleſiaſticis enĩ utilitatib⁹ inſudãtes, eccleſiaſtica dignũ eſt remuneratione gaudere. Decernit igit̃ hæc ſancta ſynodus, ut nullus cuiuſcũque dignitatis uel præeminẽtiæ fuerit, etiã ſi papalis, ciuitatẽ p̃dictam & etiã comitatũ Venayſini cũ terris & dominijs ſibi adiacẽtibus, audeat uel præſumat quouismodo ſeu iuris colore quæſito, uendere ſeu pignori obligare, aut in feudũ uel cẽſum dare, aut quouiſmodo alienare. Quod ſi ſecus p Romanũ pontificẽ uel aliũ quẽuis actum ſit de

In tertia ſynodo Romana, cuius initiũ eſt, Flauio &c. Bene quidem ſ. æternitas.

de præſenti,uel in futurum agi contingat,hæc ſancta ſynodus totum id & quicquid D inde ſequatur,exnunc prout extunc caſſat,irritat & annullat, & omi carere decernit robore firmitatis. Atq; etiam ſtatuit,ꝙ ipſe Romanus pontifex uel alius quiuis,ſi qc quam contra huiuſmodi decretū attentauerit,ſacro generali concilio deferatur. Recipientes quoq;,etiam ſi cardinalatus,patriarchali,pontificali,imperiali,regali,ducali uel alia quauis eccleſiaſtica uel ſeculari præfulgeant dignitate, uel etiam ſi communitas fuerit,decernit hæc ſancta ſynodus pœnis excommunicationis, priuatiōis cuiuſcunq; dignitatis eccleſiaſticæ uel ſecularis, etiam omnium feudorum, ſpecialiter quæ à Romana uel alia tenent eccleſia,ſubiacere,necnon perpetuæ inhabilitationis ad quaſcunq; dignitates eccleſiaſticas uel ſeculares, & quæcunq; beneficia & officia in poſterum obtinenda. Communitas uero eccleſiaſtico interdicto, ultra pœnas ſupra expreſſas ſibi conuenientes,eo ipſo ſubiaceat,quas pœnas ſingulariter ſinguli, q aliquid prædictorum attentauerint,ipſo facto incurrant. Inſuper ciuitatem prædictā Auinionen̄. quæ magnam mercedē ab uniuerſali promeretur eccleſia,cuiq; indigniſſimum eſſet pro eius optimis meritis,mala quæuis per aliquem irrogari,præſertim cum multa contra ipſius ciuitatis ſtatum in eneruationem,diſturbium & diſſolutionem huius ſanctæ ſynodi & ſuoꝝ ſanctorum opeꝝ,attentari & machinari poſſent, quibus hæc ſancta ſynodus non ualeret ex poſt facto ſaltem commode & ſine graui E damno prouidere,cumq; iam ipſi ciuitati & ciuibus grauia comminata ſint,ueluti ex informatione ſummaria comperimus,eadem ſancta ſynodus ciuitatem ipſam & ſuppoſita eiuſdem in ſuam & eccleſiæ uniuerſalis quam repræſentat, ſpecialem protectionem & ſaluāguardiam ſuſcipit, ac reponit,prohibens ſub pœnis prædictis omībus & ſingulis,quacunq; dignitate uel præeminentia eccleſiaſtica uel ſeculari, etiam ſi cardinalatus,patriarchali,pontificali,imperiali,regali,ducali uel alia qualibet p̄fulgeant dignitate,uel etiam ſi communitas fuerit,ne ipſi aut ipſoꝝ aliquis directe uel indirecte ciuitatem prædictam diffidare,perturbare,inuadere, uel inquietare tēporaliter uel ſpiritualiter,aut eius habitatores uiolenter capere, aut in perſonis uel bonis eorum damnificare atq; moleſtare præſumant. Quod ſi quis fecerit,pœnas ſuperius expreſſas ipſo facto incurrat. Romanus uero pontifex ſi aliquod prædictorum attentauerit,ſacro concilio deferatur,& ipſa attentata nullitati ipſo facto ſubiaceant. Et qm̄ id quoq; pariter indignum eſſet,ut uenerabilis Petrus epiſcopus Albanen̄. ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis,de Fuxo uulgariter nuncupatus,& apoſtolicæ ſedis legatus,qui ad ipſius ciuitatis Auinionen̄ & comitatus Venayſini p̄dicti gubernationē deputatus eſt, quiq; pro expeditiōe ſubſidioꝝ ſanctæ matri ec- F cleſiæ præſtitorum,in eadem ciuitate Auinionen̄. ad proſequendam unionem Græcorum fideliter & efficaciter laborauit, huic ſanctæ ſynodo ſe obſequentiſſimum exhibendo,per quempiam uexaretur,inquietaretur, aut moleſtaretur, cuius etiam perturbatio & moleſtatio in magnum diſpendium & in grauem calamitatem ipſius ciuitatis Auinionen̄. ueriſimiliter proueniret, idcirco ſub eadem protectione ex p̄miſſis cauſis recipit hæc ſancta ſynodus eundem uenerabilem Petrum epiſcopū Albanen̄. & ſuos familiares domeſticos & continuos cōmenſales, decretoq; pariter ꝓhibet eadem ſancta ſynodus ſub pœnis antedictis,ne quiſquam cuiuſcunq; dignitatis (etiam ſi cardinalat⁹,patriarchalis,pōtificalis,imperialis,regalis,ducalis aut alteri⁹, uel etiā cōitas) ipm̄ & ſuos p̄dictos inuadere,diffidare,moleſtare,aut de facto in ſuis beneficijs,bonis & rebus quibuſcunq; ꝑturbare p̄ſumat,uel ſp̄ualiter uel tp̄aliter quoquo mō contra eundē & eoſdē procedere. Si uero Romanus pontifex aliqd p̄dictoꝝ attentauerit,ſacro concilio deferat̃,ſimiliq; nullitatis uitio in cōtrariū attentata eo ipſo ſubiaceāt. Quodq; abſolutio & relaxatio à p̄dictaꝝ excōicationū (p̄ter quā in mortis articulo) ac interdicti, & inhabilitationis, & cæteraꝝ pœnaꝝ ſentētijs, ſacro generali cōcilio reſeruata intelligat̃. Datū in ſeſſione noſtra publica, in eccleſia maiori Baſileen̄ ſolēniter celebrata, vi. cal. Octob. anno à natiuitate dn̄i M.cccc.xxxvij.

Seſſio

A SESSIO VIGESIMAOCTAVA, IN QVA accuſatur contumacia papæ,& declaratur contumax.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Die martis prima menſis Octobris,anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſeptimo,in eccleſia maiori Baſileenſi, in qua ſeſſiones præſentis ſacroſanctæ generalis ſynodi Baſileenſis celebrari ſolent, uigeſimaoctaua ipſius ſanctæ ſynodi ſeſſio hoc modo extitit celebrata , uidelicet miſſa ſolenni de ſpirituſancto per reuerendum patrem dominum Georgium epiſcopum Viſeñ. nationis inclytæ Hiſpanicæ celebrata,& demum ſuffragijs,Antiphona Exaudi &c. letanijs,euangelio ſecundum Matthæum, Acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum, dicentes: Quis putas maior eſt in regno cælorum? Et aduocans IESVS paruulum &c.ac hymno,Veni creator ſpiritus, cum uerſiculo & collecta & oratione:Deus qui corda,decantatis,præſidente in eadem ſeſſione præfata reuerendo patre domino epiſcopo Viſenſi ante maius altare, ubi dicta miſſa celebrata extitit in pontificalibus Matt.18.a
B cum mitra aurifabrata & pluuiali, in cathedra & ſede eminentiori,pluribus'que aliis dominis prælatis cum mitris planis & pluuialibus, ut in talibus in eadem ſynodo fieri ſolitum eſt, ſuperioribus & eminentioribus ſedibus ſuis locis tam à dextris quàm à ſiniſtris conſidentibus in multitudine copioſa, compluribus'que dominis eccleſiaſticis diuini & humani iuris magiſtris, doctoribus & ſcientificis uiris principum ſpiritualium & temporalium, ac almarum uniuerſitatum ſtudiorum generalium nuncijs & ambaſiatoribus, ac alijs de diuerſis mundi partibus ibidem aſtantibus in magno numero & multitudine copioſa, eandem ſanctam ſynodum uniuerſalem eccleſiam repræſentantem celebrantibus,conſtituti in iure coram eadem ſynodo pro tribunali ſedente, uenerabiles uiri domini promotores & procurator fiſcalis eiuſdem ſanctæ ſynodi,per organum dicti promotoris fiſcalis ſua uerba eidem ſynodo in perſonam dicti domini epiſcopi Viſenſis præſidentis dirigentes, audientiam publicam ibidem tunc ſibi dari & concedi ad hanc horam , humilime & inſtanter petierunt, ſupplicarunt, & poſtularunt, cui ſupplicationi eadem ſancta ſynodus per organum ipſius domini præſidentis annuit. Tunc ijdem domini promotores & procurator fiſcalis decretum originale monitorij ſiue citatorij ab eadem ſancta ſynodo emanatum, contra ſanctiſſimum dominum noſtrum papam Eugenium quartum, eius ſynodi uera bulla plumbea impendenti bullatum, de quo in ſchedula infraſcripta fit mentio, necnon inſtrmentum publicum executionis eiuſdem per affixionem in ualuis prædictæ eccleſiæ Baſileenſis die datæ ipſius decreti facti una cum ſchedula accuſationis contumaciæ ipſius domini noſtri papæ, quam accuſarunt, atque petierunt,ut in eadem per ipſum procuratorē alta & intelligibili uoce lecta continetur,cuius ſchedulæ tenor ſequitur in hæc uerba.

Reuerendiſſimi reuerendiq; in CHRISTO patres ac metuendi domini, ac cæteri uniuerſi domini noſtri præſtantiſſimi hanc ſacroſanctam generalem ſynodum Baſileenſem, uniuerſalem eccleſiam repræſentantem, conſtituentes & celebrantes, cum iamdudum , uidelicet pridie Calendas Auguſti anni præſentis milleſimi quadringenteſimi trigeſimiſeptimi,hæc ſancta ſynodus conſiderans mala, deformitates & ſcandala ac pericula,quæ in eccleſia dei hactenus uiguerunt, prout adhuc uigent, (quibus corrigendis pro ſalute totius Chriſtianæ plebis ex officio ſuo totis uiribus ſuis incumbere tenetur,etiam ex poteſtate quam ſuper cunctos fideles cuiuſcunque autoritatis,etiam ſi papalis exiſtant,à CHRISTO accepit, contra ſanctiſſimum dominum noſtrum Eugenium papam quartum) quoddam citatorium (per edictum, quatenus per ſe uel alium ad hoc legitime deputatum , coram eadem ſancta ſynodo

de & ſuper contentis in dicto citatorij decreto & alijs proponendis, infra ſexaginta D
dierum ſpatium pro ſui defenſione aut excuſatione alleganda uel proponēda compa
reret, terminum peremptorium eidem ſtatuendo (ut in eo latius continetur) decre-
uerit, quod quidem citatorium in præſenti ciuitate & in ualuis huius maioris eccle
ſiæ Baſileenſis iuxta illius formam & tenorem per edictum executum fuerit, & de-
Sletzenrode ul. ſpaſſerij bitæ executioni demandatum, nos Bartholomæus de Fraxino, & Ioannes Slitzen-
rode promotores, & ego Ioannes Spaſſerij procurator fiſcalis ac officiarij huius ſa-
croſanctæ ſynodi, bullam citatorij dictæ ſanctæ ſynodi uera bulla plumbea bulla-
tam, unà cum inſtrumento executionis eiuſdem citatorij (ut præmittitur) factæ rea-
liter facto & in ſcriptis offerimus, repræſentamus, & producimus, ac præfati ſan-
ctiſſimi domini Eugenij per ſe aut alium cum ſufficienti mandato infra dictos ſexa-
ginta dies in ipſo citatorio ſibi præfixos, per ſe aut alium non comparentis, neq; com
parere curantis, (licet ſæpiſſime ipſa ſancta ſynodus quàmplures celebrauerit con-
gregationes, in quibus aut ipſarum aliqua ipſe dominus Eugenius comparere infra
dictum terminum potuiſſet) contumaciam accuſamus, ipſumq; contumacem repu-
tari, ac in contumacia & defectu poni & declarari per hanc ſanctam ſynodum, pe-
timus cum inſtantia atque poſtulamus. Necnon eundem dominum Eugenium alta
uoce ad ualuas huius maioris eccleſiæ Baſileenſis per duos reuerendos in CHRI-
STO patres dominos epiſcopos, unà cum notarijs huius ſacri concilij, iuxta mo- E
res antiquos uocari, & relationem uocationis fieri inſtanter requirimus. de quibus
omnibus per nos promotores & procuratorem fiſcalem antedictos, dictis propoſi-
tis & requiſitis, nomine quo ſupra, à uobis reuerendis patribus dominis protonotarijs
ac etiam huius ſacri concilij notarijs & ſcribis petimus ad futuram rei memoriam
unum uel plura, publicum uel publica confici inſtrumenta. Ad quorum petitionem
& mandatum ipſius ſanctæ ſynodi, lecto prius prædicto executionis inſtrumento, &
dicto monitorij ſeu citatorij decreto, cum in eodem loco dum edictum fuit emana-
tum aliàs lectum fuiſſet, habito pro lecto, reuerendi in CHRISTO patres & domi-
ni, domini Matthæus Albinganenſis & Aymo Gratianopolitanus epiſcopi, de man-
dato dictæ ſanctæ ſynodi per organū dicti domini præſidentis eis facto, prædictum
dominum noſtrū papā primo ſuper gradus ante dictum maius altare alta & intelli-
gibili uoce per organum ipſius domini epiſcopi Albinganenſis uocarunt, & procla-
marunt clamoroſa inſinuatione ſub his uerbis: Ex parte ſacroſanctæ ſynodi publi-
ce & ſolenniter requiritur ſanctiſſimus dominus Eugenius papa quartus, quatenus
ſi uigore citationis contra eum nouiſſime per eandem ſanctam ſynodum decretæ, du
xerit ſe conſpectui huius ſanctæ ſynodi præſentandum, ad ſe defendendum & excu- F
ſandum ſuper his, de quib9 huic ſanctæ ſynodo delatus eſt, compareat coram hac ſan
cta ſynodo, ad hunc actum pro tribunali ſedente, quæ eidem pollicetur gratam &
debitam audientiam. Similiter ex parte eiuſdem ſanctæ ſynodi omnibus intimatur,
quatenus ſi quis ſit, qui mandatum habeat ſufficiens ad comparendum pro eodem do
mino Eugenio, compareat coram eadem ſedente, ut ſupra. Hæc autem ſancta ſyno-
dus pollicetur cuilibet, exigēte iuſtitia, audiētiam gratam &c. Qui dominus noſter
papa ſic uocatus & proclamatus, nec aliquis pro eo comparuit, nec reſpondit. Vnde
ipſi duo domini epiſcopi ante ualuas ſeu portas ipſius eccleſiæ acceſſerūt, & iterum
& cum pauſata intermedia inſtantia trina uice alta & intelligibili uoce & clamoro-
ſa inſinuatione præfatum dominum noſtrum papam uocarunt, & proclamarūt per
organum cuius ſupra, ſub eiſdem uerbis ſupraſcriptis, prout etiam prouidi uiri Ar-
noldus Amici, Ioannes Kempener & Gotfridus Dorſten ipſius ſanctæ ſynodi cur-
ſores uocibus eleuatis, reiteratis uicibus, uocarunt & proclamarunt. Qui dominus
noſter papa Eugenius nec aliquis pro eodem ibidem comparuit, neque reſpondit.
Quibus ſic factis, ipſi duo domini epiſcopi ante conſpectum ipſius ſanctæ ſynodi &
in medium reuerſi, ſe prædictum dominum noſtrum papam (ut ſupra ſcri-
ptum

A ptum eſt)uocaſſe & proclamaſſe, & per dictos curſores uocatum & proclamatum fuiſſe,quodq; ipſe nec aliquis pro eo comparuerat, neque reſponderat,eidem ſanctæ ſynodo retulerunt. Præterea præfati promotores & procurator fiſcalis, per organum ipſius procuratoris contumaciam prænominati domini noſtri papæ iterato accuſarunt,ipſumq; ſuper omnibus & ſingulis in dicto citatorij decreto contentis,contumacem reputari,& ad ulteriora procedi,&aliàs decerni &fieri,ut in quadam alia ſchedula per ipſum procuratorem etiam alta & intelligibili uoce ibidem lecta,continetur,cuius tenor talis eſt:Nos promotores & procurator fiſcalis antedicti,quo ſupra nomine iſtam uocationem & relationem(ut præmittitur)factas,inter acta huius cauſæ & ſacri concilij petimus regiſtrari, dictamq; citatorij bullam & inſtrumentum executionis(prout ſupius producta ſunt)iterato repetimus, & reproducimus, & apud acta ſacri concilij,& cauſæ huiuſmodi inſeri & regiſtrari petimus. Et quia præfatus dominus Eugenius de & ſuper contentis in dicto citatorij decreto legitime citatus,ſufficienterq; expectatus, nec per ſe nec per alium infra dictos ſexaginta dies curauit,atq; curat comparere,ipſius contumaciam accuſamus. Ipſumq; ſuper omnibus & ſingulis in *dicti citatorij decreto contentis,prout iuſtitia ſuadet,& iuris ordo al.dicto poſtulat atq; rationis, contumacem reputari,in cauſaq; huiuſmodi in eius contumaciam eius abſentia diuina repleta præſentia, ut ipſi ſanctæ ſynodo uidebitur expedi-

B re,& uniuerſali eccleſiæ ſanctæ dei neceſſarium fuerit & utile, ad ulteriora procedi, ac proceſſum per audientiam contradictarum aut aliàs(prout uidebitur) decerni per ipſam ſanctam ſynodum, inſtantiſſime poſtulamus.Requirentes dominos protonotarios & notarios huius ſanctæ ſynodi, ut omnia in cauſa huiuſmodi acta & producta ac ordinata,apud acta ſacri concilij & cauſæ huiuſmodi regiſtretis:necnon quo ſupra nomine à uobis dominis protonotarijs & notarijs petimus, ad futuram rei memoriam,unum uel plura, publicum uel publica confici inſtrumenta. Huiuſmodiq; ſchedula ſic lecta,& per eandem ſanctam ſynodum audita,ipſa ſancta ſynodus per organum prædicti domini præſidentis præcepit & iniunxit præfato domino epiſcopo Albinganeñ.ut ambonem (in quo decreta ipſius ſanctæ ſynodi,per eandem ſanctam ſynodum pronunciari & legi ſolent,dum eduntur)aſcenderet, declarationemq; contumaciæ prænominati domini noſtri papæ alta & intelligibili uoce,nomine ipſius ſacroſanctæ ſynodi legeret & pronunciaret, prout infra. Qui quidem dominus epiſcopus Albinganeñ.mandatis ipſius ſynodi obediens,dictum ambonem aſcendit, dictamq; ipſius domini noſtri papæ contumaciæ & proceſſus ad ulteriora declaratio

C nē,in ſcriptis alta & intelligibili uoce noīe ipſius ſacroſanctæ ſynodi legit,&pronūciauit,ut in eadem ſchedula per eum lecta cōtinetur. Cuius tenor ſequitur ſub his uerbis:Hæc ſancta ſynodus Baſileeñ.in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans,& ad huiuſmodi actum legitime congregata, & pro tribunali ſedens,audita petitione promotorum & procuraroris fiſcalis eiuſdem ſanctæ ſynodi,ut ex eorum relatione &productione inſtrumentorum uiſa eiuſdem domini Eugenij papæ contumacia in non parendo citatorio eiuſdem ſacri concilij, recepta etiam ſuper hoc ad maiorem cautelam per deputatos eiuſdem ſynodi informatiōe tam de prædictis,q̃ de notitia eiuſdem citatorij in Romana curia, decernit, declarat,& reputat dictum dominum Eugenium legitime citatum,ſufficienterq; expectatum,fuiſſe & eſſe contumacem,& eius abſentia non obſtante, diuina *eadem repleta præſentia,contra eundem dominum Eugenium papam ad ulteriora fore procedendū,prout ſacro concilio uidebitur, conſideratis neceſſitatibus & utilitatibus uniuerſalis eccleſiæ.Qua ſiquidem contumaciæ declaratione & proceſſus decreto ſic lecto, præfatus dominus epiſcopus Albinganeñ. petijt eidem ſacroſanctæ ſynodo, an huiuſmodi declarationis & decreti pronunciatio,per eum de mandato ſanctæ ſynodi(ut præfertur)facta & lecta, ipſi ſanctæ ſynodo placeat. Quæ ſacroſancta ſynodus alta uoce reſpondit per uerbum,placet.De quibus omnibus & ſingulis præmiſſis præfati do- al. earundem replente præſentiam

mini promotores, nomine promotorio eiuſdē petierunt à dominis ſanctæ ſedis apoſtolicæ protonotarijs & nobis notarijs & ſcribis ipſius ſynodi, ad perpetuam rei memoriam fieri unum uel plura, publicum uel publica, inſtrumentum uel inſtrumenta. *Celebrata ſiquidem ſolenniter extitit prædicta ſeſſio, & acta fuerunt hæc omnia ſupradicta, ubi & prout ſupraſcripta ſunt. Et interfuerunt teſtes præſentes, uenerabiles & circunſpecti uiri domini & magiſtri Aegidius Camineti in medicina Pariſienſis, & Ioannes de Segobia in theologia magiſtri Salamantinenſis almarum uniuerſitatum ſtudiorū generalium, in dicta ſancta ſynodo ambaſiatores, Guilhelmus Kircher dictus de Conſtantia, & Ioannes de comitibus archipresbyter Papienſis decretorum & Stephanus de Nouaria legum doctores, & Robertus Auelon licentiatus in decretis canonicus Cameracenſis, cum pluribus alijs rogatis & requiſitis.

al. loco illorū. Acta ſunt hęc Baſileæ in eccleſia maiori Baſileenſi, in ſeſſiōe publica eiuſdem ſynodi ſolenniter celebrata, Calendis Octobris, anno à natiuitate domini M, cccc, xxxvij,

SESSIO VIGESIMANONA DE reuocatione prætenſæ bullæ papæ ſuper tranſlatione concilij factæ.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileēſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalē eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Compatiens hæc ſancta ſynodus miſerabilibus eccleſiæ ruinis, & languoribus capitis atque membrorum ex intimis condolens uiſceribus, poſt editionem ſaluberrimorum decretorum in obſeruationem legis domini & antiquorum canonum, poſt benignas & charitatiuas admonitiones ſummo pontifici per oratores plurimos directas, poſt annorum plurium expectationem cum multa patientia deductam, cum & decreta contemni, & admonitiones paruipendi, & inde ſcandala, diuiſiones & ſchiſmata creſcere uideret, uitiaque & peccata maioribus adoleſcere incrementis, compulſa eſt tandem ſynodus ipſa, regimini eccleſiaſtico prouiſionem quærere ſalutarem, & ſummum pontificem ad hoc uehemētius excitare, ut ea quæ ad ipſius & uniuerſæ eccleſiæ ſalutem erant, efficaciter agere curaret, cuius exemplum ſubditi facile imitantur. Et quoniam (ut ſapiens loquitur) melior eſt manifeſta correctio, q̄ amor abſconditus: meliora ſunt uulnera diligentis, q̄ fraudulenta blandientis oſcula, defectus aliquos debiti regiminis (qui eccleſiæ dicti fuerunt) flebili querela commemorauit, ut in melius emendarentur, nec ipſius ſummi pontificis aut aliorū ualerent diutius obeſſe ſaluti. Et ut om̄is patiētia exhiberetur, nulla poſita eſt pœnarum adiectio, ſed tantū terminus conueniens præfixus extitit, ut infra illum aut per ſe, aut per alium ipſe in hac ſancta ſynodo compareret, atque ſic debito regimini eccleſiæ (prout publica neceſſitas maxime impellebat) opportune prouideretur, ueluti forma citationis editæ apertius indicauit, quod & maxime hæc ſancta ſynodus agere urgebatur, dum poteſtatem habet immediate à Chriſto ſuper uniuerſos Chriſtifideles cuiuſcunque ſtatus etiam ſi papalis exiſtant, in his præſertim, quæ ad reformationem pertinent. Dumque ob ipſam cauſam reformationis congregata eſt, quæ nullatenus pſici poteſt, niſi ſummus pontifex ad eam reformationem cum effectu capeſſendam, ſuum inclinauerit animum, cum etiam experientia docuerit, ex editione decretorum, *ex qua ſalus effici debuerat, in locis pluribus turbationem fuiſſe ſubſecutam, dum ea per ſummum pontificem infringuntur, cuius autoritate ſe tuentur, qui huiuſmodi decretis aduerſari uolunt. Difficile quoque cæteri corriguntur, ſi regimen ipſius ac curiæ ſuæ non uiderint emendatum, quod ab ipſis trahitur in exemplum. Verum ſummus ipſe pontifex prefatam citationem pro tanta neceſſitate publicæ ſalutis emanatam, quæ etſi non placentia, tamen ſalubria continebat, aliquantulum moleſtius primo aſpectu ferens, quandam ſuæ ordinationis paginam in aduerſum promulgaſſe dicitur. In qua primū de proſecutiōe *reductionis Græcorū uaria recitās, ad impugnationē electionis loci pro œcumenico cōcilio per hāc ſanctā ſynodū factæ, ſe cōuertit, ſolā Auinionenſem ciuitatē cōmemorās, quæ rebus utique gerēdis cōmodiſſima eſſe dinoſcit, om̄ique pace & ſecuritate gaudere, tacita ueritate de Baſilea & Sabaudia in eadē electiōe cōiunctis

Prouer. 27. a

al. quæ ſalutem afferre

al. unionis

A iunctis. Verum cũ noſtrã illam electionẽ & decreto cum Græcis edito plene ſatisfa- cere conſtet, atque loca rebus agendis commodiſſima, omni quoq; nationi opportuna manifeſte continere, non neceſſe eſt, ut de hac re longiorem ſermonẽ protrahamus: nec ſummus ipſe pontifex laborem declinandi in alterum locorum illorum recuſare debet, ſi bonum rei huius tanto affectu deſiderat, ſicut in ſuis literis prædicauit. Refert præterea diuiſionem, in huius electionis locorum negocio prohdolor ſuſcitatam, quam & ſe confirmaſſe oſtẽdit, quam utinam potius extinguere curaſſet. Nam & poſtquam galeæ & pecuniæ in Auinione pro locis per hanc ſanctam ſynodum electis expeditæ fuerant, ipſe alias galeas in Conſtantinopolim mittere curauit, diuiſionem latinæ eccleſiæ coram Græcis ex duplici legationis miſſione demonſtraturus: quæ quantum honori eccleſiæ latinæ, quantum unioni Græcorum proſequẽdæ diſconueniant, nemo eſt qui non uideat. Inſuper iuſtificare nititur, quod per uenerabilem Ioannem archiepiſcopum Tarentinum oratorem ſuum, in miſſione certarum literarum ſuper huiuſmodi diuiſione electionis tranſmiſſarum factum eſt, quod ſubticere honeſtius fuiſſet, ne nos pro tuẽda noſtra iuſtitia rẽ illã magis apire cogeremur. Nam & literas illas clandeſtine & falſo bullatas fuiſſe, iam notorium eſt. Et ſi ſummus pontifex de confeſſione ipſius archiepiſcopi & alijs circunſtantijs ueram informationem acceperit, non impinget in huius ſacri concilij libertatem, quod ipſe archiepiſcopus in cauſam propter eã rem tractus ſit, aut in domo propria arreſtatus. Sed ad impugnandum eandem libertatem, cuiuſdam procuratoris ipſius archiepiſcopi captionem nobis obijcit, quam iuſſu noſtro cõſtat nullatenus fuiſſe peractam, immo procuratorem ipſum iuſſu cuiuſdam prælati ſcandaloſæ turbationi obuiare uolẽtis, quam procurator ipſe per appellationem emittẽdam ab hoc ſacro concilio, uериſimiliter uidebatur eſſe facturus, per publicum officialem captum hæc ſancta ſynodus pro ſua manſuetudine ilico iuſſit expediri, qui & procurator adhuc nobiſcum in plena libertate uerſatur. Nec præterea uerum eſt, per hoc ſacrum concilium aut iuſſionem ipſius, aliquod ſpolium priori Furnenſi (uelut memoratæ literæ prætendunt) fuiſſe irrogatum, licet literæ aliquæ plurima ſcandaloſa aduerſus hanc ſanctam ſynodum & ſuppoſita eiuſdem continentes, abſq; tamen noſtro ſcitu, longe ab hac ciuitate eidem dicantur ereptæ. Nec tam leues colores ad impugnationem libertatis huius ſacri concilij quærere oportuit, cum & iam toti mundo conſtare poſſit, tantæ libertatis & ſecuritatis plenitudinem hic adeſſe, ut nullum locum huberiorem aut ſecuriorem, q̃ ipſam ciuitatem Baſileenſem ſub imperiali protectione conſtitutam, & optima politia gubernatam, credamus inueniri. Cæterum aduerſus citationem emanatam plurima proferre conatur, quæ omnia ex ſuperioribus rationibus euidentiſſime confutantur. Et ſperandum eſt, ubi re ipſa plenius digeſta, ſummus põtifex effectum citationis huiuſmodi animaduerterit, in quærenda ipſius & aliorum ſalute uerſari, ut languor acerrimus à corpore myſtico eccleſiæ depellatur, nõ adeo aduerſus citationem ipſam ſuccenſebit. Quæ & ſi aliquid amaritudinis, more ſalubris medicinæ, in primo guſtu ferre uideatur, eam tamen in nouiſſimis iucundam & ſalutiferam eſſe (deo aſpirante) perſentiet, nec eam bono publico aut charitati aduerſam, immo potius ſuæ ſaluti ac eccleſiæ neceſſitati accommodam fuiſſe cognoſcet. Quod uero tale aliquid priora ignoraſſe ſecula commemorat, ſi rerum geſtarum percurrat hiſtorias, non tantum ſummos pontifices de corrigendis defectibus fuiſſe admonitos conſpiciet, ſed etiam depoſitos à papatu, ac etiam nonnullis obedientiam ex multis cauſis fuiſſe ſubtractam. Sed ſi abuſuum incrementa nunc uigentia, ſi longam & fortem aduerſus ſanctam ſynodum & reformationem eccleſiæ reſiſtentiam perſeuerantẽ, quæ priora ſecula ignorarunt, animaduertat, nihil admirabitur huius citationis nunc repertum fuiſſe antidotum. Omittimus uerba quæ aduerſum nos grauia proferuntur, recenſere, omnia manſuetis & mitibus animis ſuſtinentes, dum ſalutem eccleſiæ proſequamur. Sed deniq; ſummus pontifex talibus qualibus ſupradictis coloribus ſuffultus

al. de

tus,dum huic ſanctæ ſynodo in his præſertim,quæ ad reformatiōem pertinent,obe- D
dire tenetur, & ad eandem euocatus, aut ſuper rebus propoſitis in eum, excuſatio-
nem afferre, aut cunctis in melius emendatis, regimini eccleſiaſtico donare ſalutem,
ipſe hanc ſanctam ſynodum diſſoluere,ac in ciuitatem Ferrarienſem transferre cona
tur,cum plurium adiectione cenſurarum, ſi uirtute præfati citatorij in aliquo pro-
ceſſum fuerit aut aduerſus eum,ſeu ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,aut præſi-
dentes oratores ſuos,qui in hoc concilio fuerunt,uel aliquem ipſorum,aliqua noui-
tas illata fuerit,uel etiam quicquam à die citatorij factum, cōtinuatum uel ſeruatum
extiterit. Eſt ne hæc obedientia, quam concilijs generalibus per ſummos pontifices
& alios quoſcunque ſacra Conſtantienſis ſynodus,in his præſertim quæ ad reformati-
nem pertinent,declarauit exhibendam? memor uerborum Chriſti,qui poſtquam Si-
Matt.18.a moni Petro dixerat,ſi te non audierit,dic eccleſiæ:ſi eccleſiam non audierit,ſit tibi tan
quam ethnicus & publicanus,continuo ſubiecit: Amen dico uobis, quæcunque ligaue
ritis ſuper terram,erunt ligata & in cælo: quā & eccleſiæ autoritatem à Chriſto do-
natam,eſſe etiam ſupra papam,ſi quis prius ambigeret,iam hoc ipſius magnæ ſyno-
Conſtantien. concilij ſeſſ.4. & 5. di Conſtantien. autoritas apertè declarauit, cuius hæc uerba ſunt: Ipſa ſynodus in ſpi
ritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, poteſtatem à
Chriſto immediate habet,cui quilibet cuiuſcunque ſtatus uel dignitatis,etiam ſi papa- E
lis exiſtat,obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem prædicti
ſchiſmatis,ad generalem reformationem eccleſiæ dei in capite & in membris. Item
Conſtantien. concilij ſeſſ.5. declarat, quod quicunque cuiuſcunque ſtatus,etiam ſi papalis exiſtat,qui mandatis, ſtatutis
ſeu ordinationibus huius ſanctæ ſynodi & cuiuſlibet alterius legitime cōgregatæ ſeu
pertinentibus ad ea,factis & faciendis,contumaciter obedire contempſerit,niſi reſipu
erit,condignæ pœnitentiæ ſubijciatur,& debite puniatur,etiam ad alia iuris ſubſidia
recurrendo. quorum uirtute decretorum ſubſecuta fuit felicis recordationis papæ
Martini electio,cui ipſe dominus Eugenius ſuccedit,qui etiam ipſi Conſtantien. con
cilio,cum eſſet in minoribus,præſens interfuit. Iam uero ipſe non ſolum non obedit
ſynodo generali, ſed & ſuper illam in reformationis proprio negocio, ſe iudicem
conſtituere molitur, eam propria uoluntate diſſoluere uolens, atque in alium locum
ſuæ origini propinquum,euocare, ubi (ſicut ueriſimiliter creditur) ita dominari ſpe-
rat,ut reſiſti ſuæ non poſſit uoluntati. Sed nec eum decuit obliuiſci,quod iam altera
uice diſſolutionem ſynodi facere attentauerit,quam deinceps reuocare & inanem at-
Baſileen. concilij ſeſſ.11. que irritam fateri oportuit. Scire inſuper debuit, iamdudum in hac ſancta ſynodo fu
iſſe ſolenniter decretatum,aſſentientibus plurimis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali
bus,quorum aliqui adhuc de pſenti cum eo ſunt,ut hoc cōcilium per papam ſine ex- F
preſſo conſenſu duarum partium eiuſdem concilij,uotis ſingulorum per deputatio-
nes & in generali cōgregatione ſcrutatis,poſtea ſolēni ſeſſione ſubſecuta,diſſolui non
poſſit,aut de loco ad locum tranſmutari,pœnis omnibus atque cenſuris ferendis in ad
uerſum, extunc caſſatis & irritatis. formidare pterea debuit,aliud concilium in Fer-
Baſileen. concilij ſeſſ.11. raria erigere,cum alio decreto per antea edito declaratum ſit,omne concilium quod
iſto durante alibi contigerit eligi,non fore concilium, ſed ſchiſmaticorum conuenti-
culum. Intelligitur autem durare hoc concilium iuxta pmiſſi decreti ſeriem,donec ex
conſenſu duarum partium eius fuerit diſſolutum,quæ decreta ipſius domini Euge-
nij ſubſequēti adhæſione corroborata ſunt,ac per ſuos oratores præſidentes ſaltem
Conſtantien. concilij ſeſſ.4. 5. & 39. nominibus proprijs iurata. Sed & antea in decreto concilij Conſtantienſis quod inci-
pit, Frequens, fuerat ordinatum,ut locus futuri concilij cum conſenſu ipſius concilij
congregati eligi deberet, & ſi concilio diſſoluto locum illum mutari oporteret ex
cauſis legitimis,tunc alius locus eiuſdem nationis eligi deberet. Si uero cauſæ illæ to-
tam nationem concernerent, locus uicinior aſſumeretur. Quod ſi locum futuri con-
cilij alio tempore celebrandi,ſine conſenſu concilij actu congregati aſſignare, & niſi
ad loca ibidem declarata,mutare non poteſt, multo minus concilium congregatum
inconti

A incontinenti ſine ipſius conſenſu ad locum alium ſua uoluntate trãsferre. Deniq; non
debuit obliuiſci decreti ſuper conuentione Græcorum per ipſum approbati,quo ca
uetur,concilium in Baſilea firmiter eſſe permanſurum,donec Græci ad portum per
hanc ſanctam ſynodum eis nominandum,peruenerint.Quo pacto igitur,quo'ue con
ſilio nunc huius concilij diſſolutionem aut tranſlationem efficere fruſtra conatur? Sed
quis uſus ille eſt plenitudinis ſuæ poteſtatis,dum ſi cõtra aliquem oratorum ſuorum,
utpote archiepiſcopum Tarentinum,(de quo mentionem fecerat)quicquam agatur
pro debito iuſtitiæ,ob eam cauſam uult etiam concilium diſſolui? Deniq; unionem
Bohemorũ,quam tantis laboribus hæc ſancta ſynodus perquiſiuit, dũ pro ultimato ei-
us complemento inſtamus,conturbare nititur huius p̃tenſæ ordinationis ſeries,quæ
ultra triginta dies hanc ſanctam ſynodũ huic negocio prohibet intendere.O admiran
da conſilia,quæ ad eneruationem autoritatis eccleſiæ & ſuipſius deſtructionem ſum
mo pontifici ſuggerũtur, quæ ſi conniuentibus oculis pertranſiret hæc ſancta ſyno-
dus,tota confundi timeretur eccleſiæ autoritas: & quis in papatum aſſumptus, poſſet
uniuerſam Chriſtianitatem pro ſua uoluntate decolorare,nec ulla eſſet reſiſtentia.
Quinimmo & accuſatus de hæreſi aut quouis crimine, confeſtim ſynodum accuſan-
B tem & corripientem diſſoluere tentaret,ne ſubiret iudicium. Nunc quoq; dolentiſſi
me ferendum eſt,tale exemplum à domino Eugenio donari poſteris,ut iudicium ſub
terfugiendo,ad deteſtabile refugium p̃tenſæ diſſolutionis concilij ſe conuertat. Qui
& non recte de autoritate eccleſiæ ſentire uidetur,dũ ipſius eccleſiæ congregatæ cui
(uti declaratum eſt)obedire tenetur,ipſe ſe iudicem conſtituit,& aduerſus tot decre
ta,tot ſanctiones conciliorum,eam conatur diſſoluere,qui tamen dudum in adhæſi-
one ſua cum de reuocatione literarum incipientium,Deus nouit,mentio haberetur,
ipſe quicquid per eum aut ſuo nomine in p̃iudicium aut derogationem huius Baſile
enſis concilij ſeu contra eius autoritatem factum,attentatum ſeu aſſertum erat, caſſa-
uit,irritauit,& annullauit,nullaq; & irrita fuiſſe & eſſe declarauit, & ſe deinceps à
nouitatibus & grauaminibus ſeu p̃iudicijs inferendis huic ſacro concilio, aut ſuppo
ſitis eius & adhærentibus eidem,realiter & cum effectu deſiſtere pollicitus eſt. Cum
igitur talia in aduerſum perpetrata,quæ uniuerſis fidelibus deteſtanda & abhorren-
da ſunt,nullatenus ſub diſſimulatione pertranſire ualeamus, uolens hæc ſancta ſyno
dus(ſicut tenetur)de opportunis remedijs prouidere, declarat huiuſmodi p̃tenſam
diſſolutionem huius concilij,ac tranſlationem in ciuitatem Ferrarieñ.per dñm Euge
nium papam quartum factas,cum omnibus cenſuris,pœnis & alijs inde ſecutis, nul-
las eſſe,penitusq; irritas & inanes,mandans,obſecrans & p̃cipiens eidem,ut hæc(ſic-
C ut de facto proceſſerũt)reuocare habeat,& aduertat ipſe pœnas,quæ dudũ in decre
to huius ſanctæ ſynodi, quod incipit,Quoniam frequens, etiam ante ipſius adhæſio-
nem in undecima ſeſſione promulgato, contra Romanum pontificem ad concilium
generale quoquo diſſoluendum,mutandum,prorogandum operam dantem,prola-
tæ fuerunt,ubi expreſſe cauetur,quòd ſi Romanus pontifex talia agens, infra quatu-
or mẽſes cũ reali ſatisfactione non reſipuerit, ex tũc à papali adminiſtratione ſit ipſo
facto ſuſpenſus,quæ quidem papalis adminiſtratio ad ſacrum gñale cõcilium ipſo iu
re deuoluatur.Quod ſi pœnam ipſam per duos menſes poſt prædictos quatuor mẽ-
ſes ſuſtinuerit animo indurato,contra ipſum uſq; ad priuationem incluſiue per con-
cilium generale procedatur:quas quidem pœnas hæc ſancta ſynodus ipſum dñm Eu
genium,niſi reſipuerit,decernit & declarat incurſum,iuxta terminos in p̃dicto decre
to undecimæ ſeſſionis p̃fixos,ad quarum pœnarum executionem,niſi reſipuerit,(ut
p̃libatum eſt)merito procedemus.Inſuper hæc ſancta ſynodus omnem nominatio-
nem,electionem,aſſumptionem loci Ferrarieñ.factam tanquam decretis ipſius ſyno-
di repugnantẽ,ſicut de facto ꝓceſſit,caſſat & irritat ,immo uerius caſſam & irritam
eſſe declarat.Et caſu quo in eadẽ ciuitate aut alibi aduerſus p̃fatorũ decretorũ noſtro
rũ tenorẽ ſummus ipſe pontifex conciliũ erigere inceperit, uel incipiet in futurum,

Baſileen. concilij ſeſſ. 19.

Baſileen. concilij, ſeſſ. 16.

Baſileen. concilij, ſeſſ. 11.

mandat & præcipit hæc ſancta ſynodus uniuerſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali bus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, & alijs quibuſcunq; in curia dicti domini Eugenij exiſtentibus, qui ſynodis generalibus de iure uel conſuetudine intereſſe tenentur, ut ad hoc ſacrum concilium Baſileenſe, cæteri uero ad loca ſuorum beneficiorum uel alibi extra curiam ſe transferant, ſub pœnis excommunicationis, priuationis omnium beneficiorum, dignitatum & officiorum, & inhabilitationis perpetuæ, quas, ſi contra fecerint, ipſo facto incurrant. Inhibet præterea ſub eiſdem pœnis hæc ſancta ſynodus, ne quiſquam, cuiuſuis ſtatus & dignitatis, etiam ſi cardinalis, patriarcha, archiepiſcopus, uel epiſcopus fuerit, ab hac ſancta ſynodo uigore ſeu prætextu diſſolutionis aut tranſlationis per ipſum dominum Eugenium factæ recedere audeat, uel ab actibus conciliaribus ullo pacto deſiſtere, ſeu huiuſmodi tranſlationi uel diſſolutioni quomodolibet obedire. Decernit quoq; hæc ſancta ſynodus, ut oẽs & ſinguli ad hoc concilium libere accedere poſſint, ac ſi præfatæ diſſolutio & tranſlatio prætenſæ nullatenus emanaſſent, nec quiſquam uenientes ad hoc ſacrum concilium quouiſmodo habeat impedire. Vniuerſis quoque Chriſtifidelibus ſub pœnis excommunicationis inhibet, quacunq; dignitate eccleſiaſtica uel ſeculari, etiam ſi cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, pontificali, imperiali, regali uel alia quæcunq; p̃fulgeant, ne ad tale prætenſum concilium per ipſum dominum Eugenium (ut præmittitur) erectum uel erigendum, accedere uel mittere præſumant, neq; etiam uniuerſitates, collegia, capitula, communitates ad tale prætenſum concilium mittant. Quod ſi fecerint, ipſo facto eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto. D E

Deniq; ne ipſe dominus Eugenius iugiter grauiora grauioribus addere præſumat, noua ſchiſmata & ſcandala ſuſcitando, autoritatemq; uniuerſalis eccleſiæ uehementius impugnando, inhibet eidẽ hæc ſancta ſynodus, ne deinceps aduerſus ipſam quicquam innouet, eandem uel eius ſuppoſita & eidem adhærentes perturbando uel moleſtando, ſeu iam attentata continuet, ac etiam uniuerſos qui beneficia, dignitates, perſonatus & officia ſuppoſitorum huius ſacri concilij, ſeu eidem concilio adhærentium impetrauerint, ſeu obtinuerint, ſeu impetrare tentauerint uel obtinere, etiam ſi motu proprio conceſſa fuerint, & omnes qui huiuſmodi impetrationi uel prouiſioni beneficiorum, dignitatum, perſonatuum & officiorum quorumcunq;, aſſenſum, (al, conſilium) fauorem uel *auxilium dederint, quacunq; præfulgeant dignitate (ut præmittitur) eccleſiaſtica uel ſeculari, etiam ſi uniuerſitates, communitates, collegia uel capitula fuerint, aliquod ſeu aliqua ſuppoſitorum huius concilij & eidem adhærentium, uigore ſeu prætextu prætenſæ ordinationis per ipſum dominum Eugenium factæ, in ſuis beneficijs ac alijs rebus moleſtauerint uel perturbauerint, quacunq; autoritate ordinaria uel delegata. Decernit eadem ſancta ſynodus, pœnis excommunicationis, priuationis ab omnibus beneficijs, officijs & dignitatibus, ac inhabilitationis ad eadem, quantũ ad ſingulares perſonas, & ſi uniuerſitates, communitates, uel collegia aut capitula fuerint, interdicto eccleſiaſtico ipſo facto ſubiacere, decretis huius ſanctæ ſynodi, (Baſileen. concilij ſeſſi. 8. & ſeſ. 13. & ſeſ. 26) quæ incipiunt, Ambitioſorum: &, Vt ſacri: &, Cum Chriſti eccleſia, & alijs quibuſcunq; ipſius decretis & ordinationibus in ſuo robore duraturis. Inſuper uniuerſis p̃latis, etiã pontificali dignitate p̃fulgentibus, capitulis, uniuerſitatibus, cõmunitatibus & collegijs ac alijs q̃buſcũq; pſonis eccleſiaſticis, ſub pœnis p̃dictis quo ad ſingulares pſonas, & quo ad cõitates, uniuerſitates, collegia, capitula, ſub pœnis ceſſationis à diuinis & interdicti, quas (ſi cõtrafecerint) incurrãt ipſo facto. Prohibet hæc ſancta ſynodus, ne aliquẽ qui p̃fata beneficia, dignitates, perſonatus, & officia ſuppoſitorum hui⁹ ſacri concilij & eidem adhærentium (ſicut præmittitur) obtinuerint, recipere ſeu (al, prouiſionũ) admittere ad poſſeſſionem, uel inueſtire quouis modo audeant: literis quoque, *prouiſionibus & mandatis papalibus, uel alijs quibuſcunq;, quacunq; autoritate ordinaria uel delegata, ſub quibuſcunq; cenſuris uel pœnis emanatis, ſuper huiuſmodi priuationibus ac præfatorum beneficiorum, dignitatum, perſonatuum & officiorum F

colla

colſationibus,hæc ſancta ſynodus decernit nullatenus fore obediendum,quodq́; aduerſus pœnas ſuperius præmiſſas nullus reſtitui,etiam ad diuinorum celebratiōem rehabilitari,reintegrari,ſed nec à ſententia excommunicationis(excepto duntaxat in mortis articulo) abſolui,uel etiam quo ad cōmmunitates & capitula ac uniuerſitates & collegia interdicta relaxari,niſi per hanc ſanctam ſynodum poſſint. Vt autem nullus huius noſtræ ordinationis & decreti poſſit quouiſmodo prætendere, ignorantiam,uolumus & mandamus, hanc præſentem paginam ualuis huius eccleſiæ cathedralis Baſileēſis ſub noſtra bulla affigi,atque publicari,& per affixionem ipſam eidem domino Eugenio ac uniuerſis & ſingulis intimari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ uoluntatis,decreti,mandati,caſſationis, irritationis, inhibitionis,inhabilitationis,priuationis,excommunicationis,interdicti, à diuinis ceſſationis declarationis,affixionis & intimationis infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationem omnipotentis dei & uniuerſalis eccleſiæ ſe nouerit incurſurum. Datum in ſeſſione noſtra publica in eccleſia maiori Baſileenſi quarto idus Octobris celebrata, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſeptimo.

SESSIO TRIGESIMA SVPER modo communionis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileēſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Vt lucidius uideatur pro declaratione catholicæ ueritatis, quid circa perceptionem ſacræ euchariſtiæ tenendum ſit, & agendum pro utilitate & ſalute populi Chriſtiani, poſt diligentem perſcrutationem diuinarum ſcripturarum ſacrorumq́; canonum & doctrinarum à ſanctis patribus & doctoribus traditarum, in hac ſancta ſynodo longis temporibus habitam, conſideratisq́; omnibus quæ pro declaratione huius rei conſideranda fuerunt, decernit & declarat eadem ſancta ſynodus,quòd fideles laici ſiue clerici communicantes,& non conficientes,non aſtringuntur ex præcepto domini ad ſuſcipiendum ſub utraque ſpecie, panis ſcilicet & uini,ſacrum euchariſtiæ ſacramentum. Sed eccleſia quæ regitur ſpiritu ueritatis ſecum manente in æternum,& cum qua CHRISTVS manet uſque ad conſummationem ſeculi (ſicut ait diuina ſcriptura) ordinare habet, quomodo ipſis non conficientibus miniſtretur,prout pro reuerentia ipſius ſacramenti & ſalute fidelium uiderit expedire. ſiue autem ſub una ſpecie,ſiue ſub duplici quis communicet, ſecundum ordinationem ſeu obſeruantiam eccleſiæ proficit digne communicantibus ad ſalutem. Nec ullatenus ambigendum eſt, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie uini ſanguis tantum, ſed ſub qualibet ſpecie eſt integre totus CHRISTVS. Laudabilis quoque conſuetudo communicandi laicum populum ſub una ſpecie, ab eccleſia & ſanctis patribus rationabiliter introducta, & hactenns diutiſſime obſeruata, & à doctoribus diuinæ legis ſacrarum ſcripturarum atque canonum multam peritiam habentibus,iam à longæuo tempore commendata,pro lege habenda eſt,nec alicui licitum eſt eam reprobare,aut ſine autoritate eccleſiæ ipſam immutare. Datum Baſileæ in noſtra ſolenni & publica ſeſſione,decimo Calendas Ianuarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſeptimo.

Matth. 28.d

SESSIO TRIGESIMAPRIMA, de cauſis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata,uniuerſalē eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Eccleſiaſticæ ſolicitudinis ſtudiū iugiter inuigilare cōuenit,ut fraterna charitas in clero

clero ac populo Chriſtiano uigeat, nec quiſquam per uexationes & afflictiones indebitas proximum ſuum opprimere permittatur: ſicq; iuſtitia ordine debito cuilibet miniſtretur, ut & uiris doloſis auferatur nocendi licentia, & quies ac tranquillitas rectorum non facile perturbetur. Inoleuerunt autem hactenus intolerabilium uexationum abuſus permulti, dum nimium frequenter à remotiſſimis etiam partibus ad Romanam curiam, & interdum pro paruis & minutis rebus ac negocijs quàm plurimi citari & euocari conſueuerunt, atq; ita expenſis & laboribus fatigari, ut nõnunquam cõmodius arbitrarentur iuri ſuo cedere, aut uexationem ſuam graui damno redimere, q̃ in tam longinqua regione litium ſubire diſpendia. Sic facile extitit calumnioſis opprimere pauperes, ſic beneficia eccleſiaſtica plerunq; minus iuſte per litium anfractus obtẽta ſunt, dum iuſtis poſſeſſoribus eorum, ſeu quibus illa de iure competebãt, neq; opes neque facultates ad illos ſumptus ſufficere poterant, quos longinqua profectio ad Romanam curiam & litis agitatio in eadem depoſceb ant. Confunditur etiam exinde ordo eccleſiaſticus, dum ordinarijs iudicibus ſua iuriſdictio minime ſeruatur, pecuniæ & facultates regnorum ac prouinciarum hoc pacto non parum diminutæ ſunt. Et quod uniuerſo eccleſiaſtico ordini admodum nocere compertum eſt, hi quos ad ſumma negocia Chriſtianæ religionis ſublimitas dignitatis euocabat, minus illis reddebantur intenti, dum ipſorum mentes nimium occupabat aſſidua cauſarum multitudo. Quæ attendens hæc ſancta ſynodus, & pro reformatione eccleſiæ dei in capite & in mẽbris, iuxta poteſtatem ſibi à domino conceſſam euigilans, ut omnia deinceps ordine congruo peragantur, ad ſalutem animarum & pacem ac quietem cunctorum, ſtatuit & decernit, quod in partibus ultra quatuor diætas à Romana curia diſtantibus, omnes quæcunq; cauſæ, exceptis maioribus in iure expreſſe enumeratis, & electionum eccleſiarum cathedralium & monaſteriorum, quas immediata ſubiectio ad ſedem apoſtolicam deuoluit, apud illos iudices in partibus, q de iure aut conſuetudine præſcripta uel priuilegio cognitionem habent, terminentur & finiantur. Et ne ſub umbra appellationum, quæ nimium leuiter & nonnunquam friuole hactenus interponi uiſæ ſunt, atque etiam in eadem inſtantia ad prorogationem litium ſæpe multiplicari, materia fouendis iniuſtis uexationibus relinquatur, ſtatuit eadem ſancta ſynodus, quod ſi qs offenſus coram ſuo iudice, habere non poſſit iuſtitiæ complemẽtũ, ad immediatũ ſuperiorẽ p appellationẽ recurſum habeat, nec ad quẽcũq;, etiã ad papam, obmiſſo medio, neque à grauamine in quacunque inſtantia ante diffinitiuam ſententiam quomodolibet appelletur, niſi forſitan tale grauamẽ extiterit, quod in diffinitiua ſententia reparari nequiret: quo caſu, non aliàs, ad immediatum ſuperiorem liceat appellare. Si uero quiſpiam à ſedis apoſtolicæ immediate ſubiecto ad ipſam ſedem duxerit appellandum, cauſa per reſcriptum uſque ad finem litis incluſiue in partibus cõmittatur, niſi forte propter defectum iuſtitiæ, aut iuſtum metum etiam in partibus conuicinis, de quibus in commiſſione exprimendis, legitimo prius documento aliàs quàm per iuramentum ſummarie conſtiterit, apud ipſam ſedem foret merito retinenda. Et quicquid in contrarium huius ſaluberrimi decreti attentatum, factum uel obtentum fuerit, ſit nullum ipſo facto. Litigantes qui contra fecerint, in expenſis condemnentur. Romanæ uero eccleſiæ cardinales, uicecancellarium, camerarium, magnum pœnitentiarium, protonotarios & alios ſedis apoſtolicæ officiales, actu in Romana curia ſuis officijs inſiſtentes, hoc decreto non intendimus cõprehendi. Ne tamen in diſſolutionem uel tranſlationem præſentis concilij, aut erectionem conuenticuli apud Ferrariam uel alibi ſub nomine concilij generalis, quas dominus Eugenius papa quartus efficere conatus eſt, uel conaretur in futurum, cauſas illas, & maxime incorporatorum aut incorporandorum in hoc ſacro concilio, quas hæc ſancta ſynodus remitteret, aut non reciperet, in curiam ipſius domini Eugenij, aut præfatum conuenticulum Ferrarienſe uel aliud, de facto trahi contingeret in fomentum diſſolutionis, tranſlationis & erectionis prædictarum, uoluit eadem ſancta

ſynodus

A ſynodus, cauſas quaſcunque pendentes & commiſſas, aut etiam quaſcunque cauſas incorporatorum atque incorporandorum, atque alias per appellationem deuolutas aut deuoluendas, necnon illas quæ obſeruationem decretorum ipſius ſanctæ ſynodi concernunt, apud eandem ſanctam ſynodum, ipſa durante, ſeu donec aliter fuerit ordinatum, tractari, ſaluis etiam aduocationibus cauſarum pendentium in Romana curia, per quæcunque noſtra decreta factis aut faciendis, decretis etiam alijs & ordinationibus eiuſdem ſanctæ ſynodi in ſuo robore remanentibus. Datum in ſeſſione noſtra publica in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, nono Calendas Februarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo XXXVIII.

ALIVD DECRETVM DE COLLATIONIBVS beneficiorum, in eadem ſeſſione publicatum.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Placuit diuinæ pietati, hoc tempore animos hominum, qui uarijs abuſibus irretiri cœperant, uehementius excitare, ut ſalus quæreretur cunctorum, & per ſynodum uniuerſalem mores eccleſiæ in melius reformarentur, cum ſalutari
B directione capitis & membrorum in uiam iuſtitiæ & ſanctitatis. Quod ut facilius atque ordinatius fieret, & ne ſub prætextu uariarum opinionum aut Romani pontifices, aut alij quicunque non ſatis uniuerſalibus concilijs obedirent, prædiſpoſuit eadem diuina pietas, in ſacro Conſtantienſi concilio ſynodorum uniuerſalium iuriſdictionem ita declarari, ut nulli relinqueretur ambigendi occaſio, cum decreto ſolenni diffinitum extitit, uniuerſale concilium habere autoritatem immediate à CHRISTO, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus & dignitatis, etiam ſi papalis fuerit, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem ſchiſmatis, & reformationem eccleſiæ dei in capite & in membris ac pertinentibus ad ea. Dum autem hæc cura reformandæ eccleſiæ huic ſanctæ uniuerſali ſynodo Baſileenſi incũbit, hoc unum ſingulari ſolicitudine proſequendum arbitratur, ut per ſingulas eccleſias miniſtri inſtituantur idonei, qui ſcientijs & uirtutibus effulgeant, ad CHRISTI gloriam & uniuerſi populi Chriſtiani ædificationem ſalutarem, cui rei graue impedimentum hactenus afferre uiſa eſt gratiarum expectatiuarum multitudo, quæ grauem ordini & ſtatui eccleſiaſtico perturbationem, uariasq; inordinationes ac plurima diſcrimina comperitur inieciſſe. Ex his enim frequentius dati ſunt eccleſiis miniſtri non probati, nec cogniti, uacaturorumq; beneficiorum expectatio, quæ ſicut antiqua iura teſtantur, occaſionem deſiderandæ mortis alienæ præſtare ſolet, quod plurimum præiudicat animarum ſaluti: ſed & inſuper lites innumeræ & contentiones inter ſeruos dei excitantur, rancores & iurgia nutriũtur, pluralitatis beneficioꝝ fouetur ambitio, facultates ac pecuniæ regnorum & prouinciarum mirum in modum exhauriũtur, pauperes diſcurrendo ad Romanam curiam, innumerabiles uexationes ſubeũt, & inter uiarum diſcrimina nonnunquam ſpoliantur, occiduntur, ac uarijs affliguntur peſtibus: atq; etiam ſuis patrimonijs ac parentum opibus exhauſtis, graui egeſtati ſubiacere coguntur. Plurimi abſq; iuſto titulo beneficia ſibi uendicant, & non quibus de iure debentur, illa obtinent, ſed nonnunquam hi quibus aut circunueniendi proximum maior aſtutia, aut ad litigandum facultas ſuppetit huberior. ſub inuolutionibus quoque prærogatiuarum, antelationum, aliorumq; huiuſmodi gratias concomitantium, fraudes plurimas & deceptiones contingit inueniri. Iuuenibus etiam, q̃ ſtudio literarũ & uirtuoſis operibus intendere deberent, datur materia euagãdi, qui ſæpius per litium anfractus & uarios diſcurſus, ratione gratiarum ipſarum turbantur, & inquietantur. Ordinarijs collatoribus ſuum miniſterium ſubtrahitur, & confunditur ordo eccleſiaſticus, dum unicuiq; ſua iuriſdictio non ſeruatur. Romaniq; pontifices dũ officia inferiorũ nimiũ ſibi uendicant, à maioribꝰ & magis fructuo

Conſtantien. concilij ſeſſ. 4. & 5.

ſis

ſis operibus uniuerſale bonum concernentibus retrahuntur, nec inferiorum dire- D
ctioni atq; correctioni inuigilant, ſicuti publica utilitas expoſcit. Quæ omnia grauem confuſionem ſtatui clericali & ſacerdotali, in diſpendium diuini cultus & præiudicium publicæ ſalutis afferunt, poſſentq; grauiorem in futurum afferre ruinam, rebus his in deteriora iugiter ꝓlabentibus, niſi prouideretur in aduerſum. Volens itaq; hæc ſancta ſynodus ſuper his opportunum remedium adhibere, ſtatuit & decernit, ut Romanus pontifex qui pro tempore fuerit, eas deinceps gratias expectatiuas aut nominationes, nullo modo nulla ue ex cauſa concedat, cũ ipſe ꝑ cæteris, ne ſit tantorum occaſio malorum, abſtinere debeat. Fruſtra enim inferioribus inhiberetur, ſi ipſe, qui alijs debet eſſe omnium bonorum & uirtutum exemplar, non abſtineret. Vt enim ille ſanctiſſimus & doctiſſimus Leo papa inquit, Totius familiæ domini ſtatus & ordo mutabitur, ſi quod inquiritur in corpore, non inuenitur in capite. Integritas etiam præſidentium, ſalus dinoſcitur eſſe inferiorum. Ceſſentq; de cætero iam factæ, & tam ipſæ q̃ etiam fiendæ, ſi quæ fiant, nullæ ſint ipſo facto, exceptis illis gratijs & nominationibus, ſuper quibus proceſſus iam ſint expediti, quas ex certis rationabilibus cauſis in octo menſibus, quibus hactenus curſum conſueuerunt habere, tolerandas duximus, donec aliter fuerit ordinatum. Reſeruationes etiam particulares, quæcunq; fuerint, beneficiorum uacaturorum, tam per Romanos pontifices, q̃ per legatos ſedis apoſtolicæ, de cætero nullæ ſint ipſo facto. Non tamẽ intendit prohibere hæc ſan E
cta ſynodus hoc præſenti decreto, quo minus futuri Romani pontifices tempore pontificatus ſui modo honeſto & conuenienti, de uno beneficio ad collationem, in qua fuerint decem beneficia, & de duobus ubi fuerint quinquaginta, & ultra, diſponant, ita tamen, ut in eadem eccleſia cathedrali uel collegiata, duas præbendas ſuo tempore non conferant, ut qualificationes graduatorum inferius deſignatæ, in ipſis præbendis ſuum ualeant ſortiri effectum. Neq; etiam collationes per præuentionem fiendas, intendit impedire, decreto noſtro de reſeruationibus, quo ad cætera, & alijs decretis huius ſanctæ ſynodi in ſuo robore duraturis. Vt uero cæteri, ad quos beneficiorum, dignitatum, perſonatuum, officiorum & adminiſtrationum collatio, ſeu quæuis diſpoſitio ſpectat, ad prouidendum literatis uiris & ſcientia perornatis ſpecialius aſtringantur, uoluit eadem ſancta ſynodus certas qualitates uirorum literatorum & graduatorũ deſignari, quibus certo ordine debeat prouideri, prout inferius annotatur, adijciens quòd ſi per prælatos & doctores alicuius nationis in hoc concilio conſiſtentes, pro bono ſuæ nationis aliter circa huiuſmodi qualificationes diſponendum uideatur in futurum, quicquid per illos fuerit ordinatum & in generali congregatione præſentis concilij concluſum, exnunc prout extunc ratũ & firmum habeatur, & uim F
decreti habeat, ac ſi in præſenti decreto de uerbo ad uerbum expreſſum foret. Quod ſi quis cuiuſcunq; ſtatus, etiamſi cardinalatus, patriarchalis, pontificalis aut alterius cuiuſlibet dignitatis, contra ꝑdictum ordinem & qualificationes (ut ꝑmittitur) deſignatas uel deſignandas, de ipſis beneficijs, dignitatibus, perſonatibus, officijs & adminiſtrationibus quouis modo diſpoſuerit, eo ipſo ſit irritũ & inane. Collatioq; huiuſmodi ac prouiſio, ſeu quæuis diſpoſitio ad ſuperiorem proximum deuoluatur, qui ſimiliter habeat prouidere, quod ſi non fecerit, ad alium ſuperiorẽ proximum deuoluatur, gradatim uſq; ad ſummum pontificem aſcendendo. Non uolumus tamen ordinarios collatores, & eos ad quos ꝑſentatio ſeu alia quæuis diſpoſitio beneficiorum ſpectat, in quatuor menſibus, quibus præfatæ gratiæ expectatiuæ uel nominationes curſum non habent, donec ipſe gratiæ & nominationes ad eorum collationem, prouiſionem, præſentationem ſeu diſpoſitionem conceſſæ ceſſauerint, ad qualificationes infraſcriptas obſeruandas aſtringi.

In epiſtola 85. ad Aphricanos epiſcopos cuius initium eſt, Cum in ordinationibus

¶ Sequuntur qualificationes, & ordo in conferendis beneficijs per ordinarios, de quibus ſupra tactum eſt.

Primo

A Primo, cum per generalis concilij ſtatuta ſanctè ordinatum exiſtat, quòd quæli-
bet eccleſia metropolitica teneatur & debeat unum habere theologum, qui ſua do-
ctrina & prædicationibus fructum ſalutis afferat, ordinat hæc ſancta ſynodus, quòd
extẽdatur etiam huiuſmodi ordinatio ad eccleſias cathedrales, taliter uidelicet, quòd
quilibet collator ipſarum præbendarum teneatur & debeat canonicatum & præ-
bendam, quàmprimum facultas ſe obtulerit, & inueniri poterit, uni magiſtro licen-
tiato uel in theologia baccalaureo formato conferre, qui per decennium in uniuer-
ſitate priuilegiata ſtuduerit, & onus reſidentiæ ac lecturæ & prædicationis ſubire uo
luerit, quiq; bis aut ſemel ad minus per ſingulas hebdomadas, ceſſante legitimo im-
pedimento, legere habeat: & quoties ipſum in huiuſmodi lectura deficere contige-
rit, ad arbitrium capituli in ſubtractione diſtributionum totius hebdomadæ puni-
ri poſſit. Et ſi reſidentiam deſeruerit, de alio prouideatur. Veruntamen ut liberi-
us ſtudio uacare poſſit, nihil perdat, cum abſens fuerit à diuinis. Inſuper quòd in
qualibet eccleſia cathedrali uel collegiata, ultra prædictam præbendam theologo (ut
præmittitur) aſſignandam, tertia pars præbendarum conferatur graduatis aliàs ido-
neis modo & forma infraſcriptis, ſic quòd prima uacatura huiuſmodi graduato, &
B deinde poſt alias duas ſequens eo modo conferatur, & ſic deinceps, uidelicet magi-
ſtris aut licentiatis ſeu baccalaureis formatis in theologia, qui per decennium in ali-
qua uniuerſitate priuilegiata, doctoribus ſeu licentiatis in altero iurium uel medici-
na, qui per ſeptem annos in ſua facultate ſtuduerint in uniuerſitate, ut ſupra, magi-
ſtris ſeu licentiatis in artibus, cum rigore examinis, qui per quinquennium in ali-
qua uniuerſitate à logicalibus incluſiue & ſupra in artibus, uel in alia ſuperiori facul
tate ſtuduerint, necnon in theologia, qui per ſex annos, uel in utroq; aut in altero iu-
rium, baccalaureis qui per triennium, ſi nobiles ex utroque parente, & ex antiquo
genere, aliàs autem per quinquennium conſimiliter in aliqua uniuerſitate priuile-
giata ad minus ſuum ſtudium fecerint, qui de prædictis gradibus, tempore & nobi-
litate ſupradictis fidem facere teneantur collatori per legitima documenta. Ex-
hortamur tamen ordinarios collatores, quòd in conferendis beneficijs huiuſmodi,
præſertim quo ad dignitates, reſpectum habeant ſingulariter ad magiſtros, necnon
licentiatos & baccalaureos formatos in theologia. In dignitatibus uero non electi-
uis, perſonatibus, adminiſtrationibus & officijs dictarum eccleſiarum, idem ordo,
modus & forma in omnibus obſeruẽtur. Quod ſi quis ex dictis qualificatis, tempore
uacationis præbendæ ſeu dignitatis huiuſmodi, alias duas obtineat præbendas ſeu di
gnitates & præbendas, uel aliud ſeu alia beneficium aut beneficia, quod uel quæ re-
C ſidendo in altero ipſorum, & horis diuinis intereſſendo, ualeret ſeu ualerent uſque
ad ſummam ſeu æſtimationem ducentorum florenorum cameræ, ſimiliter quicun-
que duas præbendas cathedrales obtinuerit, nullatenus in ipſa tertia parte includi
ſeu comprehendi cenſeatur. In eccleſiis autem parochialibus, quæ in ciuitatibus aut
uillis muratis exiſtunt, inſtituantur perſonæ ſic, ut ſupra qualificatæ, aut ad minus
qui p̄ tres annos in theologia, uel in altero iurium ſeu magiſtri in artibꝰ, qui in aliqua
uniuerſitate priuilegiata ſtudentes fuerint, & huiuſmodi gradum adepti fuerint, ſi ta-
les potuerint inueniri, qui uoluerint huiuſmodi beneficijs deſeruire. Et ut facilius
inueniri poſſint, ſtatuit hæc ſancta ſynodus, quòd quolibet anno, durante tempore
quadrageſimæ, omnes & ſinguli hoc modo qualificati, de ipſa diœceſi & alij qui uo-
luerint, habeant per ſe uel p̄ procuratorẽ ſua nomina exhibere illis, ad quos benefi-
ciorum curatorum collatio uel præſentatio ſpectat, ſeu eorum uicarijs. Quod ſi non
fecerint, collatio ſeu præſentatio uel diſpoſitio aliter quàm (ut præmittitur) facta,
non propter hoc irrita cenſeatur. Et ſimiliter in collatione tertiæ partis præbenda-
rum ſuperius memorata, intelligatur, ſi tot graduati ſeu qualificati modo præmiſ-
ſo potuerint inueniri, teneanturque (ut præmittitur) ipſi graduati & qualificati
ſua nomina tempore prædicto ipſis, ad quos beneficiorum diſpoſitio ſpectat, ſeu eo-

rum uicarijs exhibere per ſe uel per procuratorem. Quod ſi non fecerint, collatio ſeu præſentatio uel diſpoſitio aliter quàm (ut præmittitur) facta, non propter hoc irrita cenſeatur. Si autem illi ad quos beneficiorum quæuis diſpoſitio ſpectat, contra ſupradictarum qualificationum deſignationem & ordinem aliquod beneficium contulerint, ſeu ad ipſum p̃ſentauerint, uel quomodolibet diſpoſuerint, ſit ipſo facto irritum & inane, uelut ſuperius præmiſſum eſt. Et nihilominus per concilia prouincialia cum in his defecerint, aut etiã perſonis non idoneis quoquo modo prouiderint, iuxta tenorem conſtitutionis concilij generalis, quæ incipit, Graue de præbendis, corrigantur & debite puniantur. Illi uero, ad quos beneficiorum regularium ſpectat collatio ſeu diſpoſitio, prætermiſſis indignis, eadem religioſis idoneis conferant & aſſignent. Quod ſi aliter fecerint, per eorum ſuperiores & capitula prouincialia corrigantur, & debite puniantur. Datum in ſeſſione noſtra publica in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, nono Calendas Februarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo XXXVIII. D

DECRETVM TERTIVM PROMVLGATVM IN eadem ſeſſione, de ſuſpenſione domini Eugenij papæ quarti.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. E

Audiuit omnis eccleſia iam à plurimo tẽpore, quo pacto hæc ſancta ſynodus inter cætera ob reformationẽ ipſius eccleſiæ dei in capite & in mẽbris ſpecialiter congregata, cum ſua decreta ſalubria paſſim contemni proſpiceret, abuſuumq́ deformitatem continuari, atque etiam plus ſolito inualeſcere in diuinæ maieſtatis offenſam, & uniuerſi ſacerdotij atque totius Chriſtianæ religionis ruinam miſerabilem, uideret'que periculoſiſſimum ſchiſma per erectionem alterius prætenſi concilij iſto durante, & alia plurima ſcandala imminere populo dei, & uniuerſo orbi perturbationem non modicam ex reſiſtentia, quam aduerſus debitam reformationẽ eccleſiæ & ſalubria huius ſanctæ ſynodi opa, dominus Eugenius papa quartus diuiſionem aſſiduam fouendo, & libitum propriæ uoluntatis decretis & ordinationibus ſynodalibus præferendo, præſtare uidebatur: impulſa eſt poſt longam plurium annorum expectationem, ſuper regimine eccleſiaſtico ſalubrem prouiſionem quærere, & ipſum dominum Eugenium inducere, ut ea quæ ſaluti ſuijpſius & uniuerſæ eccleſiæ congruebant, in tantis tam'que urgentibus neceſſitatibus agere curaret, cum hoc ipſum eidem ſanctæ ſynodo maxime liceret, atque incumberet ex ea autoritate, quam à CHRISTO immediate accepit, cui uniuerſi fideles cuiuſcunque ſtatus, etiam ſi papalis exiſtant, obedire tenentur in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis & reformationem eccleſiæ in capite & in membris, ueluti determinatio uniuerſalis eccleſiæ in ſacris ſcripturis fundata, & in celeberrimo concilio Conſtantienſi promulgata, diffiniuit, adijciens quòd quicunque contumaciter ipſi uniuerſali concilio obedire contempſerit in prædictis & pertinentibus ad ea, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debite puniatur, ad alia iuris remedia, ſi opus fuerit, recurrendo. Et tandem pridie Calendas menſis Auguſti nouiſſime præteriti, decreuit hæc ſancta ſynodus, terminum ſexaginta dierum peremptorie præfigere, infra quem præfatus dominus Eugenius coram eadem ſynodo per ſe uel per alium compareret, ſi qua ſuper prædictis ac alijs in dicto monitorio expreſſis, cæteris'que in futurum proponendis, quæ tunc non ſine rationabili cauſa tacebantur, pro ſui excuſatione uel defenſione duceret proponenda. Quo termino elapſo, ſiue dictus dominus Eugenius compareret, ſiue non, hæc ſancta ſynodus ad ulteriora procedere decreuit, cognoſcendo & terminando, prout eccleſiæ ſanctæ dei, ſpirituſancto dictante, uideretur expedire. Sed (quod cum dolore referimus) ipſe dominus Eugenius infra aſſignatum terminum neq; per ſe, neq; p alium comparere uoluit F

Conſtantien. concilij ſeſſ.4. & 5.

Baſileen. concilij ſeſſ.26.

luit

A ſuit,aut minimam excuſationē ſi quam haberet, tranſmittere, immo correctionem effugere uolēs,diſſolutionē & tranſlationem concilij,quam de iure non poterat, de facto, pendente termino,attentauit.Cum tamen iam altera uice diſſolutionem huius concilij per eum attentatam, reuocaſſet, declarans eam irritam & inanem, dicensq; ipſum concilium pro reformatione eccleſiæ in capite & in membris legitime inchoatum,cōtinuatum fuiſſe,& proſecutionē habere debere,perinde ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet. Quibus attentis, elapſo dictæ citationis termino, ſuam contumaciam in publica ſeſſione promotores & procurator fiſcalis huius ſacri concilij accuſarunt. Exigenteq; iuſtitia,hæc ſancta ſynodus in eadem ſeſſione contumaciam ipſam domini Eugenij ſufficienter accuſatam declarauit,ipſumq; contumacem reputauit,decernens,eius abſentia non obſtante,ad ulteriora procedēdum fore,prout ipſi ſanctæ synodo uideretur,conſideratis neceſſitatibus & utilitatibus uniuerſalis eccleſiæ. Et quāquam attenta contumaciæ magnitudine, eadem ſancta ſynodus abſq; ulteriori expectatione in ea re procedere potuiſſet,uolēs tamen nihilominus cum omni manſuetudine & benignitate procedere, ad inſtantiam inclytæ memoriæ Sigiſmundi Romanorum Imperatoris,& uenerabilium archiepiſcoporum cæterorumq; illuſtrium principum electorum ſacri Imperij,per ſexaginta dies adhuc cenſuit differendum, B ut per huius ſanctæ ſynodi patientiam probaretur,ſi ipſius domini Eugenij animus ad ſalutem ſui ipſius & uniuerſalis eccleſiæ inclinari ualeret. Confeſtim autem plenius innotuerunt ea, quæ aduerſus hāc ſanctā ſynodum & eius ſuppoſita,in prætenſa diſſolutione iam attentata,ipſe dominus Eugenius perpetrauerat,transferendo hoc ſacrum concilium in ciuitatem Ferrarieñ. ſi contra ipſum aut aliquem oratorum ſuorum ulterius procederetur. Et præcipiendo ſub pœnis & cenſuris grauiſſimis,quas tamē inferre non poterat,ſuppoſitis huius ſacri concilij,ut ab eo diſcederēt,qua in re decreta ſacræ ſynodi Conſtantieñ. & iſtius manifeſte uiolabat,transferendo concilium pro libito uoluntatis præter conſenſum ipſius,ac etiam uſurpando ſibi autoritatem ſupra ſanctam ſynodum, de reformatione eccleſiæ in capite agentem, non recte ſentiēs,ut uidebatur,de autoritate ſacrorum conciliorum & determinationibus uniuerſalis eccleſiæ fidem concernētibus,tam in ipſo Conſtantieñ. concilio, quàm in iſto promulgatis ſup obedientia,quam ſummi pontifices ſynodis uniuerſalibus exhibere tenentur, ac etiam ſchiſma introducens, & aliud concilium iſto durante erigens, quod non fore concilium,ſed conuenticulum ſchiſmaticorum, iam præcedentibus decretis fuerat declaratum, ad diſſolutionem concilij iam ſemel per ipſum reuocatam,iterum redeundo,& ex modo diſſolutionis ac pœnarum adiectionis,ſupra C concilium iuriſdictionē in facto reformationis aſſumendo,ſe non concilio,ſed concilium ſibi obedire teneri,factis ſuis proteſtando. Merebanturq; tantarum tamq; grauium offenſarum in eccleſiam dei & ſcandalum ipſius iam pluries attentatum ac præiudicium fidei multitudo,ut ilico in ipſum dominum Eugenium iuſti iudicij ſequeretur ultio pro ipſius & uniuerſalis eccleſiæ ſalute. Sed non immemor hæc ſancta ſynodus maternæ pietatis,adhuc expectare uoluit,ſi forte ipſe dominus Eugenius à tanta inobedientia reſipiſcens,conuerteretur ad cor,euidentiſſimisq; iuribus & rationibus declarauit,hanc diſſolutionem & tranſlationem nullas penitus eſſe,nulliusq; roboris & momenti cum omnibus inde ſecutis. Intermiſſa quoq; celeriori condignarum inflictione pœnarum,hæc ſancta ſynodus eas duntaxat pœnas aduerſus præfatum dominum Eugenium eo tunc promulgare duxit,quæ aduerſus Romanos pontifices ſacra gñalia concilia diſſoluere,& perturbare tentantes,ordinatæ fuerant,ut uidelicet niſi infra quatuor menſes à die diſſolutionis & trāſlationis p eum attētatarum, reſipiſceret cum ſatiſfactione reali, ab omni adminiſtratione papali eſſet ipſo facto ſuſpenſus. Quæ quidem papalis adminiſtratio ad gñale concilium deuolueretur. Et ſi hanc pœnam p duos mēſes ſuſtineret animo indurato,poſt quatuor pdictos menſes contra ipſum uſq; ad priuationē incluſiue p concilium gñale procederetur, quas

ffff ij pœnas

pœnas hæc ſancta ſynodus ipſum dominum Eugenium, ſi non reſipiſceret cum ſa- D
tisfactione reali (ut præmittitur) declarauit, & non ſolum declarauit, ſed etiam expreſſe decreuit incurſurum. Cum uero iam & prior terminus ſexaginta dierum indultorum poſt contumaciam accuſatam, & alius quatuor menſium poſt diem prætenſæ diſſolutionis & tranſlationis huius concilij per ipſum dominum Eugenium attentatarum, elapſi ſint, & pendentibus ipſis dilationibus, nulla correctio aut emendatio conſpiciatur proueniſſe, immo potius continuatio abuſuum & deformitatum in offenſam diuinæ maieſtatis & interitum animarum, rebellioq; & inobedientia domini Eugenij aduerſus ſanctam ſynodum uniuerſalem & decreta ipſius, procuratio inſuper aſſidua erectionis illius prætenſi concilij Ferrarienſis per tranſmiſſionem literarum ad diuerſas regiones, & conuocationem plurimorum ad idem concilium, quod fore conuenticulum ſchiſmaticorum, iam declaratum commemorauimus. Ex quibus & autoritatis ſanctorum conciliorum peſſundatio, & reformationis eccleſiæ dei extinctio, & inductio ſchiſmatis inauditi per erectionem alterius prætenſi concilij, iſto durante concilio, ac denique determinationum eccleſiæ uniuerſalis paruipenſio, in læſionem irreparabilem catholicæ fidei ſequeretur, niſi diuina pietas ſuæ eccleſiæ in tantis languoribus ſubueniret. Vrgetur tandem hæc ſancta ſynodus, ne tanta mala diſſimulando, aſſenſum illis præſtare uideatur, & ne facilitas ueniæ incentiuum tribuat delinquendi ſeu male agendi, cum leuiora remedia non proficiunt, E
utiliorem & ſalubriorem adhibere medicinam, atque poſt uarias expectationes tandem ſaluti uniuerſalis eccleſiæ prouidere, & ad ſuſpenſionem ipſius domini Eugenij ab adminiſtratione papali, quam pœnam ſacra Conſtantienſis ſynodus Romanis pontificibus in uarijs caſibus cenſuit inferendam, procedere, alias pœnas duriores adhuc pro ſua manſuetudine differendo, ut ſaltem per compulſionem iuſtitiæ cum temperamento miſericordiæ, ipſius Romani pontificis animus ad ea quæ ſunt ſalutis & pacis, in reformationem debitam eccleſiæ uniuerſalis & animæ ſuæ & totius populi Chriſtiani ſalutiferam ædificationem, ipſius'que eccleſiæ futuris temporibus pacificationem gratiſſimam, & autoritatis ſacrorum conciliorum conſeruationem ualeat inclinari. In uirtute igitur omnipotentis dei, in cuius nomine hæc ſancta ſynodus congregata exiſtit, & à quo immediate poteſtatem ſuper uniuerſos fideles cuiuſcunque dignitatis, etiam ſi papalis exiſtant, (ut præmiſſum eſt) accepit, eadem ſancta ſynodus prædictum dominum Eugenium papam quartum manifeſtum contumacem, & in aperta rebellione perſiſtentem, ac notorie incorrigibiliterq; eccleſiam dei ſcandalizantem, omnibus præmiſſis tam coniunctim quàm diuiſim attentis, ab omni adminiſtratione papatus in ſpiritualibus & temporalibus ſuſpendit, ac ſuſ- F
penſum eſſe declarat, proceſſura tandem ad ulteriora uſque ad ſententiam finalem incluſiue, ſi opus fuerit, ipſo domino Eugenio amplius non uocato, prout utilitati & neceſſitati eccleſiæ, ſpirituſancto dictante, conſpexerit expedire. Omnem autem ipſius papatus adminiſtrationem in his omnibus, quæ in ſpiritualibus & temporalibus ad ſolum papam & ſedem apoſtolicam de iure pertinere noſcuntur, eadem ſancta ſynodus ad ſe ipſam decernit ac declarat eſſe deuolutam, ne propter gubernationis defectum eccleſia interim uaria diſcrimina pati poſſit, decernẽs irritum & inane, quicquid durante hac ſuſpenſione, per ipſum dominum Eugenium ratione papatus factum fuerit uel attentatum. Omnes quoque reges, principes, communitates & alios quoſcunque, cuiuſuis ſtatus & dignitatis exiſtant, hæc ſancta ſynodus monet & requirit, & eiſdem in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub diuini obteſtatione iudicij mandat, eccleſiaſticis uero perſonis quacunque dignitate, etiam ſi cardinalatus, patriarchali aut pontificali præfulgeant, ſub pœnis quas ipſo facto incurrant, excommunicationis & ſuſpenſionis ab omnibus dignitatibus, beneficijs & officijs, quocunque nomine nuncupentur, etiam ſi forent metropolitanæ aut cathedrales eccleſiæ, ſiue in titulũ, ſiue in commẽdã obtineãt, Vicarijs aũt, gubernatoribus,

uaſſallis,

A uaſſallis, feudatarijs & ſubditis Romanæ eccleſiæ ſub pœna priuationis ipſo facto omnium feudorum & aliorum quorumcunque iurium & priuilegiorum, quæ ab ipſa Romana eccleſia obtinent, diſtricte præcipit, ut durante hac ſuſpẽſione, prætextu cuiuſuis iuramẽti, ſubiectionis aut promiſſæ fidelitatis, eidem domino Eugenio nullatenus obediant. Ipſos quoq; ad huiuſmodi iuramẽta & promiſſiones, durante ipſa ſuſpenſione, nullatenus aſtringi declaramus, ſed ad hoc ſacrum concilium in omnibus recurrant, pro quibus ad Romanum pontificem recurrere ſoliti ſunt. Intendit enim hæc ſancta ſynodus munde, iuſte ac ſancte neceſſitatibus quorumcunq; prouidere. Mandat præterea in uirtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna priuationis, quam ipſo facto incurrant, omnium ſuorum bñficiorum, dignitatum, officiorum, commendarum, penſionum & gratiarum quarumcunq; etiam expectatiuarum, omnibus & ſingulis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, archiepiſcopis, epiſcopis & aliarum eccleſiarum prælatis, officiarijs curiæ, & clericis quibuſcunq; in Romana curia exiſtẽtibus, cuiuſuis ſtatus & conditionis exiſtant, quatenus infra quadraginta dies ꝓxime ſequẽtes poſt diem præſentis ſeſſionis, à Romana curia recedant. Et deinde cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi & alij eccleſiaſtici (prout de iure uel conB ſuetudine ad gñale concilium ire tenẽtur) ſub pœnis iuris iter ſuum ſine fraude continuando, ad hoc ſacrum concilium arripiant: reliqui uero qui ad gñale cõcilium non tenentur uenire, ad reſidendum & deo ſeruiendum in proprijs beneficijs, uel ad hoc ſacrũ gñale conciliũ ſine moræ diſpẽdio & omni fraude ceſſante, ſe transferant, & accedant, decreto noſtro quod incipit, Compatiens, & alijs quibuſcunq; huius ſanctæ ſynodi, in ſuo robore duraturis. Omnes autem cauſas tam eccleſiaſticas ſpirituales, quàm etiam prophanas ciuiles & criminales atq; mixtas, inter quaſcunq; perſonas, cuiuſcunq; ſtatus aut conditionis exiſtant, in Romana curia pendentes, ab ipſa Romana curia hæc ſancta ſynodus in eo ſtatu in quo ſunt, ad ſe aduocat, & aduocatas eſſe uult, & declarat expreſſe, inhibens omnibus iudicibus, auditoribus & commiſſarijs quibuſcunq; prædictæ curiæ, etiam ſi cardinalatus, patriarchali, pontificali aut alia quauis dignitate præfulgeant, ne in præfatis cauſis procedere aut quicquam agere quouis modo præſumant. Quod ſi poſt notitiam huius decreti noſtri qcquam fecerint, pœnas excommunicationis ipſo facto incurrant, ab ipſius excommunicationis ſententia huic ſanctæ ſynodo duntaxat ipſa durante, abſolutione reſeruata, aut cognitione iuſti impedimenti (ſi quod allegaretur) quare à Romana curia ad hãc ſanctam ſynodum accedere debentes, non acceſſerunt: aut recedere debentes, non receſſerunt. Cuius quidem impedimenti allegatas cauſas intendit hæc ſancta ſynodus C diligenter cum benignitate ſcrutari. Quicquid autem contra hanc aduocationem & inhibitionem attentari contigerit, ipſo iure decernit irritũ & inane. Et ut fraudibus quæ excogitari poſſent, obuietur, quia cum datarum anticipationibus in præſentis ſuſpenſionis ac huius decreti noſtri eluſionem, literæ papales uel aliorum ipſius autoritate ſublata, ante ipſam ſuſpenſionem produci poſſent, niſi ante huius decreti noſtri promulgationem fuerint intimatæ & publicatæ, eis nulla fides adhibeatur, & pro nullis habeantur. Decernit tandem hæc ſancta ſynodus, huius decreti publicationem in præſenti ſeſſione factam, eiuſq; affixionem in ualuis maioris eccleſiæ Baſileenſis, uim habere monitionis, citationis & executionis, & ita uniuerſos artare, ac ſi perſonaliter apprehenſi & eis intimatum fuiſſet. Datum in ſeſſione publica in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, nono Calendas Februarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimooctauo.

Baſileen. concilij ſeſſ. 29.

al. ſeſſionis

SESSIO TRIGESIMASECVNDA, de caſſatione prætenſi electionis loci à minori parte facti.

D

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime cō-gregata, uniuerſalē eccleſiam repræſentans, ad perpetuā rei memoriam. Pridē in decreto uigeſimænonæ ſeſſionis huius ſanctæ ſynodi, quod incipit, Compatiens, lucide extitit declaratum, diſſolutionem huius ſanctæ ſynodi & tranſlationem eius in ciuitatem Ferrarienſem per dominum Eugenium papam quartum de facto attentatas, tam in eo caſu quo contra ipſum uirtute citatorij in noſtra uigeſimaſexta ſeſſione promulgati, aut contra quempiam præſidentium in concilio oratorum ſuorum in aliquo procederetur, quàm in eo caſu quo Græcos contingeret aduenire, nullas eſſe, penitusq; irritas & inanes, huiuſmodiq; diſſolutionem ac tranſ-

Conſtantien. concilij ſeſſ. 4. & 5.

lationem repugnare ueritati declaratæ per ſacram ſynodum Conſtantienſem dicenti, quòd generale concilium uniuerſalem eccleſiam militantem repræſentans, poteſtatem à CHRISTO immediate habet, cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus & dignitatis fuerit, etiam ſi papalis, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationē ſchiſmatis & generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris, quodq; ſi in his & pertinentibus ad ea obedire contumaciter contempſerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur. Quæ ueritas in uerbis CHRISTI fundata eſt, dicentis Simoni Pe-

Matt. 18. c

tro: Si eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erant ligata & in cælo: & quæcunque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo. Et poſt pauca ſubdit: Vbi ſunt duo uel tres congregati in no-

E

Ibidem.

mine meo, ibi ſum in medio eorum. Eademq; ſacrorum cōciliorum autoritas ſuper Romanum pontificem & quemlibet alterum, in Actibus apoſtolorum, declarationibus uniuerſalium conciliorum, & doctrinis ſanctorum multipliciter inuenitur patefacta. Repugnabat quoque talis diſſolutio & tranſlatio ueritati, in hac ſancta ſyno-

Baſileen. concilij, ſeſſ. 11.

do dudum multipliciter declaratæ, quòd papa cōcilium uniuerſale ſine conſenſu ipſius diſſoluere non poteſt, aut de loco ad locum transferre. Cui dominus Eugenius poſt longam reſiſtentiam, quam eidem ueritati in prima prætenſa diſſolutione huius concilij, & tranſlatione in Bononiam olim factis, & per uniuerſum orbem publicatis, ſub colore reductionis Græcorum, quam etiam ueluti cauſam neceſſariam protunc allegabat, tandem aſſenſit, reuocans huiuſmodi diſſolutionem & tranſlationem, & dicens, ea non obſtante, concilium à tempore ſuæ inchoationis legitime continuatum fuiſſe, & decernens ac declarans irritam & inanem, ac etiam reuocans, quicquid per eum aut ſuo nomine factum, attentatum ſeu aſſertum erat contra ipſum Baſileenſe concilium ſeu eius autoritatem: & deinceps à grauaminibus eidem inferendis abſtinere pollicitus eſt, prout per quartamdecimam ſeſſionem huius ſanctæ ſynodi, præſente ſedis apoſtolicæ legato, & pluribus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus

F

aſſentientibus, etiam inclytæ memoriæ Sigiſmundo Romanorum Imperatore ſibi fuerat indictum. In qua ſeſſione forma præfatæ reuocationis & confeſſionis ueritatis per ipſum dominum Eugenium faciendæ, decreta fuerat. In hac quoque ueritate conquieuit uniuerſa catholica eccleſia, reputans ipſam diſſolutionem per eum, ſine conſenſu concilij minime fieri potuiſſe. Nec ullatenus aduerſus ueritatem repugnandi, & ad errorem ſemel dimiſſum redeundi, cauſam aſſumere potuit ipſe dominus Eugenius ex prædicto citatorio. In quo poſt plurimas admonitiones ſibi factas, ut aliquam emendationem poneret efficacem in eccleſiaſtico regimine miſerabiliter defluente, & decreta ſalubria per hanc ſanctam ſynodum edita ſuſciperet, alijsq; exempla bonorum operum præſtaret, ſeipſum & cæteros dirigendo in uiam ſalutis, cum ipſe ex aduerſo in contemptum huius ſanctæ ſynodi & totius eccleſiæ deſolationem, plurimarumq; diuiſionum ſuſcitationem, ſaluberrimæ reformationi ipſius corporis eccleſiæ longo tempore reſiſteret, uniuerſalis eccleſia congregata ipſum dominum Eugenium, ſicut mater filium delinquentem, in uiam ſalutis dirigere ſatagens: & ſicut

Galat. 2. c

Paulus reprehendit Petrum coram omnibus, cum non ambularet ad ueritatem euangelij, eundem dominum Eugenium arguens, atque ex autoritate à CHRISTO eidem

eidem eccleſiæ dara corripiens,defectus notorios,in quibus animam ſuam & uniuerſam rempublicam nimium grauabat,commemorauit,uocans ipſum & alios conuocans,ut in regimine eccleſiæ ſalutaris apponeretur prouiſio. Quod poſt longam tolerantiam tandem id agere • impulſa fuit hæc ſancta ſynodus, dum poſt contemptum reformationis ſalutaris, ad ſuſcitationem grauiſſimi ſchiſmatis & læſionem ueritatis, ipſius matris eccleſiæ uulnerationem grauiſſimam idem dominus Eugenius realiter procedebat, cui per prædictum citatorium ſumme neceſſarium erat obuiare,dum ſub coloribus exquiſitis eandem ſanctam ſynodum & eius opera diſſipare,atque quoddam conuenticulum in loco ſuæ uoluntati dedito,nulliter ac de facto erigere, in ſciſſuram eccleſiæ diſpoſuerat, cuius rei perficiendæ gratia iam triremes & oratores in Græciam tranſmittebat,ad impediendum aduentum Græcorum in locum per hanc ſanctam ſynodum nominatum, & perturbandum effectum noſtræ legationis in Conſtantinopolim tranſmiſſæ, atque rumpendum ea quæ inter ipſam ſynodum & Græcos concordata erant, in quibus etiam ipſe dominus Eugenius expreſſe conſenſerat. Sed nec ullum colorem diſſoluendi hoc ſacrum Baſileenſe concilium, & ipſum in Ferrariam transferendi, in caſu aduentus Græcorum præfatus dominus Eugenius potuit aſſumere ex ſchedula per quandam prætenſam ſeſſionem conuenticuli Ferrarienſis (ut dicitur) commemorata,quam ſchedulam illi conuentionalem dixerũt ſuper termino Auinionenſibus præfixo in expeditione pecuniarum facienda, quam ſi non facerent, alium locum nominare ſeu eligere poſſemus,& teneremur, atque aliunde uniuerſali eccleſiæ prouidere. Vel ex quadam alia ſchedula, quam temerarie decretum appellant incipiente, Hæc ſacroſancta ſynodus inter ſuæ congregationis exordia, quod in uigeſimaquinta ſeſſione huius ſanctæ ſynodi promulgatum allegarunt, cum ex rationabilibus & neceſſariis cauſis in ipſa noſtra ſeſſione uigeſimaquinta nominationem trium locorum Baſileæ, Auinionis & Sabaudiæ pro œcumenico concilio celebrando,ſolenni decreto noſtro incipiente, Nuper hæc ſancta ſynodus, publicauerimus, uolentes eam inconcuſſam & inuiolatam permanere, omnem'que aliam nominationem ſeu electionem cuiuſcunque alterius loci decernentes irritam & inanem: uniuerſique facile conſpiciunt,dominum Eugenium ex his rebus nullum fundamentum erectionis præfati conuenticuli aſſumere potuiſſe,qui ueritatem geſtorum conſiderant. Quanquam enim inter deputatos quoſdam noſtræ congregationis actum fuerit,ut niſi per Auinionenſes infra præfixum terminum fieret pecuniæ expeditio, ad aliam nominationem procedendum foret, atque in noſtra generali congregatione concluſum, non tamen dici poteſt, hanc ſynodum per uiam contractus cum aliquo conueniſſe, nullus enim tunc aderat cum quo contractum huiuſmodi celebraret. Nec uenit in dubium, quenquam cum ſeipſo non poſſe contrahere, cum inter ſpondentem recipientem'que ſponſionem, debeat eſſe diſtinctio perſonarum. Ipſius autem noſtræ concluſionis interpretatio,declaratio,moderatio, mutatio iuxta cauſas occurrentes,atque omnimoda diſpoſitio ad ipſum concilium pertinebat, maxime cum non ageretur de facto priuato cuiuſcunque perſonæ,ſed de rebus ſtatum uniuerſalis eccleſiæ concernentibus, quarum diſpoſitio ab uniuerſali concilio ſub directione ſpiritus paracliti conſtituto, per cuiuſcunque aut quarumcunque perſonarum arbitrium non tollitur. Superuenit autem proteſtatio legatorum ſedis apoſtolicæ aduerſus decretationem loci Auinionenſis,qui pariter cum Baſilea & Sabaudia in ipſa concluſione concorditer capta,iunctus erat. Quæ proteſtatio non modicam occaſionem retrahendi animos Auinionenſiũ à prædicta expeditione pecuniarum præſtabat,fuerunt'que ex alia parte per dominum Eugenium & ſuos, aduerſus hanc expeditionem,pendente termino aſſignato, grauia impedimenta in Auinione præſtita. Idque accidit,ut oratoribus noſtris in Auinionẽ uenientibus,pcipui gubernatores ciuitatis tũc

al. compulſa

ffff iiij abſentes

abſentes eſſent, ſine quibus res non poterant tractari. Quibus deinceps aduenienti- D
bus, ita actum eſt, ut Auinioneñ. ipſi circa terminum præfixum capitaneum triremi-
um noſtrarum de triginta millibus & octingentis florenis auri de camera contenta-
rent, & oratores noſtros de reſiduo totius pecuniæ expetitæ, cautos ac ſecuros face-
rent, prout ipſi oratores noſtri hoc idem ſuis literis nobis intimauerũt. Requirebant
autem ipſi Auinioneñ. ut decretationem electionis ſeu nominationis loci per nos fa-
ctæ, expediremus. Quæ nos attentius conſiderantes, & intentioni huius ſanctæ ſyno-
di ſatisfactum eſſe iudicantes, per talem expeditionem pecuniarum, attentis maxime
impedimentis interea appoſitis (quoniam legitima impedimenta in omni concluſi-
one rerum agendarum intelliguntur excepta, cum & p hunc modum longe melius
prouidebatur uniuerſali eccleſiæ, quàm dimittendo omnia quæ parata erant pro le-
gatione mittenda in Græciam, & intrando magnas difficultates electionis alterius lo-
ci in turbationem rerum agendarum, maxime quoniam urgebamur conuentiones
noſtras cum capitaneo claſſis triremium eccleſiæ initas ſeruare, cui dilectus eccleſiæ
filius Iulianus tituli ſanctæ Sabinæ presbyter cardinalis, legatus ſedis apoſtolicæ, ue-
xillum eccleſiæ & baculum peregrinationis in noſtra congregatione generali nomi-
ne noſtro tradiderat, cuiq; iam grandis ſumma pecuniæ per Auinioneñ. aſſignata
erat) concluſimus ad ipſam decretationem locorum prius electorum, uidelicet Ba- E
ſileæ, Auinionis & Sabaudiæ procedendum fore, & duæ partes huius ſacri concilij
& amplius in eandem ſententiam conuenerunt, licet pauci de hoc non contenti, ali-
um locum pro celebratione œcumenici concilij nominare, & deputare præſumpſe
runt, abſq; hoc quod talis poteſtas eis competere declarata fuiſſet. Quibus nec com-
petebat de ſtatu totius concilij & uniuerſalis eccleſiæ, factiſq; fidei ſeu pertinenti-
bus ad ea, contra conſenſum duarum partium concilij, & morem permaxime in ge-
neralibus concilijs à principio naſcentis eccleſiæ obſeruatum diſponere, qui tamen
adhuc in nominando loca non concordes extiterunt, pauciſſimiq; fuerunt, qui tan-
dem in hoc reſediſſe dicuntur, quod nominationem facerent Vtini & Florentiæ, aut
alterius loci, qui tutus eſſet, ac papæ & Græcis accommodus, quiq; galeas & pecuni-
as primo expediret. In aliqua quoque noſtrarum quatuor deputationum, in qua
octoginta perſonæ erant, unus ſolus formam talis nominationis, ueluti decretan-
dam, propria uoluntate produxiſſe, ſolus deliberaſſe, & concluſiſſe dicitur. In alijsq;
deputationibus ualde pauci hoc idem egiſſe dicuntur aduerſus ordinationes huius
ſanctæ ſynodi. Et demum, cum ſeſſionem noſtram ſuper decretatione locorum Ba
ſileæ, Auinionis & Sabaudiæ celebraremus, legereturq; noſtrum decretum in am-
bone maioris eccleſiæ Baſileenſis iuxta morem conſuetum, unus ex illis pauciſſimis F
in loco inferiori & inſolito, quandam ſchedulam legere præſumpſit, à paucis uel nul
lis intellectam, quæ nominationem locorum Vtini & Florentiæ aut alterius loci (ut
præmittitur) per pauciſſimos factam, continere dicebatur, qui etiam in ea ſynodum
generalem contra conſenſum duarum partium concilij & amplius ſe (ut dicitur)
appellare præſumebant, licet nulliter & de facto. Sed non propterea dimiſimus
decreti noſtri præfati publicationem ſuper nominatione Baſileæ, Auinionis & Sa-
baudiæ continuare, quod aliam nominationem locorum irritam declarauit. Nam
& ſi ita permitteretur, ut longe minor pars in concilijs generalibus aduerſus partem
multo maiorem aliqua decretaret, ſibiq; autoritatem totius concilij aſſumeret, in-
greſſus periculoſiſſimus ad multas diuiſiones excitandas in futurum, & deſtructio-
nem ipſorum conciliorum præberetur. Neque literas ſuper illo prætenſo decreto,
ſic per nos irrito declarato, bulla huius ſanctæ ſynodi bullari tolerauimus, licet qui-
dam falſo & clandeſtine aliquas bullauerint, ſicut eas falſo bullatas fuiſſe declaraui-
mus, per ſolenne decretum in uigeſimaſeptima ſeſſione huius ſanctæ ſynodi pro-
mulgatum. Sed nec ipſius prætenſi decreti tenorem obſeruauit dominus Eugeni-
us, immo effectum eiuſdem (ſi quis fuiſſet) euacuauit, dum Florentiam, quæ in illo
(ut

(ut dicitur) nominata erat, & pecunias atque galeas diſponebat, per eum acceptas tum reiecit, & deinde Bononiam, ſicut fertur, poſtremo Ferrariam pro libito ſuæ uoluntatis elegit, ac etiam priuſquam Græci ad portum aliquem citramarinum applicuiſſent, conciliabulum in ipſa ciuitate Ferrarienſi erexit. Neque ad ipſum arbitrari ſpectabat, quis locus tutus erat pro concilio celebrando, cum ipſe talem locum tutum iudicare poterat, quem ſancta ſynodus minime tutum reputaſſet. Nec aſſerere poteſt, ſibi facultatem per præfatum prætenſum decretum attributam, ut nunc in uno loco, nunc in altero (prout uellet) concilium fieri ordinaret, ac de eius ſecuritate iudicaret, quod nec illi pauci fecerunt, nec ſub nomine generalis ſynodi aduerſus ſynodum ipſam, & eius libertatem atque autoritatem tale aliquid faciendi, ipſam'que uoluntati papæ ſubijciendi, colorem aliquem habuerunt. Neque etiam in concilio unquam conuenerunt ad iudicandum, uel declarationem faciendum ſuper ſecuritate loci Ferrarienſis, aut adimpletione primo facta ex parte loci illius in expeditione galearum & pecuniarum, de quibus in ipſo prætenſo decreto agi dicebatur. Denique nec per eos qui illud condidiſſe dicuntur, hoc obſeruatum eſt, ut firmiter in Baſilea ſteterint, donec Græci ad portum applicuiſſent. Quod'que deinde infra menſem receſſerint ad locum ipſis Græcis per oratores concilij nominatum, neque in hoc conuentiones cum Græcis concordatas obſeruarunt, ſic'que tametſi prætenſum illud decretum aliquam apparentiam prius habuiſſet, quam tamen ueraciter non habuit, fuit ex conſequentibus effectibus euacuatum: ipſum'que caſſum, nullum & irritum penitus eſſe & fuiſſe, nullius'que roboris & momenti, decernit & declarat hæc ſancta ſynodus, inhibens ne quis quacunque dignitate, etiam ſi papali præfulgeat, dictum prætenſum decretum ſub nomine legitimi & ſynodalis decreti audeat nominare, nec illius executioni fauores quomodolibet impendere, ſub pœnis & cenſuris contra uiolatores & turbatores unitatis ac pacis eccleſiaſticæ à iure impoſitis, in quas decernit hæc ſancta ſynodus eos incidere ipſo facto, notum faciēs uniuerſis, ſuum uerum decretum legitime concluſum, ex aſſenſu duarum partium & amplius iuxta decreta & ordinationes ipſius, & ex communi omnium ſuppoſitorum concilij concordia, nemine diſcrepante, uera eius bulla plumbea bullatum, ueraciter per eam fuiſſe obſeruatum, & in executionem deductum, conuentiones'que initas cum Græcis ex parte ſua, quantum in ſe fuit, adimpletas extitiſſe. Quæ quidem ſancta ſynodus oratores ſuos uenerabiles epiſcopos Viſenſem & Lauſanenſem ac Nicolaum de Mentone militem, cum galeis & pecunijs in Græciam miſit, qui coram Imperatore * Romanorum, & patriarcha Conſtantinopolitano omnia ex integro adimplere obtulerunt, quæ ipſis promiſſa fuerant, ſicuti ſua relatio cum atteſtatione publicorum notariorum nobis facta indicauit, locum'que œcumenici concilij celebrandi nominauerunt, qui antea ꝑ ipſos Græcos in ſuis conuentionibus expreſſe acceptatus fuerat & concordatus. Portum etiam tali loco aptiorem aſſignauerunt, requirentes eoſdem Imperatorem & patriarcham, ut pariter ſua promiſſa adimplerent. Qui ſe excuſauerunt ſuper non aduentu eorum, allegantes tempus adimplendarum promiſſionum elapſum fuiſſe, prout per literas ſuas nobis reſcripſerunt, quanquam tamē huic reſponſioni fuerit plene ſatisfactum per oratores noſtros, quoniam ipſi conuenienti tempore, menſe ſcilicet Februarij, anno præterito ab hoc ſacro concilio receſſerant pro ueniendo illuc ante terminum aſſignatum, ſi non fuiſſent multiplicia impedimenta ſibi deinceps obiecta, quæ notoria ſunt, quoniam in conuentionibus cum Græcis per nos initis expreſſe cautum erat, omnia intelligi debere bona fide, ſine fraude & dolo, & abſque impedimento legitimo & manifeſto. Sed ultra hæc etiam præfatus Imperator alteri oratorum noſtrorum Ioanni de Raguſio in ſacra theologia magiſtro, ordinis Prædicatoꝝ apud eum exiſtēti, dixerat ſe eē contētum, ut oratores ipſi & galeæ ante mēſem Octobris in Cōſtātinopolim non uenirēt. Plurimas uero practicas in Græcia factas accepimꝰ ꝑ eos, qui

* al. Romeoꝝ

qui ex parte domini Eugenij tranſmiſſi fuerunt, ut aduentum ipſorum Græcorum **D** ad alterum locorum per nos nominatorum, impedirent, atque ipſos in locum, quem uellet dominus Eugenius, attraherent. Et in una triremi, in qua principalis oratorum ſuorum præſens erat, nuncius quidam, quem noſtri oratores præmiſerant cum literis huius ſacri concilij, & plurium principum Chriſtianorum, captus eſt, ueluti per debitam informationem cognouimus, nec deinceps de uita eius quicquam nobis aut noſtris oratoribus compertum extitit. Domus quoque præfati Ioannis de Raguſio oratoris noſtri in Conſtantinopoli, inuaſione baliſtariorum fuit impetita, aliquaque ibidem facta ſunt, quæ non eſt neceſſarium recitare per ſingula, ut ſic ad fines ſuos pertingere poſſent quos miſerat dominus Eugenius, ita ut noſtri oratores ſine Græcis ipſis, proteſtatione tamen ſolenni contra eoſdem prius facta, redire oportuerit. Quæ omnia præualere non potuerunt aduerſus ueritatem. Sic hæc ſancta ſynodus cuncta cum Græcis concordata ex parte ſua adimpleuit, nec per ipſam remanſit, quo minus concilij œcumenici celebratio cum Græcis in loco etiam per eos nominato, habita fuerit, iuxta ea quæ cum ipſis conuenta erant, ſi illi promiſſa ſua ſeruaſſent, aut per alios non fuiſſent impediti ſeu retracti. Intenditque & proponit eadem ſancta ſynodus, deo aſpirante, autoritatem & ueritatem catholicæ & uniuerſalis eccleſiæ, quam ipſa repræſentat, ac integritatem fidei orthodoxæ iugiter illæſas conſeruare, pro honore ipſius omnipotentis dei & ſalute animarum, nec bono ipſius uniuerſalis eccleſiæ conueniens exiſtimat, per quaſcunque practicas aut exquiſitos colores, etiam ſub ſpe dubia proſequendi, modis aliunde excogitatis, alia negocia quorum euentus incerti ſunt, autoritatem conciliorum uniuerſalium conculcari, ueritates declaratas per eccleſiam, & fidem orthodoxam concernentes, proſterni, uiam aperiri Romanis pontificibus ad diſſoluenda concilia generalia per uarios modos ſine ipſorum conſenſu, ex quo facile poteſtatem datam ad ædificationem, in deſtructionem uerti contingeret, reformationemque eccleſiaſtici ſtatus, pro qua iam tot ſunt adhibiti labores, fruſtrari, atque ipſius eccleſiæ ſtabilitatem & decorem hoc modo deperire, in perditionem animarum & totius populi Chriſtiani lamentabile detrimentum. Sic enim poſſemus & illa bona maxima ex nunc perdere, & illa alia non acquirere, atque ſic totam eccleſiam in confuſione relinquere. Primum quidem nobis incumbit, eccleſiæ fidem, ueritatem & autoritatem conſeruare, & deinceps cunctos ad eius unitatem redire uolentes, ſyncera charitate amplecti, prout & nos ſemper parati ſumus & erimus. Cum itaque ea nulla eſſe & penitus inualida, quæ dominus Eugenius aduerſus hanc ſanctam ſynodum, in ipſius prætenſa diſſolutione & tranſlatione in Ferrariam, notorie conſtet, **F** ipſumque conuenticulum Ferrarienſe non fore concilium, ſed ſchiſmaticorum conuenticulum, dudum præfato decreto uigeſimænonæ ſeſſionis huius ſanctæ ſynodi declarauerimus, meritoque pœnam ſuſpenſionis ab adminiſtratione papali in ſpiritualibus *&* temporalibus iamdudum contra Romanum pontificem, concilium uniuerſale ſine ipſius conſenſu diſſoluere aut transferre attentantem, ordinatam, in ipſum dominum Eugenium tulerit, & latam eſſe declarauerit hæc ſancta ſynodus, ac etiam quaſcunque ſententias, pœnas & cenſuras excommunicationis, priuationis, inhabilitationis, interdicti & alias contra huius ſanctæ ſynodi ſuppoſita *&* eidem adhærentes, per ipſum dominum Eugenium latas & ferendas, caſſas & nullas fuiſſe & eſſe declarauerimus, non neceſſe arbitramur, ut denuo ad ea caſſandum *&* irritandum procedamus, quæcunque per ipſum dominum Eugenium aut præfatum Ferrarienſe conuenticulum facta ſunt aduerſus eandem ſynodum, quæcunque eius ſuppoſita, & quoſcunque ipſis adhærentes, etiam ante ipſius domini Eugenij ſuſpenſionem ab adminiſtratione papali, & quæ durante ipſius ſuſpenſione aut præfato conuenticulo, facta ſunt, fiunt, aut fient in futurum, in quibuſcunque per ipſum uidelicet dominum Eugenium ratione papatus, aut ipſum conuenticulum

ſub

ſub generalis aut œcumenici concilij nomine, qui etiam uictualia ſuppoſitis huius ſanctæ ſynodi auferri, & portantes ea ſpoliari, eorum'que ſpolia primo capientium occupanti cedere *mandauit: quæ quàm grauia ſint aduerſus uniuerſalem eccleſiam, & quanta reprehenſione digni ſint qui talia agunt, cuncti conſpicere poſſunt. Nos quoque omnibus & ſingulis manifeſtantes ueritatem, declaramus omnia prædicta per ipſum dominum Eugenium, aut ipſum conuenticulum facta & facienda, etiam contra dilectos eccleſiæ filios ciues Baſileenſes & eorum ciuitatem, nulla penitus, caſſa & irrita fuiſſe & eſſe, nec aliquem ipſius domini Eugenij, præfati'que conuenticuli præceptis, mandatis aut prohibitionibus, etiam prætextu cuiuſcunque iuramenti aut obligationis, in quibuſlibet prædictis teneri obedire, immo potius ad non obediendum illis omnes & ſingulos catholicos ex præcepto domini & eccleſiæ ſponſæ eius, quam ab omnibus audiri iubet, eſſe aſtrictos. Requirimus'que, & monemus uniuerſos CHRISTI fideles, ut eccleſiæ catholicæ (quæ à directore dirigitur ſapientiſſimo & infallibili) per hanc ſanctam ſynodum repræſentatæ firmiter adhæreant uſque in finem, nec ullis tentationibus per uoluntatem cuiuſcunque ſuſcitatis aut ſuſcitandis, ab ipſius eccleſiæ firmitate & ueritate ſuos animos dimoueant, confidentes in ſuperno ſaluatoris noſtri auxilio, qui ad eccleſiam ſuam dixit: Ego uobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſeculi, manentes'que perſeueranter in ipſa eccleſiæ domo, (quæ ut ait beatus Hieronymus, declarans ſacræ ſcripturæ ueritatem, dicitur ædificari ſupra firmam petram, quæ unica columba appellatur, quæ ſponſa pulchra, ſine ruga & macula, quæ domus etiam claues accepit, & poteſtatem ligandi & ſoluendi: Hanc domum ſi quis corrigentem, corripientem'que contempſerit, ſit tibi (inquit) ſicut ethnicus & publicanus) ſoliditatem'que fidei ſemper teneant. Memorantes etiam dictum illud beati Cypriani, Alienus eſt, prophanus eſt, hoſtis eſt, habere non poteſt deum patrem, qui uniuerſalis eccleſiæ non tenet unitatem. Inſuper quoniam in ſupradicto decreto uigeſimænonæ noſtræ ſeſſionis, pœnas & cenſuras iuſtiſſimas promulgauit hæc ſancta ſynodus aduerſus omnes, qui ad præfatum conuenticulum Ferrarienſe accederent, aut mitterent, præcepit'que ſub eiſdem pœnis & cenſuris omnibus & ſingulis in curia, quam dominus Eugenius quondam tenebat, aut etiam actu de facto tenet, exiſtentibus, ut ſi conuenticulum Ferrarienſe per eum erigi contingeret, ab eius curia recederent, & deinceps declarata ſuſpenſione ipſius ab adminiſtratione papali, etiam ſub pœnis & cenſuris in decreto noſtræ uigeſimænonæ ſeſſionis contentis, mandauimus, ut infra quadraginta dierum ſpatium ab eadem curia recederent: ideo omnes & ſingulos in conuenticulo Ferrarienſi aut prætenſa ipſius domini Eugenij curia exiſtentes, & in prædictis noſtris decretis comprehenſos, qui eorundem decretorum monitionibus non paruerunt, citat hæc ſancta ſynodus, ut trigeſimo die à data præſentis decreti computando, in noſtra generali congregatione (ſi tunc eam celebrari contingat) alioquin in proxima ſubſequẽte, compareant coram eadem ſancta ſynodo, uiſuri ſe declarari in pœnas ꝑdictas incidiſſe, aut iuſtas cauſas (ſi quas habeant) allegaturi: quem terminum ipſis peremptorie & una uice pro omnibus hæc ſancta ſynodus duxit aſſignandum, & aſſignat, decernens ulterius contra eos procedendum fore, & declarandũ, prout iuris & ratiõis fuerit, quorum omnium nomina & cognomina haberi uult pro ſufficiẽter expꝛſſis. Inſup cum in prima ſeſſione huius ſanctæ ſynodi pœnæ excõmunicationis, anathematizationis & interdicti decretæ fuerint aduerſus oẽs & ſingulos, qui quaſcũq; pſonas eccleſiaſticas uel ſeculares, ad hoc ſacrum concilium uenientes, ſeu in eo ſtãtes, aut ab eodẽ recedẽtes, temeritate propria p ſe uel alium ſeu alios arreſtare, inuadere, cape, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, uel bonis ſuis ſpoliare, uel iniurijs affligere, ſeu ipſos ſic delinquẽtes receptare, aut aliàs quolibet impedire, ſeu ea ppetrãtium facta & cõmiſſa, rata & grata habere, uel

al. mādauit

Matt. ulti. d

Matt. 18. c

uel eis dare conſilium, auxilium uel fauorem, publice uel occulte, directe uel indirecte præſumpſerint, uel præſument in futurum, quæ pœnæ ſolenni decreto concilij Conſtantienſis aduerſus prædictos fuerunt ordinatæ, ultra eaſdem pœnas & cenſuras, quas omnes & ſingulos qui mãdato præfati domini Eugenij, uel præfati conuenticuli Ferrarieñſis, quicquã prædictorum fecerint, aut facient in futurum, expreſſe incurriſſe, & incurſuros eſſe decernimus, ac declaramus. Etiam contra eoſdem, tanquam contra fautores ſchiſmatis, ad grauiora procedendum fore decernit hæc ſancta ſynodus, omnibus alijs decretis & ordinationibus eiuſdem ſanctæ ſynodi in ſuo robore duraturis. Decernit tandem hæc ſancta ſynodus, omnes & ſingulos ſupradictos per publicationem præſentis decreti in ualuis maioris eccleſiæ Baſileenſis affigendi, perinde arctari ac arctatos intelligi, ac ſi dictæ citationis, ordinationis & declarationis executio ad eorum proprias perſonas facta fuiſſet. Datum in ſeſſione noſtra publica in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, nono Calendas Aprilis, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimooctauo. D

SESSIO TRIGESIMA TERTIA,

de ueritate fidei catholicæ per tres ueritates. E

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Sicut una eſt CHRISTI eccleſia, quæ (ut ait Apoſtolus) eſt columna & firmamentum ueritatis, ſic omnia eccleſiæ membra unitatem ſemper obſeruare neceſſe eſt in profeſſione catholicæ ueritatis, atque fideliter & firmiter credere, quicquid p ipſam eccleſiã de ueritate fidei fuerit declaratum, ut non ſicut paruuli fluctuantes circunferantur omni uento doctrinæ, aut per repugnantium dogmatum uarietatem in diuiſiones & ſchiſmata prolabantur. Dudum autem in ſacra generali Conſtantienſi ſynodo conueniens catholica eccleſia, ueritatem de generalium conciliorum autoritate ſolenniter declarauit. Deinde in hac ſacra generali Baſileenſi ſynodo, eandem neceſſariam declarationem ſub eodem qui ſequitur tenore, innouauit. Primo, quod generalis ſynodus in ſpiritu ſancto legitime congregata, generale concilium faciens, eccleſiam catholicam militantem repræſentans, poteſtatem à CHRISTO immediate habet, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem ſchiſmatis, & ad generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris. Item declarat, quod quicunque cuiuſcunque dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſiue ordinationibus aut præceptis huius ſanctæ ſynodi & cuiuſcunque alterius concilij generalis legitime congregati, ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus, factis uel fiendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur & debite puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo. Cumq; (ſicut præfertur) quilibet cuiuſcunque dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, concilio generali in *præmiſſis obedire teneatur, declaratum etiam fuit frequenter ac dilucide, quod ipſum generale concilium pro præmiſſis ea que concernentibus, aut aliquo præmiſſorum actu congregatum, ſine ipſius conſenſu per nullum quauis autoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, diſſolui, transferri, aut ad aliud tempus prorogari poteſt. Et licet has eſſe ueritates fidei catholicæ, ſatis conſtet ex pluribus declarationibus præcedentibus, tam in præfato Conſtantienſi concilio, quàm in hoc Baſileenſi factis, ad maiorem tamen ſoliditatem & firmitatem omnium catholicorum in unanimi profeſſione ueritatum ipſarum, hæc ſancta ſynodus diffinit, declarat, prout ſequitur. F

Veritas de poteſtate concilij generalis uniuerſalem eccleſiam repræſentantis, ſupra

1. Timot. 3. d

Ephe. 4. c

Conſtantien. concilij ſeſſ. 4. & 5. Et in Baſileẽ. ſeſſione. 2.

Conſtantien. concilij ſeſſ. 5. Et in Baſileẽ. ſeſſione. 2.

al. prædictis

A pra papam & quemlibet alterum declarata per Conſtantieſe & hoc Baſileenſe gñalia concilia, eſt ueritas fidei catholicæ.

Veritas hæc, quòd papa concilium generale uniuerſalē eccleſiam repræſentans, actu legitime congregatum ſuper declaratis in præfata ueritate aut aliquo eorum, ſi ne eius conſenſu nullatenus autoritatiue poteſt diſſoluere, aut ad aliud tēpus prorogare, aut de loco ad locum transferre, eſt ueritas fidei catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, eſt cenſendus hæreticus. Datum in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, decimoſeptimo Calendas Iunij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono.

SESSIO TRIGESIMAQVARTA,

de depoſitione Eugenij papæ quarti.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime cōgregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam.

Proſpexit dominus de excelſo ſancto ſuo, de cælo in terram aſpexit, ut audiret gemitus plorantis eccleſiæ ſuper perditionibus animarum precioſo IESV CHRISTI ſanguine redemptarum, & malis innumeris, quæ in religionem Chriſtianam irruerunt. Et quoniam iuſtus eſt ipſe dominus, & iuſtitias dilexit, in unum hominem, per quem ſcandalum uenit uniuerſo orbi, & quo grauiter peccante, atque correctionem ſpernente, ira ſuper omnem populum uenire uidetur, iudicium facere diſpoſuit, per miniſterium eccleſiæ ſuæ congregatæ in nomine ipſius CHRISTI ſaluatoris omnium, qui ait: Vbicunque fuerint duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum, & qui de peccatore nolente eccleſiam audire, dixit: Si eccleſiā nō audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Eiuſdem quoque diuina prouidentia præuidens reſiſtentias & oppugnationes, quas aduerſus reformationem eccleſiæ dei & autoritatem ſacrorum generalium conciliorum ipſam eccleſiam repræſentantium, ac bonum publicum totius religionis Chriſtianæ, ſuſcitaturus erat in tempore ſuo Eugenius papa quartus, quantaque ſcandala, diuiſiones & ſchiſmata facturus in orbe, ſacram ſynodum Conſtantienſem excitauit per ſpiritumſanctum, ut declarationem ueritatis fidei catholicæ toti orbi explicaret, dicentem, quòd concilium generale uniuerſalem eccleſiam repræſentans, poteſtatem à CHRISTO immediate habet, cui quilibet cuiuſcunque dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & reformationem generalē eccleſiæ in capite & in membris. Item quòd ſi quis cuiuſcunque ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſiue ordinationibus, aut præceptis ipſius concilij generalis in prædictis & pertinentibus ad ea, contumaciter obedire contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo. Qua ſiquidem declaratione uiam parauit miſerator dominus, per quam eccleſia dei in præfatū Eugenium multiplices exceſſus, qui adeo notorij ſunt, quod nulla tergiuerſatione celari poſſunt, perpetrantem & contumaciter eccleſiam audire, ac præceptis, ſtatutis & ordinationibus ſynodalibus obedire contemnentem, iuſtum iudicium ferre haberet, iuxta cuius ueritatis declaratæ diſpoſitionem, hæc ſancta ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, neceſſarium eſſe iudicans, ut cui pia non prodeſt correctio, debita non parcat abciſio, poſtquam in multa longanimitate, patientia & manſuetudine poſt plures admonitiones expectauit eundem Eugenium, ut ſalutarem emendationem & exceſſuum prædictorum correctionem efficeret, tandem cum amplius differri non poſſit, quo minus catholicæ fidei & ſaluti uniuerſæ Chriſtianæ religionis ſub auxilio

Marginal notes: Pſal.101 — Pſal.10. — Matt.18.c — Ibidem. — Conſtantien. concilij ſeſſ.4. & 5. Et Baſileen. ſeſſione.2. — Conſtantien. concilij ſeſſ.5. Et Baſileen. ſeſſione.2.

gggg ſpūs

ſpiritus paracliti prouideatur, ne ex ulteriori protelatione iuſtitiæ ſanguis pereun- D
tium animarum de noſtris manibus requiratur, ſed cum diligentia ſalubre regimen
Pſal. 84. Pſal. 71. gregi dominico præbeatur, ut poſtquam ueritas de terra militantis eccleſiæ orta eſt, & iuſtitia de cælo proſpexit, deus ipſe donet benignitatem, & terra noſtra proferat fructum ſalutarem, oriatur'que ſimul noſtris diebus iuſtitia & abundantia pacis, eadem ſancta ſynodus pro tribunali ſedens, per hanc ſuam ſententiam diffinitiuam, quam fert in his ſcriptis, pronunciat, decernit & declarat, Gabrielem prius nominatum Eugenium papam quartum, fuiſſe & eſſe notorium & manifeſtum contumacem, mandatis ſeu præceptis eccleſiæ uniuerſalis inobedientem, & in aperta rebellione perſiſtētem, uiolatorem aſſiduum atque contemptorem ſacrorum canonum ſynodalium, pacis & unitatis eccleſiæ dei perturbatorem notorium, uniuerſalis eccleſiæ ſcandalizatorem notorium, Simoniacum, periurum, incorrigibilem, ſchiſmaticum, à fide deuium, pertinacem hæreticum, dilapidatorem iurium & bonorum eccleſiæ, inutilem ac damnoſum ad adminiſtrationem Romani pontificij, omni titulo, gradu, honore & dignitate ſe reddidiſſe indignum. Quem propterea eadem ſancta ſynodus à papatu & Romano pontificio ipſo iure priuatum eſſe declarat, & pronunciat, ac ipſum ab eiſdem amouet, deponit, priuat & abijcit, decernendo nihilominus cōtra eundem ad executionem etiam aliarum iuris pœnarum, ad quas hæc eadem ſancta ſynodus, ac eadem ſua ſententia ipſum condemnat, ulterius fore pro- E
cedendum. Ac eidem inhibet, ne deinceps pro papa uel Romano pontifice ſe quouis modo nominet ſeu gerat. Omnes'que Chriſticolas ab ipſius obedientia, fidelitate ac iuramentis & obligationibus, eidem quomodolibet præſtitis, abſoluit & abſolutos eſſe declarat, ac omnibus & ſingulis CHRISTI fidelibus inhibet, ſub pœnis fautoriæ ſchiſmatis & hæreſis ac priuationis omnium beneficiorum, dignitatum, & honorum eccleſiaſticorum & mundanorum, & alijs pœnis iuris, etiam ſi Imperialis, regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiſcopalis aut epiſcopalis dignitatis, aut etiam ſi communitates, uniuerſitates & collegia exiſtant, qui ſi contra hanc inhibitionem fecerint, ſint autoritate huius decreti ac ſententiæ ipſo facto priuati, & alias iuris incurrant pœnas, ne eidem Gabrieli notorio ſchiſmatico, periuro, hæretico, ſcandalizatori, incorrigibili, pertinaci, priuato, depoſito, amoto, & taliter declarato, tanquam ſummo pontifici obediant, pareant, uel intendant, aut eum quouis modo ſuſtineant uel receptent, aut ſibi auxilium, conſilium uel fauorem præſtent. Necnon pronunciat, decernit, & declarat eadem ſancta ſynodus, omnes & ſingulos proceſſus, inhibitiones, ſententias, cenſuras, conſtitutiones, ordinationes, & alia quæcunque per eum aut alios quoſcunque factos & facta, quæ poſſent præmiſ- F
ſis obuiare, irritos & inanes, ac irrita & inania, nullius'que fuiſſe aut fore roboris uel momenti. Datum in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, ſeptimo Calendas Iulij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono.

SESSIO TRIGESIMAQVINTA,

de ſtabilitate concilij Baſileenſis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Diligentibus deum nihil in hoc ſeculo tam graue uideri debet, quod ab operibus charitatis, in eius gloriam & animarum ſalutem explendis, ani-
Roman. 8. mos eorum retrahat, cum & beatus Paulus apoſtolus dixerit, neque mors, neque uita poterit nos ſeparare à charitate dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu dño noſtro. Idcirco hæc ſancta ſynodus in noīe ipſiꝰ Chriſti ſaluatoris cōgregata, nō obſtātibus qbuſcūq; impedimētis, opa ſancta reformatiōis eccleſiæ ſanctæ dei & ſalutis uniuerſoꝝ, qtū conceſſerit

A ceſſerit diuina pietas, & conſtanter & pſeuerãter proſeq deſiderãs,atq; iã ſemoto p iuſtitiæ rectitudinem præcipuo obſtaculo, quod per inutilem & damnoſam admi- niſtrationem Romani pontificij maxime oberat unitati,paci & debitæ gubernationi ipſius eccleſiæ,pacem cunctorum quantum fieri poteſt,perquirere cupiens, cum in decreto undecimæ ſeſſionis eiuſdem ſanctæ ſynodi ſtatutum fuerit, quod hoc præ- ſens Baſileenſe concilium non poſſit diſſolui, niſi conſentientibus duabus partibus eiuſdem concilij,ſcrutatis uotis ſingulorum,primo in ſingulis deputationibus,& de inde in congregatione generali,ac demum in ſeſſione publica decretatiõe ſubſecuta, & deinceps ſuper modo ponẽdi materiam diſſolutionis concilij,in deliberatione per deputatos duodecim fuerit certa concluſio recepta, pridie idus Decembris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimooctauo, ſtatuit, decernit & declarat, quod per receſſum cuiuſcunque aut quorumcunque, cuiuſcumque ſta- tus aut dignitatis, ab hac ciuitate Baſileenſi, etiam ſi cardinalatus, patriarchalis aut pontificalis exiſtant,non ſit,neq; cenſeatur concilium diſſolutum, niſi iuxta formam & modum prædictorum decreti & concluſionis proceſſum fuerit. Et quoniam hac ſoliditate ſtabilis permanentiæ concilij debite obſeruata, res arduæ quæ in manibus ſunt,poterunt maturius & ordinatius tractari, & præcipue circa electionem futuri
B ſummi pontificis,quæ maiorem attentionem requirit, non intendit hæc ſancta ſyno- dus ante terminnm ſexaginta dierum,in decreto ſeptimæ ſeſſiõis eiuſdem ſuper ipſa electione in hoc concilio fienda præfixum, computandorum à die depoſitionis Ga- brielis, olim dicti Eugenij papæ quarti, quæ fuit ſeptimo Calendas Iulij, ad huiuſ- modi electionem procedere. Effluxo autem huiſmodi termino,decernit,ad eandem electionem in ſacro concilio fore procedendum,modis & formis per ipſum concili um declarandis. Vt autem ſub uirtuoſo & idoneo paſtore, quem à domino dari ſpe- ramus, fiat omnium Chriſtianorum unio & abundantia pacis,uolens hæc ſancta ſyn- odus cum reali effectu cunctos,quantum in ſe eſt,inuitare ad pacem,omnes & ſingu- los ſequentes curiam prætenſam præfati Gabrielis olim dicti Eugenij papæ,ac in ea- dem exiſtentes,cuiuſcunq; ſtatus,gradus aut conditionis,etiam ſi cardinalatus,patri- archalis, epiſcopalis fuerint,qui ipſius Gabrielis olim Eugenij obedientiam & adhæ rentiam in totum dimiſerint,huic ſacro concilio realiter & cum effectu,infra termi- num huiuſmodi ſexaginta dierum, à tempore prædictæ depoſitionis computando- rum,adhæſerint,atque de his coram eodem concilio per ſe uel per alios legitime do- cuerint,infra terminum prædictum,intẽdit benigne amplecti & recipere,ac eorum ſtatui & indemnitati conuenienter prouidere. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra
C publica, in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata,ſexto idus Iulij, anno à nati- uitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo nono,apoſtolica ſede uacante.

SESSIO TRIGESIMA SEXTA,

de conceptione glorioſiſſimæ uirginis Mariæ.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memori- am. Elucidantibus diuinæ gratiæ myſteria, mercedẽ glorioſam repromiſit æterna dei patris ſapientia,dum ait: Qui elucidant me,uitam æternam habe- Eccle.24.c bunt. quod etiã de glorioſa uirgine,quæ ipſam patris ſapiẽtiam,dei filium æternum in utero pertulit, ac mundo peperit,ſacroſancta legit eccleſia. Nam quicquid de di- gnitate & ſublimitate uirginis matris educitur in lucem,hoc non dubium eſt, ad lau dem & honorem filij ſui pertinere. Et qui honorificant gratiam & ſanctitatem ma- tris,honorificant & elucidant glorioſum nomẽ filij eius,qui ipſam ſanctificauit & re pleuit gratia. Vnde ſi in cæteris rebus elucidatio ueritatis,quæ à domino deo eſt,præ clara merita parturit, in ea re ſpecialiter fructus huberrimos afferre ſperanda eſt, quæ ſanctificationem & dedicationem templi illius concernit,in quo ante ſecula,an

ſequam terra fieret, & ab æterno ſibi manſionem ordinauit prima, & æterna ueri- D
tas. Id quoque maxime congruit, ut pax habeatur in quæſtionibus concernentibus
ſanctitatem illius, per quam pax diffuſa eſt in terris. Hactenus uero difficilis quæ-
ſtio in diuerſis partibus & coram hac ſancta ſynodo ſuper conceptione ipſius glori-
oſæ uirginis Mariæ matris dei & exordio ſanctificationis eius facta eſt, quibuſdam
dicentibus ipſam uirginem & eius animam per aliquod tempus aut inſtans tempo-
ris ſubiacuiſſe actualiter originali culpæ, alijs autem econuerſo dicentibus, à prin-
cipio creationis ſuæ deum ipſam diligendo, gratiam eidem contuliſſe, per quam à
macula originali illam beatiſſimam perſonam liberans & præſeruans, ſublimiori
ſanctificationis genere redemit, cum fundaret eam altiſſimus ipſe, & ipſam fabrica-
ret filius dei patris, ut eſſet mater eius in terris. Nos uero diligēter inſpectis autorita
tibus & rationibus, quæ iam à pluribus annis in publicis relationibus ex parte utri-
uſque doctrinæ coram hac ſancta ſynodo allegatæ ſunt, alijsque etiam plurimis ſu-
per hac re uiſis, & matura conſideratione penſatis, doctrinam illam diſſerentem glo
rioſam uirginem dei genitricem Mariam præueniente & operante diuini numinis
gratia ſingulari, nunquam actualiter ſubiacuiſſe originali peccato, ſed immunem
ſemper fuiſſe ab omni originali & actuali culpa, ſanctamque & immaculatam tan-
quam piam & conſonam cultui eccleſiaſtico, fidei catholicæ, rectæ rationi & ſacræ E
ſcripturæ, ab omnibus catholicis approbandam fore, tenendam & amplectendam,
diffinimus & declaramus, nullique de cætero licitum eſſe in contrarium prædica-
re ſeu docere. Renouantes præterea inſtitutionem de celebranda ſancta eius con-
ceptione, quæ tam per Romanam, quàm per alias eccleſias ſexto idus Decembris an
tiqua & laudabili conſuetudine celebratur, ſtatuimus & ordinamus, eandem cele-
britatem præfata die in omnibus eccleſiis, monaſterijs & conuentibus Chriſtianæ re
ligionis, ſub nomine conceptionis feſtiuis laudibus colendam eſſe, cunctiſque fide-
libus uere pœnitentibus & confeſſis, ea die miſſarum ſolennijs centum, primis au-
tem uel ſecundis ueſperis totidem, ſermoni uero uerbi diuini de ea feſtiuitate inter-
eſſentibus centum quinquaginta dies, conceſſione perpetuis temporibus duratura,
de iniunctis ſibi pœnitentijs hæc ſancta ſynodus elargitur. Datum Baſileæ in ſeſ-
ſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, decimoquinto
Calendas Octobris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trige-
ſimonono.

SESSIO TRIGESIMASEPTIMA, ET EST reuocatio proteſtationum, conuentionum, iuramentorum obui antium electioni papæ fiendæ. F

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime cō-
gregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam.
Quoniam in opere neceſſario, quod fauēte ſupna gratia aggreſſuri ſumus,
in eligendo ſummum pontificem, & prouidendo ſaluti eccleſiæ in gloriam
omnipotentis dei, non ſolum quærere oportet, quæ ad ipſius operis conſummatio-
nem promouent, uerumetiam impedimenta tollere, quæ felici progreſſui rerum
agendarum aduerſari aut officere poſſunt, uel quomodolibet contraire: ut purius,
ſyncerius & liberius ipſa electio ſummi pontificis fiat, omnes & ſingulas proteſta-
tiones, quæ poſſunt puritati, ſynceritati & libertati & efficaciæ eiuſdem electionis
& eligendi per ſacrum concilium ſummi pontificis obedientiæ plenarie obuiare,
necnon conuentiones, pactiones, promiſſiones, obligationes, iuramenta, condicta, in
telligentias & intendimenta, ubicunqꝫ, qualitercunqꝫ & per quoſcunqꝫ, cuiuſcunqꝫ
ſtatus, gradus, conditionis & præeminentiæ, etiam ſi Imperiali, regali, cardinalatus,
archiepiſcopali, ducali aut alia quacunqꝫ eccleſiaſtica uel mundana perfulgeant digni
tate, in aduerſum huius electionis factas & facta, fiendas & fienda, ex abundanti da-
mnat

A minat, reprobat, & annullat, prout etiam de ſe ipſis nulla nulliuſq; roboris uel momenti exiſtunt, mandans ſub obteſtatione diuini iudicij, & ſub excommunicationis pœna, quam in contrarium facientes ipſo facto incurrant, & præcipiens, ne quis talia facere, uel iam factis uti, aut eadem obſeruare quouis modo præſumat. Omneſq; & ſingulos ab huiuſmodi promiſſionibus & obligationibus quibuſcunq;, etiam iuramento uallatis, eadem ſancta ſynodus ad cautelam & ex abundanti abſoluit & relaxat, & prout hæc de facto proceſſerunt, abſolutos & relaxatos eſſe declarat. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, nono Calendas *Decembris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono. al. Nouẽbris

ALIVD DECRETVM EIVSDEM SESSIONIS de modo eligendi ſummum pontificem, & numero.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Conſolabitur dominus Sion, & conſolabitur omnes ruinas eius, ait Eſaias pro- Eſa.1.a
B pheta, & ponet deſertum eius quaſi delicias, ſolitudinem eius quaſi hortum domini. gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio & uox laudis. quod iam aſpirante ſingulari gratia ſpiritus parcliti, in eccleſia conſpicere ſperamus, & uidere paſtorem bonum conſtituendum à domino ſuper familiam ſuam, qui ſapienti & fideli regimine releuet ipſam eccleſiam à languoribus ſuis, quos ex inutili & damnoſa adminiſtratione hactenus perpeſſa eſt. Et licet diuerſis temporibus diuerſi modi ſuper electione Romanorum pontificum obſeruati ſint, prout neceſſitas & utilitas eccleſiæ expoſcebat, nunc tamen cura rei huius ſub directione omnipotentis dei incumbit huic ſanctæ ſynodo congregatæ pro reformatione eccleſiæ & ſalute omnium fidelium in nomine CHRISTI ſaluatoris, qui ait: Vbi ſunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. Matt.18.c Et iam poſt editionem ſalubrium decretorum & ſacrorum canonum, atque iuſtam depoſitionem illius, qui ipſos canones & decreta ſpernebat ac paruipendebat, ſanctæ reformationi & reſtaurationi legis diuinæ ac publicæ ſaluti uehementer obſiſtens, ſupereſt, uirum talem quærere à domino, & cum beneplacito ſuæ benignitatis eligere, per quem deſiderata cunctis gentibus ipſa reformatio atq; ſalutaris gubernatio eccleſiæ dei in ſalutarem reducan-
C tur effectum. Nam & ſingulariter futuro paſtori incumbet bene regendi neceſſitas, dum recens exemplum ſui prædeceſſoris ob eius damnoſum regimẽ eiecti ante oculos poſitum habebit. Dudum quoq; in quarta ſeſſione huius ſanctæ ſynodi, celebrata duodecimo Calendas Iulij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigenſimoſecundo, ſtatutum fuit de electione Romani pontificis, ſi ſedem apoſtolicam hoc ſedente concilio, uacare contingeret, in hunc modum: Hæc ſancta ſynodus decernit, ſtatuit, atque diffinit, quod in euentum uacationis ſedis apoſtolicæ, hoc ſacro generali concilio durante, electio ſummi pontificis in loco iſtius ſacri concilij fiat, & interdicit ne alibi celebretur. In contrarium attentata quauis autoritate, etiam ſi papali, non obſtantibus quibuſcunq; conſtitutionibus editis uel edendis, aut alijs in contrarium facientibus, ac ſi de ipſis de uerbo ad uerbum, eſſet facienda mentio ſpecialis, aut iuramento firmata exiſtant, quibus ex certa ſcientia derogat, & decernit nulla & irrita eſſe & nullius roboris uel momenti ipſo iure. Contrarium uero attentantes ſint tam actiue quàm paſſiue, quo ad electionem Romani pontificis, & ad quaſcunq; alias dignitates inhabiles, & omnibus habitis dignitatibus perpetuo priuati, & infamiæ notam & etiam excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto. Quod ſi forſitan aliqua de facto prætenſa electio præſumeretur, tam electus prætenſus, quàm illi adhærentes & eum pro tali gerentes, ſupradictas pœnas incurrant. Baſileen.concilij.ſeſ.4.cuius eſt initiũ, Attendens quod ad.

Abſolutionem uero omnium & ſingulorum, qui præmiſſas ſententias aut aliquam **D**
earum incurrerint quoquo modo, dicta ſancta ſynodus tantummodo præterquam in mortis articulo ſibi reſeruat, decernens præſens decretum ligare, afficere, uim & effectum habere & ſortiri, poſt quadraginta dies continuo proxime ſecuturos à die publicationis eiuſdem. Deinceps autem in noſtro decreto ſeptimæ ſeſſionis ordinatum fuit, quod in euentum prædictum uacationis ſedis apoſtolicæ, hoc ſedente generali concilio, ante ſexaginta dies à tempore ipſius uacationis continue computandos, ad electionem Romani pontificis minime procederetur, quem terminum ſexaginta dierum, poſtquam uacauit ipſa ſedes per depoſitionem Gabrielis, olim Eugenij papæ quarti, hæc ſancta ſynodus duxit expectandum. Decreuit'que, effluxo illo termino, electionem Romani pontificis in hoc ſacro concilio eſſe fiendam, modis & formis per ipſum concilium declarandis, prout in decreto noſtro trigeſimæquintæ ſeſſionis plenius continetur. Cum autem iam per eiuſdem termini lapſum, adhuc per plures dies ad electionem præfatam procedere diſtulerimus, eccleſiaq; acerrimos dolores patiatur, dum protelatur ſedis apoſtolicæ diuturna uacatio, & differtur noui paſtoris electio, ipſe quoq; qui iuſtiſſime depoſitus eſt, uarijs artibus eccleſiam conturbare conatur, & apoſtolicæ ſedis primatum nefanda præſumptione tenere, & occupare in graue ſcandalum eccleſiæ & magnum periculum fidei & religionis Chriſtianæ (qui pertinaciam ſuam indies magis ac magis hominibus manifeſtando, menſe Septembris proxime præterito horrendam inuectiuam aduerſus ueritates fidei in hanc ſanctam ſynodum, eius'que fautores & defenſores promulgauit, **E** non correctionem ſeu emendationem proferens, ſed omnem incorrigibilitatem & pertinaciam oſtendens, atque proprijs factis toti mundo manifeſtans) neceſſe eſt eccleſiæ catholicæ de prudenti & fideli paſtore prouidere, qui eam à perſecutionibus tam reprobi hominis defendat, fidem'que conſeruet, ac iuſtitiam & ueritatem tueatur, animas'que precioſo CHRISTI ſanguine redemptas, quas præfatus Gabriel ſeducere nititur, dirigat in uiam ſalutis. Nam ſicut res ipſa indicat, plura & maiora ſcandala indies euenirent, niſi per auxilium gratiæ dei de remedio prouideretur opportuno. Ad quod quærendum, & de idoneo paſtore prouidendum, neceſſitas fidei maxime nos impellit. Volens itaque tandem hæc ſancta ſynodus poſt maturam & longam expectationem exoluere debitum obſequium domino deo ſuo, & ſaluti atque neceſſitati ipſius eccleſiæ (ut tenetur) prouidere, ad laudem & gloriam beatiſſimæ trinitatis, patris & filij & ſpũſſancti, ſtatuit, decernit & declarat, electionem Romani pontificis fiendam & celebrandã eſſe pro hac uice per hoc ſacrum concilium Baſileenſe ſeu eius autoritate, modis & formis infra ſcriptis. **F**

Baſilien. concilij, ſeſſ. 7. quę incipit, Dudũ hæc ſancta

Baſileen. concilij ſeſſ. 5. cuius initium eſt, Diligentibus deum.

Et primo, quod unà cum dilectiſſimo eccleſiæ filio Ludouico tituli ſanctæ Cæciliæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbytero cardinali, Arelatenſi uulgariter nuncupato, præſente & præſidente in ſacro concilio, & alijs ipſius ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, ſi qui ante conſummatam electionem futuri ſummi pontificis aduenerint, & adhærentes huic ſacro concilio, eidem electioni intereſſe uoluerint, alij tam de prælatis, quàm cæteris honorabilibus eccleſiaſticis uiris, in ſacerdotio aut ſaltem diaconatus ordine conſtituti, uſque ad numerum triginta & duorum, per eandem ſynodum ad prædictam electionem faciendam, in noſtra generali congregatione ac in ſeſſione publica nominandi & deputandi, poteſtatem habeant, prout ſecũdum deum & conſcientias ſuas eiſdem uidebitur, hac uice libere eligendi ſummum pontificem autoritate huius ſanctæ ſynodi, ita ut ille abſque ulla exceptione ab uniuerſali eccleſia ſummus pontifex habeatur, qui ab omnibus ꝑdictis ſic debentibus pro hac uice eligere, aut ſaltem à duabus partibus ipſorum fuerit electus, & conſenſum (ut infra dicitur) præſtiterit. Nec ualeat electio, niſi duæ partes prædictorum in ipſum electum cõſenſerint, & conuenerint, Qui omnes pro hac uice eligere

debentes

A debentes, tanto attentius ſynceris mentibus & expurgatis conſcientijs idoneum & perutilem paſtorem eligere curent, quanto eccleſiam in maioribus neceſſitatibus po ſitam cõſpiciunt, ad ſolum deum oculos dirigentes, qui in diſtrictiſſimo examine de tanto & tam arduo negocio (ex quo pendet ſalus uniuerſalis eccleſiæ) reddituri ſunt rationem. Ordinat inſuper, ſtatuit & decernit hæc ſancta ſynodus, quod ſupradicti eligere debentes, die ſequente poſt nominationem eorum in congregatione generali, conueniant omnes in maiori eccleſia Baſileenſi, in qua miſſa & ſermo ſolennes celebrentur & fiant (prout eſt de more fieri) in die quando intratur conclaue, tenebitur'que eodem die publica ſeſſio, & ibi omnes ſuſcipiant euchariſtiæ ſacramentum, ac iuramentum præſtent, quod in uigeſimatertia ſeſſione huius ſanctæ ſynodi extitit ordinatum. Quibus peractis, ſine redeundo in domos ſuas, intrent conclaue ad hoc ordinatum in domo huius ciuitatis Baſileenſis, in qua ſacra deputatio pro communibus teneri conſueuit, ad electionem huiuſmodi celebrandam, & conſequenter præſentandum ac intimandum, cætera'que faciendum, obſeruandum & proſequendum, quæ in præſenti decreto expreſſa ſunt, & quæ in cæteris hic non expreſſis, alia decreta huius ſanctæ ſynodi, necnon aliæ conſtitutiones & ordinationes, uidelicet tam in corpore iuris clauſæ, quàm extrauagantes (quæ

Baſileen. concilij. ſeſſ. 23. quæ incipit, Quoniã ſalus populi. para. Cum ſummo pontifici.

B hactenus obſeruari conſueuerunt) de cardinalibus & alijs electoribus Romani pontificis ſtatuunt & decernunt, quæ omnia, ſaluis expreſſis in prædicto decreto, uolumus in ſuo robore permanere, & etiam in prædictis ad eligẽdum pro hac uice deputatis & deputandis, locum habere, quemadmodum de cardinalibus in prædictis decretis, conſtitutionibus & ordinationibus ſtatutum & ordinatum reperitur, ſed nullum eiſdem expreſſis quouis modo præiudicium generare.

Electus autem in papam, præſentata ſibi electione, ſi præſens in hac ciuitate fuerit, p aliquos ex ipſis electoribus, etiam ſi cardinales non fuerint, uel extra ciuitatem per aliquos ex ipſis, uel alios ad hoc habentes mandatum ab eis, in præſentia notarij & ſaltem decem perſonarum requiſitus, teneatur infra diem naturalem ab hora requiſitionis, conſentire ac iurare modo & forma inferius deſcriptis, alioquin eius electio pro infecta habeatur. Volumus autem, quod ſi contingeret ipſum electum huiuſmodi electionem non acceptare, ſeu ei non conſentire modo & forma & in tempore ordinatis, quòd præfati ad eligendum ordinati, ad alterius electionem procedant, priuſquam exeant conclaue, ſi præfatus electus in hac ciuitate fuerit. Si uero fuerit extra ciuitatem, eo caſu infra triduum poſt notitiam habitam in concilio, & per ipſum concilium in congregatione generali declaratam, de recuſatione per electum facta, iterum intrent conclaue pro electione alterius facienda, omnibus modis & formis, ſicut ſuperius dictum eſt. Et ſi quis ipſorum electorum, à tempore primi ingreſſus conclauis, in antea recederet à concilio, uel decederet, aut impedimentum haberet, per quod non poſſet electioni intereſſe, uel etiam conclaue intrare nollet, alius loco eius ſubrogetur de eadem natione per ipſos ad eligendum deputatos, aut per maiorem partem ipſorum, qui habebit communicare & iurare, prout præfati deputati, aut maior pars ipſorum ordinauerit. Duret'que poteſtas omnium & ſingulorum prædictorum abſque alia noua deputatione electorum, donec electio per eos facienda, realiter per conſenſum electi ſortita fuerit effectum. Hanc autem formam & modum electionis approbat, ſtatuit, ordinat & decernit hæc ſancta ſynodus pro hac uice. Et ad omnem ſcrupulum ſubmouendum, omnes & ſingulos in eadem ſynodo præſentes & uenturos, & q ei adhærebunt, quantum ad huiuſmodi electionis opus & totalem effectum, ab omnibus ſentẽtijs excommunicationis (ſi quas forſitan incurrerint) & quibuſcunque cẽſuris à iure uel ab homine gñaliter uel ſpecialiter, etiam à concilijs gñalibus uel ſummis pontificibus promulgatis, abſoluit, ipſoſq; ad omnes actus in eadẽ ſynodo agẽdos, actiue & paſſiue, quatenus

opus eſt, habilitat, & habiles eſſe declarat, uolens etiam, ut ſpecialiter in omnibus ad D eligendum deputatis aut deputandis (ut præmittitur) locum habeat conſtitutio Clementis quinti, quæ ordinat, ut nullus ex cardinalibus cuiuſlibet excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti prætextu, à dicta electione repelli ualeat, cæteris eiuſdem concilij decretis in his quæ ſuperius expreſſa non ſunt, ſemper ſaluis, ſupplēs ex certa ſcientia & ex plenitudine poteſtatis omnes & ſingulos defectus, ſi qui forſitan interuenerint in præmiſſis, ac etiam ſuſpendens omnia iura poſitiua in concilijs generalibus & à ſummis pontificibus edita & ſtatuta, & ordinationes, conſuetudines & priuilegia quibuſcunq; conceſſa, & pœnas contra quoſcunq; ordinatas, & eis derogans, inquantum effectum præſentis decreti impedire poſſent, quoquo modo in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Præterea cum neceſſitas rerum & circunſtantiæ temporis id expoſcant, ut hæc ſacra ſynodus & ipſe ſummus pontifex per dei gratiam in proximo aſſumendus, quàm maxime unum ſint eadem charitate & unanimi conſenſu, quàmpluribus ad hæc urgentibus rationibus ordinat & decernit, ut electus in ſummum pontificem, priuſquam aliquid graue in his quæ pertinēt ad adminiſtrationem papatus exerceat, inſignia coronationis ſuæ aſſumere debeat in loco huius ſacri concilij, ad quem, ſi abſens fuerit, infra terminum ſibi aſſignandum per deputatos ad eligendum, uel maiorem partem eorundem, uenire teneatur. E

¶ Sequitur forma conſenſus, profeſſionis & iuramenti præſtandi per ipſum electum in ſummum pontificem.

¶ In nomine domini, Amen. In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti, ego N. electus in papam, omnipotenti deo, cuius eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & beato Petro apoſtolorum principi corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili uita conſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere fidem catholicam, ſecundum traditionem apoſtolorum, generalium conciliorum & aliorum ſanctorum patrum, maxime autem ſanctorum octo conciliorum uniuerſalium, uidelicet primi Niceni, ſecundi Conſtantinopolitani, tertij Epheſini, primi & quarti Calcedonenſis, quinti & ſexti item Conſtantinopolitani, ſeptimi item Niceni, octaui quoque Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis, Vienenſis, Conſtantienſis & Baſileenſis generalium etiam conciliorum, & illam fidem uſque ad unum apicem immutilatam ſeruare, & uſque ad animam & ſanguinem confirmare, defenſare & prædicare, ritumq; pariter ſacramentorum eccleſiaſticorum eccleſiæ traditum, omnimode proſequi & obſeruare. Polliceor etiam fideliter laborare pro tuitione fidei catholicæ & extirpatione hæreſum & errorum, reformatione morum, executione & obſeruatione decretorum Conſtantienſis & Baſileenſis conciliorum, ac pace in populo Chriſtiano. Iuro etiam proſequi celebrationem conciliorum generalium ac confirmationem electionum, iuxta decreta ſacri Baſileenſis concilij. Hanc autem profeſſionem mea manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti deo cui in die tremendi iudicij redditurus ſum de hoc & alijs meis operibus rationem, pura mente ſuper altare offero, quam in primo publico conſiſtorio ſolenniter repetam. Datum ut ſupra. F

¶ Decretum inhibitionis, ne bona electi & eligentium rapiantur.

Sacroſancta gnālis ſynodus Baſileēſis ad perpetuā rei memoriam. Cum ea quæ laudabiliter pro reprimendo conatus malignantium ordinata ſunt, nullatenus negligi deceat, ſed potius diligenti ſeruari ſtudio, ſacrum canonem dudum in concilio Conſtantienſi editum aduerſus illos, qui bona electorum ſeu etiam eorum qui famabantur de nouo electi in ſummos pontifices, rapere uellent, innouat hæc ſancta ſynodus

A dus ſub huiuſmodi tenore: Omnis ætas ab adoleſcentia ſua prona eſt ad malum, ad id præſertim, ad quod cupiditatis & auaritiæ ſtimulis incitatur. Fiunt autem & factæ ſunt leges, ut earum metu humana refrenetur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, & refrenetur nocendi facultas. Cum itaque nonnunquam eueniſſe comperimus, quod electo Romano pontifice, nonnulli ſub prætextu prætenſæ cuiuſdam abuſiuæ licentiæ, res & bona ſic electi, quaſi culmine diuitiarum adepto, falſo prætendentes occupanti concedi, nedum illius ſic electi, immo aliquando nonnullorum quos electos eſſe mendaciter confingunt, domos, res & bona cardinalium, aut electorum Romani pontificis, & aliorum in loco conclauis exiſtentium, etiam uiolenter inuadunt, recipiunt, occupant, & tranſportant, lucri facta exiſtimantes, ex quibus (ſi permitterentur) plura pericula, ſcandala, rapinæ, furta & nonnunquam homicidia ſequerentur. Nos igitur tam ſceleratæ temeritatis & audaciæ uiam præcludere, & huiuſmodi periculis & ſcandalis obuiare uolentes, præfatum damnantes ſceleratum abuſum, talia fieri hoc edicto prohibemus, ſtatuentes quod quicunque, cuiuſcunque ſtatus aut conditionis exiſtant, contra hoc præſumpſerint attentare, aut ad hoc auxilium, conſilium uel fauorem præbere, pœnas quas in uiolentos raptores & occupatores huiuſmodi, iura atque apoſtolicæ & Imperiales con- B ſtitutiones ſtatuunt, & eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrant, à qua niſi per hanc ſanctam ſynodum, aut futurum Romanum pontificem, præterquam in mortis articulo, & facta ſatisfactione, abſolui nequeant, & omni officio, beneficio, priuilegijs ac dignitate eccleſiaſtica & mundana, feudiſque & rebus alijs, ſi quæ aut quas in Romana uel alijs eccleſiis obtinebunt, ſint priuati, & inteſtabiles actiue & paſſiue exiſtant: ciuitas uero quæ in præmiſſis culpabilis fuerit, eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, huic adijcientes ſanctioni, ut domini temporales rectoreſque & officiales ciuitatis uel loci, ubi electionem Romani pontificis contigerit celebrari, illa imminente, præmiſſa fieri ſub grauibus pœnis publice & realiter prohibeant, & prohibitionem diligenter faciant obſeruari, cæteris conſtitutionibus circa talia editis, in ſuo robore duraturis. Et quia nunc imminet electio Romani pontificis, per hanc ſanctam ſynodum ſeu eius autoritate celebranda, ubi obſeruatione & executione præfatæ conſtitutionis opus eſt, nos omnia & ſingula prædicta agendi & exequendi, illis perſonis tam eccleſiaſticis, quàm ſecularibus, quæ poſtmodum in noſtra cancellaria nominabuntur, plenam & liberam committimus & concedimus facultatem & poteſtatem, decernentes literas ſuper hoc fieri cum cenſuris & alijs remediis iuris, etiam cũ inuocatiõe brachij ſecularis & clauſulis opportunis. Datũ ut ſupra.

Conſtantien. concilij ſeſ. 4, al. ſtimulo

C

¶ Ne tempore electionis fiat audientia.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis ad futuram rei memoriam. Ne uariarum rerum occupatio actum ſalubrem electionis futuri pontificis impediat, aut perturbet, decernit hæc ſancta ſynodus, ut ad tam neceſſarium & tam ſalubre electionis negocium attentius procedatur, audientiam & omne cauſarum & litium exercitium, in hoc ſacro concilio præter audientiam cameræ, à die quo deputati ad eligendum ſummum pontificem intrabunt conclaue, & deinceps uſque ad publicationem electionis ipſius ſummi pontificis incluſiue, ſuſpendenda eſſe, eademq; hoc præſenti decreto ſuſpendit & prohibet, irritum decernens & inane, quicquid in contrarium fuerit attentatum. Datum ut ſupra.

SESSIO TRIGESIMAOCTAVA, contra inuectiuam.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileẽſis in ſpiritu ſancto legitime cõgregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. In Eſdra ſcriptũ eſt, Veritas magna & fortior p̄ omnibus. Om̃is terra ueri- 3. Eſdræ. 4. d

tatem

tatem inuocat. Cælum etiam ipſam benedicit, Veritas manet,& inualeſcit in æter- D num,& uiuet & obtinet in ſecula ſeculorum. Non eſt apud eam accipere perſonas neque differentias,ſed quæ iuſta ſunt,facit omnibus iniuſtis. Cuius quidem ueritatis fortitudinem dum impugnare conatur Gabriel, quondam dictus Eugenius papa quartus,iuſto iudicio à papatu depoſitus, ſeipſum magis deijcit & proſternit. Qui nuper apud Florentiam (prout per ſummariam informationem accepimus) libellum quendam,qui incipit, Moyſes ſeruus dei,promulgauit,in quo prætenſam tranſlationem præfatam huius ſacri cōcilij in Ferrariam,quam erroneam in fide pluribus decretis & epiſtolis noſtris luculentiſſime declarauimus, necnon erectionem ſchiſmaticam conuenticuli Ferrarienſis ſub nomine generalis concilij,hoc ſacro durante concilio,in uim præfatæ tranſlationis attentatam, maiori ſemper cum pertinacia defendere & approbare conatur,adijciens quòd à recta linea per anfractus erroris exorbitauimus, quodq; concilium Conſtantienſe in malignum ſenſum, & à ſana doctrina penitus alienum pertraximus,in hoc,quòd declarauimus per ſeſſionem noſtrā,decimoſeptimo Calendas Iunij proxime præteriti celebratam,tres ueritates,quarum tenor ſequitur:

Baſileen. concilij ſeſſ. 33. quæ incipit, Sicut una eſt. Conſtantien. concilij ſeſſ. 4. & 5. Et Baſileen. concilij ſeſſ. 2.

Veritas de poteſtate concilij generalis, uniuerſalem eccleſiam repræſentantis,ſuper papam & quemlibet alterum,declarata per Conſtantienſe & hoc Baſileenſe ge- E neralia concilia,eſt ueritas fidei catholicæ.

Veritas hæc, quòd papa concilium generale uniuerſalem eccleſiam repræſentās, actu legitime congregatum,ſuper declaratis in præfata ueritate aut aliquo eorum, ſine eius conſenſu nullatenus autoritatiue poteſt diſſoluere,aut ad aliud tēpus prorogare,aut de loco ad locum transferre,eſt ueritas fidei catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, eſt cenſendus hæreticus.

Conatur quoque ipſe Gabriel poſt prædicta per eum ſic aſſerta, ſub obſcuritatibus uerborum mundum inuoluere, dicens ſe damnare & reprobare ueritates prædictas ad ſenſum Baſileenſem,quem inquit, facto demonſtrauit, neque illum ſenſum explicans,nec in quo ſenſu eas approbare uelit, manifeſtans: quæ fortaſſis ideo ſubticet,quoniam manifeſte uidet,uerba dictarum ueritatum ita clara eſſe & aperta, ſicut ſunt,quod de nulla obſcuritate notari merito poſſunt, nec ad multiplices protrahunt ſenſus: & per conſequens, quod ille primus ſenſus iuxta quem ſe dicit reprobare dictas ueritates,nullatenus allegari poteſt. Hoc autem notum facimus uniuerſis catholicis, quod nullum ſenſum in his habet hæc ſancta ſynodus, nec habere uult, niſi quem ſacra ſynodus Conſtantienſis habuit in declarationibus ſuis, ſenſum

Nota,

uerum & catholicum,quemq; ſemper habuimus in declarationibus per nos factis,in F ſecunda,undecima,duodecima,uigeſimanona & alijs ſeſſionibus noſtris ac epiſtolis ſynodalibus,pariter cum cardinalibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ, patriarchis, archiepiſcopis,epiſcopis,oratoribus principum,abbatibus,doctoribus, qui in noſtro cœtu affuerunt,fideliter & unanimiter credentibus, quod concilium habet poteſtatem immediate à CHRISTO, cui papa obedire tenetur, prout ueritas præfata in concilio Conſtantienſi declarata, diffiniuit,quodq; hæc ueritas eſt iuris diuini, quod papa ipſe concilium generale uniuerſalem eccleſiam repræſentans, legitime congregatum,eo modo quo frequenter declaratum eſt,ſine eius conſenſu diſſoluere aut de loco ad locum transferre non poteſt, neque aduerſus has ueritates præualere potuit Gabriel ipſe,qui prætēſam diſſolutionem huius ſacri concilij,ſine eius conſenſu prima uice per eundem Gabrielem attentatam, hoc ſacro concilio eidem ex parte dei omnipotentis præcipiente atque mandante, iudicialiter reuocare compulſus eſt, ac in ſua adhæſione eam declarauit nullam,irritam & inanem,ipſaq; non obſtante,concilium legitime continuatum fuiſſe,& proſecutionem habuiſſe,& habere debere,reuocando etiam expreſſe literas incipientes, Deus nouit,quæ ſuo nomine factæ dicebantur,& aduerſus huius ſacri concilij & aliorum conciliorum autoritatem, uarios

Baſileen. concilij ſeſſ. 16. ſingulæ tres habentur.

errores

errores continebant, item duas literas ſuas incipientes, Inſcrutabilis, & In arcano, alias etiam quaſcunque, ac quicquid per ipſum aut ſuo nomine in præiudicium aut derogationem huius ſacri concilij Baſileenſis ſeu contra eius autoritatem, factum & attentatum ſeu aſſertum erat. Eccleſia catholica tunc in pace conquieuit, tenens firmiter eſſe uerum & catholicum, quod papa abſque conſenſu concilij ipſum diſſoluere aut transferre non poteſt, cognouerunt'que cuncti fideles, quod acquieſcere oportet iudicio generalis concilij ſummum pontificem, cum poſt tam diuturnam reſiſtentiam duorum annorum, quibus ipſam diſſolutionem idem Gabriel iuſtificare conabatur, acquieuit iudicio ſacri generalis concilij, præſentans iudicialiter coram eodem formam ſuæ confeſſionis, quemadmodum ſacrum concilium ordinauit, reuocando expreſſe (ut dictum eſt) quæcunque aſſerta per eum aut nomine ſuo in contrarium. Poſſunt'que omnes catholici nunc uidere, quanta plaga inferretur eccleſiæ dei, ſi reuocaretur in dubium illa declaratio facta in concilio Conſtantienſi, uigore cuius & ineffabili ac inexpugnabili autoritate, depoſitio Ioannis uigeſimitertij, & priuatio Benedicti à iure papatus (ſi quod habebant) ſic in ſuis obedientijs nuncupatorum, ac etiam electio Martini, cui ſucceſſit olim Eugenius, factæ ſunt, & à quibus conſequenter omnes creationes cardinalium, promotiones prælatorum & aliorum ordinum & graduum eccleſiaſticorum factæ ſunt, quantum'que declarationis eiuſdem & autoritatis datæ à CHRISTO concilijs generalibus uigor deperiret, ſi ſummi pontifices poſſent concilia, dum congregata eſſent, transferre de regione in regionem ſine conſenſu ipſorum, & eiſdem concilijs præcipere, ut diſſoluerentur aut diſcederent, etiam ſi nollent, quoties liberet ipſis pontificibus. Verum in hac reprobatione dictarum ueritatum, quam idem Gabriel facit in præfato libello, intelligere poſſunt omnes fideles, quomodo iam id uerificatur, quod à ſeptem annis in ſua duodecima ſeſſione ipſius de ipſo Gabriele prædixit hæc ſancta ſynodus, cum ait: Et quantum ex eius uerbis factis'que colligi poteſt, nil aliud prætendere uidetur, niſi ut eccleſiam peſſundet, iusq; ſibi & ſucceſſoribus faciat, non ſolum abrogandi ritum ſacrorum conciliorum, & ea pro libito diſſoluendi, ſed & ipſorum ſacratiſſima decreta ſpiritu dei promulgata, à quibus ſtatus pendet uniuerſalis eccleſiæ, irritandi & abolendi, & præſertim declarationem illam, quod in his quæ ad fidem, extirpationem ſchiſmatis & generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris pertinent, quilibet etiam papalis dignitatis, decretis generalis concilij ſubijcitur. Hæc in præfata duodecima ſeſſione habentur, quæ nunc idem Gabriel aperte manifeſtat. Vnde omnes intelligere poſſunt, quàm iuſte hæc ſancta ſynodus hucuſque eidem reſtitit. Conſpiciunt animum obduratum, quo autoritati generalium conciliorum factis & uerbis reſiſtebat, contemnendo etiam & uiolando uoluntarie ſacros canones pro ſalute animarum editos. De quibus ait Damaſus papa: Violatores canonum uoluntarie, à ſanctis patribus grauiter iudicantur, & à ſpirituſancto, inſtructu cuius ac dono dictati ſunt, damnantur: quoniam blaſphemare in ſpiritumſanctum non incongrue uidentur, qui contra eoſdem canones non neceſſitate compulſi, ſed libenter (ut præmiſſum eſt) aliquid aut proterue agunt, aut loqui præſumunt, aut facere uolentibus ſponte conſentiunt. Talis enim præſumptio manifeſte unum genus eſt blaſphemantium in ſpiritumſanctum. Reprobat inſup præfatus Gabriel, & damnat ſuam depoſitionem, ad quam hæc ſancta ſynodus iuxta diſpoſitionem præfatæ ueritatis in concilio Conſtantienſi declaratæ, poſt longam expectationem & maturam examinationē iudicialiter proceſſit, propter hæreſim, ſchiſma, Simoniacam notoriam prauitatem, periurium, & cōtēptum ac uiolationem aſſiduam ſynodalium decretorum concernētium reformationem eccleſiæ gn̄alem in capite & in mēbris, quibus incorrigibiliter ſcandalizabat eccleſiam dei, à quibus quidem nequaquam ſe in præfato libello expurgat, ſed conuicia & maledicta in hoc ſacrū conciliū & ſuppoſita eius referre conaẗ, & ſentētiā in iudicē ferre, à quo

Conſtantien. concilij ſeſ. 12.

Baſileenſis cōcilij ſeſſi. 12. cuius initium eſt, Sancta catholica eccleſia

10. q. 1. hanc cō ſuetudinem.

legitime condẽnatus extitit. Et poſtquam per eccleſiam hæreticus iudicatus eſt, ue- D
ros catholicos doctrinam ipſius eccleſiæ inuariabiliter tenentes, hæreticos appellare
præſumit, ſicut mos eſt condemnatorum de hæreſi, ut ſuis iudicibus maledicere, &
hæreſim obijcere ſoleát, cum ueritate fuerint manifeſtiſſima ſuperati. ad quæ omnia
pleniorem reſponſionem fecimus in reſponſione ſynodali, data in noſtra generali con
gregatione nonis huius menſis Octobris. Renouat etiam pœnas, quas aduerſus ſup-
poſita huius ſanctæ ſynodi, eo quòd ſuæ prætenſæ & erroneæ tranſlationi non pare-
bant, iamdudum anno præterito in conuenticulo Ferrarienſi promulgauit. Cum
itaque ex dicto libello omnibus conſtare poſſit, quomodo præfatus Gabriel in cri-
mine hæreſis ac ſchiſmate, de quibus condemnatus eſt, ſe pertinacius obduratum red
debat, & magis ac magis ſe hæreticum comprobet, uniuerſis & ſingulis CHRISTI
fidelibus hæc ſancta ſynodus præcipit atque mandat, ut iuxta uerbum Moyſi ſerui
Nume. 16. d Pſal. 105. dei dicentis, Recedite à tabernaculis hominum impiorum, à tabernaculo & con-
ſortio ac omni adhærentia ipſius Gabrielis, tanquam à Chore, Dathan & Abiron
autoribus ſchiſmatis recedant cum effectu, illúmque omnino deuitent, iuxta præ-
Tit. 3. c ceptum Apoſtoli in epiſtola ad Titum, qua dicit: Hæreticum hominem poſt pri-
mam & ſecundam correctionem deuita, ſciens quia ſubuerſus eſt, qui eiuſmodi eſt,
Ioan. in ſecunda canonica, c & delinquit, cũ ſit proprio iudicio condẽnatus. Nam etiam iuxta doctrinam Ioannis
in ſecunda canonica ſua: Non habenti doctrinam eccleſiæ nec eſt dicendum Aue. E
Omnéſque huic diuinæ ſententiæ non acquieſcentes, merito pertimeſcere habent,
quoniam in diſtricto examine diuini iudicij reddituri ſunt rationem, ſi participatio-
nem, adhærentiam & fauorem dicto Gabrieli, per generale concilium condemna-
Sẽtentialiter Gregorius in homilia 25. ſuper euãgelio de decem uirginibus, ubi dicit: Cuius uita deſpicitur, reſtat ut eius prædicatio cõtemnatur. to tanquam hæretico, præſtent. Et quoniam (ut ait beatus Gregorius) Illa capitu-
la recipi non debẽt, quorum damnantur autores, ne ex doctrina præfati libelli, quem
in confirmationem ſuæ hæreſis & ſchiſmatis, dictus Gabriel poſt ſuam condemna-
tionem effeciſſe dicitur, quempiam fidelium in hac re ſeduci contingat, hæc ſancta
ſynodus diſtrictius inhibet, præcipit atque mandat omnibus & ſingulis CHRISTI
fidelibus, cuiuſcunque dignitatis, etiam ſi cardinalatus, patriarchalis, pontificalis aut
alterius cuiuſcunque eccleſiaſticæ uel ſecularis, etiam ſi uniuerſitates, communitates
uel collegia fuerint, ne præfatum libellum publicare, prædicare, approbare, ſeu de-
fendere præſumant, ſeu eidem quouis modo aſſentire, credere, aut fauere, uel eo uti,
ſeu utentibus eo conſilium, auxilium uel fauorem præſtare, neque etiam prætenſis
cenſuris ſeu ſententijs innouationis, declarationis, damnationis, reprobationis, nun-
ciationis, confirmationis & diſpoſitionis in eodem libello quomodolibet conten-
tis, quas nullas ac nullius penitus roboris uel momenti eſſe decernimus & declara- F
mus, obedire, attendere, ſeu eas obſeruare, aut uigore earundem ſeu aliorum quo-
rumcunque mandatorum uel confeſſionum aut indultorum, quaſcunque dignita-
tes, etiam ſi cardinalatus, patriarchales, archiepiſcopales, epiſcopales fuerint, uel
beneficia, aut alia quæcunque bona ſuppoſitorum huius ſanctæ ſynodi & eidem
adhærentium, quouis modo impetrare, occupare aut detinere, etiam ſi motu pro-
prio eis conceſſa dicantur, uel ipſos ſic impetrantes, occupantes, uel detinentes, ad
poſſeſſionem eorundem recipere uel admittere, ſeu eos in eiſdem ſuſtinere quouis
modo præſumant, ſub pœnis fautoriæ ſchiſmatis & hæreſis, nec non alijs pœnis ex-
communicationis, priuationis, ab omnibus dignitatibus, etiam ſi (ut præmitti-
tur) cardinalatus, patriarchales, archiepiſcopales aut pontificales fuerint, benefi-
cijs & officijs & inhabilitationibus ad eaſdem, & interdicti, dudum in octaua, tertia-
decima, & uigeſimanona, ac alijs ſeſſionibus huius ſanctæ ſynodi, in talia facientibus,
promulgatis, quas hæc ſancta ſynodus innouat, & quas omnes & ſinguli prædicti
ipſo facto incurrãt, nec ab alio quàm ab hac ſancta ſynodo, præterquam in mortis ar-
ticulo ualeát de prædictis abſolui. Et ſi qui huic ſacro concilio incorporati, aut ei ad-
hærentes, uigore mandatorũ præfati Gabrielis, olim Eugenij, poſt eius ſuſpẽſionem
ab

A ab adminiſtratione papali emanatorum,ſuis dignitatibus aut beneficijs quibuſcunq; ſpoliati eſſent,aut ſpoliarentur in futurũ,poſſint nihilominus ſine aliæ cauſæ cognitione aut requiſitione alterius autoritatis,poſſeſſiones huiuſmodi dignitatum & beneficiorum per ſe uel per alios reintrare & recuperare, alijs pœnis contentis in decretis noſtris,ſemper in ſuo robore duraturis. Datum in ſeſſione noſtra publica in maiori eccleſia Baſileeñ.ſolenniter celebrata,tertio calendas Nouembris,anno à natiuitate domini M.cccc.xxxix.apoſtolica ſede uacante.

¶Aliud decretum de electionibus.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ.in ſpirituſancto legitime cõgregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans,ad perpetuã rei memoriam. Magna nobis eſt ſolicitudo,ut electiones paſtorum,quibus incumbit regere gregem dominicum, rite celebrent,& quantũ poſſibile eſt,cuncta remoueantur,quæ ipſarũ puritati obuiare poſſunt.Quia uero ſæpius cõtigit hactenus,monaſteriorum & eccleſiarum plátis decernẽtibus,& eorũ corporibus tumulatis,ꝓpter expectationẽ abſentiũ uocandorum ex locis lõginquis, eccleſias ipſas & monaſteria uacãtia interim diſpẽdia plurima ſuſcepiſſe, & ꝓpter diuturni interim expectati tẽporis ſpatiũ,uaria rogamina & precũ ſubornationes factas fuiſſe, unde eccleſiis ſæpius magnæ iacturæ ꝓueniſſe noſcunt, ſtatuit & B ordinat hæc ſctã ſynodus,ꝙ de cætero ad electiones de pſonis ad eccleſiarum & monaſteriorum regimina faciendas,ubi abſentes hactenus uocari conſueuerũt,nõ teneant illi de capitulo uel conuẽtu,in quo electio facienda fuerit, aliquos uocare abſentes in locis ultra duas diætas ab ipſa eccleſia uel monaſterio diſtantibus exiſtentes,canonibus aliter diſponẽtibus non obſtantibus qbuſcunq;.Et idẽ in electionibus ad quaſcunq; dignitates faciendas intelligatur.Per hoc tamen priuilegijs, ſtatutis & conſuetudinibus illarum eccleſiarum & monaſteriorum,in quibus ad ipſas electiones faciẽdas prælati religioſi aut alij de alijs eccleſiis aut monaſterijs uocãdi ſunt, non intẽdimus in aliquo derogare.Prædicta quoq; in caſu electionum duntaxat uolumus intelligi, alijs caſibus,in quibus abſentes uocandi ſunt,in diſpoſitione iuris communis remanentibus.Inſuper,quoniam in modo & forma eligẽdi eccleſiis & monaſterijs prælatos,maxime cum in eorũ electionibus p uiam ſcrutinij proceditur, multa requiruntur à iure obſeruanda,quorum omiſſio huiuſmodi electiones nullas reddit,uel ſaltẽ annullandas,unde diſpendia & q̃ plurima diſcrimina eiſdem eccleſiis & monaſterijs hactenus ſæpenumero euenerunt,& continuo in poſterum euenire poſſent, ad obuiandum eiſdem diſcriminibus & diſpẽdijs,ſtatuit hæc ſancta ſynodus, ꝙ ſuperiores, C ad quos earundem electionum ſpectat cõfirmatio, electiones quaſlibet huiuſmodi, dummodo illas alias à maiori parte capitulorum ſeu conuentuum,eccleſiarũ & monaſteriorum hmõi,prius tñ uocatis uocandis,& cõmunione ſuſcepta, & iuramentis præſtitis primitꝰ,iuxta formã decreti noſtri deſuper editi de pſonis idoneis celebratas cognouerint,ſuper reliquis formã concernẽtibus,iuxta traditionẽ canonũ, abſq; tñ malitia & fraude omiſſis,ad cõfirmationes huiuſmodi electionum procedere, & taliter electis ipſarum qualitas & eccleſiarum utilitas pſuaſerit,ut idem in eccleſiis & monaſterijs eiſdem præeſſe,ipſaſq; in ſpiritualibus & temporalibus regere & gubernare,ac diſpenſare poſſint & ualeant.In poſtulationibus tñ quorumcunq; nullatenꝰ iuramenta & cõmunio,ſicut nec in electionibus obmittantur, conſtitutionibus eiſdem in contrarium facientibus,non obſtantibus quibuſcunq;.Datum Baſileæ in ſeſſione publica ipſius ſanctæ ſynodi,in eccleſia maiori Baſileeñ.ſolẽniter celebrata tertio calẽdas Nouẽbris,anno à natiuitate dñi M.cccc.xxxix.apoſtolica ſede uacante.

¶Aliud decretum confirmationis nominatorum ad eligendum papam & deputatorum in conclaui.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ.in ſpirituſancto legitime cõgregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans,ad futurã rei memoriam. Nuper in decreto no-

Baſileẽ. cõcilij ſeſſione 37. quæ incipit, Conſolabitur domin⁹ Sion

ſtræ trigeſimæſeptimæ ſeſſionis ſuper electione Romani põtificis promulgato, inter cætera ſtatuimus, ꝙ unà cum dilecto eccleſiæ filio Ludouico tituli ſanctæ Cæciliæ cardinali, Arelateñ. uulgariter nuncupato, & alijs cardinalibus ipſius ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ, ſi qui ante conſummatam electionem aduenirent, & ipſi electioni intereſſe uellent, alij trigintaduo tam de prælatis, q̃ de cæteris honorabilibus eccleſiaſticis uiris aſſumerent, q pro hac uice autoritate huius ſanctæ ſynodi ipſum Romanũ pontificem eligere haberent, ita ut ille ab uniuerſali eccleſia ſummus põtifex habeatur, qui à duabus partibus om̃ium prædictorũ fuerit electus, prout hæc omnia in prædicto decreto latius continentur, inter quos trigintaduos nominauimus & elegimus dilectos eccleſiæ filios Thomam abbatem de Dondraina ordinis Ciſtertieñ. diœceſis Candidæ caſæ, Ioãnem de Segobia archidiaconum de Villauiſoza in eccleſia Oueteñ. Thomam de Courcellis canonicũ Ambianeñ. in ſacra theologia magiſtros, committentes eiſdem plenariam facultatem eligendi, ſi uellent, ac aſſumendi ſecum unum, duos aut tres alios, (prout eis uideretur) q aſſumpti & electi, ſimilem & eandem ſecum poteſtatem haberent & facultatem, mandato, uice & autoritate huius ſacri Baſileeñ. cõcilij, nominãdi & eligendi reſtantes electores ipſi⁹ futuri Romani pontificis, & etiam alios officiarios pro conclaui neceſſarios, ita ꝙ nullus per eos eligendus aut nominandus, cenſeretur eſſe electus & nominatus, niſi à maiori parte ꝑdictorum eligẽtium nominatus eſſet & electus. Quibus iniunxim⁹, ut reciperent, & nominarent ipſos reſtantes electores ex toto corpore concilij, habẽdo reſpectum ad nationes & deputationes in hoc ſacro concilio exiſtentes, quãtum fieri poſſet. Recepimusq́ ab ipſis tribus prænominatis iuramentum, quod eligerẽt uiros timoratos & idoneos, quodq́ non reuelarent electos ꝑ ipſos, uſq; ad publicationem eorundẽ in generali congregatione aut ſeſſione, ſed ipſam electionẽ ſic ꝑ eos factam, clauſam ſub eorum ſigillis reponerent in aliquo loco tuto ſub fida cuſtodia, uſq; ad illam diem publicationis. Volentes aũt tres prædicti deputati noſtri cõmiſſionem ſibi ꝑ nos factam exequi, coaſſumpto ſibi dilecto eccleſiæ filio Criſtanno de Gretz reginæ in theologia magiſtro, ꝓpoſito eccleſiæ ſancti Petri in Bruna Olomuceñ. diœceſis, die quinto calendas Nouẽbris in domo fratrum minoꝝ Baſileeñ. conuenientes, elegerunt & noĩarunt tam de prælatis, q̃ de cæteris uſq; ad complemẽtũ numeri trigintaduoꝝ, ipſis in eodẽ numero ex noſtra ordinatione cõprehenſis, quos in certa ſchedula deſcripſerunt, & eandẽ clauſam ſub ſigillis eorum, in loco tuto ſub fida cuſtodia repoſuerunt, uſq; ad diẽ publicationis fiendæ. Subſequenter uero die quarta calend. eiuſdẽ menſis Nouẽbris in noſtra gñali congregatione ad hoc ſpecialiter indicta, præfatã ſchedulam aperientes, nominationẽ & electionem ſic ꝑ eos factam publicauerũt, in qua ꝑſonæ infraſcriptæ, noĩatæ & deputatæ ſunt ab eiſdẽ pro electoribus futuri Romani põtificis: Ioannes archiepiſcopus Tarentaſieñ. Otho Dertuſeñ. Georgius Viſeñ. Franciſcus Gebenneñ. Ludouicus Viſeñ. Bernard⁹ Aquenſis, Guillermus Vercelleñ. Georgius Augusteñ. Ioannes Eporedieñ. Fredericus Baſileẽſis, Ludouicus Taurineñ. eccleſiaꝝ epiſcopi: †Alerannus ſancti Benigni fructuarienſis ordinis ſancti Benedicti Eporedieñ. diœceſis, Iacobus de Seguſio ordinis ſancti Benedicti Taurineñ. diœceſis, Conradus de Lucella Ciſtertieñ. ordinis Baſileeñ. diœceſis, Raymundus Conceñ. ordinis ſancti Benedicti Rutheneñ. diœceſis, Petrus ſancti Cucufatis eiuſdẽ ordinis Barchinoneñ. diœceſis, Thomas de Dondraina ordinis Ciſtertiẽſis Candidæ caſæ diœceſis, Antonius Arulaꝝ ordinis ſancti Benedicti Elneñ. diœceſis monaſterioꝝ abbates: Ioannes de Segobia archidiaconus de Villauiſoza in eccleſia Onetenſi, Criſtannus de Gretz reginæ ꝓpoſitus ſancti Petri in Bruna Olomucenſis diœceſis, Nicolaus Thibout pœnitentiari⁹ Conſtantieñ. Rothomageñ. prouinciæ, Thomas de Courcellis canonicus Ambianenſis, Ioannes de ualle rector parochialis eccleſiæ depleneor Leoneñ. diœceſis in theologia magiſtri, Guilielmus Hugonis archidiaconus Meteñ. legum doctor, frater Ioannes de monte Canuto præce-

al Oneten, (margin, beside "ſoza in eccleſia Oueteñ.")

al. forte Nicienſis (margin, beside "tuſeñ. ... Viſeñ.")

al. Aleramus (margin, beside "Alerannus")

al. Segutia (margin, beside "Seguſio")

A præceptor domus ſancti Antonij de * Réuerſo Taurinenſis diœceſis, Derzelaus archidiaconus Cracouieñ. Bernardus de Boſco canonicus Ilerdeñ. frater Bartholomæus de Prouanis præceptor domus ſancti Antonij de Clauaſio Eporedieñ. diœceſis, Ioannes Vuiler decanus eccleſiæ Baſileenſis, Raymūdus Albioli canonicus Turiaſſoneñ. decretorū, Henricus de Iudæis legū doctores, Iacobus de Saltzburga licentiat⁹ in iure canonico canonicus Ratiſponeñ. oēs ſupraſcripti ſunt in ſacerdotio cōſtituti. al. reuerſio

Nomina uero pſonarum, quas in alijs officijs neceſſarijs pro conclaui deputauerunt, ſunt hæc, Ludouicus epiſcopus Lauſanenſis, pro locū tenente camerarij durante ipſo conclaui. Pro cuſtodibus conclauis, Perceuallus Belliceñ. Nicolaus Groſſetanus epiſcopi, Ioannes ſancti Michaelis de Cluſa, ordinis ſancti Benedicti Taurinenſis diœceſis, Franciſcus abundantiæ ordinis ſancti Auguſtini Gebenneñ. diœceſis monaſteriorum abbates, Franciſcus de Fuſce ordinis Minorum magiſter in theologia, Vilhelmus de Conſtantia legum doctor canonicus Spirenſis, Ioannes de Turicella decanus Segobriceñ. Theodoricus nagel canonicus Rigeñ. Pro clericis ceremoniarum gratia, Aeneas de Senis Tridentinenſis, Michael Brumeñ. Beluaceñ. eccleſiarū canonici notarij apoſtolici. Pro promotoribus, Hugo Barardi, Ioānes * Slitzenrode. Pro procuratore fiſcali, Robertus * Magniane. Pro ſoldano, Petrus de atrio. Deinceps aūt loco al. Sletzenrode al. maignani

B Bernardi epiſcopi Aqueñ. qui allegatis per eum pluribus cauſis, ab ingreſſu conclauis & officio electionis, ad quod deputatus erat, ſe excuſauit, habitis deliberationibus in ſacris deputationibus, loco eius in noſtra generali congregatione nominauimus & deputauimus Ludouicum epiſcopum Maſſilieñ. Hanc itaq; nominationem, electionem & deputationem tam debentium eligere ſummum pontificem, q̄ officiariorum neceſſariorum pro cōclaui, præſenti decreto eadem ſancta ſynodus approbat & confirmat, eamq; ualidam eſſe, atq; in omnibus uim, robur & effectum habere decernit & declarat, ſupplens ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis, omnes & ſingulos defectus, ſi qui forſan interuenerint in præmiſſis. Datum in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileeñ. ſolenniter celebrata tertio calendas Nouembris, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxix.

SESSIO TRIGESIMA NONA. CONFIRmatio electionis papæ electi.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futurā rei memoriā. Deus patrū noſtrorum & dn̄s miſericordiæ, qui fecit omnia uerbo ſuo, etſi de omnibus à ſe creatis prouidentiam gerat, cūcta certo gubernās ordine, ſpeciali tamē cu-

C ra dilectam ſuam eccleſiam ſemper dirigit, pro qua unigenitum ſuū dedit, cōſolans eam iugiter per ſpiritum paraclitum, qui ipſam in afflictionibus adiuuat, in perſecutionibus confortat, in tribulationibus lætificat, nec eam quibuſlibet tētationibus ſeculi huius uinci aut ſuperari permittit. In cuius glorioſo nomine cōgregata hæc ſancta ſynodus, autoritate duorum præcedentium conciliorum & duorum Romanorum pontificum, dum reſtaurationem legis * diuinæ & ſacrorū canonū, reformationemq; morum ſolicito perquiſiuit ſtudio, ſimul etiam extirpationem hæreſum, pacificationemq; Chriſtianorum principum multis proſequens laboribus, uarias aduerſitates pertulit, & propter ueritatem & iuſtitiam plurimas pſecutiones perpeſſa eſt. Adiuuante tn̄ uirtute dei, ſedulo pſeuerauit in proſecutione ſanctæ reformationis eccleſiæ pro honore dei & ſalute oīm animarum. Cum aūt hoc opus felices progreſſus habere nō poſſet propter aduerſitates & reſiſtentias plurimas, quas Gabriel, olim dict⁹ Eugenius papa quartus, in contrarium opponebat, decreta ſalubria & ſacros canones contēnens & paruipendens, autoritatemq; ſacrorum conciliorum uerbis & factis conculcans, determinationes fidei catholicæ per eccleſiam factas ptinaciter impugnando, & abuſibus uarijs atque criminibus eccleſiam dei notorie & incorrigibi- al. domini

liter ſcandalizando, prout in proceſſibus ſup hoc deductis, latius continetur: ubi tan D
dem apud eum nulla proficiebat admonitio, oportuit ad alia iuris remedia recurre-
re, & à ſummo pontificio, quem nimium damnoſe & inutiliter adminiſtrabat, eun-
dem deponere. Poſt quã depoſitionẽ cũ quatuor menſes & amplius eſſent effluxi,
al. onuſta | conſiderantes q̃ grauibus ſit *circundata diſpendijs, quot & quantis ſit plena pericu-
lis eccleſiæ Romanæ prolixa uacatio, ſicut exacti conſideratio temporis edocet, ad
Baſileenſis cõcil. ſeſſiõe 37. cuius initiũ, Cõſolabitur dominus. Cuius 4. initium. Attendẽs quod ad Initium autẽ 7. Dudũ hæc ſancta, | electionem noui pontificis procedere duximus, repetitis prius in noſtra publica ſeſ-
ſione trigeſimaſeptima illis quæ dudum de electione ſummi pontificis in hoc con-
cilio fienda, in euentum uacationis ſedis apoſtolicæ ipſo concilio durante, in quarta
& ſeptima ſeſſionibus eiuſdem ſanctæ ſynodi ſtatuta & ordinata fuerant. Et facta ſo
lenni declaratione, quod pro hac uice electio Romani pontificis fienda & celebran
da erat per hoc ſacrum Baſileẽ. concilium ſeu eius autoritate, atq; etiam ordinati-
one per decretum præfatæ trigeſimæſeptimæ ſeſſionis, quod unà cum dilectiſſimo
eccleſiæ filio Ludouico tituli ſanctæ Cæciliæ Romanæ eccleſiæ presbytero cardina
li, Arelateñ. uulgariter nuncupato, præſente & præſidente in hoc ſacro concilio, &
alijs ipſius ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, ſi qui ante conſummatam electio-
nem futuri Romani pontificis aduenirent, & huic ſacro concilio adhærentes, eidem
electioni intereſſe uellent, alij tam de prælatis, q̃ de cæteris honorabilibus eccleſiaſti E
cis uiris in ſacerdotio, aut ſaltem in diaconatus ordine conſtituti uſq; ad numerũ tri
gintaduorum, per eandem ſanctam ſynodum ad prædictam electionem faciendam,
in generali ſua congregatione ac in ſeſſione publica nominandi & deputandi, pote-
ſtatem haberent, prout ſecundum deum & ſuas conſcientias eiſdem uideretur, hac ui
ce libere eligendi ſummũ pontificem autoritate huius ſanctæ ſynodi, ita ut ille abſq;
ulla exceptione ab uniuerſali eccleſia ſummus pontifex haberetur, qui ab omnibus
prædictis ſic debentibus pro hac uice eligere, aut ſaltem à duabus partibus ipſorum
eſſet electus, & conſenſum ſuum iuxta formam in eodem decreto ordinatam præſta
ret, ſecundum cuius decreti diſpoſitionem trigintaduo archiepiſcopali, epiſcopali,
abbatiali dignitatibus, & graduum ac ſcientiarum titulis inſigniti, nominati & depu
tati in noſtra generali cõgregatione ac demum in ſeſſione publica, quorum nomina,
dignitates, gradus & ordines hic haberi uolumus pro ſufficienter expreſſis, die ter-
tio calendas huius menſis Nouembris, celebrata miſſa ſolenni per præfatum cardi-
nalem Arelatenſem, ac per ſingulos ipſorum ſuſcepto diuinæ euchariſtiæ ſacramen
to de manu eiuſdem cardinalis, in præſentia totius cleri & populi & iuramentis ſo-
lennibus præſtitis, ipſi pariter cum eodem cardinali conclaue intrauerunt, in ea do- F
mo ciuitatis Baſileeñ. in qua deputatio pro communibus teneri conſueuit. Vbi cum
magna deuotione ſeptem diebus inſiſtentes, quinq; ſcrutinia ſucceſſiue de mane di-
uerſis diebus celebrata miſſa, & inuocata ſpiritusſancti gratia peregerunt. Et tandem
facto quinto ſcrutinio ea hora, qua proceſſio huius ſacri concilij domũ præfatam cir
cuibat, cantando hymnum, Veni creator ſpiritus &c. compertum eſt, religioſum &
nobilem uirum Amedeum ducem Sabaudiæ in ſolitudine Ripaliæ Gebenneñ. dioe
ceſis, iam à pluribus annis in uirtute continentiæ honeſte conuerſantem, & uirtutum
domino in ſpiritu humilitatis ac ſimplici & humili habitu deſeruientem, in ſummũ
pontificem uniuerſalis & Romanæ eccleſiæ eſſe electum, iuxta præfati decreti no-
ſtri xxxvij. ſeſſionis diſpoſitionem. Quæ quidem electio poſtmodum, aperta feneſtra
conclauis, fuit per prædictum dominum cardinalem Arelateñ. publice nũciata, de-
cantatoq;, Te deum laudamus, per omnes ſupradictos ad eligendum deputatos, con
corditer ſuper electione ipſa deum glorificantes, & orationibus cõuenientibus ſub-
al. pluuialibus | iunctis, ipſi à conclaui exierunt in *pluuialibus & mitris, alijsq; habitibus condecen
tibus, ꝑut ſtatui uniuſcuiuſq; competebat, concomitantibusq; p̃latis & alijs ſuppoſi-
tis huius ſacri concilij, ac ꝓceſſionibus oĩm collegiorũ & conuentuũ huius ciuitatis
Baſileeñ. cum reliquijs & decentibus ornamentis, populiq; multitudine copioſa, ec

cleſiam

A clesiam maiorem Basileeñ. adierunt, ubi ipſi prælati & alij de ſacro concilio unanimiter deo gratias retulerũt. Iteratoq́; ſæpedictus dñs cardinalis Arelateñ. in ambone præſentibus oĩbus electoribus deputatis, & in hoc conſentientibus, atq; idipſum approbantibus, retulit, quõ ipſa electio rite & canonice fuerat celebrata, notarijs apoſtolicis, q in conclaui fuerant, etiam idem atteſtantibus. Quæ oĩa conſiderans hæc ſancta ſynodus, & ſpem magnã gerens in dño, q præfatus Amedeus pro ſapiẽtia, experientia, iuſtitia, clementia & cæteris uirtutibus ſuis plurimos fructus ſalutis efficiet in populo dei, fidẽ conſeruando, mores reformando, pacemq́; cõponendo inter principes Chriſtianos atq; populos, uelut ſanctitatis amator & pacis cultor, qui cũ omibus pacẽ, & cũ nullo differẽtiam aut diſcordiam habere famatur, domui ſuæ bene & laudabiliter ꝓpoſitus, grandiumq́; populorum prudentiſſimus gubernator, & in rebus eccleſiaſticis & ſpiritualibus non mediocriter exercitatus, habita ſup hoc in quatuor deputationibus oĩm ſuppoſitorum huius ſacri concilij cõcordi & unanimi deliberatione, & demum in generali congregatione cõcluſione ſubſecuta, ipſam electionem laudat, recipit & approbat, & ex abundanti & ex certa ſcientia hoc ꝓſenti decreto ratificat & confirmat, declarans eundem Amedeum abſq; ulla exceptione ab uniuerſali eccleſia teneri, haberi, & reputari debere, electum in uerum & legitimum

B ſummũ & Romanũ pontificẽ. Et hoc ipſum p præſentis decreti publicationẽ ad notitiã uolumus deduci cunctorum. Datũ in ſeſſione noſtra publica in maiori eccleſia Baſileeñ. ſolenniter celebrata, xv. cal. Decẽbris, anno à natiuitate dñi M.cccc. xxxix.

SESSIO QVADRAGESIMA, DE CONſenſu Felicis quinti electi in papam, tunc ducis Sabaudiæ.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuã rei memoriam. Cum (ſicut ait beatus Hilarius) ꝓpriũ eccleſiæ eſſe ſoleat, ut tunc uincat, cũ læditur; tunc intelligat, cũ arguitur; tunc ſecura ſit, cum ſuperata uidetur: arca enim per quam eccleſia deſignatur, eleuata eſt in ſublime, confidit hæc ſancta ſynodus, quod ille qui poſt nubilum dat ſerenum, inclytam ſponſam ſuam ſuccedentibus turbationum fluctibus agitatam, oculo clementiori ex alto reſpiciet, non ferens eam in ſui nominis iniuriam diutius conculcari. Ipſa etenim ſynodus poſuit in domino ſpem ſuã, & factus eſt protector eius, nec miſericordiam ſuam abſtulit, qui uarijs aduerſitatũ generibus congrua appoſuit remedia, prementibus quidem grauibus calamitatibus, & irruentibus ꝑſecutionibus aduerſus eccleſiam ipſam & autoritatẽ eius, excitauit

C eandẽ ſanctam ſynodũ ſpũs paraclitus, ut ad electionem noui paſtoris & Romani ꝓcederet pontificis, qui ſe opponeret murum pro domo Iſrael. Quæ quidẽ electio tandẽ cum ſolennitate congrua in eadem ſynodo rite & canonice celebrata extitit, de ꝑſona ſanctiſſimi Felicis quinti, tunc Amedei ducis Sabaudiæ, ac decani militũ in ſolitudine Ripaliæ Gebenneñ. diœceſis, in humilitatis ſpũ dño famulantiũ, ꝓut decreto xxxix. ſeſſionis dictæ ſynodi ſup hoc confecto plenius cõtinetur. Cuius tenor talis eſt: Sacroſancta, &c. ad perpetuam rei memoriam. Deus patrum noſtrorum &c. Poſt cuius quidem decreti publicationẽ præfata ſynodus dilectiſſimũ eccleſiæ filium Ludouicum tituli ſanctæ Cæciliæ presbyterũ cardinalem, Arelateñ. uulgariter nuncupatum, de latere & alios legatos & oratores ſuos, uidelicet pleroſque epiſcopos, abbates, magiſtros & doctores iuris diuini & humani, nobilem uirum Ioannem comitem in Tyerſteyn protectoris dictæ ſynodi imperiali autoritate deputati uicegerentem, & certos milites ad eundem electum tranſmittendos duxit, ut ipſi electionem præfatam præſentarent, & conſenſum eius expoſcerent, & requirerent, iuxta formã in decreto trigeſimæſeptimæ ſeſſionis præfatæ ſynodi ſtatutam & ordinatam. Quibus quidem legatis & oratoribus in præfati electi præſentia conſtitutis, ipſumq́; ꝓſentato ſibi die uidelicet iouis, xvij. menſis Decembris, anno à natiuitate domini

M.cccc.xxxix. decreto electionis prædictæ ex parte eiuſdem ſynodi ſupplici pre- D
cum inſtantia repetitis uicibus requirentibus, quatenus pro cōſolatione eccleſiæ dei, in maximis his temporibus aduerſitatibus & tribulationibus conſtitutæ, electioni huiuſmodi acqeſcere, & cōſenſum præſtare, aliaq́ʒ ad quæ iuxta decretū trigeſimæ ſeptimæ ſeſſionis huiuſmodi tenebatur, facere & adimplere dignaretur, idem elect᷑ tunc in magna (ut cernebatur) ſpiritus anxietate conſtitutus, mœrore compreſſus, cum hinc deſiderium quietis, cui ſub ſuaui contemplatione, depoſita temporalium negociorum cura, uacare delegerat in ſolitudine prædicta, retraheret, & humanæ conditionis infirmitas oneris & laboris magnitudinem refugeret, hincq́ʒ uniuerſalis eccleſiæ autoritas & reipublicæ neceſſitas impelleret, & licet diutius trepidauerit, ignorans quid conſultius ageret in præmiſſis, poſt multiplices ſeorſum cum grauibus perſonis habitas cōſultationes, metuens etiam (ut dicebat) ne ipſius ſic ad uniuerſalis eccleſiæ & reipublicæ miniſteriū neceſſitate cogente uocati, cōtradictionis reluctatio diuinā contra ſe indignationē ꝓuocaret, & grauioris forſan diſpendij in eccleſia dei occaſionem induceret, non honoris aut temporalium rerum cupidine ductus, ſed obſequendi neceſſitate impulſus, & affectu publicæ ſalutis procurandæ, in humilitatis ſpiritu tanti oneris ſarcinæ humeros ſuppoſuit, & ſe apoſtolicæ ſolicitudinis iugo ſubmiſit, electioniq́ʒ de eo factæ, genibus flexis, exortiſq́ʒ lachrymis, etiā E
infra ſtatutū ad hoc in decreto xxxvij. ſeſſionis hmōi terminum, ad laudem dei omnipotentis deuote conſenſit, & humiliter acquieuit, ac per dictum cardinalem quo uocari uellet nomine interrogatus, (prout moris eſt) in Romanum pro tpe pontificem electo, Felix nomen duxit ſibi eligendū, chlamyde & caputio, quibus tunc utebatur, depoſitis, etiam genibus flexis, profeſſionem iuxta præfatæ xxxvij. ſeſſionis continentiam atq; formam, emiſit, & propria manu ſubſcripſit, die & anno ſuperius expreſſis, cuius quidem profeſſionis tenor talis eſt.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti, ego Felix electus in papam, omnipotenti deo cuius eccleſiam ſuo præſidio regēdam ſuſcipio, & beato Petro apoſtolorum principi, corde & ore profiteor, quandiu in hac fragili uita conſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere fidē catholicā ſecundū traditionem apoſtoloꝝ & generaliū concilioꝝ & alioꝝ ſanctoꝝ patrum, maxime aūt ſanctoꝝ octo concilioꝝ uniuerſaliū, uidelicet primi Niceni, ſecūdi Conſtantinopolitani, tertij Epheſini, primi & q̄rti Calcedoneñ. quinti & ſexti itē Conſtantinopolitani, ſeptimi itē Niceni, octaui quoq; Conſtātinopolitani, necnō Lateraneñ. Lugduñ. Vienneñ. Conſtantieñ. & Baſileeñ. generaliū etiā concilioꝝ, & illam fidē uſq; ad unum F
apicē inuiolatā ſeruare, & uſq; ad aīam & ſanguinē confirmare, defenſare, & prædicare, ritumq́ʒ pariter ſacramētorum eccleſiaſticorum eccleſiæ traditum omnimode proſequi & obſeruare. Polliceor etiam fideliter laborare pro tuitione fidei catholicæ, & extirpatione hæreſum & errorum, reformatione morum, executione & obſeruatione decretorum Conſtantienſis & Baſileenſis conciliorum, ac pace in populo Chriſtiano. Iuro etiam proſequi celebrationem conciliorum generalium & confirmationem electionum, iuxta decreta ſacri Baſileenſis concilij. Hanc autem profeſſionem mea manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti deo, cui in die tremēdi iudicij redditurus ſum de hoc & alijs meis operibus rationem, pura mente ſuper altare offero, quam in primo publico conſiſtorio ſolenniter repetam.

Quibus peractis, cardinalis alijq́ʒ legati & oratores prædicti iuxta commiſſionem & poteſtatem eis traditam, ipſum electum, depoſitis ſibi indumentis conſuetis, per traditionem ueſtis albi coloris & annuli de papatu inueſtierunt, & alba pluuiali cæteriſq́ʒ ornamentis papalibus congruentibus induerunt, & in cathedra poſuerunt. Ipſe cardinalis alijq́ʒ epiſcopi, prælati, principes, comites, barones & nobiles reuerentiam & obedientiā Romanis pontificibus exhiberi ſolitas ſibi exhibentes, in proceſſione ſolenni cruce præcedente, more papali (ut decuit) ad eccleſiam monaſte-
rij

A rij ſancti Mauricij ordinis ſancti Auguſtini in dicta ſolitudine conſtitutam,proceſſe runt.Et dum ipſe electus fuit ante altare proſtratus,diu orauit,& hymni, Te deum laudamus,decantatione finita,& Pater noſter,& alijs ſuffragijs & collecta conſuetis p dictum cardinalē dictis,eundē electum inthronizauerunt,ipſum ſup altare maius dictæ eccleſiæ eleuātes.Demū ipſe electus aſtantibus ibidem ſolennē benedictionē dedit,& indulgentias conceſſit,in his omnibus decentibus & congruis ſolennitatibus obſeruatis.Quæ quidem pmiſſa oīa ſex notarijs publicis & decem ad hoc ſpecialiter requiſitis teſtibus,pleriſq; prælatis,principibus,comitibus,baronibus,nobilibus,magiſtris,doctoribus & alijs inſignibus & notabilibus uiris ibidem præſentib⁹, & iſta atteſtantibus,geſta fuere,put in inſtrumentis publicis,quoꝝ tenores ipſa ſynodus pſenti decreto habet, & haberi uult pro ſufficiēter expreſſis,plenius continet.

¶Declaratio q domino Felici ſit obediendum.

Præfata igitur ſacra ſynodus, quæ electionem Felicis, tunc Amedei,huiuſmodi eius ſolenni decreto cunctis Chriſtifidelibus publicari curauit,conſenſum per eundem electum dictæ electioni præſtitum,ac ſummi apoſtolatus acceptationē hoc pſenti decreto publicat,& ad notitiā deducit,& deduci uult ſinguloꝝ,ipſaſq; electio- B nem,acceptationē,conſenſus præſtationem,profeſſionem, inueſtituram & inthronizationem gratas & ratas habens,autoritate uniuerſalis eccleſiæ ex certa ſcientia approbat,roborat,& confirmat, decernens & declarans eidem electo tanquam unico, uero & indubitato eccleſiæ Romanæ paſtori,ab omnibus Chriſtifidelibus de neceſſitate ſalutis obediendum fore,& debere obediri,ac eiſdē Chriſtifidelibus,quacunq; etiam ſi Imperiali,cardinalatus,patriarchali,regali,pontificali, abbatiali, ſeu alia quis eccleſiaſtica uel mundana pfulgeant dignitate,aut principatus,ducatus,marchionatus,comitatus ſeu cuiuſuis alterius dominij titulo potiantur, necnon ciuitatum cōitatibus,oppidorum,uillaꝝ & locorum ac ſtudiorū quorūcunq; uniuerſitatibus, & eccleſiarum tam metropolitanaꝝ aliarum cathedralium, q collegiatarum capitulis & monaſteriorum conuentibus,necnon ordinum mendicantium generalibus miniſtris & prouincialibus,ac quibuſcunq; alijs cuiuſcunq; dignitatis, præeminentiæ, gradus,ordinis uel conditionis fuerint,ſub obteſtatione diuini iudicij,necnon excōmunicationis,ſuſpenſionis & interdicti,ac priuationis oīm dignitatū,honorū & officiorum eccleſiaſticorum & tēporalium,iuriumq; feudoꝝ & beneficiorum eccleſiaſticoꝝ quorumcunq; pœnis quas & alias iuris pœnas cardinales,patriarchæ,archiepiſcopi, epiſcopi,abbates,generales miniſtri & prouinciales,magiſtri & doctores, C capitula,cōuentus,cæteriq; ſupranominati & alij eccleſiaſtici qcunq; mandatis hmōi inobedientes,ſeu in aliquo contrauenientes,ipſo facto incurrant. Ad ipſas uero pœnas cōtra reges, principes,duces,marchiones,comites,barones,milites & alios dños tēporales & ſeculares pſonas quaſcunq;, quæ ſimiliter inobedientes & rebelles fuerint,ipſa ſancta ſynodus uniuerſalis eccleſiæ ſeu ipſe Felix ſua apoſtolica autoritate procedere curabit,iuſtitia mediante,autoritate dei oīpotentis & eiuſdē uniuerſalis eccleſiæ diſtricte pcipit atq; mandat, quatenus eidē electo uero & indubitato dictæ Romanæ eccleſiæ paſtori reuerenter (ut tenentur) obediant & intendant.Et inſuper oīa & ſingula indulta,literas,proceſſus,ſententias,cenſuras & mandata ptenſa p Gabrielem,olim Eugenium papam quartum,qui tanquam ſchiſmaticus, hæreticus & alijs diuerſis criminibus, quibus eccleſiam dei incorrigibiliter ſcandalizabat, irretitus,ab omni gradu,honore & dignitate papali per præfatā ſynodū iuſto iudicio depoſitus & amotus extitit, ſeu eius autoritate quomodolibet conceſſa, promulgata de facto,quæ præmiſſis obuiare poſſint,prout ſunt,caſſa,irrita & inania,nulliuſq; roboris uel momenti fore decernens pariter & declarans,uniuerſis Chriſtifidelibus ſupradictis ſub prænoīatis & alijs in decreto depoſitionis & admonitionis dicti Gabrielis,quod incipit; Proſpexit dominus de excelſo ſancto ſuo,cōtētis,utpote fauto Baſilcen.cōci. in ſeſſione 34.

riæ ſchiſmatis & hæreſis, & alijs etiam iuris pœnis, quas contrafacientes & rebelles ipſo facto incurrant, inhibet ne præfato Gabrieli ſic depoſito & amoto, eiusq; mandatis, nuncijs & literis, aut exinde ſecutis proceſſibus, ſententijs & cenſuris prætenſis quomodolibet obediant, pareant, ſeu ea exequantur, aut exequi faciant ſeu procurent eidē Gabrieli ſeu nuncijs, mandatis, literis & ꝑtenſis proceſſibus, ſentētijs & cenſuris ſuis hmōi utentibus, uel ea exequentibus, aſſiſtentiam, auxilium, conſiliū uel fauorem præſtare præſumant, decretis alijs eiuſdem ſynodi in ſuo robore nihilominus duraturis. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata iiij. cal. Martij, anno à natiuitate domini M.cccc.xl. D

SESSIO QVADRAGESIMA PRIMA, in qua condemnantur quidam libelli ſcandaloſi &c. per Gabrielem olim Eugenium papam quartum editi.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Licet (ut ſacrorum canonum aperte teſtatur autoritas) condemnatis de hæreſi & ab eccleſia dei *ſeiunctis, nulla ſuper catholicos iudicandi ſit attributa uel pmiſſa poteſtas, ac fidelibus Chriſticolis quæuis illorum communio ſub grauiſſimis iuris diuini pariter & humani pœnis ſit penitus interdicta, quia tamen inualeſcente hominū malitia ac humani generis inimico, omnium hæreſum ſatore procurante, plerunque nonnulli taliter damnati, ſic ſuos obdurant animos, in ſua ptinacia gloriantes, & uniuerſalem eccleſiam ac ſibi deuotos ſub prætenſo colore iudicialis ſententiæ libellis ſcandalis & contemptibus plenis, in uniuerſo afficere & pturbare non uerentur, non ſolum debitum, ſed & neceſſarium reputamus, ut contra damnabiles huiuſmodi auſus debita ordinemus antidota, dignaq; animaduerſione contra talium fautores arctius exurgamus. Nuper ſiquidem dum Gabriel, olim Eugenius papa quartus nuncupatus, multiplicia & enormia crimina uniuerſalem eccleſiam dei ſcandalizantia, quæ adeo notoria erant, quòd nulla tergiuerſatione celari poterat, perpetrauerat, & eccleſiam audire, ac præceptis, ſtatutis & ordinationibus ſynodalibus obedire contemneret, hæc ſancta ſynodus neceſſarium eſſe iudicans, ut cui piam non proderat correctio, debita non parceret abciſio, poſtquam in multa longanimitate, patientia & manſuetudine poſt plures admonitiones expectauerat, eundem ut ſalutarem emendationem & criminum prædictorum correctionem efficeret, tandem cum amplius differre nō poſſet, quominus fidei catholicæ & ſaluti uniuerſæ Chriſtianæ religionis ſub auxilio ſpiritus paracliti prouideretur, eadem ſancta ſynodus in ſeſſione publica Baſileæ vij. calendas Iulij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono ſolenniter celebrata, per ſuam ſententiam inter alia dictum Gabrielem fuiſſe & eſſe notorium & manifeſtum ſchiſmaticum & hæreticū, ac diuerſis alijs criminibus uniuerſalem eccleſiam ſcandalizantibus, irretitum, eumq; propterea à papatu & Romano pontificio ipſo iure priuatū eſſe declarauit, pronūciauit, ac ipſum ab eiſdem amouit & depoſuit, inhibendo ſingulis fidelibus ſub grauibus pœnis tunc expreſſis, ne eidem Gabrieli ſic priuato & depoſito, tanquā ſummo pontifici obedirent, parerent, uel intenderent, aut eum quouis modo ſuſtinerēt, aut receptarent, aut auxilium, conſilium uel fauorem præſtarent, prout in ſententia & decreto noſtris deſup confectis, plenius continetur. Cum autem (ſicut accepimus) nuper quædam famoſa ſcripta, ſcandaloſa, iniurioſa, ſchiſmatica, à fide deuia, & hæretica, quam ipſe ſententiam diffinitiuam appellat, quæ incipit: Quoniam ſanctorum patrum ſententia &c. per quam dictus Gabriel inter alia ſanctiſſimo domino noſtro Felici quinto in Romanū pontificem electo, uero unico & indubitato Chriſti uicario, & eius Felicis quinti electoribus, per hoc ſacrum concilium cum debita maturitate & prouidentia circūſpecta ad hoc tunc ordinatis, ac alijs qui conclaue ꝓ electione Romani pontificis in hac ſancta

*al: præciſis

E

F

A cta ſynodo ingreſſi fuerunt, & in ea interuenerunt, eiſq; credentibus & adhæretibus conuicia plurima & turbationes in ſuis perſonis, dignitatib⁹, beneficijs & rebus temere & calumnioſe inferre molitus eſt, decernendo & declarãdo eos fuiſſe & eſſe dignitatibus & beneficijs ac officijs ſuis priuatos, & inhabiles ad eadem, licet de facto nomine ipſius Gabrielis emanauerit, & publicata fuerit in uniuerſalis eccleſiæ & dicti Felicis quinti ludibrium, dedecus & contemptum, nos attẽdentes quòd illorum ſcripta recipi non debent, quorum damnantur autores, & ne ex dicta ſcriptura prætenſa, per quam idem Gabriel ſe pertinacius obduratum, ac magis & magis hæreticum, & omni crudelitate repletum comprobat, quempiam fidelium in hac re ſeduci ac turbari contingat, hæc ſacroſancta ſynodus uolens (ut tenetur) ſuper hoc ſalubriter prouidere, prætenſam ſcripturam ac quicquid ex ea ſecutum eſt, declarat fuiſſe & eſſe omnino irrita & inania, nullumq; debuiſſe ac debere ſortiri effectum, ſeu nocumentum uel † damnum afferre cuiquam, uel quomodolibet attuliſſe, ipſaq; q̃tenus proceſſerunt de facto, & quæ in poſterum ſequi poſſent, in irritum reuocat, caſſat & annullat. Inhibet quoq;, mandat, atq; præcipit uniuerſis & ſingulis Chriſtifidelibus, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ordinis, dignitatis uel conditionis fuerint, etiam ſi imperiali, regali, ducali, cardinalatus, patriarchali, pontificali ſeu alia quauis eccleſi- al. notam

B aſtica uel mundana præfulgeant, ac ciuitatibus, uniuerſitatibus, cõmunitatibus, uillis, oppidis, caſtris & collegijs quibuſcunq;, ſub fautoriæ ſchiſmatis & hæreſis ac excõmunicationis, quoad ſingulares, interdicti uero quoad ciuitates, uniuerſitates, cõmunitates, uillas, oppida, caſtra & collegia prædicta, necnõ priuationis omnium & ſingulorum, dignitatum, beneficiorum, officiorum, priuilegiorum & bonorum eccleſiaſticorum & mundanorum, ac inhabilitationis ad eadem, alijſq; in dicto & cæteris noſtris decretis contentis pœnis, quas contrafacientes & rebelles ipſo facto incurrere uolumus, ne ſcripturam & in ea contenta huiuſmodi acceptare, publicare, prædicare, approbare ſeu defendere, aut eiſdem quouiſmodo conſentire, uel fauere, nec eis obedire, ſeu ea attendere, uel obſeruare, ſeu aliarum quarumcunq; prætenſarum (priuationum ac proceſſuum inde ſecutorum, etiam quaſcunq; cenſuras continentium, per ipſum Gabrielem damnatum factorum, aut in poſterum forſan faciendorum) prætextu, dignitates, beneficia, perſonas, res & bona Felicis quinti, electorum & aliorum in eadem prætenſa ſcriptura quoquo modo comprehenſorum, quouiſmodo impetrare, occupare, inuadere, perturbare, uel detinere, aut ipſos impetrantes, inuadentes, perturbantes, capientes uel detinentes ad poſſeſſionem eorundem, ſeu alias recipere, admittere, ſeu eos in illis ſuſtinere, aliaſq; ipſis ac dictæ ſcripturæ

C ac in eis contentis, alijſq; præmiſſis aſſentientibus & illis utentibus, ſeu ea publicantibus & defendentibus, auxilium, conſilium uel fauorem præſtare quoquo modo audeant uel præſumant, nec præmiſſa (quantum in eis eſt) executioni demandari permittant. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileeñ. ſolenniter celebrata x. calendas Auguſti, anno à natiuitate domini M.cccc.xl.

SESSIO QVADRAGESIMA SECVNDA, de prouiſione Felicis papæ quinti.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futurã rei memoriã. Inſcrutabili diuinæ altitudinis prouidentia ad † extollendum & conſeruandum dominici gregis agrum, in inuocatione ſpiritusſancti adunatos, inter multiplices nobis incumbentes ſolicitudines, illa nos cura propenſius angit & urget, ut quæ pro Chriſtianæ religionis incremento & reipublicæ utilitate per nos ſummo ſtudio edita ſunt & decreta, uotiue dirigi & firmiter ualeant adimpleri, & ut Romanus pontifex decretorũ huiuſmodi executor & conſeruator præcipuus, illa tanto amplius, tantoq; liberius exeq poſſit & manutenere, ac aliàs felici regimini eccleſiæ dei ardẽtius al. excolend

inten

intendere, quo congruæ prouiſionis auxilio iuxta ſui ſtatus exigentiam ab uniuerſali eccleſia ſuffultus, incumbentia ſibi & ſuis onera expenſarum grauiſſima, commodius & facilius conſpexerit poſſe ſupportare. Cum itaq; ſanctiſſimus dñs Felix papa qntus, ad ſummi apoſtolatus apicem aſſumptus, nõ mundanarũ rerũ cupidine ductus, cum patrimonium beati Petri & terras Romanæ eccleſiæ prohdolor per alias tyrannides cerneret occupatas, allectus, ſed diuinæ uoluntati reſiſtere nõ uolens, & eccleſiæ dei in tam graui fluctuatione conſtitutæ, pie cõpatiens, iugum tanti oneris ꝓ dei reuerentia, fidei conſeruatione, & uniuerſalis eccleſiæ conſolatione ſuis humeris ſuſcipiens, proprijs derelictis, decreta huiuſmodi cum omni humilitate ſuſceperit, eaq; & fidem catholicam obſeruare, & manutenere pure & ſimpliciter iuxta mentẽ & tenorẽ eorundẽ profeſſus fuerit, ad ꝓſecutionem totius boni reipublicæ & religionis Chriſtianæ, necnon ad defenſionẽ autoritatis generaliũ conciliorũ & decretorũ ꝓdictorũ affectibus ſynceris anhelans, grauiaq; & importabilia expẽſarũ onera in diuerſis & magnis eccleſiæ dei ingruẽtibus negocijs, ꝓſertim pro executione illorum ſanctorũ operũ, propter quæ eadem ſancta ſynodus congregata eſt, cũ de patrimonio beati Petri aut aliũde nullam adhuc ſubuentionẽ habuerit, hactenus ſubierit & ptulerit, ac grauiora neceſſario dietim ſubire & pferre habeat, p quæ (ut confidimus & ſperamus) idẽ Felix papa patrimoniũ hmõi & terras eccleſiæ recuperare, pacemq; eccleſiæ dare poterit dño concedente: attendens itaq; ſancta ſynodus, quod ſpiritualia ſine tẽporalibus diu ſubſiſtere nequeũt, ꝓmiſſis & alijs diuerſis rationabilibus & euidentibus cauſis pmota, uolens etiam q in decreto ſuæ ſeſſionis xij. iij. idus Iulij anno à natiuitate dñi M.cccc.xxxiij. celebratæ, quod incipit, Sicut in cõſtruẽda domo ordinatũ eſt, laudabiliter adimplere, hoc irrefragabili decreto uſq; ad qnqueniũ à die datæ pſentiũ computandũ quintũ, & deinde ad aliud qnquenniũ extunc proxime ſubſecuturũ, decimum denarium ueri ualoris annui ſecundũ cõmunem extimationẽ quorumcunq; fructuum, reddituum & prouentuum primi anni oĩm & ſingulorum canonicatuum & præbẽdarum, dignitatum, pſonatuũ, adminiſtrationũ, præſtimoniorum, præſtimonialium, portionũ & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum, cũ cura & ſine cura, ſecularium & regulariũ, cuiuſcunq; conditionis, ordinis aut religionis fuerint, & quocunq; noĩe cenſeantur, etiã ſi dignitates ipſæ patriarchales, archiepiſcopales, epiſcopales, abbatiales, prioratus, conuentuales ac in metropolitanis ſeu alijs cathedralibus maiores poſt pontificales, aut in collegiatis eccleſiis principales & electiuæ fuerint, à dicta die in antea, ſiue p obitum aut liberam ſeu ex cauſa pmutationis reſignationem, uel alias quouis modo & qualitercunq;, pterquam p priuationem cauſa reformationis, aut reſignationẽ ſimplicẽ in foro conſcientiæ, ſeu per optionem præbendarum in eccleſiis, ubi illarũ optiones fieri conſueuerũt, ubicunq; in Romana curia uel extra, uacantium oneribus neceſſarijs illis pro tempore incũbentibus deductis, & quotidianis diſtributionibus, necnon xenodochijs pauperũ, hoſpitalibus in quibus hoſpitalitas actu tenetur, leproſarijs quoq;, & alijs in titulũ beneficij concedi non ſolitis, duntaxat exceptis, à quibuſuis capitulis, collegijs, conuentibus & perſonis eccleſiaſticis & ſecularibus, exemptis & non exẽptis, cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis ſeu cõditionis exiſtant, illa pro tempore poſſidentibus, aut fructus, redditus & prouentus huiuſmodi ex ſtatutis uel conſuetudinibus, commendis ſeu aliàs quouiſmodo percipientibus, pro una infra ſex, & alia medietatibus infra alios ſex menſes eiuſdem primi anni, ſanctiſſimo dño Felici papæ quinto, ſuiſq; collectoribus & ſubcollectoribus per eum deputandis, realiter & cum effectu perſoluendum, & per eos exigendum, leuandum, colligendum & recipiendum, eidem domino Felici papæ pro ſua ac cardinalium & officialium prædictorum prouiſione, autoritate uniuerſalis eccleſiæ tenore præſentium reſeruat, conſtituit, deputat, & aſſignat, ſtatuens & decernens, capitula, conuentus, collegia & perſonas ipſas ad ſolutionem quinti & decimi denarij huiuſmodi dicto domino

Felici

A Felici papæ,eiusq; collectoribus & ſubcollectoribus modo præmiſſo faciendam,fore efficaciter obligatos.Quodq; ſi infra unũ menſem à die quo collectores uel ſubcollectores huiuſmodi in eccleſia cathedrali ſe quintum uel decimũ denarium huiuſmodi ab illius debitoribus recipere paratos obtulerint,& publicauerint,quemlibet terminorum prædictorum ſequentium in ſolutione huiuſmodi,defecerint, negligentes ſeu remiſſi fuerint,ſingulares perſonæ excommunicationis, capitula uero,conuentus & collegia,huiuſmodi ſuſpenſionis à diuinis ſententias eo ipſo incurrant,à qua quidem excommunicationis ſententia ab alio,q̃ à nobis aut dicto domino Felice papa,ſeu cui ille id duxerit committendum, præterquam in mortis articulo conſtituti(niſi prius de tunc debito,ut præmittitur,denario eidem domino Felici papæ quinto,eius'ue collectoribus & ſubcollectoribus ſatisfecerint, aut deſuper cum eis concordauerint)abſolutionis beneficiũ nequeant obtinere:&ſi capitula,conuentus,collegia & pſonæ p̃dictæ excommunicationis & ſuſpẽſionis ſententias huiuſmodi per tres menſes,dictum menſem immediate ſequentes, animo(quod abſit) ſuſtinuerint indurato,extunc eoꝝ eccleſiæ, monaſteria & loca eccleſiaſtico ſint ſuppoſita interdicto,tam diu &quouſq; à ſententijs(ut p̃fertur)abſolui,& interdictum huiuſmodi meruerint relaxari,non obſtantibus quibuſcunq; conſtitutionibus &ordinationibus apoſtolicis ac ſtatutis,uſibus & conſuetudinibus eccleſiarum,monaſteriorum,prioratuum,locorum &ordinum quorumcunq; iuramento,confirmatione apoſtolica,uel quacunq; alia firmitate uallatis,literis quoq;, gratijs, priuilegijs, libertatibus,exemptionibus,indultis & conceſſionibus,capitulis,conuentibus & collegijs p̃dictis,eorumq; eccleſiis,monaſterijs,prioratibus,dignitatibus,locis & perſonis,in genere uel ſpecie,ſub quacunq; uerborum forma, uniuerſalis eccleſiæ apoſtolica uel alia quauis autoritate factis & cõceſſis,etiam ſi de eis & eoꝝ totis tenoribus in præſentibus ſpecialis & expreſſa mentio fienda foret,&quæ quo ad hæc eis nullatenus ſuffragari uolumus,cæteriſq; cõtrarijs q̃buſcunq;, aut ſi capitulis,cõuentibus, collegijs &perſonis p̃dictis communiter uel diuiſim,quomodolibet indultũ exiſtat, aut interim indulgeri cõtingat, quod ad ſolutionẽ ſeu p̃ſtationem denarij hm̃õi,aut cuiuſcunq; alterius oneris uel ſubſidij nõ teneantur,& ad id cõpelli, aut quod interdici,ſuſpendi uel excommunicari,ſeu ipſi uel eorum loca interdici non poſſint,p literas non facientes plenã & expreſſam,ac de uerbo ad uerbũ, de indulto hm̃õi eoꝝq; eccleſiis,monaſterijs,dignitatibus,beneficijs,locis,perſonis & ordinibus pprijs mentionem. Vult tñ,&aſſentit hæc ſancta ſynodus,q; ſi aliqua natio,regnum uel prouincia modum prouiſionis hm̃õi ſibi non conuenire ſenſerit, aut allegauerit oneroſum,
C præfatus dñs Felix papa auditis illius rationibus,& conſiderãdis debite ponderatis, cũ eadem natione aut eius perſonis(prout rationabiliter expedire uidebitur)conuenire,& cũ eis concordare poſſit:& quicq̃d cum eo in hoc ſit conuentũ,aut concordatum fuerit,id ipſa ſancta ſynodus gratũ & ratum p̃inde haberi decernit & declarat, ac ſi de hoc in p̃ſenti decreto plena & expreſſa mentio haberetur. Quodq; denarius p̃dictus,uacatione p̃dicta quotieſcunq; infra primum annũ hm̃õi in quacunq; natione occurrente,& eo durante,ultra ſemel nullatenus exigatur,nec quiſquã ad illum ſoluendum amplius teneatur.Inſup uult &decernit hæc ſancta ſynodus,q; ſi qua capitula,collegia & conuentus,ac eccleſiaſticæ ſeculares'ue pſonæ cuiuſcunq; dignitatis,ſtatus,ordinis ſeu conditionis exiſtant,fructus,redditus & prouentus primi anni huiuſmodi,aut aliquã illoꝝ quotam ſiue partem ex ſtatutis,conſuetudinibus ſeu priuilegijs aut aliàs quouis modo leuare,& pcipere conſueuerũt, p hoc præfato dño Felici papæ in exactione hm̃õi denarij nullatenus p̃iudicetur,diſtrictius inhibendo capitulis,collegijs,conuentibus &pſonis ipſis ſub ſententijs &pœnis ſupradictis,ne illos uel illam in præiudicium dicti denarij p eo anno quoquo modo petere uel exigere audeant ſeu præſumant. Per hoc tamẽ hæc ſancta ſynodus capitulis,collegijs,conuentibus & pſonis p̃dictis, quominus annis dictum primum uacationis annum ſequentibus

quentibus, illos & illam pro ea parte, quæ ob impoſitionem denarij huiuſmodi eis D
defecerit, petere & exigere ualeant, non uult, nec intendit præiudicium generari.
Præterea cum nonnulli nationis Germanicæ, apud nos conſtituti, nationem ipſam p̄
cæteris plus fore grauatam corā nobis allegauerint, ſi in ea denarius huiuſmodi abſ-
que alia moderatione exigi deberet & leuari, hæc ſancta ſynodus his & alijs rationa-
bilibus cauſis mota, beneficia quæcunq; & qualiacunq; infra dictam nationem con-
ſiſtentia, ualorem quinq; marcarū argenti ſecundum communem extimationē eorū
neceſſarijs oneribus deductis non excedentia, hoc decreto nullatenus includi, nec de
illorum fructibus, redditibus & prouētibus denarium huiuſmodi ſolui, leuariq́; ſeu
exigi debere, decernit & declarat, uolens & ſtatuens, q̄ ſi de uero ualore in præmiſ-
ſis quandoq; hæſitari contigerit aut contēdi, collectores & ſubcollectores huiuſmo
di unam, & is cui ſolutio denarij huiuſmodi pro tempore incumbit, aliam pſonas p̄
diſcuſſione dubij & contentionis huiuſmodi eligere: & ſi illas diſcordare continge-
ret, loci ordinarius aut eiuſdem in ſpiritualibus uicarius, ſeu officialis generalis: ſi ue
ro occaſione metropolitanæ uel cathedralis eccleſiæ dubium aut contētio exorta fu
erit, caſu diſcordiæ huiuſmodi capitulum cum altera perſonarum ſic electarum, du
bium huiuſmodi habeant terminare. Quarum quidem perſonarum ac in caſu diſcor
diæ huiuſmodi ordinarij ſeu eius uicarij & capituli prædictorum, ſententiæ & deter E
minationi partes hincinde ſtare, & parere ſine omni contradictione debeant & tenē
antur. Cæterum hæc ſancta ſynodus collectoribus & ſubcollectoribus denarij præ-
tacti pro tempore deputatis, ſub obteſtatione diuini iudicij & excōmunicationis pœ
na, quam contrafaciētes incurrere uult ipſo facto, diſtrictius inhibet, ne quicquam ul
tra denarium huiuſmodi à perſonis pro tempore ſoluentibus & debentibus, præte-
xtu ſchedulæ, quitantiæ ſeu liberationis per ipſum de eo quod ſibi ſolutum fuerit,
factæ petere uel exigere audeant ſeu præſumant, ſed quod de competēti ſalario eis
per cameram dicti dn̄i Felicis papæ aſſignando, contēti remanere debeant, decernit,
uult & ordinat, quodq́; collectores & ſubcollectores ipſi ſic in exigendo denarium
huiuſmodi modum obſeruent, quod perſonæ de indebito grauamine non immeri-
to querulari cogantur, ac propterea calices, libri, iocalia & alia ornamenta eccleſia-
ſtica nullatenus impignorentur, diſtrahantur, uel alienentur. Vult tamen & decer-
nit eadem ſancta ſynodus, ne perſonas ſentētijs prædictis pro tempore illaqueatas,
ultra modum in abſolutione obtinēda, ad curiam ueniendo, grauari contingat, q̄ p̄-
fatus dn̄s Felix papa quintus collectoribus & ſubcollectoribus ipſis uel alijs (prout
opus & expediens uidebitur) perſonas ſic ligatas, à cenſuris huiuſmodi abſoluendi, F
& interdicta relaxandi & tollendi, plenam & liberam concedit facultatem. Tenean
turq́; ipſi collectores & ſubcollectores, ſolutione dicti denarij facta, capitula, conuē-
tus & collegia, ac perſonas prædictas à ſententijs & cenſuris prædictis gratis & ſine
aliqua difficultate abſoluere, interdictumq́; forſan poſitum ſimiliter tollere & rela-
xare. Pro cuius quidem abſolutionis, ſublationis & relaxationis literis etiam ſigilla-
tis, ſi prædicti eas habere uoluerint, etiam ſi per notarium fuerint ſubſcriptæ, ad ſol
uendum ultra ſextam partē unius floreni de camera, nullatenus cōſtringi ualeant uel
compelli. Eos autem qui contrafecerint, excommunicationis ſententiam incurrere
uoluit ipſo facto. Quodq́; poſt decennium à dicta die computandum, aſſignatio p̄ui
ſionis huiuſmodi ceſſet penitus & expiret, capitulaq́;, conuentus, collegia & perſo-
næ prædictæ ad ſolutionem denarij huiuſmodi ratione dignitatum & aliorū benefi-
ciorum p̄dictorum, extunc in antea uacaturorum, de cætero nullatenus teneantur.
Decernit quoq;, oēs & ſingulos proceſſus, pœnas, ſentētias & cenſuras, quos & quas
contra capitula, conuentus, collegia & perſonas huiuſmodi ob nō ſolutionē ratione
beneficiorum poſt decennium uacaturorū huiuſmodi, per quēcunq;, etiam ſi papali
dignitate præfulgeat, quauis autoritate fieri, ferri, & promulgari contigerit, irritos
& irritas, ac irritum & inane, quicquid in contrarium ſcienter uel ignoranter fuerit
atten-

A attentatum. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra publica in eccleſia maiori Baſileenſi ſolẽniter celebrata, pridie nonas Auguſti, anno à natiuitate domini Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo.

¶SESSIO QVADRAGESIMATERTIA, DE VISItatione beatæ Mariæ Virginis.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Inter aſſiduas militantis eccleſiæ turbationes & procellas, quibus ipſa dietim affligitur, illa ſingularis iucunditas & egregia exultatio communitati fideliũ relicta eſt, ut dominum creatorem noſtrum intimis præcordijs diligentes, eundẽ in ſanctis ſuis deuote glorificent. Per hoc enim & ipſe dominus, qui gratiã illis præſtitit, digne collaudatur, & ipſorũ ſanctorum promptiora erga nos reddimus patrocinia. Quod quidem ſingulariter eſt agendum, cum calamitates irruunt, quæ abſq; demeritis hominũ non contingunt, ut per ipſorũ ſanctorum preces & merita, miſericordia domini ſuper peccatis hominũ imploretur, & humanũ genus ab imminentibus malis & innumeris periculis præſeruetur. Inter autem omnes qui cæleſtem regem pro nobis interpellent, præcipue ad glorioſiſſimã illam & omni laude digniſſimam B dei genitricem Mariam eſt recurrendum, quæ quanto altior exiſtit, tanto humilius ad nos reſpicit, omnes ad ſe trahere cupiens, pro quibus in utero geſtauit ſaluatorẽ. Hæc apud deũ quem ipſa peperit, ſedula pro nobis aduocata, nos iuuat, nos tuetur, nos protegit, nos exaltat: hæc omnibus qui ad eam recurrunt, promptiſſimum exhibet patrocinium. Huic igitur ſanctiſſimæ uirgini, & ſi plures feſtiuitates ueneranda ſanctorum patrũ antiquitas conſecrauit, irruentibus tamen dietim maioribus mũdi calamitatibus & anguſtijs, quæ ad expetenda eiuſdem uirginis auxilia uehementius urgent, iucunditatem illam ſibi cælitus datam, nõ immerito conuenit celebrari, dum uirgo eadem beatiſſima cæleſti edocta nuncio & ſpiritu ſancto duce, aſcendens cum feſtinatione in montana, humilem Zachariæ domũ intrauit. Ieſus enim qui in utero Lucæ. 1. illius erat, feſtinabat adhuc in uentre matris Ioannem poſitũ ſanctificare. Et ipſa uirgo glorioſiſſima cognatam Elizabeth uiſitans, non minus illam ſuam q̃ fructuoſo ſalutauit alloquio. Maximã nanq; lætitiã fidelium mentibus debet ingerere excellens illud myſterium, quo matres illæ glorioſæ, totius ſalutis noſtræ ferentes primordia, tam familiariter inter ſe exultarunt, cũ uirgo excellẽtiſſima de ſtirpe Dauid Maria, & ueneranda inter filias Aaron Elizabeth inuicem colloquuntur, quarũ altera creatorẽ omniũ & ſaluatorem noſtrũ, altera præcurſorẽ Ioannẽ geſtat in utero: & ſanctæ C illæ miraculo matres effectæ, diuina inter ſe beneficia cõmemorãt. Felix quidem illa conuentio, & magnis diuinæ gratiæ ſplendoribus illuſtrata, qua tales & tantæ in unũ matres pariter affuerunt, quarum altera uirgo ex ſpiritu ſancto, altera ſterilis & in ſenectute conceperat, & utriuſq; partũ cæleſtis angelus prænunciauit. Qua Ioannes adhuc maternis recluſus clauſtris, uenientem ad ſe dominum in Mariæ utero ueneratur. Qua repleta ſpiritu ſancto, Elizabeth, cõceptui filij dei & ſaluatoris hominum gratulatur: qua & ipſa prophetans, beatiſſimã dixit Mariam quæ credidit, & reuelata ſibi myſteria pandit. Qua denique repleta ineffabili gaudio mater domini Maria, oĩa in corde ſuo conferens, quæ uel prius ab angelo, uel tunc ab Elizabeth perceperat, in canticum & laudem domini prorumpit. Nunc admirabilem dei potentiam, qui reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, collaudat: nunc magnitudinem operum eius glorificat, nunc refert miſericordiã, quæ à progenie in progenies ſuper ſe timentes diffunditur: nunc iuſtitiam, qua ſuperbi deijciuntur, & humiles exaltantur, magnificat: nunc promiſſionem Abrahæ & ſemini eius factam, & iam tũc cõpletam cõmemorat, ac quod ſe beatã oẽs generationes uſq; ad conſummationẽ ſeculi dicerent, diuina inſpiratione prophetauit. Eandemq; prophetiam ſic manifeſte uidemus iugiter adimpleri, ut ſuperuenientes generationes ipſam uirginem beatã & beatiſſimam ma-

gis ac magis merito dicere conentur. Quis igitur tantam lætitiam ſatis poterit expli care? Quis tanta myſteria condignis laudibus proſequatur? Quis hæc gaudia ſufficienter exponat, dum Ioannes nondum natus exultat, Elizabeth aduentu uirginis collætatur, Maria in myſterijs gaudet, clauſus in utero ſaluator, à ſuo recognoſcit præcurſore, lætantur angeli, cælum & terra iocundantur, & tota trinitas nouis laudibus glorificatur? Hæc igitur gaudiorum magnitudo ſpecialibus eſt extollenda præconijs. Hæc ſingularibus ſolennitatibus celebranda, in qua & dominum qui geſtatur in utero, & uirginem quæ portat, & ſterilem quæ concepit, & præcurſorem qui uiſitatur, condecentibus proſequi debemus honoribus. In cuius commemoratione, qui tribulati ſunt, Mariam implorant, quæ gaudiorum huiuſmodi memor (ut ſperandū eſt) non ſolum ſupplicantes exaudiet, ſed ſicuti ex ſua clementia conſueuit, etiam ſupplicare uolentium preces præueniet. Quæ conſiderans hæc ſancta ſynodus, cum in hoc tempore tota prohdolor Chriſtianitas in laboribus & anguſtijs conſtituta cernatur, cumq; ferè ubiq; diuiſiones & bella per humani generis hoſtem introducta uigeant, & ipſa etiam eccleſia militans non mediocribus agitetur procellis, dignum eſſe iudicauit, ſolennitatem hanc quæ congrue uiſitatio beatiſſimæ uirginis appellatur, in ſingulis Chriſtianorum eccleſiis celebrari, ut honorata in hac celebritate per pias & deuotas fideliū mentes mater gratiæ & omnis conſolationis ſacerrima uirgo Maria, benedictum filium ſuum iam multis hominum peccatis offenſum, ſua interceſſione concilians, pacem & unitatem fidelibus largiatur. Ideoq; ſtatuit & decernit eadē ſancta ſynodus, ad honorem ipſius uirginis dei genitricis, ut poſt expleta reſurrectionis dominicæ, pentecoſtes, glorioſæ trinitatis, ſacri corporis Chriſti, beatorum Ioannis Baptiſtæ, ac apoſtolorum Petri & Pauli ſolennia, in quibus eccleſia poſt ſolennitatem annunciationis dominicæ, quam præfata uiſitatio temporis ordine cōfeſtim ſequebatur, eſt occupata, per ſingulas Chriſtianorū eccleſias quolibet anno ſexto nonas Iulij feſtum huiuſmodi uiſitationis glorioſæ uirginis celebretur. Hoc igitur ſolenne feſtum amplectantur Chriſtifideles, & omnes qui beatam uirginem ſingulari deuotione proſequuntur, ſecū in hac ſolennitate ſuæ exultationis congaudeant. Quā ut eo libentius in diuinis honorēt officijs, quo magis ſpiritualib9 fuerint excitati muneribus, ipſa ſancta ſynodus omībus Chriſtifidelibus, qui matutinis, proceſſioni, ſermoni, miſſarum ſolennijs uel primis aut ſecundis ueſperis huius glorioſæ uirginis feſtiuitatis interfuerint, pro unoquoq; officiorum prædictoꝝ centū dies de iniunctis pœnitētijs miſericorditer elargitur. Datū in ſeſſione noſtra publica, in eccleſia maiori Baſileenſi ſolēniter celebrata calendis Iulij, anno à natiuitate domini M.cccc.xli.

SESSIO QVADRAGESIMAQVARTA, de tuitione ſuppoſitorum huius ſacri concilij.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Catholicæ eccleſiæ ſanctis operibus cōtinue intenti, ſi cunctis fidelibus in miniſtranda iuſtitia nos deceat eſſe fauorabiles & benignos, illos non immerito, q̄ pro fidei orthodoxæ atq; generalium conciliorum autoritatis defenſione fideles labores impenderunt & impendunt, iuſtitiæ fauoribus attollere debemus, & munire præſidijs, quibus per nos mature facta decreta inſequendo, à * peruerſis ambitioſorum illatis ſubleuari, & inferendis moleſtationibus præſeruari ualeant, & ſic eorundem decretorum tranſgreſſorum, illorum præſertim, qui nobis incorporati & huius ſanctæ ſynodi decreta manutenere & defendere iurauerunt, contemptum puniri facere, ſicq; erga ſingulos iuſtitiam ordine debito exercere, ut alter in alterius iniuriam non facile proſiliat: & formidata in reprobis ultione impiorum, nocendi temeritas compeſcatur, & inter eos tuta ſit innocentium tranquillitas. Poſtq̄ dudum omnipotens dn̄s nimium afflictam eccleſiam ſuam ſpōſam pietatis oculo reſpicere, & fide-

al. prætenſis

D E F

A & fidelium cordibus inſpirare dignatus fuerat, ut ſynodus uniuerſalis duorum etiam generalium conciliorum autoritate, & duorum ſummorum pontificũ ſucceſſiue approbatione pro errorum hæreſumq́ extirpatione, ac generali eccleſiæ in capite & in membris reformatiõe, atq; regum & principum aliorumq́ catholicorum adinuicem diſſidentium pacificatione, in hanc ciuitatem Baſileeñ. conueniret: nos tunc occurrentia, quæ nonnulli aduerſus opera prædicta inferre conabâtur, ac etiam futura, quæ uerifimiliter inferri poſſent, impedimẽta circunſpicientes, & ut illa pro quibus conueneramus, communem Chriſtianorum ſalutem concernentia, ad fines optatos perduci, ac eis per quæ directe & indirecte impediri, ipſiq́ incorporati ab eis retrahi poſſent, obuiare cupientes, per nonnulla ſalubria decreta ſtatuendo diffiniuimus; Primo, quod nullus eidem ſynodo per ſe uel procuratorem incorporatus aut incorporandus, etiam procurator ipſe, à tempore arrepti itineris animo ueniendi ad ipſam ſynodum ſine fraude continuati, pro quacunq; cauſa tunc mota uel in antea mouenda, aut alia quauis occaſione, ad Romanam curiam ſeu coram quocunq; iudice ordinario uel delegato, extra locum dictæ ſynodi ea durante inuitus trahi ſeu euocari, aut contra eum inuitum procedi poſſet, decernentes extunc irritum & inane, nulliusq́ roboris exiſtere uel momenti, quicquid in contrarium per quemcunq;

B etiam Romani pontificis autoritate, attentari contigerit in futurum. Deinde uero, ut ſi quis eccleſiam cathedralem, dignitatem, beneficium, officium, penſionem uel cõmendam alicuius ex incorporatis uel incorporãdis, ſeu adhærentibus eidem ſynodo, à Romano pontifice uel quouis alio impetrare, aut etiam motu proprio conceſſum * attentare præſumeret, non ſolum iure, quod in tali eccleſia, dignitate, beneficio ſeu officio habere prætenderet, ſed etiam omnibus beneficijs eſſet ipſo iure priuatus, & ad obtinendum beneficia in futurum inhabilis. Et ſucceſſiue uidelicet iij. Idus Septemb. anno à natiuitate domini M.cccc.xxxiij. decreuimus, quòd quicunq; etiam per Romanum pontificem, uel eius autoritate, in præiudicium, læſionem uel derogationem, ſeu iniuriam dictæ ſynodi, uel incorporatorum ſeu incorporandorum eidem per ſe uel procuratorem aut familiarium ſuorum ſeu in eorum ſeruitijs ubicunq; exiſtentium, facta ſeu diſpoſita erant, fierentq́ & diſponerentur forſitan in futurum, titulum uel poſſeſſionem quomodocunq; tangentia, ſiue in cardinalatus & patriarchatus dignitatibus, aut in prælaturis cathedralium etiam metropolitanarum eccleſiarũ, monaſterijs uel alijs beneficijs eccleſiaſticis præſtimonijs, commendis, unionibus, penſionib⁹, officijs & rebus eccleſiaſticis uel temporalibus, & circa ipſa aut aliàs quomodocunq; & qualitercunq;, etiam ſi motu proprio, directe uel

C indirecte, eſſent ipſo iure irrita & inania, & pro infectis penitus haberẽtur, partes læſas extunc in priſtinum ſtatum reponendo, & per quemlibet iudicem competentem reponi mandando, adijcientes quod ſi prætextu talis conceſſionis ad aliquam occupationem deueniretur, niſi occupans infra decem dies, elapſis lx. diebus à dicta die iij. idus Septemb. ſi per partem læſam foret requiſitus, & à tali occupatione & turbatione realiter & pure deſiſteret, ac parti læſæ de perceptis poſt conceſſionem huiuſmodi ſatisfaceret, ultra pœnas prædictas excõmunicatiõis ſententiam incurrat eo ipſo, talium etiam conceſſionum executores eiſdem pœnis ſubiacere decernentes, prout in ipſis decretis, quorũ tenores & effectus haberi uolumus pro expreſſis, plenius continetur. Verum quia ſicut clamoroſa dictorum ſuppoſitorum querela didicimus, plerique ambitioſi quorum effrenata cupiditas modum habere neſcit, ad dignitates, beneficia & honores modis improbis aſpirantes, ac per exquiſitas uexationes dictorum incorporatorum, illos ab huiuſmodi ſanctis operibus retrahere ſatagentes, nonnullorum ex eiſdem incorporatis & ſuppoſitis eccleſias parochiales, metropolitanas, epiſcopales atque monaſteria, alias que dignitates, commendas, penſiones, canonicatus & præbendas, officia & beneficia eccleſiaſtica, necnõ iuriſdictiones eiſdem incorporatis & ſuppoſitis ratione eccleſiarum, dignitatum & beneficiorum huiuſmo

al. acceptare attentaret

al.alia di competentes,ac*alias res & bona cōtra definitiones & prædicta ac alia decreta no D ſtra,quorum tenores & effectus ſimiliter haberi uolumus pro expreſſis,in autoritatis eccleſiæ & conciliorum prædictorum uilipendium,dictorumq; ſuppoſitorum graue præiudicium,non ſine manifeſta diuinæ maieſtatis offenſa impetrare,extorquere,inuadere,acceptare,aut occupare ſeu in illis propria temeritate ſe intrudere, dictaq; ſuppoſita illorum poſſeſſionibus & rebus ſpoliare & priuare,ac proceſſus etiam pœnales cō-
al.nonnullas tra eos facere,& fieri procurare,penſiones etiam*nonnullis ex dictis incorporatis ſup eccleſiis cathedralibus aliiſq; dignitatib⁹ & beneficiis eccleſiaſticis aſſignatas,alioſq; fructus beneficiorum quæ ipſi incorporati obtinebant & obtinent, retinere, ſubtrahere,uſurpare,& de illis ſatisfacere recuſare,& denegare, aliiſq; diuerſis iniuriis in perſonis,bonis ac rebus prædictis illos affligere,atq; cōceſſiones,impetrationes & acceptationes hmōi in ſuarum perditionē aīarum exequi non erubuerunt, prout adhuc non erubeſcunt:nos, quorum intereſt in præmiſſis opportunæ prouiſionis remedia adhibere,uolentes ſtatui uniuerſalis eccleſiæ & ſuppoſitorum prædictorum indemnitati & quieti ſalubriter prouidere,decretis & diffinitionibus prædictis inhærentes,illaq; innouantes,ac eis adiicietes, hoc perpetuo ſynodali decreto autoritate uniuerſalis eccleſiæ de-
al.diſpenſationes cernimus & declaramus,impetrationes,electiones,collationes &*diſpoſitiones quaſli-
al.prouiſionibus bet de dictis eccleſiis cathedralibus,monaſteriis,dignitatibus,commendis,*penſioni E bus,officiis & beneficiis,iuriſdictionibus cæteriſq; rebus & bonis prædictis,necnon proceſſus prætenſos oēs & ſingulos,quaſcunq; etiā ſuſpenſionū,excōmunicationū, interdicti,priuationū,inhabilitationum,inhibitionū,alias'ue ſententias,cenſuras & pœnas ſeu proceſſus alios cuiuſcunq; qualitatis exiſtant, in ſe continentes, aduerſus ipſa ſuppoſita ac in eorum præiudicium, læſionē uel derogationem aut odium,ac contra prædicta & alia decreta noſtra quomodocunq; & qualitercunq; promulgatos & factos,ac oīa inde ſecuta,tanq̄ de facto attentata(prout ſunt) irrita,nulla & inania, nulliuſq; roboris uel momenti fuiſſe &exiſtere,ac pro infectis haberi debere:nullū quoq; ex eiſdem ſuppoſitis,uel quēcunq; alium illis innodatū fuiſſe, aut in antea innodari poſſe:impetrantes uero ſeu detentores & occupatores prætextu collationum,diſpoſitionum,etiam motu proprio factarum,aut detentionum uel occupationū de hmōi eccleſiis, dignitatibus,beneficiis,officiis,iuriſdictionibus & bonis,in illis etiam in quibus ſeu ad quæ ipſa ſuppoſita ex noſtris uel apoſtolicis aliis'ue canonicis collationibus & prouiſionibus,aut alias quōlibet ius habuerunt, prout habent, quæ obſtantibus obedientiæ diuerſitatibus,uel aliis legitimis impedimentis, contra ſuos aduerſarios cauſas inchoare,ſeu proſequi commode non potuerunt,etiam ſi eccleſiæ, dignitates,beneficia & officia uel res & bona hmōi trium annorum,uel alterius cuiuſuis lon F gioris tpis ſpatio occupata fuerunt,aut coloratus prætendat titulus prætextu etiam
Baſileenſis cōcilii ſeſſio, 21. decreti noſtri de pacificis poſſeſſoribus, quod incipit:Quicunq; non uiolentus,quod contra ipſa ſuppoſita in caſibus præmiſſis locū habere non uolum⁹, nullum titulū uel ius quodcunq; acquiſiuiſſe,ſeu acquirere:ipſos etiam incorporatos nullum ius,titulū uel poſſeſſionem perdidiſſe,aut aliquod in iure eis cōpetēti præiudicium generari potuiſſe,quo minus ipſi,quotieſcunq; opportunitas ad id ſe obtulerit,poſſeſſionem eccleſiarum cathedralium,dignitatum,beneficiorum uel aliorum prædictorum, quibus ſpoliati extiterunt, per ſe uel alium ſeu alios abſq; alia cauſæ cognitione, ſeu alterius autoritatis requiſitione continuare, eorum quoque ſuper quibus ſententiam uel ſententias, quæ partibus per ſe uel procuratorem præſentibus, & uſque ad finem ſe defendentibus, in rem tranſiuerint iudicatam,apud nos contra ſuos aduerſarios obtinuerint, illorum & præſentis decreti uigore poſſeſſionem adipiſci & intrare,& ſuper illis de quibus poſſeſſionem nondum habuerunt, actionem intentare,& ius ſuum proſequi ualeant. Spoliatos inſuper,aliorum & præſentis decretorum noſtrorum autoritate in illum ſtatum priſtinum,in quo ante ſpolium, occupationē ſeu nouitatem huiuſmodi erant,perinde ac ſi factæ non fuiſſent,repoſitos & reſtitutos eſſe.

Impe-

A Impetrationes autem & conceſſiones etiam motu proprio de eccleſiis cathedralibus, monaſterijs, dignitatibus, commendis, penſionibus ſeu cuiuſuis qualitatis beneficijs, aut alijs rebus uel bonis (ut præfertur) factas, uiribus uacuas, necnon illos qui eas acceptare præſumpſerunt, cuiuſcunque ſtatus, etiam ſi cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, epiſcopali, aliaue eccleſiaſtica uel mundana præfulgeant dignitate, iure quod in eis habere prætendebant, & alijs beneficijs omnibus priuatos, ac ad alia in poſterum obtinenda inhabiles fore. Illos uero ex eis, qui prætextu talium cōceſſionum & impetrationum ad aliquam occupationem proceſſerunt, & ut ab huiuſmodi occupationibus & perturbationibus deſiſterent, iuxta tenorem decreti noſtri quod incipit, Vt ſacri, requiſiti, talibus requiſitionibus non paruerint, ultra prædictas excōmunicationis, necnō earundem impetrationum & conceſſionum receptores & executores, quo ad ſingulares perſonas, eaſdem ſententias & pœnas: quo uero ad nobis incorporatos, qui (ut præfertur) huic ſanctæ ſynodo iurauerunt, & in præmiſſis auxilium, conſilium uel fauorem præbuerunt, periurij reatum incurriſſe, & de beneficijs quibus ratione præmiſſorū (ut præfertur) priuati exiſtunt, per eos ad quos ſpectat, huius decreti autoritate libere diſponi poſſe, ſimiliter decernimus & etiam declaramus. Et ut metus pœnæ meta ſit præſumptionis omnibus & ſingulis cuiuſcun-
B que dignitatis (ut prædictum eſt) exiſtant, qui aliquam eccleſiam cathedralem, etiā metropolitanam, aliam'ue prælaturam, dignitatem, cōmendam, penſionem, officiū aut beneficium eccleſiaſticum, ſeu etiam ut ſupra deſignata iuriſdictionem, res & bona prædicta quæcunque, cuiuſcunque qualitatis exiſtant, eorundē incorporatorū & ſuppoſitorum, omnibus & ſingulis cuiuſcunque dignitatis (ut prædictum eſt) exiſtant, q occupant & detinent, ſeu etiam occupabunt & detinebunt forſitan in futurum, ultra prædictas & alias tam per noſtra, q̄ aliorum generalium cōciliorum decreta, ſanctiones que canonicas inflictas, quas occaſione præmiſſorum incurriſſe noſcuntur, pœnas ſub excommunicationis, necnon perpetuæ infamiæ pœnis, quas quemlibet contrafacientem incurrere uolumus ipſo facto, præcipimus atque mandamus, ut infra duorū menſium à data præſentis decreti, uel etiam interim infra duodecim dierum ſpatium à tpe quo illius notitiam habuerint, computando, ab omnibus & ſingulis occupationibus & perturbationibus per eos ſic factis, penitus deſiſtant, ac eccleſias, dignitates, cōmendas, penſiones, officia & beneficia atque res & bona prædicta, quibus dicti incorporati ſpoliati fuerint, aut ſuper quibus ſententiam uel ſententias, quæ partibus per ſe uel per procuratorem præſentibus, & uſque ad finem ſe defendentibus, in rem tranſiuerunt iudicatam, obtinuerint, illorum poſſeſſionem liberam & uacuam dimittant:
C necnon de perceptis, & qui durante occupatione huiuſmodi percipi potuiſſent, fructibus, expenſis & intereſſe propterea paſſis, partibus læſis ac etiam de penſionibus (ut præfertur) aſſignatis, necnon beneficiorum eorundem incorporatorum fructibus, ac alijs rebus & bonis prædictis integre & realiter ſatiſfaciant, aut cum eis amicabiliter concordent. Quod ſi facere contempſerint, ac pœnas prædictas damnabiliter incurrere, illiſque per alium menſem duobus menſibus lapſis, aut xij. diebus prædictis inſordeſcere non formidauerint, extunc ultimo menſe huiuſmodi lapſo (cum creſcente contemptu, creſcere debeat & pœna, & eccleſia nō habeat, quid ulterius faciat) ſi ſingularis perſona, decem: ſi uero uniuerſitas aut capitulum, aut aliud collegium ſeu communitas fuerit, xxx. marcarum auri pro una cameræ apoſtolicæ, ac pro alia parti læſæ, & pro tertia æqualibus partibus mediato uel immediato domino ciuitatis uel loci, in qua ſeu quo eccleſia, dignitas, beneficium, commenda, officiū uel res huiuſmodi extiterit, ſi uices ſuas impendere uoluerit, alioqn cuicunque alteri, operam efficacem ad id præſtanti pro labore applicandarum, pœnas incurrat eoipſo. Interim uero non minus patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, cæterique ordinarij ſeu collatores, etiam ſi capitula, uniuerſitates uel collegia fuerint, aliæque perſonæ ad quas eccleſiarum cathedralium electio, necnon dignitatum, beneficiorum, officiorum & ali-

Baſileen. cōci. in ſeſſione ii.

orum prædictorum collatio, præſentatio, prouiſio ſeu quæuis alia diſpoſitio com- D
muniter uel diuiſim pertinet, infra ſimile duorum mēſium uel duodecim dierum & unius alterius menſis à fine duorum menſiū uel duodecim prædictorum dierum cō putandum ſpatium, poſtquam pro parte illorum quorum intereſt, fuerint requiſiti, ſub omnibus & ſingulis ſuperius deſignatis & pecuniarijs pœnis, quas contra facientes & rebelles etiam ipſo facto incurrere uolumus, omnibus etiam maioris excommunicationis uel defectus tituli, alijſq; exceptionibus, oppoſitionibus, appellationibus & ſubterfugijs ceſſantibus & reiectis, & abſq; quarumcunq; cauſarum cognitione, quam eis & alijs quibuſcunq; iudicibus eccleſiaſticis & ſecularibus ſub eiſdem pœnis & caſibus præmiſſis penitus interdicimus, electiones, collationes, *præſentationes & quaſuis alias diſpoſitiones modis præmiſſis præſumptas, præſentis decreti autoritate, ſicuti de facto proceſſerunt, de facto retractent, & annullent, impedimenta præſtita ſubmoueant, occupatores ab occupatis expellant, & de perceptis fructibus, & qui pcipi potuiſſent, necnon expenſis & intereſſe prædictis, etiam p incarcerationem pſonarum occupantium, ſi opus fuerit, ſatisfieri, ac partes læſas in eum ſtatū, in quo ante occupationem ſeu factam nouitatem huiuſmodi fuerāt, reponere & reintegrare pcurent, uaſalli inſuper & quicunq; debitores & ſubditi eccleſiarum cathedraliū, dignitatū, beneficiorū, cōmendarū & aliorū prædictorū, nullatenus occupato- E
ribus prædictis, ſed eiſdem incorporatis & ſuppoſitis ſpoliatis, ut prius, obediant & pareant in omnibus, ipſiq; debitores de fructibus, redditibus, prouētibus, iuribus & obuētionibus eccleſiarum, dignitatum, beneficiorum ac aliorum hmōi ſub excōmunicationis pœna, quā contrafacientes incurrere uolumus ipſo facto, reſpondeant, & integre ſatisfaciant, uel cum eis amicabiliter concordent. Quod ſi facere neglexerint, & intruſis de fructibus & iuribus hmōi reſpondere pſumpſerint, tales à debito nullo mō liberatos fore, ſed incorporatis (ut præfertur) ſpoliatis realiter teneri decernimus. Præterea ſi archiepiſcopi cæteriq; prænominati præmiſſa non adimpleuerint, eiſq; non paruerint cum effectu, extunc lapſis duobus menſibus uel xij. diebus, & adhuc alio menſe prædictis, eccleſiæ, ciuitates & alia loca, in qbus talia, eccleſiæ, dignitates, beneficia, aliaq; prædicta fuerint (ut præmittitur) occupata, tādiu eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto, quouſq; rebelles prædicti p eccleſiaſticam uel ſecularem fuerint potentiam à ciuitate uel loco expulſi, aut mādatis noſtris hmōi fuerit ſatisfactū. quibus expulſis, uel ut pfertur ſatisfacto, diuina poſſint officia reſumi & continuari. Quæ omnia & ſingula etiam in pendentibus per appellationem, uel aliàs locum habere uolumus & decernimus. Porro in caſu non paritionis, liceat interim dictis incorporatis & ſuppoſitis poſt lapſum duorū menſium aut xij. dierum pdictorum, bra- F
chij ſecularis, necnon rectorum & officiariorum ciuitatis uel loci hmōi auxilium inuocare, quos etiam in ſubſidium iuſtitiæ pſentis decreti tenore inuocamus, requirimus & monemus, ut ipſi poſt ſimile xij. dierum ſpatium, à tpe requiſitionis ſup hoc eis factæ cōputandorū, auxilium, conſilium, potentiam & fauores poſſibiles, ſub excōmunicationis & priuationis priuilegiorū, quæ ab eccleſiis obtinent, pœnis, quas eos, niſi fecerint quæ mādamus, incurrere uolumus ipſo facto, pſtare nō poſtponāt, quorum potentia & auxilio præfatis ſpoliatis eccleſiarū, dignitatum, beneficiorum, officiorum, rerum & bonorum prædictorum poſſeſſionem, tam eiuſdem decreti quam ppria autoritate, ac etiam p potentiam intrandi & continuandi, ac intruſos ſuos expellendi, plenariam concedimus poteſtatem & facultatem. Omnes aūt Chriſtifideles quacunq;, etiam ſi cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, epiſcopali uel alia eccleſiaſtica ſeu mundana præfulgeant dignitate, qui præſens decretum temere uiolare, aut illius executionem denegare, ſeu directe uel indirecte impedire, ac partibus aduerſis adhærere uel fauere ſeu eorum aliquem receptare, defendere, aut tueri præſumpſerint, quo ad ſingulares perſonas excōmunicationis, necnon trium: quo aūt ad capitula, uniuerſitates & collegia, eccleſiaſtici interdicti & decem marcarum auri (ut ſupra-

al. reſeruationes,

A ſupradictum eſt) applicandarum, pœnas incurrere decernimus eo ipſo. Cæterum, quia pterita nos commonent, futuris cautius obuiare periculis, pſentis decreti tenore ſub interminatione diuini iudicij, & ſub excõmunicationis, priuationis, inhabilitationis, pecuniarijs & alijs ſuperius expreſſatis pœnis, quas ipſo facto quẽlibet contrafacientẽ incurrere uolumus, diſtrictius inhibemus, ne aliquis cuiuſcunq; conditionis & excellentiæ fuerit, eccleſiaſticæ uel mundanæ, etiã ſi cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, epiſcopali uel alia quacunq; pfulgeat dignitate, quaſuis eccleſias, patriarchales, metropolitanas uel alias cathedrales, monaſteria, platuras, dignitates, officia, cõmendas, pẽſiones, iuriſdictiones uel alia cuiuſcunq; qualitatis beneficia, ſiue res & bona quibuſcunq; nominibus cenſeantur, ad ipſos pro tpe incorporatos & incorporandos huic ſacro Baſileeñ. aut alteri uniuerſali legitime cõgregando cõcilio, uel ipſorum familiares ptinentia, eodẽ concilio durante, & in eo * pſentialiter exiſtentes, in piudicium, læſionem, derogationẽ ſeu odium concilij, ſeu incorporatorum uel incorporandorum hmõi, à quocunq; etiam Romano pontifice impetrare, uel motu pprio collata acceptare, aut in illis ſe intrudere, ſeu in eorundẽ incorporatorum odium ſiue piudiciũ ſuos conſanguineos, pcuratores aut fautores in pſonis uel bonis affligere ſeu moleſtare, uel eoſdẽ incorporatos pro tpe inuitos alibi q̃ in eodem concilio ſup re quacũ-

B que trahere, aut ad reſpondendum ſeu iudicium ſubeundũ conpellere pſumat: quoſcunq; proceſſus, etiam quaſcunq; pœnas in ſe continentes, & quicquid in cõtrariũ forſitan attentari contigerit, irritum & inane, nulliuſq; roboris uel momẽti exiſtere, exnunc put extunc nunciantes & decernentes. Non intendimus tñ, aliquos ex incorporandis in futurum, qui ante eorum incorporationem ſup aliquibus criminibus apud ſuos ſuperiores delati forent & legitime puenti, hoc decreto tueri, quin poſſit contra eos ſuper criminibus hmõi etiam uſq; ad diffinitiuam ſententiam incluſiue procedi, abſolutionem uero oĩm & ſingulorũ, qui præfatas ſententias, cenſuras & pœnas, uel earum aliquam incurrerint, quoquo mõ ſynodo pro tpe ſedenti, & illa diſſoluta, Romano pontifici tãtummõ, præterquam in mortis articulo reſeruamus. Poſtremo, ut nullus ipſius decreti ignorantiam ptendere ualeat, decernimus illud p publicationẽ in pſenti ſeſſione factam, uim habere, & ita uniuerſos & ſingulos lapſis duobus menſibus aut xij. diebus pdictis, aſtringere & arctare, ac ſi eis pſonaliter apprehẽſis intimatum foret. Quocirca uobis uenerabilibus patriarchis, primatib[9], archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, prioribus, ppoſitis, decanis, cantoribus, archidiaconis, cæteriſq; in dignitatibus qbuſcunq; conſtitutis, ac cathedralium eccleſiarum canonicis, diſtricte pcipiendo mandamus, quatenus uos aut unus ueſtrum per uos uel aliũ ſeu alios, præ-

C miſſa oĩa & ſingula, ubi & qñ expedire uideritis, ſolenniter publicantes, ſi & poſtq̃ ſuper præmiſſis uel aliquo eorum pro parte alicui[9] ex incorporatis & ſuppoſitis prædictis uel alterius promotorum negociorum noſtrorum, aut noſtri uel Romani põtificis procuratoris fiſcalis, quibus ſuper his omnimodam atq; plenariam concedimus poteſtatem, requiſiti fueritis, uel fueris requiſitus, & uobis quòd aliquis uel aliq ex pturbatoribus prædictis aliquã uel aliquas ex ſententijs & pœnis ſuperius expreſſatis incurrerit fuerit facta fides, ad earundẽ pœnarum declarationẽ contra eos procedẽtes, illos tandiu in eccleſiis ueſtris ac alijs locis dñicis, alijſq; feſtiuis diebus eaſdẽ pœnas incurriſſe publicetis, & publicari faciatis, ac ut tales euitetis, & ab alijs euitari faciatis, ac alias ad plenariam pœnarum prædictarũ executionẽ procedere curetis, donec ſuper his ſatisfactione præuia debite meruerint abſolutionis beneficiũ obtinere. Et nihilominus legitimis ſuper his per uos habendis, ſeruatis proceſſibus, eos quoties opus fuerit, aggrauare curetis, cõtradictores autoritate noſtra appellatione poſtpoſita compeſcẽdo, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Nos eñi uobis & ueſtrum ſingulis, omnes & ſingulos, qui ſententias & pœnas huiuſmodi uel earum aliquã incurrerint quoquo modo, in loco noſtræ ſacræ cõgregationis, ea durante, ipſa uero diſſoluta, in loco Romanæ curiæ & extra etiam ad partes: illos

* al. perſonaliter

uero ex eis,ad quos tutus non patebit acceſſus,ſeu in locis in quibus libera mandato rum noſtrorum executio fieri non poterit, ſuper quo partis læſæ uel promotoꝝ aut procuratoris prædictorum iuramento ſtari uolumus,in audientia literarum contradictarū,& in ualuis maioris eccleſiæ ciuitatis uel loci, in qua uel in quo hanc uel aliam generalem ſynodum pro tpe ſedere, uel ea diſſoluta aut non ſedente,Romanum pontificē cum ſua curia reſidere contigerit,ſi in ea uel apud nos:ſi uero extra ſup his ꝓcedi contigerit,in loco eccleſiæ,dignitatis uel rei, ſuper qua uel quo ageť,aut alio uiciniori,in quo partis læſæ commoditas ſe obtulerit, in ualuis maioris eccleſiæ ciuitatis uel loci hmōi,ad inſtar edictorum publicorum monendi,requirendi & citādi, plenam & liberam autoritatē uniuerſalis eccleſiæ cōcedimus tenore præſentium facultatem,uolentes & eadem autoritate decernentes,monitiones,requiſitiones & citatiōes ſic factas,uim habere,ac eoſdem ſic monitos, requiſitos & citatos arctare pinde,ac ſi eis perſonaliter apprehenſis factæ forent. Non obſtantibus noſtris atq; apoſtolicis conſtitutionibus & ordinationibus,quibus quo ad præmiſſa derogamus & derogatum eſſe uolumus,cæteriſq; contrarijs quibuſcunq;. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra publica,in maiori eccleſia Baſileeñ.ſolenniter celebrata, quinto idus Auguſti,anno à natiuitate domini M.CCCC.XLII. D

¶SESSIO QVADRAGESIMAQVINTA seu ultima. E

4.Reg.20.d Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritusancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans,ad futuram rei memoriam. Deſiderauit Ezechias rex,ut fieret pax & ueritas in diebus ſuis,&nos deſiderio deſiderauimus,ut pax & unio eccleſiæ in diebus noſtris,hoc ſacro durante Baſileenſi concilio,daretur. Verum cum ex plurimis impedimentis quæ dietim ingeruntur,& in futurum ſuccreſcere poſſent,formidetur,ne pax & unio huiuſmodi deſideratæ in hac ciuitate Baſileeñ. fieri,aut actus conciliares libere exerceri ualeant, uolentes propterea caſibus futuris prouidere,ac ut fides & autoritas generalium conciliorum uniuerſalem eccleſiam repræſentantium,illibatæ permaneant,quodq; unio& pax uera eccleſiæ detur,necnon ut continuetur celebratio generalium conciliorum, attento quod iam ſanctiſſimus dñs Felix papa quintus ꝓuidens neceſſitatis caſum,ꝓ futuro concilio noīauit inclytam ciuitatē Lugduneñ. in partibusGalliaꝝ, in hocq; ſatisfaciendo decretis ſacroꝝ Conſtantieñ.& Baſileeñ. huius gñalium concilioꝝ,dictā ciuitatem Lugduneñ.quam experientia docente generalium ſynodoꝝ hactenus in ea celebratarum,accommodā & idoneā reputamus,tenore pſentium in noīe ſanctæ & indiuiduæ trinitatis,pro futuro proximo celebrando concilio nominauimus,deputamus & aſſignamus. Cumq; immineant urgentiſſimæ cauſæ, ut breui fiat alterius generalis concilij celebratio,propterea ſtatuimus & ordinamus, ut infra triennium à datis præſentium computandum,generale concilium in præfata ciuitate Lugduneñ.celebretur,decernentes ꝙ cardinales,patriarchæ,archiepiſcopi,epiſcopi,ꝑlati ſeu quicūq; alij,qui ad generalia concilia de iure uel conſuetudine conuenire debent,in termino ꝑmiſſo ad dictum locum accedere teneantur, dummodo poſt diſſolutionem huius concilij hoc uel alio in loco continuati, reſtet unus annus ante hmōi triennij finem. Volumus etiam,& ſpecialiter concedimus,ꝙ prædictum terminum futuri celebrandi concilij abbreuiare ualeat præfatus papa Felix.Per præmiſſa aūt& ſi recte inſpicientibus aliud uideri non debeat,ad maiorem tamen ueritatis manifeſtationem declaramus,ꝙ non intendimus,neq; uolumus,hoc ſacrum generale conciliū Baſileeñ. diſſoluere,aut diſſolutum quomodolibet cēſendum eſſe,quinimmo in hoc loco continuandum fore & continuari debere, dum tamen integra & plena libertas atq; ſecuritas,necnon ſaluuſconductus per inclytam ciuitatem Baſileeñ. nobis & eidē ſynodo conceſſi ſeruentur illæſi. Adijcientes, quòd ſi aliquod fieret impedimentū, quo minus in hac ciuitate Baſileeñ. iuxta ritum conſuetum actus conciliares libere F

exer-

A exerceri poſſent, aut libertas ſeu ſecuritas & ſaluuſcōductus huiuſmodi nō ſeruarē-tur, quibus caſibus ſeu eorum aliquo (quod deus auertat) aduenientibus, ſuper quo ſtari uolumus arbitrio ſeu atteſtationi dilectiſſimorum cardinalium & uenerabiliū epiſcopoꝝ, aliorumq́; dilectorū eccleſiæ filiorum, per nos hodie deputatorum, aut maioris partis eorum pro tempore præſentium, cum ſubſcriptione eorum, inde ſuper conficiendo publico inſtrumento & ſingulis eorundem imminendo, extunc prout exnunc, & exnunc prout extunc, hanc ſanctam ſynodū pro ipſius continuatione ab hac ciuitate Baſileeñ. ad ciuitatem Lauſaneñ. utiq; prouinciæ Biſuntinæ locum habilem, tutum & idoneum ad generalis concilij celebrationem, in nomine patris & filij & ſpiritusſancti tenore præſentium transferimus, ac tranſlatum eſſe decernimus, cum eiſdem modis, formis, qualitatibus & ordinationibus, cum quibus in hoc loco Baſileenſi continuata fuit, & ſtat de præſenti. Datum Baſileæ in noſtra publica ſeſſione, in eccleſia maiori Baſileenſi ſolēniter celebrata, XVII. kalendas Iunij, anno à natiuitate domini M.CCCC.XLVIII.

¶Indulgentiæ incorporatis conceſſæ.

B Sacroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. in ſpiritusſancto legitime congregata &c. Dilecto eccleſiæ filio, &c. Grata per te nobis & uniuerſali, quam in ſpiritusſancto legitime cōgregatā repræſentamus, eccleſiæ hactenus impenſa, & quæ adhuc impendere nō deſiſtit, condigne perſtringentes obſequia, illis reddimur intenti non immerito, per quæ obſequia fructuoſa tibi ſint, & ad maius cedere ualeant animæ ſalutis incrementum. Dudum ſiquidem omnibus & ſingulis, qui tantum noſtræ congregationi incorporati fuerunt, & etiam uſq; ad feſtum aſſumptionis beatæ Mariæ uirginis tunc futurum incorporarentur, ac nobiſcum in uinea domini per ſex menſes laborarunt, & in antea laborarent, huiuſmodi eorum labores & obſequia condignis ſalutarium retributionum præmijs compenſare cupientes, literas noſtras conceſſimus in hæc uerba:

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis uniuerſalem eccleſiam repræſentās, ad futuram rei memoriam. Benigna uniuerſalis eccleſiæ prouidentia, theſauros ſpiritualium gratiarum à Chriſto ſibi cōceſſas, laborātibus in uinea domini merito diſpenſare curat, quo magis labores ac ſolicita ſtudia in proſecutione ſalutis animarum & publici boni Chriſtianæ religionis & exaltationi fidei catholicæ conferant, ut ſic fructuoſis eorum operibus digna rependantur præmia; & ad uberiora meritorū incrementa feruentius excitemur. Virtuoſum igitur atq; laudabilem zelum ſuppoſi-

C torum huius ſanctæ ſynodi, fidelia obſequia Chriſti eccleſiæ in ſuis neceſſitatibus & aduerſitatibus exhibētium, & pro inchoatis ſanctis operibus cōmunē Chriſtianoꝝ utilitatem concernentibus aſſidue laborantium, attenta conſideratione penſantes, & laboribus eorum digna ſalutarium retributionum munera elargiri cupientes, ut oēs & ſinguli qui huic ſanctæ ſynodo incorporati, reſident perſonaliter in eadem, & antea per ſex menſes reſederunt, ac etiam qui hucuſq; ad feſtum aſſumptionis Mariæ uirginis eidem ſanctæ ſynodo incorporati fuerūt, poſtquam per totidem menſes in eadē reſederunt, necnon & illi q in noſtris & ipſius eccleſiæ negocijs extra locū huius ſacri concilij per nos miſſi ſunt, ac (ut præfertur) nobiſcum p totidem menſes laborarunt, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ordinis uel conditionis fuerint, etiam cardinalatus, patriarchali, archiepiſcopali, epiſcopali, abbatiali p̄emineant dignitate, ſingulos cōfeſſores idoneos, ſeculares & regulares presbyteros eligere, q toties quoties opportunū fuerit, ipſoꝝ ſinguloꝝ cōfeſſionib⁹ diligēter auditis, ipſis ſingulis in ſynceritate fidei, unitate, obediētia & deuotiōe ſanctæ uniuerſalis & Romanæ eccleſiæ atq; noſtrā & ſummi pōtificis p tēpore legitimā adminiſtrationē papat⁹ habētis pſiſtētib⁹, pro pœnis & cenſuris à iuris conſtitutione uniuerſalis concilij uel apoſtolica aut alia quauis, uel ab homine generaliter promulgatis omnibus debitam abſoluti-

onem

onē impendere, atq; iniungere ualeant pœnitentiā ſalutarem, niſi forſitan talia fuerint, propter quæ ſedes apoſtolica fuerit merito conſulenda, necnō etiam uota peregrinationis, abſtinentiæ & ſimilia per eos emiſſa, exceptis tamen uotis peregrinationis Romanæ, Hieroſolymitanæ & S. Iacobi in Compoſtella, in alia pietatis opera cōmutare. Quodq; præterea prædicti uel alij ſimiles confeſſores per ſingulos eorum incorporatorum & incorporandorū eligēdi, ſingulos ſemel in uita & ſemel in mortis articulo ipſorum ſingulorum ſimilibus confeſſionibus auditis, eis ſingulis præterq̄ in homicidij uoluntarij caſu, alijs pro peccatis omnibus, etiamſi talia fuerint, propter quæ ſedes ipſa merito conſulenda exiſteret, autoritate uniuerſalis eccleſiæ & noſtra debitæ abſolutionis beneficium impendere, ac pœnitentiam ſalutarem iniungere, plenariam remiſſionem omnium peccatorum ſuorum concedentes, ipſosq; & ipſorum quemlibet à quibuſuis excōmunicationum, ſuſpenſionum & interdicti ſingulis alijsq; eccleſiaſticis cenſuris & pœnis à iure uel ab homine generaliter, etiā per legatorum uel delegatorum ſedis prædictæ, aut uniuerſalium cōciliorum uel apoſtolicæ ſedis, aut prouincialis, uel quaſlibet ſynodales conſtitutiones, ſiue iuxta regularia quorumlibet ordinum inſtituta incurriſſe quomodolibet cēſebuntur, etiā ſi propterea ad ſedem ipſam uel aliū quemcunq; ſpecialis habēdus foret recurſus, ſi id humiliter petierint, iniuncta eis inde pro modo culpæ ſimili pœnitentia, nec non alijs quæ fuerint iniungenda, autoritate prædicta etiam abſq; cuiuſuis alterius ſuper hoc requiſita licentia, abſoluere, atq; etiam ſemel (ut præmittitur) in uita quæcūq; uota peregrinationis, abſtinentiæ, & ſimilia in alia pietatis opera commutare, etiam ſi talia ſint, propter quæ ſedes apoſtolica merito foret conſulenda. Et cum eis & eorum quolibet ſuper irregularitate, ſi quam huiuſmodi ſententijs aut earum aliqua ligati, miſſas & alia diuina officia, non tamen in contemptum clauium celebrando, uel ſe illis immiſcendo, uel alias qualitercunq;, præterquā in bigamia uel homicidio uoluntario contraxerint abolendo. Etiam omnem inhabilitationis, irregularitatis & infamiæ maculā ſiue notam, per ipſorū quemlibet præmiſſorū occaſione cōtractam, eadem autoritate diſpenſare, ipſosq; & eorum quemlibet, ad quaſcūq; dignitates, etiā ſi cardinalatus, patriarchalis, archiepiſcopalis, epiſcopalis, & alias quaſcunq; necnon perſonatus, adminiſtrationes, officia & beneficia quæcunq; eccleſiaſtica & curam animarum habentia, quæ indebite ac minus canonice, aliàs tāmen colorato titulo, etiam ſi per Simoniæ labem, non tamen per uiolētiā aut prætextu literarum & inſtrumentorū falſo fabricatorū adepti ſunt & poſſidēt, ipſis tñ dignitatibus, beneficijs, officijs, in quorum adeptione labes Simoniæ interuenerit, in ſuis manib⁹ prædictorum cōfeſſorum libere reſignatis, rehabilitare, aliaq; eis poſt rehabilitationē huiuſmodi denuo abſq; alicuius iuris præiudicio cōferre, & de illis prouidere, & aliàs deſup ipſorum ſtatui & indemnitatibus conſulere, etiam ad alias quaſcunq; dignitates (ut præmittitur) & beneficia illis canonice conferendas aut conferenda rehabilitando, ac in omnibus & per omnia libere & licite poſſint & ualeant, prout Romanus pontifex pro tempore in legitima adminiſtratione papatus conſtitutus quomodolibet facere poſſet. Ita tamen, q̄ ipſorum ſinguli de fructibus per eos ex dignitatibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, officijs & beneficijs huiuſmodi indebite perceptis, aliqualē portionem pro fabricis & ornamentis eccleſiarum ſeu pro alijs uſibus iuxta uoluntatem & diſcretionem confeſſorum prædictorum exponere debeant, ac etiam teneātur. Et quibus quidem abſolutionibus, abolitionibus, diſpenſationibus & prouiſionibus, etiam in iudicio & extra (ubi opus fuerit) ſtari uolumus perſonis incorporatis & incorporandis prædictis, autoritate ipſius uniuerſalis concilij tenore præſentium indulgemus. Volumus autem, q̄ confeſſores ipſi de his, quibus ratione præmiſſorum fuerit impendenda ſatisfactio, etiam ſimilis incorporatis prædictis pro tempore confitentibus, per ſe, ſi ſuperuixerint, uel per hæredes ſuos, aut alios ſi tunc forte tranſierint, faciendam iniungant, quam ipſi abſoluti uel hæredes aut alij præmiſſa facere

ul. alias

E

E

F

A façere, & adimplere teneantur, ut præfertur. Et ne (quod abſit) aliq propter hmõi gratiam reddantur procliuiores ad illicita in poſterum committenda, uolumus ꝙ ſi ex confidentia remiſſionis huiuſmodi aliquis uel aliqui incorporatorum prædictoꝝ aliqua forte committeret, quo ad illa remiſſio eis nullatenus ſuffragetur: quoniam etiam ad eos qui à nobis receſſerunt, & ad diſſolutionem ſeu derogationem autoritatis præſentis ſacri concilij improbis auſibus machinati ſunt, uolumus aliquatenus extendi. Nulli ergo hominum omnino liceat hãc paginam noſtræ conceſſionis & uoluntatis infringere, uel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & uniuerſalis eccleſiæ ſe nouerit incurſurum. Datũ Baſileæ quinto calendas Iulij, anno à natiuitate domini M. cccc. xxxix. apoſtolica ſede uacante. Nos igitur (ut tu qui ante datam literarum prædictarum noſtræ congregationi incorporatus fuiſti, & nobiſcum ipſius eccleſiæ cauſis & negocijs proſequendis per ſex menſes & amplius ſolicitis ſtudijs laboraſti, literaꝝ prædictarum pleno gaudeas effectu, & ne eundem effectum ſuper eo ꝙ incorporatus fueris, & per huiuſmodi menſes nobiſcum laboraueris, ut præfertur, cuiuſuis hæſitationis ſuperſit ſcrupulus, tempore præcedente te (ut præfertur) incorporatum fuiſſe, ac per huiuſmodi menſes nobiſcum realiter & ueraciter laboraſſe) harum ſerie lite-B rarum atteſtamur, & cunctis notum relinquimus, uolentes & autoritate uniuerſalis eccleſiæ decernentes, ꝙ præſentes literæ ad probandum plene huius rei ſeu facti exiſtentiam ſiue certitudinem ubiꝙ ſufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ atteſtationis, uoluntatis & conſtitutionis infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & uniuerſalis eccleſiæ ſe nouerit incurſurum. Datum Baſileæ quinto calendas Iulij, anno à natiuitate domini M. cccc. xxxix. apoſtolica ſede uacante.

¶DECRETVM QVINQVE concluſionum.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileeñ. ad perpetuam rei memoriam. Solicitudinem generalium cõciliorum, quorum frequens celebratio agri dominici præcipua cultura eſt, maxime fieri decet, ut euellant & deſtruant uepres & tribulos errorum, ædificentq́ꝫ & plantẽt ſanam doctrinam ueritatis, p quã animæ hominum nutriantᷓ in ſalutem. Quod attendens hæc ſancta ſynodus, uolensq́ꝫ errores uarios aduerſus euangelicam ueritatem & determinationes eccleſiæ pullulãtes extinguere, tres catholicæ fidei ueritates cordibus omnium Chriſtianorum per ſolenne decretum ſuæ ſeſſionis firmius inſerere curauit, cuius decreti tenor talis eſt, Baſileen. concilij ſeſſiõe 33. Sacroſancta generalis Baſileeñ. &c. ad perpetuam rei memoriã: Sicut una eſt Chriſti eccleſia, ita &c. ut habetᷓ in triceſimatertia ſeſſione. His autem ſic pmiſſis, prouidendum inſuper fuit, ut ea reſcinderentur ſarculo eccleſiaſticæ ſolicitudinis, quæ in aduerſum errata ſunt. Et potiſſime dum error in illo deprehenditur, q animabꝰ Chriſtianorũ grauius poſſet afferre nocumentum, aliosq́ꝫ ad errandum facilius inducere. Tanta enim nobis cura eſſe debet cõſeruandæ Chriſtianæ fidei, ut nec in minimo pmittatur uiolari, quam pertinaciter offendentes in aliquo, totam offendere cenſentur, dum doctrinam eccleſiæ catholicæ in his quæ fidei ſunt, non ſequũtur uelut infallibilem regulam, ſed iudicium proprium in aduerſum obduratis animis ſequi uolunt. Verum præcipue cauendum eſt, ne is qui aliorum doctor in uia ueritatis eſſe debet, alios in foueam & præcipitium erroris abducat, & potiſſime talis erroris, qui uniuerſalium conciliorum autoritatem eneruet, quorum iudicium * ſummum eſt in terris in extirpatione errorum & conſeruatione rectæ fidei. Nec unquam aliquis peritorum dubitauit, ſummum pontificem in his quæ fidem concernunt, iudicio eorũdem conciliorꝝ uniuerſalium eſſe ſubiectum. Conquieſcat aũt Chriſtiana religio in al. ſupremũ

præ-

Conſtantien. concilij ſeſſione 4.& 5.

præmiſſa declaratione catholicæ fidei circa ipſorum conciliorum autoritatem, explicata in ſacra Conſtantien.ſynodo. Et deinceps cum olim Eugenius papa quartus, hanc ſynodum Baſileen. ſine ipſius conſenſu attentaſſet prima uice diſſoluere, declaratum ſibi fuit, hoc ipſum præmiſſæ declarationi repugnare, quodq́ nō poterat diſſoluere, aut in alium locum transferre, uel in aliud tempus prorogare generale concilium uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ſine conſenſu ipſius: ac etiam quod hæc erat ueritas iuris diuini, & articulus fidem concernens, quæ ſine interitu ſalutis negligi non poteſt. Tandem poſt longam reſiſtentiam, quam aduerſus ueritatem fecerat, & multiplices admonitiones atq; informationes ſibi per hanc ſanctam ſynodum factas, diſſolutionem ipſam reuocauit, illamq́ declarauit fuiſſe irritam & inanem, reuocans etiam quicquid contra huius ſacri concilij Baſileenſis autoritatem per ipſum aut ſuo nomine aſſertum erat. Sicq́ rurſum uniuerſa eccleſia & Chriſtiana religio in hac fidei ueritate conquieuit, firmiter credens non poſſe fieri diſſolutionem concilij ſine conſenſu eius. Spes autem omnium erat, ipſum dominū Eugenium, attenta maxima adhæſione huic ſanctæ ſynodo per eum ſolenniter præſtita, deinceps in unitate fidei cum tota eccleſia permanere, à qua iterū prohdolor ſe grauius per attentatam ſecundam diſſolutionem huius ſacri concilij ſine conſenſu ipſi⁹, ſeparauit. Et cum fuiſſet iterum admonitus, ut hoc ipſum reuocaret, expectatoq́ diuturno tēpore, ut rurſum errorem dimitteret, pertinacius in eo permanſit, autoritatem conciliorum generalium & ueritates fidei circa eam declaratas, aſſidue conculcans. Quod conſiderans hæc ſancta ſynodus, & uidens ſe nihil apud eum p admonitiones & expectationem proficere, omnibus Chriſtianis rei huius ueritatem manifeſtare debuit, ne aliquos deinceps in ſuos errores attrahere poſſit, qui per ignorantiam laqueos perditionis incurrant, ſed potius lumen doctrinæ eccleſiæ catholicæ iugiter ſequentes, faciant rectos greſſus ſuos in acquiſitione æternæ ſalutis, ſitq́ omnium una fides, una ſocietas ſpirit⁹ in uinculo pacis. Et ut clarius rei ſeries ipſi⁹ innoteſcat, poſſintq́ cuncti plenius ueritatem ab errore, lumen à tenebris diſcernere, quinq; concluſiones in ſua congregatione generali concluſit hæc ſancta ſynodus nono calendas Iulij proxime præteriti, declaratiuas eorū quæ aduerſus duas ueritates in decreto ſupramemorato poſitas, præfatus Gabriel dictus tunc Eugenius papa quartus, attentauit. Quarum quidem concluſionum tenor talis eſt:

Baſileēſis concilij ſeſſione 33. cui⁹ initiū eſt, In Eſdra ſcriptum.

Veritatibus duabus prædictis repugnat prima huius ſacri Baſileen. concilij prætenſa diſſolutio ſeu tranſlatio, per Eugenium papam modernum de plenitudine poteſtatis apoſtolicæ (ut aſſerit) attentata.

Veritatibus duabus prædictis repugnātes errores Eugenius papa modernus poſt primam prætenſam diſſolutionem ſiue trāſlationem ſynodali monitus ac iuſſus ſententia, & in forma ſibi oblata, iudicialiter reuocauit.

Veritatibus duabus prædictis repugnans ſacri huius Baſileen. concilij prætenſa diſſolutio ſiue tranſlatio, per Eugenium modernum citatum ſuper facto reformationis, attentata de plenitudine poteſtatis (ut aſſerit) caſu quo contra ipſum aut aliquē de ſuis præſidentibus procederetur, inexcuſabilem in fide contineret errorem.

Veritatibus duabus prædictis repugnans huius ſacri cōcilij Baſileenſis iterata diſſolutio ſeu tranſlatio prætenſa, ipſum modernum Eugenium diſſoluentem ſeu trāſferentem, in reuocatum errorem probat iterum eſſe prolapſum.

Veritatibus duabus prædictis repugnans iterata diſſolutio ſeu tranſlatio, necnon ipſius Eugenij poſt eius monitionem ſynodalem, ut ipſam diſſolutionem ſeu tranſlationem prætenſam (ut præmittitur factā) reuocaret, declarataq; contumacia ac in ea dē longa pmanētia, apertaq; ſua rebellio & alterius cōgregationis in uim ptenſæ diſſolutionis ſub noīe concilij generalis erectio, hoc ſacro durāte Baſileenſi cōcilio, ſunt de eiuſdē Eugenij ptinacia euidētia teſtimonia, quæ clamore accuſatoris nō indigēt.

Quæ quidem omnia deduci uoluit hæc ſancta ſynodus in notitiam cunctorum

per

A per præſentes,ut euulſis erroribus de agro domini,unitas fidei refloreat,& omnibus amplexantibus ueritatem,eccleſia dei conſequatur ſalutem & pacem,quæ per huiuſ modi diſſolutiones & impugnationes per præfatum Gabrielem, tunc dictum Eugenium papam quartum,aduerſus ſanctam ſynodum ſuſcitatas quàm plurima pericula & detrimenta hucuſque ſuſtinuiſſe dinoſcitur. Et ſicuti in errore ſuſcitata ſcandala & ſchiſmata ſuccreuerunt, ſic ex agnitione ueritatis pax & tranquillitas oriatur,ipſa'que CHRISTI eccleſia,deſtructis aduerſitatibus uniuerſis, ſecuritate gaudeat & ſalute. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis & notificationis infringere,uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & uniuerſalis eccleſiæ ſe nouerit incurſurum. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra publica, ſexto nonas Iulij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringẽteſimo trigeſimonono,apoſtolica ſede uac ante.

BVLLA NICOLAI PAPAE QVINTI ſuper approbatione actorum & geſtorum in concilio Baſileenſi.

B NICOLAVS epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriam. Vt pacis,qua nihil deſiderabilius,in uniuerſali eccleſia ampliſſime diffundatur & perduret ſerenitas, & omnium corda quæ exagitauit & defatigauit diuiſio, unitas integra ad cuiuſlibet ſtatus & honoris proſperitatem conſolidet, libenter ſecundum noſtræ & apoſtolicæ autoritatis plenitudinem magnitudinemq; uoluntatis,omnia amplectimur, per quæ non ſolum ſuper præſentibus & futuris,ſed & ſuper præteritis,ut illibataq; permaneant,debitæ prouiſionis adhibeatur remedium. Cum itaque poſt crebras uariaſq; conturbationes, quibus multis ab annis ſancta dei ſubiacuit eccleſia, cauſantibus diuiſionibus, quæ inter felicis recordationis Eugeniũ papam quartum prædeceſſorem noſtrũ, & tunc Baſileenſe conciliũ uiguerunt, hoc in noſtro tẽpore, & ex altiſſimi dei prouidentia ineffabili interpoſitas, tractatuq; oratorum chariſſimorum in Chriſto filiorum, Francorum, Angliæ & Renati Siciliæ regum, necnon Delphini Viennenſis primogeniti Francorum regis illuſtris, pacem eccleſiæ redditam uidebamus, dum percepimus uenerabilem & chariſſimum fratrem noſtrum Amedeum primum cardinalem epiſcopum Sabinenſem in nõnullis prouincijs apoſtolicæ ſedis legatũ, uicariumq; perpetuum, Felicem papam quintum tunc in ſua obedientia nominatũ, iuri quod in papatu aſſe-
C rebat ſe habere,ad huiuſmodi pacem eccleſiæ obtinendum,ceſſiſſe: eos uero q Baſileæ,poſtmodum Lauſanæ ſub nomine generalis concilij hactenus congregati permanſerunt,ordinaſſe & publicaſſe nobis tanquam unico ac indubitato ſummo pontifici obediendũ eſſe à cunctis fidelibus,& præfatam Lauſanenſem diſſoluiſſe congregationem: Deſiderantes igitur toto affectu ea perficere, quibus Chriſtifideles ſuppreſſis & extinctis diſſenſionum & differentiarum ſeminarijs, communi fruantur concordia,cuiuſlibet eorum ſtatus,honoris,reputationis & quietis ſtabilitate firmata,quaſcunq; promotiones,electiones, confirmationes, poſtulationes, admiſſiones, tranſlationes,commendas,adminiſtrationes & prouiſiones ad quaſcunq; patriarchales,metropolitanas & cathedrales eccleſias,necnon abbatiales dignitates ac monaſteriorum regimina quorumcunq;,exemptorum & non exemptorum, necnon quaſcunq; collationes, prouiſiones & diſpoſitiones quorumcunq; beneficiorum eccleſiaſticorum, regularium & ſecularium, de iure patronatus etiam laicorum, cum cura uel ſine cura,etiam ſi eccleſiæ parochiales fuerint, aut canonicatus & præbendæ, dignitates maiores poſt pontificales in cathedralibus,uel principales in collegiatis exiſtant,perſonatusq; perpetuæ adminiſtrationes uel officia, etiam curata uel electiua, in quibuſcunq; eccleſiis prioratus conuentuales, aut cuiuſcunq; conditionis,qualita-

tis uel naturæ fuerint,etiam alterius generis,quàm expreſſa,paris uel maioris,etiam D
ſi ex quauis cauſa tunc diſpoſitioni apoſtolicæ ſpecialiter uel generaliter reſeruata,
fuerint litigioſa,aut aliàs effecta,uel ad ſedem apoſtolicam quomodolibet deuoluta,
in uim quorum ſeu prætextu collationum,prouiſionum,reſeruationū aut aliarum
diſpoſitionum huiuſmodi ſeu alicuius præmiſſorum,alias quàm ex titulo priuatio-
nis factarum,præmiſſarum occaſionum,diuiſionum ipſarum eccleſiarum,benefici-
orum,dignitatum,officiorum,perſonatuum,adminiſtrationum,canonicatuū & præ
bendarum habita ſeu adepta ſit poſſeſſio,& poſſidentur de præſenti,admiſſiones eti
am reſignationum quorumcūq; beneficiorum,dignitatum,eccleſiarum,ſimpliciter
uel ex cauſa permutationis factarum autorizationum & inſtitutionum, penſionum
item quarumcūq; ſuper quorūcunq; beneficiorum eccleſiaſticorum fructibus,reſer
uationibus & aſſignationibus,cum proceſſibus & fulminationibus inde ſecutis,nec-
non uniones,annexiones,incorporationes quarumcūq; dignitatū & beneficiorum
eccleſiaſticorum,ſecularium & regularium,quibuſcūq; patriarchalibus,archiepiſco
palibus,abbatialibus uel capitularibus mēſis aut monaſterijs,cōuentibus,dignitatib9,
canonicatibus & præbendis uel beneficijs,ſeu ad inuicem ſub quibuſuis uerborū for
*eccleſiarum mis,dimembratioēs etiam * eccleſiaſticarum & beneficiorum quorumcūq;,eccleſia
rum quoq;,monaſteriorum ſtudiorumq́; generaliū fundationes,erectiones,ſuppreſ- E
ſiones & ſubiectiones,& quorumcūq; beneficiorum creationes,exemptiones,item
reuocatiōes,pallij datiōes,conſecrationes,bn̄dictiones, pſonarū de ordine ad ordinē
tranſlationes,infeudationes,inſtitutiones,cōtractuum confirmationes, facultatis te-
ſtandi conceſſiones,abſolutiones,liberationes,quitantias ſuper quibuſcunq; debitis
ratione decimarum,ſemidecimarum,indulgentiarum, annatarum,communium &
minutorum ſeruitiorum,uel alias quomodolibet, diſpenſationes tam ſup er ætatis q̄
natalium & aliarum inhabilitatum defectibus,ſuper incompatibilibus in quocunq;
numero,etiam ſi ad curas parochiales,matrimonijs,iuramento,ordinibus & uoto eti
am tranſmarino & rebus alijs quibuſcunque, necnon abſolutiones à quibuſcunque
excommunicationum, anathematizationum & alijs cenſuris eccleſiaſticis, interdi-
ctorum tam generalium quàm ſpecialium relaxationes,ac etiam illarum fulminatio
nes & appoſitiones iuramentorum,etiam fidelitatum relaxationes,rehabilitationes
ab omni macula irregularitatis aut alia inhabilitate undecunq; proceſſerit,reſtituti-
one etiam ad famam & honores gratiarum,indultorum, indulgentiarum & priui-
legiorum,& quaſcunq; alias conceſſiones ac omnia & ſingula tam iuſtitiam q̄ grati-
am concernentia,ſiue in foro conſcientiæ aut contentioſo,in pſonis aut locis,quæ tem
pore conceſſionum & aliorum præmiſſorum obediuerūt præfato uenerabili ac cha F
riſſimo fratri noſtro Amedeo cardinali epiſcopo, legato & uicario ſupradicto, tunc
Felici papæ quinto nominato,ac cōgregatis antedictis ſeu eorum alteri tam p ipſum
tunc Baſileeñ.concilium & Amedeum in ſua obedientia Felicem quintum nuncupa
tum, q̄ illos qui in Baſileeñ. & Lauſaneñ. ciuitatibus ſub nomine generalis concilij
congregati remanſerunt,aut alium ſeu alios ſua aut alterius eorum autoritate etiam
de latere legatos,delegatos,ſiue alios quoſcūq; ab eis uel eoꝝ altero poteſtatē habētes
coniunctim uel diuiſim,qualitercūq; facta,geſta,cōceſſa,data,indulta,diſpoſita & or
dinata, etiam ſi maiora & grauiora aut alterius cuiuſcunq; naturæ à præmiſſis exi-
ſtant,& ſpecialem requirant expreſſionem,quæ uolumus & decernimus pro expreſ
ſis ſpecifice haberi,cum omnibus & ſingulis inde ſecutis. Ac etiam omnia & ſingula
per ordinarios in dictis locis facta,pro bono pacis & unionis eccleſiæ, motu proprio
ex certa ſcientia & de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine,de conſilio & aſſenſu uenera
bilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, præſentium ſe-
rie approbamus,ratificamus,& etiam confirmamus,rataq́; & firma haberi uolumus.
Necnon potiori pro cautela de perſonis patriarcharum,archiepiſcoporum,epiſco
porum & abbatum,quibuſcunque eccleſiis & monaſterijs,quarum & quorum aſſe-
cuti

A cuti ſunt poſſeſſiones, & poſſident de præſenti, necnon de dignitatibus, prioratibus, perſonatibus, adminiſtrationibus, officijs, canonicatibus & præbendis, commendis & beneficijs quibuſcunque etiam ſedi apoſtolicæ ſpecialiter uel generaliter reſeruatis, deuolutis uel quomodolibet affectis, eorum poſſeſſoribus quibuſlibet de nouo prouidemus, ac ipſorum omnium fructus, redditus & prouentus, necnon emolumenta ſingula in quibuſcunque & ubicunque, etiam extra diœceſim, in quibus eccleſia, monaſterium, prioratus, dignitas, ſeu beneficium huiuſmodi fuerit, conſiſtentia, ad eorum poſſeſſores ſpectare & pertinere. Et quod ipſi in ſuarum eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuū, dignitatum & beneficiorū (prout eorum ſingulos concernit) poſſeſſionibus pro huiuſmodi bono pacis & uniōis pacifici remaneant & qeti, decernimus & declaramus, gratis & abſq; ſolutione communium uel minutorum ſeruitiorum, annatarum, aut uacantiæ tam noſtræ cameræ, quàm uenerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium collegio facienda, nomina & cognomina, ualoresq; ipſorum beneficiorum & dignitatum ac non obſtantias ipſorum poſſeſſorum pro expreſſis habentibus, conſtitutionibus & ordinationibus apoſtolicis non obſtantibus quibuſcunque. Inſuper quaſcunque obligationes ſeu debita de & ſuper annatis ſeu communibus & minutis ſeruitijs iuxta curiæ noſtræ conſuetu-

B dinem, cæteriſq; iuribus nobis & ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium collegio cæteriſq; officialibus debitis, ſi quæ deberi dicerentur, occaſionum quarumcunque metropolitanarū & cathedralium eccleſiarum, monaſteriorū, dignitatum, prioratuū, etiam conuentualium beneficiorum & officiorum huiuſmodi, uſq; ad præſentem diem poſſeſſoribus antedictis ex ſimili ſcientia remittimus & relaxamus, pariter & donamus, eoſq; qui huiuſmodi debitis obligati eſſent, ab omni eorum ſolutione abſoluimus & liberamus, & ſuper illis dari quitantias petentibus aut uolentibus demandamus in forma plena debita & opportuna. fructus etiam illos, quos durante huiuſmodi diuiſione, ex dictis eccleſiis, dignitatibus, beneficijs & officijs perceperunt, etiam ſi nobis & cameræ apoſtolicæ debiti eſſent, penitus ipſis & cuilibet ipſorum remittimus de dictæ ſedis munificentia liberali, camerario, theſaurario, clericis cameræ, collectoribus & ſubcollectoribus noſtris quibuſcunq; inhibentes ſub excommunicationis ſententia & alijs cenſuris eccleſiaſticis atque pœnis, quas remiſſioni & inhibitioni noſtris huiuſmodi contrauenientes incurrere uolumus ipſo facto, ne fructus prædictos occaſione præmiſſa, dicta diuiſione durante perceptos & per nos remiſſos (ut præfertur) à quoquam quomodolibet exigere ſeu extorquere præſu-

C mant. Dictorum rurſus poſſeſſorum ſingulis aduerſarijs ſuper præfatis eccleſiis, monaſterijs, prioratibus, dignitatibus, officijs & beneficijs perpetuum ſilentium imponentes, quaſcunque promotiones, impetrationes, conceſſiones, prouiſiones, declarationes & literas deſuper pro ipſis aduerſarijs & alijs quibuſcunque, in præiudicium ipſorum poſſeſſorum uel derogationem huiuſmodi per nos confirmatorum, quomodolibet etiam ſi motu proprio, ex certa ſcientia aut plenitudine poteſtatis & de uenerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium conſilio & aſſenſu, tam per dictum noſtrum prædeceſſorem, quàm nos ſiue alium quemcunque, illius aut noſtra autoritate, ſiue alia quacunque factas, datas, conceſſas & habitas, etiam ſi in uim earum ipſis aut alicui eorum in re uel ad rem ius quæſitum foret: necnon diffinitiuas & alias etiam, quæ in rem tranſierunt iudicatam, ſuper eccleſiis & alijs præmiſſis in Romana curia uel aliàs ubicunque contra dictos poſſeſſores promulgatas ſententias & quæcunque inde ſecuta, prædictis motu & ſcientia ac plenitudine pro bono pacis & unionis prædictarum caſſamus, irritamus, & annullamus, ac caſſa, irrita, infecta, nullaq; & inania ac uiribus uacua declaramus & denunciamus. Illas uero ex ſententijs, quæ pro prædictis poſſeſſionibus ſuper præmiſſis, ac etiam quaſcunque alias ſententias & ſubrogationes, quæ pro quibuſuis perſonis, partibus ſe defendentibus, illarum omnium nominibus & cognominibus pro expreſſis ha-

bentes, & quæ in rem tranſiuerunt iudicatam, in Baſileenſi ſeu Lauſanenſi ciuitati-bus, ſeu in curia præfati uenerabilis ac chariſſimi fratris noſtri Amedei primi cardinalis (ut præmittitur) legati uicarijq; perpetui, Felicis quinti in ſua obedientia nominati, uſque in hodiernum diem prolatæ ac ſubrogationes pro altero ex collitigantibus mutuo ſe defendentibus factæ ſunt, ualidas & ratas decernentes, necnon quaſcunque lites & cauſas deſuper in noſtra curia uel alibi contra ipſos poſſeſſores ſuper prædictis eccleſiis, dignitatibus, beneficijs, officijs quomodolibet pendentibus, quorum omnium etiam ſi una uel duæ ſeu plures diffinitiuæ uel aliæ ſententiæ prolatæ ſint, ſtatus præſentibus pro expreſſis habentes ad nos aduocamus, & totaliter extinguimus. Et pro maiori omnium & ſingulorum ſecuritate & roboris ualiditate, quibuſcunque perſonis tam eccleſiaſticis quàm ſecularibus, cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis uel præeminentiæ exiſtant, etiam ſi cardinalatus, patriarchatus, archiepiſcopali, epiſcopali aut alia quacunque præfulgeant dignitate, necnon quarumcunque tam cathedralium quàm collegiatarum & aliarum eccleſiarum & monaſteriorum capitulis, collegijs & conuentibus, ac ſingularibus perſonis earundem, illiq; uel illis, ad quē ſeu ad quos dictarum eccleſiarū, beneficiorū eccleſiaſticorū & officiorū electio, collatio, prouiſio, præſentatio ſeu quæuis alia diſpoſitio cōmuniter uel diuiſim pertinet, ac huiuſmodi poſſeſſorum aduerſarijs, quibus per nos ac noſtrum prædeceſſorem ſeu alium quēcunque factæ ſunt conceſſiones & prouiſiones de huiuſmodi eccleſiis, beneficijs & officijs poſſeſſis, omnibus & ſingulis alijs, quorum intereſt uel intererit quomodolibet in futurum, mandamus expreſſe inhibētes uidelicet patriarchis, archiepiſcopis & epiſcopis ſub ſuſpēſionis ab ingreſſu eccleſiæ, minoribus uero pſonis ſingularibus ſub excōmunicationis, necnō dictorū poſſeſſorum aduerſarijs ſub ſimili excommunicationis ac priuationis omnium & ſingulorum beneficiorum ſuorum, quæ obtinent, & inhabilitationis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda, perpetuæq; infamiæ: collegijs uero, capitulis & conuentibus ſub ſuſpenſionis à diuinis, pœnis, ſententijs & cenſuris, quas contrafacientes & rebelles (prout quemlibet ipſorum concernit) exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc, incurrere uolumus ipſo facto, ne ipſi ſeu eorum alter publice uel occulte, directe uel indirecte, quouis quæſito colore uel ingenio, contra declarationes, conceſſiones, approbationes, ratificationes, confirmationes & alia prædicta uel eorum aliquod in præiudicium, damnum & grauamen dictorum poſſeſſorum & derogationem præmiſſorum per nos confirmatorum, aut alicuius eorum, facere, dicere & attentare, ſeu ipſi prænominati, ad quos ſpectat huiuſmodi electio, collatio, prouiſio, præſentatio ſeu quæuis alia diſpoſitio, quenquam alium ad eccleſias, dignitates, beneficia & officia ſeu alia præmiſſa, hactenus ſic poſſeſſa recipere & admittere, neque poſſeſſores huiuſmodi ſuper præmiſſis in aliquo uexare, perturbare, moleſtare, ſeu inquietare quomodolibet præſumant, aut præſumat, ſed ea omnia & ſingula inuiolabiliter & ſine contradictione quacunque, quantum in eis eſt, manuteneant, & obſeruent, dictoſq; poſſeſſores in poſſeſſione ſua huiuſmodi teneant & defendant. Si quæ etiam (quod abſit) per quempiam quacunque etiam autoritate noſtra, contra præmiſſa ſeu eorum aliqua, aut in præiudicium dictorum poſſeſſorum ſeu alicuius eorum, nouitates factæ fuerint ſeu fierent, illas ac quæcunq; inde ſecuta exnūc prout extunc habemus & haberi uolumus pro infectis. Et nihilominus contrauenientes & rebelles huiuſmodi, ſiue patriarchæ, archiepiſcopi aut epiſcopi fuerint, ab ingreſſu eccleſiæ: minores uero perſonas ſingulares, excommunicatos: necnon dictos aduerſarios & eis auxilium dantes, ultra excommunicationis pœnam beneficijs & officijs ſuis priuatos, inhabiles & infames: capitula uero, collegia & conuentus, à diuinis ſuſpenſos per quemlibet ordinarium loci, aut alterum in dignitate conſtitutum, ſiue canonicū alicuius eccleſiæ cathedralis, per quemcunque ex huiuſmodi poſſeſſoribus eligendum & requirendum, ſeu executionem dandum ſuper huiuſmodi

noſtra

A noſtra uoluntate in Romana curia ſiue extra,declarari & denũciari uolumus & mandamus. Super quibus omnibus & ſingulis,ipſis & eorum cuilibet autoritate apoſtolica damus atq; concedimus facultatem,reiectis in præmiſſis omnibus & ſingulis cautelis & appellationibus quibuſcunq;, in præiudicium præmiſſorum interpoſitis ſeu interponendis,quas tanq̃ friuolas & inanes cum inde ſecutis & ſecuturis,extũc prout ex nũc,&exnunc prout extunc caſſamus,irritamus,annullamus,&pro infectis haberi uolum⁹:uicecãcellario & qbuſuis alijs officialibus noſtris expſſe inhibẽtes,ne ad cuiuſuis inſtãtiam ſup cauſis prætenſaꝝ appellationũ huiuſmodi,aut alias uia ſimplicis querelæ ſeu reſtitutionis in integrum aliquam commiſſionem ſignare, ſiue reſcriptum etiam extra Romanam curiam cõcedere,nec auditores cauſarum palatij noſtri, ſiue ordinarij loci aut qcunq; alij cõmiſſiões ſiue reſcripta huiuſmodi recipe, ſeu cauſas deſup motas & mouẽdas audire præſumãt,ſeu attẽtent. Adijciẽtes,ꝙ ſi ullo unq̃ tẽpore appareret, de aliqua conceſſione ſeu declaratione p nos aut noſtros ſeu dicti prædeceſſoris literas, quaſcunq; clauſulas, etiam derogatorias, gñales uel ſpeciales ſub quacunq; uerborũ forma in ſe continẽtes,licet in illis dicatur,nõ obſtantibus clauſulis dicẽtibus ꝙ illis nõ derogetur,niſi de eis ſpecialis mẽtio fiat, aut quod de uerbo

B ad uerbũ & cum toto tenore illarũ inſeri debeat,facta ſeu fiẽda,p quã dictos poſſeſſores ſeu eorum aliquẽ in huiuſmodi ſuorum beneficiorum poſſeſſione ſeu aliàs turbari, uexari,moleſtari, ſeu inqetari,aut contra huiuſmodi noſtras conceſſiones,prouiſiones & alia p nos approbata fieri,atq; contraueniri poſſit,etiam ſi motu proprio,ex certa ſciẽtia,ſiue de plenitudine poteſtatis & de ipſoꝝ uenerabilium fratrum noſtrorum cardinalium conſilio &aſſenſu emanarẽt,ſeu emanaſſent tales declarationes aut conceſſiones pro bono pacis & unionis eccleſiæ,nullatenus effectum ſortiri,ſed pro infectis exnunc prout extunc haberi uolumus. Veꝝ ſi in obedientia prædictoꝝ tunc nũcupati Felicis,&illoꝝ q Baſileæ & Lauſanæ ſub noĩe gñalis cõcilij tũc pmanſerũt, duo uel plures ſup uno uel pluribus bñficijs litigarent, poſſeſſio non poſſidenti non afferat p̃iudicium,ſed cuilibet ius ſuum ſemp ſaluum conſeruetur,ac etiam unicuiq; maneat ius,quod ante huiuſmodi diuiſionem ſibi quæſitum erat.Et ſi fuerint aliquæ eccleſiæ ſeu bñficia,quarum ſeu quorũ caput in una obedientia,& membra in altera exiſtãt,membra reducantur ad caput.Saluo tñ,ꝙ membrum obtinens in illius remaneat poſſeſſione,ſi ius eidem cõpetebat ante huiuſmodi diuiſionem.Cæterũ, qa difficile foret p̃ſentes literas ad ſingula,in qbus eis forſan fides facienda fuerit,loca deferre,dicta autoritate apoſtolica decernimus,quod illarũ tranſſumpto manu publica & ſigillo alicuius epiſcopi aut illius uicarij,ſeu curiæ aut ſupioris eccleſiaſtici ſignato &

C munito,pinde acſi originales literæ huiuſmodi exhiberẽtur,fides plenaria adhibeat̃, & ſtetur. Mandantes nihilominus literas in ſimili forma pro quibuſcunq; particularibus pſonis eas petentibus & habere uolentibus, illorum noĩbus & cognominibus ſpecifice expreſſis,cum deſignatione eccleſiæ,dignitatis,bñficij ſiue bñficiorum,aliarumq; conceſſionum ſupius deſignatarum,in cancellaria noſtra & alibi gratis & ſine ſolutione alicuius taxæ,ſaluo moderato ſalario ſcriptorum , expediri:& irritum decernimus & inane,ſi ſecus ſup his à quoq̃ quauis autoritate, ſcienter uel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo oĩno hoĩm liceat hanc paginam noſtræ approbationis,ratificationis,confirmationis,prouiſionis,decreti,uoluntatis,impoſitionis,caſſationis,remiſſionis,relaxationis,donationis,abſolutionis,liberationis,inhibitionis,impoſitionis,irritationis,annullationis,declarationis,denunciationis,aduocationis,extinctionis,uoluntatis,mandati,dationis,conceſſionis,adiectionis & conſtitutionis infringere,uel ei auſu temerario contrarie. Si qs autem hæc attentare præſumpſerit,indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Spoleti anno incarnationis dominicæ,M.CCCC.XLIX. decimoquarto Calendas Iulij,Pontificatus noſtri anno tertio,P. de Noxeto,Marcellus de curia,regiſtrata in camera apoſtolici conſilij.

EPISTOLAE ET D

RESPONSIONES SYNODALES SACRI GENERALIS concilij Baſileenſis.

¶ Epiſtola ſynodalis de conuocatione Bohemorum ad concilium.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileē̄ſis in ſpū̄ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis uiris eccleſiaſticis, nobilibus, & toti populo regni Bohemiæ, unitatem & pacem in CHRISTO Ieſu domino noſtro. Compulit nos charitas Chriſti egredi de terra noſtra & cognatione noſtra, & uenire ad locum quem oſtendit nobis dominus pro pace eccleſiæ & ſalute populi Chriſtiani. Et q̄d mir̄ ꝙ pro Chriſto in terra aliena pegrinari decreuimus, cum ipſe dominus noſter pro nobis duriſſimam uſq; ad mortem crucis pegrinationem pati dignatus ſit? Si deus ita dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret, & nos merito ita ipſum diligere debemus, ut pro ouibus ſuis, ſi oporteat, animas noſtras libenter exponamus. Quod quidem, quantum diuina gratia nos inſpirauit, erga omnes prompto animo facere parati ſumus. & ob hoc ex omni natione ad ſacrum generale concilium huc conuenimus, ut expulſis de populo Chriſtiano erroribus, ſedatis bellis, & extinctis uitiorum illecebris, fidei unitas, animorum concordia, & ſanctorum morum diſciplina ubiq; ſeruentur: & ipſa mater eccleſia toto orbe terrarum diffuſa, in pace ſanctorū & unitate refloreat. Et quanquam plurima in hoc ſacro concilio immineant, quibus neceſſario prouidendum eſt, nihil tamen ante oculos noſtros tam ſedulo uerſatur, quàm ut uos in eadem unitate nobiſcum coniungamini. Si ſciretis quā̄to affectu ſalutem & pacem ueſtram optamus, ſi corda noſtra charitate erga uos ardentia intueremini, obmiſſis omnibus ſine mora huc properaretis uos in ulnas noſtras, confidentes quod à nobis q̄ uos propter Chriſtum ut noſmetipſos amamus, requiem animabus ueſtris inuenire poſſetis. Et forſan diſſidium noſtrum aliquandiu in eccleſia deus permiſit, ut per experientiam cognoſcentes quanta mala ex diuiſione fraterna oriuntur, poſtea alter alterum perfectius diligamus: & unitas qua nihil inter homines reperitur melius, cautius deinceps cuſtodiatur. Ieſus CHRISTVS orauit, ut non ſolum apoſtoli, ſed omnes q̄ per uerbum eorum credituri erant, unum eſſent, ſicut ipſi ſunt unum pater & filius. & in hoc dixit cognoſci diſcipulos ſuos, ſi dilectionem inuicem haberent. Si cupimus Chriſto placere, ſi eius diſcipuli eſſe & uideri uolumus, laboremus pro uiribus, ut unum ſimus, dilectionemq; & concordiam, ſicut Chriſti fideles decet, inuicem habeamus. Oſtendamus ſecundum primitias eccleſiæ multitudinis credentium, ut ſit cor unum & anima una, ſicut unus eſt nobis deus, una fides & unus baptiſmus. Ita nos eiuſdem patris filij ſimus unanimes, & habitare unius moris nos dignos faciat in domo ſua. Quàm bonum & quàm iocundum tunc erit, cum in eadem ſanctæ matris eccleſiæ domo concorditer habitabunt fratres in unum? Quanta lætitia erit in cælis, ſi uos q̄ aliquandiu à nobis diuiſi fuiſtis, iterum in charitate & unitate nobiſcum reconciliemini? Ecce ſpū̄ſſanctus ex omni natione congregat fratres, ut ſicut ipſe charitas eſt, ita in charitate uiuat, & iuxta promiſſionem CHRISTI, omnem doceat ueritatem, quæ ad ſalutem eſt neceſſaria. Scimus quia noſter cæleſtis paterfamiliàs bonum fidei ſemen in terra noſtra ſeminauerat, ſed uenit inimicus homo, & ſuperſeminauit zizaniam. Putamus multum boni ſeminis adhuc ſupereſſe, nec radicem omnino aruiſſe. Speramus adhuc terram eſſe idoneam ad fructificandum in domo domini, dummodo patiamini infundi rorem ſpū̄ſſancti, q̄ illam fœcundet, & herbas noxias exurat.

Ioan. 3. — Ioan. 17. — Ioan. 13. — Actu. 4. — Ephe. 4. — Pſal. 132. — Matt. 13. — E — F

Credimus

A Credimus admodum uobis moleſtum fore, tot ſtrages, incendia, depopulationes & infinita mala conſpicere, quæ ex huiuſmodi diſſidio quotidie contingunt, uoſq; optare pacem patriæ ac quietem. Et ut tandem fides catholica ubique terrarum debite colatur, ijs nuſquam melius prouideri poteſt, quàm in hoc ſacro concilio, ubi uniuerſalis conuenit eccleſia. hic quicquid pertinet ad fidei ueritatem, quicquid ad pacem & concordiam, quicquid ad uitæ puritatem & diuinorum mandatorum obſeruantiam, omni cum diligentia & libertate tractabitur. Licebit libere omnibus exponere, quicquid Chriſtianæ religioni expedire iudicauerit: licebit conſulere & procurare remedia. Aderit plane ſpũſſanctus, in cuius nomine congregata eſt hæc ſancta ſynodus. Ipſe erit dux & rector concilij, perfecte illuminaturus corda hominum, ut uiam ambulent ueritatis & pacis. fiduciam in CHRISTO habemus, quod ſi huc puro corde & bona intentione acceſſeritis, proculdubio læti & conſolati in patriã redibitis, genti ueſtræ pacem, quietem, gratiamq; dei & hominum, uobiſcum deferentes. Audiuimus quod ſæpe conqueſti eſtis, non eſſe uobis traditam qualem uoluiſſetis, liberam audientiam. Iam ceſſabit omnis querelæ occaſio. Ecce iam locus & facultas plenæ audientiæ præbetur. Iam inuitamini non coram paucis, ſed uniuerſaliter audiemini, quantumlibet audiri uolueritis. Ipſe ſpũſſanctus aſtabit medius iu-

B dex & arbiter, quid in eccleſia tenendum & agendum ſit. Erimus ſimul in oratione pſeuerantes, & tam diu & tam feruenter ſuam pietatem gemitibus, ieiunijs, precibus, obſecrationibus ac ſanctis operibus interpellabimus, uſquequo ipſe charitatis autor & ueritatis doctor, corda uniuerſi populi illuſtrabit ad cognoſcendam amplectendamq; ueritatis & unitatis ſemitam. Ob hoc potiſſime in eccleſia ſpũſſanctus introduxit concilia, ut ſi qua circa fidem inter Chriſtianos diſſenſio orta fuerit, omnibus in unum conuenientibus, per inuocationem nominis ſui ueritas euidẽter appareat. Sæpenumero in Chriſtiana religione pullularunt errores, opiniones & ſchiſmata: ſed interuentu ipſorum conciliorum ſpũſſanctus illa procul effugauit & penitus extinxit. Si ueritatem fidei diligitis, ſi pacem optatis, ſi honor CHRISTI penitus uobis curæ eſt, iam re ipſa oſtendite. nullo unquam loco uel tempore efficacius & accommodoſius quàm hic eſt modo, iſta omnia fieri poſſunt. Proinde uos ex toto corde & tota anima per ipſum ſpiritumſanctum hortamur, rogamus & obſecramus, ut poſtquam oſtium ad tale ac tantum bonum apertum uidetis, non differatis introire, & ad hoc ſacroſanctum concilium in nomine IESV CHRISTI confidenter accedere, ut unanimiter audiamus uerbum hoc, quod ſpiritusſanctus in eccleſia dei facturus eſt. Et licet hunc locum ſecurum & liberum omnibus uenientibus ſtatuerimus, ne

C tamen aliqua forſitan occaſione retrahi poſſitis, nos paratos offerimus plenum ac ſufficientem ſaluumconductum ueniendi, ſtandi & redeundi ijs, quos deſtinare uolueritis, nomine uniuerſalis eccleſiæ concedere, ac omnia facere quæ pro tutela & ſecuritate ipſorum expedire uidebuntur. Rogamus autem uos, ut uiros tales mittatis, ſuper quos ſpiritus domini requieſcere ſperetur, mites uidelicet, timoratos, humiles corde, pacẽ optantes, & non quæ ſua ſunt quærẽtes, ſed quæ IESV CHRISTI, qui nobis & uobis & toti populo Chriſtiano hic pacem, & in futuro ſeculo uitam æternam donare dignetur, qui uiuit benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ die decimaquinta menſis Octobris, Anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoprimo, indictione decima, pontificatus ſanctiſſimi in CHRISTO patris & domini noſtri, domini Eugenij diuina prouidentia papæ quarti anno primo.

QVOD PATRES INTENDVNT manere in Baſilea, & ꝙ non credatur literis aut mandatis in contrarium.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpirituſancto legitime D congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Zelus domus dei quæ eſt eccleſia, extra quam non eſt ſalus, nos inuitat atque charitatiue compellit, aduerſus hæreſes uaſtatrices tunicæ inconſutilis Chriſti, quæ fides eſt orthodoxa, uiriliter inſurgere: & non minus peruerſis moribus, quibus prohdolor infectus eſt populus Chriſtianus, & indies in omni ſtatu amplius inficitur, ſalubriter obuiare, necnon bellicis cladibus pene ubique terrarum fidelem populum deſtruentibus, & quaſi ad nullitatem miſerabiliter perducentibus, quantum uires noſtræ gratia diuina adiutæ ualuerint, finem ac remedia opportuna adhibere: pro quibus cauſis euidenter neceſſarijs & maxime arduis hic in ſpirituſancto conuenimus, tam generalium conciliorum Conſtantienſis & Senenſis, quàm expreſſis mandatis felicis recordationis domini Martini papæ quinti, necnon & ſanctiſſimi domini noſtri moderni Eugenij quarti autoritatibus expreſſis, & ſpecialibus repetitis mandatis reuerendiſſimo in Chriſto patri domino Iuliano ſancti Angeli diacono cardinali, apoſtolicæ ſedis legato, atque huius ſacri concilij præſidenti. Verũ antiquus humani generis hoſtis, inſidias more ſuo parare uolens tot tantisque bonis, quæ ex hoc ſacro cõcilio puenire ſperantur, famam (ut audiuimus) per diuerſa loca diffundere conatur, quod hæc ſacro- E ſancta ſynodus Chriſtianæ religioni tam utilis & neceſſaria, diſſolui aut prorogari uel in aliquem alium locum transferri debeat. ex quo cum ueriſimiliter timeamus, nonnullos huiuſmodi rumoribus à ſancto eorum propoſito huc forſan ueniendi retrahendos, ideo tenore præſentium ſignificamus, nos omnino decreuiſſe in hoc ſancto concilio firmiter permanere: & accedente gratia ſpũſſancti, diligentiſſime laborare ad prædicta ſancta opera, quæ inchoauimus, perficienda: nec ulla ex cauſa uel occaſione hinc recedere, antequam aliquod efficax remedium circa prædicta adhibitum fuit, cum euidenter conſtare poſſit ex diſſolutione huius ſacri concilij ſecutura fidei catholicæ, ſtatus eccleſiaſtici, & totius Chriſtianæ religionis ruina. Speramus & pro certo tenemus, attenta integritatis & uitæ & ſanctitatis uitæ fama, qua huc uſque nunc uixit ſanctiſſimus dominus noſter Eugenius papa quartus, ipſum omnem fauorem & auxilium daturum ad conſeruandum hoc ſacrum concilium, quod autoritate præcedentium conciliorum, & ſui anteceſſoris, & ipſius, inchoatum ac ſtabilitum extitit: nec quiſquam aliquo modo credat quibuſcunque perſonis aut literis aliud aſſerentibus. Et ob hanc rem mentem noſtram plenius explicandam, iam noſtros ſolennes deputauimus ad ſuam ſanctitatem ambaſiatores. Et ſi quid in contrarium aliquo modo fuiſſet uobis inſinuatum, aut inſinuari contingeret, id omni ueritate ca- F rere credatis. Nec ueriſimile eſt, quod bene informatus dominus apoſtolicus uicarius IESV CHRISTI, ad quem principaliter pertinet extirpare hæreſes, reformare mores corruptos, & procurare pacem in populo Chriſtiano, aliquo modo cogitaret diſſoluere hoc ſacrum concilium, præſertim contra decreta concilij Conſtantienſis, p prædeceſſorem ſuum & eundem approbata, & à tantis ſolennibus uiris mature digeſta, quo efficacius remedium ad hæc facienda reperiri non poteſt, ex cuius diſſolutione certitudinaliter ſequerentur hæreſum, deformitatum ac guerrarum & odiorum induratio ac etiam multiplicatio. Noſtræ quippe profeſſionis eſt, nos exponere morti pro domo dei, eccleſiam eius defenſare aduerſus tam eminentia pericula, potiſſime nunc temporis, quo ad dictam noſtram ſanctam ſynodum ſperamus Bohemos aduenire, & in ſacra fidei catholicæ unione nobiſcum reduci. Nam noſtras literas, qbus ad idẽ eoſdẽ monebamus ſalubriter & charitatiue, honeſte ac reuerenter ſuſceptas intelleximus. Cæterum pax & concordia regum, principum ac communitatum, quibus ſuper ijs literas noſtras direximus, per hoc præſens ſacrum concilium efficienda ſperatur, præcipue pax regni Franciæ, pro qua reuerendiſſimo in CHRISTO patri domino cardinali ſanctæ crucis, apoſtolicæ ſedis legato in Francia

dic

A die noctuq; ad hoc tendenti & laboranti, noſtras literas & nuncios ſpeciales tranſmiſimus. Qui qdem dominus cardinalis locum conuentionis aſſignandæ partibus, nobis notificare reſcripſit, quatenus unà cum eodem ad tam ſanctum opus concurrere efficaciter ualeamus, propter quæ ſaluberrima opera ſpũſſancti, qui huius ſacri concilij cuſtos eſt & protector, adiutrice gratia perficienda, hic de omni regione cõuenimus, atq; in publica ſeſſione noſtra, decimaquarta Decembris in maiori huius ciuitatis eccleſia celebrata, per noſtra decreta hic tam diu permanere congregati ſtatuimus, quouſque præfati neceſſarij utique ac plurimi fructuoſi effectus uotiuos fines ſortiantur: quod fixe & inflexibiliter perficere, ut præmiſimus, intendimus. Ea propter deuoti uiri in CHRISTO ſyncere dilecti, uos in domino obſecramus, pro huius ſacræ noſtræ ſynodi ſalubri directione deuotius exorare, pro'que huiuſmodi felici ſucceſſu diuinam clementiam humilius implorare: necnon & ſi quæ literæ, ſchedulæ, ſcripta, mandata, quocunq; nomine cenſeantur, à qbuſuis perſonis inueneritis aut receperitis, noſtræ huic ſanctæ intentioni obuiantia, aut ſaluberrimos effectus præfatos quoquo modo impedientia, nobis indilate tranſmittere curetis: nec eiſdem adhærere, aut à ſynceritate, quam noſtræ congregationi geritis, ullatenus recedere uelitis, quocunq; colore per quoſcunq; prætenſo. Reuerendos au-
B tem patres dominos prælatos & cæteros q de iure uel conſuetudine ad ſacram gñalem ſynodum uenire tenentur, admonemus & mandamus ſub pœnis iuris ac ſub debito iuramenti, quatenus celerrime ad noſtram congregationem accedant in propria perſona: aut ſi fuerint corporali impedimento detenti, honorabiles & doctos uiros de ſuis eccleſiis bene inſtructos, deſtinare non omittant. Sic autem facientes, Chriſto cuius cauſam gerim⁹, maxime placebitis, eccleſiæ ſuæ ſanctæ, immo & toti Chriſtianitati dignum famulatum præbebitis: uos uere fideles, dei honorem, eccleſiæ ſuæ meliorationem uolentis & affectantis monſtrabitis, atq; gratiam in præſenti, & gloriam in futuro poſſidebitis, quam uobis conferre dignetur præſentis ſynodi præſentialiter aſſiſtens ſpũſſanctus. Datum Baſileæ uigeſimaprima Ianuarij, Anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo, pontificatus dicti domini noſtri Eugenij papæ quarti anno primo, ſub ſigillo reuerendi in Chriſto patris domini Philiberti epiſcopi Conſtantienſis prouinciæ Rothomagenſis. De mandato dictæ ſanctæ ſynodi V. Sapientiæ.

RESPONSIO SYNODALIS DE AVTOritate cuiuſlibet concilij generalis ſupra papam & quoſlibet fideles, quodq; ſine eius conſenſu non potuit diſſoluere concilium Baſileenſe dominus Eugenius papa quartus.

C

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpũſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Cogitanti huic ſacræ generali ſynodo in ſpũſancto legitime congregatæ, qd uobis uenerabilibus Ioanni & Andreæ Tarentinenſi & Coloſſenſi archiepiſcopis, ac Bertrando epiſcopo Magalonenſi, necnon dilecto eccleſiæ filio Antonio de ſancto Vito, palatij apoſtolici cauſarum auditori, oratoribus ſanctiſſimi domini Eugenij papæ quarti, pro ijs quæ ſuo nomine bis expoſuiſtis, reſponſura ſit: duo ipſe ſpũſſanctus perſuadet, primum (ut ſecundum Apoſtolum) non in ſublimitate ſermo 1.Cor.2.
nis & doctis humanæ ſapientiæ uerbis, ſed in doctrina ſpũs loquatur: deinde, ut ſummum ponfiticem & uos & quoſcunq; huic ſacro concilio aduerſantes, ſub ijs uerbis apoſtolicis admoneat, qbus beatus Paulus ad Epheſios uſus eſt: Nolite, inquit, contri Ephe.4.
ſtare ſpũmſanctum. Vtinam non à triſtitia dicendi exordium aſſumere poſſemus, & ab ea præſertim, quæ in ſpũmſanctum committi dicitur. Duobus modis ſacri doctores exponunt ſpũmſanctum contriſtari, uel cum boni dono ſpirituſſancti & propter charita

charitatem contriſtantur de his, quæ non recte faciunt:uel cum ſpūſſanctus ab homi D
ne non recte facienti, repellitur more humano. Sicut enim homo de domo pulſus, triſtis recedit:ita ſpūſſanctus propter non recte facta hominum, deſerit eos & ab his recedit, non ipſe triſtis, ſed triſtes dimittens quos deſerit. Connectendo inuicem utranq; expoſitionem, obſecrat hæc ſancta ſynodus cum omni manſuetudine, lenitate & modeſtia ſummum pontificem & uos eius oratores, ne ſpiritumſanctum contriſtari uelitis: Tum propter noſipſos concilium celebrantes, ne triſtitiam, mœroremq; patiamur, intuentes ipſum non recte agere, dum diſſipare & euertere conatur hanc ſanctam uniuerſalem ſynodum pro ſalute populi Chriſtiani congregatam: Tum etiam propter ipſum dominum Eugenium, uosq; & alios cōcilium impugnantes, ne ſic agendo, ſpiritumſanctum à uobis repellatis. Ipſe enim habitare non conſueuit cum his, qui operibus aduerſantur charitatis. Inter noſtram autem & ueſtram triſtitiam hoc refert, ſicut inter præſentem & futuram, meritoriamq; & pœna dignam. Nos enim uehementer illa ſentimus zelo domus dei incenſi. grauiſſime quidem contriſtata eſt hæc ſancta ſynodus, tacta dolore cordis intrinſecus, cum amaritudine & fletu uolēs cōgregare filios ſuos, ſicut gallina pullos ſub alis ſuis, & nō permittitur: uolens fidei & eccleſiæ piclitanti ſuccurrere, & prohibetur. Et quod cauſa maioris doloris eſt, ab eo prohibetur, qui omnem animi conatum & ſtudium ad tam ſanctum & neceſſarium opus more prædeceſſorum ſuorum conuertere deberet. Ipſe autem E
ſummus pontifex, uosq; & alij concilio contradicentes, triſtitiam nunc non ſentitis, nec animaduertitis quantū ſcandali ac perturbationis in eccleſia ſic agendo ſeminatis: ſed eo periculoſior ac maiori compaſſione dignus hic morbus eſt, quo non ſentitur. ſentietis autem poſtea, dum ſcandala nata eſſe uideritis, & cum apud illud terribile CHRISTI tribunal ſtabitis, de ſingulis uſque ad minimum quadrantem rationem reddituri. Sed hoc nos in anguſtijs & tribulationibus conſolatur, quod huiuſmodi triſtitia in gaudium atq; præmium domini nobis conuertetur: aduerſantibus autem, ad iudiciū. quod utinam p condignam pœnitentiam in miſericordiam commutetur, quemadmodum optamus ac oramus pro uobis, & pro omnibus nos perſequentibus & calumniantibus. Si Dauid uidens præuaricantes, & non cuſtodientes teſtimonia domini, tabeſcebat: Si CHRISTVS dominus ſuper unam ciuitatem ruituram lachrymatus eſt, quanto dolore affici debet mater eccleſia, uidens per aduerſantes concilio tot populorum ſalutem impediri? Quis eas animas numerare poſſet, quas ſathanas errorū atq; hæreſum laqueis in pleriſq; mundi partibus alligatas tenet, quaſq; alligaturus eſt contagione peſtifera, niſi celeriter per hoc ſacrum concilium prouideatur? Quæ autem Chriſtianitatis portiūcula eſt, quæ domeſtico, ciuili, F
crudeliq; bello & exitiali odio non agitetur, adeo quidem, ut atrocius Chriſtianus q̄ Sarracenus. qd attinet ultra ad dicendū, cū oīs & eccleſiaſticæ & Chriſtianæ uitæ diſciplina ubiq; penè extincta uideatur? Hæc omnia, ſpes erat & expectatio gentium, per hæc ſacrum concilium poſſe reparari: & iacta fundamenta iam erant, ita ut populus Chriſtianus hac ſpe reſpirare uideretur. Tam ſancta igitur & neceſſaria opera ſi perturbari uideamus, nonne maximo dolore contriſtari nos oportet, præſertim cum ab eo perturbatio hæc ueniat, qui primus pro ſuo officio ad ſuccurrendum eſſe deberet? Quis catholicus hæc audiens, ſe à lachrymis temperet? Quis ille eſt, cuius uiſcera ad compaſſionem moueri non debeant? Merito ergo ſummum pontificem exoramus, ne ſpiritūſanctum contriſtare uelit. Quàm formidabile ſit, in ſpūm ſanctum delinquere, hinc cognoſcite, quòd cum cætera peccata uel in patrem uel in filium commiſſa, remittantur, ſolum peccatum in ſpiritumſanctum ueritas atteſtatur nec in hoc, nec in alio ſeculo remittendū. Quid magis in ſpiritumſanctum committitur, quàm perturbare ſacra concilia, quæ ſpirituſancto diriguntur, cuius exiſtentia extirpantur hæreſes, eliminantur ſchiſmata, damnantur errores, diſcordia in pacem uertitur, uitia ad mores ſanctos commutantur? Quid boni ac ſancti eſt in eccleſia dei,
ſiue

Pſal.118.
Luc.19.
Matth.12.

A ſiue ad fidem, ſiue ad mores, ſiue ad generalem eccleſiæ ſtatum ſpectet, quod ex ipſorum conciliorum ſaluberrima doctrina non fluxerit? Merito igitur tam graue peccatum, tam grauem meretur pœnam, præſertim cum non in unam perſonam aut gentem, ſed in omnes homines ac populos præſentes & futuros, & in totum Chriſti myſticum corpus perpetretur. Si ſcandalizanti unum de puſillis minimis eccle- Matth.18. ſiæ, tam terribile iudicium minatur deus, quid putatis illi fiet, qui uniuerſalem ſcandalizat eccleſiam? Quo maiori loco quis poſitus eſt, & maior cura ſibi commiſſa, eo tranſgreſſio damnabilior. Sanguis omnium pereuntium propter hæreſes, bella & morum deformitatem, ab eius manibus exigetur, qui impedimento eſt, ne illa tollantur. Sed & hoc auget triſtitiam noſtram, quod is qui percutit, aut ſe percutere non recognoſcit, aut diſſimulat. Quis non turbetur, ſi percuſſor percuſſo dicat, Cur me cædis? cum potius ad percuſſum, id dicere, pertineret? Venitis ad nos, & ſub ſpecie uirtutis exhortando proponitis, Non ſit ſchiſma in corpore. Sanctum eſt hoc uerbum, & omni acceptione dignum: ſed rectius factum eſſet, ſi ad eum qui uos miſit, huiuſmodi ſermonem ſeriatim expoſuiſſetis. Saltem quod ab eo recedentes non feciſtis, facite ad eum redeuntes. Ei enim permaxime opus ſit ut dicatis, non ſit ſchi-
B ſma in corpore. Nos enim nihil aliud quæſiuimus, nec quærimus, hoc cupimus, hoc oramus. Et ne ſit ſchiſma in corpore, quàm pie, quàm ſuppliciter per diuerſos oratores ſuam ſanctitatem exorauimus, ut ſicut catholicum pōtificem decet, uelit eccleſiæ catholicæ ſe coniungere, quam hoc ſacrum concilium repræſentat. Quoties deprecati ſumus, ne ſanctam ſynodū perturbet ac perſequatur? quoties ſupplicauimus, ne intolerabilium ſcandalorum, quæ ſuus diſſolutionis prætenſæ conatus parturire poteſt, uelit eſſe occaſio? dicite nobis: Si duo ad certum tempus uel ad aliquod complendum opus ſocietatem iniſſent, & alter eorum ante tempus uel operis finem uelit ſocietatem dimittere, alter autem uſq; ad finem temporis uel operis perdurare, quis horum cenſendus eſt ſocietatis ſciſſor ac diuiſor? Si duobus ſeruis mandat dominus, ut laboratum in agrum uadāt uſq; ad fructuum tempus, & alter in uia retrocedit, alius autem in agro laborans, uſq; ad meſſem perſeueret, quis eorum alter alterum deſerere, & quis domini mandatis obtemperare dicendus eſt? Et ſi recedens, perſeueranti dicat, recede & tu, ne ſit diuiſio inter nos, an debet ille recedere, & potius conſeruo quàm domino parere? Nemo eſt tam hebetis ſenſus, qui iſta non diiudicet. Videamus ergo, ſi placet, quis ſcindit ſocietatem aut fraternitatem eccleſiæ, qs ab alio ſe diuidit, quis ſanctæ matris eccleſiæ mandata contemnit. Conuenit uniuerſalis eccleſiæ myſticum CHRISTI corpus in celeberrimo Conſtantienſi concilio,
C ubi ſpirituſancto dictante, unanimi conſenſu pro generali ſtatu eccleſiæ conſeruando diffinitum eſt, ut deinceps concilia certo tempore celebrentur & modo, ad colendum agrum dominicum, & inde euellendum uepres, ſpinas & tribulos hæreſum, errorum & ſchiſmatum, & exceſſus corrigendum & deformata reformandum. Huius ſtatuti uigore felicis recordationis dominus Martinus papa quintus, per literas apoſtolicas locum proximi concilij ordinauit ſub his uerbis: Ad perpetuam rei memoriam: Cupientes & uolentes decreto huiuſmodi generalis concilij Conſtantienſis ſatisfacere, inter alia diſponenti quod omnino generalia concilia celebrentur in loco quem ſummus pontifex per menſem ante finem huius concilij approbante & cōſentiente concilio, deputare & aſſignare teneatur, pro loco dicti proximi celebrandi concilij, eodem conſentiente & approbante cōcilio, ciuitatem Papienſem tenore præſentium deputamus. Poſtea cœptum eſt celebrari concilium Papieñ. quod de conſenſu concilij tranſlatum eſt ad ciuitatem Senenſem. & ibi conſentiente & approbante concilio, per nuncios apoſtolicos electa eſt hæc ciuitas Baſileenſis pro loco proximi tunc ſequentis concilij in ſeptennium celebrandi. Aduenit ſeptennij tempus. congregatur hic concilium, non ſolum iuxta decreta duorum gñalium conciliorum, ſed accedente expreſſo conſenſu ipſius Martini, & moderni domini Eugenij, deſtinantium

um ad hoc legatum ſuum. Ecce iuſſu ſpũſſancti uniuerſale concilium legitime congregatũ eſt ad colẽdum agrum dominicũ. Adeſt à principio ſummus pontifex per legatum ſuum. poſtea ante finitum tempus, & opere non completo, recedit, deſerit laborantes in agro domini. Nunc igitur qui habet oculos, uideat quis diuiſionem, ſciſſuram, rixam, contentionem, nouitatem ac ſcandalum faciat, quæ omnia ex ſchiſmate prouenire commemoraſtis. Nunquid nos propria autoritate huc uenimus? Si eccleſia bis congregata in duobus concilijs, ſi duo Romani pontifices ita ſtatuerunt, ſi id agimus quod ipſe ſpirituſſanctus per organum eccleſiæ decreuit, cur nobis dicitur, non ſit ſchiſma in corpore? Cum CHRISTVS dixiſſet, Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis uitam in uobis: multi ex diſcipulis audientes, dixerunt: Durus eſt hic ſermo. & murmurantes, ſcandalizati ſunt, & retro abierunt. Et cum IESVS diceret duodecim diſcipulis, Nunquid & uos uultis abire? Reſpondit ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? Verba uitæ æternæ habes. Quis horum ſe diuiſit? an recedentes, an remanentes cum eo à quo uocati fuerant? Sed ad uiciniora ueniamus exempla. Olim papa Ioannes uigeſimustertius congregato Conſtantiæ concilio, inde receſſit, dans ſuo receſſu quantum in eo erat, occaſionem diſſolutionis prætenſæ. Nunquid qui Conſtantiæ remanſerunt uſque in finem, dicendi ſunt temerarij & præſumptuoſi? Nunquid ut ſequerentur Ioannem, dicẽdum eis fuiſſent, recedite hinc, ne ſit ſchiſma in corpore? An potius finaliter pronunciatum fuit, receſſum ſuum fuiſſe illicitum & ſcandaloſum? Et quis non uideat plus eſſe, expreſſe conari diſſoluere, quàm ſolum corporaliter ex concilio diſcedere? Igitur ſi hic pronunciatum ſit, huiuſmodi diſſolutionem non ualuiſſe, nihil noui factum eſt. Qui uſque ad finem Conſtantiæ perſeuerauerunt, ab omnibus commẽdati & laudati ſunt. Sic ſperamus in domino contingere his, qui hic conſtanter perſeuerarunt. Definite igitur propter ſanctam perſeuerantiam noſtram calumniari nos, & dicere: nõ ſit ſchiſma in corpore. quaſi niſi hinc receſſerimus, ſchiſma fiet in corpore. Nos potius ſperamus, quod quemadmodum per alia concilia ſalubriter prouiſum eſt eccleſiæ uarijs calamitatibus afflictæ, ita & per hoc deo concedente prouidebitur. Sed dicitis: Si manſeritis hic, uenient ſcandala. dolemus & contriſtamur, & propterea ipſum obſecramus, ne ſpiritumſanctum contriſtet, nec ſit cauſa ſcandalorum: quia etſi neceſſe ſit, ut ait ueritas, uenire ſcandala, uæ tamen illi per quem ſcãdalum uenit. Is qui huius eſt autor ſcandali, cum unico uerbo id tollere poſſit, cur differt? in manu ſua eſt, ſine ulla difficultate poteſt. Non opus eſt congregare pecunias, exercitus aut naues, quemadmodum ſi Ieruſalem (ut aſſeritis) recuperare uelit. Reuocet prætenſam diſſolutionem, & ſublatum eſt omne ſcandalum. Reddet unà & ſibi & eccleſiæ pacem. Nec pudore aut quouis humano reſpectu ab hoc retrahatur, quoniam Romanus pontifex cum uidet ſibi aliquid falſo ſuggeſtum, aut quod tendat ad noxam, ſe feciſſe cognoſcit, ſtatim reuocare cõſueuit. quinimmo plurimum gloriæ & honoris hinc ſibi accedet. Omnes enim intelligent, plus ſibi eſſe curæ eccleſiaſticam pacem, quàm propriam uoluntatem. Narratis plurimas hæreſes à principio naſcentis eccleſiæ uſque in hodiernum diem exortas, & per ſanctos patres & concilia fuiſſe ſublatas. Verum id eſſe fatemur. Et cum peculiare ſit & proprium conciliorum priuilegium extirpandi hæreſes, & à ſpirituſancto indultum, nullatenus ea impediri, ſed foueri oportet. Si eccleſiaſticos annales relegamus, uix ullam hæreſim niſi per concilia ſublatam inuenimus. Merito igitur cauendum eſt, ne tam leuiter diſſoluatur, quod tantum Chriſtianitati profectum facere conſueuit. Dicitis duo genera eſſe hominum, qui fidei catholicæ maxime aduerſantur, Græcos & Huſſitas, de quibus prouideri oportet. Fatemur his duabus gentibus reconciliandis intendendum fore, & hæc ſunt ſtudia noſtra. Nec putetis græcorum nos eſſe oblitos, ſed cogitantes per literas & nuncios huc eos aduocare. Poſtea in hanc ſententiam uenimus, ſummo pontifici deferre, ipſumq́; rogare, ut ſolennes oratores ad eos mitteret, quatenus

Ioan. 6. Matth. 18.

nus

A nus huc reconciliationis cauſa accederent, daretq; omnem operam ad hoc ſanctum negocium. Iſta per nuncios noſtros dilectos eccleſiæ filios, primo magiſtrum Ioannem Pulchripatris, deinde Iacobum de Sirck ſcholaſticum Treuirẽſem, & Thomam Fiene officialem Pariſienſem ſuæ ſanctitati nunciauimus. Detulimus etiam ſuæ ſanctitati pro honore ſanctæ ſedis apoſtolicæ in pleriſque alijs, arbitrati ut (ſicut ad officium eius ſpectabat) hæc & alia neceſſaria exequeretur. Sed uſque nunc ſpe noſtra fruſtrati ſumus. Nam dum in modeſtia & ſimplicitate procedimus, & calumnias & iniurias patimur: Et dum ſacrum concilium ſuæ ſanctitati honorem exhibet, ipſe hanc ſanctam ſynodum perimere laborat. Græcos autem maxime nobis cordi eſt, ſicut & alios, eccleſiæ reconciliare: pro qua re ſancta & neceſſaria, omnibus uiribus laborare intendimus: & quicquid pro eorum reductione faciendum eſt, prompto animo offerimus. Et ut omnibus noſtra ſyncera innoteſcat intentio, te uenerabilem archiepiſcopum Coloſſenſem, q alias hoc negocium pertractaſti, deprecamur, ut nomine noſtro hanc legationem unà cum collegis tibi per hãc ſacram generalem ſynodum adiungendis, ad illos uelis ſuſcipere, oblaturus eis pro parte noſtra quicquid pro ipſis conuertendis offerendum uidetur. Tibi autem pro uiagio tuo condignas expenſas dare offerimus. * Sed cum quis hoc facile futurum, ſi ſchiſma non fi-
B et in corpore, iam paulo ante rñdimus, nos non futuros ſchiſmatis cauſam, cognoſcere & ipſi & omnes potuerunt, nos non contemptum ire ſummum pontificem, ut dicitis: immo illam reuerentiam quæ beati Petri ſucceſſori debetur, ſibi exhibere uolumus, dummodo à corpore eccleſiæ extra quam non eſt ſalus, ſe nolit ſegregare. Quod ſi fecerit, quod tamen non credimus, nunquid & nos tanquam canes muti, non ualentes latrare, tacebimus, & periclitantem eccleſiam clauſo ore aſpiciemus? Nunquid non & Paulus reſtitit in faciem Cephæ in eo, in quo reprehenſibilis erat? Galat.2.
Non propterea Græci ad unitatem eccleſiæ accedere, & propriam ſalutem, quæ ſine ueritatis catholicæ confeſſione haberi non poteſt, cognoſcere negligent. Sed quo modo credendum eſt, Bononiam Græcos eſſe uenturos, ſi tam facile concilia diſſolui uideant? Quam igitur ſpem Græci concilio Bononienſi uel alibi celebrando habebunt, ſi tam ſolenne concilium per ſeptennium expectatum, & per duos pontifices Romanos confirmatum, re infecta, in limine ipſo euaneſcat? Græci maiorum ſuorum in hoc ueſtigia imitantes, ſine celebratione concilij reductionem ipſorum fieri non poſſe arbitrantur. Nam ipſorum patres quicquid ad fidei ueritatem pertinebat, per concilia ſoliti ſunt diffinire. Neceſſarium ergo eſt, ne ſpem conciliorum
C perdant, ut firmum & ſtabile hic Baſileenſe concilium perſeueret: ad quod ſi uenire decreuerint, & Romanæ eccleſiæ reconciliari intendant, quicquid eis pro ipſorum aduentu neceſſarium fuerit, libenter offerimus: & omnia quæcunque habemus, parati ſumus uſque ad nuditatem, immo uſque ad animam pro eorum reductione exponere. De loco autem non eſt quod cauſari poſſint. Nam ſi Bononiam uſque perueniant, paululum plus laboris accipient huc proficiſcendo. Et cum olim ad ciuitatem Lugdunenſem remotiorem quàm iſta ſit, ac deinde ad ciuitatem Conſtantienſem oratores miſerint, non minus commode ad hanc uenire poterunt. Accipiat igitur tua deuotio hanc ſanctam legationem pro nomine IESV CHRISTI & ſalute Græcorum, quorum certe maiores ab eccleſia omnia meritos eſſe recognoſcimus. Poſtea de crudelitatibus Huſſitarum, & quàm periculoſa ſit eorum hæreſis, ſubieciſtis. Non poteſtis in hoc tantum dicere, quin plura referenda eſſent. propterea maxime admiramur, cum illi nihil tantum odio habeant, quàm nomen & autoritatem ſummi pontificis, quod totis uiribus huic concilio aduerſetur, quod tam diligenter pro eorum conuerſione laborat. Quod autem hoc deſit, culpa erit illius, qui per diuerſam ſententiam ab eo quod eccleſia in Conſtantia ſtatuit, ſe diuiſit, & hanc nouitatem & diſſidium induxit. Sed quæ ſpes reductionis eſſe poterit, ſi decreta concilij Conſtantienſis in quo illa hæreſis damnata eſt, infringantur? Quod autem prius

 ſtudendum

ſtudẽdum ſit, ut prius nouella zizania euellantur, uidetis fere per annum nos ad hoc D
laborare cum omni patientia, modeſtia & longanimitate, ut ſacro concilio ſummus pontifex, prout tenetur adhæreat. Sed ſperamus in domino, quod uel ipſe dominus papa Eugenius tandem ueritati & rationi acquieſcet, uel mundus huius ſacri concilij iuſtitiam recognoſcens, eidem adhærebit. Fatemini mores eccleſiaſticorum corruptos, indigere reformatione, pacemq́; poſtremo eſſe neceſſariam in populo Chriſtiano, & hoc eſſe præcipuum ſacerdotis officium, pacis negocijs intendere. ſed hoc fieri non poſſe, ſi ſit ſchiſma in corpore. Superuacuum eſt iterum de eadem re rationem reddere. Credimus deo & hominibus conſtare, nec uoluntatem nec opera noſtra ad ſchiſma tendere. Multiplicatis precibus oramus ipſum dominum Eugenium, ne ſeipſum à corpore ſcindat, nec offendiculum tã ſanctis opibus, ob quæ concilium cõgregatum eſt, & uos neceſſaria eſſe dicitis, uelit gratis apponere. Olim ſummi pontifices ſummo ſtudio ac cura fouebant ſacra concilia, & ea ſummo cum honore proſequebantur: & quæ in illis fiebant, nõ ut ab hominibus, ſed à ſpũſancto dictata uenerabantur. Si ueteres relegantur hiſtoriæ, nullo tempore fuit tam neceſſarium celebrare concilium, q̃ modò & in hoc loco: nullumq́; unquam fuiſſe concilium legitur tot autoritatibus ſtabilitum, & nihilominus à ſummo pontifice tam grauiter & multipliciter impugnatum. Dicitis, impoſſibile uideri, ſimul de principatu eccleſiæ & moribus diſputare. Diſputatio iſta cur neceſſaria ſit, non intelligimus. Nos ſemper debitum ſuæ ſanctitati reddimus. ſemper reddat & ipſe quod debet uniuerſali eccleſiæ, recognoſcendo autoritatem concilij generalis iuxta decreta ſacræ Conſtantienſis ſynodi. Et quoniam ſe offert, ut reformatio ab ipſo incipiat, ſi huic actiõi debitus ordo ſeruetur, utinam facta uerbis compenſet. Sed hoc primum ab eo munus reformationis optamus, ut tollat ante omnia diſſolutionem prætenſam, quæ iuxta decreta concilij Conſtantienſis fieri non potuit, nec tolerari poteſt ſine fidei & ſtatus eccleſiaſtici pnicie, de cæteriſq́; per dei gratiam facile concordabimus, ſi hoc duntaxat fecerit. Quantum ad debitum ordinem, quem ſeruandum dicitis, hoc eſt quod optamus. nullum autem magis debitum ordinem eſſe credimus, q̃ ut ille ſeruetur, quem patres noſtri in concilio Cõſtantienſi, in quo & ipſe affuit, inſtituerunt. Multa etiam de uirtutibus eius diſſeruiſtis. in hoc laudandus eſt deus, à quo omne bonum. Rogandus etiam, ut quod illi deeſt, pro ſua clementia largiatur. hoc illud eſt, ut ab uniuerſali eccleſia ſe non ſcindat, extra quam nulla eſt uera uirtus. hoc faciat, & ipſum condignis laudibus pſequemur. Et hæc ad ea, quæ primo loco per uenerabilem archiepiſcopũ Coloſſeñ. relata ſunt, dixiſſe ſatis eſt. Nunc autẽ ad propoſita per uenerabilem archiepiſcopum Tarentiñ. dicendum reſtat. In primis late explicat iuriſdictionẽ & poteſtatem ſummi pontificis, quod caput ſit & primas eccleſiæ, uicarius Chriſti, & à Chriſto, non ab hoĩbus uel ſynodis alijs p̄latus & paſtor Chriſtianoꝝ: & ei datæ ſunt à dño claues, & uni dictũ eſt: Tu es Petrus. & ſolus in plenitudinẽ poteſtatis uocatus ſit, alij in partem ſolicitudinis. & multa hmõi, quæ cũ uulgatiſſima ſint, minime neceſſariũ erat recẽſere. Iſta plane fatemur & credimus, operamq́; in hoc ſacro concilio dare intendimus, ut omnes eandem ſententiam credant. Et nihilominus ipſum Romanum pontificem dicimus obedire teneri mandatis, ſtatutis, ordinatiõibus ac præceptis huius ſanctæ ſynodi Baſileeñ. & cuiuſcũq; alterius cõcilij gñalis legitime cõgregati, ĩ his quæ ptinent ad fidẽ, ad extirpationẽ ſchiſmatis, & ad gñalẽ reformationẽ eccleſiæ dei in capite & in mẽbris, quẽadmodũ declaratũ extitit p gñale conciliũ Conſtãtieñ. catholicã repſentãs eccleſiã, cuius catholicæ eccleſiæ, quẽadmodũ & ſummi põtificis, æquũ fuiſſet ſaltẽ pauciſſimis explicare poteſtatẽ. Quod cũ non feceritis, dignũ eſt ut nos q conciliũ celebramus, aliqd ſaltẽ pfunctorie referamus. In primis hoc nos meminiſſe decet, catholicã eccleſiã illã eſſe, cuius confeſſio in ſymbolo continet, ſanctã eccleſiã catholicã. huius eccleſiæ catholicæ tãta autoritas eſt, ut ſola Chrĩ euãgelia illa dicãtur quæ eccleſia recipit. plures eñ de apoſtolis etiam ſcripſiſſe dicũtur euãgelia. Sed qa tñ quatuor approbauit eccleſia, illa ſola & non alia uenerantur. Ideo B. Auguſtinus

A in pleriſq; locis aſſerit: Euangelio non crederem, niſi me eccleſiæ autoritas commo-
ueret. Illa enim ſacra ſcriptura dicitur, quam ſacram declarat eccleſia. Huius eccleſiæ
determinationi catholici omnes ſuas merito ſententias ſummittunt: & niſi ab ipſa ap
probentur eccleſia, catholici eſſe non poſſunt. Hæc ſancta eccleſia tanto priuilegio à
CHRISTO ſaluatore noſtro, qui eam ſanguine ſuo fundauit, dotata eſt, ut eam erra
re non poſſe firmiter credamus. hoc ſolum competit deo natura, eccleſiæ uero priui-
legio. Præter autem eccleſiam, nemini unquam tale munus communi lege datum
eſſe legimus: non angelis, hi enim à principio errare potuerunt, & multi ex eis erra-
rũt: non primis parentibus, nam à diabolo decepti ſunt: non hominibus, nam omnis
homo mendax: non ſummis pontificibus, quorum nonnulli in hæreſes & errores
lapſi eſſe dicuntur & leguntur. Eccleſia ſola ſine ruga & ſine macula illa eſt, quæ er
rare non poteſt in his quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt. Vtiq; ſpiritusſanctus qui menti
ri non poteſt, ſe cum ea permanſurum uſq; ad finem ſeculi, & eam per ſpiritumſan-
ctum in omni ueritate docendam eſſe pollicitus eſt. In iſta regeneramur, roboramur,
nutrimur & uiuificamur. extra iſtam nec ſalui eſſe, nec deo placere poſſumus. Ianua
cæli eſt, per quam ſolum ad cælum iter eſt. Sponſa enim CHRISTI dicitur, &
unica, & pulchra, & ſine macula, & ſine ruga: ſoror, amica, columba, formoſa, ſpeci-
B oſa, perfecta, hortus concluſus, fons ſignatus, puteus aquarum uiuentium, ſuauis, mi-
tis & decora, & quæ merito beatiſſima prædicatur: pro eiuſq; fortitudine & firmi-
tate terribilis dicitur ut caſtrorũ acies ordinata. Hæc enim mater & magiſtra omni-
um fidelium, ac etiam corpus CHRISTI myſticum nuncupatur, cuius caput ipſe do
minus IESVS CHRISTVS. Nec mirum ſi errare non poteſt, quæ caput habet
CHRISTVM, doctorẽ ſpiritumſanctum. huius tanta eſt autoritas, ut qui contuma-
citer eius doctrinæ contradicere præſumpſerit, hæreticus eſſe conuincatur. Quæ
domus etiam claues ſoluendi & ligandi accepit à domino. hanc domum ſi quis cor-
ripientem corrigentemq; contempſerit, ſit tibi, inquit, dominus, ut ethnicus & pu- Matth.18.
blicanus. Decuit quidem tantam eccleſiæ conferri poteſtatem, ut cum omnis ho-
mo obliquabilis ſit & peccabilis, ipſa eſſet in terris, cuius iudicio quod errare non po
teſt, quilibet ſubijceretur. nec ſolum eccleſiæ decreta & ſententiæ authenticæ ſunt, &
quibus irrefragabiliter ſtari oportet, ſed etiam eius facta & conſuetudines inſtar ha-
beant ſanctarum ſcripturarum. Sacræ enim ſcripturæ & conſuetudini eccleſiæ par
ritus, & idem utriſq; pietatis debetur affectus. Præteriſtis etiam ſilentio ſacrorũ ge-
neralium conciliorum autoritatem, quorum notitia cnm omnibus fidelibus neceſſa-
C ria ſit, ideo de poteſtate eorum pauca perſtringere non erit inutile. Iſtorum concilio-
rum & eccleſiæ catholicæ eadem uidetur eſſe poteſtas. Diffinitum enim eſt in conci
lio Conſtantienſi, quod ſynodus generalis in ſpiritu ſancto legitime congregata, ca-
tholicam repræſentat eccleſiam, & poteſtatem à CHRISTO immediate habet.
Idem etiam Martinus papa in ſuis literis apoſtolicis, ſentẽtias quaſdam concilij Con
ſtantienſis interſerens, exprimit. Quæcunq; igitur proxime dicta ſunt de autoritate
eccleſiæ, trahi ad generale concilium, quod illam repræſentat, neceſſe eſt. Alioquin
non recta eſſet repræſentatio, ſi eadem in repræſentante & repræſentato autoritas
non ineſſet. Et hoc ſolum ſatis foret ad probandum omnem concilij poteſtatem, nec
alia probatione uti neceſſarium uideretur: utiq; cum maior probatio eſſe non poſſit,
quàm ipſius eccleſiæ quæ errare non poteſt. Nihilominus propter ipſorum reueren
tiã aliqd amplius referamus. Audite quantæ autoritatis ſint ipſa cõcilia, quantãq; re-
uerentiam nõ ſolũ priuatæ pſonæ, ſed & ſancti ſummi pontifices ipſis cõcilijs habue
rũt. Inqt beatus Chryſoſtomus in epiſtola ad ſynodũ Epheſinam tranſmiſſa, ut refert
Iſidorus in libro conciliorum: Spiritusſancti teſtatur præſentiam congregatio ſacer-
dotum. Certum eſt enim, quod legimus, quia nec poteſt ueritas ipſa mentiri, cuius
in euangelio iſta eſt ſententia: Vbi duo uel tres congregati fuerint in nomine meo,
ibi & ego ſum in medio eorum. Quod cum ita ſit, nam nec huic breui numero ſpũs Matth.18.

ſanctus deeſt, quanto magis nunc intereſſe credamus in unum conuentum turbæ D ſanctorum? Sanctum nanque concilium eſt pro debita ueneratione collectum, in quo nunc apoſtolorum frequentiſſimæ illius quam legimus congregationis, aſpicienda reuerentia eſt. Et idem Iſidorus in eodem libro in geſtis tertiæ ſynodi Toletanæ inquit: Vnde ualde neceſſarium eſſe proſpexi, ueſtram in unum conueni-
Matt. 18. re multitudinem, habens ſententiæ diuinæ fidem, quæ dicit: Vbi fuerint duo uel tres collecti in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. Credo enim beatam ſanctæ trinitatis diuinitatem huic ſacro intereſſe concilio, & ita tanquam ante conſpectum dei in medio ueſtri fidem meam protuli. Ecce beatus papa Cæleſtinus eam reuerentiam habendam eſſe dicit congregationi concilij, quæ debetur collegio apoſtolorum, utpote in cuius medio ipſe CHRISTVS aſſiſtit, ſpũſſanctus, & ipſa Trinitas. Quodq; ſpirituſſanctus in concilijs iudicet, & propterea concilia errare ne-
Actu. 15. queant, teſtis eſt ſcriptura Actuum apoſtolorum quæ dicit: Viſum eſt ſpirituiſancto & nobis. Etiam beatus Hieronymus comparat concilij autoritatem ſoli, ut ſicut ſol ſuo ardore humores riuulorum deſiccat, ita concilium ſua autoritate omnem contrariam ſuperat argumentationem. Inquit enim in fine diſputationis contra Luciferianum: Poteram omnes diſputationum tuarum riuulos uno eccleſiæ ſole ſiccare, de autoritate concilij generalis loquens. Item concilij autoritas autoritati ſacræ ſcripturæ comparatur: quia ut ait beatus Auguſtinus de fide Chriſtiana, Catholica E eccleſia per orbem diffuſa, tribus modis probatur exiſtere: quicquid in ea tenetur, aut eſt autoritas ſcripturarum, aut traditio uniuerſalis, aut certe propria & particularis inſtructio. ſed autoritate tota conſtringitur, uniuerſali traditione maiorum nihilominus tota. Ecce par autoritas & ſcripturarum, & uniuerſalis traditionis. Sed concilia generalia uniuerſali traditione & conſenſu fiunt & recipiuntur. Videntur etiam generalia concilia, ut euangelia, fore ueneranda. Ratio enim propter quam beatus Gregorius quatuor prima concilia, ut euangelia ſuſcipit & ueneratur, iſta eſt, quia dum ſunt uniuerſali conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præſumpſerit abſoluere quos ligant, aut ligare quos abſoluunt. Sed hæc ratio eadem eſt in cæteris generalibus concilijs. uniuerſali enim conſenſu conſtituta ſunt. Beatus etiam Auguſtinus ad Ianuarium, aſſerit generalium conciliorum ſaluberrimam in eccleſia autoritatem eſſe: quæ ſi ſaluberrima eſt, ſalutem continet: ergo qui autoritati concilij contradicit, contra ſalutem agit. Quantam deuotionem reuerentiamq; Chriſti fideles concilijs habere debeant, hinc patet: quod antequam eſſet facultas in unum congregandi & celebrandi concilia, Chriſtianitas in diuerſas hæreſes ſciſſa eſt: poſtquam autem cœpta ſunt concilia celebrari, omnis hæreſum atque er- F rorum caligo, tanquam ſole illuſtrante, depulſa eſt. Quod etiam concilia ſtatuendo non errant, hinc liquide cõſtat, quia omni manẽt ſtabilita uigore, utiq; cum ſpũſſanctus illa dirigat & inſpiret. Vnde inqt beatus Iſidorus, quod ſi qua ſint alia cõcilia, quæ ſancti patres ſpũ dei pleni ſanxerũt poſt iſto℞ quatuor autoritatẽ, omni manent ſtabilita uigore. Hinc etiã euidẽter patet, quod concilia errare nõ poſſunt: qm̃ qlibet ſummus pontifex q eſt caput & paſtor eccleſiæ, tenet, prout in concilio Conſtantienſi ſtatutum fuit, quàm primum in ſummũ pontificem electus eſt, profiteri coram ſuis electoribus fidem catholicam tenere ſecundum traditiones apoſtolorum, gñalium conciliorum, & poſt noĩationem aliquo℞ cõcilio℞, ſubijcit etiã, *gñalium concilio℞, & illã fidẽ uſq; ad unũ apicẽ immutilatã ſeruare, & uſq; ad aĩam & ſanguinẽ confirmare, defenſare & pdicare. Et ita profeſſus fuit felicis recordatiõis Martinus papa quintus. ita etiam creditur, dominũ Eugenium modernum profeſſum eſſe. Quilibet ergo Chriſtianus eandem fidem tenere obligatur, quam eccleſia catholica & apoſtolica tenet & approbat. Quod ſi errare poſſent concilia generalia in his, quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria, profecto nimis uanum ac pernicioſum eſſet, ad talem fidem populum Chriſtianum aſtringi. Quantæ etiam autoritatis ſint concilia generalia, hinc luculenter

* necnon Lateranẽſis, Lugdunenſis, Viennẽſis generalium etiam conciliorum.

A culenter aduerti poteſt, quòd ab eorum poteſtate nemo eximitur, etiam ſummus pontifex, ut extat concilij Conſtantienſis decretum in hæc uerba: Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis, generale concilium faciens, &c. ordinat, ſtatuit, diffinit, decernit & declarat, ut ſequitur: Et primo, quod ipſa in ſpiritu ſancto legitime congregata, generale concilium faciens, catholicam militantem eccleſiam repræſentans, poteſtatem à CHRISTO immediate habet: cui quilibet, cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & generalem reformationem eccleſiæ dei in capite & membris. Item declarat, quod quicunq; cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis, etiã ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſiue ordinationibus aut præceptis huius ſanctæ ſynodi & cuiuſcunq; alterius concilij generalis legitime congregati, ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus, factis uel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia, ſi opus fuerit, recurrendo. Nec quiſquam illud dicere præſumat, quod aliquod generale conciliũ legitime congregatum, inualidum ſit aut errare poſſit: quia ſi hic pernicioſus error admitteretur, tota fides catholica uacillaret, nec aliquid certi in eccleſia haberemus: quia qua ratione errare poteſt unum, poſſent errare & reliqua: quoniam ut inquit beatus Auguſti-
B nus, Si ad ſcripturas ſanctas admiſſa fuerint officioſa mendacia, quid in eis remanebit autoritatis? quæ tandẽ de ſcripturis illis ſententia proferetur, cuius pondere contentioſæ falſitatis obtrectetur improbitas? Quis iam de poteſtate conciliorum ſup omnes alias poteſtates ambigere poterit, tot irrefragabilibus teſtimonijs comprobata? Ex his manifeſte conſtat, autoritates quas de ſummi poteſtate pontificis allegaſtis, non probare quo minus ipſe pontifex mandatis uniuerſalis eccleſiæ & concilij generalis obedire teneatur. Sed id duntaxat probant, quod omnes ſingulares homines particulareſq; eccleſiæ, ipſi pontifici obedire debent, niſi in his quæ huic ſacræ ſynodo & cuilibet alteri legitime congregatæ, præiudicium generarent. Nam etſi ſit caput miniſteriale eccleſiæ, non tamen eſt maior tota eccleſia. Alioquin errante pontifice, ſicut ſæpe contingit, & contingere poteſt, tota erraret eccleſia, quod eſſe non poteſt. Etſi caput ſit & principalis prælatus huius corporis myſtici, eſt nihilominus intra corpus. Nam ſi extra corpus eſſet, tunc non ptineret ad corpus, nec tunc caput eſſet. corpus igitur hoc, totũ cõtinet, & ipſum quod dicitur caput, & ſingula mẽbra. Nec quis dicat, quod ipſa pars principalis potentior eſt, ac dignior reliquo toto corpore & cæteris membris, & p conſequens illi potius obediendum: qa ratio, expientia & autoritas, dictant contrariũ. Ratio, qa reliquũ totum corpus, etiam nõ cõ-
C putato papa, ſecũdũ legẽ communẽ errare poteſt in his quæ ſunt fidei. Alioqn ſi errare poſſet, cũ certũ ſit papã errare poſſe, tũc & papa & reliquo toto corpore errantibus, tota erraret eccleſia: quod eſſe nõ poteſt. Expientia etiã demõſtrat, qa ſæpe expti ſumus & legimus papam, licet caput & principalem partem, erraſſe. reliquum autem corpus, papa etiam errante, erraſſe nunquam legimus. propterea reliquum ſæpe totum corpus condemnauit atque depoſuit papam, tam ratione fidei quàm morum. Sed nunquam papa condẽnauit aut excommunicauit aut depoſuit reliquum totum eccleſiæ corpus. licet ergo tam papa quàm eccleſia claues habeant ligandi atq; ſoluendi, papa tamẽ nunquam in totam eccleſiam claues ligandi atq; ſoluẽdi exercuit, eccleſia autẽ ſæpenumero in papam. Autoritas etiam ſcripturæ euangelicæ idem probat. Nam hoc quod dixit CHRISTVS, Si peccauerit in te frater tuus, dic eccleſiæ: & ſi eccleſiam non audierit, ſit tibi ut ethnicus & publicanus, omnes homines comprehẽdit. & quod Petrus & ſucceſſores illa autoritate comprehẽdantur, oſtẽdit Paulus, q in faciẽ reſtitit Cephæ & coram omnibus. eccleſiæ enim dixiſſe uidetur, q coram omnibus dixit, quo ad ſucceſſores Petri. Iam ſupradictum eſt, qualiter ſæpe peccata eorum dicta fuerint eccleſiæ, & ab eccleſia punita: & qui non audierunt eccleſiam, fuerunt habiti ut ethnici & publicani, ut legitur de Anaſtaſio & Liberio. Pro-

Matth. 18.
Galat. 2.

bat hoc etiam autoritas uniuerſalis eccleſiæ, quæ non poteſt errare, ita diffinientis in D
concilio Conſtantienſi, quod peccata pontificum circa fidem uel ſchiſma uel mores, poſſunt dici eccleſiæ, cuius præceptis & ordinationibus tenentur obedire: & ſi obedire contempſerint, cōdignæ pœnitentiæ poſſunt ſubijci, & ad alia iuris remedia recurri, & per conſequens poſſunt excōmunicari. quo facto, ut ethnici & publicani habebuntur. Hoc, etiam ſi pluribus alijs rationibus & autoritatibus poſſet comprobari, ſatis eſt, autoritatem uniuerſalis eccleſiæ adducere. Ipſa enim errare non poteſt, & q̃c quid determinet ſcripto, aut conſuetudine uniuerſaliter faciat, eiuſdem reuerētiæ & autoritatis eſt cuius ſacra ſcriptura. Vnde ſi in euāgelio reperiremus ſcriptum decretum illud Conſtantienſis concilij, quod papa tenetur obedire concilio &c. hæreticum eſſet, hoc reuocare in dubium. ſic & hæreticum eſt, ſi quis illi decreto cōtumaciter contradicat. Et quia ad alia noſtra feſtinat oratio, omnes argumentationes quæ fieri poſſent in contrarium, hac unica autoritate eccleſiæ ueraciſſime confutamus. Ita beatus Hieronymus poſt longam diſputationem confundit atq; conuincit Luciferianum, dicens: Poteram omnes tuarum propoſitionum riuulos hoc uno eccleſiæ ſole ſiccare, de autoritate concilij loquens. Qualecunque ergo nomen dignitatis aut poteſtatis de papa ſcriptum inuenitur, ad particulares quoſcunque homines & ſingulares eccleſiaſticos referendum eſt, non ſupra uniuerſalem eccleſiam, ita ut potius papa eccleſiæ, quàm eccleſia tota papæ obedire cogatur. Nam etſi papa maior ſit in eccleſia, non tamen maior eſt tota eccleſia. uni autem quare dictum eſt, Tibi dabo claues regni cælorum? Sancti doctores exponunt, ut unitatem deſignaret eccleſiæ: & ideo ab unitate exordium proficiſcitur, ut eccleſia Chriſti una eſſe demonſtraretur. Et Petrus quando claues accepit, ut dicit Auguſtinus, eccleſiam ſignificauit. Nec putetis quin eccleſia claues habeat & imperium ſuper omnes. Quod ideo ſunt multi principes contra philoſophicum dictum, Entia nolunt male diſponi, pluralitas principantium mala. unus ergo princeps. Ipſa enim unus eſt princeps. & unitati fidelium, non ſingulis, hæc iuriſdictio à domino conceditur. & ideo ab uno incipere uoluit, ut perfectam unitatem atque unanimitatem deſignaret: q̃a unitas eccleſiæ multo maior eſt atq; perfectior, quàm unitas unius regis aut imperatoris terreni. Hic enim & errat, & in uarias ſententias atque contrarias ſæpe ſcinditur. Eccleſia autem nec errat, nec ſibi ipſi contradicit. Nec comparandum eſt corpus eccleſiæ alijs politicis corporibus ciuitatum & uniuerſitatum: quia in medio huius corporis eſt Chriſtus, q ipſum regit ne erret. Alia autem politica corpora humanis & uarijs uoluntatibus gubernantur. neq; in hac materia congruit allegare errorem illorum, ſecundum beatum Thomam, qui ſe ſubducere nituntur ab obediētia Petri, ſucceſſorem eius Romanum pontificem uniuerſalis eccleſiæ paſtorē nō recognoſcētes: quoniam de ſingularibus eccleſiis & perſonis id intelligendum eſt, non de uniuerſali eccleſia, quæ ſæpe obediētiam iuſtis ex cauſis Romanis pontificibus ſubtraxit, ut Marcellino, Anaſtaſio, Liberio, Ioanni XII. Benedicto IX. Benedicto XIII. Ioanni XXIII. Progrediētes deinde ad materiam concilij, dicitis q; ſanctiſſimus dn̄s Eugenius ratus hæreſibus, bellis ac deformitatibus ſine ſanctorū patrū & principū aſſiſtentia opportune obuiari nō poſſe, cōcilium Baſileen̄. ex dn̄i Martini papæ felicis recordationis autoritate p Senen̄. concilium promulgatū, atq; eiuſdē Martini iuſſione ſtabilitū, poſt ipſius obitū & ſuæ ſanctitatis aſſumptionē, robur habere uoluit & proſecutionē, ratū & gratū p ſuas apoſtolicas bullas gerēs, q̃cquid poteſtatis in ea re dilecto eccleſiæ filio Iuliano ſancti Angeli diacono cardinali ſanctæ ſedis apoſtolicæ legato, p p̄deceſſorē ſuū collatū fuiſſet. Fatemini ergo & bn̄, conciliū hoc legitime congregatū, quia ſtabilitū fuiſſe dicitis autoritate apoſtolica & p conciliū Senen̄. & roboratū p dn̄m Eugeniū. Et quia facultas data p̄fato legato circa proſecutionē cōcilij, ratificata extitit p ipſum dn̄m Eugeniū modernū, optime ueritatē narraſtis. Ita em̄ fuit, ut dicitis. quo igitur pluribus autoritatibus ſtabilitū fuit, & quo plures neceſſitates illud celebrari ſuadebāt, eo minus

Matth. 16.

E

F

A nus decuit illud pturbare & conari diſſoluere:& quidē prò tot neceſſitatibus nō ſo-lum cōcilium alias indictum pſeuerare debebat, ſed ſi indictum non fuiſſet,de nouo debuiſſet indici. propterea nemo eſt q nō uehemēter admiretur,tam ex abrupto & ſine cauſa huiuſmodi diſſolutiōem eſſe attētatam. Sed excuſatis hoc factum eſſe, qa nō uidebat amplificationem illius ut optabat:& p oratorem noſtrum reqſitus, ut ea faceret quæ nouam conuocationē ptendere uidebantur,illud obinde diſſoluit. Quænam iſta excuſatio eſt?quinimmo ſi amplificari non uidebat,ad amplificandū opam dare pro ſuo officio debuiſſet.& id ipſum petebat noſter orator, obſecrans ut cōmem fauorem concilio pberet,& ad ipſius proſecutionem intendere dignaret. Nunqd ſi infirmus medico ſupplicet,ut eū ſanet,medicus ipſum interficere debet,ne in ſanando laboret?Orator noſter ad nos reuerſus,qcquid Romæ expoſuerat, ut aſſeruit,hic publice retulit ex eius dictis.Quicūq; eum audiuit,nihil aliud indicat,niſi quod cum omni inſtantia fauorem p dñm Eugenium concilio pſtandum & eius pſeuerantiam poſtulabat. Si uolebat ſummus pontifex exhortari platos ut huc citius properarēt, ſaltem ad actum diſſolutionis prorumpe non debebat.ſua eñ ſponte ueniſſent prælati. Vt igitur neceſſitatibus eccleſiæ quæ moram non patiebant,citius fuiſſet prouiſum,

B ſupplicabatur,ut p ſuas literas exhortari uellet præſertim Italiæ prælatos,quos nos pro reuerētia ſummi pontificis cui propinqui ſunt,citare pro tunc diſtulimus: immo etiam reqrebatur,ut ſi commode poſſet,ſua ſanctitas huc uenire dignaretur. Sed & ſi platos Bononiam ad annum cum dimidio conuocauit,cum modo non poterat eis ſcribere,pſertim prælatis Italiæ, quod ſtatim huc uenirent,ut neceſſitatibus præſentibus prouideretur?Sed uolebat ipſe pſonaliter intereſſe.Ideo qa infirmus ad annum cum dimidio diſtulit,qd ipſe ſciebat ſi interim moreretur,an & anno cum dimidio perfecte ſanatus eſſet?Sed pſentia ſua multum prodeſſe poſſet.fatemur. Sed ſi adeſſe propter infirmitatem non poſſit, an propter infirmitatem papæ infirmitas eccleſiæ tam piculoſa negligetur?Magnæ fuerunt hæreſes Arrianorum,Neſtorianorum,Manichæorum, Donatiſtarum; & multa alia grauiſſima picula tunc temporis in eccleſia imminebant. Et nihilominus iuſſit ſummus pontifex per ſuos legatos concilia celebrari. Dicitis,cum magna & matura deliberatione diſſolutionem factam eſſe. Si longa & matura deliberatione fuiſſet facta, debuiſſet mittere huc ad ſacrum concilium,& ſcire certius,an ſic facere expediret. Quis melius in rebus agendis deliberat,an præſens an abſens? Facta concilij & harum partium magis innoteſcebant nobis quàm alijs. Et propter reuerentiam ſacri concilij catholicam repræſentantis eccleſiam,ad maturam deliberationem habendam,concilium conſuli oportebat,non alienos.

C Sed audiuimus aliquos ex uenerabilibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus contradixiſſe,alios autem nunc dicere,ſe male tunc fuiſſe circunuentos,& iam melius de ueritate informatos,aperte contradicere. Audiuimus fuiſſe tunc & nunc multo maiorem murmurationem in curia de hac diſſolutione. quàm plurimi & fereòmnes qui in curia nomen habent uirorum bonorum,huiuſmodi factam diſſolutionem damnant.omnes q extra ſunt cardinales, omnes quaſi principes & populi & q bonum eccleſiæ cupiunt,conciliū laudant & diſſolutionē reprobant. Cauſæ etiā in bulla diſſolutionis expſſæ,cum pace dictum ſit,non ſic ſe habent,prout p noſtros ambaſiatores ſuæ ſanctitati nunciauimus:q etiā tot & tanta ex ipſa diſſolutione,ſi effectum haberet,ſcandala ſeq dixerunt,q̃ habētes etiā cor lapideum, molliri debuiſſent. Sed ex quo nunc conſtat,ipſas cauſas ueras non eſſe,cur modo non mutat propoſitum?cur pax perturbatur eccleſiæ?Dicitis hunc locum uicinū Bohemis. Diſtat iſte locus à Praga p qndecim diætas.ſunt ciuitates & principes intermedij potētiſſimi.Ciuitas iſta fortiſſima flumine Rheno & mœnibus & uiris catholicis munita,uicina ad tria miliaria linguæ Gallicanæ.In iſtis partib⁹ ille metus eſt de exercitu Pragenſiū,q Romæ.Putat ſua ſanctitas nos eē ita improuidos,quod ſi hic locus tā uicinus eēt Bohemis,quod merito timendū eſſet,hic māſiſſemus aut maneremus?

Sed mira res. habuit ſanctitas ſua exercitum hoſtium in portis Romæ, nec timuit, nec receſſit: & hic timet inimicos per quindecim diætas longinquos? Inter alias diſſolutionis cauſas hanc eſſe dicitis, quod Bohemos uocauimus eo modo, quod ſanctitas ſua ſuſtinere ſine offenſa non potuiſſet aut detractione damnationis in concilio Conſtantienſi factæ. Vocatio iſta non poteſt ſuſtineri ſine offenſa ac detractione concilij Conſtantienſis, ſed diſſolutio concilij bene poteſt ſuſtineri. concilium Conſtantienſe mandat fieri concilium. fieri autem cum effectu intelligitur, non prorogari tempus, non mutari locum. contra omnia iſta fit, & nihil de hoc dicitur. Sed calumniamur quia uocauimus Bohemos. Nunquid in decretis concilij Conſtantienſis ſcriptum inuenitis, quod eccleſia non debeat eos ad inſtruendum & informandum conuocare? Non miramur ſi ex dictis oratoris noſtri occaſio ſumpta eſt ad diſſipandum concilium, quandoquidem ex pijſſimis noſtris literis id factum eſſe uideamus. Vtinam propter honorem ſummi pontificis hanc cauſam in literis ſuis non inſeruiſſet, uidelicet quod huiuſmodi uocatio fuerit in iniuriam ſedis apoſtolicæ ſacrorumque conciliorum, & contra decreta ſanctorum patrum ac ſtatuta legum imperialium. Sed ualde mirandum eſt, quod in eiſdem literis damnatur & approbatur. Si audientia conceſſa Bohemis, reprobatur: cur Græcis conceditur, cum & hi & illi ab unitate eccleſiæ ſeparentur? Si concilium Bononiæ propter illos indicitur, cur concilium Baſileenſe propter Bohemos & multa alia neceſſaria iam indictum, diſſolui procuratur? cum Bohemica hæreſis periculoſior ſit, ad illam accuratius foret intendendum. Mirandum eſt, ſi uerum ſit: dicitur uenerabili archiepiſcopo Gueſznenſi conceſſam eſſe facultatem per ſummum pontificem audiendi Bohemos. ſingulari perſonæ conceditur, quod uniuerſali eccleſiæ non permittitur? Si epiſtola noſtra diligenter & non ex liuore uel odio conſideretur, plane conſtabit, non ad iniuriam autoritatis apoſtolicæ nec conciliorum Conſtantienſis & Senenſis, immo ad reuerentiam & honorem eorum factam fuiſſe uocationem. uocauimus enim, ut nobiſcum in eadem unitate coniungantur: & ut qui à nobis aliquandiu diuiſi fuerunt, iterum in charitate & unitate nobiſcum reconcilientur. Si hoc fieri poterit ad quod nos laboramus, cedet proculdubio ad honorem ſedis apoſtolicæ. Ipſam enim reuerebuntur, quam uſque nunc contempſerunt: cedet ad gloriam conciliorum Conſtantienſis & Senenſis, quia illam fidem & ritum qui in his concilijs declaratus eſt, quem uſque nunc non tenuerunt, amodo tenebũt. Cur ergo retorquetur ad iniuriam, quod quæritur ad honorem? nec contra decreta ſanctorum patrum, nec contra leges canonicas aut ciuiles huiuſmodi uocatio facta eſt, ſiue aſſerere uelimus eos uocatos ad inſtruendum, ſicut ueritas eſt, ſiue ad diſputandum. Si ad inſtruendum, nemini dubium eſt, quin opus ſit pium & meritorium, & prælatorum officio neceſſarium: Si ad diſputandum, & ad hunc finem, ut errans inſtruatur & reducatur, cum eadem ratio ſit, ſimiliter erit opus pium & laudabile, ut inquit beatus Paulus ad Titum: Oportet epiſcopum &c. Et ſubdit, Vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt, arguere: immo pernimium periculoſum fuiſſet, denegare audientiam Bohemis, quam ubique locorum diuulgabant ſe poſtulare, & eis non concedi, ob hanc cauſam, quia eorum articuli erant ita manifeſte ueri, quod noſtri epiſcopi & ſacerdotes non poterant eis reſpondere, nec cum ipſis conferre audebant: propter quod ſcrupulus non paruus in animis hominum, præſertim ſimplicium iſta audientium, erat exortus. Omnis autem ſchola theologorum, canoniſtarũ & legiſtarum affirmat eam diſputationem de fide, quæ non ſit cauſa perfidiæ ſeu tumultus, uel ut in dubium reuocet: ſed ad inſtruẽdum, uel clarius patefaciẽdum ueritatẽ, uel conuincendum uel confundẽdum hæreticos ſeu infideles, uel confirmandum catholicos, fore licitam: immo beatus Thomas ſecũda ſecundæ dicit in caſu ſimili, ſicut eſt noſter, quod quando ſimplices uiri ſolicitati ſunt aut pulſati ab infidelibus uel hæreticis, corripere nitentibus in eis fidem, tunc neceſſarium eſt publice diſputare de fide. per hoc enim

D E F Tit.1.

ſimpli

A ſimplices firmantur in fide, & infidelibus aufertur decipiendi facultas. Alioquin
ipſa taciturnitas eorum qui reſiſtere deberent, peruertentibus fidei ueritatem eſſet
erroris confirmatio. Allegat beatum Gregorium, quòd ſicut incauta locutio in er
rorem protrahit, ita indiſcretum ſilentium eos qui erudiri poterant, in errore dere-
linquit. Conſtat autem Alamanos per libellos & epiſtolas Bohemorum ſolicitari,
ut eorum errores ſequantur, allegando ad eorum peruerſum ſenſum multas autori-
tates. Ergo ſecundum beatum Thomam & beatum Gregorium uiſi fuiſſemus con
firmare errores Bohemorum, niſi hoc caſu dediſſemus illis audientiam. Quid ad
hoc reſpondebunt noſtri calumniatores? hoc etiam ſæpenumero actum fuiſſe per ſa
cra concilia & ſanctos patres legimus, cum hæreticis uel infidelibus, etiam prius da-
mnatis. Syluester in concilio Romano publice diſputauit cum duodecim ſcribis
Iudæorum, quibus & per CHRISTVM & apoſtolos per tot annos ante, ueritas
Chriſtianæ fidei prædicata fuerat, & in ea diſputatione dati fuerint iudices duo gen-
tiles, Cirithon & Zenophilus. Beatus Anaſtaſius publice diſputauit cum Arrio,
cuius error prius in celeberrimo concilio Niceno damnatus fuerat. In qua diſputati-
one ſedit arbiter quidam nomine Probus, gentilis homo. In ſynodo Chalcedonen-
ſi orthodoxi diſputarũt cum Neſtorianis, dudum in concilio Epheſino damnatis. Et
B poſt multa inter eos fuit conuentum, ut noſtri orarent ſecundum fidem noſtram, &
illi ſecundum fidem ſuam. Et charta quædam in qua & noſtra fides & errores illo-
rum deſcriberentur, ſuper corpus beatæ Euphemiæ poneretur, ut deus ueram fi-
dem manifeſtaret. quod & factum eſt. Item licet error ille, qui aſſerit Chriſtum
unius duntaxat fuiſſe naturæ, prius fuiſſet damnatus, tamen in ſynodo Conſtantino-
politana, in qua præſedit ſanctus epiſcopus Flauianus, Euthices qui hunc tenebat er-
rorem, fuit ad ſynodum uocatus, & plene auditus, & ſecum diſputatum, fuitq; per
acta præcedentium conciliorum conuictus. Item licet error quem tenebat Luci-
ferianus, fuiſſet ante damnatus, nihilominus beatus Hieronymus diſputauit cum
ipſo, & eum per acta præcedentis concilij conuicit. Quamuis errores Donatiſtarum
ſequentium Arrianos, olim in concilio Niceno damnati fuiſſent, nihilominus fuit
congregata ſynodus Carthaginenſis, & ad eam Donatiſtæ per nuncios concilij uo-
cati ſunt. Et inter alia, conuocationis uerba iſta ſunt: Hanc ergo pacificam & ex cha
ritate uenientem uocationem contemnere non debetis. Et ſi quid ueritatis uos ha-
bere arbitremini, non dubitetis aſſerere, id eſt, ut congregato noſtro concilio, dele-
gatis ex uobis quibus cauſam ueſtræ aſſertionis committatis: ut & nos poſſimus
C hæc facere, etiam de concilio noſtro delegantur, qui cum eis quos delegeritis, con-
ſtituto loco & tempore quicquid eſt quod noſtram à nobis ſeparet communionem,
cum pace diſcutiatur, ut tandem adiuuante domino deo noſtro IESV CHRISTO,
finem ueternoſus error accipiat. Beatus etiam Dominicus & duodecim abbates
in partibus Tholoſanis cum Albingenſibus, quorũ errores fuerant damnati, publice
diſputauit apud phanum Iouis ſub iudicibus deputatis. Sed ideo calumniari uide-
mini epiſtolam, quia non ad recognoſcendum errorem, ſed ad ſubmittendum ſe pa-
riter cum eccleſia ueritatis inueſtigationi ſint uocati, quod Huſſitis fauorem & au-
toritatem, fidelibus uero ambiguitatem & perplexitatem præſtare uidetur. Cur
ſicut partem epiſtolæ, ita non recitaſtis & totam? Cur etiam addidiſtis, ubi adden-
dum non erat? aut ſicut poſt uerbum audietis & nos, addidiſtis reſpondentes, cur
non addidiſtis, inſtruentes & informantes? Circa principium epiſtolæ dicitur: Ni-
hil tam ante oculos noſtros uerſatur, quàm ut uos in eadem unitate nobiſcum con-
iungamini. Hinc ſatis innuitur, ex quo damus operam, ut nobiſcum coniungantur
in eadem unitate, quod unitatem dimiſerint, & eam opus ſit ut recuperent. Item
& uerbum illud: Et forſan diſſidium noſtrum aliquandiu deus in eccleſia per-
miſit. Ac uerbum illud, Quanta lætitia erit in cælis, ſi uos q̃ aliquandiu diuiſi fuiſtis,
iterum in unitate & charitate nobiſcum reconciliamini? Hoc aperte indicauit, eis ne-
ceſſa-

ceſſarium eſſe reconciliari nobiſcum, ex quo neceſſario oportebat recognoſcere erro D
rem. Verbum etiam illud, Scimus quia noſter cæleſtis paterfamiliâs bonum fidei ſe
men ſeminauerat, ſed uenit inimicus homo & ſuperſeminauit zizaniam: hoc mani-
feſte demonſtrauit eos à ueritate erraſſe, ac neceſſarium fore ut ſuperinfundatur ros
gratiæ ſpiritusſancti. Forte moleſtum eſt uobis uerbũ illud, Ipſe ſpũſſanctus aſtabit
medius iudex & arbiter qd in eccleſia dei tenẽdum & agendũ ſit. Vel forte uerbum
illud, Aderit plane ſpiritusſanctus, in cuius nomine congregata eſt hæc ſancta ſyno-
dus. Ipſe erit dux & rector concilij, perfecte illuminaturus corda hominum, ut ui-
am ambulent charitatis & pacis. Nobis autem eſt gratiſſimum & ſuauiſſimum, illum
nobis iudicem & ducem conſtitui, quem nobis CHRISTVS dedit, dicens: Cum au
Ioan. 15. & 14. tem uenerit ſpiritus paraclitus, quem ego mittam uobis à patre, ipſe uos docebit, &
ſuggeret omnia quæ dixero uobis. An ſpiritumſanctum uos habere iudicem indi-
gnamini? An potius hominem quàm deum, uelletis elegiſſemus iudicem? Merito
in principio ſermonis noſtri dicere perſuaſimus, ne ſpiritumſanctum contriſtaretis.
Blaſphemia eſſet, ſi quis negaret ſpiritumſanctum dictare ſententias, canones & de-
creta conciliorum. In actibus apoſtolorum hoc expreſſum auditis, cum dixerint apo
Actu. 15. ſtoli, iudicantes non eſſe ſeruanda legalia: Viſum eſt ſpirituiſancto & nobis. Leo pa-
pa inquit ſacrorum patrum canones ſpiritu dei conditos, & totius mundi reueren-
tia comprobatos. Et Iſidorus: Et ſi qua ſunt alia concilia quæ ſancti patres ſpiritu dei E
1. Cor. 2. plene ſanxerunt. Si ſpiritualis homo iudicat omnia, ſecundum Apoſtolum, quanto
magis ipſe ſpiritusſanctus, per quem homo accipit ut ſit ſpiritualis? Quid eſt dicere,
aſtabit medius iudex & arbiter, niſi quòd ipſamet ſynodus erit illa, quæ iudicabit &
arbitrabitur? Non enim aliud iudicare & arbitrari poterit, quàm ſpiritusſanctus ſug
geret. Quid iterum aliud eſt dicere, aſtabit iudex, niſi quod iudicabitur in hoc con
cilio, prout iudicatum eſt in Conſtantia? Nam cum ſententia illa condemnationis
Huſſitarum, à ſpirituſancto dictata fuerit, & ipſe neſciat uariare ſententiam ueritatis,
utiq; cum idem ſit in omnibus concilijs, id ipſum hic ueraciter iudicabit quod in il-
lo. Si quis autem obijcit, quomodo iam iudicatum, iterum iudicabitur? Dicendum
eſt, quod cum fiat ad ſalutem proximorum, non eſt incongruum idem repetere. Pro
feſſio enim fidei catholicæ facta in concilio Niceno, in pluralibus ſequentibus conci
lijs repetebatur. Quoties neceſſe eſt, toties mater eccleſia aperire debet os ad docen-
dum & inſtruendum. Non omnes ſpiritusſanctus eodem tempore illuminat, ſed ubi
uult, & quando uult, ſpirat. Qui in uno concilio illuminationem non acceperunt
dono ſpiritusſancti, forte accipient in alio. Ideo neceſſe eſt ſæpe frequentari con-
cilia, ut hæreſis quæ in uno tolli non poteſt, tollatur in alio. Nec enim hæreſis Ar- F
riana uel aliæ eodem tempore extinctæ ſunt. Illuminabit ergo, ut ſperamus, ſpi-
ritusſanctus corda Bohemorum in hoc concilio, & oſtendet ipſis quid tenere &
agere debeant in eccleſia. Propter eos hoc uerbum dictum eſt, & propter alios
errantes: orabimus, ut ſpiritusſanctus illuſtret corda uniuerſi populi ad cognoſcen-
dum amplectendumq; ueritatis & unitatis ſemitam. Non enim de populo Chriſtia-
no, ſicut ſunt & ipſi Bohemi, & alij errantes, cognouerunt adhuc & amplexi ſunt ue
ritatem & unitatem. Cur nobis moleſti eſtis, quod in ducem elegerimus ſpiritumſan
ctum? Si beatus Syluester diſputauit cum Iudæis ſub duobus iudicibus gentilibus:
ſi Athanaſius cum Arrio ſub uno iudice pagano: ſi orthodoxi cum Neſtorianis ſub iu
dicio corporis mortui ſanctæ Euphemiæ: ſi concilium Carthaginenſe requiſiuit
Donatiſtas, ut illa controuerſia terminaretur per aliquos utrinq; eligendos: ſi beatus
Dominicus cum Albingẽſibus ſub certis iudicibus, cur nobis non licuit eligere in iu
dicem ſpiritum paraclitum? Quod autem putatis non in Germania huiuſmodi
audientiam dandam, ſi danda eſſet, hoc ſecundum beatum Thomam nullo modo
rationi congruit. Nam ſicut in loco ubi non eſt nota hæreſis, diſputare periculoſum
eſt: ita ubi nota eſt, & homines ab hæreticis infeſtantur, diſputare ad declarationem
neceſſa

A neceſſarium uidetur. Quod uero dicitis, ex iſta uocatione præſtari fidelibus ambiguitatem uel perplexitatem: miramur unde hæ adinuentiones proueniant, cum ex hoc nõ ambigui uel perplexi, ſed certiores ac firmiores populi Alamaniæ facti ſunt, uidentes noſtram confidentiam & fidei firmitatem in uocandis illis, maximeq́ exhilarati ſunt, ſperantes ex hoc illos eccleſiæ reconciliandos. Duo autem ſceleſtiſſima capita huius hæreſis, quæ commemoratis, nonne tandẽ ultimo ſupplicio tradita ſunt? Si omnes hæretici talem fauorem haberent, pauci fierent hæretici. Quæ autem ſint illæ plures & grauiores cauſæ, quæ præbuerunt occaſionem diſſolutioni, neſcimus. ſi perſonam ſummi pontificis tantum reſpiciunt, propter hoc non debet periclitari ſtatus eccleſiæ. Si autem eccleſiam, æquius fuiſſet intimare concilio, quod repræſentat eccleſiam, ut prouideret. Hoc autem ſcimus, quod hic eſt plena & omnimoda ſecuritas. Dolenter refertis, ꝙ diſſolutioni prætenſæ non paruimus, & mandata apoſtolica per nos ſpreta ſunt. Hoc ideo facimus, quia deo pluſquam hominibus parere oportet. Sancta mater eccleſia cui quilibet parere debet, nos legitime congregauit, ut tollendis deformitatibus hæreſum, bellorum ac uitiorum, quæ plurimæ ſunt in populo Chriſtiano, efficaciter intẽderemus. Ne eccleſiam & Chriſtum eccleſiæ principale caput contemneremus, pſeuerandum cenſuimus in ope nobis iniuncto. expoB ſuiſſemus fidem orthodoxam, Chriſtianam religionem, omnem deniq́ eccleſiaſticum ſtatum periculo ruinæ & euerſionis, ſi ſic diſſolutioni prætenſæ paritum fuiſſet, quemadmodum oratores noſtri nouiſſime ſanctitati ſuæ latiſſime expoſuerũt. Scriptum eſt in ſexta ſynodo Conſtantinopolitanã. cum læditur fides, parentum reuerentia uelut inutilis & piculoſa deſpicitur, & amor erga filios fratresq́ uitatur. Ad poſtremum, etiam ſup ipſam uitam mors potius à pĳs patribus eligitur, ut meliorem reſurrectionem conſequantur: potius autem nobis dolendum foret, ſicut & mundus dolet, quod talia tentata ſunt aduerſus hoc generale concilium & contra uniuerſalis concilĳ Conſtantienſis ordinationem, cui cum ſummus pontifex obtemparе tenetur, his pœnis ſubĳcitur, quas contra inobedientes ſtatutas eſſe dicitis. Sed nec prætenſæ diſſolutioni paruimus, quia fieri non potuiſſe conſtabat. Nam & ſi magna ſit papæ poteſtas, id tamen ſibi facere non licet iuxta communem omnium ſententiam, unde uniuerſalis eccleſiæ ſtatus turbetur, piclitetur aut decoloretur. Sed cum in iudicio omnium ac noſtro, eccleſia nunc uniuerſalis reformatione neceſſario indigeat, merito iſtud concilium quod ad hoc inſtitutum eſt, diſſoluere non licuit. Impediretur enim hæreſum extirpatio, pacificatio populi Chriſtiani, & deformitatum correctio.

C Vnde in prima ſeſſione huius concilĳ, facta ante dictam prætẽſam diſſolutionẽ, diffinitum eſt, quod procurans hoc concilium impedire, diſſoluere, prorogare uel mutare, ſeueriter puniatur, & procedatur contra eum tanquam communis pacis pturbatorem, cum ex hoc p̃dicta bona impediri uideantur. Nec papæ fas eſt, decretum illud Conſtantienſe quod incipit, Frequens, abolere: uel taliter agere, quod diſpoſitio ſua reddatur inutilis uel fruſtratoria. eſſet enim contra mentem eccleſiæ, quæ illud decretum edidit pro uniuerſali eccleſiæ ſtatu conſeruando, circa quod papa non diſpẽſat. Statim aũt tollere concilium iam inceptum, nihil aliud uidetur, q̃ non celebrare: immo multo deterius, ꝑpter graue ſcandalum quod in eccleſia naſcitur ex tali ludibrio. Quod aũt ꝑ uniuerſali eccleſiæ ſtatu conſeruando, ipſum decretum editũ ſit, ex præfatione ipſius liquet. Dicit enim: Frequẽs gñalium conciliorum celebratio, agri dñici præcipua cultura eſt, quæ uepres, ſpinas & tribulos hæreſum, errorum & ſchiſmatum extirpat, exceſſus corrigit, deformata reformat, & uineam dñi ad frugẽ huberrimæ fertilitatis adducit: Horum uero neglectus, præmiſſa diſſeminat atq́ fouet. Propterea nullo pacto eccleſia tolerare debet, immo ſe uſque ad animam & ſanguinem opponere, ne tale oſtium aperiatur, & tam utile toti Chriſtianitati ſtatutum euaneſcat. Ex mente etiam dicti decreti uidetur, diſſolutionẽ prædictam non ualuiſſe. Vult enim quod in fine cuiuſlibet concilĳ locus futuri concilĳ eligatur

per

per menſem ante,approbante & conſentiente concilio:& ſic non debere diſſolui,niſi prius conſentiente concilio locus per menſem ante pro futuro concilio electus ſit. D

Item cum prohibeatur in dicto decreto prorogatio,multo magis uidetur prohibita diſſolutio.plus enim eſt auferre,quàm differre. Prorogatio dilationẽ inducit, diſſolutio peremptionem.Et licet mutatio certo modo concedatur,diſſolutio nõ. Hoc autem fecit papa. diſſolutio expreſſa fuit,non loci mutatio. Item mutatio loci ex cauſa conceditur,quo ad concilium futurũ.Dicit enim textus decreti:Locum autem pro futuro concilio abſq; euidenti cauſa non mutet.Non autem cõcedit mutari poſſe ſine conſenſu concilij,locum concilij actu congregati:quia de ſeipſo diſponere,ad ipſum concilium pertinet. Nam ſi ad concilium ſpectat, facere reformationem ſupra caput & membra, ad ipſum etiam uidetur ſpectare, de his ſine quibus reformatio fieri non poteſt, & an locus reformationis continuandus ſit uel mutandus.

Item ſi actu congregato concilio, locus pro futuro concilio eligi debet conſentiente concilio, quanto magis pro ipſo concilio actu iam congregato, continuando uel transferendo ad alium locum? cum enim certa forma per hoc decretum indicatur, papa ipſam ſeruare tenetur. Alioquin fruſtra ipſi lex indiceretur. Probatur ex alia ratione,diſſolutionem non ualere: quia ut prædictum eſt,cum papa teneatur obedire ſtatutis,ordinationibus & præceptis cuiuſcunque concilij in his quæ pertinent ad fidem,ſchiſma & reformationem eccleſiæ in capite & in membris; E & ſi non obedierit,puniri poteſt:conſtat, ipſum in his caſibus fore inferiorem concilio,& concilium maius eo,cum poſſit reformare,ſtatuere,mandare & punire. Inferior autem legem ſuperioris tollere non poteſt, nec ipſum ſuum ſuperiorem extinguere uel annihilare.Alioquin implicaret euidentem contradictionem, tenetur, obedire,& non tenetur, quia poteſt diſſoluere. Cum ergo concilium congregatum ſit propter prædictas cauſas,& inter alia ſtatuerit ſub magna pœna, ne quis procuraret diſſolui aut mutari ipſum:papa,cum illi obedire teneatur, nullatenus diſſoluere poteſt.Alioquin ſi poteſt diſſoluere,non tenetur obedire.Ex quo neceſſario infertur, quod aut decretum prædictum non ualet,aut diſſolutio: quia ſibi inuicem cõtradicunt. Præterea ante tempus cõcilij Conſtantienſis nullum dubium erat,quod congregato concilio ſuper facto fidei cõtra papam,papa illud diſſoluere non poterat:qa ſi potuiſſet diſſoluere,potuiſſet non iudicari: quod tamen ſibi non licebat: quia in fide deuius, poteſt per concilium iudicari. Ergo ſicut in iſto caſu,ita dicendum eſt nunc congregato concilio ſuper reformatione generali in capite & in membris:qa iſti tres caſus,fidei,ſchiſmatis & reformatiõis,ſub eadem declaratione concilij Conſtantienſis cõtinentur: quod non ſolum ſcripto declarauit concilium Conſtantienſe, F ſed etiam facto: quia Benedictum ꝓpter ſchiſma, Ioãnem uigeſimumtertiũ propter deformitatem uitæ depoſuit. Et ſi dicatur:ſicut papa poteſt congregare concilium propria autoritate, ita eadem poteſt diſſoluere: reſpondendum quod longe differt. Ante enim concilij congregationem concilium non eſt: ſed ut primum congregatum eſt, ſtatim poteſtas uniuerſalis eccleſiæ quæ eſt immediate à CHRISTO, & quam concilium repræſentat,transfunditur in ipſum concilium,uel potius continuatur in eo, & fit ipſum concilium ſuper papam & cunctos alios: quemadmodum ſi quis homo ſubijciat ſe alicui,poſtquam ſubiectus eſt, non poteſt ſe ab illa ſubiectione eximere,nec poteſtatem ſui ſuperioris diſſoluere ſine ſui ſuperioris conſenſu:quia quod à principio fuit uoluntarium,expoſt fit neceſſarium. Et hoc modo intelligenda ſunt iura, dicentia quod concilia per Romanæ eccleſiæ autoritatem fiunt & robur accipiunt.Robur enim(ut communiter)accipiunt ut cõgregentur, non ut congregata poteſtatem iudicandi & ſtatuendi à papa conſequantur. Et ſi quis forte dixerit,in concilijs intelligitur excepta autoritas papæ,ideo papa nõ ſubijcitur:reſpondetur,illud eſſe uerum,qnando perſona papæ ſpecialiter non includitur: ſed ſi ſpecialiter includeretur,non poſſet excipi,quia eſſet contradictio. Sed in decreto concilij

Conſtanti-

A Conſtantienſis ſpecialiter dicitur,quilibet etiam papalis dignitatis, obedire tenetur præceptis concilij. Quod autem prædicta diſſolutio non ualuerit, clare deducitur ex decreto tertiæ ſeſſionis concilij Conſtantienſis in qua fuit diffinitum,etiam ante pro ceſſum incho: ˋum contra Ioannem,quod dominus Ioannes uigeſimuſtertius Roma nam curiam & officia publica illius ſeu illorum officiarios de ciuitate Conſtantienſi ad alium locum non mutaret aut transferret,ſeu perſonas dictorum officiariorum ad ſequendum eum,directe uel indirecte cogeret ſine licentia & autoritate ipſius ſynodi:& hoc,quo ad illos officiarios & illa officia, per quorum abſentiam concilium ue riſimiliter diſſolueretur uel læderetur. Et ſi contrarium feciſſet,uel faceret in futurum, aut aliquos proceſſus ſeu mandata contra dictos uel alios quoſcunque illi ſacro concilio adhærentes,& cenſuras eccleſiaſticas aut alias pœnas ut ipſum ſequerentur, fulminaſſet aut fulminaret ſeu fulminauerit,eſſet totum irritum & inane,nec eiſdem proceſſibus, cenſuris & pœnis tanquam irritis & inanibus,quomodolibet obediendum fore. Si ergo papa non poteſt priuare concilium aliquibus ſuis ſuppoſitis,per quorum abſentiam ueriſimiliter concilium diſſolueretur uel læderetur, multo minus poteſt priuare ipſum concilium ſeipſo,& ipſum annihilare.Si non poteſt facere aliquid, unde ueriſimiliter concilium diſſoluatur uel lædatur, multo minus poteſt

B ipſum concilium ueraciter & expreſſe diſſoluere uel lædere.Nihil uidetur certi huic rationi poſſe reſponderi. Item concilium Conſtantienſe declarauit in eadem ſeſſione,quod ſi qua priuatio uel tranſlatio perſonarum exiſtentium in ipſo concilio uel adhærentium,facta fuiſſet in læſionem concilij per Ioannem à tempore inchoationis eiuſdem concilij,eſſet irrita & inanis.Ecce quomodo declaratur nullum,quod fit in læſionem concilij. Et aduertendum quod hæc duo capitula,loquẽdo de pœnis inflictis & cenſuris fulminatis & priuationibus factis in præteritum,ante tempus ſeſſionis intelligi oportet per modum declarationis eſſe irritas, & eis tanquam irritis & inanibus non eſſe obediendum.Alioquin ſi ualuiſſent,non fuiſſet dictum hoc modo, nec fuiſſent annullatæ,quia ſecundum regulam iuris,factum legitime,retractari non debet, etiam ſi ad eum caſum deueniat, à quo incipere non poſſet. Item in decima ſeſſione fuit pronunciatum, receſſum dicti Ioannis de Conſtantia, fuiſſe illicitum & eccleſiæ dei & dicto concilio notorie ſcandaloſum. Si ergo receſſus qui ueriſimiliter & præſumptiue tendebat ad diſſolutionem, fuit declaratus illicitus,quanto magis apparet,expreſſum actum diſſolutionis eſſe illicitum?Iam ergo luce clarius conſtat,diſſolutionem non ualuiſſe. Quocirca mirandum non eſt,ſi non paruimus.magis

C autem mirãdum,quomodo ſtatuta uniuerſalis eccleſiæ pro uniuerſali bono & cum tanta maturitate promulgata,ita leuiter infringantur. utinam qui ſedent in ſede Petri,legerent aliquando acta prædeceſſorum ſuorũ.à talibus profecto abſtinerent. Inquit beatus Gregorius: Si ea deſtruerem quæ anteceſſores mei ſtatuerunt,non conſtructor,ſed euerſor eſſe iuſte comprobarer. Item:Abſit à me,ut ſtatuta maiorum cum ſacerdotibus meis infringam:quia mihi iniuriam facio,ſi fratrum meorum iura perturbo. Item Leo papa:Quæ ad perpetuam generaliter ordinata ſunt utilitatem,nulla commutatione uarientur:nec ad priuatum trahantur commodum,quæ ad bonum ſunt commune præfixa. Item Gelaſius papa: Cõfidimus quod nullus iam Chriſtianus ignoret uniuſcuiuſq; ſynodi conſtitutum, quod uniuerſalis eccleſiæ probauit aſſenſus,nullam magis exeq ſedem præ cæteris oportere quàm primam: quæ & unamquanq; ſynodum ſua autoritate confirmat, & continua moderatione cuſtodit.cuſtodire igitur habet, & non tollere. Item Vrbanus papa: Sunt quidam dicentes Romano pontifici ſemper licuiſſe nouas condere leges: quod & nos non ſolum non negamus,ſed etiam ualde affirmamus. Sciendum uero ſummopere eſt,qã inde nouas leges condere poteſt,unde euangeliſtæ aliquid nequaquam dixerunt:ubi uero aperte dominus uel eius apoſtoli,& eos ſequentes ſancti patres,ſententialiter aliquid diffinierunt,ibi non nouam legem Romanus pontifex dare poteſt: ſed potius

quod pdicatum eſt,uſq; ad animam & ſanguinem confirmare debet. Item Zozymus D
papa:Contra ſtatuta patrum aliquid uel mutare, ne huius quidem ſedis poteſt autoritas. Apud nos enim inconuulſis radicibus uiuit antiquitas,cui decreta patrum ſanxerunt reuerentiam. Item Leo papa:Ideo permittente domino paſtores hominum ſumus effecti,ut quod patres noſtri ſiue in ſanctis canonibus, ſiue in mundanis affixere legibus ,excedere minime debeamus. Contra ſanctorum patrum quippe agimus ſaluberrima inſtituta,ſi quod ipſi diuino ſtatuerũt conſulto,intactum non conſeruamus. Item ex concilio Chalcedonenſi à ſanctis patribus in unaquaq; ſynodo uſq; nũc perlatas regulas tenere conſtituimus. Quod autem ſubijcitis, ſi de aliqua uniuerſali ſynodo aliquibus dubitatio naſcitur,ad recipiendum de eo quod non intelligitur rationem,ad apoſtolicam ſedem conueniendum eſſe,opus non fuiſſet narrare. Nam de Conſtantienſi ſynodo aut eius decretis nulla eſt dubitatio. ſynodus illa authentica eſt & catholica.decreta eius authentica ſunt,& ita clara & intelligibilia,ut nulla egeant declaratione. Iſta autem ſynodus legitime inchoata eſt, & legitime continuatur. Si autem aliquo modo de intellectu geſtorum illius ſynodi dubitatio oriretur,cum iſto modo ſit congregata, quæ catholicam repræſentat eccleſiam,ipſius iudicium eſſet exquirendum. Beatus autem Gregorius,cuius eſt capitulum illud, Nec licuit,loquebatur aliquibus epiſcopis particularem ſynodum celebrantibus,qui uolebant retractare ſtatuta uniuerſalis ſynodi Cõſtãtinopolitanæ, quod ſi tũc temporis aliqua alia E
ſynodus uniuerſalis actu congregata fuiſſet, & de geſtis prioris ſynodi aliqua ambiguitas fuiſſet orta,proculdubio ad illius uniuerſalis ſynodi determinationem recurrendum eſſe dixiſſet Gregorius,& ſuũ iudicium iudicio ſynodi ſubmiſiſſet,qui prius dixerat de concilijs loquens:quia dũ uniuerſali ſunt conſenſu conſtituta,ſe, & non illa deſtruit,quiſquis præſumpſerit abſoluere quos ligant, & ligare quos abſoluunt. Si iſta uenerabiles uiri recte conſideraretis,taceretis forſitan uerbũ illud quod admiratione ſit dignum,nos præſumpſiſſe citare ſummũ pontificẽ. Non eſt præſumptio, nec admiratione dignũ,ſi quid iuridice fit, niſi quis uelit admirari tanquam conſtanter & uirtuoſe factũ. præſumptio fuit,rem illicitã & ſcandaloſam tẽtare. Et q̃a actus erat,q̃ notorie ſcandalizabat & conturbabat eccleſiam,ideo autoritate ſacri concilij ipſum ſummũ pontificẽ obſecrauimus & monuimus, ut diſſolutionem prætenſam tolleret,& ab hac ſancta ſynodo non alienũ ſe faceret. Paulo ſuperius audiſtis,concilium Conſtantienſe pronũciaſſe,receſſum illũ Ioannis fuiſſe illicitum & ſcandaloſum. Optime noſtis,quod eccleſia poteſt & debet ac ſæpe conſueuit,cũ papa ipſam ſcãdalizat, eũ monere & req̃rere ut deſiſtat. Hoc certe quod egimus,non ad iniuriã factũ eſt,ſed ad honorẽ utilitateq; eccleſiæ ac ſuæ ſanctitatis,ut tollendo ab eccleſia ſcanda- F
lũ,utriuſq; honor atq; utilitas cõſeruaret̃. Sed additis,quod nec ab Auguſto,nec à populo,nec ab om̃i clero iudex iudicabit̃, allegãdo argumẽtationẽ gloſæ,quod cõciliũ nõ poteſt iudicare papã:& ſi totus mũdus ſentiret in aliquo negocio cõtra papã,uidetur quod papæ ſentẽtiæ ſtãdũ ſit. Sed illa gloſa ꝑ & cõtra allegat,& nõ ſe firmat. Sed in c. legimus,quod allegatis,tenet quod ſtatutũ cõcilij p̃iudicat ſtatuto papæ. Sup̃ius ad hoc dictũ eſt,quod p̃ quẽcũq; cleꝝ particularẽ papa nõ iudicat̃. & ita textus loq̃tur,nõ t̃n excludit eccleſiã uniuerſalẽ:quã q̃ corrigẽtẽ nõ audierit,ſit tibi(inq̃t Chrs)
Matt.18. ut ethnicus & publicanus. quã eandẽ autoritatem eadẽ gloſa dicit etiã habere locũ in papã. & iſtud dicit in c. Si papa,dũmodo ſit tale crimẽ,de q̃ poſſit accuſari,utputa cũ ſcandalizaret eccleſiã.ubi etiã dicit,noĩe fratris quẽlibet Chriſtianũ cõtineri. gloſæ & doctores in hac materia añ cõciliũ Conſtañ. ſæpe uacillabãt:modo unũ,mõ aliud dicebãt:& ſcholaſtice diſputãtes,nõ ſe firmabant. Magnũ oporteret explicare uolumen, ſi ſingulo ꝝ dicta & argumẽta in mediũ ꝓferre uellemus. propterea ad amputandũ curioſas et cõtẽtioſas uerborũ cõcertationes,eccleſia uniuerſalis magiſtra oĩm Cõſtantiæ cõgregata,diffiniuit hũc paſſum. Itaq; ſi autoritas quæritur, q̃s nõ p̃ferat uniuerſalẽ eccleſiã & oẽs hoĩes,dictis unius doctoris aut decẽ,aut quorũcũq;, cũ autoritas

A toritas eccleſiæ & ſacræ ſcripturæ, ut ſupradictū ē, æq̃ pareturꝰ Sacrā aūt ſcripturā q̃s neſciat p̃ferri om̄ibus doctoribus, ut plana eſt undecima diſtinctio in decretisꝰ Oēs aūt doctores dicta ſua eccleſiæ ſubmittunt. Si ratione quæritis, nonne rationabilius eſt, illius qui errare non poteſt, præferri ſententiam iudicio illius q̃ errare poteſtꝰ Iterum ergo hic reſpondeat beatus Hieronymus: Poteram omnes tuarum propoſitionum riuulos uno eccleſiæ ſole exiccare. Quantum uero ad diſpenſationem faciendam ſuper capitulo, Frequens, breuiter dicendum eſt, non poſſe in eo quenquam diſpenſare, in quo ſibi imponitur lex, quam neceſſe ſeruare habet. Si autem aliqui caſus cōtingant rationabiles mutandi locum concilij, decretum illud optime prouidet. Vnde non eſt dicere, quod aliàs inhumana eſſet conſtitutio illa. Addidiſtis etiam, indignum eſſe ad inſtantiam unius, quantacunque dignitate præditi, moleſtari decreto noſtro ſummum pontificem. putamus ſentire uos de dilecto eccleſiæ filio Dominico cardinali Firmano communiter nuncupato. dolenter de re iſta uerbum facimus. Ipſe grauiſſime in publica ſeſſione ac generali ſacra congregatione noſtra queſtus eſt, quanta potuit cum honeſtate, intolerabilem ſibi fuiſſe irrogatam iniuriam, petens ſibi per concilium miniſtrari iuſtitiam, quam alibi conſequi non potuit. Retulit quemadmodum à felicis recordationis Martino papa quinto aſſumptus fuerat in ſanctæ Romanæ

B eccleſiæ diaconum cardinalem. poſt cuius mortem acceſſit ad urbem, ut unà cum alijs cardinalibus in electionem Romani pontificis, ut cardinalis & elector, interueniret. Et licet ſe ad electionem admitti inſtantiſſime peteret, nihilominus (ut aſſeruit) eo ſpreto & contempto, fuit ad electionem ſummi pontificis proceſſum, in magnam iniuriam & damnum ipſius & ſuæ dignitatis cardinalatus, & in publicum ſcandalum totius eccleſiæ, cōtra bonos mores & ſanctorum patrum inſtituta, quod hactenus nunquam auditum fuit. Aſſeruit etiam, poſt electionem domini Eugenij plures ſibi illatas iniurias, cum omnium bonorum ſuorum & fructuum ſuæ eccleſiæ Firmanæ de facto expoliatione, & quod ſuper prædictis nunquam potuerit obtinere iuſtitiam, quam per medium nonnullorū uenerabilium ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, pluries ſibi fieri petijt & requiſiuit, maxime cum nec Romam poſſit ſine euidenti mortis periculo (ut aſſeruit) accedere. Patres concilij aduertētes prædicta, & recognoſcentes quod negocium iſtud eſſet grauiſſimum, & merito per cōcilium non negligendū, maxime ut declaretur ius ipſius, an ſit cardinalis uel non, ut in futura electione qñ ſedē uacare contingeret, ſciatur an ſit admittēdus uel nō, ne ſcandalū aliquod in ipſa electiōe uel poſt oriri poſſit, commiſerūt cauſam iſtam iudicibus concilij, inquantum concernit ius ipſius, duntaxat cognoſcendam. Et ut patribus concilij

C magis de iure ſuo conſtaret, legi fecit copiam cuiuſdam decreti felicis recordationis Martini papæ quinti, ut aſſeruit, cuius tenor ſequitur & eſt talis: Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo uiceſimoſexto, die ueneris nono Calendas Iunij, Romæ in palatio ſancti Petri præſentibus omnibus cardinalibus qui erant in curia, excepto cardinali Aquilegienſi q̃ tūc infirmabatur, ad quem fuerūt miſſi duo cardinales, uidelicet Placentiñ. & de comite, pro eius uoto ſciendo, & ipſis conſiſtorialiter congregatis, in forma conſueta ſcrutinio præcedente ſecreto, publice creauimus, aſſumpſimus & publicauimus ultra cardinales eadem die aſſumptos & publicatos, Dominicum epiſcopum Ilerdeñ. in presbyterum, Proſperum de Columna, Dominicum de Crapanica electum Firmanū, Iulianum de Cæſarinis auditorem cameræ, diaconos ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, q̃ Ilerdeñ. & Firmanus aliàs iuxta morem conſuetū creati fuerant, ſed ex bonis cauſis tūc & nūc unà cum alijs duobus noluimus publicari, ſed dicto Ilerdeñ. reſeruauimus locum ſuum, licet publicatus non ſit. Item uolumus, ſtatuimus & ordinamus, quod ſi contingat nos mori ante publicationem dictorū quatuor cardinalium habeantur ſtatim pro publicatis. ſolenniter etiam quo ad electionem Romani pontificis & ad omnia alia, etiam ſi tituli ipſis quatuor aſſignati non eſſent. Item uolumus, ſtatuimus & de apoſtolicæ poteſtatis

plenitudine decernimus & mandamus om̃ibus & ſingulis cardinalibus ſub pœna ex D
cõmunicationis ipſo facto & inhabilitationis om̃is actiue & paſſiue, quo ad electionẽ Romani pontificis, quod in caſu ſcilicet mortis noſtræ ante publicationem dictorum quatuor cardinalium, quod ipſi alij cardinales teneantur & debeant immediate ſcilicet infra diẽ naturalem, habita notitia mortis, publicare p̃dicta, dictoſq; quatuor cardinales recipiant pariter & admittant in oĩbus, ac ſi publicati & admiſſi fuiſſent, ſicut ſupius eſt exp̃ſſum. Ita fuit A. cardinalis Præneſtinus Laudeñ. propria manu. Ita fuit A. cardinalis Bononieñ. propria manu. Ita fuit F. epiſcopus Sabineñ. cardinalis Venetiarũ propria manu. Ita fuit A. cardinalis Aqlegieñ. propria manu. Ita fuit G. cardinalis Seneñ. ꝓpria manu. Ita fuit B. cardinalis Placẽtiñ. manu ꝓpria. Ita fuit G. cardĩalis ſcti Marci manu ꝓpria. Ita fuit R. cardinalis de Brãcacijs. Ita fuit A. cardinalis ſcti Euſtachij ꝓpria manu. Ita fuit L. cardinalis de comite. Aſſeruit aũt p̃dicti decreti originalẽ ſchedulã eiuſdẽ dñi Eugenij tũc cardinalis Seneñ. manu ꝓpria conſcriptã. Addẽs etiã ex uenerabilib⁹ ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalib⁹ ante ingreſſum conclauis, de libere ipm admittẽdo ad electionẽ, prout in dicto decreto cõtinet, proteſtatos fuiſſe: quoꝝ duoꝝ ꝓteſtationẽ in publica forma in dicta ſacra gñali cõgregatione legi fecit, quæ oĩa ingeſſerunt ſtuporẽ atq; ſcrupulũ magnũ in animis cũctoꝝ audiẽtiũ. Exiſtimabatur aũt à dño factũ, ut iſto tpe ſacrũ conciliũ celebretur ad prouidendũ tã inſolitis nouitatib⁹. Qđ aũt poſt diſſolutionẽ p̃ſumpſerimus multa ſtatuere & E
edita promulgare, dolemus uehemẽter nos tam modicam iuſtitiã ſacri concilij & autoritatẽ eccleſiæ animaduertere, quod ea quæ cũ ſumma rõne facta ſunt, p̃ſumptionem uocetis. nos aũt æquo animo ueſtra nõ recte dicta toleramus, & potius pati iniuriam, quã reddere, uolumus: licet quæcunq; agimus, ita euidẽter iuſta ſint & licita, ut probatiõe non indigeant, nihilominus om̃i poſcenti parati ſumus rõnem reddere. Magnũ aliqd uos dixiſſe putatis, dũ dicitis, quod q Romanæ eccleſiæ priuilegiũ detrahit ab ipſo ſummo oĩm eccleſiaꝝ capite traditũ, in hæreſim labitur. Idẽ ſentimus & nos, ac multo firmius. Dicimus eñ ſummũ pontificẽ eſſe caput eccleſiæ, & Romanã ſedẽ principalẽ inter alias ſedes. Sed nunqd dũ partẽ laudatis, obliti eſtis totius? Nũqd dũ unã eccleſiã extollitis, eã quæ uniuerſalis eſt, p̃termittitis? Si hæreticus eſt q Romanæ eccleſiæ primatũ aufert, q̃to maior ille hæreticus erit, q eã eccleſiã in qua Romana cõtinetur, & p̃eſt ſup oẽs eccleſias & oẽs hoĩes, ꝓtãtem habere negat? Itẽ & hæreticũ illũ fateri debetis, q putat conciliũ gñale, & ſpecialiter illud Conſtan. eccleſiã catholicã nõ rep̃ſentare, aut in his quæ ad fidẽ ſeu bonos mores ꝑtinent, poſſe errare. hoc ſi nobiſcũ credatis, cĩs controuerſia facile ſoluta eſt. Si ſedi apoſtolicæ credendũ eſt & obediendũ, credite literis apoſtolicis Martini papæ q̃nti, in q̃bus iſta cõtinẽ F
tur. Cõmemoratis nobis pœnæ formidinẽ ac cõſciẽtiæ uermiculũ. ecce aduenit tp̃s,
Eſaiæ 5. quod p̃dixit ꝓpheta: Væ q dicitis bonũ malũ, & malũ bonũ. Qui nouitates inducũt, q ſanctorũ patrũ decreta infringunt, q hæreſum, bellorũ ac uitiorũ extirpationẽ impediunt, q pacẽ ꝑturbant eccleſiæ, hi loquuntur đe conſciẽtiæ uermiculo. Si rõni nõ creditis, ſaltẽ exẽplis credite. Qui in cõcilio Conſtañ. poſt receſſum Ioannis papæ remanſerunt, nunqd cõtra conſcientiã fecerunt? nunqd nõ ab oĩbus cõmendati ſunt & cõmendantur? Nos id idẽ facimus, niſi ꝙ lentius procedimus, expectãtes ſi forte molleſcat cor ſummi pontificis. hortamini nos ad pacẽ & unionẽ. utinã cor ori rñderet. Ecce genibus flexis & plicatis manibus, crudele bellũ quod nobis & eccleſiæ infertur, tolli exoramus. Sed quõ uera pax eſſe poteſt, ſi gladiũ infixum in uulnere tenetis? clamam⁹, tollite gladiũ, & obliuiſcimur uulneꝝ: deſinite ꝑcutere, & nõ recordamur iniuriaꝝ. pax & unio in manu pontificis eſt, quã ſibi dare eccleſia poſtulat. nõ diſgreget filios ſub alis mr̃is ſuæ congregatos, non diſſipet oues q̃s ſibi commiſit dñs. Ecce ſiqd culpæ cõmiſſum eſt tẽtãdo diſſolutionẽ p̃tenſam, ſacrũ conciliũ penit⁹ abolet, dũmõ ipſe pontifex à p̃ſequẽdo deſiſtat, tollatq; diſſolutionẽ in pnicie eccleſiæ tẽdentẽ. Si dignabit̃ uenire, nemo erit nr̃m q pedes eius non oſculet̃ ut Petri, q ut uicariũ Chr̃i nõ honoret, erit concilij caput, oẽs ad eũ reſpiciẽt, oẽs ei complacere, obſeq, & q̃tũ cũ

A deo poterunt, deſeruire curabunt. Poſtremò concluditis, in duobus eſſe diſſenſionem, in tempore & loco. Quo ad tempus, dicitis placere ſummo pontifici, ut nõ prorogetur ulterius; loci autem electionem dat nobis, dummodo ſit in terris Italiæ eccleſiæ Romanæ ſubiectis, cum perſonaliter uelit intereſſe, cuius dominio durante concilio ſe ſpoliare intendit. Reformationem autem cleri Germaniæ & reductionem Bohemorum committit præfato legato. Et ut nos ei adiumento ſimus, ſi hoc fructuoſius, quàm ſine interuallo ad concilium proficiſci extimamus: quod ſi complementum rerum huiuſmodi per nos & prædictum legatũ fieri nõ poſſet, reliquum quod ad perfectionem extabit, ſupplebitur in concilio generali. Quantum ex his uerbis intelligimus, dominus Eugenius non ſolum nõ reputat hoc cõcilium, ſed nec quidẽ uult ullo pacto hic celebrari concilium, ſed dat nobis electionem loci in Italia, in quo futurum celebretur concilium. Quod hoc ſit legitimum concilium, euidenter oſtendimus. Propterea neceſſarium eſſe arbitramur tam ſaluti animæ ſuæ quàm utilitati eccleſiæ, ut ſua ſanctitas diſſolutionẽ prætenſam tollat, ſimpliciterq́; recognoſcat concilium, & illi tota mente adhæreat. Hoc enim nullatenus prætermitti poteſt: tum quia fieri non potuit, tum quia notorie ſcandalizat eccleſiam: tum ne futuris temporibus detur occaſio abolendi capitulum, Frequens: quod ita eſt in eccleſia neceſſarium, ſicut oculus in capite. ſine dei & totius eccleſiæ graui offenſa, diſſolutioni prætenſæ conſentire non poſſumus. Nam præter alia mala quæ prædicta ſunt, hoc inde ſequeretur, quod fateremur eccleſiam erraſſe, quæ hic iudicauit diſſolutionẽ fieri non potuiſſe. Abrogaremus etiam decretum Conſtantienſis concilij, non ſolum de modo celebrandi concilij, ſed etiam de conciliorum poteſtate. Ex eo enim decreto, ut perſæpe dictum eſt, papa cõcilio, non concilium papæ ſubijcitur. Quo autem ad loci mutationem, maius quod allegatis, eſt papæ debilitas, quæ prohibet ipſum huc accedere, & tamen intereſſe cõcilio neceſſarium reputat. Si Bononiam accedere poterit, & Baſileam poterit. Et ſi paululum plus temporis itinerando exponi oporteat, nõ eſt curæ. Alioquin futuris temporibus ꝓpter infirmitatem papæ oportebit concilium ad locum reſidentiæ papæ transferre. Plura concilia & de rebus grauiſſimis, papa abſente, quàm præſente celebrata ſunt. Ipſe dominus Martinus, licet grauiſſime eſſet infirmus tempore inchoationis concilij huius, non tamẽ transferri Romam uel in Italiam mandauit. Et quantum coniecturari poteſt, nihil eſt quod magis pontificem modernum ab hoc loco retrahere debeat, quàm ſuum prædeceſſorem. Mũdus hanc excuſationem non capit, quod propter infirmitatem hoc fieri debeat, cum alij pontifices non obſtante ægritudine legatos ſuos deſtinauerint. Nunquid mundana gloria animum ſuum pulſat, ut ſi quid glorioſum in concilio agendum ſit, ſuæ præſentiæ tantum attribuatur? Sed abſit hoc à uicario CHRISTI, qui omnia ad gloriam dei referre debet: quanquam quicquid in legatorum ſuorum præſentia factum fuerit, ſibi aſcribi poterit. Sed qua conſcientia poteſt à nobis mutatio loci cõcedi uel peti, cum tanto tempore laborauerimus, ut Bohemos huc traheremus, & ipſi cũ noſtris oratoribus in magnorum præſentia principum concluſerint, uelle huc uenire, & iam acceperunt tam noſtrum quàm multorum principum ſaluos conductus? Si hinc euaneſcat concilium, ſpes reconciliationis Bohemorum perpetuo tolletur, animum reductionis ſi quem habent, uidentes ſe deluſos, indurarent magis quàm unquam. eſſet certe confundere eccleſiam & periclitari fidem. Daremus enim multis populis occaſionem, ut Bohemis ſe coniungerent, putantes fidem noſtram ueram non fore, & nos aliquid non habere, per quod poſſemus eos inſtruere. quod ſi dixeritis, manebit hic legatus & nos. Hoc ergo eſt dicere, ut ſimus hic non ut concilium. Sed hoc fieri non poteſt. nam à concilio uocati ſunt, & ad concilium uenire concluſerunt: & niſi ſit concilium, nullo modo uenient. uidetur non modicam ſpem tota Bohemia in concilium ponere. Dicent & ipſi Bohemi, principes atque populi Germaniæ, ſe à nobis deceptos, quod uſque nunc dixerimus hoc eſſe uerum concilium. Si

hunc conſentiamus hic non eſſe concilium, quam fidem de cætero mundus habebit D concilijs? Si hoc fecerimus, nihil aliud reſtat, niſi ut tanquam deceptores per principes & populos iſtos lapidemur & trucidemur, uel in manibus Bohemorum tradamur? Vtranque enim gentem deluſiſſe uidebimur. conſultius nobis eſſet ut hinc fugeremus, quàm amiſſo nomine & autoritate concilij hic moraremur. Nec uidemus quod profectum aliquem dominus legatus, quo ad reformationem, facere poſſet, ſi hoc concilium extinguatur. Nam ita ubiq; mali mores inueterati ſunt, quod niſi fiat generalis reformatio in eccleſia, nunquam fiet particularis alicuius prouinciæ. Solent enim omnes dicere: reformentur alij, & reformabimur nos. Illud etiam dicunt: reformentur capita, reformabimur & nos. Vnde iudicio omnium neceſſarium eſt, autoritate concilij generalis fieri generalem reformationem, in qua potius ad exequendum, quàm ad condendum nouas leges intendendum uidetur. Quantum uero ad loci mutationem in Italia, cur à nobis expectatis reſponſum, cum nobis optime conſtet, hoc tempore impoſſibile eſſe ibi celebrari concilium? Italia tota ardet guerris, omnis gleba ſuos habet armigeros & prædones, & uix ſimplices uiatores ſecure tranſire poſſunt. Quod uarietates & mutationes ſtatuum ſint in terris eccleſiæ, uos melius noſtis. eſt etiam in omnibus eccleſiæ terris penuria non modica. Si mente luſtratis omnes Chriſtianitatis regiones, uix ulla eſt ad celebrandum concilium accommodatior, ſecurior ac fertilior hoc loco intus & in circuitu. Quod ante omnia eſt E ponderandum, Bohemi ad Italiam nullatenus uenirent, quos etiam ad ueniendum huc, potenti principum manu conduci oportebit. Non enim aliter concludi potuit aduentus eorum, niſi magni quidam principes ſe obligauerint perſonaliter eos huc conducere, quod ſine magnis expenſis fieri non poterit. Ipſi etiam Bohemi oratoribus noſtris in Egra expreſſe dixerunt, ſentiẽtes famam iſtius diſſolutionis prætẽſæ & nouæ indictionis concilij Bononienſis, nullatenus ſe montes tranſituros. Etiam ut inquit beatus Thomas, huiuſmodi materiam in alienis partibus, ubi hæreſis nota nõ eſt, periculoſum eſſe tractare. Eſt etiam & aliud, propter quod pati non debemus mutari locum: quia hoc deſtrueretur, nec aliud fieret concilium. Nullus enim ueniret, nec ſe ad tam longum iter exponeret, ea præſertim ratione, quod quilibet exiſtimabit, quod ſicut factum eſt hic, ita futurum eſſe & multo magis in Italia. Et ſi dicatur, promittetur non diſſoluere niſi omnia completa ſint, erunt qui replicabunt: Si duorũ conciliorũ & duorũ pontificũ autoritas non ualuit quin prædicta diſſolutio firet, multo minus ualebit ſimplex promiſſio. Dicetur etiam, ſi dñs papa decederet, ſucceſſor faceret ſicut nũc fecit dñs Eugenius. Nec putetis hoĩes eſſe rudes, quod huiuſmodi nõ cognoſcãt artes. Exiſtimatur nihil aliud quæri per multas ac uarias uias, niſi quẽadmodũ F hoc conciliũ diſſipet. Tot anguſtias & moleſtias mẽtis & diuerſos labores, quæ ſunt hic, paſſi ſunt pro ſuſtentando concilio, quod ſi ſcirent mutandũ eſſe locũ, ſtatim ad propria redirent, amplius non uiſuri concilium. Suſpicantur multi, quod non tam loci mutatio, quàm extinctio decretorum concilij Conſtantienſis quæratur: ex quo quanta mala in eccleſia nunc & in futuris temporibus ſequerentur, uix enarrari poſſet. Hæc igitur & multa alia arctant conſcientias noſtras, ut nullatenus dictæ diſſolutioni prætenſæ aut loci mutationi præbeamus aſſenſum. Quare obteſtamur, obſecramus, & cum quanta poſſumus inſtantia requirimus præfatum ſanctiſſimum dominum Eugenium per paſſionem domini noſtri IESV CHRISTI & ſalutem animæ ſuæ, & per debitum quo obligatur eccleſiæ, ut cum omni fauore huic ſacro uelit adhærere cõcilio. Obtulimus quæ ſupra audiſtis. Offerimus etiam omniũ moleſtiarum, quas ex huiuſmodi diſſolutione perpeſſi ſumus, uelle obliuiſci. Offerimus etiam quicquid dici aut cogitari poteſt, nos fideliſſime facturos, quantum cum deo fieri poterit, pro omni honore & ſtatu tam ſuæ ſanctitatis quàm omnium ſuorum, dummodo integre ac ſimpliciter huic ſanctæ ſynodo ſe coniungat. Quod ſi prout ſuam ſanctitatem decet, oſtendet nolle ſchiſma in corpore, nec ſpiritum contriſtabit,

A triſtabit,qui ſibi & nobis & toti populo Chriſtiano hic perfectam charitatem, & in futuro ſeculo uitam æternam donare dignetur,Amen. Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali,tertio nonas Septembris,anno a natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo triceſimoſecundo.

RESPONSIO SYNODALIS, OSTENSIua non eſſe acceptandas literas Eugenij papæ de ſua prætenſa diſſolutione,quodq́ articulus de diſſolutione, eſt pertinens ad fidem.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritusancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans,ad futuram rei memoriam. Sperauit hactenus hæc ſacra ſynodus,p diuturnam patientiam ſuam poſſe ſummum pontificem ad ea quæ rationis & æquitatis ſunt, aliquando deflectere. cogitauit diu expectando efficere, ut ipſe ſummus pontifex cognita noſtra manſuetudine, hoc ſacrum concilium uniuerſalem repræſentans eccleſiam,ueraciB ter recognoſceret,& illi,quemadmodum tenetur,pure & ſimpliciter adhæreret:idq́ quod ſcandali ac pturbationis cauſa in eccleſia fuerat,ſine difficultate reuocaret.Credebamus iam aduenifſe diem, quo de ipſo meliora concipere deberemus: ac dolorem,quem uſque nunc ex ſua ſcandaloſa diſſolutione perpeſſi fueramus, amodo ex ſua humili adhærentia conuerteremus in gaudium. Sed quod non ſine fletu referimus, ſpe noſtra fruſtrati ſumus , & quotidie maior dolendi cauſa augetur: quoniam quem tolerando & differendo delinire curauimus, eum in ſuo propoſito duriorem experimur. Præſtolati ſumus per annum integrum ac dimidium, ut offenſam illam diſſolutionis grauiſſimam,quæ notorie uniuerſalē læſit eccleſiam,pœnitendo emendaret:& expectauimus ut dominus Eugenius pro noſtra clementia & benignitate, huic ſanctæ ſynodo ſe penitus conformando,nos omnes conſolaretur.Sed quantum prohdolor aſpicimus,maiori indies amaritudine ac mœrore contriſtat. Quid enim acerbius eccleſiæ poteſt accidere, quàm quòd qui cuſtos & caput illius eſſe deberet, & eam præ alijs fouere & honorare, ipſam nolit recognoſcere,ſed quotidie magis contemnat & deſpiciat? Heu quàm magnam querelam habet de moderno pontifice ſancta mater eccleſia, cuius autoritatem omni ſtudio opprimere ſatagit: & quo modeſtius ab ea admonetur & obſecratur,eo ptinacius illam audire negligit. Quàm manſuete ac modeſte erga eum ſancta hæc ſynodus, licet grauiter laceſſita, ſe geſſeC rit,nemo eſt qui iam ignorat.Poſtquam enim dominus Eugenius in notorium eccleſiæ ſcandalum & perturbationem Chriſtianæ religionis hoc ſacrum concilium tam ſolenniter inſtitutum,diſſoluere conatus eſt, deſtinauimus primo noſtros oratores, ut per eos informatus de pluribus ſcandalis,quæ ex huiuſmodi diſſolutione ſecutura erant, ipſam penitus tolleret:& ſacrum concilium, prout inchoatum erat ad honorē dei & autoritatem eccleſiæ,perfici pateret:quod cum facere recuſaret,ipſum citauimus & monuimus,ut infra quatuor mēſes ab ipſa diſſolutione deſiſteret,ac ſacro concilio adhæreret. quibus lapſis,licet per promotores ipſius ſacri concilij,ipſius domini Eugenij contumaciam accuſantes requireremur, ut ipſum prout iuris erat declararemus contumacem,& aduerſus eū iuris remedijs procederemus, inſtantibus tamē ambaſiatoribus ipſius domini Eugenij, & in publica ſeſſione nos orantibus,ut in huiuſmodi proceſſu ſuperſedere dignaremur protunc,& uſque ad tres menſes ſequentes diſtulimus. Quibus tranſactis,licet merito ad ſuſpenſionem ipſius tanquam incorrigibilem & notorie ſcandalizantem eccleſiam, ab omni adminiſtratiōe papali pcedere potuiſſemus,mitius tamē ſecū agētes,ipſum iterum monuimus ac citauimus, & ex parte oīpotētis dei pcepimus, ut infra ſexaginta dies p̄ſētam diſſolutionē oīno reuocaret,& huic ſacro cōcilio publice pure ac ſimpliciter & cū effectu adhære-

ret. Quo adueniẽte termino, interim per promotores concilij, ipſius domini Eugenij D
contumaciam fortius accuſantes, inſtantius requiſiti fuimus, ut amplius tam notoriæ
contumaciæ non parcentes, partes iuſtitiæ exequeremur. Decreuimus nihilominus
aliquandiu ſupſedere, expectantes ſi forte per tam exhuberantem concilij manſuetu-
dinem, ad cor reuerti & demum reſipiſcere uellet. Interim autem uos tres ac domi-
num epiſcopum Seruienſem ad nos ambaſiatores tranſmiſit, cum quatuor diuerſa-
rum facultatum bullatis literis, loco inſtructionum eis datarum, quæ cuique uidenti
non paruam admirandi occaſionem præbuerunt, ita uarijs cautelis & inuolutioni-
bus plenæ, non quaſi res eccleſiaſtica inter eccleſiaſticos, ſed ut res ꝓphana inter mer-
catores tractaretur. Prima autem inſtructio erat, ut ad ciuitatẽ Bononienſem acce-
deremus, quam ſi non acceptaremus, ſuccedebat ſecunda, ut aliũ in Italia locum pro
futuro concilio eligeremus: quod ſi nobis non placebat, offerebat tertiam ad arbitri-
um duodecim prælatorum ac ambaſiatorum principum hic exiſtentium, quibus an
huiuſmodi petitio iuſta foret committeretur. qui ſi declararẽt Chriſtianitati concili-
um expedire in Alamania celebrari, fieret cum modis & conditionibus in ſequenti
inſtructione expreſſis. Quarta autem inſtructio erat, ut ſi nihil prædictorum no-
bis placeret, facultatem haberemus eligẽdi unam de ciuitatibus Alamaniæ, Baſilea
tamen ſemper excluſa. Quod autem ex his non ſolum diſſolutio ſublata non ſit, ſed E
magis firmata, ac monitioni huius ſacri concilij nullatenus paritum, ita manifeſtum
eſt, ut probatione alia non indigeat. quinimmo & uos ipſi ambaſiatores conati eſtis
nonnullis rationibus quanquam friuolis, probare, hoc concilium non fuiſſe rite incho-
atum: & tanquam tempore decreto non inceptum, lapſu temporis expiraſſe, atq; eti-
am ſi rite congregatum fuiſſet, licuiſſe papæ ſua poteſtate id diſſoluere. Quibus no-
mine ſacri concilij reſponſum eſt, & luce clarius probatum, ſanctum hoc concilium
legitime extitiſſe inchoatum, nec à Romano pontifice ſine ipſius concilij conſenſu diſ
ſolui potuiſſe: quodq; cum honore dei & eccleſiæ, prædictis bullis rem illicitam &
ualde abſurdam petentibus, nullatenus concilium poſſet annuere. Poſt hæc fama
publica referente ad noſtram peruenit notitiam, ipſum dominum Eugenium quaſ-
dam literas decimoſexto Calẽdas Martij, duobus uidelicet diebus ante finem dicto-
rum ſexaginta dierum in publico promulgaſſe conſiſtorio, de quarum tenore poſt-
modum certiores effecti fuimus per nuncios dominorum electorum ſacri imperij,
qui in publica congregatione noſtra illas perlegi uoluerunt. Harum literarum hic
eſt effectus, quod ipſe dominus Eugenius ſtatuit, ut Baſileæ concilium per ſuos lega
tos quantocius tranſmittendos celebretur. Interim uero Baſileæ conuenientes, ad
reductionem Bohemorum ad fidem catholicam pacemq; inter cunctos Chriſti fide F
les tractandum, uult eſſe intentos. In principio autem dictarum literarum exprimi-
tur, quemadmodum per felicis recordationis Martinum papam quintum, cardi-
nalis ſancti Angeli principaliter deſtinatus fuiſſet ad extirpandum hæreſim Bohe-
morum cum poteſtate in Baſileenſi concilio præſidendi, ſi in tempore congruo & de
creto prælatorum ibi condecentem copiam reperiret. quod ipſe cardinalis ſatis di-
lucide confutauit, aſſerens ſine ulla conditione ſibi iniunctum fuiſſe, ut ipſi concilio
præſideret, quemadmodum ex literis ipſius domini Martini euidenter apparet, nec
aliud à dicto domino Martino in mandatis habuiſſe, niſi hoc ſolum, & bina uice re-
petitum, ut bene faceret. Quo uero ad tempus decretum, quia ipſe dominus Euge
nius intelligit neceſſarium fuiſſe, ut ſtatim & immediate poſt ſeptennium à fine con
cilij Senenſis concilium Baſileenſe inchoari debuerit, præfatus cardinalis explica-
uit, qualiter nec à iure communi hoc cautum eſt, nec mens papæ Martini, qui pri-
mo uoluit intendendum fore ad expeditionem militarem congregandam cõtra Bo
hemos, quàm ut Baſileam ipſe cardinalis pergeret. nec intentio iſtius domini Euge
nij, qui multis poſt mẽſibus ipſi cardinali per ſuas literas iniunxit, ut expedito nego
cio Bohemorum, Baſileam pro concilio celebrando accederet, fuitq; ſtatim poſt ſe-
ptennium

A ptennium concilium opus inchoari. Iuſtificare etiam conatur præfatus dominus Eugenius cauſas propter quas diſſolutionem præfatam feciſſe ſe aſſerit: quas non fuiſſe ſufficientes, nec ſic ſe habuiſſe, in reſponſione data primis ambaſiatoribus clare continetur. Per has autem literas, nemini uidetur aliquo modo ſatisfactum eſſe monitioni & requiſitioni noſtræ. Non enim recognoſcit fuiſſe aut eſſe concilium, ſed ſtatuit ut celebretur per legatos quantocius tranſmittendos. Ante igitur quàm legati ueniant & concilium inchoetur, ſecundum has literas concilium dici non poterit, quod ex illa clauſula manifeſtius conſtat, quæ dicit: Interim enim Baſileæ conuenientes, ad reductionem hæreticorum & pacem uolumus eſſe intentos. Si enim interim intelligeret eſſe concilium, non poſſet ipſum ad duos tantum caſus reſtringere, cum & de reformatione & de quibuſcunque negocijs totius eccleſiæ, facultatem habeat concilium generale. Quod ſi interim (ut prædictum eſt) intelligit non fuiſſe concilium, ſubſequenter dicendum eſt, non eſſe diſſolutionem ſublatam. neq; impedimento eſt quod dicat, uolumus ut dicta diſſolutione non obſtante, concilium per legatos tranſmittendos celebretur. quoniam iſta clauſula futuram duntaxat reſpicit concilij celebrationem per legatos faciendam, non autem concilium iam diu
B inchoatum. Hic enim non reputat eſſe conciliū. Vnde clauſula iſta non obſtāte, non ſolum uero tollit prædictam diſſolutionem, ſed firmat, ſicut exceptio alicuius caſus ab aliqua regula, extra illum caſum firmat regulam. Cum ergo non reputet eſſe concilium ante aduentum legatorum & celebrationem per ipſos faciendam, nec diſſolutionem quo ad præterita tollat, quis non iudicet ipſum non parere mandatis concilij, quibus cauetur, ut pure, ſimpliciter & cum effectu adhæreat? rei enim quæ ſecundum eum non eſt, adhærere non poteſt. Sed & uos oratores euidenter cognoſcentes per has literas decreto concilij minime fore ſatisfactum, miſiſtis, ut ipſi aſſeruiſtis in deputationibus huius ſacri concilij, præfatum dominum epiſcopum Ceruieñ. ſupplicaturum papæ, ut decreto ꝑdicto ſatisfaciat. poſt cuius epiſcopi ab hinc receſſum, ꝑ duos menſes & amplius hoc ſacrum concilium procedere diſtulit. nonnulli enim ex patribus ſacri concilij ſperabant ꝑfectam adhærentiam, adueniente dicto dño epiſcopo Ceruieñ. aſſecuturā. Sed nec propterea amplius factum eſſe cognoſcimus, immo quotidie nobis manifeſtius innoteſcit, dñm Eugenium in ſuæ diſſolutionis propoſito firmiter ꝑdurare. Miſit eñ tandem nonnullas literas, & in qbuſdam ex eis quatuor nominat deſignatos legatos cardinales, ſuꝑuenturos ad ꝑſidendum: in alijs quinq; prælatos, in alijs præfatum dominum cardinalem ſancti Angeli ſimul cum prædictis deputatis, & in oībus his facultas data refertur ad literas datas decimoſexto Ca
C lendas Martij, in quibus non uetus approbatur concilium, ſed nouum ꝑ legatos indicendum expectatur. Scripſit præterea nobis, nominando ſacrum concilium. ò utinam recta id diceret intentione. quod quidem nos facile crederemus, ſi huic nominationi reliqua conſonarent. apientes enim literas, legimus tale principium: Poſtquam ſtatuimus in ciuitate Baſileenſi debere concilium celebrari. de hoc ſtatuto cautum eſt in literis decimoſexto Calendas Martij. ſed in illis, ut prædictum eſt, nouum expectatur concilium indicendum. nec nunc dicit quod iam ſtatuerit, ſed quòd ſtatuit debere celebrari. quæ uerba futuram celebrationem expreſſe ſignificant. In his etiam literis refert ſe ad facultatem datam legatis, & in huiuſmodi facultate ad prædictas literas decimoſexto Calendas Martij ſe refert. Quicquid ergo in omnibus literis dicitur, intelligendū eſt de futuro concilio ꝑ legatos celebrando. Sed & non mediocriter facultas data legatis, nos admirari compellit, in qua negocia quæq; eccleſiæ uniuerſalis per dictos præſidentes expedienda mandantur cū conſilio concilij. quæ uerba iuxta ſignificationem propriam aut regulas iuris canonici & ciuilis, innuūt, ut conſiliū cōcilij peti dūtaxat, nō aūt ſeq oporteat. Igitur ſi conciliū conſuleret aut dictauerit aliqd eccleſiæ expedire, & ꝑſidētibus non libeat fieri, ſecundū eū non licebit. Quid ſi ꝑſidentes nihil eorum quæ ad fidē uel ad generalē reformationem eccleſiæ pertinent,

aut

aut aliquid quod fidei uel bonis moribus cōtradicat, agere decreuerunt, cōcilium er go prohibere nō poterit? ergo de iudice fiet conſiliarius? Quid ſi præſidentes totum concilium cōdemnare uel iudicare deliberent, ſecundum hoc cōtradicere non poterit? ergo de iudice fiet reus? deluſorium eſſet ergo & falſum decretum illud, tanta maturitate à ſanctis patribus & in cōcilio Conſtantienſi digeſtum, in quo cauetur, quod quilibet cuiuſcunque dignitatis etiam ſi papalis, ſtatutis, mandatis & decretis cōcilij gn̄alis obedire teneatur in his, quæ ꝑtinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & uniuerſalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris: quod ſi non obedi uerit, cōdignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia, ſi opus fuerit, recurrendo. Secundum hoc non ſolum præſidentes, ſed & papa obnoxius eſt decretis & præceptis concilij. Ergo potius concilium cum conſilio papæ uel præſidentium, quàm ecōtra, negocia eccleſiæ concludere debet. quod ſi in uerbis memoratæ facultatis ſtare oporteret, ut quid hic conueniſſemus, acturi præcipue de reformatione capitis, à quo primum reddi rationem decet? cuius languor ſi curatus non fuerit, totum corpus ſecundum beatum Gregorium infici neceſſe eſt. & talem fuiſſe ipſius domini Eugenij mentem, in hoc uidelicet concilio capitis non eſſe faciendam reformationem, uerba illa ſatis innuunt in fine ipſius facultatis poſita, uidelicet agendi, tractandi, diſponendi, ſtatuendi, declarandi, decidendi & concludendi, quæ in præmiſſis & circa ea pro ſtatu noſtro & eiuſdem eccleſiæ ac ſalute animarum fidelium &c. necnon reformatione in omnibus membris ſuis noueritis expedire. Talibus enim literis ratio nulla aſſentire perſuadet, nec dicere ullo pacto poſſumus ipſum ſatisfeciſſe monitioni noſtræ. Alioquin fateremur hoc non fuiſſe concilium, & geſta in eo, eſſe irrita: & communiter eccleſiam quam hic eſſe omnes reputauimus, & merito reputamus, non fuiſſe eccleſiam, & nos omnes extitiſſe ſchiſmaticos. quod ſi hoc concilium infringi pateremur, uacillaret profecto præteritorum cōciliorum autoritas, & præſertim Conſtantienſis, à quo iſtud dependet, & ſecundum cuius decreta hoc inſtitutum eſt. Nam ſi fateamur aliquod concilium reuocari in dubium, eadem ratione de cæteris hæſitari poterit. Quid ergo roboris & firmitatis in eccleſia remanebit, ſi ſacrorum conciliorum mutabitur autoritas, per quam poſt ſacra euangelia quicquid fidei habemus, elucidatum eſt? Abſit à nobis, ut tale peſtiferum uulnus eccleſiæ patiamur inferri. Præter hoc & aliud enorme præiudicium ſequeretur, ꝙ tam concilium illud quod nouiter ipſe Eugenius celebrari inſtituit, q̄ alia futura, Romanis pontificibus in ipſo limine, nullo cōtradicente, diſſoluere fas eſſet: ex quo quanta poſſunt mala ſuccedere, quis ſatis enarrabit? Si inſurgāt in eccleſia hæreſes, errores, ſupſtitiones, uitia, deformitates ac bella, & cætera omnia quæ Chriſtianam religionem perturbare poſſint, & in præcipitium deducere, ſi papa uelit eccleſiam incorrigibiliter ac notorie ſcādalizare, ac deuorare plebem dn̄i ſicut eſcam panis, & fidē catholicam tandē ꝑuertere, conciliū uel nō congregabit, papa ꝓhibēte: & cōgregatū, eo mandante diſſoluetur. Caſſetur igitur conciliū Conſtantiēſe & decreta ſanctorū patrū, quæ declarant, in his quæ uniuerſalem ſtatum eccleſiæ concernunt, papam nihil poſſe immutare. Fruſtra enim membranas occupant, ſi unico uerbo papa poteſt illa irritare: & quod deterius eſt, autoritate eccleſiæ talia poſſe uideretur. Si poſt huiuſmodi contradictionem inter concilium & papam ortam, concilium quaſi uictum liti cederet, & ipſum & alios Romanos pontifices in poſſeſſione diſſoluendi concilia poneret. Quæ tandem ſpes erit, quod præfatus dominus Eugenius decreta huius ſacri concilij ſeruet, & ſeruari faciat, ſi ipſum concilium ſpernat recognoſcere? quibus etiam remedijs uti poterimus, ut ſtatutis hic promulgandis non contraueniat, ſi ipſum concilium per quod ſtatuta fiunt, irritari patiamur? mori malumus, q̄ tanto errori per ignauiam cedere. Si maiores noſtri pro legibus paternis uiriliter decertare & mori ſtatuerunt, cur nos ſic erimus degeneres, ut pro conſeruatione uniuerſalis eccleſiæ idipſum non faciamus? Si de priuatis rebus ageretur

D E F

A ageretur, ac perſonalem pateremur iniuriam, eſſet forte cedendum: & patienter propter deum ferre, laudabile foret. Iniurias autē dei impune tolerare, iuxta beati Chryſoſtomi ſententiam, nimis impium foret. Hic articulus de quo diſceptamus, fidē concernit, qui ſine interitu ſalutis negligi non poteſt. Si dominus Eugenius ſanctam eccleſiam non audierit, quam hoc concilium repræſentat, oportebit tandem haberi ut ethnicum & publicanum. Si eccleſiam amplius offendere non uult, recognoſcere neceſſe habet, hoc uerum fuiſſe & eſſe concilium, ipſumq́; diſſoluere nequiuiſſe, & illi pure & ſine diſſimulatione adhærere. Si uult ut de ipſo bene concipiamus, definet tot bullis, totq́; inuolutionibus & ſe & nos defatigare. Iſta enim magis difficultates augent. Si declaraſſet hoc Baſileenſe concilium per ſtatuta generalium Conſtantienſis & Senenſis conciliorum, ordinationemq́; domini Martini & ſuam inchoatum, uerum ſemper & ſine interruptione fuiſſe & eſſe concilium, & illi pure & ſimpliciter adhæſiſſet, diſſolutionemq́; prætenſam iuxta decreti noſtri tenorem reuocaſſet, ſuo debito honori ſatisfeciſſet: reddidiſſetq́; ſe deo & hominibus gratum, & quicquid cum deo poſſemus, ſicut aliàs oblatum eſt, libēter faceremus, ſicut ei ſemper offerimus. Ex prædictis igitur iuſtiſſimis cauſis admirandum non eſt, ſi uos in

B præſidentes non admittimus, paratos nos offerentes, cum præfatus dominus Eugenius ſuum debitum fecerit, cum omni modeſtia debitum noſtrum facere. Alioquin ſi ſecus fieret, & deum & eccleſiam & ipſam fidem grauiter offenderemus, multiſq́; ſcandalis daremus & nunc & futuris temporibus occaſionem. Iam omnibus conſtat iuſtitia & ueritas, quas nos defendimus, & quàm manſuete & patienter tanta temporis prolixitate ipſas apud dominum Eugenium proſecuti ſumus. Teſtis eſt Chriſtianus orbis patientiæ & manſuetudinis noſtræ. Nunquam in annalibus legitur, Romanum pontificem notorie ſcandalizantem eccleſiam, tam ſuppliciter obſecratum, tam inſtanter monitum & requiſitum, & tandiu, ſicq́; patienter ab ipſa eccleſia expectatum. cogit nos amodo zelus domus dei & catholicæ ueritatis defenſio uehemētius inſurgere, & acriora contra induratum morbum adhibere remedia. Oramus tamen omnipotentem deum, ut cor præfati domini Eugenij emolliat ad conſentiēdum iuſtis ſanctæ matris eccleſiæ monitionibus, ne horrendum illud iudicium incurrat, quod dominus ſcandalizanti unum de puſillis ſuis minimis comminatur. Matt.18.
Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali, decimoſexto Calendas Iulij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo triceſimotertio.

C RESPONSIO SYNODALIS, DATA A præſidente concilij, quam & ſeipſo fecit uiua uoce in congregatione generali, & deinde redegit in ſcriptis, ſup acceptatione decretorum per papam facienda, primo quàm eidem à concilio fiat prouiſio.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis &c. ad futuram rei memoriam. Hodie in noſtra generali congregatione dilectus eccleſiæ filius Iulianus tituli ſanctæ Sabinæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, apoſtolicæ ſedis legatus, præſidens in hoc ſacro generali Baſileenſi concilio, dilectis eccleſiæ filijs Ambroſio priori Camalduleñ. & Antonio de ſancto Vito, palatij apoſtolici cauſarum auditori, oratoribus ſanctiſſimi domini Eugenij papæ quarti infraſcriptam reſponſionem dedit in modum qui ſequitur: Deceret huius ſacri concilij dignitatem, ut cum ſanctiſſimi domini noſtri papæ oratoribus nunc reſpondendum ſit, tali uiro hoc onus iniungeretur, qui & ſacro concilio & ſummo pontifici dignam orationem faceret. Sed cum loco tantum, & non meritis, hoc reſpondendi mihi officium tribui hactenus ſolitum ſit, excuſabit conſuetudo, ſi ueſtris ornatiſſimis orationibus par aut ſimilis non reddatur ratio. excuſari & ego debeo iure, qui hunc primum locum non ambitu aliquo, ſed ſuperioris iuſſu, contraq́; meum inſtinctum

conſe-

conſecutus ſum: quem etiam nō uolūtas, ſed neceſſitas ad reſpondendum coegit. Sem D
per & familiariter ego quemadmodum apud nos domi ſoleo, nūc uobiſcum colloquens magis q̄ perorans, principales ueſtrarū orationū partes aſſumam, quibus nomine ſacri concilij reſpondebo. & à uobis initium dicendi faciens, uenerabilis domine generalis, qui primum Lactantij aut Ciceronis ſtylo hic peroraſtis, quatuor ex ueſtra oratione principaliter colligo: Primo, hanc ſanctam ſynodum ad charitatem pacemq́; & unitatem cum domino noſtro conſeruandam, exhortati eſtis. Secundo, ſanctum piumq́; eius propoſitum ac deſiderium explicaſtis ad hæc tria opera, quibus ſacrum concilium intendit. Tertio, ſedem potentem eſſe, & quòd opibus abundare opus ſit, ut oppreſſos releuet, & indigentibus ſubueniat. Poſtulaſtis demū, loco annatarum quas decretum noſtrum proximè editum abſtulit, prouiſionem ſedi apoſtolicæ ſufficientem fieri. Vos autem domine Antoni auditor, duo præcipue apud fratres minores etiam diſertiſſime amplexi eſtis. Primo, quod hæ annatæ iure diuino, naturali & humano, tolerari poterant. Secundo, quod aut ſuſpendatur decretum, aut debita ſedi apoſtolicæ fiat prouiſio. Exhortatio quam primo loco domine generalis ad pacem generalem charitatemq́; & unitatem feciſtis, ſancta quidem eſt & ſalubris, & omni acceptatione digna, quam quilibet Chriſtianus utraque manu amplecti debet: quæ q̄ ſit neceſſaria & utilis, in ſe quilibet palam experitur. quantūlibet enim homo ſit diues aut potens, omnia habens naturæ ac fortunæ bona, ſi pace E
& unitate cum proximis careat, nihil iocunditatis, nihil lætitiæ unquam ſentire poterit, ſed plurimas animo moleſtias atq; anguſtias ſecum ubiq; deferet. Nos etiam non paſſi ſumus hoc munere pacis ab ipſo ſummo pontifice præueniri. nam & ſæpenumero ac per noſtros oratores nouiſſime Florentiam deſtinatos, idipſum ſuæ ſan

Ioan. 17. ctitati nunciauimus, optantes ut unum eſſemus charitate ipſe & nos, ſicut Chriſtus orans pro diſcipulis ſuis dicebat: Oro pater, ut unum ſint, ſicut & nos unum ſumus. Ipſe igitur ſummus pontifex pacem & unitatem nobiſcum habere deſiderat, & nos ſecum. Ipſe illam nobis nunciat, & nos ſibi. Quid ergo reſtat, quod ipſo & nobis pacem & unitatem optantibus, inuicemq́; nunciantibus, pax ipſa non ſit? an quia ſic alter alteri pacem optamus & nunciamus, pacifici dicendi ſumus? An etiam quia inter diſſidentes, ut modo in Chriſtianiſſimo regno Franciæ factum eſt, pacem compone

Matth. 5. re ſatagimus, filij dei uocabimur? Si pacem inter nos inuicem non habemus, nō quidem, inquit beatus Hieronymus ſuper Matthæum in uerbo illo, Beati pacifici: Ille uero pacificus eſt, qui prius in ſeipſo, deinde inter alios pacem quærit. ipſe & nos unum corpus eccleſiæ ſumus, qui regimur ſub uno Chriſto capite noſtro. Ipſe & nos ciuitas dei ſumus. Ipſe & nos una domus domini ſumus. Si in hoc corpore, ſi intra F
huius eccleſiæ ciuitatis mœnia, ſi intra huius domus domini parietes, diſſenſionum, æmulationum, odiorum bella uerſentur, quis ipſum & nos pacificos recte nuncupabit, etiam ſi in toto terrarum orbe pacem efficeremus? Quid ergo cauſæ eſt, cum uterq; tam bonam & ſyncerā ad pacem ſe uoluntatē habere dicat, quod inter ipſum & nos non mediocres diſſenſionum ſcintillæ apparent? quæ niſi cautè extinguantur, uerendum eſt quòd nè in maximam erumpant flammam. quid opus eſt indicijs aut coniecturis huius diſcordiæ cauſas inueſtigare? Audiamus qd in nobis loquatur

Pſal. 84. dominus deus noſter, q loquetur pacem in plebem ſuam, inqt deus per os Pſalmiſtæ: Miſericordia & ueritas obuiauerūt ſibi, iuſtitia & pax complexæ ſunt ſe. Demonſtrat pfecto dominus deus noſter, quod pax ſine iuſtitia eſſe non poſſit: immo ut illa ſit, iuſtitiam præcedere oportere. Cum ergo ita ſit, aliter eſſe non poteſt, cum ſicut ueritas atteſtetur, neceſſarium eſt ſi dominus noſter ueram pacem & unitatem inter nos & ipſum fore deſiderat, ut quæ ad iuſtitiam ſpectant, primo ipſe præmittat: hoc eſt, ut eccleſiæ uniuerſali ius ſuū tribuat. Quod eſt illud eccleſiæ ius? quæ ſunt illæ iuſtitiæ partes, quæ ueram pacem præcedere debent? non certe aliæ, niſi cū eccleſia uniuerſalis ſpūſancto dirigatur, & eam uniuerſale concilium repræſentet, ut decreta

ſynodalia

A ſynodalia diligenter & per alios ſuo exemplo & iuſſu ſeruari faciat. Ita & ſui anteceſſores ſancti Romani pontifices, quorum uitam in teſtimonium ſanctitatis etiam miraculis illuſtrauit deus, fecerunt, ſumma ueneratione uniuerſalium conciliorum canones ſuſcipientes, & per eos inuiolabiliter ſeruari facientes, qui ſine maxima & urgentiſſima cauſa aduerſus ea non diſponebant quicquam, nec ab alijs aliter fieri patiebantur. Inquit enim beatus Damaſus: Abſit à me, ut ſanctorum patrum canones abſq; ineuitabili ratione tranſgrediar unquam. Et magnus ille Gregorius ut ſancta euangelia, concilia generalia ſe uenerari affirmat: & non ſolum quatuor illa prima, ſed & omnia, dum ea ratione utitur, quæ omnibus uniuerſalibus concilijs communis eſt. Beatus quoque Gelaſius uniuerſalis eccleſiæ ſtatuta aſſeuerat nullam eſſe ſedem quam magis exequi oporteat, quàm primam. non mihi ſatis eſſet uſque in craſtinum, ſi ſingulos tam ſummos pontifices, quàm ſanctos doctores, recenſere pergam, qui ſaluberrimam conciliorum doctrinam ſuper cæteris alijs efferebant, uenerabantur & obſeruabant: nec ſic faciendo, quicquam Romani pontificis autoritati deperit aut detrahitur, immo adijcitur & accreſcit. quicquid enim in ſacris ſtatuitur concilijs, ſua etiam autoritate ſtatuitur, quæ ſemper ibi refulget ut prima & præcipua præ omnibus, caput & directrix. Et cum aut perſonaliter, aut autoritatiue
B ſemper in ſynodis uniuerſalibus interſit, ipſe'que eccleſiæ rector ſit & paſtor, decreta conciliorum, etiam ſua & ſedis apoſtolicæ non immerito dici poſſunt. Nos enim (ut dixi) unum eccleſiæ corpus ſumus, & ipſe huius corporis caput ſub capite CHRISTO. Quicquid igitur fit ab hoc corpore eccleſiaſtico, etiam ſi omnia membra in idem concurrant, ſicut in corpore naturali accidit, magis tamen ac præcipue operatio quæuis capiti appropriatur & aſſcribitur: ab ipſo'que magis, quàm ab alio corporis membro procedere cenſetur. Itaque non ſecus ſynodalia decreta pro ſuo debito & honore exequi debet, ac per alios ſeruari facere, quàm ſi ab ore proprio dictata & promulgata eſſent. Dum enim ipſe præſens eſt, ipſe concludit, ipſe ſtatuit, & ſub nomine ſuo ac perſona eius omnia decernuntur. Dum abeſt, ſui præſidentes qui uice eius funguntur, locum'que apoſtolicum tenent, & perſonam pontificis repræſentant, per ſacrum concilium deliberata concludunt. per concilium autem ſtatuta, in nullo derogant ſuæ poteſtati, quin pro tempore, loco, cauſis'que & perſonis, utilitate uel neceſſitate ſuadente, moderari diſpenſari'que poſſit, atque uti ſummi principis epikeia, quæ ab eo auferri nequit. Hæc ergo ſancta ſynodus non opes, non quid aliud ab eo poſtulat, ſed hoc, ut quemadmodum dun- ἐπιείκεια
C taxat ſui egerũt anteceſſores circa decretorum ſynodalium obſeruantiam, ita & ipſe facere dignetur. Quod ſi fecerit, prout putamus & ex toto corde obſecramus, hinc præeunte iuſtitia, mox læta fronte ſoror eius iocundiſſima ſuccedet pax, quæ ſine iuſtitia germana ſua antiquiore incedere non conſueuit. Quod ſi forſitan & ipſe ſummus pontifex dicat, quemadmodum & uos in cordibus ueſtris nunc dicere ſuſpicor, etiam ex parte huius ſacri concilij præcedere oportere iuſtitiam, ſibi'que ius ſuum per nos tribui debere: Nemo noſtrum ita irrationabilis eſt, aut etiam eſſe debet, quod alio iure in ſe, alio in alijs uti contendat: & ab alio ſibi iniuriam fieri petat, ipſe alteri deneget. Videamus, & inter nos cum charitate diſcutiamus, ſi quid eſt quo concilium ius ſedis apoſtolicæ grauet, lædat, offendat, minuat: & ecce nulla erit (ut ſpero) difficultas, quin omnia ad iuſtitiæ rectitudinem & regulæ normam redigantur. Sic igitur uterque faciendo, tunc rei euidentia animum utriuſque ad unitatem paratum demonſtrabit, & tunc uere pacifici erimus, ac filij dei uocabimur. Et hinc ad ſecundam ueſtræ orationis partem ſe mihi competens reſponſum offert. Sic enim ut prædictum eſt faciendo, tunc euidenter cognoſcemus & ubique palam fatebimur, ſanctitatem ſuam ad hæc ſancta opera propter quæ conuenimus, ueram perfectam'que uoluntatem gerere; tunc nos ſuper omnes præcipui laudatores ac præcones erimus. Tertio loco dicitis, oportere ſedem apoſtolicam abundare ac

potentem eſſe exemplo illorum Romanorum pontificum, qui beato Athanaſio, beato Ioanni Chryſoſtomo, ac beato Thomæ Cantuarienſi de ſedibus proprijs pulſis, opem ſubſidiaq́ꝫ neceſſaria contulerunt: beati quoque Gregorij, qui uſque in Ieruſalem indigentibus uitæ neceſſaria miniſtrabat. Nos nec re nec uerbo in hoc contradicimus: immo non eſt illa ſedes, nec etiam poſſet tam potens ac locuples eſſe, quin eam pro utilitate eccleſiæ locupletiorem potentiorem'que eſſe uellemus: quanquam affirmemus, & in illa & in alijs epiſcopalibus ſedibus deſiderari magis copiam abundantiam'que uirtutum & meritorum, quàm opum aut diuitiarum. Nec certe fecimus aut facere quicquam intendimus, per quod illa ſedes iacturam ſeu diminutionem aliquam autoritatis aut facultatis pati poſſit. Quod ſi recte cuncta animaduertantur, atque omni paſſione ſopita iudicentur omnia, nemo aſſerere cum ratione poterit, quicquam per hoc noſtrum decretum in diminutionem, derogationem ſeu præiudicium illius ſedis, fore attentatum. Et quanquam multæ ad id ſuppetant rationes, tres nunc ſatis eſſe iudico. primo, cum nemo inficietur multos in exactione harum annatarum ſolitos fieri abuſus, cum etiam hinc multi ſcandalum paterentur & ſcrupulum in conſcientijs, ac modus ipſe exigendi oneroſus eſſet eccleſiæ, & apud multos ſpeciem mali continere uideretur. Nos his omnibus hoc decreto pro-
Matth. 18. uidimus, ſequentes doctrinam CHRISTI, mandantis nemini incutiendum eſſe
1. Theſſ. 5. ſcandalum: & Apoſtoli, præcipientis ab omni ſpecie mali abſtinendum: Regulas **E**
quoque canonicas ac legales, quæ nonnulla prohibent, licet in ſe non mala, ob hoc tantum, quod uel ſpeciem mali contineant, uel occaſionem præbeant delinquendi. Nonne & gratis offerre & eleemoſynam dare, pium eſt & charitatis opus? Sed quoniam tempore baptiſmi nummos proijcere in concham, ſpeciem prætendebat mali, emendari & aboleri talem conſuetudinem iuſſit eccleſia. nihil quidem nouitatis per hoc decretum in eccleſia introductum eſt, ſed præcepta & exempla CHRISTI executi ſumus, ac ſanctorum patrum renouamus inſtituta. Quid fecimus? audite & conſiderate quæſo diligenter. Statuimus quod beneficia & ordines eccleſiaſtici gratis conferantur. Nunquid hoc eſt ſcelus aliquod aut ſacrilegium? nonne
Matth. 10. ſaluator noſter hanc ipſam nobis neceſſitatem imponit, dicens: Gratis accepiſtis, gratis date? Quid fecimus? ſtatuimus quod ſpiritualia pacto, conuentione ſeu contractu aut opera nummulariorum non diſtribuantur. Sed & CHRISTVS deus noſter in domo domini hoc fieri uidens, flagello de funiculis facto, zelo iuſtitiæ
Ioan. 2. ſucenſus, expulit inde omnes ementes & uendentes, & menſas nummulariorum euertit: & cum ipſe cætera crimina uerbo tantum deteſtatus ſit, hoc uitium manu propria terribili punitione correxit. Quid fecimus? decreuimus quod res ſpiritu- **F**
ales ſine pecuniæ interuentu miniſtrentur. Ac beatus Petrus primus CHRISTI uicarius, mentem domini quotidiana conuerſatione intelligens, cum Simon Magus
Act. 8. pro gratia ſpirituali pecuniam offerret, eum abhorruit, maledixit, repulit, dicens: Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Nonne ſacrorum conciliorum Romanorum pontificum, probatorum'que doctorum codices his prohibitionibus pleni ſunt, ut uidelicet pro rebus ſpiritualibus & eccleſiaſticis nihil ante uel poſt ab inuito exigatur? hoc fecimus, hoc ſtatuimus. Conqueratur ergo qui uult, ſi tamen iuſte id poſſit, de illis, qui talem nobis legem dederunt, quorum decreta renouauimus, non noſtra fecimus. Quis ergo iam dicere audebit, ſedem apoſtolicam aut alias per hoc tam ſalubre & neceſſarium ſtatutum depauperatos & læſos fore? immo rectius dicet, qui ratione utitur, honeſtatos expoliatos'que, ad decorem priſtinæ formæ redactos. Secundo uero ab omni calumnia noſtrum decretum euidenter defenditur. per ipſum enim non interdicitur, quin pro uitæ ſuſtentatione alijsq́ꝫ eccleſiæ neceſſitatibus, ſummus pontifex aliarumq́ꝫ eccleſiarum epiſcopi charitatiuũ ſubſidiũ indicere, decimam ſeu aliam quotam imponere, fructusq́ꝫ aliquorum beneficiorum ad tẽpus reſeruare, uel alias ſubuentionũ ſpecies petere poſſint. Satis iſta eſſent, niſi & tertiam

reddere

A reddere promiſiſſem. quanquam autem ſic decretum ſit, & bene decretum, non tamen adhuc auditum eſt, quod hæc ſancta ſynodus nolit ſedi apoſtolicæ dignam & competentem facere prouiſionem; immo hoc per ſuos oratores iam pridem nunciauit & pollicita eſt, ſi tamen obſeruantiæ decretorum ſynodalium, ut dignum eſt, rationem habuerit: & ueluti in corpore naturali reliqua membra ſuo capiti neceſſaria prouident, ut uitæ & ſuſtentationis influxus ab illo in ipſa deſcendant: ſic quidem æquum eſt & rationi conſonum, ut eccleſiæ per orbem diffuſæ, ſummo pontifici ſuisq́ꝫ paſtoribus indigentibus, ut ab his ſalubriter regantur & gubernentur, neceſſariam ſubuentionem porrigant. Nihil autem ad bene regendam conſeruandamq́ꝫ eccleſiam æquè utile & neceſſarium eſt, quàm ut ſynodales canones, quos à ſpiritu ſancto dictatos credimus, non negligantur aut contemnantur. Illud autem ſilentio prætereundum non eſt, quod nec beato Athanaſio, nec beato Ioanni Chryſoſtomo, nec beato Thomæ Cantuarienſi per Romanos pontifices, nec pauperibus Hieroſolymitanis per beatum Gregorium de his annatis ſubuentum eſt. neq́ꝫ enim adhuc hæc uocabula in eccleſia dei audiebantur, neq́ꝫ etiam alij ſancti epiſcopi præclara charitatis & pietatis opera de emolumentis ſigillorum explere conſueuerant. Ex his facile B reſponſum patet ad ea, quæ primo loco uos domine Antoni explicaſtis: quoniam etſi pro uitæ ſuſtentatione & alijs iuſtis neceſſitatibus, paſtoribus eccleſiæ ius commune, naturale, diuinumq́ꝫ & humanum, prouiſionem facere iubeãt, modum tamen iſtum nec illum ſaltem, pro ſemper non præcipiunt. Illud autem conſtat, quod quanto exactio aliqua plus habet abuſus ſeu oneris aut ſcandali, uel maiorem ſpeciem mali, tanto amplius à iure naturali & diuino diſcrepat: quæ huic diebus noſtris uſitato modo exigendi annatas, admixta eſſe nec uos, nec quiſquam amicus ueritatis inficiari poterit. quanquam autem modus exigendi uſitatus ſit in eccleſia, ſi tamen oneroſus aut abuſiuus eſſe incipiat, nulli negare fas eſt, quin modum illum eccleſia poſſit in alium leuiorem uel honeſtiorem conuertere. Ea autem quæ pertinent ad uitæ ſuſtentationem ſeu utilitatem aut neceſſitatem eccleſiæ, quæ quidem de iure naturali & diuino eſſe fatentur, neq́ꝫ abſtulimus, neq́ꝫ auferre licitum uidetur: immo ut plus dicam, etiam præter nonnullos ſuſtentandi modos, qui in iure ſtatuti ſunt, hæc ſancta ſynodus, ut prædictum eſt, ſummo pontifici prouiſionem facere obtulit, ſi & ipſe circa ſynodalium decretorum obſeruantiam animum, ut decet, inclinauerit. Quo uero ad ſuſpẽſionem decreti poſtulaſtis, nulla ratione decere uidetur, ut tam ſalubre decretum, conformeq́ꝫ per omnia legi euangelicæ & ſanctorum patrũ inſtitutis, ſuſpendi aut irritari debeat. Poſtremo uterq́ꝫ ueſtrum prouiſionem ſufficientem ſedi apoſtolicæ facien- C dam popoſcit. Ad quod ſancta ſynodus reſpondet, circa hoc id deliberaturam, quod ſecundum deum & rationem ſanctum uiderit expedire: taliterq́ꝫ facturam, quod nemo de ipſa ſynodo poterit cum ratione conqueri. Datum Baſileæ in noſtra congregatione generali, tertio nonas Nouembris, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquinto.

EPISTOLA AD EVGENIVM PAPAM, quod pro unione Græcorum non decet in Conſtantinopoli ſynodum celebrare.

SACROSANCTA &c. ſanctiſſimo domino Eugenio papæ quarto. Veniens ad nos dilectus eccleſiæ filius Chriſtophorus Garathonis orator ueſter, expoſuit huic ſanctæ ſynodo ſerioſe ac diſcrete ea, quæ apud Conſtantinopolim egerat. quibus per ſacras ipſius ſanctæ ſynodi deputationes plene matureq́ꝫ diſcuſſis, ac conſideratis omnibus quæ in tanta re attendenda ſunt, uiſum eſt honori huius ſacri cõcilij ac ſanctitatis ueſtræ, Imperatorisq́ꝫ & patriarchæ Conſtantinopolitani, ipſius quoque executioni multo magis expedire, ut capitula apud hanc ſan-

ctam ſynodum primo tam ſolenniter concluſa,nomine uniuerſalis eccleſiæ ipſiusq; D
imperatoris & patriarchæ per eorum ambaſiatores, plenum deſuper habentes man-
datum,quibus poſtea ſanctitas ueſtra expreſſum præbuit aſſenſum,amplecti potius,
q̃ ſecūda apud Cōſtantinopolim cōuenta debeamus, p̄ſertim cū ipſi Græci tā primi
quàm ſecundi ambaſiatores,ſæpenumero profeſſi ſint,ſine uniuerſali ſynodo hác uni
onem fieri nequaquam poſſe:nec factam,diu durare poſſe. Quod ſi quiſquam dixe-
rit,ſatis eſſe,ipſos eam exiſtimare futuram ſynodum uniuerſalem,licet nos particula
rem ſeu regionalem cenſeamus,iudicet unuſquiſq; quantum hoc expediat, & quem
finem res habitura ſit, ſi ad tollendas diſcordias præcedentes, nouam ſuperinduca-
mus diſcordiam:& de ipſa ſynodo quæ fundamentum huius rei eſt, uaria atq; diuer-
ſa hincinde cenſeantur,neq; illud uiſum eſt expedire,ut certitudo fidei catholicæ qua
nihil firmius atq; certius apud eccleſiam eſſe poteſt,quaſi per compromiſſum quod-
dam in legato uel legatis,& aliȷs ex parte Græcorum conuenientibus,remitti debe-
at,ut quod illi ſuper differentȷs quæ inter nos & Græcos fidem ipſam tangentibus,
concorditer deliberauerint, id per totam eccleſiam ratum habeatur. nec etiam ullo
pacto uiſum eſt,uniuerſalem ſynodum hoc tempore apud Conſtantinopolim in fau
cibus Turcarum ſitam,potius quàm apud terras quæ Romanæ eccleſiæ unitatem te
nent,celebrari debere. Super quibus tam ipſe Chriſtophorus quàm oratores noſtri, E
mox ad ſanctitatem ueſtram uenturi, eandem plenius & latius certificabunt. Da-
tum Baſileæ tertio nonas Maȷ, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringente-
ſimo trigeſimoquinto.

RESPONSIO SACRAE SYNODI, QVOD poſſet concilium concedere indulgentias plenarias pro unione Græcorum: quod oblatio papæ, quo ad acceptationem decretorum, non eſt ſufficiens:nec agendum eſſe modo de mutatione conciliȷ.

SACROSANCTA &c. ad futuram rei memoriam. Cuperet hæc ſancta
ſynodus uobis dilectiſſimis eccleſiæ filiȷs N. tituli ſanctæ crucis in Ieruſa-
lem,& Ioanni tituli ſancti Petri ad Vincula presbyteris cardinalibus,legatis ſe
dis apoſtolicæ, tam iocundo animo reſponſum facere, quàm læto ueſtrum
præſtolatur aduentum.putat aduenientibus uobis, non dolendi aut conquerendi de
ſanctiſſimo domino Eugenio cauſam,ſed gratias eidem agendi tribui debere. Spe-
rabamus etenim tantæ dignitatis uiros ea ſecum deferre,quæ nos merito conſolaren F
tur:& talia uobis eſſe commiſſa, per quæ piȷs iuſtiſq; ſacri conciliȷ deſiderȷs ſatisfa-
cere poſſetis,præſertim cum tam crebro & inſtanter oratoribus atque literis noſtris
ipſe ſanctiſſimus dominus Eugenius requiſitus extiterit,p̄ut ipſi noſtis, & eo potiſ-
ſime,cum non niſi ſancta & rationabilia à ſua ſanctitate efflagitarentur. Ad quæ qui-
dem non ſolum pro uniuerſalis eccleſiæ reuerentia, cuius decretis & monitioni-
bus quiſque mortalium parere tenetur,ſed & pro ſua tam ſolenni pollicitatione in li
teris adhæſionis facta,flecti ultro debuiſſet. Quod & ſi illorum ſanctorum operum,
propter quæ hoc concilium congregatum eſt, ſua ſanctitas prout in prœmio ue-
ſtræ ſchedulæ nuper oblatæ exprimitis,felicem conſummationem deſiderat,cur uer
bis facta compenſans, decreta reformationis pro qua præcipue hæc ſynodalis con-
gregatio facta eſt,non ſeruat: & ut ſeruet, toties requiſitus,tandiu differt? Si ue-
rum eſt quod initium ueſtræ ſchedulæ continet, & in ſecundo articulo repetitur,
cur ea quæ nos & eccleſiam conturbant, de medio non tolluntur? Quanquam
multa per ipſum facta ſint,quæ nos merito contriſtant,uidentes ex ſynodalium tranſ
greſſione decretorum, multa in eccleſia dei orta eſſe, & grauiora indies ſcandala
oritura: Nihilominus præteritorũ libenter obliuiſceremur, ſi iá poſt tot reqſitiones
&

A & monitiones talia inſpiceremus, per quæ & præterita repararentur, & in futurum
ſpes foret, hanc ſummi pontificis intentionem aliquando opere compleri. humana
intentio, niſi per opera, hominibus conſtare non poteſt. Quomodo perſuaderi rebus
ſic ſtantibus nobis poteſt, talem eſſe ſummi pontificis intentionem, cũ quotidie ope-
ra diſſimilia uideamus? Nam poſt ueſtrum à ſua ſanctitate receſſum, nonnulla admo
dum grauia contra decreta & perſonas huius ſacri concilij ac ſententias etiam concili
ariter latas, facta eſſe didicimus. Sed nec mediocriter miramur, quod cum non ſolum
in decretis de electionibus & annatis conſiſtat eccleſiæ reformatio, nec ſuper his ſo-
lum, ſed ſuper omnibus concernentibus capitis & membrorum eccleſiæ reformati-
onem, ſuam ſanctitatem ſæpenumero manſuetiſſime exorauerimus & requiſiueri-
mus, ipſe ſuper his duobus dũtaxat reſponderit, nec ſuper his q̄dem ſufficiẽter. Nam
circa decretum de electionibus ambigue, circa uero decretum de confirmationibus
& prouiſionibus dignitatum & beneficiorum & adminiſtratione rerum ſpirituali-
um ſine exactione faciendis, conditionaliter reſpondet: & tali quidem conditione,
quæ ſicut ueſtræ in literis facultatis continetur, tam difficilis eſt, ut penè impoſſibile
iudicetur. In decreto enim de electionibus offertis, ſuam ſanctitatem uelle expe-
ctare electiones. quid ſi à proximo ſuperiori ordinario confirmatio alicuius electio-
B nis iuxta diſpoſitionem iuris communis petatur, nunquid ordinarios ſuo iure libere
uti permittet, ſicut ſacri canones ſtatuunt? Quo uero ad decretum de annatis, decuiſ-
ſet magis ſuam ſanctitatem, decretum hoc libere obſeruare ac ſeruari facere, quàm
conditionem adijcere, iuxta ſanctorum patrum inſtituta ac decretum ſacri concilij
Conſtantienſis, diffiniens omẽm hominem etiam papalis dignitatis, decretis & man
datis conciliorum generalium parere debere in his, quæ pertinent ad fidem, extirpa
tionem ſchiſmatis, ac reformationem eccleſiæ in capite & in membris. Et cum hui-
uſmodi decretum de annatis, conforme per omnia ſit decretis ſanctorum patrum, ſan
cte faceret, ſi uerbis uteretur beati Leonis, dicentis: Ideo permittẽte domino paſtores
hominum ſumus effecti, ut quod patres noſtri ſiue in ſacris canonibus, ſiue in munda-
nis affixere legibus, excedere minime debeamus. Contra ſanctorum quippe ſaluber-
rima agimus ſtatuta, ſi quod ipſi diuino ſtatuerunt conſultu, intactum non conſer-
uamus. Congruentius ergo fuiſſet, decretum ipſum tam ſalubre ſuſcipere, & poſtea
ab eccleſia prouiſionem poſtulare, quam ſecundum indigentiam facere non recuſa-
mus, præſertim ſi ſuam ſanctitatem ad obſeruantiam reformationis uideamus effica
citer diſpoſitam. quæ quidem prouiſio iam facta eſſet, niſi ex parte ſuæ ſanctitatis ac
C ſuorum, quædam contigiſſent, quæ hanc prouiſionem diſtulerunt. Illud autem quàm
difficile ſit, quod per omnes nationes & prouincias prouiſio hic decernenda, cum ac-
ceptetur iuxta facultatum ueſtrarum tenorem, uos ipſi iudicetis. Nam ſi una minima
prouincia difficultatẽ in acceptando talem prouiſionem fecerit, tunc decretum hoc
ſeruare non uolet. Quod quàm abſurdum ſit & quàm prolixum, habere omnium ꝓ-
uinciarum mũdi conſenſum, uos ipſi optime recognoſcitis. cum ergo decretum hoc
ſanctum ſit & rationabile, ſeruari merito ab omnibus ſine difficultate debet. Quod ſi
quis poſtea prouiſioni per hoc ſacrum concilium decernendæ obtemperare recuſa-
uerit, poterit ſua ſanctitas autoritate apoſtolica & uniuerſalis eccleſiæ per iuris reme-
dia tales compeſcere. Sed ſi forte contingeret, quod non arbitramur, huiuſmodi pro
uiſionem per concilium nõ decerni, nonne tam ſua ſanctitas q̃ prælati per multos ho
neſtos modos in iure communi deſcriptos, à ſuis ſubditis in urgente neceſſitate ſubſi
dia obtinere poterũt? Quo modo enim ad inuentionem annatarum, & aliorum abu-
ſuum per decretum ſublatorum, ſummi pontifices & prælati ſe ſuſtentabant. Ea
quæ in ſecũdo articulo continentur, de intentione ſuæ ſanctitatis in omnibus ſanctis,
iuſtis & rationabilibus petitionibus & ſibi poſſibilibus, complacendi & ſatisfaciendi
ſacro concilio, magna laude & gratiarum actione digna ſunt. Si ex animo prodeunt,
quod tunc recognoſcemus, ſi ea quæ pro honore dei & bono publico ſancta ſynodus

ordinat,& ab eo ſeruari poſtulat,ſua ſanctitas more prædeceſſorũ ſuorum non infringat, imitando beatum papam Gelaſium dicentem ,nullam magis quàm primam ſedem, ſtatuta uniuerſalis ſynodi exequi oportere. Meminiſſe ſuam ſanctitatem cupimus eorum quæ in ſua pollicitus eſt adhæſione,uidelicet quod ipſum ſacrum concilium Baſileenſe cum omni deuotione & fauore proſequi intenderet, & deinceps à nouitatibus & grauaminibus ſeu præiudicijs inferendis ipſi ſacro concilio uel ſuppoſitis eius & adhærentibus realiter & cum effectu deſiſteret. Sed prohdolor quotidie contraria fieri audiuimus, & uſque nunc cum patientia tolerauimus, ſi forte toties rogatus,& obſecratus deſiſtat. hæc certe non ſolum dum fiunt,moleſte ferimus,ſed cum neceſſitas referre nos compellit,dolore afficimur. Quis enim non doleat, quod ſumma ac ſaluberrima conciliorum autoritas hoc tempore ita depereat & contemnatur? Quomodo & nos illud amplius tolerare poſſumus aut debemus, ut quos hæc ſancta ſynodus iuſtis ex cauſis excommunicat,ipſe abſoluat:& quos nos abſoluimus,ſua autoritate excommunicentur?non hoc ſonant ſuæ adhæſionis literæ. Non ita agebat ille beatiſſimus papa Gregorius, cuius in explanandis ſcripturis ſpiritus ſanctus irradiabat intellectum. Is de uniuerſalibus concilijs inquit: Cunctas uero quas præfata ueneranda concilia perſonas reſpuunt,reſpuo:quas uenerantur,amplector:quia dum uniuerſali ſunt conſenſu conſtituta,ſe & non illa deſtruit,quiſquis præſumpſerit abſoluere quos ligant,aut ligare quos abſoluunt. quiſquis ergo aliud ſapit,anathema ſit. Nos non aliud optamus,niſi ut ſic agat,quod uera charitas inter hoc ſacrum concilium & ſuam ſanctitatem illibata ſeruetur. Quomodoq́ ſperare poſſumus ſuam ſanctitatem finito concilio eius decreta inuiolata ſeruare, & ab alijs pro ſuo officio ſeruari facere,niſi ante cum effectu reparet,quæ contra decreta ac perſonas huius ſacri concilij geſta ſunt?nullatenus hæc ſancta ſynodus contentari, aut ſilentio præterire,nec de ipſo huiuſmodi ſpem in futurum concipere poterit. Tertius ueſtræ ſchedulæ articulus duo continet: primum, ut de eligendo ſine mora locum concilij pro aduentu Græcorum,ad quem ſua ſanctitas commode accedere poſſet, cum neceſſaria ſit eius præſentia. Secundo, de transferendo concilium ad locum illum,& ibidem de pecunijs prouidere. Quo ad primum, ſacrum concilium negocium hoc ita mature diſponet, quod in eligendo loco nihil committetur negligentiæ, nec incaſſum labi tempus permittet : tempore autem opportuno talis electio fiet, quod à nemine redargui poterit, ad quem quidem omnes de eccleſia latina commode poterunt proficiſci. præſentiam autem ſuæ ſanctitatis ibidem nos etiam plurimum deſideraremus. Et cum etiam ipſe ſuam præſentiam neceſſariam fore cognoſcat, ſperamus quod illam nulla ratione in tanta fidei cauſa, qua nulla poteſt eſſe maior,ſubtrahere debebit. Quamobrem tempore debito & ſuam ſanctitatem & alios eccleſiæ prælatos,ut in loco concilij eligendo aſſint,cum omni diligentia rogabimus & conuocabimus. Nec credendum eſt,quod quiſquam illuc proficiſci recuſaturus ſit,quò uiderint Græcos tam pcul & de tam ultra marinis partibus accedere, & præſertim patriarcham Conſtantinopolitanum ſenio & ualetudine graui confectum:qui uidendæ unionis deſiderio pollicitus eſt, etiam ſi ſuper humeros hominũ deferri oporteat, ibidem conuenire. utinam ipſe ſummus pontifex ſe taliter exhibuiſſet,& ſaltem nũc ſe exhiberet,quòd circa bonũ eligendũ etiam ſuæ ſanctitati merito gratũ,certius reſpondere poſſemus. Circa uero tranſlationem reminiſci uos uolumus,quod ſolenni decreto obligati ſumus uſq; ad certũ tempus hic pmanere. unde ante illud ſine nota ac periculo rupturæ tractatus Bohemorũ,& interruptionis reformationis in qua laboramus,transferri non poſſet. Et cũ in tempore tranſlationis imperator & patriarcha in loco concilij conuenturi ſint,merito ante tranſlationem pecunias reperiri neceſſitas cõpellit. pro eo aũt quòd ſua ſanctitas cum ibidem fuerimus, omnes pollicetur fauores poſſibiles,merito ſuam ſanctitatem cõmendamus. Et quidem nulla in re utilius bona eccleſiæ exponi poſſunt,q̃ in hac,ubi de ſalute agitur innume-

A numerabilium anima℞,& de fide catholica augenda & conſeruanda. Optimus eñi theſaurus eſt,qui operatur hoc quod ſanguis Chriſti operatus eſt. Ad quartum articulũ de indulgentijs aliàs noſtri deputati plene uobiſcum conferentes, probanteſq; hunc modum fore conuenientem atq; idoneũ,& in eiuſmodi rebus uſitatum,uos noſtro nomine cum charitate & humilitate magna deprecati ſunt, ut nomine ſedis apoſtolicæ iuxta literas facultatum ueſtra℞ in his promulgãdis indulgentijs intereſſe & concurrere uelletis,quatenus cunctis innoteſceret, omnia eccleſiæ negocia,& præſertim huius reductionis Græcorum, concordi atq; unanimi eccleſiæ conſenſu procedere:& ne quis diſſidij rugam inter nos, qui alios ad unitatem reducere cupimus, eſſe ſuſpicaretur. uos autem tũc aliud non poſſe,q̃ quod in ſchedula ipſa continetur, reſpondiſtis,dicentes aliud in mandatis non habere. quod quidem durum & triſte fuit nobis audire. Interrogati etiã à prædictis deputatis,an literas apoſtolicas aliquarũ indulgentia℞ per eũ modũ,quem in ſchedula obtuliſtis,ipſe ſummus pontifex uobis dediſſet concilio præſentandas,reſpondiſtis nullas apud uos habere, ſed opus eſſe ut ad papam denuo mitteremus. Nos animaduertentes ſummam & in promptu ut ipſi fatemini ꝓ pecunijs repiendis iminere neceſſitatẽ,& oẽm dilationẽ admodũ eſſe plenam diſcrimine,cõſiderantesq; quod ꝑ decẽ menſes inſtanter ſup hoc papa exoratus

B & reqſitus fuerit,reqſitis tandẽ uobis ut unà nobiſcũ in tã ſancto negocio (ut ꝓdictũ eſt) cõcurreretis,autoritate uniuerſalis eccleſiæ quæ in cõcilijs uniuerſalib⁹ adeſſe nõ dubitat̃,in noĩe dñi q dixit: Vbi duo uel tres conueniũt in noĩe meo,ibi ego ſum in medio eo℞:& de q̃cunq; re cõſenſerint ſup terrã, fiet illis à patre meo q eſt in cælis: & quæcunq; alligaueritis ſup terram,erunt ligata & in cælo:& quæcũq; ſolueritis ſup terram,erunt ſoluta & in cælo:ad ipſas indulgentias ꝓmulgandas proceſſimus. Ex parte igit̃ nr̃a qcqd modeſtiæ & honeſtatis,interpoſito magno tẽporis interuallo,adhibitis etiã multis ꝑcibus,fieri potuit,factũ extitit:etiã nunc magnopeꝛ optaremus,literas apoſtolicas ſup hmõi indulgentijs exhiberi, ut nihil diſcordiæ in eccleſia latina notari poſſet:q̃s,ſi ipſe ſummus pontifex illud haberet propoſitũ ſatisfaciendi & cõplacendi ſacro concilio,iã huc deſtinare deberet,cũ tm̃ ab oblatione ueſtra temporis effluxerit, quod uel nunc,uel infra paucos dies cõmode tranſmitti poſſent. Et qm̃ in in ipſo articulo dicitis,quod modus indulgẽtiarũ ꝓ ſubſidio Græcorũ repiendo,non uidet̃ pluribus conueniens,opportunũ fore arbitramur aliq̃ his ſcriptis adijcere,unde pateat modum hunc minime calumniari debere. In primis qcunq; illi ſint, æquus agerent,ſi more ſanctorum patrũ,deliberationi uniuerſalis eccleſiæ iudicia ſua ſub-

C mitterent. Hæc ſancta ſynodus non repente,ſed matura & digeſta conſultatiõe habita, hũc modum eſſe ualde conuenientem iudicauit:de quo ſi qs hæſitet, ad ea quæ tẽporibus patrum noſtrorum fieri conſueuerunt,reſpiciat. Nonne cum paſſagium generale pro recuperatione terræ ſanctæ indictum fuit,proq; alijs magnis eccleſiæ neceſſitatibus, indulgentiæ generales conceſſæ ſunt? Nonne ex proximis annis bis aut pluries pro extirpanda hæreſi Vuickleuiſtarum, modis idoneis id ipſum actum eſt? Si ergo pro illis hic indulgentiarum modus idoneus iudicatus eſt, cur & nunc ꝓ reductione Græcorum,qua nihil forte poteſt dici maius,non cenſebitur conueniens? Quod & ſi pro reparatione pontium ac uillarũ exuſtarum,ſummi pontifices & ipſe modernus ſummus pontifex,etiam ad inſtantiam priuatarũ ꝑſonarũ,plenarias conceſſerũt:cur & nũc inſtante eccleſia,fit tanta dilatio,nec ſolum ad repiendum ſubſidium,ſed pro ſalute innumerabiliũ anima℞,quæ manus porrigentes adiutrices,uigore iſtarũ indulgentiarũ deo recõciliabũtur? Modus iſte merito cõueniens atq; idoneus exiſtimãdus eſt. Obiectio aũt illa de guerris Chriſtianitatis, nõ uidetur ſufficiens, cũ & alijs tẽporibus uigẽtibus guerris & forte maioribus ,conceſſas eſſe,& nũc concedi ꝑ ſuã ſanctitatem manifeſtũ ſit. Nec modus iſte cuiq̃ Chriſtiano neceſſitatẽ imponit, ſed allicit, ut ſpe præmij ſpũalis de bonis à deo collatis modicum aliquid contribuat tam moderate, quod nulli quidẽ difficile uideri poteſt. immo & tempore Matth.18.

D guerrarum quo pluribus criminibus irretiri homines ſolent, conuenientior hic modus uidetur, ut omnes hoīes de contritione & pœnitentia cogitantes, facilius à gueris ipſis deſiſtant. neq; his concedendis indulgētijs illud obſtat, quod ad tantum opus ſufficere non credantur. Ita enim dici poſſet de alijs modis, ſi opponerent. ſed excogitati ſunt cū indulgentijs iſtis etiam & alij modi, quos tempore ſuo exequemur. Demum obtuliſtis, ſuam ſanctitatem, ut uideatur morem gerere huic ſacro concilio, paratam eſſe autoritate apoſtolica & iuxta obſeruantiam ſanctorum patrum ac ritum in uniuerſali eccleſia hactenus obſeruatum, plenarias indulgentias publicare ſacro approbante concilio. Certe decuiſſet, cum ſe ita paratum dicat, ut ſua ſanctitas quæ tandiu ſuper hoc fuerat requiſita, tales literas uobis tradidiſſet huic ſanctæ ſynodo præſentandas. Quantam autem admirationem nobis præbeat, immo & multis ſuſpicionem, uos forſitan & audire potuiſtis. Primo ipſe requiritur per oratores noſtros, ipſe reſpondet & nobis reſcribit, quod per generalem Camaldulēn. & dominum Antonium ſuos oratores ſuper hoc intentionem ſuam ſacro intimabit concilio. Hi duo offerunt ſuam ſanctitatem cum erit certitudo aduentus Græcorum, uelle in indulgentijs uel in alio modo cū concilio conuenire, & omnes fauores poſſibiles præſtare. Mittitur etiam poſtea dominus Leonardus ad dilectum eccleſiæ filium cardinalem ſanctæ Sabinæ ſuum præſidentem, quod in negocijs cōcernentibus ſacrum concilium, intendit ſequi ſuum conſilium. Ipſe cardinalis hoc nobis intimato, remit E tit dominum Leonardum, conſulens ſatisfacere ſuam ſanctitatem debere ſacro concilio in petitione indulgentiarum & alijs ad commune bonum ſpectantibus. Sperabatur ipſum dominum Leonardū infra mēſem cum dimidio reuerti debere, ſed adhuc non comparet. Sed poſt ſex menſes deſtinauit uos, legati. ueniunt noua & nūcij tam ad ipſum ſummum pontificem, q̄ ad nos de certitudine aduentus Græcorum. Exoramus & requirimus uos, ut deſiderio concilij circa indulgētias ſatisfaciatis. Reſpondetis, nos mittere debere iterum ad papam qui hoc faciet. Quid ſibi uelint tot dilationes ac circuitus, magis uolumus admirari ac dolere, q̄ temere aliquid ſuſpicari aut iudicare ſaltem ut prædictum eſt, uel iam, uel infra paucos dies huiuſmodi literas ueni re, & opere intentionem ſuam complere opus eſt, ut uerum eſſe cognoſcamus, de quo plurimum gaudebimus, ipſum morem uelle ſacro concilio gerere. Ad obſeruantiam uero ſanctorum patrum & ritum eccleſiæ, ipſi deputati alias reſponderunt. recte quidem. Nam in illis octo primis uniuerſalibus concilijs, & in reliquis in quibus ſummus poutifex non per ſe, ſed per legatos interfuit, omnia quæuis, ſiue deciſionem fidei & condemnationes & anathematizationes hæreticorum, ſiue ligandi & ſoluendi poteſtatem, ſiue reformationem eccleſiæ, ſiue alia quæcunq; eccleſiaſtica cō F munia aut priuata negocia concernentia, ſub nomine ſynodi facta, ſancita & promulgata ſunt. Cur ergo alius modus in hac re modo obſeruandus ſit, nulla ratio dictat. Si ſua ſanctitas hic perſonaliter adeſſet, non diffitemur quin ipſe loqueretur pro omnibus, quemadmodum fieri ſolitum eſt, ut unitas deſignetur eccleſiæ. Et ut ad recentiora ueniamus, & ad hanc ſpecialiter indulgentiarum cauſam, proximum generale concilium Senenſe, quod in foribus Romanæ urbis erat, in quo felicis recordationis Martinus reſidebat, ſub his uerbis has plenarias indulgentias conceſſit: Sacroſancta generalis ſynodus Senenſis in ſpirituſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans &c. Statuit quod quicunq; capientes hæreticos, & in poteſtatem ordinariorum uel inquiſitorum hæreticæ prauitatis effectualiter ponentes, uel ad eos quos retinere uel capere non poſſent, de eorum territorijs omnino expellentes, aut bannientes, ſeu etiam requiſiti brachium ſeculare contra tales præſtantes, eam indulgentiam conſequantur, quæ dari conſueuit proficiſcentibus in ſubſidium terræ ſanctæ. Hanc autem quæ in ſubſidium terræ ſanctæ dari conſueuit, plenariam fore nemo eſt qui neſciat. nec quidem ex tali decernendi modo, quem uniuerſalia ſeruant concilia abſente papa, quicquam autoritati ſedis apoſtolicæ deperit. In omnibus

A bus enim ſynodalibus ſanctionibus, ſemper prima & potiſſima refulget illius ſanctæ ſedis autoritas, ac deinde patriarcharum & antiſtitum, totiusq; eccleſiæ uniuerſalis, quam generalia concilia legitime congregata repræſentant. Et eſt præterea omnibus conſentientibus apoſtolicis præſidentibus, hic ſynodaliter ordinatum, ut in hoc concilio, cum papa ſit abſens, omnia ſub nomine & bulla huius ſacri concilij expediri debeant. Quod poſtremo dicitis de pecunijs ex indulgentijs colligendis, ut fideliter conſeruentur, & ad alium non exponantur uſum, gratiſſimum nobis eſt, & id ipſum huic ſanctæ ſynodo cordi eſſe, ex modo qui in literis indulgentiarum atq; inſtructionibus executoribus huius negocij dandis, continetur, ſatis euidenter conijcere poteſtis. Nihilominus ſi quem meliorem modum conceperitis, non renuimus: immo contenti ſumus, ut uos unà cum alijs ſacri concilij deputatis, curam præcipuam habeatis, quatenus pecuniæ hinc colligendæ, ad huncduntaxat uſum fideliter exponantur. Vt autem ſyncera huius ſacri concilij intentio tam uobis quàm omnibus innoteſcat, offerimus ut hi qui aliàs fuerunt deputati, uel alij mox deputandi, conferant ac practicent uobiſcum omnem honeſtam & rationabilem uiam concordiæ.

Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali, quinto idus Maij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo triceſimoſexto.

B

EPISTOLA SYNODALIS, RESPONſiua ad inuectiuam factam ſub nomine Eugenij papæ contra ſynodum Baſileenſem, ſuper materia citatorij eum uocantis ad iudicium ſynodale.

SACROSANCTA &c. uniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Eccleſiam ſuam Chriſtus deus noſter tanta firmitate ſtabilire dignatus eſt, ut etſi fluctibus ac turbationibus mundi huius agitetur, nequaquam tamen deijciatur aut uincatur: immo nec portæ inferi præualebũt aduerſus eam. Fundata eſt quippe ſupra firmam petram. petra autem erat Chriſtus, qui ait: Ego uobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſeculi. poteſt quidem homo particularis deficere & errare, atque in æternum condemnari. & nemo ſcit utrum odio dignus ſit uel amore. Sed hoc certiſſimum eſt, eccleſiam nunquam deſeri à CHRISTO, nec eius gratia aut delectatione priuari, neque ipſum ſanctum ſpiritum deeſſe congregationi fidelium, quin aliquos ſemper amatores dei conſtituat, cum ueritas dixerit: Ego rogabo patrem meum, & alium paraclitum dabit uobis, ut C maneat uobiſcum in æternum. ſpeciali aũt quadam aſſiſtentia congregatos in nomine ſuo dignatur CHRISTVS dominus, qui ait: Vbi ſunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. quod maxime ſynodis uniuerſalibus conuenire declarauit octaua ſynodus Conſtantinopolitana, dicens: Quis neſciat quod in medio ſanctæ huius & uniuerſalis ſynodi fuerit incomprehenſibilis & incircunſcriptis CHRISTVS ac dominus, qui dicit: Vbi ſunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum? Hinc eſt quod naſcentibus hæreſibus, creſcentibus deformitatibus, ad conciliorum generalium ſoliditatem recurſus habetur, ut inde & fidei determinatio, & omnis uitæ actionisq; norma prodeat. Sed id q̃ maxime neceſſarium fore compertum eſt nouiſſimis noſtris temporibus, cum amplius diminutæ ſunt ueritates à filijs hominum, cum rarius inuenti ſunt uiri ſanctitate præſtantes, quorum uita exẽplaris toti gregi dominico ſeſe formam exhiberet imitandam, cumque uaria ſchiſmata & deformitatum inſolita magnitudo gregem dominicum acrius inuaſerunt, fauente quoque diuina miſeratione, ad horum repreſſionem ſynodus Conſtantienſis coadunata extitit, quæ modum & ſeriem agendorum deinceps conciliorum præſcripſit. Et ne fieret ſchiſma ulterius in corpore, ne quis proprio ſenſu ductus, aut propriæ innitens prudentiæ, ſe ab illis ſegregaret quæ eſſent

Matth.16. Matth.7. 1.Cor.10. Matth.28. Eccle.9. Ioan.14. Matth.18. Pſal.11.

eſſent uniuerſali conſenſu conſtituta, eſſet'que ſic in eccleſia unitas & pax optima, D
omnibus idem ſapientibus, declarauit eadem ſancta ſynodus Conſtantienſis quemli
bet fideliū, cuiuſcunq; dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, teneri obedire in his quæ in
ptinentibus ad fidē, extirpationē ſchiſmatis, & reformationē eccleſiæ in capite & mē
Matth.18. bris, uniuerſalis ſynodus ſtatuiſſet, ſequens in hoc & Chriſti doctrinam: qui cum di-
xiſſet Simoni Petro, Dic eccleſiæ: ſi eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & pu
blicanus, ſubiunxit: Amen dico uobis, quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt
ligata & in cælo. Exempla quoq; beatiſſimorum apoſtolorum mutantur, qui quod
communi conſilio ſtatutum erat & ordinatum, id obſeruare & exequi cum omni
Actu.8. promptitudine ſatagebant, ſicuti de Petro & Ioanne miſſis à concilio primitiuæ ec-
cleſiæ, diuina ſcriptura teſtatur. Et ſi qua ſuper hac obedientia unanimiter à cunctis
concilio præſtāda, quæſtio uerſari uidebatur, huius rei dubietatē ſynodus ipſa Cōſtan
tienſis amputauit. Quicunque hanc fidei regulam ſequūtur, pax ſuper illos, unitaſq;
eccleſiaſtica in ipſis conſeruatur ueraciter. Sicuti autem in ipſo Conſtantienſi con-
cilio præfinitum erat, ac etiam Senenſi, hæc ſancta uniuerſalis ſynodus Baſileenſis
tempore ſtatuto congregata extitit: quæ ſalutem publicam indefeſſa proſequens ſoli
citudine, primum de pacificando regno Bohemiæ tunc miſerabilibus diuiſionibus
agitato, quarum incendia in regiones non modo finitimas, ſed & longinquas euade- E
re timebantur, uigilantem impendit operam. De pacificandis quoq; regnis ac pro-
uincijs & moribus hominum reformandis, maximo ſtudio tractare cœpit. Sed heu
felicibus illis initijs quanta turbatio, quanta calamitas iniecta ſit, quis ſine lachrymis
& gemitu referre poſſit? quam & perpetuo nos optaremus contegere ſilentio, niſi
quædam epiſtola ſub nomine domini Eugenij papæ quarti, nuper uniuerſis directa
fidelibus, iſtæc commemorans, nos compelleret infandum reuocare dolorem, qui &
proceſſum huius ſanctæ ſynodi ab eius primæuis oppugnans exordijs, nos uerita-
tem rerum geſtarum in memoriam hominum reducere urget, & hanc ſanctam ſyn-
2.Cor.4. odum in manifeſtatione ueritatis, uelut Apoſtolus loquitur, commendare ad omēm
conſcientiam hominum coram deo, ut ſuper omnia uincens ueritas cunctis appare-
at, & coram omībus uiuentibus luceat ſyncera noſtra intentio in gloriam eius, in cui-
us nomine congregati ſumus. Siquidem ſynodum ipſam proſequendæ unioni Bo
hemorum, & alijs ſanctis operibus multa cum diligentia incumbentem, uehementi
flagello prætenſæ diſſolutionis dudum concutere cœpit dominus Eugenius, & ſeſe
ab ipſius eccleſiæ corpore & unitate diuidere. quæ quidem diuiſio, radix fuit & ori-
go malorum, quæ eccleſiam dei uexarunt, & nunc cum maioribus renouantur incre
mentis, pro cuius diſſolutionis reparatione quantos labores duobus annis & ampli- F
us pertulerimus, orbis ipſe cognoſcit. Sed & principes catholici tantum malum
diuiſionis illius abhorrentes, inſtantiſſime laborarunt, ut ipſe dominus Eugenius
pure, ſimpliciter & cū effectu adhæreret: quod & fecit, diſſolutionem ipſam irritam
& inanem confitendo, declarans & decernens hoc Baſileenſe concilium à tempore
ſuæ inchoationis legitime continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemq; ſemper ha-
buiſſe, continuari ac proſecutionem habere debere, ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet:
deinceps quoque à nouitatibus & grauaminibus ſeu præiudicijs inferēdis ipſi ſacro
concilio, uel ſuppoſitis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu deſiſte-
re ſe affirmans. Sperabat iam hæc ſancta ſynodus de cætero cum pace cuncta pera-
gere, nec eccleſiæ unitatem per receſſum ab ipſius ſynodi obedientia perturbari. uni
onem Bohemorum proſecuta extitit, regna & prouincias ad pacem excitauit, labo-
rumq; ſuorum in his rebus deus omnipotens dignatus eſt fructus reddere glorio-
ſos, ita ut regnum Bohemiæ in eccleſiæ obedientia perſiſtens, ſub regimine chariſſi-
mi eccleſiæ filij Sigiſmundi Romanorum Imperatoris, felici tranquillitate lætetur:
& principes plurimi, præſertim per Germaniam & Galliam, ad pacem & concor-
diam reducti ſunt. Inſuper eadem ſynodus pro æterna hominum ſalute & uigen-

tium

A tium deformitatum repreſſione, ſalubria decreta & perutiles ordinationes edidit, formam electionum canonicarum iuxta ſanctorum patrum inſtituta reſtaurans, quibus prælati ſingularum eccleſiarum aſſumi deberent, ut reprimeretur ambitio, nec ſe homines ad primatus capeſſendos ingererent, ſed aſſumerentur, ut ait Apoſtolus, uocati à domino tanquam Aaron. pariter quoque Romanis pontificibus de cætero eligẽdis modum aptiſſimum præſcripſit, numerum & qualitatem creandorum cardinalium ordinans, atque ſalutares regulas adijciens pro felici regimine ipſius Romani pontificis & ſuæ curiæ, ac etiam patrimonij terrarum & dominiorum Romanæ eccleſiæ pertinentium, quorum alienationem altero decreto fieri prohibuit. Cæterum decreuit ne in collatione uel prouiſione beneficiorum, prætextu uacantiarum uel alio quolibet, quicquam exigeretur: pacificis beneficiorum poſſeſſoribus abſtulit turbationum incentiua. circa diuini cultus celebrationem, uitam'que & honeſtatem miniſtrorum plurima ſalutifera diſpoſuit: modũ, tempus & ordinem celebrandorum conciliorum generalium, prouincialium & ſynodalium ordinauit. In Græcis prætera conuocandis ad celebrationem œcumenici concilij, & proſecutionem unionis eorum, labores innumeros & impenſas maximas conſumpſit. ſed interea dum hæc aguntur, ecce rurſum multimoda per uniuerſam eccleſiam exoritur turba-

B tio, dum ipſe dominus Eugenius prohdolor factis & operibus ab hac ſancta ſynodo iterum ſe diſiungit. unus eligitur in uacante eccleſia, ipſe alterũ reſeruationibus inhærendo præficit. ſcandala, ſchiſmata, diuiſiones per eccleſias oriuntur. Vnde mirandum eſt, quo pacto miſſa eius capitula aſſerere audent, ipſum nunquam contra electiones canonicas ueniſſe, niſi cum inique celebratæ fuiſſent, ſiue de perſona ad beneficia minus apta, aut ex qua poſſet uerisimiliter ſcandalum exoriri: cum nimis notorium ſit, ipſum eccleſias etiam priuſquam prælati moriantur, reſeruare, & uigore reſeruationum ipſarum, non expectatis electionibus, ipſis eccleſiis præficere paſtores. nec adhuc apparuit, ipſum aliquam electionem expectatam, & debite examinatam, ex cauſa euidenti publicæ utilitatis uel neceſſitatis, ſicut prætendere uidetur, reieciſſe. confirmationes quoque electionum per metropolitanos & alios ordinarios factas aut fiendas, multipliciter perturbat. pecunia in beneficiorum & dignitatum collatione interuenire etiam more inconſueto audita eſt, ita ut plerunque beneficia ipſa & dignitates non expediantur, niſi pecunia realiter fuerit exhibita. Sed nec excuſare nititur à ſpecie Simoniacæ labis, quoniam uacantias aſſerit recipi licere, immo etiam oportere, in ſuſtentationem Romani pontificis & ſibi aſſiſtentium or-

C dinum. Vt autem non cõtẽtionis gratia, ſed ueritatis & ſalutis, de hoc aliquid dicamus, ſi ſana doctrina ſapientum attentius perlegatur, ubi cum aliquo pactum initur ut pecuniam tradat, non aliter beneficium aut dignitatem habiturus, ibi ſpecies contractus non gratuiti conſpicitur interuenire. Nec ita lauari poteſt aquis excuſationum iſta pactio, ut à ſpecie Simoniacæ labis reddatur aliena. Hinc enim euenit, ut plurimi qui & deo gratiores, & ſaluti animarum procurandæ utiliores eſſent, qui pecunia carent, aut ipſam non afferunt, ad dignitates minime aſſumantur. Hinc plerunque accidit, ut & cupidi & ambitioſi, qui ſe ipſos gradu ambito indignos reddunt, promoueantur facilius. Et ubi temporale commodum impellit animum ad deſerendum dignos, promouendum indignos, quis illum à ſpecie labis Simoniacæ purum affirmabit? Sed & ex hoc contingere poteſt, ut Romani pontifices facilius inclinentur ad ſibi attrahendum collationes dignitatum & beneficiorum, electiones perturbandum, iura infirmorum impediendum, canones ſuper his editos ſub umbra plenitudinis poteſtatis infringendum: quod fortaſſe non agerent, ſi non eſſet pecuniæ interuentus, ſed unicuique ſuum relinquerent officium, & ipſi deſuper uigilarent, correcturi delinquentes, & maioribus intenturi. Sic'que tunc eccleſia optime diſponeretur. & adhuc noſtris temporibus inoleuit, ut cum uacat una eccleſia, fiant tranſlationes plurimæ, per quas plurimæ

rimæ eccleſiæ uacare poſſint, ex quibus pecuniarum exactio magis & magis ab- D
undet: quæ quantum eccleſiis & ſaluti animarum noceant, facile eſt uidere. Quis
non intelligit hoc promouendi genus per interuentum pecuniæ, ex radice auaritiæ
adinuentum, plus fouendæ ambitioni, quàm animarum ſaluti eſſe accommodum?
Qui enim dignitates ambiunt, illi pecunias conquirere laborant, quarum ſuffragio
gradum aſſequantur honoris. Hinc ſua uendunt patrimonia, hinc ſe fœneratoribus
obligant: quibus poſtea ſatisfacturi, prædia, poſſeſſiones & caſtra eccleſiis pertinen-
tia, interdum alienare coguntur. Hinc regiones uariæ depauperantur & euacuan-
tur pecuniis. Hinc prælati per annos plurimos ſuſpenſi à diuinis ſæpenumero
hac tempeſtate uiſi ſunt. Neq; hæc eſt primorum fructuum collectio, quæ benefi-
ciis libere expeditis aliquando colligi ſolebat: imo & ſi nunquam fructus illos præ-
latus ipſe ſit collecturus, ſi etiam infra triduum moriturus ſit, pecuniam ex patrimo
nio aut aliunde ſoluit quæ nunquam deinceps reſtituitur. Non certe ſic patres anti-
qui annatas exegerunt, uel potius pecunias ſub nomine annatarum, licet fructus ali-
quos abſque hoc quod pecunia in collatione interueniret, reſeruandos pro neceſſi-
tate temporis tunc inſtante, duxerunt. Non tamen ut perpetuo talis eſſet reſerua
tio duratura. Nunquid ex hoc reprehendenda eſt hæc ſancta ſynodus, quaſi ſedem
apoſtolicam exinanire uelit, dum modum illum exactionum reprobat, qui tantope-
re officit ſaluti animarum? Nunquid illam epiſtolam aduerſus ſanctam ſynodum E
proferre decuit, quod ipſa mendaciter ſe aſſerit in repreſſionem auaritiæ, Simoniæ,
ambitionum & aliorũ uitioꝝ, ordinationes & ſalubria decreta condidiſſe? Certe ne-
mo inficiabitur, formam decretorum noſtrorũ ſuper electionibus rite celebrandis,
ſuper collationibus & confirmationibus libere expediẽdis, & aliis prius memoratis,
ad expellendum illa genera peccatorum eſſe conuenientiſſimam. Nec ad contume
liam diximus, ſed ad plurimam ſalutem efficiendam, abuſus illos habentes ſpeciem
ſimoniacæ labis per Romanum pontificem foueri, dum hæc tollere & perturbare,
cum poteſt, obmittit: immo ſi abuſus tali labis ſpecie reſperſi, p miniſtros eius com-
mittuntur, eos fouere dicitur, cum eos non perturbat, & uehementer pertimeſcere
1,Reg,4, debet, ne dure propter illos corripiatur à domino, qui Heli ſummum ſacerdotem
duriſſime puniuit, dum filios ſuos efficaciter corrigere negligebat. Sed nec in his
quibus diuina maieſtas offenditur, & ſalus impeditur animarum, continuare opor-
tuit prætendendo excuſationem non adhibitæ alterius prouiſionis, cum timore per
dendi temporale emolumentum, nimis inconſultum ſit, regni cæleſtis hæredita-
tem negligere, & animarum perpeti detrimentum. Sed & dictum erat per hanc
ſanctam ſynodum, prouiſionem eſſe fiendam ipſi Romano pontifici iuxta eius indi F
gentiam, ſi animum eius ad obſeruationem decretorũ uideret benigne inclinatum.
Nec autem ipſe aut ſuam indigentiam aperuit, nec decreta exequi compertus eſt. Vi
dens itaque hæc ſancta ſynodus iugiter animas hominum his abuſibus illaqueari, de
creta'que ſua pro repreſſionibus talium edita contemni, uidens (ut prætermitti-
tur) diuiſiones in eccleſiis per canonicarum electionum manifeſtam cõturbationem
nimium adaugeri, uidens & alia uigere ſchiſmata, dum illi q per hanc ſanctam ſyn-
odum alligabantur, per Romanum ſoluebantur pontificem, ita ut iam in populo
Chriſtiano ſerperet illa diuiſio, ut quemadmodum quondam diuidebantur Corin-
1,Cor,1, thii, & unus dicebat, Ego ſum Cephæ: alter, ego ſum Apollo: ſic & nunc unus aie-
bat, Ego ſum papæ: alter, Ego ſum cõcilii, dum Romanus pontifex huius ſanctæ uni
uerſalis ſynodi in his operibus non tenebat unitatẽ, neq; beatiſſimi papæ Damaſi imi
tabatur exemplum, qui & de his nullatenus cognoſcere uolebat, quæ ſancta ſyno-
dus diffiniuiſſet. Attendens præterea hoc ſacrum concilium proſecutionem redu-
ctionis græcorum, quam tantis impenſis & laboribus inchoauerat, multipliciter im
pediri, & deniq; uniuerſa quaſi facta eccleſiæ perturbari ex hac diuiſione, quam ad-
uerſus ſynodum congregatam & ſalubria eius opera, ipſe dominus Eugenius confo-
uebat,

A uebat, atque per minus debitum regimen eccleſiæ, cuncta in peius ruere, miſerta eſt tandem ſynodus ipſa eccleſiæ Chriſti, tanta ægritudine laborantis: & zelo domus dei accenſa, eundem dominum Eugenium citare decreuit, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales conuocare, ut ipſis auxiliantibus, conueniens & ſalutaris prouiſio eccleſiæ donaretur, priuſquam deteriora contingerent. Commemorauit cum dolore non ſine informatione præcedenti defectus aliquos, qui publice & notorie in præiudicium & ſcandalum gregis dominici ſuper regimine ipſius eccleſiæ in ſpiritualibus & temporalibus adeſſe ferebantur, ut omnibus in melius emendatis, ſalus & pax redderetur populo dei. Dolet quidem plurimum ſancta ſynodus, quod talia commemorare oporteat: nec libellum famoſum confecit, ut obijcitur, ſed tantum recitauit ea non animo diffamandi, ſed corrigendi, prout ad eam pertinebat, quæ iam in publicum prodierant, dum pro debito officij à CHRISTO ſuſcepti negligere non poteſt, quo minus in hac urgentiſſima neceſſitate languoribus uniuerſalis eccleſiæ medelam quærat donari ſalutarem, & pro ea inſtet uehementius, impleat'que diuini apoſtoli præceptum ſcribentis Timotheo: Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina. erit enim tempus cum ſanam doctri- 2.Tim.4.
B nam non ſuſtinebunt. Rurſum'que ait idem Apoſtolus: Peccantem coram omnibus argue, ut cæteri timorem habeát. Quod in peccatis publicis agi poteſt, maxime per eum, cui reformatio & correctio pertinet aliorum. Sed & beatus Gregorius in ſuo paſtorali, illos qui dum deficiunt, ſe bene agere credunt, docet à pluribus oportere increpari. Verum citationem præfatam aliquanto aſperius ferens Romanus pontifex, aliqua in aduerſum per eorum (ut creditur) ſuaſionem, qui magis loqui quærunt ſibi placentia, quàm ipſius æternam ſalutem & uniuerſalis eccleſiæ releuamen perquirere, plurima peragere conatus eſt, atque inter cætera memoratam uniuerſis CHRISTI fidelibus direxiſſe dicitur epiſtolam: in qua non correctio, non emendatio prohdolor affertur, ſed quæ ſibi obijciuntur, mendaciter prolata eſſe ſcribit per hanc ſanctam ſynodum, quam utique honeſtioribus uerbis alloqui decebat. Verum ipſa pro ſua charitate omnia cum manſuetudine ferre decreuit, improperia etiam ſuauiter ſuſtinens, dum arguẽdo & obſecrando in omni patientia & doctrina poſſit homines perducere in ſalutem. Sed debuit arbitrari Romanus pontifex, populos non eſſe ſcriptis ſuis in factis proprijs & perſonalibus credituros. Neque hunc modum conuenientem exiſtimabunt, ut ipſe uocatus ad ſynodale iudicium, illud ſubterfugiat, & ad diſperſos hincinde quærat ſeipſum proprijs iuſtificare ſermonibus. Quis enim eſt qui epiſtolam conſcribere non poſſit, & in ea 1.Tim.5.
C quæ uolet afferere? quod ſi proprijs ſermonibus ſe ipſum quis hoc pacto iuſtificare poſſit, pauci erunt qui ſe deficere fateantur. Quod ſi olim beati ſummi pontifices, Leo, Damaſus, Sixtus, ſe in ſynodo expurgare curauerunt, ut ſcandalum à fidelium mentibus tollerent, multo amplius ipſe dominus Eugenius comparere debuiſſet, qui in eo caſu tenetur, ubi de defectibus notorijs & ſcandalizantibus eccleſiam delatus eſt, in quibus ſynodum uniuerſalem in papam iuriſdictionem habere nemo ambigere iuſte poteſt. Honeſtius quippe fuerat, per ſe uel alterum in ſynodo comparere: & ſi non probarentur quæ de ipſo dicta erant, eluceret coram omnibus iuſtitia eius. Si autem & uera probarentur, debita conuerſione omnia contegerentur, & in melius emendarentur: ſicq́ per debitam conuerſionem, honorem plurimum & benedictionem obtineret in populis: immo & exemplum pœnitentiæ cunctis præſtaret, per quam efficaciter reformatio eccleſiæ & ſalus daretur uniuerſis. Nam & pœnitentibus ait dominus per prophetam: Si fuerint peccata ueſtra ut coccinum, tanquam nix dealbabuntur. Iam enim adeo peccata noſtra creuerunt, ut iuſtitias noſtras proferre non oporteat, ſed poſt naufragium uitiorum oportet ſuper ſecundam tabulam pœnitentiæ peruenire in portum ſalutis. Cuius rei exemplum in beatiſſimo Petro apoſtolorum principe præclarum habemus, cui cum Eſaiæ.1.

Gal.2. Paulus in faciem reſtitiſſet, & dixiſſet eum non recte ambulare ad ueritatem euan- D
gelij, & non ſolum dixiſſet, ſed & in epiſtola ſua ad perpetuam rei memoriam ſcri-
2. Pet.3 pſiſſet, non hoc moleſte tulit beatiſſimus Petrus: immo expreſſe Pauli epiſtolas com
mendauit, in quibus hoc ipſum non ignorabat contineri: ut & hoc ſuis ſucceſſori-
bus exemplum daret, non moleſte ferre, ſi eis per eorum coapoſtolos aliquid tale
pro ſua & uniuerſalis eccleſiæ ſalute diceretur. Sed unum in ſua epiſtola ſummus
ipſe pontifex maxime proſequi uidetur, quod hæc ſancta ſynodus ab eius exordio
ipſum à papatu deponi affectauit: quod ſi rerum geſtarum ſeriem in memoriam re-
duxerit, talia proferre deſinet, cum uix adhuc eſſet in papatu conſtitutus, dum ipſa
ſynodus inchoata extitit. Quomodo aduerſus eum tunc conuenerat ſynodus, quæ
de geſtis eius nullam adhuc habebat notitiam? Quid tunc contra eum intentauerat,
cum ipſe cœpit eam diſſoluere? Deinde quàm benigne, q̃ patienter etiam poſt diſſo-
lutionem reſarcitam, hæc ipſa ſynodus præſtitas contradictiones, impugnationes &
reſiſtentias uarijs modis in diſſolutionem ipſius & operum eius tendentes, hucuſque
pertulerit, ſatis manifeſtum eſt. Sed neque in hac nouiſſima citatione quicquam
aliud quæſitum eſt, quàm ut in neceſſitate maxima conueniens prouiſio eccleſiæ do-
naretur. Nihil nobis gratius, nihil deſideratius eſt, quàm ut ipſe eccleſiam dei ſa-
lubriter regat: non quidem ut pro libito uoluntatis ſuæ cuncta peragere uelit, ſpre- E
1. Pet.5. tis canonibus ſacrorum conciliorum, ſed iuxta beatiſſimi Petri doctrinam, ſic regat,
non ut dominans in clero, ſed ut forma factus gregis. Romanus enim pontifex eſt
uniuerſalis eccleſiæ miniſter, non dominus. atque etiam ſchiſmata & ſcandala ſub-
moueat, quæ contingunt dum heu nimium propriam ſtudet implere uoluntatem.
dicit nos eius ſanctam intentionem perturbaſſe, ſed nos latentem intentionem niſi
ex operibus & fructibus cognoſcere non poſſumus. Nos iudicamus ea quæ patent,
dominus autem intuetur cor. Nunquid prohiberi poteſt libera hominis uolun-
tas, ne fructus bonorum operum ex ſe producat? ut defectuoſum regimen abhor-
reat, ut pacem & unitatem conſeruet, profecto longe melius ſuaderet animos homi-
num in approbationem iuſtitiæ ſuæ, ſi bona opera ſe feciſſe oſtenderet, quàm præ-
dicando ſe habuiſſe bonam intentionem, quam homines nec intueri nec dijudicare
poſſunt. Quis enim impediuit, nec hodie impedit, ut abuſus curiæ ſuæ non abſtu-
lerit, nec de præſenti auferat? Sed mirandum ualde eſt, quod diſſolutionem per
eum aliàs reuocatam & annullatam, iterum approbare conatur eadem epiſtola: &
proceſſum concilij tunc contra hanc diſſolutionem deductum, reprobare: cum ta-
men diſſolutionem ipſam irritam eſſe & inanem, aperte per literas ſuas confeſſus
ſit. Cui diſſolutioni ſi patres paruiſſent, maneret adhuc regni Bohemiæ deſolatio, F
nec Bohemorum ipſorum unio facta fuiſſet: immo quamplurimæ patriarum & ter-
rarum deſolationes erroresque hominũ & mala innumera ueriſimiliter perpetra-
ta fuiſſent. Si illam diſſolutionem deſtruxit, cur iterum eam ſermonibus reædi-
Gal.2. ficat, cum dicat diuinus Apoſtolus: Si ea quæ deſtruxi, iterum ædifico, præuari-
catorem me conſtituo? Illud autem ualde flebile eſt, quod dicit eo tunc concilium
ſine iuriſdictione & iuſtitia ſup illius diſſolutionis reuocatione ipſum monendo pro
ceſſiſſe, adijciens iterũ, quod patres in concilio exiſtentes, contra diuinam uolunta-
tem ipſum ſupprimere quæſierunt ſiue anguſtare poteſtatem, & ſe ſupra eum con-
ſtituere ſupremos. Nunquid ipſe iam abnegare uolet iuriſdictionem ſynodi uni-
uerſalis in ſacra ſcriptura fundatam, & determinationem uniuerſalis eccleſiæ decla-
ratam, cui declarationi ſi quis pertinaciter contradiceret, incideret in hæreſim? ſed
nec poteſtas anguſtatur, dum ita dirigitur, ut non in deſtructionem, ſed in ædificati-
nem procedat. Caueat pro dei reuerentia, ne dum minora excuſare nititur, & ad-
uerſus ſalubres correctiones plus debito recalcitrare, in grauiora corruat: qui & epi-
ſtolæ illius exordio dicere auſus eſt, patres in hoc cõcilio congregatos, iã fere ſeptem
annis

A annis ab ipſo CHRISTI uicario & à ſuprema Romana apoſtolica ſede, Chriſtianorum matre & capite, ſegregatos. Nunquid in hoc damnabit uniuerſos cardinales, patriarchas, epiſcopos, imperatorem, reges, principes & cæteros, qui per ſe uel alios in hoc concilio fuerint: & denique eccleſiam per orbem diſperſam, hoc concilium approbantem, ut dicat uel eos à capite & matre Chriſtianorum fuiſſe ſegregatos, uel fauiſſe ſegregatis? Dicendo quidem ſynodum à ſe fuiſſe ſegregatam, ſe potius à ſynodo ſegregatum affirmare uidetur, quæ tamen uniuerſalem dei eccleſiam repræſentat. Cum enim membrum à corpore diſiungitur, non totum à parte ſe dicitur ſeparare, ſed pars à toto ſegregari. debuit quidem ſynodo uniuerſali ut membrum ipſius, in unitate ſpiritus iugiter adhærere. & ſi relinqueret, non tamen ipſa à ſuo uero capite CHRISTO relinquitur. Non enim eſt generale concilium eccleſiæ ſicut una particularis conuentio conſiliariorũ alicuius principis, cui papa ipſe tanq̃ præſidẽs & dominus præſideat: ſed eſt uniuerſalis eccleſiæ catholicæ conuẽtus continens & includens uirtualiter & autoritatiue ſingulos gradus eccleſiæ, tam papatum quàm cæteros, ſicut membra ipſius eccleſiæ uniuerſalis: quam propterea ipſum concilium repræſentare dicitur, prout iam confitentur uniuerſi. Quæ ſi attentius

B conſiderauerit ipſe dominus Eugenius, ſeipſum ex ſegregatione potius reprehendet, deſinetque talem in ſynodum congregatam in nomine CHRISTI & in uniuerſalem eccleſiam proferre iniuriam. Denique nos dicit uehementer ſtuduiſſe, ut inconſutilem tunicam CHRISTI ſcinderemus. inueniet ipſe nos pro unitate uniuerſalis eccleſiæ, & eius ſalute ſedulo deſudaſſe: nec poſſumus à Romana eccleſia ſeparari, dum uniuerſalis eccleſiæ retinemus unitatem, in qua tam ipſa Romana eccleſia, quàm aliæ ſingulæ eccleſiæ includuntur. Et ſi autoritas quæritur, inquit Hieronymus, orbis maior eſt urbe. ſed ipſe primus ſciſſuræ & diuiſionis autor extitit, cum primus ſynodum diſſoluere, & ſe ab ea ſegregare incepit, atque in huiuſmodi ſegregatione & diuiſione longo tempore perſiſtere uoluit, & nunc dum poſt longam expectationem ac multam patientiam eius, emendatio & regiminis eccleſiæ dei ſalutaris prouiſio quæritur, ipſe loquitur grandia aduerſus ſanctam ſynodum & eccleſiam dei, ipſe eandem ſynodum diſſoluere conatur, ſi de ipſo iudicium fiat, aut aliquo ſuorum præſidentium oratorum. Nunquid ei conueniens eſt tale quærere diffugium, qui aliquando ſolebat per oratores ſuos circa huius concilij exordia ſe ante omẽs reformandum offerre, quodque de uita eius audaciter inquireretur? Nunquid hoc iam tolerabile eſt, ut propter effugiendam correctionem ipſius aut ſui oratorum,

C concilium diſſoluere laboret: atque propter factum perſonæ ſuæ, quæ mortalis eſt, autoritatem eccleſiæ immortalem confundere nitatur? ſed ipſius adiutor eſt CHRISTVS, qui eam non deſeret. Iam uero ad cætera dicamus, quæ citationi noſtræ reſpondere uolens, aduerſum nos retorquere nititur. Ipſe alienationem terrarum excuſare prætendens, dicit Nicolaum de Fortibrachijs & comitem Franciſcum de Cotugualla, contra eum fuiſſe incitatos, qui dicentes ſe eſſe capitaneos concilij, terras eccleſiæ inuaſerunt, unde ſtrages ſecutæ ſunt. Si autem ueritas rerũ aperiatur, nunquam illi ab hoc ſacro concilio inuadere terras eccleſiæ iuſſi fuerãt, neque res talis ullo tempore per concilium deliberata extitit. Verum uidentes diuiſionem, quam ipſe dominus Eugenius aduerſus concilium tunc fouebat, hanc acceperunt audaciam. Vnde & qui diuiſionis huius cauſa fuit, ipſe etiam cauſa extitit malorum ac diſcriminũ quæ exinde ſecuta ſunt. quamobrẽ iã id diximus: illa prima diſſolutio, per quam ab unitate huius ſanctæ ſynodi dominus ipſe Eugenius uoluntarie receſſit, cauſa fuit & origo malorum. Sed poſtquam diſſolutionem ſuſtulit, nunquid propterea terras ipſas eccleſiæ, quæ recuperari poterant, oportuit in alienas manus tradere, & titulum in eis alteri aſſignare, ut iam repeti non poſſent? & quo tunc uera alienatio patrata eſt? Quid præterea de alienatione aliarum terrarum deinceps facta, ut burgi ſancti Sepulchri & plurium, dicturus eſt, cum tamen ante adhæſionem ipſius

iam per decretum huius concilij, ſpecialiter terrarum omnium eccleſiæ alienatio ſi- D
bi interdicta fuiſſet? Debuit quidem imitari beatum Ambroſium, qui Imperatori
quærenti hæreditatem CHRISTI, reſpondit: Abſit à me, ut Chriſti hæreditatem
1.Reg.21. tradam. Non tradidit Naboth ſuam, ſed proprio cruore defendit. Sic hæc iacula,
quæ in ſanctam ſynodum ſe excuſando detorquere nititur, manifeſte reuertuntur in
ipſum. Cæterum aliam excuſationem ſuper impedimentis indulgentiarum affe-
rens, dicit ſe nullas indulgentias plenarias de nouo contuliſſe, ſed ſolum antiquas re-
nouaſſe. Verum ſi loca nominatim, quoties opus erit, deſignabimus, quàm plura,
ubi pro cauſis exiguis, ut refectione materialiū ædificiorum, plenariam conceſſit in-
dulgentiam, tunc eo maxime tum eccleſia ſubſidijs Chriſtiani populi pro exaltatio-
ne fidei catholicæ & reductione Græcorum indigebat, & in partibus Burgundiæ,
Sabaudiæ, Franciæ, uarijsq́ue regionibus notiſſimum habetur. Dum uero requiſitus
extitit, ut in conceſſione indulgentiarum plenariarum pro facto Græcorum expreſ-
ſe concurreret, dixit ſe, ne claues eccleſiæ contemnerentur, aut eius uileſceret auto-
ritas, maturius incedere uoluiſſe. Non timuit hanc autoritatem uileſcere uel con-
temni claues, ſi pro quibuſdam ædificijs materialibus hæc indulgentia donare-
tur. Quod ſi ut ipſe allegat, incertus erat Græcorum aduentus, nunquid pro-
pterea non oportuit eccleſiam præparare, quæ in huius operis proſecutionem erant
neceſſaria, ut promiſſa Græcis implerentur, & ea diſponerentur, ſine quibus ipſi E
Græci ad terras latinorum conduci non poterant? In quibus præparandis iam hæc
ſancta ſynodus à ciuitate Auinionenſi ſeptuaginta millia ducatorum in mutuum ac-
cepit, & antea duodecim millia à patribus in concilio exiſtentibus, dum priores nū-
cios ante biennium miſit in Græciam, tres uidelicet ſolennes oratores, quorum
unus ad nos redijt, alter uita functus, tertius uſque in hodiernum diem pro condu-
ctione rerum permanſit. plures quoque alias impenſas fecit, ſuper quibus omnibus
nondum octo millia potuit colligere. Ecce quomodo patres hic exiſtentes, ſe in
his re bus ditare quærunt, quorum plures ultra proprias pecunias, quas in mutu-
um tradiderunt, etiam mobilia & localia ſua pignori obligantur. Sed dicit, cum
res clericorum principaliter agerentur, ſuperfluum fuiſſe laicos onerare: neque cer-
te onerauimus laicos ipſos, ſed tam clericis quàm laicis, qui ſua liberalitate & pie-
tate in ſubſidium huius rei quicquam contribuere uellent, indulgentias conceſſi-
mus. Nunquid hoc eſt aliquem compellere, aliquem onerare? nunquid hoc eſt nouum
in eccleſia dei, quod pro factis fidei catholicæ, indulgentiæ concedantur? Adiecit in-
ſuper affectaſſe omnes gazas eccleſiæ ad tam pium opus protinus exhibere, ſicut &
opere ſe dicit adimpleuiſſe, galeas, pecunias, & oīa quæ ꝑ Græcis ad Italiā trāsferen- F
dis neceſſaria erant, ſua ex impenſa tranſmittendo. Sed certe intelligimus ipſum
huius rei gratia exactionem quandam ualde odioſam, etiam ſuper laicos Bononiæ
cōſtitutos, impoſuiſſe. Fatetur aūt hæc ſancta ſynodus, non auro & argēto ſe eſſe hoc
pacta fulcitam, ſed ſperans in adiutorio domini, qui eam hucuſque cofortauit & di-
rexit. negocijs eccleſiæ & fidei catholicæ cōducēdis fidelē & ſyncerā impēdit opam,
nō uerita expetere ſubſidiū catholicorum populorum, quorum incumbit procurandæ
ſaluti. Sed iam compellit ipſe dominus Eugenius nos huius rei aperire ueritatem,
quam libentius tacuiſſemus. Ipſe diuerſis artibus hoc concilium diſſoluere tentauit,
aut in eum locum transferre, ubi liberius libitum ſuæ uoluntatis impleret, & huius
ſanctæ ſynodi reformationem ſubterfugeret, etiam priuſquam de citatorio nouiſſi-
me ulla mentio haberetur. Tandem cum idipſum complere non poſſet, iam per me-
dium Græcorum potiri ſperat optatis. Hinc uaria impedimenta & grauiſſimæ commi-
nationes Auinionen. datæ ſunt, ne pecuniam præſtarent. Hinc uariæ promiſſiones be-
neficiorū & dignitatū, hinc plurimæ impenſæ in legationibus ad diuerſas regiones
trāſmittendis cōſumptæ, hinc labores innumeri aſſumpti, ut aut cōciliū diſſolueret,
aut

A aut locum quem affectabat, obtinere poſſet. Tandem cum iam pecuniæ & galeæ ex parte huius ſacri concilij in Auinione expeditæ fuiſſent, & antea octo millia florenorum pro Græcis congregandis in Conſtantinopolim tranſmiſſa, res quoq; inchoatæ, iam cum pace & tranquilla deductione deduci poterant. Nam & Græcorum oratores huc aduenientes, quicquid dicerent, ſemp in hoc pſiſtebant, quod decreto ſu p conuentione ipſoꝝ edito nullatenus recederent. Cui decreto in electione locorũ p nos facta & omnium aliarũ rerũ expeditione, ſatisfactũ erat. His ita feliciter diſpoſitis, ipſe dominus Eugenius uolens metere ubi non ſeminauerat, q & pcedentibus tẽporibus magis opportunũ fuerat arbitratus, ut legati mitterentur in Conſtantinopolim tractaturi cum Græcis, & non fieret ipſorũ conductio ad conciliũ œcumenicũ in his partibus occidentalibus celebrandum, uidens ipſe iam in loca citramontana eorum conductionem diſponi, tunc pecunias inuenit, galeas tranſmiſit, quæ ipſos Græcos in aliquem locũ Italiæ, quem uellet, deducerent: non parcens honori eccleſiæ latinæ, in qua Græci iam prohdolor uidebũt miſerabilem diuiſionem, quam ipſe aduerſus hanc ſanctam ſynodum in pſecutione negociorum fidei huiuſmodi p eam inchoata exercet. unde & maxima pturbatio rebus agendis affertur, & quæ prius pacato curſu deducebantur, nũc uarijs exponũtur fluctibus. Nonne ſanctius feciſſet,
B proſecutionem inceptam in unitate confouere, quàm pecuniam in fomentum diuiſionis & rerum turbationem conſumere? Aſſentiat ipſe, quæſumus, aliquando ſaltem in hoc tanto fidei negocio huius ſanctæ ſynodi tenere unitatem, quæ loca opportuniſſima in his partibus citramontanis elegit, ubi potentiſſimi principes Chriſtiani & uniuerſitates ſtudentium, præſertim in ſacra theologia, pax quoq; & ſecuritas magis abundant: ubi ad honorem eccleſiæ latinæ poteſt haberi conuentus celebrior, & ad bonum fidei ac ipſius unionis deſideratæ efficacior. Nec ipſe dominus Eugenius laborem ueniendi ad hæc loca recuſare debet, qui etiam in loca remotiora pro tanto bono proficiſci deberet, oſtendendo ſe fidelem Chriſti uicarium, qui pro ſalute gregis ſui de cælo deſcendit, præſertim cum & ipſe dominus Eugenius in hac epiſtola profiteatur ſe uelle pati mortem pro reductione Orientalis eccleſiæ, pro qua tamen (quod dolenter referimus) induci adhuc non potuit, ut extra Italiam egredi uellet. quod ſi uoluiſſet, poterat toti eccleſiæ dare pacem. immo & noſtri oratores ad eum miſſi, obtinere non potuerunt, ut pro Græcis conducendis ad loca per nos electa, ſaluumconductum donaret, quem ſeculares principes uniuerſi liberaliſſime concedebant. Non autem ipſe conari debet græcos ad locum non electum per hanc ſanctam ſynodum, euocare: quæ ſolum tria loca elegit, cum & Græci pepigerint in lo-
C cum per nos eligendum aduenire: nec pati debet hæc ſancta ſynodus, ut aduerſus pacta inita & contra ſanctorum decretorum ſuorum tenorem, concilium hoc œcumenicum in alio loco ſine ſuo conſenſu cum Græcis ipſis celebretur, ubi certa ſequeretur latinæ eccleſiæ confuſio, & incertus eſſet unionis Græcorum aduentus. poſſetq; contingere & illam unionem non perfici, & latinam eccleſiam in confuſione ac deformatione manere, autoritate ſynodali ipſius latinæ uniuerſalis eccleſiæ miſerabiliter conculcata & pſtrata. quæ nullatenus pmittere poſſumus, ſed eccleſiæ retinebimus deo fauente firmitatem & autoritatem, atq; nihilominus unionem Græcorum iuxta conuenta p uiribus pſequemur. Interſerit autem præmiſſa epiſtola ueluti pro relatione crimini, quod in hac ſancta ſynodo diſpenſationes, commutationes uotorum uenduntur ac beneficia. Sed neſcimus unde hæc accepit, niſi forſitan impugnare uelit, quòd in conceſſione indulgentiarum largientibus pia ſubſidia in opus Græcorum, indultum eſt, ut commutationes uotorum & diſpenſationes aliquas obtinere poſſint. Nunquid & hoc illicitum eſt, quòd illi ſua peccata eleemoſynis rediman, quæ eleemoſynæ in proſecutionem illius ſaluberrimæ unionis Græcorũ manifeſte conuertuntur? quomodo autem aliàs diſpenſationes quæ hic concedũtur, uendi afferat, cum homines hic ad matrem ſuam eccleſiam congregatam pro diſpenſatio Dan.4.

nibus obtinendis ſæpe refugere notum ſit,ne illas magnas exactiones pecuniarũ ſub- D
ire cogantur,quæ in curia ipſius domini Eugenij palam conſtat exerceri? Signet no
bis unum,qui in hac ſynodo beneficium aut diſpenſationem uel aliquod tale uendi-
derit, & uidebit nos protinus debitum iuſtitiæ peragere. Dicit nos beneficiorum
collationem,ſibi plerunque adimendo illa,de facto conferre:ſed ſi antiquarum ſyn-
odorum acta perlegerit, quæ epiſcopos ſæpenumero inſtituerunt & deſtituerunt:
Actu.1.&6. immo etiam Nicena ſynodus Euſtachium epiſcopum de Nicea Beroe in Antiochi-
am tranſtulit:ſi etiam Matthiam apoſtolum & primos ſeptem diaconos per concilia
primitiuæ eccleſiæ fuiſſe aſſumptos meminerit, non negabit in ipſis beneficijs per
ſynodũ uniuerſalē miniſtros iuſtitiæ inſtitui poſſe; quod tamē rariſſime nos egimus,
immo collationem beneficiorum per ipſum dominum Eugenium ſuſtinuimus ex-
exceri,licet multas inordinationes gratiarum expectatiuarum & nominationũ age-
re conſpiceretur:quibus mediantibus,in expugnationē ipſius ſanctæ ſynodi & uni-
uerſalis eccleſiæ,uarios ſibi conabatur exquirere fauores.ſed cupiebamus ſemper fo
uere unitatem & pacem. Verba plurima per hanc epiſtolam in nos grauia profe-
runtur,quæ etiam occulta cordium ſine affectibus diiudicans dicit,quod creditur in
cordibus noſtris potiſſime ineſſe auaritiæ ardorem. Ecce dũ ſubſtantias noſtras con-
ſumimus,dum promotiones & beneficia non quærimus, & ad bonum uniuerſalis E
eccleſiæ noſtra uertimus ſtudia,auari uocamur. Proteſtatur huius epiſtolæ princi-
pium,noſtra(ut inquit)ſacrilegia iuridice retundere, ſuperſtitiones & errores uel-
le ſopiri. Sed dum ipſe dominus Eugenius iuſtitiam ſuam proferre debuit, refugit
iudicium, diſſoluit quantum in ſe eſt concilium. Et inſuper quæ in eccleſiam dei
proferat,quo pacto excuſationes in peccatis adducat, p̄miſſa teſtantur, quæ certe do
lenter proferimus. Nam ipſum & rectius ſapere, & loqui ueracius atque honeſti-
us optaremus, nec ita coram mundo proprij animi efferre paſſionem. Sed cum
omnia dixit quæcunque uoluit, ubi ſunt illa ſacrilegia? ubi ſuperſtitiones? ubi er-
rores quos nobis ineſſe dicebat,& quos ſopire pollicebatur? Melius quidem fuiſſet
uerba tam iniurioſa ſubticere, ubi nullam penitus in re ipſa apparentiam afferre po-
tuit, nec deo fauente afferet in æternum. Nec propter opprobriorum talium aut
quarumlibet detractionum diſſeminationem, proſecutionem boni communis &
defenſionem uniuerſalis eccleſiæ atque conciliorum generalium,quibus robur fidei
catholicæ duce CHRISTO innititur, eodem adiuuante deſeremus.Paucitatem no-
bis & imperitiam obijcit eadem epiſtola. ſed ſi ueritatem amplecti uelit, nullam
huius ſanctæ ſynodi concluſionem in omnibus his quæ decretata fuerunt,captam in-
ueniet,in quam non longe maior pars prælatorum,maior pars doctorum,maior de- F
nique pars omnium notabilium uirorum conſenſerit. immo pluſquam duæ par-
tes concilij in id ipſum conuenerunt, quod eſt copioſe congregatum. & ſi omnium
peritiam atque dona ex largitate ſancti ſpiritus diſtributa diuidentis unicuique pro-
ut uult,conſideratius examinaſſet,parcius talia loqueretur. Tandem illa ſubticen-
do quæ in emanata citatione dicebantur,uos CHRISTI fideles exhortatur, ut ſchi-
ſmata impijſſima & horrenda (ut inquit) ſcandala deuitetis, noſtros'que conatus
quos impijſſimos dicit, reprimere ſtudeatis: quæ iam omnia & ſi grauiſſimarum in-
iuriarum plena ſunt, manſuete tolerare polliciti ſumus, cum non nobis ſit animus
uerbis contendere, ſed totis conatibus perquirere,quid commodius, quid conueni-
entius agendum ſit pro eccleſiaſtica ſalute. ſed dominus Eugenius ſchiſma ſe abhor-
rere oſtendit,& ſub timore ſchiſmatis in hoc animos hominum perducere, ut aduer
ſus hanc ſanctam ſynodũ libere agere poſſit quæcunque uolet, & diuiſionem quam
ab exordio (ut præmiſſum eſt) inchoauit, ita conducere,ut confundatur ſynodalis
autoritas, & libitum ſuæ præualeat uoluntatis, atque ſub uelamine comminati ſchi
ſmatis, ipſe corrigi non ualeat:quæ res etiam exemplum pernicioſum afferret po-
ſteris, in magnam eccleſiæ deſolationem. Nam quicquid ſummi pontifices uel-
lent

A ſent in futurum, pro libito agere hoc poſſent, omni ſublato timore, confidentes ob metum ſchiſmatis nunquam eorum correctionem per concilia generalia tentari poſſe. Inſuper dum ſchiſma diſſuadet, ipſe actu ſchiſma pernicioſiſſimum duorum conciliorum, quale nunquam auditum eſt, erigit, euocando aliud concilium in ciuitatem Ferrarienſem, contra decreta concilij Conſtantienſis & iſtius, ac etiam illa quæ ſunt Græcis promiſſa, quæ ipſe expreſſe approbauit. Nos autem fauente CHRISTI gratia, nullum ſchiſma facimus: immo ueram eccleſiæ proſequimur unitatem, ut uidelicet tam ipſe Romanus pontifex quàm cæteri omnes unanimiter teneant unitatem eccleſiæ congregatæ, & non ſe ſeparent ab his quæ uniuerſali conſenſu ſunt conſtituta. ſoliditatem Petri teneant, quæ non in unius ſolius perſonæ uoluntate conſiſtit, quæ quotidie errare poteſt, cum & aliqui Romani pontifices in errorem lapſi ſint: ſed maxime reſidet in uniuerſalis eccleſiæ catholicæ conuentu, quem CHRISTVS caput uerum ipſius, non deſeret uſque ad conſummationem ſeculi. Vtque omnes idem ſapiant cum eccleſia congregata, & ceſſent illa ſchiſmata, quæ prohdolor in oculis noſtris iam uigere conſpicimus, dum ipſe dominus Eugenius in diuiſione inchoata nimium perſeueret, qui etiam rurſum ad diſſolutionem ſemel reuocatam reuertitur, aſſiduéque bonum uniuerſalis eccleſiæ conturbat:

B & nihilominus adhuc expectamus, hoc maxime deſiderantes, ut omnes prælati & principes Chriſtiani ac cæteri fideles, iunctis animis & concordi ſententia, in his diſcriminibus conſulant publicæ ſaluti ac regimini ſalutari totius eccleſiæ: nam res omnium agitur. hoc petimus & requirimus, ut eccleſiaſticorum copioſus numerus ex omni regione huc affluat, ſicut ad hanc ſynodum uniuerſi ſtatus eccleſiæ ſunt legitime uocati, & pariter deliberent, quid potius pro unitate conſeruanda & omnibus rebus eccleſiæ feliciter ordinandis expediat, uniuerſos quoque iam intelligere ſperamus, hoc non eſſe ſchiſma quærere, ſed potius uelle ſchiſma perpetuum deuitare: quod contingeret, ſi ſummi pontifices noſtri temporis à ſacris concilijs, quorum inſtituta ſui prædeceſſores maxime exequi curabant, ſe uellent pro libito uoluntatis aſſidue diſiungere, & eiſdem repugnare: cognoſcent' que iam cuncti apertius, quanta ſit neceſſitas pro ſoliditate fidei & eccleſiæ retinere conciliorum unitatem, quæ dum magis oppugnatur, tanto magis in animis hominum eluceſcit: hoc diſponente omnipotenti deo, qui mala eſſe non fineret, niſi potens eſſet bona etiam ex eis elicere. Ideo dilecti eccleſiæ filij principes Chriſtiani & uniuerſi fideles, his rebus per dei gratiá intellectis, cognoſcetis ubi ueritas & iuſtitia reſideat, per quam ad pacem poſſimus peruenire ſalutarem. Vos ipſi iuuate & orate, ut dominus Eu-

C genius Romanus pontifex meliori fretus conſilio, & propria uoluntate paululum inclinata, ad pacem, unitatem & ſalutare regimen eccleſiarum animarum benignius ſe conuertat. & illum in uiſceribus charitatis hæc ſancta ſynodus paratis animis amplexabitur, totis uiribus adiutura, ut ipſe in omnibus bonis ſemper abundet. ad hanc quoque ciuitatem ueniant uniuerſi, qui de iure uel conſuetudine concilijs generalibus intereſſe tenentur. Mittant huc principes ſeculi ſuos oratores, ut ſuper cunctis quæ pro bono eccleſiæ agenda ſunt, communi omnium conſenſu capiatur concluſio ſalutaris, & in omni pace ac tranquillitate cũcta diſponantur ad gloriam nominis Chriſti & ſalutem eccleſiæ ſuæ, qui eſt deus benedictus in ſecula ſeculorum. Datum in noſtra generali congregatione in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata decimoquarto Calendas Nouembris, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſeptimo.

RESPONSIO SYNODALIS FACta oratoribus electorum Imperij Romani &c. inſtantibus ut ſuperſederetur in proceſſu papæ Eugenij.

SACROSANCTA &c. ad futurã rei memoriam. Audiuit hæc ſancta ſynodus affectionem deuotiſſimam uenerabilium archiepiſcoporum & cæterorum illuſtrium principum electorum ſacri imperij, ad pacem & quietem eccleſiæ, quam uos egregij ipſorum oratores in noſtra congregatione generali diſerta oratione reſeraſtis. uiciſſim quoq; audierunt diſcretiones ueſtræ zelum ſyncerum, quem ſancta eadem ſynodus ad ipſius eccleſiæ ſalutem & pacem ſemp geſſit, ueluti p uenerabilem archiepiſcopum Panormitanum ex ordinatiõe huius ſacri concilij fuit in eadem congregatione latius explicatum. Deinceps pro affectu quem ad pacem in cordibus noſtris ſedulo gerimus, ab eiſdem diſcretionibus ueſtris interdeputatos huius ſacri concilij quæſitum eſt, ut media ad pacem ipſam opportuna uelletis apire. Nam hæc ſancta ſynodus omnia media intendebat gratis animis amplexari, per quæ autoritas eccleſiæ ſeruaretur illæſa, & reformatio tantis expetita temporibus, & pro qua iam in concilijs Conſtantienſi, Senenſi, & iſto Baſileenſi tot ſunt adhibiti labores, aliquem tandem fructuoſum ſortiretur effectum, ad dei gloriam & animarum ſalutem. Vos uero pacis inueniendæ ſpem uos habere dixiſtis, ſi ſuſpenderetur pceſſus aduerſus dominum Eugenium papam quartum inchoatus, & interím opa daretur per dominos ueſtros illuſtres, ut ipſe dominus Eugenius diſſolutionem prætenſam concilij p eum attentatam reuocaret, & ea quæ aduerſus hoc ſacrum concilium egerat, de quibus atq; etiam de iuſtitia ipſius concilij dominos ueſtros plane informatos eſſe commemoraſtis. Vtq; inſuper idem dominus Eugenius decreta ſynodalia ſuſciperet, & de congregando concilio pro Græcis ſe non intromitteret, ſed fieret apud Græcos ipſos inſtantia, ut uenirent ad aliquem trium locorum electorum p concilium. quod ſi obtineri non poſſet, uideretur de aliquo tertio loco eligendo, qui & concilio & papæ tutus & accommodus foret, adijcientes quod ad papam ſuper his deſtinaremus oratores. Et tandem ſi concordia aliter non poſſet inueniri, ſuper ipſius tertij loci electione concilium & papa in aliquos compromitterẽt. Quibus p uos ex optima intentione & zelo ſyncero (ut credimus) expreſſis, matura deliberatione præhabita, duximus hoc modo reſpondendum: Laudamus & commendamus plurimum deuotionem uenerabilium archipræſulum & cæterorum illuſtrium dominorum ueſtrorum atq; ueſtram, quam ſimul & iuſtitiam huius ſacri concilij attentius conſiderare, & pacis media inuenire conari conſpicimus, laboribusq; ipſorum & ueſtris gratia eſt habenda. Nos quoq; ea cupimus efficere, quæ ad pacem ſalutarem conſequendam, & piorum ueſtrorum deſideriorum conſummationem efficaciora ſint. Speramus autem fauente CHRISTI clementia, pacẽ ipſam nobis & uobis pariter deſideratam, inueniri poſſe, ſi ſororem pacis iuſtitiam non prorſus abiecerimus. Nam ita iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, atq; tali uinculo fœderatæ, ut quiſquis unam ſine altera quærit, neutram ualeat amplecti. Si conſtantibus animis uiam iuſtitiæ & ueritatis ingrediamur, autoritatem eccleſiæ & determinationes fidei iam in pluribus concilijs promulgatas, atq; per uniuerſalem eccleſiam approbatas, totis uiribus defendamus, quæ concorditer acclamant, Romanum pontificem teneri obedire uniuerſalibus concilijs in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & reformationẽ eccleſiæ in capite & membris, ac pertinentibus ad ea: ut quod ueritas ipſa declarata ſonat, opere impleatur, pacem optimam & nũc & in futuꝝ uniuerſa eccleſia conſequetur. Nec Romani pontifices pro libito ſuæ uoluntatis implendæ aduerſus uniuerſales ſynodos tanta bella mouebunt in continuam pturbationem eccleſiæ, ſed benigne amplexabũtur, quæ uniuerſali conſenſu ſunt inſtituta pro ædificatione ipſius eccleſiæ & animarũ ſalute. Ipſi quoq; hoc pacto à ſynodis uniuerſalibꝰ omni fauore & honore tractari merebuntur. Inducunt nos præterea exiſtimare de futuris dominum Eugenium papam quartum facilius ad hanc pacem inclinari poſſe pro ſalute animæ ſuæ & totius eccleſiæ, ſi proceſſus inchoatus per hanc ſanctam ſynodum continuetur, quàm ſi eodem proceſſu ſuſpenſo, nudis precibus de

hoc

A hoc interpelletur. Meminiſtis,ut credimus,dum altera uice concilium diſſoluerat, neque precibus inclytæ memoriæ Sigiſmundi Imperatoris Romanorum, nec archi præſulum & cæterorum illuſtrium principum electorum ſacri imperij, aut quorumlibet aliorum,ad huiuſmodi reuocandam diſſolutionem induci potuiſſe, donec ad ſuſpenſionem ipſius ab adminiſtratione papali hæc ſancta ſynodus procedere decreuit. Vbi uero nunc longe grauiora, longe duriora peregit, & ſemel reuocatam diſſolutionem iterum attentauit, quid putandum eſt ex dilatione proceſſus euenturum, niſi duriorem ipſius in cœpto propoſito perſiſtentiam? iam ſemel poſt eius accuſatam contumaciam,dilationem ſexaginta dierum ad inſtantiam præfati Imperatoris ac illuſtrium dominorum ueſtrorum dedimus. Et poſt lapſum illorum adhuc alijs plurimis diebus expectauimus. Quid iſtæ dilationes profecerint, uos ipſi conſpicitis: quoniam etiam dominos ueſtros illuſtres literas & nuncios ad eundem dominum Eugenium miſiſſe commemoratis. Et quanquam plurimum ſit eorum diligentia commendanda, nihil tamen ad ſalutem eccleſiæ dei obtentum eſt. Interim ipſe dominus Eugenius literas & nuncios ad diuerſas regiones miſit, in huius concilij expugnationem: interim plurimos ad adeundum prætenſum Ferrarienſe concilium conuocare ſtuduit, in ſciſſuram eccleſiæ: interim laborauit ut
B Græcos ad locum quem uellet,poſſet adducere, ut ſub umbra conuentionis eorum, correctionem effugere, & obedientiam quam huic ſanctæ ſynodo exhibere tenetur, eludere ualeret. Cuius rei aſſequendæ gratia, iam aduerſus honorem eccleſiæ latinæ plurima ſcandala per ipſum dominum Eugenium atque ſuos, etiam in oculis Græcorum commiſſa ſunt: & nunc in foribus eſt ſchiſma inauditum duorum conciliorum, per erectionem ipſius prætenſi concilij Ferrarienſis. Iam imminet ſperatæ reformationis extinctio,autoritatis uniuerſalis eccleſiæ proſtratio,ſi non celeriter occurratur. neque aliud remedium nobis ſupereſt, quàm ut per continuationem proceſſus & iuſtam ſuſpenſionem ab adminiſtratione papali,ipſe dominus Eugenius ad uiam iuſtitiæ & ſemitam ueritatis reducatur, per quam pax gratiſſima non tantum in hoc tempore,ſed & diebus futuris donetur populo dei. Nec iſta ſuſpenſio eſt ipſius depoſitio. adhuc illa differetur. nec ad eam niſi cum magna maturitate hæc ſancta ſynodus procedere intendit. & interim illuſtrium dominorum ueſtrorum pia deuotio apud ipſum dominum Eugenium laborare poterit, ut pacem eccleſiæ donet.longe quoque facilius deo adiuuante ſua cõſequentur deſideria,uehementius'que dominum ipſum ad pacis amplexus excitabunt, imminente depoſitione
C ſua, ſi non aſſenſerit precibus ipſorũ, quàm ſi ſuſpenderetur proceſſus. erit enim per dei gratiam hæc ſuſpenſio non lœtalis uulneratio, ſed medicina ſalutaris. habebitis'que in ulteriori dilatione quodà nobis expoſcitis, tempus proſequendi ſalubria media pacis, ad quorum cupitos amplexus hanc ſanctam ſynodum ſemper pacatam inuenietis. Offert autem hæc ſancta ſynodus uenerabilibus archiepiſcopis & cæteris illuſtribus dominis ueſtris plurimo honore digniſſimis, quicquid ad pacem & proſperitatem ſacri imperij & omnium prælatorum atque principum inclytæ Germaniæ efficere poterit, exhortans in domino deuotiones eorum, ut ſaluti eccleſiæ ac paci ſemper intendant, benignos'que fauores ſemper & auxilia huic ſanctæ ſynodo iugiter largiantur: & cum bona concordia atque diligentia debita talem futurum Imperatorem eligere curent, qui languoribus uniuerſalis eccleſiæ ſua aduocatione ſubuenire poſſit, & uniuerſum populum dei inter præſentium temporum calamitates conſolari:ad ipſius omnipotentis dei gloriam & honorem,qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali,decimoſexto Calendas Februarij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo triceſimooctauo.

Reſponſio

RESPONSIO SYNODALIS AD FVNdamenta & rationes primæ & ſecundæ ſeſſionum conuenticuli Ferrarienſis, oſtendens quod papa erigendo ipſum conuenticulum, introduxit ſchiſma in eccleſia dei. D

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Vt inter uarias fluctuum procellas, quibus nauicula Petri (ſacroſancta uidelicet Chriſti eccleſia) agitatur, cuncti fideles portum ueritatis conſpiciant, in quo animæ ipſorum ſalubriter quieſcere poſſint in acquiſitionem æternæ ſalutis, nec timeant fluctus uarios tribulationum quæ aduerſus ueritatem ipſam & eccleſiæ ſtabilitatem excitantur, ſed uſque in aduentum domini ſtabiles atque firmi permaneant, apertiſſime coram omnibus uiuentibus declarare duxit hæc ſancta ſynodus, quid in fauorem defendendæ ueritatis ad ſtatus eccleſiæ conſeruationem & diuinæ legis obſeruationem, indefeſſe proſequitur. Hæc enim ueritas eſt, quod Romani pontifices concilia uniuerſalia actu congregata diſſoluere ſine ipſorum conſenſu conciliorum non poſſunt, neque de loco ad locum mutare aut prorogare. Hæc iterum eſt ueritas, quod concilium uniuerſale poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui Romanus pontifex tenetur obedire, in his E præſertim, quæ fidem concernunt, extirpationem ſchiſmatis, & reformationem generalem eccleſiæ in capite & in membris ac pertinentibus ad ea. Hæc eſt etiam ueritas, quod Romanus pontifex non poteſt ea immutare, quæ concernunt uniuerſalem eccleſiæ ſtatum, quæ quidem ueritates ſibi mutuo cohærent. Si enim liceret Romano pontifici congregatum concilium diſſoluere, prorogare, de loco ad locum transferre contra ipſius conſenſum: & dum in uno concilio agerentur quæ ſibi non placerent, in facto fidei aut generalis reformationis aut ſchiſmatis & talium, huiuſmodi transferre ad alium locum placitum ſibi, & ibi homines congregare: & ſi ibi iterum non fieret quod uellet, tranſmutare in locum alterum, ſicque totam eccleſiam de loco ad locum ducere & reducere, quis non intelligit, ex hoc obedientiam ipſius ad uniuerſale conciliũ eccleſiam militantem repræſentans, poſſe fruſtrari? Quomodo enim concilium papam in facto fidei, generalis reformationis, & cæteris iudicare poterit, ſi illico ut iudicare cœperit, ualeat per papam diſſolui aut mutari? Quis intellectus hoc capit, ut concilio in papam iuriſdictionem exercere donatum ſit à domino, & tamen concilium ipſum ſe in aliquo loco ſtabilire non poſſit, in quo iuriſdictionem huiuſmodi exerceat, ſed ex uoluntate papæ totaliter depẽdeat ipſius mutatio? Qualiter in F his quæ ſunt fidei, obediet concilio, ſi concilium uniuerſale pro declarationibus fidei & extirpationibus hæreſum cõgregatum, dum uoluerit, in quemcunque locum citramarinum aut ultramarinum mutare poſſit contra conſenſum ipſius? & iam dominus Eugenius papa quartus pridem in Conſtantinopoli conuentionem latinorum cum Græcis habere uolebat, quem ipſi Græci ſynodum uniuerſalem fore dicebant, quod in effectũ deduci non potuit, dum hoc ſacrum Baſileenſe concilium nequaquam conſentiret, arbitrans ex ea re grauia detrimenta poſſe latinæ eccleſiæ imminere. Quomodo denique eccleſiam congregatam audire compelletur Romanus pontifex, ſi ipſius congregationem, prout ei uidebitur, ualeat immutare? Cuius eccleſiæ autoritas, reſpectu cuiuſlibet fidelis cuiuſcunque dignitatis, in ipſis uerbis Ieſu Chriſti

Matth. 18. ſaluatoris noſtri fundata eſt, dicentis Simoni Petro: Si te non audierit, dic eccleſiæ: Si eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Amen dico uobis, quæcũque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo: Et quæcunque ſolueritis ſuper terram, erũt ſoluta & in cælis. Subdens poſt pauca: Vbi duo uel tres cõgregati ſunt in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. Ex quibus diuinis uerbis autoritatem eſſe attributam eccleſiæ congregatæ & uniuerſali concilio ſuper quemcũque fidelem cuiuſ-

A cuiuſcunq; dignitatis,oſtenditur:ad cuius eccleſiæ iudicium etiam Petrum, & in eo quemlibet ſucceſſorem Romanum pontificem, Chriſtus recurrere iubet, atq; illius acquieſcere iudicio.quod & doctorum ac ſanctorum doctrinæ,declarationes que ſacrorum conciliorum plene affirmant.& dum his nouiſſimis temporibus ex doctrinis male intellectis,nonnulli argumenta & dubia aduerſus autoritatem ipſorum uniuerſalium conciliorum afferre conabantur, frequenter ea quæ de Romano pontifice erga ſingulos diſperſos ſcripta erant, ad uniuerſalis concilij congregationem applicantes,celeberrimum Conſtañ.concilium dubitationum talium hæſitationem a mentibus fideliũ ſuſtulit,& uiam futuris præcluſit erroribus. Sed neq; à principio naſcentis eccleſiæ uſq; in hoc tẽpus auditũ eſt, quempiam Romanorũ pontificũ hoc attentare,ut conciliũ eccleſiæ quod uniuerſale reputaret, cõtra conſenſum ipſius de loco ad locũ ducere,aut ipſum diſſoluere præſumeret. Nunquid beatiſſimus Petrus apoſtolorũ & diſcipulorũ domini congregationem, dum celebraretur,uoluit aliquando ipſis inuitis diſſoluere,aut in aliam mutare regionem? Nunquid aliquis aliorũ id ipſum agere uiſus eſt,uſquequo aduenit ipſe dñs Eugenius,q hanc ſanctã ſynodũ Baſileeñ. legitime congregatam in ſpiritu ſancto, paulo poſt eius prima exordia,diſſoluere & in aliud tẽpus prorogare,atq; in ciuitatẽ Bononieñ.transferre tentauit,dicens ſe ob cauſam reductionis Græcorum id agere,ſicuti ex tenore literarũ
B ſuarũ ſuper huiuſmodi diſſolutione factarũ apparuit? Sed continuo fuit ei declarata ſupradicta ueritas,quod conciliũ congregatũ diſſoluere,prorogare aut transferre non poterat ſine conſenſu ipſius, & in ſecũda ſeſſione eiuſdem ſanctæ ſynodi poſita eſt eadem declaratio,ubi poſt recitationem duarũ declarationũ Conſtantieñ. concilij,hæc uerba ponũtur:Præmiſſis igitur & nonnullis alijs Conſtatieñ.concilij attentis,præſertim capituli quod incipit,Frequens,prælibata ſynodus Baſileeñ.decernit & declarat,quod ipſa pro hæreſum extirpatione ac morũ generali reformatione in capite & in mẽbris,necnon pace inter Chriſtianos procuranda,ut pmittitur,in ſpiritu ſancto legitime congregata,p nullũ quauis autoritate,etiã ſi papali dignitate præfulgeat,diſſolui aut ad aliũ locũ transferri, ſeu ad aliud tempus prorogari debuit aut potuit,debet aut poteſt,debebit aut poterit in futurum,abſq; eiuſdem ſynodi Baſileeñ.deliberatione & conſenſu. Hæc habentur in præfata ſeſſione. Deinceps autem uerbis illis utamur,quæ in decreto duodecimæ ſeſſionis huius ſanctæ ſynodi,in qua etiam ſeptem ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales præſentes erant,legatusq; ſedis apoſtolicæ præſidebat, poſita ſunt:dominus Eugenius ad nos quatuor oratores tranſmiſit,non ut emendarent,ſed errata defenderent:noſq; increparent, quod mox
C ſuæ prætenſæ non paruiſſemus diſſolutioni.quibus per reſponſiones huius ſacri concilij ueritas tam iuris diuini & humani,quod ſine conſenſu concilij ipſum diſſoluere nequiuerat:quàm facti, quod cauſæ prætenſæ diſſolutionis ueræ non fuerant, extitit luce clarius patefacta. Hæc ilico tunc diximus,commemorantes illam eſſe ueritatem iuris diuini & humani,quod ſine conſenſu concilij ipſum diſſoluere nequiuerat, prout latius in quadam reſponſione noſtra incipiente,Cogitanti &c.fuerat declaratum. Sed & quantum nobis cordi eſſet,hanc iuris diuini & humani ueritatem,prout tenebamur,defendere, & errori contrario reſiſtere, in altera noſtra reſponſione, quæ incipit,Sperauit &c. data oratoribus ipſius domini Eugenij in noſtra congregatione generali,in qua & ipſi cardinales numero ſeptem & legatus apoſtolicus præſentes aderant,aperte oſtendimus, hæc uerba inter cætera proferentes: Caſſetur ergo concilium Conſtantieñ.& decreta ſanctorum patrum,quæ declarant,in his quæ uniuerſalem eccleſiæ ſtatum concernunt,papam nihil poſſe immutare. Fruſtra enim membranas occupant,ſi unico uerbo papa poteſt illa mutare:& quod deterius eſt, autoritate eccleſiæ talia poſſe uideret, ſi poſt hmõi cõtradictionẽ inter cõciliũ & papã ortã, cõciliũ quaſi uictũ liti cederet,& ipſum & alios Romanos põtifices in poſſeſſionẽ diſſoluendi cõcilia poneret. Et poſt pauca ſequitur: Mori malumus, quàm tanto

errori

errori p ignauiā cedere. Deinde ſubiungit ibidē: Hic articulus de quo diſceptamus, D
fidem concernit, qui ſine interitu ſalutis negligi non poteſt. Si dominus Eugenius eccleſiam ſanctam non audierit, quam hoc ſacrum concilium repræſentat, oportebit tandem haberi ut ethnicum & publicanum. Si eccleſiam amplius offendere non uult, recognoſcere neceſſe habet, hoc uerum fuiſſe & eſſe concilium, ipſumq́ diſſoluere nequiuiſſe. Hæc ſunt uerba reſponſionis illius, quæ hic inferenda duximus, malentes antiqua repetere, quàm noua proferre. Inſuper declaratum eſt in octaua ſeſſione: Si Romanus pontifex aliud concilium erigeret, durante iſto, non fore concilium, ſed ſchiſmaticorum conuenticulum. Deinde duodecima ſeſſione generaliter aduerſus Romanos pontifices concilia generalia diſſoluere, protogare, aut de loco ad locum mutare uolentes ſine conſenſu ipſorum conciliorum, pœnæ ſuſpenſionis & depoſitionis decretæ ſunt. Demum autem cum iam ultra annum & dimidiū ipſe dñs Eugenius aduerſus præfatam ueritatem repugnaſſet, præcepit ſibi & mandauit hæc ſancta ſynodus per præfatū decretū duodecimæ ſeſſionis, ut diſſolutionem per eū attentatam reuocaret, & hoc ſacrū Baſileenſe concilium legitime inchoatum, declararet, à tempore huiuſmodi inchoationis continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemq́ ſemper habuiſſe, continuariq́ ac proſecutionem habere debere: quod ſi non faceret, infra terminum ſexaginta dierum, ex tūc adueniente termino, eſſet ab omni E
adminiſtratione papali ſuſpēſus, tandem huic monitioni paruit, & in forma ſibi per hoc ſacrū conciliū in decimaquarta ſeſſione ipſius deſignata, reuocationem fecit per ſuas literas more Romanæ curiæ bullatas, decernens & declarans de conſilio & aſſenſu cardinalium ſibi tunc aſſiſtentium, generale Baſileeñ. conciliū à tempore prædictæ inchoationis ſuæ legitime continuatū fuiſſe & eſſe, proſecutionemq́ ſemper habuiſſe, continuari & proſecutionem habere debere ad prædicta & pertinentia ad ea, perinde ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet: declarans etiam præfatam diſſolutionem irritam & inanē, reuocans inſuper, caſſans & irritans duas literas ſuas in palatio apoſtolico promulgatas, & tertias incipientes, Deus nouit, & quicquid ſuo nomine in præiudiciū aut derogationem prædicti ſacri Baſileeñ. concilij ſeu contra eius autoritatem factū, attentatū ſeu aſſertū erat, eadem nulla & irrita fuiſſe declarando, addens quod à nouitatibus & grauaminibus ſeu præiudicijs inferēdis ipſi ſacro concilio, uel ſuppoſitis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu deſiſteret. Quibus per dominum Eugenium ſic ſolenniter decretatis & declaratis, arbitrati ſumus eūdem iam illi ueritati mente integra, ꝑut tenebatur, adhærere, quod concilium uniuerſale diſſoluere non poterat ſine conſenſu ipſius, dum illam diſſolutionem quam ultra duos annos ſuſtinuerat, & tranſlationem in Bononiam, quamq́ per totum orbem pu- F
blicauerat, quam etiam propter cauſam reductionis Græcorum factam eſſe dicebat, irritam & inanem eſſe decreuit, dicens, illa non obſtante, ſacrum Baſileenſe concilium à tempore inchoatiōis ſuæ legitime continuatum fuiſſe. quod quidem nullatenus legitime continuatū eſſe poterat, ſi poteſtatem diſſoluendi & transferendi ſine conſenſu concilij ex cauſa quam neceſſariam arbitrabatur, habuerat. Sic iam illam ueritatem iuris diuini & humani, illum articulū q̃ fidem concernit, ut præmiſimus, etiam dominus ipſe Eugenius approbauit, totaq́ eccleſia & populus Chriſtianus in hac ueritate conqeuit. Sed heu dolor uehementiſſimus rurſum uniuerſam conturbat eccleſiam. dum enim ſacrum hoc Baſileenſe conciliū uidens maximam eſſe deſolationem, cuius reformationi & ſalutari gubernationi pro honore dei & ſalute animarum iam multis quæſitæ laboribus, & toti populo Chriſtiano deſideratæ, ipſe dominus Eugenius multis annis obſtiterat, q̃ cæteris omnibus uiam ſalutis debuerat oſtendere: uidens etiam grauiſſimam ſciſſuram, quam dominus Eugenius in eccleſia excitauerat, galeas & oratores in Græciam tranſmittēdo aduerſus legationem huius ſanctæ ſynodi ibidem deſtinatam cū multa impenſa facultatū noſtraꝝ, & eaꝝ quæ ex gratuitis ſubſidijs fideliū populoꝝ collectæ ſunt, atq́ illa perturbando, quæ cū Imperatore Romanoꝝ

A meorum & patriarcha Conſtantinopolitano eadem ſancta ſynodus concordauerat, quibus & ipſa ex integro ſatisfecit, ut ſic ipſe dominus Eugenius poſſet ad locũ quem uellet, modis indebitis uniuerſam perducere eccleſiam, ubi poſſet dictare quæ ſibi placerent, obedientiam huius ſanctæ ſynodi & reformationem ſubterfugiendo, decretaq́ concilij Conſtantieñ. & iſtius ac ueritates declaratas illudendo, q & nunc Florentiam pro loco concilij habere uolens, nunc illa relicta Bononiam aut Ferrariam, uel locum alium pro libito ſuæ uoluntatis pro ipſo concilio aſſignare, iam ad id manifeſte redibat, quod concilia uniuerſalia de loco ad locum ducere & mutare uellet, prout ſibi uideretur: uidens ſacrum concilium hæc & alia plurima per dominum Eugenium in offenſam diuinæ maieſtatis & totius eccleſiæ de facto attentari, uoluit (prout tenebatur) remedium apponere, & regimini ipſius eccleſiæ dei prouiſionem quærere ſalutarem. Tunc dominus Eugenius iterum de facto uniuerſale concilium ſine conſenſu eius diſſoluere & in ciuitatem Ferrarieñ. transferre dixit, caſu quo contra ipſum aut aliquem oratorum ſuorum præſidentium in concilio, procederetur, offerens ſe hoc facere ex autoritate apoſtolica ex certa ſcientia & plenitudine poteſtatis, iterum ueritatem tantopere declaratam, uehementius oppugnare aggreſſus eſt, præfigens etiam terminum triginta dierum, ultra quos hanc ſanctam ſynodum B in facto Bohemorum, quicquam agere prohibebat: & iuriſdictionem ſupra concilium aſſumens in his, quæ reformationem generalem eccleſiæ, ac etiam fidem cõcernebant: atq; illi ueritati declaratæ expreſſe repugnans, quæ ipſum aſſerit teneri obedire uniuerſali concilio in iſtis & pertinentibus ad ea. Adiecitq; ipſe dominus Eugenius pœnas & cenſuras, ſi contra factum eſſet, totum decernens irritum & inane. Quis non uidet hic ueritatem conculcari, ſtabilitatem & firmitatem eccleſiæ ꝓſterni, ſi non diuina clementia ex alto prouideret, atq; ſeruis ſuis in eius nomine congregatis, uirtutem reſiſtendi præſtaret, opponendiq; ſe murum pro domo Iſrael, & oſtendi exemplo ſcandalum in prælio in die domini? Quid ultra? dominus Eugenius ſe æſtimans exinde fieri fortiorem in hac expugnatione ueritatis, conuenticulum apud Ferrariam ſub nomine cõcilij gñalis erexit, ſchiſma grauiſſimum realiter inducẽdo: quod quidem fore conuenticulum ſchiſmaticorum, aperte fuerat declaratum. Ex his omnibus euidentius conſtare poteſt, conſiderantibus ueritatis illius claritatem apertiſſimam, quod papa uniuerſale concilium contra conſenſum ipſius concilij diſſoluere non poteſt, aut de loco ad locum tranſmutare, quam omnes docti & indocti ex ſupradictis lucidiſſime conſpicere poſſunt. Quid igitur neceſſe eſt, ut fundamen-C ta ipſorum Ferrariæ conuenientium conemur eludere, quæ in prætẽſa ſua prima ſeſſiõe poſuerunt, allegantes decretum noſtrum decimænonæ ſeſſionis per papam approbatum, cui manifeſtiſſime illius conciliabuli erectio contradixit? Nam in eo decreto cauetur, ut concilium Baſileæ firmum remaneat, donec græci ad portum applicuerint, qui portus ſimiliter & locus futuri concilij, non per papam, neq; per aliquẽ alium, ſed per concilium aut eius oratores determinari debebant. Videant ſi hoc obſeruauerunt, & qualis ratio fundamentalis ſuæ prætenſæ ſeſſionis fuerit, aduertant. Subiecerunt etiam de ſchedula, quam apud nos concluſam dicunt, & conuentionalem appellant, quaſi ex ea erectionis talis conciliabuli uelint aliquam apparentiam aſſumere. Sed ſi omnes ſchedulas huius ſacri concilij ab ipſius exordio legant & relegant, nunquam inuenient, ex uerbis aut ſcriptis aut intentione eiuſdem concilij proceſſiſſe, ut domino Eugenio concederetur, quod ſub quocunq; colore poſſet ꝑ tranſmutatione concilij nũc Florentiam, nunc Bononiam, nunc Ferrariam aſſignare, aut ipſum quando ſibi uideretur, diſſoluere. Quod ſi de ſchedula ipſa loq uolunt, in qua cõcludebatur, certũ terminũ ciuibus Auinioneñ. aſſignari, infra quem pecuniarũ expeditionem pro legatione mittenda in Græciam facerent, & nobis intimarent: alioquin uniuerſali eccleſiæ per alterius loci electionem prouideretur: nõ fuit illa cõuentio concilij cũ aliquo, ſed concluſio facta intra nos, ut Auinionenſes ipſi eam expedi-

tionem non nimiū protelarēt,cuius cōcluſionis interp̄tatio & declaratio iuxta caſus D
occurrētes,& oīmoda diſpoſitio ad ipſum conciliū p̄tinebat,nec poteſtatē circa hoc
diſponendi,in aliquē uel aliquos idē conciliū trāſtulit. Dū aūt pendente termino, ſu
peruenit p̄teſtatio p præſidētes apoſtolicos,facta aduerſus decretationē loci Auinio
neñ. in ſchedula ipſa cū alijs locis Baſileæ & Auinioneñ. poſitā,quæ non paruam oc-
caſionē retrahēdi aīos Auinioneñ. ab expeditione pecuniaꝝ p̄ſtabat,dū plurima im
pedimēta p dñm Eugeniū & ſuos in Auinione huic expeditioni interim p̄ſtita ſunt.
Dū etiā ita accidit,ut nr̄i oratores in Auinionē applicātes,non inuenirēt præcipuos
gubernatores ciuitatis,quorū durante abſentia,res expediri non poterat:quibus illuc
redeuntibus,tandē talis diligētia appoſita eſt,quod circa terminū aſſignatū ciues ipſi
fideliſſimi nobis intimarūt,ſe contētaſſe capitaneū galeaꝝ nr̄aꝝ de triginta millibus
florenoꝝ,& cautos ac ſecuros feciſſe oratores nr̄os de toto reſiduo petitæ pecuniæ,p
ut,& ipſi oratores nr̄i eo tūc ſuis litteris intimarūt. Requirebantq́ Auinionenſes ipſi,
ut ad decretationē electionis loci iam factæ procederet concilium. Viſum eſt autem
ipſi concilio,quod attentis omnibus prædictis,præfati Auinionenſes intentioni eiuſ
dem concilij ſatisfecerant,quodq́ præfata decretatio fieri debebat. Nam & p hunc
modum melius prouidebatur uniuerſali eccleſiæ pro expeditione legationis in Græ
ciam,q̄ iterum intrando nouas & magnas difficultates electionis alterius loci,dimit
tendo oīa quæ iā parata erant cū magnis ſumptibus,& frangendo conuentionem cū E
capitaneo galeaꝝ initam per totum conciliū,cui & legatus apoſtolicus uexillū eccle
ſiæ & baculū peregrinationis manu propria tradiderat,cui etiam tanta ſumma pecu
niæ iam fuerat aſſignata. Nunquid ex hoc fuit data poteſtas alicui uel aliquibus, ut
contra conſenſum duarum partium concilij & amplius,poſſent ſe ſynodum genera
lem repræſentantem,uniuerſalem eccleſiam nominare,& tradere totum concilium
in manus papæ,ut ipſum in Florētia,& deinde in Bononia aut Ferraria poneret,uel
in quocunq́ loco,quem ipſe tutum & ſibi atq́ græcis accommodum iudicaret, & p
quo galeas & pecunias faceret expedire? Nunquam enim auditum eſt in aliquo legi-
timo uniuerſali concilio,quod minor pars nominans ſe generale concilium, decreta
ret quæ ad uniuerſalis eccleſiæ ſtatum pertinebant contra ſententiam plurimorū. Et
ſi hoc permitteretur,uia periculoſiſſima diuiſionum in concilijs uniuerſalibus futura
rū & totalis deſtructiōis ipſorū,apta uidereť. utq́ exēpli gr̄a hoc dicamus,nō ſolum
ſimplici cōcluſione,ſed decreto ſolēni firmatū eſt in undecima nr̄a ſeſſiōe, ut ſummi
pontifices concilia uniuerſalia ſine cōſenſu ipſorū diſſoluētes,ſi infra quatuor mēſes
non reſipuerint,ſint ipſo facto ſuſpenſi. Et ſi ſuſpenſionē hanc p duos menſes ſuſtinue
rint,ad eorū depoſitionē procedať. Nunqd in eo caſu,ſi maiori parti ex bonis cauſis F
uideať,non ſtatim ad talē depoſitionē procedendū,minor pars ſibi autoritatē proce
dendi ad eandē depoſitionē aſſumet? Deniq́,qs ſapiens exiſtimabit hanc intētionem
concilij unquam fuiſſe,ut paucis aliquibus poteſtatem dare uellet auferēdi ſibi liber
tatem electionis loci, & eam pro pecunijs & galeis habendis iudicio domini Euge-
nij, attentis circunſtantijs negociorum eccleſiæ, ſubijcere, quam libertatem non ſibi
pro quacunque auri uel rei temporalis compenſatione tradidiſſet eccleſia? & ſi Aui-
nionenſes defeciſſent,cōfidebat hæc ſancta ſynodus in domino, quod aliunde ſuæ ec
cleſiæ bene prouidiſſet, autoritatem uniuerſalium conciliorum conſeruando, uerita
tes declaratas manutenēdo,& reformationē ipſius eccleſiæ atq́ illa ſancta opa incho
ata confouendo. Conſpiciāt igiť illi q Ferrariæ conuenerūt,ueritatē rerū, & de ipſa
melius ſe informent,ne ſuarū p̄tenſarū ſeſſionū in diuiſionē eccleſiæ, tā inania iaciāt
fundamenta,quæ nec ullū colorem talia faciendi ſibi afferre potuerunt. Præterea ad-
iecerunt,quod ſchiſma uenturum pertimeſcebant & impedimentum unionis Græ
corum. O mirandam allegationem,ſchiſma ſe timere dicentes, realiter ſchiſma gra-
uiſſimum perpetrarunt,aliud concilium contra iſtud erigere uolentes, quaſi alta-
re contra altare ponentes, actu etiam perturbando quæcunq́ cum Græcis fuerant
concordata

A conſcordata. Sed quid trepidare debebant timore, ubi non erat timor, dum iſtud concilium uidens eccleſiam undiq; turbari per ea, quæ dominus Eugenius tam in Græcorum negocio, quàm in cæteris rebus (ut præmiſſum eſt) attentauerat, flebili querela plurimos ſuorum defectuum commemorans, uocabat ipſum dominum Eugenium, necnon etiam ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales conuocabat, ut in hanc ciuitatem Baſileeñ. omnibus ſecuram, cum aliis eccleſiæ filiis aduenirent, ſaluti eccleſiæ in tanta neceſſitate conſulturi, & ſuper omnibus agendis tam in facto Græcorum, quàm in aliis unanimiter prouiſuri? quod ſi factum fuiſſet, ſicut ſyncera intẽtione deſiderabat hæc ſancta ſynodus, non iam tantis procellis agitaretur Chriſtiana religio: omniaq; ſedari & pacificari potuiſſent, poteratq; hoc modo uera unitas & tranquillitas eccleſiæ dari. Illi uero timentes, ad ſchiſma perpetrandum proruperunt. Illiq; ſchiſma faciunt, qui ab unitate eccleſiæ congregatæ ſe ſegregant. Sed qd ultra in reſpondendo illis, quæ apud Ferrariam aguntur, inſiſtimus? licet enim ibi conuenientes tractent, loquantur aduerſus hanc ſanctam ſynodum, eiusq; ſuppoſita, & eas quas appellant ſeſſiones celebrare conentur, unico uerbo omnia ſoluuntur, omnia deſtruuntur, ac unica ueritate declarata, uelut uno ſole lucente, omnes factorum illorum &

B dictorum riuuli exiccantur: papa concilium Baſileeñ. ſine ipſius conſenſu diſſoluere aut de loco ad locum mutare non poteſt. Hæc ueritas fundata eſt ſupra firmam petram, aduerſus quam dominus Eugenius tãtis tẽporibus decertauit, cui & iam ſemel cedere aperte compulſus eſt: hæc omẽs fulminationes pœnarũ, quæ aduerſus ipſum Baſileenſe concilium, ſuppoſita eius, & adhærentes eidem promulgantur, irritas facit: hæc illud conuenticulum in conſpectu dei & hominum proſternit, hæc cum cæteris aggrauantibus ipſum dominum Eugenium ſuſpenſum eſſe fecit ab omni adminiſtratione papali, ad cuius ſuſpenſionis declarationem q̃ iuſte poſt monitiones & dilationes congruas proceſſerimus, ex aliis noſtris decretis & epiſtolis euidentius conſtare poteſt: per quæ etiam omnibus ſatisfecimus, quæ aduerſus hãc ſanctam ſynodum & proceſſus ipſius dominus Eugenius inducere conabatur. Verum adhuc ipſe poſtquam ab omni adminiſtratione papali ſuſpẽſus eſt, ſuppoſita huius ſanctæ ſynodi grauibus pœnis, necnon etiam dilectos eccleſiæ filios ciues Baſileenſes afficere nititur, ſi ipſam ſanctam ſynodum diutius ſuſtinuerint: uictualiaq; & alia neceſſaria ad uſum hominum denegari iubet, quod ipſos uiuentes necare auſus eſt, ac deniq; aliqua portantes ad hoc concilium, ſpoliari, & eorum ſpolia primo capientium occupare concedit. Et quid hæc omnia ualent, etiam ſi multo adiicerentur grandiora, dum ab illo fiũt, qui ab omni adminiſtratione papali ſuſpenſus eſt? ut quid fruſtra tam uehemen

C tes ictus illo gladio uibrare conatur, q iam à ſuis manibus prouide ereptus eſt? Poſt hæc tamen ſubiicit, omnia relaxari & p infectis haberi uelle, quo ad illos qui infra terminum p eum aſſignatum, obedientes fuerint: omnia remitti uult, dummodo ſuæ uoluntati hæc ſancta ſynodus obediat. Fuiſſemus autem & nos parati ſuæ complacere uoluntati, ſi non repugnaſſet ueritati. Sed non poteſt eadem ſancta ſynodus illum deſerere, q eſt uia, ueritas & uita, ut hominis morituri impleat uoluntatem: non poteſt conſentire, ut ſolidam ueritatem eccleſiæ in uacillationem adducat, ut ſtabilitas & firmitas ueritatum, quas ipſa eccleſia declarauit, uicta reddatur. quibus proſtratis, nec pax, nec ordo, nec decor, in Chriſtiana religione manerent. Et cum ante quadriennium aduerſus primam diſſolutionem, præſentibus etiam hic (ut præmiſſum eſt) pluribus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus & ſedis apoſtolicæ legato, diceremus: Malumus mori, q̃ tanto errori per ignauiam cedere: Hic articulus de quo diſceptamus, fidem concernit, qui ſine interitu ſalutis negligi non poteſt: non poſſumus nſic dicere: Faueamus errori, ſalutem noſtram negligamus, non debemus eſſe homicidæ aĩarum noſtrarũ & aliorum fidelium, ut dominum Eugenium & ſucceſſores ſuos ponamus in poſſeſſionẽ diſſoluendi generalia cõcilia contra conſenſum ipſorum, & ipſis nullatenus obediendi. Nec id tolerandum eſt, ut ſub umbra adducendi Græcos

in Ferrariam & locum ſuæ uoluntati deditũ,aut per quaſcũq; practicas autoritatem D
uniuerſalium conciliorum conculcet, ueritatem ac ſtabilitatem eccleſiæ proſternat,
& ſub colore proſequendi modis excogitatis ea, quorum futuri euẽtus incerti ſunt,
exnunc certam confuſionem & grauiſſimam plagam uniuerſæ inducat eccleſiæ, fi-
dẽ noſtram lædat. Reformatioq; ipſius eccleſiæ, quam tantis laboribus pro honore
dei creatoris noſtri & animarum ſalute tandiu quæſiuimus,forſitan ſupprimeretur,
cuius executioni ſi operam dare dominus Eugenius uoluiſſet, nec in hoc tempus dif-
ferre, neq; locum aliũ pro benefaciendo & deformitates abuſuum cum effectu tol-
lendo expetere oportebat. proſecuta eſt hæc ſancta ſynodus & proſequitur,ut electi-
ones prælatorum per ſingulas eccleſias canonice celebrentur, iuxta diſpoſitionem ſa-
crorum canonum,per quos grex dominicus dirigatur in ſalutem,ut dignitates eccle-
ſiaſticæ & beneficia ſine interuentu pecuniæ datæ uel promiſſæ conferantur,ut ſacro-
ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales uirtutibus & ſcientijs præcellentes, de ſingulis
regionibus proportionabiliter aſſumantur, qui toti orbi ſalubriter conſulere poſ-
ſint:electionesq; ſummorum pontificum ad uniuerſæ eccleſiæ ſalutem debite cele-
brentur, beneficia idoneis miniſtris per eos,ad quos pertinent aſſignentur. In cauſis
& litibus mouendis unicuiq; ſua ſeruetur iuriſdictio , & non confundatur ordo ec-
cleſiaſticus.Non uexentur homines iniuſte,nec perſonæ deſtruantur. Non exhauri- E
antur ultra modum regnorum & prouinciarum pecuniæ, ſed omnia ordine debito
in eccleſia diſponantur,ad honorem dei & ſalutem animarum. Decreta que ſalu-
berrima ſuper his & alijs plurimis rebus, ſuper reformatione eccleſiæ dei in capite
& in membris , hæc ſancta ſynodus edidit , quæ non poteſt ſic permittere fruſtra-
ri. Quantis uero exhortationibus & admonitionibus ipſum dominum Eugeni-
um iam multis annis ad hoc excitauerimus , ut ſe & alios in uiam ſalutis dirige-
ret , quicquid ſuper hoc egerit, rerum euidentia monſtrauit. Deſinat igitur aut
nos allicere blanditijs , aut comminationibus deterrere, ut ueritatem deſeramus.
Si ſæuiat quæuis perſecutio,orabimus omnipotentem deum , qui ſanctis patribus
noſtris uirtutem inſpirauit omnia tolerandi pro defenſione catholicæ ueritatis,
ut & nobis fortitudinem præbeat, ad ipſius ueritatis & eccleſiæ ſuæ ſanctæ conſer-
uationem , & uſque ad animam & ſanguinem reſiſtendum , in quem firmiter & ſi-
ne ulla cordium hæſitatione omnem noſtram proijcimus fiduciam. Deſiſtat ipſe
dominus Eugenius pro reuerentia dei & integritate fidei, quæ ſemper in latina per-
manſit eccleſia : deſiſtat, ſublatione perpetrati ſchiſmatis , ab intentatis conati-
bus : cui nec uictualia , nec neceſſaria tolli , nec quicquam quod ſuum ſit , eripi
exquiſiuimus : ſed ut acquieſceret ueritati , & eccleſiam debite gubernari aſſenti- F
ret , & ea efficeret , quæ eſſent pro ipſius & aliorum ſalute. Sed & omnes ac ſin-
gulos qui Ferrariæ conueniunt , cum omni charitate reddimus attentos, ut ab
inceptis , quæ forſitan ſiniſtre informati , aut non ſatis omnia aduertentes,at-
tentauerunt , celeriter deſiſtant , & ad ueritates fidei defendendas pariter no-
biſcum in unitate ſpiritus coniungantur , nec ita complacere quærant uolunta-
ti cuiuſcunque , ut uelint offendere deum creatorem cunctorum. Si qui uero
in rebellione perſtiterint , coget nos Chriſti charitas & zelus iuſtitiæ ultra
pœnarum declarationem, aduerſus omnes illuc conuenientes & mittentes, quam
dudum ſolenni decreto fecimus, etiam alia grauiora in ipſos , quæ digna fuerint,
exequi.Omnes tandem uos Chriſtifideles,quibus huius ſanctæ ſynodi ſynceram in-
tentionem pro defenſione ueritatis planis & ſimplicibus uerbis aperire duximus,per
uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti requirimus,ut in conſcientia pura & fide non fi-
cta,eccleſiam matrem cunctorum, quæ nos regenerauit in ſpem uiuam hæredita-
tis æternæ, adunare, & ueritatem ipſius omni fauore & auxilio defendere ac ſuſti-
nere curetis, pro honore dei & animarum ueſtrarum ſalute:ut uobis adiuuantibus,
ipſa Petri nauicula maturius in portum tranquillum perducatur ; ut non ſolum

aduerſus

A aduerſus eam contrariæ tempeſtates prævalere non poſſint, prout eo adiuuante domino poterunt, ſed nec diutius eam ualeant conturbare, orãtes ſine intermiſſione patrẽ miſericordiarum, ut greſſus omniũ dirigat in uiam ſalutis, ueritatis & pacis, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ in noſtra generali congregatione, Idibus Martij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo triceſimo octauo.

RESPONSIO SYNODALIS AD ſchedulam proteſtationis contra proceſſum papæ, factæ per Franciſcum de Barbauaria oratorem ducis Mediolani.

SACROSANCTA &c. ad perpetuam rei memoriam. Legiſti per hos dies coram deputationibus huius ſacri concilij ſchedulam quandam Franciſce de Barbauarijs orator illuſtris principis ducis Mediolani, quam ex auditu ipſo ſatis omnes intellexerunt, ex ſcientia aut deliberatione eiuſdem ducis aut ſui magnifici conſilij minime proceſſiſſe, cum de quadam citatione ualuis maioris ecB cleſiæ Baſileeñ. affixa pridie Calẽdas Septẽbris, immediate ſequentes tantum tres dies effluxerunt, quibus de Baſilea in Mediolanum, & rurſum de Mediolano in Baſileam proficiſci nequaquam poſſibile fuit. Nec præterea exiſtimandum eſt, ipſum ducem illuſtrem, qui ſemper ſingulari deuotione ac ueneratione hanc ſanctam ſynodũ ac eius autoritatem colere curauit, omnia dici iuſſiſſe, quæ in præfata ſchedula continentur. Ad ipſa tamen fauente domino reſpondere, ac de actis in hac ſancta ſynodo reddere rationem parati ſumus. Commemoras in primis, nos conueniſſe pro pace populi Chriſtiani, pro tollendis hæreſibus, & reformatione eorum quæ in orbe geruntur. Verum quidem hoc eſt, & quos labores iam his rebus per plures annos impenderimus, tu ipſe noſti, & totus orbis conſpicere potuit. Quot enim legationes in Bohemiã, quot in Græciam tranſmiſerimus: quãta legatio oratorum noſtrorum ad pacificandos principes per Germaniam, Galliam, Italiam conſtitutos, trãſierit, quantos ſumptus, quantas uexationes & fatigas earum rerum gratia ſubierimus, non facile exprimi poteſt. Sed & quot ſalubria decreta, quæ in orbe male geruntur, ediderimus, quantis inſtantijs laborauerimus, ut in executionem deducerẽtur, & præcipue apud Eugenium papam quartum, qui primitus canones ſacrorum conciliorum obC ſeruare & exequi habebat, ac cæteros ad eorũ obſeruantiam inducere, ſanctitatiſq; exemplum ſe cunctis oſtendere, ſatis per orbem publicatum extitit, & ſi fructũ optatum, non adhuc adepti fuimus. ſatis omnes conſpiciunt, quis hominum præcipue huic rei impedimento ſit. Subijcis præterea Franciſce, uelut dolendi deflendiq; caſus grauiorem querelam, dum ais non attendi preces principum, petentium ſuperſederi à proceſſibus, aduerſus Romanum pontificem & illos qui apud eum cõſtituti ſunt, inchoatis, quinimmo ipſos magis & magis indies urgeri. Ex quibus depoſitionem ipſius Romani põtificis, & alterius electionem mox ſecuturas eſſe dicis, atq; exinde ſchiſma graue & plurima diſcrimina populo Chriſtiano imminere. Attende in primis, quanta benignitate hæc ſancta ſynodus precibus principum Chriſtianorum in his negocijs hucuſq; condeſcenderit. Iam decimuſquartus menſis ab eo die uoluitur, quo citatio aduerſus ipſum pontificem decreta eſt, ut eccleſiæ dei oppreſſæ maximis neceſſitatibus propter reformationis contemptum ac ſchiſmatis introductionem ex alterius prætẽſi concilij erectione per eũdem Romanum pontificem iam tunc diſpoſita, prouideretur, contemplatione inclytæ memoriæ Sigiſmundi imperatoris, data fuit mẽſe Octobris ſexaginta dierum dilatio: quibus elapſis, rurſum à proceſſu per præfatam citationem inchoato, tempore multo ſuperſeſſum eſt. Aduenit deinde tempus, quo ſuſpenſio ipſius Romani pontificis ab omni adminiſtratio

ne papali, uigeſimaquarta Ianuarij facta eſt, propter p̄tenſam diſſolutionē, & tranſlationem huius ſacri concilij Baſileeñ. in Ferrariam, caſu quo contra ipſum aut aliquem præſidētium oratorum ſuorum, qui in hoc concilio fuerant, procederetur aut fieret aliqua nouitas, per eundem factam & declaratam decimaoctaua menſis Septē bris, adeo aperte & enormiter contra decreta concilij Conſtañ. & iſtius attentatam, ut nulla poſſit tergiuerſatione excuſari: atq; etiam propter illam erectionem alterius prætenſi concilij, contra omnem formam prædictorum decretorum de facto, nona die mēſis Ianuarij inchoata urgebat decretorum ſanctio, ut ſi hanc ſuſpenſionem ſuſtineret ipſe dominus Eugenius animo indurato, ad depoſitionē eius procederetur. Quid factum ſit ab illo tempore contemplatione principum catholicorum, quanta dilatio habita ſit, in rebus lucidiſſime conſtat. Deponendus ueniebat dominus Eugenius poſt uiceſimam quartam Martij, iuxta decretorū ſanctionem. Iam ſex fere menſes exinde lapſi ſunt, & adhuc perdurat expectatio. Non potes inficiari, quin extunc deponi poterat, non opus erat ulteriori proceſſu, non examinatione teſtium ex eo ſolo capite, quod ſuſpenſionem notorie ſuſtinuerat per duos menſes animo indurato: ut quid putas hanc ſanctam ſynodū tantis poſtea diſtuliſſe tēporibus, niſi ut precibus principum catholicorum benigne faueret, ut etiam cuncti conſpicerent, ſi pendentibus dilationibus dominus Eugenius reuerteretur ad cor, ſi ad reformationem efficaciter capeſſendam, & in realem executionem tam in curia eius quàm alibi deducen dam, propter honorem dei & ſalutem animarum, ſi ad tollendum ſchiſma introductum ex alterius prætenſi concilij erectione, ſi ad recognoſcendam eccleſiæ congregatæ & ſacrorum uniuerſalium conciliorum autoritatem ſuum inclinaret animum? Quid autem pendentibus iſtis dilationibus egerit, attente conſidera: & merito dices, quod principium tuæ ſchedulæ ferebat, ò dolendum, ò grauiſſimum, ò deflēdum caſum. Quis enim non ploret, quis non amariſſimos proferat gemitus, dum tuetur autoritatem ſacrorum generalium conciliorum, quæ neruus eſt conſeruationis unitatis fidei, ſacrorumq; canonum & eccleſiaſticæ diſciplinæ, nunc per cuiuſpiam mortalis hominis uoluntatem miſerabiliter proſterni & conculcari? Sed quo pacto arguere poteris ſanctam ſynodum Franciſce, ſi dum eam Romanus pontifex acerrime impugnat, ipſa in ſui defenſionem ſuos proceſſus iuſtificat in manifeſtationem ueritatis? Suggerunt auribus principum & aliorum oratores ipſius Romani pontificis, falſas calumnias in citatione aduerſus eundem decreta fuiſſe confictas. Examinari iubet teſtes ſancta ſynodus plurimos ſuper ueritate & notorietate eorum, quæ in ipſa citatione poſita ſunt in defenſionem & iuſtificationem ſui. Nunquid hoc reprehendere uis, & potius diligis, ut eadem ſancta ſynodus ſe ubiq; iniuſte infamari, & de calūnia accuſari p̄mittat? Neq; ex his conqueri debes ad depoſitionē feſtinari, cū & ſi feſtinare uoluiſſet eadē ſancta ſynodus, ſine his dudū depoſitionē illā (ut præmiſimus) efficere potuiſſet. Quid uero mali eſt, ſi deputati huius ſanctæ ſynodi aut maior pars ipſorum, aut duo ex ipſis, ſicut eis commiſſum eſt, dum in examinatione procedunt, quandam citationem affixerunt ad recognoſcendum ſigilla & inſtrumēta, ſtilum in hoc iudicialem ſeruare uolentes, quem minime ſeruare tenebantur? Noſſe etem debes Romanum pontificem in citatione aduerſus eum iam dudum decreta, fuiſſe citatum ad omnes & ſingulos actus, neque ulteriorem citationē eſſe neceſſariā. Quid reprehendis, ſi ex abundanti hanc nouiſſimam citationem fecere deputati? Quid terminum breuem aſſignatum cauſaris, quaſi in quolibet termino citationem in lōginquam & diuturnam expectationem decernere opus eſſet, poſtquam ad omnes & ſingulos actus citatus extitit? ſic'que omnes illæ obiectiones facile euacuantur, quas aduerſus hanc nouiſſimam citationem exaggeraſti. Obijcis etiam, in die feriato eſſe factam, ſed ſi recte aduertas, altero die facta eſt, qui non feriatus erat. Sed affixio eius idcirco die dominico facta eſt in ualuis maioris eccleſiæ Baſileenſis, ut in plurimorum notitiam deueniret. Vnde patuit etiam, non fuiſſe clandeſtinam, ſicut in obiectione

A iectione altera dicere uidebaris, & ipſa ſcripta tua edocent, ſatis ipſam in eorum notitiam deueniſſe qui contradicere uoluerunt. Nec præterea illi rumori reſpondere conuenit, quem apud multos dicis eſſe de deputatis, quod ſuſpecti ſunt Romano pontifici, cum ad eam rem uiri probiſſimi electi ſint, omni exceptione maiores, aduerſus quos nulla iuſta cauſa ſuſpicionis allegata eſt. Nec in leui rumore fundamentum facere debuiſti, pro tali contradictione in ſynodum uniuerſalem ſuſcitanda. Quomodo autem hanc materiam obijcis nõ fuiſſe communicatam cum pluribus, qui ſcire potuiſti longe ante, pridie quàm illa citatio fieret, fuiſſe per omnes deputationes concilij concorditer concluſum, ut proceſſus concernẽs Romanum pontificẽ, ulterius continuaretur & perficeretur? Illa uero declaratio priuationis exiſtentium apud ſummum pontificem, quam allegaſti, ea ſolum amplectebatur & proſequebatur, quantum ad priuationem dignitatũ & beneficiorum attinet, quæ dudũ in alijs decretis huius ſanctæ ſynodi, & præſertim in decreto octauæ ſeſſionis incipiente, Sicut unica, iam ante quinque annos promulgato, ordinata fuerãt. Cuius decreti uerba ſunt hæc: Si qua uero perſona eccleſiaſtica, etiam ſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis aut alia quæcũque, cuiuſuis ſtatus, gradus aut cõditiõis exiſtat, Bononiã uel ad aliquẽ locũ aliũ ſub nomine gñalis cõcilij iſto durante, pſumat accedere uel ibi mauere, ſententiã

B excõmunicationis & priuationis oĩm dignitatũ, beneficiorum & officiorũ, ac inhabilitationis ad ipſa, incurrat ipſo facto: & de dignitatibus, beneficijs & officijs taliũ, per eos ad quos de iure ſpectat, libere diſponat. Hæc in decreto pdicto. Quid plus operata eſt declaratio gñalis, quo ad diſpoſitionẽ libere de beneficijs & officijs faciẽdam, q̃ ibi decretũ fuerat? Sed manſuetudine ſemper utẽs hæc ſancta ſynodus, dũ multi huiuſmodi beneficia impetrare conarentur, ordinauit ut à collatione taliũ uſque ad quadraginta dies ſuperſederet, quãquam iam lõgo tempore poſt uarias admonitiões expectati ſunt. Sed quæ tu ipſe dicis, attẽtius cõſidera: ſubiũgis in oratiõe tua, quod quicquid citra depoſitionẽ fecerimus, in debita ueneratione & obſeruatione ſemp habebitur. Quomodo igitur ea quæ citra depoſitionẽ facta ſunt & fiũt, ita rephendere conaris? pdixiſti inſup uẽtura eſſe incõuenientia plurima, ſi Romani põtificis depoſitio fiat. Quæ aũt futura ſint, deus ipſe cognoſcit, ſed an fiet depoſitio uel nõ fiet, de pſenti non agitur. proceſſus cõtinuatur, ut iuſtitia huius ſanctæ ſynodi ad hoĩm conſtantiam manifeſtetur. Dudũ, ut diximus, etiam abſque ulteriori deductiõe pceſſus, poterat fieri depoſitio. Videmus mala plurima p conculcationẽ autoritatis eccleſiæ & ſacrorum conciliorum exoriri, errores inſurgũt, & aduerſus determinatiões uniuerſalis eccleſiæ in ma

C terijs fidei, plures iam ſua dogmata impune aſſerere audent, cẽſuræ eccleſiaſticæ contemnũtur, decreta & canones uilipenduntur, atque exinde uitia laxatis frenis p orbem debacchantur: diſcordiæ, diuiſiões, ſchiſmata in immẽſum uigẽt: quælibet fere uacãs eccleſia, duos patronos habet. Vnus eligitur, alteri p reſeruationẽ puidetur. Oĩs inobedientia, oĩs trãſgreſſio iã p orbẽ eleuatur: quod ſancta ſynodus ordinat, Romanus põtifex inficit: quod ipſa ligat, ille abſoluit. Conſciẽtiæ Chrianorum in magnũ labyrinthũ pcipitiũque ducũtur. Et quaſi ubique excõicationũ & cẽſurarũ uinculis iam aĩarum copioſa multitudo alligat, iudicialiaque detrimẽta Chrianitas uniuerſa ſuſtinet. Et dũ nulla fit abuſuũ correctio, uitia dimittuntur impunita. Sed & omnipotentis iudicis ira, quam peccatorum multitudo concitauit, multis iam modis flagellare conſpicitur populum ſuum, ut conuertatur ad pœnitentiam. Et ſi hoc concilium tantis laboribus congregatum & continuatũ, abſque aliarũ rerũ diſpoſitione p reſiſtentiam Romani pontificis aut quicquam aliud ſuperueniẽs diſſoluatur, quantam putas uniuerſæ eccleſiæ totique Chriſtianitati deſolationem & confuſionem fore ſecuturam? Quid autem in hac perplexitate rerum agendum ſit, quo pacto eccleſiæ prouidendum, non facile exiſtimare poteſt humana conſideratio: ſed ſperandum eſt in miſericordia omnipotentis dei, quod hanc ſanctam ſynodum in ſuo nomine congregatam, in eam partẽ diriget, quæ magis placita erit ſuæ maieſtati: & quod ſynodus ipſa dictauerit,

cuius notoria eſt autoritas, id omnes amplexabuntur, qui eccleſiæ filij obedientes eſ- D
ſe uolent. Quod ſi in ea re huic ſanctæ ſynodo obediendum non arbitraris, quam ta-
men uniuerſalē eccleſiam repræſentare in ipſa ſchedula tua cenſes, ſed unumquenque
principem aduerſus ſynodale iudicium proprio iudicio putas inniti debere, & qui
ex alia parte dicis omnem poteſtatem adeptam eſſe ſummo pontifici, & hoc tantum
ſibi relictum, quod nudum & inane pontificis nomen habet, ita ut uerius imago pon-
tificis, quàm pōtifex dici poſſit, adijciens quod omnis adminiſtratio ad hanc ſanctam
ſynodum deuoluta eſt, ubi iam obedientiam eccleſiæ poſitam putabis, ſi nec ſynodo
iudicanti, nec Romano pontifici obediendum arbitraris? Quæ deinceps erit ſacrorū
conciliorum autoritas, ſi unuſquiſq; illorum iudicijs in reformatione capitis & mē
brorum, obediat quando uelit, quando non uelit nō obediat, aut priuſquam aliquid
iudicatum ſit, de non obediendo proteſtetur, niſi eo modo ſynodus & eo tempore iu
dicet, quo ipſa cōuenire arbitrabitur præſens iudiciū ſuū iudicio uniuerſalis eccleſiæ
in tantis tamq; arduis rebus? Hæc quidem Franciſce ualde periculoſa ſunt in Chriſti
ana religione & eccleſia dei, & quid in ſe importent, alio tempore poterit latius ape
riri. Nec credimus illuſtrem dominum tuum, qui eccleſiæ deuotiſſimus & obedien
tiſſimus ſemper eſſe ſperatur, talia ſuo nomine dici aut fieri iubere. Potius te ò Fran-
ciſce humiliter, ſicut decet eccleſiæ filium, cōſilia tua & auxilia ſubminiſtrare decet,
& ſine intermiſſione orare cum cæteris fidelibus, ut Chriſtus hanc ſanctam ſynodū E
& eccleſiam ſuam dirigat in agēdis, quàm aduerſus ſynodale iudiciū proteſtari, quod
an futurum ſit, uel quale futurum ſit, ignoras: atq; præfigere modos uniuerſali conci
lio ex tua ſententia, qui ſi non obſeruentur, ut uis aut ſentis, omnia iniuſta, inualida &
nulla eſſe etiam proteſtaris, & impingis huic ſanctæ ſynodo impetuoſam Romani
pontificis depoſitionem, quæ an ad depoſitionem procedet, uel qualiter & quando,
nondum ipſe cognoſcis. Ad pacem nos inuitas, quam utinam poſt longæuam adeo
expectationem uel tua deuotio, uel alius quilibet attuliſſet. At etiam in præſentiarū
uidemus impugnationem continuam huius ſacri concilij, & uniuerſæ eccleſiæ tur-
bationem grauiſſimam, ſchiſmatiſq; continuationē in alterius prætenſi concilij per
duratione: pacem uero minime conſpicimus, quam ſummopere deſideramus, & ꝑ
cuius aſſecutione ſperata hucuſq; diſtulimus & differimus eam proferre ſententiam,
quam (uelut ſuperius præmiſſum eſt) ferre poteramus. Sed neq; dilationibus con-
tinuis in magnum grauamen uniuerſæ Chriſtianitatis res iſtæ duci ſemper poterūt,
ſicut per diſpendioſas miſſiones proceſſuum ad principes hincinde diſperſos & lon
ginquas expectationes, agendum tua inſinuat oratio: quæ intra ſe repugnantiā quan-
dam gerere uidetur, dum quærit proceſſus huius ſanctæ ſynodi ad uniuerſos princi F
pes mitti, & nihilominus ipſos compleri aut ulterius deduci non uult. Et quomodo
fieret ut mitterentur, ſi non prius complerentur & perficerentur, ut in conuenienti
forma oſtendi poſſent? Vt itaque finem noſtra reſponſio accipiat, neque pacem recu
ſamus, neq; de depoſitione fienda quicquam adhuc certum determinauimus, neq; ul
latenus proteſtationem tuā, per te factam aut ſimiles, ob ſuperiores rationes admitte
re poſſumus, nec admittimus: quinimmo ſi in hac forma proteſtationis perſiſtere uo
les, quod non ſperamus, oporteret nos pro defenſione eccleſiæ dei & autoritatis eius
ad alia iuris remedia recurrere. In rebus autem agendis ſic fauente Chriſti gratia pro
cedet hæc ſancta ſynodus, ut nec illuſtris princeps tuus, nec quiſquam fidelium poſ-
ſit cum ratione conqueri. Datū in congregatione noſtra generali decimotertio Ca-
lēdas Octobris, anno à natiuitate dñi milleſimo quadringenteſimo triceſimooctauo.

RESPONSIO SYNODALIS AD SCHEDV lam præſentatam in deputationibus per oratores principum, ſuper mutatione concilij in alterum ex tribus locis, etiam ſi papa & græci non conſentirent.

SACRO-

A SACROSANCTA generalis &c. ad futuram rei memoriam. Audiat ueſtra
charitas, uenerabiles & circūſpecti uiri oratores ſereniſſimorū regū Roma-
norū & Francorū, atq; etiam cæterorū regū & principū, q per hos dies huic
ſanctæ ſynodo Baſileē. pſentes affuiſtis, ea quæ ſup rebus per uos ꝓpoſitis, ze
lus domus dñi nos in auxilio ipſius diuinæ pietatis cōfidentes, rñdere urget atq; com-
pellit. Cōmendamus qdem in primis & ipſorū principū ueſtrorū piam deuotionē,
& ueſtram ad bonū uniuerſalis eccleſiæ, in quod pariter uniuerſa nr̄a uota & deſide
ria ſedulo aſpirant. Quid enim aliud hæc ſancta ſynodus tantis tamq; aſſiduis labori
bus iam per octo fere annos continuatos efficere cupit, niſi ut eccleſia Chriſti & ſalu
bri diſpoſitione regatur, & optima pace & tranqllitate refloreat? Sed ut nos & uos
auxiliante pacis & ſalutis autore Chriſto Ieſu, tandē id conſeq ualeamus, quod oēs
cōmuni conſenſu optamus, non ſupuacuum erit, de neceſſitatibus & periculis in qui
bus ipſa uerſatur eccleſia, quicquam dicere: quæ etſi alijs noſtris decretis & epiſtolis
magna ex parte cōmemorata ſint, tñ his iam ad memoriam cunctorū recenter dedu
ctis & plenius intellectis, ſalutaria remedia facilius inueniri poterūt & efficacius pſ-
ſtari. Nō latet diſcretiones ueſtras, quanto conatu iam tribus concilijs gñalibus Con
B ſtañ. Seneñ & hoc pſenti Baſileeñ. elaboratū ſit ꝓ pacifico & ordinato regimine ec-
cleſiæ, ſub lege domini, & canonicis regulis diſponendo, ut non per uarios abuſus aſ-
ſidue increſcentes ipſe ſtatus eccleſiaſticus decolorari & in deteriora ruere ſineretur,
in offenſam diuinæ maieſtatis, & periclitationē, confuſionem atq; turbationē maxi-
mam uniuerſæ Chrianæ religionis. Neq; inficiari poſſumus, id eſſe beneplacitū di-
uinæ uolūtatis, ut hæc reſtauratio decoris domus dei, & reformatio ſalutaris agereť,
pro qua efficienda iam hæc tria gñalia concilia in ſpiritu ſancto legitime congrega-
ta fuerunt, prout ipſi ſummi pontifices & uniuerſi eccleſiæ miniſtri, atq; etiam reges
& principes Chriſtiani profeſſi ſunt, & omnis plebs catholica cognouit. Et ut dolo
rū pſentiū originē apto ſermone dicamus, pro hac una cauſa reformationis eccleſiæ
in capite & in mēbris, quam cum alijs operibus extirpationē hæreſum & pacificatio
onē Chrianorū principū concernentibus, hæc ſancta ſynodus multa ſolicitudine &
uehementi inſtantia proſequi cœpit, tot & tanta perturbationum genera, quæ cōſpi
citis, aduerſus eā excitata ſunt. Cum enim decreta ſalubria ſuper celebrandis electio-
nibus platorum, tollendiſq; exactionibus, quæ ſub prætextu annatarum in collatio-
ne dignitatum & beneficiorum ac eccleſiarum prouiſione interuenire ſolebant, atq;
inſuper de prælatis non transferendis inuitis, de terris eccleſiæ Romanæ non alienan
dis, & alia quædam edidiſſet, ſperans dñm Eugeniū papā quartū nō ſolū ea amplecti
C & maxime exeq, uerū etiam cæteros uerbo & exemplo ad obſeruantiā ſacrorū cano
nū inducere, pſertim uiſa adhæſione quā huic ſacro cōcilio pſtiterat, ubi expſſe affir
mabat ipſum concilium debere cōtinuari, & progreſſum habere debere ad reforma
tionem eccleſiæ in capite & in membris, ac pertinentia ad ea idemq; concilium pu-
re, ſimpliciter & cum effectu ac omni deuotione proſequebatur, ut dicebat & inten-
debat proſequi, ſicut in literis ſuis patentibus more Romanæ curiæ bullatis, & per
cardinales ſanctæ Romanæ eccleſiæ tūc apud eū cōſiſtētes ſubſcriptis, atq; in nr̄a ſyn-
odali ſeſſiōe ſolēniter pſentatis & publicatis, latius continet. Vidit aūt deinceps hæc
ſancta ſynodus, q quaſi paſſim electiōibus obſiſtebat, reſeruatiōibus cōtrarijs utēdo:
exactiōeſq; pecuniarū in collationibus bñficiorū & dignitatū magis indies creſcebāt
in illaqueationē aīarū, depauperationē regnorū & prouinciarū, uiolationē uolunta
riā ſacrorū canonū, & paruipēſionē autoritatis cōcilij gñalis, à quo canones ipſi editi
erāt, unde futurorū gñaliū cōciliorū paruipēſio & grauis contēptus imminere uide
bantur. Nec ſic tñ ceſſauit ſcā ſynodus à proſecutiōe inchoati ſctiſſimi opis reforma
tiōis eccleſiæ, ut uolūtate dñi dei ſui ꝓ uiribus obſequereť. Promulgati ſunt canones
de numero & qlitate cardinaliū, de reſtringēdis ſupuacuis reſeruatiōibus bñficiorū,
de ſublatiōe multitudinis grarū expectatiuarū, & cauſis in ptibus, ubi oriūť, ordinatē
tractandis,

tractandis. Necnon & alia plura ſalutem ac tranquillitatem totius eccleſiæ concer- D
nentia, multoq; ampliora & in breuiori tempore pro publica ſalute edita fuiſſent,
ſi non grauiſſima impedimenta obſtitiſſent, quæ huic ſanctæ ſynodo quaſi aſſidue ꝓ-
curata fuerunt. Quantum uero & canones ipſos & autoritatem condentis reueritus
fuerit ipſe dominus Eugenius, facta ꝓh dolor nimis in aduerſum multiplicata teſtan
tur. Admonitus eſt pluribus uicibus cum omni charitate, ut animum ſuum ad eorū
obſeruationem inflecteret, quæ pro ſalute gregis dominici ſtatuta erāt: nec poteſtatē
ſibi in ædificationem eccleſiæ datam, uerteret in deſtructionem. Et ne in quibuſdam
ſuper minus ſufficienti prouiſione temporalium, aliquam prætenderet excuſationē,
obtulit ei ſancta ſynodus, ſi indigeret, conuenientem prouiſionem exhibere, dū ani-
mum ſuum ad obſeruationem decretorum ſynodalium uideret benigne inclinatū.
Ipſe autem, quod dolenter referimus, nimiū dure in aduerſum obſtitit. Soluebatq;
inſuper quos ligabat ſancta ſynodus, & ligabat ipſe quos hæc ſoluebat. Quibus ex
rebus plurima ſcandala, diuiſiones & ſchiſmata tum in eccleſiis particularibus, tum
in generali facto uniuerſalis eccleſiæ exorta ſunt. Viſusq; eſt in hoc unum uehemen
ter aſpirare, ut hoc concilium ſic reformationi intentum abrūpere, & aliud in ea par
te Italiæ, quæ ſibi magis placeret, eligere poſſet, ubi omnia magis ad ſuum libitū tra-
ctarentur: quod nec beneplacito diuinæ uoluntatis conſentaneum, nec ſaluti domini E
ci gregis, nec conſeruandæ autoritati ſacrorum conciliorum accommodū, attētis p̄-
fati domini Eugenij actibus, hæc ſancta ſynodus exiſtimauit. Cum uero ſuum in ea
re deſiderium explere aliter non poſſet ipſe dominus Eugenius, cogitauit ſub um-
bra græcorum hoc tandem aſſequi. Qui quidem antea uoluerat, ut cum eiſdē græ-
cis in Conſtantinopoli conuentio fieret. Iamq; orator ſuus cum imperatore Rome-
orum ita fiendum eſſe conuenerat, ſi hoc ſanctæ ſynodo placuiſſet. Verū ipſa ex hoc
graue periculū fidei catholicæ iudicauit poſſe imminere, ſi in eo loco tā remoto ab
eccleſia latina in faucibus Turcarū cōſtituto, res illæ cōcludi & tractari haberēt. Sed
dum eadem ſancta ſynodus in eo propoſito perſeuerauit, ut græcorum ipſorum in
regiones iſtas occidentales procuraretur aduentus, locūq; nominauit in quo iuxta cō
uentiones cum ipſis habitas de ipſorum ageretur unione. Nam & ſingulariter ꝓ uni
one græcorum & orientalium proſequenda, eadem ſancta ſynodus inter cætera fuit
à principio congregata, ac inſuper pro expenſis neceſſarijs ſubſidia exquiſiuit, tū ab
uniuerſis populis fidelibus per indulgentiarum largitionem, tum ſingulariter à ciui
bus Auinionenſibus mutuationem pecuniæ. Nouit deus quanta impedimēta ex par-
te ipſius domini Eugenij & ſuorum in his præſtita ſunt, ut tandem deficientibus pe-
cunijs & ſubſidijs ſacro concilio, in eam partem Italiæ quam idem dominus Eugeni F
us deſiderabat, tranſire cogeretur: ſicq; per medium auri & argenti, in quo præualere
ſperabat, facta concilij & eccleſiæ in ſuam redigeret uoluntatem. Sed cum diuina mi
ſeratio nec in his neceſſitatibus concilium deſereret, ſubſidiaq; tum ex mutua Auinio
nenſiū, cum ex deuotiōe populorum ſuppeterent, quorum ope ſancta ſynodus ſuam
legationem in Conſtantinopolim pro conductione græcorum tranſmittebat: nec
ſic prohdolor ceſſauit idem dominus Eugenius aliud concilium, prout ei libitum
erat, uelle erigere, & græcos perduci facere in locum qui ſibi placebat, nullatenus ele
ctum per hanc ſanctā ſynodum, ſicut ex conuentionibus inter ipſam & eoſdē græcos
habitis, & per ipſum dominū Eugenium expreſſe approbatis, eligi & nominari debe
bat. Quodq; ſingulariter aduertendum eſt, non ſolum conuentioni habendæ in loco
per concilium nominato obſiſtebat, immo & eum locum q̄ per ſuos præſidentes in-
ter alia loca, licet nulliter & de facto, ſicut in alijs noſtris decretis & epiſtolis lucide
oſtendimus, nominatus erat, quiq; pecunias & galeas protunc parare conabatur, reie
cit ac recuſauit. Vidit aūt hæc ſancta ſynodus, ex ea re ſchiſma grauiſſimum iam par
turiri, per alterius prætenſi concilij contra hoc uerum concilium, & altaris contra
altare diſpoſitam erectionem, ad quam perficiendam, ipſe dominus Eugenius iam
de facto

A de facto alias galeas alioſq́; oratores in Græciam tranſmittebat, in contrarium illorũ
qui ex parte concilij miſſi erant. Vnde periculoſiſſima gregi dominico uaſtatio para
batur & perplexitas animarum, irreparabiliſq́; iactura autoritatis ſacrorum concili
orum & canonum ſynodalium imminebat, dum ſic aut eccleſiam ſcindere, aut ipſi-
us eccleſiæ facta in ſuæ libitum uoluntatis redigere dominus ipſe Eugenius cona-
ri uidebatur. Non potuit diſſimulare ſynodus, quæ multum patienter facta eiuſdẽ
domini Eugenij aduerſus eius decreta & bonũ regimen eccleſiæ in ſpiritualibus &
temporalibus longo tempore ſuſtinuerat, quo minus ad eius euocationem & citatio
nem procederet, recepta etiam prius informatione ſummaria ſup his, quæ de abuſi-
bus ſpeciẽ ſimoniacæ labis habentibus, alienationeq́; & deſtructione pluriũ terrarum
Romanæ eccleſiæ, periurio ac alijs in noſtro citatorio ſynodali plenius deſignatis, fa-
ma publica ferebat, ut priuſquam uulnera illata eccleſiæ cunctorum matri, ualidiori
bus incrementis aggrauarentur, ſuper ipſius eccleſiæ regimine opportuna quærere
tur prouiſio. Quid autem egerit uocatus ad ſynodum, pro deo attendite. non ſo-
lum non uenit, imo nec minimum ſeruulum mittere dignatus eſt: neque non mit-
tere contentus fuit, uerum inſuper ſynodum ipſam autoritate apoſtolica, ex ple-
B nitudine poteſtatis ac ex certa ſcientia in Ferrariam ſe transferre dixit, caſu quo uirtu
te citatorij ſynodalis in aliquo procederetur, aut fieret aliqua nouitas contra eũ & ſa
croſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,, aut contra aliquem præſidẽtium oratorum
ſuorum, qui in concilio fuerant, excepta cauſa Bohemorum, per triginta dies dunta-
xat Baſileæ tractanda, cum alter ſuorum præſidentium protunc archiepiſcopus Ta-
rentinus, quem in literis præmiſſæ trãſlationis nominauit, ad iudicium ſynodale uo
catus eſſet, occaſione certarum literarum ſuper quodam prætenſo decreto confecta-
rum, de quo in eadem tranſlatione mentio habita eſt, quas tamen literas falſo & clan-
deſtine bullatas fuiſſe conſtitit, prout in decreto uigeſimæſeptimæ ſeſſionis huius
ſanctæ ſynodi extitit declaratum. Cognoſcebat ipſe dominus Eugenius eſſe uerum
& legitimum cõcilium in Baſilea, & expreſſe tam ipſe quàm ſui præſidentes ipſum
in eo loco firmum perſiſtere debere condixerant & firmauerant, ſaltem uſq́; ad ad-
uentum imperatoris & pr̃iarchæ græcorum in ultimum portum citramarinum.
Et ſi interim aliqua neceſſitas mutandi locum ſuperueniſſet, mutari debebat conciliu-
um in locum propinquiorem eiuſdẽ nationis, iuxta decretum cõcilij Conſtañ. quod
incipit, Frequens, ſicut in conuẽtionibus firmatis cum græcis expreſſe cautum erat.
Sciebatq́; multipliciter fuiſſe declaratum per hanc ſanctam ſynodum, etiam ex tem-
C pore primæ diſſolutionis per eum attentatæ, quod concilium per neminem cuiuſ-
cunq; dignitatis, etiam ſi papalis, diſſolui aut de loco ad locum mutari ſine ipſius cõ
ſenſu poterat: quam eſſe ueritatem iuris diuini, & articulum qui fidem cõcernit, fre-
quentius ſynodus ipſa oſtenderat. Vnde nullatenus tolerare potuit eadem ſynodus
hanc tranſlationem prætenſam, quam ipſe dominus Eugenius, non obſtantibus qbuſ
cunq; decretis concilij Conſtañ. & iſtius Baſileeñ. & conuentionibus habitis cũ græ
cis, per ipſumq́; approbatis & declarationibus factis in materia fidei attentaſſe com
periebatur, quibus omnibus derogatum eſſe uelle uidetur ex eo ſolo capite, ſi proce
deretur contra aliquem ſuorum præſidentium oratorum. Minuſq́; poteſt tantus er-
ror in ſummo pontifice, quàm in quocunque uiuentium tolerari, quanto magis i-
pſum in fide orthodoxa eruditum eſſe & recte ſapere conuenit, ne (quod abſit) to-
tum corpus grauis morbus inuadat, ſi languor non fuerit curatus in capite. Vide-
req́; poſſunt clariſſime omnes intellectus hominum, autoritatem ſacrorum generali
um conciliorum, aut nullam, aut minimam deinceps haberi reſpectu ſummorũ põti
ficum, ſi permitterentur ut conciliũ autoritate apoſtolica transferrent, caſu quo pro-
cederetur contra ipſos aut aliquem ſuorum. Dicit ueritas fidei, in ſacro Conſtañ. cõ
cilio declarata, quod concilium generale uniuerſalem eccleſiam repræſentans, po-
teſtatem à Chriſto immediate habet, cui etiam ſummus pontifex obedire tenetur
in his,

ſn his,quæ pertinent ad generalem reformationem eccleſiæ in capite & in mēbris. D
Ecce citatur ipſe dominus Eugenius ſuper non obſeruãtia decretorum ſynodalium
concernentium ipſam generalem reformationem capitis & membrorum,alijſ'que
ad eandem pertinentibus. Ipſe autem præcipit concilio, ne ulterius in his proce-
dat. Alioquin ipſum extunc transfert in Ferrariam,pœnas & cenſuras,licet tamen
nulliter & de facto, in omnes qui pòſt actus conciliares Baſileæ exercuerint, fulmi-
nat. Addidit etiam,ut factum Bohemorum,pro quo tot millia hominum interierãt,
eo caſu ultra triginta dies non tractaretur in Baſilea,ubi oratores regni Bohemiæ,
eo tunc conſtituti erant,cum quibus ſancta ſynodus ſuper declaratione articuli de
communione ſub utraque ſpecie,grauibus & maturis diſputationibus ac diſcrimi-
nibus laborabat. Poteſt ne ò uenerabiles oratores,hanc taliter attentatam diſſolutio-
nem & tranſlationem hæc ſancta ſynodus tolerare, aut ſub diſſimulatione tranſire,
ubi per eam dum prima eius diſſolutio longe minus grauis quàm hæc ſecunda fue-
rat perpetrata,reſponſum extitit oratoribus ipſius ſummi pontificis, in reſponſione
ſynodali,in qua ſeptem cardinales aderant,& legatus apoſtolicus præſidebat:Hic ar
ticulus fidem concernit,qui ſine interitu ſalutis negligi non poteſt. malumus mori,
quàm tanto errori per ignauiam cedere.hæc uerba ibidem dicta fuerunt, quæ nunc
multo magis dicenda ueniunt,ubi poſt declarationes ſuper hoc factas per eccleſiam,
poſt promiſſiones ipſius domini Eugenij,quod abſtineret in futurum à grauamini E
bus inferendis concilio & ſuppoſitis eius.Hæc prætenſa nouiſſima tranſlatio ſub ta-
libus conditionibus,quæ nulla ratione colorari poſſunt,& tali tẽpore facta eſt,quod
ſi oportuit ut primam diſſolutionem ſine conſenſu ipſius concilij attentatam,decla-
raret ipſe dominus Eugenius nullam,irritam & inanem,quanto magis de hac iterũ
attentata prætenſa translatione,hoc agere neceſſe eſt? Sed ulteriora proſequamur.in
uim huius tranſlationis nouiſſimæ, idem dominus Eugenius aliam congregatio-
nem ſub nomine generalis concilij apud Ferrariam erexit,etiam ante aduentum im
peratoris & patriarchæ græcorum,declaratione præmiſſa, quod conditio poſita in
præfata tranſlatione, iam erat adimpleta,eo quod ſua contumacia fuerat per ſyno-
dum declarata,dum ad ſynodum ipſam (ut præfertur) nec unum ſeruulum mitte-
re dignatus eſt.Ecce fundamentum erectionis alterius p̃tenſi concilij, & altaris con
tra altare, immo contra uniuerſalem eccleſiam: non ſolum aduerſus decreta Con-
ſtañ. & huius Baſileeñ. conciliorum,uerum etiam expreſſe contra ea, quæ per ſuos
præſidentes in prætenſa decretatione ſua nominationis locorum ordinata fuerant,
& quæ in conuentionibus græcorum approbatis (ut præfertur) per eundem domi
num Eugenium habebãtur. Conſiderate in uero iudicio, qualiter hoc factum à ſchi- F
ſmate excuſari poſſit,p̃ſertim ubi iam dudum in octaua ſeſſiõe huius ſanctæ ſynodi,
præſidente ſedis apoſtolicæ legato,etiam ante ipſius domini Eugenij adhæſionem,
fuerat ſolẽniter declaratũ,quod ſicut unica eſt Chriſti eccleſia,ſic non poteſt eſſe niſi
unicum generale conciliũ ipſam repræſentãs. Et quod ſi contingeret aliam congre-
gationem ſub nomine generalis concilij,durante iſto,erigi per quemcunque cuiuſcũque
dignitatis, etiãſi papalis, non foret conciliũ eccleſiæ catholicæ,ſed ſchiſmaticorum con
uenticulum. Hæc uerba ibidem habentur. Conſpicite pro dei reuerentia, ſi poſt ho-
rum perpetrationem cauſam legitimam,immo urgentiſſimã,habuit hæc ſancta ſyn-
odus decernendi & declarandi ipſum dominum Eugenium papam fuiſſe ſuſpen-
ſum ab omni adminiſtratione papali,lapſis quatuor menſibus à die prætenſæ diſſolu
tionis ſeu tranſlationis,per eum (ut præfertur) attentatæ,præmiſſa monitione per ſo-
lenne decretum,ut infra illud tempus quatuor menſium ipſam tranſlationem reuo-
care haberet,ſub pœna ipſius ſuſpẽſionis ab adminiſtratiõe papali ipſo facto incurrẽ
dæ,iuxta formam quæ dudum in decreto undecimæ ſeſſionis huius ſanctæ ſynodi
ordinata fuerat. Poteſt ne aliquis huic ſuſpenſioni contradicere,quæ facta eſt à legi-
timo generali concilio uniuerſalem eccleſiam repræſentante, & ex tam urgentiſſi-
mis cau-

A mis cauſis,poſt tantum contemptum decretorum ſynodalium, cõtinuationem'que abuſuum & deformitatum,poſt tam grauem læſionem autoritatis generalium conciliorum,quam fidem tenemus ex determinatione uniuerſalis eccleſiæ nobis tradita, quam quilibet Chriſtianorum tenetur,uſq; ad animam & ſanguinem defenſare:poſt ſchiſma perpetratum , propter quod merito ſibi obedientia ſubtrahenda erat, dum (ut uerbis dicamus beati Cypriani) ſe ſeparabat à collegio ſacerdotum & uinculo eccleſiæ,quo caſu de Nouatiano dicit idem Cyprianus,quod epiſcopi poteſtatē non poteſt habere nec honorem,qui epiſcopatus nec habere uoluit unitatē,nec pacem:poſt manifeſtam contumaciam & apertam rebellionem,dum ſic ipſe dñs Eugenius notorie & incorrigibiliter eccleſiam dei ſcandalizabat? Quæ etiam ſuſpenſio decreta & declarata fuit ante aduentum Imperatoris & patriarchæ græcorum ad ultimum portum citramarinum. Nam ſupradictus terminus quatuor menſium effluxerat,quo tpe concilium ipſum adhuc durare in Baſilea nullus quouis quæſito colore ambigere poterat.Quid autem poſt ipſorum Græcorum aduentum in erectione cuiuſlibet congregationis ſub noīe generalis cõcilij efficere potuerit,ſiue apud Ferrariam,ſiue ad quemlibet locum alterum,cum iam ab adminiſtratione papali legitime ſuſpenſus eſſet,uos præclari oratores lucide conſpicere poteſtis,etiam abſq; alijs

B neceſſarijs rationibus,quas latius in alijs decretis & epiſtolis noſtris deduximus.Et ut adhuc parumper de hac ſuſpenſionis euidentia ſummatim loquamur,determinationes præcedentes uniuerſalis eccleſiæ in hoc aduertite. Olim Conſtañ.concilium in eo maxime decreto,quod incipit,Frequens,pluribus in caſibus decreuit ſummos pontifices ſuſpenſioni abadminiſtratione papali ſubiacere debere, propter bonum uniuerſalis eccleſiæ:& in ea ſeſſione quam ſuper autoritate conciliorum generalium celebrauit,expreſſe ſtatuit & declarauit,quod ſi quis etiam ſummus pontifex, mandatis,ſtatutis ſiue ordinationibus aut præceptis cuiuſlibet concilij generalis uniuerſalem eccleſiam repræſentantis,obedire contumaciter contempſerit in his,quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem ſchiſmatis & generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris,niſi reſipuerit,condignæ pœnitentiæ ſubijciatur,& debite puniatur,ad alia iuris remedia,ſi opus fuerit,recurrendo.Deinde in undecima ſeſſione huius ſanctæ ſynodi ſtatutum fuit,quod ſi ſummus pontifex in futurũ attentaret cõcilia generalia actu congregata,diſſoluere aut de loco ad locum mutare ſine conſenſu ipſorum,niſi reſipiſceret infra quatuor menſes,ſuſpenſionem ab adminiſtratione papali incurreret ipſo facto.Et ſi hanc ſuſtineret per duos mēſes animo indurato,ad

C depoſitionem ipſius procederetur.Subſequenter in duodecima ſeſſione fuit monitus ipſe præſens ſummus pontifex,ut diſſolutionem cõcilij per eum tunc attētatam, reuocaret infra ſexaginta dies. Alioquin extunc prout exnunc eſſet ſuſpenſus ab omni adminiſtratione papali.Poſtquam hæc omnia præceſſerant,ipſe dominus Eugenius adhæſit huic ſacro concilio,dicens ipſum legitime ab initio ſui fuiſſe continuatum,non obſtante præmiſſa diſſolutione,quam expreſſe declarauit nullam,irritam & inanem. Exinde oratores ſui ad præſidendum in concilio deputati, iurauerunt expreſſe ſuis nominibus decreta concilij Conſtantienſis ſuper autoritate generalium conciliorum edita, atque inſuper decreta concilij Baſileenſis manutenere & defendere. Quis poſt tanta, tam'que ſolida uniuerſalis eccleſiæ teſtimonia ambigere aut in dubium reuocare poteſt , ſi præfata ſuſpenſio per hanc ſanctam ſynodum decerni ac declarari potuerit ac debuerit : quod non ſolum clariſſime conſpicitur , uerum etiam illud irrefragabile eſt , quod poſtquam ſuſpenſionem ipſam dominus Eugenius ſuſtinuerat per duos menſes animo indurato , ad eius depoſitionem procedere incumbebat ſynodali iudicio. Sed quantam in ea re manſuetudinem obſeruauerit ſancta ſynodus, quàm benigne ſupplicationibus ueſtrorum ſereniſſimorum principum condeſcenderit,uos uenerabiles oratores pro deo attendite. Iam eandem ſuſpenſionem ſummus pontifex per annum integrum ſuſtinuit animo indurato , &

ecce depoſitionem eius diſtulimus uſque ad hoc tempus, proceſſus'que aduerſus D
eum inchoatos tardiori greſſu deduci & continuari fecimus, expectantes ſi forſan ad preces ueſtrorum principum aut aliunde quomodolibet excitatus, reuerteretur ad cor, & ad ea quæ ſunt ſalutis, unionis, pacis & boni regiminis eccleſiæ in ſpiritualibus & temporalibus efficaciter conuerteretur, ſi tandem eccleſiam monentem & corripiētem audiret, ne ipſum oporteret haberi iuxta uerbum Chriſti, ſicut ethnicum & publicanum. Quantas uero interim perſecutiones aduerſus hanc ſanctam ſynodum pro ſalute ipſius laborantem, excitauit, conſiderate: quantum in ſe erat, licet tamen nulliter & de facto, omnia ſuppoſita ipſius ſanctæ ſynodi excommunicare, priuare, inhabilitare conatus eſt, niſi ſuæ prætenſæ diſſolutioni parerent. Interdictum in ciuitate Baſileenſi ſeruandum ſtatuit, niſi ciues Baſileenſes cōcilium ipſum à ciuitate ſua eijcerent. Victualia ad nos deferri prohibuit, & portantes eadem ſpoliari conceſſit, atq; ipſorum ſpolia cedere occupantibus. Inſuper quoq; per literas ſuas more Romanæ curiæ bullatas mandauit, ut in ipſa ſuppoſita concilij fieret perſecutio tanquam in hoſtes fidei Chriſtianæ, appellans hanc ſanctam ſynodum perfidam iniquorum ſynagogam. Poſt'que uenerabilis epiſcopus Viſenſis & dilecti eccleſiæ filij Ludouicus de urbe ſedis apoſtolicæ protonotarius, Dionyſius de Sabenrays ſacræ theologiæ profeſſor, & Stephanus Ploner ij decretorum doctor oratores noſtri, realiter capti fuerunt, ſumpta occaſione per captiuantes, uti accepimus, ex mandatis domini Eugenij. Sed dominus in his oībus uobis adiutor fuit, pro cuius eccleſia perſecutiones pati non refugimus, ſcientes quoniam ipſe dominus ait: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. E

Matth. 5.

Et quamuis plurima temporalia damna, diſpendia & pericula nobis afferat in hoc loco tam longi temporis expectatio cum innumeris ſumptibus & laboribus, tamen non poſſumus hanc in deum noſtrum offenſam committere, ut eccleſiam eius ruere, inceptam'que reſtaurationem ſanctiſſimæ legis ſuæ in cordibus hominum, & neceſſariam reformationem Chriſtianæ religionis deferri atque abijci, necnon ueritatem & iuſtitiam in diebus noſtris miſerabiliter conculcari patiamur. ſed miſericordiam ſaluatoris noſtri iugiter exorabimus, ut ipſam eccleſiam ſuam aduerſus perſecutiones ſuſcitatas aſſidue tueatur, nobis'que in eo propoſito perſeuerare donet, ut nullus aduerſitatis impetus, nulla perſecutionum magnitudo noſtros animos dimoneat, quo minus ſancta opera, propter quæ hæc uniuerſalis eccleſiæ ſynodus congregata eſt, in realem effectum deduci procuremus, & autoritatem uniuerſalium conciliorum, per quam fidei integritas & eccleſiaſticæ diſciplinæ uigor, omnis'que regula Chriſtianæ uitæ conſeruari habet, ſuſtineamus illibatam, non quærentes in ea re quæ noſtra ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti & ſalutis animarum. F
Alia quoque plura, ſpecialia de geſtis tam per ſummum pontificem, quàm etiam per ſuos qui ad diuerſas regiones miſſi fuerunt, nequaquam per ſingula commemorare de præſenti uolumus. Sed illam grauiſſimam offenſam dei noſtri & eccleſiæ ſuæ, atque etiam humanæ naturæ nequaquam tacenda eſt in perſonam heraldi illuſtris principis Pedemontium perpetratam: quem ad Græciam præmiſerant legati noſtri, qui ſuper una galea oratorum ſummi pontificis captiuatus, & torturæ expoſitus, nuſquam comparet: & in mare proiectum & demerſum fuiſſe accepimus. Verum diuinam exoramus clementiam, quatenus cor ipſius ſummi pontificis ita conuertere dignetur in uiam ueritatis, ſalutis & pacis, ut non ampliora de his loqui aut ſcribere neceſſe ſit, ſed omnibus emendatis, eccleſia cunctorum mater de ipſius probis actibus in domino gaudeat. Iam uero clariſſimi oratores ad ea uenimus, quæ ſuper mutatione loci pro celebratione concilij, noīe u͂rorum principū poſtulaſtis. Opportunum quidem fore propoſuerunt diſcretiones u͂ræ, ut locus alius huic ſacro cōcilio tutus & accōmodus eligeret͂, in quo cū græcis haberet͂ cōuentio, ſeruata ex integro autoritate gn͂alium conciliorum & huius p̄ſentis Baſileen͂. concilij, quod uniuerſalem eccleſiam repræſentare deuotis & fidelibus animis profitemini.

Nos

A Nos quoque pacis & unitatis amantiſſimi, ipſorum principum ueſtrorum uotis, quantum cum deo poſſumus, condeſcendere cupientes, aures benignas cunctis in ea re per uos proponendis accommodauimus. Petierunt autem deputati huius ſanctæ ſynodi, inter quos cardinales, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates & doctores inſignes erant, ut media aperire uelletis, quibus res iſtæ perfici poſſent. Vos ad hæc reſpondiſtis, ut illi potius ea aperirent, qui de autoritate conciliorum generalium & rebus eam concernentibus amplius informati erant, atque in his ultra iam per ſeptennium occupati. Ipſi uero ſuaſioni ueſtræ morem gerentes, huic negocio operam dederunt. Et cũ plurima in ea re pericula cernerent ſubuerſionis eiuſdem autoritatis conciliorum generalium, atque deperditionis inchoatorum operum reformationem eccleſiæ in capite & in membris concernentium, certa capitula conceperunt, per quæ his periculis obuiare pro ſua fidelitate conabantur. Et ſi uere eadem capitula, dum à uobis audita fuerint, non à iuſtitia & ſanctitate deuiare arbitremini, tamen quoniam difficile fore exiſtimabatis, ſummum pontificem ad hæc inducere, alia capitula concepiſtis: quibus completis, hanc fieri poſſe loci mutationem. Vos autem maiorem partem ueſtrum aduiſaſſe dicebatis. ſuper ipſis quoque

B per uos aduiſatis, deinceps noſtri deputati nonnulla quæ addenda uidebantur, & quædam etiam ſubtrahenda, exinde annotauerunt: circa quæ deinceps mutuam collationem habuiſtis. Hæc autem ſancta ſynodus omnia maturo examine ponderans, quæ tam per deputatos ſuos, quàm per deuotiones ueſtras librata fuerunt, iam in præſentiarum grandia pericula ueſtris deuotionibus exponere duxit, ex hac mutatione ſibi ac toti eccleſiæ euidenter imminentia. quibus non ſatis cautum eſſe per capitula quæ à uobis concepta ſunt, ueſtræ diſcretiones facile poſſunt aduertere. Primũ quidem de nullitate diſſolutionis ac tranſlationis prætenſæ huius ſacri concilij in Ferrariam per ſummum pontificem recognoſcenda, nullam feciſtis mentionem: quam nullatenus per eccleſiam tolerari poſſe, ſuperiores rationes oſtenderunt: neque ſola ceſſatio congregationis Ferrarienſis, de qua feciſtis mentionem, graue uulnus in hoc illatum eccleſiæ quoquomodo ſanaret. Secundo, tria loca per ſynodum nominanda propoſuiſtis, ita ut alterius ipſorum optio per dominum papam & græcos fieri haberet, cum tamen uenerabiles & diſcreti oratores sereniſſimi regis Romanorum & uenerabilium ac illuſtrium principum electorũ ſacri Romani impij tam in propoſitionibus per uos factis, q̃ in petitionibus ſcriptotenus præſentatis, à principio duntaxat locum alterum pro œcumenico concilio celebrando quæſieritis, & poſſet concilio periculum imminere, dum illum locum qui minus accom

C modus & ſecurus nobis eſſet, papa cum Græcis fortaſſe aſſumeret. Tertio, non expreſſiſtis quod dominus Eugenius in talem locum conſentiret tanquam autoritate huius ſacri concilij uniuerſalem eccleſiam repræſentantis nominatum, neque aliquod uerbum in ueſtris auiſamentis percepimus, per quod ipſe hoc Baſileenſe concilium legitime continuatum recognoſcere haberet: quod tamen neceſſe eſt, ſi ſummus ipſe pontifex cum hac ſancta ſynodo atque etiam cum religioſis principibus ueſtris unum ſentiret, & pacem & unitatem confouere uelit, ac futuris quæſtionibus & controuerſijs obuiare, quæ in altero loco exoriri poſſent. Quarto, de obſeruatione ſynodalium decretorum & reformationis executione, pro qua hæc ſancta ſynodus grauiſſimos labores tanto tempore ſuſtinuit, & quæ intantum diuinæ legi beneplacita, ſaluti que dominici gregis neceſſaria iudicata eſt, nullam mentionem expreſſam feciſſe uidemini: neque etiam ſuper obſeruatione geſtorũ in materia iuſtitiæ, gratiæ ſeu indulti in hac ſancta ſynodo per ipſa auiſamenta ueſtra habetur prouiſio aut ſecuritas, ex qua re quàmplurimæ turbationes in diuerſis regionibus peruenirent, niſi opportune prouideretur. Quinto, de modo transferendi concilium ad locum alterum, & qualiter procedetur in illo loco, ſaltem ab initio nihil auiſamenta ueſtra dixerunt, niſi tantum quod modus ille obſeruabitur, quem concilium ibi exiſtens de:

terminabit. Dum uero ibi deuentum eſſet, diceret forſan aliqui, ſolos pontifices uocem diffinitiuam habere, & à uotis illorum concludere uellent. Alij, abbates, doctores & priores & capitulorum procuratores, aliter'que debite qualificatos inſignes uiros, non excludi debere, & à maiori parte omnium concluſiones habendas arbitrarentur. Rurſum quidam per deputationes, alij per nationes procedere conarentur: facile'que eſſet concilium inter has diſſenſiones diſſolui, maxime attento conatu, quem præſens ſummus pontifex ad ipſam diſſolutionem hactenus exercere uiſus eſt. Sic'que tandem poſſet contingere, ut paruipenſis decretis ſynodalibus, & quodammodo ſepulta autoritate generalium conciliorum, ſummi pontifices pro libito uoluntatis agere poſſent quicquid eis uideretur, dum aduerſus hoc concilium, cui incorporati fuerunt omnes reges Chriſtiani, & quod tanta autoritate fundatum extitit, in ipſius tali diſſolutione & eluſione poſt tanta certamina præualeret moderni domini Eugenij uoluntas: quod q̃ eſſet pernicioſum & damnoſum toti eccleſiæ atque Chriſtiano populo, uos ipſi conſiderate. Quare neceſſe eſt, ſi concilium transferri debet, ut cum magna cautela his periculis obuietur, & de modo incipiendi progreſſum ipſius concilij in loco altero, firma & ſtabilis concluſio ante translationem habeatur. Cum uero ibi ſolidatum & ſtabilitum fuerit concilium, ſi alios modos tenere uoluerit, hoc in ſua libertate manebit. Sexto, ſuſpenſionem ſummi pontificis ab E adminiſtratione papali mox ſublatam intelligi profertis, cum canones Conſtantienſis concilij profeſſus erit, & in locum nominatum conſenſerit: quod nullatenus fieri poſſe, manentibus cauſis propter quas ſuſpenſio ipſa decretata eſt, ueſtræ diſcretiones clariſſime conſpicere poſſunt, quæ etiam ubi expurgatæ eſſent & ſpes bona in ſpiritualibus & temporalibus in adminiſtratione poſſe concipi talem ſublationem cum magna conſideratione per ſolenne decretum effici conueniret: neque de admiſſione præſidentium ex parte ipſius ſummi pontificis, de qua in ueſtris auiſamentis agebatur, mentio eſt habenda, priuſquam ipſa ſuſpenſio auferatur. Quod uero de cenſuris hinc & inde tollendis additum eſt, ſcitis ea quæ aduerſus hoc legitimum generale concilium in his facta ſunt, nulla prorſus eſſe, irrita & inania, ſicut etiam dudum in decreto duodecimæ ſeſſionis huius ſanctæ ſynodi extitit declaratum: & cum unica ſit eccleſia, unicum eſt etiam generale concilium ipſam repræſentans, cui quilibet cuiuſcunque ſtatus & dignitatis, etiam ſi papalis, obedire tenetur. Nec in eccleſia cõtrariæ ſunt poteſtates, à q̃bus cõtrariæ cẽſuræ ueraciter procedere poſſint, ſicut & uos optime intelligere non dubitamus. Septimo, locum mutari quæritis, eſto quod nec papa, neq; græci uenirent ad illũ alterum locum, aut in eũ conſentirent. Quæ autem neceſſitas uel quæ utilitas id agere ſuadet, non aperuiſtis. F Nec uidetur quo pacto dominus Eugenius ibidem audiri haberet, ſicut tangere uidemini, dum neque in illum locum conſentire, neque ad ipſum mittere uellet. Idipſum uero nequaquam conueniens eſſet, ſynodum in loco ſecuro ac quieto & pacifico conſiſtentem, periculoſæ tranſlationi exponere ſine fructu aut ſpe alicuius utilitatis uel urgente neceſſitate. Octauo, quoniam non dixiſtis quid agendum erit, ſi dominus Eugenius ea quæ petuntur, facere noluerit. poterimus'ne ſemper in talibus dilationibus, in his fluctuationibus eccleſiam periclitari permittere, & non ſibi de aliquo prouidere remedio? uidetis quantæ dilationes conceſſæ ſunt, quæ nullum fructum attulerunt: immo pendentibus illis, ipſe dominus Eugenius quàm plurima in p̃iudicium eccleſiæ innouauit. pendente quidem dilatione ſexaginta dierum, poſt citationem eius concilium diſſoluere & transferre attentauit. Subſequenter dilatione quatuor menſium, poſt diſſolutionem ipſam, congregationem Ferrarieñ. erexit. Deinde ſub tertia dilatione duorum menſium, poſt ſuſpenſionem ipſius ab adminiſtratione papali, nos prædæ & ſpoliationi alijsq; perſecutionibus antedictis expoſuit, & Græcos ad ſe pro ſui munimento attraxit. Longioribus deinde dilationibus ad rogamina principum per nos obſeruatis, ipſe interim nuncios per orbem

tranſmiſit

A transmiſit, qui ſuaderent corda multorum in uiam eius. Rurſum, dum his diebus ſuper tractatibus pacis nobiſcum occuparemur, ipſe neque nobis neque uobis conſultis, prætenſam tranſlaticnē in ciuitatē Florentinam fecit: & cum uos uenerabiles oratores locum alterum in Germania expeteretis, ubi omnes conuenire poſſent, ipſe ad longiores regiones non parum acceſſu difficiliores, ſe tranſtulit. Videtis quod inter has dilationes ſcandala continne creſcūt. Vileſcit ſynodalis autoritas, totus ferè grex dominicus ob defectum paſtoris prouide regentis in præcipitium malorum dilabitur, & in his nullam medelam profertis, nullam ſecuritatem remediorum datis, ſi ſummus pontifex huic ſanctæ ſynodo & ueſtris deſiderijs condeſcendere recuſauerit. Tandem deſignaſtis, quod dum ſic ad alterum locum deuentum fuerit, ciuibus Auinionenſibus creditoribus eccleſiæ ſatis fiet. Nullatenus autem poſſumus aut debemus uſq; in id tempus ſub euentu incerto ſatisfactionem eis debitam differre & prolongare, cum & pecuniæ iam collectæ, pro eccleſia in diuerſis locis habeantur, quæ nullatenus nobis denegari iuſte poſſunt, tenemurq; pro uiribus agere, ut quantocius ſine mora quod debet ſancta ſynodus, reſtituat. Hæc itaq; clariſſimi oratores ponderare uelint ueſtræ prudentiæ, & pro reuerentia Chriſti ſaluatoris noſtri efficacem operam impendere, ut res uniuerſalis eccleſiæ ad honorem dei, ſalutem anima-
B rum & ueram pacem cunctorum, feliciter diſponi poſſint. Vos omnes uno animo cum hac ſancta ſynodo ſaluti eccleſiæ ſanctæ dei conſulere curetis, & eam in ſuis neceſſitatibus efficaciter adiuuare. Nos uero, ſi in pmiſſis quæ neceſſaria ſunt, conueniēter prouiſum fuerit, pro bono pacis & contemplatione ſereniſſimorum principum ueſtrorum, atq; ſingulariter pro unione græcorum proſequenda, quam ſemp multo deſiderio expetiuimus, ad tranſlationem huius ſanctæ & uniuerſalis ſynodi in alterum locum ſecurum: & rebus uniuerſalis eccleſiæ gerendis accommodum, condeſcendere parati erimus. Interim tamē non omiſſuri ea, quæ ad progreſſum huius ſacri concilij & operum per ipſum inchoatorum, tam in reformatione eccleſiæ in capite & in membris, q̄ in cæteris rebus, pertinere uidebuntur pro honore dei & ſalute uniuerſalis eccleſiæ. Et nihilominus totis uiribus ſemper operam dabimus, ut pax optima & beata tranquillitas per omnem eccleſiam uigeat. Ad laudem & gloriā ſpiritus paracliti, qui cum patre & filio unus eſt deus benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali decimo calendas Martij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo triceſimonono.

RESPONSIO SYNODI AD SCHEDVlam oratorum principum de mutatione concilij in alium ex tribus locis, ubi inchoandum eſſet omnino concilium ad ſex menſes cum dimidio, nec interim contra papam procedendum.

C

SACROSANCTA &c. ad futuram rei memoriam. Rē grauiſſimam, quam ab hac ſancta ſynodo quæritis uenerabiles ac circūſpecti oratores, attētis conſiderantes animis, deū noſtrū qui ſua potenti dextera eccleſiam plantauit in terris, ſupplices orauimus & oramus, ut ea nobis loqui ac reſpōdere donet, quæ ſint ad ſuæ maieſtatis honorem & ſalutem omnium credentium, qui apoſtolis ſuis & diſcipulis, ut in tempore neceſſitatis loquendi fiduciam haberent, dixit: Dabitur enim uobis in illa hora quid loquamini. Mutationem huius ſacri concilij in locū alterum, ſuperiori tempore per uos expetitam, iterum poſtulatis. Spem quoq; pacis eccleſiæ ex ea re concipere uidemini, quam profecto pacem ſi per hoc medium poſſemus adipiſci, iam dudum ipſam mutationem auidis animis quæſiuiſſemus, quoniā ſummo deſiderio cupimus cum beatis pacificis filiationem dei promerentibus operari ad pacem, non quidem illam pacem appellantes, qua conciliorū autoritate con- *Matth. 10.*

tempta, quiſpiam ſummus pontifex poſſet de tota eccleſia & animabus redēptis ſan- D
guine Chriſti, agere quicquid ſibi libitum foret, abiectaq; ſalutifera reformatione,
ſpretis ſacris canonibus & decretis, uitia & abuſus peſtiferi pacifice regnare permit
terentur. aut quod omnibus grauius eſt, fide læſa & uulnerata, quiſquis fidē ipſam
impugnans pacifice opprimeret eccleſiam, & illi tacere cogerentur qui fidem ipſam
ſuſtinerent. Non quidem hoc eſſet pacem agere, ſed turbationem grauiſſimam. Nō
hoc eſſet mederi languoribus præſentibus eccleſiæ, ſed eam in miſerabile diſcrimen
adducere. Quod quidem non eſſe noſtræ intentionis credimus. Sed zelus domus dei
cogit nos in extremis eccleſiæ periculis non tacere ueritatem, ne tandem dicere opor
Eſaiæ, 6. teat in dei iudicio: Væ mihi, quia tacui. Sciunt diſcretiones ueſtræ uitam eccleſiæ in
fide & probis moribus præcipue conſiſtere, quibus capiti ſuo & fonti uitæ Chriſto
Gal, 5. coniungitur, ac cum eo pacē habet, charitatē & gaudium, quæ ſunt fructus ſpiritus:
ut & uos ipſi ex Apoſtolo allegaſtis. Quam uero pacem quærūt beati pacifici, q reci
piunt adoptionē filiorū dei, hæc eſt enim pax Chri, de qua ipſe ait: Pacē meā do uo-
Ioan, 14. bis, pacē relinquo uobis, non quō mūdus dat, ego do uobis. Cum aūt his nouiſſimis
tpibus deformitates, ſchiſmata & errores plus ſolito cœpiſſent inſurgere, congrega
ta in ſpiritu ſancto ſacra Cōſtañ. ſynodus, nobis fidē explicauit de poteſtate immedi
ate data ab ipſo fidei autore Chro cōciliis gñalibus repſentantibus catholicā militan E
tē eccleſiā, qbus & ſummus pōtifex, & qlibet alius obedire tenet: ut Chriſtiani in-
telligerent, quod ipſis erroribus, ſchiſmatibus & deformitatibus obuiare oporteret
p cōciliorū gñaliū autoritatē, ſicut Chrs ipſe deus nr ordinauit, ut ſic frequēs conci-
lioꝝ celebratio, quæ pcipua agri dñici cultura eſt, uepres & tribulos pdictorum ma
lorum euellat, prout in eadem Conſtañ. ſynodo declaratum extitit, & pax optima cū
ſctitate & iuſtitia oībus diebus uigeant in terris. Vñ uero lāguores, unde morbi, un-
de turbatiōes pacis & uexationes eccleſiæ iā nūc potiſſime inualeſcūt, niſi ex eo quod
obediētia, quā Chrs ipſe imperauit, quā eccleſia declarauit, quā fides edocet, nō data
eſt cōcilio gñali (quod dolenter referimus) à dño Eugenio papa moderno? immo
grauiſſime contēpta, & duriſſime factis, uerbis, & ſcriptis uſq; in hodiernū diem im-
pugnata, ſicut magna ex parte in alia nra rñſione ſynodali pterito menſe Februarij
ad ueſtras priores petitiones ſup mutatione huius ſacri concilij porrectas, explicaui-
mus. Vnde diuiſiones & ſchiſmata in eccleſiis particularibus. Vnde principū & præ
latorum atq; etiam populorum per orbem diſperſorum grauiſſima pturbatio. Nā
quemadmodū ſæpe audiſtis, primitus hoc ſacrū conciliū congregatū autoritate duo
rū præcedentiū conciliorū & duorū ſummorū pontificū pro extirpatiōe hæreſum
& reformatione eccleſiæ in capite & in membris, quaſi ab exordio attētauit dñs Eu F
genius, licet nulliter & de facto, diſſoluere ſine ipſius concilij conſenſu. Deinceps cū
plurima decreta ſalubria edita fuiſſent pro reformatiōe eccleſiæ in capite & in mem
bris, & per legationes plures per plures oratores admonitus eſſet, ut aīm ſuū ad eorū
obſeruationem redderet benigne inclinatum, ita prohdolor ea paruipendit, ita con
tempſit, ut quaſi in nullo debitā obedientiā ipſi concilio adhibere cōpertus ſit: ex quo
grauiſſimo cōtemptu non parua ſuſpicio aduerſus eū exorta eſt, quod de declaratiōe
catholicæ fidei facta in cōcilio Conſtantienſi non recte ſentiret, quòd'que non crede-
ret ſe teneri obedire concilio, prout ipſa fidei ueritas aſſerit. Quid amplius? cum
ſuper hoc graui contemptu citaretur, mentem ſuam plenius aduerſus ipſam uerita-
tem declarauit, diſſoluendo autoritatiue hoc ſacrum concilium de facto ſine conſen
ſu ipſius, caſu quo uirtute decreti citatorij procederetur aut fieret aliqua nouitas con
tra ipſum, aut contra aliquem ſuorum oratorum pſidentium, qui in concilio fue-
rant, prohibendo etiam autoritatiue, ne in eo caſu factum Bohemorū, quod actu tra-
ctabat hæc ſancta ſynodus, ultra triginta dies ageretur: ubi nō ſolum iam obedienti-
am denegauit, ſed ſe iudicem ſuper concilium conſtituit, non ei obediens, ſed impe-
rans in his, in quibus eundem teneri obedire concilio, ex Chriſti ordinatione aſſerit

ipſa tra-

A ipſa traditio fidei. Si uero iá hoc ſacrũ cõcilium diſſoluatur, quod fidem eccleſiæ defendit, dimittaturq́; ille ſupra eccleſiam pro libito ſuæ uoluntatis imperare, qui tanto tempore tam grauiter ipſam factis, operibus & uerbis impugnat, immo autoritate & poteſtate conatur opprimere: nunquid non ipſius eccleſiæ imminet deſolatio? Nunquid non timendum eſt uel potius præſumendum, quod concilio diſſoluto uolet ſingulos per orbem diſperſos cogere, ut idem ſentiant quod ipſe? Nunquid non ſi abſque debita correctione ſic dimittatur, cunctis ſiue eccleſiaſticis ſiue ſecularibus, ſiue prælatis ſiue principibus, aut alijs quibuſcunque imminebit perſecutio, qui fidem in ſacro Conſtantienſi concilio explicatam uoluerint profiteri? Quid uero de illis faciet, qui decreta ſynodalia ſeruare uolent? quod cum in præſentia uideamus adhuc ſedente cõcilio, quomodo tales in pluribus eccleſiis faciat tractari. An uero hæc erit appellanda pax & tranquillitas eccleſiæ, uos præclari oratores, pro deo conſiderate. Quot erunt deinceps, qui pro conciliorum autoritate, pro declarationibus per eccleſiam factis in explicatione fidei certabunt, ſi eas deprimi & hoc cõcilium in earum defenſionem de facto uiderit ſuccũbere? Quis hæreticus non audentius (quod cum amariſſimo gemitu dicimus) cornua eriget aduerſus ſponſam Chriſti, ſi ipſa

B concilia generalia, quibus ſupremum iudicium in materijs fidei decretum eſt, uiderit conculcari? Sed quis ó præclari oratores iam in alio concilio, quod futurũ dicitis, ad reſiſtendũ ſummo põtifici pro defenſiõe rectæ fidei ueniret, dũ ipſe põtifex hoc ſacrũ concilíũ de facto ſuppreſſiſſe & in nihilũ redegiſſe conſpiceretur? Quale pterea exemplum relinqueretur ſummis pontificibus, ſi perperam agere uolent, ſchiſmata faciendi, concilium generale impugnandi & diſſoluendi, ut quoties de ipſorũ correctione in fide aut in moribus agetur, perturbent, ſcindant & diuidant concilium, atq; in aliud concilium deueniri poſtulent? Et ſi in illo non fieret quod uoluerint, iterum aliud quærant: ſic´que fiet tranſmigratio de concilio in concilium, & iudicia uniuerſalis eccleſiæ ſic ſemper in incerto uagabuntur, dũ præſens ſummus pontifex poſtquam decretis, præceptis & ordinationibus ſynodalibus tanta obduratione obſiſtit, poſtquam ipſum bis autoritatiue ſine eius conſenſu diſſoluere attentauit, & ſciſſuram in eccleſia grauem iam perpetrauit, tandem nulla ſuſcepta pœnitentia, nulla penitus emendatione facta, obtineret ut cõcilium mutari cogeretur: immo uerìſimiliter in totum diſpergeretur per hanc uiam mutationum & dilationũ, quas afferri concipimus, perſeuerante ipſo moderno põtifice in aſſidua eiuſdẽ concilij & toties declaratæ ueritatis impugnatione. Hoc eqdem non eſſet ſchiſmati obuiare, ſed ſchiſmata fouere & nutrire, dũ pontifici uolẽti ſchiſma facere, ut formidare uidemi

C ni, ſi concilium ad eius correctionẽ procederet, talis fauor pberetur, ut eius contemplatiõe ipſum conciliũ tali modo mutaret. Vnde poſteris ad ſchiſmata faciẽda maior pararetur audacia, ut conciliorũ eneruaret autoritas, p quorum ſupremũ iudiciũ in terris ſchiſmata extirpari conuenit: immo ſecundũ hoc, qa eccleſiá lacerare & ſcindere uellet, ipſa ſibi tota opprimẽda relinqueretur. Et ne partẽ gregis ad ſe traheret, totus in ſuis manibus dimitteretur. Vnde forſan uolendo auferre ab eis fidem, quam in catholica eccleſia de autoritate conciliorum didicerunt, & contemnẽdo leges pro ſalute oĩm datas, ipſe oẽs in damnationẽ ducere moliretur. Non hic agitur pclari oratores de tali ſchiſmate, in quo duæ pſonæ cõtendũt de papatu, & in dubiũ uertit cui eorum ius competat, ubi uterq; contendentium in iudicium cõcilij generalis uenire habet ſententiam auditurus: ſed agitur de pontifice, qui ſe uoluntarie á concilio uolente ipſum corripere, ſeparauit, quod reputabat legitimum uniuerſalis eccleſiæ concilium. & eccleſiæ pacem turbauit, ſchiſma fecit, ſcandala ſuſcitauit diſſoluendo conciliũ autoritatiue, ut pmiſſum eſt, caſu quo procederetur cõtra ipſum aut aliquẽ oratorum ſuorum præſidentium. Et altare contra altare erexit, ut ſic correctionem iudicis effugeret. Quomodo autem res illa locum ſibi uendicare poterit ſine eneruatione autoritatis conciliorum, ut poſt prædicta oporteat pontificem manere

in poſſeſſione diſſoluendi taliter concilium. Et quia ſancta ſynodus dum uero iam D
requiritur,ut poſt iſta concilium,quia officium iudicis egit pro exercitio iuſtitiæ ſibi diuinitus commiſſo,cogatur loco iudicij cedere & mutari, ſuaq; iudicia differre ac deſerere,ac per talem mutari,ut ſibi præfigantur tempora,loca,modi procedendi & alia quæ nunc requiruntur à nobis,quaſi non ſit libertas in concilio generali ad faciendum quod pro re publica expedientius iudicabitur ſub directione ipſius ſpiritus ſancti,de cuius auxilio confidẽdum eſt,quod ſiue oporteat concilium manere in hoc loco,ſiue mutari,ſiue conueniat procedere,ſiue quicquam aliud agere,& de modo,forma & tempore omnia peragendi,ſuggeret ipſi concilio quod pro ſalute uniuerſalis eccleſiæ fuerit neceſſarium. Sed dicitis,quod conciliũ in alio loco præter ſui conſenſum indiſſolubile permaneat. uerum ſi papa hoc priuilegium habeat diſſoluẽdi concilium ſine eius conſenſu,quomodo uultis illud ab ipſo tollere? Si autem non habeat,in hoc notorie errauit: quomodo id fieri quæritur, per quod in hac errandi poſſeſſione permaneat,& de mutatione concilij tali modo per ipſum dominum Eugenium facta,poſſeſſio haberetur,quæ trahatur ad conſequentiam? Et ſi in talibus conſentiret hæc ſancta ſynodus,iam autoritate eccleſiæ,talia fieri poſſe uiderentur, quod nullatenus quæri aut effici debet. Dicitis præterea ipſum concilium mutari habere in alterum trium locorum, in quem papa aut Græci uenire conſenſerint. E
Et eſto quod nec ipſe nec illi conſentiant, nihilominus mutetur. In primo caſu non eſt nobis facile exiſtimare, attentis præteritis operibus, quod papa ueniat in illum locum perſonaliter,in quo ſperet ſe correctionem accepturum. In ſecundo caſu cum græci aduenient,& fiet nouum concilium ex latinis & græcis, dantur induciæ correctionis & emendationis domini Eugenij,donec per ipſos græcos fuerit iudicatus:immo ſecũdum hoc agitur,ut græci ipſi de actis ſynodalibus huius ſacri concilij catholicam eccleſiam repræſentantis,& de operibus papæ iudicare habeant,priuſquam papa ipſe corrigatur:quodq; omẽs quæſtiones iuris & facti agitatæ in concilio erga dominum Eugenium,quarum etiam aliquæ ius diuinum & fidem concernunt,haberent in iudicium ipſorum græcorum deuenire,relicto huius ſanctæ ſynodi catholico iudicio: & quod ea quæ per eccleſiam in concernentibus fidem determinata ſunt, in dubium reuocentur; quaſi uocaretur ipſa eccleſia in his quæ fidei ſunt,errare potuiſſe. Dicitur quod ibidem dominus Eugenius legatos ſuos mittat, quod iuriſdictionis eſt,ac ſi ipſe ab adminiſtratione papali non eſſet ſuſpenſus, cũ tamen ipſam ſuſpenſionem ex cauſis tam neceſſarijs & tam urgentiſſimis, quas in alia reſponſione ſynodali expoſuimus,conſtat eſſe factam. In tertio caſu,ſi hoc ſacrũ concilium mutetur,quod fundatum eſt autoritate duorum conciliorum præcedentium F
& duorum ſummorum pontificum,cui fere omnes maiores eccleſiæ prælati, cardinales,archiepiſcopi,epiſcopi, omnesque reges orbis catholici incorporati ſunt:eſto quod nec papa nec Græci conſentiant,id ſequetur quod ubi concilium exiſtẽs in hoc loco, fortiter impugnat dominus Eugenius, ipſum tranſlatum in alium locum ſine eius conſenſu fortius impugnare poſſe uideat,& habere maiores colores impugnandi. interimq; ſeptem menſium uel eocirca dilationem obtineat,quibus nihil pro eius correctione agatur,quibus nullatenus fidei & ſaluti eccleſiæ prouideatur,ſed potius ſuppoſita huius concilij per attædiationem aut alia incommoda diſpergantur,& tandem nulli uel pauciſſimi ad illum alium locum accedendi habeant uoluntatem,dum uiderint huius concilij Baſileeñ. tam miſerabilem exitum,quod tantis laboribus congregatum, tot annis aduerſus impugnationes domini Eugenij conſeruatum fuit.
Quid aliud ad hæc reſpondere poſſumus, uenerabiles oratores, niſi amariſſimos edere gemitus ſup flebili ruina eccleſiæ,ſi res ita procedant,& plorare die ac nocte ſuper illa generalium conciliorũ autoritate tandiu per nos defenſata,quam in interitum perduci conſpicimus,niſi deus noſter præuideat? De qua autoritate parum prodeſt uerbo dicere quod conſeruari habeat,ſi tale factum agatur,unde ipſa miſerabiliter

A biliter proſternatur. Quis uero dabit capitibus noſtris fontem lachrymarum, ut in Hier.9.
mœroribus &doloribus digne lugeamus læſionem fidei, contemptum ſynodorum
& ſacrorum canonum? quibus conculcatis, omnia ſcelera, omnia uitia, omnium
abuſuum & deformitatum incrementa liberius regnabunt? pariter quoque amare
flebunt diebus futuris principes & nationes orbis, dum quiſpiam Romanus ponti-
fex eos iniuſte opprimere uolet. Nam fruſtra deinceps ad concilia generalia re-
current, quorum erit ſic proſtrata autoritas. Si enim concilium generale aliquid
uellet de ipſo Romano pontifice iudicare, illud diſſoluet ac tráſferet, aliud'que con
cilium fieri quæret, ubi poſſit ſuum libitum conſequi. ſic'que nulla ſtabilitas, nulla
firmitas in iudicijs ipſorum conciliorum haberi poterit. Inualeſcet præterea ille
pernicioſiſſimus error in populum dei, ut unus homo ad ſummum pontificium aſ-
ſumptus, poſſit de tota eccleſia & Chriſtianitate agere ad ſuæ libitum uoluntatis,
ſic'que per generale concilium uniuerſalis eccleſiæ non ualeat corrigi aut reforma-
ri. Sed & uidemus non ſolum ſtatum eccleſiaſticum & ſalutem animarum ex ea re
detrimenta pati, immo omnem ſtatum, omnem politiam, omne regimen in ſpiritu-
alibus & temporalibus perturbari. Nam ecce poſtquam generale concilium ec-
B cleſiam catholicam repræſentans, immediate habens poteſtatem à CHRISTO, cui
ſummus pontifex & quilibet alius obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem,
extirpationem ſchiſmatis & reformationem eccleſiæ in capite & in membris, cœ-
pit ſuum exercere iudicium in dominum Eugenium pro correptione ipſius, contu-
maciter obedire cótépſit. Iam uia introducitur, ut qui concilio in his tenentur obe-
dire, non ipſum concilium reputent ut iudicem, ſed ut partem cum domino Euge-
nio contendentem, & uelint ipſum iudicem directe aut indirecte arctare uel com-
pellere, loca & tempora eidem præfigere, ut ſua iudicia nequaquam proferat. im-
mo ad inſtantiam eius qui reus eſt, iudicium ſuum mutare cogatur. Quod ſi hoc fit
de ſummo iudice poteſtatem habente immediate à CHRISTO, nunquid non ex
hoc datur exemplum ſubditis quorumcunque iudicantium, ut ipſos iudices tem-
porales ac ſpirituales per mutuas intelligentias compelleret, ut illi à iudicando de-
ſiſtant? Sic'que peribit iuſtitia in terris, &eueniet quod ait glorioſus Hieronymus,
dum uni parcunt, uniuerſæ eccleſiæ moliuntur interitum. Quæ eſt, inquit, iſta mi
ſericordia, uni parcere, & uniuerſos in diſcrimen adducere? cum'que pax (ut ait be-
atus Auguſtinus) ſit tranquillitas ordinis, iam abrupto ordine iudiciorum, omnis
pax & hominum ad deum, & hominum inter ſe, turbabitur, dum uia conueniens ad
pacem non quæritur, dum iuſtitia abijcitur, & ueritas proſternitur: quas cum pace
C ipſa, diuina doctrina nobis oſtendit oportere copulari. ait enim ſcriptura quæ menti
ri non poteſt: Miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Pſal.84. Zach.8.
Et dominus per prophetam inquit: Pacem & ueritatem diligite. Rex quoq; Ezechi 4.Re.20.
as dicebat: Sit pax & ueritas in diebus meis. Quid igitur potius in tanta rerum diffi-
cultate agendum eſt huic ſanctæ ſynodo? an quod recedat, mala & omnia ſupradicta
permittat præualere, an quod ex officio ſibi commiſſo à Chriſto, ſub confidentia ipſi
us diuini auxilij, p defenſionem ueritatis & exercitium iuſtitiæ in repellendis tantis
malis, debitum ſuũ agere curet coram deo & hoîbus, adimplens illud quod p ſapien-
tem dictum eſt, Certa pro iuſtitia uſq; ad mortẽ? Clariſſime uidere poteſtis, uenera Eccleſi.4.
biles oratores, quod eccleſiam matrem oîm Chriſtianoꝝ in tanta deſolatione deſere-
re non poſſimus, ſed nobis &toti populo Chriſtiano grauiſſima imminet damnatio,
ſi ſaluti ipſius eccleſiæ & uitæ ſuæ quæ ex fide eſt, prouidere negligamus. Expectaui
mus iam plurimis annis, ſi præfatus dominus Eugenius uiá ueritatis recognoſceret.
& contemplatione Chriſtianorum principum dilationes plurimas benigniſſime ob-
ſeruauit hæc ſancta ſynodus, ambaſiatoresq; ſuos ad diuerſas regiones tranſmiſit, ue-
ritatem & iuſtitiam huius ſacri concilij ac neceſſitatem urgentiſſimam prouidendi
publicæ ſaluti eccleſiæ apientes, ad duas quoq; cõuentiones in Nuréberga ſucceſſiue
habitas

habitas profecti ſunt, & nouiſſime in ciuitate Maguntinenſi non defuerunt ſufficienti poteſtate ſuffulti, ubi oratores ſummi pontificis per triginta dies expectati, nullatenus comparere uoluerunt, niſi poſt receſſum oratorum huius ſanctæ ſynodi, qui cum bona licentia oratorum principum ibidem exiſtentium, per plures antea dies abſceſſerant. In omnibus autem his nunquã ex parte ſummi pontificis aliquid emẽdationis uel correctionis oblatum audiuimus, ut per hoc paci eccleſiæ conſuleretur, quam ita turbauit: & ne (quod abſit) totum corpus inuaderet morbus, & languor non eſſet curatus in capite, atq; etiam ut diuina maieſtas per ipſum grauiſſime offenſa placari poſſet: immo duntaxat petita eſt ſemper huius concilij mutatio, & talis mutatio, quæ ipſum concilium reformatiõem eccleſiæ quærens eneruaret, & dominum Eugenium duriſſime reſiſtentem in ſua contumacia roboraret. Neque audiuimus quod uos aut alij oratores principum in his rebus à papa impetraueritis, ut contemplatione eccleſiæ & populi Chriſtiani quicquam emendationis aut meliorationis efficiat. Iam uero iuſtiſſimam huius ſacri concilij proſecutionem totus orbis cõſpicere potuit, necnon patientiam ac manſuetudinem noſtram atq; longiſſimam expectationem in hoc loco, in quo non nos mundana ſolatia aut terrena affectio detinent: immo relictis proprijs regionibus, domibus, & beneficijs, in quibus quieſcere poteramus, uarias hic perſecutiones, iniurias, damna, opprobria paſſi ſumus, & aſſidue patimur, libenter omnia ſufferentes pro uotiua conſecutione reformationis eccleſiæ dei, pro qua iam tribus generalibus concilijs diuturno tempore laboratũ eſt, pro defenſione fidei orthodoxæ, quam in oculis noſtris uidemus multipliciter impugnari. Et in tantum præfatis catholicis principibus expectãdo quæſiuimus complacere, ut poſt uictualium penuriam & alias clades quas ꝑtulimus, etiam grauiora pericula immineant, atq; ꝑ uaria rerum diſcrimina huius concilij diſꝑſio, & poſt tot annorum ſuſceptos labores extrema eccleſiæ deſolatio in foribus eſſe uideantur, ſi non celeriter occurratur. Vnde iam apte conſpicere poſſunt principes Chriſtiani, nos maxima neceſſitate compulſos, ut ſecluſa ampliori dilatione, ꝓ honore dei creatoris cunctorum, regis regum, domini dominantium, & ꝓ ſaluatione animarum omniũ, communi ſaluti ipſius eccleſiæ prouidere curemus, Et ne in tanta rerũ neceſſitate de graui negligentia coram omnipotentis dei iudicio arguamur, omnem noſtram fiduciam proijcientes in ſaluatorem noſtrum Ieſum, in cuius nomine congregati ſumus, fauente ipſius gratia ita intendimus agere, ut coram omnibus principibus atque populis clariſſima iuſtitia & ueritas huius ſanctæ ſynodi reluceant. cum iuſtitia autem ueniat intra eccleſiam ſoror eius pax, & ſibi inuicem gratiſſimo copulabuntur oſculo. nec quicquam aliud petimus, niſi ut in his turbationibus rerum det nobis id agere, quod beneplacitum fuerit ſuæ diuinæ maieſtati. & ſperamus ꝑ manum eius oẽs Chriſtianos in uiam ueritatis & proſecutione publicæ ſalutis unionem & pacem bonam amplecti: quod & nos maxime deſideramus, ac laboribus cunctis proſequi uolumus, ut omnes unanimiter in amore fraternitatis deo ſeruiant, & ſint unum in ueritate: nec aliquem de ueritate huius ſanctæ ſynodi informatum, credimus uelle tandẽ huic fauere errori, ut unus mortalis homo, q ordinatus eſt ut ſit fidelis miniſter in domo dei, poſſit (ut præmiſſum eſt) ad libitum uoluntatis ſuæ de tota eccleſia agere, et neq; generalia concilia repræſentantia eccleſiam uniuerſalem, neque canones ſynodales, neq; poſtremo ipſas declarationes fidei per eccleſiam catholicam factas attendens, poſſit totum gregem dominicum tanto precio redemptum, in præcipitiũ damnationis inducere: nec uni perſonæ mortali quis in tantum humano fauore affectus putari debet, ut propter illius temporale deſiderium, quod ſicut umbra ꝑtranſit, uelit uniuerſam eccleſiam deſtrui: neq; formidari nimium oportet, ſi iuſtum eccleſiæ iudicium in correptionem domini Eugenij proferetur in futurum pro neceſſitate totius eccleſiæ: & ipſe, quod abſit, rebellando in aduerſum, uelit ſchiſma facere, alios attrahendo, ut ab unitate eccleſiæ ſe ſeparent, quod princeps aliquis catholicus

aut

A aut notabilium prælatorum quiſpiam uelit ſuo fauere ſchiſmati, præſertim in læſionem catholicæ fidei & autoritatis eccleſiæ. Nunquid notorium non eſt, quanti principes orbis tam per ſe, quàm per ſuos concilio Conſtantienſi interfuerunt, ubi explicata fuit declaratio fidei de autoritate conciliorum generalium ſuper papam & quemlibet alterum, & in omnibus obſeruata, nemine reclamante, nemine reprobante? Sed ubi dominus Eugenius iam bina uice uoluit ſua autoritate hoc Baſileenſe cōcilium ſine eius conſenſu diſſoluere, ſcitis quomodo principes orbis fere omnes, aut primæ aut ſecundæ diſſolutionis tempore, ſuos oratores in hoc ſacro concilio tenuerunt, firmiter credentes papā non poſſe diſſoluere ipſum ſacrū conciliū, quod pro extirpatione hæreſum & reformatione eccleſiæ in capite & in membris legitime congregatum erat, ſine conſenſu eius: cum ipſe concilio non haberet in his imperare, ſed teneretur obedire. Quid de prælatis eccleſiæ dicemus? Nunquid non in ſacro Conſtantienſi concilio cardinales, archiepiſcopi, epiſcopi, & cæteri de omni regione fuerunt? Nec illi defuit felicis recordationis papa Martinus, qui etiam circa finem ipſius concilij, per patentes literas mandauit, eodem approbante concilio, uniuerſis archiepiſcopis, epiſcopis & inquiſitoribus, ut ſingulos de hæreſi Vuicleuiſtarum ſuſpectos diligenter interrogarent, utrum crederent quod illud quod ſacrum conci-
B lium Conſtantienſe uniuerſalem eccleſiam repræſentās, approbauit & approbat in fauorem fidei & ad ſalutem animarū, quod hoc ab uniuerſis Chriſtifidelibus eſſet approbandum & tenendum, cum non ignoraret papa ipſe Martinus declarationem de autoritate conciliorum data immediate à Chriſto, antea per ipſum concilium factā fuiſſe, qui etiam in eiſdem literis poſuit, quod error eſt dicere, non eſſe de neceſſitate ſalutis, credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter eccleſias, ſi per Romanam eccleſiam intelligatur uniuerſalis eccleſia, aut concilium generale, aut etiam ꝑ quanto negaret primatum ſummi pontificis reſpectu eccleſiarum particularium. In hoc præterea Baſileenſi concilio tempore attentatæ primæ diſſolutionis, fuerunt ſeptem de præſtantioribus ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, uidelicet Iulianus tituli ſancti Angeli ſedis apoſtolicæ legatꝰ, A. Bononieñ. B. Portueñ. uulgariter dictus Placentinus, cardinales epiſcopi: Ioannes ſancti Laurentij in Lucina, dictus Rothomageñ. Ioannes ſancti Petri ad uincula, A. ſancti Euſtachij, & Dominicus ſanctæ Mariæ in uia lata, dictus Firmanus, etiam cardinales, doctrinam ipſam catholicam & apoſtolicam de autoritate conciliorum in Conſtantia declaratam, uirtuoſe defendētes, atq; oſtendentes, propter illā non potuiſſe, neq; in futuꝝ poſſe fieri diſſolutionē huius cō-
C cilij ſine ipſius conſenſu, plurimaq; ſolēnia ſuper hoc decreta cū cæteris patribus cōdiderunt, & toti mūdo publicauerunt, qui de hac re in reſponſione quadā ſynodali cū toto concilio magna autoritate oratoribus dñi Eugenij diſſolutionem ipſam manutenere uolentis, reſponderunt: Malumus mori, q̄ tanto errori per ignauiam cedere. Hic articulus de quo diſceptamus, fidem cōcernit, qui ſine interitu ſalutis negligi nō poteſt. Si dominus Eugenius eccleſiam audire non uult, oportebit eum tandē haberi ſicut ethnicum & publicanum. Hæc ſunt uerba concilij, in quo tunc illi præſentes affuerunt. Audiſtis & uos ſæpius, quomodo alij plures cardinales ſe ſubſcripſerūt, dum dominus Eugenius ad mandatum concilij illam prætenſam diſſolutionem irritam & inanem declarauit: & ea non obſtante, dixit concilium legitime fuiſſe continuatū. Sed nunqd nō p̄terea oēs uiderunt, q̄ multi prælati, doctores diuini & humani iuris, ac cæteri eccleſiaſtici uiri, ex diuerſis nationibus, regnis & prouincijs ſucceſſiue tam tempore primæ diſſolutionis, quàm ſecundæ, in hac ſancta ſynodo comparuerunt, dū ipſe dominus Eugenius eam diſſolutā reputabat, credētes hoc factum eiuſdem domini Eugenij aduerſus ipſius concilij autoritatem nullatenus potuiſſe præualere? Quomodo igitur putandum eſt uel ſuſpicandum, ut catholicus orbis fidem quam accepit, uellet propter quamcunque perſonam deſerere, aut cuiuis perſonæ, in aduerſum repugnanti, & ſchiſma facere uolenti fauorem præſtare?

& quod

& quod ab hoc ſacro concilio, quod fidem ipſorum prælatorum, fidem principum atq; omnium nationum orbis defendit, ſe ſeparent, ut illi adhæreant, q ipſam in pugna euellit? Credendum eſt quid potius, quod omnes prouidere uolent, ne in futurũ quiſquam pontificum poſſit rebellando concilijs generalibus immediate à Chriſto poteſtatem ſuper eos habẽtibus, ſchiſma facere, & pro ſua uoluntate aut libidine dominandi uniuerſum orbem hoc modo conturbare. Intelligentq; tandem omnes unanimiter, illum pro pontifice haberi non debere, quem concilium uniuerſalis eccleſiæ pro non pontifice habendum iudicauerit: ut ſic non neceſſe ſit, iam deinceps principes orbis hoc modo cum uarijs legationibus & magnis expenſis in ea re uexari, ſimulq; pax in eccleſia uigere poſſit, & autoritas conciliorum illibata ſeruari, quæ (ut ait beatus Auguſtinus) in ipſa eccleſia ſaluberrima eſt. Nã oportet uniuerſos Chriſtianos idipſum ſentire & ſapere, ſi una fides & pax uera conſeruanda eſt, quod ſummi pontifices per cõcilium generale catholicam eccleſiam repræſentans corrigi poſſunt, ſicut ueritas catholica diffiniuit: quodq; eccleſia dei in ſpiritu ſancto congregata, nõ habet exiſtimari ſicut una prophana communitas, cui papa ipſe uelut princeps ſecularis dominetur. Sic itaq; cum dei gratia per conſtantem fidei noſtræ confeſſionem & ipſius probationem in opere pax optima & ſalutaris gubernatio eccleſiæ reflorebit in terris. Summi pontifices cognoſcentes ſe poſſe corrigi (ut præfertur) p concilium uniuerſalis eccleſiæ, curabunt uigilantius ſalutem gregis dominici quærere, & in miniſterio ſibi credito opera Chriſto placentia agere, ipſamq; ſedem apoſtolicam ſalutari gubernatione & decore uirtutum reflorere faciant in oculis omnium populorum, atq; omnium bonorũ hubertate abundare, ſicut prius illa ſolebat, cũ bono & ſalutari regimine gubernaretur: cuius quidem ſedis autoritatem & honorẽ hæc ſancta ſynodus ſemper conſeruare curabit, ipſamq; dignis honoribus per debitum ſanctitatis cultum magis intẽdit amplificare & exaltare in futurum. Breuiorq; erit deinceps conciliorum generalium duratio, dum illis debita præſtabitur obedientia: & tpibus ſtatutis omnes diligenter confluent, expedituri celerius quæ pro ſalute Chriſtianæ religionis agenda uidebuntur. Cõcilia prouincialia & ſynodalia frequentabuntur, ſacri canones pacifice obſeruabuntur: ſic erit pax & tranquillitas eccleſiarum, ſanctitas morum, utilitas regnorum & prouinciarum. Sic efficaciter deſiderium principum ueſtrorum complebitur, præclari oratores, qui pacẽ & ſalutem eccleſiæ deſiderant. Per ea uero quæ in Maguntia concepiſtis, licet bona intentione uos feciſſe ſperandum ſit, non aſſequerentur principes ipſi bonum ueræ pacis quod optant, ut ex ſupioribus ſatis liquere poteſt. Nos autem fauente domino p uiam ſalutarem & rectum ordinem à Chriſto datum, pacem ipſam proſequemur: & quantũ ſine dei offenſa poterimus, curabimus ſemper religioſiſſimis ueſtris principibus cõplacere, qui etiam (ut credendum eſt) diuinæ ordinationi obſequi uolent: neq; aliud agent, niſi quod cum deo poterunt, quod iuri diuino conſonum erit: & cum fideliter credant quod de iure diuino tenentur obedire cõcilio in his, in quibus habet poteſtatem immediate à Chriſto, non ſubtrahent ab eodem concilio debitum obedientiæ ſuæ propter exercitium iuſtitiæ. Dum autem ipſi unanimiter in ipſa obedientia, quam debent ſanctæ ſynodo & ipſi Chriſto qui ei poteſtatem dedit, perſeuerauerint, amplectendo concorditer iuſtitiam & ueritatem, ipſi animas ſuas ſaluabunt, ipſi autoritatem conciliorum ſibi & toti orbi neceſſariam, ſeruabunt illibatam, ſalutẽq; & pacem bonam in Chriſtiana religione uigere facient. Si autem obediẽtiam debitã ſubtraherent concilio per aliquam neutralitatem, aut aliàs quouis modo plura mala contingerent in aduerſum, quæ uos præclari oratores ipſis orthodoxis principibus diligenter ac fideliter remonſtrare habetis, quantum uos diligitis eorum ſalutem & totius eccleſiæ. Et non dubitamus quod cum erunt debite informati, debitum ſuum erga deum & eccleſiam ſemper facient. Et intellectis rationibus ac motiuis huius ſanctæ ſynodi, deuotiones eorum apertiſſime cõſpicient, intentionem ipſius dirigi, ſicut beatis

A beatis pacificis conuenit, ad quærendas uias ueræ pacis, tranquillitatis & ſalutis eccleſiæ ac totius orbis nunc & in futurum. Quod autem ad factum Græcorum attinet, ſcitis quanto deſiderio unionem eorum ſemper optauerimus & optemus, quantosq; labores & ſumptus in eius rei proſecutionem impenderimus, & qualia nobis impedimenta obiecta ſint: dudum quoque loca conuenientia, uidelicet Baſileam, Auinionem & Sabaudiam, pro ipſa tractanda unione nominauimus: & adhuc, ut omnes conſpiciant noſtram pſeuerantem intentionem ad huius unionis proſecutionem, ſi Imperator Romeorum & patriarcha Conſtantinopolitanus qui pro tempore fuerint, & cæteri eccleſiam orientalem repſentantes, ceſſante omni dolo & fraude, in aliquem locum ſecurum quem hæc ſancta ſynod⁹ eliget, aduenire uoluerint, hæc ſancta ſynodus illũ eligere & in ipſum ſe transferre non recuſabit: talemq; locum eliget, poſtquam intentionem Græcorum ipſorum plene cognouerit, de quo ipſi ueſtri principes & totus orbis merito debebunt contentari. Interim uero curabit eadem ſancta ſynodus quærere diligenter, quæ eccleſiæ dei proſunt: & ita res ipſius noſtræ catholicæ eccleſiæ diſponere, ut ſalutifera gubernatione regantur, p quam deus propicietur populo ſuo, & placata ira eius, quam peccata regnantia concitarunt, unionem ipſorum Græcorum & bonam pacem omnium Chriſtianorum reflorere uideamus in
B terris. Ad laudem et gloriam ſpiritus paracliti, qui eſt deus benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali Idibus Iunij, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono.

SENTENTIA SYNODALIS IN CONgregatione generali, declarans ſequentes curiam papæ Eugenij pœnas contentas in decretis ſynodalibus incidiſſe.

SACROSANCTA &c. ad futuram rei memoriam. Quoniam dudum in decreto noſtro octauæ ſeſſionis, quod dominus Eugenius papa quartus in ſua ſolenni adhæſione approbaſſe dinoſcitur, inter cætera decreuimus, quod ſi aliquã pſona eccleſiaſtica, etiam ſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis, aut alia quæcunq;, cuiuſuis ſtatus, gradus aut conditionis exiſtat, Bononiam uel ad aliquem alium locum ſub nomine generalis concilij, iſto durante, pſumeret accedere uel ibi manere, ſententiam excommunicationis & priuationis omnium dignitatum, beneficiorum & officiorum ac inhabilitationis ad ipſa, incurreret ipſo facto, & de dignitati
C bus, beneficijs & officijs talium, per eos ad quos de iure ſpectat, etiam ſi cathedrales aut metropolitanæ eccleſiæ forent, libere diſponere. Et conſequenter in alio decreto noſtro uigeſimæ nonæ ſeſſionis præcepit hæc ſancta ſynodus ſub eiſdem pœnis & cenſuris, quas contrafacientes incurrerent ipſo facto, uniuerſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis & alijs quibuſcunque in curia dicti Eugenij papæ quarti exiſtentibus, eo caſu quo ipſe dominus Eugenius in ciuitate Ferrarienſi ſicuti præparare uidebatur, uel alibi concilium iſto durante erigere incepiſſet uel inciperet in futurum, ab eiuſdem curia recedere, & qui ſynodis generalibus de iure uel conſuetudine intereſſe tenebantur, ad hoc ſacrum concilium Baſileenſe, cæteri uero ad loca beneficiorum uel alibi extra curiam ipſam ſe transferrent. deinde uero illo conuenticulo Ferrariæ erecto, & declarata ſuſpẽſione pfati Eugenij ab adminiſtratione papatus, in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœna priuationis, quam ipſo facto ſimiliter incurrerent omnium ſuorum beneficiorum, dignitatum, officiorum, commendarum, penſionum & gratiarum quarumcunq;, etiam expectatiuarum, per decretum noſtrum trigeſimæprimæ ſeſſiõis mandauit eadem ſancta ſynodus omnib⁹ & ſingulis eccleſiaſticis perſonis, ut ſupra qualificatis, etiam apoſtolicæ ſedis & curiæ Romanæ officialibus, quatenus infra quadraginta dies extunc immediate ſecuturos poſt diem datæ eiuſdem noſtræ ſeſſionis, ab illa curia, quam

dictus Eugenius de facto tenebat & tenet, recederent: & ad hoc ſacrum concilium uel alia loca, prout in prædicta trigeſimaprima ſeſſione fuerunt admoniti, accederēt. Deinceps quoque per aliud decretum noſtrum trigeſimæſecundæ ſeſſionis, omnes & ſinguli in eodem conuenticulo Ferrarienſi aut dicta prætenſa Eugenij curia exiſtentes, ac etiam in eodem conuenticulo memoratis decretis noſtris comprehenſos, qui eorundem decretorum monitionibus non paruiſſent, citauit, ut trigeſima die extunc immediate ſequente, in congregatione noſtra generali, ſi protunc eam celebrari contingeret, alioquin in proxima ſequenti, comparerent coram eadem ſancta ſynodo, uiſuri ſe in pœnas prædictas incidiſſe declarari, aut iuſtas cauſas ſi quas habeant, allegaturi. Quo quidem termino adueniente, quanquam nonnulli per ſe, alij uero p procuratores corā nobis aut deputatis noſtris comparuerint, licet tamen ipſis peremptorie & una uice pro omnibus duxiſſet ipſa ſancta ſynodus aſſignandum & aſſignaſſet, decernens nihilominus contra non parentes ipſos procedendum & declarandum, prout iuris & rationis eſſet, ſola nihilominus pro obſeruatione huiuſmodi termini contumacia non ſatisfacientium accuſata, ipſiſq; contumacibus reputatis, nōnullos præſtātes patres deputauimus ad audiendum & examinandum quaſcunq; cauſas & excuſationes pro parte prædictorum citatorum, qui ſe repræſentabant, ſi quas adduci & allegari contingeret: & in longanimi manſuetudine patienter expectauimus, ut uinceremus in bono malum, & illi ueritatem agnoſcerent, ſeq; conuerterent in uiam ſalutis. neq; uero huiuſmodi uulneri grauiſſimo, tanquam uetuſto aut neglecto, callus obducatur, & eo inſanabile quo inſenſibile fiat, ſicq; facilitate peſtiferæ ueniæ prædictorum non parentium indurentur corda, & peramplius firmetur piculoſiſſimum huiuſmodi ſchiſma, in conculcationē fidei noſtræ catholicæ, autoritatis eccleſiæ uniuerſalis manifeſtam læſionem, & euerſionem totius eccleſiaſticæ diſciplinæ, necnon fomentum abuſuum & perditionem animarum: declarat pfata ſancta ſynodus, omnes & ſingulas perſonas eccleſiaſticas, de quibus ſupra fit mentio, cuiuſuis ſtatus, gradus aut conditionis exiſtant, quæ Ferrariam ſub nomine generalis concilij accedere uel ibi manere præſumpſerunt, aut illuc uel ad aliquem alium locum ſimili prætextu, iſto durante, præſumpſerint in futuꝝ, & quæ poſt dictoꝝ decretoꝝ noſtroꝝ promulgationem infra terminos ſucceſſiue ſibi (ut præmittitur) aſſignatos, à dicta prætenſa curia præfati Eugenij non receſſerunt, nec ad hoc ſacrum concilium uel alia loca, put eis præcipiebat hæc ſancta ſynodus, ſe trāſtulerint, quaſq; citatas & pdictorum decretorum noſtrorum monitionibus non parētes, contumaces reputauimus, ut pfertur, & pro quibus cauſæ iuſtæ & rationabiles non extiterunt, legitime coram deputatis noſtris allegatæ, in pœnas prædictas incidiſſe: & ſi forſan contrafecerint, incidere, ita ut de dignitatibus, beneficijs & officijs earūdem, p eos ad quos de iure ſpectat, etiam ſi metropolitanæ aut aliæ cathedrales eccleſiæ fuerint, poſſit de cætero libere diſponi: ipſoſq; & eorum quemlibet, ut tales denunciat, ac haberi, teneri & denunciari, necnon ab uniuerſis Chriſti fidelibus euitari uult & mandat: quorū eīm nomina & cognomina habet & haberi uult pro ſufficiēter expſſis. Decernit autem hæc ſancta ſynodus, affixionem præſentium in ualuis eccleſiæ maioris Baſileenſis uim habere legitimæ denunciationis, & perinde ad euitationem & alia præmiſſa arctari, & arctatos intelligi uniuerſos, ac ſi eædem præſentes ad perſonas ſingulorum executæ & particulariter intimatæ fuiſſent. Pollicetur tamen ſacra ſynodus, quæ ſolitæ manſuetudinis ſanctæ matris eccleſiæ, quam repræſentat, obliuiſci nunquam poteſt, indēnitati ſtatus illorum ex prædictis, qui infra quadraginta dies à datis præſentium immediate computandos, prædictum conuenticulum abiurauerint, & ad hoc ſacrum concilium ſe ſine fraude contulerint, gratioſe conſulere & benigne prouidere, decernēs exnunc, quod de dignitatibus, bn̄ficijs & officijs talium interim non debeat p quēpiam diſponi. Datū in gn̄ali congregatione noſtra in eccleſia maiori Baſileenſi publice celebrata, ſexto idus Auguſti, anno à natiuitate domini M, CCCC, XXXVIII.

Reſponſio

A RESPONSIO SYNODALIS AD inuectiuam Gabrielis quondam papæ Eugenij, publicatam in quadam diſſenſione conuenticuli Florentini.

SACROSANCTA &c. ad futuram rei memoriam. Beatus Hieronymus cum lumen ueritatis ſalubri doctrina diffunderet, cogebatur frequenter aduerſantium maledictis reſpondere: & dum ſtuderet deprauata corrigere, errores auferre, reprobabat à malignis, qui aduerſum ſe (ut inquit) ore rabido deſæuiebant, ſicut ipſe in pluribus prologis ſuis in diuinæ ſcripturæ libros, oſtendit. Sic hæc ſancta ſynodus defendendo ueritatem catholicæ fidei de autoritate ſanctæ matris eccleſiæ & generalium conciliorum, aduerſus impugnationes Gabrielis olim dicti Eugenij papæ quarti, & proſequendo conſtanter reformationem eccleſiæ in capite & in membris pro honore dei & animarum ſalute, uarias iniurias, perſecutiones, maledicta, opprobria ſuſtinet ab ipſo impugnatore ueritatis: qui poſtquam longo tempore ipſorum conciliorum autoritatem operibus, uerbis & ſcriptis perſecutus eſt, tandem in profundum malorum deductus, quod dolentiſſime dicimus, ad B hoc deueuit, ut in quadam horrenda inuectiua per eum poſt depoſitionem eius Florentiæ promulgata, defenſores præfatæ autoritatis & ueritatis in celeberrimo Conſtantienſi concilio declaratæ, ac etiam aliarum ueritatum ex ea neceſſario depēdentium, uocauerit hæreticos, cum ignorare non poſſet, uniuerſam eccleſiam catholicam, omnes prælatos orbis, omnes reges & principes orthodoxos, qui tam in præfato cōcilio Conſtantienſi, quàm in hoc Baſileenſi per ſe aut ſuos affuerunt, in eadem uia ueritatis, quam ille reprobat, reſediſſe. Sed permiſſum credimus à domino, quod hoc faceret Gabriel ipſe, ut ſe coram omnibus manifeſtaret hæreticum, qui uniuerſam conatur eccleſiam hæreticare: & intelligerent cuncti, quàm neceſſarium fuerit talem hominem à papatu deponere, priuſquam hæc ſancta ſynodus diſſolueretur, ne mundum inficeret erroribus, & poſt eiuſdem ſynodi diſſolutionem ubiq; catholicos perſequeretur, qui autoritatem conciliorum defenderent. Cuius rei futuræ magna dudum præſumptio habita eſt, poſtquam in factis ſuis præfatus Gabriel ita paſſim contemnere uidebatur decreta ſynodalia. Poſtquam inſuper iam ante tres annos in hoc concilio auditum erat, quod aliud concilium fieret, ubi hæreticarentur decreta concilij Conſtantienſis & huius Baſileenſis, ob quam cauſam maxime reſtitit hæc ſancta ſynodus, ne Gabriel in alio loco pro ſua uoluntate concilium erigeret, ſicut ipſe tam C ſub umbra græcorum, quàm alijs modis laborauit erigere. Et tandem cum hoc legitime facere non poſſet, nec obtinere conſenſum eccleſiæ diuina ꝓuidentia repugnantis malo iam præmeditato, ipſe in ſchiſmate & diuiſione aliam congregationem ſub nomine generalis concilij primo Ferrariæ, deinde Florentiæ erexit: in qua tunc per præfatam inuectiuam ſuos errores, ſuumq; obduratum animum in perſecutionem eccleſiæ patefecit. Quomodo autem ueritates ipſas fidei impugnet, audiamus: & deinde ad cætera omnia reſpōdeamus, ut omnes Chriſti fideles in hoc turbulento tempore lumē aſpiciant ueritatis, per quod in portum ſalutis ꝑducantur. Eneruare quidem conatur ueritatem in Conſtantienſi concilio declaratam, dicens eam declarationem ab una tantum obedientia Ioannis uigeſimitertij fuiſſe factam. Sed nunquid negare uult, pro eo tempore uerum fuiſſe concilium, & declarationes in eo factas, ualidas eſſe? Quid autem contradicere uult de obedientijs alijs? reclamauit ne aliqua cōtra huius ueritatis declarationem? Nunquid non omnes unanimiter & depoſitiōem Ioannis laudauerunt, & in priuatiōem Benedicti ab omni iure, ſi quod habebat in papatu, conſenſerunt, quæ uigore autoritatis ſynodalis, declaratæ per præfatam ueritatem, facta ſunt? Nunquid non omnes ad electionem felicis recordationis Martini papæ quinti proceſſerunt eadem ſynodali autoritate? Qui quidem Martinus deinceps approbante concilio, diffiniuit errorem eſſe, ſi quis diceret non eſſe de neceſſitate ſa

lutis,credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter eccleſias, ſi p Romanam eccleſiam intelligatur uniuerſalis eccleſia aut concilium generale. Item ordinauit eodem approbante concilio,ut quilibet de hæreſi Vuicleuiſtarum ſuſpectus,interrogaretur an credat,teneat & aſſerat,quod quodlibet cõcilium generale & etiam Constantieñ.catholicam eccleſiam repræſentet. Item, utrum credat quod quicquid ipſum concilium Conſtantieñ.diffiniuit & approbauit in fauorem fidei & ſalutem animarum,quod hoc ſit ab omnibus fidelibus tenendum & approbandum.cum tamen non ignoraret,prædictam declarationem in eodem cõcilio factam eſſe. Deinde uero hoc in Baſileeñ.concilio,eadem declaratio innouata fuit in publica ſeſſione, ubi de nulla obedientiarum differẽtia ſermo erat,ubi etiam q̃plures cardinales,patriarchæ,archiepiſcopi,epiſcopi,cæteriq́; prælati & doctores inſignes in multitudine copioſa præſentes erant, & legatus apoſtolicus præſidentiam exercebat. Vt quid ergo nunc allegatur,quod hæc declaratio ab una tantum obedientia in concilio Conſtantienſi facta fuit? Sed audiamus quomodo in probatione ueritatum declaratarum conatur Gabriel mundum inuoluere.dicit eas ſe reprobare ad ſenſum Baſileeñ.quem,inquit,facto demonſtrant.& non aperit quis ille ſenſus ſit, nec etiam in quo ſenſu approbare uelit ipſas.& ſuper hoc pro uoluntate ſua poſtquam per hæreſim probatam & luce manifeſtam, iudicialiter poſt maturam examinationem depoſitus eſt, nos appellat hæreticos, qui doctrinam eccleſiæ patefecimus & ueritates clariſſimas ſine ruga, ſine duplicitate, ſine quacunque inuolutione uerborum, decreto ſynodali aperuimus ad ædificationem Chriſtiani populi. Nam & uerba ueritatum ipſarum plana & aperta ſunt, nec oportet nunc has inuolutiones quærere ad deceptionem ſimplicium, ut dicat ſe reprobare ueritates ad aliquem ſenſum, quem nequaquam explicat. Sic enim dudum oratoribus ſuis ſuper hac materia reſponſum fuit in ea reſponſione quæ incipit,Cogitanti,quod decreta Conſtantienſis ſynodi authẽtica ſunt, & ita clara & intelligibilia,ut nulla egeant declaratione.Non quærit profecto ueritas fidei tales angulos,nõ tales inuolutiones affectat:ſed quem ſenſum habuit, quem facto monſtrauit in his ueritatibus Conſtantienſe concilium, cum Ioannem propter Simoniam & alia crimina ab adminiſtratione papali ſuſpendit atq; depoſuit, & Benedictum(ut præmiſſum eſt)à iure ſi quod ſibi competebat,priuauit:quem ſenſum habuit concilium Conſtantienſe cum in capitulo, Frequens, ſtatuit,ut dum plures eſſent contendentes de papatu,quilibet ad concilium uenire teneretur ſub pœna cadendi à iure papatus, ſi quod haberet:quodq́; uterque contendentium eſſet ſuſpenſus ab adminiſtratione papali,donec cauſa eorum eſſet diffinita per concilium. Reuocare autem nunc in dubium ipſa decreta concilij Conſtantienſis quid aliud eſſet, q̃ in dubitatione uertere depoſitionem prædictorum,electionem prædicti papæ Martini,& cõſequẽter ipſius olim Eugenij,creationesq́; cardinalium, promotiones patriarcharum,archiepiſcoporum,epiſcoporum,abbatum & aliorum,cæteraq́; facta eccleſiæ in horrẽdam confuſionẽ deducere?Quẽ ſenſum præterea in his habuerunt patres in hac ſancta ſynodo conſtituti,legatus apoſtolicus,& alij ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,dum pariter cum uniuerſo concilio in undecima ſeſſione huius ſanctæ ſynodi ſtatuerũt decreto ꝑpetuo,quod ſi ſummus põtifex in futurum diſſolueret concilium generale ſine eius conſenſu,niſi reſipiſceret infra quatuor mẽſes,pœnã ſuſpenſionis ab adminiſtratione papali ipſo facto incurreret:& deinde ad depoſitionẽ eius ꝓcederet,ſi illam per duos menſes ſuſtineret animo indurato.Quem ſenſum etiam habuerunt,dum dixerunt in duodecima ſeſſione hanc eſſe ueritatem iuris diuini & humani, quod papa concilium ſine conſenſu eius diſſoluere nequiuerat, & ipſum admonuerunt, ut diſſolutionem per eum attentatam reuocaret infra ſexaginta dies. Alioquin ſuſpenſionem autoritate ſynodali decernebant eſſe faciendam. qui & in reſponſione ſynodali,quæ incipit,Sperauit,dixerunt de prædicta diſſolutiõe, quam dictus Gabriel tunc Eugenius, ſuſtinere uolebat: Malumus mori, quàm tanto errori

A erroriper ignauiam cedere. Hic articulus fidem concernit, qui ſine interitu ſalutis negligi non poteſt. Si dominus Eugenius eccleſiam audire non uult, quam hoc ſacrum concilium repræſentat, oportebit eum tandem haberi ſicut ethnicum & publicanum. Hæc ibidem dicta ſunt. non profecto alium ſenſum nunc habere uoluit nec uult in his ueritatibus ſancta ſynodus, niſi quem ipſa tunc habuit cum illi adeſſent. An dicet eos qui in concilio Conſtantienſi erãt, fuiſſe hæreticos, cum quibus ipſe Gabriel ſe uniuit & coniunxit? An dicet legatum ſuum, cardinales & alios qui in hoc Baſileenſi concilio prædicta egerunt, fuiſſe hæreticos? Sed quid de ipſo dicetur, qui eis adhæſit, & poſt monitionem ſynodalem confeſſus eſt diſſolutionem illam quam fecerat, & multo tempore defenſauerat, nullam fuiſſe: immo ea non obſtante, concilium legitime fuiſſe continuatum: reuocans etiam literas, incipientes, Deus nouit, & alias quaſcunque, & quicquid per ipſum aut ſuo nomine in præiudicium aut derogationem huius ſacri concilij Baſileenſis ſeu contra eius autoritatem factum & attentatum ſeu aſſertum erat? Recognouit'que errorem ſuum, quem in diſſoluendo concilium ſine conſenſu eius habuerat. fuerunt'que ſuper hoc lectæ literæ eius ſolenniter in ſeſſione publica, præſentibus inclytæ memoriæ Sigiſmundo Imperatore, & præfatis cardinalibus, oratoribus regis Franciæ & aliorum quamplurium principum, prælatis & alijs egregijs uiris in multitudine copioſa. An dicet, quod tota eccleſia cum eo in errore fuit, dum pariter omnes huic ſuæ reuocationi aſſenſerunt? Quomodo audet nunc uocare exiſtentes in hac ſancta ſynodo, hæreticos, qui in eadem ueritate, in eadem doctrina eccleſiæ de autoritate conciliorum generalium fideliter & conſtanter perſeuerant? Ipſe qui in errorem ſemel reuocatum atque dimiſſum, multo grauius per prætenſam tranſlationem in Ferrariam reincidit, ac deinceps aduerſus doctrinam eccleſiæ & ueritates fidei declaratas, quibus tunc reſiſtere non potuit, magis ſe per induratam pertinaciam & hæreſim obfirmauit. Qualiter autem hæc doctrina eccleſiæ de autoritate conciliorum fundata ſit & in ſacris ſcripturis, & in doctrinis ſanctorum, ſæpenumero fuit dilucide declaratum, & in reſponſione ſynodali quæ incipit, Cogitanti, & in alijs multis ſcripturis, orationibus & ſermonibus, quibus neque ipſe Gabriel, neque ſui tam in hoc concilio, quàm in conſpectu regum & principum reſiſtere potuerunt. Intellexerunt'que Chriſtiani quanta eſſet eccleſiæ ruina, ſi ſpretis concilijs generalibus, abiectis ſacris canonibus & debitis regulis, unus homo peccator poſſet de omnibus rebus ipſius eccleſiæ pro libito uoluntatis agere: & dum congregatum eſſet concilium pro reformatione eius & aliorum, poſſet illud in quemcunque locum uellet, ac in regionem

B

C quamcunque transferre ſine eius conſenſu. Manifeſte quoque conſtát, quantum illud falſum ſit, quod confingit ipſe Gabriel, nos per declarationem ueritatum prædictarum uoluiſſe principes deuotos ſedis apoſtolicæ, iudicare hæreticos. Notum eſt enim, quomodo principes orbis has ueritates ſemper tenuerint & defenſauerint, qui oratores ſuos in hoc concilio tenuerunt, & ipſum uerum & legitimum concilium reputauerunt illis temporibus, quibus idem Gabriel ipſum diſſolutum eſſe affirmabat. Sed & quomodo in hac ſancta ſynodo perſeuerantes, ſchiſmaticos appellare audet, qui ſe in unitate qua à principio fuerant, ſine uariatione permanſerunt, dum ipſe manifeſte ſe ab eadem unitate ſeparauit, & ſchiſma pernicioſiſſimum perpetrauit, erigens aliam congregationem ſub nomine generalis concilij, primo apud Ferrariam, deinde apud Florentiam aduerſus hanc ſanctam ſynodum, & altare ſacrilegum contra altare legitimum, unde uniuerſum orbem in turbationem adduxit, & maledictionem in Chore, Dathan & Abyron diuinitus latam, atque pœnas contra ſchiſmaticos à iure inditas promeruit, iuxta declarationem iam à ſeptem annis factam in octaua ſeſſione huius ſanctæ ſynodi, qua dicitur: Quicunque hoc ſacro durante concilio, aliam congregationem ſub nomine generalis concilij erigere aut facere præſumpſerit, non catholicæ eccleſiæ concilium, ſed ſchiſmaticorum conuenticulum fa Numeri.16.

cere conuincitur? Idcirco hæc ſancta ſynodus omnes CHRISTI fideles, cuiuſ- D
cunque ſtatus aut dignitatis, etiam ſi papalis, imperialis aut regalis exiſtat, ſub obte-
ſtatione diuini iudicij, quod in Chore, Dathan & Abyron autoribus ſchiſmatis ſcri-
ptura ſacra commemorat, admonet & hortatur, & in uirtute ſanctæ obedientiæ &
pœnis contra ſchiſmaticos à iure indictis, diſtricte præcipit atque mandat, ne hoc ſa-
cro durante concilio, aliam congregationem ſub nomine generalis concilij, quod re
uera non eſſet concilium facere aut congregare, nec ad ipſam tanquam ad generale
concilium etiam prætextu cuiuſuis promiſſionis aut iuramenti, accedere aut inter-
eſſe uel recurrere quoquo modo, neque pro concilio generali habere, reputare aut
etiam nominare præſumat. Hæc in præfata ſeſſione habentur. Ex quibus clariſ-
ſime patet, quomodo maledictio illa ſchiſmaticorum ſuper ipſum Gabrielem reuer
titur, quam in nos per præfatam inuectiuam adducere conabatur: ita ut proprie de
tabernaculo ſuo omnes admoneat recedere illa Moyſi ſerui dei locutio, quæ dicit: Re
Numer. 16. cedite à tabernaculis hominum impiorum. Et dum cum ſchiſmate hæreſim adiun-
xit, in qua poſt plures correptiones & admonitiones obdurato magis ſemper animo
perdurat, recte admonetur unuſquiſque Chriſtianus ipſum euitare, per illam apo-
Tit. 3. ſtoli Pauli ſaluberrimam doctrinam, qua dicit ad Titum: Hæreticum hominem
poſt primam & ſecundam correptionem deuita, ſciens quia ſubuerſus eſt qui eiuſ- E
modi eſt, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Certiſſime enim ſe proprio
iudicio condemnauit per illam inuectiuam, dum obdurationem animi ſui in ſchi-
ſmate & hæreſi aduerſus doctrinam eccleſiæ & ueritates fidei declaratas oſtendit,
ut iam omnes Chriſtiani intelligant, talem ueritatis, iuſtitiæ, fidei & eccleſiæ perſe-
cutorem nullatenus poſſe tolerari, ſed in eo proprie uerificari ſententiam Cypriani
in epiſtola ad Antonium, qua dicit de Nouatiano contendente ſuper epiſcopatu ur-
bis Romæ: Epiſcopatum tenere non poſſet, etiam ſi prius epiſcopus factus, à coepi
ſcoporum ſuorum corpore & ab eccleſiæ unitate diſcederet. Et infra: Qui ergo
nec unitatem ſpiritus, nec coniunctionem pacis obſeruat, & ſe ab eccleſiæ uinculo
atque à ſacerdotum collegio ſeparat, epiſcopi nec poteſtatem poteſt habere, nec ho-
norem, qui epiſcopatus nec unitatem uoluit habere nec pacem. Quæ ſententia ita
clare uerificatur in Gabriele, ut clarius dici non poſſit, dum manifeſte & per erecti-
onem conuenticulorum contra generale concilium, & per impugnationem auto-
ritatis conciliorum in factis, uerbis & ſcriptis, quam coepiſcopi ſui & uniuerſum col
legium ſacerdotum tam in concilio Conſtantienſi, quàm in iſto Baſileenſi tenuerũt,
& diſperſa per orbem profitetur eccleſia, ſe à coepiſcoporum corpore, ab unitate ec
cleſiæ ſeparauit, & totum orbem in turbatione ac diuiſione poſuit. Sic itaque dum F
depoſitionem ſuam eneruare quærit, magis eam approbat & confirmat: dum'que
alios hæreticos & ſchiſmaticos uoluntarie appellat, quantum iuſte pro ſchiſmate &
hæreſi depoſitus fuerit, ipſe demonſtrat. De Simonia autem, periurio, dilapidatio-
ne, uiolatione aſſidua & contemptu canonum ac decretorum ſynodalium, ſcandali-
zatione eccleſiæ & notoria incorrigibilitate, pro quibus pariter depoſitus eſt, nul-
lam in prædicta inuectiua expurgationem adduxit, ſed penitus obticuit. Verum
ſicut rei & incorrigibiles facere ſolent in iudicem ſuum, conuicia & contumelias in
hanc ſanctam ſynodum exaggerat, & relationem criminum agere conatur, dum ſui
ipſius iuſtificationem proferre non poteſt. Dicit hanc ſanctam ſynodum fuiſſe uer
ſam in tyrannidem, in qua ſemper omnibus ſumma libertas patuit, & hodie patet.
Dicit plura ſuppoſita huius ſanctæ ſynodi, antequam ad eius diſſolutiouem proce-
deret, fuiſſe diuerſis ſceleribus irretita, de quibus nullam unquam probationem iu-
dicialem coram hac ſancta ſynodo protulit: ſed omnes qui ſe à corpore eccleſiæ ſe-
parant, ita ſe ſolent dicere iuſtos & cæteros peccatores, atq; in ipſa eccleſia multa atq;
innumera mala fieri: & non aduertunt, quot in eadem bona fiunt, & quot ſunt in ea
meliores ipſis. Hi (ut inquit Auguſtinus) ſunt falſi iuſtificatores, & ueri præciſo-
res

A res. Et alio loco ipſe ait: Hæc conſilia ſeparationis, inania ſunt, pernicioſa, ſacrilega, impia & ſuperba: & longe grauiores ſunt trabes ſchiſmatis, quas in oculis tales gerunt, quàm peccata manentium in unitate eccleſiæ: quæ ipſi ſchiſmati comparata, ſicut feſtucæ in oculis fratrum reputantur. Peccata quidem ſi in alijs erant, illa eis & forſan alijs paucis nocebant. peccatum autem Gabrielis & eius incorrigibilitas mundo nocuit uniuerſo. Vnde nullam cauſam habuit ſe ſeparandi Gabriel ab hoc ſacro concilio, neque à tot epiſcopis, oratoribus principum, doctoribus & cæteris bonis uiris, qui pro maiori parte concilij duplo unanimes erant in his, quæ per ipſum ſacrum concilium decernebantur. Nec debuit aliam congregationem erigere in conturbationem uniuerſi orbis aduerſus ſynodalem ſententiam. Dicit monopolia, coniurationes, conſpirationes protunc factas fuiſſe. Quomodo autem uocare poteſt conſpirationes & coniurationes illa, quæ palam à duabus partibus concilij & amplius, facta ſunt in deputationibus, congregationibus generalibus & ſeſſionibus publicis? Illa autem quæ per factionem paucorum acta ſunt, pro erigendo conciliabulum contra iſtud legitimum concilium, qui inter ſe concluſiones ſuas conſpirabant, qui illam diuiſionē conflauerunt, ex quibus nūc totus orbis tanta patitur diſcri-

B mina, reputat eſſe iuſta, appellans malum bonum, & bonum malum. Sed & ea non commemorat, quæ per aliquos ex ſuis facta ſunt pro præueniendo ad erectionem illius conuenticuli contra hoc concilium, in falſificatione literarum ſub nomine huius ſanctæ ſynodi, in captione & cruciatibus Ioannis heraldi principis Pedemontium, quem noſtri oratores ad Græciam præmiſerant, & in perſecutione uenerabilis Ioannis de Raguſio, nunc epiſcopi Argentinenſis ad Conſtantinopolim. Imputat autem ſuperbiam manentibus in ſynodo, pro eo quod maxima neceſſitate compulſi, pro honore dei & animarum ſalute ueritatem, iuſtitiam, fidem & eccleſiam ſuſtinent, quos ipſe per ſuperbiam eius ſemper aſcendentem, ita dire oppugnat, & filios appellat degeneres, qui ſanctam matrem eccleſiam fideliter defenderunt, quam ille perditioni ſuo inutili & damnoſo regimine exponere moliebatur. Dicit ſe pati perſecutionem à uocatis Chriſtianis, qui ueros Chriſtianos prædæ & grauiſſimis perſecutionibus expoſuit, dum fideliſſime hoc concilium & ipſius atque aliorum conciliorum autoritatem defenderunt, quæ ipſe deſtruere uolebat. Commemorat inſuper idolum abominationis nos uelle erigere in templo dei, cum potius omnis intentio huius ſanctæ ſynodi fuerit ad illa idola abijcienda ex ipſo templo, de quibus Coloſ.3. Apoſtolus loquitur, dicens quod auaritia eſt idolorum ſeruitus: & quæ abominatus eſt dominus, cum facto flagello de funiculis, eiecit uendentes & ementes de templo. Ioan.2.

C Nam ad hoc tendunt huius ſanctæ ſynodi decreta & labor ſummus, ut Simonia repellatur à templo domini, fiant'que omnia in collationibus dignitatum & beneficiorum ac etiam cæteris rebus, prout lex diuina & ſanctorum patrum decreta inſtituerunt, ad ſalutem animarum, non ad exhauſtum pecuniarum. Nam ut inquit Apo- 1.Tim.6. ſtolus, Radix omnium malorum cupiditas, quam quidam appetentes, errauerūt à fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. ſicut in Gabriele nunc impletum eſſe conſpicitur. Et dicit nos reformationem abhorruiſſe, qui omnibus laboribus ſemper enitimur, omnia'que pericula ſuſtinemus, & uitam noſtram ac bona exponimus, ut ipſa reformatio realem & efficacem ſortiatur executionem: quæ hucuſque impedimentum maximum ex eo habuit, quod ille qui primus in eccleſia canones exequi habebat, & ſe omnibus præbere exemplum uirtutis & ſanctitatis, agebat in contrariū. Iam non quæritur idolum, ſed paſtor bonus, qui uirtute, prudentia & bonitate ſe exhibeat formam gregis, paſcat'que ſubditos uerbo ac exemplo, utens poteſtate à Chriſto conceſſa in ædificationem eccleſiæ, non in deſtructionem: & eijciatur idolum ipſum cum abominationibus ſuis, quod contra iuſtitiam & uoluntatem domini ſedere conatur. Sed conqueritur deinde Gabriel, citatorium contra eum factum fuiſſe, quod in perturbationem facti Græcorum cedebat, ut dicit. Verum ſi bene at-

ſendat,non illud fuit ad perturbandum factum Græcorum, ſed ad conſulendum & D
prouidendum ſaluti eccleſiæ noſtræ catholicæ, quam impio ſchiſmate uulnerabat Gabriel ipſe,qui poſt execrandam illam diuiſionem, in hoc ſacro concilio per ſuos excitatam,illicite & nefarie,ſicut in pluribus decretis & epiſtolis oſtendimus, omnino determinauerat conuenticulum erigere ſub nomine alterius concilij generalis contra hanc ſanctam ſynodum, in loco pro libito ſuæ uoluntatis aſſumendo, & iam galeas contra galeas eiuſdem ſanctæ ſynodi propter hanc cauſam mittebat in Conſtantinopolim. Conſiderabantur ſcandala, quæ ex hoc ſchiſmate concilij prætenſi contra uerum concilium imminebant, & quæ iam prohdolor in oculis omniū conſpiciuntur. fuit ille citatus,per quem tantum ſcandalum exoriebatur,qui & reformationis,ac legis domini,& decretorum huius ſanctæ ſynodi contemptor erat: immo iam perſequebatur illos,qui decreta ipſa ſeruare uolebant, atq; eandem ſynodum & geſta eius p erectorium illius prætenſi concilij confundere conabatur,ut priuſquam illud grande ſcandalum eueniret,priuſquam electio illius conuenticuli contra concilium,illa horrēda diuiſio quæ iam parturiebatur,actualiter formata eſſet, prouideretur eccleſiæ,& eius ſciſſuræ periculoſiſſimæ obuiaretur. Quod ſi tunc factum eſſet, iam nunc non ſentiret eccleſia dolores acerrimos, quos p colliſionem fratrum in utero ſuo ipſa præſentit. Nunquid non omnis amator unitatis,omnis uerus filius eccle- E
ſiæ,debebat totis uiribus inſiſtere,ne hoc uulnus matri ſuæ inferretur, ſed in tempore prouideretur,quod maxime expetebat præfatum citatorium? Et nihilominus ſancta ſynodus omnem ſuam poſſibilitatem pro Græcorum conductione impēdebat, mittēs oratores ſuos & galeas in Conſtantinopolim,ut Græcos adducerent,obtulitq; ipſis Græcis per ſuos oratores complere omnia, quæ eis promiſſa fuerant, ſi aduenire uoluiſſent: nec in aliquo defecit ipſa ſancta ſynodus, ſperans ſemper ipſos Græcos uenire debere ad locum nominatum per eandem ſynodum, ſicut in eis conuentum erat. Nec dubium eſſe debet cuiquam Chriſtiano, quod ſi iuuare uoluiſſet Gabriel tunc dictus Eugenius,ut ueniſſent, ſicut ipſe reſtitit & impediuit, quod fuiſſent adducti. Sed maluit eccleſiam ſcindere,quàm in hoc conſentire, ut ſub umbra illa reformationem euitare poſſet, & facta ipſius eccleſiæ in ſuam tyrannidem redigere. Dum uero citatus eſt, ſcidit extunc eccleſiam quantum in ipſo fuit: immo & contra determinationem catholicæ fidei concilium hoc Baſileenſe licet nulliter, tranſtulit: & tunc in Ferrariam caſu quo procederetur contra ipſum aut aliquem oratorum ſuorum præſidentium,qui in concilio fuerant,quorum unus de crimine falſi erat accuſatus, de quo fuit poſtmodum iuſto iudicio condemnatus. Et iam dicit ſe hoc feciſſe propter Græcos, quod propter ſe & præſidentem ſuum fe- F
cit. Nam & contentus erat non obſtantibus omnibus, ut concilium Baſileæ permaneret uſq; ad aduentum Græcorum,dummodo ab ulterioribus proceſſibus contra ipſum & præfatum præſidentem ſuum ſuperſederetur. Addit autem de uenerabilibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, contra quos tamen nihil concilium agebat,niſi quod eos euocabat ad prouidendum eccleſiæ in tanto periculo. Sed quid attinet ad factum Græcorum,quod oporteret diſſolui hoc concilium,ſi procederetur contra unum de præſidētibus ipſius Gabrielis olim Eugenij,ut propter hoc ſibi liceret transferre concilium in Ferrariam,impediendo ex hoc ſolo capite factum Bohemorum, quod tunc actu in Baſilea tractabatur cum oratoribus regni Bohemiæ,& mandando ne illud ultra triginta dies ageretur in caſu prædicto,excommunicando'que, priuando,inhabilitando omnes qui poſtea in Baſilea actus conciliares exercerent,tam in facto fidei,quàm reformationis generalis,in quibus ipſe iuxta ueritatem fidei catholicæ tenebatur obedire concilio. Quis tam ſubtilis,quis tā acutus, qui hoc factum ab errore, à ſchiſmate excuſare poſſet, dum propter euitandam iuſtam punitionem unius falſarij,etiam omnibus alijs ceſſantibus, ipſe olim Eugenius omnia hæc ſcandala perpetrabat? Dicit autem ſuſpenſionem eius ab adminiſtratione papali

A papali,fuiſſe factam cum inſtaret aduentus Græcorum. Notorium uero eſt,quomodo poſt illam adeo ſcandaloſam diſſolutionem & tranſlationem in Ferrariam, monitus fuit ut eam reuocaret ſub pœna ſuſpenſionis poſt quatuor menſes, niſi reſipiſceret,incurrendæ:quod dum facere noluit,per propriam contumaciam huiuſmodi ſuſpenſionem incurrit. Neque aduentus Græcorum,qui diu poſt ipſam ſuſpenſionem in portum Venetiarum aduenerunt, in hoc aliquid cauſauit. Adiungit quod ad depoſitionem eius proceſſum eſt, cum immineret eorundem Græcorum reductio. Sed ſcit totus orbis,quod licet ad depoſitionem eius procedere licite potuiſſet ſancta ſynodus iuxta decreta ipſius, poſtquam præfatus Gabriel ſuſpenſionem ipſam ſuſtinuerat per duos menſes animo indurato,tamen maxima utēs patientia & manſuetudine,adhuc poſtea per quindecim menſes hanc depoſitionem diſtulit, donec grauiſſimis periculis imminentibus hoc ſacrum concilium in periculo totalis diſperſionis poſitum erat. poſt depoſitionem autem ipſius per aliquot dies,publicauit quod Græci unionem acceperant.Sed nunquid idcirco in ſuis criminibus præualere debet aduerſus catholicam eccleſiam, & eam ac iudicia eius iuſta confundere, autoritatem conciliorum generalium proſternere, quia dixit ſe reduxiſſe Græcos, & omnia mala facta ſua ſub hoc pallio cooperire laborat?uideant pro deo

B Chriſtiani,quomodo in ea re ꝓceſſerit.Iamdudum anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto dum ueniſſent ad hanc ſanctam ſynodum eius expenſis oratores ipſorum Græcorum,cum quibus tractabatur, ut anno ſequenti Imperator Romeorum & patriarcha Conſtantinopolitanus cum cæteris ex oriente uenirent ad aliquem locum per hanc ſanctam ſynodum nominandum, præfatus Gabriel miſit Chriſtophorum Garathonum ad Conſtantinopolim, ut ibidem fieret conuentio latinorum & Græcorum,& nō uenirent citra mare.unde multa retardatio in facto unionis Græcorum,quam hæc ſancta ſynodus proſequebatur,ſubſecuta fuit. Tādem ipſe olim Eugenius conſenſum præbuit,ut eadem ſancta ſynodus proſequeretur cōuenta cum præfatis oratoribus Græcorum per eum modum,quo cum eiſdem ipſa concluſerat.Et nihilominus dum poſt conſenſum prædictum oratores noſtros ad prædicta exequendum miſiſſemus in Græciam, qui pecunias pro congregandis orientalibus dederunt,ipſe Gabriel iterum miſit præfatum Garathonum, qui in contrarium ipſorum oratorum noſtrorum laborabat.Cum uero res concluſa fuit,ut Græci ipſi citra mare uenirent ad locum nominandum per hanc ſanctam ſynodum,deus nouit quantis artibus Gabriel ipſe impediuit, & impediri fecit, tam in Auinione ꝗ alibi,

C ne hæc ſancta ſynodus haberet pecunias pro conductione Græcorum: quantis modis laborauit,ut ipſos ad ſe traheret,ut ſub umbra Græcorum ſua compleret deſideria:qui etiā ſuum ſaluumconductum ꝓ eiſdē Græcis conducēdis huic ſanctæ ſynodo requirēti dare recuſauit, dū Sigiſmundus Impator Romanoꝝ, & Albertus tūc dux Auſtriæ & nunc rex Romanoꝝ,rex Francorum atq; alij reges ꝑ quoꝝ dominia uenturi erant Græci præfati, necnon alij duces & principes, atque etiam Venetorum, Ianueñ. Florentinorum ac Seneñ. communitates, ſuos ſaluoſconductus liberaliter conceſſerunt. Ea res quidem perpetuis eſt deploranda ſeculis.poterat fieri Græcoꝝ unio cum bona pace,cum unione eccleſiæ noſtræ in uero uniuerſali concilio,ubi p̄ſlati orbis,ubi omnes principes catholici aut oratores eorum conueniſſent,ubi multo celerius,multo ſtabilius atq; firmius fuiſſet fauente domino,ipſa unio expleta.Maluit ipſe Gabriel eccleſiam noſtram catholicam ſcindere,factum ipſoꝝ Græcorum perturbare,& eos ad conuenticulū Ferrariēſe ac deinde Florentinenſe perducere,ubi reges catholici uidentes ſchiſma eius & illicitam erectionem altaris ſacrilegi contra uerum altare,uidelicet hoc ſacrum uniuerſalis eccleſiæ conciliū, abhorruerunt illuc ſuos mittere oratores. Si uero Græci ipſi aliquam profeſſionem ueritatis fecerint,in qua perſiſtant,aut ſi quid boni in hoc facto repertum fuerit, rerū ueritate comperta, gratias agemus diuinæ pietati, quæ non ſineret mala eſſe, niſi potens eſſet ex illis

elicere

elicere bona: & unionem ipſorum Græcorum ſemper optauimus, & optabimus. D
Sed non propter hoc mala ipſius Gabrielis ſub hoc pallio cooperiri poſſunt. Quid
enim ſibi prodeſſet cæteros ad fidem conuertere, ſi ipſe in ſchiſmate & hæreſi per-
manere uellet? Si cæteros uellet unire, & ſe ab eccleſia catholica ſeparare, qui etiam
1.Cor.13. ſi montes transferret, & charitatem non haberet erga ipſam catholicam eccleſiam,
ſicut nec habere poteſt, quandiu ſchiſma & hæreſim obdurato animo retinet, nihil ſi-
bi prodeſt. Et licet laboret ut ſub hoc colore Græcorum, fideles Chriſtiani ſuum
conciliabulum Florentineñ. in ſchiſmate erectum approbent, eundem'que Gabrie-
lem depoſitum, priuatum, condemnatum & reprobatum, pro uero & ſummo pon-
tifice uenerentur, tamen deus illis dedit intellectum ad diſcernendum bonum à ma-
lo, cognoſcendum iuſtitiam ac ueritatem. Et fruſtra tale rete iacitur ante oculos
Proue.1. pennatorum. Alij enim pontifices in ueris concilijs generalibus, ut Innocentius ter-
tius in concilio Lateranenſi, in quo duo patriarchæ Orientales perſonaliter affue-
runt: & Gregorius decimus in concilio Lugdunenſi, Græcos reduxerunt longe citra
quingentos annos: immo etiam ipſe Gregorius ibidem baptizari fecit oratores Tar-
tarorum. Et nihilominus ſi eccleſiam ſcandalizare uoluiſſent illi pontifices, atque
mala perpetrare quæ fecit ipſe olim Eugenius, nequaquam hoc eis ſub tali colore
permiſiſſet eccleſia. Deinde præfatus Gabriel comparat ſe beato Leoni, contra
quem Dioſcorus ſententiam tuliſſe refertur in ſecunda Epheſina ſynodo, cui hanc ſan- E
ctam ſynodum Baſileẽſem aſſimilat. Longe certe eſt differentia inter Leonem ſanctũ,
& Gabrielẽ tot uitijs & criminibus irretitum: atque etiam inter hanc ſanctam legiti-
mam ſynodum, in plena libertate ſemper conſtitutam, & illam reprobam Epheſi-
nam, in qua uiri armati gladios tenentes in manibus, compellebant homines ad diffi-
niendum quod placebat Dioſcoro. Tandem ipſe Gabriel depoſitionem damnat & re-
probat. quod certe omnibus malis & peruerſis iuſte condemnatis accidere ſolet, ut
ſemper ſententiam in eos latam, iniuſtam eſſe reputent. Sed in cauſa propria non mi-
rum ſi non recte iudicat, qui in uerbis iniurioſis atque inflatis per totam ſuam inue-
ctiuam reſperſis, plene oſtendit loqui ſe ex paſſione animi exacerbati, non ex iudicio
rationis, dum audet dicere dæmonia totius orbis in latrocinium Baſileenſe confluxiſ-
ſe uideri, & alia horribilia uerba, quæ nemo prudens, nemo iuſtus, nemo diceret ho-
Ioan.7. neſtus. Sed dixerunt etiam Iudæi Chriſto quod dæmonium habebat. & multoties
eccleſia catholica à diuerſis hæreticis, ut Donatiſtis, Arrianis & alijs permultis, gra-
ues iniurias audire ſolita eſt: qui dum lepra hæreſis infecti erant, alios omnes qui ali-
ter ab eis ſentiebant, hæreticos reputabant, & ab eccleſia præciſos & ſchiſmaticos,
ſicut nunc Gabriel ab unitate eccleſiæ præciſus, de his iudicat, qui in unitate perman- F
ſerunt, qui doctrinæ catholicæ & apoſtolicæ adhæſerunt, & conſtantiſſimis animis
ſemper adhærent, tam in concilio Conſtantienſi declaratæ, quàm dudum in hac Ba-
ſileenſi etiam pro eo tempore, ſicut prædictum eſt, quo ipſe Gabriel hoc ſacrum con-
cilium legitimum generale concilium eſſe recognouit, & quo legatus ſuus eidem
præſedit. Proſpiciebatur etiam quanta deſolatio eccleſiæ ſequeretur, ſi deinceps con-
culcatis concilijs generalibus, ſpretis canonibus, abiectis determinationibus catho-
licæ fidei, unus mortalis homo poſſet negocia eccleſiæ pro libito uoluntatis agere.

Quod uero longam patientiam habuit ſancta ſynodus in tolerando Gabrielem & facta eius, ipſe hoc impingere conatur, tanquam pro habendo papatum facta ſit tam longa protractio, cum econtrario manifeſtum ſit, quod ſi hoc quæſiuiſſet ſancta ſynodus, iamdudum ad depoſitionem eius proceſſiſſet, attentis ſcandalis, ſchiſmatibus & malis fere innumeris, quæ per eius damnoſum & inutile regimen accidebant. Sed expectauit benigne hæc ſancta ſynodus eius emendationem in multa patientia, & ipſe per reſiſtentias quas præſtitit, per uaria impedimenta quæ præbuit tam tempore primæ prætenſæ diſſolutionis, quàm ſecundæ, quàm alio medio tempore, fuit cauſa tam diuturnæ protractionis. Manifeſte autem iam o-

mnes

A omnes conſpiciunt obduratam Gabrielis pertinaciam per ſupradictam inuectiuam, & quomodo confundere conatur eccleſiam catholicam, ueritatemq́; & iuſtitiam, ut iam omnes clariſſime intelligere poſſunt, quomodo ſine ulteriori quacunq; protelatione ipſum euitare, eiusq́; uenenatum conſortium fugere, & quilibet Chriſti fideles ab eodem efficaciter recedere neceſſe ſit, atq; in doctrina eccleſiæ catholicæ pmanere. dolere quidem omnes debent, quod Gabriel ipſe qui benigne ab aſſentiẽdo eccleſiæ et ambulando unanimiter cum conſenſu in domo dei, poterat fructus huberrimos in eccleſia efficere, & omnibus bonis ſpiritualibus & tẽporalibus abundare, nũc ſuperba ſeparatione in tanta mala ſe præcipitauerit, & eccleſiam ipſam tantis perturbationibus afflixerit, ut conculcata conciliorum autoritate, ipſam ſuæ uoluntati ſubijceret. Iam uero ad talia uerba ipſius Gabrielis, in quibus finis nõ inueniretur, nequaquam ulterius attendere neceſſe eſt. Sed orandus eſt deus omnipotens, ut animũ illius humiliare dignetur, & non ipſum in damnationem perpetuam corruere permittat. dandaq́; eſt opera, ſicut neceſſitas expoſcit, ut eccleſiæ prouideatur de bono & ſalutifero regimine ad conſeruationem fidei & ſalutem Chriſtianorum in glo riã dei omnipotentis, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ in cõgregatione noſtra generali, nonis Octobris, anno à natiuitate domini milleſimo qua-
B dringenteſimo trigeſimonono.

EPISTOLA SYNODALIS AD VNIuerſos Chriſtifideles de obediendo concilijs generalibus, & cauendo ipſis inobedientes.

SACROSANCTA &c. uniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis dei benedictionem. Grande periculum ac deſolationẽ inauditam, quæ iam eccleſiæ dei & uobiſipſis imminet, ò Chriſti fideles, attendite, & antiqui hoſtis iacula conſpicite, quibus gregem dominicum magno precio redemptũ, perimere conatur, ut deuotioribus animis auxilium diuinæ gratiæ imploretis. Et quemadmodũ exhortatur Apoſtolus, accipiatis armaturam dei, ut poſſitis reſiſtere in die malo, in omnibus ſumẽtes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela hoſtis nequiſſimi ignea extinguere: qui iam uehementi tentatione fundamenta eccleſiæ & religionis Chriſtianæ concutere quærit, uolẽs conciliorum generalium autoritatem euertere, Ephe. 6.
C per quæ fides orthodoxa & omnis uitæ atque actionis norma tradita eſt, & quorum uigore eadem fides atq; regula diſciplinæ Chriſtianæ ſuſtentari habent in terris, ut illis proſtratis, mala innumera ſuper populum Chriſtianum inducere poſſit. Sed ut eam rem lucidius proſpiciatis, & non permittatis uoſipſos miſerabiliter deperire, eccleſiamq́; matrem ueſtram tantis ſubijci ruinis, primum uos conſiderare decet, quanta deſolatio in foribus eſt, quantaq́; periclitatio animarum imminet, ſi nunc ruat & proſternatur conciliorum autoritas. Deinde aperiemus quomodo ipſa grauiſſime ruit, ſi illi fauor & obedientia præſtatur, qui eandem conciliorum autoritatem factis, uerbis & ſcriptis iam à multo tempore conculcare non ceſſat. Poſtmodum obiectiones contra illius iuſtiſſimam ſuſpenſionẽ ab adminiſtratione papali, & ſubſequentẽ depoſitionẽ, nullius eſſe momẽti clariſſime oſtẽdemus: ut ueritate plene comperta, quiſq; Chriſtianus intelligat, quid ſibi agendum eſt de neceſſitate ſalutis. Aduertite in primis ò Chriſticolæ, & ante oculos ueſtros ponite miſerandum & flebilem ſtatum Chriſtianæ religionis, ſi eo redacta fuerit, ut quiſq; in ſummo pontificio poſitus, iam aſſecuratus ſit quod nullam correctionem à cõcilijs generalibus deinceps habeat pertimeſcere, quantumcunque eccleſiam ſcandalizet, & eius ſtatum perturbet ac decoloret: ita ut ſi omnes dignitates eccleſiaſticas & beneficia uenderet, ſi p̃latos quoſque inuitos transferret, & expelleret iniuſte pro libito uolũtatis, etiam notorie ac

iniuſte

iniuſte reges & principes deijceret,moribus pernicioſis animas hominum paſſim ꝑi D
mere laboraret,crudelitates perpetraret horrendas,legem dei confunderet,quæq; ſa-
lubria inſtituta euerteret,temporalia eccleſiæ Romanæ & cæterarum particularium
eccleſiarum diſſiparet atq; alienaret,aliaq; innumera flagitia, ſcelera & crimina noto
ria ꝑpetraret,ac ſe incorrigibilem redderet,omnis eccleſia in unum congregata,nul-
latenus illum à talibus coercere poſſet:quinimmo liberum eſſet ei, quamlibet ſyno-
dum eum reprimere uolentẽ,ilico transferre uel diſſoluere:ꝑſiſtentes in ſynodo con
tra uoluntatem eius,ꝑſequi,excommunicare,priuare,inhabilitare,cõtumelijs ac in-
iurijs afficere,inuaſiones corporales aduerſus eos excitare:ac deinde quicquid ſyno-
dus ſtatueret,p̃ciperet,dictaret,ordinaret,penitus cõtemnere,abijcere & reprobare.
Conſpicite pro dei reuerentia,qualis ex hac re daretur introitus inimico humani ge
neris ad ſubuertendum religionem Chriſtianam, dum ſeducendo unum hominem,
poſſet Chriſtianitatem in deſolationem maximam deijcere,mores ꝑuertere,canones
& regulas quaſq; diſſipare eccleſiaſticas,regna & prouincias conturbare,ac bonis ſpi
ritualibus & temporalibus ſpoliare,uitiorumq; immanitatem inducere. Aꝑite ocu
los & uidete, qualis ex hoc daretur ingreſſus Antichriſto. Sed & cõſiderate,quomo
do ea res fidem catholicam confunderet atq; uiolaret,quæ eſt primum fundamẽtum
Heb. 11. eccleſiaſtici ædificij,quo euerſo,omnia corruunt,ſine qua fide impoſſibile eſt placere
deo aut aliquam ſalutem conſequi. Notum eſt enim, quomodo ſacra Conſtanti- E
enſis ſynodus ad extirpationem errorum tanta pericula uniuerſæ eccleſiæ afferentiũ,
diffiniuit & declarauit,innitendo ſacris ſcripturis & doctrinis antiquorum concili-
orum atq; ſanctorum doctorum, quod concilium generale uniuerſalem eccleſiam re
præſentans,poteſtatem à Chriſto immediate habet,cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus &
dignitatis,etiam ſi papalis,obedire tenetur in his,quæ ꝑtinent ad fidem, ad extirpati
onem ſchiſmatis, & reformationem eccleſiæ in capite & in membris:quodq; ſi qs ſta
tutis & mandatis cuiuſlibet concilij generalis legitime congregati,obedire contuma
citer contempſerit in prædictis & pertinentibus ad ea,condignæ pœnitentiæ ſubijci
atur, & debite puniatur,ad alia etiam iuris remedia,ſi opus fuerit,recurrendo. Dein
ceps felicis recordationis Martinus papa quintus,approbante toto Cõſtantienſi con-
cilio,literas ſuas uniuerſis epiſcopis & inquiſitoribus mandauit, continentes quod
eſt de neceſſitate ſalutis, credere generale concilium habere ſupremam autoritatem
in eccleſia, quodq; quodlibet concilium generale, & etiam ipſum Conſtañ. repræ-
ſentat uniuerſalem eccleſiam: & quicquid approbauit & approbat in fauorem fidei
& ſalutis animarum,eſt ab uniuerſis fidelibus approbandum & tenẽdum:& quicq̃d
condemnat eſſe fidei uel bonis moribus contrarium,ab uniuerſis fidelibus pro conde F
mnato tenẽdum & aſſerẽdum:loquẽs etiam de illis,quæ circa principium ipſius con
cilij Conſtantieñ. diffinita & approbata ſunt,ſicut ſuæ p̃fatæ literæ indicant, quæ ex-
preſſam mentionem faciunt de declaratione facta circa principium ipſius concilij ſo
per communione diuinæ euchariſtiæ ſub utraque ſpecie,& de condemnatione erro-
rũ & ꝑſonarum eorundẽ Ioannis Vuicleff & Ioãnis Huſz. fuit autem deinceps præ
miſſa determinatio de conciliorum autoritate in hoc ſacro Baſileenſi concilio in plu
ribus ſeſſionibus repetita, dum olim Eugenius concilium ipſum prima uice diſſol-
uere attentauerat,atque in reſponſionibus ſynodalibus multipliciter declarata, & in
uniuerſum orbem per epiſtolas aliasque literas & ſynodales nuncios publicata.
Ipſe tunc Eugenius huic ſacro concilio doctrinam hanc notorie tenenti, prædicanti
& publicanti,adhæſit:& ipſum fuiſſe legitimum,ac legitime à principio ſui continu
atum,profeſſus eſt,confitens diſſolutionem per eum factam,irritam & inanem:quam
tamen primo ex iuſtis & neceſſarijs cauſis factam eſſe publicauerat, ac etiam duas li-
teras ſuas in apoſtolico palatio contra hoc ſacrum concilium & eius decreta pro-
mulgatas,in quarum una dicebat, quod ante aduentum legatorum ſuorum exiſten-
tiũ in ſynodo,nulla erant ſedis apoſtolicæ autoritate ſuffulta:atque etiam deſignabat,
quod

A quod ipſo contradicente, generalis ſynodi non habebant poteſtatem: quodq; multa & grauia diſponere & ſtatuere præſumpſerant contra decreta ſanctorum patrum, in apoſtolicæ ſedis graue præiudicium: tertiasq;, incipientes, Deus nouit, ſuo nomine factas, in quibus quamplura contra autoritatem conciliorum aſſerebatur: & quicquid per eum aut ſuo nomine in præiudicium aut derogationem ſacri huius concilij Baſileenſis ſeu contra eius autoritatem, factum, attentatum ſeu aſſertum erat, caſſans, irritans, & annullans, nullasq; & irritas fuiſſe & eſſe declarans: adijciens quod de cætero à grauaminibus ipſi concilio inferendis abſtineret. Deinceps quoque poſt ipſius adhæſionem in ſeſſione publica, præſidente legato apoſtolico, aſſiſtentibus octo ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, oratoribus regum & principum, prælatorumq; & doctorum iuris diuini & humani copioſa multitudine, eadem declaratio Conſtantienſis concilij renouata extitit. Vbi autem hæc ueritas concernens manifeſte fidē & ius diuinum, ſicut olim lucide in celebri rñſione incipiēte, Cogitanti, & alijs pluribus oſtenſum fuit, expreſſe differēs de autoritate data immediate à Chriſto eccleſiæ congregatæ & concilijs generalibus, toties & tam ſolenniter per uniuerſam eccleſiam declarata eſt, & per concilia generalia, quæ ſummi pontifices conſiſto
B rialiter declarauerunt legitima, etiam pro eo tempore quo hmōi declarationes ediderunt. Si nunc poſt hæc omnia, ipſæ declarationes fidei & iuris diuini abijciantur, ac ueluti erroneæ deijciantur & conculcentur, impingaturq; toti eccleſiæ error, quæ talia declarauit: quis non uidet alias hæreſes per eccleſiam ſopitas, reſuſcitari, & nouis ſuſcitandis frena laxari, dum ex hoc uia paratur, ut concilijs generalibus in declarationibus fidei & diuini iuris amplius non credatur: ſed in qualibet regione, in quolibet loco poſſint homines ſectas & hæreſes & quaſlibet malas doctrinas excitare, amplius non timentes ſuas adinuentiones per generalium conciliorum autoritatem confutari? Vnde totus orbis in conturbationem maximam deueniret, & periclitabitur Chriſtianitas, quæ & olim ante tempora Conſtantini, ſicut teſtatur Iſidorus, feruente perſecutione, in uarias hæreſes ſciſſa eſt: quia nō erat epiſcopis licentia conueniendi in unum, niſi tempore ſupradicti Imperatoris: quod ſi tunc, non obſtante quod eſſent ſummi pontifices uita & ſanctitate præclari, propter defectū congregationis conciliorum generalium hæreſes ipſæ pullulabant, quanta nunc inſurget hæreſum uorago, ſi amplius conciliorum generalium diffinitionibus non credatur, nec acquieſcatur, atq; illorum ſic miſerabiliter proſternatur autoritas? O quanta Chriſtianitatis deſtructio, O quanta fidei deſolatio, O quanta omnis religionis & pietatis abiectio, quanta euerſio rerum publicarum, regnorum & prouinciarū, quan-
C tum naufragium animarum. Plorate iam & ingemiſcite omnes inuocantes nomen domini, maiores cum minoribus, & apertis oculis inſpicite turbationem uenturam uniuerſo orbi, ruinamq; ueſtram & deſolationem præuidete, ſi ſic frangatur neceſſaria illa conciliorum autoritas. Sed & flete ſuper uos, ſi ſic proſternatur, quod omnium Chriſtianorum prælatorumq; religioſorum ac cæterorum Chriſtianorum erat ſupremum refugium in terris. ad eorūdem nempe auxilium ſepænumero confugerunt ſummi pontifices, dum à tyrannis perſecutionem patiebantur, quæ iam amplius nulli uenerabuntur aut reuerebuntur tyranni, ſi hoc tempore corruerint. Per ipſa concilia ſedes apoſtolica robur ſuæ dignitatis & autoritatis conſeruabat, dū per eorundem conciliorum ſententias cunctis hominibus formidandas & uenerandos canones, omnes aduerſarios fidei & ſanæ doctrinæ atq; bonorum morum corruptores arcebant & reprimebant. Ipſi quoq; pontifices per eadem concilia dirigebātur, ut ambularent ad ueritatem euangelij, & poteſtate ſibi data ad ædificationem uterentur. Vnde qui ipſorum cōciliorum autoritatem eneruare quærunt, illi decorem, dignitatem, robur & auxilium apoſtolicæ dignitatis, fidemq; ſalutem & bonas actiones ſummorum pontificum manifeſte confundere moliuntur, atque in illam deſtructionem adducere, de qua loquitur beatus Gregorius, dum poſt enumerata uniuer-

ſalia concilia,ſubdit:Cunctas quas uenerãda concilia præfata perſonas reſpuunt, re- D
ſpuo:quas uenerantur, amplector:quia dum uniuerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe
& non illa deſtruit,quiſq; præſumit abſoluere quos ligát,aut ligare quos abſoluũt.
quibus uerbis idem Gregorius immediate ſubiungit:Quiſquis ergo aliud ſapit, ana
thema ſit. Vt uero de cæteris prælatis eccleſiaſticis & principibus ſecularibus,qui ad
concilia refugium habuerunt,dicere obmittamus, quoniam nimium prolixum eſſet
ſingula enarrare,ſaltem illud homines cõſpiciant,quod per huius ſacri concilij labo-
res,regnum inclytum Bohemiæ Sigiſmũdo Romanorum regi reſtitutum fuit.quodq;
aduerſus nonnullos,qui temporalia cunctis eccleſiis eripere, religionesq; tam men-
dicantium q̃ aliorum deſtruere conabantur, ſingulare præſidium tam in dicto Con-
ſtantieñ.q̃ in hoc ſacro concilio inuentũ eſt.Quid de ſchiſmatibus tollendis dicemus,
ſi amplius concilijs generalibus non obediatur?ſi plures contenderint de papatu,q-
libet qui ſe uerum papam putabit, dicet ſe ſuperiorem concilio.quomodo poterũt
iudicari,quomodo coerceri aut reprimi,ſi uiderint hoc modo proſtratam ipſorũ cõ
ciliorum autoritatem?quod ſi omnia inconuenientia enumerare uellemus,quæ ſecũ
afferret huius autoritatis ruptura, non multis poſſet deſcribi codicibus. Sed iam ad
ſecundum explicandum tranſeamus,quõ hæc proſternitur autoritas,quõ ruina gra-
uiſſima eccleſiæ & malorum ac turbationum inenarrabilis multitudo paratur, ſi il- E
le ſuſtineatur & foueatur,qui huius autoritatis ſe contemptorem,impugnatorem &
notorium pſecutorem oſtendit.Quis negare poteſt,ô Chriſtiani, quod reformatio-
ni eccleſiæ in capite & in mẽbris,quam totus orbis deſiderabat,& pro qua iam plu-
ra concilia generalia congregata fuerunt,duriſſime reſtiterit(de quo oĩs anima dole
re debet)ille,qui primus homines ad uiam ſalutis inducere debuerat,olim Eugeni-
us papa quartus,nũc Gabriel nuncupatus, quodq; illa quæ ꝓ ipſa reformatione de-
creta & inſtituta erant ꝑ hanc ſanctã ſynodũ,à ſe abiecerit & contẽpſerit,ita ut nunq̃
unũ canonẽ ſynodalem concernentẽ reformationẽ ipſam,in executionẽ efficacẽ de-
ducere cõpertus ſit,q nullã penitus emendationẽ in regimine curiæ ſuæ ꝓpter quã-
cunq; admonitionẽ aut correctionẽ effecit, ſed aſſidue grauiores abuſus adauxit, in
ꝑditionem aĩarũ & deteſtabilis Simoniacæ peſtis fomentũ? Quis negare põt, quod
quantum in ſe eſt,autoritatem oĩm conciliorum generaliũ conculcauit,dũ euocatus ad
ſynodale iudiciũ,diffiniuit quod ex certa ſua ſciẽtia autoritate apoſtolica & ex pleni
tudine poteſtatis transferebat hoc ſacrũ conciliũ,caſu quo ꝓcederetur cõtra ipſum
aut aliquẽ ſuorũ oratorum ꝓſidentium,qui in concilio fuerant, cũ tñ eo tunc tpe ipſum
conciliũ generale uerũ ac legitimũ reputaret?Quis diſſimulare põt,quod etiam ipſi
concilio autoritatiue prohibuit,ne ultra dies xxx. cauſam fidei quæ cũ Bohemis age F
batur,tractaret, adijciẽs quod oẽs excõicabat, priuabat beneficijs & inhabilitabat ad
eadẽ,q deinceps poſt terminũ quẽ ipſe tunc ꝓfixit,actus conciliares Baſileæ exerce-
rent,uolẽs etiã ex ea cauſa eſſe derogatũ qbuſcunq; declarationibus,etiã ſub noĩe ge
neralis concilij factis,& alijs in contrariũ facientibus?Ex his proſternens & abnegans
manifeſte ſupradictã declarationẽ catholicæ fidei,tam p ſacrũ Conſtantieñ. conciliũ
factã,q̃ per hoc Baſileeñ.ut ꝓmittitur,dudum renouatã,& ſe ſuperiorẽ in his oĩbus
concilio deſignans:uigore cuius prætenſæ diſſolutionis ſchiſma horrendum & gra-
uiſſimã diuiſionẽ conſequẽter in orbe poſuit,erigens cõgregationem Ferrarieñ.ſub
noĩe alterius generalis concilij contra hanc ſanctã ſynodũ, poſtq̃ declarauerat condi
tiones in præfata diſſolutione poſitas,purificatas fuiſſe:ſtudens hoc pacto incon-
ſutilem tunicam Chriſti,& eccleſiam quam in unitate repererat,gladio ſæuiſſimo di
uiſionis & ſchiſmatis feriens:quod certe omnes debuerant abhorrere Chriſtiani,qui-
bus ſimile ſchiſma nunquam compertum fuerat. Sed nec his contentus,in hanc ſan-
ctam ſynodum uarias perſecutiones excitauit,mandans ciuibus Baſileeñ. ut eandem
à ſua ciuitate expellerent. Alioquin in ipſam ciuitatem interdictum, & in guberna-
tores eius excõicationem proferre dicebat, inhibendo ne quis uictualia deportaret
ad eam-

A ad eandem:& ſi qui portarent,ſpoliarentur,cederentq́ ſpolia occupantibus. Scripſit præterea,ut in eos de concilio fieret perſecutio,tanquam in hoſtes Chriſtianæ fidei,uocans ipſam ſynodum iniquorum perfidam ſynagogam,quæ mandata adeo grauia fuerunt,ut uix filius perditionis adueniens,grauiora aduerſus eccleſiam mandata ferre poſſet,ſi eam ſentiret pro ſuſtinenda fide & lege domini in aliquo loco congregatam. Quæ uero & quanta ſcripſerit diuerſis principibus,blaſphemando eandem ſynodum & decreta eius,longum eſſet enarrare. Sed & quomodo patrimonium,terras & dominia eccleſiæ,quæ in ſumma pace & proſperitate repererat,ipſe tractauerit, quas alienationes fecerit, quas guerras commouerit,partialitates acceperit, quãtaq́ crudelitates ſub regimine ſuo in loca & in ſubditos eccleſiæ perpetratæ ſint,quõ iuramenta ſua ſolenniter in conclaui & poſt conclaue præſtita infregerit, flebile eſt dicere. Et præterea quæ unquã maior incorrigibilitas,quæ maior pertinacia in aliquo pontifice uel miniſtro eccleſiaſtico apparuit,qui non ſolum in prædictis ſuis exceſſibus, quibus diuinam maieſtatem & legem eius ac fidem catholicam tam notorie offendit, & eccleſiam Chriſti in ſpiritualibus & temporalibus ſic conturbauit,afflixit, dãnificauit,diuiſit,& ſupra modum ſcandalizauit, obdurato permanſit animo:uerũetiam uult,his non obſtantibus,ab hominibus innocens & iuſtus reputari, nulla unquam
B emendatione,nulla correctione oſtenſa, quaſi tantam cæcitatem iam in populo dei excidiſſe credat,ut tam grauia uitia uelint pro ueritatibus uenerari? Videns aũt hæc ſancta ſynodus,ad ipſius emendationem nec dulces admonitiones ſæpius & per plures legatos & oratores tranſmiſſas,nec longam patientiam & benignam expectationem,nec citationem iuridicã, nec ſuſpenſionis ab adminiſtratione papali ſententiam iuſtiſſimam proficere:tandem expectatis decem & ſeptem menſibus poſt ſuſpenſionem prædictam, neceſſe habuit ſuper depoſitione ipſius à papatu, iuſtum proferre iudicium, prout eidem ex autoritate data à Chriſto incumbebat. Nunc uero aduertite ò Chriſtifideles, quæ deinceps erit in orbe cõciliorum autoritas, ſi poſt hæc oĩa fouetur & ſuſtinetur,qui non ſolum in tantis malis ſe incorrigibilem præbuit, uerũ etiam eandem conciliorum autoritatem proſternere laborauit,& laborare nõ ceſſat, ut deinceps nec ipſe,nec aliquis ſucceſſorum ſuorum per iudicium eccleſiæ corrigi ualeat, ſed poſſint pro libito uolũtatis omnia agere abſq́ ullo timore correctionis fiendæ ſuper terrã:qui & adhuc poſt ſuam depoſitionem grauiora grauioribus addens, tres declarationes catholicæ fidei de autoritate conciliorum, condemnare auſus eſt, cuius oratores iam per orbem aduerſus eandem autoritatem aperte prædicant:& tã ipſi quàm nonnulli ſibi fauentes, diſſeminant libellos ac tractatus ad huius hæreſis
C diuulgationem, & ſuppreſſionem declarationum catholicæ fidei,quas uniuerſa tenuit eccleſia. Poteſtis autem ò cuncti Chriſtiani hunc ignem,priuſquam amplius accendatur,extinguere,& fidei catholicæ ac uniuerſæ eccleſiæ pacem reddere,ſi ſententiis iuſtiſſimis huius ſanctæ ſynodi,quã repræſentare uniuerſalem eccleſiam recognouiſtis,debitã præſtiteritis obedientiam,& uiã ueritatis ac iuſtitiæ efficaciter amplexari curetis, in fauorem fidei & ſalutis eccleſiæ uniuerſæ. Si uero id non fiat, ſed diutius præſtetur obedientia ei,qui omnium horum malorum caput eſt, ſi repulſo eccleſiæ iudicio ille ſuſtineatur,qui iuſte condemnatus eſt,ſi impugnatori notorio fidei & autoritatis conciliorum faueatur, ſi manifeſtus perſecutor congregationis ſynodalis ſuſtineatur,ſi mandata,ſtatuta & præcepta concilij generalis abijciantur, & rebellanti atq́ contumaci & incorrigibili adhæreatur, illeq́ poſt ſentẽtiã depoſitionis in eum latam,pro capite eccleſiæ reputetur,qui ſe ab ipſius eccleſiæ unitate & corpore per fidei læſionem,per ſchiſmatis in erectione prætenſi alterius concilij perpetrationẽ ſeparauit,& cui iã nullus color,nullus titulus papatus cõpetere poteſt: ſi deniq́ non auditur eccleſia iudicans, & libellis illius qui condẽnatus eſt, blaſphemias & enormes iniurias in ſanctam ſynodum & exiſtentes in ea continentibus, aures præbentur: quis non uidet dies illos malos,horrendamq́ turbationem totius eccleſiæ,de qua ſu-

perius diſſeruimus,in proximo adeſſe? Quanti reperientur,qui deinceps in concilijs D
generalibus ad defenſionem fidei,ad extirpationem hæreſum, ad reformatiõem mo
rum,ad tuitionem iuſtitiæ & ueritatis perſiſtere uellent,ſi uideãt ſibi priuationes be
neficiorum,perſecutiones corporum,iniurias,opprobria,prætenſas cẽſuras & quaſ
cunq; aduerſitates imminere:illi autem ,qui hæc aduerſus ſynodũ hanc perpetraue-
rit,obedientiã & fauorẽ finaliter dari? Sepelitur profecto, conculcatur,& proſterni-
tur,ſi res ita procedant,ipſa conciliorum autoritas, & grauiſſimus dolor imminet omi-
bus Chriſtianis. Verum confidimus in dño,q non ſic eccleſiã ſuã in interitũ ruere pmit
tet:quinimmo excitabit corda ſeruorum ſuorum,ut miſereantur ipſius eccleſiæ & aiarum ſua
rũ,nec fidẽ catholicã,ueritatẽ & iuſtitiã ſic opprimi patiantur. Sed neq; hoc ſuſtine
ri poteſt, quòd quidã obedientiæ neutralitatẽ conſulũt obſeruandam,& ſicut ei qui
iuſte per ſynodale iudiciũ condemnatus eſt,nequaquã obediendũ eſt,ſic concilio iudi
canti obedientiã ſubtrahendã putant. Quomõ enim poteſt quiſquis Chriſtianus excu-
ſari,ut ab omi iudicio eccleſiæ ſe ſubtrahat,cũ de neceſſitate ſalutis eccleſiã audire te-
neatur, ſicut euangelica doctrina & oĩs ſanctorum traditio teſtatur? quod liceret,ſi qſ-
quam ſe à iudicio unius concilij ſubtrahere poſſet, ſimiliter & alteri concilio dene-
gare obedientiam,nec in eorum ſentẽtijs ſiue pro fide,ſiue pro quibuſcũq; rebus anima
rũ ſalutẽ aut eccleſiæ ſtatũ concernentibus, ulla ſtabilitas ullaue efficacia haberetur. E
Quilibet acta cõciliorum examinare uellet,ac de illis,put ei uideretur,iudicare:aut poſt
iudiciũ unius concilij,aliud expetere,nullũ interim obedientiæ debitũ reddens,ſicq;
fruſtraretur conciliorum autoritas,& tandẽ neq; ipſis,neq; ſummis põtificibus legiti-
mam adminiſtrationẽ habẽtibus obediretur. Vñ in totũ cõfunderẽtur eccleſiaſtica iu
dicia,piclitareturq; Chriſtiana religio:nec deinceps cõcilia gñalia quæcunq; mala re
primere laborarent,ſi eorũ ſentẽtijs non obediri conſpicerent.neq; locus eſt ſuſpen-
ſioni aĩorũ in tã clara iuſtitia,in tanta obediendi neceſſitate,dũ p defectũ obedientiæ
præſtandæ,fidei læſio & ueritatis oppreſſio aſſidue ſuccreſcunt,periclitantur aĩæ in-
numeræ,& exemplũ datur omnibus,ut deinceps nullis ſententijs platorũ ſuorũ,ſic-
uti nec ſynodorũ obediant, ſed aĩos ſuos p plura tpa ſuſpẽdere uelint,unde oĩs iuriſ-
dictio perire poterit,dum autoritatem ſupmam eccleſiæ obmitti & negligi uidebũt.
Si itaq; communi bono eccleſiæ dei conſulere quæritis ò Chriſtifideles, ſi præſenti-
bus malis finẽ imponere,ſi pacem cõſequi & felicẽ ſtatũ totius Chriſtianitatis intue-
ri,date operam ut cuncti unanimiter uiam ueritatis ſequantur, ut concilijs gñalibus
ſua reddatur autoritas,ut nullus eam deneget ſynodo uniuerſali obedientiã,ad quam
tenetur de neceſſitate ſalutis, in his quæ ptinent ad fidem,extirpationem ſchiſmatis, F
& reformationem eccleſiæ in capite & in membris,& pertinentibus ad ea. Sic ceſſa-
bunt ſchiſmata,ſic hæreſes extinguentur,mores reformabuntur, uigebunt cõcilia,fi-
des apoſtolica & uirtutũ dignitate & honore plurimo reflorebit, repellentur cona-
tus antiq hoſtis,breuiabũtur dies mali,& malorũ grandiũ repelletur incurſus: quæ,
ſi ſecus fiat, ſuper omnes Chriſtianos iam imminere conſpicitis. Supereſt iam , ut
eas obiectiones nullius oſtendamus eſſe momenti,quæ illaqueationem animarum &
obfuſcationem ueritatis ac iuſtitiæ huius ſanctæ ſynodi,per nonnullos afferũtur. Al
legant quidẽ hoc ſacrũ conciliũ de ſuo cõſenſu fuiſſe tranſlatũ,pro eo quod cõcorda
uerat cũ græcis,ſe transferre infra menſem poſtquã aduenirent ad ultimũ portũ ci-
tramarinũ,eiſdẽ in Conſtantinopoli per oratores concilij noĩandũ p celebrãdo œcu-
menico concilio,in eo loco quem hoc ſacrum Baſileenſe concilium elegiſſet. Verum
quanto reijciẽda ſit hæc obiectio,uos Chriſtifideles aduertite. Manifeſta quidẽ nimis
eſt ueritas,quod græci præualentibus practicis olim Eugenij perſequentis ſynodum,
non ad portũ per oratores concilij eis nominatum,uenerunt,neque ad locum p con
cilium electum,ſicut ipſi promiſerant, uenire uoluerunt: immo ſcripſerunt concilio
per oratores eius in Conſtantinopolim miſſos,ſe propterea cũ eis & eorũ galeis nõ
aduenisse, quia tempus mittendarum ipſarum galearum tranſactum erat, ſic ſe ab-
ſoluentes

A ſoluentes ab omni obligatione mutua, quæ inter concilium & ipſos contracta erat, licet tamen ſe alteri oratorum prius dixiſſent de ulteriori expectatione contentos eſſe, impedimentaq; concilio præſtita eſſent manifeſta, cum in conuentionibus initis cum eiſdem expreſſe caueretur, omnia debere intelligi ſine fraude & dolo, ac legitimo impedimento ceſſante. Quod ſi ad requeſtam ipſius olim Eugenij deinceps ire uoluerunt Ferrariam contra conſenſum concilij, quis ratione utens, dicere poſſit concilium ex ea re ad ſe transferendum fuiſſe obligatum? Dum uero quidam ulterius obijciunt, quod concilium quadam uice concluſit, caſu quo Auinionenſes certam pecuniæ ſummam infra menſem non traderent in pecunia numerata, & de hoc infra duodecim dies ſequentes, non certificaretur concilium, quod tunc teneretur ipſum concilium ad electionem alterius loci procedere, & uniuerſali eccleſiæ aliunde prouidere: quod dum adueniente tempore non fieret, præſidentes apoſtolici & alij quidam ſecum minorem partem concilij facientes, tanquã ad ipſos deuoluta poteſtate concilij, alium locum aliumq; portum nominauerunt, & oratores ad græcos miſerunt: ſæpe ad huiuſmodi obiectiones per decreta & epiſtolas noſtras reſponſionem fecimus, oſtendimusq; illas eſſe penitus inanes. Manifeſtum eſt enim

B quod concilium in ea concluſione cum nullo contractum fecit aut conuentionem, nullusq; aderat cum quo huiuſmodi contractum celebraret, nulliq; dubiũ eſt, quenquam cum ſeipſo contrahere non poſſe, cum inter ſpondentem recipientemq; ſponſionem debeat eſſe diſtinctio perſonarum. Vnde illarum omnium obiectionum corruit fundamentum. Sed tantum illam concluſionem intra ſe cepit concilium, quam & interpretari & mutare poterat iuxta caſus occurrentes, ſi pro ſalute eccleſiæ ſibi ita agendum uidebatur. Nec aliquis ſibi legem imponit, à qua recedere non poſſit: neque dicebatur in concluſione ipſa, quod in caſu prædicto minor pars haberet alium locum eligere, ſed concilium. Et ſi aliquod dubium erat, quod interpretandum ueniret, aut ſi quid in hoc agendum, uel deliberandum aut mutandum, nullatenus iudicio minoris partis ſtandum erat, ſed plurimorum ſententiæ acquieſcendum, ſicut mos antiquorum conciliorum & omnia patrum inſtituta edocent. Vnde & ex eo in uniuerſum orbem turbatio grauiſſima excitata olim fuit, dum aliqui epiſcopi minorem partem concilij Niceni facientes, illis contradixerunt, quæ maior pars concluſerat. Sed quid amplius illi met præſidentes apoſtolici, qui ſub prætextu concluſionis illius alium locum eligere uoluerunt, eidem concluſioni cum fieri deberet, cõtradixerunt, proteſtantes ſe non conſentire in decretatione loci Auinionẽſis, de quo expreſſe agebat dicta concluſio? Et ulterius pẽdente termino præfixo, oratores olim

C Eugenij archiepiſcopus Caretẽſis & Iacobus de Rachaneto, impediebant, ne illæ pecuniæ darentur in Auinione, de quibus hæc concluſio agebat. Scripſerunt præterea Auinionenſes, quomodo abbas bonæ uallis & Raymundus Taloni decretorum doctor, ad eos miſſi ex parte concilij, compoſuerant cum eis ex poteſtate eis data à toto concilio, quod haberent decretationem loci Auinionenſis & impoſitionis decimarũ priuſquã pecunias ſuas exoluerent. Mãdaueruntq; ipſi Auinionenſes, quod illis habitis pro cautiõe eorum, pecunias expedirent, de quibus oratores concilij miſſos ad eoſdem cautos & ſecuros fecerunt. Iudicauit concilium quod rationabiliter petebãt, quodque attentis prædictis, quæ ſuperuenerunt ad notitiam ipſius concilij, & alijs pluribus ipſum monentibus, non erat procedendum ad electionem alterius loci, nec expediebat ſaluti eccleſiæ & bono rerum agendarum. Quod autem aliqui pauci ad electionem alterius loci temerarie procedere præſumpſerunt, ſe dicentes decretum agere contra duplo maiorem partem concilij & amplius, ſcindentes & diuidentes quantum in ſe fuit eccleſiæ unitatem, hoc prorſus illicitum & pernicioſum fuit, ſicut per ſolenne decretum ſeſſionis noſtræ trigeſimæ ſecundæ demonſtrauimus. Vnde & conatibus eorum extunc reſiſtens hæc ſancta ſynodus, decretationem fecit in ſeſſione publica ſuper electione loci Auinionenſis & aliorum ſibi adiunctorum, omnem

aliam electionem ſeu nominationem loci per quoſcunq; factam irritans. Deinceps D
quoque ſubſecuta eſt communis omnium nullo diſcrepante concordia, quod tres do
mini inter quos erat unus & primus legatorum apoſtolicorum, haberent ſigillare
literas de quibus agebatur, ſine præiudicio alicuius, & oratores mittere. Ipſi aũt ſig.l
lauerunt decretum concilij, mittentes ipſum per oratores in Auinionem, illo præ-
tenſo reiecto, quod per minorem partem factum fuerat. Cumq; ſit omnino à ueri-
tate alienum, quod duo decreta contrarij tenoris, immo & ſibi inuicem contradicen-
tia expreſſe, uno & eodem tempore ſimilia ſynodali iudicio emanauerint, quia ſpiri
tus ſanctus per os generalis ſynodi contrarie loqui non poteſt, eo ipſo quod decretũ
concilij ſuper electione de Baſilea, Auinione & Sabaudia, conſentientibus omni-
bus patribus qui in cõcilio erant, & ipſis legatis apoſtolicis, uera bulla plumbea ſyn-
odali rite plumbatum eſt: manifeſtum eſt, dictam ſchedulam legatorum nullatenus
uim decreti habere potuiſſe. Dum uero quidam literas ſuper eo quod per minorẽ
partem factum fuerat, clandeſtine bulla ſacri concilij de nocte ſurrepta ſigillauerunt,
declaratum eſt, illas falſo bullatas eſſe: & quod archiepiſcopus olim Tarentinus
præſidens & orator ipſius olim Eugenij, qui ſe in hoc operam cũ effectu dediſſe con
feſſus erat, tanquam falſarius iuſte condemnatus extitit. Sic igitur in ea re nullus hæ E
ſitationis ſcrupulus eſt, quod penitus nullius momenti fuerit, quod per illos pau-
cos contra iudicium concilij actum eſt. Sed nec de his diſputare neceſſe eſt, cum eti-
am illud quod per illos paucos factum fuerat, abruperit ipſe olim Eugenius: qui,
cum omnes patres exiſtentes in concilio, tam ſui legati quàm alij, dictaſſent ut con-
cilium firmiter maneret Baſileæ uſq; ad aduentum imperatoris & patriarchæ græ
corum ad ultimum portum, nihilominus ipſe longe ante aduentum prædictorum
græcorum plus quàm per quatuor menſes hoc concilium, quantum in ſe fuit abru-
pit & diſſoluit, ex eo capite quod procederetur contra ipſum aut aliquem ſuorum,
negans iuriſdictionem immediate à Chriſto concilijs datam, & ſe (ut antea præmiſ
ſum eſt) ſupra concilium erigens in facto reformationis & fidei. Quam prætenſam
diſſolutionem cum non reuocaſſet infra quatuor menſes, immo aliam congregatio-
nem ſub nomine generalis concilij interim apud Ferrariã feciſſet, grauiſſimũ ſchi-
ſma ꝑpetrans, ſuſpẽſus fuit ab adminiſtratione papali ante aduentũ p̄dictorũ græco
rũ eo tp̄e, quo etiã illi de minori parte p̄dictum conciliũ permanere debere in Baſi
lea dixerũt. Poſtquã uero legitime ſuſpenſus fuit ꝑ conciliũ, quis Chriſtianoꝝ dubi
tat quoſcũq; actus ꝑ ipſum in adminiſtratione papali expletos, nullos, irritos & ina-
nes extitiſſe? Sic itaq; uolẽtibus quærere occaſionẽ diſcedẽdi à ſancta ſynodo, nullus
color cuiuſcunq; translationis põt ullatenus ſuffragari: ꝙ ſatis intellexerũt p̄lati, prin F
cipes, uniuerſitates ac cæteri maioris partis orbis, q nunquã ad cõuentionẽ Ferrari-
eñ. uel Florentiñ. iam ferè à tribus annis erectã, accedere uel mittere uoluerũt, ſed il
la reprobata, ſanctã ſynodũ Baſileeñ. uelut rep̄ſentantẽ uniuerſalẽ eccleſiã, uerbis &
ſcriptis cognouerũt. Et cũ dictã cõgregationẽ Ferrarieñ. erectã ſub noĩe gn̄alis cõci
lij hoc durãte cõcilio nõ gn̄ale cõciliũ, ſed ſchiſmaticorũ fuiſſe conuenticulũ, ꝑut in
decreto noſtræ uigeſimænonæ ſeſſiõis manifeſtiſſime cõſtet, ipſeq; Gabriel qa caput
illius ſchiſmaticæ cõuentionis, & qa à papatu legitime ſuſpẽſus erat, iuriſdictionẽ pa
palẽ non poterat exercere, ꝑ acceſſum ipſorũ græcorũ, q iã à plurimis annis ab eccle
ſia catholica diuiſi erant, nullatenus dicta Ferrarieñ. cõuentio legitima facta eſt. Neq;
ueraciter dici potuit, ipſam eſſe gn̄ale conciliũ uel œcumenicũ, prout ipſe illã intitu
lauit. Obijciũt deiñ alij, ꝙ in ſancta ſynodo ꝑmanentes, pauci numero fuerũt ad exer
cendos actus iuridicos ſuſpenſiõis ab adminiſtratiõe papali & depoſitionis olim Eu
genij, ac ſubſequentis electionis ſctĩſſimi dñi Felicis papæ qnti. Quæ qdẽ obiectio ſi
illi debeat ſuffragari, q ſynodũ ꝑſecutus eſt, q oĩbus modis hoĩes ab ea ſubtrahere &
ſeparare laborauerit, & aduerſus illos militet q tp̄e ꝑſecutionis ꝑmanſerũt, q oẽs de
orbe ad ſuccurrendũ & prouidendũ eccleſiæ dei ꝑ epiſtolas & oratores uocare inte-
gro fere

A gro fere biennio non ceſſauerũt: q̃ nõ uidet ex hoc cõciliorum autoritatẽ pſterni & cõfundi? Nã ſemp ſummus põtifex dũ ſynodũ rũpere uolet, aliquos exinde abſtrahere poterit. Si aũt alij pmaneant, obijcietur eis paucitas: ſicq̃ uidentes ſe nihil proficere poſſe, ſynodũ in totũ deſerent, pmittetur q̃ agere cuilibet ſummo pontifici q̃cq̃d libuerit. Nec poſſibile erit, ſi quiſq̃ eorum fidẽ offendat, ſchiſma faciat, aut qbuſcũq; malis eccleſiã ſcandalizet, remediũ p generale conciliũ exhiberi. Sed nunquid illi q non fugerunt, q non deſeruerunt ſynodũ in neceſſitate, q non fidẽ, ueritatẽ & iuſtitiã conculcari pmiſerunt, quiq; pro his ſuſtinendis tribulationes & dolores, peſtẽ, guerrã, penuriã & cæteras aduerſitates ſubierunt, propterea culpandi ſunt? Nunq d apoſtoli q in numero pauci cũ Chriſto pmanſerunt in tentationibus ſuis, alijs diſcedentibus, ideo male egerunt? nonne ſatis elucidatũ fuit in ſupradicta ſynodali rñſione, quæ incipit, Cogitati, conſentiente in hoc & cooperante tunc legato apoſtolico, quõ illi qui pmanerent in ſynodo uſq; ad finẽ operis ſui, cõmendandi eſſent: non aũt illi q diſcederẽt, aut qui ſe ab ea diuiderẽt? Allegatũq; quõ dũ Chriſtus dixiſſet, Niſi mãducaueritis carnẽ filij hoĩs, & biberitis ei⁹ ſanguinẽ, non habebitis uitã in uobis: non pauci q remanſerunt cũ Chriſto, ſed illi q receſſerunt, reprehenſionẽ meruerũt. Ibi quoq; nõ Ioan.6.

B obmiſſum eſt, quõ recedente Ioan. xxiij. à Conſtantieñ. ſynodo, nõ illi defecerũt, ſed cõmendati ſunt qui cũ ipſo concilio pſtiterunt uſq; in finẽ. Nec tñ ita pauci fuerũt in hac ſctã ſynodo, ut quidã exiſtimant, cum in decreto ſuſpenſionis ipſius olim Eugenij ab adminiſtratione papali ualde multi adeſſent, & inter eos plures regũ & principũ ambaſiatores. Decreta quoq; de cauſis & de collatione beneficiorum in eadẽ ſeſſione promulgata ſunt, quæ maior pars recepit tanq̃ à gñali ſynodo uniuerſalẽ eccleſiã repræſentante. Vnde nullus color, nulla excuſatio aut tergiuerſatio poteſt cuiq̃ in diuino iudicio ſuffragari, quare illi ſuſpenſioni reſiſtat, aut cur poſt eam illi qui ſuſpẽſus fuit, uelit ex certo propoſito in adminiſtratione papali obedire, & actus eius tanquã non ſuſpenſi legitimos reputare. In actu quoq; depoſitionis fere trecenti fuerunt. Et tempore ſubſequentis electionis grandis adhuc numerus erat, nec uſq; in hodiernũ diẽ diuina prouidentia hanc ſanctã ſynodum deſeruit, q n competentẽ numerum plaṫorum, doctorum & aliorum notabilium uirorum habuerit, & adhuc hodie habeat. Sed præterea hæc quæſtio dudum diffinita & determinata eſt tam per ſynodũ, q̃ p ſummũ pontificẽ tunc exiſtentẽ, cõſentientibus in hoc cardinalibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ & oĩbus Chriſtianis. Nam cũ tpe primæ diſſolutionis p̃tenſæ pauci p̃lati eſſent in concilio, non numerum xiiij. excedẽtes, neq; medietas numeri oĩm ſuppoſitorum

C in concilio haberẽt, quæ p̃miſſis actib. interfuit, ipſe quoq; tũc ſummus põtifex obijciebat eidẽ cõcilio numeri paucitatẽ p literas ſuas diuulgatas in orbẽ. Et nihilomin⁹ determinatũ eſt p oẽs, quod hoc non obſtante fuit protũc legitimũ conciliũ & legitime cõtinuatũ. Quod ſi in tali numero legitimũ eſt cõciliũ ex diffinitione catholica & apoſtolica, oẽſq; de neceſſitate ſalutis legitimo concilio obedire tenentur tanq̃ habẽti poteſtatẽ immediate à Chriſto, ut p̃miſſum eſt, in ptinẽtibus ad fidẽ, extirpationẽ ſchiſmatũ, & reformationẽ eccleſiæ in capite & in mẽbris: qs põt iam ſub colore paucitatis uel alio quocunq;, occaſionẽ quærere non obediendi cõcilio in actibus p̃fatis? Quod ſi deinceps liberum ſit unicuiq; de actis ſynodalibus recipe quæ uolet, quæ nolet abijcere, reputare conciliũ uelut habens poteſtatẽ cũ placuerit, cũ non placuerit non reputare, non audire eccleſiã niſi qñ & quõ uoluerit, qs dubitat ex hoc oẽm conciliorum autoritatem proſterni, omnemq; obedientiã illis debitã fruſtrari? Clarum eſt itaq;, has obiectiones nulli Chriſtiano ſuffragari, quo minus iuſtis ſentẽtijs p hãc ſanctã ſynodũ pro neceſſitate fidei & uniuerſæ ſalutis eccleſiæ promulgatis, plene obedire debeat. quæ fideliter dicimus, ueritatem manifeſtantes ad oẽm cõſcientiã hoĩm, ut uidentes horrenda pericula & cunctis ſeculis inaudita, quæ ex conculcatione autoritatis conciliorum & diſceſſione à fide iam imminent, uiam ueritatis efficaciter amplectantur, fidem ipſam tueantur, & conſtantibus animis iuſtitiæ adhæreant,

per quam impugnatores inimici repellantur,& omnia in pacem, quietem ac ſalutarem diſpoſitionem reduci ualeat. Obſecramus itaq; uos Chriſtifideles per miſericordiam dei,ut dum adhuc tempus eſt,conſulatis publicæ ſaluti:& ſicut adhæſiſtis huic ſanctæ ſynodo,eiusq; autoritatem recognouiſtis,& inſuper ueritatem fidei, quã defendi ſuſtinuiſtis,dum ille qui & nunc eam perſequitur,tentauit prima uice diſſoluere,tenentes quod hoc facere non poterat,ſic & uos permaneatis, & cum ueritate ſtetis usq; in finem:ſicq; agatis,ut is qui tantis laboribus autoritatem omnium conciliorum proſternere molitur,tandem ab his deſiſtat, & ſuæ ſaluti conſulat. Nec tale exemplum poſteritati relinquatis,ut concilium repræſentans uniuerſalem eccleſiã per uos tanto tempore recognitum,&cui de neceſſitate ſalutis tenemini obedire,patiamini in diebus ueſtris confundi & conculcari. Verũ quoq; paſtorem eccleſiæ catholicæ per eandem ſynodum canonice electum, colite & ueneramini:cuius aſſumptionem ad apoſtolatum fuiſſe neceſſariã, ſatis indicat aduerſitatũ magnitudo, quæ aduerſus eccleſiã ita ſuccreuerũt,ut uix alius inuentus fuiſſet, qui hoc tempore pondus huius miniſterij ſufferre ualeret. ſed eum donauit dominus, qui nunquam eccleſiam derelinquit,ut eius prudentia,patientia &multiplici uirtute cum auxilio huius ſanctæ ſynodi,fides defendatur, autoritas conciliorum conſeruetur,iuſtitia uigeat,pax & trãquillitas ac bona oĩs diſpoſitio in ſtatu eccleſiaſtico &Chriſtiana religione ſubſequantur.pro quibus, fauente altiſſimi gratia, omnes labores noſtros usq; in finem impendemus, multa aduerſitatum genera nobis aſſidue irrogata patienter pro nomine Chriſti ſuſtinentes, qui maiora pro eccleſiæ ſuæ plantatione ſubire dignatus eſt: pro qua & diſcipuli eius grauiſſimas perſecutiones pertulerunt, omnemq; operam nobis poſſibilem,de ſuperno confiſi auxilio,dabimus,ne ſic eccleſia quam tanto precio Chriſtus ipſe deus noſter acquiſiuit,diebus noſtris confundatur, ne in opprobriũ & deſolationem Chriſtianæ religionis ueritas fidei per Chriſtianos ipſos agnita,recepta &defenſata,ſic miſerabiliter relinquatur &proſternatur in terram,ſed potius illibata ſeruetur:utq; hæc ſancta ſynodus tam ſoléniter inchoata,tantisq; continuata laboribus, felicem exitum accipiat, ad ſalutem uniuerſorum & gloriam Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri,qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum,amen.Datum in cõgregatione noſtra generali in eccleſia maiori Baſileenſi celebrata, ſexto idus Nouẽbris,anno à natiuitate domini M.cccc.xl.

RESPONSIO ſynodalis facta oratoribus regis Romanorum ac principum electorũ de transferendo concilio.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans,ad futuram rei memoriã. Petitionẽ ueſtram audiuit hæc ſancta ſynodus,quã nomine chariſſimi eccleſiæ filij Frederici regis Romanorum illuſtris,&uenerabilium archiepiſcoporum ac nobilium uirorum principum electorum ſacri Romani imperij, uos uenerabilis Siluester epiſcope Chiemenſis,&dilecti eiuſdem eccleſiæ filij Erharde de Zelking baro, Thoma de Haſelbach in theologia magiſter,Ioannes de Liſura decretorum doctor præpoſite eccleſiæ beatæ Mariæ ad gradus Maguntineñ.Ioannes de Francfordia officialis Confluentiæ,Henrice de Herpel præpoſite ſancti Seuerini Colonienſis,Ioannes de Lemberg etiam in theologia magiſter,præmiſſis diſertis orationibus porrexiſtis. Cuius quidem petitionis tenor talis eſt:Dignentur ueſtræ reuerendiſſimæ paternitates ad exhortationem & deuotam poſtulationẽ ſereniſſimi domini noſtri Romanorum regis &c.necnon ſuorum principum electorum ſua uota cõferre, q̃tenus modis congruis ad generalis concilij ab omnibus indubitati congregationem infra unius anni ſpatium perueniatur loco ſuæ maieſtati & ſuis principibus electoribus grato & rebus gerendis accommodo. Veſtras autem dominationes latere non putamus,

A mus,quantum neceſſe ſit,ut conc"iorum generalium iudicia quæ pro fide orthodoxa & ſalute animarum proferuntur,firma & ſtabilia permaneãt:quodq́ iactura ipſius fidei & eccleſiaſticæ diſciplinæ immineat,ſi illa mutare & uacillare,nec robur & ſtabilitatem habere permittantur. Hinc enim aſſiduæ perturbationi pacis datur occaſio,hinc detrimenta ſalutis afferũtur innumera, hinc ad malorum audacem perpetrationem ingreſſus præbetur,hinc ſubterfugijs perfidorum aditus aperitur. Sic quippe inducerẽtur peruerſi, ut nullatenus ſynodo iudicãti aut ſtatuenti uel mãdanti obedirent,ſed ilico aliam ſynodum fieri expeterent,cum & mos ſit malorum litigatorum, ſicut præclare beatus Auguſtinus ad Glorium Eleuſinum & alios Donatiſtas ſcripſit,ut dicant ſe malos iudices fuiſſe perpeſſos,licet etiam firmiter manifeſtiſſima ueritate ſuperati,neq; coercere poſſet ceruices ſuperborum & eccleſiaſticam pacem perturbantium ſynodalis autoritas,ſi celebrato concilio mox ipſum transferri aut ad aliud oporteret deueniri. Quod papa Gelaſius luculenter aduertens,in epiſtola directa epiſcopis Dardaniæ aiebat: Maiores noſtri diuina inſpiratione cernentes,neceſſario prædicauerunt,ut quod contra unamquanq; hæreſim coacta ſemel ſynodus pro fidei communione ac ueritate promulgaſſet, non ſinerent poſt hoc nouis retractionibus mutilari,ne prauis occaſio præberetur. Et ſubdit eadẽ epiſtola: Sic Eunomium
B Macedonium,Neſtorium ſynodus ſemel geſta condemnans, ulterius ad noua concilia uenire non ſinit. Martianus quoque & Valentinianus imperatores firmum habere uoluerunt,quod per ſynodum Chalcedoneñ. fuerat diffinitum,cauſam illam ſubiungentes: Nam iniuriam facit iudicio religioſiſſimæ ſynodi,ſi quis ſemel iudicata ac recte diſpoſita, reuoluere & publice diſputare contendit,quod ſi permitteretur, nihil ferme in diffinitionibus fidei & iudicijs eccleſiæ apud mortales ſtabile haberetur: facileq́; rueret omnium futurorum conciliorum uigor, ſi hæc ſancta ſynodus autoritate duorum præcedentium conciliorum & duorum Romanorum pontificum congregata, cui etiam ſummus pontifex pro tempore exiſtens cum omnibus cardinalibus, cunctiq́; prælati eccleſiaſtici inhæſerunt,cui omnes reges terræ, omnes'que ferre magni principes orbis incorporati ſunt,& ſolennia per ſuos oratores præſtiterunt iuramenta,cõculcaretur:aut in ſuis iudicijs,ſtatutis,declarationibus & decretis cõtẽneretur & haberetur ludibrio. Non paruũ itaq; imminet periculum,ſi in alium locum ſynodus congreganda decernatur,quin robur eccleſiaſticæ autoritatis aliquid læſionis atq; detrimenti patiatur. Vbi tñ iam pluribus annis diligentiam noſtrã pro illibata ſtabilitate ipſius autoritatis conciliorum conſeruãda dño auxiliante impẽdimus, & pro pace eccleſiæ pmiſſam petitionẽ poſtulatis adimpleri, quã ſi reijceremus,pluri
C ma diſcrimina grauioraq; ipſius eccleſiæ dei læſio ſequi poſſet: Nos de benigno Chriſti adiutorio aſſidue ſperantes,q ad ipſam eccleſiã ait,Ego uobiſcũ ſum uſq; ad conſummationẽ ſeculi,ſimulq́; de probitate ſerenitatis regiæ & inclytorum principũ uos mittentiũ confidentes,quod magnis uiribus laborabunt, ut ſiue hic cõtinuata fuerit, ſiue in aliũ locũ tranſlata concio ſynodalis, firmiter atq; incõcuſſe teneanť ab oĩbus ueritates in ſacro Conſtantieñ. concilio declaratæ, & p hanc ſanctã ſynodũ renouatæ,ſicq; ſtabilis & firma deinceps conciliorum generaliũ habeať autoritas, p quã fidei catholicæ robur ac neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ & ſtatus Chriſtianorum conſeruetur in terris: Sic eorundẽ conciliorum ſtatuta,ordinationes & iudicia p ipſa fide, p lege dñi & ædificatione aĩarũ,ac bono regimine ſtatus uniuerſalis eccleſiæ,cuncti reuereanť, quod nullius in aduerſum rebellio aut ptinax cõtradictio uel ſcãdaloſa diſſenſio preualere pmittatur:ut ſic cũ uigore iuſtitiæ mala reprimi, & bona cũ tranquillitate ualeant promoueri:unanimitasq́; obedientiæ ubilibet reflorere poſſit: præfatæ ueſtræ petitioni reſpondendũ duximus iuxta ſeriem articulorum ſequentium ſub hac forma: Primo,ſancta ſynodus commendat deuotionem & ſynceram intentionem,quam præfati ſereniſſimus Romanorum rex,& illuſtres principes ad unionem & pacificationẽ eccleſiæ ſanctæ dei habent,& pridem per uos prædictos ſolennes nũcios & oratores ſuos cum eorum literis ad hoc ſacrum concilium deſtinatos,in congregatione gñali Matt. 28.

facunde & prudenter explicarunt. Secundo, uobis præfatis oratoribus commemorat, quomodo in hac ciuitate Baſileenſi hactenus fuerit & hodie ſit generale concilium uniuerſalem eccleſiam repræſentãs, quod merito apud omnes Chriſticolas multiplici ratione debet dici & reputari indubitatum & unicum, & quod ſine maximis periculis, incommoditatibus, laboribus, ſumptibus & difficultatib⁹ ab hinc ad alium locum mutatio huius ſacri concilij fieri nõ poterit, prout res hæc ſeipſam cunctis diligenter intuentibus indicat, & hæc ipſa ſancta ſynodus ſæpius per oratores ſuos in diuerſis ambaſiatis, ac in iſto loco uerbo & ſcriptis oratoribus regum & principum ſeculi multifarie oſtendit. Vnde præmiſſis alijſq; pluribus attente conſideratis, uideretur huic ſanctæ ſynodo, quod hæc inſignis ciuitas Baſileẽſ. cuius idoneitas multiplici experientia diuturne comprobata extitit, eſſet locus aptus & rebus gerendis accommodus, ad quem cooperantibus præfatis dominis ſereniſſimo Romanorum rege & electoribus, non ſolũ ex inclyta natione Germanica, ſed ex omni fidelium natione quæ ſub cælo eſt, conuenire poſſent omnes, qui generalibus concilijs intereſſe debent & conſueuerunt, ut unà cum patribus qui in hoc concilio conſtãter hactenus pſeuerauerũt, pax & unio eccleſiæ deſiderata dari poſſet: præcipue cum hoc ſacrum concilium, inter alia ſancta opera, ſpecialiter extitit congregatum ad pacem omniũ Chriſtianorũ. Nihilominus his nõ obſtantibus, ut prædicti ſereniſſimus rex & principes electores cæteriq; reges & principes ac cuncti fideles clare percipiant rectam & puram intentionem, quam habet hoc ſacrum concilium ad unitatem & pacem eccleſiæ, & hactenus ſemper habuit, quodq; patres in eo perſeuerantes parati ſunt reddere rationem omni poſcenti de ea quæ in ipſis eſt fide, utq; præfati ſereniſſimus rex & ſui principes electores euidenter cognoſcant, quod ſacrum concilium cupit uotis eorundem complacere pro pacificatione uniuerſalis eccleſiæ diuina fauente clementia conſequenda, ipſa ſancta ſynodus in hac Baſileenſi ciuitate inclytæ nationis Germanicæ in ſpiritusancto congregata, & uſq; in præſentem diem legitime continuata, uniuerſalem eccleſiam repræſentãs, offert ſe paratam in tempore de quo infra fit mentio, ad locum eiuſdem nationis rebus gerendis accommodum, & regiæ celſitudini gratum, ſua propria autoritate modis congruis ſeipſam transferre. Securitatibus tamen ante huiuſmodi tranſlationem decretandam & fiendam, in talibus præſtari ſolitis, & alijs neceſſarijs datis & præſtitis. Obſecrat autem præfata ſancta ſynodus eãdem regiam celſitudinem, quatenus dignetur rem hanc alijs regibus & principibus intimare, eos toto ingenio & niſu inducendo, ut illam ipſi amplectantur, ueniantq; perſonaliter, aut ſuos ſolennes oratores mittant, ac prælatos & alios qui in generalibus concilijs de iure uel conſuetudine debent intereſſe ditionis eorũdem, etiam ad ueniendum inducant, ut pax & unio eccleſiæ ſanctæ dei dari poſſit. Securitates uero & alia quæ neceſſaria eſſe reputat & intendit hæc ſancta ſynodus, ſunt ea quæ ſequũtur: Primo, quod ſereniſſimus ipſe rex præſtet ſuum & ſacri Romani imperij ſaluumconductum ipſi ſacro concilio ad alium locum transferendo, pro omnibus accedentibus ad ipſum, ſtantibus & recedentibus in plena forma. Detq; operam, ut locus eligendus etiam habeat pleniſſimam ſecuritatem & ſaluũconductum cum libertatibus circa iuriſdictionem, ac etiã ſup habitationibus, uictualib⁹ & alijs requiſitis. Similiterq; dabit operã, quod principes eccleſiaſtici & ſeculares ac loca ipſi concilio uicina, dent ſuos ſaluoſconductus. quodq; prædicti ſaluicõductus ſereniſſimi domini regis, loci cõcilij, aliorumq; dominorum & locorum, ſint irreuocabiles, durentq; continue uſq; ad quatuor menſes poſt finitum concilium. Exhortatur autem ſancta ſynodus regiam celſitudinem, ſi quæ guerræ aut diſcordiæ graues tũc inter illos aut illa eſſent, dignetur ſe interponere pro treuga aut pace inter illos componẽda. Item petit ſancta ſynodus, quod ſereniſſimus ipſe dominus rex Romanorum ipſi concilio interſit perſonaliter, ceſſante legitimo impedimento: quo adueniente, aliquem potentẽ & magnæ autoritatis principẽ ſacro cõcilio gratum, in eius ꝓtectorem inſtituere

A ſtituere habeat: polliceaturq́ ſub uerbo regio per ſuas literas patentes, quod non faciet nec fieri permittet deo autore, quantum in eo fuerit, quod ſit uel eſſe poſſit directe uel indirecte contra ipſius concilij autoritatem & libertatem. Itē ne inanis & fruſtratoria reddatur huiuſmodi ſacri concilij tranſlatio, quæ ſine magnis periculis & difficultatibus fieri non poteſt, uidetur permaxime neceſſarium, cum iuxta declarationem ſanctæ & magnæ ſynodi Conſtantieñ. quicunq́ fidelis teneatur obedire mādatis, ſtatutis, ordinationibus aut præceptis cuiuſlibet generalis concilij, quod domini rex & electores præfati per ſuas literas patentes hoc ſacrum concilium Baſileeñ. ante ipſius tranſlationem decretandam, certificent, quod concilium dum in illo loco fuerit, recognoſcent pro uero generali concilio & indubitato, eiq́ adhærebunt cū effectu inconcuſſe, quandiu durabit & continuatum fuerit: ſtatutisq́, ordinationib9, decretis & mandatis per illud inibi fiendis, acquieſcent & obtemperabunt, & quantum in eis erit, inuiolabiliter facient obſeruari, etiam ſi aduerſarij ad illud non uenerint. Loca uero quæ prædictæ tranſlationi & rebus gerendis uidentur accommoda, & regiæ celſitudini grata, nominabit ſacrum concilium quando ipſius ſerenitati uidebitur expedire: quorum alterum pro maiori gratitudine contentatur ſacrum concilium, quod ipſe dominus rex autoritate huius ſacri concilij eligat & aſſignet. Poſt-
B quam autem dictæ ſecuritates ſacro huic cōcilio fuerint præſtitæ cum effectu, ac per regiam ſerenitatem unus ex locis eidem ſpecificandis pro tranſlatione concilij nominatus, & de his alijsq́ præmiſſis ſacrum concilium per ſuas literas regias patentes fuerit certificatum, hæc ſancta ſynodus ſuam tranſlationem in illum locum publice ac in ſolenni ſeſſione decretabit fiendam ad tempus, quod eidem ſynodo ac dictæ regiæ maieſtati, conſideratis temporū circunſtantijs & neceſſitate eccleſiæ, uidebitur expedire. Videtis præclari oratores, quantum pacem eccleſiæ hæc ſancta ſynodus exoptet, quanta liberalitate deſiderijs regiæ ſerenitatis & aliorum illuſtrium dominorum uos mittentium ſatisfacere deſideret, nihil aliud quærens, niſi ut publicæ ſaluti eccleſiæ conuenienter & efficaciter cōſulatur. Veſtrum erit iam eorundem principum animos inducere, ut matrē ſuam eccleſiam, ex qua ſpiritualiter regenerati ſunt, uirtuoſis adiuuent auxilijs, quatenus eorum ope ſacri concilij Conſtantieñ. & huius Baſileeñ. ac uniuerſitatum almarum uniuerſalium ſynodorum illæſa ſeruetur autoritas, fides uigeat, ſacris canonibus reuerentia debita exhibeatur, procuretur animarum ſalus, ad quæ ſemper ſumme huius ſanctæ ſynodi aſpirauit intentio: quæ & ſi per impletionem ueſtræ poſtulationis obmitti aut negligi contingeret, graue iudicium à domino ſuper ipſos principes indytos & ſu-
C per uos pertimeſcendum foret. Sed ita illorum piam deuotionem & ueſtram in cunctis agere ſperamus, ut ex laboribus fructuoſis à domino promereamini præmia glorioſa. Datum Baſileæ in noſtra generali congregatione, ſecundo nonas Octobris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimoſecundo.

Hic finem habent epiſtolæ ſeu reſponſiones ſynodi œcumenicæ Baſileenſis, ſuppeditatæ nobis ex bibliotheca Facultatis Artium celeberrimę Vniuerſitatis ſtudij Colonienſis, ac iam primum typis excuſæ.

COPIA

COPIA LITERARVM MISSARVM PAPAE ex parte regis Angliæ, ſuper facto concilij per dominũ epiſcopum Lanđenſem & dominum Raſallum præceptorẽ ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, & magiſtrum Guidonem priorem prædicatorum &c. D

al. Laudẽſem

BEatiſſime pater, humilima recommendatione præmiſſa, ueſtræ beatitudinis literis, quas nuper per manus egregij uiri domini Petri de Mella nuncij apoſtolici, cum ea qua decuit reuerentia ſuſcepimus, unà cum credẽtia per eundem nobis deſuper ſeriose expoſita, intelleximus eandem ſanctitatẽ ueſtram certis ex cauſis uos mouentibus, concilium Baſileenſe diſſoluendum fore decreuiſſe, ac aliud concilium Bononiæ ex tunc ad annum cum dimidio celebrandum indixiſſe, nos tam in eiſdem literis, quàm in eiuſdem ſanctitatis ueſtræ nũcij uiua uoce exhortando, ut cum tẽpus poſtulauerit, ad ipſam Bononienſem ſynodum noſtros oratores tranſmittere placeret, qui circa Chriſtianæ religionis & ſedis apoſtolicæ ſtatum & honorem ea proponant & operentur, quæ rege catholico digna ſint. His itaq; pater beatiſſime intellectis, non ab re mente turbata, eo permaxime fuimus ſtupefacti, ꝙ nullum conueniẽtius præſidium inueniri putauimus, quo ſancta mater ecclesia ſeſe ab extremis horrendiſq; periculis iam undiq; imminentibus tueretur, quo celerius hæreticorum conatus opprimi, aut catholicorum mores in melius reformari ualerent, quàm ut per præfixum concilij generalis cœtum adunatum, præmiſſis & alijs inſtantibus periculis ſiue ulterioris prorogationis diſpẽdio ſuccurratur. B Cernimus quippe de præſenti, & ante hæc tempora animo perſpicaci intuebamur, nedum progenitorum noſtrorum, ſed & noſtris heu quomodo temporibus fides catholica ſtatuſq; eccleſiaſticus & laicalis ubiq; iam fluctuet, & procellis magnis agitetur, adeo quod reparandis reformandiſq; præter ꝓmiſſa exorbitantijs quamplurimis, quas ad gregis Chriſti turbationem non modicam indies ingruere conſpicimus, mora nociua exiſtit: & multa gignit dilatio pericula, quæ nihilominus fideliũ animarum ſaluti cui celeriter ſuccurrendum eſt, periculoſiora prohdolor comminantur. His propterea pater beatiſſime alijſq; motiuis incitati, Baſileenſis ciuitatis locũ pro uniuerſali ſynodo celebranda, autoritate ſufficienti aliàs limitatum, tanquam in Chriſtiani orbis medio poſitum, ab hæreticis Bohemiſq; per dei gratiam ad ſanctæ matris eccleſiæ unitatem reducendis, haud longe diſtantem, ſatis commodum & congruũ reputantes, ad ſanctiſſimæ memoriæ Martinum papam quintum prædeceſſorem ueſtrum, noſtros oratores dum in humanis agebat, pro anticipatione ipſius cõcilij Baſileenſis deſtinaſſe meminimus. E C Cuius reuerẽtia ſicut & tunc, ſic & nunc pro procraſtinatione fauores impendere regios nos debere, dei eccleſiæ cuius in ipſo negocia proſperari ſperamus, expediens fore non credimus. quinimmo conſiderantes ut ueraciter informamur, ꝙ multi de notabilioribus Chriſtianæ religionis principibus ad prælibatum concilium Baſileeñ. iam ſuos ambaſiatores deſtinarunt, ipſumq; concilium tam prælatorum q̃ doctorum ac aliorum probatiſſimorum illuc aſſidue confluentium numero non modico indies excreſcit in his quæ fidelium pacem, fidei nutrimentum, & eccleſiæ ſtatum & honorem ac animarũ ſalutem reſpiciunt, & alijs quæ in ipſa ſacra ſynodo generali tractari & expediri debeant, nos eis conformare intendimus, prout decet. Veſtram itaq; beatitudinem filiali affectione attẽtius exoramus & adhortamur in domino Ieſu Chriſto, quatenus præmiſſis attentis, ad dicti concilij quod uniuerſalis eccleſiæ profectibus tam neceſſarium tamq; opportunum arbitramur, progreſſionem, & ipſius uſq; ad finale complementum tractandorum in eodẽ continuationẽ, paternos fauores & aſſiſtentiã benignã adhibere dignemini, firmiſſime (ſi placet ueſtræ ſanctitati) in mẽte tenẽtes, ꝙ ſi nõ oĩa in cõcilio apud Baſileã cõgregato expediri queant, quæ ꝓ bono uniuerſalis eccleſiæ occurrerint, cõcilio apud Bononiam ſeu alibi congregando (ſi opus erit) noſtros illuc oratores, cum poſtulauerit,

A uerit,ad ueſtræ ſanctitatis complacentiam animo paratiſſimo tranſmittemus. Cæterum pater beatiſſime corde ſyncero ſupplicamus, quatenus memorati circunſpecti uiri domini Petri ueſtræ ſanctitatis nuncij moram in regno noſtro Angliæ diuturniorem,excuſatam habere dignetur ueſtræ beatitudinis clementia, quo non ſui deſidia, ſed uarijs circa progreſſum ſeu non pgreſſum dicti concilij Baſileeñ. occurrentibus nouis,ſecundum uarietatem occurrentium,nouas deſuper deliberationes haberi & noua oportuit conſilia præparari. beatitudinem ueſtram &c. datum &c.

Litera regis Angliæ illuſtris,directa concilio per eoſdem ambaſiatores.

Sacroſanctæ generali ſynodo Baſileenſi in ſpiritu ſancto legitime cõgregatæ,uniuerſalem eccleſiam repræſentanti,Henricus dei gratia rex Angliæ & Franciæ ac dominus Hyberniæ,ſuipſius recommẽdationem,& ad uniuerſalis eccleſiæ bonum feliciter proſperari. Veſtræ ſacratiſſimæ cõgregationis literis nobis iam præſentatis primis,uidelicet ante aduentum reuerẽdi patris domini epiſcopi Laudẽſis, nobilisq́ & magnifici militis domini Raſalli de auro de Bononia præceptoris ſancti Ioannis Hieroſolymitani Ianuenſis, necnon egregij uiri fratris Guidonis prioris conuentus Chambericeñ.de Sabaudia ordinis prædicatorum,ſacræ paginæ profeſſoris,legato B rum ueſtrorum, ad noſtram præſentiam tranſmiſſorum: ſecũdis uero, per eoſdem in ipſorum ad nos acceſſu,credentiaq́ pro parte noſtra per ipſos nobis in conſpectu trium ſtatuum regni noſtri deuotiſſimo ſermone ſerioſius expoſita, poſtquam pijſſimum ſanctæ ueſtræ congregationis propoſitum ad hoc tendens, ut tam fidei orthodoxæ, hæreticorum uerſutijs & uarijs erroribus nunc temporis multipliciter impugnatæ celerius ſuccurratur,quàm ut damnati mores omnium ſtatuũ in melius(quantum altiſſimus conceſſerit)reformentur, diſcordiæq́ regum & principum, quibus Chriſtianitas miſerabiliter atteritur,poſſetenus ſopiantur,nobis elegantiſſime declaratum eſt pro parte celeberrimæ congregationis ueſtræ,quæ ſequuntur, à uobis incepimus poſtulare. Quorum primo,uidelicet ut noſtri oratores & legati ad præfatam ſynodum deſtinentur,annuimus animo perlibenti,ipſorumq́ dei opitulanti gratia,aduentum modo poſſibiliori maturabimus ut optatis. In ſecũdo autem per oratores eoſdẽ à nobis poſtulato, quod uidelicet pacem inter nos &aduerſarios noſtros, præſertim in regno noſtro Franciæ concernit ineundam,ſcire dignetur ueſtra cõcio ſacroſancta,quòd in hoc pacis negocio inſtantijs & hortamentis reuerendiſſimi patris domini cardinalis ſanctæ crucis condeſcendimus firmo cum præpoſito, p quaſcunq́ uias rationabiles, ipſius tractatui pacis cũ ipſis aduerſarijs noſtris efficaciter in C tendendi, ſperãtes in domino,quod dicti reuerendiſſimi patris labor in ea parte fruſtrari non debeat,ſed fructuoſum & gratum ſortietur effectum. Veruntamen ſi ex ſuorum laborum & meditationis induſtria,fructus in ea parte ſperatus(quod abſit) non ſequatur, ambaſiatores noſtri ad ueſtrum cœtum deſtinandi circa ipſius pacis ineundæ progreſſum ulteriorem uenient ſic inſtructi,ut cunctis per eos luculentius apparere debeat,quòd ab omni tempore fuimus,ſumus & erimus fauente altiſſimo diſpoſiti & inclinati ad ipſius pacis bonum per quæcunq́ media rationabilia & conuenientia intendere,prout conuenit principi Chriſtiano. Cæterum in ſpiritu ſancto ò adunata ſynodus glorioſa,literas ſecuritatis & ſaluiconductus, qui per concilium generale uolentibus adire per ueſtros oratores prædictos petebantur, animo libenti conceſſimus, exhortationemq́ prælatorum regni noſtri de accedendo ad concilium memoratũ per nos faciendam, ut ueſtri etiam p parte eſt petitum,libenter exequẽtes,quos tamen ad opus hoc aggrediendum urgere non oportet,ad quod pro uiribus abſq́ ſtimulo uoluntarie ſe diſponunt. Cæterum ueſtrum ſacroſanctum cœtum ad operis inchoati conſummationem feliciſſimam tueri dirigereq́ dignetur ſenſatorũ cogitatuum pijſſimus inſpirator. Scriptum ſub priuato ſigillo noſtro apud palatium noſtrum Vueſtmonaſteñ. uiceſimo die Iulij menſis,anno regni noſtri decimo.

EPISTOLA SIGISMVNDI CAESARIS, ex Italia ad patres in concilio Baſileæ congregatos miſſa. D

REuerendiſſimi in Chriſto patres ac uenerabiles grate & ſyncere nobis dile
cti, tranſlapſis diebus, geminatis noſtris literis ueſtris paternitatibus notifi
cauimus concordiam inter ſanctiſſimũ dominũ noſtrum papam ac maieſta
tem noſtram ſecuram, quemadmodum nõ ambigimus, iam lympide cognoſcere po
tuiſtis. Et ecce propter rerum agendarum progreſſum, modo ad hanc ciuitatem Vi
terbieñ. intrauimus, continuaturi iter noſtrum uerſus urbem Romanam, ad uiſitan-
dum ſanctitatem ipſius domini noſtri, quam ſeptimana proxima ſine dilatione annu
ente domino conuenire ſperamus, & quoniam præter bullam admiſſionum ſacri
Baſileenſis concilij, qua & certi reddimur, dudum habuiſtis, reperimus per lega-
tos & oratores ſuæ ſanctitatis, eandem bene diſpoſitam ad fauores ſacri concilij, &
eorum maxime, pro quibus ipſum ſacrum concilium congregatum exiſtit. Et nos
quoq; unà cum ſanctitate ſua illa & alia bona opera fauorizare intendimus, quæ ſan
ctitas ſua iam ſuos præſidentes & legatos miſiſſet dudum apromptuatos, niſi legiti- E
ma impedimenta prout percepimus, obſtitiſſent. Intendit tamen ſua ſanctitas, pro-
ut nobis dici fecit, illos quantocius expedire. nihilominus ne ſacrũ conciliũ ex huius
modica dilatione patiatur diſcrimen, eadem ſanctitas ſua pronunciauit nonnullos ali
os præſidentes, prout ex bullis ſuis apoſtolicis clarius colligere poteritis. Adhorta-
mur igitur ueſtras paternitates maiori affectione qua poſſumus, quatenus eoſdẽ beni
gne uelitis ſuſcipere, nilq; interim admittere, quod poſſit cedere in perturbationem
ſanctitatis ſuæ & pacis uniuerſalis eccleſiæ. Quoniam nobis conuenientibus breuiſ-
ſimis (ut prædiximus) his diebus unà cum ſanctitate ſua, ſolennes noſtros oratores
ſuper ſingulis ad ueſtras paternitates mittemus, ſperãtes in domino quòd omĩa pro
bono rei publicæ Chriſtianæ bene manebunt compoſita, & ad id omni ſtudio inten-
demus, qui ſcandala in eccleſia dei (ipſe nouit) moleſte ferremus. Datum Viterbij
die nona menſis Maij, regnorum noſtrorum anno Hungariæ &c. xlvij. Romanorũ
xxiij. Bohemiæ uero xiij. &c.

Sigiſmundus dei gratia Romanorum rex ſemper
Auguſtus ac Hungariæ Bohemorumq; &c. rex.

Ad mandatum domini regis Caſpar Slick. F

CONFIRMATIO CONSTITVTIONVM Frederici ſecundi, & Carolinæ cum multis adiectionibus per concilium Conſtantienſe in decimanona ſeſſione, quibus libertati eccleſiaſticæ plurimum fauetur, & ob id adijciendam præfato operi conſtituimus, ut ex illa quantum deferendum ſit eccleſiæ, quiſque agnoſcat.

SAcroſancta ſynodus Conſtantienſis in ſpeculum ſuæ conſiderationis extollens, quàm grauiſſima diſpẽdia eccleſiæ, monaſteria, hoſpitalia, xenodochia, & alia pia loca, ac perſonæ eccleſiaſticæ ſic tempore guerrarum & lugubris ſchiſmatis, prohdolor cauſante malitia & ambitione mentium humanarum, ad talia diuerſis coloribus, modis & titulis inhiantium improbe, hactenus pertulerint, maxime à tempore felicis recordationis Vrbani papæ ſexti incluſiue citra, ac perſe-

rant

A rant inceſſanter in tallijs, collectis, exactionibus, occupationibus, inuaſionibus, detentionibus, diſtractionibus, conceſſionibus, uenditionibus, infeudationibus emphyteoticis, & alijs locationibus, donationibus, dimembrationibus, dationibus, permutationibus, & alijs uarijs & diuerſis alienationibus regnorum, prouinciarum, comitatuum, dominiorum, territoriorum, diſtrictuum, ciuitatum, caſtrorum, uillarũ, & aliorum locorum, bonorum, iurium etiam ſpiritualium, ac iuriſdictionum ad Romanam & eccleſias alias, monaſteria, hoſpitalia, xenodochia, & pia loca ac perſonas huiuſmodi communiter uel diuiſim ſpectãtium, alijsq; grauaminibus hactenus à dicto tempore citra, & per ipſum tempus, ſeu ipſo tempore uſq; in præſentem diem, præter ſeu contra diſpoſitionem iuris ſcripti quomodocunq; & qualitercunq; impoſitis, illatis, factis, ſeu præſumptis, aut attentatis. Ac intendens & cupiens circa reformationem immunitatis eccleſiarum & eccleſiaſticarum perſonarum, ac recuperationem bonorum & iurium ſuorum diligenter intendere, quamuis dudum contra ſeculares poteſtates, necnon conſules ciuitatum, ac alios qui eccleſias & uiros eccleſiaſticos tallijs, collectis & exactionibus alijs aggrauare nitebãtur, in Lateranẽ. concilio immunitati eccleſiæ prouiſum fuit, per quod huiuſmodi præſumptio ſub anathe-

B matis diſtrictione prohibita fuit, & illius fautores & tranſgreſſores excommunicationi ſubiacere præcepit huiuſmodi concilium, donec ſatisfactionem earundem impenderent cõpetenter, ac etiam conſtitutiones & ſentẽtiæ quæ à talibus uel de ipſorum mandato forent promulgatæ, inanes & irritæ haberentur, nullo tempore ualituræ. Et ut nullus uano in hoc deciperetur errore, ut infra tẽpus ſui regiminis huiuſmodi anathema quaſi poſt illud nõ eſſet ad ſatisfactionis debitum compellendus, decretum fuit in eodem concilio, ipſum qui ſatisfacere recuſaret, & ſucceſſorem illius, niſi ſatisfaceret infra menſem, manere debere eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, cum etiam ſuccedere debet in onere, qui etiam ſubſtituitur in honore. Et licet etiam in ſacris legibus pro libertate & immunitate eccleſiaſtica, ſiue eccleſiarum & eccleſiaſticarum perſonarum, multa ſalubria & fauorabilia ſtatuta fuerint, dudum felicis recordationis Honorius papa tertius attente conſiderans, quod quondam Fredericus ſecundus olim Romanorum imperator, tũc ſub obedientia & deuotione ſanctæ Romanæ eccleſiæ perſiſtens, ad laudem eiuſdem eccleſiæ & ſacri decus Romani imperij, cupiens ut expurgatis quorundam erroribus & iniquis ſtatutis penitus deſtitutis, de cætero eccleſiæ & eccleſiaſticæ perſonæ plena uigerent quiete, & ſecura libertate gauderent: ac pie & iuſte attendens, quod quorundam peruerſorum iniquitas adeo abundauerat, ut non dubitarent contra eccleſiaſticam diſcipli-

C nam & ſacros canones, ſtatuta ſua confingere aduerſus eccleſiaſticas perſonas & eccleſiaſticam libertatem, edictali lege huiuſmodi ſtatuta iniqua irritauerat, & præceperat irrita annunciari, & omnia ſtatuta & conſuetudines contra ciuitates & loca, poteſtates uel conſules, aut quæcunq; aliæ perſonæ contra libertatem eccleſiæ & eccleſiaſticas perſonas huiuſmodi edere aut conſeruare tentauerint contra canonicas & imperiales ſanctiones, de ipſorum capitularibus infra duos menſes poſt huiuſodi legis publicationem penitus aboleri facerent: & ſi de cætero talia attentarent, illa ipſo iure decreuit eſſe nulla, & eos ſua iuriſdictione priuatos: necnõ locum ubi talia deinceps præſumpta fuiſſent, banno mille marcarum auri fiſco imperiali præceperat ſubiacere: poteſtates uero, conſules, ſtatutarij & ſcriptores ſtatutorum prædictorum, necnõ conſiliarij locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memoratas iudicarent, extunc eſſent ipſo iure infames, quorum ſententias & actus legitimos ſtatuerat aliqualiter non tenere: quodq; ſi per annum præfatarum conſtitutionum inuenti forent contemptores, bona eorum per totum ſuum imperium mandauit impune ab omnibus occupari, ſaluis nihilominus alijs pœnis contra tales in generali concilio promulgatis. Et inſup uoluerat tunc idẽ imperator, quod nulla cõmunnitas uel publica perſona ſeu priuata collectas ſeu exactiões, angarias uel perangarias, eccleſiis uel

alijs pijs locis, aut eccleſiaſticis perſonis huiuſmodi imponeret, aut inuadere eccleſi- D
aſtica bona præſumeret: quod ſi ſecus faceret, & requiſita ab eccleſia uel imperio,
huiuſmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno im
periali ſubiaceret, quod ſine ſatisfactiõe nullatenus remitteretur. Statuerat inſuper,
ꝗ quæcunꝗ communitas uel perſona per annum in excommunicatione propter li
bertatem eccleſiæ uiolatam perſiſteret, ipſo iure banno imperiali ſubiacet, à quo nul
latenus extraheretur, niſi prius ab eccleſia beneficio abſolutionis obtẽto. Et inſuper
ordinauerat, ut nullus eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione uel ciuili ad
iudicium ſeculare præſumeret trahere contra canonicas ſanctiones, & contra con-
ſtitutiones imperiales: quod ſi ſecus faceret, actor à ſuo iure caderet, & iudicatũ non
teneret, & iudex foret ex tunc iudicandi autoritate priuatus: quodꝗ iudices tempo-
rales qui clericis & perſonis eccleſiaſticis iuſtitiam denegare præſumerent, tertio re
quiſiti, ſuam iuriſdictionem amitterent, prout dicta imperiali edictali conſtitutione
plenius continetur. Dictusꝗ Honorius conſtitutionem ipſam de conſilio etiam fra-
trum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, qui tunc erant, autoritate apoſtolica ap-
probans & confirmans, ipſam mandauit inuiolabiliter obſeruari: necnon ſtatutarios
& ſcriptores prædictos, excommunicatos eadem autoritate nunciari. Et deinde ad
euidentiam diuæ memoriæ Caroli quarti etiam Romanorum imperatoris ſemper E
Auguſti deducto, quòd nonnullæ ſeculares perſonæ in poteſtatibus & officijs publi
cis conſtitutæ, uidelicet duces, marchiones, comites, & alij domini temporales, nec-
non conſules ciuitatum, oppidorum, uillarum & locorum rectores, in eorundem pro-
uincijs dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia & iniquas ordinationes motu pro-
prio, & de facto, contra perſonas eccleſiaſticas & eccleſiarum libertates, & harum
priuilegia condiderant: illisꝗ de facto & publice utebantur contra canonicas & le-
gitimas ſanctiones, utpote quod nulla bona temporalia in uim & poteſtatem eccle-
ſiaſticam transferantur, & ne clerici in ſacris conſtituti, ad agendum & teſtificandũ
in ciuilibus, & maxime in pijs cauſis aliquatenus admitterentur, quodꝗ excommu
nicati laici & publice denunciati, in foro ciuili minime repellerentur. Et inſuper cũ
prædicti domini temporales, conſules & rectores per ſecularem poteſtatem res ac
bona clericorum occuparent, arreſtarent, & oblationem Chriſti fidelibus minue-
rent atque reſtringerent, exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus eccle-
ſiarum exigerent & extorquerent, poſſeſſiones eccleſiarum & perſonarum earun-
dem deuaſtarent incendijs & rapinis, contractus inter clericos & laicos factos legiti-
mos, ac libros ciuitatum, caſtrorum, uillarum & aliorum locorum prædictorum in-
ſcribere & ſigillare recuſarent, donataꝗ & legata ad fabricas & eccleſiarum ſtructu F
ras, contra dictorum & præfatorum uoluntatem & aliorum quorum intererat, con
tra iuſtitiam uſurpare præſumerent, ac in fraudem & odium clericorum de bonis
eccleſiæ & rebus clericorum, quæ non cauſa negociationis, ſed pro eorum proprijs
uſibus per eorum terras & dominia ducebant, & duci faciebant, teloneum exigere
& recipere non uerebantur, & confugientes atque currentes ad eccleſias & earũ cœ-
meteria, inde extrahere contra canonicas & imperiales ſanctiones præſumpſerant.
Idem Carolus imperator tanquam Chriſtianiſſimus princeps uolens in præmiſſis
prouidere de remedio ſalutari, etiam de quorundam principum, ducum, comitum,
baronum, fideliumꝗ aliorum conſilio, autoritate imperiali quæcunꝗ ſtatuta & con
ſuetudines prædictas tanquam per canonicas & ciuiles ſanctiones expreſſe repro-
bata, caſſauit, irritauit & annullauit, ac caſſa & irrita nulliusꝗ roboris eſſe uoluit
penitus & momenti, præcipiens ſub indignatione banni imperialis, uniuerſis & ſin-
gulis principibus ac dominis temporalibus, conſulibus, poteſtatibus, & alijs in offi
cijs publicis conſtitutis, quatenus extunc ipſorum ſtatuta & ordinationes ſicut in p̃-
iudicium eccleſiaſticæ libertatis edicta fuerant, omnia reuocarent & de luce tolle-
rent

A rent. Quodq́ ſecundum ea non iudicarent amplius,nec ſententias ferrēt,aut eiſdem in iudicio uel extra iudicium quomodolibet pro &contra eccleſiaſticam libertatem potirentur. Pronunciauitq́ inſuper, & eadem decreuit autoritate, quod quicunque laicus, cuiuſcunque ſtatus,gradus aut conditionis exiſteret, auſu ſacrilego & propriæ temeritatis audacia ſacerdotem uel clericum ſecularem uel religioſum diſfidaret, proſcriberet,captiuaret, ſpoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, ac huiuſmodi maleficia perpetrantes & facientes ſcienter receptaret, uel eis fauorem præſtaret, præter pœnas à ſacris canonibus imperialibus & legalibus ſanctionibus in tales promulgatas, eoipſo redderetur infamis, ac omni honore priuatus, nec ad placita uel conſilia nobilium admitteretur quouis modo. Hortans inſuper in domino & requirens eccleſiaſticos prælatos in illis partibus, in quibus committerentur talia,conſtitutos,ut legem imperialem huiuſmodi per eorum eccleſias & ſynodos publicarent, ne tranſgreſſores huiuſmodi per ſimulatam ignorantiam ſuas in hac parte ualeant malitias excuſare, prout in edictali lege prædicta plenius continetur.Quia non tantum in prouincijs & regnis, quæ Romanum profiterentur imperium, ſed fere modernis temporibus ubiq́ in toto Chriſtiano orbe neglectis huiuſmodi Laterañ. concilij conſtitutionibus,imperialibus, ac ſacris ſanctionibus qui-
B buſcunque,ab impiorum malitia aduerſus eccleſias & clericos nulla reuerentia, nullo dei timore,nulloq́ animarum interitu penſatis,eorundē temere audacia creuit inſolenter. Igitur autoritate dei omnipotentis prædicta omnia innouat,ſtatuit & confirmat,perpetuisq́ futuris temporibus ab omnibus Chriſti fidelibus ubilibet in omnibus & per omnia,iuxta ipſarum conſtitutionum tenores, ſub bannis alijsq́ pœnis & cenſuris ſupra in eiſdem comprehenſis inuiolabiliter obſeruandis. Cæterum in eodem Lateranenſi concilio ſtatutum & ordinatum fuit, quod epiſcopus ſiue ordinarius cum cōſenſu ſui cleri ad releuandas communes utilitates & neceſſitates,ubi laicorum non ſuppetunt facultates, abſque ulla coercitione poſſit eccleſiaſticas perſonas compellere ad aliqua ſubſidia laicis conferenda, prius Romano pontifice conſulto:& hac ſumpta occaſione, laici in quampluribus partibus, minis uel terroribus ſeu aliquibus alijs modis aut coloribus diuerſis ducunt, ut tallias, collectas, ſubſidia, impoſitiones uel alia quæuis onera, quocunque uocabulo ſeu nomine nuncupentur, eccleſiis uel clericis imponant, aut imponi conſentiant,uel permittant cum facultate interdum per ipſoſmet laicos aut alios exigendi. Ex quo conſtitutio Lateranenſis,quæ ob pietatem laicorum fuit ordinata,in impietatem & graue damnum & iacturam eccleſiarum & eccleſiaſticarum perſonarum uertitur.Ideo dicta ſancta ſyn-
C odus hoc perpetuo ſtatuit & ordinat, quod nulla perſona ſecularis cuiuſcunque dignitatis aut ſtatus & conditionis exiſtat, etiam ſi imperiali,regali uel quacūque præfulgeat dignitate, ſub prætextu conſenſus epiſcopi cleri, tallias, impoſitiones & onera uel ſubſidia imponat,exigat uel recipiat, niſi prius Romano pontifice conſulto,ſub pœnis,bannis,& cenſuris eiſdem.

Idem per omnia Romano pontifice dictas tallias uel collectas imponente, uel imponi mandate,conſenſu epiſcopi uel cleri non accedente. Epiſcopi uero,qui contra prædictum concilium Laterañ. uel hanc conſtitutionem, imponendo uel imponi conſentiendo uel exigendo conſenſerint,eis ingreſſus eccleſiæ ipſo facto ſit tandiu interdictus,donec læſis eccleſiis & clericis ac eccleſiaſticis perſonis plenariam fecerint ſatisfactionem. Prælati quoque qui contra ſacrorum canonum diſpoſitionem, & contra conſtitutionem Bonifacij octaui, quæ incipit, Vas electionis uiſitando, uel charitatiuum ſubſidium, necnon tallias & collectas imponendo, eccleſias & eccleſiaſticas perſonas quocunque modo grauant,ipſo facto ab omni adminiſtratione temporalium & ſpiritualium (etiam ſi in pontificali uel alia dignitate exiſtant) ſint priuati, alijs quidem pœnis in iure expreſſis in ſuo robore permanſuris. Item conſiderans

rans ꝙ nonnulli ſummi pontifices ex captata opportunitate nonnullorum regum, D
dominorum,comitum & aliarum quarumuis perſonarum temporaliũ,aut ad ipſo
rum beneuolentiam captandam,uel alio ſpiritu ducti,conceſſerunt & licentiam de-
derunt eiſdem tallias,collectas,ſubſidia, impoſitiones,dacias, pedagia aut alia quæ-
uis onera huiuſmodi imponendi uel exigendi ab eccleſiis, clero uel eccleſiaſticis per
ſonis eorundem dominio uel diſtrictu aut alibi conſtitutis & commorantibus, aliàs
ad tempus,aliàs ad certam ſummam, ſub diuerſis modis, formis uel conditionibus,
in confectis literis apoſtolicis uel aliis huiuſmodi licentiæ comprehenſis, idcirco o-
mnes & ſingulas conceſſiones & licentias huiuſmodi, etiam ſi de plenitudine pote-
ſtatis Romanorum pontificum aut apoſtolicæ ſedis,quouis modo & quibuſuis per
ſonis ſub quibuſcunque uerborum tenoribus conceſſas,reuocat,caſſat,annullat & ir
ritat. Dictiſq; dominis,comitibus & aliis,ut ſupra expreſſis,mandat & iubet in uir-
tute ſanctæ obedientiæ & ſub pœnis, bannis & cenſuris, necnon in triplum reſtitu-
tionibus ſupra expreſſis,quas incurrent ipſo facto,ꝙ abinde in antea dictis conceſſi
onibus, licentiis, aliqua & aliquibus ex ipſis nullo modo per ſe uel alium aut alios,
directe uel indirecte,palam publice uel occulte, imponendo uel exigendo, quoquo
modo utatur:quinimmo priuilegia, conceſſiones & ſcripturas huiuſmodi ſuper di-
ctis conceſſionibus & licentiis confectas,de luce aboleri faciant. E

Item eadẽ autoritate ſtatuit,ordinat,decernit &declarat,ꝙ regna, prouinciæ, co-
mitatus,dominia,territoria,ciuitates,diſtrictus,terræ,uilla,caſtra,fortalicia,poſſeſ-
ſiones,ædificia,grangiæ & quæuis alia bona,res,iura, iuriſdictiones, actiones reales
& perſonales,ſpirituales & temporales,ac patronatus & pertinentiæ eorundem,&
eccleſiarũ cathedraliũ diœceſes,quæ Romanæ ſeu patriarchalib⁹,metropolitanis,ca
thedralibus, abbatialibus & quibuſuis aliis collegiatis ſecularibus uel regularibus ec
cleſiis,monaſteriis,prioratibus,mẽſiſq; cathedralibus & abbatialib⁹,capitulis,colle
giis ſeu conuẽtibus,hoſpitalibus,xenodochiis,& quibuſuis aliis piis locis,alicui uel ali
quibus ex ipſis temeritate uel audacia,dolo,ui uel fraude, quõcunq; & qualitercũq; p
quaſuis pſonas eccleſiaſticas uel laicales,capitula,collegia,dños,comitatus &uniuer
ſitates, etiã ſi imperiali, regali,cardinalatu,põtificali uel alia quauis eccleſiaſtica uel
laicali præeminentia & dignitate pfulgerent, à tẽpore fe.re. Gregorii undecimi in-
cluſiue citra. Poſt cuius quidẽ Gregorii deceſſum ſchiſma præſens prohdolor in dei
eccleſia ortum habuit,quauis occaſione ſeu colore quæſito fuerint inuaſa, occupata,
uſurpata,captata ſeu detenta,huiuſmodi eccleſiis,monaſteriis,prioratibus, menſiſq;
cathedralibus &abbatialibus,capitulis,collegiis,ſeu conuentibus,hoſpitalibus, xe- F
nodochiis & piis locis,uidelicet illi & illis, cuius, quorũ uel quarum tempus & in
tempore inuaſionis,occupationis,uſurpationis,captionis, ſeu contẽtionis huiuſmo
di erãt & nunc ſunt,dummodo tempore inuaſionis, occupationis, uſurpationis, ſeu
detentionis prædictæ uel prius, poſſeſſio,eccleſias,monaſteria,prioratus,menſas ca
thedrales & abbatiales,capitula, conuentus, hoſpitalia, xenodochia, & pia loca aut
per aliquẽ uel aliquod ex ipſis,coram aliquo de executoribus ſiue conſeruatoribus,
de quibus infra fit mentio, probetur infra tempus quadrimeſtre à die probationis
pdictæ continue currendũ, uel ſi fama de dicta poſſeſſione aut ſecuta inuaſione, oc-
cupatione, uſurpatione, captione ſeu detentione hmõi erit in diœceſi eccleſiæ, mo-
naſterii,prioratus,menſarum cathedralium,abbatialium,capituli,collegii, conuen-
tus,hoſpitalis,xenodochii,uel pii loci hmõi,ſimiliter infra ſimile quadrimeſtre con-
tinuandũ à die legitimæ citationis,monitionis ſeu requiſitionis pſonaliter factæ, uel
ſi poſſeſſoris copia commode haberi,aut bene tute legitime citari non poſſit, tũc &
eo caſu moneri & requiri ualeat p edictum in aliquo loco diœceſis, uel ipſi diœceſi
propinquo,ubi inuaſor,occupator,uſurpator,captor ſeu detẽtor habitare conſueue
rat,ad habitandũ uacua & expedita,plenarie, realit & cũ effectu,omi ceſſante excuſa
tione

A tione & exceptione, reſtituantur, reddantur & reintegrētur, ac pacifice dimittantur ſub pœnis, bannis & cenſuris, & ſub alijs ut ſupra, & ſub triplicata reſtitutione, & ſub infamia & occupatione & iuris amiſſione ſuperius nominatis: quas negligētes, inobedientes, tranſgreſſores, rebelles & contra facientes, incurrent ipſo facto, à qbus pœnis & cenſuris & alijs prædictis non poſſint abſolui, niſi prius factis (ut pfertur) plenis & integris reſtitutionibus. Et nihilominus ex abundanti cautela ipſa ſancta ſynodus ex certa ſcientia pdicta bona, regna, ciuitates & cætera ut ſupra, illis quibus erant (ut præfertur) reſtituit, reddit & reintegrat per præſentes. Et inſuper liceat prælatis, capitulis, conuentibus, & rectoribus eccleſiarum, monaſteriorum & locorum huiuſmodi, quorum talia regna, bona, & cætera erant, & nunc ſunt, eorumq; ſucceſſoribus aut eorum procuratoribus & ſyndicis, autoritate propria, alicuius conſenſu uel licentia minime requiſita, poſſeſſionem illorum intrare, capere aut detinere libere & impune, conſtitutionibus & priuilegijs apoſtolicis & Imperialibus, & alijs quarumuis perſonarum, nequaquam obſtantibus. Rurſus, quia contractus celebrati, necnon conceſſiones ſuper regnis, prouincijs, ciuitatibus, caſtris, uillis, & alijs bonis ſupra expreſſis uitio non purgato, ueriſimiliter ad uexationes redimendas facti uel factæ præſumerentur, ea propter ipſa ſancta ſynodus ex certa ſcientia B omnes & ſingulas conceſſiones, donationes, uenditiones, alienationes, pignorationes, diuiſiones, ſeparationes, dimembrationes, diſtractiones, extenuationes, permutationes, obligationes, declarationes, reuocationes, infeudationes, reinfeudationes, pacta, prouiſiones, promiſſiones, ſententias, & alios contractus quoſque, etiam ſi iuramentis fuerint conualidatæ & conualidati, etiam per uiam aut modum cuiuſcūq; contractus, etiam in illis contenta, ſub quacunq; uerborum conceptione appareant, poſt inuaſiones, occupationes, uſurpationes, captiones uel detentiones regnorum, prouinciarum, ciuitatum, & aliorum alicuius uel aliquorum bonorum huiuſmodi, & ante eorūdem bonorum plenariam reſtitutionem, de, in, pro, & aut ſuper eiſdem alicui uel aliquibus ex regnis, & alijs bonis huiuſmodi, uel ipſorum aut eorum aliquibus iuribus, iuriſdictionibus, actionibus, & pertinentijs realibus & perſonalibus atq; mixtis, ſpiritualibus & temporalibus quibuſcūque, quibuſuis dominis, dominijs, comitatibus, uniuerſitatibus, capitulis, collegijs patriarchalibus, uel alijs eccleſijs quibuſuis, ſiue eorum menſis, aut alijs perſonis quibuſcūque eccleſiaſticis uel laicalibus, etiam ſi Imperiali, regali, pontificali, uel alia eccleſiaſtica & temporali præfulgeant dignitate, quauis occaſione, à dicto tempore Gregorij incluſiue citra, quomodocunque & qualitercunque factis & conceſſis, faciendis, concedendis per C Romanos pontifices motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis, cum omni defectuum ſupplemento, ac de & cum conſenſu & conſilio ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, ſiue per modum aut uiam contractuum quorumcunque, uel aliàs & quauis autoritate, etiam apoſtolica, imperiali, regali, legatorum, nunciorum, aut uicariorum ſedis apoſtolicæ, ſiue ordinarie legata, uel delegata, etiam ſi factum & conceſſum fuerit per illas pſonas, aut de & cū conſenſu illarum, ad quas in talibus de iure & de conſuetudine facere, cōcedere & conſentire ptinuerit, nullas & nullos, nulliuſq; iuris, efficaciæ, firmitatis, roboris & momēti, atq; uiribus euacuatos & euacuatas fuiſſe & eſſe decreuit, & declarauit. Et nihilominus ex abūdāti cautela ipſas & ipſos reuocat, caſſat, abolet, irritat & annullat, ac uiribus euacuat. ipſaq; regna & puincias, ciuitates & alia bona cū iuribus & oībus alijs ſupradictis, tenore pſentium illis, quorum uel quarum (ut pfertur) erant & ſunt, reddit, reſtituit, & reintegrat. Statuens quoq; & pcipiens, decernens & declarās, ipſa oīa & ſingula reddenda, reſtituenda & reintegrāda, qbus (ut pfertur) erāt & ſunt, uacua & expedita plenarie, realiter & cū effectu, omni ceſſante excuſatione, infra dictū quadrimeſtre, ſub eiſdem pœnis, bannis & cenſuris, & alijs quas incurrēt ipſo facto, & à qbus non poſſint ab-

 ſolui,

ſolui, niſi ut ſupra continetur, alijs tamen iuris remedijs pro prædictis executioni D demandandis in ſuo robore permanſuris. Et nihilominus liceat prælatis & alijs, quorum talia bona (ut præfertur) erant & ſunt, poſſeſſiones intrare & cætera, ut ſupra continetur.

Item dicta ſancta ſynodus eadem autoritate ex certa ſcientia decernit & declarat, omnes & ſingulas conceſſiones, donationes, obligationes, uenditiones, extenuationes, pignorationes, diuiſiones, ſeparationes, dimembrationes, diſtractiones, permutationes, obligationes, declarationes, reuocationes, infeudationes, reinfeudationes, ac cenſuum, fructuum, ſeu reſponſionum aliarum, quocunque nomine ſeu uocabulo nuncupentur, extenuationem, extinctionem, pacta, promiſſiones, prouiſiones, ſententias, & alios contractus quoſcunque, etiamſi iuramentis fuerint conualidatæ & conualidati, etiam per uiam aut modum cuiuſcunque contractus, & in illis contenta ſub quacunque uerborum conceptione appareant, quibuſuis patriarchis, primatibus, archiepiſcopis, epiſcopis, eorum'que eccleſiis cathedralibus ſiue antiquis, ſiue poſt dictum ſchiſma erectis, aut eorum menſis, capitulisq́ꝫ, collegijs, comitatibus, ſeu uniuerſitatibus & perſonis, etiam imperialis, regalis, reginalis, pontificalis, cardinalatus aut cuiuſuis eccleſiaſticæ uel mundanæ fuerint dignitatis, præeminentiæ, ſtatus uel conditionis, de, in, pro aut ſuper regnis, prouincijs, comitatibus, dominijs, territorijs, ciuitatibus, diſtrictibus, terris, uillis, caſtris, fortalicijs, poſſeſſionibus, ædificijs, grangijs, & quibuſuis alijs bonis, rebus ac pertinentijs ſuis iuribusq́ꝫ, iuriſdictionibus & actionibus realibus & perſonalibus atq́ꝫ mixtis, cathedralium'que eccleſiarum diœceſibus, ac patronatuum iuribus, & quibuſuis alijs tam ſpiritualibus quàm temporalibus ſine aliquo uel aliquibus prædictorum ad Romanam, patriarchales, metropolitanas, cathedrales, abbatiales, & quaſuis alias collegiatas & non collegiatas, regulares & ſeculares eccleſias, monaſteria, prioratus, menſasq́ꝫ ipſarum eccleſiarum, capitula ſeu conuẽtus eorum, aliquos uel aliquas ex ipſis factas & factos, præter uel contra diſpoſitionem iuris ſcripti, à dicto tempore Vrbani papæ ſexti incluſiue citra, quomodocunque & qualitercunque, uſque in præſentem diem, ſub quibuſuis titulis, iuribus, actionibus, cauſis, modis, conditionibus, uijs ſiue formis, & quauis occaſione etiam motu proprio, ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis, ac cum ſuppletione omnium defectuum, etiam de & cum conſilio & conſenſu ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, ſiue per uiam aut modum contractuum quorũcunque, uel aliàs & autoritate quacunque, etiam apoſtolica, imperiali, regali, reginali, legatorum, nunciorum, aut uicariorum ſedis apoſtolicæ, ſiue ordinaria, delegata uel ſubdelegata, uel quacunque alia, etiam ſi factum & conceſſum fuerit per illas perſonas, aut det cum conſenſu illarum, ad quas in talibus de iure & conſuetudine facere, concedere & conſentire pertinuerit, fuiſſe & eſſe ipſo iure nullos & nullas, ac nullius efficaciæ, roboris & momenti, uiribusq́ꝫ euacuatos & euacuatas, & perinde cenſeri & haberi, ſub & cum modificationibus infra ſcriptis, ac ſi facti & factæ non fuiſſent. Conceſſiones'que, donationes & cætera huiuſmodi, & alias quaſuis, quæ cum detrimento uel læſione eccleſiarum, monaſteriorum, menſarum, capitulorum, conuentuum, locorum ſeu perſonarum alicuius uel aliquarum huiuſmodi factæ à dicto tempore Vrbani papæ ſexti citra ex certa ſcientia, & autoritate prædicta hac edictali conſtitutione, ſub & cum ſupra & infra dictis modificationibus reuocat, caſſat, irritat & annullat. Et nihilominus ad abundantiorem cautelam, tollit & penitus uiribus euacuat, dicta'que regna, loca, territoria, diſtrictus, iura, iuriſdictiones & cæt. ac bona huiuſmodi ad ius & proprietatem eccleſiarum, monaſteriorum, locorum, menſarum, capitulorum, conuentuum, & perſonarum huiuſmodi, ad quæ ſeu quas ſpectabant & nunc ſpectant & pertinẽt,

ſub

A ſub & cum ſupra & infra ſcriptis modificationibus reſtituit,reddit & reincorporat penitus per præſentes,quorum omnium poſſeſſionem uacuam,liberam,expeditam nihilominus illi qui talia bona tenuerint & tunc tenebant, debeant ac etiam teneantur infra dictum quadrimeſtre à die probationis uel citationis, monitionis ſeu requiſitionis ut ſupra fiendæ, libere totaliter & cum effectu uacua & expedita relaxaſſe & dimiſiſſe eccleſiis,menſis,monaſterijs, hoſpitalibus locis, & alijs perſonis huiuſmodi,ad quas ante conceſſiones prædictas ſpectabant & pertinebant, & nūc ſpectant & pertinent,ſeu ſpectare & pertinere poſſunt,ſub pœnis,bannis & cenſuris,& alijs ut ſupra,quas incurrent ipſo facto,& à quibus abſolui non poſſint, niſi prius ſatisfecerint & reſtituerint,ut ſupra continetur. Et nihilominus liceat prælatis,capitulis, conuentibus ac rectoribus eccleſiarum, monaſteriorum & aliorum locorum huiuſmodi,quorum talia bona fuerunt,& nunc ſunt,eorumq́ ſucceſſoribus & ſyndicis autoritate propria,alicuius conſenſu uel licentia minime requiſitis, cautione tamen prius præſtita,ut inferius denotatur,poſſeſſionem illorum intrare, capere & recipere libere & impune,non obſtantibus conſtitutionibus, priuilegijs ſedis apoſtolicæ eius autoritate conceſſis,factis,concedendis & faciendis,ac impetrationibus ſub quacunque uerborum expreſſione & tenoribus conceſſis, & etiam ſi de ipſorum tenoribus expediret facere mētionem ſpecialem de uerbo ad uerbum, in totum uel in partem, quorum & quarum omnium ipſa ſancta ſynodus hic pro expreſſis, lectis & inſertis haberi uult & decernit,necnon præſcriptionibus,conſuetudinibus & alijs contrarijs & repugnantibus,aut quouis modo huic conſtitutioni de cætero nequaquam obſtantibus quibuſcunq;.

B

Prædicta quoque, quæ de declarationibus ac reuocationibus huiuſmodi dicta ſunt,non uendicent ſibi locum in infeudationibus,reinfeudationibus,conceſſionibus & locationibus quibuſuis perpetuis, ſolitis ante dictum tempus domini Gregorij papæ undecimi fieri & dari in feudum, reuiſendum uicariatum, aut emphyteoſim, & regnis,prouincijs,ciuitatibus,terris,caſtris,uillis,locis,territorijs, diſtrictibus, & alijs bonis ſeu iuribus huiuſmodi,aliquo uel aliquibus eorundem, dummodo utile dominium eorundem per pacificam tenuatam corporalis poſſeſſionis ante huiuſmodi infeudationem,reinfeudationem,conceſſionem, non fuerit cum directo dominio incorporatum & ſolidatum,ac etiam quod canon & cenſus antiquitus ante tempus domini Gregorij papæ undecimi pro illis præſtari & dari ſoliti,conſueti ſeu admiſſi,ſi qui præſtabantur, debite perſoluent: nec etiam locum habeant in uenditionibus bonorum, quorum iuſta precia apparebunt & probabuntur,conuentuum & locorum huiuſmodi,quorum (ut præfertur) erant duntaxat, uerſa eſſe in permutationibus factis,uerſis in euidentem utilitatem eccleſiarum, monaſteriorum & aliorum huiuſmodi:nec locum ſibi uēdicent in cōceſſionibus per Romanos pontifices ꝓ dotatione in totum uel in partem,ac pro alia quauis ſubuentione aliquarum eccleſiarum cathedralium & aliarum indigentium quarumcunq; ciuitatum factis de aliq; bus eccleſiis inferioribus & bonis earum,dummodo huiuſmodi ciuitates ab antiquo & ante dictum ſchiſma habuerint famam,titulum & nomen ciuitatis, & dummodo etiam huiuſmodi conceſſa non fuerint alicuius eccleſiæ cathedralis, ſed ab abbatialibus inferiorum eccleſiarum:nec etiam ſibi ſortientur effectū in uenditionibus & alijs alienationibus bonorum hoſpitalium,xenodochiorum & aliorum piorum locorum quorumlibet,quæ hoſpitalia,xenodochia,& pia loca,ut ſunt,ad ſancta ſanctorū, Sancti ſpiritus in ſaxia urbe,beatæ Mariæ nouæ de Florentia,de ſcala, de feminis, ac de miſericordia,de paradiſo,& ſimilia pro ſuſtentatione pauperum & hoſpitalitate cōſeruanda conſuerunt ab antiquo bona eorum uendere, aut taliter alienare,locare aut uſum fructū concedere,ſecundū eoꝝ ſtatuta ſeu laudabiles & antiquas cōſuetudines

C

pacifice

pacifice hactenus obſeruatas, priuilegijs etiã antiquitus à Romanis pontificibus qui- D
buſuis religioſorum ordinibus bonorum & rerum huiuſmodi indultis, ac etiã ſuis
conſuetudinibus in talibus ab antiquo obſeruatis, in ſuo robore permanſuris: nec
etiam in uicariatibus, gubernatibus & miniſtrationibus, ſeu locationibus aut feudis
prouinciarum, terrarum, caſtrorum, locorum, ſeu bonorum huiuſmodi ad tempus
nouem annorum, uel abinde infra duntaxat duraturis, prædictis tamen modificatio
nibus nõ ſe ad p̃dicta inuaſa, occupata, uſurpata, capta ſeu (ut p̃fertur) detenta, ali-
qualiter extendentibus. Cæterũ decreuit p̃fata ſancta ſynodus eadem autoritate, ꝙ
quicũꝗ ex iuſtis & rationabilibus cauſis probauerit legitime ſe de aut ſuper regnis,
prouincijs, ciuitatibus, terris, caſtris, locis, uel bonis huiuſmodi, uel eorũ aliquo, pro
precijs perſolutis, uel ex cauſa depoſiti ſiue mutui, aut alias ex iuſtis cauſis recipere
debere à Romana ſeu alijs eccleſijs, monaſterijs, prioratibus, hoſpitalibus uel locis
ipſis ſeu eorum aliquo, aut ex prælatis ſeu rectoribus eorundem, occaſione dũtaxat
eccleſiarum, hoſpitalium ſeu locorum præfatorum, ad quæ ipſa bona pertinuiſſent
uel pertinerent, aliquas florenorum ſeu pecuniarũ ſummas aut res alias, ac illas uer-
ſas eſſe in utilitatem euidentem eccleſiarum ſeu monaſteriorum aut locorum huiuſ-
modi, ꝙ facta coram loci ordinario deductione aut defalcatione fructuũ aut prouen
tuum perceptorum arbitrio dicti ordinarij loci, ſiue rerum & bonoꝝ de quibus age- E
retur, ſuper quo ipſius ordinarij conſcientiam onerauerit & onerat, non obſtantibus
quibuſcunꝗ conuentionibus ſeu pactis initis uel adiectis, etiam autoritate apoſtoli-
ca uel alia quomodolibet roboratis, ac iuramento uallatis, maxime quo ad probandũ
precia, res uel pecunias, uerſa eſſe in euidentem utilitatem, uel quorum talia bona fu
iſſent, ſeu ut fructus in ſortem cõputare quis minime teneretur, aut quod faceret fru
ctus ſuos, ſeu alijs contrarijs & aliter diſponentibus quouis modo eccleſia ſeu mona
ſterium, hoſpitale uel locus huiuſmodi reſiduum quod declaratur ad reſtituendum
illi qui ſoluiſſet, aut eius hæredibus, ſeu ius uel cauſam aut titulũ ſuum habentibus,
infra annum à die talis declarationis continue computandum, uel ad huiuſmodi bo-
na obligata uſqꝫ ad ſatisfactionem, ut infra declaratur, ipſis creditoribus reſtituendũ,
pro dicto reſiduo declarato, eo ipſo prælatus, capitulum, conuentus ac rectores talis
eccleſiæ, monaſterij, hoſpitalis uel loci, cuius uel quoꝝ (ut p̃fertur) ipſa bona erant,
ſub pœna excommunicationis ſint aſtricti. Et nihilominus pro ſecuritate creditorũ
ſuper ſatisfactiõe huiuſmodi, nullus ex prælatis & alijs ſupradictis poſſit aut debeat
per ſe aut per alium, poſſeſſionem talium bonoꝝ intrare, capere uel retinere, niſi ido
nea cautione prius per ipſos præſtita coram loci ordinario, ipſius uel ipſorum credi
torũ, & huiuſmodi ordinario recuſante, coram loci ordinario debitoris de eo quod F
ab eccleſiis, monaſterijs, hoſpitalibus, uel locis alijs ſeu perſonis ſupradictis ratiõe de-
clarationis huiuſmodi tenerentur habere creditores ipſi infra dictum annum perſol
uendo, bona quoꝗ talibus uendita, pignorata ſeu aliter obligata, alienata, uel ut ſu-
pra conceſſa illis uſqꝫ ad ſatisfactionem ſpecialiter obligata remaneãt & exiſtant. Si
autem infra dictum annum ſatisfactio quantitatis declaratæ facta non fuerit, ut præ-
mittitur, præuijs tribus proteſtatiõibus, diuerſis diebus per creditores ſeu eorũ pro-
curatores factis, præfatis capitulis, conuentibus aut rectoribus huiuſmodi ſuper di-
cta ſatisfactione ſaltem infra menſem à die primæ proteſtationis facienda. Tũc lapſo
dicto mẽſe liceat huiuſmodi creditoribus, aut hæredibus, ius uel cauſam ſeu titulum
habentibus ab illis, per ſe uel procuratores ſuos autoritate propria poſſeſſionem bo
norum huiuſmodi intrare, capere, ac illa tenere & poſſidere, fructuſqꝫ & emolumen
ta ex illis percipere. Deducendo tamẽ de ſorte ipſius debiti, quouſque eiſdem fuerit
de quantitate huiuſmodi debiti, ut præfertur, declarata integraliter ſatisfactum. ita
tamen prouiſo circa præmiſſa & quodlibet prædictorũ, quòd pro debito Romanæ
uel alterius cathedralis, uel inferioris eccleſiæ, hoſpitalis aut pij loci, prælatus, rector
ſiue alia perſona huiuſmodi, niſi ſolitũ pro ſua eccleſia, hoſpitali, & pro loco in cuius
euidentem

A euidentem utilitatem duntaxat probabiliter,ut præfertur, precium & ualorem uerſum eſſe fideiubere,uel aliàs cautionem de debitis declaratis, uel aliàs minime præſtare teneatur: nec huiuſmodi bona pro alijs debitis quoquomodo remaneant obligata,nec etiam de ipſis reſtitutio & reintegratio,ut ſupra eſt declaratum,quouis modo ualeat nec debeat retardari. Cæterum quia lex ſalubris præteritis intendit & futuris caſibus prouidere,decernit ipſa ſancta ſynodus eadem autoritate, ꝙ de cætero præmiſſis & infraſcriptis nulla feudatio,locatio,donatio, uenditio,permutatio,pignoratio,obligatio,ſiue quæuis alienatio aut declaratio,de aut ſuper regnis,prouincijs,ciuitatibus,terris,caſtris,locis, iurib⁹, ac iuriſdictionibus, ſeu bonis ꝑdictis, aut aliquo eorundem autoritatibus huiuſmodi, ſeu earum aliqua, uel aliàs ſine expreſſa deliberatione concilij generalis,uel ſaltem prouincialis,cum euidenti tamen utilitate eccleſiæ & pij loci huiuſmodi fieri poſſit,uel debeat quouis colore quæſito,ſeu iã facta confirmari, extendi uel prorogari,aut de nouo concedi quouis modo. Saluo, ꝙ locationes uſque ad prædictum tempus nouem annorum,uel abinde infra,& non ultra tam apoſtolica quàm ordinaria autoritate ualeant celebrari, cum dicta præſtatione tamen cenſus ſoliti ſiue rationabilis. Ita tamen,ꝙ fiant cum euidenti utilitate huiuſmodi tam per Romanum pontificem, q̃ per prælatos & rectores ſecundum

B iuriſcripti formã etiam,infeudatiões emphyteoticæq́ conceſſiones,occupationes, & reuocationes de bonis feudalibus ac emphyteoticis ante dictum tempus Gregorij xi. infeudari ſolitis, ad eccleſias, monaſteria, hoſpitalia, uel pia loca huiuſmodi quõlibet deuolutis & deuoluẽdis in poſteꝝ,cũ modificationibus infraſcriptis ꝓ cenſu & canone ſolitis,aut adauctis ante præfatum tempus Gregorij xi.& non de alijs, aut aliter ullo modo poſſint etiam fieri conceſſiones uicariatuum, gubernationum & adminiſtrationum,regnorum,prouinciarum,ciuitatum,terrarum,caſtrorum,locorum præfatæ eccleſiæ Romanæ,quæ ante huiuſmodi tempus concedi in uicariatũ ſeu adminiſtrationem per Romanam eccleſiam conſueuerunt per Romanos pontifices ad tempora nouem annorum,& abinde infra, & non ultra, cum reſponſionibus, canonibus & cenſibus conſuetis, melioratis ſeu adauctis ante tempus præfatum: hoc addito, declarato,ac reſeruato, ꝙ uicarijs non ſoluentibus eidem Romanæ eccleſiæ cenſum ac canonem debitum in terminis appoſitis,uel ſaltem infra menſem poſt lapſum terminum, eoipſo abſque aliqua declaratione ad cenſum & canonem duplicatos perſoluendos præfatæ Romanæ eccleſiæ teneantur ac aſtricti ſint. Et ſi primum & duplicatum cenſum ſeu canonem prædictos infra aliũ menſem ſequentem non ſoluerint, ipſo facto ſententias, banna, & pœnas huiuſmodi incurrẽt.

C Si autem infra ſemeſtre à lapſu primi termini præfati ſolutionẽ huiuſmodi non fecerint de cenſu & canone,ut præfertur,ipſo iure cadant ab omni poſſeſſione uicariatus,gubernationis & adminiſtrationis huiuſmodi, & conceſſa ad liberam ordinationem Romani pontificis & Romanæ eccleſiæ præfatæ deuoluãtur, & deuoluta ipſo facto intelligantur eſſe, & ſint cum omni rerum integritate & cauſa. Et illud idem intelligatur ſeruari, & fiat in & de uicarijs, gubernationibus & adminiſtrationibus prouinciarum, ciuitatum,terrarum, caſtrorum, & locorum aliorum quorumuis, eccleſiarum, monaſteriorum, hoſpitalium, & locorum aliorum prædictorum, & cuiuſlibet eorundem. Præmiſſa quoque extendantur ad ſolutionem feudorum bonoꝝ emphyteoticoꝝ,& aliorum locatoꝝ reſponſiones quouis titulo, tã ad Romanã q̃ ad alias eccleſias,monaſteria & loca alia ſupraſcripta, cõmuniter uel diuiſim,prout de cenſibus & canonibus uicariatuũ prædictoꝝ ſuperius cõtinetur. Diſtricti⁹ nihilominus inhibẽs, ne qua ꝓrogatio ſeu noua cõceſſio uicariatuũ, gubernationũ ſeu adminiſtrationum hmõi de regnis,ꝓuincijs,ciuitatib⁹, terris,caſtris,& locis dictæ Romanæ eccleſiæ,fieri poſſit aut debeat,niſi de conſilio & aſſenſu Romanoꝝ põtificũ

& do-

& dominorum collegij ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, eorum ſcrutatis uotis, uel ſaltem per duas partes dicti collegij in concordia. & non niſi pro euidenti cauſa, ſtatu & honore eccleſiæ p̃fatæ. Ita tamen, ꝙ debeát ipſi cardinales in literis apoſtolicis, uel contractibus deſuper factis, unà cum Romano pontifice proprijs manibus ſe ſubſcribere, ad inſtar antiquorum priuilegiorum apoſtolicorum in perpetuum. Et ſi aliter, ſecus ſeu alio modo in præmiſſis & infraſcriptis omnibus, & contentis in præſenti capitulo, uel circa ea facta, ſeu declarata etiam motu proprio, & de cardinalium conſilio ſeu conſenſu, ſeu aliàs & apoſtolica uel quauis alia autoritate, non teneant ipſo iure, & nullum ius contrahentibus uel recipientibus aliter acquiratur. Et nihilominus uicarij ipſi, gubernatores, & adminiſtratores, & alij recipientes, quouis nomine nuncupentur, uel titulo uel modo, etiam ſi ſponte concederentur, uel aliàs contrarium facientes, ipſos proceſſus, banna, ſententias, & pœnas ipſo facto ſe nouerint incurriſſe. Conceſſionibus, conſtitutionibus, priuilegijs apoſtolicis, ac alijs quarumcunq; perſonarum, necnon conſuetudinibus & alijs quibuſuis in contrarium faciẽtibus, nequaquam obſtantibus. Hoc ſane intellecto, ꝙ modificationes ipſæ ſuprascriptæ, & ipſarum aliqua alijs qui tenent & tenuerunt regna, prouincias, ciuitates, terras, caſtra, ſiue alia bona, ut in alio infraſcripto capitulo continetur, ſcilicet inuaſa, occupata, capta ſeu (ut præfertur) detenta, nõ ualeant in aliquo ſuffragari, q̃nimmo ad plenarie reſtituendum, reddendum, & ad alia faciendũ (ut in eodem capitulo continetur) protinus ſint aſtricti.

¶ Ex eodem concilio Conſtantienſi quando ſoluenda ſit, ſiue deneganda decima.

CVM paterna pietas filijs hominum prouidere debeat, licet in caſu neceſſitatis urgentis ualeat uiciſſitudo laudabilis, declarat ſancta ſynodus, nõ licere Romano pontifici indictiones ſiue exactiones quaſcunq; ſuper eccleſiam uel eccleſiaſticas perſonas imponere per modũ decimæ uel alio quouis modo. Si uero cum neceſſitas acciderit papæ qua eſſet eidem debite ſubueniendum, uocato generali concilio ſecundum quod expediens uidebitur & utile, ſecundum decretum concilij prouideatur eidem.

DECRETA EVGENII PAPAE QVARTI.

EVgenius quartus papa Venetus, familia Condelinearia, populari qdem, ſed antiqua, patre Angelo natus, pontificatũ hac rõne adeptus eſt. Creato enĩ pontifice Gregorio. xij. e gente Coraria, patria Veneto, Antonius Corarius Gregorij nepos Celeſtini habitus, canonicus cõgregatiõis S. Georgij in Alga, Romã iturus, Gabrielẽ Condelinariũ, qui eiuſdẽ profeſſionis erat, quo cum ab ineunte ætate familiariter vixerat, ſecum aliquãdiu recuſantẽ duxit, cuius ingenio & ſolertia delectatus Gregorius, eum primo theſaurariũ fecit, deinceps vero epm Senenſem creauit, pfecto Bononienſibus in eadẽ dignitate Antonij nepote. Recuſarunt aliquãdiu Senenſes Gabrielem in epm, quod dicerent hominem aliunde natum, nequaq̃ in tanta re ciuibus Senenſibus præficiẽdum, eam curã debere ciuis alicuius eſſe, q mores hoim & ritus ciuitatis noſſet. Verũ cũ poſtea Gregorius rebus ſuis diffidẽs Roma Lucã profectus fuiſſet, aucturus cardinaliũ numerũ Antoniũ nepotẽ & Gabrielẽ Condelinariũ in cardinales retulit, Gabrielis aũt opa in magnis rebus poſtea Gregorius, & Martinus abrogato Gregorio vſus eſt. Maxime vero in legatiõe Picẽtina, qua & Picẽtes in fide eccleſiæ cõfirmauit, ſumpta de qbuſdã ſeditioſis & cõiuratis pœna, & templũ ſanctæ Agnetis Anconæ diruptũ, portumq̃ eiuſdẽ ciuitatis ad imitationẽ diui Traiani magna impẽſa reſtituit, fluctibus quaſſum, & vetuſtate cõſumptũ. At vero cũ Martinus intellexiſſet Bononiẽſes rebus nouis ſtudere, e Piceno Gabrielẽ legatũ miſit, q ſuo aduẽtu ſeditionem oẽm ſtatim ſuſtulit. Cũ aũt inde Romã veniſſet, mortuo haud ita multo poſt Martino, ſolus e duobus de viginti cardinalibus, q tum in cõclaui apud Mineruã aderãt, põtifex creat, anno. m. cccc. xxxi. v. nonas Martij. Eugeniusq̃ mutato noĩe (vt fit) appellatus, ad ſanctũ Petrũ comitãte populo, & clero ſtatim perducit. Accepta deinde corona pontificia de more, inuiſaq̃ baſilica S. Iohãnis Lateranẽſis in Vaticanũ rediẽs, cõſiſtoriũ generale propoſuit in dicta die, qua certe tãta multitudo affuit, vt cũ trabes deficerẽt eius loci, vbi nũc cõſiſtoriũ publicũ fit, trepidatũ adeo tumultuoſe fit, vt in ipſa fuga Senegalliæ eps ciuis Romanus e gẽte Mellina obtritus perierit. Nondũ enĩ ædes ipæ põtificiæ hãc formã, quã nũc habẽt, acceperãt. Dimiſſo cõſiſtorio Eugenius tumultus deinceps ex induſtria vitauit. Tum vero pontifex ancipiti cura diſtractus, & ꝙ bellis vndiq̃ premeret, & ꝙ Baſiliẽſe conciliũ iam ante inchoatũ Martini decreto augeri indies cerneret, cõcurrẽtibus eo Hiſpaniæ, Galliæ, Germaniæ, Pannoniæq̃ principibus, qui cõem reipublicæ Chriſtianæ cauſam in arbitrio concilij reponebãt, ad tollẽdum concilium verſus, illud primo qdem ex Baſilæa Bononiã trãſtulit, cardinaliũ oĩm, qui ſecum aderãt conſenſu. Sed Imperator alijq̃ principes & prælati, qui tũ Baſilææ erãt, nõ modo pontifici nõ obtemperarũt, verumetiã eum bis terq̃ monuerũt, vt Baſileam idoneã a Martino celebrãdi concilij locũ delectũ vna cum cardinalibus proficiſceret, aliter ſe in eum acturos, vt in præuaricatorem & cõtumacẽ. Motus iſtorũ verbis Eugenius, Baſilienſe cõciliũ literis etiã apoſtolicis confirmauit, facta vnicuiq̃ eundi ad conciliũ poteſtate. Adeo enĩ bellis vndequaq̃ vexabat, vt vix ei reſpirãdi facultas daret. Eugenius autẽ duas eccleſias iampridẽ diffidẽtes in vnũ corpus redigere cupiẽs, M. cccc. xxxviij. habita ingẽti ſupplicatione, celebrataq̃ ſpũs ſancti miſſa, conciliũ vna cum Imperatore Græcorũ & patriarcha Conſtãtinopolitano ingreſſus, ſedente Imperatore condigna ſede, alijſq̃ Græcis e regione pontificis. Primo quæſitum eſt, vellent ne tam Latini q̃ Græci ex duabus eccleſiis iampridem diffidentibus vnam fieri? Ad quam vocem oẽs ſubclamarunt placere & velle, modo rõnibus illa prius cõfutarent, quæ tantæ diſcordię cauſa fuerãt. Diſputabat quotidie ea de re ab his, qui tum a Græcis, tum a Latinis delecti ad tantã rem fuerãt. Verum cũ peſtis Ferrariæ inoleuiſſet, eodemq̃ in loco nõ ſine magna incommoditate ſtaretur Florentiã transferre concilium placuit. Dum hæc agerent Philippus ægreferẽs Florẽtinos adiuuãte Eugenio, atq̃ adhortãte Frãciſcũ Sforiam Venetis miſiſſe auxilio, cum his agit, q in Baſilienſi cõcilio erãt, vt Eugeniũ citarẽt Fecere illi id quidẽ bis terve. Verũ cũ id ex ſnĩa ei nõ cederet, eo dẽmẽtiæ eos perpulit, vt abrogato Eugenio Amedeũ Sabaudiæ ducẽ ſocerũ ſuum, q heremitanã vitam ad

Ripaliam,cum quibuſdã nobilibus ducebat,pontificem crearent,Felicem appellarent. Hinc magnæ ſeditiones in eccleſia dei exortæ ſunt,cũ Chriſtiana reſpublica trifariã diuiſa,aut Felicẽ,aut Eugeniũ ſequeret, eſſentq́ꝫ q neutrales vocarẽtur,quod neutri obtemperarẽt. Eugenius tñ haud animo concidit. Nam habito ſæpius conuẽtu,diſcuſſaq́ꝫ Græcoꝝ & Latinoꝝ cõtẽtione,tandẽ eo ventũ eſt,vt Græci rõnibus victi faterent,& ſpm̃ ſanctũ a patre filioq́ꝫ procedere. Homouſionq́ꝫ eſſe nõ a patre tantũ (vt ipſi credebãt,prouenire) vtq́ꝫ in azymo ſine fermẽto triticeo pane corpus Chri cõſecraret,ac purgatorij locũ eſſe crederet. Poſtremo vero,vt faterẽtur Romanũ pontificẽ verum Chriſti vicariũ Petriq́ꝫ legitimũ ſucceſſorẽ,primũ in orbe locũ tenere,cui & Oriẽtalis & Occidẽtalis eccleſia merito pareret. Abeuntibus aũt Gręcis re hoc modo cõpoſita,Armenij etiã cum fide noſtra cõuenire,ſublatis crebris diſputatiõibus eoꝝ erroribus,promulgatiſq́ꝫ Eugenij literis ſuper ea re,quæ rationẽ cõcordiæ oſtenderẽt, cum inſcriptione, Datũ in ſacroſancta ęconomica ſeſſione cõcilij Florẽtini,quod in cathedrali eccleſia habitũ eſt,anno dñi.M.cccc.xxxix.vigeſimaſecũda Nouẽb.die. Præterea vero,vt partes ſuas augẽdo Baſilienſe conciliũ infirmaret, eodẽ tẽpore cõſiſtorio publico decẽ & octo cardinales creauit,quoꝝ de numero fuere duo Græci,Rutenus,& Nicenus,vt eorum authoritate Græcoꝝ natio in fide cõtineret,quæ haud ita, multo poſt in antiquos mores recidit. Interea vero,Eugenius ne rem bellicã ſolã curare videret Nicolaũ Tolentinatẽ ordinis ſancti Auguſtini,miraculis clarũ in ſanctos referẽs, a ſancto Petro cũ om̃i clero ſupplicãdo,ad ſanctũ Auguſtinũ profectus, ſolẽnia ipſe celebrat,aſtãte populo Romano,cardinaliumq́ꝫ oĩm cœtu. Præterea vero,pulſis om̃ino a ſancto Iohãne Laterano canonicis ſecularibus,admiſſiſq́ꝫ tantũmodo regularibus,& porticũ illã extruxit,qua ab eccleſia ad ſancta ſanctoꝝ,& clauſtrum,vbi ſacerdotes habitarẽt,reſtituit. Auxit & picturã tẽpli a Martino antea inchoatã. Præterea vero, ſancti Syluestri mitram Romam Auenione delatã, ipſemet e vaticano ad Lateranũ detulit magna cum veneratione & lætania ſacerdotũ oĩm,populiq́ꝫ Romani. At vero idem Eugenius principio pontificatus ſui malis conſilijs ductus,diuina humanaq́ꝫ oĩa perturbauit. Nã & populũ Romanũ ad arma exciuit,& cõcilio Baſilienſi,vnde infinita mala orta ſunt,authoritatem dedit,approbatis eoꝝ per literas apoſtolicas decretis. Veꝝ poſtea ad ſeipſum rediẽs,oĩa prudẽter ac conſtãtiſſime egit,vir aſpectu inſignis,& veneratiõe dignus,grauis in dicẽdo potius q̃ eloquẽs,modicæ literaturæ,multæ cognitiõis, hiſtoriæ præſertim. Liberalis in oẽs, tum vel maxime in literatos,quoꝝ familiaritate delectatus eſt. Ad irã non facile mouebaẗ ob iniurias illatas,& maledicẽtiã hoĩm,aut mimos,aut dicteria ſcribẽtiũ. Gymnaſia aũt oĩa q̃ diligẽtiſſime fouit,maxime vero Romanũ,ad quod om̃e genus literaturæ adhibuit. Religioſos mirũ in modũ dilexit,eoſq́ꝫ opibus & immunitatibus auxit. Exornare q̃q́ꝫ eccleſiã dei ẽ ſacellis ædificijs eſt annixus, vt ex capella pontificia & æneis ſancti Petri valuis apparet. Moriẗ aũt vir ingenio & rebus geſtis inſignis ætatis ſuæ anno.lxiiij.põtificatus vero decimoſexto.vij.Kal.Martij.anno dñi,M.cccc.xlvi ſepeliturq́ꝫ in baſilica S.Petri ſepulchro marmoreo. Vacat tum ſedes diebus duodecim.

Hæc Platina.

BENEDICTO DE ACCOLITIS RAVENNAti archiepiſco,Bartholomæus Abramus Crœteñ. præſul Arieñ Salutem Dicit.

COgitãti mihi præſul humaniſſime,quonã pacto tibi ſacraꝝ literaꝝ ſtudioſiſſimo,ac om̃i virtute p̃dito, pro tuis in me maximis meritis aliqua ex parte gratias referre poſſem, tu ſane longe aliud molienti, quaſi obuiã prodijſti, vtq́ꝫ generalis octaui cõcilij iampridẽ Florẽtiæ habiti acta e Gręco in Latinũ ſermonẽ verterẽ,mãdaſti,q̃ qdẽ neſcio,qua de cã latinitate donata nõ extẽt,cũ memoriæ proditũ ſit,duos ſcribas Gręcos totidẽq́ꝫ Latinos,q eidẽ interfuere cõcilio,ea ipſa Græcis,Latiniſq́ꝫ literis diligẽtiſſime cõſcripſiſſe. Sed id alij viderĩt,mihi aũt Gręco hoĩ lr̃iſq́ꝫ Latinis nõ ſatis erudito,onus tãtum ſubijſſe, non mediocris negotij viſum fuit, præſertim nõ inſcio, multa ſcientiaꝝ genera in ipſis actis diſſeminata eſſe, quæ niſi qs mediocriter ſaltẽ calluerit,acta ipſa nequaq̃ intelligere, nedũ Latinis bene tradere poſſit. Quis em̃ ſummã in ipſis theologiã deſiderabit? Vbi primo ſubtiliſſime diſputaẗ, an purgatorij ſit.

A toriũ ſit? Et quidnã ſit? Et, an animæ ſanctorũ felicitatẽ ſuã abſq; corporibus ſuis aſſecutæ ſint, deinde, an poſteriores œcumenicæ ſynodi, priorum actis quicq̃ addere, vel ab eis auferre poſſint. Et, an Romanæ eccleſiæ abſq; generali ſynodo particulam illam, ex filioq;, ſymbolo licuerit addere, quod quidem & ipſi facere licuiſſe. Necnon ad Romanum pontificem rite pertinere, ambigua in fide, abſtruſaq; declarare, ac œcumenicã ſynodum iniuſſu eiuſdem Romani pontificis celebrari non poſſe. Romanam deniq; eccleſiam, caput, & principem cæterarum eccleſiarum exiſtere, probatum ac ſuſceptum ab ipſa ſynodo eſt. Vbi pterea, perq̃ ſubtiliſſime diſputat, an ſanctus ſpũs ex patre, nulla facta de filio mentione, vt Græci, vel ex patre filioq; (vt eccleſia Romana aſſeuerabat) procedat. Poſtremo, an Græcis liceat pane fermẽtato ſacrificare. Præterea, quis vel naturalem philoſophiam, vel metaphyſicã in eiſdẽ actis deſiderabit? In qbus de dei filij generatione, de diuinarum perſonarum diſtinctione, ac ipſarum relatione, ſubſiſtentiaq; acutiſſime pertractatur. Quis deniq; ſine dialectices ac rhetorices arte luculentiſſimas illas orationes bene percipere poſſet? quas & Iulianus ille cardinalis ampliſſimus ex nobiliſſima Cæſarinorum familia ortus, pro Romana eccleſia, & Beſſarion tunc Nicænus archiepiſcopus, quem deinde ob diuinum eius ingenium, multiplicemq; doctrinam, Eu-

B genius quartus pontifex maximus, ampliſſimorum S. R. E. cardinalium collegio conſenſu omnium cooptauit, in eodem ipſo concilio habuere. Tantam ergo prouinciam aggredi meus animus mirũm in modum extimeſcebat. Verum quid facerem, cum niſi tibi ſaltem obſequio ſatisfeciſſem, acerbam mihi vitam viuere viderer? Hinc factum eſt antiſtes humaniſſime, vt iuſſa tua, quibus apud me nil eſt validius, animum meum impulerint, vt audacia quadam rem tantam meis viribus imparem ſim aggreſſus, qua tamen in re ſummo ſtudio, vel potius ſpiritus ſancti (de quo agebatur) benignitate, mihi videor effeciſſe, vt quamuis elegans ſtylus ab elegantiſſimo ingenio tuo deſiderari poſſit, quæ tamen literis non minus barbare q̃ confuſe relicta fuerint, ita vt vix intelligi poſſent, ea fideliter explicauerim, ac dilucide literis Latinis (quãtum Græco homini licuit) mandauerim, vt quiſque vel mediocriter bonis literis eruditus, acta ipſa ſine vlla difficultate intelligere poſſit. Multa quoque ſuperuacanea, & nihil ad hanc diuinam rem facientia, volens prudenſq; præterij, ne lectoribus faſtidio eſſent. Nam Græci ſcribæ ludos ſingulos, & honores, quibus Conſtantinopolitanum Imperatorem, primo magnificentiſſimi Veneti. deinde Ferrariæ prudentiſſimus ille marchio, poſtremo nobiliſſimi Florentini proſequuti fuerint, teſtatos literis reliquerunt, & actus diuini concilij ineptiſſime inſeruerunt. His igitur atque nonnullis priuatis ipſorum Græcorum inter ſe diſceptationibus, & controuerſiis, ad rem neutiquam pertinentibus, (vt prædictum eſt) prætermiſſis, publicas tantum eorum cum Latinis diſputationes, & contro-

C uerſias, fideliter, ac vere de verbo (vt tutæ vtriuſque linguæ ſtudioſiſſimus, æquus iudex poteris eſſe) e Græco in Latinum ſermonem conuerti. Necnon tertium magni Baſilij in Eunomium de ſpiritus ſancti proceſſione ſermonem, olim a Georgio Trapezuntio Crœteñ. conuerſum, quo ſynodus ipſa vehementer innixa fuit, & quandam ipſius Beſſarionis orationem, ab eodem dogmaticam nuncupatam, ac eiuſdem nominis epiſtolam, quas ipſemet poſt multos annos in Latinum traduxerat, vt ipſa eadem acta clariſſima redderentur, huic operi addidi. In quo quidem doctiſſime pontifex & tuum erga ſacras literas ſtudium ſummopere laudabitur, quod diuinum hoc opus obliuioni iam traditum, te authore in lucẽ prodierit, & ſumma mea in te obſeruantia, cæteris quoque mortalibus innoteſcet, quod te iubente oneris tantum ſubierim, ac te efflagitante ad metam vſque peruenerim. Rogo igitur te, vt meas huiuſmodi lucubrationes, qualeſcunq; ſint, tuis auſpicijs inceptas, atque confectas, ac tuo nomini conſecratas, ſuſcipere, amplecti, fouereq; non dedigneris. Vale.

AD LECTOREM.

Res noua, res vetus eſt, res græca eſt, reſq; latina eſt,
Sancta refert, ſed non omnia ſancta refert.
At dices, quum hæc tendunt pugnantia? nempe huc,
Hoc vnum, ne vnum hoc eſſe putaris opus.

CONCILIVM FERRARIAE INCEPTVM FLORENTIAE PERactum,tempore Eugenij papæ quarti. D

CIuitatis Ferrarieñ.nec Ptolo.in ſua Geographia,nec Pliñ.in naturali hiſtoria,non Strabo aut Antoninus in ſuo itinerario meminerunt,eo quod forſan recẽs appellatio nominis ciuitati eidẽ poſt authoꝝ præmemoratoꝝ tẽpora indita eſt, aut certe ꝙ eadẽ ciuitas poſt eos erecta ſit vel inſtructa. Oĩbus nihilominus huius nr̃i æui hoĩbus certiſſime cõſtat eã extare ciuitatẽ in Italiæ regiõe.vi.& a pluribus authoribus(q̃ q̃ hic nõ inſertis,& hoc propter breuitatẽ) memoratã. Quoꝝ oĩm Blondus ille vnus annumerat eã inter ciuitates ſextæ regionis,quę Romãdiola ſiue Flamminea nũcupatur.

Porro, ciuitatis Florẽtinæ Ptolo. lib. Geographiæ ſuæ.iij.ca.x.tit. Italia,facit illius mentionẽ.Ponit nanq; eã ciuitatẽ eſſe Tuſcoꝝ.Dicit eñ,Tuſcoꝝ mediterraneę ſcilicet ciuitatis Bizacellum &c.Piſtoria, Florẽtia &c. Similiter & Antoni.in itinerario ſuo citat illam tit.Iter a Fauentia Lucam dicens:In Caſtello &c.Florentia. Item tit.Iter a Luca Romã per Clodiã &c.Piſtoriũ,Florentia, Item tit.Ab Arimino Dertonã &c. Curua,Ceſena &c.Fidentia,Florentia,Placentia. E

ACTA GENERALIS OCTAVAE SYNODI e Græco in Latinũ traducta, interprete Bartholomæo Abramo Crœtenſi præſule Arienſi.

ANno domini noſtri Ieſu Chriſti M.quadringenteſimo trigeſimooctauo,die vero quarta menſis Martij, pontificatus Eugenij papæ quarti,anno ſeptimo, Iohãnes Paleologus ſereniſſimus Conſtãtinopolitanus Imperator, ad celebrandã octauã œcumenicã ſynodum,ad Frãcolinum Ferrariæ vicum triremibus inuectus eſt. Quo ſtatim Nicolaus ipſius Ferrariæ marchio,vna cum ſuis præſtãtioribus ciuibus,ac pontificibus omnibus,qui cũ ſummo pontifice Imperatorẽ ipſum Ferrariæ expectabãt,obuiã prodijt, ac ipſum equo inſidentẽ,vna cum ſedis Romanæ legato,qui cum Imperatore Conſtantinopoli venerat, ad vrbem & palatium,vbi ab ipſo ſummo pontifice omibusq; cardinalibus expectabatur,magna pompa deduxit.Quem cum ſummus pontifex iam aduentare ſenſiſſet,ſurrexit,& lento gradu inambulare cœpit,ac ipſum paulo procul a ſede ſua excepit, & volentem genu flectere, minime permiſit, ſed ſtantem amplexus fuit,ac ei dexteram oſculandam dedit, F ipſumq; a ſiniſtra proximum ſibi conſedere voluit.Poſtea vero, Imperator ſurrexit,ac ſua in ſede ſtans, a ſingulis ampliſſimis cardinalibus honorificentiſſime fuit ſalutatus. Habitoq; in conſeſſu cum ſummo pontifice breui ſecretoq; colloquio,vterque ſurrexit.Et pontifex ſummus in eodem palatio,vbi habitabat, remanſit. Imperator vero,ad aliud ornatiſſimũ pompa eadẽ iuit.Porro aũt quatuor poſt dies Ioſephus ſanctiſſimus Conſtantinopolitanus patriarcha cũ maiori parte ſuorum pontificum.(nã cæteri cum Imperatore fuere) cymbis multis ornatiſſimiſq;,Venetijs Ferrariam aduenit.Cui quidem e cymba exeunti quatuor ampliſſimi cardinales & ipſe marchio, necnon ad vigintiquinq; Occidentalis eccleſiæ præſules obuiam iere,ac ipſum equitem , mediumq; inter duos ampliſſimos cardinales magna etiam pompa ad palatium comitati fuere , vbi pontifex ſummus ſtans in ſua ſede,ipſum amplexus, & in gena oſculatus eſt. Ipſis deinde conſedentibus,Orientales antiſtites dexteram ſimul & genam ſummi põtificis,cæterorum vero Græcorum alij dexteram,alij pedem tantum oſculati fuere. Qua quidem ſalutatione facta, pontifex ſummus in cubiculum ſe recepit, patriarcha vero, eodem quo venerat ordine ac pompa, domum ſibi pacatiſſimam venit.Proxima vero dominica, quindecim Græci ſacerdotes domi Imperatoris iuſſu eius miſſam ſolenniter celebrarunt. Vbi etiam marchio cum ſuis ciuibus adfuit, & panem benedictum per patriarchæ dexteram more Græcorum accepit, atque libauit.

Nonnullis

Nonnullis deinde poſt diebus Imperator a ſummo pontifice contẽdere cœpit, vt quẽadmodum ei promiſerat, nõ ſolum pontifices & abbates, verumetiã reges, & duces, ac cæteros Chriſtianorum principes ad ſynodũ cõuocaret. Quod quidẽ tãetſi ſummo põtifici propter ipſorum principum diſcordias factu difficile videbat, vt ad ſynodũ cõuenirẽt, ſe tamẽ operã daturum promiſit, vt principes ipſi cõuocarẽtur. Continuoq; nuntios & literas ad eos miſit, vt intra menſes quatuor vel ipſi adeſſent, vel ſuos vicarios mitterent. Porro autem poſt aliquot dies tam Græcis q̃ Latinis maius operæpretiũ viſum fuit, vt ædicto publico ſynodus cõuocaret: hac cõditione, vt niſi principes ipſi venirent, vel ſui os nuntios mitterent, ſynodus tamẽ ipſa celebraret, ac in ea de quibuſdam dogmatibus ageretur, & ſiue Græcorum & Latinorum cõiunctio fieret, ſiue non, adhuc tamen ſynodus ſumma pace dimitteret. Dum aũt hæc gerũtur, quęſitum fuit, quo nam ordine ſedes in ſynodo diſponi deberẽt, qua de re non mediocris inter eos cõtrouerſia fuit orta. Nam ſummo pontifici videbat conueniẽs eſſe, vt Imperator ac patriarcha cum ſuis hominibus a ſiniſtra templi parte, & occidẽtales pontifices a dextra, ipſe vero in capite medius inter vtrãq; partem ſederet. At Imperator dicebat locum ipſum ſibi potius, q̃ ſummo pontifici conuenire. Póſt longas autem diſcrepationes, lectis cęterarum ſynodorum geſtis, omnes in vnã ſentẽtiam iuere, vt ſummus pontifex, ac omnis occidẽtalis eccleſia a dextra templi parte, Imperator autem cum oriẽtali eccleſia e regione a parte altera conſederet. Igitur in baſilica diuo Georgio conſecrata, a dextra parte apud maius altare pontificia ſedes, & proxima ei, paulo tamẽ inferior, Romanorum, vel (vt Græci dicebãt) Germanorum Imperatoris ſedes diſpoſita fuit, quæ ſemper propter eius abſentiã vacua ſtetit. Apud autẽ ipſam ampliſſimorum cardinalium, deinde archiepiſcoporum, & epiſcoporum Occidentalis eccleſiæ, qui ad centum & quinquaginta præter protonotarios & abbates ac alios clericos, qui multo plures fuere, locus ordinatus fuit, e regione vero ſummi pontificis, vt pauloante dictũ eſt Cõſtãtinopolitani Imperatoris eminẽs quidẽ vt põtificia, & illi proxima a ſiniſtra, paulo tamẽ inferior patriarchalis ſedes collocata fuit. Et apud eã eodẽ ordine legatorum trium cæterorum patriarcharum, deinde aliorum Occidẽtalium patrum, ex quibus duo, ex Iberia venere, ſedes fuerũt diſpoſitæ. Nã a dextris ipſius Imperatoris, Demetrius diſpoſitus frater eius infimo gradu ſubſedit. Ante vero maius altare aliud altare fuit erectũ, ac ſup eo inter beatorum apoſtolorum Petri & Pauli capita, ſanctorum euãgeliorum liber, ac ante ip̃m duo accẽſa cãdelabra fuere poſita. Quibus ita diſpoſitis, ac oĩbus p̃paratis, ad diẽ nonã mẽſis Aprilis, quæ quidẽ feria quarta maioris hebdomadæ fuit, card inales ac oẽs antiſtites veſtibus ſacris induti, vna cũ ſummo põtifice ac Imperatore tẽplũ illud introiere, ac ſuis in locis, abſente ob valetudinẽ patriarcha, paululum cõſedere, deindeq; ſurrexere, ſummusq; pontifex orare cœpit, quibuſdã deniq; pſalmis, hymnis, ac precibus hinc inde decantatis, oẽs iterum conſedere iuſſit, vt conſentiente Imperatore, abſentis patriarchæ conſenſus, & ſuum ædictum ex ſuggeſtu recitarentur. Itaq; Scriba quidam alta voce conſenſum ipſum in hac forma perlegit.

¶ Conſenſus patriarchæ Conſtantinopolitani, vt œcumenica ſynodus Ferrariæ celebraretur.

IN nomine ſanctiſſimæ vitæq; principij trinitatis, patris, & filij, & ſpiritus ſancti, duo Chriſti membra, Latinorum videlicet & Græcorum, ad ſanctam & œcumenicam ſynodum conuocandam, hodie conuenerunt, ita vt beatiſſimus ac ſummus pontifex, & ſancta Romana eccleſia ex vna, & ſereniſſimus Imperator cum tota Orientali eccleſia ex altera parte concordes ſint, vt hic Ferrariæ in diui Georgij templo, in loco ſane tutiſſimo, generale concilium celebretur, edicentes, vt infra quatuor menſium ſpatium ab hoc die connumerandorum, omnes Chriſtiani, qui conuenire velint, præſertim reges & principes, ac omnes pontifices, & cæteri clerici, qui Baſilæam, vel Romam ad celebrandum concilium profecti iam ſint, vel in poſterum proficiſci velint, huc debeant conuenire. Qui vero venire neglexerit, niſi huius futura decreta concilij ſuſceperit, ac approbauerit, anathema eſto. Doctores autem, vel alicuius dinigtates homines, niſi conuenerint, vel ſuos vicarios miſerint, vel ſaltem literis ipſa eadem futura decreta laudauerint, & approbauerint, anathemate ſint deuincti. Quæ quidem pœna ſummi pontificis iuſſu, * de regibus & ducibus, ac cæteris Chriſtianorum principibus in

Forte decreta vel lecta, vel denũtiata

bus intelligi quoq; debeat. His tamen liceat, ſi voluerint, locum alium nominare, vbi ſynodus hęc celebretur. Ita tñ vt ipſa ſynodus de tali loco conſiderare, ac decernere valeat. Datũ Ferrariæ, anno, M.cccc.xxxviij. die vero nona, menſis Aprilis. Poſt hæc põtificis ſummi decretũ a præſule Gradeñ. Latine, a Doroſitheo vero Mityleneñ. Græce fuit recitatum in hoc tenore.

¶ Decretum ſummi pontificis.

EVgenius ſeruus ſeruorum dei, ad æternam rei memoriam. Magnas omnipotenti deo gratias oportet nos agere, qui antiquarum ſuarum miſericordiarum non immemor, eccleſiam ſuam continuo reddit ampliorem. Quam quidem & ſi laborare, multisq; tempeſtatibus fluctuare permittit, nunquã tamen ſubmergi patitur, verum a fluctibus, & magnis æſtibus maris reſeruat, & pro ſuo erga genus humanum amore inter multos & varios caſus & calamitates, virentem ſemper fouet, ac magis vigentem reddit. Ecce enim Orientales & Occidentales populi iamdiu inter ſe diſſidentes atque diſiuncti, ad pacem atq; coniunctionem conuenire feſtinant. Quippe qui diſcordes iam & inimici, tandem poſt multos annos fauente deo, ex quo omne datum bonum, ſanctæ coniunctionis deſiderio affecti, in hunc conuenere locum. Noſtræ igitur ſeruitutis, ac totius eccleſiæ opera eſt, & eſſe credimus, tentare pro viribus, vt hæc principia tam felicia, ſtudio noſtro ita felicem exitum conſequantur, vt dei gratiæ cooperatores eſſe, diciq; mereamur. Cum itaq; dilectiſſimus filius noſter Iohannes Paleologus Conſtantinopolitanus Imperator, vna cũ pijſſimo fratre noſtro Ioſepho patriarcha Conſtantinopolitano, necnon cæterorum patriarcharum legatis, ac multis ampliſſimis metropolitis, & epis, ac alijs ordinibus eccleſiaſticis, & viris nobilibus, ad octauam diem proximi menſis Februarij Venetias aduenerit, nobis id, quod alijs etiã ex locis antea fecerat, continuo literis ſuis ſignificauit, ſe quibuſdam de cauſis non alienis a ratione, Baſilæam, vbi ſynodus celebranda erat, ire non poſſe, idq; his, qui ibi iam eſſent, ſcripſiſſe, notumq; feciſſe, volens propterea, & contendens, vt ipſa ſynodus huc Ferrariam transferretur, & hic tam pium negotium concluderetur. Nos igitur, quibus ſancta Chriſtianorum coniunctio cordi mirum in modũ eſt, quiq; ipſam celerrime conficere cupimus, decretum Baſileñ. concilij de celebrando generali concilio, Græcis volentibus promulgatum, ac æditum, & a nobis poſtea Bononiæ, præſentibus ipſius Imperatoris ac patriarchæ oratoribus ſuſceptum & approbatum, quæq; ad præſens ſanctæ coniunctionis negotium ſpectent, pro noſtra ſeruitute volentes exequi, vt debemus, ac cupientes ipſum ad cõcluſionem perducere, omi modo & forma, quibus poſſumus, & debemus, pſentib⁹ & cõſentiẽtibus Imperatore ac pñarcha, & cæteris hic ad celebrandã ſynodum congregatis, notum facimus, & declaramus, prædictã ſynodum hic Ferrariæ, qui quidem locus liber & tutus eſt, celebrandam eſſe, & ſic ab omnibus exiſtimari, ac dici debere, ſperantes hic abſque diſcordia & contentione, aliquave mœſtitia, ſed potius amore ſummo diuinam ipſam pacem, & cætera ſancta opera, pro quibus ſynodus conuocatur, tractari, deoq; placato ac fauente, feliciter confici poſſe. Datum Ferrariæ, die nona menſis Aprilis, anno. M.cccc.xxxviij. pontificatus noſtri anno ſeptimo. Quo quidem decreto recitato, vnus ex Latinis, & alter ex Græcis ſurrexit, & quiſque ſuos interrogauit, an eis placerent, quæ recitata fuere. Qui cum eadem ſibi placere reſpondiſſent, partium ambarum conſenſum literis mandarunt, ac, deo peractis gratijs, diſceſſerunt. Elapſis autem diebus paſchalibus, Occidentalis eccleſia, ne tempus fruſtra contereretur, incepit contendere, vt priuatim de ſpiritus ſancti proceſſione leuiter agerent, donec qui eſſent venturi, conuenirent. Orientali vero eccleſia reſpondente, alienum eſſe a ratione, vt abſentibus his, qui Baſilæam ad celebrandam ſynodum iam conuenerant, quicquam tractaretur, poſt multam contentionem decreuerunt de purgatorio ac alijs quibuſdam eccleſiaſticis quæſtiunculis diſputare, donec tempus ſynodi celebrandæ veniret. Itaque Latini duos ampliſſimos cardinales & duos archiepiſcopos, & duos epiſcopos, & duos abbates, & duos monachos, & duos notarios. Græci vero, pontifices ſex, & duos abbates, & duos cruceſignatos, ac duos notarios elegerunt, qui bis hebdomada quaq; ad diui Franciſci templum ad diſputandum conuenirent. Qui cum ad diem quartam menſis Iunij conueniſſent, Latini quęſtionem de purgatorio propoſuerunt, ac ita dixerunt.

Iacobi.1.c.

¶ Quæſtio

¶Quæſtio de purgatorio.

NOs ignem Patres Amp. in hoc mundo credimus eſſe,quo quidem animæ Latini
peccatis leuioribus,vel(vt vulgo dicitur)venialibus obnoxiæ, coadiuuante
eccleſia,ſacerdotum precibus,miſſis, ac eleemoſynis expiantur. Nam ſan-
ctorum & iuſtorum animas in cœlo eſſe,ac trinitati aſſiſtere, ſuam deniq; fe
licitatem conſecutas eſſe,nemo dubitat. Animas vero eoꝝ, qui ſine pœnitudine mor
tem obierint,in inferno vna cũ Iuda pœnas æternas luere profitemur,ita vt tria mor-
tuorum loca ſimpliciter ſint. Vnus quidẽ ſanctoꝝ,quod cœlũ creditur eſſe. Alter de-
linquentium,qui ſunt inferi. Qui vero confeſſi,ſacratiſſimũ Chriſti corpus, abſq; tamẽ
pœnæ præuia ſatisfactione,ſumũt,cõtinuoq; moriuntur, hi dubio procul in ſupradi-
cto igne,quod purgatoriũ appellari ſolet,purgantur. De quo quidem igne Paulus ad
Corinthios ſcribit: Vniuſcuiuſq; opus quale ſit,ignis probabit. Et paulo infra: Ipſe aũt 1.Coꝝ 3.c
ſaluabitur,ſic tamẽ quaſi per ignẽ. Hæc Latini. Græci aũt ita reſpõderũt. Quæcunq; Græci.
Patres Amp. protuliſtis atque citaſtis,Oriẽtalis eccleſia profitetur,quãuis inter Græ
cos & Latinos parua ſit differentia,veſtrã ergo ſententiã literis tradite,quod ipſi quoq;
facturi ſumus,vt in quam a vobis differamus,palam fiat. Quę cũ audiſſent Latini,ma Latini
gno affecti gaudio,gratias deo egerunt,& datis literis diſceſſerunt. Ad.xiij. aũt diem
eiuſdem menſis iteꝝ conuenerunt. Et Græci Pauli dictum longe aliter expoſuerunt, Græci.
B ac ſuam expoſitionem ita literis mandarunt. Paulus ad Corinthios ſcribens, Patres 1.Coꝝ.3.c
Amp. Si quis aũt ſuperædificat ſupra fundamentũ hoc auꝝ,argentũ, lapides pretio-
ſos,ligna,fœnũ,ſtipulã & reliqua, hominũ vitã & opera intellexit,videlicet,an prauæ
ſtudioſæ ve ſint,ita,vt cuius opera in igne cõbuſta permanſerint,is bonus cenſeatur,ac
operum ſuorum mercedem accipiat,cuius autem opus arſerit, id eſt, cuius opera fri-
uola fuerint combuſta,ipſe detrimentum patietur, hoc eſt, damnabitur, & ſaluus erit
ſic tamen quaſi per ignem,id eſt,in igne ſemper ſaluabitur,in eo luens pœnas ęternas,
ita,vt ignis ipſe,de quo Paulus loquitur,non purgatorius,verum æternũ ſuppliciũ ſit, Matth. 25.d.
de quo etiã inquit Euangeliſta, Diſcedite a me maledicti in ignem æternũ. Nam ipſi
purgatorium nõ ignem,ſed obſcurum quendã locũ,ac laboꝝ plenum eſſe cenſemus,
in quo quidem exiſtentes animæ, lumine diuino priuantur,donec coadiuuante eccle-
ſia(vt ſupra dictum eſt)expientur,ac liberentur. Sic ergo ſentimus de purgatorio. Sed
in alio quoq; differre videmur,ipſi nãq; tenemus, obnoxias animas & grauioribus, ac
(vt dicitur)mortalibus peccatis affectas,non ſatis perfecte in præſentia mulctari. Sed
poſtea q̃ cum ſuis corporibus reſurrexerint,fore,vt perfectiſſimas pœnas pro ſuis de-
lictis luant,quemadmodũ etiã iuſtorum & ſanctorum accidit animabus: quippe quæ
bono quodã imperfecte fruantur,poſt vero ſuam reſurrectionẽ felicitatẽ ſibi debitam
C conſequentur,vt Paulus inq̃t: Et hi omnes teſtimonio fidei probati,nõ acceperũt re-
promiſſionem. Vos aũt non ita ſentire videmini. Idcirco veſtrã (ſi lubet) ſententiã di Latini
cite. Nos animas valde delinquentes,abſq; corporibus ſuis,Patres Amp. nõ perfe-
cte puniri,vt ipſi quoque tenetis,credimus:ita,vt in hoc bene conueniamus,iuſtorum
autem ac ſanctorum animas,quatenus animæ ſunt,perfectam ſuam felicitatem aſſecu-
tas eſſe cenſemus:ita tamen,vt aliam cum ſuis corporibus perfectionẽ expectent,qua
quidem perpetuo fruantur. Tum Græcoꝝ alij cũ Latinis,alij cõtra (vt ſupra dictũ Græci
eſt)ſentientes,partes in duas diuiſi fuere: quorum omnium ſententijs hinc inde literis
traditis,conuentum ſoluerũt. Deinde ad.xxv. & ad.xxvij. diem menſis eiuſdem iteꝝ
conuenerũt,ac eadem met repetierunt. Nam latini dictum Apoſtoli ſic exponebant.
Nos q̃ plurimis alijs authoritatibus,Patres Amp.adducimur,vt credamus illud apo Latini
ſtoli,Saluus erit quaſi per ignẽ,pro purgatorio,non aũt pro igne perpetuo capi debe- 1.Coꝝ. 3.c
re,iuxta illud prophetæ,Salua me domine,qm̃ defecit ſanctus. Et alibi: Salua ſeruum Pſal.11.85.79
tuum deus meus ſperantẽ in te. Et,domine deus virtutũ cõuerte nos, & oſtende fa-
ciem tuã,& ſalui erimus. Petrus aũt timẽs ne ſubmergeret,dixit: Dñe,ſalua me. Chri- Matth.14.d
ſtus vero extendens manũ,accepit & ſaluauit ipſum. Et,Salua deus populũ tuũ. Ver-
bũ ergo,ſaluare,Patres Amp.ſemp ad bonã partẽ accipit, niſi huius oppoſitũ demõ- Græci.
ſtretis. Græci vero tergiuerſantes, ſe ſuas ſnĩas literis daturos reſpõderũt. Nolebãt
eñ ſuam ſententiã explicare. Sed ita leuiter diſputabãt,vt tẽpus protraherent,donec
freq̃uẽs ſynodus conueniret. Ad.xxi. vero diẽ mẽſis Iulij Impatoris iuſſu patriarchæ

domum conuenere, vt decernerent, quidnam latinis de quæſtione ſecunda reſpon- D
dere deberent, vbi diuerſa (vt pauloante dictum eſt) ſentire viſi fuerunt. Tandem poſt
multa, Imperatore ac patriarcha præſente, omnes in eam ſententiam iuerunt, iuſtorum
ac ſanctorum animas perfecta frui felicitate, perfectiori tamen cum ſuis corporibus,
quum reſurrexerint, fruituras: quum etiam vt ſol vel lumen reſplendeant, quemadmo
Matth.17,a. dum Ieſus Chriſtus dominus noſter in Thabor monte reſplenduit. Dum autem hæc
agerentur, terror magnus Græcos inuaſit. Nam morbus quidam vehementiſſ. Ferra-
riam affligere cœpit, ita vt mortem fere ſubitam Farrarienſes obirent, quo magis etiã
Græci territi fuere, ꝙ morbo eodem Dionyſius præſtantiſſimus ille Sardenſis præſul
non ſine Græcorum omnium luctu obijt. Dei tamen benignitate nemo alius ex græ
cis, tum mortuus fuit. Porro autem iam menſibus quatuor elapſis, vrgebant Græci vt
ſynodus celebrari, ſeſſionesq́ fieri inciperētur, tametſi nemo eorum, quos expectarēt,
conuenerat. Quibus quidem græcis ſummus pontifex æquo animo ſatiſfecit, dicens:
Vbi ego & Imperator ac patriarcha ſumus, ibi Chriſtianorum omnium ſynodus eſſe
creditur: præſentibus præſertim cæterorum patriarcharum legatis, noſtriſq́ cardina-
libus. Timebant autem Græci multitudinē latinorum, propterea quod ſuas ſententi-
as ſuffragijs declarare ſolebant. Hoc tamen metu ſolutis Græcis, vt non ſuffragijs vte
rentur, verum quiſque ſuam ſententiam proferret, communi omnium ſententia fu-
it decretum, vt ſeſſiones inciperent celebrare, ac inprimis de duabus quæſtioni- E
bus agere: an fas ſit, diuino ſymbolo quicquam addere, & an additio iam facta, ex fi-
lioq́, pia ſit. Porro autem, quoniam ſummus pontifex laborabat podagra, & ad baſili-
cam, vbi ſynodi locus (vt ſupra dictum eſt) paratus fuerat, nequaquam ire valebat: id-
circo decretum ab ipſa ſynodo fuit, vt in ſacello palatij, vbi ſummus pontifex habita-
bat, ſeſſiones celebrarentur, & octaua die menſis Octobris inciperent. In eo igitur lo-
co non aliter quam in cathedrali eccleſia ſedes fuere diſpoſitæ: quarum equidem or-
dinem, breuitati ſtudens, non repetam: ſilentio tamen neutiquam præteribo, duces,
marchiones, comites, equites, ac ciuitatum cum ariſtocraticarum, tum democraticarũ
oratores ante ſummi pontificis & Romanorum Imperatoris ſedem ſubſediſſe. E re-
gione autem apud patriarcham, trium œcumenicorum patriarcharum legatos paulo
inferius, reliquos deinde pontifices Græcos conſediſſe, cruceſignatos vero, & reli-
quos Græcos nobiles, a dextera Imperatoris verſus ſacrarium ſubſediſſe. Nam De-
metrius Deſpotus Imperatoris frater prope dexteram eius, multo tamen eo inferius
conſedit. Sedem autem patriarchæ, quamuis pōtificiæ imperatoriæq́ ſedis, quæ qui-
dem æqualiter eminentes fuere, paulo inferior fuerit, ſimili tamen ornatu decoratam
fuiſſe. Patriarcharum vero legatos, fuiſſe Antoninum Heraclienſem, & Gregorium F
venerandum, ac magnum confeſſorem pro Alexandreo, & Marcum Epheſium, &
Iſidorum Rhutenum pro Antiocheno. Doſitheum vero Monenbaſieñ. ac Dio-
nyſium Sardeñ. qui mortem obijt, pro Hieroſolymitano. Cæterorum autem Græ-
corum pontificum, & aliorum clericorum nomina hic prætereo, quandoquidem ipſa
in vnionis literis ſubſcribam. Ante vero maius altare, quod (vt ſupra dictum eſt) diſpo
ſitum fuit, a latinorum parte ſex eorum doctores, a parte autem altera ſex, alij ex græ
cis conſederunt, qui quidē ad diſputandũ a ſuis ſelecti fuere, videlicet ex græcis Mar-
cus Epheſius, & Iſidorus Rhutenus, & Beſſarion Nicenus, & Theodorus Xantho-
polus cognomento Siderophas magnus ſacriſta, Et Silueſter Balſamorum magnus
bibliothecarius, ac Georgius Gemiſtus. Ex latinis autem Nicolaus tituli ſanctæ cru-
cis preſbyter cardinalis, & Iulianus Cæſarinus tituli ſanctæ Sabinæ, item preſbyter
cardinalis, & Andreas archiepiſcopus Coloſſeñ. Et Foroliuieñ. antiſtes, ac duo mona
chi in theologia præclari, Quibus omnibus ex ordine (vt prædictum eſt) conſedenti-
bus, latini pro ſua in græcos beneuolentia conceſſerunt ipſis, vt primi exordirentur.
Beſſarion itaq́ facundiſſimus orator, impetrata prius ab Imperatore, ac patriarcha fa-
cultate dicendi, græcam luculentiſſimam orationem habuit.

¶ Die Mercurij. viij. mēſis Octobris, Anno. M. D. CCCCXXXVIII.
Seſſio prima Ferrariæ.

Beſſa-

A ¶Beſſarionis tunc archiepiſcopi Nicæni, deinde vero S.R.E. cardinalis oratio, in octauo concilio Ferrariæ habita, eodem Bartholomæo antiſtite interprete.

NAuantes in rebus arduis operam, non modo cum ex eorum animi ſententia rerum ipſarum exitum aſſecuti ſunt, verumetiam cum res ipſas aggrediuntur, ac in earundem initiis verſantur, magnam capiunt voluptatem, cuiuſuis enim rei principium non parum poſſe, forſan neceſſe eſt. Idq́ propterea totius facti dimidium, communi doctorum ſentētia eſſe dicitur, q̄ ſi quiſpiam quicquam inceperit, facilius finem eius conſequatur, quam prorſus homines pigri rem ipſam auſpicentur. Porro autem noſtrū diuini huiuſce muneris principium, aliis cuiuſuis rei principiis multo magis cōducere poſſe ſperandum, ac exitum bonum protendere credendum eſt. Id quidem diuinę credentibus promiſſioni, deum ipſum nobiſcū eſſe, quo quidem præſente, ne quicquam nobis deſperandum eſt, hoc autem ab his eſt cenſendum, qui ex rebus præteritis magnam de futuris faciunt coniecturam. Membra enim eccleſiæ tamdiu ita diſiuncta fuere, vt non modo conuenire, verumetiā coniunctionis nomen ſentire, mirum in modum abhorerent,
B ac potius eligerent, in proprio incommodo permanere. Nūc autem ea de tanto affecta deſiderio ſunt, vt tametſi multæ res ipſis ſint impedimento, remotis nihilominus omnibus, ſummo ſtudio in conficiendā pacē incumbant. Quis igitur hæc non cēſeat diuino numini adſcribenda? Quis deinde non ſperet ex his magnum commodū poſſe conſequi? Hæc igitur dies iucunda & læta eſt, & nobis conuenit exultare, ac in ſpiritu gaudere. Nā illuſtriū rerum exitus, illuſtria ſolēt habere principia, huberrimarūq́ frugum multæ primitiæ ſunt. Machinationes iam, & inſidiæ, ac doli, q̄bus noſter hoſtis acerrimus nos ita cōplicuit, vt amici fratresq́, imo vnius ipſius capitis mēbra, partesq́, necnō illius paſtoris grex, inter nos certaremus, diſſolui & explicari ac deſtrui videnē incipere. Ipſa vero ſeiuncta, cōfractaq́ mēbra, cōiungi atq́ vniri, & vno ac eodē angulo fulciri cupiūt atq́ contendūt. Proptereaq́ hi patres vnanimes, pariq́ ſtudio frequētes huc cōuenere, nō plane curantes quauis in cauſa victores euadere magis, q̄ victi ſuccūbere, quandoquidē ſi eo animo eſſent, Chriſti diſcipuli, probive viri non cenſerētur, verū homines ſeditioſi, ac ſibi ſuisq́ voluptatibus tantūmodo indulgentes. Maximo ſane veritatis cognoſcēdæ deſiderio ſunt affecti, etiā ſi cedere debeāt. Nā ſine veritate nullo pacto victoriā vellēt conſequi. Quapropter neceſſe eſt, vt veritas omibus pateat, ac cæteris rebus præſtet & dominetur, & ſe perturbantes conculcet, atq́ cunctorum mortaliū inſideat animis. Mendaciū aūt cum his, qui ab ipſo depēdent malis,
C procul ab hominibus latitet: & iis tantū dominetur ac imperet, a quibus vt parens colitur, quiq́ (ipſo duce) oīa dicūt & audēt. Quis obſecro quicq̄ aliud huius noſtri muneris ſimile proferre, vel præteritorū aliq̄d p̄ſentibus his rebus æquiparare poterit? Recedant igitur vetera, & noua ſint omnia: omnes exultemus ac gaudeamus in ipſū, oēs ſeruatori hymnū canamus, & pro his rebus gratias ei agamus, eundemq́ religioſiſſime imploremus, vt exitum initii huiuſmodi congruū cōcedat. Porro aūt oportet, vt q̄ſq́ noſtrum, quæ ad huiuſcemodi finem pertineāt, & ſacræ eccleſiarum coniunctioni expediant, pro ſuis viribus conferat. Sane omnia ſunt tentanda atq́ tractanda, nil prorſus obmittendum, non ſtudio, non diligentia, non officio, nō deniq́ laboribus eſt deficiendum. Repetendū præterea nobis memoria eſt, non tantū oportere deum ipſum precari, verumetiā ei miniſtrare, non enim omnia ab eo nobis ſperanda eſſent, niſi ipſi quoq́ inſudaremus. Nāq́ noſtris precibus prorſus contrariū videretur, ſi dei auxilium implorantes, nil dignum operaremur, quare id agere ac nobis auxilio eē deberet. Quod ſi fecerimus, nobis profecto fauebit, ac ſeſe benigniorem, alacrioremq́ fautorem ad finem vſq́ præſtabit. Seruator deus, vtinam fiat, vt in eam diem viuamus, ac diem triūphalem & celebrem hymnum tibi cantemus, atq́ a te vno eodemq́ patre cuſtoditi, idem tibi melos canamus, ac vna eademq́ harmonia coniuncti, ſub te ſolo capite viuamus, ſpiremus, moueamur, ac illud idem vnumq́ velle & nolle ſentiēdo ac proferēdo, vnū ſimus. Chriſte rex omniū, te ip̄m ſolum regē noſtrū eſſe volumus ac obteſtamur, q̄ teip̄m pro nobis reis & obnoxiis redēptiōis p̄tiū dediſti, tuoq́ p̄tioſiſſimo ſanguine a tyrāno nos redemiſti & eripuiſti. Fac igit̄ vt vnū tuū ouile ſim⁹, ac ne patiare, vt tui cū ſim⁹ omnes,

Ad deum patrem.

Ad Chriſtum.

omnes, diſiuncti inter nos diſſideamus, neq; decertãtibus nobis te ducem præbeas, nec deniq; parti decertare volenti faueas: verum vtriq; ſimul parti auxilio ſis, quandoquidem pro vtraq; parte te ipſum tradidiſti, effuſoq; tuo ſanguine partem vtranq; redemiſti. Nobis obſecro communiter annue, communeq; nobis te præbeas adiutorem, ac nos proportione quadam in te, relatione vero ac habitudine inter nos diſpoſitos, ad te ipſum vnum eundemq; noſtrum inſtitutum finem adducito, neutiquam permittẽdo, vt inter nos diuiſi atq; ſeiuncti maneamus. Ex eo nãq; neceſſario id acciderit, vt ſimul
Ad ſpiritũ ſanctum
cum cæteris mortalibus tanto ac tali fruſtraremur fine. Sancte ſpiritus, gratiarum fons, ſpũs ſapientiæ & intellectus ac timoris dei, de quo & cum quo hoc eccleſiarum certamen propoſitum eſt: vtinam ſuperba mente nos liberes, ac dei timorem noſtrũ omniũ animis ingeras, nobiſq; prudentiam ac ſapientiam largiare, & nobiſcum certamen hoc,
Iohã. xvi. c
quod pro te gerimus, iniens, veritatem ipſam omnibus patefacias, quia non modo veritatis ſpiritus es, & appellaris, verumetiam ad te ſpectat, ſecundum veram & nunq̃ fallacem illius veritatis vocem, omnem nobis veritatem oſtendere.
Ad trinitatem.
Deus trinitas, quę cuncta ineffabiliter prouides, producis, contines, regis, atq; gubernas, tuum opus eſt homo, poſt cũcta alia in lucem creatum, quod cũ omnibus viſibilibus præſtet, illud etiã eximium, ac abs te regale priuilegium habuit, vt præparatis ſuiſq; præordinatis commodis ad vitam prodiret, cui quidem ſæpe, quinimmo ſemper corporea hæc, & pręſentis vitæ rationi conducibilia, nedum ea, quæ ad optimum animi ſtatum pertineant, proſpicis. Cuius præcipuum bonum eſt veritas, ac circa lætalia non decipi, quod ſane rerum omnium, quas habemus, vel in poſterum habere poterimus, optimum ac diuinum eſſe cenſetur. Nobis ergo concedas poſſe veritatem agnoſcere, cognitamq; complecti. Et ſi in aliquo, in his præſertim, quæ de te facimus verbis, quicquam committimus, nobis indulgeas: quandoquidem ipſa non modo incomprehenſibilis ac imperſcrutabilis es, verumetiam plura eorum, quæ a diuina tua emanãt imagine, abſtruſa valde, vmbræq; ſimilima, & vt ſimilitudines quædam exiſtunt. Noſtris precibus quæſumus annue, ac viam, quę ad te ſolum verum deum dirigit greſſum, nobis te ducem ſequi volentibus oſtende, ac quemadmodum ipſa ex tribus conſiſtens perſonis, tali ternario numero non obſtante, vnicam ſubſtantiam & naturam contines: ita etiam nos, tametſi multi, diuerſorumq; generum, imo iam authore maligno hoſte, variæ opinionis, ac fidei ſumus, hanc iſtam tamen differentiam e medio noſtri tollas, & ita facias, vt vnam fidem colentes, vnam ſententiam habeamus, non generum noſtrorum diuerſitate, vel noſtrorum corporum numero, ac multitudine obſiſtente, quominus vnum in
Ad patres.
te prorſus ſimus, ac illud idem de re ſentiamus. Sed de p̃cibus hactenus. De vobis aũt Patres ampl. quid dicam? qui ſacram hanc ſynodũ celebratis, q tantæ rei eſtis authores, qui plurimũ elaboratis, qui multa ſæpenumero vota effudiſtis, vt diem hunc videretis, quippe qui dies futurarum clariſſimarum rerum nuncius, ac earũdem initium, exituſq; præco præclarus eſt. Quis igitur vobis ſatis digne benedicere poterit, voſq; ſatis laudare decenter, qui iam laborum veſtrorum fructus pullulare, germinareq; cõſpiciatis?
Ad ſummũ Pont.
Pater beate, nunc beatus exiſtis vere, ac eris dubio procul beatior, cum dei benignitate ad huius diuini muneris exitũ peruenerimus, ad quem deus ipſe nos duxerit, a quo quidem ſi ecc(leſias eius coniunxeris) ampliſſima tibi præmia proponuntur. Præclarum profecto facinus erit, ſi ad finẽ pſeueraueris, & ſcãdalis ac offendiculis e medio ſublatis, pacẽ ac cõiunctionẽ eccleſiarum confeceris, vtpote, q vehemẽti zelo, cura eximia, longis deniq; vigilijs ac cogitationibus, Chr̃i filios terrarum vndiq; cõgregaueris, iã pridẽ cogitãtes, vt illuſtrata veritate fraternæ ſpũaliterq; cõiũgant, ideq; velint ac ſentiãt. Quæ, pr̃ ſanctiſſime, qs obſecro poterit iſiciari? q̃ qdẽ cũctis mortalibus patẽt, & q̃rum ego ac oẽs hi pr̃es teſtes ſumus. Oportet igit̃ te finem ipſum aſpicere, ac q̃cũq; ad deũ ſpectãt, ita prouidere, diſponere, conficere, vt quã nũc ex his capimus voluptatem, eadem proſequendo vires augeat, ac multo magis aucta, prope finem vltimam tandem attingat lineam. Si nãq; principia hæc & exordia ſunt præclara, exitum his congruũ qualem fore putas? Quibus profecto benedictionibus dignus fuerit? quantam laudem & honorem ſuſcipiet? quot deniq; merebitur laureolas? is, qui cum tot mortaliũ excuſationes abſtulerit, q̃ plurima etiã alia impedimẽta in futurum euertet? Qua in re, pater ſanctiſſime filium Imperatorem adiutorem habebis, te quoad opus fuerit conſecuturum, vtpote, qui

pius, re-

A pius,religioſus,vehemenſq́; Chriſticola eſt,quiq́; cũ pluribus virtutibus prædictus ſit: in deo tamen colendo,& pro religione pie certando,plurimũ excellit,& qui q̃uis con fectus ætate ſit,,coniungendarum tamen eccleſiarum deſiderio ſemper affectus, ſum-mo ſtudio quærit opportunitatem,prudentia vero proſpicit, & amplectitur omnia, quæ ad hanc rem opus ſint,quiq́; ad hoc tantum taleq́; bonum aſpiciens, ac ei vehe-menter incũbens,pericula omnia adijt:& otium paruipendens, maximos maris æſtus, ac in cœlum ſublatos fluctus nequaq̃ extimuit,vitã deniq́; ſuã ſimul cũ patria maximo rerum diſcrimini obiecit,vt Chriſto deſeruiens,eccleſiæ pacẽ conficiat, cuius ſeſe mi-niſtrum,nedũ acerrimum defenſorem obtulit. Præterea perbeate pater,pius ac ſacer-patriarcha tibi pari ſtudio præſto eſt,qui licet ad extremam iam peruenerit ſenectutẽ, confectoq́; corpore ſit,eius tamẽ animus ſemper multis prędítus bonis viget,feruetq́; ac magno afficitur deſiderio,votaq́; plurima adit,vt ſibi liceat tibi in hoc diuino mune-re inſeruire, cuius gratia his rebus quæ modo fiunt,mirum in modum oblectatur,ſi-mulq́; labores libentiſſime ſuſtinet,vt præclarum hoc facinus ad optimum exitum p-ducatur,quo ſine ne viuere quidem vellet. Amplius beatiſſime pater,omnes hi patres ampliſſimi in hac tibi prouintia auxilio erũt: quippe qui nil aliud magis deſiderant, q̃ hunc optatiſſimum finem aſſequi,ad quem quidem omnes ſpectamus,atq́; ipſius deſi-derio vehementer affecti ſum⁹,& cuius cauſa huc de longinquo ſpacio frequentes cõ B uenimus,ac in extera terra moramur,cum alij e media terra Græciæ,alij ex vltimis ſe-ptentrionibus,alij vero ex orientalibus,ſubſolaniſq́; regionibus,ad hanc Italiæ plagam nauigauerimus. Tot igitur ac tantorum hominũ ſtudium ne vincat hoſtis malignus. nequaq̃ fiat o ſeruator ac omnipotens deus,vt tot clariſſimorum virorum conuetus, cura eximia,longo tempore,ſummo labore,maximo deniq́; ſtudio cõuocatus,ſua vo-ta,ſpemq́; fruſtretur,non enim id eſſet ſapientum,ac diuinorum virorum, nec eorum qui ſuos ſermones in iudicio diſponunt. Alios igitur is hoſtis inuadat, & aliorum ho minum victoria gaudeat. Nos autem nullo pacto vexet. Ipſi ſpiritalibus armis veſtia mur,vt ei pro viribus obſiſtamus. Ipſi iuſtitiæ loricam,ſpiritusq́; galeam induamur ,ac duce verbo dei in noſtros irruamus hoſtes,& quocunq́; nos illud duxerit,ibi ſinẽ im-ponamus:& nulla contra deum arrogantia & ſuperbia,vanaq́; mente in certaminibus noſtris vtentes,ſed deum ipſum præ oculis habentes, ad eundem ipſum deum feſti-nemus. Porro autem ſit,vt nonnulli bene ſuccumbere malint,q̃ ſemper vincere male, vt non ſolum bonum ſit vincere,verumetiam quandoq́; vinci,ſeruata tamen ſemper boni ratione ac menſura non magis in victore q̃ in victo. Et ſi quiſpiam forſan dixe-rit,ſemper vincere magis expedire,quemadmodum etiam cuiuis magis conducit,ali-quo ſe ipſum afficere bono,q̃ alijs benefacere: & audire melius eſt, q̃ alijs rem aliquã C patefacere:necnon aliquem non errare,q̃ quo,minus alij errore ducantur,agere.

Inuictiſſime Imperator, in cardine iam res eſt, quodq́; iam diu deſiderabas adeſt. Deum ergo glorifica & extolle, cuius hoc opus eſt,vtpote qui id tibi venire fecit in mentẽ,ac vt eius deſiderio caperere,necnon eodem authore,res ad hunc ſtatum per-uenit. Si igitur pro rebus peractis maximas ipſi deo gratias habebimus, pro futuris vero eidem ex corde preces effundemus, rem profecto dignam nobis, necnon præ-ſenti noſtro muneri neceſſariam faciemus: quinimmo miſericordiam ab ipſo conſe-quemur,ſi de præteritis quidem non ingrati, in poſterum vero nos, ac totum ipſum negotium ad eundem deum referentes, & omem ſpem curamq́; noſtrã in ipſo repo-nentes,noſtris precibus dignos nos oſtenderimus, q quidẽ deus diuino nos ac cœleſti, cibo nutriet,abſq́; quo nemo viuere poteſt. Vt ergo nũc vſq́; feciſti,cũ eum obteſtan-do,& auxilium eius implorando,tũ per te ipſum quæ opus eſſent, conficiendo,ita etiã in futurum,quo magis ad exitũ appropinquamus,eo alacriorẽ,promptiorẽq́; te oſten de,in hoc negotium incũbendo,die noctuq́; vigilando,quouſq́; ad perfectum finem peruenias,atq́; curis & cogitationibus animũ tuũ leues. Et qm̃ natura comparatũ eſſe videtur,vt ea quæ vi mouentur,ſuiq́; motus cauſam extrinſecus habent:cũ prope me-tam ſint,tardius cientur,quam illa,quibus eiuſmodi cauſa intrinſeca eſt,quæ cum pro-pius vident metam,eo fieri videntur velociora:idcirco tu,q in his bonis rebus verſa-ris,quorum caput eccleſiarum coniunctio eſt,quiq́; ab intrinſeco ac naturali motu mo ueris,caue obſecro,ne illud accidat tibi, vt in finem tardior euadas. Sed ipſum tuũ opta

Ad Imperatorem.

tiſſimũ

tiſſimũ finem pro viribus tuis aſſequere,quãdoquidem bona omnia bonum ſibi rebus in omnibus finem conciliant. Ergo tu factus ſemper alacrior, nos etiam cum adhortatione,tum ſummo tuo imperio diligentiores reddas. Beatiſſimum aũt patrem noſtrũ, quia ſenex,ac inualidus eſt,ætati & eius valetudini prius conſulens,vt hæc omnia memoria repetat,cum ipſum exhortando,tum etiã tuam ei operam nauando,excita. Tãtum enim ac talem hortatorẽ reuerebitur,quem nactus non lentum vna cũ ſacro patriarcha noſtro,necnon ampliſſimis his S.R.E. cardinalibus,cæteriſq; præſentibus reuerendis patribus,duce deo,finẽ his rebus imponet,quem vtinã aſſequamur,ac lætiores,ſpiritaliq; gaudio plenius affecti,beatiſſimo patri laudẽ,tuo vero ſacro imperio ſummum habeamus honorem,extollentes,ac maximis vos laudibus efferentes. Sanctiſſimus aũt patriarcha,& hoꝝ ſanctoꝝ patrũ conuentus,vtinã poſteaq̃ deo dignũ hymnum cantauerint,vobis etiam laureolam orationibus ſuis contexant,mihi denique reliquum vtinam ſit extremũ id oneris ſubire,vt ſimul omnes cõmuni laude extollã, ac meo munere magno honore afficiam:ita vt mea extrema & communi oratione,quod equidem vehementiſſime cupio,vos ſub vno eodemq; deo,ac vero, noſtroq; domino exiſtentes,exornem,quod quidem ſummũ eoꝝ creditur eſſe,quæ deo afferre poſſumus & debemus,cui gloria conuenit in æternũ. Cum autẽ Beſſarion peroraſſet, ſynodus ſancta decreuit,vt ſeſſio dimitteretur,& ad.xi.diem menſis eiuſdem ſeſſio ſecunda celebraretur.

¶Seſſio ſecunda.

SEſſio ſecunda Ferrariæ die ſabbati.xi.menſis Octobris celebrata, in qua reuerendus pater Andreas Coloſſenſis orationem copioſiſſimã habuit, qua quidẽ in omnibus Beſſarionem imitatus,in primis beatiſſimum patrem,deinde sereniſſimũ Imperatorem,ac ſanctiſſimũ patriarcham, totam deniq; ſynodum laudauit,& benedixit. Cum autẽ iam adueſperaſceret, ſeſſio dimiſſa fuit, decreto, vt ad diem martis ſequentis tertia ſeſſio conueniret. Interea quæſitũ priuatim inter ipſos diſputatores fuit,quiſnam primus negotiũ aggredi,& quonam genere diſputandi vti,& de qua quæſtione agere prius deberet. Poſt multa vero placuit eis,vt Græci prius exordirentur,& argumẽtis breuibus,vt aſſolent dialectici, vterentur:& an diuino ſymbolo quicq̃ liceat addere, prius agerent.

¶Die Martis.xiiij.menſis Octobris,tertia ſeſſio Ferrariæ.

Mar. TErtia igitur ſeſſione cõgregata, Marcus Epheſius ꝑclarus theologus, imperatoris ac patriarchæ iuſſu,negotiũ ipm aggreſſus,pro Græcis ſermonẽ hunc habuit. Quoniam omnipotentis dei benignitate huc frequẽtes conuenimus,vt ſummo ſtudio eccleſias coniungamus,ac ſummã pacẽ, quod quidem opus diuinum eſt,conficiamus:idcirco ſummopere conuenit, vt noſtris in diſputationibus ac omnibus cõtrouerſiis mutua noſtra beneuolentia ſemper ſeruetur. Et ſi nobis contigerit aliquid proferre, quod veſtras offenderit aures, id opinionum ac rationum noſtrarum varietati aſcribatis. quandoquidẽ amicitia vera ex hominũ vultu magis,q̃ ex verbis percipi creditur. Scire aũt vos patres ampliſſimi velimus,nos de ſymboli additione verba eſſe facturos,quod neq; vera,neq; prorſus cõueniens ſit,quam ſane conſtat noſtri ſchiſmatis ac diſſidij præcipuam cauſam fuiſſe. Si quidem igitur vobis placet,rem nũc aggrediemur:ſin minus,in ſeſſionem ſequentẽ differatur. Videtur aũt nobis ſic ſemper fieri oportere,vt quod ſequentibus ſeſſionibus tractaturi ſimus,id prius omnibus pateat,vt parati ad diſſerendũ veniamus,,tum Andreas præſul Coloſſenſis pro Romana eccle-

An. ſia ita reſpondit. Nos quidẽ a vobis mutuo diligi,ac vobiſcũ deũ eſſe cenſemus:propterea ſi quicq̃ prolatũ fuerit,vt a vobis dictũ prudenter eſt) quod cuipiam diſplicuerit,id vitio nemini vertendum,ſed noſtræ potius diſputationis naturæ concedẽdum eſt. Operepretiũ aũt eſt, vt ad ſingulas interrogationes non ambiguis & obſcuris,veꝝ apertis & claris orationibus viciſſim reſpondeamus. Quoniã vero ex nobis quæſiſtis, cur Romana eccleſia additionem ad ſymbolũ fecerit:idcirco quid ipſe ſentiam, paucis reſpondebo,meã tamen reſponſionem nolim nũc vt perfectam ſuſcipiatis,ſed cõſultis

Mar. prius patribus his,alias accuratius reſpondebo. Reſponſione aliqua pater reuerende,præſertim tua,quam nobis pollicitus es,nequaq̃ in præſentia indigemus. Nondũ enim in medium protulimus,ea quæ ad hanc rẽ pertinerent,ex ipſorũ igitur patrũ ſententia,

A tentia,ſuo loco(vt a te dictū eſt)reſpondebis. Dixi equidem pater reuerende,nolle An.
me reſponſionem meam tanq̄ perfectam admitti:puto tamen q̄ maxime cōuenire,vt,
ne beatiſſimus ſacræ ſedis huiuſce præſidens,necnon mitiſſimus Imperator ac patriarcha ſanctiſſimus,cæteriq́ꝫ præſentes patres,hinc hodie(vt ita dixerim) ieiuni abeant:
ipſe nōnulla,prout tēpus hoc mihi videtur cōcedere,verba nūc faciā, maturius tamē
in poſterum reſponſurus. Additionis veſtræ rationē quærētes, vt hi,qui cauſas a- Mar.
gunt in foro,actores eſſe videmur.Idcirco nobis viſum eſt petiſſe,ſi veſtro cōmodo
poſſit fieri,hāc noſtrā accuſationē audire,vt nobis rem ipſam nūc aggredi concedere-
tis,veſtrā deinde reſponſionē libenti aīo audituris. De his igitur hactenus,& profe- An.
ras quodcūq; libuerit.Nos aūt ſuo loco ſigillatim ad omnia reſpōdebimus. Tū idem Mar.
Marcus præſul Epheſius,impetrata prius ab Imperatore & patriarcha dicendi copia,
ita exorſus eſt. Ieſus Chriſtus deus noſter ſuam proſpiciens mortem, Patres Amp.
ſuis diſcipulis dixit:Pacem meā do vobis,pacē meā relinquo vobis. Quæ quidē ver- Iohan. 14.d
ba teſtamentū ipſius conueniēter appellare ſolemus, quo eis verā ac optimā hæreditatem reliquit,quæ cum Chriſti propria eſſet,meā ideo protulit:pro qua nil aliud ab ipſis petierat,q̄ vt ſeſe mutuo diligerent,ita vt certa conditione,non aūt libere,ipſa frui
deberēt hæreditate.Quidā enim veteres homines certa cōditione ſua bona legare ſolebant:qua quidem nequaq̄ ſeruata,hæredes ilico exhæredabantur.Haud aliter ergo
B ſeruator noſter teſtamentum ſuū ſignauit,ita,vt ſi eius diſcipuli vel hæredes mutuam
inter ſe beneuolentiam nō ſeruaſſent,eadē ipſa hæreditate,hoc eſt,pace Chriſti,priuarentur.Cuius quidem pacis ac mutuæ illorꝫ beneuolētiæ gratia,ſeruator noſter multa
bona verba iiſdē ſuis auditoribus fecit,modo inquiens:Hæc mādo vobis, vt diligatis inuicē:modo aūt ita,Hæc loquutus ſum vobis,vt in me pacē habeatis.A quorum Iohan.15.c Iohan.16.d
quidē altero bono,id eſt, a mutua erga ſororē ſuā Orientalē eccleſiā beneuolētia,Romana eccleſia iā defecerat,dogmaq́ꝫ ſibi propriū finxerat,ac ſibi ꝑpetuo cōſeruauerat,
quod neq; literis ſacris relictū,neq; ab vniuerſalibus conciliis celebratū,neq; a maioribus noſtris ſuſceptū & probatū fuerat.Idq́ꝫ propterea ſoluendæ noſtræ amicitiæ cauſam,ſimultatūq́ꝫ noſtrarꝫ initiū,dubio procul fuiſſe cōſtat.Vt igitur ex ipſo dogmate
inimicitiæ diſcordiæq́ꝫ inter nos cōſequutæ ſunt, ita q̄q; Romana eccleſia benignitate
dei pacē vehemēter deſiderās.eam vt facilius conficiat,ab amicitia ipſa facere aggreſſa
eſt,quam pariter eccleſia noſtra cupiens,huc q̄ celerrime venit:ſperans , cooperante
deo,vt ſumma pax hinc ſequat, ac ſimultates diſſenſioneſq; noſtræ cauſis remotis tollantur,quēadmodū aduerſis valetudinibus ſolet cōtingere, hæc quidē vera medēdi ratio videtur eſſe. Vos igit enixe rogamus,ac vehementer a vobis contendimus,velitis,
C vt nobis id temporis redeat,in quo cōiūcti ſumma pace fueramus,idē ſemper volētes
& ſentientes.Et quēadmodū ad pacē nobiſcū reconciliandā,qua q̄ longiſſimo temporis interuallo fuimus priuati,a vobis benigne ſumus cōuocati:ita etiā non committatis, als,omittatis
quin nobiſcū ac cū maioribus noſtris, qui in ſeptē vniuerſalibus illis conciliis claruerunt,in vnā eandeq́ꝫ ſententiā conueniatis,quorꝫ in primis definitiones & decreta nobis ſunt recitanda,vt ipſas inter ſe concordes ac valde conuenientes,non ſolū in ordine,verumetiā in ſentētiis fuiſſe,luce clarius oſtendamus. Sic eñ hoc noſtrū generale
concilium ea cætera concilia facilius,vt par eſt,mirabitur. A recitandis ergo decretis
eiuſmodi debemus incipere:tum ea,quam modo diximus,ratione: tum etiā,vt patrū
ſanctorꝫ precibus hoc noſtrū munus melius agatur,ac eorundē ſententiis & authoritatibus pro noſtris fundamētis vtamur. Orationē veſtrā patres Amp. quæ quinq; An.
nobis in partes diſtributa videtur eſſe,bene credimus percepiſſe. In prima nāq; de vno
Chriſti dñi noſtri verbo ſubtiliter Epheſius pater diſſeruit, quanam ratione ſuis diſcipulis pacem ſuam Chriſtus ipſe reliquerit:ex qua quidem noſtra amicitia naſcitur,ac
deinde ex ea pax ſumma conſequitur.In altera vero parte probare conatus eſt,Romanam eccleſiā amicitiam veſtram nihili feciſſe: ob idq́ꝫ pacem,quam a Chriſto(vt ſupra
dictum eſt)habuimus,diſſolui neceſſe fuiſſe.Nam in parte tertia demonſtrauit, vos ad
noſtras controuerſias diſſoluendas,pacemq́ꝫ reconciliandā,ab eadem Romana eccleſia
rogatos,frequentes huc conueniſſe.In quarta deinde parte declarauit,nulla ratione fieri poſſe,vt pax inter nos cōponatur, niſi prius ſchiſmatis & diſſidii noſtri cauſa penitus tollatur,quēadmodū ægris corporibus ſolet euenire,quæ tūc bene ſanātur, cum ra

dices ægritudinis euelluntur. In vltima deniq; parte concluſit, operæpretium eſſe, vt D
decreta maioꝝ noſtroꝝ inſpiciamus, ac in primis eadem recitent: vt hoc etiam ſacrũ concilium cætera rebus in omnibus imitetur ac conſectetur, & de hoc noſtro negotio melius argumẽtari poſſimus. Ad quæ omnia Patres Amp. quandoquidem ad fidem noſtram plurimum attinent, ac magna indigent conſideratione, ſeſſione ſequenti accuratius reſpondebimus, nonnulla tamen in p̃ſentia verba faciemus, quæ nobis modo ſcitu digna vidẽtur. Nãq; vobis notiſſimũ eſt, noſtram in vos beneuolentiã ſemper firmam validamq; fuiſſe & eſſe: quæ qm̃ a deo optimo maximo dependet, qui nos in primis dilexit, quiq; optimus amicitiæ veræ author, ac p̃fectiſſimus finis exiſtit, idcirco amicitia ipſa in eius eccleſia a nobis colitur & ſeruatur. Qua de re neſcio equidẽ Patres Amp. cur nullam feceritis mentionem. Miror aũt vehemẽter, ꝙ vos lateat, ipſam Romanã eccleſiã, ortæ iam plurimæ in Orientali eccleſia hæreſi, tum literis & legatis, cum cæteris opportunis remedijs quibus potuit, ſe prouide ac diligẽter oppoſuiſſe, ipſiq; eccleſiæ auxilio ſemp fuiſſe. Nonne Nicæno concilio Silueſter ille pontifex ſummus interfuit? Num cæteris in concilijs generalibus, pontificibus ſummis abſentibus, eoꝝ legati defuerũt? Si ergo Conſtantinopolitani Imperatores pari ſtudio, mutuiſq; officijs Romano pontifici quandoq; fuerant auxilio, mirari profecto deberet nemo.

Si huic dicto fidamus, liquet S. Silueſtrũ Nicæno cõcilio interfuiſſe.

Credo equidẽ Patres Amp. exploratum vobis eſſe, ſummos oẽs pontifices, orta tali cõtrouerſia ac diſcordia, pacem ſemp deſideraſſe, eiq; vehemẽter incubuiſſe. Imperatores etiã ipſos ac cæteros Oriẽtales principes, vt pacẽ cõponerent, ac ipſis (vt par eẽt) obedirent, rogare & obſecrare non deſtitiſſe. Rogo aũt vos, me patiamini quandoque liberius loqui, etiã ſi quicq̃ protulero, quod veſtras offenderit aures. Nam ſi (vt aſſeritis) veꝝ eſſet, nos a veſtra pace diſceſſiſſe, quãdo eam a nobis repetiſtis? quando legatos ad renouandã ipſam ad nos miſiſtis? Sed venio ad tertiam ſimul & quartam partẽ. Meridiana profecto luce clarius eſt id, quod vos nequaq̃ inficiari poteſtis, Romanã eccleſiã concordiã valde deſiderare. Nonne ſummus hic pontifex pro pace conficienda multã pecuniam erogauit? Nonne legatos ad vos hac de cauſa ſæpenumero miſit? Siquidẽ igitur amicitiã noſtrã, quam modo velle videmini, antea quoq; voluiſſetis, eã proculdubio vt nũc facile habuiſſetis. Quid? Nonne Gregorius ſummus pontifex ad celebrandũ Lugdunenſe cõcilium nuntios ad Conſtãtinum Imperatorẽ, atq; ad alios Orientales principes miſerat, quãdo etiã rem ipſam cõcordi pace cõpoſuit? Non igitur Romanã eccleſiã pacis recuſandæ incuſare veſtro iure poteſtis, cũ ab ipſa pax ſemper ſumma religione ſit culta, quæ in poſteꝝ etiam eius pro dignitate ſeruabit. Sed de his hactenus. Ad extremã aũt orationis veſtræ partẽ reſpondeo, non incõueniens fore, ſi maioꝝ noſtroꝝ decreta Græce Latineq; recitabunt. Et ſi non inſcius ſum, ad quæſtionem noſtrã ea neutiq̃ attinere, cum diuino euangelio ſupremũ obtinenti locum ac dignitatem, in primis nobis ſit innitendũ. In mediũ igitur afferatis, quicq̃d vobis videbit, quod quidẽ ipſi libẽter ac attente audiemus, ſperantes ex eo facile fieri poſſe, vt etiã vos reſponſionẽ noſtrã benigne auſcultetis. E F

Mar. Tametſi veꝝ eſt pater reuerende, Romanã eccleſiam Orientali ſemp hæreſi obſtitiſſe, temporibuſq; p̃turbatis fidei noſtræ auxilio magno fuiſſe, id tamen ad argumẽta noſtra ſoluenda minime p̃tinere videtur. Nã ante huiuſcemodi ſchiſma & diſſidium noſtrũ, mutuam inter nos beneuolẽtiam pacemq; ſummã fuiſſe cõſtat. Orto aũt ſchiſmate, prohdolor, etſi Romani pontifices ad Orientalem eccleſiã literas ſæpiſſime ſcripſerint, legatos & nũtios miſerint, ipſam exhortãtes, vt a Romana eccleſia non diſſideret: id tamen non ſublata ſchiſmatis cauſa (vt de valetudinũ cauſis ſuperius dictum eſt) haud quaq̃ fieri potuit. Cuius quidem ſchiſmatis cauſam, acceſſionem ſymboli fuiſſe diximus. Neq; igitur amicitia, quæ ante hoc noſtrũ diſſidium inter nos mutua fuerat, neque ea veſtra in nos beneuolẽtia, talis diſcordiæ cauſa p̃manente, cuius vos veri authores fuiſtis, memoria repetenda eſt, ꝙ nulla eius ratio haberi debere videt. Veꝝ nobis redeat tẽpus illud, in quo coniuncti fueramus: quod quidẽ nullo pacto bene fieri poterit, niſi prius eiuſdẽ diſſidij cauſam radicitus euellatis. Definitiones autem & decreta aliaꝝ omniũ ſynodoꝝ recitanda nobis vident, vt hæc noſtra ſynodus non ſolũ ab illis nõ diſcrepare, veꝝ etiã ipſas in omnibus imitari velle videat, qm̃ nos firmiter credimus, maiores noſtros nil prorſus ſilentio p̃terijſſe, quod ad noſtrũ fidei ſymbolũ ſpectet, additioneq; veſtrã neutiquam ipſi

ſymbo-

A ſymbolo defuiſſe,ac idē nulla prorſus caſtigatione indiguiſſe,ob idq́ patres ipſos om-
nibus ꝑcepiſſe,ne cui ſymbolū aliud ſuſcipere, vel ei quippiā addere, aut quicquā ab
ipſo auferre liceret,nō ignorātes,ſe ꝗd opus eſſet ſanxiſſe. Additio igitur veſtra,ſchiſ-
matis cauſa fuiſſe videtur. Oratio tua,reuerende pater, ex quatuor partibus cōſtare An.
videtur. In prima dixiſti meā orationē fuiſſe verā,haudquaq̄ tamen ad rem attinentē,
ſummosq́ pontifices vehementer incubuiſſe,vt pax inter nos recōciliaretur, ſchiſma-
tis tamen cauſam tollere noluiſſe. In ſecunda vero parte probare conatus es,fieri facile
poſſe,vt cognita vel ablata ipſius ſchiſmatis rōne,pax ſumma ſtatim cōſequeret̄. Nā in
tertia voluiſti,vt generaliū cōciliorꝫ decreta in primis recitarent̄, vt illa ſectari,imitariq́
velle videamur. In extrema deniq́ protuliſti,nil ab ipſis conciliȷs omiſſum fuiſſe,ita vt
aliqua ſit opus additione. Non equidē protuli, pater reuerende, fieri facile poſſe, vt Mar.
ſi veſtrū dogma verꝫ eſſe cognoſceretur,eccleſiæ ſtatim cōiungerentur: ſed ſi additio
ipſa tolleretur,pax ilico ſumma fieret. Nāq́ tametſi forte cōtigerit,vt tale dogma verꝫ
eſſe declaretur,id tamē nullo pacto ſuſcipere poterimus,cum a maioribus noſtris nul-
la nobis facultas relicta fuerit,vt ſacro ſymbolo quicquā apponere,vel ab ipſo adime-
re valeamus. Qua quidē in re tota noſtra cōtrouerſia cōſiſtit,ac in ea ſe vertit cardo.

Conſtat,patres Amp. ſummos pontifices additionis huius rationē, quā ſchiſmatis An.
B diſſidijq́ noſtri cauſam appellatis,tūc etiā literis mādaſſe,cū ad pacē & concordiā ve-
ſtram repetendā legatos ad vos miſerant. Si quidem igit̄ Orientalis eccleſia in primisq́
quatuor patriarchæ,q̄s etiā ſummā pontificiā facultatē habere creditis, Romanam ec
cleſiā in hoc dogmate erraſſe,ac talē additionē ſine vlla ratione facultateq́ feciſſe,ſum
mo ſtudio voluerāt oſtēdere,aut iam ſatis oſtēderāt, cur obſecro noſtra huiuſcemodi
lis adhuc ſub iudice ē? An ꝙ nil cōtra nos probare potuerint? Id eqdē vobis cōcedo,
fieri potuiſſe, vt tot Cōſtātinopolitani Imꝑatores,tot patriarchæ, tot alij prudētiſſimi
viri,ipſam eandē additionē haud recte factā fuiſſe crediderint: q̄a tamē id nunq̄ nobis
oſtēdere potuerūt,idcirco deleta minime fuit. Itaq́ Romanā eccleſiā immerito accuſa
tis. Porro aūt qm̄ ab illorꝫ conciliorꝫ definitionibus & decreris nos creditis prohiberi,
quominus quicq̄ agere valeamus,idcirco pluribus ac firmis argumentis oſtendere vo
bis intendimus,quodcūq́ ſequēs generale concilium fuerit,eiuſdem fore dignitatis ac
authoritatis,qua cætera alia concilia generalia ꝑdita fuerāt,ad ea videlicet faciēda,quę
ad eccleſiā ſpectēt. Sed velim nobis reſpōdeatis,ſi talis additio vera eſt,cur nō iure fie-
ri debuiſſet? aut qd obſtet,q̄minus,id ꝗd verꝫ eē conſtaret,ſymbolo apponi deberet?

Idipſum obſtat, Patres Amp. quod nefas eſt:nā multa q̄q́ alia bona & vera vidē- Mar.
tur eē,quæ tamen noſtræ religionis ſymbolo nequaq̄ nobis addere licet,cuius rei ex
C eo poſſumus facere coniecturam,ꝙ maiores noſtri non omne,quod neceſſariū fuerat,
eidem ſymbolo addiderūt,ſed pro exigua tēporis opportunitate hactenus. Quoniā An.
mihi videor,Patres Amp. attēte auſcultari, ideo hæc duo vobis q̄ breuiſſime probare
recipio. Primum,nullam eſſe factam a nobis additionem:deinde,licet facta ſit,eā fieri
neceſſario debuiſſe. Verum negotium hoc in ſeſſionem ſequentē differat̄. Tum ſyno-
dus ſancta decreuit,vt die proximo quarta ſeſſio fieret,q̄ decreto,ſeſſio dimiſſa fuit.

¶ Die Mercurij. xv. menſis Octobris, Seſſio quarta Ferrariæ.

SI beatiſſimo patri noſtro,ac ſereniſſimo Imperatori,necnon ſanctiſſimo patriar An.
chæ placuerit,quæ ſeſſione proxima volebam oſtendere,ea nunc libenter ag-
grediar. Nos qui prius dicere cępimus,pater reuerende,proſequi quoq́ de- Mar.
bemus. Miror equidem vehemēter,pater reuerēde,cur talia verba proferas An.
cum ſeſſione ſuperiore nobis attente audiētibus,de additione ipſa longam orationem
habueris. Dixi equidē maiorꝫ noſtrorꝫ decreta in primis eē recitanda,ꝗd,cū ſeſſio- Mar.
ne ſuperiore fieri cōmode nō potuerit,nūc ideo peragendū putamus. Non igno- An.
ratis,Patres Amp. quæſtionem a vobis eē propoſitā,ſatisq́ dictū, ac deniq́ petitū vt
ipſi reſponderemus: quod quidē ob tēporis anguſtiam in hanc ſeſſionē fuit dilatum.
Non igit̄ mirari deſinimus,cur id nūc fieri nō permittatis. Non eīm a definitionibus
patrū recitādis rem aggredi debemus. Tum Beſſarion Nicænus archiepꝯ pro Græcis Beſ.
ita reſpondit. Verꝫ an falſum quippiam dicatur, ꝑſtantiſſimi patres,nō ab audiente,
verꝫ ab eo,qui profert ipſum,ꝑcipue dependet:nam priuſquam aliquid dicatur,id ve
rum ne ſit an falſum,dijudicandum non eſt. Oportet igitur vt prius quiſq́,quicquid

voluerit,in mediũ proferat:deinde vero audiẽtes,orationem eẽ probandã,aut penitus refellendã,decernãt. Neceſſariũ ergo nobis videtur, vt ea primi proferamus,quæ ad rẽ noſtrã ſpectare credimus. Quibus deinde intellectis,ipſi reſpõdeatis. Latet aũt me,cur nobis rem prius aggredi nõ cõcedatis:ſed mirabundi tot cõtra nos argumentis vtamini,cum ipſi benignitate dei nullã vobis dederimus anſam,quare merito mirari poſſetis. vos tamen voce,non aũt animo mirari putamus. At ipſi cõtra,quippe,qui q̃uis de vobis quãdoq; magnã capiamus admirationem,tacemus tamen. Porro aũt hæc diſputãdi ratio,qua vtimini,ꝙ longa fiat oratione,neutiq̃ nobis placet. Hac nãq; via nunq̃ ad concluſionẽ aliquã perueniemus. Operęprretiũ igitur eſt,nos nõ perpetua & prolixa oratione,ſed dialectice cõgredi,breuibus quærẽdo,breuibusq; reſpondendo:. Cumq; fuerit opus,breuius viciſſim cõtradicendo, ſic em̃ agendo,finem facilius aſſequemur. Porro aũt qm̃ noſtrũ eſt,quæſtionẽ vobis proponere ac ſimul argumẽtari:propterea cum id ipſi fecerimus,tũc iure veſtro reſpondebitis. Nãq; ſi nondũ noſtras rationes audiuiſtis,quonã obſecro pacto ad eas bene poteritis reſpondere? ¶ Tum Iulianus ſanctæ Sabinæ cardinalis pro Romana eccleſia ita reſpondit. Reuerendi Nicæni præſulis oratio. Patres ampliſſimi,mihi miꝝ in modũ placet, vt breuibus diſſerat, & quauis propoſita quæſtione,ipſius q̃q; ratio explicet, ac declaret, & ei concluſioni acquieſcamus,quæ pluribus placuerit,quãq; maior pars noſtrũ probarit. Nãq; ſi nobiſipſis cõſtare,ac in eadẽ ſententia ꝑmanere nolimus,nĩl boni prorſus egerimus. Si quidẽ igitur pater Epheſius propoſuerat,Romanã eccleſiã cauſam ſchiſmatis fuiſſe, ac quæſtionẽ ipſam,de qua ſumus dicturi patefecerat,& Coloſſenſem antiſtitẽ prouocauerat, vt tũc vel ſeſſione ſequenti reſponderet,conueniens mihi videt eẽ,vt Coloſſenſis ipſe reſpõdeat,deinde cuiuis concedi ad proferendũ quicq̃d libuerit. ¶ Ita profecto ſentimus, ac volumus,patres ampliſſimi, vt attẽte vos audiamus. Poſtea tñ q̃ rationes noſtras in mediũ protulerimus,vt pater Epheſius dixiſſe videtur,quippe,q nobis promiſit,ſe tũ aut ſequẽti ſeſſione habituꝝ orationẽ,ac deinde vos reſpondẽtes benigne auditurum.

¶ Quoniam, Patres Amp. ad ea, quæ nuper dixiſtis,quæ quidẽ mihi tria fuiſſe viſa ſunt,accurate nõ poteram reſpondere,idcirco rogo vos mihi concedatis, vt de eiſdem nunc agam. Tum Iſidorus præſul Ruthenus pro Græcis dixit ita. ¶ Equidem expediam q̃ breuiſſime,ꝙ veritas ipſa paucis facilius illuſtrat,nobis(vt primi dicamus) patres ampliſſimi,conceſſiſtis. Nos aũt hanc propoſuimus quæſtionẽ,nullã additionem ſymbolo fieri debuiſſe. Nobis ergo ꝑmittite cõcluſionẽ eiuſmodi demonſtrare. Deinde vero reſpõdebitis,qñquidem de procœmijs ſatis. ¶ Orationi veſtræ, patres ampliſſmi,quã tribus in partibus diſtributã fuiſſe ſuperius protuli,velim reſpondere: ac in primis Ariſtotelica authoritate probatæ quæſtioni,quia eſt(Sic em̃ dialectici eam ſolent appellare)quam quidẽ ſeſſione proxima propoſuiſtis,vos cauſam ac rationem ſimul reddidiſſe,nãq; dixiſtis additionẽ illã ſchiſmatis cauſam fuiſſe, ac Romanam eccleſiam rei huiuſce cauſa multos legatos ad Orientalem eccleſiam miſiſſe: fieri autem non potuiſſe, vt manente ipſius ſchiſmatis cauſa, pax fieret. Hæc profecto mihi videtur orationis veſtræ ſumma fuiſſe. Ego autem(pace veſtra dixerim) nõ ſolum ex nouo veteriq; teſtamento , verumetiã maioꝝ noſtrorum decretis ac firmis argumentis vobis promitto probare clariſſime,Romanã eccleſiam nullã ad ſymbolũ acceſſionem feciſſe,quæ ei licere non videret,ſed quã vos additionẽ vocatis,eam explanationẽ,dilucidationemq; quandam eẽ,ipſamq; ab eadem Romana eccleſia iure fieri potuiſſe, ac deniq; Romanã ipſam eccleſiam non minus addere quædam,q̃ obſcura illuſtrare,clarioraq; reddere,ſummam facultatem habere. ¶ An licet, pater reuerende,quauis in controuerſia cõfirmationibus vti? ¶ Quid ni? ¶ Si quidẽ igitur nobis conceſſiſtis, vt rationibus noſtris vteremur,nos autem nullam adhuc eaꝝ tetigimus, cur obſecro non permittitis, vt ipſas nunc afferamus? An vultis, vt noſtram cauſam abſq; confirmatione relinquamus? ¶ Dixi equidẽ, a beatiſſimo patre noſtro ampliſſimiſq; patribus iſtis conceſſum vobis fuiſſe, vt quicq̃d libuerit proferatis, noſtra prius audita reſponſione,quam a nobis ſeſſione proxima contendiſtis, ad ea,quæ tunc in mediũ protuliſtis ¶ Nequaquam debetis aſſerere,ſimpliciter vobis conceſſum fuiſſe, vt nobis reſponderetis,cum certa conditione id vobis fuerit datum,poſteaquã videlicet ea nos attulerimus,quæ nobis viderentur ad noſtrũ negotiũ pertinere. Quandoquidem ipſi firmi-

Margin notes: Iul. — Beſ. — An. — Rut. — An. — Beſ. — An. Beſ. — An. — Beſ.

Margin letters: D — E — F

A firmiter credimus,nil addere ſymbolo licere, ſanctorum patrum authoritatibus inniten-tes:quippe qui non modo nouas ſententias,verumetiam dictiones,aut alia verba ſym-bolo addere prohibuerant.Quod cū alia ratione demonſtrare non valeamus, niſi eo-rundem ſanctorum patrū decretis,idcirco neceſſe nobis videtur,ab eiſdem decretis exor diri:quibus deinde recitatis,vobis erit reſpondendi facultas. ¶ Eadē ipſa,Patres am-pliſſimi,ſæpiſſime repetiſtis.Ad probādum aūt,falſam eē veſtram concluſionē,haud ſane magnū negotium eſt,ꝙ tria nobis incommoda ex ea cōſequerent: ꝙ omnes ho mines rei eſſent culpæq́ obnoxij,ac ipſimet ſancti patres anathemate eſſent deuincti, quodq́ q̄maximū incommodū noſtra religio pateret, ſi nulla declarandi facultas ec-cleſiæ derelicta fuiſſet. ¶ Tum quidā magiſter Iohannes prouintialis pro Romana ec cleſia ſermonē hunc habuit. Magno affecti deſiderio , ſummoq́ ſtudio, patres am-pliſſimi,huc frequētes cōuenimus,vt dei benignitate controuerſia noſtra tollatur,eo-dem igitur animo,ac amice rem iſtam nos tractare oportet. Nā in Canticorum canticis ſcriptum eſt:Pacē ſponſam Chriſti verā eē.Nobis itaq́ cōuenit,vt mutua beneuolē-tia agamus,ac noſtris in actionbus optimū ordinē ſeruemus. Ordo em̄ apud doctorē Auguſtinū,eſt parium ac diſpariū rerum ſua cuiq́ tribuens diſpoſitio. Quādoquidē igi-

An.

Io.

Canti. 8

B tur orationē vos habuiſtis,reliquū eſt,vt reſponſionē noſtrā audiatis.Vos em̄ nō igno rare putamus,duo genera quæſtionū apud Ariſtotelem eē:Alterum quidē ſimplex,al-terum vero,q̄d a dialecticis propter q̄d ſolet appellari. Quo ſane genere ſi quiſpiam quicq̄ quæſierit,eiuſdē etiā quæſtionis cauſam reddere ſimul tenetur, deinde reſpon-ſionem auſcultare.Sin aūt ſimplici illo quæſierit,ſane nulla reddita ratione,reſponſionē ſtatim debet audire.Cū igitur vos illo modo ſimplici vſi fueritis, iure nūc noſtro vo-bis reſpōdere debemus. ¶ De amicitia, reuerēde pater,elegāter diſſeruiſti,ꝙ noſtris in diſputationibus ſit ſemper ſeruanda.Quod cum omnes idem ſentiamus ac velimus, &de hoc ſatis multa dixerimus,de tā clara re nō amplius dicere debemus.Ordo q̊q́ no bis ſenuandus eſt, ſed de his ſatis.Quod aūt de duobus quæſtionū generibus mentio-nem feciſti,equidem tibi reſpondeo,ꝙ ſi quæſtio noſtra ſimplex fuiſſet propoſita,pro culdubio vobis nunc dicere conueniret.Verum quoniam altero interrogandi genere vſi ſumus,quærentes cur,quod fieri non liceret,cōmiſeritis,ipſius idcirco non licere, rationē & cauſam nos prius afferre oſtendereq́ debemus, q̄ reſponſionē veſtram auſ-cultemus,qui quidem ordo conueniens eſſe videtur. ¶ Beatiſſimi patres noſtri,ac ho rum omnium patrum iuſſu,Imperator ſereniſſime,vobis dico nos iam crediſſe,fore vt præſuli Coloſſenſi,qui modo paratus ad cauſam additionis reddendā venit,copiam dicendi concederetis,vt vos ipſe vehementer rogauit.Quoniam aūt precibus eius non acquieſcitis,ac plurimū conuenit,vt ſumma pace ſeſſionem ſoluamus,quemadmodū

Beſ.

Iul.

C etiam huc conuenimus,idcirco ſummus pontifex iubet,vt hic nil amplius hodie fiat. Verum ad diſputandum electi priuatim agant. ¶ Surgamus ergo(ſi lubet)ac accura te diſpiciamus,an ſit honeſtum,paciq́ noſtræ congruum,vt priuatim diſputemus.Di miſſa igitur ſeſſione,patriarchæ domū frequentes couuenimus, ibiq́ poſt multas inter Latinos ac Græcos diſceptationes,a Græcis decretū fuit,vt nil amplius ageretur,niſi prius ſanctorum patrum decreta,diuinumq́ ſymbolum recitaretur. Quæ quidem ſen tentia,Latinis ipſam comprobantibus,vicit. Sequenti aūt ſeſſione,quicquid Græci vo luerant,Græce fuit recitatatū,interprete Nicolao Secūdino Cretenſi, in vtraq́ lingua eruditiſſimo.Quæ omnia duo ſcribæ Græci,totidemq́ Latini p̄ſentes,literis mādabāt.

Imp.

¶ Die Iouis.xvi.Octobris,quinta ſeſſio Ferrariæ.

Qvod ipſi concupiuimus,pater beatiſſ.id tu pro tua ſumma humanitate no-bis conceſſiſti,vt ſanctarū œcumenicarum ſynodorū definitiones & decre-ta in medium afferrentur.Tum,vt earum ordinem imitemur(ſingula em̄ cō cilia maiorum ſuorū acta recitare ſolebant,ipſaq́ catholicæ fidei funda-mēta ponebant)tum,vt patrum illorū ſenſus,ac eorundem mutuus conſenſus & con-uenientia,ergaq́ ſuorū maiorum religionem pietas ac obſeruantia nobis patefiat:tum deniq́,vt eorūdem ipſorum patrū ſanctorum ad deum preces nobis in hoc noſtro munere auxilio ſint.Libri igitur hi(ſi vobis placet)legantur. ¶ Sanctiſſimi patris noſtri ac ho rum ampliſſimorū patrū iuſſu,patres ampliſſ.vobis honeſtū eſſe pronuntio, vt heſter-nus noſter cōſenſus ſeruari firmiter debeat.Vobis em̄ cōceſſum eſt,vt hæc decreta le-

Mar.

Iul.

 gantur,

gantur,&ſi Coloſſenſis præſul ad reſpondendū Epheſio ſeſſione proxima paratus acceſſerit. D Vt lubet igit̃ faciatis,hac tamen cōditione,vt nō videant̃ poſthac decreta talia requirentibus ac cōtendentibus nobis,recitata fuiſſe. Eam tm̄ decretoꝝ partē amp. patres intēdimus recitare,q̄ nobis videat̃ ad noſtrū negotiū ſpectare.Porro aūt qm̄ de diuinis primi ac alterius cōcilij dogmatibus nil aliud reperit̃,niſi duæ tantū noſtrę fidei expoſitiōes,hoc eſt,duo ſymbola,quæ tn̄ pro vno a cæteris concilijs ſuſcepta fuerāt: idcirco a recitandis tertij cōcilij geſtis auſpicandū nobis cenſemus, a quo quidē diuinum illud Nicenū ſymbolū fuerat illuſtratū,ac in libro geſtoꝝ eius nōnulla ſecūdi cōcilij decreta ſcripta ſunt.Quod profecto conciliū tertiū, vt ipſum ſymbolū immutabile perpetuo ꝑmaneret,decreuerat. Vos ergo rogamus,tot ac tantoꝝ patrum ſanctoꝝ voces,noſtraſq; rationes & argumēta,q̄ ſumus in mediū allaturi,benigne ac attēte audiatis.Quādoquidē vobis probare promittimus,Chriſtianoꝝ omniū vnā eē catholicā fidē,ad quā,acceſſionē aliquā fieri,aut quicq̄ ab ea nō liceat auferri. In primis ergo Nicenum ſymbolū,a trecentis decē & octo patribus Niceæ celebratū,recitetur. Credimus in vnū deū omnipotentē, viſibiliū oīm,& inuiſibiliū factorē,& in vnū dn̄m Ieſum Chriſtū filiū dei vnigenitū,ex patre,id eſt,ex ſubſtātia patris natū,deū de deo,lumen de lumine,deū veꝝ de deo vero,genitū, nō factū,cōſubſtantialē patri, ꝑ quē oīa facta ſunt,quæ in cœlo,quæq; in terra. Qui propter nos hoīes,& propter noſtrā ſalutem E deſcēdit,& incarnatus & hō factus,ac paſſus eſt,& reſurrexit tertia die, & aſcēdit in cœlos,& ad dexterā patris ſedet,& vēturus eſt iudicare viuos & mortuos:& in ſanctum ſpm̄.Proferētes aūt filiū dei aliqñ,& anteaq̄ naſceret̃,nō fuiſſe,& ex nihilo factū aut ex alia hypoſtaſi vel ſubſtātia,aut mutabilē vel alterabilē eſſe, ſancta dei catholica & apoſtolica eccleſia anathematizat.Quo quidē ſymbolo P.amp.in tertio cōcilio recitato,Neſtorianoꝝ etiā hæreticū ſymbolū perlectū & improbatū fuiſſe cōſtat.Legatur etiā eiuſdē cōcilij definitio,vt idē Nicenū ſymbolū immutabile ac immobile ꝑmaneret,neminiq; fas eſſet,aliā fidē in poſteꝝ proferre. His igit̃ lectis,ſynodus ſancta determinat & definit, vt fidē aliā ab ea,quā ſancti patres in Niceno cōcilio,ſancto ſpū cōgregati ſanxerāt,proferre aut cōſcribere aut componere liceat nemini. Qui vero auſi fuerint aliā fidē cōponere,aut eos docere,q ad veritatis viā, vel a Iudæis, aut hæreticis aut gentilibus venerint,ij ſi clerici fuerint,priuentur:ſi vero laici,anathematizent̃. Hic duo nobis,amp.Patres,in dubiū ſunt vocāda:cur tertiū cōciliū inhibuerit, vt ſymbolū Nicenū neutiq̄ mutari deberet,duo vero priora cōcilia nullā pro ſeipſis inhibitionem decreuerint.Nō em̄ memoriæ proditū eſt,aut Nicenū pro ſuo, aut Cōſtantinopolitanum cōciliū pro Niceno ſuove ſymbolo interdixiſſe. Et cur tertiū idē cōciliū, nulla de ſecūdo ſymbolo mētione facta,primi tm̄ meminerit,ac pro eo ſanxierit? Ad primā quidē ambiguitatē,ex ipſius rei natura ſumētes argumentū,reſpōdemus, ꝙ alienū eēt F a rōne ac nimis arrogās & ineptū, ſi duo illa prima cōcilia ſuis pro ſymbolis ita terminaſſent,ac poſterioribus ſuis interdixiſſent,vt eiſdē ſymbolis quicq̄ addere,aut ab ipſis nemo auferre poſſet.Tertiū aūt cōciliū,cuius profecto authores prioꝝ cōcilioꝝ patribus neq; numero pauciores,neq; dignitate aut virtute fuerāt inferiores, cōueniēter feciſſe credit̃,maioꝝ ſuoꝝ ſymbola ita probaſſe ac obſignaſſe, vt ſemp immutabilia ꝑmanerēt,ab euangelio ſancto apoſtolorūq; authoritate, ab vniuerſo deniq; teſtamēto capiēs exemplū,quo plane nemini fuerat interdictū,q̄ minus quiſq; ſyllabā aliquā addere,aut auferre poſſet.Poſteriores tn̄ ſtrictiſſime prohibuerant,vt nulli Chriſtiano id liceret committere: vtpote q voluiſſent,vt honor maximus ſanctis apoſtolis a cunctis mortalibus haberet̃.Eiuſdē igit̃ tertij cōcilij authoritate poſteriores adducti,primis illis duobus ſymbolis parem honorē (vt paulo infra probabimus) cōmuni ſententia tribuerūt:ita vt ambo ipſa ſymbola pro vno accepta,ſēmp immutabilia ꝑmanerēt. Item alia rōne eandē ipſam quæſtionē diſſoluere poſſumus,ab eius accidētibus argumentū ſumētes.Inter nāq; primū cōciliū,a quo diuinū illud Nicenū ſymbolū fuerat æditū,ac ſecundum,nō paꝝ ſane tpis interceſſerat.In quo qdem tpis interuallo fere triginta alia ſymbola a particularibus & priuatis cōcilijs prodita fuere.Quæ tametſi nō ab illo primo differrent,qa tn̄ verbū cōſubſtantialē auferebāt,ob idq; Chriſticolaꝝ plurimos ad hæſitandū de fide cogebāt, idcirco ſecundū conciliū œcumenica præditū dignitate, proptereaq; particularibus illis concilijs longe excellentius ac validius, diuinam cōtra

Mar.

Tertiū cōcilium.

ſancti

ſancti ſpiritus inimicos ratione͂,accuratius explicauit,& illuſtrauit,& ad euertendu͂ hæreticu͂ Apollinarij dogma,verbo huic,incarnatus,illud,ex ſpu͂ ſancto & Maria virgine,addidit. haud tn͂ poſterioribus interdixit, quominus Chriſtianu͂ dogma dilucidius explanarent, volens vt eade͂ ipſa declarãdi facultas in dei ecclesia ꝑpetuo permaneret. Quã quidem opportunitatem Neſtoriani hæretici nacti,diuinu͂ illud Nicenu͂ ſymbolum tranſformaru͂t,& ei diuerſa impiaꝗ dogmata addiderunt,ac ſuu͂ hæreticu͂ ſymbolum ædiderunt,q̊d veluti verã eximiaꝗ doctrinã hi, qui ad baptiſma veniebãt,ediſcerent.Quo quide͂ multos poſt annos in tertio co͂cilio recitato,decretu͂ fuit, vt in futuꝝ mutandi Niceni ſymboli facultatem haberet nemo, vtpote q̊d a Co͂ſtantinopolitano ſymbolo nequaq̃ in aliquo diſcreparet:qñquidem hoc in illo pote͂tia videbatur incluſum,ita vt ambo pro vno(vt ꝑdictu͂ eſt)haberent.Quã ergo idem tertiu͂ co͂cilium addendi auferendiꝗ poteſtate͂ haberet,eam omne͂ ſibi & poſterioribus abſtulit:vt re ipſa ſtatim id declarauit.Nã verbu͂ θεοτόκον,hoc eſt,deiparã,vel dei genitricem, q̊d tu͂c aduerſus Neſtorianã hæreſim eſſe demo͂ſtrauit,Niceno ſymbolo noluit addere, q̃uis ad dogma de ſeruatoris noſtri incarnatione,q̃ maxime neceſſariu͂ fuiſſet. Nunc venio ad alterã quæſtionem.Multis profecto fortiſſimis co͂ſtat argume͂tis, duo illa priora ſymbola ab o͂mibus co͂cilijs generalibus pro vno ſuſcepta fuiſſe:præſertim a tertio, vtpote

B quod prius cæteris concilijs,vtru͂ꝗ vidit atꝗ probauit. Et q̃uis toto orbe terraꝝ ſimul ambo celebrarent,de primo tn͂ ſymbolo tertiu͂ cæteraꝗ co͂cilia mentione͂ fecere: cum pro ipſius primi co͂cilij authoritate & exiſtimatione,ꝙ maiore patru͂ numero celebratum fuerat,ꝙꝗ veluti cæteroꝝ concilioꝝ fundamentu͂ haberetur: tum etiã,ꝙ eodem ipſo Niceno ſymbolo Chriſtianoꝝ plures,quiꝗ denuo baptizabant,frequentius vterentur:tum deniꝗ,ꝙ alteꝝ(vt ſæpenumero dictum eſt)a primo poteſtate co͂tinebat. Præterea vt boni oratores ſole͂t in foro rebus vſitatis magis inniti, ita etiã conciliu͂ tertium,quo ſymbolo magis hoı͂es vti videbat,pro eo tantu͂ decreuit,atꝗ prohibuit:cum præſertim ſecundu͂ ſymbolu͂ expoſitio primi,no͂ au͂t ipſius aliqua mutatio fuerit. Scio equidem vos no͂ ignorare præſtantiſſimi Patres,in hoc de tertio concilio libro multas beati Cyrilli literas ſcriptas eſſe:quippe qui Cæleſtini ſanctiſſimi ſummi pontificis eide͂ concilio legatus ac vicarius præfuit.Pars igitur tantum literaꝝ eaꝝ, quas ad Iohãnem Antiochenu͂ præſule͂ ſcripſit,quaꝝ inſcriptio eſt pro vnione,quæꝗ incipiunt ita, Gaudeant angeli(ſi lubet)recitetur: Nequaq̃(inq̃t)tolerabimus,vt definita ꝑſcriptaꝗ fides, aut Nicenum ſymbolu͂ ab aliquo immutet:nullã nobis vel alijs mortalibus facultatem concedentes,vt aliquã eius dictionem mutare,aut vnam ſyllabam præterire valeant. Huius em͂ ſententiæ recordamur,Ne tranſgrediaris terminos antiquos,q̄s poſuerunt patres tui,vtpote qui non ex ſeſe,veꝝ dei patris ſpiritu afflati loquerent,qui ex eo procedit,no͂ autem alienus a filio ſecundum ſubſtantiæ rationem exiſtit,& reliqua. Sancti Prouer.22.d

C Cyrilli ſententiã amp.Patres,intellexiſtis,ſibi ſimul cæteriſꝗ mortalibus inhibentis,vt ne literam quidem diuino ſymbolo poſſent addere. Quæ deinde ſancti Cyrilli literæ poſt illud diuinum ſymbolum a generali quarto concilio pro noſtræ fidei fundame͂to ſuſceptæ fuere. Ad cuius concilij definitionem nunc venimus,qua quidem vtru͂ꝗ ſymbolum explanatum,ac pro vno fuerat habitum:inhibendo ſimul,vt nemini fas ee͂t ipſum immutare. Quæ(ſi lubet)definitio recitetur. Sancta generalis ſynodus, benignitate dei ac religioſiſſimorum optimorumꝗ Chriſticolaꝝ Valentiniani,ac Marciani Imperatoꝝ auguſtorum auſpicijs in Chalcedoneñ. metropoli Bithynieñ. diocœſis,in ſanctę ac triumphantis martyris Euphemiæ baſilica celebrata,ita decernit: Dn͂s & de' noſter Ieſus Chriſtus,ad ſuoꝝ diſcipuloꝝ fidem in ſe confirmandam,dixit eis:Pacem meam do vobis,pacem meam relinquo vobis:vt nemo Chriſtianoꝝ a reliquis Chriſti fidelibus pijs in dogmatibus differret,ſed omnes vnam eandemꝗ veritatem ſentire͂t. Quoniam autem calidiſſimus hoſtis in veris optimiſꝗ ſermonibus zizania ſemper ſeminat,ac noui ſemper aliquid in veritate͂ molitur,idcirco idem Chriſtus dominus noſter pro ſua erga genus humanum benignitate prouidit,vt ij pijſſimi Imperatores,eccleſiarum vndique rectores conuocarent:vt ipſo Chriſto coadiuuante,omnem erroris ignorationiſꝗ notam ab eius ouili depellerent, ac veritatis germinibus grex eiuſdem pingueſceret. Quod ecce iam communi omnium ſententia confectum eſſe videtur. Falſa namꝗ dogmata ſunt expulſa, & firma validaꝗ maiorum noſtrorum

Quartu͂ co͂cilium. Iohan.14.d

xxxx iiij religio

religio, nobis diuinum illud trecentorum illorum decem & octo patrum ſymbolum prædicantibus, ac centum quinquaginta patres alios, qui Conſtantinopolitano concilio ſymbolum idem ſuſceperant, ſumma laude extollentibus, reſplendet. Quapropter Epheſini ſancti concilij ſequentes veſtigia, cui Cæleſtini ſanctiſſimi Romanorum pontificis tempore, Cyrillus Alexandrinus, & Iohannes Antiochenus antiſtites præerant, necnon fidei noſtræ normã, & canones diligentiſſime obſeruantes, definimus ac terminamus, veræ ac immaculatæ noſtræ fidei expoſitionem, hoc eſt, diuinũ illud Nicænum ſymbolũ magni Conſtantini Imperatoris tempore celebratum, ſemper debere ſplendeſcere, ac eorundẽ centũ & quinquaginta patrũ decreta, firma & valida eſſe, quippe qui ad hæreſim euertendã, noſtrã autẽ catholicã atq; apoſtolicam fidẽ confirmandã, ſecundum concilium Conſtantinopoli celebrarunt. Quartum etiam generale concilium, patres optimi, vtrunq; ſymbolum pro vno ſolo ſuſceperat, id non ignorans, ad perfectiſſimã veritatis intelligentiã ſingulum per ſe ſatiſfacere. Rei autẽ perfectiſſimæ nil prorſus deeſſe creditur. Sed reliquũ eiuſdẽ definitiõis legatur. Igitur ad veram (inquit) noſtræ religionis notionẽ ſymbolũ hoc ſalutiferum, ac diuinæ ſapientiæ gratiæq; plenũ pfectiſſimũ eſſe decernimus, q́ patris & filij ac ſancti ſpũs pfectionẽ nos edocet, & incarnationẽ domini Chriſti fidelibus patefacit. Et infra: Vt hæc ergo diligentiſſime accuratiſſimeq; cõcludamus ac obſignemus, idcirco ſancta generalis ſynodus definit atq; determinat, vt aliam fidẽ cõſcribere, aut componere, aut ſentire, aut docere, liceat nemini. Qui vero quippiam tale commiſerint, aut aliud * commẽtum ſymbolum ex gẽtilibus, vel Iudæis, aut hæreticis ad noſtram religionẽ veniẽtibus, tradere fuerint auſi, ſi clerici, priuentur, laici vero, anathemate notentur. Sed de quarto concilio hactenus. De quinto autem generali concilio particula ſermonis Iohannis Conſtantinopolitani pſulis in primis recitetur. Propterea (inquit) vt noſtræ fidei fundamẽtum iuxta ſanctorum patrum decreta, ſacroumq; canonum normam, domini ac ſeruatoris noſtri benignitate firmiſſimũ maneat, ſummo ſtudio incubuimus. Quid eñ ab eo pie poterit tolli? ſpe ducti, ea ratione eccleſias inter ſe diſſidentes facile coniũgi poſſe, ita vt Chriſtifideles ab ineptis verbis abſtineant, mentem autem ſuam diuino ſymbolo, quo baptizati ſumus, adhibeant. Quod quidem Nicæna ſynodus ſancti ſpiritus gratia memoriæ prodidit, Conſtantinopolitana vero ſuſcepit, Epheſina probauit, Chalcedoneñ. deniq; obſignauit. Quam ſane noſtram piam religionẽ quis vnquam ratione aliqua poterit euertere, quæ malæ credentium excuſationẽ aufert? Hanc igitur firmam & validã complectentes religionem, omi vanitate atq; malitia vacui, ne dubitemus ſanctam conſubſtantialẽ trinitatem ſimul extollere, ac ipſam ita celebrare. Credimus in vnum deum patrẽ omnipotentem factorem cœli & terræ, & cætera. Qui quidẽ patres totum ſymbolum celebrarũt, quemadmodum eccleſia in præſentia vtitur. Legatur etiam pars hæc literarum Vigilij Romani pontificis, quas ad Eutychen Conſtantinopolitanum præſulem ſcripſerat. Idcirco vnioni ſtudentes, veſtræ (inquit) apoſtolicæ ſanctæ ſedi ſignificamus, notumq; facimus, nos noſtram fidem ſemper tenuiſſe, tenereq;, quam cum a deo optimo maximo ſeruatoreq; noſtro Ieſu Chriſto ſancti eius apoſtoli accepiſſent, eam vniuerſo mundo prædicarunt, ac ipſam deinde maiores noſtri, præſertim ij qui quatuor generalia concilia celebrauerãt, illuſtrarunt. Quę quidẽ omia cunctis in rebus ipſi quoq; cõplectimur. Nicænũ à tercentũ decẽ & octo patribus celebratũ, qui ſanctũ ſymbolũ, quod noſtræ religionis doctrina creditur eſſe, primi expoſuerant, ac Arrij Arrianorumq; inſaniã anathematizauerant, necnon Conſtantinopolitanum concilium comprobamus, quod eãdem ipam doctrinam dilucidauerat ac diuinam ſancti ſpiritus rationem illuminauerat & Macedonij contra ſancti ſpiritus proceſſionem hæreſim, ac Apollinarium impium, eorumq; ſectam damnauerat. Epheſinum præterea ſuſcipimus, quod quidem maiores ſuos ſecutum, impium Neſtorium, eiuſq; ſceleſtiſſima dogmata, & ſectam improuauerat. Quartum deniq; concilium a ſexcentis & triginta ſanctiſſimis patribus celebratum, laudibus ſummis extollimus, quod ſuſcepto Nicæno ſymbolo, definiuerat, vt qui aliud ſymbolum docuiſſent, aut expoſuiſſent, aut eccleſijs ſanctis tradidiſſent, anathemati ſubiacerent. Nunc obſecro, patres ampliſſimi, ſexti generalis concilij decretum attente, vt hucuſq; feciſtis, audiatis. Sacrum generale ac illuſtre concilium, dei gratia & religioſiſſimi Conſtantini Imperatoris auſpicijs in hac a deo ſeruata, & terrarum omnium Impera-

Margin notes: Forte alias, commẽtitiũ — Quintũ concilium — Vigilius — Sextum cõcilium

Margin letters: D — E — F

Imperatrice,regiaq; ciuitate Conſtantinopolitana, nouaq; Roma,in ſacri palatij concla ui, Trulus vulgo nuncupato,celebratum,ita decernit: Dei patris vnigenitus,& verbũ, quod noſtri ſimilis,ſine tñ pctõ factus eſt homo,Chriſtus verus deus noſter,euangelica voce palam ita locutus eſt: Ego ſum lux mundi. Qui ſequitur me,non ambulat in tenebris,ſed habebit lumẽ vitæ. Item: Pacẽ meam do vobis,pacẽ meam relinquo vobis. qua qdẽ diuina voce ac doctrina, mitiſſimus Imperator adductus, vtpote,qui ſe veræ noſtræ fidei ducẽ,nedum impietatis inimicum acerrimum eẽ profitetur,hoc ſacrum generale concilium conuocauit,ac eccleſias huc conuenire iuſſit. Quod quidẽ concilium in effugandis impietatis tenebris,non multo ante obortis,ſanctis vero patribus recta cõſectandis,omnia exacta concilia imitatur. Nicænum videlicet, in Arrium mentis inopem,celebratum. Et Conſtantinopolitanum, quod Macedonium ſancti ſpiritus hoſtem,& Apollinarium impium damnauit. Necnon Epheſinum, contra Neſtorium, quia cum Iudæis ſentiret,conuocatum. Et Chalcedoneñ. quod Eutychen, ac Dioſcorum homines maxima dei ira affectos damnauit. Quintum deniq;,in hac ipſa regia ciuitate celebratum, quod Theodorum Mopſueſtienſem, Origenẽ, Didymum Euagrium,& quædam Theodoriti opuſcula contra decẽ ſancti Cyrili capita, necnon & epiſtolam Ibæ inſcriptam,quam Iba ad Marin Perſen ſcripſerat,condẽnauit. Hoc igitur concilium cæteris innitẽs, diuina omnia dogmata renouat, & impias opiniones refellit. Nicænum autem ſymbolum libẽti animo ſuſcipit, approbat, obſignat, queadmodum ab ipſis quoq; concilijs ad omnẽ hæreſim Chriſtianorum animas inquinantem, euertẽdam,ſuſceptum probatumq; fuerat. Legatur nunc pars hæc lrarum,quas Agathon Romanus pontifex ad Conſtantinopolitanum Imperatorẽ ſcripſerat. Quæcunq; a ſanctis (inquit) maioribus noſtris,necnon a quinq; ſacris concilijs canonice,puro corde,ſumma religione & fide,ac ſine ambiguitate decreta fuerãt, ea ipſi quoq; dubio procul ſeruamus, hinc vni ſummo ſtudio incumbẽtes,vt nil prorſus eorum minuatur ,aut mutetur,aut quicq̃ ipſis addatur,verum omnia in verbis atq; ſentẽtijs eadẽ pmaneant. Et alibi: Conſtanti animo ſumus (inquit) vt decreta a catholica & apoſtolica ſede nobiſcum pro fide tradita,ſeruemus atq; colamus,credẽtes in vnum deum patrẽ omipotẽtem,& reliqua. Nunc venio ad ſeptimũ & vltimũ generale conciliũ,& dum eius definitio recitet,obſecro vos attẽte audiatis. Sancta generalis ac illuſtris ſynodus,dei gratia & religioſiſſimorũ Chriſtianorũ Conſtantini & Hirenæ matris eius Imperatorũ noſtrorũ auſpicijs in clara ciuitate Nicęna,quę Bithyniẽſis metropolis exiſtit,in ſanctæ Sophiæ baſilica ſcdo celebrata,cunctas catholicæ eccleſiæ definitiones ſequẽdo,iubet ita: Chrs dñs noſter, qui nobis notionis ſuæ lumẽ largitus eſt, quiq; nos idolorũ inſania & tenebris liberauit,vt ſua ſancta catholica atq; apoſtolica eccleſia ſine ſorde maculaq; ſeruaretur,ſuis ſanctis apoſtolis id ſe velle declarans,dixit: Ecce ego vobiſcum ſum oĩbus diebus vſq; ad conſummationẽ ſeculi. Quæ quidẽ promiſſiõis verba non ſolũ illis,verum etiã nobis,qui p eos in ipſum credimus,facta fuiſſe putant. At nonnulli ab illo noſtro acerrimo hoſte elati,munus eiuſmodi nihilipẽdẽtes,a recto tramite deuiarunt, & dum catholicæ eccleſiæ decretis ſeſe opponunt,in veritatis intelligẽtiam peccãt,& iuxta illud dictũ: Axem aratri in errorẽ impulerãt,ob idq; nullos collegerunt fructus. Nãq; cum ſancti homines cẽſerent,nõ eẽnt tamẽ,diuinũ ritum atq; ornatum euertere auſi fuerũt. Quibus deus p Prophetã inquit: Paſtores multi demoliti ſunt vineam meã,conculcauerunt partẽ meam. Impios em̃ homines,qui ſuo ingenio non mediocriter confiderẽt, ſecuti,ſanctã dei eccleſiã Chriſto deo noſtro cõueniẽtẽ dãnauerãt,ac nullam inter pietatẽ impietatemq; differẽtiam faciẽtes,dñi ac ſanctorũ eius imagines,idolorũ ac diabolorum ſigna credunt eẽ. Idcirco Chriſtus dñs deus noſter,quandoquidẽ a tanta taliq; pnicie ſuos peſſum iri non patitur, oẽs terrarum vndiq; præſules vt conuenirẽt, præuidit,vt non ſine diuino zelo a deo afflatorũ ac fideliſſimorũ Imperatorũ noſtrorũ Conſtãtini & Hirenæ,diuinæ catholicæ eccleſiæ traditiones cõi ſnĩa obſignarẽtur atq; ſeruarẽtur. Rebus igitur omnibus pſpectis diligẽtiſſime,ac veram rationem ſequẽtes,nil addimus,neq; tollimus. Verum omnia catholicæ eccleſiæ decreta, q̃ diligẽtiſſime ſeruanda cẽſemus,necnon ſex ſancta illa concilia generalia,in primis clariſſimũ illud Nicęnũ, ac alterũ in regia a deo * ſeruata ciuitate Conſtãtinopolitana celebratum,imitãtes,credimus in vnũ deũ patrẽ oĩpotentẽ, & reliqua,& infra, Omnes credimus,ita ſentimus,ita pruden-

Iohan. 8.b
Iohan.14.d
Matth. 28.c
Hiere.12.d
al's cõſeruãda

prudentes ac ſcientes conſcribimus: hæc eſt apoſtoloꝝ, ſanctoꝝ patrũ, omniũ deniq; D
bene credentiũ fides, quæ vniuerſum orbẽ terraꝝ firmauit. Cumq; deũ vnum in trini-
tate adoremus, neceſſe eſt etiam venerandas eius imagines excolamus: qui vero nõ ita
ſentiunt, ſint anathema, & ab eccleſia expellantur. Ipſi nanq; veteres eccleſię catholicæ
ſanctiones ſuſcipimus, ac maioꝝ noſtroꝝ decreta ſeruamus, qui vero quicquã addide-
rint, aut ab his, quæ ab ipſa eccleſia tradita ſunt, abſtulerint, anathemati ſint aſtricti. Le-
gatur etiam hæc particula inſcripta de anathematibus, quam ſolet Orientalis eccleſia
quotannis celebrare. Qui eccleſiaſticas, inquit, ſanctiões literis traditas, aut aliter memo
riæ proditas, reprobat: anathema eſto. ¶ Lecta ſeptimi generalis concilij definitio-
ne, Latini quendã vetuſtiſſimũ librũ in medium attulere: in quo quidẽ eadem ipſa de-
finitio, ſanctumq; ſpm̃ ex patre filioq; procedere, ſcriptũ erat: qua de re non mediocris
contentio in illa ſeſſione fuit orta. Nã Latini librũ ipſum vetuſtiſſimũ oſtentabãt: ac ve
hementer elati, eum cũ Græcoꝝ libro conferebant: tentantes ex patrum ſubſcriptioni-
bus rebusq; alijs, eorundẽ libroꝝ conuenientiam demonſtrare. Quos cũ in omnibus,
ipſa tantum acceſſione excepta, conuenire vidiſſent, viſi ſunt mirũ in modum admira-
ri: Græci vero ob temporis anguſtiam nil ad id reſpondere: veruntamen Latinis con-
tendentibus, vt ipſa eadẽ definitio cum additione eiuſmodi recitaretur, benigne cõceſ-
ſere. Deinde pater Epheſius orationẽ proſequutus fuit, dicens: Maioꝝ noſtroꝝ ſen- E
tentias, patres ampliſſimi, quas vel in concilijs cõmuni conſenſu promulgaſſent, aut cõ
ciliorum legati pro fide ſua declaraſſent, aut mutuis literis, priuatisve cõmentarijs me-
moriæ prodidiſſent, intellexiſtis. Quæ quidẽ literæ ac cõmẽtaria, etſi priuatoꝝ doctoꝝ
fuerant, pro cõſultis tñ cõciliõꝝ, cõmunibusq; ſentẽtijs habita ſuſceptaq; fuere. Ipſi er-
go, qui noſtros maiores plurimũ veremur, quiq; eoꝝ decreta colimus, ac ipſoꝝ execra
tiones timemus, acceſſionẽ ad ſymbolũ factã ſuſcipere nolumus. Opportunum aũt eſſe
videtur, vt accuſationi ac rationibus noſtris (ſi lubet) reſpondeatis: quãdoquidem ſatis
eſt nobis, concilioꝝ omniũ canones & definitiones, ac ipſoꝝ rationes in pſentia recitaſ-
ſe. Nanq; veſtra prius ad hæc audita reſponſione, alioꝝ quoq; ſanctoꝝ patrũ authorita
tes ac ſententias ad noſtrã cauſam confirmandã afferemus: quas vel publice profiten-
tes, vel quid quiſq; de noſtra religione ſentiret literis mãdantes, memoriæ prodiderũt.
Vos aũt, patres ampliſſimi, rogamus, nobis diſtincte ac per capita dialecticoꝝ more re
ſpondere velitis: vt ipſi rationes veſtras facilius memoria repetentes, his cõmodius ac
dilucidius reſpondere poſſimus, quandoquidẽ vos ignorare non credimus, nos neque
memoria valere, neq; cõponendi, diuidendiq; rationẽ bene ſcire, neq; profiteri ad quã-
uis nobis propoſitam quæſtionẽ poſſe dicere. Veꝝ nobis ſimplicitas & modeſtia ſem F
per ineſt, vt quod a ratione non abſonum ſit, id libenter ſuſcipiamus, oppoſitũ aũt eius
Iul. ingenue abijciamus. ¶ Septimi concilij ſymbolũ, sereniſſime Imperator, quod mo-
do fecimus recitari, in vetuſtiſſimo volumine ſcriptũ eſt: ita vt nemo poterit ſuſpicari
corruptũ fuiſſe: cum præſertim quidã hiſtoricus noſter, antiquus quidẽ ac literatus, in-
ter alia id quoq; teſtetur: hoc ipſum ſymbolũ in ſeptimo cõcilio recitatum fuiſſe. Tali
propterea ſymbolo cũ hac additione vel declaratione, ex filioq;, non mediocrẽ tribui-
mus authoritatẽ. Porro aũt, quoniam velle videmini, vt nos breuibus ac ſigillatim reſ-
pondeamus, idcirco conabimur vobis pro viribus ſatiſfacere. Verum vt id facilius aſſe-
quamur, quod forſitã cauſa fuerit, cur vos quoq; clare reſpõdere valeatis: operępretiũ
eſt, vt quæcunq; modo recitata, ſcriptaq; ſunt, ea ſimul cõferamus. Quibus quidem me
moria repetitis, eorumq; perſpecta conuenientia, ſequẽti ſeſſione ad omnia facilius reſ-
pondebimus. Tum iubente ſynodo, ad diem vigeſimã menſis eiuſdẽ ſeſſio fuit dilata.

¶ Die Iunæ, vigeſima menſis Octobris,
Sexta ſeſſio Ferrariæ.

Iul. Cardinalis. NVdiuſtertius, patres ampliſſimi, cum vnã priuatim ageremus, id, quod a no
bis ſæpiſſime dictũ fuerat, cõmuni ſententia repetiuimus, nos ad veritatem
ſumma pace inueſtigandã, huc conueniſſe. In hanc igitur rẽ ſummo ſtudio
mutuisq; officijs debemꝰ incũbere, & alteri alteris eẽ grati. Qua quidẽ ſpe du
cti, vobis eos libros libẽter pſtare promiſimus, qs ſanctiſſimus põtifex haberet. Aſſerẽti
bus aũt vobis pari ſtudio velle nos proſequi, reuerẽdũ Epheſiũ ac Nicęnũ rogauimus
vt librũ

vt librum veſtrum de octauo concilio per horam nobis mutuo darent. At illi noſtro deſiderio ſatisfacere noluerunt. Siquidem igitur ipſum hunc attuliſtis, bene euenit, ſin minus, anteaquam quippiam agatur, vt afferatur iubete. ¶ Id quod vobis promiſimus, patres ampliſſimi, libenter ſatisfaciemus. Verum interea nequaquam impediri debemus, quo minus negotium noſtrum proſequamur, præſertim cum nobis videatur non expedire, ita librum ipſum vobis concedere, vt eo prorſus priuati ſimus. Præterea, concilium illud inter generalia connumerandum non eſt, quandoquidem non modo non ſuſceptum, verumetiam antiquatum fuiſſe conſtat. Iohannis enim & Adriani ſummorum pontificum tempore cōuocatum fuit, ac Photium Conſtantinopolitanum antiſtitem condemnauit. Is deinde Iohannes aliud concilium habuit, quod item appellauit octauum, quod acta ipſius concilij, quod vos octauum fuiſſe dicitis, improbauit, Photiumq́ʒ reſtituit. Cuius quidem Iohannis pro Photio literæ, memoriæ proditæ ſunt, & adhuc extant. In quo plane concilio inter alia fuerat decretum, vt hæc eadem ſymboli additio tolleretur, quod vos non ignorare putamus. Si quidem igitur ipſius concilij acta reprobata videntur, non eſt congruum rationi, vt de his aliqua mentio fiat, cum alterum octauum concilium ſequi potius deberemus. Propterea tempore ex eo in Conſtantinopolitana eccleſia, hucuſqʒ ſolet ita celebrari. Quæcunqʒ in ſanctos patriarchas Agnatium & Photium ſcripta vel dicta ſint, anathema eſto. Mar.

¶ Hoc metu vos libero, præſtantiſſimi patres, nam nil de ipſo concilio recitabitur. Sed quoniam in eo volumine nonnulla ſexti ſeptimiq́ʒ concilij acta ſunt ſcripta, idcirco ea videre vellemus, nam de octauo concilio nobis curæ non eſt. ¶ Hac ergo conditione vobis hoc volumen libenter concedimus, abſonum enim eſſet a ratione, poſtpoſitis concilijs generalibus, priuatim conuentus rationem habere. Sed de his hactenus. ¶ Ex veſtra longa oratione, patres ampliſſimi, ad quam equidem reſponſurus ſum, quatuor equidem collegimus capita. Initio nanque ſymbola vel (vt rectius loquar) ſymbolum, deinde generalium conciliorum decreta, tertio Cyrilli Vigilij, Agathonis, Cæleſtiniq́ʒ literas recitaſtis. Poſtremo autem, protuliſtis vos tot tamq́ʒ clariſſimos patres ita vereri, ac eorundem execrationes pertimeſcere, vt quicquam ipſorum dictis vel addere, vel ab eis auferre vehementer abhorreatis. Velim autē vos non ignorare, patres optimi, quam vos acceſſionem & incrementum ſymboli appellare ſoletis, eam nos expoſitionem ac dilucidationem eſſe credere, qua quidem ratione a Romana eccleſia in ſymbolo celebratur, etſi prima orationis parte conati fuiſtis oſtendere, additionem ipſam ab ipſa Romana eccleſia factam fuiſſe. Nam in ſecunda dixiſtis, nemini ratione aliqua fas eſſe, quicquam diuino ſymbolo addere, ex tertia vero parte creditis demonſtraſſe, incrementum illud falſum ac inconueniens eſſe. Ex quibus omnibus quartum illud caput conſequebatur, vos ſanctorum patrum execrationes veritos, acceſſionem huiuſmodi nunquam ſuſcepturos eſſe. Hæc vos in ſumma. Ipſi autem contra probabimus, quam vos acceſſionē & cumulum nuncupatis, eam potius diuini ſymboli explanationem ac declarationem eſſe. Deinde, nobis interdictū non eſſe, quo minus expoſitiões huiuſmodi facere valeamus. Tertio, declarationē ipſam verā & cōgruam eē. Poſtremo, plurimis ac fortiſſimis argumentis demōſtrabimus, cuius veritati Chriſtianos oēs acquieſcere debere. Nunc venio ad primū. Et qm̄ in qualibet quæſtione abſolutas ac intelligibiles ratiões deſiderare videmini, idcirco vobiſcum dialectice agā. Rogo aūt vos, me attēti audiatis. Nulla expoſitio vel dilucidatio alicuius artis aut ſcientiæ, debet additio appellari, ſed verbū, ex filioq́ʒ, in verbo, ex pr̄e, cōcludit, eiuſq́ʒ dilucidatio eſt, ergo verbum illud nulla rōne pōt additio nūcupari. Porro aūt qm̄ ſyllogiſmū hunc ꝙ perfectus eſt, ac dialectico canone factus, inficiari debetis minime, ideo reliquū eſt, vt propoſitionē eius vtrāqʒ verā eſſe probemus, quaꝝ primā maiorē, alterā vero minorē dialecticoꝝ more nominabimus. Maiorē aūt ſic demōſtrādā putamus. Oīs additio, vel augmētum ex rebus extraneis fit, vt oīs ſchola philoſophoꝝ tenet, p̄ſertim Ariſtotelis, q in de generatiōe ac interitu libro inquit, aduenięte aliquo fit augmētum. Siquidē igiť omnis additio ex rebus extraneis fit, expoſitio vero atqʒ dilucidatio ab intrinſecis, ac ijs, quæ in eadem ipſa re inſunt, ſole clarius ſequitur, cuiuſuis ſcientiæ expoſitionem ex rebus his factā, quæ in eiuſdē ſcientiæ ſubiecta materia ſint, additionē vel augmētū neutiquā appellari debere. Nanqʒ ſi nullam inter expoſitionē & additionem differentiam poſue-

Iul. cardinalis.

Mar.

Andr.

poſuerimus, multa profecto nobis acciderint incommoda, ſacris em̃ literis additio facta fuiſſe videret, & ad Nicænũ ſymbolũ ſecũda ſynodus acceſſionẽ feciſſe cenſeret, quã tamen conſtat fuiſſe profeſſam, quæcunq; protulerat, a ſuis maioribus accepiſſe, quemadmodum etiã Gregorius cognomẽto theologus, qui in eadẽ ſecunda ſynodo affuit, ad Clydonium ſcribẽs, inquit: Nos fidei patrum ſanctorum, qui ad Arrianã hæreſim euertendã Nycænã ſynodum celebrauerãt, nil vnquã antepoſuimus, neq; quippiam poſſumus præferre. Verum eiuſdẽ fidei ſumus, ac ſemper erimus, addẽtes tantum id, quod de ſancto ſpiritu, ideo imperfecte prolatum fuiſſet, ꝙ antehac nunquã in cõtrouerſiam fuerat vocatum, an pater, & filius ac ſanctus ſpiritus vna diuinitas ſit, ipſumq; ſpiritum deum eſſe, nos oporteat credere. Ex his verbis præſtãtiſſimi patres credere debemus, q̃ plurima fuiſſe a ſecundo concilio declarata, quæ tamẽ minime diceremus additiones fuiſſe. Nam in Nicæno ſymbolo, viſibium omniũ & inuiſibilium: &, filium natum ante om̃ia ſecula: &, in ſpiritum ſanctum dominũ & viuificantẽ, neutiquã erãt ſcripta, quæ licet ab ipõ cõcilio, ſymbolo fuerit addita, nõ tñ propterea putauit acceſſionem nouã ad ſymbolum ipſum feciſſe, vt is beatus Gregorius teſtatur, qui nil aliud ſentire profitetur, q̃ quod Nicæna ſynodus ædidiſſet. Quinimmo ſi diligenter vultis attẽdere, vobis notiſſimũ fiet, nullum vnquã generale conciliũ, poſt primũ celebratum fuiſſe, quod quicquã Nicæno ſymbolo nõ addiderit, aut non ademerit ab eodẽ. Alterum enim concilium, illud Nicæni ſymboli, ex ſubſtantia patris, prorſus abſtulerat. Quartum vero concilium, totum hoc, natum ex patre, id eſt, ex ſubſtãtia patris, in conſubſtantialẽ patri ſecundũ diuinitatẽ, nobis autẽ ſecundũ humanitatẽ, mutauerat, vt Eutychis hæreſim euerteret. Apparet igiť manifeſte, cuiuſpiã rei declarationẽ nõ eẽ additionẽ, q̃d itẽ ex ipſius reuerẽdi patris Epheſii oratiõe probare volumus, qppe q rñdẽs huic a ſe propoſitæ quæſtioni, cur tertiũ conciliũ de Nicæno tantũ ſymbolo mẽtionẽ fecerit, de altero vero minime, dixit, ꝙ ambo illa ſymbola vnum eſſent, nec in aliquo differrent. Syllabæ igiť & dictiões, quæ Nicæno ſymbolo vidẽtur appoſitæ, nullã ad illud fecerũt acceſſionẽ, propterea ꝙ eundẽ ſymboli ſeruauerunt ſenſum. Maior ergo noſtri ſyllogiſmi propoſitio, bene probata videtur, nullã videlicet declarationẽ eẽ additionẽ. Reliquũ aũt ẽ, vt minorẽ etiã demõſtremus, q̃d qdẽ maioris negotij eſt, ac maiori conſideratiõe indiget, verbũ ex filioq;, nõ qdẽ additionẽ, verũ expoſitionẽ eſſe. Neceſſe eſt em̃, qui profitentur ſanctũ ſpiritũ ex pr̃e procedere, filiũ ſimul intelligant, ad quod quidẽ probandũ, non niſi veſtroꝝ ſanctoꝝ doctoꝝ authoritatibus innitar, quibus quidẽ clariſſime demonſtrabo, queãdmodũ ex patre, ita etiã ex filio ſpiritũ ſanctũ procedere. Beatus em̃ Cyrillus exponẽs hoc dictũ Iohannis: Ego rogabo patrẽ, & aliũ paracletũ dabit vobis, inquit: Cum dei & patris bonoꝝ eſſentialiũ filius particeps ſit, eadem etiã ratione ſpiritũ habet, queãdmodũ pater eundẽ habere percipitur, non quidẽ aduentitium aut extraneũ (Inſipientis em̃, immo (vt melius dicã) inſani hominis eſſet ſic credere) ſed queãdmodũ quiſq; noſtrũ, ſuũ ſpiritũ continet, ac ipſum ex viſceribus ſuis emittit. Propterea ſeruator noſter corporaliter ſpiritũ flauit, vt oſtẽderet, queãdmodũ ſpiritus ex ore humano corporaliter exit, ſic etiã ipſum ex diuina ſubſtantia, vt deo cõuenit, profluere. Quibus verbis Cyrillus videtur cõcludere, qm̃ ſi patris om̃ia bona filius ſecundũ ſuã naturã & ſubſtantiã habet, id etiã habeat, neceſſe eẽ, vt inſtar patris ſpiritũ emittat, manẽtibus perſonaꝝ proprietatibus. Vñ ſequitur, filiũ ſic ſe habere ad ſpiritum, queãdmodũ etiã pater. Ne autẽ quiſquã crederet, non de ipſo ſpiritu, verum de quodã ſpirituali chariſmate vel gratia doctorẽ ipſum ſenſiſſe, dictũ hoc ſeruatoris noſtri perpendat: Accipite ſpiritũ ſanctũ. Porro aũt, qm̃ in ſymbolo ſpũs vnã trium perſonaꝝ ſignificat, neceſſe eſt, procedat ex filio, queãdmodũ etiã ex patre. Sed forſan aliqs dixerit, ſermonẽ ipſum de ſpiritu ambiguum eſſe, ita vt non ſpiritus perſonã ſignificet. At nos ad oſtẽdendũ huius oppoſitũ, magnũ Baſiliũ adducemus teſtẽ, q vos docebit, patrẽ & filium ac ſanctũ ſpiritũ ſic ſe habere, vt neq; pater ſine filio & ſpiritu, neq; filius abſq; ſpiritu poſſit intelligi. Qui ſpiritũ (inquit) intelligit, ipſum, & eũ, cuius eſt ſpiritus, ſimulq; filiũ mẽte concipit, qui autẽ hunc pcepit, ſane ſpiritũ non ſeiunxit. Verũ conſequenter ſecundũ ordinẽ, coniunctim autẽ ſecundũ naturã ipſas tres pſonas intelligens, verã aſſecutus eſt fidẽ. Porro autẽ, quoniã ſpiritus Chriſti eſt, & ex eo (vt inquit Apoſtolus) ideo queãdmodum ſi quis alteꝝ extremũ alicuius catenæ traxerit, procul dubio catenã

Marginalia: Gregorius theologus. — Cyrillus Iohan. 4.b. — Iohan. 20.e — Iohan. 20.e — Baſilius — Roma. 8.c. — D — E — F

A catenam totam attraheret, ſic etiam patrē ſimul & filium per eundē ſpiritum traheret. Et ſi quis filium tenet, altera quidē, patrē, ſanctum autē ſpiritū altera parte tenebit. Fieri eñ non poteſt, vt in eis ſeiunctionem aut diuiſionem intelligas eſſe, vt filium ſine patre, vel ſpiritum ſeiunctum a filio, & reliqua, ita patres ampliſſimi diuinæ perſonæ ſe haberi creduntur, vt qui vnā intelligit, alias quoq; percipere neceſſe habeat. Ex quo plane conſequitur, vt qui patrē intelligit ſpiritū ſanctū producere, is quoq; neceſſario credat, eundē ſpiritū a filio pro ci. Ne autē oratio noſtra incredibilis videatur, eundem ipſum Baſiliū attente audiatis, uiū probat habere quæcunq; pater habere credit hoc excepto, filium non eſſe patrē. Patrē (inquit) & filium protuli. Has mihi tene proprietates, filius ergo manens in eſſe filij, & quatenus filius eſt, omia eſt quæ pater, iuxta hoc noſtri domini dictum: Et mea omnia tua ſua, & tua mea ſunt. Imaginis enim omia, rei ſunt exiſtentis, & cætera. Sermo Baſilij, patres optimi, plurimū noſtræ ſententiæ conuenit. Ergo patri ſimul & filio cōmune eſſe videtur, ſpiritum ſanctum producere, multas quoq; alias rationes afferre poterimus, quibus notiſſimū fieret, quoniā ſpiritus ex patre procedere creditur, neceſſe eſſe intelligi, eundē ſpiritum ex filio quoq; procedere: ſed de his hactenus. Importunū eñ videtur hac de re in præſentia diſputare. Sequenti Baſilius Io.

B igitur ſeſſione de hoc accuratius forſan agemus. Verum deus optimus maximus vtinam talem controuerſiā e medio noſtri tollat, ita vt in poſterum haud quaq̄ nobis ſit opus de hac re verba facere. Sed redeo vnde digreſſus ſum, nullam factā fuiſſe dicebā additionem, quadoquidē declaratio nulla ratione poteſt additio nominari, quæ minor noſtri ſyllogiſmi propoſitio fuerat, ad quam quidē probandam, oportebt etiā declarare id quod ſcitu facile eſt, ſpiritum ex filioq; produci. Quod ergo ſymbolo appoſitū eſſe dicitur, id non additio, ſed potius quædā ſymboli expoſitio ac explicatio eſt. Nunc venio ad ſecundā partē, qua quidē probare promiſimus, quicquid ſit illud, ſiue acceſſio, vt vobis: ſiue declaratio, vt nobis videtur, id quo minus feri poſſet, nunquam fuiſſe prohibitum. Nanq; ſi id eſſet augmētum, dubio procul foris veniſſet & extraneum eſſet. Cum autē multas ſyllabas & dictiones vtriq; teſtamento, nedum ſanctoꝝ patrum decretis ſynodorumq; definitionibus, appoſitas fuiſſe conſtet, vt deo fauente probabimus: ſequitur, nobis non interdictum fuiſſe, nec eſſe, additiones eiuſmodi facere, quod ſane ſi quis negauerit, is nullo pacto poterit effugere, quin ſimul concedat, maiores noſtros, qui ſymbolo ac maioꝝ ſuoꝝ dictis addiderant aliquid, ſub anathemate eſſe. Præterea Paulus inquit: Si quis vobis aliud præterquā quod tradidi vobis, euangelizatus fuerit, anathema ſit, ad eius tamen ſcripta acceſſiones non paucæ factæ fuerant. Multa etiā Nicæna ſynodus apoſtoloꝝ ſymbolo addidit, multa ſecundo Nicæno, multa denicq; protulit Epheſina, de quibus neq; prima neq; ſecunda mentionē fecerat. Vetitum igitur illis videtur fuiſſe, ſymbolo noui quicquā apponere, declarare autē minime, nam Paulus Gala. 1. b

C ipſi fere omes anathemate deuincti eſſemus. Præterea, idem apoſtolus ad Corinthios, inquit: Litera quidē occidit, ſpiritus autē viuificat, quos quidē Corinthios incuſabat, q accuratius ſcripturæ q̄ opus eſſet, inniterētur. Non ergo ea debemus inſpicere, quæ videantur occidere, in quo Iudæi vehemētiſſime peccant, quippe qui mentē a ſcriptura non efferunt, quod a noſtris doctoribus mirum in modum reprehēditur, quorum primus beatus Gregorius theologus inquit: De nominibus non certabimus, ſi rem eandē ſignificent. Veſter item Gregorius cognomento doctor: Parum (inquit) curo de dictionibus: nō eñ ſolū in verbis, verumetiā in rebus apud Gregoriū theologum pietas conſiſtit. Porro autē oratio noſtra de dogmate ac de re ipſa fieri videtur, in qua quidē ſi conuenerimus, haud quaq̄ in dictiōibus diſcrepabimus. Siquidē igitur tantus doctor de dictionibus non curauit, nobis profecto multo minus de eiſdē eſſe curæ deberet, ſed ſuo loco diligēter tractabimus, an cōcilia prohibuerint, vt dictionū hmōi nulla prorſus additio fieret. Satis eñ nobis in pñtia fuerit, ſi conſtiterit, cur lr̄aꝝ ac ſyllabaꝝ acceſſio refellenda non ſit, qua in re hoc manifeſto vtar exemplo, nam ipſi ſymbolum latine proferimus, vos autem Græce, alij vero lingna ſua, ſed quoniam idem omnes ſentimus, ideo nullum ex eo inconueniens poteſt accidere. Verum dialectico argumento agamus, q̄d etiā bonis lr̄is mediocriter eruditis patet. Oēs ſcientiæ ἀξιώματα, propria, hoc eſt, pronuntiata, vel vt dialectice loquar, principia vel dignitates habent, quæ tametſi multa poteſtate contineant, ac in ſeipſis ſua facultate plures concluſiones includant, 2. Cor. 3. b Gregorius Theolo. Gregorius Palamas

eãs tamen doctores ſyllogiſmis,inductionibus, exemplis, quouis deniq; argumentorũ genere demonſtrare,ac explicare ſolent,propterea tamen nemo proferret ſcientiã eorũ diuerſam eſſe. Teſtis eſt Ariſtoteles in ſuis poſterioribus analyticis. Siquidem igitur & ipſi principia theologicasq; dignitates habemus,quibus in ratione diuina innitimur,atq; credimus,ex his proculdubio demõſtrare poterimus, ſanctum ſpiritum ex filioq; procedere. Id ergo, quod Romana eccleſia profitetur,patet additionẽ non eſſe. Amplius oſtendere poſſumus,additiones hmõi poſſe fieri. Nam Paulus inquit: Vnus dñs,vna fides,vnum baptiſma, vnus deus & pater omniũ, Ergo & vna eccleſia. Vtrũ aũt & vna dignitas,an non? ſed de hoc alias. Eadem igitur eccleſia diuerſis temporibus,ac vrgente neceſſitate,acceſſiones facere poterat. Quæ quidẽ facultas nunquã poterit auferri. Noſter eñ ſeruator inquit. Ecce ego vobiſcum ſum omĩbus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi. Quæ quidẽ oratio nequaq̃ ſignificat, vt deus nobiſcum ſimpliciter ſit, ac nos ſimpliciter regat. Sic eñ lapidibus & plantis, ac omĩbus animãtibus ſemper ineſt, ac ſimpliciter ipſa gubernat,verũ ſemper nobiſcum creditur eẽ,nos ſua gratia vnaq; religione ac fide cõiungẽdo,q̃d procul dubio in ĳs mẽbris videre nõ eſt,q̃ diuerſa fide ſeiuncta ſunt,libera igitur eccleſia videtur eſſe. Præterea,ſi veſtra opinio vera eſſet, magnum diſcrimen incurrerent Chriſtiani, ac magnum incõmodum ipſis accidere facile poſſet. Nam ſi aliquãdo emerſerit hæreſis, eccleſia ſeſe non poſſet ei opponere. Secũdum tamen concilium acceſſionem facere cœpit,hanc excuſationem afferendo,vt,ſi fieri poſſet, firmam & illæſam eccleſiam ſemper eſſe, ſane nulla eſſet opus additione. Sed quoniam quandoq; videtur periclitari,idcirco neceſſe erat acceſſionem ad Nicænum ſymbolum facere,vt ipſi quoq; aſſerimus Romanæ eccleſiæ contigiſſe. At ei fuerat interdictum,hoc equidem oſtendatis velim,cum a maioribus noſtris nil aliud prohibitũ fuiſſe conſtet,q̃ vt nemini liceret diuerſam fidẽ proferre,aut componere, literisve mãdare,vt in Epheſini cõcilĳ actis(vt bene noſtis)videtur,quod cæteræ quoq; ſynodi cõſectantes,ſimili modo prohibuere,ſanctiq; doctores qui de ſyllabis & dictionibus priuatim fecerant mentionem, ad illud idem concilium ſe retulerant. Poſteriores denique oẽs ipſius tertĳ concilĳ prohibitionẽ eadẽ ratiõe ſuſceperant, ne cui diuino ſymbolo diuerſas dictiones aliam fidẽ ſignificantes,liceret apponere. Neceſſe eſt igitur, verba oĩa, ad eundẽ ſenſum referri, eosq; q ſyllabarũ & dictionũ meminerant, idẽ intellexiſſe,vt hæ dictiones eſſent fugiendæ,quę diuerſam fidẽ ſignificarẽt. Quemadmodũ eñ diuerſus a noſtra religione ſenſus vehementer eſt eĳciendus,ita etiam verba fidem aliam ſignificantia refellenda ſunt. Patet igitur,prohibitionem ipſam neutiquã contra nos facere,quodq; vos additionem,nos vero declarationem appellamus, id rem vnam eandemq; fidẽ ſignificare,& ad eandem ſpectare,vnde liquet nos nequaq̃ eſſe ſub anathemate. Alia quoq;,præſtantiſſimi patres, ad hanc rem plurimum pertinẽtia dicere poſſemus,quæ ex quarti cõcilĳ actis collegimus, verum opportunũ eſt vt ſurgamus. Tum ſynodus decreuit,vt ad diem proximi ſabbati ſeſſio prorogaretur.

Ephe.4.a

Mat. 28.c

¶ Die ſabbati.xxv.octobris,ſeptima ſeſſio Ferrariæ.

Andr. TVa venia & gratia,pater beatiſſime,necnõ mitiſſimi Imperatoris ac ſanctiſſimi patriarchæ iuſſu,orationẽ noſtrã,quã proxima ſeſſione habuimus,proſequemur. Qua quidẽ oratiõe duo credimus oñdiſſe, ſpiritum ex filioq; procedere,quemadmodũ Romana eccleſia profitetur,additionẽ nõ eſſe, ac nunq̃ interdictum fuiſſe,quo minus acceſſiones huiuſmodi ab eccleſia fierẽt. Reliquum autẽ nobis erat duo alia demonſtrare,quæ tunc probare promiſimus, additionem ipſam valde conuenientem,nedũ verã eſſe,ac plurimũ oportere,vt a Chriſtianis omĩbus excolatur. Etſi ſanctiſſimus ac ſummus pontifex, ac hi præſtantiſſimi patres vnum tantũ ſufficere crederent, vt demonſtraremus acceſſionem ipſam verã & congruã eſſe. Veritas eñ ppendẽda eſt. Quãdoquidem ipã cognita,eius cõtraria facillime diſſoluunt,vt Ariſtoteles nr̃ teſtat,quia oĩa vero cõſonãt,falſo aũt(inqt)cito diſſonat verũ. Conueniẽs igit eſſet ipſius augmenti veritatem oñdere,ꝙ eo modo facilius vobis ſuaderetis,id Romanæ eccleſiæ dubio procul facere licuiſſe,ad quod qdem probandũ,cũ publicis & priuatis oratiõibus,tum certis libellis nos ſæpenumero prouocaſtis,ea præſertim orõne, qua pater Epheſius ex nobis quæſiuit,cur Romana eccleſia acceſſionem ad ſymbolum fecerit. His ergo patribus gratiſſimum fieret,ſi veritas hęc eluceſceret. Nanq; cum in dubiũ

vocari

A vocari non poſſit,declaratione ipſam a maioribus noſtris fuiſſe factã:& ne forte quiſ-
piam ambigeret,an tali eſſet opus declaratione,idcirco nobis(vt ſupra dictũ eſt)vide-
batur operæpretium eiuſce rei veritatẽ oſtendere & aggredi,ex quo etiam crederetis,
ipſam a Romana eccleſia conuenienter,maxima pſertim vrgente neceſſitate,additã ſym
bolo fuiſſe. Veſtra aũt argumenta,quæ priuatim inter vos ferebantur(vt nunc nobis re
latum eſt)facile poſſent refelli,quibus oſtendere credebatis,nos a ratione propoſita di-
uertiſſe,ac nulla reſponſione ad veſtram orationẽ facta,ad valde impertinentia veniſſe.
Quorum neutrũ,patres ampiſſ.credimus cõmiſiſſe. Si nanq; vos(vt libuit)peroraſtis:a
ratione non fuerat abſonũ,ſi ipſi quoq; ad libitũ noſtrũ reſpondiſſemus:cum pſertim
oratio noſtra nequaq̃ inepta videretur:ſed neq;(pace veſtra dixerim)impertinens fue-
rat.Nã etiam is,qui cauſam dicit in foro,aut in academia ſibi propoſitis argumentis re-
ſpondet,quandoq; ſolet diuertere,& aliquã concluſionẽ probare:cuius deinde verita
te percepta,ad propoſitũ reuerti:ita tamen,vt de iuribus petentis neutiq̃ minuatur.Sed
ideo vobis videtur,nos nequaq̃ ad propoſitũ reſpondiſſe, q nondũ ad tertiam partem
venimus:Quærentibus em̃ vobis,an nobis licuerit diuino ſymbolo quicq̃ addere,aut
verbũ eius aliquod declarare, necne, id nos proculdubio facere poſſe profeſſi fuimus.
Sed cũ aliam huius rationẽ afferre non poſſemus,idcirco noſtrã ipſam declarationẽ ve
ram ac neceſſariã eſſe volebamus oſtendere.Quod plane caput orationis noſtræ tertiũ
futurũ fuerat.De q̃ quidẽ nõ eſſet ab re(vt paulo ante dictũ eſt)accuratius diſputare.
Sed qm̃ id grauiter ferre videmini,ac nobis enuntiaſtis,vos ad id minime reſponſuros
B eſſe,idcirco vt hac etiam in re vobis gratiſſimũ faciamus,parte illa poſtpoſita, nonnulla
alia proferemus,quibus & habita noſtra oratio explanabitur, quæq; ad ea,quæ ſuo lo-
co probabimus,neceſſaria fuerint:ita vt omnes intelligant nos ad propoſitũ reſponde
re,& an iuſtã in nos inuehendi cauſam habeatis.Vt aũt noſtra oratio plana & intelligi-
bilis ſit,ex his ipſis noſtrũ ſumemus exordium,quæ modo vos recitaſtis. Initio Nicæ-
num ſymbolũ protuliſtis:quod cur feceritis,nõ ipſi videmus, quandoquidẽ id videtur
nulla nobis ratione obſtare,neq; noſtræ ſententiæ contrariũ eſſe.Noſtra em̃ controuer
ſia eſt,an ſanctus ſpũs quemadmodũ ex patre,ita etiã ex filio procedat:& an Romanæ
eccleſiæ hoc declarare licuerit.Symbolũ aũt ipſum tametſi ſanctiſſimũ ſit, ad propoſi-
tum tamen neutiq̃ ſpectare videtur.Num illud ipſi non credimus?Num a nobis non
ſuſcipitur?non approbatur, non excolitur, non celebratur? Num deniq; nobis idẽ &
vobis cõmune non eſt?At pater Epheſius dixerat,ſecundũ & tertium concilium defi-
niſſe,ſymbolũ illud immutabile manere debere.Hoc etiam ipſi fatemur,nõ ita tamẽ,vt
idẽ clarius ac lucidius reddi,ſi opus eſſet,non poſſet:ſed quæ ad eius veritatẽ ſpectarẽt,
ea ſemper immota manerent.Nã quemadmodũ ſcientiaꝝ principia, omnia ſua poſte-
riora potentia cõtinent,ac in ſeipſis includunt:ita etiam Nicænũ ſymbolũ Chriſtiano-
rum doctrinã & fidẽ in ſeipſo implicitã continere, includereq; cenſetur. Illud em̃ in fi-
C lium ex patre natũ,in Arrium hæreticũ celebratum fuerat.Sanctũ aũt ſpiritum deum
eſſe,in Macedoniũ & Eunomium.Filium vero fuiſſe incarnatũ & genitum, aduerſus
Neſtoriũ.Imo ſi quis omnia diligenter perpenderit, nullã prorſus præteritã inueniet
hæreſim,vel futurã excogitabit,quæ non eiuſdẽ Nicæni ſymboli facultate diruta fue-
rit,vel quæ deſtrui nõ poſſit.Siquidẽ igitur ſymbolũ hoc pro noſtræ fidei fundamen-
to celebratum fuerat,neceſſe eſt,immutabile maneat,principioꝝ cæteraꝝ ſcientiaꝝ in-
ſtar:quibus datis atq; conceſſis,immotiſq; permanentibus,multas concluſiones docto
res probare ſolent.Patet ergo,cur Romanã eccleſiam ex ipſo ſymbolo neutiq̃ accuſa-
re poteſtis,quod vnã cũ tertij concilij definitione velim iterum recitetur.Audiſtis,am
pliſſimi patres,interdictum ipſius concilij vtraq; lingua perlectum : quo plane nil aliud
prohibetur, niſi vt diuerſa fides componi, vel literis mandari, aut ab aliquo profer-
ri non poſſit,quorum nihil ipſi benignitate dei commiſimus:quandoquidem pauloan-
te probauimus,vnius ac eiuſdem eſſe religionis,profiteri ſanctum ſpiritũ ex filio quẽ-
admodum ex patre procedere:q expoſitio,explanatio,declaratio,dilucidatio,id deni-
q; genus alia,additiones non ſunt,cum diuerſam fidem nequaquã ſignificent. Conſtat
ergo clariſſime,interdictum illud minime contra nos facere. Sed ad Cyrilli literas ve-
niamus,quas ad Iohannem Antiochenum præſulem ſcripſerat:quæ(ſi placet) iterũ re
citentur.Ipſius tertij concilij authores,Patres ampliſſimi,pſertim idem ipſe Cyrillus,

qui eidem præfuerat,ad eius definitionem ac interdictum ſe referentes,priuatim cõſcripſerant. Siquidem igitur patres hi de fide tantum diuerſa,non autem de verbis curabant,in dubium vocari non debet,quia literæ quoq; Cyrilli nõ eundem habeant ſenſum,vt ſingulas earundum literarum particulas accurate conſideranti patet. Nullã(inquit)vel nobis vel mortalibus alijs facultatem concedimus, vt aliquã ſymboli dictionem mutare,aut vnam ſyllabam præterire valeant,quorum neutrum in ſanctum ſymbolum nos commiſiſſe videmur. hæ ergo literæ in aliquo nobis non obſtant. Præterea ſcitu dignum eſſe exiſtimo,cunctas eiuſcemodi definitiones & decreta, præſertim illud,de quo paulo ſuperius dicebamus,poſt conciliorum decreta ſcriptum fuiſſe:Ergo quemadmodum cogente neceſſitate,his non obſtantibus interdictis, licebat eccleſiæ declarare,diuinaq; dogmata illuſtriora reddere, ac ipſa Chriſtianos docere:ita etiam ſi quædam ſymboli particula a Romana eccleſia fuerat explanata,id vitio vertendum nõ eſt:neq; quicquam contra definitiones & prohibitionem ipſam commiſſum fuiſſe videtur. Amplius,pater Epheſius vocauit in controuerſiam,cur tertia ſynodus de prima tantum fecerat mentionem,de ſecunda vero minime,qui deinde ſibijpſi recte ſubtiliterq; viſus eſt reſpondiſſe,ꝙ vtrunq; earundem ſynodorũ ſymbolum pro vno ſolo diiudicabatur,ꝙ ſenſum vnum habebant,etſi quibuſdam in verbis differre plurimum viderentur. Quam quidem reſponſionem ipſi ſuſcipimus,ac ei noſtra in controuerſia innitimur:pariq; ratione credimus hoc noſtrum ſymbolũ diuerſis vocabulis vnam eandemq; fidem ſignificare. Hoc igitur tertij concilij interdictum haud contra nos facere videtur. Sed Chalcedonenſe quoq; legatur decretum. ¶In Chalcedonenſi concilio,patres optimi,Nicænum primo,deinde Conſtantinopolitanum ſymbolum fuit recitatum:poſtea vero concilium ipſum decreuit,hoc ſymbolum ad perfectam noſtræ fidei notionẽ ſufficere:vltimo autem inſtar tertij concilij interdixit,vt aliam fidẽ proferret nemo. ¶Etſi huiuſmodi definitio & interdictũ,præſtantiſſimi patres, nequaquam contra nos facit,tamen vt id omnes clarius intelligant, nonnullas afferam rationes. Nam illuſtriſſima ſynodus illa decreuerat,Conſtantinopolitanũ ſymbolum ad incarnationis dei filij dilucidationem,ac noſtram fidem ſufficere:quia tamen verbis clariſſimis non conſtabat, idcirco nonnulla ei verba addiderat,nonnulla etiã ab ipſo(vt patet)abſtulerat:propterea tamen fidem ipſam mutaſſe,aut prorſus aliam feciſſe non creditur. Interdicta igitur ipſa facta fuiſſe cenſemus,ne cui ſenſum ipſius ſymboli mutare liceret:non autem,quo minus eccleſia ſymbolum ipſum in poſterũ exponere, dilucidareq; poſſet. Sed velim a vobis ampliſſimi patres doceri,an ſacratiſſimũ euangelium perfectiſſimam noſtræ religionis doctrinã præ ſe ferat? Equidem vos nil aliud puto pro veſtra ſumma pietate reſponſuros,ꝗ conſummatiſſimã fidei noſtræ ſcientiam in ipſo concluſam eſſe, licet ꝗplurimi Græcorũ ac Latinorũ doctores,illud,necnon apoſtolorũ ſymbolũ explanauerant ac declarauerãt. Hæc igitur patris Epheſij ſententia vera videt eſſe,totã ſacrã ſcripturã ita noſtris a maioribus fuiſſe probatã & obſignatã, vt addere vel ab ea quicquã auferre fas nemini ſit. Proptereaq; dicebat,idem quoq; nobis de ſymbolo credendum eſſe. Euangeliſtas autem noluiſſe,quin aliquis eorum ſcriptis addere poſſet:ſed ipſorũ fuiſſe ſententiæ,vt talis inhibendi facultas ſuis poſterioribus deferretur:necnon ſecundum concilium, ipſorũ euangeliſtarum veſtigia ſequutum, nequaquã interdicere voluiſſe:Hæc(pace veſtra dixerim)in pagina ſacra nõ extant:Imo Paulus ad Galathas inquit:Si quis vobis euãgelizauerit præter id quod accepiſtis,anathema ſit. Et Iohannes in Apocal. Siquis appoſuerit ad hoc,apponet deus ſuper illum plagas ſcriptas in libro iſto. Et ſi quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius,auferet deus partem eius de libro vitæ. Omnes ergo doctores ſancti potuerãt interdicere, ne cui liceret acceſſionem ad eorũ ſcripta facere:poſteriores tamen ſcripturam ſanctã clariorem neceſſario reddidere. Nam quoniam Arrius profitebatur dei filium creaturam,alteriuſq; ſubſtantiæ a patris ſubſtantia eſſe,ſcilicet his verbis ſeruatoris innitens, Pater maior me eſt:ideo doctores hac adducti neceſſitate,quanam ratione patre filius minor eſſet,declarauere:vt in poſterum accidere poterit. Sanctum enim ſpiritum, deũ ac dominum & viuificantem profitemur,& qui cum patre & filio ſimul adoratur & cõglorificatur:ipſum tamen cœli & terræ factorem eſſe neutiquam in ſymbolo celebramus. Ergo ſi noua hæreſi quæreretur,cur ſanctus ſpiritus,inſtar patris & filij,factor cœli

Margin notes: D (beside line 1); Iul.card. / E (beside "demq; fidem ſignificare… videtur."); Andr. (beside "ferret nemo."); F (beside "lorũ ſymbolũ explanauerant…"); Galat.i.b (beside "Paulus ad Galathas…"); Apoca.22.d (beside "thema ſit…"); Iohan.14.d (beside "Pater maior me eſt…").

A cœli terræq; non celebretur, nonne tũ nobis neceſſe fuerit, vt conuocata eccleſia quæſtionem huiuſmodi diſſoluamus, ac veritatẽ ipſam prædicemus, ſanctum videlicet ſpiritum ita cœli & terræ factorem eſſe, quemadmodum pater & filius? Eccleſia igitur neq; a tertia, neq; a quarta, neq; cæteris a ſynodis ita præſcriptis legibus interdicta videtur eſſe, vt cogente neceſſitate, ambigua declarare nõ valeat. Sed quartæ ſynodi definitio iterum (ſi lubet) recitetur. Ecce, patres ampliſſimi, q̃ clariſſime patet, quidnã in hac quæſtione dicendum ſit. Synodus eñ quarta decreuerat, ne cui liceret in poſterum aliam fidem aut diuerſum ſymbolum componere vel proferre, quorum neutrum ipſi gratia dei commiſimus. Sed verbum illud, ſi ſuffeciſſet, diligentius rogo perpendite. Non enim ſynodus dixerat, ſufficit: ita vt oratio ipſa ſic intelligi debeat, ſi nulla hæreſis emerſiſſet, Nicenum ſymbolum dubio procul ſatiſfeciſſet. Sed quoniam plurima inſurrexerat hæreſis, ideo neceſſe fuerat, vt diuerſis temporibus, fide tamen ſymboloq; non mutato, diuerſæ fierent expoſitiones. Symbolum autem fuiſſe perfectum, quemadmodũ pater Epheſius protulit, ob idq; nulla indiguiſſe additione, ratione dupli ci poteſt intelligi: vel quantum ad veritatem & fidem, vel quantum ad notionem pertineat. Ea igitur ratione ita ſymbolum fuiſſe perfectum, vt ei non eſſet opus acceſſione,

B fatemur: ob plurimam tamen hæreſim ortam, neceſſe fuerat, vt accuratiori expoſitione perfectioriq; explanatione ſymbolum ipſum dilucidaretur. Rerum profecto neceſſitatem ac varios temporum * curſus, patres ampliſſimi, conſiderare debetis. Homines eñ mortales cũ ſint, oĩaq; futura neutiquã p̃ſpicere poſſint, neceſſe eſt, eadem ſemper eccleſia maneat, eademq; dignitate prædita ſit: vt vſq; ad ſeculi finem contradicentibus ſe opponat, ipſoſq; redarguat, & refellat. His igitur fortiſſimis patet argumentis, nullum obſtare decretum, quo minus eccleſia valeat dubia & obſcura exponere, ac dilucidare. Præterea poſt ſymbolum & decreta ſancita, definitiones traditæ fuerant: q̃ ſi valde eẽt ignotum quid pro religione ac bonis moribus, eſſet in poſterum declarandum: propterea q; ſæpiſſime aliæ atq; aliæ definitiones poſteritati traduntur. Sanctorum igitur patrum decreta ita præfinita videntur eẽ, vt quemadmodum diuerſa denuo definitio traditur, ita etiam explanatio ipſi conueniens poſſit fieri. Porro autem ipſi quoq; concedimus, quod pater Epheſius protulit, nulli fas eſſe aliud ſymbolum tradere: ea tamen ratione, qua præſul ipſe dicebat, Conſtantinopolitanum a Nicæno neutiquã diſcrepare, etſi plures illud ſyllabas ac dictiones habeat, huic vero multa vel addita vel ab eodem ablata fuerint. ¶ Seſſione proxima, patres optimi, verbum, ſi ſuffeciſſet, ac totã ipſam orationem non accurate expoſuiſtis. Verum, quod quæſtionem noſtram facile ſoluerit, prætermiſiſtis. Nam Chalcedonenſe cõcilium inquit, nil addentes vel auferentes, ſed ſanctum ſpiritum eẽ dominum declarantes, & reliqua. Qui quidem ſermo erat in

als, caſus — Iul. car.

C eos, qui ſacræ paginæ innitentes, contra ſanctum ſpiritum diſſerebant. Ex his itaq; verbis quæ vos ſilentio præterijſtis, luce clarius patet, ipſam noſtram declarationem, ex filioq;, talem non eẽ acceſſionem, qualem conciliorũ decretis prohiberi cenſemus, quẽadmodum beatus Thomas in libro contra Græcos hanc eandem quæſtionem diſſoluit. Sed ex quinti concilij actis, Iohannis Cõſtãtinopolitani præſulis ſermo recitetur.

¶ Orationem noſtrã, patres ampliſſ. ex quinti cõcilij ſententia, veram eẽ probabimus: Vt Chriſtifideles (inquit ipſe Iohannes) ab ineptis verbis abſtineant, mentem autem ſuam diuino ſymbolo, quo baptizati ſumus, adhibeant, quod quidẽ Nicæna ſynodus ſancti ſpiritus gratia memoriæ prodidit, & reliqua. A cæteris tamen concilijs magna verborũ mutatio eidem ſymbolo facta fuiſſe videtur, quam tamen ipſi declarationem eẽ dicimus: quandoquidem eorum, quæ ad fidem pertineant, nulla prorſus in eo apparet mutatio. Non ergo Rom̃. eccleſia diuino ſymbolo quicquã addiderat, neq; in poſterum addet. Sed Vigilij literæ iterum legantur. Summus is pontifex, patres ampliſſimi, declarans, quid de religione ſentiret, id quod ipſi quoq; credimus, ac profitemur, memoriæ prodidit: vt aliam doctrinam & fidem aut diuerſum ſymbolum nemo profiteri deberet, ſed tantum illud, quod Nicæna ſynodus pie tradidit, Conſtantinopolitana vero ampliauit, ac Epheſina illuſtrauit. Idem igitur cum Vigilio volumus, idẽq; ſentimus, qui nil prorſus decreuiſſe videtur, quod non ipſi quoq; profiteamur, ſummoq; ſtudio proſequamur. — Andr.

¶ Harũ literarum vna particula, patres optimi, noſtrã quæſtionem diſſoluet. Ephe- — Iul. card.

ſinam (inquit) ſuſcipimus ſynodum, quæ maiores ſuos ſequuta, Neſtorium impium ac D
eius ſceleſtiſſima dogmata ſectamq́ damnauerat. Siquidem igitur ea ratiõe Neſtorius
fuerat damnatus, ſequitur, vt hi, qui ea omnia, quæ in ſymbolo ſunt incluſa, profitean-
tur, nequaq̃ debeant cõdemnari: verũ hi tantũ, qui a ſymbolo diuerſa ſentiant: quãdo-
quidem diuerſitas dogmatũ ſolummodo prohibetur. Sed ſextę ſynodi decretũ iterum
recitetur. Nicenũ ecce ſymbolũ in primis ſuſceperat, dein Epheſinũ, poſtea vero decre
uerat, poſtremo aũt interdixerat. Vnde veſtra ex ſententia ſequeretur, eos, qui ipſius ſy
nodi decretis, nedum, qui ſymbolo addiderint, prophanos eſſe.

Mar. ¶ Breuitati ſtudentes ipſi, definitiones huiuſmodi recitare noluimus.

Iul. card. ¶ At plurimum ad nos ſpectare videntur. Nemo em̃ crederet eos ſub anathemate
eſſe, qui eiuſcemodi definitionum fuerant authores, quæ non in ſymbolo celebrantur.
Sed magna inter hos libros diſcrepantia eſſe videtur. Nã in Conſtantinopolitano ſym
bolo, quod ab Epheſina & Chalcedonenſi ſynodo conſtat citatum fuiſſe, neq; deũ de
deo, neq; de cœlis, legitur in hoc libro. Operæpretium igitur eſt, hoc in vetuſtioribus
libris inſpicere. Eſt ne ita reuerende pater an non?

Mar. ¶ Ipſi ſane ſymbolum celebramus, quod ſcripturæ relictũ fuerat: Si autem inter vos
Iul. card. talis controuerſia eſt, vos videritis. ¶ Hic non eſt ſcriptum, de cœlis. In margine au-
tem ita legitur, nota Græcos qui celebrant, de cœlis.

Ruth. Iul. card. ¶ Num vos de cœlis non celebratis? ¶ Id ipſi celebrare ſolemus.

Ruth. ¶ Ergo conuenimus, quemadmodum in noſtris libris eſt ſcriptum. Vnde autẽ ve-
ſtra hęc ambiguitas orta fuerit, ignoramus. Siquidem igitur ſic ab omnibus celebratur, E
Iul. card. quemadmodum in noſtris ac vetuſtiſſimis libris legitur, nullam ipſi tenemur reddere ra
tionem, cur in libris veſtris diſcrepantia ſit. ¶ Hæc ideo protuli, vt oſtẽderem id ad-
di ſymbolo potuiſſe, quod non eſſet alienũ a ratione: vt conſtat, poſt Epheſinũ interdi
Andr. ctum, acceſſionem congruam ad ſymbolum factã fuiſſe. ¶ Sed neq; ex ſextæ ſyno-
di inhibitione, præſtantiſſ. patres, poteſtis nos merito incuſare: quandoquidem ipſa ſy-
nodus de alia tantum fide, diuerſoq; ſymbolo ſentiebat. Ipſi vero (vt ſupra multis ac for
tiſſimis argumentis probauimus) non aliam fidem colimus, neq; diuerſum ſymbolũ ce
lebramus. Nunc ad Agathonis literas veniamus: quas iterũ, obſecro, recitetis. Senten-
tia noſtra, patres ampliſſ. literis his cõfirmatur. Huic vni ſummo ſtudio (inquit) incum-
bentes, vt nil prorſus eorum minuatur aut mutetur, aut quicquã ipſis addatur, veꝝ om
nia in verbis atq; ſententijs eadem permaneant. Et infra: Conſtanti animo ſumus, vt de
creta a catholica & apoſtolica ſede nobiſcum pro fide tradita, ſeruemus atq; colamus.
Satis eſt ergo, vt in ſententijs, hoc eſt, in ſignificatione & intelligentia, rata maneant: iu
Roman. 10. b xta illud Apoſtoli: Corde creditur ad iuſtitiam, Fides autem non ſolũ in mente, verum
etiam in confeſſione conſiſtit, quæ quidem non niſi verbis fieri poteſt. Porro quoniam
apud Ariſtotelem, voces ſunt earũ, quæ ſunt in anima, paſſionum notæ, animorum vi
delicet affectus ſignificantes: idcirco quid quiſq; profiteatur, intelligi bene non poterit,
niſi verba menti conueniant, vt exemplari exemplum. Bene ergo credimus non licere, F
verba rationi contraria, vel diuerſam ſignificantia fidem, apponere ſymbolo. Paulo ve-
ro ſupra probauimus, declarationem ad perfectam intelligentiam pertinentem, nõ eſſe
vetitam. Agathon igitur ſummus pontifex verba diuerſam tantum fidem ſignificãtia
Iul. card. prohibuerat. ¶ In Agathonis ſymbolo, patres optimi, nonnulla ſunt verba, quæ
Conſtantinopolitano ſymbolo, multis alijs ablatis, is addiderat. Nam abſtulit quidem
hæc, & in vnum dominum Ieſum Chriſtum, & ex patre natum ante omnia ſecula, nec
non lumen de lumine, deum verum de deo vero, genitum, non factum. Hæc autẽ ad-
didit, quæ in cœlo, & in terra. Quæ quidem verborum acceſſio, declaratio potius q̃ ad
ditio debet nuncupari: quæ declaratio (vt ſæpe ac ſæpius dictum eſt) nullis præſcriptis
legibus prohibetur. Siquidem igitur Agathoni licuerat Conſtantinopolitano ſymbo-
lo non minus addere, q̃ ab eo verba plurima auferre, non tamen propterea ipſum accu
ſatis, cur nos paruæ huius additionis, ex filio, q̃ verũ ſignificat, tã vehementer arguitis?

Andr. ¶ Probitas ergo & innocẽtia noſtra ex his, quæ diximus, explorata eſt, ac nos imme
rito a vobis incuſari. Nunc aũt ad ſeptimã ſynodũ venimus, cuius in primis ſymbolum
Iul. card. recitetur. ¶ Maxima libroꝝ noſtroꝝ diſcrepantia videtur eſſe. Nam in noſtro vetu
ſtiſſimo ſcriptum eſt, ex filioq;, in veſtro autem minime. Sed de hoc alias.

¶ Sym-

A ¶Symboli particulam, ex filioq́, a ſeptimo generali concilio conſtat celebratam fuiſſe, ſed hoc aliàs accuratius perſcrutabimur. Symbolum autē dixiſtis a maioribus noſtris ita probatum & obſignatum fuiſſe, vt nulla ratiōe mutari liceat, queādmodum ex eo cognoſci poteſt, ꝙ verbum θεοτόκος, id eſt, deipara, in ſymbolo neutiq̄ celebratur. De qua cum eſſet Neſtorij tēporibus vocatum in dubium, an mater dei nominari deberet, necne, habita diligēti conſideratione, concilium definiuit, vt vera dei mater appellaret, quod tamen ſymbolo (vt dicitis) nolens addere, decreuit, vt in actis eius conſcriberetur, poſteritatiq́ traderetur. Quæ omnia, patres ampliſſimi concedimus, ac vera fatemur eſſe. Sed ideo neceſſe nequaquam fuiſſe, vt verbum illud ſymbolo adderetur, ꝙ pluribus alijs ſymboli verbis cognoſcitur, Mariam virginē dei genitricē eſſe. Nam ex patre natum. & conſubſtantialem patri (filius enim deus eſt, queādmodum etiam pater) amplius & incarnatus, & homo factus, omnia hæc in ſymbolo celebrata, proculdubio deum & hominem natum eſſe ſignificant. Præterea, tametſi definitiones & ſymbolum in aliquo differunt, in pluribus tamē conueniunt. Nam differre quidē videntur, ꝙ plura eorum, quæ ad fidē pertineant, a definitionibus, q̄ a ſymbolo cōtinent, (de quibus in præſentia dicere non eſt opus, nā multa volumina decretis eiuſmodi plena ſunt) conueniunt autē, ꝙ ſimul ad noſtram ſpectant religionē. Propterea noſtri maiores ipſius ſymboli ac decretoꝝ omnium authores, pro cunctis ſimiliter interdixerant, vt ſymbolum pariter & decreta, vim eandē habere oſtēderēt. Vnde euenit, vt eorundē ſymboli ac decretoꝝ præuaricatores, in quibuſdam conuētibus anathemate fuerint deuincti, nō tamē propterea Chriſfidelibus viſum fuit, fidē in aliquo diminutam fuiſſe. Virginē autē dei genitricē fuiſſe, tantundē eſt in definitionibus fuiſſe repoſitum, ac ſi in ſymbolo celebratum fuiſſet. Quod tamē ſi patres ij facere voluiſſent, his quas ſupra diximus rationibus, procul dubio potuiſſent, queādmodum poſteriores ſynodi multa ſymbolo verba addiderunt, quæ nō ita vt verbum dei genitrix, neceſſaria fuiſſe vident. Illis enim ſynodis exploratum fuerat, quæ de ſeruatore noſtro in Niceno ſymbolo celebrant, quàmmaxime ſatisfacere. Andr.

B

¶In hoc valde diſſentire videmur, ſi omnia poſt primum concilia generalia, verbum, deiparam, addere ſymbolo voluiſſent, vtrum potuiſſent, a non? Et ſi Chalcedonēſe cōcilium, quod materiam hanc tractauerat, id feciſſet, an prophanum fuiſſet? Reſpondeat ergo pater Epheſius, rn̄dea (inquam) ac affirmet, vel deneget. Iuli. card.

¶Non neceſſarium eē videt, vt ad hoc ſolum rn̄deatt, veꝝ tota intellecta ōrone, vobis ad omnia reſpondebitur. Imp.

¶Videre videor mētem veſtram, patres ampliſſimi. Creditis em̄ ſanctos Chalcedonēſis concilij authores, fuiſſe prophanos, ſi verbum, deiparam, ſymbolo addidiſſent. At ſi ſynodoꝝ dignitatis rationem habere voluimus, eandē cunctis facultatē fuiſſe credemus. Sin aūt ipſaꝝ authoꝝ numeꝝ conſiderare velimus, in Epheſina ſane ducētos, in Chalcedonēſi vero ſexcētos & triginta patres fuiſſe conſtat, qua quidē ratione hæc illa dignior, maiorisq́ poteſtatis fuiſſe videretur. Iul. card.

C ¶Satis nobis videtur, patres ampliſſimi, veſtris quæſtionibus reſpondiſſe, ipſaſq́ diſſoluiſſe. Nam ſymbola & decreta diuinaq́ dogmata, necnon ſanctoꝝ literæ, quas in medium protuliſtis, in hoc conuenire videntur, ꝙ cuncta ſignificant, memini Chriſtifideli licere diuino ſymbolo fidē aliam addere, literisve mandare, aut quouis modo proferre, quandoquidē patres hi de verbis nihil curauerant. Ipſi autē demonſtrauimus Romanam eccleſiam, neq́ nominibus, neq́ verbis, neq́ aliqua ratione diuerſam fidē poſteritati prodidiſſe. Patet etiā illud, ex filioq́, quod ipſa Romana eccleſia ſolet in ſymbolo celebrare, nequaq̄ fuiſſe vetitum. Sequit caput vltimū, explicare, ac multis argumentis probare, Romanæ eccleſiæ licuiſſe particulam ipſam dilucidare p̄dicateq́, cum p̄ſertim ſanctoꝝ pr̄m ſn̄ia mota, magnoꝝ principū authoritate adducta, magna deniq́ neceſſitate coacta fuerit. Proptereaq́ maiores nr̄i huic ſn̄iæ facillime acquieuerāt, queādmodū vos, q proboꝝ parentū probi filij eſſe cēſemini, facere, ac ſentire nobiſcū deberetis. Sed nūc ſanctoꝝ doctoꝝ authoritates in mediū afferamus, ac in primis Auguſtini illuſtriſſimi Latinoꝝ doctoris, quē quinta ſynodus cōſecrauit, q̄ppe q multis in locis, p̄ſertim in libro de trinitate, ſctm̄ ſpm̄ ex pr̄e filioq́ procedere ſcriptū reliq̄rat. Idē etiā clariſſimus doctor Ambroſius literis mandauerat. Idem Gregorius noſter teſtatur. Hilarius etiam (quem magnum appellare ſoletis) eandē ſentētiam in libro de trinitate reliquerat. Quoꝝ omnium doctoꝝ ſentētiam ſi diligenter perpēderitis, proculdubio cognoſcetis And.

Romanam eccleſiam nil abſoni, nil incongrui, nil deniq; quod cum ſanctoꝝ patrum do D
gmatibus pugnet, profiteri. Sed vt veritas melius illuſtretur, nõnullos etiam veſtroꝝ
doctoꝝ teſtemur. Nam magnus Baſilius in epiſtola ad canonicas, naturalẽ patris & filij,
ſanctiq; ſpiritus ordinem deſcripſit: Sanctus ſpiritus (inquit) patri quidem & filio cõnu-
meratur, cũ ſupra omnem creaturam ſit, ordine vero tertius eſt, vt Euangeliſta nos do-
Marc.16.d cet, domino dicente: Euntes in vniuerſum mundum baptizantes in nomine patris & fi
Math.28.c lij & ſpiritus ſancti. Qui autẽ eum præponit filio, aut ſuperiorem patre dicit, hic cõtradi
alias, baptiza cit dei traditioni, & alienus à ſana fide eſt, quam accepit, * laudatiõis formam nõ ſeruãs.
tionis Et poſt pauca: Quare ſi quis hunc ordinẽ peruertit, ipſam perſonaꝝ exiſtẽtiam & totã
fidẽ inficiatur. Beatus item Gregorius magni Baſilij frater, ac in dignitate & doctrina
ipſo nequaquã inferior (inquit) filium immediate ex patre eſſe, idq; ipſius filij proprium
eſſe. Athanaſius etiam: Qualem ordinem (inquit) & naturam filius habet ad patrem, ta-
lem ordinem & naturam ſpiritus habet ad filium. Sed ad eundem Baſilium redeamus,
Zacha.4.a qui Zachariæ illud, aurea lampas, exponẽs. Queadmodum (inquit) pater naturaliter ac
eſſentialiter ſanctum ſpiritum habet, ita etiam filius eundẽ ſanctum ſpiritum habet. Bea
tus quoq; Iohannes Chryſoſtomus ſuper Iohanne Euangeliſta: Omnia (inquit) filius
eſt, quæ & pater, hoc & excepto, ꝙ ille quidẽ eſt genitor, hic autẽ natus. Sunt etiam alij
Oriẽtales doctores, qui hanc ſentẽtiam memoriæ prodidere, de quibus ſuo loco dice- E
mus. Nunc autẽ quãdoquidẽ tota noſtra difficultas videt̃ eſſe in verbi, procedere, vi p-
cipiẽda, idcirco nonnullos veſtros doctores in medium producemus, complures vero
alios ad aliud tempus ſeruabimus, qui omẽs profeſſi fuerãt, ſanctum ſpiritum ex filioq;
procedere. In primis igitur Symeon Metaphraſtes veſtris in eccleſiis celeberrimus ac-
cedat, qui in beati Dionyſii vita inquit: Terminum corporeæ peregrinationis accipit,
& quæ ſpiritus ſunt, ſpiritualiaq; exercet, ac in cœlos Chriſtus meus aſcendit, ad pater-
namq; ſedẽ reuertitur, & ſpiritum qui ex ipſo procedit, diſcipulis ſuis demittit, vt ipſi gẽ
tem infidam regnant. Ex huius ſancti ſententia, præſtantiſſimi patres, apparet, ſpiri-
tum ex filioq; procedere, queadmodum Romana eccleſia profitetur, verum eſſe. Quam
eñ apud Græcos genitiuus caſus vim habet, eandẽ apud Latinos ablatiuus ſibi vẽdica
re videtur. Anaſtaſius etiam de monte Sina veniat, qui in ſermone de noſtris veris do-
gmatibus inquit: Ex corporis proprietate ac membroꝝ analogia ſimilitudineq; capiẽ-
tes exẽplum, diuinaꝝ perſonaꝝ relationẽ, mutuamq; dependẽtiam comprehẽdimus.
Sic eñ ſpiritus oris eius, hoc eſt, dei, ſanctus ſpiritus nominatur, cum os vnigeniti ſit.
Rurſus: Spiritus qui ex ipſo procedit, & mittitur, non ſolum ex patre, verumetiam ex fi
lio. Legatur & Theodoriti dictum, ac ad ipſum Cyrilli reſpõſio. Sed accedat magnus
ille veſter doctor Epiphanius, qui ſuper his dictis. Ille me glorificabit, quia de meo acci F
Iohan.16.b piet, & annũtiabit vobis, dicit ita: Si ergo a Patre procedit, & de meo accipiet, dicit domi
Matt.11.d nus, queadmodum nemo patrẽ nouit niſi filius, & nemo filium niſi pater, ita equidem
proferre audeo, vt ſpiritum nemo nouerit, niſi pater & filius, a quo procedit, & accipit.
Hæc ſunt doctoꝝ veſtroꝝ ſentẽtiæ, pluribus alijs omiſſis, de quibus in præſentia mẽ-
tionẽ facere nolumus, quibus Romana eccleſia innixa, non putat quicq̃ aliud celebrare
q̃ quod ſancti cõcilioꝝ generaliũ authores, ac eorundẽ poſteriores, nobis tradiderant.
Maior pars quoꝝ, vt Anaſtaſius & Maximus teſtant̃, in ipſis cõcilijs fuerat, ergo veꝝ
eſt, ex filioq; proferre, idq; neceſſario additũ, queadmodũ Oriẽtalis eccleſiæ patres hæ-
reticoꝝ importunitate coacti, multas ſymbolo particulas declarauerãt. Nãq; Neſtoria
na ſecta in Oriẽtali eccleſia p̃dicabat, ſctm̃ ſpm̃, neq; ex filio eẽ, neq; ab eo eẽ accipere, vt
ex Neſtorij ſymbolo patet. Theodoritus qq; ab eo ipſius Neſtorij conſcius, illud Pau-
Galat.4 li: Spiritus filij, declarans, dicebat ibidem ſanctum ſpiritum non accipere eſſe a filio.
Propterea Cyrillus literis mandauit, ſanctum ſpiritum eſſe per filium, ac filii eſſe, & ab
ipſo profluere, quam profecto ſentẽtiam nõ dixiſſet, niſi coactus fuiſſet hæreticoꝝ ipſo
rum opinionẽ euertere, queadmodũ etiã Romanæ eccleſiæ contigit. Nam maximo in
Gallia & in Hiſpanijs ſchiſmate imminẽte, cũ iam ex filioq;, paſſim celebraretur, Roma
no pontifici fuit neceſſe, in multoꝝ Occidẽtaliũ amplæ dignitatis magniq; cõſilij patrũ
cõuẽtu, addito ex filioq;, ſymbolũ magis illuſtrare, nequaq̃ ſane putãti quicq̃ indigni cõ
mittere, quippe qui non fuerat neſcius, conuẽtus multos ante primam Nicenam ſyno-
dũ celebratos fuiſſe, initio Antiochiæ contra Paulum Samoſatenum, deinde Ancyræ
aduer-

A aduerſus eos, qui reuertentes ad fidem, a qua tormentorum metu defecerant, recipere recuſarent. Poſtea vero Neocæſareæ, quos tamē conuētus omes ſynodus ipſa Nicæna cōprobauit, nōnullos eiuſdē Neocęſarieñ. conuētus de ſeptē diaconibus actis exceptis quæ cū probāda nō eſſent, refellit. Conuentū etiā Sardenſem, Occidentalē poſtea nūcupatū, Conſtantini tēporibus celebratū, ſynodus ſecunda ſuſcepit, ad quē cū ſeptuaginta patres Orientalis eccleſiæ cōueniſſent, in ipſum intrare noluerant, quod patres Occidētales Paulum & Athanaſiū excludere noluerunt, qui quidem patres Nicænæ tum ſynodi geſta ab omibus Chriſtianis ſuſcipi, ac excoli debere decreuerunt. Quod quidē decretum ſecunda deinde ſynodus ſine vlla controuerſia confirmauit. Sed rem altius repetamus. Imperante Conſtantino, magni Conſtantini filio, Conſtantius frater eius cū Arrianis hæreticis cōſpirabat, maximo ſane deſiderio affectus, ipſius Nicænæ ſynodi acta reſcindere, ipſamq́ piam doctrinā funditus euertere, quæ ſummus pontifex ægre ferens, Imperatori ſcripſit, is autē Conſtantio fratri ſuo minatus eſt, ſe ei bellum acerrimū illaturum, niſi a tali propoſito receſſiſſet. Propterea Sardenſe ipſum particulare cōcilium fuit celebratū, quod in tertio ſecūdę ſynodi canone, Occidentale (vt ſupra dictū eſt) nuncupat. In quo ſancitū fuit, trecentorum decē & octo patrū fidē in prima ſynodo traditam, verā, & ſanctā fuiſſe, atq; ab omibus Chriſtifidelibus cōplectendā & excolendam. Quā deinde ſanctionē ipſa ſecunda ſynodus approbauit, vt in hoc Græco de eccleſiaſtica hiſtoria volumine legitur. Quiſnam eſt author huius voluminis? Hermeus. Imp.

B Eſt ne rationi congruum, vt in ſynodo hiſtoriæ innitamur? Ad cognoſcendū res geſtas ſereniſſime Imperator, hiſtoria vti debemus. Nam & euangelium, ac vetus ſacra ſcriptura, inſtar hiſtoriæ poſteritati tradita fuerat. Hiſtoriam illam in noſtra religione debemus ſuſcipere, quam maiores noſtri probauerunt, aliam vero minime. And. Imp And. Imp.

De Romanorum, aut Græcorum, aut regum bello hiſtoria mitiſſime Imperator in ſynodo nequaq̄ vti debemus. Sed cū hiſtoria hæc eccleſiaſtica mera ſit, in qua cuncta omnium ſynodorum acta, & patrum ſanctorum definitiones & canones explicantur, cur ei credendum non eſt, cum præſertim in veſtro Græco, nedum in noſtro volumine, res eædem narrentur? Sed (vt iubet) humaniſſime Imperator, omiſſis his, vnde digreſſi ſumus, reuertamur. Vt noſtræ fidei veritas, patres ampliſſimi, dicebamus, magis illuceſceret, magna præſertim vrgente neceſſitate, Romanā eccleſiā hac vera particula ex filioq́ ſuperaddita, ſymbolum declaraſſe ac dilucidaſſe. Sed ſi quis quæret, cur ad id cæteras eccleſias conuocare noluerit, ingenue reſpondebimus, incertū nobis eſſe, an non fuerint conuocatæ. Deinde Romanā eccleſiam ad cōuocādas ipſas, nequaq̄ obſtrictā fuiſſe. Nobis nanq; notiſſimum eſt, veteres illas ſynodos diuerſo patrum numero fuiſſe celebratas. Primam videlicet trecētorum decē & octo, alteram cētum & quinquaginta, ter- And.

C tiam ducētorum, quartam vero ſexcētorum triginta, & quæ quandoq; pauciores patres decreuerant, ea ſine controuerſia a cunctis ſuſcepta fuiſſe, vt ſeptimæ ſynodo contigiſſe conſtat. Cui poſteaquam Conſtantinus Imperator ſe literis excuſauerat, cur plures præſules nō conuenerint, nec ipſe adeſſe potuerit, quod magnis negotiis fuerat impeditus, eam magna veneratione ſuſcepit, ac eius acta probauit. Siquidē igitur tot Occidētales antiſtites p̄ſente ſummo pōtifice, cui ad celebrandū concilium ſumma facultas fuit, & eſt, vt veſtri quoq; doctores teſtantur, concilio celebrato ſymbolum declarauerant, nihil referre videtur, ſi nonnulli præſules abfuerunt. Accedat autem Stephanus doctor veſter, ac teſtetur iniuſſu ſummi pontificis ſynodum celebrari non poſſe. Qui cū vidiſſet quoſdam Conſtantinopoli congregatos, magno affectos concilii conuocandi deſiderio, eos vehementiſſime increpauerat, dicens: Quonam pacto iniuſſu ſummi pontificis, ac eius abſente vicario, concilium conuocare celebrareq́ poteſtis? Veniat & beatus Cyrillus, qui Cæleſtini vicarius (vt prædictū eſt) Epheſinæ ſynodo præfuit, ad quā cum Iohannes Antiochenus præſul ſerius veniſſet, Cyrillum increpauit, quod ſe ſuiſq́ ſociis abſentibus, eā iam cœperit celebrare, proptereaq́ volebat eius acta reſcindere. Cui Cyrillus reſpondit, ſatis ei fore cōſultum, ſi in ſynodum introduceretur, ipſi autem nō licere acta ſynodi reprobare, ita vt quæ ante ipſius Iohānis aduētum acta fuerāt, firma validaq́ p̄manſiſſent. Ergo nec vobis cōuenit, patres ampliſſimi Romanam eccleſiam incuſare, quod incōſultis vobis ſymbolum declarauerat. Præterea cur a Romama eccleſia cōuocari deberetis, ſi nō inſcii quemadmodū iam diu ſymbolū celebraret ac prædicaret, nō ſolū

non ſolum ei contradicere noluiſtis, verumetiam longum tempus cum ipſa coniuncti D
fuiſtis? Ex quo quidem facimus coniecturam, vos ob eiuſcemodi ſymboli declaratio-
nem haud in nos commotos fuiſſe, neq; a nobis ſeiũctos. Propterea ſanctus Maximus
dicere ſolebat, Romanã eccleſiam ab Orientali immerito accuſari. Cuius literæ ad Ma-
rinũ ſcriptæ legantur. Quibus quidem Græce recitatis, atq; a Coloſſenſenſi præſule la-
tine expoſitis, Nicolaus Græcorũ interpres, habita dicendi facultate, dixit ita. Non be-
ne pater reuerende interpretatus hoc dictũ es, dicens, ſanctũ Maximũ literis mandaſſe,
Græcos vnicũ ſancti ſpiritus principiũ cognouiſſe. Non enĩ ex his literis hic ſenſus eli
citur, verũ Græcos filiũ ſancti ſpũs cauſam neutiq̃ facere, quod vnicã filij ſanctiq; ſpũs cau
ſam patrẽ nouerant. Tu præſul Coloſſenſis de his (inquit) ſuo loco dicemus, quando
etiã demonſtrabimus ſanctũ ipſum hanc intelligentiã habuiſſe. Porro autẽ ſit ſatis no-
bis, probaſſe beatũ Maximũ putaſſe, Romanã eccleſiã iniuſte incuſari. Sed videamus, &
aliud dictũ eius. Tum Nicolaus: Noueritis (inquit) patres ampliſſimi, dictũ hoc non
fuiſſe Maximi, ſed ab alio ſcriptũ poſt ſchiſma fuiſſe. Tum Coloſſenſis: De his his
(inquit) aliàs accuratius agemus. Nunc aũt ex his hanc habemus cõcluſionẽ, ſummũ il
lum pontificẽ ſextæ ſynodi tẽpore fuiſſe, vt eis ſcriptis cognoſcitur, quando etiã ſymbo
lũ cũ particula, ex filioq;, non ignorantibus vobis, Romana eccleſia celebrabat. Nequaq̃
ergo proferre debetis, id inſcientibus vobis additũ fuiſſe. Amplius ex ſeptimæ ſynodi
actis apparet, particulã ipſam tunc probatã, ſuſceptamq; fuiſſe. Conſtat nanq; ſynodũ E
ipſam nullã de Nicæno Conſtãtinopolitanoq; ſymbolo mentionẽ feciſſe, queadmodũ
fecerãt priores: propterea quia cunctis iam fidelibus notũ fuerat, vtrũq; ſimul pro vni-
co ſuſcipiendũ, ac nullã de ſymbolo controuerſiã eſſe. Præterea ex Taraſii Conſtãtino-
politani præſulis literis, in tertia eiuſdẽ ſynodi ſeſſione ſcriptis, apparet, ſanctũ ſpm̃ ex pa
tre per filiũ procedere, quod idẽ eſſe probabimus, ex filioq;. Siquidẽ igitur ſoli Taraſio
id egiſſe licuerat, cur non Romano pontifice cũ tot Occidentaliũ patrũ concilio non li-
cebit? Præterea vetuſtiſſimũ ſeptimæ ſynodi librũ habemus, in quo plane ſanctũ ſpiritũ
ex filioq; procedere ſcriptũ eſt, vt multis etiã alijs annalibus conſtat, argumentiſq; pluri-
mis ipſi demonſtrare poſſemus. Sed quoniã ſeſſione proxima octaui concilij memini-
ſtis, ideo quædã nobis ad ea prius dicẽda ſunt, quæ nobis tunc obieciſtis. Photius nãq;
Romanæ eccleſiæ inimicus acerrimus, nullã de ſymboli additione faciens mentionẽ, in
Nicolaum ac Adrianũ ſummos pontifices literis inuectus eſt plurimũ. Qui cum in eos
meliorẽ inuehẽdi materiã habere nõ potuiſſet, q̃ ipſos p̃uaricatores legis, anathemateq;
notatos eẽ probare, id tñ nequaq̃ feciſſet, argumento maximo ẽ, Romanã eccleſiã a vo
bis immerito accuſari. Amplius Romana eccleſia, ſummuſq; pontifex ab eodẽ ipſo cõ-
cilio, ſciente quonam modo ſymbolum celebrarent, & prædicarent, ſummopere laudã
tur, ac Photius ipſe pro Ignatio condemnatur. Hormiſda præterea ſummus pontifex,
qui ante quintum concilium Iuſtiniani Imperatoris tẽpore fuerat, quaſdam literas ſcri-
pſit, quas Iohannes Conſtantinopolitanus præſul, ac cæteri Orientales eiuſdem tem- F
poris præſules, æquo animo ſuſcepere, q̃uis in eis clariſſime ſcriptũ fuiſſet, ſanctum ſpi
ritum ex filioq; procedere. Cur igitur patres ampliſſimi, additionem ipſam, diſiunctio-
nis, ac diſſidij noſtri cauſam fuiſſe aſſeueratis, nolẽtes, ea manẽte, nobiſcũ iungi. Sed neq;
verũ, rõniq; cõſonũ eſſe videt, octauũ illud cõciliũ antiquatũ fuiſſe, cũ neq; Romanus põ
tifex, neq; vicarius eius in illo vltimo cõuentu, q̃d pauloante octauũ cõciliũ nũcupaſtis,
adfuerit. Si enĩ adfuiſſet, in eius annalibus procul dubio ſcriptũ fuiſſet, quandoquidem
oĩa Romanorũ põtificũ geſta, etiã nõ nimis neceſſaria, memoriæ diligẽtiſſime tradi ſo-
lẽt. Præterea, ſi cõuẽtus ipſe Iohãnẽ ſummo põtificatu priuauerat, ac ſimul interdixerat,
vt hæc ſymboli particula nõ amplius celebraret, cur Romanus tũ põtifex non idẽ in ſua
eccleſia ſtatuit? Cur deinde vobis cũ prophanis anathemateq; deuinctis cõſuetudo fuit?
Cur deniq; tot ſummis põtificibus in hoc etiã, queadmodũ pluribus alijs in rebus feci-
ſtis, nequaq̃ contradixiſtis? Ex quibus ſequitur, vt vel ipſe conuentus celebratus nõ fue
rit, vel hac de re nullam prorſus fecerit memoriã. Hæc ergo particula, ex filioq; patres
optimi, neq; additio eſt, neq; vnq̃ prohibita fuerat, ſed explanatio, ac non aliena a ratio-
ne dilucidatio eſt, vtpote q̃ a nr̃æ fidei veritate, ac ipſius rei neceſſitate, necnon Romani
põtificis facultate, multorũ deniq; præſulũ authoritate cãm habuiſſet. Quã cũ vos tolerã
do, ac tot annos tacẽdo, minimeq; contradicẽdo cõfirmaſſe videamini, cur nunc contra
nos com

A nos cõ moueminí? Si alia ratione adducti noſtrã amicitiã fugitis,eam nobis obſecro pa-tefacite. Nãq; qui ſanctũ ſpm̃ ex ſolo patre procedere diceret,is plane ſanctorũ patrum ſentẽtiæ ac veræ fidei cõtradiceret. Duorũ enĩ alterũ incõmodũ neceſſe eſſet incurrat, vt vel in diuinis perſonis nõ naturalẽ ordinẽ eſſe credat,aut filium ſanctumq; ſpiritum, patris creaturas eſſe. In quẽ quidẽ errorẽ Arrius & * Eutychius,ac Macedonius inci-derunt. Quẽ cum Romana eccleſia clare vidiſſet,Occidẽtaliũ patrum cõſilio,ſummaq; ſapiẽtia diuinũ ſymbolum declarauerat. Vt aũt vobis pateat,ſolã hãc Petri ſedẽ noſtræ fidei declarãdæ facultatẽ habere,cõtra quã portæ inferi,hoc eſt,hæreſes, neutiq̃ præ-ualebũt,queadmodũ hucuſq; minime ꝑualere potuerãt,hæc ſola Græca legaẽ authori tas,quæ inſcribiẽ ep̃la ſuper ſermone de fide, tametſi plures alias Græcas authoritates ad hãc rem ꝑtinẽtes habeamus,ꝓſertim beati Cyrilli theſauros, in quibus Romani pon tificis facultas & dignitas plurimũ reſplendet. Sed hæc hactenus in ꝓſentia. Silẽtio aũt præterire nolim,Romanã eccleſiam, cuius humeris incumbit veritatẽ reddere clariorẽ, hanc quoq; veritatem ex filioq;, neceſſario ſuſcepiſſe. Quæ quiem ſi non implicite vel explicite ſuſcepta fuerit, ſeruari poterit nemo. Si quidem igitur,patres optimi,orationi nr̃æ velitis(vt par eſt)acquieſcere,non alia re opus fuerit,niſi vt clauſis ac poſtpoſitis li bris,omnes veritatẽ hanc amplectamur,ac in dei eccleſia coniungamur. — ali. Eutychus — Matth.16.c

¶ Quoniã,reuerẽdi patres,Agathonis literis vehemẽter inniti videmini,idcirco nõnul la proferre velim,quæ Coloſſenſis reſponſionẽ cõfirmẽt,ac ipſam clariorem reddãt. Sed prius hæ literæ perlegaẽ. Si veritatẽ(inquit)ſilentio ꝑteribo,quã verbis his,Paſce oues meas,& tu aliquãdo conuerſus,confirma fratres tuos,iuſſus ſum præſtare volen tibus:quando nobis neceſſe eſt Chriſtianos ea docere,quæ ad veram fidem pertineãt. & infra,tota catholica Chriſtianorũ,generaliaq; concilia,eius, hoc eſt,Romani ponti-ficis doctrinam fideliter amplexata,necnon ſancti oẽs doctores ipſius eccleſiæ lumina, eiuſdẽ doctrinã ſequẽtes,& reliqua. Cũ ergo quippiã agitur de fide,neceſſe eſt Roma no pontifici ambigua declarare,eademq; ꝑdicare:ſynodis vero,totiq; eccleſiæ doctri-nã eius ſuſcipere:quemadmodũ ex his ipſis Agathonis literis habemus,quas ſexta ſy-nodus ſuſcepiſſe videtur. Sed hęc hactenus. Et(ſi lubet)ſurgamus,cũq; vobis viſum fu erit,ſeſſionẽ aliã celebremus. Tum ſancta ſynodus iuſſit,vt ad primam diem mẽſis No uembris ſeſſio fieret. — Iul. cardina. — B — Agathon. — Iohan. 21.c — Lucæ. 22.d

Die ſabbati prima menſis Nouẽbris,octaua ſeſſio Ferrariæ.

ORationẽ veſtrã,patres ampliſſimi,æquo animo audiuimus, cui modo nos re-ſpõſuros,oportet etiã vos mutua beneuolẽtia auſcultetis,ita vt dictio noſtra mutuo habeaẽ amorem,noſterq; ſenſus ſic explicet,vt ad ſanctã eccleſiarũ vnio nẽ oẽs aſpicere videamur,agentes ea,quæ oporteat agere, refellentes vero, quæ ad ipſum noſtrum finem pertinere non videantur, vt non ipſis magis indulgere, q̃ vniuerſalis eccleſiæ commodo velle conſulere cenſeamur. Ipſi quidẽ vobis promitti mus nõ vllum verbũ proferre,vel patiẽter auſcultare,quod inhoneſtũ eſſet,vel ſimul-tatem inter nos aliquã poſſet,parere,credẽtes idẽ vos velle idemq; ſentire. Sed dũ hæc agimus,attẽdite,obſecro. Sermonẽ noſtrum patres ampliſſimi,partes in quatuor diuiſi-ſtis,ac nõnullas rõnes pro pte q̃libet attuliſtis, q̃bus creditis nos innixos, eiuſmõi ſñiam habuiſſe. Vñ poſtea euenit,vt nobis cõtradicere cupiẽtes,ea demõſtrare aggreſſi fueri-tis,quæ neutiq̃ ad rem attinere viderenẽ. Initio nãq; cõcluſiões quatuor oñdere promi-ſiſtis. Primo,ex filioq;,particulã,nõ additionẽ,verũ declarationẽ,ac ſymboli dilucidatio nem eſſe. Secundo, Romanã eccleſiã facultatẽ habere declarationes eiuſmodi faciendi. Tertio,particulam ipſam ex eccleſiæ doctorum ſentẽtia veram eſſe. Poſtremo,cogni-ta hmõi veritate,Chriſticolas oẽs ipſam ſuſcipere,prorſuſq; cõſectari debere. Porro aũt longa oratione de duabus primis partibus per vos habita,de aliꝭs duabus ſeſſione ꝑteri ta verba facere promiſiſtis. Rurſus ad ſecundã redeuntes partẽ,de ea dixiſtis plurimũ, quinimo veſtra tota fere oratio in ipſa verſata fuerat,vt ſcilicet probaretis, Romanę ec cleſiæ licere obſcura declarare,ac eiuſmodi declarationẽ diuino ſymbolo addere, quæ cum modeſtiſſime ageretis,a nemine noſtrũ interpellati fuiſtis. Ad extremum aũt pro tuliſtis,& ſi valde conueniens eſſet,reliquas duas partes oſtẽdere:nobis tamẽ volentes facere gratũ,nolle quicq̃ de eis ꝓferre. pro quo quidẽ veſtro in nos officio vobis ma gnas agimus gr̃as,licet in eo nõ minus vobiſipſis,q̃ nobis ſatiſfeceritis,q; de oĩbus parti-bus — Beſſario — C

bus late diſſeruiſtis. Nos autem non omnem veſtram orationem forſan ad rē p̄tine-
re, breuibus amiceq; vobis demonſtrare promittimus, ab extrema parte ſermonis ve- D
ſtri ſumentes exordiū, de qua profecto plurimū dixiſtis, tametſi pauloante de ea nihil
nihil proferre promittebatis. Porro etiam ipſi concedimus veritatem, commune bonū
atq; omnibus mortalibus conducibile, eſſe, ita vt qui mentis ſit compos, contra ipſam
quicquā agere proferreve minime debeat, ſed modis omnibus eam inueſtigare, ac in-
uentam ſectari, præq; oculis ſemper habere. Non ergo nos laborare oportet, vt quæ
omnibus ſunt notiſſima, ea tractemus ac demonſtremus. Veritas eñ ſimplex exiſtit,
ac non multis indiget argumentis, parte igitur ipſa poſtpoſita, ad primā ſimul & ter-
tiam veniamus. De quibus profecto multa dixiſtis, etſi de tertia parte (vt pauloante di-
ctum eſt) nil velle dicere videbamini. Sed neque de ipſis nūc agere nobis opus eſſe vi-
detur: verū cum ipſius dogmatis veritatem, de qua p̄cipue agimus, velimus inquirere,
an ſanctus ſpūs ex filioq; procedat, tunc de eiſdē duabus partibus diffuſius diſſeremus.
Reliquum igitur eſt, vt ad ſecundā tantummodo partem in p̄ſentia reſpondeamus, an
Romanæ eccleſię liceat declarare, ac eiuſmodi declaratiōes in ſymbolo celebrare. Ne-
quaquā eñ poſſe fieri credimus, ſimul de omnibus his partibus diſputare, ac ſimul in
omnibus conuenire: verū ab vna in aliam venire, ac ſic de omnibus agere, neceſſe no-
bis videt. Oportet aūt ab ea parte incipere, quæ prior cæteris ſecundum naturam ex-
iſtit. Nam niſi probare poteritis, Romanā eccleſiā addendi facultatē habere, quid ob-
ſecro vobis proderit demonſtraſſe, ſanctum ſpiritum ex filioq; procedere, verā decla-
rationem eſſe, nil prorſus, propterea q̄ licet id clariſſime oſtēdatis, ipſi tamē vobis reſ- E
pondebimus, tametſi verū ſit, ſymbolo tamen apponi nefas eſſe. Quando etiam multa
alia vera ſunt, quorū nullam factam ad ſymbolum fuiſſe videmus acceſſionē. Tota igi
tur noſtra controuerſia in ſecūda parte conſiſtit, propterea de ipſa noſtrā orationē p̄-
cipue habebimus: inprimis leuiter p̄ſtringentes, quæ fuerant a vobis prolata, vt his q̄
perperam dicta fuerint, in aliud tempus dilatis, de eis tantū in p̄ſentia diſſeramus, quæ
nobis videant ad propoſitū pertinere. Dignū aūt admiratione non fuerit, ſi ad veſtrā
prolixam orationē longa vtamur reſponſione, in hoc p̄ſertim initio: nam in poſterum
erit neceſſe breuibus agamus, interrogando mutuoq; reſpondendo, quouſque ad cō-
cluſionem aliquā peruenerimus. Pro viribus tamē in p̄ſentia quoq; breuitati ſtudebi-
mus. Sat eſſet profecto (vt pauloante dictū eſt) de ſecūda tantum quæſtione diſſerere,
de qua p̄cipue agitur, verū vt noſtra oratio vberior habeat, omiſſis ſuperfluis, de pri-
ma etiam nonnulla p̄ſtringemus, quæ non aliena a propoſito videant. Magno igitur
vos affecti deſiderio, particulam ex filioq; demonſtrare diuini ſymboli declarationem
eſſe, quod quidem ſermonis veſtri primum caput fuiſſe diximus, quodam ſyllogiſmo
fuiſtis vſi: de cuius ſecūda propoſitione, argumentiſq; veſtris eam (vt creditis) confir-
mantibus, nobis in p̄ſentia diſputandū non eſt. Rationibus vero, quas ad primā eiuſdē
ſyllogiſmi propoſitionem probandā attuliſtis, q̄ ad rem ſpectare vident, breuibus reſ-
pondebimus. Quam quidē propoſitionē in primis quodam ſyllogiſmo cōfirmaſſe pu F
tatis, deinde cæterorū generalium conciliorū exemplo. Quippe quæ nonnulla obſcu-
ra ſymboli verba explanauerant ac declarauerant. Poſtremo ex quodā patris Epheſii
ſermone. Ad ſyllogiſmum igitur ipſum veniamus, cui dum reſpondeo, rogo attendi-
te. Omnis additio e rebus, dicitis, extraneis fit, declaratio vero ab intimis: ex quibus nul
lam declarationē, additionē eſſe infertis. Quę quidem prima propoſitio ſimpliciter cō
cedatur, licet eam quo ad noſtram materiam ſpectet, inficiari vere poſſimus. Secundā
vero cōmuniter veram eſſe negamus: fieri nāque poteſt, vt aliqua declaratio ab intrin
ſecis ac intimis fiat, omnis autē minime. Immo declaratio forſan quæq;, p̄ſertim hæc
de qua agimus, quæ theologica eſt, ad extraneum quadam ratione refertur, ac ab ipſo
dependet: quod primæ maioriſq; propoſitionis rationē habet, ita vt maior ipſa veſtri
ſyllogiſmi propoſitio ab illa contineat, ac ab ea ſecundum locū obtineat, quæq; potius
contineri q̄ continere credat, exempli cauſa, ſanctū ſpiritum ex patre procedere cō-
muniter proferre ſolemus. Quæ quidem oratio ex verbis intrinſecis res ſignificanti-
bus conſtat. volentes aūt eundem probare ſpiritū ex filioq; procedere, hanc orationem
extraneam ſumitis, patris omnia filij eſſe: ex qua deinde hanc infertis concluſionē, ſpi-
ritum ipſum ex filioq; procedere: quam, declarationē appellare ſoletis. Cuius quidem

concluſ-

A conclufionis ſecunda propoſitio extrinſecus a ſua priori dependet:quæ (vt paulo ante protulimus)ab extraneo vim habere videtur. Non igitur verū cōmuniter eſt, quāuis declarationē ex verbis res intimas ſignificantibus ſemper fieri. Nam etſi nonnulla pars declarationis ab intrinſecis fit,maiori tamen ex parte ab intrinſecis cōſtituitur:quod ab axiomate, hoc eſt,pronuntiato, vel(vt dialectici dicunt) dignitate, aut ſaltē ab aliqua extranea dictione depēdet. Qui ergo ſanctū ſpm̄ ex filioq́ procedere dicit,is ſymbolū forſan declarat,eidē nihilominus quicq̄ dubio procul videt apponere. Talis igitur declaratio,additio eſt. Præterea verbū,ex filioq́,augmēto vel rei auctæ diuerſa ratione ſimile eſt. Nā augmētatio(vt Ariſtoteles inquit)ita fit ab extraneo, vt id ſimilile eē oporteat. Nā vt veſtro vtar exēplo,tametſi nutrimentū extraneū ſit,id tñ ſimile eſſe neceſſe eſt. Quoduis em̄,quod alitur,a ſuo ſimili nutrit. Ergo cū additio duas habeat in ſeſe rationes,alterā quidē vt ab extrinſecis,alteram vero vt ex ſimilibus fiat:additio,ex filioq́, vtrāq́ ratione habere videtur. Intrinſeca nāq́ ſimiliſq́ iuxta vos eſt,ꝙ rē eandē ſignificat. Extrinſeca vero atq́ diſſimilis,tū ꝙ dictio extranea atq́ diſſimilis eſt:tū etiā ꝙ extrinſecus & dignitate quadam probatur ac ab ipſa(vt eſt ſupra dictum)depēdet. Cum igitur,ex filioq́, additio ſit,& additiones fieri conſtet vetitum eſſe, ſequitur particulam ipſam, prohibitam eſſe: quamuis forſan declaratio ſit. Sed de ſyllogiſmo hactenus.

B Porro aūt reliquis argumētis,q̄bus eandē ipſam primā propoſitionem confirmaſtis,perpetua oratione reſponderemus,niſi eiſdem ipſis ad ſecundam partem probandam vſi fueritis. Ne igitur eadem bis repetamus,ad eam nunc veniamus, ſimulq́ veſtras ipſas rōnes ſoluamus. Quā quidē ſecundā partē, ſcilicet fas eſſe ſymbolo declarationes apponere,quatuor rōnibus probaſſe videmini. Primo,cunctaꝝ ſynodoꝝ exemplo,q̄ noſtrā fidē declarauerāt,q̄buſdā deinde pronuntiationibus a ſymbolo differentibus. Tertio,principioꝝ ſcientiaꝝ exemplo,q̄ quidē principia vidētur in ſeſe ea oīa poteſtate includere,q̄ in eiſdem tractātur ſcientijs. Poſtremo,ꝙ qm̄ vna eademq́ dignitate ſemper eccleſiā fulgere neceſſe eſt,idcirco eandē facultatē eccleſiā ipſam ſemper habere oporteat: Hæc vos. Ipſi aūt credimus, patres amp. nunq̄ licuiſſe,neq́ fore,vt liceat, vt diuerſum dogma intrinſecis veriſq́ rationibus declaretur. Quæ vero a noſtræ fidei principijs cōtinentur,ea ſolū lucidiora reddere,nobis fas eſſe. Nā maioribus noſtris nō ſolū declarandi, verūetiam declarationes ſuas diuino ſymbolo addendi,ſumma facultas fuiſſe creditur. Quæ deinde vetita fuerat,ne cui ſymbolo quicq̄ addere liceret: declarandi tamē poteſtas in dei eccleſia permanſerat, ſemperq́ manebit. Nā duo illa prima generalia cōcilia,maxima dignitate facultateq́ p̄dita fuerāt. Poſtea vero, qm̄ nonnulli impij ſymbolū ſæpe mutando,peruerſaq́ dogmata nō ſine maxima Chriſticolaꝝ pernicie ingerendo, ea facultate abutebantur:idcirco tertia ſynodus videns facultatē eiuſmodi perniciei potius q̄ cōmodo mortalibus eſſe foreq́,ita ſymbolū obſignauit, vt nemo ei quicq̄ addere poſſet,ꝙ ex eo nullū prorſus incōmodū Chriānis accideret. Quo

C nam obſecro pacto id ipſis contingere poterit,cū eadē ipſa profiteantur, quæ diui patres docuerāt? Aut quis Chriſtianus,q compos mētis fuerit,ipſoꝝ patrum decreta imperfectionis incuſauerit? Contrà ex facultate mutādi ſymboli,pernicies magna profecto cōſequeretur,data quādoq́ mutandoꝝ verboꝝ occaſione. An aūt tertia ſynodus interdixerit,literis multis,p̄ſertim beati Cyrilli ad Acatium Melitinenſem p̄ſulem ſcriptis,apparet. Sancta(inquit)ſynodus Epheſi celebrata,neceſſario prouidit, vt alia fidei expoſitio dei eccleſijs neutiq̄ ingereretur:præter eam,quā beatiſſimi patres noſtri ſancto afflati ſpū definierāt. In quibus quidē literis multa notatu digna videntur. Sed tria tantū(ſi lubet)perpendamus. Primū, tertiam ſynodū primā inhibuiſſe, quod verbum prouidit,ſignificat. Deinde, verbū,neceſſario. Poſtremū,aliam fidei expoſitionē fuiſſe vetitā. Præterea memoria dignū eſt,ab vniuerſali eccleſia interdictū fuiſſe,quod hæc verba ſignificant, vt dei eccleſijs non ingereretur. Quæ omnia,patres amp. conſideremus,oportet,p̄ſertim quod ex primo ſequi videtur. Conſtat em̄ tertiam ſunodū primā quippiam vetuiſſe,duas vero priores iam pridē interdixiſſe,ne quis contraria dogmata proderet. Ergo ſequitur,ſynodū ipſam aliud ab eo,quod iā vetitū fuerat,prohibuiſſe. Quod ipſi credimus eſſe,ne verboꝝ mutatio vel additio ſymbolo fieret. Quod quidē decretū ab vniuerſali eccleſia(vt ſupra dictū ē)factū fuerat:quippe q̄,nō q d hic vel ille profiteretur,ſed ne quod communiter in eccleſijs celebraretur,& in quo baptizemur,

mutaretur,curauit. Et non ſolũ alĳs, verumetiam ſibĳpſi interdixit. Quod plane patet ex eo, ꝙ verbũ, Deiparam, diuino ſymbolo noluerit addere. Nã etſi in ipſo includeret, ac valde neceſſariũ eſſet, vt eidẽ apponeretur, tñ poſterioribus exemplo ſe voluit eſſe, ſuũ decretum reipſa cõfirmando: ꝗuis vt prædictum eſt) propter impĳ Neſtorĳ dogmata, magna neceſſitas vrgeret, vt ſymbolo nomen illud apponeretur, cum pſertim ab eo potentia contineret. Nam hæc, filiũ eſſe cõſubſtantialem patri, ac ipſum de cœlis deſcendiſſe, & incarnatũ de ſpũ ſancto ex Maria virgine fuiſſe, deum ipm ex ſancta virgine natũ eſſe ſignificant. Ergo nomen hoc, dei genitrix, etſi ſymboli declaratio eſſe poterat, haud tamen additum fuerat. Sed quiſpiam forſan diceret, id ideo additum non fuiſſe, quod a ſymbolo clare contineretur. At alia quoq; complura fuerant, quæ quamuis a ſymbolo non tam clare continerent, ea tamen poſteaq̃ declarata fuerant, ſynodi ſymbolo neutiq̃ addiderunt. Nã neq; filĳ dei cũ aſſumpta natura noſtra ſecundum hypoſtaſim vnionẽ, de qua tertiũ gñale cõcilium, neq; dñm noſtrũ Ieſum Chriſtum duas poſt ipſam vnionem naturas incõfuſas ſeruaſſe, de q̃ quartum: neq; duas voluntates, operationesq; duas habuiſſe, de q̃ ſextũ tractauerat, diuino ſymbolo addidere: q̃uis ea oĩa diuinæ ſcripturæ pluribus in locis nõ clare ſcripta fuerint. Neque igitur, q̃ non a ſymbolo manifeſte cõtinẽtur, eidẽ addita fuiſſe videntur, neque q̃ clariora eẽnt, tertia ſynodus ipſi ſymbolo appoſuerat. Nulla ergo ratione quicq̃ licet apponere ſymbolo, q̃d quidem cætera poſt tertium cõcilia gñalia ſumma cum veneratione ſeruauerunt. Siqua tñ vobis ambiguitas in ſeptimi cõcilĳ libro videtur eẽ, eam ſuo loco diffuſius declarabimus, & ipm cõcilium cætera fuiſſe ſequutum probabimus. Quod tantum abfuit, vt ſymbolo quicq̃ apponeret, vt cum cætera cõcilia declarationes ſuas, cũ his, quæ declarabant, cõuenienter ſolerent cõſcribere, eaq; ſimul cum declarationibus memoriæ tradere, ipſi ſoli cõuenientius viſum fuerit, intacta primitiua ſcriptura, ſuas eiuſmodi declarationes literis ſeparatim mãdare. Licet nõnulli doctores, pſertim hi, quibus ante tertium cõcilium declarãdi facultas fuerat, quadã adducti neceſſitate, diuerſa rõne ſuis declaratiõibus vſi fuerint, cum pſertim nondum fuerit interdictũ. Hoc autẽ Pauli

Galat.1.b dictum: Si q vobis aliud præterq̃ quod tradidi vobis, euãgelizatus fuerit, anathema ſit, neq; cõtra maiores noſtros, neq; prorſus in nos facere videt, qñquidem Paulus aliã fidẽ tradi vetuerat, maiores vero noſtri fidem diuerſam nequaq̃ docuerãt. Qui quidẽ Pauli ſermo in oẽs, q declarãdi facultatem habent, vel in poſterũ habere crediderint, verus eſt. Propoſitum aũt noſtrum partim ſimile, partim diſſimile videt eẽ, pro ea interdicendi neceſſitate, quã tum fuiſſe probauimus. Quod aũt dicitis beatum Gregorium ſanctorũ primi generalis cõcilĳ patrum fidei, nil voluiſſe vel potuiſſe pferre, non nil tñ de ſancto ſpũ declaraſſe, q̃d ſibi dictũ obſcure fuiſſe videret, vobis reſpõdemus, eũ nõ aliã fidem expoſuiſſe, q̃uis declarãdi facultatem haberet, ꝙ in ea ſynodo eẽt, quã conſtat ante prohibitionem fuiſſe. His igit authoritatibus, quæ ante tertiã ſynodum proditæ fuerant, nequaq̃ poteſtis inniti. Si qua vero ſynodus poſt ipſam, ſymbolo dictionem vel ſyllabam aliquã addiderat, id obſecro nobis oſtendite. Quod ſi profecto nobis probabitis, abſq; vlla cõtrouerſia in veſtram ſententiam ibimus. Sed id certe nunq̃ probare poteritis. Cuncta eñ ipſarũ ſynodorũ acta meridiana luce ſunt clariora, poſteriorumq; patrum ſententiæ actis ipſis q̃ maxime conſonæ videntur: quippe qui q̃uis abſtruſa q̃plurima dicta neceſſario declarauerint, nil tñ prorſus diuino ſymbolo appoſuerant, ſed rectam rationem inuenerant, qua quæ opus eẽnt, bene cõficerent, ſimulq; maiorum ſuorum religionem intacto ſacro ſymbolo, ſed verba tantum eius ambigua exponentes, ſumma cum veneratione ſeruarent. Ex quo quidem nullum vnquam Chriſtianis incommodum accidere poterit, quod ipſi valde timere videmini. Vna igitur ac eadem ratione maiores noſtri fidem dilucidantes, magno Chriſtianis commodo fuerunt, & ſymbolum non tangentes, maiorum ſuorum terminos minime tranſgreſſi videntur eſſe. Quod autem idem magnus in theologia Gregorius literis mãdauit, nullam ſyllabarum dictionumve rationem habere, id plane nihil ad propoſitum pertinet. Ipſe eñ de dictionibus illis loquutus eſt, quæ rem vnã ſignificent, quæq; de vno eodẽq; ſubiecto pdicentur, queadmodũ ſunt hypoſtaſes, perſonæ, proprietates, de qbus is loquebatur, quæ quidẽ rem vnã ita ſignificãt, vt bis duo, ſunt quatuor: necnõ vt veſtis palliũ & indumẽtũ: q̃d a noſtro propoſito alienũ eſſe videtur. Alia eſt eñ

patris

A patris pſona, alia vero filÿ: ita vt ſpm̃ ex patre procedere, aut ex pr̃e filioq́;, diuerſa proſ ſus ſignificent: vt ſuo loco diffuſius diſputabimus, cũ interrogãdo, mutuoq́; reſponden do, breuibus agemus. Nunc ad aliud argumentũ veſtrũ veniemus, quod ex ſymbolo diuerſis Chriſtianoꝝ linguis, idẽ tamen ſignificãtibus prolato, ſumitis: afferentes, nobis de dictionibus illis curæ nõ eſſe debere, quæ rem vnã ſignificẽt. De quo quidẽ argu mento, etſi paulo ante, cũ de prima parte ageremus, mentionẽ aliquã fecimus, nunc ta men plenius dicimus illud, ſanctũ ſpiritũ ex patre filioq́; procedere, non ſolũ dictiones diuerſas eſſe, verũetiam res diuerſas ſignificare. Nã vnaquæq́; oratio vnũ habet ſignifi catũ. Spiritũ aũt ex patre procedere, oratio vna eſt: ex patre vero, filioq́;, duæ: quę licet vna tantũ dicatur coniunctione, duas tamen orationes negatiue contrarias cõtinet: alte ram quidẽ veſtra noſtraq́; ſentẽtia falſam: alterã vero (vt noſtra fert opinio) verã. Voci bus ergo diuerſis eandem vel diuerſas res ſignificare, non eſt idẽ. Si nanq; nos Græco, vos aũt Latino ſermone protulerimus, bona dies, ob id profecto nequaq̃ diſſentirem⁹: rem em̃ vnã ſignificaremus: proptereaq́; coniuncti eſſemus, quemadmodũ ante addi tionẽ huiuſmodi fuimus. Nunc vero non ſolũ a vobis Romanis differamus neceſſe eſt, verũetiam ab ipſis noſtris hominibus longe diſſentiremus, ſi tale peccatũ cõmitterent. Sed ponamus orationẽ ipſam rem vnã ſignificare, haud tamen propterea non interdi cto tenemini, quo quidam omnis additio vetita eſt. Præterea cuiuſuis ſcientiæ, dicitis, principia, ea omnia continẽt, quæ in ipſis ſcientÿs tractãtur. Et qm̃ fides noſtra ſcientia theologica eſt, eius idcirco principÿs dogma veſtrũ verũ eſſe probare poteſtis: Quod

B quidẽ nobis ſi probaueritis, gratias vobis agemus, ipſum tamẽ propterea fidei noſtræ principÿs forſan nequaq̃ addiderim, cũ inconueniens ſit quicquã principÿs addere: no ſtris pſertim, propter tertÿ concilÿ interdictum. Principium em̃, & ea, quæ poſt princi pium ſunt, in multis, imo forſan in oĩbus, inter ſe differunt: quandoquidẽ illud cõmune eſt, hæc vero particularia, necnon ex illo ſolẽt fieri demonſtrationes, hæc aũt demon ſtrantur. Illud deniq; prima ſyllogiſmi propoſitio eſt, hæc vero cõcluſiones. Quonam igitur pacto cõmune fiet particulare? vel demonſtrationis principiũ cõcluſio demon ſtratũq; fiet? Neceſſe eſt igitur poſteriora a principÿs ſuis contineantur, non aũt ipſis addantur, pſertim ſi, quod interdictũ, vt in re, de qua agimus, interceſſerit: tunc em̃ nul la prorſus fieri poſſet additio. Vnde euenit, vt tametſi cõplura vera ſint in theologia, eius tñ principÿs ea nequaq̃ addita fuerint. Cuncta nãq; diuina dogmata ex ſacræ ſcri pturæ fonte hauriuntur, q̃ fidei noſtræ principiũ, ac magnũ fundamentũ exiſtit: cui q dem nil huc vſq; prorſus eſt additũ, neq; vnquã a nobis dum liberi erimus, neq; ab alÿs Chriſtianis, vt credimus, addetur. Siquidẽ igitur diuinũ ſymbolũ in dei eccleſia princi pium eſſe cenſemus, nil ei prorſus addendũ eſt. Ipſam aũt eccleſiam, vnã eandemq́; ſem per eſſe, ac vna eadẽq; facultate pditã eſſe debere, cõcedimus: ita tñ, vt ſanctoꝝ patrum decreta ſeruet, ipſaq́; pro diuinis vocibus reputet. Synodi nãq; diuerſæ rationibus diuer

C ſis adductæ, varÿs tẽporibus celebratæ fuere: q̃ quidẽ ad vnũ eundẽq; finẽ, hoc eſt, ad hominũ ſalutẽ tendẽtes, diuerſas res pro tempoꝝ conditione tractarunt, ac de diſſimi libus rebus leges diſſimiles promulgarunt. Leges igitur ipſas poſteriores ſynodi ſerua re, quæq; ab illis neceſſario definita fuerant, neutiquã præterire debent. Sic em̃ magis vnã ac eandẽ facultatẽ eccleſia ſemper habebit: ſin minus, ipſa ſeipſam deſtrueret, ſpon teq; ſua corrueret. Quod quidem igitur a maioribus noſtris prohibitum fuerit, id po ſteriores cauere debẽt. Cõtra, qa illi nõ interdixerãt, ne cui liceret expoſitiones ſuas ex tra primitiuã ſcripturã reponere, idcirco ſacrã ſcripturã ita nos exponere poſſum⁹, quẽ admodum ipſam Agathon, Cyrillus, Sophronius, multiq́; alÿ explanauerant: quippe qui, quæ ſibi clariora reddere licebat, priuatis ea commentarÿs explicauerant. Porro autem nobis curandum non eſt, quid quiſq; eorum dixerit, aut ſcripſerit, cũ præſertim ipſorum ſenſus perfectus fuiſſe credatur. Cuiuis ergo communia dogmata ſeruanti, li cet ſuã, vt ſentit, fidem exponere: de communi autem dogmate, diuinove ſymbolo fer re legem, fas eſſe nemini credimus. Qua quidẽ ratione beatus Agathon multiq́; pſules, ac alÿ minore dignitate præditi doctores, populos fidem docuerunt, quod minime no bis videtur obſtare. Sed hæc hactenus. Quemadmodũ aũt vos, patres ampliſſ. de eiſ dem rebus bis diſſeruiſtis, & ſi de ipſis ab initio luculentã orationẽ habueritis: ita nos etiã de quibus multa modo fecimus verba, ea paucis repetere volumus, tum q̃ in ſuperiore

ſermone noſtro potentia cõcludũtur,tũ etiã ꝙ tẽpus anguſtũ eſt. Tota veſtra oratio, D
Patres amp. in decem vel plures partes diſtribui poteſt: quas ipſi repetentes,ac ea prę-
tereuntes ſilentio,quæ ad propoſitũ nequaꝗ̃ ſpectare vident,tantũ decem ipſis parti-
bus ꝗ̃ breuiſſime reſpõdebimus. Initio admirati fuiſtis,ꝙ ſymbolum Nicenũ recitaue-
ribus. Ipſi vero vobis iteꝝ reſpõdemus,id ideo recitatũ a nobis fuiſſe, vt vobis oſtẽde-
remus,pro duaꝝ illaꝝ primaꝝ ſynodoꝝ amplitudine,in tertia ſynodo in primis citatũ,
ac ipſaꝝ duaꝝ ſynodoꝝ ſymbola pro vno tantũ ſuſcepta fuiſſe, ipſamq́ȝ tertiã ſynodũ
Iul. Car. ſimul interdixiſſe, ne cui liceret in poſteꝝ ei quicꝗ̃ apponere. ¶ Creditis ne primæ
Mar. ſecũdæq́ȝ ſynodi ſymbola in tertia recitata fuiſſe? ¶ Secundũ ſymbolũ lectum fuiſſe
nõ diximus,ſed ipm a primo potẽtia cõtineri, vt fortiſſimis argumentis ſupra probaui-
Beſ. mus. ¶ Deinde prohibitionẽ ad fidẽ tantum,nõ aũt ad dictiones vel ſyllabas referri
debere dixiſtis: ad q̃d quidẽ oĩm ſynodoꝝ decretis ac definitionibus innitẽtes,oratione
longa rñdere poſſemus, in qbus plane decretis de ſymbolo ac interdicto particularis
mẽtio fit. Veꝝ res ipſa nobis ipſaꝝ ſynodoꝝ ſenſum clariſſime patefacit,quippe,quæ
ꝗ̃uis ſæpiſſime aliqua cogerentur neceſſitate, nil tñ prorſus diuino ſymbolo voluerãt
addere. Sed hactenus de ſecũda parte. Nã in tertia de ſcientiaꝝ principijs mentionem
feciſtis,qbus etiã ipſi reſpõdemus,id duplici rõne veꝝ non eſſe, q̃d ex ipſis principijs
oſtẽdere volebatis. Altera quidẽ,ꝙ omibus principijs a natura cõceſſum eſt, vt quate E
nus alicuius ſciẽtiæ principia ſunt,in eadẽ fieri cõcluſiones nõ poſſint. Altera vero, ꝙ
vſu euenit, vt ipſis theologiæ princpijs,in qbus verſamur,nullus poſt tertiã ſynodum
doctor quicꝗ̃ addiderit: ꝗ̃uis ea,quæ declarauerãt,ab eiſdẽ continerentur principijs.
And. ¶ Bene eſſet, Patres amp. vt noſtras orationes ſcriptas haberetis. Sic eñ ſeruato eaꝝ
Beſ. ordine,melius ipſis reſpõderetis. ¶ Nos ordinẽ veſtraꝝ orationũ ſeruare putamus,
ea tamen diſponendaꝝ orationis partium facultate, qua vos in differendo vſi fuiſtis.
And. ¶ Id ſane fieri poteſt, at tertiũ vel quartũ nominare locũ, lõge aliter ꝗ̃ a nobis pro-
Beſ. latum fuerat,nõ licet. ¶ Nullum equidẽ orationis veſtræ locum priuatim citaui,ſed
Andr. Beſ. tertio vel quarro ſimpliciter protuli. ¶ Sic eſto. ¶ Vnde ergo digreſſi fuimus,
redeamus. Cõcluſiones non paucas a ſanctis patribus ex fidei noſtræ principijs demõ
ſtratas fuiſſe dicebamus,quas hi principijs ipſis, aut ſacræ ſcripturæ noluerant addere.
Nam illud,conſubſtantialem patri,ac in ſpiritũ ſanctum dñm & viuificantem,multaq́ȝ
alia,quæ ꝗ̃uis paruæ ſint dictiones,atq; a ſacra ſcriptura cõtentæ,principijs tñ nequaꝗ̃
appoſitæ fuerant. Aut igitur hæc etiã ſcripturæ ſacræ ſunt apponẽda,aut ſymbolo nil
prorſus addendũ. Quod quidẽ ipſoꝝ ſanctoꝝ patrum ſententia, eadẽ præditũ eſt au-
thoritate,qua ſacra fulget ſcriptura. Omniũ aũt ſynodoꝝ acta poſt tertiã,ad ipſam ter-
tiam vt rectam normã referri debere,non inus inficias: non ita tamẽ, queadmodũ di-
citis, vt ipſius acta cæteraꝝ ſint expoſitiones. Nãq; quo pacto fieri poſſet, vt poſterio-
ra prioribus explanentur,cum eius oppoſitũ veꝝ ſit? Siquidem igitur poſteriores do- F
ctores,præſertim beatus Cyrillus,qui Romani pontificis vicarius tertiæ ſynodo præ-
fuit,necnon poſt ipſum beatus Agathon,eius ſynodi acta poſteritati clariora reddide
rant: ſequit, vt ij,eorundem actoꝝ expoſitores merito appellandi ſint. Quid eñ ipſoꝝ
literis clarius? Scitu præterea dignũ eſt, vt nõ ſolum poſterioꝝ doctoꝝ verba,ad eiuſ-
dem tertiæ ſynodi dicta, verumetiam eorundem ſenſum ad ipſius intelligentiã referri
oporteat,ita vt qua mẽte ipſa ſynodus interdixerat,eadem etiam cæteræ prohibuiſſe
putentur. Mens autem ipſi fuerat, ſyllabarum etiam acceſſionem vetare, vt is beatus
Cyrillus ſuis literis declarauit. Neceſſario (inqt) ſynodus interdictum hoc fecerat,er-
go cæteras etiam ſynodos ad eundem finẽ aſpicientes interdixiſſe credendũ, vt re ipſa
demonſtraſſe vident: quippe quæ quicꝗ̃ addere ſymbolo noluiſſent,ac ſimul interdi-
xiſſent,ne cui liceret,cũ nõ ſine magna Chriſtianoꝝ pernicie fieri poſſet, alia cõpone-
re ſymbola. Quod aũt creditis hoc ſancti Cyrilli dictũ, nõ tolerabimus, vt ab aliquo fi
des mutet,& reliqua,nequaꝗ̃ ſignificare,ne cui liceret ſymbolo quicꝗ̃ apponere,ſeſ-
ſione ſequenti vobis reſpondebimus,cui etiã perorabimus: ad illud eñ noſtra feſtinat
oratio, vt breuibus interrogationibus ac reſponſionibus agere incipiamus. Mihi autẽ
eſt, vt conuenimus,cum vno ex his ampliſſimis patribus differendum. Sed hæc hacte
nus. Ad ſequentẽ vero ſeſſionem,fauẽte deo,accingamur. Tum ſancta ſynodus iuſſit,
vt ad diẽ ſequẽtis martis ſeſſio prorogaret,quo decreto,ſeſſio dimiſſa fuit.

¶ Die

A ¶ Die Martis.iiij.Nouembris,nona ſeſſio Ferrariæ.

MAiori ex parte,præſtantiſſ.patres, orationi veſtræ pro viribus reſpondiſſe credimus.Ob tẽporis aũt breuitatẽ,nonnulla penitus prætermiſimus, nonnulla vero paucis tetigimus, quibus nunc breui reſpondere intendimus. Quæ quidem ſunt hæc,ſi bene memoria tenemus:Primum,fidem mutare, vt beatus Cyrillus inquit,aliud quoddam ſignificare q̃ quippiam declarare. Alterum, interdictũ poſt decreta factum fuiſſe. Tertium,beatum Agathonẽ eas dictiones prohibuiſſe,quæ res a fide diuerſas ſignificarent.Quartũ, eundẽ ipſum diuinũ hominem, dum ſuã fidẽ exponeret, ſymbolo q̃dã addidiſſe,quædã vero ab eodẽ abſtuliſſe.Quintum,minime fuiſſe neceſſariũ,vt verbũ,deipara,ipſi ſymbolo adderetur. Poſtremo,ſanctam Romanã eccleſiã ſanctorũ vocibus motã,magnaq́ꝫ neceſſitate coactã,additionem eiuſmodi ſuo iure feciſſe. Ad quæ quidẽ(quemadmodũ diximus) paucis reſpondebimus,ne tẽpus fruſtra conteramus:quemadmodũ ſeſſionibus ſuperioribus nobis accidit,cũ præſertim longas orationes habere,neq́ꝫ conueniens ſit,neq́ꝫ(vt mihi videtur)ad propoſitũ pertinens.Hoc eñ pacto nunq̃ ad concluſionẽ poterimus peruenire: breuibus igitur(vt lubet)agamus. Partem primam, patres ampliſſ.falſam eſſe cenſemus.Is

Beſſ.

B eñ Cyrillus inquit,nequaq̃ tolerabimus & reliqua,quod deinde re ipſa declaraſſe videtur,quippe qui nil prorſus apponens ſymbolo, eiuſdẽ verba non pauca explanauerit. De interdictis aũt poſt definitiones æditis,quæ quidẽ pars altera fuerat,is ipſe Cyrillus inquit:neq́ꝫ quicq̃ definitionibus licet addere,ſi ſint declarationes,ꝙ ad declarationẽ nulla fieri debet acceſſio.Id igitur nobis nõ obſtat, nãq́ꝫ tertiæ ſynodi patres oratione ꝑpetua de ſingulis ſymboli partibus mẽtionẽ fecere. Sed hæc & alia ad propoſitũ pertinẽtia,ſuo loco forſan diffuſius ꝑſcrutabimur. Nũc ad tertiã partẽ veniamus,in qua beati Agathonis fuiſſe ſentẽtiã dicebatis,vt fides verbis,nedũ intelligẽtia ſeruari deberet,cũ ipſi firmiter teneamus,quoduis genus additiõis ab ipſo fuiſſe vetitũ, vt ex verbis eius percipitur. Summo ſtudio(inq̃t)incumbẽtes,vt nil prorſus eorũ,hoc eſt,decretorũ, minuatꝰ aut mutetꝰ aut quicquã ipſis addatꝰ,verũ oĩa in verbis atq́ꝫ intelligẽtia eadẽ permaneant. Si quidẽ igitur ſanctus is iudicauerat a verborũ additione,ſenſuſq́ꝫ maiorũ noſtrorũ mutatiõe cauendũ eſſe,patet q̃d nos ſentimus,id eius ſentẽtiæ magis cõuenire. Et ſi(quẽadmodũ ſupra diximus)nihil ad ꝓpoſitũ attinet,ſi in exponẽda ſua religione ſymbolo quicq̃ addiderit, vel ab eodẽ ademerit:propriã eñ expoſitionẽ cuiuſq́ꝫ nunq̃ eccleſia vetuit,neq́ꝫ vetabit,ne quiſq́ꝫ videlicet doctor q̃d ſentiat de fide, proferre,literiſve mãdare valeat:cõmunẽ vero doctrinã tradi,vel iã traditæ ſyllabã aliquã a quoq̃ mutari poſſe,prohibuit,proptereaq́ꝫ ſanctus ipſe doctor verbo,mutatꝰ,vſus fuerat. Cuiuis igi

C tur cõmunia dogmata colẽti,ſua licet,vt nouit,exponere. Sed de tertia ſimul,& quarta parte hactenus. Porro aũt cur quintã protuleritis partẽ,ipſi nõ videmus. Si nãq́ꝫ verbũ deipara,neceſſariũ nõ fuiſſet,nullã prorſus de eo mẽtionẽ fieri,ac in actis ſynodi ſcribi oportuiſſet:ſin aũt cõueniẽs(vt creditꝰ)ac dignũ fuerat declaratiõe,cũ ſymbolo nõ fuerit additũ,patet argumẽtum noſtrũ verũ eẽ. An aũt Romana eccleſia ſanctorũ vocibus mota fuerit,nec ne,in poſterũ deo fauẽte conſiderabimus. An vero vrgente neceſſitate ſymbolo potuerit addere,credimus,ipſam q̃uis neceſſitate cogẽte id minime facere debuiſſe. Nõ eñ neceſſitas vos excuſat,cũ in decretis ipſis ſcriptũ nõ ſit,vrgẽte neceſſitate id fieri poſſe. Sed de hmõi neceſſitate ſuo loco forſan agemus. De ꝑtãte vero Rom. eccleſię plurimũ diceremꝰ,niſi aliud ageremus. Nõ eñ inſcij ſumus,q̃ ſit ipſius facultas acꝑrogatiua. Sciatis tñ,velimus, addẽdi ſymbolo facultatẽ nõ ſolũ Romanę,verũetiã vniuerſali eccleſiæ,generaliq́ꝫ ſynodo interdictã fuiſſe. Si quidẽ igitur Romana eccleſia q̃uis facultate ꝓdita ſit, vniuerſali tñ eccleſia,quã gñalis ſynodus ꝑ ſe fert, inferior eſt,ſi eiuſcemodi facultatẽ ab vniuerſali eccleſia tollimus,multo magis ipſam a Romana eccleſia tollendã putamus,tollimus(inquam)non noſtra authoritate, verum maiorũ noſtrorũ decretis. Sed hæc hactenus. Quæ quidẽ non idcirco protulimus,ꝙ nobis oĩa viderenꝰ ad propoſitũ attinere,verũ vt veſtræ orationi omni ex parte rñderemus. Si lubet ergo,ad rẽ ipſam paucis veniamus,q̃dq́ꝫ maiores nr̃i hac in re ſenſerint,exacte cõſideremus. Nos eñ credimꝰ,in vniuerſum ipſos interdixiſſe,ita vt ne ſyllabã q̃dẽ vnã ſymbolo liceat addere,vt ex eorũdẽ actis(quẽadmodũ ſæpiſſime dictũ eſt)clariſſime conſtat. Vt igitur breuibus agamus,ex vobis quærimus, an ſanctorũ patrũ interdictũ ad ſymbolũ

And. bolum, vel ad aliud referatur? Hæc Beſſarion vir præſtãtiſſimus. ¶ Andreas aũt Coloſſenſis præſul volẽs reſpõdere, longũ de ſpũs ſancti proceſſione ſermonem habuit. Cui cũ ad propoſitũ Græcis ſpectare nõ videret, aures pbere, nedũ ipm literis mãdare noluerãt, queadmodũ de multis alijs ſuperuacaneis verbis facere ſolebãt. Sancta vero ſynodus iuſſit, vt ſeſſio ſolueretur, & ad diem proximi ſabbati conueniret. D

¶ Die ſabbati octaua Nouembris, decima ſeſſio Ferrariæ.

Io. BEatiſſimi patris iuſſu, Patres amp. veſtris orationibus reſpondebimus, ab his tribus exordientes, quæ in proœmij ſpeciẽ protuliſtis. Non eſt nobis (dicitis) diſputandũ, vt videamur viciſſe, verũ vt veritatem inueniamus, ac ipſam in lucem proferamus. Quam quidẽ veſtrã opinionẽ probamus, atq; ſuſcipimus, ac vt veritatẽ ipſam aſſequamur, vehementer incũbimus, beati Hieronymi ſententiæ innitentes: Nunq̃ errat (inquit) qui ſequit veritatem, pſertim fidei noſtræ, quæ mortales locorũ diſtantia & lingua moribuſq; plurimũ inter ſe differẽtes, cõponit, & congregat, vt ſimul cõueniant: vt magnus etiã Dionyſius in de diuinis nominibus libro teſtat: Hæc ratio (inquit) eſt ſimplex, & exiſtens exiſtẽtis veritas, circa quã ſicut mundam, & non erroneã totorũ cognitionẽ diuina fides eſt, quæ eſt manẽs credentiũ collocatio, q̃ iſtos collocat in veritate, & reliqua. Siquidẽ igit eo deſiderio ſumus affecti, vt ſanctam dei eccleſiã cõiungamus, in hoc vehementer debemus incũbere. Quod quidem vt aſſequamur, maxima cura & diligentia ſummoq; ſtudio nobis opus eẽ videt. Nobis deinde cõuenire dixiſtis, vt quãtum ſubiecta materia patitur, humanitatem ſeruemus, vt omni ex parte mutua beneuolentia videamur eẽ affecti. Qua de re magna equidẽ afficior lætitia, q vnã cũ propheta dicere poſſum: Dediſti lætitiã in corde meo. Nam (vt beatus Paulus inqt) ſeruum dñi nõ oportet litigare, ſed manſuetũ eẽ ad omẽs docilem, & reliqua. Poſtremo, id, quod valde videre cupio, nuntiaſtis, vt interrogationes reſpõſioneſq; noſtræ breues habeãtur: quod quidẽ nõ alienũ a ratione videtur eẽ, q ſermo breuis facilius intelligit, memoriæq; mandat. Non tñ propterea breuitati ſtudendũ eſt ita, vt noſtra oro ſit obſcura. Rogo igit vos Patres amp. ne duo a me repugnãtia ſimul cõtendatis, vt breui oratione, id q̃d fieri bene nõ poteſt, ad veſtrã prolixam reſpondeã. Porro aũt vobis promitto, ſeruato veſtri ſermonis ordine, ad quamlibet eius partem q̃ potero breuiſſime reſpondere, partim cõcedendo, partim aũt denegando, noſtræ tamẽ eiuſmodi denegationis cõgruas rationes reddendo, partim etiã declarando, quædam vero leuiter tangendo, ita vt ad omẽs orationis veſtræ partes p capita reſpõdendo, vobis ſatiſfacere ſperem. Ad rem igit ipſam, Ieſu Chriſto dño noſtro fauente, veniamus. Initio, præſt. Patres, verũ protuliſtis, veſtras nobis aures benigne ſemp præſtitiſſe, non igitur ad hoc reſpondebimus. Deinde particulã, ex filioq;, additionẽ extraneã eẽ, propterea q; non ſine ratione prohibitam. Præterea q̃uis huiuſmodi dogma verũ eẽt, id tamen diuino ſymbolo neutiq̃ addi debuiſſe: cum etiã multæ aliæ ſymboli declaratiões factæ fuerint, quarũ nulla videtur eidẽ appoſita, propterea quia id fieri nõ liceret. Amplius, nonnullis rationibus probaſſe putatis, omne genus additionis fuiſſe vetitum: ex quo etiam ſequebat, particulã ipſam fuiſſe prohibitã. Quæ cũ ageretis, Coloſſenſis ſyllogiſmum ſubtiliter repetentes, his, quæ vobis ad propoſitũ viderent ſpectare, reſpondiſtis, de reliquis vero ſuo loco differere promiſiſtis. Qui quidem ſyllogiſmus talis fuerat. Omnis additio ex rebus extraneis fit, declaratio vero tali modo nõ fit, ergo declaratio nõ eſt additio. Cuius profecto ſyllogiſmi veritatẽ, qm̃ grauiſſimus ſubtiliſſimuſq; theologus Coloſſenſis præſul optime demõſtrauit, idcirco eo poſtpoſito, ad explicãdum id veniamus, de q̃ ſupra diximus, vos vehemẽter ambigere, an videlicet illud, ex filioq;, ſit additio vetita. Quã quidẽ particulã, ſanctorũ authoritatibus innitẽtes, ac fortiſſimis argumẽtis adducti, cẽſemus additionem nõ eſſe, nec vlla rõne prohibitã. Quod aũt ſimpliciter nõ ſit additio, patet, cũ ex nouo teſtamẽto, q̃d a veteri poteſtate cõtinebatur: tum etiã ex noſtræ fidei articulorũ declaratione, quæ varijs tẽporibus facta fuerat, de quo qdem in nouo teſtamento beatus Auguſtinus in Fauſtũ inqt: Chrũs non venit ſoluere legẽ, ſed adimplere: non ita, vt q̃ legi deerãt, ipſa eidẽ adderent, verũ vt fierent, q̃ ſcripta erãt, queadmodũ ipſius Chriſti verba teſtantur. Quippe q non dixit, Iota vnum aut vnus apex nõ præteribit a lege, donec addãtur, quæ deerãt: ſed, donec omĩa ſiant. Itẽ in libro de catechizandis rudibus inqt: In teſtamẽto veteri eſt occultatio noui

Pſal. 4. 2. Timot. 2. d — E — F — Math. 5. b.

A tio noui, in teſtamēto nouo eſt manifeſtatio veteris. In quæſtionibus aūt veteris ac noui teſtamenti, ſenſus em̄ legis ad ſalutem (inquit) hominis pertinet, iuxta illud: Oculum pro oculo, & infra. Ego aūt dico vobis, nō reſiſtere malo. Vnde Ezechiel ait, quaſi ſit rota in medio rotæ. Quod dictū a Gregorio ſic exponit. Vetus teſtamentū in nouo, q etiā alio loco: Quod lex (inqt) iubet, & prophetæ ſeruāt, & Euangeliū, id etiā apoſtoli in vniuerſo p̄dicant mūdo. Præterea ex huius dicti expoſitione, nō veni ſoluere legē, apparet euangeliū legis veteris eſſe declarationē. Sequitur ergo, declarationē, non eſſe ſimpliciter ac proprie ſecundū ſenſum additionem. Si em̄ apud Auguſtinū tot noui teſtamenti myſteria, idcirco ſecundū intelligētiā additiones nō appellantur, cꝑ a veteri lege cōtinerent, nil miꝝ, ſi qua etiam ipſoꝝ myſterioꝝ declaratio ac illuſtratio non ſit ſimpliciter, & quo ad eorūdē ſignificata, vere additio, ſed potius implicatæ rei explicatio. Quod etiam patet (vt pauloante dictum eſt) ex multa fidei articuloꝝ declaratione. Propterea idem ipſe beatus Auguſtinus inquit: Tempora prætereunt, non aūt fides. Eadem em̄ præteritoꝝ, poſteriorūq; patrum fides exiſtit. Nam & præteriti patres, ac ipſoꝝ poſteriores dicebāt: Benedictus, qui venit in nomine dn̄i, facta tamē fuit articuloꝝ multiplicatio, necnon implicatoꝝ verboꝝ explicatio, ac infinita decreta. Vnde apparet, Patres amp. pro noſtra fide & ſalute poſt Abrahæ tēpora maiorem ambiguoꝝ declarationem factā fuiſſe, q̄ ipſius temporibus, cui quidē fuerat ab angelo nuntiatum: Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes. Eſaias p̄terea hāc protulit declarationem: Ecce virgo concipiet. ſed angelus multo quidē maiorem, qui virgini cōceptionis ſuæ

Matth. 5. f
Ezech. 1. d.
Matth. 5. b
Matth. 21. b
Gene. 22. d
Eſa. 7. c
Luc. 1. d

B modū quærenti reſpondit: Spūs ſanctus ſuperueniet in te. Eadem igitur ratione articulus de ſancto ſpū diuerſis temporibus fuerat illuſtratus. Apoſtoli nāq; ſic ipſum celebrarūt, Credo in ſpiritū ſanctū. Concilia vero generalia, q ex patre procedit, addiderant: nō tamen propterea nouus articulus poſteritati proditus credebat̄ fuiſſe, veꝝ is, qui iam fuerat, magis declaratus dilucidatuſq; redditus putabat̄. Pari ratione, qui particulam, ex filioq;, addiderant, non nouum articulum celebraſſe, ſed eundem ipſum clariorem reddidiſſe putarunt. Quod quidem additionis genus cenſemus non eē vetitū. Apud nāq; Bonauenturam in theologia clariſſimū, triplex genus additionis literis traditum eſt. Vnū, cum id q̄d additur, ei, cui apponitur, oppoſitum eſt. Alterum, quod non oppoſitum, ſed tantum diuerſum ab illo cui apponitur, fuerit. Tertium, cū vtrūq; congruum ſit. Quoꝝ quidem primum genus hæreticū, ac proſus alienum exiſtit a fide, vt ſi quis deū patrem protulerit genitum, filium vero ingenitum, ſanctū aūt ſpiritū a nullo procedentem. Altero vero genere inepti homines vti ſolent. Nā ſummæ ineptitudinis eſt, inſolita verba & a ſacris literis aliena proferre, vt ſi quiſpiam deū patrem appellauerit geometram, filium aſtronomum, ſanctum autem ſpiritum arithmeticum, quæ licet a veritate non diſcrepent, quandoquidē, quæuis diuina perſona cuncta cognoſcit ac poteſt, tamen quoniam eiuſmodi ſermo, neq; in ſacris literis, neq; in ſanctoꝝ

C ſcripturis legitur, ideo ineptis hominibus adſcribi ſolet. Tertium aūt genus, quo deū patrem omnipotentem æternum, filium vero conſubſtantialem, ſanctū aūt ſpiritū, ſpiratum procedentemq; dicimus eē, pium & catholicū eſt, noſtræq; religionis doctrinā declarans: idcirco duo illa additionum genera, pœna grauiſſima prohibentur, iuxta illud Apocalypſis: Si quis appoſuerit ad hæc, apponet illi dn̄s plagas ſcriptas in libro iſto. Genus vero tertium tantum abeſt ab interdicto, vt qui eo vtantur, a ſeruatore noſtro præmijs afficiantur ampliſſimis, vt Sententiaꝝ magiſter in procemio ſuo teſtatur: Siquidem igitur additio, de qua agimus, non ex oppoſitis diuerſiſve conſtat, ſequitur ipſam non eē vetitam, cū præſertim illa, ex filioq;, particula, valde cōueniens ac cōgrua ſit. Apoſtoli nāq; ſancti cum ſanctū ſpiritū celebrarent, nō ipſum ex patre procedere proferebant: quod cū ab ipſo apoſtoloꝝ ſymbolo poteſtate contineretur, eiq; q̄ maxime conueniret, ſancti poſteriores patres ad euertēdos impios hæreticorum errores, id ipſi ſymbolo appoſuerunt, ac ipſum ſpiritū ex patre procedere declarauerunt. Quod cum adhuc modo quodam ambiguum eē videretur, idcirco, ex filioq;, particulam alij poſteriores patres addidere, ipſumq; ſymbolum clariſſimum reddidere, proferētes, ſanctum ſpiritum ex patre filioq; procedere. Sed dum in hac materia plurimum inſiſto, demonſtrans particulam ipſam conſonam veramq; ſymboli declarationem eſſe, vobis forſan videor extra propoſitum agere. Cum igitur vobis libuerit, prolixius ac

Apoca. 22. d

ſubtilius hanc quæſtionē tractabimus,ita volenti veritatem agnoſcere palam fiat,declarationē eiuſmodi nequaquā fuiſſe prohibitā. Nunc aūt ad illam veniamus partē, quæ caput quæſtionis noſtræ videt̃ eſſe,& de qua vehemēter ambigitis,an ne ſyllabā quidē ſymbolo liceat addere. Nam quatuor illa repetere nolumus,quæ vos breuiſſime protuliſtis,quandoquidē nobis videt̃ magis operæpretiū eſſe,ipſam controuerſiæ noſtræ radicē diſcutere, pro qua quatuor ipſa dixiſtis. Nam primo interdicti cauſam declaraſtis. Deinde vno vſi fuiſtis argumēto. Tertio quandā beati Cyrilli ſnīam vſurpaſtis. Poſtremo,a cōuenietibus innixi loco,rationē hanc protuliſtis,valde cōueniēs ac dignum memoria fuiſſe facultatē ipſam addēdi ſymbolo,vtpote non modo Chriſtianis inutilē,verumetiā pnitioſam,ab eccleſia prorſus abſtuliſſe. Nam maiores noſtri naſcētis fidei noſtræ tēporibus ſummā(vt dicitis) facultatē habebant,vt quæ a ſacra ſcriptura obſcure cōtinerent,ea declararēt,ac ſymbolo vel alij ſcripturæ,excepta ſolūmodo ſacra,apponerent,& ipſis arbitratu ſuo vterētur,q̄ deinde facultas a poſterioribus ex pte fuit diminuta,ita vt poſſent tm̄ ambigua declarare,dilucidioraq́ʒ reddere,diuino tñ ſymbolo nil addere poſſe. Quòd ipſi (pace veſtra dixerimus) falſum credimus eſſe, primis illis patribus abſq́ʒ generali concilio licuiſſe cōmuni ſymbolo quicq̄ addere. Nam ſanctus Thomas teſtat̃, nunquā ſymbolum extra ſynodū declaratū fuiſſe, de eo ſymbolo loquens, quod vulgo in eccleſia celebratur. Hoc igitur iacto fundamento,quatuor illa capita leuiter perſtringamus,quibus veſtrū propoſitū probare conati fuiſtis. Primū em̄ dixiſtis, maiores noſtros vſq́ʒ ad ſecundā ſynodum addendi ſymbolo poteſtatē habuiſſe, ſed cū ipſa facultate nonnulli non ſine ſua pernicie abuti inceperint, ſymbolū tranſformantes, ac impia dogmata docētes & prædicantes, tertium idcirco generale conciliū vidēs facultatē ipſam dāno magno potius q̄ cōmodo Chriſticolis fore,eam penitus abſtuliſſe. Nos autē ad hoc rñdemus,falſum eē,cuius ante tertiū conciliū licuiſſe ſymbolo quicq̄ apponere,niſi ea fortaſſis licētia,quam quidā hæretici ſibi vēdicaſſent,quā quidē ſolam ab ipſo concilio,verbis his,ne cui liceret ſymbolo quippiam addere, circūſcriptā interdictamq́ʒ credimus eē. Deinde protuliſtis,addēdi facultate ablata,nullā Chr̄ianis incōmodū, accidere poſſe,ac nullum compotē mētis, ob decretū eiuſcemodi merito dicere poſſe religionē noſtrā impfectam eē,cōtra,fieri facile poſſe,vt pro eadē facultate cuiuis cōceſſa,catholica eccleſia aliquo afficiat̃ incōmodo. Ipſi vero(pace veſtra dixerimus) argumentū hoc claudicare cenſemus,vt ſuo loco probabimus. Immo etiā cæteris duabus poſtpoſitis partibus,ad fundamentū ipſum veniamus,quo quidē euerſo,cætera facile ruent. Omiſſis ergo corticibus,medullam ipſam tangamus. Quod quidē ſperamus conſequi,ſi legiſlatoris verba non nimis curantes,mentē eius accurate cōſiderabimus. Id autē fuerat tertiū generale cōciliū,quod id tm̄ vetuiſſe putat̃,quod fidē contrariā pateret(vt Bonauētura teſtatur)qui,prima patrum(inquit)interdicti ſententia nequaquā ad alios attinet,niſi ad fidei noſtræ oppugnatores,& eos, qui ſymboli dictiones mutando, vel ei quicq̄ addēdo,eccleſiam ſtudēt euertere. Addēdi vero facultate nunq̄ eccleſiæ fuerat interdictū,neq́ʒ interdicet̃ in poſterū,dūmodo legitimo imperio,p̄ſenteq́ʒ principe,qui facultatē vniuerſalis eccleſiæ habeat,ad euertēdos hæreticoꝵ errores,conueniat. Quis obſecro,tum vocaret in controuerſiam,an eccleſia,cogēte neceſſitate, ne Chriſtifideles,circa diuina myſteria in aliquam hæreſim caderēt,partē aliquā ſymboli fidei cōgruam declarare poſſit,necne? Nemo profecto. Qua igitur ratione,illud confiteor vnū baptiſma,ipſi ſymbolo fuerat additū,eadē etiam ratione,id eſt, pro animaꝵ ſalute,ex filioq́ʒ particulam,noſtri maiores addiderant. Et queadmodū illud,& incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex Maria virgine,addidere,ita etiam,ipſam dei genitri fuiſſe, ipſis,ſi voluiſſent,ſymbolo licebat apponere. Verum facultatem eiuſmodi non vnam tantū perſonā vel particularem eccleſiam habere cōcedimus. Interdictum igitur illud tantū ad priuatos homines,ac contra fidē loquentes,refertur. Propterea(inquit ipſe Bonauentura)patres illi non ſic interdixerāt, vt viam eccleſiæ in futuꝵ præcluderēt, quo minus ei liceret eadē vti facultate,ſi dei benignitate meliora præuiderit. Et infra: Eoꝵ(inquit)ſententia fugiēda eſt,qui credunt patres illos opinionis huius fuiſſe. Vt autem credatis,patres ampliſſimos bene cum illis ſentire,nonnulla ſynodorum acta, præſertim tertiæ, necnon quaſdam patrum ſanctorum literas tempeſtatibus illis ſcriptas,afferemus. Quæ dum facimus,rogamus vos, diligenter attendite. Frequenti tertia ſynodo, patres ampliſſimi,

conuo-

A conuocatus Neſtorius,accedere recuſauit,tunc ipſa Nicenum ſymbolū(vt moris erat) recitauit,vt quæ verba fidei conuenirent,probarent,diſſona vero eijcerent. Vnde patet,ſynodū ipſam voluiſſe,non fidem maiorū ſuorū religioni cōgruam prohibendā eē, verum verba diſcrepantia,& ab ipſa fide diuerſa, quēadmodum hæc eiuſdem ſynodi verba ſignificare vident,nemini liceat aliam a Nicena fidem proferre.Niceno aūt ſymbolo recitato,Cyrilli literæ ad ipm Neſtorium ſcriptæ,in mediū prolatæ fuere,quibus idem Cyrillus quædā ipſius ſymboli verba repetens,demōſtrabat,Chriſtū deū & hominem vna tm̄ hypoſtaſi ex Maria virgine genitū, ipſamq́ꝫ veram dei genitricem eē, dicens ſe ſacræ innitendo ſcripturæ ita ſentire. Quibus quidem literis recitatis, quæ ita incipiebant.Non vereor me veræ fidei Nicenive ſymboli pᷓuaricatorem eē, Cyrillus ipſe ſynodum interrogauit,an quæ de ſymbolo Niceno literis mādauerits vera eēnt. Cui ſynodus ipſa reſpōdit:Nil vani aut ſuperuacanei,verū cūcta cōgrue Cyrillus ædidit,quæq́ꝫ Nicena ſynod⁹ paucis decreuerat,is ſuis literis explanauit ac illuſtrauit.Quę quidem literæ plurimū luminis pᷓbent,ita vt edicta Nicena ex his clariſſime poſſint intelligi. Synodus igit ipſa profeſſa fuit,Cyrilli literas eadem ipſa ſignificare, quæ a ſymbolo Niceno cōtinerentur.Poſt hæc literæ qᷓꝫ Neſtorij ad Cyrillū ſcriptæ, perlectæ fuerunt,qbus ſacram vſurpando ſcripturā,Mariam virginem non dei genitricem eſſe B ſignificabat.His igit literis Neſtorij recitatis,iterū Cyrillus ſynodū ipſam interrogauit, quid de ipſis ſentiret,an Nicenorū patrum religioni conuenirent? Synodus aūt ſic reſpondit:Nequaq̄ conſonæ ſunt,ſed veram fidem oppugnant, quandoquidem Cyrilli & Nicenorū patrum fidei q̄ maxime contrariæ ſunt.Idcirco vera fides Neſtorium anathemate notat,quippe q impia dogmata nefariamq́ꝫ communionem poſteritati conatur tradere.Quibus patet,Patres amp.quanam mente tertia ſynodus interdixerit,ne cui liceret eā fidē proferre,quæ cōtra Nicenā,hoc eſt,a vera fide aliena,eſſet:ita vt interdictum eiuſmodi,veræ fidei diſcrepantiā & cōtrarietatē, nō aūt declarationem ipſi fidei conſonantē,ſignificet atq; vetet.Quod quidem Cyrillus ipſe teſtatur, qui Nicenum ſymbolū candidius reddidit. Teſtes ſunt & ipſius tertij cōcilij literæ ad Imperatores pro fide ſcriptæ,qbus acta recolendo ſua, inter cætera memoratu digna declarat,Cyrilli ſe literas,ſanctorū patrum dogmati cōſonantes,ac nulla ex parte ab apoſtolorū & ipſorū patrum fide alienas cōperiſſe.Neſtorij vero dogmata eiuſdem fidei cōtraria deprehendiſſe. Poſtea Cęleſtini literæ,quas ad ipm Neſtorium ſcripſerat,recitatæ fuere,quæ ſic incipiebāt.Quibuſdā diebus citra,& infra:Quis vnquā(inqt)nō fuerit anathemate dignus,q ſymbolo quicquam addiderit, aut ademerit, cum fides nobis ab apoſtolis tradita,neq; additione,neq; imminutione indigeat? Veſtris em̄ in libris legimus eum q̄ maxima pœna affici debere,q vel addiderit, vel quicq̄ abſtulerit,& reliqua.Scitu præterea dignū eſt,ante ſynodū Epheſinā addēdi quippiā apoſtolorū ſymbolo,vel ab ipſo facultatē auferendi graui pœna vetitā fuiſſe,vt in extrema earundē li- C terarū parte legere eſt.Eidem tn̄ ſymbolo appoſita multa fuere,atque ab eo ablata.Interdictū igitur illud,cui vos mirū in modū innitimini,cōtra nos minime facere videtur. Amplius,Cœleſtinus Neſtorium reprehenderat,ꝙ a ſymbolo verbū, Deiparam,auferendum cenſuerit.Qui quidem Cœleſtinus apoſtolorū ſymbolum intelligebat, qᷓrū omnium vnica ratio fuit:q̄d neq; Nicena,neq; prima Conſtantinopolitana, neq; cæteræ ſynodi cōtra rationem fideiq́ꝫ veritatem ſumbolo quicq̄ addiderāt,aut ab eo deduxerant,Neſtorius aūt contra. Ergo tum quiſq; vel addere,vel auferre merito vetatur, cum contra rationem ac verā religionē id faciat: vnde tota noſtra controuerſia facile ſoluitur.Nam Romana eccleſia,nō vt Conſtantinopolitanū ſymbolum & fidē ipſam euerteret,ex filioq́ꝫ,particulam addidit. Verū vt noſtri maiores idcirco Nicenū Conſtantinopolitanūq́ꝫ ſymbolū idem eē,idemq́ꝫ ſignificare decreuerant, ꝙ altero audito, ſtatim alterū intelligebatur,licet in verbis differrent:ita etiam Romana eccleſia profitetur,vtrūq; ſymbolū noſtrum rem eandē ſignificare,ſibiq́ꝫ propterea licuiſſe ipſum declarare,ꝙ ea particula nequaq̄ aliena videretur a fide,cum ipſi valde conueniat,ac ad eundem ſenſum pertineat,necnon ipſius identitatem ſignificet,& declaret,licet in voce differāt.Præterea,vt alia multa memoria digna,hæc etiam ab ipſo Cœleſtino literis tradita fuerāt.Catholica(inqt)eccleſia cōtradicit,q̄ minus ab apoſtolorū ſymbolo auferatur beatā Mariā dei genitricē fuiſſe,quod noſtram ſalutem annūtiat,ac ab ipſo ſymbolo po

bolo potentia cõtinetur. Patet igitur neutiq̃ licuiſſe ab apoſtoloꝝ ſymbolo quicq̃ di- D
mouere, tñ illud, deſcẽdit ad inferos, ablatũ eſſe videmus, licet Chriſtũ ad inferos deſcẽ
diſſe veꝝ ſit, atqꝫ a maioribus noſtris cõceſſum. Qm̃ autẽ Neſtorius (vt ſupra dictũ eſt)
contẽdebat, virginẽ deum nõ genuiſſe. Idcirco Cæleſtinus ipſe literis eiſdẽ mandaue-
rat, vt niſi decẽ dierũ ſpatio Neſtorius a tali ſe reuocauerit hæreſi, eccleſiæq́ꝫ catholicæ
dogma prædicauerit, non ignoraret ſe ab eadẽ eccleſia excludẽdum eſſe. Sunt & aliæ
rationes, patres ampliſſimi, ad propoſitum attinẽtes. Verum noſtra feſtinat oratio ad
probandum, quod ſupra diximus, argumẽtum veſtrum claudicare. Vnde multum for
ſan vagauit oratio, haud tamẽ extra propoſitum. Sed hactenus in præſentia. Quibs di-
ctis, ſynodus ſancta decreuit, vt ſeſſio ipſa ſolueretur, & ad diem ſequentis martis
congregaretur.

¶ Die. XI. Nouembris, ſeſſio. XI. Ferrariæ.

Iul. card. VTraqꝫ ex parre, patres ampliſſimi, copioſe, ſcite ac ſubtiliter dictum eſt, ve
ſtras tamen orationes forſan non niſi ſummi theologi, viriqꝫ doctiſ-
ſimi pcipere poterapt. Idcirco eam equidẽ orationem ad propoſitum p-
tinentem habebo, quam docti pariter & mediocriter eruditi ſine ambigui
tate intelligent, quaqꝫ (ni fallor) controuerſiam noſtram ad exitum pducẽ
mus. Attendite igitur, obſecro. Nanqꝫ poſthac per capita breuibuſq́ꝫ nos agere opor-
tebit. Si ſic ergo fieri vobis videtur, rem ipſam aggrediar, ſin minus, voluntati veſtræ ac E
quieſcam.

Impera. ¶ Dicat cardinalis. Iul. card. ¶ Attingam quidẽ P. ampl. quæſtionis noſtræ radicẽ. Nam
tota noſtra controuerſia in Epheſinæ ſynodi interdicto conſiſtit, in his videlicet verbis:
nemini liceat proferre, conſcribere, componere, & reliquis. Quæ quidẽ verba nos cre-
dimus hoc ſolum ſignificare, vt fas ſit nulli, Nicænorum patrum contrarium fidei pro-
ferre. Vos autẽ longe aliter ſentire videmini, vt non ſolum ad aliam, oppoſitamq́ꝫ ſidẽ,
verumetiam ad quãuis declarationẽ, ac cuiuſuis generis additionẽ, interdictum ipſum
debeat referri, propterea nullam prorſus ſymboli dilucidationem fieri debuiſſe. Dicere
autem ſolẽt legiſperiti, fieri non poſſe, vt quiſquam bene legẽ intelligat, niſi totam per-
ſpexerit. Neceſſe eſt igit̃ ea quoqꝫ diligenter cõſideremus, quæ interdictum ipſum præ
ceſſerãt legitur in actis tertiæ ſynodi, quoſdã Anaſtaſiũ & Photiũ Neſtorianos hæreti-
cos, neſcioquẽ Iacobũ ad ſuã hæreſim mortalibus prædicandã miſiſſe, qui quidẽ aliud
fidei ſymbolum, vel (vt quidã Chariſius in ipſa ſynodo pſens dicebat) impietatis ſym-
bolum pdicans, ac eundẽ ipſum Chariſium impietatis incuſans, q̃plurimos Chriſtianos
deceperat. Propterea Chariſius, vt ſe ὀρθόδοξον id eſt, recte ſe de fide ſentiẽtem eſſe pro-
baret, vt in primis ſymbolum ſuum, deinde Neſtorianũ in eadẽ ſynodo recitauit, quod
quidẽ Chariſii ſymbolum, neqꝫ Nicænum, neqꝫ Conſtantinopolitanũ fuiſſe conſtabat.
Poſtremo vehemẽter cõqueſtus, ꝙ a Neſtorianis cõmuniõe ſibi fuerat interdicta. Cre
do (inquit) in vnũ deum, & reliqua. Quod aũt nõnulli profitent̃, ipſe inficior, Chr̃m, vi- F
delicet, quãdoqꝫ nõ fuiſſe. Poſuerat tñ in ſuo ſymbolo ſpm̃ eſſe cõſubſtantialẽ patri &
filio, quod in neutro duoꝝ illoꝝ ſymboloꝝ ſcriptum fuerat. Quibus quidẽ Chariſii, &
Neſtorianoꝝ ſymbolis recitatis, ſancta ſynod⁹ ipſa decreuit, ne cui liceret fidẽ aliã pro-
ferre aut docere, ſimulq́ꝫ cõfictũ illud Neſtorianoꝝ ſymbolũ, nulla prorſus de ipſi⁹ Cha
riſii ſymbolo mẽtione facta, dãnauit. Siquidẽ igit̃ mẽtis eiuſdẽ cõcilij fuiſſet, quãcũqꝫ ali
am a Nicæna profeſſionẽ vetare, ita vt nõ aliud niſi tm̃ Nicænũ ſymbolũ, verbis eiſdẽ
celebraret̃, dubio procul Chariſii etiã expoſitionẽ ac ſymbolũ antiquaſſet reprobaſſetq́ꝫ.
Sed qm̃ veꝝ ac piũ fuerat, idcirco ſynodus ipm̃ noluit antiq̃re. Quæ oĩa profecto nobis
argumẽto maximo ſunt, decretũ illud ad fidẽ religiõi Nicænoꝝ pr̃m oppoſitã referri
debere, ita vt ipſius decreti vis, ex his (vt mihi videt̃) clariſſime pateat. Ampli⁹, eadẽ ipſa
ſynodus, P. amp. q̃ ne cui qcq̃ liceret pferre, aut lr̃is mãdare, phibuerat, ſimul q̃qꝫ decre
uit, vt nulla alia pter Nicænoꝝ pr̃m fidẽ teneret̃. Siquidẽ igit̃ a me requiſiti, an deum,
ęternum eſſe credatis, mihi reſpondebitis ita, quæro an ſub anathemate fueritis, q̃d ver
ba illa a ſymbolo Nicęno minime continẽtur? Infinita ſunt vera, patres amp. quæ credi
mus, & profitemur, ab ipſo tamen ſymbolo nõ contẽta. Sed hæc hactenus. Porro autẽ
certis pſonis (vt dicitis) licere ambigua declarare, catholicæ vero eccleſiæ minime, lõge
mihi alienũ a rõne, ac ipſi interdicto cõtrarium eẽ videt̃. Nam in eius principio legitur,

ne cui

A ne cui liceret & reliqua. In fine vero epiſcopis, & clericis, ac ſecularibus in vniuerſum interdicitur. De quibus ſecularibus ideo facta mentio fuit, ꝙ Grçcis mos fuerat, vt nō niſi clerici ſymbolum in eccleſiis cantarent. Patet igitur, interdictū ipſm neminem excludere, omnesq́ꝫ fere Chriſtianos anathemate notatos eſſe, ſi ſynodus ipſa quoduis expoſitionis genus (vt creditis) prohibuerat. Amplius, notatu dignum eſt, Agathonis literas quas (vt ſupra dictum eſt) ad ſynodum miſerat, nō ab ipſo ſolo ſed ab Occidentali eccleſia ſcriptas fuiſſe. Ipſe namqꝫ literis eiſdem teſtaſ, eas vna cum cētum ac. xxv. Occidentalis eccleſiæ ꝓſulibus conſcripſiſſe, ſubſignaſſeq́ꝫ. Præterea præſtātiſſimus Nicenus volens ad id reſpōdere, q̄d Coloſſenſis præſul attulerat, vrgēte videlicet neceſſitate Romanā eccleſiam declaraſſe, nullam neceſſitatem protulit interdicto fuiſſe exceptam, neqꝫ vllam prorſus mentionem de ea factā. Quam quidem reſpōſionem in vos retorquentes, dicimus, qm̄ in prohibitione illa nullius ꝑſonæ ratio haberi videſ: idcirco ipſam vna rōne de cunctis hoībus debere intelligi, ita vt nulla rōne cuiq̄ ſymbolū exponere liceat: q̄d tn̄ conſtat a multis expoſitū fuiſſe. Amplius, eadē ipſa tertia ſynodus nullā de Cōſtantinopolitano ſymbolo mētionē feciſſe videſ. Aut igitur, quia tm̄ Nicenum ſumbolum a poſterioribus in eccleſia celebrari voluerat, & ſic ipſi delinquimus, q potius illud q̄ Nicenū celebrare ſolemus, aut eius q̄qꝫ ſymboli fuerat recordata, ſed tanq̄ alterius ſymboli contrariū, ob id́qꝫ nō dignū celebritate ipm poſtpoſuerat,

B quod q̄dē nequaq̄ credendū eſt: aut vtrūqꝫ pro vno eodēqꝫ putauerat, ꝙ eandē veritatem & fidē vtrūqꝫ ſignificabat, q̄uis multis in verbis differrent. Si qdem igiſ veꝝ eſt, Conſtantinopolitanū (vt dicitis) ſymbolum a Niceno potētia cōtineri: ac altero intellecto, ſtatim alteꝝ ſubintelligi: ac ideo illud nequaq̄ fuiſſe vetitū, ꝙ eandē veritatē declarabat: magis ſane cōuenit, vt credamus interdictū ipm ad fidē diuerſam, & a veritate diſſonā referri debere. Itē luce clarius eſt, cūcta ſynodoꝝ decreta ſancti ſpūs gratia fieri, ac ipm pariter in oībus eē. Cū aūt ſextū etiā ḡnale cōciliū edixiſſet, ne cui fas eēt ſanctiōes eius euertere, ac aliā ſapere fidē, & reliqua palā eſt, idē cōciliū vel ſpm̄ ſanctū pro eo interpretatū fuiſſe, declaraſſeq́ꝫ quonā modo decretum tertiæ ſynodi deberet intelligi, ne cui liceret aliā fidē proferre, hoc eſt, q̄ verā religionē euerteret, ideoq́ꝫ nequaq̄ prohibuit, q̄ minus ad veritatis intelligentiā expoſitiones fieri deberēt. Præterea cū de quibuſdā alicuius legis verbis dubitamus, ipſius legislatoris ſenſum inſpicere accurate debemus ꝑpēdere, q quidē vel ex eiuſdē legis exordio, vel verbis aliis cōſequētibus haberi ſolet. Porro tertiæ ſynodi procemiū hoc cōſtat fuiſſe, cū patres cōueniſſent, ſymbolū Nicenū ꝑlegerāt, vt ſermones extraneos cū eo cōferrēt, quiq́ꝫ ipſi ſym

C bolo cōſonarēt, eos ſuſciperēt, oppoſitos aūt reiicerēt. Mēs igiſ ipſius legislatoris, hoc eſt, Epheſinæ ſynodi, q̄ non ad verba, ſed ad ſcripturæ ſacræ ſignificationē inſpiciebat, nulla alia fuerat, q̄ vt fidē aliā, vel expoſitionē fidē verā deſtruentē vetaret: vt ex Cyrilli literis apparet, q Niceno ſymbolo recitato protulit, nos patrū cōfeſſionē, ac ipſoꝝ intelligentiā ſectātes, verā fidē exponimus. Septima q̄qꝫ ſynodus verā (inquit) rationē diligētiſſime ſequētes: & infra, Verā fidē, q̄ nō facit errare ſectātes, Nicenę fidei nihil addimus, & reliqua: Ipſa nihilominꝰ ſynodus decretū pro imaginibus addidit. Appa‑ret igiſ legislatorē ipm voluiſſe, vt veritas ſemꝑ ꝓdicareſ, ac nulla rōne taceret. Vnū poſtremo mihi venit in mentē, q̄d cōtrouerſiæ noſtræ ſimilimū eē videſ. Sed anteaq̄ veniam ad ipm, vnū aliud in mediū proferā, quo qdem facilius primū illud intelligemus. Attēdite igiſ, obſecro, Chalcedonenſe conciliū ita protulit, Leo pontifex maximus a quibuſdā grauiter incuſaſ ſymbolū aliud feciſſe, ac aliter fidē expoſuiſſe q̄ per Nicenos patres liceret. Ne aūt in poſteꝝ quiſquā talē in eū afferat accuſationē, ac ipm reprehendat, ſynodus hæc in eos, q cōtra veritatē inſurgerent, reſpōdet atqꝫ declarat, Leonem ipm in exponēda declarādaq́ꝫ fide nil cōtra prohibitionē cōmiſiſſe: quādoquidē naſcentibus nouis erroribus, noua diuerſaq́ꝫ medicamina ſanctis a patribus exhiberi debent. Nā etſi fides a patribus prodita ſatisfaciat, q a tamē plurimi verā eius ſignificationem conātur euertere, idcirco cōuenit fidē ipſam exponere, magiſq́ꝫ declarare. Nā ſi prout eſt, pariter ab omibus coleretur, nulla re alia opus eſſet, niſi tantū Nicenoꝝ patrū fidem excolere. Sed cum a recta via q̄ plurimi deerrent, ac per anfractus, id eſt, ꝑ viam falſitatis ac erroris vadant, ideo nobis neceſſe eſt, veritatis viam oſtendere, & cætera. Plura etiam id genus alia, Patres amp. ſynodus ipſa protulerat, q̄ ad propoſitū attinēt.

Verum

Verum ad id noſtra feſtinat oratio, quod pauloante poſtremũ mihi dicẽdum eſſe promiſi. Quidam em̃ Flauianus (vt noſtis) in Conſtantinopolitana ſynodo, Eutychen cõdemnauit, deinde ſynodo, Epheſi ſecũdo cõuocata, quam poſtea cõſtat reprobatam fuiſſe, ꝙ quidam Dioſcorus legatus ei tyrannice præfuit, is Eutyches ibi præſens, magno affectus deſiderio excuſandi ſe atq; vlciſcẽdi, Nicænum ſymbolum de verbo ad verbũ profeſſus fuit, ac ita protulit. Hæc eſt patrum fides, in qua viuere, moriq; volo. Quam quidẽ prima ſynodus Epheſina probauerat, ſimulq; decreuerat, vt aliam nemo proferre, vel ei quicq̃ apponere, vel ab eadẽ auferre poſſet. Eam itaq; fidẽ, dicebat ipſe, profiteor, Flauianũ autẽ peccare denuntio, quippe qui profiteretur Chriſtũ ex duabus, ac in duabus ſimul naturis eſſe, quod a Nicæno ſymbolo neutiq̃ cõtinetur. Veritatẽ igitur ipſam, quo minus declararetur, ac Nicęno ſymbolo adderetur Eutyches prohibere volebat, ita vt verboꝝ etiam additionẽ nõ admittere videretur. Quidam autẽ Euſebius exclamauit, mẽtiris. Eutyches dicens, nam hoc quod dicis, nulla lex prohibet. Dioſcorus vero reſpõdit, cur ita dicis Euſebi, cum hic duo Epheſinæ ſynodi volumina habeamus in quibus legitur nemini licere Nicæno ſymbolo quicq̃ addere? Tacebat autem ipſa ſynodus, Euſebijq; ſentẽtiam tacite videbatur ſuſcipere. At tyrãnus Dioſcorus Euſebiũ ipſum ac Flauianũ, vt Epheſinæ legis præuaricatores, damnare, ac eoꝝ epiſcopatibus priuare contẽdit, dicẽs ſynodum Epheſinã decreuiſſe, vt q fidẽ aliam proferret, vel adderet, vel auferret, ſi præſul fuerit, epiſcopatu priuaretur. Patres autẽ ipſius cõcilij, & ſi præſente Dioſcoro, voluntati eius acquieſcere viderẽtur, poſtea tamẽ abſoluto Flauiano & Euſebio a Chalcedonenſi cõcilio, magno gaudio affecti fuere. Porro autẽ Dioſcoro præſente, protulerãt, Flauianum & Euſebium merito cõdemnari debere, ac ipſos pontificali dignitate indignos eſſe, vtpote qui cõtra Epheſinum interdictum auſi fuerint ſymbolo quicq̃ apponere, quod Nicæna ſynodus prodidit, Epheſina vero probauit, atq; ſuſcepit, ſimulq; prohibuit, ne cui liceret ipſi quippiam addere, vel ab eodẽ auferre, decernẽs, vt ſi quisq̃ præſul, tale commiſerit facinus, epiſcopatu priuaretur. Cum autẽ hęc in Chalcedonẽſi ſynodo recitata fuerint, decretũ ab ipſa ſynodo eſt, Dioſcoꝝ anathemate notatum eſſe, vtpote qui contra Flauianum ac Euſebium male iudicauerit, ac eos inique dãnauerit. Proptereaq; ſn̄iam eius antiquãdã eſſe, ꝙ Flauianus nil prorſus cõtra Nicænã vel Epheſinã ſynodũ cõmiſerit. Nã & ſi Chriſtũ duas habere naturas in Nicæno ſymbolo neutiq̃ legitur, ab ipſo tamẽ ſymbolo potẽtia cõtinetur. Vnde non ſequitur, addẽtem quippiam, aut declarantẽ, condẽnari debere, dummodo vera, catholicæq; fidei conſona proferat. Videtur mihi P. amp. Exemplum melius proferri nõ poſſe, quod ad propoſitum attineat, q̃ quod de Flauiano protulimus, ita vt eo facile adducat, vt credam interdictum illud, ne cui liceret, & reliqua, ad eos tantum referri, qui fidẽ aliam a vera tenerẽt, quiq; ſcripturam ſacram aut Nicænum ſymbolum immutarent. Quibus equidẽ argumẽtis puto controuerſiam noſtram ſolutam eſſe, ſin minus vellem a vobis doceri, cur ita credẽdũ non ſit. Si quidẽ igitur Romana eccleſia profitetur, neq; ad ſacram ſcripturam, neq; ad Nicænum ſymbolum, neq; ad alicuius ſynodi definitionem, falſam aliquam acceſſionem fieri poſſe, ita vt in hoc vobiſcũ cõueniat, opæpretiũ ẽ huiuſcemodi quęſtione poſtpoſita, nos ad eam venire, vtrum ſanctus ſpiritus ex filioq; procedat, necne. Nam ſi nobis probabitis ipſum ex filio nequaquã procedere, tum additionem ſymbolo factã eſſe fatebimur, ipſamq; Romanæ eccleſiæ minime facere licuiſſe, ſin minus, tunc vos oportebit concedere fas ipſi fuiſſe, ſymbolum dilucidaſſe clariusq; reddidiſſe, quo quidem pacto pax inter nos facillime fieret. Hæc beatiſſimi patris dominiq; noſtri, necnon ſereniſſimi Imperatoris, ac horum omnium præſtantiſſimorum patrum iuſſu, pro viribus dixi.

Beſſari. Quanq̃ orationes vtraq; ex parte habitæ, tua præſertim ampliſſime cardinalis, mihiq; q̃ maxime colende, luculentiſſima fuerit, ac ad propoſitum pertinens, rem em̃ ipſam dictu mirabile tetigiſti, nihilq; eorum, quæ opus eſſent præteriſti, mutua tamen beneuolentia nunc, ſi commode fieri poſſet, vobis reſponderemus, ac probaremus, plura eorũ, quæ protuliſtis, pro noſtra cauſa facere. Verum opportunũ eſſe videtur, vt ſeſſio dimittatur. Nam non niſi veſtris orationibus prius memoria diligentiſſime repetitis, vobis bene reſpondere poterimus. Si lubet ergo, dei benignitate ſurgamus. Quod quidem ſanctæ ſynodo placuit, iubenti, ad proximum ſabbatum ſeſſio prorogaretur.

Die ſab

A ¶ Die ſabbati.xv.Nouembris,ſeſſio.xij.Ferrariæ.

NOn altercandi,neq; ſermonũ noſtrorũ viciſſim refellendorũ cauſa,patres am plisſimi,huc frequentes conuenimus. Sic enĩ hi ſolent agere,qui potius oſtẽtationis & iactantiæ,q̃ inquirendæ veritatis gratia contendunt. Verũ vt de quibus ambigeremus,ea diligentiſſime ac ſumma cũ pace,mutuaq; beneuolentia ſimul ita tractaremus,& conſideraremus,vt pari ſtudio concluſionẽ veram conſequeremur,breui ergo,& non luculenta oratione,ſed his ſolũ innixi,quæ vos concedere videbamini,primũ præſtantiſſimo cardinali,deinde reuerendo Iohãni benignitate dei reſpondebimus. Cuius quidẽ cardinalis oratio,vt ad propoſitũ ſpectans, ac non inepta,ita etiã plana,clara,& elegãs fuerat. Proptereaq; ipſi hunc honorẽ habebimus, vt nil eorũ,quæ per capita dixerat,indiſcuſſum p̃tereamus. Nã ſi omni eius oratiõi parti reſpondere velimus,ſermoni profecto noſtro nõ hodie modus dabitur. Porro autẽ ipſum obſecro,vt ſi forte fuerit a me requiſitus,mihi ſtatim reſpondeat,ac velit vel mecum ſentire,vel mihi paucis contradicere. Nam ego cũ eo,non aũt in ipſum,eius argumenta perpendere velim:quippe qui cũ veritas patefiet (noui equidẽ ipſius naturã & ingeniu m)maiorẽ capiet voluptatẽ,q̃ ſi eius argumenta ſuſciperẽtur. Vnde ſane poterit euenire,vt ſi vir ipſe ſapientiſſimus pro veritate fuerit redargutus,maiori me beneuolentia proſequatur,iuxta illius ſapientis ſententiã: Argue ſapientẽ, & diliget te. Porro ei quoq; ſuo iure cõceditur me interpellare:nam æquo animo ferã,ſi ab eo fuero requiſitus,cuiuſuis dicti mei reddere rationẽ,necnon ſi me corripiet,& corriget,cũ ſibi videbitur quicq̃ me falſi protuliſſe. Nã ſi non cõtradicentibus vobis quicq̃ protulero,id verũ eſſe nullaq; demonſtratione in poſterũ indigere cenſebimus, quam quidẽ conditionem poſthac ſeruare debemus. Primũ aũt eiuſdẽ præſtãtiſſimi cardinalis argumẽtum hoc fuerat. Quidã Chariſius libello,quem contra Neſtorianos tertiæ ſynodo dederat, ſuæ fidei declarationẽ mãdauit,multũ quidẽ diuerſam ab ea,q̃ a Nicenis patribus tradita fuerat,q̃ tamen Chariſij expoſitio ab ipſa ſynodo antiquata nõ fuit. Ergo non omnẽ fidẽ in vniuerſum,verũ tantũ contrariã,vetitã fuiſſe credendũ eſt. Ita dixiſti,an non? Mar. Prouer. 9.b B

¶ Oratio tua,pater reuerende,me magno gaudio affecit,de cuius exordio nil equidem proferã,ſed beati Petri doctrinã ſequens,ad omnẽ tuam petitionem libentiſſime pro viribus reſpondebo. Velim aũt aliquẽ ex his doctiſſimis viris interroges, qui tibi melius reſponderet. Verũ ſi mecum agere mauis,tibi libenter obtemperabo. Et quoniam (vt ſæpius dictũ eſt) ad inquirendã veritatẽ huc conuenimus,non equidẽ erubeſcam,ſi quiſquã veſtrũ errores meos notauerit,ac correxerit,quinimo pro tali eius erga me beneficio,deo optimo maximo gratias habebo. Hac tibi tamen conditione reuerẽde pater,tecũ agam,vt ſi non bene tuis argumẽtis reſpondero,patres hi tibi ſatiſfaciãt: & ſi falſi quicq̃ protulero,ſoli mihi aſſcribatur. Mihi p̃terea perplacet,te mihi libẽti animo reſponſurũ,quoties fueris a me requiſitus. Porro aũt mihi videtur nunc opus non eſſe,vt ex me quicq̃ requiras,quãdo plane clareq; dixerã, ac oratio mea literis tradita eſt. Verũ ſi tibi fuerit gratũ,tuis petitionibus reſpondebo. Sed prius velim mihi proferas,an ſatis dixerim. Nã ſi tibi videtur ſatis me non feciſſe,dicam amplius. Iul. card. C

¶ Non alia indigemus reſponſione,p̃ſtantiſſ. pater, niſi vt proferas, vtrũ orationem tuam bene memoriterq; perceperim necne,id quod profecto breuibus facere poteris. Mar.

¶ Ampliſſimo cardinali patres hi moleſti videntur eſſe. Siquidem igitur vobis placet,alij pro eo reſpondeant. Sin minus,fiat,vt lubet. Imp.

¶ Velimus patres ampliſſ. quẽadmodum ipſi paucis interrogabimus,ita vos etiam breuibus reſpondeatis. Mar.

¶ Nil aliud equidem ex te,pater reuerende,requiro, q̃ vt intelligam,an tibi placeat, omiſſis interrogationibus,lecta tantũ oratione mea contra eã argumẽtari. Nã ſi hoc nõ lubet,tibi libẽter obtemperabo. Quæ aũt de Chariſio ſeſſione proxime protuli, breuibus repetam. Chariſius catholicã ſuæ fidei declarationẽ literis traditã,tertiæ ſynodo dedit: deinde Neſtorianũ ſymbolũ recitatum,ipſa ſynodus reprobauit, Chariſij vero declarationẽ minime. Quam item dubio procul antiquaſſet,ſi is Chariſius declarãdi facultatẽ nõ habuiſſet,vtpote q̃ cũ ſymbolo Niceno in verbis paucis cõueniret. Ita memini me dixiſſe,niſi aliter tibi videtur. Iul. card.

¶ Fateor amp. pater,expoſitionẽ Chariſij ſecundũ ſenſum fuiſſe catholicã, ſecũdũ aũt verba minime. Multũ enĩ fuerat a Niceni ſymboli verbis diuerſa. Propterea credẽdũ eſt, expoſitionẽ ipam nõ vt catholicã, verũ tãq̃ a fide Mar.

catholica depēdentē, Chariſio priuatim ac ſigillatim ab ipſa ſynodo ꝓbatā fuiſſe. Ita ne res ſe habet, an nō? D

Iul. card. ¶ Tbi equidē pr̄ reuerēde, cōcedo, ipſam Chariſij declarationē ſe cūdū intelligentiā fuiſſe catholicā, vel a fide catholica (vt aſſeris) depēdētē, licet in verbis a ſymbolo Niceno plurimū differret. Eā autē ipſe catholicā fidē appello, q̄ vera ſit. Sed qm̄ in hoc cōuenim⁹, ipſius videlicet Chariſij declarationē catholicæ fidei cōgruā fuiſſe, necnō ab ipſa dependentē, idcirco vlterius ex te quæro, vtrū eiuſmodi declaratio ab eadē ſynodo ſuſcepta fuerit, vel ne?

Mar. ¶ Vt propriam & particularem, Chariſij expoſitionem ſuſceptam fuiſſe concedimus: non autem, vt ea in vniuerſum celebraretur.

Iul. card. ¶ Imo quoniam vera declaratio fuerat, idcirco eam ſynodus ipſa ſuſcepit.

Mar. ¶ Satis de interrogationibus, ampliſſ. patres, & ad argumentū ipſum veniamus. Chariſius tribus de cauſis Neſtorianos in ſynodo incuſauerat. Prima, ꝙ hi ſuū hæreticum ſymbolū veluti communē ac verā doctrinā, hæreticos ad verā religionē reuertentes docebant. Quod quidē facinus ad Nicenæ ſynodi ac eius ſymboli iniuriā committebant. Altera, ꝙ falſa multa impiaq́ꝫ dogmata ꝑdicabant, ob idq́ꝫ fidē ipſoꝝ Chariſius in fidelitatē potius, q̄ fidē appellandam cenſebat. Poſtrema, quia videbat ſeipſum ab his tanq̄ hæreticū odio haberi, ac perſequi, fidemq́ꝫ ſuā impiam reputari, proptera operæpretium eſſe ſibi putauit, quid de fide ſentiret exponere, vt oſtenderet ſeſe cū Nicenis patribus idem ſapere. Qui quidē bene feciſſe videtur, vt ab hæreticis prouocatus, in eorum impia dogmata inueheretur, cum ꝓſertim non fuerit interdictū, ne cuiuis liceret ſuam fidē exponere, ac vt viſum ſibi fuerit declarare, non ita tamen, vt cōmuniter a cunctis Chriſtianis celebraretur: verum vt quid quiſq; de fide ſentiret, oſtenderet. Cuiuis igitur (vt ꝑdictum eſt) ſuam fidē licebat exponere, ꝓſertim Chariſio, cum interdictū illud nondū fuerit æditum. Ideoq́ꝫ plurimi eccleſiaꝝ antiſtites varijs temporibus ſuā declarantes fidē, diuerſis vocabulis vſi fuere. Quemadmodū, vt tu, pater ampliſſ. protuliſti, beatus Agathon fecit. Qui cū fidē ſuā vnà cum ſuis ꝓſulibus expoſuiſſet, eā ad ſextam ſynodum miſit. Beatus itē Sophronius ante ipſum Agathonē ad Hieroſolymitanum patriarchatum promotus, quid de fide ſentiret, ad Conſtantinopolitanū antiſtitē ſcripſerat: cuius deinde literæ in eadē ſexta ſynodo recitatæ fuere. Vnde vſu venit, vt oēs communiter ꝓſules ſuæ profeſſionis expoſitionem literis tradētes, quas ſynodiacas appellare ſolebant, eas inter ſe darent. Vt nunc vſq; patriarchæ tres faciunt, qui ad patriarchatū promoti, ſtatim ſuis literis Conſtantinopolitanū certiorē reddere ſolent, qd quiſq; ipſoꝝ de noſtra religione ſentiat, ita vt, quod ab illis fidei naſcētis tēporibus cœperat, nunc vſq; vigeat. Ipſius ergo Chariſij expoſitio non fuit a ſynodo antiquata, ꝙ non ita literis mādata fuerit, vt a poſterioribus pro ſymbolo in vniuerſum celebraret, veꝝ (vt ſæpiſſime dictū eſt) vt ex ipſa, pia fides Chariſij patefieret: quod quidē declarādi genus nequaq̄ vetitū fuiſſe concedimus, niſi aliter ipſi creditis. Cur aūt non ita ſit, ex vobis ſcire deſidero. Huic igitur quæſtioni (ſi lubet) reſpondeas. E F

Iul. card. ¶ Tribus de cauſis (inquis) reuerende pater, ab ipſa ſynodo Neſtorianoꝝ ſymbolū, non aūt Chariſij, antiquaꝝ fuiſſe. Prima, ꝙ ipſum inſtar Niceni ſymboli celebrādū ædiderint. Altera, ꝙ in eo multa falſa dogmata ſcripta fuerint. Tertia, ꝙ ipſum Chariſium odio non mediocri proſequerētur, ꝙ ab eoꝝ dogmate vehemētiſſime abhorreret. At ergo priuſquā vobis reſpondeā, nonnulla in mediū proferā, quæ literis mandata fuere. Cū quidā homines (inquit ipſa ſynodus) conſpiraſſent, vt ſpreto Niceno ſymbolo vulgum deciperēt, falſum ſymbolū tradidere, & reliqua. Non ergo alia de cauſa ſynodus Neſtorianū ſymbolum antiquaſſe videtur, niſi ꝙ nefanda dogmata in eo continebātur. Siquidē igitur pium fuiſſet, ipſum ſynodus ſuſcepiſſet. Prima igitur cauſa, quā profertis, cur ſymbolū illud reprobatū fuerit, falſa videtur. Alterā vero rationē concedimus, ſed tertia inconueniens nobis apparet, ita vt primā & tertiā falſam eſſe putemus. Adduci eīm ad credēdum non poſſum, Neſtorianū ſymbolū ex eo reprobatum fuiſſe, ꝙ Neſtoriani Chariſium inſectabantur, ac ſi ſcilicet id ſynodus valde curaſſet: ſed potius putare debemus, ſynodū ipſam plurimū curaſſe, ne falſa dogmata in vero ſymbolo ſcriberentur. Hic autem, pater reuerēde, dixiſti, ſynodū ipſam nunq̄ prohibuiſſe, ne cui liceret priuatas expoſitiones literis dare, dummodo a vera fide alienæ non ſint, queādmodum Agathon, Sophroniuſq; fecere, qui quid de fide ſentirēt, impune literis tradidere. Ipſe vero quæro ex te, an is Agathon & Sophronius in explanāda fide ſua, quicq̄ in interdictū ipm cōmi-

A commiſerint? ¶ Minime. Non eñ addiderāt ſymbolo. Et qm̄ de religione ſua priuatim conſcripſerant, idcirco interdicto Epheſino non ſubiacent. Diximus eñ ſupra, Mar. neminē vetitū eſſe ne fidē explicet ſuā: quandoquidē tantū fuerat interdictū, vt nemo propriam expoſitionē pro ſymbolo celebrari velit, aut ſymbolo quippiam addat.

¶ Gaudeo te credere, reuerende pater, Agathonē & Sophronium ac Chariſium in Iul. card. ſua fide dilucidanda interdictū ipſum neutiq̄ fuiſſe præuaricatos: nunc ad id, quod ex me quæſiuiſti, libenter reſpondeo. Chariſium ſuū ſymbolum, quod verū ac catholicæ fidei congruum fuiſſe creditur, non ita tradidiſſe poſteritati, vt id eccleſia cōmuniter celebraret. (Non eñ ad eū ſpectabat populū docere, aut communis fidei normā proderet) verū vt ſuum tantum dogma manifeſtaret. Mihi autem ſatis eſt fuiſſe probatū, Chariſium ipſum nil in interdictum illud commiſiſſe. Vnde ſequitur, neq; catholicam eccleſiam, neq; rectorē eius, docendi populi facultatē habenti, ab vniuerſali eccleſia fuiſſe vetitum, ne ſibi liceat ſymbolo quippiam addere. ¶ Et tua oratione, pater amp. id tantū Mar. habetur, idcirco Chariſium condemnatū a ſynodo non fuiſſe, q̄ nil digni pœna cōmiſerit: nequaquā tamen ex eo conſequi, Epheſinū concilium mutandi ſymboli facultatē volentibus permiſiſſe, q̄ Chariſij ſymbolū neutiq̄ antiquauerat. Tuū igitur argumentum deſtructū eſſe videtur. Vtrū aūt eccleſia catholica ea ſit p̄dita facultate, vt cōmune B ſymbolum immutare, transformareq; valeat, nec ne, in poſterū ſuo loco (fauente deo) cōſiderabimus. Nunc aūt ex te ſcire velim, an quod Chariſio facere nō licuerit, id Neſtorianis, ſi de fide bene ſenſiſſent, facere licuiſſet. Nam paulo ſupra mihi viſus es protuliſſe, ſi hi fuiſſent catholici, ipſis etiam fas fuiſſe, Niceno poſtpoſito ſymbolo, aliud eius loco in baptiſmate tradere. ¶ Duo mihi dixiſſe videris, pater reuerende, quorū primū Iul. card. p̄termittendū non eſt, immutandi ſymboli facultatē Epheſino interdicto cuiuis hominum fuiſſe vetitā: eodē tamen interdicto nequaq̄ fuiſſe prohitum, ne cui liceret profeſſionem ſuā literis tradere. ¶ Dummodo vera ſit, cōmuneq; ſymbolū non trāſmutet. Mar.

¶ Sufficit nobis probatū eſſe, ſynodum Epheſinā nequaq̄ interdixiſſe, ne cui ſuam fi Iul. card. dem verbis a ſymbolo diuerſis declarare liceret, ſed antea q̄ ad reſpondendū his veniamus, hęc ipſius ſynodi verba accuratius perpendamus. Nemini fidē (inquit) aliam proferre, aut conſcribere liceat, & reliqua. Quæ quidē ita videris exponere, vt verbis alijs quiſquā ſymbolum explanare non valeat, etiā ſi laicus, nedum ſi clericus fuerit. Vnde profecto maxima dictorū tuorū inter ſe repugnātia ſequitur. Nā ex vna parte cōcedis, queuis ſuā fidē quibuſuis verbis exponere poſſe, ex alia vero videt interdictū illud ad laicos vſq; protēdi. Quod ideo tibi quidē incōmodū accidit, q̄ ipſa verba ponis ad aliā ſimpliciter fidē referri. Quæ ſi credideris (vt ego expoſui) fidē tantū religionis noſtræ contrariā ſignificare, nullū prorſus incōmodū incurriſſes. Præterea nō ita ſynodus iuſſit, vt liceat nemini vel publice, vel priuatim, vel ſimul, vel diſiunctim addere, ſeu proferre, verū ſimpliciter ac in vniuerſum interdixit, vt nemini liceat & reliqua. Patet etiam C ex eiuſdē ſynodi procemio, interdictū illud non niſi ad oppoſitā fidē referri. Cum patres (inquit) conueniſſent, ſymbolū Nicenū perlegerāt, vt ſermones extraneos cum eo cōferrēt, q̄q; ipſi ſymbolo cōſonarēt, eos ſuſciperēt, oppoſitos vero reijcerēt. Decretū igitur ſynodi verbis his reſpondere debet, vt verba, q̄ fidei noſtræ conuenirēt, ea tantū ſuſciperentur, cōtraria vero reijcerent. Per aliā ergo fidē, tantū contrariā pugnātemq; ipſa ſynodus intellexerat. De his ergo me, velim, interroges, an ipſa poſſim oſtendere. Verū ne videar tuis queſtionibus rn̄dere nolle, ipſis modo libentiſſime rn̄debo. Chariſiū (inquis) idcirco fuiſſe laude affectū a ſynodo, q̄ non habens facultatem aliud ſymbolū cōponendi, nequaq̄ aliud cōpoſuerat. Qua quidem ratione meū argumentū credis fuiſſe deſtructū, dicens Neſtorianos propterea fuiſſe dānatos, q̄ aliud ſymbolū celebrandū ediderint. Nā ſi verū ipſum quoq; fuiſſet, hi nunq̄ a ſynodo fuiſſent dānati. Cui equidē ſentētię acquieſco, vt ſi Neſtorianū ſymbolū fuiſſet catholicū, ipſum etiā inſtar Chariſij, Agathonis, atq; Sophronij ſymbolorū, ſuſceptū fuiſſet. Sed qm̄ contraria dogmata cōtinebat, ideo fuit antiquatū. ¶ Neſtorianū ſymbolū, p. amp. lōge alia ratione fuerat æditū, q̄ Chariſij, Agathonis, atq; Sophronij ſymbola. Illud nanq; his, qui ab Mar. hæreſi ad fidē reuertebātur, pro Niceno ſymbolo tanq̄ cōmunis doctrina, traditū fuerat, hæc vero nō ita, vt per ipſa baptiſma celebraret, poſteritati fuere prodita. Vnde nō ſequitur, vt vna omniū eadēq; ratio ſit. Nā illud, etiā ſi catholicū fuiſſet, merito tamē ſy

nodus adhuc ipſum antiquaſſet: hæc aũt cũ non pro ſymbolis cõmuniter celebrandis, D
verũ vt expoſitiones atq; ſententiæ propriæ, ſcripturæ relictæ fuerint, idcirco reproba
ta non ſunt. Patet igitur falſum eſſe, quod profiteris, Neſtorianos (ſcilicet) immutandi
ſymboli facultatẽ habuiſſe, ſi recte de fide ſenſiſſent, necnon Chariſiũ, ac cæteros Nice
Iul.card. num ſymbolũ neutiq̃ tetigiſſe. ¶ Sane mihi videris, R.P. oppoſitũ veritatis proferre.
Nã ipſe Chariſius in ſuæ fidei expoſitione vel ſymbolo, Nicenũ ſimul & Cõſtantino-
politanũ mutauerat, dicens: Et in ſpm̃ ſanctũ paracletũ, ſpm̃ veritatis, cõſubſtantialẽ pa-
tri & filio, quæ quidẽ verba in ipſis ſymbolis non leguntur. Porro qm̃ in tui ſermonis
exordio protuliſti, argumẽtũ illud cõceſſum nobis putatũ iri, cui nõ fuiſſet reſpõſum:
ideo nõ ſimul oĩbus, veꝝ ſingulis repetitis, ad oĩa reſpondebo. Dico igitur, idq; profi-
teor, ꝙ nulla inter Neſtorianoꝝ atq; Chariſii, ac Sophronij, Tharaſiiq; ſymbola differẽ
tia fuiſſet, ſi Neſtorianũ veritatẽ in ſe contineret. Tu aũt P.R. nõ deberes legẽ ipſam ex
ponere aliter q̃ poſſet intelligi. Nã (vt ſæpiſſime dictũ eſt) idcirco ſynodus Neſtorianũ
ſymbolũ antiquauerat, ꝙ in ſe multa dogmata nefanda cõcluderet. Hanc ergo perpen
de ſententiam. Nã equidẽ interdictũ fuiſſe puto, ne cui homini priuato liceret, eccleſiæ
catholicæ celebrandũ quippiam tradere, quod aliã (hoc eſt, oppoſitã) fidẽ ſignificaret.
Ne aũt eidem eccleſiæ ab homine priuato verũ ſymbolum ita traderetur, vt ipſo cũcti
Chriſticolæ vterentur, non ipſo eodẽ interdicto, veꝝ alia ratione fuiſſe vetitũ cenſeo. E
Quandoquidẽ minime conueniret, vt eccleſia mortalibus obediret, qui nullã ab ea fa-
cultatẽ haberent, cũ p̃ſertim omnibus in rebus diuinis particulares eccleſiæ cõmunẽ ſe-
Mar. ctari debeant. ¶ Eadẽ ipſa mihi videris repetere, atq; in eiſdẽ amp. P. verſari, ſcilicet
catholicã eccleſiã ea facultate p̃ditã eſſe, vt ſymbolũ immutare, ac ipſum particularibus
eccleſiis celebrandũ tradere valeat. Ad hoc aũt nondũ clarius reſpõdiſti, vtrũ ſi Neſto
riani bene de fide ſenſiſſent, ſuũ ſymbolum iure ſuo prodere potuiſſent necne. Huic er-
Iul.card. go quæſtioni (ſi lubet) apertius reſpondeas, vt tandem ipſam concludamus. ¶ Satis
Mar. mihi videtur ad propoſitum reſpondiſſe. ¶ Ex te requiro pater amp. vtrum Neſto-
rianis licuerit ſuum ſymbolũ ita tradere celebrandũ, vt homines ipſo in ſacro baptiſma
te vterent̃, an nõ? Nã Chariſii, ac cęteroꝝ fidei expoſitiões, nõ ſane fuerãt ſymbola, ne-
q; ſymbola nũcupata, neq; deniq; pro ſymbolis a ſynodo ita ſuſcepta, vt per ipſa baptiſ
Iul.card. ma fieret. ¶ Fateor equidẽ nemini licere propriũ ſymbolũ ita proferre, vt cõmuniter
in eccleſia celebretur. Neſtorianos autẽ ipſos potuiſſe ſymbolũ veꝝ exponere, ac ipſo
vti, idemq; proferre ac ſapere, nõ eo inficias. Sin aũt protuli, etiã ſi ſymbolũ ipſoꝝ. Ni-
cenum ſymbolum oppugnaret, me falſum dixiſſe confiteor. Teneo tamen memoria,
me tantummodo protuliſſe, fas ipſis fuiſſe ſymbolum verum proferre.

Mar. ¶ Neſtoriani ſuum ſymbolum communiter celebrandum tradiderant, volentes, vt
qui ad fidem reuerterentur ab hęreſi, Niceno poſtpoſito ſymbolo, illlo tantũ baptiza-
rentur. Num igitur ipſis id agere licuiſſet, ſi ſymbolum ipſum fuiſſet catholicum? F

Iul.card. ¶ Etſi prolixe clareq; mihi videor reſpondiſſe, tamẽ vt tibi pro viribus ſatiſfaciam, re
peto, Neſtorianos proculdubio potuiſſe ſymbolum ſuum proferre, dummodo verum
Mar. fuiſſet: eodem tamen communiter in eccleſiis vti, nequaquam ipſis licuiſſe. ¶ Id eſt
P. amp. quod equidem volebam concludere, non alia videlicet de cauſa Neſtorianos
fuiſſe damnatos, q̃ ꝙ ſuũ ſymbolũ pro cõmuni doctrina Niceni ſymboli loco celebran
dũ tradiderint: quod tamen qm̃ videbantur ſuo iure facere potuiſſe, ꝙ nondũ interdi-
ctum illud æditũ fuerat, idcirco ſynodus Epheſina legẽ (vt ſupra dictũ eſt) promulga-
uit, vt in futuꝝ neq; Neſtoriani, neq; quiſquã cæteroꝝ mortalium facultatẽ, vel (vt me
lius dicã) licentiã ipſam haberet. Quã quidẽ conſtat plurimoꝝ falſoꝝ dogmatum cau-
ſam fuiſſe, ita vt auſim dicere, vt ſynodus ipſa nunq̃ interdictũ eiuſmodi ædidiſſet, ſi Ne
ſtoriani licentiã ipſam non habuiſſent, qua quidẽ nefanda dogmata ſeminarẽt. Sed pru
dentiſſima ſynodus incõmoda futura proſpiciens, in vniuerſum prohibuit, ne cui lice-
ret aliã a Nicenoꝝ patrum fide docere, non inſcia (vt ſæpenumero dictum eſt) immu-
tandi ſymboli licentiã, falſoꝝ dogmatum cauſam fuiſſe, foreq;. Patet etiã ex ipſius ſyno
di ſumma facultate, qua prædita fuerat, ſuæ mentis fuiſſe, vt aliam fidei expoſitionẽ, ac
ſymbolum nemo auderet cõponere. Quã quidẽ concluſionẽ tuis ex dictis, vt quoddã
conſequens, vel (vt ita dixerim) corollarium expreſſimus, niſi aliter tibi videtur, q̃d ve-
Iul.card. lim ex te cognoſcere. ¶ Tibi ne magis, R.P. an Epheſinæ definitioni credendũ eſt?

¶ Nos

A Nos ſane ſynodo tribuimus plurimũ, cũq; quicquam vocamus in dubiũ, decretis ac expoſitoribus eius magis cõcedimus, q̃ nobiſipſis indulgeamus. Porro aũt beatus Cyrillus ad Iohannẽ & Acatiũ Melitineñ. ſcribẽs, definitionẽ ipſam explanat, lucidioreq; reddit. Eiuſdẽ ergo Cyrilli expoſitionẽ diligẽter conſideremus, ac ipſum in omnibus imitemur: quo quidem melior interpres inueniri poterit nemo, niſi tu ita ſentias. Mar.

Idcirco equidẽ ex te P. R. quæſiui, cui nos magis oporteat credere, ꝙ ipſa tertia ſynodus decreti ſui reddidit rationẽ, dicens: qm̃ Neſtorianũ ſymbolũ peruerſa contrariaq; dogmata cõtinebat. Iul. card.

Nequaq̃ res ſic ſeſe habuit, vt cauſa ex illa ſymbolũ ipſum fuerit antiquatum. Mar.

Sancta tertia ſynodus P. amp. Neſtorij expoſitionẽ, hoc eſt, dogmata nefanda damnauit: quod item ex verbis Chariſii apparet, qui cũ incuſaret Neſtorianos, ita protulit. Hi Niceno ſymbolo ſpreto, infidelitatis ſymbolũ protulerunt. Præterea Cyrillus Neſtoriano ſymbolo ac literis in ſynodo recitatis, eam interrogauit, an ipſi vera viderent̃ ea q̃ in his ſcripta eſſent. Quã quidẽ ſynodũ reſpondiſſe cõſtat, ea oĩa falſa eẽ, ipſaq; propterea ſtatim reprobauit. Quod aũt Cyrillo R. P. idcirco magis credendũ exiſtimes, ꝙ ſummi põtificis vicarius & legatus in eadẽ ſynodo fuerat, tibi ipſe aſſentior. Cuius quidẽ literæ, non ſolũ meã ſententiã non impugnãt, verumetiã ipſam mirũ in modũ cõfirmare vident̃: quarꝫ ſenſum ſi bene perpẽderis, ſatis tibi fuerit exploratũ, ipſum ꝑ aliã fidem, contrariã tantũ intellexiſſe. Cuius quidẽ rei ex eo quoq; potes capere rationẽ, nã is Cyrillus literis ad Iohannẽ Antiochenũ miſſis, quibus cuidã epiſtolæ Neſtorij reſpondebat, multa reliquerat, q̃ in Niceno ſymbolo nõ tam expreſſe leguntur. Iul. card.

B Quæ quidẽ tamen quãdoquidẽ a veritate nõ fuerãt aliena, idcirco dixiſſe creditur, nil addimus neq; auferimus. Ergo quo minus ex ipſis literis nequaq̃ percipere poſſumus, hoc eẽ puto, vt cũ ſymboli vera ſeruat̃ intelligẽtia, tũ neq; additio neq; ablatio fieri cenſeatur. Literæ aũt ipſius Cyrilli ad Acatiũ ſcriptæ, non ſolũ non contra nos ſunt, ſed etiã a nobis eẽ videntur: quãdoquidem ex his patet, quonã modo intelligi debeat illud, addere nõ licere: ita vt qui quicquã exponit, atq; declarat, nõ noui quicquã apponere, verũ idem ipſum dilucidare, clariuſq; reddere cenſeatur.

Num Cyrillus nõ prohibuerat, ne verbis extraneis declarationes eiuſmodi fierent? Mar.

Qui expoſitionẽ eiuſcemodi fecerit, is nil ſane noui protulerit, neq; propterea cenſeretur diuinũ ſymbolum immutaſſe, verum quę clara fuiſſent, illuſtriora magiſq; perceptibilia reddidiſſe. Quod aliud argumentũ hoc obſecro fortius poterit excogitari? Quod cũ proxime, loquente Niceno præſule, quærens inuenire nequaq̃ potuerim, id deinde mihi, ne me falſum eẽ putaretis, diligenter inueſtiganti occurrit: quo proculdubio noſtra controuerſia ſoluitur. Nã Cyrillus ipſe literis ad quendã Neſtorij auditorem ſcriptis, quæ quidem ſic incipiebãt: Res quidem, declarationem hanc (de qua agimus) additionem non eẽ demonſtrat. Quibus quidem literis in ſynodo recitatis, Cyrillus ipſam interrogauit. Iul. card.

De quibus obſecro Cyrilli literis mentionẽ facis? Mar.

De his, quas cõtra Neſtorium ſcripſerat. Iulia. card.

C Synodũ (inquã) Cyrillus interrogauit, an Nicenæ ſynodo conſonãtes eſſent. Frequẽs aũt ſynodus reſpondit, eas q̃ maxime congruas eſſe, ꝙ his veritas magis pateat, quodq; a ſymbolo Niceno paucis ac obſcure contineretur, id prolixius atq; clarius redditũ ſit. Vnde ſynodus ipſa cõcluſit, Cyrillum ipſum eadem cũ ſynodo Nicena ſentire, ac eundem nil prorſus innouaſſe. Siquidẽ igitur Cyrilli verba fidem aliã, hoc eſt, Niceni ſymboli contrariam, ſignificaſſent, is proculdubio legis tranſgreſſor ꝑuaricatorq; fuiſſet. Sed qm̃ authoritati Cyrilli vehementer innitimur, idcirco expoſitionem eius in mediũ proferamus, quã de ſymbolo fecerat, qua quidem cognoſcere poſſumus, qd illa ſynodus cũ interdicto ſuo voluerit. Sancta ſynodus (inquit) Epheſi (deo annuente) celebrata, ſanctã in Neſtoriũ, ac eos, qui vana cũ ipſo ſentirent, vel in futurꝫ ſenſerint, & in eos, qui vanitates eiuſmodi proferre aut literis mandare fuerint auſi, ſententiã promulgauit, pariterq; dãnauit. Ex literis his amp. P. clariſſime patet, cur Neſtorius ac eius ſecta cõdemnata fuerit: & illud, fidem aliã, contrariã fidem ſignificare, quemadmodũ Neſtorij fides fuerat: & idcirco Neſtorianũ ſymbolum antiquatũ fuiſſe, ꝙ talia dogmata contineret, qualia Neſtorius ipſe videbatur ſentire. Quã quidem ſententiã, licet tuæ contraria ſit, tu tamen vir prudentia & ſapientia præditus, ex literis ipſis percipies, ſi eas diligenter inſpexeris: ex quibus quidem tibi fieret notum, Epheſinam ſynodum nil aliud, q̃ fidem fidei veræ contrariam, vetuiſſe. Rogo igitur te, atq; obſecro pater reuerende, ne tot ac

tantos auditores ſermonibus ita friuolis, vt vel a pueris poſſint refelli, detineas. Verum ſi vobis etiam, quemadmodum nobis videtur conducere, omiſſa huiuſmodi controuerſia, ad principē illā veniamus, de qua quidē longā orationem, non tamen alienam a ratione ſperamus habere: ſin autem in hac eadem quæſtione adhuc malitis perſiſtere per menſem, nedum per diem, tibi paratus ſum reſpondere: quauis animi dolore afficiar, ꝙ tempus vane conteritur. D

Mar. Sermones noſtros neq; inutiles, neq; de paruis rebus habitos, neq; deniq; tales, vt vel a pueris (vt dicis pater amp.) poſſint diſſolui: verum valde conuenientes, ac ad propoſitum pertinentes fuiſſe putamus: quandoquidem diuorum patrum ſententias expoſuimus, credentes, tametſi veſtrum eiuſmodi dogma verum forſitan fuerit, ipſum tamen diuino ſymbolo nequaquā addendum eſſe. Conuenientius ergo, maioriq; veneratione dignum, ac ipſius rei naturam conſequēs eē videtur, vt omiſſa illa, de qua velles agere quæſtione, hanc prius concludamus. Scias igitur velim, nos veritatis huius inueſtigationem nolle prius relinquere, q̃ communi ſententia, ad concluſionem aliquam peruenerimus: quandoquidem (vt ſupra dictū eſt) nos aſſerimus, & ita ſentimus (prout oſtendere facile poſſumus) dogma illud (de quo ſuo loco cōſiderabimus) quamuis fuerit cognitum verum eē, alibi tamen q̃ in ſymbolo ſcribendum eē, quemadmodum concilia generalia feciſſe conſtat. Ab ipſo igitur ſymbolo dimouendum eē cenſemus, vt cunctorum Chriſtianorum coniunctio fiat, qui ex ea cauſa iam diu diſſident.

Iul. card. Rebus omnibus, pater reuerende, quibus humanum genus fruatur, tempus expetibilius eſt. Proptereaq; sereniſſimus Imperator ſæpiſſime protulit, id conterendum fruſtra non eē. Quādoquidem ergo ſermonibus & ſcripturis ſatis de hac re egimus, voſq;, qui ſapientes ac magno ingenio præditi eſtis, iam agnouiſſe cenſemini, rei huiuſmodi veritatem & rationē non amplius in dubium vocari debere, idcirco ad aliam controuerſiam veniamus. Cur autem eiuſmodi quæſtionē in medium, pater reuerende, protuleris, haudquaquā intelligo, niſi forſan id feceris, quod oratores egregij faciunt, quippe, qui cum aliquam cauſam volunt agere, a facilioribus incipere ſoleant. Qua quidem ratione tu quoq; forſan adductus, ac nō inſcius te magno certamine certaturum eē, prius armatura leui nobiſcum agere voluiſti. At qm̄ huiuſce cauſæ veritatem perdiu inueſtigauimus, ita vt in præſentia luce clarius pateat (tametſi ſemper vobis fuerit nota, veruntamen vt vobis fieret exploratum, quonam pacto latini homines reſpondere ſcirent, ideo de nobis periculum facere voluiſtis) idcirco vos rogo, vt tandē ad maiorem illam quæſtionem veniamus. Nā ſi nobis (vt ſupra diximus) demonſtrabitis ſanctum ſpiritū ex filio nequaq̃ procedere, vobis ilico concedemus, id nulla ratione a Romana eccleſia apponi ſymbolo potuiſſe. Sin aūt illud non poteritis aſſequi, ſed eius oppoſitum vobis probabitur, nullam amplius inter nos cōtrouerſiā fore cenſeo. Porro aūt per me nunquā ſtabit, quo minus quæſtionē illam, quoad vobis libuerit, proſequamur, dūmodo diſputationis hmōi auditores nō tædeat. Nā equidē ad omnes, quas propoſueris quæſtiones, libētiſſime reſpondebo: ſed magis forſitan expediret, vt ſtatis diebus de principe illa quæſtione verba facturi conueniremus. Interea vero extraordinarie congregati, hāc etiā quæſtionē tractaremus, niſi tu pater reuerēde, malis in hac eadē materia verſando, ex me quicq̃ aliud qęrere, qua in re tibi libētiſſime rn̄debo: quādoquidē tecum veluti cū patre meo magna cū * declaratione diſſero. Sed anteq̃ de aliqua re me interroges, ad id, quod ſæpenumero repetiſti, interdictū videlicet nullū ante tertiā ſynodum fuiſſe, reſpondebo. De quo equidē longe aliter ſentio, ideo nō abs re eēt, vt vos, patres amp. hanc etiā ambiguitatē audiretis, de qua in ſermone, quē literis tradidi, nullā prorſus feceram mentionē. Argumentū cui mirū in modum inniti videmini, cur ſymbolo quicq̃ addi nō liceat, ex Cyrilli literis ſumitis: cuius tn̄ verba ſi iuxta mentē eius accuratius perpenderitis, non de verboꝝ additione, verū de alia fide Cyrillum ipſum intellexiſſe videbitis. Porro licet concedamus vobis, eum noluiſſe ſymbolo quippiam apponi poſſe, id tamen nobis nequaq̃ videtur obſtare: quandoquidem ſcripturæ ſacræ fuerat innixus, in qua legitur ita: Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui, vtpote qui nō ex ſeſe, verū dei patris ſpū afflati loquerētur. Qm̄ ergo non ſancti patres, verū ſanctus ſpūs loquebatur, ideo Cyrillo videbatur, nil addendū aut auferendū eſſe. Quæ quidem verba longe ante Chriſti aduentum, nedum ante tertiam ſynodum fuerāt E F

*al. delectatione.

fuerant prolata. Præterea beatus Cœleſtinus hæc literis tradidit, quis vnq̃ non dignus anathemate fuerit iudicatus, qui fidei catholicæ quicq̃ addiderit, vel ab eadẽ ademerit? Credere aũt nõ debemus, literis apoſtolicis quippiã additũ, vel ab ipſis ablatũ fuiſſe, qñ quidẽ noſtris ex legibus graui pœna mulctant, qui literas eiuſmodi tranſformauerint. Quas quidẽ literas Cœleſtini, ante tertiam ſynodum fuiſſe cõſtat, quibus tamẽ ipſe prohibuit, ne fidei catholicę quippiam adderetur, vel ab ipſa auferretur. Duos igit teſtes cõtra tuam ſentẽtiam attuli, ſed quoniam in ore duoꝝ vel trium ſtat om̃e verbum, idcirco tertium quoq; producam. Septima nanq; ſynodus inquit, eccleſiæ catholicæ traditiões neq; diminutionẽ, neq; vllam acceſſionẽ ſuſcipere poſſunt. Magna igitur afficiẽdi ſunt pœna, qui quicq̃ abſtulerint, vel addiderint, ac execrandus eſt ille, qui negligit veritatẽ agnoſcere, ac antiquos patrum ſuoꝝ terminos tranſgreditur. Synodus igitur ipſa eiſdẽ ſacræ ſcripturæ verbis innitens, inquit: Qui terminos antiquos, & reliqua: quod quidẽ his ſolet accidere, qui veritatẽ non curant cognoſcere. Vnde ſequitur eum terminoꝝ eſſe tranſgreſſorem, qui fidẽ a ſuis patribus traditam, neutiquã amplexat. Ergo qui eam declarat, ſuoꝝ patrum fines nequaq̃ egredit, neq; quicq̃ ei vel addit, vel aufert, quando quidẽ apud Cyrillum interdictum illud, tantum in eos qui cõtra maioꝝ ſuoꝝ decreta loquerẽtur, æditum fuerat, ꝙ ſanctus ſpũs veritatis eſt ſpũs, & qui eam profitetur, ipſam etiam excolere creditur, ac intra terminos eſt. Contra, qui vanus & mendax eſt, is procul dubio ſancti ſpiritus fines tranſgreditur, & patrum fidei quippiam addere, vel ab eadem auferre putatur. Igitur ex ſacra ſcriptura clariſſime patet, vt qui veritatẽ agnoſcere nolit, is addere quicq̃ vel auferre credat. Porro, quoniam ſæpiſſime protuliſtis, prohibitionem ipſam a tertia ſynodo, vel per eam a ſancto ſpiritu promulgatam fuiſſe, idcirco reuerende pater ex te quęro, vtrum nobis credẽdum ſit, Nicenam ſynodum maiorum ſuorum terminos tranſgreſſam fuiſſe, an non? Plane ſi credimus mutationẽ verborum, nedum intelligẽtiæ fuiſſe prohibitam, neceſſe eſt, vt credamus Nicenam quoq; ſynodum anathemate deuinctam eſſe, vtpote quæ nonnulla verba, (queadmodum ſuperius dictum eſt) ab apoſtolorum ſymbolo abſtulerit, necnõ ſecundam ſynodum anathemati ſubiacere, quæ poſt illam teſtamẽti veteris prohibitionẽ, Niceno ſymbolo verba multa addiderit. Sed quoniam patres ꝗ veritatẽ protulerant, idcirco eadẽ, non autẽ aliena, vel contraria, cum maioribus ſuis ſenſiſſe credunt. Falſum eſt ergo, proferre poſteriores ſynodos vetitas fuiſſe, ne ſymbolo quicq̃ addere poſſent. Amplius in hoc Græco volumine, quod nobis Conſtantinopoli miſſum fuit, Nicenum & Cõſtantinopolitanum ſymbolum (prout vulgo celebrat) deſcripta ſunt, in alio vero libro, q quingẽtoꝝ annoꝝ & vltra credit eſſe, abſq; , de cœlis, ac ſecundũ ſcripturas, Cõſtantinopolitanum ſymbolũ legit, licet in alio libro, q Longobardoꝝ literis ſcriptus eſſe videt, ſymbolum idem cum eiſdẽ verbis legat. Volumẽ aũt veſtrum, in quo quarti generalis cõcilij acta ſcripta ſunt, non niſi trecẽtoꝝ annoꝝ creditur eſſe. Vt igitur pater Epheſiæ neutiquam in nos inuehemini, licet deum de deo, in noſtro volumine ſcriptũ ſit, cum in veſtro non extet, ita quoq; nos incuſare nõ deberetis, ꝙ verbum vnum addidimus ſymbolo.

Deut.19.d Matt.18.b

¶ Ad omnia, quæ pauloante dixiſti, P. amp. reſpondendi tẽpus non eſt, quandoquidem longa indigẽt reſponſione. Quædam em̃ ex nobis quæſiuiſti, ſimulq; contẽdiſti, vt ea vobis cõcederemus, quod plane noſtræ nõ eſſet exiſtimatiõis, quando poſſumus ad omnia reſpõdere, ac veritatẽ ipſam attingere. De his igitur, ac de hoc veſtro volumine ſuo loco dicemus. Quod aũt ad Romanam eccleſiã ſummumq; pontificẽ aſpiciẽs protuliſti, catholicam eccleſiam ac eius principẽ commune ſymbolum reformare poſſe idcirco toties hæc a te repetita præterire non poſſumus, indiſcuſſa. De hac igitur quæſtione ſequenti ſeſſione, ſi vobis videbit, diſputabimus, argumẽtaq; plurima & fortiſſima pro noſtra cauſa afferemus. Sed qm̃ vehemẽter ambigimus, ne ſermões huiuſmodi aures veſtras offendant, ideo, ſi vobis videbitur, protuli. Mar.

¶ Inter alia capita, P. amp. in quibus Græci, Latiniq; differunt, eſt id, quod de Romanæ eccleſiæ facultate in dubiũ Græci vocant, qm̃ tamẽ nũc agimus, an ſanctus ſpũs ex filioq; procedat, q quidẽ fidei articulus eſt, idcirco nõ cõuenit has quæſtiones cõfundere. Propter eaq; in oratiõe, quã ſcripturæ traditã vobis dedi, me de facultate Romanæ eccleſiæ tũc nil eẽ dictuꝝ protuli, putãs fuiſſe cõueniẽs, vt in aliud tẽpus differatur. Suo igitur loco pater reuerende in eiuſcemodi controuerſia, vt decet liberum hominem, quic Iuli. card.

aaaaa iiij quid

quid volueris,in medium proferes, in quo ſanctiſſimo dño noſtro pontifici maximo nulla profecto fiet iniuria,quippe qui non alia de cauſa præſens eſt, niſi vt veritas illuſtret. Cuius quidẽ ſummi põtificis,eccleſiæq; Romanæ facultas, tum ex euangelio, tum etiã ex ſanctis cõcilijs generalibus benignitate dei patet clariſſime. Siq́dẽ igit quæſtio, vtrũ liceat addere ſymbolo,vel ne,ab illa quæſtione longe aliena videt eſſe,ſane nõ cõuenit ambas has cõtemplatiões ſimul,(vt ſupra dixi)cõfundere. Rogo igitur vos, atq; obſecro, vt ad quæſtionẽ de ſancti ſpũs proceſſione veniamus, quandoquidẽ ſi hac in re cõuenerim⁹,mihi equidẽ perſuadeo fore facile,vt in cęteris quoq; conueniamus. His dictis,ſeſſio fuit dimiſſa,& ad alium diem dilata. Elapſis vero nõnullis diebus,ſummus pontifex iuſſit,vt ad diem. xxvij. menſis eiuſdem iteꝝ conueniret. D

¶ Die Iouis.xxvij.Nouembris Seſſio.xij.Ferrariæ.

FRequenti ſynodo ducis Burgundiæ oratores in Seſſionẽ hanc introducti fuere ex qbus quatuor p̃ſules,& vnus diacon⁹,& duo eqtes fuerunt,q ſalutato de more ſummo pontifice,Imperatore vero nequaq̃(nam p̃riarcha valetudine aduerſa detentus non aderat)cõſedere,ſummoq́; pontifici lr̃as dedere. Quibus quidẽ Latine recitatis,& a Græcis nõ intellectis, ſeſſio fuit dimiſſa. At Imperator ægre tulit vehemẽtiſſime,q̃ nõ fuerit ſalutatus,aſſerẽs ſe magna iniuria fuiſſe affectũ,& niſi ſeq̃nti ſeſſiõe ab oratoribus ipſis pro ſua dignitate ſalutaret,ſe nũq̃ amplius in ſeſſionẽ vẽturũ, quinimmo fore, vt ſynodus dimitteretur. Patriarcha vero tametſi plurimũ ægrotaret, tamẽ per nuntios egit,vt ſummi pontificis nuncij Imperatorẽ rogarẽt,vt a ſynodi celebratione nequaq̃ deſiſteret,promittẽtes ei,vt ab oratoribus ipſis ſeſſione ſequẽti imperatorio more ſalutaretur. Quapropter ip̃o conſentiente,ſummus pontifex iuſſit,vt ad diem quartam menſis Decembris ſeſſio conuocaretur. E

¶ Die Iouis.iiij.menſis Decembris, ſeſſio.xiiij. Ferrariæ.

HAc frequẽti ſeſſione,abſente tamẽ patriarcha, Imperatorẽ ipſi legati ſalutauere,non ita vt ip̃m deceret. Id tamẽ æquo animo tulit,ac iuſſit, vt diſſertores electi negotium proſequerẽtur. Epheſius autẽ volens cardinali reſpondere,dixit ſe velle breuibus, ac p̃ ſic & non diſputare: quandoquidẽ Latini videbant ei prolixis oratiõibus vti,vt eloquẽtiſſimi viderẽtur. Deinde de Chariſio protulit,exẽplum illud ad latinos non p̃tinere. Quibus &alijs ab Epheſio dictis,Iulianus cardinalis vir ſummo ingenio memoriaq́; profunda præditus,ita prolixe r̃ndit,vt dicẽdo dies ip̃m defecerit,& ſeſſio fuit dimiſſa,decreto,vt triduo poſt conueniret.

¶ Die Lunæ.xviij.mẽſis Decembris,ſeſſio.xv.Ferrariæ.

EPheſius Imperatoris iuſſu,longam orationẽ habuit,volens oſtẽdere, ne ſyllabã quidẽ addere ſymbolo licere. Quæ quidẽ oratio ita vagata eſt, vt om̃es ſibi facile ſuaderẽt,ei neminẽ reſponſurũ eſſe. At Iulianus eloquẽtiſſimus,qui loquẽte Epheſio,ne verbum quidẽ protulerat, orationẽ eius ordine ſummo memoriterq́; repetit,ac in duas de triginta partes diſtribuit, volens partim philoſophãdo,partim ſacrã ſcripturã citãdo,ac dialecticis argumẽtoꝝ locis vtẽdo ꝓbare, latinos minime peccauiſſe,q̃uis addiderint ſymbolo. Contra Epheſi⁹ magno affectus deſiderio, quæſtionem eiuſmodi ad extremum tandem perducere,ac clarius demonſtrare,nullam verborum acceſſionem ad ſymbolum fieri licuiſſe,Iuliani ſermonem in octo partes diuiſit. Et in prima quidem probauit, Chariſii ſymbolum haud quaquam fuiſſe commune in altera vero de Neſtorij ſymbolo mentionem nullam fieri debuiſſe,nam in tertia pœnarum vim in interdicto contentarum oſtendit,in quarta vero pœnas ip̃as ſingulariter,nõ autem communiter in delinquẽtes æditas fuiſſe demonſtrauit. Nam in tribus ſequentibus partibus Cyrilli literas & Agathonis expoſuit,ac probauit, quidnam ipſi docuerint. In extrema deniq; parte additionem ipſam abſq; ſynodo nequaquam fieri potuiſſe docuit, in hunc poſtremo modum perorauit. F

Mar. ¶ Symbolum illud,præſtantiſſ. patres,quod vt optimum depoſitum a patribus noſtris in noſtra Imperatrice ciuitate ſuſcepiſtis,a vobis tale repetimus, quale vobis fuerat traditum. Nonne q̃ſq; depoſitum ſibi creditũ reddere tenet? Patrium igit depoſitũ nobis(vt dictum eſt)reſtituite. Quod quia p̃fectum eſt,idcirco diminutione vel additione nõ indiget. Qui q̃dẽ patres noſtri eos reprobauere proculdubio, q cõtra ſymbolũ ip̃m quicq̃ innouaſſent, alios vero pœna grauiſſima affecere, q aliud ſymbolum feciſſent.

Quod

Quod ſi vnius ſolæ dictionis additio parum refert,ac parua de ea ratio debet haberi,ablata igit.parum vel nihil prorſus nocebit,immo certe plurimũ prodeſſet:nam ea ratione cuncti Chriſticolæ dubio procul cõiungerent. Contra magnum ac indignũ facinus eſſet,ſi talis additio tolleret,ob idq; magna ratio de hac re debet haberi? Non igitur ipſi peccamus,qui rem hanc plurimi facimus. Amplius, ſi talis additio imprudẽter fuerat facta,nunc quoq; prudẽtius nobis conſuleret,ſi ipſam auferretis:ſic eñ amicos vobis cõiunctiſſimos faceretis,qui veſtram mutuam amicitiam magnifacerẽt,& excolerẽt. Vos igitur o patres & fratres ac reuerẽdi dñi noſtri, vt ſæpenumero fecimus,ita etiam nunc p viſcera dñi noſtri Ieſu Chri,qui nos peccatores ac pditos mortales dilexit, & animã ſuam pro nobis dedit,rogamus,ac obſecramus, vt pacẽ optimam & ſummã inter nos ſanctosq; patres noſtros cõiunctionẽ faciamus, qua quidẽ tum fuimus cõiuncti, cum idem omnes volebamus ac ſentiebamus,& nullum inter nos diſſidium erat. Coniungamur obſecro tanq̃ fratres. Veneremur maiores nr̃os,definitionibus, ac decretis ipſorum honorẽ plurimũ habeamus,eorundẽ minas & pœnas vereamur. Ipſorum deniq; traditiones ſeruemus,cuſtodiam⁹, excolamus,vt vno corde ac ore pr̃is,& filij,ſanctiq; ſpũs nomẽ digniſſimũ celebremus & glorificemus nunc & ſemp & in ſecula ſeculorum, Amen.

¶ Iulianus autẽ cardinalis ampliſſimus a diſputatiõe nolẽs deſiſtere,ſententiamq; ſuam vehemẽtiſſime defendẽs,poſt multa protulit,pro ſingulis decẽ argumẽtis,quæ ſibi fuiſſent ꝓpoſita,ſe decẽ millia redditurum. Deficiẽte ãt die,ſeſſio fuit dimiſſa. Tũ Græci tã præſules, q̃ cæteri oẽs tædio affecti, de ſuo in pr̃iam reditu infecta re cogitare cœperunt,dicẽtes. In vanum tẽpus cõterimus,quandoquidẽ nec a Latinis nos,nec a nobis ipſi ſuaderi poſſent. At Imperator magnanimus animos ipſorum cunctando reſtituit. Porro volẽtibus Græcis diſputationi facere modum, Latini mirum in modum incumbebãt, vt in ſeſſiõibus de ipſo dogmate ageret, aſſerẽtes de quæſtione prima iam ſatis dictum fuiſſe,ac ſe nolle amplius quærere,cur illud,ex filioq;,ſymbolo fuerit additum. Nam cũ fieri nõ poſſit,vt quod iam factũ probatumq; fuerit, prius tollat, q̃ oſtendat a Græcis impium eẽ,operæpretium eẽ dicebant,vt in poſterum de ipſo dogmate agerẽt, q̃d quidẽ ſi impium eẽ cõſtaret,ilico tolleret, ſin aũt receptũ eẽt,minime ſe eẽ incuſandos. Hæc Iulianus doctiſſimus: Contra vero dicebat Epheſius. Tollat a ſymbolo,proprioq; termino circumſcribat, quẽadmodum de multis alijs verbis conſtat factum fuiſſe. At Iulianus vehemẽtius inſtans,dicebat. Inquirat pater veritas,inquirat,& ſi verbum illud impium eẽ dignoſceretur,neq; in ſymbolo ſtabit,neq; in alio loco(vt dicis)circumſcribetur,impia eñ nulla rõne proferri debẽt,pia vero quouis in loco, nedum in ſymbolo ſtare poſſunt. Interea Imperator ægrotauit,ſimulq; pr̃iarcha aduerſa valetudine iam pridem domi tenebatur. Poſt aũt dies ſedecim vix potuit Imperatoris domum lectica venire,quo biduo poſt Græci quoq; p̃ſules conuenere. Ad q̃s Imperator fuit ita locutus. Imp.

¶ Noſtra relicta pr̃ia, pr̃es optimi,pro eccleſiarum coniunctione non ſine magno periculo huc frequẽtes conuenimus, & vos quidẽ antiſtites pro veſtrarum eccleſiarum ſecuritate,Laici vero tum pro veſtra pia religione,tum etiam pro poſteris veſtris ſoliciti eſtis, ob idq; onus hoc libẽter ſubijſtis. Ego autem ſolum,vt a deo gr̃am conſequar,id quod etiam ad vos ptinet,vehemẽter laboro,quippe qui filios vel hæredes non habẽs,nec dignitate maiore affici cupiens,pro gñis noſtri ſalute plura q̃ cæteri(vt videtis)onera ſuſtineo. Operæpretium igitur eſt multis de cauſis, p̃ſertim vt cum Latinis coniuncti, noſtrã in patriam magno affecti honore,potius q̃ dedecore hinc diſiuncti proficiſcamur,operæpretium(inquam)eſt,vt ſummo ſtudio in vnionem eccleſiarum incumbamus.

¶ Quo quidẽ ſermone audito, Græci quanam ratione de dogmate ipſo agendũ eẽt, inter ipſos locuti ſunt. Tandẽ viſum eſt ipſis, vt duodecim p̃ſules ex ſuis ſeligerẽt, qui cum eo totidẽ Latinis de ſancti ſpũs proceſſione priuatim differerẽt,quodq; benignitate dei ab ipſis probatum eſſet,id omnes ſuſciperẽt. Nolebant eñ cum Latinis oratione perpetuae publiceq; contendere. Dum aũt hæc agerentur,a ſummo pontifice Græcis fuit nuntiatũ,ob peſtẽ ſynodũ eẽ Florẽtiam transferẽdam. Quod & ſi q̃ maxime Græcorum conuentum turbaſſet,poſt multas tamẽ altercationes, quas quidẽ ſilentio prætereo, ꝙ ad rem neutiquam ptinerent, videntes Imperatori ac pr̃iarchæ non nimium diſplicere ſynodũ ipſam transferri, ſummi pontificis voluntati his conditionibus acqeuerũt, vt ſummus pontifex menſium octo ſubſidium Conſtantinopolim mitteret:ipſis autem

Græcis,

Græcis,& quinq; menſium victum, & cõmeatũ Florentiam vſq; tribueret, ac pro his omnibus(vt vulgo dicitur)bancũ ibidẽ aſſignaret, necnon vltra Florentiã nequaq̃ profi- D ciſcerentur, verũ ibidẽ ſynodus quatuor menſiũ ſpatio terminaretur, ac Græcis omnibus eẽt facultas illinc cũ ſibi viſum fuerit,diſcedẽdi. Quibus quidẽ conditionibus a ſummo pontifice pro eius pietate acceptis,in cathedrali eccleſia extrema ſeſſio Ferrariæ celebrata fuit. In qua q dẽ nil aliud factũ eſt,niſi vt ſummi põtificis decretũ de transferẽda Florentiã ſynodo recitatũ fuerit. Non autẽ conſtat,in quo die talis ſeſſio celebrata fuerit,cũ tantũ reperiatur,die.xi.menſis Ianuarij Græcos pecunias pro eoꝝ cõmeatu,necnon.xix.millia ducatoꝝ pro Conſtantinopolitano ſubſidio a ſummo pontifice accepiſſe,die vero.xvi.ſummũ pontificem Ferraria diſceſſiſſe.

¶ Seſſio. XVI. vltima Ferrariæ.

FRequenti ſeſſione patriarcha tantũ ob valetudinẽ eius abſente,Neapolitanus antiſtes miſſam ſolẽniter celebrauit. Qua quidẽ finita,lætanijſq; decantatis, Gradẽſis præſul Latine,Mitylenẽ.autẽ Græce, conſentiẽte Imperatore ſummi pontificis decretũ omnibus cardinalibus & præſulibus pontificaliter(vt moris eſt)indutis,ex ſuggeſtu recitauit. Cuius tenor hic fuit. Eugenius epiſcopus ſeruus ſeruoꝝ dei,ad futurã rei memoriã. Generale conciliũ Ferrariȩ conuocatũ fuerat. Quod quidẽ &ſi noſtræ ſẽtẽtiæ fuerit ibidẽ conficere,terminareq́;,tñ feruefcente peſte, præſertim in hyeme,ex quo credendum eſſet in vere quoque futuram eſſe, illud iuxta leges noſtras Ferraria Florentiam transferre volumus. Quæ quidem i ciuitas libera & pacifica,& aere ſaluberrimo eſt. Poſt autem dies paucos ſummus pontifex,vnà cum cardi- E nalibus præſulibusq; Latinis,primus Florentiam proficiſcitur, qu icum equo inſidens, egrederetur,Nicolaus Ferrariæ marchio equi ſummi põtificis lora tenẽs,pedeſter vnà cũ ſuo filio Ferraria exiuit. Poſtridie autẽ patriarcha cũ antiſtitibus Græcis ſecutus fuit. Cui Florẽtiam appropinquanti,cardinales duo ac triginta prȩſules obuiã venere,honoreq; magno in ciuitatẽ ipſam introduxere. Triduo vero poſt Imperator etiã venit,qui a Florẽtinis põpa magna honorificẽtiſſimeq́;,vt Imperatorẽ deceret, ſuſceptus fuit. Nã Florẽtiæ rectores & dñi,nobiliſſimo ac honorato quoq; comitẽ ſe præbente,pedeſtres ipſum ad portam ciuitatis in conſpectu cardinaliũ, & prȩſulum omniũ exceperunt,ac domũ deduxerunt. Tẽpus autẽ carnis priuij erat,in quo multa variaq; ſpectacula prope domũ eius Florẽtina reſpublica honorificẽtiſſime celebrauit. Primo vero quadrageſimæ die Græci præſules ipſius Imperatoris iuſſu in domo eius congregati, ac interrogati,quidnã vellent agere,dixerũt ſe ad celebrãdas ſeſſiones paratos eẽ,tãetſi magis expediret,vt per ſelectos doctores priuatim,ne tumultus fieret,ageretur. Quod cum ſummus pontifex intellexiſſet,iuſſit vt ad diem.xxvi. Februarij menſis in ſuo palacio ſeſſio fieret,vbi frequenti ſeſſione ac ordine de more ſeruato, Iulianus cardinalis primus olm ſermonem hunc habuit.

Decretum ſummi pontificis de ſynodo transferenda.

¶ Anno dñi noſtri Ieſu Chriſti. M.CCCCXXXIX. die Iouis.XXVI. menſis Februarij ſeſſio prima,ordine vero.XVII.Florentiæ celebrata fuit. F

Iuli.card.

QVoniã,Imperator mitiſſime,ac vos amp.& pientiſſimi P.de numero ſum illoꝝ,qui ad differendũ vobiſcũ electi fuerant,idcirco mihi beatiſſ.ac ſummus pontifex iuſſit, vt hæc vobis pauca verba faciam. Breui ergo ac nuda vtar oratiõe,q̃nqdẽ diuina res,de qua agiť, ope magis q̃ verbis indigere videť. Quàmplurimi profecto ſermones vtraq; ex parte ſunt habiti,in qbus tpis multũ cõtriuimus,nunc aũt res in cardine eſt,nam ſereniſſ.Imperator ſanctiſſ.dño noſtro nuperrime nuntiauit operæptiũ ſibi videri,vt paucis ac priuatim agamus. Ergo in dñi noſtri Ieſu Chri noĩe rem ipſam aggrediamur. Porro aũt qm̃ cũ de trãsferẽda ſynodo Ferrariæ tractaremus,ſereniſſ.Imperator,necnon ſanctiſſ.pñarcha magno affecti deſiderio videbanť eẽ, vt inter nos cõiunctio fieret,q̃d plane ſummo pontifici pplacebat(valde enim intereſt ſua, vt hmõi controuerſia ad finẽ celerrime pducať, quod qdem fieri cõmode non poſſet,niſi ſeſſiones ſȩpiſſime celebrenť)idcirco ſanctiſſ.ipſe pontifex vellet(ſi lubet) vt vel ſingulis qbuſcunq; diebus, vel ſaltẽ ſingula quaq; hebdomada ſeſſiones ipſas frequẽtes celebremus,& quæuis ſeſſio non minus tribus horis cõtinuis habeať,etiam ſi ſereniſſ.Imperator,ac patriarcha ſanctiſſ.abſentes a ſeſſionibus ob valetudinem fuerint.

Magis

¶ Magis, Amplis. Pa. expediret, vt anteaq̃ ad diſſerẽdum conueniremus, aliquot ex noſtris ac veſtris doctoribus ſeligeremus, qui priuatim agerent, ac noſtræ coniunctio- ctionis modũ inuenirent. Et ſi nihil proficerent, tum cõmuniter in ſeſſiõibus diſputare- mus, queadmodũ probi viri aliqua de re contendẽtes facere ſolent, qui conſultis prius amicis cõmunibus, ſi ſuas cõtrouerſias cõponere nequeant, ad iudices deueniunt. Non aliter igitur nobis faciendũ eſſe putamus. Cui quidẽ ſentẽtiæ ſummus pontifex acqui- eſcere videbatur, vt modus coniunctionis priuatim inueniretur, Iulianus autem cardi- nalis ita reſpondit. Impera.

¶ Cum patres amplis. ſerenis. Imperator primus ſententiã hic & Ferrariæ dixerit, vt priuatim rem ageremus, idcirco ſummus pontifex adductus ſpe ſereniſſimũ ipſum Im peratorẽ vnionis eiuſmodi modũ poſſe facilius excogitare, credit ipſi q̃ maxime conue- uenire, vt is modũ ipſum inueniat, nobiſq; patefaciat, vt ipſi quoq; de eo pauliſper con- ſideremus. Credo equidẽ aſſequutum fuiſſe id, quod vobis promiſeram, me, quemad- modum beatiſſimus pater noſter iuſſerat mihi, breui ac nuda oratione dixiſſe. Iul. card.

¶ Quod iam pręſtantiſſimo cardinali, ſi me non interpellaſſet, dicere volebam, id mo do proferam, dein eius orationi reſpondebo. Ipſi quidẽ plurimũ diſſeruimus, pluri- B mæq; orationes vltro citroq; ſunt habitæ, quæ ad quæſtionẽ de additione ipſa ſpectare viderẽtur, & quamuis alia plura fortioraq; argumenta proferre potuiſſemus, cũ tamen cardinalis ipſe multiq; probatiſſimi præſules conuenientius eẽ dixiſſent, quod ſanctiſ- ſimus pater a me priuatim contẽderat, vt omiſſa illa quæſtiõe ad aliam veniremus, tum etiam ꝙ ipſi breuitati vehemẽtiſſime ſtudemus, idcirco nunc volumus ad aliam quæ- ſtionẽ venire, ita tamẽ vt cum ad primã regredi voluerimus, nobis liceat. Quod quidẽ vobis prædicimus, ne vnquã forſan diceretis, ab illa cauſa nos prorſus cecidiſſe. Fateor autẽ me primũ omniũ protuliſſe, priuatim prius nobis agendũ eẽ, verum nil nunc no- bis venit in mentẽ, quod ad cõponendã pacẽ proponeremus. Nobis ergo Pa. amplis. gratiſſimã faceretis, ſi quicquã in mediũ afferretis, quod ad concordiã huiuſmodi perti- neret. Videmur enim videre, vos aliquid tale dicturos eẽ. Dicant igitur alij quicq̃d ve- lint, nos etem̃ hæc dixiſſe voluimus, Cardinales autẽ antiſtiteſq; Latini ad ſummũ pon- tificem acceſſere, ſimulq; collocuti fuere, deinde Iulianus cardinalis ita reſpondit. Imp.

¶ Sereniſſime Imperator, ſanctiſſimi domini noſtri iuſſu, ac horum præſtantiſſimoꝝ patrum conſilio elegantiſſimæ tuæ orationi paucis reſpondebo, quam profecto bene ꝓcepimus. Nam ſatis dictũ fuiſſe dixiſti, an liceret ſymbolo quicq̃ apponere. Præterea licet argumenta veſtra fortiſſima, & a ratione minime aliena fuerint, vos tamen multo plura fortioraq; afferre potuiſſe, niſi ergo a vobis ſæpiſſime contẽdiſſem, vt eiuſmodi quæſtiõe poſtpoſita, ad alteram, an ſanctus ſpiritus ex filioq; procedat, veniremus, quẽ C admodum etiam patri beatiſſimo conueniens eẽ videbatur. Vt igitur nobis gratiſ- ſimũ faceres, nobis concedere videbare, vt hac de re diſſereremus, hac tamẽ cõditione, vt vobis, cum viſum fuerit, liceret ad quæſtionẽ primam redire, quandoquidẽ ab ipſa nequaquam penitus diſceſſiſtis. Ad quæ Pa, amplis. breuiter a me repetita, breuiſſime q̃ potero reſpondebimus. Porro autẽ, ipſi videre non poſſumus, quidnam veſtris in cor- dibus habeatis, quaſq; alias rationes afferre potuiſſetis, quandoquidẽ nobis videtur, quę- ſtionẽ illam ita explicaſſe, vt amplius ambigendũ de ea nõ ſit, id, quod vos etiam tene- tis, vt credimus. Fieri em̃ non poteſt, vt vos qui ſummo ingenio, maximaq; rerum ſciẽ- tia præditi eſtis, argumẽta noſtra firmiſſima & inuicta eẽ, nequaq̃ intellexeritis. Sed ne- q; non inſcij eſtis, vos ſemper facultatẽ reſpondendi noſtris rationibus habuiſſe, ita vt ſi quicq̃ aliud in nos afferre potuiſſetis, id proculdubio tanto decurſo tẽpore, ex q̃ veſtra refellimus argumẽta, protuliſſetis. Siquidẽ igitur rationes noſtras ſilentio prætermiſtis, credimus vos ipſas refellere neutiquam potuiſſe, neq; alias rationes ad quæſtionem ipſam ſpectantes (vt dicitis) habuiſſe. Quid enim vobis fuit impedimento, quo minus nobis reſponderetis? niſi ꝙ argumẽta noſtra vobis firmiſſima viſa fuerint? Proptereaq; beatiſſimus pater noſter dicebat valde conducere, vt ad alteram quæſtionẽ veniremus, cui cum videretur noſtram cauſam ita illuſtratam fuiſſe, vt nulla prorſus alia indigeret cõſideratione, idcirco ferebat ægre, videre tẽpus incaſſum produci, quandoqdẽ diſputa tiones de rebus tm̃ ambiguis debẽt fieri. Hac igiẽ de cauſa, P. amp. pr̃m hoꝝ ſnĩa ex vo bis ipẽ cõtẽdi, vt ad aliã cõtrouerſiam veniremus, videntes clariſſimime quæſtionẽ pri- Iul. card.

mam

mam apoſtolorum authoritate, ſynodorum decretis, ſanctorum doctorum ſententia perfectiſſime ſolutam fuiſſe. Siquidē igitur, ne beatiſſimi patris rogatu ab ipſa cauſa decedere voluiſtis, priuſquam multæ fierent diſputationes, idicirco nequaquam conuenit, vt ſine concluſione, infectaq; re ad aliam veniamus. Sed melius eſſe videtur, vt ſi quid argumentorum adhuc vobis reliquum ſit, id etiam in medium afferatis, quandoquidē omnia pater beatiſſimus, necnon hi præſtantiſſimi patres attenti auſcultabunt, ſpe adducti, ea quoq; benignitate dei facile poſſe diſſoluere. Quod autē tibi, sereniſſime Imperator in mentem non venit, neq; prorſus excogitaſti, quonam pacto conueniremus, ob idq; dicis conducere, vt ipſi modum ipſum inueniamus, ac in medium proferamus, reſpondeo iam ſatis de hoc dictum eſſe, cum ipſe dicenti tibi fore commodius, vt priuatim ageremus, contradixerim, quod magis expediret per ſeſſiones ac publice agere. Si autē hæc noſtra ſentētia tibi non placet, putanti priuatam collocutionē magis expedire, idq; veſtri pontifices volunt, ſane non alienum eſſet a ratione, ſi primi quoq; noſtræ cōiunctiōis modum in medium afferretis, quēadmodum ipſi proculdubio faceremus, ſi ſentētiam illam primi dixiſſemus. D

Imp. ¶ Ad ea, quæ de omittēda prima quæſtione, ac altera capiēda dixeram, vos minime reſponſuros putabam, quandoquidē iam inter nos conuenit, vt ad aliam veniremus. Miror autē vehemēter, cur nos quæſtionē illam prorſus reliquiſſe credatis, cū nondum ipſam (vt noſtis) terminauerimus. Nanq; ſi nobis id contigiſſet, ſatis iam dictū eſſe protuliſſemus, & nulla alia opus eſſe diſputatione. Ad alteram igitur quæſtionem, vt inter nos conuenit, veniamus, hac tamē vt dixi conditione, vt ad primam, cum viſum fuerit, liceat nobis reuerti, a qua quidē nunquam ipſi diſceſſimus, neq; prorſus diſcedendum putamus. Sed neq; vnquam conueniēs eſſe protuli, vt ipſi ſoli noſtræ coniunctionis modum inueſtigemus, ac nulla neceſſitate coacti, ſoli in eam rem incumbamus, ſed vobiſcum ſimul de ea conſiderandum putaui. Siquidē igitur quicquam aliquis in præſentia teneat, quod ad propoſitum ſpectet, id in medium proferat. Sin minus, poſteaquam quiſq; priuatim, ac per ſeſe de hac re melius cogitauerit, in ſeſſione ſuam ſentētiam dicat, quo quidē modo ſperandum nobis eēt, noſtræ controuerſiæ finē, vt mihi videt, facilius poſſe facere, ita tamen, vt, ſi hac non ſucceſſerit, per ſeſſiones agere poſſimus. E

Iul. card. ¶ Ne de me, ſereniſſime Imperator, in poſterum admirere, nonnulla paucis repetam. Non equidē protuli quæſtionē illam cōmuni ſentētia terminatam fuiſſe, ſed inconueniēs eſſe, ad eandē reuerti: de qua conſtat ſatis dictum fuiſſe, ac vos ad argumenta noſtra fortiſſima Ferrariæ reſpōdere minime potuiſſe. Dixi quoq;, vt veſtri proferrēt, vt lubet, nam ipſi benignitate dei ad reſpondēdum parati fuimus. Magis enim conducere videbatur de quæſtione illa diſſerere, quouſq; cōmuni ſentētia finiretur, quam poſteaquā de altera cœperimus diſputare, omiſſa ipſa, ad primam redire. Ad te autē, ſereniſſime ac prudētiſſime Imperator, præcipue ſpectare videtur, quēadmodum iuſſu ſanctiſſimi patris, ac horum ampliſſimorum patrū ſuperius protuli, vt diligēti cōſideratiōe cōiunctiōis eiuſmodi modum, quodq; magis expediēs ſit, ſolus excogites, quēadmodum etiam vt priuatim agere deberemus, ſolus ipſe propoſuiſti. Porro quoniā in extremū expoſtulaſti, vt ipſi etiam hanc ipſam rem penſitemus, ac examinemus, quod tu, quidnam agēdum eēt nondum excogitaſti, idcirco patri beatiſſimo, cunctiſq; nobis videt operæpretium eſſe, vt hoc negotiū in ſeſſionē ſequentē differat, vt tunc accincti meliuſq; parati cōueniatis, & quid agendū ſit proferatis. Quod quidē iure veſtro debetis facere. Nanq; volētibus nobis per ſeſſiones, ac publice diſputare, te autem ſereniſſime Imperator contendente, priuatim nobiſcum agere, ad te ſpectare videtur, vnionis etiam modum excogitare. F

Imp. ¶ Si ad totam tuam orationē reſpōdere vellemus, noſtra profecto diſputatio fieret infinita. Vt igitur dictioni noſtræ modum faciamus, id quod ſæpiſſime diximus, paucis repetamus, neceſſe videlicet eſſe, vt, quod inter nos conuenit, ad quæſtionē alterā veniamus, hac tamen cōditiōe, vt ad primam, ſi nobis placuerit, redire valeamus. Interea vero ſi vobis ita videt, vt vnionis modum communiter inquiramus, nobis etiam placet.

Iul. card. ¶ Vos de tali modo videritis, ipſi vero ad ea, quæ opus fuerint, reſpondebimus.

¶ Quibus pactis ſeſſio fuit dimiſſa. Græcis autē, quanam ratiōe cōiunctiōis eiuſmodi viam inueniret, nō mediocre negotiū videbat. Domū igit patriarchæ frequētes cōuenerunt, vt quidnā ſequenti ſeſſione de vnione proferrēt in mediū, inter eos cōſulerent. Cum autē quid agerent, aut proferrent, neſcirent, Imperatorem rogarunt, vt a ſummo pontifi-

A pontifice impetraret, vt hi, quos ex ſuis ſeligerent, cū totidē Latinis priuatim agerent, ea ratione adducti, fore vt modum ipſum benignitate dei excogitarent. Cui quidem ſentētiæ Imperator acquieſcēs, voluit, vt ſtatim diſputatores ipſos ſeligerēt, qui cū Latinis diſputarēt. Selectis aūt trium patriarchaꝝ vicariȷs, videlicet Antonio Heracleñ. Gregorio cōfeſſore, Marco Epheſio, Iſidoro Rhuteno, Doſitheo Monēbaſieñ. Beſſarione Niceno, ac Dorotheo Mityleneñ. hisq́ꝫ ſummo pōtifici nūtiatis, ipſe ſe velle reſpōdit, vt per ſeſſiones, ac per electos (vt moris eſſet) ageret, quādoquidem coniunctionis modū (vt Græci promiſerāt) neutiq̄ inuenere. Conuocata igitur ſeſſione, abſentibus ob valetudinem Imperatore ac patriarcha, Iohannes ille in philoſophia & dialectica præclariſſimus, pro Latinis ita dixit.

¶ Die Lunæ ſecunda menſis Martȷ, ſeſſio. xvȷȷ. Florentiæ.

B Eatiſſimi patris iuſſu, pr̄es amp. de ſancti ſpūs proceſſione verba facturus ſum, quæ quidē plurimū ad fidē ſpectare videntur, & de quibus (vt in primo de trinitate capite Auguſtinus inquit) maxima cū veneratione loqui debemus. Rogo igitur vos, atqꝫ obſecro, me attente audiatis. Velim aūt, ſi quid ambigui aut alieni a ratione imprudens protulero, in primis ab eodē ipſo patre ſanctiſſimo, qui beatiſſimi Petri ſedē tenēs piam religionē excolit, atqꝫ defendit, deinde a vobis in theologia clariſſimis, corrigi ac emendari. Porro aūt non debemus de verbis diſſerere, atqꝫ in ipſis verſari, ſed verā dictoꝝ intelligētiam ac veritatē ipſam exacte perpēdere: ſpe adducti, vt quemadmodū dei filius nobis veritatē promiſerat, ita etiā is, a quo mens mortalium illuſtratur, ſua benignitate faciet, vt veritatē ipſam percipiamus, ac rebus in omnibus proficiamus. Deus em̄ ipſe, q voluit, vt in hoc generali cōcilio de ſancti ſpūs proceſſione agamus, nobis per eundē ſanctū ſpm̄ dubio procul ꝑſtabit, vt mutua inter nos beneuolētia, & ſeruato eccleſiaꝝ decore, quæſtionis eiuſmodi veritas demonſtretur, ac declaretur, ita vt tali veritate ſine cōtrouerſia cognita, quemadmodum vnus eſt dn̄s, ac vna fides (vt Paulus inquit) ita nos multi vnū in fide, ac in Chr̄o ſimus. In primis aūt nobis memoria repetendū eſt, id q̄d sereniſſimi Imperatoris arbitratu inter nos Ferrariæ conuenit, ne longas orationes habeamus. Verū per argumenta & authoritates paucis agamus, ſpe adducti, ea ratione concluſionē aliquā facilius aſſequi poſſe. Cui quidē ſententiæ cū omnes acquieueritis, ſanctiſſimus & dn̄s noſter, vt ipſi ſereniſſimo Imperatori & vobis faceret gratū, ipſam ſuſcepit: operæpretiū eē putans, eiuſmodi diſputādi ratione in poſteꝝ vti. Quoniā aūt beatus Auguſtinus in primo libro de ciuitate dei, Quis (inquit) diſceptandi finis erit, & loquendi modus, ſi reſpondēdum eē reſpōdētibus exiſtimemus? idcirco, patres amp. conueniens eēt, vt ſanctoꝝ patrum ſcripturis, atqꝫ ſentētȷs, quas ſancta complectitur eccleſia, inniteremur, ac ipſis veluti decretis ac legibus vteremur: ita vt nemini noſtrū liceret eas inficiari, quemadmodum a maioribus noſtris nobis traditum eſt: præſertim ab Agathone ſummo pontifice, qui ad Conſtantinopolitanum Imperatorem & ſextam ſynodum ita ſcripſit. Quorūdam ſanctorum patrum authoritates, quas ſancta & apoſtolica eccleſia ſuſceperat, ipſas cum libris, legatis noſtris dedimus, vt ipſis ſolis innitentes, ſereniſſimoꝝ ac Chriſtianiſſ. Imperatorum auxilio, quæ opus eſſent, conficerent. Chalcedonenſe quoqꝫ concilium in ſermone ad Martianum Imperatorem ſcripto, qui ſic incipiebat, Id tuam Imperatoriam maieſtatē deceret plurimū (ſermo em̄ erat de Leonis epiſtola ad Flauianū ſcripta) nō oportet (inquit) de Romanæ eccleſiæ ꝑſidentibus admirari, ac epiſtolā illam impietatis accuſare, priuſquam inueniatis, eam cū ſacris ſcripturis neutiq̄ conuenire, ac a patrū ſentētia alienā eſſe. Et infra, Vt nullā amplius excuſationē afferre valeant, qui homini apoſtolico detrahunt, ac ipſum iniuria afficiunt, & reliqua. Ex his ergo patres amp. quæ pauca eſt multis excerpſimus, quod ſupra dixi probatū eſt, nos ſanctoꝝ patrum ſententȷs inniti debere: quo quidem anticipato & poſito, ad rem veniamus. Porro quoniam in quauis quæſtione nomen rei, de qua agitur, prænoſci debet, ac noſtra quæſtio eſt de ſancti ſpūs proceſſione, idcirco quærendū in primis ex vobis ē, quid nam proceſſio ſignificet? Et an in diuinis ꝑſonis, prout in reb⁹ humanis, intelligi debeat? Iuxta nāqꝫ diuini Dionyſii doctrinā in de diuinis noib. lib. deū ipſum a rebus creatis appellare ſolemus, verbū aūt, proceſſio, in ſacra ſcriptura non ſolum de ſpū, verumetiam de filio dicitur, ac ambobus adſcribitur: queādmodū Iohānes Euangeliſta teſtatur, de filio dicens: Exiui a patre: de ſancto

Marginal notes: Iohan. (beside "Beatiſſimi"); B (beside "gia clariſſimis"); Iohan. 16. a (beside "ducti, vt quemadmodū"); Ephe. 4. a (beside "declaretur"); C (beside "bis traditum"); Iohan. 16. d (beside "tur: queādmodū").

Iohan.15.d. autem ſpũ, Qui ex patre procedit. Hæc volui dixiſſe, nõ inſcius opus eẽ, vt hæc nobis D
Mar. ſint nota, & in omnibus ſeſſionibus mentionem de his faciamus. ¶ Omiſſis ſuperuacaneis, Patres amp. quæ reuerendus hic pater in ſui ſermonis exordio protulit, quandoquidem in his nõ differimus, ad eius interrogationem ſolũmodo reſpondebo. Verbum, proceſſio, aliter quidem in rebus humanis, aliter vero in diuinis pſonis ſignificat. Et quamuis duabus diuinis pſonis conueniat, iuxta tamen ſcripturam ſacram ac omnes ſanctos doctores, & exactam rationẽ theologiæ, ſancti ſpũs proceſſionem pcipue creditur ſignificare: cuius qdem ſancti ſpũs eẽntialis proceſſio a filij proceſſione eodẽ ipo verbo differre videt, ob idq́ꝫ proceſſio filij, generatio nuncupatur: ſpiritus vero pcipue magisq́ꝫ proprie proceſſio nominatur. Multa nanqꝫ noĩa ſunt, q̃ res alias proprie, alias vero cõmuniter ſignificãt. Propterea nõ eſt admiratione dignũ, ſi verbũ, proceſſio, a-
Iohan.16.d. pud ſcripturam ſacrã filio etiã aſcribatur. Exiui aũt a patre, nõ idem eſt cũ verbo, procedere, ſed aliud ſignificare videtur. Ideoqꝫ ſpũs ſancti proceſſio, ineffabilis, & carẽs nomine a theologis nominatur: qꝫ filij proceſſionẽ, hoc eſt, generationem, minus obſcure q̃ ſpũs proceſſionem pcipimus. Propterea beatus Iohãnes Damaſcenus de ſpiritus proceſſione ita ſcriptũ reliquit. Alia ratio eẽntiæ huius eſt ineffabilis quidẽ, ac innominabilis, alia inquam a filij generatione. Hactenus ad tuam interrogationem.

Iohan. ¶ Ex tua reſponſione P. reuer. capita tria collegimus. Primũ, proceſſionem filio ſpirituiq́ꝫ cõmunem eſſe, quatenus ex patre procedant, alterũ proceſſionem ipſam magis E
proprie ad ſpiritum q̃ ad filiũ ptinere, ob idqꝫ verbi pceſſionẽ, id eſt, generationẽ magis q̃ ſpũs proceſſionem nobis notam eẽ: poſtremũ eandẽ ipſam proceſsionem, eẽntialem & ſubſtantialem eẽ. Nũc de tertio capite ex te quæro. Cum in diuinis pſonis nil aliud ſit, niſi eẽntia & proprietas atqꝫ relatio, qd nã hæc verba ſignificẽt? Proceſſio eſt eẽntia in diuina pſona, num eẽntiam ſignificat vel proprietatẽ ab altero accipere? Proceſſio nãqꝫ videtur eẽ via ab vno in aliud, & eẽntialis exiſtit, quæ quidem a patre accipitur. Et qm̃ ipſi credimus accipere eẽntiam, & ex filio eẽ, idem ſignificare, idcirco vellim ex te ſcire, an vos etiã ita ſentiatis.
Mar. ¶ Eam intelligo proceſſionem eẽ, qua ſanctus ſpũs a patre accipit eẽ, ac illud totum, quo eſt q̊qꝫ, proprie ſanctus ſpiritus nũcupatur.
Iohan. ¶ Magno equidem gaudio afficior, qꝫ hanc ex te concluſionem habuerim, ſanctum ſpiritum ex patre accipere eẽ, ac ex ipſo procedere idẽ ſignificare. Nã ſi ſanctus ſpũs a quo eẽ accipit, ex eodem q̊qꝫ procedit: accipit aũt eẽ ex filioq́ꝫ, ergo ex filioq́ꝫ neceſſario procedit, iuxta pcipuã ac propriã proceſſionis ſignificantiã, quam ipſi paulo ante conceſſiſſe videmini. Poſſumus aũt q̃plurimis teſtibus demõſtrare ſanctum ſpm̃ a filio eẽ accipere.
Mar. ¶ Vnde obſecro id habetis? Nos enim hoc non concedimus.
Iohan. ¶ Videor videre. P. amp. quod quæro facile poſse cõcludere. Nã ſanctũ ſpiritum ex filio eẽ, ac ab ipſo eẽ accipere, ex ſancti Epiphanij dictis oſtenditur: quippe q in ſermone angyroto nũcupato, e Græco in latinum ab Ambroſio verſo, loquens de deo F
patre inquit, Ita, Filium dico eum, q ex ipſo eſt, ſanctũ aũt ſpiritũ, q ex vtroqꝫ eſt. Si quidem igitur ſanctus ſpũs apud Epiphaniũ ex vtroqꝫ eſt, ſequitur ipm̃ ex vtroqꝫ habere
Matth.11.d eẽ. Amplius idẽ Epiphanius in eodem ſermone (inqt) quẽadmodũ nemo nouit patrẽ niſi filius, nec filium niſi pater, ita dicere audeo, nec ſanctũ ſpm̃ niſi pater & filius, a quo accipit, & procedit, neqꝫ patrẽ & filiũ niſi ſpũs ſanctus, qui vere glorificat, docens oĩa, qui quidem eſt a patre & filio. Ex his igitur Epiphanij dictis apparet, ex patrre & filio ſpiritũ accipere eẽ, & ex patre filioq́ꝫ accipere, idem ſignificare: vnde ſequitur ſanctum ſpiritum a patre & filio accipere eẽ.
Mar. ¶ Id nõ probaſti, P. reuerende, quod nobis fuiſti pollicitus, ſcilicet ſanctũ ſpm̃ a filio accipere eẽ, quandoquidẽ nullã ſanctorũ authoritatem ad oſtendendũ illud attuliſti, neqꝫ ſancti Epiphanij verba videntur illud cõcludere. Nõ em̃ ſequitur neceſſario, ſi ſanctus ſpũs ex patre filioq́ꝫ ẽ, vt ab ipſis etiã habeat eẽ, quandoquidem quicq̃ ex alio eẽ, multis modis accipitur, ita vt minime neceſſe ſit, vt omne, q̊d ex alio ſit, ab ipſo etiam eẽ habeat. Epiphanij ergo dictũ, nõ ſolũ non ad tuã ſententiam ptinere, verũetiam tibi plurimũ obſtare videtur. Non em̃ (inquit) ſanctus ſpũs a filio eẽ accipit, verũ ſimpliciter accipit. Quã quidẽ ſentẽtiã ex hoc
Iohan.16.b. euangelio habuit, de meo accipiet, & annũtiabit vobis. Porro aũt ſi ſanctus Epiphanius ſenſiſſet, vt vos ipm̃ interpretamini, ita profecto dixiſſet, nemo nouit patrẽ & filiũ, niſi ſpũs ſanctus a quibus procedit, & a quibus accipit: quo quidem locutionis modo

verbum

A verbum procedit,ad illud accipit retuliſſet,ſed cũ duo illa verba pronomine ſimul ac
p̄poſitione ſciunxerit,dicens a quo procedit,& a quo accipit,dubio procul ſenſiſſe vi-
detur,verba ipſa res diuerſas ſignificare:illud quidẽ eſſentiã ſancti ſpũs,quam ex patre
creditur habere,hoc aũt eiuſdẽ ſancti ſpũs cũ patre filioq; cõuenientiã atq; coniunctio
nem,qua ſpũs ipſe diſcipulis ea enuntiat,quæ quidẽ ipſos a filio ediſcere oportet. Quã
mihi ſententiã a Cyrillo,atq; Iohanne Chryſoſtomo ſumpſi. Nã hic illud,de meo ac-
cipiet,declarans,de mea(inquit)intelligẽtia,qua dictis meis conuenientia nuntiabit. Ille
aũt in theſauris(inquit)non em̃ filius ſuam patriſq; differentiã declarare volens dixit,de
meo accipiet,& annuntiabit vobis,verũ ꝙ ſanctus ſpũs verbis eius vteretur, qui quidẽ
qm̃ eiuſdẽ naturæ ac ſubſtantiæ cũ filio eſt,idcirco æque ac ipſe filius operatur,ac lo-
quitur. Si quidẽ igitur illud,de meo accipiet, & annuntiabit vobis, iuxta ſanctos ipſos,
tantũ ad verba filij refertur:ſequitur ex eo,nos minime credere debere,ſanctũ ſpiritũ a
filio accipere eſſe. ¶ Orationẽ tuam,P.R.bene percepimus,qua quidẽ probare vo- Iohan.
lebas longe me aliter Epiphanij dictum expoſuiſſe,q̃ ipſe ſenſiſſet,ego aũt in eadẽ opi-
nione perſiſtens,eodem ipſo dicto probabo,ſanctũ ſpm̃ a patre & filio accipere eẽ. Fie
ri em̃ non poteſt,neq; mente concipi,vt vna res ab alia ſit,niſi ab eadem accipiat eẽ, qua
B lecunq; fuerit illud eẽ: Quoniam aũt res creatę apud Dionyſium in de diuinis momini
bus libro,a deo ſunt,vt ipſi quoq; fatemur,quæro ex te,vtrũ intelligẽdũ ſit ita,vt a deo
eẽ accipiant,nec ne? ¶ Ita prorſus,ſed cõmuniter verum non eſt,vt cũ quicq̃ ab alio Mar.
eẽ dicatur,neceſſe ſit intelligere,ab eodẽ etiam accipiat eẽ. ¶ Credis ne res creatas a Iohan.
deo habere eſſe? ¶ Credo equidẽ. Ideo em̃ creatæ res nuncupant,ꝙ eaꝝ deus cauſa Mar.
eſt. ¶ Quoniã aũt res creatæ a deo differenter accipiunt eẽ, idcirco etiã differenter a Iohan.
dei ſubſtantia appellantur. Verũ Epiphanius, ſimpliciter(inquit)ſpũs a filio eſt:quod
quidẽ verbum,eſt,quia infert eẽ:quid aliud obſecro poteſt ex eo inferri? Si quidẽ igi-
tur credendum non eſt,eſſe ſpũs,ab eẽ filij differre,neceſſe eſt,vt credamus, ſanctũ ſpi-
ritum illud idem eẽ habere a filio,quod a patre habere creditur,vt verbũ,eſt,Epipha-
nij,manifeſte ſignificat. ¶ Legatur(ſi lubet)idẽ Epiphanij dictũ,tametſi,patres amp. Mar.
authoritas hæc corrupta videtur eẽ,vobis nihilominus eadem ipſa ſatiſfacere poſſum⁹,
dicentes verbũ,eſt,ſcriptum in ea non eẽ, Sanctum em̃ ſpm̃(inquit)qui ex vtroq;,abſq;
verbo,eſt. ¶ Ita dicere audeo (inquit Epiphanius) nec ſanctum ſpiritum nouit ali- Iohan.
quis niſi pater & filius,a quo procedit,& a quo accipit. Verbũ ergo,procedit,ad patrẽ
refertur,illud aũt,accipit,ad filium. Deinde declarans,quid nam illa duo verba ſignifi-
cent(inquit)Neq; patrẽ & filium,niſi ſpũs ſanctus,qui vere glorificat, docẽs omnia,q
quidẽ eſt a patre & filio. Infert igitur Epiphanius ſanctum ſpm̃ a filio eẽ. Porro autem
in diuinis,eſt & eẽ,ſunt idem,ac,eſſe,ſignificatur per,eſt, vnde plane ſequitur,ſpm̃ a fi-
C lio habere eẽ,quemadmodum a patre: Nanq; ſi ſanctus Epiphanius nõ ita ſenſiſſet,ita
profecto dixiſſet,ſanctus ſpũs reꝝ creataꝝ inſtar,a patre & filio habet eſſe. Præterea in
eodẽ ſermone inquit, Sanctus ſpũs ingenitus non factus, non frater,non auus,a patris
filijq; ſubſtantia: Credere ergo neceſſe eſt,ſanctum ſpiritum a filio habere eſſe.

¶ Dicere mihi videris,P.R.qm̃ ſanctus ſpũs ex patre filioq; ſimpliciter dicitur,idcir Mar.
co etiam ipſum ex eiſdem habere eẽ,ergo neceſſe eſt ita ſentias,vt ſpũs ex patre,hoc eſt
ex hypoſtaſi vel perſona patris ſit,ſimiliter etiã ex filio,id eſt ex perſona filij:vnde eue-
nit,vt ſanctus ſpiritus ex duabus perſonis ſit,niſi tu aliter ſentias. ¶ Sanctũ ſpm̃ nos Iohan.
dicentes ex patre procedere,patrem ipm̃ percipimus,ac ipm̃ conſideramus, quatenus
vna diuina perſona eſt, non ſecus ex filio proferẽtes ex ipſius ꝑſona procedere mente
concipimus. Cũ aũt ex vtroq; ſpm̃ ipſum procedere dicimus, proceſſionem eiuſmodi
ab vno ſolo principio fieri credimus,quandoquidẽ ex patre filioq; communiter fit.

¶ Si,cum ſpiritus ſanctus ex patre procedere dicitur,patris ꝑſonam intelligis,ſimili- Mar.
ter filij ꝑſonam cum ex filio:cum autem ex vtroq; dicatur,quid aliud(obſecro) poteris
intelligere,q̃ ex vtriuſq; perſona? Ponamus autem id verum ac neceſſarium eẽ,vt cum
ſpiritus ex patre procedere dicatur,ex eius ꝑſona intelligatur,& videamus (ſi lubet) an
idem quoq; de filio,ac de vtroq; credendum ſit:cum ſpm̃ ex filio dicimus, aut ex patre
& filio,ex filij,vel patris ſimul & filij perſonis nos oporteat credere,an alio modo?

Cum ex patre dicimus, ex ipſius perſona intelligimus, ſimiliter etiam cum ex filio, Iohan.
quandoquidem patris & filij eadem ſubſtantia creditur eẽ. Emittere autem ita patris &

Mar. filij eſt, vt ab vno principio ſpũs ſanctus credatur procedere. Melius (obſecro) perpendamus, vtrũ ſi ſanctus ſpũs ex patre filioq; credatur procedere, ex ipſorum pſonis neceſſe ſit intelligere, nec ne? D

Iohã. Nõ opus eſt in pſentia diſputare, an ſanctus ſpũs ex patre, aut ex filio, aut ex vtroq; procedat, ſed nobis prius diligenter cõſiderandũ eſt, an ſi, cum aliquid ab aliquo eẽ dicatur, neceſſe ſit intelligere, idem eius q̃q; ſubſtãtiã habere.

Mar. Dediſti nobis. P. reuerẽde, ſanctũ ſpiritum ex pſona patris procedere, quandoquidem ex patre dicitur eẽ. Porro, quid ex hoc ſequatur accurate cõſideremus. Magnus Baſilius in Eunomiũ de ſancti ſpũs proceſſione loquens inquit: Generat deus, non vt homo, Generat autem vere, & natum ex ſe ſpiritũ emittit p os, non quale eſt hominũ, quandoquidem dei os non eſt corporeũ, ex ipſo autem ſpũs & nõ aliunde. Siquidem igitur ſpiritum ex ipſo, id eſt, ex patre dicentes eẽ, ex eius perſona intelligamus, neceſſe eſt. Baſilius autem (inquit) ex ipſo eẽ, & non aliunde, ſequitur ſanctũ ſpiritum ex ſola patris perſona eẽ.

Iohã. Magnus Baſilius in tertio contra Eunomium libro, ſcriptum reliquit, ſanctum ſpiritũ ex filio eẽ, quod quidem eſt huius oppoſitum, quod modo protuliſti, ſpiritum non eſſe aliunde. Illud aũt, emittit ſpiritum p os, & reliqua, ſimilitudine quadã ab eo dictũ fuiſſe concedimus. Apud eñ ſacram ſcripturã verbum dei os dicitur, & verbo dñi cœli firmati ſunt, & ſpũ oris eius. Talis ergo loquẽdi modus in ſcriptura ſacra videtur, ad quam nos ſemp debemus aſpicere, non q̃ illa in deo corporea ſint. Verba ergo ſcripturæ ſacræ, necnon ipſius Baſilij ad propoſitũ facere videntur. Tum Coloſſenſis antiſtes Baſilij ac Epiphanij dictũ recitauit. Pſal. 32 E

Mar. His in poſterum reſpondebimus, nũc aũt ad propoſitũ redeuntes, quæro ex te pater reuerende, quid nã illud Baſilij ſignificet, generat pater, & paulo infra, ex ipſo ſpũs & nõ aliunde, vtrũ eius perſona ſit generãs, an ipſius ſubſtantia? & vtrum ex perſona ſua, an ex ſua ſubſtantia ſpiritum ſanctum emittat? Rogo te pater reuerende, vt his quæſtionibus reſpondeas.

Iohã. Nondũ pater reuerẽde, ad propoſitũ reſpondiſti. In hoc eñ erat cõtrouerſia noſtra vtrum dicentes ſpiritum a filio eſſe (vt Epiphanius inquit) neceſſe ſit intelligere eũdem ſpiritum a filio habere eſſe, necne? Huic ergo quæſtioni prius reſpondeas, deinde nos ad veſtras libentiſſime reſpondebimus. Nãq; ſeipſum magnus Baſilius expoſuerat, dicens ſpũs a filio habet, & accipit, de quibus ſuo loco diffuſius dicemus. Quonã igitur modo Epiphanij dictũ intelligi debeat, nobis (rogo) declares, deinde ad alia veniem⁹.

Mar. Tametſi. P. reuerẽde, ſanctũ ſpiritũ a filio habere eſſe, ſancti Epiphanij authoritate valde fuiſti conatus oſtendere, patet tñ te nihil probaſſe. Nõ eñ Epiphanius ipſe protulit ſanctũ ſpiritum a filio habere eſſe, ve℞ ſimpliciter ac ſine verbo, eſt, ab vtroq;, hoc eſt, a patre & filio (vt ipſe aſſeris) propterea quæſiui ex te, an cum ſpm̃ ex patre procedere dicimus, ex eius pſona neceſſe nobis ſit intelligere? Tu vero affirmans ita credi debere, ſanctũ Epiphaniũ fuiſti teſtatus. Poſtea mutata oratione ad magnum Baſiliũ venimus, vbi equidem ex te quæſiui, an illud, ex ipſo, ex pſona patris deberet intelligi, vt ex ſimilibus ſimilia fierent clariora. Idcirco, vt quæſtionem hmõi cõcludamus, quæ ſupradiximus repetentes, ite℞ quærimus, an dicentes ſpiritum ex patre procedere, patris perſonã intelligant. Huic ergo quæſtiõi prius reſpondeas, deinde vero, ſi aliam cõtrariam authoritatem in medium afferre poteris, alias de ea conſiderabimus. F

Iohã. Ita credimus, queẽadmodũ ſupra diximus, illud, ex ipſo, perſonã patris ſignificare.

Mar. Magnus aũt Baſilius dixit ſanctũ ſpiritum ex ipõ, hoc eſt ex patre, vel (vt dicitis) ex perſona patris, deinde addidit, non autem aliunde, id eſt, non ex alia pſona, niſi ex perſona patris procedere, ergo ſequitur ſanctum ſpiritum ex ſolo patre eſſe.

Iohan. Magnus Baſilius reuer. P. in Eunomiũ profitentẽ, ſanctũ ſpiritũ creaturã eſſe, ideo dixit ex ipõ, & nõ aliunde, vt declararet ipm̃ ſpm̃ ex patris eẽ ſubſtãtia & natura, nõ autem aliunde, hoc eſt, nõ alterius eẽ ſubſtãtiæ vel naturæ. Nunc ergo ad Epiphanium redeamus, teſtantẽ ſanctũ ſpm̃ a filio eẽ, & quæro ex te, an accipere a patre, & ex patre eſſe idẽ ſignificẽt? Fieri aũt nõ põt, vt nõ idẽ ſignificẽt. Porro ſpm̃ ex patre filioq; accipere eẽ, duabus authoritatibus pauloante probauimus, qua℞ prima Epiphanij fuerat, proferentis ſanctũ ſpiritum ingenitum, nõ factũ, nõ fratrẽ, nõ auum, a patris filijq; ſubſtãtia. A patre aũt eſſe, & patris eſſentiã accipere, idẽ ſunt, vt paulo ſupra probauimus: altera vero magni Baſilij aſſerentis clariſſime, ſanctũ ſpm̃ accipere eſſe a filio.

Mar. Sumis, vt a nobis cõceſſum. P. reuer. ſanctũ ſpiritũ accipere eſſe a filio, q̃d quidem

neq;

A neq; Epiphanius dixerat,neq; ipſi conceſſimus,nec a vobis oſtẽſum eſt:imo magni Baſilij authoritate oppoſitum huius probauimus, ad quem iterum(ſi lubet)veniamus: Nanq; cuius contrarium paulo ante dixiſti,id modo ſentire videris,magnus(inquis)Baſilius inuectus in Eunomium aſſerentẽ ſanctum ſpiritũ creaturã eſſe,ſcriptum reliquit, ipm ex patre,hoc eſt,ex ſubſtantia naturaq; patris,non aũt aliunde,hoc eſt non alia ex ſubſtantia & natura creaturarum inſtar eſſe:ita ne,P.R.ſentis,an vt ſuperius protuliſti?

¶ Illud ex ipſo,paternam perſonam ſignificare,paulo ante,P.R.dicebas, modo autem protuliſti,per idem,ex ipſo,patris eſſentiam & naturam debere nos intelligere. Beſſ.

¶ Eſſe & eſſentia patris idem ſunt,idcirco,P.R.qui ex patre dicit, patris etiam eſſentiam intelligere debet.Præpoſitio aũt,ex,proceſſionẽ a principio conſubſtantiali ſignificat,ſpũs vero non ex ſeipſo,ſed ex alio eſt.Et cum dicimus ſpiritum a filio eẽ,ab alio eſſe ſentimus:ſiquidem igitur non ex ſeipſo ſpiritus eſt,ſed ex alio,a quo nam ſit ppendamus.Quod quidem magnus Baſilius explanat,atq; declarat,cuius ſententiam debemus ſuſcipere.Spiritus(inquit)ex ipſo eſt.Epiphanius aũt ſcriptum reliquit ſpiritũ ex patris filijq; ſubſtantia eẽ.Siquidem igitur ſpiritus a patre & filio habet eſſe,neceſſe eſt, vt ab ipſis accipiat.Quam quidem ſententiam hi ſancti doctores ex hoc euangelico dicto,de meo accipiet,habuere:ſed hæc accuratius in futurum conſiderabimus. Iohan. Iohan.16.b.

¶ Vt illud magni Baſilij dictum magis dilucidetur,quæro ex te,P.R.an diuina ſubſtantia & perſona ſint idem,ac, verbum ex patre,patris ſimul ſubſtantiam ſignificent? vel ſecundum doctores inter ſe differant? Mar.

B

¶ Diuina ſubſtantia & pſona,P.R.re quidẽ ſunt idẽ,ſecundũ aũt modũ intellectionis noſtræ differre videntur:Nam pſona ex ſubſtantia proprietatibusq; conſiſtit, quæ tametſi ratione,ac ſecundum noſtrã intelligẽtiam(vt ſupra dictum eſt)differant, ipſa tamen ſubſtantia cum perſonis communicat, proprietates vero nequaquam communicabiles ſunt.Quod quidem ex relationis vi creditur euenire, quemadmodũ etiã doctores veſtri pſertim ſanctus Gregorius theologus in Epiphaniæ ſermone tenet. Nam ſi proprietas cõmunicabilis eſſet,proprietas nõ eſſet proprietas.Vt igitur pſonæ differãt inter ſe,neceſſe eſt, vt hypoſtaticæ pſonaleſq; proprietates incõmunicabiles ſint.Propterea doctores inquiunt,nil niſi principij habitudo eſt.In qua quidẽ hæc duo cõſiderantur,a quo aliquid,& ad qd aliquid,ob idq; pater & filius ſunt,φ pater principiũ eſt, filius aũt ex principio,in quo quidẽ nequaq̃ cõmunicãt,cũ cæteris in rebus inter ſe dubio pcul cõmunicẽt,vt Epiphanius de tali principij vel principali habitudine, qua ſubſtant pſonæ,ſenſiſſe creditur,cui quidẽ non aliud q̃ a quo aliquid,& ad qd aliquid conuenit.Siquidẽ igitur diuina omnia,proprietatibus pſonaꝝ exceptis,inter ſe communicabilia ſunt,ſequitur,cũ quippiã ex aliquo credimus eſſe,neceſſe eẽ intelligamus,ipm ab eodẽ etiam accipere eẽ.Patet igitur id,de quo ambigere videbamini.Reliquum autem eſt,vt ipi quoq; Baſilij dictum exponatis,quod,vos obſecro,faciatis. Iohan.

C

¶ Quemadmodũ diuina ſubſtantia & pſona differant inter ſe, non opus eſt in pſentia dicere,cũ pſertim in hoc minime forſan differamus.Cõſtat em ipas differre ſimpliciter,vt cõmune differt a proprio,vt magnus Baſilius ad ſuum fratrẽ Gregorium ſcribit, & quemadmodũ(vt vtar exemplo vulgari)humana ſubſtãtia a pſona ſua differre videtur,vt vos quoq; ſentire cenſeo.Sed ad dictũ Baſilij redeamus: Generat(inquit) deus, non vt homo,generat autem vere,& natũ ex ipo ſpiritũ,emittit p os. Velim,mihi declares,P.R.quid hæc verba ſignificẽt,vtrũ pr ex ſua ſubſtãtia, an ex ſua pſona generet. Mar.

¶ Dixi equidẽ pater reuerẽde,filium ex patre,ac ex patris ſubſtantia generari,idem ſignificare,ita tamen vt pſona ſit producens & generans,principium autem,quo ipa pſona generet,ſit id,quod ſolum communicabile eſt.Pater ergo generatiuum principiũ eſt,& ſuppoſitũ quoddã ſignificat,diuina vero ſubſtantia,quæ cũ patre realiter idem ſunt, non quidẽ generat,ſed eſt principium,quo generatio ſit,quandoquidem ſuppoſitum nullum ſignificat.Porro autem actiones iuxta omnem philoſophorum ſcholam ſuppoſitorum eſſe videntur,vt in hominũ genere fieri videmus.Quamuis em hic homo,hoc eſt pſona,vel ſuppoſitum generet,eius tamẽ ſubſtãtia generationis eiuſmodi principium eſt quandoquidẽ actiones ſuppoſitoꝝ(vt diximus)ſunt, quæ quidem ſubſtãtia,vel eſſentia in homine,cum ſit humanitas,humanæ generationis principiũ exiſtit, quo generat homo.Vnde euenit,vt homo cũ filio nõ communicet, φ filius quatenus Iohan.

filius eſt,neutiq̃ generat,verũ ipſa natura cũ filio in eadem ſpecie cõmunicare videtur. D
Natura igitur humana cõmunicabilis eſt,perſona vero vel hõ hic operatur. Nõ aliter
profecto de diuinis pſonis intelligere poſſumus. Nam patris perſona ſuppoſitum eſt,
atq; generãs,diuina vero natura generatiuũ principiũ,quo pater filiũ generat, qui qui-
dem pater ſuam perſonã filio nequaq̃ cõmunicat,cum tñ eius ſubſtantia & natura(vt
ſupra dictũ eſt)cõmunicabilis ſit. Quæ cũ vna numero ſit,idcirco nõ ea ratione cõmu
nis dicitur eſſe,qua eſt humanitas,ſed rationem tantum habet cõmunis, quatenus com
municabilis eſt,quæ quidẽ cauſa eſt,cur filius a patre,vt a principio naſci credatur, ꝙ
a diuina patris ſubſtãtia naſcitur,in vnaquaq; tamẽ perſona identitate reali manẽte. So
la nanq; relatio, quam principalem habitudinem ſuperius nominauimus,apud oẽs tam
Græcos,q̃ Latinos doctores,diuina proceſſione perſonas multiplicat,cui etiã duo illa
a quo,& ad quod(de quibus eſt ſupra dictũ)cõueniunt. Siquidẽ igitur relationes hu-
iuſmodi pſonas multiplicant,ita vt non vlla alia ratione, q̃ vi relationis pater a filio,ac
vna perſona ab alia differãt,quem quidẽ in modũ,ſpũs etiam ab alio eſt,neceſſe eſt,iu-
xta omnes ſupradictos doctores ſic intelligere,vt idcirco perſona hæc, id eſt ſpiritus,
dicatur accipere,atq; eẽ,ꝙ ab alio eſt. Propterea magnus Baſilius, ac Epiphanius aſſe-
runt,ſanctum ſpiritũ accipere eſſe a filio,ac procedere,idẽ eſſe. Cõſtat igitur principa-
lis ratio,Pater reuerende,cur ab alio ſpũs eẽ dicatur. Nunc ad illud magni Baſilij dictũ E
veniamus,q̃d vos in mediũ protuliſtis. Cui cũ vehemẽter inniti videamini,idcirco totũ
perlegamus,vt ipm ſecundũ Latinorũ doctrinã,ac ipſius Baſilij mentẽ interpretemur,
ac exponamus,ac exponamus:quippe qui,vt ſanctũ ſpiritum ex patre,nõ aũt aliunde,
hoc eſt,nõ ex alia ſubſtãtia,demonſtraret eſſe,in Eunomiũ ſcribit ita. Sed tu tanq̃ infi-
delis blaſphemas,qui cũ ſpũs ſancti proceſſio ex deo generatio nũcupata nõ fuerit,id-
circo nec oris dei ſpiritũ eſſe credis,ſed opus manuũ dei,ita vt humanis vtens exẽplis,
diuina dogmata,quæ ſe ipſis cõſtant,& ab alio nõ dependent,euertas,cũ ſacrã ſcriptu-
ram veneratione atq; religione audire,ac eius dicta ſumma pietate deberes ſuſcipere.
Generat deus nõ vt homo. Generat aũt vere,ac genitũ ex ſe enũtiat verbũ nõ huma-
num,emittit aũt verbum ex ſe vere. Emittit ſpiritum p os, non humanitus, q̃nquidem
dei os humanũ nõ eſt,ex ipſo aũt ſpũs & nõ aliunde,cũ pater amp. ſpiritũ eſſe creatum
hæretici profiterent̃,idcirco magnus Baſilius ipm ex dei ſubſtãtia,nõ aũt aliunde pro-
tulit eſſe. Deinde ſubiungit. Operatur deus nõ humanis manibus. Operat̃ aũt,nõ ex ſe
res creatas producens,ſed agendo, eas facit ſubſiſtere, quemadmodum etiam homo
ſuis manibus operando,opus ex ſe non producit. Non dimoueas diuinorum rationẽs.
Spũs nec filius eſt nec creatura. Non de filio quæras,cur nam ſpũs non dicat̃, neq; de
ſpiritu,cur nã filius nõ ſit,nõ deniq; ſpiritũ creaturã eẽ blaſphemes. Filius dei fructus,
ſanctus ex ſancto,æternus ex æterno,ſancti ſpũs dator,ad ſubſtantiã, formationemq́; F
creaturæ. Ex his patet,præſtantiſſ. patres,illud,nõ aliunde,nõ alia ex ſubſtantia,ſignifi-
care,ſanctumq́; ſpiritũ ſanctũ fructũ ex ſancto,ac æternũ ex æterno eẽ. Vnde ſeqtur,
ſi ſancti ſpũs dator eſt filius,neceſſe eẽ,vt etiã ex filio idem ſpũs ſit. Propterea ſanctus
Athanaſius in tertio libro in Arrianos,de filio ſcribẽs,inqt:Ipſe ſpiritũ dat,& quæcũq;
ſpũs habet,a verbo habet. Luce igitur clarius eſt ſanctum ſpiritum a filio habere eẽ. Si
eñ quæcũq; ſpũs habet,a filio eẽ dicunt̃, ſequitur,vt eſſe q̃q; a filio habeat,vt Athana
ſius inquit,ipſe ſpiritũ dat,ac ſpiritus dator exiſtit. Siquidẽ igitur ex his patet, ſanctum
ſpiritum ex filio eſſe,palam ſeqtur,vt ex filioq; procedat, de quo tota noſtra quæſtio
eſt. Nõ equidem auderem vos patres amp. tot tantoſq; doctores aſpicere, niſi eſſe ita,
firmiter crederem ¶ Hæc cũ Iohãnes dixiſſet,Coloſſenſis præſul ſancti Epiphanij
Mar. Iohan. 16. b. expoſitionem ſup hoc euangelico dicto,ille me glorificabit,qa de meo accipiet,& an-
nũtiabit vobis,recitauit. Inſpicite diligenter, patres amp. Epiphanij authoritatẽ,in qua
verbũ,eſt,q̃d hic pater reuerẽdus pronũtiat,dicẽs,ſpũs ex patre,ac filio eſt,ſcriptũ nõ
eſſe videtur. Iuxta ergo ſanctorũ patrũ theologiam intelligere poſſumus,ac debemus,
ſpiritũ ex patre procedere,hoc eſt,eſſentiam patris habere, a filio autem dari,ac ab his
ſuſcipi,qui credunt in ipſum. Qua quidẽ expoſitione nobis dictũ illud nõ obſtat,neq;
Iohan. quicq̃ ex ipſo in nos poſſetis concludere. ¶ Vſu venit, pater amp. vt doctores no-
minibus poſitis,quandoq; verbum omittant,cum neceſſario ſubintelligatur, vt in hoc
dicto,a quo aliquid,& ad q̃d aliquid,feciſſe videntur,vbi verbũ,eſt,non expreſſerant.

Quemadmo-

A Quemadmodũ etiã Epiphanius ipſe in eodẽ ſermone paulo ſupra inquit, Filium dico, qui ex ipſo eſt, ſanctũ aũt ſpiritum, q ex vtroq;. In qua quidẽ oratione verbũ, eſt, dubio procul ſubintelligit. Verbũ igitur, eſt, in hac quoq; oratione, ſpũs a patre & filio, ſubintelligi debet, quod etiã hac ratione probabo. In ipſis duabus orationibus, vel (vt dialectice loquar) propoſitionibus verbũ, eſt, neceſſario ſubintelligitur. Nã propoſitiones eiuſmodi proprietatem a principio inferũt. Et quemadmodũ non eſt proceſſio reſpectu termini a quo, ita & in propoſitionibus ipſis. Et qm̃ habitudo terminum a quo infert, ideo terminum etiam ad quem, neceſſe eſt, inferat. Modus aũt proceſſionis ſancti ſpũs eſt, vt ſubiectũ p ipſam proceſſionem accipiat eſſe. ¶ Tametſi vobis, præſtantiſſimi patres, forſan concederemus, vt in hac, quam tractamus theologia, verbum, eſt, ſubintelligatur, q̃uis expreſſum non ſit (poteſt em̃ hic locus aliter etiam (vt ſupra diximus) explanari) nõ eſt tamẽ neceſſe, vt illud, ex patre, vel, ex patre filioq;, paternã perſonam, aut pſonas duas ſignificet, quandoquidem ex ipſo ſermone non aliquã diſiunctionem vel differentiã, qua filius ex patre, vel ſanctus ſpũs ex patre filioq; habeat eſſe, intelligere poſſumus. Verũ potius coniunctionem, qua patri filius, ac ſpũs patri & filio cõſubſtantialis exiſtit (vt a doctoribus traditũ eſt) ſpiritum ſanctũ ex patre filioq;, id eſt ex ipſorũ ſubſtantia eẽ: quãdoquidem eiuſdẽ naturæ cum patre filioq; pie credit̃ eſſe, proptereaq; ſanctus Cyrillus inquit: Sanctus ſpũs ex patris filijq; ſubſtãtia eſt. Sed redeamus vnde ſumus digreſſi, ne magni Baſilij authoritatẽ indiſcuſſam trãſeamus, quã bene nondum explicaſti, neq; ad ipſam dilucide reſpondiſti. Ex ipſo (inquit) hoc eſt, ex
B patre, ſpũs eſt, & non aliunde. Siquidem igitur illud ex patre (ex patris perſona (vt inquis) ſignificat) neceſſe eſt, illud quoq;, non aliunde, nõ ex alia pſona, ſignificet. Sin aũt vtrũque ad ſubſtantiã debeat referri, ita vt illud, ex patre, ex ſubſtãtia patris, nõ autem, aliunde, nõ alia ex ſubſtantia, ſignificet, quandoquidem ipſa ſubſtantia perſonis tribus communis eſt, ac ſanctus ſpiritus patri & filio conſubſtantialis ac connaturalis exiſtit, ſequitur, vt tam illud, ex patre procedere (quod paſſim legitur in ſcriptura ſacra) q̃ illud Epiphanij, ex vtroq;, ad patris filijq; ſubſtantiã referri debeat. Nõ igitur eſt credendũ, quod ipſe modo dicebas, vt in diuinis, quod ex ſubſtãtia dicitur eſſe, idẽ ſit ex perſonis. Ideo ergo ſanctus ſpiritus ex patre filioq; dicitur eſſe, ꝗ ipſis conſubſtantialis (vt eſt ſupra dictum) exiſtit. ¶ Ex tua oratione, pater reuerende, duas habui concluſiones, vt tametſi nobis concederetis verbum, eſt, ſubintelligi, minime tamen ex eo conſequatur, vt eẽ ſpiritus ex perſona ſit, cuius tamen oppoſitũ, reuerẽde pater, innitens magni Baſilij authoritati, paulo ante dixiſti. Qui quidẽ magnus Baſilius, ſi ſic ſenſiſſet, vt a vobis exponitur, ſibi ipſi nequaq̃ cõſtaret, ſed valde cõtrarius eẽt, ac duo ſimul oppoſita literis mãdaſſet: quãdoquidẽ modo (inquit) ex patre, & nõ aliunde, modo aũt ſpiritũ ſanctum ex filio eſſe. Propoſitã igitur ipſius Baſilij authoritatem in primis diligẽter debemus perpendere, id deinde, quod ex ipã conſequi videatur. His dictis ſeſſio miſſa fuit,
C ſancta ſynodo decernente, vt ad diem Iouis proximi conueniret.

Mar. (beside "¶ Tametſi vobis") — Iohã. (beside "¶ Ex tua oratione")

¶ Die Iouis. v. menſis Martij, ſeſſio. xix. Florentiæ.

SVperiore ſeſſione. P. amp. magni Baſilij authoritatẽ, quã in mediũ protuliſtis, proferentibus vobis illud, nõ aliunde, non alia ex pſona, ſignificare, nobis autem non alia, q̃ ex diuina ſubſtãtia, implicatã & indiſcuſſam reliqmus. Porro aũt magnus ipſe Baſilius in Eunomium ſcribẽs ſanctum ſpiritum ex filio habere eẽ, ſi per illud, non aliunde, non ex alia perſona, vt dicitis, intellexiſſet, duo ſimul cõtraria literis proculdubio mãdauiſſet, q̃d de tãto doctore abſurdũ eẽt aſſerere, quãdoquidẽ tales doctores maximũ noſtræ fidei fundamentum exiſtũt. Cuius magni Baſilij vetuſtiſſimũ librũ vna cũ duabus expoſitionibus vidimus, ac vnũ eius dictũ ad propoſitũ valde ptinens fideliter in Latinũ cõuerti curauimus. Talẽ ergo, ac tantũ teſtem, & antiquiſſimũ doctorẽ coram tot doctiſſimis patribus Latine prius, vel (ſi vobis magis expedit) Græce recitetur, præterq̃ quod inquit, ſpũs nõ appellat̃ filius, quonam pacto humana exẽpla, & reliqua. Ex qbus patet magnũ Baſiliũ crediſſe, ſanctũ ſpiritũ ex filio habere eẽ. In ſequenti vero capite, quod incipit ita, Niſi qs dicat ſpiritũ ex deo, eandẽ ipſam infert cõcluſionẽ, quod quidẽ caput, quoniam rationi plurimum conſonat, ac ad propoſitum ptinet, idcirco puto te illud accurate vidiſſe, totum igitur recitetur. ¶ Hæc pater reuerẽde, ad propoſitum minime ſpectant, q̃nquidem ver

Iohã. (beside "SVperiore ſeſſione") — Mar. (beside "¶ Hæc pater")

ba cõfundis,cum vnumquodq; ſeparatim proferre deberes.Quod cũ in exponẽdo Epi D
phanio nequaq̃ feceris,eius ſentẽtiã cõfudiſti,obſcuramq́; reddidiſti. Quæ igit̃ protuliſti,ea repetẽtes accuratius cõtẽplemur.Illud(inquis)Baſilij,ex ipo.& nõ aliũde nõ quidẽ ex p̃ris pſona,& nõ ex alia,veꝝ ex p̃ris,ac nõ ex alterius ſubſtãtia & natura ſignificare,ita vt ipm̃,nõ aliunde,ad nõ aliã ſubſtãtiam referri debeat,q̃ ſanctus ſpũs eẽt creatura vt Eunomius aſſerebat.Quã quidẽ nos expoſitionẽ ſuſcipiẽtes, illud etiã ſpm̃ ex patre, vel filio,vel ex vtroq;,nõ ex p̃ris vel filij,vel ex amboꝝ pſonis, veꝝ ex iporum ſubſtantia eẽ ſignificare ſentimus, ita vt illa verba ſignificẽt ſctm̃ ſpm̃ patri & filio cõſubſtãtialẽ eſſe,nõ aũt ex alia natura,vt creatura. Quã quidẽ expoſitionẽ theologi ratiocinãtes bñ demõſtraſſe vident,cũ ſi(quẽadmodũ ipſi creditis)illa verba voluiſſent exponere,non

Iohan. tam profecto vehemẽter in demõſtrãdo elaboraſſent. ¶ Videor mihi. P. reuer. duas ex ſermone tuo habuiſſe cõcluſiões, alterã minime me ex Baſilij mẽte dicere debuiſſe, ſanctũ ſpm̃ ex p̃re ac filio eẽ,cũ id ex dictis eius neutiq̃ poſſit haberi, alterã vero Baſiliũ ipm̃ huius fuiſſe ſentẽtię,vt ſanctus ſpũs nõ niſi ex p̃ris filijq́; ſubſtãtia ſit,ita vt ex ipa ſubſtãtia ſanctus ſpũs intelligat̃ produci.

Mar. ¶ Itẽ velim,nõ nihil. P. reueren. proferre, deinde te rñdere, Magno nãq; Baſilio intendẽti hęreticoꝝ euertere dogma credẽtium, ſpm̃ ſanctũ nõ ex patris filijq́; ſubſtãtia eẽ, nõ opus erat probare, a quonã ſanctus ſpũs haberet eſſe,cum etiã ipſi crederẽt deum ſpũs cauſam eſſe, q̃nquidẽ mortales oẽs a deo E
cũcta fatẽtur eſſe, neq; ſpũs idem ex cuius nam ſit pſona,qm̃ ex Euãgelio patet,ipm̃ ex patre procedere. Veꝝ magnus ipe Baſilius ad oſtẽdendũ ſanctũ ſpm̃ ita eſſe ex dei ſubſtãtia,quẽadmodum etiã filius,protulit ipm̃ ex patre,nõ aũt aliunde eſſe.

Iohan. ¶ Volebat (inqs)primũ. P. reue. magnus Baſilius aduerſus hæreticos demonſtrare, ſanctum ſpm̃ patri filioq́; cõſubſtantialem eſſe, deinde nõ erat ipſi neceſſe probare, an pater vel filius cauſa ſancti ſpũs ſit,in extremũ aũt protuliſti, eundẽ ipm̃ magnũ Baſilium oſtẽdiſſe,ſanctum ſpm̃ ex patris,& nõ ex alia ſubſtãtia eſſe:ego aũt primã partẽ affirmãs,in qua quidem cõuenimus,ſecundæ nequaq̃ aſſentior,quãdoquidẽ eius, quod ipſa ſeſſione dixiſti,contraria videt̃ eſſe. Tunc em̃ illud,non aliunde,pro, non alia ex pſona, fuiſſe poſitũ aſſerebas,nũc aũt,aliũde,ad dei ſubſtantiã & naturã debere referri,immemor ipſius Baſilij in eodem loco dicti,ſpiritum emittit per os. Idcirco quæro ex te pater reuerende, vtrum hæc verba ſignificent ſpiritum ſanctum ex patre,an ex filio mitti. Nanq; quodcunq; autem dederis,ſancti ſpiritus cauſam proculdubio aſſignabis. Sanctum autẽ ſpiritum ex patris ſubſtãtia eſſe,id quod in parte tertia protuliſti,ipſi etiam profitemur, quãdoquidẽ patris filijq́; ſubſtantia vna eademq́; numero eſt,ſanctus vero ſpiritus, creatura phantaſmave minime creditur eſſe,ita vt ex patre,non autem ex filio ſit. Ergo quẽadmodum ſpiritus a deo accipit quicquid ſit dei,hoc eſt ſubſtantiam eius, ita quoq; neceſſe eſt, a filio accipiat, quicquid filij ſit, id eſt, ſubſtantiam eius. Omiſſa igitur prima parte,in qua(vt dictum eſt)conuenimus,quidnam de duabus alijs ſentias,obſecro,no F
bis declares.

Mar. ¶ Tuam equidem expoſitionem reuerende pater, vt noſtræ ſententiæ conſonam eadem ſeſſione ſuſcipiens,te coram tot ampliſſimis patribus in contraria inc idiſſe probaui, nanq; requiſitus an illud,ex patre, ex patris perſona, ſignificaret,ita eſſe dixiſti. Deinde magnum Baſilium attuli aſſerentem ſpiritum ex patre, ac non aliunde eſſe,teq́; ipſi ſententiæ innitentem fateri coegi,hæc etiam verba ad patris ſolam perſonam referri,ita vt in exponendis ipſis duobus dictis tibi conſtare videre. Poſtea vero mutata oratione ipſam ſecundam Baſilij authoritatem ita expoſuiſti, vt illud, ex patre, non autem,aliunde, ex patris ſubſtantia, non autem ex alia, ſignificaret, quam quidem expoſitionem ſuſcipientes,neutiquam ſimul pugnantia,vt aſſereris,protulimus. Verum quidnam ex ipſa ſequeretur patefecimus. Nanq; clariſſime ſequebatur, vt illud etiam Epiphanij,ſanctum autem ſpiritum,qui ex vtroque,non neceſſario ad patris filijq́; perſonas, verum ad ipſorum ſubſtantiam & naturam referri,quandoquidem ſanctus ſpiritus patri & filio conſubſtantialis creditur eſſe, quemadmodum etiam ipſi ob vnitatatem, & (vt ita dicam) identitatem noſtræ ſubſtantiæ non ex eiſdem perſonis, verum

Gene.37.f ex vna ſubſtantia conſiſtere dicimur, vt apud ſacram ſcripturam, Iudas de Ioſeph loquens,inquit:Caro enim & frater noſter eſt. Patet autem, fratres non eandem perſonam habere, verum eiuſdem eſſe ſubſtantiæ ac naturæ.

Iohan. ¶ Quæ ſeſſione proxima protuli pater reuerende, quanam videlicet, ratione ſpũs ex

A ſpiritus ex patris ſubſtãtia & perſona ſit, hi præſtãtiſſimi patres optime pcepiſſe videntur, quibus etiã exploratũ eſt, ſanctũ ſpiritũ non ex alia pſona eſſe. Ad propoſitũ ergo veniamus, ſic eñ forſan nos ſpũs ſanctus cõiunget. Porro licet tibi ex noſtris expoſitionibus eã ſuſcipere, quæ tibi magis placuerit. Nãq; quãcũq; nobis dederis, ipſam ſine cõtrouerſia defendemus, quandoquidem extrema tua oratio vera fuit. Ergo ponat id, q̃d tibi magis placere videtur, vt illud, nõ aliunde, nõ alia ex ſubſtãtia, ſignificet, in q̃ quidem quoniam dei benignitate conuenimus, idcirco ad tertiam partem veniamus.

Cum altera de parte ageremus, ipſum, non aliunde, non alia q̃, ex patris ſubſtantia, ſignificare volebas. Eſt ne ita? Mar.

Ita prorſus. Iohan.

Præterea ſiquidem (inquis) ſanctus ſpũs ex patris ſubſtãtia dicitur eſſe, neceſſe eſt, credere ipm ex filij q̃q; ſubſtantia eſſe, quãdoquidẽ patris filijq; ſubſtãtia vna eademq; numero eſt, ita vt videaris profiteri patris filijq; ſubſtantiam ſancti ſpũs cauſam eſſe. Mar.

Non ita dico. Hæc igitur repetamus. Iohan.

Quando ſpiritum ex patre dicimus eſſe, patris filijq; ſubſtantiam debemus pcipere, ex qua ſanctus ipſe ſpũs eſſe habeat. Ita ne credis? Mar.

Non ita plane ſentimus. Iohan.

Quãdo ſpiritũ ex patris filijq; ſubſtãtia eſſe audimus, eiuſdem ſpũs cauſam neceſſario intelligimus. An nõ ita vobis videtur? Mar.

Proferẽtes P. R. ſanctum ſpiritum ex pa- Iohan.
B tris filijq; ſubſtantia eſſe, ipm ex cauſa eẽ neceſſario intelligimus, quã quidem doctores noſtri principiũ appellare ſolent. Porro aũt qm̃ Baſilius loquens de ſancti ſpũs cauſa, inqt, Spũs ex ore eſt, idcirco quæſiui ex te, vtrum ex patris, an ex ore filij intellexerit, quãdoquidem q̃d proferimus, id etiã nos ſentire oportet. Ex euangelio aũt late patet, ſpiritũ ſanctũ ex patre, hoc eſt, ex eius ſubſtantia procedere. Siquidem igitur ex patre procedit, ex ipſo etiã accipit, vt ſupra probatũ eſt. Et quẽadmodũ ſpũs a patre ſubſtantiam accipit, q̃d eſt idẽ a filio eẽ, ita etiam a filio accipit, cũ patris filijq; ſubſtãtia vna ſit. Exẽplum aũt de Ioſeph ad propoſitũ ſpectat minime.

Magnum Baſilium, ac Euangelium ſimul miſſum in p̃ſentia faciamus: tu vero. P. reuerende, clarius lucidiusq; mihi reſpondeas, an profitẽtes ſanctũ ſpm̃ ex patris filijq; ſubſtantia eſſe, ex ipſorũ quoq; perſonis eundem ſpiritũ eſſe, credere debeamus? Mar.

Quod quæris, pater reuerende, id eſt, quod ſeſſione proxima demonſtraui, videlicet iuxta omnem philoſophorũ ſcholam actiones eſſe ſuppoſitorũ. Nonne ita tibi videtur? Iohan.

An ita ſit pater reuerende, nolo in præſentia reſpõdere, tu aũt mihi, velim, reſpondeas: deinde vero libenti animo tibi ad omnia reſpondebitur. Mar.

Iacob in hoc mũdo, pater reuerende, ſuppoſitũ vnũ eſt. Superius autem diximus diuinã ſubſtantiã non generare, neq; ſpirare, quandoquidẽ eiuſmodi generatio atq; ſpiratio ad pſonas ſolũmodo ptinet, vnde ſequitur vt patris pſona, nõ aũt ſubſtantia, generationis ſpirationiſq; cauſa ſit. Porro autem qm̃ ipſa patris pſona in generando filio ſubſtantiã ei cõmunicat, idcirco iuxta doctores filius ex patris, ſpũs autem ex patris filijq; ſubſtantia dicitur eẽ, vt perſonarũ ſeruetur diſiunctio: in quibus oppugnantia relatiua non eſt, quia ſunt vnum re cum ſubſtantia. Qua nam igitur ratione ſpũs ex patris filijq; ſubſtantia eſſe habeat, ex his patet. Iohan.

C Tua equidem verba pater reuerende, cõponere, rimariq; nequeo, vtpote quæ mihi videant plurimũ inter ſe oppugnãtia. Nã quãdoq; profers ſpiritũ ex patris filijq; ſubſtãtia eẽ: quę vna eadẽq; numero creditur eſſe, quãdoque vero mutata ſententia, dicis ſubſtantiam ipſam per ſe apud doctores, perſonarũ nõ eſſe cauſam. Mar.

Bene ſciteq; pater hic reuerendus loquutus eſt, tuq; pater præſtanſſ. acutiſſime reſpondiſti. At in generũ æquiuocatione, ac ambiguitate verſari videmini. Nam in communi tum Græcorum, tum Latinorum doctorum theologia multum differt, ſimpliciter proferre diuinam ſubſtantiã, vel patris filijq; ſubſtantiam, haud quaq̃ tamen ex eo putare debetis, vt re differant, quandoquidem ſola ratione ac intelligentia differre creduntur. Doctores igitur ipſi diuinam ſubſtantiam ſimpliciter proferentes patris, & filij, ſanctiq; ſpiritus commune quoddam intelligũt, ſubſtantiam vero patris dicentes, patris perſonam mente concipiunt. Andr.

Id pater reuerende, quãdoq;, non autem ſemper ac neceſſario cõtingere creditur. Mar.

Duobus ſimul p̃ſertim inter ſe cõtradicẽtibus, nõſtri doctores rñdere non poſſunt. Imp.

Vt exemplũ Iacob pater reuerẽde, fiat clarius, licet mihi de eo ſatiſdixiſſe videar, verba tñ nõnulla ad idẽ ſpectãtia proferam. Nã Iacob humanũ ſuppoſitũ eſt, cuius qdem ſubſtantia & natura, hoc eſt, humanitas, communicabilis eſt, nõ tamẽ generãs, ſed qua Iohan.

Ioſeph

Ioſeph a Iacob generatur, quæq́ Ioſeph ipſi communicat. Quanam igit̃ ratione oratio D
hæc intelligi debeat, Ioſeph eſt a natura Iacob, ex his patet. Ioſeph eñ a Iacob ſuppoſi
to, p ipſius Iacob naturam vt p principium, quod quidẽ cõicabile eſt, generat̃, quãdoq̃
dem actiones ſunt ſuppoſitoꝶ, vt ſæpenumero dictum eſt. Fieri autẽ non pt̃, vt ipſius
Iacob ſubſtãtia a Ioſeph ſubſtãtia diſiuncta nõ ſit. Exẽpli tamẽ cã eadẽ eſſe ponat̃. Por
ro autẽ quoniam diuina generatio infinita, & inperceptibilis eſt, idcirco dicimus patrem
pſona ſubſiſtere, quæ quidẽ eſt ſuppoſitum generans, generatio autẽ actio eſt, quæ ſup
poſito ſolum cognoſcitur, patris vero ſubſtantia principium eſt p quod generat pater,
quodq́ per generationẽ filio tradit, atq́ cõicat, & ab eo ſuſcipit, & cõicat̃, queadmodũ
Iacob humanitati & naturæ contigit, quam Ioſeph a generante ſuppoſito ſuſcepit. Ve-
rum diuina ſubſtantia omniũ ſubſtantiaꝶ excellentiſſima eſt, quæ cum ſit vna eademq́
numero, in prẽ, ſimul & filio, ac ſancto ſpũ, ita vt in nullo alio differãt, niſi φ pater eſt pa
ter, & filius eſt filius. Sapiam quoq́ dei, necnõ benignitatẽ, & potẽtiam eius cõicabilem
eſſe credimus, quãdoquidẽ idẽ ſunt. Qm̃ aũt diuina ſubſtantia nomẽ abſtractũ exiſtit,
idcirco generatio ei non pt̃ aſſcribi. Nanq́ cum vna numero ſit, ſiquidẽ generare poſ-
ſet proculdubio in diuinis eſſet diſiũctio, quãdoquidẽ nõ ſeipam, veꝶ quicq̃ aliud gñā-
ret, propterea cõmuni doctoꝶ ſentẽtia diuina ſubſtantia nequaq̃ generat. Vnde ſequit̃
veꝶ eſſe, id quod ſæpiſſime protuli, vt cum ſpm̃ ex prĩs ſubſtantia eſſe audiamus, neceſ- E
ſe ſit, ex ſuppoſito intelligamus, ſimiliter etiã cum ex filio. Vt veritatẽ igit̃ aſſequamur,
ad illud dictum Baſilij redeamus, quandoquidẽ nil aliud agimus, niſi vt veritatẽ inue-
Mar. ſtigemus. ¶ Ex ſermone tuo. P. reue. vt puto cõcludit̃, patris filijq́ ſubſtantiã, quæ
vna eademq́ numero eſt ſancti ſpũs principiũ eſſe, (quo ſane nomine videris vti ſępiſſi
me) φ pater & filius ſua cõmuni ſubſtãtia & natura, ſpm̃ ſanctũ producunt. Siquidẽ igit̃
ex patris ac filij ſubſtantia, vt ex cauſa, ſpm̃ eſſe credis, num etiam neceſſe eſt, vt intelli-
Iohan. gamus patris filijq́ ſubſtantiam, principium & cauſam eſſe? Principium equidem
Mar. bipartitus fui. Credis ne modo quodam, patris filijq́ ſubſtantiam principium &
Iohan. cauſam eſſe? Quid ni?
Mar. Ergo ſequit̃, ſubſtantiam ſancti ſpũs ex cõmuni patri filioq́ principio cauſatam eſſe.
Iohan. Ex communi quidem principio, a patre filioq́ ſpiritui ſancto.
Mar. Siquidem communem patri filioq́ ſubſtantiam, ſancti ſpũs cauſam vel principium,
Iohan. quo, dicis eſſe, quid obſtat, obſecro, cur ſancti ſpũs ſubſtantia cauſata non ſit? Non
Mar. plane ſequitur. Cur obſecro?
Iohan. Cur? qa id q̃d ſit in humanis, tm̃ ab agẽte ſuppoſito ſit, ita vt falſum ſit proferre, hoc
humanũ ſuppoſitũ ab humana natura productũ eẽ, q̃nquidẽ apud nr̃os theologos hu-
manitas abſtractũ nomẽ eſt, ac ſuppoſitũ nullũ ſignificat. Iacob ergo vel homo ſuppo F
Mar. ſitum, hoc q̃d ſubſtat, ſignificans, humanitate ſua ſuppoſitũ aliud producit. Ita ne
Iohan. etiam de diuinis poſſumus proferre? Quid ni?
Mar. Ex eo tñ nõ ſequit̃. P. reue. vt ſctũs ſpũs ex ſubſtãtia ſit, & ſpiret̃, vel ex patris ſubſtã
Iohan. tia generet̃, vel ex ſubſtantia filij ſpiretur, vel procedat. Memini me. P. reuer. dixiſſe,
ſanctis patribus in generalibus ſynodis morem fuiſſe, vt antea q̃ quicq̃ de fide ſancirẽt,
maioꝶ ſuoꝶ ſentẽtias viderẽt, ac ipſis ſummopere inniterẽtur, quẽ quidẽ vſum me ſer-
uare volentem, ac dicta ſanctoꝶ in mediũ proferre incipiẽtem, interpellaſtis, ac magnũ
Mar. Baſiliũ attuliſtis, de quo ſatis, q̃nquidẽ orõnes noſtras oẽs hi. P. amp. vidẽtur ĩtellexiſſe,
Iohan. ad alias ergo ſanctoꝶ ſentẽtias veniamus. At nondum quicq̃ ex illis concluſimus.
Vt equidem tibi. P. reue. gratum facerem, animo libenti conceſſi, vt tot verba in hac
materia haberentur. Non eſt igit̃ alienum a ratione, vt ipſe quoq́ concedas, vt alias pa-
trum ſanctorum ſententias videamus, nam ſic ad concluſionem facilius perueniemus.
Mar. De his paulopoſt, Nanq́ nondum videmus. P. reue. quænam concluſio tuis ex ver
bis haberi poſſit. In humano genere ſuppoſitum hoc (inquis) ab alio ſuppoſito, id eſt, hic
homo per naturã cõmunẽ ab alio ſit, & falſum eẽt proferri hominẽ ab humanitate fie-
ri: ſiquidẽ igitur, ita quoq́ de diuinis perſonis credẽdum eſt, vt falſum ſit dicere diuinã
perſonam a cõmuni diuina ſubſtãtia eſſe, quãdoquidẽ ipa ſubſtãtia ſuppoſitũ per ſe ſub
ſiſtẽs nequaq̃ ſignificat a quo aliud ſuppoſitũ fieri dicatur, ſequitur, nos nullam cauſam
intelligere poſſe, quãdo ſpm̃ ex prẽ filioq́ dicimus eſſe, q̃nquidẽ diuinæ ſubſtantiæ non
eſt (vt inquis) generare, aut producere, quemadmodum de natura humana dici ſolet.

¶ Volo

A Volo equidē tibi reuerēde P. oſtendere, dicētibus quicq̄ ab aliquo eē, neceſſe eſſe, intelligere illud ex pſona eē. Magnus nāq̧ Baſilius in. iij. cōtra Eunomiū libro inquit: Cur enim neceſſe eſt, ſi dignitate ac ordine tertius eſt ſpūs, natura q̄q̧ ip̄m tertium eē? Dignitate nāq̧ ip̄m ſecundū a filio, cum ab ipſo eē habeat, & ab ipſo accipiat, & annū- tiet nobis, & omnino ab illa cauſa dependeat, pietatis ratio tradit. Siquidem igitur apud Baſiliū, cui doctores oēs plurimū tribuūt, ſpūs a filio habet eē, ac ab ipſo eſt vt a cauſa, nobisq̧ ſupra cōceſſum fuerat, accipere, ac eē, idem iuxta doctores ſignificare, neceſſa rio ſequit̄, vt idem ſpūs a filio q̄q̧ procedat. Porro quātæ authoritatis, ac exiſtimatiōis in ſancti ſpūs materia Baſilius fuerit, Chalcedoneñ. ſynodus ad Martianū ſcribēs te- ſtatur: Hic magnus (inqt) Baſilius miniſter gratiæ. Et infra, Hic doctrinā de ſancto ſpū illuſtrauit. Siquidem igitur ſancti patres, tm̄ in ſancti ſpūs materia Baſilio tribuere, ipſe vero in ea clariſſime ſcripſit, neceſſe mihi videt̄, vt ipſi totaq̧ eccleſia, patres ipſos ſequē tes, eundē magnū Baſiliū ſuſcipiamus ac amplexemur, eiusq̧ ſcriptis acquieſcamus: cu ius quidē vetuſtiſſimus liber hic eſt, quē (ſi lubet) legatis. Iohan.

Hoc magni Baſilij dictum pater reuer. ſuo loco cōſiderabimus. Nunc aūt cōcludamus, qd nā ex illo tuo ſermone ſequatur. Mar.

Quinimmo reuer. P. huic authoritati primo reſpōdeas, q̄ quidē ſola con- trouerſiā noſtrā diſſoluet. Iohan.

B Cōmunem patri filioq̧ ſubſtātiam. P. reuer. quæ vna ea- demq̧ numero creditur eē, ſancti ſpūs cauſam & principiū eē dicis, quo plane ſpūs ex patre procedit: vnde ſequitur manifeſte ſubſtātiā ſancti ſpūs cauſatam eē, ac duas ſub- ſtantias inter ſe, ſecundū cauſam & cauſatū oppoſitā in ſacratiſſima trinitate exiſtere, q̊d quidē a Chriſtiana theologia longe alienū & a nullo vnq̄ doctore memoriæ proditū eſt: quippe qui diuinā ſubſtantiā neq̧ generare, neq̧ producere, neq̧ patrē vel filium p̄ communē ſibi ſubſtantiā (vt vos dicitis) ve℞ p̄ ſuam ſubſtantiā vel hypoſtaticā pro- prietatem generare, vel producere profitentur. Hoc igitur incōueniens ex tuis verbis ſequi videt̄, quæ (ſi lubet) diligētius cōtemplemur, vel his in aliud tēpus dilatis nunc ad Baſiliū veniamus. Mar.

Qm̄ nō me bene videris intellexiſſe reuer. P. idcirco, quæ paulo- ante protuli, ea clariora reddā, ergo diligēter attēde. Subſtātia duobus modis a docto- ribus ſolet intelligi, vno quidē pro rei rōne, q̄ diffinitionē, quod qd eē rei ſignificātem, vel alio noīe, entitatem atq̧ naturā rei ſignificat, altero vero modo ſubſtātia pro ſuppo ſito capit̄, quēadmodū Ariſtoteles in . v. Metaphiſice libro iuxta omniū docto℞ ex- poſitionē dicere videtur, quod quidē ſuppoſitum in p̄dicamentali ſubſtātiæ linea ſpe- ciebus atq̧ generibus, apud Porphyriū ſubſtat, vt Socrates atq̧ Plato, quæ alio quoq̧ noīe hypoſtaſis, vel exiſtētia, vel res naturæ ſolet appellari. In genere aūt humano ea- C dem ſubſtātia pſonā ſignificat, quādoquidem pſona dicitur eē natura rōnis capax, in- cōmunicabilis exiſtentia, ita vt in rationali ſpecie ſubſtātia pro ſuppoſito accepta, exi- ſtentiam atq̧ pſonam apud oēs illos doctores ſignificet, q in Arrium ac Macedoniū cōſcripſerūt, quo℞ ille filiū creaturā, nō aūt ex patris ſubſtātia, hic vero ſpiritum, neq̧ ex patris, neq̧ ex filij ſubſtātia dicebat eē. Pater ergo, cū ſit rationalis naturæ ſubſtātia, ſuppoſitum vel exiſtentia vel pſona dubio procul appellari debet. Porro, qm̄ genera- re ſic vere cōuenit pſonæ patris, quēadmodū eſt ve℞ proferre, ſubſtātiā hāc, huic ſub- ſtantiæ conuenire: ſequitur vt ipſa ſubſtātia eadem ſit patri, ac paternitati, nullaq̧ ra- tione cōmunicabilis. Vnde euenit, vt qm̄ proprietates incommunicabiles ſunt, idcirco doctores noſtri ſubſtātia nō pro patris pſona, ſed pro natura patris vtātur, quēadmo- dum in hominis diffinitione ſubſtātia capitur, ita vt in hac oratione, ſpūs ex patris ſub- ſtantia eſt, ſubſtantiam, id eſt, entitatem ipſam inſitā patri doctores intelligāt. Subſtātia ergo cū vna ratione ſuppoſitū, vel (vt ſupra dictum eſt) in diuinis hypoſtaſim, vel pſo- nam ſignificet, cū ſpūs ex patris ſubſtātia dicitur eē, ſubſtantia plane talis nunq̄ a do- ctoribus noſtris pro ſuppoſito, vel exiſtentia ſuppoſiti accipitur, quandoquidem ea ra tione incommunicabilis eſt. Verum altera capitur rōne, quēadmodū diffinitio ſubſtā- tiam rei ſignificat, quæ natura, vel entitas (vt ſupra dictū eſt) appellat̄. Cū ergo docto- res noſtri pronūtiant ſanctū ſpiritū ex patris filijq̧ ſubſtantia eē, p̄ ſubſtantiā ipſam nō exiſtentiā patris, ve℞, naturam eius intelligunt, quæ quidē eſt in patre, ac in ſeipſa, quē- admodum & pater. Patris vero nomen ſubſtantiam habitudineq̧ ſignificat, p̄ quā hæc exiſtentia, vel hoc ſuppoſitū ab alio differat. Hæc ergo cōmunis ſubſtantia, quā in patre protulimus eē, cauſa eſt & principium, quod p̄ generationem communicatur. Porro

pater

pater generat,filiumq́; producit,ſubſtantia tamẽ hæc filio nequaq̃ cõmunicatur,in quo D
quidẽ ſolent homines ſæpiſſime decipi.Cum em̃ dicimus patris ſubſtantiã filio cõmu-
nicari,non id aſſerimus verum eſſe,quatenus pater filium generet, quandoqdem filius
etiam generaret. Proptereaq́; dicere ſolemus, nec ipſum eẽ communicari,quia filius
quoq; neceſſario(vt paulo ante dictũ eſt)generaret. Hæc autẽ ſubſtãtia(vt ita dixerim)
abſolute ſimpliciterq́; conſiderata,quæ generandi poteſtas eſt,principium eſt, quo vel
per quod,quod quidẽ a patre filio cõicatur & tradit,non tamẽ ſecundũ abſolutam eius
cõſiderationẽ.In generatione autẽ filij,omnia patris cõmunicantur,quandoquidẽ prin
cipium eẽ cõicabile,filiationi ſe non opponit.Pater ergo cum generet,per eandẽ ipſam
ſubſtantiam,quæ principiũ eſt,quo vel per quod, id etiã cum filio cõmunicat, vt is etiã
ſancti ſpũs principium ſit,quandoquidẽ ſpũs ſancti principium in patre eẽ, habitudini
proprietative filij nequaq̃ opponitur, propterea tñ nõ ſequitur,vt hæc ſubſtantia ſecũ
dum ſuum eẽ cõmune ac abſolutum,principium ſit p quod. Secundum igitur eiuſmo-
di conſiderationẽ,potẽtia producẽs vocat,filioq́; cõmunicat,qua quidẽ ratione non ſe-
quit,vt eadẽ ſubſtantia cauſa ſit,atq; cauſata.Hanc nobis doctrinam .P.reuer. doctores
oẽs tradiderant,oratiões has exponẽtes,filius eſt ex ſubſtantia patris, & ſanctus ſpiritus
ex patris filijq́; ſubſtantia.Quam quidẽ doctrinam ſi etiã ipſi ſequemini, profecto nunq̃
errabitis.Sed hactenus.Seſſione vero ſequẽti,de his diffuſius dicam,tu autẽ (ſi lubet)re

Iul.card. ſpondeas. ¶Quæſtionẽ tuam pater Epheſię,prouincialis pater ſcite diſſoluiſſe videt.

Mar. Nos iuxta primæ ſynodi theologiam,ac eius ſymbolum,reue.P.illud,ex patre,id eſt, E
ex patris ſubſtantia natum,nil aliud ſignificare putamus, quàm ex patris perſona , hoc
eſt,ex patris ſubſtantia,eiuſq́; proprietatibus.Nonne tibi quoq; videt ita vt pſona,ſub-

Iohan. ſtantia nominet,an quicq̃ aliud præter hoc? Nonne dixi.P.reue.duo eẽ ſubſtantiaꝝ
genera? Alteꝝ quatenus tribus pſonis natura cõmunis exiſtit,alteꝝ vero cum vna cum
exiſtẽtibus proprietatibus conſiderat,qua quidẽ ratione hypoſtaſis & pſona nuncupat?
Illud ergo quod in Niceno ſymbolo celebrat,ex patre,id eſt,ex patris ſubſtantia natum
neceſſe eſt,ex hypoſtaſi patris ſignificet, quod aliud quoq; genus ſubſtantiæ præter il-
la duo videt eẽ,doctores tamẽ ſubſtantiæ nomine duobus tantum modis vtunt. Nam
primũ illud,quod ſupra protuli,non aliter a Latinis q̃ pro hypoſtaſi capit, ita vt merito
nemo nos poſſit accuſare,tria ſubſtantiæ genera profiteri,quandoquidẽ filium eẽ con-
ſubſtantialem patri,id quod prima Nicena ſynodus declarauerat, ipſamq́; ſubſtantiam,
per quam filius patri conſubſtantialis exiſtit,tribus pſonis communẽ eẽ,ac illud ex pa-
tris ſubſtantia,principium quo,vel p quod,non autẽ generans ſignificare firmiter tene-

Mar. mus. Subſtantiam p quam(inquis)pater & filius eſt,tribus pſonis communis exiſtit,
num ergo veꝝ eſt dicere ſanctum ſpm̃ ex trium pſonaꝝ ſubſtantia hypoſtatice proce-
dere? quandoquidẽ pauloante viſus es protuliſſe ſanctum ſpm̃ ex cõmuni patri filioq́;

Iohan. ſubſtantia depẽdere. Num cum ex patre profertis,præpoſitio,ex,differẽtiam vel

Mar. diſiunctionẽ inter ſubſtantias aliquam apud vos ſignificat? Ita profecto. F

Iohan. Realem ne? an ſecundum rationem?

Mar. Perſonaꝝ diſiunctio.P.reuer.ſecundum noſtram intelligẽtiam conſiderat,non autẽ

Beſ. inter ſe,veꝝ hypoſtaſis quæq́; realiter. Tametſi. P.reuer. ſecundum noſtram in-
telligẽtiam inter ſe diuinæ perſonæ differunt, ſuis tamen proprietatibus re ſubſtant.

Iohan. Hic quæro ex te. P.reuerẽ.an proprietates cum pſona ſint idem?

Beſſa. Secundum quidem rem & ſubiectum idem eẽ creduntur,ratione vero differre.

Iohan. In patre quidẽ.P.rere.paternitas eſt,ac ſubſtantia, tribus diuinis pſonis cõmunis,
patris vero pſona non niſi ratione ab ipſa paternitate ſubſtãtiaq; differt,cum ab alijs dua
bus pſonis re quoq; differat.Siquidẽ igit in pr̃e paternitas ac ſubſtantia eſt, quanã obſe-
cro rõne pater generat? Et vtrũ ſuppoſitũ eſt paternitas ne? an ſubſtantia? vel vtrũq;?

Mar. Subſtantia eſt,P.reue.Id quod patri cõmunicat,p ipſam tñ nequaq̃ filio pater cõ-
municat,veꝝ p ſuam proprietatẽ,quæ quidẽ paternitas eſt,ad filiumq́; refert,atq; prin-
cipium eſt,non tamẽ tribus pſonis cõmune. Immo ſubſtantia eſt.P.reue. id quod

Iohan. filio cõmunicat,quandoquidẽ in pr̃is pſona(vt pauloante dictũ eſt)nil aliud q̃ ſubſtan-
tia & paternitas eſt. Ergo ſuppoſitũ,non vt proprietas,cõmunicabile eſt.Nam cũ ſup-
poſitum & ſubſtantia vnum ſint, neceſſe eſt,vt non alia ratione,quàm per ipſam com-
munem ſubſtantiam pater ipſe communicabilis ſit.

¶Quod

A ¶Quod,P.R.protuli:ita debet intelligi,vt cõis ſubſtãtia ꝑ quã pater cũ filio cõmu- Mar.
nicatur, quæq̃ vna eadẽq̃ numero creditur eẽ,in patrẽ & filiũ ac ſanctũ ſpm̃ ſecũdum
noſtrã intelligentiã diſtribuatur.Proptereaq̃ diſiunctim proferre ſolemus patris ſubſtã
tiã,filij ſubſtantiã,ſancti ſpũs ſubſtãtiã,intelligẽtes propriã vnius cuiuſuis hypoſtaſim.
Quid aũt ex his cõcludere velles,q̃ cito proferas. ¶Ex tuo ſermone,P.R.cõtrariũ Iohan.
eius,quod ſuperius protuliſti,cõcluditur.Cũ nãq̃ ſubſtantia in tribus pſonis exiſtit,ex
tua plane ſentẽtia ſequeret,vt patris ſubſtantia,q̃ filio ſanctoq̃ ſpũi cõmunicabilis eſt,ra
tione tantũ,non aũt re cõmunicet,quod in noſtra religione q̃ maximũ incõueniens eſſe
videtur,qñquidẽ ipſam tribus diuinis pſonis re ipſa cõmunicari,nobis eſt profitẽdum.
Nã ſi ſingula quæq̃ pſona dependet a cauſa,ſequeret vt pſonæ,ratione ſolũmodo diffe
rant,q̃d impiũ eſſet credere. ¶Non equidẽ protuli,P.R.diuinas pſonas rõne tm̃ dif- Mar.
ferre,ſed qm̃ vnaquæq̃ pſona vna cũ ſubſtantia intelligitur,idcirco ſeparãtes hæc, ſub-
ſtantiam ipſam mente cõcipimus.Quo quidem modo hyſtaſim filij ex patris hypoſtaſi
demonſtramus,ac diuinas pſonas percipimus,nequaq̃ ſane credẽtes, ipſas rõne tantũ
differre. ¶Id neq̃ nos profitemur. ¶Quero ergo ex te,P.R.qua nã ratione patris Iohan.
& filij ſanctiq̃ ſpũs ſubſtantiã intelligas? ¶Nonne dixi vobis,patres amp.quẽadmo Mar.
B dũ doctores noſtri rõne triplici ſubſtantiam diuinã intelligãt, videlicet pro ſubſtãtia & Iohan.
entitate ac exiſtẽtia.Quãuis aũt tres ſunt hypoſtaſes & pſonæ re inuicẽ differẽtes,eas ta
men vnicũ deũ & opificẽ vniuerſi credimus eſſe,pſonã vero ex diuina ſubſtantia pro-
prietateq̃ cõſtare,ita vt pſona nil aliud niſi ſubſtãtia & proprietas ſit:q̃ quidẽ ſubſtantia
& proprietas,licet vnũ re ipſa ſint & ꝑ ſuas proprietates re inter ſe differãt, qñquidẽ ad
aliquid ſunt,ipſas tñ ſecundũ ſubſtantiã deũ vnũ eſſe fatemur. ¶Iam quatuor hora- Iul.card.
rum ſpatiũ elapſum eſt,ſit igitur in pñtia ſatis.Tũ ſynodus ſancta decreuit,vt poſtri-
die conuenirent.

¶Die ſabbati.vij.menſis Martij, ſeſſio.xx. Florentiæ.

VT quæſtionẽ propoſitã,patres amp.tandẽ cõcluderemus,eã accuratius con Mar.
templari volebamus,ſed qm̃ cuiuſdã magni Baſilij dictis bis aut ter memini
ſtis,ipſi plurimũ innitentes,ac ſi ad veſtrã ſententiã pertineret, idcirco quæ-
ſtione illa in aliud tẽpus dilata,ad ipm̃ Baſiliũ veniamus,qui(ſi lubet) iteꝝ re
citetur.Cur em̃(inquit)neceſſe eſt,ſi dignitate ac ordine tertius eſt ſpũs,natura q̊q̃ ipm̃
tertiũ eſſe? Dignitate nanq̃ ipm̃ ſecundũ a filio, cũ ab ipſo eſſe habeat, & ab ipſo acci-
piat,& annuntiet nobis,& oĩno ab illa dependeat cauſa,pietatis ratio tradit. Hic locus,
patres amp.mendoſus ac corruptus eẽ videtur.Quinq̃ em̃ vel ſex tm̃ libri Conſtantino
C poli extant,quos in hoc loco mẽdoſos credimus eẽ,cũ qui ſani ſint, plus q̃ mille habe-
antur:quibus ipſi propter eoꝝ vetuſtatẽ & copiã magis credimus,cũ pſertim ad ipſius
doctoris mentẽ,vt ex cõſequentibus eiuſdẽ verbis apparet,hi noſtri libri facere videã-
tur.Quẽadmodũ igitur diuinũ ſymbolũ additionẽ paſſum cõſtat fuiſſe, ita quoq̃ cre-
dendum eſt, libros hos in hoc loco ab aliquo, qui dogma veſtrum ſectaretur,corru-
ptos fuiſſe.Quod vobis quoq̃ patebit,ſi noſtrũ vetuſtiſſimũ librũ diligẽtius inſpexeris,
verba ſequentia cũ antecedẽtibus cõferentes,ac oĩa ſimul ad ſenſum Baſilij applicãtes:
in quo quidẽ noſtro libro,nõ ita,vt in veſtro,legere eſt. ¶Duo mihi,P.R.dixiſſe vi- Iohan.
deris,te ſermone perpetuo quæſtionẽ illã,de qua nuper multa fecimus verba, libẽtiſſi-
me concludere voluiſſe. Verũ vt nobis facias gratũ,teipſam in aliud tẽpus tranſferen-
tem,ad magnũ Baſiliũ a nobis iam requiſitũ venire velle,id quod profecto nobis gra-
tiſſimũ eſt:qñquidẽ operæpretiũ eſt,ac plurimũ conuenit,vt a patrũ ſanctoꝝ teſtimo-
nio,noſtræ diſputationis ſumamus exordiũ:quoꝝ authoritas apud nos non mediocris
eſſe debet,ac ipſos vt noſtros duces ſectari,ac in omnibus imitari debemus. Deinde di
xiſti,noſtrũ hunc librũ in hoc loco corruptũ eſſe,quemadmodũ etiam accidit ſymbo-
lo:cui certam additionẽ factã fuiſſe videmus. Ad quæ tibi,P.R.reſpondeo, ita clare ac
copioſe in illa materia hinc inde fuiſſe dictũ,vt mihijpſi ſuadeã nil planius,apertius,for-
tiuſq̃ noſtris argumẽtis fieri potuiſſe:nil deniq̃ fuiſſe omiſſum,quod ad ipſam quæſtio
nẽ ſpectaret. Veꝝ ſi adhuc ambigis,putans nõ ſatis dictũ fuiſſe,hac(de qua modo agi-
mus)quæſtione in extremũ prius adducta,ad illã(ſi tibi videbitur)reuertemur. Nã de
hoc Baſilij libro,quẽ in hoc loco mẽdoſum & corruptũ eſſe dixiſti, rñdemus ipſum a
Nicolao Secũdino Cretẽſi viro optimo doctiſſimoq̃ nuper huc Cõſtãtinopoli allatũ

fuiſſe. Quí quidē liber conſtat ex membrana,& ſexcentorū annorū videtur eſſe,cū diſſi dium & cōtrouerſia noſtra nondū fuerat orta. Prēterea locus & litera hæc talibus pun ctis & lineis diſpoſita eſt,vt nulla prorſus ex ordine talis corruptionis ſuſpitio poſſit ha beri. Hic igitur liber corruptus nō eſt,pſertim a Romanis,a qbus nunq̄ ante hac viſus fuerat:qñquidē nō obliteratio,nō macula,nō deniq; diuerſa manus in hoc libro depre henditur. Præterea ex vetuſtiſſimarū veſtrarū ſynodorū actis apparet, corrumpendorū librorū vitiū & malignitatē(pace veſtra dixerim) apud vos a noſtræ regionis hoſtibus ortā fuiſſe,vt Cyrillus literis ad Iohannē Antiochenū antiſtitē miſſis, q̄ ſic incipiūt,gau deant cœli:quaſq; Chalcedoneñ. ſynodus ſuſcepit,teſtatur. Si quis,inquit,legiſlatorū verba vera euertit,mea quoq; dicta,vt ſibi placet,trāſmutat &c. Tua ergo pietas nō mi retur,qñquidē(vt optime nouit)generis cuiuſuis hæretici ex a deo ſpirata ſcriptura,er roris ſui cauſam capientes,q̄ per ſanctū ſpm̄ bene prolata ſunt,malignitate ſua corrum punt,& reliqua. In quibus quidē literis Athanaſij dedit exemplū,oſtendēs eius epiſto lam ad Epictetū datā,corruptā fuiſſe. Præterea Cyrillus idē ad Acatiū ſcripſit,cuius q dem literæ fuerūt inſcriptæ mutua collocutio. Si quæ literis(inquit) mandaueram,ſic a nōnullis in medium proferuntur,vt credant me eorū,q̄ in Epheſina ſynodo celebraui mus,pœnituiſſe,id etiā derideatur:dei nāq; benignitate ſanæ mentis ſumus, ac a recta ratione neutiq̄ aberrauimus. Ex quibus meridiana luce clarius apparet ſanctū Cyrillū in Epheſina ſynodo,ac ſemper alias vnius ſententiæ fuiſſe. Præterea in eiſdē literis de quodā Meſenenſi pſule facit mentionē,a quo quidē interrogatus an ipſe quoq; ſenti ret idem quod Athanaſius ad Epictetum ſcripſerat,reſpondit,ſi ſanas & non mendoſas Athanaſij literas haberes:ipſis equidē acquieſcerē, ac eadē cū Athanaſio ſentirē. Viſis deinde ipſius Athanaſij literis,quas Cyrillus ſanas habebat,ſatis apparuit oēs alias eiuſ dem exempli literas,q̄ toto fere in Oriente fuerant, mendoſas fuiſſe, idcirco Meſenus ipſe pontifex veras ipſas Athanaſij literas ſtatim exſcripſit,ac ad Iohannē Antioche num antiſtitem miſit. Ergo rationi congruū eſt, & ita credimus hunc Baſilij librū fuiſ ſe,anteq̄ de ſpūs ſancti proceſſione quæſtio inter nos orireť,Qua deinde exorta(quā uis ab ipſo fere religionis noſtræ principio hæc cōtrouerſia fuerit)authores noſtri ſchiſ matis in corrumpendū hunc locū incubuiſſe. Verū ſpūs ſancti benignitate librū hunc Conſtātinopoli fuiſſe ſeruatū,ne ab impijs ipſis corrumpereť:qua quidē ratione addu cimur,vt credamus hāc magni Baſilij authoritatē nequaq̄ mendoſam eſſe. Siquidē igi tur ad veritatē inueſtigandā,ac pro cōmuni bono mutua beneuolentia huc frequentes cōuenimus,operæpretium eſt,vt libros noſtros,qui vetuſtiores fuerint, cōferamus(de re profecto nō mediocri agitur)vt ex ſequentiū ad pcedentia connexu, quid nam ipſe Baſilius ſenſerint facilius cognoſcamus. Sed pro euitando odio hactenus.

Mar. ¶ Nonnullos libros,P.amp.cū hac additione Cōſtātinopoli extare paulo ante pro tulimus:nil mirū igitur,ſi vnus ex ipſis huc fuerit allatus. Quos quidē libros ipſi ſimpli citate noſtra vtentes,ac veritate cōfiſi,extare ſinimus:quāuis eos facillime, q; perpauci fuerint,delere prorſus potuiſſemus:ex qbus hunc veſtrū librū ab aliquo,q in illa regio ne vobiſcū ſentiret,exſcriptū fuiſſe credimus. Quod quidē admiratione dignū non eſt, cū hic etiā q̄plurimi veſtri ſint hoīes,qui maiorū noſtrorū ſequētes veſtigia,piū dogma noſtrū ſectenť:non aūt imus inficias codices multos in terris noſtris ab hæreticis, q va na dogmata in dei eccleſia introducere voluiſſent, ſæpiſſime corruptos fuiſſe:idcirco authoritatibus,quas modo citaſti æquo animo aſſentimur. Verū ea vos nō ignorare exi ſtimo,q̄ Zozimi ſummi pontificis tēpore acta fuerāt. Qui cū ad Carthaginēſe cōciliū ſcripſiſſet,Nicenæq; ſynodi decretū miſiſſet,Romanū pontificē œcumenicū appellan dū,conciliū illud reſpondit ſe prius velle ipſius ſynodi acta,quæ vel Alexandriæ apud Cyrillū,vel Cōſtantinopoli apud Proclū eſſent,diligēter inſpicere:qñquidē apud acta ipſius Niceni concilij decretū eiuſmodi non extabat:qbus deinde Niceni concilij ge ſtis ab Alexandria miſſis diligēter inſpectis,ipſoq; decreto nequaq̄ inuento, idem Car thaginēſe conciliū Zozimo rñdit,ſe tale nomen ipſi nolle tribuere,quod a generali ſy nodo decretū minime fuerit. Nonne vides, P.R. ſummū pontificē decretū falſum,& non in ſynodo promulgatū,ad tantū conciliū pro re tā magna miſiſſe? Non igitur tam vehemēter debetis mirari,ſi quidē etiā ex noſtris hoībus vel nouū dogma volētes de fendere,vel q; ita ſibi temere viſum fuerat,aliquos libros corruperint. Cum igitur no

ſtrorum

A ſtrorũ librorũ vetuſtas & copia,tum etiam id ipm,ꝙ nos hmõi libros mendoſos extare permiſimus,cũ ipſos(vt ſupra dictũ eſt)facile delere potuiſſemus,nobis victoriã dat,ac nos corrumpendorũ voluminum authores non eſſe demonſtrat:veritati nãq; confiſi,ac multis alijs ipſius magni Baſilij authoritatibus innixi,additionẽ ipſam verbis Baſilij factã paruifecimus. Non ergo nobis proprium eſt(vt inquis)libros corrumpere,ſed Baſilij ſententia in noſtro libro legatur. Qui vero(inquit)illi ſancti ſint,& in qbus ſermonibus doctrinã fecerunt,non poteſt dicere. Fuerit ne vnquã homo ſic audax,qui diuinorũ dogmatũ innouationes induceret? Cur em̃ neceſſe eſt,ſi dignitate, ac ordine tertius eſt ſpũs,natura q̊q; ipm tertiũ eſſe, dignitate nanq; ipm ſecundũ a filio pietatis ratio forſan tradit. Magnus Baſilius,pſtantiſſ.pr̃es,Eunomiũ accuſans,ꝙ temere dogma nouum inſtrueret,diſputationis cauſa concedit ſanctũ ſpm̃ ordine ac dignitate tertium a filio eſſe,deinde concludit,non tñ propterea neceſſe eẽ,ſpm̃ natura q̊q; tertium eſſe, dignitate nãq; ipm ſecundũ a filio pietatis ratio forſan tradit. Sic in noſtro q̃ vetuſtiſſimo libro ſcriptũ eſt,vt videtis,& ſic pcedentibus conſequentia conſonãt. Non em̃ Baſilius ſuſcipit ſpm̃ ſanctũ ordine ac dignitate tertium eẽ,neq; id aliquos doctores literis mandaſſe fatetur:quinimo etiã ſi ſic ſit,negat tñ prorſus ex eo conſequi,ſpm̃ natura q̊q; tertium eſſe. Cur igitur magnus ipſe Baſilius rationẽ hanc reddidiſſet? dignitate ipm ſe-
B cundum a filio,cũ ab ipſo eſſe habeat,& ab ipſo accipiat,& annuntiet nobis,& omnino ab illa dependeat cauſa? Et cur eas cauſas reddidiſſet,quas antea non ſuſceperat? Additio igitur ipſa neq; pcedenti ſermoni conuenit,neq; magni Baſilij menti conſonat. Cõtra,vt in noſtro ſcriptũ eſt libro,ſequentia prioribus conuenientius connectunt. Nã verbum illud,forſan,Baſilius protulit,ꝙ ipſam orationem diſputationis cauſa (vt ſupra dictum eſt)concedebat,propterea inferius inquit,quorſum hæc oratio?ꝙ non omnino ſi quid ordine ac dignitate ſecundũ aut tertium eſt,id & naturã tertiã habet. Nã quemadmodũ angelorũ alius princeps,alius ſubditus,& tñ omnes angeli natura ſunt, & in dignitate qdã diuerſitas,in natura vero cõmunitas eſt,& reliqua:ſic in noſtro libro legere eſt,imo etiã in veſtro quadã cum hæſitatione ſcriptũ eẽ videtur. Si dignitate(inquit)ac ordine tertius eſt ſpũs,cur igitur magnus Baſilius illud ſubiunxiſſet,cũ ab ipſo eſſe habeat:ſi diſputationis cauſa(vt ſæpenumero dictũ eſt)ſanctum ſpm̃ tertium eẽ,ſecundũ vero a filio dederit,id putans alienum a ſanctorũ eſſe doctrina. Porro aũt,vt melius intelligatis ipm Baſilium non huius fuiſſe ſententiæ,ſanctũ ſpm̃ ex filio procedere,ac ab ipſo eſſe habere,idẽ ipſe Baſilius afferaſ,qui quidẽ ſuis literis ad fratrem ſuũ Gregoriũ de ſubſtãtiæ hypoſtaſiſq; differentia ſcriptis,quid nã de ſancti ſpũs proceſſione ſenſerit, luce clarius explicauit,Sanctus(inquit)ſpũs,a quo cuncta bona in mundum emanant, quiq; filio adaptaſ,& ſimul cum ipſo percipitur, a cauſa vero paterna habet eẽ dependens,& procedit,id notionis,per proprietatis hypoſtaſim habet,vt poſt filiũ,& cũ ipſo noſcatur,ac ex patre ſubſtet:filius aũt qui ex patre procedentem ſpm̃, per ipm & cum
C ipſo cognoſcit,ac ſolus vnigenitus ex ingenito lumine reſplendet,nullã ſecundũ propriam notionem,cõmunionẽ habet cum patre,aut cum ſancto ſpũ,verũ ſupradictis ſignis cognoſcitur. His verbis,P.amp.magnus Baſilius ſentire videſ,ſanctum ſpm̃ ex ſolo patre habere eẽ. Sanctus(inquit)ſpũs filio adaptatur,hoc eſt,poſt filium ordinaſ atq; diſponitur. Cuius deinde cauſam volens reddere,non ſane dixit,ꝙ ex ipo procedit,vel ꝙ ex ipſo eẽ habet,vt in authoritate,cui vos innitimi, habetur:verũ ſubiunxit, ꝙ ſimul cum ipſo percipitur,videlicet a patre. Poſtea ſermonẽ figura diſtinguẽs,inquit. A cauſa vero paterna habet eẽ dependens,vnde quoq; procedit. Vides ne,P.R. quemadmodum patri,veluti cauſæ magnus Baſilius tribuit,vt ſanctus ſpũs ex ipſo dependeat. Nõ aũt credere debemus eundem Baſilium ſibĳpſi cõtradixiſſe. Orationis nãq; partitio nõ patitur,vt idem filio q̊q; tribuatur,qñquidem hoc notionis eius dedit ſignum, vt ſimul cũ ipſo percipiaſ. Deinde ſubiungit. Filius aũt,q ex patre procedentẽ ſpm̃ per ipm,& cum ipſo cognoſcit. Nõ aũt dicit,mittit,ſed cognoſcit ſpm̃ ex patre procedentem,hoc eſt ſecũ ipm manifeſtat. Poſtremo dicens,ac ſolus vnigenitus ex ingenito patre reſplẽdet,nullã ſecundum propriã notionem cõmunionem habet cum patre,& reliqua,declarat filium nullã habere cõmunionem cum patre, vt ſanctum ſpm̃ mittat,qñquidem id patri ſoli aſſcribitur,quemadmodũ & filio ſoli tribuiſ:vt his ſolis ſignis noſcaſ, ꝙ ſolus vnigenitus ex ingenito lumine reſplendet,ꝙq; p ipm & cum ipſo ſpm̃ ſanctum co-

gnoſcat. Siquidē igitur filius his, nō aūt aliīs ſignis cognoſcit, palā ſequit, vt in mittēdo D ſpiritu, cū patre nequaq̄ cōmunicet, verū ipſi patri proprium ſit, vt ſanctum ſpm̄ mittat.

Iohan. ¶ Longā orationē habuiſti, P. R. cū breuis forſan fieri potuiſſet. Volentibus eñ veritatem attingere, q̄ quidē vel parua indiget illuſtratione, non niſi ſanctorū ſententiīs, ac authoritatibus opus eſt. Ad duo ergo, q̄ contra magni Baſiliī authoritatē ex noſtri codicis lectione dixiſti, paucis rñdebo. Credendū eſt (inqs) aliquem eorū, q quondā nobiſcum ſentirent, locū hunc corrupiſſe. Quod qdem falſum eē dephendimus, ꝙ cum hic liber exſcriberet, nulla prorſus inter Græcos & Latinos cōtrouerſia fuerit. Nunq̄ aūt affirmarem, patres q ſunt, aut qui fuerāt, tale facinus cōmiſiſſe, qñquidē firmiter credimus, a primis noſtri diſſidiī authoribus veſtros libros fuiſſe corruptos, ſiue Græci, ſiue Latini fuerint illi, quippe q dogma veſtrū ſequentes non ipm̄ defendere potuiſſent, niſi veros Baſiliī libros corrupiſſent, q̄s cōtra ſe facere viderēt. Nunc venio ad Zozimum ſummū pontificē, in quē nullū vnquā teſtē fide dignū poſſetis producere, cū equidē cōtra vos binas Cyrilli literas protulerim, ex qbus vnas Chalcedoneñ. ſynodus ſuſcepit. Aut ergo tales teſtes cōtra tantū pontificē debebas producere, aut in ipm̄ ſine teſtibus neutiq̄ inuehi: qñquidem minime cōuenit ex te crimina talia cōtra eū proferre, ſed vetuſtiſſimas ac humaniſſimas Iuliī Liberiīq; ſummorū pontificū lr̄as, P. R. bene memoria tenere deberes, quas Iulianus p̄ſtantiſſimus ſanctæ Sabinę cardinalis vobis oſtēdit, qbus patet, beatū Athanaſiū (cū ab Antiocheno concilio dānatus fuerit, ac eundē cōciliū ipm̄ vehemēter perſequeret) ad Felicē, Marcū, Iuliū, Liberiūq;, qui ſequentibꝰ tēporibus Romani pontifices fuere, ſcripſiſſe, ac eoſdē obſecratū fuiſſe, vt acta Nicenæ ſynodi, q̄ perfecta & nō mendoſa Romæ in bibliotheca extarent, ad ipm̄ mitterent: qñ quidē oīa, q̄ in Orientali eccleſia extarēt, ab Arrianis corrupta fuerāt. Cui quidē Athanaſio, ſummi pontifices ipſi reſpondere, ſe acta illa, q̄ Græce Latineq; ſcripta, ipſorūq; met Nicenorū patrū manibus ſubſcripta, & eorundē ſigillis obſignata a ſummis pontificibus ſumma veneratione ſeruarent, nolle mittere, ſe tñ ipſi Athanaſio nōnullos exſcriptos canones daturos, q ad rē eius facere viderent. Deinde cum Athanaſius ab ipſo Antiocheno cōcilio ad Romanā ſedē prouocaſſet, hæreticis eiſdē obiīcientibus, id non iure fieri potuiſſe, Liberius ipſe ad Athanaſiū, Nicenū decretū de prouocando ad Romanā eccleſiā exſcriptū miſit: quo deinde is Athanaſius acerrime ſe cōtra hæreticos defendit. Iulius aūt ipſius Antiocheni cōciliī authores lr̄is acriter rephendit, ꝙ abſq; ſedis apoſtolicæ authoritate cōuocare ſynodū auſi fuerint, oſtendēs illis ex Nicenæ ſynodi decreto, nullā vnq̄ ſynodū ſine Romani pōtificis authoritate celebrādam eē. Cur ergo P. R. Zozimū accuſas īmerito, ipm̄ ad Carthaginēſe cōciliū falſum Nicenæ ſynodi canonē miſiſſe? cū illud idē cōciliū, q̄s ex Oriente canones acceperat, oēs corruptos ac falſos eē cognouerit? vt multis ſanctorū authoritatibus, quorū vetuſtiſſimos libros habemus, patet. Nil mirū aūt, P. R. ſi in exponēdis magni Baſiliī verbis ī multa incōmoda incurriſti: qñquidē (vt philoſophi dicūt) paruus error in principio, magnus in extremum efficit: q̄d quidē accidiſſe tibi videt, ꝙ male Baſiliū ipm̄ expoſuiſti. Ad veritatē igit cognoſcēdā operæpretiū eſt, tantū de duobus differere, q̄ modo viſus es protuliſſe, an pr̄ ſolus ſancti ſpūs cā ſit, tāetſi ſpūs filio adaptari dicat, & an ſpūs eundē ordinē & naturā ad filiū nō habeat, quē quidē filius ad patrē habere credit. Porro aūt vt hęc diſſoluamꝰ, neceſſe mihi videt, vt ex te quærā, q̄ nā differētia ſit, inter aliqd alicui adaptari, & aliquid ab aliquo eē habere vel dependere: qñquidē nobis videt, vt q̄d ab aliquo pfectibile eſt, idē poſt illud diſponat: quodq; hmōi eſt, idē ab aliqua cā depēdeat, nō tñ propterea ꝓfitemur diuinas pſonas pfectibiles eē: id nāq; noſtri doctores minime dixere. Filiū autē credimꝰ principiū ex principio, ac deū de deo eē, qñquidē pater principiū eſt. Magnū etiā ipm̄ Baſiliū nō ſolū in hoc, verumetiā multis aliīs in locis oſtēdiſſe, ſanctū ſpm̄ eodē ad filiū ordine ſe habere, q̄ filius ad patrē diſponit, ac ſe habet. Qualis aūt eiuſmodi diſpoſitio, ac ordo ſit, velim ad mentē Baſiliī exponas.

Mar. ¶ Nullā equidē de Zozimo mētionē feciſſē, P. R. niſi meū de eo ſermnoē verū eē poſſem oſtēdere. Sed qm̄ nr̄os libros ad hāc rē ptinentes Conſtātinopoli reliquimus, nō inſciī, vnā ex illis apud vos eē, ex q̄ vobis ipſius Zozomi acta nota credimus eē, Idcirco de his hactenus.

Iohan. ¶ Quem librū inquis?

Mar. ¶ De omnium cōciliorū actis,

Iohan. ¶ Apud nos, P. R. nullum librum inuenies, quo quidem pateat Zozimum ipm̄ ad Carthaginenſe cōcilium pro ſe falſum ſcripſiſſe.

E

Athanaſius cōdēnatus.

F

Sed

A ſed miſſa hæc faciamus,q̃nquidem alia indigent conſideratione. ¶Placet nobis ad Mar.
aliud venire,q̃nquidẽ in p̃ſentia de Zozimo non opus eſt diſputare. ¶Igitur ad ex Iohan.
ponendũ Baſilium(ſi iubet)redeas. ¶Magnus ipſe Baſilius,P.amp.illud,filio ſpũs Mar.
adaptaṫ,exponens(inquit)q poſt filiũ & cũ ipſo percipiṫ.Quæ nãq; connumeranṫ,non
poſſunt vno verbo proferri atq; diſponi.Verũ neceſſe eſt vt alterũ poſt alterũ proferaṫ,
ac numereṫ:Siquidẽ igiṫ ſpũs adaptari filio diciṫ,fieri profecto nõ poteſt,vt aliter intel-
ligaṫ,q̃ ꝙ poſt filiũ diſponaṫ,non ita tñ,vt ab eo tanq̃ a cauſa eẽ habeat, ac dependeat.
Propterea Baſilius ipſe ſubiunxit,q poſt filiũ & cũ ipſo percipiṫ.Tu aũt,P.R.vnde ha
bes,vt q̊d alicui adapteṫ,ac poſt ip̃m diſponaṫ,id etiã,ſit neceſſe,vt ab eodẽ eẽ habeat,
& dependeat? Nobis ſane nõ alia opus eſt expoſitione,q̃nquidẽ is Baſilius ſeip̃m expo
ſuiſſe videṫ,q verbi,adaptaṫ,cauſam ilico reddit,dicens,ꝙ ſimul cum ipſo percipitur.

¶Siquidẽ igiṫ,P.R.illud,filio ſpũs adaptaṫ,a te ſic exponitur,vt ſpũs ad filiũ diſpona Iohan.
tur,ac ordineṫ,quæro ex te,an ipſa diſpoſitio,ſanctiq; ſpũs ad filiũ ordo, ſit cã extrinſe-
ca? vel principium a quo? ¶Non equidẽ protuli ſpm̃ ad filium,verũ poſt filiũ diſpo Mar.
ni.Neceſſe eſt em̃,vt in diuinis ordo numerãdi ſeruet:ita vt filius poſt patrem, ſpũs ve
ro poſt filium numeretur. ¶Talem igitur enumerationis ordinẽ,tantũ vocalem eſſe Iohan.
B putas? ita vt re ipſa nullis in diuinis ſit ordo? ¶Neceſſe eſt,P.R.vt diuinæ p̃ſonæ q̃- Mar.
quo modo diſpoſitæ ſint.Nã enumerari nõ poſſent,niſi quidã inter ipſas ordo ſeruare
tur,q quidẽ modo q̊dã realis eſt, vt idẽ magnus Baſilius demonſtrat:dũ dicit, ſolus vni
genitus ex ingenito lumine reſplendet,vbi filij ad patrẽ diſpoſitionẽ ac ordinẽ oſtẽdit.
Vnde ſane neceſſario euenit,vt ſanctus ſpũs tertius in ordine numereṫ,ne ad filiũ ordi-
natus,vel filio(vt ſupra dictũ eſt)adaptatus,ad patrẽ vero immediate relatus,ipſe q̊q; fi-
lius eſſe videreṫ.Qm̃ igitur ſanctus ſpũs poſt patrẽ cum filio cõtinuo numeraṫ,idcirco
tertius a patre diſponiṫ,atq; collocaṫ,q̊d quidẽ ſolum diſpoſitionis & ordinis genus in
diuinis creditur eẽ,cũ aliud apud theologos nequaq̃ inueniatur. ¶Ex magni Baſilij Iohan.
ſnĩa,P.R.profiteris inter filiũ ac ſanctũ ſpm̃ ordinẽ eẽ naturæ.Vtrũ igitur inter patrẽ
& filiũ idem eſt ordo , an aliud diſpoſitionis ordinisve genus inter ip̃os exiſtit? q̃nqui-
dem mihi ſentire videris,illud,adaptari,atq; diſponi,cauſam nõ ſignificare.Porro qm̃ in
ter patrẽ & filiũ ordo naturæ re ip̃a diciṫ eẽ,certã ſignificans depẽdentiã,idcirco neceſ-
ſe eſt,ſentiamus,filium a patre,vt a cauſa,re dependere.Vnde euenit,vt qm̃ inter filium
& ſanctũ ſpm̃ idem ordo naturę crediṫ eẽ,ideo neceſſe ſit,filium ſancti ſpũs cauſam eẽ,
queẽadmodũ magnus Baſilius in eodẽ cõtra Eunomiũ libro teſtaṫ:vbi probat ſpm̃ eiuſ
dem eẽ naturæ cũ patre & filio,q̃uis ordine ac dignitate ſecũdus a filio ſit, quemadmo
dum(inqt)filius ordine quidẽ a patre ſecundus eſt,qm̃ ab illo,& dignitate,qm̃ origo &
cauſa exiſtendi pater ipſi eſt,& qm̃ per ip̃m acceſſus & adductio ad deũ patrem,natura
C vero nullo modo ſecundus,ꝙ in vtroq; vna deitas eſt,ita etiã ſanctus ſpũs,& ſi dignita-
te ac ordine ſecundus a filio eſt,nõ tamen veriſimiliter alienæ ip̃m eẽ naturæ inde cõſe
quitur.Quibus verbis probatũ eſt,ſanctũ ſpiritũ eundem ordinẽ ad filium habere,quẽ
filius ad patrem habere crediṫ.Quod angelorũ exemplo idẽ Baſilius oſtendit continuo.
Angeli oẽs(inquit)vt appellationis vnius, ſic eiuſdẽ ſunt naturæ inter ſe:attamen, alij
ipſorũ gentibus p̃poſiti ſunt,alij vero fideliũ ſingulos cõſequuntur.Quãto aũt gens vni
viro p̃ponenda eſt,tanto maiorẽ neceſſe eſt angeli,q gentis principatũ habeat,eẽ digni
tatem,dignitate eorũ,q̃bus ſingulorũ tutela cõmiſſa eſt.Et infra.Quorſum hæc oratio?
ꝙ nõ omnino(inqt)ſi q̊d ordine ac dignitate ſecundũ aut tertiũ eſt,id & naturã alteram
habet. Nam quemadmodum angelorũ alius princeps,alius ſubditus,& tamen oẽs an-
geli natura ſunt,& in dignitate quædã diuerſitas,in natura vero cõitas eſt, etenim ſtella 1.Corĩ.15.f
ſtellæ p̃ſtat in gloria,& natura ſtellarũ oĩm vna:& mãſiones multæ apud patrem, id eſt Iohan.14.a.
dignitatũ diuerſitates,glorificatorũ vero vna natura:ſic profecto & ſpũs ſanctus digni-
tate quidem & ordine ſecundus eſt.Accepimus enim ip̃m tertium a patre & filio nu-
meratum,cũ ipſe dñs in traditione,ſalutaris baptiſmatis ordinem tradiderit,his verbis:
Euntes baptizate in noĩe patris & filij & ſpũs ſancti:in natura autem tertium a filio ac Matth.28.c
patre deiectum ſpiritũ nullibi audiuimus.Hæc magnus Baſilius.Qui quidem nil aliud
in ip̃o tertio in Eunomium libro concludere voluit,q̃ ſanctum ſpiritum eiuſdem eẽ na
turæ cum patre ac filio,quamuis in ordine,ac dignitate tertius ſit, quod quidem angelo
rum exemplo,multiſq; rationibus clare probaſſe videtur.

Mar. Inter patrem & filiũ, P. amp. quatenus ex patre filius habet eſſe, ac ad ipm̃ immedia‑te refertur, naturalis eſt ordo. Quæ quidẽ ſola cauſa eſt, cur ſanctus ſpũs neceſſario ter‑tius numeretur: ob idq; magnus Baſilius de patre filioq; loquendo, verbo adaptatur, vel, diſponitur, nequaq̃ vtitur, neq; filium patri adaptari, vel poſt ipſum diſponi dicit. Verũ ipm̃ ſecundum eẽ a patre, ꝙ ab ipſo eſſe habeat: ſanctũ aũt ſpiritum filio dicit ada‑ptari, hoc eſt, poſt ipm̃ (vt dictum eſt ſupra) diſponi: quod quidem ideo euenit, vt ſan‑ctus ſpũs tertius collocetur, ꝙ filius neceſſario præcognoſcitur, qm̃ ad patrem imme‑diate refertur. Quod ſi magnus Baſilius credidiſſet, eundẽ ordinẽ inter filiũ, ac ſanctum ſpm̃ eẽ, quẽ inter patrem & filiũ eẽ nouerat, ita vt ſi ea rõne ſpm̃ ſecundũ a filio, qua fi‑lium ſecundũ a patre percepiſſet, nequaq̃ profecto Eunomiũ inſequutus fuiſſet, neq; ipm̃ dixiſſet ſanctoꝝ doctrinã falſo citaſſe, cũ diceret ſanctum ſpm̃ ordine, ac dignitate tertiũ eſſe. Ex quo quidẽ patet, ipm̃ Baſiliũ non ſuſcipere ſanctũ ſpm̃ dignitate ſecun‑dum a filio eẽ, veꝝ illud ex hypotheſi diſputationiſq; gratia (vt ſupra dictũ eſt) dare. D

Iohan. In ambiguo verſamur, P. amp. propterea diffinitionibus vti debemus. Nã inter filiũ ſanctũq; ſpiritũ ordo naturæ dicitur eẽ, ac illud verbũ, diſponitur, ordinẽ naturæ ſigni‑ficat. Idcirco nos diligẽter debemus diſpicere, quonã pacto ordinem ipm̃ naturæ per‑cipiamus: qñquidẽ ex veſtro libro probauimus, ſanctũ ſpm̃ eundẽ ordinẽ ad filiũ habe‑re, quo quidẽ filius a patre diſponit. Sed vt nos ſereniſſimus Imperator melius intelli‑gat, hãc rem altius repetã. Nã oẽs theologi philoſophos imitãtes, diffinitionibus in ea‑rum propria ſignificatione vtuntur. Quod ſi qua ambiguitas eſſet in eis, oĩs ipſoꝝ do‑ctoꝝ ſcientia rueret. Propterea veſter Ariſtoteles (quẽ equidẽ inuitus teſtor) in. v. Me‑taphyſicæ lib. in capitulo de natura, quot nã modis natura poſſit intelligi, demonſtrãs, natura vero (inquit) dicitur vno quidẽ modo naſcentiũ generatio, altero vero ex q̃ ge‑neratur primo quod naſcitur, q quidẽ ſecundus modus ordinẽ generationis ſignificat, vt ea q̃ generãtur ab ipſa ſubſtãtia fiant: quo ſane generatiõis ſignificato, Baſilius, Atha‑naſius, Auguſtinus, ac oẽs alij doctores, tã Græci q̃ Latini fuerũt vſi, tenentes genera‑tionis ordinẽ vnius pſonæ ab alia, ordinẽ eſſe naturæ: ita vt neq; Baſilius neq; cæteri do‑ctores in ambiguo fuerint verſati, credentes proceſſionis ordinẽ nil aliud eſſe, q̃ vnius pſonæ ab alia proceſſionẽ, quemadmodũ Ariſtoteles naturã altero modo (vt ſupra di‑ctũ eſt) diffiniuit. Siquidẽ igitur ordo naturæ ſancti ſpũs ad filiũ eſt, neceſſe eſt, vt ſan‑ctus ſpũs a filio eẽ habeat, id quod Baſilius ſenſiſſe videtur, qua quidem in re, tota noſtra controuerſia eſt. E

Mar. Anteaq̃ de tali ordine, R. P. agamus, illa Baſilij ſententia nobis dili‑gentiſſime cõſideranda eſt. Dic ergo mihi, credis ne magnũ Baſilium huius fuiſſe ſen‑tentiæ, ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe nec ne?

Iohã. Ita prorſus, quemadmodũ filius ſecũdus a patre dicitur.

Mar. At idem etiam Eunomius aſſerebat.

Iohan. Cum hanc ſententiam Eunomius, R. P. ex ſacra pagina ſuſcepiſſet, ex ea concludere volebat, ſanctum ſpiritum natura quoq; tertium eſſe. Non igitur Euno‑mium magnus Baſilius reprehendebat, ꝙ illius eſſet ſententiæ, cum dubio procul in ea conuenirent: veꝝ ꝙ ex ipſa volebat inferre, ſanctum ſpiritum natura quoq; tertium eẽ: id quod (vt dicit Baſilius) nequaquam inde conſequitur. F

Mar. Veritatem igitur Eunomi‑us aſſerebat, ſanctum ſpiritũ ordine dignitateq;, tertium eſſe?

Iohan. Cur non?

Mar. Siquidem igitur ea in re cum Baſilio ſentiebat, quæ nam eius ſententia fuerit, accura‑te diſpiciamus. Nonne in veſtro prędicto libro ſcriptum eſt ita? Eunomius ſanctorum ſimulat conſeruare doctrinam, & tacet eos, qui ipſam tradiderant.

Iohan. Simulat (inquit) ſanctoꝝ ſeruare doctrinam, qui quidem (vt dicit Baſilius) credebãt ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe. Ex quo Eunomius inferebat, eun‑dem ſpiritum natura quoq; tertium eẽ. A ſanctis enim (ait) didiciſſe ordine ac dignitate tertium eẽ ſpiritum, a ſe autem ipſo credidiſſe natura quoq; tertium eſſe.

Mar. Non ita, P. R. Baſilius dicit, ſed Eunomius ſimulat ſanctorum doctrinam ſeruare, q ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe dicebant. Qui vero illi ſancti ſint, & quibus ſermonibus doctrinam fecerint, non poteſt dicere.

Iohan. Illud verbũ, ſimulat, R. P. ad Eunomij concluſionem refertur, quam ex ſanctoꝝ do‑ctrina diſſimulabat inferre: Nam ſancti dicentes, ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertiũ eẽ, nequaq̃ credebant ipm̃ quoq; tertiũ eẽ, quod tamẽ ex ipſoꝝ poſitione Euno‑mius ſimulabat inferri poſſe. Quæ quidem Eunomij verba, qm̃ clara ſunt, idcirco nulla indigent

A indigent expoſitione. Nam ſi Baſilio viſum fuiſſet, falſum eſſe ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe, huic etiã ſententiæ clare contradixiſſet, queadmodũ argumẽtis fortiſſimis ac angelorum exemplo, ſpiritum natura tertium eſſe, oppugnauit.

¶ Si ſanctoꝝ ac magni Baſilij. reuer. P. hæc fuiſſet opinio, ſanctum ſpm̃ ordine ac dignitate tertium eſſe, nequaq̃ profecto protuliſſet, Eunomius ſimulat ſanctoꝝ doctrinam ſeruare, ſed potius clare teſtatus fuiſſet in hoc Eunomiũ bene ſenſiſſe. Porro quoniam is magnus Baſilius non credebat ſentẽtiam illam veram, & aliquoꝝ ſanctoꝝ eſſe, idcirco dixit, ſimulat ſanctoꝝ doctrinam ſeruare. Et paulo infra Eunomium reprehendit, ꝙ qui nam illi doctores fuerint, non expreſſerit. Et paulo inferius: Fuerit ne vnquã homo ſic audax (inquit) q̃ diuinoꝝ dogmatum innouationes induceret? Authorẽ nouorum dogmatum, ac audacem. P. ampl. Baſilius Eunomium nominat, ꝙ ea proferebat, quæ nemo vnquam ſanctoꝝ dixerit, quandoq̃dem Baſilio non conſtabat, quinam ſancti huius ſententię fuerint, ſanctum ſpm̃ ordine ac dignitate tertium eſſe. Tuæ igitur partes ſunt. P. reuer. probare ſanctos aliquos hanc ſententiam habuiſſe, nam ipſi credimus demonſtraſſe, magnum Baſilium in ea opinione cum Eunomio neutiquam conuenire, ſed potius ipſam oppugnaſſe. Num in veſtro quoq; libro non ita legitur? Mar.

B ¶ Quoniam inficiaris. P. reuer. magnum Baſilium credidiſſe ſanctum ſpm̃ ordine ac dignitate tertiũ eẽ, idcirco de hoc accuratius cõtẽplemur, ac Athanaſiũ authorẽ digniſſimum videamus, cuius fidem Cyrillus profitebať excolere. Qui q̃dem Athanaſius in dialogo, quem in ſynodo Nicena in Arrium habuit ac in quibuſdam ſuis literis ita dicit. Siquidem ſpũs ex patris filijq; ſubſtantia non eſt, cur filius cum ſanctum baptiſma ſuis diſcipulis traderet, de eo fecit mentionẽ? dicens: Euntes ergo, docete omnes gẽtes baptizantes in nomine patris & filij & ſpũs ſancti? Præterea, quoniam in ſacro ſymbolo de tribus perſonis mentio fit, idcirco Athanaſius ipſe ad Serapionem ſcribẽs, ſpiritum ex p̃ris filijq; ſubſtãtia dicit eẽ. Spũs (inq̃t) a filio accipit iuxta dñi vocẽ, de meo accipiet, & annuntiabit vobis. De filio aũt, in nomine p̃ris veni. De paracleto vero, ſpũs ſanctus, quem mittet pater in meo nomine. Siquidẽ igitur (inquit) Athanaſius talem ordinẽ & naturam ſpũs habet ad filium, qualem filius ad patrem, quonam pacto, is, qui ſpiritum creaturam eẽ credit, idem quoq; de filio non neceſſario crederet. Athanaſii ergo ſentẽtia clara eſt, qualem ordinem filius habet ad patrem, talem ſpiritum habere ad filium, ita vt ex prima eius authoritate appareat, ſpiritum perſonam tertiam eſſe, ac ex altera, ſpiritus ad filium ordo, ex vtraq; vero ſpiritum a filio accipere. Quonam autem ordine ſpiritus a filio eſſe accipiat, veſtrum eſt declarare, quandoquidem non oportet magno Athanaſio obijcere. Sed his in pręſentia ſatis. Sequenti vero ſeſſione ex ipſo magno Baſilio eandem ſententiam luce clarius demonſtrabimus. Quibus dictis ſeſſio fuit dimiſſa, & ad diem martis prorogata. Iohan. Matth. 28. b Iohã. 16. b Iohan. 5. g Iohã. 14. d

¶ Die martis. x. menſi Martij ſeſſio. xxi. Florentiæ.

C SEſſione proxima. P. amp. magni Baſilij ſentẽtiam accurate cõſiderãtes, ac ipſius librorum diſcrepãtiam inſpicientes, ex vobis quæſiuimus, an Baſilius ipſe crediderit ſanctum ſpiritũ ordine ac dignitate tertium eẽ. Quod quidẽ affirmãtibus vobis, ſtatim aliam propoſuimus quæſtionẽ in dubiumq; vocauimus, vtrũ opinio Eunomij ex doctrina ſanctoꝝ fuerit, nec ne? Quod cũ etiã nobis dederitis, magnũ Baſiliũ cõtra vos manifeſte citauimus. Sanctoꝝ (inquit) ſimulat cõſeruare doctrinã, nõ aũt (inq̃t) cõſeruat. Deinde rep̃hẽdẽs Eunomiũ, dicit. Qui vero illi ſancti ſint, & in q̃bus ſermonibus doctrinã fecerũt, nõ põt dicere. Fuerit ne vnq̃ homo ſic audax, qui diuinoꝝ dogmatũ innouatiões induceret? Quãuis igiť filius ordine ac dignitate ſecũdus a patre eſt, ꝙ ab ipſo eſt, nõ tamẽ & magni Baſilij dictis cõcludiť, ſanctũ etiã ſpiritum ordine dignitateq; ſecũdum a filio eſſe, ac ab ipſo veluti a cauſa eſſe habere, quãdoquidẽ ipſe Baſilius hanc ſentẽtiam nequaq̃ ſuſcepiſſe videť. Vos ergo verboꝝ diſcrepãtiam bene cõſiderãtes, dep̃hendẽteſq; *nothã acceſſionẽ ad ſermonẽ Baſilij fuiſſe factã, quippe q̃ cũ Eunomio neutiquam ſentiẽs, ſanctum ſpiritum ſecũdum a filio eẽ, cur ſit ſecundus nullam reddiderit cauſam, verborum (inquam) diſcrepãtiam bene conſiderãtes, omiſſo Baſilio, ad magnum Athanaſium confugiſtis, ad oſtendẽdum ſanctum ſpiritum ordine dignitateq; tertium eſſe. Cuius quidẽ Athanaſii duas authoritates citaſtis, quaꝝ prima fuerat hæc. Sanctus ſpũs ordine tertius, abſq; verbo, eſt, altera vero, ſanctũ ſpiritum eundem or- Mar. aſs, nouã, vel adulterinam.

dem ordinem & naturam ad filium habere, qualem filius ad patrē habere credit, Qui- D
bus verbis probaſſe putatis ſanctum ſpm̄ dignitate quoq; tertium eſſe. Nos autem,
præſtantiſſ. P. profitemur ſanctum ſpm̄ in trinitate tertium eſſe, vt ſeruator noſter ba-
ptiſma tradens pronuntiauit, dignitate vero tertium eſſe nequaq̄ aſſerimus, de vobis
mirum in modum admirātes, q quod a ſanctis doctoribus ne ſcriptum qdem fuerit, id
vt datum ac a nobis conceſſum ſumitis, queādmodū alias feciſtis ſæpiſſime. Nam huic
orationi ſpūs a patre & filio, a qua qdem verbum, eſt, abeſt, ipm̄ apponitis, huic vero ſpi
ritus a filio accipit, accipere eſſe, additis, ita vt quæ adhuc vocant in dubium, & ſub iudi-
ce ſunt, ea pro claris atq; probatis, ſumatis, quod qdem demonſtrandi genus deterrimū
& inutiliſſimū eſſe conſtat, quodq; principij petitio a dialecticis nuncupatur. Nunc ve-
nio ad alteram Athanaſii authoritatem, in qua nobis accurate conſiderādum eſt, cur
& ad quos homines ſermonem ipm̄ Athanaſius magnus habuerit. Eum eñ oportet,
vt Cyrillus in tertia ſynodo protulit, qui ſermonibus in diuinis verſat, perſonarum &
tempoꝝ ac omnium cauſaꝝ rōnem habere, & cur quæq; verba prolata fuerint, quo q-
dem pacto quiſq; cuiuſq; verbi, ſancti ſpiritus bonitate, rationem congruam facile red-
dere poterit. Nam glorioſiſſimus Athanaſius in acerrimos ſancti ſpūs inimicos, qui fi-
lium eiuſdem dignitatis, atq; ſubſtantiæ cum patre profitentes eſſe, ſanctum ſpiritum mi
norem eis, ac poſt ipos dicerent, ꝙ ipm̄ inter creaturas connumerarent, ad oſtendendū
ipm̄ quoq; conſubſtantialem, eiuſdemq; dignitatis cum patre ac filio eſſe, eo quo cæte-
ri doctores argumēto fortiſſimo fuit vſus, ſanctum videlicet ſpm̄ eiuſdem ordinis, & E
Iohan. 3, b. voluntatis, ac operationis cum patre & filio eſſe, quemadmodū ad Serapionem epiſco
Iohan. 16. a. pum ſcribens. Filius qdem (inquit) a patre mittit, ſic eñ deus dilexit mundum, vt filium
Iohan. 17. a ſuum vnigenitū daret. Filius autē mittit ſpm̄, ſi eñ inquit ego abiero, mittam ad vos.
Iohan. 16. b Et filius quidem patrem clarificat, ego (inquit) te clarificaui. Spūs autem clarificat fili-
Iohā. 8 c um, ille eñ (inquit) me clarificabit. Amplius filius qdem dicit, quæ audiui a patre, hæc
Iohan. 16. b loquor in mundo. Spiritus vero ex filio accipit, de meo (inquit) accipiet, & annūtiabit
Iohan. 5. g. vobis. Et filius in patris nomine venit. De ſpū autem dicit, quē mittet pater in nomine
Iohan. 14. d meo. Siqdem igit talem ordinem & naturam ſpūs habet ad filium, qualem filius ad pa-
trem, quonam pacto is, q ſpiritum dicit creaturam eſſe, idem quoq; de filio nō neceſſa-
rio credet. Quibus verbis. P. amp. doctor ipe nō perſonaꝝ diſtinctionē, neq; vnde ex-
iſtēdi cauſam haberet, ſed earundē potius vnitatē & coniunctionē ac cōſubſtantialitatē
probaſſe videt, ex eo ꝙ analogia proportioneq; quadam eiuſdē ſunt voluntatis, ac ope
rationis. Non eñ (inqt) filiū a pr̄e habere eſſe, ſpm̄ aūt a filio, neq; pr̄em generare filiū,
ſpm̄ vero a filio mitti. Nanq; ſi ſic Athanaſius protuliſſet, talis profecto ſermo ad vr̄am
ſentētiam faceret. Veꝝ bonitatē pr̄is ex operibus filij, & bonitatē eius ex operibus ſan
cti ſpūs, proportione quadam (vt ſupra dictū eſt) demōſtrauit. Ex eo eñ, ꝙ filius a pr̄e,
& ſpūs a filio mittit, patris bonitas (vt inqt Gregorius) cōprehendit, ita vt ipa miſſio ſit F
bonitas pr̄is, & ſancti ſpūs miſſio, bonitas filij ſit putāda. Illud autē, filius qdē patrē, filiū
vero ſpiritus glorificat, operationum proportionem, & voluntatis eoꝝ identitatē ſigni-
ficat. Etem̄ quoniam filius iamdiu cognito patre, mundo apparuit, deinde vero ſanctus
ſpiritus palam ſe fecit, idcirco ne ἀντίθεοι, hoc eſt, aduerſus deum eſſe viderent, filius qui
Iohā. 8. c dem patrem, ſpūs aūt filium clarificare dicit, & quæ tacuerat, filius diſcipulis reuelauit.
Iohan. 16. b Quæ audiui a patre, hæc (inquit) loquor in mundo. Spiritus vero a filio accipit, quem-
admodum ſcripturæ relictum eſt, de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Ex quibus q-
Iohan. 5. g dē verbis credere debemus, ſanctū ſpm̄ a filio ſermonē accipere, ac ipm̄ diſcipulis nūtia
Iohan. 14. d re. Spūs ergo nō accipit eē a filio, vt tu. P. reuer. ſentire videris. Deinde filius de ſe lo-
quēs inquit: In patris nomine veni. De ſpiritu vero dicit, quē mittet pater in meo noīe,
vt voluntatis identitatem, & operationum ſuaꝝ analogiam (vt ſæpe ſæpius dictū eſt)
declararet. Proptereaq; magnus Athanaſius illud protulit, talem ordinem & naturam
ſpiritum ad filium habere, qualem filius ad patrem, hoc eſt, ita ſpiritus cum filio diſpo-
nit, & ei cōſubſtantialis exiſtit, queādmodū filius pr̄i. Quonā igit (inquit) pacto is, q ſpi-
ritum creaturam dicit, idem quoq; de filio non neceſſario credet? ſtante videlicet, ipoꝝ
voluntatis, ſubſtātiæq; vnitate, necnō eorundē operationū analogia. Sic magnus Atha
naſius. P. ampliſſ. debet exponi, quippe q non perſonarum diſtinctionem, verum ipſa
rum coniunctionē ac earundē ſubſtantię vnitatem (vt ſupra diximus) oſtendere voluit.

Hæc igi

A Hęc igitur Athanaſii authoritas.P.reueren.longe aliter, q̃ ſperares expoſitá eſt,atque ita vt ad dogma veſtrum nequaquàm facere videátur. An aût de ſanđi ſpûs proceſſione, ita vt ipſi creditis, ſenſerit, & an filius ſanđi ſpiritus cauſa ſit, necne, alia eiuſdem Athanaſii authoritate poſſet intelligi,quippe q in ſermone de filij ac ſpûs æterna eſſentia,diuinaꝝ perſonarum diſiunđionem edocens,ſolum patrẽ diuinitatis fontem, ac ingenitum nominauit. Ac ſi ſolum ipm dixiſſet genitorẽ ac mittentem eſſe, non igiť ſentiebat filium ſanđi ſpiritus cauſam eſſe, ſi diuinitatis fontem pr̃em ſolum eſſe credebat. Diſiungimur(inquit)& ab ijs,qui Iudæos ſecuti, cum deum de deo negant, Chriſtianoꝝ fidem euertẽtes,vnum deũ vt Iudęi profitenť,non ꝙ ſolus ingenitus & ſolus fons diuinitatis eſt pater,idcirco deum ipm pronuntiant,ſed ꝙ non genitor filij & abſqꝫ frußu viui verbi.Siqdem igiť ſolus fons diuinitatis,ac ſolus ingenitus pater eſt, ſequiť, vt ſolus filij genitor ac ſolus ſpm̃ mittens exiſtat.Non igiť apud Athanaſium filius ſanđi ſpûs cauſa eſt & ab ipo ſpiritus eſſe habet. Hæc nunc ad tuam orationem,

¶ Hæc via.P.reuer.qua qdem ad veritatem illuſtrandam progrederis,tenebras potius obducit,q̃(quod om̃es ſummopere cupimus)lucẽ afferat.Nec id ſane principio noſtræ diſputatiõis inter nos cõuenit,vt tam longis oratiõibus vteremur. Verum vt breuibus vltro citroqꝫ habitis argumentis atqꝫ reſponſiõibus,paucis rem ipam cõcluderemus, te tamen longam habẽtem orationẽ,verbaqꝫ duo per horam exponẽtem , hi præſtantiſſimi pr̃es audiendo iam feſſi ſunt,& vt mihi videť nil aliud de tuo ſermone intellexerunt,q̃ id,in quo me valde reprehendiſti,ꝙ verbum, eſt, Athanaſii, verbis addiderim, vt ſępenumero facere ſoleo,nam alteram ipſius Athanaſii authoritatẽ,ſanđũ videlicet ſpm̃ talem ordinẽ & naturã ad filium habere,qualem is ad pr̃em habere creditur, male explanaſti(qui autem ſermonem aliquẽ exponit male, is nunq̃ bene reſpõdere poteſt) deinde ad materiam de temporali perſonaꝝ proceſſione veniſti,in qua neceſſario concludere poſſum⁹,ſpm̃ ſanđũ ex filio etiã ab æterno procedere,ex eo ꝙ ab eodẽ tp̃aliter procedere crediť.In qua quidem materia tibi paucis r̃ndebo,quàmuis de ea nullam modo mentionem facere debebas,quãdoqdem ad propoſitũ neutiquam ſpeđare videtur. Sed anteaq̃ aliud proferam,ex te.P.reuerẽ. ſcire velim,an ita protuleris,cum filius patrem dicitur audire, verba eius audit,quãdoqdem auditus ad verba referť, & ita dićtũ euangelij de meo accipiet &annuntiabit vobis(vt inquis)debet intelligi,ex quo qdem ſanđum ſpiritũ a filio habere eſſe minime ſequiť, ita ne ſentis,an nonť — Iohan. — Ioh.16.B

¶ Quid niť nam & magnus Athanaſius euangelium ipm ſic exponit. — Mar.

¶ Ex hoc.P.reuer.ſecundum veſtros & noſtros ſanđos dođores(deo fauente)probabimus ſanđum ſpm̃ a filio æternum eſſe ſuſcipere. Sed anteaq̃ ad demõſtrandũ hoc veniamus,orationi tuæ breuib⁹r̃ndebo.Nam ſeſſione proxima ex me quæſiuiſti,an ex magni Baſilij ſententia ſentirem ſanđum ſpiritum ordine dignitateqꝫ tertiũ eſſe, deinde me hanc eius fuiſſe ſentẽtiam aſſerentem,interrogaſti,an alij quoqꝫ ſanđi dođores fuerint idem ſentientes,me vero r̃ndente, multos ſanđos huius fuiſſe ſentẽtiæ,cõtinuò ad oſtendendum oppoſitum,magni Baſilij authoritatem expoſuiſti,queadmodum etiam modo feciſti,ita dicẽs in ſumma, Eunomius ſanđoꝝ ſimulabat conſeruare dođrinam, ſanđum ſpm̃ ordine ac dignitate tertium eſſe,qui vero illi ſanđi ſint,&in quibus ſermonibus dođrinam fecerunt,nõ poteſt dicere,idcirco magnus Baſilius, vtpote,q non ſentiret aliquos ſanđos eiuſce fuiſſe ſentẽtiæ(inquit)fuerit,ne vnq̃ homo ſic audax, & reliqua.Credis igiť ex mente Baſilij,neminem ſanđum eius opinionis fuiſſe, ꝙ Eunomius ipos citare neſciuerit.Hãc expoſitionẽ tuã.P.reue.volui repetijſſe,vt hi.P.am.ſolutionem eius,quam afferam,facilius intelligãt.Nos magni Baſilij librũ habemus,quẽ nõ mendoſum,ſed fidedignũ eſſe putamus,cuius qdem rei ex eo facimus coniećturam,ꝙ cum Mitylenen̄. præſulis vetuſtiſſimo libro,quemadmodũ ij teſtari poſſunt,q vtrũqꝫ diligenter perlegerant,in omnibus conuenit,qui qdem liber (ſi lubet) in medium afferatur. — Iohan.

¶ Hi libri eadem manu exſcripti videntur eſſe. — Mar.

¶ Tria vobis.P.amp.demonſtrare volo.Primũ alia Baſilij authoritate ſanđum ſpiritum a filio accipere eſſe,alterum quãto dedecori Baſilio magno futurũ fuiſſet,ſi ſcriptũ ræ reliquiſſet,ita vt in veſtro legitur libro,& queadmodũ talem tantumqꝫ virum , ac in dei eccleſia,vt Chalcedonen̄.ſynodus teſtatur,maximæ authoritatis exponitis, vltimo ex præcedẽtibus ac conſequẽtibus verbis eis oſtẽdam,ipm non aliter ſenſiſſe , q̃ in noſtro li- — Iohan.

ſtrò libro ſcriptum videtur. In explicandis aũt his tribus capitibus. P. amp. nõ ero multus, neq; mea vagabit oratio, ſpe adductus ſancti ſpirius, de quo agitur, bonitate, vos nõ mediocrem per nos ab ipſo grãm conſecuturos, quo quidẽ magnus Baſilius plenus, nõ potuiſſet in tanta materia, de qua agimus, diuerſis in locis diuerſa cõſcribere, quãdoquidem ſancti doctores in his, quæ ad fidẽ ſpectarent, ſibiipſis cõſtare, nullibiq; contraria ſcripſiſſe creduntur. Nuper ergo cum eſſem in ampliſſimi S. Sabinæ cardinalis domo, Ambroſio eius fratre præſente, egregio literarum Græcarum interprete, Leonardus Aretinus literarum Græcarum profeſſor eruditiſſimus, ac huius ciuitatis illuſtriſſimus, Scriba, vel (vt vulgo dicitur) cancellarius, vetuſtiſſimum quoddam volumẽ Græcum nobis attulit, in quo quidem quęrẽtibus nobis quãdam epiſtolam, forte fortuna ſermo quidam Baſilij de ſancto ſpiritu occurrit, quem ego ſperãs tum videre miraculum (credebam etem id, quod fuerat, magnum Baſilium ſancti ſpiritus plenum, in ipſo ſermone claram aliquam & manifeſtam ſentẽtiam reliquiſſe) eiuſdem ampliſſimi cardinalis iuſſu perlegi, quo quidẽ perlecto maximas ipſi ſancto ſpiritui gratias egimus, ꝙ nobis euenit ex ſentẽtia, vt quod a Chriſtianis in hac materia celebrari debeat, id ex eodem ipſo ſermone cognouimus. Vnum quidẽ patrẽ (inquit) vnum filium, vnum ſpiritum ſanctum iuxta diuinam traditionẽ profitendum nobis eſt, nõ autem duos patres, neq; duos filios qñquidẽ ſpũs neq; filius ẽ, neq; nuncupatur, nõ eñ a ſpũ accipimus aliqua, queadmodũ a filio ſpũs, ſed eo ad nos veniente, noſq; ſanctificante diuinitatis hæreditatẽ ſuſcipimus necnon hæreditatis æternæ præmium, ac æternorum bonorum primitias. Hæc ſunt, quæ nos a ſpiritu accipimus, quæq; vobis creata fuere, atq; a ſancto ſpũ cauſata. Siquidem igitur. P. amp. iuxta Baſilium, non ita nos a ſpiritu accipimus, queadmodum a filio ſpiritus. Non autem a ſpiritu creaturas accipimus, ſequitur, vt quod is a filio accipit, diuinum ſit, quãdoquidẽ quæq; res vel diuina vel creata creditur eſſe. Quæ aũt ſint illa, q̃ nos a ſpũ ſuſcipimus, Baſilius ipſe declarat, videlicet diuinitatis hæreditatẽ, ac hæreditatis ęternæ pmiũ. Scriptũ eſt eñ: Ego dixi dij eſtis. Nã facti filij cohæredes, dij poſſumus appellari, & hæreditatis æternæ, ac æternoꝝ bonoꝝ participes efficimur. Qua quidem ratione Baſilius ipſe ſententiam improboꝝ euertit, ꝙ illud eſſe, quod ſpiritus accipit, creatorum bonorum cauſa eſt. Nunc venio ad ſecundum & luce clarius demonſtrabo, magno Baſilio non mediocri dedecori fore, ſi ſic intelligat, quemadmodum a patre Epheſio exponitur, quod quidem vtranq; noſtram expoſitionem diligentiſſime conferentibus palam fiet. Id igitur (ſi Iubet) agamus. Nam in noſtro libro ſcriptum eſt ita, cur enim neceſſe eſt, ſi ordine ac dignitate tertius eſt ſpiritus, natura quoq; ipſm tertium eſſe, in veſtro autem ita: cur enim neceſſe eſt, ſi ordine ac dignitate ſecundus eſt ſanctus ſpiritus, natura quoq; ipſm ſecundum eſſe? In noſtro ergo libro tertius, in veſtro autem ſecundus, ſanctus ſpiritus ponitur.

Pſalm. 81

Mar. ¶ Immo in noſtro quoque libro tertius legitur.

Iohan. ¶ Deinde in noſtro hæc verba ſequunt, Dignitate nãq; ipſm ſecundũ a filio, cum ab ipſo eſſe habeat, & ab ipſo accipiat, & annũtiet nobis, & omnino ab illa cauſa dependeat, pietatis ratio tradit, natura vero tertia vti, nec a diuinis ſcripturis docti ſumus, nec a dictis poteſt conſequenter ratiocinari. In veſtro autem libro legitur ita. Dignitate nanq; ipſm ſecundum a filio, tradit forſan ratio pietatis, vbi verbum, forſan, ambiguam reddit orationem, & magnum illum Baſilium dubitaſſe demõſtrat. Deinde in veſtro libro ſic legitur, natura vero tertia vti, nec a diuinis ſcripturis docti ſumus, nec a dictis poteſt cõſequenter ratiocinari, vbi nonnulla verba deeſſe videtur. Deinde Baſilius prędictorum reddit rationem, vt in vtroq; libro legere eſt, nam inquit: Quemadmodum filius ordine quidem a patre ſecundus eſt, quoniam ab illo, & dignitate, qm̃ origo atque cauſa exiſtẽdi pater ipſi eſt, & quoniã per ipſm acceſſus & adductio ad deũ patrẽ, natura vero nullo modo ſecũdus, quoniã in vtroq; vna eſt deitas. Poſtea in noſtro libro hæc verba ſequũtur, quæ in veſtro neutiq̃ extãt. Ita videlicet ſanctus ſpũs & ſi dignitate & ordine ſecũdus a filio eſt, nõ tñ veriſil'r alienæ ipſm eẽ naturæ inde cõſequitur. In his ergo, q̃ de filio Baſilius loquit, bene cõuenimus, vbi vero de ſpũ mentionẽ facit, liber veſter deficere, ac mendoſus eſſe videtur. Quis enim ambigit, an verbum illud, forſan, non ſit Baſilij? ac cõtra tanti viri exiſtimationẽ poſitum. Nam id ſemp potius eſſe debet, ex quo quippiã demõſtratur, qñquidem (vt dialectici dicũt) ex ambiguis & abſtruſis nil prorſus poteſt dilucida

A dilucidari,cū a notioribus ad minus nota procedere, natura nobis inſitū ſit,qui quidem demonſtrandi modus a ſapiētibus approbatur. Nam Eunomius ita ratiocinabat. Quoniam ſpiritus dignitate tertius eſt, vt ex ſcripturis ſacris habetur, idcirco ſequitur ipm̄ natura quoq; tertium eē. Cuius quidē argumēti illationē & conſequētiam Baſilius volens euertere, pluribus exemplis ſcripturæ ſacræ demōſtrat, dicēs angelorum, alios primos, alios ſecundos, alios ordine dignitateq; tertios eē, non tamē ex eo conſequi, natura quoq; tertios eē. Siquidē igitur ipē Baſilius verbo, forſan, fuiſſet vſus, argumētum eius in Eunomium, quod clarum eē debebat, valde fuiſſet ambiguum. At inconueniēs eē videtur tali tantoq; viro tantam inurere notam, de quo Chalcedoneñ. ſynodus teſtat, ipm̄ exactiſſimā accuratiſſimamq; tradidiſſe doctrinam. Porro q̄ exactiſſimam de ſancto ſpiritu nobis ſciētiam tradidiſſet, ſi verbo, forſan, vſus fuiſſet? Illud ergo, forſan, quod magni Baſilij ſenſum corrūpit, ex libris eius deleri penitus debet. Prēterea is magnus Baſilius in eodē ſermone clariſſime dicit, ſanctum ſpiritum a filio accipere. Quod autē accipit, id profecto non creaturam, vt nos, verum (vt ſupra dictum eſt) diuinum eē neceſſe eſt. Etenim quidnam aliud obſecro, ſanctus ſpūs, in ipa trinitate a filio accipit? quandoquidē, quod accepit, vel accipit, vel in futurum accipiet, id æternaliter habet. Et filij auditus a patre, ac eius notio idem ſunt. Et diuinorum intelligētia, & eē ipſorum idē eſſe creduntur. Nec

B non illud, a patre audire, nil aliud apud Latinos & Græcos eſt, (vt probabo) q̄ ex patre ſubſtantiam capere. Quod ergo ſpiritus a filio accipit, id notio & eē diuinaq; ſubſtantia eſt. Cur igitur eſt cenſendū magnū Baſilium in ſermone de ſancto ſpū, quē in eius celeberrimo die habuit, abſq; aliqua hæſitatione dixiſſe ſpiritū a filio accipere, alio vero loco, eundē ipſum Baſilium de eodem ſpiritu, quo plenus fuiſſe creditur, illud, forſan, tam inconſtanti ſentētia protuliſſe? Veræ nanq; ſentētiæ ab hominibus ſanctis, ſacris literis traditæ fuerant, quibus innitēs Baſilius, in Eunomium vehemēter inuehebantur. Sed venio ad tertium illud, quod ab initio vobis probare promiſeram, vt ex præcedētium & conſequētium verborum Baſilij nexu cognoſcatis, cuius nam ſentētiæ fuerit. Nam clariſſime patet, verbis his, forſan pietatis ratio tradit, orationem hāc, quæ ſubſequitur, ita videlicet & ſanctus ſpiritus & ſi dignitate & ordine, ſecundus a filio eſt, non tamen veriſimiliter alienæ ipm̄ eē naturæ inde conſequitur, oppoſitam eē, quandoquidē ſimpliciter ac ſine ambiguitate a Baſilio fuerat prolata, & ſi qdam fallaces homines ex eius ſentētia inferebant, ſpiritum ſanctum natura quoq; tertium eē. Ex his igitur Baſilij verbis, non enim a ſpiritu accipimus aliqua, queādmodum a filio ſpiritus, cum nil aliud prēter diuinam naturā poſſit accipere, necnō ex alia eiuſdē Baſilij authoritate, palam fit, verbum illud, forſan, ipſius Baſilij neutiquàm eſſe, quandoqdem ſibi ipſi conſtare non videretur, quod ei magno dedecori eēt, ſiquidē igitur accipere eē ac procedere, idē ſignifi

C cant, & ſpiritus a filio accipit, vt probatum eſt, ſpiritus ergo ex filioq; procedit. Sed vt magni Baſilij ſentētia fiat clarior, verba eius in tertio contra Eunomium libro altius repetam, vix tandē (inqt) blaſphemijs in vnigenitum ſaturatus, ad ſpm̄ ſanctum tranſiit, totiq; ſuæ cōſentanea volūtati de ipō etiā diſſerit, ſic ſcribēs: Cum vero hæc nobis de vnigenito ſufficiāt, reliquū eſt, vt de paracleto q̄q; dicamus, nec opiniōes inexquiſitas multorum ſequemur, ſed ſanctorum in omnibus doctrinam cōſeruabimus, a qbus cū dignitate ac ordine tertiū ipm̄ didicerimus, tertium q̄q; natura eē credidimus, hæc Eunomius arrogans & ſupbus, q (vt Baſilius conſequēter dicit) quod non putat oportere in ſimplici & ſincera fide multorum, pmanere, ſed artificioſis qbuſdam cauillatorijs rōnibus ad id, quod ſibi videtur veritatem rurſus commutare, ſatis verbis ſuis oſtendit. Cum enim contēnat opinionem multorum, qui ſpiritum ſanctum glorificant, ſanctorum ſimulat conſeruare doctrinanm, & tacet eos, q ſibi ipām tradiderunt. Nam ex eorum ſcripturis cognoſceremus, an hæc illatio, & (vt ita dixerim) cōſequētia ex ipſorū ſentētia fuerit, ſi ordine ac dignitate tertius eſt ſpiritus, ipſum natura quoq; tertium eſſe. Magnus ergo Baſilius in Eunomium inuehitur, quod ipſorum ſanctorum libros non citaſſet, ex quorum ſentētia inferebat ſanctum ſpitum natura quoq; tertium eſſe, quorum quidem ſanctorum authoritatem Baſilius approbabat, ſanctum ſpiritum (vt ſupra dicitur) tertium eſſe, verum ipām Eunomij conſequētiam reprobabat, ſpm̄ natura quoq; teriū eē. Propterea q; paulo inferius angelorum exemplum dat, dicēs, alium principē, alium ſubditum, oēs tñ vnius eſſe naturæ. Deinde de ſpiritu inqt, Sic profecto & ſpūs ſanctus dignitate qdē & ordine ſecūdus ē.

Accepit

Accepimus em̃ ipſum tertium a patre & filio numeratum,cum ipſe dñs in traditione ſa D
Matth.28.c lutaris baptiſmatis ordinẽ tradiderit his verbis: Euntes baptizate in nomine patris & fi lij & ſpiritus ſancti,in natura autẽ tertia a filio ac patre deiectum ſpm̃ nullibi audiuimus. Poſtea ſuam ſentẽtiam argumẽto confirmat,dicẽs: Cum em̃ duæ res dicanť, deitas & creatura,dominatus ac ſeruitus,ſanctificans & quæ ſanctificať,qua in parte ſpm̃ ordinabimus? in his,quæ ſanctificantur? at ipſemet ſanctificatio eſt. Et infra: Non ergo ipſum principalẽ natura ſpm̃,fas eſt nobis conſeruum dicere, nec creaturis cõnumerare eum, qui in diuina & beata trinitate cõnumeratur,vnde patet. P.amp. ſanctum ſpm̃ nõ creaturis,ſed ipſi diuinitati connumerãdum eſſe,quãdoqdẽ quæq́ʒ res vel diuina,vel creatura creditur eſſe. In qua qdẽ diuinitate magnus Baſilius ſpiritũ ſanctũ ordine ac dignitate tertium eſſe,crediderat,quippe q pauloante protulerat filium a patre ſecũdum, ordinẽ qdẽ,quoniã ab illo,dignitate vero,qm̃ origo & cauſa eſſendi pater eſt,ſanctum autẽ ſpm̃ a filio ſecũdum: hic vero extra creaturas ipm connumerat,quæ qdem (inquit) a cõmunicatione,quam cũ illo habẽt,qui natura ſanctus eſt,ſanctificationẽ habẽt, ſpũs autẽ natura ſanctitas eſt,illis vero participatione ineſt. Siquidẽ igitur ſanctus ſpũs tertius eſt, neceſſe eſt filium,cauſam & principiũ eius eſſe per diuinæ naturæ participationẽ. Quãdoqdem (vt q̃ ſæpiſſime protuli) inter diuinas pſonas ordo,ab vno in aliud eſſe creditur quo qdem vna pſona ex alia ſubſtãtiam & eſſe, ac ordinẽ accipit. Vnde euenit, vt qm̃ E nobis conceſſum eſt,accipere & eẽ idem ſignificare, ſpũs, qui a filio habet eſſe, ab ipſo quoqʒ procedat. Alias q̃qʒ Baſilij authoritates. P.amp. poſſem afferre,ad oſtendẽdum ſanctum ſpm̃ a filio eſſe,atqʒ procedere, necnon ad eaſdẽ duas eiuſdẽ Baſilij authoritates luce clarius explanandas, verum maius operæptium mihi videť, vt ad Athanaſium veniamus,quẽ quidẽ ſi bene. P.reuer. expoſuiſſes,intellexiſſes melius ipſum,qui in apologia ſua in Arrium dicit, ſi ſanctus ſpũs ex patris filijq́ʒ ſubſtantia non eſt, curdei filius
Matth.28.c in ſymbolo ſanctificationis ipſum connumeraſſet? dicẽs: Euntes,docete oẽs gẽtes. Igiť ex Athanaſio patet,ſi ſanctus ſpũs ex patris filijq́ʒ ſubſtantia non eſſet,nulla prorſus rõne in ſanctificationis ſymbolo connumerareť. Porro vos Græci dñi noſtis,quod a vobis ſymbolum diciť,id a Latinis compoſitionẽ vel ſignum nuncupari iuxta beatũ Clementem,q poſt ſanctũ Petrũ ad beatum Iacobũ ſcribẽs,inqt: Apoſtoli cõgregati ſymbolum fecere,q̃d quidnam ſignificet,exponẽs dicit,quod qdem ideo compoſitio ac ſignum diciť, ꝙ ij quãdam compoſitionẽ confecerant, ex qua q̃d crediť, demonſtratur. Propterea patres optimi, ſanctificationis ſymbolum ab Athanaſio nominať, ꝙ baptiſmatis charactere,ac ſigno,Chriſtianus a non Chriſticola differre creditur. Ergo pauloante vobis probaui clariſſime,ita ſanctum ſpm̃ ex filij ſubſtantia habere eſſe, queadmodum filius ex patris. Nunc autẽ Athanaſius inquit,ſi ſanctus ſpũs a filio non haberet eẽ F cum ipſo non connumerareť. Porro autẽ. P.reuerẽ. quoniam ſeſſione proxima rñdens mihi dixiſti,me hincinde ſumere authoritates neutiq̃ ad rem ptinẽtes, queadmodum in beati Epiphanij authoritatibus feceram,q bus qdem ab re verbum, eſt, apponebam, idcirco ad Epiphanium ipſum venire volo. Et quoniã complures interpretes docti ac in philoſophia pręclari,pręſertim ſereniſſimus Imperator hic adſunt,ideo nõ alijs teſtibus opus eſt,ad probãdum,an verbum, eſt, in ipſis Epiphanij dictis ſubintelligi debeat, q̃d non equidẽ primus, verum Ambroſius appoſuerat,dicẽs ita: Filium Epiphanius dicit, qui ex ipſo,ſanctum autẽ ſpiritũ ,qui ex vtroqʒ, quæ qdẽ Epiphanij authoritas prima fuerat. De qua iteꝝ ex vobis quæro,an hæ duæ prępoſitiões, ex, verbum, eſt, neceſſario includant? Nam ipſe multis in Ambroſii expoſitionibus talẽ modum loquẽdi comperio,vt mos eſt Græcis,qui,cum verbũ neceſſario intelligiť,illud non exprimunt,queadmodum etiã Baſilius fecerat,q dicẽs ſpiritum ordine dignitateq́ʒ tertium, verbum omiſerat,q̃d neceſſario intelligiť. Altera vero Epiphanij authoritas fuit hæc, neqʒ filium nouit qs,niſi ſpũs ſanctus,q vere clarificat, & docet omnia,q ex patre filioq́ʒ,vbi verbum, eſt,deeſt,ipſum tñ ſubintelligiť. Rogo igiť te. P.reuerẽ. ne in poſteꝝ orõne morali, vel verbis quãdoqʒ mores ſignificãtibus, vti velis,quãdoqdẽ ex ipſis nil firmi poterimꝰ aſſequi. Et ne me in eo amplius repꝛhẽdas,ꝙ quæ verba neceſſario ſubintelliganť,ea exprimo. Ad ſecũdam aũt Athanaſii authoritatẽ breuibus rñdeo, ex ea nobis credẽdum, ſi diligẽter ipſam ppenderimus,ſanctũ ſpiritũ ordine ac dignitate tertiũ eẽ. Talẽ (inqt) ordinẽ & naturã ſanctus ſpũs habet ad filiũ,qualẽ filius ad patrẽ. Quonã igiť pacto, q ſpiritum di

A ritum dicit creaturã eſſe,idẽ quoq; de filio nõ neceſſario credet: Hoc eſt ob ipſorꝫ ordinis ſimilitudinẽ. Ordine nãq; naturæ iuxta philoſophos & theologos(vt aliàs demõſtraui)quippiã ex aliquo generat:ac ex vna pſona producitur altera. Porro aũt nõ debemus in theologia rerꝫ diffinitionibus aliter vti,q̃ ipſe ſignificent,q̃q; a doctoribus accipi ſoleant. Siquidẽ igit ordo naturæ proceſſionis eſt ordo,p quã vna res ab alia natu rã accipit,q̃ quidẽ natura principium eſt,quo, vel per q̃d (vt Damaſcenus etiã inquit) ſequitur generationẽ eſſe ordinẽ naturæ,nõ veluti generãtis,verꝫ quo generans generat,q̃d quidẽ principiũ cõmunicabile eſt. ¶Ne mutes dictiones,P.R. Aliud em̃ eſt dicere ordinẽ & naturã,aliud vero ordinis naturã. ¶Ordo ſecundũ naturã, R.P.& ordo naturæ idẽ ſignificant,quẽadmodũ de pſona,ex qua fit aliud,dici poteſt,ſi relationem principij habeat,q̃d quidẽ ſecundũ naturã cõmunicat. Vnde ſequitur ſanctũ ſpm̃ ordine ac natura ſecundũ poſt filiũ eſſe,& ab eodẽ eſſe accipere, ac cõſequẽter ab ipſo procedere. Sed hæc hactenus. Nã de tẽporanea ſancti ſpũs proceſſione ſuo loco dicemus,q̃nquidẽ alterius eſt cõſiderationis. ¶Operæpretiũ eſſe noſtris,P.amp. vt breuibus diſputetis,vos aũt tã longã habuiſtis orationẽ,vt antea dies defecturus videatur: q̃ noſtri reſpondere ſufficiant. Quibus dictis,ſeſſio miſſa fuit,& ad diẽ ſabbati dilata. Mar. Iohã. Imp.

¶Die ſabbati.xiiij.menſis Martij,ſeſſio.xxij. Florentiæ.

B SI ad oẽs orationis tuæ partes oratione ppetua rñdere velim,hic dies mihi,P.R. ad dicendũ nequaq̃ ſufficeret. Qm̃ igitur ſermones prolixi nobis inutiles ſæpiſſime viſi fuerũt:idcirco ſingulã quanq̃ orationis tuę partẽ memoria (vt potero) repetendo ad ipſas ſigillatim paucis rñdebo,te interrogãdo,ac ex te rões quærendo,& tibi cũ fuerit opus reddẽdo. Qm̃ aũt,P.R.dixiſti,nos primã Athanaſij authoritatẽ non bene intellexiſſe,q̃nquidẽ ipſam male expoſuimus, ideo noſtrę reſponſionis exordiũ ab ea ſumemus. ¶Vt diſputatio noſtra,P.R. iuxta prioris noſtri ſermonis ordinẽ,habeat,a magno Baſilio debes incipere,deinde ad Athanaſiũ venire. ¶Qm̃ ſeſſione proxima,P.R. magni Athanaſij authoritas recitata & expoſita fuit a te,idcirco mihi videt,vt eandẽ prius explanemus,clarioreẽq; reddamus,poſtea vero ad magnũ Baſilium veniamus. ¶Vt ordine bono,P.R. hac in re procedamus, agendũ eſt nobis(vt dixi)ſin minus inter nos confuſio poterit exoriri. Nã in ſuperiore ſeſſione primo ex me q̃ſiuiſti,an credere magnũ Baſiliũ huius fuiſſe ſnĩæ,ac vna cũ ſanctis ſuis maioribus ſenſiſſe,ſanctũ ſpm̃ ordine dignitateq; tertiũ eẽ,deinde verbis eius a te explanatis, continuo ad Athanaſium veniſti. Ego vero vt eodẽ ordine tibi reſponderẽ,eandẽ Baſilij authoritatẽ prius expoſui;ac eius aliã ſimul attuli,& ex p̃cedentiũ cũ conſequentibus eiuſdẽ Baſilij verborꝫ nexu,mentẽ ipſius dilucidaui,necnon ex tua expoſitione magnũ ipm̃ Baſilium inconueniens ſequi,demonſtraui:in extremũ aũt ad magnũ Athaſium veni. Ne igitur orationes noſtræ confundant,idẽ nobis ordo ſeruãdus eſt,cũ p̃ſertim beatiſſimus dñs noſter ſereniſſimo Imperatori,ac nobis oĩbus id contendẽtibus begne conceſſerit,vt ſingulis argumentis atq; orationis partibus rñdentes, eouſq; diſputationẽ noſtrã trahamus,quouſq; controuerſiæ noſtræ modũ inueniamus. Ad primam igitur magni Baſilij authoritatẽ prius rñdere debes. ¶Volebã equidẽ,R.P. eodẽ ordine,quo proxime ſum loquutus,adhuc in p̃ſentia tecũ agere, ac in primis oſtendere, magni Athanaſij authoritatẽ ad noſtrã magis ſententiã,q̃ ad veſtrã facere. Verꝫ q̃n tibi videtur,vt tui ſermonis ordinẽ ſequar,in hoc etiã morem gerã tibi,& a Baſilij authoritate incipiã. Primo,tribus argumentis probare conatus es,librũ veſtrũ mendoſum nõ eſſe,quẽ ipſi dubio procul corruptũ eẽ putamus. Quorꝫ q̃dem argumentorꝫ primũ fuit ꝙ idem Baſilius alio etiã in loco teſtatur,ſanctũ ſpm̃ a filio eſſe habere, alterꝫ,ꝙ contra eius eẽt exiſtimationem(q doctor egregius admirationeq; valde dignus exiſtit)ſi de diuinis dogmatibus hæſitans,verbo,forſan, vſus fuiſſet,ac non ſine ambiguitate ſuã ſentẽtiam literis mãdaſſet. Poſtremo,ex nexu verborꝫ ipſius Baſilij iudicatis veſtrũ librũ incorruptum,noſtrum aũt mendoſum eſſe,ſanctumq; ſpm̃ ordine dignitateq; tertiũ eẽ. Sed anteaq̃ vobis rñdeamus,hæc Baſilij authoritas recitet. Vnum(inq̃t)patrem,vnum filium,vnũ ſpm̃ ſanctũ eſſe iuxta diuinã traditionem profitendũ nobis eſt,non aũt duos patres,neq; duos filios,q̃nquidem ſanctus ſpũs filius non eſt,neq; nominat. Et reliqua. In q̃bus verbis,P.amp. non legitur,neq; ex ipſis neceſſario poteſt inferri, ſanctum ſpm̃ a filio eſſe accipere,nã illud,non em̃ a ſpiritu accipimus aliqua, quemadmodum a filio Iohan. Mar. Iohã. Mar. Iohan. C Mar.

ſpiritus,ſic debet exponi,nos non a ſpū accipimus aliqua,quēadmodum a filio accipi- D
mus ſpiritum,nā ſpūs apud Græcos neutri generis eſt. Et illud,quemadmodum a filio
ſpūs, q̄d vos pro nominatiuo caſu accipitis,nos accuſatiuum credimus eē,quæ qdem
expoſitio noſtræ ſententiæ ac verbis ipſius Baſilij,necnō eiuſdem mēti q̄ maxime cō-
uenire videtur(vt ſtatim monſtrabimus)nā ſancti ſpiritus inimici hac diſiūcta oratiōe
vtentes,cōtra Chriſtifideles ſic argumentari ſolebāt. Si ſpūs ex patre genitus eſt,ecce
duo filij,ſin aūt ex filio,ecce duo patres,hoc eſt pater & filius. Aduerſus quos hæreti-
cos magnus Baſilius inqt: Vnū patrē,vnum filium,vnum ſpiritū ſanctum iuxta diui-
nam traditionem profitendum nobis eſt. Nā ſanctus ſpūs,quis ex patre procedat,nō
tamen filius eſt,neq; ex ipſo vt filius natus,propterea (inquit) non autem duos patres,
neque duos filios,qñquidem ſanctus ſpūs filius nō eſt, neque nominat. Porro autem
patet nos a filio ſpm̄ ſanctum accipere,id eſt,adoptionis ſpiritum,nā filij ſecundum ſui
Galat.4.a. naturā proprium eſt,nos p ſpiritum adoptare,vt Paulus ad Galatas ſcribit: Qm̄ autem
eſtis filij dei,miſit deus ſpiritū filij ſui in corda veſtra, clamātem abba pater. Siquidem
igitur ſpm̄ adoptionis a filio accipientes,a patre dicimur adoptari, a ſpū vero nil aliud
præter ſpm̄ ipm accipimus,quēadmodū a filio ſpm̄ ipm,qui ab ipo alius eſt, ſequitur
ſanctum ſpm̄ nō eē filium propterea nec a ſacris literis filius nominat. Hoc ergo ſenſu
magnus Baſilius protulit,ſpm̄ nō eſſe filium,q̄ a ſpū nō accipimus aliqua, ab ipo vide- E
licet aliena,& per ſeſe ſubſiſtentia,quemadmodū filij ſpiritum accipimus,alium ab ipo
ſecundum eius perſonā,ſed ipm ſpiritum ad nos veniente,& nos ſanctificantem,ac no
1.Cor.12.b bis ſua chariſmata donaq; largientē ſuſcipimus,vt Apoſtolus inquit: Hæc autē omia
operat vnus atque idem ſpūs,diuidens ſingulis prout vult. Ipſe vero vnde habeas pa-
ter reuerende,ſpiritum a filio eē accipere,nō video,cū ex his,quæ longa oratione reci
Iohan. tauimus Baſilij verbis,neutiq̄ inferri videatur. ¶ Quāuis longā orationē R.P.in ex-
ponendo Baſilio habuiſti,rem tamē ipſam neutiq̄ tetigiſti,præterq̄ q̄ in fine ex me q̄-
ſiuiſti vnde illā expoſitionē habuerim. Ego aūt tibi reſpondeo,verba hæc, vnū patrē,
vnū filium,& reliqua,nō abſolute,ſed definite,ac determinate prolata fuiſſe. Propterea
paulo inferius inquit,nō em̄ a ſpū accipimus aliqua,quēadmodum a filio ſpūs,quæ q-
Mar. Io. dem cōparatio eſt. ¶ At non ita nobis videtur. ¶ Vt ſi quis verbi gratia dixerit,
nemo de ſereniſſimi Imperatoris ſubditis,ab eo quicq̄ accipiet,quemadmodū eoꝝ ali-
quis,q̄s in conſilium ſummus pontifex adhibet,ab ipſo accipiet. In qua quidē oratione,
quemadmodū non poteſt intelligi,vt illud, aliquis quos in conſilium adhibet,ſit caſus
accuſatiui, ita quoque neceſſe eſt,vt illud,a filio ſpiritus, nominatiui ſit caſus.

Mar. Res ita,vt dicis,P.R.ſe haberet,ſi ſic ſcriptū eſſet, quemadmodū a filio ſpūs accipit.
Veꝝ cum ſpūs(vt ſæpe ſæpius dictū eſt)accuſatiui ſit caſus,ea, quam ipſe dicis cōpa- F
rationem,a mente Baſilij aliena videtur eſſe,quēadmodum ipm exponis,nos ſcilicet a
ſpū non accipere aliqua,quemadmodum a filio ſpūs. Nā ipſe volens oſtendere ſpiri-
tum non eſſe filium,verbis his vſus fuit. Quæ quidem ſi ad mentē ipſius Baſilij confe-
ras,nos ipm melius explanare cognoſces. Idcirco magnus Baſilius inquit,ſanctus ſpūs
non eſt filius,neq; nominatur,q̄ ipm a filio non accipimus,q ab eo perſonaliter differt,
a ſpiritu aūt nō accipimus aliqua,quæ ab ipſo differrent,quēadmodum is ſpiritus alius
a filio eſt. Deinde ſequitur,ſed ipm ſpiritum ad nos venientem,ac nos ſanctificantem,
& nobis ſua chariſmata largientem,videlicet communionem diuinitatis,filijq; cohære
ditatem,& reliqua id genus dona ſuſcipimus. Sic ergo magnus Baſilius debet exponi.
Iohan. Nam expoſitio hæc,eius ſententiæ melius conuenit. Non accipimus (inquis)a ſpi-
Mar. ritu aliqua,quæ ab ipſo differant. Nō ea differre intelligo, quemadmodū ſpūs a fi-
Iohan. lio alius exiſtit. Velim equidem huic veſtræ ſententiæ obijcere, vtpote ſacræ ſcri-
Mar. pturæ,ac ipſi veritati contrariæ. Cur obſecro,cum is doctor id ſentiat?
Iohan. Quæro ex te P.R.an ſancti ſpūs dona ſint ab eis donis diuerſa, quæ nobis tribuit?
Mar. Non ea ratione ſunt alia,vt per ſeſe proprijsq; perſonis ſubſiſtant, quēadmodū fili-
Iohan. us ac ſanctus ſpūs per ſeſe ſubſiſtere creditur. Non equidem quæro,an ſancti ſpūs
Mar. dona eo modo ſint eadē vel diuerſa. Sunt ſane diuerſa,non tn̄ per ſeſe ſubſiſtentia.
Beſ. Quamuis ſpiritus dona ſuſcipiamus,ea tamen per ſe non ſubſiſtunt.
Iohan. At paulo ante proferebatis,ipſa diuerſa eſſe a ſpū,quēadmodum ipſe diuerſus a filio
Mar. creditur eſſe. Eandem ipſam ſententiā illa Baſilij authoritate confirmare poſſumus.

Quæro

A Quæro ex te,R.P.vtrum ſpũs a filio datus,creator ſit,an creatura? Nam quæuis res Iohan.
creator creditur eſſe vel creatura.Porro aũt ipſi credimus ſanctũ ſpiritũ creatorem eẽ,
opera vero eius creata,vtrum(inquã)is ſanctus ſpũs,quẽ deus per Ieſum Chriſtum in
nos infundit abunde,ſit creatura nec ne? Obmutuit pater Epheſius.Iteꝝ peto,P.R.an
ſancti ſpũs gratiæ,vna cũ ipſo,ac eius perſona Chriſticolis largiantur vel ne? & an ſint
eædẽ cũ his,q̃ ab hominibus ſuſcipiuntur.Videns aũt Imperator Epheſiũ reſpondere
nolle,ac timens,ne ſermo ad aliã quæſtionẽ tranſiret,Græciq; cogerent de creatore ac
creatura diſſerere,iuſſit ne amplius de q̃ſtione hmõi verba facerent.Latinis aũt eadẽ re
petentibus,ita reſpõdit. Hæc ad propoſitũ,P.amp.nequaq̃ ſpectare vident̃,neq; ab Imp.
huiuſcemodi quæſtione noſtrũ dependet negotiũ:de quo ſolo,non aũt alia de re,quæ
forſan cauſa futuræ nobis controuerſiæ fuerit,inter nos agere conuenit.

At operæpretium eſſet,sereniſſime Imperator,vt hæc etiã quæſtio diſſolueretur. Iohã.

Illa Baſilij authoritas,P.amp.longe aliter a nobis,q̃ a vobis exponit̃.Siquidẽ igitur Mar.
ex ambiguis ac obſcuris,nil neceſſario poteſt concludi,ſequitur vos nihil ex ipſis oſten
dere poſſe.Quãuis aũt authoritas ipſa ſic etiam poſſet exponi,quemadmodũ vobis vi-
detur,a ſpũ nõ accipimus aliqua,quemadmodũ a filio ſpũs accipit,licet talis expoſitio
prioribus verbis Baſilij nequaq̃ cõueniat,quia tñ ex ea nõ infertur,filium ſpũs cauſam Iohã.
eſſe,idcirco ipſa omiſſa,ad aliã veniamus. Ex beati Cyrilli literis,P.amp.quæ ſic inci
piunt,ſeruatore noſtro clare loquẽte,docemur,nos non ſolũ accurate verba perpẽde-
re,verumetiã doctoris mentẽ diligẽter inſpicere debere.Siquidem igitur authoritates
B ſanctoꝝ in mediũ proferẽtes,ipſaꝝ ſenſum exacte nõ explicare,diſplicereq; vellemus,
cõtra ſane Cyrilli canonẽ ageremus.At ipſi,q profitemur ipſam Cyrilli ſententiã & le
gem ſeruare,illã Baſilij authoritatẽ meridiana luce clariorẽ eẽ tenemus,de qua tantũ hi
merito poſſunt ambigere,q eam exponunt male,vt vobis credimus contigiſſe. Qui cũ
ipſam non bene intelligatis,in multa incidistis incõmoda,ac facitis eandem ipſam autho-
ritatem,oppoſita ſimul includere,proferentes,quemadmodum a ſpũ accipimus aliqua,
ita etiã a filio ſpũs,quod contra omnes doctores videtur eſſe:quandoquidẽ ſpiritũ ac-
cipientes a filio, ſpũs etiã dona ſuſcipimus, necnõ eadem dona ſuſcipientes, ſpiritũ etiã
ipm̃ vna cũ eius donis accipimus.Quemadmodũ Paulus apoſtolus inquit:Charitas au
tem dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritũ ſanctũ,qui datus eſt nobis.Siquidẽ igi Roma.5.a
tur accipientes a filio ſpiritũ,ſpũs etiam dona(vt eſt ſupra dictũ)accipimus, & ipſa do-
na ſuſcipientes,ſpiritum etiã ipm̃ ſuſcipimus.Et magnus Baſilius inquit:A ſpũ non ac
cipimus aliqua,quemadmodũ a filio ſpũs,vbi profecto,qa quãdã accipiendi diuerſita-
tem is doctor intellexiſſe videtur,neceſſe eſt,vt ſpũs nominatiui,non autem accuſatiui
ſit caſus.Latinoꝝ itaq; patrum expoſitio vera & clara eſt,vt non accipiamus a ſpiritu
aliqua,quemadmodum a filio ſpũs accipit,nam ipſa dona(vt ipſi etiam paulo ante dixi
ſtis)a ſpiritu ſunt ſeiuncta,& quod ſpũs a filio accipit,diuinũ idemq; cum ipſo ſpũ cre-
C ditur eſſe,quandoquidem creatura nõ eſt:ſua vero dona,quæ nobis largitur, proculdu
bio creaturæ ſunt.Neceſſe ẽ ergo,hãc magni Baſilij authoritatẽ exponi ſic,& intelligi.

Nos nõ inficiamur,P.amp.hanc veſtrã expoſitionẽ poſſe ſtare ac verã eſſe,cũ om- Mar.
nes in hoc cõueniamus,fieri nõ poſſe,vt abſq; ſpũ nos eius dona acceperimus, quãdo-
quidem ſingula eoꝝ cum eodem ſpũ ſuſcipimus,ꝙ totus ſpũs in ſuis ſingulis donis exi
ſtit.Quæ qdem verba tametſi vera ſint,adhuc tamen expoſitio noſtra vera poteſt eſſe.
quãdoquidem a ſpũ nõ aliqua ꝑ ſeſe ſubſiſtentia ſuſcipimus,quemadmodũ a filio ſpm̃
accipimus.Quæ qdem expoſitio ꝑcedentibus Baſilij verbis cõſona magis videt̃.Quæ
omnia,P.amp.quãuis veriſimilia ſint,nequaq̃ tamen ex ipſis cõſequitur,ſanctũ ſpiritũ
a filio eſſe accipere,ſed nos ab ipſo ſpũ creaturas ſuſcipere.Hæc ergo,P.R.melius de-
monſtrato,de quibus inter nos controuerſia eſt. Vt tibi pater Epheſius morem ge- Imp.
reret,huic quæſtioni,P.R.reſpõdit.Verũ in poſterũ ne verbũ quidẽ de ea faciet,quan
doquidẽ nõ tot de cauſis huc cõuenimus. Hęc expoſitio,P.amp.vera eſt,vt ſpũs no Iohan.
minatiui ſit caſus.Nã hæc oratio,a filio ſpiritũ accipimus, nos ſpiritũ vnã cũ eius donis
accipere ſignificat,vt ait Apoſtolus:Dilectio dei poſita eſt in cordibꝰ noſtris,hoc eſt, Roma.5.b
ideo,ꝙ filius dat nobis ſpm̃.Accipere igitur a filio ſpm̃,nil aliud ſignificare videt̃,q̃(vt
paulo ante dictum eſt)ſpiritum cum eius donis accipere:quæ quidem donorum acce-
ptio nil aliud eſt,q̃,quod idẽ Baſilius in eodẽ loco declarat,videlicet diuinitatis cõmu

nicatio,& bonoꝝ participatio,ac pignus hæreditatis æternæ,quæ oĩa (vt Baſilius inqt) D
a ſpũ accipimus. Quæ igiť a ſpũ accipere credimus, his eadẽ donis ipſis eſſe videntur,
quæ nobis filius elargiť per ſpiritum. At magnus Baſilius,non enim(inquit) a ſpũ acci-
pimus aliqua,quemadmodum a filio ſpũs:quæ quidem ſi,ſpũs, caſus eſſet accuſatiui,
eſſent eadem. Veꝝ maxima differentia debet eſſe inter ea, q̃ ſpũs a filio accipit, quæq́;
ipſi a ſpũ accipimus,qñquidem principium in theologia notiſſimum eſt,id, q̃d ipſe Ba
ſilius in eodem loco citat,duo tãtum gña reꝝ exiſtere,id eſt creatorem & creaturã,por
ro dona,q̃ ſpũs nobis largiť,creaturæ ſunt & ſeiuncta,ſpũs vero ſanctus creator. Vn-
de ſequiť,ſi non a ſpiritu accipimus aliqua,quemadmodum a filio ſpũs, vt id, q̃d ſpũs a
filio accipit,diuinitas ſit. Tua igiť expoſitio nulla ratione menti Baſilij conuenit. Hæc
Iohannes. Nolente aũt Epheſio quicq̃ de hoc amplius proferre, Imperator ſic dixit.

Imp. De propoſita quæſtione neceſſe eſt,in p̃ſentia diſputetis,de hac vero forſan alias.

Iohan. Equidem te,sereniſſime Imperator, ſapientiſſimum ac ingenioſiſſimum eſſe puto,
mihiq́; pſuadeo,te veritatem huiuſce rei cognoſcere,ac ipſum Baſilium aliter exponi
nõ poſſe. Siquidem igiť tibi lubet,vt finẽ his ponamus,ſatis tibi libentiſſime faciemus.

Iul.card. Si qua dubitatio eſt,Pater reuerende, viderint auditores. Ita quoq́; nobis videtur.

Imp. Dñs prouincialis,P.amp. Baſilij authoritatem q̃ optime declarauit,ita vt aliter expo

Iul.card. ni nõ poſſit,vt vobis omnibus exploratũ eſt,idcirco(ſi vobis placet) ad alia veniamus. E

Imp. Io. De hac quæſtione ſuo loco conſiderabimus. Quoniã de his ſatis eſt dictũ, ideo
ſi beatiſſimo ſummo põtifici & ſereniſſimo Imperatori videť,orationem noſtrã ad alia

Mar. transferemus. Qm̃ authoritas ipſa videť ambigua,& vtraq́; ex parte varie intellecta,

Iohã. idcirco ad alteꝝ orationis tuæ caput(ſi lubet)veniamus. Nos autẽ profitemur ipſam

Mar. ſatis ſuperq́; expoſuiſſe ac dilucidaſſe. Fieri non poteſt,P.amp. vt ſpiritũ in loco ter-
tio diſponamus & numeremus,nã in diuinis pſonis non ſunt,primum ſecundum ter-
tium,neque vnum duo tria, veꝝ vnum & vnum,& vnum & vna ſubſtãtia. Siquidem
igitur generare,producereq́; non naturalia & propria,ſed hypoſtatica ſunt,ſequitur,ſi
ſanctus ſpũs ex patre filioq́; produciť,vt ex duabus pſonis producať,quæ duæ cauſæ,

Iohã. ac duo principia eſſent. Nequaq̃ pater reuerende, nequaq̃. Non enim duo princi-
pia,duasve cauſas in diuinis,veꝝ vnicum tantum principium & cauſam profitemur.
Nã pater vt pater ad filium refertur,filij enim eſt pater. Similiter filius, vt filius ad pa-
trem,patris nãq́; filius eſt,quo quidem non exiſtente pater eſſe non poterit,quandoq-
dem relatiua ſunt. At ſanctus ſpiritus neque ad patrem, neque ad filium, quatenus pa-

Mar. ter & filius ſunt,per ſe poteſt referri. Eſt ne ita,an non? Quid ni?

Iohan. Porro ſpũs vt ſpiritus ad ſpirantem refertur. Spirãtes vero ſunt, pater ſimul & filius
cum ſine vlla controuerſia ſpũs patris filijq́; dicatur eſſe:qui quidem vna eademq́; ſpi-
ratione,facultateq́; productiua,ſpiritum ſanctum ſpirãt atque producunt. Quæ quidẽ F
potentia facultasq́; productiua,cum vna eademq́; numero ſit,patris præcipue creditur
eſſe,a quo etiam filius accipit ipſam. Qua ratione,P.amp. dicere ſolemus patrem & fi-

Mar. lium,vnicum ſpiritus ſancti principium & cauſam eſſe. Fieri ne poteſt,P. reuerẽde,

al's,duarũ p-ſonarum. vt *duæ pſonæ vna ſit cauſa? Nimiꝝ perſonæ coniungi non poſſunt,alioquin verum
eſſet Sabellij dogma. Si me patienter & æquo animo auſcultaueris,me P. reuerẽde,

Iohan. facile intelliges. Nã vnicã cauſam, vnicumve principium patrem in diuinis eſſe profite
mur,filij quidem p generationem,ſpũs autem p proceſſionem. Porro, qm̃ pater in ge
nerando filio,ſine tempore ſpiritum ſimul producit, idcirco filius ex patre accipit eſſe,
ac ſimul ſpiritum ſanctum producere,non ex ſeſe,ſed ab illo,a quo etiã habet eſſe. Qua
quidem ratione(vt ſupra diximus)pater p̃cipue ſimpliciterq́; ſancti ſpũs cauſa eſt. Nõ
igitur in diuinis duo principia ſunt,propterea,qa q̃cũq́; filius habet, ad patrẽ referunť.

Mar. De his hactenus. Nunc ad ſecundã partem veniamus. Liber(inquis) veſter incorru
ptus eſt,noſtri vero ex eo mendoſi creduntur eſſe,ꝙ non conuenit credere magnum
Baſilium in ſancti ſpiritus theologia dubitaſſe,ac verbo, forſan, vſum fuiſſe,dicentẽ for-
ſan pietatis ratio tradit. Ipſi autem tibi reſpondemus, hanc magni Baſilij ſententiã non
fuiſſe,neq́; aliquos ſanctos id literis mandaſſe,quod Eunomius proferebat, ſanctum vi
delicet ſpiritum ordine dignitateq́; tertium eſſe, vt ex ipſius Baſilij verbis apparet. San-
ctorum(inquit)ſimulat conſeruare doctrinã. Et infra. Qui vero illi ſancti ſint,& in qui-
bus ſermonibus doctrinã fecerunt,non poteſt dicere. Fuerit ne vnq̃ homo ſic audax,

qui di-

A qui diuinorum dogmatũ innouationes induceret?nullos profecto ſanctos Eunomius poterat citare,qui talem ſententiã habuiſſent. Nã magnũ Athanaſium nequaquam ſanctũ eẽ credebat,& ante ipm neminem ſanctũ doctorem fuiſſe cõſtat,q illam ſententiã habuiſſet. Neque igitur Eunomius oſtẽdere poterat,eã fuiſſe ſanctorum doctrinã,neque ipſam Baſilius ſuſcepiſſe videtur. Porro qm̃ Eunomius ſcripturæ ſacræ potuiſſet inniti,in quo ſeruator noſter inquit: Euntes docete omnes gentes, baptizãtes eos in noĩe patris,& filij, ac ſpũs ſancti,ex qbus verbis quiſquã forſan credere poſſet,ſanctum ſpm̃ ordine ac dignitate tertium eẽ,idcirco magnus Baſilius id diſputatiõis cauſa ſuſcipiens,ac ex hypotheſi ſumens,inquit,ſanctũ ſpm̃ dignitate ſecundũ eẽ a filio,forſan pietatis ratio tradit, pietatis quidẽ rationẽ appellans eam,quã ex ſancto euangelio habemus,ita vt hoc modo magnũ Baſilium exponentes,credere debeamus ipm in hoc hæſitaſſe,an ratiõe pietatis,hoc eſt,ex ſacra ſcriptura haberetur,ſanctũ ſpm̃ dignitate quoque tertiũ eẽ, proptere a(inquit)cur em̃ neceſſe eſt,& ſi dignitate,ac ordine tertius eſt,natura quoque ipm tertium eẽ?ita vt illud,forſan,ad id debeat referri,quod ex ſacra ſcriptura non clare patet, ſanctum videlicet ſpm̃ dignitate tertium eẽ. Ne autem quiſquam crederet ſanctum ſpiritũ ex eo dignitate tertium eẽ,quod ordine tertius eſt,ideo magnus idem Baſilius(vt in noſtro libro bene ſcriptum eſt)poſt angelorum exemplum inquit:ſic profecto & ſpũs ſanctus dignitate quidem & ordine ſecundus eſt,vt aiunt, accepimus enim ipm tertium a patre & filio numeratum,& reliqua. Cui ſoli euangelicæ authoritati,P.amp. Eunomius innitebatur,qñquidem ſanctorum aliã non habebat,qua ſuã ſententiã tueretur. Quod quidẽ euangelicũ dictũ Baſilius(vt ſæpenumero dictũ eſt)dans Eunomio eo modo interptandũ,verbo,forſan,vſus fuit,ac ſi ſic dicere voluiſſet. Eunomi⁹ euãgelio forſan innititur,quod forſan dicit,ſanctũ ſpm̃ dignitate tertium eſſe, nõ tamen inde conſequitur ipm natura quoque tertium eẽ. Qui quidẽ Baſilius,cũ vocaret in dubium,an ſanctus ſpũs dignitate tertius ſit,idcirco in eodem ipo ſermone ſic inquit. Nõ tamen alienæ ipm eſſe naturæ inde conſequitur,quanquã cõcedendũ non ſit. Quæ quidem particula, quãquam concedendum non ſit,in veſtro libro nequaquã habetur. Non igitur magno Baſilio dedecori vel turpitudini creditur eẽ,ſi in eo ſermone,quem non affirmans,ſed ex hypotheſi ſumens,verbo, forſan,protulerit. Sic ergo Baſilium, noſtris libris, qui quam plurimi ſunt,acquieſcentes,exponimus, ac intelligimus.

Matth. 28.c

B

Vt veritas libri noſtri,ac ſimul veſtrorum falſitas appareat,P.amp. fierique non poſſe,vt aliqua rõne,ex veſtris hmõi libris veritas habeatur,tres oẽs Baſilij in Eunomiũ libros, ſecundũ Ambroſii expoſitionẽ,diligẽter examinaui,ex quo quidẽ bene cognoui,in quibus nã differamus. Quæ dũ explico,attendite,obſecro. In noſtro quidẽ libro ſcriptum eſt ita. Dignitate nãque ipm ſecundũ a filio,cũ ab ipo eſſe habeat,& ab ipo accipiat, & annuntiet nobis,& oĩno ab illa cauſa depẽdeat,pietatis ratio tradit:natura vero tertia vti, & reliqua. In veſtro aũt ita: Dignitate nãque ipm ſecundum eẽ a filio,forſan pietatis ratio tradit,natura vero tertia vti,& cætera, vbi multorum verborum defectus patet clariſſime. Præterea Baſilius volens probare ſpm̃ ita ſeſe habere ad filium, quemadmodũ filius ad patrẽ,his verbis vtitur. Nã queãdmodũ fili⁹,ordine quidẽ a patre ſecũdus eſt,qm̃ ab illo & dignitate,qm̃ origo,atque cauſa eſſendi pr̃ ipſi eſt,& qm̃ p ipm acceſſus & deductio ad deũ patrẽ:natura vero nullo modo ſecũdus,qm̃ in vtroque vna eſt deitas,ita videlicet & ſanctus ſpũs,& ſi dignitate & ordine ſecũdus a filio eſt,nõ tamẽ veriſimiliter alienæ ipm eſſe naturæ inde conſequitur. Hæc in noſtro volumine, In quibus quidẽ verbis nulla eſt ambiguitas vel cõditio,ſed ſimplex ac mera cõparatio vel ſimilitudo. Vos tamen his verbis hoc additis,quanquam concedendũ non eſt,& facitis, vt argumentum & ratio tanti viri ſit ambigua & conditionalis. Sed eſt alia quoque magna noſtrorum codicũ diſſonantia. Nam magnus ipſe Baſilius,poſt angelorum ac ſyderum exemplum,* eandẽ veram,ſimplicem,ac ſine ambiguitate,aliquave conditione certam concluſionẽ infert,ſanctum ſpiritũ dignitate & ordine tertium eſſe,quam quidẽ pietatis ratione,cui inniti maxime videtur, demonſtrat. Accepimus enim (inquit) tertium a patre & filio numeratum,cum ipſe dominus in traditione ſalutaris baptiſmatis ordinem tradiderit his verbis, Euntes,docete omnes gentes,baptizantes in nomine patris,& filij,& ſpiritus ſancti. Quæ ſane verba Baſilius pietatis vocat rationem. Quibus verbis opinionem ſuam(vt dictum eſt ſupra)fulcitus,ſanctum ſpiritum dignitate & ordine tertium eſſe oſtendit,

Iohan.

C

forte aſt, tandem

Matth. 28.c

quæ omnia ſequentium cum præcedentibus nexu valde cõſonant. Nam angelorum D exemplũ pro vero ac abſoluto ſuſcipiens, ſic ex eo argumentatur. Quemadmodum angelorũ alius princeps, alius ſubditus, & tamen omnes angeli natura ſunt, & in dignitate quædam diuerſitas, in natura vero cõmunitas eſt, ſic profecto & ſpũs ſanctus, &c. In quo quidem argumento, quod in prima propoſitione videtur accipere, id ſimplex, abſolutum, definitum, ac ſine aliqua conditione, aut hæſitatione videtur eſſe, ergo neceſſe eſt, vt id, quod ex eo conſequitur, certũ & non ambiguum ſit, quemadmodũ ex noſtri codicis lectione habet. At in veſtro verbũ hoc (vt aiunt) additum eſt, ita vt magnus Baſilius non ex certa ſcientia, verũ dubitanter eam ſententiam habuiſſe videatur. Videre videor. P. amp. verba Baſilij, vt in veſtro noſtroq; codice ſcripta ſunt, memoriter repetiſſe. Verũ, ſi qua in parte defecerim, eam tu reuerende pater explana, quandoquidem mihi videtur non alijs in Baſilij verbis nos differre. Vt autem veritas magis pateat, in exponendis ipſis patienter conſtanterq; pſiſtamus. Nam in ipſis vertitur cardo, cum eiſdem, iactis pro fundamentis, magnus Baſilius in Eunomium diſputat, quæ quidem verba ſi eſſent ambigua, nil prorſus oſtendere poſſent. Quæro igitur ex te reuerende pater, id quod ſeſſione proxima ex me petijſti, vtrum ex hac Baſilij authoritate ſentias, magnũ Baſilium crediſiſſe aliquos ſanctos fuiſſe, qui crediſiſſent, literiſq; E mandaſſent, ſanctum ſpiritũ ordine dignitateq; tertium eſſe, necne?

Mar. Equidem pater reuerẽde, neq; Baſiliũ id ſenſiſſe, neq; ipm crediſiſſe, hanc fuiſſe ſanctorũ ſententiã, neq; deniq; aſſenſum fuiſſe Eunomio, proferenti ſententiã ipſam a ſanctis ſibi fuiſſe traditã, cenſeo, vt ex ipſius Baſilij verbis apparet.

Iohan. Vt magnũ Baſilium, pater reuerẽde, hoc ſacrum concilium intelligat optime, ab initio tertij in Eunomium libri vſque ad eam partẽ, cur enim neceſſe eſt omnia verba Baſilij repetens, ipſum explanabo, quandoquidem ipſe non pauca præterijſti. Vix tandem (inqt) blaſphemijs in vnigenitum ſaturatus, ad ſpm ſanctũ tranſiit, totiq; ſuæ conſentanea voluntati de ipſo etiã differit, id eſt, cũ nil a ſanctis habuiſſet. Deinde verba Eunomij repetit. Cũ vero (inqt) hæc nobis de vnigenito ſufficiant, reliquũ eſt, vt de paracleto quoque dicamus. Nec opiniones nõ exquiſitas multorũ ſequemur, ſed ſanctorũ in omnibus doctrinã cõſeruabimus, a qbus cũ dignitate ac ordine tertiũ ipm didicerimus, tertium quoq; natura eẽ credidimus. Hæc Eunominus, In quo quidem ſermone magnus Baſilius tria verba in primis notare videt. Primũ illud, nec opiniones nõ exquiſitas multorũ ſequemur. Secundũ illud, ſed ſanctorũ in omnibus doctrinã conſeruabimus. Poſtremũ illud, a qbus cũ dignitate ac ordine, & reliqua. Quibus omnibus eodem ordine contradicit, ita dicens. Quod igitur non putat oportere in ſimplici, ac ſyncera fide multorũ permanere, ſed artificioſis quibuſdã ac cauillatorijs rationibus ad id, qd ſibi videtur, veritatem F rurſus cõmutare. Eunomium igitur reprehẽdit, ꝙ multorũ fidem deſpicere videbatur, qua ſpiritum ſanctũ glorificarent. Ex quibus qdem verbis apparet, Eunomium bene nouiſſe, q nam hi fuerint, q eam de ſpũ ſancto opinionem habuerint, quos tamẽ Eunomius nihili faciens, ſanctorũ ſimulat conſeruare doctrinam, & tacet eos (inquit Baſilius) quemadmodum in ſermonibus ſuis de filio fecerat. Et infra. Qui vero illi ſancti ſint, & in qbus ſermonibus. Et paulo infra. Cur eñ neceſſe eſt, & reliqua. Quæro igitur ex te reuerende pater, an ipſe magnus Baſilius multorũ illorũ ſentẽtiam nouerit, quos Eunomius ſectari noluerat? & an artificioſa & cauillatoria Eunomij ſciuerit argumenta, qbus veritatem euertere cupiebat? Credo equidem, P. amp. Baſilio hæc omnia explorata fuiſſe, necnon qui nam hi ſancti fuerint, quos Eunomius proferre non poterat.

Mar. Eunomius, pater reuerende, multorũ opinionem de ſancto ſpũ eam eẽ intelligebat, quam multitudo Chriſtianorum ex traditione baptiſmatis ſalutaris conceperat. Ex eo enim ꝙ ſanctus ſpũs cum patre & filio diſponitur, atq; numeratur, pie quoque Chriſtiani crediderant, ſpiritum ſanctum eiuſdem eẽ naturæ.

Iohan. Bene igitur Athanaſius, ac cæteri ſentiebant?

Mar. Ipſi etiam credebant cum pluribus.

Iohan. Eunomij autem artificioſos ac ſophiſticos ſermones, quos putas fuiſſe?

Mar. Quia multorũ ſpernebat opinionem, ꝙq; ſanctorum doctrinã ſimulabat ſeruare, qs nequaq̃ proferre, nominareq; potuiſſet (nullos enim tales fuiſſe credendum) ꝙ deniq; ſanctum ſpiritum ordine dignitateq; tertium eẽ concedens, ipſum natura quoq; tertiũ eẽ artificioſe cauillatorieq; ratiocinabatur. Quam quidem concluſionem Baſilius volẽs euer

A lens euertere, dat, non tamen concedit Eunomio, ſpiritũ ordine dignitateq́ tertiũ eſſe, probans, nõ tamen ex eo neceſſe eẽ, vt natura ꝗq́ tertius ſit. Patet ergo Eunomĳ rõnes artificioſas fuiſſe, qbus cõcludere, oſtendereq́ nitebatur id, quod ex ipſis neceſſario nõ potuiſſet inferre. Eunomius, P. amp. ſanctum ſpiritũ ordine ac dignitate tertiũ eſſe, a ſanctis accepiſſe profitebatur, ratus ex eo ſimpliciter, ac ſine cõtrouerſia concludere poſſe, ipſum natura tertium eẽ. Neceſſe enim fuerat ei ad cõcluſionem ipſam probãdam, argumento ſaltem ſophiſtico, apparenterq́ vero vti, quod qdem fuiſſe creditur, iam quod a ſanctis accepiſſe dicebat. Idcirco Baſilius (inquit) ſanctorũ ſimulat conſeruare doctrinam, non autem dicit artificioſas & cauillatorias rationes accepit. Patet igitur Eunomium ex præcedenti vero, concluſionem ſuam oſtendere voluiſſe, ac ipſam veram eẽ putaſſe. Quod quidem Eunomĳ argumẽtũ, ſi bene perceperitis, dubio procul vobis patebit, ipſum concluſionem eam inferre voluiſſe. Cum ſanctis autem illis, q ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eẽ proferrent, ipſe Baſilius ſentiebat, q̃rũ ſententia Eunomio nequaq̃ opitulabatur, vt ex ea concluſionem ſuam poſſet inferre, ſanctum videlicet ſpiritum natura quoque tertium eẽ. Quandoquidem ſancti, tametſi noti fuerint, quoniam tamen eorum ſententia ad Eunomĳ rem neutiq̃ facere videret, idcirco is Eunomius ipſos (vt inqt Baſilius) nominare non audebat, quos multos eẽ dicens, opiniones eorum non exquiſitas appellabat, qui ſancti ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eẽ profitebantur, quos tamẽ Eunomius paruifaciebat, & nulli alĳ ſancti fuerant, quos vere poſſet citare. Propterea Baſilius inqt, qui vero illi ſancti ſint,
B & in qbus ſermonibus doctrinam fecerunt, non poteſt dicere, quibus quidem Baſilĳ verbis pater Epheſie falſo videris adduci, vt credas ipm Baſiliũ neutiq̃ credidiſſe, ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eẽ, nec illos vnq̃ ſanctos huiuſmodi ſententiam habuiſſe, cum, ſi qui fuiſſent, eos (inquis) Eunomius citauiſſet. At ipſi dicimus, nõnullos ſanctos noſtros ante ipſum fuiſſe, qui cum eius opinionis fuerint, ſpiritus ſancti quoque proceſſionem credebant, Eunomium autem Arrianorum ſecta inuolutũ, cũ ipſis ſanctis ſentire noluiſſe. Nunc redeo ad proximum meum ſermonem, ad quẽ etiã reſpondiſti. In quo qdem Eunomĳ verba repetĳ, vt vos. P. amp. rem noſtram melius intelligeretis, Magnum dicebam Baſilium volentem Eunomio contradicere, ſuã primo cõcluſionem ſimpliciter poſuiſſe, ac ipſam deinde (vt ex noſtri codicis lectione videtur) duabus rationibus demonſtraſſe: altera, ꝙ quemadmodũ filius ſe habet ad patrẽ, ita etiã ſpũs ad filium: altera vero angelorũ exemplo, quippe q verus ratiocinandi modus exiſtit, vt ex propoſitionibus veris, ſimplicibus, ac abſolutis, veræ, ſimplices, & abſolutæ concluſiones inferantur, quandoquidẽ canon certus, ac non fallax in dialectica eſt, vt ex propoſitionibus veris, falſum inferri non poſſit. Cum igitur vera & nõ ambigua magnus Baſilius propoſuerit, cõcluſionẽ etiã verã neceſſario intulit. Differt autẽ nihil, ſiue illa fuerint argumenta, ſiue authoritates, ſacra nãq́ ſcriptura & authoritates
C ſanctorũ, verorũ argumẽtorũ vim habẽt. Ex veſtri vero libri lectione duo nõ parua incõmoda ſequi vident, nã ex propoſitionibus veris falſa cõcluſio ſequit, & ex ambigua Baſilĳ propoſitiõe vera nõ aũt ambigua cõcluſio habet. Quod dubio procul fieri non põt: nã neceſſaria cõcluſio ex dubia propoſitiõe nequaq̃ cõſequit. Diſpice igitur obſecro, P. reuerẽde, qbus in tenebris verſere, in hac iſta tua perſiſtens ſententia, nam ex his duabus rationibus patet librum veſtrum in hac parte mendoſum & corruptum eſſe.

Nõ eqdẽ arbitror, P. amp. neceſſariũ eẽ, vt ex ſimplici ac abſoluta oratione cõcluſio ſimplex & abſoluta ſemp ſequat, quin immo fieri poſſe exiſtimo, vt quippiã verũ ſimpliciter ſit, id, q̃d tñ ex eo infertur, non verũ ſimpliciter, ſed ex hypotheſi, ac alicuius poſitione verũ exiſtat. Queadmodũ magnus Baſilius ratiocinari videt, qui angelorũ exemplis, quæ vera ſimpliciter ſunt, nõ neceſſariũ eẽ diuerſam ipſos naturã habere, demonſtrat, & ſi alius quidẽ princeps, alius vero ſubditus (vt inqt Baſilius) ſit: quippe q poſitis angelorũ exẽplis, datoq́ ſanctũ ſpiritũ ordine ac dignitate tertiũ eſſe, quod Eunomius ab euãgelio habere profitebat, nõ tamẽ neceſſarium eẽ demõſtrat, ſpiritũ natura quoq́ tertiũ eẽ. Non igitur verũ eſt, vt ex ſimpliciter abſoluteq́ veris, id, q̃d cõcludit, tale ſit. Mar.

Vt me melius intelligas, reuerende pater, hoc exemplũ do tibi. Homo currit, ergo mouetur. In quo quidem argumento neceſſe eſt intelligere, non ſolum hominẽ ſimpliciter currere, verum etiam ex conditione, vt ſi homo currit, moueatur. Iohan.

ddddd iiĳ Non

Mar. ¶Non ita ſe habet. His dictis ſeſſio fuit dimiſſa, ſancta iubente ſynodo, vt die Mar- D
tis frequẽs iterum conueniret.

¶Die Martis. xvij. mẽſis Martij ſeſſio. xxiij. Florentię.

Mar. NOſtra q̃dem religio. P. amp. non ab hominibus, neq; per homines initium habuit, cõfirmataq; fuit, verũ ab ipſo dño Ieſu Chſo, quẽ diſcipulis ſuis clare & aperte locutũ fuiſſe credimus: idcirco verbis ambiguis & obſcuris poſtpoſitis (licet ea etiã accurate cõſiderata, a nobis magis q̃ cõtra nos faciãt) eo noſtram tranſferamus orõnẽ, vnde re℞ omniũ canonẽ nos habere oportet. Porro aũt credendũ eſt, magnũ Baſiliũ nec cõtra Chrm dñm, & eius diſcipulos, nec ipſo℞ poſteriores, nec ſibijpſi diſſona ſcripſiſſe, memoriæq; prodidiſſe, vt pluribus eiuſdẽ Baſilij verbis vobis probauimus, ac dei benignitate, a quo dicẽdi facultatẽ habemus, probabimus. Age igi laudemus diſcipulũ a p̃ceptore, ac ſeruũ a dño, & eundẽ ipſm Baſiliũ in ſuis ſermonibus, nõ a dño diſcrepaſſe, verũ ipſm ſecutũ fuiſſe probemus. In primis q̃dem deus, & verbũ, ac primus theologus, & theologo℞ oĩm doctor, cũ extremo ſermõe diſcipulis ſuis illa

Iohan. xv. d theologiæ ſecreta proderet, dixit: Cũ aũt venerit paracletus, quẽ ego mittã vobis a patre, ſpm̃ veritatis, q a patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me. In quo q̃dem ſermone, cum de tribus perſonis mentio fit, tribus etiam verbis vtitur, ſingulis, videlicet ad perſonam ſingulam referẽdis. Nam de ſpũ ſancto protulit illud, cum autem venerit E paracletus, de ſeipſo patreq;, quem ego mittam vobis a patre, de ſolo autẽ patre, q a patre procedit, Inſpice igitur obſecro. P. reuer. q̃ exactiſſimam theologiam nobis tradiderit. Per illud eñ, cum venerit, maximam ſpũs libertatem ac facultatem oſtendit, per illud vero, quẽ ego mittam vobis a patre, ſuam & patris beneuolentiam erga ſpũs ſancti præſentiam, apparitionemq; demonſtrauit, per illud autẽ, qui a patre procedit, patrem ſpũs cauſam eſſe patefecit. Pro qua℞ duabus primis partibus Gregorius theologus in ſermone de ſancto ſpiritu, quem in feſto Pentecoſtes habuit, inq̃t. Venientẽ q̃dem vt liberum, miſſum vero non vt ἀντίθεον, hoc eſt, contra deum. Quoniam eñ pater iam diu præcognitus fuerat, ac deinde filius, poſtremo vero ſpiritus ſanctus apparuit, ne quiſquàm impius crederet ipſum alterius exiſtentem naturæ, ac voluntis aduerſus deum veniſſe, idcirco a patre & filio mitti dicitur, ita vt illa miſſio, ipſorum beneuolentiam (vt eſt ſupra dictum) ſignificet. Idem in alio de ſancto ſpiritu ſermone theologus idem inquit: Mittitur q̃dem œconomice, venit autem ſua ſponte, ſancti ſpiritus apparitionẽ ob generis humani commodum œconomiam appellans. Ergo queadmodũ verbum mittere, ad patrem ſimul & filium refertur, venire, vero ad ſpm. Solus enim ſpiritus venit, minimeq; neceſſe eſt intelligere, perſonam aliam cum ipſo veniſſe, vel venire, ita quoq; credẽdum eſt verbum, procedere, ad patrem ita referri, vt ex ipſo ſolo, non autẽ F ex filio proceſſio fieri intelligatur. Cur etenim de ſancto ſpiritu loquens dñs, eum ex ſe & patre mitti protulit? de proceſſione vero faciens mẽtionem, non a nobis dixit, vel ex me, patreq; procedere, verum qui a patre procedit? Quoniam igitur ſpiritus ſancti proceſſio pr̃is propria ẽ, idcirco neceſſe nõ eſt, vt filius in ea intelligat, cuius q̃dẽ rei teſtis ẽ ſæpe nominatus Gregorius, qui de diuina℞ p̃ſonarum proprietatibus loquens, inq̃t: Propterea noſtris in terminis ſtantes, ingenitum & genitum, & quod ex patre procedit, proferimus, vt ipſe deus, & verbum dicit. Siquidem igi ſancti ſpũs proprium eſt, non quidem ſimpliciter, ſed ex patre procedere, proprium vero cum eo, cuius eſt proprium, neceſſario conuertibile eſt, ac eidem æquale, neceſſe eſt, has enuntiatiões veras eſſe quod ſanctus ſpũs eſt, id ex patre procedit, & quod ex patre procedit, id ſanctus ſpiritus eſt, ita vt ſi quid aliud eſſet, quod ex alio quoq; procederet, id ſpiritus ſanctus non ſit, quod palam eſt ſecundum veram rationem conuerſionis. Fieri ergo non poteſt, cum ſanctus ſpiritus ex patre procedere dici, vt ex filioq; ſubintelligat procedere, quam q̃dem firmiſſimam rationem, ex noſtri ſeruatoris verbis, necnon ex noſtro theologo habuimus. Nunc ad ipſius noſtri ſeruatoris diſcipulum, & arcanorum eius partici

I. Cor. 2. c pem, & cœleſtem hominẽ, ac vas electionis Paulum veniamus, quidq; ipſe de ſancti ſpũ ac eius eſſentia ſcripſerit ad Corinthios, accurate conſideremus. Nos autem (inquit) nõ ſpiritum mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex deo. Ne autem quiſpiam crederet Paulum ex filio quoq; ſubintellexiſſe, per beati Iohannis theologi doctrinam inſpiciat, eandem ipſam Pauli theologiam dilucidantem, ea videlicet in parte, qua ſemper virgine

dei ge-

A dei genitrice Maria fauente, magno ac admiratiōe digno Gregorio arcana theologiæ aperuit, vt beatus Gregorius Niſſenus in eius vita teſtatur. Qui quidem ſanctus Iohānes inquit. Vnus ſpūs ſanctus ex deo eſſentiā habens, ac p filium manifeſtatus hominibus, & reliqua. Vnde clarū eſſe videt, fieri non poſſe, verbum, ex filioq; ſubintelligi, nā huic rationi, ex deo eſſentiā habens, non illud ſtatim ſubiunxiſſet, ac, per filium manifeſtatus hoibus: qua quidē particula demonſtrauit, ſoli patri propriū eſſe, vt ex ipſo ſanctus ſpūs eſſe habeat, filio aūt, vt per ipm mortalibus appareat. Audientes ergo ſpiritum ex deo eſſe, non eſt neceſſe, quinimmo fieri non pōt, vt ex filio ſubintelligāt, qñquidem hæ duæ orationes, ſanctum ſpm̄ ex deo eſſentiā habere, ac p filium manifeſtari, diuerſa ſignificāt. Hoc enī filio, illud, vero patri, dubio procul aſſcribit. Quæ omnia ex literis ſacris habent. Porro aūt Dionyſius Pauli diſcipulus, ac eiuſdem ſecretorū & myſteriorū particeps, quidnā in hoc ſentiat, videam⁹, quippe qui in capitulo, q̄d inſcribitur, quæ ſit vnitio & diſcretio in diuinis, inquit, Eſt aūt & diſcretio in ſuperſubſtātialibus theologijs, non quā dixi tātum, q ſecundum ipſam vnitionem immixte & incōfuſe collocat vnaquæq; principalium pſonarū, ſed q ea, quæ ſunt ſuperſubſtātialis deiformitatis, non cōuertuntur ad ſe inuicem. Solus autem fons ſuperſubſtantialis deitatis eſt pater. Siquidem igitur ſolus fons ſuperſubſtantialis deitatis eſt pater, qua quidem

B ratione a filio & ſpiritu ſeiungitur (loquitur autem de perfecta diuinarum pſonarum diſiunctione) ſequitur, vt neque filius neque ſpūs cum patre, quatenus fons eſt, cōmunicet: alioquin in pſonis ipſis confuſio, non autem ſeiunctio eſſet. Propterea (inqt) neq; coniuncta deſtruere, neque ſeiuncta cōfundere licet. Fontis autē ratio nullo pacto refertur ad filiū, ob idq; ſancti ſpūs cauſa filius eſſe non poteſt: nā a ſuperſubſtantiali diuinitatis fonte ſpūs ſanctus ſcaturit. Siquidē igitur ſolus pater diuinitatis fons eſt, quo quidem a filio ſanctoq; ſpū ſegregat, ſequitur, vt ſolus etiā mittens ſpiritum ſit. Vnde ſequitur, vt veſtrū dogma ex talis tantiq; doctoris ſententia, non ſolū nequaq̄ probet, verū etiā clariſſime refellatur ac reprobetur. Quā quidē ſententiā magnus etiā Athanaſius in ſermone, qui de æterna filij ſanctiq; ſpūs eſſentia inſcribit, ita teſtatur: Diſiungimur (inqt) ab ijs, qui Iudæos ſecuti, cū deum de deo negāt, vt Chriſtianorū fidem euertant, deū vnum vt Iudæi profitent, non q ſolus ingenitus ac ſolus diuinitatis eſt pater, verū q ſine filio, ac ſine fructu viuentis verbi exiſtit. Vbi doctor etiā ipſe, patrē ſolum ingenitū, ac ſolū fontē diuinitatis teſtat. Vt aūt fieri nō pōt, vt eſſe ingenitū, alicui pſonarū cōicet, ita etiā fieri nō pōt, vt fons diuinitatis cū filio cōicet. Vñ ſeqt, vt filius nō ſit fons, neq; cōſequēter ſancti ſpūs cauſa. Ecce P. amp. q̄ clare ſancti doctores ī hac veritate cōueniāt. Sed vniuerſalium q̄q; conciliorū ſentētias, eandē ipſam veritatē teſtātes, in medium proferā. Nā primum Nicenum ad hæſitantem quendā philoſophum pro Leontio Cæſarieñ. præſule, ſcripſit ita. Suſcipe vnā patris diuinitatem, filium ineffabiliter generātis, necnon filij ex eo geniti, ſanctiq; ſpūs, q ex ipo patre procedit, quiq; fi-

C lij proprius eſt, ſecundū Paulum apoſtolum, qui, ſi quis ſpm̄ (inquit) Chriſti nō habet, is non eſt eius. Quæ quidem verba, P. amp. ppendēda ſunt, ac ipſius ſacræ ſynodi mēs accurate conſiderāda, quæ de ſpūs ſancti theologia loquens, videlicet vnde procedat, & diuinitatis cauſam habeat, ex patre protulit, ne quis forſan putaret proceſſionem ad filium debere referri, de quo paulo ante fecerat mentionem. Roma. 8. b

¶ Statutum ordinem mihi, Pater reuerende, prȩterire videris, quandoquidem inter nos conuenit, vt de parte in partem, & de argumento in argumentum progrediamur. Iohan.

¶ Nō equidē ordinē ſtatutū, P. reuerende, peruerto, dū ſtudeo fortiſſimis argumētis oſtēdere, noſtrū magni Baſilij librū nō eſſe mēdoſum, neq; Baſiliū ipm ſibijpſi contradixiſſe. Mar.

¶ Superiori ſeſſione, P. amp. beatiſſimi patris noſtri, necnō Imperatoris ſereniſſimi iuſſu conuenimus, vt de parte in partē, ac de argumēto in argumētū progrederemur, idcirco a magni Baſilij ſermone, quem pro Pētecoſtes celebritate literis mādauit, proximæ noſtræ orationis exordiū ſumpſimus, in qua tametſi forſan multus viſus fuerim, nunq̄ tñ a propoſito ſermo noſter defluxit, ſed in veritatē inueſtigandā vehementer incubuit, quā deinde aſſecutus, ſtatim ad alterā ipſius Baſilij authoritatem in tertio contra Eunomium libro veni, in qua quidē exponenda, longa etiā vſus fui oratione, nihilominus a propoſito nunq̄ ſermonē meū diuerti. Volenti nāq; mihi eā ſententiam patefacere, neceſſe fuit, ipſam clare exponere, fideliterq; interpretari, nunq̄ tñ Iohan.

(vt ſu-

(vt ſupra dixi)ab eius verbis diſceſſi,qua in re mihi videor aſſecutus fuiſſe,vt ex præce D
dẽtium verbo℞ Baſilij expoſitiõe,ſequẽtia reddita fuerint clariora. Poſt hęc argumẽta duo validiſſima protuli,q bus mihi videt probaſſe,verbũ illud forſan,neutiq̃ ſtare poſſe,in qua qdem diſputatiõe pro magnitudine rei breuior eſſe nõ potui. Siqdem igitur reue.P.ordinẽ eundẽ ſeruare voluiſſes, profecto cõtra meã eiuſmodi expoſitionẽ & argumẽta primo dixiſſes. At puto cõtigiſſe,vt argumẽta mea ita tibi valida viſa fuerit, vt ipa nõ potẽs deſtruere,ad aliã materiã veneris,q̃d mihi profecto vehemẽter placeret, ſi etiã tu idẽ affirmares. Porro,ſi ea fugere,declinareq́ꝫ cupiebas,ſaltẽ ad Athanaſii authoritatẽ venire debebas,quã poſt Baſiliũ attuli,quæ qdem nõ minus ac ipſius Baſilij authoritas,ad rem noſtrã ſpectare videt. P.reuer. poſtpoſitis his,ac nullo(vt dictum eſt)ordine ſeruato,alias de ſancti ſpũs proceſſione quæris authoritates,pinde ac illæ,de
Iohan.16.b quibus agimus,in ſancto euãgelio fundatæ nõ ſint. Nũ illa Baſilij ſentẽtia ex his euãgelij verbis,de meo accipiet,& annũtiabit vobis,nõ depẽdet? num in rõne pietatis ac veritatis,quã in traditiõe baptiſmatis ſeruator noſter protulerat, bene fundata non exiſtit?
Iohan.15.d Immo ſi diligẽter.P.reuer.proſpexeris,q̃d in.xv. Iohãnis euãgelio℞ capite dicit,qui a pr̃e procedit,id in ſubſequẽti capite, quonã pacto intelligi debeat,ab eodẽ Iohãne ex-
Iohan.16.b poſitum clare reperies; vbi dicit: Omnia quæcũq; habet pater,mea ſunt,propterea dixi, quia de meo accipiet, & annũtiabit vobis. Siqdem igit & authoritates ipæ, quas citaui, E
& argumẽta noſtra ex ſacra ſcriptura ſunt,magnũ profecto incõueniẽs eſſet,& huic ſacro cõcilio nõ mediocri dedecori,ſi poſtpoſitis ipſis,ac nulla p vos ad argumẽta nr̃a reſponſione habita,ad eas veniremus authoritates,quas modo protuliſti. At longe aliter mihi mens eſt. Nam ſis in dicẽdo multus(vt lubet)q̃nquidem nõ ego,ſed ſereniſſimus Imperator tibi legẽ imponere p̃t,ego tñ diſputationis normã & ordinẽ ſp ſeruabo,ita vt nunq̃ huic tuæ orõni reſpondeã,niſi tu.P.reuer. ſeruato nr̃æ diſputatiõis ordine (vt ſupra dictũ eſt)nobis prius rñderis. Quod qdem agẽdum eſt tibi,ſi nolis tp̃s vane cõterere? A te igit vehemẽter contẽdo,vt ad argumẽta nr̃a rñdeas,ex qbus magni Baſilij mẽtem dubio procul pcipies, niſi aliter ſanctiſſimus dñs noſter iuſſerit. Sed tertiæ ſynodi authoritatẽ,quã etiã S. Cyrillus citauit,quãq; memini alias ad propoſitũ protuliſſe,iterũ repetã. Sancto℞(inquit)pr̃m profeſſinẽ rebus in oĩbus cõſectãtes,quã in ipſis,ſpũ ſancto loquẽte,habuerãt,necnõ mẽtem ipſo℞ diligẽter inueſtigãtes,veritatẽ proferimus. Qui quidẽ canon.P.amp.nobis debet ſeruari,ac ita ſancto℞ authoritates citare debem⁹
Mar. vt cõſtãter ac diligẽter ipſa℞ veritatẽ inueſtigemus. ¶ Diſputatiõis ordinẽ.P.amp. vt inter nos cõuenit,dubio procul ſeruauimus. Porro,q̃niam in exponẽdis nõnullis magni Baſilij verbis proximã ſupioremq́ꝫ ſeſſionẽ(vt noſtis)fruſtra cõtriuimus,ideo ne in ipſis verbis ſemp verſando,ac dicẽdo,& rñdendo,diſputatio nr̃a fiat infinita,maius ope ræpretiũ nobis eſt viſum,nõ obſcuris,ambiguis,& mẽdoſis libris, ve℞ ſancta ſcriptura, & ſancto℞ ſentẽtijs ab oĩbus Chr̃ianis cõceſſis atq; receptis,noſtrã cãm agere. Nam eadẽ ſemp repetẽtes nil vnq̃ profecerimus,cũ p̃ſertim illud verbũ,forſan,nõ nr̃is libris F
additũ fuiſſe clariſſime probauerimus. Nec aũt(vt pauloante dictum eſt)in eis cõtinuo
Locus dubi⁹ Imp. verſaremur,alias authoritates,q̃ maxime Baſilio cõſonãtes,in mediũ proferre volum⁹, vt etiã ex ipſis appareat,nr̃os libros nõ eẽ mẽdoſos,quibus deinde repetitis dialectice, ac ſuo loco,fauẽte deo,rñdere poteritis. ¶ Si pr̃is Epheſii p orõnẽ,pręſt.P.audire expectauiſſetis,vr̃is etiã argumẽtis rñdiſſet,ſed q̃m vos ſemp dicere vultis,nobis vero nũ-
Mar. q̃ opportunitas dat dicẽdi,idcirco pater Epheſius data occaſiõe, rõnes ſuas nũc intẽdit afferre. ¶ Ergo redeamus vnde ſumus digreſſi. Primã ſanctã generalẽ ſynodũ.P. amp. dicebamus, pro Leontio Cæſarieñ. antiſtite ad quẽdã hæſitantẽ philoſophũ ita ſcripſiſſe. Suſcipe vnã pr̃is diuinitatẽ,& reliqua. Vbi ſcitu dignũ eſt,ſanctũ ipm cõciliũ illud ex pr̃e protuliſſe,ne quiſq̃ crederet verbũ ex ipo,ad filiũ q̃q; referri, q̃nquidẽ de eo q̃q; fecerat mẽtionẽ,ac ſi ſic protuliſſet,nõ ex filio,ſed ex pr̃e ſpm̃ ſanctũ procedere. Quã etiã ob cãm illud q̃q; ſubiũxerat,q́ꝫ filij ,pprius ẽ,pinde ac ſi dixiſſet, tãetſi ſpũs ex filio nõ ,pcedat,nõ tñ ẽ alien⁹ ab ipo,q̃nquidẽ cõſubſtãtiales exiſtũt. Ad quã qdẽ intel
Roma.8.b ligẽtiã Paulus dixiſſe credit,ſi qs ſpiritũ Chr̃i nõ habet,is nõ eſt eius,vt btũs etiã Cyrillus Theodorito rñdens,a quo qdẽ incuſabat ſe credere ſpiritũ ſanctũ ex filioq; procedere,inqt: Quãuis ſanctus ſpũs ex deo & patre procedat,nõ tñ alienus a filio eſt. Sed de his alias,ſi dabit opportunitas,accuratius cõſiderabimus. Quibus qdẽ cũ ſanctis pr̃ibus ac ſan-

A ac ſancta ſynodo magnus etiã Baſilius cõuenit,quippe qui.xviij.capite ad Amphilochium inqt.Spũs Chriſti dicit,vt eius proprius ſecundũ naturã,hoc eſt,vt cõſubſtantialis:quẽ ſi Baſilius credidiſſet ex filio accipere eẽ,nõ ipm,vt eius propriũ ſecundũ naturam,veꝝ vt procedentẽ, & ex ipo habentẽ eẽ,ac annuntiantẽ,dixiſſet,quæ ſane verba magis cõſequi viderent.Qui etiã magnus Baſilius in ſermone cõtra Sabelliũ & Eunomiũ inqt:Equidẽ ſpm̃ cũ patre,nõ aũt ipm patrẽ eẽ noui,necnõ ipm cũ filio accepi, nõ aũt filiũ nuncupatũ,& proprietatẽ eius ad patrẽ intelligo, qñquidẽ ex patre procedit:ad filiũ vero,qñquidẽ illud audio,ſi qs ſpm̃ Chriſti nõ habet,is nõ eſt eius.Inſpicite,obſecro,P.amp.hæc verba,ꝙ eius,ac alioꝝ ſanctoꝝ patrũ dictis cõſona ſint.Ad patrem(inquit)qñquidem ex patre procedit,ad filiũ vero,qm̃ Apoſtolus dicit: Si qs ſpiritum Chriſti nõ habet,is nõ eſt eius,id eſt ſimplr̃,quia ſecũdũ eius naturã proprius eſt,(vt paulo ſupra dictũ fuit) nõ aũt qa ex ipſo procedit. Quid clarius,qd dilucidius hac tãti viri ſentẽtia poterit eſſe? Diſpicite,obſecro,P.amp.pro canone ſola veritate vtentes,an ei fuiſſet cõueniens talia verba memoriæ tradere,ſi ſanctum ſpm̃ credidiſſet ex filioq́ꝫ procedere.Hæc ex prima ſancta gñali ſynodo habemus:qbus profecto conſona magnus idẽ Baſilius ſenſiſſe videt,quæ quidẽ ſynodus in ſuo ſymbolo ſeruatoris verbis innitẽs,qbus in baptiſmatis traditiõe fuerat vſus,ſanctum ſpm̃ ita cum patre filioq́ꝫ diſpoſuit,vt poſt patris filijq́ꝫ theologiã ſermonẽ ſuũ ad illũ tranſtulerit.Cuius deinde
B ſpũs ſancti theologiã altera gñalis ſynodus exponere,quaq́ꝫ ratione contra ſancti ſpũs inimicos cũ patre filioq́ꝫ diſponeret dilucidare,volens,protulit,& in ſpm̃ ſanctum dñm & viuificãtẽ,ꝗ ex patre procedit,qui cũ patre & filio ſimul adorat & conglorificatur. Vbi ſanctoꝝ illoꝝ intelligentia nobis diligẽtiſſime ppendẽda eſt,vtpote qui primã illã ſancti ſpũs theologiã,necnõ eiuſdẽ cũ patre filioq́ꝫ diſpoſitionẽ declarauerint, ac eiuſdem diuerſam erga patrẽ & filiũ proprietatẽ docuerint,ac ſi ſic dixiſſent,& in ſpiritũ ſanctum,ꝗ ita cũ patre filioq́ꝫ diſponit,vt ab illo procedere,ſimul vero cũ filio adorari, ac cõglorificari credat,qñquidem cõſubſtãtialis eiuſdẽq́ꝫ dignitatis cũ eis exiſtit.Nam ſi ſancta ſynodus ipa,ſanctũ ſpm̃ credidiſſet,ex patre filioq́ꝫ ꝓcedere,cur cũ de vtroq́ꝫ ſimul fecerat mentionẽ,non ita protuliſſet,ꝗ ex patre filioq́ꝫ procedit? quiq́ꝫ cũ ipſis ſimul adorat & cõglorificat? Nã cum quippiã ad duo refertur,ꝑſertim ſi ab eis vt a cauſis dependeat,id ita in oratiõe ſolemus diſponere,vt vtrãq́ꝫ cauſam primo proferamꝰ, deinde cõmuni ambobus vtamur verbo,queadmodũ hæc duo verba,ſimul adorat & cõglorificatur,cauſam vtrãq́ꝫ ſignificãt.Siquidẽ igit ſancta ſynodus,ad declarandã ſancti ſpũs cauſam,nullã de filio mentionẽ fecerat,volẽs aũt cõſubſtãtialitatẽ eius oſtẽdere,filij q̃q́ꝫ meminerat,ſequit,ipſam ſynodũ nõ credidiſſe,ſpm̃ ſanctũ ex filioq́ꝫ procedere,qñquidẽ filiũ neutiꝗ tacuiſſet,cũ idcirco ea protulerit oĩa,vt Nicenũ ſymbolum
C clarius redderet.An aũt talis Niceni ſymboli declaratio abſolutiſſima ſit,nõ aũt(vt dicitis)impfecta,ita vt ſynodus illa cauſam vnã tacuerit,ex eo facere poſſumus cõiecturam,ꝙ nulli poſteriori ſynodo declarationẽ ipſam magis illuſtrare,vel illud,ex filioq́ꝫ, ſymbolo apponere viſum fuerit,ſed potius poſteriores ſynodi prohibuerint,ne cui liceret ipſi ſymbolo qppiã addere,ac ſi vr̃m hoc dogma tũc vobis futuꝝ eẽ, diuinaſſent. Cuius quidẽ ſecũdæ ſynodi defenſor,& acerrimus ꝓpugnator,necnõ eiuſdẽ ſymboli,ꝗ nos vtimur(vt fert)cõpoſitor & cõſcriptor,magnus Gregorius, ꝗ poſtea ob eius theologiã,in qua ꝑclariſſimus fuerat,theologus fuit cognoĩatus,in ſermone,ꝗ inſcribitur,de nauigatione ex Aegypto,dicit.Oĩa,ꝗ pater habet, ſunt etiã filij,excepta cauſalitate.Vbi patrẽ a filio cauſalitate ſeiungit,queadmodũ Dionyſius *fonte. Siqdem igit filius in hoc differt a pr̃e,ꝙ non eſt cauſa,luce clarius ſeqt, vt neq́ꝫ mittẽs,neq́ꝫ ſpũs ſancti cã ſit.Hæc ille clariſſ.doctor palã ꝓfeſſus fuit.Sed tertia q̃q́ꝫ ſynodꝰ eãdẽ ipam ſentẽtiã habuit,ac re ipa firmauit:qppe ꝙ Neſtoriano ſymbolo recitato,ꝑ quẽdã Chariſiũ ſacerdotẽ allato,in ꝗ quidẽ cõtinebat ſpm̃ ſanctũ non eſſe filiũ,neq́ꝫ ꝑ filiũ eſſentiã habere,theologiã ipam ſuſceperit,inueniẽs eã ſanctis patribus conuenire,ac ſacræ ſcripturæ cõſonã eẽ,ita vt neq́ꝫ opinionẽ ipam antiquauerit,neq́ꝫ Neſtoriũ pro ea dãnauerit,tametſi Neſtorianũ ſymbolũ ſimplr̃ reprobauerit,decernens ita.Si ꝗ ſymbolũ illud crediderint vel docuerint,ꝗd Chariſius in medium protulit ac recitauit,in ꝗ de vnigeniti filij dei incarnatiõe,hoc eſt de turpibus & obſcęnis Neſtorianis dogmatibus, mẽtio ſit,huius ſanctæ & œcumenicæ ſynodi ſnĩæ ſubiaceãt,vbi patet P.amp.ſynodũ ipam Neſto-

Romañ.8.Bi
Ibidem.
al.,origine

Neſtorianum dei filij incarnatiõe dogma,non aũt Neſtorij de ſpũ ſancto theologiam damnaſſe. Vnde fieri poteſt facilior coniectura, tunc tẽporis cõmunẽ opinionẽ fuiſſe, ſpm̃ ſanctũ ex filio nequaq̃ procedere, quam quidẽ ſentẽtiam prima Nicena ſynodus habuit,ipam deinde tertia ſuſcepit,& approbauit. Porro autẽ Cyrillus contra Neſtorium pro ſancti ſpiritus proceſſione literis mirum in modum inuehens, nonnullis aliquã dedit anſam,vt ab eis incuſaretur, ꝙ ſanctum ſpiritũ crederet a filio eſſentiam habere. Vnde euenit,vt Theodoritus contra Cyrillum inuectus,ex Oriẽtalium patrum ſentẽtia ſcripſerit ita. Siquidem ſanctum ſpm̃ idcirco proprium filij nouerant, ꝙ vnius naturæ ſunt,ac ex patre procedit,id etiam ipſi profitemur, ac vt piam vocẽ ſuſcipimus. Sin autẽ,ꝙ ex filio vel p filium procedit,illum tanq̃ blaſphemũ impiumq́ꝫ refellimus,credẽ
Iohan.15.d tes dño,qui dixit ſpiritum veritatis,q ex patre procedit,necnon apoſtolo proferẽti, vos
1.Cor.2.c autẽ non ſpiritum mundi accepiſtis,ſed ſpm̃,qui ex deo & patre. Cui deinde inuectiuæ Cyrillus literis ad quẽdam Euopium antiſtitẽ ſcriptis rñdit,dicẽs ſe a Theodorito incuſari,ſibiq́ꝫ pro ipſius Theodoriti odio in ſe,ac eiuſdẽ erga Neſtorium beneuolẽtiam plurimũ detrahi. Decretum(inqt)accepi,quo de tua pietate certus ſum factus, quod quidem dicit factum eſſe contra eos,q Theodoritum Cyri quẽ πολύχνιον appellari dicebat, anathemate notant. Quod cum accepiſſem,deo gratias egi, ac pſalmũ illum decantaui.
Pſalmo.119 Dñe libera animam meam a labijs iniquis,& a lingua doloſa, quãdoqdem mihi videor vbiq́ꝫ detrahi ac multis de cauſis incuſari,eius p̃ſertim opinionis,pro qua me blaſphemũ appellat. Cyrillus ergo non eius ſentẽtiæ fuerat, de qua Theodoritus ipſum incuſabat, verum ipſam tenebat opinionem, cui quoque Theodoritus aſſentiebat,dicens ipſam vt piam vocem ſuſcipere, ſanctum videlicet ſpiritum filij proprium eſſe, id eſt, eius connaturalem,ex patre vero procedentem,quẽadmodum Cyrillus ip̃e accuſationi ſuæ rñdens,affirmat. Quàmuis(inqt)ſpũs ſanctus ex patre procedat,non tamẽ alienus a filio eſt,vtpote,q patris habeat omnia. Vnde patet. P.amp. Cyrillum ip̃m ea in parte cum Theodorito cõuenire,quã ip̃e Theodoritus dicebat,vt piam vocẽ ſuſcipere. Facta deinde Cxrilli cum patribus Oriẽtalibus pace,Cyrillus ip̃e ad Iohãnnem Antiochenum præſulẽ eadẽ de re ſcripſit,vbi etiam de ſpũs ſancti proceſſione,necnon de ſymbolo nõ mutãdo mentionẽ fecit,dicẽs: Nequaq̃ tollerabimus,vt definita præſcriptaq́ꝫ fides, aut Nicenum ſymbolum ab aliquo immutet̃,nullã nobis vel alijs mortalibus facultatẽ con
Prou.22.d cedẽtes,vt aliquã eius dictionẽ mutare, vel vnam ſyllabã præterire valeant. Huius em̃
al's,afflati ſentẽtiæ recordamur,ne trãſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt p̃res tui, vtpote q non ex ſeſe,verum dei p̃ris ſpiritu * affecti, loquerent̃,qui ex eo procedit,nõ aũt alienus a filio ſecũdum ſubſtãtiæ rationẽ exiſtit. Ex q̃bus etiam patet,in quonam Cyrillus cum Theodorito cõueniret,nam orationẽ tuam bipartitã fuiſſe videt̃. In prima nãq́ꝫ protulit parte,q ex p̃re procedit,in altera vero, nõ autẽ alienus a filio ſecũdum ſubſtantiæ rationẽ exiſtit,quẽadmodum etiã Theodoritus ip̃e(vt eſt ſupra dictũ)profitebatur, quas deinde Cyrilli literas Theodoritus vnà cum Oriẽtalibus p̃ribus ſuſcepit, ac tandẽ agnoſcẽs Cyrilli de ſancto ſpũ theologiam,opinioni ſuæ ſcripturæq́ꝫ ſacræ conſonam eſſe,ad eundẽ Iohãnem ſcripſit ita. Quæ modo nobis Cyrillus ſcripſit,euãgelica honeſtate fulta ſunt. Deum em̃ pfectũ,& hominẽ dñm noſtrum Irſum Chr̃m appellat,ſanctum aũt ſpiritũ non ex filio,vel p filium eſſentiã habere, vurũ ex p̃re procedere, dicens ip̃m filij proprium eſſe. Qua qdem veritate pſpecta,quã Cyrillus ip̃e ſuis literis tradidit balbutiẽtium linguaꝶ medicum,ac diſſonãtium vocum ad armoniã moderatorẽ laudauimus. Videte,obſecro. P.ampl. qbus in rebus Theodoritus cum Oriẽtalibus p̃ribus cõueniebat,aſſerẽs ſpm̃ ſanctum haud ex filio vel p filium eſſentiã habere,verũ ex patre procedere,ac filij proprium,id eſt,cõſubſtantialẽ exiſtere. An aũt ij,patres ſic ſenſerint, Cyrillus ip̃e teſtat̃,qui eadẽ de re ad eundẽ ipſum Iohãnem ſcripſit ita. Veſtris vocibus intellectis,cognitoq́ꝫ,vos vnum dñm,vnam fidẽ,vnum deniq́ꝫ baptiſma credere,deum omniũ ſeruatorẽ glorificauimus,magno gaudio affecti, ꝙ a deo ſpiratis literis, nec non ſanctoꝶ patrum decretis,noſtra ſimul & veſtra eccleſia conſonã fidẽ habeat. In ſua vero expoſitione ſup Luca ſic inquit: Quẽadmodũ digitus,a manu non ſeparatus exiſtẽs ab ipſa depẽdet,ac ei inhæret natura,ita quoq́ꝫ ſpũs ſanctus filio cõſubſtãtialiter cõiungi credit̃ q̃uis ex deo patre procedat. Ac ſi ſic dicere voluiſſet: Spũs q̃uis ex filio nõ procedat,nec ab ip̃o eſſentiã habeat,ſed ex patre,vnius tñ naturæ ſunt,& cum ipſo in eadẽ natura di

A tura diſponitur. Quibus quidē fortiſſimis argumētis, patres præſt. probatū eſt, nos neq; a ſacra ſcriptura, neq; a ſanctoꝝ patrū & doctoꝝ noſtroꝝ traditionibus aliena ſentire, neq; vllū noſtroꝝ dogmatum nobis diuinitus traditoꝝ mutaſſe, vel coinquinaſſe, neq; quicq̄ eis addidiſſe, vel ab ipſis abſtuliſſe. Quapropter rogamus vos, pro mutua noſtra beneuolētia velitis nobiſcū, necnō cū ſanctis patribus cōuenire, nō permittētes, vt hoc dogma veſtrū ab eccleſiis ſuſcipiatur, cū ea, q̄ celebramus ſatiſfaciāt, vt oēs eadē credentes, ac profitentes, vnanimes & cōcordes patrē & filiū, ac ſanctū ſpm̄ glorificemus, cui cōuenit oīs honor & gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amen. Conueniens eſt, vt ad extremā quoq; prouincialis orationē rn̄deas, quandoquidē, quicquid tibi libuit, protuliſti. Sum. pont.

Illud Baſilij, forſan, q̄d in noſtro libro ſcriptū eſt, pater ſanctiſſ. abſq; aliqua ipſius Baſilij nota, modo quo demōſtrauimus, cōueniens eē videt, veſtris friuolis argumētis nequaq̄ acquieſcentes, q bus noſtrū librū mendoſum, veſtrū aūt incorruptū, ac verū eē, conati fuiſtis oñdere, ad q̄ quidē argumenta, ſi ſemp eadē repetentes, rn̄dere vellemus, oratio noſtra (vt ſupra diximus) infinita fieret. Omiſſis igitur his, nil amplius habemus, nec volumus proferre, q̄ quod ſæpiſſime diximus, librū noſtrū non eē mēdoſum, quē admodū vetuſtas eius, & magna ſimilium libroꝝ copia, necnō ſequentiū verboꝝ cum ꝑcedentibus nexus (vt eſt ſupra dictū) teſtat. Et de his hactenus. Mar.

Qm̄, pater Epheſie, extremū meū ſermonē nō bene memoria tenere videris, idcirco vt ſereniſſimo Imperatori, q tibi iuſſit, vt meis oībus argumentis rn̄deas, ſatiſfacere valeas, partē tantum vnā ipſaꝝ repetā, ſimulq; tuā reſponſionē ea tantū in parte, q̄ aliqua indiget cōſideratione, diſſoluā, quin etiā ſi corā Imperatore mitiſſimo nobis promiſeris, veritati, quam tibi probauero, acquieſcere, quæcunq; modo in mediū protuliſti, maiori ſtudio euertā. Nā initio dixiſti nos omiſſis iſtiuſmodi libris, q nobis ambigui vident eē, ad fundamentum, hoc eſt, ad ſcripturā ſacrā venire debere. Mihi aūt, P. R. eiuſmodi differēdi modus inutilis eē videt ac a doctoribus improbatus, q mentē authoris inſpicientes, ac cōſequentia cū ꝑcedentibus verbis eius cōferentes, veꝝ a falſo ſolēt diſcernere: quos quidē doctores & ſapientes, ipſi etiā in hoc negotio imitari debemus plurimū. In primis igitur hoc tibi repetā argumentū, dixi equidē ſtante illo, forſan, q̄d eſt verbū ambiguū, duo maxima ſequi incōmoda, primū vt ex illo angeloꝝ exemplo, q̄ vera neceſſariaq; propoſitio eſt, neceſſitatē ex ſacra ſcriptura ſumens, ambigua cōcluſio ſequeret: q̄d quidē magnū inconueniens eēt. Hoc eñ magnus Baſilius vtitur argumento. Si angeloꝝ alij ſecūdi, alij vero ordine dignitateq; tertij ſunt, eos tñ natura q̄q; tertios eē non eſt neceſſe. Idem etiā de diuinis pſonis, id eſt, de ſancto ſpū, de eo nāq; loquitur, affirmamus. Ex quo quidem exemplo ſimpliciter, ac ſine hypotheſi ſumpto, cōcluſionē verā & ſine aliqua dubitatione infert, ſanctū videlicet ſpm̄ & ſi ordine ac dignitate tertius ſit, natura tñ tertium non eē. Ad quā illationē & cōſequentiā verā eē probandā, hoc tibi exemplo ſeſſione proxima vſus ſum. Si homo currit, ergo mouet. Sed aliud etiā exemplū magis ad propoſitū ſpectans afferā, quo beatus Auguſt. xv. lib. de triñ. magnū Baſiliū imitatus, vſus fuit, dicēs: A quo aūt habet filius vt ſit deus, ab illo habet vtiq;, vt de illo procedat ſpūs ſanctus. Quod quidē argumentū hypotheticū eſt, in quo nil prorſus ponitur eſſe, neq; quicq̄ ex eo cōſequitur, vel cōcluditur, niſi alia propoſitio ex ſacra ſcriptura ſummat, q̄ dubio procul ſubintelligitur, hoc eſt, filium habere a patre, quæcunq; pater habeat. Ex qua profecto propoſitione ab euāgelio ſumpta, neceſſario hæc infertur concluſio, filiū ex patre habere, vt etiā ex ſe ſpm̄ mittat. Quo quidē argumentādi genere (vt paulo ante dictū eſt) Auguſtinus vtitur, ita vt argumentū, q̄d hypotheticū fuerat, euāgelica ꝓpoſitione ſumpta nō amplius hypotheticū, ſed neceſſariū factū ſit. Qūo Baſilius etiā ratiocinatur. Ita ſe habent (inquit) diuinæ pſonę, ſicut angeli. Siquidē quāuis alij ſecundi, alij aūt ordine ac dignitate tertij ſint, nō tñ neceſſe ſit, vt natura q̄q; tertij exiſtant: q̄d argumentū hypotheticū eē videt. Deinde vero ponens angelos ita neceſſario ſe habere, ſine vlla cōditione cōcludit. Idē quoq; de diuinis pſonis credendū eē, alioquin indoctiſſimus omniū Baſilius magnus fuiſſet, ſi ex ꝑcedentibus cōcludere voluiſſet, id q̄d ex ſacra ſcriptura neceſſario pateat: vt ergo de angelis, ita quoq; de ſpū ſancto credendū eſt. Iohan.

Non equidē protuli, P. R. neq; huius ſententiæ ſum libros noſtros ambiguos eē, verū ne in hoc ſemp verſaremur, id cōtendentibus vobis cōceſſi, tāetſi certus ſim libros veſtros mēdoſos eē, nec ad Baſilij mentē ſpectātes, ex eo faciens cōiecturā, ꝙ huic noſtro Mar.

eeeee

ſtro libro mille alij ſunt ſimillimi, qui Conſtantinopoli extant, quod equidē probare re- D
cipio tibi, ſi cæteris in cōtrouerſiis noſtris conuenerimus. Porro vltimæ veſtræ oratio-
ni rn̄deo, nil mirū eē, ſi magnus ille Baſilius ex aliquo pro vero dato, licet ambiguū fue-
rit, quicq̄ probauerit, vt noſipſi Ferrariæ fecimus, proferentes, tametſi veſtrum dogma
forſan ſit verū, haud tamen neceſſe eē, ipm̄ apponere ſymbolo. Sic ergo Baſilius ratio-
cinabatur. Poſito nō tamē cōceſſo, huic eñ opinioni (vt multis argumētis probauim⁹)
contradixit, ſanctū ſpm̄ ordine ac dignitate tertium eē, minime tñ neceſſe eſt, ipm̄ natu-
ra quoq; tertium eē, quæ quidē figura ἀντιπαράστασις ab oratoribus appellatur, angelo-
rū (inquit) alius princeps, alius ſubditus, & tamē omnes angeli natura ſunt, & ſtella ſtel-
1.Corū.15.f læ præſtat in gloria, & natura ſtellarū omniū vna, & manſiones multæ apud patrem, id
Iohan.14.a. eſt dignitatū diuerſitates, glorificatorū vero natura vna. Nō igitur ex propoſitionibus
veris, ambiguā (vt inquis) infert concluſionē, ſed ex ambiguo, ſumpto tñ pro vero, ne-
ceſſarium quoddā concludit. Miror aūt, P.R. te virū doctiſſimū latuiſſe, nos ex nōnul-
lis ex hypotheſi pro veris ſumptis, veritatem neceſſario demonſtrare poſſe.

Iohan. Quàmplurima, pater Epheſie, non aūt ad propoſitū pertinentia, mihi protuliſſe vi-
deris. Nā ſeſſione proxima neceſſariā & admirabilē quæſtionē in mediū protulimus,
tu vero infecta re ad alias quæſtiunculas veniſti. Aut igitur ad propoſitum redeamus,
& quæſtionē illā ad exitum perducamus, quemadmodū Imperator mitiſſimus iuſſit, vt
vna prius habita concluſione, ad aliā veniamus. Aut nobis da manus, faſſus nil amplius
in hac cauſa habere, quod proferas. Quod quidē ſi feceris, gratias tibi magnas habebi- E
mus. Vt ergo magis veritas eluceſcat, ad propoſitū redeas. Nā prolixam orationē, quā
modo corā tot ampliſſimis auditoribus habuiſti (ſpū ſancto fauente) facile diſſoluere
poſſum, necnō ſimul oſtendere, authoritates, quas attuliſti, magis ad noſtrā q̄ ad veſtrā
rem facere, ſed velim, vt ipſe prius reſpondeas ad propoſitū.

Mar. Non equidem cuncta,
quæ dicta ſunt, bene memoria teneo. Satis tamen mihi dictum eſſe videtur.

Iohan. Ea tibi, P.R. libentiſſime repetā, quorū non recordaris. Noſtra quidē oratio ad ma-
gnū Baſilium fluxit, qui contra Eunomium tertio libro demonſtrauit, vt quemadmo-
1.Corū.15.f dum inter angelos & ſtellas, ac manſiones in domo patris, ordo quidam dignitatis abſq;
Iohā.14.a tamen ipſorum naturæ diſcretione creditur eē, ita etiam in diuinis perſonis ſit.

Mar. Ergo ex rebus creatis, ac rerum creatarum exemplis, res diuinas oſtendere vis?

Iohan. Quid ni? Exempla nāq; creata res increatas declarāt, q̄nquidē incōprehēſibiles ſunt,
ita vt vix intelligi poſſint, & nō niſi rebus humanis, ac aliarū rerū exemplis figurantur.

Mar. At magnus Baſilius non ita ſenſiſſe videt. Cur eñ (inquit) neceſſe eſt, ſi dignitate, ac
ordine tertius eſt ſpūs, ipm̄ natura quoq; tertium eē? id eſt, poſito nō tñ cōceſſo, ſanctū
ſpm̄ dignitate ac ordine tertium eē, non tñ ex eo ſequitur, ipm̄ natura quoq; tertium eē
(vt ipſi quoq; Ferrariæ dicebamus) poſito, dogma veſtrum verum ac pium eē, non ta-
men licere, ipſum ſymbolo addi. Magnus ergo Baſilius neutiquā profitetur ſanctum F
ſpiritū ex filio eē habere, vel ordine ac dignitate tertiū eē, q̄nquidē ex his Eunomius in
ferebat, ſpm̄ ſanctū natura quoq; tertiū eē.

Iohan. Credi nō poteſt, P.amp. magnū illum do-
ctorē cōtra dialectices artē ſcriptitaſſe. Nōne hoc argumentū a dialecticis eſt acceptū?
quicunq; currit, mouet, ergo mouetur, ſi currit? quo quidē argumentandi modo Baſi-
lius (vt ſupra dictū eſt) vtitur. Porro qm̄, pater Epheſie, ampliſſimos hos auditores ma
gnā theologiā docere voluiſti, idcirco, ne forte ignores, quidnā ipſi de conſubſtantiali
trinitate ſentiamus, de hoc tibi pauca dicā. Nos quidē, qui apoſtolicā ſedē ſectamur, pa
trem vnicā filij ſanctiq; ſpūs cauſam profitemur eē, quæ plane noſtra fides, atq; religio
ab illo primo apoſtolorū præconio huc vſq; meridiana luce clarior eſt, & ſermo domi
ni ad apoſtolorū principem habitus non p̄terijt, nec vllo vnquā tempore p̄teribit, nec
portæ inferi aduerſus noſtrā ipſam fidē præualebunt. Vnde merito euenit, vt cæteræ
Chriſtianorū eccleſiæ huic Romanæ, vt maximo fundamento baſiq; fulciantur, quan-
doquidem pia eſt, ac hæreticorū linguā, ne malum loquatur, cōprimit, credens firmiſſi
me non duas cauſas vel principia, verū principium vel cauſam vnicā in diuinis perſonis
eē, ac ſimul anathemate notans eos, qui duas cauſas, duo ve principia in ipſis perſonis di
uinis eē crediderint. Quibus ita peractis, ſeſſio fuit dimiſſa, & hc ſermo Græcis perpla-
cuit, ita vt non mediocri gaudio fuerint affecti, q̄ Latini patrem vnicā eē filij ſanctiq; ſpi
ritus cauſam, non aūt duas fuerint profeſſi. Paucos vero poſt dies, antiſtites Græci pa-

triarchæ

A triarchæ domũ frequẽtãtes cõuenerũt,vbi ſereniſſimus Impator orationẽ hãc habuit.
Non equidẽ patres ſancti noſtræ profectionis ad Italiam ſolus author fui, neq; primus ego,ſed Imperator pater meus negotiũ hoc prius fuit aggreſſus:quippe,qui cum eſſet in Iſthmo Eudomono,Iohannem huiuſce rei cauſa ad Italiam miſerit. Cuius qdẽ mei patris Imperatoris ingeniũ,prudentiã,& conſiliũ noſtis,vtpote,q non ſolũ in philoſophia pclarus,verumetiam in exponendis eccleſiæ dogmatibus ſubtiliſſimus fuerit: apud quem ille etiã Euthimius patriarcha & magnus theologus,ac om̃i virtute pditus fuit. Qui duo tanti,talesq; viri,non ſolũ primi rem hanc excogitarunt, verũetiã,vt ipſa conficeretur,vehemẽter conati fuere. At tempoꝝ anguſtijs impediti,totũ negotiũ cõficiendũ mihi reliquerũt:quod dubio procul melius ipſe tractaui. Nã vt hæc ſynodus ſancta celebraret,nõ imprudentibus vobis,ac magno ſumptu meo,triremes ad exorandum ſummũ pontificẽ ad Italiã miſi. Quo deinde vos, meo,ſanctiq; patriarchæ iuſſu, frequentes æquo animo cõueniſtis,nil tñ poſt longũ tempus profecimus. Recordamini,patres,recordamini,quãto in impioꝝ diſcrimine noſtrã domum dereliquerimus, cui quidẽ,ſi quid acciderit incõmodi,prohdolor videre videor,maiorẽ fore noſtri perſecutionem & calamitatẽ,illa,quæ Diocletiani & Maximiani tẽporibus facta fuerit, quam
B conſtat acerrimã fuiſſe. Operæpretiũ igitur eſt,vt omiſſa diſputatione ac cõtentione,pacis remedium excogitemus,quod equidẽ exiſtimo per vos ſtare. Doctor nãq; Iohannes in ſynodo palã protulit Latinos firmiter credere,deũ patrẽ vnicã filij ſanctiq; ſpũs cauſam eẽ,duo vero principia,duasve cauſas in cõſubſtantiali trinitate profitentes,execrari:quã Latinoꝝ ſententiam literis traditã habui,vt his diligenter perſpectis, noſtræ coniunctionis modũ inueniatis. Hæc Imperator. Græcis aũt,quid nã agendũ eſſet,inter ſe conſulentibus,de ſancti Maximi literis ad Mariniũ preſbyteꝝ Cyprium ſcriptis, mẽtio facta fuit in hac forma. Ex ſynodalibus pſentis ſanctiſſimi ſummi pontificis actibus,duo tantũ ex tot capitibus,hi,qui erant in Baſilea ſuſceperant,in quoꝝ altero habetur,ſanctũ ſpm̃ ex filioq; procedere, in altero vero,Chriſtũ dñm abſq; originali pctõ, hominem natũ fuiſſe. Et ad primum illud caput probandũ Romanoꝝ patrum ſententias,necnon Cyrilli ſup Iohanne expoſitionẽ attulerant,nõ ad demonſtrandum filium ſpũs cauſam eſſe,quãdoquidem ipſi quoq; patrẽ ſolum filij ſanctiq; ſpũs cauſam eſſe cognouerant,illius quidẽ ſecundũ generationem,huius aũt ſecundũ proceſſionẽ, verũ vt per eum quoq; ſpm̃ ſanctum procedere declararent,ac ea ratione cõſubſtantialitatẽ & immutabilitatem ipſoꝝ oſtenderẽt. Quibus literis lectis,ac Latinoꝝ ſcripturis poſtpoſitis,animum ſuum ad contemplandas ipſas Græci conuerterunt,omnes vnanimes
C proferendũ fore,vt cũ Latinis coniungerentur,ſi literæ ipſæ ab eis quoq; ſuſciperẽtur. Tum Imperator,toto Græcoꝝ conuentu ipſoq; patriarcha volente, nuntios ad ſummum pontificẽ miſit,vt ipm̃ interrogarent, an is quoq; cum Latinoꝝ conuentu ſancti Maximi literas ſuſcipere,ac ipſis acquieſcere vellet. Cui pontifex ſummus reſpondit, Græcos ſeſſione proxima plurimũ dixiſſe,nobiſq; promiſiſſe,altera ſeſſione ſe ſuas aures pſtaturos. Aliter ergo fieri non poſſe,niſi prius ſeſſione vocata,Latini reſpondeãt. Quæ cũ Imperator audiſſet,iuſſit vt iterum ſeſſio haberetur. Qua quidem cõuocata,ab ſente Marco,Epheſio,& Heraclienſi antiſtitibus,Iohannes fuit ita loquutus.

¶ Die ſabbati.xxi.menſis Martij,ſeſſio.xxiiij. Florentiæ.

VElim,P.amp.patrem Epheſium hic adeſſe,vt ſuoꝝ argumentoꝝ diſſolutionem audiat. At quoniam(vt creditur)victus abeſt, ideo ad vos meam orationem habebo. Ergo vos,obſecro,me attente audiatis. Iohan.

Nil in pſentia dicturi ſumus,quandoquidem nõ ad diſputandum, veꝝ vt vobis gratum faceremus,& ne ſeſſiones negligere videremur,cõuenimus,proptereaq; pater Epheſius nobiſcum noluit conuenire. Vobis ergo neutiq̃ reſpondebitur. Imp.

Ex duabus propoſitis quæſtionibus, P.amp. neutrã ad concluſionẽ perduximus, tametſi magni Baſilij authoritates clariſſimæ ſint,quibus patet ſpm̃ ſanctũ a filio queadmodum etiã a patre habere eẽ,necnõ ipſi profeſſi fuerimus patrem vnicã filij,ſanctiq; ſpiritus cauſam eẽ,ita tamen vt filius ſanctum ipſum ſpiritum a patre præcipue mittat. Quibus quidem Baſilij authoritatibus qm̃ pater Epheſius reſpondere noluerit,idcirco poſtpoſitis his,eius tantum extremo ſermoni reſpondebo,ab ipſo ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto ſumens exordium,quemadmodum is pater Epheſius fecit. Nam ſeruator Iohan.

noſter inquit: Cum venerit paracletus, quē ego mittā vobis a patre, ſpm̄ veritatis, qui a patre procedit: vbi verbū, mittam, quid aliud, obſecro, ſignificat, q̄ quod ex aliquo mittitur? qui vero quippiam mittit, is ſuū mittere videtur, & id quod mittitur, ex ipſo dicitur eſſe, vt ſi p̄fectus prouinciæ quicq̄ fecerit, is non ex ſe, verū Imperatoris iuſſu id feciſſe videtur. Ita etiā filius, qui cū in generatione, a conſubſtantiali patre, ſpm̄ ſanctū accepiſſet, eundē & paternā facultatē, ac naturā habens, eundē ſpm̄ mittere creditur, nō tamē vt pater p̄cipue, quādoquidē pater ipſe radix & fons diuinitatis exiſtit, qui cū ſumma ſubſtantia nedū indiuiſibilis ſit, a ſubſtantia & hypoſtaſi indiſtincte percipitur, propterea, quia non re, ſed ſola ratione paterna hypoſtaſis a ſubſtantia ſua ſeiungitur, pater igitur ſubſtantialis hypoſtaſis eſt, filiūq; ſubſtantialiter generat, & ipſe ſubſtantialis hypoſtaſis generatur, ita tamē vt duæ hypoſtaſes vnus deus ac vnica ſit natura, cū qua ſanctus ſpūs ſimul & indiſtincte cognoſcitur. Qui cū neq; pater, neq; filius, neq; relatiuorum aliquid ſit, tamen vt ſpūs, ad ſpirantē refertur. Porro qm̄ apud ſacrā ſcripturā ſpūs patris ac filij eſt, ſequitur, vt ambo ſimul ſpiritū ſpirent. Præterea filius ſecundū diuinitatem ad patrē reſpiciens, dixit. Ego & pater vnū ſumus, & ego in patre, & pater in me eſt, & qui vidit me, vidit & patrē meū. Duabus igitur perſonis vnica poteſtas ſpirans & mittens exiſtit, quę quāuis vnica miſſio & cauſa ſit, a patre tamen (vt dictū eſt ſupra) p̄cipue creditur eſſe, a quo filius eandē ipſam facultatē habens, vna cū patre principiū vnicū eſt, non tamen perſonarū cōfuſione. Pater em̄ pater ac ingenitus eſt, filius vero filius atq; genitus, ita vt inter eos, ſecundum cauſam & cauſatū ordo quidā exiſtat: ſanctus aūt ſpūs ad patrem filiumq; diſponitur, ne quædā indiſpoſitio vel confuſio in diuinis perſonis exiſtat. Siquidē igitur, cū pater filium generet, cū ipſo ſubſtantiā ſuā cōmunicat, quatenus ei cōmunicabilis ſit, & filius ſic acceptā, ſpiritui ſancto cōmunicat, quatenus ipſi quoq; cōmunicari poſſit, vnica ſemper ipſa ſubſtātia exiſtēte, qua quidem ille generetur, hic vero procedat, ſequitur, patrē vnicū principiū & cauſam eſſe, ſanctumq; ſpm̄ ex vtroq; procedere. Præterea dictū a ſanctis patribus eſt, ſanctū ſpm̄ per filiū natura procedere, vnde ſequitur, ſpm̄ ipſum ex patre filioq; procedere, qn̄quidē, per, p̄poſitio vt, ex, p̄poſitio hac in re ſignificare videtur, vt Leonis, Gregorij papæ, Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, ac alio℞ multo℞ docto℞ authoritatibus clariſſime patet. Quas cū Iohannes in mediū protuliſſet, & perlegiſſet, ſeſſio fuit dimiſſa decreto ipſius ſynodi, vt ad diem Martis proximi conueniret.

Margin: Iohan.15.d (beside line 2); Iohan.10.f (beside "patris ac filij"); Iohā.14.b (beside "tatem ad patrē"). D, E (right margin).

¶ Die Martis.xxiiij.menſis Martij, ſeſſio vltima Florentiæ.

Iohan. NEſcio equidē, P.amp. cur pater Epheſius in ſeſſionē venire noluerit, quem profecto vellē adeſſe, vt noſtrā ad argumenta ſua reſponſionē audiret. Porro qm̄ abeſt, vos obſecro, me, dū Orientaliū ſancto℞ ſentētias affero, attente (vt huc vſq; feciſtis) audiatis. Magnus ille Baſilius (inquit) quemadmodū filius ordine quidē a patre ſecundus eſt, pater em̄ in baptiſmatis traditione primus diſponitur, dicente dn̄o: Baptizantes in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti, necnon filius dignitate ſecundus eſt, vtpote, qui ſit ex patre, nō aūt pater ex filio, licet in natura æquales eſſe credātur, ego em̄ & pater (inquit dn̄s) vnū ſumus, ita quoq; ſpūs ſanctus ordine quidē ſecundus a filio, in eadē baptiſmatis traditione diſponitur: item etiā dignitate, nā ſpūs filij dicitur, quandoquidē a filio mittitur. Scriptū eſt em̄: Miſit deus ſpm̄ filij ſui in corda noſtra. Non aūt filius ſancti ſpūs dicitur, natura vero patri & filio ęqualis exiſtit. Quo℞ em̄ vna eſt operatio, ipſo℞ etiam vna eſt natura. Hęc Baſilius. Sed magnus etiā Epiphanius in mediū veniat. Siquidē (inquit) creditur Chriſtus ex deo eſſe, vt deus de deo, ſic etiā ſanctus ſpūs ex ambobus eſſe* credendū eſt. Quemadmodū em̄ nemo nouit patrē niſi filius, ita dicere audeo, nemo filiū niſi ſpūs, qui ex ambobus procedit. Magnus aūt Cyrillus inquit, ſpūs ex filio ita profluit, quemadmodū etiā ex patre. Didymus vero ſapientiſſimus, & magnus Athanaſius ita dicunt. Siquidē ſpūs ex patre procedit, & de meo accipiet, & annūtiabit vobis, ſequitur, vt ex patre filioq; ſit. Has & plures alias ſancto℞ ſententias Iohānes in mediū protulit, p̄ſertim binas Cyrilli literas, quarum alteræ incipiunt, Gaudeant cœli, alteræ vero, Dn̄o ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto, necnon quaſdam Nicenæ ſynodi authoritates clariſſime demonſtrantes ſanctum ſpiritum ex filioq; procedere. Rhutenus autem præſul pro Græcis dixit ita.

Margin: Matth.vlt.d (beside "nitur, dicente"); Iohan.10.f (beside "les eſſe"); Galat.4.a. (beside "ſpūs filij"); *Al's, credēdus (beside "deo, ſic etiā"). F (right margin).

Rhu. Qui ſolus vel in ſtadio currit, vel aliud ſubit certamen, victor dubio procul euadit, nō aliter,

A alter, P.R. qui nemine cõtradicẽte ſermocinatur & diſputat, facillime vincit, vt tibi eue-
nit. Qui cũ plurima theologia fueris vſus, ac ſubtiliſſimã orationem habueris, ſi tibi non
reſponderimus, viciſſe videbere. Sed qm̃ iam aduesperaſcit, ſequẽti ſeſſione tibi non mi
nus ſubtiliter, clareq; reſpondebitur. Hos libros nobis mutuo date, vt hoꝝ ſanctorũ Imp.
dictis diligenter conſideratis, vobis bene reſpondere poſſimus. Quæcunq; diximus, Iul. card.
ſereniſſime Imperator, a noſtris ſcribis literis tradita ſunt. Aut igitur ab eis exſcripta in-
ter vos contemplemini, aut ſi vobis cõmodius fuerit, ad diui Franciſci templum, prope
quod habitas, nos ſelecti priuatim conueniamus, vt ibi noſtris omnibus ſcripturis & li-
bris collatis, verius ac clarius reſpondere valeatis. Cui quidẽ ſententiæ omnes acquieue
re, ſeſſioq; dimiſſa fuit. Poſtridie aũt in illo templo viſis hic inde ſcripturis & libris, cõ
cordiam & pacẽ benignitate dei facile fieri poſſe Græci cognouerant. Summus de- Papa.
inde pontifex patriarchæ rogatu ſeſſiones æquo animo diſtulit, vt inter ſe Græci pri-
uatim conſulerent. Facto autem in patriarchæ domo Græcoꝝ cõuentu, Rhutenus Rhut.
verba plurima fecit, operæpretiũ eſſe demonſtrans æquo animo cũ Latinis coniungi,
paceq; inita domũ redire, potius q̃ infecta re, ac abſq; rõne turpiter a ſynodo diſcedere.

Tum Beſſarion Rhuteni ſermonẽ excipiens, ſubtiliſſime ac magna dicendi arte ſen Beſſ.
B tentiã eius cõfirmauit. Cõtra Doſitheus Monembaſieñ. Num (inqt) dogma noſtrũ Doſith.
debemus ꝑdere? Malo equidẽ mortẽ obire, q̃ cum Latinis ſentire. Cui Rhutenus, Rhut.
Nec ipſi (inquit) Latini fieri volumus. Verũ ſi patet ſpm̃ ex filio procedere, queadmo
dum Græci doctores ac Latini ſimul teſtantur, cur nõ eſt pium, vt ſanctos noſtros ſe-
quentes, cũ Romana eccleſia coniungamur? Tum Heraclieñ. Num (inquit) Occidẽ Heracl.
tales doctores ſanctis noſtris doctoribus, ac ſynodoꝝ patribus plures ſunt? qui quidem
ſancti noſtri ſpm̃ ſanctum ex patre, non aũt ex filio procedere, literis mandauerunt.

Quem ſermonẽ Epheſius excipiens, prolixam habuit orationẽ. In peroratione au- Ephe.
tem protulit Latinos hæreticos nedũ ſchiſmaticos eſſe, idq; Orientalẽ eccleſiã toleraſ-
ſe, q genus ipſoꝝ maius ac fortius eſſet, proptereaq; Græcos tot annos ab eis diſiun-
ctos eſſe, q hæretici ſunt. Dicebat igitur, ſe cũ Latinis neutiq̃ debere coniungi, prius q̃
additionẽ illã a ſymbolo prorſus auferant. Tum Beſſarion, Proferẽtes igitur (inquit)
ſanctũ ſpm̃ ex filioq; procedere, hæretici ſunt? Epheſio vero, quid ni reſpondente, Beſſ.
Beſſarion exclamauit, dicens, deus miſereatur ergo ſancti, qui hanc ſententiã tradide- Ephe.
re, hæretici fuerãt? Muta fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus iuſtũ iniquitatem. Beſſ.
Nonne clare vidiſtis Occidentales ac Orientales doctores ſanctos in hoc neutiq̃ diſcre Pſalm. 30.
pare? quanpoquidẽ idẽ ſanctus ſpũs omnibus ſanctis æqualiter fuerat loquutus. Con-
feramus ipſoꝝ ſcripta, vt maximã eorundẽ conuenientiã clarius videamus. Epheſio Ephe.
deinde proferẽti, quis nouit an libri eoꝝ mendoſi ſint, reſpõdit, Quis obſecro tam teme
C re dicere audebit, tot Latinoꝝ ſermones, tot euangelioꝝ expoſitiones, abſolutã deniq;
de ſpũ ſancto theologiam, ſimul omnẽ mendoſam & corruptã eſſe? quã quidẽ ſi velu
ti mendoſam e libris velimus tollere, tantũ papyrus alba in tot voluminibus remanebit.
Tũ Græcoꝝ cõuentus in partes duas diuiſus fuit, nã altera pacẽ cũ Latinis vehemẽter
deſiderabat, altera vero diſſidẽ authoribus fauẽs, ab ea mirũ in modũ abhorrebat. Cui
ꝗq; parti, Græcoꝝ nobiliũ, & laicoꝝ plurimi vehemẽter fauebãt, ſingulis tñ diebus fre
quentes abſq; Latinis cõueniebãt, vt quidnã agerent, Latinis ve reſponderẽt, inter ſe cõ
ſulerent. Feria vero quarta maioris hebdomadæ, iteꝝ cõgregati, a patriarcha fuerũt Patriarcha.
interrogati, an aliud dicere vellẽt. Reſpondẽte aũt Heraclienſe, ſe diuinoꝝ agendoꝝ Hera.
cauſa conueniſſe. Mitylenẽ. ꝓſul dixit, Quinimo, dñe, aut ſanctos ipſi ſequẽtes cũ Myti.
Latinis pacem conficiamus, aut infecta re, diſcedamus. Sed ſcire velim, an magnũ Ma-
ximũ velitis ſuſcipere. Quibus omnibus annuẽtibus, protulit magni Maximi fuiſſe ſen-
tentiam, ſanctum ſpiritum ſubſtantialiter quidem ex patre, ineffabiliter vero per filium
procedere. Tum Beſſarion ipſam Maximi ſententiam q̃ plurimis ſanctorum autho Beſſ.
ritatibus, præſertim magni Taraſij longa illuſtrauit oratione. Patriarcha vero illas Patriarcha.
ipſas ſanctorum ſententias exſcribi iuſſit, vt accuratius viſis, conuentu ſequenti cõmuni
omnium ſententia, concluſio fieret. Poſtridie autem Rhutenum, & Nicenum, necnon Nunt. Græ
duos crucеſignatos & magnum bibliothecarium, ac magnũ Eccleſiaſten, nuntios ad corum.
ſummũ pontificem Græci miſerunt, qui ei nuntiarent, ſe nolle amplius cum Latinis diſ
ſerere, quandoquidem diſputatio nil aliud præter contentionem maximã parit, necnon

ipſi Latini in reſpondendo nunq̃ deficiunt, ita vt infinita fieret diſputatio, ſi cum ipſis vellent contendere. In infinito vero verſari magnũ incommodũ eſſe: idcirco ſe modũ alium coniunctionis vehementer deſiderare, quã quidẽ vellent a Latinis cognoſcere, quandoquidẽ Græci pro viribus dixiſſe, necnon paterno dogmati ſuo a ſeptẽ ſynodis tradito, acquieſcere dicunt. D

Papa. Quibus quidẽ nuntijs pontifex ſummus rñdit, putare ſe Græcos nõ inſcios eſſe, quo nã ſtudio, quo labore, quanto deniq; ſumptu, hoc in negotium incubuerit, & adhuc incumbat, eos tamẽ ſemper negligentes fuiſſe, quodq; peius eſſe videt ad diſputandũ nobiſcũ vt inter nos conuenit, ipſis curæ nõ eſſe, idcirco ſe velle, vt sereniſſ. Imp. fraterq; ſuus patriarcha, totaq; Orientalis eccleſia, vnã ex his quatuor cõditionibus eligant, vt vel Latinorũ ex literis ſacris demonſtrationibus habitis acquieſcant, ita vt profiteant in poſterũ, ſpm̃ ex patre filioq; procedere, quod quãuis luce clarius demonſtratũ ſit, ſe tũ velle, ſi adhuc Græci dubitãt, magis patefacere, vt ipſis melius ſatiſſiat: vel hi, ſi quas alias authoritates habeant, qbus poſſint inniti, eas in medium proferãt: vel ſi fortioribus argumẽtis probare poſſunt, dogma ſuũ magis pium eſſe, in certamẽ deſcendãt, vel deniq; ſeſſione vocata, ſolenniq; miſſa celebrata, quiſq; Græcorũ ſimul & Latinorũ iuratus liberis ſuffragijs ſuã ſententiã dicat, ita vt, quæ ſñia pluribus cõſtaret ſuffragijs, ea ſuſcipiat, nã iuſiurandum inter Chriſtianos nõ mediocriter valet.

Græci. Quæ cũ Græcorũ conuentui allata per nuntios ipſos fuiſſent, oẽs obmutuerunt, cũ quid ad tã iuſtas conditiones reſpondere poſſent nõ haberẽt. Nã ſanctorũ plurimos eẽ dicebant, qui ſanctũ ſpm̃ ex filioq; procedere teſtentur, alios aũt ſe citare nõ poſſe, q cõtrarium literis mãdauerint, minimeq; credendũ eſſe ſanctos inter ſe contraria protuliſſe, & alijs argumentis ſe probare non poſſe, ſuũ dogma magis pium eſſe, quandoquidẽ tametſi pium eſſe credatur, quod a maioribus ſuis traditũ fuerit, nõ minus tñ pium Latinorũ dogma videri, vtpote quod multorũ ſanctorũ patrũ ſentẽtia cõprobatũ fuerit. In ſacratiſſimi vero Chriſti corpore ac ſanguine iuſiurandũ, quãuis ſit fugiendum, q nulla vnquam alia ſynodus eo fuerit vſa, ipm̃ tamen honeſte ſe fugere neutiq̃ poſſe. Hæc inter ſe Græci. E

Myt. Cum Mitylenẽ. antiſtes ad eos dixerit: Quid inter vos, P. R. cõtenditis, ac valde ambigitis? An nõ videtis (tametſi noſtrũ dogma pium ſit) Latinorũ tamẽ additionẽ pro maiori ſymboli declaratione inuentã, piam & a ſanctis patribus traditam eſſe? & quemodmodũ diuinũ ſymbolũ ex ſcriptura ſacra depromptũ fuiſſe, ita etiam illud, ex filioq;, ex eadem ipſa ſacra ſcriptura a Latinis expreſſum eſſe, ita vt vtrunq; dogma pijſſimũ ſit, quandoquidem vnã fidem, vnã religionem, vnum deũ in tribus perſonis & nos & ipſi firmiter colimus. Non amplius ergo, P. amp. tempus perperã conteramus. Verum cũ dei eccleſia duce veritate iungamur, nõ plura inueſtigemus, hoc tandem reſponſum perbeato ſummo pontifici demus.

Imp. Cui quidẽ præſuli cũ nemo contradixiſſet, Imperator reſpondit, hoc non eſſe quod quæritur, ſed quid nã ad illa quatuor ſummi pontificis quæſita reſpondendũ ſit, id nobis diligenter perueſtigandum. F

Greg. Cui Gregorius ſic reſpondit, Quid obſecro ſereniſſime Imperator, ſummo pontifici reſpondere poſſumus? Dicere nanq; hæc eſſe falſa, illa vero mendoſa, & hæc nos ignorare, illa vero prorſus inficiari, nobis indignũ videtur.

Imp. Tum Imperator rogatu Græcorũ omnium, eoſdẽ nuntios ad ſummũ pontificẽ remiſit, vt ei reſponderẽt, Græcis videri quatuor illa quæſita tantũ ab vno dependere, vel ad vnũ ſolum ſpectare, ſcilicet, vt diſputationibus agatur, qñquidẽ vt ambigua dilucidentur, & ſcripturæ exponantur, vt deniq; iuſiurandũ fiat, iudicio opus eſt, quod abſq; diſputatione fieri bñ nõ poſſet, a qua Græcos mirũ in modũ abhorrere, quandoquidẽ ex ea nil cõmodi cõſequi ſperant. Nã ipſi maiorũ ſuorũ authoritati acquieſcentes, ſymbolo a ſanctis patribus ac a ſeptẽ œcumenicis ſynodis tradito, nulla vnq̃ ratione quicq̃ apponerent: cõtra, multorũ ſanctorũ authoritatibus Latinos clariſſime demõſtraſſe additionẽ illã verã eſſe, fieriq; nõ poſſe, vt a ſymbolo dimoueretur, etiã ſi Græci vehemẽtiſſime cupiant. Operæpretiũ igitur eſſe, vt cõtentione, ſanctorũ authoritatibus, diſputatione, deniq; iuſiurãdo poſtpoſito, beatiſſimus pr̃, vtraq; parte in ſuo dogmate permanẽte cõiunctionis modũ excogitet, ſin minus infecta re, Græcos a ſynodo diſceſſuros.

Sum. Pon. Quib⁹ ſummo põtifici nũtiatis, rñdit ſe nõnullos cardinales ad Græcorũ cõuentũ miſſurũ, vt eis corã Imperatore rñdeant.

Beſſa. Interea Beſſarion luculẽtiſſimam orationẽ pro pace in cõuentu Græcorũ habuit, ac literis ipſam mãdauit, quam in extremo huius libri interpreti mihi diſponere viſum fuit,

qm̃

A quoniam ab eodem ipſo Beſſarione poſt nõnullos annos latinitate dotata fuerit. Triduo autẽ poſt, cardinales tres, necnon antiſtites decem, ac nõnulli monachi pclari theologi, ſummi põtificis iuſſu ad Græcorum conuẽtum domi patriarchæ, pſente Imperatore celebratum, conuenere, vbi Iulianus ille facundiſſimus cardinalis hanc habuit orationem.

¶ Non inſcius ſum, P. amp. huc mecum pclaros doctores veniſſe, qui ſanctiſſimi domini noſtri mãdata melius q̃ ego referre poſſent. Verũtamẽ quoniã ego ſuperioribus etiam ſeſſionibus fuerim locutus, idcirco pſtantiſſimorum horum patrum cõſenſu, nũc etiam pro viribus pauca proferam, hac tamẽ conditiõe, vt ipſi, quæ imprudens omiſero, ſuppleant. Notum eſt vobis, P. amp. nos Ferrariæ conueniſſe, vt in qualibet hebdomada, duas ad minus ſeſſiones celebraremus, quãdoquidem viſum eſt nobis operæpretium eſſe, vt noſtra dogmata diſputatiõibus clara lucidaq; reddãtur. Cur autem hãc noſtram cõditionem ſeruare nolitis, ipſi penitus ignoramus, cum nõ ſine magno veſtro noſtroq; ſumptu huc, vt veritatem inueſtigemus, cõuenerimus, quam qdem nõ alia via, q̃ diſputãdo poterimus cõſequi. Porro, quatuordecim mẽſium ſpacio ideo nihil profecimus, q in eo longiſſimo tempore, nõ niſi. xxv. ſeſſiones celebrauimus, cum nõ minus quatuor quolibet menſe celebrare commodiſſime potuiſſemus. Vnde patet, negligẽtia veſtra nos multum temporis cõtriuiſſe, de quo qdem vehemẽter dolemus animo. Iul. C.

B Quapropter rogamus vos, pſtantiſſ. P. velitis ad ſeſſiones venire, quãdoqdem hac ſola via facile coniũgi poterimus, quinimmo fieri non pt, vt ſine diſputatione negotium noſtrum cõfici poſſit. ¶ Satis ſuperq;, pſtan. P. dixiſſe videmur. Nõ eñ inter nos cõuenit, vt in infinitum diſputemus. Reliquum igitur eſt, vt noſtræ cõiunctiõis modum inueſtigemus. Nam vt æger, cum pualet ægritudo, nõ autem poſteaquã cõualuerit, vti ſolet dieta, (nõ eñ ſemp prodeſt abſtinere a cibo) ita etiam nobis diſputatio quondam profuit nũc vero neutiquã cõuenit. Verum nos alium modum, quo pacem poſſimus cõficere, excogitare oportet. Imp.

¶ At nõdum nobis, sereniſſime Imperator, ſatiſfactum fuiſſe videtur, quãdoqdem a diſputatiõe prius deſiſtere nõ debemus, q̃ nobis veritas pateat, cum pſertim ipſi multorũ ſanctorũ attulerimus authoritates, qbus dogma noſtrum pium eſſe probauimus, ac eum nõ eſſe Chrianum, q ſpm ſanctum nõ crederet ex filioq; procedere. Vos autẽ cũ neq; nobiſcũ ſentire velitis, neq; argumẽta noſtra refellatis, ſed a diſputatiõe vehemẽter abhorrere videamini, tãtummodo proferẽtes, ſatis iam dictũ eſſe, quod ſane nobis incõueniẽs eſſe videt. Vos igitur oportet oſtẽdere, vel nos nõ bene ſentire, vel ſine aliqua excuſatiõe ad ſentẽtiam noſtram venire, ac nobiſcum coniũgi, vel ad diſputatiõis certamẽ deſcẽdere, quouſq; veritatẽ ipſam aſſequamur. Nam exemplum tuum ſereniſſ. Imp. a nobis potius eſſe videt, quãdoqdem vt ægroti ſolẽt vti dieta, ita nos etiã ob ſchiſma noſtrum, quod magnã ægritudinem eſſe duco, eo vſq; diſputare debemus, quouſq; pacẽ ineamus, pſertim cum fieri nõ poſſit, vt alia cõiunctiõis via inueniat. Pace vero coniũctiõeq; noſtra (fauẽte deo) cõfecta, vt ægroti dieta, ita nos diſputatiõe nequaq̃ egebimus. Iul. C.

C ¶ Dico eqdem, P. amp. nos amplius vobiſcum diſputare nolle, quãdoqdem verbis abũdatis, ac vſu dialectices vobis venit, vt nunq̃ ſuaderi velitis, verũ ſemp diſſerere, ad extremũ aũt vehemẽtiſſime orare, ſtatimq; cõſurgere, ac ſeſſionem dimittere, vt animos auditorũ ad veſtram orõnem flectatis. Omiſſo igitur multiloquio, viã qua dei benignitate cõiungi poſſimus, excogitemus. Imp.

¶ Ipſi profecto ſereniſſ. Imp. nõ multi prolixi ve fuimus, ſed dialectici nõ obmuteſcere, nec in ſermone deficere ſolẽt, quãdoqdem argumẽtis ratiõibusq; ſemp abundãt. Qui aũt propoſitã quæſtionẽ veris rõnibus ſubſtinere nõ potẽs tacet, diſputationẽq; fugit, is dare manus deberet, atq; a cauſa palam diſcedere, vt pater Epheſius feciſſe debuerat, quippe q nõ habẽs quid amplius diceret, victus diſceſſit, nolens amplius diſputare, ac ſe victum ingenue fateri, cui vos quoq; aſſentiri videmini. At nõ ita cõuenimus, verum vt eo vſq; diſſereremus quouſq; quæſtionem noſtrã ad verã cõcluſionem pduceremus. Iul. C.

Cui qdem ſermoni ſereniſſ. Imp. acqeſcere nolẽs, ac a diſputatiõe vehemẽter abhorrẽs, iuſſit vt vtraq; ex parte decẽ viri ſeligerent, q tãtum octies cõuenirẽt, & viã cõiunctiõis inueſtigarẽt, qua non inuenta, ſynodo dimiſſa diſcederent. Poſtridie vero ad ſummum pontificem iuit, ac ei ſuam ſententiam dixit, quam cum ſummus pontifex approbaſſet, Latini cardinales duos, & duos antiſtites, ac duos doctiſſimos monachos, & duos alios clericos.

Græci aũt decẽ pſules elegere, q cum ſimul cõueniſſent. Grçci prius a Latinis quæſi- Græci.

 uerunt,

uerunt, an ſancti Maximi literas ſuſcipere vellent, quibus clariſſime patet, filium ſpiri- D
Latini tus ſancti non eſſe cauſam. Quibus Latini reſponderunt, ſe minime credere, fili-
um principem ſancti ſpūs cauſam eſſe, ſed patrē vnicā filij ſanctiq́ꝫ ſpūs cauſam profi-
teri, illius ſecūdum generationē, huius vero ſecūdum proceſſionē. Vt aūt pateat vnam
eandemq́ꝫ ſubſtātiam ipſoꝝ eſſe, ſanctum ſpm̄ per filium procedere, Latinos dicere, qui
etiam indiuiſibilitatem eoꝝ ſubſtātiæ ab hypoſtaſibus, profitenť, nam filius ſubſtātiali-
ter patris filius eſt, ſanctus vero ſpūs ſubſtantialiter patris & filij. Dicebant ergo Latini
Si ſpūs ſubſtantialiter patris & filij eſt, ſubſtantia vero ab hypoſtaſi ſeiūgi nō poteſt, ne-
ceſſe eē, vt ſanctus ſpūs ex filij etiā hypoſtaſi procedat. Authoritates autē, quas Ma
ximus citare videť, ab Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini, ac alioꝝ ſanctoꝝ doctorum
Occidētalium authoritatibus neutiq̃ eſſe diuerſas, quoꝝ q̄dem volumina plena ſunt, ſan
ctum ſpm̄ ex patre filioq́ꝫ procedere. Quibus om̄ibus intellectis, conuētus ipē dimiſſus
fuit. Poſtridie autē ijdem patres conuenere, Græciq́ꝫ ſancti Taraſii patriarchæ Conſtā
tinopolitani authoritates attulere, tenentis ſanctum ſpm̄ ex patre per filium procedere,
cupientes eo modo ſymbolum celebrantes, cum Latinis coniungi. At illi præpoſitio-
nem, per, longe melius quàm Græci expoſuere. Contendētibus em̄ Græcis, per, & ex
p̄poſitiones diuerſa ſignificare, Latini ſubtiliter reſpondebant, dicentes. Siq̄dem diuer-
ſa ſignificāt, neceſſe eſſe, vt in diuinis duæ ſint op̄ationes, altera quidem patris, quæ per,
ex, altera vero filij, quæ per p̄poſitionē, per, ſignificetur, quod quàmmaximū inconue-
niens eſt. Nolebant ergo Latini p̄poſitionem, per, ſuſcipere, ne propter ambiguitatem E
vocabuli, quiſq̃ impius crederet p̄poſitionē, per, organum quoddam ſignificare, inſtar
ſcilicet aquæductus, cum ipſi profiterenť ſanctum ſpm̄ ex patre filioq́ꝫ, vt ab vno ſolo
principio vnica op̄atione procedere. Quibus dictis diſceſſerūt. Et quamuis Græci nol
lent amplius cōuenire (quid em̄ dicerent nō habebāt) tamē a Latinis coacti ter item cō-
uenerūt. Et factum fuit poſt multa, vt Latini, cōtendētibus Græcis, ſentētiam ſuam li-
Latini teris mādauerint in hac forma. Quoniam Græci ſuſpicenť nos duo principia, duasve
cauſas in ſancta conſubſtātialiq́ꝫ trinitate profiteri, idcirco hāc habētes ſentētiam vel ta-
lia profitētes, anathemate notamus, quādoq̄dem ipſi credimus patris & filij op̄ationem
poteſtatemq́ꝫ mittēdi, vnicam ſpūs ſancti cauſam eſſe, ita vt filius nō ſit diuerſum a pa-
tre principium, ex quo q̄dem ſpūs ſanctus procedat, ac eſſe habeat. Nam patrem vnicā
cauſam, & radicem, ac fontem diuinitatis profitemur eſſe, nō ita tamē vt patris & filij ex
eo cōfundamus p̄ſonas, ꝙ op̄ationem ipoꝝ vnam eſſe credimus, (id em̄ eſſet impium
credere) verum duas patris, filijq́ꝫ p̄ſonas exiſtere, vnam autē op̄ationem, ac eorundem,
vnicam poteſtatem mittēdi, vnum deniq́ꝫ eſſe, quod ex iporum ſubſtantia, & hypoſta-
ſi mittitur, profitemur. Idcirco autem diuinum ſymbolum declaratum, ac dilucidatum
a maioribus noſtris fuiſſe dicimus, ne quiſq̃ ambigens, an filius ſpūs ſancti cauſa ſit, in
aliquam incideret hæreſim. Nam credētes ſanctum ſpm̄ ex filio nequaquam procede- F
re, neceſſe eſt, vt intelligāt ſpm̄ ex ſolo patre procedere, ac conſequēter non eſſe filium.
Qui autem proferunt ſpiritum ex ſola patris perſona procedere, hi procul dubio re-
ſubſtantiam ab hypoſtaſi ſeparant, & partitionem imaginātur diuinæ ſubſtantiæ, quod
Græc. a ratione fideq́ꝫ, valde alienum pie creditur eſſe. ¶ Quibus q̄dem literis a Græcis per-
lectis, eas vario ſenſu intellexerunt. Nam alij dicebant, Latinos, filium ſpiritus ſancti cau
ſam eſſe, clariſſime credere, & cum Græcis neutiquam cōuenire, alij vero Latinos ipos
duo principia, duasve cauſas trinitati aſſcribere, alij deniq́ꝫ qui ingenioſiores haberētur,
mirum in modum contēdebāt, vt ipæ literæ diligentius inſpicerentur. Latini autem au-
dita tanta Græcorum inter ſe cōtrouerſia, alias ad eos literas miſerunt in hoc tenore.
Latini ¶ Quoniam Græci nos calumniātur, ac nobis obijciunt, duo principia, vel duas cau-
ſas in ſancta & cōſubſtātiali trinitate ponere, idcirco profeſſionē noſtram his literis mā-
damus. Credimus in vnum deum patrē, & in vnū filium vnigenitū, & ex patre natum,
& in vnum ſpm̄ ſanctum, ex p̄re q̄dem habētem eſſentiam, queādmodum etiam filius,
veꝝ ex filioq́ꝫ procedētem, quādoq̄dem patrē vnicam filij ſanctiq́ꝫ ſpūs cauſam profi-
temur, illius q̄dem p̄ generationem, huius vero p̄ proceſſionem. Porro autem ne idē-
titatem cōiunctionemq́ꝫ diuinæ ſubſtātiæ diſtribuere, ac ipam eādem ſubſtātiam re, non
autem ſola ratione, ab hypoſtaſibus & p̄ſonis differre, credere videamur, necnō ne q̄ſpi
am credēdo ſanctum ſpiritū ex ſolo patre procedere, tres in partes vnicam illam diui-

nam

nam ſubſtantiam diuidi mente concipiat, idcirco verbum,ex filioq́;,neceſſarium in ſymbolo duximus eſſe,profitentes ſanctũ ſpm̃ ex patre filioq́; tanq̃ ab vnico principio procedere. Quas q̃dem literas cum Græci biduum diligentiſſime contemplati fuiſſent,nolentes vlla ratione concedere filium ſancti ſpiritus cauſam eſſe, vix ipſi quoq́; ſententiam ſuam literis hac forma traditam ad Latinos requiſiti miſere.

¶ Cum Latini profiteanť patrem vnicam filij ſanctiq́; ſpiritus cauſam eſſe,ac a nobis contendãt,vt noſtram ſentẽtiam,quidq́; in hac re ſentiamus,noſtris literis declaremus, idcirco patrem filij ſanctiq́; ſpũs fontem & radicẽ,filium vero & ſanctũ ſpm̃, ſecũdum primam œcumenicam ſynodum, & magnum Baſilium & Cyrillum diuina germina profitemur eſſe,necnon ſpiritum a filio ſcaturire,hauriri,prodi,emitti,ac profundi. Græc.

¶ Quas q̃dem literas ad Latinos hac conditione Græci miſerunt,vt ipãs cum voluiſſent,exponere poſſent. At Latini literis ipſis nequaq̃ acquieuere, proferentes ſe verbo͛ ipſorum expoſitionem vehementer deſiderare, quãdoquidẽ verbum ſcaturire in actis ipſius primæ ſynodi, hauriri vero & profundi in nõnullo͛ ſancto͛ cõmentarijs legitur,quid autem talia verba ſignificent(vt pauloante dictum eſt)ſe ſcire cupere, quia vulgo ferebãtur eiuſmodi verba,ſecũdam ac temporalem miſſionem ſignificare,ſe autem credere, ſanctos patres de vna tantum ſancti ſpiritus miſſione literis mandaſſe,ac B ipſam ſpiritus a filio effuſionem ſecundam non eſſe. Et quamuis tẽporalis etiam ſancti ſpũs miſſio ad homines ſit,ſe tñ primã illam inueſtigare,qua q̃dem filius ſancti ſpũs cauſa creditur eſſe,nam qua ratione ſanctus & hypoſtaticus ſpiritus a filio ſcaturiret,niſi ab ipſo haberet eſſe? vel quonam modo apud Cyrillum,ab eodẽ filio, vt a deo patre profflueret,ſi non ab ipſo dependeret? Dicebant ergo Latini ſe cum Græcis in hoc ſentire verum vt omnis ambiguitas tolleretur,& ne quiſquam in poſterum opinetur, miſſionẽ ipſam, de qua agitur in ſimpliciſſima diuinitate ſecundam eſſe, idcirco declarationem, quam ſupra dixerant, a Græcis ipſis deſiderare. Latini.

¶ Quæ cum Græci audiuiſſent, magno animi dolore affecti, ꝙ ea ratiõe modum rei facere non poſſent,proferebant magnum ſe facinus contra trium legatorum patriarcharum videlicet, Heraclieñ. Epheſii, & Monembaſieñ. necnon ex alijs antiſtitibus Anchialeñ. ac ex clericis magni bibliothecarij,ac * protecdici ſentẽtiam cõmiſiſſe,ꝙ literas ipãs ad Latinos ſcripſiſſent,ſeq́; nil aliud poſſe facere, quãdoquidem Latini ſanctorum authoritatibus acquieſcere nolunt, ideoq́; operæpretium eſſe ad patriam infecta re remeare. ¶ Quæ cum ſereniſſi. Imper. intellexiſſet,eorum ſecordiam exprobrauit,ob quam ſibi videbatur ipſis male actum fuiſſe, ac ſtatim ad ſummũ pontificem iuit, ipſiq́; ſignificauit,quę inter ſuos antiſtites proferrenť. ¶ Cui pontifex ſummus ita reſpõdit. Græc. forte alias Doſithei Imp. Papa

C Nos,Imperator fili,ſæpe ſæpius a vobis contendimus,vt diſputando veritatem inueſtigaremus,deinde requirentibus vobis,quidnam de ſumma trinitate ſentiremus,bis ad vos ſcripſimus. Quod cum vobis nequaq̃ placuerit,quaſdam nobis ſancto͛ authoritates miſiſtis,quæ quoniam nobis ambiguæ viderenť,vos enixe rogauimus, vt ipſãs clariores redderetis. Vobis autem id facere recuſantibus q̃d amplius poterimus facere?

¶ Non eq̃dem,pater beatiſſime,Græco͛ conuentui dominor, neq́; vellem ipm̃ tyrannice cogere,vt vobiſcum pacẽ componat. Qui cum clariſſimas ſuæ profeſſiõis literas ad vos libẽti animo miſerit,neſcio cur alia opus ſit expoſitiõe. Nam ſcaturire,profundi,hauriri,& reliqua illa vocabula,filium cauſam eſſe ſignificãt,tametſi noſter cõuentus ne tumultus ob ignorãtiam vulgi fieret, ea clarius explicare nõ audeat. Siq̃dem igiť vobis credẽtibus filium ſancti ſpũs cauſam eſſe,nõ ſolum nõ cõtradicimus, verumetiã cum verbis illis coniungi volumus,quidnam aliud obſecro a nobis deſideratis? Quoniam Imperator ſereniſſime,conuẽtus veſter videtur credere verba ſcaturire,hauriri,atq́; profundi,ſecundam quãdam & temporalem miſſionem ſignificare,idcirco vehemẽter deſideramus,vt veſtram ſentẽtiam veſtris literis clarius exponatis: quãdoquidem ipſi ſentimus Cyrillum his verbis oſtendere voluiſſe,ſpiritum ſanctum ex patre filioq́; eſſentialiter eſſe,necnon ex filio ſicut ex patre procedere. Quæ om̃ia ſereniſſ. Impe. cõuentui ſuo retulit. Qui q̃dem ea grauiter ferẽs,poſt aliquot dies eoſdem illos nũtios ad ſummum pontificem remiſit, eum obſecraturos,vt huius rei tandem faceret finem. Qui ſummus pontifex ſtatim eoſdem ipſos tres cardinales ad cõuentum Græcorum miſit, ipſum rogaturos,vt ſuas exponeret literas,p̃ſertim quonam modo illã propoſitionem Imp. Iul. card. Imp. Græc. Papa

per,ſigni

per, intelligeret, cum apud Latinos quatuor res videaſ ſignificare, videlicet inſtrumen- D
tum vt ſerram, & materiam vt domũ, & tranſitum vt aquæductum, ac naturaliter ſub-
ſtantialiterq́ꝫ, queadmodũ ſpũs ſanctus per filium mitti creditur. Quæ cum Græcis nũ-
Imp. tiata fuerunt, Imperator cardinalibus ipſis rñdit, ſuos antiſtites aliud nolle cõſcribere,
vel proferre, ſe tamẽ maximo deſiderio affici, necnon paratos eſſe cum Latinis cõiungi,
ſin minus, prope diem à ſynodo diſceſſuros. Hæc & alia verba ſimilia Imperator proxi-
ma quoqꝫ die cardinalibus ipſis eandẽ expoſitionem enixe petentibus protulit. Deinde
Papa vero ad ſummũ põtificẽ accerſitus iuit. Cui ſummus põtifex ita dixit. Cũ tuũ ad cõ
iungẽdas eccleſias magnũ ſtudium, Imperator fili, viderem, magno eqdẽ gaudio affi-
ciebar, ita vt æquo animo labores ac nõ mediocres ſumptus ferrem, nunc autem cõtra
videns tuoꝝ hominum in tali tantaq́ꝫ re ſecordiam & pigritiam, animi dolore, afficior,
ac ſimul vehementer admiror, vnde nam hæc tam ſubita tantaq́ꝫ rerum mutatio ſit, cũ
mihi profecto videanſ abſqꝫ cõſona ratione ab eccleſiaꝝ cõiunctione mirum in modũ
abhorrere, ita vt videar operã & oleum (vt vulgo dicitur) perdere. Porro autem ſcire
velim, qd vnq̃ fuerit opus, in quo vobis nõ ſatisfecerimus? vel qd a vobis contende-
rimus, quod fieri non poſſit? Aut igitur noſtram piam profeſſionem ſuſcipite, ac exco
lite, aut veſtras literas, quas nuper ad nos miſiſtis nobis reddite clariores, quo qdem pa
cto facillime cõiungemur, an quicquam prohibet, quo neutrum horum poſſit fieri?
Imp. ¶ Iuſta petis. P. ſanct. vt noſtras literas exponamus, clarioresqꝫ reddamus Verum nõ
nulli præſules noſtri, Latinoꝝ petitionẽ credẽtes cõgruam rationi nõ eſſe, nolunt ei ac-
quieſcere, difficileq́ꝫ eis videſ, dogma maioꝝ ſuoꝝ tam ſubito dimittere, cũ ſemp credi- E
derint, Latinoꝝ fuiſſe ſentẽtiã ſpm̃ ſanctũ duas ſubſtãtiales cauſas habere, proptereáqꝫ
noluerint, illud, ex filioqꝫ, ſuſcipiẽtes, vobiſcũ pacẽ cõponere. Nobis ergo neceſſe eſt, vt
patrias leges moreſqꝫ ſeruemus. Ego vero q cõuentui nr̃o (vt pauloante dixi) nõ impe-
ro, ipm tyrãnice cogere nolo, vt qcq̃ præter eius voluntatẽ dicat, vel agat, ita vt in hoc
Papa quod a me, pater beatiſſime, petis, minime tibi ſatisfacere valeã. ¶ Veſter ergo cõuen
Imp. tus veniat, vt mihi rñdeat, vt mihi & tibi Imperatori plurimũ cõuenit. Tum iuſſu Im
peratoris, abſente tñ ipo, ac pr̃iarcha, Græci oẽs antiſtites ad ſummũ põtificẽ venere.
Papa Quẽ cũ cardinalibus nouẽ, ac pluribus p̃ſulibꝰ offendere. Vbi cõſedẽtibus oĩbus, is ſum
mus põtifex orõnẽ hãc habuit. ¶ Nequaq̃ (frẽs) prudẽtiſſimiqꝫ Oriẽtalis eccleſiæ cõ
ſiliarij, terrenaꝝ & caducaꝝ reꝝ, aut noſtri cõmodi cauſa, veꝝ ſpũ ſc̃tõ afflati, vt dei ec-
cleſias cõiungamus, nõ ſine magno labore diuinum hoc opus libẽter aggreſſi ſumus.
Qua qdẽ in re quantũ laboris ſuſceperimus, ac indies ſuſcipiamus, vobis notiſſimũ eẽ pu
tamus. Quod profecto æquo aĩo ferebamus, dũ crederemus, vos etiã in hãc rem vehe
mẽter incũbere, vidẽtes multa vos terra mariq́ꝫ paſſos ad cõiungẽdas ipas dei eccleſias
feſtinãtes huc cõueniſſe. Nũc aũt taciti nobiſcũ cõſiderãtes, voſ ipos negligẽtes & hac in
re pigros factos eẽ, vehemẽter miramur ac veſtri plurimũ miſeremur, etiã nõ inſcij vos
& p̃ria, & neceſſarijs, ac vr̃is cõmodis carere, necnõ eccleſias vr̃as nõ mediocriter pati,
magno animi dolore afficimur, p̃ſertim bñ proſpiciẽtes, ſi nr̃as eccleſias, ob negligẽtiã, F
& cõtumaciã veſtrã neutiq̃ cõiũxerimus, q̃ta mala futura ſint. Vt aũt (frẽs) dogma nr̃m
piũ eẽ demõſtraref, freqntes fieri ſeſſiões, ac ĩter nos diſputatiões ab initio ſtudio ſum-
mo curauimus. At vos ita rẽ ſemp voluiſtis differre, vt dũ eẽmus Ferrariæ, nõ amplius
xvi. ſeſſiões fuerint celebratæ. Quod qdẽ licet ægre ferremus, tñ ad ſanctã pacẽ proſpi
ciẽtes, rebus in oĩbus, q̃s a nobis petijſtis, vobis libẽtiſſime ſatisfecimus. Cõi deinde ſnĩa
ſynodũ huc trãſtulimus, vbi ſane nunq̃ deſtitimus, qn ex mutuis cõditiõibus, q̃s Ferra
riæ accepimus, vos ad diſputãdũ hortaremur, ac huius rei cã, qñqꝫ increparemus. Nam
ibi cõuenimus, vt tres, ſingula quaqꝫ hebdomada ſeſſiões celebraremus, etiã ſi ſummus
põtifex, vel Imperator, vel pr̃iarcha, vel qſq̃ ex electis diſputatoribus detẽtus valetudi
ne a ſeſſiõe abeẽt, & ſi feſtũ, aliudve impedimẽtũ cõtingeret, proxima die ſeſſio habereſ,
vt nulla rõne, vlla vnq̃ ſeſſio poſſet impediri. At vos vix nouẽ alijs ſeſſiõibus hic Flo-
rẽtiæ celebratis, vt priuati cõuẽtus fierẽt cõtẽdiſtis, ſperãtes eo mõ nr̃æ cõiũctiõis viam
inuenire. Qua etiã in re tãetſi vobis indulſerimus, nil tñ ob ſecordiã veſtrã profecimus,
qñquidẽ cõtẽdẽtibus vobis cognoſcere, qdnã de ſpũs ſancti proceſſiõe ſentiremꝰ binas
lr̃as ſcripſimus, qꝫ forſan pro Romanæ eccl̃iæ dignitate fieri nõ debebat. Quãto eñ ho
nore ac obſeruãtia Oriẽtalis eccleſia Romanã ſemp fuerit proſecuta, vos ſcire credimus.
Deinde

Deinde nobis quoq; volentibus intelligere, quidnam ipſi de eadem proceſſione ſenti-
retis, literas nobis multum ambiguas & obſcuras ſcripſiſtis. Poſtremo, plurimũ requiſi-
ti, atq; rogati, vt eas exponeretis clarioresq; redderetis, nobis ſatisfacere noluiſtis, ita vt
ipſas intelligere nõ poſſimus. Quid igit faciamus, neſcimus. Videmur autẽ videre nõ ſi-
ne omniũ noſtrũ incõmodo & dedecore, nos (qđ abſit) ſemper diſiunctos fore, quod
quidẽ quo animo creditis Occidẽtales principes audituros eſſe? ac nos quanto animi
dolore afficiẽdos? Vos vero quãta mœſtitia veſtrã ad patriã rediturosr? Contra, pie cõ-
iunctis eccleſiis, & principes ipſi nobiſcum vehemẽtiſſime gaudebunt, & oẽs vobis au-
xilio erunt, ita vt nõ ſolum Chriani, q ſub Imperij veſtri ditione ſunt, verumetiã illi, q
ſub impio tyranno & Chri nominis hoſte degunt, animo leuent. Rogamus itaq;, vos
fratres, per dñi noſtri Ieſu Chri præceptum, ne velitis dei eccleſias diſiunctas ſemp ma
nere, verum ipſis cõiunctis deum ſimul glorificemus, quãdoquidẽ eccleſiaꝝ cõiunctio
animabus noſtris ſaluti, nobis vero nõ mediocri fuerit honori, ac eam dubio procul cor-
porei ac incorporei acerrimi noſtri hoſtes, nobiſcum angelis gaudẽtibus, vehemẽter ti-
mebunt, ita vt nõ minus in cœlo, q̃ in terra non mediocre gaudium ſit futurum.

¶ Oratio tua, pater ſanctiſſime, vera nobis videt eſſe, ſed qm̃ magnæ res magna indi- Rhu.
gent conſideratiõe, idcirco in hoc longiſſimo tẽpore, in primis ſereniſſimus Imperator
cõſilio & prudẽtia, deinde nos tum publicis, tum priuatis diſputatiõibus, diligẽtiſſimaq;
perueſtigatiõe, in eccleſiaꝝ coniunctionẽ mirum in modum incubuimus, ita vt totos
hos quatuor annos, ex quo negotium hoc tractare cœpimus, plurimũ laborauerimus,
nil mirum autẽ eſt, ſi pro magnitudine rei nihil fere confecerimus, quãdoquidẽ (vt pau
loante diximus) longa opus eſt cõtemplatiõe. Quibus dictis, Græci ad patriarcham Græc.
venere, ac ei oĩa retulere. Ipſe vero, ſic cõtendẽtibus pluribus, Rhutenum, & Ni- Patriar.
cenum & Lacedemonieñ. ac Mityleneñ. antiſtites ad Imperatorẽ miſit, vt ei nuntiarẽt
conuẽtum Græcoꝝ patriarcha duce cum Latinis cõiungi velle, ideoq; rogarent ipſum
vt pacem conficeret, ſin minus, inuito eo, antiſtites ſuos eam cõfecturos.

Quæ cum Imperator audiſſet, timẽs ne ſui homines in ipm̃ conſpirarẽt, cogitare cœ Imp.
pit, quonam pacto pacẽ cum Latinis iniret. Die vero ſequẽti in Græcoꝝ conuẽtu do
mi patriarchæ facto, hæc habuit verba. Non alia de cauſa, pontifices optimi, ad hanc
venimus regionẽ, niſi vt eccleſias cõiungamus, & nõ pro alia re tot labores pertulimus
q̃ noſtræ eccleſię dignitatis, ac amplitudinis cauſa. Sed ecce iam mẽſis. xv. agit, ex quo
patria & cõmodis noſtris priuati, in Italia ſumus, & nihil profecimus. Porro, mihi vide-
tur diſiunctio, ac noſtrum a Latinis diſſidium pernicioſiſſimũ eſſe, cõiunctio vero, atq;
pia cõcordia nobis valde cõducere poſſe. Ideo duo nobis oppoſita, vtpote mala, dãni-
feraq; fugiẽda ſunt, alterum, ne ſine ratiõe cum Latinis iungamur, alterum autẽ, ne im-
pie ab eiſdem diſſidamus. Ergo diligẽter debetis cõſiderare, quidnam nobis magis cõ-
ducere poſſit, ac in primis quãtum calamitatis talis diſcordia nobis afferre poſſet. Me-
mentote rogo. P. opt. vt patriæ noſtræ Conſtantinopolitanæ auxilio ſitis, quæ qdem
ſola Chriſtianorum refugium, ſpes, ac ſeruatrix in Oriente relicta eſt. Conſulite, obſe-
ſecro, incolumitati, ac ſaluti eius, dicite ſententias neque animabus, neque corporibus
noſtris pernicioſas. Pia quidem & non abſq; ratione eccleſiarum coniunctio, nobis val
de conducet, earundem vero diſiũctio contra, ſed animarum noſtrarum ſalute omnia
debent metiri. Cauendum igitur, ne, ſi talis coniunctio pia eſt, eam ſine ratione fu-
giatis ita vt tanto taliq; careamus bono, quandoquidem eccleſiarum diſiunctio horri-
bilis eſt, & dicitur. Si quis autem impedit, quo minus pia eccleſiarum pax fieri poſſit,
is cum Iuda damnetur. Tum antiſtites omnes vna voce acclamarunt, ſi quis eccle- Græc.
ſiarum coniunctionem non deſiderat, ſit anathema. Credo equidem, fratres, vos Rhu.
nõ ignorare diſſidium & cõtrouerſiã noſtram cum Latinis, multoꝝ maloꝝ cauſam fu-
iſſe. Occidẽtaliũ ergo, ac Oriẽtalium ſanctoꝝ doctoꝝ ſentẽtias accurate cõſideremus
quippe q vident inter ſe q̃ maxime cõuenire, quandoquidẽ nobis credẽdum eſt, ipſos a
ſpũ ſancto æqualr afflatos fuiſſe, ipſis ergo debemus ęqualiter credere, niſi aliter vobis
videt. Annuẽtibus aũt his oĩbus põtificibus, Nicenus prolixiorẽ habuit orõnem, Beſſ.
dicens: Si creditis. P. am. ſanctos eẽ cõcordes, cur etiã cum ipſis nõ creditis ſanctũ ſpm̃
ex pr̃e filioq; procedere? Deinde multas attulit authoritates, pſertim Cyrilli ſup Iohãne
& ex eiꝰ theſauris, & ex Epiphanij angyroto, qrũ aliæ teſtabant ſcm̃ ſpm̃ ex pr̃e filioq;
procede

procedere, aliæ ex vtroq;, aliæ ipm ſpiritum a filio habere eſſe, aliæ vero ab eodem pro- D
Mity. fundi & mitti. Quibus q dem Orientalium doctoꝝ ſententijs intellectis, Mityleneñ. etiam præſul ſanctos Occidentales doctores citauit, proferentes patrem & filium vnicam ſancti ſpũs cauſam eſſe, patrem tñ præcipuam eſſe cauſam, licet ſpũs ex conſubſtã-
Græc. tiali quoq; filio ſit, ac ex vtroq; procedat. Quibus omnibus ſanctoꝝ ſententijs viſis, pontifices ipſi dixerunt, ſe nunq̃ alias ipas intellexiſſe, nunc autẽ eas, æquo animo ſuſci-
Imp. pere. Tum Imperator dixit illis: Si ergo talibus ſententijs acquieſcitis, veſtras ſenten-
Græc. tias dicite. Hi vero pontifices ac patriarcha ſimul rñderunt, Occidentales ſanctos ſectari velle, ac ipſoꝝ doctrinã ſuſcipere, quam qdem neceſſe eſt veram eſſe, cum ab vno
Geor. ſcholarius eodemq; ſanctoꝝ ſpũ æqualiter omnes afflati fuerint. Sequenti autem die Georgius ſcholarius vir doctiſſimus, q cũ ſacris initiatus nõ eſſet, in ſynodum venire non poterat, ab Imperatore vocatus, vt quidnam in hac ſentiret materia, proferret, hanc orationem in cõuẽtu Græcoꝝ habuit. Quid eqdẽ, Imperator optime, de faciẽda cum Latinis pace ſenſerim, ac ſentiã, ex ſermone, quẽ nuper ad hos amp. P. ſcripſi, patet, quo qdẽ ipos vt cum Latinis coniungerent, pacemq; componerent, & reipublicæ Conſtantinopolitanæ auxilium ferrent, pro viribus hortatus fui. Nunc autem duas alias orationes, quas nuper exaraui, tibi cõſecro. In quaꝝ altera continet, quanam ratione pax hmõi fieri debeat, in altera vero non argumentis ac humanis probationibus, verum ex ipa ſacra ſcriptura, & ſanctoꝝ doctoꝝ ſententijs demonſtratur, ſanctos oẽs doctores inter ſe con- E cordes ac conſonos eſſe. Quas qdem duas orationes, ſereniſſime Imperator, tametſi neq; ſapientia, neq; ſciẽtia, neq; ingenio præditus ſim, pro meo tñ munere ac gratijs, quas mihi pro illo primo meo ſermone humaniſſime reddidiſti, quas eqdem minimas ſimul & maximas eſſe cenſeo, illud ꝙ alias maioribus me beneficijs affeciſti, hoc autem ꝙ indignus ſum, vt tot ac tantæ mihi gratiæ agant, pro meo (inquam) munere, ac horum præſtantiſſimoꝝ patrum in me mutua beneuolentia, ſummo ſtudio ac lucubrationibus, &
al's, ſentiam. longis vigilijs compoſui. Quibus plane patet, quidnam ego in hac re * ſentẽtiẽ, videlicet oẽs probos & non contẽtioſos Chrĩanos firmiter credere debere, ſanctos doctores (vt pauloante dictum eſt) q̃ maxime concordes eſſe, quoꝝ omniũ rõnem, cuiq; volenti auſcultare paratus ſum reddere. Porro, qm̃ tu Imperator diuine, ac oẽs hi præſt. P. mihi iubetis, vt ego quoq;, quidnam de tali re ſentiam, nunc in medium proferam, idcirco tametſi conueniẽtius eſſet mihi, paci per vos faciẽdæ acquieſcere, q̃ in ea ſentẽtiam dicere, quandoqdem talem proferre ſentẽtiam ad eccleſiaꝝ rectores pertinere videt, tibi tñ imperanti mihi, non autẽ ꝙ authoritate mea in hac re opus ſit, pro viribus ſatiſfaciam. Sed vbi de fide veritatiſq; profeſſiõe agit, propria vti authoritate ineptiſſimũ eſt, nam nec imprudẽtium quiſq̃ aliqd crederet, quod non aliqua rõne conſtaret, licet ſola fidei veritate (vt nouimus) Chrĩani ſeruari, & diuinam grãm conſequi poſſunt. Sed hæc hactenus. Primũ autẽ deo optimo, maximo, ſereniſſ. Imp. grãs ago, q veſtrũ omnium mẽtes, ad componẽdam pacẽ ſibi gratiſſimũ, direxiſſet, quiq; paſſus nequaq̃ fuiſſet, F vt ſui fideles ſpe tanta fraudarent, me deinde, veſtri ſacri cõuẽtus, qnimmo huius œcumenicæ ſynodi ſentẽtiæ, ac futuro decreto ſummitto, quod qdẽ ſumma veneratione, ac non mediocri gaudio ſuſcipiam, & amplectar, ipſiq; magnũ honorẽ pro viribus tribuam, vtpote quod nõ ab hominibus, ſed a deo eẽ prolatum exiſtimẽ. Hanc autẽ ſentẽtiam dico, non quia laicus ſum, ob idq; mihi neceſſe eſt diuino tuo Imperio, & œcumenico patriarchæ noſtro, & huic ſancto conuẽtui, & multo magis generali ſynodo ſemp obedire, neq; ꝑterea, ꝙ in hac materia ſemp huius ſentẽtię fuerim, vt cum Latinis cõiungeremini, verum & ſi contrariam ſentetiam prius habuiſſem, & quauis dignitate in dei eccleſia ꝓditus eſſem, ſapiẽtiaq; cæteros mortales ꝓcellerem, adhuc tamẽ non aliã ſentẽtiam in ꝑſentia dicerẽ. Demũ magno affectus deſiderio, veritatis cõfeſſione meam
Matt. 10. d Marci. 8. d Lucæ. 12. a linguã expiare, ſanctificareq;, vt Chrĩ ſeruatoris noſtri de me q̃q; confeſſionẽ in cœlis expectẽ, quã quidẽ ipe, qui veritas eſt, his, qui eum corã hominibus profiteantur, promittit, pia mẽte credo, & profiteor ſanctos doctores tam Oriẽtales q̃ Occidẽtales, quos inter ſe cõſonos eẽ, neceſſe eſt, & quoꝝ alij lr̃is mandarunt, ſanctũ ſpm̃ ex pr̃e filioq;, alij ex pr̃e ꝑ filiũ procedere, vel mitti, vel ex filio, vel ex pr̃e ꝑ filium eẽ, alij vel ex filio profundi, queãdmodũ ex pr̃e, vel ſubſtãtialiter ex vtroq; effundi, vel deniq; ex filio ſcaturire, ac alia id genus, ſanctos (inquã) doctores ipos, ad hanc vnã veritatẽ aſpexiſſe ſan-

A ctum ipm ſpm̄ a patre filioq; accipere eē,ac ex patre filioq; procedere,vt ab vnico prin cipio,atq; vno mittente,patrēq; ſimul & filiū vnicū ſpūs ſancti principiū eē, nō aūt ex eo propterea cōſequi,patrē & filiū duas cauſas eē,neq; ipſos inter ſe cōfundi, q̄uis nō nulli ſuſpicent,huic ſnīæ talia incōmoda cōtingere. Quod ideo ipſis accidit,ꝙ ſentētiā ipſam nō bene percipiunt. Ego aūt credo,ſanctū ſpm̄ ex patre filioq;, vel ex patre per filiū vt ab vnico principio cauſa ve procedere,verā ſentētiā eē,ac ſanctos oēs(quos ſupra diximus)in hoc cōcordes fuiſſe,quinimo nequaq̄ fieri potuiſſe,vt in aliquo diſſentirēt. Proptereaq; duas cauſas in diuinis eē credētes,aut patris filijq; pſonas cōfundētes execrādos,anathemateq; notādos cenſeo. Dixit,ac ſtatim e conuentu exiuit.

Græci vero multis orientaliū doctoꝝ ſententijs repetitis,& accurate cōſideratis,patefacta deniq; veritate,ſnīas ſuas hoc modo,ac ordine dixerūt. Occidentaliū ac Orientalium ſanctoꝝ doctoꝝ ſcripta diligenter auſcultauimus, quoꝝ alia ſanctū ſpm̄ ex patre filioq;,alia vero ex patre p filiū procedere teſtant:q̄ quidē oīa tametſi ſignificēt idē, nos tn̄ illud,ex filioq;,poſtponentes,ſanctū ſpm̄ ex patre p filiū ab æterno ſubſtantialiterq;,vt ab vnico principio,vel vnica cauſa procedere profitemur,q̄nquidē ꝑpoſito,p, in ſancti ſpūs ꝓceſſiōe cauſam ſignificat. Grec. Ioſe. Patr. Cōſt.

Hāc equidē ſanctā gn̄alē ſynodū nequaq̄ cæteris inferiorē eē cenſeo,quaꝝ quędā etiā ſi pro multitudine patrū,aliæ Gregorij & B Cyrilli,aliæ vero alioꝝ clariſſimoꝝ doctoꝝ authoritate fuerint illuſtres,hanc tn̄ nō minus ipſis piam & ſanctā exiſtimo,neq; ipſam minori proſequor veneratione,ꝙ in ea diuinior & difficilior quæſtio tractat,& viri,q tantā rem agunt,ſancti,veneratiōeq; pluri ma digni ſunt,ꝑſertim pontifex ſummus, ac patriarcha noſter ſanctiſſimus. Cū igitur hæc ſynodus talis ac tanta ſit, ego dei gratia Imperator,eius futuræ ſnīæ acquieſcere, quodq; decretū ipſa,vel maior numerus patrum ædiderit, more maioꝝ meoꝝ,ac pro viribus ſacri Imperij abſq; aliqua excuſatione defendere promitto,tū cauſis antedictis, tū etiā ꝙ mihiꝑſi ſuadeo, vbi de diuinis dogmatibus in œcumenica ſynodo agitur,ſanctā dei eccleſiā cōmuni patrū ſnīa nequaq̄ errare poſſe. Fieri nāq; poteſt,vt vnus,duo, tres,vel plures hoīes p ſeſe meditantes,ac rem aliquā cōtemplātes,aberrent, cōmunem aūt eccleſiā,de q̄ dn̄s dixit,Tu es Petrus & ſup hāc petrā ędificabo eccleſiā meā,& portæ inferi nō ꝑualebunt aduerſus eā,errare nō poſſe cenſeo. Alioquin & ſeruatoris noſtri verba vana eſſent, & nr̄a religio peſſundaret. Quæ qa maxima incommoda eſſent, credendū potius fieri nō poſſe,vt eccleſia dei decipiatur. Neceſſe eſt ergo(vt paulo ante dictū eſt)Imperatoriā maieſtatē eccleſiæ decreta defendere. Sed vellim,ne a Latinis cogamur,vt ſacro ſymbolo nr̄o,quicq̄ apponamus,vel cerimoniaꝝ aliqd in eccleſia noſtra mutemus. Imp. Matth.16.c

Sanctoꝝ Occidentaliū ſcripta nobis ſuſcipiēda cenſeo,ſanctūq; ſpm̄ ex filio habere eē,necnō patrē & filiū vnicā ſpūs cauſam eē,credo,& profiteor,ac corā deo & vobis palā dico. Rhu.

Poſt aūt Beſſarion eandē ſententiā dixit. Veꝝ enimuero rē altius repetens,plurimis ac fortiſſimis argumentis oſtendit,eū Chriſtianum ſeruari nō C poſſe,q ſanctū ſpm̄ ex patre filioq; procedere,crederet minime. Beſſa.

Ego ab ineunte ætate literis & ſermone cū Latinis certabā acerrime,ipſis ſemp cōtradicendo, ꝙ mihi duas in ſacratiſſima trinitate cauſas ponere viderent, dicentes filiū ſanctiq; ſpūs cauſam eſſe. Nunc aūt in ſynodo,dogmate ipſoꝝ accurate dilucidato,eos longe aliter & nō a ratione aliena ſentire cognoui,q̄nquidē profitent patrē,vt pater eſt,filij patrē eſſe,ac filium, qua filius eſt, patris filiū eē,cū relatiua & ad aliquid ſint,ſanctū aūt ſpm̄ p ſeſe neq; ad patrem,neq; ad filiū referri,quatenus pr̄ & filius ſunt,ꝙ ſpūs per ſe relatiuū nō eſt,ratione vero,qua ſpūs eſt, ad ſpirantē referri,neminēq; proferre debere,patrē & filiū ſpirantes nō eē,cū paſſim legat ſpm̄ patris & filij eē,ac in euāgelio ſcriptū ſit,Ego in patre, & pater in me eſt, Et q videt me,videt & patrē meū. Ergo pr̄ & filius vnica ſpirādi,mittendive facultate(vt bene Latini dicunt)ſanctū ſpm̄ ſpirant. Quæ cū a ſanctis doctoribus memoriæ tradita diligenter vidiſſem,oēs valde cōſonos,ac cōcordes eē percepi, q̄uis Occidentales magis q̄ Orientales expreſſe clareq; literis ea tradiderint. Nā Orientales his verbis,profundi,emitti,ſcaturire,hauriri,ac alijs id genus vocabulis vſi fuerūt,ſanctumq; ſpm̄ p filiū procedere protulerunt:Occidentales vero ſanctum ſpm̄ ex patre filioq;,tanq̄ ab vnico principio procedere,literis clariſſime mandauere. Quoꝝ item ego volens ſequi veſtigia,ſanctū ſpm̄ ex patre filioq;,vt ab vnico principio,nō aūt a duabꝰ cauſis procedere,profiteor, q̄nquidē nō patrē, vnā,filiū alterā ſpūs ſancti cauſam eſſe, Myt.

fffff ſed

ſed patrē vnicā filij ac ſpūs cauſam ab ipſis Latinis pdidici, patrēq́ ſimul & filiū vnicū ipſius ſpūs principiū eē, ita vt cū ſanctus ſpūs ex patre filioq́ procedere celebret, tanq̃ ab vnico principio intelligi debeat, q̃d ita eſſe corā deo & hoībus credo, & profiteor. D

Græci. Tum nonnulli alij patres eandē ſententiā dixere. Poſt aūt aliquot dies facto iterū in patriarchæ domo cōuentu Imperator hæc verba fecit. Proximis diebus, pontifices opt. multorū ex vobis ſentētias intellexi, & coram vobis & patriarcha meā dixi, & iam mihi notiſſimū eſt maiorē digniorēq́ partē veſtrū cū latinis ſentire, credereq́ procul dubio ꝓpoſitiones, per, &, ex, idem ſignificare, necnō Occidentaliū doctorū authoritates ſuſcipiendas, qbus patet clariſſime, ſanctū ſpm̄ ex patre filioq́ procedere. Operæpretium igit eſt, vt q proximo cōuentu nō dixit ſuā ſententiā, eā in p̄ſentia dicat, vt hoc tādem negotiū cōcludamus. Reſpondētibus aūt omnibus valde cōueniens eē, vt patriarcha primus ſuā ſententiā dicat, is ita protulit.

Imp.

Patriarcha Conſtātin. Ego noſtrū paternū dogma nō derelinquam, neq́ mutabo, ſed in eo quouſq́ vixero pmanebo. Sed qm̄ Latini nō temere, nec ex ſentētia propria, verū ſanctorū authoritatib⁹ adducti, ſanctū ſpm̄ ex patre filioq́ procedere credūt, idcirco eis aſſentior, & cū ipſis cōiungor, ac præpoſitionē per filium ſpūs ſancti cauſam ſignificare cōcedo.

Græci. Tum patres frequētes p̄ſertim Cyzicenſis & Trapezundeñ. ac Monembaſieñ. & Heraclieñ. q antea vehementiſſime repugnabāt, eādē ſentētiā dixerūt, excepto ſolo Epheſio, q in eadem pmāſit pfidia, ſanctū ſpm̄ ex filioq́ nequaq̃ procedere. Cōuētus ergo Græcorū in hāc ſententiā iuit, ſanctū ſpm̄ ex patre filioq́ vt ab vno principio, ac vnica ſubſtātia, vnica ſpiratione, proceſſioneq́ procedere, p filiū vero, tanq̃ a conſubſtātiali eiuſdemq́ naturæ. Poſtridie autē Græci iterū congregati eādem ipſam ſententiā dixerūt, ac tribus literis tradiderūt, quarū vnas ſummo pontifici, alteras Imperatori, tertias vero patriarchæ dedere. Quas cū ſummus pōtifex vidiſſet, magno gaudio affectus, cōuocatis extraordinarie tam Græcis q̃ Latinis pontificibus oībus, Imperatore tm̄ & patriarcha abſentibus, literas ipſo Græco Latinoq́ ſermone recitari iuſſit. Quibus quidē perlectis, oēs amplexati, ac inter ſe oboſculati fuere. Tum ſummus pōtifex, Creteñ. archiepm̄, & Coroneñ. epm̄, ac (neſcio quem) Thomā doctorē ad Imperatorē miſit, vt ei pacē eiuſmodi non mediocri oīm gaudio confectā eē, nūtiarent. E

Papa. Sequenti vero die Græci a ſummo pontifice requiſiti, vt de ſuis p̄ſulibus quoſdā ad eū mitterēt, Rhutenū & Beſſarionē, & Trapezundeñ. ac Mityleneñ. ad ipm̄ miſerūt, qbus ita locutus fuit. Nos ſpūs ſancti gratia coniūcti ſumus, ac in p̄cipua quæſtione, de qua vehementer ambigebamus, ita conuenimus, vt nil amplius de ea dicere debeamus. Porro aūt operepretiū eſt, vt & de purgatorio igne, & de ſummi pōtificis principatu, & de azimo & fermētato pane, de diuina deniq́ panis trāſmutatione agamus, vt omni ex parte coniūctio noſtra ſit abſoluta, ita vt nulla inter nos controuerſia in poſterū relinquatur.

Sūmariū materiarū in hoc cōcilio tractatarū, puta de proceſſione ſpūs ſancti,

Græci. Cui ſummo pontifici ſtatim hi p̄ſules reſponderunt. Nos, pater ſanctiſſime, nullā ad hæc reſpondendi facultatē habemus, tn̄ ex nobis ipſis proferimus iuſtorū animas pfectā laureolā, in cœlo iam conſecutas eē, ac impiorū perpetuas pœnas luere, medias vero in purgatorio eſſe, q̃d quidem ſiue ignis, ſiue obſcuritas, ſiue turbo, ſiue id genus aliud ſit, non referre. Summū vero pontificē priuilegia ſua merito habere debere, q̃ ante noſtrū diſſidiū habuiſſet. Nā de pane, ſiue azim⁹, ſiue fermētatus fuerit, Græci non curāt, dūmodo ex tritico cōſtet, & ſacerdos, q Chriſti ſacratiſſimū corpus conficit, legitimis ſit ſacris initiatus, & vbi miſſa celebrat ſacer locus ſit. De panis aūt trāſmutatione Latinis q̃rentibus, cur Græci poſt hęc dn̄ica verba, Accipite & māducate, ac infra, bibite ex hoc oēs, qbus profecto verbis ſacramentū cōfici credit, hac etiā vtuntur oratione, & fac panē quidē hūc honorabile corpus Chriſti tui, q̃d aūt in calice iſto eſt, honorabilē ſanguinem Chriſti tui, ea ſancto tuo ſpū tranſmutante reſponderūt, ſe firmiter credere verbis illis dn̄icis ſacramentū fieri, ſed quēadmodū Latini, confecto ſacramento, hac ſolent vti oratione, iube hæc perferri p manus ſancti angeli tui in ſublime altare tuū, ita quoq́ Græcos illa verba proferre ſolere, vt ſacratiſſimum Chriſti corpus & ſanguis peccatorū noſtrorū remiſſioni, ac noſtris animabus ſaluti fiat. F

de igne purgatorio, de papæ principatu, de azimo & fermētato pane, & panis ī eucharistia trāſmutatione.

Papa. Quibus quidem quatuor quæſtionibus diſſolutis ſummus pontifex petijt, vt de diuina panis trāſmutatione, quæ quidē quarta quæſtio fuit, in ſynodo ageretur.

Græci. At Græci dixerūt, ſe ſine totius Orientalis eccleſiæ authoritate quæſtionem aliā tractare non poſſe, cum pro illa tantū de ſpūs ſancti proceſſione ſynodus cō

uocata

A uocata fuerit,ſe tamen hæc velle Imperatori referre. Dum aũt hæc agerentur, inclinãte iam die,increbuit patriarcham noſtrũ mortẽ ſubitã obijſſe. Accurrimus,ac ipm mortuũ vidimus. Et nobis cauſam tã ſubitæ mortis quærẽtibus eius famuli reſponderunt, ipm poſtꝗ cœnaſſet,in penetrale domus ſcribẽdi cauſa (vt ſui moris erat)intraſſe, dum vero ſcriberet,tremore ac animi languore affectũ,ſtatim occubuiſſe. Cupientes aũt ipſi videre,quid nam tum literis mandaret,Has literas iamiam ſcriptas offendimus.

Mors ſubita patriarchæ.

Ioſeph miſeratione diuina Cõſtãtinopolis & nouæ Romę archiepiſcopus,ac œcumenicus patriarcha. Qm̃ ad extremũ vitæ meæ perueni,idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate dei meã ſententiã his literis palã facio. Nã quæ dñi Ieſu Chrĩ catholica & apoſtolica eccleſia Romæ veteris ſentiat,ac celebret, omnia me quoq; ſentire, crederecq; profiteor,ac ipſis plurimũ acquieſco . Beatiſſimũ aũt patrũ patrẽ,ac ſummũ pontificem,Romæq; veteris papã dñi noſtri Ieſu Chriſti vicarium eſſe concedere,atq; animaꝝ purgatoriũ eẽ nõ inficior. Datũ,Florẽtiæ die. viij. mẽſis Iunij. M.cccc.xxxix

Literæ patriarchæ.

Eugenij iiij. ſucceſſorũq; eius primat' haud paruũ teſtimonium Papa.

Mane aũt magna cardinalium & pontificũ Florentinorumq; pompa ipm in ſanctæ Mariæ nouæ templo,ſepulchro cõdidimus. Poſtridie vero ſummus pontifex conuocatis ad ſe Rhuteno,& Niceno,ac Mitylenẽ. ſic fuit loquutus: Magno animi dolore afficimur,tum ob veſtri patriarchæ mortẽ,tum etiã ipſius noſtræ coniunctionis cauſa,de qua ipſe bene ſentire,ac in eã vehemẽter incumbere(id quod ipſi plane nõ agitis) videbatur. Operæpretium aũt eſt,quandoquidẽ præcipuam illam, & ad fidem ꝗ maxime pertinentem quæſtionẽ concluſimus,vt de his etiã alijs quæſtiunculis per ſeſſio-

B nes agamus, vt noſtra coniunctio firma,ſtabilis,& abſq; aliqua controuerſia in poſterũ ſit, videlicet de azymo & fermẽtato pane,de purgatorio,de ſummi pontificis poteſtate,necnon de diuina panis tranſmutatione,an deniq; Græci particulã ipſam,ex filioq;, ſymbolo debeant addere. Quæ cum ipſi pontifices intellexiſſent,ad quatuor ipſas primas quæſtiunculas,vt pridie reſponderũt,ad vltimã vero dixerũt ita: Nos,pater ſanctiſſime,illud,ex filioq;, veꝝ eſſe cõcedimus,ac ipm in Occidentali eccleſia celebrãdum permittimus,quandoquidẽ nobis conſtitit vrgente neceſſitate ad declarandũ diuinum ſymbolũ a vobis additũ fuiſſe,cũ non diuerſam fidem ſignificet,necnon vtraq; ſymbola vnũ eſſe,ipſam tamen particulã ſymbolo noſtro apponere nolumus, ſed hac conditione vobiſcũ coniungimur. Hæc Græci,nolẽtes tñ,cõſentiente Imperatore,vt de alia quæſtione ꝑter illã de ſpũs ſancti proceſſione in vnionis literis vlla mẽtio fieret: cõtendente vero ſummo pontifice,vt etiã de reliquis ageretur,excepta illa de panis tranſmutatione,vt perfectiſſima fieret vnio: cum ꝑſertim Ferrariæ de purgatorio bene fuerit dictũ: poſt plurimã inter Latinos & Græcos contentionẽ Imperator iuſſit Latinis, vt dicerent,quid nã de ſummi pontificis poteſtate, necnõ de azymo & fermẽtato pane ſentirent. Tum ſummi põtificis iuſſu Iohãnes ille,ac(neſcio quis) frater Ambroſius in Græcoꝝ cõuentu multa de quæſtionibus ipſis verba fecerunt. Poſt aũt aliquot dies

Græci.

Imp.

C frequenti Græcoꝝ cõuentu,in domo Imperatoris Latinis abſentibus facto, poſt plurimã inter Græcos diſputationẽ,lectis Græcoꝝ doctoꝝ de ſummi pontificis poteſtate ſententijs,definitum fuit,nõ ſolum Romanã eccleſiã de ſpũs ſancti proceſſione pie ſentire,verumetiã ipſi neceſſitate vrgente,iure ſuo particulã illã,ex filioq;, ſymbolo apponere licuiſſe,necnõ Romanũ pontificẽ primatũ in vniuerſum orbẽ tenere,beatiq; Petri principis apłoꝝ ſucceſſorẽ ac verũ vicarium,& totius eccleſiæ caput,ac omniũ Chriſtianoꝝ patrẽ,& doctorẽ eẽ: ipſiq; ad paſcendã,regendã, & gubernãdã vniuerſam eccleſiã plenã a dño noſtro Ieſu Chriſto poteſtatẽ fuiſſe traditã. Præterea purgatorium eſſe: & ſiue in azymo ſiue in fermẽtato pane ſacramentũ fieret ,minime referre. Quæ cum Latinis miꝝ in modum placuiſſent,ſex ꝑſtantiſſimi viri vtraq; ex parte ſelecti fuere: qui cõſultis cæteris patribus ſanctæ coniunctionis literas cõponerent,atq; cõſcriberent. Dum aũt hæc agerent,ſereniſſimus Imperator Heraclien. & Epheſiũ,& Rhutenũ,ac Nicenũ ad ſe cõuocari iuſſit: eo ſcilicet aĩo vt Epheſiũ hortaretur,vt is etiã in cæteroꝝ patrum ſententiã iret,& cũ Latinis coniungeret. At ille ne verbum quidem voluit audire. Duodecim autẽ illi ſelecti in componendis literis ipſis in hoc diſcordes fuerunt. Nam Græci volebant,vt vel de ſummi pontificis noĩe nulla prorſus in eis mentio fieret: vel hæc verba in eiſdẽ literis ſcriberent,cõſentiente ad infraſcripta Imperatore,necnõ patriarchaꝝ loca tenentibus,& cæteris Orientalẽ eccleſiam repreſentantibus.

Romani põtificis poteſtas

Sententia de purgatorio, & de azymo & fermẽtato

Quibus quidẽ Græcis ſummus põtifex in hoc etiã humaniſſime ſatiſfecit, vt de Impa- D
tore, ac patriarchis, vt vellẽt, fieret mẽtio. Demũ duodecim illi doctores cõcordes lite
ras conſcripſerũt, quas cũ ſummus pontifex & Imperator accurate vidiſſent, iuſſerũt,
vt Græcis & Latinis literis in vno eodẽq; folio deſcriberent, ita vt a parte dextera La-
tine cũ Occidẽtaliũ patrũ ſubſcriptiõibus, ac ſummi põtificis ſigillo, ab altera vero par-
te Græce cũ Græcorũ itẽ ſubſcriptiõibus, necnõ ipſius Impatoris ſigillo ſcriptę eſſent.
Quibus qdẽ oĩbus rite diligenterq; peractis, cõmuni partiũ ambarũ conſenſu, ſummus
põtifex Impatore pſente, oĩbusq; tã Græcis q̃ Latinis pſulibus veſtibus ſacris indutis,
in tẽplo ſanctæ Mariæ liberatæ die Lunæ ſexta mẽſis Iulij miſſam ſolẽniter celebra-
uit. Qua quidẽ celebrata, ipſæ eædẽ literæ a Iuliano Cęſarino ſanctę Sabinæ cardinali
Latine, a Beſſarione vero Græce, dei gratia lectæ, promulgatæq; fuere in hac forma.

¶ Sanctæ vnionis literæ.

EVgenius eps̃ ſeruus ſeruorũ dei, ad ppetuã rei memoriã. Cõſentiente ad infra-
ſcripta chariſſimo filio noſtro Iohãne Paleologo Romæorũ Impatore illuſtri,
& loca tenẽtibus venerabiliũ fratrũ noſtrorũ patriarcharũ, & cæteris Orientalẽ
eccleſiã repreſentãtibus. Lætent cœli & exultet terra, ſublatus eſt em̃ de me- E
dio paries, q Occidentalẽ Orientalẽq; diuidebat eccleſiã, & pax atq; concordia redijt,
illo angulari lapide Chr̃o, qui fecit vtraq; vnum, vinculo fortiſſimo charitatis & pacis,
vnũq; iungẽte parietẽ, & ppetuæ vnitatis fœdere copulãte ac continẽte, poſtq̃ longã
mœroris nebulã & diſſidij diuturni atrã ingratãq; caliginẽ ſerenũ oĩbus vnionis optatæ
iubar illuxit. Gaudeat & mater eccleſia, q̃ filios ſuos hactenus inuicẽ diſſidẽtes, iam vi-
det in vnitatem pacemq; rediſſe, & q̃ antea in eorũ ſeparatione amariſſime flebat, ex ip
ſorũ modo mira concordia cũ ineffabili gaudio oĩpotẽti deo gr̃as referat. Cũcti gratu-
lentur fideles vbiq; p orbẽ, & q Chriſtiano cenſent noĩe, matri catholicæ eccleſiæ col-
letentur. Ecce em̃ Occidẽtales Orientalesq; patres poſt longiſſimũ diſſentionis atq; diſ
cordiæ tp̃s, ſe maris ac terræ periculis exponẽtes, oĩbusq; ſuperatis laboribus ad hoc ſa-
crũ œcumenicũ conciliũ deſiderio ſacratiſſimæ vnionis, & antiquæ charitatis reinte-
grãdæ gratia, læti alacresq; conuenerunt, & intentione ſua nequaq̃ fruſtrati ſunt. Poſt
longã em̃ laborioſamq; indaginẽ, tãdem ſpũs ſancti clementia, ipſam optatiſſimã ſan-
ctiſſimamq; vnionem conſecuti ſunt. Quis igit dignas omnipotentis dei beneficijs gra
tias referre ſufficiat? Quis aũt diuinæ miſerationis diuitias nõ obſtupeſcat? cuiusve fer-
reum pectus tãta ſupnæ pietatis magnitudo non molliat? Sunt iſta prorſus diuina opa,
non humanæ fragilitatis inuenta, atq; ideo eximia cũ veneratione ſuſcipienda, & diui- F
nis laudibus proſequẽda. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarũ actio Chriſte fons miſericor
diarũ, qui tm̃ boni ſponſæ tuæ catholicæ eccleſiæ cõtuliſti, atq; in gñatione noſtra tuæ
pietatis miracula demonſtraſti, vt enarrarent oẽs mirabilia tua. Magnũ ſiqdẽ diuinũq;
munus nobis deus largitus eſt, oculisq; nr̃is vidimus, q̃d ante nos multi, cũ valde cupie
rint, aſpicere nequiuerint. Conuenientes em̃ Latini & Græci in hac ſacro ſancta œcu-
menica ſynodo, magno ſtudio inuicem vſi ſunt, vt inter alia, etiã articulus ille de diuina
ſpũs ſancti proceſſione ſumma cum diligẽtia & aſſidua inquiſitione diſcuteret. Prolatis
vero teſtimonijs ex diuinis ſcripturis, plurimisq; authoritatibus ſanctorũ doctorũ Oriẽ
talium & Occidentaliũ, aliquibus qdem ex patre & filio, quibuſdã vero ex patre p fi-
lium procedere dicentibus ſpm̃ ſanctũ, & ad eãdem intelligentiã aſpicientibus omni-
bus ſub diuerſis vocabulis, Græci qdem aſſeruerũt, ꝙ id, quod dicũt ſpiritũ ſanctũ ex
patre procedere, non hac mente proferrent, vt excludant filium, ſed qa eis videbat (vt
aiunt) Latinos aſſerere ſpiritũ ſanctũ ex patre filioq; procedere, tanq̃ ex duobus prin-
cipijs & duabus ſpirationibus, ideo abſtinuerunt a dicẽdo ꝙ ſpũs ſanctus ex patre pro
cedat, & filio. Latini vero affirmauerunt, non ſe hac mente dicere ſpiritũ ſanctum ex
filioq; procedere, vt excludãt patrem, qnin ſit fons, ac principiũ totius deitatis, filij ſci-
licet & ſpũs ſancti, aut ꝙ id, quod ſpũs ſanctus procedit ex filio, filius a patre non habe
bat, ſiue ꝙ duo ponãt eſſe principia, ſeu duas ſpirationes, ſed vt vnum tãtum aſſerãt eẽ
principiũ, vnicãq; ſpirationem ſpũs ſancti, prout hactenus aſſeruerũt, & cum ex his
omnibus vnus & idem eliciatur veritatis ſenſus, tãdem in infraſcriptã ſanctã deo ama-
bilem eodem ſenſu, eademq; mente vnionem vnanimiter concordarunt & conſenſe-
runt. In nomine igitur ſanctæ trinitatis patris, & filij, & ſpũs ſancti hoc ſacro vniuerſali

appro-

A approbante Florentino concilio diffinimus,vt hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtia-
nis credatur,& ſuſcipiatur,ſicq́ omnes profiteantur,quia ſpũs ſanctus ex patre & filio
æternaliter eſt,& eſſentiam ſuã,ſuumq́ eſſe ſubſiſtẽs habet ex patre ſimul & filio,& ex
vtroq́ æternaliter tanq̃ ab vno principio & vnica ſpiratione procedit,declarãtes q́d id,
quod ſancti doctores & patres dicunt,ex patre per filiũ procedere ſpm̃ ſanctũ,ad hãc
intelligentiã tendit, vt p hoc ſignificet,filiũ quoq́ eſſe ſecundũ Græcos quidẽ cauſam,ſe
cundũ Latinos vero principiũ ſubſiſtentiæ ſpũs ſancti,ſicut & patrem. Et qm̃ omnia,
quæ patris ſunt,ipſe pater vnigenito filio ſuo gignendo dedit,ꝑter eſſe patrẽ, hoc ipm̃
q́d ſpũs ſanctus procedit ex filio ipſe filius a patre æternaliter habet,a quo æternaliter
etiã genitus eſt. Diffinimus inſuper explicationẽ verboꝝ illoꝝ,filioq́, veritatis decla-
randæ gratia,& imminente tunc neceſſitate,licite ac rationabiliter ſymbolo fuiſſe appo
ſitũ. Itẽ,in azymo ſiue fermẽtato pane triticeo,corpꝰ Chr̃i veraciter cõfici,ſacerdotesq́ Materia de
in altero ipſum dñi corpus conficere debere,vnumquẽq́ ſcilicet iuxta ſuæ eccleſiæ ſiue azymo & fer
Occidentalis ſiue Orientalis conſuetudinẽ. Item,ſi vere pœnitẽtes in dei charitate de- mẽtato pane
ceſſerint,anteq̃ dignis pœnitẽtiæ fructibus de cõmiſſis ſatiſfecerint,& omiſſis,eoꝝ ani- De purga-
mas pœnis purgatorijs poſt mortẽ purgari,& vt a pœnis huiuſmodi releuentur,pro- torio.
deſſe eis fideliũ viuoꝝ ſuffragia,miſſaꝝ ſcilicet ſacrificia,oratiões,& eleemoſynas,& alia
B pietatis officia,q̃ a fidelibus pro alijs fidelibus fieri cõſueuerunt,ſecundũ eccleſiæ inſti-
tuta:illorũq́ animas,q poſt baptiſma ſuſceptũ,nullã omnino peccati maculã incurre-
runt,illas etiã,quæ poſt contractã peccati maculã,vel in ſuis corporibus vel eiſdẽ exu
tæ corporibus(prout ſuperius dictũ eſt)ſunt purgatæ,in cœlũ mox recipi & intueri cla
re ipſum deum trinũ & vnũ,ſicuti eſt,meritoꝝ tamen diuerſitate alium alio perfectius:
illoꝝ aũt animas,qui in actuali mortali peccato,vel ſolo originali decedunt,mox in in-
fernũ deſcendere,pœnis tñ diſparibus puniendas. Item,diffinimus ſanctã apoſtolicam De primatu
ſedẽ & Rom. pontificẽ,in vniuerſum vrbẽ tenere primatũ,& ipſum pontificem Roma ſummi pon.
nũ ſucceſſorẽ eſſe beati Petri principis apoſtoloꝝ,& veꝝ Chriſti vicariũ,totiusq́ eccle
ſiæ caput,& omniũ Chriſtianoꝝ patrẽ ac doctorẽ exiſtere,& ipſi in beato Petro paſcẽ
di,regẽdi,& gubernãdi vniuerſalẽ eccleſiã a dño noſtro Ieſu Chriſto plenã poteſtatẽ
traditã eſſe,quemadmodũ etiã in geſtis œcumenicoꝝ cõcilioꝝ, & in ſacris canonibus
cõtinetur. Renouantes inſup ordinẽ traditũ in canonibus, cæteroꝝ venerabiliũ patriar-
chaꝝ,vt patriarcha Conſtãtinopolitanus ſecũdus ſit poſt ſanctiſſimũ Romanũ pontifi
cem,tertius vero Alexandrinus,quartus aũt Antiochenus,& quintus Hieroſolymita
nus,ſaluis videlicet priuilegijs oĩbus & iuribus eoꝝ. Datũ Florentiæ in ſeſſione publi-
ca ſynodali ſolenniter in eccleſia maiori celebrata,anno incarnatiõis dñicæ. M.CCCC
C XXXIX. pridie Nonas Iulij,pontificatus noſtri anno nono.

¶ Subſcriptiones Imperatoris ac Orientalium pa-
trum,qui in ſynodo aderant.

Ego Iohannes Paleologus,fidelis in Chriſto rex & Imperator Romeoꝝ,ſubſcripſi.
Ego Antonius humilis metropolita Heraclieñ.& conſiliarius Edeſſenorum,totius
Thraciæ & Macedoniæ pontifex,& Philothei ſanctiſſimi patriarchæ,& ſedis apoſto
licæ Alexandrinæ locũ tenens,ſubſcripſi. Ego Gregorius Protoſingelus confeſſor
ſpũalis,ac ſedis apoſtolicæ Alexandriæ & eius dñi patriarchæ locũ tenens, ſubſcripſi.
Ego Iſidorus metropolita Syriæ & totius Rhoſi,ac dñi Dorothei patriarchæ An-
tiocheni,& eius ſedis apoſtolicæ locũ tenens,ſubſcripſi. Ego Doſitheus humilis me
tropolita Mopſieſtiæ,& Ioachini ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymitani,ac eius apo-
ſtolicæ ſedis locũ tenẽs,ſubſcripſi. Ego Metrophanes humilis metropolita Cyzici,
ac locũ tenẽs Ancyrenſis,ſubſcripſi. Ego Dorotheus humilis metropolita Trape-
zundeñ. ac locũ tenẽs Cæſarieñ. antiſtitis,ſubſcripſi. Ego Beſſarion diuina miſeratio
ne Archiepš Nicenus,ac locũ tenẽs Sardẽſis ꝑſulis,ſubſcripſi. Ego Macharius humi
lis metropolita Nicomediæ,ſubſcripſi. Ego Ignatius humilis metropolita Toronæ,
ac locũ tenẽs * Nicomedieñ. antiſtitis, me ſubſcripſi. Ego Dorotheus humilis me- al's, Nemeeñ
tropolita Mityleneñ. ac locũ tenẽs Sidenſis pontificis,me ſubſcrip. Ego Damianus
humilis metropolita * Muldoblachienſis,ac locũ tenẽs Se baſtieñ. ꝑſulis,ſubſcripſi. al's forte, Mu lelachieñ.

aſs, Caliſxtus. forte, Dryuſeñ. vel, Chriſteeñ. vel, Criſſeñ. forte, Dameeñ. vel, Dardanieñ.

D

Ego Ioſeph humilis metropolita Amaſienſis, ſubſcripſi. Ego Nathanael humilis metropolita Coloſſenſis, ac inſularum Cycladũ, ſubſcripſi. Ego *Caliſtus humilis metropolita *Driſtenſis, ſubſcripſi. Ego *Gennadius humilis metropolita Ganenſis, ſubſcripſi. Ego Mattheus humilis metropolita Melitenenſis, ſubſcripſi.

Ego Doſitheus humilis metropolita *Dramenſis, ſubſcripſi. Ego Sophronius humilis metropolita Anchialenſis, ſubſcripſi. Ego Beſſarion Archiepũs Nicenus, mãdato ac nomine Emmanuelis diaconi ac magni ſachelarij Chryſocuchi vulgo nũcupati, q eadẽ nobiſcũ ſenſit, ſubſcripſi. Ego Theodorus Zanthopulus, diaconus, & magnus ſacriſta ſubſcripſi. Ego Michael Balſamoꝝ archidiaconus, & magnus bibliothecarius, ſubſcripſi. Ego Silueſter Syropulus, diaconus *eccleſiarches, ac iuris ſeruator, ſubſcripſi. Ego Gregorius protecdicus diaconus Cappadocus, ſubſcripſi.

aſs forte, eccleſiæ Argiæ

aſs forte Mulelachieñ. vel Monẽbaſieñ.

Ego Cõſtãtinus Archipbr̃, ac locum tenẽs *Muldoblachienſis præſulis, ſubſcripſi.

Ego Eccleſiarches venerãdæ mãſionis, & ſanctæ Baſilicæ magnæ lauræ mõtis ſancti, ac ipſius mãſionis locũ tenẽs, ſubſcripſi. Ego Athanaſius olim abbas circũſpecte ſubſcripſi. Ego Gerontius abbas ſanctæ manſionis omnipotentis, ſubſcripſi. Ego Germanus olim abbas ſancti Blaſii, ſubſcripſi. Ego Pachumius confeſſor ac abbas ſancti Pauli, ſubſcripſi.

¶ Subſcriptiones Latinorum patrum.

E

Ego Anthonius epſ Oſtieñ. cardinalis Bononieñ. ſupradictas diffinitiões veras, & catholicas eſſe affirmo, & illis me ſubſcripſi. Ego Berrãda epſ Portueñ. card. Placẽtinus, me ſubſcripſi Ego Nicolaus tituli ſanctæ crucis preſbyter card. me ſubſcripſi.

Ego Frãciſcus tituli ſancti Clemẽtis preſbyter card. me ſubſcripſi. Ego Vericlo riotus tituli ſancti Marci pbr̃ card. me ſubſcripſi. Ego Iulianus tituli S. Sabinæ pbr̃ card. me ſubſcripſi. Ego Proſper ſancti Gregorij ad velũ aureũ diaconus card. me ſubſcripſi. Ego Dñicus ſanctæ Mariæ in via lata diacon⁹ card. me ſubſcripſi. Ego *Blaſius patriarcha Hieroſolymitanus, me ſubſcripſi. Ego Marcus patriarcha Gradeñ. me ſubſcripſi. Ego Iohãnes epſ Morineñ. illuſtriſſimi dñi Ducis Burgundiæ, & Brabãtiæ orator me ſubſcripſi. Ego Iohãnes epſ Niuerneñ. eiuſdẽ dñi ducis orator me ſubſcripſi. Ego Bartholomeus Spalateñ. me ſubſcripſi. Ego Fantinus archiepſ Creteñ. me ſubſcripſi. Ego Iulianus archiepũs Piſanus, me ſubſcripſi. Ego Andreas archiepũs Coloſſeñ. me ſubſcripſi. Ego Nicolaus archiepſ Capuanus, me ſubſcripſi. Ego Ludouicus archiepſ Florentinus, me ſubſcripſi. Ego Latinus de Vrſinis archiepũs Troianus, me ſubſcripſi. Ego Benedictus archiepũs Conſanus, me ſubſcripſi. Ego *epiſcopus Andrieñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus epũs Paduanus, me ſubſcripſi. Ego Daniel epũs Concordieñ, me ſubſcripſi. Ego Anthonius Portugaleñ. epũs, me ſubſcripſi. Ego Bartholomeus epſ Valuenſis, me ſubſcripſi.

Supra poniẽ Ioachinus.

Supra poniẽ, Nathanael.

deeſt nomen epiſcopi.

F

Ego Thomas epũs Fareñ. me ſubſcripſi. Ego Chriſtophorus epũs Ariminẽſis, me ſubſcripſi. Ego Amicus epũs Aquileienſis, me ſubſcripſi. Ego Petrus epũs Dignienſis, me ſubſcripſi. Ego Iohãnes epũs Ferrarieñ. me ſubſcripſi. Ego Valentinus epũs Ortanus, me ſubſcripſi. Ego Iohannes epũs Arbeñ. me ſubſcripſi.

Ego Bernotius epũs Eſculanus, me ſubſcripſi. Ego Carolus Seneñ. epiſcopus, me ſubſcripſi. Ego Andreas epiſcopus Megarenſis, me ſubſcripſi. Ego Carolus epũs olim *Mutieñ. me ſubſcripſi. Ego Nicolaus epſ Tiburtinus, me ſubſcripſi.

aſs, Mutileñ.

Ego Anthonius epũs Graſſeñ. me ſubſcripſi. Ego Angelus epũs Bareñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus epũs *Auſereñ. me ſubſcripſi. Ego Mattheus epũs *Zapateñ. me ſubſcripſi. Ego Angelus de Graſſis epũs Arianeñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus epũs Meſſanus, me ſubſcripſi. Ego Petrus epiſcopus Caualliceñ. me ſubſcripſi. Ego Anthonius epũs Ceſenateñ. me ſubſcripſi. Ego Donatus epũs Piſtorieñ. me ſubſcripſi. Ego Scipio epũs Mutinenſis, me ſubſcripſi. Ego Chriſtophorus epũs Cortoneñ. me ſubſcripſi. Ego Andreas epũs Conſeraneñ. me ſubſcripſi.

aſs, Acerneñ. vel Acerreñ. aſs, Salpeñ.

Ego Alexius epũs Cluſinus, me ſubſcripſi. Ego Garſias epũs Tudeñ. me ſubſcripſi., Ego Gregorius epũs Granatenſis, me ſubſcripſi. Ego Aimericus epiſcopus Montis regalis, me ſubſcripſi. Ego Baptiſta electus & confirmatus Teatinus, me ſubſcripſi. Ego Nicolaus Tricaricenſis, me ſubſcripſi. Ego Iohannes electus & confirmatus *Ageneñ. me ſubſcripſi, Ego Guilielmus electus & confirmatus Leoneñ.

aſs forte, Acgineñ.

A Leoneñ.me ſubſcripſi. Ego Andreas epiſcopus Roffenſis, me ſubſcripſi. Ego Mattheus epiſcopus Cortonieñ. me ſubſcripſi. Ego Iulianus electus & confirmatus Citaridenſis,me ſubſcripſi. Ego Iohannes epiſcopus Canapeñ. me ſubſcripſi.

Ego Thadeus epiſcopus *Aceſtiateñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus archidiaconus Trecenſis,ambaſiator Illuſtriſſimi Ducis Burgundiæ,me ſubſcripſi. Ego Zanonus epiſcopus Baiocenſis,me ſubſcripſi. Ego Laurentius epiſcopus Acherontinus,me ſubſcripſi. Ego Ludouicus epiſcopus Teruiſinus, me ſubſcripſi. Ego Iohannes de Mella, electus & confirmatus Leonẽſis,me ſubſcripſi. Ego Guilielmus electus & confirmatus Andeganeñ.me ſubſcripſi. Ego Ambroſius generalis ordinis Camaldulenſium,me ſubſcripſi. Ego frater Guilielmus generalis Minorum,me ſubſcripſi. Ego Girardus frater generalis Auguſtinenſium, me ſubſcripſi. Ego Placidus generalis Vallis vmbroſæ,me ſubſcripſi. Ego Comerſius abbas Florentinus, me ſubſcripſi. Ego Iohannes de Vrſinis abbas Forſenſis,me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas ſancti Capraſii,me ſubſcripſi. Ego Franciſcus abbas ſancti Leonardi, me ſubſcripſi. Ego Federicus abbas de Borto,me ſubſcripſi. Ego Georgius abbas Defereñ.me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas de Alphyllo,me ſubſcripſi. al's, Aſtuneñ.

Ego Bartholomeus abbas Cãpaſilonis,me ſubſcripſi. Ego Sepulchrus abbas vrbis,me ſubſcripſi. Ego Angelus abbas de *Seyto, me ſubſcripſi. Ego Paſchaſius abbas ſancti ſepulchri,me ſubſcripſi. Ego Benedictus abbas de Coner,me ſubſcripſi alias, Sexto

Ego Iacobus abbas ſancti Salmi,me ſubſcripſi. Ego Aloyſius abbas ſancti Pauli B me ſubſcripſi. Ego Iohannes abbas de Tyro,me ſubſcripſi. Ego Daniel abbas de Tarralino,me ſubſcripſi. Ego Benedictus abbas ſancti Pancratij,me ſubſcripſi.

Ego Franciſcus abbas S.Mariæ de Pariano,me ſubſcripſi. Ego Iohannes Gratianus abbas de Bipolis,me ſubſcripſi. Ego Angelus abbas S. Mariæ de Piſtorio me ſubſcripſi. Ego Nicolaus abbas ſancti Modeſti Receñ.me ſubſcripſi. Ego Iacobus ſancti Saluacis de Frame abbas,me ſubſcripſi. Ego Bertacius abbas Montis plani Piſtorieñ.me ſubſcripſi. Ego Petrꝰ abbas S.Felicis de Florẽtia,me ſubſcripſi.

Ego Nicolaus abbas S.Mariæ de Diciano,me ſubſcripſi. Ego Bartholomeus abbas de Vibona me ſubſcripſi Ego Laurẽtinꝰ abbas de Culoros,me ſubſcripſi Ego Federicus abbas S.Panthaleonis,me ſubſcripſi. Ego Lucas abbas Arut in Apribꝰ, me ſubſcripſi. Ego Lucas abbas Facũdus,me ſubſcripſi. Ego Iacobus abbas monaſterij S.Petri de maſſa,me ſubſcripſi. Ego Frãciſcus abbas ſctõꝝ martyꝝ Cordu leñ.me ſubſcripſi.Ego Guilielmus abbas S. Saluatoris,me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas S.Saluatorris Burdegaleñ.me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas ſctõꝝ Saluatoris & Vigilij, me ſubſcripſi. Ego Gabriel abbas S. Iacobi de Pontada,me ſubſcripſi. Ego Bernardus abbas S.Mariæ de Marona, me ſubſcripſi. Ego Hieronymus abbas S.Gundæ,me ſubſcripſi. Ego Dionyſius abbas S.Mariæ de Sandineñ.me ſubſcripſi. Ego Mapheus abbas ſancti Firmidæ Verona, me ſubſcripſi. C

Ego Timotheus abbas ſancti Andreæ de Mantua,me ſubſcripſi.

¶ Nemo autem mirari debet,cur plures patrum ſubſcriptiones non ſint, nã vltima ſeſſione celebrata multi priuſq̃ hmõi ſubſcriptio fieret diſceſſerũt: cũ præſertim mos in concilijs minime fuerit,vt in prioratus ordine conſtituti,vel fratres magiſtri, vel iuriſperiti,in decretis ipoꝝ conciliorum ſubſcriberent.

¶ Quibus quidẽ literis Græce Latineq́(vt ſupra dictũ eſt) recitatis, genu ſimul & dexterã ſummi põtificis,necnõ Græci cũ Latinis inter ſe ſumma lætitia oſculati ſunt.

Poſt aũt dies aliquot põtifex ſummus cõuocatis Græcis ab eis quæſiuit,cur partem ſacratiſſimi panis in calice cũ ſacratiſſimo ſanguine miſceãt,Et in magna exodo,qñ videlicet panis in patena,& vinũ in calice de vno in aliud altare vidẽte populo fertur a ſacerdote,capita ſua reuerenter inclinent,cum panis ipſe vinumq́ nondum ſint cõſecrati: Et aquã feruentẽ,non autem frigidam in calicem fundãt: Et cur ante conſecrationẽ his verbis vtantur, vnus autem de militibus lancea latus eius aperuit,& ſtatim ſanguis & aqua exiuit. Et paulopoſt,ecce ſtella venit,& ſtetit ſuper pueri caput. Et cur preſbyteri,non autem pontifices ſacro chriſmate vtantur,cum ſoli pontifices eo vti deberent. Et mortuos vngant oleo. Et neque pontifices, neque preſbyteri celebraturi Iohan.19.f

peccata ſua cõfiteri ſoleāt. Et poſt hæc dñica verba, accipite & mãducate, hoc eſt enim D
Matth.26.c corpus meũ, & reliqua, qbus proculdubio ſacratiſſimi Chri corpus & ſanguis cõficit, his
Marci.14.c quoq; verbis vtanť, & fac qdē panē hũc honorabile corpus Chri tui, qd aũt in calice iſto
Lucę.22.b eſt honorabilem ſanguinē Chri tui, ea ſancto tuo ſpũ trãſmutãte, amē, amē, amē. Et cur
Matth.19.a. mrimonia ſeparēt, cũ dñs noſter pceperit, eos diſiũgēdos nõ eſſe, qs deus cõiũxerit. Cur
Marc.10.a deniq; ſuũ pñarchã ibidē nõ eligãt, ſed abſq; eo diſcedere patianť, quas qdē quæſtiũcu-
las pſul Mitylenẽ. diſſoluiſſe facile viſus ē, vltimis duabus exceptis, in qbus cũ ſummo
põtifici neutiq̃ ſatiſfecerit, ſumm⁹ põt. Impatorē rogauit, vt doctiores de põtificib⁹ ſuis
ad ipm mitteret, qppe q duas ipas ambiguitates melius explicare ſcirēt. Impator aũt no
lēs de talibus quæſtiõibus agere, indoctiores ad ſummũ pontificē miſit, a qbus cũ eadē
ipe ſummus põtifex repetiſſet, hi rñderũt ſe nullã hre ad ea rñdēdi facultatē, Impatori
tñ ipa oĩa relaturos. Porro aũt ad diē. xiiij. mēſis eiſdē põtifex ſummus Grȩcis pſulibus
ad ſe cõuocatis hȩc verba fecit. Cũ frēs dei grã cõiũcti ſimus, eadēq; grã, caput ego vro-
rũ mēbrorũ exiſtã, proptereaq; cõueniat, vt q̃ ad nram piã religionē, atq; eccleſiã ptineãt
ea vobis patefaciam, ac vos ad ipa ſeruãda exhorter, idcirco vos, & frēs nros, & eccliarũ
rectores ſcire velim, quēadmodũ a Romana eccla mirũ in modũ accuſemini, q mrimo
nia ſeparetis, qdq; pſul Epheſius rõnē nõ reddat, cur nræ cõi ſnīæ neutiq̃ acqeſcēs, a no
bis diſiũgať, atq; diſſideat ac ſi ſapiētiſſimus oĩm eēt. Nã de pñarcha vro videť nobis ma-
gis operæptiũ eē, vt hic a vobis, pñtibus nobis de more vro eligať, qñquidē eccleſia vra E
pñarcha indiget, ex q̃ qdē electiõe nõ aurũ, nõ argētũ, nõ deniq; rē aliã lucrari cupim⁹,
cũ ipſi parati ſimus, vt vobis pecunias (ſi opus fuerit) liberalr erogemus ac pñarchã, quē
ſuffeceritis cõfirmemus, & quē ipſi nri diſſidij tpe elegerimus, altero p vos ſuffecto ſta-
tim deponamus, ita vt in poſterũ vnicus pñarcha Cõſtãtinopolitanus oĩa ſua priuilegia
tenēs exiſtat, qñquidē eccleſiã veſtrã multis bonis afficere volumus. Hic veſter Impe-
rator adeſt, & œcumenica ſynodus eſt, cui ſummus põtifex peſt, hic Oriētales dignio-
reſq; pſules adſunt, ex qbus pñarchã vrm ſine vllo impedimēto (vt par eſt) poteſtis eli-
gere. Nã incõueniēs, ac indecēs ē, vt hinc abſq; capite diſcedatis, fieriq; iure nõ pt, vt niſi
pñarchã vrm hic eligeretis, electũ a nobis in poſterũ deponamus. Hæc ſummus põti-
Grȩci. fex. Greci aũt rñderũt, ſe nõ ſine legitima cauſa mrimonia ſeparare, ac pſulē Epheſiũ
cãm ſuã dicturũ eē. Patriarchã vero nrm extra Cõſtãtinopolim nro iure neutiquã eligi
poſſe, cũ Græcis ſp mos fuerit, in ſua eccleſia pñarchã ſufficere, ſimulq; cõſecrare, quarũ
quidē cerimoniarũ & cõſuetudinis Imperator noſter nõ inſcius, nequaq̃ nobis pmittet,
Papa vt hic electionē hmõi faciamus. Quæ cũ ſummus põtifex ægre audiuiſſet, ſe verbis
humaniſſimis excuſauit, & ipos dimiſit. Die autē. xxi. ſelecti oēs Imperatoris in domo
cõgregati, q nq; vnionis eiuſmodi literas patrũ oĩm ſubſcriptiõibus, ſummiq; põtificis ac
Impatoris ſigillis munitas, Græce Latineq; excripſere, quarũ vnas Latinis, alteras Græ
cis, tres vero alias triũ pñacharũ legatis dedere. Quo qdē pacto finis octaui generalis cõ
cilij factus eſt. Dum autē hæc gerebanť Armeniorũ patriarchæ legati, viri ſane virtute F
plurima pditi, ad ſynodum ipam venerũt, & ſummũ põtificē venerati fuerũt, necnõ Im
peratorē ſalutauerunt, dicētes ſe ſuamq; eccleſiã cum catholica coniungi, ac ipm ſynodi
decretum pie ſeruare velle, qui qdem benigniſſime ſuſcepti vehemētiſſimeq; laudati, ac
magno honore affecti vnà cum Græcis Florentia diſceſſerunt.

¶ Finis generalis octauæ ſynodi.

¶ Magni Baſilij contra Eunomium, de ſpiritu ſancto, liber tertius, inter-
prete Georgio Trapezuntio Crœtenſi.

VIx tãdem blaſphemijs in vnigenitum ſaturatus, ad ſpiritum ſan-
ctum tranſiit, totiq; ſuæ conſentanea voluntati de ipo etiam di-
xit, ſic ſcribens: Cum vero hȩc nobis de vnigenito ſufficiant, re-
liquum eſt, vt de paracleto quoq; dicamus, nec opiniones non
exquiſitas multorum ſequemur, ſed ſanctorum in omnibus do
ctrinam conſeruabimus, a quibus cum dignitate ac ordine terti-
um ipm didicerimus, tertium quoq; natura eſſe credidimus.
Quod igitur non putat oportere in ſimplici ac ſyncera fide mul
torum permanere, ſed artificioſis qbuſdam ac cauillatorijs rõni-
bus ad

A bus ad id,q̄d ſibi videt̄ veritatē rurſus cōmutare,ſatis verbis ſuis oſtendit:cū enim cōtemnat opinionē multoꝶ,qua ſpiritū ſanctū glorificāt,ſanctoꝶ ſimulat conſeruare doctrinā,& tacet eos,q ſibi ipſam tradiderūt, nunc etiā ea ipſa faciens,quæ,cū de vnigenito haberet orationē,facere demonſtratus eſt. Deinde ait,a ſanctis didiciſſe ordine,ac dignitate tertiū eſſe ipm̄,a ſe aūt ipſo credidiſſe natura q̄q tertiū eſſe: qui vero illi ſancti ſint,& in qbus ſermonibus doctrinā fecerūt,non pōt dicere. Fuerit ne vnq̄ homo ſic audax,q diuinoꝶ dogmatū innouationes induceret? Cur em̄ neceſſe eſt,ſi dignitate ac ordine tertius eſt ſpūs,natura q̄q ipm tertiū eſſe, dignitate nāq ipm ſecundū a filio, cū ab ipſo eſſe habeat & ab ipſo accipiat,& annūtiet nobis,& omnino ab illa cauſa dependeat,pietatis ratio tradit:natura vero tertia vti,nec a diuinis ſcripturis docti ſumus, nec a dictis poſſibile eſt conſequēter ratiocinari. Nā queadmodū filius ordine qdem a patre ſecundus eſt,qm̄ ab illo,& dignitate,qm̄ origo atq cauſa eſſenſi, pater ipſi eſt, & quoniā per ipm acceſſus & adductio ad deū patrē, natura vero nullo modo ſecūdus, quoniā in vtroq vna eſt deitas, ita videlicet & ſpūs ſanctus,etſi dignitate & ordine ſecundus a filio eſt,non tñ veriſimiliter alienæ ipm eſſe naturæ inde conſequetur. Quod inde patet,angeli oēs vt appellationis vnius,ſic eiuſdē etiā ſunt naturæ inter ſe,attamē

B alñ ipſoꝶ gentibus præpoſiti ſunt,alñ vero fideliū ſingulos conſequent: quāto autem gens vni viro p̄ponenda eſt,tāto maiorem neceſſe eſt,angeli,q gentis principatum habeat,eſſe dignitate eoꝶ,qbus ſinguloꝶ tutela cōmiſſa eſt. Quod vero ſingulis fidelium adeſt angelus,vt pędagogus quidā & paſtor ad vitā dirigendā,nemo contradicet,qui verboꝶ dñi recordat,dicentis: Ne contēnatis vnum ex his puſillis. Dico enim vobis, quoniā angeli eoꝶ in cœlis ſemp vident faciē patris mei, q in cœlis eſt. Et pſalmiſta dicit: Immittet angelos in circuitu timentiū eum,& angelus,q eruit me a iuuentute mea, & quæcūq talia. Quod vero rurſus ſunt quidā angeli vniuerſaꝶ gentium p̄poſiti, Moſes nos p cāticum docuit. Quādo diuidebat altiſſimus gentes, qñ ſeparabat filios Adā, conſtituit terminos populoꝶ iuxta numeꝶ angeloꝶ ſuoꝶ. Et Sapiens Daniel in viſione angeli audiuit eum dicentem,ꝙ princeps regni Perſaꝶ reſtitit mihi.xvi.diebus,& ecce Michael vnus de principibus primis,venit in adiutoriū meū,& ego remanſi ibi iuxta regem Perſaꝶ. Et poſt pauca idem dicit. Et princeps Græcoꝶ veniebat. Verum etiā & princeps exercitus. Imperator copiaꝶ dñi dicitur,qui Ieſunaue in Iordane manifeſtatus eſt. Et rurſus legiones quædam angeloꝶ,dño diſcipulis dicente: An putas, quia nō poſſum rogare patrem meū,& exhibebit mihi pluſq̄ duodecim legiones angeloꝶ? Princeps igit exercitus angeloꝶ, q in legionibus ordinati ſunt palam,ꝙ alioꝶ

Matth.18.b

Pſal.33

Deute.32.b

Danie.10.c.

Ioſue.5.d

Matth.26.e

Locus obſcurus

C princeps eſt quorſum hæc oratio? ꝙ non oīno ſiqd ordine,ac dignitate ſecundum aut tertium eſt,id & naturā alterā habet,nā quemadmodum angeloꝶ alius princeps, alius ſubditus,& tñ oēs angeli natura ſunt,& in dignitate quædā diuerſitas, in natura vero communitas eſt(etenim ſtella ſtellæ præſtat in gloria,& natura ſtellaꝶ omniū vna:& māſiones multæ apud patrem,id eſt,dignitatum diuerſitates:glorificatoꝶ vero natura vna)ſic profecto & ſpūs ſanctus dignitate quidem & ordine ſecūdus eſt. Accepimus enim ipſum tertium a patre & filio numeratum,cum ipſe dñs in traditione ſalutaris baptiſmi ordinem tradiderit,hīs verbis: Euntes,baptizate in nomine patris,& filñ,& ſpūs ſancti. In natura aūt tertium a filio ac patre deiectum ſpiritum,nullibi audiuimus: Cū enim duæ res dicātur deitas & creatura,dominatus ac ſeruitus, ſanctificās & quæ ſanctificatur:quæ natura virtutem poſſidet? & quæ per electionem operatur? quā in parte ſpiritum ordinabimus? In his quæ ſanctificant? at ipſemet ſanctificatio eſt. Sed in his quæ magnis rebus geſtis virtutem adepta ſunt? at bonus natura eſt. Sed inſeruientibus? at alñ ſunt adminiſtrātes ſpūs,q ad miniſteriū mittuntur. Non ergo ipſum principalem natura ſpiritū fas eſt nobis conſeruū dicere,nec creaturis connumerare eum, qui in diuina & beata trinitate connumerat: Principatus enim & poteſtas, & oīs creatura talis,cū ex attentione,ac diligentia ſanctificatæ ſint,non iure natura ſanctæ dicerētur. Appetētes em̄ bonū,ſecundū amoris, quē ad deū habēt,proportionē, ſanctitatis menſura participāt. Et ſicuti ferrum,q̄d in medio igni iacet,ferri naturā nō amiſit,vehementi tñ ignis actione ignitū,cum vniuerſam ignis naturā in ſemetipſum acceperit,& colore & actione ad ignē tranſit,ſic ſanctæ virtutes ex cōmunicatione, quā cū illlo habent,q natura ſanctus eſt,per totā ſuam ſubſiſtentiā receptam iam,& quaſi innatā ſanctifica-

1.Coꝶ.15.f

Iohā.14.a

Matth.28.e

ctifica-

ctificationem habẽt. Diuerſitas vero ipſis a ſpiritu ſancto hæc eſt, ꝙ ſpũs natura ſancti- D
tas eſt, illis vero participatiõe ineſt ſanctificatio. Quibus aũt cõſtructum & aliunde bo-
Eſa.14.c num præbet, hæc naturæ ſunt trãſmutabilis. Nec eñ aliter Lucifer decidiſſet, q mane
als, oriebat, * oritur, nec in terra cõtritus eſſet, ſi rei peioris natura nõ eſſet ſuſceptibilis. Quõ igitur
pium creaturis ſpm̃ coordinaret, qui tam magno interuallo a creaturis diſſeparatus eſt?
Creatura eñ nata eſt in virtutis & diuinæ dilectiõis p̃mium ſanctificationẽ habere, qm̃
natura vtitur libera, & ad vtrumlibet poſſit inclinari, ad electionem ſcilicet boni & peio
ris, ſpũs autem ſanctus fons eſt ſanctificationis, & vt natura ſanctus eſt pater, & natura
ſanctus eſt filius, ſic natura ſanctus ſpũs quoq; veritatis. Quapropter p̃cipua quoq; ap-
propriata ſancti appellatione dignus eſt. Quod ſi ſanctitas ei natura eſt, ſicuti patri etiã
& filio, quo pacto tertiæ, atq; alienæ naturæ eſt? Hæc ,ppter (vt arbitror) & apud Eſaiã
Eſaiç.6.a Seraphim tertio ſanctus exclamare cõſcripta ſunt, quoniã in tribus hypoſtaſibus natura
lis ſanctitas pſpicit. Nõ eſt autẽ hoc nomẽ ſolum ſanctitatis cum patre ac filio ſibi com
mune, ſed ipa etiam ſpũs appellatio. Spũs nãq; deus, & adorãtes eum in ſpũ & veritate
Iohan.14.c adorare oportet. Et Propheta inquit: Spũs ante faciem noſtrã Chriſtus dñs, cui dixi-
Tre.4.d mus in vmbra alarum tuaꝝ viuemus. Et apoſtolus appellationem ſpũs in dñm refert.
Iohan.4.c Cum dicit: Dñs aũt ſpũs eſt. Ex his om̃ibus patet, nõ naturæ alienationem, ſed cõiun-
ctionem ad p̃rem & filium p cõicationem nominũ oſtẽdi. Bonus deus & dicit, & eſt bo
nus, & ſpũs ſanctus nõ adſtructã habẽs bonitatẽ, ſed natura ſibi innatã, vel omniũ abſur
diſſimũ eẽt, natura ſanctũ dicere, q̃d bonitatẽ natura nõ habeat, ſed poſterius natã, & de E
Iohan.14.b foris ſibi allatã. In quo aũt dixit dñs, ꝙ ego rogabo p̃rem & aliũ paracletũ dabit vobis &
ipe paracletus noſter eẽ oñditur. Quare paracleti qq; appellatio nõ paꝝ ad demõſtratio
nẽ maieſtatis ſpũs ſancti cõfert, ac noĩa q dẽ talia magnitudine naturę oſtẽdẽtia. Opatio-
Pſal.32. nes vero ſpũs ſancti quales? Verbo (inqt) dñi cœli firmati ſunt, & ſpũ oris eius om̃is vir
tus eoꝝ. Vt ergo deus verbũ creator cœloꝝ eſt, ſic ſpũs ſanctus firmã ac ſtabilẽ virtutẽ
cœleſtibus p̃bet poteſtatibus. Et rurſus Iob: Spũs dñi q fecit me, nõ de creatiõe (vt ar-
bitror) ſed de humanæ virtutis pfectione, dicens. Eſaias vero cũ ex pſona dñi loquit, id
Eſa.48.d eſt, ſecũdum humanitatẽ eius. Dñs (inquit) miſit me & ſpũs eius. Et Pſalmiſta rurſus, p
Pſal 138. vniuerſa ptranſire ſpũs virtutem probans: Quo ibo (inquit) a ſpũ tuo, & quo a facie tua
Iohan.1.b fugiam? Beneficentiæ vero ab ipo ad nos puenientes, quales & quantæ ſunt? Sicut ipe
dñs dedit ptãtem ſuſcipientibus eũ filios dei fieri, ſic & ſpũs ſanctus ſpũs adoptiõis eſt.
Matth.23.a Et ſicut magiſter verus dñs noſter, ſecũdum quod dicit. Vos autẽ nolite vocare magi-
ſtrum vr̃m in terra, vnus eñ magiſter veſter eſt Chr̃s, ſic & ſpũs ſanctus oẽs docet, q
Iohan.14.d in nomine dñi crediderint, vt ab ipo dño teſtimonium phibet, dicente, Paracletus autẽ
ſpũs ſanctus, quẽ mittet pater meus, ille vos docebit om̃ia. Et queãdmodum diuidere
opationes dignis ſuſceptione opationum pater dicit, & diuidere miniſtrationes filius in
dignitatibus miniſterij, ſic & ſpũs ſanctus diuidere grãs, dignis eam ſuſcipere phibetur.
1.Cor.12.a Diuiſiones enim grãꝝ ſunt, idem autẽ ſpũs, & diuiſiones miniſtrationũ ſunt, idem autẽ F
dñs, & diuiſiones opationum ſunt, & idem deus eſt, qui opatur omnia in om̃ibus. Vi-
de quomodo hic quoq; ſpũs ſancti opatio opationi patris ac filij coordinata eſt. Dein-
1.Coꝛ.12.a de ex eo etiã quod ſequit, magis diuinitas naturę ſancti ſpũs aperit. Quod enim ait. Hæc
aũt oĩa opatur vnus atq; idem ſpũs, diuidẽs ſingulis prout vult, nihil aliud q̃ authoris &
dñi poteſtatẽ ipſi atteſtat. Quapropter in nouo teſtamẽto prophetæ clamãt: Hæc dicit
1.Coꝛ.2.c ſpũs ſanctus. Inueſtigatio aũt profunditatum dei vnde ſpiritui adeſt? Sicut (inqt) nemo
ſcit hoĩm ea, quę hoĩs ſunt, niſi ſpũs hominis, q eſt in eo: ſic & ea, quę ſunt dei, nullus co
gnouit niſi ſpũs dei. Nam queãdmodum nullus alienus ac peregrinus intrinſecas p̃t ani
mæ cogitatiões inſpicere, eodẽ ſcilicet modo, ſi qs cũ deo cõiter eius ſecreta pſpicit, nõ
alienꝰ nec peregrinus ab eo ,pfunditates iudicioꝝ ipſiꝰ inueſtigare p̃t. Pręterea & vita no
1.Timot.6.c bis a deo p Chr̃m ĩ ſc̃tõ ſpũ p̃bet. Viuificat eñ deꝰ, vt ait Paulus: Pręcipio tibi corã deo
Matt.10.e q viuificat oĩa. Vitã aũt p̃ſtat Chr̃us: Oues enim (inqt) meæ vocẽ meã audiũt, & ego vi
tam æternã do illis. Viuificamur aũt p ſpiritũ (vt inqt Paulus) q excitauit Chr̃m e mor
Roma.8.b tuis. Viuificabit etiã mortalia corpora vr̃a, propter inhabitãtẽ ſpiritũ ſanctum in vobis.
Verum hic, q audet omnia, qui periculum, quod impẽdet audiẽtibus verbũ, q blaſphe
miam in ſpiritum ſanctum emittere non expaueſcit, expertẽ ipm deitatis cẽſet, ſic de eo
ſcribens. Tertius & natura & ordine, patris imperio, operatione vero filij ſanctus, ter-
tio loco

A tio loco honoratus, vt primus & maior oĩbus & ſolus talis vnigeniti factura, deitate ac creatiua potẽtia carens, qui hoc dicit nec deitatẽ in nobis eſſe crediſſe videtur, cum de deo Iohãnes dicat: Ex hoc ſcimus, ꝙ in nobis eſt ex ſpũ, quem dedit nobis. Et ap l'us: Neſcitis, ꝙ templũ dei eſtis, & ſpũs dei habitat in vobis. Et rurſus: In quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in templũ ſanctũ in dño, in ꝗ & vos coædificamini in habitaculum dei in ſpũ ſancto. Si ergo in nobis deus habitare dicit per ſpm̃, q̃uo non eſt aperta impietas, expertẽ deitatis ipm̃ ſpm̃ dicere? Et ſi deos noĩamus eos, q per virtutẽ perfecti ſunt, perfectio aũt eſt p ſpm̃, q̃uo qui alios efficit deos, derelictus ipſe a deitate eſt? Non eſt igitur pium, vt in hominibus, ſic & in ſpũ per participationẽ & honorem, ac non natura eſſe deitatem putare. Qui em̃ gratia diuinus efficit, mutabilis eſt naturæ, nõnunq̃ per negligentiã ex bonitate excidentis. Id aũt baptiſmi ſalutaris traditioni aperte repugnat. Euntes (inquit) baptizate in noĩe patris & filij & ſpũs ſancti. Baptiſmus em̃ eſt ſigillũ fidei, fides vero deitatis confeſſio. Nã credere prius oportet, ac poſtea baptiſmate deſignari. Baptiſmus vero noſter eſt ſecundũ traditionẽ dñi in noĩe patris & filij & ſpũs ſancti, nulla creatura, nullo ſeruiente, cũ patre ac filio connumerato, vt deitas in trinitate compleat. Quod aũt extra hãc eſt, totũ conſentaneum eſt, & iam ſi maxime dignitatũ exceſſibus alia alijs in honorem ꝓponantur. Nec mihi rurſus hæc docta incu

1.Iohan.3.d
1.Cor.3.c
Ephe.2.d
Pſal.81.
Matth.28.d

B tias, ſi creatura non eſt, ergo genitura vel ingenitus, ſed non ingenitus, vnus em̃ abſque principio deus eſt ingenitus, nec genitura, reſtat ergo creaturã ac facturam ipm̃ nominare. Verꝫ ego, ſi cũcta putarem noſtra cognitione poſſe comprehendi, vererer forte ignorãtiã confiteri, ſed qm̃ infinita non ex his ſolũ, ꝗ in futuro ſeculo ꝑparata ſunt, nec eorꝫ, ꝗ nũc in cœlis ſunt, abdita eẽ, verumetiã eorꝫ, ꝗ corpori noſtro inſunt, non eſſe veram ac abſq; contradictione comprehenſionẽ, haud ſum neſcius, vtputa de viſu, vtrum imagines rerꝫ viſibiliũ ſuſcipientes, ſic obiecta cõprehendimus, & q̃uo maximorꝫ mõtium, atq; in expleti ac infiniti maris, & ad hæc cœli ipſius imago breui menſura pupillæ noſtræ continet, vel a nobis aliqd emittitur, quo viſibilibus appropinquante, ſic ſenſum de ipſis capimus, & quid id eſt, & quãtum, vt terræ ac mari ſufficiat explicatum: & ſpacium, q̃d inter terrã ac cœlũ eſt, ꝑtranſeat, & ad ipm̃ cœlum ꝑueniat, tanta celeritate motũ, vt æquali tp̃e circũadiacens, corpus & ſtellæ, ꝗ in cœlo ſunt, cognoſcãtur, & qd oportet reliqua dicere, ipſas mẽtis motiones, vtrũ creare, vel generare nata eſt aĩa, quis cũ certitudine dicat? Cũ igit hæc ita ſe habeãt, cur mirꝫ de ſpũ q̃q; ſancto abſque rubore nos ignorãtiã confiteri? reddere tñ ei glorificationẽ, ꝗ ſine contradictione p teſtimonium ſibi debet. Quod em̃ ſup creaturã eſt, ſatis nobis ea, ꝗ per ſcripturam tradita ſunt, demonſtrãt. Verꝫ qa impoſſibile eſt, ſanctificãs cũ ſanctificatis, docẽs cũ doctis, reuelans, & ꝗ reuelatione indigent, eiuſdẽ eſſe naturæ, ac nullus ſic omnino imprudens eſt, vt audeat aliũ præter deũ oĩm ingenitũ appellare, nec tñ etiã filiũ, cũ vnus ſit vnigenitus, quid ipm̃ dicere oportet? ſpm̃ ſanctũ, ſpm̃ dei, ſpm̃ veritatis, miſſum a deo p filium

C præbitũ, non ſeruũ, ſed ſanctum, bonũ, principalẽ, viuificãtẽ, ſpm̃ adoptionis, ſpm̃ oĩa ſcientẽ, quæ dei ſunt. Sic em̃ etiã in trinitate vnitatis ratio conſeruabit, cũ vnũ patrem profiteamur, & vnũ filiũ, & vnũ ſpm̃ ſanctũ. Afferũt vero demonſtrationes, q̃d creatura dictus ſit ſpũs ſanctus, vnã ex propheta dicẽte, qui formãs eſt tonitruum, & creãs ſpiritũ: alterã ex euangelio, quod omnia p ipm̃ facta ſunt. Nos aũt propheticũ dictum non in ſpm̃ ſanctũ, ſed in communẽ hunc flatum, aeris ſcilicet ſpiritum credimus fieri. Quod inde patet. Non enim dixit, qui creauit ſpiritũ, ſed creans ſpiritũ. Nã ſicut tonitruum non in ſubſiſtẽtia quadã corporali ſemel creatum eſt, ſed ſemp per voluntatem dei ad timorẽ hominũ productũ, fieri & diſſolui natũ eſt, ſic & ſpũs, nunc quidẽ fit, cũ aer tanq̃ fluuius fluat, rurſus vero ceſſat, cum quod prius mouebat, quieſcat, ſecũdum voluntatẽ eius, q oĩa ad ſalutẽ & conſtructionẽ totius diſpẽſat, vt p oẽm creaturã & tonitruis & ventis, ac reliquis operibus dei creator annuntietur, quapropter poſteaq̃ dixit, qui formãs eſt tonitruum, & creans ſpiritũ (inqt) & annuntiãs hominibus Chriſtũ eius. Sicut enim cœli enarrant gloriam dei ijs, qui poſſunt ex ipſis de creatoris arte cogitare, ſic & ſoni tonitruum, & ſpirituũ motus, creatorẽ prædicãt ſuũ. Et forte hæc prophetia eſt ad humanitatẽ dñi ducens, cum vox e cœlo facta, tonitruum his, qui audierũt, viſa eſt, quam deus & pater idcirco emiſit, vt per ipſam Chriſtũ hominibus annunciaret. Spiritus aũt moti, qui mare conturbarunt, deinde ceſſarunt iuſſu domini, liquido

Amos.4.d
Iohan.1.a
Amos.4.d
Pſal.18
Iohan.12.d
Matth.8.c

etiam

etiam ipſi hominibus Chriſtum dei annuntiarunt. At vero omĩa per ipſum facta ſunt D
nequaq̃ creatum eſſe ſpm̃ ſanctum nobis oſtendit, quaſi omĩbus ſpũs connumeret. Nã ſi vnus eſt ſpũs ſanctus, & ſolus, q̃o qui vnicæ naturæ eſt, vnà cum omĩbus concipi poteſt? Et nemo putet cõtemptũ eſſe ſubſiſtentiæ, ſi quid neget, ꝙ ſpũs creatura ſit. Nã piæ mentis eſt, quæ a ſcripturis ſanctis reticent, nõ ea temere de ſpũ ſancto dicere. Credere aũt peritiam & veram cõprehenſionẽ, in futuris ſeculis nobis futurã, cum pertranſierimus hunc, per ſpeculũ & ænigma veritatis viſum, & viſionis, quæ ad faciem eſt, dignabimur, in Chriſto Ieſu domino noſtro, quo cum patri gloria & ſpiritui ſancto nunc & in ſecula. ¶ Finis.

¶ Beſſarionis patriarchæ Conſtãtinopolitani epi Tuſculani ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis tũc archiepi Niceni oratio in ſynodo Florentina ad Græcos dũtaxat habita poſt plurimas publicasq; cũ Latinis habitas diſputationes, cum patriarcha & Imperator Græcoꝝ vota ſeorſum a Latinis, peterẽt, quæ inſcribit dogmatica vel de coniunctione, quam idem ipe Beſſarion e Græca in Latinam poſtea conuertit.

SAcram eccleſiaꝝ dei pacẽ atq; cõcordiam nemo eſt, viri pręſtantiſſimi, q nõ maximi æſtimet, & loco ſummę felicitatis eſſe ducat. Ob eam quippe ſaluatoris noſtri oratio ad patrẽ porrigit, qui cũ pro diſcipulis, & ijs, q nomine eius vocati ſunt, precaret, fac (inqt) pater, vt vnum ſint, quẽadmodum & nos vnũ ſumus. Per hãc diuinus amor, quod ſignum diſcipuloꝝ Chriſti eſt, in nos influit, tolluntur q; a nobis inimicitiæ ac diſſenſiones mutuæ, quæ ab hominibus p̃ſertim Chrĩanis alieniſſime eſſe debent, tollunt & deriſiones & opprobria quibus a Chrĩ crucis hoſtibus cõtinue afficimur, q nos irrident, cõtemnũt, ac pro nihilo habent, vt Chrĩanos qdẽ nominatos, & eũdem habẽtes dñm, verũtñ ita inter nos diuiſos & dogmatibus fidei diſſidẽtes, vt alij alios pro inimicis atq; hoſtibus habeamus. His igit rationibus alijsq; permoti, pacem quidẽ amamus omẽs, atq; optamus, & cõcordiam atq; vnitatem Chrĩanoꝝ maximi omẽs facimus. Quo aũt modo a deo præclarũ bonum conſequi poſſimus, & quæ ratio habenda ſit ad ſanctiſſimũ opus perficiẽdum, hic diuerſis opinionibus ſumus, varijsq; inter nos ſentẽtijs diſcrepamus. Quapropter de hoc a nobis in præſentia conſiderandum, & quantum ingenioli noſtri vires ſufficient, diſſerendum exiſtimauimus.

Iohan. a. b

E

¶ De cauſis ſchiſmatis, & ꝙ tametſi ante generale concilium aliqua nobis de noſtra a Latinis diuiſione excuſatio erat, nũc tamen iam celebrato concilio œcumenico, non poſſumus abſq; ſcelere diuidi ab eis, niſi eos a veritate deuiare probauerimus.

Caput primum. F

FVit aliqñ tẽpus, quo immaculata dei ſponſa eccleſia ſancta ſumma concordia, tranquilliſſima pace, & intemerata veritate fruebat, cum ſcilicet ſimplicitatem ac puritatem euãgelicæ doctrinæ maximi omnes faciebamus, ſolis ſacris eloquijs contenti, his inhærẽtes, his acquieſcentes, in vnum ab his collecti vnum ouile, ſub vno paſtore omẽs agentes, eãdem vnius audiẽtes vocẽ, & aut nihil præter ea, quæ nobis tradita erãt cogitãtes, nulla vrgente neceſſitate, aut neceſſitate coacti, & hęreſibus vndiq; ſcatẽtibus, vnum in locũ vniuerſa eccleſia cõgregata ambiguitates reſcindẽtes, & declaratiões neceſſarias faciẽtes. Poſtq̃ aũt hæreſi quadam, vt Latinos ſæpenumero dicentes audiuimus, in Occidẽtali regione vigẽte, Romanoꝝ præſul pontifex maximus ſua vnius authoritate fretus, aduocata ſynodo generali, particulam illam cõmuni ſymbolo fidei nõ cum cõmuni cõſenſu aſſcripſit, in multas partes, (heu rem miſerã atq; acerbam) Chrĩ ſacratiſſimũ corpus diuiſum eſt, mẽbraq; eius, hoc eſt, Chrĩani homines aduerſus ſe inuicem arma cœperunt, minime intelligẽtes, ſe ſibi ipſis hoſtes eſſe, & contra ſeipſos armari, dum ſe a fratribus diuidunt, haud intelligẽtes qdem, cum multi ſint inter nos doctrina ac ſapiẽtia præſtãtes, quos latere minime poteſt, quãtæ iacturæ cauſa hæc diſſenſio extiterit, ſed (neſcio q̃o) diuiſi inuicẽ atq; alienati, & præſertim nos a Latinis. Oportere maiores noſtri dixerũt, qui ea tẽpeſtate fuere, qua oriri hæc diſſenſio cœpit, in rebus fidei dum nulla neceſſitas vrgeat his acquieſcere, quæ nobis ſacris literis tradita ſunt, in qbus omĩs fidei veritas aut plane explicata eſt, aut latens erui haud difficulter p̃t. Quotiẽs vero neceſſitas ingruat, & ſi aliqua oriat hæreſis, quod imbecillitate humani

Iohan. 10. d

ingenij

A ingenij ſæpenumero inter mortales euenit,debere eccleſiam dei, vnum in locum congregatam,de rebus dubijs iudicare:ac ſecundum præcepta diuinæ legis & ſanctorum patrũ,quos iam,vt ſacrarum literarum doctores,approbauit, communi omnium conſenſu ſententiam ferre,& per hunc modũ fidem Chriſtianã augere,obuiam eundo hæreſibus,procul ab eccleſia dei eas fugando. Vbiq; tamen aſſeuerant ijdem maiores noſtri communiter hæc agi debere:& quæ cõmunia ſunt,cõmuni conſenſu oportere terminari. Per hunc modũ ſynodus prima generalis conſubſtantialitatẽ patris & filij ꝓdicauit:Arrio de inæqualitate ipſorum(neſcio quas)nugas & deliramenta proferẽte. Per hũc modum ſecunda ſpũs diuinitatem confeſſa eſt. Macedonio illum creaturis annumerãte. Per hunc modum ſubinde vnaquæq; ſynodus,quæ poſita,in ancipiti fuerunt,pronuntiauit,inſtante dumtaxat neceſſitate. Neq; enĩ licere(inquiunt)pace ac tranqullitate fidei vigente,nouas mouere quæſtiones:neq; ortis hæreſibus aut tacere,aut ſolum vel cũ paucis de his,q̃ credi cõmuniter ab omnibus debẽt,tractare,ſed cõmuni quidẽ conſenſu hoc fieri oportere:fieri vero dumtaxat,neceſſitate vrgẽte. Et quemadmodũ generali concilio cõgregato,opus eſſe aiunt,ſummo ſtudio ac cogitatione omnia diſcutere:&,quod ratio tandẽ obtinuerit,accipere omnes,atq; amplecti:ita,ſi ante cõmune iudicium de aliqua re quiſpiã dubitauerit,mota quæſtione,&ab aliquibus determinata,iu

B re id facere,meritoq; ab his diuidi,qui abſq; cõmuni conſenſu auſi ſunt de rebus cõmunibus iudicium ferre:quandoquidẽ ipſe cõmunibus rebus & cõmuniter traditis aſſentiatur. Illi vero aliquid dicant, quod anteq̃ cõmuniter diſcutiatur,non parum in ſe habeat dubitationis. Quas ob res noſtrũ pleriq; aſſerunt,haud ſine iniuria a Latinorum conſortio abhorrere:ꝙ non ſit ferendum, vniri nos eis,anteq̃ iudicio vniuerſalis eccleſiæ, quod recens per eos introductũ fuit,ſubijciatur:atq; his quidẽ duplici accuſatione ſuccenſendum exiſtimãt. Primo,ꝙ ignaris & nequaq̃ aſſentientibus nobis,quicquã in cõmunem eccleſiam introduxerint:tum ꝙ pati nollent generalẽ ſynodum & antiquis illis ſimilem cõuocari. Hæc nos quoq; illis ſæpenumero corã obiecimus:palamq; in eos inuecti ſumus. Quibus,quid illi reſpõderint,quas excuſationes in medium adduxerint, quibus rationibus obiecta purgauerint,latiſſime omnes intelleximus. Itaq; non eſt in ꝓſentia repetendi locus:ꝓſertim cũ noſtra omnis quæſtio minime in hoc verſetur,vtrũ per ſe ſoli an nobiſcum vna particulã illam addiderint,& licuerit ne addere,nec ne:ſed vtrum verũ falſumve ſit,quod additũ eſt,hoc in primis conſiderandũ a nobis eẽ vniuerſi iudicauimus. Verum demus in ꝓſentia non recte illos feciſſe:ꝙ ſine totius eccleſię congregatione de rebus grauibus ad fidem Chriſtianã pertinentibus tractarint,quouſq; quidem in hac ſententia permanſere,ne aliquod dogma in generali ſynodo propoſitum diſcuteretur,fortaſſis haud iniuria ſuccenſere illis videbamur, & noſtræ aduerſus illos accuſationes iure optimo defendi poterant. Nunc aũt cum huiuſmodi culpa vacent,ſponteq; in generalẽ ſynodum cõuenerint:ac omnia ſe facturos affirmarint,quæ

C ratio perſuaſerit:& ipſi ſe omni accuſatione prorſus immunes reddiderint:& nos oportet non mediocre ſtudium cogitationemq; adhibere,vt quæ agenda a nobis ſint,caute prudenterq; agamus:ne quod ante hũc diem obijcere Latinis conſueuimus in nos recidat,deniq; ea accuſatione iudicemur,cuius illos olim reos agebamus. Nam ſi(vt dicere ipſi cõſueuimus)nõdum aduocata ſynodo generali accuſandi erãt Latini, ꝙ ſuo dũtaxat iudicio de re adeo graui crediдiſſent,quid ni nos quoq;,cũ id, quod quęrebamus, factũ ſit,omneſq; in vnũ conuenerimus,magnũ ingredi certamen,ingenſq; ſubire periculum neceſſe eſt,vt abſq; culpa hinc abire poſſimus. Siquidẽ illi quoq; iam rationem reddiderunt eorum,quæ & dicunt,& ſentiunt:paſſim etiam ſingulis quibuſq; petentibus rationes de his,quæ eccleſia credit,afferre:& nos ad aliqua quidem ex his, quæ dixerunt,quoad fieri potuit,obuiam iuimus:ad plura vero,opportunioraq;,& illorum opinionem maxime confirmãtia,nihil omnino loquuti ſumus:neq; fortaſſis dignum aliquod, q̃d loqui poſſimus,habemus. Hic igitur recto iudicio,& exactiſſima cogitatione opus eſt. Neq; enĩ ſatis erit dicere,nolle vnionem:neq; hunc generalis concilij finem eẽ exiſtimandũ eſt,ſed diligenter conſiderandũ,quæ dicta a Latinis ſint,quæ nos propoſuerimus,ſcrutandumq;,quibus in rebus illi veritati conſentanea dicãt,quibus in rebus aberrent,quid nobis dicendũ ſit,quid illis audiendũ,poſtremo,quomodo vniri poſſimus fratribus:quorum diſiunctio merito deploranda eſt,& illis & nobis,ne voluntatem abſq;

ggggg ratione

ratione ſequentes, aut cum iactura noſtra ab illis diuidamur: aut non ſine noſtro detri- D
mento illis vniamur. Neq; eñ his, qui ſimpliciter & ſine vlla ratione diſcedendum eſſe aiunt a Latinis, tanq̃ longe a veritate aberrantibus, aſſentiendũ arbitror: neq; his etiam obtemperandũ, qui nulla ſuadente ratione incumbendũ dicunt eſſe vnioni. Enimuero aſſiduo ſtudio, diligentiaq; inueſtigatione veritatis, & exactiſſimo iudicio doctores ſacros tanq̃ duces ſequi oportet: & per hanc viam, vtpote quæ ſola tuta ſit, atq; omni periculo libera, finẽ iam diu optatum attingere. Hæc mea eſt de huiuſmodi rebus ſententia, hoc ego, viri clariſſimi, ſentio. Quomodo aũt, quibusve medijs finẽ nobis propoſitum aſſequi poſſimus, ſubinde dicam, deo fretus, quanq̃ ingens profecto certamen & non mediocre onus ſubire me intelligo. Verum ea eſt conditio præſentis rei: vt hominem efflagitet, qui libenter pro veritate periculum ſubeat: nihilq; magnum aut dici, aut fieri poteſt: niſi quis, quæ ſibi vera videantur, forti animo dicat: paratusq; ſit calumnias & pericula pati pro defenſione veritatis. Hinc autem exordium ſumam, dei optimi, maximi auxilio fretus.

¶Probatio, ꝙ neceſſe eſt ſanctos doctores tum Occidentales, tum Orientales inuicem eſſe concordes. Cap. II.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus cũ diſcipulos ſuos ad prædicandũ inter gentes euangelium mitteret: multa, quæ eis euentura erant, prædicens: & inter cætera, ꝙ ante reges & præſides ſua cauſa ducerentur: nolite (inquit) cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur eñ vobis in illa hora quid loquamini. Non eñ vos eſtis, qui loquimini, ſed ſpũs patris veſtri, qui loquitur in vobis, manifeſte his verbis ſignificans, quæcunq; ab illis dicerent, ſua eſſe verba & ſpũs ſancti in illis loquentis: quem alibi ſuperuenturũ affirmauit, docturumq; eos omnẽ veritatem: vt etiã verba ipſorũ, ſpiritu veritatis in eis loquente, veritas & vita eſſent. Atqui verba hæc, nemo eſt, qui ambigat, non modo ad primos illos referri ſaluatoris diſcipulos, quibus datum eſt, vt præſentẽ eum intuerentur, ſed etiam ad paſtores eccleſiarũ, & doctores cæteros, qui poſt apoſtolos euangelium ꝑdicauere. Hoc eñ & ipſe ſaluator probat, cum inquit: Quæ vobis dico, omnibus dico, & res ipſæ manifeſtiſſimæ oſtendũt. Siquidem priores cuncti doctores ijſdem claruerunt operationibus & ſignis, ꝙ diuini verbi prædicatione diuinũ verbum nõ minus per eos, q̃ per apoſtolos ſequentibus ſignis confirmatũ fuit: vt palam omnibus ſit, ipſos quoq; ſanctos patres & doctores Chriſtianæ fidei per ſpm̃ ſanctum loquutos fuiſſe: verbaq; ipſorũ ſaluatoris noſtri verba extitiſſe: cũ aduerſus tyrannos & præſides & veritatis hoſtes, certauere, ſcripſere, & palam veritatẽ prædicauere. Quo fit, vt neceſſe ſit, eos ſibi inuicem conſentanea dicere: & ratio cogit fateri, nihil ab illis dictũ eſſe, quod inuicem repugnet ne minimis quidẽ in rebus, aliter eñ non veritatis magis q̃ mendacij ſpũs in illis loquutus fuiſſet. Mendacij nanq; proprium eſt, nec hoc nec illud aſſerere: quemadmodũ ſapientis ſignũ eſt, ſibi aſſidue conſtare, nulliſq; in rebus a cæteris ſapientibus diſcrepare. Quanto igitur homines ſapiẽtes, ſapientiæ & veritatis ſpũs antecellit, tanto magis neceſſe eſt, eum ſibijpſi cõſentaneũ eẽ. Et ſi quis forte ſit, qui ſanctos patres & doctores noſtros cõtraria inuicem dixiſſe exiſtimet, eum profecto cũ infidelibus & crucis hoſtibus connumerari fas eſt, qui hinc arguere fidem noſtrã conſueuerunt: contrarietates quaſdã & contradictiones ſacrarũ literarum inter ſe fingentes: quas tamẽ nemo præter ipſos, tales exiſtimat, cõtra quos vniuerſi doctores certant: eoſq; calumniatores eſſe veritatis arguunt, cõſentaneam ſibi eẽ vbiq; ſacram ſcripturam aſſeuerantes. Præterea cũ nos per hunc modũ gentiles, & eos qui extra noſtrã eccleſiam ſunt, arguamus, ignorãtiamq; eorum comprehẽdamus, philoſophos ſcilicet, & fidei eorũ præcones, in q̃plurimis ſibi inuicem cõtradicentes, oſtendentes, quomodo etiam cõtra noſipſos hoc idem acceptabimus: & noſtros doctores eiuſdem criminis reos eſſe arbitrabimur: niſi & noſtrã ipſi ſponte noſtra euertere velimus fidẽ. Sed abſit hoc a Chriſti eccleſia alumniſq; eius. Videmus etiã nunc vniuerſalia cuncta concilia, patreſq; in eis cõgregatos, de dogmatibus propoſitis nõ humanæ ſapientiæ perſuaſionibus, non artificio verborũ, non rationibus naturalibus, nõ deniq; ſyllogiſmis vſos fuiſſe, ſed authoritate dumtaxat: nudaq; ipſa verba ſuperiorũ doctorũ, qui eos tempore præuenerunt, tanquã rectã regulam gloriam veritatis ſequutos fuiſſe: & per ea quaſcunq; de fide quæſtiones terminaſſe, ſanctorũ patrum & veſtigia ſequendo, quare

Matth. 10. b. c — E
Iohan. 16. c
Matth. 13. d
F

A quare(neſcio)quid de noſtra fide ſapere liceret:ſi quis cõcedat poſſe hoc incõueniens patribus imputari. Si eñ fidei noſtræ principes nõ eadẽ omnes,ſed alij quidẽ inuicem, alij vero etiã ſibijpſis(o rem abſurdã)contradicant,fides autẽ noſtra in illoꝝ rationibus fundetur,inanis eſt ergo pđdicatio noſtra: inanis eſt fides noſtra,ac magnæ ſtultitiæ eſt cogitare etiã talia de illis ſpiritu plenis hominibus. Neceſſe eſt eñ & propter pđdicta,& alia plura conſentanea,& ſibijpſis,& inuicem,nihilq́ꝫ omnino cõtrarium nõ dicere,nõ ſapere. Dicit etiã de eis beatus Iohannes Syrus ad Iordanẽ ſcribens. Sed * eia,quas pro ducunt authoritates conſideremus:cũ paternæ ſint,& eis nullo modo contradicendũ ſit. At vero cõcordes,neqꝫ contrarios inuicem,& multo minus ſibijpſis oppugnantes decet probare ſanctos patres,& doctores noſtros:quoꝝ de fide ſententiam vnicam & indifferentẽ eſſe,fecit vna ſpũs ſancti virtus & illuminatio. Hinc apparet, ꝙ hæreticis calumniantibus ſanctos patres,tanq̃ non eadẽ dicentes:aliquoſq́ꝫ eoꝝ ad ſuam prauam opinionẽ probandã trahentibus,beatus Iohannes,neqꝫ eos,qui videntur hæreticos iuuare,negat,nec tamẽ eos intelligit,prout illi,ſed acceptat quidẽ eos,conatur aũt & ſibiipſis,& inuicẽ conuenientes probare. Hoc eñ doctoris,hoc eſt Chriſtiani officiũ. Septima item generalis ſynodus,per os ſancti Taraſii in prima eius actione, in nullo ſanctos patres(inquit)inuenimus diſcordes:ſed cũ omnes eiuſdẽ ſententiæ ſint:idem q̃qꝫ

B prædicant,& docẽt: Et eadem rurſus in eadẽ actione. Vbiqꝫ etenim patres concordes inuicem ſunt:cõtrarietas vero nulla in eis eſt. Verũ cõtraria eos dicere putãt:qui œconomias & intentionẽ eoꝝ ignorant. Vide, ꝙ etiam ſeptimi concilij patres eadẽ hac de re ſentiunt,& cõcordes ſibijpſis,& inuicem eſſe ſanctos doctores dicẽtes, eandẽ etiam rationem aſſignãt,quã beatus Iohãnes. Idem eñ ſpũs(aiunt)in omnibus loquutus eſt: quem ſibijpſi nõ cõſentaneum eſſe,neqꝫ cogitare fas eſt. Et longum quidem eſſet enumerare,quemadmodũ omnes doctores in tota ſancta ſcriptura hoc ſibi proponũt,apparentes in ea contrarietates cõcordare,concludere vero manifeſte per pđdicta,fidei noſtræ principes & doctores,quoꝝ doctrinis & illuminati & edocti ſumus:neceſſe eſſe eadem & cõſentanea nõ ſolũ ſibijpſis,ſed non minus inuicem dicere:tanq̃ in idem con curreret hoc nõ eſſe,& totã fidem euerti:& qui nõ cõcederet hoc,nihil ab infidelibus differret. His igitur ita pſuppoſitis habemus quidẽ ſanctos doctores eos,qui ex Oriente nobis veritatis fidei lumen illuxerunt Athanaſium,Baſilium,Gregorios ambos,Cyrillum,Maximũ,Taraſium,cæteramq́ꝫ cohortẽ eoꝝ. Habemus item eos,qui ab Occidente extinxerunt erroꝝ flammas ſana ſua clariſſimaq́ꝫ doctrina,Hilariũ,Ambroſium, Auguſtinũ,Hieronymũ,Damaſum,Gregoriũ,Leonẽ:qui rugitu ſuo hæreticos omnes deterruerũt, & cæteroꝝ ſanctoꝝ chorũ,oẽs cõmunes doctores, & patres, & fidei principes,qui multa quidẽ in hac vita pro veritate paſſi fuerũt, pro eaq́ꝫ mortui ſunt. Veruntamen viuunt,nõ ſolũ apud deũ in libro vitæ deſcripti,veruntamen apud nos ꝑ ea,quæ reliquerũt nobis opera & doctrinas ſuas,quæ pro regulis fidei haberi debent a

C nobis æque fere atqꝫ ſancta ſcriptura veneratæ,&creditæ. Faciemus igitur officium noſtrum,& quod a filijs gratis debetur,patribus omnibus quidẽ aures æquas pbere:omnibus vero propriũ animũ ſubijcientes,& ſemina eoꝝ acceptantes. Ad eundẽ eñ finẽ nos ducent omnes,& eandẽ nobis fidẽ prædicabũt,atqꝫ cõfirmabunt,cũ ipſi primo idẽ inter ſe dicãt,tanq̃ vno & eodẽ ſpũ loquuti. Quod hoc modo conſiderandum eſt.

¶ Quod quãuis nulla omnino ſit in doctoꝝ dictis contradictio,ſi tamen aliquid tale ſaltem apparenter eſſet,nos,oporteret, conari ea concordare, tanq̃ ſumme neceſſariũ fidei noſtræ:& hoc aſtruitur ꝑ exempla. Ca. III.

EX patre dicunt Orientales ſancti doctores ſanctũ procedere ſpm̃:& ex patre per filium. Ex patre & filio Occidentales eundẽ procedere aiunt. Idem etiam nõnulli Orientalium aſſeuerãt. Quid igitur dicemus? Contrarium hoc eſſe illis? Abſit. Neqꝫ eñ cõtraria neqꝫ cõtradictoria inuicẽ ſunt ex patre procedere,& ex patre & filio. Atqui etiã ſi contradictorie ſermo proferretur,ita vt alios ex patre nõ ex filio,alios ex patre & filio dixiſſe:nec tunc auderẽ dicere ſanctos inuicem cõtradicere,ſed potius meipſum accuſarem,tanq̃ non percipientẽ illoꝝ intellectũ,ſecũdũ quod a Taraſio dictum eſt in. vij. ſynodo,quod ſcilicet eis cõtrariantur,qui ignorãt œconomias & intentionẽ eoꝝ,quã illis cõtradictionẽ aut cõtrarietatẽ imputare. Multa habeo huius rei in ipſa canonica ſcriptura exẽpla. Pater meus(inquit) maior me eſt. Et rurſus:

Marginal notes: al',etiã,vt',eas — Iohan.14.d — Iohan.10.f

Actoꝝ.7.c Hebræ.1.a Pſalm.109 Actoꝝ.6.c Iohan.1.c

Ego & pater vnũ ſumus. Hac quæ maior poſſit videri cõtradictio? Attamen contra- D dicunt veritati, qui hoc cõtradictionẽ putant. Stephanus, cũ eſſet plenus ſpũ ſancto, intendens in cœlũ, vidit gloriam dei, & Ieſum ſtantẽ a dextris dei, Luca in actibus teſte. At Paulus vna cũ Dauid eum ad dexterã maieſtatis in excelſis ſedere ait. Sedere aũt, & nõ ſedere (ſtare em̃, non ſedere eſt) manifeſta cõtradictio eſt. Eundẽ item Stephanũ beatus introducit Lucas, dei & patris vidiſſe gloriã & eius vnigenitũ filiũ. At ſactus Iohannes euangeliſta, Deum nemo vidit vnquã ab ipſa veritate edoctus, aſſeuerat. Videre aũt, & nõ videre deũ, neſcio, ſi cui non eſſe contradictoria videantur. Vnus euangeliſtaꝝ tertia hora dñm crucifixum fuiſſe ait, alter clamat, Erat aũt hora ſexta, & crucifixerunt eum. Sexta vero, patet ꝙ nõ eſt tertia. Tertia vero, & nõ tertia manifeſta cõtradictio eſt. Deũ patrẽ cauſam eſſe filij & ſpũs ſancti palam p̃dicant, & docent omnes Orientales patres & doctores, at beatus Cyrillus in eis, quæ ad Hermiam ſcribit, vna cũ Occidentalibus patribus non admittit quidẽ hoc nomen cauſæ in diuinis perſonis. Eundem aũt dicere cauſam, & nõ cauſam, & p̃ſertim ad idem, nullus eſt, qui nõ concedat cõtradictorie dictũ fuiſſe. Et quis facile recenſere poſſet, quot ſunt, quæ cũ contradictoria videantur, pie tamen a doctoribus intellecta ſunt, & ad vnũ & eundẽ ſenſum ab eis referuntur? Quod & nos imitati, etiã ſi de propoſita quæſtione accidiſſet contraria, contradictoriaq́ꝫ dixiſſe ſanctos doctores, nobiſipſis potius ignorãtiæ culpã imputare debemus, q̃ illos credere diſcordare: & eos conari reconciliari inter ſe: & quoad poſſit per omnia cõcordes oſtendere. Nunc vero dicunt quidẽ nihil contrariũ, cõſen- E tanea aũt ſibiipſis, & inuicem aiunt. Et hoc experientia percipiem⁹, ſi modo debito eis, & eorum doctrina vtamur. Modus autem qualis ſit audite, & attendite, quàm verus, quàmq́ꝫ iuſtus ſit.

¶ Quod ad intelligentiam illoꝝ doctoꝝ, qui obſcurius loquuti ſunt, vtendum eſt illis patribus, qui apertius & clarius loquuntur. Cap. IIII.

OMnis fides & probatio habet quidẽ aliud, quod demonſtrare proponit: habet vero aliud, p quod probat, quod ſibi proponit. Neq́ꝫ poteſt idẽ eſſe quod probat, & q̃d probatur. Ipſum quidẽ ſeipſum, aut ip̃m aliquid p ſeipſum probare, impoſſibile eſt: ſed cum ex aliquibus conceſſis, & omnibus notis ad aliquod quæſitum procedere oporteat: per ea, quæ manifeſta ſunt, ad incognita & quæſita eundum eſt: & per notiora probandum, quæ nobis ignotiora ſunt. Hoc vero ita eſt verum, & ab omnibus conceſſum, vt non indigeat pluribus verbis. Et in propoſito igitur, cum proponantur nobis authoritates doctorum Orientalium: proponantur vero etiam Occidentalium, ſitq́ꝫ neceſſarium, ſi Chriſtianiſmum velimus nobis ſeruare, cõſentanea omnia omnibus eſſe probare: ſi æque clara & aperta nobis eorum dicta ſint, neq́ꝫ aliquod dubium ineſt in eis, non eſt opus diſcuſſione amplius, inuento quod quæritur. Quod ſi quid in eis dubij inſit: & aliqua non ita aperte dicta, indigent declaratio- F ne maiori, regula prædicta vtendum eſt, aliter enim impoſſibile eſt attingere finẽ quæſitum, & contrapoſitis vtriſq́ꝫ, a clarioribus ad ea, quæ non ita clara ſunt, comparatis, per clariora etiam intellectum eorum inueſtigare, quæ obſcurius dicta ſunt, & hoc modo vna harmonia ex ambabus partibus compoſita, in concordem & conſonantem glorificationem dei accedere. Et meo quidem iudicio, tum Orientales tum Occidentales patres clare manifeſteq́ꝫ loquuti ſunt, & veritatem fidei nobis tradiderũt. Et facile quis poſſet alterius partis authoritatibus vſus, per eas dumtaxat propoſitam quæſtionem cõcludere. Et hoc paulo poſt (ſi deus concedet) probabimus. Concedatur tamen, non ita clare, nec ita expreſſe Orientales loquutos fuiſſe de ſpiritus ſancti ex filio proceſſione quemadmodum Occidentales: quid igitur faciendum eſt? Nempe nil aliud: niſi cum Occidentales patres apertiſſime hanc prædicauerint fidem: Orientales quoq́ꝫ putandum hoc idem dicere: nec oppugnare illis, qui idem de fide ſenſerunt. Qui enim illis idem & in his loquutus eſt ſpiritus: & quæ per illos ſubobſcure, eadem per hos aperte docuit, ob eam, quam ille ſciuit, cauſam: & propter neceſſariam tunc fortaſſis diſpenſationem. At nobis probandum eſt: etiam abſq́ꝫ comparatione ad Occidentales patres, ipſos per ſeipſos Orientales doctores idem cum Occidentalibus de proceſſione ſpiritus ſancti concludentes, & idem, quod illi, ſentientes.

¶ Propo-

A ¶Proponit, hanc concluſionem ex dictis Orientalium doctorum dumtaxat probare dupliciter: videlicet per præpoſitionem, per, & per, ex, & primo de vi ipſius ꝓpoſitionis, per, diſputat: probans eam cauſam mediantem ſignificare. Cap. V.

PRæpoſitionem igitur, per, in omnibus, in quibus accipitur, cauſam ſignificare, nunquamq́ꝫ dici, niſi aliquam mediantem ſuboſtendat cauſam, nemo eſt, qui ignoret. Semper eñ & in omnibus, quibus hoc ab hoc per hoc eſſe, aut fieri dicitur, illud, per, quod tanquã communicans, aut cooperans primo agenti, accipitur. Quemadmodum ſi fabrum per ſerram fabricari dicamus, ſerram quoqꝫ cooperari fabro ad ſecandum, intelligimus: & modo ei conuenienti, hoc eſt, inſtrumentaliter ipſam etiam ſecare, nec ſuperuacaneam eam accipi. Per locũ etiam, aut per tempus aliquid fuiſſe, vel tranſiuiſſe dicere, nil aliud dicere eſt, niſi locũ etiam, & tempus aliquam cauſam illoꝝ, quæ tranſiuerint, vel facta fuerint eſſe. Et locus eñ motus cauſa eſt, ſiquidem omnis motus in magnitudine & diſtantia eſt, tempus quoqꝫ maxime cõfert motui. Omnis eñ motus in tempore: abſqꝫ vero motu nil omnino corporaliũ & ſenſibilium fieret. Sine quo aũt non fieret aliquid: hoc ſui cauſam habet. In ſyllogiſmis quoqꝫ dicere medium extrema coniungi: patet, ꝙ per medium tanquã per cauſam ſecundũ motum, aut diſcurſum intellectus accidit. Cuius ratio eſt: vt vniuerſaliter de hac præpoſitione tractemus. In omnibus loquutionibus, in quibus dicitur aliquis per aliquem operari, hęc ꝓpoſitio, per, deſignat in cauſali aliquã cauſam ſeu principium illius actus:
B ſed cum actio ſit media inter faciens & factũ, quãdoqꝫ illud cauſale, cui adiungitur hæc præpoſitio, per, eſt cauſa actionis, ſecundũ ꝙ exit ab agente: & tunc eſt cauſa agenti, ꝙ agat, ſiue ſit cauſa finalis, ſiue formalis, ſiue effectiua, ſiue motiua. In materiali nanqꝫ cauſa nõ eſt in vſu accipi: ſed pro ea, ex. Non eñ per ligna & lapides: ſed ex his & his domum eſſe compoſitã dicimus. Cum igitur propter lucri cupiditatẽ dicimus artificem operari: finalem ſignificamus cauſam, formalẽ vero, cum dicimus, ꝙ operatur per artẽ ſuam: motiuam vero, ſi dicatur, ꝙ operatur per imperium alterius. Quandoqꝫ vero dictio, cauſalis, cui adiungitur hæc præpoſitio, per, eſt cauſa actionis, ſecundũ ꝙ terminatur ad factum, vt cũ dicimus, artifex operatur per martellum. Non eñ ſignificatur, ꝙ martellus ſit cauſa artifici, ꝙ agat, ſed ꝙ ſit cauſa artificiato, vt ab artifice procedat, & ꝙ hoc ipſum habeat ab artifice. Quæ cũ ita ſe habeant: conſiderandũ, quid velit, ſanctos ex patre per filium procedere dicere ſpiritum ſanctũ. Nempe hic etiam dicemus cauſam quandã ſignificare præpoſitionẽ, per, at primarũ quidem trium nullã. Nec eñ filius patri cauſa eſt, vt ex eo ſpiritus ſanctus procedat: ꝙ vniuerſaliter primæ tres cauſæ poſſunt: ſed econuerſo eſt. Nec eñ filius cauſa formalis, aut finalis, aut effectiua eſt ſpiritus ſancti: cum effectiua quidem cauſa ad creaturam referatur, nec conueniat ſpiritui. Ipſa vero tota beata trinitas & bonitas eius, creaturaꝝ finalis cauſa ſit, non autem vna
C perſona alterius. Formalis aũt ipſa diuina eſſentia, ſecundũ quam filius & ſpũs ſanctus procedunt: quæ tribus eadem eſt. Reliquum igitur eſt, vt reliquo & quarto modo in re propoſita accipiamus: & illum quoad fieri poteſt. Hic eñ, inquantũ terminatur in effectum, cũ ſit actionis cauſa, conuenit huic quæſtioni: cũ dicimus ex patre per filiũ procedere ſpiritum ſanctũ, inquantũ vero tanquam inſtrumentũ intelligatur, valde diſſimile habet ſignificatũ. Non eñ vt per inſtrumentũ, vel per locum, vel per tempus, aut aliquam cauſam imperfectam dicimus ſpiritũ ſanctum per filium procedere: longe etenim hæc ab illa eius ſumma perfectione, & ſumma ad patrẽ æqualitate, & vnitate abſunt. Nec eñ alia potentia numero producit ſpiritũ ꝙ̃ pater & filius, vt tanquã ſecunda vel inſtrumentalis cauſa accipiatur: ſed cum eadem & vna in patre & filio productiua potentia ſit: æqualiter ex vtroqꝫ procedere dicitur. Nam & ſerra, & homo eſſet, quemadmodum ipſe faber, & idem homo, ſicuti pater & filius idem deus eſt, ſecaret vtiqꝫ etiã illa, prout ipſe faber: & quod diceretur per ſerram, nullam imperfectionem de ſerra notaret. Nec mirũ ſi in diuinis vtamur imbecillibus & imperfectis verbis, & nominibꝰ, cum aliter non poſſimus. Diuinas enim res per nomina & intentiones quidem conſuetas nobis manifeſtare conamur. Aliter enim impoſſibile eſt, nobis ſenſu viuentibus de illis loqui. Quod vero prolationi verborum accidit, etiam ſignificatis rebus velle imputare, cauẽdum, ne ſit nefas, multæ enim hoc modo certæq́ꝫ fidei veritates euaneſceret.

Etenim vniuerſum quoq; ex patre per filium creatum eſſe dicimus. Nullus tamen eſt ita audax, vt inſtrumentalem & non eandem cum patre cauſam diceret filium, quippe qui eadem vnaq; potentia & actione cum patre mundum creauerit. Simili igitur modo etiam de ſpiritus per filium productione, inſtrumentalem quidem cauſam etiam ſolum cogitare blaſphemia eſt, cauſam autem & hanc non imperfectam, hoc vero neceſſarium eſt. Imperfectionem etenim huius prępoſitionis, per, longe repellendam, quantũ autem perfectiõis & pietatis habet, hoc vero acceptandũ. Ait em̃ in octauo ad Amphilochium beatus Baſilius. Patrem creare per filium nec imperfectam patris creationem, nec imbecillem filij actionem ſignificat, ſed vnitatem voluntatis eorũ manifeſtat, quare hæc vox, per filium, non minuit effectiuam cauſam, ſed ad principaliorem cauſam nos refert. Palam itaq; patet, præpoſitionem, per, cauſam ſignificare. Non enim imbecillem (ait) oſtendit filij actionem, ſed cauſam cum ordine. Ad principalem em̃ (inquit) cauſam nos refert. Semper etenim cum aliquid ex aliquo per aliquẽ eſſe dicitur, ordo quidem ad illum, ex quo illius, per quem, ſignificatur. Ex quo quidẽ principali cauſa: per quem vero tanquam inſtrumentali accepta vel concauſa, quæ p̃ſupponit ſibi illum, qui dicitur ex quo: nunc autem ordinem neceſſe etiam inter patrẽ & filium eſſe. Ex patre etenim omnia, quæ patris ſunt, accipit filius, & habet: poſtq; patrem & ſimul cum eo ſubito & immediate intelligitur filius. Cum enim filium dicim⁹, ſubito in patrem, cuius filius eſt, mente reducimur, & cum patrem dicimus, filium ſtatim intelligimus. Hæc autem maxime præpoſitio, per, poteſt ad principalem cauſam (teſte beato Baſilio) nos reducere. Per filium enim dicentes ſpiritum ſanctum procedere, patrem, ex quo filius hoc habet, concipimus: & quod ad alium refert, quæ ſua ſunt. Item Chryſoſtomus etiam illud euangelij exponens, omnia per ipſum facta ſunt. Si enim hic (ait) per eum, dictum eſt, nulla alia de cauſa dictum eſt, niſi ne aliquis ſuſpicetur filium ingenitum eſſe: Quare ſecundum hunc etiam doctorem præpoſitio, per, ad natiuitatem ex patre nos remittit: & vt intelligamus illinc ei potentiam datam: cum vniuerſi creandi, tum ſpiritus ſancti producendi: & plus alijs poteſt ſcilicet prępoſitio, per, ordinem filij ad patrem ſignificare: quæ maxime neceſſaria eſt in trinitate. Quemadmodum enim ſumma in eis potentiæ æqualitas eſt, imo potius ſumma identitas, ita nil minus etiam ſummus eſt ordo: quem ipſa per maxime poteſt (vt probatum eſt) ſignificare. Et de his quidem ſatis.

Locus dubi⁹ (margin) — Iohan. 1. a (margin)

D (margin) — E (margin)

¶ Authoritates ſanctorum doctorum, qui hac præpoſitione, per, vtuntur, & probatio, ꝙ, cauſam ſignificat. Cap. VI.

Dicendum aũt quinam patres Orientales, & quibus in locis de proceſſione ſpiritus ſancti vſi ſunt ipſa, per, in filio. Primum itaq; diuinus Athanaſius in ſermone, qui inſcribitur redargutio ſimultatis Melitij & Euſebij. Erat autẽ impoſſibile (inquit) ſpiritum inter trinitatem cũ gloria numerari, ſi nõ eſſet emanatus ex deo per filium: ſed per modum creaturę ex deo factus, vt autumãt. Animaduertendum igitur ꝙ de perſona ſpũs eſt hic ratio: qui vnus in trinitate eſt: ſed nõ, vt aliqui dicerent, de quadam non ſubſiſtente gratia: ꝙq; ipſum ſpiritum, qui trinitatem complet, eſſe (ait) ex deo per filium. Eſſe etenim exiſtere ſignificat clare, & ipſum ſubſiſtere: & maxime eſſe emanatiue. Et affirmare, ex deo per filium eum eſſe emanatiue, nil aliud eſt dicere, niſi ex deo pęr filium ſubſiſtere eum, & exiſtere. Dicens vero ex deo per filium, non ex patre per filium, vanam arguit aliquorum rationem: qui dicunt ideo eum dixiſſe per filium, quia patrem nominauit, quod relatiuum eſt nomẽ, & ideo requirit filium. Haberet em̃ hoc aliquã rationẽ, & ſi non ſufficientem, ſi ex patre per filiũ dixiſſet. Nunc vero nõ hoc dicit, ſed ex deo per filiũ. Deinde Baſilius, cũ quæreret, quare ſpũs non dicatur filij filius, non ideo (inquit) quia nõ eſt ex deo per filiũ: ſed vt trinitas non in multitudinem infinitam incidat, filios ex filijs, vt in hominibus fit credita propagare. Primo itaq; ex ipſamet quęſtione, cũ quęrat, cur ſpũs ſanctus nõ dicaẗ filius filij, manifeſte apparet, nõ fuiſſe beatũ Baſiliũ huius opinionis: nihil videlicet filium cõferre ad eſſe ſpũs. Non em̃ talem quæſtionem mouiſſet: quemadmodũ nullus quæreret, quare ſpiritus nõ ſit pater patris, vel genitor filij. Deinde ex ipa ſolutione q̃ſtionis apparet, ꝙ putabat filiũ cauſam ſpũs: & hoc per præpoſitionem, per, ſignificare. Cum enim liceret ei

F (margin)

dicere,

A dicere,ꝙ ideo non eſt filius filiȷ, qa nec ex eo, nec per eum eſt, nec eum habet ſuiȷpſius
cauſam(quænam eſſet ſolutio cõueniẽtior)hoc qdem nõ dixit,ſed aliam reddit rõnem.
Eſt enim inqt ex deo p filium,& hoc negãdum nõ eſt. Quod ſi hoc cogat,& filiũ eum
filiȷ & eſſe,& dici:diceret(inqt)etiam hoc,niſi hoc incõueniẽs ſequeret,ꝙ trinitas multi-
tudo infinita putaret. Quod ſi hoc abſurdũ nõ timeret,diceret etiã filius filiȷ. At ſi filius
filiȷ diceret,nullus dubitaret,ꝙ filium etiã haberet ſui cãm. Igit etiã cum dicat per filium
eſſe, filium habet cauſam, ipe etiã eſſe ait. Quod verbum potiſſimũ exiſtẽtiam & ſubſi-
ſtẽtiam ſignificat,& eſſe ex deo p filium, prout ſacer Athanaſius dixit. Nec igit de gra-
tiȷs non ſubſiſtentibus eſt ei propoſitum dicere, nec propter relationem p filium dictũ
eſt,nec ꝑpoſitio,per,idem poteſt,quod ꝑpoſitio,cum. Quæ enim ratio eſt,ideo aliquos
ſuſpicari filium eum filiȷ poſſe dici & eſſe,qa ex deo cum filio eſt. Cum igitur nullum de
his tribus refugiȷs,ad quæ ſe omnes ſolent referre, his ſanctoꝝ doctoꝝ teſtimoniȷs re-
linquat,neq̧ conueniat,palam patet cauſam hic ſignificare hanc ꝑpoſitionem,per. Idem
ex alia eiuſdẽ authoritate probatur dicentis. Ideo ꝙ ex deo qdem ſpũs ſit,palam prædi-
cauit Apoſtolus,dicẽs. Spiritum,q ex deo eſt,accepimus. Et ꝙ per filium manifeſtatus
ſit aperte oſtendit,cum illum filiȷ ſpm̃,quẽadmodum etiã dei nominauerit. Ideo enim
B dr̃ filiȷ ſpũs(inqt)qa p eũ manifeſtatus eſt. Cũctietiã pr̃es Occidẽtales cõmuni ſentẽtia,
ideo dicunt filiȷ ſpm̃ & eſſe & dici, qa ex eo procedit. Idem igitur Occidentales docto-
res ſignificãt,cum dicunt ex filio ſpiritum procedere,quod ſanctus Baſilius cum dicit,p
filium eum manifeſtari. At dicere,ex filio eum procedere,nil aliud ſignificat, niſi ꝙ fili-
us etiam ſit cauſa ſpũs. Igitur & per filium dicere eum manifeſtari, palam ſignificat filiũ
cauſam eſſe ſpiritus ſancti. Quod ſi hoc,quod dicimus per filium eum manifeſtari,dicat
aliqs ſignificare ad ſenſibilem hunc mundum eius manifeſtationẽ & tẽporalẽ miſſionẽ,
nõ recte dicet. Si enim ideo ſpũs eſt filiȷ ſpũs,nec æternaliter nec natura,ſed accidenta-
liter & temporalr̃ illum habet,ex quo ſcilicet mundo illum manifeſtauit,quod impium
eſt etiam cogitare. Effectus enim vt ꝑſupponat cauſam,neceſſe eſt. Quod autem p fili-
um ſpũs manifeſtetur,hoc eſt,cauſa,vt ſpũs ſit ſpũs filiȷ. Si igitur effectus,videlicet, q̊d
ſpũs ſit ſpũs filiȷ æternalr̃ etiam eſt,multo magis vt cauſa, videlicet ꝙ per eum manife-
ſtatus fuerit,ęterna &naturalis ſit neceſſe eſt. Aeternaliter autẽ per eum manifeſtari,qd
aliud,niſi ꝙ æternalr̃ ab eo procedit,ſignificat? Illud etiam quod addit, quẽadmodum
& dei noſtram expoſitionẽ corroborat. Ita enim(ait)dr̃ ſpũs filiȷ,queadmodum & dei.
At dei dr̃ ſpũs,tanquã ex eo procedens. Igitur etiam filiȷ dr̃ ſpũs, tanq̃ ex eo procedẽs,
ſiue per eum manifeſtatus. Idem enim ambo ſignificare,probatum eſt. Hic autẽ potiſſi-
mum apparet, nullo modo ꝑpoſitionem,per,debere accipi pro,cum. Quod enim ſit filiȷ
C ſpũs,ſignum eſt(inqt) ꝙ per eum manifeſtatus ſit. Si igitur, per eum manifeſtari, idem
atq̧ cum eo manifeſtari,ſi ſignficaret,cum nil minus,cum filio ſpũs,quàm, cum ſpiritu
filius,manifeſtatus ſit,oporteret vt etiam filius ſpiritus diceret,in ſignum, ꝙ cum ſpũ fi-
lius manifeſtatus ſit. At hoc non dr̃,igitur nec cum ſpũ filius manifeſtatus eſt. Sed hoc
mendacium & impium eſt dicere,manifeſtatus eſt etenim cum ſpũ, non tñ per ſpiritũ.
Quo fit,vt aliud ſit, per eum manifeſtari:&aliud,quod cũ eo manifeſtet. Sed dicet aliqs
Ideo filius non dr̃ ſpũs, ne pater eius videat eſſe ſpũs ſanctus. Filius enim, cum nomen
ſit relatiuum,refertur ad patrẽ. Quare,ſi non timeret hoc inconueniẽs, filius etiam ſpiri
tus diceretur,eo quod cum ſpũ,& ſimul cum ſpũ progrediatur ex patre. At,o vir opti-
me,ſpũs quoq̧ relatiuum nomen eſt, & ad ſpirantem refert, & cuius dr̃ ſpiritus, ab illo
etiam ſpiratur. Quod enim perſonalia nomina trinitatis relatiua ſint, nullus ignorat.
Perſonale vero nomẽ ſpũs eſſe,quod ſanctus ſpũs dicat nemo inficitur,quẽadmodũ pa
tris pater,& filiȷ filius. Et neceſſario relatiuũ,quẽadmodũ & illa, ſiq dẽ eſſentia nõ ſunt,
nec aliud ſit in diuinis ꝑter eſſentiã & relatiões. Quẽadmodum igit filium,cum ſit nomẽ
relatiuum,& referat ad patrẽ,veremur filiũ ſpũs dicere, ne ſpũs pater eius putaretur, ita
& ſpiritus,cum ſit nomẽ relatiuum,& neceſſario ad ſpirantẽ referatur, ab eo etiam ſpira
tur,cuius dr̃ ſpiritus eſſe. Vt vero nulla cuiq̃ excuſatio relinquatur, & clarius appareat
ꝑpoſitio,per,ſignificãs cauſam,ſanctus Maximus in medium adeat,q exponẽs qd velit
illud Zachariæ prophetæ aurea lãpas,& q̊d ſupra eã, ſic dicit: Spũs enim ſanctus,quẽ-
admodum natura ſcd̃m eſſentiã dei & pr̃is eſt,ita & filiȷ ſcd̃m eſſentiã eſt, tanq̃ ex patre
eſſentialiter p filium ineffabilr̃ natum procedẽs. Filiȷ enim eſt(inqt)eſſentialiter ſpiritus,

non aduentitius,& deforis nec temporaliter illum accipientis,ſed ab æterno eſſentialiter illum habentis,quemadmodũ & pater. Cuius ratio eſt,ꝙ ex patre p eum eſſentialiter procedit. Et attende,ꝙ vnius & eiuſdem rei rationem reddentes,tam beatus Baſilius q̃ ſanctus Maximus, videlicet cur ſpũs dicit̃ ſpũs filij,eandem vterq; reddit. Quia em̃ ex patre per eum procedit,ideo ſpiritum eius eſſe,& dici aſſeuerant. Et q̃d ſanctus Maximus per eum procedere inq̃t,illud beatus Baſilius p eum manifeſtari dixit,ſignificans idem poſſe manifeſtari,atq; procedere. Quod ſi p eum procedere,p eum eſſe, & exiſtentiam habere,ſignificat,igit̃ & p eum manifeſtari,p eum eſſe,& exiſtentiam habere, ſignificat. Et p̃poſitio,per,cãm hic neceſſario ſignificat,nec vllo modo aliter capi p̃t. At Niſſenus etiã Gregorius idem pleriſq; in locis ait,nõ ſolum cũ trinitatẽ cã & cauſato diſtingui aſſeuerat,ſed etiã in primo ſuoꝝ cõtra Eunomium libroꝝ, de diſtinctiõe diuinaꝝ pſonaꝝ tractans. Spũs (inq̃t) patri coniunctus, ſecũdum ꝙ vterq; increatus eſt, rurſus ab eo diſtinguitur,eo q̃d nõ eſt pater, prout ille eſt,* filij vero & ſecũdum quod vterq; increatus eſt,& ſecundũ quod vterq; ex primo principio ſuam ſubſiſtentiam habet coniunctus,diſtinguit̃ ab eo ſua proprietate, quæ eſt, ꝙ nec vt vnigenitus ex patre productus eſt,& ꝙ per ip̃m filium ſit manifeſtatus. Et cum creatura p filium ſit producta,ne q̃s putet aliquid cõmune eſſe ſpiritui & creaturæ, propterea, ꝙ dicit̃ per filium manifeſtatus, immutabilitate & immobilitate a creatura diſtinguit. Hic cũ manifeſte de diuina vnione & diſtinctione ſanctus doctor loqueret̃,proponit ſibi ſpm̃ ſanctum,quẽ ad patrẽ cõparans,& filiũ,* inuenit quæ cõmunia eis & vnientia, quæ vero propria & diſtinguentia ſunt. Patri itaq;(inquit) cõiunctus,ſecũdum ꝙ vterq; increatus eſt,ac ſi diceret p abſoluta & eſſentialia,quæ p nomẽ increati ſignificant̃. Rurſus ab eo diſtinguit̃,eo ꝙ non eſt pater vt ille eſt. Cum filio vero cõmune habẽs,q̃d vterq; increatus,& oĩa eis abſoluta cõia ſint,cũ vna eademq; vtriuſq; eſſentia ſit,item q̃d vterq; deũ & patrẽ ſui principiũ habet,tñ ab eo his duobus diſtinguit̃. Primo,quod nõ p generationem vt filius, ſed p proceſſionem videlicet ex patre ſit,ac ſi diceret,p diuerſum ſubſiſtẽtiæ modum. Secũdo,q̃d per ip̃m filium manifeſtatus ſit. Si igitur,p eum,idẽ ſignificaret ac,cum eo,prout aliqui ſomniant,mirum eſſet profecto,ſi ideo ſpũs diſtinguat̃ a filio, quia cum eo manifeſtat̃, vnitur em̃ hoc modo,non diſtinguit̃,& cõiungitur,non diuidit̃. Nec etiam de diuiſione chariſmatũ hic loquit̃ ſanctus doctor,quinimmo de diuinaꝝ pſonaꝝ diſtinctione. Nec quiſq̃ habet dicere,ſpũs per filium in mundo manifeſtationem p hæc verba ſignificari, primo nanq; cum de diſtinctione pſonaꝝ hic ſermo haberet̃, quonam modo tẽporalẽ hanc manifeſtationem æternæ rei cauſam poneret,æternaliter em̃ filius & ſpũs ſanctus perſonalibus diſtinguuntur proprietatibus. Neq; dici poteſt, quod anteq̃ manifeſtaret̃ mundo ſpiritus, non erant ab inuicem pſonaliter diſtincti. Hoc em̃ abſurdiſſimũ etiam cogitare eſt. Deinde cum opera in creaturam communia trinitati ſint,non magis per filium,q̃ per ſeip̃m ſpiritus ſanctus manifeſtatus eſt,quinimmo ipſum etiam filium ſpũs glorificauit,& manifeſtauit,& non minus patrem eundem etiam filius. Quare cum hac rõne a ſeip̃o etiã ſpũs diſtinguetur, cum ſeip̃m manifeſtauit,item & a patre filius quoq; & a ſeip̃o,& a patre,ob eãdem rationem. Sed nec de his vnquam, hoc dictum eſt,neq; de re nobis propoſita,idem dicere conuenit. Quod autem palam arguit has ratiões vana refugia eſſe,illud eſt,quod ſpm̃ ſanctũ volẽs a creatura diuinus iſte doctor diſtinguere, cum iam attribuiſſet ſpiritui,per filium manifeſtari,creaturæ,per filium creatam fuiſſe,timens ne quis propter hoc, quod ſpiritus & creatura per filium eſſe dicantur, eiuſdem etiam eſſentiæ ſpm̃ cũ creatura putaret,mutabili & immutabili hæc ab inuicẽ diſtinguit, quod ſpũs q̃dem per filium manifeſtetur,creatura vero per filium ſubſiſtat,hoc cõmune & idem vtriſq; putans,diſtinctionis vero alium reperiens modum, videlicet, quod ille q̃dem immutabilis,illa vero mutabilis ſit. At ſi,cum dicit̃ ſpm̃ per filium manifeſtari,nõ ſignificaret̃,quod filius ſubſiſtẽtiæ ſpũs eſſet cauſa,quẽadmodum cum dicit̃,mundum p filium eſſe factum (hoc em̃ manifeſte filiũ ſignificat cãm eſſe) facilis eſſet ſpũs a creatura diſtinctio. Licuiſſet em̃ dicere,quod & ſi vterq; ſit per filium, creatura tamẽ eſt ex eo tanquam cauſatum, ſpiritus vero nõ tanquã cauſatum. Nunc aũt hoc non dixit. Quod enim ſciebat nõ eſſe verũ,dicere nõ erat ſuũ,ſed aliũ diſtinctiõis modũ inuenit,q ei verus viſus eſt,& qui ſolus inueniri p̃t. Igitur p̃poſitio,per,idem poteſt, cum dicitur, quod ſpũs per filium manifeſtatur,quod cum dicimus,creaturam p filium eſſe factam.

Sed crea

alias,filio

al̃s,innuit

A Sed creaturæ cauſam dicimus,& credimus filium,& hoc ſignificat ꝑpoſitio,per.Igitur
etiam de ſpũ * ipa,per,ſignificat filium cauſam eſſe. Præterea patet, q̃d quia hæretici p al's,ipm
filium fuiſſe factum ſpiritum ſanctum blaſphemabant, eo ꝙ Euangeliſta dicit: Omnia Iohan.1.a
per ipm facta ſunt, male & impie ſpiritum etiam ſanctum inter omnia connumerãtes.
Ideo ſancti doctores eos oppugnantes,& contra eoꝝ impietatem his vſi verbis,de ſpũ
ſancto p filium eum procedere,& p filium eſſe,& manifeſtari dixerunt. Sed hæretici p
filium ſanctum fuiſſe ſpiritum ſanctum dicentes duo hæc concludebant. Primo,ꝙ ſpi
ritum creaturam putabant. Secundo,ꝙ filius cauſa eius eſſet,& hoc * ipam,per, ſignifi⸗ al's,ipm
care.Igitur ſi vtrũq; falſum eſſet,vtrũq; doctores oppugnaſſent. Et quẽadmodum illũ
a creaturis eximunt,quare nec vnq̃ reperies eos vſos de ſpũ hoc vocabulo, factus eſt,
tanq̃ creaturæ appropriato,ita nec ꝑpoſitione,per,vſi fuiſſent vnq̃:ſi, cũ hæretici eam
putarẽt cauſam ſignificare,ipſis nõ ſolum falſum,veꝝ impiũ hoc viſum eſſet,ita p om̃ia
veritas ipa ſibiipſi cõcordat,& manifeſte cauſam ſignificat,per,cũ de aliquibus accipiaƭ.
Hoc idem ex eiuſdem doctoris ad Ablabiũ oratione probaƭ. Etem̃ cum illic etiam de
diuinarum pſonaꝝ diſtinctione tractaret,poſtquam vniuerſaliter cã & cauſato ab inui⸗
cem eas diſtinxit,deinde filium a ſpũ etiam ꝑpoſitione,per,diſtinguit. Ille qdem eſt (in⸗
quiens)immediate a primo,filius videlicet a patre, hic vero (de ſpũ dicens) p eum, qui
B immediate a patre eſt,hoc eſt,p filium,& eo diſtinguitur (inquit) ſpiritus a filio,quia p
ipm eſt.Quaſi diceret,ꝙ cum ambo a primo ſint,non ſufficienter diſtinguerenƭ, niſi al⸗
ter p alterum eſſet. Vt manifeſte,per,diſtinctionem hinc ſignificaret,& diſtinctionem,
quæ ab æterno eſt,quæq; ſecundũ cãm & cauſatũ eſt,cũ antea dixerit cã & cauſato tm̃
ab inuicem diuinas pſonas diſtingui. Quod em̃ infert,aliam differẽtiam de filio & ſpiri⸗
tu ſancto intelligi,non recte quis putaret aliam ſecundũ ſpeciem, contradiceret nanq; ſi
biipſi,ſi cum antea cauſa & cauſato tantũ dixerit pſonas diuinas diſtingui:deine aliũ mo
dum diſtinctionis ſpecie differẽtem tradidiſſet. Aliã igiƭ differẽtiam ſecundũ numerum
accipientes,& recte cum ſancto doctore ſentiemus,& ꝑpoſitionem,per, cum cã intelli⸗
gemus.Ita vt nulli ratio relinquatur vel pro,cum,eam accipere(cum em̃ nõ diſtinguit)
vel mundo p filium manifeſtationem ſpũs eum ſignificare putare. Hæc em̃ non eſt ab
æterno.Quod ſi verbum hoc,manifeſtari,aliquos ſcandalizat,verbum,procedere,tan⸗
tum ſpũs ſubſiſtentiæ putantes debere attribui,manifeſtari vero ad tẽporalẽ proceſſio⸗
nem,& chariſmatũ dationẽ,& ad mundi manifeſtationẽ trahẽtes,eorundẽ etiam erit fi⸗
lium mũdo dari,vel tẽporaliter mitti dicere,cum eum audiãt a patre manifeſtari, quod
ab oĩbus cõmuniter doctoribus diciƭ.Beatus etenim Cyrillus ad Valerianum epm. Cũ
enim quẽadmodũ pater(ait)ita & qui ex eo manifeſtaƭ,vnigenitus filius natura ſanctus
C ſit. Et rurſus idem: Proprius eſt filij ſpũs ſanctus(inquit)non ſolum inquãtum verbum
eſt ex patre manifeſtatum,ſed etiã inquãtum intelligiƭ homo ſecundũ nos factus.Quod
ſi in his,manifeſtari,eſſe,& æternã ſubſiſtẽtiam,& generationẽ filij ſignificat, quare nõ
idem & de ſpũ ſancto ſignificaret? Quod autẽ & nolentes cogeret concedere idem ſi⸗
gnificare,illud eſt,& ꝙ etiam de ſpiritu,& eius æterna proceſſione hoc idem diciƭ, dicẽ
te B. Baſilio de ſpũ ſancto. Nil aduẽtitiũ in ſe habet,ſed æternaliter omnia habet tanq̃
ſpiritus dei,& ex eo manifeſtatus,ita omnis occaſio tollitur malignari cupiẽtibus. Illud
etenim quod prædictus Gregorius Niſſenus in reuelatione Neocæſarienſis Grego⸗
rij,qui miraculis coruſcauit,de ſpiritu dicit,ꝙ per filium manifeſtatus ſit,addẽs videlicet
hominibus,nil contra nos facit,ſiquidem hoc,ꝙ per filium manifeſtatus ſit,ſignificat q⸗
dem vtrũq;,etiam ꝙ per filium ſit hominibus notificatus temporaliter,& ꝙ per filium
æternaliter producatur,ſint vero vtraq; vera in proprijs locis accepta. Omitto nãq; di⸗
cere in ꝑſenti,quod p filium tẽporaliter hominibus manifeſtari, ꝑſupponit neceſſario p
filium æternaliter procedere, nec per eum temporaliter manifeſtaretur, niſi per eum
æternaliter procederet. Alter etiam Gregorius Nazanzenus videlicet, qui a theolo⸗
gia per excellentiam theologus cognominatus eſt,quærens, cur & ſpiritus non nomi⸗
netur filius,& an ei aliq d deficiat,vt filius ſit,nõ ei qcq̃ deficere ait, diuinitati nãq; deficit
nil. Manifeſtatiõis aũt vel relatiõis ad inuicẽ diuerſitas, diuerſa q̃q; eis attribuit nomina.
His verbis,manifeſtationis, verbum æternam proceſſionem ſignificare probans, prout
etiam ex verbis Niſſeni Gregorij apparuit,&eandẽ filij & ſpũs ſancti ab inuicem diſtin
ctionẽ tradens,quã & Niſſenus Gregorius,quẽadmodũ enim ille, eo quod nec vt vni

genitus

genitus ex patre productus eſt,& quod ꝑ ipm̄ filius ſit manifeſtatus. Spm̄ a filio diſtin- D guit,ita & Nazanzenus tum manifeſtationis, tum relationis ad inuicem diuerſitate, diſtinctionem eorum ponit. Quod ille dixit,non vt vnigenitum eſſe productum,hic manifeſtationis diuerſitatem,hoc eſt,diuerſum ſubſiſtentiæ modum. Quod vero Niſſenus ꝑ filium(ait)manifeſtari, Nazanzenus diuerſitatem relationis ad inuicē nominauit. Relationem vero ad inuicem filij & ſpūs ſancti (neſcio) an aliam quiſq̄ reperiat præter eam,quæ ſecundum cauſam,& cauſatum ſit,ſecundum quam,filius qdem ad ſpiritum, vt cauſa ſe habeat. Spiritus vero econuerſo ad filium vt cauſatum ad cauſam,& ideo diuerſimode. Aut oſtendat mihi quiſpiam aliam inter filium & ſpiritum ſanctum relationem,ſecundum quam alter ad alterum refertur. Sed profecto nunquā reperiet. Etem̄ ſi quis nobis illam opponet,quod ſpiritus dicatur ſpiritus filij, primo quidem iſta relatio & ſecundum ipm̄ Niſſenum Gregorium,& alios omnes doctores non cōuertitur. Nec enim filius dicitur etiam ſpiritus,nec huic ad filium ſpiritus relationi, aliqua alia filij ad ſpm̄ correſpondet relatio,nec eadem, neq; diuerſa ſecundum actionem & paſſionem. Deinde quod dicatur filij ſpiritus,nihil aliud ſignificat, niſi quod ꝑ filium manifeſtatus ſit, ſecundum magnum Baſilium, ſiue quod ꝑ filium procedat ſecundum Maximum,ſiue quod ex filio procedat ſecūdum Occidentales doctores. Hæc em̄ quatuor (vt probatum eſt)æquiualent, videlicet filij ſpm̄ dici,ꝑ filium manifeſtari,ꝑ filium procedi,& ex filio procedi. Hæc autē relationem ad inuicem cauſæ & cauſati ſignificant. E Quam Nazanzenus Gregorius audacter aſſeuerat, & diuinitatis pſonaꝵ filij, & ſpūs diſtinctiuam eſſe & cauſam,vt diuerſa nomina habeat, & vnus filius, alter ſpūs dicatur. Hæc autem & ipſa ratio atteſtatur: Diuina em̄ & ſancta trinitas non magis vnum quàm tria eſt,illud eſſentia,hoc perſonis ſiue proprietatibus,vniuntur etenim vnà cum diſtinctione,& diſtinguuntur vna cum vnitate, vt beatus Dionyſius ait: Et quia in quibuſcunq; pluribus,in quibus eſt aliquid commune, eſt etiam aliquid diſtinctiuum, in hac etiam diuinarum perſonarum trinitate, quæ ſibi in vnitate eſſentiæ conueniunt, quærendum eſt illud,quod eas diſtinguit,& cum id non ſit eſſentia(in hac enim ſumme conueniunt)in diuinis autem præter eſſentiam,& relationes,atq; diuerſum proceſſiuum modum,quem Latini originem nominant,nil aliud intelligere ſit,relinquitur,vt vel origo, vel relatio,vel vtrunq; diuinas perſonas diſtinguat. Cum vero relatio, & origo &ſi ſecundum modum intelligendi differunt, ſiquidem origo ſignificatur per modum actus, vt generatio,relatio vero per modum formę, vt paternitas,re tamen non differunt,ideo vtroq; quidem modo diſtinguuntur diuinæ perſonæ, prius tamen & principaliter ſecundum modum intelligendi per relationes,per quas etiam conſtituuntur diuinæ perſonæ,conſequenter autem per diuerſum proceſſiuum modum,ſiue per originem. Non enim generare & genitum eſſe,quod originis eſt,conſtituit principaliter perſonam, ſed paternitas & filiatio,ſiue patrem & filium eſſe, quod relationis eſt. Sed quia relatio & origo idem ſunt re, & relatio conſequitur originem, ideo vtroq; quidem modo diſtin- F guuntur diuinæ perſonæ,ſed principalius relatione ſiue proprietatibus. Quare non immerito theologi & doctores noſtri filium a ſpiritu diſtinguētes, dupl'r eos diſtinguūt, ab imperfectiori modo ad perfectiorem procedentes diſtinctionem, quæ ꝑ diuerſum proceſſiuum modum ſit,diuerſum manifeſtationis modū nominātes,illam vero,quę ſit ꝑ relatiōes, Niſſenus quidē Gregorius ꝑ filiū manifeſtari, Nazanzenus vero diuerſitatem relationū ad inuicem appellans. Patet ergo,quod hæc relationū diuerſitas relatiōis diſtinctio eſt,& relatiue filius ad ſpiritum,& ad filium ſpiritus refertur. Et cum filius, prout filius,non referatur ad ſpiritum(non em̄ dicit̃ filius ſpiritus)reſtat, vt referatur ad ſpm̄ tanq̄ ſpirās,cū ſpūs etiam referatur ad filiū tanq̄ ſpūs, Spūs em̄ ſpiranti, & paſſiua ſpiratio actiuæ ſpirationi correſpondet. Spūs vero & ſpūs filij multis in locis ſacræ ſcripturæ dr̄,& ſpiratio eius. Hic em̄ ſpūs,ſacer Athanaſius ait: Spiratio eſt filij. Cū igit̃ ad filium ſpūs,& tanq̄ ſpiratio,& tanq̄ ſpūs referatur. Filius quoq; tanq̄ ſpirans referet̃ ad ſpiritum. At cum longum ſit oēs allegare doctores, q per filium ex patre ſpiritū ſpirari dixerunt,,ſufficiat vnum & vltimū in medium adducere,&,quidnam de hac ille ſentiat cōſiderare. Iohānes igit̃ Damaſcenus de patre loquēs,ipſe q dem eſt(ait) intellectus verbi abyſſus,verbi genitor,& per verbum manifeſtatiui ſpūs ſpirator. Et rurſus: Spūs vero ſanctus,manifeſtatiua occulte diuinitatis potentia pr̄is,ex pr̄e ꝑ filium procedens eſt.

Certe

A Certe ſuperuacaneum eſt, velle, quæ aperte dicta ſunt, declarare. Procedens enim eſt (inquit) quod palam ipſm eſſe, & ſubſiſtentiam ſpũs ſignificat, magis q̃ aliquod aliud nomen, pſertim ſecũdum noſtros, q hoc nomẽ ſolũ ſubſiſtẽtiæ ſpũs appropriãt. Cum igiẽ per filium eum procedere dicat, p filium eum ſubſiſtẽtiam habere ſignificat, & per hoc excludit Theodoriti errorem, negãtis p filium ſubſiſtere ſpm̃ ſanctum, ita vt nullum nobis inde relinquatur ſubſidium. Si, Theodorito hæc coram generali Epheſino concilio dicente, ſacrum concilium tacuerit, q putamus pro nobis hoc facere, quaſi cõcilium tacendo verbis Theodoriti conſenſerit. Nam cum Theodoritus vtrũq; negaſſet, nec ex filio, nec p filium ſubſiſtere ſpm̃ ſanctum aſſerens, ex dictis tamen horum ſanctoꝝ, & ſi non ambo, alteꝝ ſaltem videlicet, ꝙ per filium ſubſiſtat, palam probatum eſt, cũ om̃es doctores, & non minus, qui poſt Theodoritum fuerunt, ex patre per filium procedere ſpm̃ ſanctum, clara voce prædicerẽt. Tum Iohannes Damaſcenus, & Maximus viri vti doctiſſimi, ita etiam ſanctiſſimi, tota item generalis ſeptima ſynodus per ſanctum Tharaſium patriarcham Conſtantinopolitanum credere, dicẽtem in ſpm̃ ſanctum, qui ex patre per filiũ procedit, deus quoq; ipſe eſſe cognoſcitur. Alij vero ex deo p filium, eſſe videlicet ſpm̃ ex deo per verbum, & ex patre p filium procedere, quæ om̃ia idem

B atq; ſpirari ſignificant, & eſſe, & ſubſiſtẽtiam habere. Ex qbus patet, ꝙ Theodoritus errat quo ad alteram partem ad minus, eam videlicet, qua negat ſpm̃ ſubſiſtere p filium. Patres tamẽ concilij tacuerunt, eo etiam hanc partem negãte, ita vt eoꝝ ſilentium non debeat nobis teſtimonio eſſe, ꝙ nec ex filio, nec p filium ſpũs habeat ſubſiſtẽtiam. Quod eñ per filium ſubſiſtat, teſtanẽ, qui eum p filium procedere dixerunt. Siqdem procedere, etiam ſecũdum noſtros, ipſm ſubſiſtere ſignificat. Cum tamẽ longo poſt Theodoritum tẽpore fuerint, & audiuerint qdem eum hæc dicẽtem, ſciuerint autẽ, ſacram ſynodum ad hęc tacuiſſe, attamen non iudicarunt eum eſſe ſequẽdum (Theodorito eñ & ꝙ ex filio, & ꝙ p filium ſubſiſtat ſpũs, negãte, beatus Iohannes Damaſcenus ꝙ ex filio ipſe quoq; negat) qua vero ratiõe paulopoſt explicabimus. Quod aũt p filium procedat, id eſt, ſubſiſtat, hoc vt veꝝ ponit. Quod ſi quis illud nobis opponat. Solus pater eſt cã Iohanne Damaſceno authore, item ꝙ Maximus in epiſtola ad Marinum de Romanis ait, ꝙ ſcilicet non ponãt filium cãm ſpũs eſſe, quę ad hæc Latini dicunt, ego non dicam, ꝙ ſcilicet, nec illud Damaſceni om̃ibus in eius libris inueniaẽ, ꝙq; epiſtola Maximi nõ eſt eius, cũ nec vbiq;, nec in antiquioribus codicibus, nec inter opa eius inueniaẽ, quodq; nõnulli noſtroꝝ etiã eam nõ eſſe ſuam putãt, hæc (inquam) nõ dicam, ſed concedã hæc illoꝝ eſſe doctoꝝ & verba & ſentẽtias. Dixiſſe tamẽ eos, hæc ego dicã: ne quis principalem cãm ſpũs putet filium, quaſi nõ a patre cœperit, vt p eum ſpũs ſanctus procedat.

C Communis eñ linguæ Græcoꝝ vſus, cum, per, *ppoſitionẽ, ex, principalem ſignificat cãm, & Damaſcenũ coegit nõ ex filio, ſed p filium dicere procedere ſpm̃ ſanctum, & Maximum quod a Romanis diciẽ ex filio procedere, idem ſignificare ſentire, ac ſi diceret, per filiũ procedere. Quanq̃ eñ (ait) ex filio ſpm̃ ſanctum prodire Romani aſſerant, præpoſitio autẽ, ex, principalem ſignificet cãm, non tñ ideo qa dicunt vt talem cãm ſignificent filium eſſe. Damaſcenus etiam, ex filio qdem ſpũs (inquit) minime eſt, p filium autem conceditur. Solus nanq; pater eſt cauſa talis, videlicet qualem* ipſa, ex, ſignificat. Quare talem qdem cãm negant filium eſſe, ppoſitionem autem, per, attribuunt filio, per quam ſimul eum cum patre cauſam ſiue principium ſpiritus ſancti eẽ ſignificatur. Quia enim (inquit) Maximus per eũm prodit ſpiritus ſanctus, id eſt, vt alibi dicit idem doctor quia per eum procedit, ideo a Romanis ex filio prodire dicitur, & Damaſcenus, ex patre per filium procedit, quæ omnia aperte filium etiam ſignificant cauſam ſiue principium eſſe, & tale principium qualis eſt pater, cum nil imperfectum apud filium ſit, quanq̃ non principalem, nec propriam, ob hoc eñ cauentes, negant filium cauſam eſſe. Et qa omnia, quæcunq; filius habet, a patre habet, & ad eum omnia referuntur, quemadmodum & ſanctus Baſilius in octauo ad Amphilochium capitulo ait, ideo inquit dominus ad patrem, mea om̃ia tua ſunt, quia ad eum principium creaturaꝝ refertur. Et Nazanzenus in ſermone ad Aegyptios: Deus (inqt) tribus in maximis cõſiſtit, cauſa, creatore, & pficiente, patre videlicet, filio, & ſpũ ſancto. Hæc autem dicebat, non qa omnino negabat filium, & ſpm̃ ſanctum eſſe principium ſiue cãm creaturaꝝ (hoc eñ impium eſt dicere) ſed qa patrẽ ſolum ſimpliciter & principaliter cauſam eſſe ſciebat, & ab eo filium, & ſpm̃

*alias, proceſſionem

Loc*dubi*.

*alias, ipſam.

Iohan.17.b

& ſpiritum ſanctum habere, quicquid habent. Quæ ergo reſponſio ſuffeciſſet contra D quoſcunq;, qui ex his verbis doctoris non filium, nec ſpiritum, ſed patrem ponentis cauſam creaturarum, maligne arguere volentes, totaliter negarent filium & ſpiritum ſanctum cauſam eſſe creaturarum, ipſa eadem illis ſufficiet, qui filium non eſſe cauſam ſpiritus ponunt. Eadem enim ratione & Damaſcenus cum diceret ſpiritum non eſſe ex filio addidit. Solus enim pater cauſa eſt. Et Maximus, dicens de Romanis, ꝙ ex filio aſſererent ſpiritum prodire. Non tamen eum cauſam ponunt, ait, cum ſcirent quidem, qualem cauſam ſignificet, ex, talem autē filium eſſe, minime concederent, quippe qui oīa, quæ habet a patre, accipit, qui ſolus prima & principalis cauſa eſt, qualem ipſa, ex, ſignificat, cum ipſe quidem a ſeipſo omnia habeat, filius vero a patre. Et ideo non prima nec principalis cauſa eſt, eſt tamen cauſa, ſiue principium ſpiritus vnum & idem cum patre, nec quiſq̄ hoc omnino negare poterit, per eum, audiens doctores dicentes, ſpiritum ſanctum procedere. Si enim per filium procedere, prodire, & eſſe, ipſi quoq; aduerſarij, non valentes aperte veritati contradicere, concedunt idem ſignificare, ac ſi diceretur ꝑ filium habere ſubſiſtentiam, hoc autem dicentes doctores, ne manifeſtationem ſpiritus ad hūc ſenſibilem mundum ſignificant, nec de gratijs & donis ſpiritus, ſed de ipſa hypoſtaſi ſpiritus & eius æterna manatione & exiſtentia loquuntur, nec iſta præpoſitio, per, idem quod præpoſitio, cum, (vt probauimus) ſignificat, ad quæ refugere ſolent aduerſarij, quid aliud relinquitur, niſi vt, per, ſignificet cauſam, ſiue principium? Cum enim ꝑ filium dicant doctores ſpiritum ſanctum eſſe, & exiſtentiam habere, cumq; ipſa, per, non E poſſit pro, cum, intelligi, ſuam vim exprimit vtiq;, & cauſam ſignificat, cum iam probatum ſit cauſam ſemper ſignificare, in quibus accipitur. Quod autem ipſa, per nullum trium prædictorum hic ſignificat, & ex epiſtola Maximi ad Marinum prædicta, & ex ipſo Damaſceno palam probatur, qui ipſam, ex, mutant in, per, & de ipſa perſona ſpiritus & eius æterna exiſtentia loquuntur. Quantum igitur conueniunt, ex, & cum, tantum, per & cum, conuenire poſſunt, quod & per Theodoritum maxime probatur. Cum enim ille diceret, ſpiritum non habere exiſtentiam per filium, cum filio ne intelligebat? Ergo palam mentiebatur, nec decet nos niti concilij ſilentio. Etenim ſpiritus cum filio ſimul eſt, & ex patre ſimul emanant. An æquiuocam hanc dictionem, per, ille putans, vt aliquando idem quod, cum aliquando ſe* ipſam, per ſignificaret. Per filium negat ſpiritum eſſe. At oportuiſſet vel ipm vel concilium hanc æquiuocationem diſtinguere & docere, de quo ſignificato diceret, prout oēs ſolēt doctores, ſed nec idem, ꝙ, cū filio, ille putabat poſſe intelligi, cū diceret, ꝑ filium, & ꝑ filiū negans ſpiritum habere exiſtētiam, cām ſignificare, hanc ꝓpoſitionē putabat. Palam itaq; his oībus patet, ſe* ipſam in productis authoritatibus, per, ſignificare, & quod ſuum eſt, per, ſe cauſamq; manifeſte ſignificare, & hanc Theodoritum negare, hāc cæteros ſanctos doctores audacter profiteri. Sed ne rurſus ad illa conſueta refugia te recipias, ideo dicens per filium prodire ſpiritum, dictum fuiſſe, vt coniunctio, connexio, & identitas ſubſtantiæ eorum ſignificetur. F Primo nāq; hic prodire, pro procedere capitur. Ipſe enim idem Maximus, qui in epiſtola ad Marinum prodire ait, in expoſitione ad Zachariam, procedere inquit, idem Damaſcenus, idem ſeptima ſynodus ait, procedere vero ſubſiſtētiam habere ſignificat, & per filium procedere per filium ſubſiſtentiam habere proculdubio ſignificat, hoc autem eſſe non poterit, niſi & filius ſubſiſtentiæ ſpiritus principium ſit. Deinde, non quia nos dicimus ſpiritum prodire per filium, ideo aut eſt, aut manifeſtatur ſubſtantiæ identitas, (non enim per nos, neq; per noſtrum dicēdi modum diuina eſſentia diuinis vnitur, aut identificatur perſonis) ſed quia eſt eſſentiæ identitas, ideo prodire dicitur, & prodit per filium ſpiritus. Hoc autem Latini etiam dicunt. Quia enim eadem eſt eſſentia patri & filio, aiunt, & omnia patris filius etiam habet, præterquàm ꝙ non ſit pater. Ideo etiā hoc eum habere aſſeuerant, ꝙ ex eo, vel per eum ſpiritus procedat. Hoc idem quoq; beatus Cyrillus in quinto ad Hermiam probat, dicens: Cuiuſnam proprium eſſe ſpiritum dicimus? Vtrum ſolius dei & patris? an etiam filij, an & diſiunctim vniuſq; & ſimul amboꝝ, tanq̄ vnum ex patre per filium propter identitatem eſſentiæ? Ad quæ reſpondet Hermias. Ita mihi videtur. At doctor ad eum. Recte quidem. Propter identitatem eſſentiæ (inquit) patris & filij amboꝝ ſpūs eſt, & ex patre procedit per filium. Quod q̄d aliud vult, niſi ꝙ propter idētitatem eſſentiæ filij & patris, & ꝑ filium ſpūs procedit, &

eius

alias, ipm

alias, ipm

A eius ſpũs eſt,quemadmodum & patris. Hoc aũt Latini etiam concedũt. Præterea identitas eſſentiæ patris cum filio & ſpiritu,ac filij cum patre & ſpiritu, tum præcipue probatur,cum ad inuicem vt principiũ,& id quod a principio,ſe habeat. Inquantũ eñi tales & maxime inuicem cõmunicarent,& maxime ad inuicem diſtinguerentur. Qui modus cũ intelligi ſimul poſſit,merito in diuinis omnibus alijs diſtinguendi, vel vniendi modis p̃ponitur. Quemadmodũ eñi in illis rebus diuinis,& vna cũ vnitate diſtinctio,& cũ diſtinctione ſumma vnitas eſt,ita neceſſe eſt nos etiã talem vnionis modũ illic intelligere,qui nõ minus etiã diſtinctionem contineat,& talem diſtinctionẽ,quæ & vnionẽ in ſe habeat,talis vero ſola principij,& eius quod a principio,relatio eſt. Quare ſi quos audiamus doctores dicentes,propter conſubſtantialitatẽ dictũ fuiſſe per filium ſpiritum procedere,propter principij,& eius quod a principio, relationẽ eos dixiſſe putemus,p̃ filium dici procedere ſpiritũ ſanctum,& ob nullam aliam rationem, cum iſtam conſubſtantialitatem potiſſimũ principij,& eius quod a principio,relatio probet. Cuius vna cũ alijs magnus quoq; Baſilius teſtis eſt in epiſtola ad canonicas, hæc dicens: Cum eñi pater lumen ſine principio eſt,filius quoq; lumen,ſed natũ,lumen tamen vterq; merito cõſubſtantiale eũ dicẽt, vt naturæ identitatẽ ſignificẽt. Non eñi, quæ germana ſunt, conſubſtantialia dicuntur(vt quidã putant)ſed cũ cauſa, & quod a cauſa ſubſiſtẽtiã habet,

B eiuſdem naturæ ſint,tunc cõſubſtantialia dicuntur. Rurſus idẽ in ſermone cõtra Sabellium & Arrianos de patre dicens & filio. Non eñi eos(inquit)germanos dicimus,ſed patrẽ profitemur & filium,identitas aũt eſſentiæ in eis eſt,quia filius ex patre. Si igitur propter cõſubſtantialitatẽ dictus eſt per filiũ ſpũs,cauſa vero & cauſatũ,cũ eiuſdem naturæ ſint,cõſubſtantialia ſunt(vt ait Baſilius)manifeſte patet,propter relationẽ cauſæ & cauſati,ſiue principij,& eius q̃d a principio eſt,p̃ filiũ procedere ſpm̃ dictũ fuiſſe.

¶ Authoritates doctorum, in quibus ſpiritus ſanctus ex filio,& ex ambobus dicitur eſſe,prodire, & profluere, ꝙq; non gratia ſpiritus non ſubſiſtens,ſed ipſa perſona ſpiritus dicitur,prodire,profluere, emanare &c. a filio. Cap. VII.

SEd iam per ipſa ſola manifeſtiſſime probatum eſt Orientales doctores,filiũ principium ſpũs eſſe,palam profiteri. Probandum aũt,nonnullos eorum prępoſitione quoq;,ex,non minus vſos fuiſſe de filio in ſubſiſtentia ſpiritus. Illos itaq;,quorum teſtimonia calumniam patiuntur,tanquã non eorum,vel non ita per eos ædita,ſanctũ videlicet Athanaſium, Baſilium,Gregorium,Nyſſenum omittendos duxi, nec illorum authoritatibus vtẽdum, qui pleriſq; in locis ipam,per,probãt æquiualere ipſi, ex,in theologia,hi vero quaſi omnes aut maior pars ſanctorum doctorum eſt. Cyrillum

C autem dumtaxat,& Epiphanium producendũ duxi,qui cæteris apertius & magis vbiq; operum ſuorum p̃poſitione,ex,vſi ſunt, q̃rum q̃ta qualiſq; authoritas in eccleſia dei ſit,certaminaq; eorum contra infideles & hæreſes,nemo eſt,quẽ lateat. Producam vero nõ omnia eorum teſtimonia(nec eñi facile eſt) ſed aliqua pauca,fugiens verborum prolixitatem.

Beatus itaq; Cyrillus in expoſitione prophetæ Iohelis, ſupra illa authoritate, effundam a ſpũ meo,ſic ait. Inquantũ etenim deus ex deo ſecundũ naturam filius eſt, cũ natus ſit ex deo & patre,proprius eius,& in eo,& ex eo ſpũs eſt,quemadmodũ & de ipſo deo, & patre intelligitur,& ex eo eſt,inquit,& ita ex eo,quemadmodũ de ipſo deo,& patre intelligitur,omne dubiũ quærentibus cauſam tollens. Idẽ rurſus in ſermone ad Theodoſium Imperatorẽ. Baptizantẽ(inquit)Ieſum in igne & ſpũ ſancto non alienũ baptizantis effudiſſe ſpm̃ ſeruiliter,& inſtrumẽtaliter,ſed tanquã deũ ſecundũ naturam cum authoritate ſumma,qui ex eo & propius eius eſt. Et iterũ in theſauris: Legem igitur cũ ferat Chriſtus,ita condit eã tanq̃ in eo,& ex eo ſit ſpũs eius. Et rurſus: Nullã igitur naturæ differẽtiam filij & ſpũs ſancti Paulus nouit, ſed tanq̃ ex eo,& in eo naturaliter ſit,dominico noĩe eum vocat. Et animaduerte,ꝙ ideo dicit Paulũ appellaſſe ſpm̃ dñm, quod filij nomen eſt,quia ex filio eſt. Cauſarum eñi nomina cauſatis ſolemus imponere. Itẽ in expoſitione noni anathematiſmi. Homo factus(inquit)vnigenitus dei filius,non minus permãſit deus,oĩa habẽs quæcũq; & pater,p̃terq̃ ꝙ nõ ſit pr̃,& propriũ habens, q̃ ex eo,& in eo inſitus eſt ſpũs ſanctus. Quod ſi q̃s rurſus opponat,q̃ a Theodorito in hũc anathematiſmũ dicta ſunt,primo quidẽ ſciat, quæcũq; Theodoritus cõtra Cyrillum ſcripſit,omnia reprobata,& anathemati tradita ab oĩbus ſequẽtibus ſanctis cõcilijs

Iohe. 2. g Cyrillus. Idem. Idem. Idem. Idem.

fuiſſe,ita vt non deceat ex maledictis, & iam reprobatis arguere. Deinde ſatis iam de hoc per nos dictum eſt,quando & ſi non in vtroq;,in altero tamen eum mentitum fuiſſe probauimus,cum ipſe quidem,ꝙ per filium ſpiritus habeat ſubſiſtentiam, negaret. Nos autem teſtimonijs doctorum probauerimus verum eſſe,ita vt non debeamus ſilentio ſacri concilij niti,& inde arguere,ꝙ Theodoritus ſcripſiſſet ſpiritum ſanctũ nec ex filio,nec per filium ſubſiſtentiam habere,& concilium his auditis tacuerit, nec eum redarguerit,ideo tacuit,quia eum vera dixiſſe ſciebat. Ecce etenim probatum quidem eſt ſpiritum ſanctum per filium ſubſiſtentiã habere. Synodus vero non ſolum de altero,videlicet ꝙ non ex filio habeat ſubſiſtentiam,tacuit,ſed etiã de altera parte,hoc eſt, quod nec per filium procedat,quod tamen palam falſum eſt. Quemadmodũ eñ hoc ſilentio præterierit, cum tamen falſum ſit,ita etiam reliquum,videlicet, ꝙ nec ex filio ſubſiſtentiam habeat,cum ipſum quoque falſum ſit. Hæc igitur & in ſuperioribus diximus,& nunc illius noni anathematiſmi, contra quem Theodoritus ſcribens illa,dixit,ipſius Cyrilli expoſitionem induximus,ſe ipm̃ & ſuam mentẽ exponentis,& contra maledicta Theodoriti replicantis. Non decet igitur,omiſſo illo alium quærere verborum Cyrilli expoſitorem,& præſertim acerrimum illius hoſtem. Quare autem Cyrillus ſpiritum dixerat proprium filij,in nono anathematiſmo, quod Theodoritus carpſit,ipſe exponens,quia dicit ex eo eſt,conueniens in hoc Occidentalibus patribus. Et illi enim ſpiritum dicunt filij,& proprium filij,tanq̃ ex eo procedentem. Præterea ex reſponſione Cyrilli ad Theodoritum idem probare poſſumus,ſi quis ſine contentione audiat. Procedit quidem(inquit)ſpiritus ſanctus ex deo patre ſecundum verba ſaluatoris,non tamen eſt alienus a filio,omnia nãq; cum patre habet. Et hoc ipſemet docuit,dicens de ſpiritu ſancto. Omnia,quæcũq; habet pater,mea ſunt,ideo dixi vobis,ex meo accipiet,& annũtiabit vobis. Nam & ſi a patre(inquit)procedere ſpiritũ ſanctum ſaluator dixit,non minus tñ eſt,etiam filij. Eſt aũt filij queadmodũ & patris. Superius nanq; dixit: Erat nãq;,& eſt ſpũs eius,ſicuti & patris,& nõ magis patris,minus filij,ſed ſimiliter amborum. Hoc vero nil aliud eſt,niſi quemadmodum eſt ſpũs patris tanq̃ ex eo procedens,ita ſcilicet etiã filij eſt,tanq̃ ex eo,& per eum procedens. Et hoc ſignificat cum in teſtimonium huius rei accipiat,ꝙ filius oĩa habeat,quæ & pater, & addat, ꝙ hoc de ſpũ dixerat dñs. Poſtremo idẽ probat per illã authoritatem,ꝙ ex eo,id eſt,filio accipiat ſpũs. Hoc eñ & ſanctus Epiphanius(vt paulo poſt oſtendetur) pro eo ꝙ ex eo procedat,accipit. Ipſe quoq; beatus Cyrillus in expoſitione ſup Iohãne,ipãm authoritatem exponens,ſic inquit, Accipere eñ ſpm̃ dicimus ex patre & filio ea,quæ illorum ſunt,nõ tanq̃ aliquãdo quidẽ non habentẽ inſitã in eis ſapientiã & potentiam. Cum aũt intelligatur habere tũc vix habentem, ſemp etenim ſapiens & potẽs eſt ſpũs imo vero ipa ſapientia & potentia eſt,nõ participatione,ſed naturaliter. Si igitur id,q̃d ſpũs ex filio accipit,ſapientia & potentia eſt,hæc vero non aliquando quidem habet, aliquãdo vero non,ſemp nãq; talis eſt,natura nõ participatione,ſemperq; a filio ea accipit,quæ cum non habeat participatione,natura eius ſunt,q̃d hinc colligit qs ignorat? Et merito hæc beatus dicit Cyrillus, q in pleriſq; alijs locis manifeſte ex filio ſicuti ex patre procedere dicit ſpiritũ ſanctũ. In epiſtola nãq; ad Neſtoriũ,Et ſi eſt(inquit)ſpũs in propria hypoſtaſi,prout ſpũs eſt non filius,non eſt tamen ab eo alienus, profluit aũt ex eo ſicuti & ex deo & patre. Ne quis aũt hoc verbum,profluere,de ſecunda & temporali proceſſione putet hic fuiſſe dictũ. Primo quidẽ ſciat,ꝙ non eſt hic ſermo de diſtributione donorum & chariſmatũ ſpũs, ſed de ipa eius hypoſtaſi. Deinde hoc,profluere,ſemp reperies apud hunc doctorẽ pro,producere,accipi. Etenim tum in expoſitione ſymboli,profluit quidẽ(inquit)hoc eſt procedit, tum in ſexto ad Hermiam,& ſpiritum quidẽ veritatis eum nominat. Profluere aũt ex ipo aſſerit patre, tum etiam pleriſq; alijs in locis idẽ dicit. Illud quoq; quod dicit,ſicuti ex deo & patre,non ſuperfluit. Nil enim ille ſuperuacaneũ,ſed oĩa cũ magno pondere dicit,& ita vult, ſpiritum eẽ filij,prout eſt patris,& ita profluere,prodire,& emanare a filio, prout a patre,& nullo modo aliter. Ideo in ſermone ad Theodoſium Imperatorem,de hoc loquẽs,& volẽs probare ita eſſe filij ſpũs,prout patris,& ita ex filio nobis emanare eum,prout ex patre, Non ex menſura(inquit)ſecundum Iohannem dat ſpiritũ filius, ſed ipe eum ex ſeipſo emittit,quemadmodũ & ipſe pater. Quare beatus Paulus omni in hoc differentia

poſtpo-

Marginal notes: D (at line 1); E (at "Cyrillus ſpiritum dixerat"); Iohã. 17. b (at "cuit,dicens de ſpiritu ſancto"); Cyrillus. (at "ex eo procedat,accipit"); F (at "lorum ſunt")

A poſtpoſita:nunc quidē deo & patri illum attribuit,nunc rurſus filio. Infert deinde Pauli verba,quibus æque filij eſſe ſpūs,ſicuti & patris probatur. Nulla em̄ differentia eſt, filij ſpm̄, vel patris dici,omnem em̄ in hoc differentiā Paulus poſtponit. At patris dicitur ſpūs tanquā ex eo procedens. Ergo eodē modo filij quoq; dicitur ſpūs. Præterea in ſuperioribus ſatis diſſeruimus,quomodo dicitur ſpūs filij ſecundū doctores, ſecundū em̄ Baſilium tanq̄ per filiū manifeſtatus:ſecundū Maximū tanq̄ ex filio procedēs: ſecundū patres Occidentales tanq̄ ex filio procedens. Nec igitur Cyrillus alia rationē dixiſſet,ſpm̄ filij eſſe & filij propriū,q̄ alij idem cū eo ſapientes doctores dixerunt, tanquā ex filio ſcilicet,ſiue per filium procedentē. Nil em̄ intereſt ex filio, vel p filiū dicere. Etenim ipſe quoq; nunc ponit,ex,nunc eā mutat in,per,tanq̄ ambæ veræ dici poſſint. Vnde in eis,quæ ad Palladiū in forma dialogi ſcribit. Mutabilis vero minime (inquit)eſt ſpūs. Nā ſi mutabilitati ſubiaceret,ipſi diuinæ naturæ iſte defectus aſcriberet, Siquidē dei & patris,necnō & filij eſt:qui eſſentialiter ex vtroq; ſcilicet ex patre p filiū profluit ſpūs. Itē in quinto ad Hermiā,reddēs cauſam,cur ſpūs filij dicat ſpūs. Cuiuſnam(inqt)propriū dicimus eſſe ſpm̄ ſanctū? Vtrū ſolius dei & patris? An etiā filij? An & diſiunctim vtriuſq; & ſimul amboꝝ,tanq̄ vnū ex patre p filiū propter identitatē eſ- Cyrillus.

B ſentiæ? Propriū itaq; filij ipſe q̄q; ſpiritū dicit,quia p filiū eſt. Per filium aūt eſt propter identitatē eſſentiæ, patris, videlicet,& filij. At propter eandē ipſam oīa etiā patris ſunt filij,p̄terq̄,ꝙ non ſit pater. Ita ſibijpſi per omnia cōſona dicit ſanctus hic doctor. Vnū etenim,& eundum ſpiritū ex patre p filium eſſe vna & eadem ſpiratione ſiue proceſſione,& ideo illum eoꝝ proprium(ait)eſſe,quia ex patre per filium eſt. hoc autē propter identitatem eſſentiæ. Vt autem clarius omnis eoꝝ arguatur calumnia, qui contra ſanā doctoris ſententiam autumant eum ex filio dixiſſe,dona ſpūs mitti,non ipſam eius hypoſtaſim ſiue perſonā,ipſe rurſus adſit,hanc falſam eoꝝ arguens opinionē, & ſeipſum exponēs,quid nā ſit,quod ait,per filium ſiue ex filio profluere,prodire, emanare,ſcaturire:& ſimpliciter ꝙ in ſanctificationē in hunc mundū ab eo mittitur. Ait etenim in ſeptimo ad Hermiam. Inhabitantem em̄ ſibi & inſitū,quis haberet eū,qui natura & vere Idem.
deus eſt(de filio dicēs)cum ſpm̄ accipiat,qui nō alienus & eſſentia diſiunctus ab eo eſt, ſed q ex eo,& in eo,& eius proprius eſt, & æque atq; ille,dn̄s eſt. Et poſt pauca: Miſit aūt nobis e cœlo paracletū,p quē,& in quo nobiſcū eſt,& in nobis inhabitat:non alienum in nobis affluens,ſed qui eſſentiæ ſuæ & patris ſui proprius eſt ſpūs. Quod autem hæc de ſubſtantia ſpūs,nō chariſmatibus,nō ſubſiſtentibus ait,oībus patet. Idē rurſus in eodē. Qui vero nobis diuinā inſculpſit imaginē, & ſimilitudinē cuiuſdā ſigilli ſupremā Idem.
nobis pulchritudinē imponit:nōne ſpūs eſt? Ita inquit Hermias: Non tn̄ vt deus, veꝝ vt diuinæ gr̄æ miniſter. Et Cyrillus: Nō igit ipſe ſpūs nobis,ſed eius p eū gr̄a nobis im- Idem.

C primit, Hermiæ. Ita videtur. Cyrillus. Ergo neceſſariū eſſet imaginē gratiæ, nō dei vocatum fuiſſe hominē. Poſt hæc conſequenter p oīa probās, ꝙ hypoſtaſis ſiue perſona ſpūs,ipſe ſcilicet vnus in trinitate,deus erat,qui diuinā nobis in prima hoīs plaſmatione impreſſit imaginē,nō gr̄a,nō ſubſiſtēs:ſecundā itē plaſmatis reparationē,per ſalutarem diſcipulis inſufflationē factā,per eundē ſpm̄ ſanctū factā fuiſſe ponit. Dicebat etenim: Quo,anteaq̄ eſſet,modo factus fuerit homo:per ſanctū videlicet ſpm̄ hypoſtaticū deum,eodē rurſus deperdita ſanctificatiōe eū reparari. Si em̄(inquit)gr̄a ſpūs ab eius ſubſtantia diſiuncta eſſet,cur beatus quidem Moyſes,hoīe ad eſſe producto, non dixerat: ſufflauit creator oīm gr̄m p ſpm̄ vitæ? Chriſtus vero nobis,accipite gr̄m p* myſterium ſpūs? Sed illic quidē dictum eſt,ſpūs vitæ(vita etenim veræ diuinitatis natura eſt) hic vero p ſaluatorem ſpūs ſanctus ipm ſpm̄ credentiū animabus emittentem. Hæc aperta ſunt rei propoſitæ teſtimonia. Apertius tn̄ in ſequentibus dirimit illā opinionē,qua quidā putant,nō ſubſiſtentē nobis gr̄m mitti,& per eam nos ſanctificari. Ait etenim: Templa vero dei,necnō dij,& vocamur,& ſumus. Qua de cauſa quæras ab aduerſarijs: ſi gr̄a participamus nuda & nō ſubſiſtēte? At nō ita ſe veritas habet. Tēpla nāq; exiſtētis, & ſubſiſtētis ſpūs ſumus. Sed ex eis quidē,q̄ ad Hermiā ſcribit,cū multa ſunt,quæ,q volet,illinc ſibi eliget,hæc ſola ſufficiāt,cū aperte probēt illud,q̄d nobis propoſitū erat. Ex plurimis aūt,q̄ in expoſitione ſuper Iohāne idē doctor elegātiſſime dixit:illud nos adducemus ſolū,ꝙ ſuper illa authoritate dicit,q non ex ſanguinibus, &c̄. Ait em̄: Si deus ex deo ſecundū naturā eſt ſpūs,quo & per fidē in Chr̄o participa-

[Margin: * forte ais, miniſterium — Idem. — 1.Coꝝ.3.d &.6.d — Pſalm.181. — Iohan.1.b]

1.Cor.6.d mus,dij nos etiã efficimur,tanq̃ iã in nobiſipſis habẽtes deũ, ſecundũ illud: Inhabitabo & inambulabo in eis. Quo nãq; modo tẽpla dei eſſemus,niſi ſpũs natura deus eẽt? Sed beatiſſimus quidẽ Cyrillus hæc & his ſimilia dicit,audiendũ aũt etiam alios,q̃d de eadẽ re dicãt. Magnus itaq; Baſilius cõſona prædicto doctori dicẽs,tũ ſpm̃ homini a principio ſufflatũ,tum a ſaluatore diſcipulis datũ, ipſam hypoſtaſim ſpũs fuiſſe aſſeuerat cõtra Eunomiũ,in capitulo cui titulus,q̊d ſpũs diuina natura eſt. Spũs nãq; (inquiens) viuenti verbo ad creandum adiunctus, viuens potẽtia diuina natura,ineffabilis ex ore ineffabili manifeſtata,ineffabiliter per ſufflationem ad hominem miſſa, & ſecũdũ corporalem a Chriſto monſtratã figuram, rurſus ab eo per ſufflationem reddita, conuenire nãq; decet primæ creationi nouam reparationem. Cõuenientiam autem figurauit,ſufflans,qui nõ eſt alius præter illum,quia a principio ſufflauit,ſed idem, per quem deus ſufflauit,tum quidem cũ anima,nunc vero in animam. Ita hic quoq; doctor ipm̃ eundem ſpiritum ait emiſiſſe diſcipulis Ieſum , qui ipſi & patri tanq̃ creator connumeratus,& coniunctus eſt. Hoc autem patet,ꝙ ipſa hypoſtaſis ſpiritus eſt. Igitur ipſa hypoſtaſis ſpũs & primam plaſmationem hominis per illam diuinam ſufflationẽ creauit, & diſcipulis poſtea data eſt,& per eos credentibus. Et hęc eſt,quæ a patre per filium, & ex filio profluit & emanat,quemadmodum etiam Nicena prima ſynodus in quodã loco de ſpiritu dicit. Quod procedit quidem a patre,propriũ aũt filij eſt,& ex eo emanat. Ipſum enim eundem,qui ex patre procedit,ex filio emanare aiunt ij patres. Et q̊d dico,patres,ipſe ſaluator dicta iſtorum omnium approbans,illum eundem pollicetur ſe diſcipulis miſſurum,qui a patre procedit,& non eſſe alium,qui a patre procedit,aliũ, quem ipſe mittet. Cum venerit(inquit)paracletus,quem ego mittam vobis,ſpiritus veritatis,qui a patre procedit. Hoc enim ipſi quoq; grammatici hoc modo conſtruerẽt.

Iohan.15.d Cum venerit ſpũs,qui a patre procedit,quem ego mittam vobis,vt manifeſtũ ſit, ipm̃ id eſt filium miſſurum,quod & a patre procedit. Si igitur perſona ſpũs a patre procedit,eadem etiam a filio mittitur. Quod ſi gratiam filius non ſubſiſtentem mittit,a patre etiam non perſona,ſed gratia procedit. Sed hoc cum ſtultum tum impium eſt dicere. Cum enim de vno,& eodem ſubiecto videlicet ſpũs,duo quædam prædicãtur, procedere ſcilicet & mitti,eodem modo accipiendum ſubiectum de vtroq; prædicato. Si igitur hypoſtaſim ſpũs procedere intelligimus eandem etiã mitti intelligere debemus, aliter enim dicere abſq; ratione,nullam probationẽ adducendo,&,procedere,quidem hypoſtaſi ſpũs attribuere,mitti,vero gratiæ non ſubſiſtenti,hoc ridiculũ, irrationabile, & voluntariũ eſt,& quod nullus concedet. Mittitur igitur ex filio ipſa ſpũs hypoſtaſis,quæ & a patre procedit,quẽadmodũ ab ipſis euangelij verbis,& a doctoribus probatum eſt. Quare ſi mitti,ſi emanare,ſi prodire,ſi profluere,ſi ſcaturire,ſi oriri, ſpiritum a filio audiamus,diuinam eius hypoſtaſim intelligere neceſſe eſt,diuinã aũt ſpũs hypoſtaſim ex filio profluere,vel emanare,& reliqua,quonã alio modo poſſibile eſt,niſi filius cauſa ſiue principiũ ipſius ſubſiſtentię ſpũs ſit. Sed ea,quæ Cyrillus de proceſſione ipſius pſonæ ſpũs ſancti ex patre & filio dicit,hæc & his ſimilia ſunt. Cæteꝝ,audiam⁹

Epiphanius ſanctum Epiphanium in eius angyroto ſermone ita dicentẽ. Spũs ſanctus ex patre & filio tertius nominatione, & rurſus,vterq; habitat in iuſto homine Chrũs & ſpũs eius. Quod ſi Chriſtus ex patre creditur deus ex deo,ſpũs quoq; ex ipſo,vel ex vtroq;,quẽ-

Ioan.16.b. admodum ait Chrũs,qui ex patre procedit,& hic ex meo accipiet. Et patet,ꝙ hic doctor non de diſtributione chariſmatũ,de diuinis autem pſonis & ſubſiſtentia eoꝝ loq̄tur,in teſtimoniũ vero & probationẽ,ꝙ ſpũs ex filio quoq; procedit illã authoritatem adducit: ex meo accipiet,docẽs,vt cũ audiamus in euangelijs dominũ dicentẽ de ſpũ, ꝙ ex eo accipiet,ita intelligamus,ac ſi diceret,ex eo procedere ſpiritũ ſanctũ. Idem in eiſdem. Sed dicet quiſpiã,Ergo duos filios eẽ dicimus? Et quo modo eſt vnigenitus? At quis nam es tu,qui contradicis deo? Si enim filium nominat, qui ex patre eſt,ſpiriritum vero ſanctũ,qui ex vtroq; & cætera. Et iterum: Spiritus ſanctus ſpiritus verita-

Matth.11.d tis eſt,tertium lumen a patre & filio. Et rurſus: Quemadmodũ enim nemo nouit patrẽ niſi filius,nec filium niſi pater,ita dicere audeo,nec ſpiritum niſi pater & filius,a q̃ procedit,& a quo accipit(ſed aduerte, ꝙ in ſuperioribus accipere pro procedere poſuit) neq; filium & patrem,niſi ſpũs ſanctus,qui vere glorificat,qui omnia docet,qui ex patre & filio. Quid his apertius? quid clarius dici poteſt? Nonne palam iſti doctores filiũ

quoq;

A quoq; cauſam ſiue principium ſpũs ponũt? Nonne docent ex eo quoque ipſum pro-cedere? Quid igitur? Claudemus ne aures noſtras his authoritatib⁹, & teſtimonijs ſanctorum tam multis, tam apertis, tam diuinis, tam conſonis inuicem, & veritati, & obſtinato corde contra hæc contendemus? At hoc non ſapientum, non bonorum hominũ propriũ eſt, & eorũ, q̃ diſpẽſatores verbi, & myſteriorũ Chriſti & eſſe, & videri velint.

¶ Quod etiam Occidentales doctores idem aperte dicũt, quod Orientales prout ex eorum authoritatibus nobis per Latinos datis clare apparet intuentibus. C. VIII.

EGo quidẽ paucis quoad potui, multis omiſſis, quod pollicitus ſum. pfeciſſe puto. Probaui nanq; ſufficienter, nullo doctorum Occidentalium vſus, ipſos ſcilicet patres noſtros & doctores Orientales, filium quoque cauſam ſiue principium eſſe ſpũs, ſenſiſſe, & p omnia inuicem conuenientes & concordes, & partim ex patre p filium, partim ex patre & filio procedere, ſpiritum ſanctum & ſapere, & docere. Veſtrũ autem eſt, vt eis doctoribus, & quidem rectis Latinis, & ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ vniamini, cum eadem quæ & patres, & doctores noſtri crediderint.
B Neque putetis aut ipſos, aut patres eorũ, & noſtros, Occidentales videlicet ſanctos cõtraria Orientalibus patribus dixiſſe. Minime minime ita eſt. Et appoſuiſſem vobis authoritates & teſtimonia etiam illorum ad pſuadendum vobis, & eorum cum Orientalibus concordiam probandam, niſi vos omnes ſcirem, & ſciuiſſe, & audiuiſſe eas, cũ Latini produxerint. Ad hæc cum oratio noſtra prolixior fuerit, non ſunt alia addenda. Præterea licebit cuiq;, cũ voluerit, eas & videre, & legere, cũ ſint apud nos a Latinis datæ. Hoc aũt ſolũ ad veſtrã reducendũ memoriam putaui, q̃ omnes patres Occidentales, Hilarius, Hieronymus, Damaſus, Auguſtinus, Ambroſius, magnus Leo, Gregorius, & cæteri multi q̃ clare, q̃ aperte vna mente, vna voce vbiq; operũ ſuorũ non vno aut duobus mẽbris & articulis, ſed pluribus verbis, prolixis ſermonibus & probatiõib⁹ ex patre & filio procedere ſpm̃ ſanctũ affirmãt, & ita ex filio ſicut ex patre, & principiũ ſpiritus filium eẽ, ſicuti ipſe pater, & vnum & idem eius principiũ eſſe patrem & filium ſimul, non duo principia, quæ omnia mente voluẽtes, & Orientalium doctorum dictis comparantes, qui ex patre per filium, & ex patre & filio procedere dicunt ſpiritum ſanctum, item ex filio & ex vtroque eſſe, neceſſario eos concordes inuicem reperiemus, & eadem de eodem ſentientes in omnibus. Et ſuperiores enim rationes, quas de concordia & quidem neceſſaria doctorum adduximus, cogũt nos credere eos cõſentientes inuicem, & eadem de hac diuina proceſſione ſpiritus ſancti ſentientes, quẽadmodum etiam de alijs dogmatibus fidei. Et nunc ipſi Orientales per ſeipſos eadem cum Occidentalibus dicere ſatis probati ſunt, vt nemo negare poſſit amplius eorum ſummam concordiam. Atqui & ſi nullo modo patres Orientales attribuerent filio eſſe
C principium ſpiritus, cum tamen nullibi aliquis neget expreſſe proceſſionem ſpiritus ex filio, nemo eſſe, qui auderet eos dicere Occidentalibus patribus dixiſſe contraria. Nũc vero cum non ſolũ non negent, ſed apertiſſime etiam dicant per filium & ex filio procedere ſpiritum, audebimus ne dicere, non eos conuenire, & concordare cum Occidẽtalibus? At nemo nos commendabit, imo vero nemo eſt, quin nos audaciæ, temeritatis, ſtultitiæ accuſet. Scire autem hoc etiam debetis, q̃ aut nullo modo acceptãda ſunt, quæ reperiuntur opera ſanctorum doctorum Occidentalium, aut ſi hæc acceptabimus (vt faciendum eſt) oportet etiam, quæ de hoc articulo dicunt & acceptare & credere. Tam enim multis in locis operum eorum, imo vero in omnibus ſparſa ſunt: tantaq; & talis eſt continuatio & ſequentia procedentium ad ea, quæ ſequuntur, vt non poſſit aliquis de his *aliquis ſuſpicari. Si quis enim hãc concluſionem, & rationes eam probantes, ex operibus eorum adimat, nil amplius reſtat, nec ſenſum aliquem reddũt, quæ remanent, ita connexa, ita conglutinata, & coniuncta cætera omnia cum hoc dogmate ſunt. als, aliquibus vel, aliquid.

¶ Epilogatio, & repetitio prædictorum, & ſolutio friuolæ reſponſionis, qua quidem ad authoritates Occidentalium reſpondent, & exhortatio ad vnionem. C. IX.

SEd de dogmate q̃dem, quæ breuiter dicẽda erant, dicta ſunt, nec quicq̃ vlterius D
addendum eſt. Rogo autẽ, poſco, peto, & ſupplex oro vos om̃es, patres optimi,
ſacer conuẽtus, animaꝝ paſtores, duces cæcoꝝ, eruditores inſipientiũ, vt his om̃i
bus conſideratis, & bene penſatis, illam feratis ſententiã, quæ tantæ rei conuenit,
quæq; perpetuã vobis famam, gloriã, & ſalutẽ pariat. Repetatis em̃ memoria primo, ꝙ
non erit nobis de cætero excuſatio eadem, quæ prius, cur a talibus fratribus diuidamur,
& hoſtes velimus eſſe Latinis tam multis, tam ſapientibus, tam doctis om̃i virtute præ
ditis, non ſolum illa, quæ animũ ornat, ſed etiam ea, quæ ad corpus & temporales res
attinet, quodq; quẽadmodum ante generale cõcilium cõgregatum facilior noſtra ex-
cuſatio erat, ita poſt hoc grauis noſtra excuſatio erit, ſi nõ habuerimus dicere cãm tali
diuiſione dignam. Deinde nõ fugiãt vos, quę de neceſſaria doctoꝝ cõcordia dicta ſunt,
nec aliter nos dicere poſſe, dũ Chr̃iani eſſe, & principia fidei ſaluare velimus, q̊dq; p̃res
Occidentales aptiſſime ex p̃re & filio ſpm̃ ſanctũ procedere aſſeuerant, & filiũ eſſe eius
principium, prout pater. Orientales quoq; hoc idem dicere, partim ex patre per filium,
partim ex patre & filio, & ex vtroq; procedere, & ex filio eſſe ip̃m dicentes, cumq; hæc
dicant, Occidentalibus cõuenire, & eadem nõ ſolum ſentẽtia, verumetiam verbis dice-
re, tanq̃ vno & eodẽ ſp̃ũ eos illuminante locuti. Demũ, quã ſolã nobis ad ea, quã Lati
ni dicunt relictam reſponſionẽ, video, cum ipſi quoq; nullam eſſe iudicaueritis, immo
vero rem puerilem, & om̃ino ridiculam, conſulamus nobiſipſis, quæ vtilia ſunt, & vniri E
Latinis conemur, ſi ea quę placita ſunt deo facere velimus. Aut em̃ nõ acceptandi ſunt
ſancti doctores, nec dictis eoꝝ acq̃eſcẽdum, aut acceptandi q̃dem, & acq̃eſcendum di-
ctis eoꝝ, non tñ om̃ibus, cum ipſi quoq; tanquã homines in q̃buſdam errare potuerint,
aut quod reliquum & tertium eſt, nec in aliquẽ inciderunt errorẽ, & cunctis eoꝝ verbis
acqeſcendum. Hæc tum, quæ Latini produxerunt, tanq̃ illoꝝ ſanctoꝝ teſtimonia, non
ex eoꝝ mente procedunt, nec eoꝝ ſentẽtiæ ſunt, ſed Latinoꝝ hoꝝ fictiones, additiões,
& appoſitiões manu, mẽteq; aliena libris ſctõꝝ inſcripta. At primoꝝ duoꝝ neutrũ certe
ſcio, nec vos approbatis, niſi q̃s oĩa fidei nr̃æ fundamẽta, eccleſię myſteria, oẽm veritatẽ
euertere velit, reliquũ vero & tertiũ manifeſta ſtultitia, aptiſſima ignauia ẽ, ſi tot libros,
tot eoꝝ op̃a doctoꝝ, tot eoꝝ labores, tot volumĩa, p̃ſertim antiq̃ſſima manu nõnulla eo
rũ cõſcripta, & p totũ orbẽ terraꝝ ſparſa & m̃ltiplicata, p ip̃m itẽ ſeq̃ntiũ ad p̃cedẽtiũ cõ
nexũ, & cõueniẽtiã, ip̃am veritatẽ luce clariꝰ oñdẽtia, temerario auſu corrupta, mutata,
& ſupaddita eẽ dicemꝰ, maxĩe cũ videmꝰ ip̃os q̊q; nr̃os etiã antiq̃ores, & q in ipſis princi
pijs huius acerrimi diſſidij fuerũt, faciẽtes q̃dẽ mẽtionẽ authoritatũ doctoꝝ Occidẽtali
um, nil tñ cõtra eas habẽtes, q̊d dicerẽt rõne dignũ. Quo fit, vt nullo modo q̃s eas putare
debeat corruptas fuiſſe, ſiq̃dẽ in ip̃o etiã cõtentiõis principio eodẽ modo inſcriptũ libris
erat potiſſimũ, cũ nec extẽt apud nos alia eoꝝ doctoꝝ antiq̃ volumina lingua latina ſcri
pta, ad quæ, facta cõparatiõe, poſſemꝰ dep̃hẽdere eoꝝ corruptionẽ. Quę oĩa cũ aĩaduer
tamꝰ & mẽte repetamꝰ, nõ eligamus q̃ peiora ſunt, nec cõtra noſip̃os ſn̄iam feramus, no F
limꝰ nec noſip̃os, nec nationẽ nr̃am p̃dere, primo q̃dẽ auertẽtes a veritate, & oculos ne
videãt lumẽ claudẽtes, deinde ipſimet p̃pria ſpõte cõtra noſip̃os om̃e genꝰ maloꝝ accu
mulãtes, & multipl̃r totã nr̃am nationẽ offendẽtes. Quis em̃ ignorat q̃ etiã tp̃alia mala ex
hac diuiſiõe nos ſecutura ſunt? q̃ infortunia? q̊dq; cõem hoſtẽ & inimicũ nobis Turcaꝝ
principẽ robuſtiorẽ cõtra noſip̃os efficiemus? in periculoq; ſunt, vt oĩno fere pereãt, q-
cũq; ritũ nr̃m ſequunť Chr̃iani, nomenq; Chr̃i illic total̃r deleať. Et enumeraſſem, & de-
ploraſſem oẽs particularius, quę futuræ ſunt nationi nr̃æ calamitates, quæ cũctis noſtris
hominibus, q in inſulis, q vbiq; terraꝝ, q Oriẽtem, q Septẽtrionem, q Occidentẽ inhabi
tant, nobiſcumq; in ritu cõueniunt, nõ dico ſolũ, quæ ad corporalia, reſq; tp̃ales attinent,
(nõ em̃ tãti eſſent extimãdæ) verũetiã, quæ ad animã & integritatẽ fidei p̃tinent, cũ oẽs
ſimpl̃r, aut maior eoꝝ pars partim ſponte, partim vi periclitenť aberrare a fide, relinque-
re deũ, & erroribus infideliũ cõſentire. Narraſſem hæc (inquã) oĩa, niſi vos alloquerer, q
oĩa melius me noſtis. Quis em̃ neſcit, ꝙ ſolũ nobis relictũ refugiũ erat Latinoꝝ amicitia
& vnio cũ eis futura, hac re ſperãtibus, & noſip̃os tueri poſſe, & hoſtes deuincere, q̊dq;
hoc ſolũ hoſtẽ deterrebat, & eius cõtra nos furorẽ refrenabat, qua re ſi nũc priuabimur,
q̊ fugiemus? q nã nr̃æ calamitatis finis erit? q̃s maloꝝ exitus? Et ſi errare q̃dẽ Latinos &
a veritate auertere dep̃hẽdiſſemus, nec ip̃e profecto vobis cõſuluiſſem, eis ita ſe habẽtibꝰ
vniri,

A vniri,tẽporaliũ ammiſſione deterritos,& maioris p̃ſentia q̃ futura, corpoꝝ q̃ animaꝝ liberationẽ,facere hortatus fuiſſem,imo vero & ipſe omnia quæcũq; acerba potius ſuſtinuiſſem,& vobis,vt paſſi fuiſſetis,conſuluiſſem,q̃ cũ eis vniri non recte ſapientibus. Nunc vero timendũ eſt,& quidẽ vehementer, ne corporis quoq; exitium vna cum animi interitu etiã eligamus,ſiquidem quæ vera,quæ pia ſunt,& nil erroneũ latinis ſapientibus,queadmodũ patres eoꝝ,& noſtri,Occidẽtales videlicet doctores,ac Orientalibus communibus patribus eadẽ & conſentanea dicentibus,nos proprio noſtro malo abſq; vlla ratione ab eis diuidi vellemus. Quod enim ipſi Occidentales patres ſequũtur,vos quoq; dicetis. Quod autẽ illi eadem cum Orientalibus ſapiant,hac in oratione breuiter & ſufficienter probatum eſt,ita vt omnibus manifeſtũ ſit,Latinos omnes tum Occidentales,tum Orientales patres ſequi,communes vtriſq; doctores & patres ſunt. Qua igitur ratione a talibus viris diffidebimus? Quã excuſationem afferre poterimus? cur eis cõuenire nolimus? Quæ nobis relinquetur apud deũ, reſponſio? quare a fratribus diuiſi fuerimus,quos vt vniret,& ad vnũ ouile redigeret, ipſe deſcendit de cœlis, incarnatus,& crucifixus eſt, Quæ noſtra defenſio erit apud poſteros noſtros,imo vero apud præſentes homines noſtros? Neſcio eñ,an aliqua noſtra poſteritas*erit de tam magna tam graui calamitate, tot periculis,quæ eis inferimus. Nõ patiamur hæc,patres

B optimi. Nõ habeamus hãc ſententiam,non ita male nobis ipſis conſulamus,& noſtris. Nolimus lupi pro paſtoribus illis fieri,q ad nos reſpiciunt: Nõ eos prodamus hoſtibus in animaꝝ & corpoꝝ ſimul interitũ. Ego enim(& ſint mihi hæc verba in perpetuũ teſtimoniũ toti nationi,cũctiſq; Chriſtianis)nunq̃ huius ſententiæ ero,nec vnq̃ prodam corpora,animas,fidẽ,ciuitates,patrũ ſepulchra,libertatẽ,& omnia ſimul,quæ oĩa inuenio ſecutura ſchiſma,& noſtram a Latinis abſq; aliqua ratione diuiſionẽ. Quæ nam digna cauſa eſt,ob quam tot & tã horrenda eligamus pericula? Oro aũt, & rogo,vt etiã vos vel oẽs,vel maior pars veſtrũ eadẽ,quæ ego,de his rebus ſentiat, & bene cõmuni vtilitati conſulat. Quod ſi nolueritis,ego quidẽ ſummũ deum,& vos oẽs p̃ſentes,& cunctos poſteros noſtros teſtor, q̃d ſine paſſione & fraude,quæ vera,quæ iuſta,quæ vtilia,quæ cõducẽtia nobis & noſtræ ſaluti mihi viſa ſunt,a principio vſq; ad hũc diem non ceſſaui dicere,nõ omiſi cõſulere,nec timore deterritus(ne quis me Latinis affectũ putet)tacui, nec propriã ſecuritatẽ communi vtilitati præpoſui,ſed me & mea omnia deo commẽdans,& eius diuinæ volũtati ſubijciens,q totã mihi vitam ab ineunte ætate melius,q̃ optaſſem,direxit,atq; rexit,cõmune bonum mihi,vt ſinẽ propoſui,& ad hoc ſolũ reſpiciens & feci,& dixi,quæcũq; vel feci, vel dixi,ſimul & fidei veritatẽ,quoad potui,& corporalem ſalutẽ,vt noſtri adipiſcãtur,conatus. Vos vero cũ libera ſit vobis volũtas,quodcũq; agendũ videatur,id agatis. Vincãt aũt nutu diuino etiam apud vos, quæ meliora & ſaniora ſunt. Quod ſi(quod abſit)peior ſententia ſuperabit,hoc tamen omne genus humanũ,om̃is ætas,omnis ordo,atq; conditio ſciat (proteſtandũ eñ rurſus eſt)ꝙ innocens ego ſum ab hoc malo,hoc acerbo ſchiſmate:nec huius vnq̃ ſentẽtiæ fui,nec ſum præter omnẽ rationẽ a Latinis diuidi. Nec eñ mihi perſuadeo nõ recte & vere de fide eos ſapere,& eadẽ,quæ ſanctos doctores,tũ Orientales,tũ Occidẽtales nõ credere eos. Nec ignoro,quæ hinc nos,& noſtrã rem publicã ſequentur pericula,quæ calamitates,quæ excidia. Sed præuidi,p̃dixi,& ne fiant,quoad potui, prouidi. Quod ſi proficere nõ potui,nõ mei dicentis,ſed audientium culpa eſt.

C

legẽdũ forte, excuſata,vel immunis erit

Beſſarionis excuſatio.

¶ Beſſarionis eiuſdem declaratio aliquorum,quæ in dicta oratione dogmatica continentur,quæ Græcis notiſſima,Latinis ignota ſunt.

NOtandũ primo,ꝙ ſancti doctores Orientales etiã in diuinis vtuntur nomine cauſæ,& cauſati largo modo. Nõ quidẽ vt limitationẽ &depẽdentiã importat,ſed prout productionẽ & emanationem a principio eius,q̃d eſt a principio,ſignificat:& ideo me etiã ad Græcos loquentẽ his nominibus vſum fuiſſe. Cæteꝝ,qa ad quaſdã oppoſitiões Græcoꝝ reſpõdeo breuiter,tñ nõ declaratis primo eoꝝ oppoſitiõibus,ſed ad tacitã quæſtionẽ reſpondẽs,eo,quia ad Græcos loquebar,qbus illa nota erãt,ſciendũ, ꝙ cũ doctores dicãt ſpm̃ ſanctũ ex patre ꝑ filiũ procedere,vel profluere,& cætera ſimilia:& ex hoc appareat filiũ quoq; ſpũs principium eſſe,quod contra eos facit:his quatuor euaſionibus hanc veritatẽ euadere conantur.

Primo

Primo nanque, cum rariſſime dicant doctores, ſpiritum ſanctum ex patre per filium procedere, ſæpiſſime vero mitti, profluere, prodire, emanare, ſcaturire, oriri, & huiuſmodi, fecerunt ſibi hanc voluntariam diſtinctionem, quod videlicet verbum, procedere, dumtaxat ſignificaret hypoſtaticam & perſonalem ſpiritus ſancti emanationem, cætera vero vocabula chariſmatum, & donorum eiuſdem in nos diſtributionem, & temporalem in mundum eius miſſionem, quam etiam per filium fieri concedunt. Secundo dicunt, ꝙ ideo dicitur ex patre per filium, non quia filius eſt principium ſpiritus ſancti, ſed quia pater & filius ſunt nomina relatiua (alterum vero relatiuorum non poteſt dici, quin intelligatur alterum) ideo dicẽdo ex patre, neceſſe eſt, etiam filium nominare propter vim ipſius relationis. Tertio, conſubſtantialitatem patris & filij cauſam eſſe aiunt, vt ex patre per filium ſpiritus eſſe dicatur. Cũ enim eiuſdem ſubſtantiæ ſint, pater & filius, neceſſario, cum dicitur ex patre, oportet, ꝙ dicatur etiam ex filio. Quarto, quia nõnunq̃ rariſſime tamen & apud poetas, quibus ob anguſtiam metri licet metaphorice & abuſiue vocabulis vti, præpoſitionem, per, aliquando repererunt idem ſignificare, quod p̄poſito, cum, dicunt, ſpiritum ſanctum ideo dici ex patre per filium procedere, quia ex patre cum filio ſimul procedit, & his modis omnes illas authoritates exponunt, ſiue p̄uertunt. Hæc nos ex ipamet authoritatum ſententia, & rationibus veriſſimis confutauimus, probantes hæc non poſſe conſiſtere, nec opinionibus & verbis ſanctorum doctorum conuenire, prout ex ipſis verbis clarius videtur. Præterea ſciendum eſt, ꝙ in tertio œcumenico concilio ſanctus Cyrillus contra Neſtorium, & eius hæreſim inter alia multa, quæ ſapientiſſime ſcripſit, duodecim etiam capitula ædidit contra hæreticos Neſtorij articulos, quæ anathematiſmos appellauit, eo ꝙ in eis errores illius anathematizat, quorum in nono contra Neſtorij errorem, qui blaſphemabat filium dei purum hominem eſſe, ſpiritus ſancti gratia per participationem ſanctificatum, idem ſanctus Cyrillus ſpiritum ſanctum ſpiritum filij, & proprium filij eſſe dicit. Poſt hæc quidam Theodoritus Cyri epiſcopus, vir quidem literatiſſimus, humanæ tamen fragilitati obiectus, ſuperueniens in ſynodum ſero cum patriarcha Antiocheno Iohanne, cum reperiſſent iam Neſtorium cõdemnatum, & pro demeritis ſuis ſede patriarchali Conſtantinopolitana priuatum, indignati, ꝙ eis non expectatis concluſum fuerit, defenſionem Neſtorij ſuſceperunt. Theodoritus igitur tanquam vir doctiſſimus contra duodecim anathematiſmos Cyrilli alia duodecim capitula ædidit, quorum in nono, vbi ſanctus Cyrillus ſpiritum ſanctum filij, & proprium filij dicit eſſe, his verbis ait. Quod ſi Cyrillus ſpiritum ſanctum proprium filij dicit, tanquam conſubſtãtialem ei, hoc verum acceptamus, ꝙ ſi tanquam ex filio, vel per filium eſſe, & exiſtentiam habentem, hoc vt blaſphemiam eijcimus. Ad hæc totum œcumenicum concilium tertium, tacuit, nec increpauit Theodoritum tanquam male dicentem. Cyrillus tamen ad ea reſpondit, omniaq; ſua capitula alijs duodecim nouis capitulis ita denuo exponit, vt ſententia eius & ſi non nimis apertis verbis, clare tamen pro nobis eſſe appareat. Hoc maxime Græcos oblectat, in hoc potiſſimum confidunt, hoc pro maximo & inſolubili argumento putant, ꝙ Theodorito negante ſpiritum ex filio, vel per filium habere eſſe, & ſubſiſtentiam, concilium totum tacuerit, nec eum mendacij & erroris redarguerit, Cyrillus quoque non ita aperte (vt putant) reſponderit, cum tamen ſciant Theodoritum propterea condemnatum, & ab eccleſia multis annis eiectum fuiſſe. Ad hæc igiẗ tanquam notiſſima Græcis, non ea latius explicando, vt in oratione videtur, reſpondetur. Sed nemo de Theodorito viro doctiſſimo doleat, ſuum enim recognouit errorem, & in quarto Chalcedonenſi generali concilio (ſuperuixit nanque ad illud vſque tempus) palam eum confeſſus, a ſancta ſynodo tanquam honorabile membrum eccleſiæ ſuſceptus, & reſtitutus fuit.

FINIS.

LVTETIAE . 5 . IANVA.

ANNO 1566